GEORGII
CEDRENI
COMPENDIUM
HISTORIARUM.
TOMUS II.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ

ΚΕΔΡΗΝΟΥ

ΣΥΝΟΨΙΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ.

GEORGII CEDRENI

COMPENDIUM HISTORIARUM.

Ex versione GUILLELMI XYLANDRI, cum ejusdem Annotationibus.

ACCEDUNT HUIC EDITIONI PRÆTER LACUNAS tres ingentes, & alias expletas, Notæ in Cedrenum P. JACOBI GOAR, *Ord. Prædicator.* & CAROLI ANNIBALIS FABROTI J. C. *Glossarium ad eumdem Cedrenum.*

ITEM,

JOANNES SCYLITZES CUROPALATES,

EXCIPIENS UBI CEDRENUS DESINIT,

Nunc primum Græce editus, ex Bibliotheca Regia.

VENETIIS,

EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXIX.

GEORGII CEDRENI
HISTORIARUM
COMPENDII
PARS II.

A ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ςσλς', τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ψλθ'. Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος εἰκονομάχος ἐβασίλευσεν ἔτη λε'. ἐκ δεινοτάτου Λέοντος φανεὶς ποικιλότροπος πάρδαλις, καὶ ἐκ σπέρματος ὄφεως ἀσπὶς καὶ ὄφις πετόμενος· οὗτος τὴν πατρῴαν βασιλείαν τε καὶ δυσσέβειαν διαδεξάμενος, ἐκ Θεοῦ πλεῖον διΐστατο, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ πάντων τῶν ἁγίων· κἀντεῦθεν λοιπὸν μαγείαις καὶ ἀσελγείαις, καὶ δαιμόνων ἐπικλήσεσι, καὶ σπλάγχνων ἀνατομαῖς, καὶ ἄλλοις πονηροῖς ἐπιτηδεύμασι, κυνηγεσίαις τε καὶ ἱπποδρομίαις σχολάζων, ὄργανον ἐπιτήδειον τῷ Ἀντιχρίστῳ γέγονεν· ὡς καὶ θεσμὸν καθολικὸν ἐκθέσθαι, μὴ λέγεσθαι τινὰ* τὸ παράπαν ἅγιον. ἀλλὰ καὶ τὰ λείψανα τούτων εὑρισκόμενα ἐμπτύεσθαι, καὶ μηδὲ πρεσβείαν αὐτῶν ἐξαιτεῖν. B οὐδὲν γάρ, ἔλεγεν, ἰσχύουσι. προσθεὶς ὁ παμμίαρος· μηδὲ τὴν τῆς Μαρίας ἐπικαλεῖσθαι τὶς πρεσβείαν. οὐ γὰρ δύναταί τι. ἀλλὰ μηδὲ Θεοτόκον αὐτὴν ὀνομάζεσθαι. λαβὼν γὰρ ἐν χειρὶ πλῆρες χρυσίου βαλάντιον, καὶ ὑποδείξας αὐτὸ πᾶσιν, ἤρετο τίνος ἄξιον ἐστί; τῶν δέ, πολλοῦ, εἰπόντων, κενώσας πάλιν τὸ χρυσίον, ἤρετο, τίνος ἐστὶν ἄξιον; καὶ λεγόντων, οὐδενός· οὕτως, ἔφη, καὶ ἡ Μαρία, ἕως μὲν εἶχε τὸν Χριστὸν ἐν αὐτῇ, τετιμημένη ἦν· ἀφ' οὗ δὲ τοῦτον ἀπέτεκεν, οὐδὲν τῶν λοιπῶν γυναικῶν διενήνοχε. Φεῖσαι ἡμῶν Κύριε. ἐκ τούτου οὐ μικρά τις ἀθυμία τοὺς Χριστιανοὺς κατέλαβεν, ὥστε παρὰ πάντων μισηθῆναι, καὶ Ἀρταβάσδῳ Κουροπαλάτῃ καὶ γαμβρῷ ἐπ' ἀδελφῇ αὐτοῦ προστεθῆναι.

C Ἐξελθὼν δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἐν τοῖς τοῦ Ὀψικίου μέρεσι κατὰ τῶν Ἀράβων,, ὑπεβλέπετο κακῶσαι Ἀρτάβασδον, ὄντα ἐν τῷ Δορυλαίῳ. ὁ δὲ τοῦτο γνοὺς, κινεῖ κατ' αὐτοῦ· καὶ τὸν μὲν πατρίκιον Βίσηρον, τὸν συμμύστην Κωνσταντίνου, ῥομφαίᾳ ἀνεῖλεν. ὁ δὲ Κοπρώνυμος φοβηθεὶς, ἐπιβὰς παριππίου, φεύγει εἰς τὸ Ἀμώριον. δεξιοῦται δὲ Λογγῖνον στρατηγὸν τῶν ἀνατολικῶν μεγάλαις ὑποσχέσεσι, καὶ σώζεται παρ' αὐτοῦ. ἐντεῦθεν μάχαι δεινόταται τοῖς ὑπηκόοις, ἑκατέρων βασιλέων ἀναγορευομένων. εἰσῆλθε δὲ Ἀρτάβασδος ἐν τῇ πόλει, καὶ παρευθὺ κατὰ πᾶσαν αὐτὴν τὰς ἱερὰς ἀνεστήλωσεν εἰκόνας, ἀνηγορεύθη δὲ παρὰ τῶν θεμάτων

* Insere ex Svida, τῶν δουλευόντων κυρίῳ.

A ANNO mundi ɪↄↄcɪↄ ccxxxvɪ, qui ab incarnatione divina fuit ɪↄ ccxxxɪx, potitus imperio Constantinus Caballinus Iconomachus, præfuit ei annos xxxv. Is ex sævissimo leone versutissima pardalis, & ex semine serpentis aspis & anguis volans, ut primum in patrium regnum & impietatem successit, longius etiam a Deo, Deipara, omnibusque se sanctis abalienavit: ac deinceps veneficiis, libidinibus, dæmonum invocationibus, viscerum exectionibus, aliisque malis studiis, tum venationibus & ludis circensibus deditus, idoneum se Antichristo instrumentum præbuit. Atque adeo universali edicto vetuit, ne quis in universum Domini servorum, Sancti titulo cohonestaretur: quinimo conspui eorum inventas B reliquias jussit, prohibuitque eorum intercessionem postulari, quod eos nihil posse diceret. Atque addidit scelestus, Mariæ quoque Virginis intercessionem non esse implorandam: nihil enim eam præstare posse. Quin & Deiparam hanc noluit appellari. Sumptis enim in manus auro plenis loculis, ac præsentibus demonstratis, sciscitatus est, Quanti eos putarent esso pretii? cum responsum esset, Magni: evacuato auro, rursum interrogavit, Quanti loculos æstimarent? cumque responsum esset, Nihili: ita, inquit, Maria quoque dum Christum gestavit utero, in honore fuit: postquam eum peperit, nihilo reliquis mulieribus præstantior est. Parce nobis Domine. Hæc Christianos in gravem conjecerunt mœrorem: omnesque eum exosi, Artabasdo Curopalatæ (sororem is Copronymi in matrimonio C habebat) sese adjunxerunt.

Interea Constantinus adversus Arabes in regionem Opsicianam profectus, de Artabasdo, qui tum Dorylæi degebat, opprimendo occasiones circumspicit. Qua re cognita, Artabasdus arma, contra Constantinum sumit: & patricium Bisierum, ejus sacrorum socium, ferro obtruncat. Copronymus perterritus, equo Amorium profugit: Longinumque, Orientalium ducem, magnis demeritus pollicitationibus, per eum in tuto fuit. Hinc calamitosissima subditorum bella, utroque Imperatore creato. Artabasdus urbem ingressus, statim ubique per eam sacras reposuit imagines, eumque * ordi-

CONSTANTINI COPRONYMI imperium.

Edit. Paris. pag. 459.

Crimina de eo.

217

218

pag 460.

Artabasdi contra Copronymum bellum.

* legiones

nes Imperatorem salutarunt. Cæterum Anastasius, qui falso titulum patriarchæ gerebat, manu tenens veneranda atque vivifica crucis ligna, cum qui iis affixus fuerat juravit ad populum, Copronymum Imperatorem hæc sibi verba dixisse: Quem Maria peperit Christum, hunc tu filium Dei esse ne censueris, neque quicquam præter hominem. Ita enim eum Maria peperit, ut & me mater mea Maria. Hoc audito, populus Constantino imperium abrogavit.

Antiocheæ patriarcha redditus.

Anno ejus imperii secundo, Isamus Arabum princeps moritur. Hic, cum sanctissima Antiocheæ ecclesia per quadraginta annos patriarcha caruisset, Arabibus constitui aliquem vetantibus: cum haberet charum sibi Syrum quemdam monachum, nomine Stephanum, pium hominem sed rusticum, Antiochensibus significavit: siquidem cupiant sibi patriarcham concedi, ut id muneris huic
229 Stephano committant. Ii divinitus hoc fieri rati, Stephanum Theopolis throni patriarcham elegerunt. Hoc anno & Constantinus & Artabasdus per legatos auxilia ab Isamo petierunt. Magna quoque siccitas fuit & multi terræmotus variis locis: adeoque & montes in solitudine Saba inter se coiverunt, & pagus terra absorptus est. Eodem anno Cosmas Alexandreæ patriarcha cum civibus ab errore Monotheletarum ad veram religionem transivit. Eodem anno signum in cælo visum est. Uvalidus autem Petro sanctissimo Damasci metropolitæ, quod is Arabum & Manichæorum errores argueret, linguam præcidit, & in Arabiam felicem relegavit: ubi cum Christo testimonium perhibuisset, ac clara voce liturgiam cecinisset, supplicio affectus obiit. Hoc anno civilia fuere bella, qualia non ante ab origine mundi.

Edit Paris. pag. 461.

Anno tertio, versus Boream apparuit signum, ac cælitus in quædam loca pulvis delatus est. Terra quoque ad Caspias portas motu tremefacta. Et Uvalidus ab Arabibus necatus, cum eorum princeps unum fuisset annum. Ei successit Izidus Leipsus. Eo anno Constantinus per Abydum trajicit, & apud terrestrem Constantinopolis murum castra ponit: excurrens etiam usque ad auream portam, ut se multitudini ostentaret. Artabasdus autem urbe egressus, prælio commisso victus fususque est. Cumque Copronymus navium esset potitus, fames ingens in urbe extitit, ita ut modius hordei ad XII nomismata venderetur: eademque esset reliquæ annonæ caritas. Moriente ergo & pereunte populo, coactus est Artabasdus eo dimisso Constantinopoli excedere. Sed filius ejus Nicetas collecto non pœnitendo exercitu, usque ad Chrysopolin pervenit. Et Copronymus suis copiis trajectis eum profligavit, inque fuga cepit & compedibus vinctum, ad murum aggressus patri ostendit. subitoque a terrestri muro adortus, urbem cepit. Ita Artabasdo in suam potestatem redacto, & iis qui eum comitabantur, ipsi duobusque ejus filiis oculos effodit: Bactagmum, manibus prius amputatis, in Cynegio capite truncavit. multos quoque proceres e vita sustulit, & eorum bona publicavit. Inde equestres ludos edens, Artabasdum filiosque & amicos ejus vinctos introduci jussit, una cum Anastasio, qui se falso

A βασιλεύς. Ἀναστάσιος δὲ ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης, κρατήσας τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα, ὤμοσε τῷ λαῷ, ὅτι μὰ τὸν προσηλωθέντα ἐν αὐτοῖς, οὕτω μοι εἶπε Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεύς, ὅτι μὴ λογίσῃ υἱὸν Θεοῦ εἶναι ὃν ἔτεκε Μαρία, τὸν λεγόμενον Χριστὸν, ἀλλὰ ψιλὸν ἄνθρωπον. ἡ γὰρ Μαρία οὕτως αὐτὸν ἔτεκεν, ὡς καὶ ἐμὲ ἡ μήτηρ μου Μαρία. καὶ τοῦτο ἀκούσαντες οἱ λαοὶ, ἀνέσκαψαν αὐτόν.

Τῷ β΄. ἔτει τέθνηκεν Ἰσὰμ, ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγός. οὗτος τὴν ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν Ἀντιοχείας ἐπὶ τεσσαράκοντα χρόνους χηρεύουσαν, κωλυόντων τῶν Ἀράβων πατριάρχην γενέσθαι ἐν αὐτῇ, ἔχων τινὰ προσφιλῆ μοναχὸν Σύρον, ὀνόματι Στέφανον, ἄγροικον, εὐλαβῆ
B δὲ μόνον, καὶ εἴπερ θέλοιεν συγχωρηθῆναι αὐτοῖς πατριάρχην ἔχειν, ψηφίσασθαι αὐτὸν τὸν Στέφανον. Θεόθεν τοῦτο νομίσαντες γίνεσθαι, χειροτονοῦσιν αὐτὸν ἐν τῷ θρόνῳ Θεουπόλεως. τούτῳ τῷ ἔτει, ἀπέστειλε Κωνσταντῖνος πρὸς Ἰσὰμ, ὡσαύτως καὶ Ἀρτάβασδος, συμμαχίαν αἰτοῦντες ἀμφότεροι. γέγονε δὲ ἀβροχία πολλὴ, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους, ὡς ἑνωθῆναι ὄρη πρὸς ἄλληλα κατὰ τὴν ἔρημον Σαβᾶ, καὶ κώμην ὑπὸ γῆν καταποθῆναι. τῷ δ' αὐτῷ ἔτει, Κοσμᾶς ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὠρθοδόξησε σὺν τῇ πόλει αὐτοῦ ἐκ τῆς τῶν Μονοθελητῶν κακοδοξίας. τούτῳ τῷ ἔτει, ἐφάνη σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ. Οὐαλὶδ δὲ Πέτρον τὸν ἁγιώτατον μητροπολίτην τῆς Δαμασκοῦ,
C ὡς ἐλέγχοντα τὴν τῶν Ἀράβων καὶ Μανιχαίων κακόνοιαν, ἐγλωσσοτόμησε, καὶ ἐξώρισεν εἰς τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν. ἔνθα καὶ τελειοῦται μαρτυρήσας ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ τρανῶς ἐκφωνήσας τὴν θείαν λειτουργίαν. τούτῳ τῷ ἔτει γεγόνασιν ἐμφύλιοι πόλεμοι, οἷοι οὐκ ἐγένοντο ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

Τῷ γ΄. ἔτει, κατὰ Βορρᾶν ἐφάνη σημεῖον, καὶ κόνις κατῆλθεν εἰς τόπους. γέγονε δὲ καὶ σεισμὸς εἰς τὰς Κασπίας πύλας· καὶ ἀνῃρέθη Οὐαλὶδ ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἄρξας ἔτος α΄. καὶ κρατεῖ τῆς ἀρχῆς Ἰζὶδ ὁ Λειψός. τούτῳ τῷ ἔτει ὁ Κωνσταντῖνος περᾷ διὰ τῆς Ἀβύδου, καὶ τῷ χερσαίῳ τείχει τῆς πόλεως παρεκάθισε· διέδραμε δὲ καὶ ἕως τῆς χρυσῆς πόρτης, ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν τοῖς ὄχλοις. ὁ δὲ Ἀρτά-
D βασδος ἐξελθὼν τῆς πόλεως, καὶ συμβαλὼν πόλεμον, ἡττήθη κατὰ κράτος. τοῦ δὲ Κοπρωνύμου τὰ πλοῖα κρατήσαντος, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πραθῆναι τὸν μόδιον τῆς κριθῆς εἰς νομίσματα ιβ΄. καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως. τοῦ δὲ λαοῦ θνήσκοντος καὶ ἀπολλυμένου, ἠναγκάσθη Ἀρτάβασδος ἀπολύειν αὐτὸν, καὶ ἐξέρχεσθαι ἀπὸ τῆς πόλεως. Νικήτας δὲ ὁ υἱὸς Ἀρταβάσδου ἐπισυνάξας λαὸν ἱκανὸν, ἦλθεν ἕως Χρυσουπόλεως. καὶ περάσας ὁ Κοπρώνυμος ἐδίωξεν αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν ἐχειρώσατο. καὶ τοῦτον πεδήσας, ἐλθὼν διὰ τοῦ τείχους, τῷ πατρὶ ἐπεδείκνυεν. ἄφνω δὲ παραταξάμενος διὰ τοῦ χερσαίου τείχους, τὴν πόλιν παρέλαβε. καὶ χει-
E ρωσάμενος Ἀρτάβασδον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, τοῦτον μὲν σὺν τοῖς δυσὶν αὐτοῦ υἱοῖς ἐτύφλωσε. τὸν δὲ Βακτάγγιον χειροκοπήσας, ἐν τῷ Κυνηγίῳ ἀπεκεφάλισε. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν προὐχόντων ἀνεῖλε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσεν. ἱππικὸν δὲ ποιήσας, εἰσήγαγε τὸν Ἀρτάβασδον σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ καὶ τοῖς φίλοις δεδεμένοις ἅμα Ἀναστασίῳ τῷ ψευδωνύμῳ πατριάρχῃ τυ-

φθέντι δημοσίως, καὶ ἐπὶ ὄνῳ ἀντιστρόφως καθιζομένῳ. τοῖς δὲ σὺν αὐτῷ ἐλθοῦσιν ἐξωτικοῖς, ἐκέλευσεν εἰσέρχεσθαι εἰς τοὺς οἴκους, καὶ διαρπάζειν τὰς οὐσίας τῶν πολιτῶν. τὸν δὲ ψευδώνυμον πατριάρχην, ὡς ὁμόφρονα αὐτῷ ἐκφοβήσας καὶ δουλώσας, πάλιν ἐν τῷ θρόνῳ τῆς ἱερωσύνης ἀποκατέστησε.

Τῷ δʹ. ἔτει ἐφάνη κομήτης μέγας κατὰ τὴν Συρίαν, καὶ Μαρουὰμ τῶν Ἀράβων ἐκράτησε. καὶ παρακλήσει τῶν ἐν τῇ ἑῴᾳ Χριστιανῶν, συνεχώρησε χειροτονηθῆναι Θεοφύλακτον πρεσβύτερον Ἐδεσσηνὸν, πατριάρχην Ἀντιοχείας, κοιμηθέντος Στεφάνου. καὶ τοῦτον γράμμασι καθολικῶς τιμᾶσθαι παρὰ τῶν Ἀράβων προσέταξε.

Τῷ εʹ. ἔτει, ἄδειαν εὑρὼν ὁ Κοπρώνυμος ἐν τῇ ἀνατολῇ, ὡς τῶν Ἀράβων πρὸς ἀλλήλους μαχομένων, Γερμανίκειαν παραλαμβάνει, καὶ ἐπιστρατεύει Δουλιχίᾳ καὶ Ἀσσυρίᾳ. προσελάβετο δὲ καὶ τοὺς πρὸς μητρὸς συγγενεῖς, καὶ ἐν Βυζαντίῳ μετῴκισε, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ πολλοὺς Σύρους Μονοφυσίτας. γέγονε δὲ ἀπὸ ιʹ. Αὐγούστου, ἕως ιεʹ. σκότος ὁμιχλῶδες.

Τῷ ϛʹ. ἔτει ἐγένετο σεισμὸς μέγας ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ Συρίᾳ, μηνὶ Ἰανουαρίῳ εἰς τὴν ιηʹ, ὥρᾳ δʹ. καὶ ἀναρίθμητοι μυριάδες τεθνήκασιν, ἐκκλησίαι τε καὶ μοναστήρια πεπτώκασι, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἔρημον τῆς ἁγίας πόλεως. τῷ αὐτῷ ἔτει, λοιμώδης θάνατος ἀπὸ Σικελίας καὶ Καλαβρίας ἀρξάμενος οἷόν τι πῦρ ἐπινεμόμενον, ἐπὶ τὴν Μονεμβασίαν καὶ Ἑλλάδα καὶ τὰς παρακειμένας νήσους ἦλθε δι' ὅλης τῆς ιδʹ. ἰνδικτ. τῇ δὲ ιεʹ. ἤρξαντο ἐν τῇ βασιλίδι πόλει αἴφνης ἀοράτως γίνεσθαι ἔν τε τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἱματίοις, καὶ ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἐπίπλοις, σταυρία ἐλαιώδη πλεῖστα. ἐγένετο οὖν ἐντεῦθεν τοῖς ἀνθρώποις λύπη καὶ ἀθυμία πολλὴ, τῇ τοῦ τοιούτου σημείου ἀπορίᾳ. ἐγένετο δὲ καὶ θεομηνία ποικίλων παθῶν, ἀφειδῶς τοὺς λαοὺς ὀλοθρεύουσα, οὐ μόνον τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ. ἐγένοντο δὲ καὶ φαντασίαι, ὡς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐν ἐκστάσει γινομένους, νομίζειν ξένοις τισὶ καὶ βλοσυροῖς προσώποις συνοδεύειν, καὶ τοὺς ἀπαντῶντας αὐτοῖς ὡς δῆθεν φίλους προσαγορεύοντας καὶ διαλεγομένους. σημειούμενοι δὲ τὰ παρ' αὐτῶν λαλούμενα, ἔσχατον ἐξηγοῦντο γενόμενα. ἑώρων δὲ τοὺς αὐτοὺς εἰς οἴκους εἰσερχομένους, καὶ τοὺς μὲν τοῦ οἴκου κρεμῶντας, τοὺς δὲ ξίφει τιτρώσκοντας. συνέβαινε δὲ τὰ πλεῖστα τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων γίνεσθαι οὕτω, καθὼς ῥηθέν. τῷ δὲ ἐαρινῷ καιρῷ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος ἐπέτεινε μειζόνως. τῷ δὲ θερινῷ ἐξεκαύθη εἰσάπαξ, ὥστε καὶ ὁλοκλήρους οἴκους κλεισθῆναι παντελῶς, καὶ μὴ εἶναι τοὺς ὀφείλοντας θάπτειν τοὺς νεκρούς, ὥστε μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς κραββάτους εἰς τὴν τούτων ἐκκομιδὴν, ἀλλὰ καὶ διὰ ἀλόγων καὶ διὰ ἁμαξῶν ἐκφέρειν τοὺς τεθνεῶτας, καὶ ἐν τοῖς προτειχίσμασι καὶ προαστείοις καὶ κινστέρναις ἀνύδροις καὶ λάκκοις θάπτεσθαι αὐτοὺς, ὧν πληρωθέντων τοὺς ἀμπελῶνας καὶ κήπους διέσκαπτον, καὶ μόλις τούτους ἴσχυσαν ἐπικαλύψαι. παντὸς δὲ οἴκου διαφθαρέντος διὰ τὴν ἀσέβειαν τοῦ Κοπρωνύμου, πάντα τὸν πλοῦτον τῶν οἰκητόρων τῆς πόλεως εἰσκομίσας, ἐν τῷ παλατίῳ ἀπέθετο. κατέλαβε δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν στόλος ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Κύπρον, ἔνθα ἦν ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος. ἐπιπεσὼν δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, καὶ τὸ στόμα τοῦ λιμένος κρατήσας, ἄρδην

Cedren.

pro patriarcha gerebat, & tunc publice verberatus asino præpostere impositus sedebat. Extraneis quos secum adduxerat, mandavit, ut domos civium diriperent. Sed patriarcham illum sui erroris sectatorem, territum atque subactum, rursum in pristino solio collocavit.

Anastasii pœna.

Anno IV, in Syria magnus cometa apparuit: & Marvamus in Arabes imperium cepit. Hic Christianorum qui per Orientem sunt cohortationibus persuasus, concessit, ut Theophylactus Edassenus presbyter Antiochææ designaretur patriarcha, mortuo tum Stephano: eumque publico edicto jussit ab Arabibus in honore haberi.

Marvamus.

Anno V, Copronymus nactus occasionem rei in Oriente gerendæ, inter Arabes civili vigente bello, Germaniciam recipit, exercitumque ad Dulichiam & in Assyriam ducit. Matris quoque suæ cognatos sibi adsciscit, & Byzantium eos transfert, multosque cum his Syros, Christo unicam affingentes naturam, qui dicuntur Monophysitæ. A X usque ad XV diem Augusti tenebræ fuerunt caliginosæ.

Copronymus rem gerit.

Anno sexto magnus fuit in Palæstina terræmotus, & ad Jordanem, perque universam Syriam, die mensis Januarii XVIII, hora IV, innumeraque hominum perierunt millia, corruerunt templa & monasteria, maxime per solitudinem urbis sanctæ. Eodem anno pestis, ab Sicilia & Calabria sumpto initio, velut ignis proxima corripiens Monembasiam usque & in Græciam sese propagavit, insulasque circumjacentes. Per totam indict. XIV. & initio XV Constantinopoli subito & visu non observante existere in hominum vestibus & in ecclesiæ supellectile plurimæ cruces, quasi ex oleo factæ, cœperunt. Quo signo quid portenderetur, cum homines non assequerentur, in magnum mœrorem atque sollicitudinem inciderunt. Sed & varia mala Dei ira immissa, populum confertim absumebant, non in urbe modo, sed in universa vicinia. Visa quoque hominibus oblata sunt: ita ut multi hominum mente abalienati putarent se cum peregrinis quibusdam & terribili vultu præditis hominibus iter facere, qui occurrentes sibi tamquam amicos compellarent, atque cum iis colloquerentur: ac cum annotassent quæ ab iis dicebantur, tum demum narraverunt, cum ea jam exitus comprobasset. Videbant autem eos in ædes intrare, aliosque intus suspendere, alios gladio ferire. Eventus, pleraque ab ipsis dicta, vera ostendit. Verno tempore primæ, malum magis sese intendit, prorsusque exarsit æstate, adeo ut & totæ domus concluderentur, & deessent qui cadavera humarent: neque etiam satis esset grabatorum ad ea efferenda, sed jumenta ad hoc & vehicula adhiberentur, atque illa in propugnaculis, suburbiis, cisternis siccatis ac lacubus sepelirentur: quibus impletis, vineæ quoque & horti effossi vix obtegendis cadaveribus suffecerint. Interim Copronymus omnibus propter ipsius impietatem familiis evastatis, omnes oppidanorum facultates corrasit, inque palatium congessit. Agarenorum quoque ea tempestate classis ad Cyprum appulit. Erat ibi Romana etiam classis, cujus ductor portus faucibus occupatis, subito adortus hostes, occidione delevit, tri-

Varia portenta & mala.

220 Edit. Paris. pag. 462.

Pestis.

Agareni cæsi.

bus tantum dimissis qui indicium perferrent.

221 Anno Constantini nono Marvamus a Maurophoris, qui & Chrysatonitæ, invaditur, gravissimaque commissa pugna occiditur. Die vigesimaquinta Januarii mensis, Constantino ex Chazara Irena filius nascitur, cui Leoni nomen fecit.

Leo Copronymi F.

Edit. Paris. pag. 463.

Eodem tempore in Syria gravis terræmotus terribiles edidit ruinas, quibusdam urbibus protsus, quibusdam ad mediam partem prostratis, nonnullis etiam a montanis in subjectas planities cum muris & ædificiis absque ullo damno trajectis, usque ad sex milliaria. Porro in Mesopotamia, terra in longum ad duo millia passuum rupta est, exque ejus imo terra albissima atque arenosa egesta. de cujus medio animal muli forma adscendit, humana voce loquens, & prædicens populum quemdam e solitudine in Arabas incursionem facturum. quod & sic evenit.

Miraculum.

Anno sequenti, quartæ indictionis ipso Pentecostæ festo die, Caballinus filium suum Leonem imperio inauguravit, coronam ei imponente Anastasio, falso patriarcha, & socio impietatis ejus.

Anno x, diem suum obiit Theophylactus, sanctissimus Antiocheæ patriarcha.

Anno xi, Constantinus Theodosiopolin & Melitenam recepit, captis quotquot ibi erant omnibus: ususque pestis præscriptione, cognatos suos Armenios & Syros hæreticos ad se receptos, Byzantii & in Thracia collocavit: qui in hunc usque diem in hæresi tyranni persistunt. ab iisdem & Pauliciana hæresis latius est propagata.

Anastasii mors

Anno xii, impius & prophanus iste pontifex Anastasius anima cum corpore pereunte mortuus est, ex miserrimo morbo qui chordapsus dicitur, stercus per os egerens. dignasque dedit pœnas suarum in Deum & præceptorem injuriarum.

222 Anno xiii, Constantinus impiam cccxxxviii episcoporum Concilium adversus sacras imagines coegit in palatio Syriæ. principes erant, Theodosius Apsimari filius Ephesi, & Pastelas Pergæ, episcopi. Hi suas sententias propria auctoritate ratas esse jubentes, nemine a catholicis soliis (Romam dico, Alexandream, Antiocheam, & Hierosolymam) præsente, a decima Februarii usque ad octavam Augusti diem ejusdem anni, synodum continuarunt. Ea die cum in Blachernense fanum Deiparæ illi adversarii convenissent, conscendit ambonem Caballinus, Constantinum monachum tenens, qui Sylæi fuerat episcopus: precatusque magna voce, Multi sint (inquit) anni vitæ Constantino œcumenico patriarchæ. His gestis, Imperator cum novo patriarcha in forum est progressus, ac coram universo populo pravam suam hæresin proclamaverunt, anathemate ferientes sanctissimum Germanum, Georgium Cypri episcopum & Joannem Damascenum, viros sanctos & venerabiles doctores. Hoc ipso anno, Bulgari propter quædam castra extructa postulant nova pacta. cumque eorum legatum Constantinus ignominiose tractasset, excursione usque ad Longum murum facta, ingenti præda potiti, incolumes domum redeunt.

Concilium Constantin. sub Copronymo.

pag. 464.

Bulgarica clades.

Anno xix, Imperator expeditio-

A ἀπώλεσε πάντας, τρεῖς μόνους ἐλευθερώσας διὰ τὸ μήνυμα.

Τῷ θ΄. ἔτει, καταδιώκεται Μαρυὰμ ὑπὸ τῶν Μαυροφόρων, τῶν λεγομένων Χρυσαρωνιτῶν· καὶ βαρυτάτου πολέμου κροτηθέντος, κτείνεται. τῇ δὲ κε΄. τοῦ Ιανουαρίου μηνὸς γεννᾶται τῷ ἀσεβεῖ Κωνσταντίνῳ υἱός, ἐκ τῆς Χαζάρας Εἰρήνης, ὃν ἐπωνόμασαν Λέοντα. τῷ αὐτῷ χρόνῳ γέγονε σεισμὸς ἐν Συρίᾳ, καὶ μεγάλη καὶ φοβερὰ πτῶσις. ὅθεν αἱ μὲν τῶν πόλεων ὁλοκλήρως ἠφανίσθησαν. αἱ δὲ μέσως. ἕτεραι ἀπὸ τῶν ὀρεινῶν εἰς τὰ ὑποκείμενα πεδία σὺν τοῖς τείχεσι καὶ τοῖς οἰκήμασιν ὁλόκληροι σῶαι μετέστησαν, ὡς ἀπὸ μιλίων ἕξ. ἐν Μεσοποταμίᾳ δὲ εἰς μῆκος μίλια δύο

B ἐῤῥάγη ἡ γῆ, καὶ ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτῆς ἀνήχθη γῆ λευκοτάτη καὶ ἀμμώδης, ἧς ἐκ μέσου ἀνῆλθε ζῶον μιλικὸν ἄσπιλον, λαλοῦν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ, προμηνῦον ἔθνους ἐπιδρομὴν ἐκ τῆς ἐρήμου κατὰ τῶν Αράβων. ὃ καὶ γέγονε.

Τῷ δὲ ἑπομένῳ χρόνῳ τῆς δ΄. ἰνδικτ. τῇ ἑορτῇ τῆς Πεντηκοστῆς, ἔστεψεν ὁ δυσσεβὴς Καβαλλῖνος τὸν υἱὸν αὐτοῦ Λέοντα εἰς βασιλέα, διὰ Αναστασίου τοῦ ψευδωνύμου πατριάρχου, καὶ σύμφρονος αὐτοῦ.

Τῷ ι΄. ἔτει, ἐκοιμήθη Θεοφύλακτος, ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Αντιοχείας.

Τῷ ια΄. ἔτει, Κωνσταντῖνος τὴν Θεοδοσιούπολιν παρέλαβεν, ἅμα τῇ Μελιτηνῇ, αἰχμαλωτίσας πάντας τοὺς ἐκεῖσε. καὶ προφάσει τοῦ θανατικοῦ, προσλα-

C βόμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ Αρμενίους καὶ Σύρους αἱρετικούς, εἴς τε τὸ Βυζάντιον μετῴκισε, καὶ τὴν Θρᾴκην· οἳ μέχρι τοῦ νῦν τὴν αἵρεσιν τοῦ τυράννου διακρατοῦσιν. ὑφ᾽ ὧν καὶ ἐπλατύνθη ἡ αἵρεσις τῶν Παυλικιανῶν.

Τῷ ιβ΄. ἔτει, ὁ δυσσεβὴς Αναστάσιος, ὁ ἀνίερος, τέθνηκε σὺν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι, οἰκτίστῳ πάθει, τῷ λεγομένῳ χορδαψῷ, κόπρον διὰ στόματος ἐμέσας, ἀξίαν τίσας δίκην ὑπέρ τε τῆς κατὰ Θεοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου τόλμης.

Τῷ ιγ΄. ἔτει, Κωνσταντῖνος ὁ δυσσεβὴς κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων παράνομον συνέδριον τλη΄. ἐπισκόπων συνέλεξεν, ἐν τῷ τῆς Συρίας παλατίῳ. ὧν ἐξῆρχε Θεοδόσιος ὁ υἱὸς Αψιμάρου ὁ Εφέσου, καὶ Παστιλᾶς ὁ Πέργης· οἱ καθ᾽ ἑαυτοὺς τὰ δόξαντα δογματίσαντες, μηδενὸς παρόντος ἐκ τῶν καθολικῶν θρό-

D νων (Ρώμης φημί, καὶ Αλεξανδρείας, καὶ Αντιοχείας, καὶ Ιεροσολύμων) καὶ ἀπὸ ι΄. τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς ἀρξάμενοι, διήρκεσαν ἕως η΄. Αὐγούστου τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος. καθ᾽ ἣν ἐν Βλαχέρναις ἐλθόντες οἱ τῆς Θεοτόκου πολέμιοι, ἀνῆλθε καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Καβαλλῖνος ἐν τῷ ἄμβωνι, κρατῶν Κωνσταντῖνον μοναχόν, ἐπίσκοπον γενόμενον τοῦ Συλαίου· καὶ ἐπευξάμενος, ἔφη μεγάλῃ τῇ φωνῇ. Κωνσταντίνου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου πολλὰ τὰ ἔτη. καὶ μετὰ ταῦτα ἀνῆλθον ἀμφότεροι ἐν τῷ φόρῳ, καὶ ἐξεφώνησαν τὴν αὐτῶν κακόδοξον αἵρεσιν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, ἀναθεματίσαντες τὸν ἁγιώτατον Γερμανόν, καὶ Γεώργιον τὸν Κύπρου, καὶ

E Ιωάννην τὸν Δαμασκηνὸν ἄνδρας ἁγίους καὶ αἰδεσίμους διδασκάλους· τῷ δ᾽ αὐτῷ ἔτει ἐζήτησαν οἱ Βούλγαροι πάκτα, διὰ τὰ κτισθέντα κάστρα. καὶ τοῦ βασιλέως ἀτιμάσαντος τὸν ἀποκρισιάριον αὐτῶν, ἐξῆλθον ἕως τῶν μακρῶν τειχῶν, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν ποιήσαντες ὑπέστρεψαν ἀβλαβεῖς.

Τῷ ιθ΄. ἔτει, ὁ βασιλεὺς ἐπεστράτευσε κατὰ

Βουλγάρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν κλεισοῦραν Βεριγάβαν, A πολλοὺς ἀπολέσας, ὑπέστρεψε μετ' αἰσχύνης.

Τῷ κ'. ἔτει, δοκίτης ἀστὴρ ἐφάνη κατὰ τὴν ἕω, λαμπρότατος, ἐπὶ ἡμέρας ι'. καὶ αὖθις πρὸς δύσιν ἡμέρας κα'.

Τῷ κα'. ἔτει, Ἀνδρέαν τὸν ἀοίδιμον μοναχὸν, τὸν λεγόμενον Καλυβίτην ἐν Βλαχέρναις, ἐλέγχοντα αὐτοῦ τὴν ἀσέβειαν, ἀπέκτεινε διὰ μαστίγων ὁ Κοπρώνυμος.

Τῷ κγ'. ἔτει, γέγονε ψῦχος μέγα καὶ πικρότατον κατὰ τὴν βασιλίδα, καὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ ἄρκτον καὶ δύσιν, ὥστε τὴν ἀρκτῴαν τοῦ πόντου παραλίαν ἐπὶ ἑκατὸν μίλια τὸ πέλαγος ἀπολιθωθῆναι, καὶ ἐπὶ λ'. πήχεις τὸ βάθος παγῆναι· ὑπὲρ χιονισθέντος ηὐξήθη ἐπὶ ἄλλας κ'. πήχεις, ὥστε συμμορφωθῆναι τὴν θάλασσαν τῇ ξηρᾷ, B καὶ πεζοπορεῖσθαι ὑπεράνω τοῦ κρύους παρά τε ἀνθρώπων καὶ ζώων ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων τὸ πέλαγος, ἀπό τε Ζικχίας μέχρι Δανούβεως, καὶ τοῦ Κούφη ποταμοῦ, τοῦ Δανάστρεώς τε καὶ Δανάπρεως, καὶ τῶν Νεκροπύλων, καὶ τῆς λοιπῆς ἀκτῆς μέχρι Μεσημβρίας καὶ Μηδείας. τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τοῦ τοιούτου πάγου κατὰ κέλευσιν Θεοῦ εἰς πλεῖστα ὀροφανῆ τμήματα διαιρεθέντος, καὶ τῇ τῶν ἀνέμων βίᾳ ἐπὶ τὸ ἱερὸν κατενεχθέντος, διὰ τοῦ στενοῦ ἐπὶ τὴν πόλιν ἔφθασαν, καὶ μέχρι τῆς Προποντίδος καὶ τῶν νήσων καὶ Ἀβύδου πᾶσαν τὴν παραλίαν ἐπλήρωσαν. ἐν οἷς ὑπῆρχε καὶ ζῶα ἄγριά τε καὶ ἥμερα τεθνεῶτα. πᾶς δὲ ὁ βουλόμενος, ἀπὸ Σοφιανῶν ἕως τῆς πόλεως, καὶ ἀπὸ Χρυσοπόλεως ἕως τοῦ ἁγίου Μάμαντος, καὶ τῶν Γαλατῶν, C ἀκωλύτως ὡς ἐπὶ ξηρᾶς ἐβάδιζον. ἓν δὲ ἐξ αὐτῶν προσραγὲν τῇ τῆς ἀκροπόλεως σκάλᾳ συνέτριψεν αὐτήν. ἕτερον δὲ τῷ τείχει προσραγὲν, τοῦτο μεγάλως ἐδόνησεν, ὡς καὶ τοὺς ἔνδοθεν οἰκοῦντας συμμετασχεῖν τοῦ σάλου. εἰς τρία δὲ ῥαγὲν, ἔζωσε τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Μαγγάνων ἕως τοῦ Βοσπορίου, οὗ τινος τὸ ὕψος ὑπερεῖχε τῆς πόλεως. τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ ἀστέρες ἀθρόως ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔπιπτον, ὡς λέγειν πάντας συντέλειαν εἶναι. αὐχμός τε πολὺς γέγονεν, ὡς ξηρανθῆναι πηγὰς καὶ ποταμούς. ἃ ταῦτα βλέπων καὶ ἀκούων ὁ ἀνόσιος, οὐκ ᾐσθάνετο μάστιγας εἶναι τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἐπιστροφὴν τῶν βεβήλων αὐτοῦ καὶ αἰσχίστων πράξεων· ἀλλ' ἀγαγὼν μᾶλλον D τὸν πατριάρχην, λέγει αὐτῷ· τί ἡμᾶς βλάπτει, ἐὰν λέγωμεν τὴν Θεοτόκον Χριστοτόκον; ὁ δὲ περιπτυξάμενος αὐτὸν λέγει. Ἐλέησον δέσποτα, μηδὲ εἰς ἔννοιάν σου ἔλθῃ οὗτος ὁ λόγος. οὐχ ὁρᾷς, ὅσα στηλιτεύεται καὶ ἀναθεματίζεται Νεστόριος ὑπὸ πάσης τῆς ἐκκλησίας; καὶ ὁ βασιλεύς· Ἐγὼ μαθεῖν θέλων ἠρώτησα, φησίν. ἕως δὲ σοῦ ἔστω ὁ λόγος. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ἄξια εἰς τὸν χειροτονηθέντα ὑπ' αὐτοῦ πατριάρχην διεπράξατο, ἅ τινα μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν.

Τῷ κδ'. ἔτει, ἀγάπην δῆθεν ποιήσας μετὰ Παγάνου τοῦ κυρίου Βουλγάρων, ἐξαίφνης ἐξελθὼν τῆς πόλεως, καὶ ἀφυλάκτους εὑρὼν τὰς κλεισούρας διὰ τὴν E ἀπατηλὴν εἰρήνην, εἰσῆλθεν εἰς Βουλγαρίαν ἕως Τούμτζας· καὶ βαλὼν πῦρ εἰς τὰς αὐλὰς ἃς εὗρε, μετὰ φόβου ὑπέστρεψε, μηδὲν γενναῖον ποιήσας.

Τῷ κε'. ἔτει, ἐκμανεὶς γενόμενος ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς, κατὰ παντὸς φοβουμένου τὸν Θεὸν, Στε-

A nem in Bulgaros fecit. cumque * ad angustias usque quibus Beregaba nomen, venisset, multis suorum amissis, domum cum dedecore revertit. (* clusuram, cui B.)

Anno XX, cometa qui a trabis forma Græcis docites dicitur, fulgentissimus apparuit per X dies in parte Orientali, rursusque Occasum versus alios XXI.

Anno XXI, Copronymus Andream cognomento Calybiten, celebrem in Blachernis monachum, flagris interfecit, quod is ipsius impietatem reprehendisset. (Andreas Calybita.)

Anno XXIII, ingens fuit & sævissimum frigus Constantinopoli, ac versus ortum, Septentrionem, & Occasum. (Frigus & glacies ingens.) Id mare septentrionale a terra ad C usque B milliaria in lapidem redegit, crassitie XXX cubitorum. & nive glaciei superfusa, aucta est crassities aliis XX cubitis. Itaque mare protinus terræ æquale fuit: pedestrique itineri hominum, ferarum ac domesticorum animalium glacies locum dedit, a Zichia usque ad Danubium, & Cupham fluvium, ac Danastrin, & Danaprin, & Necropyla, reliquumque litus usque ad Mesembriam & Mœsiam. 883 Februario mense glacies ista Dei jussu in plurima montium similia frusta discessit, quæ ventorum vi ad Hierum (fanum Latine) delata, inde per angustias ad urbem devenerunt, littusque omne ad Propontidem usque & Abydum & insulas obtexerunt. C erant iis immixta ferarum & cicurum animalium cadavera. Licebat veluti in terra pedibus iter facere a Sophianis usque ad urbem, & a Chrysopoli usque ad divi Mamantis & Galatas. Unum de his frustis allisum arcis scalæ, eam confregit. Aliud muro allisum, vehementer eum concussit, sentientibus tremorem iis etiam qui intus habitabant. Inde in tres ruptum partes, urbem cinxit, a Manganis usque ad Bosphorium, altitudine murus superans. Martio mense confertim stellæ de cælo ceciderunt, ita ut vulgo diceretur finis mundi appetiisse: siccitasque fuit ingens, qua & fontes & flumina exaruerunt. Quæ impius ille cernens atque inaudiens, (Edit. Paris. pag. 465.) D non sensit a Deo has immitti plagas ipsius a prophanis conatibus avertendi gratia. Quinimo vocatum ad se patriarcham interrogavit, Ecquid mali nobis inde erit, si pro Deipara Christiparam dicamus? Patriarcha Imperatorem amplexus: Miserere (ait) Domine, neque hoc in animam tuum venire patiaris. nonne enim vides, quibus damnationibus & anathematibus infamis ab universa ecclesia sit factus Nestorius? Tum Constantinus: Discendi causa se quæsivisse ait, mandatque ne hunc sermonem ulli hominum aperiat. Neque multo post dignam a se constituto patriarchæ mercedem rependit, ut paulo inferius ostendemus.

Anno XXIV, Constantinus pace cum Pagano Bulgarorum principe facta, subito E est ab urbe cum exercitu profectus, * claustrisque custodis ob pacem nimirum istam fraudulentam vacuis inventis, in Bulgariam Tumtzam usque progressus, tuguriis in quæ incidebat incensis, metuens sibi domum rediit, nullo præclaro facinore edito.

Anno XXV, insania contra omnes Deum timentes percitus, Stephanum ju-

niorem, omnibus ob illustres virtutes cultum (sexaginta enim annos inclusus claustro, quod est in colle S. Auxentii, exegerat) varie excruciatum necat. Multos

Constantinus in imaginum cultores animadvertit.

etiam procerum atque militum suppliciis diversis sustulit, delatos quod imaginibus supplicassent. Exegitque ab omnibus suo imperio subjectis juramentum, quo confirmarent, nulli se imagini supplicaturos. quos interfecit etiam, ut Constantinus falso patriarcha dictus suggestum conscenderet, elevatisque venerandis crucis lignis adoratorem imaginum sese esse jurejurando interposito diffiteretur. Statimque huic persuasit, ut pro monacho Stephanita fieret, carne vesceretur, inque re-

Patriarchæ interitus.

gia mensa fidicines audire sustineret. Sed non multo post, divina vindicta hunc in manus cruenti homicidæ tradidit. Etenim Constantinus certior factus, patriarcham multis hominibus pro certo persuasisse, Imperatorem sibi dixisse, se Christum pro Deo, & proinde matrem ejus pro Deipara nequaquam habere, furore adversus eum, ut qui secretum ipsius publicatam traduxisset, incensus est. itaque multis verberibus mulctatum, in triumpho per circum duci curavit, consputum

225 atque raptatum. inde cum eum in custodiam dedisset, mittit ad eum patricios, qui scitarentur, quidnam adhuc de Imperatoris religione, ac synodo ab ipso celebrata sentiret? At vanus animi ille, sperans hoc

Edit. Paris. pag. 466.

pacto se Imperatorem placaturum, respondit: Recte eum instituenda synodo egisse, recteque de Fide sentire. Qui missi erant, irridentes hominem, hocque unum se ex impuro ipsius ore voluisse audire dicentes, statim eductum capite truncaverunt, cadaverque in Pelagium projecerunt. (fanum fuerat sanctæ Pelagiæ: id Constantinus demolitus, sepulturæ capitis damnatorum destinarat, Pelagioque nomen fecerat.) In ejus locum Imperator patriarcham designat Nicetam eunuchum, genere Slavum. Petrum quoque sanctum virum, & divino spiritu præditum Stephanum monachum Auxentianum, post multos contumeliosos cruciatus necatos, trahi, & in Pelagium abjici jussit: multosque etiam alios principes viros ac monachos, sacrarum imaginum caussa crudeliter e vita sustulit. Monachorum quoque habitum traduxit, & contumeliæ in circo exposuit, jubens unumquemque * eorum manu ducentem muliercu-

** abbatem manu.*

lam in medium prodire: atque ita ii ab omnibus consputi & ignominia affecti sunt. Expeditionem quoque in Bulgaros fecit terra marique, missis ad Anchialum che-

226 landiis (navigii hoc est nomen) cIɔ cIɔ Iɔ c. quæ, paucis demptis, omnia Aquilonis flatu sunt submersa: & ipse cum dedecore in urbem rediit. Quin & reliquias S. atque laudatissimæ Euphemiæ cum cista in mare abjecit: quæ Dei gratia incolumis Lemnum appulit, ac deinde Constantino & Irena piis imperantibus digna cum veneratione in suum est reducta templum: quod ii repurgatum denuo dedicarunt, cum Copronymus sacrorum, aut suæ potius ipsius animæ hostis ex eo armamentum & locum fimo deponendo fecisset. Idem præfectos, ejusdem secum sententiæ atque malitiæ idoneos administros constituit, Michaelum Melissenum Orientis ducem, & Michaelum Lacanodraconem Thraciæ, & Manetem (cu-

227 jus nomen perversitatem indicat) bucel-

Monachi afflicti.

larium. De his Lachanodraco magistrum

A φασκον τὸν νέον αἰδέσιμον ὄντα τοῖς πᾶσι διὰ τὸ ἐν ἀρεταῖς ποικίλαις ἐκλάμπειν, (ἑξήκοντα γὰρ χρόνους ἐποίησεν ἐν τῷ βουνῷ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου ἔγκλειστος) ποικίλως τιμωρησάμενος ἀπέκτεινε. πολλῶν δὲ ἀρχόντων καὶ στρατιωτῶν διαβληθέντων προσκυνεῖν τὰς εἰκόνας, διαφόροις τιμωρίαις τούτους ἀνάλωσεν. ὅρκον δὲ καθολικὸν πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ὄντας ἀπῄτησεν, εἰκόνι μὴ προσκυνῆσαι τινί. μεθ' ὧν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ψευδώνυμον πατριάρχην ἐπὶ ἄμβωνος ἀνελθεῖν, καὶ ὑψώσαντα τὰ τίμια ξύλα, ὀμόσαι πεποίηκεν, ὡς οὐκ ἔστι τῶν προσκυνούντων τὰς εἰκόνας· καὶ τοῦτον παραυτὰ στεφανίτην ἀντὶ μοναχοῦ ἔπεισε γενέσθαι, καὶ κρεῶν μεταλαμβάνειν, καὶ κιθαρῳδῶν ἀνέχεσθαι ἐν

B τῇ βασιλικῇ τραπέζῃ. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ δίκη τοῦτον ταῖς τοῦ μιαιφόνου χερσὶ παραδίδωσι. μαθὼν γὰρ ὁ ἀλάστωρ, ὅτι ὁ πατριάρχης πολλοὺς ἐπληροφόρησεν, εἰπεῖν τὸν βασιλέα πρὸς αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ὁ Χριστὸς, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τὴν μητέρα αὐτοῦ ἔχω Θεοτόκον· ἐξεμάνη κατ' αὐτοῦ, ὡς τὸ μυστήριον αὐτοῦ θριαμβεύσαντος. καὶ ἐπιθεὶς αὐτῷ πολλὰς πληγὰς, ἐθριάμβευσεν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, ἐμπτυόμενον καὶ συρόμενον. εἶτα ἀσφαλισάμενος αὐτὸν, ἀποστέλλει πρὸς αὐτὸν πατρικίους, καὶ φησί. τί λέγεις ἄρτι περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ τῆς συνόδου ἧς ἐποιήσαμεν; ὁ δὲ ματαιωθεὶς ταῖς φρεσὶν, οἰόμενος αὐτὸν πάλιν ἐξευμενίσασθαι, ἀποκριθεὶς

C εἶπε· καλῶς ἐποίησας τὴν σύνοδον, καὶ καλῶς πιστεύεις· οἱ δὲ ἐπιγελάσαντες εἶπον πρὸς αὐτόν· ἡμεῖς τοῦτο μόνον ἠθέλομεν ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ μιαροῦ σου στόματος. καὶ παραχρῆμα ἐξαγαγόντες αὐτὸν, ἀπεκεφάλισαν, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἔρριψαν εἰς τὸ πέλαγος, ἔνθα πρῶτον ὑπῆρχεν ὁ τῆς ἁγίας Πελαγίας ναὸς, ὃν ὁ θεομισὴς κατακλύσας, καὶ τάφον καταδίκων ποιήσας, ἐκάλεσε, τὸ Πελάγιον. ἀντιχειροτονεῖ δὲ πατριάρχην Νικήταν εὐνοῦχον, καὶ Σθλάβον. ὡσαύτως δὲ καὶ Πέτρον τὸν ἱερὸν, καὶ τὸν θεοφόρον Στέφανον τὸν τοῦ Αὐξεντίου, μετὰ πολλὰς αἰκίας φονεύσας, εἰς τὸ πέλαγος συρέντας ῥιφῆναι προσέταξε. πολλοὺς δὲ καὶ ἑτέρους ἄρχοντας καὶ μοναχοὺς, διὰ τὰς ἱερὰς εἰκόνας δεινῷ θανάτῳ παρέδωκεν. ἐστηλίτευσε δὲ καὶ ἠτίμασε τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν, ἐπὶ

D ἱπποδρόμου παρακελευσάμενος ἕνα ἕκαστον ἀββᾶν χειροκρατοῦντα γυναῖκα παρέρχεσθαι μέσον τοῦ λαοῦ, οἷς ἐνέπτυον καὶ ὕβριζον πάντες. ἐστράτευσε δὲ κατὰ Βουλγάρων πεζῇ τε καὶ πλωϊσί· καὶ ἀπέστειλεν ἐπὶ Ἀγχίαλον χελάνδια βχ'. βορρᾶ δὲ πνεύσαντος, ἀπώλοντο πάντα πλὴν ὀλίγων· ὑπέστρεψε δὲ ἐν τῇ πόλει ἀδόξως· ἀλλὰ καὶ τὸ τίμιον λείψανον τῆς ἁγίας καὶ πανευφήμου Εὐφημίας ἐβύθισε σὺν τῇ λάρνακι, ὅπερ Θεοῦ χάριτι ἐν τῇ νήσῳ τῇ Λήμνῳ διαπλεῦσαι ἐγένετο, καὶ πάλιν ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν εὐσεβῶν βασιλέων μετὰ τῆς πρεπούσης τιμῆς ἐπανῆλθεν ἐν τῷ

E τεμένει αὐτῆς· ὅπερ ὁ τῶν ἐκκλησιῶν ἐχθρὸς, μᾶλλον δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, ἁρμάμενον καὶ κοπροθέσιον ἐποίησεν. αὐτοὶ δὲ ἀνακαθάραντες, πάλιν καθιέρωσαν. οὗτος ὁ δυσσεβὴς προεβάλλετο στρατηγοὺς ὁμόφρονας αὐτῷ, καὶ τῆς κακίας αὐτοῦ ἐπαξίους ἐργάτας· Μιχαὴλ μὲν τὸν Μελισσηνὸν, στρατηγὸν τῶν ἀνατολικῶν· Μιχαὴλ δὲ τὸν Λαχανοδράκοντα εἰς τὴν Θρᾴκην, καὶ Μάνην τὸν τῆς κακίας ἐπώνυμον εἰς τὸ βουκελλάριον. μιμησάμενος τοίνυν ὁ Λαχανοδράκων τὸν διδάσκαλον

αὐτοῦ, πάντας μοναχὸν καὶ μοναστρίας τοὺς ὑπὸ τὸ θέμα τῶν Θρακησίων ὄντας, συνῆξεν εἰς Ἔφεσον, καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· ὁ βουλόμενος τῷ βασιλεῖ καὶ ἡμῖν πειθαρχεῖν, ἐνδυσάσθω στολὴν, καὶ λαβέτω γυναῖκα τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. οἱ δὲ τοῦτο μὴ ποιοῦντες, τυφλούμενοι εἰς Κύπρον ἐξορισθήσονται. καὶ ἅμα τῷ λόγῳ, τὸ ἔργον ἐξετελεῖτο· καὶ πολλοὶ μάρτυρες τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεδείχθησαν. οὗτος πάντα τὰ μοναστήρια πέπρακε, καὶ πάντα τὰ ἱερὰ σκεύη, καὶ βιβλία καὶ ζῶα καὶ πάσας τὰς ὑποστάσεις αὐτῶν, καὶ τὰς τιμὰς τούτων εἰσεκόμισε τῷ βασιλεῖ. ὅσα δὲ εὗρε πατερικὰ βιβλία, ἢ λείψανα ἁγίων, κατέκαυσε. καὶ αὐτοὺς τοὺς αὐτὰ ἔχοντας ὡς ἀσεβοῦντας ἐκόλαζε, καὶ ποικίλως ἀνῄρει, καὶ πίσσῃ καὶ ἐλαίῳ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐπιχρίων ὑφῆπτε πυρί. εἴπου δέ τις εὑρέθη τὸ τῆς Θεοτόκου ὄνομα ἐπιβοώμενος, ἢ εὐλαβείᾳ συζῶν, ἢ ὅρκους αἰδούμενος, ὡς ἐχθρὸς τοῦ βασιλέως ἐτιμωρεῖτο. ὥστε ἐν ὅλῳ τῷ ὑπ' αὐτὸν θέματι μὴ εὑρίσκεσθαι τινὰ ἐν ὀλίγῳ συνέβη μοναχόν. ὃ μαθὼν ὁ μισάνθρωπος βασιλεὺς, ἔγραψεν εὐχαριστῶν αὐτῷ· ὅτι εὗρόν σε ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιεῖς πάντα τὰ θελήματά μου. τοῦτον μιμησάμενοι καὶ οἱ λοιποὶ, τὰ ὅμοια διεπράττοντο. ὁ δὲ Κοπρώνυμος τὰ εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ καταφυγὴν τῶν σωζομένων μοναστήρια τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ στρατιώταις ἐδίδου, καὶ τὸ μοναχικὸν τάγμα ἐξαφανίσαι ἐσπούδαζε. τῷ αὐτῷ ἔτει, Νικήτας ὁ ψευδώνυμος πατριάρχης, τὰς ἐν τῷ μικρῷ σεκρέτῳ τοῦ πατριαρχείου εἰκόνας διὰ ψηφίδων οὔσας ἔξυσε, καὶ τὰς λοιπὰς εἰκόνας τὰς ἐν ὅλῳ τῷ πατριαρχείῳ.

Τῷ κη΄ ἔτει, ἔστεψε τὴν αὐτοῦ γυναῖκα Εὐδοκίαν τρίτην οὖσαν, Αὔγουσταν. καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ υἱοὺς Χριστοφόρον καὶ Νικηφόρον, ἐποίησε Καίσαρας, τοῦ πατριάρχου ποιήσαντος τὴν εὐχήν.

Τῷ κθ΄ ἔτει, ἐγένετο ἀνταλλαγὴ εἰς Συρίαν, ἀνθρώπους πρὸς ἄνθρωπον. τούτῳ τῷ ἔτει ἦλθεν Εἰρήνη ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ ἐστέφθη ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ πρὸς γάμον Λέοντι βασιλεῖ, τῷ υἱῷ τοῦ Κοπρωνύμου.

Τῷ λβ΄ ἔτει, εἰσῆλθεν ὁ Φαδαλ εἰς Ῥωμανίαν, καὶ ἔλαβεν αἰχμαλώτους φ΄. τούτῳ συναντήσαντες οἱ Μοψουεστεῖς, τῶν μὲν Ἀράβων χιλίους ἀπέκτειναν, τὴν δὲ αἰχμαλωσίαν ἔλαβον.

Τῷ λγ΄ ἔτει, ἐκίνησε Κωνσταντῖνος στόλον κατὰ Βουλγάρων, καὶ ποιήσας εἰρήνην ὑπέστρεψε. καὶ τῶν Βουλγάρων δώδεκα χιλιάδας πεμπόντων εἰς Βερζιτίαν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐξελθὼν, εἰς τὴν λεγομένην Λιθοσωρίαν, ἐπέπεσεν αὐτοῖς, καὶ πάντας ἀνελὼν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦτον τὸν πόλεμον ὠνόμασεν εὐγενῆ, ὡς μηδενὸς σφαγέντος Χριστιανοῦ. ὁ δὲ τῆς Βουλγαρίας κύριος Ἐλέριχος, γνοὺς ὅτι ὑπὸ τῶν οἰκείων αὐτοῦ προδίδοται, γράφει τῷ βασιλεῖ· βουλὴν ἔχω τοῦ φυγεῖν, καὶ ἐλθεῖν πρός σε· πέμψον οὖν μοι λόγον ἀπαθείας, καὶ τίνας ἔχεις φίλους ὧδε, ἵνα θαρρήσω αὐτοῖς, καὶ συνδράμωσί μοι. ὁ δὲ κοῦφος ὢν, καὶ ἀνόητος, συναπήχθη τῇ ἀπάτῃ τοῦ Βουλγάρου, καὶ γράφει αὐτῷ· κεφαλαίως μαθὼν, πάντας ἀπώλεσεν. ὅπερ ὁ Κοπρώνυμος ἀκούσας, τὴν γενειάδα αὐτοῦ ἐξέτιλε.

Τῷ λε΄ ἔτει, ἐκστρατεύει Κωνσταντῖνος κατὰ Βουλγάρων, καὶ θεηλάτῳ ὀργῇ κατὰ τῶν σκελῶν ἀνθρακωθεὶς, καὶ πυρετῷ λάβρῳ καὶ σφοδρῷ συσχεθεὶς, κατὰ τὴν Ἀρκαδιούπολιν ὑπέστρεψεν ἐγκλίνιος. καὶ ἐλθὼν ἐν Σηλυβρίᾳ, καὶ ἐμπλεύσας μέχρι τοῦ Στρογγύλου καστέλλου, θνήσκει ψυχῇ καὶ σώματι, βοῶν καὶ λέγων· ὅτι ζῶν πυρὶ ἀσβέστῳ

A imitatus, omnes monachos monachasque qui in Thracensi erant præfectura, Ephesum conducit, itaque alloquitur: Qui imperatori & mihi obedire vult, stolam is induat, hacque ipsa hora uxorem ducat: qui recusaverit, is erutis oculis Cyprum deportabitur. & rem illico exequitur. itaque multi eo die extiterunt martyres. Idem omnia monasteria, omnem sacram supellectilem, libros, animalia, omnemque prorsus habitum eorum divendit, & pretium Imperatori tradidit. libros etiam patrum, & reliquias sanctorum quotquot reperit, cremavit, unaque eos penes quos ista invenerat, ut impios. Varios necis modos adhibuit, quorumdam capita pice & oleo illita incendit. *Edit. Paris. pag. 467.* Quod si quis usquam nomen Dei-B paræ invocans, aut pie vivens, aut juramenti religionem servans reperiretur, is tamquam Imperatoris hostis supplicio afficiebatur. ita factum, ut in tota ipsius provincia post exiguum tempus nullus omnino esset monachus. Imperator ubi hoc rescivit, per litteras ei gratias egit, affirmans se eum deprehendisse hominem ex animi sui sententia, suæque per omnia voluntati satisfacientem. Hunc imitati etiam reliqui eodem modo egerunt. Copronymus monasteria, quæ ob honorem Dei & refugium salutem consecuturorum condita fuerant, suis suam amplectentibus sententiam militibus tradidit, utque monachicum ordinem exscinderet operam dedit. Eodem anno, Niceta titulo tenus patriarcha imagines quæ C in parvo domus patriarchæ secreto erant lapillis ornatæ, rasit, aliasque etiam omnes per totam patriarchæ domum.

Anno xxviii, Constant. Eudociam, tertiam suam conjugem, Augustam coronavit: filiosque suos Christoph. & Niceph. Cæsares fecit, patriarcha votum faciente.

Anno xxix, permutatio hominum in Syria facta est, singulis pro singulis datis. Hoc anno Irene Athenis venit, & in æde S. Stephani coronata, Leoni Imp. matrimonio *Irene.* est juncta, primo natu Copronymi filio. 228

Anno xxxii, Phadalus in Romanorum ditionem impressione facta, IↃ homines captivos abducit. Huic Mopsuestienses obviam profecti, CIↃ Arabibus occisis, præda potiuntur.

Anno xxxiii, Constantinus cum expeditionem fecisset in Bulgaros, composita pace rediit. Cum autem Bulgari xii millia D in Berzetiam mitterent, cognita re Lithofoream contendit, ibique eos obruit; & universis occisis, in urbem est reversus. Hoc bellum nobile appellavit, quod eo *Bulgari cæsi.* nullus Christianus periisset. Cæterum Elerichus Bulgarorum princeps, a suis familiaribus prodi se intelligens, in hanc sententiam Constantino scribit: Constitui profugere, & me ad te recipere. itaque mihi omnia tuta fore, litteris missis confirma: ac significa quos hic habeas amicos, *Astus.* ut eorum fidei me credens, una cum ipsis ad te perveniam. Hac fraude Bulgari vanus ac stolidus iste circumventus, nomina amicorum perscribit: quos Elerichus omnes perdidit. ea re nuntiata, Copronymus barbam sibimet evellit.

E Anno xxxv, in Bulgaros cum suscepisset expeditionem, irato Deo carbunculi pedes ejus invaserunt, ac febris præterea vehemens eum & ardentissima cor- *Copronymi exitus.* ripuit. Quare lectica ab Arcadiopoli reportatus Selybriam, indeque navigio usque ad castellum Strongylum vectus, ibi & animæ & corporis mortem obiit, vo- *pag. 468.*

efferans, atque dicens: vivum se inextinguibili igni traditum esse, propter Mariam Deiparam: jubensque eam exinde honorari ac celebrari ut vere Deiparam. Moriens suamque ultimam voluntatem testatam faciens, hæc pronuntiavit: Incolume esto magnum templum, divina Sophia: incolumis esto ædes sanctissimæ Deiparæ in Blachernis: incolumis esto fanum ejusdem in Chalcopratiis: incolumis esto ædes sanctorum Apostolorum: incolumis esto urbs & Senatus: incolumis esto, fili mi Imperator: atque tu etiam o Theophanes, cui magnum meum arcanum credidi. Finito luctu, imperator Leo ex Theophane quæsivit quodnam esset grande illud patris secretum, ipsi soli cognitum? Respondit is: Fortasse patrem tuum ejus rei pœnituit, quam nos occulte egimus: ideoque me allocutus est. ıↃ enim * centenarios defodimus quodam in loco, in usum fratrum tuorum Cæsarum & nobilissimorum. Leo omne illud famulis missis abstulit, nihilque fratribus reliquum fecit. Corpus Copronymi sepultum in æde sanctorum Apostolorum: imperante Michaelo Theophili F. inde jussu hortatuque ipsius Imperatoris amotum, & in foro Amastriano crematum est. Archiepiscopatum Constantinopolis gesserunt Anastasius, & post hunc Constantinus, is cui caput tandem fuit amputatum, atque ab eo Niceta, hæretici omnes.

* centenaria

LEONIS Copronymi F. imperium, 219

Leo Copronymi ex Chazara F. imperavit annos v. Primo imperii anno, Tellerigus Longobardorum rex ad eum Constantinopolin confugit. quem is susceptum, muneribus sibi devinxit. Visus est aliquandiu pietatem colere, Deiparæque & monachorum esse amicus: itaque etiam primis temporibus metropolitanas ecclesias monachis credidit. Postulante exercitu, filium suum Constantinum coronat.

Anno II, Pellerigus Bulgarorum princeps ad Leonem confugit, ab eoque patricius creatur, tradente etiam sororis uxoris suæ filiam ei in matrimonium: susceptusque ab eo ex sacro lavacro, magnopere charus honoratusque ei habetur.

Anno III, Romanus exercitus ad Germaniciam profectus, multitudinem magnam Syrorum Jacobitarum captivos abduxit: quos imperator in Thracia collocavit.

Jacobitæ.

Anno V, Nicetas e Slavo patriarchæ dignitatem adeptus eunuchus, moritur. Subrogatur ei venerabilis Paulus anagnosta Cyprius. Media jejuniorum septimana Imperator duas imagines reperit in pulvinari uxoris suæ Irenes. quas cum diligenter esset contemplatus, inquisitione facta deprehendit, eas a Papia * palatino, aliisque nonnullis primiceriorum fuisse illatas: quos & cruciatibus suppliciisque gravissimis addixit. in uxorem quoque Irenam acriter est invectus, eamque nauci esse dixit, quæ suo patri Imperatori horribilibus atque intemeratis fidei mysteriis prolatis diversum plane jurasset. Constanter asseverantem, a se eas non visas, repulit, neque postea rem cum ipsa habuit. Cum autem insano pretiosorum lapidum amore ageretur, coronam quoque Heraclii in magna æde dedicatam adamavit, ablatamque gestavit in publicum progressus. Inde domum reversi caput carbunculis graviter est affectum, vehementissimaque eum invasit febris: itaque malam animam infeliciter exhalavit præmium sacrilegii justum consecutus.

* Pappia palatino. Edit. Paris. pag. 469.

IRENÆ cum CONSTANTINO Imp.

Anno mundi ıↃↃ CIↃ CCLXXIII,

A παρεδόθην, διὰ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν· ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ νῦν τιμάσθω καὶ ἀνυμνείσθω ὡς Θεοτόκος ἀληθὴς οὖσα. τελευτῶν δὲ, καὶ διατυπούμενος, ἔλεξε ταῦτα· Σώζου ὁ ναὸς ὁ μέγας ἡ ἁγία Σοφία· σώζου ὁ ναὸς τῆς παναγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν· σώζου ὁ ναὸς τῆς Θεοτόκου ἐν τοῖς χαλκοπρατείοις· σώζου ὁ ναὸς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· σώζου πόλις, καὶ σύγκλητος· σώζου υἱέ μου βασιλεῦ. σώζου καὶ σὺ Θεόφανες, τὸ μέγα μου μυστήριον. μετὰ γοῦν τὸ παρελθεῖν τὸ πένθος, λέγει πρὸς Θεοφάνην ὁ βασιλεύς· τί ἐστι τὸ μέγα μυστήριον τοῦ πατρός μου, ὃ σὺ μόνος γινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε· τάχα ἐν μεταμελείᾳ γέγονεν ὁ πατήρ σου, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἐμὲ ἐφθέγξατο, ἵνα φανερώσω, ἅπερ μυστικῶς ἐποιησάμεθα. ρ. γὰρ κεντηνάρια

B ἐχώσαμεν εἴς τινα τόπον, λόγῳ τῶν ἀδελφῶν σου, τῶν Καισάρων καὶ νωβελλισίμων. καὶ ἀποστείλας Λέων, ἔλαβε πάντα, μηδὲν αὐτοῖς καταλιπών. τὸ σῶμα αὐτοῦ τεθὲν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐν ταῖς ἡμέραις Μιχαὴλ υἱοῦ Θεοφίλου, βουλῇ καὶ παραινέσει τοῦ Καίσαρος ἀπαχθὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Ἀμαστριανοῦ, ἐκαύθη. τοῦ δὲ τῆς Ἀρχιερωσύνης θρόνου κατεῖχεν Ἀναστάσιος, καὶ μετὰ τοῦτον Κωνσταντῖνος ὁ ἀποκεφαλισθεὶς, καὶ τρίτος Νικήτας, πάντες αἱρετικοί.

Λέων, ὁ ἐκ τῆς Χαζάρας υἱὸς αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν ἔτη ε΄. τούτῳ τῷ πρώτῳ ἔτει, προσέφυγε Τελλέριγος, ὁ τῶν Λογγιβάρδων ῥὴξ τῷ βασιλεῖ ἐν τῇ πόλει· ὃν προσδεξάμενος, ἐξεδημήσατο δώροις. ἔδοξε δὲ πρὸς ὀλίγον ὁ βασιλεὺς εὐσεβεῖν, φίλος τε εἶναι τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν μοναχῶν·

C ὅθεν καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρόνοις μοναχοὺς προεβάλλετο μητροπολίτας. στέφει δὲ Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τῇ αἰτήσει τοῦ στρατοῦ.

Τῷ β΄. ἔτει, προσέφυγε Πελλέριγος, ὁ Κύριος τῶν Βουλγάρων, τῷ βασιλεῖ. καὶ ποιήσας αὐτὸν πατρίκιον, ζεύγνυσι τῇ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Εἰρήνης ἐξαδέλφῃ. καὶ δεξάμενος αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας, μεγάλως καὶ ἠγάπησε καὶ ἐδόξασε.

Τῷ γ΄. ἔτει, ὁ στρατὸς τῶν Ῥωμαίων εἰς Γερμανίκειαν ἀπελθὼν, ᾐχμαλώτευσε Σύρους Ἰακωβίτας πλῆθος πολύ· οὓς ᾤκισεν ὁ βασιλεὺς τὴν Θρᾴκην.

D Τῷ ε΄. ἔτει, τέθνηκε Νικήτας πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἀπὸ Σθλάβων εὐνοῦχος. καὶ προχειρίζεται Παῦλος ὁ τίμιος ἀναγνώστης Κύπριος. τῇ δὲ μέσῃ ἑβδομάδι τῶν νηστειῶν, εὗρεν ἐν τῷ προσκεφαλαίῳ Εἰρήνης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εἰκόνας δύο, ἃς θεωρήσας καὶ ἀνακρίνας, εὗρεν ὅτι ὁ Παπίας τοῦ παλατίου εἰσεκόμισεν αὐτὰς, καί τινες ἄλλοι τῶν πριμικηρίων· οὓς βασάνοις πλείσταις καὶ τιμωρίαις καθυπέβαλε. τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ Εἰρήνην σφοδρῶς ἐπιπλήξας, ἐξουδένωσεν εἰπών· οὕτως ὤμοσας τῷ πατρί μου τῷ βασιλεῖ, ἐπὶ τῶν φρικτῶν καὶ ἀχράντων τῆς πίστεως μυστηρίων; αὐτὴ δὲ διισχυρίσατο, μὴ ἑωρακέναι αὐτάς· αὐτὸς οὖν ἀπώσατο αὐτὴν, μὴ

E ἐγνωκὼς αὐτὴν ἔτι. λιθομανὴς δὲ λίαν ὑπάρχων, ἠράσθη τοῦ στέμματος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὅπερ ἦν Ἡρακλείου· καὶ λαβὼν ἐφόρεσεν αὐτὸ, καὶ προῆλθεν. ὑποστραφέντος δὲ ἀπηνθρακώθη δεινῶς ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ· καὶ σφοδροτάτῳ πυρετῷ συνεχόμενος, κακὴν κακῶς τὴν ψυχὴν ἀπέρρηξε, τὸ τῆς ἱεροσυλίας κομισάμενος τὰ ἐπίχειρα.

Κόσμου ἔτος ,ϛσογ΄. τῆς θείας σαρκώσεως ψοθ΄.

ϛσοθ'. Κωνσταντῖνος σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Εἰρήνῃ, ὀρθόδοξοι, ἐβασίλευσαν ἔτη ι'. τούτῳ τῷ ἔτει, ἡ εὐσεβεστάτη Εἰρήνη, ἅμα τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ θεόθεν παραδόξως τὴν βασιλείαν ἐγχειρίζεται. μετὰ δὲ μ'. ἡμέρας, τινὲς τῆς συγκλήτου ἠθέλησαν προβαλέσθαι Νικηφόρον τὸν ἀπὸ Καισάρων εἰς βασιλέα· οὓς κρατήσασα ἡ βασιλὶς, ἔτυψε, καὶ ἐξώρισε· τοὺς δὲ ἀνδραδέλφους αὐτῆς Καίσαρας καὶ Νωβελλισίμους ὄντας ἀποκείρασα, ἱερατεῦσαι καὶ μεταδοῦναι τῷ λαῷ πεποίηκε τῇ ἑορτῇ τῆς Χριστοῦ γεννήσεως. ἐν ᾗ καὶ προελθοῦσα σὺν τῷ υἱῷ δεκαετεῖ ὑπάρχοντι, προσήνεγκε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀρθὲν στέμμα, ἐπικαλλωπίσασα διὰ μαργάρων, τῷ αὐτῷ χρόνῳ οἱ Ἄραβες μετὰ Ῥωμαίων συμβαλόντες, ἡττῶνται. ἄρχεται δὲ ἡ εὐσέβεια καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πλατύνεσθαι, καὶ πᾶν ἀγαθὸν σωτηριῶδες ἐφανεροῦτο. τότε καὶ τὸ τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας τὸ λείψανον, ὅπερ ἀέναον μύρον βλύζον διετέλει, ἀπὸ τῆς Λήμνου ἡ θεοφιλὴς Εἰρήνη ἐκόμισε, καὶ τὸν πλησίον τοῦ ἱπποδρόμου ναὸν αὐτῆς περικαθάρασα, ἐκεῖ αὐτὸ κατέθετο. ταῦτα δὲ γέγονεν, ὡς ἂν θαυμασθῇ ὁ Θεὸς, οὐκ ἐν δυνάμει ἀνδρῶν, καὶ συνέσεως περιουσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἀσθενείᾳ γυναικὸς μετὰ παιδὸς ὀρφανοῦ καθαιρούσης τὴν ἄμετρον κατ' αὐτοῦ καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ δυσσέβειαν. Τούτῳ τῷ ἔτει ἐν τοῖς μακροῖς τείχεσι τῆς Θρᾴκης, ἄνθρωπός τις ὀρύσσων εὗρε λάρνακα· καὶ ταύτην ἀποκαθάρας καὶ ἀποσκεπάσας, εὗρεν ἄνδρα κείμενον μέγαν, καὶ γράμματα ἐγκεκολαμμένα ἐν τῷ λάρνακι περιέχοντι· Χριστὸς μέλλει γεννᾶσθαι ἐκ Παρθένου, καὶ πιστεύω εἰς αὐτόν. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης πάλιν, ὦ ἥλιε, ὄψει με.

Τῷ β'. ἔτει, ἀπέστειλεν Εἰρήνη πρὸς Κάρουλον τὸν ῥῆγα Φραγγίας, καὶ ἐνυμφεύσατο τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἐρυθρὼ λεγομένην, Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς. καὶ γενομένων συμφώνων καὶ ὅρκων, κατελείφθη Ἐλισσαῖος ὁ εὐνοῦχος καὶ νοτάριος εἰς τὸ διδάξαι αὐτὴν τά τε τῶν Γραικῶν γράμματα, καὶ τὴν γλῶσσαν, καὶ παιδεῦσαι αὐτὴν τὰ ἤθη τῆς Ῥωμαίων βασιλείας.

Τῷ γ'. ἔτει, εἰρηνεύσασα Εἰρήνη μετὰ τῶν Ἀράβων, ἀποστέλλει Σταυράκιον πατρίκιον καὶ λογοθέτην κατὰ τῶν Σθλαβίνων. ὃς καὶ κατελθὼν, ὑπέταξε πάντας, καὶ ὑποφόρους ἐποίησε τῆς βασιλίδος. ἐλθὼν δὲ ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πολλὴν αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα λαβὼν, ἤγαγε τῇ βασιλίδι.

Τῷ δ'. ἔτει, Παῦλος ὁ ὅσιος καὶ ἁγιώτατος πατριάρχης ἀσθενήσας κατέλιπε τὸν θρόνον, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Φλώρου ἀπεκάρη. ἔρχεται οὖν πρὸς αὐτὸν ἡ βασίλισσα λυπουμένη. καὶ φησί· τί τοῦτο ἐποίησας; ὁ δὲ μετὰ θρήνων ἔφη· εἴθε μηδὲ ἐκάθισα ἐν τῷ τῆς ἱερωσύνης θρόνῳ, τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ τυραννουμένης, καὶ ἐσχισμένης ἐκ τῶν λοιπῶν καθολικῶν θρόνων, καὶ ἀναθεματιζομένης. καὶ ἐὰν μὴ σύνοδος γένηται οἰκουμενικὴ, καὶ τὰ ἐν μέσῳ σφάλματα διορθωθῇ, οὐκ ἔχετε σωτηρίαν. ἡ δὲ εἶπεν αὐτῷ· καὶ ἵνα τί ὑπέγραψας ἐν τῷ χειροτονεῖσθαί σε, τοῦ μὴ προσκυνεῖν εἰκόνας; ὁ δὲ ἔφη· καὶ διὰ τοῦτο θρηνῶ, καὶ πρὸς μετάνοιαν καταφεύγω, δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ ὡς ἱερέα με κολάσῃ, σιγήσαντα ἕως τοῦ νῦν, καὶ μὴ κηρύξαντα τὴν ἀλήθειαν τῷ φόβῳ τῆς μανίας ὑμῶν. ἐν τούτοις ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ. ἔκτοτε οὖν ἤρξατο λαλεῖσθαι ὁ περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων λόγος παρρησίᾳ ὑπὸ πάντων.

Τῷ ε'. ἔτει, συναγαγοῦσα ἡ βασιλὶς Εἰρήνη πᾶσαν τὴν σύγκλητον καὶ τὸν λαὸν, ἐζήτει τίς γενήσεται πατριάρ-

A incarnati verbi ℞ ccLxxxix, Constantinus & mater ejus Irene orthodoxi imperium iniverunt, idque decennium gesserunt, divinitus ac præter hominum opinionem summæ rerum præfecti. Post dies LX, nonnulli senatorum consilia iniverunt de evehendo ad imperium Nicephoro Cæsare: sed eos imperatrix captos, verberibusque mulctatos relegavit. mariti sui fratres Cæsares & nobilissimos, raso capite in ordinem sacerdotum redegit, qui natalitio Christi festo sacris populum impertirent. Quo die ipsa quoque cum filio x annos nato progressa, ecclesiæ obtulit a marito suo sublatam coronam, margaritis a se ornatam. Eodem tempore Arabes cum Romanis prælio congressi, vincuntur. Incipit autem & pietas & verbum Dei amplificari, om-
B niaque salutaria bona sese proferre. Tunc & Euphemiæ laudatissimæ martyris reliquias, perenne unguentum sine intermissione stillantes, a Lemno Irena retulit: inque fano, quod circo est propinquum, expurgato deposuit. Hæc, ut admiratio Dei excitaretur, gesta sunt, non potentia virorum, neque prudentiæ abundantia, sed imbecillitate mulieris, quæ cum puero patre orbo immodicam in Deum & ejus famulos impietatem repressit. Eodem anno apud longos Thraciæ muros fodiens quidam, in cistam incidit: qua purgata & reclusa, invenit intus recumbentem virum magnum, litterasque cistæ insculptas, quæ hanc sententiam comprehendebant: CHRISTUS E VIRGINE NASCETUR, INQUE EUM
C EGO CREDO. CONSTANTINO ET IRENA IMPERANTIBUS, SOL, ME RURSUS VIDEBIS. — Mirum.

Anno secundo Irena ad Carolum Francorum regem missis legatis, filiam ejus nomine Erythro, Constantino filio suo in matrimonium postulavit. pactisque conventis, & jurejurando firmatis, Elisæus eunuchus & notarius apud Carolum remansit, ut puellam Græcis litteris ac sermone & moribus Romani imperii institueret. — Edit. Paris. pag. 470.

Anno III, Irene pace cum Arabibus facta, Stauratium patricium & logothetam contra Slavinos mittit: qui & omnes eos imperio Irenæ subegit, atque etiam magnam ex Peloponneso prædam multaque spolia attulit.

D Anno quarto, Paulus sanctissimus patriarcha morbo affectus, solio relicto caput rasit, seque in monasterium Flori abdidit. Impeatrix tristis eum convenit, causam facti quærens. Cui Paulus: Utinam vero, inquit, solio pontificali numquam insedissem, Ecclesia Dei per tyrannidem oppressa, atque ab aliis catholicis soliis avulsa, anathemateque notata. Quod nisi œcumenica instituitur Synodus, & hactenus errata corriguntur, nulla est vobis salus. Quærenti ulterius Irenæ, Cur ergo patriarcha designatus subscripserit se imagines non adoraturum? Hoc ipsum est, ait, quod lugeo, & ad pœnitentiam confugio, Deum deprecans ne me velut pontificem puniat, qui hucusque tacuerim,
E metuque furoris vestri veritatis præconio abstinuerim. His ita actis, ille vitam cum morte feliciter commutavit. Exinde libere ab omnibus verba de sacris imaginibus fieri. — Pauli patriarchæ pœnitentia.

Anno quinto, Irene Senatu populoque convocatis, sententiam denuo patriarcha creando rogavit. Ab omnibus sibi id munus delatum Tarasius * secreta- — Tarasius patriarcha.

* A secretis

rius recusavit, populorum & ecclesiarum causatus dissensionem, Conciliumque cogi postulans. quod cum annuissent Imperatrix & populus, ita demum sanctus pater noster Tarasius patriarcha Constantinopolitanus declaretur, XXV die De-
230 cembris, indictione octava. missisque Romam de Concilio litteris, & fidei suæ confessione, est ab Adriano Papa approbatus.

Anno VI, cum esset Concilium indictum in ædem Apostolorum eodem convenerunt etiam Satanæ administri, gladiisque armati intraverunt. quo perterriti alteri, infecta re infecta discessere.

Anno VII, aperta est Nicæa catholica. Nona Septembris quæ dies fuit septimanæ prima, hora quinta, maximus solis defectus fuit.

Nicænum Concilium œcumenicum VII. Edit. Paris. pag. 471. Anno octavo, septimum œcumenicum Concilium Nicææ fuit, elapsis ad id a sexto annis centum viginti duobus; tuncque Tarasii sanctissimi patriarchæ opera pristinum suum ornatum recepit. Convenerunt eo patres CCCL. qui imagines cum cruce adorandas statuerunt: nihil ii novum decernentes, sed sanctorum patrum decreta immota relinqui jubentes. iidem nova hæresi damnata, anathemate detestati sunt tres istos falso patriarchas habitos, Anastasium, Constantinum & Nicetam. Subscripserunt actis Concilii, Imperator, materque ejus. Juxta pax tum ecclesiæ Dei fuit, tametsi inimicus per suos ministros zizania sua serere non cesset. Vincit tamen semper Dei ecclesia, Domini sui favore.

Constantini uxor Marina. Anno nono, Imperatrix pacto cum Francis rescisso, ex Armenia ab Amnea puellam nomine Marinam duxit filioque suo Constantino, licet invito, copulavit, & nuptias confecit.

Anno decimo, terræmotus fuit oppido terribilis. Interim quidam de amicis Irenæ invidia ducti, & ut sibi rerum administrationem vindicarent, matrem cum filio committunt, persuadentes Irenæ, imperium ipsius proprium esse, neque id filio ejus a Deo destinatum. Quo dolo illa, utpote mulier, decepta, cupiditate etiam imperandi alioquin urgente, ita rem habere apud animum suum pro certo statuit. At Imperator annum jam agens vigesimum, viribusque valentissimus, & ad bella idoneas, nullius sui rei potestatem habere indigne ferebat, & contra matrem
Irenæ & filii dissidium. suam jam quædam machinabatur. Quod cum ea Stauratio intellexisset Irene, domesticos filii omnes verberibus mulctatos relegavit; Magistrum & Theodorum patricium Camulianum, aliosque proceres, Quæstoriam deportavit. Filium quoque acriter conviciis insectata, complures dies in publicum prodire vetuit. Juramento quoque exercitum & senatum obstrinxit, eos ipsa vivente, filio imperium non delaturos. Soli Armeniaci milites id recusarunt, Constantinum & Irenam, sicut ab initio, Imperatores salutantes, quod & reliquæ legiones sunt æmulatæ: diabolo hæc perjuria & abnegationes hominibus suggerente. Omnes igitur legiones in Atroam congregati, omnes uno consensu Constantinum imperatorem requisiverunt. Itaque metuens multitudinis impetum Irena, filium dimisit: quem illi statim faustis acclamationibus Impe-

A χῆς· καὶ πάντες ἐξεφώνησαν Ταράσιον τὸν ἀσηκρῆτις. ὁ δὲ παρῃτεῖτο, τὴν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἐκκλησιῶν προβαλλόμενος διχοστασίαν, καὶ σύνοδον ἐξαιτῶν γενέσθαι. τῆς δὲ βασιλίσσης καὶ τοῦ λαοῦ τοῦτο κατανευσάντων, τῇ κε΄. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς τῆς η΄. ἰνδικτιῶνος χειροτονεῖται ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Ταράσιος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. καὶ ἀποστείλας ἐν Ῥώμῃ τὰ συνοδικὰ, καὶ τὸν λίβελλον τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀπεδέχθη παρὰ τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ.

Τῷ ς΄. ἔτει, συνόδου κηρυχθείσης ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, συναθροισθεῖσαι καὶ οἱ ὑπηρέται τοῦ διαβόλου· καὶ μετὰ ξιφῶν εἰσελθόντων σὺν αὐτοῖς, ἐταράχθησαν καὶ ὑπέστρεψαν.

Τῷ ζ΄. ἔτει, ἀνοίχθη ἐν Νικαίᾳ ἡ καθολικὴ. τῇ δὲ
B θ΄. τοῦ Σεπτεμβρίου ἡμέρᾳ α΄. ὥρᾳ ε΄. ἔκλειψις γέγονεν ἡλίου μεγίστη.

Τῷ δὲ η΄. ἔτει, παρελθόντων ἀπὸ τῆς ς΄. συνόδου χρόνων ρκβ΄. γέγονεν ἐν Νικαίᾳ οἰκουμενικὴ ζ΄. σύνοδος, καὶ ἀπέλαβεν ἡ καθολικὴ ἐκκλησία διὰ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου τὸν ἀρχαῖον κόσμον αὐτῆς, συνελθόντων πατέρων ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον τν΄. οἱ τὰς εἰκόνας σὺν τῷ σταυρῷ διορίσαντες προσκυνεῖσθαι· οὐδὲν καινὸν δογματίσαντες, ἀλλὰ τὰ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων δόγματα ἀσάλευτα φυλάττεσθαι, καὶ τὴν νέαν αἵρεσιν ἀποκηρύξαντες, τοὺς τρεῖς ψευδωνύμους πατριάρχας ἀνεθεμάτισαν· Ἀναστάσιον φημὶ, καὶ Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν Νικήταν εὐνοῦχον. ὑπέγραψε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ἡ μήτηρ αὐ-
C τοῦ, ἐν τῷ τόμῳ. καὶ εἰρήνευσεν ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία· εἰ καὶ ὁ ἐχθρὸς τὰ ἑαυτοῦ ζιζάνια ἐν τοῖς ἰδίοις ἐργάταις σπείρων οὐ παύεται. ἀλλ' ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία τῇ αὐτοῦ χάριτι πάντως πολεμουμένη νικᾷ.

Τῷ θ΄. ἔτει, λύσασα ἡ βασιλὶς Εἰρήνη τὴν πρὸς τοὺς Φράγγους συναλλαγὴν, ἤγαγε κόρην ἐκ τῶν Ἀρμενιακῶν ἀπὸ Ἀμνείας, ὀνόματι Μαρίαν, καὶ ἔζευξεν αὐτὴν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ αὐτῆς, μὴ θέλοντι, καὶ ἐποίησε τοὺς γάμους.

Τῷ ι΄. ἔτει, γέγονε σεισμὸς φοβερώτατος. φθόνῳ δέ τινες φερόμενοι τῶν προσφιλῶν Εἰρήνης, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ τὰ πράγματα διοικεῖν, συνέβαλον τὴν μητέρα κατὰ τοῦ υἱοῦ, πείσαντες αὐτήν· ὡς οὐκ ἔστιν ὡρισμένον παρὰ Θεοῦ κρατῆσαι τὸν υἱόν σου, σοὶ γάρ ἐστιν ἡ βασι-
D λεία. αὕτη δὲ, ὡς ἅτε γυνὴ, ἐξαπατηθεῖσα, στέργουσα δὲ καὶ τὸ φίλαρχον, ἐβεβαιώθη τῷ νοΐ, οὕτως εἶναι. ὁ γοῦν βασιλεὺς εἰκοσαετὴς ὢν, καὶ ῥωμαλεώτατος πάνυ, καὶ ἱκανὸς ἐν τοῖς πολέμοις, ἐλυπεῖτο μηδενὸς ἐξουσιάζων, καὶ ἐμελέτα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. ἡ δὲ τοῦτο μαθοῦσα παρὰ τοῦ Σταυρακίου, τοὺς μὲν οἰκείους ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας τύψασα ἐξώρισε. τὸν δὲ μάγιστρον καὶ Θεόδωρον πατρίκιον τὸν Καμουλιανὸν καὶ ἑτέρους τῶν ἐν τέλει ἐξώρισεν ἐν Καισαρείᾳ. τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς πολλὰ λοιδορήσασα, ἀπρόϊτον ἐποίησεν ἐφ' ἡμέρας ἱκανάς. πάντα δὲ τὸν στρατὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τέλει ὀμόσαι πεποίηκεν, ὅτι ἕως οὗ ζῇς, οὐ καταδεξόμεθα τὸν υἱόν σου κρατῆσαι. Ἀρμενιακοὶ δὲ μόνοι τοῦτο οὐ κατε-
E δέξαντο, ἀλλὰ Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην, ὡς ἐξ ἀρχῆς εὐφήμουν, τοῦ διαβόλου τὴν τοιαύτην ἐπιορκίαν καὶ ἄρνησιν ὑποβάλλοντος τοῖς ἀνθρώποις. συναχθέντες δὲ οἱ θεματικοὶ ἐν τῷ Ἀτρώᾳ, πάντες κοινῇ γνώμῃ ἐζήτησαν Κωνσταντῖνον βασιλέα. φοβηθεῖσα δὲ ἡ Εἰρήνη τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ, ἀπέλυσεν αὐτόν. καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν μητέρα τούτου

ἀποκήρυξαι, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον αὐτοκράτορα εὐφήμησαν.

Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ πόλει, πάντας τοὺς οἰκειακοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν Σταυράκιον δείρας καὶ κουρεύσας ἐξώρισε· τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀπαθείας αὐτῆς ἐκάθισεν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Ἐλευθερίου, ὃ αὐτὴ ᾠκοδόμησεν, ἐν ᾧ τὰ πλεῖστα χρήματα κατώρυξεν. ἐγένετο δὲ ἐμπρησμὸς, καὶ ἐκαύθη ὅ, τε τρίκλινος τοῦ πατριαρχείου, ὁ λεγόμενος Θωμαΐτης, καὶ αἱ ὑποκάτω αὐτοῦ καμάραι, ἔνθα ἀπέκειτο τὰ χάρτη πάσης γραφῆς, ἃ ἡρμήνευσεν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. καὶ διῆλθεν ἡ φλὸξ ἕως τοῦ μιλίου, καὶ τοῦ Κοιαιστωρείου πανταχόσε ἐπινεμομένη, ἕως οὗ πάντα κατέκαυσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξῆλθε κατὰ Βουλγάρων, καὶ τούτους νικήσας ὑπέστρεψεν. ὡσαύτως καὶ ἐν Ταρσῷ μετὰ στρατοῦ πολλοῦ ἀπῆλθε κατὰ Ἀράβων, καὶ αἰχμαλωτίσας πολλοὺς ὑπέστρεψε. παρακληθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς, καὶ πολλῶν τῶν ἐν τέλει, αὖθις ἀναγορεύει αὐτὴν, καὶ εὐφημεῖσθαι ὡς ἐξ ἀρχῆς διεκελεύσατο. πάντων δὲ πειθαρχησάντων, μόνοι οἱ Ἀρμενιακοὶ στασιάζουσι, καὶ ἐπιζητοῦσιν Ἀλέξιον τὸν Μωσηλέ. τοῦτον οὖν καὶ διὰ ταύτην τὴν ζήτησιν, καὶ διὰ τὸ λέγειν τινὰς ὡς μέλλει βασιλεύειν, δείρας καὶ κουρεύσας, ἐφυλάκισε.

Τῷ β΄. ἔτει, ἐπιστρατεύει κατὰ Βουλγάρων· καὶ συναντήσας Καρδάμῃ τῷ κυρίῳ Βουλγάρων, πλῆθος λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἀποβαλὼν, καὶ τὴν κόρτην, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπουργίαν, καὶ τοὺς ἵππους, μόλις αὐτὸς διαφυγὼν εἰσῆλθεν ἐν τῇ πόλει. τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ ἐκ συκοφαντίας τινῶν ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, ἐκτυφλοῖ Νικηφόρον καὶ Χριστοφόρον, τοὺς θείους αὐτοῦ, υἱοὺς Κωνσταντίνου τοῦ πάππου αὐτοῦ. Χριστοφόρον δὲ ἄλλον, καὶ Νικήταν, Ἄνθιμον καὶ Εὐδόκιμον, ἐγλωσσοκόπησε. καὶ Ἀλέξιον τὸν Μωσηλὲ ἐτύφλωσεν. ἀλλ' οὐκ εἰς μακρὰν ἡ τοῦ Θεοῦ δίκη ἀνεκδικήτους αὐτοὺς εἴασε. μετὰ γὰρ ε΄. ἔτη τῷ αὐτῷ μηνὶ, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τυφλοῦται ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος. ὑποτάξας δὲ καὶ τοὺς Ἀρμενιακοὺς πολέμῳ, τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἐποινάλισεν, ἐπιγράψας εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν μέλανι κεντητῷ, Ἀρμενιακὸς ἐπίβουλος· οὓς καὶ ἐξώρισεν ἔν τε Σικελίᾳ, καὶ ταῖς λοιπαῖς νήσοις. μισήσας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μαρίαν, ὑποβολῇ τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς, ἐφιεμένης τῆς ἀρχῆς πρὸς τὸ μισηθῆναι αὐτὸν (εἶχε γὰρ ὁ βασιλεὺς πονηρὰς ὑπολήψεις κατὰ τῆς Μαρίας) πείθει αὐτὴν γενέσθαι μοναχήν. ἔστεψε δὲ Θεοδότην κουβικουλαρίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἣ καὶ ἐμνηστεύθη παρανόμως. ἐπὶ τούτοις τοῦ πατριάρχου Ταρασίου ἀντιπίπτοντος, δηλοῖ αὐτῷ Κωνσταντῖνος· εἰ μὴ τοῦτο γένηται, τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων ἀνοίγω. ὅθεν ὁ πατριάρχης φοβηθεὶς, εἴασεν αὐτὸν, εἰπὼν πρὸς πολλοὺς, ὅτι οὐ καταλύσει τὸν βίον εἰρηνικῶς. καὶ ἐποίησε τὸν γάμον αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἡμέρας δ΄. ἀπέσχισαν δὲ τοῦ πατριάρχου τῆς κοινωνίας ὁ τοῦ Στουδίου ἡγούμενος καὶ λοιποὶ, διὰ τὸν παράνομον γάμον τοῦ βασιλέως. εἰς οὓς καὶ πολλὰς θλίψεις εἰργάζετο ὁ βασιλεύς· ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ὑπερασπίζετο αὐτῶν.

Τῷ ϛ΄. ἔτει, Καρδάμης ὁ κύριος Βουλγάρων ἔγραψε τῷ βασιλεῖ· ἢ τέλεσόν μοι πάκτα, ἢ ἔρχομαι ἕως τῆς χρυσῆς πόρτης. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπέστειλεν αὐτῷ εἰπών· ὅτι οἷα δὴ πρέπει σοι πάκτα ἀπέστειλα. γέρων δὲ εἶ, καὶ οὐ θέλω κοπωθῆναί σε ἕως τῆς

A ratorem salutarunt, abrogato Irenæ imperio.

Constantinus Imperator in urbem intraus omnes patris sui domesticos, atque ipsum Stauracium verberatos atque rasos deportavit: matrem in palatio Eleutherii, quod ipsa extruxerat, securitate data collocavit, quo & plurimum ea auri æbdidit. Incendium quoque triclinium patriarchæ domus, quod Thomaites appellabantur, & ei subjectas cameras absumpsit, ubi repositæ erant schedæ universæ Scripturæ, quibus eam sanctus Joannes Chrysostomus fuerat interpretatus: grassatumque est usque ad miliarium & quæstorium, omnibus quæ in medio erant exustis. Imperator porro expeditione in Bulgaros facta, victor rediit. Tarsum quoque magno cum exercitu adversus Arabas profectus, multis B captis reversus est. Matri vero, ejus desperatione, & multorum summorum virorum intercessione motus, imperatoriam dignitatem reddidit, eamque ut ab initio Imperatricem salutari jussit: cui mandato soli Armeniaci refragati sunt, & Alexium Mosolem depoposcerunt. quem hac de causa, ac quia eum quidam ferebant imperio potiturum, Constantinus verberatum ac rasum in custodiam dedit.

231 *Edit. Paris. pag. 472.*

Anno II, in Bulgaros exercitum ducens, Cardamæ eorum domino occurrit: amissoque militum magno numero, & C multis ducibus, ipsaque etiam cohorte, & omnibus impedimentis atque equis, ægre fuga in urbem elapsus est. Eodem mense calumniis quorumdam adductus, exivit in ædem sancti Mamantis: ibique Nicephorum & Christophorum, patruos suos eacæcat. alium Christophorum Nicetam, Aothimum, & Eudocimum linguis excisis mutilat: Alexio quoque Mosolæ oculos eruit. Neque diu horum ultionem Dei justitia distulit. Post quinquennium enim eodem mense ac die, ipse etiam Constantinus oculis privatus est. Armeniacis bello subactis, de eorum ducibus pœnas sumpsit, nigris notis faciei cujusque impressis, quæ erant, Armeniacus insidiator: eosdemque in Siciliam & alias insulas relegavit. Deinde D cum in Marinam conjugem suam concepisset odium, ob sinistras quasdam de ea suspiciones, matris instinctu, quæ Imperii cupida filium invisum subditis reddere volebat, eam in monasterium detrusit: & Theodotam, matris suæ cubiculariam, illicitis sibi nuptiis copulans coronavit. Cumque Tarasius patriarcha se opponeret, minatus ei est: Se, nisi hanc rem perficeret, prophanorum simulacrorum sana apperturum. Itaque territus patriarcha concessit, ad multos dicens, Imperatorem nequaquam placide moriturum. Per quatriduum nuptias egit Imperator in sancti Mamantis palatio. Cæ- E terum hujus conjugii causa, communione patriarchæ sese abstinuerunt Studiani collegii * princeps atque alii, quos Imperator varie vexavit, defensante eos Irena.

232 Constantini in patruos & alios crudelitas.

Nuptiæ illicitæ.

pag. 473.

* Præfectus.

Anno sexto, Cardames Bulgarorum princeps Constantino ita scripsit: Aut persolve mihi quod pactum est, aut usque ad auream portam veniam. Rescripsit Imperator: Quod decuit, ex pacto tibi misi, Senex es: ideo te fatigari nolo huc usque proficiscendo, sed 233

ipse ad te veniam : Deus decernet. Contractoque exercitu, in eum duxit, profligatumque in suam usque ditionem est persecutus.

'Anno septimo, Imperator cum matre Prusam ad thermas ivit. Cumque ei post paucos dies filius nasceretur, (cui Leoni nomen ipse fecit) allato nuntio, matrem cum omni Imperatorio relinquens comitatu, in urbem recurrit. Ibi Irene licentiam nacta, omnes ordinum principes corrumpit, ut filio imperium abrogent, seque solam imperare sinant. Itaque Constantinum absente matre in ejus palatium venientem proceres in Porphyra, ubi natus fuerat, de sententia Irenes includunt, oculosque ei ita effodiunt, ut nullus medicinæ locus superfuerit, ac tantum non in eorum manibus expirarit. Sol tunc per XVII dies obscuratus est, nullos emittens radios : & vulgo id ob excæcationem Imperatoris evenisse ferebant. tantæ autem fuerunt tenebræ, ut naves quoque a cursu suo aberraverint. Sed hic imperscrutabilia Dei judicia considera. Nam post quinquennium ab eo die, quo patruis oculos eruit, eodem anni & mensis die ipse quoque oculis mulctatus est. Irena mater ejus sola imperium tenuit annos V. Cumque fratres mariti ejus seditionem moverent, ab ea sunt Athenas relegati : ibique, cum de occupando regno consilia agitarent, ab incolis sunt interfecti. sic Copronymi genus extinctum est. Postridie sancti Paschatis, Irena in processione, quæ ex statutis Ecclesiasticis fit, in ædem Apostolorum ivit : atque sub vesperam in publicum aureo curru a quatuor equis provecta est, tenentibus currum patriciis, multumque pecuniæ in populum sparsit.

Constantino jussu matris oculi effodi.

234

Anno III, Stauratius tyrannidem est molitus. quod cum rescivisset Irena, omnibus ejus consuetudine interdixit. isque mœrore oppressus, sanguinem ex pulmonibus eructans periit.

Edit. Paris. pag. 476.

Anno IV, pia Irene Byzantinis civile tributum remisit, Abydique & Hieri commercia sublevavit.

Anno V, seditionem contra Irenam machinati sunt Orientales. Venerunt etiam a Carolo, quem Leo Romæ Papa imposita corona imperio Romano inauguraverat, legati ad Irenam, eam Carolo in uxorem ambientes, ut sic Oriens cum Occidente uniretur. Et fuisset sane assensura, nisi Ætius obstitisset, qui imperium suo fratri cogitabat parare. Imperatrix cætera omnia prudenter cordateque gessit, & quo modo prorsus optandum foret. hanc unam culpam sustinuit, quod miserrimum filium imperio & oculis spoliavit : divino alioqui sacrarum studio rerum, & recta fide prædita. Sacrum enim VII Concilium & venerationem imaginum sacrarum ipsa confecit, multaque alia præclarissima facinora edidit. Berrhœam quoque apud Thessalonicam refecit, suoque de nomine Irenopolin dixit : & Anchialum instauravit. Sed eunuchorum turba, interque hos præcipui, Stauratius, & Leo cognomine Clocas, inter se dissidentes imperium ei abrogaverunt, & loco ejus Nicephorum in solio imperatorio collocarunt. Ita pessimorum eunuchorum consilia suos dominos atque benefactores perdundant. Ut recte Chrysaorius, maximi-

235

In eunuchos.

A οὐδέ· ἀλλ' ἐγὼ ἔρχομαι πρός σε, καὶ εἴ τι κρίνει ὁ Θεός. συναθροίσας δὲ ὁ βασιλεὺς λαὸν, ἐξῆλθε κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἕως εἰς τὰ ἴδια.

Τῷ ζ'. ἔτει, ἐξῆλθεν ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Προύσῃ θερμᾶναι. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας, ἐτέχθη τῷ βασιλεῖ υἱὸς, ὃν ἐπωνόμασε Λέοντα. ὅπερ μαθὼν ὁ βασιλεὺς, καταλιμπάνει τὴν μητέρα αὐτοῦ σὺν τῇ βασιλικῇ πάσῃ τάξει καὶ τοῖς ἄρχουσι, καὶ ὑποστρέφει δρομαῖος ἐπὶ τὴν πόλιν. εὑροῦσα δὲ ἄδειαν ἡ τούτου μήτηρ, πάντας ὑποσύρει τοὺς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας πρὸς τὸ καθελεῖν τὸν υἱὸν αὐτῆς, καὶ μονοκρατορῆσαι. καὶ δὴ παραγενόμενον ἐν τῷ παλατίῳ, τῆς μητρὸς αὐτοῦ μὴ παρούσης, ἀπέκλεισαν αὐτὸν οἱ μεγιστᾶνες ἐκ συμβουλῆς τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ἐν
B τῇ πορφύρᾳ, ἐν ᾗ ἐγεννήθη, καὶ ἐκτυφλοῦσιν αὐτὸν δεινῶς καὶ ἀνιάτως πρὸς τὸ τεθνάναι, τῇ γνώμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ. ἐσκοτίσθη δὲ ὁ ἥλιος τότε ἐπὶ ἡμέρας ιζ'. καὶ οὐκ ἔδωκε τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ, ὡς πάντας λέγειν, ὅτι διὰ τὴν τοῦ βασιλέως τύφλωσιν τοῦτο ἐγένετο. τοιοῦτον γὰρ σκότος ἐγένετο, ὥστε καὶ τὰ πλοῖα πλανᾶσθαι. Ἀλλ' ὅρα καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἀνεξερεύνητα κρίματα. μετὰ γὰρ ε'. ἔτη, τῷ αὐτῷ μηνὶ, καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ ἀπετύφλωσε τοὺς θείους αὐτοῦ, τυφλοῦται καὶ αὐτός. ἐκράτησε δὲ Εἰρήνη ἡ μήτηρ αὐτοῦ μόνη, ἔτη ε'. ἐστασίασαν δὲ οἱ ἀνδράδελφοι αὐτῆς, οὓς καὶ ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις, οἳ κἀκεῖσε βουλευσάμενοι περὶ βασιλείας, παρὰ τῶν ἐντοπίων ἀνῃρέθησαν, καὶ ἠφανίσθη τὸ τοῦ μιαροῦ Κοπρωνύμου ἅπαν γένος. τῇ δὲ δευτέρᾳ
C τοῦ ἁγίου πάσχα ἀπελθοῦσα ἡ βασίλισσα ἐπὶ τῇ κατὰ τύπον γενομένῃ προελεύσει εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, δείλης προῆλθεν ἐν ὀχήματι χρυσῷ ἐποχουμένη τέσσαρσιν ἵπποις, κρατουμένη ὑπὸ πατρικίων, ῥίψασα ὑπατείαν ἐν τῇ μέσῃ πολλήν.

Τῷ γ'. ἔτει, Σταυράκιος τυραννίδα ἐμελέτησεν. ὅπερ μαθοῦσα ἡ βασιλὶς, ἐθέσπισε μὴ προσπελάζειν τινὰ Σταυρακίῳ· ὁ δὲ τῇ λύπῃ καταπονηθεὶς, αἷμα ἐκ τοῦ πνεύμονος ἀναγαγὼν, τέθνηκε.

Τῷ δ'. ἔτει, ἡ εὐσεβὴς Εἰρήνη τοῖς Βυζαντίοις τοὺς πολιτικοὺς ἐχαρίσατο φόρους. τῆς δὲ Ἀβύδου καὶ τοῦ Ἱεροῦ τὰ κομμέρκια ἐκούφισε.

Τῷ ε'. ἔτει, στάσιν κατὰ τῆς βασιλείας οἱ ἀνατολικοὶ ἐ-
D μελέτησαν. ἔφθασαν δὲ ἀπὸ Καρούλου, τοῦ στεφθέντος βασιλέως Ῥώμης * παρὰ Λέοντος τοῦ πάπα, ἀποκρισιάριοι πρὸς τὴν εὐσεβεστάτην Εἰρήνην, αἰτούμενοι ζευχθῆναι αὐτὴν τῷ Καρούλῳ πρὸς γάμον, καὶ ἑνῶσαι τὰ ἑῷα καὶ τὰ ἑσπέρια. ἥτις ὑπήκουσεν ἄν, εἰ μὴ Ἀέτιος ἐκώλυσε, τὸ κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν σφετεριζόμενος. ἡ βασιλὶς δὲ τὰ μὲν ἄλλα φρονίμως καὶ συνετῶς διῴκησε πράγματα, καὶ ὡς ἄν τις εὔξαιτο· μόνην δὲ ταύτην ἔχει αἰτίαν, τὴν ἐκπτωσιν καὶ τύφλωσιν τοῦ δυστυχεστάτου υἱοῦ αὐτῆς. καίτοι ζῆλον θεῖον ἔχουσα, καὶ πίστιν ὀρθόδοξον. ταύτην γὰρ ἁγίαν ἑβδόμην σύνοδον, καὶ τὴν τῶν ἱερῶν εἰκόνων προσκύνησιν αὕτη παρεσκεύασε, καὶ πολλὰ αὐτῆς καὶ μυρία τὰ κατορθώματα. αὕτη καὶ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ Βέῤῥοιαν ἔκτισεν. Εἰ-
E ρηνόπολιν μετονομάσασα. ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Ἀγχίαλον. ἀλλ' ὁ πολὺς τῶν εὐνούχων ἑσμὸς, καὶ οἱ τούτων ἐξέχοντες, ὅ, τε Σταυράκιος καὶ ὁ Λέων ὁ Κλόκας, πρὸς ἀλλήλους διαφερόμενοι, τῆς βασιλείας ταύτην ἀπεγύμνωσαν, καὶ Νικηφόρον ἀντ' αὐτῆς ἐπὶ τὸν θρόνον βασιλέα καθίδρυσαν. Οὕτως αἱ τῶν κακίστων εὐνούχων βουλαὶ τοὺς οἰκείους δεσπότας καὶ εὐεργέτας διαλυμαίνονται. ὥστε Χρυσαόριον τὸν πάλαι θαυμασιώτατον εἰπεῖν πρός τινα τῶν μεγάλων· ὅτι εἰ μὲν

* malim ὑπὸ

ἔχεις εὐνοῦχον, φόνευσον· εἰ δ' οὐκ ἔχεις, ἀγόρασον καὶ φόνευσον. ἐκβάλλει τοίνυν Εἰρήνην ὁ Νικηφόρος, σπουδῇ Λέοντος τοῦ Κλόκα, καὶ Νικήτα πατρικίου καὶ Σισινίου τῶν αὐταδέλφων, καὶ τῶν ἐπιόρκων καὶ δολερῶν Τριφυλλίων, καὶ Λέοντος πατρικίου τοῦ Τεσσαρακονταπήχυς, καὶ Γρηγορίου πατρικίου τοῦ Μουσελάκη, καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐν τέλει· οἵτινες ἐλθόντες ἐν τῇ Χαλκῇ, ὥρᾳ τετάρτῃ τῆς νυκτὸς, καὶ τοὺς φύλακας ἐξαπατήσαντες, ἔπεισαν ὅτι παρὰ τῆς Αὐγούστης ἀπεστάλησαν ἀναγορεῦσαι βασιλέα τὸν Νικηφόρον. οἱ δὲ πιστεύσαντες τῷ τηλικούτῳ ψεύσματι, συνανηγόρευσαν καὶ αὐτοὶ βασιλέα τὸν τύραννον. πολλοὶ γοῦν ἐθαύμαζον, πῶς ὁ Θεὸς συνεχώρησε τὴν ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως μαρτυρικῶς ἐναθλήσασαν, ὑπὸ ἀσεβοῦς οὕτω τυραννικῶς ἐκβληθῆναι. ἄλλοι δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆς ἁμαρτίαν προεβάλλοντο, καὶ ἄλλοι ἄλλως ἐδυσφήμουν καὶ κατεγόγγυζον. φύλακας τοίνυν ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Ἐλευθερίου περιστήσας (ἐκεῖσε γὰρ ἔτυχε τυγχάνουσα ἡ βασιλίς) ὄρθρου ἀγαγὼν αὐτὴν ἐν τῷ παλατίῳ ἀπέκλεισε. καὶ ὑπὸ προελθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τὸ στεφθῆναι, Ταρασίου ἔτι τὸν θρόνον κατέχοντος. οἱ δὲ ὄχλοι κατηρῶντο καὶ τὸν στέφοντα καὶ τὸν στεφόμενον τύραννον, καὶ ἀπεκάλουν ἀλιτήριον.

Νικηφόρος πατρίκιος καὶ γενικὸς λογοθέτης, ἐβασίλευσεν ἔτη η'. ἡμέρας θ'. τῇ ἐπαύριον δὲ παραλαβὼν τινὰς τῶν πατρικίων, ἀνῆλθε πρὸς τὴν βασίλισσαν φρουρουμένην, καὶ χρηστότητα ὑποκριθεὶς παρηγόρει αὐτὴν λέγων· πᾶσάν σου ἀνάπαυσιν ποιήσω, εἰ τοὺς θησαυρούς σου καταμηνύσεις μοι. ἡ δὲ συνετῷ τῷ φρονήματι, πρὸς τὸν χθὲς μὲν δοῦλον ἐπίορκον, σήμερον δὲ τύραννον, ἔφη· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνθρωπε, Θεὸν ἡγοῦμαι, τὸν ὑψώσαντά με εἰς ταύτην τὴν βασιλείαν· ταῖς δ' ἐμαῖς ἁμαρτίαις τὴν καθαίρεσιν ἐμαυτῆς προσάπτω. ἐν πᾶσι δὲ τούτοις εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. οὐ μὴν δὲ ἀγνοεῖς τὰς κατὰ σοῦ μηνυθείσας ἐπιβουλὰς, αἷς εἰ συνεπήχθην, ἀκωλύτως εἶχον τοῦ ἀνελεῖν σε. ἀλλὰ τὸ μὲν τοῖς σοῖς ὅρκοις πειθομένη, τὸ δὲ φειδομένη σου, πάντα παρελογισάμην, τῷ Θεῷ ἀποδιδοῦσά σε, δι' οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ δυνάσται κατεξουσιάζουσι. καὶ τὰ νῦν ὡς εὐσεβῆ σε καὶ ἐκ Θεοῦ προβληθέντα βασιλέα προσκυνῶ, καὶ αἰτοῦμαι, φείσασθαί μου τῆς ἀσθενείας, καὶ συγχωρῆσαί με εἰς τὸν ὑπ' ἐμοῦ κτισθέντα τῶν Ἐλευθερίου οἶκον, εἰς ψυχαγωγίαν τῆς ἀσυγκρίτου μου συμφορᾶς. Ὁ δὲ ἔφη· εἰ τοῦτο θέλεις σοὶ γενέσθαι, ὄμοσόν μοι, μὴ ἀποκρύψαι τι τῶν θησαυρῶν, καὶ πᾶσάν σου θεραπείαν ποιῶ. ἡ δὲ ὤμοσεν αὐτῷ, ὑποδείξασα καὶ πλοῦτον πολύν. ὁ δὲ τῶν ποθουμένων τυχὼν, παραυτὸ ἐξώρισεν αὐτὴν ἐν τῇ Πριγκίπῳ, εἰς ὃ αὐτὴ ᾠκοδόμησε μοναστήριον. ἰδὼν δὲ πάντας τοὺς ἐν τέλει λυπουμένους ἐπ' αὐτῇ, διὰ τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ, φοβηθεὶς μή ποτε οἱ λαοὶ μεμνημένοι τῶν εὐεργεσιῶν αὐτῆς, μέλλωσι πάλιν αὐτὴν ἀναγορεύειν, χειμῶνος ἐπικειμένου βαρυτάτου οὐκ ᾤκτειρεν αὐτὴν, ἀλλ' ἐξώρισεν εἰς Μιτυλήνην, φρουρεῖσθαι αὐτὴν προστάξας. τῇ δὲ θ'. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἐκ λύπης καὶ ἀθυμίας ἐτελεύτησεν ἐν τῇ αὐτῇ Λέσβῳ. μετεκόμισε δὲ τὸ σῶμα αὐτῆς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ μονῇ τῆς Πριγκίπου, ἣν αὐτὴ ᾠκοδόμησε. σφόδρα γὰρ εὐσεβὴς καὶ φιλάρετος οὖσα, πολλὰ ξενοδοχεῖα καὶ γηροκομεῖα καὶ

A pud veteres vir nominis, summo cuidam viro dixerit: Si habes eunuchum, occide eum: si non habes, eme & neca. Irenam ergo imperio deturbat Nicephorus, opera Leonis Clocæ, Nicetæ patricii & Sisinii fratrum, perjurorumque & dolosorum Triphylliorum, & Leonis patricii Thessaracontapechis (cognomento a XL cubitis ducto) & Gregorii patricii qui & Muselaces, & aliorum quorumdam procerum. Hi quarta noctis hora ad Chalcem venientes (ea est ærea porta) custodibus astu persuadent, missos se ab Augusta, ut Nicephorum imperatorem designent: custodes mendacio huic fidem adhibentes, ipsi quoque Nicephorum Im- B peratorem dicunt. Mirati sunt multi, cur Deus passus sit eam, quæ pro vera religione martyris in morem decertavisset, tam tyrannice ab impio homine dejici. Quidam id ejus in filium sceleri imputarunt, alii alias obtrectarunt. Cæterum Nicephorus palatium Eleutherianam (ibi enim tum degebat Irene) custodibus cinxit, maneque eam in palatium ductam inclusit. itaque in templum progressus est, uti coronaretur, Tarasio adhuc patriarcha. Populus autem & coronantem & coronatum diris egit, tyrannum hunc & scelestum appellans.

Irenæ imperium ademptum.

Nicephorus patricius & generalis logotheta, imperavit an. VIII, dies IX. Postridie quam imperium occœpit, quibusdam patriciis comitatus ad Irenam se contulit, C quæ a custodibus adservabatur: bonitatemque simulans, bono eam animo esse jussit: promittens, si de thesauris suis certiorem ipsum redderet, de summa se ei quiete prospecturum. Illa autem prudente animo, cum qui heri perjurus servus fuerat, hodie tyrannidem gerebat, sic affata est: Heus tu, Deum ego agnosco fuisse, qui me ad imperium hoc evexerit: me vero meis delictis meruisse, ut eo exciderem. in his omnibus laus sit divino nomini. Neque vero tu nescis, delata ad me fuisse de tuis insidiis indicia. quibus si credidissem, nemine vetante interficere te poteram: sed partim juramentis tuis fidem adhibens, partim tibi parcens, ista omnia neglexi, Deo te relinquens, quo auctore reges regnant, & principes dominantur. Nunc etiam tibi, ut pio, & Deo ad im- D perium evecto Imperatori supplico, petens ut meæ imbecillitatis rationem habens, patiaris me inhabitare domum Eleutherianam a me conditam, quo incomparabilem meam consoler calamitatem. Ad hæc Nicephorus respondit: Quando ita cupiat, se per omnia ei liberalissime gratificaturum; juraret modo, nullum se thesaurum celaturam. Juravit Irena, & magnas ei opes commonstravit. Sed Nicephorus optatis potitus, statim eam relegavit in monasterium, quod in Principis appellata insula ipsa condiderat. Cernens deinde insatiabilem suam avaritiam omnibus proceribus molestam esse: in metum venit, ne populus ali- 236
E quando Irenam, memoria acceptorum ab ea beneficiorum motus, ad Imperium revocaret: idcirco eam absque omni miseratione Mitylenem relegavit, gravissima imminente tempestate. Atque ibi illa in Lesbo insula, ex animi ægritudine decessit, IX Augusti die. Corpus ejus Imperator in monasteriam Principis retulit, quod ab ea fuisse ædificatum ostendimus. nam pro insigni pietate ac virtute sua, multa pro recipiendis peregrinis & fovendis senibus ædificia, multa monasteria condiderat, annonam

NICEPHORI imperium. Edit. Paris. pag. 475.

quoque leviorem redegerat, aliaque multa
præclara facta ediderat. Porro Nicepho-
rus Constantinum Irenes filium, avaritia
magis ductus quam misericordia, in suum
contubernium recepit, spe thesaurorum ab
eo percipiendi indicia. Et quidem comi-
ter ab eo tractatus Constantinus, ut erat
futili ingenio, demonstravit ei thesau-
rum in Semicirculo, (Sigma hodie vo-
237 cant) abditum, sub erectis marmoribus
constructo muro: quem nactus Nicepho-
Edit. Paris. pag. 476. rus, istum non secus ac matrem neglexit.
Nicetam vero Triphyllium, cujus strenua
opera in imperio acquirendo usus fuerat,
præclare scilicet relata gratia, veneno
sustulit.

Bardanius imperium affectans excæcatur. Eo tempore Bardanius quidam Orien-
tis dux, de imperio sibi vindicando co-
gitans, cum degeret Philomelii, consi-
lium suum monacho cuidam, quem fu-
turorum præscientia Deus dignatus fuerat,
aperit, conscio rei Leone Armenio.
prædixit ei monachus, si imperium af-
fectaret, & opibus suis & oculis spolia-
tum iri. Cum tristis discederet Barda-
nius, famulique equos adducerent, in
hos intuitus monachus, reverti ad se
Bardanium jussit: sperantique aliquid se
eorum quæ cupiebat auditurum, denuo
præcepit, ne de potiundo imperio quic-
quam cogitaret. nam sive id ultro, si-
ve aliter tentaturus esset, fore ut cum
opibus oculos amittat. cæterum ex iis
qui equos adduxissent, primum & se-
cundum diademate potituros: tertium
quoque Imperatorem declaratum iri,
sed statim periturum, minime conse-
cutum quod cupiverat. Bardanius hoc
responsum Leoni, Michaelo, &
Thomæ recitavit. Tu quidem, o
Leo inquiens, Imperator, & Tho-
mas Imperator designatus, a Mi-
chaelo interficiemini, isque imperium
tenebit. sic enim mihi monachus va-
ticinatus est. Non multo post tem-
238 pore, aliquot exercitus crebris Nice-
phori exactionibus coacti ab Impera-
tore desciverunt, Bardaniumque cogno-
mento Turcum Imperatorem crearunt.
qui tametsi metu periculi sibi denun-
tiati recusaret, compulsus tamen &
effugiendi facultate destitutus, Chrysopo-
lin venit, ibique salutatus est Imperator.
His factis, Leo & Michaelus ad Nice-
phorum se contulerunt: horum alter Fœ-
deratorum, alter Comitis cohorti præfi-
citur. Thomas vero ut fidem domino
suo servaret, nullum periculum reformi-
davit. Mox autem Bardanius, ut erat
Dei metuens, veritus ne civili bello cau-
sam præberet, missis clam ad Nicepho-
rum nuntiis impunitatem postulat: ea-
que impetrata, per noctem navigio pro-
fugit: & in monasterium Heraclii,
quod est in Catabolio, delatus, ibi
monachus est factus. populus, qui
sub eo fuerat, domum discessit. At
Imperator missa celoce, simulat se
Bardanium Constantinopolin evocare:
qui cum venisset in Protam insulam,
ad monasterium quod ibi in suburba-
no construxerat, ex mente voluntate-
que Imperatoris oculi ei a Lycaoni-
bus quibusdam eruuntur. Et Nicepho-
pag. 477. rus id factum sibi dolere simulans, ju-
ramento omnibus confirmat se in culpa
ejus non esse: cum ne alias quidem um-
quam verum jurasset.

Stauracius. Anno 11, Stauracium filium suum coro-
nat, hominem neque forma neque animo

A μοναστήρια κατεσκεύασε, καὶ φόρων κουφισμοὺς, καὶ ἄλλα πλεῖστα κατωρθώσατο. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν υἱὸν αὐτῆς, φιλαργυρίᾳ μᾶλλον ἀγόμενος ἢ οἴκτῳ, προσελάβετο συνέστιον αὐτῷ, οἰόμενος πλοῦτον ἐγκεκρυμμένον φανερῶσαι αὐτῷ. ὁ δὲ φιλοφρονούμενος ὑπ' αὐτοῦ, κουφότητι γνώμης ὑπέδειξεν αὐτῷ τὸν ἐν τῷ ἡμικυκλίῳ (ὃ νῦν λέγεται σίγμα) θησαυρὸν ἀνακτισθέντα διὰ ὀρθομαρμαρώσεως, καὶ τοῦτον ἀφελόμενος, καὶ αὐτὸν ὁμοίως τῇ μητρὶ αὐτοῦ παρεῖδε. Νικήταν τε τὸν Τριφύλλιον, ἀξίως τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἀμειβόμενος, ὡς συναγωνισθέντα αὐτῷ εἰς τὸ κατασχεῖν τὴν βασιλείαν, φαρμάκῳ ἀνεῖλεν, οὕτω τὰ ἀξίας ἀνταποδιδούς.

B Βαρδάνιος δὲ τῶν ἀνατολῶν στρατηγὸς ὢν, ἐν ἑαυτῷ ἐφρόντιζε τῆς βασιλείας ἐπιλαβέσθαι. τὴν διατριβὴν δὲ τῷ Φιλομηλίῳ ποιούμενος, μοναχῷ τινὶ τῆς προγνώσεως ἠξιωμένῳ, τὰς βουλὰς ἀνακοινοῦται, συνίστορα ἔχων Λέοντα τὸν Ἀρμένιον. ἀκούσας δὲ οὗτος ὁ Βαρδάνιος παρὰ τοῦ μοναχοῦ τὴν τῆς αὐτοῦ περιουσίας ἀφαίρεσιν, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν πήρωσιν, εἰ τοῦτο κατατολμήσειεν ὑποστήσεσθαι, μετὰ λύπης ὑπέστρεψεν. ὡς δὲ τοὺς ἵππους αὐτῷ προσεκόμισαν οἱ τούτῳ ἐξυπηρετούμενοι, τούτοις ὁ μοναχὸς ἐνατενίσας, ὑποστρέψαι προσφωνεῖ τὸν Βαρδάνιον. ὁ δὲ προσδοκήσας τι τῶν αὐτῷ καταθυμίων μέλλειν εἰπεῖν τὸν μοναχὸν, ἀκούει παρ' αὐτοῦ, μηδέν σοι πεφροντισμένον ἔστω περὶ τῆς βασιλείας. κἄντε γὰρ ἑκόντι, κἄντε μὴ, μὴ τοῦτο κατατολμήσῃς. εἰ τοῦτο δὲ πειραθῇς, τῶν σῶν ὀμμάτων (ὡς ἔφην) καὶ τῆς ὑπάρ-
C ξεως ὑποστήσῃ τὴν ἀλλοτρίωσιν. οἱ δὲ τοὺς ἵππους συγκομίσαντες, τούτων ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος διαδηματοφορήσουσι· καὶ ὁ τρίτος ἀναγορευθεὶς, ταχέως ἀπολεῖται, μὴ τυχὼν ὧν ἐφίεται. ὁ τοίνυν Βαρδάνιος τὰ τοῦ λογισμοῦ αὐτοῦ τότε τῷ Λέοντι καὶ Μιχαὴλ καὶ Θωμᾷ παρεδήλου, φάσκων τοιάδε. Σὺ μὲν ὦ Λέον βασιλεύσας, καὶ ὁ Θωμᾶς ἀναρρηθεὶς, παρὰ Μιχαὴλ φονευθήσεσθε (οὕτω γὰρ ὁ μοναχὸς ἐξεῖπέ μοι) μόνου τοῦ Μιχαὴλ διαφυλαχθησομένου ἐν τῇ βασιλείᾳ. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ τῶν θεμάτων πολλὰ καταναγκαζομένων διὰ τὰς ἐπιτεθείσας αὐτοῖς ἀπαιτήσεις παρὰ Νικηφόρου ἀποσκιρτήσαντες, ἀνηγόρευσαν βασιλέα Βαρδάνιον, τὸν ἐπίκλην Τοῦρκος. ὅς γε δυσφορῶν ἐπὶ τοῦτο παρῃτεῖτο· μὴ δυνηθεὶς δὲ διαδράναι βιαζόμενος ὑπ' αὐτῶν, κατῆλθεν ἐν Χρυσοπόλει εὐφημούμενος. τού-
D των δὲ γενομένων, Λέων καὶ Μιχαὴλ τῷ βασιλεῖ προσερρύησαν, ὧν ὁ μὲν τὴν τῶν φοιδεράτων, ὁ δὲ τὴν τῶν κόμητος κόρτης τὴν ἀρχὴν ἐγχειρίζονται. Θωμᾶς δὲ μέχρι κινδύνων τῷ ἰδίῳ δεσπότῃ ἀφοσιοῖ τὰ τῆς πίστεως. εἶτα τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν καρδίᾳ κεκτημένος ὁ Βαρδάνιος, καὶ δεδοικὼς μὴ πως δι' αὐτὸν ἐμφύλιος γένηται πόλεμος, λάθρα πρὸς τὸν βασιλέα ἐκπέμπει λόγους ἀπαθείας ζητῶν. καὶ λαβὼν, ναυσιπόρος διέδρα νυκτὸς, καὶ ἀπελθὼν ἐν τῷ Καταβολίῳ εἰς τὴν τοῦ Ἡρακλείου μονὴν, γέγονε μοναχός. ὁ δὲ μετ' αὐτοῦ λαὸς οἴκαδε ᾤχετο. σχηματισάμενος δ' ὁ βασιλεὺς ἀγαγεῖν τὸν Βαρδάνιον ἐν τῇ πόλει, δρόμωνα ἐξαπέστειλε. τοῦ δὲ παραγενομένου ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ πρὸς τὴν μονὴν, ἣν
E αὐτὸς κατεσκεύασε, προαστείου ὄντος αὐτοῦ, ἐκτυφλοῦται ὑπὸ Λυκαόνων τινῶν γνώμῃ τοῦ βασιλέως. διὸ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποκρίσει δῆθεν λυπηθεὶς, πάντας μεθ' ὅρκων ἐπληροφόρησεν, ἀναίτιον αὐτὸν εἶναι τοῦ τοιούτου δράματος ὁ μηδέποτε εὐορκήσας.

Τῷ δ' ἀστέρῳ ἔτει, ἔστεψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σταυράκιον, δυσειδῆ ὄντα τῇ τε ἰδέᾳ καὶ γνώμῃ καὶ ῥώμῃ. τούτῳ τῷ ἔτει ἐξῆλθε κατὰ Ἀράβων, καὶ μετ' αἰσχύνης ἡττηθεὶς ὑπέστρε-

ψε, παρὰ μικρὸν συσχεθεὶς καὶ αὐτὸς, εἰ μή τινες τῶν A ἀρχόντων ἀνδρειότατοι τοῦτον μόλις περιεσώσαντο.

Τῷ τρίτῳ ἔτει βραχεῖαν μικρὰν ἄδειαν, ἔκτισεν Ἄγκυραν Γαλατίας, καὶ τὰς Θήβας, καὶ τὴν Ἀνδρασόν.

Τῷ δ'. ἔτει, Ταράσιος, ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεβίω ἐνδόξως, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι μοναστηρίῳ ἐν τῷ στενῷ. τῇ δ'. τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν, καὶ τῇ μεγάλῃ κυριακῇ, ἐχειροτονήθη Νικηφόρος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἀπὸ ἀσηκρῆτις, ψήφῳ παντὸς λαοῦ, καὶ τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἱερέων. Πλάτων δὲ καὶ Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Στουδίου, οὐ συνευδόκησαν τῇ χειροτονίᾳ Νικηφόρου, ἀλλὰ καὶ σχίσμα ἐποίησαν. αἰτίαν δῆθεν εὔλογον ἔχοντες, τὸ μὴ δεῖν ἀπὸ λαϊκῶν ἀ- B θρόως εἰς ἐπίσκοπον ἀναβαίνειν. οὓς ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως ἀπελάσαι βουληθεὶς, ἀνετράπη παρά τινων. καὶ οὐκ ἦν τὸ πρᾶγμα ξένον, οὐδὲ προσφάτως ἐπινοηθέν· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ λαϊκῶν ἐπεσκόπησαν, ἀξίως τῷ Θεῷ ἱερατεύσαντες. τούτῳ τῷ ἔτει, Ἀαρὼν ὁ τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸς ἐπιστράτευσε κατὰ Ῥωμανίας μετὰ χιλιάδων τ'. καὶ ἐλθὼν εἰς τὰ Τύανα, ᾠκοδόμησεν οἶκον τῆς βλασφημίας αὐτοῦ, καὶ παρέλαβε κάστρα ἄπειρα. ἀπέστειλε δὲ κοῦρσον ξ'. χιλιάδας, ἕως Ἀγκύρας. καὶ ἀφανίσας πάντα, ὑπέστρεψεν. ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ Νικηφόρος ἐν ἀπογνώσει τὰ γενναῖα τῆς παλαιστρικῆς ἐπιδεικνύμενος. καὶ δὴ σκεψάμενος, πέμπει πρὸς C αὐτὸν εἰρήνην γενέσθαι, δηλώσας οὕτως· Ἵνα τί ἐπιχαίρεις ταῖς ἀδικίαις καὶ ταῖς αἱματεκχυσίαις, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰ ἴδια, ἀλλὰ παραβαίνεις ὅρους ἀρχαίους καὶ πατρῴους; ποῖος γάρ σοι προφήτης θεῖος ταῦτα ποιεῖν εἴρηκεν; Οὐχὶ Μουχούμετ ὁ προφήτης σου παρήγγειλεν, ὡς ἀδελφὸν ἔχειν Χριστιανὸν πάντα, καὶ λέγειν; μὴ γὰρ ὁ πάντων Θεὸς ὁ δημιουργὸς, καὶ προνοητὴς ἀμφοτέρων, αἵμασιν ἀνθρώπων ἀδίκως ἐκχεομένοις χαίρει; μὴ γένοιτο. ἢ ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ τῶν λοιπῶν ὑστερούμενος, ἐξῆλθες ἀδικῆσαι τοὺς μηδὲν ἀδικήσαντάς σε; καίτοι γε τὰ κάλλιστα καὶ ἡμῖν δυσπόριστα καὶ σπάνια κατακόρως ἔχεις. εἰ δέ τινος τῶν ἡμετέρων ἐνδεὴς εἶ, αὐτίκα παρέξομέν σοι φιλοστοργίας τρόπῳ. μὴ τοίνυν ὡς ἀθάνατοι, D καὶ ἄθεοι, κατ' ἀλλήλων στρατευώμεθα, καὶ τὸν ἐκ δαιμόνων κατ' ἀνθρώπων πόλεμον ἐκ φθόνου μιμώμεθα, γινώσκοντες ὅτι μικρὸν ὕστερον τελευτήσομεν, καὶ πρὸς κριτὴν ἀδέκαστον ἀπελευσόμεθα, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. ταῦτα τοῦ βασιλέως Νικηφόρου ἐπιστείλαντος μετὰ δώρων τινῶν, ὁ Ἄραψ ἀγαθυνθεὶς, καὶ ἀντιποστείλας δῶρα πλεῖστά τε καὶ θαυμάσια, μετ' εἰρήνης ὑπέστρεψε, τὴν Νικηφόρου σύνεσιν ὑπερθαυμάζων. καὶ στοιχήσας κατ' ἔτος τελεῖσθαι αὐτοῖς νομίσματα χιλιάδας λ'. καὶ ἀνὰ τρία νομίσματα αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τάξει κεφαλητίωνος, καὶ μηδὲ τὰ παραληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ κάστρα κτισθῆναι, ἀπῄει. τούτων δὲ ὑποστρεψάντων, εὐθέως ὁ βασιλεὺς ἔκτισεν E αὐτὰ, καὶ κατωχύρωσεν· ὅπερ μαθὼν ὁ Ἀαρὼν, ἀποστείλας πάλιν εἷλε τὰς Θήβας. καὶ πέμψας στόλον εἰς Κύπρον, τάς τε ἐκκλησίας κατέστρεψε, καὶ τοὺς Κυπρίους μετῴκισε, καὶ πολλὴν ἅλωσιν ποιήσας τὴν εἰρήνην διέστρεψε.

A neque viribus nobilem. Eodem anno in Arabes exercitum duxit: victusque, & propemodum ab hostibus captus (quidam enim ducum fortissimi, ægre eum eripuerunt) cum dedecore domum rediit. 239

Anno III, aliquantulum otii nactus, Ancyram Galatiæ, Thebamque & Andrasum condidit.

Anno IV, Tarasius sanctissimus Constantinopolis patriarcha honeste vitam clausit, sepultusque est in monasterio quod ipse extruxerat in Angustiis. Quarta die primæ septimanæ Jejuniorum, & magna Dominica, Nicephorus * secretarius creatur sanctissimus patriarcha, totius populi, Imperatoris, & sacerdotum suffragiis. Plato autem, & Theodorus Studiani collegii præfectus, eam electionem improbaverunt, & discessionem B fecerunt, probabili usi argumento: Non debere scilicet subito aliquem de laico episcopum fieri. quos Imperator urbe ejecisset, nisi consilium ejus quidam inflexissent. Sane id neque novum neque recens excogitatum fuit factum, cum multi etiam alii de laicis episcopi creati, Deo convenienter se in eo munere tractaverint. Hoc anno Aaron Arabum dux in Romanam ditionem trecenta millia duxit. cumque Tyana pervenisset, ædem ibi suæ impietati posuit. Infinita castra cepit: emisitque sexaginta millia, qui incursionibus Ancyram usque vagati sunt: evastatisque in quæ incideret omnibus, domum rediit. Eduxit suos etiam Nicephorus, desperatis jam rebus suam virtutem ostendens: C initoque consilio, ad Arabem pacis impetrandæ causa litteras scripsit, quarum exemplum sequitur: Quorsum injustitia & cædibus gaudes, non contentus tuis, finesque veteres & paternos transis? Quisnam divinus vates hæc te agere jussit? Nonne Muchumetus tuus vates omnem Christianum te pro fratre habere atque agnoscere jubet? An omnium opifex Deus, & utrorumque curam gerens, sanguine hominum injuste fuso delectatur? Absit. An ideo exiisti domo, injuria affectum eos a quibus læsus non es, quia auro, argento, aliisve rebus indigeas? Atqui pretiosissima quæque, & nobis magni æstimata, paratuque difficilia abunde possides. D Quod si qua re nostra opus habes, statim nos eam tibi amanter præbebimus: Non ergo, perinde ac si immortales essemus, nullique Deo subditi inter nos depugnemus, malorum dæmonum bella adversus homines imitati: cum sciamus paulo post nos morituros, & coram judice, qui corrumpi se non patitur, comparituros, qui cuivis dignam suorum factorum mercedem reddet. His litteris, quibus & dona quædam erant adjecta, placatus Arabs, plurima & mirabilia munera vicissim Nicephoro misit, admiratus ejus acumen, & pace facta discessit. Pactum autem fuit, ut Romani Arabibus quotannis triginta millia nomismatum penderent, & terna ipse Imperator ejusque filius nomismata, loco census in ca- E pita, neve Romani castra ab Arabibus capta reficerent. Enimvero Arabibus digressis, statim ea Nicephorus instauravit atque munit. Quo cognito, Aaron rursum misso exercitu Thebam cepit: missaque in Cyprum classe, templa evertit, & Cyprios pepulit, magnaque parta præda pacem discidit.

* a secretis. Nicephorus ex laico patriarcha.

Arabicum bellum & pax.

Edit. Paris. pag. 478.

Anno sexto, Arabes cum classe Rho-
dum appulerunt: multisque captis homi-
nibus, castellum occupare nequiverunt.
In reditu, cum Myra venissent, co-
nati sacram divi Nicolai cistam confringe-
re, aliam prope sitam ejus loco commi-
nuerunt. statimque classem magna vento-
rum procella & maritimorum fluctuum im-
petus, tonitruumque & fulgurum promis-
cua tempestas invasit, multasque naves
contrivit, ita ut sancti viri potentiam mul-
titudo intellexerit, & præter spem exi-
tium evitaverit.

Anno VII, Theodorus Studiani colle-
gii præfectus, ejusque frater Josephus
Thessalonicæ archiepiscopus, cum Pla-
tone incluso, & reliquis monachis, se
a commercio beati patriarchæ Nicephori
240 abisciderunt, propter Josephum dispensa-
torem. quod is contra leges Constanti-
num & Theodotam coronasset. Impera-
tor ea arrepta occasione, multis episco-
pis & primariis viris convocatis effecit,
ut contra illos concilium haberetur; quod
eos & monasterio & urbe ejecit, at-
que relegavit. Eodem anno cum ad
Strymonem stipendia multitudini solve-
rentur, Bulgari subito irruentes ea in-
terceperunt, auri libras c I ɔ c, du-
cemque cum exercitu occiderunt, &
rapto * tuldo discesserunt. Eo ipso tem-
pore Crumus Bulgarorum princeps Sar-
dicam cepit, & sex millia militum
necavit. Nicephorus autem expeditio-
ne contra eum facta, magnum & me-
morabile nihil egit. elapsos quidem fu-
ga duces veniam poscentes, ea non
dignans, transfugere ad hostes coegit.
Fuit inter eos Euthymius Spatharius Me-
chanicus. Orta contra se seditione, ple-
rosque donis delinitos postmodo publica-
tionibus bonorum & exiliis ultus est. Idem
ut exercitus deprimeret, quod non mali
excogitavit adversus Christianos? Primo
enim, Christianos ex omnibus regionibus
in Slaviniam coegit demigrare, & eorum
habitationes divendidit: quæ res nihil ab
hostili captivitate abfuit, omnibus in sum-
mas angustias conjectis. Secundum malefi-
cium: imperavit ut egeni militarent, iis-
que a vicinis arma & stipendia in singulos
XVIII nomismatum darentur, ac census
præterea publicus eorum nomine pendere-
tur. id * Allelengyum vocabatur, quod al-
teri pro alteris tributi nomine sponsores es-
sent. Tertio, omnium bona inspici indeq;
censum in publicum exigi jussit, nomine
245 chartiarici præterea exactis in singulos duo-
bus ceratiis. Quarto, omnes onerum rela-
xationes sustulit. Quinta calamitas quod ab
omnibus sacris ædibus, parœciis, pupillis
educandis destinata domu, hospitalibus, ad
senes fovendos factis ædibus, fumarium tri-
butum exegit ab initio usque sui imperii.
246 Meliora de eorum bonis in fiscum suum
transferri jubebat: nihilominus tamen tri-
butum de his pendendum iis imponebatur,
quæ reliquerat in iis ipsis sacris domibus,
ut multis tributum duplicaretur; interim ha-
bitationibus ita exinanitis, ut inde emigrare
cogerentur. Sextum tyrannicum institutum,
quod a prætoribus inspici res eorum jus-
sit, qui ex pauperie subito ad opes perve-
nissent: ab iisque, veluti qui thesauros in-
venissent, pecuniam postulari. Septimum,
quod emunxit etiam hos pecunia, quia a
viginti retro annis ad præsens usque tem-
pus dolium aut vas aliquod aliquando re-
perissent. Octavum, qui ab avis vel proa-
vis hæreditatem percepissent: & si ea divi-

* v. Meurs. Gloss. Bulgari.

Edit. Paris. pag. 479.

Nicephori malæ artes, & avaritia.

* v. Meurs. Gloss.

A Τῷ ς΄. ἔτει, οἱ Ἄραβες μετὰ στόλου τὴν Ῥόδον κατέλα-
βον, καὶ πολλοὺς αἰχμαλωτίσαντες, τὸ φρούριον κρατῆ-
σαι οὐκ ἴσχυσαν. ἐν δὲ τῷ ἐπαναστρέφεσθαι αὐτοὺς ἐλθόντες εἰς
τὰ Μύρα, τὴν ἱερὰν τοῦ ἁγίου Νικολάου λάρνακα πειραθέν-
τες συντρῖψαι, ἄλλην ἀντ᾽ ἐκείνης πλησίον κειμένην συ-
νέτριψαν· αὐτίκα τε πολλὴ ἀνέμων θύελλα καὶ θαλατ-
τίων κυμάτων φορὰ, βροντῶν τε καὶ ἀστραπῶν ἀνωμαλία τὸν
στόλον κατέλαβεν, ὡς ἱκανὰ συντριβῆναι σκάφη· αὐτόν
τε τὸν λαὸν ἐπιγνῶναι τὴν τοῦ ἁγίου δύναμιν, καὶ παρ᾽ ἐλ-
πίδα τὴν κάκωσιν ἐκφυγεῖν.

Τῷ ζ΄. ἔτει, Θεόδωρος ὁ ἡγούμενος τῶν Στουδίου, καὶ Ἰω-
σὴφ ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, ἅ-
μα Πλάτωνι ἐγκλείστῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς μοναχοῖς, τῆς
B κοινωνίας Νικηφόρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀπέσχισαν,
διὰ Ἰωσὴφ τὸν οἰκονόμον, ὡς παρανόμως στεφανώσαντα
Κωνσταντῖνον καὶ Θεοδότην. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀφορμῆς δρα-
ξάμενος, ἐπισκόπους πολλοὺς καὶ ἡγουμένους ἀθροίσας,
σύνοδον κατ᾽ αὐτῶν κρατηθῆναι ἐκέλευσε· δι᾽ ἧς ἐξεβλή-
θησαν τῆς μονῆς καὶ τῆς πόλεως, ἐξορίᾳ παραπεμφθέντες.
τῷ δ᾽ αὐτῷ ἔτει, ῥόγας διδομένης τῷ λαῷ ἐν Στρυμόνι,
ἐπιπεσόντες οἱ Βούλγαροι, ταύτην ἀφείλοντο, χρυσίου
λίτρας χιλίας ἑκατὸν, καὶ τὸν στρατηγὸν ἅμα τῷ λαῷ
κατέσφαξαν, καὶ λαβόντες τὸ τοῦλδον ὑπέστρεψαν. τῷ
αὐτῷ χρόνῳ Κροῦμμος ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς,
τὴν Σαρδικὴν παρέλαβε, καὶ χιλιάδας ς΄. στρατιωτῶν
κατέσφαξεν. ὁ δὲ Νικηφόρος ὄπισθεν κατ᾽ αὐτοῦ
C ἐξελθὼν, ἀξιόλογον μὲν οὐδὲν ἐποίησε. τοῖς δὲ πε-
ρισωθεῖσιν ἐκ τῆς φυγῆς ἄρχουσιν αἰτοῦσι λόγον σωτη-
ρίας μὴ δοὺς τοῖς ἐχθροῖς προσφυγεῖν ἐβιάσατο.
ἐν οἷς ἦν Εὐθύμιος σπαθάριος μηχανικός. στάσεως δὲ
ἐπ᾽ αὐτῷ γινομένης, δώροις τοὺς πλείονας ὑποκλέψας,
ὕστερον ἐκάκωσε δημεύσεσι καὶ ἐξορίαις καθυποβαλών.
σκεψάμενος δὲ ταπεινῶσαι τὰ στρατεύματα, ποῖον δει-
νὸν κατὰ Χριστιανῶν οὐκ ἐπενόησε; προσέταξε γὰρ, τοὺς
Χριστιανοὺς ἐκ παντὸς θέματος ἐπὶ τὰς Σθλαβινίας με-
τοικίζεσθαι, τὰς δὲ τούτων στάσεις πιπράσκεσθαι (καὶ
ἦν αἰχμαλωσίας οὐκ ἔλαττον τὸ πρᾶγμα) ἐν ἀμηχα-
νίᾳ τοὺς πάντας γεγονότας. δευτέραν σὺν ταύτῃ κάκω-
σιν, προσέταξε στρατεύεσθαι πτωχοὺς· καὶ ἐξοπλίζε-
σθαι αὐτοὺς παρὰ τῶν ὁμοχώρων, παρεχόντων ἀνὰ ιη΄. νο-
D μίσματα, καὶ πρὸς τὸν δημόσιον ἀλληλεγγύως τὰ δη-
μόσια αὐτῶν. τρίτη κακόνοια. ἐποπτεύεσθαι πάντας,
καὶ ἀναβιβάζεσθαι τὰ τούτων δημόσια τέλη, παρέχοντας
καὶ χαρτιατικὰ ἕνεκα ἀνὰ κεράτια δύο. τετάρτη πληγὴ,
τοὺς κουφισμοὺς πάντας ἀναβιβάζεσθαι προσέταξε.
πέμπτη συμφορὰ, τοὺς τῶν εὐαγῶν οἴκων παροίκους,
τοῦ τε ὀρφανοτροφείου, ξενώνων, γηροκομείων, ἐκκλη-
σιῶν, μοναστηρίων βασιλικῶν, τὰ καπνικὰ ἀπαιτεῖ-
σθαι ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τῆς αὐτοῦ τυραννίδος· τὰ δὲ
κρείττονα τῶν κτημάτων εἰς τὴν βασιλικὴν κουρατωρείαν
αἱρεῖσθαι, τὰ μέντοι τέλη αὐτῶν ἐπιτίθεσθαι τοῖς ἐνα-
πομείνασιν εἰς τοὺς αὐτοὺς εὐαγεῖς οἴκους· ὡς δι-
πλοῦσθαι πολλῶν τὰ τέλη, τῶν οἰκητόρων στενουμέ-
E νων, καὶ τῶν χωρίων καὶ ἐξοικεῖν. ἕκτη τυραννὶς,
σκοπεῖσθαι παρὰ τῶν στρατηγούντων τοὺς ἀθρόως
ἐκ τῆς πτωχείας ἀνακτισθέντας, καὶ ἀπαιτεῖσθαι χρή-
ματα ὡς εὑρετὰς θησαυρῶν. ἑβδόμη κάκωσις,
τοὺς πρὸ κ΄. χρόνων εὑρηκότας, καὶ μέχρι τοῦ δεῦ-
ρο πίθον ἢ σκεῦος οἱονοῦν, καὶ αὐτοὺς ἐξαργυρίζε-
σθαι. ὀγδόη ἀδικία, τοὺς ἐκ πάππων ἢ προπάππων
κληρο-

κληρονομήσαντας, διαιρεθέντας εἰς τῶν αὐτοῦ κ΄. χρόνων, ἐξαναδιδόναι τῷ δημοσίῳ. καὶ τοὺς ὠνησαμένους ἔξω τῆς Ἀβύδου σώματα οἰκετικὰ, ἀνὰ δύο νομίσματα τελέσαι προσέταξε, μάλιστα τοὺς κατὰ τὴν Δωδεκάνησον. ἐννάτη παράνοια, τοὺς τὰς παραθαλασσίους οἰκοῦντας, μάλιστα τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ναυκλήρους μηδέποτε γεωπονικῶς ζήσαντας, ἄκοντας ὠνεῖσθαι ἐκ τῶν καθαρπαγέντων παρ᾽ αὐτοῦ κτημάτων, ὡς ἂν ἐκτιμηθῶσι παρ᾽ αὐτῶν. δεκάτη ἀθεΐα, τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισήμους ναυκλήρους συναγαγὼν, δίδωσιν ἐπὶ τόκῳ τετρακεράτῳ τὸ νόμισμα ἀνὰ χρυσίου λίτρας δώδεκα, τελοῦντας καὶ τὰ συνήθη κομμέρκια· ταῦτα ἐκ τῶν πολλῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ, μικρά μοι ἐστηλογράφηται, δηλοῦντα τὸ πρὸς πᾶν εἶδος πλεονεξίας αὐτοῦ πολυμήχανον. τὰ γὰρ κατὰ τὴν βασιλίδα τοῖς ἐν τέλει καὶ μέσοις καὶ ἀπελέσιν ἐνδειχθέντα δεινὰ παρ᾽ αὐτοῦ, πέρα συγγραφῆς ὄντα παραλείπομεν· ὅπως τοὺς πονηροὺς τῶν οἰκετῶν καθυπέβαλε συκοφαντεῖν τοὺς ἑαυτῶν δεσπότας. ὅσοι δηλαδὴ ἐν ἀπορίᾳ ἔτυχον, τοὺς μὲν διαβάλλοντας τιμῆς ἀξιῶν, τοὺς δὲ διαβαλλομένους ἐξαργυρίζων· ὥστε καί τινα κηρυλάξαν ὄντα ἐν τῷ φόρῳ, ἀνεσθὲν τυγχάνοντα ἐκ πόνων ἰδίων μετακαλεσάμενος ὁ παμφάγος, φησί· θὲς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ὄμοσον, πόσος χρυσός σοι ἐστίν; ὁ δὲ, λίτρας ἑκατὸν ἐξεῖπεν ἔχειν. ὁ δὲ, ἀγαγεῖν ταύτας κατ᾽ αὐτὴν τὴν ὥραν ἔφη. ὧν ἐνεχθέντων, φησὶν ὁ ἐσκοτισμένος· σὺ τί χρείαν ἔχεις περισπασμοῦ; συναρίστησόν μοι, καὶ ἄρας νομίσματα ἑκατὸν, πορεύου ἀρκούμενος αὐτοῖς.

Τῷ θ΄. ἔτει, τὰς κατὰ Χριστιανῶν ἐπινοίας ἐπέτεινεν, ἐποψίας ἀθέους, ἐπαγορασμοὺς παντοίων ἀλόγων, βοσκημάτων τε καὶ καρπῶν, ἀδίκους δημεύσεις καὶ ζημίας τῶν ἐν τέλει, τοκισμοὺς ἐν πλοίοις (ὁ πᾶσι νομοθετῶν τὸ μὴ τοκίζειν) καὶ ἄλλας μυρίας κακῶν ἐπινοίας, ὧν ἡ κατὰ μέρος ἱστορία φορτικὴ τοῖς ἐπιτετμημένως ζητοῦσι μανθάνειν τὰ πράγματα πέφυκε. τῶν δὲ Μανιχαίων, τῶν νῦν Παυλικιανῶν καὶ Ἀθιγγάνων, τῶν κατὰ Φρυγίαν καὶ Λυκαονίαν ἀγχιγειτόνων αὐτοῦ (ἐκεῖθεν γὰρ ἐγεγόνει) φίλος ἦν διάπυρος, χρησμοῖς καὶ τελεταῖς αὐτῶν ἐπιχαίρων. οὗτοι χώραν ἔλαβον ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀφόβως πολιτεύεσθαι. καὶ πολλοὶ τῶν κουφοτέρων ταῖς ἀθεμίτοις αὐτῶν διεφθάρησαν δόξαις. ἐν δὲ τῷ ἔξω κιονίῳ ψευδερημίτης ἦν, Νικόλαος τοὔνομα, ὃς σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ κατὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐβλασφήμουν. ὧν ἀντιποιούμενος ὁ βασιλεὺς, ἐλύπει τὸν Ἀρχιερέα, καὶ πάντας τοὺς κατὰ Θεὸν ζῶντας. πολλάκις γὰρ κατ᾽ αὐτοῦ ἐγκαλῶν, ἠγανακτήθη· τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐχθραίνουσι σφόδρα συγχαίρων, καὶ ἐπιτωθάζων παντὶ Χριστιανῷ φιλοῦντι τὸν πλησίον, ὡς ἀνατροπεὺς τῶν θείων ἐντολῶν. τοὺς στρατιωτικοὺς ἄρχοντας, δουλικῶς χρᾶσθαι τοῖς ἐπισκόποις καὶ κληρικοῖς ἐκέλευε, καταγομένους αὐθεντικῶς ἐν τοῖς ἐπισκοπείοις καὶ μοναστηρίοις, καὶ καταχρᾶσθαι τὰ αὐτῶν. τοὺς ἀπ᾽ αἰῶνος ἀναθεμένους τῷ Θεῷ χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ σκεύη, ἔψεγε, καὶ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἱερὰ κοινοῦσθαι ἄξιον ἐδογμάτιζε. τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς ἅπαντας, ὡς ἀκυβερνήτας ἐμέμφετο, καθόλου τὴν πρόνοιαν ἀναιρῶν. καὶ μηδένα λέγων γίνεσθαι τοῦ κρατοῦντος δυνα-

sa jam inde a xx annis esset, eos pensionem io publicum conferre coegit. utque ii qui extra Abydum mancipia emebant, de singulis duo nomismata solverent: maxime Dodecanesum (ita duodecim insularum civitas vocatur) incolentes. Nonum, naucleros maritima, præsertim minoris Asiæ, inhabitaotes, & numquam agriculturam expertos, invitos coegit emere prædia quæ aliis ipse eripuerat, indeque tributum solvere. Decimum, illustres Constantinopoli naucleros in unum conduxit, iisque duodecim cuique libras auri tradidit ea lege, ut in singula nomismata usuræ oomine quatuor ceratia solverent, cum nihilominus reliqoa etiam vectigalia navigiorum ab iis penderentur. Hæc ex multis pauca compendio annotavi, ex quibus ejus ad omne lucri genus commentorum multiplex varietas cognosci possit. Omisimus enim quas in regia urbe summi, medii & infimi loci atque conditionis hominibus intulit injurias, plures quam ut perscribi possint. cujus generis sunt: quod divitum servos subornavit, qui falso suos dominos crimine accusarent: delatoribusque honorem habuit, calumnia circumventos argento mulctans. Quin & eo rapinarum processit, ut quemdam mellis ceræque institorem in foro degentem, qui suo labore sufficientes sibi opes paraverat, ad se vocatum, jusserit manum capiti Imperatoris subjicere, itaque juratum edicere, quantum possideret auri. Cumque is centum auri libras sibi esse fateretur, statim at eas afferret mandavit. quo facto: Quorsum, inquit, tibi solicitudine ista opus est? prande mecum, centumque nomismatibus tecum domum ablatis contentus esto.

Edit. Paris. pag. 480.

Aono ix, sols contra Christianos commentis magis magisque incubuit, impias opum iospectiones exercens, coemptiones injustas omnium animalium brutorum & pecoris, publicationes bonorum & mulctas procerum, usuras de navigiis captatas (cum interim re fœnebri aliis omnibus interdixisset) aliaque iofinita mala excogitans, quæ cupientibus res gestas compendio cognoscere molestus sit futurus, si quis velit singulatim recensere. Fuit etiam summo studio deditus Manichæis iis qui nunc Pauliciaoi & Athincani dicuntur, per Phrygiam & Lycaoniam degentibus, & sibi vicinis, (inde enim ortus erat) oraculis eorum & sacrificiis gaudens. Ii ergo ipso imperaote licentiam nacti suo more vivendi, multos futilis ingenii homines oefariis suis opinionibus infecerunt. Fuit tum in exteriori columella Nicolaus quidam falso eremita (ita vocantur, qui in solitudioibus religionis causa abditi vivunt) nomine præditus. qui cum suis sociis veræ religioni & venerandis imaginibus impie obloquebatur. eos Imperator amplectens, patriarcham aliosque pios urebat. itaqoe in eum sæpe indignabundus patriarcha invehebatur. At Nicephorus magnum ex motuis odiis percipiebat gaudium: utque erat divinorum eversor mandatorum, ludibrio habebat omoes proximum suum diligentes Christianos. Duces quoque exercituum jussit episcopis & clericis mancipiorum loco uti, pro sua auctoritate in ædibus episcopalibus & monasteriis divertere, eorumque rebus pro arbitrio abuti. Vituperabat eos, qui ab omni ætate Deo aurea vel argentea vasa consecrassent: & res templorum sacras in prophanos debere usus converti statuebat. Omnes ante ipsum Imperatores ut gubernan-

Manichæi Pauliciani.

Edit. Paris. pag. 481. di nescios culpabat, providentiam in universum tollens, affirmansque neminem Imperatore potentiorem esse, modo callide is imperaret. Sed stolidus ac Deo invisus homo vanis suis cogitationibus deceptus est. Primo jejuniorum sabbato, quartæ indictionis, Sarraceni ad Euchaita pervenerunt: adortique Leonem Armeniacorum ducem, qui tum militibus erat stipendia persoluturus, omnem pecuniam, centenaria nimirum XIII, eripuerunt, haud exigua militum multitudine capta. His novus ille Achaabus nihil emendatus, Phalaridem & Midam inexpletæ superans avaritia, cum Stauracio filio in Bulgaros se

Nicephori in Bulgariam expeditio. armat. Cumque urbe egrederetur, Nicetam patricium ac generalem logothetam jussit publicos census ecclesiarum & monasteriorum afferre, & in octo sequentes annos pensionem a procerum domibus exigi. ea res magnas per urbem ejulationes excitavit. Hoc nomine reprehensus a Theodosio patricio Salibaræ fideli suo administro, monente omnium voces audiri de ipso conquerentium, ac fore ut ex rebus ipsius aliquando tristibus gaudium caperent: Si, inquit, Deus meum cor Pharaonis in morem prorsus obduravit, quid boni erit subditis meis? noli, Theodosio, alia a Nicephoro expectare, quam quæ vides. Igitur collectis Orientis & Occidentis exercitibus, multisque pauperibus eo adactis ut propriis stipendiis militarent, fundis ac baculis armatis, his & legionibus ipsum devoventibus, in Bulgariam contendit. Cum adhuc Marcellæ essent, Crumus a tanta sibi metuens multitudine pacem petiit: sed Imperatore suis & secum sentientium pravis consiliis utente, repulsam passus est. Pervenit ergo in Bulgariam Nicephorus XX die Julii mensis, sub ortum Caniculæ perniciosissimum. Sed & ipse suum & suorum exitium prædicens,

3. Reg. 22. identidem hæc loquebatur: Quis ibit, & decipiet Achaabum? sive me Deus, sive Satanas trahit, invitus trahor. Primis congressibus victoriæ potitus, non Deo illam, sed Stauracii felicitati acceptam tulit: minatusque est proceribus, qui penetrare Bulgariam vetabant. Mandavit autem, ut omnis ætatis homines, ipsique etiam infantes trucidarentur:

244 corporaque Bulgarorum inhumata relinquens, solis spoliis legendis intentus fuit. Crumi conclavia, ut jam sua, claustris & sigillis munivit: & Christianis manubias contrectare ausis, aures aliaque membra abscidit: aulam quoque Crumi incendit. Interim Crumus submisse admodum victum se esse fatebatur: rogabatque ut acceptis quæ vellet, pacatus Bulgaria excederet. Sed Nicephorus pacem, cujus erat impatiens, non dedit.

pag. 482. Itaque Crumus irritatus, aditus exitusque suæ ditionis ligneis munitionibus occlusit. Et Nicephorus cladem præsagiens, suis dixit: Nemo nostrum perniciem evitabit, ne si volucres quidem fiamus. Biduo post barbarus populo collecto, tentorium Nicephori aggressus est. Ibi Nicephorus miserabiliter obtruncatus est, omnesque cum eo duces, & infinita militum multitudo, omnibusque impedimentis potiti sunt Bulgari. Caput

Nicephori interitus. Nicephori præcisum Crumus conto præfixit, omnibusque demonstravit. deinde os cranii nudatum argento inclusit, jussitque principes Bulgarorum ex eo bibere, atque insultare Nicephoro, ut

A πέπειρεν, εἰ βούλοιτο ὁ κρατῶν εὐτρεχῶς ἄρχειν. καὶ ἐματαιώθη ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτοῦ ὁ ἀνόητος καὶ θεομισής. τῷ γὰρ πρώτῳ σαββάτῳ τῶν νηστειῶν τῆς δ΄. ἰνδικτιῶνος, ὑπαντήσαντες Σαρακηνοὶ εἰς τὰ Εὐχάϊτα, Λέοντα στρατηγὸν τῶν Ἀρμενιακῶν σὺν τῇ ῥόγᾳ τοῦ θέματος, ταύτην ἀφείλοντο, σὺν πολλῷ πλήθει λαοῦ, κεντηνάρια ιγ΄. ὄντα. ἐπὶ τούτοις ὅμως ὁ νέος Ἀχαὰβ μὴ παιδευθεὶς, ὁ Φαλάριδος καὶ Μίδου ἀπληστότερος, κατὰ Βουλγάρων παρατάττεται ἅμα Σταυρακίῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν τῆς βασιλίδος, ἐκέλευσε Νικήταν πατρίκιον καὶ γενικὸν λογοθέτην τὰ δημόσια τέλη τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων ἀναβιβάσαι, καὶ ὀκτὼ ἐτῶν ὀπισθοτέλειαν τοὺς τῶν ἀρχόντων ἀπαιτηθῆναι οἴκους. καὶ ἦν θρῆνος μέγας ἐν τῇ πόλει. B ἐπὶ τούτοις ἐγκαλούμενος ὑπὸ Θεοδοσίου πατρικίου τοῦ Σαλιβαρᾶ, τοῦ γνησίου αὐτοῦ θεράποντος, ὅτι πάντες καταβοῶσιν ἡμῶν, δέσποτα, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ πάντες ἐπιχαρήσονται τῇ πτώσει ἡμῶν. ἔφη πρὸς αὐτόν· εἰ ὁ Θεὸς σκληρύνων ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν μου, ὡς τοῦ Φαραὼ, τί ἀγαθὸν ἔσται τοῖς ὑπὸ χεῖρά μου; παρὰ Νικηφόρου Θεοδόσιε μὴ ἐκδέχου πλὴν τῶν ὁρωμένων σοι. ἐπισυνάξας δὲ τὰ στρατόπεδα ἀνατολῆς καὶ δύσεως, καὶ πολλοὺς πένητας ἰδίοις ὀψωνίοις, σφενδόναις καὶ ῥάβδοις ὡπλισμένους, βλασφημοῦντας ἅμα τοῖς στρατεύμασιν, ἤλασε κατὰ Βουλγαρίας. Κροῦμος δὲ τὰ πλήθη φοβηθεὶς, ὄντων αὐτῶν ἐν Μαρκέλλῃ, ᾐτεῖτο εἰρήνην. C ὁ δὲ ταῖς οἰκείαις κακοβουλίαις, καὶ ταῖς τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ συμβούλων διεκωλύθη. εἰσέρχεται δὲ εἰς Βουλγαρίαν τῇ κ΄. τοῦ Ἰουλίου μηνός. κυνὸς ἦν ἐπιτολὴ πανωλέθριος. καὶ προλέγων τὴν αὐτοῦ πανωλεθρίαν, συχνῶς ἐπεφθέγγετο· τίς πορεύεται καὶ ἀπατήσει τὸν Ἀχαάβ; ὅτι ἄγει ὁ Θεὸς, κἂν ὁ ἀντικείμενος, ἕλκει με ἄκοντα. μετὰ γοῦν τὰς πρώτας συμβολὰς, δόξας κατευοδοῦσθαι, οὐ τῷ Θεῷ τὰ τῆς νίκης, ἀλλὰ τῇ τοῦ Σταυρακίου εὐτυχίᾳ ἐκήρυττε. καὶ τοῖς κωλύουσι τὴν εἴσοδον, ἄρχουσιν ἠπείλει. πᾶσαν δὲ ἡλικίαν, ἕως καὶ βρεφῶν αὐτῶν, ἀνηλεῶς φονεύεσθαι προσέταξε. καὶ τὰ τῶν ὁμοφύλων νεκρὰ σώματα, ἄταφα εἶα, μόνης ἐπιμελούμενος τῆς τῶν σκύλων συλλογῆς. κλεῖθρα δὲ καὶ D σφραγῖδας τοῖς ταμείοις Κρούμου ἐπιθεὶς, ὡς ἴδια λοιπὸν ἠσφαλίσατο. ὦτα γοῦν καὶ ἕτερα μέλη Χριστιανῶν ἀπέτεμεν, ἁψαμένων τῶν σκύλων· καὶ τὴν λεγομένην αὐλὴν τοῦ Κρούμου ἐνέπρησεν, ἐκείνου σφόδρα τεταπεινωμένως δηλοῦντος, ὅτι ἰδοὺ νενίκηκας, λάβε εἴ τι σοι ἀρεστόν ἐστι, καὶ ἔξελθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ τῆς εἰρήνης ἐχθρὸς, ταύτην οὐ προσήκατο. ἐφ᾽ οἷς χαλεπήνας ὁ Κροῦμος, τὰς τῆς χώρας εἰσόδους καὶ ἐξόδους περιέφραξεν ὀχυρώμασι ξυλίνοις. ὁ δὲ Νικηφόρος τοῦτο γνοὺς, τοῖς σὺν αὐτῷ τὰ τῆς ἀπωλείας προέλεγεν, ὅτι κἂν πτερωτοὶ γενώμεθα, οὐδεὶς ἐκφύγῃ τὸν ὄλεθρον. καὶ μεθ᾽ ἡμέρας δύο συναθροίσας λαὸν ὁ βάρβαρος, ἐπῆλθε κατὰ τῆς τοῦ Νικηφόρου E σκηνῆς. καὶ τοῦτον ἀναιροῦσιν οἰκτρῶς, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἄρχοντας. καὶ τοῦ λαοῦ πλῆθος ἄπειρα, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν ἀντελάβοντο. τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Νικηφόρου ὁ Κροῦμος ἐκκόψας, ἐπὶ ξύλου ἀνήρτησεν, εἰς ἐπίδειξιν πάντων. εἶθ᾽ οὕτως γυμνώσας τὸ ὀστοῦν, καὶ περιαργυρώσας πέριξ, πίνειν εἰς αὐτὸ τοὺς Βουλγάρων ἄρχοντας ἐκέλευσεν, ἐγκαυχώμενος κατ᾽ αὐτοῦ ὡς ἀπλήστου, καὶ τὴν εἰρήνην μὴ θελήσαντος. τότε τοῦ Νικηφόρου τῆς ἀρχῆς Χριστιανοὶ βαρύτ-

A ρονικῷ δεινῷ χρόνῳ ἀτύχησαν. πάντας γὰρ τοὺς πρὸ αὐτοῦ ὠμοτάτους βασιλεῖς τῇ ἀπανθρωπίᾳ ὑπερηκόντισεν οὗτος. ὅπερ εἰ κατὰ μέρος τις βουληθῇ διεξιέναι τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα, ὁ χρόνος ἐπιλείψει, καὶ ἡ χεὶρ ἀπονήσει. πλὴν ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα πρόδηλον. τιτρώσκεται δὲ καὶ Σταυράκιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καιρίαν κατὰ τοῦ σπονδύλου καὶ μόλις τῆς μάχης ἐξῆλθε ζῶν, καὶ καταλαβὼν τὴν Ἀδριανούπολιν, ἀναγορεύεται. καὶ μὴ δυνάμενος ἐποχεῖσθαι, φορείῳ τὴν πόλιν κατέλαβεν. ὡς δὲ διὰ τὴν πληγὴν ἐν τῷ παλατίῳ κείμενος, ἀπρόϊτος ἦν. ἐβούλετο δὲ Κουροπαλάτην Μιχαὴλ τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ ἐκτυφλῶσαι, τῇ δὲ γαμετῇ Θεοφανοῖ τὴν βασιλείαν καταλιπεῖν. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Μιχαὴλ, ἐξαίφνης ἀναγορεύεται βασιλεὺς ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ παρὰ τῆς συγκλήτου καὶ τῶν ταγμάτων, ὡς ἤδη ἀπεγνωσμένου τοῦ Σταυρακίου. B ὅπερ μαθὼν Σταυράκιος τοῦ παλατίου ἐξελθὼν, τὸ μοναδικὸν αὐτίκα σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Θεοφανοῖ περιθέμενος, εἰς τὰ Βρακᾶ μοναστήριον ἐτελεύτησε, καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σατύρου. τὸν δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κατεῖχεν ὁ ἁγιώτατος Νικηφόρος.

Μιχαὴλ δὲ ὁ Κουροπαλάτης, καὶ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως Νικηφόρου, ᾧ Ῥαγκαβὲ ἦν ἡ προσηγορία, ἐγκρατὴς τῶν Ῥωμαϊκῶν διὰ τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου ἀναδείκνυται σκήπτρων, ἀποθέμενος μὲν τὴν ἀρχὴν, καὶ μὴ ἱκανὸς εἶναι λέγων ὄγκον τοσούτων πραγμάτων προσαναζώσασθαι. τῷ πατρικίῳ δὲ Λέοντι τῷ ἐξ Ἀρμενίων, ἀνδρὶ θυμοειδεῖ δοκοῦντι καὶ δραστηρίῳ, καὶ τοῦ στρατεύματος τῶν ἀνατολικῶν ἄρχοντι, τηνικαῦτα παραχωρεῖ τῆς ἐξουσίας. κἀκεῖνος διδομένην λαβεῖν οὐκ ἠθέλησεν, ἀνάξιον ἑαυτὸν ἀποκαλῶν τοῦ C βασιλικοῦ θρόνου. προὐτρέπετο δὲ μᾶλλον τὸν Μιχαὴλ, ὡς αὐτῷ πρέπον δέξασθαι τὸ κράτος. καὶ αὐτὸς ὑπισχνεῖτο οἰκέτης ἔσεσθαι διὰ βίου, καὶ λειτουργὸς πιστότατός τε καὶ δραστικώτατος, καὶ ὅρκοις φρικωδεστάτοις ἐνεπέδου τὰς ὑποσχέσεις. οὕτω δὲ τοῦ Μιχαὴλ καὶ παρὰ τὸν οἰκεῖον σκοπὸν τὰς ἡνίας ἀναδεξαμένου τῆς βασιλείας, Κρούμου τε τοῦ Βουλγάρων ἄρχοντος τῇ ἔμπροσθεν εὐτυχίᾳ ἐπαρθέντος, καὶ τῶν Βουλγάρων φρόνημα κτησαμένων τῇ νίκῃ, τὰ τῆς δύσεως ἐπυρπόλουν τε καὶ ἐληΐζοντο. ἔδοξεν οὖν τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ, ἐκστρατεῦσαι κατ' αὐτοῦ, καὶ καθόσον οἷόν τε ἐπισχεῖν καὶ ἀναχαιτίσαι τὰς Βουλγαρικὰς προνομάς. ταχὺ τοίνυν διὰ προσταγμάτων ἐπέμποντο πανταχοῦ, καὶ ταχὺ τὰ στρατεύματα συνηθροίζοντο. καὶ ὁ Κροῦμος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως πυθόμενος κίνησιν, D τὸν ἑαυτοῦ λαὸν ἐκ τῆς προνομῆς ἀνακαλεσάμενος, καὶ ἐφ' ἓν συναθροίσας, στρατόπεδόν τε καρτερὸν μάλα ἐπήξατο, καὶ ἐπιόντα προσέμενε τὸν βασιλέα. ὡς δὲ καὶ οὗτος ἐφίκετο, καὶ παρεστρατοπέδευσε τῷ Κρούμῳ ἀγχοῦ που τῆς Ἀδριανουπόλεως αὐλιζομένῳ, ἀκροβολισμοὶ μὲν ἐγένοντο συνεχεῖς, καὶ ὅσον ἐν ἐκβολίαις μάχη, καὶ ἐν πάσαις αὐτῶν ἐπικρατέστερα τὰ Ῥωμαίων ἐφαίνετο· ὡς καὶ φυσηθέντας διὰ τοῦτο τοὺς στρατιώτας, ὁρμᾶν καὶ σφαδάζειν, ὡς ἀγχέμαχον καὶ καθολικὴν συμπλοκήν. ἐπέχοντος δὲ τοῦ βασιλέως, καὶ διατρίβοντος, εἴτε διὰ δειλίαν, ὥσπερ ἐλέγετο, εἴτε καὶ καιρὸν ζητοῦντος τὸν ἐπιτήδειον, εἰς ἀναισχυντίαν τὸ πλῆθος ἐτράπη, καὶ κατεβόων εἰς πρόσωπον τοῦ βασιλέως, καὶ εἰ μὴ ἐξάξοι, ἠπείλουν αὐτοί τε διαρρῆξαι τὸν χάρακα, καὶ συρρῆξαι τοῖς ἐναντίοις. E τούτοις καταπλαγεὶς τοῖς λόγοις ὁ βασιλεὺς, ἀνοίγνυσί τε τὰς πύλας τοῦ στρατοπέδου, καὶ πρὸς παράταξιν ἵστατο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ Κροῦμος εἰργάσατο. καὶ τὸν ἑαυτοῦ συντάξας λαὸν, ἀντίρροπος ἦν τῷ βασιλεῖ. πολλὰ δ' οὗτός τε κἀκεῖνος τὸν ἑαυτοῦ ἕκαστος παρακαλέσας λαὸν, καὶ λόγους ἐπαγωγοὺς καὶ παραινέσεις εἰπόντες, παρακαλέσαι δυναμένους

A inexatiabili, & pacem detrectanti. Nullum tempus Christianis calamitosius hoc Nicephori Imperio fuit, adeo crudelissimos quoque suos antecessores inhumanitate superavit cujus si quis maleficia singulatim perscribere velit, neque tempus sufficiet, & manus fatigabitur. Sed ex ipsa * ora satis potest de texto judicari. Gravissimum etiam vulnus accepit Stauracius in vertebram, ægreque ex pugna vivus evasit. & cum Adrianopolin pervenisset, Imperator etiam dictus. & quia equo vehi non poterat, lectica est in urbem delatus: atque ob vulnus in publicum prodire non valens, in palatio decubuit. Statuerat Michaelum Curopalatam, sororis suæ maritum, oculis privare, imperiumque uxori suæ Theophanoni relinquere. Sed Michae- B lus cognito consilio, effecit ut ipse statim in Circo a Senatu & exercitibus Imperator declararetur, nimirum spe omni jam de Stauracio abjecta. Hoc ut rescivit Stauracius, palatio egressus, se & uxorem monastico habitu induit, inque monasterio Braca diem obiit, estque in Satyri monasterio sepultus. Patriarcha tum fuit sanctissimus Nicephorus.

* ex lacinia cognoscitur pannus. Cujac. obser. l. 12. c. 24.

Stauracii exitus.

MICHAELI RANCABÆ imperium.

Michaelus Curopalates, cognomento Rancabes, gener Nicephori imperatoris, a Senatu populoque delatum sibi imperium principio recusavit, imparem se tantæ rerum moli tractandæ causans: idque Leoni patricio, natione Armenio, Orientalium copiarum duci concedens, qui animosus vir strenuusque ha- C bebatur. Sed Leo renuit, quod indignum se imperatorio solio diceret, idque ad Michaelum pertinere. quem cohortatus est ad suscipiendam rerum gubernationem: promittens, ac promissa gravissimis juramentis sanciens, famulum se ipsius per omnem vitam, fidelissimumque & alacerrimum administrum fore. ita Michaelus contra animi sui propositum, imperii habenas tractandas suscepit. At Crumus Bulgarorum princeps successibus elatus, cum videret suis quoque animos recenti victoria auctos, incendiis & populationibus Occidentem vastabat. Huic bello occurrendum, reprimendasque ejus quantum fieri posset incursiones Michaelus judicans, celeriter dimissis in omnes partes edictis, D exercitus colligit. Sed & Crumus de Imperatoris expeditione certior factus, suos ex prædationibus revocatos in unum conducit, castrisque egregie munitis adventum ejus præstolatur. Ut venit Imperator, castraque Crumi castris opposuit haud procul Adrianopoli, levibus præliis subinde certatum est, eminusque telis pugnatum. Quibus cum semper superior esset res Romana, inflati milites, justum prælium ardenter appetere atque postulare cœperunt. cumque Imperator sive metu, ut ferebatur, sive occasionem captans idoneam, inhiberet, moramque injiceret, ad impudentiam prolapsi, in faciem Imperatorem importunis clamoribus objur- E garunt: Nisi educeret, castra se rupturos, inque hostem impetum facturos minantes. Iis minus fractus Imperator, portis castrorum apertis, suos in aciem educit, ordinesque instruit. Idem & Crumus facit. Cum uterque multis suos ad fortitudinem esset exhortatus, tandem classicum canit, & infestæ acies concurrunt. Jamque Bul-

Edit. Paris. pag. 483.

garica res atterebatur, & ad fugam protinus spectabat: quod & Romani fortiter hostes subsistebant, atque heroica virtute pugnam obibant: & ipse jam Crumus undique circumequitando, & ordines laborantes reficiendo defatigatus erat: cum Leo dux Orientalium, Imperii cupidus, suos dictis corruptos ab acie reliqua avellit, nullaque urgente necessitate fugam facit. Hoc visum, reliquorum animos perculit, vigoremque fortitudinis retudit: & Bulgari, qui jamjam in fugam se conjecturi videbantur, animis receptis, ac clamore & strepitu sublato, in Romanos irruerunt. Ita victoria in alteram transiit partem. Nam Romani suorum discessione animos dejecti, impetum Bulgarorum non sustinuerunt, sed statim terga dederunt. Multi ibi milites, & non pauci ductores ceciderunt. Imperator ægre cum parte exercitus integra Adrianopolin pervenit, atque inde Constantinopolin rediit: Leonem cum suis in Thracia relinquens, ut præsidio regioni esset, incursionesque barbarorum reprimeret.

Leonis Armenii culpa Romani a Bulgaris victi.

Edit. Paris. pag. 484.

Leo imperium sibi vindicat.

At Leo, digresso Imperatore, quam diu occulta parturiverat defectionem, in lucem edidit. Ea enim cum suis satellitibus communicata, jamque tempus optatæ rei conficiendæ aptissima inquiens, eorum opera rumorem per universum exercitum spargit, Imperatoris simplicitate & bellicarum curarum imperitia Romanas copias deletas, veteremque gentis gloriam atque famam periisse. Hoc modo animis militum corruptis, qui ex fuga sparsim pedites nudique revertebantur, eos suis permiscuit, persuasitque ut a Michaelo deficerent. Ergo milites uno omnes impetu tentorium Leonis cingere, turpes & impudentes de Imperatore sermones jactare, timidum eum & effæminatum appellare, qui sua fatuitate Romanos perdidisset exercitus, pristinamque Imperii gloriam obscurasset: contra Leonem palam faustis acclamationibus Imperatorem Romanorum salutare. Simulanter tergiversantem, & imperium detrectantem, Michaelus Amorio oriundus, cognomento Balbus, dux & ipse cujusdam Romanæ legionis, stricto gladio, jussisque idem facere cæteris sociis, minatus est se interfecturum, nisi volens Imperium susciperet. Ita ergo Leo diadema sumit, & Imperator Romanorum declaratur. Ante quam hæc ita gererentur, redeunti ex fuga Michaelo Imperatori, jamque Constantinopoli proximo, Joannes Exabulius occurrens, cladem forti animo ut ferret hortatus est: simulque percontatus, quem copiis præfectum reliquisset? & Imperatore dicente, curam eam se commisisse Leoni Orientalium duci, viro prudentissimo, animoque erga se amico: Exabulius, Videris (inquit) mihi o Imperator, admodum falli judicio de istius hominis voluntate. Enimvero nondum regiam Michaelus intraverat, cum ei annuntiatur, Leonem Imperatorem esse declaratum. Qua fama perterritum, & quid agendum foret deliberantem, hortati quidam sunt, ut omni conatu Imperium retineret, tyrannoque pro virili se opponeret. Verum Michaelus, ut

A πρὸς ἀλκήν, τέλος τὸ πολεμικὸν ταῖς σάλπιγξι σημειωσάμενοι ἀλλήλοις προσέῤῥαξαν. ἀῤῥώστως δὲ τῶν Ῥωμαίων ὑποστάντων τοὺς πολεμίους, ἡρωϊκῶς τε καὶ ἀνδρείως ἀγωνιζομένων, ἐδαπανᾶτο τὸ τῶν Βουλγάρων. καὶ εἰς παντελῆ ἂν ἀπώλειαν ἀπαγαγεῖν (ἤδη γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ Κροῦμος ἀπείρηκε πανταχοῦ ἐξιππαζόμενος, καὶ τὰ πονοῦντα τῶν στρατευμάτων ἀναλαμβάνων) εἰ μὴ Λέων ὁ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγὸς τῆς βασιλείας ἐρῶν, καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸν διαφθείρας τάγματα, σὺν αὐτοῖς τὴν τάξιν ἀπολιπὼν, ᾤχετο φεύγων αἰτίας χωρίς. τοῦτο καὶ ὁ λοιπὸς στρατὸς κατιδὼν, ἐξεπλάγη, καὶ τὸν τόνον τῆς ἀνδρείας ἐχαύνωσε. καὶ οἱ Βούλγαροι ὅσον οὐδέπω φυγεῖν ἐπίδοξοι ὄντες, ἀναθαῤῥήσαντες ἐπῆλθον μετ' ἀλαλαγμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ παλίντροπον τὴν νίκην εἰργά-
B σαντο. τῷ συμβάντι γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καταβληθέντες τὰς ψυχὰς, τὴν τῶν Βουλγάρων οὐκ ἐδέξαντο προσβολὴν, ἀλλ' εὐθὺς πρὸς φυγὴν ἐτράπησαν. ἀπώλοντο μὲν οὖν καὶ τῶν στρατιωτῶν πολλοὶ, πίπτουσι δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν οὐκ ὀλίγοι. ὁ δὲ βασιλεὺς μόλις μετά τινος μέρους ἀθραύστου εἰς Ἀδριανούπολιν ἀνασωθεὶς, ἐκεῖθέν τε τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει, τὸν εἰρημένον Λέοντα μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν ἐν Θρᾴκῃ καταλιπὼν, ὥστε προσμένειν, καὶ τὰς λεηλασίας τῶν Βουλγάρων καὶ τὰς ἐκδρομὰς ἀνακόπτειν.

Ὁ δὲ καθ' ἑαυτὸν ἄρτι γενόμενος, ἣν ὤδινεν ἐν τῷ κρυπτῷ, εἰς φῶς ἐξάγει ἀποστασίαν. κοινωσάμενος γὰρ τοῖς αὐτοῦ θεασώταις, καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον εἶναι φάσας εἰς τὸ
C πληρῶσαι τὸ σπουδαζόμενον, καὶ δι' αὐτῶν λόγους ὑποσπείρας ἅπαντι τῷ στρατῷ, ὡς τῇ ἀφελείᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ τῇ πρὸς στρατηγικὰς μελέτας ἀναισθησίᾳ τά τε Ῥωμαϊκὰ ἠφανίσθη πλήθη, καὶ ἡ παλαιὰ δόξα καὶ εὔκλεια ᾤχετο τῶν Ῥωμαίων· καὶ οὕτω διαφθείρας τοὺς στρατιώτας, ἄρτι σποράδας ἐκ τῆς τροπῆς ἐπανερχομένους πεζοὺς καὶ γυμνοὺς, καὶ μιγνυμένους τῷ σὺν αὐτῷ στρατεύματι, πείθει πρὸς ἀποστασίαν ἰδεῖν. ἐκ μιᾶς γὰρ ὁρμῆς τὴν σκηνὴν τούτου περιστοιχήσαντες, λόγους μὲν ἀναιδεῖς καὶ ἀναισχύντους ἀπεῤῥίπτουν εἰς βασιλέα, δειλὸν αὐτὸν ἀποκαλοῦντες, καὶ ἄνανδρον, καὶ ἐξ ἀφελείας τά τε Ῥωμαϊκὰ ἀπολλοῦντα στρατεύματα, καὶ τὸ κλέος καὶ τὴν δόξαν ἀχρειοῦντα τῆς βασιλείας· αὐτὸν δὲ ἀναφανδὸν εὐφήμουν, καὶ βασιλέα Ῥωμαίων ἐπῄρουν. θρυπτομένου δὲ τούτου, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀποσειομένου, Μιχαὴλ ὁ
D ἐξ Ἀμορίου ὁ τραυλὸς, τάγματός τινος καὶ αὐτὸς Ῥωμαϊκοῦ ἐξηγούμενος, τὸ ξίφος σπασάμενος, τοῦτο δὲ καὶ ἄλλοις τοῖς τοῦ ἔργου μετόχοις ποιεῖν ἐπιτρέψας, ἀναιρεῖν ἠπείλει, εἰ μὴ ἑκουσίως προσδέξοιτο τὴν ἀρχήν. καὶ οὗτος μὲν οὕτω διάδημά τε περιτίθεται, καὶ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀναγορεύεται. πρὶν δὲ ταῦτα γενέσθαι, ἐκ τῆς τροπῆς ἐπανήκοντι τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ, καὶ γενομένῳ τῆς βασιλίδος ἄγχιστα, Ἰωάννης ὁ Ἐξαβούλιος συναντήσας αὐτῷ, τό, τε ἀτύχημα εὐγενῶς φέρειν καὶ μεγαλοψύχως παρῄνει, καὶ ἐπυνθάνετο τίνα εἴη καταλιπὼν τοῦ στρατεύματος ἐξηγούμενον; ὁ δὲ, Λέοντα (εἶπε) τὸν στρατηγὸν τῶν ἀνατολικῶν, ἄνδρα τε ἀγχινούστατον, καὶ εὔνουν τῇ βασιλείᾳ. ὅπερ ἀκούσας ὁ Ἐξαβούλιος, φαίνῃ μοι, ὦ βασιλεῦ, ἔφη, πολὺ διαμαρτάνειν
E τῆς τοῦ ἀνδρὸς διανοίας. καὶ ὁ μὲν εἶπε ταῦτα· οὔπω δὲ ὁ βασιλεὺς ἔφθη τοῖς βασιλείοις ἐπιβῆναι, καὶ ἡ τοῦ Λέοντος ἀνάῤῥησις κατηγγέλλετο. διαταραχθέντος δὲ τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὴν ἀκοὴν, καὶ σκοπουμένου τὸ ποιητέον, τινὲς μὲν παρῄνουν, πᾶσι τρόποις ἔχεσθαι τῆς ἀρχῆς, καὶ τῷ τυράννῳ ὡς ἀνυστὸν ἀντικαθίστασθαι. οὗτος δὲ εἰρηνικός τις ἄνθρωπος ὢν, καὶ πράγμασιν ἑαυτὸν ἐπιῤῥίψαι μὴ θέλων, ἄδηλον ἔχουσιν ἀποτέλεσμα, τοῖς μὲν οὕτω λέγουσιν ἐπεί-

μαι, μὴ ἐρεθίζειν αὐτὸν πρὸς ἐμφύλιον χωρῆσαι μιαιφονίαν. τῶν τινὰ δὲ τῶν οἰκειοτάτων ἐξέπεμψε πρὸς τὸν Λέοντα, τὰ βασιλείας ἐπαγόμενον σύμβολα, τὸ διάδημα, τὴν ἁλουργίδα, καὶ τὰ κοκκοβαφῆ πέδιλα· αὐτὸς μὲν ὑπισχνούμενος παραχωρῆσαι τούτῳ τοῦ θρόνου, καὶ βέλτιον εἶναι κρεῖττον καὶ αὐτὴν προέσθαι τὴν ζωὴν, ἢ χεομένην ἰδεῖν ῥανίδα μικρὰν αἵματος Χριστιανοῦ. αὐτὸν δὲ πᾶσαν ἀποθέμενον πτοίαν καὶ δισταγμὸν, ἐλθεῖν καὶ παραλήψεσθαι τὰ βασίλεια. Προκοπία δὲ ἡ βασιλὶς ἀντεπράττετο τοῖς δρωμένοις, καὶ καλὸν ἐντάφιον τὴν βασιλείαν λέγουσα εἶναι, ἐπεὶ μὴ ἔπειθεν, ἔσχατον ἐπειποῦσα λόγον, ὅτι δεινὸν, καὶ πέρα δεινοῦ, εἴπερ ἡ τοῦ τυράννου σύζυγος περιβάλλοιτο τὸ βασιλικὸν μοδίολον, ἐπισκώψασα καὶ πρὸς τὸ ταύτης ὄνομα, καὶ Βάρκαν αὐτὴν ὀνομάσασα, ἐσκέπτετο πῶς ἂν διάθοιτο τὰ κατ᾽ αὐτήν. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν βασιλέα ἐν τούτοις ἦσαν. ὁ δὲ τύραννος διὰ τῆς χρυσῆς πόρτης εὐφημούμενος ὑπό τε τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου, ἦλθεν εἰς τὸν ἐν τοῖς Στουδίοις τοῦ Προδρόμου ναὸν, κἀκεῖθεν δορυφορούμενος κατέλαβε τὰ βασίλεια. μέλλων δὲ ἐπιβατήριον εὐχὴν ἐν τῷ χρυσῷ τρικλίνῳ ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ, ἐκδυσάμενος ἣν ἔτυχε φορῶν ἐσθῆτα, παρέσχετο τῷ τῶν ἱπποκόμων στρατάρχῃ Μιχαήλ. τούτῳ δὲ αὐτὴν εὐθὺς αὐτῆς ἀμφιασαμένῳ, οἰωνὸς ἔδοξε τὸ γεγονὸς τοῖς θεασαμένοις, ὡς μετὰ Λέοντα τῆς βασιλείας αὐτὸς ἐπιβήσεται. ἑτέραν δὲ μεταλαβόντος ἐσθῆτα τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπιόντος εἰς τὸν ἐν τῷ παλατίῳ ναὸν, ὄπισθεν ὁ Μιχαὴλ ἑπόμενος, καὶ ἀπροσέκτως βαίνων, καὶ προπετῶς τὸ ἄκρον τῆς βασιλικῆς ἐσθῆτος ἐπάτησε· τοῦτο κακὸν οἰωνὸν ὁ Λέων ἡγήσατο, καὶ νεωτερισμὸν ἐσόμενον ἐξ αὐτοῦ καθυπώπτευσεν.

Εἰσελθόντος δὲ ὅμως τοῦ τυράννου εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὴν ἀπραγμόνως διδομένην αὐτῷ βασιλείαν μετὰ πραγμάτων καὶ ταραχῆς οὐ μικρᾶς κατεσχηκότος, Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ σύνευνος Προκοπία σὺν τοῖς σφετέροις παισὶν εἰς τὸν τῆς Θεοτόκου ναὸν ὃ Φάρος κατονομάζεται προσφυγόντες, * οἰκέται γίνονται· οὓς ἐκεῖθεν ἀποσπάσας ὁ τύραννος, ἀπ᾽ ἀλλήλων διέστειλε. καὶ Μιχαὴλ μὲν ὑπερόριον ἐν τῷ κατὰ τὴν νῆσον Πρώτην μοναστηρίῳ ἐποιήσατο, ἐν ᾧ τὴν κοσμικὴν ἀποθέμενος τρίχα, τὸν λοιπὸν τῆς ζωῆς διήνυσε χρόνον. Θεοφύλακτον δὲ τὸν πρεσβύτερον τῶν τούτου υἱῶν ἐκτεμὼν, συνάμα τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐξορίᾳ παρέπεμψεν. οὐ πάρεργον δὲ ἴσως ἱστορῆσαι, καὶ ὅπως καὶ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ προεδεδήλωτο ἡ τῆς βασιλείας ἀποβολή.

* ἱκέται lege.

Παιδίσκη τις ἦν οἰκογενὴς τῷ Μιχαὴλ αὕτη κατὰ τὰς σεληνιακὰς συνόδους, πάθει μανίας ἡλίσκετο. ὁπότε γοῦν ἁλῷ τῷ πάθει, εἰς τόπον ἐρχομένη, ἐν ᾧ βοῦς τε καὶ λέων ἵδρυνται λίθινοι (ἀφ᾽ ὧν τόπον ἔχει τὴν προσηγορίαν ὁ τόπος, Βουκολέων ὀνομαζόμενος) ἐβόα γεγωνοτέρᾳ φωνῇ πρὸς τὸν βασιλέα· κάτελθε, κάτελθε, ὑποχώρει τῶν ἀλλοτρίων. τοῦτο πολλάκις γινόμενον θάμβος ἐνεποίει τῷ βασιλεῖ, καὶ εἰς φροντίδας οὐ τὰς τυχούσας ἐνέβαλε. διὸ καὶ κοινολογεῖται περὶ τοῦ πράγματος τῶν συνήθων τινὶ καὶ οἰκείων Θεοδότῳ, τῷ υἱῷ Μιχαὴλ, πατρικίου τοῦ Μελισσηνοῦ, ὃν δὴ καὶ Κασσιτερᾶν κατονόμαζον, καὶ διὰ πείρας ἐσπούδασε τῶν λεγομένων λαβεῖν. ὁ δὲ γνώμην δίδωσι τοιάνδε, ἵν᾽ ἐπειδὰν κάτοχος γένηται τῇ μανίᾳ τὸ κοράσιον κατασχεθῇ, καὶ διερωτηθῇ, τίνι προσήκουσα ἡ οἰκία τῶν παλατίνων ἐστί, καὶ ὁποῖον ἔχει τοῦτο τὸ γνώρισμα; ἐγένετο τοῦτο, τοῦ Θεοδότου τῇ πράξει ὑπηρετοῦντος. καὶ τὸ τῇ κατοχῇ κατεχόμενον γύναιον ἐρωτηθὲν, τήν τε κλῆσιν ἐμφαίνει τοῦ Λέοντος, καὶ τὸν χαρακτῆρα, καὶ τὴν μορφήν. προστίθησί τε, ἀπελθεῖν κατὰ

A erat ingenio pacis studioso, conjicere se in discrimen tantæ rei nolens, acriter eos reprehendit, a quibus ad civiles cædes committendas instigaretur: & suorum quemdam intimorum ad Leonem cum diademate, purpura, ac calceis coccinis (hæc Imperii sunt insignia) misit, imperio se ei cedere indicans, (quod vel vitam amittere potius censeret, quam guttulam unam Christiani sanguinis fusam cernere) jubensque eum sine ullo metu aut dubitatione venire, & regiam occupare. At Procopia Imperatoris uxor contra niti, immoriendumque Imperio dicere: cumque maritum a proposito non deduceret, rem omni indignitate indigniorem affirmare, si tyranni uxor Imperatorio modiolo se induta esset (quam & Barcam nomini illudens appellabat) itaque meditari quid de suis rebus statueret. Interim Leo tyrannus per auream portam ingressus, exercitu, populo, senatuque faustis acclamationibus prosequente, ad ædem Joannis Baptistæ Studianam pervenit, indeque stipatus in regiam invadit. Cum autem in aureo triclinio votum pro felici introitu reddere Deo vellet, vestem qua forte indutus erat deponens, Michaelo equisonum præfecto tradidit: qui & illico eam induit. quod qui viderunt, omen esse gerendi post Leonem Michaelo imperii censuerunt. Et cum Leo alia veste amictus in templum Palatinum pergeret, sequens a tergo idem Michaelus, dum incautius & temere graditur, oram Imperatoriæ vestis calcavit. quod pro sinistro omine Leo accepit, novas hunc aliquando res moliturum præsagiens.

Michaelus imperium Leoni concedit.

Edit. Parif. pag. 485.

245

Omen.

Ingresso in regiam Leone, sibique placide oblatum imperium non sine negotiis & magno tumultu occupante, Michaelus Rancabes cum uxore Procopia & liberis in fanum Deiparæ, quod Pharus dicitur, supplicandi causa se contulerunt. Quos inde avulsos Leo sejunxit. ac Michaelum quidem in Protæ insulæ monasterium deportavit, ubi is coma rasa, huic sæculo valedicens, reliquum vitæ exegit: Theophylactum autem natu majorem ejus filium, castratum cum matre & fratribus relegavit. Fortassis supervacaneum non fuerit narrare quo pacto Rancabæ imperii amissio fuerit prædicta.

LEO ARMENIUS Imp.

D Habebat vernam quamdam puellam, quæ sub lunæ cum sole coitu furore percitebatur. quo modo affecta, ad locum cui Bucoleoni a bove & leone saxeis ibi dedicatis nomen est, se conferens, contenta voce ad Imperatorem clamabat: Descende, descende, cede alienis. Hoc sæpenumero factum, Imperatori metum sollicitudinemque haud mediocrem injecit. itaque rem cum familiari ac domestico suo quodam Theodoto Michaeli filio patricii Melisseni, cui & Cassiteræ cognomentum fuit, communicat, cupiens eorum quæ prædicebantur periculum facere. Is consulit, ut puella furore jam corripiente comprehendatur, interrogeturque ad quemnam domus E Palatina pertineat, quibusque is notis agnosci queat. Hoc consilium ipsius Theodoti opera Imperator est executus. Ergo puella cum fureret comprehensa, & interrogata, Leonem nominatim indicavit, ejusque notas & formam descripsit. quin & præterea Theodotum descendere ab arce jussit, ibi ei duos viros ob-

pag. 486.

viam futuros, quorum alter mulo insidens, omnino sit imperio potiturus. Theodotus ad indicatum sibi locum ivit, rei explorandæ causa, hominemque ibi iis quas puella docuerat ex notis agnovit, eamque sensit minime falsum prædicere. Neque tamen Imperatori rem aperuit, sed nugari mulierculam, ejusque ejus verba nullum veritatis vestigium continere dixit. Ipse Leonem manu apprehensum in ædem divi Pauli apud orphanotropheum (sic vocatur domus pupillis fovendis destinata) deducit, datque & accepta fide, puellæ historia dissimulata, divina quadam patefactione se certo cognovisse ait, Leonem Romanorum Imperatorem haud dubie fore: petitque ut hanc prædictionem eventu comprobante, se hujus tam lætæ rei nuntium remuneraturum is polliceatur. Stipulatur Leo, siquidem eaitus his verbis sit responsurus, Theodotum a se nihil frustra petiturum. Atque ita quidem inter hos tum pactum est.

Causa belli Bulgarici.

Cæterum bellum inter Romanos & Bulgaros, quos cladem passos imperante Rancabe demonstravimus, cum aliis de causis conflatum fuerat: tum eam vel præcipuam habuit, quam referemus. Bulgarica quædam gens paternis sedibus relictis in ditionem Romanum immigraverat, ac concedente imperatore Runcaba hinc inde sedes posuerat. Sed & Romanorum quidam superioribus bellis a Bulgaris capti, ruptis vinculis domum redierant. Eos universos Crumus Bulgarorum princeps dedi sibi postulaverat. Et sane quidam Romanorum dedendos judicaverant, in eamque sententiam & Imperator & magni aliquot nominis monachi concesserant. perfugarum enim deditione se barbaricis prædationibus liberatum iri sperabant. Alii autem eam sententiam improbaverant, quorum princeps Nicephorus patriarcha, & Theoctistus magister, sua ætate virtute & prudentia præstantissimus, aliique non pauci. nam ii Deo committendam suam salutem judicabant, neque transfugarum deditione barbarorum placandam superbiam, omnipotenti auxilio Dei posthabito. Proinde Crumo repulsam passo, bellum id exarsit, quo ingens Romanorum accidit clades: aliud nimirum Deo jam tum aliquid præmoliente. At Leo imperio potitus, Thomam (unum ex tribus iis quos Bardanio affuisse narravimus, cum is Philomelii monachum consuleret) juvenem acris animi, turmæ ordinis fœderatorum præficit: Michaelum vero Balbum (hunc quoque ex iis tribus unum) cujus filium ex sacro lavacro susceperat, patricium creat, & comitem scholæ excubitorum fecit, reliquasque imperii res pro suo arbitrio constituit. Interea Bulgari recenti adhuc de Romanis victoria inflati, in Thraciam incursiones faciebant, & obvia quæque deprædando populandoque vastabant. Visum ergo est Imperatori, legatos pacis componendæ causa ad Bulgarum mittere: sed eo ferociente, ac pacem superbe recusante, coactus est bello decernere. Commisso autem grandi prælio, cum denuo Romani exercitus vincerentur, Bulgarique iis persequendis se darent: Leo cum suo sodalitio eminenti loco stans, pugnamque spectans, animadvertit Bul-

Edit. Paris. pag. 487.

Leo Bulgaros vincit.

A τὴν ἀκρόπολιν, ἐν ᾗ συναντήσειν δυσὶν ἀνδράσιν, ὧν ὁ τῷ ἡμιόνῳ ἐποχος, ἐπιβήσεται τῆς βασιλείας πάντως. ἡ μὲν οὖν εἶπε· καὶ Θεόδοτος ἠκριβώσατο, εἰς τὸν εἰρημένον ἀπελθὼν τόπον, τὸν ἄνδρα τε κατεφώρασεν ἐκ τῶν γνωρισμάτων, καὶ κατ' οὐδὲν διαψεύδεσθαι ἔγνω τὴν ἄνθρωπον. τῷ μὲν οὖν βασιλεῖ ἀπήγγειλε τῶν ἐγνωσμένων οὐδέν, κενολογίαν δὲ τὰ τῆς γυναικὸς ἐκάλει ῥήματα, καὶ φλυαρίαν μηδὲν ἴχνος φέρουσαν ἀληθείας. τὸν Λέοντα δὲ λαβὼν τῆς χειρός, καὶ εἰς τὸν ναὸν εἰσελθὼν Παύλου τοῦ Ἀποστόλου, κατὰ τὸ ὀρφανοτροφεῖον, καὶ πίστεις δοὺς αὐτῷ καὶ λαβών, ἀνακαλύπτει τὰ ἔκφορα, τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀποκαλύψας, εἰπὼν δ' ἐκ θείας ἀποκαλύψεως πεπληροφορῆσθαι, ὡς τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας πάντως ὁ Λέων γενήσεται ἐγκρατής. B ἐκβεβηκυίας δὲ τῆς προῤῥήσεως, ἐζήτει μὴ ἄμισθον αὐτῷ γενέσθαι τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ὁ Λέων εἰ ὁ λόγος εἰς ἔργον ἐκβαίη, ὑπέσχετο ὧν δέοιτο μὴ ἀτυχήσειν αὐτόν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν συνετίθετο οὕτως.

Συνέβη δὲ καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας Ῥωμαίοις τε καὶ Βουλγάροις ἀναῤῥιπισθῆναι τὸν προῤῥηθέντα πόλεμον, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ διὰ τὴν ῥηθήσεσθαι μέλλουσαν. Βούλγαροί τινες ἐξ ἠθῶν ἀναστάντες τῶν πατρῴων, τὴν Ῥωμαίων καταλαμβάνουσι πανγενεί, καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως προσδεχθέντες Μιχαήλ, ἐν διαφόροις ἐγκατοικίζονται χώραις. καὶ τινες δὲ Ῥωμαῖοι τῶν ἐν τοῖς προηγησαμένοις αἰχμαλωτισθέντων πολέμοις τὰ δεσμὰ διαῤῥήξαντες, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἐπανήκασι πατρίδας. τούτους ἅπαντας ὁ τῶν Βουλγάρων C ἀρχηγὸς Κροῦμος ἐκδοθῆναι οἱ ᾔτει. τισὶ μὲν οὖν τῶν Ῥωμαίων ἐπαινετὴ ἐδόκει ἡ ἔκδοσις, ᾗ τινι καὶ ὁ βασιλεὺς καί τινες ἀξιόλογοι συγκατετίθεντο μοναχοί· ᾤοντο γὰρ διὰ τῆς τῶν προσφύγων ἐκδόσεως, τῆς βαρβαρικῆς ἀπαλλαγήσεσθαι λεηλασίας. τισὶ δ' ἀπηρέσκετο πρὸς τὴν γνώμην, ὧν κορυφαῖος ἐτύγχανε Νικηφόρος ὁ πατριάρχης, καὶ ὁ μάγιστρος Θεόκτιστος ἐπ' ἀρετῇ καὶ συνέσει πρωτεύων τῶν τότε, καὶ ἄλλοι δὲ οὐκ ὀλίγοι, ἐφεῖναι λέγοντες τὰ καθ' ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, καὶ μὴ διὰ προσφύγων ἐκδόσεως τὴν τοῦ Θεοῦ παραλιπόντας πανάλκη βοήθειαν, τὴν τοῦ βαρβάρου ἐξευμενίζεσθαι ἀλαζονείαν. μηδαμῶς δὲ τῆς τοιαύτης ὑποπτεύσεως συμβάσης τῷ Κρούμῳ, ὁ προλεχθεὶς ἀνεῤῥιπίσθη πόλεμος, καὶ ἡ τροπὴ καὶ ὁ πολὺς φθόρος τῶν Ῥωμαίων ἐπηκολούθησεν, ἄλλο τι τοῦ Θεοῦ ὡς ἔοικε προοικονομοῦντος. τέως δὲ τῆς βασιλείου ἀρχῆς περιζωσάμενος ὁ Λέων, Θωμᾶν μέν, ἕνα τῶν τριῶν ὄντα, ὧν ὁ λόγος ἱστόρησε φθάσας συνεῖναι τῷ Βαρδανίῳ, ὁπηνίκα πρὸς τὸν μοναχὸν ἐν τῷ Φιλομηλίῳ ἐφοίτησεν, ἄνδρα νέον καὶ ὁρμητίαν, τουρμάρχην ἀνέδειξε τοῦ φοιδεράτου τάγματος· τὸν Μιχαὴλ δὲ τὸν τραυλόν, καὶ αὐτὸν ἕνα τῶν τριῶν ὄντα, οὗ τὸν υἱὸν ἐκ τῆς ἁγίας ἀνεδέξατο κολυμβήθρας, πατρίκιον ἀνεῖπε, καὶ κόμητα τῆς τῶν ἐξκουβίτων σχολῆς, καὶ τὰ ἄλλα διεπόνει τῆς βασιλείας, καθώσπερ ἦν αὐτῷ βουλητόν. οἱ Βούλγαροι δὲ πλέον τῇ πρὸ μικροῦ τῶν Ῥωμαίων νίκῃ ἐκφυσηθέντες, τὴν Θρᾴκην κατέτρεχον, καὶ τὰ ἐν ποσὶν ἐδῄουν, ἐληΐζοντο. ἔδοξεν οὖν τῷ βασιλεῖ, E πρεσβείαν στεῖλαι, καὶ λόγον περὶ εἰρήνης. τοῦ δὲ Βουλγάρου φρυαξαμένου, καὶ τὴν εἰρήνην παραιτησαμένου, ἐδέησε μάχης ἐξ ἀνάγκης τῷ βασιλεῖ. καὶ γοῦν καὶ συναθροισθέντων τῶν στρατευμάτων, μάχη συνέστη καρτερά, καὶ πάλιν ἡττήθη τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα. τῶν δὲ Βουλγάρων τῇ διώξει ἐπικειμένων, ὁ βασιλεὺς ἔν τινι ὑπερδεξίῳ τόπῳ ἱστάμενος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἑταιρείας, κατεσκόπει τὰ δρώμενα. καὶ κατανοήσας ὡς ἀσυντάκτως, καὶ πᾶσαν σύνταξιν ἀπολειπόντες οἱ Βούλγαροι ἐπιδιώκουσι τοὺς φεύγοντας, παρακα-

λέσας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι καθικετεύσας, καὶ μὴ τὴν Ῥωμαίων εὔκλειαν περὶ οὐδὲν χωρῆσαι εἰς τὸ μηδὲν, ἐπιτίθεται ῥαγδαίως αὐτοῖς. καὶ τῷ παραδόξῳ τῆς ἐπιθέσεως τρεψάμενος τοὺς παρατυχόντας, καὶ τὸ λοιπὸν τῶν Βουλγάρων στράτευμα τῷ αἰφνιδίῳ κατέπληξε, καὶ ταραχῆς καὶ φόβου ἐνέπλησε, καὶ ἀλκῆς οὐδεὶς ἐμέμνητο. πεπτώκασι μὲν ἐν τῇ προσβολῇ πολλοὶ, καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ὅλων ἀρχηγὸς εἰ καὶ ταχέως ὑπὸ τῶν οἰκείων ἵππῳ κέλητι ἀναχθεὶς, δρασμῷ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο. ἑάλωσαν δὲ καὶ τῶν πεσόντων πολλῷ πλείους. τοῦτο τὸ ἔργον τὰ μὲν τῶν Βουλγάρων ἐταπείνωσε φρονήματα, τὰ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀποκύφοντα καὶ πρὸς γῆν νεύοντα ἀναθαρρῆσαι πεποίηκεν. ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ λαμπρῶν τῶν τροπαίων καὶ λείας ὅτι πολλῆς τὴν βασιλίδα καταλαβὼν, τῶν ἐν χερσὶν εἴχετο πραγμάτων. ἄρτι δὲ καὶ εἰς μνήμην ἐλθὼν τῶν κατὰ τὸ Φιλομήλιον μοναχοῦ, ἔγνω δώροις καὶ ἀναθήμασιν αὐτὸν τῆς ἐπ' αὐτῷ προφητείας ἀμείψασθαι. ἐξαπέστειλε γοῦν τινὰ τῶν πιστοτάτων, ἀναθήματα εἰς αὐτὸν κομίζοντα, καὶ ἔπιπλα καὶ σκεύη ἀργύρεα καὶ χρύσεα, καὶ εἴδη τῶν ἐξ Ἰνδίας κομιζομένων. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὁ μοναχὸς ἔτυχε προαποθανών. κατέστη δὲ τῷ κελλίῳ αὐτοῦ μοναχὸς ἄλλος διάδοχος, τὴν κλῆσιν Σαββάτιος, ὁ ἄθεος τῆς εἰκονομάχου αἱρέσεως ἀνάπλεως ὤν. εἰς τοῦτον ὁ παρὰ βασιλέως πεμφθεὶς ἀφικόμενος, τά τε ἀπεσταλμένα τῷ αὐτοῦ καθηγητῇ παρὰ βασιλέως δῶρα δέξασθαι παρηγγύα, καὶ γράμμασι καὶ εὐχῇ τὸν πέμψαντα ἀντιμείψασθαι. ὁ δὲ τὰ μὲν ἀπεσταλμένα λαβεῖν οὐκ ἠθέλησεν, αὐτὸν δὲ ἀπιθόρμητον ἀπιέναι παρεκελεύσατο, ἀνάξιον εἶναι λέγων καὶ τὸν βασιλέα τῆς ἀλουργίδος, ὡς εἰδώλοις προστετηκότα, καὶ τοῖς λόγοις ἑπόμενον Εἰρήνης τῆς βασιλίδος καὶ Ταρασίου τοῦ πατριάρχου· ὧν τὴν μὲν πάρδαλιν καὶ θυάδα τὴν Εἰρήνην, τὸν δὲ τὸν ἐν πατριάρχαις ἀοίδιμον Ταράξιον κατωνόμαζεν ὁ παμμίαρος. ἀπειλεῖ δὲ καὶ ταχεῖαν ἔκπτωσιν τῆς βασιλείας τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῦ βίου καταστροφὴν, εἰ μὴ θᾶττον τοῖς αὐτοῦ λόγοις πεισθεὶς τὰς θείας καταστρέψει σκιαγραφίας. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ὁ αὐτοκράτωρ, καὶ παρὰ τοῦ ἀγγέλου δὲ μαθὼν, ὅσα τε ὁ μοναχὸς εἶπε, καὶ ὅσα αὐτὸς ἤκουσε, καὶ ταραχῆς ἀνάπλεως γεγονὼς, Θεόδοτον μετεπέμψατο τὸν Μελισσηνὸν, καὶ περὶ τοῦ σκέμματος ἀνεκοινοῦτο τὰ ποιητέα. ὁ δὲ καὶ πάλαι τῇ τοιαύτῃ αἱρέσει κατεσχημένος, καὶ καιρὸν ζητῶν παρρησιάσασθαι τὴν ἀσέβειαν, ὑποτίθησι τῷ βασιλεῖ τοιάνδε τινὰ συμβουλήν· μοναχόν τινα φήσας εἶναι ἔργων παραδόξων δημιουργὸν, τὰς οἰκήσεις ποιούμενον ἀνὰ τὸν Δαγιστέα. τούτῳ δεῖ, φησὶ, προσανατίθεσθαι τὴν πρᾶξιν· καὶ ὅπερ ἂν ἐκεῖνος ὑπόθοιτο, τοῦτο δεῖ καὶ ποιῆσαι. καὶ ταῦτα μὲν εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα. ἐκεῖθεν δὲ ἐξελθὼν, ἄπεισι ταχέως πρὸς τὸν μονάζοντα, καὶ φησι πρὸς αὐτόν· ὡς τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐλεύσεταί σοι ὁ βασιλεὺς ἐν εὐτελεῖ τῇ περιβολῇ, ἐρωτήσων περὶ τῆς πίστεως, καὶ ἄλλων ἀναγκαιοτάτων πραγμάτων. σὺ δὲ ἀλλὰ μέμνησο, ταχεῖαν τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν καὶ τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν ἀπειλῆσαι αὐτῷ, εἰ μὴ ἑκών γε αἱροῖτο τὰ βασιλέως Λέοντος τοῦ ἐξ Ἰσαυρίας προτεθέντα δόγματα, καὶ τὰ εἴδωλα τῶν θείων ναῶν ἐξορίσαι (τὰς θείας εἰκόνας οὕτω καλέσας)· ἐπαγγείλασθαί τε τοῦ εἰρημένου βίου γενομένου, ζωῆς τε μακρὰν βιοτὴν καὶ τῆς βασιλείας κυβέρνησιν εὐτυχῆ τε καὶ πολυχρόνιον. οὕτω παιδαγωγήσας τὸν μοναχὸν, καὶ ἃ μέλλει λέγειν εἰς βασιλέα παιδεύσας, ἐπάνεισι. μετὰ μικρὸν δὲ καὶ τὸν βασιλέα νυκτὸς ἐν πενιχρῷ τῷ σχήματι προσλαβόμενος,

A gatos ordinibus suis solutis effuse persecutioni se dedisse. ibi tum cohortatus suos, obtestatusque ut fortes & strenuos se præberent, neque Romanorum gloriam ad nihilum redigi paterentur, magno cum impetu hostes adoritur: & obvios improvisa impressione pellens, subita re Bulgarorum omnem exercitum perterret: eamque trepidationem inter eos excitat, ut virtus omnis animis eorum abierit. Ceciderunt eo in prælio complures Bulgari, atque ipse etiam Imperator; sed is celeriter a suis in equum liberum impositus, fuga salutem consecutus est. multo plures capti sunt, quam interfecti. Hoc præclarum facinus Bulgarorum insolentiam depressit, & animos B Romanorum demissos atque prostratos confirmavit & erexit. Imperator amplissimo cum triumpho & spoliis in urbem reversus, ad alia negotia animum adjecit. Quo tempore etiam monachi Philomeliensis recordans, vaticinationem ejus de se constituit muneribus atque donariis compensare. Mittit ergo suorum quemdam fidelissimum qui ad eum deferret donaria, supellectilem, vasa argentea & aurea ac species odoratas, quales ad nos ex India afferuntur. Verum is monachus jam tum vitam cum morte commutarat, successeratque ei Sabbatius quidam totus impiæ imaginiperdarum hæ- C resi immersus. Ad eum cum venisset legatus Imperatoris, hortatus est ut munera præceptori suo missa acciperet, litterisque & precibus Imperatorem remuneraretur. At Sabbatius munera respuere, ipsum retro abire jubere, adeoque Imperatorem dignatione ista indignum dicere, imaginum cultui deditum, & Irenæ Imperatricis Tarasiique patriarchæ statutis obtemperantem. (Irenam impurissimus homo pardalim & baccham: Tarasium vero nobilem in patriarcharum numero, Taraxium, quasi turbatorem, denominabat) celerem quoque Imperii & vitæ amissionem Leoni minari, nisi quamprimum sibi parens, sacras dejiceret imagines. Imperator iis litteris acceptis, cum D ex legato intellexisset quæ ex monacho audivisset, animo majorem in modum perturbato, Theodotum Melissenum ad se vocat, cumque eo quid agendum sit deliberat. At vero Theodotus jampridem hæresi ista infectus, occasionemque palam impietatem profitendi præstolatus, hoc consilii dat Imperatori: In Dagistensi monasterio degere monachum quemdam, mirabilia edentem facinora. cum hoc rem communicandam, ejusque sententiæ obtemperandum. Hæc cum Leone locutus, statim ab hoc ad monachum eum se confert, indicatque Imperatorem vili habitu ad ipsum proxima nocte venturum, & de religione consulturum, aliisque gravis- E simis negotiis. Proinde meminisset ei præsentem Imperii, vitæque amissionem denunciare, nisi ultro Leonis Isauri Imperatoris decretum amplectens, idola (sic sacras imagines appellabat) divinis ædibus exturbaret. sin hoc fecisset, fore dominationem vitamque ejus diuturnam atque felicem. Hoc modo subornato monacho, & quæ cum Imperatore loqui deberet instructo, abiit. Paulo post, noctu Imperatorem vili

Edit. Paris. pag. 438.

Leo Armenius contra imagines excitatus.

Theodotus Melissenus.

Monachi frau

habitu velatum ad monachum adducit. Ibi jam inito colloquio, monachus proxime ad Imperatorem adsistens, veluti qui divino instinctu Imperatoriam majestatem adesse sentiret: Non recte, inquit, abs te factum est Imperator, quod nos privati habitu decepisti, intus occultans tuam personam. Sed quamquam tu hoc agis, nos tamen gratia divini spiritus non diutius est passa a te falli. Hoc ut audiit Imperator, seque frustra conatum vili habitu Imperatoriam dignitatem celare putavit, animum perculsus est, ut par erat, istius machinationis ignarum: monachumque divinum hominem esse fassus, imperata ab eo obedienter & sine mora se facturum promittit, atque ita venerabilium imaginum ab eo mandatam dejectionem suo suffragio probat. Principio deinde cogitavit, quo pacto promissa occulte impleret, ne quam ea res in ecclesia excitaret seditionem, sed post publice quoque decretum ea de re proposuit, proceribus & ecclesiasticis partim ultro, partim contra animorum suorum sententiam obtemperantibus. Magnum quoque & inter patriarchas celebrem Nicephorum cogere voluit, ut edicto ei subscriberet; nulloque modo parentem, Proconnesum relegavit. Multo ante is Leonis perversitatem præsenserat, ab eoque res ecclesiæ agitatum turbatumque iri. nam quo tempore diadema capiti ejus imposuit, visus sibi fuerat spinis ac tribulis manum compungi: idque omen eorum quæ postea eventura essent malorum interpretatus fuerat. Cum autem Proconnesum abduceretur, Theophanes confessor, monasterii magni Agri præfectus, eum navigio prætervehi divino instinctu sentiens, cum in parte prædii quadam ipse ageret, suffitu & cereis prosecutus est. Sed & Nicephorus intentis manibus vicissim Theophanem salutavit, flexisque genibus summe veneratus benedixit: cum quidem neuter alterum videret, sed acie spiritus mutuo sese cernentes, dignam invicem honorem exhibuerunt: & cum quidam una navigantium quæreret, quemnam ita manibus in sublime elevatis salutaret: Sanctissimum, respondit, Theophanem confessorem, & Agri præpositum, qui nos facibus & suffitu excepit. Neque multo post exitus veram Nicephori prædictionem ostendit. Nam mox cum multis aliis Theophanes quoque ecclesia ejectus, infinitisque vexatus modis, Confessionis coronam reportavit: neque ei datum est, patriarcham porro videre, ne ejus vel hac in parte falleret vaticinium. Relegato Nicephoro, solium archiepiscopale indigne conscendit ipso resurrectionis Dominicæ die Theodotus Melissenus, quem & Cassiteran dictum supra monuimus. Is eo evectus, & Imperatoris potentiam sibi habens adjumento, non jam in tenebris & angulis, sed palam & pleno ore imaginiperdarum promulgavit hæresim.

Edit. Paris. pag. 489. — Omen. — Miraculum. — pag. 490.

Leonis sævitia.

At Leonis impetus animi prorsus erant effrænes, recenti de Bulgaris victoria, ac paulo ante re contra Arabes feliciter gesta inflati. itaque durior jam esse, & ad crudelitatem prolabi; iras implacabiles gerere, & delicta severissime punire: congredi aut consulere volentibus difficilem se præbere: pro parvis delictis graves imponere pœnas: manus nonnullis, aliis pedes, aliis alia cor-

A ἔρχεται πρὸς τὸν μοναχόν, καὶ τῆς διαλέξεως ἤδη λαμβανούσης ἀρχήν, ἔγγιστα τὸν βασιλέα παραστησάμενος ὁ μοναχὸς ὡς τάχα προεγνωκὼς ἐκ θείας ἐπιπνοίας τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα· οὐκ εὔλογα, ἔφη, ποιεῖς ὦ βασιλεῦ, παραλογιζόμενος ἡμᾶς τῇ ἰδιωτικῇ ἀμπεχόνῃ, καὶ τὸν ἔνδον αὐτῆς κρυπτόμενον ἐπικαλύπτων βασιλέα. ἀλλ' εἰ καὶ σὺ μὲν οὕτως, ἀλλ' ἡ τοῦ θείου πνεύματος χάρις ἡμᾶς οὐκ εἴασεν ἐπὶ πλέον οὕτω κατασοφίζεσθαι ὑπὸ σοῦ. τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεύς, καὶ ὡς οὐκ ἔλαθεν ἐν εὐτελεῖ προσχήματι τὸ βασιλικὸν κρύπτων ἀξίωμα, κατεπλάγη τε, ὡς ἦν εἰκός, τὸ σκαιώρημα ἀγνοοῦντα· καὶ τόν τε μοναχὸν ὡς θεῖον ἄνδρα ἐγνώρισε, καὶ τὰ προσταττόμενα παρ' αὐτοῦ εὐπειθῶς, καὶ μετὰ ταχύτητος ποιήσειν ἐπηγγέλλετο, καὶ τῶν σεβασμίων εικόνων ἐπιψηφίζει καθαίρεσιν. B καὶ πρότερον μὲν ἐν τῷ λεληθότι διεσκοπεῖτο, πῶς ἂν αὐτῷ ἐκπληρωθῇ τὸ σπούδασμα, καὶ μή τις στάσις ἀνεγερθῇ περὶ τὴν ἐκκλησίαν· ἔπειτα καὶ εἰς τὸ ἐμφανὲς τὸ δόγμα ἐξέθηκε, καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ ἄκοντες ὑπέκυπτον τῷ προστάγματι. ἠναγκάζετο δὲ καὶ ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις ἀοίδιμος Νικηφόρος ἐν τῷ τῆς καθαιρέσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων ὑποσημειώσασθαι τόμῳ. ὃν μηδαμῶς πειθαρχήσαντα, ὑπερόριον ἀνὰ τὴν Προκόννησον τίθησι, πάλαι προαισθόμενον τὴν τοῦ Λέοντος σκαιοτροπίαν, καὶ ὡς κυκήσει οὗτος καὶ συνταράξει τὰ τῆς ἐκκλησίας. ἔδοξε γὰρ τῷ μακαρίτῃ Νικηφόρῳ ὁπηνίκα τὸ διάδημα περιετίθει τῇ τοῦ Λέοντος κεφαλῇ, ἀκάνθαις καὶ τριβόλοις τὴν χεῖρα περιπαρῆναι. C καὶ τοῦτο σύμβολον καὶ εἰς αὐτὸν ἔθετο, τῶν μετὰ ταῦτα συμβεβηκότων κακῶν. ἀπαγομένῳ δὲ τῷ μεγάλῳ πρὸς τὴν ὑπερορίαν, ὁ ὁμολογητὴς Θεοφάνης ὁ τοῦ μεγάλου Ἀγροῦ καθηγούμενος, αἰσθόμενος ἐξ ἐπιπνοίας θεϊκῆς τὴν διέλασιν τούτου, κατ' ἀγρόν τινα ἐνδιατρίβων, θυμιάμασι καὶ κηροῖς προύπεμπεν αὐτόν, μετὰ τῆς νηὸς διϊόντα. αὐτὸς δὲ ὁ πατριάρχης προσκυνήσεσιν ἐκτάταις ἐδεξιοῦτο, καὶ ἐκτάσει χειρῶν καὶ εὐλογίαις αὐτὸν κατησπάζετο, μὴ θεώμενος, μὴ θεώμενον, ἀλλὰ τοῖς πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς ἀλλήλους ἰδόντες, καὶ τὸ προσῆκον ἕκαστος ἑκάστῳ ἀπονέμοντες σέβας. τῶν συμπλεόντων δέ τινος εἰρηκότος τῷ πατριάρχῃ, πρός τινα ὦ δέσποτα τὰς χεῖρας αἴρων εἰς ὕψος τὸν ἀσπασμὸν ἐποίει; πρὸς τὸν ὁσιώτατον, ἔφη, καὶ ὁμολογητὴν Θεοφάνην, τὸν καθηγητὴν τοῦ Ἀγροῦ, λαμπάσι καὶ θυμιάμασιν ἡμᾶς D δεξιούμενον. μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ ἡ τοῦ πατριάρχου ἐξέβη εἰς ἔργον πρόρρησις· μετὰ πολλῶν γὰρ καὶ ἄλλων ἐν οὐ μακρῷ τῆς ἐκκλησίας ἀφορισθείς, καὶ πολλαῖς καὶ ἀπείροις κακώσεσιν ὑποβληθείς, τὸν τῆς ὁμολογίας ἀνεδήσατο στέφανον, μηκέτι θεάσασθαι τὸ λοιπὸν τὸν πατριάρχην ἀξιωθείς, ἵνα μηδ' ἐν τούτῳ διαπέσῃ ἡ τοῦ πατριάρχου πρόρρησις. ὑπερορίου δὲ τοῦ πατριάρχου παραπεμφθέντος, ὡς εἴπομεν, ἄνεισιν ἀναξίως εἰς τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον, κατ' αὐτὴν τὴν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμέραν, Θεόδοτος ὁ Μελισσηνός, ὃν καὶ Κασσιτερᾶν προσαγορεύεσθαι ὁ λόγος φθάσας παρέστησε, καὶ τοῦ θρόνου ἐπιβάς, ἔχων δὲ συναιρομένην καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, οὐκ ἐν σκότει καὶ γωνίαις ἔτι, ἀλλ' ἐν ὑπαίθρῳ E καὶ παρρησίᾳ τὴν αἵρεσιν τῶν εἰκονομάχων ἐδημοσίευε.

Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς τῇ τε προηγησαμένῃ κατὰ Βουλγάρων νίκῃ ἐξωγκωμένος, καὶ κατὰ τῶν Ἀράβων δὲ μικρῷ πρότερον εὐτυχήσας, ἀκατάσχετος ἦν τὸ φρόνημα, καὶ πρὸς τὸ σκληρὸν ἀπένευε, καὶ ὠμότερον. ἀπαραίτητός τε γὰρ τὴν ὀργὴν ἐγεγόνει, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων κολαστὴς αὐστηρότατος, τοῖς τε ἐντυγχάνειν ἐθέλουσιν ἀνέντευκτος καὶ δυσξύμβουλος,

λος, ἐπὶ τοῖς μικροῖς ἁμαρτήμασι μεγάλας ἐπιφέρων τὰς καταδίκας, ὧν μὲν χεῖρας ἀφαιρούμενος, ὧν δὲ πόδας, ὧν δὲ τινὰ ἕτερα τῶν καιριωτέρων μερῶν, ἅπερ ἀποτέμνεσθαι ἀποφαινόμενος, ἀνὰ τὴν λεωφόρον ἀνακρεμαννύειν ἐκέλευεν, εἰς κατάπληξιν τάχα τῶν ὁρώντων, καὶ δέος· ἐκ τούτου μισητὸς κατέστη τῷ ὑπὸ χεῖρα παντί. πλέον δ' ἐπέτεινε τὸ μῖσος τὰ μετὰ ταῦτα. οὐ μόνον γὰρ κατὰ τῶν ὁμοτίμων τὴν φύσιν ἀνθρώπων ἐπήρετο καὶ ἠγριαίνετο, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτῆς ἐκορυβάντια τῆς εὐσεβοῦς πίστεως καὶ τοῦ Θεοῦ. ὄργανον δ' ἐπιτήδειον πρὸς τοῦτο ἔχων ἄνδρα τινὰ διαβόητον ἐπὶ πανουργίᾳ, τοῦ τάγματος τῶν ἐν τῷ παλατίῳ ψαλλόντων τὴν ἀρχὴν ἔχοντα, ἔξωθεν μὲν ἱεροπρεπῆ φαινόμενον καὶ θεοσεβῆ, ἔνδοθεν δὲ ὡς ἐν βαθεῖ κωδίῳ τὸν λύκον ἐπικαλύπτοντα. οὗτος ὁ βέβηλος καιρὸν ἐπιτήδειον εὑρηκώς, καθ' ὃν εἰς ἐπήκοον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἴωθεν ἡ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου Ἠσαΐου ἀναγινώσκεσθαι προφητεία, ἡ λέγουσα· τίνι ὡμοιώσατε Κύριον; καὶ τίνι ὡμοιώσατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον περιεχρύσωσεν αὐτήν, ἢ ὁμοιώματι κατεσκεύασεν αὐτόν; καὶ τὰ λοιπὰ τῆς προφητείας. παραστὰς οὖν πρὸς οὓς, λέγει τῷ βασιλεῖ· σύνες τοῖς λεγομένοις, ὦ βασιλεῦ, καὶ μὴ λάθῃ σε τὸ ἀληθές· καὶ τοιαύτης ἔχου λατρείας, ἥνπερ σοι ὑποτίθησιν ὁ προφήτης. τοιαῦτα εἰπών, ἐνέσταξε τῇ διανοίᾳ τοῦ βασιλέως πλείονα ἰὸν τῆς αἱρέσεως, ὡς ἣν πρότερον μετὰ φειδοῦς καὶ ἐνδοιασμοῦ κηρύττειν ἠπείγετο λατρείαν, ταύτην ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ καὶ ἀναιδῶς εἰπεῖν, πλέον μετὰ ἀπειλῶν καὶ κινδύνων αἱρεῖσθαι ἠνάγκαζεν. ὅσοι μὲν οὖν μαλακιζόμενοι προὐδίδωσαν τὴν ἀλήθειαν, ἐν ἀδείαις ἦσαν. οἱ μὴ πειθαρχοῦντες δὲ τῷ αὐτοῦ δυσσεβεστάτῳ προστάγματι, ἀνηκέστοις αἰκίαις καὶ συμφοραῖς παρεδίδοντο. καίπερ δὲ οὕτως ἔχων δυσσεβείας καὶ παρανομίας, ἀλλά γε πρὸς τὴν τῶν δημοσίων πραγμάτων ἀντίληψιν ἀγρυπνότατος ἦν, ὡς μηδέν τι τῶν δεόντων καὶ ὀνησιφόρων ἐᾶν ἀτημέλητον. φασὶ γοῦν μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον Νικηφόρον εἰπεῖν τὸν πατριάρχην, ὡς ἡ πολιτεία Ῥωμαίων ἄρα, εἰ καὶ δυσσεβῆ, ἀλλά γε μέγαν προστάτην ἀπώλεσε. πρὸς τῷ ἐπιμελῶς δὲ καὶ ἀγρύπνως τὰ δημόσια διοικεῖν, καὶ τοῖς ἀδικοῦσι λίαν ἐπαχθέστατος ἦν. ἐξιόντι γοῦν ποτὲ τοῦ παλατίου τῷ βασιλεῖ, προσῆλθέ τις ἐγκαλῶν, ὡς τὸ αὐτοῦ γύναιον ἁρπαγείη ὑπό τινος τῶν συγκλητικῶν. ἐμοὶ δέ, φησί, καὶ τῷ ἐπάρχῳ τῆς πόλεως περὶ τούτου ἐγκαλέσαντι, οὐδεμία ἐπηκολούθησεν ἐκδίκησις. ὁ γοῦν βασιλεὺς τὸν τοῦ ἀνδρὸς λόγον ἐνωτισθείς, εὐθέως προσέταξεν, ὡς παραστῇ ἐπανιόντι αὐτῷ εἰς πρόσωπον ὁ ἐγκαλούμενος συγκλητικός. ἤδη δὲ καὶ ἐπανεζευγνύοντος τοῦ βασιλέως, παρέστησαν ἐνώπιον αὐτοῦ ὅ τε παθὼν καὶ τὴν ἐκδίκησιν ἐκζητῶν, καὶ ὁ τὸ ἐξάγιστον δράσας ἔργον, καὶ αὐτὸς ὁ ἔπαρχος. καὶ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος λέγειν τὸν δεόμενον ἃ πεπόνθει, ὁ μὲν διεξῄει τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους. ὁ δ' ἔνοχος τῷ ἐγκλήματι, ἐπειδὴ μὴ οἷός τε ἦν τοὺς ἐλέγχους διαδιδράσκειν ταῖς ἀποδείξεσι, πάντοθεν συνωθούμενος, ὡμολόγησε τὸ ἀνοσιούργημα. ἐρομένου δὲ τοῦ βασιλέως τὸν ἔπαρχον, διὰ τί μὴ πρέπουσαν ἐπενήνοχε τῷ ἁμαρτήματι τὴν ἐκδίκησιν, ἐπεὶ καὶ οὗτος ἐνεὸς ἐγεγόνει πρὸς τὴν ἀπολογίαν, τοῦτον μὲν μετέστησε τῆς ἀρχῆς, τὸν δὲ μοιχὸν ταῖς τοῦ νόμου παραδέδωκε τιμωρίαις. ἐχρημάτιζε δὲ τὰ πλείω καὶ ἐν τῷ Λαυσιακῷ καθήμενος τρικλίνῳ, προεβάλλετό τε στρατηγοὺς καὶ στρατιώτας καὶ ἄρχοντας τῶν ἀξιολογωτάτων, καὶ ἀδωροτάτων, χρημάτων ὑπερόπτης ὢν καὶ αὐτὸς ἀκριβέστατος. ἐφιλοτιμεῖτο δὲ καὶ περὶ τὴν ἑαυτοῦ φωνήν, εὔρυθμός τις εἶναι βουλόμενος, εἰ καὶ μὴ τὴν φύσιν συνῳδὸν εἶχεν (ἄρρυθμος γὰρ ἦν), καὶ πρὸς τὰ ἐν ἁρμονίᾳ μέλη ἀνεπιτήδειος. εἰώθει γὰρ καὶ ἐν ταῖς ψαλμῳδίαις ἐξάρχειν τῶν αἴνων, καὶ μᾶλλον ὅτε ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ γεννήσει οἱ ἑορτῆς κανόνες ἐψάλλοντο. ἐξῆρχε γὰρ τῶν ᾠδῶν τορωτέρᾳ καὶ ἀγρείᾳ φωνῇ, καὶ ὅτε τῆς ζ'. ᾠδῆς κατήρχετο τοῦ εἱρμοῦ, τοῦ λέγοντος·

A poris præstantiora membra amputari eaque in via regia suspendi jubere, quo terrorem videntibus metumque incuteret. Ob hæc nulli non subditorum invisus, iis quæ subsecuta sunt facinoribus odia in se auxit. Non enim contra homines tantum ejusdem secum naturæ & dignitatis efferebatur atque sæviebat, sed adversus ipsam etiam pietatem Deumque furebat. Ad hæc nactus est aptissimum instrumentum, virum quemdam nobilis versutiæ cohorti eorum qui in palatio psallerent præfectum: qui præ se sanctimoniam ferens atque pietatem, intus sub densa lana lupum abditum gestabat. Impurus iste tempus adeptus opportunum, quo ad aures ecclesiæ usurpatum est recitari magniloquentissimi Esaiæ vaticinium: (Cui assimilabitis Dominum? num opifex effigiem
B faciet, aut aurifaber conflato auro eam integet, &c.) tunc ergo ille Imperatori adstans, in aurem, Animadverte (inquit) hæc verba, ut ne te lateat veritas: amplectere hanc religionem, quam tibi vates dictat. His dictis væsano Imperatori acrius hæresis venenum instillavit, ita ut is quam prius religionem parce ac dubitanter prædicari mandaverat, jam aperte impudenterque omnes amplecti jusserit: ni facerent, gravissima minatus mala. Quotquot ergo mollitie victi tunc veritatem prodiderant, iis omnia tuta erant: qui autem impiissimo mandato non parerent, in gravissimos cruciatus ac calamitates deveniebant. At enim Leo, quamquam hujusmodi impietate atque injustitia fœdus, vigilantissimus tamen in republica corrigenda fuit, nihilque omnino rerum necessariarum
C atque utilium incuratum reliquit. Ac fertur, eo mortuo Nicephorum patriarcham dixisse, Rempublicam Romanam impio quamtumvis, magno certe præside orbatam. Præter vigilem accuratamque reipublicæ gubernationem summa fuit in eo in flagitiosos severitas: cujus rei exemplum referam. Exeuntem aliquando palatio accessit quidam, querens suam sibi uxorem a senatore quodam raptam: idque facinus se ad urbis præfectum detulisse, neque tamen suum jus consecutum. Leo statim mandavit, ut redeunti sibi sisterentur actor, reus tam atrocis flagitii, & urbis præfectus. Quo facto, actorem proponere suam causam jussit. qui cum rem ab initio ad finem usque exposuisset: reus convictus probationibus, cum nullum inficiandi
D di criminis locum inveniret, scelus professus est. & præfectus causam interrogatus, cur flagitium digna pœna ultus non esset? inops excusationis obmutuit. Hunc ergo Imperator statim munere suo exuit, & adulterum ex legibus puniendum dedidit. Plerumque responsa dabat in Lausiaco sedens triclinio. Duces exercituum, milites, magistratusque legit optimum quemque, & a munerum captura alienissimum pecuniæ contemptor ipse summus. Studuit etiam vocis elegantiæ, quamquam natura ad eam rem ineptus, & a musica concinnitate alienus. Solebatque ipse cantum auspicari, cum in Dei
E laudationibus psalmi cantarentur, maxime cum natalitio Christi festo canones psallebantur: tunc enim grandiore ac agresti voce carmen intonabat. risumque auditoribus movit, septimam odam inciperet, in cujus tractu est hoc:

Esa. 40.

Leonis virtutes.

Edit. Paris. pag. 491.

Sprevere summi cuncta amore principis: cum ipse metum Dei abjiceret, & diabolorum in partes concederet venerandissimis imaginibus tollendis. Atque hoc modo res Imperatoris habebant.

Mich. Balbus majestatis convincitur.

246 At Michaelus Amoriensis cum semper ad ulteriora ac majora pergeret, majestatis accusatus, cum se difficulter admodum purgasset, ab Imperatore missus est ut disciplina ordinum exercitus institueret. Fuit is homo non cæteris modo vitiis depravatus, sed & linguam habuit effrænem, arcana cordis identidem effutiens, & quod in buccam veniret proferens. Ita & de Imperatore quædam parum honeste dixerat, minans ei Imperii privationem, & uxori illicitas nuptias. Ea cum essent ad se allata, Imperator principio statuit arte eum a maledicentia ac pravis consiliis detrahere (norat enim eum turpissimo linguæ immoderatæ morbo laborare) dissimulata eorum quæ in se erant dicta notitia. Cum autem interminatus, usu(s)que admonitionibus deprehenderet eum in præsentia maledicta inficiari, rursusque nactum licentiam ab incœpto non desistere: submittit occulte auscultatores, qui observarent hominem. ii cum notassent eum sæpenumero in conviviis atque inter pocula, vino mente alienata magno conatu propositum suum persequi, rem Imperatori exponunt.

Edit. Paris. pag. 492.

Plurimum delatoribus Michaeli fidei conciliavit Exabulius, homo prudens, regique familiaris, ipsique Michaelo non ignotus. quem is cum sæpe ab immodica dicendi licentia esset dehortatus, monuissetque ut taceret, neque tam intempestivæ libertate oris in præsens periculum se conjiceret: cum non persuaderet, omnia ejus studia Imperatori declaravit. Pridie itaque natalitiorum Christi Imperator perceptis indiciis, in archivo pro tribunali considet ipse de iis inquisiturus. Ibi Michaelus, re accurate explorata affectatæ tyrannidis reus peragitur, ipse etiam confiteri scelus ob probationum perspicuitatem coactus; ferturque in eum sententia, ut in caminum lavacri, quod est in palatio, vivus conjectus crematur, inspiciente Imperatore. Cum jam vinctus ad supplicium duceretur, idque Imperator coram cernere gestiret, interim dum spatium quo ad locum pœnæ venitur perambularent, Imperatrix Theodosia, Arsaberi filiola illa, quid agendum esset cognito, celeriter thalamo exit, bacchæ cujusdam instar motu furioso sese agens: Imperatoremque apprehensum, flagitiosum ac Deo adversantem appellat, qui ne sacræ quidem diei parceret, Dominicum corpus percepturus. Ita Imperatoris impetum ea inhibuit, et metuens ne Deum offenderet, in præsentia salute Michaelum donavit, compedibus modo ferreis inclusum: quarum clave sibi retenta, hominem Papiæ custodiendum mandavit. Ad uxorem vero conversus: Feci, inquit, quod jussisti mulier, tuis persuasus bacchationibus; sed tu mox cernes, & proles nostra, quid eventurum sit, etiam si me hodie a peccato abstinuisti. Atque hoc quidem ille, quamquam a fatidica inspiratione alienissimus, vere vaticinatus est.

Damnosa dilatio.

A Τῷ παντάνακτος ἐξεφαύλισαν πόθῳ.

ᾧ δὲ καὶ γέλωτα ὠφλίσκανε παρὰ τοῖς ἀκούουσι, τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐκφαυλίσας, καὶ τῇ τῶν δαιμόνων μερίδι προσθέμενος, διὰ τῆς τῶν πανσέπτων εἰκόνων ἀρνήσεως· καὶ τὰ μὲν τοῦ βασιλέως ἐν τούτοις.

Μιχαὴλ δὲ ὁ ἐξ Ἀμορίου ἀεὶ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, ἐπὶ τὸ μεῖζον προβαίνων, διαβολὴν ἔσχε καθοσιώσεως, ἣν ταύτην εἰ καὶ δυσχερῶς, ὅμως ἀποσεισάμενος ἐκπέμπεται παρὰ βασιλέως, τακτικὰ διδάσκων τὸν ὑπὸ χεῖρα λαόν. ἦν δὲ ὁ Μιχαὴλ οὐ ταῖς ἄλλαις πάσαις κακίαις ἐπιρρεπὴς μόνον, ἀλλ' ἐνόσει καὶ γλώσσης ἀκολασίαν, καὶ τὰ ἔνδον τῆς καρδίας ἐκφαυλίζειν δυνάμενος μυστήρια. ἐλάλει γὰρ πᾶν τὸ παριστάμενον εἰς τοὐμφανὲς ἀπορρίπτειν· ἤδη καὶ κατ' αὐτοῦ B τοῦ βασιλέως λόγους οὐκ εὐπρεπεῖς, ἀπειλῶν αὐτῷ τε καθαίρεσιν τῆς βασιλείας, καὶ τῇ αὐτοῦ συζύγῳ γάμον ἐπισείων ἀνόσιον. ἅπερ ὁ βασιλεὺς πυνθανόμενος, πρῶτον μὲν διμηχάνως ἐπειρᾶτο παραπροσποιούμενος τὴν γνῶσιν, ἀποστῆσαι τοῦτον τῆς ἀθυρογλωττίας καὶ τῶν κακῶν βουλευμάτων βουλόμενος. ᾔδει γὰρ αὐτὸν αἰσχίστῃ νόσῳ ἀκολάστῳ γλώσσῃ δουλεύοντα. ὡς δὲ καὶ παραινέσεσι καὶ ἀπειλαῖς χρώμενος εὐθὺς μὲν ἐξαρνούμενον εὕρισκε τὰ λεγόμενα, ἀδείας δὲ πάλιν τετυχηκότα τοῦ κατὰ σκοπὸν μὴ ἀφιστάμενον, ἐπαφίησιν αὐτῷ σκοποὺς καὶ ὠτακουστὰς λεληθότως, οἵτινες πολλάκις ἐν εὐωχίαις καὶ μέθαις μετακινούμενον τῶν φρενῶν ὑπὸ τοῦ οἴνου καταλαβόντες, καὶ τοῖς προτέροις μάλα προθύμως ἐπιτιθέμενον, κατάδηλον ποιοῦσι τῷ βασιλεῖ. ἐγένετο δὲ προC θήκη πίστεως τῶν διαθρυλλομένων τῷ Μιχαὴλ καὶ ὁ Ἐξαβούλιος, ἀνὴρ φρενήρης καὶ συνήθης τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἄγνωστος δὲ καὶ τῷ Μιχαήλ· οὗτος πολλάκις ἐπισχεῖν αὐτὸν τῆς ἀθυροστομίας ἐπιχειρήσας, καὶ παραινέσας σιγᾶν, καὶ μὴ ἄπως ἀκαίρως παρρησιάζεσθαι καὶ εἰς πρόπτον ἑαυτὸν συνωθεῖν κίνδυνον παρακαλέσας, ἐπειδὴ μὴ ἔπεισε, δῆλα πάντα τὰ κατ' αὐτὸν τίθησι τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς κατὰ σάρκα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως δεξάμενος τὰς μηνύσεις ὁ βασιλεύς, ἐπὶ βήματός τε τοῖς ἐν ἀσηκρητείοις ἐκάθισε, καὶ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῶν μηνυθέντων ἐγένετο. ἁλίσκεται τοίνυν τυραννίδος ὁ Μιχαήλ, αὐτὸς καταθέσθαι ὑπὸ τῆς ἐναργείας τῶν ἐλέγχων ἀναγκασθείς· καὶ ψῆφος ἐκφέρεται κατ' αὐτοῦ, πυρὶ καταστρέψαι τὴν ζωὴν, ἐμD βληθέντος ἐν τῇ καμίνῳ τοῦ ἐν τῷ παλατίῳ λουτροῦ. εἶναι δὲ καὶ αὐτὸν θεωρὸν τὸν βασιλέα τοῦ δράματος. ἤγετο μὲν οὖν ἐπὶ θάνατον δεσμώτης, εἵπετο δὲ καὶ ὁ βασιλεύς, θεατὴς εἶναι ὀρεγόμενος τῶν δρωμένων. ἐν ὅσῳ δὲ τὸ μεταξὺ παρήμειβον διάστημα, ἡ βασιλὶς Θεοδοσία, ἡ τοῦ Ἀρσαβὴρ θυγάτηρ, μαθοῦσα τὸ μέλλον πραχθήσεσθαι, ἔξεισι μετὰ σπουδῆς ὅτι πολλῆς τοῦ θαλάμου, παράβακχόν τι καὶ μανικὸν κινουμένη, καὶ τὸν βασιλέα τε καταλαβοῦσα, ἀλάστορά τε καὶ θεομάχον ἀπεκάλει, ὃς οὐδὲ τὴν θείαν ἡμέραν ἄγει διὰ φειδοῦς, τοῦ θείου μέλλων σώματος μεταλαχεῖν. καὶ τῆς ὁρμῆς διεκώλυεν· οὗτος δὲ τῷ Θεῷ μὴ προσκροῦσαι δεδοικώς, τὸ μὲν παραχρῆμα παλίντροπον αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἐβράβευσε. σίδηρον δὲ τοῖς ποσὶ περιθεὶς E τῷ Μιχαήλ, καὶ τὰς κλεῖδας ἑαυτῷ τὴν φρουρὰν ἐπιτρέψας, τῷ Παπίᾳ τὴν αὐτοῦ φυλακὴν ἀνατίθησι. πρὸς δὲ τὴν σύζυγον ἐπιστραφείς, ἔφη Ἐγὼ μέν, ὦ γύναι, ταῖς σαῖς βακχείαις πεισθείς, ἐποίησα ὡς ἐκέλευσας. σὺ δὲ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπόψει καὶ τὰ τῆς ἐμῆς ὀσφύος βλαστήματα, τὰ ἀποβησόμενα· εἰ καὶ σήμερόν με τοῦ ἁμαρτήματος ἠλευθέρωσας. οὕτω τὸ μέλλον, εἰ καὶ πόρρω προφητικῆς ἦν ἐπιπ-

A νοίας, ἀληθῶς ἀπεφοίβασε. λέγουσι δ' ὅτι καὶ χρησμὸς ἦν ἄνωθεν αὐτῷ διδόμενος, ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ σάρκα γεννήσεως, πέπρωται αὐτῷ τήν τε βασιλικὴν εὐδαιμονίαν ἀποβαλεῖν, προσαπολέσαι δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ζωήν. Σιβυλλιακὸς δὲ ἦν ὁ χρησμὸς ἔν τινι βίβλῳ τῆς βασιλικῆς βιβλιοθήκης ἐγγεγραμμένος, οὐ χρησμοὺς μόνον ἁπλῶς ἐχούσῃ, ἀλλὰ καὶ μορφὰς καὶ σχήματα τῶν βασιλέων διὰ χρωμάτων. ἦν οὖν θηρίον μεμορφωμένον ὁ λέων ἐν τῷ βιβλίῳ, ἄνωθεν δὲ τῆς αὐτοῦ ῥάχεως ἐπεγέγραπτο τὸ χῖ στοιχεῖον μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς γαστρός. κατόπιν δέ τις ἀνὴρ ἐπιθέων, δόρατι καιρίαν ἐδίδου πληγὴν τῷ θηρίῳ διὰ μέσου τοῦ χῖ. ἀσάφειαν δ' ὑποφαίνοντος τοῦ χρησμοῦ, μόνος ὁ τηνικαῦτα κοιαίστωρ αὐτὸν διετράνου, Λέοντα μέλλειν φάσας τινὰ βασιλέα κατ' B αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως θανάτῳ ὀλεθρίῳ παραδοθῆναι. ὑπέθραπτε δὲ οὐδὲν ἧττον τὸν βασιλέα, καὶ ἐξεδειμάτου, καὶ ἡ τῆς οἰκείας μητρὸς ὄψις. ἔδοξε γὰρ αὕτη, κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν τῆς Θεοτόκου φοιτῶσα συνεχῶς, κόρῃ τινὶ συναντᾶν, λευχειμοσιν ἀνδράσιν δορυφορουμένῃ. ἑώρα δὲ καὶ τὸν θεῖον ναὸν αἵματος πεπλησμένον. προστάξαι δὲ τὴν θεαθεῖσαν κόρην ἑνὶ τῶν λευχειμόνων ἀνδρῶν, χύτραν τινὰ πλήσαντι αἵματος τῇ μητρὶ τοῦ Λέοντος ἐπιδοῦναι πιεῖν· αὐτῆς δὲ πολυετῆ χηρείαν προβαλλομένης, δι' ἣν μήτε κρεῶν, μήτε τινὸς τῶν ἐναίμων γεύσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ταύτης τῆς χύτρας ἅψασθαι, καὶ πῶς (φησὶν ἡ κόρη μετὰ θυμοῦ) οὐ παύεται ὁ σὸς υἱὸς πολλῶν ἐμπιπλῶν αἱμάτων ἐμὲ καὶ τὸν ἐμὸν πα- C ροργίζων υἱὸν καὶ Θεόν; πολλὰ τοίνυν ἔκτοτε τῆς ἑαυτῆς ἐξελιπάρει υἱὸν, τῆς τῶν εἰκονομάχων ἐκστῆναι αἱρέσεως, τὴν ὄψιν ἐκτραγῳδήσασα. καὶ ἑτέρα δέ τις ὄψις οὐ μικρῶς συνετάραξε. Ταράσιος γὰρ ὁ ἀοίδιμος πατριάρχης, πάλαι τὸν βίον μεταλλαχὼς, Μιχαήλ τινα ἐδόκει καλῶν ἐξ ὀνόματος ἐν ὀνείροις, ἐπιπηδῆσαι προτρεπόμενος τῷ Λέοντι, καὶ καιρίαν πλῆξαι αὐτόν. ἐφόβει δὲ αὐτὸν καὶ ἡ τοῦ κατὰ τὸ Φιλομήλιον μοναχοῦ πρόρρησις, καὶ ἡ τῆς ἐσθῆτος μεταμφίασις, ἣν ὁ Μιχαὴλ ἐποιήσατο, ὥς που φθάσαντες ἱστορήσαμεν. οἷς ἅπασι δειματούμενος ὁ βασιλεὺς, ἐπάλλετό τε τῷ δέει, καὶ τὴν ψυχὴν ἐκυμαίνετο. διὸ καὶ ἄγρυπνος διετέλει παρ' ὅλην τὴν νύκτα. σοφώτερα τοίνυν ἢ βασιλικώτερα βουλευσάμενος, τὴν ἐπὶ τὸν Παπίαν φέρουσαν πυλίδα διαρρήξας, κατασκόπει τὰ ἔνδον. εἰσελθὼν δὲ * εἴς D τι δωμάτιον, θέαμα ὁρᾷ εἰς ἔκπληξιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἄγον αὐτόν. εἶδε γὰρ τὸν μὲν κατακείμενον ἐπὶ στιβάδος ὑψηλῆς πάνυ μεγαλοπρεπῶς ἀνακείμενον· τὸν δὲ Παπίαν ἐπὶ ξηροῦ καταλινόμενον τοῦ ἐδάφους. περιεργότερον δὲ προσελθὼν, ἐπεσκόπει τὸν Μιχαὴλ, εἰ (ὅπερ φιλεῖ ἐν τοῖς κυμαινομένοις καὶ τὴν ζωὴν ἀμφίβολον ἔχουσι γίνεσθαι) ἐπιπόλαιόν τινα καὶ ἐμμέριμνον ὑπνώττει ὕπνον, ἢ τοὐναντίον ἀφρόντιδα καὶ ἡδύν. ὡς δ' εὗρεν αὐτὸν ὑπνοῦντα, (καὶ γὰρ οὐδ' ἐπαφώμενος αὐτὸν διυπνίσαι ἴσχυσεν) εἰς μείζονα ἀνήφθη θυμὸν τοῖς παρ' ἐλπίδα τούτοις θεάμασι, καὶ ἄπεισι κατὰ χολὴν, δεινὸν οὐκ αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ Παπίᾳ ἐννοῶν. καὶ ταῦτα μὲν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔλαθε δὲ ταῦτα τοὺς περὶ τὸν E Παπίαν· ἀλλά τις τῶν προκοιτῶν τοῦ Μιχαὴλ, ἐκ τῶν φοινικῶν φωρασάμενος ἐμβάδων, ἀπήγγειλε πάντα σαφῶς· οἷς ἐκπαθεῖς καὶ μικροῦ δεῖν ἔκφρονες οἱ περὶ τὸν Παπίαν γενόμενοι, ἐσκέπτοντο πῶς ἂν τὸν κίνδυνον διαφύγοιεν. ὑπέλαμπεν ἄρτι ἡμέρα, καὶ σκέπτεται σκέψιν τοιάνδε ὁ Μιχαὴλ, ὡς ψυχικάς τινας κηλῖδας βούλεται τινι τῶν θεοφιλῶν ἐξαγορεῦσαι διὰ Θεοκτίστου, ὃν μετὰ

* εἰς τὸ lege.

A Fertur & oraculum jam olim accepisse, quod monebatur esse in fatis, ut natalitio Christi festo cum Imperio vitam amittat. Fuit hoc oraculum Sibyllinum, inscriptum libro cuidam bibliothecæ Imperatoriæ, quo non oracula modo continebantur, sed & figuræ Imperatorum coloribus expictæ. in eo libro depicta erat fera leo, cui superne in dorso littera χ ad ventrem usque erat inscripta; & a tergo vir quidam accurrens, leonem hasta per ipsam litteram configebat. cumque id oraculum obscurum videretur, solus eo tempore quæstor interpretabatur, Leonem dicens olim Imperatorem fore, qui ipso Christi natali mala morte esset interiturus. Neque minus Leonem perterrehat matri ejus oblata visio. Ea B enim dormiens videre sibi visa fuerat se, cum in ædem sacram Deiparæ Blachernensem crebro commearet, virgini cuidam occurrere albatis viris stipatæ: porro ædem se videre sanguine repletam: & virginem istam cuidam albatorum mandare, ut ollam sanguine impleret, matrique Leonis bibendum porrigeret: se autem multorum annorum viduitatem prætendere, cujus gratia neque carnes, neque quicquam sanguine præditum gustasset. ideoque olla etiam hac abstineret. tum virginem iratam dicere: Qui ergo filius tuus non definit se multo cruore opplere, eoque me & filium Deum meum irritare? atque ab eo tempore mater visionem istam tragice C referens, non destiterat Leonem hortari, ut imaginiperdarum hæresi obsisteret. Perturbabat & alia haud modice visio. nam per quietem visus sibi fuerat audire, Tarasium patriarcham nobilem illum, qui jamdudum vitam cum morte commutaverat, Michaelum quemdam nominatim exhortari, atque impellere, ut in Leonem impetum faceret, lethalique ictu sterneret. Exagitabat etiam monachi apud Philomelium prædictio, & vestis suæ a Michaelo indutæ recordatio, quam rem supra exposuimus. His omnibus terroribus actus Imperator, metu concutiebatur, atque animo fluctuabat, eamque noctem insomnem exigens, sapientius quam sibi commodius consilium iniit. Nam perrupta qua ad Papiam iba- D tur portula, domum ejus intravit, speculatum quid ibi gereretur. ingresso domum eam, spectaculum oblatum est, quod eum haud vulgariter perterruit. Vidit namque damnatum alto ac magnifice admodum extructo thoro jacere, Papia in nudo pavimento recumbente. curiosiusque aggressus, ut deprehenderet num Michaelus (quod solent anxii, & in vitæ discrimine constituti) somnum ancipitem ac curis plenum, an contra securum atque suavem duceret: sensit eum profundo sopori deditum, adeo ut ne contrectando quidem eum potuerit excitare. Hoc tam insperato spectaculo ira acrius incensa, discessit, per otium non Mi- E chaelo tantum, sed ipsi quoque Papiæ exitium structurus. Neque hæc res Papiam fefellit: quod quidam Michaeli excubitorum ex puniceis cothurnis Imperatorem agnoverat, ipsique quid actum esset perspicue indicaverat. Itaque Papias cum suis animo gravissime perturbati, ac prope extra se rapti, de periculo effugiendo deliberant. Jamque illucescebat, cum Michaelus hoc consilii capit. Simulat se opera Theoctisti (quem postea ad Caniclei 247

Leonis interitum portendentia.

Edit. Paris. pag. 491.

pag. 494.

dignitatem evexit) quasdam animæ suæ mendas quibusdam religiose hominibus velle aperire. Cumque id Imperator permisisset, licentiam nactus Theoctisto indicat, tempus poscere ut sociis conjurationis minetur, nisi ipsum celerrime discrimini eriperent, se totam rem Imperatori enuntiaturum. Hoc mandatum exequente Theoctisto, conspirationis populares non mediocris incessit sollicitudo, anxieque consultaverunt quomodo & suam & Michaeli jam in extremo de vita sua periculo versantis salutem conservarent. Tandem consilium componitur, quod & ipsos incolumes reddidit, & Michaelo cum vita imperium paravit. Mos tunc erat, non is qui nunc tenetur, ab illo tempore receptus, ut qui in Palatino templo psallunt clerici, in regia habitent: sed quisque domi suæ degens, circa tertiam noctis vigiliam ad portam elephantinam seu eburnam conveniebant; indeque in templum progressi, Deo matutina vota nuncupabant. Iis tum conjurati se permiscentes, pugionibus subter alas occultatis, una intrabant, abditique in obscuro templi loco tesseram expectabant. Hymno absoluto, venit etiam Imperator, ac pro more suo voce grandiore intonavit carmen,

Sprevere summi cuncta amore principis:

Leonis Armenii interitus. tum conjurati confertim impetum dederunt, qui eos initio per errorem in cleri magistrum tulit: sive quod is corpore Imperatori adsimilis erat, sive quod caput simili veste velaverat. erat enim tempore eo magnum gelu, ideoque quivis caput suum densiore pileo tectum non denudabat. Sed is quidem pileo capiti detracto, ostensa calvicie, periculo se subtraxit. Imperator insidias sentiens, in penetrale altaris se subduxit, dereptaque thuribuli catena, aut (ut alii perhibent) diva cruce, ictus percussorum excepit.

Edit. Paris. pag. 495. Verum ii non singuli, sed facto cuneo irruentes, alius capiti, ventri alius, alius alii corporis parti plagas intentabant. Leo aliquandiu cruce se defendit; ictibus gladiorum repulsis, donec feræ instar undiquaque impetitus succubuit: tandem quemdam immani corpore gigantis similem inferre ictum cernens, per inhabitantem fanum illud Gratiam juratum obsecratus est ut sibi parceret. Fuit nobilis iste Crambonitarum stirpe oriundus: ac dicens non juramentorum esse hoc, sed cædis tempus, gravi ictu manum Leonis claviculæ abscidit, simulque cornu crucis; tandem vulneribus victo, & ad terram subsidenti, quidam caput amputavit. Hunc finem vitæ sortitus est Leo, mense Decembri, hora noctis prope decima: cum imperium annos VII, menses V gessisset: & majori quam ullus antecessorum crudelitate atque impietate usus, diligentiam in republica procuranda, inque rebus bellicis fortitudinem suam obscurasset. Ajunt vocem quoque cælitus statim editam, quæ lætum de ejus morte nuntium multis patefecerit: ac navicularios quosdam qui eam audivissent, notato tempore & nocte ea, ratiocinando eam veracem deprehendisse. Interfecti Leonis cadaver

248 percussores crudeliter per spolia in Circum traxerunt, omnis metus vacui, quod suis armis regiam undiquaque cinxissent. Aulæ quoque Augustam ejecerunt, cum quatuor filiis ejus: Sabbatio, qui Imperator designatus Constantini nomen susceperat, Basilio, Gregorio &

A πάντα τῇ τοῦ κανικλείου τετίμηκεν ἀξιώματι. ἐπιτέτραπτο γοῦν τοῦτο γενέσθαι παρὰ βασιλέως. ὁ δὲ Μιχαὴλ ἀδείας λαβόμενος, λέγει πρὸς τὸν Θεόκτιστον· χωρεῖς, ὦ Θεόκτιστε, τοῖς συνωμόταις ἐπαπειλῆσαι, ὡς εἰ μὴ τάχιον ἀποδώσουσιν ἐξελέσθαι τοῦ κινδύνου ἡμᾶς, πάντα τὰ τῆς πράξεως ἀνακαλύψαι τῷ βασιλεῖ. καὶ τοῦ Θεοκτίστου ὡς ἐκελεύσθη ποιήσαντος, εἰς ἀγωνίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐνέπεσον οἱ συνίστορες, καὶ διεσκοποῦντο πῶς ἂν αὐτοί τε σωθεῖεν, καὶ τὸν ὅσον οὐδέπω θανεῖν κινδυνεύσαντα ἐξσώσαιεν. ῥᾴστωσιν οὖν βουλὴν, ἥτις αὐτούς τε ἐρρύσατο, καὶ τῷ Μιχαὴλ πρὸς τῇ βασιλείᾳ καὶ τὴν ζωὴν ἐχαρίσατο. ἔθος ἐπεκράτει τότε, μὴ, ὥσπερ νῦν, ἔνδον τῶν βασιλείων, ἐκ τότε λαβὸν τὴν ἀρχὴν, μένειν τοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ παλατίου ψάλλοντας κληρικοὺς,

B ἀλλὰ τοῖς ἰδίοις οἴκοις. περὶ δὲ τρίτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἀγείρεσθαι κατὰ τὴν ἐλεφαντίνην, κἀκεῖθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ τῷ Θεῷ τὰς ἑωθινὰς ἀποδιδόναι εὐχάς. τούτοις οἱ συνωμόται ἐγκαταμιχθέντες τότε, ὑπὸ μάλης ἐγχειρίδια ἔχοντες, συνεισέδυσαν, καὶ ἔν τινι σκοτεινῷ τῆς ἐκκλησίας λοχήσαντες τόπῳ, τὸ σύνθημα ἐξεδέχοντο. ὡς δ' ὁ ὕμνος διεπεραίνετο, ἤδη δὲ παρῆν καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ τῆς ὑμνῳδίας ἐξῆρχεν, ὡς ἔθος,

Τῷ παντάνακτος ἐξεφαύλισαν πόθῳ.

εἶχε γὰρ, ὡς εἴπομεν, τορωτέραν φωνήν. τότε δὴ εἰσπηδήσαντες ἀθρόον οἱ συνωμόται, τὰ μὲν τῆς πρώτης ἁμαρτάνουσι προσβολῆς, πρὸς τὸν τοῦ κλήρου ἔξαρχον ἀποπλανηθέντες, εἴτε παρόμοιον ὄντα τῷ βασιλεῖ κατὰ τὴν σωματικὴν ἐμφέρειαν, εἴτε τῇ περὶ τὴν κεφαλὴν ὁμοίᾳ περιβολῇ. ἦν γὰρ ἡ ὥρα

C κρυμώδης τε καὶ χειμέριος, καὶ διὰ τοῦτο ἐν περιβλήμασι πάντες διεκαρτέρουν στεγανωτέροις πίλοις τὰς κεφαλὰς ἐξυπάτοις περικαλύπτοντες. ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ κλήρου καθηγεμὼν τὸν κίνδυνον ἀπεώσατο, τὸν πῖλον τῆς κεφαλῆς ἀφελὼν, καὶ τῇ φαλάκρᾳ τὴν σωτηρίαν πραγματευσάμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς συναισθόμενος τῆς ἐπιβουλῆς, εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ θυσιαστηρίου εἰσέδυ, καὶ τὴν τοῦ θυμιατηρίου σειρὰν διαρπάσας, ἢ (ὥς τινες λέγουσι) θεῖον σταυρὸν, τὰς βολὰς τῶν πληττόντων ἐδέχετο. ἀλλ' οἱ συνωμόται ἀθρόοι, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἐπιδραμόντες, ὁ μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς, ἄλλος κατὰ τῶν σπλάγχνων, καὶ ἄλλος ἀλλαχόθι τοῦ σώματος κατετίτρωσκον. ὁ δὲ χρόνον μέν τινα ἀντεῖχε τῷ θείῳ σταυρῷ τὰς τῶν ξιφῶν ὁρμὰς ἀποκρουόμενος. πάντοθεν δ' ὡς θηρίον βαλλόμενος, καὶ πρὸς τὰς τρώσεις ἀποκάμνων, τελευταῖον ἕνα τινὰ Γιγάντειον ἐπιφέ-

D ροντα ἰδὼν τὴν πληγὴν, ὅρκῳ τῆς τοῦ ναοῦ ἐνοικούσης κατεδέσμει χάριτος, καὶ φείσασθαι ἐξελιπάρει. τῆς τῶν Κραμβωνιτῶν οὗτος ὁ γεννάδας ὥρμητο γενεᾶς. ἀλλ' οὐχ ὅρκων εἶναι νῦν, ἀλλὰ φόνων καιρὸς, παίει κατὰ τῆς χειρὸς διαντιαίαν πληγὴν, ὡς μὴ μόνον τῆς κλειδὸς ταύτην ἀποτεμεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄκρας συναποτεμεῖν τοῦ σταυροῦ. ἀποτέμνει δέ τις αὐτοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν, ἤδη καταπεπτωκυίας ταῖς πληγαῖς, καὶ ὀκλάσαντος. τοιούτῳ μὲν βίου τέλει ὁ Λέων ἐχρήσατο, κατὰ τὴν Δεκέμβριον μῆνα, ὥρα ἦν ὡς δεκάτη τῆς νυκτὸς, ἐπ' ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ, καὶ μῆνας ε'. ὠμότατος, εἴπερ τις ἄλλος, γεγονὼς, καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πάντων ἀσεβέστατος, οἷς τήν τε προσοῦσαν αὐτῷ ἐν τοῖς κοινοῖς ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐν χερ-

E σὶ γενναιότητα ἀπημαύρωσε. λέγεται δὲ καὶ φωνὴν οὐρανόθεν καταρραγῆναι εὐθὺς, τὴν αὐτοῦ κατάλυσιν εὐαγγελιζομένην πολλοῖς· ἧς καί τινες ἀκηκοότες ναυτίλοι, τὸν καιρόν τε καὶ τὴν ὥραν καταγραψάμενοι, ἐκ τοῦ μετὰ ταῦτα συμπεράσματος, εὗρον οὖσαν ἀληθινὴν. εἰρημένην δὲ τοῦ Λέοντος, οἱ ἀνῃρηκότες * σύροντες τὸν τοῦ νεκρὸν, ἀνηλεῶς διὰ τῶν σκυλῶν * σύραντες Scyl.
εἰς τὸν ἱππόδρομον ἐξήγαγον, πάντας αὐτοῖς περιῃρημένου

φόβῳ διὰ τὸ τῶν βασιλέων αὐλὴν ὅπλοις οἰκείοις πάντοθεν περιφραχθῆναι κατασπάσαντες δὲ τῶν βασιλείων καὶ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν, σὺν τοῖς τέτταρσι τέκνοις αὐτῆς, Σαββάτιον, τὸν μετονομασθέντα κατὰ τὴν ἀνάρρησιν Κωνσταντῖνον, Βασίλειόν τε καὶ Γρηγόριον, ἅμα Θεοδοσίῳ· ὡς καὶ ἀκατίῳ ἐμβληθέντες, πρὸς τὴν Πρώτην νῆσον ἀπήγαγον, κἀκεῖσε τῶν πάντων ἐκτμηθέντων, συνέβη τὸν Θεοδόσιον τὴν ἑαυτοῦ καταλῦσαι ζωὴν, καὶ ταφῆς τῷ ἰδίῳ κατακοινωνῆσαι πατρί.

Ο δὲ Μιχαὴλ ὁ ἐκ τῆς Παπίας φρουρᾶς ἀνεθεὶς, ἔτι τοὺς πόδας ἐν σιδηροπέδαις ἔχων κατεσχημένους. διὰ τὸ τὴν κλεῖν τῶν σιδήρων ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Λέοντος φυλάττεσθαι, ὅπως ὡς εἶχε μετὰ τῶν σιδήρων, ἐπὶ τὸν βασίλειον ἐκάθισε θρόνον, καὶ παρὰ πάντων τῶν τέως ὄντων ἐν τῷ παλατίῳ ἀναγορευθεὶς προσεκυνήθη. ἄρτι δὲ μεσούσης ἡμέρας, πανταχοῦ τῆς φήμης διαδραμούσης, τῶν δεσμῶν συνθλασθέντων ὑπὸ σφύρας βιαίας, οὐ χεῖρας ἀπονιψάμενος, οὐ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐπὶ νοῦν εἰσφρήσας, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν δεόντων πράξας, πρὸς τὸν μέγαν τῆς ἁγίας Σοφίας ναὸν προελήλυθε, χερσὶ τοῦ πατριάρχου στεφθῆναι βουλόμενος, καὶ γλιχόμενος καὶ τῆς πανδήμου τυχεῖν ἀναρρήσεως, ἐκείνοις μόνοις θαρρῶν τοῖς συνωμόταις τοῖς ἐξειργασμένοις τὸν φόνον. ἔνθα καί τις ἀμφοτέρων θαυμάσειεν τὸ κακόγνωμον· τοῦ μὲν ἀπελθόντος, ὅπως οὐδένα ἔσχε τὸν βοηθοῦντα ἐκ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων κολάκων, ἑρπετῶν δίκην ἁπάντων καταδεδυκότων εἰς χηραμούς· τοῦ δὲ μετ' ἐκεῖνον τὸ ἀναιδὲς καὶ ἀναίσχυντον, ὃς εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσῄει οὐχ ὥς τις φονεὺς καὶ δήμιος, ἡμαγμένας ἔχων τὰς χεῖρας, ἀλλ' ὥσπερ τις ἀθλοφόρος καὶ νικητὴς ἐπὶ τῷ γεγονότι γαυρούμενος, ἐμφύλιον ἐκχέας αἷμα οὐκ ἐπὶ τοῦ τυχόντος τόπου, ἀλλ' ἐν τῷ θείῳ θυσιαστηρίῳ, ἔνθα τὸ δεσποτικὸν καθαρτήριον ἐκχέεται τῶν ἡμετέρων ἕνεκα λύσεως ἁμαρτιῶν.

Τοῦτον τὸν Μιχαὴλ ἤνεγκε μὲν ἡ κατὰ τὴν ἄνω Φρυγίαν πόλις Ἀμόριον, οὕτω καλουμένη· ἐν ᾗ Ἰουδαίων καὶ Ἀθιγγάνων καὶ ἑτέρων ἀσεβῶν πλῆθος ἐκπαλαι τῶν χρόνων ἐγκατοικίζεται. καί τις δὲ αἵρεσις ἐκ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας καὶ διηνεκοῦς ὁμιλίας καινὸν ἔχουσα τὸν τρόπον, καὶ ἀλλόκοτα δόγματα ἐπιφύεται, ἧς καὶ αὐτὸς μέτοχος ἦν, πατροπαράδοτον θρησκείαν ἀποπληρῶν. αὕτη τὸ μὲν θεῖον λουτρὸν καὶ σωτηριῶδες τοῖς τελουμένοις μεταλαγχάνειν ἀνίησι, τἄλλα δὲ πάντα σώζει, φυλάττουσα τὸν νόμον τὸν Μωσαϊκὸν, πλὴν τῆς περιτομῆς. εἶχε δὲ διδάσκαλον ὁ Μιχαὴλ, καὶ οἷον ἔξαρχον, ὑπ' αὐτοῦ μεμυσταγωγημένος, Ἑβραῖον τινὰ, ἢ Ἑβραΐδα, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, οὐ μόνον τὰ ψυχικὰ, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς κατ' οἶκον οἰκονομίας αὐτὸν ἐκπαιδεύοντα. ὑφ' οὗ προληφθεὶς, οὐδὲν ἀκέραιον ἔσωζεν, ἀλλ' ἦν ἀπιστίας τις σύνοδος, τά τε Χριστιανῶν παραχαράξας, τά τε Ἰουδαίων κιβδηλώσας, καὶ τἄλλα παρανοθεύσας· καὶ τοιοῦτος τὴν πίστιν γενόμενος, ποικίλος τε καὶ πολύμορφος, ὁποῖα φασὶ τὰ ἐν Λιβύῃ γίνεσθαι θηρία διὰ τὴν τοῦ ὕδατος ἔνδειαν συναγόμενα, καὶ ἀλλήλοις ἐπιμιγνύμενα. ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν βασίλειον ἀνήχθη ἀρχὴν, ἐσεμνύνετό τε καὶ ὡραΐζετο τῷ διαδήματι καὶ τῇ ἁλουργίδι· λόγον δὲ καὶ μάθησιν ὡς τὰ αὐτοῦ ἀνατρέποντα καὶ δυνάμενα μεταδιδάσκειν τὰ κρείττονα, ἀπεβάλλετο καὶ ἠτίμαζεν. ἠτίμαζεν. ἐτίμα δὲ τὰ οἰκεῖα διαφερόντως· ταῦτα δὲ ἦν, συῶν μὲν τῶν ἀρτιτόκων προλέγειν ὅσοι τε ἔσονται εὐτραφεῖς, καὶ σωμάτων μεγέθους οὐκ ἀμοιρήσουσι, καὶ ὅσοι τοῖς ἐναντίοις περισχεθήσονται· καὶ ἵππων μὲν ἐγγὺς ἑστάναι τῶν λακτιζόντων εἰδέναι, ὄνους τε τοὺς λακτίζοντας ὡς πορρωτάτω ἐκτρέπεσθαι ἀφρούς· ἡμιόνων τε κριτὴς ἄριστος ἦν, καὶ τούτων ὅσοι μὲν πρὸς φόρτον ἐπιτήδειοί εἰσι διακρῖναι, ὅσοι δὲ τοὺς ἐπιβάτας ἀφόρως φέρειν δύνανται, καὶ μὴ τινι

A Theodosio: quos omnes in lembum impositos, in Protam insulam avexerunt. ibi omnes castrati sunt, & Theodosius vita defunctus una cum patre est sepultus.

MICHAELI BALBI Imp.

At Michaelus Papiæ custodia liberatus, ita ut pedes adhuc in ferreis habebat compedibus inclusos, (earum enim clavas in sinu Leonis asservabantur) Imperatorio solio consedit, atque ab omnibus qui tum in Palatio aderant Imperator salutatus atque adoratus. Sub meridiem vero fama jam undiquaque dissipata, malleo per vim diffisis compedibus, neque manibus ablutis, neque Dei metu in animum suum inducto, neque ulla alia re quam decebat fieri peracta, ad magnum sanctæ Sapientiæ templum prodiit, cupiens manu patriarchæ coronari, & ab universo populo Imperator salutari, solis fidens B conjurationis sociis, & Leonis percussoribus. Utrimque hic miretur aliquis perversitatem: Leonis, quod adeo nullum habuit sui defensorem de tot tantisque assentatoribus, qui tum omnes reptantium bestiarum in morem in foramina sa sua abdiderant: Michaeli vero impudentiam, qui in ædem intraret non ut homicida aliquis aut carnifex sanguine pollutis manibus, sed veluti victor, ac qui palmam meruisset, eo facinore superbiens: cum quidem civilem sanguinem non quovis loco fudisset, sed ad sacram aram, ubi quotidie Dominicus sanguis pro peccatis nostris expiandis fun- C ditur.

Edit. Parif. pag. 496.

Fuit hic Michaelus Amorii natus, superioris Phrygiæ urbe: in qua ab antiquis temporibus Judæorum, Athinganorum, aliorumque impiorum multitudo habitabat: & quædam ibi hæresis ex illorum diuturna atque continenti inter se conflata consuetudine enata erat, nova prorsus, & inusitatis constans opinionibus: a qua & ipse erat Imperator, traditæ a majoribus superstitioni inhærens. Ea hæresis suos ad divinum ac salutare baptismi lavacrum admittit quidem: in reliquis autem omnibus, dempta circumcisione, Mosaicam legem tenet. Erat Michaeli præceptor, qui eum iis sacris initiaverat, & quasi præfectus, Ebræus quidam, (sive is fœmina potius Ebraica fuit) quem D domi fovebat, ab eoque non ad religionem modo, sed & ad rem domesticam pertinentibus rebus instituebatur. Ab eo præoccupatus nihil integrum servaverat: sed erat pravæ religionis in eo quasi colluvio quædam, cum & Christianæ fidei decreta adulteraret, Judaicam religionem spuriis opinionibus pollueret. Fuitque omnino, quod ad pietatis professionem attinet, talis in eo varietas & confusio, qualis fertur Libycarum esse bestiarum natura, quæ ex diversis animalibus ob aquæ defectum congressis nascuntur. Is ergo potitus Imperio, nulla re alia quam diademate & purpura sa ostentavit, omni doctrina & E disciplina ignominiosa repudiata: quod inde sua everti, & se melius aliquid doceri posse metueret. Sua vero maximi ducebat, quam quæ erant: prædicere porcorum recens natorum qui præclare adulturi essent, aut contra: posse equis calcitrantibus prope assistere: asinos calcitrantes arta quam longissime vitata: de malis optime judicare, & discernere qui oneribus, aut qui sessori commodissime ferendo apti forent, ut nul-

Athingani, & aces.

lo pavore consternati eum excuterent: equos solo intuitu dignoscere, qui ad cursum robusti & celeres, vel bellica fortitudine nobiles essent futuri: item de ovium & boum fœcunditate, ac lactis abundantia & de recenti fœtu judicare, cujus quivis matris esset. Hæc ejus fuerunt prima ætate studia, quibus & postremis suis sese jactavit temporibus. Cum autem paupere vita toleranda adolevisset, omni conatu nixus est ea sese liberare: & aliquando suum tribunum adiit, balba (ut erat) voce eum idcirco compellans. Ibi Athinganus quidam notus tribuno affirmavit, paulo post hunc Michaelum & quemdam alium illustrem fore, ac Imperio ipso Romanorum potiturum. Ad quam prædictionem tribunus animo ita incaluit, ut qui futurum jam quasi in speculo ante oculos cerneret: & occasionem nequaquam repudiandam ratus, quam non facile rursus esset consecuturus, evestigio aliis omnibus, qui & generis splendore & dignitatibus florebant postpositis, hos viros convivio adhibuit, ac vigente compotatione filias adducens, iis in matrimonium despondit: ad novam quidem & inopinatam rem principio stupentes, adsentientes tamen, & paciscentes nuptias, ut qui non hominis, sed Dei hoc esse opus putarent. Enimvero Michaelus Athingani istius vocem ita auribus hausit, ut qui eam divinæ prædictionis loco reputaret. Altero deinde omine confirmatus, monachi nempe apud Philomelium vaticinio, quod supra retulimus, eo audacius ac ferocius cædem Leoni molitus est. Male se gesserat adversus primum suum benefactorem Bardanium: pejus se gessit adversus secundum, Leonem inquam, qui etiam filium Michaeli ex sacro lavacro susceperat. Quamvis autem Leonem atrocissima nece sustulit, portionem tamen quamdam ad vitæ sustentationem filiis ejus & uxori ex publicatis ipsius bonis atque possessionibus decidit, pueros quoque de suis aliquot eis donans, quorum uterentur ministerio. Uxorem namque Leonis in monasterium quod Dominorum dicitur inclusit, filios mares in Protæ insula. qui cum ibi castrarentur, Theodosius in fata concessit. Constantinus autem, qui alio nomine Basilius dicitur, vocis usu ab exectione virilium privatus, ejus restitutionem cum Deum flagitavit, tum Gregorium theologiæ nomine illustrem, cujus ibi forte quædam erat statua. Exaudiit eum sanctus ille, visaque est ei imago sacra, mane jubens ceram quam porrigebat legere. ac Basilius fidem dicto habens, ingressus fanum, clara purissimaque voce recitavit hæc: Rursum Jesus meus. Voce itaque recepta, traditam a patre sibi impietatem abominatus, gratum se erga sacras imagines præbuit. Verum hæc aliquanto post evenerunt. Cæterum ad Michaelum Imperio ita potitum, resque suo arbitratu constituentem, Nicephorus nobilis patriarcha epistolam mittit, petens ea sacrarum imaginum instaurationem, & pietatis revocationem. Respondet Michaelus, se neque ullum decretorum de Fide convellere statuisse, neque etiam quic-

Edit. Paris. pag. 488.

Imperium ei prædictum.

pag. 498. Vox amissa & miraculo recepta.

Michaelus religionis hostis.

A πτοίᾳ περιδεεῖς γινόμενοι ἐκτραχηλίζουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππους ὀφθαλμῶν μόνον κενῶν ἐπιβολαῖς, ὅσοι τε πρὸς δρόμον εὔτονοι καὶ ταχεῖς, καὶ ὅσοι πρὸς πόλεμον τὸ καρτερικὸν διασώζουσι· προβάτων τε καὶ βοῶν εὐτοκίας, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ὅσαι δαψίλειαν ἐκ φύσεως ἔλαχον· τῶν τε ἀρτιγενῶν γεννημάτων εἰδέναι διακρίνειν, ποῖον ποίας ἐστὶ μητρός. καὶ ταῦτα μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας, εἰπεῖν δὲ καὶ τῆς τελευταίας. ταῦτα δὲ τὰ μαθήματα καὶ σεμνολογήματα. ὡς δὲ ἤκμαζεν ἤδη, τὸν πένητα βίον διαθλῶν καὶ καρτερῶν, ἐσπούδαζε τοῦτον πάσῃ ἀποσείσασθαι μηχανῇ· καί ποτε τῷ ἑαυτοῦ παραστὰς στρατηγῷ, ἑαυτὸν ὑπέφαινε τῇ τῆς γλώττης τραυλότητι τὸν ἄρχοντα ἐκκαλούμενος. τῶν δὲ Ἀθιγγάνων τις, γνωστὸς ὑπάρχων τῷ στρατηγῷ, αὐτόν τε τοῦτον τὸν Μιχαὴλ B καί τινα ἕτερον περιβοήτους ἔσεσθαι μετ' οὐ πολὺ διηγόρευε, καὶ βασιλείας αὐτῆς ἐπιτυχεῖν οὐκ ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ. τούτοις ὁ στρατηγὸς τὴν ψυχὴν ἐκθερμανθεὶς, καὶ τὸ μέλλον ὥσπερ ἐνοπτριζόμενος, οὐκ ἔγνω βραδυτῆτι παρώσασθαι τὸν καιρὸν, οὐ πάλιν τυχεῖν οὐ ῥᾳδίως. τράπεζαν οὖν παραχρῆμα, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας καταλιπὼν, τοὺς καὶ γένει καὶ ἀξιώμασι διαφανεστέρους, τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς ἑστίασιν συγκαλεῖ, καὶ τοῦ πότου ἀκμάζοντος τὰς θυγατέρας ἄγων, ἐδίδου τοῖς ξένοις ὁ στρατηγὸς, καὶ νυμφίους ἔχειν καθωμολόγει, τῷ ξένῳ μὲν καὶ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐν ἐκστάσει πρότερον γενομένους, ἀποδεχομένους δὲ ὅμως, καὶ συγκατατιθεμένους, καὶ Θεοῦ ἔργον τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἀνθρώπου ὁμολογοῦντας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράττετο οὕτω. τὴν δὲ τοῦ ῥηθέντος Ἀθιγγάνου φωνὴν, ὥς τινα θείαν πρόρρησιν ἐνη- C χηθεὶς ὁ Μιχαὴλ, δεύτερον δ' οἰωνὸν εἰληφὼς, καὶ τὴν κατὰ τὸ Φιλομήλιον τοῦ μοναχοῦ προαγόρευσιν, ὡς ἤδη φθάσαντες εἰρήκαμεν, τῷ τοῦ Λέοντος φόνῳ ἰταμώτερον ἐπέθετο, καὶ θρασύτερον. κακὸς μὲν περὶ τὸν πρῶτον εὐεργέτην φανεὶς, ἐκεῖνον δὴ τὸν εἰρημένον Βαρδάνιον· κακίων δὲ περὶ τὸν δεύτερον, φημὶ δὲ τὸν Λέοντα, ὃς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος υἱοθετησάμενος ἦν. ὅμως δὲ καὶ τὸν Λέοντα οἰκτίστῳ θανάτῳ καταργασάμενος, ἀπόμοιράν τινα χορηγίας τοῖς τοῦ Λέοντος ἐναποτάττει παισὶ, καὶ τῇ τούτων μητρὶ, ἐκ τῶν δημευθέντων χρημάτων αὐτοῦ καὶ κτημάτων, καὶ τινὰς τῶν ἑαυτοῦ παίδων πρὸς ὑπηρεσίαν αὐτοῖς δωρησάμενος. καὶ τὴν μὲν τοῦ Λέοντος γαμετὴν εἰς τὴν οὕτω λεγομένην τῶν Δεσποτῶν μονὴν ἐνασφαλίζει, κελεύσας τοὺς ἄρρενας δὲ D τῶν παίδων, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ, ὡς εἴρηται. ὧν κατ' αὐτὴν ἐκτομισθέντων, Θεοδόσιος μὲν ἀπεβίω. Κωνσταντῖνος δ' ὁ μετονομασθεὶς Βασίλειος, ἀφωνίᾳ συσχεθεὶς μετὰ τὸν εὐνουχισμὸν, ἐδεῖτο μὲν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἑαυτοῦ λυθῆναι φωνήν. ἐδεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἐν θεολογίᾳ περιωνύμου Γρηγορίου, ἐκεῖσέ πῃ ἀνεστηλωμένου τυγχάνοντος. ὑπήκουσεν οὖν τῆς αὐτοῦ δεήσεως ὁ ἅγιος, καὶ ὠράθη τῷ Κωνσταντίνῳ φάσκων ὁ θεῖος τύπος, κατὰ τὸν ὄρθρον τουτονὶ τὸν κηρὸν λαβὼν ἀνάγνωθι. ὁ δὲ πιστεύσας τοῖς λεγομένοις, εἰσελθὼν ἀνέγνω λαμπρᾷ καὶ καθαρωτάτῃ φωνῇ τὸ, Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. τῆς φωνῆς δὲ λυθείσης αὐτοῦ, τὴν ὅτι πατροπαράδοτον ἐβδελύξατο ἄνοιαν, καὶ περὶ τὰς θείας εἰκόνας τὴν εὐγνωμοσύνην μετέθετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. ἤδη δὲ τὴν αὐτοκράτορα τοῦ Μιχαὴλ ἐ- E πανῃρημένου ἀρχὴν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ὡς ἐβούλετο διοικοῦντος, ἐπιστολὴν ὁ ἀοίδιμος Νικηφόρος ὁ πατριάρχης ἐκπέμπει, παρακαλῶν ἀπολαβεῖν τὸν ἀσπασμὸν τὰς θείας εἰκόνας, καὶ ἀνάκλησιν γενέσθαι τῆς εὐσεβείας. ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ ἀπεκρίνατο, μήτε τι κακουργήσαι ἐλθεῖν τῶν περὶ πίστεως ἐκτεθει-

μένων, μήτε μὴν τῶν ἤδη παραδοθέντων καὶ ἀνομολογηθέντων καταδρομήν τινα ἐργάζεσθαι καὶ ἀνθαίρεσιν. ἕκαστος δεῖν (φησὶ) τὸ δοκοῦν αὐτῷ ποιείτω καὶ ἐφετόν, ἀπαθὴς πόνων καὶ ἄγευστος λύπης διατελῶν. πλὴν οὐ μέχρι τέλους ταύτην ἐτήρησε τὴν προαίρεσιν, ὁ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀληθὴς Χριστιανὸς γεγονώς. ἀλλ' ὅσον τὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐκρατύνετο, τοσοῦτον κακοδαίμονι φύσει καὶ ὠμοτάτῃ τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀνερρίπιζε πόλεμον, νῦν μὲν τοὺς μοναχοὺς διαπτύων, καὶ παντοίοις περιβάλλων δεινοῖς, καὶ ποιναῖς ἐξευρίσκων ποινάς. νῦν δὲ τοὺς ἄλλως πιστοὺς ἐγκλείων φρουραῖς, καὶ ὑπερορίους τιθείς. ἐντεῦθεν καὶ Μεθόδιον, τὸν μετὰ βραχὺ πατριαρχικοῦ θρόνου ἀξιωθέντα, καὶ Εὐθύμιον τὸν τηνικαῦτα τῶν Σάρδεων προεδρεύοντα, τῷ αὐτοῦ θελήματι μὴ ὑπείκοντας, μηδὲ τὴν τῶν θείων εἰκόνων ἐξαρνουμένους τιμήν, τῆς πόλεως ἐξωθεῖ. καὶ τὸν μὲν θεῖον Μεθόδιον φυλακῇ παραδίδωσι κατὰ τὴν νῆσον τοῦ Ἀκρίτου. τὸν δὲ μακαρίτην Εὐθύμιον, διὰ Θεοφίλου τοῦ οἰκείου υἱοῦ θανάτῳ παραδίδωσι, βουνεύροις τυπτόμενον ἀφειδῶς. ὅσον δὲ τὴν Χριστοῦ κληρονομίαν ἐπίεζε, τοσοῦτον τοὺς Ἰουδαίους ἀνέτους φόρων καὶ ἐλευθέρους ἐτίθει, ἀγαπωμένους καὶ στεργομένους αὐτῷ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφερόντως. προεβάλλετο δ' ὥσπερ τι προκέντημα καὶ ἀρχέτυπον τοῦ οἰκείου βίου πρὸς μίμησιν, τὸν τοῦ Κοπρωνύμου βίον, καὶ τοῦτον μιμεῖσθαι εἰς ἄκρον ἐσπούδαζε. διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἔφθασε τῆς ἀσεβείας, ἄρτι μὲν σάββατον νηστεύειν νομοθετῶν, ἄρτι δὲ κατὰ τῶν θείων προφητῶν τὴν γλῶτταν ἐξακονῶν, ἄρτι δὲ τὴν μέλλουσαν ἀνάστασιν ἀθετῶν, καὶ τὰ ἐκεῖθεν ἐπηγγελμένα ἀγαθὰ διασύρων, διάβολόν τε μὴ εἶναι ὅλως ἰσχυριζόμενος, ἅτε μηδ' ὑπὸ Μωσέως τούτου παραδεδομένου. πορνείαν δὲ κατησπάζετο, καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι δεῖν ὀμνύναι Θεὸν ἐνομοθέτει, καὶ τὸν Ἰούδαν ἀκολάστῳ γλώττῃ τέτακτο μετὰ τῶν σωζομένων. τὴν ἑορτὴν τοῦ σωτηρίου πάσχα κακῶς καὶ παρὰ καιρὸν χλευάζων τιμᾶσθαι, καὶ ὡς Ἑλληνικὴν τάχα παίδευσιν διαπτύων τὴν ἡμετέραν καὶ θείαν παίδευσιν, τοσοῦτον ἀποστρεφόμενος, ὡς μηδὲ τοὺς νέους παιδοτριβεῖσθαί τινι συγχωρεῖν, ἵνα μήτε τῇ αὐτοῦ ἀλογίᾳ ἀντιστῆναί τις ἔχῃ ποτέ, καὶ διελέγξαι· μήτε πάλιν τῷ τάχει τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῇ τῆς γλώττης ῥύμῃ φερόμενος διὰ τῆς παιδεύσεως, τὰ δευτερεῖα τοῦτον φέρειν καταναγκάσειεν. τοσοῦτον γὰρ ἤργει πρὸς τὴν μάθησιν τῶν γραμμάτων ἐκεῖνος, καὶ τὴν τῶν συλλαβῶν ἀνάγνωσιν, ὡς ῥᾷον ἄν τις διελθεῖν βιβλίον, ἢ αὐτὸς τῇ βραδυτῆτι τοῦ νοῦ τὰ τοῦ οἰκείου στοιχεῖα ὀνόματος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν παρείσθω, ὡς καὶ ἄλλοις ἱκανῶς ἐστηλιτευμένα· ἡ δ' ἱστορία ἐχέσθω τῶν ἑφεξῆς. Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τοῦτον ὁ ἐμφύλιος πόλεμος ἀρχὴν εἰληφὼς ἐξ ἀνατολῆς, παντοίων ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην κακῶν, φθόρον δὲ πολὺν τῶν ἀνθρώπων, καὶ παρὰ τοῦτο ὀλιγανδρίαν εἰργάσατο. Θωμᾶς ἦν τῆς ἀποστάσεως ἔξαρχος, περὶ οὗ διττοὶ φέρονται λόγοι. ὧν ὁ μὲν εἷς ὁρμᾶσθαι τοῦτον φησὶν ἐξ ἀσήμων γονέων, καὶ πενιχρῶν, καὶ τὸ γένος βαρβάρων· ἐπὶ πολὺ δὲ πενίᾳ συζῆν, διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας τὰ πρὸς τὸ ζῆν ποριζόμενον. ἔστιν ὅτε δὲ καὶ θητεύοντα. εἶτα τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀπολιπόντα, καὶ πρὸς τὴν μεγαλόπολιν ταύτην πεφοιτηκότα, καὶ τινι τῶν συγκλητικῶν εἰς ὑπηρεσίαν προσληφθέντα, ἐς τοσοῦτον ἀκολασίας ἐληλακέναι, καὶ ὕβρεως, ὡς καὶ αὐτὴν κατατολμῆσαι τὴν δεσποτικὴν καθυβρίσαι εὐνήν. καὶ ἐπεὶ ἐφωράθη, μὴ οἷός τε ὢν τὰ ὀνείδη φέρειν, δεδοικὼς δὲ καὶ τὰς ἐπηρτημένας ποινὰς τοῖς τὰ τοιαῦτα τολμῶσι, φυγὰς πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς γίνεται. καὶ

A quam eorum quæ tradita jam & confessa haberentur damnaturum, vel mutaturum: quivis secure id sequeretur atque ageret, quod sibi probaretur atque liceret. Non tamen in hoc proposito perseveravit: quippe qui ne initio quidem verus fuerit Christianus. Sed quamdiu imperium tenuit, bellum Christianis & gentilibus eorum animo malo atque crudelissimo movit: 249 modo monachos despuens, eosque varie affligens, aliaque in eos super alia statuens supplicia, modo alios pios in carceres conjiciens, extorresve agens. Inter hos Methodium, qui non multo post ad solium patriarchæ evectus est: ac Euthymium, eo tempore Sardium præsulem: quod suæ voluntati non obsequerentur, neque sacris imaginibus deberi B honorem diffiterentur, urbe ejecit. Et Methodium quidem in insula Acritæ in custodiam dedit: beatum vero Euthymium opera filii ejus Theophili * flagris necavit. Quantum vero Christi patrimonio incommodi dabat, tantum tributi immunitatis & libertatis donationibus Judæos sublevabat, sibi supra omnes homines dilectos. Exempli loco quod imitaretur, ac pro stimulo quasi haberet, vitam Copronymi sibi proposuit, summoque eam studio æmulatus ad summum impietatis perrexit. Itaque modo sabbathi jejunium præcipere, modo linguam contra divinos vates acuere, modo futuram resurrectionem inficiari, & bona quæ ex ea nobis promittun- C tur deridere: modo diabolum ullum esse negare, quod nihil de eo Moses tradiderit. Idem & scortationes magni fecit, & de Deo qui supra omnia est jurando legem tulit, & inter beatos Judam effræni lingua numeravit. 250 Quin & Pascha male & intempestive a nobis festum celebrari dixit, & omnino nostram rerum sacrarum institutionem ut Græcanicam est detestatus. Literarum quoque adeo est aversatus, ut ne pueros quidem ea permiserit erudiri: ne vel væsaniæ ipsius coarguendæ atque refellendæ instrumenta alii inde pararent: vel disciplina adjuti, cum oculorum ac linguæ velocitate in legendo uterentur, ipsi palmam D ejus rei præriperent. Adeo enim in literis componendis tardus erat, & syllabis conficiendis, ut librum alius facilius perlegeret, quam ipse sui nominis elementa recenseret. Sed his omissis quæ in ejus opprobrium sunt ab aliis satis copiose exposita, historiam pertexamus, ac bellum civile narremus, quod eo tempore in Oriente exortum, omnis generis mala orbi terrarum intulit, magnaque mortalium internecione edita hominum penuriam effecit. Princeps ejus fuit Thomas, de quo duplex fertur sermo. Quidam hunc obscuris majoribus ortum, atque pauperibus ferunt, iisque barbaris: diuque in paupertate vixisse, victum labore manuum suarum parantem, nonnum- E quam etiam servilibus ministeriis. Deinde patria relicta eum Constantinopolin venisse, ibique famuli loco a quodam senatorii ordinis assumptum, eo libidinis ac fœditatis progressum, ut heri quoque lectum polluere ausus fuerit. qua re detecta, cum ignominiam non ferret, ac pœnas præterea talia fa-

Methodius. Euthymius.

* crudis bubulis nervis.

Edit. Paris. pag. 499.

Thomæ contra Michaelum bellum.

cinota aggressis constitutas metueret, ad Agarenos perfugisse: quibus cum se satis probasset, continentibusque actionibus per longum tempus fidem confirmasset (annos enim xxv apud eos exegit, sancta Christianorum ejurata religione, Moamedicam detestabilem impietatem amplexus) ab iis bellicæ cuidam phalangi præfectum, ac contra Chirstianos missum fuisse, pollicitum se Romanum imperium in illorum potestatem redacturum. Ac ne Romani fraudem struenti, ut alienigenæ & diversam religionem colenti fidem non haberent, Constantinum sese eum nominasse, Itenes filium quem ob ingenii morumque perversitatem & malitiam mater jampridem oculis imperioque orbaverat, morsque jam tum vivis exemerat. Hæc prior est & multis credita narratio. Alii hunc Thomam eum affirmant, qui quondam in familia Bardanii fuerit, ac de quo monachus Philomelii sit vaticinatus, & quem Leo Imperator Fœderatorum cohorti præposuerit: eum ergo Thomam, cum interfectum a Michaelo Leonem cognovisset, partim ut benefactorem ulcisceretur, partim ut suum animum exsatiaret (nam ab adolescentia usque ei cum Michaelo inimicitiæ intercesserant) simul & monachi istius de eo prædictionis metuentem exitum, arma contra Michaelum sumpsisse. Primo Orientales copias, apud quas degebat, concitavit: exercitumque minime imbellem aut exiguum, sed grandem fortemque collegit, omnibus qui quocumque modo arma ferre possent ad militiam vocatis. Horum alii vi coacti castra Thomæ sequebantur, alii benevolentia erga eum ducti, nonnulli spe prædæ, quidam etiam odio in Michaelum. is enim omnibus invisus erat ob morum perversitatem, & quod se ducem Athinganæ sectæ præbebat: nec non propter linguæ balbutiem & mollitiem. Nam Thomas tametsi alterum pedem habebat mutilum, ac genere barbarus erat: tamen ob canitiem venerabilis, aditu & in congressu facilis atque civilis, (quæ gratissima sunt militari multitudini) neque quoquam corporis fortitudine potior habebatur. Is ergo oriente occupato, publicorum tributorum exactoribus in suam redactis potestatem, animi magnitudine & rebus secundissimis usus, magnus de parvo, deque imbecillo potens factus est: alios favore sibi & persuadendo adjungens, quos rerum novarum & opum cupiditas ei conciliabat: alios vi subigens, quibus civilium bellorum mala exosa erant. Eo initio civilia bella erupere & quasi fluminis præcipites decursus ruentia, non aqua, sed sanguine terras inundaverunt. Tota Asia vastationibus ac deprædationibus misere affligebatur: urbibus aliis Thomæ se ob metum adjungentibus, aliis quod fidem Imperatori servarent direptis, atque in servitutem actis. Potitus est auctor rebellionis tota Asia: solis Opsicianis & Armeniacis demptis, quorum his Olbianus, illis Catacelas præfecti, ad extremum usque in fide Imperatoris perseveraverunt. ideoque Imperator referendæ gratiæ causa publicum vectigal, quod * Fumarium dicitur, & in ærarium Principis inferri solebat, iis dono dedit. Interim Agareni bello civili Romanorum cognito, gaudio exultare, eamque occa-

A τούτοις πίστιν ἱκανὴν δεδωκὼς ἔκ τε τῶν κατ' ἀλλήλους χρᾶσθαι πράξεσι, καὶ ἐκ τοῦ χρόνου βεβαιῶσαι τὰ ἔργα. (ἔτος γὰρ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν διελήλυθε τούτῳ ἐν τῇ πρὸς ἐκείνους διατριβῇ, καὶ ἐκ τοῦ τὴν ἱερὰν τῶν Χριστιανῶν ἀπομάξασθαι θρησκείαν, καὶ τῇ τοῦ ἐπαράτου προστεθῆναι Μωάμεδ) πολεμικῆς τινὸς φάλαγγος ἀποδείκνυται ἀρχηγός, καὶ κατὰ Χριστιανῶν ἐκπέμπεται, ὡς τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπὸ τὴν αὐτῶν θεῖναι χεῖρα καθυπισχνούμενος. καὶ ἵνα μή τινα ὡς ἀλλόφυλος καὶ ἀλλόπιστος ἐμποδισμὸν ἔχῃ ἀπιστούμενος ὑπὸ Ῥωμαίων, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν ἐπεφήμιζεν εἶναι, τὸν τῆς Εἰρήνης υἱόν, ὃν ἡ μήτηρ διὰ τὸ κακόνουν καὶ τὸ τοῦ τρόπου ὕπουλον καὶ κακόηθες πάλαι μετὰ τῆς βασιλείας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπεστέρησε, τηνικαῦτα δὲ καὶ τὸν βίον ἐτύγχανε καταστρέψας. καὶ ὁ μὲν πρῶτος καὶ πολὺς οὕτως ἔχειν περὶ τῆς τοι-
B αύτης ὑποθέσεως πιστεύεται λόγος· θάτερος δέ, τοῦτον εἶναί φασι τὸν Θωμᾶν, τὸν τῷ Βαρδάνῃ πάλαι συνόντα, περὶ οὗ καὶ ὁ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μοναχὸς τὴν πρόρρησιν ἀπεφοίβασε· παρὰ τοῦ βασιλέως δὲ Λέοντος ἀναχθέντα εἰς τὴν ἀρχήν, τοῦ τῶν φοιδεράτων τάγματος. ὃς ἐπεὶ μεμαθήκοι Λέοντα ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ ἀνῃρῆσθαι, ἐκδικῶν τάχα τὸν εὐεργέτην, ὁμοῦ δὲ καὶ θυμὸν ἴδιον ἐμπιπλὰς (ἐτύγχανε γάρ πως ἐξ ἡλικιωτῶν διαφερόμενος πρὸς Μιχαήλ) ἅμα δὲ καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μοναχοῦ προρρήσεις φοβούμενος, χεῖρα ἐναντίαν κινεῖ, τοῦ τῶν ἀνατολικῶν ἀρξάμενος θέματος, ἅπερ δὴ καὶ διέτριβε, δύναμιν οὐκ ἀγεννῆ τινὰ καὶ μικράν, ἀλλὰ βαρεῖαν καὶ ἀνδρώδη συνηθροικώς, πάντας τοὺς ὅπλον τὸ οἱονοῦν κινεῖν δυναμέ-
C νους ἕπεσθαι οἱ καταναγκάσας, ὃν μὲν βίᾳ ὃν δὲ φιλίᾳ τῇ πρὸς αὐτόν, ὃν δὲ καὶ ἐλπίδι διαρπαγῆς λαφύρων, ἂν δὲ καὶ τῷ πρὸς τὸν Μιχαὴλ μίσει (ἐτύγχανε γὰρ οὗτος ὑπὸ πάντων διὰ σκαιοτροπίαν μισούμενος, καὶ διὰ τὸ τῆς Ἀθιγγάνων θιασώτην εἶναι αἱρέσεως, καὶ διὰ τὴν τῆς γλώττης τραυλότητα, καὶ δι' ἀναιδείαν καὶ μαλακίαν) συμπεισθέντων αὐτῷ συστρατεύεσθαι. ὁ Θωμᾶς γὰρ εἰ καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν εἶχε πεπηρωμένον, καὶ τὸ γένος βάρβαρος ἦν, ἀλλ' οὖν τῇ γε πολιᾷ αἰδέσιμος ἐτύγχανεν ὤν, καὶ τὸ εὐπροσήγορον καὶ ἀστεῖον εἶχεν, ἅπερ φιλεῖ ὁ στρατιώτης λαός, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν κατὰ γενναιότητα σώματος οὔ τινος ἐφαίνετο δεύτερος. οὗτος τοίνυν ὁ Θωμᾶς πᾶσαν τὴν ἕω παραλαβών, καὶ τοὺς τῶν δημοσίων πράκτορας φόρων ὑφ' ἑαυτὸν ποιησάμενος, καὶ μεγαλοφροσύνῃ καὶ ἐπιδόσει ἄκρᾳ χρησάμενος, πολὺς ἐκ μικροῦ γέγονε, καὶ ἐξ ἀσθενοῦς ἰσχυρός· τοὺς μὲν γὰρ
D ἦγε πειθοῖ καὶ φιλίᾳ, ὁπόσοις ὁ τῶν καινῶν πραγμάτων καὶ τοῦ φιλοπλουτεῖν ἔρως ἦν· τοὺς δὲ ἀνάγκῃ καὶ βίᾳ ὑπήγετο, ὅσοις δὴ τὰ τῆς ἐμφυλίου στάσεως * ἐμισεῖτο. ἐντεῦθεν οἱ ἐμφύλιοι ἀναρρηγνύμενοι πόλεμοι, καὶ οἷόν τινες ποταμοὶ καταρράκται φερόμενοι, οὐχ ὕδασιν, ἀλλ' αἵμασι τὴν γῆν κατέκλυζον. πᾶσα μὲν οὖν ἡ Ἀσία πορθουμένη καὶ ληϊζομένη, ἐδυσθανάτει, τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων τῶν μὲν προστιθεμένων τῷ Θωμᾷ διὰ τὸν φόβον, τῶν δ' ὅσαι τὰ πιστὰ τῷ κρατοῦντι ἐτήρουν ληϊλατουμένων καὶ ἀνδραποδιζομένων. καὶ τὰ μὲν τῆς Ἀσίας ἅπαντα ὑπήκοα γέγονε τῷ ἀποστάτῃ, ἐξῃρημένου τοῦ θέματος τοῦ Ὀψικίου. (τούτου γὰρ στρατηγῶν ὁ Κατάκυλας, διετήρησεν ἄχρι τέλους τῷ βασιλεῖ εὔνοιαν) ἔτι δὲ καὶ τοῦ τῶν Ἀρμενιακῶν,
E καὶ τούτου γὰρ στρατηγὸς ὢν ὁ Ὀλβιανὸς εὔνοιαν ἐτήρησε τῷ βασιλεῖ. οἷς τισιν ἀπονέμων ἀμοιβὰς ὁ βασιλεύς, τὸ εἰς τὸ βασιλικὸν ταμεῖον εἰσαγόμενον δημόσιον τέλος, ὃ καπνικὸν καλεῖν εἰώθασιν, ἐδωρήσατο. μανθάνουσι δὲ τοῖς Ἀγαρηνοῖς τὴν ἐμφύλιον στάσιν, καί-

851

Edit. Paris. pag. 500.

* v. Meurs.

Agarenorum incursiones, Thoma repressæ.

* κακοῦ Scyl.

A χαίρειν εἰπὼν, καὶ σαιρτᾶν. καιροῦ γὰρ λαβόμενοι, πάσας νήσους καὶ χώρας κατέτρεχον ἀδεῶς. δείσας οὖν ὁ Θωμᾶς, ὡς μὴ πτοηθέντες οἱ σὺν αὐτῷ στρατιῶται τὴν τῶν Ἀγαρηνῶν ἔφοδον, λείαν, ὡς εἴρηται, ποιουμένων πάντα τὰ ἐν ποσὶ, καὶ αἰχμαλωτιζόντων τὰ προστυχόντα, καταλιπόντες αὐτὸν οἰχήσονται· δέον ἔγνωκε τούτους ἀναχαιτίσαι τὴν αὐτῶν ὁρμὴν διʼ ἐπιφανείας αὐτοῦ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἑπομένων δυνάμεων ἐκπλῆξαί τε, καὶ πρὸς εἰρήνην αὐτοὺς ἐκκαλέσασθαι· ὃ καὶ συνέβη. ἄρτι γὰρ τοῖς Σαρακηνοῖς τὴν ἕω ληϊζομένοις, ἀφνίδιος ἐπιφανεὶς ἐξέπληξε, καὶ εἰς λόγους ἐλθὼν, ἐσπείσατο ὑπισχόμενος προδοῦναι τούτοις τὰ Ῥωμαίων ὅρια, καὶ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς ὑποχείριον θέσθαι ἀρχήν. ἀπαλλαγεὶς δὲ τοῦ ἀπὸ τούτων δέους, βασιλέα ἑαυτὸν ἀνεῖπε, καὶ διάδημα τῇ κεφαλῇ περιέθετο, καὶ αὐτοκράτωρ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀναγορεύεται παρὰ B τοῦ τηνικαῦτα τὴν ἐκεῖσε ποιμαίνοντος ἐκκλησίαν Ἰώβ. χεῖρα δὲ πολλὴν αὐτός τε συλλέγει, καὶ παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν λαμβάνει, οὐ μόνον δὲ τῶν προσοίκων ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ τῆς περαίας Αἰγυπτίων, Ἰνδῶν, Περσῶν, Ἀσσυρίων, Ἀρμενίων, Χαλδαίων, Ἰβήρων, Ζικχῶν καὶ Καβείρων. τούτοις ἅπασι κατοχυρωθεὶς, καὶ ἑαυτὸν περιφράξας, ἄριστον ἐνόμισεν εἶναι, καὶ βοηθὸν καὶ συνεργὸν τῆς ἀρχῆς προσλαβέσθαι, τὴν τε ἑαυτοῦ κλῆσιν ἀλλάξασθαι, καὶ υἱὸν εἰσποιήσασθαι. ἐκεῖθεν ὁρμηθεὶς, ἅπασαν ἐδῄου καὶ ἐπόρθει τὴν ἀνατολήν. ἃ δὴ ὁ βασιλεὺς ἀκηκοὼς, καὶ αὐτὸς πρὸς ἀντιπαράταξιν ηὐτρεπίσθη. καὶ στρατιὰν καὶ στρατηγὸν οὐκ ἀξιόμαχον πρὸς αὐτὸν ἀποστέλλει, ᾗ τινι συρραγεὶς ὁ Θωμᾶς, ἄρδην ἠφάνισε, μέρος μὲν τῆς δυνάμεως ἀνελὼν, C τὸ δʼ ἄλλο τρεψάμενος εἰς φυγήν. καὶ λοιπὸν ἀδείας τυχὼν, διετίθετο τὰ καθʼ ἑαυτὸν κραταιότερον, ναῦς ἐξαρτύων πολεμικὰς, καὶ ἑτέρας σιταγωγοὺς καὶ ἱππαγωγούς. γίνεται δὲ καὶ τοῦ βασιλικοῦ στόλου κύριος, καὶ πρὸς τὴν Λέσβον ἅπαν ἀθροίζει τὸ ναυτικόν. αὐτὸς δὲ ὀκτὼ μυριάδων ἄρχων στρατοῦ, ἐπὶ Ἄβυδον ἧκει, ὡς ἐκεῖθεν εἰς τὴν περαίαν διαβησόμενος, πάντα τὰ ἐν παρόδῳ καταδραμὼν, καὶ σποδὸν ποιήσας οὐ τὰ ταπεινὰ καὶ εὐχείρωτα καὶ εὐάλωτα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπικαιρότατα καὶ δυσάλωτα. ἦν δέ τι χωρίον ἐρυμνὸν, τὴν εἰς τὸν βασιλέα πίστιν τηροῦν, καὶ ἐπʼ αὐτῷ τὸν εἰσποιητὸν ἐκπέμπει υἱόν· ὁ δὲ θρασέως ἱππαζόμενος, καὶ ἀτάκτως, τῷ οἴεσθαι γυμνὸν ἀντιπάλων εἶναι τὸ χωρίον, λόχῳ δή τινι περιπίπτει τοῦ Ὀλ- D βιανοῦ· καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτμηθεὶς, ἔμαθε μὴ θρασύνεσθαι. τὴν μὲν κεφαλὴν τοῦ δειλαίου ἐκείνου ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ ὁ Ὀλβιανὸς, οὗτος δὲ πάλιν Θωμᾷ τῷ ἐκείνου πατρὶ μετὰ φρυάγματος βαίνοντι καὶ μεγαλαυχουμένῳ. ἥνπερ οὗτος δεξάμενος, καὶ κατὰ μηδὲν τοῦ φρονήματος ὑπενδοὺς, πρὸς τὴν Θρᾴκην ἀπὸ τοῦ χωρίου ὃ καλοῦσιν Ὁρκώσιον περαιοῦται, νύκτα καταστηρήσας συνοδικήν. ἔμελε δὲ περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ, καὶ τὴν ἐκείνου προλαβὼν περαίωσιν αὐτὸς, τάς τε πόλεις ἀνελάμβανε, καὶ τοὺς στρατιώτας ἐστήριξε, καὶ τὰ ἀσθενῆ τῶν χωρίων ὠχύρου· ἀφʼ ὧν μηδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης σπουδῆς ἀπώνατο, ἅμα τῇ ἐκείνου πρὸς τὴν πόλιν ὑποστροφῇ, καὶ τῇ τοῦ Θωμᾶ περαιώσει, πάντων τὴν ἐκείνου πίστιν ἀ- E παρνησαμένων, καὶ προσκεχωρηκότων τῷ ἀποστάτῃ, καὶ μετʼ αὐτοῦ στρατεύεσθαι κατὰ τῆς βασιλίδος προθυμουμένων. ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ τὸ ἐγχωροῦν στρατὸν ἀγηοχὼς, καὶ δύναμιν τῷ δοκεῖν ἀξιόλογον συστησάμενος, στρατηγούς τε ἐπιστήσας αὐτῇ τόν τε ῥηθέντα Κατάκαλαν καὶ τὸν Ὀλβιανὸν, ἐπαφίησι κατὰ τοῦ τυράννου. ἐπεμελεῖτο

A sionem suam facere; & omnes insulas, omnes regiones secure incursionibus infestare, obvia quæque deprædari & capere. Itaque metuens Thomas ne a suis metu impetus Agarenorum territis desereretur, reprimere eos, iisque cum tantis suis copiis superveniendo terrere, adque pacem componendam adigere intendit. Atque id consilium successit. Subito enim superveniens Agarenis orientem populantibus, eos terruit: habitoque colloquio pacem pepigit, pollicitus se fines Romanorum ipsis proditurum imperiumque Romanum ipsis subjecturum. Proinde metu Agarenorum liberatus, Imperatoris nomen sibi arrogavit, diadema suo capiti imposuit, estque Antiocheæ ab ejus temporis pastore ecclesiæ Antiochenæ Jobo Imperator declara- B tus. Manum porro militum validam cum ipse coegit, tum ab Agarenis accepit, non ex nostris modo vicinis collectam, sed etiam ex remotioribus, Ægyptiis, Indis, Persis, Assyriis, Armeniis, Chaldæis, Iberis, Zichis, Cabiris. His omnibus munitus atque stipatus, optimum factum existimavit, eum in filium adoptatum Imperii socium adjutoremque adsciscere, & nomen mutare. Inde profectus, totum ferebat agebatque Orientem. Imperator his cognitis, se quoque ad resistendum bello paravit, copiasque nequaquam certamini pares cum duce emisit: quas congressus prælio Thomas penitus dissipavit, parte occisa, parte C in fugam conjecta. Post hæc licentiam nactus, suas validius confirmavit, naves ad pugnam, aliasque frumento & equis vehendis aptas construens. Quin & Imperatoriam classem in suam potestatem redegit, omnesque naves ad Lesbum congregavit. Deinde cum octuaginta hominum millibus Abydum petiit, inde trajecturus: in itinere omnia populatus, inque cinerem redactis non humilibus modo & captu facilibus, sed & loco optimo sitis ac expugnatu difficillimis castris. Erat quoddam castellum munitum loci natura, quod Imperatori fidem servabat. Ad hoc capiendum adoptivus ille filius Thomæ a patre missus, dum audacius & nullo suorum instructo ordine equitat, D hostibus nudum castellum opinatus in insidias Olbiani delapsus, atroces temeritatis pœnas dedit. Nam caput ejus præsectum Olbianus ad Imperatorem, isque ad Thomam ferociter ac superbe invadentem misit. Thomas filii capite accepto, nihil de ferocia diminuens, a loco cui Horcosium (a juramentis, ut videtur) nomen est, in Thraciam trajicit, nocte ad hoc usus, qua luna ob suum cum sole coitum non lucet. Verum ea res Michaelo curæ fuerat: atque ejus adventum præveniret, urbes refecerat, milites confirmaverat, & loca infirmiora muniverat. quamquam nullum ejus diligentiæ fructum cepit. Simul enim atque ad urbem redit, & in Thraciam Thomas appu- E lit, universi ab Imperatore ad Thomam defecerunt, parati cum eo Constantinopolin oppugnatum proficisci. Imperator, quantum ejus fieri potuit, exercitum copiasque ut videbatur, non contemnendas conduxit: easque ducibus Catacela & Olbiano factis, tyranno obviam misit. Res quoque ma-

Edit. Paris. pag. 501.

252

Thomæ successus.

pag. 502.

timas summo conatu procuravit. Sed instar torrentis alto monte decurrentis irruens tyrannus Thomas, terra marique exercitus Imperatoris profligavit: tantumque ei terrorem incussit, ut is ferream catenam ab arce ad oppositum oppidulum extenderit, ut interiore hostem mari arceret. Vivebat tum Sciri, quæ una Cycladum insularum est, dux quidam, Leonis Imperatoris consobrinus: eo relegatus a Michaele, quod ei cædem Leonis sæpius libere in faciem exprobrasset. Hunc in societatem suam adscitum Thomas, duodecim millibus terrestrium copiarum præficit: classem quoque adornat, aliumque ei ducem præficit. utrumque ad tentandam Constantinopolin mittit quasi præcursores, ex re fore judicans, si urbs simul terra marique oppugnaretur. Cum & terrestres & navales copiæ simul ad Blachernensem portum pervenissent, perrupta ferrea ista catena, urbs undique oppugnari cœpta est. Supervenit paulo post etiam Thomas. quamvis autem urbem undique strenue oppugnaret, nihil tamen memorabile effectum est, iis qui intus erant fortiter propugnantibus, & machinas oppugnatorias repellentibus. Speraverat enim Thomas sibi, simulatque ad urbem accessisset, a civibus odio Michaeli portas reseratum iri; itaque & Gregorium

Byzantium frustra oppugnat Thomas.

253 præmiserat, uti retulimus, ipseque cum omnibus copiis & adoptitio filio suo Anastasio, qui recens vita monastica deserta ad prophanam descivcrat, subsecutus fuerat. Ut vero nihil expectationi ejus consentaneum evenit, sed contumeliis quoque est ab oppidanis affectus, ibi tum castra in loco qui Paulini dicitur, ubi mirificorum Anargyrorum templum est, admodum munit: misitque exercitum ad mare usque Euxinum, & ad Hierum, oppidula ad defectionem solicitans, ne quem a tergo hostem relinqueret. His ita constitutis, dum apparatui aliquot dies impendit, ex specula quadam videt Michaelum in tecto ædis Deiparæ Blachernensis signum belli defigere, indeque vires contra hostem deposcere atque expectare: filium autem ejus Theophilum tota urbis mœnia circumire cum patriarcha & sacro ordine, eosque secum circumferre lignum crucis, & intactæ Deiparæ vestem. Hoc spes ejus de somma rerum valde labefactavit, variisque distractus cogitationibus, & consilii incertus, tandem multitudini suorum confisus, pugna decernere statuit. Itaque postridie prima luce classicum canere jubet, suos castris educit, filio terrestris muri oppugnationem demandat: ipse cum majori copiarum parte validioribusque machinis & tormentis turres Blachernenses aggreditur, scalas muris altitudine æquales applicans, alibi testudines, alibi arietes adhibens, tormentisque saxa jactantibus undique utens: denique omni arte ac conatu nititur oppidanos perterrere, urbemque capere. reliquos etiam muros navalibus copiis cingit, igne & missilibus terrens. Neque tamen quidquam tanta vi atque apparatu consecutus est. Classem enim illico ventus adversus dissipavit, aliaque alio navigia disjecit, tempestate vehemen-

Edit. Parisf. pag. 503.

A δὲ καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν, ὡς ἄπιστον ἦν. ὥσπερ δέ τις χείμαρρος ἐξ ὑψηλῶν ὀρέων ὁ τύραννος ἐπελθών, τήν τε κατὰ χέρσον δύναμιν, καὶ τὴν κατὰ θάλασσαν διεσκέδασε. καὶ τοσαύτην ἐνέθηκε πτοίαν τῷ βασιλεῖ, ὡς καὶ σιδηρᾶν ἅλυσιν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὸ καταντικρὺ πολίχνιον ἀποτεῖναι, τὴν ἔσωθεν ἄβατον τηροῦσαν θάλασσαν. ἦν δέ τις στρατηγὸς ὑπερόριος ἐν Σκύρῳ τῇ νήσῳ (μία δὲ αὕτη τῶν Κυκλάδων) ἀδελφιδοῦς μὲν τυγχάνων Λέοντος τοῦ βασιλέως, τούτου δὲ ἀναιρεθέντος παρρησιασάμενος πολλάκις καὶ τὸν Μιχαὴλ ὀνειδίσας εἰς πρόσωπον διὰ τὸν φόνον, καὶ διὰ τοῦτο τῇ ὑπερορίᾳ κατακριθείς. τοῦτον προσεταιρισάμενος ὁ Θωμᾶς, στρατεύματος τινὸς κατὰ γῆν ὡσεὶ χιλιάδων δέκα ἀναδείκνυσι στρατηγόν. καὶ τὸν κατὰ θάλατταν δὲ στόλον ἐκτρεπισάμενος, B καὶ ἕτερον αὐτῷ ἐπιστήσας στρατηγόν, οἷόν τινας ὑποδρόμους ἐξέπεμψε κατὰ τῆς βασιλίδος, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης ὠφέλιμον εἶναι κρίνας ποιεῖσθαι τὰς προσβολάς. οὗ γενομένου, καὶ κατὰ ταυτὸ ἀναφανέντων τῶν τε ναυτικῶν καὶ πεζικῶν δυνάμεων ἐν τῷ πρὸς Βλαχέρναις κόλπῳ, ἀντισχεῖν ὅλως μὴ δυνηθείσης (ὡς εἴρηται) τῆς ἐκτεταμένης σιδηρᾶς ἁλύσεως, προσβολαὶ τοῖς τείχεσι πανταχόθεν ἐγένοντο. ἐπῆλθε δὲ μετ' ὀλίγον καὶ ὁ Θωμᾶς, καὶ ἐνεργὸς πάντοθεν ἐγίνετο ἡ πολιορκία. οὐδὲν δὲ ὅτι καὶ λόγου ἄξιον ἐπράττετο τῶν ἔνδον ἀνδρείως ἀμυνομένων, καὶ τὰς ἑλεπόλεις ἐκκρουομένων. ᾤετο μὲν γὰρ ὁ Θωμᾶς ἅμα τε ἐπιφανῆναι τῇ βασιλίδι, καὶ ἅμα τοὺς πολίτας ἀναπετάσαι αὐτῷ τὰς πύλας, διὰ τὸ πρὸς τὸν Μιχαὴλ μῖσος. καὶ διὰ τοῦτό γε τὸν Γρηγόριον, ὡς εἴπομεν, πρότερον ἔπεμψε, καὶ αὐτὸς πανσυδὶ, μετὰ καὶ τοῦ υἱο- C θετηθέντος αὐτῷ Ἀναστασίου, ἄρτι τὸν μοναχικὸν ἀρνησαμένου βίον, καὶ πρὸς τὸν κοσμικὸν ἀποκλίναντος, ἐπηκολούθησεν. ὡς δὲ οὐδὲν τῶν κατ' ἐλπίδας αὐτῷ ἀπήντησεν, ἀλλὰ καὶ ὕβρεσι μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἔνδον ἐπλύνετο, τότε μὲν παρεμβολὴν ἐν τοῖς Παυλίνου, ἔνθα τὸ τῶν θαυματουργῶν Ἀναργύρων τέμενος ἵδρυται, ὀχυρὰν ἐπήξατο. λαὸν δὲ πεπομφὼς ἄχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, καὶ τοῦ Ἱεροῦ, ἀπεπειρᾶτο τῶν πολιχνίων, εἴπως αὐτὰ προσαγάγοι, καὶ μή τινα κατὰ νώτου ἔχοι ἐχθρόν. ταῦτα δὲ καταστησάμενος, καὶ τινας ἡμέρας εἰς παρασκευὴν δοὺς ἑαυτῷ, ὡς ἔκ τινος ἀποπτίας κατεῖδε τὸν μὲν Μιχαὴλ τὸ πολεμικὸν σημεῖον ἐπὶ τοῦ στέγους τοῦ τῆς Θεοτόκου τοῦ ἐν Βλαχέρναις πεπηγότα ναοῦ, κἀκεῖθεν τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἰσχὺν ἐξαιτούμενόν τε καὶ προσλαμβάνοντα. τὸν υἱὸν δὲ αὐτοῦ D Θεόφιλον πάντα τὸν τῆς πόλεως περίβολον μετὰ τοῦ πατριάρχου, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν τάγματος περικυκλοῦντα, τό τε ζωοποιὸν τοῦ σταυροῦ ξύλον ἐπιφερόμενον, καὶ τὴν ἐσθῆτα τῆς παρθένου Θεοτόκου, εἰς πολλὴν τῶν πραγμάτων ἐνέπιπτε δυσελπιστίαν, καὶ παντοῖος ταῖς γνώμαις ἐγίνετο, οὐκ ἔχων, ὅ, τι καὶ πράξειεν. ἄλλως τε δὲ καὶ ὄχλῳ τοσούτῳ θαρρῶν, τὸ ὅλον διὰ μάχης κριθῆναι ἠπείγετο. ὅθεν τῇ ἑξῆς ἅμα φωτὶ σημάνας τὸ ἐνυάλιον, τοὺς ἄνδρας ἐξῆγε. καὶ τῷ μὲν υἱῷ τὸν κατὰ τὸ χερσαῖον τεῖχος ἐπέτρεψε πόλεμον, αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως ἔχων, καὶ τὰς καρτερὰς ἑλεπόλεις καὶ μηχανάς, κατὰ τοὺς τῶν Βλαχερνῶν πύργους ἐποιεῖτο τὴν προσβολήν. κλίμακάς τε προσφέρων τοῖς τείχεσιν ἀνα- E λόγους τῷ ὕψει, καὶ ἀλλαχοῦ μὲν χελώνας, ἀλλαχοῦ δὲ κριούς, τοξεύμασι δὲ καὶ πετροβόλοις πανταχόθεν χρώμενος, ἠπείγετο παντοῖος φαινόμενος καταπλῆξαι μὲν τοὺς πολίτας, κρατῆσαι δὲ τῆς πόλεως, περιστοιχίσας καὶ τὰ λοιπὰ τείχη τῇ ναυτικῇ δυνάμει, πυρί τε καὶ τοξεύμασιν ἐκφοβῶν. ἀλλ' οὐδὲν τῶν εἰς ὄνησιν φερόντων αὐτῷ ἡ τοσαύτη δύναμις καὶ φαντασία κατεπράξατο. τὸ μὲν γὰρ ναυτικὸν εὐθύς τις ἐπιπνεύ-

στας ἐναντίους ἀνέμους διέλυσέ τε, καὶ ἄλλην ἄλλῃ διασπαρῆναι ἐποίησε τῶν σκαφῶν, ἅτε καὶ χειμῶνος ἐξαισίου ὑπάρχοντος. κατὰ δὲ τὴν ἤπειρον γενναίως τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀγωνιζομένων, καὶ ἀχρείους αὐτοῦ ποιούντων τὰς μηχανὰς, διαπορηθεὶς τοῖς πᾶσιν ἀνέζευξε, καὶ ἡ πολιορκουμένη πόλις ἀνεθάρσησε, καὶ τοσοῦτον ἀνδρειοτέρων ἐπετίθετο τοῖς τοῦ ἀποστάτου, ὥστε καί τινας πυλίδας τῶν ἔνδον ἀνοιγνυούσας τῆς πόλεως ἐξιέναι, καὶ τοῖς πολεμίοις συμπλέκεσθαι. ἔγνω οὖν ὁ ἀποστάτης διὰ τὸ τῆς Θρᾴκης χειμέριον ἐπὶ παραχειμασίαν τραπῆναι, καὶ τὸν λαὸν σκεδάσαι ἐν ἀλεεινοτέροις χωρίοις. ὃ δὴ καὶ ποιήσας, ὡς ἤδη τὸ ἔαρ ἐπέλαμπεν, ἀμφοτέρωθεν αὖθις κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἔκρινε προσβάλλειν τῇ Κωνσταντινουπόλει. ἀλλ' ἤδη καὶ τὸν Μιχαὴλ οὐχ ὡς τὸ πρότερον, ἄρτι δὲ στρατιωτικήν τινα δύναμιν ἀξιόμαχον συλλεξάμενον, καὶ ἑτέραν κατὰ θάλασσαν ναυτικήν. κατ' ἐκεῖνο γοῦν πάλιν ᾔει τὸ μέρος ὁπλισάμενος, ὃ καὶ πρότερον, τὸν κόλπον τῶν Βλαχερνῶν, καὶ σύνθημα δοὺς τῷ πολεμικῷ, ἐνεργὸς ἦν τὰς μηχανὰς προσάγων, καὶ τὰ τείχη κατασείειν πειρώμενος. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, εἰς λόγους ὁ Μιχαὴλ ἦλθέ τισι τῶν στρατευομένων τοῦ ἀποστάτου, ἀμνηστίαν τῶν κακῶν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενος, καὶ καθυπισχνούμενος δώσειν ἀγαθὰ πολλὰ, εἰ μόνον δὴ μετατάξαιντο, καὶ αἵμασιν ἐμφυλίοις ἀπόσχοιντο χραίνεσθαι. ἐπέρανε δ' οὐδὲν, ἀλλὰ θαρραλεωτέρους, ὅτι δὴ καὶ παρακαλοῖντο, τοὺς ἀκούοντας ἐποίει, καὶ τῆς ἐκ τοῦ φόβου συστάσεως λελυμένους, καὶ βεβαιοτέρους τῷ ἀποστάτῃ εἰργάσατο. τῆς τοιαύτης δὲ πείρας ἀπογνοὺς, καὶ πολλὰ τοὺς σὺν αὐτῷ παρακαλέσας ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, καὶ μὴ προέσθαι, ἀλάστορι τυράννῳ τὴν ἐλευθερίαν, ἄφνω ἐκ πολλῶν πυλίδων ἐξελθὼν, ἀπροσδοκήτως ἐπιτίθεται τοῖς ἐναντίοις· καὶ τῷ παραδόξῳ καταπληξάμενος τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐτρέψατο, φθόρον ἱκανὸν ἐργασάμενος, καὶ νίκην λαμπρὰν ἐνεγκάμενος. καὶ τὰ ναυτικὰ δὲ κακῶς ἠνέχθη τῷ ἀποστάτῃ. ὡς γὰρ αἱ βασιλικαὶ τριήρεις ἀνήγοντο, καὶ ἤδη συμπλέκεσθαι ἔμελλον, δείματί τινι καὶ θορύβῳ περικτυπηθέντος τοῦ ἐναντίου στόλου, πρύμναν αἱ νῆες ἐκρούσαντο, καὶ πρὸς τὴν χέρσον κατήγοντο. καὶ οἱ μὲν τῶν ἀνδρῶν ηὐτομόλησαν εἰς βασιλέα, οἱ δὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον τὸ κατὰ γῆν ἀπεδίδρασκον· καὶ οὕτω μὲν ἀπονητὶ διελύθη τοῦ τυράννου τὸ ναυτικόν. ὅθεν καὶ Γρηγόριος, ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφιδοῦς Λέοντος, συνεωρακὼς εὐκαταφρόνητον ὄντα τὸν Θωμᾶν, ὑποτοπάζει δὲ καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου γενησόμενον ἐπὶ πλέον, διά τινος μοναχοῦ τῶν ἀπὸ τῆς μονῆς τῶν Στουδίου κοινολογησάμενος τῷ βασιλεῖ, μοῖράν τινα τοῦ ὑφ' ἑαυτὸν τάγματος εἰληφὼς, ῥῆξιν ἐποιεῖ, καὶ κατὰ νώτου γίνεται τῷ τυράννῳ, ὁμοῦ μὲν τοῦτον ἐκδειματῶν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν βασιλέα ἐξιλασκόμενος, ὁμοῦ δὲ καὶ γυναικὶ καὶ τέκνοις (ἔτυχον γὰρ καθειργμένοι, τούτου τῷ Θωμᾷ προσχωρήσαντος) σωτηρίαν πραγματευόμενος. ἀλλ' οὔπω ὁ βασιλεὺς ἔφθασε διακοῦσαι· καὶ ὁ Θωμᾶς, τὸ μὴ πολλὴν ἐξαίφνης τούτου γενέσθαι κατορρωδῶν, καὶ φόβον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ἐμποιῆσαι βουλόμενος, τὴν μὲν στρατοπεδείαν τῆς πόλεως οὐ μετακινεῖ, τὸ μὴ διωχθῆναι ἐξόπισθεν δεδοικώς. ὅσους δ' οὖν ἀξιομάχους εἶναι τῆς πρὸς τὸν Γρηγόριον συμπλοκῆς παραλαβὼν στρατιώτας, ἔξεισι πρὸς αὐτὸν, καὶ μάχῃ τρεψάμενος φεύγοντα καταλαβὼν ἀναιρεῖ. καὶ αὖθις διὰ τάχους πρὸς τὰς προσεδρευούσας τῇ πόλει δυνάμεις ἐπάνεισι, καὶ γράμμασιν ἐπιστέλλων ἁπανταχοῦ, ἐπεφήμιζεν ὡς εἴη νενικηκὼς, ὅπερ οὐκ ἦν, καὶ ὅπερ εἶχε κατὰ τὴν Ἑλλάδα ναυτικὸν ταχέως ἐκέλευσεν ἀναχθῆναι, ὡς αὖθις τῶν κατὰ θάλατταν ἀνθεξόμενος πραγμάτων, καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν διπλοῦν ταχέως ἀνάγεται, καὶ τῇ χειρὶ

A ti oborta: terra quoque oppidanis fortiter pugnantibus machinasque ei inutiles redigentibus. Itaque omni spe ad irritum recidente, receptui canit. Et qui in urbe erant, oppugnatione soluta animos receperunt: tantumque eis accessit fortitudinis, ut quibusdam etiam portulis apertis eruperint, manumque cum Thomæ militibus conseruerint. Ea eo statuit Thomas ex Thracia discedere, quod frigidior ea est per hyemem regio, exercitumque in hyberna per regiones calidiores dispergere. Quam sententiam executus, ineunte vere rursus terra marique Constantinopolin oppugnare intendit. Neque vero Michaelum, qualem antea, sed jam & terrestri collecto exercitu instructum,

B & nova classe invenit. Rursus ergo eamdem quam prius urbis partem aggreditur apud sinum Blachernensem, dataque irruendi tessera omni vi muros machinis adductis concutere tentat. Dum hæc geruntur, Michaelus cum quibusdam Thomæ militibus colloquendi opportunitatem nactus, oblivionem injuriarum multaque beneficia promittit, si ad se transirent, sanguinisque civilis pollutione abstinerent. Verum hoc frustra fuit, ferocioribus etiam illa petitione factis illis: & quod metu hostium liberati essent, Thomæ eo fidelioribus. hoc itaque desperato conatu Michaelus, multis verbis suos cohortatur, ut se fortiter gerant, neque scelerato tyranno libertatem pro-

C dant: Iam subito multis portis effundens suos, hostem nihil tale expectantem adoritur, subitoque impetu perterritum magna clade afficit, adversosque fundit, ac victoriam præclaram reportat. Sed & classis Thomæ infortunium habuit. Cum enim Imperatoriæ triremes proveherentur, jamque pugnæ conferendæ tempus esset, hostium naves metu quodam & tumultu consternatæ, retro ad terram profugerunt. classiarii pars ad Imperatorem abierunt, pars terra in sua castra profugerunt. sic absque labore classis Thomæ distributa est. Id videns Gregorius Leonis consobrinus, Thomamque intelligens exiguæ auctoritatis esse, suspicansque paulo post plus etiam ei existimationis decessurum, re opera cujusdam monachi de collegio Stu-

D dii cum Imperatore communicata, cum parte sui exercitus à reliquis se avellit, ita ut eum jam Thomas a tergo haberet. hoc & hominis perterrendi, & Imperatoris placandi, & uxorem liberosque (nam a Michaelo captivi detinebantur, ex quo iste ad Thomam desciverat) servandi studio faciebat. Sed neque res adhuc erat Imperatori audita: & Thomas metuens ne subito magna fieret Gregorii auctoritas, simulque ut suis metum injiceret, castra ab urbe non dimovit, veritus ne hostis se a tergo sequeretur: milites quantos ad debellandum Gregorium suffecturos judicabat, assumens in hunc duxit, prælioque

E fusum & in fuga comprehensum necavit. Inde celeriter ad relictos ad obsidendam urbem exercitus reversus, litteras in omnes partes dimittit, quibus falso jactabat se victoria potitum fuisse: classemque quæ apud Græciam erat, statim ad se vocat, veluti rem mari continuo gesturus. Atque hæc quidem, quod rectum cursum

Edit. Paris. pag. 504.

Thomas vincitur.

Gregorius proditor perit.

tennisset, absque mora ad locum qui Beridi dicitur appulit. constabat navibus pugnæ frumentoque vehendo aptis CCCL. At Imperatoriæ classis præfecti cognito hujus adventu, noctu hostiles naves in statione adorti, subito impetu classiariis perterritis, multas cum ipsis vectoribus ceperunt, quasdam artificioso igni combusserunt: paucis admodum periculo ereptis, quæ celeri fuga ad portum Blachernensem avectæ, ibi se cum terrestribus copiis conjunxerunt. Hoc modo res mari gesta. At terra continenter levia prælia fiebant, modo Michaelo, modo filio ejus Theophilo cum Catacela & Olbiano adversus hostem suos educente. Horum præliorum varia fuit in utramque partem fortuna. Justa autem pugna decertatum nomquam est: quod Imperator cum hoste, cujus multo erant numerosiores copiæ, congredi acie non audebat. Hoc rerum statu Mortagon Bulgarorum rex fama (quæ totum orbem terrarum pervaserat, Romanorum Imperatorem muris inclusum obsideri) excitus, clam ad Michaelum mittit, atque ultro pollicetur se auxilium suppetiasque missurum. Imperator, sive quod revera civiles miseraretur multitudines, sive pecuniæ parcens (neque enim eo alius Imperator sordidior fuit) laudata Bulgari voluntate, subsidium recusavit. Sed Mortagon, ut qui alioqui bellis, prædisque per se partis gauderet, & fœdus tricennale cum Leone Armenio pactum confirmare cuperet, nihilominus contra Thomam expeditionem suscepit: cumque in fines Romanorum pervenisset, ad locum cui Cedoctus nomen, castra posuit. Ibi Thomas, quem Bulgarorum adventus minime fefellerat, graviter, ut par erat, animo perturbatus, ut se ex obsidione colligit, arma suos sumere jubet. Cumque videret se imbecillum, vincique facilem fore, siquidem in duas partes suas copias diduxisset (nam & ad Constantinopolin oppugnandam non nisi numerosissimis & magnæ virtutis exercitus requirebatur, eo magis, quod jam Imperator haud contemnendum, & qui in faciem hosti resistere posset, exercitum paraverat: & contra Bulgarorum copias non nisi magno validoque cum exercitu pugnari poterat) potius existimat ab urbe in Bulgaros ducere quibus se parem esse putabat. itaque apud Cedoctum iis instructa acie, cum iis congreditur. Verum eo in prælio magna cum suorum strage superatur: iis qui fuga salutem paraverant in locum quemdam accessus habentem difficiles congregatis, & quid futurum esset speculantibus. Bulgarus captivis & spoliis amplissimis abductis domum redit, elatus superbiensque victoria. Sed classis, quam ad obsidionem reliquerat Thomas, suorum audita clade, tota ad Imperatorem defecit. At Thomam dæmones puto, quos belli istius socios habebat, & regni quod adhuc somniabat potiundi cupiditas, eo vecordiæ adegerunt, ut undique attritus, deque amplissimis rebus in angustias compulsus, tamen ab obsidione non desisteret. Tandem frustra se laborare sentiens, in campum quemdam cui Diabasis nomen, omnes suas copias tra-

Edit. Paris. pag. 505.

Bulgari Romano Imperatori subveniunt.

Thomam Bulgari vincunt. *pag. 506.*

A προσορμίζεται τῷ Βηρίδι, ἐκ ν΄. καὶ τ΄. συνεστάμενον πλοίων πολεμικῶν τε καὶ σιταγωγῶν. οἱ δὲ τοῦ βασιλικοῦ στόλου κατάρχοντες τὴν τούτων ἐπεγνωκότες ἔλευσιν νυκτὸς ἐπιτίθενται ναυμαχοῦσι τοῖς ἐναντίοις. καὶ τῷ αἰφνιδίῳ καταπληξάμενοι, πολλὰς μὲν αὐτάνδρους εἷλον τῶν νεῶν, τινὰς δὲ καὶ τῷ σκευαστῷ πυρπολοῦσι πυρὶ, ὀλίγων παντελῶς ἔξω γενομένων τοῦ πάθους, καὶ πρὸς τὸν κόλπον τῶν Βλαχερνῶν καταίρειν ἐπειγομένων, ὡς ἂν εἶεν ἑνούμεναι τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ· ὃ δὴ καὶ γέγονε. καὶ τὰ μὲν κατὰ θάλασσαν τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. κατὰ γῆν δὲ ἀκροβολισμῶν συνεχῶν γινομένων, νῦν μὲν τοῦ Μιχαὴλ, νῦν δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου ἐπεξιόντος τοῖς ἀποστάταις μετὰ τοῦ Ὀλβιανοῦ καὶ τοῦ Κατακαλᾶ, ποτὲ μὲν τὰ τοῦ βασιλέως ἐπικρατέστερα ἦν, ποτὲ δὲ τὰ τοῦ ἀποστάτου. οὐ μὴν
B ἀγῶνές τινες λαμπροὶ καὶ νικητικοὶ ἐκ παρατάξεως συνέστησαν, ἅτε δὴ πολλῷ τοῦ βασιλέως ἐλαττουμένου τῷ πλήθει, καὶ μὴ πρὸς τὴν τοῦ τυράννου δύναμιν ἀντιπαρατάττεσθαι δυναμένου. ἐν τούτοις ὄντων αὐτῶν, Μορτάγων ὁ τῶν Βουλγάρων βασιλεὺς (καὶ γὰρ ἔφθασεν ἡ φήμη πληρῶσαι τὴν οἰκουμένην, ὡς ὁ βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων τειχήρης ἐστὶ συγκλεισθεὶς, καὶ πολιορκεῖται) λάθρα τινὰ πεπομφὼς, ὡς αὐτὸν ἐξαποστεῖλαι βοήθειαν αὐτομάτῳ ἐπηγγέλλετο γνώμῃ καὶ συμμαχίαν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, εἴτε τῇ ἀληθείᾳ τὸ τῶν ὁμοφύλων οἰκτείρων πλῆθος, εἴτε καὶ χρημάτων φειδόμενος (ἐτύγχανε γὰρ τῶν πώποτε βασιλέων σμικρολογώτατος) τὴν μὲν γνώμην τοῦ Βουλγάρου ἀξίαν ἀποδοχῆς, τὴν δὲ βοήθειαν παρῃτεῖτο.
C ἀλλ' ὅγε Μορτάγων, χαίρων μὲν καὶ ἄλλως πολέμοις, καὶ τὰς πρὸς τὸν βασιλέα δὲ τριακονταέτεις σπονδὰς παρὰ τοῦ προβεβασιλευκότος Λέοντος γεγενημένας ἐπιβεβαιῶσαι καὶ ἐγχειροτέρας ποιῆσαι ζητῶν, τὴν κατὰ τοῦ τυράννου στρατιὰν ηὐτρεπίζετο· καὶ δὴ τῶν Ῥωμαίων ὅρων ἐντὸς γεγονὼς, κατὰ τὸν Κηδούκτου χῶρον οὕτω καλούμενον, τὴν παρεμβολὴν ἐπήξατο. ἀκούετο δὲ, καὶ λαθεῖν ταῦτα τὸν ἀποστάτην οὐκ ἦν. καὶ ἐδονήθη μὲν, ὡς εἰκὸς, καὶ τὰς φρένας κατεκτυπήθη. ἐν ἑαυτῷ δ' ὅμως πάλιν γενόμενος, τὴν ἑαυτοῦ στρατιὰν ἐξώπλιζεν. ἐπεὶ δὲ εἰς δύο μεριζόμενος ἐδόκει παντελῶς ἀσθενής τε εἶναι καὶ δυσχείρωτος (οὔτε γὰρ βασιλὶς τῶν πόλεων οὐκ εὐαιρέθηματος,
D ἀλλὰ πλείστου καὶ ἀξιολόγου στρατοῦ ἐδεῖτο πολιορκουμένη, ἤδη καὶ τοῦ βασιλέως συνειλοχότος δυνάμεις οὐκ ἀγεννεῖς, καὶ κατὰ πρόσωπον ἵστασθαι δυναμένας. καὶ ἡ τῶν Βουλγάρων δὲ δύναμις, οὐ μικρᾶς τινὸς, πολλῆς δὲ καὶ οὐ τῆς τυχούσης ἐδεῖτο παρατάξεως) ὡς ἂν μὴ εἰς δύο κατὰ διαιρούμενος δυσχείρωτος γένηται, ἀπαίρει μὲν τῆς πόλεως, πρὸς τὸν Βούλγαρον δὲ ἀξιόμαχον κρίνας ἑαυτὸν, κατὰ τὸν εἰρημένον ἀντιπαρατάσσεται τόπον. καὶ δὴ τῆς συμβολῆς γενομένης, ἡττᾶται κατὰ κράτος ὁ τύραννος, καὶ φόνος γίνεται πολὺς τῶν περὶ αὐτόν· οἱ δὲ περισωθέντες φυγῇ τὴν σωτηρίαν πορίζον-
E ται, καὶ ἔν τινι χώρῳ δυσβάτῳ συναχθέντες, τὸ μέλλον ἐκαραδόκουν. ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς πάντα σώματα, ὧν ἐγένετο κύριος, καὶ λείαν πολλὴν προσλαβόμενος, πρὸς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε χώραν, τῇ νίκῃ ἐπαιρόμενός τε καὶ γαυριῶν. τὸ δὲ καταλειφθὲν ναυτικὸν ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως, πυθόμενον τὴν ἧτταν τοῦ ἀποστάτου, προσκεχώρηκεν ἅπαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' ἀποστάτης εἰς τοῦτο ἀφίκτο μανίας, παρὰ τῶν συμμάχων ὡς ἐγκαταλειφθεὶς διαμένων, καὶ τὴν τῆς βασιλείας εἰσέτι ὀνειροπολεῖ κατάσχεσιν, ὅτι πάντοθεν συνθλιβόμενος, καὶ μικρὸς ἐκ μεγάλου γενόμενος, ἔτι προσελιπάρει τῇ πολιορκίᾳ. ὡς δ' ἐγνώκει μάτην πονῶν, ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ, εἴς τι πεδίον Διάβασιν κατονομαζόμενον,

σαδίους ἀπέχον τῆς πόλεως ἱκανὰς, εὐφυῶς ἔχον πρὸς τὰ νομὰς, καὶ ὑδάτων ὑπιῤῥοὰς, στρατοπεδείαν ἐπήξατο. κἀκεῖθεν ποιούμενος προνομὰς, τῶν τῆς πόλεως προαστείων τὰς ἀγλαΐας ἀπέκειρεν. ἐνεφανίζετο δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν, ὡς τὸ πρότερον οὐδαμῶς. τοῦτο δὲ συνεὶς ὁ Μιχαὴλ, ἀξιόλογον συστησάμενος στράτευμα, καὶ στρατηγοὺς ἐπιστήσας αὐτῷ τὸν Κατάκηλαν καὶ τὸν Ὀλβιανὸν, αὐτός τε τὰς φυλαττούσας ἐν τῷ παλατίῳ σχολὰς εἰληφὼς, καὶ τὰς ἑταιρείας, ἔξεισι κατὰ τοῦ τυράννου, διὰ σαδαίας μάχης κρῖναι τὸ πᾶν βουληθείς. ἔνθεν δὲ καὶ ὁ τύραννος καταστρατοπεδευσάμενος, εὐρώστως ὑπεδέξατο τὸν βασιλέα καὶ συμπλοκῆς γενομένης, καταστρατηγῆσαι τάχα τοὺς ἀντιπάλους βουλόμενος ὁ Θωμᾶς, ἅμα τῇ συμβολῇ νῶτα δοῦναι τοῖς περὶ αὐτὸν προσέταξεν, εἶτα τῶν ἐναντίων εἰς διωγμὸν τραπέντων ἐκ παλινδιώξεως ἐπιστραφῆναι τούτους, καὶ τῷ παραδόξῳ τρέψασθαι τῆς ὑποστροφῆς. καὶ ἦν μὲν αὐτῷ τοιαύτη παραγγελία, οὐκ ἔμελλε δὲ ἄρα εἰς ἔργον ἐκβῆναι τὰ μεμελετημένα. οἱ γὰρ σὺν αὐτῷ στρατιῶται πολὺν χρόνον γυναικῶν καὶ τέκνων στερισκόμενοι δι' αὐτὸν, καὶ τὰς χεῖρας χραίνοντες ὁμογνίοις αἵμασιν, ἅμα δὲ καὶ τῷ χρόνῳ πεπιεσμένοι (τρίτον γὰρ ἔτος ἐξηνύετο) καὶ ἀνηνύτοις ἐδόκουν ἐπιχειρεῖν ἀνδρὸς ἑνὸς ἀπονοίᾳ καὶ ἀθυμίᾳ δουλεύοντες, τὸ κελευσθὲν ὡς ἕρμαιόν τι λαβόντες, τῆς σάλπιγγος ἠχησάσης τὸ ἐνυάλιον, καὶ εἰς χεῖρας συμπλοκῆς τῶν ταγμάτων ἐλθόντων, οὐ δοκήσει τὴν τροπὴν ὡς παρηγγέλθησαν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἀτάκτως καὶ κόσμου χωρὶς τὴν τάξιν διαλελυκότες ἐσκεδάννυντο. καὶ οὕτω νῦν μὲν ὀλίγοι, αὖθις δὲ πλείους τῷ βασιλεῖ προσχωροῦσιν. ὁ δὲ Θωμᾶς σὺν ὀλίγοις τισὶν εἰς Ἀδριανούπολιν περισώζεται. ὁ δὲ τούτου παράγραπτος καὶ νόθος υἱὸς Ἀναστάσιος, τὸ τῆς Βιζύης φυγὼν κατέσχε φρούριον. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκποδὼν τούτοις ἑπόμενος, πρῶτον ἔγνω πολιορκεῖν τὸν Θωμᾶν. ὅθεν ἐπάγει αὐτῷ πολιορκίαν, οὐ διὰ μηχανῶν καὶ ἑλεπόλεων σπουδάζων αὐτὸν καθελεῖν, ἅμα μὲν τὸν ἐμφύλιον εὐλαβούμενος πόλεμον, ἅμα δὲ καὶ τοὺς προσοικοῦντας τῇ Ἀδριανουπόλει Σκύθας μὴ ἐθέλων τῶν πολιορκητικῶν ὀργάνων πεῖραν λαβεῖν, ἀλλὰ λιμῷ καὶ ἀνάγκῃ τῶν ἐπιτηδείων ἐπειγόμενος τὸν ἀντίπαλον παραστήσασθαι· καὶ δὴ παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν, καὶ χάρακι καὶ σταυρώμασι στεφανώσας, ἐνεργῶς ἐπολιόρκει. ὁ δὲ Θωμᾶς πρῶτον μὲν πᾶσαν ἄχρηστον ἡλικίαν, καὶ πᾶν ζῶον ἀνεπιτήδειον τῆς πόλεως ἐξωθεῖ. ἔπειτα, ὡς ἤδη ἤκμαζεν ὁ λιμὸς, καὶ σωτηρίας ἐλπὶς οὐδαμοῦ, οἱ μὲν τῶν συνόντων αὐτῷ λάθρα διά τινων πυλίδων κλέπτοντες τὴν ἐξέλευσιν, οἱ δὲ διὰ τῶν τειχῶν καθιμώμενοι νύκτωρ φέροντες ἑαυτοὺς τῷ βασιλεῖ παρεδίδοσαν. ἄλλοι δὲ πρὸς τὸν τοῦ ἀποστάτου νόθον υἱὸν Ἀναστάσιον εἰς τὸ Βιζύης πτολίεθρον ἀπεδίδρασκον. ἐπεὶ δὲ τοῖς πολιορκουμένοις ἤδη τὰ ἀναγκαῖα κατεδέδοτο, ἥψαντο δὲ καί τινων ἀήθων βρωμάτων, ἐχώρει δὲ ἡ ἀνάγκη καὶ μέχρι τῶν σεσηπότων σκυτῶν καὶ τῶν καττυμάτων, καὶ τούτοις ἀναγκαζόμενοι ἐσιτοῦντο, λάθρα πρὸς λόγους ἐλθόντες τῷ Μιχαὴλ, καὶ τῶν ἡμαρτημένων συγχώρησιν ἐξαιτήσαντες καὶ λαβόντες τὸν Θωμᾶν, πεδήτην προσάγουσι τῷ ἐχθρῷ. ὁ δὲ τὸ δόξαν πάλαι τοῖς βασιλεῦσι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤδη ἐλθὸν, πρῶτον πλέσας, καὶ ἐπ' ἐδάφους ἁπλώσας αὐτὸν, καὶ τοῖς ποσὶ τὸν αὐχένα τούτου πατήσας, ἀκρωτηριάζει ποδῶν αὐτὸν, καὶ χειρῶν, ὄνῳ τε ἐπικαθίσας, θεατρίζει διὰ τοῦ στρατοπέδου, οὐδὲν ἄλλο ἐπιβοώμενον, ἀλλ' ἢ, Ἐλέησόν με ἀληθῶς βασιλεῦ. Ἐρομένου δὲ τοῦ βασιλέως, εἴ τινες τῶν αὐτῷ συνόντων καὶ ἕτεροι εἶεν τὰ αὐτοῦ φρονοῦ-

A ducit, aliquot multis ab urbe stadiis dissitum, sed excursionibus aptum, & ob aquarum affluentiam idoneum, ibique castra locat: atque inde factis excursionibus omnem suburbiorum elegantiam corrumpit, non (ut ante) in conspectum eorum qui in urbe erant suos educens. Hoc ubi intellexit Imperator, egregium exercitum comparat, eique Catacelam & Olbianum duces præponit: ipseque scholas quæ vigilias in palatio obeunt, * sodalitatesque assumens, contra Thomam ducit, rem collatis signis decreturus. Fortiter eum Thomas sustinuit. cumque (ut apparet) arte vincere hostes studeret, primo congressu terga suos dare, rursusque persequentibus hostibus sese adversos objicere, inopinataque conversione in fugam conjicere

B jubet. Hoc quidem ille præcipiebat: sed non erat futurum, ut ei hoc consilium succederet. Milites enim ejus, qui ipsius causa diu jam uxoribus liberisque suis caruerant, manusque gentilium sanguine contaminaverant, simul & temporis mora confecti (jam enim triennium exactum erat) & exitu carentem conatum suscepisse sentientes, qui insaniæ atque cupiditati unius viri servirent: præceptum illud divinitus oblati commodi loco ducentes, ut primum tubæ cecinerunt classicum, aciesque congressæ sunt non fingentes (ut erant jussi) fugam, effuse nullaque cum convenientia ordines solverunt ac dissipati sunt: atque ita pauci modo, mox complures ad Imperatorem transfugerunt. Thomas cum pau-

C cis quibusdam Adrianopolin salvus pervenit: & fictitius ille ejus filius Anastasius ex fuga castellum Biziæ occupavit. Hos e vestigio subsecutus Imperator, primo obsidere Thomam decrevit. Quam ad obsidionem non machinas, non tormenta adhibuit, cum quod belli civilis damna cuperet devitare, tum quod Adrianopoli vicinos Scythas nolebat instrumentorum, quibus urbes oppugnantur notitiam consequi: sed fame ac penuria rerum ad vitam necessariarum statuens eum in suam potestatem redigere, vallo ac fossa circumventam urbem acriter obsedit. Thomas primo, omnes qui per ætatem bello idonei non erant, & omne animal inutile urbe expulit. deinde ingravescente fame, ac salute desperata, qui cum ipso erant per

D portulam quamdam furtim elapsi, nonnulli etiam noctu per funes de muro demissi, alii Imperatori sese dediderunt, alii Bizam ad Anastasium F. naturalem profugerunt. tandem cum obsessi omnia victui apta consumpsissent, jamque ad insuitatos cibos, & usque ad putrefactorum coriorum esum necessitas perpulisset, occulte cum Michaelo collocuti, pactique delictorum veniam, Thomam arreptum in compedibus Imperatori tradiderunt. Is morem qui jampridem Imperatoribus placuerat, receptusque consuetudine erat, primo omnium servans, porrectum in pavimento jacere jussit, cervicemque ejus pedibus suis calcavit: tum pedibus manibusque mutilatum, & asi-

E no impositum spectaculi loco per castra circumduci jussit, nihil aliud vociferantem quam, Miserere mei qui verus es Rex. Cumque rex percontaretur, an ex aulicis quoque conscios quosdam suæ se-

* socius & auxiliares.

Thomas a Michaelo vincitur.

Edit. Paris. pag. 507.

Thomæ & filii interitus.

Præclarum consilium.

ditionis & socios habuisset, fuerat haud dubie multos delaturus, nisi Joannes Exabulius patricius monuisset Imperatorem, non convenire, sed prorsus rationi repugnare, inimicis fidem habere amicos accusantibus. qua ille voce multis miserorum civium amicorumque Imperatoris suppliciis ansas præcidit. Thomas lentis confectus suppliciis, tandem animam exhalavit, medio Octobri mense: homo qui initio quidem magna conatus, animosusque, & propositi strenuus persecutor, in progressu multo se ipso deterior, minimeque respondens expectationi de se conceptæ visus est. Quos Bizyam pervenisse diximus, ii quoque periculi metu sententiam mutarunt: & accepto de Thomæ calamitate nuntio, imitati Adrianopolitas, Anastasium manus pedesque vinctum Imperatori attulerunt, iisque eodem quo pater modo tractatus, violenta morte periit. Tyrannis sublatis, Panium & Heraclea maritimæ urbes Thraciæ adhuc iis faventes, resistebant Imperatori, cum odio ejus, tum quod sacras reponere imagines nolebat. Ac Panium quidem captum est, muris terræmotu coorto prostratis. Heraclea autem a partibus quibus ad mare spectat, expugnata est. Hic rerum Thomæ finis fuit, & Michaelus ex Thracia triumphans in urbem rediit. In socios autem defectionis Thomæ, & captos bello nihil aliud statuit, quam quod asinis eos impositos ludis Circensibus circumduci, solumque exilii causa vertere jussit. Supererant adhuc defectionis istius quasi fomites duo castella, Cabala & Saniana: quorum alterum Chœreas, alterum Gazarenus tenebat, iisque ex arcibus prædationes ac latrocinia exercebant. Sed hi quoque cum impunitatis pacta ab Imperatore missa, oblatamque dignitatem (nam utrumque Magistrum Imperator creabat) respuerent, corruptis castellorum præsidiis, cum ad consueta latrocinia exivissent, portis castellorum objectis exclusi: cumque in Syriam fuga contenderent, a præfectis limitum comprehensi, inque crucem acti sunt. Ita demum defectio omnino extincta. Neque vero malorum impetus hoc cardine cessaturus erat: sed cum duæ continentes, Europam dico atque Asiam, veluti caput & cauda, divinitus castigarentur (tametsi id non intelligerent) ira Dei eis cædes, incendia, terræmotus, latrocinia, civiles turbas, urbium insperata excidia, signa in cælo & in aere immittente: tandem miseras quoque insulas, veluti medium corporis, ne ulla ejus pars plagis careret, invaserunt. Sed nimirum corrigi non poterant, qui Dei hominis formam adorandam negarent.

Edit. Parif. pag. 508.

Panium. Heraclea.

Chœreas. Gazarenus.

Quo tempore novas res moliri Thomas cœpit, fama rei in omnes partes divulgata, Agareni, qui occiduum Iberiæ sinum accolunt, Oceano finitimi, quos & Hispanos nominant, aucti hominum multitudine, suamque terram parum fertilem atque opulentam sentientes, ideoque ipsis alendis non sufficere, principem suum Apochapsum (ipsi sua lingua Amermumnem dicunt) accesserunt: utque colonia deduceretur poposcere; quia & ob

Hispanici Agareni Cretam occupant.

A τις; τάχα ἂν κατεῖπε πολλῶν, εἰ μὴ ὁ πατρίκιος Ἰωάννης ὁ Ἐξαβούλιος, οὐ δέον, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ἀλλὰ καὶ λίαν ἀλόγιστον, ἐχθροῖς πιστεύειν κατὰ τῶν φίλων. καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ διέλυσε τὰς κατὰ τῶν ταλαιπώρων πολιτῶν καὶ φίλων αὐτοῦ μελλούσας ἐγείρεσθαι τιμωρίας. καὶ ὁ ἀποστάτης δὲ κατέλυσε τὸν βίον, ἀπορρήξας τὸ πνεῦμα ταῖς κατὰ μικρὸν ποιναῖς, μεσοῦντος Ὀκτωβρίου μηνός· κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς μεγαλεπήβολος δοκῶν γενέσθαι καὶ τολμηρός, καὶ τοῦ προτεθέντος ἐξεργαστικός· προβαίνων δὲ ἐπὶ τὰ ἔμπροσθεν, πολὺ καταδεέστερος ἑαυτοῦ φανεὶς, καὶ τῆς προσδοκίας ἐκτός. καὶ οἱ ἐν Βιζύῃ δὲ τοῦ φρουρίου ἑτέρας ταχέως ἐγένοντο γνώμης, τὸν ἐπηρτημένον ὑφορώμενοι κίνδυνον. ἅμα γὰρ τῷ πυθέσθαι τὰ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἀτυχήματα, τὰ ὅμοια πεποιηκότες, καὶ τὸν Ἀναστάσιον συλλαβόντες, δεδεμένον χεῖρας καὶ πόδας προσήνεγκαν τῷ βασιλεῖ. πέπονθε δὲ καὶ οὗτος τὰ παραπλήσια τῷ πατρὶ, καὶ τὸν βίον βιαίως μετήλλαξε. καὶ τῶν τυράννων δὲ καθαιρεθέντων, αἱ παράλιοι τῆς Θράκης πόλεις, τότε Πάνιον καὶ ἡ Ἡράκλεια, ἔτι τὰ τοῦ τυράννου φρονοῦσαι ἀντεῖχον, μίσει τε τῷ πρὸς Μιχαὴλ, καὶ διὰ τὸ μὴ ἐθέλειν τοῦτον τὰς θείας ἀναστηλῶσαι εἰκόνας. καὶ τὸ μὲν Πάνιον ἑάλω, τοῦ τείχους καταβληθέντος ἀπό τινος γενομένου σεισμοῦ. ἡ δ' Ἡράκλεια ἐχειρώθη ἀπὸ τῶν τῆς θαλάσσης μερῶν. καὶ τὰ μὲν κατὰ Θωμᾶν τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, καὶ οὕτως ὁ βασιλεὺς τροπαιοφόρος ἐκ τῶν κατὰ Θρᾴκην ἔρχεται πόλεων, οὐδὲν ἕτερον κατὰ τῶν συναποστατησάντων τῷ Θωμᾷ ἐννοήσας, καὶ τῷ πολέμῳ ἁλόντων, ἀλλ' ἱπποδρομίας γενομένης ὄνοις ἐποχουμένους περιαχθῆναι, καὶ ἐξορίᾳ παραδοθῆναι. ἔμεινε δὲ ζώπυρον τῆς ἀποστασίας τὸ φρούριον ἡ Καβάλα καὶ ἡ Σανίανα, ὧν τὴν μὲν ὁ Χοιρέας κατεῖχε, τὸ δ' ὁ Γαζαρηνὸς, ἐξ ὧν ὁρμώμενοι λῃστείας ἐποιοῦντο καὶ προνομάς. ἀλλὰ καὶ οὗτοι ὡς οὐκ ἐδέξαντο τὰς ἀδείας αὐτοὺς βασιλικὰς συλλαβὰς, καὶ τὰ πεμφθέντα ἀξιώματα (ἄμφω γὰρ μαγίστρω πεποίηκεν ὁ βασιλεὺς) ὑποφθαρέντων τῶν ἔνδον, ὡς ἐξῆλθον οὗτοι πρὸς τὰς συνήθεις ἁρπαγὰς, ἐκλείσθησαν τοῦ φρουρίου αἱ πύλαι αὐτοῖς· καὶ φεύγοντες πρὸς Συρίαν, ὑπὸ τῶν τὰς ἄκρας διεπόντων στρατηγῶν κατασχεθέντες, ἀνεσκολοπίσθησαν. καὶ οὕτω μὲν τὰ τῆς ἀποστασίας ἀπέσβη τέλεον, καὶ ᾤχετο. οὐκ ἔμελλε δὲ ἄχρι τούτων στήσεσθαι ἡ φορὰ τῶν κακῶν· ἀλλὰ τῶν δύο ἠπείρων, Ἀσίας φαμὲν καὶ Εὐρώπης, ἐν θυμῷ Κυρίου οἷόν τινος κεφαλῆς καὶ οὐρᾶς, εἰ καὶ μὴ συνίεσαν, παιδευθεισῶν φόνοις, ἐμπρησμοῖς, σεισμοῖς, ἁρπαγαῖς, ἐμφυλίοις καταδρομαῖς, πόλεων ἀνελπίστοις μεταναστάσεσι, σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ ἀέρος, τέλος καὶ ταῖς ταλαιπώροις νήσοις, οἷόν τινα μέσην, ἵν' ὁλοσώματος εἴη ἡ πληγὴ, ἐπέδραμε τὰ δεινά. ἀλλ' οὐκ ἦσαν παιδευθῆναι τὴν τοῦ θεανθρώπου ἐξηρνημένοι μορφὴν προσκυνεῖν.

E

Ἄρτι γὰρ τοῦ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἄρξαντος νεωτερισμοῦ, ἐπεὶ ταῦτα ἠκούετο πανταχοῦ, οἱ τὸν ἑσπέριον κόλπον τῆς Ἰβηρίας οἰκοῦντες Ἀγαρηνοὶ, πρόσχωροι τῷ Ὠκεανῷ ὄντες, Ἰσπανοὺς οὓς κατονομάζουσιν, εἰς πλῆθος ἐληλακότες, καὶ τὴν φέρουσαν γῆν λυπρὰν οὖσαν καὶ μετρίως εὐδαίμονα ὁρῶντες, καὶ διὰ τοῦτο τρέφειν μὴ δυναμένην αὐτοὺς, προσελθόντες τῷ ἑαυτῶν ἄρχοντι Ἀπόχαψ (Ἀμερμουμνὴν οἶδε τοῦτον ἡ ἐγχώριος γλῶσσα καλεῖν) ἀποικίαν καὶ γῆς μετανάστασιν αἰτοῦσι γενέσθαι αὐτοῖς, πλήθει τε στενοχωρουμένοις καὶ τῶν ἀναγκαίων σπανίζουσιν. ὁ δὲ ἀσπασίως τὸν

λόγον δεξάμενος, πλοῖα εὐθέως ἐπισκευάσας μακρὰ, καὶ δύναμιν τούτοις ἐξ αὐτῶν ἐμβιβάσας ἐπὶ λῃστείαν πως λανθάνουσαν ἔχων τὴν ἔννοιαν, τῶν πρὸς τῇ Εω κειμένων νήσων καὶ ἡμετέρων ἐτράπετο. ὁμοῦ μὲν τὸ τοῖς ὑπηκόοις ἀρεστὸν ἐκπληρῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων αὐτοὺς κορεννύς· ὁμοῦ δὲ καὶ μετασκεψόμενος, εἴ τις ἐστὶν εὔφορος τῶν νήσων, καὶ πρὸς μετοικίαν ἐπιτηδεία αὐτοῖς. ποιησάμενος δὲ τὸν ἀπόπλουν ἔαρος ὥρᾳ, καὶ πολλὰς ἐπιὼν τῶν νήσων, οὐδένα εὕρισκε τὸν ἀντιπαραταττόμενον. ἐχήρευον γὰρ πᾶσαι βοηθείας, τοῦ εἰωθότος φυλάττειν στόλου παντὸς συστρατευομένου τῷ Θωμᾷ. διὸ καὶ μεγάλας ὠφελείας ἐκ πασῶν, αἷς καὶ προσώρμησεν, ἐσαροῦτο. ἧκε δέ ποτε καὶ εἰς Κρήτην, καὶ ταύτην καταδραμὼν καὶ ἀνδραποδισάμενος ὡς ἐνῆν, καὶ τῆς νήσου καταμαθὼν ἀρετὴν καὶ χάριν, τοῦτο ἔφη πρὸς τοὺς ὑπηκόους. Ἰδοὺ γῆ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα· καὶ τότε μὲν ἔφη πλέον οὐδέν. παμποίων δὲ τὸν στόλον ἐμπεπληκὼς ἀγαθῶν, τοῦ ἐπ' οἶκον νόστου ἐμέμνητο. ὡς δ' ὁ χειμὼν ὑπέληγε, καὶ τὸ ἔαρ ὑπέλαμπε, τεσσαράκοντα ναῦς πληρώσας ἀνδρῶν μαχίμων, καὶ οὔριον ἄνεμον ἐπιτηρήσας, πρὸς Κρήτην ἀπέπλει, τὰς ἄλλας τῶν νήσων παρατρέχων ἐπιεικῶς. καταλαβὼν δὲ τὴν νῆσον, τῷ ἀκρωτηρίῳ τῷ λεγομένῳ Χάρακι προσορμίζεται. ὡς δ' οὐδὲν αὐτῷ οὔτε κατὰ τὴν ἀπόβασιν, οὔτε τὴν καταγωγὴν ἐφάνη πολέμιον, παρεμβολὴν ὀχυρὰν πηξάμενος, τοὺς μὲν ἐπιτηδείους εἰς προνομὴν ἐξαπέστειλεν· αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἔχων ἄρτι δὲ τοῦ πνεύματος ἐπακμάζοντος, ἀφικομένων πορρωτέρω σταδίων δέκα ἢ καὶ ἕνδεκα γενομένων, πῦρ ἐμβαλὼν ταῖς ναυσὶ, τὰς πάσας κατέφλεξε, φεισάμενος τὸ παράπαν οὐδὲ μιᾶς. ὁ δὲ στρατὸς, καὶ γὰρ ἐπαλινόστουν, εὐθέως ἐκδειματωθέντες, τῷ τε παραδόξῳ τοῦ θεαθέντος πράγματος καταπλαγέντες, τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο, καὶ εἰς λόγους ἦλθον νεωτερικούς. ἐπεὶ δὲ ἥκειν ἃ πάλαι ὤδινον, ὡς αὐτοί τε τούτων ὑμεῖς αἴτιοι, ἀποικίαν ζητοῦντες, καὶ γῆν ἀγαθήν, ἐμοὶ δὲ ταύτης οὐδετέρα νενόμισται κρείττων, εἰς ταύτην ἦλθον τὴν ὁδὸν, τὰ ὑμῖν τε θυμήρη πράττων, καὶ ἐμαυτὸν τῆς ἐξ ὑμῶν ἀπαλλάττων ὀχλήσεως. ὡς δὲ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων ἐμέμνηντο, καὶ γυναῖκας (ἔφη ὁ Ἀπόχαψ) ὧδε, ἡμέτεραι αἰχμάλωτοι, καὶ παῖδες μετὰ μικρὸν ἐξ αὐτῶν. τούτοις τοῖς λόγοις κατασιγασθέντες, καὶ ἀποδοχῆς ἄξια κρίναντες τὰ λεγόμενα, τάφρον μὲν ὤρυξαν πρῶτον βαθεῖαν, καὶ χάρακας ἐν ταύτῃ κατεπήξαντες (ἔνθα καὶ νῦν λαβὼν τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τόπος, σώζει τὴν προσηγορίαν, * Χάνδαξ ὀνομαζόμενος) ἐκεῖσε διενυκτέρευον. χρόνος οὐκ ἐρρύει πολὺς, καὶ τὰ πραττόμενα ἡ φήμη τὸν βασιλέα ἐδίδασκε. καὶ ὃς τῷ πρωτοσπαθαρίῳ Φωτεινῷ τῷ τῶν ἀνατολικῶν στρατηγοῦντι, τὰ τῆς Κρήτης ἅπαντα * (ἀνατίθησιν. οὗτος ἐκεῖσε παραγενόμενος, καὶ τὰ πάντα) καταμαθὼν, τὸν βασιλέα ἀναδιδάσκει τὰ πραττόμενα, καὶ δύναμιν ἠξίου πέμπειν τὴν ἱκανὴν ἀποσοβῆσαι τοὺς ἐχθρούς. Δαμιανὸν γοῦν τινα ὄντα κόμητα τοῦ βασιλικοῦ ἱπποστασίου καὶ πρωτοσπαθάριον, μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ παρασκευῆς ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν τοῦ στρατηγοῦ Φωτεινοῦ, οἳ καὶ ἑνωθέντες κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὡπλίζοντο. εἰς οὐδὲν δὲ χρήσιμον αὐτοῖς τὸ τέλος ἀπεπεράνθη. αὐτός τε γὰρ ὁ Δαμιανὸς κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν καιρίαν πληγεὶς, καὶ θανὼν, καὶ τοῖς λοιποῖς γέγονεν αἴτιος. καὶ ὁ Φωτεινὸς μόλις ἐν δρόμωνι διασώζεται, καὶ τῷ βασιλεῖ τῶν πραχθέντων αὐτάγγελος γίνεται. ἀλλ'

multitudinem anguste habitarent, & rebus necessariis destituerentur. Princeps, cui is sermo pergratus erat, longas confestim naves paravit, easque instructas, consilio suo etiamnum celato, prædatum ad insulas Orientis, quæ nostræ erant ditionis, emisit: simul & rem subditis gratam facturus, quorum cupiditatem alienis opibus satiaret: & explораturus, essetne aliqua ferax insula, in quam commode suorum posset deducere coloniam. Navigatione initio vere suscepta, multis appulius insulis, neminem sibi resistentem invenit. omnes enim præsidio orbatæ erant, quod classis tota iis custodiendis destinata, Thomam tunc adjuvabat. Ingentem itaque prædam ex omnibus, quas attigit insulis retulit. Hoc modo & in Cretam venit: quam cum prædatus populatusque esset pro virili, insulæ perspecta bonitate atque amœnitate, suis hoc unum dicens, En terram lacte ac melle fluentem: navibus omnis generis præda oneratis domum repetiit. Finita deinde hyeme, ac vere ineunte, naves quadraginta oneravit viris bellicosis: observatoque secundo vento, reliquas insulas fere absque maleficio prætervehens, ad Cretam appulit, castraque ad promontorium cui Charax nomen imposuit. Cum autem neminem neque in excensione, neque dum suos deduceret, hostem inveniret, castris communitis, eos qui ad excursionem apti erant emisit: ipse cum reliquis, cum isti ad decem jam aut undecim stadia abiissent, & ventus invaluisset, naves ad unum omnes injecto igni combussit. Quo subito incendii spectaculo perterritus exercitus, cum illico ad castra rediisset, causamque crematæ classis ferocius etiam postularet: dux respondit, ea nunc peracta, quæ ipsi diu ardenter desiderassent: ipsos huic rei causam præbuisse, qui coloniam in locum felicem duci flagitassent: se, quia meliorem alium nullum sciret, huc duxisse, ut & ipsorum voluntati satisfaceret, & interpellationibus sese ipsorum exoneraret. Cumque uxorum & liberorum inferrent mentionem, respondit Apochapsus: In promptu esse captivas mulieres, quibus pro uxoribus uterentur, ac paulo post liberos tollerent. His illi verbis sedati, & approbatione digna rati, altam egerunt fossam, ibique vallum jecerunt, unde adhuc loco Charax nomen servatur, atque iis in castris pernoctarunt. Brevi admodum tempore fama rei certiorem fecit Imperatorem, qui Photino protospathario orientalis exercitus Duci summam rei ad Cretam pertinentis commisit: Hic eo profectus, omnique re cognita Imperatorem edocuit, copiasque ad profligandos ex insula hostes petiit. Imperator ergo Damianum * sui equilis comitem ac protospatharium magnis cum copiis atque grandi apparatu suppetias Photino mittit, iique conjunctis viribus contra Agarenos se armant. Sed nihil est profectum, quod cum Damianus primo in congressu lethali vulnere accepto periisset, reliqui eam fugæ causam habuerunt: & Photinus ægre celoce evasit ad Imperatorem, eique cladis nuntium attulit. quem Imperator, quod summo

Edit. Paris. pag. 509.

* ex Joanne Scyl. supplevimus.

254

Agarenorum in Creta victoria. pag. 510.

* sacri stabuli.

apud se esset in honore, pro Creta Siciliæ præfecit. Sarracenos autem, adhuc inter curas ac turbas versantes, monachus quidam ex insulæ montibus degressus, docuit errare, si hoc loco tuto se consedisse crederent: simulque eis Chandacem demonstravit, opportunum locum ad quasvis commoditates. Ibi illi urbem condiderunt, veluti totius insulæ arcem, ex eaque in totam insulam incursiones fecerunt, ac vicinas etiam, actis in servitutem incolis, urbibusque Cretæ una dempta captis omnibus. Tum temporis etiam Cyrillus Gortynis episcopus, martyrii coronam supplicio est consecutus, quod Christum diffiteri noluisset. Hoc modo Creta in servitutem devenit.

Cyrillus martyr.

Cæterum Imperator Michaelus bellis civilibus liberatus, non Deo, sed suæ prudentiæ atque solertiæ victoriam imputavit. itaque & fastu turgens, effrænibus animi ferebatur impetibus. Proinde uxore mortua, simulans se vitam viduam amplecti, occulte cum principibus Senatus rem composuit, ut ii sibi alterius uxoris ducendæ auctores essent: ac nisi pateretur persuaderi sibi, vim minarentur, hoc honesto utentes prætextu: Non convenire ut ipsis Imperatori subditis, uxores eorum domina atque Imperatrice careant. Ita ergo fictis eorum sermonibus ad extremum cessit. Ac primum quidem subditos manu sua ipsi se obligare mandavit, futuram Imperatoris uxorem, & quos esset ea edituræ liberos, summo in honore ab ipsis habitum iri, ita ut eam ipso mortuo Imperatricem, de filiis unum Imperatorem agnoscant. (adeo non in hoc modo ævo, sed post mortem quoque suam, se imperaturum existimabat.) Deinde commentitiis istis Senatus precibus persuasus scilicet, uxorem ducit jampridem desponsam Christo, & monasticum amplexam vitæ genus, inque Principis dicto monasterio id a pueritia exercentem, nomine Euphrosinam. ferebatur ea filia esse Constantini Imperatoris, ejus quem mater Irene, sua propter scelera juste oculis spoliaverat.

Secundæ Michaelis nuptiæ.

Edit. Paris. pag. 511.

Aliam quoque classem Michaelus contra Sarracenos Cretam obtinentes emisit, duce Cratero Cibyræotarum præfecto. Is cum septuaginta suis & omnibus reliquarum insularum biremibus, ferox admodum Cretam applicuit: incideritque in Agarenos nequaquam pugnam subterfugientes, sed fortiter admodum eam subsistentes. A primæ luce usque ad meridiem acerrime utrinque fuit dimicatum, neutra parte inclinata, sed utrisque animose perdurantibus. Jam vergente ad vesperam die superati demum Cretenses, fugam fecerunt. Horum multi in pugna occisi sunt, plures abjectis armis capti. eademque die videtur urbs quoque eorum capi potuisse, nisi nox ingruens obstitisset. Atque ea quidem nox Romanis exitiosa fuit. Namque ut victores, & qui superstites paucos postridie nullo negotio se in suam potestatem redacturos sperarent, perinde ac si non in hostico, sed domi suæ agerent, potationibus & luxuriæ sese dederunt: neque excubiarum, neque ullius salutaris rei

A οὗτος μὲν, ἐπεὶ διὰ τιμῆς ἦγετο τῷ βασιλεῖ πάντως, τὴν τῆς Σικελίας στρατηγίαν αὖθις τῆς Κρήτης ἀλλάσσεται. τοῖς δὲ Σαρακηνοῖς ἐν ταραχῇ καὶ μερίμνῃ διάγουσιν ἔτι, μοναχός τις ἐκ τῶν ὀρέων τῆς νήσου ἐπικαταβὰς ἁμαρτάνειν ἔφησεν, εἰ ἀσφαλῶς οἴονται ἕξειν ἱδρυνθέντες ἐν τῷδε τῷ τόπῳ· καὶ ἅμα λέγων τὸν Χάνδακα τούτοις ὑπέδειξε, δεξιὸν τόπον καὶ εὐφυῆ πρὸς πᾶσαν εὐετηρίαν. ἐν τούτῳ πόλιν ἱδρύσαντες, καὶ οἷόν τινα πάσης ἀκρόπολιν νήσου, καὶ ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι, τὴν ὅλην κατέτρεχον νῆσον, καὶ τὰς λοιπάς. ἐδουλώσαντο δὲ τοὺς αὐτόχθονας, καὶ τὰς ἐν τῇ Κρήτῃ πόλεις, πλὴν μιᾶς. τότε δὴ καὶ ὁ Κύριλλος, ὁ Γορτύνης πρόεδρος, ξίφει τελειοῦται μαρτυρικῷ, μὴ θελήσας ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, καὶ Κρήτη μὲν ἑάλω τοῦτον τὸν τρόπον.

B Τῶν ἐμφυλίων δὲ πολέμων ἀπαλλαγεὶς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, οὐ τῷ Θεῷ τὴν νίκην ἐπέγραφεν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ φρονήσει καὶ στρατηγίᾳ. διὸ καὶ ὑπὸ φρονήματος φυσηθεὶς, ἀκάθεκτος ἦν τὴν ὁρμήν. τῆς γαμετῆς οὖν τελευτησάσης αὐτοῦ, ὑπεποιεῖτο μὲν τὸν ἄζυγα βίον. λάθρα δὲ πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῆς συγκλήτου πέμπων, ἀνέπειθε παρ᾽ αὐτῶν παρακαλεῖσθαι, ἑτέρᾳ συζευχθῆναι γυναικί· εἰ μὴ πεισθείη δὲ, καὶ βίαν ἐπενεγκεῖν ἀπειλούντων· πρόφασιν δῆθεν εὐσχήμονα προτεινομένων, ὡς οὐ δέον αὐτοὺς μὲν ὑπὸ βασιλεῖ τάττεσθαι, τὰς δὲ αὐτῶν γυναῖκας δεσποίνης στερεῖσθαι καὶ βασιλίδος. ἐπέπειστο οὖν ὀψέ ποτε διὰ τῶν ἐπιπλάστων λόγων. καὶ πρῶτα μὲν ἀπῄτει χειρόγραφα τοὺς ὑπηκόους C εὐνοίας, ὡς αὐτὴν μὲν τὴν ἐσομένην αὐτοῦ γυναῖκα, καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τεχθησόμενα μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον ὑπερβαλλόντως τιμήσουσι, καὶ μετ᾽ ἐκεῖνον βασιλέα ἕξουσιν, κἀκείνην δέσποιναν. οὕτως οὐ τὸν κατ᾽ ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ τὸν μετ᾽ αὐτὸν ᾤετο κρατῆσαι αἰῶνος. εἶτα καὶ ταῖς μετὰ τέχνης αἰτήσεσι πείθεται τῆς συγκλήτου· καὶ ἠγάγετο πρὸς γάμον γυναῖκά τινα πάλαι νυμφευθεῖσαν Χριστῷ, καὶ τὸν μοναδικὸν ἀσπασαμένην βίον, κἀν τῷ ἐν τῇ Πριγκίπῳ μοναστηρίῳ μονάζουσαν ἐκ παιδὸς· Εὐφροσύνη ταύτης ἡ κλῆσις· παῖς δὲ λέγεται εἶναι Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, ὃν ἡ μήτηρ Εἰρήνη δικαίως διὰ τὰς σφετέρας ἀπετύφλωσεν ἀκολασίας· καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῇδε.

D Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἕτερον στόλον ἐκπέμπει κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Σαρακηνῶν, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτοῖς Κρατερὸν, τὸν τῶν Κιβυρραιωτῶν διέποντα τὴν ἀρχήν. ὃς ἑβδομήκοντα διήρεις τὰς ὑφ᾽ ἑαυτὸν λαβὼν, καὶ τὰς ἐκ τῶν ἄλλων νήσων ἁπάσας, ἐν τῇ Κρήτῃ γενόμενος μετὰ μεγίστου φρυάγματος, οὐδὲ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ὑποκλινομένους εὗρεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς γενναίως ὑποστάντας τὸν κίνδυνον. συμπλοκῆς δὲ γενομένης, ἤδη τοῦ ἡλίου τὰς ἀκρωρείας αὐγάζοντος, ἄχρι μεσούσης ἡμέρας, οὐδέτερον μέρος ἀπέκλινεν, ἀλλὰ γενναίως ἀντέχοντες ἐκαρτέρουν. ἄρτι δὲ τῆς ἡμέρας κλινούσης πονήσαντες οἱ Κρῆτες, ἐνέδωκαν εἰς φυγήν. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ πολέμῳ ἀπέθανον, πλείονες δὲ τὰ ὅπλα ῥίψαντες ᾐχμαλωτίσθησαν. E τάχα δ᾽ ἂν ἑάλω καὶ ἡ πόλις αὐθημερὸν, εἰ μὴ νὺξ ἐπιγενομένη ἀνέτρεψε τέλεον τὰ πράγματα. Ῥωμαῖοι μὲν γὰρ ὡς ἤδη τάχα νενικηκότες, καὶ πάντας αὔριον ἐν βραχεῖ βραχεῖς ὄντας ἐλπίσαντες συλλαβεῖν, ὡς ἐν οἰκείᾳ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες, πρὸς πότους καὶ τρυφὰς ἐξεβάκχευον. μήτε τινὸς φυλακῆς, μήτ᾽ ἄλλης σωτηρίας φροντίσαν-

τίσαντες, ὕπνῳ δὲ μόνῳ καὶ τῆς πάντα ῥᾳδίως ἀνατρεπούσης ἀναπαύλης τε καὶ ῥᾳστώνης. ὅθεν περὶ μέσας νύκτας οἱ Κρῆτες, ἐπειδὴ τῶν ἑαυτῶν φυλάκων ὡς ἐν ἀπορίᾳ ἀγρυπνοῦντες, οἴνῳ καὶ ὕπνῳ τὰς τῶν Ῥωμαίων παρεμβολὰς ἐμάνθανον κατεχομένας, ἀθρόον ἐπιπεσόντες μετ' ἀλαλαγμοῦ, καὶ μέθῃ κατεσχημένους εὑρόντες, ἅπαντας ἄρδην ἀπώλεσαν, ὡς μηδ' ἄγγελον (τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου) περιλειφθῆναι· μόνος δ' ὁ στρατηγὸς ἐμπορικοῦ τινὸς πλοίου ἐπιβὰς, τὴν σωτηρίαν ἑαυτῷ ἐμνηστεύσατο. ὡς δὲ πολλὰ ζητήσας ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς τοῦτον οὐχ εὑρίσκεν, οὔτ' ἐν τοῖς πεσοῦσιν, οὔτ' ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις, ἔμαθε δ' ὅτι φυγὰς ᾤχετο, τοὺς καταδιώξοντας ἔπεμψεν. οἳ καὶ καταλαβόντες ἐν Κῷ τῇ νήσῳ, ξύλῳ κρεμάσαντες ἀπέκτειναν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνήρ τις πολεμικὸς, B καὶ φρονήσεως καὶ ἀγχινοίας οὐκ ἄμοιρος τὸ ἐπώνυμον Ὀρύφας, στρατόν τινα προστάξει ἀθροίσας βασιλικῇ τεσσαρακοντάριον τότε καλούμενον, ἐκ τοῦ διανεμηθῆναι αὐτοῖς ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσίνους. τάς τε ἄλλας νήσους ἐπιὼν, ἀνῄρει τοὺς προνομεύοντας Ἀγαρηνοὺς, τοὺς μὲν λόχους ἐπάγων τοῖς δὲ φανερῶς πολεμῶν, καὶ τοὺς Κρῆτας συνέστειλε, καὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκρίτου ὁρμῆς ἀνεχαίτισε· καὶ ταῦτα μὲν συνηνέχθη τῇδε.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Εὐφήμιός τις ἀνὴρ, κατὰ Σικελίαν λαοῦ τινὸς ἐξηγούμενος, ἐρασθεὶς παρθένου τινὸς, τὸ μοναδικὸν ἐκ παιδὸς ἀναλαβούσης σχῆμα, περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὸν οἰκεῖον ἔρωτα ἐκπληρῶσαι, τῶν νόμων οὐδὲ φροντίζων ὅλως, ἀλλ' ὡς εἰς παράδειγμα μόνον ἀποβλέπων τὸν βασιλέα, τοιοῦτόν τι τολμήσαντα καὶ αὐτόν. ἁρπάζει γοῦν τὴν παρθένον τοῦ ἀσκητηρίου, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἄκουσαν C ἄγει. ταύτης οὖν οἱ ἀδελφοὶ προσίασι τῷ Μιχαὴλ, τὰ τοῦ δράματος διηγούμενοι· ὁ δὲ κελεύει τῷ στρατηγῷ, εἰ οὕτω καταλάβοι ἔχουσαν τὴν ἀλήθειαν, τὴν ῥῖνα τοῦ τετολμηκότος Εὐφημίου ἀποτεμεῖν. ὅπερ μαθὼν ὁ Εὐφήμιος, συνωμότας λαβὼν, τούς τε ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, καί τινας τῶν συντουρμαρχῶν, τὸν στρατηγὸν ἐπὶ τούτῳ παραγενόμενον ἀποκρούεται, καὶ πρὸς τὸν Ἀμηρᾶν τῆς Ἀφρικῆς διαφεύγει, πᾶσαν τὴν Σικελίαν ὑπ' ἐκεῖνον ποιῆσαι καθυπισχνούμενος, καὶ διδόναι φόρους αὐτῷ πολλοὺς, εἰ μόνον ἀναγορευθείη Ῥωμαίων βασιλεύς. δεξάμενος οὖν τὸν λόγον ὁ Ἀμηρᾶς, ἀναγορεύει τοῦτον βασιλέα Ῥωμαίων, καὶ χεῖρα δίδωσι πολλήν· καὶ τῆς Σικελίας γίνεται ἐγκρατὴς, παρ' αὐτοῦ ταύτην λαβὼν αὐτήν. πλὴν ὁ μὲν Εὐφήμιος D οὐ πολλὴν χρόνον τοῦ βασιλικοῦ ἀπολαύσας ἀξιώματος, ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλὴν, τῆς οἰκείας ἀποστασίας καὶ παρανομίας τοῦτον λαβὼν τὸν μισθόν. ἄξιον δὲ καὶ τὸν τρόπον εἰπεῖν τῆς αὐτοῦ ἀναιρέσεως. ὡς γὰρ ἐν σχήματι βασιλικῷ περιᾴει τὴν Σικελίαν ἀναφημιζόμενος, ἄπεισι κατὰ Συράκουσαν. ἄποθεν δὲ γενόμενος τῆς ἑαυτοῦ τάξεως καὶ τῶν δορυφόρων, καὶ ὅσον ἀπὸ τοξοβολῆς τῇ πόλει προσεγγίσας, ὡμίλει τοῖς πολίταις, καὶ πρὸς ἑαυτὸν λόγοις τὴν ἐκείνων ἐφείλκετο εὔνοιαν. μεμονωμένον δὲ τοῦτον ἰδόντες ἀδελφοὶ δύο Συρακούσιοι, πρὸς ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι, καὶ σύμπνοοι γενόμενοι, καὶ τὸ ἓν φρονήσαντες, προσέρχονται τούτῳ οἰ- E κειωτικῶς τε καὶ τωθαστικῶς, ὡς βασιλεῖ τάχα τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπονέμοντες. ὁ δὲ Εὐφήμιος μὴ συνεὶς τὸν δόλον, τὴν παρ' αὐτῶν ἀναγόρευσιν καὶ τὸν ἀσπασμὸν προσδεξάμενος, προσκαλεῖ τούτους μετὰ φιλοφροσύνης, ὡς καὶ αὐτὸς τὸν οἰκεῖον ἀσπασμὸν ἀποδώσων. καὶ δὴ κλίνας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ σῶμα προσερείσας τῷ σώματι θατέρου τῶν ἀδελφῶν, θριξὶ μὲν κατέχεται ἰσχυρῶς παρὰ τούτου. πρὸς δὲ τοῦ ἑτέρου τῶν ἀδελφῶν τὴν κεφαλὴν ἀπο-

A curam babentes, de solo somno ac quiete & socordia facile omnia evertente cogitantes. Ergo Cretenses, qui excubitorum inopia, ipsi vigilum munere fungebantur, Romana castra vino somnoque capta deprehendentes, media nocte magno cum strepitu irruerunt: inque ebrios incidentes, universos ne nuntio quidem (ut proverbio dicitur) superstite interfecerunt. Solus dux Craterus mercatorio usus navigio, saluti suæ consuluit. Quem cum Sarracenorum dux diu multumque & inter cadavera & inter captivos quæsitum non inveniret, ac fuga elapsum perciperet, misit qui eum persequerentur. atque hi eum in Co insula assecuti, in crucem actum e vivis sustulerunt. Secundum hæc bel- B licosus quidam vir, prudentiæque & sagacitatis non expers, cognomento Oryphas, jussu regis exercitum colligit, qui tum quadragenarius appellabatur, quod quadraginta aurei singulis pendebantur. Is & alias obiens insulas, Agarenos prædarum excurreotea interfecit, partim insidiis locatis, partim prælio congressus, & Cretensium immodicam ferociam repressit atque inhibuit.

Clades Romanorum in Creta.

Edit. Paris. pag. 512.

Sarraceni repressi.

Hoc ipso tempore Euphemius quidam turmæ cujusdam dux amore correptus virginis, quæ a tenera ætate monastico habitu velata vivebat, cum nihil antiquius haberet quam amorem suum exsatiare, neque leges quicquam curaret, sed in solius Imperatoris exem- C plum intueretur, qui & ipse simile facinus perpetraverat: rapit ex monasterio virginem, ac invitam ad se traducit. Hujus virginis fratres ad Imperatorem se conferunt, ac factum narrant. & Imperator præfecto Siciliæ mandat, ut Euphemio, siquidem hos verum crimen detulisse comperiret, nasum amputet. Hoc sentiens Euphemius, adscitis in conjurationem iis quibus præerat, aliisque aliarum turmarum ductoribus, præfectum supplicium imponendi causa ad se venientem repellit, atque ad Africæ Ameram sive præfectum transfugit: promittitque se, modo ab ipso Imperator Romanorum declaretur, omnem ipsi Siciliam subjecturum, ac grande tributum soluturum. Accipit D conditionem Ameras, & Euphemium magno exercitu instruit, Imperatoris Romani titulo insignitum, ejusque opera Sicilia potitur. Verum hic Euphemius Imperatoriæ dignationis perbrevem fructum percepit, truncatus capite, quam dignam sui sceleris & defectionis mercedem retulit. Et sane operæpretium videtur referre, quo modo fuerit interfectus. Cum obiret Siciliam Imperatorio habitu, ut ab omnibus Imperator salutaretur, Syracusas quoque petiit: ubi cum a suis stipatoribus longius provolasset, & ad urbem tanto, quantum sagitta arcu emissa con- E ficit, spatio accessisset, cum oppidanis colloquens, eorumque benevolentiam oratione sua captans: duo Syracusani fratres solum & a suis amotum videntes, de eo interficiendo conspirant. itaque simulato studio & adulatorio gestu ad hominem accedunt, atque ut Imperatorem debito honore afficiunt. Euphemius, qui eorum dolum non intelligeret, gratam eorum Imperatorii nominis delationem atque salutationem ha-

Euphemius Siciliam Sarracenis prodit.

Ejus interitus.

bens, comiter ad se eos vocat, dignis modis resalutaturus. ergo cum capite inclinato alterum oscularetur, ab eo crinibus arripitur, ac valide tenetur, alter ei caput amputat. has suæ improbitatis pœnas luit Euphemius.

Agareni porro non Siciliam ex eo tantum, sed & Calabriam & plerasque Italiæ
Edit. Paris. pag. 323. partes occupaverunt, omnia incursionibus ac populationibus infestantes. Michaelus vero cum imperium annos novem, menses VIII gessisset, ea dysenteria mortuus est: cum sua in Deum impietate, inque rebus gerendis perversitate Romano imperio tot tantaque intulisset mala, quæ commemoravimus. Defecit sub
Dalmatiæ defectio. eo etiam tota Dalmatia & ferebatur de eo antiqaum oraculum, in hanc sententiam:

Hoc initium malorum telluri accidet,
Rerum potietur cum Babylonius draco,
Linguæ impeditæ, & auri cupientissimus.

Cadaver ejus repositum est in magno Justiniani sacello, ad fanum Apostolorum, in cista viridi Thessalica.

Huic mortuo filius ejus Theophilus jam
THEOPHILI imperium. virili ætate successit, mense Octobri, indictionis VIII. Is præ se ferebat justitiæ ferventissimum studium, & legum civilium accuratam custodiam: cum reipsa illa simularet, ut ab insidiis se tutum præstaret, neque ulli contra se aliqaid moliendi ansam præberet. Principio Imperii sui omnes, a quibus pater ipsius in Leone interficiendo Imperioque occupando fuerat adjutus perdere statuens, edicto proposito universos qai ab Imperatore honores aut beneficia haberent cujuscumque modi, ad Magnauram, quod & a quinque turribus Pentapyrgium dicitur, convenire jussit. Qui cum ad dictum locum frequentes con-
Leonis cædis fontes puniuntur. fluxissent, dissimulata animi sævitia, leni ac placida voce: Voluit, inquit, pater meus beatæ memoriæ, eos qui auxilium ipsi tulerant, ac pro Imperio propugnaverant, magnis honoribus atque donis remunerari: sed morte præventus, ne ingratus erga bene meritos videretur, me successorem suum ejus debiti solutorem reliquit. proinde amici paterni, secedentes ex multitudine, nobis sese ostendant, ut eis dignam mercedem rependamus. Hac oratione decepti miseri, quotquot Leonis cædem adjuverant, seipsos indicaverunt. At Theophilus præda intra classes inclusa, urbis præfectum civiles exequi leges jussit: Jam nunc, inquiens, præfecte judicandi potestatem Deo & me tibi mandantibus, dignam his mercedem factorum persolve: qui non tantum humano sanguine manus contaminarunt, sed & unctum Dei intra sacrarium interfecerunt.
pag. 324. atque hæc fatus, primam istam admirabilem concionem dimisit. Miseri vero illi a præfecto arrepti, homicidarum more suppliciis sunt affecti. Novercam qaoque suam Theophilus aula pulsam, in monasterium redire coegit, in quo primum religioni devota comam detonderat. nihilque huic profuit juramentum, quo senatum Michaelus obligaverat. Hæc Theophili principia. quæ secuta sunt laudem non merentur. Sane justitiam colens, omnibus malis metui, bonisque admirationi erat: his, quod eum bonum, ac malis infestum: illis, quod gravem austerumque judicarent. Sed non

A ἀπέμνηται, καὶ οὕτως μὲν ταύτην ἔτισε δίκην τῆς οἰκείας ἀπονοίας.

Οἱ δὲ Ἀγαρηνοὶ οὐ τῆς Σικελίας μόνον ἦσαν, ἀλλὰ καὶ Καλαβρίας καὶ τῶν πλειόνων τῆς Ἰταλίας ἐγένοντο ἐγκρατεῖς, πάντα κατατρέχοντες καὶ διαπορθοῦντες. ὁ Μιχαὴλ δὲ ἐπὶ μῆνας ὀκτὼ καὶ ἔτη θ΄. τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγκρατής, δυσεντερίας ἁλοὺς ἀρρωστήματι, καταστρέφει τὸν βίον, τοσούτων παραίτιος τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων γενόμενος κακῶν, δι' ἣν εἶχεν ἀσέβειαν πρὸς Θεόν, καὶ πρὸς τὰ πράγματα μοχθηρίαν, ὅσων προλαβὼν ἐπεμνήσθη ὁ λόγος. ἀπεστάτησε δὲ ἐπ' αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ Δαλματία. ἐφέρετο δὲ καὶ χρησμὸς παλαιὸς περὶ αὐτοῦ, ἔχων οὕτως·

Ἀρχὴ κακῶν δὲ προσπεσεῖται τῇ χθονί,
Ὅταν κατάρξῃ τῆς Βαβυλῶνος δράκων,
B Δύσγλωττος οὗτος, καὶ φιλόχρυσος λίαν.

Ἐτάφη δὲ ὁ τούτου νεκρὸς ἐν τῷ κατὰ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους μεγάλῳ ἡρῴῳ Ἰουστινιανοῦ, ἐν λάρνακι πρασίνῳ Θετταλικῇ.

Μετὰ δὲ τὸν τοῦ Μιχαὴλ θάνατον, ὁ υἱὸς αὐτοῦ Θεόφιλος, ἀνδρὸς ἤδη ἡλικίαν ἔχων, διεδέξατο τὴν πατρῴαν ἀρχήν, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τῆς η΄. ἰνδικτιῶνος, λόγῳ μὲν τῆς δικαιοσύνης ἔμπειρος ἐραστὴς καλεῖσθαι βουλόμενος, νόμων τε φύλαξ πολιτικῶν ἀκριβής· τῇ δ' ἀληθείᾳ, ἔξωθεν ἑαυτὸν τῶν ἐπιβουλευόντων διατηρῶν, ὡς ἂν μή τις κατ' αὐτοῦ νεωτερικὸν τολμήσειε, ταῦτα ὑπεκρίνετο. εὐθὺς οὖν ἐν προοιμίοις τοὺς τῷ πατρὶ αὐτοῦ συνεργησαμένους εἰς τὸν τοῦ Λέοντος θάνατον, ἔγνω πάντας ὀλέθρῳ δοῦναι, καὶ ἀπωλείᾳ. ὅθεν ἐξέθετο δόγμα, τοὺς τῶν βασιλικῶν ἅπαντας ἀπολαύοντας φιλοτιμιῶν, προσέτι δὲ καὶ βασιλικῆς τιμῆς μετασχόντας τῆς
C οἱασοῦν, κατὰ τὴν Μαγναύραν ἤτοι τὸ Πεντεπύργιον συναθροισθῆναι. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, καὶ πάντες ἀθροισθῆσαν ὡς ἐκέλευσεν, ὡς ἐν σκότῳ πως τὴν τῆς ψυχῆς κρύψας θηριωδίαν, πραείᾳ καὶ ἠρεμαίᾳ φωνῇ ἔφη πρὸς τοὺς συνειλεγμένους· Ἐβούλετο μὲν καὶ δι' ἐπιθυμίας εἶχε λαὸς καὶ κλῆρος ἐμός, ὁ ἐμὸς μακαρίτης πατήρ, τοὺς ἀντιλαβομένους καὶ τῆς βασιλείας ὑπερμαχήσαντας πολλῶν μὲν τιμῶν, πολλῶν δὲ τινας ἀγαθῶν, καὶ ἑτέρων καταξιῶσαι γερῶν. κατασχεθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ χρεών, ἐμὲ τῆς βασιλείας διάδοχον, ἵνα μὴ ἀχάριστος δόξῃ τοῖς εὐεργέταις, ὀφειλέτην καταλέλοιπε. διὸ ἕκαστος χωρισθεὶς τοῦ πλήθους, δεικνύτω ἑαυτὸν ἡμῖν ἐμφανῆ, ἵνα γνόντες τοὺς φίλους, ἀξίως ὑμᾶς ἀμειψαίμεθα. τούτοις τοῖς λόγοις παρακλαπέντες οἱ δείλαιοι, καὶ συναγαγηθέντες τοῦ ναοῦ, ἕκαστος
D τῶν ὅσοι τῷ φόνῳ συνήργησαν τοῦ Λέοντος, ἑαυτὸν παρεγύμνου. εὐθὺς οὖν ὁ Θεόφιλος ἐντὸς σαγήνης ἔχων τὴν θήραν, ἐγκελεύεται τῷ ἐπάρχῳ τοῖς πολιτικοῖς χρήσασθαι νόμοις, οὕτως εἰπών· ἄγε δή, ὦ ἔπαρχε, ἐκ Θεοῦ καὶ τῆς ἡμῶν γαληνότητος τὸ κρίνειν λαβών, τὰ τοιαύτας ἀξίας τῶν ἔργων ἀπόδος τὰς ἀμοιβάς, οὐχ ὅτι τὰς χεῖρας ἐμίαναν αἵματι ἀνθρωπίνῳ, ἀλλ' ὅτι καὶ Χριστὸν Κυρίου ἀνεῖλον ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου. ταῦτα φθεγξάμενος, διέλυσε τὸν θαυμαστὸν ἐκεῖνον καὶ πρῶτον σύλλογον. οἱ δ' ἄθλιοι ἐκεῖνοι συλληφθέντες παρὰ τοῦ ἐπάρχου, ποιναῖς καθυπεβλήθησαν ἀνδροφόνων. ὁ δὲ Θεόφιλος καὶ τὴν αὐτοῦ μητρυιὰν ἀπελάσας τῶν βασιλείων, εἰς τὸ μοναστήριον ἠνάγκασεν ἀπελθεῖν, ἐν ᾧ τὸ πρῶτον τὴν
E κοσμικὴν ἀπέθετο τρίχα, μηδὲν ὠφελησάντων τῶν ὅρκων, οὓς ἡ σύγκλητος πρὸς τὸν Μιχαὴλ ἐποιήσατο. καὶ ταῦτα μὲν ἐν προοιμίῳ τῷ Θεοφίλῳ· τὰ δ' ἑξῆς οὐκ ἐπαίνων ἄξια. ἀντιποιούμενος γὰρ τῆς δικαιοσύνης, ἅπασιν ἦν τοῖς πονηροῖς φοβερός, τοῖς δὲ ἀγαθοῖς θαυμαστός· τοῖς μέν, ὅτι μισοπόνηρός τε καὶ δίκαιος ἐδόκει· τοῖς δ', ὅτι ἐμβριθής τε καὶ αὐστηρός. οὐκ ἦν δὲ πάντως αὐτὸν πάντων τῶν κακῶν καθαρεύειν. εἴχετο μὲν γὰρ τῆς ἐπὶ Θεὸν πίστεως, εἴχετο δὲ πλέον τῆς πα-

προπαραδόντι μιαρᾶς τῆς εἰκονομάχων αἱρέσεως, καὶ τὸν εὐσεβῆ καὶ πανάγιον ἐκάκου λαόν, παρὰ πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνον ἠρεμῆσαι μὴ συγχωρήσας. ὅθεν οὐδ' ἐν πολέμοις εὐτύχησέ ποτε, ἀεὶ δὲ ἡττᾶτο, καὶ ἡ κατὰ βασιλέα ὑπέστρεφεν. ἐχόμενος δ' οὖν τῆς δικαιοσύνης, καὶ τῆς πρὸς Χριστὸν καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα (ὡς ᾤετο) πίστεως καὶ προθυμίας, ἀπῄει ἑκάστης ἑβδομάδος ἔφιππος διὰ τῆς λεωφόρου, ἐπὶ τὸν ἐν Βλαχέρναις τῆς Θεομήτορος θεῖον ναόν, ὑπὸ τῶν δορυφόρων παραπεμπόμενος. ἀπῄει δέ, πᾶσι μέν, προηγουμένως δὲ τοῖς ἀδικουμένοις δοὺς ἑαυτόν, ὡς ἂν ἔχοιεν τὰ αὐτῶν ἐκτραγῳδεῖν ἀδικήματα, καὶ μὴ παρά τινων κωλύοιντο ἀδίκων, ὑφορωμένων τὴν ἐξ αὐτοῦ τιμωρίαν. εἶθ' ἵνα καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν διερχόμενος, θεατὴς γένοιτο τῶν ὠνίων. ἠρώτα οὖν περὶ ἑκάστου τῶν πιπρασκομένων, πόσου πωλεῖται, γενόμενος κατὰ τὴν ἀγοράν. ἠρώτα δὲ οὐ παρέργως, οὐδ' ἐν ἑνὶ εἴδει, ἀλλ' ἐπί τε τοῖς βρωτοῖς καὶ τοῖς ποτοῖς, καὶ τοῖς εἰς θάλψιν ἐπιτηδείοις ἀμφιέσμασι, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένοις. καὶ διὰ πάντων πολλὴν ἐπεδείκνυτο σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν πρὸς τὰ κοινά, νῦν μὲν ἐν κριτηρίοις, νῦν δὲ ὡς εἴρηται κατὰ τὰς προόδους τῆς ἑβδομάδος. καὶ ποτὲ δὲ καὶ ψυχαγωγίας χάριν προκύπτων ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν τοῦ παλατίου τειχῶν, ἐθεάσατο ναῦν τινὰ μυριοφόρον ἐξ οὐρίας πλέουσαν, ἀναπεπταμένοις τοῖς ἱστίοις, μεγέθει τε ἀνυπέρβλητον καὶ ἀπαράμιλλον κάλλει. ἣν θεασάμενος, εἰς θάμβος ἐνέπιπτεν. ἠρώτα δ' ὅμως τίνος τε ἡ ὁλκὰς εἴη, καὶ ὅ, τι φέρει τῶν ἀγωγίμων; ὡς δὲ τῆς Αὐγούστης εἶναι ἐμάνθανε, τότε μὲν ἡσύχασε, καὶ παρέπεμψε τὸν καιρὸν ἄχρι καὶ ἧς εἰώθει ἡμέρας ἀπιέναι πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναόν. ὡς δ' ἤδη παρῆν ἡ κυρία, καὶ ὁ τοῦ πλοίου ὅρμος δῆλος ἐγεγόνει τῷ βασιλεῖ, πυθόμενος παρά τινος, τῆς αὐτὴν φερούσης εἴχετο, καὶ πλησιάσας ἔστη παρὰ τὴν πρύμναν, καὶ τοὺς παρόντας ἠρώτα πολλάκις, ὅτι τίς ἔχει χρείαν τῶν ἀγωγίμων, σίτου τυχὸν ἢ οἴνου, ἢ ἄλλου τινὸς εἴδους; ὡς δὲ πολλάκις ἐρωτηθέντες ἅπαξ ἀπεκρίθησαν, καὶ μόλις μηδενὸς λείπεσθαι τοὺς ὑπὸ τῆς σῆς προμηθουμένους δεσποτείας καὶ βασιλείας· ἀλλ' ἵνα ἴστε δή, ἔφη ὁ βασιλεύς, ὅτι με ὑπὸ Θεοῦ βασιλέα γεγενημένον, ἡ Αὐγοῦστα μου καὶ σύμβιος ναύκληρον εἰργάσατο; προσέθετο δὲ μετὰ πικρίας καὶ τοῦτο. τίς ποτε βασιλέα Ῥωμαίων ἢ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἔμπορον ἐθεάσατο; ταῦτα δὲ εἰπών, ἐκέλευσεν αὐθωρὸν μόνους ἐξελθεῖν τοὺς ἀνθρώπους, τὴν δὲ ναῦν ἐκείνην παραδοθῆναι πυρί, αὐτοῖς ἱστίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγωγίμοις. περιέβαλε δὲ καὶ τὴν δέσποιναν ὕβρεσι, καὶ τῆς ζωῆς ἐξαγαγεῖν ἠπείλησεν, εἰ φωραθείη ἔκτοτε τοιοῦτόν τι ποιοῦσα. ὥρμητο δ' ἡ βασιλὶς Θεοδώρα ἐκ τῆς χώρας τῶν Παφλαγόνων, γεννήτορας αὐχοῦσα Μαρῖνον ἕνα ἄσημον ἄνδρα, καὶ μητέρα Θεοκτίστην, τὴν ὑπὸ Φλωρίναν κατονομαζομένην, ἀμφοτέρους εὐσεβείᾳ ἐντεθραμμένους, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν οὐκ ἐξαρνουμένους, ὡς οἱ κατ' ἐκεῖνο πάντες καιροῦ, ἀσπαζομένους δὲ καὶ ἐνστερνιζομένους ὑπερφυῶς. διαδήματι δὲ τῆς Θεοδώρας καταστεφθείσης, καὶ ἡ ταύτης μήτηρ Θεοκτίστη ζωστῇ τε καὶ πατρικίᾳ τετίμηται. αὕτη δ' οὖν ἡ Θεοκτίστη κατὰ τὸν ἑαυτῆς οἶκον ἔγγιστα διακείμενον τῶν Γαστρίων, τὰς τῆς Θεοδώρας καλουμένη παῖδας (πέντε δὲ ἦσαν τὸν ἀριθμόν, ἥ τε Θέκλα, Ἄννα, Ἀναστασία, Πουλχερία τε καὶ Μαρία) ἄλλαις τε δωρεαῖς, αἷς ὑποσύρεσθαι τὸ θῆλυ πέφυκεν ἐδεξιοῦτο, καὶ ἰδίᾳ παραλαμβάνουσα, μὴ μαλακίζεσθαι, μηδὲ μένειν θηλείας (ὅπερ ἦσαν) ἐξελιπάρει, ἀνδρίζεσθαι δέ, καὶ τῆς μητρῴας θηλῆς ἄξια διανοεῖσθαι καὶ φρονεῖν. τὴν πατρῴαν μὲν αἵρεσιν μυσαττομένας, κατασπαζομένας δὲ τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνων μορφάς. καὶ ἅμα ταύτας εἰς χεῖρας ἐμβάλλουσα (ἐφύλαττε δὲ ταύτας ἔν τινι κιβωτίῳ) τῷ τε προσώπῳ καὶ τοῖς χείλεσιν αὐ-

A potuit omnibus carere vitiis. Nam tametsi veram amplecteretur religionem, magi tameo a patre ad se devolutæ impuræ imaginiperdarum hæresi deditus erat, piosque omni sui Imperii tempore exercuit maleficiis, nullam iis quietem permittens. Itaque & in bello nunquam vicit, sed semper succubuit, ac domum non convenienter Imperatoriæ dignitati rediit. Justitiam ergo colens, & (ut putabat) erga Christum ejusque matrem pietatem, singulis septimanis per vitam publicam satellitibus stipatus ab Blachernense Deiparæ fanum equitabat; interque equitandum omnibus maxime injuriis affectis vacabat, ut ii suas querelas proponere possent, neque ab sontibus & pœnam metuentibus impedirentur. Simul & per forum equitans, res vænales inspicie- B bat, ac de pretio interrogabat: neque obiter hoc, aut una tantum aliqua re, sed de iis quæ esui sunt ac potui, de vestibus fovendo corpori aptis, & in universum omnibus quæ in foro prostabant mercibus. Omnibus autem in rebus magnam in curanda republica diligentiam ostendit, non in his in publicum modo septimanatim progressibus, sed etiam in judiciis. Aliquando animi causa prospiciens de muro palatii qui est versus mare, navim onerariam vidit plenis velis ac secundo vento appellere, mole ac magnitudine parem nullam sibi habentem. Eam cum admiratione contemplatus, cujusnam esset, & quid rerum adveheret interrogavit. Cum eam Augustæ esse didicisset, acquievit in præsentia, C & diem expectavit qua ad Blachernensem ædem iturus erat. Cumque ea appetiisset, deduci se ad navis ejus stationem jussit: puppique adsistens, eos qui aderant aliquoties percontatus est, cibone aliquis ipsorum, aut vino, aut ulla alia re destitueretur? cum sæpe interrogati vix tandem responderent, ita sibi Imperatoris solertia prospectum esse, ut nullius rei sentiant penuriam. Nescitis vero, ait, quod me divinitus Imperatorem factum, uxor mea & Augusta naucleram reddidit? addiditque indignantes: Fuitne ulla unquam Augusta, quæ maritum suum mercatorem viderit? Hæc fatus, confestim homines nave egredi jussit, nulla re exportata, navemque comburi ipsis cum velis & omnibus mercibus. Acriter autem Augustam objurgavit, D minatus ei exitium, si porro aliquid tale fecisset. Nomen Augustæ fuit Theodora, patria Paphlagonia: parentes, Marinus vir non ignobilis, & Theoctista cognomento Florina, pie uterque educatus, neque divinarum imaginum venerationem diffitens, sed ardentissimo eam colens studio. Coronata Theodora, mater quoque ejus Theoctista, Zostæ & patriciæ dignitate ornata est. Ea domum habuit proximam Gastriis. & filias Theodoræ ad se crebro invitans (quinque erant numero, Thecla, Anna, Anastasia, Pulcheria, & Maria) ac variis muneribus, quibus demulceri is sexus solet, blandiens, seorsim exhortata est ut supra suum sexum saperent, animosque viriles & E materna fortuna dignos sumerent, abominatæque patris hæresin, sacras amplecterentur imagines. simul & ex cista quadam depromptas eas in manus puellis dedit, faciei que & labiis admovit, ut earum a-

Justitia ejus.

Navis Augustæ incensa.

Edit. Paris. pag. 515.

Filiæ Imperatoris ab avia cultum imaginum discunt.

amorem excitaret. Hoc cum illa identidem ageret, ut desiderium cultus venerabilium imaginum in neptibus accenderet, non fefellit Theophilum. Nam is aliquando cum filias interrogaret quidnam ab avia donorum accepissent, aut quid scitum egissent? reliquis interrogationem ejus veluti ansam constanter declinantibus, Pulcheria tenellæ ætatis simplicitate ducta, quam blande tractatæ essent, ac quam variis fructibus donatæ exponens, imaginum quoque adorationem prodidit, aviæ in cista multas esse puppas dicens, quas ipsarum capitibus & vultibus ea post oscula applicuerit. Ob hæc furore percitus Imperator, durius tamen in socrum statuere nihil ausus est, reverentia uxoris, & multo magis ipsius Theoctistæ libertate impeditus (nam generum ea palam insectabatur, reprehendebatque
Edit. Paris. pag. 516. propter quotidianas confessorum vexationes hæresimque: & fere sola universorum in eum odia patefaciebat) tantum filiabus aviæ aditu in posterum interdixit. Similis casus Augustæ obtigit. Alebatur in aula homuncio fatuus, & Homerici Thersitæ persimilis, Denderis nomine, impeditæ linguæ, risus excitator, ac in regiam joci causa adhibitus. Is aliquando subito in cubiculum Augustæ intrans, deprehendit eam sacras amplectentem imagines: easque videns, quidnam rei esset quæsivit, propiusque accedens percepit. Augusta
255 subrustice respondit, suas pulchras puppas esse, valde sibi amatas. Erat tum in convivio Imperator, & turpem istum Denderim ad se inde venientem interrogabat, ubi fuisset? Respondit is, apud Manam, (sic appellabat Augustam) se fuisse, vidisseque eam ex pulvinari pulchras puppas depromentem. Intellecta re Imperator iræ plenus de mensa surrexit, illatimque uxorem adiit: multisque ingestis convitiis eam imaginicolam effræni lingua nominavit, simul Denderidis indicium exponens. Sed Theodora ut mariti iram sedaret in præsentia, falso id eum suspicatum esse duxit, & rem secus habere quam ipse putasset: se cum ancillis in speculo sese contuitam, ac Denderim imagines in eo conspicatum, stulte indicium de visis puppis attulisse. His illis verbis cum demitigasset virum, Denderin dignis modis castigavit, docuitque in posterum nihil de puppis loqui. Ideoque aliquando Imperatrice accedente, Theophilus eum cum interrogaret, anne domina rursum pulchras suas puppas amplexaretur? Denderis manu dextra labiis imposita, Tace (inquit) o Imperator de puppis. Hæc ita gesta.

Porro miles quidam manu promptus equum habuit egregium, qui ipsum sæpe ex prælio incolumem extulerat. Hujus equi amore captus dux, sub quo is militabat, cum neque pollicitationibus neque minis impetraret, hominem timiditatis accusatum apud Im-
256 peratorem exauctorat. Cum autem Theophilus equum insigni virtute cuperet habere, & missis in omnes partes mandatis talem sibi quæri atque afferri juberet, eam nactus occasionem dux iste, militi ei equum invito adimit, & tam-

A τῶν ἐπιτιθεμένων, ὑγίαζε, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνων ἀνηρέθιζε φίλτρον. τοῦτο οὖν ἐνδελεχῶς ποιοῦσα, καὶ ταῖς ἐγγόνοις περὶ τὰς θείας εἰκόνας πόθον ἀνάπτουσα, οὐκ ἔλαθε τὸν Θεόφιλον πυνθανόμενον, ὅ, τι τε αὐταῖς παρὰ τῆς μάμμης δεδώρηται, καὶ ὅ, τι χάριτος ἐξείργασται ἄξιον· αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τὰς τοιαύτας πεύσεις σαθυρὸν ἔχουσαι φρόνημα, ὥσπέρ τινας λαβὰς, ἐῤῥωμένως παρέτρεχον. ἡ δὲ Πουλχερία κατὰ τὴν ἡλικίαν νηπιάζουσα, τάς τε φιλοφροσύνας κατέλεγε, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀπωρῶν· προσετίθει δὲ καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν. οὕτω δὲ ἀπαλὰ φρονοῦσα καὶ λέγουσα, ὡς νινία πολλὰ εἴη αὐτῇ κατὰ τὸ κιβώτιον, καὶ ταῦτα τῇ κεφαλῇ καὶ τοῖς προσώποις ἡμῶν ἐπιτίθησι μετὰ τὰ φιλήματα. ταῦτα τὸν βασιλέα εἰς μανίαν
B διήγειρε· πρᾶξαι δέ τι τῶν δραστικωτέρων εἰς αὐτὴν ἐκωλύετο, τῇ τε πρὸς τὴν γυναῖκα αἰδοῖ καὶ εὐλαβείᾳ, καὶ πλέον ἢ ἐχρῆν παῤῥησίᾳ εἰργόμενος. καὶ γὰρ ἐκείνην ἀριδήλως ἐπισκώπτουσα τοῦτον, καὶ διελέγχουσα ἐπί τε τοῖς καθ' ἡμέραν τῶν ὁμολογητῶν διωγμοῖς, καὶ τῇ δηλωθείσῃ αἱρέσει, καὶ μόνη μικροῦ φανερὰν ποιοῦσα τὴν πρὸς αὐτὴν ἁπάντων ἀπέχθειαν. ἐκώλυσε δὲ μόνον τὴν πρὸς τὴν Θεοκτίστην τῶν θυγατέρων αὐτοῦ ἄφιξιν. τούτοις παραπλήσια συμβέβηκε καὶ τῇ βασιλίδι Θεοδώρᾳ. ἐτρέφετο παρὰ τοῖς βασιλείοις ἀνδράριον παρακεκομμένον, καὶ τῷ Ὁμηρικῷ Θερσίτῃ παρόμοιον, Δένδερις ὄνομα τούτῳ. ἄσημά τε φθεγγόμενον, καὶ γέλωτα κινοῦν, καὶ θυμηδίας ἕνεκα τοῖς βασιλείοις ἐνδιαιτώμενον. τοῦτο
C γοῦν εἰσπηδῆσάν ποτε κατὰ τὸν τῆς Αὐγούστης κοιτωνίσκον, θείας εἰκόνας κατέλαβεν αὐτὴν περιπτυσσομένην. ταύτας ἰδὼν οὗτος ὁ παραπαίων, τί τε εἰσὶν ἐπυνθάνετο; καὶ πλησιέστερον ἐλθὼν, κατεμάνθανεν. ἡ δὲ βασιλὶς, τὰ καλά μου (ἔφησεν ἀγροικικῶς) νινία, καὶ ἀγαπῶ ταῦτα πολλά. εἱστιᾶτο τηνικαῦτα ὁ βασιλεὺς, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ἀναβάντα τὸν αἰσχρὸν τοῦτον Δένδεριν, ἤρετο ὅποι ποτὲ ἐτύγχανεν ὤν; ὁ δὲ, παρὰ τῇ Μάνᾳ ἔφησεν εἶναι (τὴν δέσποιναν οὕτω καλῶν Θεοδώραν) καὶ θεάσασθαι αὐτὴν τοῦ προσκεφαλαίου καλὰ νινία ἐξαίρουσαν. συνῆκεν οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ πλήρης ὀργῆς γενόμενος, ἐξανίστη τε τῆς τραπέζης, καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπῆλθεν εὐθύς. ἄλλαις τε πολλαῖς ὕβρεσι πλύνων, καὶ εἰδωλολάτριν ἀκο-
D λάστῳ γλώσσῃ ἀποκαλῶν· καὶ ἅμα διεξῄει τοὺς λόγους τοῦ μυσαροῦ. ἡ δὲ τέως μὲν τὸν θυμὸν καταστορνῦσα τοῦ βασιλέως, κακῶς ὑπείληφας (ἔλεγεν) ὦ βασιλεῦ· οὐχ ὡς ὑποπτεύσας, ἔφη, ἔχει καὶ ἡ ἀλήθεια. τῷ δὲ κατόπτρῳ μου ἅμα ἐνατενίζουσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων, καὶ τὰς τυπουμένας ἰδὼν ὁ Δένδερις ἐκ τούτου μορφὰς, ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ἀφρόνως τὰ μυθευθέντα. καὶ τὸν μὲν τοῦ βασιλέως θυμὸν τοῖς δὲ κατεστόρεσε τοῖς λόγοις. τὸν Δένδεριν δὲ παιδείᾳ καθυπέβαλε πρεπούσῃ, πείσασα μή ποτε λέγειν περὶ τῶν νινίων τινί. διὸ τῆς δεσποίνης κατεπαιρομένης ποτὲ, ὁ Θεόφιλος ἠρώτα τὸν Δένδεριν, εἰ πάλιν ἄρα τὰ καλὰ νινία ἡ Μάνα ἠσπάζετο; ὁ δὲ τοῖς χείλεσιν ἐπιθεὶς τὴν δεξιὰν, σίγα σίγα περὶ τῶν νινίων, ἀν-
E τέφησεν, ὦ βασιλεῦ. καὶ ταῦτα μὲν συνεκύρησεν ὧδε.

Στρατιώτου δέ τινος χεῖρά τε γενναίαν καὶ ἵππον ἔχοντος δεξιὸν, ὁ στρατηγὸς, ὑφ' ὃν οὗτος ἐτέλει, ἔρωτι κατασχεθεὶς τοῦ ἵππου, ὑφ' οὗ πολλάκις ὁ ἄνθρωπος ἐκ πολέμου ἐῤῥύσθη, ἐζήτει τοῦτον, καθυπισχνούμενος δώσειν πολλά. ἀπαναινομένου δὲ ἐκείνου, καὶ βίαν προσῆγε, μηδ' οὕτω δὲ πείθων ἀποδόσθαι οἱ τὸν ἵππον, ἀνανδρίας ἔγκλημα προσάψας εἰς βασιλέα, μετακίνησε τοῦτον τῆς μετρίας στρατείας. ἐγένετο ζήτησις παρὰ Θεοφίλου περὶ ἵππου ἀκροφυοῦς, καὶ διατάγματα ἐπέμποντο.

πανταχοῦ, τοιόνδε ἵππον εὑρεθῆναι, καὶ πεμφθῆναι αὐτῷ. τοῦτο δραξάμενος ἀφορμῆς ὁ στρατηγός, ἀφαιρεῖται καὶ ἄκοντι τὸν τοῦ ἀνδρὸς ἵππον, καὶ πρὸς βασιλέα ὡς οἰκεῖον ἐκπέμπει κτῆμα. χρείας δὲ γενομένης ἐν πολέμῳ πλειόνων στρατιωτῶν, καὶ τοῦ βασιλέως κελεύσαντος ἁπαξαπλῶς πάντας στρατεύεσθαι τοὺς ὅπλα κινεῖν δυναμένους, ἐστρατεύσατο καὶ ὁ ῥηθεὶς στρατιώτης. τροπῆς δὲ γενομένης, ἔπεσε μὴ ἔχων ἵππον τὸν σῶσαι δυνάμενον αὐτόν, ἔπεσε δὲ γυναῖκα, καταλελοιπὼς, καὶ τέκνα. ἥτις τὸ φιλοδίκαιον τοῦ βασιλέως ἀκούσασα, ἐκκαιομένη δὲ καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς φίλτρῳ, καὶ τοῖς τέκνοις ἐπιχορηγεῖν ἀποροῦσα τὰ ἀναγκαῖα, τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει· καὶ τὸν Θεόφιλον καθ' ἣν ἡμέραν εἴθιστο ἀπιέναι πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναόν, ἔποχον τῷ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἵππῳ κατιδοῦσα, δρόμῳ πολλῷ τοῦ χαλινοῦ κατέχει τοῦ ἵππου, οἰκεῖον εἶναι τοῦτον λέγουσα, καὶ μὴ ἄλλον τινὰ αἴτιον, ἀλλ' αὐτὸν ὑπάρχειν τὸν βασιλέα τῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς σφαγῆς. ἐκπλαγεὶς οὖν ὁ βασιλεύς, τέως μὲν αὐτὴν προσμένειν διακελεύεται, ἄχρι τῆς περὶ τὰ ἀνάκτορα ἐπανόδου αὐτοῦ. ἤδη δὲ ἐπαναδραμὼν εὐθέως αὐτὴν παρεστήσατο, καὶ διεπυνθάνετο σαφέστερόν τι περὶ τῶν λεγομένων μαθεῖν. ἀναλαβοῦσα δὲ ἡ γυνὴ τὰ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους ἀναδιδάσκει τὸν βασιλέα. παρεστήσατο γοῦν ὁ θεῖος τὸν στρατηγόν, καὶ ζήτησιν ποιεῖται περὶ τοῦ ἵππου νεανικήν, τῆς γυναικὸς τέως κρυπτομένης προστάξει βασιλικῇ. ἐνισταμένου δὲ τοῦ στρατηγοῦ οἰκεῖον εἶναι τὸν ἵππον, καὶ μὴ ἐξ ἁρπαγῆς κτηθέντα αὐτῷ, ἐξάγει παραχρῆμα τοῦ παραπετάσματος τὴν γυναῖκα, ἔλεγχον ἀψευδέστατον καὶ κατήγορον τῶν λεγομένων. ὁ στρατηγὸς θεασάμενος, ἀπεπάγη, καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἵστατο ἐνεός· μόλις δ' οὖν εἰς ἑαυτὸν γενόμενος, τῶν ποδῶν ἅπτεται τοῦ βασιλέως μετὰ κλαυθμοῦ, καὶ ἱκέτης ἐλεεινὸς γίνεται, τὴν ἁμαρτάδα ἐξαγορεύσας. τί οὖν ὁ βασιλεύς; τὴν μὲν γυναῖκα μετὰ τῶν παίδων, ἀδελφοὺς ἐξ ἴσου καὶ κληρονόμους τῆς ἐκείνου δείκνυσιν ὑποστάσεως· αὐτὸν δὲ τῆς ἀρχῆς παραλύει, καὶ ὑπερορίᾳ διηνεκεῖ δίδωσιν. οὕτω φιλαπεχθήμων ἦν πρὸς τοὺς ἁρπαγάς, καὶ τοὺς ἐξ ἀδικίας πλουτεῖν ἐθέλοντας.

Ἐνίκετο δὲ καὶ ταῖς οἰκοδομαῖς ὁ αὐτὸς βασιλεύς. καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως μεγίστην ἐνεδείξατο ἐπιμέλειαν, τὰ χθαμαλώτερα καταστρεψάμενος καὶ ἀνυψώσας, καὶ ἄβατα πεποιηκὼς τοῖς ἐχθροῖς· ἃ καὶ νῦν ἵστανται, τὴν ἐκείνου προσηγορίαν ἐν γράμμασιν ἔχοντα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πόρνας ἀπελάσας ἐξ οἰκημάτων τινῶν, καὶ καθάρας ὅλον τὸν οἶκον ἐκεῖνον, Ξενῶνα πεποίηκε τὴν ἐκείνου προσηγορίαν φέροντα, κάλλει τε κάλλιστον καὶ μέγιστον κατασκευάσειν, ὅπερ ἐστὶν ἄρτι γυναικεῖον μοναστήριον. οὕτως ἐκεῖνος εἶχε πρὸς τὴν πορνείαν. πλὴν ὅτι γε φασὶν αὐτὸν κάλλει ποτὲ θεραπαινίδος ἁλόντα, ὑπηρετούσης τῇ βασιλίδι, συμφθαρῆναι αὐτῇ, ῥᾳθύμως τό τε βιοῦντα. ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο ἀληθινῶς, ἔγνω δὲ καὶ τὴν Θεοδώραν ὅλην γενομένην τοῦ πάθους καὶ κατηφιῶσαν, φασὶν ἐξειπεῖν ἐπομνύμενον, καὶ τὰς χεῖρας αἴροντα πρὸς Θεόν, ἦ μὴν τότε μόνον διολισθῆναι, καὶ συγγνώμην αἰτεῖν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἀνάκτορα ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσι, παρὰ τὸν οὕτω καλούμενον χῶρον τοῦ Καριανοῦ, ὧν καὶ ἐς ἡμᾶς τῷ χρόνῳ κατεργασθέντων, λείψανα περισώζονται. ἔκτισε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὰ τοῦ Βρύαντος ἀνάκτορα, πρὸς τὴν τῶν Σαρακηνικῶν οἰκημάτων ὁμοίωσιν κατασκευάσας αὐτά. καὶ περὶ μὲν τὰ τοιαῦτα ἐδόκει τε καὶ ἐνομίζετο μεγαλοπρεπὴς ὁ Θεόφιλος καὶ θαυμαστός. περὶ δὲ τοὺς τὰς θείας καὶ ἀχράντους προσκυνοῦντας εἰκόνας λίαν βαρύς τις καὶ αὐστηρός, καὶ πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τυράννους ὠμότητι παρελάσαι φιλονεικῶν. οἱ μὲν γὰρ προλαβόντες, Λέων τε ἤσαν, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, καὶ Μιχαὴλ ὁ τούτου πατὴρ ὁ τραυλός, ὁ μὲν ἐθέσπισε μή τινι τῶν γεγραμμένων εἰκόνων, κἂν που γραφόμεναι τύ-

A quam suum Imperatori mittit. Post cum necessitas bellica plures milites requireret, mandatoque Imperatoris omnes qui arma ferre possent in exercitum allegerentur: ille etiam miles arma sumpsit, & in prælio fusis suis quod equum e quo servari consueverat non haberet, occubuit, uxore & liberis relictis. Vidua amissi mariti desiderio accensa, & quod necessaria pupillis suppeditare nequibat, justitiæ Imperatoris fama instigante Constantinopolin venit: Theophilumque ad templum Blachernense equitantem de more conspicata mariti sui equo vehi, concitato cursu aggressa, frænum equi apprehendit, suum hunc esse vociferans: & non alium, sed ipsum Imperatorem cædi mariti sui causam præbuisse. Perterritus Imperator, manere eam jubet dum in palatium ipse rediret: ac reversus statim ad se vocat, ac de re tota accuratius inquirit. Quam cum ea a principio ad finem usque recitaret, illico etiam dux iste sistitur, & muliere jussu Imperatoris occultata, de equo acriter interrogatur: quem cum asseveraret suum fuisse, neque raptu pararum, producitur extra velum mulier, reum de vi peractura. Qua is conspecta diriguit, & aliquandiu mutus adstitit: tandemque ad se reversus, supplex pedibus Imperatoris sese advolvit lacrymans, ac peccatum confitens. Ergo Imperator ejus facultates viduæ, ejusque liberis quasi jure hæreditatio ex æquo addicit: ipsumque dignitate spoliatum, exilio perpetuo damnat. Adeo infensus erat & iis qui injuste opes parare intenderent.

Edit. Paris. pag. 517.

Justitiæ exemplum.

Ædificiis quoque hic Imperator operam dedit, murosque urbis summo studio refecit, humilioribus dejectis, & extructis altioribus, qui ab hostibus conscendi non possent. qui etiamnum stant, nomine ejus inscripto. Quin & meretrices quibusdam cellulis exturbavit, domumque eam totam expurgatam, Xenonem (hoc est, ædes peregrinis excipiendis destinatas) fecit, a se denominatum, insigni amplitudine atque pulchritudine. nunc est monasterium muliebre. Ex eo liquet, quam fuerit scortationi inimicus. Fertur sane semel dissolutius eum viventem, ancillæ pulchritudine, quæ erat Imperatricis pedissequa, deceptum, cum ea rem habuisse: sed agnito mox delicto, cum videret ob id Theodoram in summo esse mœrore, culpam confessum, manibus ad Deum sublatis jurasse, non nisi hac vice lapsum se esse, veniamque ejus ab uxore petiisse. Palatia etiam filiabus suis condidit, ea regione quæ Cariani dicitur: quorum tempore subrutorum, nostra etiamnum ætate extant reliquiæ. Bryantis quoque palatium ædificavit, ad similitudinem Saracenicarum ædium. Atque his quidem in rebus magnifici nomen admirationemque meruit Theophilus. Sed in eos qui cultum divinis imaginibus præstarent, nimis durum se atque inhumanum præbuit, omnes qui ante ipsum fuere tyrannos crudelitate vincere contendens. Nam Michaelus pater ejus edixerat, ne ulli pictæ imagini, ubicumque ea esset, nomen Sanctus imprimeretur, quod id nulli rei præterquam soli Deo congruere putabat: errore quidem

Ædificia Theophili.

pag. 518.

opinionis. cum enim Deus, nomen Deus, multo quam vox Sanctus sit angustius, homini tamen tribuat: quomodo id quod multo vilius est, denegaret? Leo autem, & filius ejus Copronymus, omni earum adoratione prorsus interdixerunt. Theophilus autem ne pingi quidem eas coloribus concessit, abjecti dicens animi esse talium rerum admirationem, ipsamque solam spectandam esse veritatem. Itaque divinæ imagines omnibus in templis dejiciebantur, earumque loco bestiarum & avium simulacra figebantur, belluinam & servilem Theophili arguentia vesaniam. Ex eo sacrosancta donaria in foro impuris manibus jactabantur, atque ignominiose tractabantur: ac sontibus debiti carceres iis implebantur, qui divinas imagines colebant, monachis, episcopis, subditis, earumque pictoribus: montes quoque & speluncæ iis replebantur, qui flagitiosorum loco fame ac siti necabantur. Edixerat enim Theophilus, ne monachis ullam urbem intrare liceret: jusseratque omni modo eos arceri, atque adeo non tutum erat iis conspici ea in regione. Quin & monasteria, atque * otii sacri causa conditas ædes, profanis hominibus frequentabat. Interim pii homines, qui prodere virtutem sacrumque vestitum nollent, fame ac cruciatibus mori malebant. nonnulli neglecto habitu peribant: multi etiam, quibus minus erat virtutis studium, hymnis ac cantionibus sacris, ipsoque etiam vestitu dimissis, liberæ ac solutæ vitæ sese dederunt. Nam hos quoque cœtus Imperator dissipavit, qui soli ad refrænandas cupiditates hominum faciebant. Neque tamen eo tempore prorsus dicendi libertas ex hominibus sublata fuit. Sed quidam animo calidiores, vel singuli, vel etiam facto agmine Principem reprehenderunt. Horum præcipui fuere Abramitæ monachi, qui libere in conspectum ejus progressi ex sanctorum patrum dictis, magni videlicet Dionysii, Hierothei, & Irenæi demonstrarunt, non nuper vivendi rationem institutionemque monasticam extitisse, sed perantiquam esse: sed & sacras imagines ipsis fuisse Apostolis familiares, quando & Lucas divinus Apostolus Deiparæ formam depinxerit, & Christus Dominus Deusque noster linteo impressam sui effigiem nullo manus ministerio elaboratam nobis reliquerit. Hoc modo divinissimi isti viri cum tyranni inscitiam atque sævitiam redarguissent, ob summam dicendi libertatem multos cruciatus atque tormenta passi, urbe etiam in exilium relegati sunt. qui cum ad fanum Joannis Baptistæ, quod Terribile cognomento dicitur, estque in Euxino ponto situm, pervenissent, flagellorum plagis prorsus confecti, in cœlitum cœtum abierunt. eorum cadavera insepulta in solum projecta, diu admodum integra manserunt: donec pii quidam ea humaverunt, & eodem quo Christi martyres honore dignati sunt. Germana his sunt facinora monachi cujusdam, jam ad sacerdotium provecti. Is divino mentis ardore excitus, in faciem tyranno restitit: & cum alia multa disseruit, tum illud Pauli dictum protulit: Execrabilis esto, quicunque aliud ab eo quod accepistis Evange-

Theophilus imaginum hostis, & monachorum.

*hesychasteria

137

Edit. Paris. pag. 529.

Abramitæ monachos & imagines defendunt.

A χεῖον, τὴν ἅγιος φωνὴν ἐγχαράττεσθαι, ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ τῆς τοιαύτης ἁρμοζούσης φωνῆς, ἢ μόνῳ τῷ θείῳ· οὐκ εὐστόχῳ βαλὼν τῷ νῷ. τῆς γὰρ Θεὸς φωνῆς τοῖς ἀνθρώποις μεταδιδοὺς ὁ Θεὸς, ἀψιλοτέρας οὔσης παρὰ τὸ ἅγιος πρόσρημα, τιμιωτέρας οὔσης τὸ ἅγιος καὶ πολὺ, οὐκ ἂν τούτους ἀποστερήσειε. πλὴν τοῦτο μὲν οὗτος ἐθέσπισεν. ὁ πρὸ αὐτοῦ δὲ Λέων καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος, τὸ μηδὲ προσκυνεῖσθαι ὅλως αὐτάς· Θεόφιλος δὲ, τὸ μηδὲ χρώμασι ταύτας μορφοῦσθαι. χαμαίζηλον γὰρ, τὸ πρὸς τὰ τοιαῦτα ἐπτοῆσθαι, μόνην δὲ σκοπεῖν τὴν ἀλήθειαν. καθῃροῦντο μὲν οὖν ἐντεῦθεν κατὰ πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν αἱ θεῖαι μορφαί· θηρία δὲ καὶ ὄρνιθες ἀντὶ τούτων ἀνεστηλοῦντο, τὴν τούτου θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη ἄνοιαν ἐλέγχοντα. ἐντεῦθεν B βεβήλοις χερσὶ τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ κειμήλια ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρριπτοῦντο καὶ ἐνυβρίζοντο. ἐντεῦθεν τὰ τῶν κακούργων ἐπληροῦντο δεσμωτήρια, τῶν διὰ τιμῆς ἀγόντων τὰς θείας μορφὰς, μοναζόντων, ἐπισκόπων, ποιμαινομένων, καὶ τῶν γραφόντων αὐτάς. πλήρη δὲ καὶ τὰ ὄρη καὶ τὰ σπήλαια τῶν ὡς κακούργων, λιμῷ ἀναιρεθέντων καὶ δίψει. ἀβάτους γὰρ τηρεῖσθαι τὰς πόλεις τοῖς μοναχοῖς ἐγκελευσάμενος, καὶ πάντα τρόπον αὐτοὺς ἀπελαύνεσθαι ἐθέσπισε, μᾶλλον δὲ μηδὲ κατὰ χώραν ὁρᾶσθαι τολμᾶν. εἰργάσατο δὲ τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια, πολύανδρα καὶ κοσμικὰ καταγώγια, τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν προδοῦναι τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ ἱερὸν ἔνδυμα μὴ βουλομένων, λι- C μῷ δὲ καὶ κακουχίαις προαιρουμένων τὴν ζωὴν καταστρέφειν· ἐνίων δὲ περιβολῆς καταλιγωρούντων, καὶ παρὰ τοῦτο ἀπολλυμένων. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ῥᾳθύμως διαζώντων, τὸν ἄνετον καὶ ἐκλελυμένον ἠσπάσαντο βίον, ὕμνων θείων καὶ ᾠδῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ σχήματος ἀφειδήσαντες. καὶ γὰρ οὐδὲ τούτους τελεῖσθαι τὰς συλλάγας ὁ τύραννος συνεχώρησεν, αἳ καὶ μόναι δύνανται τηρεῖν καὶ οἷον χαλινός τις εἶναι τοῖς πρὸς τὰ πάθη ἀλόγως κατολισθαίνουσι. πλὴν οὐ παντέπασι τῶν ἀνθρώπων οὐδὲ τότε τὸ παρρησιαστικόν τε καὶ ἐλευθέριον ἀπεφοίτησεν· ἀλλά τινες τῶν θερμοτέρων, πολλοὶ μὲν καὶ καθέκαστον, τινὲς δὲ καὶ κατασάδην, ὥσπερ οἱ τῆς τῶν Ἀβραμιτῶν ὁρμώμενοι μονῆς μοναχοὶ μετὰ παρρησίας ὀφθέντες αὐτῷ, λογικῶς ἐκ D τῶν τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἡμῶν εἰρημένων, Διονυσίῳ τῷ μεγάλῳ, Ἱεροθέῳ, καὶ Εἰρηναίῳ ἀπεδείκνυσαν, ὡς οὐ χθὲς καὶ πρώην ἡ τῶν μοναχῶν πολιτεία τε ἐφεύρηται, καὶ κατάστασις, παλαιὰ δέ τις καὶ ἀρχέγονος. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν θείων εἰκόνων μορφώματα, ἀπεδείκνυον, σύντροφά τε τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ ὁμοδίαιτα· εἴγε Λουκᾶς μὲν ὁ θεῖος Ἀπόστολος τὴν τῆς Θεοτόκου μορφὴν ἀνετύπωσεν· αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ὁ δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐπί τινος ὀθόνης ἀπομαξάμενος, ἀχειρότευκτον ἡμῖν καταλέλοιπεν. ἐπεὶ γοῦν οἱ θειότατοι ἄνδρες τὴν τοῦ τυράννου ἄνοιαν ἐξήλεγξαν, καὶ τὴν θηριωδίαν τῷ σφόδρα παρρη- E σιασθῆναι· αὖ καὶ μετὰ πολλὰς αἰκίας τε καὶ βασάνους τῆς πόλεως ἐξωρίσθησαν. τὸν δὲ τοῦ Προδρόμου ναὸν τὸν οὕτω καλούμενον τοῦ Φοβεροῦ, κατὰ τὸν Εὔξεινον διακείμενον πόντον καταλαβόντες, καὶ ταῖς ἐκ τῶν μαστίγων πληγαῖς τελείως καταπονηθέντες, τῆς ἄνω λήξεως ἠξιώθησαν. ὧν καὶ τὰ τίμια σώματα ἄταφα ἐρριμμένα εἰς τοὔδαφος, σῶα ἐπὶ πλεῖστον διετηρήθησαν χρόνον, μέχρις ὅτε πιστοί τινες ἀναλαβόντες ταῦτα ἐκήδευσαν, καὶ καταλλήλως ἐτίμησαν τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ μαρτυρήμασιν. ἐφάμιλλα τούτοις καὶ ἀδελφὰ καί τις μοναχὸς ἕτερος ἐπεδείξατο, πρὸς ἀρχὴν ἱερωσύνης ἄρτι ἀναδραμών. ζήλῳ γὰρ θείῳ πλησθεὶς, κατὰ πρόσωπον ἔστη τοῦ τυράννου, καὶ ἄλλα μὲν διεξιὼν οὐκ ὀλίγα, καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου δὲ Παύλου ῥητὸν τοῦτο δή

τὸ φάσκον· εἴτις ὑμῖν εὐαγγελίζεται παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἀλλὰ καὶ τούτῳ πληγὰς ἐπιθεὶς οὐκ ὀλίγας, ἐπειδὴ σταθηρότερος ἔδοξεν ἐν τῇ διαλέξει, πρὸς τὸν Ἰαννὴν ἐξαποστέλλει, καθηγητὴν τοῦ τυράννου γεγονότα, καὶ διδάσκαλον, διαλεκτικαῖς ἀποδείξεσι τοῦτον πεῖσαι ἐγκελευσάμενος. ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ γενναῖος ἀγωνιστὴς, οὐ σοφιστικαῖς καὶ διαλεκτικαῖς ἀποδείξεσιν, ἀποστολικοῖς δὲ καὶ εὐαγγελικοῖς ῥήμασιν ἀφωνότερον ἰχθύων ἀπέδειξε. καὶ τότε μὲν οὐκ ὀλίγας πάλιν λαβὼν ἐξοστρακίζεται. ὕστερον δὲ τῷ μεγάλῳ συστὰς Ἰγνατίῳ, καὶ χρόνον τινὰ συνδιατρίψας αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἀναδιδάξεις βασιλέων (ἦν γὰρ καὶ προορατικοῦ ἠξιωμένος χαρίσματος) πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε.

Ταῖς δὲ θείαις εἰκόσιν ὁ τύραννος ἀπεχθανόμενος, ἐσπούδασε πάντας ζωγράφους ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖν, ἢ τὸ ζῆν αἱρουμένους, ἐμπτύειν ταύταις, καὶ ὡς βέβηλα τινὰ ἐπ᾽ ἐδάφους καταπατεῖν. πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ συγκατεσχέθη καὶ ὁ μοναχὸς Λάζαρος, περιβόητος τηνικαῦτα κατὰ τὴν ζωγραφικὴν ὑπάρχων τέχνην. καὶ πρῶτα μὲν ὁ θεομάχος, θωπείαις αὐτὸν ἐπειρᾶτο ὑποποιεῖσθαι. ὡς δὲ κρείττονα τοῦτον ἑώρα κολακείας ἁπάσης, πρὸς τὴν σύντροφον ἀπεῖδε βίαν, καὶ τοσοῦτον αὐτὸν ταῖς βασάνοις κατῄκισεν, ὡς μηδὲ περιγενέσθαι ἐκ τούτων νομίζεσθαι. καὶ οὕτως ἔχοντα πονήρως τοῦ σώματος, δεσμωτηρίῳ καθείργνυσιν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο, ὡς ἀναρρώσας αὖθις ἀναστηλοῖ τὰς θείας μορφὰς, ἐκέλευσε πέταλα σιδηρᾶ ἀπανθρακωθέντα ταῖς παλάμαις αὐτοῦ ἐπιτεθῆναι. ἐβόσκετο οὖν τὸ πῦρ τὰς σάρκας, ἄχρι ποτὲ ὁ ἀθλητὴς ἀπαγορεύσας, ἔκειτο ἡμιθανής. ἀλλ᾽ ἔδει τοῦτον ὑπὸ τῆς θείας χάριτος διατηρεῖσθαι καὶ τοῖς ὕστερον, ὅθεν ὁ τύραννος ἐπειδὴ τὰ τελευταῖα πνεῖν ἐμάνθανεν, ἱκεσίαις τῆς δεσποίνης καί τινων ἄλλων γνησιωτάτων αὐτῇ, ἀπολύεται τῆς εἱρκτῆς, καὶ πρὸς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Προδρόμου τὸν οὕτω καλούμενον τοῦ Φοβεροῦ ἐναποκρύβη, καὶ οὕτως ὡς εἶχε πληγῶν εἰκόνα διετύπωσε τοῦ Προδρόμου, μέχρι πολλοῦ διασωζομένην, καὶ ἰάσεις ἐπιτελοῦσαν. καὶ ταῦτα μὲν τότε. μετὰ δὲ τὴν τοῦ τυράννου κατάλυσιν, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀναλαμψάσης, τὴν ἐν τῇ Χαλκῇ εἰκόνα τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκείαις χερσὶν ἀνεστήλωσεν. οὗτος ὁ μακάριος Λάζαρος παρακαλούμενος ὑπὸ τῆς θαυμαστῆς Θεοδώρας τῆς βασιλίδος, συγγνώμην δοῦναί τε καὶ αἰτήσασθαι τῷ ταύτης ἀνδρί· οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς (ἔφη) ὦ βασίλισσα, ἐπιλαθέσθαι τῆς ἡμῶν ἀγάπης, καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸν κόπου, ἐκείνου δὲ τὸ μῖσος καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν μανίαν προτιμήσασθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. ὁ δὲ μιαρὸς τύραννος τὸν ὁμολογητὴν Θεοφάνην, καὶ Θεόδωρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν, ἐπὶ σοφίᾳ διαφέροντας ἰδὼν τῶν πολλῶν, κατὰ τὸ τοῦ Λαυσιακοῦ τρίκλινον παρεστήσατο δημοσίᾳ διαλεξομένους περὶ τῆς πίστεως. καὶ, ἄγε δὴ (φησὶν) ὑμεῖς, ὦ κατάρατοι, τίσι πειθόμενοι ῥήσεσι τῆς γραφῆς, τὰ εἴδωλα (τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀκολάστῳ γνώμῃ καὶ γλώττῃ καλῶν οὕτω) προσκυνεῖτε, καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ μὴ ἀκεραίους οὕτω ποιεῖν ἀναπείθετε; προσετίθει δὲ καὶ ἄλλ᾽ ἄττα βλάσφημα κατὰ τῆς ἁγίας εἰκόνος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναιδεστέρᾳ φωνῇ· οἱ δὲ μακάριοι, ἐμφραχθείη τὸ στόμα (εἶπον) τὸ λαλοῦν κατὰ τοῦ Θεοῦ ἀνομίαν. ὁ δὲ κρύπτει μὲν πῶς τὴν λεοντῆν, τὴν δὲ ἀλωπεκὴν ὑποκρίνεται, καὶ χρήσεις προφητικὰς αἰτεῖ καὶ μαρτυρίας, τὰς εἰκόνας ἐπιτρεπούσας προσκυνεῖσθαι. θατέρου δὲ τῶν ἀδελφῶν τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους ῥῆσιν τινὰ ἐκ τῆς τοῦ Ἠσαΐου προφέροντος προ-

A lium vobis tradit. Sed hunc quoque multis verberibus mulctatum Imperator, cum in colloquio constantiorem videret, ad Jannem suum quoodam præceptorem ac magistrum misit, mandato ut iis monachum dialecticis demonstrationibus a proposito diduceret. Istum quoque Jannem præclarus iste certator non dialecticis aut sophisticis ratiocinationibus, sed Apostolicis Evangelicisque dictis pisce magis mutum redegit. ac tum denuo multis affectus verberibus solum vertere jussus est. Post vero cum magno Ignatio aliquandiu conversatus, ac de subsecuturis vaticinatus Imperatoribus (oam & dooo præscientiæ futurorum Deus eum dignatus fuerat) ad Dominum commigravit.

Enimvero Theophilus animo in imagi- B oes infensissimo, statuit omnes pictores e medio tollere, vitam non aliter servaturos, quam si ea conspuerent, & ut prophana humi conculcarent. Inter alios captus ea de causa fuit etiam Lazarus monachus, eo tempore oh artem pingendi nobilis. Atque hunc primum, Imperator blandis verbis subigere intendit: post ubi hominem adulando capi nequire sensit, ad vim sibi familiarem conversus, tormentis ita excarnificatum ut vita excessurus putaretur, in carcerem conjecit. cumque eum ægritudine sublevatum denuo sacras formas pingere audiret, laminas ferreas ignitas palmis ejus applicari jussit, quæ carnea eatenus depastæ sunt, dum victus oialo semianimus jacuit. tum (quia eum posteria servare volebat divina clemeotia) tyran- C nus animam eum jam agere audiens, deprecationibus uxoris, atque hujus lotimorum motus, eum ex carcere dimisit. Ita is deinde in faoo Prodromi, quod Terribile dicitur, occultatus, imaginem Prodromi, utcumque saucio corpore, depinxit tameo: quæ diu duravit, morbosque sanavit. & post mortem Theophili vera religione rursum effulgente imaginem Jesu Christi Dei & hominis, quod est in calce, suis manibus condidit. Idem oratur x Theodora præclarissima Imperatrice, ut marito suo ignosceret, veoiamque x Deo impetraret: Noo est (ait) o Augusta, Deus ita injustus, ut nostræ dilectionis & ipsius causa toleratarum ærumnarum obliviscatur, iisve Theophili odium & ni- D mium furorem præferat. Cæterum impurus tyrannus cum sentiret Theophanem confessorem, & fratrem ejus Theodorum, aliis sapieotia multum antecellere, ad Lausiacum triclinium se sistere eos jussit, publice de religione disputaturos. Atque ibi, Agedum (inquit) execrabiles, quibusnam sacrarum literarum senteotiis persuasi, idola (sic sacras imagines animo & ore impotenti vocabat) adoratis, multitudinemque hominum imperitorum eo adducitis, ut idem faciant? Sed & impudentissima voce alia quædam impie contra sacram Christi imaginem effutivit. Ad hæc beati illi dixeruot: Utinam ob- E turetur os, quod inique Deo obloquitur. Sed Theophilus aliquandiu occultata leooina, vulpinam pellem præ se tulit, ac oracula divorum vatum, & testimonia sibi proferri postulavit, imaginum venerationem concedentia. Et cum Theophanes locum ex Esaiæ vaticiniis adduceret, respondit Theo-

Edit. Paris. pag. 520.

Lazarus monachus pictor.

Theophanes & Theodorus nolis compuncti propter imagines.

pag. 521.

philus, eum locum non ita habere, simulque suum librum explicavit. Ibi Theophanes vociferari, non hunc modo librum, sed omnes quotquot in manus Theophili pervenissent, corruptos esse, postulare, ut ex patriarchæ bibliotheca Thomaitica codex (simulque demonstrabat quo is loco esset repositus) afferretur, dictorum veritatis indagandæ causa. Celerrime eo missus quidam, codicem attulit. quem sponte sua revolvens Imperator, studiose a proposito aberravit, verecundia ductus, & locum de quo agebatur transiliens, alibi quæsivit. Cum autem Theophanes intento digito eum doceret, si tres paginas revolvisset, fore ut in locum quæsitum incideret: Imperator libertatem reprehensionis non ferens, & veritatis conscius patientiam eo usque servatam abjecit, feramque patefecit. indignam enim esse rem dicens, Imperatori a talibus hominibus illudi, abduci eos in hortum Lausiaci interiorem jussit, ferulisque usque ad CC ictus gravissime concidi. quin & frontibus eorum barbarico more notis impressis inscribi jussit ineptos hos a se compositos jambos:

Cunctis ad urbem accurrere affectantibus,
Castissimos in qua Dei Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret:
Apparuere & isti venerando in loco,
Superstitiosi erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora patravissent turpia impie,
Ut desertores vertere jussi sunt solum.
Fugaque in urbem hanc delati, imperii caput,
Non destitere ab impia vecordia.
Compuncti igitur facinorosi velut, notis,
Ex urbe damnati pelluntur hac quoque.

His ita statim peractis, isti quidem confessionis & constantiæ reportaverunt coronam, suntque inscriptis frontibus istis versibus in exilium acti. ac ferox Imperator, omnibusque miserior miseris, ab omnibus judicatus est impie Deo obtrectare, pios persequi: & quotquot unquam perverse de rebus sacris senserunt, eorum superare perversitatem.

Methodius. Ante hos etiam sanctus Methodius in quamdam insulam relegatus, vivus cum duobus latronibus in sepulcrum inclusus fuerat, in eoque a piscatore quodam nutriebatur: in quem piscatorem cum incidissent Theophanes ac Theodorus, & Methodii rerum quis esset status ex eo cognovissent, per eumdem in hanc sententiam scribunt ad eum:

Edit. Paris. pag. 522.

Qui vivus inter vivos esse desiit,
Vitamque præbet mortuus, terram incolens
Polumque obit, vincto gravati vinculis,
Frontes ei scribuntque inscripti litteris.

Rescripsit Methodius opera ejusdem piscatoris:

Quorum libris inscripta sunt cælestibus
Nomina, piæque frontes compunctæ notis:
Hos qui sepultus ante funus est suum,
Vinctos salutat, & ipse vinculis gravis.

Theophilus præterea beatum quoque Michaelum, ecclesiæ quæ est in sancta urbe Syncellum, una cum multis aliis monachis in carcerem compegit, diuturna miseria eos se subacturum sperans. His ergo in pios facinoribus eum qui verus Deus propter nos humanam naturam induit, contumelia affecit, ge-

A φητείας, ἵνα ἔχειν οὕτω ταύτην ἀντέλεγεν ὁ Θεόφιλος, καὶ ἅμα τὴν ἑαυτοῦ βίβλον ἀνελίττων, ἐδείκνυ τάχα τοὺς λόγους πιστούς. ὡς δὲ νενοθεῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ, οὐ μόνον δὴ ταύτην ὁ ἅγιος ἐπιβοᾷ, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς ὅσαι εἰς τὴν αὐτοῦ ἐλθοῦσαι ἔτυχον χεῖρα, ἐκείνην ἔλεγε προτιθεὶς τὴν βίβλον, εἶναι πρὸς αὐτόν, τὴν κατὰ τὴν πατριαρχικὴν ἐν τῇ Θωμαΐτῃ κατὰ τήνδε τὴν θέσιν κειμένην βιβλιοθήκην εἰς πίστιν τῶν λεγομένων κομισθῆναι. ἐπεὶ γοῦν τις ἀπέσταλτο, καὶ θᾶττον ἢ λόγος ἤγαγε τὸ βιβλίον, ἑκὼν μὲν ἀνελίττων ὁ βασιλεύς, ἡμάρτανε τοῦ βιβλίου, καὶ αἰσχυνόμενος ὑπερεπήδα μὲν τὴν ζητουμένην φράσιν, ἐν ἄλλοις δὲ καὶ ἄλλους ἐποιεῖτο τὴν ζήτησιν. ὡς δ' ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Θεοφάνους ἀνεδιδάσκετο δακτυλοδείκτως, ὡς ἐπὶ τρία φύλλα διαβιβάσας τὸ ζητούμενον καταλάβῃς, B τότε δὴ μὴ φέρων τοὺς τῆς παῤῥησίας ἐλέγχους, συνειδὼς δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔχουσαν οὕτω, τὸ ἕως τότε ἀποῤῥίψας μακρόθυμον, καὶ τὸν θῆρα ἀνακαλύψας· οὐ δίκαιον, ἔφησε, βασιλέα ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν ἐνυβρίζεσθαι, καὶ λοιπὸν προσέταξε τῷ τοῦ Λαυσιακοῦ μεσοκηπίῳ ἀπαχθέντας ῥαβδισθῆναι, ῥάβδων φοραῖς βαρυτάταις ἄχρι τῶν διακοσίων, καὶ τοῖς μετώποις αὐτῶν ἐπιγραφῆναι βαρβαρικῶς ἐκκεντηθέντας, οὓς συντέθεικε λήρους ἰάμβους. εἰσὶ δὲ οὗτοι·

Πάντων ποθούντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν,
Ὅπου πάναγνοι τοῦ Θεοῦ λόγου πόδες
Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης.
Ὤφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμίῳ τόπῳ,
C Σκεύη πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης,
Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀπιστίας
Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως.
Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.
Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες,
Οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθέσμους μωρίας.
Ὅθεν γραφέντες, ὡς κακοῦργοι τὴν θέαν,
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν.

Ταύτης δὲ θᾶττον γενομένης, ἐκεῖνοι μὲν τὸν τῆς ὁμολογίας καὶ καρτερίας ἀνεδήσαντο στέφανον. οὗτος δὲ ὁ σοβαρὸς καὶ πάντων ἀθλίων ἀθλιώτερος, πᾶσιν ἀνεδείχθη βλάσφημος καὶ διώκτης, καὶ τῶν πώποτε κακοδόξων κακοδοξότερος. μετὰ τὸ γραφῆναι τούτους τὰς ὄ- D ψεις, οἱ ὁμολογηταὶ εἰς ὑπερορίαν ἐστάλησαν.

Πρὸ τούτων δὲ καὶ ὁ ἅγιος Μεθόδιος, εἴς τινα νῆσον ἐν τάφῳ καθείρχθη ζῶν, ἅμα δυσὶν ἀνδροφόνοις, ἐν ᾧ τάφῳ διά τινος ἐτρέφετο ἁλιέως. ὃν δὴ ἁλιέα εὑρόντες οἱ ἅγιοι Θεοφάνης καὶ Θεόδωρος, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν πυθόμενοι, διὰ τοῦ τοιούτου ἁλιέως γράφουσι τῷ μεγάλῳ Μεθοδίῳ τάδε·

Τῷ ζῶντι νεκρῷ, καὶ νεκρῷ ζωηφόρῳ,
Ναίοντι τὴν γῆν, καὶ πατοῦντι τὸν πόλον,
Γραπτοὶ γράφουσι δέσμιοι τῷ δεσμίῳ.

Πρὸς οὓς καὶ αὐτὸς ἀντέγραψε, διὰ τοῦ αὐτοῦ ἁλιέως.

Τοὺς ταῖς βίβλοισιν οὐρανῶν κληρογράφους,
Καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνως ἐστιγμένους,
Προσεῖπεν ὁ ζωόθαπτος ὡς συνδέσμιος.

E Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν μακαρίτην Μιχαήλ, τὸν σύγκελλον τῆς κατὰ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐκκλησίας, σὺν ἑτέροις πολλοῖς ἀσκηταῖς τῇ φυλακῇ καθεῖρξε, τῇ πολυχρονίῳ κακώσει ὑπάξαι τούτους παραδοκῶν· καὶ τὰ μὲν κατὰ τῶν ἁγίων τοιαῦτα τὰ νεανιεύματα, καὶ οὕτω. τὸν δὲ δι' ἡμᾶς ὀφθέντα ἄνθρωπον, Θεὸν ὄντα ἀληθινόν, ὕβριζε, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀληθεῖς

τινὰς θεράποντας οὐ βραχεῖ χρόνῳ περιορίζων, κατὰ πάντα δὲ τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ἐκάκου, καὶ ἀνηκέστοις καθυπέβαλλε συμφοραῖς.

Ἐφιλοτιμεῖτο δὲ καὶ μελῳδὸς εἶναι. διὸ καὶ ὕμνους ποιῶν τινάς, καὶ στιχηρὰ μελίζων, ᾄδεσθαι προετρέπετο· μεθ' ὧν καὶ τὸ τοῦ τετάρτου ἤχου Εὐλογεῖτε ἐκ τοῦ κατὰ τὴν η'. ᾠδὴν, Ἀκουε κόρα μεθαρμοσάμενος, καὶ ῥυθμὸν ἕτερον παραχὼν, ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, εἰς ἐπήκοον ᾄδεσθαι διωρίσατο. φέρεται δὲ καί τις λόγος, ὡς ἔρωτι τοῦ μέλους βαλλόμενος, κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσιν οὐ παρῃτήσατο τὸ χειρονομεῖν, δοὺς τῷ κλήρῳ ὑπὲρ τούτου χρυσίου λίτρας ἑκατόν. καὶ τὸ στιχηρὸν δὲ τὸ κατὰ τὴν βαϊοφόρον, τὸ, Ἐξέλθετε ἔθνη, ἐξέλθετε καὶ λαοὶ, τῆς ἐκείνου φασὶν εἶναι τόκον ψυχῆς. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰς περὶ τὴν κεφαλὴν τρίχας ὀλίγας ἐκ φύσεως εἶχεν, ἀναφάλας τις ὢν, θέσπισμα ἐξέθετο, πανταχοῦ τὰς τρίχας ἀποκείρειν, καὶ μή τινα Ῥωμαίων ὅντα περαιτέρω τούτας τοῦ τραχήλου φέρεσθαι συγχωρεῖν. τὸν δὲ τὸ δόγμα παρορῶντα πολλαῖς αἰκίζεσθαι μάστιξι, τὴν τῶν προγόνων Ῥωμαίων ἀρετὴν ἐπανάγειν βουλόμενος.

Πέντε δὲ θυγατέρων ὑπάρχων πατὴρ, ὡς προλαβὼν ὁ λόγος ἀπέφηνε, καὶ ἄῤῥενος ἔρημος γονῆς, τὴν πασῶν ἐσχάτην Μαρίαν ὑπερβαλλόντως ἀγαπωμένην αὐτῷ, δεῖν φήθη συζεῦξαι ἀνδρί. ὁ νυμφίος δὲ ἦν τῆς τῶν Κρεμιτῶν γενεᾶς, χώρας τῶν Ἀρμενίων, Ἀλέξιος τοὔνομα, Μωσηλὲ τὴν ἐπωνυμίαν, τῷ εἴδει ὡραῖος, ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν, πρῶτα μὲν τῇ τῶν πατρικίων καὶ ἀνθυπάτων τιμήσας ἀξίᾳ, εἶτα καὶ μάγιστρον, καὶ ὕστερον Καίσαρα· στρατεύματί τε δοὺς αὐτῷ ἱκανὰ, πρὸς τὴν Λογγιβαρδίαν ἐξέπεμψε χρείας κατεπειγούσης τινός, καὶ ὁ μὲν ἀπιὼν καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐξανύων, καὶ ὡς ἐδόκει τῷ βασιλεῖ. διὸ καὶ ἤκμαζε μὲν ὁ πρὸς αὐτὸν πόθος, συνήκμαζε δὲ καὶ ὁ ἐξ ἀνθρώπων φθόνος, καὶ διέβαλον αὐτὸν ὡς τῆς βασιλείας ἐπιθυμοῦντα, προσθέντες, ὡς δήποτε τὸ α τῷ θ κατακυριεύσαι. ἅπερ δὴ πυνθανόμενος ὁ Καῖσαρ, καὶ τοῦ φθόνου ὥσπερ ἀκροώμενος, πολλὰ τοῦ βασιλέως ἐδέετο συγχωρηθῆναι αὐτὸν πρὸς τὸν μονήρη μεταστάξασθαι βίον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐπέτρεψε, τὴν χηρείαν τῆς θυγατρὸς εὐλαβούμενος. καὶ ὁ Καῖσαρ ἔμενεν ἐφ' ἡσυχίας τοῖς δημοσίοις ἐνασχολούμενος. ὡς δ' ἀπετέχθη τῷ βασιλεῖ ὁ Μιχαὴλ, καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος γαμετὴ τὸν βίον μετήλλαξε, ταύτην μὲν οὕτως ἐτίμησεν, ὡς τὸν νεκρὸν αὐτῆς ἐν λάρνακι θεῖναι περιηργυρωμένῃ, καὶ ἀσυλίαν δοῦναι τῷ τάφῳ τοῖς ἐφ' οἵοις δήποτε ἐγκλήμασιν ἁλοῦσιν ἀνθρώποις. τὸν δὲ Ἀλέξιον λάθρα μεταταξάμενον, καὶ τὸ μοναχικὸν ἀμφιεσάμενον σχῆμα, ἐπεὶ μὴ ἔπεισε τοῦτο ἀποβαλεῖν, μόλις εἴασε, δεδωκὼς αὐτῷ εἰς ἐνδιαίτημα τὸ, τε κατὰ Χρυσόπολιν βασιλικὸν μοναστήριον, ἔτι δὲ καὶ τὸ τοῦ Βρύσεως, καὶ τὸ κατὰ τὴν Ἐλαίαν. ἐκεῖνος δὲ τῷ κατὰ τὴν Χρυσόπολιν ὄντι ἐνδιαιτώμενος, ἐπεί ποτε περιπάτου ἐδεήθη, καὶ κατὰ τὸν Ἀνθεμίου λεγόμενον τόπον ἐγένετο, εἵλετο τοῦτον διὰ βασιλικῆς προστάξεως ἐξωνήσασθαι. ἐν ᾧ καὶ μοναστήριον κατασκευάσας πολυτελὲς, τὸν βίον ἐκλιμπάνων, ἐτέθη ἐκεῖσε· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Θεοδόσιος ἐς πατρικίους τελέσας, πολλὰ γνωρίσματα τῆς αὐτοῦ ἀρίστης βιοτῆς ἐν τῷ μοναστηρίῳ καταλιπών.

Τοῦ δὲ Ἀρχηγοῦ τῶν Ἀράβων Ἰμβραὴλ κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύσαντος, καὶ ὁ Θεόφιλος ἀντιφιλοτιμούμενος ἔξεισιν, ἅπαν δέος ἀποβαλών. εἰ γάρ τ̓ο

Cedren. Pars II.

omnos ejus famulos non exiguo tempore circumscribens, sed per omnem vitam suam eos vexans, ac extremis affligens malis.

Impendit quoque cantilenis operam, hymnos quosdam & carmina componens, ac canere ea jubens. de quibus est, Benedicite quarti toni, quod ex Audi filia octavi tooi translatum a se atque concinatum in ecclesia Dei clara voce caoi mandavit. Ac ferunt, eum carminis amore illectum, in solemnibus ad magnam ædem coo ventibus, ne manus quidem ad caotum artificiosam agitationem detrectasse, clerumque musicæ exercendæ causa centum libris argenti donasse. Quidam ejus ingenii fœtum, etiam carmen quod festo Palmarum die cantatur, ferunt, cujus ioitium, Exite gentes, exite populi. Quia vero a natura paucos capitis capillos habebat, & erat recalvaster: ideo edicto edito jussit crines ab omnibus tonderi, neque ab ullo Romano ultra collum demissos gestari: sanxitque edictum gravi flagrorum supplicio, priscorum Romanorum virtutem revocare studens.

Musica Theophili.

259

Lex de crinibus.

Cumque haberet, ut supra memoravimus, quinque filias, & mascula prole careret: ex iis minimam natu, & impensius sibi reliquis dilectam nomine Mariam statuit viro ouptum tradere. Maritum ei delegit Alexium cognomento Moselem, Armenium gente, ex Crenitarum natione, forma elegantem, ac florentem ætate. Huic patricii primum, deinda proconsulis honorem contulit, deinde magistrum, ac tandem Cæsarem fecit, exercituque copioso instructum in Longobardiam misit, rebus ita poscentibus. Eo profectus Alexius, rem præclare gessit, & ex senteotia soceri. Quo factum est, ut crescente ejus desiderio, simul invidia quoque augesceret: criminabanturque eum nonnulli ut Imperii cupidum. addebantque, fore ut A in TH Imperium aliquando occuparet. Cæsar, ubi ea ad ipsum sunt allata, vocesque æmulorum audivit, multis ab Imperatore contendit precibus ut sibi permitteret ad vitam monasticam transire. Sed Theophilus filiam marito viduare non sustinens, id denegavit. Proinde Alexius suum statum tenuit, tutusque & securus rempublicam gessit. At postquam Imperatori filius Michaelus natus est, & Cæsaris uxor diem suum obiit: Theophilus tantum filiæ defunctæ honoris detulit, ut cadaver io arca argento obducta reposuerit, & cujuscumque flagitii reis sepulcrum ejus asylum constituerit. Alexium vero clam vitam habitumque monasticum amplexum, cum ab instituto suadendo non deduceret, ægre missum fecit, eique dono dedit regium quod erat Chrysopoli mooasterium, Brysei quoque, & quod erat ad Elæam, in quibus vitam degeret. Alexius in Chrysopolitano vixit. Cumque aliquando deambulandi gratia ad locum venisset qui Anthemii dicitur, Imperatoris mandato impetrato eum emit, sumptuosumque ibi condidit monasterium: in quo post mortem sepultus est, & cum ipso frater ejus Theodosius, qui patriciam dignitatem consecutus, multa optimæ suæ vitæ documenta eo io monasterio reliquerat.

Alexius Moseles Theophili gener.

260

Edit. Paris. pag. 323.

Cum autem Impraelus Arabum dux expeditiones contra Romanos suscepisset, Theophilus quoque adversus eum

Res contra Arabes gestæ.

copias suas eduxit, omni metu abjecto. nam etsi aliquid timoris subesset, eum tamen facile profligabat comitum Imperatoris virtus ac peritia, Theophobi inquam, & Manueli. quorum hujus fortitudo ipsis quoque hostibus nota erat, cum is sub Leone Orientalibus copiis præfectus, & Michaeli Rangabæ æquisonum princeps fuisset, quem Protostratorem Græci nominant.

Theophobus. De Theophobo etiam dicendum, quomodo Persica oriundus familia in notitiam pervenerit Imperatoris, ejusque sororem matrimonio sibi junxerit. Quidam regiæ Persarum stirpe natus, aliquando Constantinopolin legatus venit: is non legitimo conjugio, sed occolto coitu Theophobum genuit, atque discessit. Quia vero lex apud Persas inviolabilis est, ne quis in eos regnum occupet, nisi regia progenie ortus: cum continentibus bellis regium genus ab Agarenis pulsum defecisset, Persæ hunc

Edit. Paris. pag. 524.

Theophobum Constantinopoli abducere, regemque suum facere cupientes, ejus causa aliquoties ad Theophilum legatos miserant, pacta simul pacis offerentes. Neque tamen persuaserant Imperatori, ut Theophobum ipsis dederet: sed eum potius patricii dignitate ornatum, sorori suæ matrimomonio copularit:

Lex de Persarum cum Romanis conjugio.

lege etiam lata, quæ Persis conjugiorum cum Romanis licentiam concederet. Cumque multos ea ratione Persas sibi conciliasset, eosque dignitatibus cohonestasset, in codices militiæ eorum nomina retulit: legionemque nomine Persicam conscripsit, eamque cum Romanis legionibus in bellum contra Agarenos proficisci jussit. His ergo duobus fretus Theophilus Manuelo atque Theophobo, in Agarenos duxit. Cum prope hostem perventum esset, re in deliberationem vocata, Manuelus censuit indignum esse, Imperatorem Romanorum acie congredi cum Amermumna: unum aliquem cum parte ducum & exercitus ei debere occurrere. Theophobus, ipsum quoque Imperatorem pugnæ interesse voluit: suasitque, ut cum peditatu hostes per noctem adoriretur, equitibus, ubi necessitas postulasset, opem laturis. Multi nocturnum bellum suaderi ab eo dicebant, ut Romanorum gloriam suam faceret: ideoque improbato ejus consilio, Imperator aperto Marte interdiu statuit cum hoste confligere. Cæterum Impraelus Amermumna, arrogantia ductus an Imperatoris metu, incertum, cum parte exercitus sui discessit, relicto cum octuaginta millibus ad pugnam Abuzacbare quodam suorum ducum. Commisso prælio, cum utrinque multi cecidissent, tandem cohortes (Scholas ipsi vocabant) una cum domestico (officii hoc nomen est) inclinatæ cesserunt Agarenis. Imperator cum cohorte prætoria & duobus Persarum millibus ac Theophobo in collem quemdam evasit: quem Agareni cinxerunt, & usque ad vesperam acriter est dimicatum, iis capere Imperatorem Romanorum conantibus, Romanis contra pro Imperatore fortiter propugnantibus. Nocte facta, Theophobus Sarracenos arte delusit, militibus mandato ut streperent atque conclamarent, sonitumque cithararum & chordarum tubarumque ederent, veluti adventante ipsis aliunde subsidio. & Sarracenis hoc ipsum fieri suspicantes, ne ab

A καὶ πρόσω, ἀλλ' ἡ τῶν συνιόντων αὐτῷ ἀνδρῶν κατὰ πολέμους πεῖρα καὶ γενναιότης, ὡς πορρωτάτω τοῦτο ἐτίθει. Θεόφοβος, οἱ ἄνδρες ἦσαν, καὶ Μανουήλ. ἀλλ' ὁ μὲν Μανουὴλ δῆλος ἦν ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐναντίοις, τοῦ στρατοῦ τῶν ἀνατολικῶν κατάρξας ἐπὶ τοῦ Λέοντος, καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ ἱπποκόμων ὁ πρῶτος γενόμενος, πρωτοστράτορα τοῦτον φασί. δηλώσει δὲ καὶ τὸν Θεόφοβον ὁ λόγος, ὅθεν τε καὶ ὅπως ἐκ Περσῶν κατηγόμενος τῷ βασιλεῖ γέγονε γνώριμος, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ εἰς γάμον ἡρμόσατο. εἰς πρεσβείαν τις ποτὲ τῶν ἐκ βασιλικῆς σειρᾶς Περσῶν ἀφικόμενος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, οὐκ ἐκ νομίμου συναφείας, ἐκ λαθραίας δὲ καὶ κρυφίας τοῦτον ἀποτεκὼν ἀπεδήμησεν. ἐπεὶ δὲ νόμος ἀπαράβατος τοῖς Πέρσαις ἐστὶ, μή τινα τῆς αὐτῶν ἀρχῆς ἐγκρατῆ γίνεσθαι, μὴ τῆς βασι-
B λικῆς ὄντα σειρᾶς (ἐξέλιπον δὲ ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐλαθέντες οἱ τῆς βασιλικῆς σειρᾶς) τοῦτον τὸν Θεόφοβον πολλάκις ὁρμήσαντες οἱ Πέρσαι ἀναλαβέσθαι ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοῖς, καὶ πρεσβείας διαφόρους ποιήσαντες πρὸς Θεόφιλον, καὶ εἰρηνικὰς σπονδὰς ὑποσχόμενοι δι' αὐτοῦ γενέσθαι, οὐκ ἔπεισαν τὸν Θεόφιλον, τοῦτον ἐκδοῦναι. ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τοῦτο ἀνάγει αὐτὸν ὁ Θεόφιλος εἰς τὴν τῶν πατρικίων τιμὴν, καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ συνοικίζει, ἑκαστόν τε τῶν Περσῶν νομοθετεῖ κατ' ἐπιγαμίαν συνάπτεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. πολλοὺς δὲ ἐκ τούτων ἐμπρέπειν τοῖς βασιλικοῖς ἀξιώμασι πεποιηκὼς, κώδιξι στρατιωτικοῖς ἀναγράφεται, τάγμα Περσικὸν τούτους ὀνομάσας, καὶ τοῖς
C κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐξιοῦσι Ῥωμαίοις συναριθμεῖσθαι προσέταξε. τούτοις τοίνυν τοῖς δυσὶ θαρρήσας Θεόφιλος, τῷ τε Μανουὴλ, καὶ τῷ Θεοφόβῳ, ἔξεισι κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν. ἐγγὺς δὲ γενομένων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων, ἐδίδωσι βουλάς. καὶ ὁ μὲν Μανουὴλ, οὐ δίκαιον ἔλεγε, βασιλέα Ῥωμαίων πρὸς Ἀμερμουμνᾶν πολεμεῖν, ἀλλά τινα μέρος λαβόντα τῶν στρατηγῶν, ἐξιέναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν. ὁ Θεόφοβος δὲ, καὶ αὐτὸν ἐπὶ παρατάξεως εἶναι τὸν βασιλέα ἐβούλετο, καὶ νύκτωρ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐχθροῖς μετὰ τοῦ πεζικοῦ συνεβούλευε, συνεπιθήσεσθαι δὲ ὅτε δεήσει καὶ τὸ ἱππικόν. ἀλλ' οὐκ ἔπεισε τὸν βασιλέα, πολλῶν εἰπόντων σφετερίζεσθαι τὸν Θεόφοβον τὴν τῶν Ῥωμαίων δόξαν, καὶ διὰ τοῦτο βούλεσθαι ἐν νυκτὶ πολεμεῖν.
D ἔδοξεν οὖν εἰς τὸ ἐμφανὲς μεθ' ἡμέραν συρράξασθαι τὸν πόλεμον. ὁ μὲν οὖν Ἀμερμουμνῆς Ἰμβραὴλ εἴτε ἄλλως καταλαζονευσάμενος, εἴτε δὴ καὶ τὸν βασιλέα καταρρωδήσας, μέρος τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ λαβὼν ἀνεχώρησεν. Ἀβουζάχαρ δέ τινα τῶν ἑαυτοῦ στρατηγῶν, πρὸς τὸν κατὰ βασιλέως πόλεμον μετὰ μυριάδων ὀκτὼ ἐξαπέστειλεν. ἐγγισάντων δὲ τῶν στρατευμάτων, καὶ συμπλοκῆς γενομένης, καὶ πολλῶν ἑκατέρωθεν πιπτόντων, τέλος ἔκλιναν αἱ σχολαὶ μετὰ τοῦ Δομεστίκου, καὶ πρὸς ὑπαγωγὴν ἐκινήθησαν. ὁ βασιλεὺς δὲ μετὰ τῆς βασιλικῆς φάλαγγος καὶ δύο χιλιάδων Περσῶν, προσόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ Θεοφόβου, ἐπί τινα βουνὸν ἄνεισι, περιεστοιχισάντων τούτους τῶν Σαρακηνῶν. καὶ ἄχρι μὲν ἑσπέρας πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτὸν πόλεμος, τῶν μὲν ἐλπιζόντων αἰχμάλωτον τοῦτον λαβεῖν, τῶν δὲ ἀμυνομένων, καὶ μὴ προδοῦ-
E ναι τὸν βασιλέα ἀνεχομένων. διὸ νυκτὸς ἐπιγενομένης, κατεσοφίσατο τοὺς Σαρακηνοὺς ὁ Θεόφοβος, τοῖς στρατιώταις ἐγκελευσάμενος κρότοις τε καὶ ἀλαλαγμοῖς χρῆσθαι, κινύραις τε καὶ χορδαῖς καὶ σαλπιγγοφωνίαις, ὡς τάχα βοηθείας ἑτέρας προσγινομένης αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ δὴ καὶ ὑποτοπάσαντες οἱ Σαρακηνοὶ μίλια ἓξ ὑπεχώρησαν εἰς

τὸ πίσω κύκλωσιν καταρρᾳθυμήσαντες. ὅθεν ἀδείας τυχόντες μικρᾶς οἱ περὶ τὸν βασιλέα, φυγῇ χρησάμενοι τῆς σωτηρίας ἐπραγματεύσαντο, καὶ πρὸς τὸ διαπεφευγὸς στρατόπεδον διεσώθησαν. μεμψάμενος οὖν τὸ προδεδωκὸς στράτευμα μόνον ὁ βασιλεὺς, οὐδὲν δὲ πλέον ἄχαρι πράξας, χάρισι, καὶ διαφερούσαις τιμαῖς τοὺς περὶ τὸν Θεόφοβον ἐγέραιρεν. ὅθεν οἱ Πέρσαι πλείονα τὸν πόθον πρὸς τὸν Θεόφοβον ἀνῆπτον καὶ μόνοι μετ' αὐτοῦ τὸν κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὑποδύεσθαι πόλεμον καθικέτευον, καὶ τρέπεσθαι τούτους διεβεβαιοῦντο τὸν βασιλέα. διὸ καὶ τοῖς λόγοις αὐτῶν καταχηλούμενος ὁ βασιλεὺς, οὐδένα ἄλλον αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸν Θεόφοβον ἡγεμονεύειν ἐβούλετο.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ ἔξεισι πάλιν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν δυνάμεων. καὶ κατὰ τὸ Χαρσιανὸν συμπλακεὶς τοῖς Ἀγαρηνοῖς, τρέπεται τούτους, καὶ οὐκ ὀλίγους χειροῦται, αἰχμαλώτους κατασχὼν, ἄχρι τῶν εἰκοσιπέντε χιλιάδων, καὶ μετὰ νίκης λαμπρᾶς ἐπάνεισι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν. ἐλήφθη δέ τις αἰχμάλωτος τῶν Σαρακηνῶν, κατὰ χεῖρά τε γενναῖος, καὶ χειρῶν ὀξύτητι ὀνομαστὸς, ὃς γνωστὸς ἦν τῷ τῶν σχολῶν δομεστίκῳ, καὶ ἐμαρτυρεῖτο παρ' αὐτοῦ, ὡς εἴη τε δεξιὸς περὶ τὴν ἱππασίαν, καὶ ὡς ἐν τῷ ἱππάζεσθαι δυσὶ δόρασι χρώμενος, ἐντέχνως ἄγαν καὶ ὀξυφυῶς καταβάλλει τοὺς ἐναντίους. ἐπεὶ δὲ ἔδει ἐν τῇ ἱπποδρομίᾳ τὸν τῆς νίκης θρίαμβον ἐκτελεῖν τὸν δομέστικον, προηγεῖτο δὲ οὗτος τοῦ θριάμβου, θεασάμενος ὁ βασιλεὺς αὐτὸν, καὶ τοῖς ἐπαίνοις κλαπεὶς ἵππῳ τε ἐπιβῆναι ἐκέλευσε, καὶ δόρατα λαβόντα δύο, τὴν ἀριστείαν καὶ ὀξύτητα ἁπάσῃ τῇ πόλει ἐνδείξασθαι. τούτου δὲ γινομένου, καὶ τοῖς ἀπειροτέροις τέρψιν παρέχοντος τῇ ὁράσει, Θεόδωρος ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Κρατερὸς, ὁ καὶ μετὰ βραχὺ τῆς τῶν ἁγίων τεσσαρακονταδύο μαρτύρων φάλαγγος ἀρχηγὸς γεγονὼς, πλησίον τῷ βασιλεῖ παρεστὼς, ἐξεμυκτήριζε τὸν Ἀγαρηνὸν, μηδὲν ἀνδρεῖον φάσκων, μηδὲ καταπληκτικὸν ἐνδεικνύμενον. ᾧ καὶ χαλεπήνας ὁ βασιλεύς· ἀλλὰ σὺ, ὦ θηλυδρία καὶ ἄνανδρε, δύνασαί τι τοιοῦτον ἐργάσασθαι; ὑπολαβὼν δὲ ὁ Κρατερὸς, δύο μὲν βασιλεῦ μὴ μαθὼν, οὐδὲ μεταχειρίσασθαι δόρατα δύναμαι· οὐδὲ γὰρ ἐν πολέμῳ τοιαύτης φλυαρίας χρεία. ἑνὶ δὲ χρησάμενος, τὴν εἰς Θεὸν πεποίθησιν ἔχων βεβαίαν, ὡς κρημνάσω τε τοῦτον, καὶ τοῦ ἵππου καταβαλῶ. ἐπὶ τῷ λόγῳ δὲ θυμωθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἦ μὴν, ἔφησε, κατὰ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τὸν ὅρκον ἐπαγαγὼν, θανάτῳ παραδοῦναι τὸν Κρατερὸν, εἰ μὴ τοὺς λόγους εἰς ἔργον ἀγάγοι. ἀναβὰς οὖν εὐθὺς τὸν ἵππον Θεόδωρος, καὶ δόρυ λαβὼν, συνεπλέκετο τῷ Σαρακηνῷ, καὶ ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ τοῦ ἵππου αὐτὸν κατεκρήμνισεν. ᾐσχύνθη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, καταβεβλημένον ἰδὼν τὸν Σαρακηνὸν ὑπ' ἀνδρὸς εὐνούχου. ὅμως τὴν ἀρετὴν αἰδεσθεὶς τοῦ ἀνδρὸς, λόγῳ τε ἐφιλοφρονήσατο, καὶ στολὰς καὶ περιβολὰς, τὴν πολιτείαν αἰδούμενος, ἐδωρήσατο αὐτῷ.

Ἤδη δὲ τοῦ ἔαρος ὑπολάμποντος, δυνάμεις πάλιν ἀθροίσας ὁ Θεόφιλος, ἔξεισι κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τὸν ὅσιον Μεθόδιον ἐκ τῆς ὑπερορίας ἀνακαλεσάμενος, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. εἰθισμένον αὐτῷ ἐν τοῖς πολέμοις τοῦτο ποιεῖν, εἴτε τοῦ ἀσαφῆ ἕνεκα καὶ πολλοῖς ἄγνωστα διαλύειν διὰ τῆς ἐνυπαρχούσης αὐτῷ σοφίας, εἴτε καὶ ἐπαναστάσεις φυλαττόμενος παρ' αὐτοῦ τινὰς παθεῖν διὰ τὸν κατὰ τῶν θείων καὶ σεπτῶν εἰκόνων πόλεμον. οὐ μικρῶς γὰρ ἐσέβετο τὸν ἄνδρα τὸ τῆς πόλεως ἔκκριτον καὶ φιλόθεον· διὰ τοι τοῦτο καὶ κατόπιν ἐᾶν αὐτὸν οὐκ ἐφαίνετο συμφέρον τῷ βασιλεῖ. τέως δ' ὅμως συμπεσόντων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων, καὶ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ὑπερτερούντων, κύκλωσιν ὑπέστη ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤδη ἁλώσιμος ἦν. ὁ

A hostibus circumdarentur, ad sex millia passuum recesserunt. Imperator cum suis periculo aliquantum sublevati, fuga salutem quæsivere, atque ad exercitum qui fugam e prælio fecerat pervenerunt. Quem Imperator verbis modo ob proditionem castigarit, neque in quemquam durius quicquam statuit: Theophobo autem summam gratiam honoremque habuit. Auxit hoc desiderium hominis in Persarum animis, supplicesque ab Imperatore contenderunt, ut sibi seorsim duce Theophobo bellum in Agarenos mandaret, certam polliciti victoriam. quorum verbis delinitus Imperator, neminem præter Theophobum eis præesse voluit.

Edit. Paris. pag. 325.

Anno sequenti, Theophilus rursum copias in Sarracenos eduxit: cum iisque B apud Charsianum congressus, eos fudit, & ad vigintiquinque millia captivos abduxit, domumque illustri potitus victoria rediit. Inter captivos Sarracenos quidam fuit manu promptus, & manuum agilitate celebris, domestico scholarum notus, ejusque testimonio commendatus, quod & eques præclarus esset, & inter equitandum duabus utens hastis scite admodum adversarios dejiceret. Cum ergo domesticus in Circo triumphum victoriæ ejus agere jussus, ante reliquos hominem istum duceret: Imperator laudationibus ejus inductus, equum conscendere, duabusque acceptis hastis artis suæ ac præstantiæ specimen coram universis edere eum jussit. Id cum C fieret, & imperitiores spectaculo delectarentur, Theodorus cognomento Craterus, is qui non multo post sanctorum quadragintaduo martyrum cohortis princeps est factus, propius regi adstans, subsannare Agarenum istum, & affirmare nihil ab eo forte aut terribile agi. Imperator ægre id ferre, Craterumque effœminatum & eviratum increpare, qui tale præstare ipse nihil posset. Contra Craterus, duabus hastis se nescire uti: neque enim hoc didicisse, quod his nugis in bello nihil opus foret. se Dei auxilio fretum, unica hasta istum equo deturbaturum. Imperator his verbis irritatus, per suum ipsius caput jurare, Cratero se vitam erepturum, nisi impleret facto quod verbis jactasset. Et Theodorus D statim conscenso equo, hastaque sumpta cum Sarraceno manum conseruit, citoque eum equo præcipitem dejecit. Pudore quidem affectus est Imperator; ab eunucho dejectum cernens Sarracenum: tamen & virtutem hominis veneratus, & suos reveritus, amice compellatum Craterum, vestibus honoris causa donavit.

Sarraceni vincuntur.

Vere inito, Theophilus rursus contractis copiis in Sarracenos movet: revocato ab exilio, sibique adjuncto sancto Methodio. Solebat hoc in bellis factitare, sive quo ejus sapientia in multis obscuris atque intricatis rebus explicandis uteretur: sive id cavens, ne rebellionem is E se absente uliquam concitaret, ob sacrarum imaginum amolitionem. nam civium qui erant præcipui, atque erga Deum pii, magno in honore habebant Methodium: itaque eum post se relinquere, Imperatori consultum non videbatur. Enimvero tum commissa pugna, Ismaelitica res superior fuit, Imperator-

pag. 326.

Methodius.

Romani ab Agarenis victi.

que circumventus pene in manus hostium venit. Id Manuelus sentiens, dux exercitus, animis suorum oratione recollectis, quod indignissimam rem fore judicaret, si Romanus Imperator ab hoste caperetur, audacter discrimen adiit. cumque ad Imperatorem perrupisset, fatigatum jam, & de salute desperantem, tamen causantem fuga se suos prodere nolle, hortatus est uti se sequeretur præeuntem, iterque aperientem. Postquam ipsum erumpentem Imperator evestigio subsecutus non est, denuo, & eum ne sic quidem Theophilus sequeretur, tertium reversus, mortem ei nisi comitaretur minatus, vix tandem præsenti periculo eripuit. Ideo honoribus eum donisque dignis Imperator remuneratus est, benefactorem ac servatorem fassus. Cæterum invidiæ tanta vis fuit, ut per calumniam de majestate accusato Manuelo summum erexerit periculum. Quod is sentiens, & certior factus a fidelissimo quodam, qui aliquando ipsi servierat, tunc autem Imperatori erat a poculis, fore ut oculis ab hoc privaretur: defectionem conatus est, transiitque ad Agarenos. Magnus etiam apud hos fuit, ac summis honoribus affectus. Nam magno instructum exercitu Agareni miserunt contra vicinos suos hostes, qui vocantur Cermatæ. Manuelus alios, quam Romanos qui captivi in carceribus detinebantur, ducere noluit: horum exercitu composito, magnas illustresque reportavit victorias, & ipsum quoque Churosanem (castelli hoc nomen) expugnavit. Non enim insigni tantum fortitudine sua terrorem hostibus intulit, sed & sermonis adversitate, ac habitus, & belli formæ inopinata mutatione, non in parvum eos metum conjiciebat. Neque adversum hostes modo strenue se gessit, sed & contra feras regionem eam vastantes. & ob multa bona, quæ ab eo accepere Sarraceni, summe charus principi eorum ac proceribus fuit. Hæc Theophilus cum cognosceret, gravem, ut par erat, molestiam sensit: utque Manuelum ad se reduceret, nihil intentatum reliquit. Tandem opera cujusdam monachi, quales hinc inde per varias regiones vagari solent, crucem ei mittit, & litteras, ad revertendum cohortans, oblivionemque omnium offensarum promittens. Manuelus iis sibi occulte redditis, animo accenso, cum jam fidem suam Sarracenorum principi suis factis probasset, significat ei, cupere se contra Romanos expeditionem suscipere, & inimicos suos, a quibus apud Imperatorem delatus fuisset, ulcisci, Cappadociam habitantes. Filium quoque principis secum mitti petit, quo magis institutum celaret. Assensit ejus petitioni princeps Ismaelus. Manuelus finibus Romanæ ditionis appropinquans, præfectum Cappadociæ de suis rebus edocet: simulque certo loco eum insidias collocare jubet, ut ipse, cum eo pervenisset, præcursoribus Sarracenorum alio dimissis, in Romanorum ditionem ingredi possit. Ergo ubi ad eum locum pervenit, qui constitutus erat, filium Ismaeli prolixe salutatum, salvum redire ad suum patrem jubet: se ad Imperatorem dominumque suum reverti indicans. Salvus inde Constantinopolin pervenit, Imperatoremque in Blachernensi templo accedit, ab eoque Magistri bonore afficitur, & compater ip-

Manuelus ad Agarenos fugit.

Edit. Paris. pag. 527.

261

A δὴ καὶ μαθὼν Μανουὴλ ὁ τοῦ στρατοῦ ἐξηγούμενος, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος δορυάλωτον βασιλέα Ῥωμαίων ἰδεῖν, τοὺς περὶ αὐτὸν ἀναθαρρύνας εἰσφρεῖ μετὰ θάρσους τὸν κίνδυνον. ὡς δ' εὗρε καμόντα τὸν βασιλέα, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπεγνωκότα, προφασιζόμενον δὲ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν φεύγοντα καταλιπεῖν, ἄγε δή, φησίν, ὦ βασιλεῦ, ἕπου μοι προπορευομένῳ, καὶ τὴν ὁδόν σοι διερευνῶντι. ὡς δ' ὁ Μανουὴλ ἐξῄει, ὁ βασιλεὺς κατ' ἴχνος οὐχ εἵπετο, πάλιν ἐκ δευτέρου ὑποστρέψαι ἠναγκάσθη, ὡς δὲ πάλιν ἠστόχησε, τὸ τρίτον ἐπιστραφείς, θάνατον ἠπείλησεν εἰ μὴ ἕποιτο· καὶ οὕτως ὀψὲ καὶ μόλις τοῦ κινδύνου διέσωσε. διὸ τιμαῖς τοῦτον ἀνταξίαις ἐδεξιώσατο, καὶ δωρεαῖς ἐθεράπευσεν, εὐεργέτην καὶ σωτῆρα ἀποκαλῶν. ἀλλ' ὁ φθόνος ἴσχυσε

B κατὰ τοῦ τοιούτου ἀνδρός, καὶ εἰς καθοσίωσιν ἐκ λοιδορίας κατηγαλήθη. ὅθεν καὶ κίνδυνον οὐ μικρὸν ἑαυτῷ ἐνηρτημένον κατανοήσας, καὶ διά τινος τῶν πιστοτάτων πληροφορηθείς, δούλου μὲν γεγονότος αὐτοῦ, οἰνοχοοῦντος δὲ τότε τῷ βασιλεῖ Θεοφίλῳ, ὡς μέλλοι τοῦτον ἀποτυφλοῦν, ἀποστασίαν τολμᾷ, καὶ πρὸς Ἀγαρηνοὺς μετατίθεται μέγας καὶ παρ' αὐτοῖς ὀφθείς, καὶ μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενος. στρατὸν γὰρ ἐνεπιστεύθη πολύν, καὶ κατὰ τῶν γειτονούντων ἐχθρῶν, οἳ ὑπὸ δὴ Κερμάται καλοῦνται, ἐπέμφθη. ὃς μηδένα ἕτερον ἕπεσθαί οἱ θελήσας, ἀλλ' ἢ μόνον τοὺς ἐν φυλακαῖς καθειργμένους Ῥωμαίους αὐτῷ συστρατεύεσθαι, νίκας μεγίστας καὶ καλλίστας ἠνέγκατο, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ λεγόμενον Χωροσὰν ἐκπολιορκῆσαι. οὐ γὰρ

C μόνον τὸ κατ' ἀνδρίαν διάφορον ἐξέπληξε τοὺς ἐναντίους, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς διαλέκτου παραλλαγὴ καὶ ἡ τῶν σχημάτων μεταβολή, καὶ ἡ τοῦ πολέμου παράδοξος ἐξαλλαγή, εἰς δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν συνήλασε τοὺς πολεμίους. καὶ οὐ κατὰ τῶν ἐχθρῶν μόνον οὕτως ὤφθη γενναῖος, ἀλλὰ καὶ κατὰ θηρίων ἀγρίων λυμαινομένων τὴν χώραν ἐνεδείξατο· καὶ μεγάλων αἴτιος αὐτοῖς καλῶν γεγονώς, αὐτῷ τε ἠγαπήθη διαφερόντως τῷ ἄρχοντι τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τῇ γερουσίᾳ αὐτῶν. ταῦτα μανθάνων ὁ Θεόφιλος ὡς εἰκὸς ἦν, ἠνιᾶτο· καὶ πάντα λίθον ἐκίνει, ὡς ἂν τὸν ἄνδρα μετακαλέσοιτο. διὸ καὶ σταυρὸν

D * καὶ χρυσόβουλλον διά τινος ἀγύρτου μοναχοῦ ἐκπέμπει τῷ Μανουήλ, ἐκκαλούμενος ἐπαναστρέψαι, πᾶσαν ἀμνηστίαν κακῶν αὐτῷ χαριζόμενος δι' αὐτῶν, ἃ δὴ κομίσας ὁ εἰληφώς, εἰς χεῖρας λαθὼν τίθησι τοῦ Μανουήλ. καὶ δεξάμενος ἐκεῖνος, καὶ οἱονεὶ τὴν ψυχὴν ἐκκαυθείς, ἤδη δὲ καὶ πιστωσάμενος ἐκ τῶν προτέρων ἔργων, μηνύει τῷ ἄρχοντι τῶν Σαρακηνῶν, ὡς πόθον τρέφει κατὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι, οἳ κατεῖπον αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν Καππαδοκίαν οἰκοῦντας. συνεκπεμφθῆναι δὲ αὐτῷ ἠξίου καὶ τὸν τούτου υἱόν, εἰς πλείονα τῆς ὑπονοίας ἀναίρεσιν. κατένευσε τοῖς αἰτηθεῖσιν ὁ Ἰσμαήλ, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τοῦ ἐκστρατεύειν ἄδειαν. ὡς δὲ ἤγγισε τοῖς Ῥωμαίων ὁρίοις, δῆλα ποιεῖ τὰ κατ' αὐτὸν τῷ τῆς Καππαδοκίας στρατηγῷ, καὶ τὴν ἐσαῦθις ἐς Ῥωμανίαν ἐπάνοδον·

E καὶ ἅμα ἐδίδασκεν, ὡς δεῖ κατὰ τὸν δεῖνα τόπον λόχον καὶ ἐνέδραν γενέσθαι, ἵν' ὅταν ἐκεῖσε (φησὶ) γένωμαι, τοὺς μὲν Σαρακηνῶν προδρόμους, ἐπ' ἄλλον τινὰ τόπον ἐξελαύνειν ποιήσω, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἤθη ἀναδράμωμαι. ὃ καὶ γέγονεν. ὡς γὰρ κατὰ τὸ σύνθημα τῷ ὁρισθέντι ἐπλησίαζον τόπῳ, πολλὰ τὸν τοῦ Ἰσμαὴλ υἱὸν κατασπασάμενος· Σὺ μὲν ὑγιὴς (ἔφη) ἄπιθι τέκνον, εἰς τὸν σὸν πατέρα· ἐγὼ δὲ ἀπελεύσομαι πρὸς τὸν ἐμὸν βασιλέα καὶ κύριον. διασωθεὶς δ' ἐκεῖθεν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, ἐντυγχάνει τῷ βασιλεῖ κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις τῆς Θεοτόκου ναόν, καὶ μάγιστρος παρ' αὐτοῦ τιμᾶται, καὶ σύντεκνος ἐκ-

* v. Not.

ποτε χρηματίζειν αὐτῷ. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ Μανουὴλ ἔχει οὕτω. Θεοδότου δὲ τοῦ Μελισσηνοῦ, ὃν καὶ Κασσιτηρᾶν προσαγορεύεσθαι ὁ λόγος ἐγνώρισεν ἄνωθεν, ἐφ' ἱκανὸν τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον κατεσχηκότος, ἄρτι δὲ καταλύσαντος τὸν βίον, ὁ τοῦ Θεοφίλου παιδαγωγὸς Ἰαννῆς τὸν ἐκείνου διαδέχεται θρόνον, ἆθλον τὴν ἱερωσύνην λαβὼν ἀπιστίας καὶ ἀσεβείας.

Ζητοῦντι δὲ τῷ βασιλεῖ Θεοφίλῳ ἐπισταμένως περὶ τούτων, οἵτινες ἄρξουσι μετ' αὐτόν, γύναιόν τι ληφθὲν ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν κατά τινα τῶν προηγησαμένων πολέμων, εὐφυῶς ἔχον περὶ τὰς τοιαύτας προρρήσεις, παρέστη τῷ βασιλεῖ. ἠρετο οὖν ὁ βασιλεὺς ἃ δὴ καὶ ἐβούλετο, καὶ τίνας μακρὰν ἔσεσθαι τὴν διαδοχὴν τῆς βασιλείας ἀνειπεῖν προσέταττε. τοῦτο δὲ τὸ γύναιον, εἴτε ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, εἴτε καὶ ἐκ δαιμονικῆς ἐνεργείας κινούμενον· Σοῦ μὲν (ἔφη) ὦ βασιλεῦ, διάδοχος ἔσται ὁ σὸς υἱός, συνάμα τῇ ἰδίᾳ μητρί. μετὰ δὲ τοῦτον, τὸ τῶν Μαρτινακίων γένος διαρκέσει ἐπὶ πολὺ τῇ βασιλείᾳ. ὁ δὲ ἅμα τῷ λόγῳ τὸν Μαρτινάκιον, καίτοι στεργόμενον αὐτῷ, ἀπέκειρε μοναχόν, καὶ τὸν αὐτοῦ οἶκον ἀπέδειξε καταγώγιον μοναστῶν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον τὸ ῥηθὲν γύναιον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ τῶν μελλόντων προτεθέσπισε. τόν τε γὰρ * πατριαρχίου Ἰαννὴν ἐκπεσεῖσθαι τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου προήγγειλε, καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ προσκύνησιν δέξεσθαι. ἐφ' οἷς περιώδυνος γενόμενος ὁ Θεόφιλος, παρεκάλει πολλάκις τὴν δέσποιναν, καὶ τὸν τοῦ δρόμου λογοθέτην Θεόκτιστον, καὶ ὅρκοις κατεδέσμει φρικωδεστάτοις, μετὰ τὸν ἑαυτοῦ θάνατον μήτε τὸν Ἰαννὴν μεταστῆσαι τῆς πατριαρχείας, μήτε τὴν προσκύνησιν τῶν εἰδώλων ἰδεῖν ἀναχθῆναι. οὐ τὸ γύναιον δὲ μόνον προεφήνατο ταῦτα, ἀλλὰ καὶ Ἰαννῆς διὰ λεκανομαντείας καθαρῶς ἀπέδειξεν αὐτῷ, τὸν μέλλοντα τὴν ἀρχὴν διαδέξασθαι. οὐ τῷ βασιλεῖ δὲ μόνῳ τὸ γύναιον τὰς πεύσεις διέλυσεν, ἀλλὰ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ κατὰ τὰς Τριφυλλίους μέγα δυναμένῳ τότε τὰ συμβησόμενα διετράνωσεν, αὐτόν τε καὶ τοὺς υἱοὺς μέλλειν εἰπὸν ὑπάρξεώς τε στερηθῆναι, καὶ τὸ τῶν κληρικῶν ἀμφιάσασθαι σχῆμα· ὃ καὶ γέγονε μετὰ ταῦτα, τοῦ Βασιλείου τὴν ἀρχὴν διιθύνοντος. προεῖπε δὲ καὶ Γεωργίῳ τῷ στρατιωτικῷ, τὸν καταληψόμενα αὐτὸν θάνατον ἐν τῇ σφενδόνῃ τοῦ ἱπποδρομίου. ἐκεῖσε γὰρ μετέπεσε τοῦ Βασιλείου βασιλεύοντος, ἀποστασίας ἐγκλήματι περιπεσών, ἀπετμήθη.

* πατριαρχίω. deest apud Scyl.

Ἤδη δὲ τοῦ ἦρος διαλάμποντος, οἵ τε Ἀγαρηνοὶ καὶ Θεόφιλος κατ' ἀλλήλων ἐξώρμησαν. ἀλλήλους δὲ πτοηθέντες, ὑπέστρεψαν ἄπρακτοι. ὑποστρέψας δὲ ὁ Θεόφιλος, πρεσβείαν ἐδέξατο τοῦ Χαγάνου Χαζαρίας, ἐξαιτουμένου κτισθῆναι τὸ Μάρκελ ὀνομαζόμενον φρούριον· τοῦτο γὰρ ἐδόκει ἔρυμα καρτερὸν εἶναι τὰς τῶν Πατζινάκων ἐφόδους διείργον αὐτοῖς πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ. ὧν ὑπακούσας τῇ αἰτήσει ὁ βασιλεύς, ἐξαπέστειλέ τινα Πετρωνᾶν, καὶ τὴν τούτων αἴτησιν εἰς πέρας ἤγαγεν. οὗτος ὑποστρέψας, γνώμην ἐδεδώκει τῷ βασιλεῖ, ὡς οὐκ ἄλλως ἄρξει τῆς Χερσῶνος βεβαίως, ἢ στρατηγὸν προχειριζόμενος ἴδιον. μέχρι γὰρ ἐκείνου τοῦ χρόνου οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων ἐκεῖσε ἐστέλλετο, ἀλλ' ἐγχώριός τις πρωτεύων τὴν προσηγορίαν, τὰ τῆς πόλεως ἦν διοικῶν. προσδεξάμενος οὖν τὴν αὐτοῦ συμβουλὴν ὁ βασιλεύς, οὐκ ἄλλον, ἀλλ' ἐκεῖνον αὐτὸν ἐξαπέστειλε στρατηγὸν τῆς χώρας, διατάγματα πέμψας τῷ πρωτεύοντι καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτόχθοσι δυνατοῖς, ὑπείκειν αὐτῷ ἀνενδοιάστως. ἔκτοτε οὖν ἐκράτησε στρατηγοὺς εἰς Χερσῶνα πέμπεσθαι.

A sios appellatur. Hoc modo Manueli res acta. Interim vita defuncto Theodoto Melisseno (quem supra ostendimus Cassiterem cognomento dictum) qui aliquandiu patriarcha Constantinopolis fuerat, Jannes pædagogus Theophili succedit, sacerdotium istud impietatis suæ atque perfidiæ præmium adeptus.

Porro Theophilus Imperator accurate de suis successoribus inquirens, mulierculam quamdam bello de Saracenis captam, & vaticinandi gnaram, accivit, ac de iis quæ volebat interrogavit: præcipue vaticinari eam jubens, qui ab ipso essent Imperio potituri. *Vaticinia.* Ista ergo muliercula, sive divino instincto, sive dæmonica efficacitate mota: B Tibi quidem (ait) o Imperator, filius tuus succedet, matre Imperii socia. post eum vero genus Martinaciorum per multos annos Imperium tenebit. Vix hæc dixerat illa, cum illico Theophilus Martinacem, quamquam sibi dilectum, capite raso monachum facit, domumque ejus in monasterium redigit. *Edit. Paris. pag. 528.* Præter hoc, alia quoque futura sunt ab illa muliere prædicta: nimirum, patriarcham Jannem suo patriarchatu exutum, sacrisque imaginibus suum cultum venerationemque redditum iri. Quare vehementi dolore concitus Theophilus, sæpenumero Augustam & Theoctistum dromi logothetam hortatus est, ac juramentis sibi religiosissimis devinxit, ne se mortuo Jannem patriarchatu dimove- *262* C rent, neve idolorum (sic venerandas appellabat imagines) paterentur reduci cultum. Neque muliercula tantummodo vaticinata erat: sed & Jannes divinatione per pelvim usus, successorem Imperatori perspicue demonstravit. *Lecanomantia.* Præter Imperatorem, aliis quoque ad interrogata respondit muliercula ista. quomodo & Constantino, cujus tum summa erat apud Triphyllios potentia, fore prædixit, ut is eum filiis facultatibus privarentur, habitumque clericorum induerent: quod etiam evenit, Basilio imperante. & Georgio militiæ præfecto ostendit, eum in Funda Circi interiturum: atque eo loco is, Basilio imperante, capite est truncatus, cum defectionis esset accusatus.

D Vere ineunte, Agareni & Theophilus ad bellum inter se gerendum facta expeditione, alter alterius metu domum nulla re gesta redierunt. Reversus Theophilus, legatos a Chagano Chazariæ regulo accepit, petente, ut castellum cui nomen Marcel conderetur. *Marcel.* Ea enim videbatur valida fore munitio ad Patzinacarum incursiones prohibendas, quos versus Tanaïo fluvium arceret. Horum postulatis acquiescens Theophilus, Petronam quemdam misit, & quod isti petierant confecit. Petronas reversus Imperatorem monuit, non posse eum Chersonem tuto in sua potestate retinere, *Petronas. Cherson.* nisi eo peculiarem mittat præfectum. nam ad id usque temporis nemo nostrorum eo missus fuerat, sed indigena aliquis E nomine Primarii civitatem gubernarat. Imperator approbato hoc consilio, ipsi Petronæ provinciam hanc committit: mittitque eum eo cum mandatis ad primatium, reliquosque indigenas proceres, Petronæ eos dicto sine tergiversatione audientes esse jubentibus. Ex eo obtinuit, ut præfecti Chersonam mittantur.

Res contra Agarenos gesta. Sequentis anni vere appetente, Theophilus magnis cum copiis adversus Agarenos profectus, vastando ac deprædando obvia quæque longe est in Syriam progressus, duabus etiam urbibua expugnatis, hominibusque inde captivis abductis. Edit. Paris. pag. 529. expugnavit ipsam quoque Sozopetram, Amermumnæ patriam: frustra illo per litteras multum deprecato, ut sæpe patriæ parceret. His gestis, Imperator Constantinopolin redit, relicto Theophobo: qui eaarcitus rebus constitutis, quamprimum & ipse eo recurreret. Cæterum Persæ iniquissime ferentes, tardius sibi solvi stipendia, Sinopæ comprehen-
263 Persæ Theophobo Imperium deferunt. sum Theophobum Imperatoris titulo afficiunt, reluctanrem sane, multisque verbis ac querelis eós ab instituto dehortantem, minantemque eos propter id haud multo post graves pœnas daturos. quod cum frustra se facere videret, ipsis toto animo omnique conatu propositum ntgentibus: occulte rem Imperatori significat, jurejurando confirmans, non se, verum Persas facinoris hujus auctores esse. Ac tum quidem Theophilus voluntatem Theophobi approbavit, & in aulam revocato pristinam dignitatem restituit. Persis quoque delicti gratiam fecit, & injuriarum oblivionem promisit. qui cum fidem pollicitis habentes Sinopa discederent, dividere eos statuit, ne tanta multitudo (nam summa eorum ad triginta millia surgebat) simul degeret: utilique consilio bina in singulaa provincias millia divisit, qui sub earum præfectis essent. Hæc res & Persas suspectos fecit, & non multo post Theophobo necem attulit. Accessit tamen alia quoque causa, suo loco nobis eaponenda.

Cætarum Amermumnas excidio patriæ animum ingenti dolore saucius, undique ex Babylonia, Phœnicia, Palæstina, Cœlesyria, ulterioseque etiam Atricas copias conduxit: militibus mandato, ut quivis scuto suo Amorium inscriberet: quo innuebat, sa Amorium aggredi velle. Apud Tarsum omnes ejus copiæ convenerunt. Theophilus quoque expeditione facta ad Dorylum pervenit, quod tridui itinere abest ab Amorio. Fuere tum multi qui suaderent Imperatori, ut Sarracenorum majori quam quæ inhiberi possit vl ruentium impetum declinaret, incolasque Amorii alio transferret. Sed id infame ac parum virile ratus Theophilus, præclarumqua ac forte statuens urbem communire, & strenui ducis consilio servare; Ætium patricium Orientalium ducem cum manu ad profligandos hostes idonea eo mittit. multitudini quoque præficit eos qui paulo post martyres facti sunt, Theodorum Craterum, Theophilum, Bubutaicum, & reliquos, qui non modo tunc missi exer-
pag. 530. citus, sed & cohortis quadraginta duobus Martyrum fuerunt principes. Sarracenorum vero princeps postquam Tarsum toto cum eaercitu venit, cum suia quid facto usus sit deliberat: divinat-
264 que non recta ad Amorium esse pergendum, sed mittendum cum parte exercitus filium, qui exercitum Romanum tentet. sic enim ratiocinabatur: si quidem filius Imperatorem vicisset, patrem quoque haud dubia potiturum victoria: si res secus caderet, præstire

A Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ τῆς ἐαρινῆς ἐπιστάσης ὥρας, ἔξεισι κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ Θεόφιλος, μετὰ δυνάμεως καὶ χειρὸς πολλῆς. πρόεισι δὲ πορρωτέρω τῆς Συρίας, κείρων ἐμοῦ τὴν γῆν, καὶ πορθῶν, καὶ πᾶν τὸ προστυχὸν ληϊζόμενος. πόλεις τε γὰρ πολεμίων νόμῳ κατέσχε δύο, καὶ ἐξηνδραποδίσατο, καὶ αὐτὴν δὲ τὴν λεγομένην Σωζόπετραν ἐξεπολιόρκησε, πατρίδα τυγχάνουσαν τοῦ Ἀμερμουμνῆ. ὑπὲρ ἧς πολλὰ καταδεηθεὶς διὰ γραμμάτων οὗτος, φείσασθαι ἐκλιπαρήσας τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, εἰ καὶ μὴ προσέσχε τοῖς γραφομένοις ὁ βασιλεύς. καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπάνεισι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ὁ Θεόφιλος, τὸν Θεόφοβον κατόπιν λιπὼν, ἐφ' ᾧ τὰ τοῦ στρατοῦ καλῶς διαθέσθαι, καὶ διὰ ταχέος πρὸς αὐτὸν ἐπαναδραμεῖν. ἀλλ' οἱ Πέρσαι διὰ τὴν τῶν σφῶν σιτηρεσίων ὑστέρησιν ὄντες περιαλγεῖς, B ἐν Σινώπῃ συσχόντες τὸν Θεόφοβον, βασιλέα καὶ ἄκοντα ἀνεκήρυξαν, πολλὰ λιπαροῦντα καὶ ποτνιώμενον ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ὁρμῆς, καὶ ἐπαπειλοῦντα δεινὰ πείσεσθαι τούτους, ὅσον οὔπω, χάριν τοῦ τοιούτου τολμήματος. ὡς δ' οὐ προσεῖχον αὐτῷ, ἀλλ' ὅλῃ γνώμῃ καὶ προαιρέσει τοῦ ἐγχειρήματος εἴχοντο, λάθρα τὰ τελεσθέντα γνωρίζει τῷ βασιλεῖ, καὶ ἐνόρκως πληροφορεῖ, ὡς οὐκ αὐτὸς, οἱ Πέρσαι δὲ τῶν τολμηθέντων αἴτιοι. καὶ τότε μὲν τὴν ἐκείνου προαίρεσιν ὁ βασιλεὺς ἀποδέχεται, καὶ πρὸς τὰ βασίλεια αὐτὸν εἰσκαλεῖ, τὴν προτέραν εὔκλειαν ἀποδιδούς. συγγνώμην δὲ ἅπασι τοῖς Πέρσαις δίδωσι, καὶ κακῶν ἀμνηστίαν. ὡς καὶ πεισθέντας ταῖς ὑποσχέσεσι, καὶ τῆς Σινώπης ἀποδημήσαντας, ἔγνω δεῖν ὁ βασιλεὺς διασπάσαι, καὶ μὴ τοσοῦτον C πλῆθος ὁμοῦ διάγειν. καὶ ἐπείπερ εἰς τρεῖς μυριάδας τὸ πᾶν ἐκορυφοῦτο τῶν Περσῶν πλῆθος, καλῶς σκεψάμενος, ἑκάστῳ θέματι χιλιάδας ἐξαπέστειλε δύο, ὑπὸ χεῖρα τελεῖν προστάξας τοῖς ἐν αὐτῷ στρατηγοῦσιν. αὕτη ἡ αἰτία ὑπόπτους τε τοὺς Πέρσας ἐποίησε, καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸν Θεόφοβον ἐξήγαγε τῆς ζωῆς. ἐγένετο δέ τις καὶ δευτέρα αἰτία, ἣν ὁ λόγος δηλώσει κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρόν.

Ὁ δ' Ἀμερμουμνᾶς τοσοῦτον ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ καταλύσει τῆς ἐκπορθηθείσης πατρίδος αὐτοῦ, ὡς πανταχοῦ θεσπίσαι ἀπὸ Βαβυλωνίας καὶ Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, καὶ κοίλης Συρίας, ἔτι δὲ καὶ τῆς πορρωτέρω Λιβύης ἀθροίζεσθαι. πάντα δὲ τὸν στρατευόμενον σὺν αὐτῷ γράφειν ἐπὶ τῆς οἰκείας ἀσπίδος Ἀμόριον ἐκέλευσε, τὴν κατ' αὐτοῦ ὁρμὴν αἰνιττόμενος. συνάχθη γοῦν αὐτῷ πᾶς ὁ στρα- D τὸς ἀνὰ τὴν Ταρσόν. ἐπεξίει δὲ καὶ ὁ Θεόφιλος κατὰ τὸ Δορύλαιον, τριῶν ἡμερῶν Ἀμορίου ἀπέχον ὁδόν. πολλῶν δ' οὖν συμβουλευόντων μετοικίσαι τὸν ἐν Ἀμορίῳ οἰκοῦντα λαὸν, καὶ ὑπεκδῦναι τῇ ἀσχέτῳ φορᾷ τῶν Σαρακηνῶν, τοῦτο μὲν ἄδοξον ἔδοξε τῷ Θεοφίλῳ, καὶ ἄνανδρον. καλὸν δὲ καὶ πρὸς ἀνδρείαν εὔοδον τὸ, μᾶλλον ἐποχυρῶσαι αὐτὸ, καὶ στρατηγοῦ γενναίου διασῶσαι βουλῇ. ἐξαπέστειλε γοῦν Ἀέτιον τὸν πατρίκιον, καὶ τὸν τῶν ἀνατολικῶν στρατηγὸν, δοὺς αὐτῷ καὶ χεῖρα ἀρκοῦσαν, εἰς ἀποτροπὴν τῶν ἐχθρῶν. ἐδίδου δὲ καὶ ἡγεμόνας τοῦ λαοῦ τοὺς μετὰ βραχὺ μαρτυρήσαντας, Θεόδωρον τὸν Κρατερὸν, καὶ Θεόφιλον, καὶ τὸν Βυβύτζικον, καὶ τοὺς λοιποὺς, οἵτινες οὐ μόνον τοῦ πεμφθέντος τότε λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς φάλαγγος τῶν μβ'. μαρτύρων E γεγόνασιν ἀρχηγοί. ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ταρσὸν ἐπέστη μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἡγεμὼν, βουλευσάμενος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ, καὶ μαντευσάμενος· δέον ἔκρινε μὴ εὐθέως χωρεῖν πρὸς Ἀμόριον, ἀποπειρᾶσαι δὲ πρότερον τῆς τοῦ βασιλέως δυνάμεως διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, μέρος λαβόντος τοῦ στρατοῦ. τοῦτο λογισάμενος, ὡς εἰ περιγένηται τοῦ βασιλέως οὗτος, ἕψεται πάντως ἡ

νίκη καὶ τῷ πατρί. εἰ δὲ μή, βέλτιον ἡσυχάζειν. ταῦτα βουλευσάμενός τι καὶ κρείνας, ἐξέπεμψε τὸν υἱόν, λαβόντα μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀμεραμ τὸν τηνικαῦτα διέποντα τὴν Μελιτηνήν, καὶ Τούρκους ὡσεὶ χιλιάδας δέκα, καὶ πᾶσαν τὴν ἐξ Ἀρμενίων στρατιάν, καὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχόντων. ὃς κατὰ τὸν λεγόμενον Δαζύμενον γενόμενος, παρεμβολὴν ἐπήξατο. ἄπεισι γοῦν καὶ ὁ Θεόφιλος κατ' αὐτοῦ. στρατόπεδον ἐπαγόμενος οὐκ ἀγεννές, ἔκ τε Περσῶν καὶ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον συνεστάμενον. γενόμενος δὲ κατὰ τὸν οὕτω λεγόμενον χῶρον Ἀνζὴν, ἐπεθύμει κατασκοπεῦσαι πρὸ τοῦ πολέμου καὶ τῆς προσβολῆς τὸ τῶν ἐναντίων ἄθροισμα. εἴς τινα δὲ ὑψηλοτάτην περιωπὴν ὑπὸ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀναχθεὶς Μανουήλ, κατεσκόπει τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, καί πως ἐκ στοχασμοῦ βαρύτερον ἐδόκει τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος. ἀλλ' ὁ Μανουήλ, μὴ πρὸς τὸ πλῆθος, ὦ βασιλεῦ, ἀπόβλεπε, πρὸς δὲ τὸν τῶν δοράτων διάθρει καλαμῶνα τῶν ἀμφοτέρων. ἐπεὶ δὲ ἰσχυρότερος ἐδόκει ὁ τῶν ἐναντίων στρατός, ἐβουλεύετο ὅπως ἂν αὐτοῖς ἐπίθηται μετὰ δόλου. ὁ μὲν οὖν Μανουὴλ ἅμα τῷ Θεοφόβῳ νυκτὸς ἐπιθέσθαι τούτοις παρῄνει· οἱ δ' ἄλλοι τῶν στρατηγῶν, ἡμέρας τὴν συμβολὴν γενέσθαι προὔτρεπον, οἷς ἐπέπειστο καὶ ὁ βασιλεύς. ταύτης δὲ ἐπικρατεστέρας γενομένης τῆς γνώμης, ὡς ἤδη ἡμέρα ἐπέλαμπε, μάχη συρρήγνυται φοβερά, καὶ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων εὐθύμως ἀγωνιζομένων οἱ Ἰσμαηλῖται ἐνέκλιναν εἰς φυγήν. τῶν δὲ Τούρκων ἐπιμόνως χρωμένων τῇ τοξείᾳ, καὶ τὸ καταδιώκειν τῶν Ῥωμαίων ἀνακαιρούντων, παλίντροπον συνέβη γενέσθαι τὴν μάχην. μὴ δυνάμενοι γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ τῶν Τούρκων φέρειν τοξεύματα τῷ βάλλεσθαι καρτερῶς, νῶτα δόντες, τὸν βασιλέα κατέλιπον. οὐ μὴν καὶ οἱ τῶν ταγμάτων ἔξαρχοι, οὐδ' οἱ Πέρσαι τοῦτο ἠνέσχοντο δρᾶσαι, ἀλλὰ περιστάντες τὸν βασιλέα, ἀνδρείως σώζειν ἠπείγοντο. καὶ κἂν ἀπώλοντο πανδημεὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα, εἰ μὴ νὺξ ἐπῆλθε, καὶ βραχὺς ἐξ οὐρανοῦ κατηνέχθη ὑετός, καὶ τὰς μὲν νευρὰς τῶν τόξων χαλαρὰς εἰργάσατο, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἄνεσιν τὴν ἐκ τῶν βελῶν περιεποίησε, καὶ σωτηρίας ἐνδέδωκεν ἀφορμάς.

Βαθείας δὲ νυκτὸς γενομένης, ὡς ἀσχόλητο περὶ τὰς φυλακὰς ὁ Μανουήλ, γλώττῃ πως ᾔσθετο τῶν Σαρακηνῶν τοὺς Πέρσας τοῖς Σαρακηνοῖς σπενδομένους, καὶ τὸ στράτευμα τῶν Ῥωμαίων προδοῦναι, καὶ πρὸς τὴν ἐνεγκαμένην παλινδρομῆσαι. δῆλα γοῦν εὐθὺς ταῦτα ποιεῖται τῷ βασιλεῖ, καὶ σώζειν ἑαυτὸν μετὰ τῶν λογάδων ἠξίου, καὶ μὴ περιμένειν τὴν ἅλωσιν. τοῦ δὲ βασιλέως, καὶ πῶς τοῦτο ἔσται ἐπερωτήσαντος; τῶν δι' ἐμὲ προσμεινάντων ἀπολλυμένων. ὑπολαβὼν ὁ Μανουήλ· σοὶ μόνον ἔστω βασιλεῦ ἔφη, τὸ σώζεσθαι ἐκ Θεοῦ, οὗτοι δὲ ταχέως τὰ κατ' αὐτοὺς διοικήσουσιν. ὀψὲ γοῦν καὶ τὸ περίορθρον τοῦ βασιλέως φυγῇ χρησαμένου, καὶ πρὸς τὸ λεγόμενον Χιλιόκωμον διασωθέντος, οἱ λειποτάκται ὑπήντων αὐτῷ, καὶ ἀναξίους ἑαυτοὺς ἔφασκον τῆς ζωῆς, βασιλέα ἐν πολέμῳ καταπροΐεντας, καὶ ἅμα τοῖς ἑαυτῶν ἐγυμνοῦντο ξίφεσιν. ἀλλ' ὁ Θεόφιλος τῷ θεάματι τρωθεὶς τὴν ψυχήν, εἰ ἐγὼ (φησὶ) σέσωσμαι ἐκ Θεοῦ, σωθήσεσθε καὶ ὑμεῖς. αὕτη ἡ τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ κοινολογία, τοῖς Θεοφόβου ἐχθροῖς καὶ θάνατον αὐτοῦ ψηφιζομένοις δευτέρα τίς γέγονεν αἰτία καὶ ἀφορμὴ καὶ καιρὸς εἰς διαβολήν.

Τῷ δ' Ἀμερμουμνῇ ἀκηκοότι τὴν νίκην, ἔδοξε μὴ μέλλειν, ἀλλ' ἀπιέναι πρὸς τὸ Ἀμόριον. ἀγείρας οὖν τὸ οἰκεῖον στράτευμα, καὶ τῷ υἱῷ δὲ ἐπιστείλας παραπλησίως ποιεῖν, εἴχετο τῆς ὁδοῦ. ἑνωθέντων οὖν τῶν στρατευμάτων, χάρακάς τε

A quietem. Mittit ergo filium suum, & cum eo Ameram qui eo tempore Melitenam gubernabat, & Turcorum ad decem millia, omnemque Armeniorum exercitum, & ducem ducum. atque hic castra ad Dazymenum posuit. Contra hunc profectus Theophilus, exercitu ex Persis occidentalibus orientalibusque composito, eoque nequaquam contemnendo, ut ad locum venit, cui nomen Anzin, statuit ante conflictum multitudinem adversariorum contemplari. Itaque a Manuelo scholarum domestico in sublimem eductus speculam, indeque hostiles contuitus copias, eas suis esse numerosiores conjecit: monente interim Manuelo, ne multitudinem, sed hastarum utriusque partis segetem B consideraret. Postquam hostium exercitum robustiorem suo judicavit Theophilus, deliberatum est, quomodo eum dolo aggredi posset. Id cum nocte faciendum Manuelus ac Theophobus censerent, reliqui duces interdiu confligendum suasere, quibus & Imperator assensit. Hac ergo sententia prælata, prima luce prælium accerrimum est initum. Quo in prælio cum Imperatoriæ cohortes fortiter pugnarent, Ismaelici fugæ se dederunt. Turcis autem assiduo sagittarum usu instantibus, Romanosque ab insecutione hostium repellentibus, mutata est pugnæ fortuna. nam Romanæ legiones vim Turcicarum sagittarum non sustinentes, deserto Imperatore C fugerunt: ducibus legionum & Persis nihil in se tale admittentibus, sed Imperatorem cingentibus, ac pro eo summa vi decertantibus. Et quidem tunc Imperator cum suis occidione cæsus fuisset, nisi & nox ingruisset, & pluvia exigua delata nervos arcuum Turcorum relaxasset. quo factum, ut Romani sagittarum liberati metu, salutis parandæ occasionem haberent.

Agarenorum victoria.

265

Concubia nocte Manuelus dum excubias obit, Persas cum Sarracenis ipsorum lingua sensit colloqui, paciscique cum iis de prodendo Romanorum exercitu & repetenda patria. Id statim aperit Imperatori: eumque hortatur, ut cum delectis fuga sibi consulat, ne in hostium D perveniat manus. & respondenti Imperatori, Fieri hoc vix posse, præsertim perituris qui nunc sui causa secum mansissent: Tibi modo, inquit, Deus salutem concedat, reliqui mox rebus suis consulent. Imperatori sub ipsum demum diluculum fuga elapso, & ad Chiliocomum perlato, milites, quos ordinibus desertis terga dedisse commemoravimus, occurrerunt, fassique sa vita dignos non esse, qui Imperatorem in pugna prodidissent, jam ferrum in seipsos stringebant: cum Imperator spectaculo illo animum perculsus, se divinitus servatum, proinde ipsos quoque salvos fore dixit. Cæterum hæc Persarum cum Sarracenis collocutio inimicis Theo- E phobi, eique mortem machinantibus secunda fuit & opportuna ad calumniandum occasio.

Edit. Paris. pag. 531.

Persica proditio.

At Amermumnas suorum cognita victoria, nihil jam cunctari, sed Amorium petere statuit. Collecto igitur suo exercitu, & filio ut idem faceret monito, iter iniit: cumque copias conjunxissent, castris vallo munitis Amo-

rium profunda fossæ circumvenit, omnique vi oppugnare cœpit: Turcis continenter sagittas jaculantibus, & Sarracenis machinas ad oppugnandum factas admoventibus: Romanis autem qui intus erant, animose urbem defendentibus, machinasque prompte amolientibus. Durante ita obsidione, nullamque intercapedinem oppugnandi faciente hoste, interim Theophilus ægre ex fuga elapsus, Dorylaum pervenit, ibique exitum operitur. Et animum Amermumnæ tentandum sibi ratus, legatos cum muneribus pretiosis multisque pollicitationibus mittit, petens ut obsidionem solvat. Iique ut in castra Sarracenorum pervenerunt, & in conspectum Amermumnæ venerunt, ea quæ Imperator mandaverat exponunt. Verum is ira ob excidium patriæ implacabili ardens, Imperatori timiditatem exprobrare, legationem deridere ac pro ludibrio habere, legatos in vinculis detinere, & finem rei præstolari, oppugnationem porro impensius urgere: divisoque in multas partes exercitu, per vices urbem adoriri, sperare fore ut subinde aliis, aliisque recentibus & integris viribus oppugnationi subeuntibus, qui intus erant laboribus defatigati sese dedant. Sed oppidani fortiter se tuebantur, neque oppugnationibus quidquam efficiebatur. omninoque capta urbs non fuisset, nisi proditio cujusdam Amoriensis intercessisset. Is Baditzes nomine, muneribus corruptus, ejurata ob contentionem quamdam Christianæ religione, eo prolapsus est temeritatis, ut patriam proderet: & occulte cum Sarracenis collocutus, monuit ut ab ea parte urbem oppugnarent, qua facilius in muros evadi posse norat. Expugnatæ urbe, quantæ cædes editæ sint, & quot captivi facti, dicendo exprimi non potest. Nam Sarraceni irati, quod durante obsidione multos suorum illustres amisissent, nulla eorum in quos incidebant miseratione moti, viros obtruncabant, mulieres cum infantibus & pueris rapiebant, pulcherrima quæque ædificia incendebant. denique urbs Orientalium pulcherrima, exiguo temporis spatio ita periit, ut nihil præter rudera esset reliquum. Captivi abducebantur cohortium ductores Callistus, Constantinus, Theodorus Craterus, patricii: cumque his alii plurimi, præturis bellicis aliisque summis dignitatibus illustres.

Amorii excidium.

Edit. Parif. pag. 532.

Capto ad hunc modum Amorio, princeps Sarracenorum veluti insultans rebus gestis, inque iis superbe comessaus, legatos Imperatoris omnia inspicere jussus quæ acta essent, cladis nuntios ad dominum remittit. Quos ille rursus ad Amermumnam misit, petens sibi captos in urbis expugnatione illustres viros, sibique genere propinquos, & reliquos captivos reddi, promittensque pro eorum redemptione xxiv centenaria. Hos quoque ignominiose remisit barbarus, stolidum se fore fatus, si captos tot centenariis redderet, cum ipse c i ɔ centenaria in comparandas copias impendisset. Legatis re infecta domum reversis, Theophilus mole calamitatis oppressus omnem pene cibum ac potum aversatus,

Theophili morbus & mors.

A ἐπήγνυτο ὀχυρὸς, καὶ ἡ πόλις τάφρῳ βαθείᾳ ἐστεφανοῦτο,
καὶ ἡ πολιορκία ἔμπρακτος καὶ ἐνεργὸς ἐγένετο, τῶν μὲν Τούρκων ἐπιμόνοις καὶ συνεχέσι χρωμένων τοξεύμασι, τῶν δὲ Σαρακηνῶν τὰς ἑλεπόλεις προσαγόντων τοῖς τείχεσι, τῶν δ' ἔνδον τοῦ τείχους ἐναπειλημμένων Ῥωμαίων εὐψύχως καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνιζομένων, καὶ τὰ τῆς πολιορκίας ἀποκρουομένων εὐπετῶς ὄργανα. ἡ μὲν οὖν πολιορκία τῆς πόλεως ἐκ διαδοχῆς ἐνηργεῖτο, καὶ συνεχὴς ἦν, καὶ ἀδιάκοπος. Θεόφιλος δὲ ἐκ τῆς τροπῆς μόλις διαφυγὼν, καὶ πρὸς τὸ Δορύλαιον γενόμενος, ἐκεῖσε προσεκαρτέρει τὴν ἔκβασιν ἐκδεχόμενος. ἀπεπειρᾶτο δὲ τῆς τοῦ Ἀμερμουμνῆ γνώμης, ὅπως δυνηθείη μεταστῆσαι τοῦτον τῆς πολιορκίας· ἐκπέμπονται οὖν πρεσβευταὶ μετὰ δώρων τιμίων, καὶ ὑποσχέσεων οὐκ ὀλίγων, τοῦτον ἐκδυσωπήσαντες. οἱ δὲ καὶ τὸ στρατόπε-
B δον καταλαβόντες τῶν Σαρακηνῶν, καὶ εἰς ὄψιν ἐλθόντες τῷ ἄρχοντι, τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως μηνυθέντα παρίστων. ὁ δὲ θυμῷ κατεχόμενος ἀσχέτῳ διὰ τὴν τῆς πατρίδος ἅλωσιν, τὸν μὲν βασιλέα τῆς δειλίας κατεκερτόμει. ἐξουθένει δὲ καὶ τὴν πρεσβείαν, καὶ ἐκωμῴδει, καὶ τοὺς πρεσβευτὰς ἐν δεσμοῖς κατεῖχε, περιμένων τὴν τῆς πράξεως ἔκβασιν. τὴν δὲ πολιορκίαν ἐπὶ πλέον ἐπίτεινεν, εἰς πολλὰ μέρη διελὼν τὸν στρατὸν, καὶ ἐκ διαδοχῆς τὰς προσβολὰς ποιούμενος, ἵνα τῷ πλήθει καὶ τῶν ἀκμαιοτάτων ὑπαλλαττομένων, ἀποκαμόντες οἱ ἔνδον, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἀπειρηκότες ἐνδώσουσι. καρτερῶς δὲ καὶ τῶν ἔνδον ἀμυνομένων, ἄπρακτοι αἱ ἐπιχειρήσεις τῆς πολιορκίας ἐγίνοντο. καὶ ἂν διέφυγεν ἡ πόλις τὴν ἅλωσιν, εἰ μή τις τῶν εἴσω δώροις ὑποκλαπεὶς, καὶ
C τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐξομοσάμενος πίστιν διά τινα φιλονεικίαν, εἰς τοσοῦτον κίνδυνον ὀλισθήσας, προδοσίᾳ προὔδωκε τὴν πατρίδα. Βαδίτζης ὄνομα τῷ ἀνδρί. οὗτος γὰρ λάθρα τοῖς Σαρακηνοῖς ἐντυχὼν, καὶ ἔνθα τὸ τεῖχος εὐέφοδον ἦν, ποιεῖσθαι τὰς προσβολὰς ὑποθέμενος, αἴτιος ἐγεγόνει τοῦ τὴν πόλιν ἁλῶναι. ἧς δὴ πολέμου νόμῳ ληφθείσης, ποῖος ἱκανὸς λόγος ἐξειπεῖν τὸ πλῆθος τῶν ἀναιρεθέντων*; θυμῷ γὰρ βαλλόμενοι οἱ Σαρακηνοὶ, διὰ τὸ πολλοὺς τῶν ἐπιφανῶν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς πολιορκίας ἀναιρεθῆναι, οὐδένα οἶκτον τῶν προστυχόντων ἐλάμβανον, ἀλλ' ἀνῃροῦντο μὲν ἄνδρες, ἤγοντο δὲ γυναῖκες σὺν μειρακίοις καὶ νεανίσκοις, ἐπυρπολοῦντο τὰ κάλλιστα τῶν οἰκημάτων· καὶ ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ, ἡ τῶν ἑῴων πόλεων διαπρεπεστέρα ἐκλελειμμένον ἐδείκνυτο ἐρείπιον.
D ἤγοντο δὲ ζωγρείᾳ καὶ οἱ τῶν στρατευμάτων ἐξάρχοντες, Κάλλιστός τε, καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ Θεόδωρος ὁ Κρατερὸς, οἱ πατρίκιοι, καὶ ἄλλοι πλεῖστοι τῶν ἐν στρατηγίαις διαφανῶν, μεγίστοις ἐμπρέποντες ἀξιώμασιν.

* καὶ τῶν αἰχμαλωτισθέντων. Scyl.

Οὕτω δὲ χειρωθείσης τῆς πόλεως, τοὺς πρέσβεις ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς τῶν πραχθέντων ἕκαστον ἐπισκοπῆσαι ἐγκελευσάμενος, ὥσπερ τις ἐντρυφῶν καὶ ἐναβρυνόμενος τοῖς πραχθεῖσιν, ἀπαγγέλους τῆς συμφορᾶς ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ. οὓς πάλιν ἐκεῖνος πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆν ἐξαπέστειλεν, ἀποδοθῆναι οἱ ζητῶν τούς τε ληφθέντας διαφανεῖς ἄνδρας ἐν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τοὺς κατὰ γένος αὐτῷ προσήκοντας, καὶ τοὺς λοιποὺς αἰχμαλώτους, εἴκοσιν ἐπὶ τέσσαρσι κεντηνάρια δώσειν ὑπισχνούμενος ὑπὲρ λύτρων αὐτῶν. ὁ δὲ τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, πάλιν τοὺς πρέσβεις μεθ'
E ὕβρεως ἀπέπεμψεν· ἀνόητος ἂν εἶναι εἰπὼν, εἰ χίλια κεντηνάρια καταναλώσας ἐπὶ συλλογῇ τοῦ οἰκείου στρατοῦ, τοσούτων ἀποδώσει τοὺς ἑαλωκότας κεντηναρίων. ἀπράκτων δὲ τῶν πρέσβεων ὑποστρεψάντων, τῇ ἀπληστίᾳ τῆς συμφορᾶς πληγεὶς ὁ Θεόφιλος, πᾶσάν τε βρῶσιν καὶ πόσιν ἀποστρεφόμενος, καὶ σχεδὸν ἀπόσιτος γεγονὼς, καὶ μηδὲν ἕτερον προ-

προσιέμενος ἢ τὸ ἐκ χιόνος ἀποθλιβόμενον ὕδωρ, δυσεντερίας ἑάλω νοσήματι. ἀλλὰ καίπερ οὕτως ἔχων πονήρως, οὐκ ἠρέμει, οὐδὲ μετρίως ἔφερε τὴν τοῦ Ἀμωρίου καταστροφήν, ἀλλὰ καιρὸν καὶ τρόπον ἐζήτει πῶς ἂν ἀμυνεῖτο τὸν ἐχθρόν. διὸ καὶ στέλλει πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας τὸν πατρίκιον Θεοδόσιον, ἐκ τοῦ τῶν Βαβουτζίκων καταγόμενον γένους, ἐπικουρίαν τε ἐξαιτοῦν πεμφθῆναι, καὶ ἀποστεῖλαι δύναμιν ἀξιόμαχον, καὶ κακῶσαι μέρη τινὰ τῆς Λιβύης τῷ Ἀμερμουμνῇ διαφέροντα. ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ πρεσβεία ἄπρακτος ἔμεινε, τοῦ Θεοδοσίου τὴν ζωὴν καθ' ὁδὸν καταστρέψαντος. ὁ Θεόφιλος δὲ καὶ ταύτης διαπεσὼν τῆς ἐλπίδος, ἐπὶ πλέον τε ὑπὸ τῆς νόσου σφιγγόμενος ἄνεισι κλινήρης πρὸς τὴν Μαγναύραν· ἐν ᾗ τήν τε σύγκλητον ἐκκλησιάσας, καὶ τὸ λοιπὸν ἐμφανὲς μέρος τῆς πόλεως, τὰ καθ' ἑαυτὸν ἐξετραγῴδει καὶ ὠλοφύρετο, καὶ τοὺς συνειλεγμένους ἐζήτει τὴν εἰς αὐτὸν ἀπομνημονεύειν εὔνοιαν, ἐν τῷ πίστιν καὶ εὐμένειαν τηρῆσαι πρὸς τὴν αὐτοῦ σύζυγον καὶ τὸν παῖδα, καὶ διαφυλάττειν τούτοις τὴν βασιλείαν ἀνεπιβούλευτον. ἐπικλασθέντων δὲ τῶν συναθροισμένων τοῖς ἐλεεινοῖς τούτοις ῥήμασι τοῦ βασιλέως, ὀδυρμὸς ἤρθη καὶ κωκυτὸς παρὰ πάντων· καὶ πάντες θεοκλυτοῦντες, ηὔχοντο μὲν τοῦ βασιλέως ὑγείαν τε καὶ ζωήν. εἰ δ' (ὅπερ ἀπευκτὸν ἦν) θάνατος ἔλεγον ἐπακολουθήσει, ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, σφῶν δὲ δεσποίνης, καὶ τῶν παίδων, ὑπισχνοῦντο καὶ αὐτὰς, εἰ δεήσοι, προΐεσθαι τὰς ψυχὰς, καὶ τηρῆσαι τούτοις τὴν βασιλείαν ἀδιαλώβητον. καὶ οἱ μὲν κατεπηγγείλαντο ταῦτα. ὁ δὲ βασιλεὺς Θεόφιλος ὑπὸ τῆς νόσου πλείως τακεὶς, καὶ μικρὸν ἐπιβιοὺς, τὸ κοινὸν ἀνεπλήρωσεν ὄφλημα, ἐπὶ δώδεκα ἔτεσι καὶ μησὶ τρισὶ τὴν βασιλείαν ἰθύνας. ἐπεὶ δὲ ὡς φθάσας ὁ λόγος ἐδήλωσε, χώραν εἶχον οἱ διαβάλλοντες τὸν Θεόφοβον ἀπὸ τῶν εἰρημένων αἰτιῶν, ὡς ἔγνω ὁ Θεόφιλος τὸ τέλος τῆς αὐτοῦ βιοτῆς, ἐν δεσμωτηρίῳ τίθησι τὸν Θεόφοβον ζοφωδεστάτῳ κατὰ τὸν Βουκολέοντα. καὶ ἤδη τοῦ τέλους ἐγγίζοντος, προσέταξεν ἀποτεμεῖν τούτου τὴν κεφαλὴν, καὶ αὐτῷ ἐνεγκεῖν. ἥνπερ δεξάμενος, καὶ ταῖς χερσὶ τῶν τριχῶν ἐπαφώμενος, ἔσχατον εἶπε λόγον. Ὡς ἀπὸ τοῦ νῦν οὔτε ἐγὼ Θεόφιλος, οὔτε σὺ Θεόφοβος. τινὲς δὲ τῷ Ὠρύφᾳ δρουγγαρίῳ τῆς βίγλας τυγχάνοντι, ἀνατιθέασι τὴν τοῦ Θεοφόβου σφαγὴν, αὐθαιρέτως αὐτὸ ἐργασαμένῳ, μηδενὸς κελεύσαντος.

Καταστρέψαντος δὲ τοῦ Θεοφίλου τὴν ζωὴν, ὁ παῖς αὐτοῦ Μιχαὴλ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἀναδέχεται, σὺν τῇ μητρὶ Θεοδώρᾳ· ἐπιτρόπους ἔχων καὶ ῥυθμιστὰς, οὓς αὐτῷ ἐν διαθήκαις ἐπέστησεν ὁ πατὴρ, τόν τε μάγιστρον Μανουὴλ καὶ δομέστικον χρηματίσαντα τῶν σχολῶν, καὶ τὸν πατρίκιον Θεόκτιστον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου. οἳ παραχρῆμα τοῦ θανεῖν τὸν Θεόφιλον ἐξελθόντες εἰς τὸν ἱππόδρομον, κἀκεῖσε τὸν δῆμον ἐκκλησιάσαντες, λόγους τε διελθόντες τοῦ τελευτήσαντος βασιλέως Θεοφίλου, ἀναμιμνήσκοντες εὐνοίας αὐτοῦ, καὶ ἐπαγωγὰ πολλὰ θελκτήρια λέξαντες, τὴν τῶν ἀκουόντων εὐμένειαν ἐπεσπάσαντο, τὸ ἑαυτῶν ὑποσχομένων ἐκχέαι αἷμα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ βασιλέως Μιχαήλ. καὶ ὅρκοις εὐθὺς ἐνεπέδουν τοὺς λόγους. ἐγκρατοῦς δὲ τῆς βασιλείας σὺν τῷ υἱῷ γενομένης τῆς Θεοδώρας, εὐθὺς καὶ ἐκ προοιμίων ὑποθήκαις ἀνδρῶν εὐσεβῶν, τὰ τῆς αἱρέσεως ἀνεσκοπεῖτο τῶν εἰκονομάχων, ἀπὸ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ ἐξ Ἀρμενίων, καὶ μέχρι τῆς τελευτῆς Θεοφίλου τῆς ὑπὸ Ῥωμαίους διανεμομένης. συνεπετίθετο δὲ τῇ καθαιρέσει ταύτης καὶ ὁ Θεόκτιστος. ὁ δὲ Μανουὴλ ἐπί τινα καιρὸν ὀκλάζων ἦν, οὐδεὶς δὲ παρρησιάζεσθαι ἐτόλμα, εἰς τοὐμφανὲς ἐνεγκεῖν λόγον

tentumque aquam ex nive expressam admittens, in dysenteriam incidit. Sed tamen quamquam ita afflictum, Amorii excidium quiescere nequaquam passum est: quod ægerrime ferens, occasionem modumque ulciscendi hostem circumspiciebat. Ea de causa Theodosium patricium Bubutzica stirpe natum, ad regem Franciæ ablegat, auxiliarias ab eo copias validas petens, hortansque ut is partes Libyæ ad Amermumnam pertinentes infestet. Sed hæc quoque legatio irrita fuit, mortuo in itinere Theodosio. Theophilus hac quoque spe lapsus, ingravescente insuper morbo, in lectica se ad Magnauram deportari jubet: eodemque convocato Senatu, & parte civitatis nobiliore, suarum rerum miseram conditionem tragice plorat: cœtumque hortatur, ut memores suæ in ipsum benevolentiæ, fidem uxori suæ porro, filioque servent, iisque imperium ab insidiis tutum præstent. Miserabili Imperatoris oratione fractis concionis animis, ejulatum universi sustulerunt, a Deoque omnes salutem ac vitam Imperatori flagitarunt: simul polliciti, si quid ei humanitus accideret (quod ipsi quidem abominarentur) se tum pro uxore ejus, domina sua, & liberis, ipsam quoque, si ita res postularet, vitam impensuros, iisque Imperium incolume conservaturos. Secundum hæc Theophilus morbo plane consumptus, paulo post debitum naturæ persolvit, cum Imperium annos XII & menses III gessisset. Cum autem ob prædictas causas locus esset Theophobum apud Imperatorem criminantibus: Theophilus vitæ finem instare sibi sentiens, Theophobum in carcerem obscurissimum compegit, qui est juxta Bucoleontem. jamque moribundus, caput ejus amputari, sibique adferri jussit, manibusque crines ejus tangens, hæc ultima verba extulit: Exinda neque ego Theophilus sum, neque tu es Theophobus. Quidam tamen, Oriphani drungarium vigiliæ ferunt sua sponte, & nemine jubente, Theophobo vitam eripuisse.

Edit. Paris. pag. 533.

Theophobi mors.

Mortuo Theophilo, filius ejus Michaelus sceptrum imperii tulit, consorte matre Theodora. Habuit autem tutores atque moderatores, quos ei pater testamento præfecerat: Manuelum Magistrum & scholarum domesticum, ac Theoctistum patricium & dromi logothetam. Hi statim a morte Theophili in Circum progressi, vocato eodem ad concionem populo, verba mortui recens Imperatoris commemoraverunt, ejusque benevolentiæ commonefecerant, ac multis blandis & ad animos conciliandos aptis verbis civium favorem novo Imperatori paraverunt: promittentium se vel sanguinem suum pro ejus salute profusuros, & dicta sua confestim juramentis confirmantium. Theodora itaque cum filio summa rerum potita, Imperio confirmato, nihil antiquius habuit, quam ab initio statim, quod pii homines hortabantur, de imaginiperdarum hæresi deliberare, quæ ab Imperio Leonis Armenii ad mortem usque Theophili per Romanam se propagaverat ditionem. Ad eam extirpandam Theoctistus quoque se socium præbuit, Manuelo aliquandiu nutante. Neque vero aperte quisquam rem aggredi au-

MICHAELUS Theophili filius Imperator.

pag. 534.

Imaginum in ecclesia restitutio.

debat, cum maior pars Senatus & Concilii, atque ipse etiam patriarcha hæresi ei essent dediti. Solus hoc ausus est Manuelus, divina excitatus vi. Cum enim de negotio isto aliquandiu, ut diximus, anceps hæsitasset, tandem ut serio id susciperet, hanc habuit causam. Inciderat in gravissimum morbum, adeo quidem, ut omni medicorum arte defatigata, jam de vita ejus desperaretur. Eum accessere quidam pii monachi ex Studii monasterio, quibus nuntiatum fuerat esse mortuum: cumque ad lectum aegressi vivere, adhuc & spirare sensissent, lætum ei de vita servanda, pristinaque sanitate recuperanda nuncium prædicaverunt. Cum autem initio diffideret, tamen instantibus divinis istis hominibus, prohibentibusque ipsum dubitare de dono Dei & gloria ipsis patefacta, paululum se ex morbo colligens, tenui ac imbecilla voce: Quomodo, inquit, divini patres, hoc mihi contingat? cujus & animæ facultates defecerunt, & corpus omnino confectum exaruit, ita ut totus exsiccatus, solis reliquis ossibus jaceam: eoque tantum a cadavere differam, quod spiritum duco? qua ergo spe adducar, ut credam me vires recepturum, ac pristinæ valetudini restitutum iri? respondete monachi, Deum nihil non posse. Quod si ergo sanitate recepta oneram sit daturus, ut incendium ab imaginiperdis excitatum restinguat, sacrasque imagines secundum vetera majorum decreta restituat, se ei vitam certo promittere. Atque hæc fati discesserunt. Statim vero & morbus remisit, & natutales facultates omni impedimento fuue liberatæ, brevique temporis spatio infirmitate prorsus est solutus Manuelus. Sic ergo allevato corpore, statim equo ad palatium it: ingressusque ad Imperatricem, eam summopere ad reponendas sacras imagines exhortatur. Ea vero jampridem occasionem hujus rei agendæ quærebat, subinde instigata a matre sua, & avunculis patriciis. Nihilominus tamen verbis Manueli Theodora tum se opposuit,

Edit. Paris. pag. 535.

sive juramenti marito præsti religione, sive multitudinem (cujus mentionem fecimus) hæresis istius studiosorum reformidans. Et instante Manuelo: Meus (inquit) o magister, maritus Imperator, accurationem amavit, nihilque umquam nisi re probe deliberata egit.. itaque decretum quoqua de colendis imaginibus non fuerat ecclesia ejecturus, nisi id legibus litterisque sacris scivisset damnari. Hæc locutæ, Manuelus præsentem Imperii vitæque finem, eademque filio minatus est, nisi divinum ornatum sacrarum imaginum ecclesiis redderet. quibus verbis Theodora sive perterrita, sive alias (ut diximus) delectata, tota isti negotio sese dedit. Statim itaque in tabernacula Theoctisti omnes convenire jubet, qui de senatoribus val Concilio sapientia erant ac doctrina ornaci, eosque de vera religione in medium consulere. Ibi omnibus, quantum ejus fieri potuit, congregatis, cum vatii essent sermones habiti, & non pauca facræ Scripturæ testimonia producta, piæ partis sententia obtinuit, decretumque de sacris imaginibus statim reponendis factum. Eo in conventu principes sacerdotum, monachi, ac senatorii viri,

Concilium de restituendis imaginibus.

A περὶ τῆς ταύτης καταστροφῆς, τοῦ πλείστου μέρους τῆς συγκλήτου καὶ τῆς συνόδου, καὶ αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου τῇ αἱρέσει κατεσχημένων. μόνος δὲ τοῦτο ἐτόλμησε κινηθεὶς ἐκ θείας ἐνεργείας ὁ Μανουήλ. πρότερον γάρ, ὡς εἴρηται, ἐνδοιάζων ἦν περὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν. ὕστερον δὲ ταύτην ἠσπάσατο ἐκ τοιαύτης αἰτίας. νόσῳ κατεσχέθη ὁ δηλωθεὶς Μανουὴλ χαλεπωτάτῃ, καὶ ἀπέγνωστο αὐτοῦ ἡ ζωή, πάσης ἰατρικῆς τέχνης ἀποκαμούσης. ἦλθον οὖν τινὲς εἰς αὐτόν, ἀκηκοότες τοῦτον τεθνάναι, εὐλαβεῖς μοναχοὶ ἀπὸ τῆς τοῦ Στουδίου μονῆς. προσεγγίσαντες δὲ τῇ κλίνῃ, καὶ γνόντες αὐτὸν ἔτι ζῆν τε καὶ ἐμπνεῖν, εὐαγγελίζοντο ζωὴν αὐτῷ, καὶ ἀνάρρωσιν καὶ πρὸς τὴν ἔμπροσθεν ὑγείαν ἀποκατάστασιν. ὁ δὲ πρότερον μὲν διηπίστει· ὅμως ἐνισταμένων τῶν θείων ἀνδρῶν, καὶ μὴ ἐνδοιάζειν λεγόντων B πρὸς τὴν δωρεὰν καὶ δόξαν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν αὐτοῖς, μικρὸν ἀνενεγκὼν τῆς νόσου, οὕτω φησὶ πρὸς αὐτοὺς λεπτῷ καὶ ἀδρανεῖ τῷ ἄσθματι· καὶ πῶς ἔσται μοι τοῦτο, ὦ θεῖοι πατέρες; αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις ἀπολελοίπασι, τὸ σῶμα πλέον ἐξησθένηκε, καὶ κατεσκέληκεν. ἐγὼ κεῖμαι τεταριχευμένος καὶ σκελετός, ἐν οὐδενὶ διαφέρων τῶν τεθνηκότων, ἢ μόνῳ τῷ ἀναπνεῖν. τίς οὖν ἐλπίς, ἢ ποῖος λόγος, ἔσται ὁ πείσων με ἀναρρωσθῆναι, καὶ εἰς τὴν προτέραν εὐεξίαν ἐλθεῖν; ὑπολαβόντες οὖν οἱ ὁσιώτατοι, ἔφησαν πρὸς αὐτόν· πάντα δυνατά, καὶ οὐδὲν ἀδύνατον τῷ Θεῷ. εἰ γοῦν σπουδάσεις ἀναρρωσθεὶς τὴν τῶν εἰκονομάχων ἀποσβέσαι πυρκαϊάν, καὶ τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ πατρικοὺς θεσμοὺς ἀναστηλῶσαι, εὐαγγελιζόμεθά σοι C τὴν ζωήν. εἶπον, καὶ ὑπεχώρησαν. καὶ εὐθὺς ἥ τε νόσος ἐρράϊσε, καὶ αἱ φυσικαὶ ἐνέργειαι ἀκωλύτως ἐπετελοῦντο, καὶ ἐν βραχεῖ τῷ χρόνῳ τελείαν τοῦ ἀρρωστήματος ἐσχήκει ἀπαλλαγήν. ῥᾴων δὲ τῆς νόσου γενόμενος, ἐξιππασάμενος εὐθύς, ἄπεισι πρὸς τὸ παλάτιον, καὶ εἴσεισι πρὸς τὴν βασιλίδα, καὶ παντὶ τρόπῳ αὐτὴν παραινεῖ τὰς θείας ἀναστηλῶσαι εἰκόνας, πάλαι καὶ αὐτὴν ἀφορμῆς δράξασθαι γλιχομένην, διαπαντὸς ἐρεθιζομένην καὶ παρὰ τῆς οἰκείας μητρὸς εἰς τοῦτο, καὶ τῶν μητραδέλφων τῶν πατρικίων. ὅμως δὲ ἀντέπιπτεν ἡ Θεοδώρα τοῖς λόγοις τοῦ Μανουήλ, εἴτε τοὺς πρὸς τὸν ἄνδρα ὅρκους εὐλαβουμένη, εἴτε (ὡς ἔφαμεν) καὶ τὸ πλῆθος δεδοικυῖα τῶν τῇ αἱρέσει κατειλημμένων· ἐγκειμένου δὲ τοῦ Μανουήλ, ἔφη ἡ Θεοδώρα· ὡς ὁ ἐμός, ὦ D μάγιστρε, ἀνήρ τε καὶ βασιλεύς, ἀκριβείας ἦν ἐραστής, καὶ οὐδὲν ἀπεριεσκέπτως ἔπραξε πώποτε· καὶ τοῦτο τὸ δόγμα εἰ μὴ ἀπηγορευμένον ἦν τοῖς νόμοις καὶ ταῖς ἁγίαις γραφαῖς, οὐκ ἂν ἐξῶσε τῆς ἐκκλησίας. ταῦτα δὲ ἐκείνης εἰπούσης, ταχεῖαν ἠπείλησεν αὐτῇ καταστροφὴν τῆς ζωῆς, καὶ τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν· καὶ οὐκ αὐτῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ταύτης υἱῷ, εἰ μὴ τὸν θεῖον κόσμον τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀποδοίη ταῖς ἐκκλησίαις. τούτοις τοῖς λόγοις εἴτε ἐκδειματωθεῖσα, εἴτε καὶ ἄλλως ἀρεσκομένη, ὡς εἴπομεν, ἡ βασιλίς, ὅλη τοῦ ἔργου γίνεται. καὶ εὐθὺς ἀγείρεσθαι ἐν τοῖς σκηνώμασι τοῦ Θεοκτίστου προσέταττε πάντας τοὺς ἐπὶ συνέσει καὶ λόγῳ κεκοσμημένους ἔκ τε τῆς συνόδου καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ λό-E γους κινεῖν καὶ προβάλλεσθαι περὶ ὀρθοδοξίας. πάντων δέ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, συναθροισθέντων, καὶ λόγων πολλῶν ῥυέντων, καὶ μαρτυριῶν ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς παραχθεισῶν οὐκ ὀλίγων, τὸ δυσσεβὲς ὑπερίσχυσε μέρος. καὶ δόγμα γέγονε, τὰς θείας παραχρῆμα ἀναστηλοῦσθαι εἰκόνας, τῶν Ἀρχιερέων καὶ μοναχῶν καὶ συγκλητικῶν, ὅσοι τῷ πάθει συνείχοντο πρότερον τῶν πλειόνων

[* παρὰ ἀρ- Scyl.] τὸ κρεῖττον μεταμαθόντων, καὶ μεταστοιχειωθέντων πρὸς τὴν ἀλήθειαν. καθῃρέθη δὲ καὶ ὁ δυσσεβὴς * πατριάρχης Ἰαννῆς, καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου ἀπηλάθη, δι' ἀποστολῆς ἀξιολόγων ἀνδρῶν τῶν εἰς φυλακὴν τεταγμένων τοῦ παλατίου. οὓς πρότερον μὲν κατελθεῖν οὐκ ἐπείθετο, [* οὐδ' ἐκεῖν γε αὐτοῖς τῆς ἐκ. ἀποστῆναι. Scyl.] * οὐδὲ κἂν γε αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας ἐκστῆναι διεβεβαιοῦτο. ὡς δ' οὗτοι ὑπέστρεψαν πρὸς τὴν πέμψασαν βασιλίδα, καὶ γνώρισμα τεθείκασι τὰ τῆς ἀπειθείας, ὁ πατρίκιος θᾶττον ἐκπέμπεται Βάρδας, πευσόμενος μὴ τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει τοῦ πατριαρχείου οὐκ ἀπανίσταται. ὁ δὲ Ἰαννῆς πανοῦργος ὢν, καὶ γράψαι καὶ συκοφαντίας ῥάψαι εἴπερ τις εἰδὼς, μολίβδῳ καταστίξας τὴν ἑαυτοῦ γαστέρα καὶ τὰ νῶτα, καὶ τοὺς γλουτοὺς, ὡς δῆθεν μαστιχθῆναι παρά τινων, καὶ παρὰ τῶν πεμφθέντων ταῦτα παθεῖν κεκραγὼς ἐνιστιβόλει συγχωρηθῆναι πρὸς μικρὸν, ἕως ἂν ἀφανισθοῖεν αὐτοῦ τὰ στίγματα. καὶ ὁ μὲν Ἰαννῆς ταῦτα. ὁ δὲ Βάρδας ὁ τῆς βίγλας Δρουγγάριος, παρ' οὗ καὶ κατακισθῆναι ὁ Ἰαννῆς ἔλεγε, τοῦ σκαιωρήματος ἀπελεγχθέντος εἰς θυμὸν κινηθεὶς, καὶ ἄκοντα τοῦτον τοῦ πατριαρχείου κατάγει. οὗ καταχθέντος, ἡ δέσποινα ἀντεισήγαγε τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον Μεθόδιον, ἔτι τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς μαρτυρίας ἐν τῇ σαρκὶ τὰ στίγματα φέροντα· ἁπάντων τῶν εὐσεβῶν ἱερέων, λαϊκῶν τε καὶ μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀσκουμένων, μετὰ πολλῆς τῆς περιχαρείας ἀποδεξαμένων τὴν προβολὴν, καὶ ἀθρόον τὴν βασιλίδα καταλαβόντων καὶ ὁμοφώνως αἰωνίῳ ἀναθέματι παραδεδωκότων τὴν αἵρεσιν τῶν εἰκονομάχων. ταῦτα μὲν ἐν προοιμίοις τῇ ἀοιδίμῳ Θεοδώρᾳ καὶ τῷ ταύτης υἱῷ κατεπράχθη τὰ κατορθώματα. ὁ δὲ ἀνίερος Ἰαννῆς ἐν μοναστηρίῳ τινὶ καθειρχθεὶς, καὶ ἔν τινι μέρει τούτου ἀνεστηλωμένην θεασάμενος εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ τῶν Ἀρχαγγέλων, τῷ ἑαυτοῦ διακόνῳ προσέταξεν ἀναβάντι, τῶν σεβασμίων εἰκόνων ἐξορύξαι τοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰπὼν μὴ ἔχειν αὐτὰς τὴν τοῦ ὁρᾷν δύναμιν. ὡς οὖν ἐπύθετο ταῦτα ἡ εὐσεβὴς δέσποινα, ζήλῳ θείῳ ἐκπυρωθεῖσα, τοὺς αὐτοῦ προσέταξε διορυχθῆναι ὀφθαλμούς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἐγένετο, μεσιτευσάντων τινῶν. δορυφόρους δ' ἐκπέμψασα, μάστιξιν αὐτὸν κατῃκίσατο λώρων διακοσίων.

Ἤνεγκε δὲ τὸν Ἰαννὴν τοῦτον ἡ μεγαλόπολις αὕτη, καὶ πασῶν προκαθημένη τῶν πόλεων, τῆς τῶν Μοροχαρζανίων κατηγόμενον γενεᾶς. ἁψάμενον δὲ ἤδη καὶ γεροντικῆς ἡλικίας, ἡ μονὴ τῶν καλλινίκων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου, ὥσπερ τινὰ δράκοντα ἐν ἐκκλησίᾳ φωλεύσαντα εἶχεν ἡγούμενον ἐν αὐτῇ. ἐν δὲ ταῖς κατὰ μικρὸν γενομένου ἀναβάσεσι, τῇ τε τῶν εἰκονομάχων ἀθέῳ αἱρέσει ἰσχυρῶς προσεστηκότα, καὶ γοητείαις προσανέχοντα, καὶ λεκανομαντείαις διὰ βίου παντὸς, διαφερόντως ἀγαπηθέντα τῷ πατρὶ Θεοφίλου Μιχαὴλ τῷ τραυλῷ, εἴτε τῷ κοινωνεῖν τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως, εἴτε καὶ τῇ λογιότητι ἐπίστασθαι δόξαι. τοῦ Θεοφίλου δὲ διδάσκαλον γεγονότα. καὶ ἐπεὶ οὗτος τὰς τῆς βασιλείας κατέσχεν ἡνίας, σύγκελλον μὲν τοῦτον τιμᾷ πρῶτον, εἶθ' ὕστερον καὶ πατριάρχην ἀποκαθίστησι Κωνσταντινουπόλεως, προγνώσεις τινὰς διὰ λεκανομαντείας καὶ γοητείας αὐτῷ ἀπαγγέλοντα. κατέτρεχέ ποτε τὰ Ῥωμαίων ἔθνος ἄπιστον καὶ σκληρὸν, ὑφ' ἡγεμόσι τρισὶ στρατηγούμενον, καὶ ὡς εἰκὸς ἐπὶ τούτῳ τοῦ Θεοφίλου ἀνιωμένου, ἀποθέσθαι τὴν ἀθυμίαν ὁ Ἰαννῆς παρεκάλει, καὶ θάρσους πληρωθῆναι, εἴγε μόνον τῇ αὐτοῦ συμβουλῇ πειθαρχήσειεν. ἡ δὲ συμβουλὴ τοιαύτη ἦν. ἐν τοῖς εἰς

A ante hæresi vitiati, majoris partis sententia docti veritatem errore damnato amplexi sunt. Abrogatum etiam est patriarchæ munus Janni, missique præstantes viri, quibus palatii custodia erat demandata, qui eum solio deturbarent. Jannes primo cessurum se, aut omnino ecclesia exiturum denegavit, summa contentione. [Jannes patriarchatu detrusus.] Quam ejus contumaciam, cum quos missos ad eum diximus, Augustæ indicassent: statim Bardas patricius mittitur, quæsitum ex eo, an ob professionem veræ religionis patriarchæ loco cedere detrectaret. Sed Jannes, homo versutus, & ut quisquam alius fraudis calumniæve suendæ gnarus, B ventrem suum, dorsumque & nates plumbo compungit, ut a quibusdam flagris cæsus videretur; vociferansque ita se ab iis qui missi fuerant tractatum, tantum sibi temporis concedi flagitat, donec vibices eluerentur. Bardas autem vigiliæ drungarius, a quo se ita cæsum Jannes dicebat, impostura detecta, ira concitus, reluctantem etiam domo patriarchali ejicit. In ejus locum Imperatrix sanctum ac divinum Methodium introducit, qui adhuc confessionis suæ & ob eam tolerati supplicii notas in carne sua gestabat: [Methodius ei successor.] omnibus piis sacerdotibus, laicis ac monachis, & iis etiam qui in montibus exerceC bantur, summo cum gaudio ejus designationem approbaotibus; ac confertim in Urbem venientibus, unoque ore hæresim imaginiperdarum damnantibus æterno anathemate. [Edit. Paris. pag. 536.] Hoc præclarum facinus inclyta Theodora & filius initio Imperii sui ediderunt. Impius vero Jannes monasterio inclusus cuidam, cum in quadam ejus parte suffixam imaginem Christi Dei, Deiparæ, & Archangelorum cerneret, diaconum suum eo adscendere, & venerabilium imaginum oculos eruere jubet, dicens, eas facultate videndi non esse præditas. Hoc ut rescivit pia Augusta, divino animi fervore incensa, ipsius effodi oculos jubet. [567] Verum intercessione qunrumdam effectum D est, ne id fieret. missis tamen satellitibus, Theodora ducentis flagrorum ictibus eum mulctavit.

Natus fuit Jannes iste Constantinopoli, stirpe Morocharzaniorum. & jam ad senectam ætatem accedens, in præstantissimorum martyrum Sergii & Bacchi princeps fuit monasterio, ibi in ecclesia veluti coluber quidam in antro delitescens. Paulatim deinde progressus ad altiora fecit, per omnem vitam imaginiperdarum hæresi impense deditus, præstigiarum studiosus, & divinationum per pelvim. [Jannis præstigiarum historia.] Charissimus fuit Michaelo Balbo, sive ob hære-E sis societatem, sive ob doctrinæ opinionem, & præceptor Theophilo ejus filio datus. Theophilus Imperio occœpto, primum ei Syncelli dignitatem contulit. deinde patriarcham creavit Constantinopolis. Solitus fuit ei pelvis vaticinio & præstigiis futura prædicere. Etenim aliquando cum infida atque sæva quædam gens tribus doctoribus usa Romanam ditionem infestaret, eaque res Theophilum, ut par erat, sollicitum teneret: Jannes eum dimissa animi ægritudine optime de rebus sperare jusserat, modo ipsius consilio parere vellet. Consilium tale erat. Inter æreas statuas,

quæ erant in Euripo Circi, statua quædam extare ferebatur triceps. tres ergo malleos æreos fabricari jubebat Jannes, eosque tradi viris manu validis, qui constituta noctis hora secum ad statuam illam accederent, iisque cum ipse mandasset capita fortiter ferirent, dum ea veluti uno ictu atque impulsu in terram dejicerent. Gratum hoc consilium Imperatori fuit, jussitque ita fieri. Ergo magna jam parte noctis exacta cum viris istis Jannes (qui ne agnosceretur, p ophano habito se induerat) ad statuam venit, magicoque carmine recitato, iisque robore quod inerat statuæ adempto, viros omni vi percutere capita statuæ jubet. Eorum duo validissimis ictibus duo capita statuæ decusserunt: tertius remissius aliquanto feriens inclinavit quidem, non tamen a corpore totum avellit caput. Eodem modo cum gentis ejus ducibus actum fuit. nam seditione coorta, atque ea in pugnam intestinam evadente, duo de ducibus ceciderunt: tertius vulnus accepit, sed non lethale. nihilominus tamen rei gerendæ eo facto inutili, gens ea viribus suis destituta domum rediit.

Edit. Paris. pag. 537.

Fuit huic Janni frater carnalis, nomine Arsaverus, patricius ordine. is suburbanum habuit ad Steni sinistram partem proxime sancti Phocæ monasterium, ædificiis sumptuosis instructum, porticibus, balneis, aliisque ad amœnitatem paratis operibus. Ibi Jannes crebro solens diversari, subterraneum quoddam domicilium Trophoniano adsimile fecit, in cujus postico forea erant ad intromittendos homines. in istam sceleratam officinam modo monachas, aliasque insignes forma mulieres condebat, cumque iis rem habebat; modo jecinorum inspectiones, divinationes per pelvim, præstigiasque alias & mortuorum evocationes exercebat, ac sæpenumero dæmonibus adjuvantibus futura aliqua prædicebat. Hoc suburbanum postea temporis Imperatoris cubicularius nactus solo æquavit, monasteriumque ibi a magno martyre Phoca denominatum condidit. Cæterum Jannes hoc quo dixi pacto, ejusque socii, eadem ratione dejecti, non se tamen continuerunt, quin & contra sacras imagines aliquid adhuc molirentur, & piis insidias struerent. Quo modo etiam integerrimum Methodium calumnia circumvenire, & veræ religionis cultoribus dolorem afferre conati sunt. Res ea ita acta.

Methodii calumnias.

Mulierem quamdam (mater ea fuit Metrophanis, qui postea Smyrnæ præsul factus est) multo auro pollicitationibusque corruptam subornant, quæ Augustæ & Imperatoris tutoribus diceret, a Methodio se esse stupratam. Statim ergo terribile judicium ex civilibus & sacratis hominibus cogitur Concilium. adstant pii, mœstitiæ ac doloris pleni: non absunt impii, dedecus haud exiguum ea actione conciliatum iri piorum cœtui sperantes. prodeunt calumniatores animis inflati, quod crimen id in promptu habere probationes fiderent, producta in medium muliercula, quæ composito judicibus rem narraret. Judices, & præcipue Manuelus, tristi vultu adsident,

pag. 538.

τὸν Εὐρίπον τοῦ ἱππικοῦ ἱσταμένοις χαλκοῖς ἀνδριᾶσι, καί τις ἀνδριὰς ἵστασθαι ἐλέγετο τρισὶ διατετυπωμένος κεφαλαῖς. προστάττει τοίνυν ὁ Ἰαννῆς, ἰσαρίθμους σφύρας χαλκευθῆναι ταῖς κεφαλαῖς, ἀνδράσι τε ταύτας ἐγχειρισθῆναι κατὰ χεῖρα γενναίοις. κατά τινα δὲ τεταγμένην ὥραν νυκτερινήν, ἅμα αὐτῷ γενέσθαι πρὸς τὸν εἰρημένον ἀνδριάντα, καὶ ἡνίκα τούτοις κελεύσειε, παίειν ἰσχυρῶς ταῖς σφύραις τὰς κεφαλάς, μέχρις ἂν κατενεχθῶσιν εἰς γῆν, ὡς ἐξ ἑνὸς κρούματός τε καὶ πλήξεως. ἡσθεὶς οὖν τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς, οὕτω γενέσθαι προσέταξε. καὶ γενομένων ἐκεῖσε τῶν ἀνδρῶν ἅμα τῷ Ἰαννῇ, πόρρω νυκτός. (ἦν δ' ὁ Ἰαννῆς μετὰ λαϊκοῦ τοῦ σχήματος, ἵνα μὴ καταφανὴς γένηται) τοὺς στοιχειωτικοὺς λόγους ἐπειπών, καὶ τὴν ἐνοῦσαν δύναμιν ἐν τῷ τοιούτῳ ἀνδριάντι ἀφελόμενος, παίειν τοὺς ἄνδρας ἐκέλευε νεανικῶς τε καὶ ἰσχυρῶς. καὶ οἱ μὲν δύο ἰσχυροτέραις χρησάμενοι ταῖς καταφοραῖς, τὰς δύο τοῦ ἀνδριάντος ἀπέκοψαν κεφαλάς. ὁ τρίτος δὲ μαλακωτέραν ποιήσας τὴν πληγήν, μικρὸν μὲν κατέκλινεν, οὐ μὴν καὶ ὅλην τοῦ σώματος ἀπέτεμε τὴν κεφαλήν. εἰς δὴ παραπλησίως καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ ἔθνους ἐπηκολούθησε. στάσεως γάρ τινος κραταιᾶς ἐπαναστάσης τῷ γένει, ταύτῃ δὲ καὶ μάχης ἐμφυλίου ἐπακολουθησάσης, οἱ δύο τῶν ἡγεμόνων πίπτουσιν· ἐπλήγη δὲ καὶ ὁ τρίτος, οὐ μὴν γε καιρίως, ἄχρηστος δ' ὅμως ἐκ τῆς πληγῆς. καὶ οὕτω τὸ ἔθνος ἀθυμῆσαν, οἴκαδε ἀπενόστησε. καὶ τὰ μὲν τῆς γοητείας οὕτως.

Τῷ δὲ γόητι τούτῳ Ἰαννῇ ἀδελφὸς ἦν σαρκικός, ὄνομα τῷ ἀνδρὶ Ἀρσαβήρ, τὴν τύχην πατρίκιος. τούτῳ προάστειον ἦν κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ Στενοῦ, ἔγγιστα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Φωκᾶ, οἰκοδομὰς ἔχον πολυτελεῖς, στοάς τε καὶ βαλανεῖα καὶ διατριβὰς ἄλλας ἐπιτερπεῖς. ἐκεῖσε δὲ ὁ γόης συχνὰς ποιῶν τὰς καταγωγάς, ὑπόγαιόν τι κατασκευάσας ἐνδιαίτημα, καὶ τῷ Τροφωνίῳ παρόμοιον, ἔπειτα δὲ πυλίδας δημιουργήσας εἴσω τοὺς θέλοντας παραπέμπειν, τοὺς βουλομένους ἐδέχετο ἐν ἐκείνῳ τῷ πονηρῷ ἐργαστηρίῳ, καὶ νῦν μὲν ἐταιρίζετο θαλαμηπολουμένας μοναζούσας τε, καὶ ἄλλας γυναῖκας τῷ κάλλει διαπρεπεῖς, αἷς συνεφθείρετο· νῦν δὲ ἡπατοσκοπίαι καὶ λεκανομαντεῖαι, καὶ γοητεῖαι καὶ νεκυομαντεῖαι ἐνηργοῦντο, δι' ὧν πολλάκις συνεργείᾳ δαιμόνων τινὰ τῶν μελλόντων προέλεγεν. ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἄγημα ἦλθεν ὕστερον εἰς τὸν παρακοιμώμενον, εἰς ἔδαφος καταστρέφεται, καὶ εἰς μονὴν κατεσκευάσθη, ἐπ' ὀνόματι Φωκᾶ τοῦ μεγαλομάρτυρος. καθαιρεθεὶς δέ, ὡς εἴπομεν, οὗτος, καὶ οἱ τούτου μέτοχοι τῇ αὐτῇ καθαιρέσει καθυποβληθέντες, οὐδ' οὕτως ἡσυχίαν ἦγον· ἀλλὰ κατὰ τῶν ἁγίων ἔτι ἐκινοῦντο εἰκόνων, καὶ πονηρὰ κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἐμελέτων. συκοφαντίαν γὰρ ῥάψαντες κατὰ τοῦ μεγάλου Μεθοδίου, ἐπειρῶντο ἐκβάλλειν τὸν ἀνεπίληπτον, καὶ οὕτω τὸν ὀρθόδοξον λυπῆσαι λαόν.

Χρυσίῳ γὰρ πολλῷ ὑποφθείραντές τινα γυναῖκα, καὶ ὑποσχέσεσιν, εἰ μόνον τούτοις συμφράσειε (μήτηρ δὲ τὸ γύναιον ἦν Μητροφάνους, τοῦ μετέπειτα Σμύρνης προεδρεύσαντος) πείθουσι κατειπεῖν τοῦ ἁγίου πρός τε τὴν δέσποιναν, καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ βασιλέως, ὡς εἴη αὐτῇ πεπλησιακώς. βῆμα γοῦν εὐθέως φρίκης μεστὸν ἐκ πολιτικῶν καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν συγκροτούμενον. παρῆσαν οἱ εὐσεβεῖς, κατηφείας καὶ λύπης πεπληρωμένοι. οὐκ ἄπεισαν οἱ ἀσεβεῖς, μῶμον ἐκ τῆς πράξεως οὐ τὸν τυχόντα προστρίψασθαι τῇ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίᾳ οἰόμενοι. παρῆσαν οἱ συκοφάνται μέγα φρονοῦντες, ὡς τάχα τῆς κατηγορίας πρόχειρον ἔχοντες τὸν ἔλεγχον. παρῆγον εἰς μέσον τὸ γύναιον, καὶ ἃ ἐδιδάχθη τοῖς δικάζουσιν ἐθρύλλει. ἐσκυθρώπαζον οἱ δικασταί, καὶ τῶν ἄλλων πλέον ὁ Μανουήλ, εἰ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου κινδυνεύσει τὸ τῶν ὀρθοδόξων πλήρωμα γέλως γενέσθαι τοῖς ἀντιθέτοις. τὸ-

πον πάντων ἐπαισθόμενος ὁ ἱερὸς Μεθόδιος, καὶ τοὺς μὲν A ἀσεβεῖς τῶν ἐλπίδων μεταστῆσαι βουλόμενος, τοὺς δ' εὐσεβεῖς, ἀπαλλάξαι τῆς κατεχούσης βαρυθυμίας, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ μὴ λίθος γενέσθαι προσκόμματος, μηδὲν τὸν ὄχλον ὑποστειλάμενος, ἀποσυράμενος τὴν ἀναβολὴν, ἐπ' ὄψει πάντων τῶν θεωμένων ἀπογυμνοῖ τὰ αἰδοῖα, ἃ πάσης αἰδοῦς καὶ τιμῆς ὄντως ἄξιος. καὶ ἐφάνη τοῖς πᾶσι ταῦτα μεμαρασμένα ἔκ τινος νόσου, καὶ τῆς φυσικῆς παντάπασιν ἐνεργείας ἄμοιρα. αἰσχύνης τὸ πρᾶγμα τοὺς χαιρεκάκους ἐνέπλησε καὶ συκοφάντας, εὐφροσύνης δ' ὅτι πολλῆς καὶ θυμηδίας τοὺς εὐσεβεῖς. καὶ περιλαβόντες αὐτὸν μεθ' ὑπερβαλλούσης περιχαρείας, κατησπάζοντο, περιεπλέκοντο, οὐκ εἶχον ὅπως τῷ πλήθει χρήσονται τῆς χαρᾶς. καί τις τῶν γνησιωτέρων προσελθὼν ἠρέμα, ἀπαιτεῖ τὸν πατριάρχην, τὸν τρόπον μαθεῖν ἐθέλων τοῦ μαρασμοῦ τῶν μορίων. ἀναλαβὼν δὲ οὗτος, B διηγεῖτο ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, ὅτι περ ἐν Ῥώμῃ πεμφθεὶς πρὸς τὸν Πάπαν, διὰ τὰς κατὰ Νικηφόρου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου ἀνεγερθείσας ἐπαγωγὰς, ἀφορήτως ἐνοχλεῖσθαι ὑπὸ φιλοσάρκου δαίμονος, ὡς οὐκ ἐπέλιπε νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν γαργαλίζων, καὶ μίξεως μοι σαρκικῆς ἀνακινῶν ἔρωτας. ἀναφλεγόμενος δὲ τῷ πάθει, ὡς ἤδη καὶ ἡττώμενος, ἔγνων Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν Ἀποστόλων ἀνατίθεσθαι ἐμαυτὸν, καὶ τοῦτον ἐξελιπάρουν ἀπαλλάξαι με τῆς σωματικῆς ταύτης ὀρέξεως. καὶ τὸν ἐπιστάντα νυκτὸς, ἅψασθαι τῇ δεξιᾷ χειρὶ τῶν αἰδοίων, καὶ κατεμπρῆσαι, ἐπειπόντα τὸ λοιπὸν μὴ πτοεῖσθαι τὴν φιλήδονον ὄρεξιν. διυπνισθεὶς δὲ μετὰ σφοδρᾶς C ἀλγηδόνος, εὑρέθην* ὡς ἐθεάσασθε. ταῦτα τοῦ πατριάρχου εἰπόντος, οὐκ ἀνασχετὸν ὁ * Μιχαὴλ νομίσας τὸ τύρβασμα, ἔγνω ἐξετάσει ὑποβαλεῖν τὸ γύναιον, ἐφ' ᾧ ἐξαφανίσαι τὴν μηχανορραφίαν. ξίφος τοίνυν εὐθὺς τούτῳ ἐπανετείνετο, καὶ ῥάβδοι ἐκομίζοντο ἐκπυρωμέναι, καὶ οἱ δήμιοι παρεστήκεισαν εὐτρεπεῖς. οἷς ἐκδειματωθεῖσα ἡ δύστηνος, τίθησιν ἔκπυστον τὴν ἀλήθειαν, τὴν μηχανὴν ὅπως ἐρράφη, τὴν ἀπάτην ἣν ἠπατήθη, διά τε τῆς δόσεως τοῦ χρυσίου καὶ τῶν πολλῶν ὑποσχέσεων τὰ πράξαντα πρόσωπα, καὶ τὴν ὅλην σκευωρίαν τοῦ δράματος. προστίθησι δ' ὅτι καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν ταύτης οἰκίαν, εὑρήσει τὸ χρυσίον ἐν βαλαντίῳ, ἔν τινι κιβωτίῳ σίτου πεπληρωμένῳ. εὐθὺς οὖν ἀποστέλλεταί τις τῶν δορυφόρων, καὶ τὸ χρυσίον ἤχθη, καὶ ἠλέγχθη τὸ δραματούργημα. καὶ ἂν οἱ συκοφάνται ταῖς D προσηκούσαις ποιναῖς παρεδόθησαν, εἰ μὴ ἀνεξικάκως ὁ πατριάρχης τοῦτο μόνον εἰς ἔκτισιν ἐζήτησε καὶ τιμωρίαν λαβεῖν, τὸ ἀνὰ πᾶν ἔτος κατὰ τὴν τῆς ὀρθοδοξίας πανήγυριν, αὐτοὺς μὲν μετὰ λαμπάδων ἀπὸ τοῦ ἐν Βλαχέρναις τῆς παναχράντου ναοῦ πρὸς τὸν θεῖον τῆς ἁγίας Σοφίας ἀφικνεῖσθαι ναὸν, αὐτοὺς δὲ οἰκείοις ἐνακούεσθαι ὠσὶ τὸ ἀνάθεμα. ὃ καὶ μέχρι τῆς αὐτῶν ἐπεπολιτεύθη ζωῆς. καὶ ἡ μὲν τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις τοιοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον τῆς καταλύσεως. Ἡ δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησία τὸν οἰκεῖον ἀπέλαβε κόσμον, τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναστήλωσιν. ταύτην τῆς ὀρθοδοξίας τὴν ἑορτὴν ἄγουσα ποτὲ ἡ μακαρῖτις βασίλισσα Θεοδώρα, τὸ πλήρωμα εἱστία τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ ἐν τῷ ὑποθεσίῳ τῶν Καριανοῦ ἀνάκτορον. ἠριθμοῦντο τοῖς ἑστιάτορσι καὶ Θεοφάνης, καὶ ὁ τούτου ὁ- E μαίμων Θεόδωρος οἱ γραπτοί. τῆς εὐωχίας δὲ παρακμαζούσης, καὶ τῶν τραγημάτων πλακούντων δηλαδὴ καὶ πεμμάτων παρατιθεμένων, συνεχῶς ἡ βασίλισσα εἰς τὰ τῶν πατέρων ἐνατενίζουσα πρόσωπα, καὶ τὰ ἐνεστιγμένα τοῖς προσώποις αὐτῶν ἀναπυνθάνουσα γράμματα, στεναγμοὺς ἀφίει καὶ δάκρυα. εἷς δὲ τῶν πατέρων καταφωράσας τοῦτο τὴν αἰτίαν ἤρετο τῆς εἰς αὐτοὺς συχνῆς ἀτενίσεως. ἡ δὲ εἰποῦσα, τὴν καρτερίαν ὑμῶν θαυμάζω, ὅπως ἐγκολαφθῆναι τοῖς προσώποις ὑμῶν τοσαῦτα ὑπεμείνατε γράμματα, τε-

* ἴχων Scyl.
* Μιχαὴλ Scyl.

A indigne ferentes unius hominis culpa cœtum piorum in periculum ludibrii venire. Quæ omnia sentiens Methodius, ut & spes impiorum, & piorum ægritudinem aboleret, neque ecclesiæ lapis offensionis esset, nihil multitudinem reveritus, homo omni reverentia atque honore dignissimus, in conspectu omnium pudenda nudavit: quæ nemo non videbat morbo quodam emarcuisse, omnique naturali vi esse privata. Pudore hoc factum opplevit calumniatores & malis gaudentes, pios autem lætitia: qui ingenti cum gaudio Methodium cingentes salutabant, atque amplectebantur, neque habebant quo modo voluptati suæ satisfacerent. Et quidam de notioribus placide aggressus, ex eo quæsivit, quonam modo virilia ejus ita emarcuissent? Cui is B rem totam a principio narravit. Se, cum Romæ degeret, missus eo ad Papam ob intentata Nicephoro sanctissimo patriarchæ crimina, vexatum fuisse a carnis studioso malo genio, sine intermissione dies noctesque ipsum titillante, & rei venereæ appetitum excitante. Itaque se ardentem ea cupiditate, ac tantum non ei succumbentem Petro Apostolorum principi sese dedere statuisse: multisque ab eo precibus contendisse, uti se libidine ista liberaret. hunc nocte adstitisse, ac virilia sua manu dextra tangentem combussisse: simulque dixisse, nihil esse quod in posterum sibi ab ista metueret voluptatis concupiscentia. Se ob vehementem dolorem somno excussum, talem repertum fuisse, qualem ipsi vidis- C sent. Hæc cum ita narrasset patriarcha, Michaelus intolerabilem hanc fraudem judicans, statuit mulierculam quæstionibus adhibere, ut quæ fuisset doli nectendi ratio intelligeret. Statim ergo gladius stringitur, virgæ igni candentes afferuntur, carnificesque parati adstant: quibus infelix ea perterrita, rei veritatem palam fatetur, quo pacto structæ insidiæ, utque auro & pollicitationibus corrupta & decepta fuerit, qui commenti auctores, denique totam fabulam refert; additque, domi suæ aurum in sacculo repertum iri quadam in arcula frumenti plena. & missus eo satellitum quidam, aurum statim attulit, detectaque res tota est. Dedissentque dignas facinoris sui pœnas calumniatores, nisi patriarcha, qua erat patientia, unam hanc ultionem pe- D tiisset, ut quotannis solemni orthodoxorum conventu sibi liceret a sanctissimo templo Deiparæ Blachernensi ad sanctæ Sophiæ templum prælucentibus facibus ire, & in ipsorum aures detestationem obnunciare. quod & per omnem eorum vitam factitatum est. Hoc modo imaginiperdarum hæresis eversa, & ecclesia orthodoxorum sua ornamenta, nimirum sacrarum imaginum restitutionem recepit. Qua de re festum agens diem Augusta Theodora, in palatio quod est in Cariani regione cœtum ecclesiasticum convivio accepit. Fuere in convivarum numero, Theophanes quoque, & ejus frater Theodorus, quos a notis faciei impressis Graptos vocant. Vergente jam ad finem convivio, cum placentæ & bel- E laria apponerentur, Augusta crebro horum frontes intuens, & quæ iis inscripta erant legens, ingemiscebat ac lacrymabatur. quod alter eorum patrum sentiens, causam tam crebri obtutus ab ea quæsivit. Cumque respondisset, mirari sese eorum pa-

Edit. Paris. Pag. 539.

clentiam, quod tam multas sibi insculpi litteras sustinuissent, miserarique ejus in ipsos odium impotens, a quo hæc essent passi: Theophanes, Hujus, inquit, scripturæ causam adversus Imperatorem maritum tuum Deo incorrupto judice disceptabimus. Hoc dictum Theodoræ animum non mediocriter perculit, ploratosque ad Theophanem ait: Hæc ergo est vestra promissio, & scripta obligatio? qui non tantum non ignoscitis, sed etiam in jus vocare vultis? Eam patriarcha & pontificum cœtus ut consolaretur, ac gravi dolore levaret, surgens statim dixit: Nostra quidem promissa & pacta firma & immota manent, hujus vero contemptui vale dicere expedit. atque sic dolor Augustæ mitigatus est. Sub hoc tempus hæresis quædam Zilicum nomine exorta, simul cum principe suo Zilice, qui a secretis dignitate erat, extincta & dissipata est, ipso & sectatoribus ad veram religionem conversis, sacroque unguento delibutis & perfectis. Is fuit rerum urbanarum status.

568

Zilicum hæresis,

Bogoris porro Bulgarorum dux, mulierem cum tenero puero imperium Romanum tenere audiens, ferocia sumpta, nunciis ad Theodoram missis minatus est, se rupto fœdere bellum illaturum. Theodora animo nequaquam muliebri aut abjecto respondit, se bellum defensuram, Deique nutu victoria potituram: quamquam eam, vel si ipsa (quod futurum non sit) succubuerit, suam futuram, non viro, sed muliere a Bogoride victa. Hoc responso perturbatus barbarus, quietem prætulit bello, & antiqua fœdera renovavit. Rursum deinde utrinque missi legati, Theodora Theodosium, cui cognomen Cupharas, repetente, virum præclarum, ac reipublicæ utilem, qui tum in Bulgaria captivus degebat: Bogoride sororem suam, quæ quadam excursione jampridem capta, in aula Imperatoris asservabatur. Hæc ibi Christianæ religionis doctrina & litteris imbuta, postquam domum est remissa, numquam cessavit fratri Christianam fidem prædicare, & semina pietatis in animo ejus jacere, initiati jam ante etiam a Cuphara. Sed Bogoris facta permutatione, redditoque Augustæ Cuphara, & recepta sorore, tametsi rebus sacris institutus atque initiatus esset, tamen falsam suam religionem non deseruit. Verum postquam pestis vehemens Bulgariam infestavit, neque alium mali remedium fuit efficax: ibi tum Bogoris Deum Christianorum, cujus religioni a Cuphara & sorore esset initiatus, in auxilium vocavit, atque idem facerent toti genti mandavit. liberatique lue, veram fidem amplexi, lavacroque regenerationis potiti sunt: principi nomen Michaeli de nomine Imperatoris inditum a patriarcha, qui eo ad baptizandum eum missus fuit.

Edit. Paris. pag. 540.

Bulgari Christiani fiunt.

Aliud quoque evenit, quod eum ad pietatem duxit, in eaque confirmavit. Supra modum venationibus delectabatur, quibus cupiens non tantum cum venatum exiret perfrui, sed etiam in otio: novam domum ædificavit, & monachum Methodium, Roma oriundum, pingendique artificem, historiis eam totam exornare jussit. divinoque instinctu factum est, ut non diceret nominatim quæ animalia

A λανίζων δὲ καὶ τῶν ταῦτα δρασάντων εἰς ὑμᾶς ἀπέχθειαν· ὑπολαβὼν ὁ μακαρίτης Θεοφάνης, ὑπὲρ ταύτης (ὦ δέσποινα) τῆς γραφῆς, εἶπεν, ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀδεκάστῳ βήματι δικασόμεθα σὺν τῷ ἀνδρί σου καὶ βασιλεῖ. ἐπλήγη σὺν τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν ἡ δέσποινα, καὶ μετὰ δακρύων ἔφη πρὸς τὸν ἅγιον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ὑπόσχεσις ὑμῶν, καὶ αἱ δὲ ἔγγραφοι ὁμολογίαι, ὡς μὴ μόνον οὐ συγκεχωρηκέναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγῶνας ἐνάγειν τε καὶ καλεῖν; ἀνακαλούμενος δὲ ταύτην ὁ πατριάρχης, καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἀρχιερέων ἑσμός, καὶ τὸ πολὺ τῆς λύπης ἐπικουφίζοντες, ἀναστάντες εὐθὺς ἔφησαν· αἱ μὲν ἡμέτεραι, ὦ βασιλίς, ὁμολογίαι τε καὶ συνθῆκαι, ἀδιάπτωτοι καὶ ἀμετακίνητοι. τούτου δὲ τῆς ὀλιγωρίας ἐᾶν χαίρειν καλόν. οὕτω μὲν κατεπραΰνθη τῆς δεσποίνης τὸ ἄλγος. ἀνεφύη δέ τις τηνικαῦτα B αἵρεσις ἡ τῶν Ζιλίκων λεγομένη, ἥτις ἅμα τῷ ἀρχηγῷ Ζίλικι τοὔνομα, ἐν τοῖς ἀσηκρήταις τελοῦντι, ἀπέσβη καὶ διερρύηκεν, αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑπομένων αὐτῷ μετενεχθέντων εἰς θεοσέβειαν, καὶ τῷ θείῳ μύρῳ χρισθέντων τε καὶ τελειωθέντων. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν πόλιν ἐφέρετο οὕτω.

Βόγορις δὲ ὁ Βουλγάρων ἀρχηγός, γυναῖκα ἄρχειν Ῥωμαίων ἀκηκοὼς μετὰ παιδὸς ἁπαλοῦ, εἰς θράσος ἤρετο· ὅθεν καί τινας ἀγγέλους ἀπέστειλε πρὸς τὴν βασιλίδα, ἀπειλῶν λύειν τὰς συνθήκας, καὶ εἰσβολὴν ποιεῖσθαι κατὰ Ῥωμαίων. ἡ δὲ βασιλὶς μηδὲν ἀγεννές, μηδὲ γυναικεῖον ἐννοήσασα, καὶ ἐμὲ εὑρήσεις μᾶλλον ἀντιστρατεύουσαν, Θεοῦ δὲ νεύσει κατισχύουσαν. εἰ δ' (ὅπερ οὐκ ἔνι) ὑπερέξεις αὐτός, καὶ οὕτως ἡ νίκη μή· γυναῖκα γὰρ ἔσῃ, ἀλλ' οὐκ ἄνδρα νενικηκώς. C ὅθεν ὁ βάρβαρος διαταραχθείς, ἡσυχίαν ἠσπάσατο, καὶ τὰς προηγησαμένας ἀνενεοῦτο σπονδάς. διεπρεσβεύσαντο δὲ ἀλλήλοις πάλιν ἥτε βασιλὶς καὶ ὁ ἄρχων, ἡ μὲν περί τινος Θεοδοσίου τοῦ ἐπίκλην Κουφαρᾶ, ἀξιολόγου τινὸς ἀνδρὸς καὶ χρησίμου τῷ πολιτεύματι, αἰχμαλώτου ὄντος ἐν Βουλγαρίᾳ· ὁ δὲ περὶ τῆς οἰκείας ἀδελφῆς, κατά τινα προνομὴν ληφθείσης, καὶ τοῖς βασιλείοις διατριβούσης. αὕτη γὰρ πρὸ πολλοῦ ἀχθεῖσα αἰχμάλωτος, τὰ Χριστιανῶν τε μυηθεῖσα, καὶ γραμμάτων μετασχοῦσα κατὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας καιρόν, ἄρτι τῆς αἰχμαλωσίας ἀπολυθεῖσα, οὐ διέλιπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὰ Χριστιανῶν ἐκθειάζουσα, καὶ τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ πίστεως καταβάλλουσα σπέρματα, καὶ προμυηθέντος ἤδη παρὰ τοῦ Κουφαρᾶ τὰ θεῖα μυστήρια. τῆς ἀλλαγῆς δὲ γενομένης, καὶ τῆς γυναικὸς ἀποδοθείσης τῷ ἀδελφῷ, ἀντιδοθέντος δὲ τῇ D δεσποίνῃ τοῦ Κουφαρᾶ, οἱ καὶ προσανέχετο ὁ ἄρχων, καὶ προτελεσθεὶς τὰ θεῖα, ἀλλ' ἔτι τὴν αὐτὴν ἐφύλαττεν ἀπιστίαν, τῆς οἰκείας θρησκείας ἐξηρτημένος. λιμοῦ δὲ σφοδροῦ τὴν χώραν τῶν Βουλγάρων κατεσχηκότος, καὶ πάσης βοηθείας ἀργούσης, τὸν τῶν Χριστιανῶν ὁ ἄρχων εἰς βοήθειαν ἐπικαλεῖται Θεόν, τὸν ὑπὸ τοῦ Κουφαρᾶ καὶ τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς αὐτῷ μυσταγωγηθέντα. τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τὸ ἔθνος ποιεῖν παρεσκεύασεν ἅπαν, καὶ τυχόντες ἀπαλλαγῆς, οὕτω δὴ πρὸς θεοσέβειαν μετατίθενται, καὶ τοῦ λουτροῦ τῆς παλιγγενεσίας καταξιοῦνται. Μιχαὴλ κατονομασθέντος τοῦ ἄρχοντος, κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως, παρὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντος ἀρχιερέως, καὶ τοῦ θείου μεταδεδωκότος λουτροῦ.

E Συνέβη δὲ καὶ ἕτερόν τι, τὸ ὁδηγῆσαν καὶ βεβαιῶσαν τὸν ἄρχοντα πρὸς εὐσέβειαν. ἀπλήστως οὗτος ἔχων πρὸς τὰ κυνηγέσια, καὶ βουλόμενος τούτοις ἐντρυφᾶν, μὴ μόνον ὅτε πρὸς θήραν ἐξίοι, ἀλλὰ καὶ ὅτε σχολάζοι, διὰ ζωγραφίας ἐντρυφᾶν τοῖς τοιούτοις, οἶκον δημιουργήσας νέον. Μεθόδιόν τινα μοναχὸν Ῥωμαῖον τὸ γένος, ζωγράφον τὴν τέχνην, ἐκέλευσεν ἱστορίας πληρῶσαι τὸ οἴκημα. ὥσπερ δὲ ὑπό τινος ἐπιπνοίας θείας ὁδηγούμενος, οὐκ ἐπισκήψας ῥητῶς, ἃ ποῖα δὴ καί τινα τῶν ζώων ἐξιστορήσοι, ἀλλ' ἐκέλευε γράφειν ἅττα καὶ βούλοιτο, φοβερὰ μέντοι εἶναι τὰ γρα-

φόμενα, καὶ πρὸς ἔκπληξιν καὶ δέος τῶν δρωμένων. ὁ δὲ μηδὲν ἕτερον εἰδὼς φρικωδέστερον τῆς δευτέρας τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, ταύτην ἐκεῖ καθυπέγραψεν. ἰδὼν δὲ ὁ ἄρχων, ἔνθεν μὲν τῶν δικαίων τὸν χορὸν γραφόμενον, ἐκεῖθεν δὲ τὸν τῶν ἁμαρτωλῶν κολαζόμενον, καὶ παρὰ τοῦ ζωγράφου συνεὶς τὸν νοῦν τῆς ζωγραφίας, εὐθὺς τῆς οἰκείας ἐξόμνυτο θρησκείας· καὶ κατηχηθεὶς, ὡς εἴπομεν, παρὰ τοῦ θείου ἐπισκόπου τὰ θεῖα μυστήρια, ἀωρὶ τῶν νυκτῶν τοῦ θείου μεταλαμβάνει βαπτίσματος. οἱ δὲ τοῦ ἔθνους ἄρχοντες καὶ τὸ κοινὸν τὴν τῆς θρησκείας ἐγνωκότες μεταβολὴν, κατεξανίστανται τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἀνελεῖν ἐσπούδαζον. τούτους δ' ἐκεῖνος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ὀλίγων ὄντων τρεψάμενος, τοῦ σταυρικοῦ τύπου προηγουμένου, τῷ παραδόξῳ καταπλαγέντας Χριστιανίσαι πεποίηκε. μεταβληθέντος δὲ παντὸς τοῦ ἔθνους πρὸς θεοσέβειαν, γράφει πρὸς τὴν δέσποιναν, ἐξαιτῶν δοθῆναι οἱ γῆν, στενοχωρουμένων τῶν ὑπ' αὐτὸν, ὑπισχνούμενος ἑνοποιῆσαι τὰ ἔθνη, καὶ εἰρήνην ἐργάσασθαι ἀΐδιόν τε καὶ ἀμετάβλητον. ἡ δὲ βασιλὶς ἱλαρῶς λίαν τὴν ἱκετείαν προσήκατο, καὶ δίδωσιν ἔρημον οὖσαν τηνικαῦτα, τὴν ἀπὸ τῆς καλουμένης Σιδηρᾶς, ὅριον τότε τυγχανούσης Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων, ἄχρι τῆς Δεβελτοῦ, ἣν οἱ Βούλγαροι Ζαγορὰν κατωνόμασαν. τοῦτον οὖν τὸν τρόπον ἡ πᾶσα Βουλγαρία μετερρυθμίσθη πρὸς θεοσέβειαν, καὶ ἡ δύσις εἰρήνης καθαρωτάτης ἀπήλαυσε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν ἑσπέραν αἰθρίαν εἶχε, καὶ καθαρὰ εὐσέβεια ἐπολιτεύετο.

Ἀγαλλομένη δὲ ἡ βασιλὶς ἐπὶ τῷ γεγονότι, καὶ πεπομένη, καὶ ἔτι ἐπαυξῆσαι τὸ καλὸν σπουδάζουσα, τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν Μανιχαίους, οὓς δὲ καὶ Παυλικιανοὺς ἀπὸ τῶν αἱρεσιαρχῶν ἡ κοινολεξία οἶδε καλεῖν, μεταγαγεῖν ἐσπούδασε πρὸς θεοσέβειαν. ἢ εἰ μὴ τοῦτο, ἐξᾶραι τελέως, καὶ ἀπ' ἀνθρώπων ποιῆσαι. ὃ δὴ καὶ πολλῶν συμφορῶν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησεν. οἱ γὰρ ἐπὶ τὸ πρᾶξαι τὸ πρόσταγμα ἐκπεμφθέντες, ὅ τε τοῦ Ἀργυροῦ δηλαδὴ Λέων, καὶ ὁ τοῦ Δούκα Ἀνδρόνικος, καὶ ὁ Σούδαλις, μὴ μετρίως, ἀλλ' ἀγρίως τῷ πράγματι χρώμενοι, τοὺς μὲν ξύλοις ἀνήρτων, τοὺς δὲ ξίφει παρεδίδοσαν, ἄλλους δὲ ἄλλων κακῶν ἰδέαις παρέπεμπον, καὶ ποικίλοις καὶ παντοδαποῖς κολάσεων τρόποις, ὡς δέκα μυριάδας ἀνδρῶν ἀπολέσαι, καὶ τὰς ὑπάρξεις αὐτῶν δημοσιῶσαι. ὡς ἐντεῦθεν τὸ λοιπὸν ἐπαναγκασθὲν πλῆθος, πρὸς ἀποστασίαν ἀπιδεῖν. ἡ δὲ ἀρχὴ τῆς ἀποστασίας γέγονε τοῦτον τὸν τρόπον. Ἐστρατήγει τῶν ἀνατολικῶν Θεόδοτος ὁ Μελισσηνός. ὑπηρέτει δὲ τούτῳ τὴν τοῦ πρωτομανδάτορος πληρῶν ἀρχὴν, ἀνήρ τις, τὴν κλῆσιν Καρβέας, τῇ πίστει τῶν Μανιχαίων κατάσχετος. οὗτος τὸν ἑαυτοῦ πατέρα ἀνεσκολοπίσθαι μαθὼν, καὶ πέρα δεινοῦ τὸ πραχθὲν ἡγησάμενος, φυγὰς μετὰ καὶ ἑτέρων ὁμοπίστων πεντακισχιλίων, πρὸς Ἀμερὰ παραγίνεται τὸν τῆς Μελιτηνῆς ἀμηρᾶν, κἀκεῖθεν πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆν. παρ' ἐκείνου δὲ μετὰ πολλῆς ἀποδεχθέντος τιμῆς, καὶ λόγους ἀσφαλείας καὶ δόντος καὶ λαβόντος, ἐξάρχεται μετ' οὐ πολὺ κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς. πόλεις τε ἤρξατο ἀνίζειν τήν τε Ἀργαοῦν λεγομένην, καὶ τὴν Ἀμάραν. καὶ ἐπεὶ πρὸς πολυανθρωπίαν ἐπεδίδοσαν, ἀεὶ συρρεόντων τῶν διὰ τὸν φόβον ἀποκεκρυμμένων Μανιχαίων, προσέθεσαν ταῖς δυσὶ πόλεσι καὶ τρίτην, ἣν Τεφρικὴν κατωνόμασαν. ἐξ ὧν ὁρμώμενοι καὶ τῷ Μελιτηνῆς Ἀμηρᾷ συμμιγνύμενοι Ἀμέρα, καὶ Ἀλεὶμ τῷ τῆς Ταρσοῦ, οὐκ ἔληγον ἀφειδῶς τὴν Ῥωμαίων κατατρέχοντες καὶ λυμαινόμενοι γῆν. ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλεὶμ ἔν τινι τῶν Ἀρμενίων χώρᾳ μετὰ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἀπελθὼν, τὸν βίον κατέλυσε σὺν παντὶ τῷ αὐτοῦ ἑπομένῳ στρατεύματι. καὶ ὁ Ἀμερ δὲ πρὸς ἐμφύλιον ἐμπεσὼν στάσιν, τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ ἐπαναστάντος (ὁ τοῦ Σκληροῦ οὗτος ἐλέγετο) πρὸς τοὺς οἰκείους εἶχε τὸν νοῦν· καὶ ἑτέροις

A depiogi vellet: sed pingere suo arbitratu, modo terribilis esset pictura, juberet. Mooachus secundum Christi adventum depinxit, quod nihil eo terribilius sciret. Priocept ab hac parte videns justorum cœtum expressum, ab altera impiorum supplicia perpetientium, edoctusque a pictore quid sibi ista vellent, illico suam ejuravit superstitionem: institutusque (ut diximus) *Edit. Parif. pag. 541.* a sancto episcopo divinis arcanis, iotempesta nocte baptizatus est. Contra eum proceres Bulgarorum ac populus insurreaerunt, & interficere conati sunt. quos ille parva suorum manu, crucis signo prælato, sudit: reque inopinata territos, ad fidem Christi perduxit. Tota geote Bulgarica Christianam religionem amplexa, per litteras Augustam orat, ut suis locorum

B rum angustia pressis, aliquid terræ largiatur, populos se uniturum, pacemque æternam facturum promittens. Quam petitionem hilariter admodum Theodora accepit, deditque Bulgaris quidquid soli a *Bulgaris concessi agri.* Ferrea (loci nomen est, limes eo tempore ditionum Romanæ ac Bulgaricæ) usque ad Debeltum est, quod tum erat desertum. eam terram Bulgari Zagoram deoomioaverunt. Hoc modo universa Bulgaria pietati se dedit, & in Occidente tranquillissima pax fuit, veraque religio viguit.

Quo successu gaudens, seque oblectans Theodora, tantuoque bonum veluti augere cupieos, Manichæos (qui per Orientem sunt, & vulgo Pauliciani a principibus hæresis usurpantur) aut ad pieta-

C tem traducere, aut si hanc amplecti detrectarent, eatirpare, & ex hominum numero tollere instituit. quæ res magnis orbem terrarum calamitatibus implevit. Nam qui ad eam rem agendam missi fuerunt, Leo Argyri, & Andronicus Ducæ F. ac Sudalis, non moderate, sed crudeliter negotium aggressi, Manichæorum a- *In Manichæos sævitum.* lios in cruces agebaot, alios gladiis cædebant, alios aliis, quorum ionumera adhibebant genera, suppliciis tollebant e medio. Centum hominum millia ea ratione interfecerunt, publicatis eorum bonis. Itaque reliqua multitudo, necessitate ita urgente ad defectionem spectavit. Ejus tale fuit ioitium. Theodoro Melisseno Orieotalium præfecto inserviebat Carbeas qui- *Carbeæ defectio.* dam, protomandatoris officium gerens,

D Manichæus secta. Is cum inaudivisset patrem suum in palum actum, idque facinus iniquissime ferret, profugus cum v millibus ejusdem secum religionis, ad Amerem venit, Melitenæ Ameram: atque ab hoc ad Amermumnem. Ab hoc honorifice acceptus, dataque & accepta fide, paulo post Romanorum ditionem invadit; & urbes condit, quarum nomina Argaunum & Amara: cumque eæ hominum multitudine auctæ essent, sensim eo confluentibus Manichæis, qui se ob metum occultaverant: duabus urbibus tertia addita est, Tephrica nomine. His ex urbi- *pag. 542.* bus erumpentes, & se cum Amera Melitenæ Amere & Alimo Tarsi præfecto conjungentes, nullam Romanorum ditio-

E nem incursionibus ac populationibus vexandi intermissionem fecerunt. Sed Alimus in quamdam Armeniorum regionem profectus, cum suo exercitu ibi periit. Et Amer civili bello implicatus (rebellaote ei collega, qui Scleri, id est Duri, appellabatur) tantum cum suis ha-

bult aliquandiu negotii, ut externo bello vacare nequiret. postquam autem adversario superato otium nactus fuit, quietis alioquin homo impatiens, cum Carbea se conjunxit, omnesque copias in Romanos duxit. Contra hunc expeditionem fecit Petronas Augustæ frater, domestici scholarum munus gerens, quod ad fratrem ejus natu majorem Bardam pertinebat, sed a Petrona administrabatur, cum Bardas Imperatoris tutelæ intentus, ei præesse nequiret.

Petronas. Barda.

Is ergo Petronas Thracensium ductor, bellum contra Ametem & Carbeam gessit: quomodo manus cum hoste contulerit, quidque egerit, suo loco dicemus.

Interea Michaelum jam ex ephebis egressum, & ad virilem ætatem accedentem, cupiditas incessit rerum sua ipsius industria gerendarum: maxime ad hoc instigante Barda avunculo ipsius, & curatore. Is enim imperandi amore flagrans, in eam solum rem omnia studium collocabat. Res paulo altius repetenda est, ut lectori planior fiat. Intervenerat aliquid discordiæ Manuelo cum logotheta Theoctisto, qui & ipsi Imperatoris erant tutores, inque aula degebant. Ex ea Manuelus cum majestatis crimen incurrisset, invidiam metuens, statuit extra Palatium vitam agere, & continentibus congressibus atque administrationibus rerum se abstinere. domum itaque suam se confert, quæ erat ad Asparis cisternam: quam postea in religiosæ domus formam redegit, pulveremque ibi deposuit: inde quoties res postularet, ad tractanda negotia ibat.

269 Manuelus & Theoctistus summoventur.

At Bardas, qui Manuelum opera Theoctisti sic summovisset, nactus occasionem, propositum suum perficere nititur. cumque sibi impedimento esse Theoctistum putaret, hunc quoque amoliri intendit, maxime quod cum nuru propria incestam consuetudinem is sibi objiciebat. Hominem adoriendi hanc arripuit causam. Pædagogus erat Imperatori malus & intractabilis. eum cum vellet Imperator summis in aula honoribus atque dignitatibus ornare, mater & Theoctistus monebant, Imperii munera pro meritis, & non in indignos esse conferenda.

Edit. Paris. pag. 343.

Ergo hunc pædagogum suæ nequitiæ instrumentum nactus Bardas, non destitit in animum Imperatoris pravas de Theoctisto inserere opiniones: modo significans, rempublicam non recte administrari: modo, hunc velle matrem aut unam sororum Imperatoris nuptum dare, & Imperatorem oculis imperioque spoliare. atque his vocibus aures Imperatoris crebro personans, addebat, Opus esse celerrimo callidissimoque consilio. Cum sæpenumero de hac re conventum deliberatumque esset, tandem statutum est, tollendum esse e medio Theoctistum: itaque compositum negotium, ut cum ad Lausiacum exiturus esset Theoctistus, acta referendi gratia, pone Imperator sequens, hoc tantum vociferaretur,

270

Tollite hunc. Theoctistus exigens, & aliquantulum progressus, ut cognovit signum datum, fuga salutem parare conatus, versus Circum ad curiam (ibi enim tunc secretariis erat domus) cursu contendit. sed unus a multis comprehensus, manere coactus est: Barda stricto gladio ictutum se minante, si quis

πολεμεῖν οὐκ ηὐκαίρει, μέχρις ἂν τὸν ἀντίπαλον καταγωνισάμενος ἀδείας ἔτυχε· τότε γὰρ ἐκεχειρίαν λαβών, καὶ ἄλλως οὐκ εἰδὼς ἠρεμεῖν, τῷ Καρβέᾳ τε ἑνοῦται, καὶ κατὰ Ῥωμαίων ἔξεισι παμπληθεί. ἀντιστρατεύει δὲ κατ' αὐτῶν ὁ τῆς βασιλίδος ἀδελφὸς Πετρωνᾶς, τὴν τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀρχὴν διοικῶν, λόγῳ μὲν τῷ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ προσήκουσαν Βάρδᾳ, ἔργῳ δὲ παρ' αὐτοῦ διοικουμένην, τῷ μὴ ἐκεῖνον σχολάζειν, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ βασιλέως προσέχειν τὸν νοῦν. οὗτος τοίνυν ὁ Πετρωνᾶς στρατηγὸς τυγχάνων τῶν Θρᾳκησίων, ἀντιπαρατάττεται κατά τε Ἀμὲρ καὶ τοῦ Καρβέα. ὅπως δὲ συνεπλάκη, καὶ οἷα ἔδρασε, κατὰ τὸν οἰκεῖον τόπον ἡ ἱστορία δηλώσει.

Ὁ βασιλεὺς δὲ Μιχαὴλ ἤδη τὴν παιδικὴν παραμείψας, καὶ τῆς ἀνδρικῆς ἁπτόμενος ἡλικίας, ἱμείρετο τῶν πραγμάτων δι' ἑαυτοῦ ἀντέχεσθαι, παραθηγόμενος εἰς τοῦτο παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου καὶ θείου Βάρδα, τοῦ τῆς βασιλίδος ἀδελφοῦ. οὗτος γὰρ ἔρωτι περικαὴς τῆς βασιλείας ἐχόμενος, οὐδὲν ἄλλο ἐπραγματεύετο, ἀλλ' ἅπαντα πρὸς τὸ σπουδαζόμενον συμβαλλόμενα. ἀλλ' ἵνα σαφέστερον τὸν λόγον τοῖς ἐντυγχάνουσι θήσωμεν, πορρωτέρω τοῦτον ἀγάγωμεν. ἐγένετο δὲ τῷ Μανουὴλ πρὸς τὸν λογοθέτην Θεόκτιστον, καὶ αὐτοῖς ἐπιτρόποις οὖσι τοῦ βασιλέως, καὶ εἰς τὰ ἀνάκτορα διαιτωμένοις, διαφορά τις, καὶ καθοσιώσεως ἐγκλήματι ὑπέλαβε τὸν Μανουήλ· ὅπερ οὗτος εὐλαβούμενος, δεδιὼς δὲ καὶ τὸν φθόνον, ᾠήθη ἔξω δεῖν τοῦ παλατίου γενέσθαι, καὶ τῶν συνεχῶν ἀποστῆναι ὁμιλιῶν τε καὶ διοικήσεων. κάτεισι γοῦν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἱδρυμένον κατὰ τὴν κιστέρναν τοῦ Ἄσπαρος, ὃν καὶ εἰς σεμνεῖον τόπον ὕστερον μετεσκεύασε, καὶ τὸν χοῦν ἐκεῖσε κατέθετο. ἐκεῖθεν ἑκάστοτε ἀφικνούμενος, κοινωνὸς ἐγίνετο τῶν διοικήσεων. ἀποσεισάμενος δὲ ὁ Βάρδας τὸν Μανουήλ, οὐ δι' αὐτοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ Θεοκτίστου, ἐσπούδαζε καιροῦ δραξάμενος ἀνύσαι τὸ σπουδαζόμενον. ἐμποδὼν δ' ἔχειν τὸν Θεόκτιστον οἰόμενος, ἐσπούδαζε καὶ αὐτὸν ποιήσασθαι ἐκποδών. τὸ πλέον δ' ὅτι ὠνείδιζεν αὐτὸν διὰ τὰς πρὸς τὴν οἰκείαν νύμφην λαθραίας ὁμιλίας. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐγχειρήσεως εἴληφε τοιαύτην ἀρχήν. ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ παιδαγωγὸς, ἀναγωγός τε καὶ πονηρός· τοῦτον τῶν βασιλικῶν ἀξιωμάτων ἀνωτέρω ἀναγαγεῖν ἠξίου ὁ βασιλεύς, καὶ εἰς μείζονα στῆσαι τιμήν, ἥ τε μήτηρ παρεκάλει, καὶ τὸν Θεόκτιστον, ἐπαξίως λέγοντες, ἀλλ' οὐκ ἀναξίως τὰ τῆς βασιλείας χρὴ διοικεῖσθαι. τοῦτον οὖν τὸν παιδαγωγὸν, ὄργανον ὁ Βάρδας λαβὼν πονηρὸν, οὐκ ἐπαύετο ζιζάνιά τινα κατὰ τοῦ Θεοκτίστου τῇ τοῦ βασιλέως ἐνασπείρειν ψυχῇ· νῦν μὲν λέγων, ὡς οὐ καλῶς οἰκονομοῦνται τὰ κοινά· νῦν δέ, ὡς βούλεται τὴν μητέρα σου ἀνδρὶ συναρμόσαι, ἢ μίαν τῶν σῶν ἀδελφῶν, καὶ τοὺς σοὺς ἐξορύξαι ὀφθαλμοὺς, καὶ τῆς βασιλείας ἐξῶσαι· ταῦτα δὲ πυκνῶς ἐνηχῶν προσετίθει, ὡς συντομωτάτης δεῖ καὶ ταχίστης βουλῆς. ὡς δὲ πολλάκις περὶ τοῦ αὐτοῦ συνήρχοντο πράγματος, καὶ σκέψεις προὐτίθεσαν, ἔγνωσαν τελευταῖον τὸν Θεόκτιστον ποιήσασθαι ἐκποδών. ἐδέδοκτο ταῦτα, καὶ πέρας ἐτυπώθη τοιοῦτον δοθῆναι τοῖς βουλευθεῖσιν· ἐν τῷ μέλλειν πρὸς τὸν Λαυσιακὸν ἐξέρχεσθαι τὸν Θεόκτιστον μετὰ τὴν τῶν ἀναφορῶν διοίκησιν, ἐπακολουθῆσαι μικρὸν τὸν βασιλέα, καὶ τοῦτο μόνον ἀνακραγεῖν, Ἄρατε αὐτόν. ὡς οὖν ὁ Θεόκτιστος προέκοπτεν ἐξιὼν, τό, τε δοθὲν σύνθημα ἔγνω, φυγῇ τὴν σωτηρίαν πραγματεύσασθαι ᾠήθη· ἡ φυγὴ δὲ γέγονεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἱππόδρομον κατὰ τὰ ἀσηκράτεια· ἐκεῖσε γὰρ τότε τοῖς ἀσηκρήταις ἦν καταγώγιον. ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν ὁ εἷς συλληφθεὶς, μένειν κατηναγκάζετο, σπασαμένου τοῦ Βάρδα ξίφος, καὶ παίσειν ἐπαπειλοῦντος τὸν κωλύσειν ἢ βοηθήσειν ἐπι-

A ἀπιχειρήσοντα. ἤγετο μὲν οὖν πρὸς τὰ Σκύλα, φρουρᾷ πως παραδοθησόμενος, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτὸν ἀποφήνονται. τέλος, μὴ συμφέρον εἶναι κρίναντες αὐτὸν δεῖν τῆς Αὐγούστης ζῆν, ἐπιπέμπουσί τινα τῆς ἑταιρείας γυμνὸν ἐπισείσαντα τὸ ξίφος αὐτῷ. οὗτος ξιφήρη τὸν ἄνθρωπον ἐπιόντα ἰδὼν, ὑπέδυ σκάμνον τινὰ τὴν πληγὴν βουλόμενος ἐκφυγεῖν. ἀλλὰ καιρίως κατὰ γαστέρα τυπεὶς, τῶν ἐκχυθέντων αὐτοῦ παρεδόθη θανάτῳ. καὶ ὁ μὲν Θεόκτιστος ἀνῃρέθη τοῦτον τὸν τρόπον. τὴν δὲ ἀναίρεσιν αὐτοῦ πυθόμενος ὁ Μανουὴλ, εὐθὺς ἧκε πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ ὥσπερ ἐνθουσιάσας εἰπεῖν λέγεται πρὸς τὸν Βάρδαν.

Ξίφος γυμνώσας εἰς Θεοκτίστου φόνον,
Ὅπλιζε σαυτὸν εἰς σφαγὰς καθημέρας,

B Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Θεοκτίστου σφαγὴν, ὁ Βάρδας τὴν τοῦ Κανικλείου τιμὴν εἰς ἑαυτὸν ἀνελάμβανεν. ἡ βασιλὶς δὲ Θεοδώρα ὡς ᾔσθετο τῶν πεπραγμένων, λυσίκομός τις ἔθει, καὶ ὀδυρμῶν ἐπλήρου τὰ βασίλεια, ἀμφοτέρους τε τόν τε υἱὸν καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀραῖς ὑπέβαλε, καὶ τοιοῦτον θάνατον ὑποσχεῖν κατηρᾶτο. οἱ δὲ τοὺς ὀνειδισμοὺς ταύτης μὴ φέροντες, ἅμα δὲ καὶ ὁ Βάρδας τοῦ κατὰ σκοπὸν ἐχόμενος, ἔγνωσαν καὶ ταύτην ποιήσασθαι ἐκ ποδῶν, καὶ λοιπὸν ἀδεῶς καὶ ἀνεμποδίστως τὸ δοκοῦν διαπράττεσθαι. ὅπερ ἐκείνη καταφωράσασα (καὶ γὰρ ἦν ἰδεῖν καὶ στοχάσασθαι δυνατὴ) ἀντιπράττειν μὲν οὐκ ᾤετο δεῖν, φόνους καὶ χύσεις αἱμάτων ἐκφεύγουσα. τὸν δὲ ἀποκείμενον τοῖς ἀνακτόροις πλοῦτον ἔκρινε τῇ συγκλήτῳ ποιήσασθαι φανερὸν, τοῦτ' οὖν τὴν ἀκρατῆ δαπάνην κωλύουσα, καὶ τὴν ἰδίαν οἰκονομίαν κηρύττουσα. τὴν σύγκλητον οὖν ἐκκλησιάσασα, καὶ εἰς ἐπήκοον στᾶσα, τοιούτους ἀπέδοτο λόγους· Χίλια μὲν, ὦ πατέρες, κεντηνάρια πρὸς τοῖς ἐννενήκοντα τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ χρυσοῦ ἐναπόκειται, ἀργύρου δὲ ὡσεὶ τριῶν χιλιάδων, ὧν τὰ μὲν ὁ ἐμὸς ἀνὴρ ἐπορίσατο, τὰ δ' αὐτὴ μετὰ τὸν ἐκείνου συνέλεξα θάνατον· ἄλλος τε πλοῦτος πολὺς καὶ ποικίλος. διὰ τοῦτο δὲ τοῦτο ἐκπομπεύω ὑμῖν, ἵν' εἰ μετὰ τὴν ἐμὴν ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων κάθοδον ὁ ἐμὸς ἔχῃ λέγειν υἱὸς καὶ ὑμέτερος βασιλεὺς, ὡς οὐδὲν καταλέλοιπα τὰ βασίλεια πλούτου, μὴ εὐχερῶς πιστεύηται. καὶ ἅμα λέγουσα, τοὺς τῶν βασιλικῶν χρημάτων ταμίας παρέστη, καὶ συγκατανεύοντας εἶχε πρὸς τὰ λεγόμενα. καὶ ἡ μὲν βασιλὶς ἀσπασμὸν δοῦσα τῇ συγκλήτῳ, καὶ πάσῃ ἐνεργείᾳ καὶ διοικήσει ἀποταξαμένη, ἔξεισι τοῦ παλατίου.

Ὁ δὲ τῶν βασιλείων πλοῦτος τοσοῦτος ὢν, καὶ τηλικοῦτος, εἰς οὐδεμίαν ἐχώρησεν ὄνησιν τῇ ἀπονοίᾳ τοῦ Μιχαήλ. ταῖς γὰρ τῶν ἵππων ἁμίλλαις, εἴπερ τις ἕτερος, ἀγαλλόμενος, καὶ ἡνιοχεῖν ἐκεῖσε αὐτὸς οὐ παραιτούμενος, τῶν συμπαιζόντων αὐτῷ καὶ συνηνιοχούντων καὶ συναμιλλωμένων ἐκ τοῦ θείου υἱοθετούμενος τὰ τέκνα βαπτίσματος, τὸν βασιλικὸν κατεκένου πλοῦτον, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, καὶ τοὐλάχιστον πεντήκοντα τῷ καθεκάστῳ παρεχόμενος λίτρας. καί ποτε τινὶ ἀνδρὶ, ὃν πατρίκιον ἐτιμήσατο (Ἱμέριος οὗτος ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ τοῦ προσώπου αὐτοῦ οὕτω καλούμενος κατ' ἀντίφρασιν ἀγριότητα) κολακείᾳ μὲν ὑπερβάλλοντι τὸν ἐπὶ Τιβερίου Ἱμέριον, βωμολοχοῦντι δὲ κατὰ τὴν τράπεζαν, καὶ αἰσχρολογοῦντι, καὶ ἀναιδῶς ἀποπέρδοντι, ἀκούοντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συνδείπνων, ὡς καὶ κηρὸν ἀποσβεννύειν τῷ ψόφῳ χρυσίου δέδωκε λίτρας ἑκατόν. καὶ Χειλᾶ δὲ τοῦ συνηνιοχοῦντος αὐτῷ τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος, ἐδωρήσατο χρυσίου λίτρας ρ΄. οὕτως ἐκεῖνος εἰς οὐδὲν δέον τὰ δημόσια κατεδαπάνα τε καὶ ἀνήλισκεν. ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ὀλίγου ταῖς τοιαύταις ἀθέσμοις πράξεσι τὸν τοσοῦτον κατεδαπάνησε πλοῦτον, ἦλθε δὲ ὁ τῆς διανομῆς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καιρὸς, καὶ χρημάτων πόρος οὐκ ἦν,

A obstare aot defendere hominem tentaret. Ad Scyla ergo ductus est, in custodia tantisper adservandus, dum de ipso ferretur sententia. Tandem cum non videretur ex usu ut diutius viveret, ne quid Augustæ moliretur, quemdam ex sodalitate mittunt, qui gladio hominem obtruncet. Theoctistus stricto ense hunc in se ire cernens, evitandi ictus causa scamnum quoddam subiit: sed periit, ventre ita vulnerato, ut intestina effundereotur. Hujus interitu cognito, Manuelus statim in aulam venit: fertorque ad Bardam quasi divino furore concitus diaisse:

Semel ense districto in Theoctisti necem,
B *Quotidianis accingere porro cædibus.*

A morte Theoctisti Bardas Caniclei dignitatem io se transtulit. Theodora autem facinore cognito, passis crinibus per regiam discurrit, eamque ejulatu implevit, filium & fratrem diris agens, similemque eis interitum imprecans. Qui cum ejus non ferreot coovicia, Barda interim suum institutum urgente, de ea quoque tollendæ cogirarunt, ut deinde libere ac nemine obstante pro suo omnia agere possent arbitrio. Quod cum deprehendisset Theodora (ut erat mulier sagax) resistendum non rata, quod cædes & sanguinis fusionem formidaret, *Edit. Paris. pag. 544.*
C statuit divitiarum in regiam congestarum summam Senatui exponere, ut & filii profusionibus obstaret, & suam administrationem prædicaret. Vocato ergo in concionem Senatu, coram clara voce: Auri, inquit, P. C. centenaria CIↃ ac XC, argenti ad ter mille in ærario Imperatorio repositi sunt, partim a mariro meo, partim post ejus obitum a me congesti. multæ quoque præterea & variæ opes. Id coram vobis in præsentia jacto, ut ne facile fides meo filio Imperatori vestro habeatur, si post meum e regia discessum dicat, me regiam inopem reliquisse. Simul & quæstores ærarii adesse jussit, qui verba ipsius vera esse testati sunt. Proinde salutato Senatu, omoi se functione & admi-
D nistratione abdicavit, palatioque excessit. *Opes regiæ.*

Sed opes regiæ tot tantæque in nullius momenti res a fatuo Michaelo sunt prodactæ. Cum enim aurigationibus impensissime delectaretur, neque agere equos in Circo ipse recusaret: eorum qui secum ludere ac certare isto ludicro solebant, filiis e sacro baptismate suscipiendis fiscum exhauriebat, centum octoginta, aut ad minimum quinquaginta largiendo singulis libras. Himerium quemdam (quasi mansuetum diceres: nam contrario sensu id nominis ei ob vultus feritatem factum fuit) patricii digoitate a se ornatum, qoi adulando illum qui Tiberio affuit, *Michaeli prodigalitas.*
E Himericum vinceret, & ad convivia scurrilibus gestibus turpibusque verbis luderet, impudenterque audienre Imperatore & convivis pederet, ita ut ventris crepitu etiam cereum extingueret, auri libris centum donavit. Et Cheilæ, uni de sociis suarum aurigationum, filium ex baptismo suscipiens, auri libras totidem dono dedit. Ita ille pecuniam publicam dilapidabat. Cumque brevi temporis spatio per nefas tantas opes prodegisset, ac dies Imperatoris donationibus destinatus apetiisset, & pecuniæ parandæ ratio deficeret: famo-

ſam illam auream platanum, duoſque aureos leones, ac vultures, & ipſos ex auro malleis ductos, aliamque ſolido ex auro factam ſupellectilem, operaque cætera ob quæ Romani Imperatoris in admiratione erat regia, conflari, & ex iis cuſam pecuniam in ærarium ſuum inferri juſſit. appendebant haud minus e c centenariis. Eodem modo veſtibus uſus eſt imperatoriis, quarum aliæ totæ aureæ, aliæ auro intertextæ erant. Nam & has conflandas dedit: quod ne fieret, morte præventus eſt, ut eas Baſilius Imperii ſucceſſor recuperarit. Hic quidem rerum potitus, ex tantis divitiis nihil reliqui invenit præter auri * centenarios tres, & miliariſiorum ſacculos novem: quibus in Senatum allatis, deploravit inopiam, & unde publici defectus ſarciri poſſent deliberare juſſit.

572 Edit. Pariſ. pag. 545.

* centenaria tria.

Terra ſummata.

Præter hæc, cum Theodora conſueviſſet ad fanum Deiparæ Blachernenſe itare, partim precandi cauſa, partim ut cum filiabus ſuis lavaret, quodam tempore eo ipſam ſe contuliſſe animadvertentes Imperator & Bardas, hujus avunculus, Petronam, quem ipſum quoque fratrem fuiſſe Theodoræ ſupra oſtendimus, mittunt, qui eam & filias detonſis crinibus monachas faciat. Ita illæ in poſterum in Cariani palatium relegatæ, omnibuſque quas poſſidebant opibus ſpoliatæ, non regio, ſed privatorum vitæ genere uſæ ſunt. Neque multo poſt Theodora e vivis diſceſſit. Ejus cadaver Baſilius Imperator, & filias ejus in aviæ monaſterium tranſtulit, quod Gaſtria nominabatur. Habuit Theodora fratres duos: inſidioſum hunc Bardam nimirum, & Petronam: ſorores tres, Sophiam, Mariam, & Irenam. Ex his Sophia nupſit Conſtantino Gabutzico, qui magiſtri honorem adeptus eſt. Irena, uxor Sergii patricii fuit, fratris Photii, ejus qui poſtmodo patriarcha eſt factus. Mariam duxit Arſaber magiſter, vir præclarus, eoque tempore illuſtris. omnes fuere forma eleganti, & ſumma virtute præditæ.

Sublata Theodora, iis quos diximus fratribus & ſororibus ſuperſtitibus, omnis adminiſtratio rerum ad unicum Bardam devoluta eſt: quem adeo Imperator dilexit, ut Curopalatæ eum affecerit dignitate: præmium ſcilicet ob ſummotam ſororem ei hoc largiens. Succreſcente jamprimum Imperatori lanugine, Bardas cum eo expeditionem in Iſmaelitas & Amerem Melitenæ præfectum ſuſcipit. Poſtquam in hoſticum progreſſi ad Samoſata pervenerunt, urbem earum quæ juxta Euphratem ſunt opibus ac robore inſignem, eam obſidione cingunt. cumque Sarraceni metum ſimulantes ſe intus continerent, neque in muros exilirent, quaſi Romanorum vires formidantes, exercitus Imperatoris ſecure & ſine cuſtodia degere incipit. Tertio obſidionis die (erat is Dominicus, & feria prima) cum incruentum ſacrificium perageretur, eſſentque divinis communicaturi myſteriis Romani: Sarraceni portis paſſim armati ſeſe effundunt, & undique Romanos adoriuntur. Qui inopinato hoſtium impetu perterriti, illico fugæ ſe dederunt. Ipſe Michaelus vix in equum evaſit, ægreque ſervatus eſt: omnia ipſius & exercitus impedimenta ab hoſte capta. Præcipua fuit eo conflictu virtus Charbeæ

Sarracenica expeditio damnoſa.

pag. 546.

A τὴν τε χρυσῆν ἐκείνην καὶ πολυθρύλλητον πλάτανον, καὶ τοὺς δύο χρυσοῦς λέοντας, καὶ τοὺς γῦπας χρυσοῦς καὶ αὐτοὺς σφυρηλάτους ὄντας, καὶ τὰ ὁλόχρυσα ὄργανα καὶ ἕτερα ἔργα, δι' ὧν ἡ Ῥωμαίων ἐθαυμάζετο βασιλεία, οὐκ ἔλαττον ἔχοντα ἢ ἔλαττον διακοσίων κεντηναρίων, χωνεύσας, χαράξαι δέδωκεν ἐν τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ. παραπλησίως δὲ ἐποίησε καὶ ἐν στολαῖς βασιλικαῖς, ὧν αἱ μὲν ἦσαν ὁλόχρυσοι, αἱ δὲ χρυσοΰφαντοι, δεδωκὼς τῷ ἰδικῷ, ὥστε καὶ ταύτας χωνεῦσαι. οὐκ ἔφθασαν δὲ χωνευθῆναι, κἀκεῖνος ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο καὶ Βασίλειος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο, καὶ ταύτας ἀνεκαλέσατο, ἐν τοσούτῳ πλούτῳ μηδὲν εὑρηκὼς πλέον, ἀλλ' ἢ χρυσίου κεντηνάρια τρία, μιλιαρησίων δὲ σακκία ἐννέα·

B ἃ καὶ δημοσιεύσας ἐπὶ τῆς συγκλήτου ἀπωδύρετο τὴν ἀπορίαν, καὶ τὸ πόθεν ἀναπληρωθεῖεν αἱ δημόσιοι χρεῖαι.

Ἔθος δ' ἐχούσης τῆς βασιλίδος Θεοδώρας, ἀπιέναι πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις τῆς Θεοτόκου θεῖον ναὸν, ἅμα μὲν προσκυνήσεως χάριν, ἅμα δὲ λουτροῦ μετὰ τῶν ἑαυτῆς θυγατέρων, ἐπεὶ ποτὲ ἔγνω αὐτὴν ἐκεῖσε φοιτῶσαν ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ ταύτης ὅμαιμος Βάρδας, Πετρωνᾶν ἐκπέμψαντες, ὃν αὐτῆς ἀδελφὸν εἶναι ἄνωθεν ὁ λόγος ἐγνώρισεν, ἀποκείρουσι μοναχὴν, σὺν ταῖς θυγατράσι, καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰ Καριανοῦ ἀνακτόροις τέως περιορίζουσιν, ἀφελόμενοι καὶ ὃν εἶχον πάσαι πλοῦτον, ἰδιωτικῶς ζῆν, ἀλλ' οὐ βασιλικῶς ἐπιτάξαντες. ἀλλ' ἡ Θεοδώρα μετ' οὐ πολὺ τὸν τῇδε μεθίσταται. ἧς τὸν νεκρὸν μετὰ ταῦτα βασιλεύσας ὁ Βασίλειος, καὶ τὰς αὐτῆς θυγατέρας, πρὸς τὸ τῆς Μάμμης ἐξαπέστειλε μοναστήριον ἐνδιαιτᾶσθαι, ὃ Γάστρια κατονομάζεται. ἦσαν δὲ τῇ τοιαύτῃ βασιλίδι, ἄρρενες μὲν ἀδελφοὶ δύο, ὅ, τε μηχανορράφος οὗτος Βάρδας, καὶ ὁ Πετρωνᾶς. ἀδελφαὶ δὲ τρεῖς, Σοφία, Μαρία καὶ Εἰρήνη· ὧν ἡ μὲν Σοφία Κωνσταντίνῳ συνῴκει τῷ Βαβουτζίκῳ, εἰς μαγίστρους τελοῦντι· Εἰρήνη δὲ Σεργίῳ πατρικίῳ, ἀδελφῷ τυγχάνοντι Φωτίου τοῦ μετὰ ταῦτα πατριάρχου· καὶ ἡ Μαρία Ἀρσαβὴρ μαγίστρῳ, ἀνδρὶ γενναίῳ, καὶ ἐν τοῖς τότε καιροῖς διαπρέποντι· αἱ πᾶσαι καλαὶ καὶ ἀγαθαὶ τὰς ὄψεις, καὶ ἀρετῆς ἐλάττονα πρὸς εὐμορφίαν. καὶ ἡ μὲν Θεοδώρα θανοῦσα τοιαύτην ἀπολέλοιπε τὴν γενεάν.

D Ἡ πᾶσα δὲ τῶν κοινῶν πραγμάτων διοίκησις, εἰς μόνον ἐξεκυλίσθη τὸν Βάρδαν, εἰργασμένον τι διαφερόντως παρὰ τοῦ βασιλέως. ἔνθεν καὶ τὴν τοῦ Κουροπαλάτου ἀναλαμβάνει τιμὴν, ἆθλον τάχα τῆς καθαιρέσεως τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς. ἐκεῖνος γοῦν ἅμα τῷ βασιλεῖ, καὶ κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἐκστρατεῦσαι, καὶ τοῦ τῆς Μελιτηνῆς ἀμηρεύοντος Ἀμὲρ, ἄρτι εἰς ἄνδρας τελοῦντι ἐξ ἀγενείων. ὡς δ' οὖν τῆς τῶν ἐναντίων ἐπέβησαν γῆς, καὶ κατὰ τὰ Σαμόσατα ἐγένοντο (πόλις δὲ τὰ Σαμόσατα τῶν παρευφρατιδίων, δυνάμει τε βρίθουσα καὶ ἰσχύϊ) ταύτην ἐπεχείρουν πολιορκεῖν, ἐμποιησαμένων δὲ τῶν Σαρακηνῶν δειλίαν, καὶ συγκεκλεικότων αὐτοὺς ἔνδον, καὶ μηδενὸς ἐκπηδῶντος τοῦ τείχους, τάχα διὰ δειλίαν τῆς βασι-

E λικῆς δυνάμεως, ἀμελῶς καὶ ἀφυλάκτως οἱ Ῥωμαῖοι διῆγον, κατὰ δὲ τὴν τρίτην τῆς ἐφεδρείας ἡμέραν (ἡ κυρία δὲ ἦν, καὶ πρώτη τῶν ἡμερῶν) τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ἐπιτελουμένης, ἐν ᾗ τῶν θείων ἔμελλον μεταχεῖν μυστηρίων, τὰς πύλας οἱ Σαρακηνοὶ διαπετάσαντες, καὶ μεθ' ὅπλων ἐκπεπηδηκότες, πάντοθεν ἐπετίθεντο τοῖς Ῥωμαίοις. οἱ δὲ τῷ ἀδοκήτῳ καταπλαγέντες τῆς ἐπιθέσεως, εὐθὺς πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. ἔνθα καὶ Μιχαὴλ ὁ βασιλεὺς μόλις πως τὸν ἵππον ἀναβὰς, ἐργωδῶς διεσώθη, τῆς ἀποσκευῆς πάσης τοῦ βασιλέως καὶ τῶν στρατιωτῶν ληφθείσης παρὰ τῶν πολεμίων, τῶν τῶν Μανιχαίων ἐξηγουμέ-

του Καρβέα μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀριστεύσαντος, καὶ καταβαλόντος οὐ μόνον πολλοὺς τῶν ἀφανῶν τῆς στρατιᾶς, ἀλλὰ καὶ ζωγρείας λαβόντος οὐκ ὀλίγους τῶν ἐπιφανῶν στρατηγοὺς καὶ τουρμάρχας οὐκ ἐλάττους τῶν ἑκατόν. ὧν οἱ μὲν ἄλλοι λύτρα δόντες ἀπελύθησαν. μόνος δὲ Σπὼν ὁ στρατηγὸς, τῇ φυλακῇ ἐναπέψυξε.

Χρόνων δὲ δύο παραδραμόντων, πάλιν ὁ Ἀμὲρ στρατὸν ἐπαγόμενος, οὐκ ἔλαττον τρισμυρίων, ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων. ὁ Μιχαὴλ δὲ τὴν προτέραν ἧτταν ἀνακαλέσασθαι βουλόμενος, στρατὸν συναγηοχὼς ἔκ τε Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων περὶ τὰς τέσσαρας ἥμισυ μυριάδας, ἔξεισι κατ' αὐτοῦ. ὅπερ μαθὼν Ἀμὲρ, διά τινων χωρίων δυσχώρων, ἐπιτόμων δὲ τὴν πορείαν ποιησάμενος· καὶ αἰφνίδιον ἐπιστὰς, ἐτρέψατο κατὰ κράτος τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς φυγὴν ἠνάγκασεν ἀποδῦναι. μικροῦ δ' ἂν καὶ ὅλως αἰχμάλωτος, εἰ μὴ Μανουὴλ ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν τὴν φάλαγγα διακόψας, αὐτὸν διεσώσατο, τῶν ἄλλων πάντων, ὥσπερ ἔτυχεν ἕκαστος διωχθεὶς, διασπαρέντων.

Δεύτερος πάλιν μετὰ τὸν πόλεμον διῆλθεν ἐνιαυτὸς, καὶ πάλιν ὁ Ἀμὲρ μετὰ τεσσαράκοντα χιλιάδων ἐκστρατεύσας, εἰσβολὴν ἐποιήσατο κατὰ Ῥωμαίων ὁμοῦ μὲν καὶ τὴν Ἀρμενιακὴν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν πρὸς θάλασσαν ἐκπορθῶν καὶ δηούμενος. ὅτε φασὶν αὐτὸν παραπλησίως τῷ Ξέρξῃ πάθος παθεῖν, μάστιξι κελεύσαντος παίειν τὴν θάλασσαν, ὅτι μὴ περαιτέρω προήκατο τοῦτον χωρεῖν. ἐφ' οἷς ἀσχάλλων ὁ Μιχαὴλ, τὸν τῆς ἑαυτοῦ μητρὸς ἀδελφὸν Πετρωνᾶν, τὸν Θρᾳκησίων διέποντα τὴν ἀρχὴν, τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἐκέλευσε λαβεῖν, καὶ παντὶ σθένει χωρεῖν κατ' αὐτοῦ. ἔτυχε δ' οὗτος διατρίβων τότε κατὰ τὴν Ἔφεσον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα, εἰς ἀγωνίαν ἐμπίπτει μεγίστην. εὐθὺς οὖν ἐξιππασάμενος, ἄπεισιν ἐν τῷ ὄρει τῷ Λάτρῳ, πρὸς τὸν ἐκεῖσε ἀσκούμενον μοναχὸν Ἰωάννην, ἐπ' ἀρετῇ ὄντα τῶν τότε διαβόητον. καὶ περὶ τοῦ πράγματος ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ μηδαμῶς ἐμβραδύνας πρὸς τὴν ἐρώτησιν, Ἄπιθι τέκνον, ἔφη, κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, Θεὸν ἕξεις προπορευόμενον. τούτῳ καθοπλισθεὶς ταῖς εὐχαῖς, ἄπεισι κατὰ τὸν λεγόμενον Λαλακάωνα τόπον, καὶ λόχους πανταχόθεν ἐπέστησε, καὶ πρὸς συμπλοκὴν ἐξεκαλεῖτο τὸν Ἀμέρ. πάντοθεν οὖν ὡς θηρίον περικλεισθεὶς ὁ Ἀμὲρ, καὶ περὶ τοῦ τέλους ἀγωνιῶν, τῶν αἰχμαλώτων τινὰ Ῥωμαίων προσκαλεσάμενος, ἐπυνθάνετο τήν τε τῆς χώρας προσωνυμίαν, καὶ τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἔτυχεν ἐστρατοπεδευκὼς, καὶ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ. ὡς δὲ τὴν μὲν χώραν Λαλακάωνα ἤκουσε λέγεσθαι, τὸν δὲ τόπον Πτόσοντα, καὶ Γύριν τὸν ποταμὸν εὐθὺς κακὸς οἰωνὸς ἑαυτῷ γενόμενος, ἐξεφοίβασε, λαῷ τε κάκωσιν σημαίνειν καὶ πτῶσιν τὰ ὀνόματα, καὶ ὡς ἀνάγκη γυρωθῆναι ἡμᾶς ὑπὸ Ῥωμαίων. ἀλλ' ὅμως μὴ ἀπαυδητέον φησὶν, ἀλλὰ διεγερτέον, καὶ πρὸς τὸν αὔριον γενησόμενον πόλεμον ἀνδριστέον ἔφη πρὸς τοὺς παρόντας. ἡμέρας δὲ ἄρτι διαλαμπούσης, ἐπεὶ πάντοθεν συγκεκλεῖσθαι ἔγνω, καὶ ἀνεπιχείρητος ἦν ἡ ἔξοδος, συμφέρον ἔκρινε κατ' ἐκεῖνο τὸ μέρος χωρεῖν, ὅπου τὸν Πετρωνᾶν εἶδε φυλάττοντα, καὶ δὴ κρότῳ καὶ βοῇ πολεμίοις προσέῤῥαξεν. ἐπεὶ δὲ ἀνηνύτοις ἔγνω ἐπιχειρῶν, μικρὸν συσταλεὶς, αὖθις σὺν ῥύμῃ ἐπιβαρεῖ μετὰ δυνάμεως, ἀπόδρασιν ἑαυτῷ μηχανώμενος. πάλιν δὲ ἀποτυχὼν, καὶ τρὶς τοῦτον ἐπιχειρήσας τὸν τρόπον, εἰς ἀμηχανίαν ἐνέπιπτεν. ὡς δὲ πάντοθεν ἀναφανέντας καὶ ἐκπηδῶντας εἶδε τοὺς Ῥωμαίους, ἔκ τε μεσημβρίας καὶ τῶν πρὸς ἄρκτον μερῶν, καὶ ἀφύλακτα κατενόησε τὰ περὶ αὐτὸν εἶναι, τότε δὴ τῆς σωτηρίας ἀπογνοὺς, ἐμπίπτει τοῖς κατὰ μέτωπον ἀθρόως μετὰ σφοδρᾶς προσβολῆς. ἔνθα καιρίως πληγεὶς αὐτός τε πίπτει, καὶ τῶν ἑαυτοῦ διασώζεται οὐδὲ εἷς. πυθόμενος δὲ τὴν ἧτταν ὁ τούτου υἱὸς, εἰς προνομὰς μετὰ μέρους ἀποσταλεὶς τοῦ στρατοῦ, εὐθὺς πρὸς Μελιτηνὴν ἀποδιδράσκει. ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ τοῦ Χαρσιανοῦ καταδιώξας κλεισουράρχης, χειροῦται μετὰ τοῦ στρατεύματος, καὶ τῆς στρατ-

A Manichæorum ducis, qui non modo multos militum obscuros dejecit, sed & haud pauciores centum de illustribus ducibus atque turmarum præfectis vivos cepit: qui deinde numerato redemptionis pretio dimissi sunt. Solus Soon dux copiarum in custodia expiravit.

Biennio elapso, rursum Amer coacto triginta millibus haud minore exercitu, in Romanorum ingressus est ditionem. Michaelus, ut cladem prius acceptam victoria compensaret, collectis Thracum & Macedonum ad quadraginta quinque millibus, ei obviam it. Sed Amer eo cognito, per difficilia loca compendioso facto itinere, subito eum invadit, copiasque hostiles fundit, inque fugam conjicit. Venisset tunc in hostium potestatem Michaelus, nisi Manuelus scholarum domesticus phalange perrupta eum eripuisset, reliquis omnibus ut quisque poterat fuga dispersis. *Aliæ clades.*

B Iterum biennio ab hac pugna exacto, Amer quadraginta millium exercitum educit: inque Romanas provincias impressione facta, simul & Armeniam & maritima populatur atque vastat. Quo quidem tempore imitatum eum ferunt Xerxis factum, qui mare flagris cædi jusserat, quod ulterius sibi cum voluptate progrediendi facultatem ademisset. Hæc graviter ferens Michaelus, Petronam avunculum suum, qui tum Thracensibus præerat, cum Romanis exercitibus omni vi contra eum proficisci jubet. Degebat tum apud Ephesum Petronas. cumque litteris acceptis in maximam incidisset C sollicitudinem, illico ad montem Latram eques it, Joannemque monachum celebrem virtute ibi degentem de re consulit. atque is extemplo ei respondit. Proficiscere fili contra Sarracenos, Deum enim ductorem habebis. Hujus armatus vocis Petronas, exercitum ad Lalacæonem (loci hoc est nomen) ducit: & undiquaque positis insidiis, Amerem ad pugnam provocat. Qui feræ instar indagine cinctus, deque exitu anxius, de regionis locique in quo castra posuerat, & fluvii præterlabentis nomine quemdam e captivis Romanis interrogat. cumque audiret regionis Lalacæonis loco Prosontis, amni Gyris nomen esse: statim male sibi ipsi D ominatus prædicit, ipsis verbis copiarum cladem, easque in gyrum inclusum iri a Romanis, denunciari. Suos tamen monet, ut ne desperent, sed fortiter se ad postridie futuram pugnam parent. Ut illuxit, undique se inclusum, ac nullibi exitum patere sentiens, eo ire decrevit, ubi Petronam stationem tenere videbat, hostesque magno cum plausu & clamore invadit. sed conatum suum irritum esse cernens, paululum se recipit: rursumq; inde impetum facit, effugiendi captans occasionem. tertium hoc frustra conatus, & in extremo constitutus discrimine, postquam undique ex insidiis sese proripere videt Romanos ab Austrinis & Septentrionalibus locis, rebusque E suis consuli nullo modo posse intelligit, desperata salute in adversos hostes vehementi cum impetu irruit: ibique & ipse sternitur, & exercitus ejus occidione perit. Filius cum parte copiarum populatum missus nuncio cladis accepto statim Melitenam fuga petit. Sed hunc quoque & exercitum ejus Charsianis angustiis * præfectus insecutus, in potestatem redigit,

272 Edit. Parif. pag. 547.

Petronæ victoria.

* clausuris,

ac Petronæ tradit. Tam illustri de Amere victoria potitus Petronas, Constantinopolin rediit, adducto secum qui eam prædixerat monacho, divinam ejus virtutem prædicans, Imperatorique & Bardæ summopere commendans. Jam tum Manuelus ex morbo interierat. itaque Petronas scholarum domesticus honoris causa creatur: pauloque post vita decedit.

At Bardas solus superstes, omnia eainde agere ac ferre, honores Imperatorios subinde in alios atque alios transferre, adeoque Cæsaris quoque dignitatem sibi sumere. Michaelus interea nullam reipublicæ curam gerere, theatris modo & equestribus vacare certaminibus: quodque erat deterrimum, non tantum ea spectare, sed & ipse equos agere omnibusque subsannandum se & ridendum exhibere. Interim Bardas negotia publica procurabat, imperiumque animo sibi destinabat, quod suo tempore adipisceretur. Idem prophanas quoque litteras, quæ Imperatorum barbarie atque inscitia jam a multis annis prorsus obsoleverant & evanuerant, recreavit, singulis scientiis certo loco suas scholas attribuens, supremæ autem omnium Philosophiæ ad ipsam regiam in Magnaura. Itaque ex eo rursum florere scientiæ cœperunt. tametsi præstantissimum hoc & celeberrimum factum vitiis Bardæ eluendis non suffecit. Philosophiam docebat magnus ille philosophus Leo consobrinus Jannis patriarchæ.

Philosophia & litteræ restitutæ.

Edit. Paris. pag. 548.

Hic Leo episcopus cum esset Thessalonicæ, imaginiperdis submotis, ipse quoque munere suo privatus, cum in otio degeret, huic fuit negotio adhibitus. Verum ante in Imperatoris Theophili notitiam hoc modo pervenerat. Cum omnis scientiarum generis perfecta cognitione non haberet sibi parem, vili quodam in domicilio quibus quisque vellet artibus homines instituebat. Lapso aliquanto tempore, cum multi in scientiis progressus haud pœnitendos fecissent, forte juvenis quidam apud eum summam nactus Geometriæ peritiam, scriba fit cujusdam ducis: cumque eo in bellum profectus, fusis suorum copiis, vivus in hostium potestatem pervenit, & Sarraceno cuidam illustri in servitutem deditur. Ismaelitarum eo tempore princeps Mamumus, cum aliis Græcia disciplinis vacabat, tum præcipue Geometriæ erat deditus. Accidit aliquando, ut ejus, de quo diximus, juvenis dominus de Amermumnæ in mathemata & Geometriam studio mentionem faceret. Ibi, cupere se eum ipsiusque doctores audire, juvenis ait, & quam adhiberent rebus Geometricis diligentiam explorare. Mamumus hoc cognito, juvenem lætus admodum ad se vocat, & an cognitam haberet eam disciplinam quærit? & ajenti fidem derogat, eo tempore neminem præter suos magistros Geometriæ gnarum esse contendens. Juvenis cupere se eorum scientiam examinare, cum diceret, statim ii præsto fuerunt, figurasque trium & quatuor angulorum descripserunt, & in medium canones principiorum Geometriæ adduxerunt, nomina figurarum exponentes, nulla interim reddita causa, aut prolata demonstratione. Eos cum animo elatos jactare sese ob descriptionem figurarum videret juvenis: In omni, inquit, ratione atque re, causam continens demonstratio principem obtinet locum. qua vos destituti, cum esse rem tantum-

Leo Philosophus.

A γὰρ δίδωσι Πετρωνᾷ. ὁ δὲ Πετρωνᾶς τοιοῦτον κατὰ τοῦ Ἀμερ στήσας τρόπαιον, τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει, ἐπαγόμενος καὶ τὸν τὴν νίκην αὐτοῦ προθεσπίσαντα μοναχόν, τήν τε ἀρετὴν ἐκθειάζων αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ Βάρδαν τὸν οἰκεῖον ἀδελφὸν ἐξυμνῶν τοῦτον, καὶ μεγαλύνων. τιμᾶται γοῦν δομέστικος τῶν σχολῶν, μετὰ μικρὸν δὲ ἀπεβίω. ἐτελεύτησε δὲ πρὸ τούτου καὶ ὁ Μανουήλ, νόσῳ δή τινι κρατηθείς.

Μονωθεὶς δὲ ὁ Βάρδας, ἦγε καὶ ἔφερε πάντα, καὶ τὰς ἐκ βασιλέως ἤμειβε συνεχῶς τιμάς. ἀνήει δὲ καὶ εἰς τὴν Καίσαρος δόξαν τε καὶ τιμὴν τοῦ Μιχαὴλ μηδενὸς ἑτέρου φροντίζοντος τῶν πολιτικῶν, ἀλλ' ἢ θεάτρων καὶ ἵππων ἁμίλλης. καὶ τὸ δὴ χείριστον, οὐκ ἠγάπα θεατὴς εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡνιοχεῖν, καὶ παίγνιον τοῖς πᾶσι προκεῖσθαι καὶ γέλως. καὶ ὁ μὲν B ἐν τούτοις ἦν. ὁ Βάρδας δὲ διεῖπε τὰ πολιτικά, καὶ τῆς βασιλείας κατεστοχάζετο, ὡς αὐτὴν εὐκαίρως παραληψόμενος. ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῆς ἔξω σοφίας (ἦν γὰρ ἐκ πολλοῦ χρόνου παραρρυεῖσα, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ὅλως χωρήσασα, τῇ τῶν κρατησάντων ἀγροικίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ) διατριβὰς ἑκάστῃ τῶν ἐπιστημῶν ἀφορίσας, τῶν μὲν ἄλλων ἄπη περ ἔτυχε, τῆς δ' ἐπὶ πασῶν ἐπόχου φιλοσοφίας κατ' αὐτὰ τὰ βασίλεια ἐν τῇ Μαγναύρᾳ. καὶ οὕτως ἐξ ἐκείνου ἀνηβάσκειν αἱ ἐπιστῆμαι ἤρξαντο. τοῦτο τὸ ἔργον κάλλιστον καὶ περιβόητον ὄν, οὐκ ἴσχυσεν ἀποπλῦναι τὰς οὔσας ἄλλας τοῦ Βάρδα * κῆρας. τῆς μὲν οὖν φιλοσοφίας ἐξηγεῖτο Λέων ἐκεῖνος ὁ μέγας τε καὶ φιλόσοφος, ἀνεψιὸς ὢν Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου.

* κηλῖδας.

Ὃς καὶ τὸν θρόνον ἔλαχε τῆς Θεσσαλονίκης. Ἄρτι δὲ τῶν εἰ-C κονομάχων καθαιρεθέντων, συγκαθῃρέθη καὶ αὐτός. καὶ σχολάζων, εἰς ταύτην προεβιβάζετο τὴν σχολήν. ἐγένετο δὲ πρότερον γνώριμος Θεοφίλῳ τῷ βασιλεῖ τοῦτον τὸν τρόπον. πάσας γὰρ κατορθώσας τὰς ἐπιστήμας, ὡς οὐδὲ μίαν ἕτερος, ἐν εὐτελεῖ τινι καταλύματι διάγων τοὺς βουλομένους ἐμυσταγώγει ὁποίαν ἕκαστος βούλοιτο. ὡς δ' ἤδη χρόνος παρετείνετο, καὶ πολλοὶ κατὰ τὰς ἐπιστήμας προέκοπτον, συνέβη τινὰ νεανίαν τῆς γεωμετρικῆς ἐπιστήμης εἰς ἄκρον ἐληλακότα, ὑπογραφέα γενέσθαι τινὸς στρατηγοῦ. οὗ γενομένου κατά τινα πόλεμον, εἵπετο καὶ αὐτός, καὶ τροπῆς γενομένης ζωγρεῖται, καὶ τινι τῶν ἐπιφανῶν εἰς δουλείαν ἐκδίδοται. ὁ δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν τῶν Ἰσμαηλιτῶν κατάρχων Μαμοὺμ, ἄλλοις τε μαθήμασιν ἑλληνικοῖς σχολάζων, καὶ δὴ καὶ γεωμετρίας δια-D φερόντως ἐξεχόμενος ἦν. λόγου δέ ποτε κινηθέντος παρὰ τοῦ τὸν νεανίαν ἔχοντος δεσπότου, περί τε τῆς εἰς τὰ μαθήματα σπουδῆς τοῦ Ἀμερμουμνῆ, καὶ τῆς περὶ τὴν Γεωμετρίαν ἐπιμελείας, ἀκοῦσαι τούτου (εἶπεν ὁ νεανίας) ἐπιθυμῶ, καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, καὶ ἣν ἔχουσι περὶ τὴν γεωμετρίαν κατανοῆσαι σπουδήν. Ἔμαθε τοῦτο ὁ Μαμοὺμ, καὶ μετὰ περιχαρείας εἰσκαλεῖται τὸν νέον πολλῆς, καὶ παραγενόμενον ἐπυνθάνετο, εἰ γνῶσιν ἔχει τῆς τοιαύτης δυνάμεως; συγκαταθεμένου δ' ἐκείνου, ἠπίστει ὁ βάρβαρος, καὶ διετείνετο μηδένα ἕτερον εἶναι, πλὴν τῶν ἐκείνου διδασκάλων, τῆς γεωμετρικῆς ἐπιστήμης εἰδήμονα, κατά γε τὴν ἡμέραν. ἱμείρεσθαι δὲ (φήσαντος τοῦ νεανίσκου) τῶν αὐτοῦ διδασκάλων πεῖραν λαβεῖν. θᾶττον ὁ λόγος οὗτοι παρίσταντο, καὶ διεχαράττοντο σχήματα τρί-E γωνα καὶ τετράγωνα, καὶ κανόνας εἰς μέσον προὐτίθεντο τῶν στοιχείων, τὸ μὲν, ὅτι τὸ σχῆμα τόδε τήνδε φέρει τὴν κλῆσιν, καὶ τόδε τήνδε, διδάσκοντες· αἰτίαν δὲ καὶ λόγον, καὶ τὸ διότι, ἀποδιδόασι μηδαμοῦ. ὡς οὖν ἑώρα γαυρουμένους αὐτοὺς ὁ νεανίας, καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ τῇ τῶν σχημάτων καταγραφῇ, ἐπὶ παντὸς λόγου, ὦ οὗτοι (ὁ νεανίας ἔφη) καὶ πράγματος, τὸ διότι τὸ * κῦρος ἔχει. ὑμεῖς δὲ τὴν ὕπαρξιν μόνην λέγοντες, τοὺς δὲ λόγους Scylitz.

* κράτος.

A παρατρέχοντες οὐχ ὑγιῶς μοι διαμαρτάνειν δοκεῖτε, τὸ κυριώτερον ἀγνοοῦντες. τῶν δὲ διαπορησάντων, καὶ τὰς αἰτίας τούτων διαλαμβάνειν καὶ διδάσκειν παρακαλούντων, ἐκεῖ διερμηνεύοντα καὶ σαφηνίζοντα ταύτας διήρεσκεν, ὡς τόδε, μὲν διὰ τόδε, τόδε δὲ διὰ τὴν εἰρημένην κλῆσιν τε καὶ γραφὴν ἔχει, καὶ ἅμα ὁ νοῦς αὐτῶν διηνοίγετο, καὶ τῶν λεγομένων συνίεσαν, θαμβεῖ λοιπὸν συσχεθέντες, εἰ καὶ ἄλλους ἔχει τοιούτους τὸ Βυζάντιον ἐπηρώτων· εἰρηκότος δὲ τούτου, πλείστους ἐν αὐτῇ εἶναι, καὶ αὐτὸν τὸν ἔσχατον τῶν μαθητῶν, ἀλλ' οὐ τῶν διδασκόντων· περὶ τοῦ διδασκάλου πάλιν διεπυνθάνοντο τίς τε εἴη, καὶ εἰ περίεστι, ὁ δὲ, ὅτι περίεστι (ἀπεκρίνατο) καὶ ὡς ἔτι περίεστιν ἀκτήμονα βίον ἄγων, καὶ μηδὲ τισιν ἄλλοις, ἀλλ' ἢ μόναις ταῖς ἐπιστήμαις *

B προσανεχόμενος ἔχων τὸν νοῦν. γράμματα γοῦν εὐθὺς ὁ Μαμοὺμ πρὸς ἐκεῖνον διαχαράττει, τόνδε τὸν νοῦν ἔχοντα· Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον, καὶ ἐκ τοῦ μαθητοῦ ἔγνωμεν τὸν διδάσκαλον. ἐπεὶ γοῦν τηλικοῦτος ὢν περὶ τὴν τῶν ὄντων ἐπιστήμην, ἄγνωστος εἶ τοῖς συμπολίταις, τὸν γνώσεως καὶ σοφίας καρπὸν μὴ δρεπόμενος, μὴ ἀπαξιώσῃς ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς σῆς μεταδοῦναι σοφίας. ἐρχομένῳ γάρ σοι αὐχένα ὑποκλινεῖ γένος ἅπαν τὸ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ πλούτου καὶ δωρεῶν ἀξιωθήσῃ, ὧν οὐδ' εἷς πώποτε τῶν ἀνθρώπων ἠξίωται. ταῦτα τὰ γράμματα δοὺς τῷ νεανίσκῳ, καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος, ἐκπέμπει πρὸς τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ διασωθεὶς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ ζῶντα τὸν φιλόσοφον εὑρηκὼς, ἐπιδίδωσι ταῦτα τὰ γράμ-

C ματα. ὁ δὲ οὐκ ἀκίνδυνον εἶναι λογισάμενος, εἰ γραφὴν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν δέξοιτο εἰδήσεως ἄνευ βασιλικῆς, πρόσεισι τῷ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου (Θεόκτιστος οὗτος ἦν, ὁ παρὰ τοῦ Βάρδα μετὰ ταῦτα ἀναιρεθείς) καὶ διηγεῖται, ὅπως τε ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν ὁ αἰχμάλωτος μαθητὴς, καὶ ὅπως γράμματα αὐτῷ προσκεκόμικεν ἐκ τοῦ Ἀμερμουμνῆ, καὶ ἅμα τὴν γραφὴν ἐμβαλὼν εἰς χεῖρας δίδωσιν. αὕτη ἡ αἰτία τῷ φιλοσόφῳ Λέοντι πρὸς τὸν βασιλέα γνώσεως γίνεται, καὶ οἰκειώσεως, καὶ ὁ λεχθεὶς μαθητὴς τὴν τοῦ Λέοντος σοφίαν ἔτι κρυπτομένην ἐδημοσίευσε. προσκαλεῖται γὰρ ὡς τάχος αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ πλουτίζει, καὶ δημοσίᾳ διδάσκειν προτρέπεται, καταγώγιον ἀφορί-

D σας αὐτῷ τὸν θεῖον ναὸν τῶν τεσσαράκοντα καλλινίκων μαρτύρων. ὁ δὲ Μαμοὺμ ἀπογνοὺς τὴν τοῦ φιλοσόφου ἄφιξιν ἀπορίας ἐκθέμενος γεωμετρικῶν καὶ ἀστρονομικῶν ζητημάτων, καί τινων ἄλλων μαθημάτων ἐκπέμπει, τὰς λύσεις σαφηνισθῆναι ἐξαιτησάμενος. ὡς δ' ἑκάστην ὁ Λέων ζήτησιν διελύσατο ἁρμοδίως, προσέθετο δὲ καταπλήξεως χάριν, καί τινα τῶν μελλόντων σημεῖα προγνωστικὰ, καὶ τούτῳ ἐξέπεμψε, τοῦτο δὲ ἐπὶ χεῖρας λαβόντα τὸν Ἀμερμουμνῆν τρωθῆναι τῷ τούτου ἔρωτι, μέγα τι ἀνακραγεῖν τὸν ἄνδρα τῆς σοφίας ὑπεραγάμενον. εὐθὺς οὖν πρέσβεις πρὸς τὸν Θεόφιλον, καὶ γράμματα τοιαῦτα

E ἔχοντα τὴν διάνοιαν ἐκπέμπει. Ἐβουλόμην μὲν αὐτὸς ἀφικέσθαι σοι, ἔργον γνησίου φίλου ἀποπληρῶν. ἐπεὶ δὲ ἡ ἐπιτεταγμένη μοι ἀρχὴ ἐκ Θεοῦ, καὶ ὁ ὑπὸ τὴν χεῖρά μου τελῶν πλεῖστος κατεξουσίας λαὸς τοῦτο οὐ συγχωρεῖ, ὃν ἔχεις ἐπὶ φιλοσοφίᾳ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἐπιστήμαις διαβόητον ἄνδρα, βραχύν τινα χρόνον αἰτῶ ἐξαποστεῖλαί μοι, τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης μεταδώσοντα μοι ἐκκαιομένῳ, καὶ ταύτης ἐρωτικῶς ἔχοντι. μὴ ἀναβολὴ δὲ διὰ τὸ σέβας, καὶ τὸ τοῦ γένους ἀλλοτριότητα ἔστω, ἀλλὰ μᾶλλον ὅτι τοιούτοις ἀξιοῖ φίλοις ἐπισκέπτεσθαι καὶ χρηστοῖς, πέρας τὸ τάχος λαβέτω ἡ αἴτησις. χάρις δέ σοι ὑπὲρ τούτου καταβληθήσεται χρυσίου μὲν ἑκατὸν κεντηνάρια, εἰρήνη δὲ καὶ σπονδαὶ ἀτελεύτητοι, καὶ αἰδίοι. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα ὁ Θεόφιλος, ἄτοπον κρίνας εἰ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν, δι' ἣν τὸ Ῥωμαίων γένος θαυμάζεται, ἔκδοτον ποιήσει τοῖς ἔθνεσι, πρὸς τὰ αἰτηθέντα καὶ ἀξιωθέντα οὐκ ἐπένευσε. τὸν δὲ Λέοντα διὰ μείζονος εἶχε τιμῆς, καὶ τῆς Θεσσαλονίκης προχειρίζεται πρόεδρον· τὸν πατριάρχην ἀναπείσας Ἰαννὴν χειροτονεῖται τοῦτον, καὶ αὐτῷ, ὡς ἤδη εἴπομεν, κατὰ γένος ᾠκειωμένον.

* [illegible]ίχων cætera desunt.

A modo dicatis, præcipua ignorantes, videmini mihi non leviter errare. Hærentibus iis, & ut causas ipse demonstraret petentibus, cur quævis figura hoc nomen & hanc delineationem haberet, ordine ostendit. Ii ad rei intelligentiam deducti, hominem porro admirati interrogant, aliosne etiam tales Byzantium haberet? Et cum responderet plurimos: ac se discipulorum minimum, non ex magistrorum esse numero: Mamumus rursum de doctore quærit, quis ille, & an adhuc viveret? respondet, Leonem esse in vivis adhuc, inopem, & nulli alii rei quam scientiis deditum. Statim ergo ad hunc litteras in hanc sententiam Mamumus scribit: Ex

B fructu arborem, ex discipulo magistrum agnovimus. Ergo tu, qui tanta rerum instructus scientia, ignotus tuis civibus sapientiæ fructum non fers, ne dedigneris ad nos venire, tuaque nos doctrinâ impertire. venienti enim tibi tota Saracenica natio cervicem submittet, iisque divitiis & donis cumulaberis, quibus nemo umquam hominum. Has litteras juveni liberaliter donato dat, Leoni tradendas. isque Byzantium incolumis perlatus, cum Leonem adhuc vivum reperisset, ei litteras reddit. Leo periculosam sentiens litteras ab hoste accipere, nesciente id Imperatore, Theoctistum logothetam dromi

C (quem deinde a Barda interfectum docuimus) accedit, & narrat, quomodo discipulus suus captivus redierit, litterasque sibi ab Amermumna attulerit: simulque eas exhibet. Hoc modo Leonis in occulto versantem doctrinam discipulus in lucem produxit, atque hac occasione Imperatori innotuit, ac familiaris est factus Leo. Statim enim is eum accivit, ditatumque publice docere jussit, gymnasii in usum ei concedens ædem quadraginta martyrum. Sed Mamumus Leonis ad se adventu desperato, Geometricas aliquot astronomicasque & aliarum scientiarum quæstiones ad eum mittit, solutionem earum poscens. Quas cum Leo recte omnes discussisset, & admirationis exci-

D tandæ gratia simul quædam futura prædicendi signa adscripsisset: Mamumus litteris istis acceptis, animum desiderio ejus sauciatus fertur magna voce exclamasse, admiratione tantæ ejus viri doctrinæ. Statim ergo ad Theophilum legatos mittit, cum litteris hæc significantibus: Statueram, quod est genuini amici officium, ipse ad te venire; sed cum a Deo mihi commissum Imperium, populusque mihi subditus, cujus summa est potestas, id non concedant: peto, ut virum quem philosophia aliisque scientiis celebrem habes, ad me mittas, ut exiguum tempus mecum degens, sua me

E doctrina, cujus amore flagro, impertiat. neque ob religionis & gentis diversitatem hoc differas: sed quod bonis amicis debetur, quamprimum præstes. Porro hoc officio tibi auri centenaria c reddemus, pacemque & fœdus perenne componemus. Has litteras cum accepisset Theophilus, absurdum ratus barbaris prodere scientias, ob quas Romana gens in admiratione esset, petitioni huic non annuit: Leonem vero majori porro in honore habet, ac Thessalonicæ episcopum creat, opera Jannis patriarchæ, cujus illum fuisse cognatum docuimus.

Edit. Paris. pag. 149.

pag. 510.

Leonem Thessaloniceoses summopere sunt venerati, doctrinæ ergo, & in rebus mathematicis solertiæ: præcipuam autem, cur ita admirarentur hominem, causam hanc habuerunt. Sterilis & infrugifera eo tempore erat tellus: quique Thessalonicam & circumjacentia loca incolebant, fame premebantur: erantque in eo omnes periculo, ne aut patrium solum vertere, aut penuria confici oporteret. Leo consolatus eos, capto tempore, quod ei siderum certorum ortus atque emicatio indicabant, terram eos conserere jussit. quo facto, tantæ fertilitatis auctor fuit, ut ejus messis fructus ad multos annos suffecerint.

Litteris & Poetis Leo (ut ipse ferebat) initiatus fuit Byzantii. Rhetoricam, Philosophiam, Arithmeticam, & reliquas scientias in Antro insula didicit. ibi versatus cum Michaelo Psello, præstante viro, ab eoque principiis tantum & quibusdam præceptis occasionibusque discendi instructus, neque tantum quantum desiderabat adeptus, monasteria pervagatus est, librosque in iis repositos perquirens atque scrutans, studioseque meditans, ad tantæ doctrinæ fastigium evasit. Abunde ergo eruditionis consecutus, Constantinopolin rediit; & qui opera ipsius uti vellent, eos bonis artibus instituit. Verum hæc multo ante. Cæterum imaginiperdarum hæresi profligata, & ejus sectatoribus dejectis, interque eos Janne etiam patriarcha, Leo quoque deturbatus episcopatu fuit, eumque Bardas (ut retulimus) deinde scholæ philosophicæ præfecit.

Bardas bonas litteras & leges restituit.

Idem Sergium Leonis discipulum, patrem hujus de quo verba fecimus juvenis, Geometrico gymnasio: & Theodegium, itidem ejus familiarem, arithmetico astronomicoque ludo præposuit. Large iis sumptus suppeditavit: utque erat studiosus bonarum artium, sæpe ipse quoque scholam frequentavit, alacritatem discentium suo exemplo confirmans. Hoc pacto bonas litteras, prorsus ante extinctas, ita ut ne vestigium quidem earum aut scintilla extaret, brevi temporis spatio ad magnam evexit amplitudinem.

Edit. Paris. pag. 551.

Idem Bardas Cæsar factus, crebro judicia quæ in Circo agebantur, visitabat: effecitque ut leges reflorescerent, cum harum quoque temporum vitio accurata obsolevisset tractatio. Hæc tot tantaque Bardæ ornamenta, nimia imperii cupiditatis, veluti nævus quidam & innata macula, fœdavit atque obscuravit, ac præterea turbæ quas ecclesiæ dedit: quibus factum est, ut pro gloria infamiam reportaret. Etenim beatissimo Methodio, cum quatuor duntaxat annos Constantinopolitani patriarchatus solium tenuisset, vita defuncto,

Ignatius patriarcha.

Ignatius Nicephori filia natus, Michaeli Rangabæ filius, qui Imperii spe adempta insuper castratus fuerat, monachusque & monasterii Satyri princeps, patriarcha creatus fuit. Is Bardam, quod hic uxo-

473 rem sine causa repudiasset, cumque sua nuru rem haberet, sacrorum canonum minime negligens ecclesia arcet. Bardas

Bardas ecclesiasticos vexat.

cum multis deprecationibus veniam non impetraret, desperatis aliis remediis, ad vindictam se confert. Ignatium ecclesia ejicit: variisque & intolerabilibus modis vexatum, tandem in Copronymi sepulcrum includit, custodibus ad-

A Τοῦτον οἱ Θεσσαλονικεῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν, ὑπερβαλλόντως ἐτίμησαν διὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ σοφίαν, καὶ τὴν περὶ πάντα τὰ μαθήματα ἀκρίβειαν, ἐξαιρέτως δὲ ἐθαύμασαν ἀπὸ τοιᾶσδε τῆς αἰτίας. ἄγονος ἦν ἡ γῆ, καὶ ἄκαρπος, κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ λιμὸς ἦγχε τοὺς οἰκοῦντας Θεσσαλονίκην, καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς, καὶ πάντες ἢ μετανάστας γενέσθαι τῆς πατρίδος, ἢ λιμῷ καὶ ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων διαφθαρήσεσθαι ἤλπιζον. ὁ δὲ Λέων τὴν ἀπορίαν τούτων παραμυθούμενος, καιρόν τινα, ὃν ἡ τῶν ἄστρων ὑπετίθη τούτῳ ἐπιτολή τε καὶ φαῦσις παραδηλώσας αὐτοῖς, καὶ κατὰ τοῦτον τῇ γῇ καταβαλεῖν ἐπιτρέψας τὰ σπέρματα, τοσαύτης γέγονεν εὐφορίας αἴτιος, ὡς ἐπὶ πολλοὺς ἐπαρκέσαι χρόνους τοῖς B ἐγχωρίοις τοὺς δρεφθέντας καρπούς.

Τὰ μὲν οὖν * γράμματα ἔλεγεν ὁ Λέων, καὶ ποιητὰς, μυηθῆναι κατὰ τὴν βασιλίδα· ῥητορικὴν δὲ, καὶ φιλοσοφίαν, καὶ ἀριθμῶν ἀναλήψεις, καὶ τὰς τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν ἐφόδους, κατὰ τὴν νῆσον Ἄντρον γενόμενος. ἐκεῖσε γὰρ σπουδαίῳ τινὶ ἐντυχὼν ἀνδρὶ Μιχαὴλ τῷ Ψελλῷ, καὶ τὰς ἀρχὰς μόνον, καί τινας λόγους καὶ ἀφορμὰς λαβὼν παρ' αὐτοῦ, ἐπεὶ μὴ ὅσον ἐβούλετο εὕρισκε, περινοστεῖ τὰ μοναστήρια, καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἀποκειμένας βίβλους ἀνερευνῶν τε καὶ πορίζόμενος, καὶ σπουδαίως ἐμμελετῶν, πρὸς τὸ τῆς τοσαύτης γνώσεως ὕψος ἀνεβιβάσθη. εἰς κόρον δὲ τῶν μαθημάτων μετεσχηκὼς, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν αὖθις ὑπέστρεψε, τὰ σπέρματα τῶν ἐπιστημῶν ταῖς τῶν βουλομένων διανοίαις καταβαλλόμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον. τῆς δὲ τῶν εἰκονομάχων αἱρέσεως C καταβληθείσης, καὶ τῶν ταύτης ἀντεχομένων καθαιρεθέντων, καθαιρεθέντος δὲ καὶ Ἰαννῆ τοῦ πατριάρχου, συγκαθῃρέθη καὶ οὗτος· ὃν ὁ Βάρδας, ὡς ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, τῆς φιλοσόφου σχολῆς προστάτην ἀνέδειξε.

* τὰ μὲν οὖν γραμματικὰ ἔλεγεν ὁ Λέων, καὶ ποιητικά.

Καί τινα Σέργιον, φοιτητὴν αὐτοῦ γενόμενον (πατὴρ οὗτος τοῦ ἄνωθεν εἰρημένου νεανίσκου) τῇ τῆς γεωμετρίας διατριβῇ. καὶ Θεοδήγιον, συνήθη καὶ αὐτὸν τούτῳ ὑπάρχοντα, ἀριθμητικῆς, καὶ ἀστρονομίας, δαψιλεῖς αὐτοῖς τὰς χορηγίας ἐπιμετρῶν. πολλάκις δὲ καὶ ἐπιφοιτῶν ἐκ φιλομαθείας, καὶ τῶν διδασκομένων τὰς προθυμίας ἐπιρρωννὺς, διὰ βραχέως εἰς αὔξησιν τὴν γνῶσιν ἀνήγαγεν, ἀπεσβηκυῖαν τελέως πρὸ τοῦ, καὶ μηδόλως ἴχνος δεικνῦσαν ἢ ζώπυρον.

Ὁ δ' αὐτὸς Βάρδας καὶ Καῖσαρ γενόμενος, συνεχῶς ἐ- D φοίτα τοῖς τοῦ ἱπποδρόμου δικαστηρίοις. καὶ τοὺς νόμους ἀνηβᾷν αἴτιος γέγονε, τῷ χρόνῳ καὶ τὴν περὶ αὐτοὺς ἀκρίβειαν συγκαλύψαντος. ἀλλὰ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τῶν καλῶν τοῦ Βάρδα πλεονεκτημάτων, ὁ τῆς φιλαρχίας ἔρως, οἷά τις ἐγγενὴς μολυσμὸς καὶ σπῖλος ἄκρατος ὢν, ἠμαύρωσε καὶ ἠφάνισε, καὶ ἣν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνήγειρε στάσιν, κινήσας αὐτὴν καὶ ταράξας. διὸ ἀντὶ τῆς κρείττονος δόξης τὰ ἐναντία ἠνέγκατο. Μεθοδίου γὰρ τοῦ τρισολβίου τὸν βίον μεταλλαχότος, ἐπὶ τέσσαρας χρόνους μόνον τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰακίσαντος θρόνον, Ἰγνάτιος ὁ Νικηφόρου μὲν τοῦ βασιλέως θυγατριδοῦς, υἱὸς δὲ Μιχαὴλ τοῦ τῆς βασιλείας ἐκπεπτωκότος, μετὰ τὸ τῆς βασιλείας ἀποπεσεῖν, καὶ τὰ παιδογόνα ἀφαιρεθῆναι μόρια μοναχὸς γεγονὼς, καὶ τῆς E μονῆς τοῦ Σατύρου καθηγεμὼν, πρὸς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀνάγεται. οὗτος τὸν Βάρδαν ἐπὶ τῇ τῆς γυναικὸς ἀναιτίῳ ἀποβολῇ, τῇ δὲ τῆς οἰκείας νύμφης περιπλοκῇ, τῆς ἐκκλησίας ἀπεῖργεν, ἐπεὶ μὴ τῶν θείων ἠμέλει κανόνων. ὃν ἐπεὶ πολλὰ λιτανεύων καὶ δυσωπῶν ὁ Βάρδας συγχωρήσεως ἀξιωθῆναι οὐκ ἠδυνήθη, ἄλλων ἀπογνοὺς, πρὸς ἄμυναν ἐξανίσταται, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. καὶ μετὰ πολλὰς κακώσεις καὶ ἀνυποίστους τελευταῖον τῷ τοῦ Κοπρωνύμου τάφῳ

ἀποκλείει, ἐπιστήσας αὐτῷ φύλακας δεινούς τε καὶ ὠμοτάτους. ἀπεβίω δ' ἂν ὁ ἱερώτατος οὗτος ἀνὴρ ἀπὸ τῆς πολυοδύνου κακώσεως, εἰ μή τις θεοσεβὴς ἄνθρωπος κατά τινας χρείας τῶν φρουρῶν ἀποδημούντων, ἐξῆγέ τε τοῦ τάφου, καὶ ἐπιμελείας ἠξίου τῆς προσηκούσης. ὃν μετὰ πολλὴν ὅσην τὴν κάκωσιν, ὑπερόριον ἐν Μιτυλήνῃ ποιεῖ. ἔπαθον δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων τὰ παραπλήσιά τε καὶ χείρω, ὅτι μὴ ἠρέσκοντο τοῖς γινομένοις, μηδ' ἄλλον δέξασθαι ἐκβοώμενοι, κἂν εἴ τι γένηται, ὅμως δ' ὑπενδόντες οἱ μὲν ἀπειλαῖς, οἱ δὲ ὑποσχέσεσιν, εἴκουσι τῷ τοῦ Βάρδα θελήματι τῆς ἀρετῆς καὶ δόξης, ἔρωτα χρημάτων καὶ λειποταξίαν ἀνταλλαξάμενοι.

Ὁ δὲ Βάρδας Φώτιον, ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτασηκρῆτιν τηνικαῦτα ὑπάρχοντα, προχειρίζεται πατριάρχην. ἐπεὶ δὲ παρῆσαν καὶ τοποτηρηταὶ τοῦ πάπα Ῥώμης κατὰ τῶν εἰκονομάχων σταλέντες, πείθουσι καὶ αὐτοὺς τῆς ἑαυτοῦ γενέσθαι θελήσεως. διὸ καὶ ἐν τῷ τῶν θείων Ἀποστόλων τεμένει συνέδριον ἀθροίζοντες, δεδημοσιευμένῃ καθαιρέσει καθυποβάλλουσι τὸν Ἰγνάτιον τῆς ἐξορίας μεταπεμψάμενοι. ταῦτα μὲν τὰ τῆς φιλοπρωτείας τοῦ Βάρδα σκανδάλματα.

Τὰ δὲ ἐντὸς Εὐξείνου, καὶ πᾶσαν τὴν αὐτοῦ παραλίαν, ὁ τῶν Ῥὼς ἐπόρθει, καὶ κατέτρεχε στόλος. ἔθνος δὲ οἱ Ῥὼς Σκυθικόν, περὶ τὸν ἀρκτῷον Ταῦρον κατῳκημένον, ἀνήμερόν τε καὶ ἄγριον· καὶ αὐτῇ δὲ τῇ βασιλίδι δεινὸν ἐπέσεισε κίνδυνον. οἱ μετ' οὐ πολὺ τῆς θείας πειραθέντες ὀργῆς, οἴκαδε ὑπενόστησαν, πρεσβεία τε αὐτῶν τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει, τοῦ θείου μεταλαχεῖν βαπτίσματος λιτανεύουσα. ὃ καὶ γέγονε. καὶ τῆς Κρήτης δὲ στόλος ἄλλος, νῦν μὲν τὰς Κυκλάδας ἐδῄου, νῦν δὲ ἄχρι Προικοννήσου τὴν παράλιον ἅπασαν. ἐγένοντο δὲ καὶ κλόνοι γῆς φρικωδέστατοι. εἷς δὲ ὁ μέγιστος καθ' ἣν ἡμέραν ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάληψις ἑορτάζεται τὴν γῆν κατασείσας, τό, τε κατὰ τὸ Ἐξωκιόνιον πρὸς γῆν ἠδάφισε τεῖχος, καὶ ναοὺς εὐπρεπεῖς καὶ οἴκους λαμπρούς, καὶ τὴν κατὰ τὴν χρυσῆν πύλην τῆς πόλεως ἱδρυμένην νίκην, καὶ τὰς ἐν τῷ Δευτέρῳ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἄνναν παγίας ἱσταμένας κατέσεισεν. ἧς τὴν πτῶσιν ὁ φιλόσοφος Λέων προσημαίνειν ἀνεῖπε φανερῶς τὴν τοῦ μετὰ βασιλέως δυνάστου καταστροφήν. ἐγένοντο δὲ καὶ ποταμῶν ἀφάνειαι, καὶ πηγῶν, καὶ ἄλλα τε παθήματα κατὰ πᾶσαν χώραν. ἃ πάντα κατανωτισάμενος ὁ βασιλεύς, ὅλως εἴχετο τῶν ἱππικῶν ἀγώνων κατὰ τὸν ἐν Στενῷ ἀνεγηγερμένον ναὸν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μάμαντος. ἄξιον δὲ καὶ τόδε μὴ παραλιπεῖν τὸ λόγιον παραστατικὸν τυγχάνον τουτὶ τοῦ βασιλέως τῆς ἀβελτηρείας, καὶ τῆς τῶν προηγησαμένων ἐπιμελείας.

Τὰς τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων χώρας ἐπιδρομὰς οἱ πάλαι βασιλεῖς καταδήλους ποιεῖν ἐθέλοντες, ἵνα μὴ αἰφνίδιοι εἰσπίπτωσιν, ἐκπορθοῦντες τὰς χώρας ἐν ταῖς κώμαις, καὶ τοῖς ἀγροῖς τοὺς ἐνοικοῦντας καταλαμβάνοντες, φρούριόν τι τῇ Ταρσῷ ἀγχίθυρον ἐπί τινος ὑψηλοτάτου λόφου καὶ ἐρυμνοῦ ἐδομήσαντο Λοῦλον τῷ φρουρίῳ τὸ ὄνομα. οἱ ἐν τούτῳ δὲ φρουροὶ τῆς ἐκδρομῆς λαμβάνοντες αἴσθησιν πυρσὸν ἀνῆπτον. ὃν βλέποντες οἱ ἐν τῷ Ἀργίῳ κατοικοῦντες βουνῷ, ἄλλον ἀνῆπτον, καὶ αὖ οἱ κατὰ τὸν Ἴσαμον βουνόν. τοῦτον τε πάλιν ὁρῶντες οἱ κατὰ τὸν Αἰγιαλόν, ἔκαιον ἕτερον, καὶ αὖθις οἱ κατὰ τὸν λεγόμενον Μάμαντα. εἶτα τοῦτον ὁ Κίρκος διαδεχόμενος, καὶ τοῦτον πάλιν ὁ Μώ-

A ditia sævissima. & mortuus fuisset ibi homo divinissimus ex acerbissimo cruciatu, nisi pius quidam, custodibus suæ necessitatis causa alio digressis, eum sepulcro eduxisset, & debita cura refecisset. Post multam vexationem tandem Ignatium Mytilenam Bardas relegat. Multi quoque tum alii episcupi eodem modo sunt tractati, aut etiam deterius, quod acta non probarent: neque ullum alium, quocumque modo res caderet, patriarcham se admissurum asseverarent. Quidam tamen partim minis cedentes, partim pollicitationibus inducti, Bardæ voluntati obsecuti sunt, virtutis ac gloriæ amorem pecunia & desertione permutantes.

Bardas ergo Photium, celebrem sa- *Photius patriarcha.*
B pientia virum, & secretariorum eo tempore principem, patriarcham creat. Cumque adessent Romani papæ vicarii, adversus imaginiperdas missi, hos quoque isti in suam pertrahunt sententiam. concilioque in ædem Apostolorum congregato, Ignatium ab exilio evocatum publicata sententia damnant. Hæc sunt facinora quæ Bardas imperii obtinendi cupiditate impulsus edidit.

Interim quidquid est intra Euxinum pontum maritimarum regionum, Rossica incursionibus vexabat atque vastabat classis. Rossi gens est Scy- *Rossi.*
thica, ad septentrionalem incolens Taurum, fera atque immanis. Hi cum
C ipsam Constantinopolin in grave conjecissent periculum, paulo post Dei iram experti, domum reversi sunt: legatisque in Urbem missis, divinum baptismum efflagitarunt, impe- *Edit. Paris. pag. 552.*
traruntque. Alia porro Cretensis classis modo Cycladas, modo maritimam ad Proconnesum usque infestavit regionem. Terræmotus quoque ea tempesta- *Terræmotus.*
te apprime horrendi fuerunt. Horum unus maximus die Christi in cælum assumptionis festo accidit, qui solo concusso, murum qui est ad Exocionium prostravit, templaque pulchra & domos splendidas, & Victoriam ad auream urbis portam collocatam subvertit, & quæ in Deutero ad D. Annæ stabant pagiæ 274
decussit. cujus casu Leo philosophus prædixit, aperte designari obitum ejus
D qui ab Imperatore esset potentia proximus. Quin & fluvii fontesque exaruerunt per id tempus, aliaque passim multa portenta extiterunt. De quibus omnibus cum inaudivisset Imperator, totus equestribus certaminibus incumbebat ad fanum D. martyris Mamantis, quod in Steno erat exstructum. Operæpretium autem est id quoque ejus decretum silentio non præterire, quod ipsius stoliditatem, & superiorum Imperatorum industriam demonstrat.

Hi Sarracenorum in Romanas ditiones volentes nequaquam ignorari incursiones, ne ex improviso irruentes ii regiones evastarent, incolis in pagis & agris deprehensis: castellum quoddam Tar-
E so vicinissimum excelsissimo & natura munitissimo in colle ædificaverant, Lulum nomine, in quo collocati custodes, ubi Sarracenos incursionem moliri sentiebant, igne succenso signum dabant. quo igne conspecto, ii qui in Argeo colle excubabant, idem faciebant. Eos *Ignibus hostium incursiones prodi-*
excipiebant qui in Isamo colle, post *tæ.*
hos qui ad Ægialum, & secundum hos qui apud Mamantem, inde qui in Circo, atque ab his qui ad Mocilum, denique

post hos qui in D. Auxentii colle stationem habebant, igne edito * excubitoribus magni palatii incursionem hostium significabant. Hoc ignium ordine sese insequentium indicio & Imperator momento temporis de hostium conatu certior reddebatur, & rustici nuntio percepto, muris se claudebant, & impetum hostium evitabant. Hac obtinente consuetudine accidit aliquando, ut dum Michaelus equis ad fanum Mamantis agendis sese parat, ignis a Pharo ederetur. quam ut vidit Imperator, timens ne aurigatio sua non spectaretur diligenter, animis spectatorum adverso judicio perculsis, in tantum venit metum quantus in periculo de vita constitutos invadere posset. tantum abfuit ut eum in theatro sese ostentandi puderet. Atque adeo, ne quo adversarum rerum indicio animi hominum ad spectandum fierent languidiores, ignem ex speculis urbi vicinis in posterum edi vetuit.

* diætariis. v. Notas.

Michaeli vecordia & levitas.

Edit. Paris. pag. 553.

Rursus (oportet enim væcordiam ejus magis illustrare) cum alio tempore in curru consedisset, jamque equi essent carceribus emittendi (erat ipse Venetum habitum indutus, Prasinum logotheta dromi Constantinus, album Cheilas, & russeum Crasas) nuncius allatus fuit, Amerem Melitenæ ameram graviter populari Asiam: jamque ad Malagina pervenisse, & imminere magnum malum. eum nuntium protonotarius mœstus Imperatori indicat, simul litteras domestici scholarum exhibens. Tum Imperator torvo eum & Titanico intuitus vultu: Quomodo, inquit, ausus es scelestе, mihi tam necessario certamine occupato, istis de rebus interturbare? cum in hoc unum incumberem, ut eum qui medium tenet, in lævam partem aversum, de quo mihi totum hoc certamen est. Tanta fuit ejus dementia. Neque vero hoc tantum vitio laborans ab aliis indecoris rebus abstinuit: sed præterea immoderate modestiam sectans, & Imperatoris personæ convenіente gravitate excidit.

Occurrit aliquando mulierculæ, cujus filium ex sacro susceperat lavacro, a balneo redeunti, & situlam manibus gestanti. Ibi equo descendens, senatoriæ dignitatis viros qui ipsum comitabantur, ad palatium abire jubet. ipse cum impuris & libidinosis homuncionibus quos sibi adsciverat, mulierculam secutus, situlam e manibus ejus aufert, &, Bono (ait) animo sis o mulier, meque domo tua accipe, qui furfuraceum jus appeto, & asbestotyrum. cum ad hæc verba diriguisset muliercula, ut cui ad con-
275 vivium nihil esset parati: Michaelus dicto citius sindonem, quam e balneo adhuc madentem illa ferebat, mappæ loco in solo stravit: ereptaque mulieri clave Imperator ipse convivatoris, coqui, mensam ponentis, & structoris munus obivit. Peracto eo convivio, pedes lento incessu palatium repetiit, magnæ stoliditatis & fastus damnans priores imperatores, qui elegantiæ studuissent. Hæc igitur eum haud injuria invisum omnibus faciebant.

Impietas ejusdem.

Id vero justas adversum eum iras concitabat, facinus deterrimum, quod cœtum habebat secum cinædorum, & ad omnem turpitudinem paratorum hominum: quos in honore ille habens, ut rebus sacris illuderet, vestibus eos sacerdotalibus auro intextis amiciebat,

A πελλος. ἐκεῖνον δ' αὖθις ὁ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸς, τοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ ἐπὶ τούτῳ ἀφωρισμένοις διαιταρίοις, διάλλου ἐτίθει τὴν προνομήν. καὶ ὑπὸ πάντα διαδοχὴν πυρσεύοντες, γνῶσιν ἐν ἀκαρεῖ παρεῖχον τῷ βασιλεῖ. καὶ οἱ τῶν χωρῶν ἀποικοι πυνθανόμενοι, τειχήρεις ἐγίνοντο, καὶ τὰς ἐκδρομὰς διεδίδρασκον. τοιαύτης δὲ συνηθείας κρατούσης, συνέβη ποτὲ τοῦ Μιχαὴλ κατὰ τὸν τοῦ μάρτυρος Μάμαντος ναὸν μέλλοντος ἡνιοχῆσαι, τὸν ἐκ τοῦ Φάρου ἀναφθῆναι πυρσόν. ὃν οὗτος θεασάμενος, εἰς τοσοῦτον ἐνέπεσε φόβον, δέει τοῦ μὴ παροφθῆναι τὴν αὐτοῦ ἡνιοχείαν ὑπὸ τῶν θεατῶν διὰ τὴν ἀπαίσιον ἀγγελίαν, εἰς ὅσον ἄλλος τις ἦλθε κινδυνεύων ὑπὲρ ψυχῆς· οὕτως ἐκεῖνος θεατριζόμενος ἀπηρυθριοῦτο.
B ἵνα δὲ μή τι τῶν προσπιπτόντων ἀνιαρῶν δηλούμενον μαλακωτέρους ποιήσῃ τοὺς θεατὰς, προσέταξε μηκέτι ἐνεργεῖν τοὺς τῇ βασιλίδι γειτονοῦντας πυρσούς.

Ἄλλοτέ ποτε πάλιν (δεῖ γὰρ ἐμφαντικωτέρας θέσθαι τοῦ ἀνδρὸς παρανοίας) ἐφ' ἅρματος αὐτοῦ ἱσταμένου, καὶ τῆς ὕσπληγος μελλούσης αἴρεσθαι (ἐνεδέδυτο δὲ τὸ βένετον, καὶ πράσινον μὲν ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου Κωνσταντῖνος, λευκὸν δὲ ὁ Χειλᾶς, καὶ ῥούσιον ὁ Κρασᾶς) ἀγγελία πεφοίτηκεν, ὡς Ἀμὲρ ὁ τῆς Μελιτηνῆς Ἀμηρᾶς δεινῶς λεηλατεῖ τὴν Ἀσίαν, καὶ ἤδη πρὸς τοῖς Μαλαγίνοις ἐστὶ, καὶ προσδοκῶν ἄσσον ἤδη δεινά. ἣν πυθόμενος ὁ πρωτονοτάριος, * μετὰ κατηφείας ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, καὶ ἅμα ἐπὶ χεῖρας ἔχων τὰ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν γράμματα ἐπεδίδου. ὁ δὲ βλοσυρὸν εἰς αὐτὸν ἐνιδὼν, καὶ τι-
C τανῶδες, καὶ πῶς ἐτόλμησας, ὦ κακὴ κεφαλὴ (ἔφη) κατὰ τὸν ἀναγκαῖον ἀγῶνα τουτονὶ περὶ τοιούτων μοι διαλέγεσθαι, οὐδὲν ἄλλο σπουδάζοντι, ἢ μὴ τὸν μέσον εὐωνύμως ἰδεῖν παρατετραμμένον, ὑπὲρ οὗ μοι πᾶς ὁ ἀγών. τοιοῦτος ἦν ἔκφορος καὶ τὸν λογισμὸν παρακεκινημένος. καὶ οὐχὶ τούτῳ μὲν τῷ πάθει ἡλίσκετο, τῶν δ' ἄλλων τῶν ἀπρεπεστέρων ἀπείχετο, ἀλλὰ τὸ μέτριον τάχα ἀμέτρως ἦθος μεταδιώκων, ἐξέπιπτε τοῦ προσήκοντος, καὶ τῆς βασιλικῆς ἀξίας ἀξίου.

* ἀπελθών. Scylitz.

Καί ποτε γυναικὶ συναντήσας ἐκ βαλανείου ἐπανιόντι, καὶ κάλπην ἐπὶ χεῖρας ἔχοντι (ἔτυχε δὲ τὸν ταύτης παῖδα ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ υἱοθετησάμενος) τοῦ ἵππου ἀποβὰς, τοὺς μὲν συγκλητικοὺς, ὅσοι αὐτῷ παρείποντο, κατὰ τὰ ἐκεῖσε ἀνάκτορα ἐξαπέστειλεν. ἃ δὲ προσε-
D ταιρίσατο καὶ παρέτρεφεν ἀκόλαστα καὶ πορνικὰ ἀνδράρια παραλαβὼν, ἀπῄει μετὰ τῆς γυναικὸς, καὶ δὴ τὴν κάλπην τῶν ἐκείνης χειρῶν ἀφείλετο, καὶ ἄγε δὴ ἀπτε ὦ γύναι (εἶπε) θαρροῦσα δέξαι με ἐν τῇ οἰκίᾳ σου, ψωμοῦ πιτυρώδους ἔφεσιν ἔχοντα, καὶ ἀσβεστοτύρου. ὡς δ' ἀπεπάγη πρὸς τὸν λόγον ἡ γυνὴ, μηδενὸς εὐπορήσασα τῶν πρὸς ὑποδοχὴν, ὁ Μιχαὴλ θᾶττον ἢ λόγος σινδόνα λαβὼν, ἣν ἤνεγκε τὸ γύναιον ἐκ τοῦ βαλανείου ἔτι διάβροχον οὖσαν, ἀντὶ τῆς ὑπηρετούσης τῇ τραπέζῃ ὀθόνης ἥπλω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· καὶ τὴν κλεῖδα τῆς γυναικὸς ἀφελὼν, αὐτὸς ἦν βασιλεὺς, ἑστιάτωρ, μάγειρος, τραπεζοποιὸς, δαιτυμών. συνδειπνήσας δὲ τῇ γυναικὶ, πεζὸς καὶ βάδην ἀπῄει πρὸς τὰ ἀνάκτορα, πολλὰς εὐηθείας καταγινώσκων καὶ τύφου τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, κοσμιότητος ἀντι-
E ποιουμένων. ταῦτ' οὖν ἅπαντα μισητὸν ἐποίει τὸν ἄνδρα, καὶ κατ' αὐτοῦ τὴν πάντων δικαίως ὑπεκίνει ὀργήν.

Καὶ τὸ δὴ χείριστον, τὴν φατρίαν τῶν παρεπομένων αὐτῷ κιναίδων, καὶ πρὸς πᾶσαν αἰσχρουργίαν ἐπιτηδείων, ὡς ἐκεῖνος διὰ τιμῆς ἄγων τε, καὶ αἰδοῦς τὰ θεῖα διαπαίζων τε καὶ ἐξορχούμενος, ἱερατικὰς στολὰς χρυσοϋφεῖς ἐνεδίδυσκε, καὶ ἐπωμίδας,

A μίδας, καὶ ἀσχημόνως ἠνάγκαζε καὶ ἀνάγνως τελεῖν τὰ θεῖά τε καὶ πανάγια, τὸν ἔξαρχον τούτων (Γρύλλος αὐτοῦ ὄνομα) πατριάρχην ἀποκαλῶν, τοὺς δὲ λοιποὺς δώδεκα μητροπολίτας. ἐτίθει δὲ καὶ ἑαυτὸν ἕνα τῶν θυηπόλων, καὶ τῆς κολωνείας ὠνομάζετο πρόεδρος. ἐπεὶ δὲ ᾄδειν αὐτοὺς ἐχρῆν, καὶ τελεῖν τὰ μυστήρια διὰ κιθάρας τὰς ᾠδὰς ἐξεπλήρουν, νῦν μὲν ἠρέμα πως καὶ λιγυρῶς ἐπηχοῦντες, νῦν δὲ διαπρυσίως ὥσπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς λειτουργίαις οἱ ἱερεῖς τὰς ἐκφωνήσεις, ποιοῦσι τῶν ἱερῶν. εἶχον δὲ καὶ σκεύη διάχρυσα καὶ διάλιθα. ταῦτα δὲ πληροῦντες ὄξους τε καὶ σινήπεως τοῖς μεταλαμβάνουσι μετεδίδοσαν, τῶν ἀχράντων οὕτω καταπαίζοντες μυστηρίων. τοῦτον τὸν μιαρὸν θίασον συνέβη ποτὲ τῷ μακαρίτῃ συναντῆσαι κατὰ τὴν ὁδὸν πατριάρχῃ, μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου καὶ τῆς λιτῆς διερ- B χομένῳ. ὃν ἰδὼν ὁ Γρύλλος, ἰταμῶς ἄγαν, καὶ ἀνερυθριάστως μηδὲν ὑποστειλάμενος, φελόνιον ἀναστείλας μετὰ τῶν αὐτοῦ συμμυστῶν, ἐντονωτέροις ἐχρᾶτο τοῖς κρούμασι, καὶ τὰς ἐναγεῖς ἐκείνους λοιδορίαις καὶ ἀναιδέσιν ἔβαλλε ῥήμασιν.

Ὁ τοιοῦτος αἴσχιστος βασιλεὺς, καὶ Θεοδώραν τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἔτι τοῖς ἀνακτόροις οὖσαν, μετεκαλέσατό ποτε, εὐλογηθησομένην τάχα παρὰ τοῦ πατριάρχου, πλασάμενος τοῦτον εἶναι τὸν μακαρίτην Ἰγνάτιον. ὡς οὖν ἐξῄει μετ' εὐλαβείας ἡ σεμνοτάτη γυνὴ, καὶ ἔρριψεν ἑαυτὴν εἰς τὸ ἔδαφος, ἐξαιτουμένη εὐχὴν, μηδὲν ὅλως ὑποτοπήσασα, τοῦ μιαροῦ Γρύλλου τὴν γενειάδα τέως κρύπτοντος, ἀναστὰς ὁ Γρύλλος ἀπεπέρδε, καὶ ῥήματά τινα ἀπεῖπε τοῦ οἰκείου στόματος ἄξια. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ γεγονότι δεινοπαθήσα- C σα ἀραῖς ἔβαλλε τὸν υἱὸν, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας ἐκπεσεῖν ἀπεφοίβασε προφητικῶς τοῦτον οὐκ εἰς μακράν. ἀλλ' οὐκ ἦν τὸν ἅπαξ παρεκτραπέντα τῆς εὐθείας ὁδοῦ βελτιωθῆναι. ὅθεν καὶ ταχυτάτη κατειλήφει τοῦτον καταστροφή· καὶ πρὸ αὐτοῦ μὲν τὸν Βάρδαν, καὶ πρὸ ἐκείνου, τὸν Κανικλείου Θεόκτιστον, τοὺς χαριζομένους αὐτῷ, καὶ μὴ τῶν πονηρῶν ἀνακόπτειν ἐθελήσαντας διδαγμάτων ὡς ἐπιτρόπους. καὶ ὅπως μὲν ὁ Θεόκτιστος ὤλετο, προλαβὼν ὁ λόγος ἐδήλωσε. σημεῖα δὲ τὸν ὄλεθρον δηλοῦντα τοῦ Βάρδα, προηγήσατο τάδε. ἐπιτολαὶ κομητῶν, ὄψεις ἀλλόκοτοι ὀνειράτων. ἔδοξε γὰρ καθ' ὕπνους οὗτος πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ Μιχαὴλ ἀπελθεῖν, ὡς τάχα πανηγύρεως οὔσης. ὡς δ' οὖν ἀφίκοντο καὶ προσωτέρω ἐγένοντο τοῦ θείου ναοῦ, ὁρᾶν ἐδόκει λευκοφόρους τινὰς προηγουμένους, D οἵ τινες ὁδηγοῦντες αὐτὸν, ἄγουσι πρὸς τὰς κιγκλίδας τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ βλέπει μὲν ἄλλο οὐδέν· περὶ δὲ τὸν θρόνον τοῦ πατριάρχου καθήμενον τινὰ γηραιὸν, Πέτρον εἴκασε τοῦτον εἶναι τὸν κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων. οὗ πρὸς τοῖς ποσὶν ὁ μακαρίτης ἐκυλινδεῖτο Ἰγνάτιος, ἐκδίκησιν ἐξαιτῶν, ὧν ἐπεπόνθει δεινῶν. τὸν δὲ ἑνὶ τῶν παρεστώτων μάχαιραν δοῦναι, καὶ εἰπεῖν, ταύτῃ τὸν Θεόργιστον (οὕτω τὸν Καίσαρα κατονομάσαντα) τῇ τῶν εὐωνύμων χώρᾳ ἐγκαταστήσας, μεληδὸν διάτεμνε. τὸν δὲ ἀσεβόπαιδον (διὰ τοῦ τοιούτου προσρήματος τὸν βασιλέα δηλοποιήσαντα) κατέλεγε μὲν τοῖς δεξιοῖς, τὴν δ' ὁμοίαν δίκην ἀπεκδέχεσθαι προσεῖπε. καὶ ὁ μὲν ὄνειρος οὗτος. εἰ δὲ καὶ ἀπέβη τὰ θεαθέντα, δηλώσει τὰ μετὰ ταῦτα.

E Ἄρτι κατὰ τῶν Κρητῶν ὁ Βάρδας πανδημεὶ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ καθωπλίζετο, καὶ πρὸς τὸν τῆς Θεοτόκου ναὸν τῶν ὁδηγῶν φοιτήσας, εἰσῄει μετὰ λαμπάδων τὴν συντακτήριον ἐκπληρῶν. ὡς δ' οὖν τοῖς ἀδύτοις προσήγγισεν, ἄφνω τῶν αὐτοῦ ὤμων ἡ χλαμὺς ὀλισθήσασα αἰσθέσθαι τοῦτον δεινοτέρων δεινῶν παρεσκεύασε· καὶ αὐτὸς δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τοῦ μέλλειν ἀ-

A atque humeralibus, cogebatque turpiter & impure sacras actiones æmulari. Principem ejus cœtus Gryllum patriarchæ nomine ornabat: reliquos duodecim, metropolitarum: seipsum quoque unum pontificum, & coloniæ præsidem appellabat. cum cantandum erat peragendis sacrificiis, citharam adhibebant, modo sensim eam tangentes ut subtilem ederet vocem, modo ut magnum sonitum exhiberet, sicut in sacrificiis sacerdotes contenta voce cantant. Aurea etiam & baccata gemmis vasa habebant: ea aceto & sinapi implebant, & communicantibus impertiebant, hoc modo impolluta deridentes mysteria. Hic cœtus aliquando beato patriarchæ obviam est factus, cum is supplicationis causa cum cle- B ricorum pompa procederet. quem ut conspexit Gryllus, audacter admodum & impudenter absque ulla cunctatione, exemplum suum reliquis sequentibus veste diductæ pulsare citharam contentius cœpit, & sanctis hominibus obscœna convicia facere. 276

Edit. Paris. pag. 554.

Michaelus porro matrem suam Theodoram adhuc in palatio degentem aliquando ad se vocavit, quasi fausta ei precaturo Ignatio patriarcha, quem adesse finxerat. ut ergo sanctissima mulier venit, & religiose in solum se prostravit, vota pro se concipi petens, ut quæ nihil sinistri suspicaretur, cum impurus Gryllus eatenus barbam occultasset: Gryllus surgens crepitum ventris emisit, & quædam ore suo digna blatera- C vit. Theodora facinus hoc ægerrime ferens, detestata filium, vaticinataque est eum divinam indignationem brevi sensurum. Sed fieri non poterat, ut semel a recta via aversus corrigeretur. itaque & celerrime periit, atque ante ipsum Barda, hocque prior Theoctistus Caniclei dignitate ornatus, qui indulgebant ipsi: & cum tutores ipsius essent, a pravis eum abstrahere studiis volebant. Quomodo perierit Theoctistus, supra est expositum. Interitum Bardæ antecesserunt signa: cometarum nempe exortus, & absurda insomnia. Namque is per quietem sibi imaginatus fuit, se cum Michaelo ad solemnem quamdam festivitatem in magnum templum ire: quo cum jam appropinquassent, quosdam D præire albis amictos vestibus, & se ab iis deduci ad cancellos tribunalis: ibique se nihil videre aliud quam solio patriarchæ residentem senem quemdam, quem ipse putaret Petrum esse apostolorum coryphæum: ad pedes ejus volutari Ignatium, & injuriarum suarum ultionem flagitare. Porro Petrum cuidam adstantium ensem tradere, & mandare, ut Theorgistum (sic appellasse eum Cæsarem, quasi divinæ iræ obnoxium) inter eos qui a sinistris stant collocet, eoque ense membratim concidat: Asebotecnum autem (hoc nomine eum, Imperatorem notasse, ut impium filium) inter dextros constituat quidem, sed simile tamen supplicium denunciet. Comprobaveritne exitus hoc insomnium, se- E quentia ostendent.

Bardæ insomnium.

pag. 555.

* Moliebatur Bardas una cum Michaelo expeditionem cum omnibus copiis in Cretenses. itaque ad Deiparæ fanum quod Hodegon dicebatur, quod eam sibi itineris ductricem votis solerent conciliare, accessit. & faucibus præ-

lucentibus intravit, ut se suaque Deiparæ commendaret. Cum ergo jam ad
277 penetralia templi perrexisset, subito chlamis de humeris ipsius prolapsa, malorum ei maximorum præsagium dedit.
Omina. Idem Bardas pridie quam urbe erat discessurus, sive ultro, sive futuræ rei urgeore fato, amicis in unum conductis legata distribuit, veluti qui jam vita excederet. Inita ergo expeditione, ut in Thracensium provinciam perventum est ad locum quemdam cui Choro nomen, ministri Bardæ reliquis priores, dum certatim festinant, tabernaculum Cæsaris sive dedita opera sive imprudentes in edito quodam colle figunt, tentorio ipsius Imperatoris in planicie expanso. Hoc factum ii qui Michaelum contra Bardam concitare solebant, ut optimo casu oblatam commoditatem arripientes, calumniabantur, & consilia contra eum inita ut exequeretur Imperator instigabant. Cæsaris tamen potentia ingens inimicos turbabat, & ad audendum facinus segniores reddebat. Quippe & filius ejus domestici scholarum gerens munus Antigonus, reliquos exercituum duces sibi habebat obsequentes: & Symbatius dromi logotheta Bardæ gener, haud dubie ab ipsius stare partibus credebatur. nam
Non socer a genero tutus. ignorabant eum a Michaelo Bardæ furtim sublatum, adeo socero necem molliri, ut nemini alteri quam ipsi tessera facinoris sit credita. Proinde Symbatius simul & acta retulit, & faciem suam cruce signans, inferendæ Bardæ cædis signum dedit. Cum autem conjurationis socii cunctarentur, quia sectatores Bardæ coram adstare videbant: Michaelus metuens ne illis tergiversantibus re detecta in se gladii stringerentur, misso suorum fidelium quodam, pollicitationibus eos confirmavit. Nihilominus tamen evasisset Cæsar, adeo conjuratos metus deterruerat a facinore, nisi Basilius Imperatoris,
Edit. Paris. pag. 556. cui successit deinde, cubicularius ad id peragendum se proripuisset, suosque cohortatus esset ut abjecto metu propositum
Bardæ interitus. exequerentur. Bardas cum eos strictis gladiis in se ruere cerneret, mortemque sibi impendere, ad Imperatoris pedes se abjicit. unde abstractum ii membratim concidunt, & genitalia ejus conto præfixa per ludibrium ostentant. Ortum ex eo tumultum ingentem, qui ipsum quoque Imperatorem in periculum conjiciebat,
* vigiliæ Constantinus * Biglæ drungarius subito magna cum manu superveniens compescuit: Imperatoremque faustis acclamationibus prosecutus, jure interfectum Bardam affirmavit. Hoc pacto Barda sublato, Imperator omissa Cretensi expeditione Byzantium rediit.

Basilium Michaelus adoptat. Atque hoc facinus Basilium ad Imperatorium fastigium evexit. Nam Michaelus cum prole careret, & solus rempublicam gerere non valeret, eum adoptavit, Magistri ornatum dignitate: & paulo post in magno templo diadema ei imposuit. Basilius tantum adeptus potestatis, Imperatorem conatus quam longissime ab odiosis & infandis istis studiis abducere, imprudens gravi eum contra se inflammavit odio. Michaelus enim reprehensiones non ferens, de eo interficiendo consilia iniit, ut suæ voluntatis impedimento.
Basilicinus. & Basilicino cuidam imperatoriæ celocis remigi in medium producto,

A παίρειν ἀπὸ τῆς πόλεως, εἴτ' ἀφ' ἑαυτοῦ, εἴτε καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ μέλλοντος ἐλαυνόμενος, εἰς ταὐτὸ τοὺς φίλους συναγηοχώς, καὶ λεγάτα, ὡς τοῦ βίου ἤδη γενόμενος ἔξω, παρέσχετο. ὡς οὖν κατὰ τῆς Κρήτης ἐξήεσαν, καὶ τῷ θέματι τῶν Θρακησίων ἐπέβησαν, καὶ κατά τινα τόπον Χῶρον λεγόμενον οἱ τούτῳ ὑπηρετοῦντες προκαταλαβόντες τὰς σκηνὰς κατέπηγνυον, ἁμίλλῃ χρώμενοι καὶ σπουδῇ, ἐνταῦθά πως εἴτε δὴ κατὰ πρόνοιαν, εἴτε καὶ ἄλλως κατ' ἄγνοιαν, τὴν μὲν τοῦ βασιλέως ἐπὶ πεδινοῦ χωρίου αὐλαίαν ἐπήξαντο, εἰς τινα δὲ λόφον ὑπερανεστηκότα τὴν τοῦ Καίσαρος ἀνεπέτασαν. ὅπερ ὡς ἕρμαιον λαβόντες οἱ τῷ Μιχαὴλ προσκείμενοι, καὶ προσαπολεμοῦντες τῷ Καί-
B σαρι, κατετείνοντο τὸ γεγονός, καὶ τὰς κατ' ἐκείνου ἐξέκαιον συμβουλάς. ὑπέθραττε δ' ὅμως αὐτοὺς καὶ νωθροτέρους ἐποίει πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἡ τοῦ Καίσαρος κραταιοτέρα ἰσχύς. τήν τε γὰρ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀρχὴν ὁ τούτου εἶχεν υἱὸς Ἀντίγονος, καὶ οἱ λοιποὶ στρατηγοὶ αὐτῷ ὑπεπειθάρχουν. καὶ Συμβάτιος ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ τυγχάνων, ἀναντιρρήτως τὰ ἐκείνου φρονεῖν ἐπιστεύετο. ἀλλ' ἐλάνθανεν ὁ Συμβάτιος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κλαπείς, καὶ τὸν φόνον τοῦ πενθεροῦ ἐργασάμενος αὐτός, καὶ οὐκ ἄλλος, σύνθημα τοῦ φόνου ἐπιτραπείς. ἄρτι γὰρ ἐξῄει τὰς ἀναφορὰς ἀναγνούς, καὶ τὸ σημεῖον ἐδίδου τοῦ φόνου, σταυρὸν εἰς τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον ἐγχαράξας. ἀνεβάλλοντο δ' ὅ-
C μως οἱ συνωμόται, τὴν * ἑταιρείαν παρεστηκυῖαν ὁ- * v. Meurs. Gl.
ρῶντες τοῦ Καίσαρος. ὅπερ ὁ Μιχαὴλ εὐλαβηθείς, μή πως κατάφορος γενόμενος καθ' ἑαυτοῦ τὴν μάχαιραν ἐπισπάσηται, διά πιστοῦ τινος ἐθαρσοποίει τοὺς ἄνδρας ταῖς ὑποσχέσεσι. καὶ παρῆλθεν ἂν τὸν κίνδυνον, καὶ παρεκρούσατο ὁ Καῖσαρ τῷ δέει καταπληττομένων καὶ καταπτηχότων τῶν συνωμοτῶν, εἰ μὴ Βασίλειος ὁ μετὰ ταῦτα βασιλεύσας, παρακοιμώμενος ὤν, διήνυσε πρὸς τὴν ἐγχείρησιν. οὗτος γὰρ ἀπορρίψαι τε πείθει τὸ δέος τοὺς συνωμότας, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐπιρρωννύει. ξιφήρεις οὖν τοὺς ἄνδρας ἰδὼν ὁ Βάρδας ἐπιόντας ἀθρόως, ἔγνωκέ τε τὸν θάνατον, καὶ πρὸς τοὺς πόδας ἔρριψε τοῦ βασιλέως ἑαυτόν. ἀλλ' ἀποσπῶσι τοῦτον ἐκεῖθεν, καὶ μεληδὸν κατατέμνουσιν, εἶτα κοντῷ τὰ παιδογόνα αὐτοῦ ἐναιωρή-
D σαντες μόρια παραδειγματίζουσιν. ἤρθη δὲ θόρυβος πολύς, καὶ τῷ βασιλεῖ κίνδυνον ἐπισείων, ὃν ὁ τῆς Βίγλας δρουγγάριος Κωνσταντῖνος μετὰ πολλῶν εἰς μέσον ἀθρόως ἐπιφανεὶς διέλυσεν, εὐφημίαις τε βάλλων τὸν βασιλέα, καὶ δικαίως ἀποθανεῖν τὸν Βάρδαν διαβεβαιούμενος. καὶ ὁ μὲν Βάρδας οὕτως ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, καὶ οὕτως ἡ κατὰ Κρήτης ἐκστρατεία ἐλέλυτο, τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ Βυζάντιον ὑποστρέψαντος.

Τοῦτο τὸ ἔργον εἰς βασίλειον ὕψος ἀνήγαγε τὸν Βασίλειον. φυσικῆς γὰρ ἀπορῶν γονῆς ὁ Μιχαήλ, καὶ τὰ κοινὰ διεξάγειν οὐχ οἷός τε ὤν, εἰσποιεῖται αὐτὸν εἰς υἱόν,
E τῇ τῶν μαγίστρων ἀξίᾳ τιμήσας, καὶ διάδημα μετὰ μικρὸν αὐτῷ περιτίθησι κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν γενόμενος. ἐγκρατὴς δ' οὕτως τῆς ἀρχῆς γεγονώς, ἀπεπειρᾶτο τὸν βασιλέα ὡς πορρωτάτω ἀπάγειν τῶν μισητῶν ἔργων, καὶ ἐπιρρύπων. ἔλαθε δέ, διὰ τούτου ἑαυτῷ καθοπλίζων τὸν φθόνον. μὴ φέρων γὰρ τοὺς ἐλέγχους ὁ Μιχαήλ, καὶ τὸν Βασίλειον ἐκποδὼν ποιῆσαι διανοούμενος, ὡς τῶν αὐτοῦ θελημάτων ἐμποδιστήν, Βασιλικῖνον τινὰ τοῦ Βασιλικοῦ δρόμωνος ἐρέτην ὑπάρχοντα εἰς μέσον ἀγαγών, τήν πορφύραν τε ἐνδύει, καὶ τὸ διά-

διάδημα περιτίθησι. καὶ πρὸς τὴν σύγκλητον τῆς χειρὸς ἔχων αὐτὸν, καὶ ἐξαγαγὼν, τοιούτων τινῶν ῥημάτων ἀπήρξατο. πάλαι μὲν ἔδει τουτονὶ τὸν ἄνδρα, ὦ φίλοι, εἰς τὸν περίβλεπτον κόσμον τῆς βασιλείας ἀναγαγεῖν, ἢ τὸν Βασίλειον· πρόσεστι γὰρ αὐτῷ·

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος,
Καὶ δεύτερον δὲ συμφυὲς πέλει στέφος.
Ἅπαντα δ᾽ ἁρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν.

Αὕτη ἡ πρᾶξις, καὶ ὁ λόγος οὗτος, ἀρχὴ γέγονε τῆς αὐτοῦ καταλύσεως. ἐπισυνέβη δέ τι καὶ ἄλλο. ἀκρατοποτῶν γὰρ ὁ Μιχαὴλ, καὶ μεθυσκόμενος, τὸν τῆς μέθης καιρὸν πολλὰ καὶ ἄτοπα προσέταττε πράττεσθαι. τοῖς μὲν ἀφαιρεῖσθαι τὰ ὦτα, ἄλλοις τὴν ῥῖνα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἑτέροις· ἐκώλυε δὲ ταῦτα γίνεσθαι ὁ Βασίλειος, οὐ τοσοῦτον περὶ τῶν ἄλλων, ὅσον περὶ ἑαυτοῦ δεδοικώς. ὡς οὖν ἔγνω ὁ Μιχαὴλ ἐμπόδιον αὐτὸν ἔχων, μεγάλην κατ᾽ αὐτοῦ συῤῥάπτει ἐπιβουλήν. ἡ δὲ ἦν· ὑποτίθησί τινι λόγχην ἐπαφῆναι λόγῳ μὲν κατὰ τοῦ θηρίου, ἔργῳ δὲ κατὰ τοῦ Βασιλείου· καὶ τοῦτο δῆλον γέγονε, τοῦ κελευσθέντος ἐν τῷ μέλλειν ἀποθνήσκειν ἐξαγορεύσαντος. ἀφῆκε μὲν οὗτος τὴν λόγχην, διήμαρτε δὲ, καὶ σέσωστο ὁ Βασίλειος· καὶ συνθεὶς, δρᾶσαί τι μᾶλλον ἐσπούδασεν ἢ παθεῖν· καὶ σφάττεται ὁ Μιχαὴλ κατὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἁγίου Μάμαντος, ἐν ἔτει ςτος΄. ὥρᾳ γ΄. τῆς νυκτὸς, ἄρξας μετὰ τῆς μητρὸς ἔτη ιδ΄. ια΄. δὲ μοναρχήσας· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐμμελῶς καὶ ἀναγώγως βιώσας, οὐ παντάπασιν ἀμοίρησε τῶν ἐπαινετῶν· δισκοποτήριον γὰρ προσήνεγκε τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ πολυκάνδηλα τὰ πρώην λίαν ὑπερελάσαντα.

Ἀναιρεθέντος δ᾽ ὡς εἴπομεν τοῦ Μιχαὴλ, τὸ τῆς βασιλείας ἀνεδήσατο κράτος Βασίλειος. ὅστις δὲ οὗτος ἦν, καὶ ὅθεν ὥρμητο, καὶ ποίας αἰτίας εἰς τὴν βασίλειον ἀνήει περιωπὴν ἐκ ταπεινῆς καὶ ἀλαμποῦς ὁρμώμενος τύχης, ἄνωθεν ἀναλαβὼν ὁ λόγος διὰ βραχέων ἀνοίσει. ἤνεγκε τοῦτον ἡ Μακεδόνων χώρα, εἷλκε δὲ τὸ γένος ἐξ Ἀρμενίων, ἐκ πάνυ λαμπρᾶς καταγόμενος τῆς τῶν Ἀρσακίων σειρᾶς, ἐξ ἧς μόνης νόμος ἦν βασιλέας ἵστασθαι Πάρθοις καὶ Μήδοις καὶ Ἀρμενίοις, διὰ τὸ κλέος τοῦ πρώτου Ἀρσάκου, τοῦ ἀνακτησαμένου τοῖς Πάρθοις τὴν βασιλείαν ὑπὸ Περσῶν ἐσφετερισμένην. καὶ συνέβη μέχρι πολλοῦ τοὺς τοῦ Ἀρσάκου ἀπογόνους βασιλεύειν τῶν εἰρημένων ἐθνῶν· ἔσχατος δὲ τῆς βασιλείας ἐκπεσὼν Ἀρτάβανος τῆς προγονικῆς, καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Κλιένης, φυγάδες εἰς τὸ Βυζάντιον παραγίνονται· Λέων ὁ μέγας τότε τῆς τῶν Ῥωμαίων ἴθυνε βασιλείας. οὗτος οὖν τοὺς ἄνδρας ὑποδεξάμενος, καὶ ἀξιοπρεπῶς τιμήσας, οἴκησιν τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ βασιλίδι ἀπένειμεν. ὅπερ μαθὼν ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, γράμμασιν αὐτοὺς μετεκάλει, εἰς τὴν πατρῴαν ὑπισχνούμενος ἡγεμονίαν ἐγκαταστῆσαι. δεξαμένων δ᾽ ἐκείνων τὰ γράμματα, καὶ περὶ τοῦ πρακτέου διασκοπουμένων, μηνύεταί τις τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς πάντα τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι οἱ πλανῆται οὗτοι καὶ ἐπήλυδες τῶν ἐπισημοτέρων εἰσί. καὶ εἴς τινα πολίχνην τῆς Μακεδονίας Νίκην ὀνομαζομένην μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων αὐτοὺς κατοικίζει. εἶτα πάλιν τῆς Περσῶν βασιλείας ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν ἀνατραπείσης, τὰ παραπλήσια καὶ ὁ τηνικαῦτα Ἀμερουμνῆς διεπράξατο, καὶ γράμμασι μετεκαλεῖτο τοὺς ἐν Μακεδονίᾳ τῶν Ἀρσακιδῶν ἀπογόνους. φωραθέντος δὲ καὶ τούτου τοῦ δράματος Ἡρακλείῳ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅτι οὐκ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἡ μετάκλησις γίνεται, ἀλλ᾽ ὥστε δι᾽ αὐτῶν τὸ τῶν Ἀρμενίων καὶ Πάρθων γένος ὑπήκοον γενέσθαι, εἰς Φιλίππους αὐτοὺς (μία δὲ αὕτη τῶν Μακεδονικῶν πόλεων (ἀποστέλλει, καὶ μετοικίζει· εἶτα πάλιν ἐκεῖθεν εἰς Ἀδριανούπολιν. ἐπιτηδείου δὲ τοῦ τόπου φανέντος τοῖς ξένοις, εἰς πλῆθος κατέστησαν, ἀσύγχυτον τὸ γένος

A purpuram diademaque circumdedit: manuque sua ad Senatum educens, hanc habuit orationem. Jampridem, amici, decreveram hunc potius virum ad imperii honorem summum evehere, quam Basilium. Sunt enim in eo.

Primum corona, forma digna regia:
Deinde cognatum diadema est huic viro. 278
Suntque omnia dignitati convenientia.

Hoc factum, atque hæc oratio principium fuit interitus Michaeli. Accessit huc aliud quiddam. Mero sese cum obruisset Michaelus aliquando, per ebrietatem multa absurda præcepit: nempe ut quibusdam aures, aliis nares, nonnullis capita amputarentur. quæ ne fierent, Basilius obstitit, non tam de aliis quam de seipso B solicitus. Michaelus postquam hunc sibi obstare sensit, atroces struit insidias, subornato qui hastam, feræ simulans feriendæ causa se mittere, in Basilium defigeret. Eæque detectæ sunt, cum is quem subornatum diximus fuisse, jam moriturus rem efferret. Ac misit sane hastam, sed a Basilio aberravit. Ergo Basilius ex insidiis servatus, agere quam pati potius duxit. estque Michaelus in palatio ad D. Mamantis interfectus, anno ab origine mundi ꟾↃↃ CꟾↃ CCCLXXVI, hora noctis tertia. Imperavit cum matre annos quatuordecim, solus undecim. Quamquam autem vitam egit dissolutam, non tamen prorsus nihil laudabile gessit. Obtulit enim magno templo poculum, quod discopoterium dicitur, & * polycandyla prioribus plurimo præstantiora.

Michaeli interitus. *Edit. Paris. pag. 557.* * v. Meurs. Gloss.

C Interfecto Michaelo, Basilius Imperium occœpit. is, unde sumpto initio, quaque usus occasione ex humili & obscuro loco ad culmen Imperii adscenderit, altius repetita re est explicandum. Fuit Basilius patria Macedo, natione Armenius, ex illustri Arsacidarum stirpe, ex qua unica leges sinebant Parthorum, Medorum, Armeniorumque reges deligi, ob gloriam primi Arsacis, qui Parthis regnum a Persis surreptum recuperaverat. Diu admodum hujus Arsacis progenies dictis gentibus imperavit. Ultimus Artabanus ejusque frater Clienes, avito exturbati regno, Byzantium exules pervenerunt, Leone Ma- D gno tum Romanorum Imperium gerente. is viros istos excepit, honoribusque dignis afficiens, habitationem in urbe iis convenientem assignavit. Persarum rex cognita hac re, missis litteris eos revocavit, restituturum se in paternum regnum promittens. Dum hi litteris iis acceptis quid facto usus sit deliberant, quidam ipsorum famulus totum negotium exponit, ostendens errones hos atque advenas esse ex illustrissimis hominibus. itaque Leo eos cum uxoribus & liberis Nicam (oppidum est hoc Macedoniæ) transfert. Rursum postea Persarum regno a Sar- E racenis everso, ejus temporis Amerumnes itidem litteris Arsacidas in Macedonia degentes revocavit. Quod cum Heraclius tum Imperator deprehendisset, intelligeretque eum non benevolentia impulsum ipsos accersere, sed quod speraret eorum opera se Armenios posse & Parthos sibi subjicere, Philippos (urbs & hæc est Macedoniæ) eos transportat, atque inde Adrianopolin. qui locus cum ipsis opportunus videretur, auxerunt ibi se, genus suum

BASILIUS Macedo Imperator. *Arsacidæ.*

secretum ab aliis servantes. Aliquanto post tempore, Constantino cum matre Irena imperium gerente, Arsacides quidam, nomine Maictes, necessitatis suæ causa Constantinopolin venit, incidítque in gentilem suum Leonem, & arctissimam cum eo amicitiam contraxit. qui cum ipsum Adrianopoli quidem habitare, genus autem ab Arsacidis trahere intelligeret, alienum solum patriæ ob viri præstantiam prætulit, unamque ex ejus filiabus uxorem duxit. Hoc ea conjugio natus est Basilii pater, viribus & corporis habitu præstans: cui nobilis quædam matrona quæ a magno Constantino natales suos trahere credebatur, filiam suam longe formosissimam nuptum tradidit. His parentibus natus Basilius, antequam nasceretur multa habuit potiundi Imperii signa: estque liberaliter educatus.

Edit. Paris. pag. 558.

Adrianopolis capta.

Quo autem tempore Crumus Bulgarorum princeps, victoriis quas a Romanis reportaverat inflatus, magno collecto exercitu Adrianopolin obsedit: tractaque aliquandiu obsidione, cum ob res secundas insuperabilis videretur, neque quisquam se ei opponere auderet, eam necessariis rebus deficientibus deditione cepit: omnesque in ea qui erant urbe, inter quos etiam Manuelus fuit episcopus, in Bulgariam deportavit: Basilii quoque parentes, cum Basilio adhuc lactente, eo commigrarunt. Ibi & inclytus ille episcopus, & Basilii parentes, & reliqua cum episcopo turba fidem in Christum sinceram conservantes, Bulgarorum multos ad veram religionem (quod ante id tempus nunquam fuerat factum) traduxerunt, passimque per Bulgariam Christianæ doctrinæ semina jecerunt. Crumo vita defuncto, successit Crytagon, longe antecessore crudelior. Hic animadvertens Bulgaricam gentem paulatim ad Christianismum desciscere, inflammato ob eam rem animo, Manuelum & præcipuos ejus socios ad se vocat: ac primum mansueta oratione suadet, ut Christianam fidem deserant: post cum eos neque pollicitationibus, neque minis flecti sentiret, acerbe excruciatos interficit. Hoc modo Manuelus, multique sub eo illustres, aliique sanguine juncti, sua morte veræ religioni testimonium tulerunt. Tandem reliquis captivis Deus in patriam redeundi occasionem paravit. Nam princeps Bulgarorum sæpius cladem passus, cum jam Romanorum viribus resistere nequiret, pacem bello prætulit, captivosque dimisit. Quos cum congregatos, jamque in patriam iter ingressuros contempiaretur, Basilium tunc ex pueritia adolescentiam ingressum videt, eleganti vultu præditum, & suaviter subridentem atque circumsaltantem: eum ad se vocat, manibusque apprehendit & osculatur, pomumque raræ magnitudinis donat quod adolescentulus simplici audacia genibus principis inniiens accepit, morum minime fucata simpli-

Crytagon Bulgarus in Christianos sævit.

pag. 559.

A φυλάσσοντες. χρόνοις δὲ ὕστερον, ἡνίκα Κωνσταντῖνος σὺν Εἰρήνῃ τῇ μητρὶ ἐβασίλευσεν, ἀνήρ τις Μαΐκτης τοὔνομα, εἰς τὸ τῶν Ἀρσακιδῶν φέρων γένος, κατά τινα χρείαν εἰσάγει εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ὃς ἀνδρὶ περιτυγχάνει τυχαίως ὁμογενεῖ Λέοντι τοὔνομα, καὶ εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ καταστὰς, ὅλος τῆς τούτου φιλίας ἐγένετο· ὡς δὲ κατενόησε καὶ αὐτὸν τοῦ τῶν Ἀρσακιδῶν αἵματος εἶναι, ἐν Ἀδριανουπόλει οἰκοῦντα, προκρίνει τῆς ἰδίας τὴν ἀλλοτρίαν διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀσπασάμενος ἦθος, μίαν τῶν αὐτοῦ θυγατέρων ἠγάγετο. ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἱστορουμένου προῆλθε πατὴρ, ῥώμῃ τε διαφέρων, καὶ τῇ λοιπῇ τοῦ σώματος θέσει· ὃν γυνή τις εὐγενὴς B τῆς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (ὥς φασι) κατηγομένη σειρᾶς, γαμβρὸν ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἄγεται θυγατρὶ λίαν εὐπρεπεστάτῃ· ἐξ ἧς ἐτέχθη Βασίλειος, πολλὰ πρὸ τῆς γεννήσεως φέρων τὰ τῆς βασιλείας σύμβολα. ἐκ τῶν τοιούτων γεννητόρων προαχθεὶς ὁ Βασίλειος, ἐλευθερίως ἀνήγετο.

Ἐπεὶ δὲ Κροῦμος ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, ταῖς κατὰ Ῥωμαίων νίκαις πεφυσημένος, μέγα στρατόπεδον ἀγείρας ἐπολιόρκει τὴν Ἀδριανούπολιν, μηδενὸς χεῖρα ἀνταῖραι τούτῳ τολμῶντος, ἀνυποστάτου τυγχάνοντος, διὰ τὰς προηγησαμένας εὐτυχίας, χρόνον τῇ πόλει προσκαθίσας ἐφ' ἱκανὸν, ὡμολόγει ταύτην διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων C ἔνδειαν παραστήσασθαι. πάντας τε τοὺς ἐν αὐτῇ, οἷς ἠριθμεῖτο καὶ ὁ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς Μανουὴλ, εἰς Βουλγαρίαν μετῴκισε· συνέβη μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τοὺς τοῦ βασιλέως γεννήτορας, ὑπομάζιον αὐτὸν ἔτι φέροντας, εἰς τὴν Βουλγάρων ἀπαχθῆναι γῆν. ἔνθα αὐτός τε ὁ κλεινὸς ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τοῦ βασιλέως γεννήτορες, καὶ τὸ σὺν τῷ ἀρχιερεῖ πλῆθος, ἀνόθευτον τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν διατηρήσαντες, πολλοὺς τῶν Βουλγάρων πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μετήγαγον, μήπω τοῦ ἔθνους μετηγμένου πρὸς θεοσέβειαν, καὶ πολλαχῇ τῆς Βουλγαρικῆς γῆς, Χριστιανικῆς διδασκαλίας κατεβέβλητο σπέρματα. ἀλλὰ Κροῦμος μὲν D ἔφθη καταλύσασθαι τὴν ζωήν. Κρυτάργων δὲ ὁ τούτου διάδοχος πολλῷ τὸν ἀπελθόντα νικῶν εἰς θηριωδίαν, αὐτό τε γινόμενον οὐκ ἀγνοήσας, καὶ ὅτι τὸ τῶν Βουλγάρων γένος ἠρέμα πρὸς Χριστιανισμὸν μεταφέρεται, θυμοῦ πλήρης καθίσταται· καὶ τόν τε θεῖον ἀρχιερέα Μανουὴλ, καὶ τοὺς ἐξοχωτέρους τῶν περὶ αὐτὸν μετὰ θυμοῦ παραστησάμενος, πρῶτον μὲν ἠπίως μεταστῆσαι ἐπειρᾶτο, καὶ ὁμαλῶς τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου τῶν Χριστιανῶν πίστεως. ἐπεὶ δὲ κρείττους αὐτοὺς κατενόησε καὶ ὑποσχέσεων καὶ ἀπειλῶν, μετὰ πολλὰς αἰκίας τῷ διὰ μαρτυρίου παρέδωκε θανάτῳ. καὶ Μανουὴλ μὲν ὁ κλεινὸς E ἀρχιερεὺς, ὑπὸ τῷ διὰ μαρτυρίου τέλει συνάμα τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἐμφανέσι, τὴν ἑαυτοῦ ἐπισφραγίζει ζωὴν, καὶ πολλοὺς τῶν καθ' αἷμα συνέβη προσήκοντας μαρτυρικῆς εὐκλείας ἀξιωθῆναι. ἐπεὶ δὲ ἔδει ποτὲ καθόδου τυχεῖν τοὺς ὑπολελειμμένους αἰχμαλώτους, ἄνωθεν τοῦ θεοῦ τὴν ἔξοδον αὐτοῖς πραγματευομένου, ὁ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς πολλάκις θραυσθεὶς, καὶ μὴ δυνάμενος ἐπὶ πλέον πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀντικαθίστασθαι, εἰρήνην ἀντὶ τῆς μάχης ἀσπάζεται, καὶ ἀπολύει τῆς αἰχμαλωσίας τὸν λαόν. ἄρτι δὲ συναυλιζομένων τῶν αἰχμαλώτων, καὶ μελλόντων ἤδη πρὸς τὰ πάτρια ἤθη παλινοστεῖν, καὶ ὁ ἄρχων θεωρὸς ἐγένετο τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τὸν παῖδα κατιδὼν Βασίλειον ἤδη τὴν παιδικὴν παραλλάσσοντα ἡλικίαν, καὶ τῆς ἐφήβου ἁπτόμενον, πρὸς ἑαυτὸν ἀπεκαλεῖτο, ἐλευθέριον ἰδὼν ἐνορῶντα, καὶ χαρίεν ὑπογελῶντα, καὶ περισκαίροντα. καὶ ἐγγὺς παραστάντα, ταῖς χερσὶν ἠθέλησε κατασχεῖν, καὶ ἀσπάσασθαι, καὶ μῆλον ὑπερφυὲς τὸ μέγεθος παρασχεῖν. ὅπερ οὗτος ἀκάκως πάνυ καὶ θαῤῥαλέως τοῖς τοῦ ἄρχοντος

ὑπερειδόμενος γόνασι διδόμενον ὑπεδέξατο, ἐν τῷ ἁπλάστῳ ἤθει καὶ ἀπεριέργῳ τὴν ἑαυτοῦ εὐγένειαν ἐνδεικνύμενος· ὡς ἐκπλαγῆναι μὲν τὸν ἄρχοντα, ἀγανακτεῖν δὲ λεληθότως τοὺς ὑπ' αὐτόν, εἰ τοιοῦτος ὢν ὁ νέος συγχωροῖτο οἴκοι παλινοστεῖν. ἀλλ' ἀπελήλυθεν ὅμως εὐμενείᾳ Θεοῦ ὁ αἰχμάλωτος τῶν Ῥωμαίων λαὸς ἀπαθής. συνεξῆλθον δὲ οἱ τοῦ Βασιλείου γονεῖς, τὸν φίλτατον ἑαυτῶν παῖδα προσεπαγόμενοι.

Φασὶ δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα συνενεχθῆναι τούτῳ, γνώριμον καθιστῶντα τὸν ἄνδρα, ὡς εἰς τὴν βασίλειον ἀναχθεὶς περιωπήν. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα παρείσθω τῷ λόγῳ, ὡς παρολκὴν ἐμποιοῦντα. ὃ δ' οὐ θέμις παραδοῦναι σιγῇ, τοῦτο καὶ διηγήσομαι. θέρους ἦν ἀκμή, καὶ οἱ τὸν παῖδα γεγεννηκότες ἐξῆλθον εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, τοὺς θεριστὰς εἰς τὸ ἴδιον ἔργον ἐντείνοντες. καὶ οὗτοι μὲν ἦσαν πρὸς τούτοις. τὸ δὲ παιδίον ἵνα μὴ ὑπὸ τοῦ θάλπους καταφλέγοιτο τοῦ ἡλίου, σκηνήν τινα σχεδιάσαντες ἐκ τῶν συνδέσμων τῶν ἀσταχύων, ἐν ταύτῃ τοῦτον κοιμησόμενον ἔθεντο, ἅμα μὲν τὴν τοῦ ἡλίου θέρμην τὴν καύσωνα ἀβλαβῶς διελθεῖν μηχανώμενοι, ἅμα δὲ καὶ ὡς ἀπειροκάκως ὑπνώττῃ, μὴ ὑπό τινος ἔξωθεν ἐνοχλούμενος. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τὴν σιβάδα, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, σχεδιάσαντες, καὶ τὸν παῖδα κατακοιμήσαντες, ᾤχοντο πρὸς τὸ ἔργον. τοῦ ἡλίου δὲ τὰς ἀκτῖνας ἐπαφιέντος τῷ παιδί, καὶ οὐ μικρῶς τούτῳ παρενοχλοῦντος, ἀετὸς ἐπικαταπτὰς ἡπλωμέναις ταῖς πτέρυξι τὸ παιδίον ἐσκίαζεν. ἀρθείσης δὲ παρὰ τῶν ἰδόντων φωνῆς, μή τι καὶ πάθοι παρὰ τοῦ ζώου εὐλαβηθέντων, ἡ μήτηρ εὐθὺς πρὸς τὸν παῖδα δραμοῦσα, ὡς εὗρε τοῦτον ἡδέως καθεύδοντα, ἰδοῦσα δὲ καὶ τὸν ἀετὸν τῷ παιδίῳ σκιὰν ταῖς πτέρυξι περιποιούμενον, καὶ μηδὲ πρὸς τὴν ταύτης ἐκπλαγέντα ἐπέλευσιν, ἀλλ' ὥσπερ καὶ χάριν ἀπαιτοῦντος αὐτήν· κατὰ μὲν τὸ πρόχειρον οὐκ εἰς νοῦν ἔβαλλε τὸ θεοπρόπιον, ἀλλ' ὡς εἶχε λίθον ἀπὸ τῆς γῆς λαβοῦσα, τὸν αὐτὸν ἀπεδίωκε. καὶ οὗτος μὲν μικρὸν ἀπέπτη· τῆς δὲ γυναικὸς πρὸς τὸν ἄνδρα ὑποστρεψάσης, πάλιν παρῆν ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα, ἡπλωμέναις ταῖς πτέρυξι τὸ παιδίον ἐπισκιάζων. καὶ πάλιν ἦρτο φωνὴ παρὰ τῶν θεατῶν διωλύγιος, καὶ ἡ μήτηρ πρὸς τὸ παιδίον, καὶ λίθῳ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀποσοβούμενος, καὶ ἡ τῆς μητρὸς πρὸς τοὺς ἐργαζομένους ὑποστροφή, ὡς δὲ καὶ τρὶς καὶ πολλάκις τοῦτο ἐγένετο, μόλις ποτὲ συνιᾶσιν τοῦ θείου λαμβάνειν σύμβολον, καὶ τεκμηριοῦνται ἐκ τῶν προλαβόντων τὰ γενόμενα ὕστερον.

Ἐξῄρητο τοίνυν ἐκ πάσης ἐπιμελείας ὁ παῖς ὑπὸ μόνοις τοῖς φύσασιν· ἤδη δὲ αὐτοῦ τὴν τῶν νεανίσκων παραμείψαντος ἡλικίαν, μετήλλαξε μὲν ὁ πατὴρ τὸν βίον. χηρεία δὲ περιῆν τὴν μητέρα. καὶ ὀρφανία περὶ τουτονὶ τὸν νεανίαν, καὶ ἐντεῦθεν ἀνίαι καὶ θλίψεις ἀπεφύοντο. ἐπέρρεε δὲ καὶ φροντίδων ἑσμὸς ἡ περὶ τὸν οἶκον ἐπιμελείας, καὶ τῆς μητρικῆς προνοίας, καὶ τῶν ἀδελφῶν ἄρτι ἐφ' ἑαυτὸν ἐξημμένης, ἐπείπερ ἡ γεωργία μικρά τις ἐπικουρία ἐδόκει αὐτῷ, καὶ συνεργὸς πρὸς τὸν βίον βουλεύεται πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν, ἀφ' οὗ ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς φιλτάτοις ἐπαξίως πορίζεσθαι τὰ δέοντα, καὶ τοῦτον μὲν εἶχεν ὁ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔρως. ἀνθεῖλκε δὲ καὶ κατεῖχεν ἡ μήτηρ, μὴ συγχωροῦσα ποιῆσαι τὸ βουλόμενον, ἀλλὰ προσμένειν παρακαλοῦσα, καὶ γηροκομεῖν, ἀπελθοῦσαν δὲ παραπέμψαι ταῖς ἑαυτοῦ χερσί, καὶ οὕτω πορείας στείλασθαι τῆς αὐτῷ καταθυμίου. ἀλλὰ καὶ οὕτως αὐτὴν ἔχουσαν δυσαποσπάστως, αἱ βιωτικαὶ φροντίδες ἀναπείθουσιν ἀπολῦσαι. ἄρας οὖν ἐκ Μακεδονίας, τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει· καὶ τὸ μεταξὺ διανύσας διάστημα, καὶ κατὰ τὰς χρυσᾶς πύλας τῆς βασιλίδος γενόμενος, καὶ δι' αὐτῶν εἰσελθών, ἤδη πρὸς ἑσπέραν τῆς ἡμέρας οὔσης, ἐν τῇ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διομήδους μονῇ, κατὰ τὰ ἐν τοῖς προαυλίοις βάθρα πρὸ τοῦ πυλῶνος κατάκοπος ὤν, ἀτημελῶς

citate indolis suæ ingenuitatem demonstrans: itaque & miraculo attonitus fuit princeps, & subditi clanculum indignati sunt, tali adolescenti domum redeundi potestatem concedi. Sed tamen, Deo propitio, captivi omnes incolumes domum dimissi abierunt: interque hos etiam Basilii parentes, charissimum secum ducentes filium suum.

Multa feruntur indicia futuri Imperii Basilio fuisse, quæ omittenda nobis sunt, ne longius a proposito abducamur. Unum tamen præterire nequaquam convenit. Messis tempore parentes ejus cum in agrum exissent, ut messorum operas urgerent, Basilium, ne solis æstu læderetur, sub umbraculo quodam ex manipulis subito constructo reposuerunt, ut simul & a radiorum solis fervore tutus esset, & sine molestia dormiret, nulla re interturbante: ipsique ad opus sopito puero discesserunt. Cum vero sol radios ei immitteret, & non parvam afferret molestiam, aquila eo devolavit, & passis alis puerum obumbravit. Quod cum vidissent alii, & præ metu ne quid aquila puero mali faceret exclamassent, accurrit mater: vidensque puerum suaviter dormire, & aquilam ei umbram alis suis præbere, neque ipsius adventu absterreri, sed quasi gratiam reposcere: in præsentia divinatione nulla ad animum accidente, lapide a terra sublato aquilam abegit. quæ paululum avolans, digressa matre statim rediit, & ut ante Basilium obumbravit. Rursum ergo exclamatur a spectantibus, materque accurrens aquilam lapide a puero abigit, eaque ipsa digressa redit. Hoc aliquoties facto, tandem divinum hoc esse signum mater cognovit, & ex præteritis futura collegit.

Basilii augurium.

Accurate a parentibus educatus Basilius, quum jam ex ephebis excessisset, patrem amisit. ita orbus ille patre, matre vidua, varie affligtari cœpit, ac de re familiari solicitus esse, quamquam in eam curam mater quoque, & fratres incumbebant. cumque in agricultura ad sustentandam vitam non satis esse præsidii putaret, statuit Constantinopolin proficisci, ibique sibi & suis ad vitam necessaria parare. Hoc ejus studium impediebat mater, manere secum & avum enutrire jubens, & se mortuam suis manibus efferre, atque ita demum proficisci quo vellet. victa tamen hæc ejus retinendi cupiditas est, necessitate victus tolerandi. Dimissus Basilius ex Macedonia, Byzantium venit: & per auream ingressus portam, die jam ad vesperam inclinata, in sancti martyris Diomedis vestibulo sub gradus portæ propinquos, ut erat fessus ab itinere, non refecto corpore sese abjecit,

Edit. Paris. pag. 560.

S. Diomedis de Basilio vaticinium.

ac quieti dedit. Ibi circa primam ejus noctis vigiliam, monasterii principi sanctus Diomedes in somnis assistit, jubens ad portam egredi, Basiliumque nomine vocare, secumque in monasterium adductum curare. hunc enim divinitus Imperatorem designatum, ejus monasterii instauratorem, amplificatoremque fore. Monachus visum hoc inane ratus, nihilque moratus, somno se rursum dat. Cum autem denuo idem insomnium oblatum, ipsum, ut erat segnis atque somniculosus, non excitasset: videt ad se tertium venire martyrem, non ut prius placide ista jubentem, sed graviter minas adhibentem: ac nisi mandata perageret, flagra intentantem. Ita demum monachus per metum sopore ignaviaque excussis, portæ assistit, Basiliumque, ut erat divinitus jussus, vocat. qui statim respondit: En adsum Domine, quid mandas servo tuo? Monachus eum in monasterium introducit, humanissime tractat, omni cura reficit. Stipulatus deinde, arcanum eum sibi occultum servaturum, neque evulgaturum, martyris vaticinium exponit: & obtestatur, ut exitu hoc comprobante, sui atque monasterii velit meminisse. Cum Basilius hæc, ut se longe superiora, aversaretur; idque potius a monacho postularet, ut aliquem illustrium virorum dominum sibi conciliaret, perlibenter hanc ei ille navavit operam, & Basilium Theophilo (erat is Michaeli Imperatoris & Bardæ Cæsaris cognatus, atque ob staturæ humilitatem Theophilitzes diminuto vocabulo appellabatur) qui isto monasterio familiariter utebatur, commendavit. Solebat hic Theophilitzes semper generosos, forma eleganti & fortitudine præstantes sibi quærere famulos, eosque sericis vestibus alioque habitu insigni exornare. His insertum Basilium, cum videret animi corporisque fortitudine reliquis admodum antecellere, protostratorem eum creat. Et Basilius semper ad superiora tendens, in dies sui amorem in animo domini auxit, suique admirationem virtutibus suis excitavit. nam & manu erat promptus, & animosus, atque ad quævis mandata exequenda celer ac idoneus.

Interim mater ejus, quomodo iter filio successisset, & quem laborum finem sortitus esset, scire desiderans, dum animo angitur, insomnis imaginatur videre se in aula sua magnam plantam cupresso assimilem, aureo trunco, ramis aureis, totam denique auro nitentem, & super hac filium suum Basilium considere. Ut evigilavit, insomnium hoc mulieri cuidam religiosæ proponit. ea bono ipsam animo jubet esse filii causa: conjiciensque insomnii vim eum Romanorum Imperatorem fore pronunciat. Ex eo mater Basilii, hoc futuræ filii felicitatis argumento prioribus addito, sollicita pro eo esse desiit, animique læta optimas spes aluit.

Forte per id tempus Basilii dominus Theophilus in Peloponnesum reipublicæ causa mittitur, una etiam Basilio proficiscente, ac sua ministeria obeunte. Cum in Achajam ventum esset, Theophilus precandi gratia templum divi

ὡς ἔτυχεν ἐπιρρίψας ἑαυτὸν ἀνεπαύετο. περὶ πρώτην δὲ φυλακὴν τῆς νυκτός, ὄναρ τῷ τῆς μονῆς ἡγουμένῳ ὁ μάρτυς ἐφίστασθαι Διομήδης, κελεύων ἐξελθεῖν τῆς μονῆς τὸν πυλῶνα, καὶ ὀνόματι καλέσαι Βασίλειον, καὶ τὸν ὑπακούσαντα εἰσαγαγεῖν εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶσαι. κεχειρισμένον γὰρ εἶναι τοῦτον βασιλέα παρὰ Θεοῦ, καὶ αὐτὸν μέλλειν εἰς ἀνοικοδομὴν καὶ αὔξησιν τῆς παρούσης γενέσθαι μονῆς. ὁ δὲ καθηγούμενος, φάντασμα τὸ θεαθὲν εἶναι ὑπολογισάμενος, ἐν οὐδενὶ λόγῳ τὰ λαληθέντα ἐποιήσατο, ἀλλὰ πάλιν ἑαυτὸν τῷ ὕπνῳ ἐπιδεδώκει. τὰ ὅμοια δὲ πάλιν ἐκ δευτέρου θεασάμενος, ἐπεὶ μὴ ἀνάφερε νωθής τις ὢν καὶ ὑπνώδης, ἐκ τρίτου βλέπει τὸν μάρτυρα οὐκ ἔθ' ἡσύχως καὶ πρᾴως παρακελευόμενον, ἀλλὰ καὶ λίαν σφοδρῶς ἀπειλοῦντα, καὶ μάστιγας τῷ δοκεῖν ἐπιφέροντα, εἰ μὴ θᾶττον ὑπηρετήσει τοῖς λεγομένοις. τότε δ' οὖν ἔμφοβος διυπνισθείς, καὶ τὸν ὄκνον ἐκτιναξάμενος, τῷ πυλῶνι ἐφίσταται, καὶ κατὰ τὸ θεῖον πρόσταγμα ἐκάλει Βασίλειον. καὶ ὃς εὐθύς, ἰδοὺ ἐγώ κύριε, τί προστάσσεις τῷ δούλῳ σου; εἴσω δὲ αὐτὸν τῆς μονῆς εἰσαγαγών, δεούσης τε θεραπείας καὶ ἐπιμελείας ἀξιώσας, καὶ πάσης μεταδοὺς φιλοφροσύνης. εἶτ' ἐχεμυθεῖν ἀσφαλισάμενος, καὶ μὴ ἔκπυστον πρός τινα θέσθαι, ἀλλὰ παρ' ἑαυτῷ φυλάττειν τὸ μυστήριον παρεγγυήσας, τὴν τοῦ μάρτυρος αὐτῷ ἐφανέρωσε πρόρρησιν, καὶ μετὰ τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων αὐτοῦ τε καὶ τῆς μονῆς μεμνῆσθαι ἐδυσώπει. τοῦ δὲ ὡς ὑπὲρ αὐτὸν τὸ πρᾶγμα ἀποσειομένου, καὶ μᾶλλον ἀξιοῦντος τὸν ἡγούμενον εἰσοικειῶσαι τινὶ τῶν ἐμφανεστέρων, εἰς δουλείαν, ἀσπασίως ἑαυτὸν εἰς τοῦτο ἐκδέδωκεν ὁ ἡγούμενος. καὶ ἐπεὶ συνήθως εἶχε πρὸς τὴν τοιαύτην μονὴν ὁ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ, καὶ τοῦ Βάρδα τοῦ Καίσαρος συγγενὴς Θεόφιλος, (ὃν ὑποκοριζόμενοι διὰ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας Θεοφιλίτζην ἐκάλουν) τούτῳ συνίστησι τὸν Βασίλειον, ἀεὶ σπουδὴν ἔχοντι γενναίους καὶ εὐειδεῖς καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ διαβοήτους κεκτῆσθαι περὶ αὐτὸν ὑπηρέτας. τούτους γὰρ προσλαβών, σηρικαῖς τε εὐθὺς ἐκόσμει ἐσθῆσι, καὶ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ διαπρεπῶς κατελάμπρυνε. τούτοις ἐγκαταλεγέντα τὸν Βασίλειον καὶ κατὰ πολὺ προέχειν τῶν ἄλλων δοκοῦντα κατὰ τὴν σωματικὴν ῥώμην καὶ ψυχικὴν ἀνδρείαν, πρωτοστράτορα τοῦτον προβάλλεται. ἀεὶ δὲ τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπὶ πλέον ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ Θεοφίλου, καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκείοις προτερήμασιν ἐθαυμάζετο. ἦν γὰρ κατά τε χεῖρα γενναῖος, καὶ κατὰ ψυχὴν θαρραλέος, καὶ πρὸς πᾶν τὸ κελευόμενον ὀξύς τε καὶ ἐπιτήδειος. καὶ ὁ μὲν Βασίλειος ἦν ἐν τούτοις.

Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἐγλίχετο μαθεῖν, πῶς αὐτῷ τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἔχει, καὶ ποία τις αὐτῷ παῦλα τῶν πόνων ἐδέξατο. Δυσθυμοῦσα δὲ καὶ ἀσχάλλουσα, ὁρᾷ καθ' ὕπνους μέγα φυτὸν κυπαρίσσῳ προσεοικός, ἔνδον τῆς αὐλῆς αὐτῆς ἑστηκός, χρυσοῖς πυκαζόμενον, καὶ χρυσοῦς τοὺς κλάδους καὶ τὸ στέλεχος ἔχον, οὗ ἐφύπερθεν ὁ ταύτης υἱὸς Βασίλειος ἐκαθέζετο. Διυπνισθεῖσα δὲ διηγεῖται τὸ ὅραμα τινὶ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν· ἡ δὲ εὐθυμεῖν τε ἐπέτρεπεν ἐπὶ τῷ υἱῷ, καὶ τὸ ὁραθὲν ἐπικρίνουσα, βασιλέα Ῥωμαίων γενέσθαι τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀπεφαίνετο. τοῖς προτέροις οὖν καὶ τοῦτο προσλαβοῦσα, λοιπὸν ἡ μήτηρ οὐκέτι τὸ ἀπὸ τοῦδε περὶ αὐτοῦ ἐδυσφόρει, ἀλλ' ἔχαιρε, καὶ χρηστὰς ἐπὶ τῷ υἱῷ ἔτρεφε τὰς ἐλπίδας.

Συνέβη δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, Θεόφιλον τὸν τοῦ βασιλέως κύριον δημοσίων χάριν πραγμάτων ἀποσταλῆναι εἰς Πελοπόννησον· εἵπετο τούτῳ καὶ ὁ Βασίλειος, τὴν ἀφωρισμένην αὐτῷ ὑπηρεσίαν ἀποπληρῶν. ἐλθόντων δὲ εἰς Ἀχαΐαν, εἰσῄει μὲν ὁ Θεόφιλος εἰς τὸν τοῦ

προσπελάτου Ἀνδρέου ναὸν προσευξόμενος. ᾧ συνεισελθεῖν δ' αὐτῷ καὶ ὁ Βασίλειος τότε, τῇ οἰκείᾳ διακονίᾳ, ὡς ἔοικεν, ἀπασχοληθείς. ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς τῷ Ἀποστόλῳ ἀποπληρῶν τὰ καθήκοντα, καιροῦ δραξάμενος, εἴσεισι μόνος εἰς τὸν ναόν. ἐφήδρευε δέ τις τῷ θείῳ τεμένει τοῦ Ἀποστόλου μοναχός, ἀρετῆς ἀντιποιούμενος διὰ βίου. οὗτος τὸν μὲν Θεόφιλον εἰσελθόντα μετὰ τοσαύτης δορυφορίας, οὔτε ὑπεδέξατο, οὔτε ἀναστὰς κατησπάσατο, οὔτε τινὸς ἠξίωσε μικρᾶς γοῦν προσρήσεως. ὕστερον δὲ τοῦ Βασιλείου εἰσερχομένου, ὡς εἴρηται, μόνου ὑπεξανέστη τε, ὥς τινι τῶν κρειττόνων, καὶ τὴν ἐξ ἔθους τοῖς βασιλεῦσι πρέπουσαν προσήνεγκεν εὐφημίαν. ὅπερ τῶν ἐκεῖσε παρατυχόντων ἰδόντες τινές, τῇ κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους πρωτευούσῃ κατά τε πλοῦτον καὶ εὐγένειαν γυναικί, ἣ Δανιηλὶς ἀπὸ τοῦ ταύτης ἀνδρὸς ὠνομάζετο, ἀπαγγέλλουσιν. ἐκείνη δὲ τὸ διοπτικὸν τοῦ μοναχοῦ, καὶ ὅτι προορατικοῦ χαρίσματος ἠξίωται ἀγνοοῦσα, οὐκ ἐγένετο περὶ τὸ λεχθὲν ἀμελής· ἀλλ' ἅμα τε ἤκουσε, καὶ προσκαλεσαμένη τὸν μοναχόν, ὀνειδιστικὰ πρὸς αὐτὸν διεξῄει ῥήματα· τοσοῦτος χρόνος, λέγουσα, πάτερ πνευματικέ, ἐξ οὗ σοι γνώριμος ἐγὼ καθέστηκα, καὶ οἶδάς με κατὰ τὸν τόπον ἐν πᾶσι τῶν πολλῶν διαφέρουσαν, καὶ οὐδέποτε οὔτε ἐπηγέρθης θεασάμενός με, οὔτε ἐπηύξω μοι· ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἐμῷ υἱῷ, οὔτε ἐγγόνῳ τὴν τοιαύτην ἀπένειμας φιλοφροσύνην. καὶ πῶς νῦν ἄνθρωπον εὐτελῆ καὶ ξένον, καὶ πένητα διανύοντα βίον, ἰδὼν ὑπεξανέστης, καὶ ὡς βασιλέα ἐτίμησας; οὐχ ὡς ἕνα τῶν τυχόντων εἶδον τὸν ἄνδρα ἐγώ, ἀντέφησεν ὁ μοναχός· ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ βασιλέα Ῥωμαίων ὑπὸ Χριστοῦ προκεχειρισμένον ἰδών, ἐξανέστην καὶ ἐπευφήμησα. τοῖς γὰρ ὑπὸ Θεοῦ τετιμημένοις, ὀφειλομένη πάντως ἐστὶ καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων τιμή.

Ὁ μὲν οὖν Θεόφιλος τὰ προστεταγμένα ἀνύσας, εἴχετο πάλιν τῆς ἐπὶ τὴν βασιλίδα ὁδοῦ. ὁ δὲ Βασίλειος ἀσθενείᾳ συσχεθεὶς σώματος, αὐτόθι καταλιμπάνεται· ἐπιμελείας δὲ τῆς προσηκούσης τυχών, πρὸς τὴν ἄνοδον ἡτοιμάζετο. ὃν μετακαλεσαμένη ἡ προρρηθεῖσα γυνὴ Δανιηλίς, δώροις αὐτὸν καὶ μεγάλοις δεξιοῦται χαρίσμασι, μηδὲν ἕτερον ἐπιζητήσασα παρ' αὐτοῦ, ἢ πνευματικῆς ἀδελφότητος συνδέσμῳ συνδεθῆναι πρὸς Ἰωάννην τὸν υἱόν. ὁ δὲ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ ἀποβλέπων εὐτελές, καὶ τὸ περιφανὲς τῆς γυναικός, ὡς ὑπὲρ αὐτὸν μᾶλλον οὖσαν διωθεῖτο τὴν ἔντευξιν· πλείονα δὲ παράκλησιν δεξάμενος, ἐκπληροῖ τὸν ταύτης σκοπόν. ἐκπληρωθείσης δὲ τῇ γυναικὶ τῆς ἐφέσεως, ἔδοξεν αὐτῇ, μὴ ἐπικρύπτειν τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δημοσιεύειν καὶ φανερὰ τιθέναι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, οἷς οἶδε τρόποις προλεγόμενα καὶ δηλοποιούμενα. ἰδίᾳ τοίνυν παραστησαμένη τὸν Βασίλειον, ἴσθι (ἔφη) ὦ τέκνον, ὡς ὁ Θεός σε ἐπὶ μεγάλης μέλλει τιθέναι τῆς σκοπιᾶς, καὶ κύριον ἀποδεικνύειν πάσης τῆς γῆς. εἰς ἔργον οὖν ἐκβάσης τῆς ἐμῆς προρρήσεως, οὐδὲν αἰτῶ ἕτερον παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τὸ μόνον ἀγαπᾶσθαι, καὶ ἐλεεῖσθαι ἐμέ τε καὶ τοὺς ἐξ ἐμοῦ. ὁ δέ, εἰ δοίη τελεσθῆναι Θεὸς τὰ μηνυόμενα, κυρίαν αὐτὴν ἀποφῆναι κατεπηγγείλατο πάσης, εἰ οἷόν τε ἐκείνης τῆς γῆς. καὶ οὕτως ἀσπασάμενος τὴν γυναῖκα, ἄνεισι πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κύριον. ἀπὸ δὲ τῶν ἐντεῦθεν αὐτῷ προσγενομένων χρημάτων ἐξωνησάμενος εἰς Μακεδονίαν κτήσεις ἱκανάς, κατέστησεν ἐπὶ εὐπορίας ἅπαντας τοὺς προσήκοντας δαψιλῶς· συνῆν δ' ὅμως καὶ διηκόνει τῷ κυρίῳ αὐτοῦ.

A Andreæ, qui primus ad Apostoli functionem est vocatus, intrat: Basilio tum non comitante, quod is nimirum suorum negotiorum causa abesse cogebatur. Post Basilius quoque opportunitatem nactus, solus in idem fanum se confert, Apostolo debitum exhibiturus cultum. Præsidebat tum ei fano monachus quidam, virtuti per omnem vitam deditus. Hic cum ante ingressum tanto cum satellitum comitatu Theophilum neque excepisset, neque assurgens salutasset, neque omnino vel minimo alloquio dignatus esset: tunc Basilio intranti soli & assurrexit ut magistratui, & quomodo Imperatores salutari mos est eum salutavit. Hoc cum vidissent nonnulli qui forte ibi aderant, mulieri quæ B iis locis virtute & generis nobilitate principem tenebat dignitatem, a marito suo Danielis dicta, narrant. Ea perspicaciam monachi, donumque in eo vaticinandi divinum non ignorans, nuntium eum nequaquam neglexit: sed illico monacho ad se vocato exprobravit, & quod sibi, quam ut pater spiritualis tanto tempore notam haberet, omnibusque hominibus iis in locis longe præstare sciret, numquam vel assurrexisset conspectæ, neque votis prosecutus esset, ac ne filio quidem suo aut nepoti eum umquam habuisset honorem: nunc autem homini pauperi, peregrino, & vitam degenti inopem assurrexisset, & tamquam Imperatorem honorasset. Atqui ego, respondit monachus, eum non ut communis C conditionis aliquem vidi, sed ut a Deo destinatum Imperio Romanorum gerendo, & ad hoc a Christo delectum intuitus, assurrexi, eique gratulatus sum. omnino enim ab hominibus honor iis debetur, quos honore Deus dignatus est. 202

Cæterum Theophilus confectis mandatis, Constantinopolin reverti instituit, relicto ibi Basilio, cujus iter incommoda valetudo impediebat. Qui cum diligenter curato corpore sanitatem recepisset, & se jam ad reditum pararet, a Danielide evocatus, & amplis bonis affectus est: nihil ab ipso requirente, quam ut cum Joanne (hunc ea filium habebat) spiritualem fratris D necessitatem contraheret. Quod cum ille & suæ tenuitatis conscius, & illustrem mulieris statum considerans, ut se altiorem rem detrectaret, tandem pluribus ejus adhortationibus cedens perfecit. Danielis impetrato quod volebat, statuit consilium Dei non occultare: sed quomodo sibi magnifica ejus voluntas denunciata & patefacta erat, ita detegere Basilio. Scorsim itaque ei: Scito, inquit, fili, Deum te in sublimi Imperii specula collocaturum, orbemque terrarum in tuam potestatem daturum. hoc meum vaticinium ubi implebitur, nihil abs te aliud peto, quam ut mihi meisque liberis benevolus sis, atque clemens. Promisit Basilius, se exitu hoc vaticinium com- E probante, operam daturum, ut eam totius istius regionis dominam faciat. Et consalutata Danielide, Constantinopolin ad herum suum rediit. In Macedonia porro prædia multa emit ea pecunia, quam ibi acquisivisset, effecitque ut suis omnium rerum suppeditaret copia. ipse autem cum domino suo versabatur, eique inserviebat.

Monachus Basilium imperaturum sentit.

Edit. Paris. pag. 562.

Danielis.

pag. 563.

Quodam die Antigonus scholarum princeps, Cæsaris Bardæ F. sumptuoso convivio apparato, primo loco patrem suum invitavit: isque secum multos alios de cognatis, amicis, ac familiaribus adduxit: aderantque ei etiam Bulgari amici, qui tum forte Byzantii degebant. neque aberat Theophilus Basilii dominus, ut ipse quoque cognatus Cæsaris. Inter pocula de athleta quodam suo se jactabant, quem secum habebant, robore corporis superbum: arroganterque gloriabantur neminem esse, qui cum eo manus conferre auderet. Medio convivio Theophilus ad Cæsarem: Si tuæ, inquit, majestati placet, famulum habeo qui, cum glorioso isto Bulgaro decertet. magnum enim dedecus Romanis fuerit, istum invictum in Bulgariam reverti. Probante sermonem Cæsare, & adolescentem (is erat Basilius) produci jubente: Constantinus patricius, Thomæ logothetæ pater, qui magnopere favebat Basilio, nimirum & ipse Armeniæ stirpis, locum in quo luctaturi erant humidum cernens, metuensque ne ob ejus lubricitatem Basilius caderet, pulvere ac scobe, quæ serra scissis lignis fit, ingesta locum contexit. Ita Bulgaro congressus Basilius, pueruli eum instar compressit, constrictumque veluti manipulum herbæ aut globum lanæ facillime sublimem arripuit, & super mensam abjecit, magnoque Romanos gaudio affecit, pudore Bulgaris oborto. Ab eo die fama Basilii sese per urbem diffudit, cœpitque in ore & admiratione omnium esse.

Sed & aliud quippiam usu venit, quod gloriam hominis auxit. Erat Imperatori Michaelo equus infrenis & contumax, cæteroqui statura, velocitate & pulchritudine omnes qui unquam admirationem meruerant superans. is semel vinculis solutus, aut alioqui dimissus, difficillime, & non sine maximo equisonum labore capi atque teneri poterat. Huic insidens Imperator venatum exit: cumque calamo leporem tetigisset, ab equo desilit, ut eum necaret. 279 Equus sessoris vacuus proripit se, saltuque aufugit. multisque concurrentibus equisonibus, nec non proceribus & reliquis qui erant in comitatu Imperatoris, nemo fuit qui capere eum posset. itaque animo effervescente Cæsar, jubet ejus, ubi comprehensus foret, posteriores pedes dissecari: Cæsare dehortante, & precante ne temere tantæ virtutis equus ob unum peccatum perderetur. His ita inter se colloquentibus, Basilius ad dominum suum accurrens: Si, inquit, meo equo vectus, Imperatoris equum cursu assequerer, & a meo delapsus in eum insilirem, numnam succenseret mihi Imperator paludamenti regii, & purpurati freni gratia? In aurem hoc Imperatori insusurrat Theophilus, itaque is fieri jubet. & Basilius solerter suo equo Imperatoris equum assecutus, a suo desilit, inque Imperatoris equum evadit, magna omnium qui spectabant cum admiratione. Atque Imperator etiam ejus cum fortitudine prudentiam miratus, a Theo-

Basilius fit protostrator factus.

Edit. Paris. pag. 564.

Ἔν τινι δὲ τῶν ἡμερῶν, Ἀντίγονος ὁ τῶν σχολῶν ἀφηγούμενος, ὁ τοῦ Καίσαρος Βάρδα υἱὸς, ἑστίασιν πολυτελῆ κατασκευασάμενος, δαιτυμόνα εἶχε τὰ πρῶτα τῶν ἀνακειμένων τὸν ἑαυτοῦ πατέρα Βάρδαν τὸν Καίσαρα. ὃς πολλοὺς καὶ ἄλλους τῶν συγγενῶν καὶ φίλων καὶ συνήθων παραλαβὼν, πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀπῄει· συμπαρῆσαν δ' αὐτῷ καὶ Βούλγαροι συνήθεις καὶ φίλοι, οὕτω παρατυχόντες τῇ βασιλίδι ἐνδιατρίβοντες. οὐκ ἀπῆν δὲ τῆς πανδαισίας οὐδὲ ὁ Θεόφιλος ὁ τοῦ Βασιλείου κύριος, οἷα συγγενὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Καίσαρος. τοῦ δὲ πότου προϊόντος, καὶ ἀκμαζούσης τῆς εὐωχίας, ἐπεὶ ἔτυχον οἱ Βούλγαροι ἔχοντές τινα μεθ' ἑαυτῶν ἄνδρα ἀθλητικὸν, καὶ ἐπ' ἰσχύϊ σεμνυνόμενον σώματος, ἐδόκουν ἐπ' αὐτῷ μέγα φρονεῖν καὶ ἠλαζονεύοντο, μηδένα εἶναι τὸν εἰς χεῖρας αὐτοῦ συμπεσεῖν δυνάμενον μεγαλαυχῶν· λέγει γοῦν περὶ μέσας τραπέζας ὁ Θεόφιλος πρὸς τὸν Καίσαρα, ὡς εἰ ἀρέσκει τῇ σῇ ἐξουσίᾳ, ἔστι τις τῶν ὑπηρετούντων μοι, δυνάμενος συμπλακῆναι τῷ τῷ Βουλγάρῳ. Μέγα γὰρ ὄνειδος Ῥωμαίοις, εἰ οὗτος ἀκαταγώνιστος οὕτως ἐν Βουλγαρίᾳ παραγένηται. ἀποδεξαμένου δὲ τὸν λόγον τοῦ Καίσαρος, καὶ προστάξαντος εἰς μέσον ἄγεσθαι τὸν νεανίαν, ὁ πατρίκιος Κωνσταντῖνος ὁ Θωμᾶ τοῦ λογοθέτου πατὴρ σφόδρα φιλίως πρὸς τὸν Βασίλειον διακείμενος, ἅτε καὶ αὐτὸς ἐξ Ἀρμενίων τοῦ γένους ἕλκων σπορὰν, κάθυγρον ἰδὼν τὸν τόπον, ἐν ᾧπερ ἔμελλον οἱ παλαισταὶ συμπλακῆναι, καὶ δείσας τὸν ἐκ τῆς ὑγρότητος ὄλισθον, κόνιν καὶ πρίσμα ἀπὸ ξύλων ἐπιρραίνει τῷ ἐδάφει. οὗ γενομένου, συμπλακεὶς τῷ Βουλγάρῳ ὁ Βασίλειος, καὶ ὥσπερ τι παιδίον νεογνὸν πιέσας καὶ περισφίγξας αὐτὸν, ὥσπερ τινὰ δεσμὸν χόρτου ἢ πόκον ἐρίου αἴρων οὕτω καὶ ῥᾳδίως μετεωρίσας, ἐπάνω τῆς μὲν τοὺς τραπέζης ἀπέρριψε. τούτου γενομένου, χαρᾶς Ῥωμαίους, αἰσχύνης δὲ τοὺς Βουλγάρους ἐνέπλησεν. ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας ἐπὶ πλέον ἡ τοῦ Βασιλείου κλῄζετο φήμη ἀνὰ τὴν βασιλεύουσαν. καὶ τοῖς ἁπάντων διεφέρετο στόμασι, περίβλεπτος ἤδη καθεστηκώς.

Συνέβη δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ἐπὶ πλέον δόξης ἐξᾶραν αὐτόν. ἵππος ἦν παρὰ τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ, σκληραύχην τε καὶ δυσήνιος, ἡλικίᾳ μὲν καὶ κάλλει καὶ τάχει καὶ ὡραιότητι εἴδους τοὺς πώποτε θαυμαζομένους ὑπερβαλλόμενος. ὃς εἰ ἔτυχε λυθεὶς τῶν δεσμῶν, ἢ ἄλλως πως ἀφεθεὶς, λίαν ἦν δυσχερὲς εἰς χεῖρας αὖθις ἐλθεῖν, καὶ πολλὰ πράγματα πρὸς τὸ κατασχεῖν παρεῖχε τοῖς ἱπποκόμοις. τοῦτον ἐπικαθήμενος τὸν ἵππον ὁ βασιλεὺς, πρὸς θήραν ἐξῄει, καὶ κατευστοχήσας λαγωοῦ τῇ ῥάβδῳ, τοῦ ἵππου καθήλατο πρὸς τὸ σφάξαι τὸν λαγωόν. ἄφετος δὲ ὁ ἵππος καταλειφθεὶς, ἀπεσκίρτα καὶ ἀπεπήδα· καὶ πολλῶν συνδραμόντων ἱπποκόμων τε καὶ ἀρχόντων, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν περὶ τὸν βασιλέα, οὐκ ἦν τινι δυνατὸν κατασχεῖν τὸν ἵππον, ὥστε θυμωθέντα τὸν βασιλέα κελεῦσαι, εἰ κρατηθείη διασπασθῆναι τοὺς ὀπισθίους αὐτοῦ τῶν ποδῶν. παρῃτεῖτο δὲ ὁ Καῖσαρ, καὶ ἐδεῖτο τοῦ βασιλέως, μὴ διὰ μίαν κακίαν τοσαύτην ἀρετὴν ἵππου παραπολέσθαι. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν διαλογισμοῖς τοιούτοις. ὁ δὲ Βασίλειος παραδραμὼν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, εἰ περιδράμω τὸν βασιλικὸν ἵππον (ἔφη) καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ἐκτιναχθεὶς, ἔποχος αὐτοῦ γένωμαι, ἆρά γε διὰ τὴν βασιλικὴν ἐφεστρίδα καὶ τὸν κοκκοβαφῆ χαλινὸν ἀγανακτήσει ὁ βασιλεὺς κατ' ἐμοῦ; τοῦ δὲ πρὸς οὓς ὑπομνήσαντος τὸν βασιλέα, κἀκείνου κελεύσαντος τοῦτο γενέσθαι, εὐφυῶς ὁ Βασίλειος τὸν ἑαυτοῦ παρελάσας ἵππον, καὶ τῷ τοῦ βασιλέως κατὰ παράλληλον ἐξισώσας γραμμὴν, ἥλατό τε εὐθέως, καὶ πρὸς τὸν βασιλικὸν ἀπεπήδησεν ἵππον, μέγα θαῦμα γενόμενος τοῖς παρατυχοῦσι καὶ θεωμένοις. θαυμάσας δὲ ὁ βασιλεὺς τὴν μετ' ἀνδρίας αὐτοῦ σύνεσιν, εὐθέως ἀποσπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοφιλίτζη,

λιτζη, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ προσέταξε στράτωρσιν. ἠγάπα δὲ διαφερόντως αὐτόν, καὶ ταῖς κατὰ μικρὸν προόδοις τὴν τοῦ πρωτοστράτορος τάξιν ἀνήγαγε.

A

Κυνηγεσίας δέ ποτε γενομένης τῷ βασιλεῖ κατὰ τὸ Φιλοπάτιον, προεπορεύετο τούτου ὁ πρωτοστράτωρ ἔφιππος, ἐπιφερόμενος ἐπὶ ζώνης καὶ τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον. θορύβου δὲ καὶ βοῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους, λύκος τῆς ὕλης ἐξέθορε παμμεγέθης. ὁρμήσας δὲ κατόπιν αὐτοῦ ὁ Βασίλειος, ἔρριψε κατ' αὐτοῦ τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον, καὶ τυχὼν τοῦ θηρίου κατὰ τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς, ταύτην ἐδιχοτόμησεν. ὄπισθεν δὲ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ σύνηθες ἑπόμενος ὁ Καῖσαρ, καὶ τὸ γεγονὸς θεασάμενος, εἰπεῖν λέγεται πρός τινα τῶν συνήθων ἐν μυστηρίῳ· τοῦτον, ὦ τᾶν, ἡγοῦμαι τὸν ἄνθρωπον ὄλεθρον γενήσεσθαι ἄρδην τῆς ἡμῶν γενεᾶς. φασὶ δ' ὅτι καὶ Λέων αὐτῷ τοῦτο προεθέσπισεν ὁ φιλόσοφος, ὀνομαστὶ τὸν ἄνδρα καλέσας, καὶ σημεῖα ὑπογράψας τινά, καὶ τῷ δακτύλῳ δείξας, καὶ τοῦτον ἔσεσθαι προειπὼν τῆς συμπάσης ἡμῶν γενεᾶς τὸν ὄλεθρον. ἐνήδρευεν οὖν ἀεὶ ὁ Καῖσαρ, λύων δὲ οὐδέν. ἀκυρῶσαι γὰρ παγχάλεπον ἦν, ὅπερ ἅπαξ τῇ προνοίᾳ γενέσθαι ἔδοξεν.

B

Περάσαντος δέ ποτε τοῦ βασιλέως χάριν κυνηγεσίου πάλιν εἰς τὸ * Ἀρμαμέντα, καὶ μετὰ τὴν κυνηγεσίαν εὐωχουμένου σὺν ἅμα τῇ μητρὶ Θεοδώρᾳ, καί τισι τῶν συγγενῶν καὶ οἰκειοτάτων εἰσεκλήθη ὁ πρωτοστράτωρ, τοῦ βασιλέως κελεύσαντος. πρὸς ὃν ἡ βασιλὶς πυκνότερον ἐνατένιζε, κατανοοῦσα καὶ περιεπισκοποῦσα τὰ κατ' αὐτόν. ἐπιγνοῦσα δέ τι γνώρισμα καὶ σημεῖον ἐν αὐτῷ, εὐθέως ἰλίγγῳ κατασχεθεῖσα, καὶ λειποθυμίᾳ βληθεῖσα, εἰς γῆν κατέπεσε. θορυβηθέντος δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τούτῳ, καὶ τῶν περὶ τὸν βασιλέα, ὕδωρ τε εὐθὺς ἐκομίζετο καὶ μύρα τῶν εὐωδῶν, οἷς ἐπιρραίνοντες τὴν δέσποιναν, ἀνεκαλοῦντο τοῦ πτώματος. μόλις δ' ἔσω εἰς ἑαυτὴν ἐλθοῦσα, καὶ τοῦ σκότους ἀνενεγκοῦσα, ὡς ἠρωτᾶτο παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ βασιλέως, ἐκ ποίας αἰτίας ἐπισυνεχθείη αὐτῇ περὶ τὸ πάθος, μόλις ἐφ' ἑαυτῆς γενομένη, τάδε πρὸς τὸν υἱὸν ἀπεκρίνατο· ὃν, ὦ τέκνον, τοῦτον λέγεις Βασίλειον, ὁ τῆς ἡμετέρας ἐστὶν ἀφανισμὸς γενεᾶς. εἶδον γὰρ ἐν αὐτῷ σημεῖον πάλαι μοι παρὰ τοῦ σοῦ ἐξηγηθὲν πατρός· πρὸς ὅπερ ἰλιγγιάσασα, εἰς γῆν κατώλισθον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦτο μὲν λόγοις ἀποτρεπτικοῖς, τοῦτο δὲ καὶ πληροφορίαις ἐνωμότοις ἀπῆγε τὴν μητέρα τοῦ δέους, εἰς τὸ καθεστὼς ἐπανάγων καὶ παραμυθούμενος· τὸν ἄνθρωπον τοῦτον (λέγων) ἴσθι ὦ δέσποινα καὶ μῆτερ ἐμή, ἄνδρα μὲν εἶναι γενναῖον, ῥώμῃ τε ἀνυπόστατον, καὶ ψυχῆς εὐγενείᾳ ἀσύγκριτον· πιστὸν δὲ τὰ εἰς ἡμᾶς, καὶ εὔνουν καὶ κατ' οὐδὲν ἀμιγῆ ἀκονίσατον. καὶ τότε μὲν τὰς τοιαύτης τύχης ἐπηρείας οὕτω παρέδραμεν ὁ Βασίλειος.

C

D

Δαμιανοῦ δὲ τοῦ παρακοιμωμένου, ὃς εὐνοῦχός τε ἦν καὶ Σκύθης, καὶ τῇ τῶν πατρικίων ἀξίᾳ τετίμητο, τὰ πραττόμενα παρὰ τοῦ βασιλέως κακίζοντος, ὡς οὐ κατὰ τὸ δέον πληρούμενα, ἐξαιρέτως δὲ τὰ παρὰ τοῦ θείου αὐτοῦ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, ἀνηρεθίσθη ποτὲ πρὸς ἐπιστροφὴν ὁ βασιλεύς, λίαν ἀμβλὺς καὶ νωχελὴς πρὸς ἀντίληψιν πραγμάτων ὑπάρχων· καὶ ἐνίας τῶν τοῦ Καίσαρος πράξεων ἀνέτρεπε τάχα καὶ διωρθοῦτο. ὅπερ μὴ φέρων ὁ Καῖσαρ, λαθραίως κατὰ τοῦ Δαμιανοῦ συσκευάζεται καὶ πολλαῖς διαβολαῖς κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα χρησάμενος, καὶ πιθανῶς σοφισάμενος τὰς κατηγορίας, ἴσχυσε μεταστῆσαι τὸν βασιλέα τῆς περὶ τὸν Δαμιανὸν εὐνοίας, ὡς καὶ ἀποδέξασθαι διωσθῆναι τῆς οἰκείας ἀξίας αὐτόν. ἐξωθέντος οὖν ἐκείνου, ἐχήρευε λοιπὸν ἐπὶ χρόνον τινὰ τὸ τοῦ παρακοιμωμένου λειτούργημα. τοῦ Καίσαρος δὲ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν φατρίας ἄλλον εἰς τοῦτο προβιβαζόντων, ἡ τοῦ Θεοῦ πρόνοια ἀοράτως ὡς αὐτῇ βουλητὸν τὰ πράγματα διεξάγουσα, πᾶσαν φρόνησιν καὶ πανουργίαν ἀπέδειξεν ἄπρακτον. μετὰ χρόνον γάρ τινα προβάλλεται παρακοιμώμενον ὁ βασιλεὺς τὸν Βασίλειον, τιμήσας αὐτὸν καὶ

E

* ἀρμάμεντον

Scylitz.

philitae avulsum, inter suos stratores recepit: summoque amore prosecutus, ac paulatim eveheos, protostratorem deinde constituit.

Cum autem aliquando Imperator apud Philopatium venaretur, & ante eum eques iret protostrator, ferens in baltheo * barducium Imperatoris, tumultuque & clamore a turba edito lupus ingens e sylva procurrisset: Basilius eum insecutus, Imperatorio barducio petiit, atque eo caput ejus medium dissecuit. Equitabat post Imperatorem de more Cæsar, qui cum hoc vidisset, ad familiarium suorum quemdam occulte dixisse fertur: Heus tu, existimo nostram familiam ab hoc homine extirpatum iri. Idem perhibent Bardæ prædixisse Leonem philosophum, qui Basilium signis quibusdam describens, nominans etiam, & digito demonstrans, dixerit universæ Imperatoris familiæ exitio futurum. Ex eo Cæsar semper Basilio insidias struxit, irritis conatibus. Difficillimum quippe est id rescindere, quod divina semel statuit providentia.

* hastile.

Præsagia de Basilio.

Rursus cum Imperator venandi causa in Armamentum trajecisset, & a venatione cum matre cœnaret Theodora, aliisque necessariis quibusdam, intro vocavit etiam protostratorem. In quem Theodora cum crebro oculos defixisset, contemplandi hominis causa, & accuratius omnia perspiciendi, quasdamque in eo notas & signa deprehendisset, subito oborta vertigine exanimata est, & in terram corruit. Ibi turbato Imperatore & iis qui aderant, statim aqua allata est, & unguenta odorata, quibus Theodoram conspergentes recrearent. Ægra animo recepto, & caligine discussa, interrogata a filio, quænam hujus casus causa fuisset, vix tandem ad sese reversa ita respondit: Quem tu, fili, Basilium nominas, is est nostræ gentis exitium. conspexi enim in eo notam, olim a tuo patre mihi præmonstratam: eaque visa, vertigine correpta humi concidi. Imperator matrem partim sermone, partim juramentis a metu revocavit, animumque ejus æstuantem sedavit, asseverans Basilium hunc virum esse generosum, robore insuperabili, animique virtute incomparabili, cæterum Imperatori ejusque familiæ apprime benevolum, ac fidissimum. Hoc modo tum Basilius fortunæ injuriam evitavit.

Edit. Paris. pag. 565.

Erat eo tempore Imperatoris cubicularius Scytha genere, eunuchus, nomine Damianus, patricia dignitate donatus. Is acta Imperatoris, ut parum convenientia, culpabat, præsertim vero Bardæ Cæsaris. Quo factum est, ut Imperator, homo nimium alioquin hebes, atque rerum curam suscipiendam ignavus, tandem irritatus, quædam Bardæ acta rescinderet atque corrigeret. Quod non ferens Cæsar, occulte Damianum adortus, multisque calumniis & fucatis criminibus Imperatoris animum ita ab eo alienavit, ut cubicularii munus ei abrogaverit. Submoto Damiano, aliquandiu officium cubicularii vacavit: Cæsare autem ejusque sociis modo hunc, modo alium ei præficere conantibus, Dei providentia occulte res suo arbitrio gubernans, omnem calliditatem ac versutiam irritam fecit. Aliquanto enim post Imperator Basilium

Damianus cubicularius.

Basilius fit cubicularius. Uxor ejus.

cubicularium creat, patricia etiam dignitate ornans: uxoremque ei copulat formæ pulchritudine ac pudicitia omnibus æqualibus præstantem, filiam prudentia & nobilitate inclitissimam Ingeris, stirpis Martinaciæ. Hoc facto, & amore Imperatoris in Basilium subinde crescente, videns ista Bardas, invidiaque stimulatus, & de futuris solicitus, sæpe ad eos quorum hortatibus motus Damianum submoverat, dicebat: Vestris ego pravis consiliis obsecutus vulpem ejeci, inque ejus locum induxi leonem, qui nos omnes simul laniabit.

Edit. Paris. pag. 566.

Postquam deinde Michaelus cum Barda avunculo expeditionem suscepit, & Bardas insolentius res tractare cœpit, paulatimque Imperatorem offendens sinistris de se suspicionibus ansam præbuit: ut Cepos ventum est, (Cepi, Latine Hortos dixeris, loci nomen est maritimi, ubi Mæander fluvius in mare illabitur) Imperator cum suis iniit consilia, ne a Barda præventi opprimerentur: & re composita atque maturata, Bardas pedes Imperatoris amplexus trucidatus est: quæ res supra a nobis exposita. Actum hoc, die primo Aprilis, indictione XIV. Interfecto Barda, Imperator expeditione omissa, statim Byzantium redit. & eo reversus, cum prole careret, Basilium ad magisterii dignitatem evectum adoptavit. Quod cum non ferret præ invidia Symbatius dromi logotheta, Bardæ gener, prætendens se Constantinopoli vivere non posse, petiit, impetravitque, ut Thracesiis præficeretur. Paulum effluxit temporis cum latis patuit Imperium periculose gubernari: quippe Michaelo aliis quam reipublicæ gerendæ negotiis intento, ejusque futilitate ac stultitia a Bardæ interitu palam innotescente. Etenim Bardas, ut qui Imperatoris collega esset, pro republica excubante, ac pro virili ejus administrationi intento, industria hujus atque diligentia ignaviam Michaeli occultarat. Sublato Barda, & omni Imperii procuratione in unicum incumbente Michaelum, perspicue apparuit, quam is esset homo ad rempublicam tractandam ineptus atque segnis. Itaque subditorum crebræ erant de Imperatore querelæ, & neque Senatui neque civibus acta probabantur, ipsique etiam exercitus ferociebant atque exagitabantur. Quæ omnia Michaelus cum a familiarissimis sibi nuntiata percepisset, sentiens quam ipse esset ad tanti Imperii gubernationem parum idoneus, simulque sibi a seditione metuens, collegam statuit sibi adsciscere. Et quia paulo ante, ut diximus, Basilium adoptaverat, sciebatque eum reliquis fortitudine & prudentia anteire, & posse implere quod sibi ad rempublicam temperandam dexteritatis deerat, maxime autem suprema potestate eo ipsum impellente: Imperatoriis eum honoribus insignibus atque opibus exornat, progressus hujus rei causa publice in nobile

Basilius fit Michaeli collega.

divinæ Sapientiæ fanum, ac Basilio coronam regiam imponit, ipso sanctæ Pentecostes festo die, qui fuit dies Maii vigesima sexta, indictione decimaquarta.

Symbatii & Peganis perduellio.

Hoc ubi rescivit Symbatius, inique tulit; nactusque socium facinoris Peganem patricium, Opsicii præfectum, rebellionem est molitus. Michaelum II Imperatorem

A πατρικιότητι, καὶ γυναικὶ συζεύξας, ὡραιότητι σώματος καὶ κάλλει καὶ σωφροσύνῃ πασῶν προτεύουσαν τῶν κατ' αὐτήν· αὕτη δὲ ἦν θυγάτηρ τοῦ παρὰ πάντων ἐπὶ φρονήσει καὶ εὐγενείᾳ διαβοωμένου Ἴγγερος, τοῦ γένους κατηγομένου τῶν Μαρτινακίων. τούτου δὲ γενομένου, καὶ προσθήκης τῆς πρὸς τὸν Βασίλειον τοῦ βασιλέως ἀγάπης ἐπιδιδούσης ἀεί, ὁρῶν ὁ Καῖσαρ, καὶ τῷ φθόνῳ δακνόμενος, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος ὀρρωδῶν, ἔλεγε πολλάκις πρὸς τοὺς αὐτὸν ἀναπείσαντας ἀποσκευάσασθαι τὸν Δαμιανόν, ὅτι ταῖς κακοβουλίαις ὑμῶν πεισθεὶς ἐγώ, ἐξώσας ἀλώπεκα, λέοντα ἀντεισήγαγον, ἵνα πάντας ἡμᾶς ἀθρόως λαφύξηται.

Ἄρτι δὲ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἐξελάσαντος μετὰ Βάρδα Καίσαρος τοῦ θείου αὐτοῦ, καὶ σοβαρώτερον ἁπτομένου τῶν
B πραγμάτων τοῦ Βάρδα, καὶ κατὰ μικρὸν ἀνιῶντος τὸν βασιλέα, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ὑπονοίας ἀφορμὴν διδόντος, ἐπεὶ ἐν τοῖς Κήποις ἐγένοντο, (τόπος δὲ οἱ Κῆποι, κατὰ τὸν παράλιον, ἔνθα πρὸς τὴν θάλασσαν εἰσβολὰς ποιεῖται ὁ Μαίανδρος ποταμός,) ἐνταῦθα δὲ τῆς συσκευῆς καὶ μελέτης γενομένης τοῖς περὶ τὸν βασιλέα, ἵνα μὴ καταταχυνθέντες πάθωσι μᾶλλον ἢ δράσωσιν, ἐπιτηδεύσαντες ἀναιροῦσι τὸν Βάρδαν, καθὼς ἄνωθεν ὁ λόγος ἤδη ἐδήλωσε, περιπλακέντα τοῖς τοῦ βασιλέως ποσί. πρώτην ἦγε τηνικαῦτα μῆνα ὁ Ἀπρίλλιος τῆς ιδʹ. ἐπινεμήσεως. ἀποκτανθέντος οὖν τοῦ Βάρδα εὐθὺς ὁ βασιλεὺς τήν τε στρατοπεδείαν καταλύει, καὶ νόστου πρὸς τὴν βασιλεύουσαν μέμνηται. ἐπα-
C νελθὼν δὲ πρὸς τὸ Βυζάντιον, ἐπείπερ οἰκείας ἠμοίρει γονῆς εἰσποιεῖται τὸν Βασίλειον, καὶ εἰς τὴν τῶν μαγίστρων ἀναβιβάζει τιμήν. ὃ μὴ φέρων ὁ Συμβάτιος ὑπὸ φθόνου, ὁ λογοθέτης τοῦ δρόμου, ὁ τοῦ Καίσαρος Βάρδα γαμβρός, προφασισάμενος τὸ μὴ δύνασθαι ζῆν ἐπὶ τῆς βασιλίδος, τὴν τῶν Θρακησίων ἐξαιτεῖ στρατηγίαν, καὶ δὴ καὶ λαμβάνει. ὀλίγου δὲ καιροῦ παρελθόντος καὶ τῆς βασιλείου ἀρχῆς ἐπισφαλῶς κυβερνωμένης, ἅτε τοῦ βασιλέως πρὸς ἄλλοις, ἀλλ' οὐ ταῖς τῶν πραγμάτων διοικήσεσι τὸν νοῦν ἔχοντος, καὶ τῷ θανάτῳ δὲ τοῦ Βάρδα καθαρῶς ἐλέγξαντος τὴν αὐτοῦ οὐθένειαν καὶ ἀφέλειαν. ἐκείνου γὰρ ἐπαγρυπνοῦντος ὡς κοινωνοῦ τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς διοικήσεως καθ' ὅσον οἷόν τε ἀντεχομένου τούτου ἐπιμελείᾳ
D καὶ σπουδῇ, ἡ τοῦ βασιλέως οὐθένεια ἐκαλύπτετο. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος ἐσφάγη, καὶ ἡ πᾶσα τῆς βασιλείας φροντὶς εἰς μόνον περιέστη τὸν βασιλέα, τότε δὴ καθαρῶς τὸ αὐτοῦ ἀνεπιτήδειον καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις ἀναπεπτωκὸς ἐξηλέγχετο. ἐγίνοντο παρὰ τοῦ κοινοῦ συνεχεῖς διαγογγυσμοὶ κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ οὔθ' ἡ σύγκλητος, οὔτε τὸ πολίτευμα τοῖς πραττομένοις ἠρέσκοντο, καὶ αὐτὸ δὴ τὸ στράτευμα * ἀνασεσοβημένον καὶ κεκινημένον ἐτύγχανεν. ἅτινα διὰ τῶν οἰκειοτάτων ὁ βασιλεὺς ἐνωτιζόμενος, καὶ τὴν ἑαυτοῦ κατανοῶν πρὸς τὰς κοσμικὰς ἐπιχειρήσεις * ἀδεξιότητα, ἅμα δὲ καὶ ἐπανάστασιν εὐλαβηθείς, κοινωνὸν ἔγνω τῶν πραγμάτων προσλαβέσθαι, καὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ ἐπεὶ πρὸ ὀλίγου, ὡς
E ἄνωθεν εἴπομεν, υἱοποιησάμενος ἦν τὸν Βασίλειον, ᾔδει δὲ αὐτὸν καὶ ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει τῶν πολλῶν διαφέροντα, καὶ ἱκανὸν ἀναπληροῦν τὸ ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ κοσμικοῦ σκάφους ὑστέρημα, τὸ πλέον δὲ καὶ ὑπερτάτης δυνάμεως ἐπαγούσης εἰς τοῦτο αὐτόν, καὶ βασιλείας τιμῇ καὶ δόξῃ καὶ χρήμασι κατακοσμεῖ τὸν Βασίλειον, κατὰ τὴν ἁγίαν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ἐν τῷ περιωνύμῳ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας ναῷ, δημοσίαν πρόοδον ποιησάμενος, καὶ τὸν Βασίλειον τῷ βασιλείῳ περιτίθησι στέφανον, ἕκτην πρὸς εἰκοσιν ἄγοντος τοῦ Μαΐου μηνὸς τῆς ιδʹ. ἐπινεμήσεως.

* ἀνεπιτηδειότητα. Scylitz.

* ἀνασεσεισμένον. Scylitz.

Τοῦτο μαθὼν ὁ Συμβάτιος, μετρίως οὐκ ἤνεγκεν. ἀλλὰ συνεργὸν εἰληφὼς καὶ τὸν πατρίκιον Γηγάνιον (στρατηγὸς δὲ οὗτος τοῦ Ὀψικίου ἐτύγχανε) πρὸς ἀπόστασιν εἶδεν, Μιχαὴλ

μὲν εὐφημοῦντες τὸν βασιλέα, ὡς ἂν ἐκ τούτου τὰ πλήθη εἰσάγοιντο, καὶ μὴ δοκοῖεν χεῖρας αἴρειν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, δυσφημοῦντες δὲ τὸν Βασίλειον, καὶ μυρίαις πλυνόντες ὕβρεσι. καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο θέρους. χειμὼν δ' ἐπιστὰς τὰς συστάσεις τούτων διέλυσε, τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀπονοίας φυγῇ τὴν σωτηρίαν πραγματευσαμένων. ὁ μὲν οὖν Συμβάτιος τὴν πλατεῖαν πέτραν (φρούριον δὲ τοῦτο ἐρυμνὸν καὶ δυσάλωτον κατὰ τὴν Ἀσίαν διακείμενον) ἐπεισέρχεται. ὁ δὲ Πηγάνης κατέσχε τὸ Κοτυάειον· ἀλλὰ μετὰ μικρὸν καταπολεμηθέντες, δέσμιοι πρὸς αὐτὸν ἀναφέρονται τὸν βασιλέα· οἳ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς πηρωθέντες, καὶ προσέτι τούτων τὴν μὲν δεξιὰν ὁ Συμβάτιος, τὴν ῥῖνα δὲ ὁ Πηγάνης ἀποτμηθεὶς, ἐξορίᾳ παραπέμπονται.

Πάντες δ' εὐφράνθησαν ἐπὶ τῇ ἀναρρήσει τοῦ Βασιλείου οἱ τῆς Ῥωμαίων βασιλείας ὑπήκοοι, γλιχόμενοι ἄνδρα θεάσασθαι ἐπὶ τῶν οἰάκων τῆς βασιλείας καθήμενον, ἰδιωτικῆς τύχης πεπειραμένον, καὶ μὴ ἀγνοοῦντα οἷα πάσχουσιν ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων οἱ ταπεινότεροι. ἐλύπει γὰρ αὐτοὺς καὶ ἡ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἀρχὴ, λίαν ὑγρὰ καὶ ἐκλελυμένη ὑπάρχουσα, καὶ μηδὲν ἄλλο ἔργον ἔχουσα, ἀλλ' ἢ κώμους καὶ μέθας, καὶ εὐθυνούσας ἱπποδρομίας, καὶ γελωτοποιοὺς, καὶ τὰς ἄλλας τὰς παρεξηυλημένας τῶν πράξεων, ὧν ὡς ἐν παρόδῳ μνείαν ἄνωθεν ὁ λόγος διὰ βραχέων ἔθετο. τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς κιναίδοις καὶ σαμβυκιστρίαις, καὶ ὀρχηστρίαις, καὶ ἀκολάστων ὅλων πληθυῖ διαφόροις ὅλοις ἀποκενώσας. ἀφ' ὧν τὰ μὲν Ῥωμαίων ἐστενοχωρεῖτο πράγματα, αὐτὸς δὲ στενοχωρούμενος ὑπὸ τῆς ἐνδείας, καὶ μὴ ἔχων ὅ, τι καὶ δράσειεν, ἀδίκους πόρους ἐπενοεῖτο, εἰς θεραπείαν τάχα τῆς χρείας, καὶ χεῖρας ἀνοσίως ἐπέβαλε τοῖς κατὰ μηδὲν ὅλως αὐτῷ προσήκουσι. κατέπαιζε δὲ καὶ τῶν θείων, μετὰ μιαρῶν καὶ ἀσελγῶν ἀνδρογύνων· καὶ οὐδὲν ἦν ἀρρητούργημα, ὃ μὴ δι' αὐτοῦ καὶ ἄλλων παρατρεφομένων αὐτῷ, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐπράττετο. ἀποτρέπειν δὲ τῶν τοιούτων ἀθεμίτων ἔργων τοῦτον βουλόμενος ὁ Βασίλειος, πολλάκις πειραθεὶς, οὐ μόνον οὐκ ἴσχυσε, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ πρὸς ὀργὴν ἀνηρέθισε, καὶ μελετῶν κατ' αὐτοῦ σκαιὰ καὶ ἄτοπα ἀνεκίνησε, καθὼς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται. τοῖς δὲ κατ' αὐτοῦ συνεχέσιν ἐπιβουλαῖς καὶ μελέταις ἐκδειματωθεὶς ὁ Βασίλειος, δρᾶσαί τι μᾶλλον πρὸ τοῦ παθεῖν ἠγωνίσατο· εἰκοῦ καὶ παρασκευασάμενος μετά τινων οἰκείων τε καὶ συγγενῶν, καὶ τῶν παρακοιτῶν ἐν τοῖς βασιλείοις στρατιωτῶν, ἀναιρεῖ τὸν βασιλέα ἐν τοῖς παλατίοις τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Μάμαντος. καὶ Μιχαὴλ μὲν οὕτω βιοὺς ἀνειμένως καὶ μαλθακῶς, τοιοῦτον καὶ τὸ τέλος ἐδέξατο.

Ἀναγορεύεται δὲ μόναρχος εὐθὺς ὁ Βασίλειος παρά τε τοῦ συνωμοτοῦ πρῶτον, εἶτα καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς, καὶ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῦ πλήθους τῆς ἀστικῆς. ἅμα δὲ τῷ παρελθεῖν ἐπὶ τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, προσκαλεσάμενος αὐτίκα τὴν γερουσίαν, καὶ τοὺς ἐν ἀξιώμασι προὔχοντας, τὸν βασιλικὸν ἀνέῳξε θησαυρόν· καὶ οὐδὲν ἐκ τοσούτου τῶν χρημάτων πλήθους εὑρέθη, εἰ μὴ, ὡς καὶ πρόσθεν εἴρηται, τρία μόνα κεντηνάρια. ζητήσας οὖν ὁ βασιλεὺς τὴν τῆς ἐξόδου ἀπογραφὴν, καὶ ταύτην εὑρὼν παρά τινι γέροντι εὐνούχῳ, καὶ μαθὼν ὅπῃ ταῦτα ἐχώρησε, βουλὴν περὶ τούτου προὔθετο τοῖς ἀρίστοις. ψῆφος δὲ παρὰ πάντων δοθείσης, ἐκείνους τοὺς κακῶς ταῦτα λαβόντας ἀντιστρέψαι τὰ ληφθέντα πρὸς τὸ δημόσιον· ὁ βασιλεὺς τοῦ ἄγαν ὑφυφεὶς, τὰ ἡμίση ὧν ἕκαστος ἔλαβεν ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ βασιλικὸν ταμιεῖον ἐκέλευσε· καὶ οὕτως ἀπὸ τῶν τοιούτων συνήχθη τῷ δημοσίῳ χρυσίου κεντηνάρια τριακόσια. * καὶ χρήματα πολλὰ ἐν τῷ ὑποστρέφειν τῷ πλήθει διένειμεν, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίᾳ διαφερόντων αὐτῷ. προσεγένετο γὰρ αὐτῷ πλῆθος χρημάτων ἀπροσδόκητον καὶ ἀπὸ θησαυρῶν κε-

* v. Scyl.

A faustis vocibus probabant, ut multitudinem sibi conciliarent, neque viderentur contra suum Imperatorem manus tollere: Basilium autem improbabant, ac infinitis proscindebant conviciis. Hæc æstate agebantur. Sed ut hyems iniit, dissipata est hæc coitio, ducibus sceleris fuga sibi salutem quærentibus. Symbatius Latum saxum (id est Asiæ castellum, excelsum & munitissimum) intravit: Peganes Cotyaejum obtinuit. uterque paulo post expugnatus, in vinculis est ad Imperatorem perductus. oculi iis effosi, Symbatio dextra amputata, nasus Pegani, & relegati sunt. *Edit. Paris. pag. 367*

Omnibus Romano imperio subditis grata fuit Basilii designatio, cupientibus eum
B virum videre ad clavum reipublicæ sedentem, qui privati fortunam expertus, non ignoraret quomodo humiles a potentibus tractarentur. Præterea molestum erat Michaeli Imperium, dissoluti nimium, nullique rei, quam comessationibus & crapulæ dediti, atque aurigationibus, scurrilique, & aliis istis decantatis nugis, quarum supra obiter mentionem fecimus. Idem ærarium cum effusis in cinædos, sambucistrias, saltatrices, aliamque impurorum hominum catervam largitionibus exhausisset, & in arctum rem Romanam coegisset, deinde inopia premente cum quo se verteret non haberet, injustas pasandæ, qua necessitatibus suis mederetur, pecuniæ rationes excogitavit, manusque impias rebus nihil ad se pertinentibus intulit.
C Quin & cum cœtu nefariorum atque obscœnorum cinædorum rebus sacris illudebat: nullumque erat adeo infandum scelus, quod is cum suis asseclis, verbis reque non perpetraret. A quibus cum eum avertere studeret Basilius, remque sæpius tentasset, non modo nihil effecit, sed & contra se Michaelum irritavit: estque ab eo insidiis petitus, ut supra docuimus. Itaque continentibus Imperatoris contra se machinationibus perterritus; prævertere maleficium statuit tandem: reque cum quibusdam suis necessariis cognatis ac excubitoribus palatii composita, illum in palatio divi Mamantis interfecit. Hunc finem Michaeli mollis ac dissoluta vita
D habuit. *Michaeli cædes.*

Eo sublato, statim Basilius primum a conjurationis sociis, deinde a Senatu, & cohortibus Imperatoriis & omni exercitu, atque urbana multitudine Imperator est declaratus. Ut primum occœpit imperium, Senatu ac magistratibus advocatis, ærarium Imperatoris aperuit: inque eo de tanta pecuniæ copia nihil reliquum invenit præter tria, ut diximus, centenaria. Quærens autem expensarum tabulas, & eas penes quemdam senem eunuchum reperiens, ubi deprehendit quorsum ea pecunia esset data, optimatibus rem deliberandam proposuit. qui cum una sen-
E tentia decrevissent, debere eos qui pecuniam malis rationibus accepissent, eam ærario restituere: ipse mitigata sententia, dimidium reddi jussit. Hoc modo trecenta auri centenaria ærario recuperata sunt. Inter recipiendam, plurimum pecuniæ in multitudinem divisit, non de publico, sed de suo. insperata enim ei pecuniæ copia obtigit, ex occultis et- *BASILII imperium.* *pag. 368.*

iam thesauris e terra eoiergeotibus. quio & in * Eidiao auti haud parum inventum est, collectum a Michaelo: nempe nobilem istam platanum, * duos solide aureos gryphes, duos ex auto ductos leones, totum aureum instrumentum, & vasa mensæ aurea varia, ac Imperatorias * vestes. quibus is pro sua libidine cum esset abusurus, morte præventus est, istaque ad Basilium devenerunt. Sed hæc postea acta sunt.

* ærario privato. Meurs. Glossar. v. γενικόν. 280

* conflans

* & Augustales.

Basilii in leges & justitiam studium.

Cæterum Basilius principio sui Imperii, magistratus commisit iis, qui a capiundis muneribus perhiberentur quam maaime alieni, & quos testatum esset maous omnis capituræ puras habere. Deinde operam dedit, ut justitia vigeret, & æquo jure inter se viverent subditi, neque a divitibus inopes opprimerentur: propositis passim decretis, quibus injustitia exterminabatur. Judices quoque constituit, amplisque stipendiis & honoribus auxit, jussos per diem sedere pro tribunali, & litigantium causas dijudicare. ad eam rem loca iis designavit commoda, Magnauram, Circum, & Chalcen (æream portam) quam temporis culpa laborantem, ruinamque minantem, ad hoc instauravit atque adornavit. Alimenta etiam pauperioribus, quibus judicio erat disceptandum, ordinavit, ne inopia coacti vadimonia desererent. Ipse etiam his rebus operam dedit, quoties a bello & audiendis legatis vacaret: & descendens ad * Genicum, ubi reipublicæ nomine vectigalia & tributa accipiuntur, prospeait ne ab ullo quicquam injuste exigeretur, & injuriam passis opitulabatur.

* ærarium generale.

Edit. Paris. pag. 369.

Ferunt eum, cum aliquando ad Diatribam (loci nomen est, in quo judicia exercebaotur) descendisset, neminemque inveniret conquerentem, suspicatum esse, arceri a certis hominibus eos qui ipsum compellare cuperent: & satellites per urbem dimisisse quæsitum, si qui essent Imperatoris auxilio indigentes. quibus reversis, ac neminem se reperisse dicentibus, eum præ gaudio lachrymas emisisse, egisseque Deo gratias.

Animadvertens porro occasionem maleficii pravis hominibus eo dari, quod numeri, quibus (verbi gratia) semissis, sextans, uncia, & similia designantur, per notas recepta antiquitus consuetudine scriberentur: loco notarum litteris uti jussit, quas etiam rustici legere possent: & de suo sumptus in chartas, litteras, atque scribas ipse suppeditavit.

Ignatius restituitur.

Res etiam ecclesiasticas correxit, pontificatu exturbans, auctoritate ad hoc congregati concilii, Photium, qui in eum se ingesserat: ac tantisper vacare jussit, dum Deus eum reduceret, qui legitime patriarcha fuisset creatus. reduxitque in locum Photii, Ignatium, a Barda injuste pulsum: itaque ecclesiis Dei tranquillitatem restituit.

Sed & civiles leges videns multum habere confusionis atque obscuritatis, operam dedit, ut iis convenientem faceret medicinam. itaque abrogare inutiles, iisque amputatis multitudinem bonarum expurgare intendit. Sed mors ejus hoc institutum intercepit, res a filio deinde perfecta est.

A κρυμμένων ἀναφανέντων τῆς γῆς. εὑρέθη δὲ καὶ ἐν τῷ* Εἰδίξῳ χρυσίον οὐκ ὀλίγον, ὅπερ ὁ προβεβασιλευκὼς Μιχαὴλ συνέλεξε, τὴν θρυλλουμένην ἐκείνην πλάτανον χωνεύσας, καὶ τοὺς δύο ὁλοχρύσους γρύπας, καὶ τοὺς δύο* σφυρηλάτους λέοντας, καὶ τὸ ὁλόχρυσον ὄργανον, καὶ ἕτερα τῶν ἐπὶ τὰς τραπέζας χρυσωμάτων ἔργα διάφορα, καὶ βασιλικὰς καὶ Αὐγουστικὰς στολὰς, ἅπερ ἔμελλεν ἀποχρήσασθαι πρὸς τὰ αὐτοῦ καταθύμια. φθάσαντος δὲ τοῦ χρεὼν, εἰς Βασίλειον ταῦτα διεβιβάσθη. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

* εἰδάφῳ Scylitz.

* χωνευτοὺς Scylitz.

B Ἄρτι δὲ τῆς ἀρχῆς ἐπιβὰς ὁ Βασίλειος, πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀδωροτάτους λεγομένους προεβάλλετο, καὶ μαρτυρουμένους τὰς ἰδίας χεῖρας καθαρὰς παντὸς διαφυλάττειν λήμματος. μεθ' ὃ δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, καὶ ἰσονομίαν ἐμπολιτεύεσθαι τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τὸ μὴ καταδυναστεύεσθαι ὑπὸ τῶν πλουσίων τοὺς πενεστέρους ἐπραγματεύσατο. πανταχοῦ δὲ διατάγματα ἐξετίθει, πλεῖον ἐξαρθῆναι τὴν ἀδικίαν ἐπείγοντα. δικαστὰς τέταχε, σιτηρεσίοις καὶ φιλοτιμίαις παντοδαπαῖς αὐτοὺς μεγαλύνας, καὶ τάξας διημερεύειν, καὶ τὰς διενέξεις διαλύειν τῶν φιλονεικούντων· τόπους ἀφορίσας αὐτοῖς ἐπιτηδείους, τήν τε Μαγναύραν, καὶ τὸν καλούμενον ἱππόδρομον, καὶ τὴν λεγομένην Χαλκῆν, C χρόνῳ μογήσασαν, καὶ ὅσον οὐδέπω πεσεῖν κινδυνεύουσαν ἐπισκευάσας, καὶ καινουργήσας. ἔταξε δὲ καὶ τροφὴν τοῖς πενεστέροις τῶν τὰς δίκας ἐχόντων, ἵνα μὴ ὑπὸ ἐνδείας πιεζόμενοι, ταῖς δίκαις ἀπαγορεύωσιν. ἐπεδίδου δὲ καὶ ἑαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον μέρος, ὁπηνίκα τῶν στρατειῶν ἐτύγχανεν ἄγων σχολὴν, καὶ τοῦ χρηματίζειν τὰς ἁπανταχόθεν πρεσβείας· καὶ εἰς τὸ λεγόμενον γενικὸν κατιὼν, τοὺς εἰσπραττομένους ἐσκόπει παρὰ τοῦ δημοσίου, μήπου τις ἀδίκως εἰσπράττοιτο, καὶ οὕτω τοῖς ἀδικουμένοις ἐπήμυνε.

Λέγεται δ' ὅτι κατελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ εἰρημένον Διατριβεῖον, ὡς οὐδεὶς ἐτύγχανεν ἐγκαλῶν, ὑποτοπάσας εἴργεσθαι ἀπό τινων τὴν εἰς αὐτὸν εἴσοδον τοὺς δεομένους, ἀπέστειλέ τινας τῶν δορυφόρων κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως ζητήσοντας, εἴ τις ἐστὶ βοηθείας δεόμενος. ὡς δ' ἐπανῆλθον ἐκεῖνοι, μηδένα μηδαμῶς εὑρηκέναι λέγοντες, μεθ' ἡδονῆς τὸ ἀπέσταξε δάκρυον, καὶ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν ἀπέδωκεν.

Ὁρῶν δὲ, ὅτι ἐστί τισι τοῖς πονηροῖς εἰς τὸ ἀδικεῖν ἀ- D φορμὴ, διὰ τὸ σύντομον ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς μορίων, τοῦ ἡμίσεως, φημὶ, καὶ ἕκτου, καὶ δωδεκάτου, καὶ τῶν τοιούτων χρωμένοις τοῖς παλαιοῖς σημείοις τῶν γραφέων, ἠθέλησε καὶ τὴν τοιαύτην τῶν ἀδικεῖν ἑλομένων περιελεῖν ἀφορμὴν, καὶ διωρίσατο γράμμασι λιτοῖς, ἃ καὶ τοῖς ἀγροίκοις ἀναγινώσκεσθαι ῥᾴδιον, τὰ τοιαῦτα γράφεσθαι σημεῖα, οἴκοθεν καταβαλὼν καὶ τὴν τῶν χαρτίων δαπάνην, καὶ τὴν τῶν γραμμάτων, καὶ τὴν τῶν γραφέων.

Ἐπιστροφὴν δ' ἐποιήσατο καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἐκβαλὼν μὲν τῆς ἀρχιερωσύνης μετὰ συνόδου συναθροισθείσης τὸν ἐπιπηδήσαντα τῇ ἀρχῇ Φώτιον· σχολάζειν κελεύσας, ἕως ἂν τὸν δικαίως ταχθέντα πρὸς αὐτὴν μετακαλέσῃ Θεός· E ἀντεισαγαγὼν δὲ τὸν κακῶς καὶ παρανόμως ἐκβληθέντα παρὰ τοῦ Βάρδα Ἰγνάτιον. Καὶ οὕτω γαλήνην ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ παρεσκεύασεν.

Ἀλλὰ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους, πολλὴν ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ἔχοντας ἰδὼν, καὶ τούτους κατὰ τὸ προσῆκον προσφόρως* ἐπανακαθάρασθαι ἐσπούδασε· καὶ τῶν μὲν τῶν ἀνῃρημένων ἀχρηστίαν περιελεῖν, τῶν δὲ κυρίων ἀνακαθᾶραι τὸ πλῆθος. οὐκ ἔσχε δὲ καιρὸν, προκαταληφθεὶς θανάτῳ. ἐξεπλήρωσε δὲ τὸ ἔργον Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ ταῦτα.

* ἐπανορθώσασθαι Scylitz.

Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Βασιλείου, ἐπιβουλή τις ἐγένετο κατ' αὐτοῦ, Γεωργίου καὶ Συμβατίου ἐξαρχόντων τῆς μελέτης τῶν πατρικίων. φωραθέντος δὲ τοῦ κακουργήματος, προφανῶν δὲ γενομένων καὶ τῶν ἐλέγχων, οὗτοι μὲν ἐκκόπτονται τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὡς πρωτουργοὶ τῆς συμβουλῆς, τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος τῶν συνωμοτῶν, πομπευθέντες ἐξωρίσθησαν. ἀνακόπτων δὲ τὰς ἐπιβουλὰς τῆς βασιλείου αὐτοῦ, στέφει Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα, τοὺς οἰκείους αὐτοῦ υἱούς. τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς μοναρχίας, ἀναγορεύει καὶ Ἀλέξανδρον τὸν υἱόν. τὸν δὲ νεώτερον πάντων Στέφανον, τῷ τοῦ Θεοῦ καταλέγει ἐκκλησίᾳ. ἐπεὶ δὲ καὶ τέσσαρες ἦσαν αὐτῷ θυγατέρες, ἐν τῷ θείῳ σεμνείῳ τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας ταύτας καθιεροῖ.

Οὕτω δ' ὡς ἐδόκει διαθεὶς τὰ οἰκεῖα, ἠπείγετο καὶ κατὰ τῶν ἀντιπαρατασσομένων τῇ Ῥωμανίᾳ ἐκστρατεῦσαι. ἐπεὶ δὴ τοὺς στρατιωτικοὺς καταλόγους ἐλαττωθέντας παρὰ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότος Μιχαὴλ, ἐκ τοῦ διακοπῆναι τὰς ῥόγας αὐτοῖς καὶ τὰ σιτηρέσια, διὰ νέων συλλογῆς ἀναπληρώσας τὰς φάλαγγας, κατὰ τῶν βαρβάρων ἐστράτευσε. καὶ πρότερον μὲν κατὰ τῆς Τεφρικῆς, ἧς ὁ Χρυσόχειρ ἡγεῖτο, ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει διαφέρειν δοκῶν, καὶ σφόδρα τὰ Ῥωμαίων ληϊζόμενος καὶ κατατρέχων, κατὰ ταύτης καὶ τῆς πόλεως ἐκστρατεύει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ μὴ ὑποστάντος τὴν ἐπέλευσιν, ἀλλ' εἴσω τειχῶν γενομένου, καταδραμὼν τὴν ὑπ' αὐτὸν ἅπασαν χώραν ὁ βασιλεύς, καὶ ληϊσάμενος καὶ πρὸς τῷ αὐτοῦ τείχει Τεφρικῆς ἔθετο τὴν παρεμβολὴν, διὰ προσεδρείας μακρᾶς ἑλεῖν τὸ ἔρυμα οἰηθείς. ἐπεὶ δὲ κατενόησε πάντοθεν κατωχυρωμένον αὐτὸ, καὶ ἀνέλπιστον ἦν ἁλωθῆναι πολιορκίᾳ (ἤδη γὰρ καταδέδοτο καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ χώρᾳ ἀναγκαῖα) ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, τὰ πλησιάζοντα τῇ Τεφρικῇ φρούρια ἐκπορθήσας, τὴν Ἄβαραν, τὸν Κοπτὸν, τὴν Σπάθην, καὶ ἄλλα πολλά. ἀγείρας δὲ τὸν στρατὸν ἐκεῖθεν, ἐπανήει μετὰ λαμπρῶν τροπαίων τε καὶ λαφύρων.

Ληϊζομένης δὲ τῆς περὶ τὴν Τεφρικὴν χώρας, καὶ ἐκπορθουμένης, ἡ γειτονοῦσα ταύτῃ πόλις τῶν Ἰσμαηλιτῶν, ᾗ Ταύρας ἡ ἐπωνυμία, ὁμαιχμίαν ἔχουσα καὶ κοινοπραγίαν μετὰ τῆς Τεφρικῆς, ὀρρωδήσασα τὸν κίνδυνον, πρέσβεις πέμψασα, εἰρήνης ἠξίου τυχεῖν, καὶ ταῖς συμμαχίσιν ἐγγραφῆναι Ῥωμαίων. καὶ δὴ ἔτυχε τοῦ βασιλέως μετὰ προσηνείας δεξαμένου τὴν πρεσβείαν. προσερρύη δὲ καὶ ὁ Κουρτίκιος, γένος ὢν Ἀρμένιος, ὃς κατεῖχε τὴν Λόκαναν, καὶ τὰς ἐσχατιὰς τῶν Ῥωμαίων συνεχῶς ἐπόρθει καὶ κατέστρεφε, ἑαυτὸν παραδοὺς τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν ὑπείκοντα αὐτῷ λαόν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, λαὸν ὁ βασιλεὺς ἐκπέμψας κατὰ τῆς λεγομένης Ζαπέτρας, ἐπιλέκτων πολεμιστῶν καὶ τῶν Σαμοσάτων διευτύχησεν, ἐξ ἐφόδου τὰ στενὰ τοῦ στρατοῦ διελθόντος, αὐτῇ τε τῇ πόλει ἐξαίφνης ἐπεισπεσόντος. κατεσχέθη τε γὰρ ἡ πόλις τῷ ἀπροσδοκήτῳ, καὶ λαὸς ἀπεσφάγη πολὺς, αἰχμαλωσία εἰλήφθη ἄπειρος, καὶ δέσμιοι Ῥωμαῖοι χρονίων δεσμῶν ἠλευθερώθησαν. πυρπολήσας δ' ὁ πεμφθεὶς λαὸς τὰ συμπαρακείμενα τῆς χώρας, καὶ τὰ Σαμόσατα ἐξεπόρθησε, καὶ ὁμοίᾳ ῥύμῃ περαιωθεὶς τὸν Εὐφράτην, καὶ πᾶσαν τὴν περαίαν αἰχμαλωτίσας, καὶ πολλὴν συλλέξας αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα, ὑπέστρεψεν ἀσινὴς πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, πρὸς τῷ Ἀρτζανὴ ποταμῷ τὴν παρεμβολὴν ἔχοντα.

Ἐντεῦθεν ἄρας ὁ βασιλεὺς μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, τὴν ἐπὶ Μελιτηνὴν ἄγουσαν ὡδεύσε. προσελάσας δὲ τῷ Εὐφράτῃ, καὶ ὥρᾳ θέρους πελαγίζοντα τοῦτον εὑρὼν, καὶ παντελῶς ἄβατον, γεφυρώσας τὸν ποταμὸν διεπέρασε. καὶ πολλὰ τῆς χώρας λυμηνάμενος καὶ καταστρεψάμενος, ἑλὼν δὲ καὶ τὸ φρούριον ὃ Ῥαψάκιον λέγεται, μέρος δὲ τοῦ στρατοῦ τῇ μεταξὺ Ἀρσίνου τε καὶ Εὐφράτου χώρᾳ ἐκπέμψας,

Anno primo imperii Basilii, insidiæ ipsi sunt factæ, Georgio & Symbatio patriciis auctoribus. qui re detecta sceleris convicti, oculis privati sunt: reliqua conjuratorum multitudo in pompa ludibrii causa circumducta, inque exilium acta est. Basilius, ut insidias amoliretur, Constantinum ac Leonem, ac tertio sui imperii anno Alexandrum quoque, filios suos, diademate insignit: natu minorem reliquis Stephanum, ecclesiasticorum collegio adscribit. & quatuor suas filias monasterio sanctæ Euphemiæ martyris consecrat.

281
Liberi B. filii.

Ad hunc modum rebus domesticis satis, ut videbatur, commode constitutis, expeditionem etiam in Rom. imperii hostes suscipere statuit. Cumque deprehenderet numerum militum a Michaelo imminutum, quod iis stipendia accidisset: cohortes tyronibus allectis implevit, & in barbaros duxit. Prima expeditio ad Tephricam urbem fuit, cui Chrysochir præerat, homo laudatæ fortitudinis atque calliditatis, qui rem Romanam crebris vexabat grassationibus. Is cum Romanos adventantes non subsisteret, sed muris clausus se contineret: Basilius omnem ipsius ditionem populatus, Tephricam obsedit, diuturna obsidione se ea potiturum opinans. Sed ut eam sensit undique communitam, & spes obsidione potiundi evanuit, omnibus alimentis quæ in ea fuerant regione jam absumptis, obsidio soluto vicina Tephricæ castella vi expugnavit, Abraham, Coprum, Spatham, aliaque multa: atque exercitum inde abduxit, amplis partis spoliis atque trophæis.

Edit. Paris. pag. 570.
...es a Basilio contra barbaros gestæ.

Evastata quæ est circum Tephricam regione, Taures vicina Ismaelicorum urbs, confœderata cum Tephrica, periculum metuens, pacem a Basilio missis legatis, fœdusque cum Romanis petiit. eos Imperator comiter acceptos, voti fecit compotes. Adjunxit se Imperatori & Corterius genere Armenius, qui Locanam urbem tenebat, & fines Romanos crebris incursionibus infestarat. is & se, & urbem, & subditum sibi populum Imperatori dedidit. Interim Basilius selectorum militum manum ad Zapetram & Samosata mittit, prospero plane conatu. Nam ii per angustias primo aditu penetrantes, urbem de improviso ceperunt, magnaque peracta cæde immensam abstulerunt prædam: Romanique multi vinculis, in quibus diu captivi detenti fuerant, tum soluti sunt. Locis circumjacentibus incendio vastatis, ac Samosatis pessumdatis, exercitus eodem impetu Euphratem transivit: & ulteriorem populatus regionem, multis captivis abductis, & parata maxima præda, incolumis ad Imperatorem rediit, qui tunc ad flumen Artzanucum castra habebat.

Curterius.

Inde Basilius cum omnibus copiis versus Melitenam movit: cumque ad Euphratem pervenisset, tunc (erat enim æstas) stagnantem & invium omnino, eum ponte constratum transivit, magnamque ejus regionis partem vastavit, capto etiam Rapsacio castello. Inde partem exercitus mittit, quæ inter Arsinem & Euphratem sita popu-

laretur: qui eam regionem incredibili celeritate pervagati, Carcinium, Glaschonem, Amanem, Murecem, & Abdela exciderunt. Porro Melitenam ingressus, quæ tunc barbarorum fortium copia florebat, ut appropinquavit muris, barbaricas cohortes habuit obvias, ferociter & sublato cum clamore incedentes. cum quibus audacter congressus, ipse in prima acie constitutus, hostes repulit: idemque a reliquis factum, & barbari ad urbem usque cæsi atque fugientes acti, ita ut solum quod interjacet cadaveribus fuerit oppletum, multique vivi in potestatem Romanorum venerint, & reliqui turpiter sese mœnibus clauserint. Statuit ergo Basilius eam urbem machinis adhibitis oppugnare. sed cum & turribus munitam eam cerneret, & propugnatoribus abundare, atque e perfugis cognosceret maxima eam rerum necessariarum copia instructam, ita ut a diuturna obsidione ei nihil esset periculi; motis castris inde ad Manichæorum ditionem duxit. Eo in itinere omnia quacumque iret incendio in cineres redegit, interque hæc Argauthum, Curacium, Stephanicum, & Arachacum castella. His rebus gestis, Constantinopolin suos reduxit: & milites quorum eo bello virtus præclara fuisset, honoratos dimisit. Ipse ad urbem reversus cum in Thraciam trajecisset, ab Hebdomo publice per auream portam intravit, splendidissimumque duxit triumphum, universo populo victoriæ gratulantibus vocibus faustisque acclamationibus prosequente usque ad ædem Sapientiæ, quæ ejusdem est cum Deo essentiæ. ibi actis Deo gratiis, ab Ignatio patriarcha coronis redimitus, in regiam rediit: cumque se paululum cum uxore & liberis oblectasset, rursum se ad remp. gubernandam contulit.

Edit. Paris. pag. 571.

Manichæorum clades.

Anno qui hunc proxime subsecutus est, cum Manichæi duce Chrysochire magno cum exercitu in Romanorum ditionem impressionem fecissent, eamque deprædarentur, Imperator de more contra hunc mittit scholarum principem. Is universum secum ducens Romanum exercitum, cum de summa rerum prælio decertare non auderet, aliquandiu intervallo interposito hostem insequitur, & obstat ne hinc inde excurrere, ac palando per loca dispergi auderet. Sed ubi barbarus quædam agens, partim propositi impos domum redire intendit, ac copiosa cum præda iter illud inivit: domesticus scholarum duobus ducibus, quorum unus Charsianis, alter Armeniacis præerat, præcipit, ut cum iis quas ducebant cohortibus Chrysochirem usque ad Bathyrrhyacem pone sequantur: & si quidem is inde in Romanos agros ac fines emittat militem, sibi id significent: sin ab eo loco recta domum versus proficiscatur, ipso omisso ad se revertantur. Sub vesperam cum ad dictum locum (nomen est loco ab altis inditum crepidinibus) barbari in radice montis consedissent, inter milites Romanorum, qui superiores montis partes occupaverant, de virtutis præstantia certamen incidit, utroque exercitu sibi primas fortitudinis arrogante. Augescente contentione, & utroque exercitu ad majorem prolabente jactantiam, quemdam ex Ar-

pag. 572.

A καταδρομῶν προσέταξεν. οἱ πᾶσαν αὐτὴν ἀκόπως τάχει διαδραμόντες, τό τε λεγόμενον Καρκίνιον, καὶ τὸ Γλαχῶν, καὶ τὸ Αμαν, καὶ τὸ Μυρὶξ, καὶ τὸ Αβδηλα ἐξεπόρθησαν. αὐτὸς δὲ τῇ Μελιτηνῇ προβαλὼν εὐανδρούσῃ τότε, καὶ πληθύϊ βαρβάρων γαυρουμένῃ, ἐπεὶ τοῖς τείχεσιν ἐπλησίασε, βαρβαρικὰς ὑπεδέξατο φάλαγγας, μετὰ φρυαγμάτων καὶ ἀλαλαγμῶν ἀπαντώσας αὐτῷ, αἷς νεανικῶς* ἐμμίξας, καὶ πρῶτος τῆς φάλαγγος προϊστάμενος, τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐτρέψατο, εἶθ' οἱ λοιποὶ τοὺς ἄλλους, καὶ μέχρι τοῦ ἄστεος ἀναιροῦντες ἐδίωκον, ὡς καταστρωθῆναι τὸ μεταξὺ ἔδαφος, καὶ πληρωθῆναι νεκρῶν, ἁλῶναι δὲ καὶ ζῶντας
B οὐκ ὀλίγους, τοὺς δὲ λοιποὺς ἀγεννῶς εἴσω τειχῶν κλεισθῆναι. ἐβουλήθη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ἑλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς ἀποπειρᾶσθαι τοῦ χωρίου. ὡς δὲ ἑώρα τὴν πόλιν εὔπυργον, καὶ πλήθει τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων βρίθουσαν, ἐπύθετο δὲ καὶ παρὰ τῶν αὐτομόλων, ἀφθονίαν ἔχειν πολλὴν τῶν ἐπιτηδείων, καὶ μὴ δεδιέναι χρονίαν πολιορκίαν· ἄρας ἐντεῦθεν τῇ Μανιχαίων προσβάλλει γῇ, καὶ πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἐμπρήσας, τὸ Αργαοὺθ λεγόμενον φρούριον, καὶ τὸ Κουρτίκιον καὶ τὸ Στεφάνου, καὶ τὸ Αραβὰχ ἐμπρήσας κατέκαυσεν. ἐκεῖθεν ἀγείρας τὸν στρατὸν, τῆς ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν εἴχετο. καὶ
C τοὺς μὲν ἀριστεύσαντας τῶν στρατιωτῶν τιμήσας ἀπέλυσεν. αὐτὸς δὲ τὴν βασιλίδα κατασχὼν, καὶ περαιωθεὶς εἰς Θρᾴκην, ἐν τῷ ἑβδόμῳ τὴν δημοσίαν ποιησάμενος πρόοδον, διὰ τῆς χρυσῆς πόρτης εἰσελθὼν, καὶ θρίαμβον καταγαγὼν μεγαλοπρεπέστατον, τοῦ δήμου παντὸς ἐπινικίοις φωναῖς καὶ εὐφημίαις αὐτὸν μεγαλυνόντος ἄχρι τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνυποστάτου σοφίας ἐγένετο. ἐκεῖσε δὲ γενόμενος, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστηρίους ἀποδοὺς ὕμνους, παρὰ Ἰγνατίου τε τοῦ πατριάρχου ταινιωθεὶς στεφάνοις, ἐπανῆκεν εἰς τὰ βασίλεια· μικρόν τι συνησθεὶς τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς τέκνοις, τῶν πολιτικῶν αὖθις εἴχετο διοικήσεων.

Τῷ δ' ἐπιόντι χρόνῳ τοῦ τῶν Μανιχαίων ἐξηγουμένου Χρυσόχειρος εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐμβαλόντος βαρεῖ στρατῷ, καὶ ταύτην ληϊζομένου, ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ
D συνήθως ὁ βασιλεὺς τὸν τῶν σχολῶν ἐξηγούμενον. οὗτος δὲ πάντα τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν συμπαραλαβὼν, ἐπειδὴ σταδαίᾳ μάχῃ κρῖναι τὸ πᾶν ἐδειλία, παρείπετο πως αὐτῷ ἀπό τινος διαστήματος, καὶ τὰς μερικὰς ἀνεῖργε καταδρομὰς, καὶ οὐ συνεχώρει κατὰ τῆς χώρας ἀδεῶς ἐκτρέχειν δύνασθαι. ὡς οὖν τὰ μὲν δρῶν, τὰ δὲ ἀπρακτῶν ὁ βάρβαρος ἤδη, καὶ τῆς πρὸς τὰ οἴκοι ἐπανόδου ἐμέμνητο, καὶ μετὰ λείας συχνῆς ὑπέστρεψεν, ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν δύο τῶν στρατηγῶν ἀφορίσας, τόν τε τοῦ Χαρσιανοῦ, καὶ τὸν τῶν Ἀρμενιακῶν, μετὰ τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως ἕκαστον συμπαρομαρτεῖν τῷ Χρυσόχειρι ἄχρι τοῦ λεγομένου Βαθυρρύακος. κἀκεῖθεν εἰ μὲν
E ἐπαφήσει (φησὶ) κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν χωρίων καὶ ὁρίων στρατὸν, δῆλα θέσθαι αὐτῷ τὰ περὶ τούτου. εἰ δὲ οἴκαδε ἀμεταστρεπτὶ βαδίζοι, ἐάσαντας τοῦτον αὖθις ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτόν. ἑσπέρας οὖν καταλαβούσης, καὶ τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος γεγονότος κατὰ τὴν Βαθυρρύακα, αὐλισαμένου τε κατὰ τὴν τοῦ ὄρους ὑπώρειαν, τῶν δὲ εἰρημένων στρατηγῶν κατασχόντων τὰ τούτου μετεωρότερα, καὶ τὸ μέλλον ἀποσκοπούντων, ἐμπίπτει τις ἔρις περὶ πρωτείων καὶ ἅμιλλα τοῖς τῶν δύο θεμάτων στρατιώταις. οἱ μὲν γὰρ τοῦ Χαρσιανοῦ ἑαυτοῖς ἐνίσταντο τὰ τῆς ἀνδρείας ἁρμόζειν πρωτεῖα· ἔμπαλιν

* συμμίξας. Scylitzes ut in cont.

δὲ ἑαυτοῖς οἱ Ἀρμενιακοί. ὡς οὖν ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρει τὰ τῆς φιλονεικίας, καὶ πρὸς τὸ μεγάλαυχον ἑκάτερα ἔρρεπε τῶν ταγμάτων, ἐνταῦθα δὴ λέγεται παρά τινος λεχθῆναι τῶν τοῦ Ἀρμενιακῶν συστήματος, ὡς ἵνα τί μάτην ὦ συστρατιῶται ἀπρεπῶς θρασυνόμεθα, ἐξὸν αὐτοῖς ἔργοις ἀναμφισβήτητον ἀρετὴν ἐπιδείξασθαι (οἱ πολέμιοι γὰρ οὐ μακράν) καὶ ἔξεστιν ἐπὶ τῶν ἔργων φανῆναι τοὺς ἀριστεῖς. τοὺς τοιούτους τοίνυν λόγους διαναστιθέντες οἱ στρατηγοὶ, καὶ τὴν πρὸς ἀνδρείαν ὁρμὴν κατανοήσαντες τοῦ λαοῦ, καταμαθόντες δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου βοήθειαν, ὅτι ἐξ ὑπερδεξίων μέλλουσιν ἐπιτίθεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐν κοίλοις κειμένοις τόποις, διχῇ διαιροῦσι τὴν δύναμιν. καὶ τὸ μὲν ἔκκριτον ταύτης ἄχρις ἑξακοσίων μεθ' αὐτῶν γε τῶν στρατηγῶν προσβαλεῖν ἐκρίθη τῷ τῶν βαρβάρων στρατῷ. τὸ δὲ λοιπὸν καὶ δυσαρίθμητον τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς εἰς δόκησιν πλῆθος αὐτοί πως σκευάσαντες, πρὸς τὰ μετέωρα ἔστησαν, σύνθημα δόντες, ἵν' ὅταν οὗτοι προσβάλωσι τοῖς ἐχθροῖς, ἀφ' ἐκείνων σὺν ἀλαλαγμῷ μεγίστῳ καὶ σάλπιγξιν ἐκπληκτικὴν βοὴν ἀναρρήξωσι, συνεπηχούντων καὶ τῶν ὀρέων, καὶ οὕτως ἀφανῶς διὰ τῆς νυκτὸς τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἐχθρῶν πλησιάζουσι. καὶ τοιούτου δοθέντος συνθήματος, ὑπὸ τοῦ ἡλίου τὰς ἀκρωρείας αὐγάζοντος, βοῇ στιβαρᾷ παιανίσαντες, καὶ τὸ (σταυρὸς νενίκηκε) συμβοήσαντες, ἐπιτίθενται τοῖς ἐχθροῖς συναλαλαζόντων ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ τῶν λοιπῶν. εὐθὺς οὖν οἱ βάρβαροι τῷ ἀνελπίστῳ καταπλαγέντες, καὶ μήτε συστῆναι, μήτε τὸ ἐπιὸν πλῆθος ὅσον ἐστὶ λαβόντες καιρὸν ἰδεῖν, μήτ' ἄλλο τι σωτήριον ἑαυτοῖς ἐκ τοῦ παραχρῆμα βουλεύσασθαι, ὥρμησαν πρὸς φυγήν. τῶν οὖν διωκόντων Ῥωμαίων καὶ τοὺς μὴ συνόντας ἐπιβοωμένων στρατηγοὺς, καὶ τὰ τάγματα, καὶ τὸν τῶν σχολῶν ἀφηγούμενον, καθάπερ αὐτοῖς συνετέτακτο, καὶ τῶν φευγόντων εἰς πλείονα συνελαυνομένων φόβον καὶ ταραχὴν, συνέβη μέχρι μιλίων τριάκοντα γενέσθαι τὴν δίωξιν, καὶ τὸν μεταξὺ χῶρον ἀπείροις καταστρωθῆναι νεκροῖς.

Τότε δὴ καὶ ὁ ἀναιδὴς Χρυσόχειρ σὺν ὀλίγοις φεύγων τῶν μετ' αὐτοῦ, ἐπεὶ καταδιώκοντα ἔγνω Ῥωμαῖόν τινα Πουλάδην τὴν προσηγορίαν, ὃν αἰχμάλωτον ἔλαβέ ποτε κατὰ τὴν Τεφρικὴν, καὶ συνήθη εἶχε καὶ γνώριμον, θεασάμενος αὐτὸν καὶ γνωρίσας, ἐπιστραφεὶς, τί σοι, φησὶν, ὦ ἄθλιε Πουλάδη διεπραξάμην κακὸν, ὅτι με οὕτω καταδιώκεις, μανιωδῶς ἐπιθυμῶν ἀνελεῖν; ὁ δὲ συντόμως ὑπολαβὼν, τῶν εὐεργεσιῶν σοι πασῶν τὴν ἀμοιβὴν, ἔφη, ἀποδοῦναί σοι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν πεποιθὼς εἰμὶ ἐν Θεῷ. ὁ μὲν οὖν προῄει, οἷά τις ἐμβρόντητος καὶ βεβλαμμένος τὰς φρένας. ὁ δὲ ἐφείπετο μετ' εὐτολμίας νεανικῆς. τάφρῳ δὲ βαθείᾳ ὁ διωκόμενος ἐντυχὼν, καὶ ὑπερπηδῆσαι ταύτην τὸν ἵππον μὴ συγχωροῦν, βάλλεται κατόπιν παρὰ τοῦ Πουλάδου φθάσαντος, κοντῷ κατὰ τῆς πλευρᾶς. καὶ ὁ μὲν εὐθέως περιοδυνηθεὶς τῷ ἀλγήματι, κατερρύη τοῦ ἵππου. τῶν δὲ σὺν αὐτῷ τις, Διακονίτζης τούτῳ ἦν τὸ ἐπώνυμον, τοῦ ἵππου ῥίψας ἑαυτὸν, ἐπιμελείας ἠξίου τὸν πεσόντα, τοῖς τε οἰκείοις γόνασι τὴν ἐκείνου κεφαλὴν ἐπιθεὶς, καὶ τὸ συμβὰν ὀδυρόμενος. ἐν τοσούτῳ δὲ προσγίνονται τῷ Πουλάδῃ καὶ ἕτεροι, καὶ καθαλλόμενοι ἐκ τῶν ἵππων, τὴν τοῦ Χρυσόχειρος ἀποτέμνουσι κεφαλὴν, ἤδη θανατῶντος καὶ ἐκλιμπάνοντος. δεσμοῦσι καὶ τὸν Διακονίτζην, καὶ τοῖς ἄλλοις αἰχμαλώτοις συγκαταλέγουσιν. εὐθὺς οὖν εὐαγγέλια πρὸς τὸν βασιλέα ἐξαπέμπονται, μεθ' ὧν ἦν καὶ ἡ τοῦ Χρυσόχειρος κεφαλή. πεσόντος οὖν τοῦ Χρυσόχειρος, συναπεμαράνθη πᾶσα ἡ ἀνθοῦσα τῆς Τεφρικῆς εὐανδρεία. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Τεφρικὴν τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος, καὶ ἐν ὥρᾳ μιᾷ ἡ ἐπὶ μεῖζον δόξης ἀρθεῖσα ὕψος τῶν Μανιχαίων πληθὺς, ὡσεὶ καπνὸς διελύθη.

Ἰγνατίου δὲ τοῦ πατριάρχου τὴν παροῦσαν μεταλλαξαμένου ζωὴν, ἀπέδωκεν αὖθις τὴν ἐκκλησίαν

meniacis ferunt dixisse: Quorsum attinet, commilitones, tam indecenter ferocire? cum liceat factis virtutem testatam reddere, hostibus in proximo versantibus, reque ipsa detur demonstrare qui virtute sint primi. Ea verba cum ad aures ducum pervenissent, & alacritatem militum ad pugnam intelligerent, necnon ipsius loci opportunitatem sentirent sibi ad victoriam momentum haud leve adferre, quod e sublimi loco in hostes erant impetum daturi, qui in valle castra habebant: exercitum omnem in duas dividunt partes, ita ut selecti ad sexcentos milites cum ipsis ductoribus in hostem irruerent, reliqui numero non multi in sublimi starent, simulata multitudine: itaque rem componunt, ut cum illi hostem adorirentur, illico hi maximo cum plausu & tubis canentibus terribilem ederent vociferationem, reboantibus simul montibus. His ita compositis, occulte per noctem, antequam sol summa montium illustraret, ad castra hostium perveniunt, magnaque voce pæanem cantantes, & VICIT CRUX conclamantes, adgrediuntur hostem, simul reliquis de monte militarem conclamationem edentibus. At barbari subito re insperata perterreri, & neque inter se coire, neque contemplandæ irruentium hostium multitudinis tempus habere, neque omnino quicquam salutare eo tempore consulere posse, sed fugæ se dare. Eos Romani insequi & absentes simul legiones earumque duces accersere, eumque his domesticum scholarum, sicuti fuerat præceptum. Aucto fugientium pavore ac tumultu, Romani eos usque ad trigesimum milliare insequuntur, spatium intermedium innumeris hostium cadaveribus consternentes.

Tunc etiam impudens ille Chrysochir cum paucis suorum fugiens, cum instare sibi videret Puladem quemdam e Romanis, quem ipse olim in bello apud Tephricam ceperat, notumque & familiarem habuerat, agnoscens hominem, & ad eum conversus: Quid, ait, miser Pulades mali tibi feci, quod me tam furiose persequeris, interficere cupiens? Cui breviter Pulades: Deo, inquit, confido, hac die me tibi pro tuis meritis gratiam relaturum. Pergit exinde Chrysochir attonitus ac væcors, audacter insequente Pulade, donec ad altam fossam perventum est. eam cum transilire equum Chrysochir non pateretur, conto latus a Pulade propere ictus, doloris impatientia ab equo delabitur. Aderat quidam Diaconitzes nomine. is statim a suo desiliens equo, Chrysochirem curandum suscipit: caputque suis genibus imponens, casum hunc deplorat. Interim Puladem alii socii assequuntur, & ab equis desilientes, Chrysochiri jam deficienti atque moribundo caput amputant, Diaconitzem & reliquos vinciunt, interque captivos statuunt. Statim rei feliciter gestæ nuntius ad Imperatorem una cum capite Chrysochiris mittitur. atque hoc ita interfecto, simul omnis Tephricæ vigor atque robur elanguit. Hunc ergo finem habuit Tephricana res, & ad summam elata gloriam Manichæorum multitudo unius horæ spatio in fumum abiit.

Cæterum Ignatio patriarcha vita defun-

Chrysochiris interitus.

Edit. Paris. pag. 573.

282

Photius rursum fit patriarcha.

A ... cto, Imperator Photio episcopatum reddidit. Eo tempore ad Imperatorem relatum est de insidiis ipsi a conjuratia quibusdam structis, principe facinoris patricio Romano, cui cognomen Curcuas. Index unus eorum fuit, qui conspiraverant. Comprehensi insidiatores, effossi Curcuæ oculi: reliqui verberati & tonsi, relegati sunt. Idem Imperator etiam Lulum castellum a Sarracenis occupatum recepit. Et Melvus castellum se ei dedidit, eumque pro domino suo agnovit. Manichæorum porro metropolin Camejam ipse excidit.

Rursum res bello gestæ a Basilio.

Veris initio, Basilius assumpto filio suo Constantino natu maximo, expeditionem in Syriam suscepit: occupataque Cæsarea, quæ ad Argæum est prima Cappadociæ urbs, stativa ibi habuit, cohortesque ordinum disciplina exercuit. Aliquam deinde partem exercitus speculatum emisit, ipse subsequens. Quos speculatum missos dixi, ii per solitudines summa celeritate profecti, Xylocastrum & Phyrocastrum castella evastarunt, incolasque captivos abduxerunt. qua re perterriti qui Phalacrum castellum tenebant, ultro se Romanis dediderunt. At Ambronis F. Ababdeles, Anazarbi Ameras, quandiu procul abfuit Basilius, barbarice ferociens: ubi is appropinquavit, Melitenorum turmæ se immiscuit, cumque ea fugiendo saluti suæ consuluit. Basilius Casamanem, Carbanem, Ardalam, & Eremosycæam excidit. atque tum ad eum confugit Simas ille Taeli F. qui Tauri montis angustiis insidens, in Romanorum fines solitus erat grassari.

Edit. Paris. pag. 574.

Secundum hæc Imperator Onopnicten fluvium, & Sardum trajecit cum exercitu, pervenitque ad Cucusum: & saltibus ibi repurgatis, invia loca itineribus commoda redegit, & quæ ibi erant insidiis apta loca in potestatem suam recepit. Inde ad Callipolin & Padaseam profectus, cum in transitu difficilia quædam incidisset præcipitia, suos consolatus pedes lento ingressu ante exercitum ivit: superatisque Tauri angustiis, ad Germaniciam accessit. cumque hostes intra muros se continerent, nemoque manum conserere auderet, suburbiis direptis atque incensis, ad urbem Adapam venit. Cumque hic

383 etiam oppidani mœnibus se tuerentur, quæ extra urbem erant deprædatus incendit: oppidulum cui nomen Geron expugnavit, militibusque diripiendum tradidit. Tandemque adhibitis machinis muros Adapæ aggressus, oppugnationem undique acrem instituit. nam suarum copiarum robur in spem eum haud exiguam urbis potiundæ adducebat. Cum autem videret obsessos fortiter & impavide oppugnationem ferre, factis induciis, eos percontatus est, cuinam rei fidentes, patriæ imminente exitio, tam securis essent animis? Respondit quidam de senioribus, certos se esse, urbem non ab ipso in præsentia, sed ab alio quodam genus ad ipsum referente, nomine Constantino, expugnatum iri: itaque se non terreri hac oppugnatione. Cumque Basilius filium iis suum demonstrasset, atque hunc Constantinum vocari dixisset; Non hunc esse illum Constantinum, collocutor iste respondit, urbis

A Φωτίῳ ὁ βασιλεύς. κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐπιβουλὴ μηνύεται τῷ βασιλεῖ παρά τινος τῶν συνωμοτῶν, ἔξαρχον ἔχουσα τὸν πατρίκιον Ῥωμανὸν τὸν Κουρκούαν. καὶ δὴ συλληφθέντων τῶν ἐπιβουλευσάντων, ὁ μὲν Κουρκούας ἐπηρώθη τοὺς ὀφθαλμούς. οἱ δὲ λοιποὶ τυφθέντες καὶ καρέντες, ἐξωρίσθησαν. ὁ αὐτὸς βασιλεὺς καὶ τὸ Λοῦλον φρούριον, ὑπὸ Σαρακηνῶν κατεχόμενον, ἀνεκτήσατο. προσέθετο δὲ αὐτῷ καὶ τὸ Μελοῦος, καὶ δεσπότην τὸν βασιλέα ἀνηγόρευεν. ἐξεπόρθησε δὲ καὶ τὴν τῶν Μανιχαίων μητρόπολιν τὴν Κάμειαν δι' ἑαυτοῦ.

Ἔαρος δὲ ἤδη λάμποντος, τὸν πρεσβύτερον υἱὸν εἰληφὼς Κωνσταντῖνον, ἐκστρατεύει κατὰ Συρίας, καὶ τὴν πρὸς τῷ Ἀργαίῳ Καισάρειαν τὴν πρώτην καταλαβὼν τῶν Καππαδο- B κῶν, ἐκεῖσέ τε αὐλισάμενος, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος ταῖς τακτικαῖς ἐξεπόνει μελέταις. μοῖραν δὲ τοῦ στρατοῦ ἀποτεμὼν, κατόπτας ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ κατόπιν ἐφείπετο. οἱ δὲ προόπται καὶ πρόδρομοι τὰς ἐρήμους ὀξέως διαδραμόντες, φρούριον τὸ λεγόμενον Ξυλόκαστρον, καὶ τὸ ἕτερον τὸ λεγόμενον Φυρόκαστρον ἐξεπόρθησαν, καὶ τοὺς ἐποίκους τούτων ἠνδραποδίσαντο. ἐφ' οἷς καταπλαγέντες οἱ τὸ τοῦ Φαλακροῦ λεγόμενον κάστρον οἰκοῦντες, ἑκουσίως προσεχώρησαν τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ δὲ τοῦ Ἀμβρωνος υἱὸς Ἀπάβδελε, ὁ τῆς Ἀναβάρζης Ἀμηρᾶς, ἕως μὲν μακρὰν ἀπεῖχεν ὁ βασιλεὺς, βαρβαρικῶς ἐθρασύνετο. ἐπεὶ δὲ ἤγγιζε, τῷ τῶν Μελιτηνῶν στίφει συμμίξας, φυγῇ τὴν μετ' αὐτοῦ σωτη- C ρίαν ἐπραγματεύσατο. ὁ δὲ βασιλεὺς τήν τε Κασάμαν ἐξεπόρθησε, καὶ τὴν Καρβὰν, τὴν Ἀρδαλάνδε, καὶ τὴν Ἐρημοσυκαίαν, ἡνίκα καὶ Σίμας ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ταὴλ, τὰς δυσχωρίας κατέχων τοῦ Ταύρου, καὶ ἐξ ἐφόδου τὰς τῶν Ῥωμαίων λυμαινόμενος ἐσχατιὰς, πρὸς τὸν βασιλέα κατέφυγε.

Μετὰ ταῦτα τὸν Ὀνοπνίκτην λεγόμενον ποταμὸν, καὶ τὸν Σάρδον διαπεράσας ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἦλθεν εἰς Κουκουσὸν, καὶ τὰς ἐκεῖ λόχμας ἀποκαθάρας, καὶ τὴν ἄβατον εὐπόρευτον πεποιηκὼς, τῶν ἐνταῦθα λόχων ἐκράτησε. πρὸς δὲ τὴν Καλλίπολιν καὶ Παδασίαν φθάσας, δυσβάτοις δὲ περιτυχὼν καὶ ἀποκρήμνοις ὁδοῖς, τοὺς ὑπὸ χεῖρα παραμυθούμενος, πεζῇ καὶ βάδην αὐτὸς προηγεῖτο τοῦ στρατοῦ. ὑπερβὰς δὲ τὰ στενὰ τοῦ Ταύρου, τῇ Γερ- D μανικείᾳ προσβάλλει. ἐπεὶ δὲ τὸ ἀνθιστάμενον ἅπαν τοῖς τείχεσι συνεκλείετο, καὶ οὐδεὶς ἐτόλμα πρὸς χεῖρας ἐλθεῖν, τὰ πρὸ τῆς πόλεως κακώσας καὶ πυρὶ παραδοὺς, πρὸς Ἀδάπαν παραγένετο τὴν πόλιν· καὶ τῶν ταύτης δὲ ἐποίκων μὴ τολμώντων ἐν τοῖς ὑπαίθροις διαγωνίζεσθαι, ἀλλ' εἴσω συνελαθέντων τειχῶν, τὰ ἔξω τῆς πόλεως λεηλατησάμενος καὶ ἀποτεφρώσας, ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τὸ πολίχνιον ὃ Γέροντα ἐκάλουν, καὶ διαρπάσαι ἐφεὶς τοῖς στρατιώταις, τελευταῖον αὐτοῖς προσβάλλει τοῖς τείχεσι, καὶ παντοδαπὰς προσέφερε μηχανάς· καὶ ἐνεργὸς ἦν ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ἐλπίδας οὐ μικρὰς ἔχων αἱρήσειν τὴν πόλιν, διὰ τὸ τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως βάρος. εὐρώστως E δὲ τοὺς ἔνδον εὑρὼν, καὶ ἀδεῶς τὰ προσπίπτοντα φέροντας, ἀνοχὴν τῷ πολέμῳ δοὺς, ἐπυνθάνετο τῶν ἔνδον, ἐφ' ὅτῳ πεποιθότες, τῆς πατρίδος αὐτῶν ἤδη μελλούσης παραλαμβάνεσθαι, ὀλίγον αὐτοῦ λόγον ποιούμενοι φαίνονται; πρὸς ὃν ἀπεκρίνατό τις τῶν γεραιτέρων, πληροφορίαν ἐσχηκέναι, οὐχ ὑπὸ σοῦ πολιορκηθῆναι νῦν τὴν πόλιν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου τινὸς πεπρωμένον εἶναι ταύτην ληφθῆναι κατὰ γένος σοι προσήκοντος, Κωνσταντῖνος τούτῳ τὸ ὄνομα· καὶ διὰ τοῦτο μὴ καταπλήττεσθαι τοῖς προ-

σπίπτου-

ἐπίπεισι. τοῦ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιδείξαντος, καὶ ὡς Κωνσταντῖνος καλεῖται εἰπόντος, οὐ τοῦτον ὁ ἐξηγούμενος ἔλεγεν εἶναι τὸν Κωνσταντῖνον, ὃς αὐτῶν μέλλει ποιῆσαι τὴν πόλιν ἀνάστατον, ἄλλον δέ τινα μετὰ χρόνον συχνὸν, καὶ τῶν ἀπογόνων τούτων. ἐφ᾽ οἷς ὁ βασιλεὺς ὀργισθεὶς, καὶ ἔργοις ἐξελέγξαι βουληθεὶς ψεῦδος τὴν πρόρρησιν, συντονώτερον ἥπτετο τῆς πολιορκίας. ὡς δὲ πάντων πονουμένων μὴ προβαίνουσαν ἑώρα τὴν σπουδὴν, ἐπεγένετο δὲ κρύος ἀμήχανον, τοὺς ἐν ὑπαίθρῳ σφοδρῶς λυμαινόμενον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν, τὸ πολὺ τῶν αἰχμαλώτων διὰ τὸ βάρος ξίφει κελεύσας ἀποφορτίζεσθαι, τῆς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἴχετο, πολὺ δέος τοῖς ἐκ τῆς Ἄγαρ καταλιπών. προσδοκήσας δὲ ἐπιθήσεσθαι αὐτοῖς κατὰ τὰ στενὰ, λόχους ἐν τοῖς ἐπικαίροις ἀφεὶς, πολλοὺς τῶν ἐλλοχώντων ἐζώγρησε. πρὸς ἅπερ Ἀβδελομέλερ ὁ τοῦ τόπου κατάρχων ἀπειρηκὼς, πρέσβεις ἐκπέμψας, ἀδείας καὶ εἰρήνης ἐδεῖτο τυχεῖν. οὗ τὴν δέησιν δεξάμενος ὁ βασιλεὺς, σύμμαχον αὐτὸν τὸ ἀπὸ τοῦδε εἶχε κατὰ τῶν ὁμοφύλων ἐθελοντήν. ἐκεῖθεν τὸν Ἀργαῖον διελθὼν, πρὸς Καισάρειαν γενόμενος, ἔκ τε Κολωνείας καὶ Μεσοποταμίας ἐπινικίους ἀγγελίας ἐδέξατο, κομισθέντων αὐτῷ λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πολλῶν Κούρτων καὶ Σαρακηνῶν, οὓς ἅπαντας τῷ ξίφει ἀπεσκεδάσατο. ἦν γὰρ προκαταπεπλησμένον τὸ στράτευμα λαφύρων ἀπό τε Συρίας καὶ Τεφρικῆς, καὶ οὐκ ἐβούλετο καὶ τούτους ἔχειν δύσχρηστον παρακολούθημα. ἐν Μηδαίῳ δὲ γενόμενος, καὶ τιμὰς ἐξαιρέτους τοῖς ἀριστεῦσι, καὶ πρὸς παραχειμασίαν ἐκπέμψας, αὐτὸς εὔζωνος πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἔφθασε. καὶ κατὰ τὸ εἰωθὸς διὰ τοῦ πατριάρχου τῆς νίκης ἐδέξατο στέφανον, καὶ παρὰ τοῦ πλήθους τὰς ἐπινικίους ᾠδάς.

Ἤδη δὲ τῆς Τεφρικῆς ἀπομαρανθείσης, ἡ τῶν Ταρσιτῶν ἰσχὺς θάλλειν καὶ αὐξάνεσθαι ἤρχετο, καὶ πάλιν ἀπὸ τούτων αἱ τῶν Ῥωμαίων ὁρίων ἐσχατιαὶ δεινῶς ἐπιέζοντο. καθ᾽ ὧν Ἀνδρέας ἐκεῖνος ὁ στρατηλάτης, ὁ ἐκ Σκυθῶν, πολλάκις ἠνδρίσατο, καὶ πολλοὺς τῶν εἰς προνομὴν ἐντρεχόντων ἀνῄρει, καὶ αἰχμαλώτους ἐλάμβανεν. ὃν ὁ βασιλεὺς πατρικιότητι τετίμησε, καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν σχολῶν προβιβάζει. τότε δὴ μᾶλλον ὁ Ἀνδρέας ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας τε καὶ δυνάμεως, ἐμφανέσι μάχαις πολλάκις πρός τε τοὺς ἀπὸ Μελιτηνῆς καὶ τοὺς ἀπὸ Ταρσοῦ παρετάξατο καὶ νενίκηκε. καί ποτε μετὰ φρυάγματος γράμματα πέμψαντος τῷ Ἀνδρέᾳ τοῦ ἀμηρεύοντος τῆς Ταρσοῦ, βλασφημίας ἀνάπλεα, δηλοῦντα, ὡς. ἴδω εἰ σὲ ὁ τῆς Μαρίας ὠφελήσει υἱὸς, καὶ ἡ τοῦτον τεκοῦσα, ὅταν ἐξέλθω κατὰ σοῦ μετὰ τῆς περὶ ἐμὲ δυνάμεως. τὸ λοίδορον γραμμάτιον οὗτος δεξάμενος, τῇ εἰκόνι τῆς Θεομήτορος ἀπεκρέμασεν, εἰπών. ἴδε ὦ μῆτερ τοῦ Λόγου τε καὶ Θεοῦ, καὶ σὺ ὁ ταύτης υἱός τε καὶ Θεὸς, οἷα ὠνείδισε καὶ ἐφρυάξατο κατὰ σοῦ, καὶ τοῦ σοῦ περιουσίου λαοῦ ὁ βάρβαρος οὗτος καὶ ἀλαζών. ταῦτα δὲ εἰπὼν, ἄρας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, ἔπεισι κατὰ Ταρσοῦ. καὶ δὴ κατὰ τὸ Ποδανδὸν γενόμενος, ἀφικεῖ τοῖς ἐναντίοις συμμίξας, τρέπεται φόνῳ πολλῷ τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος, πρότερον αὐτοῦ πεσόντος τοῦ Ἀμηρᾶ. ὀλίγοι δέ τινες μόγις πρὸς Ταρσὸν ἀποσώζονται. θάψας δὲ τοὺς οἰκείους, καὶ τοὺς πολεμίους εἰς ἕνα χῶρον συναγαγὼν, καὶ μέγαν ποιησάμενος κολωνὸν εἰς στήλην καὶ τοῖς μετέπειτα, πρὸς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεψε, μετὰ λαφύρων καὶ αἰχμαλωσίας πολλῆς. ἔγραψε δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ δηλώσας τὴν νίκην. οἷα δὲ φιλεῖ ποιεῖν ὁ φθόνος, ἐνδιαβάλλουσιν οἱ πονηροὶ τὸν ἄνδρα πρὸς βασιλέα,

A bajus everforem, sed alium quemdam fore multo post tempore, ea posteritate Basilii. Ira commotus ob hæc Imperator, falsumque esse hoc vaticinium reipsa ostendere cupiens, majori quam antea vi oppugnationi incubuit: sed cum defatigantibus se omnibus nihil effici videret, simulque gelu ingens obortum sub dio versantes affligeret, obsidionem solvit, domumque versus suos abduxit. *Edit. Paris. pag. 575.*

Inter revertendum multitudinem captivorum, quod oneri erat, ferro obtruncari jussit. itaque levato exercitu, iter ad urbem institutum prosecutus est, magno Agarenis terrore incusso. Quos cum insidias sibi in angustiis structuros præsagiisset, suis militibus ad opportuna loca dimissis, insidiatorum multos vivos B cepit. Quibus rebus Abdelomeleri, qui iis locis præerat, animus ita est fractus, ut missis legatis veniam pacemque petiverit. assensitque Imperator, & hunc deinde spontaneum contra ejus gentiles socium habuit. Inde per Argæum profectus, ad Cæsaream venit, ibique & ex Colonia & ea Mesopotamia nuntios rei feliciter gestæ accepit, allatis simul spoliis, ac multis captivis Curtis 284 atque Sarracenis, quos omnes gladio occidi jussit. nam exercitus jam ante spoliis onustus erat Syriacis atque Tephricanis, & nolebat Imperator captivorum C inutilem secum trahere catervam. Ut ad Medæum pervenit, præmia iis quorum virtus in bello fuerat eximia divisit: militibusque hyematum dimissis, ipse expedito cum comitatu Constantinopolin rediit, ibique de more victoriæ coronam a patriarcha accepit, & populus ei cantilenis gratulatus est.

Tephrica hoc modo abolita, Tarsensium vires florere ac invalescere cœperunt, rursumque ab his Romanorum fines graviter infestari. *Tarsenses Saraceni.* Contra hos Andreas Scytha sæpenumero rem fortiter gessit, multosque eorum qui prædatum excurrebant interfecit aut cepit: *Andreæ Scythæ virtus.* itaque D cum Imperator patricia dignitate cohonestatum, scholis præfecit. Atque Andreas nactus majorem jam potestatem, viribusque auctus, justis præliis aliquoties cum Melitenis ac Tarsensibus congressus victoriam reportavit. Misit aliquando Tarsi Ameras superbas ad Andream litteras, plenas contumeliarum impiarum. inter alia scripserat: Experiar an tibi sit commodaturus Mariæ filius, ejusque mater, ubi meas copias adversus te eduxero. Eam epistolam Andreas imagini Deiparæ suspendit, ita fatus: Verbi ac Dei genitrix, tuque Deus ejus fili, vide ut conviciatus est, & quam insolenter infremuit jactabundus ille barbarus contra E te, & peculiarem tuum populum. Statim deinde exercitum suum ad Tarsum duxit. cumque ad locum cui Podando nomen est venisset, in adversos hostes incidit, pugnaque conserta ingentem eorum stragem edidit, in primis ipso etiam Amera interfecto, paucisque fuga Tarsum elapsis. Ibi tum suos humavit, & cadaveribus hostium in unum congestis acervum, magnum tumulum ac columnam excitavit ad victoriæ memoriam: *pag. 576.* atque ad sua reversus, multis cum captivis & ampla præda, Imperatorem per litteras de re gesta certiorem reddidit. Hic *Invidia.* suum tenuit morem invidia: inventique maligni homines, qui Andream

apud Basilium criminarentur, facile ei fuisse dicentes Tarso potiri, nisi ob ignaviam cunctando occasionem perdidisset, atque his calumniis crebro inculcatis persuasum est Imperatori, ut imperium abrogaret Andreæ. In ejus locum sufficit
Stypejotæ temeritate Agareni vincunt. Stypejotam, statim se Tarsum occupaturum, aliaque multa security jactantem.

Is ergo Stypejota confestim exercitum ad Tarsum ducit, nulla prorsus Imperatoria calliditate, nullo usus consilio: cumque Tarso appropinquasset, castra eo loco qui Chrysobullum dicitur ponit, neque fossa satis ea, neque excubiis muniens. Cujus incuriam cum observassent Tarsenses, per noctem eum adoriuntur, tali commento usi. Quia accepta ab Andrea clade ad exiguum redacti numerum, pugnæ sustinendæ pares non erant, multis conductis equis, ab eorum caudis sicca coria suspendunt, simulque eos ad varias castrorum Romanorum partes dimittunt: ipsi a tergo eorum tubis ac tympanis sonitum edentes, strictis cum gladiis in media castra insiliunt. Orta proinde in exercitu Romano trepidatione, & per tumultum viris equisque in se confuse incidentibus, factum est ut barbari vincerent, immensamque Romanorum cædem peragerent, plerisque a suis inglorie obtritis atque suffocatis. Tarsenses hac inopinata potiti victoria, & conciso Romano exercitu, barbarica conclamatione & strepitu pæanem cecinerunt. Hic tum status rerum in Oriente fuit. Nunc res in Occidente ut habuerint, exponemus.

Agarenorum Carthaginensium successus. Cum has quoque, perinde ac cætera omnia, Michaelus imperator neglexisset, omnis prope quæ ad Romanum pertinebat imperium Italia, & pleræque Siciliæ partes a Carthaginensibus debellatæ, & tributariæ barbaris factæ erant. Ad hæc Scythæ, qui in Pannonia, Dalmatia, ulterioribusque degebant regio-
285 nibus, Chrobatæ inquam, Servi, Zachlubi, Terbuniotæ, Canalitæ, Diocletiani, atque Rentani, Romani imperii, cui antiquitus suberant, jugo excusso, in libertatem sese asseruerant. Quos capta occasione adorti Carthaginenses Agareni, creatisque ducibus Soldano, Saba, & Calphuso, qui inter gentiles peritiæ bellicæ primas absque controversia tenebant,
Edit. Paris. pag. 577. classe armata navium XXXVI emissa, multas Dalmatiæ urbes ceperunt, inque his Butamam, Rosam, & Decataram inferiorem. Ita prospere succeden-
Ragusium obsessum. tibus rebus Agareni Ragusium quoque totius gentis caput aggressi, longo tempore obsederunt, fortiter urbem defendentibus qui intus erant. Hi cum ærumnis diu toleratis tandem in extremo essent constituti discrimine, necessitate urgente legatos ad Imperatorem mittunt, petentes sibi subveniri, ne in potestatem hostium Christum diffitentium redigantur. Antequam legati venirent, jam Michaeli obitu imperium Romanum Basilius occupaverat. Is legatos attente audivit, totusque eorum miseratione concitus, classem C navium
Nicetas Orypha. comparat, eamque duce Niceta patricio & drungario rei navalis, cognomine Orypha, peritia ac prudentia singulari viro, in barbaros emittit. Agareni, quos in obsidenda urbe perseverasse diximus, cum ex transfugis cognovissent Ragusinorum ad Imperatorem legatos ivisse, de urbe cito expugnan-

A καὶ ῥᾴδιον οἱ κατασχεῖν λέγοντες τὴν Ταρσόν, ὁ δὲ μελλήσει καὶ ῥᾳθυμίᾳ προήκατο τὸν καιρόν. ὑφ' ὧν πολλάκις λεγομένων ἀναπεισθεὶς ὁ βασιλεύς, παραλύει τῆς ἀρχῆς τὸν ἄνδρα, καὶ ἀντ' ἐκείνου προβάλλεται τὸν Στυπειώτην λεγόμενον, τήν τε Ταρσὸν ἐξελεῖν ὑπισχνούμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ φρυαττόμενον.

Ὃς αὐτίκα παραλαβὼν τὰς δυνάμεις, ἦγε κατὰ Ταρσοῦ μηδὲν στρατηγικὸν ἐννοήσας, μηδὲ εὐβουλίας ἐπάξιον. πλησίον δὲ γενόμενος τῆς Ταρσοῦ, αὐλίζεται κατά τινα τόπον ὃς Χρυσόβουλλον λέγεται, μήτε τάφρον ἀξιόλογον, μήτε στρατοπεδίαν ὀχυρὰν προστησάμενος. ὃν κατανοήσαντες οἱ Ταρσεῖς ἀμελῶς διακείμενον, ἐπιτίθενται τούτῳ νυκτὸς στρατηγήματι χρησάμενοι τοιούτῳ. ὀλιγανδροῦντες γὰρ οἱ τοιοῦτοι ἐκ τῆς πρὸς Ἀνδρέαν ἥττης, καὶ μὴ ὄντες ἀξιό-
B μαχοι πρὸς παράταξιν, ἵππους συναγαγόντες συχνούς, καὶ βύρσας ξηρὰς ἐξάψαντες ἀπὸ τῶν ἱππείων οὐρῶν,* κατὰ πολλὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοπέδου ἐπαφιᾶσι μέρη κατ' αὐτοῦ. ὄπισθεν δὲ αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι καὶ τοῖς τυμπάνοις ἐπιδουπήσαντες, μέσον τοῦ χάρακος γυμνοῖς τοῖς ξίφεσιν εἰσεπήδησαν. ταραχῆς οὖν συμπεσούσης τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματι, καὶ δειλίᾳ συνταραχθέντων ὁμοῦ καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἵππων, καὶ ἀλλήλοις περιπιπτόντων, συνέβη τοὺς βαρβάρους κρατῆσαι, καὶ φόνον ἄπειρον ἀπεργάσασθαι τῶν Ῥωμαίων, τῶν πλείστων δυσκλεῶς συμπατουμένων, καὶ συμπνιγομένων ὑφ' ἑαυτῶν. οὕτω δὲ παραδόξως κρατήσαντες οἱ Ταρσεῖς, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἰσχὺν κατακόψαντες, βαρβαρικοῖς ἀλα-
C λαγμοῖς ἐπαιάνιζον, καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον οὕτως εἶχε. τὰ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἄπεισι λέξων ὁ λόγος.

* ἐξ ὧν παράγγισμα. Scylitz.

Καὶ τούτων γὰρ, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς, ἐπὶ πλέον ἀμεληθέντων ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μιχαήλ, καὶ πάσης σχεδὸν ὅση τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων ἀνῆκεν Ἰταλίας, καὶ τῶν πλείστων τῆς Σικελίας ὑπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων δυνάμεως καταπολεμηθείσης, καὶ ὑποφόρου τοῖς βαρβάροις γενομένης, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐν Παννονίᾳ καὶ Δαλματίᾳ, καὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων διακειμένων Σκυθῶν, Χροβάτων φημὶ καὶ Σέρβων καὶ Ζαχλούβων, Τερβουνιωτῶν τε καὶ Καναλιτῶν καὶ Διοκλητιανῶν καὶ Ῥεντανῶν τῆς ἀνέκαθεν Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἀφηνιασάντων, καὶ αὐτονόμων καθεστηκότων, συνεπέθεντο μετὰ τοῦ καιροῦ καὶ οἱ ἀπὸ Καρχηδόνος Ἀγαρηνοί. καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσαντες τόν τε Σολδάνον καὶ Σάβαν καὶ τὸν Καλφοῦς, ἐμπειρίᾳ πο-
D λεμικῇ διαφέρειν μεμαρτυρημένους τῶν ὁμοφύλων, ἓξ καὶ τριάκοντα πλοίων στόλον πολεμικὸν ἀπέστειλαν. ὑφ' οὗ διαφόρους πόλεις ἑάλωσαν Δαλματῶν. οἷον ἥ τε Βούταμα, ἡ Ῥῶσα, καὶ τὰ κάτω Δεκάτερα. προχωρούντων δὲ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ἦλθον καὶ ὑπὸ τὴν ὅλου τοῦ ἔθνους μητρόπολιν, ἣ Ῥαούσιον λέγεται· καὶ ταύτην ἐπὶ χρόνον ἐπολιόρκουν πολλόν, ἐκθύμως τῶν ἔνδον ἀγωνιζομένων. ἐπεὶ δὲ χρόνῳ ταλαιπωρούμενοι οἱ Ῥαούσιοι εἰς τὰς ἐσχάτας συνηλαύνοντο ἀπορίας, πέμπουσι πρέσβεις ἐς βασιλέα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στενοχωρούμενοι, ἐπαμῦναι παρακαλοῦντες τοῖς κινδυνεύουσιν ὑποχειρίοις γενέσθαι τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ. μή που δὲ τῶν πρέσβεων ἀφικομένων,
E Μιχαὴλ μὲν ὁ βασιλεὺς θνήσκει, καταλαμβάνουσι δὲ τὸν Βασίλειον οἱ πρεσβευταί. ὧν ἐπιμελῶς ἀκροασάμενος, καὶ ὅλος τοῦ πάθους γενόμενος, στόλον ἐξαρτυσάμενος νηῶν ἑκατὸν, καὶ ἄνδρα τούτοις ἐπιστήσας ἐμπειρίᾳ καὶ συνέσει τῶν πολλῶν διαφέροντα τὸν πατρίκιον Νικήταν, καὶ δρουγγάριον τῶν πλωΐμων, ὃν τὴν ἐπωνυμίαν Ὠρύφαν, κατὰ τῶν πολεμίων ἐκπέμπει. οἱ δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοῦ Ῥαουσίου προσμένοντες Ἀγαρηνοί, διά τινων αὐτομόλων μαθόντες τὴν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ῥαουσίων πρεσ-

βείας, ἀπεγνωκότες δὲ καὶ τὴν σύντομον ἅλωσιν, τοῦτο δὲ καὶ τὴν ἐκ βασιλέως φοβηθέντες ἄφιξιν ἔσεσθαι μέλλουσαν βοήθειαν, λύουσι τὴν πολιορκίαν, καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἣ νῦν Λογγιβαρδία ὀνομάζεται, διαπεράσαντες, τὸ κάστρον τῆς Βάρεως ἐξεπόρθησαν, καὶ αὐτόθι κατασκηνώσαντες, καὶ τοῖς ἐγγίζουσι καθεκάστην ἐπιτιθέμενοι, καὶ ἀεί τι προσλαμβάνοντες, πᾶσαν τὴν Λογγιβαρδίαν ἄχρι καὶ αὐτῆς * ποτὲ τῆς μεγαλοδόξου Ῥώμης ἐκράτησαν.

* σχεδὸν Idem.

Τὸ δὲ γενόμενον ἐν Δαλματίᾳ παρὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικουρίας, καὶ τὰ προμνημονευθέντα γένη τῶν Σκυθῶν θεασάμενα, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ Σέρβοι καὶ οἱ λοιποί, πρέσβεις πρὸς βασιλέα στέλλουσιν ἀξιοῦντες ζεύγλῃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας ὑποστελθεῖν. ὧν ὡς εὐλόγου τῆς δεήσεως ἐπακούσας ὁ βασιλεὺς, φιλανθρώπως αὐτοὺς προσεδέξατο, B καὶ πάντες τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐπανῆλθον ἀρχῇ, δεξάμενοι ἄρχοντας τῶν οἰκείων καὶ ὁμοφύλων. τῶν δὲ περικαθημένων Ἀγαρηνῶν τὸ Ῥαούσιον, ἔτι περὶ τὴν Ἰταλίαν διατρεχόντων, καὶ συνεχῶς καταστρεφόντων αὐτὴν, φροντίζων ὁ βασιλεὺς ὅπως τούτους ἀποσκεδάσηται, ἐπεὶ ἐγίνωσκε μὴ ἀξιόμαχον εἶναι τὸν μετὰ τοῦ Ὠρύφα στόλον, πρὸς Δολῖχον τὸν ῥῆγα Φραγγίας καὶ τὸν Πάπαν Ῥώμης διαπρεσβεύεται, συνεπικουρῆσαι τὴν ἑαυτοῦ δυνάμεσιν ἐξαιτῶν, καὶ μετὰ τούτων κατὰ τῶν ἀθέων συμπαρατάξασθαι· καὶ τὰς ὀλίγῳ πρόσθεν μνημονευθείσας χώρας τῶν Σθλαβίνων κελεύσας συνεπιλαβέσθαι τοῦ ἔργου, καὶ τοὺς τοῦ Ῥαουσίου οἰκήτορας. ὧν ὁμοῦ πάντων γεγενημένων, καὶ μεγάλης ἀθροισθείσης δυνάμεως, ἐπεὶ καὶ ὁ Ῥωμαίων ναύαρχος ἐμπειρίᾳ στρατηγικῇ ἐκεκόσμητο, θᾶττον ἡ Βάρις ἁλίσκεται. C τὸν δὲ Σολδάνον, καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ ἄρχων Φραγγίας ἀναλαβόμενος, αἰχμαλώτους ἐπ' οἶκον ἀπήγαγε. καὶ ἡ μὲν κατὰ τὴν ἑσπέραν πρώτη στρατηγία τοῦ Βασιλείου, τοιοῦτον πέρας ἐδέξατο.

Ὁ δὲ Σολδάνος αἰχμάλωτος, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῦ ῥηγὸς ληφθεὶς, καὶ ἐν Καπύῃ ἀχθεὶς, ἐπὶ διετίαν ὅλην ἐνδιατρίψας, οὐδέ ποτε παρά τινος ὤφθη γελῶν. ὁ δὲ ῥὴξ τῷ κατάφωρον αὐτὸν γελῶντα πεποιηκότι χρυσίου δόσιν κατεπηγγείλατο. προσήγγειλε δέ τις ποτὲ τῷ ῥηγὶ, γελῶντα τὸν Σολδάνον θεάσασθαι, καὶ τοῦτο παρείχετο μάρτυρα· ὃν καλέσας ὁ ῥὴξ, τὴν μεταβολὴν τοῦ γέλωτος ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ, ἅμαξαν (φησὶ) κατιδὼν, καὶ τοὺς ταύτης κατανοήσας τροχοὺς, πῶς ὁ μὲν ταπεινὸς αἴρεται, ὁ δὲ μετέωρος ταπεινοῦται, καὶ ὡς εἰκόνα ταύτην λαβὼν τῆς ἀσταθμήτου καὶ ἀβεβαίου τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίας, D ἐγέλασα· ἅμα μὲν ἐνθυμηθεὶς, πῶς ἐφ' οὕτως ἀβεβαίῳ πράγματι ἐπαιρόμεθα, ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἀδύνατον οἰηθεὶς τὸ καὶ ἐμὲ, ὥσπερ ἐκ μετεώρου γεγονότα ταπεινὸν, οὕτως καὶ ἐκ τοῦ χαμερποῦς ἐνδέχεται πάλιν ἀρθῆναι πρὸς τὸ μέγεθος. τοῦτο ἀκούσας ὁ ῥὴξ, καὶ ἔννοιαν λαβὼν, συνετόν τε τὸν ἄνδρα λογισάμενος, διά τε τὴν προηγησαμένην ἀρχὴν, καὶ τὸ γῆρας, καὶ τὸ εὐτυχίας τε ἅμα καὶ δυστυχίας πειραθῆναι, παῤῥησίας τε μετεδίδου αὐτῷ, καὶ συνδιαιτήσεως.

Ὁ δὲ δόλιος ὢν, καὶ πανοῦργος, μηχανὴν ῥάπτει κατὰ τοῦ ῥηγὸς, ἥτις τὸν μὲν ῥῆγα τῆς Καπύης ἐδίωξεν, ἑαυτῷ δὲ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα ὑποστροφὴν ἐχαρίσατο. εἰδὼς γὰρ ὁ τοιοῦτος, ὡς αἱ δύο Ἰταλικαὶ πόλεις αὗται, ἥτε E Καπύη, καὶ ἡ Βενεβενδὸς, οὐ πρὸ πολλοῦ προσκτηθεῖσαι τῷ ῥηγὶ, βεβαίαν οὐ φυλάττουσι τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν, ἀλλ' ἀεὶ τὴν ἐλευθερίαν φαντάζονται· οὐκ ἀγνοῶν δὲ, ὅτι καὶ διὰ φροντίδος ἐστὶ τῷ ῥηγὶ ἡ τούτων βεβαία καὶ ἀσφαλὴς κατάσχεσις, πρόσεισι τῷ ῥηγὶ, καί φησιν· ὁρῶ σε διὰ παντὸς, ὦ βασιλεῦ, μεριμνῶντα

A da desperantes, & auxilia missurum ei Imperatorem metuentes, obsidionem solvunt: & ad Italiæ eam partem quæ Longobardia hodie dicitur navigantes, Barin castrum occupant, ibique consident. inde paulatim proxima quæque aggressi & potiti, universam Longobardiam, & aliquando quidquid ad ipsam usque Romam olim gloriosissimam interest regionis obtinuerunt.

Longobardia ab Agarenis occupata.

At Chrobati, Servi, reliquæque Scythicæ quas supra nominavimus gentes, cum vidissent quomodo missis a Romano Imperatore auxiliis res in Dalmatia acta esset, missis ad eum legatis, petunt rursus sub jugum Romanæ potestatis se recipi. quorum honestam judicans petitionem Basilius, humaniter assen- B sit. Ita istæ gentes omnes sub Imperium Romanum redierunt, iisque præfecti ex ipsarum corpore dati. Cum autem qui Ragusium obsederant Agareni, adhuc per Italiam discursarent, eamque continentibus damnis attererent: Basilius de iis profligandis cogitans, sentiensque classem Oryphæ ad hoc conficiendum non satis habere virium, per legatos a Dolicho Franciæ rege & a Papa Romano contendit, ut sibi in exscindendis impiis hostibus auxilia præbeant: Slavinis quoque istis, quas paulo ante commemoravimus, gentibus præcipit, ac Ragusinis ut institutum suum juvent. Hoc modo conjunctis viribus, ingens est contractus exercitus: cumque classis Romanæ præfectus peri- C tia rei bellicæ polleret, mox capta est Baris: Soldanum, & qui sub eo militabant Agarenos, Franciæ rex captivos secum abduxit. Hunc exitum prima Basilii in Occidentem expeditio habuit.

Slavini sub Imp. Rom. redeunt.

186

Edit. Paris. pag. 578.

Soldanus autem a rege Franciæ Capuam captivus abductus, toto biennio numquam ridere visus est. itaque rex ei, qui effusum Soldano risum concitasset, aureum munus promisit. Cum autem quidam regi narraret, vidisse se Soldanum ridentem, testemque rei produxisset: vocavit ad se rex Soldanum, causamque mutationis quæsivit. Ibi Soldanus: Currum, inquit, contemplabar, ejusque rotas, ut earum aliæ partes in imum, aliæ in summum obverterentur: atque hanc ego incertæ inconstantis- D que hominum felicitatis imaginem sentiens, risi: cumque in mentem mihi veniret, quam instabili nos de re superbiremus: tum simul etiam hoc fieri posse judicans, ut quomodo ex summo infimus sum factus, ita ex humili rursum loco ad prius attollar fastigium. His auditis rex de suo quoque statu cogitans, Soldanumque & ob gestum ante imperium, & ob senectutem, ac utriusque fortunæ peritiam virum judicans sapientem, libere postmodo secum congredi ac versari permisit.

Soldani de fortuna chreja.

At Soldanus, homo vafer & versutus, dolum regi tendit: quo eum Capua expulit, sibique ad suos reditum confecit. Duas Italiæ urbes, Capuam ac Bene- E ventum, sciebat nuper a rege subactus, in fide ejus constanter non permanere, sed adhuc libertatem somniare: neque ignorabat, de iis certo tutoque retinendis regem esse sollicitum. Ergo regem compellans: Video, inquit, te assidue meditari, & curam impendere, quomodo has duas urbes certo retineas in tua potestate. ea de re consilium affe-

Ejusdem in regem Franciæ dolus.

ro. Scias itaque, non aliter tibi firmum in eas fore imperium, quam si earum principes in Franciam deportes. Natura enim ita comparatum est, ut qui inviti serviunt, ii libertatem affectent: & quod cupiunt, ad id obtinendum capto tempore erumpant. Hunc sermonem rex gratum habuit: asseque hoc in rem suam ratus, statuit exequi. Itaque jam occulte compedes ærei parabantur, & vincula, veluti ad usus alios quosdam requirerentur. At Soldanus hoc commento regem ludificatus, principes civium (nam horum quoque familiaritatem ac crebram consuetudinem sibi paraverat) aggressus, habere se arcanum ostendit, quod ipsis indicet: nisi metuendum sibi sit, ne ii eo evulgato, indici exitium, sibi periculum creaturi essent. Ut jurejurando interposito taciturnitatem promisere: constituisse omnino regem significat, ipsos in vinculis ferreis in Franciam transmittere, quod judicaret se aliter in urbes ipsorum stabile imperium habere non posse. Dubitantibus & fidem dictis non adhibentibus, sed certius eorum argumentum quærentibus quemdam principum Soldanus ad fabros duxit, jussitque interrogare, quidnam tanta operis contentione fabricarentur? qui cum didicisset, catenas & pedicas parari: ad suos reversus, fidem eis fecit, Soldani verba a benevolentia erga ipsos profecta vera esse, ac patriæ ipsorum salutaria. Exinde principes istarum urbium rem ita habere persuasi, de ratione qua ulciscerentur regem cogitant: egressumque aliquando venatum, portis occlusis reditu arcent. isque cum in præsentia nihil agere posset, urbibus iis exclusus, tum in Franciam rediit. Soldanus autem principes adit, ab iisque mercedem indicii postulat: quæ erat, ut liber in patriam redire sineretur. Id pro hoc beneficio consecutus muneris, Carthaginem reversus, ac Imperio pristino recepto, expeditionem contra Capuam ac Beneventum suscipit, urbesque eas validis circumpositis castris omni vi oppugnat. Pressi obsidione oppidani ad regem legatos mittunt, veniam delicti petentes, auxiliumque implorantes. quos ille contumeliose dimisit, gaudio sibi fore ipsorum exitium respondens. Legatis re infecta reversis, obsessi quo se verterent non habentes, oppugnandoque in summas redacti difficultates, legato ad Basilium Romanorum Imperatorem misso, ut succurrat sibi flagitant. Assentit Imperator: statimque legatum remittit, qui suos bono animo esse juberet, nuntiaretque mox adfutura satis valida auxilia, quæ ipsos discrimini eriperent. Is legatus in reditu ab hostibus est captus. eique Soldanus ad se adducto: Optio tibi, inquit, datur, delige quod est melius. Si salvus esse vis, magnisque affici donis, dic iis qui te miserant, omnibus audientibus denegasse Imperatorem Romanum iis auxilia: sin verum renuntiabis, illico peribis. Promittit legatus se facturum, quod jusserat Ameras: & cum ad sagittæ ictus spatium ad mœnia accessissent, primos urbis prodire postulat. qui ut præsto fuerunt, sic eos compel-

Edit. Paris. pag. 579.

Capua & Beneventum a rege Franciæ deficiunt.

A Soldano obsidentur.

Pietatis in patriam insigne exemplum.

A καὶ φροντίζοντα, πῶς ἂν ἀσφαλῶς καθέξεις τὰς Ἰταλικὰς ταύτας πόλεις, ἔρχομαι προσοίσων βουλήν. Ἴσθι οὖν, ὦ γενναιότατε, ὡς οὐκ ἄλλως σοι ἀμετάπτωτος ἡ τῶν πόλεων τούτων κατάσχεσις ἔσεται, εἰ μὴ τοὺς πρύχοντας τούτων εἰς τὰ ἤθη μετοικίσεις τῶν Φράγγων. Φύσει γὰρ τὸ ἀκουσίως δουλούμενον ἀντέχεται τῆς ἐλευθερίας, καὶ καιροῦ λαβόμενον, ἐπαρήσει τὸ σπουδαζόμενον. τούτοις ἡσθεὶς τοῖς λόγοις ὁ ῥὴξ, καὶ λυσιτελεῖν αὐτῷ οἰηθεὶς, ἐγνώκει ὑποποιεῖν. κλοιοὶ τοίνυν ἐχαλκεύοντο, καὶ δεσμὰ λελοιθότως, ὡς ἐπί τινι χρείᾳ τάχα κατεπειγούσῃ. ὑπὸ δὲ τὸν ῥῆγα διαμηχάνως ὁ Σολδάνος ἀνδραποδίσας, πρόσεισι τοῖς ἐξάρχοις τῶν πολιτῶν (καὶ γὰρ δὴ καὶ τούτοις συνήθης ἐγένετο, καὶ συνεχῶς ὁμιλῶν διετέλει) καὶ φησὶ πρὸς αὐτούς· ἀπόῤῥητόν τι B ἐξενεγκεῖν βούλομαι πρὸς ὑμᾶς. δέδοικα δὲ, μὴ ἔκπυστον γενόμενον, ἐμοί τε ὄλεθρον καὶ ὑμῖν κίνδυνον προξενήσῃ. τῶν δὲ διομοσαμένων, ἐχεμυθήσειν, καὶ ἀνέκφορον τηρῆσαι τὸ λαληθὲν, τὸν ῥῆγα (ἔφη) βούλεσθαι πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χώραν τῆς Φραγγίας σιδηροδεσμίους ἐκπέμψαι, ὡς οὐκ ἄλλως ὄντος αὐτῷ ἀσφαλοῦς τοῦ τῶν ὑμετέρων διακρατήσεως πόλεων. τῶν δ' ἐνδοιαζόντων, καὶ μὴ πιστὰ τὰ λεγόμενα ἡγουμένων, ζητούντων δὲ σαφεστέραν τῶν λεγομένων κατάληψιν, λαβόμενος τινὰ τῶν ἀρχόντων ἀπῆλθεν εἰς τοὺς χαλκεῖς, καὶ διερευνᾶσθαι παρεκελεύετο, τίνα τὰ μετ' ἐπιτάσεως χαλκευόμενα; ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν, ὅτι ἁλύσεις εἰσὶ καὶ πέδαι, ἐπανελθὼν πληροφορίαν ἐδίδου τοῖς ἄρχουσιν, δι' εὔνοιαν τὸν ἄνδρα λαλεῖν, καὶ τὰ λαλούμενα ἀληC θῆ τυγχάνειν, καὶ ταῖς ἡμῶν σωτήρια πόλεσι. πληροφορίαν οὖν λαβόντες οἱ ἄρχοντες καὶ σύνεδροι τῶν ῥηθεισῶν πόλεων, βουλοποιοῦνται, ὅπως τὸν ῥῆγα ἀμύνωνται. καὶ δὴ πρὸς κυνηγέσιον ἐξελθόντος ποτὲ, ἀποκλείουσι κατ' αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ οὐκέτι συγχωροῦσιν αὐτῷ τὴν εἴσοδον. ὁ δὲ μηδὲν ἐκ τοῦ παραχρῆμα δυνάμενος διαπράξασθαι, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπενόστησε χώραν. πρόσεισι οὖν τοῖς ἄρχουσιν ὁ Σολδάνος, τὴν χάριν τῆς μηνύσεως ἀπαιτῶν· ἡ δὲ ἦν, τὸ ἀπολυθῆναι καὶ ἐλευθερίως συγχωρηθῆναι ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα. ἀπολυθεὶς οὖν ὡς τάχα δι' εὐεργεσίας, καὶ εἰς Καρχηδόνα γενόμενος, καὶ τὴν ἰδίαν ἀνακτησάμεD νος ἀρχὴν, ἐκστρατεύει κατὰ Καπύης καὶ τῆς Βενεβενδοῦ. καὶ χάρακα πήξας ὀχυρὸν, ἐνεργῶς ἐπολιόρκει τὰς πόλεις. στενοχωρούμενοι δὲ ὑπὸ πολιορκίας οἱ πολῖται διαπρεσβεύονται πρὸς τὸν ῥῆγα, συγγνώμην τε τῆς ἁμαρτάδος * καὶ συμμαχίαν ζητοῦντες. ἀλλὰ μεθ' ὕβρεως * αἰτοῦντες. Scyl. ἀποπέμπονται, ἐπιχαίρειν εἰπόντος τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῶν. ἀπράκτων δὲ τῶν πρεσβευτῶν ἐπαναστρεψάντων, διαπορούμενοι, καὶ μὴ ἔχοντες ὅ, τι καὶ δράσουσι, δεινῶς δὲ πιεζόμενοι καὶ ταῖς τῆς πολιορκίας ἀνάγκαις, στέλλουσιν ἄγγελον πρὸς Βασίλειον τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, βοήθειαν ἐξαιτούμενοι. οὗτος δὲ τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, θᾶττον ἐκπέμπει τὸν πρεσβευτὴν, θαῤῥεῖν παρεγγυήσοντα, ὡς μετὰ μικρὸν E ἥξει τε αὐτοῖς ἀποχρῶσα βοήθεια, καὶ τῆς ἀνάγκης αὐτοὺς ἐξελεῖται. ὑποστρέψας οὖν ὁ πρεσβευτὴς, αἰχμάλωτος ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς· ὃν καὶ παραστησάμενος ὁ Σολδάνος, δυοῖν (ἔφη) προκειμέναιν ὁδοῖν, ἔξεστί σοι τὴν ὠφελιμωτέραν ἑλέσθαι. εἰ μὲν γὰρ θέλεις τὴν σαυτοῦ σωτηρίαν, δωρεῶν τε τυχεῖν καὶ χαρίτων πολλῶν, λάλησον πρὸς τοὺς πέμψαντας σε ἐπηκόῳ, ὡς ἀπείρηται τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἡ πρὸς ὑμᾶς συμμαχία, καὶ σωθήσῃ· τὸν δ' ἀληθινὸν ἐπαγγελίαν ἐχομένῳ σοι, ἕψεται ταχύτατος θάνατος. τοῦ δ' ἀγγελιαφόρου συνθεμένου τὸ θέλημα ποιήσειν τοῦ Ἀμηρᾶ, ἐπεὶ ὡς ἀπὸ τόξου βολῆς τῷ τείχει προσήγγισαν, τοὺς πρώτους ὁ πρεσβευτὴς παραγενέσθαι τῆς πόλεως ἐξῄτησε. καὶ δὴ παραγενομένων, τοιαῦτα πρὸς αὐτοὺς ἠρ-

A ξατο λόγων· εἰ καὶ πρόδηλός μοι τυγχάνει ὁ θάνατος, ὦ πατέρες, καὶ τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ, ἀλλ᾽ ὅμως οὐκ ἀποκρύψομαι τὴν ἀλήθειαν. αἰτῶ δὲ ἀποδοῦναί μοι τὴν χάριν εἰς τὰ ἐμὰ ἔγγονα, καὶ τὴν σύνευνον. ἐγὼ δὲ, ὦ κύριοί μου, εἰ καὶ ταῖς τῶν πολεμίων κατέχομαι χερσὶν, ἀλλά γε τὴν πρεσβείαν μου ἐξεπλήρωσα, καὶ συντόμως προσδέχεσθε τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τῶν Ῥωμαίων βοήθειαν. διὸ στῆτε γενναίως. ἔρχεται γὰρ ὁ ῥυόμενος ὑμᾶς, εἰ καὶ μὰ ἐμέ. οὕτος μὲν οὖν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα εἰπὼν, ἀξίως ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Σολδάνου τοῖς ξίφεσιν εἰς μικρὰ μέρη καὶ μόρια κατετμήθη. ὁ Σολδάνος δὲ τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως ἐλευσομένην βοήθειαν ὀρρωδήσας, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ οἴκαδε ὑπεχώρησεν. αἱ δὲ εἰρημέναι πόλεις, τὸ ἀπὸ B τοῦδε διετέλεσαν φίλαι καὶ σύμμαχοι καθεστῶσαι Ῥωμαίων.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Εσμὰν, ὁ τῆς Ταρσοῦ ἀμηρᾶς, τῇ προηγησαμένῃ κατεπαρόμενος νίκῃ, τριάκοντα πλοῖα μέγιστα ἐξαρτυσάμενος (Κυμπάρια ταῦτα καλεῖν εἰώθασιν οἱ Σαρακηνοὶ) τῇ πόλει ἐπιτίθεται τοῦ Εὐρίπου. προεγνόντος δὲ τοῦτο τοῦ βασιλέως, ὁ στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος (ὁ Οἰνειάτης οὗτος ἦν) κελεύσει βασιλικῇ τὸν ἱκανὸν εἰς φυλακὴν τῆς πόλεως λαὸν ἀπὸ πάσης Ἑλλάδος εἰσάγαγε, καὶ τοῖς τείχεσι τὴν προσήκουσαν παρασκευὴν προσηνέγκατο, πετροβόλα τε ὄργανα καὶ τοξοβόλα κατασκευασάμενος, καὶ ἁπλῷ λόγῳ μηδὲν τῶν δυναμένων ἀποσοβεῖν πολιορκίαν ἀμυντηρίων ἀπολιπών. ἐπεὶ δὲ κα- C τέλαβε καὶ ὁ τῶν Ταρσέων στόλος, καὶ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσήγγιζε, καὶ βελῶν ἀφέσει συχνῶν ἀνασοβεῖν ἠγωνίζετο, τοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀμυνομένους, θυμοῦ καὶ προθυμίας πλήρεις οἱ τοῦ Εὐρίπου γενόμενοι τοῖς πετροβόλοις τῶν ὀργάνων καὶ τοῖς καταπελτικοῖς βέλεσι, καὶ τοῖς τόξοις, καὶ τοῖς ἐκ τῶν χειρῶν λίθοις ἀπὸ τῶν τειχῶν γενναίως ἠμύνοντο, καὶ συχνοὺς τῶν βαρβάρων καθεκάστην ἀνήλισκον. ἐπιτηρήσαντες δὲ καὶ πνεῦμα ἐπίφορον, ἐπαφιᾶσι τὰς ἑαυτῶν τριήρεις ταῖς ἐναντίαις, καὶ πολλὰς τῷ ὑγρῷ πυρὶ κατενέπρησαν. πρὸς ἅπερ ἀμηχανῶν ὁ βάρβαρος, καὶ εἰδὼς ὡς ἔρωσις καὶ ἔρως χρημάτων πολλοὺς παρασκευάζει κατα- D φρονεῖν τοῦ θανάτου, ἀσπίδα μεγάλην πρὸ τοῦ χάρακος θεὶς, καὶ χρυσίου ταύτην πεπληρωκὼς, τοῦτο γέρας (ἔφη) δώσειν, μετὰ καὶ παρθένων ἐπιλέκτων αἰχμαλωτίδων ἑκατὸν, τῷ πρώτως ἐπιβάντι τοῦ τείχους, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις τὴν νίκην βραβεύσαντι. ὅπερ οἱ ἐκ τῆς πόλεως θεασάμενοι, εὐθύς τε τὸν νοῦν τῶν πραττομένων κατανοήσαντες, παρακλητικοῖς τε λόγοις καὶ διεγερτικοῖς πρὸς ἀλλήλους ἑαυτοὺς παραθαρρύναντες, καὶ ὑφ᾽ ἓν σύνθημα τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀνοίξαντες, ἀνδρείως κατὰ τῶν βαρβάρων ἐξώρμησαν, καὶ κατὰ τὴν πρώτην συμβολὴν καιρίαν δεξα- E μένου τοῦ Ἀμηρᾶ πληγὴν, καὶ πεσόντος, καὶ πολλῶν ἄλλων σὺν αὐτῷ ἀναιρεθέντων, οἱ λοιποὶ ἐτράπησαν πρὸς φυγήν. ἐπικειμένων δὲ τῶν διωκόντων, μέχρι τῶν ὑπολοίπων νηῶν κατεστράττοντο, καὶ φόνος ἐγένετο τῶν βαρβάρων πολύς· οἱ δὲ περιληφθέντες ὀλίγας πληρώσαντες τῶν νηῶν, μετ᾽ αἰσχύνης ἀπέφυγον πρὸς τὰ ἴδια. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς Ταρσοῦ στόλος τοιοῦτον ἔσχε τὸ πέρας.

Ἕτερος δὲ πάλιν ἀπὸ τῆς Κρήτης ἀνηγάγετο στόλος. Σαὴλ γὰρ τοῦ Ἀπόχαψ, ἀρχηγοῦ τῆς Κρήτης ὑπάρχοντος, Φώτιός τις ἀνὴρ πολεμιστὴς καὶ δραστήριος παρ᾽ αὐτοῦ κατὰ Ῥωμαίων ἐστάλη, μετὰ
* v. Not. ἑπτὰ καὶ εἴκοσι Κυμπαρίων, * ἃς δὲ γαλίας κατονομάζειν εἰώθασιν. ὃς ἐξορμήσας ἐκ Κρήτης, τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους καὶ τὰς παραλίους κατελῄζετο. καὶ μέχρι τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ Προικονήσου κατε-

lat: Tametsi mihi, o Patres, certa mors *Edit. Paris. pag. 580.* impendet, gladiusque ad jugulum est, non tamen celabo veritatem: & rogo, ut uxori liberisque meis gratiam referatis. Ego, Domini, quamquam nunc in manibus hostium sum, legationem meam confeci, & mox aderit a Romano missum Imperatore auxilium. Itaque state fortiter. Venit enim qui ut non me, vos saltem eripiet. Hæc fatum, illico ministri Soldani gladiis in exigua frustra disciderunt. Soldanus autem metuens sibi ab Imperatoris, quoniam eum missurum cognoverat, exercitu, soluta obsidione domum rediit. Capuæ & Benevento exinde societas ac fœdus cum Romano Imperatore fuit.

Circa hoc tempus, Esman Tarsi ameras superiore inflatus victoria, maximas *Tarsensium Agarenorum clades.* naves triginta (quales Sarraceni Cumparia vocant) adornavit, iisque urbem Euripum petiit. Sed quia hoc præviderat Imperator, Græciæ præfectus Oenejates hujus jussu, quantum urbis præsidio sufficeret, populum ex universa Græcia introduxit, murosque convenienter munivit, balistis & saxa torquentibus machinis adornatis, omninoque nihil eorum quæ ad oppugnationem profligandam faciunt neglexit. Ut Tarsensium classis appulit, & muris appropinquans, crebris telorum conjectibus repellere eos qui muros tuebantur intendit: ibi, qui Euripi in præsidio erant, animi robore impleti, machinis saxa jaculantibus & balistis atque arcubus lapidibusque manu mittendis, ita pro urbe propugnaverunt, ut identidem multos barbarorum dejecerint: ventoque secundo observato, suas triremes in hostem immiserunt, multasque hostium naves Græco igni combusserunt. Ob quæ animo æstuans Esman, gnarus interim multos pecuniæ cupiditate mortem contemnere, ante vallum * aspidem magnam auro plenam posuit, atque hanc & centum ca- ** Scutum Scyl. interpr.* ptivarum virginum lectissimas præmii loco se ei daturum promittit, qui in murum primus evasisset, suisque victoriæ auctor fuisset. Id cum viderent oppidani, ac statim quis scopus hujus rei esset sentirent, ad fortitudinem sese mutuo cohortati, tessera data omnes portas aperuerunt, & in barbaros acrem impetum dederunt. Primo concursu Ameras lethali accepto *pag. 581.* vulnere cecidit, multique cum eo occisi sunt: reliqui in fugam conversi, instantibus Romanis usque ad reliquas naves ingenti cum clade suorum contenderunt. Superstites barbarorum paucis navibus impletis, cum dedecore domum versus aufugerunt. Hoc infortunium Tarsensis habuit classis.

Alia porro a Creta erupit classis. *Cretensium Agarenorum clades.* Etenim Saelus Apochapsi filius Cretæ dominus, Photium bellicosum atque strenuum hominem cum vigintiseptem Cumparis, quas & Galeas nominant, adversus Romanos misit. Qui insulas in Ægæo mari sitas, & maritima deprædans, usque ad Proconnesum in

Hellespontum percexit, obvia quæque evastans. Huic cum Romana classe Nicetas Oryphas patricius, & rei navalis drungarius, ac classis præfectus, occurrens in faucibus maris Ægæi apud Cardiam, acri prælio commisso, statim viginti Cretenses naves Græco igni combussit: classiarios partim ferrum, partim ignis, aut aqua abolevit, reliquæ naves fuga salutem quæsiverunt. Hoc tam gravi accepto vulnere, Cretenses quiescere tamen adhuc non sustinuerunt: sed rursum maritimas res tentarunt, ac Photio eodem duce prædatoriis navigiis Peloponnesum, & inferiores ea insulas infestavit. Adversum hos Oryphas cum classe profectus, secundo vento commodum propellente, paucis diebus ad Peloponnesium appulit, in Cenchreensem portum. Cognito autem, hostes suis navibus versus occasum sitas Peloponnesi partes populati, Methonam, Pylum, Patras, & contigua Corintho loca, sapiens consilium cepit. *Stratagema.* Abhorrens enim a circumnaviganda per Tænarum & Maleam Peloponneso, ac incassum CIↃ conficere milliaria, itaque occasionem rei gerendæ perdere nolens, ea ipsa qua primum applicuit nocte per Corinthiacum Isthmum, operarum usus multitudine, naves per continentem in alterius lateris mare transportavit: impositisque classiariis, statim rei gerendæ incubuit: hostesque (ad quos fama ipsius nondum pervenerat) subito adortus, eo ipso iis in metum ac trepidationem conjectis, coire eos & de vi propulsanda cogitare non est passus: *Edit. Paris. pag. 382.* sed effecit, ut extemplo fugæ se darent. Ergo aliis hostilium navium incensis, aliis demersis, barbarisque aut ferro trucidatis, aut in profundum depressis, occiso etiam navium ductore coegit reliquos hinc inde per insulas diffugere. quos ipse postea opera sua indagatos atque captos, variis suppliciis affecit. Quibusdam cutim omnem detraxit, maxime baptismum Christi diffitentibus, quod baptismum se illis diceret nihil proprium adimere. *587* aliis lora ab occipitio ad talos usque magno ipsorum cum dolore evellit. alios funibus in sublime tractos, in lebetes bulliente pice repletos demisit. alios aliis cruciatuum formis torsit: atque hoc pacto effecit, ut ad invadendam Romanorum ditionem timidiores atque segniores essent Agareni.

Cæterum alia barbarorum classis, veluti procella quædam ab occidente in Romanum Imperium impegit. *Nasaris contra Agarenos res feliciter gesta.* Nam Africæ princeps, inusitata magnitudine navibus sexaginta confectis, grassando, multosque captivos abducendo, usque ad Cephaleniam & Zacyntum insulas progressus est. Idcirco statim Nasar, qui post Nicetam navalibus præerat copiis, cum valida triremium aliarumque navium velocium classe emittitur: isque ad festinationem navigationis secundo adjutus vento, parvo temporis spatio Methonam pervenit. ne autem quamprimum hostes adoriretur, hanc habuit caussam. Haud pauci sociorum navalium peti-

A λαβε, τὰ παρατυχόντα ἀνδραποδιζόμενός τε καὶ διαφθείρων. τούτῳ συναντήσας μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου ὁ πατρίκιος Νικήτας καὶ δρουγγάριος τοῦ πλωΐμου ὁ Ὠρύφας, καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου κατάρχειν λαχών, περὶ τὸ στόμιον τοῦ Αἰγαίου παρὰ τὴν Καρδίαν, μάχην καρτερὰν συστησάμενος, εὐθὺς τὰ μὲν εἴκοσι τῶν Κρητικῶν σκαφῶν τῷ ὑγρῷ πυρὶ συγκατέφλεξε. καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς βαρβάρους μάχαιρα καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ διεμερίσατο. ὅσα δὲ τὸν ἐκ τῆς ναυμαχίας καὶ τὸν ἐκ τῆς θαλάσσης διέφυγον κίνδυνον, φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο. ἀλλὰ καίπερ οὕτω δεινῶς θραυσθέντες, οἱ Κρῆτες, οὐκ ἠγάπησαν ἠρεμεῖν. ἀλλὰ πάλιν τῶν κατὰ θάλασσαν ἀντείχοντο πραγμάτων, καὶ λῃστρίδας ἐξαρτυσάμενοι ναῦς, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς κάτωθεν αὐτῆς νήσους ἐλῄζοντο, τὸν ἄνωθεν ῥηθέντα Φώτιον ναύαρχον ἔχοντες. B ἐξορμᾷ καὶ κατὰ τούτων ὁ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου ἐξηγούμενος Νικήτας πατρίκιος ὁ Ὠρύφας. ἐπιφόρῳ δὲ καὶ αἰσίῳ χρησάμενος πνεύματι, δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαμβάνει τὴν Πελοπόννησον, καὶ τῷ λιμένι προσίσχει τῶν Κεγχρεῶν. μαθὼν δέ, ὅτι τὰ τῶν ἐχθρῶν σκάφη τὰ δυτικώτερα μέρη Πελοποννήσου λῄζεται, Μεθώνην, καὶ Πύλον, καὶ Πάτρας, καὶ τὰ προσεχῆ Κορίνθῳ χωρία, βουλὴν βουλεύεται συνετὴν καὶ σοφήν. ἰλιγγιάσας γὰρ περιοδεῦσαι τὴν Πελοπόννησον διὰ Ταινάρου καὶ Μαλέας, καὶ χιλίων μιλίων μῆκος τηνάλλως ἀναμετρήσασθαι, καὶ τοῦ προσήκοντος ὑστερῆσαι καιροῦ, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐν νυ- C κτὶ διὰ τοῦ κατὰ Κόρινθον ἰσθμοῦ, πολυχειρίᾳ χρησάμενος πρὸς τὴν ἐκεῖθεν θάλασσαν κατὰ τὸ ξηρὸν διαβιβάζει τὰς ναῦς. ἐμβιβάσας δὲ τὸν λαὸν ἐν αὐταῖς, ἔργου εἴχετο. καὶ οὔπω μηδὲν πεπυσμένοις περὶ αὐτοῦ τοῖς πολεμίοις, αἰφνίδιον ἐπιτίθεται. καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δέει συγχέας καὶ συνταράξας αὐτῶν τοὺς λογισμούς, οὐδὲ συστῆναι καὶ ἀλκῆς μνησθῆναι συνεχώρησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἰδεῖν πρὸς φυγήν. τὰς μὲν οὖν πυρπολήσας, τὰς δὲ καταποντώσας τῶν πολεμίων νεῶν, καὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς μὲν ἀνελὼν τῷ ξίφει, τοὺς δὲ ὑποβρυχίους τῷ βυθῷ ποιησάμενος, καὶ τὸν τῶν νεῶν ἀρχηγὸν ἀνελών, τοὺς λοιποὺς διασκεδασθῆναι κατὰ τὰς νήσους ἠνάγκασεν. αὐτὸς δὲ σα- D γηνεύσας ὕστερον καὶ ζωγρῶν διαφόροις τιμωρίαις ὑπέβαλε, τοὺς μὲν τὴν τῆς σαρκὸς δορὰν ἀφαιρούμενος, καὶ μᾶλλον τοὺς ἀρνησαμένους τὸ βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο παρ' αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι λέγων, καὶ οὐδὲν ἴδιον. ἐκ δὲ τῶν ἱμάντας ἀπὸ τῆς ἰνίου ἄχρι τῶν σφυρῶν μετ' ὀδύνης ἐξεῖλκεν. ἄλλους σχοίνοις αἰωρῶν, εἶτα πρὸς λέβητας πίσσης καχλαζούσης μέσους καθιμῶν, καὶ ἄλλως παντοίαις ἄλλαις κακῶν καθυποβάλλων ἰδέαις. καὶ ταῦτα διαπραξάμενος, δέος εἰς αὐτοὺς ἐνέβαλε, καὶ ὀκνηροτέρους ἐποίησε μὴ κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐκστρατείας ἐκπέμπειν.

E Καὶ ἄλλη δὲ δύναμις ναυτική, ὥσπερ τις λαῖλαψ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἢ καταιγίς, κατὰ τῆς Ῥωμανίας ἐπήλασεν. ὁ γὰρ τῆς Ἀφρικῆς ἡγεμὼν παμμεγέθεις ναῦς ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν κατασκευασάμενος κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐξώρμησε, καὶ τὰ μεταξὺ λῃζόμενος, καὶ πολλὰ σώματα λαμβάνων αἰχμάλωτα, ἄχρι Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου ἀφίκετο τῶν νήσων. εὐθὺς οὖν ὁ μετὰ τὸν Νικήταν τῶν ναυτικῶν κατάρχων δυνάμεων (Νάσαρ δὲ οὗτος ἦν) μετὰ δυνάμεως ἐκπέμπεται ἁδρᾶς τριήρων καὶ ἄλλων νεῶν ταχυναυτουσῶν. σύντομον δὲ τὸν ἔκπλουν ποιησάμενος οὗτος. καὶ οὐρίῳ χρησάμενος πνεύματι, δι' ὀλίγου χρόνου τὴν Μεθώνην κατέλαβε. θᾶττον δὲ ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις διεκωλύθη ἀπὸ τῆς τοιαύτης αἰτίας. τῶν γὰρ ἐρετῶν οὐκ ὀλίγους πρὸς

τὸν κίνδυνον ἀποδειλιάσαντες, κατ' ὀλίγον λαθραίως ἀπέφυγον. ὧν τῇ λειποταξίᾳ τὸ προσῆκον τάχος ἀφῃρέθη ὁ στρατηγός. οὐ γὰρ ἔκρινε δέον ἐμφρόνως κενουμένων αὐτῷ τῶν σκαφῶν, ἐπελθεῖν τοῖς ἐχθροῖς, μηνύει δὲ τὸ συμβὰν ταχυδρομίᾳ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ καὶ λόγου θᾶττον τοὺς λειποτάκτας ἐζώγρησε καὶ ποινὴν εἰς ἐκφόβησιν τῶν λοιπῶν τῷ δοκεῖν ἐπιτίθησι, κελεύσας νυκτὸς ἄνδρας τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πραιτωρίῳ κατεχομένων Σαρακηνῶν ἀφελέσθαι, τούτων τε ἀσβόλῃ τὰ πρόσωπα ἀλλοιῶσαι, κἀν τῷ ἱπποδρόμῳ τε ἀγαγεῖν, διὰ μαστίγων τε ἐπεξελθεῖν καὶ ἀτίμως ἐκπεμφθῆναι εἰς Πελοπόννησον, ὡς τάχα πρωτουργοὺς τῆς φυγῆς, κἀκεῖσε ἀναιρεθῆναι, ὅθεν δὴ καὶ πεφεύγασιν. ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἀνεσκολοπίσθησαν οἱ λʹ. Σαρακηνοὶ, ὡς δῆθεν οἱ λειποτάκται. καὶ φόβος ἐγένετο μέγας εἰς πάντα τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἀπέθετο καὶ τρυφὴν, καὶ ἄγειν ταχέως πρὸς τοὺς πολεμίους παρεκάλουν τὸν ἡγεμόνα· ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸς τὸ λεῖπον τῆς στρατείας ἀπὸ τῶν Πελοποννησίων στρατιωτῶν ἀναπληρώσας, καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ τόπου συνεργὸν προσλαβόμενος, πρὸς ἐπίθεσιν εὐτρεπίζεται. τῶν δὲ Σαρακηνῶν καταφρονουμένων ἤδη, καὶ πολλὴν δειλίαν καταγνόντων τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου, διὰ τὴν πρόσθεν ἀργίαν, καὶ ἐπ' ἀδείας πολλῆς ἐξερχομένων ἀπὸ τῶν οἰκείων νεῶν, καὶ τὰ προσπίπτοντα ληϊζομένων, ἐξαίφνης πλησίον αὐτῶν ἐφάνη ὁ τῶν Ῥωμαίων ναύαρχος, καὶ σύνθημα δοὺς, ἐπιτίθεται τοῖς πολεμίοις ἀπροόπτως ἐν τῇ νυκτί. καὶ μήτε συστῆναι, μήτε πρὸς ἀλκὴν τραπῆναι σχόντες καιρὸν, ἀκλεῶς ἀπεσφάττοντο, καὶ αἱ νῆες πυρὶ μετὰ τῶν ἐπιβατῶν παρεδίδοντο. τὰς δὲ ληφθείσας ἀστινεῖς ὥσπερ ἀνάθημά τι ὁ στρατηγὸς Νάσαρ δίδωσι τῷ Θεῷ, τῇ κατὰ Μεθώνην ἐκκλησίᾳ αὐτὰς ἀποχαρισάμενος. ὃν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπαινέσας ὁ βασιλεὺς, προσωτέρω χωρεῖν ἐκελεύετο. ἐπὶ τοῖς προτέροις δὲ οὖν προτερήμασι προθύμου τοῦ στρατοῦ τυγχάνοντος, διαπεραιοῦται πρὸς Σικελίαν. καὶ τὰς ἐνταῦθα πόλεις, ὅσαι τοῖς Καρχηδονίοις ὑπῆρχον ὑπόφοροι, ἐπιὼν ἐπόρθει καὶ κατεστρέφετο, καὶ φορτηγῶν νεῶν παμπόλλων ἐκράτησεν. ὧν ὁ φόρτος ἄλλα τε ἦν πολλὰ τῶν τιμιωτέρων, καὶ δὴ καὶ ἔλαιον δαψιλές. ἐς τοσοῦτον δέ φασι τότε γενέσθαι τὸ ἔλαιον, ὥστε ὀβολοῦ τὴν λίτραν πιπράσκεσθαι.

Περαιωθεὶς δὲ καὶ πρὸς τὰ τῆς Ἰταλίας μέρη ὁ αὐτὸς στόλος, καὶ ταῖς ἐκεῖσε ἱππικαῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσιν ἑνωθεὶς, ὧν Προκόπιος ἡγεῖτο, ὁ τοῦ βασιλέως πρωτοβεστιάριος, καὶ Λέων πατρίκιος ὁ Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων ἀρχηγέτης, ὃν ἀπὸ Στυπείου ἐκάλουν, ἀξιέπαινα ἔργα εἰργάσατο. τόν τε γὰρ ἐξ Ἀφρικῆς ἐξελθόντα στόλον ἐν τῇ νήσῳ ταῖς Στήλαις συγκυρήσας, κατεπολέμησε· καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κατεχόμενα φρούρια, ἔν τε Καλαβρίᾳ καὶ Λογγιβαρδίᾳ πλὴν ὀλίγων τῆς βαρβαρικῆς χειρὸς ἠλευθέρωσε, καὶ τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐξουσίᾳ ἐπανεσώσατο. καὶ ὁ μὲν Νάσαρ, καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος ὁ σὺν αὐτῷ, τοιούτων τροπαίων κυρήσαν ἐλέῳ Θεοῦ, καὶ μετὰ πολλῶν λαφύρων, καὶ νικητικῶν στεφάνων ἐπανῆλθε πρὸς τὰ βασίλεια. αἱ δὲ κατὰ Λογγιβαρδίαν πεζικαὶ δυνάμεις, οὐ πάντῃ τὴν βάσκανον διέφυγον νέμεσιν, ἀλλ' ἔργα μὲν ἀνδρικὰ καὶ λαμπρὰ διεπράξαντο. ἐξ ἔριδος δὲ καὶ φιλονεικίας κατ' αὐτὴν συμπεσούσης τὸν ἀγῶνα, ἀπολωλέναι συνέβη τὸν μείζονα στρατηγόν. τοῦ γὰρ Λέοντος κατά τι διενεχθέντος πρὸς τὸν Προκόπιον, καὶ πρὸ τοῦ διαλλαγῆναι συμβολῆς γενομένης πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, συνέβη τὸν μὲν ἀπὸ Στυπείου μετὰ τῶν Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων κατὰ τὸ δε-

A culum formidantes, paulatim sese subduxerant: quam ob rem Nasar navibus suis remige vacuis noo putans expedire pugnam; missis qui celeriter ad Imperatorem venirent, casum hunc exponit. Imperator dicto citius desertores istos conquisivit, ac reliquorum terrendorum causa simulavit, se eos suppliciis afficere. Triginta quippe de captivis qui in prætorio asservabantur Sarracenis, faciem fuligine oblitos in circum produci, ibique flagris ignominiose cæsos in Peloponnesum emitti, tamquam ii fugæ auctores reliquis fuissent, atque isthic unde profugissent, interfici jussit. Ergo desertorum loco in palos suffixis in Peloponneso triginta istis B Sarracenis, Romanos classiarios omnes ingens metus incessit: omnique mollitie excussa ultro ducem orabant, ut se in hostes duceret. Proinde Nasar classiariorum lecto ex militibus Peloponnesiacis supplemento, & qui ibi erat præfecto in auxilium adscito, ad rem gerendam se parat. Jam elati animis Sarraceni ob cessationem antegressam, Romanis summam timiditatem imputabant: ipsique secure e navibus suis egressi, proxima quæque deprædabantur: cum subito classis Romanæ dux eos consequutus, nihil tale expectantes per noctem dato signo invadit. Ita neque coeundi, neque resistendi C tempus concessum barbaris, iique inglorla nece perierunt, navibus ipsorum una cum vectoribus combustis. Quæ supererant naves, eas Nasar quasi donarium Deo offert, Methonææ dedicans ecclesiæ. Imperator eum collaudatum pergere jubet. Alacri ergo ob partam victoriam exercitu in Siciliam trajicit Nasar, & quæ ibi Carthaginensibus erant stipendiariæ urbes, populatur atque vastat. Multas etiam naves onerarias capit, quæ cum alias pretiosas ferebant merces, tum oleum, tanta quidem copia, ut libra olei tum obolo venderetur.

Eadem classis etiam ad Italiæ fines transvecta, cum equestribus Romanorum copiis se conjunxit (quas Procopius ducebat, Imperatoris protovestiarius, & Leo D patricius, Thraciæ ac Macedoniæ præfectus, quem a Stypeo vocabant) & laude dignas res gessit. Nam & classem ex Africa rursum progressam ad insulam cui Stelæ (id est columnæ) nomen, devicit: & quæ in Calabria ac Longobardia ab Agarenis tenebantur castella, paucis demptis, omnia e barbarorum manibus eripuit, Romanæque ditioni restituit. proinde Nasar, & quæ cum eo erat Romana classis, tot victoriis divino favore potiti, amplis cum spoliis & victoriæ coronis ad Imperatorem redierunt. At quæ in Longobardia erant terrestres copiæ, invidiam fortunæ, prospera quæque carpe- E re solitæ, non effugerunt. Etenim rebus præclare gestis, orta sub ipsius prælii tempus inter duces contentione, eorum dignitate prior periit. Inciderat Leoni aliquid cum Procopio discordiæ. Nondum autem redintegrata horum gratia, pugnæ cum hostibus committendæ se obtulit occasio. Ea in pugna Leo cum

Captivi desertorum loco puniti.

Edit. Paris. pag. 383.

Ducum discordia perniciosa.

Procopius. Edit. Parif. pag. 584.

Thracibus & Macedonibus dextram aciei tenens partem, Saracenos fudit, magnamque eorum ftragem fecit. Ab altera autem parte Procopium Slavinos & Occidentales ducentem, hoftes cum premerent, neque ei a Leone difcordiæ tenace fubfidium mitteretur, evenit ut is inclinata fuorum acie fortiter pugnans caderet. Leo, ut præclaro facinore illatam ob diffidium cladem obliteraret cum fuo exercitu, iis etiam qui ex Procopianis militibus cladem evaferant ad fe receptis, Tarentum caftrum, quod Agareni adhuc tenebant, expugnavit, captis qui in eo erant omnibus: quo facto & milites præda haud parum juvit, & fpolia ad Imperatorem attulit. Neque tamen Imperatorem ea res placavit. fed is ubi cognovit caufam Procopii interitus, Leonem dignitate fua exutum in Cotyaejum, ubi habitare folebat, relegavit.

Leonis calamitas.

Exinde Bajanus, qui Leonis equifonum princeps erat, aliique nonnulli olim Leonis famuli, actionem de majeftate Leoni intendunt. quod cum refciviffent Bardas & Davidus, hujus filii, Bajanum interficiunt: metuentesque fibi ab irato hujus facinoris caufa Imperatore, affumpto patre fugam in Syriam moliuntur. Imperator de re hac certior factus, * præfectum fodalitatis cum quibufdam militibus mittit, celeriter infequi & comprehendere eos jubens. Hi nihil morati, in Cappadocia eos affequuntur, in Syriam properantes. Cumque eos progreffu prohiberent, atque ii vi refifterent, ad manus ventum, & inter dimicandum filii Leonis ceciderunt. Leo captus, & ad Imperatorem perductus eft. De eo legibus actum, damnatoque alter oculorum effoffus, & altera manuum [una] amputata: in Mefembriam relegatus, ibi confenuit.

* v. Meurf.

Dum Imperatoris duces ea, quæ retulimus, in Occidente gerunt, interim qui ad Meridiem incolunt Arabes otio deditum Imperatorem putantes, animum recipiunt, iterumque rem maritimam gerere ftatuunt. itaque confectis apud Ægypti, Phœniciæ & Syriæ maritimas urbes navibus, expeditionem adverfus Romanos parant, exploratoribus primo miffis, ex quibus cognofcerent quo loco res Imperatoris effent.
288 Neque hoc inftitutum eorum fefellit Bafilium, fed omnia quæ in Syria gererentur comperit. & ipfe claffem magnam fabricatus ad urbem detinuit, futuris intentus. Interim ne claffiarii nihil agendo deteriores fierent, quando ut ait poeta:

pag. 585.

Inane nil boni producit otium:

in exædificando quod tunc pone Imperatoriam aulam fubftruebatur de nomine Jefu Chrifti templum, itemque cæleftis militiæ ducum principis, & Eliæ Thefbitæ fanis abfolvendis eorum opera ufus eft: paratorum, ubi primum montibus fefe emitteret Syriaca claffis, navibus confcenfis ad eam debellandam avehi. At Sarracenorum explorator cum Conftantinopolin veniffet, omniaque parata inveniffet, reverfus ad fuos, quæ viderat retulit: iique ab inftituto deterriti quieverunt.

A ξιὸν μέρος ἀγωνιζόμενον, κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολλὴν φόνον ἐργάζεσθαι τῶν Σαρακηνῶν· κατὰ θάτερον δὲ τὸν Προκόπιον ἀντιταττόμενον μετὰ τῶν Σθλαβίνων καὶ δυτικῶν, ὑπὸ τῶν ἐναντίων πιέζεσθαι. μὴ πεμφθείσης δὲ παρὰ τοῦ στρατηγοῦ βοηθείας τῷ τοιούτῳ, διὰ τὴν προηγησαμένην φιλονεικίαν, ἐνέκλινε πρὸς τροπὴν τὸ κατὰ τὸν Προκόπιον μέρος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἀποσφάγη ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα πεσών. ὁ δὲ Λέων θέλων τι καὶ ἕτερον ἀπεργάσασθαι λαμπρὸν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἔριδος συσκιάσαι συμβὰν ἀτύχημα, τὸ οἰκεῖον στράτευμα λαβὼν, καὶ τοὺς διασωθέντας ἐκ τῆς τροπῆς τῶν τεταγμένων ὑπὸ τὸν Προκόπιον συμπαραλαβὼν, τὸ Τάραντον κάστρον ἔτι παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν κατεχόμενον ἐξεπολιόρκησε, καὶ πάντα τὸν ἐν αὐτῷ λαὸν ἐξηνδραποδίσατο. ἐξ ὧν τό τε στρατιωτικὸν ὠφέλησεν ἀποχρώντως, καὶ τῷ βασιλεῖ προσήγαγε λάφυρα· ἀλλ' οὐκ ἐξιλέωσεν ἐν τούτοις τὸν βασιλέα. ἀλλὰ μαθὼν τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Προκοπίου σφαγῆς, τῆς τε ἀρχῆς τοῦτον παρέλυσε, καὶ ἐξόριστον εἰς τὸ Κοτυάειον, ἔνθα τὴν οἴκησιν εἶχε, παρέπεμψε.

Βαϊάνης δὲ ὁ πρῶτος τῶν ἱπποκόμων αὐτοῦ, καὶ τινῶν ἄλλων τῶν ἐξυπηρετησαμένων αὐτῷ γραφὴν καθοσιώσεως ἐνστησαμένων κατ' αὐτοῦ, μαθόντες τοῦτο Βάρδας καὶ Δαβὶδ οἱ παῖδες αὐτοῦ, τὸν μὲν Βαϊάνην ἀναιροῦσι, φοβηθέντες δὲ τὴν ἐκ βασιλέως ὀργὴν διὰ τὸ τόλμημα, ἀνειληφότες καὶ τὸν σφῶν πατέρα ὥρμησαν πρὸς Συρίαν φυγεῖν. ὅπερ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ἀπέστειλε τὸν τῆς ἑταιρείας ἄρχοντα μετά καί τινων στρατιωτῶν, ἐντειλάμενος καταταχῦσαι καὶ κατασχεῖν αὐτούς. οἱ δὲ καὶ ἐπισπεύσαντες, καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἐν Καππαδοκίᾳ * συντόμως τὴν ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνοντας. μέλλοντες δὲ κωλῦσαι τούτους προσωτέρω χωρεῖν, εὗρον ἀνθισταμένους. καὶ συμπληγάδος γενομένης, οἱ μὲν δύο παῖδες αὐτοῦ μαχόμενοι πίπτουσιν. αὐτὸς δὲ ζωγρείας ληφθεὶς, ἤχθη πρὸς βασιλέα, καὶ τοῖς νόμοις ἐξεδόθη. καταψηφισθεὶς οὖν, ἐξεκόπη τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν, ἀφῃρέθη δὲ καὶ τὴν μίαν τῶν χειρῶν καὶ τὸ λοιπὸν ἐν Μεσημβρίᾳ ἐξόριστος κατεγήρασεν.

* συντόνως

Ἐν ᾧ δὲ οὕτω κατὰ τὴν ἑσπέραν διὰ τῶν στρατηγῶν τῷ βασιλεῖ κατεπράττετο, οἱ ἐκ Μεσημβρίας Ἄραβες σχολάζειν τὸν βασιλέα νομίσαντες ἀνεθάρσησαν, καὶ πάλιν τῶν κατὰ θάλατταν ἅπτεσθαι πραγμάτων διέγνωσαν. ναῦς οὖν τεκτηνάμενοι κατά τε τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὰς ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ παραλίους πόλεις, κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύειν διενοοῦντο, σκοποὺς πέμψαντες μαθεῖν θέλοντες πρότερον, πῶς ἔχει τὰ βασιλέως. ἀλλ' οὐδ' ἀλαοσκοπιὴν εἶχεν ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ πάντα διέγνωστο αὐτῷ τὰ ἐν Συρίᾳ πραττόμενα. ναυπηγήσας οὖν καὶ αὐτὸς στόλον ἀξιόμαχον, συνεῖχεν ἐν τῇ βασιλίδι, καὶ τὸ μέλλον ἐκαραδόκει. ἵνα δὲ μὴ ἀργὸς ὑπάρχων ὁ στόλος ἄτακτος γίνοιτο (τίκτει γὰρ κατὰ τὸν ποιητὴν, οὐδὲν ἐσθλὸν εἰκαία σχολὴ) ἐν τῇ ἀνοικοδομῇ τοῦ κατὰ τὴν βασίλειον αὐλὴν ἐγειρομένου τότε ναοῦ εἰς ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Ἀρχιστρατήγων, καὶ Ἠλίου τοῦ Θεσβίτου, διωρίσατο αὐτοὺς ὑπουργεῖν, ἑτοίμους ὄντας, ἵν' ὅταν ὑπερκύψῃ τῶν ὁρίων Συρίας ὁ στόλος, ἐμπαρασκεύως αὐτοὺς ἀποσταλῆναι πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντιπαράταξιν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ᾠκονομήσατο οὕτως. ὁ δὲ τῶν Σαρακηνῶν σκοπὸς καταλαβὼν τὴν βασιλίδα, καὶ πάντα εὐτρεπῆ κατιδὼν, ἐπανελθὼν πρὸς τοὺς πέμψαντας, ὅσα εἶδεν ἀπήγγειλεν. οἱ δὲ καταπτήξαντες τὴν ἡσυχίαν ἠγάπησαν.

Καρχη-

Καρχηδόνιοι δὲ πάλιν διὰ τὰς προηγησαμένας ἥττας δεδιότες, τὴν ἡσυχίαν τοῦ βασιλέως μαθόντες, καὶ πτοηθέντες μήπως αἰφνίδιον Ῥωμαϊκὸς στόλος κατὰ τῆς αὐτῶν ἐκπεμφθῇ χώρας, ναῦς ἱκανὰς ἐπεκτήσαντο. ἔαρος δ' ἐπιλάμποντος ὡς οὐδεμίαν δύναμιν ἐκ βασιλέως πεμφθεῖσαν ἐμάνθανον, ὑποτοπήσαντες πρὸς ἄλλοις ἄσχολον εἶναι τὸν βασιλέα, ἐκστρατεύουσι κατὰ Σικελίας, καὶ δὴ πρὸς τὴν πόλιν τὰς Συρακούσας προσχόντες, ταύτην ἐπολιόρκουν, καὶ τὰ ἐκτὸς ἐδῄουν τῆς χώρας, καὶ ἐλαΐζοντο. τοῦ δὲ στρατηγοῦ τῆς Σικελίας δῆλα ταῦτα θέντος τῷ βασιλεῖ, ναυτικὴ δύναμις κἂν τῇ κτίσει τοῦ ναοῦ προσεδρεύουσα, πρὸς Σικελίαν ἐκπέμπεται, Ἀδριανὸν τὸν πατρίκιον ἔχουσα ναύαρχον. ὃς τῆς βασιλίδος ἀπάρας, μὴ εὐθυπλοῶν δὲ, μόλις κατῆλθεν εἰς Πελοπόννησον· κατὰ δὲ τὴν Μονεμβασίαν, ἐν τῷ καλουμένῳ λιμένι τοῦ Ἱέρακος προσορμήσας, ἐπίφορον προσεδέχετο πνεῦμα. ἐπὶ πολὺ δὲ χρονοτριβοῦντος αὐτοῦ κατὰ τὸν εἰρημένον λιμένα, καὶ μὴ βουλομένου κατὰ τὰς νηνεμίας εἰρεσίαις χρῆσθαι, μηδὲ πρὸς ἐναντίον παραβάλλεσθαι κῦμα, τῶν Ἀγαρηνῶν σφοδρότερον ἐπικειμένων τῇ πολιορκίᾳ, συνέβη τὴν πόλιν ἁλῶναι, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φόνον γενέσθαι πολὺν, τοὺς δὲ λοιποὺς αἰχμαλωτισθῆναι, κατασκαφῆναι δὲ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πυρποληθῆναι θείους ναοὺς, περιβόητον καὶ λαμπρὰν μέχρι τοῦδε γενομένην, καὶ πολλοὺς βαρβαρικοὺς ἀποσεισαμένην πολέμους, ἐν ἀκαρεῖ δὲ χρόνῳ πᾶσαν ἀποβεβληκυῖαν τὴν εὔκλειαν.

Τοῦ δὲ συμβάντος αἴσθησιν ἔλαβεν ὁ Ἀδριανὸς τοῦτον τὸν τρόπον. τόπος ἐστὶ κατὰ τὴν Πελοπόννησον, Ἕλος προσαγορευόμενον, διὰ τὸ συνηρεφὲς τῆς ἐκεῖσε ὕλης ταύτην λαχὼν τὴν προσωνυμίαν. ἐν τούτῳ τὸ τῶν Ῥωμαίων ηὐλίζετο ναυτικόν. μιᾷ γοῦν τῶν νυκτῶν τῶν ἐκεῖσε κατοικούντων δαιμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεγομένων ἤκουσαν οἱ νομεῖς, ὡς ἑάλω τὴν χθὲς ἡμέραν Συράκουσα, καὶ κατέσκαπται. ἐξ ἑτέρων δὲ πρὸς ἑτέρους διαπορθμευομένου τοῦ λόγου, ἔφθασε καὶ πρὸς Ἀδριανὸν τὸ διήγημα. ὁ δὲ τοὺς ποιμένας μετακαλεσάμενος καὶ πολυπραγμονήσας, εὗρε τὰ ἀκουσθέντα τοῖς ἐκείνων ἐπιβεβαιούμενα λόγοις. βουληθεὶς δὲ καὶ αὐτήκοος γενέσθαι, μετὰ τῶν ποιμένων ἐν τῷ τόπῳ γενόμενος, καὶ δι' αὐτῶν ἐρώτησιν τοῖς δαίμοσι προσαγηοχὼς, ἤκουσεν ὡς ἤδη ἑάλω Συράκουσα. ἀδημονίᾳ δὲ καὶ λύπῃ ληφθεὶς, πάλιν ἀνέφερε καὶ παρεμυθεῖτο ἑαυτὸν, μὴ χρῆναι πιστεύειν κείνων λόγοις δαιμονίων ἀπατηλοῖς. ἐσημειώσατο δὲ τέως τὴν ἡμέραν. καὶ μετὰ δεκάτην ἧκον αὐτάγγελοι τῶν φυγάδων, τὸ γεγονὸς ἀτύχημα διηγούμενοι. ἀφ' ὧν πληροφορηθεὶς ὁ Ἀδριανὸς, εὐθὺς ἀναζεύγνυ, καὶ τὴν βασιλίδα ταχέως μετὰ τοῦ στόλου καταλαμβάνει, καὶ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ἱκέτης προσέφυγεν. ἀλλ' οὐδὲν αὐτὸν εἰς παντελῆ ἀποφυγὴν ὤνησεν ἡ καταφυγή. ἐκεῖθεν γὰρ ἀποσπασθεὶς ἐξωρίσθη.

Ἀποστέλλεται δὲ Στέφανος ὁ τὴν προσηγορίαν Μαξέντιος ὁ Καππαδόκης, μετά τε Θρακῶν καὶ Μακεδόνων καὶ Καππαδοκῶν ἐπιλέκτων, στρατηγὸς Λογγιβαρδίας. καὶ ταύτην καταλαβὼν, καὶ δι' ἀνανδρείαν καὶ τρυφὴν μηδὲν ἄξιον λόγου διαπραξάμενος, παραλύεται τῆς ἀρχῆς. ἀποστέλλεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Νικηφόρος, ὁ κατὰ τὸν Φωκᾶν προσαγορευόμενος, ἀνὴρ γενναῖός τε καὶ δραστήριος. ἐπήγετο δὲ μεθ' ἑαυτοῦ δύναμίν τε ἱκανὴν, καὶ τάγμα Μανιχαίων, ἔξαρχον ἔχον τὸν Χρυσόχειρον Διακονίτζην. καταλαβὼν οὖν τὸν τόπον, καὶ ταῖς μετὰ τοῦ Στεφάνου δυνάμεσιν ἑνωθεὶς, πολλὰ καὶ ἀξιέπαινα κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἐστήσατο τρόπαια.

A Cæterum Carthaginienses acceptis cladibus facti timidiores, cum nullis implicatum negotiis Imperatorem percepissent, metuentes ne subito classis Romana in ipsorum emitteretur ditionem, multas naves fabricati, sub initium veris, cum ab Imperatore nihil tale fieri sentirent, rati eum aliis hostibus impediri, Siciliam classe petiverunt: obsessisque Syracusis, quæ circum erant populati sunt. Ea de re Imperator a præfecto Siciliæ certior factus, quamquam classiarii tum essent templo ædificando occupati, tamen eos duce Adriano patricio in Siciliam mittit. Is cum rectum cursum non tenuisset, ægre ad portum qui Hierax dicitur, Mo- B nembasiæ io Pelopooneso vicinus, naves applicuit, ibique secundum ventum præstolatus est. Dumque tempus ibi terit, nolens vento noo spirante navigare, aut contrariis se credere fluctibus, interim Agareni oppugnationi instantes Syracusis potiuntur: magnaque cæde edita, & qui supererant captivis abductis, urbem diruunt, ac fana ejus incendio perdunt. ita urbs ea, hactenus fama celebris, & quæ multa barbarorum profligaverat bella, exiguo temporis spatio funditus periit.

Syracusas Agareni exscindunt.

Excidium Syracusanum Adrianus hoc modo cognovit. Locus est in Peloponneso, ab opacitate sylvæ, qua est consitus, Helos appellatus. eo lo- C co Romanæ tum naves in statione erant. Quadam nocte pastores audivere dæmonum ibi degentium vocem inter se colloquentium, & pridie captas excisasque Syracusas narrantium. is sermo ab aliis ad alios pervagatus, tandem etiam ad Adrianum pertigit. isque ad se vocatis pastoribus & examinatis, deprehendit rumorem ad se perlatum ipsorum verbis confirmari. utque suis etiam auribus fidem rei probaret, perductus ad eum locum a pastoribus, dæmonesque eorum opera percontatus, captas jam esse Syracusas audivit. Quam ex eo indicio animi contraxerat ægritu- D dinem, eo leniebat, ac sese consolabatur, quod fallacium dæmonum verbis fidem noo adhibendam sentiret. diem tamen ab iis indicatum aonotavit. Decimo post die, qui e Syracusarum exitio fuga evaseraot, nuntii ejus calamitatis venerunt. Adrianus nihil jam dubitans ea de re, statim cum classe Constantinopolin redit, supplexque in magnum templum confugit. neque tamen omnino eum ea supplicatio liberavit: sed avulsus templo, solum exilii causa vertere coactus est.

Edit. Paris. pag. 386.

Dæmonum indicium.

Missus deinde ad gubernandam Lon- E gobardiam Stephanus cognomento Maxeotius Cappadox, cum delecto Thracum, Macedonum ac Cappadocum exercitu, cum io provinciam venisset, ac ob ignaviam & luxum nullum faceret operæpretium, Imperio exutus est. Ejus loco Nicephorus missus, cognomine Phocas, homo generosus & strenuus, cum idoneis copiis, & cohorte Manichæorum, quam Chrysochitis Diaconitzes ducebat. Is provincia occupata, cum sibi exercitus Stephani con-

Stephani ignavia.

Nicephorus Phocas rem præclare gerit adversum Saracenos.

Non

junxisset, multas de Saracenis reportavit victorias. Primo enim prælio congressus, eos fudit: deinde urbes Amantiam, Tropas, & sanctam Severinam cepit, aliisque multis præliis ac dimicationibus superavit hostem. Hæc fere sunt res imperante Basilio bello gestæ.

Diomedi gratitudo.

Basilius porro celeberrimum in martyrum numero Diomedem pretiosissimis ac splendidis donariis, & prædiis amplos habentibus reditus locupletavit atque exornavit. Filium quoque Danielidis, quem sibi spiritualem fratrem fecerat, protospatharii dignitate summaque potestate auxit.

Danielis.

Danielidem etiam anum ad se vocavit. Hæc cum equo vehi nequiret, in lectica recubuit, eamque ccc juvenibus robustis alternis vicibus gestandam mandavit. Hac ratione Constantinopolin perlata, cum de more in Magnaura convivium esset, ad Imperatorem honorifice introducta, munera magnifica obtulit: quæ singula recensere ineptum fuerit. Excepta ab Imperatore ut studium ejus merebatur, & quamdiu ipsa volebat in urbe morata, domum inde rediit. Mortuo etiam Basilio, & ejus filio Leone Imperium adepto, rursum Constantinopolin similibus cum donis venit: cumque Imperatori gratulata esset, eumque hæredem instituisset, domum reversa paulo post vitam cum morte commutavit.

Edit. Paris. pag. 387.

Templorum refectio.

Idem Basilius multa templa terræmotibus superiorum temporum rupta ac concussa refecit, quædam etiam prorsus prostrata instauravit, aliis ornamenta & elegantiam addidit. Primum templi Sapientiæ Dei occidentalem fornicem magnum atque sublimem, ruptum multis in locis, ac ruinam minantem, peritia fabrorum munivit ac stabilivit, inque eo collocavit imaginem Deiparæ, infantem in ulnis tenentis: & a latere altero Petrum, ab altero Paulum, Apostolorum coryphæos. Deinde reliqua etiam murorum rupta aut ruinosa integravit. Cumque reditus ecclesiastici essent attenuati, & periculum adesset ne penuria olei sacræ lucernæ extinguerentur: amplissimi prædii, cui Mantia nomen, donatione & lucernis prospexit, & ejus e reditibus liberaliora cantoribus templi stipendia constituit. Apostolorum præterea fanum quod pristinam pulchritudinem amiserat, fulcris & collapsarum partium refectione firmans, redegit ædem (ut ait poeta) vigentem. Renovavit etiam Deiparæ quæ ad Fontem erat æ-

291 dem, quæ antiqua elegantia exciderat. Aliud Deiparæ templum, cui Sigma nomen, terræmotu prostratum, e fundamentis refecit, stabileque & priore pulchrius extruxit. Hoc modo etiam instauravit ædem Stephani martyrum principis, quæ in Aurelianis condita humi procubuerat. Baptistæ fana duo, quorum hoc in Strobelo, illud in Macedonianis, alterum majore sui parte reparavit, alterum e fundamentis substruxit. itidemque Philippi apostoli, & quæ ab hac versus occasum solis sita erat Lucæ Evangelistæ ædem, gravem passas ruinam, necnon

A πρῶτα μὲν γὰρ ἀντιπαραταξάμενος, ἐτρέψατο τοὺς ἐχθρούς. ἐχειρώσατο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὴν πόλιν Ἀμασείαν, καὶ τὰς Τροπάς, καὶ τὴν ἁγίαν Σεβήρειαν, καὶ μάχαις ἄλλαις πολλαῖς καὶ ἀντιπαρατάξεσι κατηγωνίσατο τοὺς ἀντιπάλους. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ Βασιλείου γεγονότα πολεμικὰ ἔργα, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα.

Ὁ δὲ, τὸν μέγιστον ἐν μάρτυσι Διομήδην κειμηλίοις πολυτιμοτάτοις, καὶ ἀναθήμασι λαμπροῖς, λαμπρῶς κατεκόσμησε, καὶ κτημάτων ἐπιδόσει διὰ προσόδων ἐφιλοτιμήσατο, καὶ παντίως ὑπερῆρε καὶ κατεπλούτισε. καὶ τῆς Δανιηλίδος τὸν υἱὸν, ὃν ἀδελφότητος συνδέσμῳ πνευματικῆς ᾠκειώσατο, τῷ τῶν πρωτοσπαθαρίων ἐτίμησεν ἀ-
B ξιώματι, καὶ παρρησίας μεγίστης μετέδωκε. καὶ Δανιηλίδα τὴν γραῦν πρὸς ἑαυτὸν μετεστείλατο, ἥτις ἐπεὶ μὴ οἵα τε ἦν ἵππῳ ἔποχος γενέσθαι, ἐπὶ σκίμποδος ἑαυτὴν ἀνακλίνασα, καὶ τριακοσίους τῶν οἰκετῶν ἀπολέξασα, νέους καὶ ἰσχυροὺς βασταζομένη, τῆς πορείας εἴχετο ἀμοιβαδὸν αἰρόντων τὸν σκίμποδα. καταλαβοῦσα δὲ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, δοχῆς γενομένης ὡς ἔθος ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, εἰσήχθη πρὸς βασιλέα ἐντίμως, εἰσαγαγοῦσα καὶ δῶρα πολυτελῆ· ὧν ἕκαστον διεξιέναι, ἀπειροκαλίας γραφὴν παρέξει. ἀποδεχθεῖσα δὲ ἀναλόγως τῆς προθυμίας, καὶ ἐνδιατρίψασα κατὰ τὴν βασιλίδα ἐφ᾽ ὅσον αὐτῇ φίλον ἦν, πρὸς τὴν οἰκείαν χώ-
C ραν ἀνθυπενόστησε. συνέβη δ᾽ αὐτὴν καὶ πάλιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλίδα. τοῦ γὰρ Βασιλείου ἀποθανόντος, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Λέοντος διαδεξαμένου, εἰσῆλθε πάλιν ἡ γραῦς μεθ᾽ ὁμοίων τῶν δώρων, καὶ τοῦτον ἀσπασαμένη, καὶ κληρονόμον τῆς ὑπάρξεως γράψασα, κατελθοῦσα εἰς τὰ ἴδια, μετὰ μικρὸν ἐτελεύτησεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

Βασίλειος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τῶν θείων ναῶν πολλοὺς, ὑπὸ τῶν προηγησαμένων κλόνων διαρραγέντας τε καὶ κατασεισθέντας, τινὰς δὲ καὶ τελείως καταβληθέντας ἐπιμελείας ἠξίωσε, τοὺς μὲν ἐκ καινῆς ἀναστήσας, τοὺς δὲ τὸ ἀσθενοῦν ἐπιρρώσας, τοὺς δὲ κάλλος καὶ ὡραιότητα χαρι-
D σάμενος. πρῶτον μὲν γὰρ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Σοφίας τὴν πρὸς δύσιν ἁψῖδα τὴν μεγάλην τε καὶ μετάρσιον εἰς πολλὰ διαρραγεῖσαν, καὶ πεσεῖν κινδυνεύουσαν, ἐμπειρίᾳ τεχνιτῶν περισφίγξας, ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον ἀπειργάσατο. ἐν ᾗ καὶ τὴν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα βρέφος ἐγκαλισμένην ἀνιστόρησε, καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς κορυφαίους τῶν ἀποστόλων παρ᾽ ἑκάτερα ἀνεστήλωσε. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ῥήγματα, καὶ τὰ σαθρώματα τῶν τειχῶν ἐπηνωρθώσατο. παρεμυθήσατο δὲ καὶ τὰς προσόδους ἐλαττωθείσας, ἐνδείᾳ ἐλαίου τῶν ἱερῶν λύχνων ἀποσβεσθῆναι κινδυνευόντων, δωρεᾷ μεγίστου κτήματος
E ὃ προσαγορεύεται Μαντεία, τοῖς τε λύχνοις τὸ φῶς ἄσβεστον ἐχορήγησε, καὶ τοῖς ὑμνοπόλοις τοῦ θείου ναοῦ δαψιλέστερον χορηγεῖσθαι ἐποίησε τὰ ὀψώνια, ἐκ τῆς προσόδου τοῦ κτήματος. καὶ τὸν θεῖον δὲ τῶν Ἀποστόλων ναὸν τῆς προτέρας εὐπρεπείας ἐκπεσόντα, ἐρείσμασι καὶ τῇ τῶν πεπονηκότων βοηθείᾳ κατοχυρώσας, θῆκε νέον ἡβώοντα, κατὰ τὴν ποίησιν. καὶ τὸν ἐν τῇ Πηγῇ δὲ τῆς Θεοτόκου ναὸν, τὸ ἀρχαῖον ἀποβαλόντα κάλλος, ἀνενεώσατο. καὶ τὸν ἕτερον δὲ τῆς Θεοτόκου ναὸν, ὃς τὸ Σίγμα κατονομάζεται, τέλειον ὑπὸ σεισμοῦ καταπεσόντα, ἐκ βάθρων ἀνῳκοδόμησε, καὶ ἑδραῖον καὶ ὡραιότερον ἢ πρότερον ἀπειργάσατο. καὶ τὸν ἐν Αὐρηλιαναῖς Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος ἄχρις ἐδάφους καταπεσόντα, ἐκ θεμελίων ἀνήγειρε. καὶ τοὺς δύο δὲ τοῦ βαπτιστοῦ σηκοὺς, ἕνα τε τὸν ἐν τῷ Στροβύλῳ καὶ Μακεδονιαναῖς, τὸν μὲν ἀνῳκοδόμησε τὸ πλεῖστον, τὸν δὲ ἐκ βάθρων ἀνήγειρε. καὶ τὸν τοῦ ἀποστόλου δὲ Φιλίππου, καὶ τὸν πρὸς ἑσπέραν αὐτοῦ κείμενον τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, πτῶμα πεσόντας δεινὸν, ἐκ βάθρων ἀνέκτισεν. ἐπι-

ποιήσατο δὲ καὶ τὸ μέγα τέμενος Μωκίου τοῦ μάρτυρος, καὶ τὸ ἄδυτον τούτου καταβληθὲν ἄχρι γῆς, ὡς καὶ τὴν ἱερὰν κατεάξαι τράπεζαν, ἐπιμελείας ἠξίωσε, καὶ ἐκ τοῦ πτώματος ἤγειρε. καὶ τὸν πλησιάζοντα δὲ τούτῳ Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου ναὸν πεσόντα, εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀνήγειρε. καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ, καὶ τὸν τῆς ἁγίας Ἄννης ἐν τῷ Δευτέρῳ, καὶ τὸν τοῦ μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, καὶ τὸν τοῦ μάρτυρος Αἰμιλιανοῦ τὸν ἐν τῷ Ῥάβδῳ, ἐκ παλαιῶν νέους εἰργάσατο. ἐπὶ τούτοις καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Ναζαρίου καταπεσόντα ἀνέστησε. κἀν τοῖς ἐμβόλοις τοῦ Δομνίνου, τὸν τῆς Χριστοῦ ἀναστάσεως, καὶ Ἀναστασίας τῆς μάρτυρος περικαλλῆ ναὸν ἐπισκευάσας ἐλάμπρυνε, λιθίνην ἀντὶ ξυλίνης τὴν ὀροφὴν ἐργασάμενος. καὶ Πλάτωνος τοῦ μεγάλου ἐν μάρτυσι πεσόντα ἀνέστησε· καὶ τὸν ἐγγίζοντα τούτῳ τῶν καλλινίκων μαρτύρων ναὸν Ἑσπέρου καὶ Ζωῆς ἐπεποιήσατο. καὶ τὸν τοῦ μάρτυρος Ἀκακίου ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ, πτῶσιν ἀπειλοῦντα ἐπισκευάσας, τοῦ πτώματος ἥρπασε. παραπλησίως καὶ τὸν τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ κατὰ τὸ Πετρίον, ἀνεκτήσατο λαμπρῶς. ἀνήγειρε δὲ καὶ ἐκ καινῆς ἐν ταῖς βασιλείοις αὐλαῖς εἰς ὄνομα τοῦ δεσπότου Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τοῦ πρώτου τῶν ἀγγέλων Μιχαὴλ, καὶ Ἠλιοῦ τοῦ προφήτου. ἔτι δὲ καὶ τῆς Θεομήτορος, καὶ Νικολάου τοῦ περιωνύμου ἐν ἱεράρχαις τὸν περικαλλῆ τουτονὶ ναὸν, ὃν νέαν ἐκκλησίαν κατονομάζουσιν, εἰς εὐπρέπειαν καὶ κάλλος καὶ ὡραιότητα μηδενὶ ἑτέρῳ ὑπερβολὴν ἢ σύγκρισιν καταλιμπάνοντα, προσόδους τε ἐπαρξῶν ἱκανὰς εἴς τε φωταγωγίαν καὶ χρείαν τῶν δοξολογούντων. καὶ τί δεῖ διεξιόντα ἐπὶ πλέον μηκύνειν; αὐτὸ τὸ ἔργον τοῖς θεωμένοις παρίστησι τὴν οἰκείαν καλλονὴν, καὶ πολυτέλειαν. καὶ ἄλλους δὲ πολλοὺς θείους ναοὺς ἐντὸς τοῦ παλατίου ἐδομήσατο, εἰς ὄνομα Ἠλιοῦ τοῦ προφήτου, καὶ τοῦ μάρτυρος Κλήμεντος, καὶ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου· ὧν τὴν ὡραιότητα παραστήσασθαι, ποιητικὴ ἂν ἠτόνησε μεγαληγορία.

Πολλὰ δὲ κἀν τοῖς βασιλείοις ἀνέστησεν, ὡς ἄν τις εἴποι βασιλείων βασίλεια· ταῦτα δὲ ἀριθμεῖσθαι οὐκ ἀναγκαῖον. ἔργον δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ ὁ λεγόμενος οἶκος τὰ Μάγγανα, καὶ ὁ ἕτερος ὁ νέος καλούμενος· οὓς ἀπὸ τοιαύτης κατεσκεύασε προαιρέσεως. μὴ βουλόμενος γὰρ τὰ δημόσια πράγματα εἰς οἰκείας καταναλίσκειν χρείας, τοὺς τοιούτους ἀνῳκοδόμησεν οἴκους, καὶ προσόδους ἐκ γεωργίας ἀπένειμεν αὐτοῖς ἱκανὰς, ἀφ' ὧν ἡ βασιλικὴ πανδαισία αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνὰ πᾶν ἔτος ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένων, ἄφθονον καὶ δικαίαν τὴν χορηγίαν ἔμελλεν ἔχειν ἀεί. ἐδομήσατο δὲ καὶ τὰ ἐν Πηγαῖς παλάτια, καὶ τὰ ἐν τοῖς Ἠρίοις ἐκαλλωπίσατο, ἀνακαθάρας καὶ τὴν ἀποχωσθεῖσαν κιστέρναν, ἣν Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς προχώσας, παράδεισον φυτῶν καὶ λαχάνων εἰργάσατο. ὅπερ ἐποίησε καὶ ἐν ταῖς οὔσαις ἐντὸς τοῦ παλατίου, τῇ πρὸς τῆς Μαγναύρας, καὶ τῇ μεταξὺ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τρικλίνου καὶ τοῦ Λαυσιακοῦ. ὁ γὰρ εἰρημένος βασιλεὺς Ἡράκλειος παρὰ Στεφάνου τοῦ φιλοσόφου μαθὼν, τὴν γένεσιν αὐτοῦ πολυπραγμονήσαντος, ὡς ἐξ ὕδατος αὐτὸν δεῖ τελευτᾶν, τὰς τῶν κιστέρνων, ὡς εἴρηται, προχώσεις εἰργάσατο. τὰ ἐν τοῖς Ἠρίοις οὖν ἀποκαθάρας βασίλεια, εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα ἀνήγαγε, καὶ ἀντὶ παραδείσου δοχεῖον ἀπειργάσατο ὕδατος ἀφθόνου καὶ διειδοῦς. ἐδείματο δὲ κἀν τῷ φόρῳ ναὸν περικαλλέστατον ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ὡς ἂν ἔχοιεν αὐτὸν οἱ πραγματευόμενοι οἶκον προσευχῆς, ὁπότε ταῖς πραγματείαις ἐμβραδύνωσι, καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Φωκᾶ δὲ ναὸν ἐν τῷ

A templum magnum Mocii martyris, ejusque penetrale solo æquatum, fracta etiam sacra mensa, e parietinis excitavit. Restituit & pristinæ pulchritudini refectam ex collapsa ædem Andreæ apostoli ante alios vocati, istis vicinam: item sancti Romani, & sanctæ Annæ in Deutero, & magni Martyris Demetrii, Martyris Æmiliani in Rabdo, de antiquis novas redegit. Restituit & sancti Nazarii ædem collapsam: & in rostris Domini, templum Resurrectionis Christi, & Anastasiæ Martyris refectum ornavit fastigio, quod ligneum ante fuerat, lapideo. Platonis inclyti Martyris fanum, quod corruerat, erexit: vicinumque huic fanum nobili victoria insignium Martyrum Hesperi &
B Zoæ condidit. Ruinæ, quæ imminebat, subtraxit Acacii quoque Martyris ædem in Heptascalo (Septigradium verteres:) & Eliæ vatis fanum in Petrio splendide restituit. Instauravit & templa palatina Servatori Christo, Michaelo angelorum principi, & Eliæ vati dedicata, & Deiparæ: ac Nicolai inter proceres ecclesiasticos celeberrimi, quod novam nominant ecclesiam, insuperabili pulchritudine exornavit, reditibus ad lucernas & necessitates doctorum sufficientibus ditatam. de qua quid attinet prolixe narrare, cum ipsum opus pulchritudinem suam & sumptuum in id impensorum demonstret ma-
C gnitudinem? Multa alia etiam delubra in palatio condidit, de nomine Eliæ vatis, Clementis martyris, Jeso servatoris, Pauli apostoli, principis exercituum cælestium, quorum in declaranda venustate vel poetica deficeret magniloquentia.

Edit. Parif. pag. 588.

Multa etiam in Palatio pro Imperatoribus vere regia ædificia condidit: quæ omnia enumerare nihil attinet. Opus Basilii est etiam domus, quæ Manganorum nomen gerit, & alia quæ Nova appellatur. Has, ut qui nollet publicos reditus in usus privatos vertere, ædificavit: & reditus eis
D ex agriculturæ emolumentis constituit idoneos, unde Imperatorio convivio pro se, & iis qui toto anni decursu invitarentur, sufficientes & juste parti sumptus suppeditarent. Condidit etiam palatium ad Fontes, & id quod in Eriis erat decoravit, cisterna repurgata, quam Heraclius Imperator terra ingesta complanatam in hortum arboribus ac oleribus plantandis mutaverat: ut & cisternam eam quæ est ad Magnauram, & quæ inter triclinium Justinianeum ac Lausiacum. Etenim prædictus Heraclius Imperator, cum ei Stephanus philosophus examinato
E fyderum qualis fuerat ipso nascente positu prædixisset, aquam interitum ipsi allaturam, cisternas terra congesta oppleverat. itaque Basilius cisternam in Eriis repurgavit, locoque horti receptaculum aquæ copiosæ ac pellucidæ confecit. Et in foro ædificavit templum pulcherrimum Deiparæ sacrum, ut ibi negotiatores domum precibus faciundis aptam haberent, cum eo loco ob negotiationes commorarentur. Sancti Phocæ fanum in Ste-

Ædificia Basilii.

pag. 589.

no adornavit, monasteriumque redegit, constitutis pro iis qui in eo religiosam exercerent vitam sufficientibus reditibus. Renovavit etiam magnum sancti Michaeli in Sosthenio templum, quod antea temporis corruerat, & ad eam qua hodie visitur elegantiam perduxit.

Basilius religionem Christianam auget.

Multos etiam Judæorum munerum pollicitationibus atque exhibitionibus & donis ad baptismum allexit. Bulgarorum gentem, quæ recens Christianam pietatem amplexa erat, missis piis monachis & sacerdotibus virtute insignibus in fide confirmavit. Rossos pactis compositis ad salutaris baptismi communitatem pertraxit, iisque pontificum principem misit. Operæpretium est hoc loco miraculum referre, quod eo missus pontifex edidit.

Miraculum apud Rossos editum.

Princeps ejus gentis, ac proceres & universus populus falsa religione adhuc detenti, cum deliberarent ea ne retinenda, an vero Christianæ fidei accedendum esset, ad se missum pontificem in Concilium advocant: eumque princeps interrogat, quidnam rei esset quod profiteretur, & ipsos docturus esset? Profert episcopus sacrum divini Evangelii librum, & quædam miracula exponit a Deo, dum is in humana natura terras obiit, edita. Ibi Rossus negare se aut suos ipsi fidem ullo modo habituros, nisi aliquid horum, præsertim servatorum in flagranti camino trium puerorum simile vidissent. Ad hæc pontifex, fidens veraci ejus sermoni, qui suis dixerat, fore ut quidquid propter ipsum postulassent, impetrarent: & qui ipsi fidem haberet, ipsius quoque opera, iisque majora editurum: tametsi, inquit, Deum tentare fas non est: tamen si ex animo statuistis ad Deum vos conferre, postulate quod vultis, & is omnino id præstabit propter fidem vestram, quamquam nos minimi sumus, & indigni. Ii confestim postularunt, ut codex Evangelii in rogum quem succenderant mitteretur: promittentes se, eo incolumi manente, Deo quem ipse prædicaret, nomen daturos. Accepta hæc conditio: & pontifice manus oculosque ad Deum attollante, Jesumque obsecrante, ut is sancti sui nominis gloriam ante oculos hujus gentis assereret, conjicitur in caminum liber Evangelicus: cumque caminus per multas horas arsisset, tandemque materia consumpta extinctus esset, liber incolumis illæsusque omnino reperitur. cujus miraculi magnitudine perculsi barbari, omni dubitatione abjecta, ad baptismum confugerunt.

Joan. 14. & 16.

Edit. Paris. pag. 590.

Constantinus Basilii filius moritur.

Eo maxime tempore Constantinus, filiorum Basilii natu maximus, febri absumptus est, ineffabilem patri luctum relinquans. Hunc tamen casum imperator moderate tulit, uxoremque etiam & liberos consolatus est. Interim reipublicæ proceres Imperatori suadent, ut in provincias inspectores emittat, quod hoc dicerent ad incrementum redituum publici ærarii facturum. Imperator probare se hanc sententiam simulans, deligi ad hoc munus homines aptos jubet, & ad se adduci. Ibi cum * Generalis delegisset, quos eam rem recte administraturos putabat, & eorum nomina ad Imperatorem attulisset, in magnam apud eum reprehensionem incur-

* publici ærarii præfectus.

A [illegible] ἐπισκευάσας καὶ καλλωπίσας, οἰκητήριον μοναχῶν ἀπετέλεσε, τάξας προσόδους ἱκανὰς εἰς ἄρκεσιν τῶν ἐν αὐτῇ ἀσκουμένων. ἀνεκαίνισε δὲ καὶ τὸν μέγαν τοῦ ἀρχιστρατήγου ναὸν ἐν τῷ Σωσθενίῳ ἤδη προκαταπεσόντα, καὶ εἰς τὸ φαινόμενον κάλλος μετήγαγε.

Πολλοὺς δὲ καὶ τῶν Ἰουδαίων, δωρεῶν ἐπαγγελίαις καὶ δόσεσι, καὶ δώρων ἀνταλλαγαῖς τοῦ θείου κατηξίωσε βαπτίσματος. καὶ τὸ τῶν Βουλγάρων δὲ γένος ἀρτιπαγὲς ὂν πρὸς θεοσέβειαν, μοναχῶν ἀποστολῇ εὐλαβῶν, καὶ ἱερέων ἀρετῇ κεκοσμημένων, ἐβεβαίωσε πρὸς τὴν πίστιν. καὶ τοὺς Ῥῶς δὲ συμβάσεις θέμενος, ἐν μετοχῇ γενέσθαι τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος αἴτιος γέγονε, πεμφθέντος αὐτοῖς καὶ Ἀρχιερέως. ἀλλ' ἄξιον διηγήσασθαι

B καὶ τὸ γεγονὸς θαῦμα παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ πεμφθέντος ἐκεῖσε. ἔτι γὰρ τῇ δεισιδαιμονίᾳ κατεχόμενος αὐτός τε ὁ ἄρχων, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ τὸ ἅπαν ἔθνος, κατασκεπτόμενοι περί τε τῆς προτέρας αὐτῶν θρησκείας, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, εἰσκαλοῦσι τὸν ἄρτι πρὸς αὐτοὺς φοιτήσαντα Ἀρχιερέα. καὶ ὁ ἄρχων ἐπηρώτα, τίνα τὰ παρ' αὐτοῦ καταγγελλόμενα, καὶ αὐτοῖς διδάσκεσθαι μέλλοντα; τοῦ δὲ τὴν ἱερὰν τοῦ θείου Εὐαγγελίου προτείναντος βίβλον, καί τινα θαύματα ἐξηγουμένου τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἐπιδημίᾳ τερατουργηθέντων· εἰ μή τι τῶν ὁμοίων, τὸ πλῆθος ἔφη τῶν Ῥῶς, καὶ ἡμεῖς θεασόμεθα, καὶ μάλιστα ὁποῖον λέγεις ἐν τῇ καμίνῳ τῶν τριῶν παίδων γενέσθαι, οὐκ ἄν σοι ὅλως

C πιστεύσωμεν. ὁ δὲ τῷ ἀψευδεῖ πιστεύσας λόγῳ τοῦ εἰπόντος, ὅτι ὃ ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, λήψεσθε. καί, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ἔφη πρὸς αὐτούς· εἰ καὶ μὴ ἔξεστιν ἐκπειράζειν Κύριον τὸν Θεὸν, ὅμως εἰ ἐκ ψυχῆς διεγνώκατε προσελθεῖν τῷ Θεῷ, αἰτήσασθε ὅπερ βούλεσθε, καὶ ποιήσει τοῦτο πάντως διὰ τὴν πίστιν ὑμῶν ὁ Θεὸς, κἂν ἡμεῖς ἐσμὲν ἐλάχιστοι καὶ ἀνάξιοι. οἱ δ' εὐθέως ᾐτήσαντο, τὴν τοῦ θείου Εὐαγγελίου πυκτίδα ἐν τῇ παρ' αὐτῶν ἀναφθείσῃ ῥιφθῆναι πυρκαϊᾷ. καὶ εἰ ἀβλαβὴς αὐτὴ τηρηθείη, προσελθεῖν καὶ αὐτοὺς τῷ παρ' αὐτοῦ κηρυττομένῳ Θεῷ. ἔδοξε δὴ ταῦτα. καὶ τοῦ ἱερέως πρὸς τὸν Θεὸν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραντος, καὶ, Δό-

D ξασόν σου τὸ ἅγιον ὄνομα Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, εἰπόντος, ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἔθνους τούτου, ἐρρίφη εἰς τὴν κάμινον ἡ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου βίβλος. ἐφ' ὥρας δὲ ἱκανὰς τῆς καμίνου ἐκκαιομένης, εἶτα καὶ τέλεον μαρανθείσης, εὑρέθη τὸ ἱερὸν πυκτίον ἀπαθὲς καὶ ἀλώβητον διαμεῖναι, μηδεμίαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεξάμενον λύμην. ὅπερ ἰδόντες οἱ βάρβαροι, καὶ τῷ μεγέθει καταπλαγέντες τοῦ θαύματος, ἀνενδοιάστως πρὸς τὸ βάπτισμα ηὐτομόλουν.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, Κωνσταντῖνος ὁ πρεσβύτερος τῶν τοῦ βασιλέως υἱῶν, τὸν βίον ἐξέλιπε νόσῳ πυρετικῇ, πένθος ἀμύθητον καταλιπὼν τῷ πατρί. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς μετρίως ἤνεγκε, παρεμυθήσατο δὲ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα. ἐναγόμενος δὲ παρὰ τῶν προϊσταμένων τοῦ

E δημοσίου ὁ βασιλεὺς, ἐπόπτας εἰς τὰ θέματα ἐκπέμψαι, ὡς ἂν δυναμένων ἐκ τούτου τῶν δημοσίων συντελεσμῶν ἐπιδοῦναι· προσποιησάμενος ἀποδέχεσθαι τὴν ὑπόμνησιν, ἐκλέξασθαι καὶ εὐτρεπίσαι προσέταξε, καὶ αὐτῷ προσαγαγεῖν τοὺς μέλλοντας τὸ τοιοῦτον ἔργον ἐπιτελέσαι καλῶς. ἐπιλεξάμενος δ' ὁ γενικὸς, οὓς ἐδόκει διακονῆσαι πρὸς τὸ τοιοῦτον ἔργον ὀρθῶς, καὶ τὰς τῶν ἐκλεγέντων προσηγορίας προσαγαγὼν, πολλῆς ἐνομίσθη μέμψεως ἄξιος, εἰ τοιού-

τὰς οὕτω λειτουργοὺς ἔσεσθαι ἀξίους πρὸς τὸ τοιοῦτον λειτούργημα. τῷ δὲ, μὴ ἔχειν κρείττονας, ἀνθυπενεγκόντας, ἐν ὅλῳ τῷ πολιτεύματι, ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς τὸ τῆς προκειμένης διακονίας ἔργον τοιοῦτον παρ' ἐμοὶ κρίνεται, ὥστε εἴπερ οἷόν τε ἦν, αὐτὸν ἐμὲ πρὸς τὴν ταύτην διάγνωσιν ἐξελθεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐστὶ καὶ ἀπρεπὲς καὶ ἀδύνατον, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῖς δυσὶ τῆς πολιτείας μαγίστροις, οἳ καὶ χρόνῳ καὶ πείρᾳ καὶ ταῖς πολλαῖς ἐν τῷ μακρῷ βίῳ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν διοικήσεσιν, ἐν αἷς ἐξεπαίδευσαν ἀκίβδηλον καὶ καθαρὸν τῆς ἀρετῆς ἐξενηνόχασι τὸ δοκίμιον, τὰς ἐλπίδας σαλεύω, καὶ τὴν διακονίαν ὑπὸ τούτων ἀνυσθῆναι διόστους θαρρῶ. ἀπελθὼν οὖν αὐτὸς σύ, φησιν, ἀπάγγειλον αὐτοῖς τὸ τῆς διακονίας εἶδος, καὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν. καὶ βουλομένων ἐξελθεῖν, ἐπιδέδωκα καὶ αὐτός. ὡς δ' ἀκούσαντες οἱ ἄνδρες ἦλθον εἰς ἔκπληξιν, καὶ τὸ γῆρας ἀνθ' ἱκετηρίας προεβάλλοντο, καὶ τοὺς προηγησαμένους ὑπὲρ τοῦ πολιτεύματος κόπους, καὶ παραιτηθῆναι ἐξ αὐτῶν τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν ἱκέτευσαν. ὑπέστρεψεν ἄπρακτος ὁ πεμφθεὶς, καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ παρ' ἐκείνων λαληθέντα ἀπήγγειλεν. ὅπερ ἀκούσας· εἰ τὸ ἐμὲ ἐξελθεῖν δοκεῖ εἶναι ἀδύνατον, παραιτοῦνται δὲ τὴν λειτουργίαν οἱ λαμπρότατοι μάγιστροι, οὐδένα ἔχων τοῦ πράγματος διοικητὴν ἀξιόχρεων, καταλειφθῆναι τοῦτο ἀνεπίσκεπτον βούλομαι. κρεῖττον γάρ, φασι, παρακερδαίνειν τινὰς ἀπὸ τῶν τοῦ δημοσίου μὴ καλῶς, ἢ κακῶς ὑποπτεύειν ζημίαν τινὰς, συντρίβουσαν αὐτοὺς, καὶ συμπνίγουσαν. καὶ δὴ τοῦτο παρὰ πάντα τὸν τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ χρόνον ἔμεινεν ἀνεξέταστος, ὃ φαίνεται μᾶλλον ἐλεύθερος καὶ ἀ[illegible]ατος ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν, ἅπας τῶν ἄλλων θεμάτων λαός.

Τοῦ πρεσβυτέρου δὲ τῶν υἱῶν τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, ὡς εἴπομεν, τὸν βίον μεταλειφότος, καὶ τοῦ φίλτρου καὶ τῶν ἐλπίδων ἐπὶ τὸν δεύτερον υἱὸν Λέοντα μεταπεσόντων, δεινῶς ὁ φθόνος ἐπλέξατο κατ' αὐτοῦ· καὶ ὅπως, τὰ ἑπόμενα δηλώσει τρανότερον. Μοναχός ἦν τις τῶν πάνυ φιλουμένων καὶ πιστευομένων Βασιλείῳ τῷ βασιλεῖ, ἦν δὲ καὶ ἱερεὺς, ὃν Σανδαβαρηνὸν κατωνόμαζον, ὃς εἰ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως ἐστέργετο, ἀλλ' οὐκ εἶχε παρὰ τοῖς ἄλλοις δόξαν χρηστήν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολλάκις παρὰ Λέοντος τοῦ υἱοῦ τοῦ βασιλέως διεκωμῳδεῖτο ὡς ἀπατεὼν καὶ γόης, καὶ τὸν βασιλέα τῶν καθηκόντων ἐξάγων λογισμῶν, εἰς ἃ μὴ δεῖ παρασύρων. ὑφ' ὧν δακνόμενος ἐκεῖνος τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνταμύνασθαι σπεύδων τὸν λυπήσαντα, φιλίαν ὑποκρίνεται πρὸς τὸν Λέοντα· καί ποτέ φησι πρὸς αὐτόν· ἵνα τί, ὦ βασιλεῦ, νεανίας ἤδη ὢν, καὶ παρὰ τῷ πατρί σου φιλούμενος, μὴ ἐπιφέρῃ ῥομφαίαν ἢ μάχαιραν, ὅταν κατ' ἀγροὺς συνεκπαίζῃ σου τῷ πατρὶ, ἵνα καὶ αὐτῷ, εἰ κατὰ θηρίου χρὴ χρείαν ἐπιδιδῷς; καὶ εἴ τι λαθραῖον πολλάκις κατ' αὐτοῦ ἐπιβούλευμα γένηται, μὴ ἄοπλος εὑρεθῇς, ἀλλ' ἔχῃς τι μεθ' ὅτου διώσῃ τοὺς πατρικοὺς ἐχθροὺς ἀπαμύνασθαι; Οὐχ ὑπειδόμενος δὲ τὸν δόλον ὁ Λέων, οὐδὲ συννοήσας τὴν μηχανὴν, δέχεται τὴν συμβουλὴν, καὶ μάχαιραν ἐντὸς τοῦ ὑποδήματος ἐπιφέρεσθαι πείθεται. γνοὺς δὲ ὁ Σανδαβαρηνὸς εἰς ἔργον χωρήσασαν τὴν ἑαυτοῦ σκαιωρίαν, προσεισι τῷ βασιλεῖ, καί φησι· γνωστόν σοι ἔστω, ὦ βασιλεῦ, ὡς ἐπιβουλεύει τῇ ζωῇ σου ὁ σὸς υἱός· καὶ εἰ ἀπιστεῖς, ὅταν κατὰ θήραν ἐξίῃς, κέλευσον περιαιρεθῆναι τὰ πέδιλα τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ

rit, quod tales homines tanto negotio idoneos judicasset. Meliores se in tota civitate non invenire causantim, Imperator: Tantum (inquit) hoc munus existimo esse, ut si ita liceret, me ipsum ad id obeundum proficisci debere putem. quod quia indecorum est, neque fieri potest, necesse habeo spem meam despondere duobus reipublicæ magistris, qui tempore & usu rerum, multisque in longa vita gestis magistratibus fidei suæ integritatem & virtutem probarunt. nam ab his negotium recte confectum iri fido. Tu ergo abi, & iis rationes hujus administrationis, meamque voluntatem expone. si volunt ad eam obeundam exire, mihi hoc probatur. Magistri hoc nuntio perterriti, supplices deprecantur, ætatis suæ & laborum pro republica jam ante exhaustorum insistentes excusationi; petuntque, ut hoc ministerium aliis imponatur. Generalis re infecta ad Imperatorem redit, eorumque excusationes exponit. Ad ea Basilius: Quando, ait, fieri non potest ut ego exeam, & hoc munus illustrissimi recusant obire magistri, inspectorum hujusmodi constitutionem ego omitti volo. præstat quippe aliquos lucrum injustum ex publico præcipere, quam male metuere *Edit. Paris. pag. 591.* mulctam quæ eos opprimat aliquam. Hoc modo factum est, ut subditi Romano Imperio provinciales, quandiu ei Basilius præfuit, verbo quidem non sint ad æqualitatem censûs adacti, reipsa autem liberi & ab exactionibus immunes manserint.

Enimvero vita functo, uti retulimus Constantino, cum amor & spes omnis in Leonem, qui huic natu proximus fuerat Basilii filius devoluta, atrocia ipsi odia pepererunt, quæ res planius est narrando explicanda. Erat quidam monachus, idemque sacerdos, eorum a numero quibus impensius Imperator favebat, plurimumque fidebat, nomine Sandabarenus: is quamquam Imperatori charus esset, tamen apud alios in mala erat existimatione: & ideirco a Leone illo sæpe traducebatur ut impostor ac præstigiator, qui Imperatorem a sanis consiliis ad nugas & inutiles cogitationes averteret. Momordit hoc animum monachi: utque de ultione cogitaret impulit. Ea propter simulata erga Leonem benevolentia, aliquando in hanc sententiam eum compellat: Cum jam, o Cæsar, adoleveris, patrique sis dilectus, qui fit, quod cum eo venatum exiens, neque ensem neque cultrum tecum fera, quem patris inimicos ulciscare? Leo dolum non sentiens, neque suspicatus quorsum hoc commentum pertineret, consilium admittit: & persuaderi sibi patitur, ut in ocrea cultrum secum efferat. Sandabarenus insidias sibi succedere intelligens, Imperatorem convenit, indicatque vitæ ejus a filio insidias tendi. si id non credat, venatum egressus, ocreas Leoni detrahi jubeat: invento tum cultro intellecturum, se recte monere. hæc monachus. Statim Basilius venationem indicere, cum solito comitatu exire: cumque ad certum locum esset ventum,

Leo Sandabareni insidiis circumventus.

simulare sibi opus cultro esse, cumque vehementius exposcere. Ibi Leo, qui nihil de suspicione a patre concepta præscivisset, simplieiter culerum quem secum ferebat, depromere, ac patri præbere. Confestim ergo Sandabareni præmonitio pro vere haberi, Leonis excusationes inanes judicari. Reversus domum Imperator, filium infenso animo ornamentis Imperatoriis spolietum, in quoddam palatii conclave, cui Margarites nomeo, includit, ibique detinet: ec nisi patriarcha & senatus prohibuissent, etiam oculos ei (nam ad hoc a Sandabareno instigabetur) effossurus fuerat. Multum ex eo lapsum est temporis, donec tandem Senatu, sæpenumero pro Leone intercedere conato, aliisque atque aliis de causis impedito, tandem propositi exequendi telie sese obtulit opportunitas.

Edit. Paris. pag. 593.

Psittacus.

In palatio avis quædam humanæ vocis aliarumque imitatrix, nomine Psittacus, in cavea suspensa degebat, ut spectatores atque auditores oblectaret. ea avis sive fortuito, sive ita a quodam docte, vociferari solebat, Heu heu domine Leo. Quodam tempore cum ed convivium Imperator senatorce præcipuos vocasset, eamque vocem avis sæpiusculę ederet, mœstitia oborta, convivæ cibo potuque omisso cogitabundi effederuot. Cumque id enimadvertens Imperator, causam rei perquireret, ii oculos lacrymis oppleti: Qui (inquiunt) Imperetor, cibum capiamus, voce bestiæ hujus objurgati oos qui rationis compotes, & dominorum studiosi credimur? bruta hæc evis domini sui nomen invocat: nos luxui deditì, insontem oblivioni mandamus. Etenim si insidiarum patri structarum convincitur Leo, omnes nos nostris eum manibus necare parati sumus, neque sanguis ejus nobis saturandis sufficiet. Sin crimina ei intentate non demonstrantur, quantisper tandem calumnietrix lingua eum opprimet? His verbis demitigatus Imperator, bono animo esse in præsentia eos jubet, seque rem curæ habiturum promittit. ac non magno post temporis intervallo ad naturam reversus, Leonem carcere eductum in conspectum suum admittit, vestem lugubrem demit, comæ superflua, quæ per luctum creverant, auferri jubet, dignitatemque Cæsaris pristinam reddit.

Basilii mors.

Haud multo post Basilius in alvi profluvium incidit: eoque morbo pauletim contebescens, cum res Imperii pro suo arbitrio constituisset, hæredemque & successorem suum declarasset, diem obit. Imperavit cum Michaelo annum unum, solus unumdeviginti annos Imperium præclare gessit. Successit ei Leo, filiorum superstitum maximue natu.

A εἰ εὑρεθείη ξίφος ἐπιφερόμενος, ἔσται πάντως ἡ ἐμὴ συμβουλὴ συμφέρουσα. ἐλέχθη ταῦτα. ἔξοδος κατηγγέλθη βασιλικὴ· συνεξῆλθεν ἅπαν τὸ εἰωθός. καὶ κατά τινα τόπον γενόμενος ὁ βασιλεὺς, προσποιεῖται χρείαν ἔχειν μαχαίρας· καὶ ἐπιζητεῖ ταύτην μετ' ἐπιτάσεως. μηδὲν οὖν τῶν ὑπονοουμένων τῷ πατρὶ προειδὼς ὁ υἱὸς, ἀπονήρως ἐφελκυσάμενος ἣν ἐπεφέρετο μάχαιραν, ἐπιδίδωσι τῷ πατρί. τούτου γενομένου, αἱ μὲν τοῦ Σανδαβαρηνοῦ προαγγελίαι εὐθὺς ἐπιστεύοντο, αἱ δὲ παρὰ τοῦ Λέοντος ἀπολογίαι μάταιοι καὶ κεναί. ὑποστρέψας οὖν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ βασίλεια, πρὸς ὀργὴν κατὰ τοῦ υἱοῦ διανίσταται. καὶ ἔν τινι τῶν βασιλείων οἴκων, ὃς μαργαρίτης κατονομάζεται, ἔμφρουρον τοῦτον πεποίηκεν. ἀφαιρεῖται δὲ καὶ B τὰ τῆς βασιλείας παράσημα. ὁρμηθείζετο δὲ παρὰ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, καὶ τοὺς λύχνους ἀποσβέσαι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐκωλύθη ποιῆσαι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς. τῆς εἱρκτῆς δὲ ἔμως εἴχετο ἐντός. χρόνου δὲ παραδραμόντος συχνοῦ, καὶ πολλάκις τῆς συγκλήτου βουληθείσης διαπρεσβεύσασθαι περὶ τούτου, καὶ κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην αἰτίαν ἄλλως καὶ ἄλλως κωλυομένης, πρόφασις δίδοται εὔλογος, ἐξ ἧς αἰδηγάθησαν εἰς τὸ καταλῦσαι τὰ σπουδαζόμενα.

Ζῶον ἦν τι πτηνὸν ἐν κλωβῷ κατὰ τὰ βασίλεια αἰωρούμενον, πρὸς θέαν καὶ τέρψιν τῶν θεωμένων καὶ ἀκουόντων, Ψιττακὸς ὄνομα τῷ ζώῳ μιμηλὸν καὶ πολύφωνον· ὅπερ εἴτε πρός τινων διδαχθὲν, εἴτ' ἄλλως πως ἐξ αὐτομάτου πολλάκις αἲ C αἲ κύριε Λέον, ἐφθέγγετο. εὐωχίας δέ ποτε τελουμένης τῷ βασιλεῖ, καὶ τῶν πρώτων τῆς βουλῆς συνεστιωμένων αὐτῷ, καὶ τοῦ ὄρνιθος πολλάκις φθεγγομένου τὸ προῤῥηθὲν, ἐπιστυγνάσαντες οἱ δαιτυμόνες, τῆς εὐωχίας ἐπαύσαντο, καὶ ἐπὶ συννοίας ἐκάθηντο. οἷς περ προσχὼν ὁ βασιλεὺς, τὴν αἰτίαν τῆς ἀποχῆς τῶν βρωμάτων ἐπήρετο. οἱ δὲ δακρύων ὑποπλησθέντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, τίνα ὦ δέσποτα (εἶπον) βρῶσιν φαγούμεθα, ἵνα ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλόγου τούτου ὀνειδιζόμενοι, δοκοῦντες ἡμεῖς λογικοί τε καὶ φιλοδέσποτοι; ὅτι αὐτὸ μὲν τὸ ἄλογον ζῶον, τὸν οἰκεῖον ἀνακαλεῖται δεσπότην, ἡμεῖς δὲ τρυφῶντες, τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντος δεσπότου λήθην ἐλάβο- D μεν. εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶν ἐλέγχεται, καὶ κατὰ τοῦ πατρὸς εὐτρεπίσας τὴν δεξιὰν, αὐτόχειρες ἡμεῖς τούτου γενησόμεθα πάντες, τοῦ αἵματος αὐτοῦ μὴ λαμβάνοντες κόρον. εἰ δ' ἐφ' οἷς ἐνεκλήθη διαφεύγει τὸν ἔλεγχον, μέχρι τίνος ἡ συκοφάντις γλῶττα κατ' αὐτοῦ δυναμοῦται; μαλαχθεὶς οὖν τοῖς τοιούτοις λόγοις ὁ βασιλεὺς, τότε μὲν καθεσθῆναι τούτοις προσέταξε, σκοπῆσαι δ' αὐτὸς περὶ τοῦ πράγματος ἐπηγγείλατο. μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἐπανελθὼν, ἐξάγει τε τῆς φρουρᾶς, καὶ εἰς ὄψιν ἄγει τὸν υἱὸν, καὶ τὴν πένθιμον ἀμείβει στολὴν, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐν τῇ λύπῃ τραφείσης κόμης περιαιρεῖ, καὶ τὴν προτέραν τῆς βασιλείας τιμὴν ἀποδίδωσιν.

Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ, διαῤῥοίας νόσῳ ἁλίσκεται. καὶ κατὰ μικρὸν τῇ τοιαύτῃ πάθῃ κατεμαραίνετο. διαθεὶς δ' ὡς ἐδόκει τὰ τῆς βασιλείας, καὶ τὸν κληρονόμον καὶ διάδοχον γνώριμον ποιησάμενος, τὸν βίον ἀπέλιπε, συμβασιλεύσας μὲν τῷ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ χρόνον ἕνα, ἑτέρους δὲ ἐννέα καὶ δέκα χρόνους περὶ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς βασιλείας διαπρέψας ἀρχήν. διαδέχεται δὲ τὴν ὅλην τῆς ἐξουσίας ἀρχὴν Λέων, ὁ καθ' ἡλικίαν πρῶτος τῶν περιόντων υἱῶν.

A Λέων δὲ τῶν ὅλων γενόμενος κύριος, τῶν ἄλλων τῶν συμβαλλομένων τῷ πολιτεύματι ὀλίγα, ἢ τὸ παράπαν μὴ φροντίσας, τῷ θυμῷ δὲ σφαδάζων, καὶ τὴν παρὰ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ κατ' αὐτοῦ * σύμπασαν σκευωρίαν ἔναυλον ἔχων, εὐθὺς ἀναστῆναι ἔκρινε πρὸς ἐκδίκησιν, προκατασκευασάμενος εὐλογοφανεῖς αἰτίας, ὡς ἂν δόξειε τὰ πραττόμενα μετ' εὐλόγου πράττεσθαι ἀφορμῆς, καὶ τὰ ἐμπόδια ἐκ μέσου περιελών. εἰδὼς γὰρ, ὡς οὐκ ἄν τι δυνηθείη φαῦλον ἐνδείξασθαι κατὰ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, Φωτίου τὸν πατριαρχικὸν ἰθύνοντος θρόνον, προσίστασθαι γὰρ αὐτοῦ γενναιότερον καὶ ἀντιλήψεσθαι ὑπετόπασε, καὶ μὴ συγχωρῆσαι τυραννικόν τι παθεῖν. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐφέρετο λόγος, ὡς αὐτὸς ὁ Φώτιος οἰκείῳ συγγενεῖ μνηστευόμενος τὴν βασιλείαν, καὶ τῷ Σανδαβαρηνῷ κοινολογησάμενος, καὶ δόξαν ἀμφοῖν μὴ ἄλλως ἐπιτυχεῖν τοῦ ἐφετοῦ, εἰ μὴ ὁ Λέων ἐκποδὼν γένοιτο, τὴν προειρημένην ἐρράψαν κατ' αὐτοῦ συκοφαντίαν· τοῦτον οὖν ἔγνω πρῶτον μετακινῆσαι τοῦ θρόνου, καὶ ταχέως ἐκπέμψας τὸν μάγιστρον Ἀνδρέαν τὸν στρατηλάτην, ἅμα τῷ μαγίστρῳ Ἰωάννῃ, καὶ γεγονότι λογοθέτῃ τοῦ δρόμου τῷ Ἁγιοπολίτῃ, κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἀνελθεῖν ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἐκκλησίας προσέταξε, καὶ τὰς τοῦ πατριάρχου Φωτίου αἰτίας εἰς ἐπήκοον πάντων ἀναγνόντας, τοῦ θρόνου τοῦτον καταγαγεῖν, κἀν τῇ τῶν Ἁρμονιανῶν περιορίσαι μονῇ. κατὰ πόδας δὲ Στέφανον σύγκελλον, τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν, ὁ βασιλεὺς πατριάρχην προβάλλεται, ὅτι μὴ τοῖς ζῶσιν ἐνηρίθμητο ὁ Ἡρακλείας, ὑπὸ Θεοφάνους χειροτονηθέντα τοῦ πρωτοθρόνου. πέμψας δὲ καὶ ταχέως εἰς τὴν Εὐχάϊταν, τὸν Σανδαβαρηνὸν Θεόδωρον τὴν εἰρημένην ἐκκλησίαν πηδαλιουχοῦντα, εἰσαγαγεῖν ὡς αὐτὸν προσέταξεν.

C Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, τὸν στρατηλάτην Ἀνδρέαν καὶ ἄλλους συγκλητικοὺς εἰς τὸ ἐν Χρυσοπόλει τοῦ Φιλιππικοῦ μοναστήριον ἐκπέμψας μετὰ κλήρου καὶ κηρῶν καὶ λαμπάδων καὶ ἀρωμάτων, ἐξαγαγεῖν τοῦ τάφου τὸν ἀναιρεθέντα βασιλέα Μιχαὴλ διωρίσατο, ἐν κυπαρισσίνῳ τε λάρνακι καταθεῖναι, καὶ ἐντίμως καὶ βασιλικῶς περιστείλαντας ἐν τῇ πόλει εἰσαγαγεῖν. κἀκεῖθεν μετὰ ᾠδῶν καὶ ὕμνων ἄχρι τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων προπέμψαι, ἑπομένων ἐκεῖσε καὶ τῶν τοῦ βασιλέως ἀδελφῶν Ἀλεξάνδρου καὶ Στεφάνου τοῦ πατριάρχου, καὶ ἐν λάρνακι θεῖναι μαρμαρίνῃ. ὃ καὶ ἐγένετο.

D Προεβάλλετο δὲ καὶ Στυλιανὸν τὸν Ζαουτζᾶν μάγιστρον καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου. ἤδη γὰρ ἤρξατο πλησιάζειν τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, ζώσης ἔτι τῆς κατὰ νόμον συνεζευγμένης αὐτῷ γυναικὸς, τῆς Αὐγούστης Θεοφανοῦς, ἀκουούσης καὶ βλεπούσης τὰ γινόμενα, καὶ μηδαμῶς τῷ τῆς ζηλοτυπίας πάθει ἀναφλεχθείσης ποτέ.

Κατὰ πόδας δὲ παρελήφθη παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ ἡ κατὰ τὸ Χαρσιανὸν διακειμένη πόλις ἡ ὑψηλὴ, καὶ ᾐχμαλωτίσθη ἅπας ὁ ἐν ταύτῃ λαός. ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμὸς κατὰ τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς πόλεως, ἐν τῇ λεγομένῃ σιδηρᾷ. ἔργον δὲ τούτου γέγονε καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Θωμᾶ, ὃν πυρωθέντα καὶ αἰθάλην γενόμενον, ὁ βασιλεὺς αὖθις πολυτελῶς ἀνεκαίνισεν.

E Εἰσήχθη δὲ καὶ ὁ Σανδαβαρηνὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ὑπετίθετο τῷ βασιλεῖ Ἀνδρέας ὁ στρατηλάτης καὶ Στέφανος μάγιστρος, οἱ πολλὰ παρὰ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ πρὸς Βασίλειον τὸν βασιλέα διαβληθέντες, ἐξετάσαι τὰ τῆς γενομένης κατ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέως γραφῆς. διεβεβαιοῦντο δὲ τὸ δυνατὸν εἶναι ἐξελεγχθῆναι, ὡς βουλόμενοι,

* συστάσαν Scyl.

A Leo summa rerum ad se devoluta, initio caeterorum quæ ad rempublicam pertinebant, aut exiguam, aut nullam curam gessit: sed præ ira tumultuans, insidiasque in se Sandabareni recenti memoria animo obversans, statim ad exigendas de eo pœnas se accinxit, causas in speciem honestas ac probabiles prætexens, ut quæ agebantur omnia ratione recta fieri putarentur, & impedimenta amoliens. Primo omnium de submovendo Photio patriarcha cogitatum: quod hoc pontificatum suum obtinente, sentiret Sandabareno se male facere non posse, quem a Photio acriter defensum & contra vim propugnatum iri noverat. Etenim id quoque jactabatur, Pho- B tium in eo fuisse, ut suorum cognatorum quemdam ad Imperium veheret: cumque id se perficere, nisi sublato Leone, nequire judicaret, Sandabareno idem sentienti in parandis istis insidiis socium se præbuisse. Ergo Imperator Andream magistrum, exercituum ducem, cum Joanne Hagiopolita magistro & dromi logotheta, mittit in magnam ecclesiam: jubetque eos de suggesto ad aures multitudinis ex scripto recitare crimina Photii, eumque in Harmonianorum monasterium relegare. Evestigio in ejus locum Leo fratrem suum Stephanum syncellum ingerit: quem, quia tum episcopus Heracleæ in vivis non erat Theophanes præses designavit. Celeriter etiam Enchaitam misit, qui inde Sandaba- C renum Theodorum (is enim ejus urbis ecclesiæ gubernacula tenebat) ad se adducerent.

Dum hæc geruntur, interim Andrea exercituum præfecto, aliisque senatoriis viris multis Chrysopolin ad Philippici monasterium missis cum cœtu sacerdotum, cereis, facibus atque aromatibus, cadaver Michaelis Imperatoris trucidati sepulcro educi, in arca cupressina poni, Imperatorioque splendore velatum Constantinopolin afferri jussit. Ibi cum cantu & hymnis exceptum, itaque usque ad ædem Apostolorum deductum est, comitantibus pompam etiam fratribus Imperatoris, & Alexandro patriarcha & Stephano. estque repositum in marmorea D arca.

Idem Leo Stylianum Zautzam magistrum ac logothetam dromi creavit, cujus cum filia jam tum consuetudinem habebat, vivente etiamnum legitima uxore Augusta Theophanone: quæ etsi videbat inaudiebatque quid rei gereretur, numquam tamen æmulatione ob violatam lecti fidem exarsit.

Eo ipso tempore Agareni urbem quæ ad Charsianum erat sublimem ceperunt, incolasque omnes captivos abduxerunt. Incendium quoque in urbis parte meridionali, loco cui Ferreæ nomen, cum alia absumpsit, tum apostoli Thomæ templum in cinerem ac favillam redegit: quod magno deinde impendio Imperator instauravit.

E Interim Sandabareno Constantinopolin adducto, Andreas exercituum dux & Stephanus magister, quos Sandabarenus apud Basilium multis calumniis gravarat, Leoni suadent, ut de crimine ipsi intentato inquisitionem instituat: affirmantque fieri posse, ut certis demonstretur indiciis, quo pacto Photius pa-

LEONIS Basilii filii imperium.
Edit. Paris. pag. 593.
Photius patriarchatu dejectus.
291
Michaeli Imperatoris cadaver in urbem allatum.
Leonis adulterium.
pag. 594
Sandabareni pœna.

triarcha & Saodabarenus, ut quemdam Photii cognatum ad Imperium veherent, tabulam istam commenti fuerint. Mittuntur ergo ab Imperatore, qui Photium & Sandabarenum in palatium ad Fontes adducant: uterque seorsim in custodia habetur. Inquisitores & cognitores criminum, quæ objiciebantur, deliguntur, ille idem Andreas, Stephanus & Hagiopolita magistri, Craterus & Guber patricii. Hi patriarcham Photium producunt, & in solio honorifice collocant, & ipsi juxta assidentes examen instituunt. Ibi Andreas ad Photium: Nostin' domine, monachum Theodorum? Respondente Photio, multos se monachos Theodoros nosse, & de quo interrogaretur nescire. Nomen Sandabareni addidit Andreas: & Photius, hunc sibi notum esse fatetur, episcopum Euchaitanum. Adducitur etiam Sandabarenus. Huic Andreas: Quærit, inquit, ex te Imperator, ubi pecuniæ & res Imperii sint? Respondet: In eorum manibus, quibus Imperator hodie Imperium gerens mandavit: habetque potestatem, si ita vult, eas quærendi & recipiendi. Andreas porro: Dic, ait, quis erat iste, quem Imperatorem facere voluisti, quo tempore Basilio auctor fuisti, ut filio suo nunc imperanti oculos erueret? tibine fuit sanguine propinquus, an patriarchæ? Sandabareno jurante, nihil se sibi eorum quæ objicerentur esse conscium: Stephanus, Quomodo ergo, (ait) versute veterator, de hac re indicium ad Imperatorem detulisti, convicturum te patriarcham dicens? Hæc verba simulatque audivit Sandabarenus, patriarchæ pedes amplexus: Obtestor te, inquit, Domine per Deum, ut mihi sacerdotalem prius adimas dignitatem: atque tum exauctoratum me ii arripiant, & ut maleficum puniant: nam mihi ego nullius talis rei sum conscius, neque Imperatori quicquam indicavi. Eum patriarcha a pedibus suis attollens, inquit: Per salutem meam, domine Theodore, & in hoc, & in futuro sæculo Archiepiscopus es. Ad hæc Andreas ira concitus: Hem, ait, impostor atque præstigiator, an non per me Imperatori significasti, te patriarcham velle convincere? Theodorus rursum inficias ire, & quicquam tale sibi cognitum negare. Imperator, cum ad eum reversi inquisitores, quid responsum esset retulissent, ira ardens, maxime quod probabilem causam Photii male tractandi non inveniret, Sandabarenum flagris atrociter cædi jussit: eoque facto, Athenas eum relegavit, missisque post eum ministris, oculis spoliatum, in Orientem deportavit. Longo autem post tempore eum revocavit, & alimenta ei ex nova ecclesia decrevit: mortuusque est Theodorus post Leonis obitum, Zoa ejus uxore & Constantino filio imperantibus.

Edit. Parif. pag. 595.

Annum secundum imperante Leone, Angæo Longobardiæ dux regis Franciæ gener, cognita Basilii morte, a societate Romanorum defecit, sibique totam ditionem vindicavit. Contra eum Leo Constantinum patricium, mensæ præfectum, cum Occidentalibus mittit copiis. Commissa pugna Constantinus succubuit, vixque cædem ipse evasit, exercitu suo occidione deleto. Sub idem tempus sol hora diei sexta ita

292

Græci in Italia victi.

A Φώτιός τε ὁ πατριάρχης, καὶ αὐτὸς ὁ Σανδαβαρηνὸς, τινὰ τῶν τοῦ Φωτίου συγγενῶν εἰς τὴν βασιλείαν ἀναγαγεῖν, τὸ μελετηθὲν ὑπεκρίναντο δρᾶμα. πεμφθέντες οὖν τινὲς πρὸς βασιλέως, ἀγαγεῖν τόν τε Φώτιον καὶ τὸν Σανδαβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν πηγῶν ἐκελεύσθησαν. ἰδίᾳ μέν τοι ὤφειλο φρουρεῖσθαι ἑκάτερον. ἐξετασταὶ δὲ καὶ διαγνώμονες τῶν κατ' αὐτῶν κινουμένων. αὐτός τε ὁ στρατηλάτης ἐπέμφθη Ἀνδρέας, καὶ ὁ μάγιστρος Στέφανος, καὶ ὁ μάγιστρος ὁ Ἁγιοπολίτης, καὶ Κρατερὸς, καὶ Γοῦβερ οἱ πατρίκιοι. ἀγαγόντες οὖν τὸν πατριάρχην Φώτιον, καὶ ἐντίμως ἐπὶ θρόνου καθίσαντες, καὶ αὐτοὶ καθεσθέντες, τὴν ἐξέτασιν ἐποιοῦντο. καὶ φησὶν ὁ στρατηλάτης πρὸς τὸν πατριάρχην, B Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, τὸν μοναχὸν Θεόδωρον; ὁ δὲ, μοναχοὺς οἶδα Θεοδώρους πολλοὺς, ποῖον λέγεις; τοῦ δὲ Ἀνδρέου προσθεμένου τὴν Σανδαβαρηνοῦ προσηγορίαν, ὁ πατριάρχης, Γινώσκω (ἔφη) τὸν ἄνδρα, ἐπίσκοπον τῶν Εὐχαΐτων ὑπάρχοντα. ἐνεχθέντος δὲ καὶ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀνδρέας· ὁ βασιλεὺς σοὶ δηλοῖ, ποῦ εἰσι τὰ χρήματα καὶ τὰ πράγματα τῆς βασιλείας μου; ὁ δὲ ὑπολαβὼν· παρ' ἐκείνοις, οἷς δέδωκε ταῦτα ὁ κατὰ νῦν ἡμέραν βασιλεύς. ἐπεὶ δὲ νῦν ζητεῖ ταῦτα ὁ ἄρτι κρατῶν, ἐξουσίαν ἔχει καὶ ζητεῖν ταῦτα, καὶ λαμβάνειν. καὶ ὁ Ἀνδρέας, εἰπὲ πῶς, σὺ τίνα ἐβούλου βασιλέα ποιῆσαι, τῷ πατρὶ τοῦ βασιλέως ὑποτιθεὶς τοῦ οἰκείου παιδὸς ἐξορύξαι τοὺς ὀφθαλμούς; σὸν συγγενῆ, ἢ τοῦ πατριάρχου; ὁ δὲ ἐξώμνυτο. C μηδὲν ὧν κατηγορεῖτο εἰδέναι. καὶ φησὶν ὁ μάγιστρος Στέφανος· εἶτα, ὦ πολύτροπε καὶ μηχανορράφε, πῶς ἐμηνύσας περὶ τούτου τῷ βασιλεῖ ἐξελέγξειν τὸν πατριάρχην; καὶ ὃς, ὡς ἤκουσε τούτου τοῦ λόγου, εὐθέως ἐπιλαμβάνεται τῶν τοῦ πατριάρχου ποδῶν. Ὁρκίζω σε δέσποτα κατὰ τοῦ Θεοῦ, λέγων, πρότερόν με καθαιρῆσαι, καὶ τότε γυμνὸν ἱερωσύνης παραλαβέτωσαν καὶ κολαζέτωσαν ὡς κακοῦργον. οὐδὲν γὰρ τοιοῦτον σύνοιδα ἐμαυτῷ, οὔτε τῷ βασιλεῖ ἐμήνυσα. ὁ δὲ πατριάρχης ἀναλαμβάνων αὐτὸν, καὶ τῶν ποδῶν ἀνιστῶν, φασὶ, μὰ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν, κύριε Θεόδωρε, ἀρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. θυμωθεὶς δὲ Ἀνδρέας ὁ στρατηλάτης, καὶ οὐκ ἐμήνυσας δι' ἐμοῦ τῷ D βασιλεῖ ἀπατεὼν καὶ γόης, τὸν πατριάρχην περὶ τούτου ἐλέγξαι; ὁ δὲ πάλιν ἀπηρνεῖτο, περὶ τούτου μηδὲν εἰδέναι. ὑποστρεψάντων δὲ τῶν ἀρχόντων, καὶ τὰ λαληθέντα γνώριμα θεμένων τῷ βασιλεῖ, αὐτὸς τῷ θυμῷ φλεγμαίνων, καὶ πλέον διὰ τὸ μὴ κατὰ τοῦ πατριάρχου εὔλογον αἰτίαν εὑρεῖν, ἀποστείλας ἐμάστιξε τὸν Σανδαβαρηνὸν ἀπηνῶς, καὶ ἐν Ἀθήναις ἐξώρισε, καὶ κατόπιν ἀποστείλας ἐτύφλωσε, καὶ κατὰ τὴν ἕω μετέθηκεν. ἀνεκαλέσατο δὲ τοῦτον μετὰ χρόνων πολλῶν παρολκὴν, καὶ σιτήσεις τούτῳ ἀφώρισεν ἀπὸ τῆς νέας ἐκκλησίας. ἐτελεύτησε δὲ μετὰ θάνατον Λέοντος, ἐπὶ Ζωῆς E τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ βασιλευόντων.

Τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Λέοντος, Ἀγγαῖων ὁ Λογγιβαρδίας δοὺξ, γαμβρὸς δὲ τοῦ ῥηγὸς Φραγγίας, τὸν θάνατον πυθόμενος Βασιλείου τοῦ βασιλέως, ἀπέστη τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας, καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ὑφ' ἑαυτὸν ἐποιήσατο. τοῦτο γνοὺς ὁ βασιλεὺς, τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνον, τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, μετὰ τῶν δυτικῶν ἐκπέμπει κατ' αὐτοῦ θεμάτων. συμβολῆς δὲ γενομένης, οἱ περὶ τὸν Κωνσταντῖνον ἡττήθησαν, καὶ κατεκόπησαν, μόγις ἐκείνου περισωθέντος. κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἐγένετο καὶ ἡλίου ἔκλειψις περὶ ὥραν ἕκτην τῆς

τῆς ἡμέρας, ὥστε καὶ ἀστέρας φανῆναι. ἀνέμων τε βιαία πνοὴ, καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ φρικώδεις, καὶ σκηπτοὶ καυσώδεις, ὑφ' ὧν καὶ ἄνδρες ἑπτὰ ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἐν τῷ φόρῳ ἐκεραυνώθησαν. ἐπολιορκήθη δὲ καὶ ὑπὸ Σαρακηνῶν ἡ Σάμος, συμπαραληφθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν αὐτῇ Κωνσταντίνου πατρικίου τοῦ Πασπαλᾶ. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ πρὸς Ζωὴν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαυτζᾶ, φίλτρῳ νικώμενος, τιμᾷ τὸν ταύτης πατέρα βασιλεοπάτορα, αὐτὸς τὸ ἀξίωμα καινουργήσας, μὴ πρότερον ὄν. ἡ γὰρ Ζωὴ μέγιστον ἐπὶ κάλλει καὶ εὐπρεπείᾳ τῶν τότε περιλάμπουσα, συνέζευκτο μὲν ἀνδρὶ Θεοδώρῳ πατρικίῳ τῷ Γουνιαζίτζῃ. ἐκείνου δὲ δολοφονηθέντος φαρμάκῳ, ἐπαλλακεύετο τῷ βασιλεῖ καὶ ζώσης, ὡς εἴρηται, τῆς αὐτοῦ γυναικός.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, Στέφανος ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς καὶ πατριάρχης, ἀπέλιπε τὴν ζωήν. καὶ προεχειρίσθη Ἀντώνιος ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Καυλέας. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν πόλιν ἐφέρετο οὕτω. Συμεὼν δ' ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, τὰς πρὸς Ῥωμαίους σπονδὰς διαλύσασθαι σπεύδων, πρόφασιν εὗρε τοιαύτην. δοῦλος ἦν εὐνοῦχος τῷ βασιλεοπάτορι Μουσικὸς καλούμενος. οὗτος συμφιλιωθεὶς ἀνδράσιν ἐμπορικοῖς καὶ φιλοκερδέσι, βουλόμενος κερδαίνειν, αὐτὸς τῇ πρὸς τὸν Ζαυτζᾶν χρησάμενος παῤῥησίᾳ, τὰς ἐκ Βουλγαρίας εἰσαγομένας πραγματείας εἰς τὴν πόλιν, εὐθέως μετέστησεν εἰς Θεσσαλονίκην, καὶ τοὺς εἰρημένους ἐμπόρους τελώνας ἐκεῖσε κατέστησεν. οἵ τινες κακῶς διετίθεσαν τοὺς τὰς πραγματείας μετιόντας Βουλγάρους, βαρέα εἰσπραττόμενοι τελωνήματα. τῶν δὲ Βουλγάρων ἀναγγειλάντων ταῦτα τῷ Συμεὼν, καὶ τούτου δῆλα τῷ βασιλεῖ καταστήσαντος, ἐπεὶ τῇ πρὸς τὸν Ζαυτζᾶν συμπαθείᾳ νικώμενος πάντα ὡς λῆρον ἡγήσατο, καὶ οὐδεμιᾶς ἠξίωσεν ἐπιστροφῆς. μανεὶς ὁ Συμεὼν, (καὶ ἄλλως ὡς εἴρηται) πρόφασιν εὐπρόσωπον ζητῶν, αἴρει κατὰ Ῥωμαίων τὰ ὅπλα. ὅπερ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς ἀνθοπλίζεται, καὶ Προκόπιον τὸν Κρηνίτην τὴν τοῦ στρατηλάτου μετιόντα λειτουργίαν, λαῷ πολλῷ καὶ ἄρχουσι καθοπλίσας, δούς τε αὐτῷ καὶ Κουρτίκιον τὸν Ἀρμένιον, ἐκπέμπει κατὰ τοῦ Συμεών. συῤῥαγέντων δ' ἐν Μακεδονίᾳ τῶν στρατευμάτων, ἡττῶνται Ῥωμαῖοι, καὶ κατασφάττονται, αὐτός τε ὁ Κρηνίτης καὶ ὁ Κουρτίκιος Ἀρμένιος καὶ ἄλλοι πολλοὶ, τῶν καταχεθέντων ἀπὸ τῆς ἑταιρείας τοῦ βασιλέως, τοῦ Συμεὼν ἀποτεμόντος τὰς ῥῖνας, καὶ εἰς τὴν πόλιν ἐκπεπομφότος πρὸς αἰσχύνην Ῥωμαίων. τῷ τοιούτῳ δὲ πάθει καὶ τῷ προπηλακισμῷ τοῦ Συμεὼν περιαλγὴς ὁ βασιλεὺς γενόμενος, Νικήταν πατρίκιον τὸν τὴν ἐπωνυμίαν Σκληρὸν, διὰ τοῦ Ἴστρου πρὸς τοὺς Τούρκους τε Οὔγγρους καλουμένους ἀπέστειλεν, ἐφ' ᾧ περαιώσασθαι τὸν ποταμὸν, καὶ τὴν Βουλγαρίαν τὸν ἐνόντα τρόπον λυμήνασθαι. ὁ δὲ τοῖς Τούρκοις συμμίξας, καὶ πείσας κατὰ τῶν Βουλγάρων ὅπλα κινεῖν, ὁμήρους τε λαβὼν, εἰς βασιλέα ὑπέστρεψεν. ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς διά τε γῆς καὶ θαλάττης ἐγνώκει Βουλγαρίαν πολεμεῖν. διὰ μὲν οὖν θαλάσσης Εὐστάθιον ἐκπέμπει τὸν πατρίκιον καὶ δρουγγάριον· διὰ δὲ γῆς τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, προβαλλόμενος αὐτὸν μετὰ τὸν Ἀνδρέου θάνατον δομέστικον τῶν σχολῶν. ὃν μέχρι Βουλγαρίας ἀφικόμενον ὁ βασιλεὺς ἔτι τῆς εἰρήνης στέργων, τὸν κοιαίστωρα Κωνσταντινάκιον ἐκπέμπει πρὸς Συμεών· ὃν οὗτος καταχὼν τίθησιν ἐν φρουρᾷ, δολίως πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι νομίσας. ἀσχολουμένου δὲ ἐπὶ τὸ στράτευμα τὸ περὶ τὸν Φωκᾶν τοῦ Συμεὼν, οἱ Τοῦρκοι περαιω-

A defecit, ut stellæ viderentur. Extitere etiam vehementes ventorum flatus, fulgata, tonitrua terribilia, & ardentia fulmina, quibus septem viri in gradibus sancti Constantini in foro icti perierunt. Tunc etiam Samus a Sarracenis obsessa est, incluso simul etiam prætore ejus Constantino patricio, cognomine Paspala. *Sarraceni.* At Imperator Zoes amore impulsus, *Zoe.* Zautzam ejus patrem, nova dignitate excogitata, Imperatoris patrem appellat. Nam Zoe ista cum facile omnium ea ætate mulierum forma esset præstantissima, nupserat patricio Theodoro Guniazitzæ: sed cum maritus ejus per dolum veneno necatus esset, Imperator eam, etiam superstite adhuc ejus uxore, in concubinatu habuit,

B ut jam supra dictum fuit.

Anno insequenti, Stephanus Imperatoris frater moritur. patriarcha in ejus locum creatur Antonius cognomento Cauleas. *Antonius patriarcha.* Hic erat urbanarum rerum status. *Edit. Paris. pag. 596.* At Simeon Bulgarorum princeps, fœderis Romani confundendi cupidus, hanc arripuit ansam. Erat eunuchus Zautzæ nomine Musicus. is societate cum mercatoribus ac lucro intentis hominibus inita, rem cupiens facere, ausus ad hoc libertate quæ ei apud Zautzam erat, negotiationes quas Constantinopoli habere solebant Bulgari, subito Thessalonicam transfert, mercatoresque istos ibi publicanos facit. Ii cum Bulgarorum negotiatores vexarent, ab

C iisque iniqua exigerent vectigalia, Simeon a suis monitus, ea de re apud Leonem queritur: & cum victus in Zautzam favore Imperator, pro nugis hoc negotium haberet, neque ulla dignaretur cura, irritatus, alioquin occasionem pacis rumpendæ honestam quærens, arma adversus Romanos capit. Leo ubi hoc rescivit, ipse quoque ad bellum se parat: *Bulgaricum bellum.* & Procopium Crenitam, cui tunc munus ducendorum exercituum impositum erat, magnis cum copiis & ductoribus, addito etiam Curticio Armenio, contra Bulgaros mittit. In Macedonia adversæ acies concurrerunt, victique Romani & occisi sunt, interque hos Crenites etiam, ac Curticius. quos de exercitu Romano cepit Simeon, eos

D ludibrii causa naribus mutilatos in urbem remisit. Hac clade & contumelia Leo in summum animi conjectus dolorem, Nicetam patricium cognomento Sclerum (id est, durum) per Istrum ad Turcos sive Ungros mittit, ab iisque petit, ut flumine trajecto Bulgariam pro virili infestent. *Turci seu Ungri ab Imperatore in auxilium adsciti.* Niceta cum Turcis congressus, iis ut arma in Bulgaros moverent persuadet, obsidibusque acceptis ad Imperatorem redit. Necnon Imperator quoque bellum terra marique contra Bulgaros suscipit, classi præfecto Eustathio patricio & drungario, terrestribus copiis Nicephoro Phocæ patricio commissis, quem Andrea mortuo domesti-

E cum scholarum fecerat. Hic cum jam Bulgaris appropinquasset, Leo adhuc pacis cupidus, Constantinacium quæstorem ad Simeonem mittit. quem barbarus dolose ad se legatum putans, in custodiam datum detinuit. Dum ad Phocæ exercitum profligandum se parat Simeon, interim Turci fluvio transmisso, universam Bulgariam populantur. Quod ubi annuntiatum est Simeoni, omisso Phoca, in Turcos contendit: qui & ipsi cum Bul-

Ooo

garis prælium committere cupidi, Istrum transeunt, eosque pugna congressos devincunt. Simeon ægre Dorostolum, quod & Dristra nominatur, fuga elapsus est. Edit. Paris. pag. 597. Turci victoria potiti ab Imperatore petunt, ut Bulgaros a se captos emat. Annuit Imperator, civesque suos emptum mittit. Simeo fractus, per drungarium Eustathium pacem ab Imperatore petit. Is eam concedens, Leonem cognomine Chœrosphactam (occisorem porci id significat) ad conditiones pacis dandas accipiendasque mittit, Phocam scholarum domesticum & drungarium cum copiis domum redire jubet. Simeon ad se venientem Chœrosphacten, ne alloquio quidem dignatus, in carcerem conjicit. inde magno cum exercitu in Turcos facta expeditione, cum ob subitam insperatamque rem auxilia eis mittere Imperator non posset, in fugam eos pellit, eorumque regionem omnem deprædatur. Eam ob victoriam ferociens, ad Imperatorem scribit, se pacem non facturum, nisi receptis captivis Bulgaris. Id quoque admittente Imperatore, venit cum Chœrosphacta Theodorus quidam Simeonis familiaris, & captivos omnes dimissos domum abducit.

Nicephorus Phocas. Circa hoc tempus Nicephorum Phocam domesticum, Imperatori percharum, Zautzas generum suum facere studuit: & recusantem, quod metueret ne eo facto Imperatoris indignationem incurreret, iratus confisto crimine sua functione detrusit, eique suffecit Catacalon Abidelam magistrum. Nicephorus cum non diu in otio vixisset, mox Thracensibus præficitur. Omnibus quos gessit magistratibus præclara edidit facinora: multaque de Agarenis statuit, & aliis gentibus trophæa: & provectissima ætate mortuus est, duobus relictis filiis Barda & Leone. Cæterum Imperator Simeonem, quod is pacificationem abnueret, prorsus debellandum delendumque ratus, evocatis orientalibus exercitibus ac cohortibus, adornatis etiam occidentalibus, aliaque haud exigua multitudine, eos contra Bulgaros mittit, duce Catacalone, & comite huic addito Theodosio patricio protovestiario. Hi Simeoni obviam profecto occurrunt apud Bulgarophytum (plantam Bulgaricam) & pugna commissa vincuntur, magna suorum cum clade, ipso etiam protovestiario turpiter amisso. Insidiæ Leoni structæ. Deinde cum Imperator una cum Zoa in prædio ageret quod Damiani vocatur, & domesticus quibusdam aliis conspirantibus ei insidias strueret: Zoe murmura conjuratorum inaudivit. pag. 598. statimque Leo excitatus, conscenso navigio a Fontibus in palatium trajecit. Ac Joannem quidem vigiliæ drungarium, quod ab eo indiligenter esset custoditus, loco movit: Zautzam vero aliquandiu aversatus est, donec eos Leo Magister, cognomine Theodotaces, utrique amicus, in gratiam reposuit.

Zoe Augusta moritur. Mortua Theophanone Augusta, Leo Imperator Augustalem coronam Zoæ Zautzæ filiæ imponit, prospera comprecante quodam clerico palatino. Clericus statim suo loco dejectus est. Zoe post designationem non nisi annum cum besse supervixit. cumque ad

A θέντες τὸν ποταμόν, πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν ἐληΐσαντο. ὅπερ ὡς ἠγγέλθη τῷ Συμεών, τὸν Φωκᾶν ἀφείς, κατὰ τῶν Τούρκων ἐτράπετο. γλιχόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ συμπλακῆναι τοῖς Βουλγάροις, περαιωθέντες τὸν Ἴστρον τούτοις προσβάλλουσι, καὶ νικῶσι κατὰ κράτος, μόλις τοῦ Συμεὼν ἐν Δοροστόλῳ σωθέντος, ὃ καὶ Δρίστα καλεῖται. Νικήσαντες οὖν οἱ Τοῦρκοι, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα, τοὺς κατασχεθέντας ὑπ' αὐτῶν αἰχμαλώτους ὠνήσασθαι. πρὸς ὃ καὶ κατανεύσας, τοὺς πολίτας ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν τούτων ἐξώνησιν. θραυσθεὶς οὖν ὁ Συμεὼν διὰ τοῦ δρουγγαρίου Εὐσταθίου, τὸν βασιλέα ᾔτει περὶ τῆς εἰρήνης, πρὸς ἣν ὑπεῖξεν ὁ βασιλεύς, καὶ τὸν * Χοιροσφάκτην Λέοντα ἐπὶ τῷ ποιήσασθαι ἐξαπέστειλε τὰς σπονδάς, καὶ ὁ δομέστικος τῶν * Χοιροσφ. Zonar. & Scylitz. & mox noster.
B σχολῶν ὁ Φωκᾶς καὶ ὁ δρουγγάριος ὑποστρέψαι μετὰ τοῦ λαοῦ ἐκελεύσθησαν. ὁ δὲ Συμεὼν ἀπελθόντα πρὸς αὐτὸν τὸν Χοιροσφάκτην Λέοντα ἐν εἱρκτῇ κατέσχε, μηδὲ λόγου αὐτὸν ἀξιώσας. ἐκστρατεύσας δὲ βαρεῖ στρατῷ κατὰ τῶν Τούρκων, μὴ δυνηθέντος τοῦ βασιλέως διὰ τὸ αἰφνίδιόν τε καὶ ἀπροσδόκητον βοήθειαν αὐτοῖς παρασχεῖν, αὐτούς τε ἐτρέψατο, καὶ τὴν χώραν πᾶσαν κατέδραμε. γαυριῶν δ' ἐπὶ τῇ νίκῃ, * καὶ φρυαττόμενος ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ * ἱππαζόμενος. Scyl. πρότερον ποιῆσαι εἰρήνην, πρὶν ἂν ἀπολάψασθαι τοὺς αἰχμαλώτους Βουλγάρους. ἐπένευσε δὲ πρὸς τοῦτο ὁ βασιλεύς. ἦλθεν οὖν μετὰ τοῦ Χοιροσφάκτου Θεόδωρός τις οἰκεῖος ὢν τῷ Συμεών, καὶ παρειλήφει πάντας.

C Ἐξόχως δὲ τὸν δομέστικον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγαπώμενον, ὁ βασιλεοπάτωρ Ζαούτζας γαμβρὸν ἐσπούδαζε ποιῆσαι. ἀπαναινομένου δὲ πρὸς τοῦτο, καὶ ὀργὴν ὑποπτεύοντος ἐκ βασιλέως, θυμωθεὶς ὁ Ζαούτζας, καὶ αἰτίαν κατ' αὐτοῦ ῥάψας, παρέλυσε τοῦτον τῆς ἀρχῆς, προβαλλόμενος ἀντ' αὐτοῦ Κατακαλὼν μάγιστρον τὸν Ἀβίδηλαν. ἐπ' ὀλίγον δὲ σχολάσας ὁ Νικηφόρος, στρατηγὸς τῶν Θρακησίων προβάλλεται. ἀριστείας δὲ πολλὰς ἐν πάσαις ταῖς ἀρχαῖς αὐτοῦ διαπραξάμενος, καὶ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ ἄλλων ἐθνῶν στήσας τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γήρᾳ βαθεῖ, δύο παῖδας καταλιπὼν Βάρδαν καὶ Λέοντα. ὁ δὲ βασιλεὺς μὴ θελήσαντος τοῦ Συμεὼν τὰς σπονδὰς ἐκπληρῶσαι, ἔγνω δεῖν αὐτὸν κατα-
D πολεμῆσαι, καὶ παντελεῖ ἀφανισμῷ παραδοῦναι. διορισάμενος τοίνυν περαιωθῆναι τὰ τῆς ἀνατολῆς τάγματά τε καὶ θέματα, παρασκευάσας δὲ καὶ τὰ δυτικὰ καὶ ἄλλον οὐκ ὀλίγον λαόν, ἐκπέμπει κατὰ τοῦ Συμεών, ἔξαρχον αὐτοῖς ἐπιστήσας καὶ ἡγεμόνα τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν Κατακαλών, συνεπόμενον ἔχοντα καὶ τὸν πατρίκιον Θεοδόσιον καὶ πρωτοβεστιάριον· ἐρχομένῳ τοίνυν τῷ Συμεών, συναντῶσι κατὰ τὸ Βουλγαρόφυτον. καὶ πολέμου κροτηθέντος τρέπονται Ῥωμαῖοι, καὶ πολὺς ἐγένετο φθόρος. ἀπώλετο δὲ καὶ αὐτὸς ὁ πρωτοβεστιάριος αἰσχρῶς. τοῦ δὲ δομεστίκου τοῦ βασιλέως ἐν τοῖς λεγομένοις ἀγροῖς τοῦ Δα-
E μιανοῦ μετὰ καί τινων ἄλλων ἐπιβουλὴν συστησαμένων κατὰ τοῦ βασιλέως, μετὰ τῆς Ζωῆς τοῦ Ζαούτζα ἐκεῖσε διάγοντος, ἠνωτίσθη τὸν θροῦν ἡ Ζωή, καὶ ὁ βασιλεὺς εὐθὺς διυπνίσθη. καὶ εὐθὺς ἐν πλοίῳ εἰσελθών, ἀπὸ τῶν Πηγῶν διεπέρασε κατὰ τὰ βασίλεια. καὶ Ἰωάννην μὲν τὸν τῆς Βίγλας δρουγγάριον διεδέξατο ὡς ῥᾴθυμον τάχα περὶ τὴν ἑαυτοῦ φυλακήν. τὸν δὲ Ζαούτζαν ἀπεστρέφετο μέχρι τινός, ἕως ὁ Λέων ὁ μάγιστρος, ᾧ Θεοδοτάκης τὸ ἐπώνυμον, φίλος ὢν ἀμφοῖν, τούτους κατήλλαξε.

Τῆς δὲ Αὐγούστης Θεοφανοῦς τελευτησάσης, στέφει Λέων ὁ βασιλεὺς Ζωήν, τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαούτζα, καὶ εὐλογεῖται παρά τινος κληρικοῦ τοῦ Παλατίου. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς καθῃρέθη. ἡ δὲ μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν ἔτος ἓν καὶ μῆνας ὀκτὼ ζήσασα, ἐτελεύτησε. λάρνακος δὲ ἑτοιμαζομένης, ὥστε τὸ

A ταύτης ἀποτεθῆναι σῶμα, γράμματα εὑρέθησαν ἐν αὐτῇ ἐγκεκολλαμμένα, οὑτωσὶ διεξιόντα· Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος.

Βασίλειος δὲ ὁ ἐπεύκτης τοῦ βασιλέως, ἀνεψιὸς ὢν τοῦ Ζαυτζᾶ, μελετῶν κατὰ τοῦ βασιλέως τὸ ἀπόρρητον ἐκοινώσατο Σαμωνᾷ κουβικουλαρίῳ τῷ ἐξ Αγαρηνῶν, πίστεις λαβὼν, ὡς ἀνέκφορον διαφυλάξει τὸ μυστήριον. δόντος δὲ πίστεις, ἐξέφηνεν αὐτῷ πάντα τὰ βουλευόμενα. ὁ δὲ εὐθέως ἐξιππασάμενος, ἄπεισι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἰδίᾳ παραλαβὼν αὐτὸν, θέλω τί σοι εἰπεῖν, ὦ βασιλεῦ, ὅπερ ἐμοὶ μὲν ῥηθὲν ἀκίνδυνον, σοὶ δὲ σιωπηθὲν θάνατον προξενεῖ. καὶ διῆλθε πᾶσαν τὴν τοῦ Βασιλείου ἐπιβουλήν. τοῦ δὲ βασιλέως διαπιστοῦντος, ὁ Σαμωνᾶς πληροφορεῖν τοῦτον βουλόμενος, δύο τινὰς τῶν οἰκειοτάτων ἐξαποστεῖλαι πρὸς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν ᾐτήσατο, ἀξιώσας ἐν ἀποκρύφῳ εἶναι τούτους, ὁπηνίκα ὁ Βασίλειος ἀφίκηται πρὸς αὐτὸν, κἀπειδὰν οὗτος παραγένηται, καὶ ὁμιλῶσιν ἀλλήλοις, τὰ λεγόμενα παρ᾽ ἀμφοῖν ἀπογράφεσθαι. ἐδέξατο τὸν λόγον ἀδεῶς ὁ βασιλεὺς, καὶ πέμπει Χριστοφόρον τὸν πρωτοβεστιάριον, καὶ Καλοκυρὸν ἕνα τῶν ἑαυτοῦ προκοίτων, οἵπερ ἐν τῇ καταγωγῇ γενόμενοι τοῦ Σαμωνᾶ, κἀκεῖσε κρυβέντες, προσέμενον τὸ μέλλον. ἀπατηθέντος δὲ τοῦ Βασιλείου, καὶ παραγενομένου πρὸς τὸν Σαμωνᾶν, τῆς διαλέξεώς τε χώραν λαμβανούσης, * ἐκφαυλιζομένων δὲ καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ, οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντες τὰ λεγόμενα ἀπεγράφοντο. καὶ τελευταῖον ἐκείνους ἀριστῶντας καταλιπόντες, κρυφίως τε ὑπεξελθόντες, ἀπῆλθον πρὸς βασιλέα, τὰ γραφέντα κομίζοντες. ἀναγνοὺς δὲ ταῦτα, τὸν μὲν Βασίλειον παραυτίκα εἰς Μακεδονίαν ἀπέστειλεν, ἐπὶ διανομῇ τάχα ψυχικῶν τῆς θείας αὐτοῦ Ζωῆς. κατέσχε δὲ καὶ τὸν τῆς Βίγλας δρουγγάριον διὰ τοῦ Στυπειώτου, ὑπεξήγαγε δὲ καὶ τῆς πόλεως Νικόλαον τὸν ἑταιρειάρχην. εἶτα ἀγαγὼν ἀπὸ Μακεδονίας τὸν Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας, ἐν μέσῃ τε θριαμβεύσας τῇ πόλει, ἐν Ἀθήναις ἐξώρισε. συγκαλεσάμενος δὲ πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐπ᾽ αὐτῶν, ἀνέγνω τὰ ὑπὸ τοῦ Σαμωνᾶ μηνυθέντα. οἱ δὲ τοῦτον ἐπαινέσαντες, μεγίστης εἶναι τιμῆς ἄξιον προσειρήκασι. καὶ ὁ βασιλεὺς παραυτίκα τῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου τοῦτον ἀξιοῖ τιμῇ, καὶ οἰκεῖον αὐτοῦ κατεστήσατο.

Τελευτήσαντος δὲ καὶ τοῦ πατριάρχου Ἀντωνίου, προχειρίζεται ὁ μυστικὸς Νικόλαος, ἐπὶ συνέσει καὶ σοφίᾳ δοκῶν πρωτεύειν. Λέων δὲ ὁ βασιλεὺς μὴ δυνάμενος τὰ κατὰ τύπον ἐκτελεῖν * κλητώρια Αὐγούστης μὴ οὔσης, στέφει Ἄνναν τὴν θυγατέρα Ζωῆς, τῆς τοῦ Ζαυτζᾶ. ἀγάγετο δὲ καὶ κόρην ἐκ τοῦ Ὀψικίου, ὡραίαν τε καὶ περικαλλῆ, τοὔνομα Εὐδοκίαν, ἣν δὴ καὶ ἔστεψεν. ἐγκύμων δὲ γενομένη, καὶ μέλλουσα τίκτειν, ἀπέθανεν αὐτὴ καὶ τὸ ἔμβρυον. τιμῶν δὲ τὴν προτέραν αὐτοῦ γαμετὴν Θεοφανὼ ὁ βασιλεὺς, ἐπ᾽ ὀνόματι ταύτης ᾠκοδόμησε ναὸν ἀγχοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων περικαλλῆ.

Ἀνήγειρε δὲ καὶ ναὸν ἄλλον κατὰ τοὺς τόπους εἰς ὄνομα τοῦ ἁγίου Λαζάρου, ἐν ᾧ καὶ τὸ τοῦ ἁγίου μετακομίσας ἀπέθετο σῶμα, καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς, * (ἐξ Ἐφέσου μετακομίσας.) τοῦ δὲ στόλου ἐν ταῖς τοιαύταις κτίσεσιν ἀπασχολουμένου, ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν στόλος τὸ ἐν Σικελίᾳ ἐπολιόρκησε Ταυρομένιον, καὶ πολὺς τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο φόνος. κατεσχέθη δὲ καὶ ἡ νῆσος Λῆμνος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ ἐξηνδραποδίσθη λαὸς οὐκ ὀλίγος.

Συνήθους δὲ προελεύσεως γενομένης κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ἀπῆλθε μετὰ προόδου καὶ Λέων ὁ βασιλεύς. ἐν δὲ τῷ

Margin notes (Greek column): * ἐκφαυλιζομένων · * κλητώρια Scyl. · * inclusa non habet Scyl.

ejus cadaver reponendum arca pararetur, litteræ ei incisæ sunt, hanc sententiam notantes, FILIA BABYLONIS INFELIX. 293

Porro Basilius Imperatoris * epeicta, consobrinus Zautzæ, cum cædem machinaretur Imperatori, arcanum suum Samonæ exposuit cubiculario, origine Agareno: prius tamen ab eo taciturnitatem stipulatus. Samonas statim equo ad Imperatorem profectus, seorsim monet, habere se aliquid quod ipsi indicare velit, & quod sine suo periculo dicere, sed non nisi ipsius exitio reticere possit. simulque totam insidiarum rationem exponit: B utque Imperatori, fidem narrationi deroganti, omnem eximeret dubitationem, duos Imperatorem, quos intimos haberet, jubet ad se mitti, qui sub id tempus quo Basilius ipsum esset conventurus, in occulto delitescentes, colloquium quod erat secum habiturus, stylo exciperent, atque annotarent. Probat hunc sermonem Imperator, mittitque Christophorum protovestiarum, & unum de excubitoribus Calocyrum. Hi in Samonæ domicilium cum venissent, abditi exitum operiuntur. Basilius in fraudem actus ad Samonam venit, & colloquii data opportunitate, omnia sua arcana effutit. quæ ii quos Imperator miserat, litteris mandantes, demum iis in C prandio hærentibus occulte sese subducunt, & scripta offerunt. His lectis, Imperator illico Basilium in Macedoniam amandat, veluti Zoe amitæ suæ e vivis egressæ ibi justa exhibiturum: 294 & opera Stypejotæ drungarium vigiliæ detinet; sodalitatis etiam præfectum Nicolaum urbe, occultato consilio, emittit. atque his peractis, Basilium e Macedonia revocatum inquisitioni subdit, convictum per mediam urbem in triumpho ducit, Atheonasque relegat. *Edit. Parif. pag. 599* Inde universo senatu convocato, quæ erant a Samona ipsi delata indicia exponit. eumque senatores laudant, & summo dignum honore pronuntiant. & Samonam Leo statim protospatharii munere D decorat, sibique familiarem adsciscit.

Mortuo patriarcha Antonio, Nicolaus sufficitur * mysticus, qui sapientia alios & prudentia anteire credebatur. Porro Imperator cum statutis praeceptas invitationes peragere non posset Augusta mortua, Annam filiam Zoes neptem Zautzæ coronat. 295 Puellam quoque ex Opsicio ducit, nomine Eudociam forma singulari, cui & ipsi Augustalem imposuit coronam. sed hæc in partu una cum fœtu periit. In honorem primæ suæ uxoris Theophanus, pulcherrimum de ejus nomine templum Leo, vicinum ædi sanctorum Apostolorum ædificavit.

E Ibidem aliud quoque fanum condidit, divo Lazaro sacrum: inque eo Lazari & Mariæ Magdalenæ reliquias Ephesо allatas reposuit. Enimvero classiariis his molitionibus occupatis, interim Agarenorum classis Tauronomium Siciliæ expugnant, magna cum Romanorum cæde: & Lemno potiti magnam multitudinem captivorum abducunt.

Mos erat, ut die Pentecostæ sacro pompa ad ædem sancti Mocii deduceretur. In ea etiam Leo Imperator cum

Margin notes (Latin column): * compulsor · Samonas. · * Senatus secretioris concilii. · Eudocia Opsiciana Leonis uxor. · Agareni Siciliam & Lemnum affligunt.

esset, jam ingressuro ei, & sacris foribus succedenti, homo quidam de suggesto prosiliens crasso ac valido fuste ictum in caput ingerit: eoque ictu Imperatorem necasset, nisi inter feriendum fuste in suspensum impacto candelabrum, violentiam ictus nonnihil remisisset. Plurimum quidem sanguinis ex
Leo in templo vulneratus. vulnere effluxit: interque proceres tumultuatum, & fuga facta est. Ab ea pompa tum abfuit Alexander, Imperatoris frater, adversam valetudinem causatus. quare apud multos suspicio se insinuavit, ipsum esse insidiarum auctorem. Sed percussor deprehensus, multosque perpessus cruciatus, cum neminem facinoris conscium fateretur, amputatis manibus & pedibus in Funda Circi crematus est. Ex eo tempore pompa ista cessavit. Et quidem sapientissimus monachus Marcus, ejus monasterii dispensator, qui tetraodium magni sabbati complevit, quod habet CYRI *
296 * Thomæ COSMÆ, multis Imperatorem deprecatus est. & eo renuente: Noli, inquit, hoc iniquius ferre, aut irasci, o Imperator.
Edit. Paris. pag. 600. Psalm. 73. nam vates Davidus hoc tibi adversi eventurum prædixit, hoc versu: (Quanta malignatus est inimicus in sancto tuo, & gloriati sunt qui oderunt te in medio solemnitatis tuæ?) Itaque oportet exinde te alios decem annos imperare. Hoc monachi vaticinium exitus verum ostendit. Decem enim post annis, eadem qua ictus fuerat die, suum obiit diem.

Zoe Carbonopsina Leonis IV. uxor. Quartam deinde uxorem duxit Leo, Zoem Carbonopsinam, qui per multum temporis cum eo vixit antequam coronaretur. Cum vero Bulgari incursionibus rem Romanam attererent, Agareni ea occasione percepta, classem adornarunt, & contra maritimam Romanorum ditionem emiserunt, duce
Leo Tripolites Agarenorum dux. Leone Attaleo, qui Christianam ejuraverat religionem: & quia Tripoli habitabat, inde Tripolites appellabatur. Ejus expeditionis nuntium mature accepit Imperator, qui tum apud emporium Boætii erat, dedicando Christophori protovestiarii monasterio intentus. & addebatur hoc a nuntiis, a Tripolita ipsam peti Constantinopolin. Emittit ergo Eustathium, drungarium rei navalis, cum classe. qui pugnæ cum Tripolita committendæ impar, re infecta rediit, eumque insecutus Tripolita fauces Hellesponti intravit, & usque ad Parium venit. Hujus rei indicium Imperatori mœrorem perturbationemque animi gravem attulit. Itaque Hi-
Himerius. merio secretariorum primario classem adversus Tripoliten ducendam committit. Is Abydum prætervectus, Ægæo mari emenso, ad Strobelum appellit; inde ad Imbrum applicat. ac Samothraca superata, hostes Thasi cum sentiret naves in statione habere, multitudine & alacritate suis superiores, ne appropinquare quidem iis ausus est. Tri-
Thessalonica ab Agarenis capta. polites autem retro aversus, Thessalonicam expugnat, deprehenso in ea etiam Leone præfecto, cui Chatzilacius cognomentum: multumque ibi sanguinis facit, multosque captivos abducit.

Forte quidam de cubiculariis, nomine Rodophyllus, necessariæ rei causa in Siciliam missus cum c auri libris, in itinere morbo correptus, Thessalonicam se contulerat curandi corporis causa. cum

A μέλλειν εἰσελθεῖν, καὶ πλησίον γενέσθαι τῶν ἁγίων θυρῶν, ἄνθρωπός τις ἐκπηδήσας ἐκ τοῦ ἄμβωνος, ῥάβδῳ παχείᾳ καὶ ἰσχυρᾷ ἔπαισεν αὐτὸν κατὰ κεφαλῆς. καὶ ἐθανάτωσεν ἂν παραυτὰ, εἰ μὴ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τῷ αἰωρουμένῳ λύχνῳ προσκεκρουκὸς, τῆς βιαίας μικρὸν ἀνεχαίτισε φορᾶς. αἵματος δὲ σφοδροῦ ἐκ τῆς τοῦ βασιλέως καταρρέοντος κεφαλῆς, ταραχή τε καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων ἐγένετο. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, νόσον σκηψάμενος, οὐ παρῆν ἐν τῇ εἰσόδῳ. καὶ δέδωκεν ὑπόνοιαν τοῖς πολλοῖς, τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν αὐτὸν συρράψαι. ὁ δὲ τὸν βασιλέα πλήξας κατασχεθεὶς, καὶ πολλὰς ὑπομείνας βασάνους, ἐπὶ μηδένα καθωμολόγει συνίστορα, χεῖρας καὶ πόδας ἐκ-
B τμηθεὶς, ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ ἐκαύθη Σφενδόνῃ. ἐσχόλαζε δ' ἔκτοτε καὶ ἡ τοιαύτη προέλευσις. καὶ ὁ σοφώτατος μοναχὸς Μάρκος, οἰκονόμος ὢν τῆς τοιαύτης μονῆς, ὁ τὸ τετραῴδιον τοῦ μεγάλου σαββάτου ἀναπληρώσας τοῦ Κυροῦ * Κοσμᾶ, πολλὰ κατεδεήθη τοῦ βασιλέως. * Θωμᾶ. Meurs. Scyl. ut Cedr. τότε γὰρ δεομένου, καὶ τοῦ βασιλέως ἀπαναινομένου, φησὶν ὁ μοναχός· μὴ ὀργίζου, μηδὲ χαλέπαινε ὦ βασιλεῦ. προγεγραμμένον γὰρ τῶν παθῶν σου, παρὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ, εἰρηκότος· ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. δεῖ οὖν σε, δέσποτα, ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπ' ἄλλα δέκα ἔτη κατασχεῖν τὴν
C βασιλείαν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ἀπέθανε γὰρ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν μετὰ δέκα χρόνους, ἐν ᾗ καὶ ἐπλήγη.

Ἠγάγετο καὶ τετάρτην γυναῖκα Λέων ὁ βασιλεὺς, Ζωὴν τὴν Καρβωνοψίναν, ᾗ τις ἱκανὸν χρόνον συχνὸν μετ' αὐτοῦ ἀστεφής. τῶν δὲ Βουλγάρων ταῖς ἐφόδοις Ῥωμαίους ἐπιτριβόντων, οἱ ἐξ Ἄγαρ μαθόντες τοῦτο, στόλον ἐξαρτύσαντες, κατὰ τὴν παραλίαν τῆς ἀρχῆς Ῥωμαίων ἐκπέμπουσιν, ἐπιστήσαντες τῷ στόλῳ ναύαρχον Λέοντα τὸν Ἀτταλέα, τὴν Χριστιανῶν ἐξομοσάμενον πίστιν, καὶ ἐν τῇ Τριπόλει οἰκήσαντα, κἀξ αὐτῆς εἰληφότα τὴν προσηγορίαν. ἔφθασε δὲ τὸν βασιλέα ἡ περὶ τοῦ Τριπολίτου ἀγγελία κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Βοαιτίου, ἐκεῖσε γενόμενον ἐπὶ τῷ ἀνακαινίσαι τὴν μονὴν Χριστοφόρου πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ. προσετέθησαν δ' οἱ
D ἀγγελιαφόροι, ὡς κατ' αὐτῆς ἔχει τὴν ὁρμὴν τῆς βασιλίδος. πέμπει οὖν ὁ βασιλεὺς Εὐστάθιον τὸν τηνικαῦτα δρουγγάριον τῶν πλωΐμων μετὰ τοῦ στόλου. ὃς μὴ δυνηθεὶς ἀντιτάξασθαι τῷ Τριπολίτῃ, ὑπεστράφη ἄπρακτος. ἑπόμενος δὲ τούτῳ ὁ Τριπολίτης, εἰσῆλθεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ μέχρι τοῦ Παρίου κατέλαβεν. ὅπερ τῷ βασιλεῖ ἀγγελθὲν, εἰς μεγάλην ἐνέβαλεν ἀθυμίαν καὶ ταραχήν. Ἱμερίῳ γοῦν τῷ πρωτοασηκρῆτις τὴν ναυτικὴν ἐγχειρίσας δύναμιν, κατὰ τοῦ Τριπολίτου ἀπέστειλεν. ὃς Ἄβυδον διελθὼν, καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, τῷ Στροβίλῳ προσορμίζει. εἶτα κατάγει πρὸς Ἴμβρον. Σαμοθράκην δὲ ἐκβὰς, κατέλαβε τοὺς πολεμίους
E ναυλοχοῦντας ἐν Θάσῳ. πλήθει τε καὶ προθυμίᾳ ὑπερέχοντας αὐτοὺς ἰδὼν, οὐδὲ πλησιάσαι τούτοις ἐτόλμησεν. ὁ δὲ Τριπολίτης ὀπισθόρμητος γεγονὼς, καὶ κατὰ Θεσσαλονίκην γενόμενος, ταύτην ἐπολιόρκησε, κατασχεθέντος καὶ Λέοντος τοῦ στρατηγοῦ ἐν αὐτῇ ᾧ Χατζιλάκιος τὸ ἐπώνυμον. ἐγένετο δὲ χύσις αἱμάτων πολλὰ, καὶ αἰχμαλωσία.

Ῥοδόφυλλος δέ τις κουβικουλάριος κατά τινα χρείαν ἐν Σικελίᾳ πεμφθεὶς μετὰ χρυσίου λιτρῶν ἑκατὸν, νόσῳ περιπεσὼν, ἐν Θεσσαλονίκῃ εἰσῆλθεν

A ἐφ' ᾧ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. ὃν περικαταλαβὼν ὁ Τριπολίτης, καὶ πολλὰ βασανίσας διὰ τὸ χρυσίον, ἀπέκτεινε μηδὲν ἔχειν ἰσχυριζόμενον. τοῦτο γὰρ ἔτυχε καταλιπὼν ἐν τῇ ὁδῷ, ὅπερ Συμεὼν ἀσηκρῆτις διερχόμενος ἀνείλετο. καὶ τοῦ Τριπολίτου βουληθέντος καταστρέψαι τὴν πόλιν, ὁ Συμεὼν λαβεῖν αὐτὸν χρυσίον ἐμβιβάσει, καὶ τῆς καταστροφῆς ἀποσχέσθαι. ὃ καὶ γέγονε. καὶ λαβὼν τὸ χρυσίον ὁ Τριπολίτης, ὑπενόστησεν. ἀποδεξάμενος δὲ τὸν Συμεὼν τοῦ ἔργου ὁ βασιλεὺς, πατρίκιον καὶ πρωτοασηκρῆτιν τοῦτον τετίμηκε. πυθόμενος δὲ τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἀποστροφὴν ὁ ναύαρχος Ἱμέριος, πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν διανίσταται δίωξιν. οἱ δὲ τῇ Κρήτῃ προσίσχουσι, καὶ ἀπόμοιραν δόντες τοῖς Κρησὶ τῆς λείας, ἀβλαβεῖς οἴκαδε ἀπενόστησαν, ἄπρακτον ἐν Λήμνῳ καταλιπόντες τὸν Ἱμέριον. B

Ὁ δὲ βασιλεὺς πρὸς τὴν ἕω δύο γενναιοτάτους ἐκπέμπει στρατηγοὺς, Εὐστάθιόν τε τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν καταγόμενον, καὶ Ἀνδρόνικον τὸν ἐκ τοῦ Δουκός. οἵτινες πολλὰ τρόπαια ἐστήσαντο κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν. Σαμωνᾶς δὲ ὁ τὴν ἐπιβουλὴν καταμηνύσας τῷ βασιλεῖ,
* ἴσ. σταυροῦ διαφερόντως τιμώμενος τῷ βασιλεῖ, ἐξελθεῖν ἐν τῇ * αὐτοῦ μονῇ προφασισάμενος, φυγῇ ἐχρήσατο, ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις, τοὺς ἐν ἑκάστῳ σταθμῷ δημοσίους ἵππους ἀγκυλοκοπῶν. ἀποστέλλει οὖν ὁ βασιλεὺς καταδιῶξαι αὐτὸν, Βασίλειον ἑταιρειάρχην τὸν Καματηρὸν, καὶ τὸν Κρηνίτην Γεώργιον. ἤδη δὲ τὸν Ἅλυν διαπεραιοῦντα τὸν Σαμωνᾶν, C κατέλαβε Νικηφόρος δρουγγάριος ὁ Καμινᾶς, καὶ κατέσχεν ἱκετεύοντα πολλὰ, καὶ ὑπισχνούμενον δώσειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθεν, εἰς τὸν ἐν τῇ Σιραχῇ καταφυγεῖν σταυρὸν εὐχῆς χάριν ἐληλυθέναι προφασισάμενος· ἐλθὼν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου τοῦ Δουκὸς υἱὸς, καὶ τοῦτον ἀναλαβὼν ἐν τῇ πόλει ὑπέστρεψεν. εἰσελθόντων δὲ ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, τὸν μὲν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος τοῦ Βάρδα οἰκίᾳ φυλάττεσθαι προσέταξεν ὁ βασιλεύς. Κωνσταντίνῳ δὲ τῷ Δουκὶ ἐπείπερ ἐπληροφορήθη, ὡς ταῖς ἀληθείαις προσφυγεῖν ἦν ἐν Μαλατίᾳ ὁ Σαμωνᾶς, παρήγγειλε τοῦτο μὴ εἰπεῖν ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σιραχῇ χάριν εὐχῆς ἀπῄει· ἐβούλετο γὰρ συγγνώμης τοῦτον τυχεῖν. ἕωθεν δὲ προσκαλεσάμενος τὴν σύγκλητον, καὶ εἰς μέσον τὸν Κωνσταντῖνον παραγαγὼν, D ἠρώτα μεθ' ὅρκων οὑτωσὶ λέγων· πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, ἔφυγεν ἐν Συρίᾳ ὁ Σαμωνᾶς, ἢ οὔ; ὁ δὲ τοὺς ὅρκους εὐλαβηθεὶς (παρηγγέλθη γὰρ ἄνευ ὅρκων προτοῦ τὴν ἀλήθειαν ἀποκρύψασθαι) ὡμολόγησε πάντων ἐνώπιον, ὅτι περ εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα ἀπῄει Μελιτηνήν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν μὲν Κωνσταντῖνον μετ' ὀργῆς ἀπεπέμψατο, τὸν δὲ Σαμωνᾶν ἐν τοῖς τοῦ Καίσαρος κατέχεσθαι διωρίσατο. καὶ μετὰ ταῦτα ἐκεῖθεν τε ἐξεβλήθη, καὶ τῆς προτέρας ἠξιώθη τιμῆς.

Ἐτέχθη δὲ τῷ βασιλεῖ ἀπὸ Ζωῆς, τῆς τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς, παιδίον ἄρρεν, ὅπερ ἐν τῇ γεννήσει κομήτης E ἐφάνη, τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνατολὰς ἀφιεὶς, καὶ λάμπων ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν. ἐβάπτισε δὲ τὸ παιδίον ἐν τῇ ἁγίᾳ σοφίᾳ Νικόλαος ὁ πατριάρχης, ἀναδεξαμένων αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, Ἀλεξάνδρου τοῦ αὐταδέλφου τοῦ βασιλέως, τοῦ πατρικίου Σαμωνᾶ, καὶ τῶν τῆς συγκλήτου ἐξόχων. εὐλογήθη δὲ μετὰ Ζωῆς ὁ Λέων ὑπὸ Θωμᾶ πρεσβυτέρου (ὅστις καὶ καθῃρέθη) καὶ Αὐγοῦσταν αὐτὴν ἀνηγόρευσε. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ὁ

A Tripolita ibi tum captum, ejus auri causa diu tortum, cum se quicquam habere pernegaret, necavit. Et vero aurum in itinere Rodophyllus reliquerat, idque Simeon secretarius ea transiens sustulerat. Hic Simeon Tripolitam urbis eversionem animo agitantem hortatus est, ut excidio abstineret, eoque nomine aurum illud acciperet: ac persuasit. quod Simeonis fa- *Edit. Paris. pag. 601.* ctum ita gratum fuit Imperatori, ut eum patricii ac secretarii primarii dignitate ideo remuneratus sit. Himerius cognito a Thessalonica Sarracenos recessisse, insequendis iis se parat. Verum hi ad Cretam appellunt: prædæque parte Cretensibus data, incolumes domum redeunt, otiosum Lemni relinquentes Hi- B merium.

Secundum hæc Imperator duos fortissimos duces in Orientem emittit, Eustathium stirpis Argyrorum & Andronicum genere Ducam. hi multas de Agarenis reportarunt victorias. Cæterum Sa- Samonas profugit. monas, is quem insidias Imperatori detexisse docuimus, cum esset apud hunc in summo honore, simulans se ad monasterium suum exire, profugit cum pecunia & equis, ac dispositorum per singulas stationes publicorum equorum nervos incidit. Leo igitur mittit qui 297 eum insequantur, Basilium sodalitii præfectum cognomine Camaterum (id est laboriosum) & Georgium Crenitam. Samonam jam Halyn fluvium transeun- C tem Nicephorus Caminas drungarius deprehendit, ac multis precantem, multa etiam dona ut dimitteretur promittentem detinet. Samonas cum missionem non impetraret, prætendit se voti causa ad Sirachanam crucem proficisci. sed eum Constantinus Andronici Ducæ filius superveniens, secum Constantinopolin abducit. Leo Samonam in Bardæ Cæsaris domo in custodia adservari jubet. Constantino, ex quo didicerat extra controversiam esse quod Samonas in Melitenam transfugere intendisset, mandat, uti hoc in Senatu dissimulet, & eum Siracham voti causa proficisci voluisse dicat: nam veniam Samonam consequi volebat. Postridie Senatu advocato, Constan- D tinum in medium adducit, juratumque per Deum & Imperatoris vitam interrogat, in Syriam Samonas fugerit, necne. Constantinus jurisjurandi (nam citra id jussus erat veritatem celare) motus religione coram omnibus profitetur, Samonam in Melitenam, quæ ejus erat patria, fugam instituisse. Imperator hunc iratus dimittit, Samonam autem in Cæsaris domo asservari mandat. onde postea dimissus, pristinæ est restitutus dignitati.

Porro autem Zoe Leonis quarta uxor, maritum suum mascula prole pa- Leoni filius natus. rentem fecit. In ejus partu cometa E apparuit, radios versus Orientem projiciens, & ad quadraginta dies fulsit. Infantem in Sapientiæ templo baptiza- *pag. 602.* vit Nicolaus patriarcha, suscipientibus eum ex sacro lavacro fratre Imperatoris Alexandro, patricio Samona, & primoribus Senatus. Fausta comprecatus est Leoni Thomas presbyter, idemque ordine suo excidit. Zoen porro Augustam Imperator declaravit. atque ob hoc factum patriarcha ei introitu templi cum interdiceret, coactus est

298 *Samonas elatus.* per dextram partem in Mitatorium ire. At Imperator Samonam cubicularium suum intimum creat, quod eo ad omne flagitium ministro uteretur commodissimo. ejus enim instinctu vim inteotavit patriarchæ, nisi vel invitus se in templum admitteret. Res ita acta. Principio Februarii mensis, Imperator patriarcham ad se vocat: & ab eo summis precibus contendit, ut se ad sacra admittat. recusantem, a Bucoleone longa navi impositum in Hierejam trajicit: inde pedester ad Galacrenorum monasterium a se conditum deductus est. *Euthymius patriarcha.* Non multo post Euthymius Syncellus patriarcha creatur, homo pius, & summæ virtutis; quem ferunt, cum id munus detrectaret, divina patefactione ad id suscipiendum fuisse impulsum. Omni studio hic impedivit, ne Imperator legem, ad quod multi illustres viri operam ipsi navabant, ferret, qua liceret viro tres simul aut quatuor uxores ducere.

299 Junio mense Constantinus Afer in monasterium suum, quod prope sanctum Apostolorum condiderat, Imperatorem invitavit, ut dedicationi ejus & prandio interesset. Ibi subito vehemens Africus exortus, multa concussit ædificia, hominesque exterruit, adeo ut omnes domibus relictis sub dium profugerint. imber autem nb-ortus eam procellam sedavit. Rursus classe Agarenorum contra Romanos provecta, suæ classi Imperator Himarium dromi logothetam præficit, eique adjungit Andronicum Ducam. *Insidiæ Samonæ in Andronicum.* Hic Samonas, qui quod a Constantino ex fuga (ut monstravimus) retractus fuerat, implacabile in Ducas odium gerebat, quemdam Andronici familiarium subornat: eique persuadet, ut occulta Andronicum per litteras moneat, ne navim conscendat. nam Imperatorem, a Samona eo pertractum, Himerio ipsius excæcandi mandatum dedisse: & Andronicus litteris iis acceptis, voluit cum Himerio in bellum ire. *Agareni victi.* Himerius itaque solus coactus est sexta Octobris die cum hostibus confligere, eosque devicit, & interfecit. *Edit. Paris. pag. 603.* Quo cognito, Andronicus desperatis suis rebus, ac convasatis, cum necessariis ac servis suis castellum quoddam occupavit supra Iconium situm, Cabalam nomine, & ad defectionem spectavit. At Samonas arrepta occasione, non desiit Imperatorem verbis concitare atque irritare: se dudum sensisse, Andronicum defectionem parturire, & esse ejus conatui anteverrendum: Imperatorem cunctando optimam ejus rei occasionem dimisisse, atque ita hostem e manibus evasisse. sed vel sic aliquid conandum, ne quod ab eo accipiatur damnum. Hoc quasi stimulo incitatus Leo, Iberitzam Gregoram scholarum domesticum, & Andronici affinem, cum valido exercitu contra Andronicum emittit. Andronicus ubi hoc rescivit, & Nicolaum patriarcham, quo maxime erat fretus, ecclesia ejectum esse, Cabala relicta, ad Agarenos cum omnibus suis profugit: eumque Amermumnes honorifice admodum accepit. Imperator porro reputans quantum isto amisso ducem amisisset, & qualem

A πατριάρχης εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι ἐάσοι τὸν βασιλέα. ὅθεν διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους διήρχετο εἰς τὸ Μιτατώριον. προεβλήθη δὲ καὶ ὁ πατρίκιος Σαμωνᾶς, παρακοιμώμενος, πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν συνεργὸς αὐτοῦ καθεστὼς δεξιώτατος. παρασκευάσει γὰρ τὸν βασιλέα ἀναγκάσαι τὸν πατριάρχην, καὶ ἄκοντα προσδέξασθαι αὐτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. ὁ δὲ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς μεταπεμψάμενος αὐτὸν, λιπαρῶς ἐδεῖτο προσδεχθῆναι. ἐπεὶ δὲ μὴ προσίετο τὴν ἔντευξιν, ἀπὸ τοῦ λεγομένου Βουκολέοντος, πλοίῳ μακρῷ ἐμβιβάσαντες διαπερῶσιν ἐν τῇ Ἱερείᾳ· ἀφ᾽ ἧς πεζῇ τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενον ἄγουσιν εἰς τὸ παρ᾽ αὐτοῦ κτισθὲν μοναστήριον τῶν Γαλακρηνῶν. οὐ πολὺς παρῆλθε καιρὸς, καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης ὁ σύγκελλος Εὐθύμιος, ἀνὴρ θεοσεβὴς, καὶ ἀρετῆς ἥκων εἰς τὸ ἀκρότατον. B φασὶ δ᾽ ὅτι καὶ ἀπαναινόμενος τὴν ἱερωσύνην, θείᾳ ἀποκαλύψει ἐπείσθη αὐτὴν καταδέξασθαι. διενοεῖτο δὲ ὁ βασιλεὺς, πολλῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν εἰς τοῦτο συνεργούντων αὐτῷ, νόμον θεῖναι, τὸ ἄγεσθαι τὸν ἄνδρα κατὰ ταυτὸν τρεῖς ἢ καὶ τέτταρας γυναῖκας. ἀλλὰ τοῦτο μὲν πάσῃ σπουδῇ διεκώλυσεν ὁ πατριάρχης.

Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς, εἰς τὴν ἀνεγερθεῖσαν παρ᾽ αὐτοῦ μονὴν, ἐγγὺς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, ἐφ᾽ ᾧ τὰ ἐγκαίνια ἐπιτελέσαι καὶ ἀριστῆσαι. ἐξαίφνης δὲ ἔπνευσεν ἄνεμος Λὶψ σφοδρὸς, καὶ συνέσεισεν οἰκοδομὰς πολλὰς, καὶ C συνετάραξε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐξεφόβησεν, ὡς πάντας φεύγειν ἐκ τῶν οἰκιῶν εἰς τὰ ὕπαιθρα. ὄμβρος δ᾽ ἐπιγενόμενος, ἔστησε τὴν τοιαύτην καταιγίδα. στόλου δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντος, ὁ βασιλεὺς Ἱμέριον τὸν λογοθέτην τοῦ δρόμου, ἀρχηγέτην τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κατέστησε στόλου. προσετάχθη δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δοὺξ συνεισελθεῖν αὐτῷ, καὶ ἀγωνίσασθαι κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν. ὁ δὲ Σαμωνᾶς τῷ τῶν Δουκῶν γένει ἀκατάλλακτος ὢν ἐχθρὸς, διὰ τὴν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου κατάσχεσιν, ὑποθεὶς τινὶ τῶν Ἀνδρονίκου φίλων, ἔπεισε γράψαι λαθραίως, μὴ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν, τὸν Ἱμέριον παράγγελμα ἔχοντα D ἐκ βασιλέως, ὑποβολῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἐκτυφλῶσαι αὐτόν. ὡς οὖν ἐδέξατο τὸ γράμμα, οὐκ ἤθελε τῷ Ἱμερίῳ συνεισελθεῖν. διὸ καὶ μόνος ἠναγκάσθη κατὰ τὴν ς΄. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς συμβαλεῖν τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν, ἐτρέψατο κατὰ κράτος, καὶ ἠφάνισε. τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ τοῖς ὅλοις ἀπογνωκὼς, συσκευασάμενος ἅμα συγγενέσι καὶ δούλοις αὐτοῦ, ἀπελθὼν κατέσχε τι φρούριον ἄνωθεν τοῦ Ἰκονίου διακείμενον, ὃ Καβάλαν ὠνόμαζον, καὶ εἰς ἀποστασίαν ἔβλεψεν. οὐκ ἀνίει δ᾽ ὁ Σαμωνᾶς ἀφορμῆς δραξάμενος, καὶ παροξύνων καὶ συνταράσσων τὸν βασιλέα, καὶ λέγων, ὡς ἐγὼ πάλαι κατανενόηκα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ὡς ἀποστασίαν ὠδίνει, E καὶ ὡς χρὴ προκαταλαβεῖν τὰς ὁρμὰς αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ τῇ σῇ μελλήσει, ὦ βασιλεῦ, παρεῖται μὲν ὁ ἐπιτήδειος καὶ ῥᾷστος καιρὸς, καὶ ᾤχετο ἐκ μέσων ἡμῶν χειρῶν ὁ πολέμιος, τὸ δεύτερον κἂν πλάσω πειρατέον, μὴ καὶ λάθῃ δράσας τι μᾶλλον ἢ παθών. τούτοις τοῖς λόγοις, ὥσπερ τινὶ πλήκτρῳ πληγεὶς ὁ βασιλεὺς, τὸν Ἰβηρίτζην Γρηγορᾶν δομέστικον τῶν σχολῶν καὶ κηδεστὴν Ἀνδρονίκου τυγχάνοντα, μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς ἀποστέλλει κατ᾽ Ἀνδρονίκου. ὅπερ μαθὼν ἐκεῖνος, καὶ ὡς ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ᾧ τὰ πολλὰ ἐθάρρει, ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας, καταλιπὼν τὴν Καβάλαν πανοικὶ προσέφυγε τοῖς Ἀγαρηνοῖς. ὃν ὁ Ἀμερμουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐδέξατο. ἀναλογισάμενος δ᾽ ὁ βασιλεὺς οἷον

ἀπώλεσε στρατηγὸν, καὶ οἷον ἕξειν πολέμιον ἔμελλεν, ἠσχάλλε καὶ ἐδυσφόρει, καὶ τρόπον ἐζήτει πῶς ἂν αὐτὸν τοῖς Ῥωμαίοις ἐπαναστώσηται. ἐγένετο οὖν γράμμα βασιλικὸν, πᾶσαν τὴν ἀμνηστίαν αὐτῷ κακῶν χαριζόμενον, τὴν οἴκαδε τὴν ἐπιστροφὴν ἐπιτρέπον, καὶ τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν καθυπισχνούμενον, καὶ μυρίας ἄλλας δωρεὰς καὶ εὐεργεσίας· ὅπερ ἑλίξαντες κηρῷ λαμπάδι προσεοικότι, διδοῦσί τινι τῶν Σαρακηνῶν ἀπὸ τοῦ Πραιτωρίου ἐκβληθέντι, καὶ μεγαλοπρεπῶς φιλοφρονηθέντι, ἐπισκήψαντες ἀπελθεῖν ἐν Συρίᾳ, καὶ ἐγχειρίσαι τοῦτο τῷ Ἀνδρονίκῳ. ἀπελθόντα γοῦν τὸν Σαρακηνὸν προσλαβόμενος ἰδίᾳ ὁ Σαμωνᾶς, οἶδας ὃ κατέχεις; ἠρώτα τὸν κηρὸν αἰνιξάμενος. ἀγνοεῖν δ' ἐκείνου φήσαντος· ὁ δοθείς σοι κηρὸς, ὦ φίλος (ἔφη) τῆς Συρίας ἐστὶν ἡ ἀπώλεια. καὶ εἴ τι κήδῃ τοῦ ἔθνους τοῦ σοῦ, καὶ τῶν ὁμοπίστων, χερσὶ κατάθου τοῦτο τοῦ Οὐζάρ. ὡς δὲ ὑπακούσεται τοῖς ὑπ' αὐτοῦ παραγγελθεῖσι, καὶ δώροις αὐτὸν μεγίστοις πολυτελῶς ἐφιλοφρονήσατο. ἀπελθὼν οὖν ὁ Σαρακηνὸς, ἐνεχείρισε τῷ Οὐζὴρ τὸν κηρόν. ὃν καθελὼν ἐκεῖνος, καὶ τὸ γραμμάτιον εὑρὼν, καὶ τὰ ἐν τούτῳ κείμενα ἀναλεξάμενος νοῦν, ἀπήγγειλε τῷ Ἀμερμουμνῇ. καὶ εὐθὺς Ἀνδρόνικον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τὸ δεσμωτήριον ὑπεδέχετο. ἐπὶ πολὺ οὖν κακουχούμενοι, καὶ μὴ φέροντες τὰ ἐκ τῆς φυλακῆς λυπηρὰ, ἠναγκάσθησαν τινὲς τὴν οἰκείαν ἐξομόσασθαι πίστιν. ὁ μὲν οὖν Ἀνδρόνικος, ἐκεῖ καὶ τὸν βίον κατέλυσε.

Κωνσταντῖνος δὲ ὁ τούτου υἱὸς, πρὸ τοῦ θανεῖν ἐκεῖνον, εἰδήσει καὶ τοῦ πατρὸς, συσκευασάμενος μετά καί τινων ἄλλων τῶν περὶ αὐτὸν (ἐτύγχανον γὰρ συχνοὶ μετ' αὐτοῦ, ἔτι ἐν τῇ φρουρᾷ ἐγκαθειργμένοι διὰ τὸ μὴ θελῆσαι τὸ οἰκεῖον ἀπομόσασθαι σέβας) τὰ δεσμὰ διαρρήξαντες, ἐξέρχονται τῆς φυλακῆς, καὶ καλωδίῳ ἑαυτοὺς καθιμήσαντες, ἵππων τε εὐπορήσαντες, ἀπεδίδρασκον. στρατιωτῶν δὲ πεμφθέντων εἰς τὴν κατάσχεσιν τούτων, νῦν μὲν ὑποστρέφοντες καὶ πολεμοῦντες, νῦν δὲ χρυσίον ῥιπτοῦντες, ἀπεσκευάζοντο τοὺς διώκοντας, καὶ οὕτως ἴσχυσαν ἐπιβῆναι τῶν ὁρίων Ῥωμαίων. ταχὺ μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς τὸν Κωνσταντῖνον μετεπέμψατο, καὶ ὡς αὐτὸν ἀγαγὼν, δώροις αὐτὸν παντοίοις καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐφιλοφρονήσατο. πληρωθείσης δὲ τῆς ἐντυχίας, ἐν τῷ μέλλειν ἀπὸ τοῦ χρυσοτρικλίνου ἐξιέναι τὸν Κωνσταντῖνον (ἐκεῖσε γὰρ ἐποιήσατο τὴν αὐτοῦ δοχὴν ὁ βασιλεὺς) ὑποστρέψαι κελεύσας αὐτὸν ἐνατενίσας πρὸς τὰς ἐστηλωμένας ἄνωθεν τῆς πύλης εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ὁ βασιλεὺς, τάδε πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον εἰρήκει· μή σε πλανάτω, ὦ Κωνσταντῖνε, τὸ ὄνομα, μηδὲ διὰ τοῦτο οἴου κατάρξειν Ῥωμαίων. ἡ βασιλεία γὰρ τῷ ἐμῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ Θεοῦ τεταμίευται, καὶ τοῦτό μοι δῆλον γέγονεν ἐκ προρρήσεων θείων ἀνδρῶν, καὶ προορώντων τὰ μέλλοντα διὰ καθαρότητος κεκτημένων. ἔμμενε γοῦν τῇ δοθείσῃ σοι τάξει, καὶ μὴ φαντάζου τὰ ὑπὲρ σεαυτόν. ἢ μὴν ἴσθι, ὡς τυραννήσαντος ἡ κεφαλή σου σώματος ἄτερ, διὰ ταύτης δὲ τῆς πύλης εἰσελεύσεται. ὃ καὶ γέγονεν ὕστερον. μετὰ θάνατον γὰρ τοῦ Λέοντος τυραννήσας ὁ Κωνσταντῖνος, ἀνῃρέθη ἐν τῷ τοῦ Γενικοῦ σεκρέτῳ, καὶ διὰ τῆς ῥηθείσης πύλης λύθρῳ καὶ αἵματι σταζομένη ἡ τούτου κεφαλὴ εἰσήχθη εἰς τὰ βασίλεια.

Ὁ δὲ βασιλεὺς διά τινα ὑπόνοιαν, Εὐστάθιον μάγιστρον τὸν Ἀργυρὸν, μετεκίνησε τῆς ἀρχῆς (ἦν γὰρ δρουγγάριος τῆς Βίγλας) ὃς καὶ ἀπιὼν οἴκαδε, φαρμάκῳ κατεργασθεὶς ἐτελεύτησε, πολὺν πόθον αὐτοῦ τῷ τε στρατῷ καὶ τῷ στόλῳ καταλιπὼν, μεμνημένοις τῶν ἀνδραγαθημάτων αὐτοῦ. ἐτάφη δὲ κατὰ τὸ Χαρσιανὸν ἐν τῇ μονῇ τῆς ἁγίας Ἐλισάβετ, ἣν Λέων ὁ πάππος αὐτοῦ ἐκαινούργησεν. ὃς καὶ τὸ τῶν Ἀργυρῶν ἐπίθετο ἐκ-

A esset habiturus hostem, animi angebatur: & quomodo eum reduceret ad suos, cogitabat. Scribuntur tandem litteræ Imperatoriæ, quibus Andronico & offensarum omnium oblivio, & reditus domum, & pristina dignitas atque fortunæ, & innumera dona ac beneficia offeruntur. eæ cereo inclusæ, Sarraceno cuidam, e prætorianis captivis ad summum favorem producto, in Syriam Andronico perferendæ traduntur. Discedentem Sarracenum Samonas seorsim compellans: Scis, ait, quid portes? ceram innuens. neganti: Cera, inquit, quam gestas, Syriæ est exitium: & tu, si qua tibi gentis & eamdem tecum religionem colentium est cura, eam Uzeri in manus trade. promittentem ita B facturum, donis pretiosis magnifice est demeritus. Ergo Sarracenus confecto itinere, Uzero cereum tradit: isque cera remota, litteras inventas legit: & percepta sententia, rem Amermumnæ significat. Extemplo Andronicus cum suis in carcerem conjicitur, ubi diu magnas toleraverunt miserias: quarum quidam impatientes, fidem Christianam abjuraverunt. Andronicus in carcere periit.

Filius autem hujus Constantinus, vivo adhuc & conscio patre, se cum quibusdam aliis captivis (complures enim in carcere una inclusi erant, quod religionem veram prodere nollent) composita: ruptis vinculis per funem ex car- *Edit. Parif. pag. 604.* C cere delapsi, & equos nacti profugerunt. milites que qui eos comprehensum missi insequebantur, nunc obvertendo se & dimicando, nunc aurum in quo colligendo ii occuparentur, projiciendo amoliti, ad fines Romanorum evaserunt. Imperator Constantinum & qui cum ipso erant statim ad se vocat, donisque variis afficit: & a primo congressu, cum aureo triclinio esset exiturus Constantinus (ibi enim eum exceperat convivio Leo) revocat eum Imperator: atque oculis in imagines Christi & Deiparæ, quæ superne erant collocatæ, defixis sic affatur: Vaticinium. Constantine, vide, ne imponat tibi noD men tuum cave, neve ob id Romanis te imperaturum opineris. etenim filio meo Constantino id Imperium divinitus est destinatum, quod ego comperi prædictionibus divinorum hominum, castitate sua futurorum præscientiam nactorum. Locum itaque tuum tene, neque te superiora somniaveris. alioqui scito, tuum, si tyrannidem affecta eris, caput trunco relicto per hanc portam illatum iri. Hoc quidem eventu est confirmatum. Mortuo enim Leone, Constantinus cum invasisset Imperium, in * Genici secreto obtruncatus E est, caputque tabo & cruore stillans per dictam portam est in regiam allatum.

* atrii generalis.

Præterea Leo Eustathium magistrum drungarium vigiliæ, munere suo amovit, ob quamdam suspicionem: isque domum suam digressus, veneno periit, magno sui desiderio exercitui classique relicto, præclara ejus facinora memoria recolentibus. Sepultus est apud Charsianum in monasterio S. Elisabetæ, quod novum avus ejus Leo condiderat. Hic Leo primus Argyrorum, id est argenteorum, Argyros Leo.

cognomen familiæ suæ intulit, sive ob vitæ puritatem, sive decorem corporis, sive ob illustrem fortitudinem, qua is æquales suos (claruit autem Michaelo imperante) adeo superavit, ut solus cum vernis suis, Manichæos Tephricenses & Melitenæos Agarenos adortus, in fugam facile conjecerit: nominisque etiam ejus mentio terrorem hostibus incusserit.

Cæterum pactorum causa, a Tarso & Melitena ad Leonem missi venerunt Constantinopolin Abelbaces & Samonæ pater. quos magnifico excepit Imperator convivio in Magnaura, splendide instructa. Exornavit & magnum templum magnifice, legatisque introductis omnia etiam vasa ad divinam pertinentia liturgiam demonstravit. Id quidem statu Christiano indignum fuit, peregrinis hominibus, iisque a vera religione alienis, ea ostendere, quæ ne a piis quidem & integræ vitæ hominibus temere visuntur. Et Samonæ pater cum videret, quantum potentiæ atque honoris apud Imperatorem filius obtineret, cum filio manere voluit, patria Melitena deserta. verum Samonas id passus non est, hortatus patrem ut domum rediret, & in sua religione perseveraret: ac se quoque expectaret, prima quoque occasione domum rediturum. Festo Pentecostæ die Imperator filium suum Constantinum opera Euthymii patriarchæ coronavit. At vero Samonas, ut Augustam demereretur, suum ministrum Constantinum natione Paphlagonem eunuchum ei pro famulo tradit. Is Constantinus in tantam venit Augustæ & Leonis gratiam, ut ipse etiam Samonas invidia correptus, apud Imperatorem eum detulerit, quasi cum Augusta is rem haberet. cui criminationi credens Leo, Constantinum monachi in morem tonderi jubet, & ab ipso Samona in Tarasii monasterium deduci. paulo post autem mutata sententia, recipere eum cupiens, ejusdem Samonæ opera eum in monasterium Spirarum transtulit. egressusque ad Damatryum, & in Samonæ pransus monasterio, cum videret Constantinum, illico mandavit ut monachi habitu exutus, civili vestitu amiciretur: & apud eum convivans, poculum ei suum dari jussit, secumque hominem in palatium reduxit. Samonas videns Imperatoris in Constantinum amorem crescere, composita re cum Megisto Cœtonita & Michaelo Tzirithone, libellum conviciis in Leonem innumeris refertum, opera scribæ sui Constantini Rhodii conficit, eumque consignatum in Mitatorio abjicit. Imperator publice in magnum templum progressus, cum in Mitatorium venisset, quo loco precabatur, libellum invenit, ac legit. ea res eos qui aderant in magnam conjecit solicitudinem, atque ipsi etiam Leoni curam attulit auctorem quærendi.

Sub id tempus lunæ defectus maximus fuit. & Leo Synnadensem metropolitam, Pantaleonem nomine,

Edit. Paris. pag. 605.

300

Constantinus Leonis filius.

Samonas ob famosum libellum aulâ pulsus.

A ληρώσατο πρῶτος, εἴτε διὰ καθαρότητα βίου, εἴτε καὶ δι' εὐπρέπειαν σώματος, εἴτε καὶ διά τινα τρόπον τῆς αὐτοῦ γενναιότητος. τοσοῦτον γὰρ περιῆν ὁ ἀνὴρ τῶν ἐπὶ τοῦ Μιχαὴλ γενομένων ἀνθρώπων, ὥστε μόνος μετὰ τῶν οἰκογενῶν συνερρήγνυτο τοῖς ἐκ Τεφρικῆς Μανιχαίοις, καὶ τοῖς ἐκ Μελιτηνῆς Ἀγαρηνοῖς, καὶ τούτους ῥᾳδίως ἐτρέπετο. καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνον φημιζόμενον, φόβητρον ἦν πᾶσι τοῖς ἀντιπάλοις.

Χάριν * δὲ ἀλλαγίου ἐκπεμφθέντες ἀπό τε Ταρσοῦ καὶ Μελιτηνῆς ὅ,τε Ἀβελβάκης ἐκεῖνος, καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ, κατέλαβον τὴν βασιλεύουσαν. καὶ τούτους ὁ βασιλεὺς ἐδέξατο μεγάλην δοχὴν ποιήσας, καὶ κόσμῳ πολλῷ τὴν B Μαγναύραν κατακοσμήσας. ἐκαλλώπισε δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν πολυτελῶς, καὶ εἰσήγαγε τούτους ἐκεῖσε, καὶ τὰ τίμια ὑπέδειξεν ἅπαντα, καὶ τὰ τῇ θείᾳ λατρείᾳ λειτουργοῦντα σκεύη. τοῦτο δὲ ἀνάξιον ἦν Χριστιανικῆς καταστάσεως, ἀλλοφύλοις ἀνθρώποις καὶ ἀλλοπίστοις ἐκθέατα ποιεῖν, τὰ μὴ καὶ τοῖς καλῶς βιοῦσιν εὐσεβέσιν ἀνθρώποις ἀθέατα. ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ τὴν παῤῥησίαν, ἣν ὁ τούτου υἱὸς εἶχε πρὸς βασιλέα, καὶ τὴν τιμὴν θεασάμενος, καὶ τὴν δόξαν, ᾑρετίσατο συνεῖναι τῷ υἱῷ, Μελιτηνὴν τὴν πατρίδα ἀπαρνησάμενος. Σαμωνᾶς δὲ οὐ συνεχώρει, παρῄνει δὲ μᾶλλον εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψαι, καὶ τῆς ἰδίας ἔχεσθαι πίστεως· προσμένειν δὲ καὶ αὐτὸν, εἰ C καιροῦ λάβοιτο, ἐκεῖσε γενέσθαι. τῆς δὲ ἑορτῆς ἐπιστάσης, ἐν ᾗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν πυρίναις γλώσσαις τοῖς ἀποστόλοις ἐφοίτησεν, ἔστεψε τὸν οἰκεῖον υἱὸν Κωνσταντῖνον ὁ βασιλεὺς, διὰ Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου. σπουδάσας δὲ ὁ Σαμωνᾶς τὴν τῆς βασιλίδος πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσασθαι εὔνοιαν, Κωνσταντῖνον τὸν ἑαυτοῦ ὑπηρέτην ἐκτομίαν ὄντα, καὶ τῆς τῶν Παφλαγόνων ὁρμώμενον χώρας, τῇ Αὐγούστῃ παρέχει ὑπηρετεῖν. τοσοῦτον δὲ οὗτος ἠγαπήθη παρ' αὐτῆς, καὶ Λέοντος τοῦ βασιλέως, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Σαμωνᾶν διερεθίσαι πρὸς φθόνον, καὶ διαλοιδορεῖσθαι αὐτῷ πρὸς βασιλέα, ὡς τῇ Αὐγούστῃ τάχα πλησιάζοντι. ὅπερ ὡς ἀληθὲς πιστεύσας, ἀποστείλας ἀπέκειρεν αὐτὸν μοναχὸν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ταρασίου μονῇ, δι' αὐτοῦ τοῦ Σαμωνᾶ. D μετ' ὀλίγον δὲ πάλιν μεταγνοὺς, καὶ προσλαβεῖν τοῦτον ἐθέλων, μετήγαγε δι' αὐτοῦ τοῦ Σαμωνᾶ εἰς τὴν μονὴν τῶν Σπειρῶν. ἐν τῷ Δαματρυῒ δὲ ἐξελθὼν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐν τῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας μονῇ, καὶ θεασάμενος Κωνσταντῖνον, εὐθέως διεκελεύσατο, καὶ ἀπέδυσαν αὐτὸν τὰ τοῦ μονήρους βίου ἄμφια, καὶ ἐνέδυσαν στολὴν κοσμικήν. καὶ εὐωχούμενός τε παρ' αὐτῷ, δοθῆναι οἱ ἐκέλευσε τὸ ποτήριον ἐν τῷ ἀρίστῳ, καὶ εἰσερχόμενος ἐν τῷ Παλατίῳ ἐφείλκετο καὶ αὐτὸν μετ' αὐτοῦ. ὁρῶν δὲ ὁ Σαμωνᾶς αὐξανομένην τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον τοῦ βασιλέως ἀγάπην, ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ ῥάπτει, E τόνδε συντιθεμένην τὸν τρόπον. κοινολογησάμενος Μεγίστῳ τῷ Κοιτωνίτῃ, καὶ Μιχαὴλ τῷ Τζιρίθωνι, γραμμάτιον συντίθησι λοιδορίας ἔχον κατὰ τοῦ βασιλέως ἀπείρους, Κωνσταντίνου τοῦ Ροδίου, ὃς ὑπεγραμμάτευε τῷ Σαμωνᾷ, τοῦτο συνθέντος· ὅπερ γράψαντες καὶ σφραγίσαντες, ἐν τῷ Μιτατωρίῳ ἔρριψαν. τοῦ δὲ βασιλέως δημοσίαν πρόοδον ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ποιησαμένου, κἂν τῷ Μιτατωρίῳ εἰσελθόντος, καὶ ἐν ᾧ προσηύχετο τόπῳ τοῦτο ἐῤῥιμμένον ἰδόντος, εἰληφότος τε καὶ ἀναγνόντος, πολλὴ κατεῖχεν ἀπορία τοὺς συμπαρόντας, διστάζοντος ἑκάστου, καὶ ἀγνοοῦντος τὸν ῥίψαντα. κατεῖχε δὲ καὶ τὸν βασιλέα ἀθυμία πολλὴ, καὶ τὸν πεποιηκότα ἐζήτει.

Γέγονε δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἔκλειψις σελήνης μεγίστη, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς τὸν μητροπολίτην

* v. Not.

λίτην Σαμωνᾶν μετεκαλέσατο Παντελέοντα, τῆς ἀστρονομικῆς παιδείας ἐν μνήσει τυγχάνοντα, τὸ τῆς ἐκλείψεως ἀποτέλεσμα μαθεῖν ὀριγνώμενος. ὃν εἰσερχόμενον πρὸς τὸν βασιλέα, ὁ Σαμωνᾶς ἰδίᾳ παραλαβὼν, ἠρώτησεν, εἰς τίνα τὴν κάκωσιν ἔσεσθαι· καὶ τὸν δὲ φάναι, ὅτι εἰς σέ. τὴν ιγ'. δὲ τοῦ Ἰουνίου διερχόμενος ἡμέραν, οὐδὲν ἔκτοτε πείσῃ κακόν. ἐρωτηθεὶς δὲ καὶ παρὰ τοῦ βασιλέως περὶ τούτου, εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον ἡ κάκωσις ἐπισκήψει. ὑπώπτευσεν οὖν ὁ βασιλεὺς, δεύτερον πρόσωπον εἶναι τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Ἀλέξανδρον. καὶ τὰ μὲν τῆς προρρήσεως ἣν ἔσχεν ἀπόβασιν, προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει. Μιχαὴλ δὲ τοῦ Τζιρίθωνος κατ' ἰδίαν τῷ βασιλεῖ προσελθόντος, καὶ κατεμηνύσαντος, ὡς ὁ Σαμωνᾶς εἴη τὸ πιττάκιον πεποιηκὼς, παρευθὺ καταβιβάζεται εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρεται μοναχός. εἶτα ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατριάρχου Εὐθυμίου ἀπάγεται. κἀκεῖθεν διαλοιδορηθεὶς, εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μετατίθεται. Ταῦτα δὲ ἐπράχθη, μήπω τῆς ὡρισμένης προθεσμίας παρὰ τοῦ μαθηματικοῦ διαδραμούσης. ἐποίησε δὲ τὸν Κωνσταντῖνον ἀντ' αὐτοῦ παρακοιμώμενον. ἔκτισε δὲ αὐτῷ καὶ μοναστήριον ἐν ταῖς Νοσιαῖς, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος, ὃ καὶ ἐνεκαίνισεν ἅμα Εὐθυμίῳ τῷ πατριάρχῃ. Ἀγαρηνῶν δὲ ἐξελθόντων μετὰ πλοίων τριακοσίων, ὧν ἡγεῖτο Δαμιανός τε ὁ τῆς Τύρου ἀμηρᾶς, καὶ Λέων ὁ Τριπολίτης, Ἱμέριος ὁ λογοθέτης ναύαρχος ὢν τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα συναντήσας τούτοις εἰς Σάμον, ἧς ἐστρατήγει Ῥωμανὸς ὁ Λακαπηνός, καὶ συμπλακεὶς οὗτος μετ' αὐτῶν, ἡττήθη. καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν νηῶν διασκεδασθεισῶν, μόλις αὐτὸς διεσώθη εἰς Μιτυλήνην.

Κοιλιακῷ δὲ νοσήματι ληφθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ ἐπὶ χρόνον τῷ τοιούτῳ πάθει κατεργασθεὶς, καὶ εἰς ἐσχάτην ἀδυναμίαν ἐληλακὼς, μόλις ἠδυνήθη ἐν τῷ τῆς ἐγκρατείας καιρῷ τὴν συνήθη ποιήσασθαι δημηγορίαν. συναθροισθείσης γὰρ τῆς συγκλήτου, τοιούτων ἤρξατο πρὸς αὐτοὺς λόγων. Τὸ μὲν ἐμὸν σαρκίον, ὦ φίλοι, νόσῳ ἐκψυχωθὲν ἀπέρρευσε, καὶ ἡ ἰσχὺς ἐπιλέλοιπε, καὶ τάχα οὐκ ἔτι μεθ' ὑμῶν βιοτεύω, οὐδὲ καταλήψομαι τὴν τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἀνάστασιν. μίαν τοίνυν καὶ τελευταίαν ὑμᾶς αἰτῶ τὴν δὲ τὴν χάριν, ἀπομνημονεῦσαι ἣν εἶχον πρὸς ὑμᾶς χρηστὴν διάθεσιν, καὶ ἀντὶ ταύτης εὔνοιαν τῇ ἐμῇ συζύγῳ διατηρῆσαι, καὶ τῷ υἱῷ. καὶ ἡ μὲν τοῦ βασιλέως δημηγορία τοιαύτη. ἡ δὲ σύγκλητος βουλὴ ὑπέχειτο δακρυρροοῦσα, καὶ μετ' ὀλοφυρμοῦ λύπῃ μὲν συνέχεσθαι ἀπαραμυθήτῳ, τοιούτου στερισκομένου δεσπότου καὶ βασιλέως. εὔνοιαν δὲ διατηρήσειν εἴς τε τὴν δέσποιναν καὶ τὸν ἡμέτερον δεσπότην καὶ βασιλέα καὶ σὸν υἱὸν, ὥστε, εἰ δεήσει, μυριάκις ἔμπροσθεν αὐτοὺς ἀποθανεῖν. ταῦτα εἰποῦσα ἡ σύγκλητος, καὶ τελευταῖον ἀσπασμὸν ἀποδοῦσα τῷ βασιλεῖ ἀπηλλάγη. οὐ μήν γε καὶ εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἐτελεύτησεν, ἀλλὰ διετέλεσε νοσηλευόμενος καὶ σφακελιζόμενος ἄχρι τῆς ια'. τοῦ Μαΐου μηνὸς, καθ' ἣν ἀπηλλάγη τοῦ βίου Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὰ τῆς βασιλείας παραδοὺς σκῆπτρα. ὃν ἰδὼν ὥς φασι, κατὰ τὴν τελευταίαν ἐρχόμενον ἐντυχίαν, εἰπεῖν λέγεται. ἴδε ὁ κακὸς καιρὸς, μετὰ ιγ'. μῆνας. παραδοὺς τοίνυν, ὡς εἴρηται, τὸ τῆς βασιλείας κράτος, καὶ πολλὰ παρακαλέσας τὸν αὐτοῦ υἱὸν Κωνσταντῖνον παιδοτροφῆσαι, καὶ ἐπιμελείας ἀξιοῦν προσηκούσης, τελευταῖον δὲ καὶ διαδόχον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἐτελεύτησε.

Ἀλέξανδρος δὲ, ὁ τοῦ Λέοντος ἀδελφὸς, ἤδη νεανίας ὢν, καὶ τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας αὐτοῦ παραμείβων ἔτος, τοῦ Λέοντος ἀποθανόντος παρέλαβε τὰς τῆς βασιλείας ἡνίας, συμβασιλεύσαντος αὐτῷ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ παιδὸς Λέοντος. ὃς ἅμα τε ἐπέβη τῆς βα-

A astronomica imbutum scientia accivit, ut ex eo deliquii ejus qui futurus esset effectus cognosceret. Eum ad regem intrantem Samonas percontatus est, cuinam adversa portenderentur? responditque, Tibi. sed tamen si XIII Junii diem superaveris, nihil deinde mali tibi eveniet. Ab Imperatore de eadem re interrogatus, proximæ ab Imperatore personæ denunciari malum dixit. idque de fratre suo Alexandro accepit Leo: sed quis fuerit prædictionis exitus, mox dicemus. Etenim Leo, cum eum Michaelus Tziritho seorsim congressus monuisset, libelli infamis auctorem esse Samonam: statim domum suam deportari Samonam, & monachi in morem B radi jussit: deinde in Euthymii patriarchæ monasterium deduci, indeque conviciis proscissum in Martinaciorum transferri. ea omnia acta ante diem a Pantaleone designatum. Constantinum loco Samonæ intimum cubicularium Leo fecit, eique monasterium in Nossiis ædificavit, de nomine Servatoris dictum: idque cum Euthymio patriarcha dedicavit. Secundum hæc Agareni CCC naves emiserunt, ducibus Damiano Tyri Amera, & Leone Tripolita. His apud Samum, cui tum Romanus Lacapenus præerat, occurrit Himerius, classis Romanæ præfectus: victusque ab iis, dissipata classe sua, ægre ipse Mitylenam C fuga evasit.

Edit. Paris. pag. 606

Agarenorum victoria.

Imperator autem cœliaco morbo correptus, eoque aliquandiu confectus, & in summam redactus invaletudinem, via potuit orationem Jejunii tempore pro more habere. Itaque advocato tum Senatu, sic infit: Caro mea, amici, morbo consumpta diffluxit, viresque defecerunt, ac fortassis vobiscum amplius non vivam, neque ad festum Resurrectionis Christi diem vitam perducam. Hanc itaque unam ac postremam a vobis gratiam postulo mihi dari: recordamini quam me vobis benignum præbuerim, atque ideo uxorem filiumque vobis commendatum D habetote. Senatus cum fletu atque ejulatu ostendit, se jactura hujus domini atque Imperatoris incredibilem percipere dolorem: Augustæ autem & filio Imperatori ita se fideles fore, ut vel millies pro eo sint, ita rebus poscentibus, mortem oppetituri: itaque Imperatore extremum consalutato discesserunt. Leo tamen vitam, morbo interim misere conflictatus, usque ad XI Maii diem produxit. Moriens imperium fratri suo Alexandro reliquit. quem postremum ad se venientem videns, fertur dixisse: En malus temporis articulus post tredecim menses. Eundem multis hortatus est, E ut Constantinum educare, ac digne tractare vellet eumque sibi hæredem Imperii facere.

Leonis morbus, oratio, mors.

pag. 607.

Alexander Leonis frater, annum jam ætatis XX egrediens, imperii habenas suscepit, consorte Constantino Leonis F. Simulatque occepit imperium, Nicolaum patriarcham Galacreois revocavit: ac deturbato Euthymio, eum in solio pontificali reposuit. eique in Ma-

ALEXAND. imperium.

301 gnaræ assidens, facto silentio Euthymium deposuit. Hunc clerici, qui Nicolao favebant, ut primum ei dignitas abrogata est, facto quasi in feram impetu, pugnis ceciderunt, alapas inflixerunt, barbam evellerunt, præcipitem in cervicem impulerunt, aliisque gravissimis modis mulctarunt, insessorem vocantes & adulterum, & qui alienam invasisset uxorem. Quæ sanctus ille vir omnia placide perpessus, & in Agathi relegatus, pauloque post vita defunctus est. corpus ejus in urbem relatum, inque ipsius monasterio sepultum est. Clericus autem is qui ei canos evellerat, domum revertens, eam hac ipsa hora incendio absumptam deprehendit: filiamque membris luxatam, quæ multos deinde per annos mendicando victum quæsivit.

Euthymius patriarchatu detrusus.

Enimvero Alexander, jampridem molli dissolutæque adsuetus vitæ, solisque deditus venationibus, aliisque intemperantibus atque intempestivis actionibus, nullius Imperatorem decentis rei gerendæ gnarus, tantumque luxui & libidinibus intentus: Imperium adeptus, nihil memorabile neque egit, neque instituit. Joannem quemdam clericum circulatorem, & nullius pretii hominem, cognomento Lazarem, rectoris officio dignatus est, qui paulo post in Hebdomo pilæ ludens male periit. Gabrielopolum & Basilitzam, quibus antequam Imperator fieret collusoribus suarumque libidinum ministris & sociis usus fuerat, pecuniæ effusis largitionibus ditatos ad patriciam dignitatem extulit. Fertur animo agitasse, ut Basilitzam sibi successorem faceret, ac Constantinum Leonis fratris sui filium castraret. atque id perfecisset, nisi Deus præcipue impedivisset: & obstitissent ii qui Leoni fidem servabant, Constantinum modo puerum adhuc, modo infirmum dicentes: itaque paulatim lactando Alexandrum trahentes, donec mors consilia ejus intercepit. Hoc imperante, cometa, qui a gladii similitudine Xiphias dicitur, ac sanguinis fusionem in urbe portendere fertur, ab Occidente apparuit.

Edit. Paris. pag. 608.

Cometa.

Cæterum Alexander cum se impostoribus ac præstigiatoribus dedisset, ex iisque sciscitaretur an sibi diuturnum esset futurum Imperium? id responsi tulit: Diu victurum, si apro æneo qui in Circo erat, pudenda & dentes (nam hæc deerant) adderet. eum enim esse elementum Alexandri haud dubie, repugnantis fratri ejus Leoni. Persuasum est hoc homini vere porcinam vitam degenti, & partes istas apri instauravit. Hac

302 væcordia captus, cum equestres ludos ederet, aulæa ecclesiastica & candelabra sacra Circo ornando adhibuit, Deo res consecratas prophanans, aut verius eas simulacris impiis dedicans. Himerium logothetam a clade Agarenica in urbem reversum, in monasterium Calyporum relegavit, comminatus se eum hostis

Himerii interitus.

A σιλείας, καὶ ἅμα ἐκπέμψας ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρηνῶν τὸν πατριάρχην, καὶ τοῦ θρόνου καταγαγὼν Εὐθύμιον, ἀνήγαγε τὸ δεύτερον τὸν Νικόλαον. καὶ ἅμα αὐτῷ καθισθεὶς ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, σιλεντίου γενομένου, τὴν τοῦ Εὐθυμίου καθαίρεσιν ἐποιήσατο. ὃν οἱ προσκείμενοι τῷ Νικολάῳ κληρικοὶ, ἅμα τῇ καθαιρέσει, ὥσπερ ἄγριοι ἐμπηδῶντες θῆρες ἔπληττον, κονδύλοις ἐνέτριβον, ἐκολάφιζον, τὴν ἱεροπρεπῆ ἀνέτιλλον γενειάδα, ἐπὶ τράχηλον ὤθουν καὶ ἄλλας ἀνυποίστους ποινὰς τούτῳ ἐπέφερον, ἐπιβάτην ἀποκαλοῦντες καὶ μοιχὸν, καὶ ἀλ- B λοτρίᾳ ἐπιπηδήσαντα γυναικί. Ὁ δὲ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ πράως ἅπαντα καὶ ἡσύχως ὑπέφερεν. ὑπερόριος δὲ ἐν τοῖς Ἀγαθοῦ σταλεὶς, καὶ μετὰ μικρὸν χρόνον ἀποβιοὺς, ἐν τῇ πόλει εἰσαχθεὶς θάπτεται εἰς τὴν αὐτοῦ μονήν. ὁ δὲ κληρικὸς, ὁ τὰς πολιὰς αὐτοῦ τίλας, ὑποστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν εὗρε ταύτην ἐμπεπρησμένην, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ * ἐκλελυμένην, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ χρόνους ἱκανοὺς μεταιτοῦσα, καὶ τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς συλλέγουσα.

* παρειμένην καὶ Scylitz.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος καὶ πάλαι βίον ἁβροδίαιτον ἔχων, καὶ διακεχυμένον, καὶ πρὸς μόνα ἐπτοημένον τὰ κυνηγέσια, καὶ τὰς ἄλλας ἀκολάστους καὶ ἐκδεδιῃτημένας τῶν πράξεων, καὶ μηδὲν ἔργον βασιλέως εἰδὼς διαπράττεσθαι, ἀλλὰ τρυφαῖς καὶ ἀσελ- C γείαις σχολάζειν ἠγαπηκώς· ἐπεὶ τῆς βασιλείας καὶ τῶν ὅλων ἐγένετο ἐγκρατὴς, οὐδὲν ἄξιον λόγου ἢ διενοήσατο, ἢ κατεπράξατο· μοναρχήσας γὰρ, Ἰωάννην τινὰ ἀγύρτην καὶ μηδενὸς ἄξιον λόγου, Λαζάρην τούτῳ ἐπώνυμον, ῥαίκτωρα πεποίηκεν. ὃς καὶ μετὰ μικρὸν κακῶς ἀπέρρηξε τὴν ζωὴν, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ σφαιρίζων ὁ κληρικός. ὡσαύτως καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλείτζην, συμπαίστορας αὐτοῦ ὄντας πρὸ τῆς βασιλείας, καὶ τῶν ἀκολάστων πράξεων κοινωνοὺς καὶ θεράποντας, πλείστοις τε χρήμασι περιεπλούτισε, καὶ εἰς πατρικιότητος τιμὴν ἀνεβίβασεν. ἐβούλετο δ' (ὥς φασιν) εἰ μὴ Θεὸς D ἐπέσχε, τὸν Βασιλείτζην εἰς τὸν βασίλειον θρόνον ἀναγαγεῖν, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν οἰκεῖον εὐνουχίσαι ἀνεψιόν. ὃ καὶ ἐγένετο ἂν, εἰ μὴ Θεὸς μὲν πρότερον, ὡς εἴρηται, διεκώλυσεν. ἐπειδὴ οἱ πρὸς Λέοντα τὸν τοῦ παιδὸς πατέρα διαφυλάττοντες εὔνοιαν, ποτὲ μὲν λέγοντες ὡς νήπιός ἐστι, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενὴς, καὶ ὑπὸ κατὰ μικρὸν ἀποβουκολήσαντες τὸν Ἀλέξανδρον, τὸν παῖδα ἐσώσαντο, τοῦ θανάτου καταλαβόντος ἐκεῖνον. ἐπὶ τούτου βασιλεύσαντος ἐφάνη κομήτης ἐκδύσεως, ὃν Ξιφίαν καλοῦσιν οἱ περὶ ταῦτα δεινοί. τοῦτον δὲ ἔλεγον αἱμάτων χύσιν προσημαίνειν ἐν τῇ βασιλίδι.

E Ὁ δὲ βασιλεὺς πλάνοις καὶ γόησιν ἐκδεδωκὼς ἑαυτὸν, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας, εἰ μακροχρόνιος ἔσται, ὑπέσχοντο μακρόβιον αὐτὸν ἔσεσθαι, εἰ ἐν τῷ ἱππικῷ ἑστηκὼς σύαγρος ὁ χαλκοῦς, αἰδοῖα καὶ ὀδόντας μὴ ἔχων, προσλάβοι παρ' αὐτοῦ. στοιχεῖον γὰρ αὐτοῦ τοῦτον εἶναι προφανῶς· Λέοντι γὰρ ἀντιμάχεται, τῷ αὐτοῦ (φασὶν) ἀδελφῷ. οἷς πεισθεὶς ὁ ταῖς ἀληθείαις χοιρόβιος, τὰ λείποντα μέρη τῷ χοίρῳ προσανενέωσε. τῇ τοιαύτῃ δὲ ἐχόμενος ἀπονοίᾳ, ἱππικὸν πεποιηκὼς, τοὺς ἱεροὺς τῶν ἐκκλησιῶν πέπλους καὶ τοὺς θείους λύχνους καὶ τοὺς λαμπτῆρας ἀναλαβὼν, τὸ ἱππικὸν κατεκόσμησε, τὰ Θεῷ ἀνατεθειμένα κοινῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῖς εἰδώλοις ἀνατιθεὶς ὁ δείλαιος. Ἱμέριον δὲ τὸν λογοθέτην ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἥττης ὑποστρέψαντα, καὶ τὴν βασιλίδα κατειληφότα, ἀποστείλας περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Καλυπᾶν, ἐπαπειλούμενος ὡς ἐχθρῷ τούτῳ χρήσασθαι, διὰ τὸ ἐ

A αὐτῷ πολλὰ κατ' αὐτοῦ συνθέσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ ἀδελφοῦ. οὗτος δὲ μικρὸν ἐν τῇ ἐξορίᾳ βιοὺς, ἀπέθανεν ὑπὸ τῆς θλίψεως κατεργασθείς. τοῦ Βουλγάρου δὲ ἄρχοντος Συμεὼν πρέσβεις πεπομφότος, τοὺς πευσομένους εἰ τὴν εἰρήνην ἀσπάζοιτο, καὶ τιμὴν φυλάττοι πρὸς αὐτὸν ὁποίαν ὁ προβεβασιλευκὼς ἀδελφὸς αὐτοῦ, τοὺς μὲν πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ὑπερόγκους καὶ ἀλαζόνας λόγους καὶ φρυαγματώδεις ἐκπέμψας, καὶ ἀπειλαῖς χρησάμενος κατὰ Συμεὼν, ἐν τούτοις καταπλήττειν τοῦτον οἰόμενος. ὑποστρεψάντων δὲ τῶν πρέσβεων πρὸς τὸν Συμεὼν, μὴ ἐνεγκὼν οὗτος μετρίως τὰς ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου ὕβρεις, καὶ τὰ φρυάγματα καὶ τὰς ἀπειλὰς, ἔλυσε τὴν εἰρήνην, καὶ κατὰ Ῥωμαίων ἔκρινεν ὅπλα κινεῖν. Ἀλέξανδρος δὲ τῇ ϛ΄. τοῦ B Ἰουνίου μηνὸς ἀριστήσας, λουσάμενος καὶ οἰνωθεὶς, μετὰ τὸν ὕπνον κατῆλθε σφαιρίσων. πόνου δὲ γεννηθέντος ἐν τοῖς ἐγκάτοις αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τῶν βρωμάτων ἀπληστίας καὶ τῆς μέθης, ἀνελθὼν ἐν τῷ Παλατίῳ, αἵματος αὐτῷ πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν αἰδοίων ῥυέντος, μετὰ μίαν ἡμέραν ἐτελεύτησεν. ἐπιτρόπους καταλιπὼν τὸν πατριάρχην Νικόλαον, τὸν μάγιστρον Ἰωάννην τὸν Ἐλαδᾶν, Ἰωάννην τὸν ῥαίκτωρα, τὸν Βασιλείτζην, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, τὴν βασιλείαν παραδοὺς Κωνσταντίνῳ τῷ οἰκείῳ ἀνεψιῷ. ἀποθανὼν δὲ ἐτέθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βασιλείου.

Τοῦτον μὲν τὸν τρόπον, ὃν εἴπομεν, ἀποθανόντος Ἀλεξάνδρου, εἰς Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν Λέοντος, ἕβδομον τῆς C ἡλικίας ἔχοντα ἔτος, καὶ ἄγοντα, τὸ βασίλειον περιελήλυθε κράτος, ὑπὸ ἐπιτρόπους τελοῦντα, τοὺς ἄνωθεν ἠριθμημένους. λαβόμενος οὖν τῆς ἐξουσίας Νικόλαος ὁ πατριάρχης, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὢν, συνάμα τοῖς ἄλλοις, ἐπιδαλεύχει τὰ τοῦ κοινοῦ. τῶν δὲ πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς βασιλείας, ὡς εἴπομεν, παρὰ τῶν ἐπιτρόπων ἰθυνομένης, Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκὸς Ἀνδρονίκου υἱὸς, δομέστικος τῶν σχολῶν τυγχάνων, καὶ δυναστείαν περιβεβλημένος μεγίστην, γράμμασι τῶν ἐν τῇ βασιλίδι φίλων καὶ συγγενῶν αὐτοῦ παρακληθεὶς, γεγραφότων ἀκέφαλον εἶναι * τὴν βασιλεία, καὶ κακῶς διεξάγεσθαι, καὶ μικρὸν ὅσον κινδυνεύειν ὀλεθρίῳ κινδύνῳ ὑποπεσεῖν, αὐτόν τε ἀνακαλουμένων ὡς D ἐχέφρονα καὶ ἀνδρεῖον, καὶ μόνον δυνάμενον ἐπαξίως κυβερνῆσαι τὴν περιβόητον τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν. προστιθεμένων δ' ὅτι καὶ ἡ σύγκλητος αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ ὁ πολιτικὸς ὄχλος, καὶ ἐπισπευδόντων ὡς τάχος καταλαβεῖν, συνειδότος (ὥς φασι) καὶ τοῦ πατριάρχου Νικολάου, καὶ τοῖς γράφουσι συνευδοκοῦντος, διὰ τὸ μήπω τὰς διαθήκας Ἀλεξάνδρου ἀναγνωσθῆναι, μηδὲ γνωσθῆναι αὐτῷ ὡς ἐπίτροπος γέγραπται καὶ αὐτὸς τοῦ παιδὸς, Ἀρταβάσδου πρὸς τοῦτο διακονήσαντος, καὶ παρὰ τοῦτο πρώτου τῶν ἱερέων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας μετέπειτα γενομένου. πατὴρ δ' ὁ Ἀρτάβασδος ἦν Ἀνδρέου, τοῦ ἐπὶ ζωγραφικῇ τέχνῃ λάμψαντος.

Ὁ Κωνσταντῖνος δὲ καὶ πρότερον ὀνειροπολῶν τὴν E βασιλείαν, καὶ διαπαντὸς αὐτῆς ἐφιέμενος, καὶ μηδέποτε ἄλλοσε ἴπη, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τὴν τοιαύτην ὄρεξιν τετραμμένον ἔχων τὸν νοῦν, δεξάμενος τὰ γράμματα, ταχύ τε ἐπείσθη, καὶ ταχὺ τὴν βασιλίδα κατέλαβεν, ἑπομένους ἔχων τοὺς τῶν στρατευμάτων ἐκκρίτους, καὶ τῶν νυκτῶν ἀωρὶ διὰ πυλίδος εἰσελθὼν τοῦ πρωτοβεστιαρίου Μιχαὴλ, πλησίον οὔσης τῆς ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ μαγίστρου Γρηγορᾶ τοῦ Ἰβηρίτζη (πενθερὸς δὲ ὁ Γρηγορᾶς τοῦ Κωνσταντίνου παρεγένετο) ἐν ᾗ διανυκτερεύων, μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ διετέλει. Νικήτας δὲ ἀσηκρῆτις τὴν ἔλευσιν αἰσθόμενος τοῦ Κωνσταντίνου, τῷ πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Ἑλλαδικῷ τυγχάνοντι μοναχῷ ἐμήνυσε, καὶ παραλαβὼν αὐτὸν κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα, πεφοιτήκασι πρὸς τὸν Δοῦκα, βουλὴν δὲ ποιησάμενοι,

Margin: * τὴν βασιλείαν. Scylitz.

A loco habiturum, quod is quoque contra ipsum imperante Leone multa machinatus fuisset. neque diu in exilio vixit Himerius, calamitate exanimatus. Missos a Simeone Bulgarorum principe legatos, percontante pacem ne amplecteretur, eoque honore ipsam in quo Leo habuerat dignaretur, contumeliose dimisit, arroganter & ferociter iis collocutus, minisque se Simeonem territurum ratus. Reversis legatis, Bulgarus contumelias & fremitum Alexandri, ac minas haud tulit mediocriter: sed rupta pace, arma contra Romanos movit. Sexta Junii die Alexander pransus, lotus, & inebriatus, a somno ad ludum pilæ se B contulit: & oborto viscerum ob cibi ingesti abundantiam & ebrietatem dolore, in palatium reversus, multo per nares & veretrum sanguine egesto, postridie decessit. Constantino fratris sui filio regnum legavit, tutoresque ei constituit Nicolaum patriarcham, Stephanum magistrum, Joannem Eladam magistrum, Joannem rectorem, Basilitzam, & Gabrielopolum. Mortui cadaver apud patrem Basilium conditum est.

Margin: Alexandri obitus.

Annum agens ætatis septimum Constantinus Leonis F. imperium iniit, sub iis quos recensui tutoribus: & Nico- C laus maxime patriarcha, utpote unus tutorum, clavum reipublicæ tenuit. Initio hujus imperii, Constantinus Ducas Andronici F. domesticus scholarum, & maxima præditus potentia, amicorum ac cognatorum in urbe degentium litteris ad invadendum Imperium instigatur. Scribebant enim, capite carere Imperium, ac male geri, & in summo versari discrimine: ipsumque, ut hominem cordatum atque fortem, & solum nobili Romanorum Imperio administrando aptum, accersebant: addebantque, probari eum Senatui, & civili multitudini: & hortabantur, ut urbem quamprimum occuparet. Ferunt, conscium horum quæ D scribebantur, approbatoremque fuisse Nicolaum patriarcham (quippe nondum recitato Alexandri testamento, se inter tutores adscriptum esse etiamnum ignorantem) usumque hac in re ministerio Artabasdi, qui pater fuit Andreæ nobilis pictoris, & ideo primus sacerdotum magni templi factus est.

Margin: CONSTANT. Leonis F. Imperator. Edit. Paris. pag. 609

At Constantinus, qui jam ante Imperium somniaret, summoque id studio affectaret, neque animum ab ea cura umquam alio deflecteret, litteris acceptis statim assentit, & Constantinop. contendit, stipatus militum delectis: atque intempesta nocte per portam Michaeli protovestiarii ingressus, quæ vicina erat arci, in do- E mum magistri Gregoræ Iberitzæ, soceri sui, se confert, ibique pernoctat. Nicetas porro secretarius Ducæ adventu cognito, patricio Constant. Elladico monacho statim indicat, cumque eo hac ipsa nocte ad Ducam venit. Hi priusquam dies illucesceret, cum facibus & magna turba portam Circi occupant, & Constantinum Imperatorem faustis acclamationibus salu-

Margin: Constantinus Ducas imperium invadere parat.

tant. Cum autem qui intus erant, portam non reserarent, fortiterque resisterent, Constantini protostrator, audax homo, dum inconsideratius portam aperire molitur, per commissuram foriam lancea a quodam ictus occumbit. Constantinus inde pulsus, tamen Imperii cupiditate ebrius, neque sanæ rationis compos, inde ad Circum pergit, nihil a sententia dimotus, malo omine interfecti protostratoris. Inde faustis acclamationibus prosequentibus Chalcen occupat: perque eam ingressus, usque ad excubitorum stationem proficiscitur. Interim Joannes Eladas magister, unus curatorum, delectis quantum occasio patiebatur remigibus ac sodalitatibus, iisque ut arma cuique fors offerebat instructis, hos Ducæ occurrere jubet. Ii cum Ducæ militibus manum conseruerunt, & magna utriaque cædes facta est. occubuit etiam Gregoras, Ducæ F. & Michaelus cognatus ejus, & Curticius Armenius. Quo casu non leviter perturbatus Ducas, suos uti confirmaret, concitato equo ad primos contendit: sed equo in tabulis lapideis, quibus ille locus erat constratus, collapso excussum, quidam in terra jacentem, & a suis (qui fuga omnes dissipati erant) desertum cernens, caput ei gladio amputat, idque celeri cursu ad Imperatorem Constantinum adfert. Hunc Ducæ futurum exitum, etiam aliás intellexerant tutores. Nicolaus enim quidam publicanus vectigalis Chaldiensis, cum vectigal acceptum decoxisset, neque haberet unde publico satisfaceret ærario, in Syriam profugerat: & nostra ejurata religione, astrologiæ se dederat. is in nigro linteo litteras ad Thomam logothetam scriptas miserat, quæ linteo aqua eluto apparuerunt, hanc continentes sententiam: Nolite vobis metuere a rufa ave Duca: stulte enim res novas molietur, & statim peribit.

Conatu Ducæ hunc exitum nacto, statim Gregoras magister, Ducæ socer, & cum eo patricius Leo Chœrosphacta, ad Sophiæ templum profugerunt. qui a tutoribus inde abrepti, rasi & monachi in Studii monasterium conclusi sunt. Constantinum Eladicum patricium iidem nervis bovillis prolixe cæsum, & in triumpho per mediam urbem ductum, monasterio Dalmatico inclusere. Leonem patricium Catacalitzam, & Abessalomum patricium Arotræ F. excæcatos relegarunt. Constantinum Eulampii F. & cum eo alios, Philotheus urbis præfectus in Circi funda capite truncavit. Nicetas secretarius & Constantinus Africus diu ac multum quæsiti, inventi non sunt. Patricium Ægidam, nobilitatæ fortitudinis virum, & alios cum eo duces haud obscuros, a Damali (buculam vox notat) Chrysopolitana, usque ad locum cui Leucactio (quod album littus diceres) nomen est, palis suffixerunt. Quin & alios multos senatorii ordinis viros, tutores isti innocuos crudeliter erant interempturi,

303

Edit. Paris. pag. 610.

A μήπω τῆς ἡμέρας καταλαμπούσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄχλου τὴν τοῦ ἱπποδρόμου πύλην καταλαμβάνοντες, Κωνσταντῖνον ἀνευφήμουν αὐτοκράτορα. τῶν δὲ ἔνδον εὐθέως ἀντεχομένων, καὶ μὴ ἀνοιγνύντων τὰς πύλας, ὁ τοῦ Κωνσταντίνου πρωτοστράτωρ ἐπ' ἀνδρείᾳ μέγα φρονῶν, καὶ βιαιότερον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀπαπότερον τῇ ἀνοίξει ἐπιχειρῶν τῶν πυλῶν, λογχεύεται παρά τινος τῶν ἔσω διὰ τῆς ἁρμογῆς τῶν θυρῶν, καὶ θνήσκει μὲν οὗτος εὐθύς. ὁ Κωνσταντῖνος δὲ ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν, καὶ τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι οἷα τινὶ μέθῃ κάτοχος ὤν, καὶ μὴ καθεστῶτας ἔχων τοὺς λογισμούς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὸ ἱπποδρόμιον παραγίνεται, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ πρωτοστράτορος ἔχων σφαγήν, ὅμως δὲ τῶν δεδογμένων μὴ ἀφιστάμενος. B ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος κατέλαβε τὴν λεγομένην Χαλκῆν, καὶ δι' αὐτῆς εἰσελθὼν ἔφθασεν ἄχρι τῶν ἐξκουβίτων. ὁ δὲ μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς, εἷς ὑπάρχων τῶν ἐπιτρόπων, ἐκλογὴν ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου τῶν ἐλατῶν καὶ τῶν ἑταιρειῶν ποιησάμενος, καὶ καθοπλίσας ὅπως ποτὲ ἕκαστος ἅρματος ηὐπόρει, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Δούκα. οἵτινες φθάσαντες τοὺς περὶ αὐτόν, συμπλέκονται, καὶ γίνεται φόνος πολὺς ἑκατέρωθεν. ἔπεσε δὲ καὶ Γρηγορᾶς, ὁ τοῦ Δουκὸς υἱός, καὶ Μιχαὴλ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ, καὶ Κουρτίκιος ὁ Ἀρμένιος. ταῦτα ταραχῆς οὐ μικρᾶς τὸν Κωνσταντῖνον ἐμπίμπλησι. σπεύ- C δων οὖν ἐπιρρῶσαι τὸ ἑαυτοῦ μέρος, τὸν ἵππον ἐλάσας, ἠπείγετο συμμῖξαι τοῖς ἔμπροσθεν. ὁ δ' ἵππος ταῖς ἐκεῖσε ὑπεστρωμέναις κατολισθήσας πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλε, καί τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐρριμμένον καὶ μεμονωμένον καταλαβὼν (οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκεδάσθησαν ἅπαντες) ξίφει τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλήν, καὶ δρομαίως τῷ βασιλεῖ ἀπήνεγκε Κωνσταντίνῳ. τὸ δὲ τοιαύτην αὐτὸν καταλήψεσθαι τύχην, προεγνωσμένον ἦν τοῖς ἐπιτρόποις καὶ ἐξ ἑτέρας αἰτίας. Νικόλαος τις δημοσιώτης τῶν ἐν Χαλδίᾳ εἰσπράξεων, τὰς συντελείας καταναλωθείσας, καὶ μὴ ἔχων ὅθεν ἀποδῷ τὸ δημόσιον ὄφλημα, φυγὰς εἰς Συρίαν ᾤχετο, ἐξομοσάμενος τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσεβῆ θρησκείαν, D καὶ ἀστρολογίας ἀντεποιεῖτο. οὗτος ἐν ὀθόνῃ μελαίνῃ γράμμασι γράψας, ἀπέστειλε τῷ λογοθέτῃ Θωμᾷ· καὶ τῆς ὀθόνης ῥυφθείσης δι' ὕδατος, φανερὰ τὰ γράμματα γέγονεν. ἦν δὲ ὁ νοῦς τῶν γεγραμμένων τοιοῦτος· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τοῦ πυρροῦ πετεινοῦ τοῦ Δουκός· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως, καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται.

Τοιοῦτον δὲ τέλος λαβούσης τῆς ἀποστασίας, παραυτίκα μὲν ὁ μάγιστρος Γρηγορᾶς καὶ πενθερὸς τοῦ Δουκός, μετὰ Λέοντος πατρικίου τοῦ Χοιροσφάκτου, τῷ θείῳ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας προσέδραμον, οὓς ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες οἱ ἐπίτροποι, ἀπέκειραν μοναχοὺς ἐν E τῇ τοῦ Στουδίου μονῇ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν πατρίκιον τὸν Ἐλαδικόν, βουνεύροις τύψαντες ἀφειδῶς, διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Δαλμάτου ἀπέκλεισαν. Λέοντα δὲ πατρίκιον τὸν Κατακαλίτζην, καὶ Ἀβεσσαλὼμ πατρίκιον τὸν τοῦ Ἀρωτρᾶ, ἐκτυφλώσαντες, ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου, καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ, Φιλόθεος ὁ ὕπαρχος ἐν τῇ ἱππικῇ σφενδόνῃ ἀπέτεμε. Νικήτας δὲ ὁ ἀσηκρῆτις, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λίψ, καίπερ ἀναζητηθέντες πολλά, οὐχ εὑρέθησαν. Τὸν δὲ πατρίκιον Αἰγίδην, τὸν ἐπ' ἀνδρείᾳ περιβόητον, καὶ τινὰς σὺν αὐτῷ στρατηγοὺς οὐκ ἀσήμους, ἀπὸ τῆς ἐν Χρυσοπόλει δαμάλεως, καὶ μέχρι τοῦ τόπου τοῦ λεγομένου Λευκατείου, ἀνεσκολόπισαν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ἀπωλώλεισαν τῶν συγκλητικῶν, παρὰ τῶν λεγομένων ἐπιτρόπων ἀνηλεῶς τε καὶ ἀναιτίως,

εἰ μὴ τινὲς παῤῥησιασάμενοι τῶν δικαστῶν, τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, φάμενοι, ὡς παιδὸς ὄντος τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ νοοῦντος τὰ πεπραγμένα, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τολμῶσι τὰ τοιαῦτα ἐκπράττεσθαι; οἱ δὲ ἐπίτροποι καὶ τὴν τοῦ Δούκα ἀποκείραντες γυναῖκα, εἰς τὸν ἐν τῇ Παφλαγονίᾳ οἶκον αὐτῆς ἐξαπέστειλαν. ἐξέτεμον δὲ καὶ Στέφανον, τὸν ταύτης υἱόν.

Ἀλλὰ τούτων κατὰ τὴν πόλιν πραττομένων, Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας ἄρχων μετὰ βαρείας δυνάμεως εἰσβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐποιήσατο, καὶ τὴν βασιλίδα φθάσας, χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ τῶν Βλαχερνῶν καὶ μέχρι τῆς χρυσῆς πόρτης, καὶ μετεωρισθεὶς ταῖς ἐλπίσι ῥᾳδίως ταύτην ἑλεῖν. καταμαθὼν δὲ τὴν ὀχυρότητα τῶν τειχῶν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν τειχοφυλακούντων, καὶ τὴν τῶν πετροβόλων καὶ τοξοβόλων ὀργάνων δαψίλειαν, ἀφέμενος τῶν ἐλπίδων ἐν τῷ Ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς ἐξαιτούμενος. τῶν δ' ἐπιτρόπων ἀσμενισάντων δεξαμένων τὸν λόγον, ἀποστέλλει ὁ Συμεὼν τὸν ἑαυτοῦ μάγιστρον Θεόδωρον ὁμιλῆσαι περὶ εἰρήνης. οὗ παραγενομένου, καὶ λόγων ἀντιτεθέντων πολλῶν, ὁ πατριάρχης ἅμα τοῖς λοιποῖς ἐπιτρόποις ἀναλαβόντες τὸν βασιλέα, ἐν τῷ παλατίῳ ἦλθον τῶν Βλαχερνῶν. καὶ ὁμήρους δόντες ἀξιολόγους, εἰσήγαγον τὸν Συμεὼν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ συνειστιάθη τῷ βασιλεῖ, τοῦ Συμεὼν ὑποκλίναντος τῷ πατριάρχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ εὐχὴν δεξαμένου παρ' αὐτοῦ, ἐπιθέντος (ὥς φασι) τῇ τοῦ βαρβάρου κεφαλῇ * τὸ ἴδιον ἐπιῤῥιπτάριον. μετὰ δὲ τὴν ἑστίασιν συμβάντων γενομένων περὶ τῆς εἰρήνης, δώροις ὅ, τε Συμεὼν, καὶ οἱ τούτου παῖδες φιλοφρονηθέντες, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπαλλάγησαν χώραν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο τῇδε.

* ἀντὶ τοῦ οὔτε. Scylitz.

Τοῦ δὲ βασιλέως Κωνσταντίνου συχνῶς ὀδυρομένου, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀνακαλουμένου μητέρα (ἤδη γὰρ αὐτὴν κατήγαγε τοῦ παλατίου Ἀλέξανδρος) ἀναβιβάζουσι καὶ ἄκοντες πάλιν αὐτήν. ἀνελθοῦσα οὖν, καὶ ἐγκρατὴς γενομένη τῆς βασιλείας, προσλαμβάνεται τὸν παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Ἀναστάσιον καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς τὴν ἐπωνυμίαν Γογγυλίους. συμβουλεύσαντος δὲ καὶ Ἰωάννου τοῦ Ἐλαδᾶ, καταβιβάζουσι τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου, Ἰωάννην τὸν ῥαίκτωρα, τὸν Γαβριηλόπουλον τὸν Βασιλίτζην, καὶ τοὺς λοιπούς. προβάλλεται δὲ καὶ Ζωὴ Αὔγουστα, Δομίνικον ἑταιρειάρχην δραστήριον δοκοῦντα, καὶ τοῖς αὐτῆς προσκείμενον προστάγμασιν, οὗ τῇ συμβουλῇ καταβιβάζεται ὁ πατριάρχης τοῦ παλατίου. καὶ ὁ μάγιστρος δὲ Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς κατῆλθεν ἑκουσίως, νόσῳ ληφθεὶς, δι' ἧς καὶ ἀπεβίω. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ παρακοιμώμενος ὑφ' ἑαυτὸν ἀγαγεῖν τὴν ἅπασαν τῆς βασιλείας ἐξουσίαν βουλόμενος, καὶ μηδένα ἔχειν τὸν ἐμποδίζοντα, διαβάλλει τὸν ἑταιρειάρχην εἰς τὴν Αὔγουσταν, ὡς σφετεριζόμενον τὴν βασιλείαν εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν. ἡ τοῖς λόγοις πεισθεῖσα, Πατρίκιον αὐτὸν τιμᾷ. καὶ κατελθόντα ὡς ἔθος λαβεῖν εὐχὴν, οἴκοι μένειν προσέταξε. προχειρίζεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν ἑταιρειάρχην, καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον ἀρτιφανῆ τῆς βίγλας δρουγγάριον.

Ἄγοντος δὲ καὶ φέροντος τοῦ Συμεὼν τὰ Θρᾳκῷα μέρη, καὶ τῆς Αὐγούστης φροντιζούσης μετὰ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτοῦ παύσωσι τὰς ἐπιδρομὰς, Ἰωάννης ὁ Βογᾶς ὑπέσχετο, πατρίκιος τιμηθεὶς, ἀγαγεῖν κατ' αὐτοῦ Πατζινάκας. καὶ τυχὼν τῆς αἰτήσεως, δῶρα λαβὼν, ἄπεισιν εἰς Πατζινακίαν. καὶ σπεισάμενος, καὶ ὁμήρους εἰληφὼς, ἐπάνεισιν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων, τὸν Ἴστρον περαιώσασθαι, καὶ Βουλγάροις πολεμεῖν. ηὐτομόλησε δὲ τότε καὶ Ἀσώτης, ἀνὴρ ὀνομαστὸς, υἱὸς ὢν τοῦ ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων. ἐλέγετο δὲ οὗτος

A nisi quidam ex judicibus libertate dicendi sumpta, eos ab injusto conatu retraxissent: quærentes, quomodo injussu Imperatoris, qui puer adhuc quid gereretur non intelligeret, tanta auderent facere? Ii tutores uxorem quoque Ducæ raserunt: & domum suam, quam in Paphlagonia habebat, dimiserunt, filiumque ejus Stephanum castraverunt. *Edit. Paris. pag. 611.*

Dum hæc in urbe geruntur, interim Simeon Bulgarorum princeps gravi cum exercitu in Romanorum ditionem invadit, & ad Constantinopolin venit, atque a Blachernis usque ad auream portam castra ponit. magnamque spem conceperat urbis potiundæ: sed ut certior factus est de murorum firmitate, multitudine propugnatorum, saxa jactantium, machinarum & balistarum abundantia, B repudiata ea spe ad Hebdomum recedit, pacificationemque poscit. Id fuit multo gratissimum tutoribus: missusque est a Simeone magister ipsius Theodorus, & de pace habitum colloquium. Multis ultro citroque commutatis verbis, patriarcha cum reliquis tutoribus deducunt Imperatorem in Blachernense palatium: datisque idoneis obsididibus, eodem ad convivium Imperatoris Simeonem recipiunt. ubi quidem caput patriarchæ Bulgarus princeps submisit, & ab eo comprecationem obtinuit, capiti (ut fertur) Simeonis imponente suum epirrhiptarium. Post convivium pacis conditionibus compositis, Simeon ejusque liberi donati domum abierunt. C

Pacificatio Bulgarica.

Porro Zoen Imperatoris matrem, quam dudum aula eduxerat Alexander, filio eam identidem deplorante ac requirente, tutores vel inviti in palatium revocant. Reversa hæc, & rerum gubernationem nacta, adsciscit Constantinum cubicularium intimum, Anastasium & Constantinum Gongylios, cognominatos germanos fratres, ac Joannem Eladam. Horum consilio aula ejiciuntur Alexandri asseclæ, Joannes rector, Gabrielopolus, Basilitzes, ac reliqui. Dominicam etiam sodalitatis præfectum Zoe Augusta provehit, hominem strenuum habitum, suisque parentem mandatis. Ejus consilio patriarcha palatio pellitur. D Magister Joannes Eladas ultro inde discedit ob morbum, quo & periit. Ac Constantinus cubicularios uti solus omnia Imperii gubernare posset, neque a quoquam impediretur, sodalitatis præfectum apud Augustam criminatur, quasi is fratri suo Imperium vindicare conaretur. quod ea ita esse credens, patricium eum creat: ac de more precatum descendentem, domi manere jubet. sodalitati præficit Joannem Garidam, ac Damianum eunuchum drungarium vigiliæ facit.

Zoe Augusta reipublicæ administrationem accipit.

pag. 612.

304

Cæterum Simeone Threciam populante, E Augusta cum proceribus consultat quo pacto ejus impressiones compesceret. Ibi Joannes Bogas promittit, si patricio honore insigniretur, se Patzinacas contra eum adducturum: impetratoque quod petebat, acceptis donis ad eos se confert, pactum icit, acceptisque obsidibus Constantinopolin redit, pollicitis Patzinacis se Istro trajecto Bulgaris bellum facturos. Transfugit eo tempore & Asotes, vir celebris, principis principum filius, is ferebatur virgam fer-

Patzinacæ.

Robur.

ream, manibus extrema tenens, confringere ac flectere posse, duritie ferri manuum robori cedente. eum Zoe comiter acceptum, domum remisit. Adrianopolin autem Simeoni per complures dies frustra oppugnanti, Pancratucas quidam Armenius, cui inter alios urbis ejus custodia fuerat commissa, auro corruptus, prodit. Paulo post missi ab Augusta Basilius patricius Canicleo præfectus, & Nicetas Elladicus, eam auro ac pecunia recuperarunt.

> Adrianopolis capta, & recepta.

> Damiani Ameræ mors.

Hoc ipso anno Tyri Ameras Damianus hostili cum classe & magnis copiis in Romanos impetum dedit, adortusque Strobelum acriter oppugnavit: & cepisset utique, nisi e morbo decessisset vita. Morte ejus factum est, ut Sarraceni re infecta domum redirent. Zoe porro continentes Simeonis incursiones non ferens, eumque reprimere cupiens, re cum Senatu deliberata, statuit pacem cum Sarracenis componere, Orientalesque deinde omnes exercitus in Occidentem transportare: hisque cum Occidentalibus copiis conjunctis, bellum in Bulgaros movere, eosque exscindere. Proinde in Syriam missi Joannes Radenus patricius, & Michaelus Toxaras, pactum cum Sarracenis icerunt. Augusta Sarracenorum jam secura, militibus rogas (sic vocatur pecuniæ distributio) dari, Leonemque Phocam magistrum ac scholarum domesticum exercitus in Bulgaros ducere jubet. Omnibus in unum conductis exercitibus ac cohortibus ad Diabasin (locus id nomen a transitu habet, estque planities ampla, & recipiendo exercitui sufficiens) palatii primarius sacerdos (ipsi * Protopapam vocant) missus cum venerandis lignis, omnes in genua procumbere jussit, & jurare, se usque ad mortem una perseveraturos. dicto sacramento, in Bulgaros exercitus omnes moverunt. Cohortem excubitorum ducebat Joannes Grapson, vir bellicosus, probatæque multis præliis virtutis. Cohortem Hicanatorum dictam Olbianus Marula, vir insignis: Romanus & Leo Argyri filii, ac Bardas Phocas aliis præerant cohortibus. Aderat iis & Melias magister cum Armeniis, plurimique alii provincialium duces. Comitabatur etiam Constantinus Africanus patricius, veluti consiliarius Leonis domestici scholarum. Sexto Augusti die * pugna inter Romanos & Bulgaros commissa est, ad castellum Acheloum, pulsique & magna cæde prostrati sunt Bulgari. Ibi cum domesticus * plurimo sudore madens, animoque deficiens ad quemdam fontem ex equo descendisset, ut sudorem elueret, ac se recrearet: equus forte abrupto vinculo se proripit, ac sessoris vacuus per exercitum discurrit. quem ut agnovere milites, occubuisse domesticum rati, metu animis consternatis, ab insecutione hostium destiterunt: quidam etiam retro sese averterunt. Quod ex sublimi cernens Simeon, (neque enim effuse & ordinibus dissipatis fugam faciebat) suos Romanis immisit. Romani jam ante animos dejecti & paventes, hostem subito irruere videntes, statim terga dederunt. fuga ea periculosissima fuit, aliis sese invicem conculcantibus, aliis ab hoste cæsis, Leo domesticus fuga in Mesembriam evasit. Non multitudo tantum militaris tunc periit, sed & duces innumeri, atque ordinum ductores. Occisus est et-

> * v. Not. Edit. Parif. pag. 623.

> * Indict. v.

> Bulgarica Romanorum clades.

> * scholarum

ῥάβδον σιδηρᾶν ἀμφοτέραις χερσὶ τῶν ἄκρων λαμβάνων, περικλᾶν τῇ τῶν χειρῶν βίᾳ, καὶ κάμπτειν, τὸ ἀντιτύπου τῆς σιδήρου βίας ὑπεικούσης τῇ τῶν χειρῶν ἰσχύϊ· ὃν φιλοφρόνως ἡ δέσποινα δεξαμένη, οἴκαδε πάλιν ὑποστρέψαι πεποίηκε. πολιορκουμένης δὲ τῆς Ἀδριανουπόλεως ὑπὸ τοῦ Συμεὼν ἐφ' ἡμέρας ἱκανὰς, καὶ μηδὲν ἀνύοντος, Παγκρατούκας τις Ἀρμένιος ὢν, εἷς καὶ τῶν φυλάττειν τεταγμένων τὴν πόλιν, χρυσίῳ δελεασθεὶς, προδέδωκεν αὐτὴν τῷ Συμεών. μετ' ὀλίγον δὲ ἀποσταλεὶς παρὰ τῆς Αὐγούστης ὁ πατρίκιος Βασίλειος, ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, καὶ Νικήτας Ἑλλαδικὸς, καὶ χρυσίῳ καὶ χρήμασι πάλιν αὐτὴν ἀνεκτήσαντο.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Δαμιανὸς, ὁ τῆς Τύρου Ἀμηρᾶς, μετὰ πολεμικῶν πλοίων καὶ δυνάμεως πολλῆς εἰσβολὴν ἐποίησε κατὰ Ῥωμαίων καὶ τὴν Στρόβηλον καταλαβὼν, ἐνεργῶς αὐτὴν ἐπολιόρκει. καὶ ἐξεπόρθησεν ἂν, εἰ μὴ νοσήσας ἀπεβίω, διὸ κενῆς τῶν Σαρακηνῶν ὑποστρεψάντων. μὴ φέρουσα δὲ Ζωὴ ἡ βασιλὶς τὰς τοῦ Συμεὼν συνεχεῖς ἐπιδρομὰς, καὶ βουλομένη ταύτας ἀνακόψαι, δέον ἐγνώκει μετὰ τῆς συγκλήτου εἶναι, σπείσασθαι τοῖς Σαρακηνοῖς, καὶ πάντα τὸν ἐν τῇ ἑῴᾳ στρατὸν διαπεράσαι πρὸς τὴν ἑσπέραν, καὶ ἑνωθέντων τῶν τε ἑῴων καὶ τῶν δυτικῶν στρατευμάτων, πόλεμον συστήσασθαι κατὰ τῶν Βουλγάρων, καὶ τελείως ἀφανίσαι αὐτούς. ἔδοξε τοῦτο. καὶ πεμφθεὶς εἰς Συρίαν Ἰωάννης Πατρίκιος ὁ Ῥαδηνὸς καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς, ἐσπείσαντο τοῖς Σαρακηνοῖς. καὶ δὴ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἀπαλλαγεῖσα φροντίδος ἡ βασιλὶς, τὴν συνήθη διανομὴν τῆς ῥόγας κελεύσασα γενέσθαι τῶν στρατευμάτων, Λέοντί τε μαγίστρῳ τῷ Φωκᾷ ταῦτα παραδοῦσα, δομεστίκῳ τῶν σχολῶν τυγχάνοντι, ἀπᾶραι κατὰ Βουλγάρων ἐπέτρεψεν. ἀθροισθέντων δὲ πάντων τῶν θεμάτων καὶ τῶν ταγμάτων κατὰ τὴν Διάβασιν (πεδίον δὲ ἡ Διάβασις μέγα, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν στρατοῦ ἐπιτήδειον) ἀποσταλεὶς ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ Παλατίου μετὰ τῶν τιμίων ξύλων, παρεσκεύασε προσκυνήσαντας πάντας ἐπομόσασθαι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις. καὶ τοῦ ὅρκου τελεσθέντος πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. ἦρχον δὲ τοῦ μὲν τάγματος τῶν ἐξκουβίτων Ἰωάννης ὁ Γράψων ἀνὴρ πολεμικὸς, καὶ πολλάκις ἐν μάχαις ἀνδραγαθήσας. τῶν δὲ Ἱκανάτων, Ὀλβιανὸς ὁ Μαρούλης, ἀνὴρ δεδοκιμασμένος, καὶ Ῥωμανὸς καὶ Λέων οἱ τοῦ Ἀργυροῦ παῖδες, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, ἑτέρων ταγμάτων ἐξῆρχον. συνῆν δὲ τούτοις καὶ Μελίας ὁ μάγιστρος μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν θεμάτων παρείποντο δὲ καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Λίψ, ὡς τάχα σύμβουλος Λέοντος τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν. κατὰ δὲ τὴν ς'. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς * πολέμου συρραγέντος Ῥωμαίοις τε καὶ Βουλγάροις πρὸς τῷ Ἀχελῴῳ φρουρίῳ, ἡττῶνται κατὰ κράτος οἱ Βούλγαροι, καὶ φόνος αὐτῶν ἐγένετο πολύς. ἱδρῶτι δὲ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν περιρρανθέντος πολλῷ, καὶ λειποθυμήσαντος, καὶ τοῦ ἵππου ἀποβάντος ἐπί τινι πηγῇ, καὶ τὸν ἱδρῶτα ἀποπλύνοντος, καὶ ἑαυτὸν ἀναψύχοντος, τὸν δεσμὸν ἀπορρήξας ὁ ἵππος τυχαίως, ἔθει διὰ τοῦ στρατοπέδου, κενὸς ἐπιβάτου· ὃν οἱ στρατιῶται θεώμενοι, γνώριμον ὄντα, καὶ τὸν δομέστικον πεσεῖν ὑποτοπάσαντες, εἰς φόβον ἐνέπεσον, καὶ κατεβλήθησαν τὰς ψυχὰς, καὶ τοῦ διώξεως ἔστησαν. ἔνιοι δὲ καὶ παλίντροποι γεγόνασιν. ἐξ ὑπερδεξίων δὲ ταῦτα θεώμενος ὁ Συμεὼν (οὐ γὰρ ἔτυχεν ἀσύντακτον τὴν φυγὴν ποιησάμενος) ἀφῆκε τοὺς Βουλγάρους κατὰ Ῥωμαίων. οἱ δὲ καὶ πρότερον, ὡς εἴπομεν, τὰς γνώμας θλασθέντες καὶ πτοηθέντες, ὡς καὶ αἰφνίδιον ἐπιόντας ἐθεάσαντο τοὺς Βουλγάρους, ἔτρεπον δὲ πανστρατί. καὶ γέγονε φυγὴ φρικωδεστάτη, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀναιρουμένων Λέων δὲ ὁ δομέστικος ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγών. ἔπεσε δὲ λαὸς οὐ τῶν κοινῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ στρατηγοὶ καὶ ταγματάρχαι ἀριθμοῦ κρείττους. ἐσφάγη δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λίψ, καὶ ὁ τῶν ἐξκουβίτων ἔξαρχος Ἰωάννης μάγιστρος ὁ Γράψων. ἦν δὲ ἀποσταλεὶς ὁ Πατρίκιος Ῥωμανὸς ὁ Λα-

> * ἰνδικτιῶνος ε'. Scylitz.

καπηνός, δρουγγάριος τηνικαῦτα τῶν πλωΐμων ὤν, μετὰ παντὸς τοῦ στόλου παραπλεῖν τοὺς αἰγιαλοὺς προσταχθεὶς, καὶ εἰς βοήθειαν τυγχάνειν τῷ Λέοντι, διαπεράσαι δὲ καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Βογᾶ ἀχθέντας Πατζινάκους εἰς συμμαχίαν Ῥωμαίων. διαλέξεως δὲ γενομένης μέσον τοῦ Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, ἰδόντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκαι στασιάζοντας πρὸς ἀλλήλους, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. καὶ γέγονεν ἡ ἐξ αὐτῶν βοήθεια ἄπρακτος καὶ ἀνόνητος.

Ἄλλοι δὲ οὐχ οὕτω φασὶ γενέσθαι τὴν τροπὴν Ῥωμαίων, τρόπον δὲ ἕτερον. τρεψαμένου γὰρ τοῦ Φωκᾶ τὸν Συμεὼν, καὶ διώκοντος, φήμη τις ἐξαίφνης ἔφθασε πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλουσα, ὡς ὁ δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ἄπεισι μετὰ τοῦ στόλου παντὸς, παραληψόμενος τὴν βασιλείαν. ὁ δὲ τῇ ἀκοῇ καταβροντηθεὶς (ἐσφετερίζετο γὰρ εἰς ἑαυτὸν τὸ τῆς βασιλείας κράτος) καταλιπὼν τὸ διώκειν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολὴν, ὡς τάχα τὸ ὂν μαθησόμενος. διαδοθέντος δὲ λόγου πρὸς τὸν στρατὸν, ὡς ὁ δομέστικος πέφευγεν, ἀλκῆς ἐπιλαθόμενοι οἱ λοιποὶ, ἐποίουν ὁμοίως. οὓς ἰδὼν ὁ Συμεὼν φεύγοντας (ἵστατο γὰρ, ὡς εἴρηται, ἐν εὐκαίρῳ τόπῳ τὸ τέλος ἀφορῶν τοῦ ἀγῶνος) ἐξεχύθη πανστρατὶ, καὶ παλίντροπον τὴν φυγὴν ἐποιήσατο. οὗτος μὲν δὴ καὶ ὁ δεύτερος λόγος. εἴτε δὲ οὕτως, εἴτε ἐκείνως ἡ ἀλήθεια ἔχοι, ὅμως ἐστράτευσαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ τὰ λεχθέντα ἄνωθεν διεπράχθη. μετὰ τὴν τροπὴν δὲ τῶν σωθέντων ἐκ τοῦ πολέμου παραγενομένων, τὰ κατὰ τὸν Ῥωμανὸν καὶ τὸν Βογᾶν ἐκινήθη. καὶ εἰς τοσοῦτον κινδύνου περιέστη τῷ δρουγγαρίῳ τὰ πράγματα, ὡς ψῆφον κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθῆναι παρὰ τῶν δικαστῶν, καταδικάζουσαν αὐτὸν ἐκκοπῆναι τὰς ὄψεις, ὡς ἀμελείᾳ ἢ μᾶλλον κακουργίᾳ μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκας, πάλιν δὲ μηδὲ τοὺς ἀπὸ τῆς τροπῆς δεχόμενον ὑποστρέψαντας. τοῦτο δ' ἂν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ Στέφανος μάγιστρος, ὁ τῶν ἐπιτρόπων εἷς, καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Γογγύλης, πολλὰ δυνάμενοι παρὰ τῇ δεσποίνῃ, αὐτὸν ἐξερρύσαντο. Συμεὼν δὲ ἐπαρθεὶς τῇ νίκῃ, καὶ γαυριῶν, ἄρας ἅπαν αὐτοῦ τὸ στράτευμα, κατὰ τῆς βασιλίδος ἀπῄγετο. ἐξῆλθον οὖν πάλιν ὁ δομέστικος Λέων ὁ Φωκᾶς, καὶ ὁ ἑταιρειάρχης Ἰωάννης, καὶ Νικόλαος ὁ Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα υἱὸς, μετά τινων στρατιωτῶν τῶν παρευρεθέντων, εἰς συνάντησιν αὐτοῦ. καὶ κατὰ τόπον τὸν λεγόμενον Κατασύρτας, ἀπομοίρᾳ τινὶ Βουλγάρων εἰς προνομὴν πεμφθείσῃ συναντήσαντες, προσρήγνυνται τούτοις, καὶ τρέπονται δυνατῶς. ἀκραιφνοῦς δὲ πάλιν ἑτέρας ἐπεισπεσούσης, ὑφίστανται καὶ ταύτην ῥᾳδίως τε καὶ ἀνδρειότερον, γίνεται μάχη καρτερὰ, καὶ ἐπὶ πολὺν διαρκέσασα χρόνον. καὶ τρέπονται μὲν οἱ Βούλγαροι. ἐσφάγη δὲ Νικόλαος ὁ τοῦ Δούκα υἱὸς, ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος, καὶ αἴτιος τῆς νίκης Ῥωμαίοις γενόμενος. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πόλεμον συνηνέχθη γενέσθαι οὕτως.

Τὰ δὲ κατὰ πόλιν ἐνόσει δεινῶς, πολλῶν καὶ μεγίστων ἐπιμαινομένων τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῷ ταύτης ἔρωτι φλεγομένων, ὧν κορυφαῖος ἦν ὁ Φωκᾶς. ὑπάρχων γὰρ οὗτος ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου, μεγάλα τότε τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις δυναμένου εὐνούχων, καὶ ἐπ' αὐτῷ πλεῖστα θαῤῥῶν, ῥᾳδίως ᾤετο τὸ τῆς βασιλείας καθέξειν κράτος. διὸ καὶ πολὺς ἐφέρετο, καὶ οὐ κρύβδην, ἀλλὰ φανερῶς ταύτης ἀντεποιεῖτο, ὡσπερεὶ πατρῴου πράγματος, καὶ προγονόθεν αὐτῷ ἀνήκοντος, καὶ ὅσον οὔπω ἥξοντος εἰς αὐτὸν ὡς εἰς νόμιμον διαδοχὴν ἐφαντάζετο. οὗ τὴν ὁρμὴν ἀκατάσχετον οὖσαν, φοβηθεὶς ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγὸς Θεόδωρος, καὶ μή τι πάθῃ δείσας ὁ βασιλεὺς, ὑπέθετο τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, λαθραίως προσλαβέσθαι τὸν πατρίκιον Ῥω-

A Iam Constantinus Africus, & excubitorum dux Joannes Grapson. Missus fuerat Romanus Lacapenus patricius, rei navalis drungarius, cum tota classe, jussus littus legere, & auxilio esse Leoni, & a Boga adductos ad opem Romanis ferendam Patzinacas trajicere. Ei cum Boga incidit contentio: quam animadvertentes Patzinacæ, domum redierunt, ad irritumque eorum reciderunt suppetiæ.

Sunt qui aliam Romanis fugæ cladisque causam fuisse dicant. Etenim cum Simeonem Phocas pulsum persequeretur, subito ad eum fuisse allatum nuntium, Drungarium rei navalis cum universa classe abire animo occupandi Imperii. quo nuntio attonitum eum, ut qui summam rerum sibi deposceret, B omissa insectatione hostium in castra veri discendi causa rediisse: diditum ex eo rumorem, fugisse domesticum: ideoque milites fortitudinis oblitos fugam fecisse. Simeonem, qui opportuno loco stans exitum certaminis operiebatur, hoc aoimadverso, effuse in Romaoos irruisse, itaque victoriam iis pulsis cæsisque reparasse. Sive hoc, sive illo modo res gestæ sit, Romani certe ea quam retulimus affecti sunt clade. Cumque superstites ei in urbem rediissent, Romani & Bogæ agitata est controversia: eoque periculi deductus drungarius, ut judices ei oculos effodiendos esse peonuntiaverint: quod ob incuriam, aut potius malitia ductus, Patzinacas non trajecisset, quodque ex C fuga reversos non ad se collegisset. Erutique fuissent ei oculi, nisi Stephanus magister, unus tutorum Imperatoris & Constantinus Gongyles patricius, qui apud Augustam largiter poterant, eum eripuissent. Simeon autem victoria elatus ac ferociens, ad urbem omni cum suo exercitu properavit. Rursum igitur Leo Phocas scholarum domesticus, & Joannes sodalitatis dux, ac Nicolaus Constantini Ducæ filius milites, quos tum in promptu habebant, adversus eum educunt: & apud Catasyrtas (loci hoc est nomen) in cohortem quamdam Bulgarorum incidentes prædatum egressam, eam adoriuntur, nulloque negotio profligant: mox recentem aliam ingruentem fortiter subsistentes, pu- D gnam acrem ac diu durantem obeunt, Bulgarosque fundunt. Cecidit ea in pugna Nicolaus Ducæ F. heroice pugnans, qui & causam vincendi Romanis præbuit. hic tum rerum bellicarum status erat.

At res civiles pessimo erant loco, multis iisque summis viris infano Imperii amore ardentibus. Horum facile princeps erat Leo Phocas, qui quod uxorem habebat, Constantini cubicularii intimi sororem, & ea tempestate magna erat eunuchorum in aula potentia, in eo plurimum ponens fiduciæ, non magno negotio se potiturum Imperio putabat: Ideoque in ea re multus erat, neque occulte, sed palam Imperium affectabat: idque E veluti rem a majoribus suis ad se pertinentem, quamprimum ad se ut legitimum hæredem devolutum iri somniabat. Cujus vehementiorem quam impediri ut posset conatum timens Theodorus Imperatoris pædagogus, metuensque ne suo domino ea res exitio foret, huic consulit, uti Roma-

Edit. Paris. pag. 614.

Romanus Lacapenus damnatur.

Bulgari victi.

Leo Phocas Imperium affectat.

num patricium drungarium, classis occulte sibi adsciscat custodem, ac si res ita postulet, defensorem: eum quippe paternum esse ipsius ministrum,
Edit. Paris. pag. 615.
constanterque ipsi benevolum. Primum hac de re compellatus Romanus, renuit: & iterum ac sæpius Theodoro animum ejus tentante, recusavit. tandem cum litteras manu Imperatoris scriptas, ab ipsoque puniceis subsignatas litteris ad se missas accepisset, concessit: pollicitusque est, se, quantum ejus fieri posset, Constantini cubicularii ejusque cognatorum molitiones impediturum. Hoc modo res composita, ac de ea in foro, compitis, ac angiportis susurrabatur. Constantinus autem cubicularius, quanquam ei quæ contra ipsum struerentur non erant inaudita: illa tamen contemnebat, neminem umquam adversus se aliquid ausurum opinans. Sed cum ad classem egrederetur, rogas de more distributurus, Romanoque mandaturus ut quamprimum navigaret, incidit in insidias. Etenim servili forma ei occurrens Romanus, & mandata se studiose executurum promittens, paulatim in casses pertrahit, nihil prorsus eorum quæ parabantur conjicere valentem, sed similiter & absque ulla suspicione colloquentem, propiusque subinde accedentem, ac rogantem, virosne haberet pulchros ac fortes, aptos ad Imperatoriam triremim agendam? respondet Romanus, eos præsto esse. & formosiorum quibusdam innuit ut accedant. quod contemplatus & probans Constantinus, cum solvi naves juberet,
Constantinus cubicularius captus.
Romanus juxta obambulans, ut proxime prætoriam navim ventum est, id modo fatus, Abripite hunc, substitit. Quibus vero negotium datum erat, ii Constantinum statim in navim prætoriam abducunt, ibique in custodia asservant, nemine comitum eum defendere auso, sed omnibus extemplo dilapsis. Hujus facinoris fama in urbem allara, animos hominum conturbavit, tyrannidem ab aliquo invadi putantium: cumque ad Zoen usque pervenisset, proceribus quoque magnam sollicitudinem injecit. Zoe Nicolaum patriarcham & Senatores delectos ad se vocat, reque cum iis deliberata, ad Romanum mittit, qui causam facti exquirant. Eos, cum ad navium stationem venissent, & de comprehenso cubiculario inquirere intenderent, sociorum navalium petulans multitudo concitata saxis repulit. Postridie Zoe prima luce ad
305
Bucoleonem egressa, evocato etiam filio & ejus familia, interrogat, quænam hujus seditionis causa esset? Ibi cum nemo responderet: Theodorus Imperatoris pædagogus, Ideo (ait) hunc motum extitisse, quod Leo
pag. 616.
Phocas legiones, Constantinus cubicularius Palatium perdidissent. Cæterum Imperator Imperium a matre in se transferens, patriarcham Nicolaum & magistrum Stephanum in aulam revocat: ac postridie misso Joanne Tubace, Augustam palatio abduci jubet. Ea flens atque ejolans, filium amplexa, miserationem matris movit: adeoque iis qui eam ducebant Constantinus mandavit, ut suam secum relinquerent matrem, estque illico

A μανὸν, καὶ δρουγγάριον τῶν πλοΐμων, πατρικὸν ὄντα δοῦλον, καὶ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντα διαπαντὸς, ὥστε συνεῖναι καὶ διαφυλάττειν αὐτὸν, καὶ εἰ δεήσει, σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. ἐντυχίας οὖν πρῶτον περὶ τούτου γενομένης, ὁ Ῥωμανὸς ἀπείπατο. καὶ πάλιν καὶ πολλάκις πειραθέντων τῶν ἀμφὶ τὸν Θεόδωρον, ἀπείπατο. ἐπεὶ δὲ γραμμάτων αὐτοχείρων χαράξας ὁ βασιλεὺς, καὶ φοινικοῖς ὑποσημάνας γράμμασιν ἀπέστειλεν αὐτῷ, εἶξέ τε, ἐπὶ χεῖρας ταῦτα λαβὼν, καὶ καθυπέσχετο τὴν τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν κωλῦσαι κατὰ τὸ ἐγχωροῦν. ταῦτα μὲν οὖν λαληθέντα καὶ στοιχηθέντα, οὕτω προέβη, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ τῶν λεωφόρων καὶ τῶν στενωπῶν ὑπεψιθυρίζετο. ὁ δὲ παρακοιμώμενος, καίπερ οὐκ ἀνήκοος ὢν τῶν B κατ' αὐτοῦ μελετωμένων, κατεφρόνει, μὴ ἄν ποτε οἰηθεὶς τολμῆσαί τινα ἐπιχείρησιν κατ' αὐτοῦ ποιήσασθαι. ἐξελθὼν οὖν, καὶ τὴν συνήθη διανομὴν τῆς ῥόγας ποιησάμενος τῶν πλοΐμων, καὶ τὸν Ῥωμανὸν ἐπισπεύδων τάχιον ἐκπλεῦσαι, περιπίπτει τῷ λόχῳ. δουλικῷ γὰρ ἐν σχήματι προσυπαντήσας ὁ Ῥωμανὸς αὐτῷ, καὶ προθύμως ποιήσειν τὸ κελευσθὲν ἐπαγγελλόμενος, ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν ἦγεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐνέδραν. μηδὲν δὲ ἐπαισθέσθαι τῶν μελετωμένων τοῦ παρακοιμωμένου δυνηθέντος, ἀλλ' ἀκάκως καὶ χωρὶς ὑπονοίας διαλεγομένου, καὶ μᾶλλον ἔγγιστα προσιόντος αὐτῷ, καὶ πυθομένου εἰ ἔχει ἄνδρας εὐειδεῖς, καὶ γενναίους, C καὶ τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν ἐπιτηδείους τριήρη; τοῦ δὲ, καὶ ἔχειν, καὶ ἐγγὺς παρεῖναι τούτους, εἰρηκότος, καὶ τῇ κεφαλῇ νεύσαντος ἥκειν τινὰς πλησίον τῶν εὐειδεστέρων, ὁ Κωνσταντῖνος θεασάμενος τούτους καὶ τάχα ἀποδεξάμενος, ἀπαίρειν ἐπείγετο. ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἔγγιστα τούτου περιπατῶν, ὡς πλησίον ἐγένοντο τῇ στρατηγίδι τριήρει, ἐπιλαβὼν τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ μηδὲν πλέον εἰπὼν, ἀλλ' εἰ μόνον, ἄρατε τοῦτον, αὐτὸς μὲν ἔστη. οἱ δὲ πρὸς τὸ ἔργον ὄντες παρεσκευασμένοι, εἰσήγαγον εἰς τὴν ναυαρχίδα, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεῖχον, μηδενὸς ἐπαμῦναι τοῦτον τολμήσαντος τῶν συνεπομένων αὐτῷ, ἀλλὰ πάντων παραυτίκα διασπαρέντων. D τῆς φήμης οὖν ἐξαρθείσης, ταραχὴ κατεῖχε πᾶσαν τὴν πόλιν, τυραννίδος ὡς εἰκὸς ἐπίθεσιν λογισαμένην. φθάσαντος οὖν τοῦ λόγου καὶ μέχρι τῆς βασιλίδος Ζωῆς, εἰς ἀμηχανίαν καὶ οἱ ἐν τέλει ἐνέπεσον. προσκαλεῖται γοῦν ἡ βασιλὶς τὸν πατριάρχην Νικόλαον, καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας· κοινολογησαμένη δὲ μετ' αὐτῶν, ἐκπέμπει πρὸς Ῥωμανὸν, τὴν αἰτίαν τοῦ γεγονότος μαθεῖν ἐθέλουσα. τῶν δὲ πεμφθέντων γενομένων ἔνθα προσώρμουν αἱ τριήρεις, καὶ μελλόντων ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς τοῦ παρακοιμωμένου κατασχέσεως, ὁ τῶν πλοΐμων διαναστὰς ἀκόλαστος ὄχλος, λίθοις αὐτοὺς ἐξήλασαν. ἕωθεν οὖν ἡ βασιλὶς ἐξελθοῦσα περὶ τὸν Βουκολέοντα, καὶ τὸν υἱὸν μεταστειλαμένη, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπηρώτα πῶς γέγονεν ἡ ἀποστασία E αὕτη; μηδενὸς δὲ ἀποκρινομένου, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως Θεόδωρος ἔφη. διὰ τὸ ἀπολέσαι, ὦ δέσποινα, Λέοντα μὲν τὸν Φωκᾶν τὰ στρατόπεδα, Κωνσταντῖνον τὸν παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ἡ τοιαύτη γέγονε κίνησις. ὁ βασιλεὺς δὲ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἑλκόμενος, τὸν πατριάρχην Νικόλαον σὺν τῷ μαγίστρῳ Στεφάνῳ εἰσήγαγεν ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τῇ ἐπαύριον στέλλουσιν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην, τὴν Αὔγουσταν τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. ἡ δὲ, μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν αὐτὸν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησε. διὸ καί φησι πρὸς τοὺς ἄγοντας, ἐάσατε εἶναι

μετ'

A μετ' ἐμοῦ τὴν μητέρα μου. οἱ δὲ ἅμα τῷ λόγῳ ταύτην κατέλιπον. προεβάλετο δ' ὁ βασιλεὺς δομέστικον τῶν σχολῶν, διαδεξάμενος τὸν Φωκᾶν, τὸν μάγιστρον Ἰωάννην τὸν Γαρίδαν, τὴν ἐκ τοῦ Λέοντος δεδοικὼς ἐπανάστασιν. τῇ αἰτήσει τε τούτου προεβλήθησαν Συμεὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Θεόδωρος ὁ γυναικάδελφος αὐτοῦ, ὁ Ζυφινέζερ, ἑταιρειάρχαι· ὅρκοις τε οὖν καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, κατῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ παραχρῆμα οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ἀπελύθησαν τῶν βασιλείων, ὅπερ μαθὼν ἐκεῖνος, ἀγωνίᾳ καὶ φόβῳ ἐλήφθη. εὐθὺς οὖν ἐξιππασάμενος, ἀπῆλθε πρὸς τὸν Ῥωμανὸν τὸν δρουγγάριον, τήν τε ὕβριν ἣν ὑπέστη καὶ τὸν προπηλακισμὸν διηγούμενος. κοινοπραγήσαντες οὖν, καὶ ὅρκοις ἀλλήλους κατασφαλισάμενοι, καὶ κῆδος εἰς τοὺς ἑαυτῶν ποιησάμενοι παῖδας, ἐν τῷ κρυπτῷ κατεῖχον τὸ B σπουδαζόμενον.

* ἐν τῇ καταδύμῃ. Scylitz.

Ὁ δὲ Ῥωμανὸς πέμψας εἰς τὸ παλάτιον, περὶ τοῦ γεγονότος ἀπελογεῖτο, μὴ ἀνταρσίαν εἶναι, μηδὲ ἀποστασίαν ὀμνύμενος τὰ πραχθέντα. τὴν τοῦ Φωκᾶ δὲ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος φησί, καὶ δεδιὼς περὶ τοῦ βασιλέως μή τι καὶ πάθῃ φλαῦρον, ἐν τῷ παλατίῳ ἐβουλήθη ἀνελθεῖν, καὶ φυλακὴν τούτου ποιήσασθαι καὶ τοῦ βασιλέως. μὴ πιστεύοντος δὲ τοῦ πατριάρχου, μηδὲ τὰ λεγόμενα δεχομένου, ἐπισπέρχει Θεόδωρος ὁ παιδαγωγὸς τὸν Ῥωμανόν, ἄραντα πάντα τὸν στόλον, ἀφικέσθαι πρὸς τὸ τοῦ παλατίου νεώριον ἐν τῷ Βουκολέοντι· μέλλοντος δὲ τούτου, καὶ ἀναδυομένου, οἱ πρὸς τὴν λαθραίαν πρᾶξιν τοῦτον ἐνάγοντες, ἀνέπεισαν καὶ ἄκοντα ποιῆσαι τὸ κελευόμενον. C ἀμέλει καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐξαρτύσας τὸν στόλον, πολεμικῶς ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Βουκολέοντα. καὶ Στέφανος μὲν εὐθὺς ὁ μάγιστρος κάτεισι τῶν βασιλείων, ἄνεισι δὲ ὁ πατρίκιος Νικήτας, κηδεστὴς ὢν Ῥωμανοῦ, καὶ κατάγει τὸν πατριάρχην. οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα τὰ τίμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα πέμψαντες πρὸς τὸν Ῥωμανόν, καὶ ὅρκοις αὐτὸν κατασφαλισάμενοι φοβερωτάτοις, καὶ ἀραῖς παλαμναιοτάταις, μηδέποτε δόλιον κατὰ τοῦ βασιλέως ἐννοήσασθαι, συγχωροῦσι μετ' ὀλίγον αὐτὸν ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ. ὅνπερ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς ἀνελθόντα καὶ προσκυνήσαντα, εἰσάγει κατὰ τὸν ἐν τῷ Φάρῳ ναόν, καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς καὶ λαβών, προχειρίζεται τοῦτον μέγαν ἑταιρειάρχην. γράμματα οὖν εὐθὺς ἐφοίτα D πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, μὴ ὀλιγωρῆσαι, μηδ' ἀπογνῶναι, μηδὲ σκαιόν τι βουλεύσασθαι, ἀλλὰ προσμεῖναι μικρὸν ἡσύχως ἐν τῷ οἰκείῳ διοικιζόμενον, ὡς μελλούσης γενέσθαι διὰ βραχέος τῆς αὐτοῦ προνοίας. τὰ παραπλήσια δὲ γράψαι πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν παρακοιμώμενον κατηνάγκασαν Κωνσταντῖνον· ἅπερ δεξάμενος ὁ Φωκᾶς, ἡσυχίαν ἦγεν ἐν τῷ κατὰ τὴν Καππαδοκίαν οἴκῳ αὐτοῦ.

Τῇ δὲ ε'. ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν, δίδοται παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀρραβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ· καὶ τῇ τρίτῃ E τῆς Γαλιλαίας, στεφανοῦται μετ' αὐτῆς παρὰ Νικολάου τοῦ πατριάρχου ὁ βασιλεύς, τὸν Ῥωμανὸν βασιλεοπάτορα προβαλλόμενος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἑταιρειάρχην Χριστοφόρον τὸν τούτου υἱόν. καὶ μετὰ μικρὸν Λέων ὁ Φωκᾶς ἀναπεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ συγγενῶν καὶ ταγμάτων, πρὸς ἀποστασίαν ἀπεῖδε, καὶ ἀποστείλας προσελάβετο μετ' αὐτοῦ τὸν παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους καὶ αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν τῆς Μαλελίας, πληροφορῶν

A ab iis dimissa. Idem Leonem Phocam, metuens ne is aliquando Imperium invaderet, loco movit, domesticumque Scholarum fecit Joannem Garidam magistrum. Precibus tamen impetravit Phocas, ut Simeon filius suus, & uxoris frater Theodorus Zuphinezer, Sodalitatum principes crearentur. juramentisque ab Imperatore obstrictus, domum suam abiit. Confestim porro cognati ejus ex aula dimissi sunt. Quod ubi cognovit Leo, metu perterritus, statim eques ad Romanum drungarium se contulit: eique exposuit quibus contumeliis affectus: utque circumscriptus esset. Ibi communicata re inter eos, societas inita, ac juramentis confirmata, nup- B tiis quoque inter liberos suos contractis, institutumque occulte habitum.

Secundum hæc Romanus sui purgandi causa in aulam mittit, jurejurandoque interposito confirmat, non rebellionis aut seditionis quicquam suo facto subesse: sed se metuentem ne Phocæ conatus aliquid mali Imperatori afferrent, in palatium ejus, Imperatorisque præsidio muniendi causa voluisse reverti. Patriarcha fidem derogante, neque accipiente purgationem, Theodorus Romanum instigat, ut cum universa classe ad navale, quod in Bucoleonte situm palatio imminet, accedat. Romanus cum C aliquandiu id detrectasset, ac cunctatus esset, tandem urgentibus iis quorum instinctu occulta ista consilia susceperat, vel invitus assentit. Ergo ipso die Annuntiationis festo, classe instructa hostiliter ad Bucoleontem accedit. Statim Stephanus magister aula exit, & Nicetas patricius Romani necessarius in palatium it, indeque patriarcham abducit. Imperator autem missis venerandis ac vivificis Crucis lignis, a Romano adhibitis dirissimis execrationibus, & jurejurandis gravissimis stipulatur, nihil umquam eum doli adversus Imperatorem cogitaturum: pauloque post facultatem redeundi in palatium permittit. & redeuntem excipiens, precandi causa in templum quod D est in Pharo deducit, dataque ibi & accepta fide magnum sodalitatum præfectum creat. Statim & ad Leonem Phocam litteræ mittuntur, quibus bono esse animo, neque vel abjicere spem, neque iniquum quicquam moliri jubetur, sed quiete domi suæ exitum præstolari: nam ipsius mox habitum iri rationem. Constantinus quoque cubicularius ad eum in eamdem sententiam scribere cogitur. Phocas litteris istis acceptis, domi suæ, quam in Cappadocia habebat, quiete se continuit.

Romani cum Imperatore conjunctio.

Edit. Paris. pag. 617.

E Quinta sacri Jejunii septimana, Imperator Helenam, Romani filiam, arra data sibi conjugio copulat. ac tertia Galilææ, cum ea coronatur a Nicolao patriarcha: & Romanum Imperatori patrem designat, priorem dignitatem 306
in filium ejus Christophorum transferens. Paulo post Leo Phocas suorum propinquorum suasu & exercituum hortatu res novas molitur: accitoque Constantino cubiculario, Constantino & Anastasio Gongyliis fratribus, & Constantino Malellano, persuadere ni-

Leo res novas suo exitio molitur.

titur omnibus, se pro Imperatore Constantino arma ferre. Romanus vero diploma, quo Leonis institutum refutabatur, scriptum, manuque & sigillo Imperatoris munitum, meretricis cujusdam opera (quam ab hoc ministerio Imperatoriam postea nominarunt) in castra Leonis mittit, aliasque litteras per Michaelum quemdam clericum: iis animos ducum ac militum, promissionibus munerum & honorum ad defectionem solicitabat. Sed Michaelo huic a Phoca deprehenso, & atrociter verberato, aures sunt amputatæ: meretrix per castra dispersit, quæ jussa erat. Primum ergo Constantinum legionis * Hicanatorum dux, Michaeli Gravis filius a Leone ad Romanum transit. deinde Balantius & Atzmorus turmarchæ eum subsequuntur. Leo tamen ad Chrysopolin accessit: exercituque ad buculam saxeam, quæ in columna stat e regione urbis, constituto, oppidanos terruit. At Romanus Simeonem Canicleo præfectum, celoce mittit ad Leonis exercitus, cum litteris, manu Imperatoris obsignatis, quas quacumque posset ratione omnino iis auscultantibus recitaret. Diplomatis hæc erat sententia.

* v. Not.

Edit. Paris. pag. 618.

Cum nullum alium mei Imperii vigilantiorem atque fideliorem custodem intee omnes meos ministros invenirem Romano, huic secundum Deum ejus tutelam commisi, ipsumque patris loco habeo, qui paternam animi erga me affectionem re ostendit. Leonem autem Phocam, qui numquam non insidiatus est & adversatus nostro Imperio, nunc malitiam suam diu occultaram detegit, neque domesticum esse volo, neque pro subdito habeo, sed desertorem ac tyrannum pronuntio: qui injussu meo hanc rebellionem molitus est, ut in se Imperium transferret. Id cum intelligatis subditi mei, quod æquum est statuire: & tyrannide odiosa repudiata, ad dominum a majoribus suis Imperium hæreditario consecutum revertimini. Cum ad castra pervenisset Simeon, & diploma exercitui missum recitatum, ejusque cognita esset sententia, cœperunt omnes a Leone ad Romanum Imperatoris patrem desciscere. Leo principio frustra conatus diplomatis lectionem impedire, mox paulatim se a suis deseri videns, desperatis rebus fuga salutem quæsivit. & comitatus paucis quibusdam suorum fidissimis, ad castellum pervenit, cui nomen Ateus: inde repulsus, castellum obtinuit cui nomen Goeleontos, quasi ejulationem Leonis, malo nimirum omine. ibi a Michaelo Gravi & multis aliis agmine facto capitur. Mittuntur ergo qui eum Constantinopolin abducant, Joannes Tubaces, & Leo Pastelas: iique ei oculos eruunt, sive occulto (ut quidam dicunt) Romani jussu, sive (quod Romanus asseverabat, qui & inique hoc, ut nolente se factum, ferre videbatur) sua sponte. Hic finis fuit rebellionis Phocæ Leonis.

Aliæ porro insidiæ Romano sunt structæ a Constantino quodam Ctemateno, Davido Cumuliano, & Michaelo curatore manganorum. ii ado-
307 lescentibus quibusdam armatis negotium dederunt Romani, cum is vena-

A ἅπαντας ὑπὲρ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τὰ ὅπλα αἴρειν. Ῥωμανὸς δὲ χρυσόβουλλον ἐκθέμενος, ἀνατροπὴν ἔχοντα τῆς τοῦ Φωκᾶ προφάσεως, καὶ τῇ χειρὶ τοῦ βασιλέως καὶ τῇ σφραγῖδι ταῦτ᾽ ἐμπεδώσας μετά τινος γυναικὸς ἑταιρίδος, ἣν διὰ τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν καὶ βασιλικὴν ὕστερον προσηγόρευσαν, ἐν τῷ τοῦ Λέοντος στρατοπέδῳ ἐξέπεμψε· καὶ ἕτερα δὲ μετά τινος κληρικοῦ Μιχαὴλ ὑποσχέσεσι τιμῶν καὶ δωρεῶν διαφθείροντα, τούς τε τῶν ταγμάτων ἐξάρχους καὶ τὸν λαόν. ἀλλ᾽ οὗτος μὲν ὁ Μιχαὴλ φωραθεὶς ὑπὸ τοῦ Φωκᾶ, καὶ τυφθεὶς ἀνηλεῶς, ἀπετμήθη τὰ ὦτα. ἔλαθε δ᾽ ἡ γυνὴ ἐν τῷ στρατῷ διασπείρασα ἃ ἐπήγετο· πρῶτος οὖν ὁ τοῦ Βαρέος Μιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντῖνος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν ἱκανάτων, καταλιπὼν τὸν Λέοντα,
B τῷ Ῥωμανῷ προσεχώρησεν. ᾧ τινι καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, τουρμάρχαι καὶ ἀμφω ὄντες, ἐπηκολούθησαν. Λέων δὲ ὅμως ὁ Φωκᾶς τὴν Χρυσόπολιν καταλαβὼν, καὶ τὸν λαὸν παρατάξας κατὰ τὴν ἀντιπέραν ἐν τῷ κίονι ἱσταμένην λιθίνην δάμαλιν, ἐξεφόβει τοὺς ἐν τῇ πόλει. Ῥωμανὸς δὲ μετὰ δρόμωνος τὸν ἐπὶ τοῦ κανικλείου Συμεὼν ἐκπέμψας, πρὸς τὸν τοῦ ἀποστάτου λαὸν, * ἐνεχείρησεν αὐτῷ, καὶ παρηγγύησε παντὶ τρόπῳ σπουδάσαι τῷ λαῷ τοῦτο ὑπαναγνῶναι. ὁ δὲ τοῦ χρυσοβούλλου νοῦς εἶχεν οὕτως.

* καὶ χρυσόβουλλον ἐνσεσημασμένον παρὰ τοῦ βασιλέως, Scylitz.

Ἡ βασιλεία μου, φύλακα αὐτῆς ἐγρηγορώτατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὑροῦσα, τούτῳ μετὰ Θεὸν τὴν ἑαυτῆς φυλακὴν καταπίστευσε, καὶ ἀντὶ
C πατρὸς αὐτὸν κρίνει, σπλάγχνα πατρικὰ πρὸς αὐτὴν ἐνδεικνύμενον. Λέοντα δὲ τὸν Φωκᾶν ἀεὶ ταύτῃ προσπολεμοῦντα καὶ ἐπιβουλεύοντα, καὶ νῦν τὴν κρυπτομένην αὐτοῦ πονηρίαν φανερώσαντα, οὔτε δομέστικον εἶναι βούλεται, οὔθ᾽ ἕνα κρίνει τῶν ὑπηκόων, ἀλλ᾽ ἀποστάτην καὶ τύραννον, καὶ χωρὶς ἐμῆς βουλῆς τὴν τοιαύτην ἀνταρσίαν συστήσαντα, ἵν᾽ εἰς ἑαυτὸν τὸ τῆς βασιλείας ἐπισπάσηται κράτος. τοῦτο οὖν εἰδὼς ὁ ἐμὸς λαὸς, τὸ δέον συνιέναι θελήσουσι, καὶ τὸν προγονικὸν ἐπιγνοὺς δεσπότην τῆς πικρᾶς τυραννίδος ἀποστῆθι. τοῦ δὲ Συμεὼν γενομένου κατὰ τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸ χρυσόβουλλον φανερῶς ἐκπέμψαντος τῷ λαῷ, ὡς τοῦτο ἀνέγνωσαν, καὶ τὸν αὐτοῦ νοῦν
D κατενόησαν, ἤρξαντο πάντες ἀναχωρεῖν, καὶ τῷ βασιλεοπάτορι προσρυῆναι Ῥωμανῷ. ὁ δὲ Φωκᾶς πρῶτον μὲν πειραθεὶς τὴν ἀνάγνωσιν κωλῦσαι τοῦ χρυσοβούλλου, καὶ μὴ δυνηθεὶς, εἶτα καὶ ὑπορρέουσαν κατὰ μικρὸν τὴν αὐτοῦ βλέπων δύναμιν, τοῖς ὅλοις ἀπειρηκὼς, φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύετο, καὶ μετά τινων ὀλίγων τῶν πιστοτάτων, τὸ φρούριον κατέλαβεν Ἀτεὺς. ἀποκρουσθεὶς δ᾽ ἐκεῖθεν, ἔν τινι χωρίῳ κατέλυσεν ὃ κατωνομάζετο Γοηλέοντος· ὃ καὶ φανερῶς ἐδήλου τῷ Λέοντι κλαυθμὸν. παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Βαρέος, καὶ τινῶν ἄλλων πλείστων ἐπ᾽ αὐτὸν συστάντων, συλλαμβάνεται. στέλλεται τοίνυν Ἰωάννης ὁ Τουβάκις, καὶ Λέων ὁ Πα-
E στιλᾶς, εἰσαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὴν βασιλεύουσαν. οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἀπετύφλωσαν, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσιν ἐντολὴν λαθραίαν λαβόντες ἐκ Ῥωμανοῦ· ὡς δ᾽, οἱ περὶ τὸν Ῥωμανὸν διενίσταντο, αὐθαιρέτῳ γνώμῃ καὶ προαιρέσει. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐδόκει ἀγανακτεῖν ὁ Ῥωμανὸς, ὡς παρὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν γεγονότος τοῦ ἔργου. ἡ μὲν οὖν τοῦ Λέοντος ἀποστασία τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος.

Συνέστη δὲ καὶ ἑτέρα ἐπιβουλὴ κατὰ Ῥωμανοῦ, παρά τινος Κωνσταντίνου Κτηματηνοῦ, Δαβὶδ τοῦ Κουμουλιανοῦ, καὶ Μιχαὴλ κουράτωρος τῶν μαγγάνων. οὗτοι γὰρ νεανίας τινὰς καθοπλίσαντες, κατὰ τὸ κυνήγιον ἐξελθόντα τὸν Ῥωμανὸν, ἐπετρέψαντο διαχει-

εἴσεσθαι. ὧν γνωσθέντων, καὶ συλληφθέντες οἱ τῆς A ἐπιβουλῆς πρωτουργοὶ, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπηρώθησαν, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς περιήχθησαν. σὺν αὐτοῖς δὲ ταύτῃ τῇ ἀτίμῳ περιαγωγῇ, καὶ Λέων ὁ Φωκᾶς, ἡμιόνῳ ἐποχούμενος.

Κατηγορήθη δὲ καὶ Ζωὴ ἡ βασιλὶς, τῇ ζωῇ ἐπιβουλεύουσα τοῦ Ῥωμανοῦ, καὶ τοῦ παλατίου κατάγεται, κἀν τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείρεται. ἐξεβλήθη δὲ τῆς πόλεως καὶ Θεοφύλακτος πατρίκιος, καὶ Θεόδωρος ὁ παιδαγωγὸς τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ τούτου ὁμαίμων Συμεὼν, καὶ ἐν τῷ ὀψικίῳ διάγειν ἐπετάχθησαν, ὡς τάχα κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντες. ὑπούργησε δὲ πρὸς τὸν ἐξοστρακισμὸν τῶν τοιούτων ὁ δρουγγάριος τῆς βίγλας Ἰωάννης ὁ Κουρκούας, αἰφνίδιον συναρπάσας αὐτοὺς, καὶ πλοίοις εἰς τὴν περαίαν διαβιβάσας. B

Τῇ δὲ κδʹ. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἀνάγεται Ῥωμανὸς εἰς τὴν τοῦ Καίσαρος ἀξίαν. καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ τῷ τῆς βασιλείας διαδήματι στέφεται, ἐπιτροπῇ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ πατριάρχου Νικολάου αὐτὸν ἀναδήσαντος. Ῥωμανὸς δὲ τιμηθεὶς τῷ βασιλικῷ διαδήματι, στέφει κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῶν ἁγίων φώτων, καὶ τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον Θεοδώραν. Μαΐῳ δὲ μηνὶ κατὰ τὴν τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς ἡμέραν, στέφει καὶ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν Χριστοφόρον διὰ Κωνσταντίνου τάχα, τὸ μὲν τὸ φαινόμενον ἐθέλοντος καὶ καταδεχομένου διὰ τὴν βίαν, ἐν δὲ τῷ ἀφανεῖ ἀνιῶντος, καὶ τὴν συμφορὰν ἀποκλαιομένου εἰς ἑαυτόν. καὶ μόνοι οἱ δύο κατὰ τὴν τοιαύτην διῆλθον προέλευσιν. Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ, C ἰνδ. ηʹ. τῆς ἐκκλησίας γέγονεν ἕνωσις, ἑνωθέντων τῶν διαφερομένων μητροπολιτῶν τε καὶ κληρικῶν, τῶν ἀπὸ Νικολάου πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμένων. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐξορίζει τὸν μάγιστρον Στέφανον, εἰς τὴν Ἀντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς βασιλείας τάχα ὀρεγόμενον, καὶ μοναχὸν ἀποκείρει. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ Θεοφάνην τὸν Τειχιώτην, καὶ Παῦλον τὸν ὀρφανοτρόφον, τοὺς οἰκειοτάτους αὐτοῦ. προκένσου δὲ D γινομένου ἐν τῷ τριβουναλίῳ, αἰφνίδιον οἱ βασιλεῖς εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσιν ἐπιβουλῆς μηνυθείσης αὐτοῖς. κατασχεθέντες δὲ οἱ ἔξαρχοι, ὅτε πατρίκιος Ἀρσένιος, καὶ ὁ Μαγγλαβίτης Παῦλος, τυφλωθέντες καὶ δημευθέντες, ἐξωρίσθησαν. ἠγάγετο δὲ τούτῳ τῷ ἔτει καὶ γαμβρὸν ἐπὶ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ Ἀγάθῃ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, Λέοντα τὸν τοῦ Ἀργυροῦ, ἄνδρα γενναῖον, καὶ κάλλει σώματος καὶ ἰδέᾳ ὑπερφέροντα, συνέσει τε καὶ φρονήσει κοσμούμενον.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ῥεντάκιον· οὗτος ἐξ Ἑλλάδος ὁρμώμενος, τὸν ἑαυτοῦ γεννήτορα ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν. δεδιὼς δ᾽ ἐκεῖνος τὴν E τοῦ υἱοῦ ἀταξίαν, πλοίου ἐπιβὰς, ἔπλει πρὸς τὸ Βυζάντιον, ὡς τάχα τοῦ βασιλέως δεησόμενος ἀνακοπὴν γενέσθαι τῆς τοῦ υἱοῦ ἀπαιδευσίας. ἀνιὼν δὲ, κατεσχέθη παρὰ τῶν Σαρακηνῶν τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ. ὁ δὲ τούτου υἱὸς ὑποχείριον ἔχων τὸν πατρῷον πλοῦτον, ἀνελθὼν μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν μεγαλόπολιν, τῷ θείῳ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας προσέδραμε, κἀν τούτῳ προσκαθήμενος, τὴν πατρικὴν κατεσπάθει οὐσίαν. οὐκ ἔλαθε τοῦτο τὸν Ῥωμανόν. ἀλλὰ γνοὺς, ἐβουλεύσατο ἐξαγαγεῖν τοῦτον τῆς ἐκκλησίας, καὶ παιδεῦσαι. ὁ δὲ πληροφορίαν χὼν, βασιλικὰ πλασάμενος γράμματα ὡς δῆθεν ἐκπεμφθέντα πρὸς τὸν Συμεὼν, αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ ἐλεγχθεὶς, τῆς τε οὐσίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερεῖται.

A tum exitet, interficiendi. Quibus cognitis & comprehensis, auctoribus insidiarum oculi sunt effossi, & ludibrii causa per medium forum circumducti, interque eos Leo Phocas mulæ insidens.

Accusata est etiam Zoe Imperatrix, quasi necem Romano esset machinata: & palatio submota, ac rasa, in monasterium S. Euphemiæ detrusa. Ejectus etiam est urbe Theophylactus patricius, ac Theodorus Imperatoris pædagogus, ejusque germanus Simeon, quod in Romanum aliquid moliti essent, jussique in Opsicio degere. ad hos depor- B tandos operam contulit Joannes Curcuas drungarius vigiliæ, qui eos subito arreptos navibus in oppositam continentem trajecit.

Zoe aula ejecta.

Edit. Paris. pag. 619.

Septembris mensis die vigesimaquarta, Romano Cæsaris dignitas delata est: & mense Decembri Imperatorio est redimitus diademate, a patriarcha Nicolao, permissu Imperatoris. Coronatus autem, die sacrorum luminum uxorem quoque suam Theodoram coronat: & mense Majo, die Pentecostæ sacro, filium etiam suum Christiferum: Constantino palam quidem concedente & probante, quia nihil contra vim poterat: occulte autem C ægre ferente, & suam deplorante secum calamitatem. ac soli duo isti ea in pompa processerunt. Julio mense, indictione octava, ad concordiam redierunt metropolitæ & clerici, Nicolai & Euthymii patriarcharum causa hactenus disjuncti. Cæterum Romanus Imperator Stephanum magistrum in Antigonii insulam relegat, Imperii affectati suspectum, & monachum facit: & cum eo Theophanem Teichiotam, & Paulum Orphanotrophum, ejus intimos. Cum * procensus fieret in Tribunalio, insidiis delatis Imperatores subito in palatium abiverunt. earum capti auctores, Arsenius patricius, & Paulus Manglabyta, oculi iis effossi, & relegati sunt, bona D eorum publicata. Eodem anno Romanus filiam suam Agatham in matrimonium collocat Leoni Argyri F. viro generoso, ac corporis pulchritudine & prudentia præstanti.

Romanus Lecapenus coronatur.

308

* processus

Manglabyta.

Sub id tempus Rentacius natione Græcus, suum patrem interficere cum conaretur, pater filii intemperiem metuens, conscenso navigio Byzantium versus navigavit, ab Imperatore petiturus ut filii libidinem compesceret: estque a Cretensibus Sarracenis captus. Filius paternarum opum compos factus, cum iis se Constantinopolin contulit ad Sophiæ templum: ibi- E que desidens, paterna bona prodegit. Romanus re comperta, templo eum educere & castigare intendit. quod Rentacius cum subodoraretur, litteris ab Imperatore ad Simeonem confictis, ad Bulgaros transfugere instituit: convictusque criminis, oculis est & bonis spoliatus.

Impietas Rentacii in patre.

Edit. Paris. pag. 620.

Bulgarica incursiones. Mortuo Adralesto scholarum domestico, Pothus Argyrus sufficitur. Is, Bulgaris grassando usque ad Catasyrta progressis, copias contra eos educit: castrisque ad Thermopolin positis Michaelum cohortis præfectum, patricii Moroleonis filium speculatum emittit. qui improviso in barbaricas delapsus insidias, cum fugæ locus non esset, vim parat: multisque Bulgaris dejectis ac pulsis, accepto lethali vulnere Constantinopolin redit, pauloque post moritur. Tunc & Romano detectæ sunt insidiæ, quas ipsi sacellarius Anastasius struxerat, nimirum pro Constantino propugnans. *Romanus Constantinum deprimit.* Harum auctores ac conscios suo quemque arbitratu Romanus punivit, Anastasio monacho facto. Constantinumque exinde detrusum secundo loco, se priore Imperatorem dici jussit: prætendens, hanc unam esse insidiarum avertendarum rationem. ita ob res fluxas & Imperium caducum Romanus perjurii se obligavit, & a Deo abalienavit. Hic erat rerum urbanarum status.

At Simeon iterum magnum contra Romanos emittit exercitum, duce Chagano, uno suorum procerum, & Minico equisonum principe: mandatque, ut recta ad urbem contendant, Romanus de eorum adventu certior factus, metuensque ne ii pulcherrima urbi propinquorum locorum palatia & ædificia incendio vastarent, Joannem rectorem cum Leone & Potho Argyris obviam ire jubet, exercitum ducentes validum ex Imperatoris sodalitatibus & cohortibus aliis contractum. Adfuit iis etiam Alexius patricius & drungarius rei navalis, & Moseles cum suis. Quinta Jejuniorum septimana, exercitu in planitie Pegarum instructo substiterunt. *Bulgarorum victoria.* Ibi Bulgaris se subito prodentibus, & obscura cum vociferatione ac magno impetu irruentibus rector Joannes fugam facit: ac patricius Photinus Latipedis filius pro eo pugnans, aliique haud pauci obtruncantur. Rector ægre servatus, in celocem evasit. Idem facere volens Alexius drungarius, cum adscendere nequiret, de scalis celocis in mare decidit cum suo protomandatore, & suffocatus est. Leo & Pothus Argyri in castellum fuga se receperunt. Reliqua multitudo, partim hostium manus dum effugere volunt, in mari pereunt: alii ferro necantur, quidam capiuntur. *pag. 621.* Bulgari, nemine prohibente, Pegense palatium totumque Stenum incendio vastant.

Vigesima Februarii die, indictione decima, uxor Romani Theodora moritur, & in Myrelæo sepelitur. Augustæ nomen deinde gessit uxor Christoferi Sophia. Tunc etiam ex Iberia venit Iber Curopalates, splendideque ornatus per medium forum transiit, ac magna cum gloria & honore exceptus est. Eum Imperator in ædem Sophiæ misit, ut ejus molem ac pulchritudinem videret. Quæ is contemplatus magna cum admiratione, fatusque hanc ædem vere esse Dei receptaculum, domum rediit. Rursum deinde Bulgari

A Ἀδραλέστου δὲ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀποθανόντος, προεβλήθη Πόθος ὁ Ἀργυρός. καὶ τῶν Βουλγάρων ἄχρι τῶν Κατασύρτων ἐξελασάντων, ἔξεισι καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν ταγμάτων, καὶ κατασκηνοῖ κατὰ τὴν Θερμόπολιν· κἀκεῖθεν δὲ Μιχαὴλ ταγματάρχης τοῦ τοῦ πατρικίου Μωρολέοντος υἱὸν, ἐπὶ κατασκοπὴν τῶν Βουλγάρων ἐκπέμπει. ὁ δὲ ἀπροόπτως ταῖς βαρβαρικαῖς ἐμπεσὼν ἐνέδραις, ἐπείπερ ἄφυκτα ἦν, τρέπεται πρὸς ἀλκὴν, καὶ πολλοὺς τῶν Βουλγάρων ἀνελὼν καὶ τρεψάμενος, καιρίαν δὲ τυπεὶς καὶ αὐτὸς, ἐπανήκει εἰς τὴν βασιλίδα, καὶ μετὰ μικρὸν τελευτᾷ. τότε δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ ἐπιβουλὴ μελετῶσα κατ' αὐτοῦ, προστάτην ἔχουσα τὸν σακελλάριον Ἀναστάσιον, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως δῆθεν ἀγωνιζόμενον. καὶ τῶν αἰτίων συσχεθέντων ἕκαστος κατὰ τὸ δόξαν ἐτιμωρήθη τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ, B τοῦ Ἀναστασίου ἀποκαρέντος μοναχοῦ. ἐξ ἧς αἰτίας καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὑποβιβάζεται, καὶ δεύτερος ἀνηγορεύετο βασιλεὺς, πρῶτος δὲ ὁ Ῥωμανὸς, προφασισάμενος, οὕτω μόνως δυνατὸν εἶναι καταλυθῆναι τὰς ἐπιβουλάς· διὰ πράγματα πρόσκαιρα καὶ βασιλείαν φθαρτὴν ἐπιορκίᾳ περιπεσὼν, καὶ τοῦ Θεοῦ γενόμενος μακρόθεν. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν πόλιν ἐφέρετο οὕτω.

Ὁ δὲ Συμεὼν πάλιν δύναμιν βαρεῖαν ἐκπέμπει κατὰ Ῥωμαίων, ἔξαρχον ἔχουσαν Χαγάνον, ἕνα τῶν παρ' αὐτῷ μέγα δυναμένων, καὶ Μηνικὸν τὸν ἱπποκόμον τὸν πρῶτον. οἷς ἐπέσκηψε κατ' αὐτῆς ὡς τάχιστα τῆς πόλεως ἐκ- C στρατεύειν. ὧν τὴν ἔφοδον ἀναμαθὼν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς, καὶ λογισάμενος μήπως ἐπελθόντες τὰ κάλλιστα τῶν πλησιαζόντων τῇ πόλει παλατίων καὶ οἰκημάτων πυρπολήσωσι, τὸν ῥαίκτορα Ἰωάννην ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς ἐκπέμπει μετὰ πλήθους ἱκανοῦ, ἔκ τε τῆς βασιλικῆς ἑταιρείας καὶ τῶν ταγματικῶν. οἷς συνῆν καὶ ὁ πατρίκιος Ἀλέξιος, καὶ δρουγγάριος τῶν πλωΐμων, καὶ ὁ Μωσηλὲ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτόν. κατὰ δὲ τὴν ε. ἑβδομάδα τῶν νηστειῶν, διαπαρατάξαντες τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Πηγῶν τόποις, προσέμενον. ἐκεῖθεν δὲ τῶν Βουλγάρων ἀναφανέντων, καὶ βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ, D καὶ σφοδρῶς ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν, φεύγει μὲν ὁ ῥαίκτωρ Ἰωάννης, σφάττεται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς πατρίκιος ὁ τοῦ Πλατύποδος υἱὸς, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. μόλις δὲ ὁ ῥαίκτωρ διασωθεὶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. τοῦτο καὶ Ἀλέξιος ὁ δρουγγάριος ποιῆσαι βουληθεὶς, καὶ μὴ δυνηθεὶς ἀνελθεῖν, ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος ὑποβάθρᾳ πεσὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ, σὺν τῷ αὐτοῦ πρωτομανδάτορι ἀπεπνίγη. Λέων δὲ καὶ Πόθος οἱ Ἀργυροὶ ἐν τῷ καστελλίῳ διαφυγόντες, ἐσώθησαν· τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἀπεπνίγησαν, οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα, οἱ δὲ χερσὶ βαρ- E βαρικαῖς συνελήφθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν, τότε τῶν Πηγῶν ἐνέπρησαν παλάτια, καὶ ἅπαν τὸ Στενὸν ἐπυρπόλησαν.

Εἰκοστῇ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, ἰνδ. ι. θνήσκει Θεοδώρα, ἡ σύμβιος Ῥωμανοῦ, καὶ θάπτεται ἐν τῷ Μυρελαίῳ. ἀνηγορεύθη δὲ Αὔγουστα ἡ τοῦ βασιλέως Χριστοφόρου γυνὴ ἡ Σοφία. παρεγένετο δὲ καὶ ἐξ Ἰβηρίας ὁ Κουροπαλάτης ὁ Ἴβηρ, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένος λαμπρῶς, μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη. ὃν καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, τὸ κάλλος αὐτῆς θεάσασθαι, καὶ τὸ μέγεθος, ἀπελθὼν ἐκεῖ, καὶ τοῦ ναοῦ τὴν καλλονὴν καταπλαγεὶς, καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικητήριον ἱερὸν τοῦτον χῶρον εἰπὼν, ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. τῶν δὲ Βουλγά-

ρων πάλιν εἰσβολὴν ποιησαμένων κατὰ τῆς Ῥωμαίων χώρας, καὶ τοῖς παλατίοις τῆς βασιλίδος ἐγγισάντων Θεοδώρας, ὡς οὐδὲν ἦν τὸ προσιστάμενον, πυρὶ ταῦτα παρέδοσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἄριστον ποιησάμενος πολυτελὲς, τοὺς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας συνεκάλεσε. συνῆν δὲ τούτοις καὶ ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Σακτίκιος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν ἐξκουβίτων. ἐπίδοσιν δὲ λαμβανούσης τῆς εὐωχίας, λόγος ἐκινήθη περὶ τῶν Βουλγάρων. καὶ τοῦ βασιλέως ἐπαγωγὰ πολλὰ εἰρηκότος, πρὸς ὁρμὴν ἐπανιστῶντα ἐνθουσιώδη, καὶ παρακαλοῦντα εὐψύχως ἐξελθεῖν κατὰ τῶν ἐναντίων, καὶ τῆς σφῶν ὑπεραγωνίσασθαι πατρίδος, πάντες συνέθεντο ἑτοίμως ἐξελθεῖν, καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραγωνίσασθαι. ἕωθεν οὖν καθοπλισθεὶς ὁ Σακτίκιος, ὄπισθεν τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἰσελθὼν, τῶν πλειόνων ἐπὶ διαρπαγὴν σκύλων σκεδασθέντων κατὰ τὴν χώραν, πάντας τοὺς ἐν τῇ παρεμβολῇ εὑρεθέντας κατέσφαξε. μαθὸν οὖν τὸ πλῆθος τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τῶν διαδράντων τὸ γεγονὸς, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ. καὶ συμπλοκῆς γενομένης, ἀκμῆτες οἱ Βούλγαροι πρὸς κεκμηκότας μαχόμενοι, καὶ ἀκραιφνεῖς πρὸς ἤδη τῷ προηγησαμένῳ πολέμῳ κεκακωμένους ἄνδρας, τρέπουσι τὸν Σακτίκιον σὺν ὀλίγοις τὴν προσβολὴν τῶν ἐναντίων δεξάμενον. γενναίως οὖν ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀνελὼν τῶν πολεμίων, ἐπειδὰ κατισχύετο, μεθίησι τῷ ἵππῳ τὸν χαλινὸν, καὶ νῶτα δοὺς ἔφευγεν. ἔν τινι δὲ ποταμῷ γενόμενος, καὶ τοῦτον διαπερῶν, καὶ τῇ ἰλύϊ τοῦ ἵππου ἐμπαγέντος, καταλαμβάνεται παρὰ τῶν Βουλγάρων, καὶ δέχεται πληγὴν καιρίαν κατὰ τῆς ἕδρας καὶ τοῦ μηροῦ. καὶ τοῦ ἵππου δὲ ἀνασπασθέντος ἐκ τῆς ἰλύος σπουδῇ καὶ συνεργίᾳ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων, τῶν μὲν φευγόντων, τῶν δ' ὑποστρεφόντων σὺν αὐτῷ, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀνακοπτόντων Βουλγάρους, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας σοροῦ τεθεὶς, τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐτελεύτησε, μέγα πένθος οὐ τῷ βασιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ στρατῷ καὶ παντὶ τῷ πλήθει Ῥωμαίων ἀπολιπών.

Ἐγένετο δὲ καὶ ἑτέρα τις ἀποστασία κατὰ τοῦ βασιλέως ἐν Χαλδίᾳ, ὑποθήκῃ τοῦ στρατηγοῦντος αὐτῆς Βάρδα πατρικίου τοῦ Βοΐλα. ἔξαρχοι δὲ τοῦ νεωτερισμοῦ, Ἀδριανός τις Χαλδαῖος, καὶ Τατζάτης ὁ Ἀρμένιος, πλούσιοι σφόδρα. κατασχόντες οὖν οὗτοι φρούριον τὸ λεγόμενον Πάιπερτε, κατὰ τοῦ βασιλέως ὡπλίζοντο. ἀλλ' ὀξὺς ἐπιφανεὶς (ἔτυχε γὰρ ἐνδημῶν ἐν Καισαρείᾳ) ὁ τῶν σχολῶν ἐξηγούμενος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας, τὴν σύστασιν διεσκέδασε, τοὺς ἐμφανεστέρους τῶν κατασχεθέντων ἀποτυφλώσας, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀσήμους, ἀθῴους κελεύσας ὅπῃ βούλονται ἀπιέναι. μόνος δὲ ὁ Τατζάτης φρούριον ἐπί τινος ὑψηλοῦ λόφου κατεσκευασμένον κατεσχηκὼς, καὶ λόγον τοῦ μή τι κακὸν παθεῖν δεξάμενος ἀπὸ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν, καὶ λαβὼν, εἰσῆλθεν ἐν τῇ βασιλίδι· καὶ τῇ τοῦ μαγγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς, ἐν τῷ οἴκῳ τῶν μαγγάνων ἐτηρεῖτο. δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος, ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερεῖται. Βάρδας δὲ ὁ Βοΐλας, φιλίας αὐτὸν διακειμένου τοῦ βασιλέως ἀπεκάρη μοναχὸς, μηδὲν ἄλλο πεπονθὼς ἀνιαρόν.

Συμεὼν δὲ ὁ τῶν Βουλγάρων ἄρχων, τὴν Ἀδριανούπολιν καταλαβὼν, καὶ ταύτην χάρακι καὶ τάφροις περιτειχίσας, ἐπιμελῶς ἐπολιόρκει. ἐστρατήγει δὲ τῆς πόλεως ὁ πατρίκιος Λέων, ὃν διὰ τὴν ὀξύρροπον πρὸς τοὺς πολεμίους ὁρμὴν, Μωρολέοντα ἐκάλουν. οὗτος εὐψύχως τὴν πολιορκίαν ἐδέ-

impressione facta, usque ad palatium Theodoræ Augustæ pervenerunt, idque nemine defendente cremaverunt. Romanus conrivio sumptuose instructo, ad id duces militarium ordinum vocavit, interque hos Sacticium cohortia excubitorum præfectum. Procedente convivio, illatus est de Bulgaris sermo: & Imperatore multa ad calefaciendos animos, adque virtutem concitandos idonea locuto, cohortatoque eos ut fortiter in hostem irent, ac pro sua propugnarent patria, universi alacrem suam operam in defendendis Christianis promiserunt. Postridie prima luce armatus Sacticius Bulgaros a tergo subsecutus est: ingressusque eorum castra, plerisque prædatum per agros vagantibus, omnes qui in castris erant occidit. Ex iis qui effugerant Bulgari re cognita, in castra redeunt; commissaque pugna, ipsi integri viribus defatigatos antegresso prælio Romanos funduot, Sacticio cum paucis aliis eorum impetum fortiter subsistentibus. Atque is cum aliquandiu præclare pugnasset, multosque hostium dejecisset, cum premeretur, equo habenas laxat, ac fugæ se dat. In cujusdam autem amnis transitu equus in cœno cum hæsisset, Bulgari eum assequuntur, vulnusque in anum & femur mortiferum accipit. Equo tamen e cœno evulso industria famulorum, atque iis modo fugientibus, modo ad ingruentium Bulgarorum depulsionem se vertentibus, usque ad Blachernas evadit: positusque in templo S. Sepulchri, proxima nocte vitam cum morte commutat, magno luctu oon Imperatori modo, sed & universo exercitui ac populo Romano relicto.

Sacticius.

309.

Alia deinde ab Imperatore facta defectio in Chaldia, instinctu patricii Bardæ, cognomento Boilæ, qui ei præsidebat. Principes novarum rerum moliendarum fuerunt, Adrianus quidam Chaldæus, & Tatzates Armenius, homines prædivites. ii occupato castello Paipertis, contra Imperatorem arma sumebant. Sed Joannes Curcuas scholarum domesticus, qui tum forte Cæsareæ erat, celeriter supervenit, & coitionem eam dissipavit. deprehensorumque primariis oculos eruit, & bona eorum publicavit, obscuros ac pauperes impune quo liberet discedere jussit. Unus Tatzates castello quodam occupato, quod in sublimi erat situm colle, fide impunitatis a domestico scholarum accepta, Constantinopolin venit, ibique * manglabitæ honore præditus, in domo manganorum custoditus est: cumque fugam moliretur, deprehenso oculi sunt effossi. Bardas Boilas, quod ei Imperator bene volebat, nullam aliam pœnam dedit, quam quod rasus & monachus est factus.

Edit. Paris. pag 622.

Rebellio in Imperatorem.

* v. Meurs. Gloss

Interim Simeon Bulgarorum princeps Adrianopolin vallo fossaque cingit, & obsidet, ac magno studio oppugnat. Præerat ei urbi Leo patricius, quem ob præproperum in hostes impetum vocabant Moroleonem, quasi

Adrianopolis capta & recepta.

ſtultum leonem. is oppugnationem fortiter ſuſtinebat, & modo Bulgaros irruentes de muro profligabat, modo portis apertis in eos acerrimum impetum dabat, facileque pellebat. Sed oppidani cibo deficiente, ac fame graviter premente, cum alimentorum aliunde parandorum ſpes nulla affulgeret, penuria moti, urbem, ſe, ducemque Bulgaris tradiderunt. Simeon Leonem nactus, & recordatus quanta in mala Bulgaris intuliſſet, innumeris ſuppliciorum formis excruciatum, tandem acerba morte necavit: Bulgaricoque in urbe relicto præſidio diſceſſit. Hoc præſidium audito contra ſe venire Romanum exercitum, urbe relicta fugit: atque ſic Adrianopolis a Romanis eſt recepta.

Leonis Tripolitæ clades.

Eo tempore Leo etiam Tripolita cum magna claſſe Romanos invaſit. Quem in Lemno naves in ſtatione habentem ſubito adortus Joannes Radenus patricius, rei navalis drungarius, facile vicit, Agarenis fere omnibus extinctis, ſoloque Tripolita fuga elapſo. Menſe Septembri, indictione ſecunda, Simeon Bulgarorum princeps cum omnibus copiis expeditionem contra Conſtantinopolin ſuſcipit: populataſque Macedoniam, & in Thraciam incendiis graſſatus, obviis quibuſque vaſtatis, proxime Blachernas caſtra ponit.

Edit. Pariſ. pag. 623.

Inde poſtulat, ut ad ſe mittantur Nicolaus patriarcha, aliique procerum, de componenda pace collocuturi. Datis mutuo obſidibus, ut ab inſidiis omnia tuta eſſent, ac patriarcha juramentis fidente, quæſitum eſt qui ſenatores cum eo exire deberent. delecti patricius Michaelus Stypejota & Joannes Myſticus, ac tum gubernandarum rerum ſocius. (nam Joannes rector apud Imperatorem delatus criminis, jam tum palatio diſceſſerat, inque ſuo monaſterio monachus factus erat.) Cum legati ad Simeonem veniſſent, ac de pace eſſent collocuturi, ita eos Bulgarus dimiſit, ut oſtenderet ſe ipſius Imperatoris congreſſum expetere, quem pro certo habebat virum eſſe prudentem atque veracem. Pergratum id fuit Romano, miſitque illico qui in littore Coſmidii, in mari tutiſſimum egreſſui e nave locum pararent, ut eo Imperatoria triremis appellere poſſet. eum undique munitionibus circumdedit: ac in medio juſſit tabulatum attolli, in quo erant collocuturi. Interim Simeon miſſis ſuis, templum Deiparæ ad Fontem incendit, a Juſtiniano conditum. Sed & vicina circum omnia igne vaſtabat: ſatiſque apparebat, pacem ei cordi non eſſe. Romanus cum patriarcha fanum Blachernenſe, & ſacrum ſepulcrum ingreſſus, Deum comprecatus, accepto beatæ Virginis humerali, templo exiit. cumque & ſe diligenter armaſſet, & comitatum ſuum decore ornaſſet, ad definitum locum ſe contulit. Acta hæc nona die Decembris. Eodem venit & Simeon, multitudinem adducens variis ordinibus ac formis diſtinctam. alii namque erant aureis ſcutis ornati, & aureis haſtis: alii argenteis clypeis, alii æreis, alii aliorum colorum, prout cuique viſum fuerat. ii in medium ſui Simeonem recipiebant, ac Romana voce regem conſalutabant. Omnes proceres & civium multitudo, quæ gererentur, de muris ſpectabant.

A ξατο, καὶ γενναιοτάτως ποτὲ μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους τοὺς προσιόντας τῶν Βουλγάρων ἠμύνετο, ποτὲ δὲ τὰς πυλίδας ἀναπεταννὺς ἐπετίθετο σὺν ῥύμῃ ἀνυποστάτῳ, καὶ ῥᾳδίως ἐτρέπετο. ἐπεὶ δὲ ὁ σῖτος τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐπιλελοίπει, καὶ λιμὸς ἐπίεζε τοὺς ἔνδοθεν κραταιῶς, μηδαμόθεν ἐλπίδα ἔχοντες ἐπισιτισμοῦ, τῇ ἐνδείᾳ πεισθέντες, προδεδώκασι τὴν πόλιν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις. ὃν χειρωσάμενος ὁ Συμεὼν, καὶ ὧν εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐνεδείξατο κακῶν μεμνημένος, μυρίαις αἰκίαις τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ. Βουλγάρους οὖν ἐπιστήσας φύλακας τῇ πόλει, ὑπεχώρησεν. οἵτινες Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον ἥκειν κατ' αὐτῶν ἀκηκοότες, καταλιπόντες τὴν πόλιν B ἔφυγον· καὶ πάλιν ἡ Ἀδριανούπολις ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο.

Τότε δὲ καὶ Λέων ὁ Τριπολίτης, μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν ἐξῆλθε κατὰ Ῥωμαίων. ὃν ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ ναυλοχοῦντα, Ἰωάννης πατρίκιος καὶ δρουγγάριος τῶν πλοΐμων ὁ Ῥαδηνὸς αἰφνίδιον ἐπιφανεὶς, ῥᾳδίως ἐτρέψατο, τῶν Ἀγαρηνῶν σχεδὸν πάντων ἀνῃρημένων, τοῦ δὲ Τριπολίτου μόνου φυγῇ τὴν σωτηρίαν ποιησαμένου. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ ἰνδ. β. ὁ ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν, πανστρατὶ κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. καὶ ληΐζεται μὲν Μακεδονίαν, ἐμπιπρᾷ δὲ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία, καὶ πάντα καταστρέφει τὰ ἐν ποσί. ἄγχιστα δὲ Βλαχερνῶν στρατόπεδον πήξας, ἐπεζήτη- C σεν ἀποσταλῆναι αὐτῷ τὸν πατριάρχην Νικόλαον, καί τινας τῶν ἐν τέλει, ὥστε περὶ εἰρήνης διαλεχθῆναι. λαβόντες οὖν ὁμήρους παρ' ἀλλήλων, ὡς οὐδεμία τις ἐπακολουθήσει ἐπιβουλὴ, καὶ τοῦ πατριάρχου τοῖς ὅρκοις ἀναθαρρήσαντος, γέγονε λόγος, ὁποίους δεῖ τῶν συγκλητικῶν τούτῳ συνεξελθεῖν. προεκρίθη γοῦν ὁ πατρίκιος Μιχαὴλ ὁ Στυππειώτης, καὶ Ἰωάννης ὁ μυστικὸς, καὶ παραδυναστεύων. ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ ῥαίκτωρ διαβληθεὶς, πρὸς τὸν βασιλέα κατελθὼν, τοῦ Παλατίου, ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ τὴν κοσμικὴν ἀπεκείρατο τρίχα. ἀφικομένους οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν Συμεὼν, μέλλοντας κινεῖν λόγους περὶ εἰρήνης, τούτους μὲν ἀπεπέμψατο· αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἐπεζήτει θεάσασθαι. πεπληροφόρητο γὰρ ἄνδρα συνετὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ ἀληθῆ. ἀσπασίως δὲ ὁ Ῥωμανὸς ἐδέξατο τοῦτον. ἀποστεί- D λας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ, κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὀχυρωτάτην ἀπόβασιν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρη διεκπλεύσασαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι, περιφράξας αὐτὴν πάντοθεν διατειχίσματι. μέσον δὲ θριγγίον γενέσθαι προσέταξεν, ἔνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. ὁ δὲ Συμεὼν ἀποστείλας, ἐνέπρησε τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν τὸν ἐν τῇ πηγῇ, ὃν ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ᾠκοδομήσατο. ἐπυρπόλησε δὲ καὶ τὰ κύκλῳ σύμπαντα, καὶ δῆλος ἦν ἐκ τούτου μὴ εἰρήνην ἀξιῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τῷ ναῷ E γενόμενος τῶν Βλαχερνῶν, ἅμα τῷ Πατριάρχῃ, καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ εἰσελθὼν, καὶ ἱκετηρίας ᾠδὰς ἀποδοὺς τῷ Θεῷ, τὸ ὠμοφόριον τῆς Θεοτόκου λαβὼν, ἐξῄει τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλέσι φραξάμενος. τὸν σὺν αὐτῷ οὖν στόλον κοσμήσας ἀξιοπρεπῶς, τὸν ὡρισμένον κατείληφε τόπον. ἐννάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἦν, ὅτε ταῦτα ἐγένετο. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ Συμεὼν, πλῆθος ἐπαγόμενος εἰς πολλὰς διῃρημένον τὰς παρατάξεις καὶ τὰς ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ ἦσαν χρυσάσπιδες καὶ χρυσᾶ δόρατα ἔχοντες, οἱ δὲ ἀργυράσπιδες, οἱ δὲ χαλκάσπιδες, οἱ δὲ ἄλλῃ χροιᾷ, ὡς τῷ ἑκάστῳ ἔδοξεν ἐκεκόσμηντο· οἵ τινες μέσον αὐτὸν εἰλη-

φάτης τὸν Συμεών. ὡς βασιλέα ἐφήμουν Ῥωμαϊκῇ τῇ φωνῇ. πάντες δὲ οἱ ἐν τέλει καὶ ὁ ἀστικὸς δῆμος ἐκ τῶν τειχῶν ἐθεῶντο τὰ δρώμενα. πρῶτος οὖν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν εἰρημένην ἀποβάθραν καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ὅμηρα δὲ δόντες ἀλλήλοις, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντες ἀκριβῶς, μήπου τις δόλος ἢ ἐνέδρα κρύπτηται, τότε κατελθεῖν τὸν Συμεὼν τοῦ ἵππου προετρέψαντο, καὶ εἰσελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. ἠσπάσαντο γοῦν ἀλλήλους, καὶ περὶ εἰρήνης ἤρξαντο διαλέγεσθαι. φασὶ δ' οὖν εἰπεῖν τὸν Ῥωμανὸν πρὸς τὸν Συμεών. Ἀκήκοά σε Χριστιανὸν ἄνθρωπον, καὶ θεοσεβῆ, βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαίνοντα. εἰ μὲν γὰρ ἀληθῶς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, στῆσαι ποτὲ τὰς ἀδίκους σφαγὰς, καὶ τὰς χύσεις τῶν ἀνοσίων αἱμάτων, καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν, καὶ αὐτὸς Χριστιανὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς, αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν, καὶ ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν, καὶ ἀνταπόδοσιν τῶν βιωμένων. σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. εἰ πλούτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγώ σε τούτου ἐμπλήσω εἰς κόρον. μόνον ἀσπάσαι τὴν εἰρήνην, καὶ ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνταί ποτε κατ' ἀλλήλων ὅπλα κινοῦντες. καὶ ταῦτα μὲν εἶπεν ὁ βασιλεύς. αἰδεσθεὶς δὲ ὁ Συμεὼν τήν τε ταπείνωσιν, ὑπέσχετο τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους διεχωρίσθησαν, τοῦ βασιλέως δώροις μεγαλοπρεπέσι δεξιωσαμένου τὸν Συμεών.

Συμβέβηκε δέ τι τεράστιον τότε, ὡς ἄξιον εἶναι καὶ διηγήσασθαι. δύο φασὶν ἀετοὺς, τῶν βασιλέων ὁμιλούντων, ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτῆναι, κλάγξαι τε, καὶ ἀλλήλοις συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι, καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἀποπτῆναι. τοῦτο δὲ, οἱ περὶ τὰς ὀρνιθοσκοπίας ἐπτοημένοι, οὐκ αἴσιον ἔκριναν οἰωνόν. ἀσυμβάτως γὰρ διαλυθήσεσθαι ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους ἔφησαν. ὁ δὲ Συμεὼν ὑποστρέψας, τοῖς οἰκείοις ἄρχουσι τὴν τοῦ βασιλέως ἐξηγεῖτο μετριότητα, καὶ τὸ πρὸς τὰ χρήματα προετικόν τε καὶ ἐλευθέριον. κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων ἰνδικτιῶνος β'. Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς στέφει τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· τὸν δὲ λοιπὸν υἱὸν αὐτοῦ Θεοφύλακτον ὁ πατριάρχης ἀπέκειρε κληρικὸν, χειροτονήσας αὐτὸν ὑποδιάκονον, προχειρισάμενος καὶ σύγκελλον, πρότερον διελθόντα εἰς τὰ ἅγια μετὰ τοῦ τάγματος τῶν ὑποδιακόνων. ἐτίμησε δὲ καὶ τὸν μυστικὸν Ἰωάννην, καὶ παραδυναστεύοντα πατρίκιον καὶ ἀνθύπατον. ιε'. δὲ Μαΐου μηνὸς, ἰνδικτιῶνος γ', τελευτᾷ ὁ πατριάρχης Νικόλαος, ἀρχιερατεύσας ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναρρήσει ἔτη ιγ'. καὶ καθίσταται Αὐγούστῳ μηνὶ πατριάρχης, ὁ τῆς Ἀμασείας μητροπολίτης Στέφανος. κατηγορεῖται δὲ καὶ ὁ Μυστικὸς, ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενος, καὶ ὑποθήκῃ τοῦ πατρικίου Κοσμᾶ καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου, μνηστευομένου τοῦτον εἰς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα, καταβιβάζεται τοῦ Παλατίου. συγχωρεῖται δ' ὅμως εἰσέρχεσθαι, καὶ προσκυνεῖν τὸν βασιλέα· στέργων γὰρ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, τελέως ἀπώσασθαι οὐκ ἐβούλετο. ἐγκειμένων δὲ τῶν κατηγόρων, καὶ σαφῆ δεικνύντων τὴν κατηγορίαν, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀληθῆ τὰ κατ' αὐτοῦ εὑρὼν λαληθέντα, ἔμελλε κατασχεῖν καὶ ἐξετάσαι. ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς φυγῇ τὴν Μονοκάστανον μονὴν καταλαμβάνει, καὶ ἀποκείρεται μοναχός. τὸν δὲ πατρίκιον Κοσμᾶν καὶ λογοθέτην αἰκισάμενος ὁ βασι-

Prior Romanus locum Excensionis dictum occupavit, & Simeonem expectavit. Datis ultro citroque obsidibus, Bulgari cum locum diligenter pervestigassent, ne quis dolus aut insidiæ laterent, Simeonem equo descendere jusserunt, & ad Imperatorem intrare. Ibi cum se mutuo consalutassent, de pace colloqui cœperunt. Ac ferunt Romanum hæc verba ad Bulgarum fecisse: Hominem te esse Christianum & pium audivi, sed facta tua famæ minime respondent. Si enim revera es Christianus, finem tandem fac cædium & fundendi sanguinis insontis, pacemque cum nobis Christianis Christianus & ipse compone, neque fac ut dextræ Christianorum polluantur sanguine eumdem Christum colentium. Homo & ipse es, mortem operiens, & resurrectionem, & judicium, ac dignam vita acta mercedem. hodie vivis, & cras in pulverem dissolveris. Si divitiarum cupiditas te ad hæc agenda impellit, ego ad satietatem usque te iis opplebo: tantum pacem amplectere, & concordiam dilige, ut ipse quoque vitam pacatam degas, ac incruentam, & tandem Christiani desinant contra se invicem arma ferre. His verbis hacque submissione Imperatoris ad verecundiam ductus Simeon, promisit se pacem facturum: & peracta salutatione discessum est, cum quidem magnificentissima dona Simeoni Imperator dedisset.

Romani & Simeonis de pace colloquium. Edit. Paris. pag. 624

Dignum est relatu prodigium, quod tunc accidit. Nam ferunt, colloquentibus principibus duas aquilas supra eos volitasse, & cum clangore se conjunxisse: moxque divulsas fuisse, ita ut altera ad urbem, altera in Thraciam avolaret. Id, qui augurio aliquid tribuebant, signum inauspicatum interpretati sunt, & infecta pace discessum iri judicarunt. Simeon ad suos reversus, proceribus moderationem Imperatoris & liberalitatem narravit. Festo Christi natalitio, indictione secunda, Romanus duos suos filios Stephanum & Constantinum coronat in magno templo: reliquum Theophylactum patriarcha radit, ac clericum facit, & subdiaconum ac syncellum designat, cum prius in sanctuarium intrasset officium subdiaconi gerens. Joannem porro Mysticum, & gubernandarum rerum socium, patricia, ac proconsulari dignitate ornavit Imperator. Die Maii decimaquinta, indictione tertia, moritur Nicolaus patriarcha, cum a secunda designatione munus suum gessisset annos tredecim. Augusto mense successor ei creatur Stephanus, Amasiæ metropolita. Porro Mysticus affectati Imperii defertur, ad hoc usus consilio Cosmæ patricii logothetæ dromi, qui eum sibi generum ambiebat, & Palatio ejicitur: permisso tamen, ut adorandi Imperatoris causa id ingrederetur. nam Imperator eum diligebat, ideoque prorsus excludere nolebat. Instantibus tamen accusatoribus, & crimina ei objecta vera esse demonstrantibus Imperator rem perscrutatus, cum deprehenderet non aliter rem, quam ii retulerant habere, capere Mysticum, & quæstiones de eo exercere statuit. quod is præsentiens, in monasterium Monocastanum confugit, ibique monachus est factus. Patricium Cosmam lo-

Prodigium.

Romanus filios coronat.

Stephanus patriarcha.

310

Pag. 625.

gothetam in Horologio Imperator male mulctatum officio deposuit. Loco Mystici substituit protovestiarium Theophanem, & eadem potestate auxit. Sub idem tempus in Thracia terræmotus hiatusque terribiles fuerunt, multæque domus & templa una cum ipsis hominibus absorptæ sunt.

315 Majo mense, indictione xv, Simeon Bulgarorum princeps in Chrobatos duxit: ab iisque in angustiis montium prælio victus, omnem suum amisit exercitum.

Simeonis Bulgari interitus.

Joannes autem quidam astronomus Romanum accessit, eumque monuit uti mittat aliquem, qui amputet caput columnæ, quæ supra Xerolophi fornicem posita Occidentem respiciebat: ita enim Simeonem, cui illa fatalis erat, statim periturum. Executus hoc est Imperator: & qua hora statuæ fuit abscissum caput, ea ipsa (quod diligenti inquisitione Romanus postea deprehendit) Simeon in Bulgaria cordis morbo interiit.

Morte ejus, Bulgariæ dominium ad Petrum rediit, filium ejus ex secunda uxore, sorore Georgii Sursubuli, quem & tutorem suis liberis Simeon constituit. nam Michaelum idem ex priore sibi natum conjuge, viventem, adhuc monachum fecerat. Vicinæ igitur gentes Turci, Servi, Chrobatæ, atque alii, audita Simeonis morte, Bulgaros bello petere statuebant. Sed & fame graviter premebantur Bulgari, & locustæ fruges eorum depopulabantur atque absumebant. Itaque Bulgaris cum aliarum gentium, tum Romanorum præcipue in se expeditionem metuentibus, Petrus re cum suis deliberata, in Romanos bellum suscipit, ut iis terrorem incuteret. Cumque in Macedoniam pervenisset, audito Imperatorem Romanum contra se cum exercitu proficisci, ipse & Georgius liberorum Simeonis tutor occulte monachum cum litteris mittunt, quibus continebatur, cupere Bulgaros cum Romanis pacem ac fœdus conjungere: ac si Romanis ita videretur, nuptiis inter gentes contractis id firmari. Iis litteris acceptis, Romanus cum rem quam maxime probaret, statim celoce emisit Theodosium quemdam monachum, & Constantinum Rhodium clericum aulicum, qui in Mesembria cum Bulgaris de pace colloquerentur.

Edit. Paris. pag. 626.

Quo in colloquio cum res commode esset tractata, legati per continentem in urbem redierunt, comitante Stephano, cujus magnum erat inter Bulgaros nomen: eosque subsecutus est Georgius Sursubulus, aliique illustres aliquot viri. Hi ut cum Imperatore congressi, filiam Christoferi Cæsaris Mariam viderunt, eamque (erat enim formæ præstantissimæ) magnopere probaverunt, pacta pace, Petrum missis litteris absque mora venire jusserunt. missus est etiam Nicetas magister, filii Romani socer, qui Petro obviam iret, eumque Constantinopolin deduceret. Ubi ad Blachernas venit Petrus, Imperator triremi eodem vectus, eum excepit, ac salutavit, & honorifice tractavit: iisque inter se uti ex re erat collocutis, pacta pacis & matrimonii composita sunt, in omnibus iis protovestiario Theophane medium se ferente.

Petrus Bulgariæ princeps Romani neptem ducit.

Octobris die octava, patriarcha Stephanus cum protovestiario Theopha-

A λεὺς ἐν τῷ Ὡρολογείῳ, παρέλυσε τῆς ἀρχῆς. προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ μυστικοῦ Ἰωάννου τὸν πρωτοβεστιάριον Θεοφάνην παραδυναστεύοντα. ἐγένετο τηνικαῦτα καὶ σεισμὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων, καὶ χάσματα γῆς καταπληκτικά, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

Μαΐῳ δὲ μηνὶ ἰνδικτιῶνος ιε. εἰσβαλὼν Συμεὼν ὁ τῆς Βουλγαρίας ἄρχων ἐποιήσατο κατὰ Χροβάτων, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν, καὶ ἡττηθεὶς ἐν ταῖς τῶν ὀρῶν δυσχωρίαις, ἅπαν τὸ ἑαυτοῦ ἀπώλεσε στράτευμα.

Ἰωάννης δέ τις ἀστρονόμος προσελθὼν τῷ βασιλεῖ, ἔφησεν, ὡς εἰ πέμψας ἀποκόψει τὴν κεφαλὴν τῆς ἱσταμένης ἄνωθεν τῆς ἐν τῷ Ξηρολόφῳ ἁψῖδος, καὶ πρὸς δύσιν βλεπούσης στήλης, ἀποθανεῖται ὁ Συμεὼν παραυτίκα. αὐτῷ γὰρ ἐστοιχειῶσθαι τὴν τοιαύτην στήλην.

B ὁ δέ, τοῖς ἐκείνου πιθήσας λόγοις, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καθὼς ἀκριβωσάμενος ἔγνω ὁ βασιλεύς, ὁ Συμεὼν ἐν Βουλγαρίᾳ τέθνηκε νόσῳ καρδιακῇ ἁλούς.

Οὗ τελευτήσαντος τὴν τῶν Βουλγάρων ἀρχὴν Πέτρος κατέσχεν, ὁ ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικός, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου τοῦ Συρσουβούλου, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν κατέστησε. Μιχαὴλ γὰρ τὸν ἐκ τῆς προτέρας ἀποτεχθέντα παῖδα αὐτῷ ἔτι ζῶν ὁ Συμεὼν ἀπέκειρε μοναχόν. τὰ γοῦν πέριξ ἔθνη, Τοῦρκοι, Σέρβοι, Χροβάται καὶ οἱ λοιποί, τὴν τοῦ Συμεὼν ἀναμαθόντες τελευτήν, ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβου-

C λεύοντο. κατεῖχε δὲ καὶ λιμὸς μέγας, σὺν ἀκρίδι, τὸ Βουλγάρων ἔθνος, ἰσχυρῶς ἐκπιέζων καὶ καταδαπανῶν τὰ πλήθη καὶ τοὺς καρπούς. ἐδεδοίκεσαν μὲν οἱ Βούλγαροι καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἔφοδον ἐθνῶν, ἐδεδίεσαν δὲ πλέον τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. Βουλευσάμενος οὖν ὁ Πέτρος μετὰ τῶν περὶ αὐτόν, ἔγνω δεῖν ἐπιστρατεῦσαι Ῥωμαίοις ἐπὶ καταπλήξει. καταλαμβάνουσι τοίνυν τὴν Μακεδονίαν. εἶτα μαθόντες ὡς ἔξεισι κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεύς, πέμπουσι λάθρα τινὰ μοναχὸν Πέτρος τε ὁ ἄρχων Βουλγαρίας, καὶ ὁ τῶν παίδων τοῦ Συμεὼν ἐπιτροπεύων Γεώργιος, γράμματα ἐπαγόμενον. ὡς βούλονται δὲ Ῥωμαίοις σπείσασθαι, τὰ γράμματα ἔφραζεν εἰ αἱροῦνται δέ, καὶ γαμι-

D κὸν συστήσασθαι συνάλλαγμα μετ' αὐτῶν. ὃν ἀφικόμενον ὁ βασιλεὺς ἀσμενέστατα προσδεξάμενος, εὐθέως ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος μοναχόν τινα Θεοδόσιον, καὶ Κωνσταντῖνον βασιλικὸν κληρικὸν τὸν Ῥόδιον, συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις τὰ εἰς εἰρήνην ἐν Μεσημβρίᾳ. οἳ τινες παραγενόμενοι, καὶ τὰ εἰκότα διαλεχθέντες, ὑπέστρεψαν διὰ ξηρᾶς ἅμα Στεφάνῳ τινὶ περιωνύμῳ ἐν Βουλγαρίᾳ· κατόπιν δὲ τούτων παρεγένετο καὶ ὁ ἐπίτροπος Γεώργιος ὁ τοῦ Συρσουβούλου, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιφανῶν. καὶ εἰς ὄψιν ἐλθόντες τῷ βασιλεῖ, θεασάμενοι δὲ καὶ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως Μαρίαν, καὶ ἐπ' αὐτῇ μεγάλως ἀρεσθέντες (ἦν γὰρ ὑπερφέρουσα τῷ κάλλει) ἔγραψαν τῷ Πέ-

E τρῳ διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνα ποιησάμενοι πρότερον περὶ τῆς εἰρήνης. ἀπεστάλη δὲ καὶ Νικήτας μάγιστρος, ὁ τοῦ βασιλέως συμπένθερος Ῥωμανοῦ, ὑπαντῆσαι καὶ ἀγαγεῖν τὸν Πέτρον μέχρι τῆς βασιλίδος. οὗ καταλαβόντος ἐν Βλαχέρναις, ὁ βασιλεὺς μετὰ τριήρους ἐλθών, τοῦτον ἐδέξατο, καὶ ἠσπάσατο καὶ φιλοτίμως ἐδεξιώσατο. ἀλλήλοις οὖν τὰ εἰκότα προσομιλήσαντες, τότε τῆς εἰρήνης σύμβολα καὶ τὰ τοῦ γάμου ἐπεραιώσαντο, τοῦ πρωτοβεστιαρίου Θεοφάνους ἐν πᾶσι μεσολαβοῦντος.

Καὶ τῇ η'. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἐξελθὼν ὁ πατριάρχης Στέφανος, ἅμα τῷ πρωτοβεστιαρίῳ Θεο-

A Θεοφάνῃ, καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ, εὐλόγησε Πέτρον τε καὶ Μαρίαν ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, παρανυμφευόντων τοῦ πρωτοβεστιαρίου καὶ τοῦ Συρσουβούλη. Φαιδρῶν δὲ καὶ πολυτελῶν γενομένων τῶν γάμων, εἰσῆλθεν ὁ πρωτοβεστιάριος ἅμα τῇ θυγατρὶ τοῦ βασιλέως ἐν τῇ πόλει. τρίτην δὲ μετὰ τὸν γάμον ἑστίασιν ἐν τῇ τῶν πηγῶν ἀποβάθρᾳ ποιήσας ὁ βασιλεύς, παρ' αὐτῇ τῇ ἀποβάθρᾳ τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος ἱσταμένου, συνειστιάθη τῷ Πέτρῳ. παρῆσαν δὲ τῇ εὐωχίᾳ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεύς, καὶ Χριστόφορος. ἐγένετο δὲ στάσις οὐ μικρὰ παρὰ τῶν Βουλγάρων, ἐνισταμένων, πρότερον εὐφημηθῆναι τὸν Χριστόφορον, εἶτα τὸν Κωνσταντῖνον. ὧν τῇ ἐνστάσει παραχωρῶν ὁ βασιλεὺς Ρωμανός, ἐκέλευσεν οὕτω γενέσθαι. B πάντων δὲ τῶν ἐν τοῖς τοιούτοις εἰωθότων γίνεσθαι, συντελεσθέντων, ἀπῆρεν ἡ Μαρία σὺν τῷ οἰκείῳ συζύγῳ, καὶ τῆς πρὸς Βουλγαρίαν ἥψατο, προπεμφθεῖσα παρὰ τῶν γονέων αὐτῆς καὶ τοῦ πρωτοβεστιαρίου μέχρι τοῦ Ἑβδόμου, καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει, τοῦτον ἐπλέκετο τὸν τρόπον.

Ὁ δὲ δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης μάγιστρος ὁ Κουρκούας, ἄγων καὶ φέρων τὰ τῆς Συρίας, καὶ ἅπαν ἀντίξουν καταστρεφόμενος, καὶ πλεῖστα φρούρια καὶ ὀχυρώματα καὶ πόλεις βαρβαρικὰς καθελών, ἔφθασε καὶ μέχρι τῆς περιβοήτου Μελιτινῆς. πολιορκίᾳ δὲ τοὺς ἔνδον στενοχωρήσας, ἠνάγκασε πρὸς συμβάσεις ἰδεῖν. παραγίνεται οὖν πρὸς αὐτὸν Ἀπόχαψ ὁ τοῦ Ἀμὲρ ἔκγονος, ἀμηρᾶς ὑπάρχων Μελιτινῆς, καὶ Ἀποσαλὰθ ὁ τῶν ἐν αὐτῇ κατάρχων ταγμάτων· C οὓς προσδεξάμενος ὁ δομέστικος, ἱλαρῶς καὶ μετὰ προσηνείας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐξαπέστειλεν. ἐντυχόντες οὖν αὐτῷ, καὶ εἰρηνικὰ ποιήσαντες σύμφωνα, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια, τοῖς φίλοις καὶ συμμάχοις Ῥωμαίων καταγραφέντες, καὶ μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν ὁμοφύλων καθοπλιζόμενοι. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ, καὶ τοῦ Ἀποσαλάθ, διελύθη τὰ τῆς εἰρήνης. ἐκστρατεύει οὖν κατ' αὐτῶν ὁ εἰρημένος δομέστικος, συνῆν δὲ μετὰ τῶν Ἀρμενίων καὶ ὁ μάγιστρος ὁ Μελίας, καὶ πρότερον μὲν πολέμῳ τοὺς Μελιτηνοὺς συνήλασαν, ἔσω τείχους καταπολμήσαντας ἀντιποιήσασθαι τῶν ὑπαίθρων. ἔπειτα περικαθίσαντες τὴν πόλιν, καὶ μετὰ συντονίας ταύτην πολιορκήσαντες, πολέμου νόμῳ κατέσχον. κατέδραμον δὲ καὶ πάντα τὰ πέριξ, καὶ ἐχειρώσαντο, καὶ δοῦλα Ῥωμαίοις εἰργάσαντο. D τὴν μὲν οὖν Μελιτηνὴν εἰς κουρατωρείαν καταστήσας ὁ βασιλεύς, καὶ πᾶσαν τὴν περιοικίδα, πολλὴν συντέλειαν τῷ δημοσίῳ προσήγαγε. Νικήτας δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως κατηγορηθείς, ὡς ὑποτιθέμενος τῷ Χριστοφόρῳ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρός, καὶ τοῦτον ἐξῶσαι τῆς βασιλείας, ἐξεβλήθη τῆς πόλεως καὶ ἀπεκάρη μοναχός. Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ κε΄. ἡμέρᾳ ἰνδ. ς΄. ἐτελεύτησεν ὁ Ἀμασείας Στέφανος, πατριαρχήσας ἔτη β΄. μῆνας ια΄.

Δεκεμβρίῳ δὲ μηνί, ἄγουσι Τρύφωνα μοναχόν, καὶ χειροτονοῦσι πατριάρχην ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν Θεοφύλακτος ὁ τοῦ βασιλέως υἱός, εἰς μέτρον φθάσῃ τῆς νομίμου ἡλικίας. τῷ αὐτῷ δὲ μηνὶ γέγονε χειμὼν ἀφόρητος, ὡς κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ἑκατὸν εἴκοσι. E ἐπηκολούθησε δὲ τῷ χειμῶνι καὶ ὁ μέγας λιμός, τοὺς πώποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος, καὶ θάνατος ἀπὸ τούτου, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας τοὺς τεθνεῶτας ἐκκομίζειν· τοῦ βασιλέως πολλὴν πρόνοιαν ποιησαμένου κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ λιμοῦ, δι' εὐποιϊῶν καὶ ἄλλων βοηθημάτων παντοδαπῶν. Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι

ne & universo Senatu egressus, conjugium Petri & Mariæ in fano Deiparæ ad Fontem, sacrum faustumque esse jussit, sponsam comitantibus Theophane & Sursubulo. Nuptiis magnifice & sumptuoso cum splendore confectis, protovestiarius cum filia Cæsaris urbem intravit. Tertium a nuptiis convivium instituit Imperator ad Fontem, in loco ubi e navibus exire solebant, stante imperatoria celoce in eo loco: adhibuitque convivio Petrum, Constantinum Imperatorem, ac Christiferum. Ibi haud leviter tumultuati sunt Bulgari, Christiferum Constantino in faustis acclamationibus præponi debere contendentes. eorumque petitioni Imperator morem gessit. Omnibus peractis quæ in tali re fieri assolent, Maria cum suo marito solvit, & in Bulgariam iter init, deducta a parentibus & protovestiario usque ad Hebdomum. Hoc pacto res in urbe actæ.

Constantinus Imperator Romani filio postponitur.

At Joannes Curcuas, magister ac scholarum domesticus Syriæ, res agendo ac ferendo, & obvia omnia proruendo, plurimaque castella & munitiones atque urbes barbaricas evertendo, usque ad nobilem illam Melitenam pervenit: eamque obsessam eo necessitatis redegit, ut ad pacificationem obsessi cogerentur spectare. Venit ergo ad eum Apochapsus Ameri prognatus, Melitenæ Ameras: & Aposalathus, qui militibus Melitenæ degentibus præerat: quos comiter exceptos domesticus ad Imperatorem misit: iique pacificatione confecta domum redierunt, socii e amicis Romanorum adscripti: & cum iis contra Sarracenos populares suos armati. Mortuis autem Apochapsu & Aposalathu, pax ea rupta est. Itaque domesticus Melitenis bellum infert, cum quo etiam Mellas erat magister, Armenios ducens. ac initio quidem hostes castra sub dio locare ausos, intra muros urbis compellunt: deinde vero urbem obsessam magna vi oppugnantes, expugnant: sed & circum sita omnia populantur atque subigunt, ac Romanis servire cogunt. Imperator Melitenam, & quod circum est regionis in præfecturæ (Curatoriam ipsi vocabant) formam redegit, ac magnos inde reditus ærario confecit. Cæterum Niceta magister & Christiferi socer accusatus, quod generum incitasset ad deturbandum Imperio patrem, urbe pulsus, rasusque, & monachus factus est. Die mensis Julii xxv. indict. sexta, Stephanus patriarcha mortuus est: cum ei muneri præfuisset biennium, & menses undecim.

Joannis Curcuæ res contra Saracenos gestæ.

Edit. Paris. pag. 627.

Melitina Romanis subdita.

Mense Decembri, monachus Trypho producitur, eique patriarchatus ad certum tempus committitur, dum Theophylactus Imperatoris filius ad justam ætatem perveniret. Eodem mense gravissimum fuit frigus, adeo ut terra per dies cxx glacie durata fuerit. Id gelu subsecuta est quanta numquam fuit ante pestis, quæ tantum sæviit, ut vivi mortuis efferendis non sufficerent. Imperator, quantum id res passa est, summam curam & pestis & frigoris habuit, omnis generis auxiliis & beneficiis succurrens subditis. Sub idem tempus Petro Bulgarorum principi Joannes frater ipsius, & nonnulli alii potentia inter Bulgaros primi insidias struunt: quibus pa-

Trypho patriarchæ vicarius.

Fratris in fratrem insidiæ.

refactis, Joannes verberibus mulctatus in carcerem deditur, de reliquis omnibus capitis supplicium sumitur. Ea de re a Petro certior factus Romanus, Joannem monachum (eum qui aliquando rector fuerat) mittit sub prætextu pactorum sanciendorum, qui omni modo Joannem quæreret, ac Constantinopolin duceret. Et sane rector Joannem suffuratus, navigio a Mesembria eum secum in urbem perduxit. Pauloque post monastico abjecto habitu, uxorem ambivit atque duxit: domum quoque & opes permagnas accepit. Michaelus porro alter Petri frater, cupiditate Bulgarici Imperii ductus, castellum munitum occupavit, Bulgarosque concitavit, multosque ad se attraxit. qui eo paulo post mortuo iram Petri metuentes, Romanam invaserunt ditionem: ac per Macedoniam, Strymonem & Græciam profecti, & obvia quæque populati, Nicopolin tandem occuparunt, inque ea subsederunt. Verum hi posteris temporibus variis bellis a Romanis subacti sunt. Ea tempestate lapis quidam de fornice fori decidit, quem solebant cosmiten, id est mundanum, vocare: & interfecit LX viros. Terribile etiam incendium fuit proxime forum Deiparæ, quod rostra absumpsit usque ad locum cui Psiches nomen, id est Micæ. Obiit etiam Christifer Cæsar, XIV die Augusti, * & sepultus est in monasterio patris sui.

Edit. Paris. pag. 628.

* Augusto mense indictione 4.

Tryphon fraude injusto patriarchatu dejicitur.

* ita.

At Tryphon eum tempus patriarchatus ei definitum exiisset, promissis stare & solio decedere cum nollet: * quæsivit, quo pacto criminibus intentatis in judicium vocari, & ecclesia exturbari posset. Animi dubium, & quo se verteret non habentem Imperatorem, interimque fraudis & ludibrii impatientia mœstum Theophanes Cæsareæ episcopus cernens, is quem & Chœrinum vocabant, homo nugax, in se recepit conficiendæ rei negotium. cumque Imperator ejus operam oblatam amplecteretur, Tryphonem astu circumveniendum ratus, sic compellat: Multa, Domine, adversum te molitur Imperator, & crimina conquirit, ob quæ te solio dejicere possit. quantumvis autem magno labore nihil consequitur: qui enim insontem criminetur? Unum proferunt, qui te depositum cupiunt: prorsus te esse litterarum insclum. id crimen si amoliri queamus, utique lupi hiantes fuerint omnes qui tibi insidiantur. Ergo si me audis, coram toto concilio in munda charta nomen tuum & pontificatus dignitatem scribe, eamque Imperatori mitte: ut certo cognoscens spem istius criminis irritam esse, desinat ista contra te moliri. Id consilium utile visum. Statim ergo cogitur concilium, & patriarcha tum sic loquitur. Qui me injuste pontificatu dejicere student, o divini collegæ, multa frustra moliti ut probabilem aliquam mei pellendi causam invenirent, extremam hanc excogitarunt calumniam, quod me rudem litterarum dicunt. proinde jam in conspectum omnium vestrum has exaro litteras, ut videntes sycophantæ, certoque convicti, cessent mihi nullo jure negotium facessere. Hæc locutus, chartam puram accepit, & omnibus cernentibus hæc scripsit: Trypho Dei miseratione archiepiscopus

A ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, μεθ' ἑτέρων τῶν μέγα δυναμένων ἐν Βουλγαρίᾳ. καὶ φωραθεὶς αὐτὸς μὲν τύπτεται καὶ καθείργνυται, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ταῖς ἐσχάταις ὑπεβλήθησαν τιμωρίαις. δῆλα δὲ ἔθετο καὶ τῷ βασιλεῖ Ῥωμανῷ Πέτρος τὰ γεγενημένα. ἅπερ μαθὼν οὗτος, τὸν μοναχὸν Ἰωάννην τὸν ποτὲ ῥαίκτορα πέπομφε, προφάσει μὲν ἀλλαγίων, τῇ δ' ἀληθείᾳ Ἰωάννην ποικιλοτρόπως εὑρεῖν, καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγαγεῖν. ὃ δὴ καὶ γέγονε. καὶ δυνηθεὶς ὁ ῥαίκτωρ ὑποκλέψαι τὸν Ἰωάννην, ἐν πλοίῳ ἀπὸ Μεσημβρίας εἰσελθὼν, ἅμα αὐτῷ τὴν βασιλίδα κατέλαβε. καὶ μετ' οὐ πολὺ τὸ μοναχικὸν ἀπορρίψας σχῆμα, καὶ γυναῖκα αἰτήσας, ἔλαβε. προσέλαβε δὲ καὶ οἶκον, καὶ κτήματα πάμπολλα. καὶ Μιχαὴλ B δὲ ὁ τοῦ Πέτρου ἕτερος ἀδελφὸς, τὴν Βουλγαρικὴν ἱμειρόμενος κατασχεῖν ἐξουσίαν, φρούριον καταλαβὼν ἐρυμνὸν ἀνέσεισε τὰ Βουλγάρων, καὶ πολλοὶ προσερρύησαν αὐτῷ. μετ' ὀλίγον δὲ τούτου ἀποθανόντος, δεδιότες οἱ προσρυέντες τὴν τοῦ Πέτρου ἀγανάκτησιν, ἐπῆλθον ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώραις διὰ Μακεδονίας καὶ Στρύμονος καὶ Ἑλλάδος, καταλαβόντες τὴν Νικόπολιν τὰ πάντα ἐν αὐτῇ ληϊσάμενοι, καὶ τέλος ἐν αὐτῇ σαββατίσαντες. οἵτινες ὕστερον διαφόρως καταπολεμηθέντες, ὑποχείριοι Ῥωμαίων ἐγένοντο. κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἔπεσε λίθος ἀπὸ τῆς ἐν τῷ φόρῳ ἀψῖδος, ὃν κοσμίτην καλεῖν εἰώθασι, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἑξήκοντα. ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμὸς φοβερὸς, ἔγγιστα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ φόρου, καὶ ἐπυρπολήθη ὁ ἔμβολος ἄχρι τῶν λεγομένων Ψιχῶν. C ἐτελεύτησε δὲ καὶ Χριστοφόρος ὁ βασιλεὺς, μηνὶ Αὐγούστῳ ἰνδ. δ'. * καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

* ἰνδικτιῶνι δ'. Scylitz.

Τῷ ῥητῷ δὲ χρόνῳ πληρωθέντι, ὃν ἔθετο Τρύφων ὁ πατριάρχης, οὐκ ἤθελε κατελθεῖν τοῦ θρόνου, ὡς ὑπέσχετο. ἀλλὰ κρίσεις ἐζήτει καὶ αἰτιάματα κατ' αὐτοῦ προβληθῆναι, δι' ἃ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλεται. ἀμηχανοῦντος δ' ἐπὶ τούτῳ τοῦ βασιλέως, καὶ μὴ ἔχοντος ὅ, τι καὶ χρήσαιτο, ὁ Καισαρείας Θεοφάνης, ὃν δὴ καὶ χοιρινὸν ἐκάλουν, κωτίλος ἀνὴρ, ἀλύοντα βλέπων τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν καὶ τὴν ἀπάτην μὴ φέροντα, ὑπέσχετο αὐτῷ εἰς τέλος ἄξαι τὸ σπουδαζόμενον. ἀποδεξαμένου δὲ τοῦ βασιλέως τὴν ὑπόσχεσιν, ἀπάτῃ περιέρχεται τὸν πατριάρχην, καὶ προσελθὼν ἔφη πρὸς αὐτόν. πολλὰ μὲν, ὦ δέσποτα, ἡ κατὰ σοῦ τῆς βασιλείας D ἐπίθεσις, καὶ αἰτιάσεις ζητεῖ δυναμένας σε κατασπάσαι τοῦ θρόνου. πολλὰ δὲ μοχθῶν, οὐχ εὑρίσκει. πῶς γὰρ ἂν τοῦ ἀναιτίου αἰτίασις ἅψαιτο; ἓν δὲ προφέρουσιν αἴτιον οἱ σπουδάσαντες τῆς σῆς καθαιρέσεως, φάσκοντες, μὴ ὅλως εἰδέναι σε γράμματα. εἰ οὖν τοῦτο ἀποτρίψασθαι δυνηθείημεν, λύκοι πάντως φανήσονται οἱ κατὰ σοῦ μελετῶντες. εἴ τι οὖν μοι πείθῃ, ἐπὶ παρουσίᾳ πάσης τῆς συνόδου γράψας ἐν ἀγράφῳ χαρτίῳ τὸ σὸν ὄνομα, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα, πέμψον τῷ βασιλεῖ, ὡς ἂν πληροφορηθῇ, καὶ τῆς τοιαύτης ἐλπίδος ἐκπεσὼν, ἀπόσχηται τοῦ κατὰ σοῦ μελετᾶν. ἔδοξε λυσιτελὴς ἡ παραίνεσις. εὐθὺς οὖν συναθροίζεται σύνοδος, E καὶ συναθροισθείσης φησὶ πρὸς αὐτὴν ὁ πατριάρχης. οἱ τοῦ θρόνου με καταγαγεῖν βουλόμενοι ἀδίκως, ὦ θεῖοι συλλειτουργοὶ, πολλὰς μηχανὰς κεκινηκότες, ὥστε εὔλογον αἰτίαν εὑρεῖν, καὶ δι' αὐτῆς με ἐξοστρακίσαι, οὐχ εὗρον. τελευταίαν οὖν μοι προσάπτουσιν αἰτίαν ταύτην. φασί με ἀγράμματον εἶναι. νῦν οὖν ἐπ' ὄψει πάντων ὑμῶν, τάδε χαράσσω τὰ γράμματα, ἵν' ἰδόντες καὶ πληροφορηθέντες οἱ συκοφάνται, ἀπόσχωνται τοῦ ἀδίκως μοι ἐνοχλεῖν. εἶπε, καὶ χάρτην ἄγραφον εἰληφὼς, ἐπ' ὄψει πάντων ὑπέγραψεν οὕτω. Τρύφων ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,

A νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς Πατριάρχης. καὶ γράψας, ἐκπέμπει διὰ τοῦ πρωτοθρόνου τῷ βασιλεῖ. ὅπερ λαβὼν ἐπὶ χεῖρας οὗτος, καὶ ἄγραφον ἕτερον χάρτην ἄνωθεν προσυφάνας, παραίτησιν ἔγραψε, ὡς ἀνάξιος ὢν ἐξίσταται τῷ βουλομένῳ τοῦ θρόνου. τῆς δὲ τοιαύτης παραιτήσεως προκομισθείσης ἐπὶ συνόδου, κατάγεται τῆς ἐκκλησίας ὁ Τρύφων, πολλὰ τὴν ἀπάτην ὀλοφυρόμενος, καὶ τῷ πρωτοθρόνῳ ἐπιμεμφόμενος. καὶ μετὰ χρόνον ἕνα καὶ μῆνας πέντε, τοσοῦτον γὰρ ὁ τῆς ἡλικίας τοῦ Θεοφυλάκτου ἐνέδει χρόνος πρὸς τελειότητα καὶ χειροθεσίαν ἀρχιερωσύνης, Φεβρουαρίῳ β'. ἰνδ. χειροτονεῖται πατριάρχης Θεοφύλακτος, ὁ τοῦ βασιλέως υἱός.

B Βασίλειος δέ τις Μακεδὼν, Κωνσταντῖνον τὸν τοῦ Δούκα ἑαυτὸν ἐπιφημίσας, πολλοὺς ἐξαπατήσας πρὸς ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο. καὶ περιπατῶν ἐκύκα καὶ συνετάραττε τὰς πόλεις, καὶ πρὸς ἀποστασίαν ἐαίνει. συσχεθεὶς δὲ παρά τινος τουρμάρχου Ἐλεφαντίνου τὴν προσηγορίαν, καὶ ὡς βασιλέα ἀχθεὶς, τῆς μιᾶς ἀλλοτριοῦται χειρός. εἶτα πάλιν ὡς ἀφείθη χεῖρα χαλκῆν ἑαυτῷ περιθεὶς, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευάσας, περινοστεῖ τὸ Ὀψίκιον, τοὺς ἀφελεστέρους πλανῶν, ὡς αὐτὸς εἴη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δούκα. μεγάλην οὖν χεῖρα συναθροίσας, ἀποστασίαν αἰνεῖ. καὶ τὸ φρούριον κατασχὼν, ὃ πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐν τούτῳ ἀπέθετο, ἀφ' οὗ
C περ ἐξορμώμενος, ἐληλάτει τὰ παρατυχόντα, καὶ ἐλῄζετο. Πέμψας οὖν ὁ βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτόν τε συλλαμβάνει, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. καὶ πολλὰ ἀνακρίνας μαθεῖν, μή τινες εἶεν τῶν ἐν τέλει συνίστορες, τελευταῖον μηδὲν καίριον καταλαβὼν, ἐν τῷ λεγομένῳ Αμαστριανῷ, πυρὶ τὸν τοιοῦτον παραδίδωσιν. ἄγεται δὲ καὶ γυναῖκα Στεφάνῳ τῷ υἱῷ ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς Ἄνναν τὴν θυγατέρα τοῦ Γαβαλᾶ. ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ, καὶ τὸ τῆς βασιλείας διάδημα αὐτῇ ἐπιτίθετο.

Ἐγένετο δὲ καὶ εἰσβολὴ Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων, Απριλλίῳ μηνὶ ἰνδ. ζ'. καὶ κατέδραμον πᾶσαν τὴν δύσιν μέχρι τῆς πόλεως. ἀποσταλεὶς γοῦν ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης καὶ πρωτοβεστιάριος, καὶ ἀλλάγιον μετ' αὐτῶν ἐποιήσατο, μηδενὸς χρήματος φεισαμένου τοῦ βασιλέως εἰς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν. ἐνυμφεύθη δὲ καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ λοιπῷ
D υἱῷ τοῦ βασιλέως, κόρη τις Ἑλένη τοὔνομα, ἐκ γένους τῶν Αρμενιακῶν ἕλκουσα τὴν σειρὰν, θυγάτηρ Αδριανοῦ πατρικίου. ἧς μετὰ μικρὸν ἀποθανούσης, προσηρμόσθη αὐτῷ ἑτέραν, Θεοφανὼ τοὔνομα, ἐκ γένους καταγομένην τοῦ Μάμαντος. δεκάτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἰνδ. Ἰουνίῳ μηνὶ, ἐπέλευσις Ῥωσικοῦ στόλου ἐγένετο, κατὰ τῆς πόλεως, πλοίων χιλιάδων δέκα. ἐξῆλθεν οὖν κατ' αὐτῶν ὁ πατρίκιος καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Θεοφάνης μετὰ τοῦ στόλου, κἀν τῷ Ἱερῷ προσωρμίσατο, ἐκείνων ἐν τῷ Φάρῳ καὶ ἐν τῷ ἐπέκεινα αἰγιαλῷ ναυλοχούντων. καιροσκοπήσας οὖν ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο, καὶ τήν τε σύνταξιν αὐτῶν διέλυσε, καὶ πολλὰ τῶν πλοίων τῷ σκευαστῷ
E πυρὶ ἀπετέφρωσε, τὰ δὲ τελέως ἐξέψατο. οἱ περιλειφθέντες δὲ τῶν Ῥὼς, περαιοῦνται εἰς τὴν ἀνατολήν. * Βάρδας δὲ πατρίκιος, ὁ τοῦ Φωκᾶ υἱὸς, τοὺς αἰγιαλοὺς παραθέχων μεθ' ἱππέων καὶ ἐκκρίτων ἀνδρῶν συντάγματι τούτων ἱκανῷ πρὸς συλλογὴν ἐκπεμφθέντι τροφῆς συναντήσας, ἐξέψατο καὶ κατέσφαξεν. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ

* καὶ κατὰ τὰ λεγόμενα Σγόρα προσέσχουσι. Scylitz.

A Constantinopolis, novæ Romæ, & patriarcha œcumenicus. Et scriptum hoc præsidi (quem ipsi protothronum vocant) ad Imperatorem ferendum dedit. quod is ubi accepit, superne chartam aliam puram atteait, in eaque resignationem perscribit, qua Trypho se tanto munere indignum, cedere solium ei qui vellet profitebatur. Ea resignatione in concilio prolata, Trypho ecclesiæ abductus est: multis fallaciam deploraos, & præsidem culpans. Post annum & menses * Theophylactus (hoc enim temporis ei adhuc ad legitimam manuum impositionem defuerat) mense Februario, Indictione II. patriarcha creatur.

Edit. Paris. pag. 629.

* Quinque Theophylactus Lacapeni F. patriarcha.

B Sub idem tempus Basilius quidam Macedo se Constantinum Ducæ filium esse jactans, multos deceptos sibi adsciscit: & hinc inde vagans, per urbes tumultus concitat, & ad defectionem movet. Comprehensum hunc quidem Elephantinus turmæ præfectus ad Imperatorem perducit: is eum altera truncatum manu dimittit. Dimissus æream manum substituit abscissæ, ingentemque accinctus ensem Opsicium peragrat, simplicioribus persuadens se esse Constantinum Ducam. Ita magna manu contracta, defectionem facit: & occupato castello cui latum saxum est nomen, eo omnis generis res reponit: eaque usus arce, proal-
C ma quæque deprædatur. Imperator misso exercitu hunc cum suis capit: cumque diligentissime inquirendo an procerum aliquos facinoris habuisset conscios, nihil deprehendisset, in Amastriano eum cremat. Romanus porro filio suo Stephano uxorem collocat Annam Gabalæ filiam: simulque cum serto nuptiali Augustæ coronam ei imponit.

Pseudoconstantinus Ducas.

Romani filiorum nuptiæ.

Mense Aprili Indict. VII. Turci facta impressione, occidua omnia usque ad Urbem populantur. Missus patricius Theophanes protovestiarius, cum iis pacem componit, Romano ut captivos reciperet nulli rei parcente. Nuptum quoque Constantino tertio Romani filio datur puella Helena, Adriani patricii filia, stirpis Armeniacæ. Et hac pau-
D lo post mortua, Theophano a Mamante geno ducens, ei matrimonio jungitur. XIV Indictione Junio mense Rossicæ classis hostilis ad urbem appulit, navibus constans CCIↃↃ. Contra eam profectus cum classe Theophanes patricius protovestiarius, ad Hierum appellit, hostium navibus ad Pharum eique vicinam littus subductis. Opportunum autem tempus speculatus, confertim in eos irruit: ordinibusque dissipatis, multas naves artificioso igne comburit, reliquas profligat. Rossi superstites in Orientem trajiciunt. * Ibi Bardas patricius Phocæ filius cum equitatu & delectis militibus littus per-
E vagans, in cohortem eorum satis numerosam ad alimenta colligenda emissam incidit, eamque fundit & trucidat. Domesticus etiam scholarum Curcuas, celeriter cum suis cohortibus supervenit Rossis, avulsosque a se invicem & hinc inde vagantes malo mulctat. Omni tragœdia atrociora sunt, quæ Rossi, antequam fuere debellati, perpetraverunt flagitia. Etenim captivorum alios in cruces egerunt,

Turci.

pag. 630.

Rossorum facinora & clades.

* & ad loca quæ Sgori dicuntur classem appellunt. Scyl.

δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας, ὀξὺς ἐπιφανεὶς μετὰ τῶν ταγμάτων, καὶ ἀποσπάσας τούτους διεί-σκων τῇδε κἀκεῖσε πλανωμένους, κακῶς διετίθει. ἃ δὲ οὗτοι ἔδρασαν κακὰ πρὸ τοῦ καταπολεμηθῆναι, πᾶσαν ὑπερεκπίπτει τραγῳδίαν. τοὺς μὲν γὰρ τῶν ἁλισκομένων ἀνεσταύρουν,

alios terræ affixerunt, alios pro scopo constituere, inque eos sagittas direxerunt. Quicumque captivorum sacerdotio præditi erant, eorum capita acutis clavis perforarunt. multa etiam templa incenderunt. Verum ubi prælio navali, ut docuimus, victi, & haud parvis cladibus in terra affecti fuerunt, intra suas se naves abdidere, atque ibi continuere. Deinde alimentis absumptis, cum domum vellent redire, & sibi a Romana classe metuerent, quæ ipsos in vicinia observabat, capta opportunitate signoque dato solverunt. Neque tamen Theophanem fefellerunt: sed is cognito eorum discessu, statim adversum se eis tulit. Hoc secundo navali prælio rursum Rossi victi sunt: eorum naves aliæ demersæ, aliæ ferro & igni pessumdatæ, quædam cum ipsis victoribus in Romanorum potestatem venerunt: perpaucæ e bello salvæ domum redierunt. Ob has victorias Imperator protovestiarium probans, primarium cubicularium facit. Joannem porro Curcuam domesticum scholarum Imperator, quod ejus filiam Euphrosynam nepoti suo Romano, Constantini natu filiorum minimi filio, uxorem facere volebat, eaque res odia Cæsarum in Curcuam inflammasset, coactus est officio eo dimovere. Gesserat id munus Curcuas continentibus XXII annis, & septem mensibus, universamque prope Syriam pervagatus subegerat. Si quis præclara ejus facta scire desiderat, volumen a Manuelo quodam protospathario atque judice compositum legat, (is enim octo libris res a Curcua præclare gestas descripsit) inde cognoscet, quantus hic vir belli rebus fuerit.

Invidia,

Joan. Curcuæ laus.

Edit. Paris. pag. 631.

Theophilus quoque frater ejus, avus Joannis, ejus qui postmodo Imperio potitus est, Mesopotamiæ præfectus, eodem modo Sarracenorum in ea provincia urbes tractavit, oppressis atque adeo deletis Agarenis. Et Romanus patricius Joannis domestici filius exercitui præpositus, multa castella recepit, & Romanis plurima spolia paravit. In locum Curcuæ factus est scholarum domesticus Pantherius, Romani Imperatoris cognatus. Enimvero Imperator Romanus pœnitentia violatorum juramentorum ac perfidiæ correptus, ut Deum placaret, cum alia multa bene fecit, quæ recensere sit laboriosum; tum æs etiam alienum civium nomine dissolvit, divitum ac pauperum: in quam rem dicitur impendisse centenaria undeviginti, ac tabulas nominum combussit in purpureo qui est ad Chalceo umbilico. Pretia quoque domorum pro conductoribus pependit, a maximo ad minimum. Quæ vero instituit ut pro animæ salute fierent in Myrelæi monasterio, quod ipso auctore est conditum, ea in hunc usque diem peragi omnes norunt.

Romani bona facta.

Turci,

Prima indictione cum rursus Turci impressionem in Romanorum fines fecissent, Theophanes cubicularius egressus, pacem cum iis composuit, acceptisque obsidibus rediit. Indictione secunda, Paschalium protospatharium & Longobardiæ præfectum ad Hugonem regem Franciæ mittit Romanus, filiam ejus petens in matrimonium Constantini Porphyrogeniti filio Ro-

313

A τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπαττάλευον, τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἱστῶντες βέλεσι κατετόξευον. ὅσοι δὲ τῶν ἁλόντων ἱερωσύνης ἠξίωντο, τούτων ἥλοις ὀξέσι διετετρόνουν τὰς κεφαλάς· οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ θείους ναοὺς ἐπυρπόλησαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον. ἐπεὶ δὲ (ὡς ἄνωθεν ἐρρέθη) καταναυμαχηθέντες, καὶ διὰ γῆς οὐχ ἥκιστα κακωθέντες, συσταλέντες ἠρέμουν ἐν τοῖς σφετέροις πλοίοις, καὶ ἤδη αὐτοῖς ἐπιλελοίπει τὰ ἐπιτήδεια, ἐβούλοντο μὲν εἰς τὰ ἴδια ὑποστρέψαι, ἐδεδίεσαν δὲ τὸν στόλον παραγειτονοῦντα, καὶ τὸν ἀπόπλουν φυλάττοντα. καιρὸν δ' ὅμως τηρήσαντες, καὶ σύνθημα δόντες, καὶ τὰ πρυμνήσια λύσαντες, ἀπέπλεον. οὐκ ἔλαθον δὲ τὸν πρωτοβεστιάριον Θεοφάνην. ἀλλὰ γνοὺς οὗτος τὴν αὐτῶν ἀναχώρησιν, ὑπαντιάζει τούτοις εὐθύς, καὶ γίνεται ναυμαχία δευτέρα, καὶ
B τρέπονται πάλιν οἱ Ῥῶς. καὶ τὰ μὲν τῶν σκαφῶν βυθῷ παρεδόθη, τὰ δὲ σίδηρος καὶ πῦρ ἐμερίσαντο, τὰ δὲ αὔτανδρα ὑπὸ ταῖς τῶν Ῥωμαίων χερσὶν ἐγένοντο. ὀλίγα δὲ τὴν τοῦ πολέμου ἐκφυγόντα ἀνάγκην, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐχώρησαν. ἀνθ' ὧν ὁ βασιλεὺς τὸν πρωτοβεστιάριον ἀποδεξάμενος, καὶ παρακοιμώμενον αὐτὸν προεβάλετο. Φθόνου δὲ κινηθέντος κατὰ τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν Ἰωάννου τοῦ Κουρκούα, παρὰ τῶν ἄλλων βασιλέων (ἐβούλετο γὰρ Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς Εὐφροσύνην, τὴν τοῦ δομεστίκου θυγατέρα, νύμφην ἀγαγέσθαι τῷ οἰκείῳ ἐγγόνῳ Ῥωμανῷ, τῷ υἱῷ τοῦ ἐσχάτου παιδὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου) ἠναγκάσθη τῆς ἀρχῆς αὐτὸν παραλῦσαι, ἐπὶ δυσὶ καὶ εἴκοσι χρόνοις καὶ μησὶν ἑπτὰ ἀδιαδόχως τὴν τῆς δομεστικείας ἀρχὴν ἰθύνοντα,
C καὶ πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν Συρίαν καταδραμόντα καὶ ταπεινώσαντα. ὅτῳ δὲ βουλητὸν τὰς ἐκείνου μαθεῖν ἀριστείας, ζητησάτω τὴν ποιηθεῖσαν βίβλον παρά τινος Μανουὴλ πρωτοσπαθαρίου καὶ κριτοῦ, (ἐν ὀκτὼ γὰρ βίβλοις ἐκεῖνος τὰ τούτου ἀνδραγαθήματα συνεγράψατο) καὶ ἐξ αὐτῆς εἴσεται οἷος ἦν ὁ ἀνὴρ τὰ πολεμικά.

Παραπλησίως τούτῳ καὶ Θεόφιλος ὁ τούτου ὁμαίμων, ὁ πάππος Ἰωάννου τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, τὰς ἐν Μεσοποταμίᾳ τῶν Σαρακηνῶν πόλεις διέθετο, στρατηγὸς ἐν αὐτῇ γεγονώς, καὶ ταπεινώσας καὶ τελέως ἀφανίσας τοὺς ἐκ τῆς Ἄγαρ. καὶ Ῥωμανὸς δὲ ὁ πατρίκιος, ὁ τοῦ δομεστίκου Ἰωάννου υἱός, στρατηγὸς καταστάς, πολλά τε φρούρια παρεστήσατο, καὶ πλείστων λαφύρων αἴτιος ὑπῆρξε τοῖς Ῥωμαίοις. τοῦ
D Ἰωάννου δὲ παραλυθέντος τῆς ἀρχῆς, προβάλλεται δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Πανθήριος, ὁ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ συγγενής. Ἱλασκόμενος δὲ τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς διὰ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν, καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς κακῶς παρεσπόνδησεν, ἐποίει μὲν καὶ ἄλλας εὐποιΐας, ἃς καταλέγειν ἔργον, ἀπέτισε δὲ καὶ τὰ χρέα τῆς πόλεως ἀπό τε πλουσίων καὶ πενήτων, δεδωκὼς (ὥς φασι) κεντηνάρια δέκα ἐννέα, τὰ δὲ γραμματεῖα κατακαύσας ἐν τῷ κατὰ τὴν Χαλκῆν πορφυρῷ ὀμφαλίῳ. δέδωκε δὲ καὶ τὰ ἐνοίκια τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου, καὶ μέχρι τοῦ ἐσχάτου. ἃ δὲ διετυπώσατο γίνεσθαι ψυχικὰ ἐτησίως ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ νεουργηθείσῃ μονῇ λαίῳ ἴσασι πάντες μέχρι τοῦ νῦν πληρούμενα.

Κατὰ δὲ τὴν πρώτην ἰνδικτιῶνα τῶν Τούρκων πάλιν ἐπι-
E δρομὴν ποιησαμένων κατὰ Ῥωμαίων, ὁ παρακοιμώμενος Θεοφάνης ἐξελθὼν ἐσπείσατο μετ' αὐτῶν. καὶ λαβὼν ὁμήρους ὑπέστρεψε. δευτέρᾳ δὲ ἰνδικτιῶνι, Πασχάλιον πρωτοσπαθάριον καὶ στρατηγὸν Λογγιβαρδίας ἐξέπεμψεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας Οὔγωνα, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητοῦν νυμφευθῆναι τῷ τοῦ Πορφυρογεννήτου υἱῷ Ῥωμανῷ. ἥ τις καὶ ἀχθεῖσα μετὰ πλούτου πολλοῦ

συνήφθη Ῥωμανῷ. συνεβίωσε δὲ μετ' αὐτοῦ ἔτη ε'. καὶ ἀπέθανε. ἐγένετο δὲ καὶ βίαιος ἄνεμος μηνὶ Δεκεμβρίῳ. καὶ καταπεσόντες οἱ λεγόμενοι Δῆμοι, συνέτριψαν τὰ κάτωθεν αὐτῶν βάθρα, καὶ τὰ λεγόμενα στηθία.

Τῆς πόλεως δὲ Ἐδέσσης πολιορκουμένης παρὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν δυνάμεων, στενοχωρηθέντες οἱ Ἐδεσσηνοὶ τοῖς ἐκ τῆς πολιορκίας δεινοῖς, διεπρεσβεύσαντο πρὸς βασιλέα, αἰτούμενοι ἀποσκευάσαι τῆς προσεδρείας τὸν λαόν. καὶ ὑπισχνοῦντο ἀντίλυτρον δοῦναι τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον. λυθείσης οὖν τῆς πολιορκίας, ἐδόθη τὸ θεῖον ἐκτύπωμα, καὶ εἰς τὴν βασιλίδα ἤχθη, ἀποδεξαμένου τοῦτο τοῦ βασιλέως μετὰ λαμπρᾶς καὶ πρεπούσης δορυφορίας, καθὼς ἔμπροσθεν εἴπομεν. κατὰ ταύτας τὰς ἡμέρας ἐξ Ἀρμενίας ἐφοίτησε τέρας ἐν τῇ βασιλευούσῃ, παῖδες ἄρρενες συμφυεῖς, ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός. ἐξηλάθησαν δὲ τῆς πόλεως, ὡς πονηρὸς οἰωνός. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίνου πάλιν εἰσῆλθον. ἐπεὶ δὲ συνέβη τὸν ἕνα τελευτῆσαι, ἐπειράθησαν οἱ ἐμπειρότεροι τῶν ἰατρῶν ἀποτεμεῖν τὸ νεκρωθὲν μέρος. οὗ τμηθέντος, τὸ ζῶν ἐπιβεβιωκὸς μικρὸν ἐτελεύτησεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς καὶ πάντας μὲν ἐτίμα τοὺς μοναχούς, διαφερόντως δὲ τὸν μοναχὸν Σέργιον, τὸν ἀνεψιὸν Φωτίου τοῦ πατριάρχου, ἀρεταῖς ὄντα κατακόσμιον, καὶ πᾶσι κοσμούμενον τοῖς * καλοῖς. ὃς διὰ παντὸς παρῄνει τῷ βασιλεῖ, τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ μὴ ἀπαιδεύτους τούτους ἐᾶν, μήπως καὶ αὐτὸς πάθῃ τὸ τοῦ Ἠλεί. τῇ δὲ αὐτῇ ἰνδικτιῶνι, κατήγαγον τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν τοῦ παλατίου, καὶ εἰς τὴν Πρώτην ἀγαγόντες νῆσον, ἀπέκειραν μοναχόν. τίνες δὲ οἱ τοῦτον καταστάσαντες τῆς ἀρχῆς, καὶ τίνα τρόπον, ἐν τοῖς ἐπαγομένοις λελέξεται.

* ἀρεταῖς, Scylitz.

Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἐν κομιδῇ νέᾳ τῇ ἡλικίᾳ ἀπορφανισθέντος, καὶ τῶν πραγμάτων ὑπό τε τῆς μητρὸς αὐτοῦ Ζωῆς καὶ τῶν ἐπιτρόπων ὡς ἔμπροσθεν ἠριθμησάμεθα διοικουμένων, ὁ παρακοιμώμενος Κωνσταντῖνος μεγάλα παρὰ τῇ βασιλίδι δυνάμενος, ἐπ' ἀδελφῇ τε γαμβρὸν ἔχων τὸν μάγιστρον Λέοντα τὸν Φωκᾶν δομέστικον ὄντα τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς, καὶ παρὰ τοῦτο τὰς ἡνίας ἁπάσας τῆς βασιλείας ᾗπη καὶ βούλοιτο περιφέρων, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐμελέτα εἰς τὸν ἑαυτοῦ γαμβρὸν τὴν βασιλείαν μετενεγκεῖν, τὸν Κωνσταντῖνον ἐκποδὼν ποιησάμενος. ὅπερ συνεωρακὼς ὁ τοῦ Πορφυρογεννήτου παιδαγωγὸς Θεόδωρος, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, σπουδὴν ἔθετο τὸν πρεσβύτερον Ῥωμανὸν δρουγγάριον τηνικαῦτα τῶν πλοΐμων ὑπάρχοντα οἰκειώσασθαι, καὶ τοῖς ἀνακτόροις εἰσαγαγεῖν, ὡς τάχα φύλακα καὶ πρόμαχον τοῦ βασιλέως ἐσόμενον. οὑτωσὶ δ' εἰσαχθείς, καὶ ταῖς κατὰ μικρὸν ἀνόδοις τῆς πάσης δυναστείας γενόμενος ἐγκρατής, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς δοθεῖσιν, ἀλλὰ τοὺς διδομένους ἀθετήσας ὅρκους (ἑαυτὸν γὰρ φρικωδεστάταις ἐξωμοσίαις ἑαυτὸν καταδεσμεύσας, μὴ ἄν ποτε βασιλείας ἔφεσιν ἰχνεῦσαι) ἑαυτόν τε ἀνηγόρευσε βασιλέα, ἑκουσίως τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἀέκοντί γε θυμῷ (τοῦτο δὴ τὸ Ὁμηρικόν) περιθέντος αὐτῷ τὸ διάδημα. καὶ οὐ μόνον ἑαυτόν, ἀλλ' ἤδη μετὰ μικρὸν καὶ Χριστοφόρον τὸν υἱόν. διαλιπὼν δ' ὀλίγον, καὶ Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον ἀνηγόρευσε τοὺς υἱεῖς. Βασιλεὺς δὲ ἀναρρηθείς, οὐκ ἠγάπησε τῇ ἀναρρήσει, οὐδὲ τὴν δευτέραν χώραν ἔχειν ἠσμένισεν, ἀλλ' ἐκ μέσου τὸν παιδαγωγὸν θέμενος, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς ὅσοι ἐδόκουν

A maoo, nepoti suo. quæ & adducta est magnis cum opibus: & cum Romano eanctis in conjugio annis quinque, e vita migravit. Mense Decembri violentus veotus extitit: & corruentes qui vocantur Demi, contriverunt eorum * qui infra erant pectora atque pedes.

* v. Notas.

Cum eo tempore Edessa a Romanis oppugnaretur, oppidani pressi oppugnationis calamitatibus, legatos ad Imperatorem mittunt, orantes uti obsidionem solvat: ac polliciti pro ejus rei præmio, Christi sacram in linteo expressam effigiem. eamque Imperato quod volebant dederunt: & est in urbem allata, excipiente eam Imperatore B cum splendida pompa, sicut ante retulimus. His ipsis diebus ex Armenia allatum est monstrum Constantinopolin, pueri masculi concreti, uterini. iique, ut infelix omen, urbe sunt ejecti. redierunt sub Constantino: & cum alter mortuus esset, peritiores medici cadaver a vivo resecuerunt; parum tamen diu alter supervixit.

Monstrum.

Edit. Paris. pag. 632.

Romanus Imperator cum alios monachos in honore habuit, tum Sergium præcipue monachum, consobrinum Photii patriarchæ, florentem virtutibus, & omnibus ornatum bonis rebus. is Sergius identidem hortabatur Imperatorem, ut filios sub disciplina contineret, ne idem ipsi quod Eli eveniret. Eadem indictione Romanus Imperator C palatio eductus est, & in Protam insulam relegato capillus rasus, monachique imposita conditio. A quibus & quo modo deturbatus Imperio fuerit, jam nunc exponemus.

Romanus Lacapenus Imperium amittit.

Constantinus Imperator Leonis filius admodum puer amiserat patrem: & mater Zoe ac tutores, quos superius commemoravimus, omnium rerum administrationi præfuerant. Eo rerum statu Constantinus cubicularius magnæ apud Zoem potentiæ (cujus sororem in matrimonio habebat Leo Phocas magister & Scholarum domesticus Orientalium) imperii habenas suo arbitratu torquens, dies noctesque cogitabat, quo modo in Phocam sororis maritum Constantino sublato Imperium transferret. Id cum sentiret D Constaotini pædagogus Theodorus (quod & supra narravimus) operam dederat, ut seniorem Lacapenum, rei tum navalis drungarium, in aulam introduceret, eumque Imperatori patronum defensoremque conciliaret. At vero in aulam receptus Romanus, & paulatim eo progressus ut summam rerum in sua haberet potestate, non contentus permissis, violato etiam jurejurando (nam seipsum diris devoverat, si umquam Imperium esset affectaturus) seipsum Imperatorem creaverat: Constantino ultro quidem, sed animo invito (quod est apud Homerum) ei diadema imponente. Neque hoc modo, sed & paulo post filium suum Christoferum, & E paulo post Stephanum ac Constantinum filios ad eamdem evexerat designationem. Ipse Imperator declaratus, nequaquam contentus secundo loco, pædagogum & alios quos sibi fore putabat impedimento, submoverat: primo loco se salutari Imperatorem fecerat, & ad se omnium rerum administrationem transtulerat:

CONSTAN. Imperator.

proximi ab ipso filii, ultimo loco Constantinus Leonis filius Imperator nuncupabatur, cui nihil præter habitum & nomen Imperatoris erat relictum, omnes fructus rei adempti.
Edit. Parisſ. pag. 633. Itaque Constantinus numquam non paterni Imperii recuperandi avidus, & surreptitios elidere cupiens, tandem id se aliter conficere non posse animadvertit, quam si filios contra patrem excitaret. Jam in fata concesserat Christifer, & supererant Stephanus atque Constantinus. Quorum hunc, ut animi firmiorem, sollicitare non ausus, ut institutum conficeret, omnia sua consilia ac studia ad Stephanum corrumpendum confert, vaniorem scilicet, & in quas quis vellet partes mutabiliorem. Eam ad rem socium capit atque
Filius contra patrem. administrum Basilium cognomento Volucrem, hominem prompti ingenii, & machinandarum fallaciarum apprime callidum, tunc in cohortem sodalitatis allectum, & qui a puero Constantino fuerat notus atque familiaris. Per hunc sibi Stephanum quamprimum amicum facere studet, blandis deceptum sermonibus, & fraudibus a recta abductum ratione. Proinde Basilius, cum omni hoc confecisset conatu, ut inter familiares haberetur Stephani, crebro ad eum ventitare, sermonibusque ac consiliis hominem titillantibus cœpit a sana mente paulatim dimovere, & in hanc fera compellare sententiam: Cur tandem Imperator, juvenis, ac robore & animi viribus præstans, munitusque prudentia, pateretur summam rerum a vetere & jam rupto filo (sic patrem Stephani notabat) pendere? cur non sese proferret, & patre suis generosissimis obsistente conatibus summoto, ipse rempublicam capesceret? cum quidem non Romano tantum, sed & compluribus gubernandis Imperiis sufficeret. obtemperaret amico bene monenti, & ad res gerendas prodiret, pristinum florem rebus Romanis recuperaret, & hostes opprimeret: ostenderetque re ipsa divinitus, non ad irritum, in se tam præstantia animi corporisque dona esse collocata. Usurum ad hæc adjutore & socio Constantino sororis marito, nihil illud in votis habente, quam ut soceri exoneratus morositate, ab ipso videat gubernari Imperium. His verbis illectus Stephanus, cupiditate Imperii totus occupatur, suique patris deponendi infrænem animo concipit libidinem. Rem itaque aggressurus, fratri rem per ambages significat. Quem cum primo auditu prorsus ab hoc instituto alienum esse videret, hortarique ut in fide potius patris quam in sororis mariti amicitia acquiesceret;
pag. 634. omisso eo, ut quem sibi impedimento potius quam auxilio fore judicaret, ipse quantum res omnino ferret, exequi suam sententiam intendit. Ergo in societatem adscito, præter Basilium, monacho etiam Mariano, filio Leonis Argyri, a Ro-
Romano Imperium abrogatur. mano Imperatore quam maxima dilecto, & nonnullis aliis, nactus opportunitatem, Imperio patrem dejicit, die mensis Decembris XVI, indictione tertia, anno ɪↄↄↄcɪↄↄccccLɪɪɪ, annum

A προσίστασθαι, πρῶτός τε αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύετο, καὶ τὴν πᾶσαν τῶν πραγμάτων διεκόσμει διοίκησιν, μετ' αὐτὸν δὲ ἀνηγορεύοντο οἱ υἱοῖς, καὶ τελευταῖος πάντων ὁ Κωνσταντῖνος. οὗτος τοίνυν ὁ Κωνσταντῖνος σχῆμα μόνον καὶ ὄνομα τῆς βασιλείας ἔχων, τῶν δὲ ἡδέων ταύτης ἐστερημένος, ἀπαυστὸς ἐγλίχετο καὶ ἐπηύχετο τὴν πατρῴαν ἐπανασώσασθαι ἀρχήν, τοὺς ἐπεισάκτους ἐκποδὼν θέμενος. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως ᾤετο ἀγαγεῖν εἰς ἔργον, εἰ μὴ τοὺς υἱοὺς ἐκπολεμώσειε τῷ πατρί. ὁ μὲν οὖν Χριστοφόρος ἔφθασε τὸν βίον ἀπολιπεῖν. περιῆσαν δ' ἔτι Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος, τούτων ἐγνώκει ἀποπειραθῆναι, μή πως δυνηθῇ ἐκπληρῶσαι τὸ σπουδαζόμενον, καὶ τοῦ μὲν Κωνσταντί-
B νου (ἦν γὰρ οὗτος στερροτέρας φρενός) ἀποπειραθῆναι οὐκ ἐτόλμησε. τρέψαι δὲ τὴν πᾶσαν μηχανὴν καὶ ἀπόπειραν ἔκρινε πρὸς τὸν Στέφανον, κουφότερόν τε ὄντα τὸν λογισμόν, καὶ ῥᾳδίως μεταφερόμενον πρὸς ὅ,τι καὶ βούλοιτο. λαμβάνει πρὸς τοῦτο συλλήπτορα καὶ συνεργόν, εὐφυῆ τινὰ ἄνδρα, καὶ δόλους πλέξαι καὶ μηχανορραφῆσαι δεινόν. Βασίλειος οὗτος ἐτύγχανεν, ὁ Πετεινὸς τὴν προσηγορίαν, ἐν τῷ τάγματι τῆς ἑταιρείας κατειλεγμένος, καὶ συνήθης καὶ φίλος ἐξέτι νέου ὑπάρχων τῷ Κωνσταντίνῳ. τοῦτον κοινωνὸν προσειλήφει τοῦ σκέμματος, καὶ δι' αὐτοῦ φίλον θέσθαι κατεπείχθη τὸν Στέφανον, λόγοις αἱμυλίοις ὑποκλαπεύοντα, καὶ ἀπάταις καὶ μαγγανείαις παρελευσόμενον τοῦ λογισμοῦ. πάντα γὰρ τρόπον σπουδά-
C σας ὁ Πετεινὸς τῷ Στεφάνῳ φιλιωθῆναι, ἐπειδὴ περιλίωτο, προσῄει τε συνεχῶς, καὶ λόγους ἐκίνει, καὶ προσῆγε συμβουλὰς ὑποκνιζούσας αὐτόν, καὶ κατὰ μιαρὸν ἀπαγούσας τοῦ λογισμοῦ. ἵνα τί, λέγων, ὦ βασιλεῦ, νέος ὤν, ἰσχύϊ τε ῥωμαλέος καὶ ψυχῆς γενναιότητι ὑπερφέρων, καὶ φρονήσει πεπυκνωμένος, τὰ πράγματα παρορᾷς ἀπὸ* παλαιοῦ καὶ διερρωγότος μίτου (τὸν αὐτοῦ πατέρα ὑπαινιττόμενος) ἐξαρτώμενα, καὶ οὐ ξυνίστασαι; καὶ τοῦτον μὲν ὡς ἐμπόδιον ταῖς σαῖς γενναιοτάταις ὁρμαῖς ἐκποδὼν ποιεῖς; αὐτὸς δὲ τῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνῃ, δυνάμενος οὐχ ὅπως τὴν Ῥωμαίων βασιλείαν μόνην, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὁμοῦ κυβερνᾶν; ἄγε δή, πείσθητί μοι τὰ λυσιτελῆ συμβουλεύοντι, καὶ ἐξα-
D ναστὰς ἀντιχεῖσθαι θέλησον τῶν πραγμάτων. καὶ τὰ μὲν Ῥωμαίων ἀναθηλῆσαι παρασκεύασον, τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν ταπείνωσον. καὶ δεῖξον ἔργοις αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἐξ κενῆς, οὐδὲ μάτην ἡ ἐπανθοῦσά σοι ὥρα, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ψυχῆς ἐκ Θεοῦ σοι δεδώρηνται προτερήματα. ἕξεις δὲ εἰς τοῦτο συναγωνιστὴν καὶ συλλήπτορα, καὶ τὸν σὸν γαμβρὸν τὸν Πορφυρογέννητον, λίαν Θεοκλητοῦντα, καὶ ἱμειρόμενον τῆς τοῦ σοῦ πατρὸς ἐλευθερωθῆναι βαρύτητος, καὶ παρὰ σοῦ κατόψεσθαι τὴν βασιλείαν κυβερνωμένην. τούτοις ὑποσυρεὶς τοῖς λόγοις ὁ Στέφανος, κα-
E τεσχέθη τε τῇ τῆς αὐτοκρατορίας ἐπιθυμίᾳ, καὶ ἄσχετον ὄρεξιν ἀνεδέξατο, τοῦ καταγαγεῖν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τῆς βασιλείας. μέλλων δὲ ἐγχειρεῖν τοῖς δοχθεῖσι, καὶ λόγοις αἰνιττομένοις, τὸ σπουδαζόμενον ὑποσπείρει τῷ ἀδελφῷ. ἐπεὶ δ' οὗτος καὶ πρὸς τὴν πρώτην ἀκοὴν ἀπεχθὴς ἦν, καὶ παρῄνει μᾶλλον μὴ θαρρεῖν τῷ γαμβρῷ, ἀλλὰ τῆς πατρῴας ἐνδιαθέτου ἐξέχεσθαι πίστεως καὶ φιλίας, τοῦτον μὲν παρῆκεν ὡς ἐμπόδιον μᾶλλον, ἀλλ' οὐ συνεργὸν ἐσόμενον αὐτοῖς ᾠήθη, ὡς αὐτὸς ἐγχειρῆσαι τοῖς δεδογμένοις. προσεταιρισάμενος οὖν σὺν τῷ ῥηθέντι Βασιλείῳ, καὶ τὸν μοναχὸν Μαριανόν, τὸν υἱὸν Λέοντος τοῦ Ἀργυροῦ, ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ καὶ λίαν τιμώμενον* καί τινας ἄλλους σὺν αὐτοῖς, εὐκαιρήσας, κατασπᾷ τὸν αὐτοῦ πατέρα τῆς ἀρχῆς, μηνὶ Δεκεμβρίῳ ιϛ'. τῆς ἰνδικτιῶνος γ'. ἔτους ϛυνγ'. ας'. ἀνύοντα ἐν τῇ βα-

* λευκοῦ καὶ Scylitz.

* καὶ πιστευόμενον. Scylitz.

σιλείᾳ ἐνιαυτόν. καὶ τῇ νήσῳ Πρώτῃ περιορίζει, ἀποκείρας καὶ ἄκοντα τοῦτον μοναχόν. κατασχεθέντος οὖν τοῦ Ῥωμανοῦ, ἐνθέως ὁ Στέφανος γεννικωτέρως ἥπτετο τῶν πραγμάτων, * κοινοπραγμονοῦντας ἔχων τόν τε γαμβρὸν καὶ τὸν ἀδελφόν.

* κοινοπραγοῦντα. Scylitz.

Ἐπεὶ δὲ μὴ ἐν πᾶσιν ὁμοίως ἠρέσκοντο, ἀλλ' ἐθ' ὅπη καὶ διεφώνουν, ἀρχὴ προσκρουμάτων ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας ἐφύετο, καὶ ὑπώπτευον ἀλλήλους, καὶ ἐφωρῶντο τὸν μὲν Πορφυρογέννητον ὁ Στέφανος, ἐκεῖνον δὲ αὖθις ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ κατ' ἀλλήλων ἕκαστος ἐμελέτα. καὶ σπουδὴν μὲν ὁ Στέφανος καὶ ἀγῶνα οὐ τὸν τυχόντα κατεβάλλετο εἰς τὸ καταγαγεῖν τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν γαμβρόν, καὶ μόναρχος ὑπολειφθῆναι τοῖς πράγμασιν. ἀλλ' ἐπεὶ (κατὰ τὸν ποιητὴν) εἰσὶ καὶ ἄλλα πυρὸς θερμότερα, ἔλαθε μᾶλλον παθὼν ἢ δράσας, τοῦ Κωνσταντίνου, ἐπεὶ προῄσθετο ἐπιβουλευόμενος, ἀναβολὴν μὴ δεδωκότος τῇ ἐγχειρήσει, πολλὰ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἑλένης ἐρεθισάσης αὐτὸν πρὸς τὸ καταγαγεῖν τῆς βασιλείας τοὺς ἀδελφούς. ἐκφήνας οὖν τὸ μυστήριον τῷ εἰρημένῳ Βασιλείῳ τῷ Πετεινῷ, καὶ δι' αὐτοῦ προσεταιρισάμενος τὸν Μαριανόν, ἔτι δὲ Νικηφόρον καὶ Λέοντα τοὺς υἱοὺς Βάρδα τοῦ Φωκᾶ, Νικόλαόν τε καὶ Λέοντα τοὺς Τορνικίους, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους, μηδὲν ὑφορωμένους τὸν Στέφανον, καὶ τὸν Κωνσταντῖνον, κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τοῦ ἀρίστου συνεστιῶντας αὐτῷ, συναρπάσας τίθησι καὶ καταβιβάζει τῶν βασιλείων, τῇ κζ΄. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς αὐτῆς γ΄. ἰνδικτιῶνος, καὶ πλοιαρίοις ἐνθέμενος ὑπερορίζει, τὸν μὲν ἐν τῇ Πανόρμῳ νήσῳ, τὸν Κωνσταντῖνον δὲ ἐν τῇ Τερεβίνθῳ. καὶ διὰ Βασιλείου τοῦ Καισαρείας καὶ Ἀναστασίου τοῦ Ἡρακλείας, καὶ ἄμφω κληρικοὺς ἀποκείρει. μεταστήσας οὐκ εἰς μακράν, τὸν μὲν Στέφανον ἐν Προικοννήσῳ, εἶτα ἐν Ῥόδῳ, καὶ τελευταῖον ἐν Μιτυλήνῃ. τὸν δὲ Κωνσταντῖνον ἐν Σαμοθράκῃ. ἀλλ' ὁ μὲν Στέφανος μεγαλοφυῶς καὶ μεγαλοψύχως τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ φέρων τύχας, διετέλεσεν ἐπὶ ἔτη ιθ΄. βιοτεύων ἐν τῇ Λέσβῳ. ὁ Κωνσταντῖνος δὲ ὀλιγώρως διατεθείς, καὶ θερμότερον τοῦ δέοντος ἀντεξαναστάμενος, καὶ πολλάκις ἐπιχειρήσας φυγεῖν, μετὰ δεύτερον χρόνον τοῦ τῆς βασιλείας ἐκπεσεῖν, τὸν φυλάττοντα τοῦτον δολοφονήσας, ὑπὸ τῶν περιλοίπων καὶ αὐτὸς ἀποσφάττεται.

Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ τῆς ς΄. ἰνδικτιῶνος, καὶ Ῥωμανὸς ὁ τούτων πατὴρ ἀπέτισε τὸ χρεών, καὶ ἐν τῇ Μυρελαίῳ θάπτεται. ὁ δὲ Πορφυρογέννητος τὰ ὕποπτα περιελὼν ἐκ μέσου, καὶ μόνος τὴν αὐτοκράτορα περιζωσάμενος ἀρχήν, κατὰ τὸ θεῖον πάσχα τῆς αὐτῆς ἰνδικτ. καὶ τῷ υἱῷ Ῥωμανῷ περιτίθησι διάδημα, τελέσαντος δὴ τὰς εὐχὰς Θεοφυλάκτου τοῦ πατριάρχου. δοκῶν δέ τις γενναῖος ἀναφανῆναι, καὶ τῶν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων ἐπιμονώτερον ἀντιλήψεσθαι, εἰ μόνος ἀντάρξει, μαλακώτερος ὤφθη τῆς ὑπολήψεως, μηδὲν ἄξιον τῆς εἰς αὐτὸν προσδοκίας ἐπιδειξάμενος. οἴνῳ τε γὰρ ἥττητο, καὶ τὴν ἐπίπονον τὰ ῥᾷστα προῄρητο, δυσπαραίτητός τε ἦν ἐν τοῖς πταίσμασι, καὶ ἀσυμπαθὴς κολαστής. ἀδιάφορός τε πρὸς τὰς προβολὰς τῶν ἀρχόντων, οὐ κατ' ἀριστίνδην τούτους ἰθύνεσθαι καὶ κατ' ἐκλογὴν ἐθέλων (ὅπερ ἔργον ἐστὶ μεγαλοπρεποῦς ἐξουσίας) ἀλλὰ τῷ παρατυχόντι ἀρχὴν ἐμπιστεύων στρατηγίαν τυχόν, ἢ πολιταρχίαν ἀδοκιμάστως· ὡς ἐκ τούτου συμβῆναι πάντα τινὰ χυδαῖον καὶ διαβεβλημένον εἰς τὰς μεγίστας τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν προχειρίζεσθαι. πολλὰ πρὸς τοῦτο συνεργούσης καὶ Ἑλένης τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, καὶ Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου, ὠνίους τὰς ἀρχὰς ποιεῖν παρασκευαζόντων.

jam xxvi imperantem: ac in Protam insulam relegato, vel invito caput radit, & monachi vitam imponit. Exinde Stephanus majori studio rebus administrandis se dedit, collegis marito sororis & fratre.

Quia vero non eadem omnibus probabantur, ex dissensionibus simultates inter eos atque offensæ extiterunt: suspectusque Porphyrogenitus Stephano esse, atque hic illi cœperunt, alterque de altero submovendo cogitare. Sane haud mediocri cura atque conatu in id incubuit Stephanus, ut collegis Imperio erepto, solus summam rerum teneret. Sed, quemadmodum poeta ait, esse quædam alia calidiora, ita is quoque non tam intulit quam passus est damnum, 314 Constantino, ubi insidias sibi strui sensit, spatium rei gerendæ non concedente, multis etiam Helena uxore hanc ad fratres dejiciendos instigantes. Itaque arcano consilio communicato cum Basilio Peteino seu Volucri isto, & ejus opera adscito in societatem Mariano, itemque Nicephoro & Leone filiis Bardæ Phocæ, ac Nicolao & Leone Tornicis, aliisque haud paucis, Stephanum ejusque fratrem Constantinum secum prandentes, sub ipso prandio corripi jubet, palatioque extrahi, xxvii die Januarii, indictione eadem; navibusque impositos relegat, Stephanum in Panormum insulam, Constantinum in Terebinthum: ac opera Basilii Cæsareæ & Anastasii Heracleæ episcopi rasos, clericos facit. Paulo post transfert Stephanum Proconnesum, inde Rhodum, ac tandem Mitylenam, Constantinum in Samothraciam. Ac Stephanus quidem fortunam suam generose ac magno animo ferens, annos xix in Lesbo vitam egit. Constantinus autem animo parum constans, & audacius quam par erat insurgens, sæpiusque fugam molitus, anno post amissum Imperium secundo, custodem suum cum dolo necasset, a reliquis custodibus ipse quoque est interfectus.

Constantinus Leonis F. Imperium recuperat, Lacapeni filiis submotis.

Mense Julio sextæ indictionis, Romanus eorum pater debitum naturæ persolvit, & est in Myrelæo sepultus. Proinde Constantinus Porphyrogenitus omnibus quæ suspecta erant submotis, & solus jam imperans, festo Paschatis die Romano filio suo diadema imponit, vota faciente Theophylacto patriarcha. Equidem initio egregiam ostenderat indolem Constantinus: existimatumque fuerat, eum, si solus rerum potiretur, præclare Imperii res curaturum: sed fefellit expectationem, neque ea dignum se gessit. Quippe vino deditus, laboriosis rebus relictis ignaviæ studebat: delicta autem aliorum durus sine ulla miseratione puniebat. In magistratibus quoque creandis non optimum quemque deligebat: quod dignum fuisset magnifica potestate: sed promiscue & sine ullo examine exercitus ducendi aut urbis gubernandæ munus proximo cuique committebat: quo factum est, ut multi plebeii aut culpatæ vitæ homines summos in republica gererent honores. Ad quam rem multum conferebant Helena Augusta, & Basilius cubiculariorum intimus, quid id agebant ut venales essent magistratus.

Edit. Paris. pag. 635.

Vita & virtutes ejus.

A Neque tamen prorsus omnis præclari facinoris expers fuit Constantinus: unum enim referam, dignum profecto admiratione, & quod multa ejus peccata obscurare possit. Scientias enim, Arithmeticam, Musicam, Astronomiam, Geometriam, & omnium principem Philosophiam, quæ jam longo tempore ob incuriam & inscitiam Imperatorum perierant, sua industria instauravit, conquisitis qui in quovis genere excellerent, ac constitutis doctoribus, studiosisque receptis & conductis. quo factum est, ut exigui temporis decursu barbario profligata, urbs litteris floruerit. Sedentarias etiam atque opificum artes curæ habuit, magnumque iis incrementum attulit. Pius erga Deum fuit, ac liberalis: ut qui numquam in processibus ad sana legibus B ecclesiasticis factis sine fructu & munere in conspectum Dei venerit, sed donaria quovis tempore obtulerit magnifica, & Christi amantem Imperatorem decentia.

Litteræ restitutæ.

Gratitudo.

Gratiam quoque retulit iis, a quibus in deturbandis Imperio uxoris fratribus adjutus fuerat. nam Bardam Phocam magistri honore dignatus, domesticum scholarum Orientis constituit: Nicephorum & Leonem ejus filios, hunc Cappadociæ, illum Orientalium ducem creavit: & Constantinum, tertium ejus filium, Seleuciæ præfecit, Basilium Volucrem magnæ sodalitati præposuit: Marianum Argyrum comitem stabuli, Manuelum Curicem vigiliæ designavit drungarium: Romanum Stephani filium castravit, eum qui postea Augustifer factus est, itemque Basilium, Romano seni e serva natum: & Michaelum Christi- C feri Cæsaris filium clericum fecit.

Edit. Paris. pag. 636.

Cum autem videretur Imperium adamantinis vinculis muniisse, & omnia suspecta amolitus in tuto consistere: pene in summum venit discrimen, duplicibus petitus insidiis. Nam & Theophanes cubicularius de Romano ex insula Prota in palatium reducendo consilia tractavit, multis etiam aliis conscìis. Et alii quidam, nempe Leo Clado, Gregorius Macedo, Theodosius Stephani protostrator, & Joannes Rector, Stephanum Mitylena revocare & Imperium ei restituere moliri sunt. Quæ consilia cum essent a quibusdam conjurationum popularibus detecta, Theo- D phanes cum suis sociis est relegatus: qui vero Stephani negotium susceperant, verberati sunt, bona eorum publicata, & naribus præcisis in exilium acti.

Insidiæ.

Cæterum Turci non ante finem fecerunt in Romanas ditiones grassandi, quam Bulosudes eorum princeps fidem se amplecti Christianam simulans, Constantinopolin venit, baptizatusque ibi a Constantino est exceptus, ab eoque patricii dignitate & magnis donis ornatus, ditatusque domum rediit. Non multo post Gylas, ipse quoque Turcicus princeps, eodem se ejusdem rei causa confert: baptizatusque, E & eodem quo prior modo tractatus, monachum secum abduxit Hierotheum, pietatis fama celebrem, quem Turciæ episcopum Theophylactus patriarcha designavit. isque ut in Turciam venit, multos a barbarica fraude ad Christianam religionem traduxit. Ac Gylas quidem in fide permansit: & neque ipse in Romanos impressiones fecit, & captivos Christianos e-

Turcorum principes Christo nomen dant.

A Οὐ παντάπασι δὲ ἄμοιρος ἦν καὶ πράξεων ἀγαθῶν ὁ Κωνσταντῖνος. ἓν γὰρ ῥηθήσεται μάλιστα ἀξιάγαστος οὖσα καὶ θαυμαστή, ἐπισκιάσαι ἰσχύσει καὶ ἀμαυρῶσαι πολλὰ τῶν αὐτοῦ ἐλαττωμάτων. τὰς γὰρ ἐπιστήμας, ἀριθμητικήν, μουσικήν, ἀστρονομίαν, γεωμετρείαν, * καὶ τὴν ἐν πᾶσιν ἔποχον φιλοσοφίαν, ἐκ μακροῦ χρόνου ἀμελείᾳ καὶ ἀμαθίᾳ τῶν κρατούντων ἀπολωλυίας, οἰκείᾳ σπουδῇ ἀνεκτήσατο, τοὺς ἐφ᾽ ἑκάστῃ τούτων ἀρίστους τε καὶ δοκίμους ἀναζητήσας καὶ εὑρών, καὶ διδασκάλους ἐπιστήσας, καὶ τοὺς σπουδαίους ἀποδεχόμενος τε καὶ συγκροτῶν. διὸ καὶ τὴν ἀλογίαν ἀπελάσας οὐκ ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ ἐπὶ τὸ λογιώτερον μετερρύθμισε τὸ πολίτευμα. ἐπεμελήθη δὲ καὶ τῶν βαναύσων, καὶ χειρωνάκτων τεχνῶν, καὶ εἰς ἐπίδοσιν μεγάλην καὶ ταύτας ἀνήνεγκεν. ἦν δὲ καὶ τὰ πρὸς Θεὸν εὐ- B σεβὴς καὶ φιλότιμος, μηδέποτε ἐν ταῖς πρὸς Θεὸν τυπικαῖς τῶν θείων ναῶν προσελεύσεσι κενὸς καὶ ἄκαρπος ὀφθεὶς τῷ Θεῷ, ἀλλ᾽ ἀναθήμασι δωρούμενος μεγαλοπρεπέσι, καὶ φιλοχρίστῳ βασιλεῖ πρέπουσιν. ἠμείψατο δὲ καὶ τοὺς συνεργήσαντας αὐτῷ πρὸς τὴν τῶν γυναικαδέλφων καθαίρεσιν, ταῖς δὲ ταῖς εὐεργεσίαις. Βάρδαν μὲν τὸν Φωκᾶν, μάγιστρον τιμήσας καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς. Νικηφόρον δὲ καὶ Λέοντα τοὺς τούτου υἱούς, τὸν μὲν τῶν ἀνατολικῶν στρατηγόν, τὸν δὲ Λέοντα τῆς Καππαδοκίας προχειρισάμενος. καὶ Κωνσταντῖνον θάτερον τῶν υἱῶν τῆς Σελευκείας, Βασίλειον δὲ τὸν Πετεινὸν ἔξαρχον τῆς μεγάλης ἑταιρείας. Μαριανὸν τὸν Ἀργυρόν, κόμητα τοῦ στάβλου. καὶ τὸν Κουρτίκην Μανουὴλ, τῆς βίγλας δρουγγάριον. ἐξετόμισε δὲ καὶ Ῥωμα- C νόν, τὸν τοῦ Στεφάνου υἱόν, τὸν μετέπειτα σεβαστοφόρον γενόμενον· ἔτι δὲ καὶ Βασίλειον, τὸν ἐκ δούλης ἀποτεχθέντα Ῥωμανῷ τῷ γέροντι. Μιχαὴλ δὲ τὸν υἱὸν Χριστοφόρου τοῦ βασιλέως, ἀπέκειρε κληρικόν.

στερεομετρείαν, Scyl.

Ἀδαμαντίνοις δὲ ὡς ᾤετο δεσμοῖς τὴν βασιλείαν ἀσφαλισάμενος, καὶ πᾶσαν ὑποψίαν ἀποσεισάμενος, καὶ δόξας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καθεστάναι, μικροῦ δεῖν ἐκινδύνευσε δυσὶ μεγίσταις ἐπιβουλαῖς περιπεσών. Θεοφάνης τε γὰρ ὁ παρακοιμώμενος, ἐβουλήθη τὸν πρεσβύτην Ῥωμανὸν ἐκ τῆς νήσου Πρώτης εἰς τὸ παλάτιον ἀγαγεῖν, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἔχων συνίστορας. καί τινες δὲ ἕτεροι, ἤτοι D Λέων ὁ Κλάδων, Γρηγόριος ὁ Μακεδών, καὶ Θεοδόσιος ὁ πρῶτος τῶν τοῦ Στεφάνου ἱπποκόμων, καὶ Ἰωάννης ὁ Ραίκτωρ, τὸν Στέφανον ἐβουλεύσαντο ἐκ Μιτυλήνης ἀγαγεῖν, καὶ τῇ βασιλείᾳ ἐγκαθιδρῦσαι. ἀλλ᾽ ὑπό τινων συνωμοτῶν μηνυθέντων τῶν βουλευμάτων, ὁ μὲν Θεοφάνης ἐξωρίσθη σὺν τοῖς αὐτοῦ συνεργοῖς. οἱ δὲ τοῦ Στεφάνου ἀντιποιούμενοι τυφθέντες καὶ δημευθέντες, καὶ τὰς ῥῖνας τμηθέντες, ἐξωρίσθησαν.

Οὐ διέλιπον δὲ καὶ οἱ Τοῦρκοι εἰσβολὰς εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ποιοῦντες, καὶ ταύτην δῃοῦντες· μέχρις οὗ * Βουλοσουδὴς ὁ E τούτων ἀρχηγὸς τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἀσπάζεσθαι ὑποκριθείς, κατείλαφεν τὴν Κωνσταντίνου· καὶ βαπτισθείς, ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀναδέχεται Κωνσταντίνου, τῇ τῶν πατρικίων ἀξίᾳ τιμηθείς, καὶ πλείστων χρημάτων ὑπάρξας κύριος, εἶτ᾽ αὖθις οἴκαδε ὑποστρέψας. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ καὶ Γυλᾶς, ἄρχων ὢν καὶ αὐτὸς τῶν Τούρκων, εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλίδα, καὶ βαπτίζεται, τῶν ἴσων ἀξιωθεὶς καὶ αὐτὸς εὐεργεσιῶν καὶ τιμῶν. ἀνελάβετο δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ κἀκεῖνος μοναχόν, Ἱερόθεον τοὔνομα, δόξαν εὐλαβείας ἔχοντα, ἐπίσκοπον Τουρκίας παρὰ τοῦ Θεοφυλάκτου χειροτονηθέντα. ὃς ἐκεῖσε γενόμενος, πολλοὺς ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς πλάνης εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ἐπανήγαγεν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Γυλᾶς ἐνέμεινε τῇ πίστει, μήτ᾽ αὐτὸς ἔφοδον ποτὲ κατὰ Ῥωμαίων πεποιηκώς, μήτε τοὺς ᾐχμαλωτισμένους Χριστιανοὺς ἀ-

** Βουλογούδης Zonar. Scylitz. ut in cont.*

τιμω-

τημελήτως ἐῶν, ἀλλ' ἐξωνούμενος, καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶν καὶ ἐλευθερῶν. Βυλοσουδὴς δὲ τὰς πρὸς Θεὸν συνθήκας ἀθετήσας, πολλάκις σὺν παντὶ τῷ ἔθνει κατὰ Ῥωμαίων ἐξήλασε. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ κατὰ Φράγγων ποιῆσαι διανοηθεὶς, καὶ ἁλοὺς, ἀνεσκολοπίσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ βασιλέως αὐτῶν.

Καὶ ἡ τοῦ ποτὲ κατὰ Ῥωμαίων ἐκπλεύσαντος ἄρχοντος τῶν Ῥῶν γαμετὴ Ἔλγα τοὔνομα, τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀποθανόντος παρεγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει. καὶ βαπτισθεῖσα, καὶ προαίρεσιν ἐνδειξαμένη πίστεως εἰλικρινοῦς, ἀξίως τιμηθεῖσα τῆς προαιρέσεως, ἐπ' οἴκου ἀνέδραμε.

Τῆς δὲ τῷ Ῥωμανῷ νυμφευθείσης κόρης τοῦ Οὔγωνος παιδὸς ἀποθανούσης, ὡς εἴπομεν, παρθένου, νυμφεύεται αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ πατὴρ ἑτέραν γυναῖκα, οὔτινα τῶν ἐπιφανῶν, ἀλλ' ἐκ χυδαίων φυεῖσαν, καὶ τῆς τέχνης καπήλων, Ἀναστασίαν καλουμένην, Θεοφανὼ δ' ὑπ' ἐκείνου μετονομασθεῖσαν.

Τοῦ Ἀμηρᾶ δὲ τῆς Ταρσοῦ ἐκστρατείαν κατὰ Ῥωμαίων ποιησαμένου, ἐν τῇ κώμῃ δὲ τῇ Ἡρακλέος λαὸν πεπομφότος εἰς προνομὴν, πρεσβύτερός τις Θέμελ ὀνομαζόμενος τὴν ἀναίμακτον ἐπιτελῶν λειτουργίαν, ὡς ἔγνω τὴν τῶν Σαρακηνῶν ἔφοδον λιπὼν τὴν ἱερουργίαν, καὶ ὡς εἶχε στολῆς ἐξελθὼν, λαβόμενός τε ταῖς χερσὶ τοῦ σημαντῆρος τῆς ἐκκλησίας, ἐν τούτῳ τοὺς ἐπιόντας ἠμύνετο, καὶ πολλοὺς μὲν ἐτραυμάτισεν, ἀπέκτεινε δὲ καὶ ἱκανοὺς, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐτρέψατο εἰς φυγήν. ἀποκλεισθεὶς δὲ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἱερουργίας, ἐπεὶ μὴ ἔπεισε συγχωρηθῆναι, τοῖς Ἀγαρηνοῖς προσερρύη, καὶ τὸν Χριστιανισμὸν ἐξωμόσατο. καὶ σὺν αὐτοῖς ἐξιὼν οὐ μόνον Καππαδοκίαν καὶ τὰ ἐγγίζοντα ταύτῃ ἐδῄου θέματα, ἀλλὰ δὴ καὶ μέχρι τῆς λεγομένης μικρᾶς Ἀσίας ἔφθασεν. ὅσα δὲ δεινὰ διεπράξατο, οὐδὲ γράφειν ἡμῖν θεμιτόν.

Ἤδη δὲ, ὡς εἴπομεν, προχειρισθεὶς δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οὐδὲν ὅτι καὶ λόγου ἄξιον ἀπειργάσατο. ὁπότε μὲν γὰρ ὑφ' ἑτέροις ἐτάττετο στρατηγὸς, θαυμαστὸς ἀνεφαίνετο, ὁπηνίκα δὲ ἡ ἐξουσία τῶν στρατευμάτων ἁπάντων τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐξήρτητο, ὀλίγα, ἢ οὐδὲν ὤνησε τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. νοσήσας γὰρ τὴν πλεονεξίαν, ἐξέστη τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν. ὅθεν καί ποτε τοῖς τοῦ Χαβδὰν ἀπροσδοκήτως περιπεσὼν, πάντων (ὥς φασι) καταλελοιπότων αὐτὸν, μικροῦ δεῖν αἰχμάλωτος ἐγεγόνει, εἰ μὴ συνασπίσαντες οἱ θεράποντες τῆς αἰχμαλωσίας αὐτὸν ἐλυτρώσαντο· ἐτρώθη δὲ κατὰ τὸ μέτωπον γενναίῳ καὶ βαθεῖ τῷ τραύματι, ὡς καὶ μέχρι τελευτῆς ἀδρὰν τὴν οὐλὴν περιφέρειν.

Νικηφόρος δὲ καὶ Λέων οἱ τούτου υἱεῖς, ἐλεύθεροι ὄντες παντὸς αἰσχροῦ λήμματος, καὶ τοὺς ὑπηκόους ὡς γνησίους υἱοὺς περιέποντες, μεγάλα τὴν τῶν Ῥωμαίων ἀρχὴν ὠφέλησαν. καὶ τὰ μὲν τοῦ Νικηφόρου προτερήματα, ἵνα μὴ τὸ τῆς ἱστορίας συνεχὲς διακόπτηται, ἐν τοῖς περὶ ἐκείνου λελέξεται. ὁ δὲ Λέων Ἀπολασαὴρ ἐπίσημον ἄνδρα, καὶ τοῦ Χαβδὰν συγγενῆ, σὺν ἀπείρῳ πλήθει κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντα τρεψάμενος, καὶ κατασχὼν, ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέστειλε, τοῦ ἄλλου πλήθους τὸ μὲν ἐν τῇ τοῦ πολέμου προσβολῇ κτείνας, τὸ δὲ ζωγρήσας. ὃν ἀχθέντα πρὸς τὴν βασιλέα, ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θρίαμβον ποιήσας, καὶ κατὰ τοῦ τραχήλου πατήσας, τιμαῖς τε καὶ δωρεαῖς ἐφιλοφρονήσατο.

Κωνσταντῖνον δὲ τὸν λοιπὸν υἱὸν τοῦ Φωκᾶ, ζωγρείαν λαβὼν ὁ Χαβδὰν, καὶ εἰς τὸ Χάλεπ ἀγαγὼν, καὶ πολλὰ σπουδάσας εἰς τὴν μυσαρὰν αὐτοῦ θρησκείαν τοῦτον μεταγαγεῖν, ὡς οὐκ ἔπεισε, φαρμάκοις αὐτὸν διέφθειρε. τῇ ἀκοῇ δὲ ταύτῃ περιαλγὴς

A mens curavit, libertatemque iis reddidit. Bulosudes autem pactis quæ cum Deo inierat rescissis, sæpe cum omnibus suis in Romanos expeditionem suscepit. quod idem contra Francos tentatus, captus, & ab eorum rege Joanne in palum suffixus est.

Porro Elga Rossorum principis uxor, qui classem in Romanos duxerat, marito defuncto Constantinopolin venit: & baptizata, cum magnum veræ pietatis studium demonstrasset, dignis suo instituto honoribus effecta domum redit.

Elga Rossa.

Filia Hugonis, quæ Romano fuerat desponsata, mortua virgine, uti diximus: Imperator filio aliam uxorem collocat, B nequaquam illustri genere, sed plebejo, ortam parentibus cauponibus, nomine Anastasiam. sed ipse ei Theophanus nomen indidit.

Edit. Paris. pag. 637.
Romani uxor posterior.
315

Cum autem Ameras Tarsi bello Romanos petens, partem exercitus in pagum Herculis prædatum emisisset: presbyter quidam nomine Themelus tunc incruentum peragens sacrificium, cognito Sarracenorum adventu, omisso sacrificio ita ut erat vestes sacras indutus, templi * corripuit, eoque hostes irruentes defendit: eorumque multos vulneravit, complures interfecit, reliquos in fugam vertit. Exclusus deinde ab episcopo sacris, cum admissionem non impetraret, ad Agarenos se contulit, eju- C ravitque Christianam religionem: eumque iis exiens, non Cappadociam modo & vicinas regiones est populatus, sed & usque ad minorem Asiam perrexit: & ne scribere quidem fas est, quæ ejus fuerint ac quam dira facinora.

Themeli presbyteri facinora.

At Bardas Phocas domesticus scholarum creatus, uti indicatum supra est, nihil memoratu dignum egit. Etenim aliorum auspiciis rem gerens, is dux videbatur, qui laudem & admirationem mereretur. omni sibi imperio commisso, nihil aut parum Romanæ proderat rei: quod avaritiæ laborans vitio, sanis consiliis excutiebatur. Unde & quodam tem- D pore in Chabdani exercitum de improviso incidens, ab omnibus suis (ut fertur) desertus, in hostium potestatem vivus venisset, nisi eum cuneo acto ministri eripuissent. Vulnus quidem in fronte accepit magnum atque profundum, cujus crassiam cicatricem usque ad mortem circumtulit.

Bardæ Phocæ & filiorum res gestæ.

Nicephorus autem, & Leo, filii ejus, omni inhonesta captura superiores, ac subditos instar liberorum ex se natorum tractantes, plurimum reipublicæ Romanæ contulerunt utilitatis. Ac Nicephori quidem egregia facta, ne in præsentia narrationis continuam seriem interrumpamus, quo loco de ipso dicere jubebit ordo, exponemus. Leo autem Apolasaerum, illustrem E virum, & Chabdani cognatum ingenti cum multitudine Romanis bellum facientem, fudit, captumque Constantinopolin misit, militibus ejus partim in prælio interfectis, partim captis. Eum Imperator in triumpho duxit, collumque ejus calcavit: ac honoribus & muneribus Leonem demeritus est.

316.

Constantinum, tertium Phocæ filium, Chabdanus cepit, & Chalepum abduxit: cumque multis tentatis rationibus non posset eum a vera religione abducere, veneno sustulit. Hoc auditum Bar-

pag. 638.

dæ tantum attulit dolorem, ut quotquot captivos Chabdani cognatos habebat, eos omnes gladio concideret. Quare factum est, ut Paulus magister, cognomento monomachus, missus ab Imperatore ad pacem componendam, re infecta redierit. Porro Chabdanus indomito ob necem cognatorum dolore correptus, in Romanos duxit, secum ducens & Nicetam patricium Chalcutzam, multosque alios præstantissimos ac fortissimos Romanos, quos ceperat. Ibi Niceta occulte Phocæ omnia barbari consilia indicat, & quibus itineribus domum is repetiturus esset. Phocas ergo loco quodam, accessum habente arctum atque præruptum, insidias ponit. quo cum pervenisset Chabdanus, circumventus est ab iis qui in insidiis latuerant. hi namque se proripientes, in hostem ingentia saxa devolverunt, & omnis generis tela conjecerunt. Chalcutzes cum ad id jam ante parasset quosdam Sarracenos, & ad expediendam sibi fugam muneribus corrupisset, cum omnibus suis fuga elapsus est. Agarenorum ineffabilia multitudo ibi periit: & Chabdanus interfectis quos in vinculis habebat, cum paucis turpiter & promiscua fuga periculo se eripuit.

Theophylacti patriarchæ obitus, & vita.

Annum imperante Constantino XII, anno mundi IↃↃ CIↃ CCCCLXIV, die Februarii XXVII, indictione XIV, Theophylactus patriarcha diem suum obiit, cum ei pontificatui præfuisset annos XXIII, dies XXV. Cum eum iniret, id quod contra leges ecclesiasticas fiebat, annos eret natus XVI, & patriarcha sub pædagogis (proh indignam rem) aliquandiu egit. Quamquam utinam id perpetuum fuisset. nam eatenus visus est modeste ac cum gravitate aliqua vitam agere. Adultiot, cum jam suo arbitrio vivere permitteretur, nihil eorum quæ turpissima & omnino legibus prohibita sunt, facere omisit: gradus ecclesiasticos & episcoporum electiones venundans, aliaque agens aliena veri patriarchæ officio, insano equorum studio & venationum perditus, multaque alia indecenter committens: quæ singulatim enarrare & inconveniens & nefas est. Unum par est commemorari, argumentum ipsius male instituti animi. Equorum parendorum amore infræni tenebatur, ferturque habuisse ultra duo equorum millia: iis alendis perpetuo eret intentus. neque vero iis fœnum & hordeum proponebat edendum, sed metarum fructus, thasia, & pistacia, ac palmulas, uvas passas, caricas, eaque omnia lectissima, vino fragrantissimo temperata, admixtis etiam croco, cinnamomo, balsamo, aliisque aromatibus. Memoriæ traditum est, ei aliquando sacrificanti magnæ cœnæ Dominicæ quinta feria, & jam preces mysteriorum recitanti, supervenisse eum cui equorum cura ab ipso demandata fuerat, lætumque attulisse nuntium, quod nobilissima equarum peperisset, addito etiam equæ nomine. patriarcham præ nimio gaudio re sacra utcumque absoluta, ad Cosmidium accurrisse: visoque pullo recens edito & satiatum spectaculo bruti, in magnum templum rediisse, ut de Servatoris nostri pro nobis tolerato supplicio hymnorum recitationem ad finem perduceret. Quin & hunc morem introduxit, qui hodieque obtinet, quod in splendidis atque solennibus festivitatibus Deo & sanctorum re-

Edit. Paris. pag. 639.

A γενόμενος ὁ Βάρδας, πάντας οὓς κατεῖχεν αἰχμαλώτους συγγενεῖς τοῦ Χαβδᾶν, ξίφει κατέκοψε. καὶ παρὰ τοῦτο ὁ τὸ ἀλλάγιον πεμφθεὶς ποιήσασθαι Παῦλος μάγιστρος ὁ μονομάχος, ἄπρακτος ὑπέστρεψεν. ἀχέτῳ δὲ πενθικῷ ληφθεὶς ὁ Χαβδᾶν διὰ τοὺς αὐτοῦ συγγενεῖς, ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων, ἄγων μετ' αὐτοῦ καὶ τὸν παρὰ βασιλέως πεμφθέντα ὡς αὐτὸν πρεσβευτὴν περὶ εἰρήνης, Νικήταν πατρίκιον τὸν Χαλκούτζην, καὶ πολλοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τῶν ἀνδρειοτάτων καὶ γενναίων Ῥωμαίων ἐζώγρησε. τοῦ δὲ Νικήτα λάθρα τῷ Φωκᾷ μηνύσαντος πάντα τὰ βουλευόμενα τῷ Χαβδᾶν, καὶ τὰς ὁδοὺς ὅθεν μέλλει ποιήσασθαι τὴν ὑποστροφήν, λόχους ὁ Φωκᾶς B ἐγκαθίζει παρά τινα τόπον, εἴσοδον ἔχοντα στενὴν καὶ κρημνώδη, ἐν ᾧ γενόμενος ὁ Χαβδᾶν, ἐπεὶ καὶ μέσον ἐγένετο τῆς στενοχωρίας, κυκλοῦται παρὰ τῶν λόχων. ἐξαναστάντες γὰρ τῆς ἐνέδρας οἱ ἐπὶ τούτῳ τεταγμένοι, πέτρας τε ὑπερμεγέθεις κατ' αὐτῶν ἐκύλιον, καὶ βέλη εἰς αὐτοὺς ἔπεμπον παντοδαπά. καὶ ὁ μὲν Χαλκούτζης προεντρεπισάμενος, καὶ δώροις ὑποποιησάμενος τινὰς τῶν Σαρακηνῶν τῆς φυγῆς ὑπηρέτας, ἔλαθεν ἀποδρὰς μετὰ πάντων αὐτοῦ τῶν οἰκείων. τῶν Ἀγαρηνῶν δὲ πέπτωκε πλῆθος ἀμύθητον. ὁ δὲ Χαβδᾶν οὓς εἶχε δεσμίους ἀποσφάξας, σὺν ὀλίγοις ἀκλεῶς, καὶ ἀτάκτως τὸν κίνδυνον ἴσχυσε διαφυγεῖν.

Ἔτει δὲ δωδεκάτῳ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, τοῦ δὲ κόσμου ,ςυξδ΄, μηνὶ Φεβρουαρίῳ κζ΄. ἰνδικτ. ιδ΄, καταλύει τὸν C βίον Θεοφύλακτος ὁ πατριάρχης, ἀρχιερατεύσας ἔτη κγ΄, ἡμέρας κε΄. ἑξκαίδεκα μὲν ἐτῶν ὢν ὅτε ἀθεσμώτατα τοὺς τῆς ἐκκλησίας παρείληφεν οἴακας, ὑπὸ παιδαγωγοὺς (φεῦ μοι) ὁ Ἀρχιερεὺς μέχρι τινὸς διατελέσας. καὶ εἴθε γε διηνεκὲς τοῦτο ἦν· ἐδόκει γὰρ εἶναι σεμνὸς καὶ μέτριος· τῆς δὲ τελειοτέρας δὲ ἡλικίας ἀρξάμενος ἤδη, καὶ καθ' ἑαυτὸν βιοῦν ἐαθείς, οὐδὲν τῶν αἰσχίστων καὶ παντελῶς ἀπηγορευμένων πράττειν ἐνέλειπεν, ὠνίους προτιθεὶς τοὺς τῆς ἐκκλησίας βαθμούς, καὶ τὰς προβολὰς τῶν Ἀρχιερέων, καὶ ἄλλα πράττων ὅσα τοῖς ἀληθινοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἀπεοικότα ἐτύγχανεν· ἱππομανῶν, καὶ κυνηγεσίοις ἐνασχολούμενος, καὶ λοιπὰς ἀπρεπεῖς διαπραττόμενος πράξεις, ἃς κατὰ μέρος διεξιέναι, σὺν τῷ ἀπρεπεῖ, καὶ ἀθέμιτον. μιᾶς δὲ δίκαιον ἐπιμνησθῆναι, εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀπαιδεύτου γνώμης αὐτοῦ. ἔρως αὐτὸν κατεῖχεν ἄσχετος τῆς τῶν ἵππων κτήσεως, καὶ λέγεται D δὲ ὑπὲρ δισχιλίους ποιήσασθαι, ὧν τῆς κομιδῆς διὰ παντὸς ἐφρόντιζεν, οὐ χόρτον αὐτοῖς παρατιθεὶς καὶ κριθάς, κώνων δὲ καρπούς, καὶ θάσια, καὶ πιστάκια, ἔτι δὲ φοινίκων καὶ σταφίδων καὶ ἰσχάδων τὰ λιπαρώτερα, εὐωδεστάτῳ οἴνῳ μιγνύς, καὶ κρόκον καὶ κινάμωμον καὶ βάλσαμον, καὶ ἕτερα ἀρώματα τοῖς ῥηθεῖσι συμφύρων, ἑκάστῳ τῶν ἵππων παρετίθει βρῶσιν. φασὶ δ' ὅτι λειτουργοῦντί ποτε αὐτῷ κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ θείου δείπνου πέμπτην ἡμέραν, καὶ τὰς εὐχὰς ἤδη τῶν μυστηρίων ἀναγινώσκοντι, ὁ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἵππων ἐπιτετραμμένος διάκονος ἐπιστὰς εὐαγγέλια τούτῳ E κομίζων, ὡς ἄρα τετοκυῖα εἴη ἡ ἐπισημοτάτη φορβάς, προσθεὶς καὶ τὸ ὄνομα. ὁ δ' ὑπὸ περιχαρείας τὸ τῆς θείας λειτουργίας ὑπόλοιπον ὡς ἔτυχεν ἐκπληρώσας δρομαῖος ἀφικνεῖται πρὸς τὸ Κοσμίδιον, καὶ τὸν τεχθέντα πῶλον ἑωρακώς, καὶ τοῦ ἀλόγου θεάματος ἐμφορηθείς, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὴν τῶν ἁγίων παθῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐκπλέσων ὑμνῳδίαν. ἔργον ἐκείνου καὶ τὸ νῦν κρατοῦν ἔθος, ἐν ταῖς λαμπραῖς καὶ δημοσι-

λέσιν ἑορταῖς ὑβρίζεσθαι τὸν Θεὸν, καὶ τὰς τῶν ἁγίων μνήμας διὰ λυγισμάτων ἀπρεπῶν καὶ γελώτων, καὶ παραφόρων κραυγῶν, πλημμελεῖν τῶν θείων ὕμνων· οὓς ἔδει μετὰ κατανύξεως καὶ συντετριμμένης καρδίας ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἡμῶν σωτηρίας προσφέρειν τῷ Θεῷ. πλῆθος γὰρ συστησάμενος * ἐπιρρήτων ἀνδρῶν, καὶ ἔξαρχον αὐτοῖς ἐπιστήσας Εὐθύμιόν τινα Κασνῆν λεγόμενον, ὃν αὐτὸς Δομέστικον τῆς ἐκκλησίας προὐβάλλετο, καὶ τὰς Σατανικὰς ὀρχήσεις, καὶ τὰς ἀσήμους κραυγὰς, καὶ τὰ ἐκ τριόδων καὶ χαμαιτυπείων ἠρανισμένα ᾄσματα τελεῖσθαι ἐδίδαξεν: οὕτω δὲ βιοτεύων, καταστρέφει τὸν βίον ἐν τῷ ἀτάκτως ἱππάζεσθαι, ἔν τινι τείχει τῶν παραθαλασσίων θραυσθεὶς, καὶ αἷμα ἀναγαγὼν διὰ τοῦ στόματος. ἐπὶ δύο δ' ἔτη νοσηλευόμενος, καὶ ὑδέρῳ περιπεσὼν, ἐτελεύτησε.

* ἐπιτρίπτων lege. Scylitz. ut in cont.

Καὶ χειροτονεῖται κατὰ τὴν τρίτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος, ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Πολύευκτος μοναχὸς, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ θρέμμα τυγχάνων καὶ παίδευμα, ὑπὸ τῶν γονέων μὲν εὐνουχισθεὶς, ἐπὶ πολλῷ δὲ χρόνῳ τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ ἐνδιαπρέψας. ὃν ὁ βασιλεὺς διὰ τὸ τοῦ ἤθους σεμνὸν, καὶ τὸ τῆς σοφίας ὑπερβάλλον, καὶ τὴν ἀκτημοσύνην χειροτονεῖ πατριάρχην· οὐ τοῦ Ἡρακλείας, ὡς ἔθος, ἀλλὰ Βασιλείου τοῦ Καισαρείας, τὴν χειροθεσίαν πεπληρωκότος. Νικηφόρος γὰρ ὁ τῆς Ἡρακλείας πρόεδρος, τῷ βασιλεῖ κατά τι προσκεκρουκὼς, οὐ συνεχωρήθη τὴν χειροθεσίαν ποιήσασθαι. ὅθεν καὶ ψόγος οὐχ ὁ τυχὼν προσετρίβη, οὐ τῷ προτρέψαντι μόνον, καὶ τῷ χειροθετήσαντι, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ χειροτονηθέντι, ὡς καταδεξαμένῳ τὴν ἀκανόνιστον ταύτην χειροθεσίαν. χειροτονηθεὶς δ' ὅμως, καὶ παρρησιασάμενος τὴν ἀλήθειαν, πολλὴν καταδρομὴν ἐποιεῖτο τῆς πλεονεξίας τῶν συγγενῶν τοῦ πρεσβύτου Ῥωμανοῦ. καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ σαββάτῳ τὸν βασιλέα εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐλθόντα, ἔσπευδε πρὸς τὴν τῶν πραχθέντων ἐκδίκησιν. ὅπερ οὐχ ἡδέως οὗτος ἐδέξατο. ἀλλὰ καὶ Βασίλειος ὁ μετὰ ταῦτα παρακοιμώμενος, ὁ ἀπὸ δούλης τεχθεὶς τῷ πρεσβύτῃ Ῥωμανῷ, Ἑλένην τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν καὶ δέσποιναν ὑποποιησάμενος, οὕτω παρεσκεύασε καὶ διέθηκε τὸν Κωνσταντῖνον, μὴ μεταγνῶναι μόνον ἐπὶ τῇ τοῦ πατριάρχου προβολῇ, ἀλλὰ καὶ ζητεῖν ἀφορμὴν, πῶς ἂν αὐτὸν καταγάγοι τοῦ θρόνου, πολλὰ καὶ Θεοδώρου τοῦ Κυζίκου κατ' αὐτοῦ διερεθίζοντος τοῦτον.

Ὥσπερ δὲ τοῦ χρόνου φιλοτιμησαμένου, κατὰ ταυτὸ ὁμογνώμονας ἐπιδείξασθαι πατριάρχας, καὶ τὴν τῶν ἑσπερίων Ῥωμαίων ἐκκλησίαν ἰθύνειν ἔλαχεν Ἰωάννης ὁ τοῦ Ἀλβερίκου υἱὸς, πρὸς πᾶσαν ἀσέλγειαν καὶ κακίαν ὑπάρχων ἐπιρρεπής. ὃν Ὤτων ὁ τῶν Φράγγων βασιλεὺς ἀπελάσας, ἕτερον ἀντεισήγαγε τῇ ἐκκλησίᾳ ποιμένα.

Ὁ δὲ Πολύευκτος τῷ πρώτῳ τῆς ἱερατείας αὐτοῦ χρόνῳ, τοῖς ἱεροῖς ἐνέταξε διπτύχοις Εὐθυμίου τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα, τοῦ τὸν βασιλέα Λέοντα δεξαμένου εἰς κοινωνίαν, ὁπηνίκα τὴν τετάρτην ἠγάγετο γυναῖκα. πρὸς τοῦτο τινὲς τῶν Ἀρχιερέων πρὸς ὀλίγον ἀντέστησαν, τῷ Πολυεύκτῳ μὴ κοινωνεῖν. ἀλλὰ κατ' ὀλίγον τῷ τοῦ κρατοῦντος ἀκολουθήσαντες θελήματι, γέλωτα παρέσχον τοῖς διαφερομένοις.

Ἤχθη δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ἡ τιμία χεὶρ τοῦ προδρόμου εἰς τὴν βασιλίδα ἐξ Ἀντιοχείας, ἀποκλαπεῖσα παρά τινος διακόνου Ἰὼβ τοὔνομα. ἣν καταλαβοῦσαν τὴν Χαλκηδόνα, ὁ βασιλεὺς τὴν βασιλικὴν ἐκπέμψας τριήρη, καὶ τῆς συγκλήτου ὅσον ἐπί-

A cordationi fit contumelia per fœdas cantilenas ac risus & insanos clamores, quibus adhibitis sancti hymni cantantur, quos a nobis oportebat corda compunctis atque contritis pro nostra salute Deo offerri. At ille cœtu flagitiosorum hominum coacto, iisque præfecto Euthimio quodam quem cognomine Casnen appellabant, & ab ipso est domesticus templi constitutus, diabolicas istas saltationes, obscuras vociferationes, cantilenasque e triviis & lupanaribus petitas tunc adhiberi instituit. Hac vitæ usus ratione interiit, ex inepta equitatione ad murum quemdam maritimum afflictus. Ex quo casu cum sanguinem vomuisset, ac biennium morbo conflictatus esset, aqua intercute extinctus est.

B Eadem indictione, tertia Aprilis die, in ejus locum sufficitur Polyeuctus monachus, Constantinopoli natus atque educatus, castratus a parentibus, longoque tempore monastica vita cum laude functus: Imperatore eum ob gravitatem morum, & insignem sapientiam, atque paupertatis causa eo provehente. Huic non Heracleæ, ut mos ferebat, sed Basilius Cæsareæ episcopus, manus imposuit, quod Nicephorus (hoc enim nomen Heracleæ præsuli erat) quia in quadam re animum Imperatoris offendisset, non sinebatur manus imponere. Quæ res vituperationem haud vulgarem paravit, non Imperatori modo & Basilio, sed & ipsi Polyeucto, quod contra sacros canones se ordinari passus esset. C Hic tamen ita designatus, veritatem libere professus, multis invectus est in avaritiam cognatorum Romani senis. Et in magno Sabbato Imperatorem in magnum templum venientem, ad judicium eorum quæ fuerant acta exercendum hortatus est. Non gratum hoc Imperatori fuit. Sed & Basilius, qui deinde intimus cubicularius factus est, senis Romani ex serva filius per sororem suam Helenam Augustam ita Constantini animum affecit, ut non modo eum ad patriarchatum Polyeuctum promovisse pœniteret, sed & de eo per occasionem dejiciendo cogitaret. Et ad eam rem suffundebat (quod ajunt) frigidam Theodorus Cyzici episcopus.

Polyeuctus fit patriarcha.

Edit. Paris. pag. 640.

D Cæterum quasi si tempus in eo laboraret, ut summi pontifices ejusdem sententiæ crearentur, Romanæ ecclesiæ eodem tempore præfectus fuit Joannes Alberici filius, homo ad omnem lasciviam ac malitiam propensus: 317
quem Otto Francorum Imperator expulit, aliumque ecclesiæ pastorem constituit.

Polyeuctus primo sui patriarchatus anno, Eutychii patriarchæ nomen in sacras tabulas retulit, ejus qui Imperatorem Leonem ad sacrorum communicationem admiserat, cum is quartam uxorem duxisset. Eam ob rem quidam summorum pontificum aliquandiu noluerunt res sacras E cum Polyeucto communes habere: mox Imperatoris voluntati obsequentes, ridendos se disceptantibus controversiam exhibuerunt.

Sub idem tempus veneranda Præcursoris manus Antiochea Constantinopolin allata est, surrepta ab Jobo quodam diacono. Ea cum appulisset Chalcedonem, Imperator suam emisit triremem: & illustriores senatores procedentes obviam

cum patriarcha & universo clero cum cereis, facibus, & suffitibus eam in palatium deduxerunt.

Bardas rem gerit.

Interim Bardas scholarum domesticus expeditione in Orientales Agarenos facta, obvia quæque vastavit, permulta castella cepit, ipsamque adeo nobilem urbem Adanam expugnavit. Imperator autem Cretenses Sarracenos, qui crebro maritimas Romanorum ditiones incursionibus vexabant, cupiens deterrere, eorumque immodicos impetus reprimere, maximum contrahit exercitum, classemque nequaquam contemnendam, eamque in Cretam emittit: præfecto toti rei Constantino patricio Gongyla, effœminato homine, & in umbra educato, bellique ignaro, uno de palatinis cubiculariis. Is in Cretam trajecta classe nihil duce dignum egit: nam neque castra munit, neque speculatores aut exploratores collocavit, a quibus de barbarorum adventu moneretur: quæ eum incuria in summum adduxit periculum. Nam Insulares socordia & imperitia Romani ducis deprehensa, opportuno capto tempore Romanos subito adorti, nullo negotio fuderunt: multique horum alii capti, alii ferro interempti, & reliquis fugientibus castra quoque summo cum nostrorum dedecore capta sunt. Ipse etiam Gongylius in hostium potestatem venisset, nisi a cuneo famulorum ereptus, & in navim prætoriam fuisset impositus.

Edit. Paris. pag. 641.

Romanus II. Constantino patri insidiatur.

Jam Romanus Imperatoris filius adultior, ferre non poterat a patre res gubernari: ideoque eum veneno tollere statuit, conscia etiam uxore sua, cauponis filia. Ea propter cum vellet Constantinus medicamentum purgans bibere, lethale venenum ei parant: persuadentque Nicetæ mensæ administro, ut id infundat. Imperator cum jam id esset hausturus, positum ante sacras imagines, sive fortuito sive dedita opera lapsus, poculi ejus majorem partem effudit. reliquum epotum ob paucitatem visum est carere efficacitate, & nihilominus tamen Constantinus gravi morbo lateribus tentatis a veneno, ægre evasit.

Anno Imperii Constantini decimo quinto, mense Septembri, indictione III, anno mundi ↀↀ ↀↀ CCCCLXVIII, profectus est Imperator ad Olympum montem, in speciem, ut patrum qui ibi vivebant comprecationibus armatus, in Syriam contra Saracenos proficisceretur: re autem ipsa, ut cum Theodoro Cyzici episcopo, qui tum ibi degebat, de Polyeucto dejiciendo consilia iniret. Inde sive corporis vitio, sive rursum a filio petitus veneno, doloribus correptus discessit, & sub finem Octobris in lectica Constantinopolin reportatus est, ac consiliis suis exitum nullum consecutis mortuus, nona die Novembris. Vixit annos quinquagintaquatuor, & menses duos. imperavit, collegis patre, Alexandro patruo, & matre sua, annos tredecim. rursus cum Romano injuste imperium adepto, annos vigintisex. Et illo submoto, annos quindecim. Sepultus est juxta patrem suum. Ad extremum usque spiritum succensuit Polyeucto, & ejus de-

Constantini mors.

A σπηλαίου ἐξελθόντος, καὶ τοῦ πατριάρχου Πολυεύκτου σὺν παντὶ τῷ κλήρῳ μετὰ κηρῶν καὶ λαμπάδων καὶ θυμιαμάτων, εἰς τὰ βασίλεια ἤγαγον.

Ὁ δὲ τῶν σχολῶν δομέστικος Βάρδας, κατὰ τῶν ἑῴων Ἀγαρηνῶν ἐκστρατεύσας, τὰ ἐν ποσὶν ἅπαντα κατεστρέψατο, ἑλὼν καὶ φρούρια ἱκανά, ἐκπολιορκήσας καὶ τὴν περιβόητον Ἄδαναν. ὁ δὲ βασιλεὺς βουλόμενος καὶ τοὺς ἐν τῇ Κρήτῃ Σαρακηνοὺς συνεχῶς ἐκστρατεύοντας, καὶ τὰ παράλια τῆς Ῥωμαϊκῆς γῆς δῃοῦντας καὶ κατατρέχοντας ἐκφοβῆσαι, καὶ τῆς ἀγχίστου ἀνακόψαι ὁρμῆς, στρατὸν ὅτι πλεῖστον *ἐκκόψας, καὶ στόλον ἐκτρεπίσας οὐκ ἀγεννῆ, ἐκπέμπει κατὰ τὴν νῆσον, στρατηγὸν ἐπιστήσας * συλλέξας, Scyl. τοῖς πᾶσι Κωνσταντῖνον πατρίκιον τὸν Γογγύλην, θηλυδρίαν B ἄνθρωπον καὶ σκιατραφῆ, καὶ ἀπειροπόλεμον, καὶ ἕνα τῶν ἐν τῷ παλατίῳ θαλαμηπόλων. ὃς εἰς τὴν νῆσον περαιωθείς, καὶ μηδὲν ἄξιον διαπραξάμενος στρατηγοῦ, μήτε στρατοπεδείαν πηξάμενος ἀσφαλῆ, μήτε σκοποὺς ἐπιστήσας καὶ κατασκόπους, καὶ δι' αὐτῶν τὰς βαρβαρικὰς φυλαξάμενος ἐφόδους, κινδύνῳ μεγίστῳ περιπίπτει. οἱ γὰρ νησιῶται τὴν ἀπειρίαν καὶ τὴν ἀμέλειαν καταμεμαθηκότες τοῦ στρατηγοῦ, καιρὸν ἐπιζητήσαντες ἐπιτήδειον, ἐξαίφνης ἐπιτίθενται τῷ στρατεύματι. καὶ τρέπονται μὲν τοῦτο ῥᾳδίως, ὡς πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλωσίᾳ καὶ σιδήρῳ διαχειρισθῆναι. κατέσχον δὲ καὶ C τὸ στρατόπεδον αὐτό, τῶν Ῥωμαίων αἴσχιστα ἀποφυγόντων. μικροῦ δ' ἂν ἑάλω καὶ ὁ Γογγύλης, εἰ μὴ συνασπίσαντες οἱ θεράποντες, ἐξερρύσαντο αὐτὸν τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ εἰς τὴν ναυαρχίδα ἐμβιβάσαντες διεσώσαντο.

Ῥωμανὸς δὲ ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου υἱός, τελεωτέρας ἤδη ἁψάμενος ἡλικίας, καὶ μὴ φέρων ὁρᾶν τὰ πράγματα ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ διοικούμενα, φαρμάκῳ τοῦτον ἐκποδὼν ποιήσασθαι ἐβουλεύσατο εἰδήσει καὶ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς τῆς Καπηλέδος. μέλλοντος γὰρ τοῦ Κωνσταντίνου καθαρτήριον πόμα λαβεῖν, λαθόντες οὗτοι δηλητήριον τούτῳ ἐκέρασαν· καὶ Νικήταν τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης παρέπεισαν, ἐγχέαι τοῦτο τῷ βασιλεῖ. μέλλων δὲ ἐκεῖνος αὐτὸ λα- D βεῖν κείμενον ἔμπροσθεν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, εἴτε τύχῃ τινί, εἴτε καὶ ἑκουσίως ὀλισθήσας, τὸ πλέον ἐξέχεε. τὸ δὲ λοιπὸν ποθὲν ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου, ἀργὸν ἐφάνη, καὶ ἄπρακτον, διὰ τὴν ὀλιγότητα τὴν οἰκείαν ἀποβαλὸν ἐνέργειαν. πλὴν καὶ οὕτως ὁ Κωνσταντῖνος μόλις περιγενέσθαι ἴσχυσεν, ἐπισκήψαντος δὴ τοῦ δηλητηρίου ἐν τῇ πλευρᾷ αὐτοῦ, καὶ κακῶς διαθεμένου αὐτόν.

ιε΄. δὲ χρόνῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας, κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τῆς γ΄. ἰνδικτ. ἐν ἔτει κοσμικῷ ͵ςυξη΄, ἔξεισι Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ τοῦ Ὀλύμπου ὄρει· τῷ μὲν δοκεῖν, τῶν ἐκεῖσε πατέρων εὐχαῖς θωρακισθῆναι, καὶ μετ' αὐτῶν κατὰ Σαρακηνῶν ἐν Συρίᾳ ἐκστρατεῦσαι, ἀληθεῖ δὲ λόγῳ, κοι- E νωθῆναι Θεοδώρῳ τῷ τῆς Κυζίκου προεδρεύοντι, ἐκεῖσε τότε τὰς διατριβὰς ποιουμένῳ, καὶ μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς καθαιρέσεως τοῦ Πολυεύκτου βουλεύσασθαι. ἐκεῖσε γοῦν γενόμενος, εἴτε σωματικῇ πλημμελείᾳ, εἴτε πάλιν ὑπὸ τοῦ παιδὸς φαρμαχθείς, ὀδυνώμενος ἀνεχώρησε, κλινοπετής τε κατὰ τὸ τέλος τοῦ Ὀκτωβρίου τὴν βασιλίδα κατέλαβε, καὶ τῇ θ΄. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς τελευτᾷ, ἄπρακτα τὰ βεβουλευμένα λιπών· ζήσας ἅπαντα τὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, ἔτη νδ΄. καὶ μῆνας δύο· συμβασιλεύσας μὲν τῷ πατρί, καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ θείῳ, καὶ τῇ αὐτοῦ μητρί, ἔτη ιγ΄. αὖθις δὲ τῷ Ῥωμανῷ τυραννήσαντι, ἔτη κς΄. καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν, μοναρχήσας ἔτη ιε΄. θάπτεται δὲ θανὼν σὺν τῷ οἰκείῳ πατρί, μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς ἐγκοτῶν τῷ Πολυεύκτῳ, καὶ τὴν αὐτοῦ καθαίρ-

σιν φανταζόμενος. πρὸ δέ τινων ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἐπί τινα χρόνον συχνὸν ἑσπέρας καταλαμβανούσης, λίθοι ἄνωθεν ἐκπεμπόμενοι, καὶ ἐντὸς τῶν αὐτοῦ διαιτημάτων σὺν πολλῷ ῥοίζῳ πίπτοντες, ἐξαισίους ἀπετέλουν κτύπους· δόξας δ' ἀπὸ τῶν τῆς Μαγναύρας ὑπερῴων τούτους φέρεσθαι, φύλακας ἐπὶ πολλαῖς νυξὶν ἀφώρισεν, εἴ πως τινὰ λάβῃ τῶν τοῦτο τολμώντων· ἀλλ' ἐλάνθανε μάτην πονῶν. οὐ γὰρ τὸ γινόμενον ἦν ἐξ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐξ ὑπερτέρας τελούμενον δυνάμεως.

Μεταστάντος δὲ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν μεταβάντος κατάστασιν, Ῥωμανὸς ὁ τούτου υἱὸς ἐγκρατὴς γίνεται τῆς ἀρχῆς. καὶ ἄρχοντας προβαλλόμενος εὐνοϊκοὺς αὐτῷ, καὶ θυμήρεις, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς ἐνῆν κρατυνάμενος, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα τῆς αὐτῆς γ΄. ἰνδικτιῶνος, στέφει καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ βασιλέα διὰ τῶν χειρῶν Πολυεύκτου τοῦ πατριάρχου, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, τίκτεται πάλιν αὐτῷ ἕτερος υἱὸς ἐν τοῖς τῶν Πηγῶν παλατίοις, ὃν ἐπὶ τῷ πατρὶ Κωνσταντῖνον ὠνόμασε. Νέος δ' ὤν, καὶ ἡδυπαθείαις ἑαυτὸν ἐπιδεδωκώς, τὰς τῶν ὅλων φροντίδας Ἰωσὴφ ἐνεχείρισε* τῷ παρακοιμωμένῳ, ᾧ Βρίγγας ἡ ἐπωνυμία. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἄλλο τῆς φροντίδος εἶχεν, ἢ τὸ μεθ' ἡταιρηκότων καὶ βεβήλων ἀνδραρίων καὶ μαχλάδων καὶ μίμων καὶ γελωτοποιῶν τὰς ἐκδεδιῃτημένας μεταδιώκειν τῶν πράξεων· τοίνυν καὶ κληρικόν τινα Ἰωάννην ἐκτομίαν ὄντα, διά τινας ἀσέμνους πράξεις ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀπελαθέντα, καὶ μοναχικὸν ἀμφιασάμενον σχῆμα, καὶ μέχρι τῆς ἐκείνου κρυπτόμενον τελευτῆς, ὡς ἤδη ἐπελάβετο τῆς ἀρχῆς, τοῦ τῶν μοναχῶν ἀποδύσας σχήματος, καὶ τὰ τῶν κληρικῶν μεταμφιάσας, τοῖς ἑαυτοῦ θαλαμηπόλοις κατέταξε. ζήλῳ δὲ πλησθεὶς ὁ Πολύευκτος, πολὺς ἦν ἐγκείμενος, καὶ τῷ βασιλεῖ παρενοχλῶν, τῆς ἑαυτοῦ θεραπείας τοῦτον ἀπώσασθαι, ὡς ἐξομοσάμενον τὸ τῶν μοναζόντων ἐπάγγελμα. ἐκείνου δὲ παραιτουμένου, καὶ μὴ ταῖς ἀληθείαις φάσκοντος ἐνδεδῦσθαι τοῦτον τὸ σχῆμα, ἢ εὐχὴν παρά τινος τῶν ἱερέων λαβεῖν, ἀλλὰ μόνον ὑποκρίνασθαι τὸν μονάδα βίον, διὰ τὸν τοῦ βασιλέως φόβον, ἐξαπατηθεὶς ὁ Πολύευκτος, ἀφῆκε τοῦτον, πολλὰ καὶ τοῦ Ἰωσὴφ σπουδάσαντος. καὶ οὗτος μέχρι τῆς τελευτῆς Ῥωμανοῦ, κοσμικῶς ζῶν, καὶ κανονικῶς· ἐκείνου δὲ τελευτήσαντος, τὸ μὲν σχῆμα τῶν μοναστῶν ἀμφιέννυται αὖθις, τὴν δὲ γνώμην αὐτοῦ οὐκ ἠλλοίωσε.

Τούτῳ τῷ ἔτει Νικηφόρον μάγιστρον τὸν Φωκᾶν, δομέστικον ἤδη προβεβλημένον τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, καὶ πολλὰ τρόπαια στήσαντα κατὰ τῶν ἑῴων Σαρακηνῶν, καὶ τόν τε τῆς Ταρσοῦ Ἀμηρᾶν Καραμούνην, καὶ Χαβδᾶν τὸν τοῦ Χάλεπ, καὶ τὸν Τριπόλεως Ἰζὴθ, ὁλοσχερῶς πεπτωκότα, πέμπει κατὰ τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ Σαρακηνῶν, πλῆθος ἐπιλέκτων στρατιωτῶν ἐπιδοὺς αὐτῷ, καὶ στόλον κατηρτισμένον καλῶς. ἐν τῇ νήσῳ δ' οὗτος περαιωθεὶς, καὶ κατὰ τὴν πρώτην ἀπόβασιν παροῦσι καὶ κωλύουσι συμπλακεὶς τοῖς Ἀγαρηνοῖς, καὶ τούτους τρεψάμενος, αὐτός τε ἀσφαλῶς ἀπέβη, καὶ τὸν στρατὸν ἀπεβίβασεν ἀκινδύνως. χάρακά τε οὖν ἐπήξατο καρτερὸν, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ σταυρώμασι καὶ πασσάλοις τοῦτον κατοχυρώσας, καὶ τὸν στόλον ἐν ὅρμοις γαληνοτάτοις ἁρμόσας, καὶ πάντα καταστησάμενος κατὰ τὸ ἀσφαλὲς, ἐνεργῶς ἥπτετο τῆς πολιορκίας τῶν ἐν τῇ νήσῳ πό-

* τῷ πραιποσίτῳ καὶ Scyl.

A positinnem animo agitavit. Aliquot ante quam moreretur diebus, post vesperam lapidea de sublimi confertim in ipsius domum vehementi cum impetu conjecti, ingentem ediderunt fragorem. quos Constantinus putans a cœnaculis Magnauræ deferri, per aliquot noctes custodes collocavit, si quidem eorum opera deprehendere posset ista ausum. Sed ignorabat, frustra se laborare: cum id non ab hominibus, sed sublimiore aliqua profectum fuerit potestate.

Edit. Parif. pag. 642.

ROMANUS, Constantini filii Imperium.

Postquam ex hac vita migravit Constantinus, filius ejus Romanus Imperium capessit. Is magistratibus sibi benevolis atque acceptis constitutis, con- B firmato ut res ferebat Imperio, eadem tertia Indictione, festo Paschatis die, filio suo coronam Imperatoriam opera Polyeucti patriarchæ imponit, in magno templo. Insequenti anno rursum ei filius in fontano palatio nascitur, quem a patre Constantinum nominavit. Cæterum Imperator juvenis voluptatibus deditus, curam reipublicæ Josepho primario suo cubiculario cognomento Bringæ, commisit: ipse in aliam nullam rem incubuit, quam ut cum exoletis ac impuris homuncionibus, scortis, mimis atque scurris vitam transigeret infamem. Eapropter Joannem quem- C dam clericum spadonem, quem ob turpia quædam facinora Constantinus Imperator proturbarat, & monachum fecerat, & qui usque ad ejus mortem abditus latuerat, Imperio potitus monachi habitu exuit, clericique reddito amictu inter suos recepit cubicularios. At Polyeuctus justa indignatione concitus, vehementer Imperatorem urgebat, ut sua familia ejiceret hominem, qui votum monasticum ejurasset. tamen Imperatore excusante, quod negaret eum revera monachi conditiones amplexum, aut illi generi vitæ ab ullo sacerdote votis consecratum fuisse, sed tantum ista metu Imperatoris simulasse: deceptus, eum missum fecit, Josepho etiam diligentem in hac re navante operam. D Ita Joannes ille usque ad mortem Romani, prophanam novo instituto vitam exegit: mortuo eo, rursus monastico velatus habitu, animum tamen non mutavit.

Vitia ejus.

Hoc anno Nicephorum Phocam magistrum, & scholarum Orientalium domesticum a Constantino Imperatore creatum, qui de Orientalibus Sarracenis multa statuerat trophæa, & Tarsi Caramonem, Chabdanem Chalepi, Izethum Tripolis Ameras prorsus compescuerat, Imperator cum delecto militum exercitu & probe adornata classe contra Cretenses Sarracenos emittit. Phocas classe in Cretam trajecta, cum E primam navibus suos educeret, Agarenos prohibere aggressos prælio fundit: & cum ipse tuto insulam egreditur, tum suos absque periculo in eam exportat. Inde castris positis, iisque alta fossa, vallo ac palis defixis communitis naves tutissimis in stationibus continens, omnibus probe constitutis, insulæ urbes omni vi oppugnat: ac septem integros per menses omnibus machinis ad eam rem facientibus usus, muros prosternit,

Nicephori Phocæ res in Creta gestæ.

pag. 645.

A

orbesque & castella vi capit. Septima die Martii mensis, Indictione decimaquarta, Chandacem ab insularibus vocatam omnium Cretæ urbium munitissimam expugnat: Curupem insulæ Ameram, & Anemam, cujus secundum Curupam summa erat potestas, vivos in suam potestatem redigit: totaque jam subacta insula, ejus constituendæ causa adhuc aliquid temporis ibi exigere statuit. Eoim vero obtinuerat fama, eum Romanum virum qui Cretam esset capturus, necessario etiam Imperio Romano potiturum. Itaque simul atque renuntiatum est, Cretam esse captam, Romanus Josephi hortatu mittit qui inde Nicephorum avocent. Adhuc in Creta eo agente, ne Arabes Orientales Romanam ditionem infestarent, Chabdanus præcipue Chalepi Ameras, vir bellicosus, & reliquis strenuior: Romanus Leonem Phocam Nicephori fratrem magisterii honore ornatum eo mittit, ac domestici manus obire jubet. Is ut in provinciam venit, Chabdano occurrit ad locum cui Andrasso nomen, prælioque congressus vincit ac fundit. Eo in prælio Agarenorum innumerabilis cecidit multitudo, reliqui capti Constantinopolin sunt missi, tanta copia, ut servis domus urbanæ & agri fuerint repleti. Chabdanus cum paucis admodum suorum fuga elapsus, domum pervenit. Leonem in urbem reversum Imperator comiter admodum honorificeque excepit, triumphoque & præmiis dignis remuneratus est. honorem etiam habuit reliquis omnibus, quorum eo bello spectata fuit virtus, eosque evexit.

Leo Phocas Sarracenos vincit.

Imperante annum secundum Romano, multi eorum qui in republica erant primo loco, insidiarum in Imperatorem comperti sunt. Princeps auctorque conjurationis fuit Basilius Volucris magister: socios habens ex illustribus patricium Paschalium, patricium Bardam Libis filium, & Nicolaum Chalcutzam: ii statuerant, quo die ludi equestres fierent, Imperatorem a palatio descendentem necare, in solio ejus Basilium collocare, & Imperatorem proclamare. Sed patefecit Romano eorum institutum, socius conspirationis Joannicius, natione Sarracenus. itaque antequam dies definita appeteret, a Josepho comprehensi, convicti, crudeliterque excruciati, solo Basilio excepto, ea ipsa ludorum equestrium die in triumpho ducti sunt, & relegati, rasoque capite monachi facti. Quamquam ea fuit in ipsos imperatoris humanitas, ut exiguum temporis miserias exilii expertos revocaverit. solus Basilius Volucris insania correptus, in Proconneso periit, pœnasque dedit proditi Constantino per fraudem Stephani Imperatoris.

Insidiæ in Imperatorem.
Edit. Paris. pag. 644.

At enim magister Romanus Saronita, gener senis Romani, quæ Volucri & aliis evenissent cernens, veritusque ne idem sibi contingeret, quia ob splendorem suum invisus suspectusque esset: opes suas suo arbitratu inter liberos suos distribuit: & reliqua pauperibus elargitus, in monasterium Elegmon se contulit, ibique monachus mul-

Romanus Saronita.

A λείων, καὶ δι' ὅλων ζ'. μηνῶν πάσαις μαχαναῖς πολιορκητικαῖς χρησάμενος ὀργάνων, καὶ τὰ τείχη καταστρέψας, τάς τε πόλεις καὶ τὰ φρούρια ἐχειρώσατο. τῇ ζ'. δὲ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς * ιδ'. ἰνδικτιῶνος, καὶ τὴν πασῶν ὀχυρωτέραν πόλιν, ἣν ἐγχωρίως Χάνδακα ἐκάλουν, πεπορθηκὼς, καὶ τὸν ἀμηρεύοντα τῆς νήσου Κουρούπην ὀνόματι λαβὼν αἰχμάλωτον, καὶ Ἀνεμᾶν τὸν μετ' αὐτὸν ἐν τῇ νήσῳ πρωτεύοντα, καὶ τὴν νῆσον ὅλην δουλωσάμενος, ἔμελλε μὲν ἐπὶ πλείονα ἐμμεῖναι χρόνον, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν καταστήσασθαι. φήμης δὲ κρατούσης, ὡς ὁ μέλλων κατασχεῖν αὐτὴν Ῥωμαίοις ἀνὴρ ἐξ ἀνάγκης βασιλεύσοι Ῥωμαίων, ἅμα τῷ γνωσθῆναι τὴν τῆς νήσου κατάσχεσιν, ταῖς τοῦ * ζ'. Scyl.

B Ἰωσὴφ ὑποθήκαις ἀποστείλας ὁ Ῥωμανὸς, προσεκαλέσατο τὸν Νικηφόρον ἐκεῖθεν. ἔτι δὲ τοῦ Νικηφόρου τῇ Κρήτῃ ἐνδιατρίβοντος, ἵνα μὴ τὴν ἑῴαν κατατρέχοιεν οἱ τῆς ἀνατολῆς Ἄραβες, καὶ μᾶλλον ὁ Χαβδὰν ὁ τοῦ Χάλεπ ἀμηρᾶς, πολεμικὸς ὢν, καὶ τῶν ἄλλων δραστηριώτερος· Λέοντα τὸν Φωκᾶν τὸν τοῦ Νικηφόρου ἀδελφὸν μάγιστρον τιμήσας ὁ Ῥωμανὸς, τὴν τοῦ δομεστίκου διακονίαν διέπειν ἀπέστειλεν. οὗτος δὲ διαπεράσας, καὶ τῷ Χαβδὰν συναντήσας, ἔν τινι χωρίῳ Ἀνδρασσῷ λεγομένῳ, τρέπεται τοῦτον κατὰ κράτος, καὶ ἀφανισμῷ παραδίδωσι, τῶν μὲν ἐν τῇ προσβολῇ πεσόντων, ὑφ' ἀριθμῷ καθυποβληθῆναι δυναμένων. τῶν δὲ ἁλόντων, καὶ ἐν τῇ πόλει πεμφθέντων τοσοῦτον ἦν τὸ

C πλῆθος, ὡς πληρῶσαι δούλων καὶ τὰς ἀστικὰς οἰκίας, καὶ τοὺς ἀγρούς. μόνος δὲ ὁ τούτων ἀρχηγὸς Χαβδὰν, σὺν ὀλίγοις λίαν τὸν κίνδυνον διαδρὰς, εἰς τὰ οἰκεῖα ἤθη ἀνεκομίσθη. εἰσελθόντα δὲ τὸν Λέοντα μάλα φιλοφρόνως, ὁ βασιλεὺς ὑπεδέξατο, ἐπινικίοις τε θριάμβοις τετίμηκε, καὶ γερῶν τῶν κατ' ἀξίαν ἠξίωσε, τιμήσας καὶ προβιβάσας καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἀριστεύσαντας.

Τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ, πολλοὶ τῶν πολιτευομένων ἑάλωσαν, ἐπιβεβουλευκότες αὐτῷ. εἶχον δὲ πρωτουργὸν καὶ πρωταίτιον, Βασίλειον μάγιστρον τὸν λεγόμενον πετεινὸν, καί τινας ἄλλους τῶν ἐπισήμων, τὸν πατρίκιον Πασχάλιον, τὸν πατρίκιον Βάρ-

D δαν τὸν τοῦ Λιβὰς, καὶ Νικόλαον τὸν Χαλκούτζην. οἵ τινες ἐβουλεύσαντο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἱππικῶν ἀγώνων κατιόντα διαχειρίσασθαι τὸν βασιλέα, καὶ τὸν Βασίλειον ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ καθέσαντες θρόνου ἀναγορεῦσαι βασιλέα. ἀλλὰ τῆς ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ βασιλεῖ παρά τινος τῶν συνωμοτῶν, Ἰωαννικίου τοὔνομα, τῷ γένει Σαρακηνοῦ, πρὶν τὴν κυρίαν ἐνστῆναι, κρατηθέντες παρὰ τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ ἐλεγχθέντες, καὶ ἀπηνῶς αἰκισθέντες, ἄνευ μόνου τοῦ Βασιλείου, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ ἀγῶνος θριαμβευθέντες, ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν, καὶ ἀπεκάρησαν μοναχοί. χρόνον δέ τινα βραχὺν ἐν αὐτῇ ταλαιπωρηθέντες, ἀνεκλήθησαν, φιλανθρώπως αὐ-

E τοῖς χρησαμένου τοῦ βασιλέως. μόνος δὲ Βασίλειος ὁ Πετεινὸς ἔμφρων γενόμενος, ἐτελεύτησεν ἐν Προικοννήσῳ, τὰς δίκας αὐτῷ μετελθούσης, ἀνθ' ὧν δολίως εἰς στέφανον ἐνεδείξατο τὸν βασιλέα, προδεδωκὼς τοῦτον τῷ Κωνσταντίνῳ.

Τὰ δὲ περὶ τὸν Πετεινὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἰδὼν ὁ μάγιστρος Ῥωμανὸς ὁ Σαρωνίτης, ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς ὢν Ῥωμανοῦ γέροντος, καὶ μὴ τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸς πάθοι φοβηθεὶς, φθονούμενος διὰ τὴν ἑαυτοῦ περιφάνειαν, καὶ ὑποπτευόμενος, τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν τοῖς τέκνοις ὡς ἐβούλετο διαμερίσας, καὶ τὴν ὑπόλοιπον πένησι διανείμας, τὸ τῶν μοναχῶν περιβάλλεται ἔνδυμα. καὶ ἐν τῇ τῶν Ἐλεγμῶν μονῇ γενόμενος, καὶ

χρόνον συχνὸν ἐν αὐτῇ παραμείνας, ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα βασιλέων ἐτιμήθη διαφερόντως.

Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἀνήρ τις ἐφάνη Φιλόρωμος καλούμενος, ὑπασπιστὴς ὢν Ῥωμανοῦ μαγίστρου τοῦ Μουσελὲ, τοῦ ἐκγόνου Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος. οὗτος ἄνωθεν ἵππου ὠκυτάτου ἐπὶ τῆς ἐφεστρίδος ἱστάμενος ὄρθιος, καὶ ξίφος ταῖς χερσὶ βαστάζων, τοῦ ἵππου τρέχοντος ὅσον ἐδύνατο κυκλῶν ἐπήει τὸν εὔριπον τῆς ἱπποδρομίας, στρέφων ἄνω καὶ κάτω τὸ ξίφος, καὶ μηδόλως ὑπολισθαίνων τῆς στάσεως.

Ἐπέδωκε δ' ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, καὶ πάλαι τὴν Ῥωμαίων ἐπιόν τε καὶ λυμαινόμενον καὶ διαφθεῖρον τὰς βόας, τὸ λοιμικὸν πάθος, ὃ * κράβα κατονομάζεται. φασὶ δὲ τὴν ἀρχὴν τοῦτο λαβεῖν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ γέροντος Ῥωμανοῦ. ἔγγιστα γὰρ τῆς τοῦ Βόνου κιστέρνης ἀναψυχὴν ἑαυτῷ τῆς θερινῆς θέρμης παλάτια τοῦ Ῥωμανοῦ ἀνεγείροντος, καὶ τῶν θεμελίων καταβαλλομένων, βοὸς φασὶν εὑρεθῆναι μαρμαρίνην κεφαλήν· ἣν οἱ εὑρόντες συντριψάμενοι, εἰς τὴν τοῦ τιτάνου κάμινον ἐμβάλλουσιν. ἐξ ἐκείνου δ' ἄχρι τῶν τῇδε χρόνων, οὐκ ἐπαύσατο πανταχοῦ τῆς γῆς ὁπόσην ἡ τῶν Ῥωμαίων περιέχει δυναστεία, τὰ τῶν βοῶν διαφθείρεσθαι γένη.

* κράβα Scyl.

Ὁ δὲ Ῥωμανὸς παρορμώμενος ὑπὸ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, κατενεγκεῖν ἐπεχείρησε τῶν βασιλείων Ἑλένην τε τὴν μητέρα, καὶ τὰς ἀδελφὰς, καὶ ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Ἀντιόχου περιορίσαι. γνοῦσα δὲ τοῦτο ἡ Ἑλένη, καὶ πρὸς θρήνους τραποῦσα καὶ ἀρὰς, ἐδυσώπησε τὸν υἱὸν, δειλιαθέντα τὰς ἐξ αὐτῆς κατάρας. ἀλλ' αὐτὴ μὲν εἰάθη μένειν κατὰ χώραν. τὰς δ' ἀδελφὰς καταγαγὼν διὰ Ἰωάννου καθηγεμόνος τοῦ Στουδίου, ἀπέκειρε μοναχάς. αἱ δὲ, ἅμα τῷ ὑποχωρῆσαι τοῦτον τὴν μοναχικὴν ἀποδυσάμεναι ἐσθῆτα, ἐκρεωφάγουν. ἡ δὲ Ἑλένη τῇ τῶν θυγατέρων καταγωγῇ περιαλγήσασα, καὶ μικρὸν ἐπιζήσασα χρόνον, τῇ κ'. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς τῆς ε'. ἰνδικτιῶνος ἀπεβίω, καὶ βασιλικῶς ἐκκομισθεῖσα ἐτάφη ἐν τῇ λάρνακι τοῦ πατρός.

Νικηφόρος δὲ ὁ Φωκᾶς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, προσαχθεὶς ἐκ Κρήτης ἐπανελθεῖν, οὐ συνεχωρήθη εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλεύουσαν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐκελεύθη παραγενέσθαι μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀναλαμβάνων γὰρ ἑαυτὸν ἐκ τῆς προτέρας ἥττης ὁ Χαβδὰν, ἀναφέρειν ἤρξατο πάλιν, καὶ στρατὸν ἀξιόμαχον ἤθροικὼς, προσδόκιμος ἦν ἐπιθήσεσθαι τοῖς Ῥωμαίων ἀρχουσί τε καὶ πράγμασιν· ἀλλ' ἐν Συρίᾳ γενόμενος ὁ Φωκᾶς, καὶ σταδίαν μάχην ἐπιστρεψάμενος, καὶ κατὰ κράτος ἡττήσας, καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Συρίας ἀπελάσας, τὴν πόλιν Βέῤῥοιαν ἐξεπόρθησε, δίχα τῆς ἀκροπόλεως· καὶ πολλὴν πλοῦτον λείαν καὶ αἰχμαλώτους ἔλαβεν, ἐλευθερώσας καὶ τοὺς ἐκεῖσε δεσμίους κατεχομένους Χριστιανοὺς, καὶ ἐπ' οἴκου ἐκπέμψας.

ιε'. δὲ Μαρτίου μηνὸς τῆς ϛ'. ἰνδικτ. ἐν ἔτει ϛυοα', ἐτελεύτησε Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, ἐτῶν ὑπάρχων κδ'. βασιλεύσας ἔτη ιγ'. μῆνας δ'. καὶ ἡμέρας ε'. ὡς μὲν τινες, τὸ ἑαυτοῦ σαρκίον προκαταναλώσας ταῖς αἰσχίσταις καὶ φιληδόνοις πράξεσιν· ὡς δ' ἕτερος ἔχει λόγος, φαρμάκοις ἀναιρεθείς. διαδέχονται δὲ τὴν βασιλείαν, Βασίλειος καὶ Κωνσταντῖνος οἱ παῖδες αὐτοῦ, σὺν Θεοφανοῖ τῇ μητρὶ, τεχθείσης αὐτῷ καὶ θυγατρὸς πρὸ δύο ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, ἣν Ἄνναν ὠνόμασαν. ἦν δὲ ὁ Ῥωμανὸς μέγας τὴν ἡλικίαν, εἰ καὶ ἐλάττων ἦν τοῦ πατρὸς, τὸ ἦθος ἥμερον ἔχων καὶ πρᾶον, καὶ τὸ φρόνημα μέτριον. καίπερ δὲ νέος ὢν, ἀγχίνους ἦν, καὶ ὀξὺς, καὶ τα-

tos per annos vixit, estque ab Imperatoribus subsequentibus in magno honore habitus.

Per idem tempus vir quidam extitit Philoræus nomine, stipator magistri Romani Moselis, prognati a Romano sene. Is vir injecta veste equo celerrimo, ei insistebat rectus, gladium manibus gestans, quem equo concitatissime currente rotans euripum Circi percurrebat, gladium sursum deorsumque versans, & ne minimum quidem vestigio suo elabens. Mira agilitas.

Tunc etiam intendit sese morbus pestilens, nomine Craba, jamdudum boves Romanorum tentans atque perdens. Ferunt id cœpisse imperante Romano sene. Cum enim proxime Boni cisternam palatium ille conderet, in quo se ab ardore solis æstivo refrigeraret, dum fundamenta parantur, effossum ferunt bovis marmorei caput. quod ab iis qui repererant confractum, & in fornacem calcariam injectum est. ex eo tempore in hunc usque diem pestis armenta boum per universam Romanorum ditionem infestare numquam desiit. Boum pestis.

Porro Imperator uxoris instinctu Helenam matrem & sorores suas aula amovere, & in palatium Antiochi relegare statuit. Quod ubi rescivit Helena ad quiritationes & execrationes conversa, filium earum metu a proposito deterruit: estque permissum ei, ut in palatio maneret. Sorores tamen opera Joannis qui Studiani monasterii erat præfectus, abduxit Imperator, & monachas fecit: quæ statim eo digresso vestem monasticam exuerunt, & carnes manducarunt. Helena filias aula motas ægerrime tulit, neque diu supervixit: sed diem suam obiit die xx Septembris, indictione v. & regali funere elata, in arcam patris est recondita. Edit. Paris. pag. 645.

Nicephorus autem Phocas Creta (uti diximus) jussus decedere ita est, ut non liceret ei Constantinopolin inde redire: sed mandatum est, ut cum omni exercitu in Orientem transiret. Nam ab accepta clade se recolligens Chabdanus, jam sese erigebat: coactoque ad pugnam idoneo exercitu, videbatur jamjam in Romanos moturus. Eum Phocas, in Syriam ut venit, prælio superavit ac fudit, & in Syriam interiorem compulit: urbem Berrhœam excepta arce evastavit, magnasque ibi opes, prædam locupletem, & multos captivos abduxit, liberatis etiam & domum dimissis Christianis qui ibi captivi detenti fuerant. Nicephori victoria.

Anno mundi ɔɔɔ cıɔ. ccccLxxı mortuus est Romanus Imperator, xv die Martii mensis, indictione vı, annos natus vigintiquatuor. Imperavit annos ııı, 318 menses ıv, dies quinque. Mortis causam alii fuisse tradunt, quod luxuriosa & voluptatibus dedita vita corpusculum attrivisset. alii veneno extinctum putant. Imperium ejus morte ad Basilium & Constantinum ipsius filios & eorum matrem Theophanonem rediit: quæ biduo ante mortem mariti, filiam quoque peperit, cui Annæ nomen fecerunt. Statura fecit Romanus magna, quamquam patre minor, ingenio placido ac mansueto, & mediocriter animatus: & quamvis erat juvenis, satis

Romani Imperatoris mors.

illi tamen fuisset ingenii ac perspicaciæ ad rempublicam gubernandam, si ei id per famulos licuisset: qui eum juvenilibus cupiditatibus ac studiis deditum esse voluerunt, ut ipsi rempublicam tractantes, ingentes corraderent opes: atque hac ratione eum ignavum & inertem redegerunt.

Nicephorus Phocas Constantinopolin redit.

Eadem vi indictiona, mense Aprili, jussu Augustæ Nicephorus Phocas Constantinopolin venit: Josepho, ut & ante, ne hoc fieret obstante. Duxit triumphum in Circo, inferens in eo Cretensia & Berrhœensia spolia. Attulit & partem quamdam vestis Joannis Baptistæ, quam Berrhœæ repositam invenerat. Metuebat hunc Bringas, & suspectum habebat: sed Nicephorus eum callide elusit, hoc commento. Phocas assumpto uno suorum stipatorum sub horam prandii, ad domum Josephi sese confert: pulsatis foribus janitori mandat, ut se adesse domino indicet. Admissus, Josepho seorsim abducto indusium ex pilis contextum ostendit: juramentoque confirmat, se vitæ monasticæ cupidum jampridem fuisse: eam hujus sæculi curis repudiatis initurum, nisi fuisset studio & fide in Constantinum & Romanum sua impeditus. Sed se paulo post desiderium suum impleturum. submisse contendere ab ipso, ne frustra de se alienum aliquid suspicetur. Hoc viso, Bringas statim Phocæ ad pedes accidit, & veniam flagitavit: pollicitus, nemini se quicquam de eo deferenti crediturum.

Edit. Paris. pag. 646.

Stephani Romani filii interitus.

319

Metuebat etiam Stephanum Romani filium Josephus, viventem etiamnum, & Methymnæ exulantem: semperque cogitabat, quomodo arctiori eum custodia constringeret. Verum Stephanus in festivitate magni sabbati divinis impertitus mysteriis subito vitam cum morte commutavit, nulla antegressa causa. Sed nimirum Theophano eum, quamquam procul remotum, sustulit.

Bulgaricum fœdus.

Per idem tempus Petrus Bulgarorum princeps, mortua sua uxore, renovandæ pacis causa fœdus cum Imperatoribus icit, obsidesque dat filios suos Borisen & Romanum: ac paulo post moritur. Filii ejus in Bulgariam remittuntur, ut paternum Imperium occupent, & Cometopulorum impetum reprimant. Nam Davidus, Moses, Aaron & Samuelus, filii cujusdam in Bulgaria largiter potentis Comitis, res novas moliebantur, & Bulgaros concitabant. atque ita tunc res acta.

Bringas Nicephoro insidiatur.

Interim Bringas a Nicephoro, ut exposuimus, deceptus, eumque domum suam abire passus, pœnitentia duci, & inique ferre quod petitam prædam stulte ex ipsis cassibus dimisisset, soliciteque meditari, qua arte, quave machina metu, quem de eo conceperat, se liberaret. Tandem maxime e re fore visum, magistrum Joannem Tzimischem, virum animosum ac strenuum, & secundum Phocam inter Romanos duces præcipuum, eo tempore Orientalium præfectum, itemque magistrum Romanum, Curcuam, illustrem & ipsum Orientis ducem, per litteras adversus Nicephorum Phocam excitare magnificis donorum & honorum pollicitationibus. Sententia

pag. 647.

A πολιτικὰ κυβερνᾶν ἱκανώτατος, εἴπερ ἄρα συνεχωρεῖτο παρὰ τῶν θεραπόντων. ἀλλὰ [τοῦτον οἱ οἰκειότατοι ταῖς τῆς νεότητος ἐκδεδωκότες ὁρμαῖς, ἵν' ἐκεῖνοι τὰ κοινὰ μετιόντες, πλοῦτον ἄφατον ἀποθησαυρίσωσιν, ἀνέργητον καὶ ἀνεπιτήδειον ἀπέφηναν.

Ἀπριλλίῳ δὲ μηνὶ, τῆς αὐτῆς ς'. ἰνδικτιῶνος, εἰσεισιν ὁ Φωκᾶς Νικηφόρος τῇ τῆς δεσποίνης κελεύσει (τοῦ Ἰωσὴφ, καθάπερ καὶ πάλαι, κωλύοντος) ἐν Κωνσταντινουπόλει· καὶ ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς Κρήτης λαφύρων καὶ τῆς Βερροίας, ἐθριάμβευσεν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, κομίσας καὶ μέρος τι τοῦ ἱματίου τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅπερ εὗρεν ἐν τῇ Βερροίᾳ ἐναποκείμενον. τοῦτον δὲ ἐδεδίει καὶ δι' ὑποψίας
B εἶχεν ὁ Βρίγγας· ἀλλ' ὑπῆλθεν οὗτος ὑποκρινάμενος ἐξαπατῆσαι τοῦτον ἴσχυσε τρόπῳ τοιῷδε. ἕνα τινὰ τῶν ὑπασπιστῶν εἰληφὼς ὁ Φωκᾶς περὶ ὥραν ἀρίστου, εἰς τὸν οἶκον ἄπεισι τοῦ Ἰωσὴφ, καὶ κόψας τὴν θύραν, ὅτι εἴη μηνύειν ἐκέλευσε τῷ θυρωρῷ· μηνύσαντος δὲ κελευσθεὶς εἰσέρχεται, καὶ κατιδίαν παραλαβὼν τὸν Ἰωσὴφ. δείκνυσιν αὐτῷ τρίχινον ἔνδυμα, ὅπερ ἔνδοθεν τῶν ἱματίων ἠμφίεστο, καὶ μεθ' ὅρκων ἐπληροφόρησεν ὡς δὴ τῆς μοναχῶν ἀσπαζόμενος πολιτείας, πάλαι ἂν περιεβάλετο τὸ σχῆμα καὶ τῶν βιωτικῶν ὑπεξήγαγεν ἑαυτὸν φροντίδων, εἰ μὴ ἐπεῖχεν αὐτὸν ὁ τῶν βασιλέων προστάθεια Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ, καὶ μέλλειν ὅσον οὔπω τὸν οἰκεῖον ἐκπληρῶσαι σκοπόν· καὶ μὴ μάτην ὑποπτεύε-
C σθαι, καθικετεύει. τοῦτο θεασάμενος ὁ Ἰωσὴφ, πίπτει εὐθέως πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, μετάνοιαν ἐκζητῶν, καὶ ὡς οὐ πιστεύσει τινὶ πληροφοροῦν λέγοντι ποτὲ κατ' αὐτοῦ. ὑφωρᾶτο δὲ ὁ Βρίγγας καὶ Στέφανον τὸν βασιλέα, τοῖς ζῶσι μέχρι τότε συναριθμούμενον, καὶ ἐξόριστον ἐν Μηθύμνῃ τυγχάνοντα, καὶ διὰ παντὸς ἐφρόντιζεν ὑπὸ ἀκριβεστέραν αὐτὸν εἶναι φυλακήν. ἀλλ' ἐκεῖνος κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ μεγάλου σαββάτου τῶν θείων μετασχηκὼς μυστηρίων, αἰφνιδίως ἀθρόως τέθνηκε, μηδεμιᾶς προηγησαμένης αἰτίας, ἀλλὰ τῆς Θεοφανοῦς, εἰ καὶ πόρρωθεν κατῴκιστο, κατεργασαμένης αὐτόν.

D Πέτρος δὲ ὁ τῶν Βουλγάρων βασιλεὺς, τὴν εἰρήνην τάχα ἀνανεούμενος, ἀποθανούσης τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, σπονδὰς πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἔθετο, ὁμήρους δοὺς τοὺς οἰκείους δύο υἱοὺς Βορίσην καὶ Ῥωμανόν· καὶ μετὰ μικρὸν ἀπεβίω. οἱ δὲ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν Βουλγαρίᾳ ἐπέμφθησαν μετὰ ταῦτα, ἐφ' ᾧ τοῖς πατρῴας ἀντιχέσθαι βασιλείας, καὶ τοὺς Κομητοπούλους ἀπείρξουσι τῆς πρόσω φορᾶς. Δαβὶδ γὰρ καὶ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ Σαμουὴλ, υἱοὺς ὄντας παῖδες τῶν μέγα δυνηθέντων ἐν Βουλγαρίᾳ Κομήτων, πρὸς ἀποστασίαν ἀπεῖδον, καὶ τὰ Βουλγάρων ἀνέσειον. καὶ ταῦτα μὲν συνηνέχθη ὧδε.

Ὁ δὲ Βρίγγας, ὃν εἴπομεν τρόπον ἀπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ
E Νικηφόρου, καὶ τοῦτον ἐάσας οἴκαδε ἀπελθεῖν, μετεμέλετο, καὶ ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο, ὅτιπερ ἐντὸς ἀρκύων ἔχων τὸ θήραμα, ἔλαθε τοῦτο φρενοβλαβῶς προηκάμενος. ἐμεριμνα γοῦν, καὶ ποίᾳ μηχανῇ καὶ πῶς τῆς ἀπὸ τούτου ἀπολυθείη φροντίδος. καὶ ἔδοξεν αὐτῷ λυσιτελέστατον εἶναι πρὸς Ἰωάννην μάγιστρον γράψαι τὸν Τζιμισκῆν, ἄνδρα θυμοειδῆ καὶ δραστήριον ὄντα, καὶ μετὰ τὸν Φωκᾶν ἐν τοῖς Ῥωμαίων ἐπισημοτάτοις στρατηγοῖς, στρατηγὸν τηνικαῦτα τῶν ἀνατολικῶν ὑπάρχοντα ἔτι δὲ πρὸς τὸν μάγιστρον Ῥωμανὸν τὸν Κουρκούαν, φανερώτατον καὶ ἐπίσημον καὶ αὐτὸν στρατηλάτην ὄντα τῆς ἀνατολῆς γράμματα πέμψαι, καὶ φιλοτιμίαις ὑποσχέσεσι τῶν δωρεῶν καὶ τιμῶν διεγεῖ-

ραι

ραι τούτους πρὸς καθαίρεσιν τοῦ Φωκᾶ. ἐγένοντο τὰ γράμματα, καὶ ὁ νοῦς τῶν γεγραμμένων ὑπῆρχεν οὗτος. εἰ δυναστεύοντες καθαιρήσουσι τὸν Φωκᾶν, καὶ μοναχὸν ἀποκείρουσιν, ἢ τρόπον ἄλλον ἐκ μέσου ποιήσουσι, τὴν μὲν τῆς ἀνατολῆς τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν μεγίστην ἀρχὴν λήψεται ὁ Ἰωάννης, τὴν δὲ τοῦ δομεστίκου τῆς δύσεως ὁ Ῥωμανός. κομισθέντων οὖν τῶν γραμμάτων τοῖς δηλωθεῖσιν ἀνδράσιν, ἐπείπερ χρηστῶς ἐκεῖνοι εἶχον πρὸς τὸν Φωκᾶν, ὑπαναγινώσκουσί τε αὐτῷ εὐθέως τὰ γράμματα, καὶ ἐξαναστῆναι πρὸς ἀλκὴν τὸν Φωκᾶν, καὶ γενναῖόν τι καὶ νεανικὸν ἐννοήσασθαι παρεκάλουν. ὀκνοῦντα δὲ, καὶ ἀναδυόμενον καὶ αὐτοχείραις ἠπείλουν διαχειρίσασθαι. διὸ καὶ πρὸς τὸν τοῦ θανάτου ἀποδειλιάσας κίνδυνον, τὴν πρόκλησιν ὑπεδέξατο. καὶ δευτέρᾳ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς αὐτῆς ϛ'. ἰνδικτιῶνος, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἑῴᾳ στρατευμάτων ἁπάντων παρακεκινημένων ὑπὸ τοῦ Τζιμισκῆ, Ῥωμαίων ἀναγορεύεται βασιλεύς. καὶ ὡς μὲν λόγος φέρεται οὕτως.

Ἕτερος δὲ, ὁ καὶ δοκῶν ἀληθέστερος, ὡς πάλαι ὤδινε χρόνον τὴν τῆς βασιλείας ἐπιθυμίαν. καὶ οὐ τοσοῦτον αὐτὸν ὁ ταύτης ἔρως ἐξέφλεξεν, ὅσον ὁ τῆς βασιλίδος Θεοφανοῦς, ἐντυχόντα τε αὐτῇ ὅτε τῇ βασιλευούσῃ διῆγε, καὶ πολλάκις πρὸς αὐτὴν ἐκπέμψαντα τὸν οἰκειότατον ὑπηρέτην αὐτοῦ Μιχαήλ. τοῦτο γοῦν καταφωράσας ὁ Βρίγγας, ὑπόπτως διέκειτο πρὸς αὐτόν.

Τῆς τοίνυν ἀναρρήσεως αὐτοῦ φημισθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῶν πραγμάτων ἐν ταραχῇ καθεστώτων, ὁ τὴν φροντίδα τῶν ὅλων ἀνεζωσμένος Ἰωσὴφ ἠγωνία, καὶ διηπορεῖτο, ὅ, τι καὶ δράσειεν, ὅτι μηδὲ τοῖς πολίταις εὔνους ἦν διὰ τὸ δυσέντευκτον. καταλαβόντος δὲ ἐν Χρυσοπόλει μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ μετ' εὐφημιῶν, ἐβουλεύσατο ὁ Βρίγγας βασιλέα τινὰ προβαλέσθαι, διὰ τούτου οἰόμενος τὸν τόνον ἐκλῦσαι τῆς ὁρμῆς τοῦ στρατοῦ. πρὸς δὲ τῆς ἀναρρήσεως, ὡς εἴπομεν, τοῦ Φωκᾶ γενομένης, Βάρδας μὲν ὁ τούτου πατὴρ (ἔτυχε γὰρ ἐνδημῶν τῇ βασιλίδι) ἱκέτης εἰσέρχεται πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν. Λέων δὲ ὁ ἐκείνου ἀδελφὸς, καίπερ φυλαττόμενος ἀκριβῶς, λαθὼν ἀπέδρα, καὶ τῷ οἰκείῳ ἡνώθη ὁμαίμονι. Οὗ γενομένου, παρείθη τὴν ψυχὴν καὶ ἐν πάσῃ ἀμηχανίᾳ καθίστη ὁ Βρίγγας. ἦν γὰρ καὶ ἀνεπιτήδειος ἐν καιροῖς δυσκόλοις ὄχλον κολακεῦσαι, καὶ καταδημαγωγῆσαι πλῆθος. δέον γὰρ προσηνέσι λόγοις καὶ θωπευτικοῖς τὴν τοῦ πλήθους καταμαλάξαι ὁρμὴν, ὁ δὲ μᾶλλον ἐξετράχυνε καὶ ἠγρίαινε. πάντων γὰρ ἐν τῇ μεγάλῃ συντρεχόντων ἐκκλησίᾳ, αὐτὸς τὸ πλῆθος ἐκδειματῶν, λόγους ἐπαφῆκεν ὑπερηφάνους τε καὶ τραχεῖς. ἐγὼ, φήσας, καταπαύσω ὑμῶν τὴν ἰταμότητα καὶ ἀναισχυντίαν. ποιήσω γὰρ, τὸν τοῦ νομίσματος ὠνουμένους σῖτον, ἀποφέρεσθαι ἐν τῷ κόλπῳ.

Οὔπω παρῆλθεν ὁλόκληρος ἡμέρα, ἀφ' οὗ ταῦτα εἴρηκε, (κυριακὴ γὰρ ἦν, ἐνάτην ἄγουσα τοῦ Αὐγούστου μηνὸς) καὶ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς αὐτῆς ἡμέρας Βασίλειος, ὁ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως παρακοιμώμενος, δυσμενὴς καὶ ἔχθιστος ὢν τῷ Ἰωσὴφ, τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις καὶ συγγενέσι τοὺς οἰκείους συμμίξας θεράποντας, κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως πέπομφεν, εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀντιστατούντων αὐτῷ. καὶ ἀπὸ πρώτης ὥρας τῆς δευτέρας ἡμέρας μέχρις ἕκτης, κατέστρεψαν καὶ ἐξηδάφισαν οἰκίας πλείστας τῶν πολιτῶν, ὧν ἐπισημοτέρα ἦν ἡ τοῦ Ἰωσήφ· οὐ γὰρ μόνον τῶν ἀντιβαίνειν δοκούντων ἐμφανῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων εὐτελεστέρων, ὧν οὐκ ἀριθμητὸν ἦν τὸ πλῆθος, οἰκίαι κατεστράφησαν. ἡ γάρ ποτε διαφορὰ μετὰ

litterarum hæc erat. Si Phocam opprimerent, & vel monachum facerent, vel quocumque modo e medio tollerent, Joannem fore domesticum scholarum Orientis, Romanum Occidentis. Ii cum litteras accepissent, Phocæ eas, cui honeste cupiebant, recitant; hortanturque ut animum erigat, ac fortiter rem magnam aggrediatur: tergiversantem, suis se manibus, ni pareret, interfecturum minantur. Ita demum Phocas periculo mortis territus, assentit: & secunda die Julii mensis, eadem indictione sexta, ab Orientalibus exercitibus omnibus a Tzimisca concitatis, Imperator Romanorum salutatur.

Nicephorus Imperator designatur.

Fertur & alius hac de re, isque probabilior, sermo. Jampridem eum cupiditate Imperii, neque tamen tam hujus quam Theophanus Augustæ amore flagrasse, cum qua & collocutus fuerit cum in urbe ageret, & sæpe ad eam Michaelum suorum famulorum fidissimum miserit; idque Bringam deprehendisse, & ob id suspiciones adversus eum concepisse.

Designatione Phocæ Constantinopoli annuntiata, rebusque conturbatis: Josephus, qui curam omnium rerum sustinebat, animi angebatur: neque satis inveniebat quid consilii sequeretur, cum ne cives quidem ei bene vellent, quibus se aditu difficilem præbere consuevisset. Cum autem Nicephorus universo exercitu faustis acclamationibus prosequente, Chrysopolin venisset, de Imperatore aliquo designando Josephus cogitavit, ratus ea ratione se impetum militum retusurum. Ad nuntium porro delati Phocæ Imperii, hujus pater Bardas tum in urbe degens, supplex in magnum templum confugit; Leo autem frater Nicephori, tametsi accurate custodiebatur, tamen clam se subduxit, & ad fratrem pervenit. His ita actis concidit animo Bringas, & in summis hæsit difficultatibus, non enim aptus erat ad demulcendam periculosis temporibus multitudinem: sed ubi oportebat blandis sermonibus adulandoque eam demitigare, magis exasperabat atque irritabat. Ita cum quoque omnibus in magnum templum concurrentibus, superbis atque asperis verbis populum ut perterreret; Ego, inquit, compescam vestram ferociam atque impudentiam. nam efficiam, ut quod pro nomismate emitur frumenti, in sinu liceat portare. Actum hoc die Dominica, nona Augusti. 320

Edit. Parif. pag. 648.

Vesperi hujus ipsius diei Basilius Constantini Imperatoris cubicularius intimus, Josepho infensissimus, amicis ac propinquis suis suos adjungens famulos, per multas urbis partes dimittit in adversariorum domos. Ii a prima insequentis diei hora usque ad sextam plurimas civium domos, interque has Josephi vel præcipuam, solo æquaverunt. neque tantum illustrium & in republica versantium ædes, eorum qui adversari videbantur, sed & tenuiorum innumeræ diruebantur.

& si cui olim aliquid cum altero discordiæ intercessisset, is cum turbam incompositam secum trahens, nemine obstante eum perdebat. multique in hoc tumultu etiam homines necati sunt. Interim per urbis plateas, fora, ac angiportus Nicephorum Callinicum (præclaris potitum victoriis) inclamabant. Quæ dum geruntur, Bardas e templo, in quod paulo ante supplex miserabiliter confugerat, & extrema sibi imminere putarat prodit: & Josephus salutis suæ tum incertus, qui modo ita inflate superbierat, in id miser atque deprecans subit. Porro Basilius cubicularius cum suis triremes adornat, & Imperatoria etiam celoce assumpta cum tota classe Chrysopolin trajiciunt, & Nicephorum inde ad Hebdomam, atque hinc omni multitudine urbana deducente cum faustis acclamationibus, plausibus, tubis ac cymbalis publica pompa per auream portam in urbem ducunt. Ut in magnum templum ventum est, Polyeuctus patriarcha ad hoc comparatus, eum in suggesto Imperatoria insignit corona, die Dominico, Augusti decimosexto, indictione sexta.

NICEPHORUS PHOCAS fit Imperator.

Post hæc Nicephorus Imperator Antonium Studitam monachum & syncellum mittit, qui aula Theophanonem educat, & in palatium Petrii includat. paulo post Josephum in Paphlagoniam relegat: & inde rursum, non longo interposito tempore, in monasterium in Pythiis quod a Secretis dicitur, ubi is per duos annos tolerata vita obiit. Bardam quoque patrem suum Cæsarem creat.

Edit. Paris. pag. 649.

Theophanonem ducit, carnes edit.

Vigesima Septembris die larva deposita, uxorem duxit Theophanonem. Tunc & carnes gustavit, a quibus hactenus abstinuerat ab eo tempore, quo Bardas ex priore conjuge filius ipsius, in campo equitans, & cum patruele suo Pelusa ludens, hasta a nolente ictus periit. Fecerit ne hoc abstinentiæ causa, an ut sic Imperatores sua concilia celaret, præter ipsum solus novit Deus.

Cum patriarcha, controversia.

Peractis nuptiis in novo ad palatium templo, cum in sanctuarium esset intrandum, manu eum tenens Polyeuctus, ut ad sacros cancellos ventum est, ipse in adytum introit, & Imperatorem repellit, atque: Non intromissum iri, priusquam pœnas pro secundis nuptiis luisset. Molestum hoc fuit Nicephoro, & ad finem usque vitæ Polyeucto succensuit. Dicebatur etiam passim rumor, qui non exiguas in ecclesia turbas dedit: Unum liberorum Theophanonis fuisse a Nicephoro e sacro baptismo susceptum. eum, ut speciosam ansam arripiens Polyeuctus, Imperatorem aut repudiare uxorem juxta sacræ constitutionis præscriptum debere contendebat, aut ecclesia abstinere. Atque hoc posterius fecit Nicephorus, uxori deditus. Et convocatis qui in urbe tum peregrini erant episcopis ac delectis senatoribus, rem eis deliberandam proposuit. Ii omnes, Constitutionem eam Copronymi esse, eaque Imperatorem non teneri, pronuntiaverunt: libellumque absolutionibus sub-

A τινος ἦν, πλῆθος ἀτάκτων μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος, μηδενὸς κωλύοντος τοῦτον ἠφάνιζε. πολλοὶ δ' ἐν τῇ τοιαύτῃ ἀταξίᾳ καὶ ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν. πάντες δὲ ποιοῦντες ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πόλεως, καὶ λεωφόροις ἔν τε ταῖς ἀγοραῖς, ἔτι τοῖς στενωποῖς, Νικηφόρον ἀνευφήμουν Καλλίνικον. τοῦτο τὸ ἔργον ἐξῄει μὲν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας Βάρδαν, τὸν πατέρα τοῦ Φωκᾶ, φυγάδα οἰκτρὸν, καὶ ὅσον οὐδέπω τὸν κίνδυνον ἐκδεχόμενον· Ἰωσήφ τε τὸν παρακοιμώμενον, τὸν πρὸ τοῦ μεγάλα φυσῶντα καὶ ἐπαιρόμενον, εἰς αὐτὴν ἀντεισάγει ἱκέτην ἐλεεινὸν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν ἀμφίβολον ἔχοντα. οἱ δὲ περὶ τὸν παρακοιμώμενον Βασίλειον, τριήρεις * κα- B τασκευάσαντες, καὶ τὸ βασιλικὸν εἰληφότες δρόμωνα, μετὰ παντὸς τοῦ στόλου περαιοῦνται ἐν Χρυσοπόλει, καὶ τὸν Νικηφόρον ἐκεῖθεν ἀναλαβόμενοι, ἄγουσιν εἰς τὸ Ἕβδομον, αὐτόθεν τε αὐτὸν καὶ πᾶς ὁ δῆμος τῆς πόλεως μετ' εὐφημιῶν καὶ κρότων καὶ σαλπίγγων καὶ κυμβάλων δημοσίας γενομένης προόδου διὰ τῆς χρυσῆς πόρτης εἰσάγουσιν εἰς τὴν βασιλίδα. γενόμενοι δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Πολύευκτον παρεσκεύασαν τὸν πατριάρχην, ἐν τῷ βασιλικῷ αὐτὸν ταινιῶσαι διαδήματι. στέφει οὖν τοῦτον ὁ Πολύευκτος ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἡμέρα δὲ ἦν κυριακὴ ιϛ. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς ἄγοντος, τῆς ϛ'. ἰνδικτιῶνος.

* καταρτίσαντες. Scylitz.

Ἀποστείλας δὲ τὸν μοναχὸν καὶ σύγκελλον Ἀντώ- C νιον τὸν Στουδίτην, τὴν Θεοφανὼ τῶν βασιλείων καταβιβάζει, καὶ εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Πετρίου ἐκπέμπει. μετ' ὀλίγον δὲ ἐξόριστον τίθησιν ἐν Παφλαγονίᾳ καὶ τὸν παρακοιμώμενον Ἰωσήφ, καὶ αὖθις μετ' οὐ πολὺν χρόνον μεταβιβάζει ἔν τινι μοναστηρίῳ λεγομένῳ τοῦ Ἀσηκρῆτις, ἐν τοῖς Πυθίοις· ὃς ἐπὶ δύο ὅλους ἐκεῖσε ἐνδιατρίψας ἐνιαυτοὺς, ἀπεβίω. χειροτονεῖ δὲ καὶ Βάρδαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα Καίσαρα.

Τῇ δὲ κ'. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τὸ προσωπεῖον καὶ τὸ σχῆμα ἀποθέμενος, ἄγεται νόμιμον γαμετὴν τὴν Θεοφανώ. τότε δὲ καὶ κρεῶν ἀπεγεύσατο, πρότερον ἀπεχόμενος κρεωφαγίας, ἐξότε Βάρδας, ὁ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἀποτεχθεὶς D αὐτῷ υἱός, ἱππαζόμενος ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῷ οἰκείῳ προσπαίζων ἀνεψιῷ τῷ Πλεύσῃ, μετὰ δόρατος βληθεὶς ἀκουσίως, τέθνηκε. τοῦτο δὲ εἴτε ἐγκρατευόμενος ἐποίει, εἴτε καὶ λαθεῖν τοὺς κρατοῦντας ὑποκρινόμενος, μόνος ἂν εἰδείη μετὰ Θεὸν ἐκεῖνος. τοῦ γάμου δὲ τελεσθέντος ἐν τῇ κατὰ τὸ παλάτιον νέᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐπείπερ ἤμελλεν εἴσοδος ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ γενέσθαι, τῆς χειρὸς κατέχων αὐτὸν ὁ Πολύευκτος, καὶ ταῖς ἱεραῖς ἐγγίσας κιγκλίσιν, εἴσεισι μὲν ἐκεῖνος εἰς τὰ ἄδυτα, ἐκεῖνον δ' ἐξώθησεν ὄπισθεν, εἰπών, μὴ πρότερον συγχωρηθήσεσθαι αὐτῷ εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσελθεῖν, πρὶν ἂν δέξηται ἐπιτίμια διγαμοῦντος. ἐλύπησε δὲ E ἐν τούτῳ τὸν Νικηφόρον, καὶ οὐ διέλιπεν ἐγκοτῶν αὐτῷ μέχρι τῆς τελευτῆς. * διεδίδετο δὲ καὶ λόγος ἀπανταχοῦ, ὃς οὐ μικρῶς διετάραξε τὴν ἐκκλησίαν, ὅτιπερ ὁ Νικηφόρος ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀνάδοχος ἐγένετο ἑνὸς τῶν τῆς Θεοφανοῦς παίδων. ταύτης δὲ τῆς φήμης ὡς εὐλόγου ἀφορμῆς δεξάμενος ὁ Πολύευκτος, ἢ χωρισθῆναι αὐτὸν ἀπεμάχετο τῆς γυναικὸς κατὰ τὸν κανόνα, ἢ τῆς ἐκκλησίας ἀναχωρεῖν. ὃ δὴ καὶ πεποίηκε, τῆς Θεοφανοῦς ἐξεχόμενος. συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς ἐνδημοῦντας ἐπισκόπους ἐν τῇ πόλει, καὶ τοὺς τῆς συγκλήτου λογάδας σκέψιν περὶ τούτου προέθη-

* διεδίδοτο Scylitz.

το. πάντες δὲ ἔτοι τοῦ Κοπρωνύμου εἶναι τὸν νόμον ἔλεγον, καὶ δεῖν αὐτὸν μὴ φυλάττεσθαι ἔκρινον. τοῦτ' ἄρα καὶ λίβελλον ἀφέσεως ὑπογράψαντες, τούτῳ ἐπιδεδώκασιν. ἔτι δ' ἀναβαλλομένου τοῦ Πολυεύκτου κοινωνῆσαι τῷ βασιλεῖ, ὁ Καῖσαρ ἐπληροφόρησεν, ὡς οὐκ ἀνάδοχος γέγονεν. ἀλλὰ καὶ Στυλιανὸς ὁ πρωτοπαπᾶς τοῦ μεγάλου παλατίου, ἐξ οὗ πρώτου ἐλέγετο ἡ τοιαύτη φήμη διαδραμεῖν, ἐνώπιον ἐλθὼν τῆς συνόδου καὶ τῆς συγκλήτου, ἐξωμόσατο μήτ' ἰδεῖν, μήτε πρός τινας ἀνειπεῖν, ὡς ἄρα Βάρδας ἢ Νικηφόρος ἀνάδοχος γένοιτο. ὁ δὲ Πολύευκτος καίπερ φανερῶς ἐπιορκοῦντα εἰδὼς τὸν Στυλιανὸν, τὸ τῆς συντεκνίας συγκεχώρηκεν ἔγκλημα. καὶ ὁ πάλαι ἐνιστάμενος δευτερογαμίας ἐπιτίμιον ἐπιθεῖναι, καὶ τὸ μέγα τοῦτο παρῆκεν ἁμάρτημα.

Νικηφόρος δὲ τῷ πρώτῳ τῆς βασιλείας ἔτει αὐτοῦ, ἐκπέμπει κατὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ Σαρακηνῶν τὸν πατρίκιον Μανουὴλ, καὶ νόθον υἱὸν πατραδέλφου αὐτοῦ Λέοντος, τοῦ χρηματίσαντος δομεστίκου τῶν σχολῶν, καὶ ἐπὶ Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος τυφλωθέντος, στρατὸν αὐτῷ δοὺς καὶ στόλον ἀξιόμαχον. ἀδοξίαν γὰρ ἐδόκει προστρίβεσθαι ἑαυτῷ, εἰ τούτου κρατοῦντος ἡ Ῥωμαίων βασιλεία δασμοφορεῖ τοῖς Σαρακηνοῖς. ἀλλ' ἀναγκαῖον εἰπεῖν ἐπιδραμόντας, τίς ἡ πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς δασμοφορία, καὶ ὅθεν εἴληφε τὴν ἀρχήν. τῆς πόλεως γὰρ τῶν Συρακουσῶν ὑπὸ τῶν ἐν Ἀφρικῇ Σαρακηνῶν ἁλούσης ἐπὶ τῶν χρόνων Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, καὶ τὴν ὅλην συνέβη νῆσον ὑπ' αὐτῶν κατασχεθῆναι, καὶ τὰς αὐτῆς πόλεις κατασκαφῆναι, τῆς Πανόρμου μόνης περιλειφθείσης. ἐξ ἧς ὡς ἔκ τινος ὁρμητηρίου ὁρμώμενοι οἱ Ἀγαρηνοὶ, τὴν ἀντιπέραθεν γῆν ἐπεκτήσαντο. ἐκεῖθεν δὲ διαπορθμευόμενοι, τὰς νήσους ἐδῄουν, ἄχρι Πελοποννήσου, καὶ ὅσον οὔπω προσδόκιμοι παραστήσεσθαι ἦσαν. ἀμηχανῶν δὲ ὁ βασιλεὺς Βασίλειος, καὶ ἄξιον ὑπηρέτην ἀναζητῶν τῆς τοιαύτης ὑπηρεσίας, τὸν πατρίκιον ἔκρινε Νικηφόρον, καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν, ἐπωνυμίαν τοῦ Φωκᾶ φέροντα, ἀπό τινος τῶν προγόνων αὐτοῦ ἀριστεύσαντος. (πάππος ὁ Νικηφόρος, ἦν τοῦ βασιλέως Νικηφόρου, ἀνὴρ γενναῖός τε καὶ συνετὸς, τὰ πρὸς Θεόν τε εὐσεβὴς, καὶ πρὸς ἀνθρώπους δίκαιος.) οὗτος μετά τινος στρατοῦ εἰς * Σικελίαν περαιωθεὶς, ἐντὸς ὀλίγου τῆς Ἰταλίας ἀπήλασε τοὺς Σαρακηνοὺς, καὶ ἐν Σικελίᾳ ἡσυχάζειν ἠνάγκασε. τούτου τοῦ ἀνδρὸς καὶ ναὸν λέγεται δομήσασθαι τοὺς Ἰταλοὺς, εἰς μνήμην ἄληστον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, οὐ διὰ τὴν ἐλευθερίαν μόνην, ἀλλὰ καὶ δι' ἕτερον ἔργον ἀξιαφήγητον. οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἐν τῷ μέλλειν οἴκαδε ὑποστρέφειν μετὰ τοῦ σφῶν στρατηγοῦ, πολλοὺς τῶν Ἰταλῶν κατασχόντες ἔσπευδον δούλους εἰς τὴν περαίαν διαβιβάσαι. οὗ γνωσθέντος, μηδὲν ὅλως εἰπὼν ὁ Νικηφόρος, μηδ' ὑπόνοιάν τινα δεδωκὼς πρὸ τοῦ ἐν Βρεντεσίῳ γενέσθαι (ἐκεῖθεν γὰρ ἔμελλον πρὸς τὴν Ἰλλυρίδα διαπερᾶν) ὡς ἐκεῖσε ἐγένοντο, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἕκαστον τῶν στρατιωτῶν ἐμβιβάζων τοῖς πλοίοις περᾶν παρεσκεύαζε. καὶ οὕτω τοὺς ἐγχωρίους εἴασε τὴν ἑαυτῶν χώραν ἀδεῶς κατοικεῖν. διετέλεσεν οὖν εἰρηνεύουσα ἡ Ἰταλία, μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου, καὶ τῆς αὐτοῦ μητρός. ἐπ' ἐκείνων δὲ πάλιν κινηθέντες οἱ Σαρακηνοὶ, μηδενὸς κωλύοντος τὴν Ἰταλίαν κατέτρεχον. συνιδόντες οὖν οἱ κρατοῦντες, ὡς οὐχ οἷοί τέ εἰσι πρός τε τοὺς ἑῴους Σαρακηνοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἑσπερίους ἀντέχειν, ἤδη καὶ τῶν Βουλγάρων τὰς σπονδὰς καταλελυκότων, σπείσασθαι ἐγνώκεισαν μετὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ Σαρακηνῶν. ἐγένοντο οὖν σύμφωνα δι' Εὐσταθίου τοῦ στρατηγοῦ Καλαβρίας, ἑνὸς ὄντος τῶν βα-

* Ἰταλίαν Scyl.

A scriptum a se ipsi dederant. Nihilominus tamen tergiversante patriarcha, & res sacras cum Imperatore communes habere recusante, Cæsar fidem fecit, Nicephorum non fuisse susceptorem. Sed & Stylianus pontificum palatinorum princeps (ipsi protopapam vocant) a quo emanasse iste rumor ferebatur, coram Concilio & Senatu juravit, se neque vidisse, neque cuiquam dixisse, quod vel Bardas vel Nicephorus esset factus susceptor. Polyeuctus ergo, tametsi pejerare Stylianum certo sciebat, crimen compaternitatis omisit: & qui ante urgebat ut ob secundas nuptias pœna infligeretur, ei quoque magno delicto ignovit.

Nicephorus anno Imperii sui primo, con-
B tra Sarracenos Siciliam tenentes emittit cum classe & valido exercitu Manuelum patricium, spurium filium Leonis patrui sui, qui domesticus scholarum dictus, a Romano seniore oculis fuerat orbatus. Dedecori namque sibi fore judicabat, si ipso imperante Romanum Imperium tributa Sarracenis solveret. Res ipsa postulat ut exponamus, quid tributi Sarracenis solverit Romanum Imperium, atque unde ea res initium habuerit. Cum Africani Sarraceni Syracusas cepissent, imperante Basilio Macedone, reliquas etiam urbes everterunt, tota insula potiti, solamque Panormum pro arce & receptaculo reliquerunt. inde profecti, oppositam continentem occupaverant: ulteriusque progressi, insulas usque ad Peloponnesum omnes vastabant, iisque potituri et-
C iam propediem credebantur. Quæ res cum graviter solicitum teneret Basilium, & is quæreret hominem huic ministerio idoneum, Nicephorus placuit, patricius & domesticus scholarum, qui cognomen Phocæ gerebat, quod quidam ipsius majorum rebus præclare gestis fuerat meritus. Hic Nicephorus, Nicephori Imperatoris avus, homo generosus, prudens, ac pius in Deum, & erga homines justus, cum exercitu in Siciliam profectus, brevi temporis spatio Italia Sarracenos expulit, coegitque eos ut se in Sicilia continerent. Ferunt Italos huic viro ædem posuisse, ad perpetuam virtutis ejus memoriam: non ideo tantum quod eos liberavisset, sed & ob aliud memorabile factum. Etenim Romani domum cum ducto-
D re suo reversuri, multos Italorum comprehenderant, quos volebant in servitutem secum adducere. re comperta Nicephorus, nihil dicens, neque ullam suspicandi occasionem præbens, ut Brundusium est perventum (inde enim erant in Illyricum trajecturi) ipse unumquemque classiariorum singulatim in navim ingredi jussit, & trajicere, atque sic Italos in Italia reliquit. Pacata exinde fuit Italia usque ad Imperium Constantini Porphyrogeniti, & matris ejus. Tum rursum Sarraceni insurgentes, Italiam nemine prohibente infestarunt. Et Imperatores
E animadvertentes se non pares esse bello simul & contra Orientales & contra Occidentales Sarracenos gerendo, præsertim rupto jam etiam a Bulgaris fœdere, pacem cum Siciliensibus Sarracenis componere statuerunt. pactumque est, agente rem Eustathio Calabriæ præfecto, uno de Imperatoris cubiculariis, ut Sarracenis darentur tributi nomi-

Edit. Paris. pag. 650.

Constantinopolitanum Imperium Sarracenis tributarium.

Edit. Paris. pag. 651.

ne quotannis aureorum xxii millia. Firmata pace, Joannem patricium cognomento Muzalonem Calabriæ præfecerunt: is cum se imperiosius in subditos gereret, est ab iis interfectus, atque ii se dederunt Dandulpho regi Longobardiæ, cum jam Romanus senior Imperium occœpisset. Hic Romanus utile censuit, ut missa classe pars Imperii amissa recuperaretur. Præmittit tamen Cosmam patricium Thessalonicensem, notum Dandulpho. Is cum trajecisset in Italiam, cum Dandulpho collocutus, hortatur ut a Romanorum ditione abstineat, & cum Imperatore fœdus ineat, eumque pro hoste amicum potius sociumque sibi conciliet. Dandulpho primum renuente, Cosmas, ut erat homo prudens; Mihi quidem, inquit, necesse erat homini amico suggerere consilium salutare: cui si tu parere non vis, experiere falsum animi te admodum fuisse, ubi te & nationem totam in summum adduxeris discrimen: & impar tam potentis Imperii viribus subsistendis, de rebus tuis desperaveris. Dandulphus intelligens Cosmam recte monere, accipit consilium, & fœdus icit: hortatur etiam principes reliquarum quæ defecerant provinciarum, ut ad priorem redeant statum, suumque Imperatorem agnoscant. His actis, sursus in Italia ac Longobardia alta pax erat.

Dandulphus Longibardiæ rex.

321

Interim Simeon Bulgarorum princeps animo elatus, ob multas de Romanis reportatas victorias, Imperium quoque Romanum animo jam occupabat. Mittit igitur legatos ad Pharlumum Afrorum principem, hortaturque ut classem ad Constantinopolin adducat, se eodem per Thraciam cum valido ac copioso exercitu accessurum: conjunctis viribus se urbem terra marique expugnaturos, & divitias ejus æquis portionibus inter se divisuros: & Sarracenis domum reversis, se Constantinopolin retenturum. Bulgari missi clam in Africam navigant: & Sarraceni, cum judicarent Simeonem utiliter consulere, quosdam suorum primarios viros mittunt cum Bulgaris, qui pactum confirment. Ea legatio in reditu a Calabris intercepta, & Bulgari Sarracenique ii ab his Constantinopolin ad Imperatorem Romanum senem missi. Qui cum consilium illud hostium de societate coeunda percepisset; ac intelligeret, si id succederet, magnum rebus suis imminere periculum, existimavit sibi Sarracenos magnificentia & beneficiis ab eo instituto esse detrahendos. Ergo datis in custodiam Bulgaris, Sarracenos splendidis donis afficit: missisque per eos etiam ipsorum principi xeniis, illæsos dimittit, jubetque eos domino suo dicere, hoc modo Imperatores Romanos suis hostibus paria referre. & de annua pensione se excusat, dilationem ejus affirmans non studio, sed ob tumultus tunc iis locis ortos factam. Reversi ad suum principem Sarraceni, exponunt, ut a Romano fuerint tractati: ejusque prædicata liberalitate, dona ab eo missa offerunt. Quæ omnia ita fuerunt Phatlumo grata, ut tributi semissem Romanis dimitteret: hoc est, de xxii millibus undecim abscinderet. Id tributi Sarracenis ex eo tempore, usque

Bulgari cum Sarracenis societatem quærunt.

pag. 652.

A σιλικῶν θαλαμηπόλων, ἐφ' ᾧ δασμὸν ἐτήσιον δίδοσθαι τοῖς Σαρακηνοῖς χρυσίου χιλιάδας κβ'. γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν, Ἰωάννην πατρίκιον τὸν ἐπίκλην Μουζάλωνα στρατηγὸν τῆς Καλαβρίας προεβάλλοντο. ὃς φορτικῶς κατάρχων τῶν ἐγχωρίων, ὑπ' αὐτῶν ἀπεσφάγη, προσχωρησάντων τῷ ῥηγὶ Λογγιβαρδίας Δανδούλφῳ, Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος ἄρτι τὰ σκῆπτρα κατέχοντος Ῥωμαίων. ὑφ' οὗ συμφέρον ἐνομίσθη στρατιώτας πεμφθῆναι μετὰ νηῶν, τὸ ἀπορραγὲν τῆς ὁλότητος μέρος ἐπανασώσασθαι. προσεπέμφθη δὲ Κοσμᾶς πατρίκιος Θεσσαλονικεὺς, γνώριμος ὢν τῷ Δανδούλφῳ. καὶ περαιωθεὶς οὗτος εἰς Ἰταλίαν, καὶ τῷ Δανδούλφῳ συμμίξας παρῄνει ἀποσχέσθαι τῆς χώρας Ῥωμαίων, καὶ τῷ βασιλεῖ
B συμφιλιωθῆναι, καὶ ἀντὶ πολεμίου φίλον αὐτὸν ποιῆσαι καὶ σύμμαχον. ἀπαναινομένου δὲ τοῦτο τὸ πρῶτον, ὁ Κοσμᾶς, ἀνὴρ φρόνιμος ὢν καὶ συνετὸς. Ἐμοὶ μὲν (εἶπε πρὸς τὸν Δανδοῦλφον) χρέος ἦν, τὰ σωτήρια συμβουλεῦσαι τῷ φίλῳ. εἰ δ' αὐτὸς πεισθῆναί μοι οὐ θέλεις τὰ λυσιτελῆ συμβουλεύοντι, τότε γνώσῃ τῆς ἀληθείας διαμαρτήσας κατὰ πολὺ, ὅταν σεαυτόν τε καὶ τὸ ἔθνος ἅπαν τοῖς μεγίστοις ὑποβαλὼν κινδύνοις ἀπαγορεύσεις, μὴ δυνάμενος πρὸς οὕτω μεγάλην καὶ ἰσχυρὰν ἀντιτάττεσθαι δυναστείαν. συνεὶς οὖν ὁ Δανδοῦλφος τὰ δέοντα
C συμβουλεύειν τὸν πατρίκιον, ἐδέξατο τὴν παραίνεσιν, καὶ ἐσπείσατο, νουθετήσας καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀποστάντων θεμάτων τῇ προτέρᾳ προσδραμεῖν ἀρχῇ, καὶ τὸν σφῶν ἐπιγνῶναι βασιλέα, ὧν πεισθέντων εἰρήνη βαθεῖα πάλιν κατεῖχε τὰ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Λογγιβαρδίᾳ πράγματα.

Ὁ δὲ τῶν Βουλγάρων ἀρχηγὸς Συμεὼν, πολλὰ κατὰ Ῥωμαίων στήσας τρόπαια, καὶ φρονηματισθεὶς ἐπὶ τούτοις, καὶ τὴν Ῥωμαίων ὠνειροπόλει βασιλείαν. τοίνυν πρὸς Φατλουμ τὸν δυνάστην τῶν Ἀφρῶν ἐκπέμψας, προετρέπετο στόλον κατὰ τῆς βασιλίδος ἀναγαγεῖν. ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ αὐτὸς διὰ Θρᾴκης ἐλθεῖν, πολὺν καὶ βαρὺν στρατὸν ἐπαγόμενος. καὶ γενομένων ὑφ' ἓν τῶν στρατευμάτων διά
D τε γῆς καὶ θαλάσσης, ἐκπολιορκῆσαι τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τὸν ταύτης πλοῦτον διανείμασθαι ἐπίσης, καὶ αὐτοὺς μὲν ἐπ' οἴκου ὑπονοστῆσαι, τοῦτον δὲ τῇ Κωνσταντινουπόλει καταλιπεῖν. ἔλαθον οὖν οἱ Βούλγαροι πρὸς τὴν Ἀφρικὴν ἀποπλεύσαντες, καὶ δόξαντος τοῦ Συμεὼν ὠφέλιμα παραινεῖν, εἰλήφασί τινας Σαρακηνοὺς ἐλλογίμους, ὥστε ἐμπεδῶσαι τὰ δεδογμένα. ἐν τῷ ὑποστρέφειν δὲ, περιπίπτουσι τοῖς Καλαβροῖς, καὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀναπέμπονται μετὰ τῶν Σαρακηνῶν. οὓς ἰδὼν ὁ βασιλεὺς (Ῥωμανὸς δὲ ἦν ὁ γέρων) καὶ τὴν κοινοπραγίαν μαθὼν ἀκριβῶς, καὶ ὡς εἰ τοῦτο γένηται καταστήσας
E οὐ μικραῖς φροντίσιν ὑποπεσεῖται, δεῖν ᾠήθη μεγαλοφροσύνῃ καὶ εὐεργεσίᾳ τοὺς Σαρακηνοὺς ἀναχαιτίσαι τῆς παρούσης ὁρμῆς. τοὺς μὲν οὖν Βουλγάρους ἔθετο ἐν φυλακῇ. δώροις δὲ τοὺς Σαρακηνοὺς ἁδροῖς φιλοτιμησάμενος, ἔτι δὲ καὶ ξένια τῷ αὐτῶν ἐκπέμψας δεσπότῃ πολυτιμα, ἀπαθεῖς κακῶν ἐξαπέστειλε φράζειν εἰπὼν τῷ κυρίῳ αὐτῶν, ὡς οὕτως ἀμείβειν οἴδασιν οἱ βασιλεῖς Ῥωμαίων τοὺς ἑαυτῶν πολεμίους. ἀπελογήσατο δὲ καὶ περὶ τῆς ἐτησίου δασμοφορίας, ὡς οὐκ ἀναβολῇ τοῦτο καὶ ὑπερθέσει ὑστέρησεν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τηνικαῦτα κατὰ τὸν τόπον ταραχήν. ἐπαναδραμόντων οὖν πρὸς τὸν οἰκεῖον δυνάστην τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἅπερ πεπόνθασι πρὸς τοῦ βασιλέως διηγησαμένων, καὶ τὰς εἰς αὐτοὺς φιλοφροσύνας ἐξυμνησάντων, ἀποδεδωκότων δὲ καὶ ἅπερ ἐπήγοντο πρὸς ἐκεῖνον δῶρα, ἡσθεὶς ὁ Φατλοὺμ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσε, τῶν τε ἀφειλομένων αὐτῷ φόρων τὰ ἡμίση Ῥωμαίοις ἐχαρίσατο, καὶ ἀπὸ τῶν εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδων τὰ ἕνδεκα ἐξέκοψεν. ἐδίδοντο οὖν ἐξ ἐκείνου μέχρι τῆς τοῦ Νικη-

φόρῳ ἀναῤῥήσεως, τοῖς Σαρακηνοῖς ταῦτα. ἀλλὰ σωφρονούντων μὲν ἀρχόντων καὶ δικαίων ταῖς χώραις τυγχανόντων, αὐτοί τε οἱ ἀρχόμενοι ἄλυπον ἦγον βίον καὶ ζωὴν, καὶ ὁ δασμὸς ἀπεδίδοτο τοῖς Σαρακηνοῖς ἀπραγμόνως· ὁπηνίκα δ' ἡ ἀρχὴ ἀδίκοις καὶ πλεονέκταις ἐνεπιστεύετο, καὶ τὸ ὑπήκοον ἐκακοῦτο, καὶ αἱ πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς σπονδαὶ διεσείοντο. καὶ γὰρ δὴ παρὰ τοῦ Πορφυρογεννήτου ὁ Κρηνίτης Χαλδίας τῆς Καλαβρίας γενόμενος στρατηγὸς, τοὺς ἐν Ἀφρικῇ καὶ Σικελίᾳ Σαρακηνοὺς μέλλοντας ἄρδην ὑπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ τοῦ πολέμου τῶν ἐν Κυρήνῃ Σαρακηνῶν ἀπολωλέναι, δι' οἰκείαν πλεονεξίαν ἀνεκτήσατο, καὶ τοὺς ὑπὸ χεῖρα οὐ μετρίως ἐκάκωσε. πάσας γὰρ τὰς πρὸς τὸ ζῆν ἀφορμὰς ὠνίους ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων ὠνούμενος, πολλοῦ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπίπρασκεν, ἀπραγμόνως παρέχουσι τὰς τιμὰς τῷ εὐπόρως ἔχειν χρυσίου διά τε τὰ τοῦ λιμοῦ καὶ τὴν πολέμων στενοχωρίαν. πλὴν ὁ μὲν Κρηνίτης ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, τὰ χρήματα ἀφῃρέθη μετ' αἰσχύνης, καὶ καταγηράσας ἀπέθανε.

Καὶ κατὰ τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν φυγάδας Καρχαδονίους αὐτομολήσαντας οἱ Ῥωμαῖοι ἐδέξαντο. οὓς οὐδαμῶς ἀπῄτουν οἱ Καρχαδόνιοι. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν * δασμὸν συνεχώρουν. δεδοικότες, μήπως κωλύσωσιν οἱ Ῥωμαῖοι σκανδαλισθέντες τὴν τῶν ἐπιτηδείων ὠνὴν, καὶ κινδυνεύσωσιν οὕτω διαφθαρῆναι λιμῷ, ὕστερον δὲ τοῦ πολέμου διαλυθέντος, τούς τε αὐτομόλους ἐζήτουν καὶ τὴν δασμοφορίαν. μηδενὸς δὲ παρέχοντος αὐτοῖς, διέλυσαν τὴν εἰρήνην, καὶ πειρατευόμενοι καθ' ἑκάστην τὴν Καλαβρίαν ἐδῄουν. Κωνσταντῖνος τοίνυν ὁ βασιλεὺς μὴ θελήσας, ὥσπερ ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, μειλιχίως ὑπελθεῖν τοὺς Σαρακηνοὺς, καὶ τὴν εἰρήνην ἀνανεώσασθαι, ἀλλὰ πολέμῳ μᾶλλον κρῖναι τὰ πράγματα διανοηθεὶς, δύναμιν ἀξιόμαχον συναγείρας, καὶ ἄρχοντα ἐπιστήσας αὐτοῖς τὸν πατρίκιον Μαλακηνὸν, εἰς Καλαβρίαν ἀπέστειλεν, ἑνωθῆναι κελεύσας τῷ στρατηγῷ τῆς χώρας (Πασχάλιος δ' οὗτος ἦν, ὁ πρὸ μικροῦ μνημονευθεὶς) καὶ κοινῇ μετ' αὐτοῦ ἀναδέξασθαι τὸν παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ Σικελῶν ἐπισειόμενον πόλεμον. ἐπέστησε δὲ καὶ τῷ πεμφθέντι στόλῳ τὸν Μακροϊωάννην. οἵ τινες κατὰ χώραν γενόμενοι, μυρία ἔδρων εἰς τοὺς αὐτόχθονας κακὰ, πλεονεκτοῦντες καὶ ἄλλα ποιοῦντες, ἃ καὶ αὐτοὶ ἂν ὤκνησαν οἱ πολέμιοι. ταῦτα πυθόμενος ὁ τῶν Σαρακηνῶν Ἀμηρᾶς Ἀβουλχαρὲ (ἤδη γὰρ ὁ Φατλοὺμ ἐτεθνήκει) καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παραθαρρύνας, καὶ μὴ φοβηθῆναι παραινέσας στρατὸν, τοιαῦτα εἰς τοὺς οἰκείους ἐνδεικνύμενον τὰ κακὰ, πόλεμον ὑπαντιάσας συμμίσγει κραταιὸν, καὶ νίκην ἤρατο ἀρίστην τε καὶ καλλίστην. μικροῦ γὰρ ἂν ἑάλωσαν καὶ οἱ στρατηγοὶ ζωγρίαι.

Μετὰ δὲ τοῦτο Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην Ἀσηκρῆτις, τὸν τὴν ἐπωνυμίαν Πιλάτον, περὶ εἰρήνης ἐκπέμπει διαλεξόμενον τοῖς Σαρακηνοῖς.. εἰωθότες δ' οὗτοι μὴ ταῖς νίκαις ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ τὴν εἰρήνην καὶ κρατοῦντες ἀσπάζεσθαι, προθύμως ὑπήκουσαν, καὶ ἐπί τινα χρόνον εἰρήνην ἔθεντο. τούτου δὲ διαῤῥυηκότος, πάλιν διαπεραιοῦντες, ἐλεηλάτουν τοὺς Καλαβρούς. καὶ πάλιν ὁ Κωνσταντῖνος δύναμιν κατ' αὐτῶν καὶ ναυτικὴν ἐκπέμπει, καὶ πεζικήν. ἄρχον δὲ τῆς μὲν ναυτικῆς δυνάμεως, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Κραμβέας, καὶ ὁ Μωρολέων. ἐστρατήγει δὲ τῶν πεζῶν ὁ πατρίκιος * Ῥωμανὸς ὁ Ἀργυρός. γενόμενοι δ' ἐν Ἡδροῦντι, καὶ τὰς ναῦς ὁρμίσαντες,

* ἐτήσιον Scylitz.

* Μαριανὸς Scylitz.

A ad Nicephori designationem persolutum fuit. Quoties in provinciis præfecti fuere moderati atque justi, subditi quoque tranquillam egerunt vitam, & Sarracenis placide est satisfactum. Cum vero injusti & avari præfecti essent interdum, ii & subditos vexabant, & pacem cum Sarracenis initam labefactabant. Namque etiam sub Porphyrogenito, Crenita Chaldiæ in Calabria præfectus, Sarracenos Africanos ac Sicilienses, quibus ob penuriam & bellum a Cyrenensibus Sarracenis illatum extrema imminebant, avaritia ductus sublevavit, & subditos non leviter vexavit. nam vili pretio coemens quæ ad vitam sustinendam erant necessa- B ria, magno ea Sarracenis vendidit: qui quod auro abundabant, & fame belloque premerentur libenter pretium quodvis persolvebant. Verum huic Crenitæ a Constantino imperium abrogatum est, eidemque pecunia adempta est, & cum dedecore consenuit, atque diem suum obiit.

Crenitæ avaritia.

Eodem bello Romani Carthaginenses perfugas susceperunt, quos neque reposcerunt Carthaginenses: & tributum præterea non exegerunt solitum, veriti ne offensis Romanis, & alimentorum parandorum facultatem adimentibus, fame periclitandum esset. Post C bello confecto, & perfugas & tributum requisiverunt: & repulsam passi, pace confusa identidem Calabriam classe infestaverunt. Igitur Constantinus non, ut socer ipsius fecerat, Sarracenos delinire & pacem cum eis renovare volens, sed bello potius decernere, exercitum validum coegit. eumque duce patricio Malaceno in Calabriam misit, & conjungere se cum præfecto ejus regionis jussit Paschalio, cujus paulo ante facta mentio, ac communi opera bellum a Carthaginensibus & Siculis illatum defendere. Præfecit etiam Macrojoannem classi, quam mittebat. Hi cum in Calabriam venissent, provincialibus innumera intule- D runt maleficia, expilantes eos, & ea facientes quæ vix ipsi hostes erant facturi. Quæ ut rescivit Ameras Sarracenorum Abulchares (jam enim Phatlumus e vivis excesserat) cohortatus suos ne sibi a tali metuerent hoste, cujus tantæ in suos essent injuriæ, Romanis occurrit: gravique commissa pugna, pulcherrimam obtinuit victoriam, ipsis prope captis ducibus.

Edit. Paris. pag. 633.

Victoria Sarracenorum.

Secundum hæc Imperator Joannem a secretis, cognomine Pilatum, ad tractandam cum Sarracenis pacificationem misit. Qui cum consuevissent victoriis non efferri, sed pacem etiam rebus secundis expetere, faciles E sese ei præbuerunt, & ad certum tempus inducias pacti sunt. Elapso eo tempore, rursum mari transmisso Calabriam vexarunt. itaque etiam Constantinus contra eos navales terrestresque emisit copias. classem ducebant Crambeas & Moroleon, alteras patricius Romanus Argyrus. Jamque bi,

Hidrunte navibus subductis, ad navigandum in Siciliam sese parabant: cum Sarraceni fama (quæ parva amplificare, & terribilius narrare solet) perturbati, & quod hostes sibi imparatis subito ingruerent de salute sua soliciti, Panico terrore concitati castra sua deseruerunt, relictoque Regio fuga in Siciliam contenderunt. Cumque jam Panormo accederent, atrocissima oborta tempestate, ejusque vi (aut Christi verius, cui illi impie maledicebant) navibus contritis universi perierunt. Inde rursum pax facta cum Romanis, quæ duravit usque ad Nicephori Imperium. Iis simulatque Imperium occœpit, rem indignissimam existimans Sarracenis tributum pendere, contra eos Manuelum (ut jam supra diximus) cum copiis misit. Manuelus juvenis, & militis quam ducis officio multo aptior, multis etiam aliis obnoxius vitiis, neque sanioribus obtemperans consiliis, & seipsum & exercitum totum perdidit, asperis quibusdam Siciliæ & inviis locis inclusus, atque exitio demersus. Captus fuit Nicetas eunuchus patricius ac classis drungarius, & in Africam in vinculis abductus.

Manuelus Phocæ dux a Sarracenis victus.

Edit. Paris. pag. 654.

Joann. Tzimisca.

Sub idem tempus Imperator in Ciliciam emittit Joannem Tzimiscam, magistrum domesticum scholarum Orientis jam creatum. Is cum ad Adana pervenisset, in multitudinem incidit ex omni delectorum Cilicia Agarenorum, eamque congressus fundit, hostibus deletis. Quinque tamen circiter Agarenorum millia equis relictis, pedites in collem quemdam præruptum evaserunt: ejusque natura freti, fortiter impetum hostium defenderunt. Sed Tzimisces circumdato colle, quia eques cum eis non poterat congredi, pedites ire eo suos jussit, pedesque eos ipse duxit. Nemo Sarracenorum tergum dedit, occisi sunt omnes, & cruoris rivi per declivia in campum fluxerunt: nomenque colli ab eventu factum, ut collis sanguinis appellaretur. Id facinus nomen Tzimiscæ celebrius reddidit, Sarracenis autem causa exitii fuit.

Anno Imperii sui secundo, mense Julio, Indictione septima, Nicephorus magnum exercitum Romanorum ac sociorum Iberorum & Armeniorum in Ciliciam ducit, comitatus uxore sua Theophanone & liberis. Ea extra in castello * Drizio relicta, ingressus ipse Ciliciam, * Anabarzam, Rossum, & Adanam urbes, aliaque haud pauca subigit castella. Cumque ad Tarsum & Mopsuestiam ducere non auderet, quod jam hyems appeteret, relicto ea in provincia valido præsidio, in Cappadociam hybernorum causa abit. Ineunte vere rursum Ciliciam intrat: & diviso in duas partes exercitu, Leonem ad oppugnandam Tarsum cum altera parte mittit, alterum ipse ad Mopsuestiam du-

* Drizibio.

* Anazarbam interpr.

Nicephori res contra Sarracenos præclare gestæ.

A ηὐτρεπίζοντο πρὸς τὸν ἐν Σικελίᾳ ἀπόπλουν. Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ τῇ φήμῃ διαταραχθέντες (ἐπίσταται γὰρ αὕτη τὰ μικρὰ μεγεθύνειν, καὶ τὰ πράγματα πρὸς τὸ φοβερώτερον ἐξαγγέλλειν) καὶ μή τι πάθωσι δείσαντες διὰ τὸ αἰφνιδίως αὐτοῖς ἀπαρασκεύοις γενομένους τοὺς πολεμίους, πανικῷ δείματι συγχυθέντες, καὶ τὸ ἑαυτῶν καταλιπόντες στρατόπεδον, ἔφυγον ἐκ τοῦ Ῥηγίου, καὶ πρὸς τὴν Σικελίαν διεπεραιώθησαν. ἐν δὲ τῷ πρὸς Πάνορμον ἀπόπλῳ, βαρυτάτῳ χειμῶνι περιπεσόντες, καὶ τῶν σκαφῶν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος συντριβέντων (μᾶλλον δὲ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ παρ' αὐτῶν βλασφημουμένου) διολώλασιν ἅπαντες. σπένδονται τοίνυν τοῖς Ῥωμαίοις, B καὶ διετηρήθη τὰ τῆς εἰρήνης μέχρι τῆς ἀναῤῥήσεως τοῦ Φωκᾶ. Ἄρτι δ' οὗτος ἀναγορευθεὶς βασιλεὺς, πέρα δεινοῦ ἡγησάμενος δασμοφορῆσαι Σαρακηνοῖς, τὸν Μανουὴλ (ὡς εἴπομεν) ἀποστέλλει μετὰ δυνάμεως κατ' αὐτῶν. οὗτος δὲ νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν, καὶ στρατιώταις καταστετάχθαι, οὐ μέντοι καὶ στρατηγεῖν ἄξιος ὢν, ὑπάρχων δὲ καὶ πολλοῖς ἄλλοις πάθεσι κάτοχος, καὶ μηδὲν τῶν τὰ κρείττω συμβουλευόντων ἐπιστρεφόμενος, ἔν τισι τόποις τραχέσι τε καὶ δυσβάτοις τῆς Σικελίας μετὰ παντὸς ἀποκλεισθεὶς τοῦ στρατοῦ, παραδίδοται πανωλεθρίᾳ. ἑάλω δὲ ζωγρείας καὶ Νικήτας πατρίκιος, καὶ τοῦ στόλου δρουγγάριος ὁ εὐνοῦχος, καὶ εἰς Ἀφρικὴν δέσμιος πέμ- C πεται. καὶ ὁ μὲν Μανουὴλ τοιαύτης ἔτυχε τῆς καταστροφῆς, παραίτιος ἀπωλείας γενόμενος καὶ παντὶ τῷ στρατῷ.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐκπέμπει κατὰ Κιλικίας, Ἰωάννην μάγιστρον καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς, ἤδη προβεβλημένον, τὸν Τζιμισκῆν δομέστικον. γενόμενος δ' οὗτος πρὸς Ἄδανα, καὶ πλῆθος καταλαβὼν ἐπιλέκτων Ἀγαρηνῶν συνειλεγμένων ἐκ πάσης τῆς Κιλικίας, συμπλέκεται τούτῳ, καὶ τρέπεται κατὰ κράτος. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τῶν Ἀγαρηνῶν νόμῳ πολέμου κατεκόπησαν· μέρος δὲ τοῦ στρατοῦ ὡσεὶ πεντακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν ὄντες D φεύγουσι εἴς τινα λόφον δύσβατον καὶ ἀπόκρημνον, πεζοὶ τοὺς ἵππους ἀποβάντες, καὶ τῇ τοῦ τόπου θαῤῥήσαντες ἐμμελείᾳ εὐρώστως τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο. οὓς καὶ περιστοιχίσας ὁ Ἰωάννης, ὅτι μὴ μεθ' ἵππων οἷός τε ἦν αὐτοῖς συμβαλεῖν, πεζεῦσαι προστάξας τοὺς στρατιώτας, ἄνεισι μετ' αὐτῶν πεζὸς καὶ αὐτός. καὶ καταγωνισάμενος, πάντας ἀπέσφαξε, νῶτα μηδενὸς δεδωκότος, ὡς ῥεῦσαι διὰ τῆς φάραγγος εἰς τὸ πεδίον τὸ αἷμα ποταμηδὸν, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ συμπτώματος κληθῆναι τὸν βουνὸν, βουνὸν αἵματος. τοῦτο τὸ ἔργον ἐπὶ πλέον ἐξῆρε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου, καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς τελείας καταστροφῆς E γέγονεν αἴτιον.

Ὁ δὲ Νικηφόρος κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικτιῶνος ζ. ἔξεισι κατὰ Κιλικίας ἐν βαρεῖ στρατῷ Ῥωμαίων, καὶ συμμάχων Ἰβήρων καὶ Ἀρμενίων, ἔχων Θεοφανὼ τὴν γαμετὴν σὺν τοῖς τέκνοις αὐτῆς. ἐκείνην μὲν οὖν ἔξωθεν τῆς Κιλικίας ἔν τινι φρουρίῳ καταλιμπάνει, * Δριζίῳ καλουμένῳ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς Κιλικίαν, Ἀνάβαρζαν καὶ Ῥωσὸν καὶ Ἄδανα τὰς πόλεις, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα φρούρια κατεστρέψατο. ἐπὶ δὲ τὴν Ταρσὸν καὶ τὴν Μόψου ἑστίαν ἀπελθεῖν οὐκ ἐθάῤῥησε, χειμῶνος ἤδη καταλαβόντος· καὶ στρατὸν τὸν ἀποχρῶντα καταλιπὼν ἐκεῖσε, ἔξεισιν ἐν Καππαδοκίᾳ παραχειμάσων. ἦρος δὲ ἀρχομένου, πάλιν εἰσῆλθεν ἐν Κιλικίᾳ. καὶ διχῆ διελὼν τὰ στρατεύματα, τὴν μὲν Ταρσὸν πολιορκεῖν ἀφῆκε Λέοντα τὸν ἀδελφόν. αὐτὸς δὲ τὸ λοιπὸν ἀράμενος τῆς στρατιᾶς, τῇ Μόψου ἑστίᾳ

* Δριζιβίῳ Zonar.

προσέσχεν. ἐνεργῶς δὲ χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, ἔχων δὲ καὶ τὸν λιμὸν ἐπαρήγοντα, παραλαμβάνει τὸ ἓν μέρος τῆς πόλεως. τέμνεται γὰρ ἡ πόλις αὕτη μέσον τῷ Σάρῳ ποταμῷ, ὡς δοκεῖν δύο πόλεις εἶναι. τοῦ ἑνὸς οὖν, ὡς εἴρηται, μέρους ἁλόντος, ἐπὶ τὸ ἕτερον οἱ Σαρακηνοὶ καταφεύγουσι, τὸ ἑαλωκὸς πανταχόθεν ὑφάψαντες. σφοδροτέρᾳ δὲ χρησαμένου τοῦ βασιλέως τῇ πολιορκίᾳ, ἑάλω καὶ τὸ ἕτερον μέρος, μηδενὸς ἐκεῖθεν διαφυγόντος. ὁ δὲ τὴν Ταρσὸν παρακαθήμενος Λέων ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, ἐπὶ χορτολογίαν καὶ συλλογὴν τῶν ἐπιτηδείων μέρος ἀποστείλας τῆς στρατιᾶς ἔξαρχον ἐχούσης τὸν Μοναστηριώτην, ἠτύχησεν. ἀφυλάκτως γὰρ διασκεδασθέντας τοὺς προνομεύοντας, νυκτὸς οἱ Ταρσεῖς ἐξελθόντες, ὡς μηδενὶ συναισθέσθαι τὴν ἔξοδον παρεσκευακέναι, ἐπιτίθενται διεσπαρμένοις αὐτοῖς, καὶ οὐκ ὀλίγους διέφθειραν. ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ Μοναστηριώτης αὐτός. τὴν δὲ τῆς Μόψου ἑστίας ἅλωσιν οἱ Ταρσεῖς ἐγνωκότες, πιεζόμενοι δὲ τῇ πολιορκίᾳ καὶ τῷ λιμῷ, διαπρεσβεύσαντο πρὸς τὸν Λέοντα, ἐπικαλούμενοι τὸν βασιλέα, καὶ λιπαροῦντες ἀπαθεῖς κακῶν φυλαχθῆναι, καὶ τὴν ἑαυτῶν παραδιδωκέναι πόλιν. ὁ δὲ, ῥητόν τι φορτίον ἕκαστον ἀφεὶς ἀποφέρεσθαι, τὸν ἄλλον ἅπαντα πλοῦτον κατέσχε τῆς πόλεως. μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας τοῦ τὴν πόλιν ἁλῶναι, στόλος μέγιστος ἐξ Αἰγύπτου βοηθήσων τῇ Ταρσῷ παρεγένετο, πλήρης ὑπάρχων σίτου καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. οὐ συνεχωρήθη δὲ προσχεῖν τῇ γῇ, οὐδ' ἀποβῆναι παρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως ταχθέντων τὴν παράλιον τηρεῖν στρατιωτῶν. καὶ μὴ ἔχοντες ὅ, τι χρήσονται τοῖς παροῦσιν, ὑπέστρεψαν, ναυαγίοις μεγάλοις περιπεσόντες ἀπό τε ἀνέμων ἀταξίας καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῶν τοῦ βασιλέως πολεμικῶν πλοίων. δῃώσας δὲ καὶ πυρώσας καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς Κιλικίας, τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς ἐννάτης ἰνδικτιῶνος ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὰς τῆς Ταρσοῦ πύλας, καὶ τὰς τῆς Μόψου ἑστίας. ἃς καὶ χρυσῷ καταστίξας ἔξωθεν, ἀνάθημα τῇ βασιλίδι διεκόμισε. τὰς μὲν κατὰ τὴν ἀκρόπολιν στήσας, τὰς δὲ κατὰ τὸ τῆς χρυσῆς πόρτης τεῖχος. διεκόμισε δὲ καὶ τῷ Θεῷ δῶρον, καὶ δεκάτην τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς, τοὺς αἰχμαλωτισθέντας τιμίους σταυροὺς, ὁπηνίκα δομέστικος τῶν σχολῶν ὢν ὁ Στυπειώτης, καὶ τὴν Ταρσὸν παρακαθήμενος, παντελεῖ πανωλεθρίᾳ τῇ οἰκείᾳ ἀβουλίᾳ καθυπέβαλε τὰ στρατεύματα. οὓς δὴ καὶ τῷ πανσέπτῳ τεμένει τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου σοφίας ἀνέθετο. τῷ δὲ αὐτῷ δευτέρῳ τῆς αὐτοῦ βασιλείας χρόνῳ, ὁ Νικηφόρος καὶ πᾶσαν τὴν νῆσον Κύπρον τῇ τῶν Ῥωμαίων προσήγαγεν ἐπικρατείᾳ, τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀπελάσας ἐκεῖθεν διὰ Νικήτα πατρικίου τοῦ Χαλκούτζη. τῷ δὲ τρίτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἔαρος ἐπιστάντος, πάλιν εἰσβολὴν ἐποιήσατο κατὰ Συρίας ὁ βασιλεύς· καὶ γενόμενος κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, ταύτῃ μὲν οὐ προσέβαλεν, ἐλπίσας μηδὲ τὴν ἀκοὴν αὐτοῦ ὑποστήσεσθαι τοὺς Ἀντιοχεῖς ἐκπεπληγμένους τὰ εἰς τὰς πόλεις τῆς Κιλικίας συμβεβηκότα. ἀλλὰ παρελθὼν αὐτὴν, εἰς τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Συρίας ἐχώρησε, καὶ πόλεις πολλὰς καὶ χώρας καταστρεψάμενος πρὸς τῷ Λιβάνῳ κειμένας, καὶ τῇ παραλίᾳ, τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ ὑπέστρεψε. ἀνδρείως τῶν Ἀντιοχέων προσδεχομένων τὸν πόλεμον, διὰ τὸ πλεῖστον λαὸν ἐκ τῆς περιοικίδος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ βοηθείᾳ, ἐπιλελοιπότων δὲ καὶ τῶν * Ἀντιοχίων τῷ Ῥω-

A cit. Eam cum acriter oppugnaret, fame etiam oppidanorum adjutas, unam urbis partem capit. ea enim urbs media a Saro flumine secatur, * (ita ut duæ urbes videantur. Altera igitur, ut diximus, parte capta, ad alteram Saraceni confugiunt, undique quod captam erat incendentes: sed acrius ad oppugnationem incumbente Imperatore, altera quoque pars capta est, nemine inde effugiente. Leo autem Imperatoris frater Tarsam obsidens, quum exercitus partem pabulatum, frumentaramque misisset, duce Monasteriote, voti minime compos fuit; nam sine custode dissipatos prædarores, noctu Tarsenses egressi, ita ut nemo eorum eruptio-
B nem sentire potuerit, invadunt, & haud paucos interficiunt, & in his Monasteriotem. Tarsenses autem cognita Mopsuestiæ expugnatione, oppressique obsidione & fame, legatos ad Leonem mittunt Imperatorem invocantes, & deprecantes, ut incolumes dimitteret urbe dedita. Ipse autem cum permisisset, at certum quoddam pondus auferrent, alia omnia urbis bona diripuit; triduoque post expugnationem classis maxima ex Ægypto advenit opem Tarso latura, frumento onusta & aliis rebus quæ ad victum sunt necessariæ. Verum permissa non est ad terram appellere, neque exscensionem facere, ab iis militibus quibus erat ab Imperatore
C maritima custodia commissa: cumque nihil agere potuissent, redierant, inque maxima naufragia ob ventorum vim inciderunt, & impetum bellicosarum Imperatoris navium. Incensis igitur & combustis reliquis Ciliciæ urbibus, Octobri mense Indictione nona Constantinopolin rediit, secum adducens Tarsi portas & Mopsuestiæ, quas cum extrinsecus auro distinxisset, munus attulit regiæ urbi dedicandam, alias ad arcem collocandas, alias ad aureæ portæ murum; attulit etiam Deo donum & sui exercitus decimam, venerandas cruces captas, quando scholarum domesticus Stypejotes Tarsum obsidens imprudentia sua cum
D omni exercitu funditus deletus est: quas etiam sacrosancto templo Dei verbi Sophiæ dedicavit. Eodem secundo Imperii anno omnem etiam insulam Cyprum in Romanorum potestatem Nicephorus redegit, inde expulsis Agarenis per Nicetam patricium, & prætorem Chalcutzem: tertio vero anno sui item Imperii appetente vere, rursus Syriam invasit Imperator, cumque Antiocheam pervenisset, ipsam non est aggressus sperans fore, ut ne famam quidem ipsius sustinerent Antiochenses, deterriti iis, quæ Ciliciæ urbibus acciderant, sed ipsam
E præteriens in interiores Syriæ partes profectus est, multisque urbibus & agris ad Libanum & maritima loca sitis in suam potestatem redactis mense Decembri rediit. Sed fortiter bellum sustinentibus Antiochenis, quod ex finitimis locis multæ gentes in urbem se receperunt, ut ipsis opem ferrent, & commeatu Romano exercitui deficiente factoque ingenti cæno, adeo ut

* Inclusa supplevimus ex Scyl.

332

Edit. Paris. pag. 655.

pag. 656.

* Ιε. ἐπιτηδείων, vel ἀναγκαίων

transiri non posset propter multam quæ de cælo ciderat pluviam, re infecta ad regiam urbem se recepit, secum adducens ollam quæ habebat effigiem non manu factam formæ Christi & Dei nostri imaginem, quam Hierapoli a se expugnata reperit, & capillorum Joannis Baptistæ partem sanguine concretam, cumque talis esset Nicephorus, ac talibus usus honoribus, & functus magistratibus, adeoque res auxisset Romanorum, etenim urbes amplius centum cæpit, & oppida Ciliciæ, & Syriæ, & Phœniciæ, & Bapisiæ, quorum maxima & nobilissima hæc erant, Anabarzus, Adana, Mopsuestia,) Tarsus, Pagras, Synacphium, Laodicea, Chalepum. tributariam quoque sibi fecit Tripolin Phœniciæ urbem, & Damascum. Nihilominus tamen omnibus fuit invisus hominibus, ac nemo non cupiebat ipsius videre interitum. odiorum causas suo loco exponemus. Antiochea revertens Nicephorus, dum Taurum montem (incolæ Maurum vocant) transit in medio ejus castellum condit, in colle munitissimo; in eoque Michaelum Burtzam patricia ornatum dignitate reliquit, præsidem eum Mauri montis appellans; mandato ut diligenter invigilaret, Antiochenosque omni opera exitu & rebus necessariis parandis prohiberet. Petrum quoque spadonem, unum de suis famulis, hominem strenuum, præfectum castrorum in Cilicia creat, jubetque exercitum in hiberna distribuere, suumque adventum insequente anno præstolari. Ferunt, potuisse eum primo accessu Antiocheæ potiri, sed noluisse, ac dedita opera distulisse ejus recuperationem: quod in ore omnium hominum esset hic rumor, recepta Antiochea statim Imperatorem obiturum. Eo nimirum sermone territus, neque ipse Antiocheam tentavit, & Petro ac Burtzæ mandavit ne eam oppugnarent. Enimvero rebus ita ut memoratum est constitutis, Nicephorus in urbem rediit.

Edit. Paris. pag. 657

Burtzas Antiocheam capit.

At Burtzas Antiocheæ vicinus, posthabito Imperatoris præcepto, noctes diesque de urbe ea occupanda cogitabat, quod hoc pacto æternam se gloriam consecuturum sperabat. Itaque frequenter eo itabat, & Antiochenos ad pacificationem invitabat, arroganter eam aspernantes. Interim cum Saraceno quodam, (Aulax is vocabatur) amicitiam contrahit, ab eoque muneribus & pollicitationibus corrupto mensuram turris Occidentalis unius (Cala ei nomen fuit) obtinet. ejus auxilio scalas fabricatus, quæ ad summa turris pertingerent, noctem obscuram atque pluviam præstolatus, per eam occulte scalas turri applicat, & cum trecentis suorum in eam adscendit, hujus ac proxime etiam turris custodes trucidat: itaque duabus turribus occupatis, misso nuntio Petrum (quem castrorum præfectum diximus) hortatur ut celeriter cum omni exercitu superveniat urbi jam captæ. Petrus et-

A μείζονι σρατῷ· γενέσθαι δὲ καὶ τόλμημα ἀδιεξίτητον, ἐκ τοῦ πολλοῦ ὄμβρου οὐρανόθεν καταῤῥαγέντος, ὑπεχώρησεν ἄπρακτος, καὶ τὴν βασιλίδα κατέλαβε, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἔχοντα ἀχειροποίητον ἐκτύπωμα τῆς μορφῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν, κέραμον, ὃν εὗρεν ἐν Ἱερᾷ πόλει, ταύτην πεπορθηκώς· καὶ τῶν τριχῶν τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου βόστρυχον ἕνα πεπηλωμένον αἵματι. τοιοῦτος δ' ὢν ὁ Νικηφόρος, καὶ τοιαύταις χρησάμενος στρατηγίαις, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὰ Ῥωμαίων αὐξήσας πράγματα. κατέσχε γὰρ πλείους τῶν ἑκατὸν πόλεις, καὶ φρούρια Κιλικίας τε καὶ Συρίας καὶ Φοινίκης, Λιβανησίας· ὧν μέγιστα καὶ ἐπισημότερα ἡ Ἀνάζαρβος καὶ ἡ Ἄδανα, ἡ Μόψου ἑστία, ἡ Ταρσός, τὸ Παγρᾶς, τὸ Συνανίφιον, ἡ Λαοδίκεια, τὸ Χά-B λεπ. ἔθετο δὲ καὶ ὑποφόρους τήν τε ἐν Φοινίκῃ Τρίπολιν, καὶ τὴν Δαμασκόν. ὅμως μισητὸς ἐγένετο παρὰ παντὸς ἀνθρώπου, καὶ πάντες ἐδίψων τὴν τούτου θεάσασθαι καταστροφήν. τὰς δὲ αἰτίας ἀπαριθμήσει ὁ λόγος ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι. ὑποστρέφων δ' ὁ Νικηφόρος ἐξ Ἀντιοχείας πρὸς τὴν βασιλίδα, ἐν τῷ διέρχεσθαι τὸν Ταῦρον (ὃ Μαῦρον ὄρος ἐγχωρίως λέγεται) φρούριον κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὄρους δομησάμενος ἔν τινι λόφῳ ἐρυμνοτάτῳ, Μιχαὴλ τὸν Βούρτζην πατρίκιον τιμήσας, ἐν τῷ φρουρίῳ κατέλιπε, στρατηγὸν ὀνομάσας τοῦ Μαύρου ὄρους, ἐπισκήψας προσμένειν ἀγρύπνως, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς πάσῃ μηχανῇ κωλύειν ἐξιέναι, C καὶ τὰ πρὸς ζωὴν κομίζεσθαι ἐπιτήδεια. κατέλιπε δὲ καὶ Πέτρον ἕνα τῶν ἑαυτοῦ οἰκετῶν, δοῦλον ὑπάρχοντα, δραστήριον ἄνθρωπον· ὃν δὴ καὶ στρατοπεδάρχην πεποίηκεν ἐν Κιλικίᾳ, εἰς παραχειμάσιον τὸν στρατὸν διασκορπίσαι κελεύσας, καὶ τὴν αὐτοῦ μένειν εἰς τὸ νέον ἔτος ἔλευσιν. ἐλέγετο δ' ὅτι δυνάμενος ἐξ ἐφόδου ἑλεῖν τὴν Ἀντιόχειαν ὁ βασιλεύς, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐξεπίτηδες παρεῖλκε καὶ παρεβίβαζε τὴν ταύτης κατάσχεσιν, δεδιὼς τὸν φημιζόμενον λόγον. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἁπάντων ἐφέρετο στόμασιν, ὡς ἅμα τῇ ἁλώσει τῆς πόλεως Ἀντιοχείας καὶ ὁ βασιλεὺς τεθνήξεται. ἀμέλει καὶ τῷ τοιούτῳ λόγῳ δειλαινόμενος, οὔτ' αὐτὸς D προσήλασε τῇ Ἀντιοχείᾳ, καὶ τῷ Πέτρῳ δὲ καὶ τῷ Βούρτζῃ παρήγγειλε, μηδεμίαν προσβολὴν ποιήσασθαι κατ' αὐτῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ταῦτα κατασκευασάμενος, ὡς εἴπομεν, εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλεύουσαν.

Ὁ Βούρτζης δὲ τῇ Ἀντιοχείᾳ γειτονῶν, καὶ κλέος ἑαυτοῦ ἄσβεστον περιποιήσασθαι ἱμειρόμενος, μικρὰ φροντίσας τῶν τοῦ βασιλέως ὑποθηκῶν, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐσκέπτετο, εἴ πως δυνηθείη κατασχεῖν τὴν πόλιν. ἀπῄει οὖν συνεχῶς, καὶ λόγους μετὰ τῶν Ἀντιοχέων ἐκίνει συμβατικούς. ἀλα-E ζονευομένων δ' ἐκείνων καὶ τὰς συμβάσεις διωθουμένων, ἔλαθεν ἐκεῖνος φιλωθεὶς τινὶ τῶν Σαρακηνῶν (Αὔλαξ οὗτος ἦν) ὃν ὑπαλείψας δώροις καὶ ὑποσχέσεσιν, ἴσχυσε λαβεῖν τὸ μέτρον ἑνὸς τῶν πρὸς δύσιν τῆς Ἀντιοχείας πύργων Κάλα τοὔνομα. καὶ μετ' αὐτοῦ τεκτηνάμενος κλίμακας πρὸς τὸ ἄκρον ἐξικνουμένας τοῦ πύργου, νύκτα τε ἀφεγγῆ ἐπιτηρήσας καὶ ἐπόμβρον, ἔλαθε τὰς κλίμακας προσερείσας τῷ πύργῳ. καὶ ἀναβὰς μετὰ τριακοσίων τῶν ὑπ' αὐτόν, τοὺς μὲν φύλακας ἀποσφάττει τοῦ πύργου, ἔτι δὲ καὶ τοῦ γειτονοῦντος αὐτῷ· καὶ μετὰ τῶν τριακοσίων τοὺς δύο τούτους πύργους κατεσχηκώς, ἄγγελον εὐθέως ἐκπέμπει πρὸς τὸν στρατοπεδάρχην, μηνύων ἐπιταχῦναι, καὶ ἐλθεῖν μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, ὡς τῆς πόλεως ἤδη κατασχεθείσης. ὁ δὲ Πέτρος τῆς ἀγγελίας δεξάμενος ὀ-

κνει

κοινοῦ καὶ ἀνεδύετο, τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως δεδιὼς ἀγανάκτησιν, μή τι καὶ κακὸν ἀπολαύσῃ, ὡς παραβάτης τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων. ἐγκειμένου δὲ τοῦ Βούρτζη, καὶ ἄλλον ἐπ' ἄλλῳ πέμποντος ἄγγελον, καὶ τὴν ἔλευσιν ἐπισπεύσαντος, καὶ πληροφοροῦντος, ὡς ἐπὶ πλέον ἀντέχειν οὐ δύναται πρὸς τὴν πολιορκίαν (καὶ γὰρ δὴ μαθόντες οἱ Ἀντιοχεῖς τὴν τῶν πύργων κατάσχεσιν, συνέρρεον πανταχόθεν, καὶ ἐκπολιορκεῖν τοὺς πύργους ἠπείγοντο, βέλη δ' ἀφέντες παντοδαπὰ καὶ μηχανὰς ποικίλας, τὸ πῦρ ὑφῆπτον, καὶ ἄλλα ἐποίουν ὁπόσα ποιεῖν ἔδει τοὺς κινδυνεύοντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολωλέναι, ἀποβαλεῖν δὲ καὶ πόλιν πασῶν ὑπερκειμένην τῶν ἀνὰ τὴν ἕω πόλεων) πτοηθεὶς δ' ὁ στρατοπεδάρχης, μὴ τοσούτων ἀπολωλότων, καὶ τηλικούτων ἀνδρῶν, διὰ τὴν ἐκείνου ἀπείθειαν, καὶ πόλεως τηλικαύτης ἡ πολιτεία Ῥωμαίων ὑποστῆναι ζημίαν, ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος κατεπείξας, παραγίνεται σὺν παντὶ τῷ στρατῷ, εὑρὼν τοὺς περὶ τὸν Βούρτζην λίαν ἀπειρηκότας (ἐπὶ τρισὶ γὰρ νυχθημέροις ἦσαν πολιορκούμενοι) οὐ τὴν ἔφοδον ἐγνωκότες οἱ Ἀντιοχεῖς, παρελύθησαν τὰς ψυχάς, καὶ τῆς συνεπονίας ἐνέδωκαν. ἀδείας δὲ λαβόμενος ὁ Βούρτζης, κάτεισι πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἀπάσῃ τὸν μοχλὸν τῆς κλειδὸς διατεμὼν, ἀνοίγνυσι τὰς πύλας, καὶ τὸν Πέτρον εἰσάγει σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι. καὶ οὕτω παρελήφθη ἡ μεγάλη καὶ περιφανὴς Ἀντιόχεια. ὅπερ πυθόμενος ὁ Νικηφόρος, εὐφρανθῆναι δέον ἐπὶ ἁλώσει τηλικαύτης πόλεως, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπιτρέψαι Θεῷ· ὁ δὲ τοὐναντίον, ἤλγυνε τὴν ψυχὴν, τὸν στρατοπεδάρχην τε ἐν αἰτίᾳ εἶχε, καὶ τὸν Βούρτζην οὐ μόνον οὐκ ἀπεδέξατο τῆς προθυμίας καὶ τῆς ἀνδρείας, καὶ γέρα παρέσχεν ἐπάξια τῆς αὐτοῦ ἀνδραγαθίας, ἀλλὰ καὶ ὕβρεσι πλείοσι παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, καὶ οἴκοι μένειν ἐπέταξεν. αὕτη ἡ αἰτία, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ῥηθήσεσθαι μέλλοντα, μισητὸν τοῖς πᾶσι καὶ βδελυκτὸν τὸν Νικηφόρον εἰργάσατο. πρῶτον μὲν γὰρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν τὰ κατ' αὐτὸν ἐκινήθη μυρίας πλημμελείας χρωμένων τῶν σὺν αὐτῷ στρατιωτῶν, ἐπιστροφὴν οὐκ ἐτίθει, λέγων· Οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ ἐν τοσούτῳ πλήθει λαοῦ ἀτακτοῦσί τινες. καὶ αὖθις εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει, πολλῶν καὶ ἐπιφανῶν καὶ ἰδιωτῶν ἁρπαγέντων, οὐδεμίαν ἐκδίκησιν ἐποιήσατο· ἀλλὰ παρέβλεπε τὰς ἀτόπους πράξεις, ἐνδιαχύμενος ταῖς ἀσελγείαις, αἷς οἱ ἀπαντῶντες προσκείμενοι, κακῶς τοὺς πολίτας διετίθουν, καὶ ταῦτα συνεργήσαντας αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν οὐ μικρῶς. εἶτα πρὸς Ταξείδιον συνεχῶς ἐξιὼν, δεινῶς ἐκάκου τὸ ὑπὸ χεῖρα οὐ μόνον προσθήκαις συντελειῶν καὶ ἄλλαις συνεισφοραῖς παντοίων εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ λεηλασίαις ἀνυποστάτοις. πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ἐκκόψας καὶ μέρος τι τῶν παρεχομένων τῇ συγκλήτῳ βουλῇ φιλοτιμημάτων, διὰ τὸ (ὡς ἔλεγε) σπανίζειν χρημάτων ἐν τοῖς πολέμοις. πρὸς δὲ καὶ τὰς παρέχεσθαι τυπωθείσας δόσεις πρὸς ἁγίους οἴκους καὶ ἐκκλησίας παρά τινων εὐσεβῶν βασιλέων, πάλιν ἐκκόψας, καὶ νόμον ἐκθέμενος μὴ τὰς ἐκκλησίας ἀκινήτοις πλατύνεσθαι, κακῶς, φάσκων, ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων δαπανᾶσθαι τὰ πτωχικὰ χρήματα, καὶ τοὺς στρατευομένους ὀλιγοῦσθαι. καὶ τὸ δὴ πάντων χαλεπώτερον, καὶ νόμον ἐκθέμενος, ἐν ᾧ καὶ τινες ἐπίσκοποι τῶν εὐεπιστῶν καὶ κολάκων ὑπέγραψαν, διοριζόμενον, μὴ ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης καὶ προτροπῆς ἐπίσκοπον ἢ ψηφίζεσθαι ἢ προχειρίζεσθαι. ἐπισκόπου τε τεθνηκότος, βασιλικόν ἐκ-

A si initio tergiversabatur, indignationem Imperatoris veritus, ac metuens ne ipsius mandato violato sibi infortunium pararet: tamen instante Burtza, & properare jubente, & se diutius oppugnationi hostium tolerandæ non esse parem docente: (etenim oppidani audito turres occupatas esse, undique confluxerant, & eas expugnare omni studio conabantur missilibus conjectis, ac omnis generis adhibitis machinis, igni quoque supposito: neque omnino quicquam eorum omittebant, quæ agere conveniebat quibus cum uxoribus & liberis pereundi, ac amittendæ urbis Orientalium omnium præstantissimæ periculum incumberet) Petrus timens ne suam ob pertinaB ciam tot tantique viri perirent, & tantæ urbis jacturam respublica Romana faceret, vel invitus summa festinatione universum exercitum adducit. Jam omnem prope spem salutis Burtza cum suis dimiserant, tres continenter noctes diesque oppugnati: sed adventu Petri oppidanorum ceciderunt animi, ac remisit vehementia: & Burtzas facultatem nactus, ad portam descendit, ac repagulo ense dissecto, apertis foribus Petrum admittit. Nicephorus allato rei hujus nuntio, cum gaudere ob tantam urbem, & res suas Deo committere deberet, diversa secutus indoluit, culpavitque Petrum: C & Burtzæ non modo non probavit alacritatem atque fortitudinem, aut digna rebus gestis præmia contulit; sed & contumeliis affecto ademit munus suum, & domi se eum continere jussit. Id, & alia quæ referemus, invisum omnibus ac detestabilem fecerunt Nicephorum. Primo, quod quo primum tempore Imperium invasit, cum milites ipsius innumeris delictis querelas excitassent, nihil de correctione cogitavit, fatus: Mirum non esse, si in tanta hominum multitudine D quidam incomposite se gererent. Deinde, quod in urbem ingressus, cum bona & illustrium & plebejorum multorum diriperentur, vindicem se nequaquam præbuit: sed quasi delectari visus est libidinibus eorum qui cives vexabant, eos etiam qui ipsi ad Imperium obtinendum haud exiguam navarant operam. Præterea ad Taxeidium assidue veniens, graviter subditos afflixit, non modo pensionum & tributorum omnigenis rationibus, sed & rapinis intolerabilibus. Ad hæc, partem quamdam eorum quæ senatoriE bus solebant Imperatores largiri donorum in fisco retinuit, causatus sibi ad bella gerenda deesse pecuniam. Neque hoc tantum, sed & donationes monasteriis atque templis legatas a quibusdam piis Imperatoribus, prorsus abolevit: lege etiam lata, ne ecclesiæ immobilibus locupletarentur bonis: causatus, episcopos male prodigere ea quæ pauperibus darentur, interim militibus deficientibus. Id vero omnium gravissimum, quod legem tulit, cui & episcopi quidam leves atque adulatores subscripserunt: Ne Imperatoris injussu ullus crearetur e-

Vitia Nicephori.

Edit. Paris. pag. 658.

343

piscopus : & mortuo aliquo episcopo, aliquem suorum submisit, qui definitos faceret sumptus : ipse, quod erat de reditibus reliquum, accepit. Sunt & aliæ ejus constitutiones, omnem necessitatis formam excedentes, quas singulatim referre magni sit ingenii ac facundiæ. Voluit etiam legem ferre, qua militibus in bello occumbentibus martyrum decernerentur honores (ut qui alia nulla in re, quam in bello, animæ collocaret salutem) patriarchamque & episcopos conatus est ad eam probandam adigere. Sed horum quidam fortiter resistentes, eum a proposito dimoverunt : prolato in medium Basilii Magni Canone, qui per triennium sacris arceri jubet eos, qui hostem in bello interfecissent. Nomisma etiam attenuavit, tetartero excogitato. Cumque eo modo duplex esset nummus, pensiones publicæ graviorem exigebant, minor in sumptibus faciendis dissipabatur. Cumque esset lege & consuetudine receptum, ut omnes nummi imagine Imperatoris alicujus notati, modo ponderi justo nihil decederet, idem valerent : ipse sua insignes imagine præferri, aliorum depressis pretiis, voluit. eaque re haud leviter subditis in permutationibus incommodavit. Deterrimum hoc fuit, quod republica his rebus attrita, interim rerum venalium nulla fuit allevatio. Atque hæc omnia cum essent molestissima, ægerrime cives tulerunt palatii munitionem. nam multis quæ in orbem circa palatium erant pulchris atque magnis operibus dejectis, arcem ac sedem tyrannicam contra miseros cives palatio adstruxit, in ea cellas, granaria, clibanos & furnos condens, & omnibus rerum generibus implens. Prædictum enim fuerat ei, in palatio ipsum moriturum. Nimirum autem ignorabat : Incassum excubitores vigilare, Deo urbem non custodiente. Etenim quo tempore murus palatii condebatur, nocte quadam per mare subvectus aliquis, ita vociferatus est : O Imperator, erigis muros : & tametsi vel ad cælum eos educas, intus cum sit malum, urbs captu facilis est. Qui hæc dixit, diu multumque est quæsitus, non tamen inventus. Muro enim absoluto, tunc periit, ea ipsa die, cum ei claves is cui id negotii commissum erat, in manus traderet.

Edit. Paris. pag. 659.

Palatii munitia.

Psal. 126.

Accessit ad hæc aliud, quod odia in Imperatorem exasperavit. Ipso Paschatis festo die orto inter socios navales & Armenios conflicto, utrinque multi perierunt ; & mortem ægre evasit Sisinius patricius, urbis præfectus. Exinde fama obtinuit, Imperatorem civibus infensum, quod eos hujus tumultus auctores censeret, statuisse ludis equestribus eos in casses attractos ulcisci. paulo post ludi equestres facti. Ibi Nicephorus, ut civibus ostenderet qui rei conflictus pugnæ essent, aut etiam ut eos terreret, quosdam nudis gladiis dimicando prælii simulacrum exhibere jussit, oblectandorum scilicet spectatorum causa. Verum spectatores quid hoc sibi vellet ignorantes, jamque id agi putantes quod rumor fore confirmarat, ad exitus theatri præruptos ac lubricos cursu se contulerunt, ibique alii ab

Tumultus urbani.

A πέμπων ἄνθρωπον, ἐσταθμημένην ποιεῖν τὴν ἔξοδον προσέταττε, καὶ τὰ περιττὰ ἀνελαμβάνετο. καὶ ἄλλα τινὰ διατάγματα διετίθει, πᾶσαν ἰδέαν ἀνάγκης ὑπερεκπίπτοντα, ἃ κατὰ μέρος διεξιέναι μεγαληγόρου δεῖται καὶ φρενὸς καὶ γλώττης. ἐσπούδασε δὲ καὶ νόμον θεῖναι, τοὺς ἐν πολέμοις ἀποθνήσκοντας στρατιώτας μαρτυρικῶν ἀξιοῦσθαι γερῶν· ἐν μόνῳ τῷ πολέμῳ τιθέμενος, καὶ οὐκ ἐν ἄλλῳ τινὶ, τὴν τῆς ψυχῆς σωτηρίαν. κατήπειγε δὲ καὶ τὸν πατριάρχην καὶ τοὺς ἐπισκόπους συνθέσθαι τῷ δόγματι. ἀλλά τινες τούτων γενναίως ἀντιστάντες, ἀπεῖρξαν αὐτὸν τοῦ σκοποῦ, προθέντες εἰς μέσον τὸν τοῦ μεγάλου Βασιλείου κανόνα, ἐπὶ τριετίαν B ἀκοινωνήτους εἶναι λέγοντα τοὺς πολεμίους ἔν τινι πολέμῳ ἀνῃρηκότας. ἠλάττωσε δὲ καὶ τὸ νόμισμα, τὸ λεγόμενον τεταρτηρὸν ἐπινοήσας. διπλοῦ δὲ τοῦ νομίσματος ἔκτοτε γεγονότος, ἡ μὲν εἴσπραξις τῶν δημοσίων φόρων τὸ βαρύτερον ἀπῄτει, ἐν δὲ ταῖς ἐξόδοις τὸ μικρὸν ἐσκορπίζετο. νόμου δὲ καὶ ἔθους ὄντος, πάντα χαρακτῆρα βασιλέως, εἰ μὴ τῷ σταθμῷ ἐλαττοῖτο, δύναμιν εἰσφέρειν, καὶ ἔχειν ἰσότιμον· ὁ δὲ τὸν ἑαυτοῦ προκεῖσθαι ἐνομοθέτησεν, ὑποβιβάσας τοὺς τῶν ἄλλων. ἐξ ἧς αἰτίας οὐ μικρῶς ἔθλιψε τὸ ὑπήκοον, ἐν τοῖς λεγομένοις ἀλλαγίοις. καὶ τὸ δὴ χεῖριστον ἐκ τῆς τοιαύτης αἰτίας τοῦ πολιτεύματος πιεζομένου, οὐδεμίαν δ' εὐθηνίαν ἐδέξατο τὰ ὤνιμα. πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐλύπησε τοὺς ἀνθρώπους, C καίπερ λίαν ὄντων χαλεπωτάτων, ἡ τοῦ τείχους τοῦ παλατίου. πολλὰ γὰρ ἔργα κυκλοῦντα τοῦ παλατίου, εἰς κάλλος καὶ μέγεθος ἐξειργασμένα καταστρεψάμενος, ἀκρόπολιν καὶ τυραννεῖον κατὰ τῶν ἀθλίων πολιτῶν ἀπειργάσατο, ἀποθήκας καὶ σιτοβολῶνας ἔνδοθεν καὶ ἰπνοὺς καὶ κλιβάνους ἐργασάμενος, καὶ παντοίων πληρώσας εἰδῶν. προτεθέσπιστο γὰρ αὐτῷ, ἔνδοθεν τοῦ παλατίου ἀποθανεῖν, ἠγνόει δ' (ὡς ἔοικεν) ὡς εἰ μὴ Κύριος φυλάξει πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύπνησεν ὁ φυλάσσων. ὅτε γὰρ τὸ τεῖχος τοῦ παλατίου κατεσκευάζετο, μιᾷ τῶν νυκτῶν ἀνὰ τὴν θάλασσαν ὑποπλέων τις ἐξεβόησεν, ὦ βασιλεῦ, ὑψοῖς τὰ τείχη, κἂν μέχρι D πόλου φθάσῃς, ἔνδον τὸ κακὸν, εὐάλωτος ἡ πόλις. πολλὰ δὲ ἀναζητηθεὶς ὁ τοῦτο εἰπὼν, οὐχ εὑρέθη. τοῦ τείχους γὰρ τελειωθέντος, τότε συνέβη καὶ αὐτὸν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἀποθανεῖν, ὁπηνίκα τὰς κλεῖς ὁ τὴν ἐπιμέλειαν ἐπιτετραμμένος φέρων αὐτῷ ἐνεχείρισε.

Προσεγένετο δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ ἕτερον, ὅπερ ἐπὶ πλέον ἐξῆψε τὸ κατ' αὐτοῦ μῖσος. συμβολῆς γενομένης κατ' αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου πάσχα μέσον πλωΐμων καὶ Ἀρμενίων, πολὺς ἀνθρώπων καὶ Ἀρμενίων ἐγένετο φθόρος, μικροῦ δ' ἂν ἀπεβίω καὶ ὁ μάγιστρος Σισίνιος, E καὶ ἔπαρχος. διεδίδοτο δὲ φήμη ἐκ τούτου, ὡς χαλεπαίνων τοῖς πολίταις ὁ Νικηφόρος, ὡς αἰτίοις τάχα τῆς ἀταξίας, ἐν ἡμέρᾳ ἱπποδρομίας μέλλει σαγηνεύσας τὸν δῆμον τιμωρήσασθαι. καὶ δὴ μετὰ μικρὸν ἱπποδρομίας τελουμένης, βουλόμενος ὁ Νικηφόρος ἐνδείξασθαι τοῖς πολίταις καὶ τὴν τοῦ πολέμου συμβολὴν ὁποία, τάχα δ' ἴσως καὶ ἐκφοβῆσαι, ξίφη γυμνὰ λαβόντας τινὰς προσέταξεν, ὡς ἐν προσχήματι πολεμίων παῖξαι, εἰς ἑστίασιν τάχα τῶν θεατῶν. τούτου δὲ γενομένου, τὸν νοῦν τῶν βλεπομένων ἀγνοήσαντες οἱ θεωροὶ, καὶ τὴν κρατοῦσαν φήμην τέλος ἤδη λαμβάνειν ὑποτοπάσαντες, δρομαῖοι ἐπὶ τὰς ἐξόδους ἐ-

χώρσειν, κρημνώδεις ὄντας καὶ σφαλεράς, καὶ ὑπ' ἀλλήλων συμπατούμενοι ἀπέθνησκον. καὶ ἀπώλοντο ἂν ἅπαντες ὑπ' ἀλλήλων καταπατούμενοι, εἰ μὴ ὁ βασιλεὺς ὠράθη ἐπὶ τοῦ θώκου καθήμενος ἀδεής τε καὶ ἄτρεπτος. ὃν ἰδὼν ὁ δῆμος μὴ παρακινηθέντα, καὶ κατανοήσαντες ὡς ἄκοντος αὐτοῦ γέγονε τὸ γενόμενον, ἔστησαν τῆς φυγῆς.

Πρόοδον δὲ δημοσίαν ποιήσαντα τὸν Νικηφόρον ἐν τῇ Πηγῇ, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὑποστρέφοντα, οἱ συγγενεῖς τῶν ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἀπολωλότων, δεξάμενοι ἐν τῇ τῶν * ἀρτοπρατῶν ἀγορᾷ, ὕβρεις ἠφίεσαν κατ' αὐτοῦ ἀπρεπεῖς, ἀλάστορα καὶ παλαμναῖον ἀποκαλοῦντες, καὶ ὁμοφύλοις αἵμασι μιαρὸν, καὶ κόνιν καὶ λίθους ἔπεμπον εἰς αὐτὸν, ἄχρι τῆς ἀγορᾶς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. καὶ ἀπεπάγη μὲν ἂν τῷ δέει, εἰ μή τινες ἐντιμότεροι τῶν πολιτῶν προλαβόντες τοὺς μὲν ἀτακτοῦντας ἀνέστειλαν· αὐτὸν δὲ εὐφημοῦντες, ἄχρι τοῦ παλατίου προέπεμψαν. διὰ ταῦτα πάντα ἀπεχθάνεσθαι παρὰ τῶν πολιτῶν ἐπιστάμενος, καὶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος, τὴν ἀκρόπολιν ἐδομήσατο, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθη διαφυγεῖν τὸ χρεὼν, ἀλλ' ὅτε καλῶς ἔχειν αὐτῷ τὰ πάντα ᾤετο, ἀπέρρηξε τὴν ζωήν· καὶ ὅπως, ἐν τῷ πρέποντι καιρῷ ῥηθήσεται.

* ἀρτοπρατείων. Scylitz.

Τετάρτῳ δὲ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἔτει, μηνὶ Ἰουνίῳ, τῆς ι. ἰνδικτιῶνος, τὰς ἐν τῇ Θρᾴκῃ πόλεις ἐξῄει ἐπισκεπτόμενος, καὶ γενόμενος ἄχρι τῆς λεγομένης μεγάλης * Σούδας, ἔγραψε Πέτρῳ τῷ Βουλγάρων ἄρχοντι, μὴ ἐᾶν τοὺς Τούρκους διαπερᾶν τὸν Ἴστρον, καὶ τὰ Ῥωμαίων λυμαίνεσθαι. τούτου δὲ μὴ προσέχοντος, ἀλλὰ παντοίαις ἀφορμαῖς παρακρέοντος, τὸν τοῦ ἐκ Χερσῶνος πρωτεύοντος υἱὸν ὁ Νικηφόρος τὸν Καλοκυρὸν πατρικιότητι τιμήσας, πρὸς τὸν ἄρχοντα Ῥωσίας ἐκπέμπει Σφενδοσθλάβον, δωρεῶν ὑποσχέσεσι καὶ φιλοτιμιῶν οὐκ ὀλίγων ἀναπείθων ἐκστρατεῦσαι κατὰ Βουλγάρων. πεισθέντες οὖν οἱ Ῥῶς, καὶ ἐπελθόντες τῇ Βουλγαρίᾳ, κατὰ τὸν Αὔγουστον μῆνα τῆς ια'. ἰνδικτ. πέμπτῳ τῆς βασιλείας ἔτει τοῦ Νικηφόρου, πολλὰς πόλεις καὶ χώρας ἠδάφισαν τῶν Βουλγάρων, καὶ λείαν ὅτι πλείστην περιβαλλόμενοι, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. καὶ τῷ ἕκτῳ δὲ πάλιν ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνῳ ἐπιστρατεύσαντες κατὰ Βουλγαρίας, καὶ τὰ ὅμοια τῶν προτέρων, ἢ καὶ χείρονα διεπράξαντο. δευτέρᾳ δὲ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ὥρᾳ τῆς νυκτὸς β'. ἰνδικτιῶνος ια'. γέγονε βρασμὸς καὶ κλόνος γῆς ἐξαίσιος, καὶ ἔπαθε κακῶς Ὀνωριὰς καὶ Παφλαγονία. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄνεμοι κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος, σκληροὶ καὶ καυματώδεις, οἵτινες τοὺς καρποὺς διέφθειραν αὐταῖς ἀμπέλοις καὶ δένδρεσιν, ὡς ἐντεῦθεν κατὰ τὴν ιβ'. ἰνδικτιῶνα σφοδρότατον ἐπισχεθῆναι λιμόν. καὶ δέον τὸν βασιλέα τῆς τῶν ὑπηκόων φροντίσαι σωτηρίας, ὁ δὲ τὸν βασιλικὸν σῖτον γλίσχρως πωλῶν, καὶ καταπραγματευόμενος τὴν συμφορὰν τῶν ὑπὸ χεῖρα, ηὔχει ὥς τι μέγα κατορθωκὼς, ὅτι μοδίου τῷ νομίσματι πιπρασκομένου, αὐτὸς δύο πωλεῖσθαι τοῦτον ἐπέταξε, μὴ τὸν Μακεδόνα μιμησάμενος βασιλέα Βασίλειον· οὗτος γὰρ κατὰ τὴν * μεγάλην κυριακὴν ἀπερχόμενος ἐν τῷ τῶν μεγάλων ἀποστόλων ναῷ, καὶ θεασάμενος πολίτας τινὰς ἱεροπρεπεῖς μὲν καὶ σεμνοὺς, ἄλλως δὲ σκυθρωποὺς καὶ κατηφιῶντας, ἐγγὺς ἑαυτοῦ παραστησάμενος, διὰ τί μὴ καὶ αὐτοὶ λαμπροφοροῦντες ἐν τῇ ἑορτῇ πάρεισιν, ἠρώτα; ἀλλ' ὡς ἂν ἐν μεγάλῃ συμφορᾷ τῆς πόλεως οὔσης συγνάζουσι; πρὸς ὃν ἀπεκρίνατό τις τῶν πολιτῶν· σοὶ ὦ δέσποτα, καὶ τοῖς ἑστῶσιν ἔγγιστά σου, πρέπει τὸ λαμπροφορεῖν καὶ χαίρειν· οἷς δὲ τὸ θα-

* Τύρμου, Scylitz.

A alils conculcati, perierunt permulti, omnesque adeo invicem obtriti periissent, nisi conspecto Imperatore, qui in solio immotus ac quiete adsidebat, sensissent nolente eo hunc accidisse tumultum, ac fugiendi finem fecissent.

Edit. Paris. pag. 660.

Cum ad Fontem deinde Imperator publice processisset festis Assumptionis Christi, redeuntem cognati eorum qui in Circo perierant in foro Artopraton nacti, conviciis prosciderunt, flagitiosum homicidam & popularium sanguine contaminatum vocantes, pulveremque adversus eum saxa & jactantes, donec ad forum Constantini magni pervenit. Et fuisset sane exanimatus metu, nisi civium honoratiores quidam eum repressis tumultuantibus B stipassent, & faustis acclamationibus prosecuti in palatium deduxissent. Ob hæc omnia invisum se civibus cernens, & insidias timens, arcem extruxit. neque tamen fatum evitavit: sed quo tempore omnia sibi in tuto esse putavit, vitam amisit. quomodo res sit acta, suo dicetur loco.

Anno Imperii sui quarto, Indictione decima, mense Junio exiit Thraciæ urbes contemplatum. cumque usque ad magnam Sudam pervenisset, Petrum Bulgariæ principem hortatus est per litteras, ne sineret Turcos Istrum trajicere, & Romanorum ditionem infestare. Bulgaro non obtemperante, sed omnis generis adhibitis prætextibus recusante, Ni- C cephorus Calocyrum Chersonii principis filii patricia dignitate exornatum, ad Sphendosthlabum Rossorum principem mittit, eumque munerum ac officiorum pollicitationibus ad inferendum Bulgaris bellum sollicitat. Rossi obsecuti, Indictione undecima, Augusto mense, anno Imperii Nicephori quinto, in Bulgariam impressione facta, multas urbes ac castella Bulgarorum solo æquaverunt, prædaque potiti ingenti domum redierunt. Eodem modo, atque etiam aliquanto durius, anno proxime insecuto Bulgaros tractaverunt. Indictione undecima, postridie Kalendarum Septembris, hora noctis duodecima, fragor & terræmotus horrendus fuit, afflixitque D Honoriadem & Paphlagoniam. Majo etiam mense ejusdem anni, venti spirarunt aspeti & urentes, qui fructus una cum vitibus ac arboribus perdiderunt. Itaque anno proxime insecuto penuria extitit gravissima. Ibi Imperator, quem conveniebat salutis subditorum curam gerere, & frumentum suum magno vendens, ac ex calamitate suorum lucrum faciens, quasi re præclare gesta jactavit, se modium aureo nummo vendi solitum, duobus vendidisse. Longe aliter Basilius Macedo Imperator: qui cum magna Dominica die in ædem Apostolo- E rum venisset, civesque quosdam venerando aspectu videret tristi vultu & mœrorem præ se ferentes, ad se vocatos interrogavit, Cur non ipsi quoque splendido amictu ad eam solemnitatem accessissent, sed veluti in magna aliqua civitatis calamitate mœrerent? Cumque unus eorum respondisset: Tibi quidem, Domine, & iis qui tibi adstant, splendide vestiri & lætari convenit: non item eos hæc decent, qui in

Rossi Bulgaros infestant.

Penuria.

pag. 661. Basilii Macedonis laus.

discrimine mortis sunt constituti, videre enim ignorare, ob ventorum asperitatem duos frumenti modios aureo nummo vendi. hac voce audita, gemitum ex imo duxit pectore, & misceratio lacrimas ei expressit, consolatusque eos, ut in palatium rediit, convocatos quibus civilia & Imperatoria negotia commendaverat, multis est injectatus conviciis: detestatusque, quod de caritate annonæ se non fecissent certiorem. statimque venum proposito suo & publico frumento, duodecim modios aureo vendi jussit. quod ejus factum probans Deus, fertilitatem est largitus. Atque hæc laudandi Basilii gratia dixi.

At vero Nicephorus gaudebat potius affligi cerneos subditos, quam ut iis succurreret. Idemque faciebat Leo frater ipsius cauponantibus aanonam & merces mulieribus se dans, multisque & variis malis orbem terrarum implens. Turpe illorum quæstus studium facere cives subsannaverunt. Nam eum aliquando ad milites exercendos in campum progressus Imperator, cano cuidam qui inter milites se adscribi petebat, diceret, Ecquid homo canus in militiam allegi peteret? apte is respondit, se multo nunc validiorem esse, quam adolescens fuisset. Et, qui hoc verum esset? interrogante Imperatore: Eo, inquit, quod olim uno aureo empto frumento duos onerabam asinos: te autem imperante, quantum duobus aureis emitur frumenti, haud gravate humeris porto. Imperator dicterium sentiens abiit, nihil perturbatus.

Salse dictum in avarum principem.

Cæterum Sarraceni amissis in Syria & Cilicia urbibus, Joannem archiepiscopum Hierosolymæ vivum combusserunt, quod suspicarentur ejus instinctu Nicephorum ipsis bellum illaturum. Incenderunt etiam pulcherrimum templum Dominici sepulcri. Eodem modo Antiocheni quoque Christophorum suum pontificem summum interfecerunt. Ad Imperatorem porro se contulerunt Gregorius & Pancratius fratres germani, eique suam ditionem, nomine Taron, concesserunt. quos ille patricia dignitate ornatos, prædiis reditus amplos habentibus donavit. Die mensis Decembris XXII, hora tertia, tantus fuit solis defectus, ut astra quoque apparuerint.

Edit. Paris. pag. 662.

Jam Theophano Augusta consuetudinem Nicephori aversans, Tzimiscam, ejus familiarium ad se vocati cujusdam ministerio, domo sua (in qua tum privatus degebat, ob suspicionem quandam domestici officio dejectus ab Imperatore, & domi suæ se continere, neque usquam prodire jussus) evocat: adeoque litteras etiam adultera ab Imperatore obtinet, quibus in urbem iis redire juberetur. Qui missus fuit, is Tzimiscam domo sua Chalcedonem adducit. Cumque Imperator submonitus, utrum eum vellet Constantinopolin ingredi, eum aliquantulum expectare jussisset: Theophano nocte, XI Decembris, Indictione XIII, annos mundi ccIↃ ccIↃ ccIↃ ccIↃ ccIↃ ccIↃ CCCCLXXVIII, missis suis, Tzimiscam noctu, ad portum manu confectum, qui est infra palatium, deducit, & impositum corbi cum sociis in palatium attrahit. Erant cum eo Michaelus Burtza patricius, Leo

Nicephorus uxoris insidiis a Tzimisca occiditur.

A νάτῳ πρόσεστι προσδοκία, τὰ τοιαῦτα ἀπῳκίκασιν. ἢ ἀγνοεῖς, ὅτι δύο μέδιμνοι σίτου τῷ νομίσματι πιπράσκονται, διὰ τὴν τῶν ἀνέμων τραχύτητα; πρὸς ταῦτα βύθιον οἰμώξας ὁ βασιλεὺς, συμπαθείας ἀπέσταξε δάκρυον· καὶ τούτους μὲν παρεμυθήσατο δαψιλῶς. ἐπανελθὼν δ' εἰς τὰ βασίλεια, τοὺς τὰς πολιτικὰς καὶ βασιλικὰς συναγαγὼν μετερχομένους φροντίδας, μυρίαις ὕβρεσι καὶ ἀραῖς καθυπέβαλεν. ὅτι μὴ αὐτῷ περὶ τῆς σιτοδείας ἐμήνυσαν. καὶ εὐθὺς τὸν βασιλικὸν καὶ δημόσιον σῖτον προθέμενος, δώδεκα τοῦ νομίσματος δίδοσθαι παρεκελεύσατο. οὗ τὴν προαίρεσιν ἀποδεξάμενος ὁ Θεὸς, εὐθηνίαν πολλὴν τοῖς ἀνθρώποις παρέσχετο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἔπαινον B ἐκείνου ἐρρέθη.

Ὁ δὲ Νικηφόρος ἔχαιρε μᾶλλον ἢ ἐβοήθει, θλιβομένους ὁρῶν τοὺς ὑπηκόους. καὶ οὐχ οὗτος μόνον, ἀλλὰ καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ταῖς καπηλείαις προσκείμενος τῶν εἰδῶν, πολλῶν καὶ ποικίλων δεινῶν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησεν. ὧν τὴν αἰσχροκέρδειαν εὐτραπέλως οἱ πολῖται διεκωμῴδουν. ἐξελθόντος γάρ ποτε τοῦ βασιλέως ἐν τῷ πεδίῳ, ὥστε γυμνάσαι τὸ στρατὸν, ἐπεί τις ἦλθε πολιὸς τὴν τρίχα, καὶ ἐπειρᾶτο συναριθμηθῆναι τοῖς στρατιώταις, φησὶ πρὸς αὐτόν· σὺ δὲ, ὦ ἄνθρωπε, γέρων ὢν, πῶς τοῖς ἐμοῖς στρατιώταις ἐπείγῃ συναριθμηθῆναι; C ὁ δ' εὐστόχως ὑπολαβὼν, πολὺ δυνατώτερός εἰμι νῦν, ἔφη, ἢ ὅτε ἤκμαζον. αὐτοῦ δὲ, καὶ πῶς; ἐρομένου ὅτι πρὶν, ἔφη, τὸν τοῦ νομίσματος σῖτον πρότερον δυσὶν ἡμιόνοις ἐπεφόρτιζον, ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας δύο νομισμάτων σῖτον ἀβαρῶς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρω. συνεὶς οὖν τὴν εἰρωνείαν, ἀνεχώρησε, μηδὲν ταραχθείς.

Οἱ δὲ Σαρακηνοὶ μετὰ τὸ ἁλῶναι τὰς ἐν Συρίᾳ καὶ Κιλικίᾳ πόλεις, τὸν Ἀρχιερέα τῶν Ἱεροσολύμων Ἰωάννην, ζῶντα κατέκαυσαν, ὡς ταῖς ὑποθήκαις αὐτοῦ τάχα μέλλοντος τοῦ Νικηφόρου ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτούς. ἐνέπρησαν δὲ καὶ τὸν περικαλλῆ ναὸν τοῦ Κυριακοῦ τάφου. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο πεποιήκασι καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς, * Χριστοφόρον τὸν αὐτῶν ἀνελόντες Ἀρχιερέα. προσερρύησαν δὲ τῷ βα- D σιλεῖ Γρηγόριος καὶ Παγκράτιος οἱ αὐτάδελφοι, τὰς ἑαυτῶν παραχωρήσαντες αὐτῷ χώρας, τὸ Ταρών. οὓς πατρικίους τιμήσας, καὶ κτήμασιν ἐφιλοφρονήσατο πολυπροσόδοις. ἐγένετο δὲ καὶ Ἡλίου ἔκλειψις τῇ κβ΄. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, περὶ τρίτην ὥραν, ὡς καὶ ἄστρα φανῆναι.

* [illegible] Scyl.

Ἡ δὲ βασιλὶς Θεοφανὼ ἀποστρεφομένη τὴν συνουσίαν τοῦ Νικηφόρου, τινὰ τῶν τοῦ Τζιμισκῆ μεταπεμψαμένη, εἰσκαλεῖται τοῦτον, ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ σχολάζοντα. ἔφθη γὰρ ὁ βασιλεὺς διά τινα ὑποψίαν, τῆς τοῦ δομεστίκου παραλύσας τοῦτον E ἀρχῆς, καὶ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀπρόϊτον εἶναι κελεύσας. διεπράξατο δὲ ἡ μοιχαλὶς καὶ γράμματα, τοῦτον δέξασθαι τὴν κάθοδον ἐπιτρέποντα. καὶ ὁ πεμφθεὶς ἐκεῖθεν, αὐτὸν ἀναλαβόμενος, εἰς Χαλκηδόνα ἀφίκετο. καὶ τοῦ βασιλέως ὑπομνησθέντος, εἰ δεῖ τοῦτον εἰσελθεῖν ἐν τῇ βασιλίδι, ἀρκεῖσθαι προσμένειν μικρὸν ἐπιτρέψαντος, ἐκείνη νυκτὸς ια΄. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, ἰνδικτ. ιγ΄, ἔτους ͵ςυοη΄. ἀποστείλασα, ἄγει τοῦτον πρὸς τὸν κάτωθεν τοῦ παλατίου χειροποίητον λιμένα νυκτὸς, καὶ κοφίνῳ ἀνιμήσατο μετὰ πάντων τῶν περὶ αὐτόν, ἦσαν δὲ, ὁ πατρίκιος Μιχαὴλ ὁ Βούρτζης, Λέων

A ταξιάρχης ὁ Βαλάντιος, καὶ τῶν τοῦ Τζιμισκῆ πιστοτάτων ὁ Ἀτζυποθεόδωρος, καὶ ἕτεροι δύο. οἵ τινες ἀνελθόντες, καὶ ξιφήρεις εἰς τὸν τοῦ βασιλέως εἰσελθόντες κοιτῶνα, ἐπεὶ μὴ εὗρον αὐτὸν ἐν τῇ συνήθει κλίνῃ, φωραθῆναι ὑποτοπάσαντες, μικροῦ δεῖν ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν, εἰ μή πω ἀνδράριόν τι ἐκ τῶν τῆς γυναικωνίτιδος εὑρηκότες, ὑπ' αὐτοῦ ὁδηγοῦνται. καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν ἐπ' ἐδάφους κείμενον, καὶ στρωμνὴν ἔχοντα πῖλον κοκκοβαφῆ, καὶ ἄρκτου δέρμα, ἅπερ λαβὼν ἦν παρὰ Μιχαὴλ μοναχοῦ τοῦ Μαλεΐνου, τοῦ θείου αὐτοῦ. τοῦτον ἄρτι πρὸς ὕπνον τραπέντα, καὶ μηδαμῶς ἐπαισθόμενον τῆς ἀφίξεως τῶν μελλόντων αὐτὸν ἀναιρεῖν, ὁ Τζιμισκῆς τῷ ποδὶ νύξας, ἐξύπνισεν. ἐξυπνισθέντα δὲ, καὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸν ἀγκῶνα τῇ γῇ B προσερείσαντα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀνακουφίσαντα, ἐπιφέρει γυμνῷ τῷ ξίφει κατὰ τῆς κορυφῆς ἀσκεποῦς οὔσης (ἐπεπτώκει γὰρ ἐγειρομένου τὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ κάλυμμα) Λέων ὁ Ἀβαλάντιος * γενναίαν πληγὴν, καὶ διελαύνει μέσον τὸ κρανίον. εἶτα τῆς στρωμνῆς αὐτὸν ἀνασπάσαντες, ἄγουσι πρὸς τὸν Τζιμισκῆν ἐπὶ τῆς βασιλικῆς καθίσαντα κλίνης, καὶ πολλὰ παροινήσαντες * καὶ δυσφημήσαντες εἰς αὐτὸν, μηδὲν ἄλλο λέγοντα, ἀλλ' ἢ, Κύριε ἐλέησον, καὶ Θεοτόκε βοήθει. τελευταῖον ἐπεί περ κατεφωράθησαν παρὰ τῶν προκοίτων τοῦ παλατίου, καὶ συνίστατο ἐπ' αὐτοὺς πλῆθος ἀμυνομένων, ἀποσφάττουσι τοῦτον. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, διά τινος θυρίδος τοῖς εἰς βοήθειαν συντρέχουσι δεικνύουσι, καὶ οἱ μὲν C οὕτω κατεστορέσθησαν. τοῖς δὲ περὶ τὸν Τζιμισκῆν καιρὸς ἐδόθη ἀδεῶς καὶ μετ' ἀδείας πάντα ποιεῖν. λέγεται δὲ, ὅτι πρὸ δέκα ἡμερῶν τοῦ θανάτου, ἔγγραφον εὗρεν ὁ βασιλεὺς, ἐρριμμένον ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ, μηνῦον ἀσφαλίσασθαι ἑαυτὸν, ὡς ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ τοῦ Τζιμισκῆ. καί τινα δὲ κληρικόν φασι κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἀναιρέσεως, δεδωκέναι αὐτῷ γράμμα, περιέχον πρὸς ἔπος ταυτί· ὦ βασιλεῦ, ἀσφάλισαι σεαυτόν· κίνδυνος γάρ σοι κατὰ ταύτην τὴν νύκτα οὐ μικρὸς ἀρτύεται. τὸ δὲ γραμμάτιον ἄλλοι μὲν λέγουσιν, ὡς ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς δεητήριον εἶναι, οὐκ ἀνέγνω τοῦτο. ἄλλοι δ' ὅτι ἀνέγνω μὲν, ἀλλ' ἠμέλησε τῆς ἑαυτοῦ φυλακῆς, τοῦ χρεὼν ἐμποδίσαν- D τος. ἀποθανόντος δὲ τούτου, εὑρέθη ἔχον τὰ γεγραμμένα. ἄλλοι δ' ὅτι ἀναγνοὺς, ἐπέτρεψε τὴν ζήτησιν καὶ φυλακὴν τῷ πρωτοβεστιαρίῳ. ἔγραψε δὲ καὶ τῷ ἀδελφῷ Λέοντι ἐπ' οἴκου διάγοντι, λαὸν ἔνοπλον εἰληφέναι, καὶ φοιτῆσαι τὴν ταχίστην πρὸς τὸ παλάτιον. τοῦτο δὲ διακομισθὲν, ἐκεῖνος δεξάμενος, καὶ μηδ' ἀνελίξας (ἔτυχε γὰρ κυβεύων μετά τινος, καὶ δαιμονίως τῇ παιδιᾷ χαίρων) ἔθετο ἐν τῇ ἑαυτοῦ κλίνῃ, ὑπὸ τὴν τύλην. ἄρτι δὲ τοῦ παιγνίου διαλυθέντος, τὸ γραμμάτιον ἐπελθὼν, καὶ τὸν ἐγκείμενον νοῦν συνεὶς τῶν γραφέντων, δύναμιν ὡς ὁ καιρὸς ἀπῄτει E συναθροίσας, ἀπῄει πρὸς τὰ βασίλεια. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ σφενδόνην, ἀκούει τινῶν διαλεγομένων πρὸς ἀλλήλους, ὡς ἄρα εἴη Νικηφόρος ἀνῃρημένος ὁ βασιλεύς. ἀκούει δὲ καὶ τῶν ἐν τῷ παλατίῳ καὶ τοῖς στενωποῖς ἀνευφημούντων τὸν Ἰωάννην. τῷ ἀνελπίστῳ δὲ καταπλαγεὶς, καὶ μηδὲν ἐννοήσας γενναῖον, ᾗ τάχους εἶχε σὺν τῷ υἱῷ Νικηφόρῳ τῇ μεγάλῃ προστρέχεται ἐκκλησίᾳ. καὶ τὰ μὲν λεγόμενα ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῶς, ἢ ψευδῶς, οὐκ ἔχω λέγειν. θνήσκει δ' ὅμως ὁ Νικηφόρος, ἔνδον τοῦ παλατίου κατεργασθείς.

Ἰωάννης δὲ ὁ Τζιμισκῆς, τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἀποθανόντος τοῦ Νικηφόρου ἀνεδέξατο τὰς φροντίδας,

* καιρίαν Scyl.

* καὶ κατονειδίσαντες, Scylit.

A Abalantius cohortis ductor, Atzypotheodorus Tzimiscæ amicorum fidelissimus, ac duo alii. Ii cum in palatium essent sublevati, gladiis cincti Imperatoris cubiculum intrant: cumque eum non invenirent in consueto lecto, detectas insidias esse suspicantes, jam seipsos erant præcipitaturi, nisi homuncio quidam obtigisset ex gynæceo, quo duce in solo jacentem Nicephorum Phocam inveniunt, pro veste stragula habentem pileum cocco infectum, & exuvium ursi, quod ab avunculo suo Michaelo monacho Maleino acceperat. Recens Imperator obdormiverat, neque percussorum adventum senserat. Tzimisces eum calce ictum e somno excitat: evigilanti, dextræque manus cubito terræ innitenti, & caput B attollenti, Leo Abalantius stricto ense vulnus ingens in nudum caput (deciderat enim operculum capiti, dum se sublevaret) incutit, medio cranio dissecto. deinde eum a lecto auferentes ad Tzimiscam ducunt in sella Imperatoria sedentem, multisque contumeliis & conviciis exagitant, nihil aliud dicentem, quam, Domine miserere, opitulare Deipara. Tandem cum res excubitoribus palatii innotuisset, & multitudo ad defendendum Imperatorem accurreret, Nicephorum jugulant, caputque ejus resectum defensoribus per fenestram ostendunt. Hoc pacto iis sedatis, Tzimiscæ libere quæ vellet agendi occasio data. Ferunt decem diebus antequam interficeretur, C Nicephorum in suo cubiculo invenisse libellum, cujus scriptura monebatur ut sibi caveret: nam a Tzimisca ipsi insidias fieri. Quemdam etiam clericum perhibent vesperi, qua nocte deinde periit, litteras ei exhibuisse, in quibus hæc continerentur: Muni teipsum Imperator: nam hac nocte tibi periculum haud leve impendet. Eas litteras alii tradunt Imperatorem non legisse, opinatum eo petitionem aliquam contineri. Alii legisse ajunt, sed sui custodiendi rationem non duxisse ullam, fato impeditum: easque litteras ipso occiso inventas fuisse. Non desunt, qui iis lectis Imperatorem afferant inquisi- D tionem & custodiæ munus protovestiario mandasse: simulque fratri suo Leoni domi suæ degenti scripsisse, ut cum armata manu ad palatium celerrime veniat. Leonem litteras acceptas non aperuisse, quod tum forte talis cum aliquo certaret, & impensissime isto ludicro delectaretur, sed eas in sui lectuli sponda deposuisse. ludo finito, statim legisse: & percepta sententia, coegisse quantam res ferret manum, ac ad palatium contendisse. sed cum ad Fundam Circi venisset, audisse quosdam inter se de interfecto Imperatore Nicephoro colloquentes: nec non & in palatio & angiportis Tzimi- E scam Imperatorem proclamantium voces percepisse: itaque re insperata consternatum, nihil magnanimum cogitasse, sed illico cum filio Nicephoro in magnum templum confugisse. Atque hæc memoriæ prodita sunt: verene, an falso, non pronuntio. id quidem liquet, Nicephorum in palatio fuisse interfectum.

Edit. Paris. pag. 663.

Joannes Tzimiscas, hoc sublato Imperium init, adhibitis collegis Basilio

JOANNIS TZIMISCÆ Imperium.

& Constantino Romani filiis : quorum
525 hic quintum, ille septimum ætatis annum agebat. Initio statim Imperii Basilium, cubicularium intimum, quem Nicephorus ab eo in occupando imperio non leviter adjutus, novo nomine novi magistratus instituto Præsidem creaverat, noctu ad se vocatum, rerum gerendarum socium adsciscit : quippe & longo tempore in republica versatum, sub patre Romano
Edit. Paris. pag. 664. seniore, & Constantino Porphyrogenito sororis suæ marito, & qui sæpissime rem contra Agarenos gesserat, & rebus arduis scite se accommodare callebat. Is Basilius, ut primum tractandarum rerum munus occepit, omnes Nicephoro studentes e medio submovet. Leonem Curopalatam in Lesbum, Nicephorum Bestam ejus filium Imbrum, Bardam Ducæ filium juniorem qui tum Chaldiæ & Coloniæ præerat abrogato magistratu Amasiam relegat, aliosque vel civiles vel bellicos magistratus gerentes in ordinem redigit : in eorumque loca substituit familiares suos, & quos novo Imperatori fidos nosset. Reditus etiam decretus iis quos Nicephorus solum vertere jusserat, pontificibus præcipue primariis : quibus ostendimus id evenisse, quod constitutioni ab eo, spoliandæ ac contumelia afficiendæ ecclesiæ causa factæ noluissent subscribere.

Tzimisces quibus conditionibus coronatus.

Rebus hoc modo constitutis, ea ipsa nocte omni liberatus suspicione Tzimisca, paulo post in magnum templum se confert, ut manu patriarchæ diadema sibi imponatur. Verum eum Polyeuctus non admittit : non licere, inquiens templo subire eum, cujus manus adhuc recenti cognati cruore stillarent atque fumarent : operam daret, uti pœnitentiæ officia præstaret : ita demum permissum iri, ut solum domus Dei calcet. Eam objurgationem placide fert Tzimisca, promittens se omnia obedienter facturum : se quoque purgans, ut qui manus Nicephoro non intulisset, ab Abalantio & Atzypotheodoro jussu Augustæ trucidato. Patriarcha igitur hanc palatio exigi jubet, & in aliquam insulam deportari : relegari etiam Nicephori percussores : & conscindi libellum edicti, quod ad confundendas res ecclesiasticas Nicephorus ediderat. Statim igitur

Theophano relegata.

Tzimisca percussores istos extorres agit, & Theophanonem in Proconnesum relegat. Unde postea occulte cum profugisset in magnum templum, exturbata eo, a Basilio cubiculario in provinciam Armenicam est deportata, in Damidis monasterium recens ab Imperatore conditum : cum prius in Imperatorem multa jecisset convitia, & in Basilium, cui Scythæ & Barbari nomine compellato etiam pugnos ingesserat. Mater quoque Theophanonis in Mantineum exilii causa missa : edictique libellus prolatus & discerptus est, pristinaque ecclesiæ libertas reddita.

pag. 665. His actis, Polyeuctus peccati expiandi gratia pollicitum se quidquid privatus possederat, in pauperes elargiturum, Imperatorem in templum admittit : & feriis Christi natalitiis ingressum eo, diademate Impetatorio redimit. Eo tempo-

A συμβασιλεύοντας ἔχων αὐτῷ Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς υἱοὺς Ῥωμανοῦ· ὧν ὁ μὲν Βασίλειος ἕβδομον εἷλκε τῆς ἡλικίας ἔτος, ἅτερος δὲ ὁ Κωνσταντῖνος πέμπτον. εὐθὺς οὖν Βασίλειον τὸν παρακοιμώμενον, ὃν Νικηφόρος ὁ βασιλεὺς οὐ μικρὰ συμβαλλόμενον αὐτῷ πρὸς τὴν τῆς βασιλείας κατάσχεσιν, πρόεδρον τετίμηκε, μήπω πρότερον ὄντος τοῦ ἀξιώματος, πρῶτος δ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἐφευρηκότος, νυκτὸς μεταπεμψάμενος κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς προσελάβετο, ἅτε ἐν πολλοῖς χρόνοις τὰ πολιτικὰ μετελθόντα ἐπὶ τοῦ οἰκείου πατρὸς Ῥωμανοῦ τοῦ γέροντος, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, καὶ πλειστάκις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκστρατεύσαντα, καὶ δυσχερείαις πραγμάτων εἰδότα εὐφυῶς προσαρμόζεσθαι. B ὃς εὐθὺς τὴν ἐπιτροπὴν εἰληφὼς τῶν πραγμάτων, πάντας τοὺς εὔνοιαν τῷ Νικηφόρῳ φυλάττοντας ἐκ μέσου πεποίηκε· Λέοντα μὲν τὸν Κουροπαλάτην ἐν Λέσβῳ περιορίσας, καὶ Νικηφόρον Βέστην τὸν τούτου υἱὸν ἐν τῇ Ἴμβρῳ. Βάρδαν δὲ τὸν νεώτερον Δούκα τότε Χαλδίας καὶ Κολωνείας τυγχάνοντα τὴν ἀρχὴν ἀφελόμενος, ἐν Ἀμασείᾳ παρέπεμψε. καὶ τοὺς ἄλλους δὲ, ὅσοι πολιτικὰς ἢ στρατιωτικὰς μετῄεσαν ἀρχὰς, τῶν ἀρχῶν παραλύσας, τοὺς οἰκείους ἐπέστησε, καὶ τῷ νέῳ βασιλεῖ φυλάττοντας εὔνοιαν. τοῖς τότε δὲ παρὰ τοῦ Νικηφόρου φυγαδευθεῖσι, κάθοδον ἐπιτρέπει, καὶ πρό γε τῶν ἄλλων τοῖς Ἀρχιερεῦσι, τοῖς μὴ θέλειν ὑπογράψαι τῷ τόμῳ, ὃν εἰς καταπομπὴν καὶ ὕβριν ἐφεῦρε τῆς ἐκκλησίας ἐκεῖνος, C ἐξορισθεῖσιν, ὡς ἤδη φθάσας ὁ λόγος ἱστόρησεν.

Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων οἰκονομηθέντων, κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα πάσης ὑποψίας ἀπολυθεὶς, ἄπεισι μετ᾽ ὀλίγον ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, χερσὶ τοῦ πατριάρχου λαβεῖν βουλόμενος τὸ διάδημα. ὃν ἐλθόντα, εἰσελθεῖν οὐκ εἴασεν ὁ Πολύευκτος, μὴ ἄξιον εἶναι φήσας ἐπιβῆναι θείου ναοῦ νεαρῷ καὶ ἀτμίζοντι ἔτι τῷ συγγενικῷ αἵματι σταζομένας τὰς χεῖρας ἔχοντι· ἀλλὰ ἀνύσαι ἔργα μετανοίας ἐνδείξασθαι, καὶ οὕτως ἐφίεσθαι πατεῖν ἔδαφος οἴκου Κυρίου. τοῦ δὲ Ἰωάννου ἠπίως δεξαμένου τὴν ἐπιτίμησιν, καὶ πάντα πρᾶξαι μετ᾽ εὐπειθείας ἐπαγγειλαμένου, ἀπολογισαμένου δ᾽ ὅτι καὶ αὐτόχειρ οὐκ αὐτὸς ἐγένετο τοῦ Νικηφόρου, D ἀλλ᾽ ὁ Ἀβαλάντιος καὶ ὁ Ἀτζυποθεόδωρος ἐπιτροπῇ τῆς δεσποίνης· ταύτην μὲν ὁ πατριάρχης προσέταττε τῶν ἀνακτόρων κατενεχθῆναι, καὶ ἔν τινι νάσῳ περιορισθῆναι. * διαρραγῆναι δὲ καὶ τὸν τόμον, ὃν ἐπὶ συγχύσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ Νικηφόρος ἐξέθετο. εὐθέως οὖν ὁ Ἰωάννης ἐλαύνει τε ἔξωσε τῆς πόλεως, καὶ τὴν Θεοφανὼ Προικοννήσῳ ἐξώρισεν. ἥ τις ἐκεῖθεν ὕστερον λάθρα φυγοῦσα, καὶ τῇ μεγάλῃ προσφυγοῦσα ἐκκλησίᾳ, διὰ τοῦ παρακοιμωμένου Βασιλείου ἐκβληθεῖσα, ἐν τῷ θέματι τῶν Ἀρμενιακῶν ἐξωρίσθη εἰς τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως νεουργηθεῖσαν μονὴν τοῦ Δαμίδος, ἐνυβρίσασα πρότερον εἰς τὸν E βασιλέα πολλὰ, καὶ εἰς τὸν Βασίλειον, σκύθην καὶ βάρβαρον ἀποκαλέσασα, καὶ κατὰ κόρρης αὐτοῦ κονδύλους ἐπιτρίψασα. ἐξωρίσθη δὲ σὺν αὐτῇ καὶ ἡ ταύτης μήτηρ ἐν Μαντινείῳ. ἐνεχθεὶς δὲ ὁ τόμος ἐρράγη, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐχαρίσθη ἡ προτέρα ἐλευθερία.

* ἐξορισθῆναι δὲ καὶ τοὺς τοῦ Νικηφόρου αὐτόχειρας. Scyl.

Τούτων οὖν πραχθέντων, ὑποσχομένου δὲ τοῦ Ἰωάννου καὶ εἰς ἐξίλασμα τῆς ἁμαρτάδος πένησι διανεῖμαι ἣν ἰδιωτικὴν εἶχε περιουσίαν, ὁ Πολύευκτος ἐπιτρέπει τὴν εἴσοδον, καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν γεννήσεως εἰσελθόντα τοῦτον τῷ τῆς βασιλείας ἀναδεῖ διαδήματι. πολλοὶ δὲ

σάλον καὶ ταραχὴν ἐχούσης τῆς βασιλείας ἔν τε τῇ ἑσπέρᾳ καὶ τῇ ἑῴᾳ (αἵ τε γὰρ ληφθεῖσαι κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Φοινίκην καὶ Κοίλην Συρίαν πόλεις τῶν Ἀγαρηνῶν, μὴ σχόντος τοῦ Νικηφόρου καιρὸν τὰ καθ' αὐτὰς διαθέσθαι καλῶς, καὶ ἀσφαλίσασθαι, πρὸς ἀποστασίαν ἀπέβλεπον· καὶ ἡ τῶν Ῥὼς κίνησις οὐ καλῶς πρότερον ἐπὶ Βουλγάρους μελετηθεῖσα, μέγιστον ἐπέσειε τοῖς πράγμασι κίνδυνον· καὶ λιμὸς ἐπὶ πέντε ὅλους ἐνιαυτοὺς τῶν Ῥωμαίων ἐπινεμόμενος, σφόδρα τὰς πόλεις ἐπίεζε) διεσκοπεῖτο, καὶ ἐμερίμνα πῶς ἂν τὰ τοιαῦτα θεραπευθείη κακά, καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀποσκεδασθείη ἐλπιζόμενον δέος. τοῦ δὲ τῆς πρὸς τῷ Ὀρόντῃ Ἀντιοχείας χηρευούσης ἀρχιερέως, Θεόδωρόν τινα προχειρίζεται μοναχὸν, πᾶσι κομῶντα τοῖς ἀγαθοῖς, καὶ αὐτῷ προθεσπίσαντα τὴν ἀνάρρησιν. καὶ παρεγγυησάμενον, μὴ ἐπισπεῦσαι, ὡς τοῦ Θεοῦ μέλλοντος αὐτὸν εἰς τὸ τῆς βασιλείας ὕψος ἀναβιβάσαι· ἢ μὴν γινώσκειν, ὡς εἰ ὀλιγώρως διατεθεὶς ἐπιταχύνῃ τὴν τῆς βασιλείας κατάσχεσιν, τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἐπίβουλος ἔσται· ἀξιώσαντα καὶ τοὺς Μανιχαίους, τὴν ἑῴαν πᾶσαν ἐπινεμομένους καὶ λυμαινομένους τῇ μεταδόσει τῆς μυσαρᾶς αὐτῶν θρησκείας, πρὸς τὴν ἑσπέραν ἀποικίσαι, καὶ εἴς τινα ἐσχατιὰν ἐγκατοικίσαι πανέρημον, ὃ καὶ πεποίηκεν ὕστερον, ἀπαναστήσας τούτους, καὶ τῇ Φιλιππουπόλει ἐγκατοικίσας. ἐπὶ λ'. δὲ καὶ μόνας ε'. ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναγόρευσιν καὶ ὁ Πολύευκτος ἐπιβιοὺς, κατέλυσε τὴν ζωήν. καὶ προχειρίζεται ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Βασίλειος μοναχὸς ὁ Σκαμανδρηνὸς, ἐπ' ἀρετῆς τελειότητι μαρτυρούμενος. καὶ τὰ μὲν πολιτικὰ ἐφέρετο τῇδε.

Τῇ ἁλώσει δὲ τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν λοιπῶν πόλεων, ἃς ἄνωθεν ἀπηριθμησάμεθα, περιαλγεῖς γεγονότες οἱ ἁπανταχοῦ γῆς ὄντες Ἀγαρηνοὶ, καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη τὰ τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς σέβοντα θρησκείαν, Αἰγύπτιοι, Πέρσαι, Ἄραβες, Ἐλαμῖται, καὶ οἱ τὴν Εὐδαίμονα λεγομένην οἰκοῦντες, καὶ τὸ Σαββᾶ, συμφωνήσαντες, καὶ ὁμαιχμίαν θέμενοι, δύναμιν πανταχόθεν ἠθροικότες μεγάλην, καὶ ἡγεμονεύειν αὐτῆς τάξαντες Καρχηδονίους, Ζώχαρ ἔχοντας ἄρχοντα, πρακτικὸν ἄνδρα, καὶ τὰ εἰς πολέμους δεινὸν (ὡς ἂν ἐμπειρεῖς καὶ ἐπιστήμονας τῶν τε κατὰ γῆν καὶ θάλατταν ἔργων) ἐξῆλθον κατὰ Ῥωμαίων, ὑφ' ἓν τὰς πάσας συναγαγόντες δυνάμεις, εἰς ἑκατὸν μαχίμων ἀνδρῶν χιλιάδας ἀριθμουμένας. καὶ τὴν κατὰ Δάφνην Ἀντιόχειαν καταλαβόντες ἐπολιόρκουν ἐπιμελῶς. γενναίως δὲ τῶν ἔνδον καὶ εὐψύχως τὴν πολιορκίαν ὑφισταμένων, ἐπὶ μακρὸν ἐπετείνετο ἡ πολιορκία. ἀγγελθείσης δὲ τῆς τῶν ἐθνῶν συνόδου τῷ βασιλεῖ, γράμματα ταχέως ἐπέμπετο πρὸς τὸν στρατηγὸν Μεσοποταμίας, τὰς ἐκεῖσε κελεύοντα δυνάμεις ἀθροῖσαι, καὶ βοηθῆσαι ταχὺ τοῖς πολιορκουμένοις· ἔπεμψε δὲ καὶ ἄρχοντα τοῦ ὅλου στρατοῦ μετὰ καὶ δυνάμεων ἄλλων, τὸν πατρίκιον Νικόλαον, ἕνα ὄντα τῶν φιλουμένων αὐτῷ εὐνούχων. ὃς ταῖς λοιπαῖς προσμίξας δυνάμεσι, καὶ συμπλακεὶς τοῖς βαρβάροις μυριοπλασίοις οὖσιν, ἐτρέψατο λαμπρῶς, καὶ ἐσκέδασεν ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς ὑπὸ Ῥωμαίους οὔσας πόλεις ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κατεστήσατο.

Τῷ ἔθνει δὲ τῶν Ῥὼς, ὃν εἴπομεν τρόπον τὴν Βουλγαρίαν χειρωσαμένῳ, δοριαλώτους δὲ κατασχόντι καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Πέτρου, Βορίσην καὶ Ῥωμανὸν, οὐκέτι ἦν βουλητὸν ἡ ἐπ' οἴκου ὑποστροφή· ἀλλὰ τὴν τοῦ τόπου θαυμάσαντες εὐφυΐαν, μακρὰ χαίρειν εἰπόντες ταῖς πρὸς τὸν Νικηφόρον τὸν βασιλέα

A re & in Occidente & in Oriente res Imperii admodum conturbatæ fluctuabant. Nam & urbes Agarenis in Cilicia, Phœnicia, & Cœlesyria ereptæ, quod Nicephoro earum constituendarum atque muniendarum occasio prærepta fuit, ad defectionem spectabant: & Rossica adversum Bulgaros non recte excogitata prius concitatio, magnum in periculum rem Romanam conjiciebat: & penuria quinque integros annos pressæ urbes, in summis erant difficultatibus: Ea solicitum tenebant Imperatorem, circumspicientem quodnam tantis malis remedium adhiberet, & rempublicam quam ea incutiebant liberaret. Cum autem Antiochea ad Orontem flovium sita aliquandiu summo pontifice caruisset, ad id munus provehit Imperator Theodorum quemdam monachum, omnibus florentem bonis; qui ei etiam prædixerat, Imperio potiturum, Deo ipsum ad hoc culmen elaturo: hortatusque fuerat, ne præcipitanter ageret. alioquin si monitus suos sperneret, suæ ipsius vitæ se insidiatum fuisse intellecturum. Contenderat etiam ab eo, ut Manichæos per totum Orientem serpentes, & contagione suæ impuræ religionis omnia corrumpentes, in Occidentem, in desertam aliquam solitudinem deportaret. id quod postea temporis fecit Imperator, eosque Philippopolin ex Oriente transtulit. Polyeuctus post Tzimiscæ designationem, tantum trigintaquinque dies vixit. In ejus locum suffectus Basilius monachus Scamandrenus, perfectæ virtutis testimoniis clarus. Is ergo tum rerum civilium fuit status.

(marginal notes: "Status Imperii difficilis." beside "Phœnicia"; "Patriarchæ Constantinop. & Antioch." beside "Orontem"; B beside "hit Imperator"; C beside "fectus Basilius")

At Agareni ubicumque terrarum degentes, aliæque nationes eamdem cum his religionem colentes, ut Ægyptii, Persæ, Arabes, Elamitæ, & qui felicem Arabiam incolunt, Sabæique gravissimo ob amissam Antiocheam reliquasque urbes, quas supra recensui, dolore permoti, fœdus iciunt: magnisque undique contractis copiis, & Carthaginensibus, quod hi belli terra marique gerendi essent peritissimi, summa rei commissa, Zochare Imperatore, viro apprime strenuo atque bellicoso, cum exercitu CCCIↃↃↃ bello idoneorum virorum in Romanos ducunt, & D Antiocheam quæ est ad Daphnem obsidione cingunt: quam diuturnam fecit obsessorum fortitudo atque magnanimitas. Imperator ubi de barbarorum coitione est factus certior, illico præfectum Mesopotamiæ colligere exercitum, & obsessis subvenire scripto jubet. simul ducem toti exercitui præfuturum cum reliquis copiis mittit patricium Nicolaum, unum ex intimis suis eunuchis. Is ubi se cum suis conjunxit, barbaros, tametsi eorum exercitus vix minimam partem suis copiis æquabat, illustri prælio fudit, unaque pugna dissipavit, urbesque Romanis subditas tutas præstitit.

(marginal notes: "Agareni victi." beside the start of this paragraph; "Edit. Paris. pag. 666." beside "ne cingunt")

E Cæterum Rossis, cum ii Bulgariam quo retulimus modo subegissent, captis etiam duobus Petri filiis Borisa & Romano, domum reverti nequaquam placuit: sed locorum commoditatem admirati, longum vale dicentes pactis cum Nicephoro Imperatore initis, ibi commo-

(marginal note: "Rossi Bulgariam sibi vindicant.")

Calocyri perfidia.

rari, ditionemque istam possidere statuerunt. Hanc eorum sententiam magis etiam confirmavit Calocyrus, qui se, si ab ipsis Romanorum designaretur Imperator, Bulgaria eis cessurum, fœdus perpetuum icturum, tributum ipsis promissum multiplicaturum, sociosque & amicos eos per omnem vitam habiturum pollicebatur. His Rossi vocibus inflati, & Bulgariam, ut bello a se subactam, sibi vindicaverunt: & legatos Imperatoris, omnia eis a Nicephoro pacta se persoluturum pollicentis, barbaricæ arrogantiæ plenis responsis datis rejecerunt. Proinde Imperator armis eam rem disceptare coactus, missis litteris celeriter exercitus ab Oriente in Occidentem transfert, eisque ducem a se nominatum præficit Bardam magistrum, cognomento Sclerum, id est Durum, cujus sororem Mariam privatus adhuc legitimo sibi matrimonio conjunxerat: statuitque veris initio ipse quoque in bellum proficisci. Sed Rossi eorumque ductor Sphendosthlabus, audito Romanas copias trajecisse, conjunctis quos jam in sua habebant potestate Bulgaris, adscitis etiam ad belli consortium Patzinacis, & qui in Pannonia versus occasum habitabant Turcis, exercitu bellicoso congregato ad CCCVIII virorum millia, Æmum egressi, universam Thraciam incendiis ac prædationibus vastarunt: castrisque prope muros Adrianopolis factis, prælii occasionem præstolati sunt.

Bardæ strategema contra Rossos & victoria.

Edit. Paris. pag. 667.

At Bardas, qui se numero hostibus multo inferiorem sentiret, quippe duodecim omnino millium exercitu instructus, artibus Imperatoriis statuit barbaros circumvenire, astuque & machinis tantam opprimere multitudinem. Neque eum is conatus frustratus fuit. Quippe se cum suis intra muros continens, barbarisque crebro provocantibus ad certamen de summa rerum ineundum non obtemperans, metumque simulans, quantumvis suorum res ab hoste agi ferrique cerneret, tamen suum tenebat propositum. Hoc pacto magnum sui contemptum apud Bulgaros excitavit; ii enim rati omnino formidine ductum Bardam, suos mœnibus inclusos detinere, neque audere egredi, libere porro vagari, castra negligenter metari, & excubias debitas posthabere, noctes potando, per ebrietatem inter fistulas & cymbala & saltationes barbaricas ducere, denique nihil eorum quæ attinebat curare. Ergo Bardas occasionem nactus, & quomodo hostes adoriretur accurate meditatus, die horaque ad hoc designatis, dispositis per opportunissima loca insidiis, Joannem patricium Alacasensem cum modica manu emittit, qui speculatum hostes excurreret, ubique ii essent illico sibi renuntiaret, hostibus appropinquantibus manum consereret, subitoque terga dans speciem fugæ exhiberet: non quidem ut effuse laxatis equorum habenis fugerent, sed paulatim & composito agmine recederent: nonnunquam etiam æquo loco conversi cum hoste pugnarent, donec eum in insidias pertraherent, tum vero effuse & nullo ordine fugam facerent. Erant barbari in tres divisi partes. in prima erant cum Ros-

γενομένας συνθήκας, συμφέρον ἐνόμισαν αὐτοῖς μένειν κατὰ χώραν, καὶ τῆς γῆς κυριεύειν. ἐνῆγε δὲ πρὸς τοῦτο πλέον αὐτοὺς καὶ ὁ Καλοκυρός, λέγων, εἰ παρ' αὐτῶν ἀναγορευθῇ βασιλεὺς Ῥωμαίων, αὐτὸς τῆς τε Βουλγαρίας ἐκστήσεσθαι, καὶ σπονδὰς ποιήσειν διηνεκεῖς, καὶ τὰς συμφωνηθείσας δοθῆναι δόσεις αὐτοῖς παρέξειν πολλαπλασίως, καὶ συμμάχους ἕξειν καὶ φίλους αὐτοὺς διὰ βίου. οἷς τισι ῥήμασι χαυνωθέντες οἱ Ῥῶς, τῆς τε Βουλγαρίας ὡς δορικτήτου ἀντεποιοῦντο κτήματος, καὶ διαπρεσβευσάμενον τὸν βασιλέα καὶ ὑπισχνούμενον ἐπιτελέσειν ἅπαντα τὰ τῷ Νικηφόρῳ ἐπηγγελμένα, οὐ προσεδέξαντο, ἀποκρίσεις δόντες βαρβαρικῆς πεπληρωμένας ἀλαζονείας, ὡς ἀναγκασθῆναι τοῦτον διὰ μάχης κρῖναι τὰ πράγματα. γράμμασιν οὖν ἐν ὀλίγῳ τὰς ἑῴας δυνάμεις πρὸς τὴν ἑσπέραν διαβιβάσας, ἄρχοντά τε αὐταῖς ἐπιστήσας ὀνόματι στρατηλάτην Βάρδαν μάγιστρον τὸν Σκληρόν, οὗ τὴν ἀδελφὴν Μαρίαν νόμιμον ἠγάγετο γαμετὴν ἰδιωτεύων ὁ βασιλεύς, ἔμελλεν ἔαρος ἐπιστάντος καὶ αὐτὸς ἐξορμῆσαι. οἱ Ῥῶς δέ, καὶ ὁ τούτων ἀρχηγὸς ὁ Σφενδοσθλάβος, τὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ὡς ἐπύθοντο περαίωσιν, κοινοπραγήσαντες δεδουλωμένοις ἤδη τοῖς Βουλγάροις, προσειληφότες δὲ καὶ συμμάχους τούς τε Πατζινάκας, καὶ τοὺς πρὸς δύσιν ἐν Παννονίᾳ κατῳκισμένους Τούρκους, καὶ διὰ πάντων στρατὸν πολεμιστὴν ἠθροικότες ἐς ὀκτακισχιλίους ἐπὶ τριάκοντα μυριάσι κορυφουμένους, καὶ τὸν Αἷμον διαβάντες, πᾶσαν ἐπυρπόλουν τὴν Θράκην, καὶ ἐληΐζοντο, πηξάμενοι παρεμβολὴν ἀγχοῦ που τῶν τειχῶν Ἀρκαδιουπόλεως, κἀκεῖσε τὴν συμπλοκὴν ἐκδεχόμενοι τοῦ πολέμου.

Ὁ δὲ μάγιστρος Βάρδας ὁ Σκληρός, ὡς ᾔσθετο κατὰ πολὺ τῷ πλήθει λειπόμενος (ἠριθμεῖτο γὰρ αὐτῷ πᾶσα ἡ στρατιὰ εἰς ιβ. χιλιάδας) στρατηγικαῖς ἔγνω ἀπάταις τοὺς ἐναντίους περιελθεῖν, καὶ τέχνῃ καὶ μηχανῇ τὰ τοσαῦτα κατεργάσασθαι πλήθη. ὃ δὴ καὶ γέγονε. συγκλείσας γὰρ ἑαυτὸν σὺν τῇ στρατιᾷ εἴσω τειχῶν, πολλὰ προκαλουμένων τῶν πολεμίων ἐξελθεῖν, καὶ περὶ τῶν ὅλων διαγωνίσασθαι, οὐχ ὑπήκουσεν· ἀλλ' ἐκαρτέρει ὡς τάχα δειλιάσας, βλέπων τοὺς ἀντιπάλους τὰ παρατυχόντα φέροντάς τε καὶ ἄγοντας. τοῦτο δὲ τὸ βούλευμα μεγάλην καταφρόνησιν ἐνεποίησε τοῖς Βουλγάροις. οἰηθέντες γάρ, ὡς ταῖς ἀληθείαις δειλίᾳ συνεχόμενος ὁ Σκληρὸς συγκεκλεικὼς ἔχει τείχους ἔνδον τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας ἐπεξελθεῖν μὴ τολμῶν, ἀδεῶς τε ἐσκεδάννυντο, καὶ ἀμελῶς ἐστρατοπεδεύοντο, καὶ τῆς πρεπούσης ἠμέλουν φυλακῆς, πότοις καὶ μέθαις καὶ αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις καὶ ὀρχήσεσι βαρβαρικαῖς διανυκτερεύοντες, καὶ μηδενὸς τῶν δεόντων ἐπιμελούμενοι. καιρὸν τοίνυν ἐπιτήδειον λαβόμενος ὁ Βάρδας, καὶ ὅπως ἐπίθηται τοῖς ἐχθροῖς εὖ μάλα διασκοπήσας, καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν ὁρίσας, λόχους καὶ ἐνέδρας νυκτὸς ἐπί τινων ἐπικαιροτάτων χωρίων στησάμενος, Ἰωάννην πατρίκιον τὸν Ἀλακασέα μετά τινος ὀλίγης δυνάμεως ἐκπέμπει, προτρέχειν κελεύσας, καὶ διασκοπεῖν τοὺς ἐχθρούς, καὶ θαμὰ πρὸς αὐτὸν μηνύειν, καὶ ὅτι πάρεισιν ἀναδιδάσκειν. ἐπισκήψας δὲ καὶ συμμίξαι τούτοις ἐγγίσασι, καὶ ἅμα τῇ συμπλοκῇ δοῦναι τὰ νῶτα, καὶ δόκησιν φευγόντων παρασχεῖν, μὴ ἀκρατῶς μέντοιγε φεύγειν, ἀφιέντας ἐνδόντε τε τοῖς ἵπποις τοὺς χαλινούς, ἀλλ' ἠρέμα καὶ μετὰ τάξεως· ὅπῃ δὲ παρείκοι καὶ ὑποστρέφοντας συρρήγνυσθαι τοῖς ἐχθροῖς, καὶ οὕτω ποιεῖν μέχρις ἂν εἰς τοὺς λόχους τούτους καὶ εἰς τὰς ἐνέδρας ἐναποκλείσωσι· τότε δὲ ἀκόσμως φεύγειν, καὶ προτροπάδην. τριχῇ δὲ τῶν βαρβάρων διαιρεθέντων, Βούλγαροι μὲν

ροι μὲν γὰρ καὶ Ῥῶς τὴν πρώτην ἀνεπλήρουν μοῖραν, Τοῦρκοι δὲ καθ' ἑαυτοὺς ἦσαν μόνοι, καὶ Πατζινάκαι ὡσαύτως. ἐρχόμενος οὖν ὁ Ἰωάννης συμπλέκεται τοῖς Πατζινάκαις κατὰ τύχην συνῳδὸς, καὶ ὥσπερ ἦν αὐτῷ παρηγγελμένον, προσποιεῖται φυγεῖν, χολαίαν τὴν ἀναχώρησιν ποιούμενος. ἐνέκειντο δ' οἱ Πατζινάκαι, τὰς ἑαυτῶν λύσαντες τάξεις, ὡς τάχα τοὺς φεύγοντας ἀφανίσοντες ἄρδην. ἐκεῖνοι δὲ νῦν μὲν φεύγοντες μετὰ τάξεως, νῦν δὲ ὑποστρέφοντες καὶ ἀμυνόμενοι, ἔθεον πρὸς τοὺς λόχους. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐς μέσους ἐγένοντο τούτους, τότε δὴ ἀνέντες τοὺς χαλινοὺς, ἀκρατῶς ἔφευγον. καὶ οἱ Πατζινάκαι ἐκχυθέντες, ἀτάκτως ἐδίωκον. ἐπιφανέντος δ' ἐξαίφνης τοῦ μαγίστρου μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες, τὴν μὲν δίωξιν ἐπέσχον. οὐ μήν γε καὶ ἐς φυγὴν ἀπεῖδον, ἀλλ' ἔμενον, ὥς τις ἐπίοι δεξόμενοι. μετὰ σφοδρᾶς δὲ ῥύμης τῶν περὶ τὸν μάγιστρον συμπεσόντων αὐτοῖς, καὶ τῆς λοιπῆς φάλαγγος ὄπισθεν ἐρχομένης μετ' εὐκοσμίας καὶ τάξεως, πίπτουσιν εὐθὺς οἱ ἀλκιμώτεροι τῶν Σκυθῶν. καὶ κατὰ βάθος τῆς φάλαγγος σχισθείσης, ἐς μέσους ἐμπίπτουσι τοὺς λόχους οἱ Πατζινάκαι, τῶν κεράτων συνελθόντων ἀλλήλοις, καὶ κύκλωσιν ἀποτελεσάντων. ἐπ' ὀλίγον οὖν ἀντισχόντες ἐνέκλιναν, καὶ πάντες σχεδὸν κατεκόπησαν.

Οὕτω δὲ τούτους τρεψάμενος ὁ Βάρδας, καὶ διὰ τῶν αἰχμαλώτων μαθὼν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀκμῆτες ὄντες προσμένουσι συντεταγμένοι τὸν πόλεμον, τρέπεται τὴν ταχίστην πρὸς ἐκείνους. ἄρτι δ' ἐκεῖνοι τὸ τῶν Πατζινακῶν ἐγνωκότες ἀτύχημα, καταπλαγέντες τὰς ψυχὰς τῷ ἀδοκήτῳ τῆς συμφορᾶς. ὅμως παρακαλέσαντες ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς σκεδασθέντας ἀνακαλεσάμενοι, προσβάλλουσι τοῖς Ῥωμαίοις, οἱ μὲν ἱππεῖς προδραμόντες, οἱ δὲ πεζοὶ κατόπιν ἐρχόμενοι. ὡς δὲ καὶ κατὰ τὴν πρώτην προσβολὴν ἀνεκόπησαν οἱ ἱππεῖς τὰς ὁρμὰς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀνυποστάτων φανέντων, ἐκκλίναντες εἰς τοὺς πεζοὺς συνηλάθησαν. ἐκεῖσε δὲ πάλιν γενόμενοι, ἀνελάμβανον ἑαυτοὺς, καὶ τοὺς Ῥωμαίους προσιέμενοι ἐπερχομένους. καὶ ἦν μὲν ἄχρι τινὸς ἡ μάχη ἀγχώμαλος, ἕως οὗ Σκύθης τις μεγέθει σώματος καὶ ἀνδρίᾳ ψυχῆς ἐπαιρόμενος, τῶν ἄλλων ὑπερπηδήσας, ἐπ' αὐτὸν τὸν μάγιστρον φέρεται παρεκπνέοντα, καὶ τὰς τάξεις παραθαρρύνοντα, καὶ ξίφει παίει κατὰ τοῦ κράνους. τοῦ δὲ ξίφους παρολισθήσαντος, ἄπρακτος ἐγένετο ἡ βολή. τοῦτον δὲ ὁ μάγιστρος ξίφει παίει κατὰ τοῦ κράνους. βάρει δὲ τῆς χειρὸς, καὶ βαφῇ τοῦ σιδήρου, οὕτω γέγονεν ἐνεργὸς ἡ πληγὴ, ὡς δίχα ὅλον διατμηθῆναι τὸν Σκύθην. καὶ Κωνσταντῖνος δὲ πατρίκιος, ὁ τοῦ μαγίστρου ἀδελφὸς, τῷ ἀδελφῷ βοηθῶν, ἕτερον Σκύθην συνεπερχόμενον τῷ ῥηθέντι, καὶ ἰταμώτερον φερόμενον, παῖσαι κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐσπούδασεν. ἐκείνου δ' ἐπὶ θάτερα κλίναντος ἑαυτὸν, διαμαρτήσας ὁ Κωνσταντῖνος, καταφέρει τὸ ξίφος εἰς τὸν αὐχένα τοῦ ἵππου, καὶ ἀποτέμνει τοῦ τραχήλου τὴν κεφαλήν. πεσόντος δὲ τοῦ Σκύθου, ἀποβὰς τοῦ ἵππου, καὶ τῇ χειρὶ τῆς γενειάδος δεξάμενος, ἀποσφάττει τοῦτον. τοῦτο τὸ ἔργον Ῥωμαίους μὲν ἐπέρρωσε, καὶ θαρραλεωτέρους ἐποίησε, δειλίας δὲ καὶ φόβου τοὺς Σκύθας ἐνέπλησε. καὶ ταχὺ ἐπιλελησμένοι ἀλκῆς, τὰ νῶτα δεδώκασι, καὶ ἀσήμως καὶ μετὰ πολλῆς ἔφυγον ἀκοσμίας. εἵποντο δὲ Ῥωμαῖοι, καὶ ἅπαν τὸ πεδίον νεκρῶν ἐμπεπλήκασιν. ἑάλωσαν δὲ καὶ ζω-

A sis Bulgari, seorsim Turci, seorsim etiam Petzinacæ. Fors ita tulit, ut Joannes primo omnium in Patzinacas incideret. cumque, uti mandatum ei fuisse demonstravimus, oblique recedens fugam simularet, Petzinacæ turbatis suis ordinibus instabant, spe fugientes subito omnes deleudi, Romani modo agmine composito fugientes, modo hostibus sese obvertentes ac præliantes, ad insidias cursum tenebant: in quas medias ubi venerunt, laxatis habenis effuse fugerunt, et Petzinacæ dissipatis ordinibus promiscue eos sunt insecuti. Sed ubi Bardas subito cum toto exercitu apparuit, re improvisa consternati, omissa persecutione non quidem fugæ, sed defen- *Edit. Paris. pag. 668.*
B sioni sese pararunt. Vehementi autem cum impetu Bardæ exercitu irruente, atque altera quoque a tergo phalange compositis ordinibus ingruente, statim fortissimi quique Scytharum ceciderunt; *Scythæ victi.* & eorum phalange ei&te dissipata, cornibus Romanorum coeuntibus in medio deprehensi Patzinacæ, atque in orbem circumventi, non diu vim sustinuerunt, sed inclinata acie prope universi sunt occisi.

His hoc modo victis, Bardas cum ex captivis intellexisset, reliquos adhuc integros instructa acie pugnam expectare, recta in eos ducit. Ii vero, tametsi recens acceptus de Patzinacarum
C clade nuntius animos eorum insperata calamitate fractos dejecerat, tamen mutuo sese cohortati, adscitis etiam qui ex fuga confluebant, Romanis occurrunt, præmissis equitibus, et subsequentibus eos peditibus. Primo congressu equites a Romanis, quorum vis subsisti non posse videbatur, rejecti, inque peditatum compulsi sunt. ibi se recollegerunt, & Romanorum impetum sustinuerunt. Aliquandiu dubio Marte pugnatum est, donec Scytha quidam mole corporis & robore animi elatus, ante alios progressus, in ipsum fertur Bardam,
D qui eques ordines obibat, atque dictis animabat. Hujus cassidi Scytha cum gladium inflixisset, ictu delabente conatus irritus fuit. Bardas vero eose galeam Scythæ ferit; & ob vim manus, ac ferri præstantem tincturam ictui tanta fuit efficacitas, ut medium Scytham diffecuerit. Sed & Constantinus patricius, Bardæ frater, alium Scytham, qui una cum priore ingruebat, ac se ferocius gerebat, ut fratri opitularetur, caput ferire dum vult, declinante ictu barbaro,
E hujus equi cervicem gladio tangit, caputque amputat: collapsumque Scytham ab equo descendens, manu mento ejus accepto jugulat. Hoc facinus Romanis animos auxit, Scythas autem metu implevit: itaque obliti mox virtutis terga dederunt, turpemque nullo ordine fugam fecerunt, quos insecuti Romani, campum cadaveribus oppleverunt. Plures

interfectis capti sunt. & superstites, paucis demptis, omnes fuerunt saucii. Quod nisi nox ingruens Romanos a persequendo hoste revocasset, nemo sane evasisset. De tot millibus barbarorum perpauci superfuerunt: de Romanis in acie ceciderunt viri xxv: vulnerati sunt universi.

Edit. Paris. pag 669.

Bardas Leonis Phocæ filius res novas tentat.

* Nondum confecto Scythico bello, cum quidem nondum cruorem istius prælii abluere Romanis licuisset, litteris Imperatoris Bardas Durus ad Imperatorem evocatur. qui ut eo venit, statim jubetur cum exercitu, quantus proposito certamini videretur suffecturus, in Asiam trajicere. Etenim Bardas Phocas ex Amasia profugus, in quam relegatus fuerat, facta occulte conspiratione cum cognatis, amicis & familiaribus suis occupaverat Cæsaream Cappadociæ: ibique socios haud paucos collegerat, quorum principes erant filii patricii Theoduli Parsacuteni Theodorus & Nicephorus, ac quidam patricius Simeon Ampelas. His fretus Bardas Phocas opibus, diademate reliquisque Imperii insignibus assumptis, adversus Imperatorem seditionem moverat. Ad eam defectionem pater ejus Leo Curopalates alios muneribus, alios dignitatum & opum pollicitationibus permoverat, usus ad hoc ministerio episcopi Abydeni: atque ipse statuerat clanculum ex Lesbo in Thraciam una cum filio suo Nicephoro trajicere. Hic Curopalates re Imperatori detecta (comprehensus enim episcopus Abydenus, & convictus, rem totam patefecerat) judicibus traditus, ab iisque morte est cum filio damnatus. Sed Imperator ita sententiam mitigavit, ut uterque oculis orbatus perpetuum exularet. Ferturque clam carnificibus mandasse, ne oculis eos privarent: sed simulato eos se effodisse, visum incolumem ipsis relinquerent: neque mandato id se Imperatoris, sed humanitate motos fecisse præ se ferrent. Is tum fuit exitus rerum Curopalatæ.

Clementiæ exemplum.

Cæterum Durus ut in Asiam ad Dorylaum pervenit, primo Phocam & ejus conspirationis populares promissionibus splendidis a proposito deducere tentavit. mandaverat enim ipsi Imperator, ut quoad ejus omnino fieri posset, manus civilis sanguinis puras servaret. Postquam vero id abs re se conari vidit (quippe seditiosi legatis auditis potius efferebantur, quam ut quicquam concederent) rem gerere intendit, collectoque exercitu Cæsaream petiit. At socii Phocæ eo cognito, spes incertas repudiantes, iisque in promptu sita præferentes, acceptis, quæ ab Imperatore offerebantur muneribus, nocte facta ad Bardam transfugerunt: primus omnium Diogenes Adralestus, deinde & Ampelas, & Theoduli filii qui auctores totius defectionis fuerant: tum reliqua omnis multitudo, ita ut solus cum suis famulis Phocas manserit. Atque hic omni destitutus auxilio, ægritudini animi atque indignationi adversus eos qui eum prius ad rebellionem incitarant, atque tum prodiderant, immersus, nocte jam in-

pag. 670.

A γεῖαι τῶν πεσόντων πλείους. ἐγένοντο δὲ καὶ πλὴν ὀλίγων πάντες οἱ περιλειφθέντες τραυματίαι. καὶ οὐδεὶς ἂν διέδρα τὸν κίνδυνον, εἰ μὴ νὺξ ἐπιγενομένη ἐπέσχε τῆς διώξεως τοὺς Ῥωμαίους. καὶ τῶν μὲν βαρβάρων ἐκ τοσούτων μυριάδων ὀλίγοι παντελῶς διεγένοντο. Ῥωμαῖοι δὲ ἔπεσον ἐν τῇ μάχῃ κε΄. τραυματίαι δ᾽ ἐγένοντο ὁμοῦ * σύμπαντες. * τετάρτου. Scyl.

Οὔπω τέλος εἶχε τῷ Σκληρῷ τὰ τοῦ Σκυθικοῦ πολέμου, οὐδὲ προσεγένετο τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ἐκ τῆς μάχης ἀποπλύνασθαι λύθρον. καὶ γράμματα ἐφοίτα βασιλικά, μετάκλητον ποιοῦντα εἰς βασιλέα τὸν μάγιστρον. ὃν ἀφικόμενον, ἐς τὴν Ἀσίαν κελεύει περαιωθῆναι, τὰ πρὸς τὸν προκείμενον ἀρκοῦντα ἀγῶνα εἰληφότα στρατεύματα. B ἔτυχε γὰρ Βάρδας ὁ Φωκᾶς ἀποδρὰς ἐξ Ἀμασείας, ἐν ᾗ οἰκεῖν κατεκέκριτο, μετὰ συγγενῶν καὶ φίλων καὶ συνήθων, μεθ᾽ ὧν ἀφανῶς συνωμόσατο τὴν ἐν Καππαδοκίᾳ καταλαβεῖν Καισάρειαν. κἀκεῖσε ἑταιρικὸν οὐκ ὀλίγον ἀθροίσας, ὧν ἦσαν ἔξαρχοι οἱ τοῦ πατρικίου Θεοδούλου παῖδες τοῦ Παρσακουτηνοῦ Θεόδωρος καὶ Νικηφόρος, καί τις πατρίκιος ἄλλος Συμεὼν ὁ Ἀμπελᾶς, διάδημα περιθεὶς ἑαυτῷ, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας ἀναλαβὼν γνωρίσματα, ἀποστασίαν κατὰ τοῦ βασιλέως κινῆσαι. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος τοῦ Κουροπαλάτου τοὺς μὲν ἀναπείσαντος δώροις εἰς τοῦτο, τοὺς δὲ ὑποσχέσεσιν ἀξιωμάτων καὶ πλούτων, ὑπηρέτῃ πρὸς τοῦτο χρησαμένου τῷ τῆς Ἀβύδου ἐπισκόπῳ. C ἐβούλετο δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς Λέσβου διαπερᾶν λάθρα, σὺν τῷ υἱῷ Νικηφόρῳ εἰς τὰ ἐπὶ Θρᾴκην χωρία. γνωσθέντος δὲ τούτου τῷ βασιλεῖ, ἐπεὶ καὶ ὁ ἐπίσκοπος συνειλημμένος, καὶ τοὺς ἐλέγχους οὐχ ὑπέστη ὧν διεδίδρασκεν, πάντα ἐξοίσειν εἰς τοὐμφανές, παρεδόθη τοῖς δικασταῖς ὁ Κουροπαλάτης, καὶ ὑπὸ πάντων τούτων προστιμᾶται τεθνάναι, σὺν τῷ υἱῷ. ἐπιεικέστερον δὲ χρησαμένου τοῦ βασιλέως, ἀειφυγίᾳ καὶ τῶν ὀμμάτων πηρώσει, καὶ ἄμφω καταδικάζονται. λεληθότες, ὡς λέγεται, τοῦ βασιλέως παραγγείλαντος τοῖς δημίοις, μηδαμῶς τὰς ὄψεις τούτων λωβήσασθαι, ἀλλὰ δόκησιν D μόνον παρασχεῖν ἐκτυφλώσεως, ἔργῳ δ᾽ ἐᾶσαι τούτους τὸ οἰκεῖον ἀποφέρεσθαι φῶς. ἀποκρύψαι δὲ καὶ ὅτι προστεταγμένον ἦν τοῦτο παρὰ τοῦ βασιλέως, ἑαυτοῖς δὲ τὸ ἔργον ἀναθέσθαι ὡς τάχα φιλανθρωπευσαμένοις, καὶ χαρισαμένοις τὸ βλέπειν αὐτοῖς. καὶ τὰ μὲν τοῦ Κουροπαλάτου εἰς τοῦτο ἐτελεύτα.

Διαβὰς δὲ ὁ Σκληρὸς εἰς τὴν Ἀσίαν, κατὰ τὸ Δορύλαιον γενόμενος, πρῶτον μὲν ἀπεπειρᾶτο τοῦ Φωκᾶ, καὶ τῶν τούτῳ συναιρομένων, εἴ πως δυνηθείη αὐτοὺς ἀγαθῶν ὑποσχέσεσιν ἀποστῆναι πεῖσαι τῶν βεβουλευμένων· καὶ γὰρ δὴ καὶ παραγγελίαν εἶχεν ἐκ βασιλέως, ὡς ἀνυστὸν E ἀγωνίσασθαι, ἐμφυλίου αἵματος καθαρὰς διατηρῆσαι τὰς χεῖρας. ὡς δ᾽ ἀνηνύτοις ἑώρα ἐπιχειρῶν, (ἐθρασύνοντο γὰρ μᾶλλον ἢ ἐχαυνοῦντο ταῖς πρεσβείαις οἱ ἀποστάται) ἔργου ἤδη ἅπτεσθαι ἔκρινε. καὶ τὸν στρατὸν ἀγείρας, ἀπῄει πρὸς τὴν Καισάρειαν. ὅπερ οἱ σὺν τῷ Φωκᾷ ἐγνωκότες, καὶ τὸ ἐπ᾽ ἀδήλοις ἐλπίσιν ἔχεσθαι ἐάσαντες, καὶ τὰ ἐν χερσὶ προτιμήσαντες, τὰς ἐκ τοῦ βασιλέως διδομένας αὐτοῖς δωρεὰς δεξάμενοι, νυκτὸς ἐπιγενομένης αὐτομολοῦσι πρὸς τὸν Σκληρόν, πρῶτος μὲν ὁ Διογένης Ἀδραλεστός, εἶτα καὶ ὁ Ἀμπελᾶς, καὶ οἱ τοῦ Θεοδούλου παῖδες, οἳ καὶ τὸ πᾶν τῆς ἀποστασίας προκαταρτύσαντες, καὶ ἐφεξῆς τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος, ὡς μόνον ἀθρόον μετὰ τῶν ἑαυτοῦ θεραπόντων περιλειφθῆναι τὸν Φωκᾶν. πάσης δὲ βοηθείας ἔρημος οὗτος ἀπολειφθείς, καὶ ἀνίᾳ βαπτισθείς, καὶ λύπῃ κατὰ τῶν παρακινησάντων, εἶτα προδεδωκότων, κατηνέχθη πρὸς ὕπνον ἤδη νυκτὸς ἐπιστάσης. ἰδὼ-

ξεν ὡς ὑπνώττων ἀγανακτεῖν καὶ ἀλύειν, καὶ περὶ τῶν ἀδικησάντων διαλέγεσθαι τῷ Θεῷ. Δίκασον Κύριε λέγων τοὺς ἀδικοῦντάς με. ἐν ᾧ δὲ ἔμελλε τὰ ἑπόμενα εἰπεῖν τοῦ ψαλμοῦ, ἤκουσε φωνῆς λεγούσης, μὴ περαιτέρω προβῆναι. ἔφθασε γὰρ ὁ Σκληρὸς, προειληφέναι τὸ ἐπίλοιπον τῆς ᾠδῆς. διαναστὰς οὖν σύντρομος, ὡς ἔγνω πάσης ἐλπίδος ὀλισθηκὼς, ὡς εἶχεν ἐξοπλισάμενος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν, πρὸς τὸ φρούριον ἔφευγε τὸν Τυροποιόν. γνωσθέντος δὲ τοῦ δρασμοῦ τῷ μαγίστρῳ Βάρδᾳ τῷ Σκληρῷ, ἱππεῖς ἀποστέλλονται εὔζωνοι, καταταχῆσαι καὶ καταλαβεῖν αὐτὸν, πρὸ τοῦ εἰς τὸ φρούριον εἰσελθεῖν. οἵτινες συντόνῳ χρησάμενοι τῇ διώξει, καταλαμβάνουσιν αὐτὸν κατὰ τὸ πεδίον, καὶ μέλλοντα ὅσον οὐδέπω ταῖς τοῦ φρουρίου προσεγγίζειν ὑπωρείαις. εἷς δὲ τούτων τόλμῃ προφέρων, καὶ γενναιότητι, τοὔνομα Κωνσταντῖνος, Χάρων τὴν προσηγορίαν, τοὺς ἄλλους κατόπιν λιπὼν, μετὰ συντονίας ἐπήρχετο τῷ Φωκᾷ, ὄπισθεν οὐραγοῦντι τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ἣν τις ἐπίῃ δέξασθαι προθύμως παρασκευασμένῳ. τοῦτον πόρρωθεν ἰδὼν καὶ γνωρίσας ὁ Χάρων, ὕβρεσιν ἀσήμοις καὶ ἀπρεπέσιν ἔβαλλεν, ἀγεννῆ καὶ ἄνανδρον ἀποκαλῶν, καὶ προσμένειν κελεύων μικρὸν, ὥστε τὰ γέρα τῆς ἀποστασίας λαβεῖν. ὁ δὲ τῶν ὕβρεων ὑπακούων, καὶ ὅστις ὁ λέγων μὴ ἀγνοήσας, ἐπισχὼν τὸν χαλινὸν, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐπιστραφείς· ἔδει σε ὦ ἄνθρωπε, ἔφη, τὸ ἀστάθμητον λογισάμενον τῆς τῶν ἀνθρώπων τύχης, μὴ προσονειδίζειν, μηδ᾽ ἐπεμβαίνειν ἀνθρώπῳ ταῖς ἐξ αὐτῆς ἐπηρείαις ἐναγκασμένῳ. ἀλλ᾽ οἰκτείρειν μᾶλλον, καὶ ἐλεεῖν τὸν δυστυχοῦντά με, πατέρα μὲν ἐσχηκότα Κουροπαλάτην, πάππον δὲ Καίσαρα, θεῖον βασιλέα, Δοῦκα δὲ καὶ αὐτὸν γεγονότα, καὶ τοῖς ἀνωτέρω συναριθμηθέντα, νυνὶ δὲ ἐσχάτοις κακοῖς ὑποβεβλημένον, καὶ ἀκληρήμασι. τοῦ δὲ, καλὰ ταῦτα, ὦ κακὴ κεφαλὴ, λέγεσθαι πρὸς παῖδας τοὺς δυναμένους ἀπατηθῆναι, εἰπόντος, ἐμὲ δὲ οὐ φενακίσεις τοῖς τοιούτοις σου λογιδρίοις· καὶ τὸν ἵππον μυωπίζοντος, καὶ θρασύτερον προϊόντος, σπασάμενος ὁ Φωκᾶς τὴν ἐν τῇ ἐφεστρίδι παρῃωρημένην κορύνην, καὶ ὑπαντιάσας, παίει τοῦτον κατὰ τοῦ κράνους. καὶ αὐτὸν μὲν ἀποδείκνυσι νεκρὸν παραυτίκα, ἐμποδίσαι μὴ δυνηθείσης τῆς κόρυθος τῇ βίᾳ τῆς πληγῆς. ἐκεῖνος δὲ ἀποστρέψας τὸν χαλινὸν, εἴχετο τῆς ὁδοῦ. οἱ δὲ διώκοντες κατόπιν γενόμενοι, καὶ ἔνθα ὁ Χάρων τεθνηκὼς ἔκειτο ἐρχόμενοι, καὶ τῷ ἀνυποστάτῳ τοῦ πτώματος ἐκπληττόμενοι, πάντες ἔσχον τὴν δίωξιν, μηδενὸς τολμῶντος προσωτέρω ἰέναι. καὶ οὕτως ἀδείας λαβόμενος ὁ Φωκᾶς, ἄνεισιν εἰς τὸ φρούριον. παρεγένετο μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Σκληρὸς, συνεχῶς πρὸς ἐκεῖνον πέμπων, καὶ κήδεσθαι μεθ᾽ ὅρκων γράφων ὡς κηδεστοῦ (νύμφην γὰρ ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίνῳ ὁ ἐκείνου εἶχεν ἀδελφὴν Σοφίαν) καὶ συμβουλεύων προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν αὐτοῦ διὰ τῆς αὐτομολίας συμπάθειαν ἐπισπάσασθαι. ὅρκους οὖν λαβὼν, ὡς οὐδέν τι πείσεται φλαῦρον, παραδίδωσιν ἑαυτὸν τῷ Σκληρῷ, σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ. ὃν μηδὲν ἄλλο παθόντα κακὸν, μόνον δὲ γενόμενον κληρικὸν, ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ ὑπερορίζει ὁ βασιλεύς. τὸν Σκληρὸν ἀξιώσας μετὰ τῶν κούφων ταγμάτων, διαβῆναι πάλιν κελεύει πρὸς τὴν ἑσπέραν.

Ἄγεται δὲ ἑαυτῷ γυναῖκα ὁ Ἰωάννης, Θεοδώραν τὴν ἀδελφὴν Ῥωμανοῦ, θυγατέρα δὲ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου· καὶ ταύτῃ τῇ πράξει με-

A gruente sopitus est. Per somnum imaginatus est, quiritari se animoque angi, & de iis qui injuria ipsum affecerant, sic Deo conqueri: Domine ulciscere eos, qui me infestarunt. Cumque reliquum Psalmi addere vellet, vocem audire, quæ progredi vetaret: quod diceret, reliquam carminis partem jam esse a Barda antecaptam. Surrexit ergo tremebundus, omnique se spe excidisse videns, ut erat instructus, cum suis equos conscendit, fugaque castellum Tyropœum petiit. Bardas ubi de fuga ejus certior est factus, expeditos equites mittit, qui celeriter ei occurrant, & antequam castellum intret comprehendant. Ii citatis equis vecti, Phocam in B campo assequuntur jamjam imo monti in quo castellum erat situm subeuntem. Erat inter eos audacia & indole princeps Constantinus Charon. is reliquis a tergo relictis, Phocam citato cursu insecutus est, agmen suorum claudentem, & ad strenue defendendam vim paratum. Hunc Charon eminus conspectum cum agnosceret, turpia in eum jecit convicia, degenerem & timidum appellans: jubensque paulisper operiri, dum præmium defectionis acciperet. Phocas contumelias inaudiens, neque ignorans quis eas jactaret, inhibito equo se Charonti obvertit: & Heus (inquit) oportebat te instabilitatem humanæ fortunæ considerantem, non exprobrare, neque insultare homini, C ejus improbitate in hanc conjecto necessitatem: sed miserari potius meam calamitatem, nati patre Curopalata, avo Cæsare, patruo Imperatore: ejusque adeo, qui cam & dux fuisset, & inter summos numeratus, nunc extremis calamitatibus atque infortuniis premor. Ad hæc Charon: Recte, inquit, pueris hæc scelesti dicerentur, qui verbis ludi queant: me his nugis non decipies. simulque equo calcaribus stimulato, ferocius invadit. Tum Phocas clavam, quam sub paludamento pendentem ferebat, arripit, obviumque se ferens, ictu in caput impacto, letho dat Charontem, galea nihil adversus vim plagæ valente: & equo frænis averso, institutum iter prose- D quitur. Cum vero insequentium reliqui eo pervenissent, cadavere Charontis conspecto, re improvisa consternati substiterunt, nemine eorum ultra progredi audente. Ita Phocas securitatem nactus, in castellum pervenit. Mox eodem Bardas accessit, continenterque ad Phocam missis internuntiis, interposito juramento confirmavit, se ipsius eam curam gerere, quam affinis habere par esset (nam Sophia Phocæ soror, Constantino Duri fratri nupserat) suasitque ut Imperatori se dederet, impetraturus ab eo rebellionis veniam. Itaque fide a ju- E rato Duro accepta Phocas, nihil in se atrox statutum iri, huic se suosque dedit. Contentusque hac pœna fuit Imperator, ut eum clericum factum in Chium relegaret: & Durum cum expeditis cohortibus jussit in Occidentem reverti.

Præterea Imperator uxorem ducit Theodoram Romani sororem, filiam Constantini Porphyrogeniti. quæ nu-

Insomnium.

Psalm. 34.

Temeritas.

326

Edit. Paris. pag. 672.

Uxor Tzimiscæ.

priæ pergratæ fuerunt civibus, quod eum Imperium isti familiæ conservare velle judicarent.

Tzimisces anno secundo Imperii sui in Rossos expeditionem suscepturus, cum animos militum liberalitate sua refecisset, duces iis præfecit prudentia & artium imperatoriarum peritia nobiles: & reliquis omnibus apparandis eam impendit curam, ne quid rerum necessariarum exercitibus deesset. Classem quoque curavit opera Leonis ejus, qui tunc rei navalis drungarius, postea est protovestiarius factus: & cum veteres naves refecit, tum novas fabricatus est, & classem justam constituit. Omnibus probe adornatis, ineunte vere sacris Deo pro felici exitu operatus, & relictis ad cives mandatis, Constantinopoli exit. Cum ad Rædestum venisset, duo illi occurrunt a Scythis missi sub legationis prætextu exploratum res Romanas. quos expostulantes, & de injuriis Scythicæ genti factis querentes, cum non ignoraret causam eorum adventus, per tota castra circuire, & omnes ordines contemplari, eoque facto domum redire, suoque principi dicere jubet, Romanum sic ornato & dictis obsequente exercitu ad bellum contra ipsum gerendum venire. Hoc modo dimissis exploratoribus, ipse cum expeditis circiter 5000 peditibus, & quatuor equitum millibus, mandato reliquis ut duce Basilio cubiculario citra festinationem subsequerentur, superato Æmo in hosticum nemine expectante irrumpit: & prope urbem magnam Persthlabam, ubi regia erat Bulgarorum, castra ponit. Ea subita res Scythis terrorem stuporemque incussit: & Calocyrus præsentium malorum auctor, qui tum ea in urbe degebat, ne sonitum quidem tubæ exaudire sustinens, cognito ipsum Imperatorem ad rem gerendam adesse, furtim urbe elapsus, in castra Rossorum venit. Eo viso Rossis, & de adventu Imperatoris certioribus redditis, haud mediocris incidit trepidatio. tamen Sphendosthlabo multis eos cohortato, & quæ præsens rerum status requirebat concionato, animis receptis ad urbem accedunt, & castra Romanorum castris opponunt. Interim exercitus Imperatoris in planitiem, quæ erat ante urbem, se conferens, in hostes nihil prorsus tale sperantes subito incidit: ii erant VIII virorum millia, & quingenti, extra urbem in armis sese exercentes. Qui cum aliquantulum restitissent, mox defatigati fugam fecerunt, & partim ingloriam oppetierunt mortem, partim in urbem evaserunt. Dum hæc geruntur, Scythæ qui intra mœnia erant, sentientes Romanos ex improviso irruisse, & cum suis manum contulisse, subito ut cuique casus armorum aliquid offerebat instructi, urbe se ad ferendum suis auxilium effundunt: quibus incomposito venientibus agmine occurrentes Romani, magnam edunt cædem: & barbari ne aliquantulum quidem resistere valentes, dant terga. sed quia Romani equites citatis equis viam in urbem ducentem occupaverant atque insederant, fuga per campos

Expeditio in Rossos.

Edit. Paris. pag. 672.

Victoria Romanorum de Scythis.

A γέλως εὔφρανε τοὺς πολίτας, ὡς τὸ τῆς βασιλείας κράτος περιφυλάττων τῷ γένει.

Δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, μέλλων ἐκστρατεύειν κατὰ τῶν Ῥῶς, τό τε στράτευμα φιλοτιμίαις ἀνελάμβανε, καὶ στρατηγοὺς ἐφίστα ἐπὶ συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ στρατηγημάτων βεβοημένους. καὶ τῶν ἄλλων ἐπεμελεῖτο παρασκευῶν, ἵνα μηδενὸς σπανίζῃ τὸ στράτευμα. ἐπεμελήθη δὲ καὶ τοῦ στόλου διὰ Λέοντος μετὰ ταῦτα πρωτοβεστιαρίου, δρουγγαρίου τότε τῶν πλωΐμων τυγχάνοντος, τὰ μὲν παλαιὰ ἐπισκευάσας, κατασκευάσας δὲ καὶ ἄλλα καινά, καὶ στόλον ἀξιόλογον καταρτισάμενος. ἐπεὶ δὲ πάντα καλῶς εἶχεν αὐτῷ, ἔαρος ἐπιστάντος, τῷ B Θεῷ τὰ ἐξιτήρια θύσας, καὶ συνταξάμενος τοῖς πολίταις, ἔξεισι τῆς βασιλίδος. γενομένῳ δὲ αὐτῷ κατὰ τὴν Ῥαιδεστὸν, δύο συναντῶσι πρεσβευταὶ τῶν Σκυθῶν, τῷ δοκεῖν μὲν πρεσβείαν ἀποπληροῦντες, ἔργῳ δὲ τὰ Ῥωμαίων ἐλθόντες κατασκοπῆσαι πράγματα· οὓς ὀνειδίζοντας, καὶ ἀδικίας πάσχειν ἐπιβοωμένους, προσέταξεν ὁ βασιλεὺς περιελθεῖν ἅπαν τὸ στρατόπεδον, καὶ θεωροὺς γενέσθαι τῶν τάξεων (ᾔδει γὰρ ἠγνόηκε τῆς ἀφίξεως τὴν αἰτίαν) περιελθόντας δὲ καὶ πάντα κατασκοπήσαντας ἀπαλλάττεσθαι παρεκελεύετο, καὶ τῷ σφῶν ἡγουμένῳ λέγειν, ὡς μετὰ τοιαύτης εὐκοσμίας καὶ πειθηνίου λαοῦ ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔρχεται ὠχυρωμένος πολεμήσων αὐ- C τῷ. καὶ τοὺς μὲν πρεσβευτὰς ὑποχωρῆσαι πεποίηκεν οὕτως. αὐτὸς δὲ κατόπιν εὐζώνους λαβὼν, πεζοὺς μὲν ἀμφὶ τὰς πέντε χιλιάδας, ἱππεῖς δὲ εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος σχολαίως ἕπεσθαι κελεύσας μετὰ Βασιλείου τοῦ παρακοιμωμένου, τὸν Αἷμον ὑπερβὰς ἀπροόπτως εἰς τὴν πολεμίαν διαβαίνει καὶ ἐσβάλλει, καὶ ἐγγὺς τῆς πόλεως τῆς μεγάλης Περσθλάβας, ἥτις εἶχε τὰ τῶν Βουλγάρων βασίλεια, τὴν στρατοπεδείαν ἐπήξατο. τοῦτο αἰφνιδίως γενόμενον, τοὺς μὲν Σκύθας εἰς ἔκστασιν καὶ ἀμηχανίαν ἐνέβαλε. Καλόκυρος δὲ ὁ τῶν παρόντων κακῶν πρωτουργός τε καὶ αἴτιος, μηδὲ τὴν τῆς σάλπιγγος ἠχὴν ἐνωτίσασθαι καρτερήσας (ἔτυχε γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἐνδιατρί- D βων) ἐπείπερ ᾔσθετο τὸν βασιλέα παραγενέσθαι αὐτὸν αὐτουργὸν ἐσόμενον τοῦ πολέμου, λάθρα τοῦ ἄστεος ὑπεκδὺς, πρὸς παρεμβολὴν ἀποδιδράσκει τῶν Ῥῶς. ὃν ἰδόντες οὗτοι, καὶ τὴν τοῦ βασιλέως πυθόμενοι ἄφιξιν, εἰς ταραχὴν οὐ μετρίαν ἐνέπιπτον, ἀναλαβόντες δ' ὅμως ἑαυτοὺς, τοῦ Σφενδοσθλάβου πολλὰ παραινετικὰ ῥήματα, καὶ τῷ καιρῷ δημηγορήσαντος πρόσφορα, ἀφικνοῦνται, καὶ παραστρατοπεδεύονται τοῖς Ῥωμαίοις. τέως δὲ τὸ σύμπαν τοῦ βασιλέως στράτευμα εἰς τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον παραγενόμενον, αἰφνιδίως μηδὲν προσδοκῶσι τοῖς πολεμί- E οις ἐμπίπτουσι. καταλαμβάνουσι δὲ ἔξω τειχῶν, τὴν ἐνόπλιον παιδείαν γυμναζομένους ἄνδρας εἰς ὀκτακισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀριθμουμένους. οἵτινες ἐπὶ χρόνον τινὰ ἀντισχόντες, εἶτα καταπονηθέντες ἔφυγον. καὶ οἱ μὲν κακῶς ἀνῃρέθησαν, οἱ δὲ εἰς τὴν πόλιν διασώζονται. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, οἱ ἔνδον ὄντες τῆς πόλεως Σκύθαι, τὴν ἀπρόοπτον ἐπέλευσιν αἰσθόμενοι τῶν Ῥωμαίων, καὶ τὴν πρὸς τοὺς σφετέρους συμπλοκὴν, ἕκαστος ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου τὸ προστυχὸν λαμβάνοντες ὅπλον, ἐξῄεσαν εἰς βοήθειαν. οὓς συναντῶντες οἱ Ῥωμαῖοι, ἀσύντακτον καὶ * διεσπασμένην τὴν πορείαν ποιουμένους, ἔκτεινον. διὸ μηδ' ἀντισχεῖν κἂν ἐπὶ μικρὸν χρόνον δυνηθέντες, κλίνουσιν εἰς φυγήν. προδραμόντων δὲ τῶν ἱππέων τῆς Ῥωμαίων φάλαγγος, καὶ τὴν εἰς τὴν πόλιν φέρουσαν ἐπιτειχισάντων, ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένοι φεύγοντες καὶ καταλαμ-

* διεσπαρμένην. Scyl.

διωκόμενοι, ἀνῃροῦντο, ὡς ἅπαντα τὰ ὁμαλὰ πληρωθῆναι νεκρῶν, ζωγρείας δὲ ἁλῶναι ἀριθμοῦ κρείττους. Σφάγγελλος δὲ ὁ πάσης τῆς ἐν Περσθλάβᾳ στρατιᾶς ἐξηγούμενος (ἐτάττετο δὲ δεύτερος μετὰ τὸν Σφενδοσθλάβον ἐν Σκύθαις) καὶ περὶ αὐτῆς ὡς εἰκὸς δείσας τῆς πόλεως, τὰς πύλας ἀποκλείσας, καὶ μοχλοῖς ἐξασφαλισάμενος, ἄνεισιν εἰς τὸ τεῖχος, καὶ παντοίοις βέλεσι καὶ λίθοις τοὺς ἐπιόντας Ῥωμαίους ἠμύνετο. νὺξ μὲν οὖν ἐπιγενομένη, διέλυσε τὴν πολιορκίαν. ἕωθεν δὲ ὁ πρόεδρος Βασίλειος ἀνεφάνη μετὰ τοῦ ὑπολοίπου παντὸς πλήθους· καὶ ὁ βασιλεὺς τῇ τούτου ἐλεύσει περιχαρὴς γενόμενος, ἄνεισιν ἐπί τινος γεωλόφου, ὡς εἴη τοῖς Σκύθαις καταφανής, τὰ δὲ πλήθη ἐς ταὐτὸ συνελθόντα ἐκύκλουν τὴν πόλιν. ὡς δὲ πολλὰ τοῦ βασιλέως παρακαλοῦντος ἐνδοῦναι τῆς ἐνστάσεως, καὶ μὴ ἄρδην ἀπολωλέναι, οὐκ ἐπείθοντο κατιέναι τοῦ τείχους, θυμοῦ πλησθέντες οἱ Ῥωμαῖοι, εἴχοντο τῆς πολιορκίας, τόξοις τε τοὺς ἄνωθεν εἴργοντες, καὶ κλίμακας τοῖς τείχεσι προσερείδοντες. καί τις στρατιώτης γεννάδας ξίφος τῇ δεξιᾷ κατέχων, καὶ τῇ λαιᾷ ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς τὴν ἀσπίδα προβεβλημένος, πρῶτος διὰ μιᾶς τῶν κλιμάκων ἀναρριχώμενος, καὶ τῇ μὲν ἀσπίδι τὰς βολὰς ἀποκρουόμενος, τῷ δὲ ξίφει τοὺς ἐπιόντας καὶ κωλύοντας ἀμυνόμενος, ἄνεισι διὰ τῶν ἐπάλξεων· καὶ τοὺς ἐκεῖσε πάντας διασκεδάσας, ἄδειαν ἀνόδου τοῖς κατόπιν παρέσχετο, ὃν μιμησάμενος ἄλλος καὶ αὖ ἄλλος, καὶ πολλοὶ ἕτεροι ἀνῆλθον. καὶ συνασπισμοῦ γενομένου οἱ Σκύθαι κατισχυόμενοι, ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν τειχῶν κατεκρήμνιζον. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι Ῥωμαῖοι κατὰ ζῆλον τῶν προτέρων, καὶ ἐν διαφόροις τόποις διὰ κλιμάκων ἀνέβαινον εἰς τὸ τεῖχος. καὶ τῶν Σκυθῶν θορυβουμένων, ἔλαθόν τινες ἀμογητὶ πρὸς τὰς πύλας ἐλθεῖν, καὶ ταύτας ἀναπετάσαντες, εἰσῆγον τὸ στράτευμα. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς πόλεως ἁλούσης, οἱ μὲν Σκύθαι ἀνὰ τοὺς στενωποὺς φεύγοντες, καὶ καταλαμβανόμενοι ἀνῃροῦντο, γυναῖκες δὲ καὶ παιδία ᾐχμαλωτίζοντο. ἑάλω δὲ καὶ Βορίσης ὁ βασιλεὺς τῶν Βουλγάρων, ἅμα γυναικὶ καὶ τέκνοις, ἔτι τὰ παράσημα φέρων τῆς βασιλείας, καὶ εἰς βασιλέα ἀπήχθη. τούτῳ δὲ ὁ βασιλεὺς φιλανθρώπως ἐχρήσατο, αὐτόν τε βασιλέα Βουλγάρων ἀποκαλῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁλισκομένους Βουλγάρους ἀνέτους ἀφιείς, καὶ ἐλευθέρους ὅπῃ βούλοιντο ἀπιέναι· οὐκ ἐπὶ δουλείᾳ φάσκων Βουλγάρων, ἀλλ' ἐπ' ἐλευθερίᾳ μᾶλλον ἀφῖχθαι. Ῥῶς δὲ μόνους γινώσκειν ἐχθρούς, καὶ τούτοις χρῆσθαι ὡς πολεμίοις.

Οἱ δὲ τῶν Σκυθῶν γενναιότεροι, ὀχύρωμά τι κατειληφότες ἐντὸς τῶν τῆς πόλεως βασιλείων, ὀκτακισχίλιοι τὸν ἀριθμόν, ἐπί τινα χρόνον ἐλάνθανον· καὶ πολλοὺς τῶν καθ' ἱστορίαν ἐκεῖσε γενομένων, ἢ σκύλων ἁρπαγήν, ἀσυμφανῶς κρατοῦντες ἀπέκτεινον. οὗ γνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, στρατὸς ἐπ' αὐτοὺς ἐστέλλετο. ὀκνηρῶς δὲ εἶχον οἱ πεμπόμενοι, καὶ τῆς πολιορκίας ἐθελοντὶ ἀποπειρᾶσθαι, οὐκ ἐπειδὴ τοὺς Ῥῶς ἐφοβοῦντο, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τόπος ὀχυρὸς ἦν καὶ ἀνάλωτος. καὶ τοῦτο δὲ ὁ βασιλεὺς εὐχερῶς διελύσατο, τὰ ὅπλα λαβών, καὶ πεζὸς* ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων προπορευόμενος. τοῦτο γὰρ ἰδόντες οἱ στρατιῶται, ἀθρόοι τὰ ὅπλα λαβόντες ᾔεσαν, ἕκαστος τὸν βασιλέα προλαβεῖν ἐπειγόμενοι, καὶ μετὰ βοῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ τῷ φρουρίῳ προσβάλλουσιν. εὐθύμως δὲ τῶν Ῥῶς ὑπομενόντων τὴν πολιορκίαν, πῦρ εἰς πολλὰ μέρη ὑφάψαντες, οὕτω τοὺς ἀνθισταμένους κατηγωνίσαντο. μὴ στέγοντες γὰρ τὴν τοῦ πυρὸς δύναμιν, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν χεῖρα, ἕκαστος ἑαυτὸν ἀρομμίζοντες, ἀ-

* πρῶτος Scyl.

polantes atque deprehensi occiduntur. itaque & cadaveribus tota planities constrata est, & innumeri capti. Proinde Sphagellus (cujus post Sphendosthlabum summa erat inter Scythas auctoritas) Persthlabani exercitus præfectus, jam de ipsa urbe retinenda anxius, portas claudit, ac vectibus objectis munit, & de muro omnis generis missilibus ac saxis subeuntes Romanos arcet. Nox oborta, obsidionem solvit. Postridie prima luce præses Basilius cum reliquis copiis adfuit, cujus adventus magnum gaudium Imperatori attulit: & collem quemdam conscendit ut Scythis esset conspicuus, interim copiæ inter se conjunctæ urbem cingunt. Multis hortato barbaros Imperatore, ut ab incœpto desisterent, neque sibi ipsis exitii causa essent, cum nihil proficeretur, Romani justo incensi ira oppugnationem aggressi, sagittis murorum defensores abigunt, scalas muris opponunt: & quidam animosus miles dextra gladium tenens, lævaque scutum ad capitis defensionem elatum gestans, primus per scalam in murum evadit, scuto ictus amoliens, & ense obstantes arcens, itaque per propugnacula adscendens, dissipatis qui ibi erant hostibus, suis tutum muri conscendendi locum præbet. Hunc alii post alios imitantur. cumque hoc modo complures murum jam tenerent, cuneo facto Scythas pellunt, iique se de muris agunt præcipites. alii quoque diversis locis multi priores imitati, per scalas in murum succedunt. & Scythis trepidantibus quidam Romani hoste non animadvertente ad portas nullo negotio perveniunt, iisque apertis totum immittunt exercitum. Hoc modo urbe capta, Scythæ per angiportum diffugientes deprehensi interimuntur, mulieres & pueri captivi ducuntur. capitur & cum conjuge & liberis Borises Bulgarorum rex, regni insignia adhuc gestans, & ad Imperatorem adducitur. Cui se Imperator admodum exhibuit humanum, regem Bulgarorum appellans, omnesque captivos Bulgaros libere quo quisque abire vellet permittens: non ad subigendos, sed ad liberandos Bulgaros bellum se movisse dicens, solosque Rossos se hostium habere numero.

Interim Scytharum animosiores ad octo millia, locum in regia munitum occupant, ibique aliquandiu latent: ac multos qui loci contemplandi aut spoliorum causa eo accederent, occulte arreptos interficiunt. Imperator re cognita, exercitum adversus eos mittit. qui cum animo langueret, & oppugnationem tentare non auderet, non hostium id metu, sed quod locus is munitus atque inexpugnabilis videbatur: Imperator facile remedium adhibuit, ipse sumptis armis primus omnium pedes ad illum locum contendens. id enim cum viderent milites, confertim arma rapiunt, & quivis Imperatorem prævertere cupientes, sublato clamore Rossos oppugnare aggrediuntur: fortiter iis oppugnationem tolerantibus, multis locis ignem succendunt, itaque eos expugnant. nam vim ignis non ferentes Rossi, neque Romanorum r[illegible]

Edit. Paris. pag. 673.

Persthlaba expugnata.

327

Humanitas Tzimiscæ.

pag. 674.

hori pares, per præcipitia sese dejicientes quisque aufugiunt: multi eorum igni absumpti, multi præcipiti casu extincti, reliqui ferro occisi aut capti. Hoc modo intra biduum tota urbs capta. Refecit eam Imperator, & a suo nomine Joannopolin denominavit: (Joannopolis.) impositoque valido præsidio, rebus ad vitam necessariis abunde instruxit.
328 Inde festo Dominicæ resurrectionis die acto, postridie ad Dorostolum, cui & Dristra nomen, iter ingreditur.

At vero Sphendosthlabus, tametsi audita Persthlabæ expugnatione perturbatus haud injuria esset: infracto tamen animo suos cohortatus, ut porro jam tanto se fortius gerant, constitutis etiam ut res ferebant reliquis, & quos suspectos habebat Bulgaros, omnibus (erant autem trecenti circiter) interfectis, adversum Romanos proficiscitur. Imperator institutum iter persequens, urbes in eo sitas itinere capit, iisque præfectos constituit, & multis castellis atque oppidis evastatis ac præda militi concessa pergit. Ubi exploratores nuntiaverunt Scythas adventare, delectum exercitum præmittit, duce Theodoro a Misthcja: jubetque hostium multitudinem exquirere, & sibi indicare, & (si ita videatur commodum) levi prælio eorum vires tentare. Ipse cum instructo universo exercitu pone sequitur. Theodorus cum suis ubi ad hostes pervenit, dat in eos impetum. Rossi insidias subesse veriti, progressu abstinent: multisque suorum ictis, quibusdam etiam dejectis, fuga in vicinos montes densosque & amplos saltus se dispergunt, ac per montana ad Dristram perfugiunt. Rossi fuere numero septem millia: Romani vero qui eos fuderunt, trecenti. Scythæ autem Sphendosthlabo conjuncti, auctores ei fuerunt ut cum omnibus copiis (numerabantur autem trecenta triginta virorum millia) duodecim ante Dorostolum milliaribus castra poneret, ibique Imperatoris adventum intrepide ex- (Edit. Paris. pag. 673.) pectarunt. At Romanos recentibus victoriis elatos, & jamjam de summa rerum prælio decertatum iri sperantes, scientes insuper Deum se habere adjutorem, qui non inferentibus, sed passis injuriam opitulari soleret, non eos modo qui fortitudine aliis anteibant, sed jam & timidiores alacritas & audacia incessebat, ardentique pugnæ desiderio agitabantur. Ubi in conspectum mutuo venere exercitus, utroque Imperatore suos dictis, qualia præsenti rei accommodata erant, animante atque instigante, ut classicum cecinit, magna cum vi parique alacritate concursum est. Primo conflictu Romani vehementi facto impetu, multis dejectis hostium ordines labefactant. neque tamen cedunt hostes: neque Romanis eos persequendi datur facultas, Scythis sese confirmantibus, rursumque sublato clamore in Romanos irruentibus. Pugnatur aliquantisper æquo marte. jam autem ad vesperam inclinante die, Romani sese cohortantes, & veluti acuentes mutuis exhorta- (Pugna Romani Rossos vincunt.) tionibus, sinistrum Scytharum cornu premunt, & intolerabili vi ingruentes

A πεδίδρασκον· καὶ πολλοὶ μὲν ἀνήλωντο τῷ πυρί, πολλοὶ δὲ κρημνιζόμενοι ἀπώλοντο, τοὺς δὲ λοιποὺς μάχαιρα καὶ αἰχμαλωσία διεδέξαντο. καὶ ἡ μὲν πόλις τοῦτον ἑάλω τὸν τρόπον, ἐν δυσὶν ὅλαις ἡμέραις μὴ ἀντισχοῦσα. ταύτην δ' ἁλοῦσαν ἀνακτισάμενος ὁ βασιλεύς, καὶ φρουρὰν ἀξιόλογον ἐπιστήσας, καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτήδεια δαψιλῶς παρασκευασάμενος, καὶ τὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τελέσας ἑορτήν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ Ἰωαννούπολιν μετονομάσας τὴν πόλιν, τῇ ἐπαύριον τῆς ἐπὶ τὸ Δορόστολον, ὃ καὶ Δρίστρα καλεῖται, εἴχετο πορείας.

Ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος τὴν τῆς Περσθλάβας πυθόμενος ἅλωσιν, εἰς ταραχὴν ἐνέπεσεν, ὡς εἰκός, οὐ μήν γε καὶ τοῦ φρονήματος καθυφῆκεν, ἀλλὰ παραθαρ-
B ρύνας τοὺς περὶ αὐτόν, καὶ νῦν μᾶλλον ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀναφανῆναι παρακαλέσας, τά τε ἄλλα ὡς ἐδόκει καταστησάμενος, καὶ πάντας οὓς εἶχεν ἐν ὑποψίᾳ τῶν Βουλγάρων ἀμφὶ τοὺς τριακοσίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἀνελών, ἔξεισι κατὰ Ῥωμαίων. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς ἐν τῇ παρόδῳ πόλεις ἑλών, καὶ στρατηγοὺς αὐταῖς ἐπιστήσας, πολλά τε φρούρια καὶ πολίσματα ἐκπορθήσας, καὶ τοῖς στρατιώταις εἰς ἁρπαγὴν δεδωκώς, εἴχετο τῆς ὁδοῦ. τῶν δὲ σκοπῶν ἥκειν φρασάντων Σκύθας τινάς, λαὸν ἐπίλεκτον ἐκπέμπει. Θεόδωρόν τε τὸν ἐκ Μισθείας αὐτῶν τῷ πλήθει ἀρχηγὸν ἐπιστήσας, προηγεῖσθαι ἐπέσκηψε τοῦ στρατοῦ, κατασκοπεῖν τε τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, καὶ
C αὐτῷ διδόναι γνῶσιν, εἰ προχωροίη δέ, καὶ διαπειρᾶν τῆς αὐτῶν ἰσχύος ἀκροβολισάμενον εἰληφέναι· αὐτὸς δὲ κατόπιν εἵπετο συντεταγμένος μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς. οἱ σὺν τῷ Θεοδώρῳ γοῦν ἐπείπερ εἰς χεῖρας ἦλθον τοῖς πολεμίοις, ἐμπίπτουσι τούτοις ῥαγδαίως. οἱ δὲ Ῥῶς ἐνέδραν εὐλαβηθέντες, πρόσω μὲν οὐκέτι ἐχώρουν· πολλῶν δὲ πληγέντων, καί τινων δὲ πεσόντων ἐκκλίναντες, ἐς τὰ πλησίον σκεδάννυντο ὄρη, καὶ τὰς ἐκεῖσε νάπας βαθείας καὶ ἀμφιλαφεῖς τυγχανούσας, καὶ διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐπὶ τὴν Δρίστραν ἐπανασώζονται. ἦσαν δὲ τὸ πλῆθος οὗτοι ἑπτακισχίλιοι, οἱ δὲ τούτοις συμπλακέντες καὶ τρεψάμενοι Ῥωμαῖοι, τὸν ἀριθμὸν τριακόσιοι. ἑνωθέντες δ' οἱ Σκύθαι τῷ Σφενδοσθλάβῳ, καὶ τοῦτον ἐκεῖ-
D θεν ἀναστήσαντες μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, πρὸ δώδεκα τοῦ Δοροστόλου μιλίων αὐλίζονται, ἐς τριακοσίας καὶ τριάκοντα χιλιάδας ἀριθμούμενοι, καὶ τὸν βασιλέα ἐπιόντα ἐκθύμως καὶ ῥωμαλέως ἐκδεχόμενοι. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ταῖς ἐξ ὑπογύου νίκαις γαυρούμενοι, καὶ τὴν τὰ πάντα κρῖναι μέλλουσαν μάχην προσδεχόμενοι, εἰδότες δ' ὅτι καὶ Θεὸν συλλήπτορα ἕξουσιν, οὐ τοῖς ἀδίκων χειρῶν ἄρχουσι φιλοῦντα, ἀλλὰ τοῖς ἀδικουμένοις ἐκ παντὸς ἐπαρήγειν, οὐ μόνον οἱ εὐψυχότεροι, ἤδη δὲ καὶ οἱ καταπλῆγες καὶ μαλακοὶ τὰς ψυχάς, πρόθυμοι καὶ θαρραλέοι ἐγένοντο, καὶ πρὸς τὴν συμπλοκὴν λίαν ἐσφάδαζον. εἰς ὄψιν δὲ τῶν στρατευμά-
E των ἀλλήλοις γενομένων, καὶ λόγοις παρακλητικοῖς τοῦ τε βασιλέως καὶ τοῦ Σφενδοσθλάβου τοὺς οἰκείους ἐπιρρωσάντων, καὶ τὰ τῷ καιρῷ πρόσφορα παρακελευσαμένων, ὡς αἱ σάλπιγγες τὸ ἐνυάλιον ἤχησαν, συρρήγνυνται ἀλλήλοις τὰ πλήθη τὴν αὐτὴν ἔχοντα προθυμίαν. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην προσβολὴν οἱ Ῥωμαῖοι μετὰ ῥύμης ἐνεχθέντες σφοδρᾶς, καὶ πολλοὺς καταβαλόντες, τὰς βαρβαρικὰς τάξεις κατέσεισαν. οὐ μήν γε καὶ ὑπαγωγὴ τῶν ἐναντίων ἐγένετο, οὔτε τῶν Ῥωμαίων λαμπρὸς διωγμός, ἀλλ' ἐπιρρώσαντες πάλιν ἑαυτοὺς οἱ Σκύθαι, αὖθις ἐπῆλθον μετ' ἀλαλαγμοῦ τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ μέχρι μέν τινος ἰσοπαλὴς ἦν ὁ ἀγών. ἤδη δὲ περὶ δείλην ὀψίαν τῆς ἡμέρας

ὤσης, οἱ Ῥωμαῖοι παρακαλέσαντες ἀλλήλους, καὶ τρόπον τινὰ στομώσαντες ταῖς παραινέσεσιν, ἐπέβησαν τῷ εὐωνύμῳ κέρατι τῶν Σκυθῶν, καὶ πολλοὺς τῷ ἀνυποστάτῳ κατέβαλον τῆς ὁρμῆς. συνιεσαμένων δὲ τῶν Ῥὼς ἐπὶ τὸ πεπονηκός, τῶν περὶ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς εἰς ἐπικουρίαν ἐκπέμπει τινάς, κατόπιν δὲ καὶ αὐτὸς εἵπετο, ἀνακεκαλυμμένοις τοῖς παρασήμοις τῆς βασιλείας τὸ δόρυ διηγκωνισμένος, τόν τε ἵππον κεντρίζων θαμά, καὶ τῇ βοῇ διεγείρων τοὺς στρατιώτας. ἀγῶνος δὲ καρτεροῦ συστάντος, καὶ πολλὰς μεταπλίσεις δεξαμένης τῆς μάχης (δωδεκάκις γάρ φησι τροπὰς δέξασθαι τὸν ἀγῶνα) μόλις οἱ Ῥὼς ἀπειρηκότες πρὸς τοὺς κινδύνους, ἀκόσμῳ φυγῇ πρὸς τὸ πεδίον ἐσκεδάσαντο. οἷς οἱ Ῥωμαῖοι ἑπόμενοι, τοὺς καταλαμβανομένους ἀνῄλισκον. ἔπεσον οὖν πολλοί, καὶ πλείους ἑάλωσαν. ὅσοι δὲ διαδρᾶναι τὸν κίνδυνον ἴσχυσαν, εἰς τὸ Δορόστολον διασώζονται.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τὰ ἐπινίκια θύσας τῷ καλλινίκῳ μάρτυρι Γεωργίῳ (ἦν γὰρ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς αὐτοῦ μνήμης συρράξας τοῖς πολεμίοις) τῇ ἐπιούσῃ καὶ αὐτὸς τῆς πρὸς τὸ Δορόστολον ἥψατο. ἐπιστάς τε γενόμενος, στρατοπεδείαν ἐπήξατο ἐχυράν. οὐ μέντοι γε πολιορκίας ἥψατο, δεδιὼς μήπως ἀφυλάκτου τοῦ ποταμοῦ τυγχάνοντος, ἀποδράσαι μετὰ τῶν νηῶν διασωθῶσιν οἱ Ῥώς, αὐλισάμενος δὲ προσέμενε τὸν Ῥωμαϊκὸν στόλον. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ Σφενδοσθλάβος οὓς κατεῖχε ζωγρείας Βουλγάρους ἀμφὶ τὰς κ΄. χιλιάδας ἀριθμουμένους, σιδηροπέδαις καὶ ἄλλοις δεσμοῖς ἠσφαλίσατο, ἐπανάστασιν φοβηθείς, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ηὐτρεπίζετο τῆς πολιορκίας. ἤδη δὲ καὶ τοῦ στόλου καταλαβόντος, ἐπεχείρει τῇ τειχομαχίᾳ ὁ βασιλεύς, καὶ πολλάκις ἐπεκδραμόντας τοὺς Σκύθας ἐτρέψατο. μιᾶς δὲ τῶν ἡμερῶν σκεδασθεῖσι τοῖς Ῥωμαίοις εἰς ἄριστον, περὶ δείλην ὀψίαν οἱ βάρβαροι εἰς δύο διαιρεθέντες μέρη ἱππεῖς καὶ πεζοὶ ἐκ πυλίδων δύο τῆς πόλεως, τῆς τε κατὰ ἀνατολάς, ἣν φρουρεῖν ἐτέτακτο Πέτρος ὁ στρατοπεδάρχης μετὰ Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων, καὶ τῆς πρὸς δύσιν ὅπῃ Βάρδας ὁ Σκληρὸς μετὰ τῶν ἑῴων διὰ ἄμεσον τὴν φυλακὴν ἐπιτέτραπτο, ἐξῆλθον παρατεξάμενοι, τότε πρῶτον φανέντες ἔφιπποι. (τὰς γὰρ προηγησαμένας μάχας πεζοὶ διηγωνίσαντο) οὓς εὐρώστως οἱ Ῥωμαῖοι δεξάμενοι, ἐκθύμως ἐμάχοντο. καὶ μέχρι πολλοῦ ἰσοτάλαντος ἦν ὁ ἀγών. τέλος δέ, τῇ σφετέρᾳ ἀρετῇ Ῥωμαῖοι τρέπουσι τοὺς βαρβάρους, καὶ πρὸς τὰ τείχη συγκλείουσι πολλῶν κατὰ τῷ ἀγῶνι τῷδε πεσόντων, καὶ μᾶλλον ἱππέων, μηδενὸς δὲ τῶν Ῥωμαίων τραυματισθέντος, ἀλλ' ἢ μόνων ἵππων πεσόντων τριῶν. οὕτω θραυσθέντες οἱ βάρβαροι, καὶ εἴσω τείχους συνελαθέντες, νυκτὸς ἐπιγενομένης διενυκτέρευον ἀγρυπνοῦντες, καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας ἀπωλοφύροντο ἀγρίοις καὶ φρικώδεσιν ὀδυρμοῖς, ὡς δοκεῖν τοὺς ἀκούοντας θηρίων εἶναι βρυχηθμοὺς καὶ ὠρυγάς, ἀλλ' οὐ θρήνους ἀνθρώπων καὶ οἰμωγάς. ἡμέρας δὲ ἄρτι διαγελώσης, πάντας τοὺς ἔν τισι φρουρίοις εἰς φυλακὴν ἐσκεδασμένους ἀνεκαλοῦντο εἰς τὸ Δορόστολον, καὶ ταχέως ἧκον μετακληθέντες. καὶ ὁ βασιλεὺς δὲ ἀναλαβὼν ἅπασαν τὴν δύναμιν, ἦλθεν εἰς τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον, καὶ πρὸς πόλεμον ἠρέθιζε τοὺς βαρβάρους. ἐπεὶ δὲ μὴ ἐξῄεσαν, εἰς τὸ στρατόπεδον ὑποστρέψας, ἡσυχίαν ἦγε. καὶ προσῆλθον αὐτῷ πρέσβεις ἐκ Κωνσταντείας καὶ τῶν ἄλλων φρουρίων τῶν πέραν ἱδρυμένων τοῦ Ἴστρου, ἀμνηστίαν κακῶν αἰτούμενοι, καὶ ἑαυτοὺς ἐγχειρίζοντες σὺν τοῖς ὀχυρώμασιν. οὓς προσηνῶς δεξάμενος, ἀπέστειλε τοὺς παραληψομένους τὰ φρούρια, καὶ στρατιὰν ἀποχρῶσαν εἰς τὴν αὐτῶν φυλακήν. ἤδη δὲ ἑσπέρας καταλαβούσης, τὰς πάσας πύλας τῆς πόλεως ἀναπετάσαντες οἱ Ῥώς, πολλῷ τῶν προτέρων πλείονες ὄντες, ἐπιπίπτουσι τοῖς Ῥωμαίοις ἀνελπίστως διὰ τὴν νύκτα διάγουσι. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην συμβολήν, ἔδοξαν πρα-

A multos prosternunt. cumque ad afflictam partem Scythæ coirent, suorum quosdam Romanus Imperator fuit auxilio mittit, ipseque subsequitur, apertis cum Imperii signis, equo calcaribus incitato, & hastam infensam ferens, suosque verbis extimulat. Acerrime tunc pugnatum, & variis vicibus prælio mutato (duodecies enim ferunt inclinatas acies) vix tandem Rossi desperata salute, inordinata fuga in campum se effundunt: eosque insecuti Romani, multos perimunt. De Russis cecidere multi, capti etiam plures, reliqui Dorostolum fuga evaserunt.

Imperator ob impetratam victoriam sacrificio veneratus gloriosum martyrem B Georgium (nam die hujus memoriæ consecrato cum hoste conflictum fuit) postridie ad Dorostolum ducit, ibique castris communitis classem Romanam operitur. nam ante hujus adventum oppugnationem aggredi nolebat, ne amne custodiæ vacuo, navibus effugere Rossis liceret. Interim Sphendosthlabus Bulgaros quos captivos habebat, ad xx millia numeratos, compedibus ac vinculis constringit, metuens ne ii seditionem concitarent: & se ad tolerandam obsidionem parat. Imperator ubi classis appulit, oppugnare urbem incipit, & sæpe erumpentes urbe barbaros profligat. Quadam die sub vesperam Romanis ad cœnam dissipatis, Barbari bipartito agmine equites & pedites (tum primum ii e-C quites visi sunt, hactenus pedites tantum pugnaverant) duabus se urbis portis effundunt: quarum una versus Orientem, quam custodire jussus erat Petrus castrorum præfectus cum Thracibus & Macedonibus: altera Occidentalis, ad quam in excubiis locatus erat Barda Sclerus cum Orientalibus copiis. Acriter dimicatum est, Romanis fortiter eos subsistentibus. & tametsi aliquandiu dubia stetit victoria, tamen ad extremum Romani sua virtute barbaros fundunt: multisque occisis, maxime de equitatu, in urbem reliquos compellunt. Romanorum sauciatus est nemo, neque nisi tres equi quicquam periit. D Hoc pacto fracti barbari, & intra muros coacti, noctem istam insomnem exegerunt: & eos qui in pugna ceciderant, feris atque terribilibus ejulatibus deploraverunt: ut quicumque audirent, non hominum lamenta, sed ferarum rugitus & mugitus putaret se percipere. Sub auroram omnes qui hinc inde per castella præsidii causa erant, ad se Dorostolum evocant, iique præsto fuerunt. Imperator quoque totum exercitum in campum qui est ante urbem eduxit: & barbaros cum frustra ad pugnam provocasset, in castra reduxit, ac quievit. Ea die ad ipsum veniunt legati a Constantia, & aliis trans Istrum sitis E castellis, veniam petentes, & se ac munitiones dedentes. quibus benigne acceptis, mittit qui castella recipiant: simulque præsidia, quibus ea asservari quirent. Vespere jam facto Rossi omnibus urbis portis apertis, numero admodum aucti, in Romanos ob noctem nihil tale suspicantes irruunt. & quidem

Dorostoli obsidio.

Edit. Paris. pag. 676.

Rossi victi.

primo conflictu victores videbantur, paulatim tameo Romani superiores sunt facti. nam ubi Sphagellas fortissime pugnans cecidit, eo amisso animi barbarorum languere cœperunt, & remisit impetus. Per totam tamen noctem subsistunt, atque adeo ad meridiem usque; tum demum animadvertentes ab Imperatore missam esse exercitus partem quæ Rossos aditu io urbem excluderet, fugæ se dant: cumqaa vias in urbem ducentes invenirent obsessas, per campum fuga dispersi, ab iosequentibus multi occiduntur. Ea quæ subsecuta proxime est nox, Sphendosthla-
Edit. Paris. pag. 677.
bus arbis maros fossa profunda circumdabat, ne facile Romani cum impeto possent eos oppugnatum accedere: atque hoc modo urbe commanita, statuit obsidionem fortissime perferre. Quia autem plerique militum ejus ob vulnera male habebant, & jam consumptis alimentis penaria imminebat, cum importari aliunde quicquam Romani non sinerent: observata nocte te-
Stratagema.
nebrosa ac illuni, in quam imbres magni, grando terribilis, fulguraque & tonitrua horrenda inciderant, cum duobus virorum millibus lintres conscendit, & ad quærenda victui necessaria navigat. Cum collegissent prout quisque nancisci poterat frumentum, milium, & alias ad vitam sustentandam facientes res, rursum adverso flumine Dorostolum vehuntur. atque inter revehendum, cum in ripa fluminis viderent calones haud paucos, quorum alii equos potabant, alii herbam aut ligna colligebant, navibus egressi, & per sylvam absque strepitu incedentes, eos oihil tale cogitanres subito adoriuntur: multisque interfectis, reliqaos palatim in proxima nemora se abdere cogunt. Ipsi suis liotribus rursum conscensis, secundo vento Dorostolum redeunt. Imperator ut hoc percepit, molestissime tulit, & præfectos classis gravissime culpavit, quod barbaros Dorostolo avehi non sensissent: minatus etiam mortem, si quid præter ea tale ipsis non observantibus fieret. quo factum, ut ii utramque fluminis ripam diligentissime posthac custodirent. Enimvero Imperator cum LXV continuos dies urbem oppugnasset, eam posthac obsidione & fame statuit tentare. ideo vias omnes fossis actis, & præsidiis additis munit, ne quis alimentorum petendorum causa exire urbe posset: ipseque in obsidione interim otio fruitur.

Dum hæc ad Dorostolum geruntur,
Leo & Nicephorus Phocæ tyrannidem captantes, cæcantur.
Leo Curopalates & Nicephorus ejus filius, quos aote docuimus incolumibus oculis dimissos, tametsi effodi eos sententia jussisset: rursus tyrannidem invadunt. cumque multos urbis & regiæ custodes corrupissent, atque ex animi sententia viderentur sibi rem confecisse, conducta navi ex insula in qaam relegati fuerant, ad continentem urbi e regione locatam devehuntur, juxta suburbium cui Pelamydium nomen, atque inde sub primum galli cantum Constantinopolin accedunt. Sed Leo rei navalis drungarius, cui una cum Basilio rectore palatii custodia commendata fuerat, ea de re a conscio consilio-
pag. 678.
rum istorum quodam factus certior, manum mittit ad Curopalatam & filium ejus comprehendendos sufficientem.

A πρῶσαι, μετὰ μικρὸν δὲ ὑπερέχον Ῥωμαῖοι. ὡς γὰρ συνέβη πεσεῖν τὸν Σφάγγελλον ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενον, συνεχύθησαν τῇ τοῦ πεσόντος στερήσει, καὶ τὰς ὁρμὰς ἐχαυνώθησαν. ὅμως ἀνένδοτοι παρ' ὅλην τὴν νύκτα διέμειναν, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν μέχρι σταθερᾶς μεσημβρίας. τότε δὴ τοῦ βασιλέως δύναμιν πεπομφότος, ἐφ' ᾧ τοῖς βαρβάροις ἀποκλεῖσαι τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, γνόντες οἱ Ῥῶς ἔκλιναν εἰς φυγήν. καὶ τὰς πρὸς τὴν πόλιν εἰσόδους ἐπιτετειχισμένας εὑρόντες, ἔφευγον διὰ τοῦ πεδίου, καὶ καταλαμβανόμενοι ἀνῃροῦντο. ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος νυκτὸς ἐπιγενομένης, διώρυγι βαθείᾳ τὸ τῆς πόλεως ἐστεφάνωσε τεῖχος, ἵνα μὴ εὐχερῶς ἔχωσιν οἱ Ῥωμαῖοι μεθ' ὁρμῆς τῷ τῆς πόλεως τείχει προσπελά-
B ζειν. καὶ οὕτω τὴν πόλιν ἀσφαλισάμενος, ἔγνω δεῖν εὐψυχότατα τὴν πολιορκίαν προσδέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ τὸ πλέον τῆς στρατιᾶς διέκειντο κακῶς ἀπὸ τῶν τραυμάτων, συνεπελάμβανε δὲ καὶ λιμὸς ἤδη τῶν ἀναγκαίων δαπανηθέντων αὐτοῖς, καὶ μὴ δ' ἔξωθεν τὰ πρὸς χρείαν συνεχωροῦντο αὐτοῖς εἰσκομίζεσθαι παρὰ τῶν Ῥωμαίων, νύκτα βαθεῖαν καὶ ἀσέληνον ἐπιτηρήσας ὁ Σφενδοσθλάβος, καθ' ἣν ὑετός τε ῥαγδαῖος ἐξ οὐρανοῦ κατηνέχθη, καὶ χάλαζα φοβερὰ ἐπερράγη, καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ φρικωδέσταται, μονοξύλοις ἐμβὰς μετὰ δισχιλίων ἀνδρῶν, ἔξεισιν εἰς ἐπισιτισμόν. συλλεξάμενοι δὲ ὅθεν εὐπόρησεν ἕκαστος, σῖτον καὶ κέγχρον, καὶ εἴδη ἄλλα συνεκτι-
C κὰ τῆς ζωῆς, ἀνήγοντο διὰ τοῦ ποταμοῦ τοῖς μονοξύλοις εἰς τὸ Δορύστολον. ἐν δὲ τῷ ἀνάπλῳ θεασάμενοι κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, θεράποντας οὐκ ὀλίγους τῶν στρατιωτῶν, τοὺς μὲν ἵππους ποτίζοντας, τοὺς δὲ χορτολογοῦντας, ἄλλους δὲ καὶ ξυλίζοντας, ἀποβάντες τῶν πλοίων διὰ τῆς ὕλης ἀψοφητὶ βαδίζοντες, ἀδοκήτως ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἐμπίπτουσιν αὐτοῖς, καὶ πολλοὺς μὲν τούτων ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐπὶ τὰς πλησίον λόχμας σκεδασθῆναι ἠνάγκασαν. αὖθις δ' εἰς τὰς σκάφας ἐμβάντες, καὶ οὐρίῳ φερόμενοι πνεύματι, πρὸς τὸ Δορύστολον φέρονται. τοῦτο δὲ γνωσθέν, εἰς μεγάλην ἀνίαν ἐμβάλλει τὸν βασιλέα. καὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ στόλου ἐν αἰτίᾳ μεγάλῃ εἶχεν, ὅτι μὴ ἐπῄσθοντο τὸν ἐκ Δορυστόλου τῶν βαρβάρων ἀπόπλουν. ἐπηπείλησε δὲ καὶ θάνατον αὐτοῖς, εἰ ἔτι ἅ-
D παξ λάθρᾳ τοιοῦτόν τι γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν τὰς παρ' ἑκάτερα ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἐτήρουν ἐπιμελῶς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐφ' ὅλας πέντε καὶ ἑξήκοντα ἡμέρας τῇ πολιορκίᾳ χρησάμενος, καὶ καθ' ἑκάστην πολεμῶν, καὶ μὴ ἀνύων, δεῖν ἐνόμισε διὰ προσεδρείας καὶ λιμοῦ ἀποπειρᾶσθαι τῆς πόλεως. διὸ καὶ πανταχόθεν τάφροις τὰς ὁδοὺς ἀποκλείσας, καὶ φύλακας ἐπιστήσας αὐταῖς, ὡς μή τις ἔξεισι τὰ ἐπιτήδεια κομίσων, ἐκάθητο ἠρεμῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν Δορυστόλῳ, ἐφέρετο τῇδε.

Λέων δὲ ὁ Κουροπαλάτης, καὶ Νικηφόρος ὁ τούτου παῖς, δοκήσει μὲν (ὡς εἴπομεν ἔμπροσθεν) πηρωθέντες, ἔνι δὲ ἀσινεῖς τὰς ὁράσεις ἔχοντες, εἰς τυραννίδα καὶ αὖθις παρεσκευάζοντο, πολλοὺς τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἐν τοῖς βα-
E σιλείοις φρουρῶν ὑποφθείραντες. καὶ ἐπεὶ τὰ κατὰ γνώμην αὐτοῖς ἀπηρτίσθη, πλοῖον μισθωσάμενοι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐμβάντες ἀπαίρουσι τῆς νήσου ἣν οἰκεῖν κατεκρίθησαν, καὶ πρὸς τὴν ἀντιπόρθμιον τῆς πόλεως ἤπειρον γίνονται, κατὰ τὸ προάστειον, ὃ κατονομάζουσι Πηλαμύδιον. ἐκεῖθεν δὲ περὶ πρώτας ἀλεκτρυόνων ᾠδὰς ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἔρχονται. ἑνὸς δὲ τῶν συνιστόρων δῆλον θεμένου τὸ ἔργον Λέοντι τῷ δρουγγαρίῳ τοῦ στόλου, τὴν φυλακὴν ἐπιτετραμμένῳ τῶν βασιλείων, σὺν Βασιλείῳ τῷ ῥαίκτωρι. ὁ δέ, δύναμιν ἀξιόχρεων ἐπὶ κατασχέσει τοῦ κουροπαλάτου καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἐκπέμπει. ὅπερ οὗτοι μαθόντες, εἰς τὴν μεγάλην

κατα-

καταφεύγουσιν ἐκκλησίαν· ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπασθέντες, A εἰς τὴν Πρώτην νῆσον ἐξαποστάλλονται, κἀκεῖσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύχθησαν.

Ἐφάνη δὲ καὶ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ καὶ ἄλλο τι, ὡς οἶον ἄξιον εἶναι διηγήσεως. πινάκιον ἐκ λίθου Προικοννησίας, ἐπὶ παραδείσου τινὸς τῶν συγκλητικῶν εὑρέθη, ἀμελῶς ἐῤῥιμμένον, εἰκονισμένας ἔχον δύο ἀνθρώπων μορφὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, μίαν μὲν ἀνδρὸς, ἑτέραν δὲ γυναικός. ἐν δὲ τῷ μετώπῳ τῆς πινακίδος ἦν γεγραμμένον ἐπίγραμμα, φὸς (ὠδί?) πολυετίων. Ἰωάννου καὶ Θεοδώρας τῶν φιλοχρίστων πολλὰ τὰ ἔτη. ὅπερ τινὰς μὲν εἰς ἔκπληξιν ἦγεν, ὅπως τὰ ἐνεστῶτα μάλα προεδηλοῦτο σαφῶς. τινὲς δὲ μὴ ἀπηλλάχθαι τὸ πρᾶγμα σκευωρίας καὶ μαγγανείας ἐνόμιζον, τὸν τοῦ παραδείσου δεσπότην διὰ τῆς δε τῆς μηχανῆς τὸν B βασιλικὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐκκαλεῖσθαι οἰηθέντες προσπάθειαν. εἴτε δὲ οὕτως ἔχει, εἴτε ἐκείνως ἡ ἀλήθεια, φράζειν οὐκ ἔχω.

Οἱ δὲ Σκύθαι ἔνδοθεν τῷ λιμῷ πιεζόμενοι, ἐκτὸς ὑπὸ τῶν τειχομαχικῶν ὀργάνων κακούμενοι, καὶ κατ' ἐξαίρετον ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ὃν ὁ μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ῥωμανοῦ τοῦ * Κουρκούα υἱὸς φυλάττειν ἐτέτακτο (τὸ γὰρ ἐκεῖσε πετροβόλον ὄργανον οὐ μικρῶς τοὺς ἐντὸς ἐπημαίνετο) ἀποκρίναντές τινας τῶν ἀλκιμωτέρων ὁπλίτας ψιλοῖς ἐπιμεμιγμένους, ἐπὶ τὸ τοιοῦτον ἐκπέμπουσιν ὄργανον, εἴπως δυνηθεῖεν αὐτὸ ἀπεργάσασθαι. τοῦτο γνοὺς ὁ Κουρκούας, ὅ,τι κράτιστον ἦν περὶ αὐτὸν ἀναλαβόμενος, ἐβοήθει διὰ τάχους. ἐς μέσους δὲ τοὺς Σκύθας γενόμενος, ἀκοντίῳ βληθέντος αὐτῷ τοῦ ἵππου, καὶ σὺν αὐτῷ πεπτωκότος, C ἀναιρεῖται κρεουργηθείς. οἱ Ῥωμαῖοι δὲ ἐπιδραμόντες, καὶ τοῖς Ῥῶς συμπλακέντες, τό τε ὄργανον ἀβλαβὲς διετήρησαν, καὶ τοὺς Σκύθας ὠσάμενοι, συνέκλεισαν εἰς τὴν πόλιν. Ἰουλίου δὲ καταλαβόντος μηνὸς, καὶ εἰκοστὴν ἡμέραν ἄγοντος, ἐξῆλθον οἱ Ῥῶς παμπληθεῖς· καὶ τοῖς Ῥωμαίοις συμπλακέντες, ἐμάχοντο· παραθαῤῥύνοντα ἔχοντες, καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἀλείφοντα, ἄνδρα τινὰ παρὰ Σκύθαις ἐπισημότατον Ἰκμορα τοὔνομα, μετὰ Σφάγγελον τὸν ἀναιρεθέντα τιμώμενον, οὔτε κατὰ D συγγένειαν τὴν ἐξ αἵματος ἐν τοῖς μάλιστα ἀγόμενον παρ' αὐτοῖς, οὔτε κατὰ συμπάθειαν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς ἀρετῆς παρὰ πᾶσι σεβόμενον. τοῦτον ἰδὼν Ἀνεμᾶς, * ὁ τοῦ Κρητῶν τοῦ βασιλείου υἱὸς Κουρουπᾶ, εἷς ὢν τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων, αὐτόν τε εὐψύχως ἀγωνιζόμενον, καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τοῦτο παρορμῶντα καὶ διεγείροντα, καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων τάξεις διαταράσσοντα, μήτε πρὸς τὸ μέγεθος καταπλαγεὶς τοῦ ἀνδρὸς, μήτε τὴν ἀλκὴν δειλιάσας, ἀλλὰ περικαρδίῳ θέρμῃ ληφθεὶς, καὶ τὸν ἵππον τῇδε κἀκεῖσε παρακινήσας, μεθ' ὁρμῆς ἀκατασχέτου τὸ παρῃωρημένον τῷ μηρῷ αὐτοῦ ξίφος ἀνασπώμενος, ἵεται κατὰ τοῦ Σκύθου, καὶ παίει τοῦτον τῷ φασγάνῳ κατὰ τοῦ E ἀριστεροῦ ὤμου περὶ τὴν κλεῖδα, καὶ ἀποτέμνει τὸν αὐχένα, ὡς συμβῆναι τὴν κεφαλὴν σὺν τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐκκοπεῖσαν πεσεῖν εἰς τὸ ἔδαφος. καὶ ὁ μὲν Σκύθης ἔκειτο πεσών. ὁ δ' Ἀνεμᾶς ἀσινὴς ἐπανῄκεν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἤρθη ἐπὶ τῷ ἔργῳ φωνὴ παμμιγὴς, τῶν μὲν Ῥωμαίων ἀλαλαξάντων ἐπὶ τῇ νίκῃ, τῶν δὲ Σκυθῶν ἀσήμως ὀλολυξάντων, καὶ τῆς ἑαυτῶν ὑπενδόντων ἐνστάσεως· ἐπιβρισάντων δὲ τῶν Ῥωμαίων, εἰς φυγὴν ἐγκατελίκασι, καὶ ἀκλεῶς εἰς τὴν πόλιν ἐσώζοντο. ἔπεσον δὲ πολλοὶ κατὰ τήνδε τὴν ἡμέραν, ὑπ' ἀλλήλων τε συμπατούμενοι διὰ τὴν στενοχωρίαν, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων σφαττόμενοι, τῷ καταλαμβάνεσθαι. μικροῦ δ' ἂν ἑάλω καὶ ὁ Σφενδοσθλάβος αὐτὸς, εἰ μὴ νὺξ ἐπιγενομένη τοῦτον ἐῤῥύσατο. οἱ δὲ τὸν κίνδυνον διαδράντες, ἐντὸς τοῦ περιβόλου γενόμενοι, κωκυτὸν ἐπὶ τῷ τοῦ Ἰκμορος θανάτῳ μέγαν ἐκόψαντο.

Marginal notes (left): * Κουρκεά λέγει. Scyl. — * ὁ τοῦ βασιλείου τοῦ Κρητῶν υἱὸς Scylitz.

A Phocæ hoc animadverso, in magnum templum confugiunt: inde avulsi, in Protam insulam releganrur, atque ibi oculi eis effodiuntur.

Eodem tempore etiam aliud quidpiam accidit non indignum relatu. In pomario senatorii cujusdam viri inventa est tabella ex Proconnesio lapide, forte abjecta, in superficie expressas habens duas humanas figuras, unam maris, alteram fœminæ: in altera superficie scriptum erat, DIU VIVANT JOANNES ET THEODORA Christo dediti. Fuerunt qui eam tabellam magnopere admirarentur, qua præsens rerum conditio ita aperte explicaretur: alii non carere fuco & impostura putarunt, atque hoc commento voluisse B dominum pomarii se in gratiam Imperatoris insinuare. utrum vere aut falso sit creditum, nihil affirmo.

Interim Scythæ intus fame pressi, simul a machinis oppugnatoriis hostium non leviter lædebantur, præcipue eo loco qui Joanni magistro, Romani Curcuæ filio demandatus fuerat: nam saxa torquens instrumentum ibi collocatum, obsessis multa damna dabat. Itaque gravis armaturæ delectos milites velitibus permixtos emittunt, si qua ii ratione eam machinam pessumdare possent. Id ubi intellexit Curcuas, robustissimis suorum assumptis, celeriter ad eam defendendam se confert: invectusque in medios Scythas, ab equo missili icto C ejicitur, atque a Scythis dilaniatus ferro interit. reliqui Romani concursu facto, & machinam integram conservant, & Rossos in urbem compellunt. Die Julii mensis vigesima, Rossi universi ad pugnam adversus Romanos exiverunt. Eahortabatur eos & ad fortitudinem eacitabat Icmor, vir post Sphagellum apud Scythas primo loco: non quod vel familia ejus præcipua esset, vel favorem aliorum sibi aliunde conciliasset, sed solius virtutis ergo ab universis in honore habitus. Hunc commissa pugna Anemas, Cretensium Ameræ Basilii Curupæ filius unus Imperatoris stipatorum, cernens fortiter pugnam obire, ac reliquos eacitare, & Romanorum ordines conturbare, nihil vel vastitate corporis ejus vel D robore deterritus, sanguine circa cor effervescente equum hac illac torquens, stricto qui ad femur pendebat gladio impetum in eum dat vehementissimum: tantumque in sinistrum humerum juxta claviculam imponit vulnus, ut & collum abscinderet, & cum dextra manu amputatum caput in solum decideret. ipse illæsus ad suos rediit. Exclamatum ad hoc facinus promiscue, Romanis ob victoriam lætum clamorem attollentibus, Scythis autem confusum ejulantibus, & vigorem suum dimittentibus. Tandem Romanis prementibus Rossi fugam faciunt, eaque cum dedecore in urbem evadunt. multi eo die perierunt, E partim ob locorum angustiam a se invicem conculcati, partim a Romanis assecutis eos in fuga cæsi. quod nisi nox ingruens Sphendosthlabum eripuisset, utique & ipse vivus in Romanorum venisset potestatem. Superstites a clade cum intra mœnia venissent, magno cum luctu ac planctu mortem Icmoris deploraverunt. Et Romani

Marginal notes (right): Curcuas a Rossis cæsus. — Icmor. — 329 — Edit. Paris. pag. 679. — Rossi vincuntur. — Mulieres virorum habitu pugnant.

cum barbaris occisis spolia detraherent, inter cadavera etiam mulieres invenerunt virili habitu tectas, quæ inter maritos in Romanos pugnaverant.

Jam barbaris bello omnia erant adversa. Nam neque suppetiarum spes erat, cum & ipsorum gentiles procul abessent, & finitimæ barbaræ gentes a Romanis sibi metuentes auxilia denegarent: & commeatus ipsos deficeret, quod Romana classe ripas accuratissime custodiente nihil eis poterat importari: eademque res obstaret, quo minus lembis suis aufugere possent. cum interim Romanis quotidie veluti ex perenni fonte omnia affluerent bona, & subinde equestres terrestresque copiæ accederent. Itaque concilium cogunt. Ibi alii noctu furtim aufugiendum censebant, alii Romanorum fidem pacemque implorandam, atque ita (aliter enim non licere) domum redeundum: aliis aliud pro re nata videbatur. omnium tamen eo tendebant sententiæ, belli finem esse faciendum. At Sphendosthlabus hortari, ut adhuc semel cum Romanis congredi vellent, & vel fortiter pugnando eos devincere: vel si victoria potiri non daretur, gloriosam atque felicem mortem turpissimæ atque infami vitæ præferre. Qui enim vitam toleraturi essent fuga servatam, contemnentibus ipsos porro vicinis populis, quibus antea terrori fuissent? Ea sententia placuit, assensique sunt omnes, & polliciti extremum se pro vita sua certamen summa vi obituros. Postridie ergo universi urbe exeunt, portasque claudunt, ne quis in urbem e fuga pervenire possit. Commisso prælio acriter pugnatur. Jam barbaris animose pugnantibus, Romani & gravis suæ armaturæ pondere, & solis sereno meridie ardore ac siti languere incipiebant: cum Imperator re animadversa succurrit cum suis, & hostium vehementiæ se obiicit, utresque interim aqua & vino plenos adferri jubet: inde quos æstus ac sitis afflixerat recreati, violento impetu in Scythas irruunt: iisque audacter subsistentibus, aliquandiu æquo marte pugnatum est. Tandem Imperator sentiens loci angustiam virtuti suorum obstare, ac Scythis eo animos augeri, mandat ducibus ut retro in planiciem procul ab urbe abducant, fugientiumque speciem non effuse, sed sensim cedendo præbeant: atque ubi hostem longe ab urbe avocarint, subito equis conversis aggrediantur. Jussa exequuntur duces. & Rossi cedentes Romanos fugere opinati, mutuo sese exhortati, magno cum fremitu eos insequuntur: Romani, ut ad præscriptum locum est perventum, conversi fortiter hostem invadunt. Ibi prælio fervente, ductor Theodorus a Mistheia equo suo lancea confosso, in terram cadit: & circa eum acre oritur certamen, Rossis interficere, Romanis servare satagentibus. ipse ab equo collapsus, Scytham quemdam cingulo arreptum, hac illac peltæ instar obversans, eo conjectas in se hastas excutit, sensimque retro abiens ad suos reverti-

Edit. Paris. pag. 680.

A τοὺς δὲ πεσόντας τῶν βαρβάρων σκυλεύοντες οἱ Ῥωμαῖοι, εὗρον καὶ γυναῖκας ἐν τοῖς * ἀνῃρημένοις κειμένας ἀνδρικῶς ἐσταλμένας, καὶ μετὰ τῶν ἀνδρῶν πρὸς Ῥωμαίους ἀγωνισαμένας.

* ἀναιρεθεῖσι. Scylitz.

Ἐπεὶ δὲ τοῖς βαρβάροις κακῶς ἐφέρετο τὰ τοῦ πολέμου, καὶ ξυμμαχίας ἦν ἐλπὶς οὐδαμοῦ (οἵ τε γὰρ ὁμόφυλοι ἦσαν μακράν, καὶ τὰ ὅμορα βάρβαρα τῶν ἐθνῶν δείσαντα τοὺς Ῥωμαίους ἀπείπαντο τὴν βοήθειαν. ἐπελελοίπει δ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιτήδεια, καὶ οὐδαμόθεν εἰσκομίσασθαι δυνατὸν ἦν, τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στόλου τὰς ὄχθας ἀκριβῶς τηροῦντος τοῦ ποταμοῦ. ἐπέρρει δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἑκάστης ἡμέρας ὡς ἔκ τινος ἀφθόνου πηγῆς πάντα τὰ ἀγαθά, καὶ ἱππικαὶ καὶ πεζικαὶ B δυνάμεις διὰ παντὸς προσετίθεντο, καὶ οὐδὲ τοῖς ἀκατίοις ἑαυτῶν ἐμβάντας ἀποδρᾶναι ἦν δυνατόν, τῶν διεξόδων, ὡς εἴπομεν, ἀκριβῶς φυλαττομένων) συμβουλὴν συστησάμενοι, οἱ μέν, νυκτὸς συνεβούλευον κλέψαι τὴν ἀναχώρησιν· ἄλλοι δέ, δεξιὰς καὶ πίστεις παρὰ Ῥωμαίων αἰτήσασθαι, οἷα μὴ ἄλλως δυνατῆς οὔσης τῆς ὑποχωρήσεως, καὶ οὕτω πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀπᾶραι. καὶ ἄλλων ὥς τι ἑκάστῳ ὁ καιρὸς ἐδίδου συμβουλευσάντων, πάντων δὲ καθάπαξ καταθέσθαι τὸν πόλεμον ἐπιθυμούντων· ὁ Σφενδοσθλάβος παρῄνει ἔτι μᾶλλον ἅπαξ πολεμῆσαι Ῥωμαίοις, καὶ ἢ καλῶς ἀγωνισαμένους ἐπικρατεῖς τῶν ἐναντίων γενέσθαι, ἢ ἡττηθέντας αἰσχίστης ζωῆς καὶ ἐπονειδίστου εὐκλεᾶ καὶ μακάριον προτιμήσασθαι θάνατον. ἀβίωτον γὰρ ἔσεσθαι αὐτοῖς δρασμῷ τὴν σωτηρίαν πορισαμένοις, εἴπερ * μὴ μέλλοιεν εὐ- C καταφρόνητοι ἔσεσθαι τοῖς γειτονοῦσιν ἔθνεσιν, ἃ τὸ πρόσθεν αὐτοὺς ἐδεδίεσαν σφοδρῶς. ἤρεσεν ἡ τοῦ Σφενδοσθλάβου βουλή, καὶ κατέθεντο πάντες τὸν ὑπὲρ ψυχῆς ἔσχατον ἀναδέχεσθαι κίνδυνον ταῖς ὅλαις δυνάμεσι. τῇ γοῦν ἐπιούσῃ ἐξελθόντες τοῦ ἄστεος πανδημεί, καὶ τὰς πύλας ἀποκλείσαντες, ὡς μή τινι δυνατὸν εἴη φεύγοντι διασώζεσθαι πρὸς τὴν πόλιν, συμβάλλουσι τοῖς Ῥωμαίοις. ἀγῶνος δὲ καρτεροῦ συστάντος, καὶ τῶν βαρβάρων εὐψύχως ἀγωνιζομένων, τῷ ἡλίῳ καυσούμενοι οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ δίψει πονούμενοι ὡς πανοπλῖται (ἦν γὰρ καὶ σταθηρὰ μεσημβρία) ἤρξαντο ἐνδιδόναι. ὅπερ αἰσθόμενος ὁ βασιλεύς, διὰ ταχέων μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐβοήθει, καὶ αὐτὸς μὲν τὴν ἀκμὴν ὑπεδέξατο τοῦ πολέμου. τῷ δὲ πεπονηκότι στρατεύματι ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ δίψης, ἀσκοὺς οἴνου καὶ ὕδατος πλήρεις προσέταξε κομίζειν. οἷς χρησάμενοι, καὶ τὴν δί- D ψαν καὶ τὸ τοῦ ἡλίου καῦσωνα ἀποκρουσάμενοι, καὶ ἑαυτοὺς ἀναλαβόντες, μετὰ σφοδρότητος καὶ ῥύμης τοῖς Σκύθαις ἐπέρραξαν. ἐκείνων δὲ γενναίως ὑποδεξαμένων, ἦν ἡ μάχη ἰσοπαλής· μέχρις οὗ ὁ βασιλεὺς τὴν στενοχωρίαν φωρασάμενος τοῦ τόπου, καὶ ἐκ τούτου κατανοήσας τοῖς Σκύθαις ἐπιγίνεσθαι τὴν καρτερίαν τῷ τοὺς Ῥωμαίους ἐστενοχωρῆσθαι, καὶ μὴ οἵους εἶναι ἔργα πρέποντα τῆς ἑαυτῶν ἀλκῆς ἐπιδείκνυσθαι, ἐπέσκηψε τοῖς στρατηγοῖς ἄγειν εἰς τοὐπίσω πρὸς τὸ πεδίον, καὶ τῆς πόλεως πόρρω ἀφίστασθαι δόκησιν φευγόντων παρέχοντας· μὴ μέντοι γε προτροπάδην, ἀλλ' ἠρέμα καὶ κατ' ὀλίγον εἴκοντας· ἐπειδὰν ἄποθεν τῆς πόλεως διώκοντας ἐκκαλέσωνται, αἰφνίδιον παρενεγκόντας τοὺς χαλινοὺς ἐπιστρέφειν τοὺς ἵππους, καὶ τούτοις συμπλέκεσθαι· καὶ οἱ μὲν ἐποίουν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ Ῥῶς τὴν εἰς τοὐπίσω ὑποχώρησιν τῶν Ῥωμαίων φυγὴν οἰηθέντες, ἀλλήλους παρακαλεσάμενοι, εἵποντο σὺν ἀλαλαγμῷ· ὡς δὲ κατὰ τὸν ὡρισμένον ἐγένοντο τόπον οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπιστραφέντες προσρήγνυνται τούτοις γενναίως. ἐνταῦθα μάχης ἰσχυρᾶς γενομένης, συνέβη στρατηγὸν Θεόδωρον, τὸν ἐκ Μισθείας τοῦ ἵππου αὐτῷ λογχευθέντος, πεσεῖν κατὰ γῆς. περὶ τοῦτον ἅμιλλα ἐγένετο καρτερά, τῶν μὲν Ῥῶς ἀνελέσθαι, τῶν δὲ Ῥωμαίων ὅπως μὴ ἀφαιρεθεῖεν φιλοτιμουμένων. οὗτος γὰρ ὁ Θεόδωρος τοῦ ἵππου πεσών, ἕνα τινὰ τῶν Σκυθῶν τῆς ζώνης δραξάμενος, καὶ τῇδε κἀκεῖσε τῷ τῆς χειρὸς σθένει κινῶν, ὥστε μικρὸν ἀσπιδίσκον κοῦφον τὰς κατ' αὐτοῦ πεμπομένας αἰχμὰς ἀπεκρούετο, καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ὑπανεχώρει ὀπισθοκινήτῳ τῇ πορείᾳ, τέλος ἐπιβρίσαντες οἱ

* deest apud Scyl.

Ῥωμαίοι, τούς τε Σκύθας ἀπώσατο, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ κινδύνου ἐρρύσατο, καὶ τὰ στρατεύματα διελύθησαν τελείως, μηδαμῶς ἔτι κρίσιν τοῦ πολέμου λαβόντος. ὁ βασιλεὺς δὲ εὐψυχοτέρους νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον ὁρῶν ἀγωνιζομένους τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν τοῦ χρόνου τριβὴν βαρυνόμενος, οἰκτείρων δὲ καὶ τοὺς Ῥωμαίους ταλαιπωρουμένους, καὶ τῷ πολέμῳ κακῶς πάσχοντας, μονομαχίᾳ ᾠήθη κρῖναι τὰ πράγματα. καὶ δὴ διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν Σφενδοσθλάβον, προκαλούμενος αὐτὸν εἰς μονομαχίαν, δέον εἶναι λέγων ἑνὸς ἀνδρὸς θανάτῳ κριθῆναι τὸ ἔργον, ἢ κατασφάττεσθαι καὶ κατὰ μικρὸν δαπανᾶσθαι τὰ ἔθνη, καὶ τὸν νικήσαντα Κύριον εἶναι τῶν ὅλων. οὗτος δὲ τὴν πρόκλησιν μὲν οὐκ ἐδέξατο, λόγους δ' ἐπαφῆκεν ὑπεροπτικούς, ὡς τὰ κατ' αὐτὸν ἄμεινον αὐτὸς τοῦ ἐχθροῦ σκοπήσαι. αὐτὸς δὲ εἰ μὴ ζῆν ἄγει σχολήν, εἰσὶ μυρίαι ἄλλαι θανάτου ὁδοί, τούτων ὁποίαν αἱρεῖται ἑλέσθαι. ταῦτα φρυαξάμενος, τῆς πολεμικῆς εἴχετο παρασκευῆς προθυμότερον. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν ἐκ προκλήσεως ἀπογνοὺς ἀγῶνα, πᾶσι τρόποις ἐμηχανᾶτο τὴν εἰς τὴν πόλιν ἀποκλεῖσαι εἴσοδον τοῖς βαρβάροις, καὶ πρὸς τὸ ἔργον ἐκπέμπει Βάρδαν μάγιστρον τὸν Σκληρὸν, μετὰ τῶν ταγμάτων ὧν ἐστρατήγει· τὸν δὲ πατρίκιον Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, τοῦ υἱοῦ τοῦ πρεσβυτέρου Ῥωμανοῦ, καὶ Πέτρον τὸν στρατοπεδάρχην, μεθ' ὧν ἐξῆρχον δυνάμεων, προσρῆξαι τοῖς πολεμίοις ἐπέτρεψε. οἱ δὲ προσβαλόντες τοῖς Σκύθαις, ἐμάχοντο καρτερῶς. ἐκθύμως δὲ ἐκείνων ὑποδεξαμένων, πολλὰς τροπὰς καὶ μεταλκλίσεις συνέβη τὸν πόλεμον δέξασθαι, καὶ ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἰσοπάλαιστος ἦν ἡ μάχη. ἐνταῦθα πάλιν ὁ τοῦ τῆς Κρήτης ἀμηρᾶ υἱὸς Ἀνεμᾶς, τῇδε κἀκεῖσε τὸν ἵππον μετακινήσας, καὶ σφοδρότερον μυωπίσας, κατ' αὐτοῦ τοῦ Σφενδοσθλάβου φέρεται μετὰ * λήμματος νεανικοῦ, καὶ τὴν φάλαγγα διασχίσας τῶν δυσμενῶν, παίει τοῦτον τῷ ξίφει κατὰ μέσου τὴν κεφαλήν, καὶ καταβάλλει μὲν τοῦ ἵππου, οὐ μὴν γε καὶ ἀναιρεῖ, ἐπαρκεσάντων τῶν ὅπλων ἃ ἐνεδέδυτο. αὐτὸς μέντοι κυκλωθεὶς, καὶ ὑπὸ πολλῶν βαλλόμενος, ἀναιρεῖται ἡρωϊκῶς καταστρέψας τὸν βίον, θαῦμα μέγα καὶ τοῖς ἀντιπάλοις γενόμενος.

* λήμματι. Scylitz.

Λέγεται δὲ καὶ θειοτέρας τότε τυχεῖν τοὺς Ῥωμαίους ἐπικουρίας. θύελλα γάρ τις ἐκ νότου κατὰ πρόσωπον ἀρθεῖσα ἵστατο τῶν Σκυθῶν, μὴ συγχωροῦσα χρῆσθαι κατὰ τὴν μάχην ταῖς προαιρέσεσι. καί τις ἀνὴρ ὤπτο παντὶ τῷ στρατοπέδῳ Ῥωμαίων, ἐφ' ἵππου λευκοῦ προαγωνιζόμενος, καὶ τὰς τῶν πολεμίων κλονῶν καὶ διαταράσσων φάλαγγας, μηδενὶ πρότερον ἢ μετὰ ταῦτα γενόμενος γνώριμος, ὃν ἔφασκον ἕνα εἶναι τῶν καλλινίκων μαρτύρων Θεόδωρον. τούτοις δὲ προμάχοις ἀεὶ καὶ προβόλοις κατὰ τῶν πολεμίων ἐχρῆτο ὁ βασιλεύς. καὶ γὰρ δὴ καὶ συνέτυχε τόνδε τὸν ἀγῶνα κατ' αὐτὴν συγκροτηθεῖσαν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν εἰώθαμεν ἑορτάζειν τὴν μνήμην τοῦ στρατηλάτου. καὶ γυνὴ δέ τις ἐν Βυζαντίῳ σεμνή, ὑπερτάτης δυναμένης εἶναι τὸ φάσμα ἐπιστοῦτο, μιᾷ πρότερον τῆς συμπλοκῆς ἡμέρᾳ ὄναρ θεασαμένη, καὶ δόξασα τῇ Θεοτόκῳ παρίστασθαι, καὶ λεγούσης ἀκοῦσαι πρός τινα στρατιώτην· Κύριε Θεόδωρε, ὁ ἐμὸς καὶ σὸς Ἰωάννης περιστάσει συνέχεται, καὶ σπεῦσον εἰς τὴν αὐτοῦ βοήθειαν. καὶ ἡλίου ἀνίσχοντος, τοῖς γείτοσιν ἐξηγησαμένη. καὶ τὰ μὲν ὁραθέντα ταῦτα. τρέπονται δὲ πάλιν οἱ Σκύθαι, καὶ ἀποκεκλεισμένας τὰς πύλας τῆς πόλεως εὑρόντες ὑπὸ τοῦ Σκληροῦ, ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδάννυντο, καὶ ἀνῃρέθησαν ὑπ' ἀλ-

A tur, donec Romani Scythis vi repulsis eum periculo eripiant. Id prælium diremptum est, incerta etiamnum victoria. At Imperator animosius quam ante præliari Scythas videns, tempusque teri ægre ferens, suorumque ærumnas ejus belli miserans, singulari pugna decernendum censet. itaque Sphendosthlabum per legatos provocat, & ostendit præstare unius hominis interitu rem decidi, quam paulatim totas gentes perimi, ut victori in omnes paretur imperium. Barbarus conditionem oblatam repudiat, superbeque respondet: Melius quid sibi ex re sit, se, quam hostem intelligere. B Si Romano Imperatori non vacet vivere, infinitas esse mortis vias, deligeret quam vellet. ipse ad bellum omni studio se parat. Singularis pugnæ spe dimissa, Imperator omni modo id molitur, ut ingressu urbis barbaros arceat. ad id negotii emittit Bardam Durum magistrum cum suis cohortibus. Romanum vero patricium Constantini Cæsaris filium Romani senioris N. & Petrum exercitus præfectum, cum suis copiis hostem invadere jussit: estque acerrime utrinque pugnatum, & varie nunc ad hos, nunc ad alteros inclinata victoria diu anceps fuit. Ibi rursum Ameræ Cretensis filius Anemas equo hac illac obverso, & vehementer calcaribus in- C citato, audacter in ipsum fertur Sphendosthlabum, hostilique phalange divisa gladium ei in medium caput infligit, eoque icta equo dejicit, ne tamen interficeret, arma quibus tectus erat barbarus obstiterunt. ipse circumventus, & multorum telis petitus fortissime pugnans, ipsorum etiam cum hostium admiratione, interficitur.

Ferunt ea pugna divinitus quoque Romanis latum auxilium. nam ab austro obortam procellam in facies Scytharum ingruisse, eosque impedivisse ne suo arbitratu rem gererent. & ab omni Romanorum exercitu conspectum fuisse virum albo equo vectum, qui princeps pugnam obierit, ho- D stiumque ordines conturbaverit, nemini neque ante neque postmodo cognitum: eum ajebant fuisse Theodorum, unum de pulcherrimas consecutis victorias martyribus. Sane his semper auspicibus atque antesignanis adversum hostes uti solebat Imperator hic: & quo die hæc pugna est pugnata, is festus fuit memoriæ illius Theodori exercituum ductoris. Sed & veneranda quædam mulier Constantinopoli fidem fecit, id visum fuisse divinum. ea enim pridie istius diei in somnis visa sibi fuerat adstare Deiparæ, & E audire eam dicentem cuidam militi: Domine Theodore, meus ille & tuus Joannes in periculo versatur, festina ad opem ei ferendam, idque insomnium prima luce vicinis narraverat. Enimvero Scythæ eo prælio funduntur, cumque se portis interclusos a Barda sentirent, in campum fuga disperguntur, per-

Tzimisces Sphendosthlabum provocat.

Edit. Paris. pag. 685.

330

Anemæ virtus.

Divinum auxilium.

Scythæ devicti.

Edit. Paris. pag. 682. euntque innumerabiles partim a se invicem conculcati, partim a Romanis obtruncati, vulnerati pene omnes. Martyri Theodoro gratiam pro ope lata referens Imperator, fanum, in quo is humatus erat, ad fundamenta usque demolitus, aliud magnificentissimum extruxit, ac prædiis amplos habentibus reditus donavit: urbem in qua id erat, pro Euchaneja Theodoropolin nominavit. Sphendosthlabus cum omnibus tentatis nihil successisset, nullam spem reliquam sibi videns, ad pacificationem animum adjicit: missisque legatis postulat ab Imperatore, se fide publica in numerum amicorum & sociorum Romani Imperii recipi, sibique cum suis reditum tutum concedi in patriam, & Scythis libere negotiandi causa in Romanorum ditionem venire permitti. Postulata hæc omnia Imperator confirmavit, fatus illud decantatum: Romani moris esse hostem beneficio magis quam armis vincere. Pactis initis, Sphendosthlabus etiam colloquium Imperatoris petiit, estque admissus: & collocutus de quibus volebat, recessit. Ejus rogatu etiam Imperator per legatos a Patzinacis petit, ut socii amicique Romanorum fiant, neque Istrum populandæ Bulgariæ causa transeant, utque Rossis per suam ditionem in patriam redeundi facultatem concedant. obiit eam legationem Euchaitorum summus pontifex Theophilus. Patzinacæ reliqua pacti omnia, tantum Rossis per sua transitum denegarunt. Cum Rossi navibus suis avecti domum versus essent, Imperator castellis & urbibus quæ ad ripas fluminis sunt communitis, Constantinopolin rediit. Excepit eum urbis patriarcha & pontificum ordo ac Senatus, cum pæanibus & lætis victoriæ gratulationibus coronatum: & adduxerant quadrigas magnifice adornatas, quas quatuor albi equi traherent, eoque invehi eum ac triumphare volebant. Sed Imperator nihil insolens aut superbum admittens, moderate se gessit: sertisque quæ offerebantur acceptis, albo equo triumphum duxit, quadrigis Bulgaricas regum vestes imposuit, supraque has imaginem Deiparæ, ut quæ tutelam urbis gereret, eamque se præcedere jussit. Ut in forum venit, gratulatoriarum jam satur acclamationum, actis pro parta victoria Deiparæ & ejus filio gratiis, in conspectu populi insignibus Bulgarici regni Borisem exuit, (ea erant, corona aurea, tænia byssina, & calcei rubei) indeque ad magnum progressus templum, coronam Bulgaricam Deo donarii loco suspendit, Borisen ad magistri dignationem evehit, atque ita in palatium revertitur. Cæterum Sphendosthlabus patriam repetens, dum per Patzinacas transit, insidiis jam ante paratis & ipsum expectantibus illapsus, cum suis ad internecionem cæditur. succensebant enim ei Patzinacæ, ob ictum cum Romanis fœdus.

Pax Rossica, & cum Patzinacis.

Triumphus Tzimiscæ.

Bulgaricum regnum abolitur.

pag. 683.

Rossorum internecio.

Porro Imperator ut gratias Christo servatori referret, templum quod supra fornicem Chalces est, de novo ædificavit: nulli sumptui parcens, dum id quam ornatissimum faceret. Absolvit etiam subditos universos * fumario tributo. & edixit, ut cum in aureo nummo, tum in obolo, Servatoris insculperetur imago,

A λάλων τε συμπατούμενοι, καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων συγκοπτόμενοι, ἀριθμοῦ κρείττους. τραυματίαι δὲ ἐγένοντο σχεδὸν πάντες. τὸν μάρτυρα δ' ὁ βασιλεὺς τιμῶν, καὶ τῆς ἐπικουρίας ἀποτιννὺς αὐτῷ τὰς ἀμοιβάς, τὸν ναὸν ἐν ᾧ τὸ θεῖον αὐτοῦ ἀπόκειται σῶμα ἐκ βάθρων καταβαλών, μέγαν τε καὶ κάλλιστον ᾠκοδόμησε, μεγαλοπρεπεῖς αὐτῷ προσόδους προσαφορίσας. ὃν καὶ ἀντὶ Εὐχανείας Θεοδωρόπολιν κατωνόμασεν. ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος πάσας μετελθὼν μηχανάς, καὶ διὰ πασῶν ἐλαττούμενος, ὡς ἔγνω μηδεμίαν αὐτῷ ὑπολελεῖφθαι ἐλπίδα, πρὸς συνθήκας ἀπέβλεψε. πέμπει οὖν πρὸς βασιλέα* πίστεις ἐξαιτούμενος, ἐφ' ᾧ συμμάχους καὶ φίλους Ῥωμαίων καταλεγείς, ἀσινὴς συγχωρηθῇ ἐπ' οἴκου ἀναχωρῆσαι μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτόν, B ἀδεῶς τε τοὺς βουλομένους Σκύθας ἐμπορείας χάριν φοιτᾶν. Δεξάμενος δὲ τὴν πρεσβείαν ὁ βασιλεύς, καὶ τὸ ᾀδόμενον λόγιον ἐπειπών, ὡς ἔθος Ῥωμαίοις τοὺς πολεμίους πλέον εὐεργεσίαις ἢ ὅπλοις νικᾶν, πάντα τὰ αἰτούμενα ἐβεβαίωσε. γενομένων δὲ τῶν σπονδῶν, ὁ Σφενδοσθλάβος καὶ εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν ἐδεήθη τοῦ βασιλέως. ἐπινεύσαντος δέ, καὶ πρὸς τοῦτο ἀφίκετο. καὶ συμμίξαντες ἀλλήλοις, καὶ διαλεχθέντες περὶ ὧν ἐβούλοντο, ἀπηλλάγησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς αἰτήσαντος καὶ τοῦτο τοῦ Σφενδοσθλάβου, καὶ πρὸς τοὺς Πατζινάκους διαπρεσβεύεται, εἰ βούλονται, φίλους αὐτοὺς καὶ συμμάχους ἀξιῶν ἔχειν, καὶ μὴ διαπερᾶν τὸν Ἴστρον, καὶ τὴν Βουλγαρίαν ληΐζεσθαι· παραχωρῆσαι δὲ καὶ τοῖς Ῥῶς ἀκωλύτως διελθεῖν τὴν αὐτῶν γῆν, καὶ οἴκαδε ἀπελθεῖν. C ἀπεπλήρου δὲ τὴν πρεσβείαν Θεόφιλος ὁ τῶν Εὐχαΐτων ἀρχιερεύς. οἱ δὲ τὴν πρεσβείαν δεξάμενοι, τὴν διάβασιν μόνην ἀπαγορεύσαντες τοῖς Ῥῶς, πρὸς τ' ἄλλα σπονδὰς ἔθεντο. τῶν δὲ Ῥῶς ἀποπλευσάντων, τῶν παρὰ τὰς ὄχθας φρουρίων τοῦ ποταμοῦ, καὶ πόλεων πρόνοιαν θέμενος* ὁ βασιλεύς, ἐς ἤθη τὰ Ῥωμαίων ἀνέζευξεν. ὃν ὁ τῆς πόλεως ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς συνόδου, καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει μετὰ παιάνων καὶ ἐπινικίων εὐφημιῶν, ὑπεδέξαντο στεφανηφοροῦντα, τέθριππον ὄχημα λευκοπώλων ἔχοντες ἡτοιμασμένον πάνυ διαπρεπῶς, καὶ τοῦτον ἐπιβάντα ἀξιοῦντες θριαμβεῦσαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν σοβαρὸν ἐθέλων, ἀλλὰ μέτριον ἑαυτὸν ἐπιδεικνύμενος, τοὺς μὲν προσενεχθέντας ἀνειλήφει στεφάνους, D καὶ ἵππῳ λευκῷ τὸν θρίαμβον ἐξεπλήρωσεν. ἐν δὲ τῷ ἅρματι τὰς Βουλγαρικὰς θεὶς τῶν βασιλέων στολάς, καὶ ἄνωθεν τούτων εἰκόνα τῆς Θεομήτορος ὡς πολιούχου, προπορεύεσθαι ἑαυτοῦ διετάξατο. ἐν δὲ τῷ λεγομένῳ φόρῳ γενόμενος, καὶ ἀποχρώντως εὐφημηθείς, καὶ τῇ Θεομήτορι καὶ τῷ ταύτης υἱῷ τὰς ἐπινικίους εὐχαριστίας παρεσχηκώς, τὰ παράσημα τῆς Βουλγαρικῆς βασιλείας ἐπ' ὄψει τῶν πολιτῶν, τὸν Βορίσην ἀποδιδύσκει (τὰ δὲ ἦν στέφανος ἐκ χρυσοῦ, καὶ τιάρα κατεσκευασμένη ἐκ βύσσου, καὶ πέδιλα ἐρυθρά) κἀκεῖθεν εἰς τὴν μεγάλην φοιτήσας ἐκκλησίαν, καὶ ἐν αὐτῇ τὸν Βουλγαρικὸν στέφανον ἀνάθημα τῷ Θεῷ δεδωκώς, ἀναγαγὼν δὲ καὶ τὸν Βορίσην εἰς τὸ τῶν μαγίστρων ἀξίωμα, E ἐπορεύθη εἰς τὰ βασίλεια. ὁ δὲ Σφενδοσθλάβος εἰς τὰ οἰκεῖα ἤδη ὑποστρέφων, ἐν τῷ διιέναι διὰ τῆς Πατζινάκων γῆς, περιπίπτει ἐνέδραις, ἤδη προλαβούσαις ἐπιτεθείσαις καὶ ὑποδεχομέναις αὐτόν, καὶ ἄρδην αὐτός τε καὶ τὸ σὺν αὐτῷ ἀπόλλυται πλῆθος, μνησικακούντων αὐτῷ τῶν Πατζινάκων διὰ τὰς εἰς τοὺς Ῥωμαίους σπονδάς.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χαριστήρια τῶν τροπαίων ἀποδιδοὺς τῷ σωτῆρι Χριστῷ, ναὸν ἄνωθεν τῆς ἁψῖδος τῆς Χαλκῆς ἀνῳκοδόμησεν ἐκ καινῆς, μηδενὸς φεισάμενος τῶν εἰς πολυτέλειαν συντεινόντων, καὶ κόσμον. ἀφῆκε δὲ καὶ τοῖς ὑποφόροις πᾶσι* τὸ λεγόμενον καπνικόν. προσέταξε δὲ καὶ ἐν τῷ νομίσματι, καὶ ἐν τῷ ὀβολῷ, εἰκόνα ἐγγράφεσθαι τοῦ σωτῆρος, μὴ πρότερον τούτου

* πρεσβευτάς, Scylitz.

* καὶ φρουρὰν καταλιπὼν τῶν ἁρμοστῶν. Scylitz.

* φόλλον διμήτων. Scylitz.

γινομένου. ἐγράφοντο δὲ καὶ γράμματα ῥωμαϊστὶ ἐν θατέρῳ μέρει ὧδέ πῃ δηλοῦντα· Ἰησοῦς Χριστὸς Βασιλεὺς Βασιλέων. τοῦτο δὲ καὶ οἱ καθεξῆς ἐτήρησαν βασιλεῖς. Βασιλείου δὲ τοῦ πατριάρχου ἐπ' αἰτίαις διαβληθέντος, καὶ συνοδικῶς καθαιρεθέντος, προεβλήθη πατριάρχης Ἀντώνιος ὁ Στουδίτης.

Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ, ἰνδ. γ'. ἐφάνη κομήτης ὁ λεγόμενος Πωγωνίας καὶ ἐφαίνετο ἕως* ὀκτὼ μηνῶν τῆς τετάρτης ἰνδ. προμηνύων δ' οὗτος τὸν τοῦ βασιλέως θάνατον, καὶ τὰς μελλούσας κατασχεῖν τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐκ τῶν ἐμφυλίων πολέμων ἀπαραμυθήτους τύχας.

* ὀκτωβ. μηνὸς Scylitz.

Τῶν δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως Νικηφόρου προσκτηθεισῶν πόλεων καὶ τῶν ὑποφόρων γενομένων Ῥωμαίοις, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, ἀραμένων πτέρναν, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀποσεισαμένων ἐξουσίαν, ἔξεισι κατ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἄπεισιν ἄχρι Δαμασκοῦ. καὶ τὰς μὲν πειθοῖ καὶ λόγῳ, τὰς δὲ πολέμῳ καὶ βίᾳ ἀνακτησάμενος, καὶ πάντα κατὰ τὸ πρέπον καταστησάμενος, ἀνέζευξε πρὸς τὴν βασιλίδα. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν Ἀνάζαρβον, καὶ τὴν Ποδανδὸν, καὶ τὰς λοιπὰς παροδεύων χώρας, καὶ βλέπων τὰ ἐν ποσὶ, κτήσεις τε ὁρῶν πολυτελεῖς, καὶ χωρία εὐφυῆ τε καὶ πάμφορα, διεπυνθάνετο τοὺς παρεπομένους, τίνος ἂν καὶ εἶεν αὗται; ὡς δ' ἐμάνθανε παρὰ τῶν ἐρωτωμένων, ὅτι περ τοῦ παρακοιμωμένου εἰσὶ Βασιλείου πᾶσαι, αὕτη μὲν καὶ αὕτη Ῥωμαίοις προσκτηθεῖσαι ἔναγχος παρὰ Νικηφόρου τοῦ βασιλέως, αὕτη δὲ παρὰ τοῦδε τοῦ δομεστίκου τῶν σχολῶν, καὶ αὕτη παρὰ τοῦ δεῖνος, καὶ αὕτη καὶ αὕτη παρὰ σοῦ, καὶ τῷ Βασιλείῳ δεδώρηνται, οὐδὲν δὲ ὅτι καὶ λόγου ἄξιον εἶδεν ὑπολελειμμένον τῶν προσκτηθέντων τῷ δημοσίῳ, γενόμενος περιαλγὴς, καὶ βύθιον στενάξας. Δεινὸν ὦ παρόντες (ἔφη) οἱ τὰ δημόσια καταναλίσκονται χρήματα, καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ ταλαιπωροῦνται στρατεύματα, καὶ οἱ βασιλεῖς ὑπερορίους ἀναδέχονται κόπους. τὰ δὲ ἐκ τοσούτων προσκτώμενα μόχθων καὶ κόπων, ἑνὸς εὐνούχου γίνονται κτῆμα. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα. τῶν τις δὲ παρόντων τῷ Βασιλείῳ, τὸν τοῦ βασιλέως λόγον διαπορθμεύσας, ἀνερρίπισε πρὸς ὀργήν. καὶ ἔκτοτε εὐκαιρίαν ἐζήτει, τὸν βασιλέα ἀποσκευάσασθαι. Θεραπείαις οὖν ὑπελθών ποτε καὶ δώροις ἐξαπατήσας τὸν ἐγχεῖν εἰωθότα τὸν οἶνον τῷ βασιλεῖ, καὶ δηλητήριον κερασάμενος οὐ τῶν δραστικωτάτων, καὶ ταχεῖαν ἐπιφερόντων τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ τῶν σχολαίας καὶ κατὰ μικρὸν ἀναλισκόντων τὴν τοῦ πεπωκότος δύναμιν, κεράννυσι τῷ βασιλεῖ. καὶ πιὼν, καὶ κατ' ὀλίγον νοσηλευόμενος, καὶ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἀποπίπτων, τελευταῖον δὲ καὶ τοὺς ὤμους ἀνθρακιάσας, αἵματος πολλοῦ ῥυέντος αὐτῷ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. εἰσελθὼν ἐν τῇ βασιλίδι κατέλυσε τὴν ζωὴν, βασιλεύσας ἔτη ϛ'. τοσούτους τε μῆνας. καὶ πρὸς διαδόχους καταλιπὼν τῆς βασιλείας Βασίλειον καὶ Κωνσταντῖνον, τοὺς παῖδας τοῦ Ῥωμανοῦ.

Τὸ μὲν οὖν Ἰωάννου τέλος τὸν εἰρημένον συνηνέχθη τρόπον. τὸ δὲ τῆς βασιλείας κράτος εἰς Βασίλειον μετήχθη, καὶ Κωνσταντῖνον, τοὺς υἱοὺς Ῥωμανοῦ, κατὰ τὸ ϛυπδ'. ἔτος, ἰνδ. δ'. μηνὶ Δεκεμβρίῳ. ὧν ὁ μὲν Βασίλειος τὸν κ'. ἤνυε τῆς ἡλικίας χρόνον· ἔτεσι δὲ τρισὶ τούτου νεώτερος ἦν ὁ Κωνσταντῖνος. σχῆμα μὲν οὖν καὶ μόνον ὄνομα τοῖς βασιλεῦσι περιετίθετο· ἡ δὲ μεταχείρισις τῶν πραγμάτων παρὰ τοῦ προέδρου ἐνηργεῖτο Βασιλείου, διὰ τὸ νεάζον τῆς ἡλικίας τῶν βασιλέων, καὶ ἁπαλὸν, καὶ μήπω βέβαιον τοῦ φρονήματος. ὃς ἅμα τε περιελθεῖν εἰς τοὺς παῖδας τοῦ Ῥωμανοῦ τὸ κράτος, καὶ ἅμα ταχυδρόμους ἐκπέμψας, ἄγει

A quod antehac non fuerat receptum : & alteri parti inscribi jussit : JESUS CHRISTUS REX REGUM. quod successores etiam observarunt. Basilio patriarchæ crimina quædam objecta, isque in concilio propterea depositus cum esset, Antonio Studitæ patriarchatus mandatus est.

Antonius Studita patriarcha.

Augusto mense, Indictione tertia, cometa extitit, quem a barbæ forma Pogoniam vocant : & visus est usque ad octavum mensem Indictionis quartæ. is præmonstrabat Imperatoris obitum, & calamitates immedicabiles, quæ propter civilia bella Romanorum ditioni erant eventura.

Cometa.

Secundum hæc Imperator expeditiooem facit contra eas urbes, quæ B (uti docuimus) ab Imperatore Nicephoro subactæ bello, & Romanis stipendiariæ factæ defecerant : & Damascum usque profectus, nonnullas verbis, quasdam bello & vi recuperat : & omnibus rite constitutis, iter domum versus instituit. Eo in itinere cum Aoazarbam, Podandum, & reliqua loca transiret, videretque obiter magnifica & fertilissima prædia, quæsivit ex iis qui aderant, quinam horum essent domini? cumque responderetur, omnia ea esse Basilii cubicularii intimi, partim nuper Romano Imperio adjecta a Nicephoro Imperatore, partim ab hoc, partim ab alio scholarum domestico, quædam C ab ipso Tzimisca, atque ea omnia Basilio donata : nihil memoratu dignum videns relictum reipublicæ de tam multis ei acquisitis bonis, gravi correptus dolore, & gemitu ex imo pectore ducto : Pro indignam, ait, rem, comites, publicas insumi pecunias, Romanos exercitus ærumnas exantlare, Imperatores extra sui imperii fines labores tolerare, & tamen quidquid tot laboribus atque molestiis conficitur, id omne in unius venire spadonis possessionem. Hunc Imperatoris sermonem quidam ad Basilium detulit. Quo ille irritatus, ex eo tempore occasionem quæsivit Imperatoris tollendi. Itaque eum qui minister a poculis Imperatori erat, aliquando blanditiis & muneribus cor-D rumpit, ejusque opera venenum non vehementissimi generis & quod statim necaret, sed quod sensim vires haurientis extingueret, Imperatori propinat. quo is epoto paulatim contabescens, & viribus deficiens, tandem etiam carbunculis per humeros exortis, multo per oculos effluente sanguine, Constantinopolio reversus, vivendi finem fecit, Imperio Basilio & Constantino Romani filiis relicto. Imperavit annos VI, totidemque menses, & paulo amplius.

Edit. Paris. pag. 684.

Tzimisces a Basilio veneno necatur.

Anno mundi ıɔɔ cıɔ CCCCLXXXIV, E Indictione quarta, mense Decembri, BASILIUS & CONSTANTINUS Romani FF. Imperium inierunt. Annum ætatis vigesimum Basilius tum agebat : triennio junior erat Constantinus. Atque hi quidem nomen & figuram Imperatorum gerebant : omnium rerum penes Basilium præsidem interim administratio erat, iis adhuc & ætate & prudentia minoribus. Is præses, simulatque ad hos adolescentes summa rerum devoluta est, matrem eorum celoce ab exilio revocat. Solici-

BASILII & CONST. Romani FF. Imperium.

Theophano revocata.

tus porro, ne quis alius Imperium invaderet, ac maxime omnium Bardam Sclerum metuens (namque is ei semper inhiaverat: & Tzimisca imperante tyrannidis attentatæ convictus, oculis mulctatus fuisset, nisi eum ipse pœnæ eripuisset) hunc ergo maxime suspectum habens, ut cui tunc universæ copiæ commissæ essent, facileque eas qua vellet impellere posset, utpote totius Orientis dux designatus: ex usu reipublicæ fore & ad Imperium communiendum facturum judicavit, si ejus potentiam accideret, ipsamque eo infirmiorem ad res novas tentandas redigeret. Itaque ei Orientis præfecturam adimit, ducemque constituit Mesopotamiæ, ac mandat ut diligenter adversus Sarracenorum excursiones excubet. Eodem modo Michaelem quoque Burtzam sibi suspectum tractat: quem ut a Duri (nam ei aderat cujusdam cohortis ductor) societate avelleret, ad magistri evectum dignitatem, ducem Antiocheæ ad Orontem sitæ constituit. Inspectionem atque imperium in omnes Orientales copias Petro defert patricio, Phocæ olim famulo, eumque exercituum præfectum nominat, castratum quidem, sed strenuum cæteroqui, & rei bellicæ peritissimum. Indigne autem id tulit Durus, adeo ut ne apud se quidem magno animo occultam retinere eam potuerit ægritudinem: sed invectus verbis in auctorem contumeliosis fit, qui ipsum pro rerum præclare gestarum, victoriarumque partarum mercede ab equis (quod ajunt) ad asinos detruderet. Sed præses ista vel parum, vel nihil curavit: contentum eum esse jubens iis quæ dabantur, neque ulterius quicquam tentare, nisi si vellet amisso magistratu privatus in domum suam concludi.

Bardas Sclerus, & Michaelus Burtzas circumscripti.

Edit. Paris. pag. 685.

His ita a præside constitutis, Bardas Durus celerrime in suam provinciam proficiscitur. Et cum superioribus temporibus gestis magistratibus gravitatem atque efficacitatem suam sæpenumero declarasset, neque fere quisquam in exercitu eum non amaret, ad hæc jam ante haud paucis quibus fidebat arcanum suum per ambages ostendisset propositum, præcipue ducibus militum: tunc se tempus ratus opportunum habere ejus vulgandi, re cum necessariis communicata, id quod diu parturierat Imperii obtinendi studium, tandem in lucem edit, armaque contra Imperatores & populares suos capit. Illico Anthem, cognomine Alyatam, ministrorum suorum maxime industrium, Constantinopolin mittit, qui filium Bardam Romanum tunc in orbe degentem ad se, modo id fieri posset, adduceret. Anthea cum eo venisset, omnia ne deprehenderetur commentus, sinistros de Duro rumores spargendo omni se suspicione ejus quod moliebatur liberavit: itaque nemine observante Romanum suffuratus, ex urbe ad patrem perduxit. Tunc demum Durus in apertum protulit sua consilia: & diademate reliquisque Imperii signis sumptis, ab omni suo exercitu est salutatus Imperator, primoque omniam ab Armeniis. Exinde ad cogendam pecuniam (neque enim illud Demosthenis ignorabat, sine hac nihil recte geri posse: præsertim vero, cui de tanta re jacta es-

Bardæ Duri rebellio.

A τὴν αὐτῶν μητέρα ἀπὸ τῆς ὑπερορίας εἰς τὰ βασίλεια. δεδιὼς δὲ καὶ τὰς κατὰ τῆς βασιλείας ἐπαναστάσεις, καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων Βάρδαν μάγιστρον τὸν Σκληρόν, ἀεὶ τῇ βασιλείᾳ ἐφεδρεύοντα, καὶ διὰ παντὸς τὴν ἀποστασίαν ὠδίνοντα (ἑάλω γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἐπιβουλεύων. καὶ καταδικασθεὶς ἐξορυχθῆναι τοὺς ὀφθαλμούς, ἐξερρύσθη παρ' αὐτοῦ τῆς ποινῆς) τοῦτον μάλιστα δεδοικώς, πᾶσαν τηνικαῦτα τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν ἐγκεχειρισμένον, καὶ ὅπη καὶ βούλοιτο ῥᾳδίως ἄγοντα, καὶ μετακυβεύοντα (ἦν γὰρ στρατηλάτης προβεβλημένος πάσης ἀνατολῆς) συμφέρον εἶναι τῇ βασιλείᾳ καὶ ἀσφαλὲς ἐνόμισε, τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως ἀκρωτηριάσαι, καὶ B ἀσθενέστερον αὐτὸν ἀπεργάσασθαι πρὸς τὴν ὑποπτευομένην ἀποστασίαν. καὶ γοῦν καὶ παραλύει τοῦτον τῆς τοῦ στρατηλάτου ἀρχῆς. Δοῦκα δὲ ἀποδείκνυσι τῶν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πραγμάτων, ἐπαγρυπνεῖν κελεύσας τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν φυλάττοντα. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς Μιχαὴλ τὸν Βούρτζην ὕποπτον ὄντα ἐμηχανήσατο, διασπᾶσαι τοῦτον τῆς τοῦ Σκληροῦ ἑταιρείας σπουδάσας. συνῆν γὰρ καὶ οὗτος αὐτῷ τάγματός τινος κατάρχων στρατιωτικοῦ· ὅν περ τῷ τῶν μαγίστρων τιμήσας ἀξιώματι, Δοῦκα τῆς παρὰ τῷ Ὀρόντῃ Ἀντιοχείας προβάλλεται. ἔφορον δὲ καὶ ἐπιστάτην τῶν ἑῴων ἀποδείκνυσι πάντων πραγμάτων, τὸν Πατρίκιον Πέτρον, τὸν τοῦ Φωκᾶ δοῦλον, στρατοπεδάρχην αὐτὸν ὀνομάσας, τομίαν μὲν ἄνθρωπον, δραστήριον δ' ἄλλως, C καὶ τὰ πολεμικὰ ἐμπειρότατον. τοῦτο δὲ τὸν Σκληρὸν σφόδρα ἐλύπησεν, ὡς μηδὲ παρ' ἑαυτῷ δυνηθῆναι συγκαλύψαι τὴν ἀνίαν μεγαλοψύχως, ἀλλ' ἐπεγκαλέσαι, καὶ προσονειδίσαι, εἰ ἀντὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἀνδραγαθημάτων τε καὶ τροπαίων, τοιαύτας ἀντιλαμβάνει τὰς ἀμοιβάς, ἐπὶ τὸ χεῖρον προκόπτων. κἂν ὀλίγον ὧν αὐτὸν τῷ παρακοιμωμένῳ ἐμέλησεν, ἀγαπᾶν εἰπόντι τοῖς διδομένοις, καὶ μὴ ἐπέκεινα πολυπραγμονεῖν, εἰ μή πω μέλλει ἀντὶ ἄρχοντος οἰκουρὸς ἔσεσθαι τῆς ἰδίας οἰκίας.

Τούτων δὲ οὕτως οἰκονομηθέντων τῷ παρακοιμωμένῳ, ἀπάρας ὁ Βάρδας τῆς βασιλίδος, σὺν τάχει πολλῷ τὴν ἐγχειρισθεῖσαν αὐτῷ καταλαμβάνει ἀρχήν. ἐν ταῖς προηγησαμέναις δὲ στρατηγίαις ἐμβριθὴς πολλάκις φανείς, καὶ D δραστήριος, καὶ ὑπὸ παντὸς (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τοῦ στρατοῦ φιληθείς, καὶ πρὸς πολλοὺς οἷς ἐθάρρει τὸ τῆς μελέτης παραγυμνώσας μυστήριον, καὶ μᾶλλον τῷ τάγματι τῶν στρατηλατῶν, ἄρτι τε καιρὸν οἰηθεὶς ἐπιτήδειον εἰς τὸ ἀνακαλύψαι τὸ σπουδαζόμενον, μετὰ τῶν ἐπιτηδείων σκεψάμενος, ἣν ἐκ μακρῶν ὠδίνων ἀποτίκτει ἀποστασίαν, καὶ κατὰ τῶν βασιλέων καὶ τῶν ὁμοφύλων αἴρει τὰ ὅπλα. εὐθὺς οὖν τινα Ἀνθῆν τοὔνομα, Ἀλυάτην τὴν προσηγορίαν, τὰ μάλιστα ὄντα αὐτῷ τῶν δραστικωτάτων ὑπηρετῶν, ἐς τὴν βασιλίδα πέμπει, ὅπως, εἰ δύναιτο, Ῥωμανὸν τὸν ἑαυτοῦ κλέψαι υἱὸν (ἔτυχε γὰρ ἐνδημῶν τῇ βασιλευούσῃ) πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντα τρόπον λαθεῖν ἐπειγόμενος, φήμας E οὐ καλὰς κατὰ τοῦ Σκληροῦ ἐνέσπειρε. δι' ὧν λαθεῖν τε ἠδυνήθη ἀνύποπτος φανείς, καὶ τὸν Ῥωμανὸν ἀποκλέψας πρὸς τὸν Σκληρὸν ἀγαγεῖν. ὁ Βάρδας δὲ τὸ βουλευθὲν εἰς τοὐμφανὲς ἤδη ἐκρήξας, διάδημά τε περιβάλλεται, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας ἀναλαμβάνει παράσημα, καὶ ὑπὸ παντὸς τοῦ συνόντος στρατοῦ Ῥωμαίων ἀναγορεύεται βασιλεύς, τῶν Ἀρμενίων κατερξάντων τῆς εὐφημίας. ἐπεὶ δὲ τῷ τοιοῦτον ἀναρρίψαντι κύβον χρημάτων δεῖν πολλῶν ἠπίστατο, ὧν ἄνευ οὐδέν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων (καθά που φησὶν ὁ ῥήτωρ) πρὸς συλλογὴν τούτων παραχρῆμα ἐτρέπετο, τούς τε τῶν δημοσίων πράκ-

πορας φόρων κατέχων, καὶ τὰ κοινὰ εἰσπραττόμενος χρήματα, καὶ τοὺς ἄλλως ὑπόνοιαν παρέχοντας πλούτου συλλαμβάνων καὶ τιμωρῶν, ἐνίων δὲ καὶ αὐθαιρέτως προσαγόντων τὸν ἑαυτῶν βίον ἐλπίδι τοῦ ἀπολήψεσθαι μείζονα· καὶ οὕτως ἐν οὐ μακρῷ τῷ χρόνῳ πλῆθος χρημάτων συνάγει πολύ. φρούριόν τι κατασχὼν ἐρυμνὸν τὸ λεγόμενον Χάρποτε, ἐν Μεσοποταμίᾳ κείμενον, καὶ παντοίως ἀσφαλισάμενος, καὶ φυλακὴν ἐπιστήσας τὴν ἐξαρκοῦσαν, ἐν τούτῳ τὰ συναγόμενα ἀποτίθεται χρήματα, καὶ ὁρμητήριον ἐξ ἀποτυχίας καὶ λιμένα σωτηρίας ἔχειν ἐπεμελεῖτο. καὶ πρὸς τοὺς γειτονοῦντας Σαρακηνοὺς, τόν τε τῆς Ἀμίδας ἀμηρᾶν Ἀποτοὺλφ (ὅ τις Εμετ καλεῖται) καὶ τὸν τῆς Μαρτυρουπόλεως Ἀποτάγλε (ἣν τινα Μιεφερκὶν ὀνομάζουσι) πίστεις δοὺς καὶ λαβὼν, καὶ μετ' αὐτῶν κηδεύσας, καὶ διὰ τοῦ κήδους τὰ τῆς φιλίας ἀσφαλισάμενος, χρήματά τε λαμβάνει πολλὰ, καὶ συμμαχικὸν Ἄραβας ἱππότας τ'. τῆς φήμης δὲ πανταχοῦ διαδραμούσης, συνέρρεον πρὸς αὐτὸν, ὁπόσοι νεωτέροις χαίρουσι πράγμασιν.

Ἤδη δὲ τοῦ θέρους ἐπιγινομένου, ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ ἠπείγετο πρὸς τὴν βασιλεύουσαν, μεστὸς ἐλπίδων, καὶ μονονοὺ τοῖς βασιλείοις καθῆσθαι δοκῶν. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐθάρσυνεν αὐτὸν, καὶ προθυμότερον ἐτίθει πρὸς τὸ ἐγχείρημα, μοναχοῦ τινὸς ἀρετῆς ἀντιποιουμένου ὄψις νυκτερινή. ἐδόκει γὰρ οὗτος ἰδεῖν ἄνδρας πυρίνους, οἵτινες τὸν Βάρδαν λαβόντες, ἀνάγουσιν εἴς τινα ὑψηλοτάτην περιωπήν. ἐντυχεῖν δ' ἐν αὐτῇ γυναικὶ, ἀνθρωπίνης ὄψεως στερροτέρᾳ, καὶ μάστιγα αὐτῷ ἐπιδοῦναι βασιλικήν. ταύτην τὴν μάστιγα ὁ μὲν Βάρδας σύμβολον ἐλογίζετο βασιλείας· ἦν δὲ ἄρα ἡ πρὸς Ῥωμαίους ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἄρτι δὲ τῆς φήμης καὶ τὴν βασιλίδα καταλαβούσης, οἵ τε βασιλεῖς ἐν ἀγωνίᾳ καθίσταντο, καὶ ἀθυμία κατεῖχε τὸ νουνεχὲς τοῦ πολιτεύματος, καὶ ἀκέραιον· μόνους δὲ εὔφραινε τοὺς ὅσοι ταῖς ἐναλλαγαῖς ἥδονται τῶν πραγμάτων, καὶ χαίρουσι ταῖς λεηλασίαις. ταχὺ τε διὰ γραμμάτων πρὸς τὸν στρατοπεδάρχην ἐγένοντο Πέτρον, καὶ ταχὺ τὸ ὑγιαῖνον τοῦ στρατοῦ μέρος ἀθροίζετο εἰς Καισάρειαν. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ὁ Σύγκελλος Στέφανος καὶ τῆς Νικομηδείας πρόεδρος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, καὶ ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ διαβόητος, καὶ πειθοῖ μαλάξαι ἱκανὸς γνώμην σκληρὰν καὶ ἀτίθασον πρέσβυς εἰς τὸν Σκληρὸν ἀποστέλλεται, ὅπως δυνηθῇ πεῖσαι τοῦτον ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα. ἀλλ' οὗτος πρὸς ἓν ἔχων τὴν διάνοιαν τεταμένην, τὴν τῆς βασιλείας ὄρεξιν, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ πολλὰ εἰπόντα ἐπαγωγὰ καὶ θελκτήρια, λόγου μὲν πολλοῦ οὐκ ἠξίωσεν· ἀνατείνας δὲ τὸν δεξιὸν πόδα, καὶ τὸ κοκκοβαφὲς δείξας πέδιλον, ἀδύνατον, ὦ ἄνθρωπε (ἔφη) τὸν τοῦτο ἅπαξ περιβαλόμενον ἐπ' ὄψει πολλῶν, ῥᾳδίως ἀποβαλεῖν· φράσον τοίνυν τοῖς ἀποστείλασιν, ὡς ἢ ἑκόντες με παραδέξονται βασιλέα· ἢ καὶ μὴ βουλομένων, πειράσομαι λαβεῖν τὴν ἀρχήν. ταῦτα εἰπὼν, καὶ προθεσμίαν ἡμέρας τεσσαράκοντα δεδωκὼς ἀπαλλάττεσθαι κελεύει. ἐπαναδραμόντος δὲ τοῦ Συγκέλλου, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἀποκομίσαντος τοῦ Σκληροῦ τοῖς βασιλεῦσι, καὶ τῷ τὴν βασιλείαν ἰθύνοντι Βασιλείῳ, γράμματα ἐφοίτων πρὸς τὸν στρατοπεδάρχην· ἐμφυλίου μὲν μὴ κατάρχειν πολέμου, τὰς δὲ παρόδους τηρεῖν ἀσφαλῶς, καὶ ἤν τις ἐπίῃ πολεμήσων, ἀμύνεσθαι. ὁ δὲ Σκληρὸς ἀπιὼν πρὸς Καισάρειαν,

A set alea) illico conversus, publicanos comprehendit, ab iisque pecuniam publicam extorsit: alios, qui divites putabantur, captos pecunia emunxit: quidam ultro, spe majora recipiendi, suas facultates ei obtulerunt. Ita exiguo temporis spatio ingentem vim pecuniæ coegit. Proinde in Mesopotamia castellum validum occupat, cui nomen Charpote: quod cum undique communivisset, & præsidio sufficienti armasset, eo pecuniam congestam deponit: quod ipsum etiam rebus adversis ipsi pro portu (quod ajunt) in quem se tuto reciperet, fore sperabat. Quin & cum vicinis Sarracenis data acceptaque fide pacta iniit, eaque nuptiis contractis firmavit: nempe cum Amera Amidæ (ipsi Emet vocant) Apotulpho, & Ameta Martyropolis (ea ipsis Miepherkin dicitur) Apotagle: ab iisque cum pecuniæ multum, tum Arabes equites trecentos auxiliares accepit. Fama hujus rei late dissipata, confluxerunt ad eum multi alii, qui rebus novis gaudebant. Edit. Paris. pag. 686.

Jam æstas appetierat, cum Bardas cum omnibus suis copiis versus Constantinopolin iter instituit, plenus spei, & tantum non in solio Imperatoris sedere se existimans. Etenim animum illi addebat, adque tantam rem moliendam audaciorem reddebat, monachi cujusdam vitæ probæ insomnium. Insomnium. Is per quietem visus sibi fuerat videre viros igneos, qui Bardam arreptum in sublimem quamdam adducerent speculam: ibi eum convenire mulierem quamdam humana specie grandiorem, quæ ei imperatorium præberet flagellum. Id flagellum Imperii signum Bardas interpretabatur: sed nimirum eo ira Dei in Romanos notabatur.

Allatus autem hujus rei Constantinopolin nuncius, cum Imperatores in magnam conjecit solicitudinem, tum optimum atque cordatissimum quemque civium gravi affecit mœrore: iis solis voluptati fuit, qui mutationibus rerum gaudent, & rapto vivere amant. Illico ad Petrum exercituum præfectum litteræ mittuntur: & exercitus, quidquid adhuc in fide permanserat, Cæsaream cogitur. Interim Stephanus syncellus Nicomediæ præsul, vir sapientia atque virtute præstanti, & verbis emollire animum durum atque indomitum gnarus, ad Bardam legatur, conaturus ei persuadere ut ab armis discedat. Stephanus ad Durum legatur. At enim Durus unicæ Imperii cupiditati animum intendens, eum ad se profectum, & multa ad persuadendum idonea locutum longo responso non dignatus, dextrum pedem proferens, & coccinum ostendens calceum: Fieri non potest, inquit, Stephane, ut hunc semel in conspectu multitudinis indutus, facile exuat. Significa ergo his qui te miserunt, vel sponte me Imperatorem agnoscant, vel invitis ipsis Imperium me mihi vindicare conaturum. hoc fatus, & quadraginta dierum terminum præscribens, eum abire jubet. pag. 687. Reverso syncello, & Imperatoribus ac qui Imperium administrabat præsidi Basilio, Bardæ responsum effato, litteris missis Petro mandatur, ne belli civilis initium ipse præbeat, sed itinera diligenter custodiat, & vim inferenti vi resistat. Durus Cæ-

saream tendens, speculatom quosdam præmittit, qui sibi quo loco agereut hostes indicarent, viamque aperirent. dux eorum, Anthes Alyata. Hi io quibusdam angustiis (Baculithus, id est Bucci saxum, ei loco nomen) incidunt in partem Imperatorii exerci-

Anthes interitus.

tus, qaam ducebat Eastratius magister Maleinus: levique prælio commisso, eum aliquandia pugnatum esset, ac neatri terga darent, Alyata ardore animi victus, ac seipsum ooo eootinens, equo incitato inconsiderate in adversos irrait, nullaqae re memorabili gesta dejicitur. quos duxerat, io ii vicinos saltus disperguntur. Tunc etiam indicatum fuit Duro, sodalitatis præfectum statuisse ad Imperatorios transfugere exercitus. qaem is ad se vocatam, & objurgatum, nihilque præterea in eum statuena dimisit: occulte tamen Sarraceuis militibus mercenariis re dececta, eum interfecit. nam illum hi transeuntem medio die circumfusi, gladiis conciderunt.

Cæterum ductores Imperatorii exercitus eum jamjam adventurum Bardam putarent, opportuna itinerum nccupant: universumqae exercitum moveotes, castra ei opponunt, præceptis quibus ei veniendum erat itineribus. Quo cognito, Durus progredi noo ausus, eunctando tempus terens exitum rei præstolabatur. Ad eum transfugit dnx quidam Sachacius nomine, Brachamius eognomento. is eam excitat, & alacriorem reddit. hortatus ne tempus nullo fructu traheret, quod ea mora sui contemptam gigueret. Ejus consilium visum tempestivum, isque dux itineris designatos est. & Durus cum exercitu tridui spatio Laparam pervenit.

331 ei loco ob pingaedinem & fertilitatem soli id nomen fuit, nunc Lycandum vocant: pars est Cappadociæ. Petrus ea re cognita, ne præverteretur a Daro, noctarno itinere eodem venit. Cum esseut castra castris opposita, aliquandia uterque apertam pugnam detrectans, victoriam arte suffurari intenderunt. Callide tamen Petram Bardas elusit. Multas instruxit cœnas, veluti exereitui epulum daturus: quo facto Imperatorii decepti, eo die pugnam initurum minime opinantes, ipsi quoque eonvivia agitarunt. At Durus, qui suoa ad pugnam instruxisset, deprehenso quid apud hostes fieret, subito tuba signo dato, prandentes adoritur hostes. qui & ipsi, inopinata re non perterriti, correptis, ut cuique ea sors offerebat, armis, fortiter aliquantisper repugnarunt: sed nbi Phocas extentis eornibus eos circumvenire cœpit, ita at in periculo essent ne ab hostibus concluderentur, eum etiam x tergo mercenarios immitteret, magna suorum eæde facta fugæ se dant. primus omnium pedem retulit Antiocheæ dux Burtza, sive præ metu, sive fraude: atrumque enim fertur. Castris etiam impedimentisque potitus Barda, immensas est ibi consecutas opes. Inde ad Tzamandum (nrbs est Tzamandus, sita in prærupto saxn hominum divitiaramque abundans) pergit, eamque deditione eapit, & haud parvas divitias colligit. Hæc ejus victoria

Edit. Paris. pag. 688.

Duri stratagema, & victoria ac successus.

A προδρόμους ἀπέστειλε, καὶ κατόπτας, ἐφ' ᾧ κατασκοπεῖν, καὶ ὅπαπερ εἰσὶν οἱ ἐναντίοι μηνύειν, καὶ προομαλίζειν αὐτοῖς τὴν ὁδόν. ἔξαρχος δὲ τῶν πεμφθέντων προκέκριτο Ἄνθης ὁ Ἀλυάτης. οἵτινες καταντήσαντες ἔν τινι στενοχωρίᾳ (Βύκου λίθον τὸν τόπον κατονομάζουσι) καὶ μέρος τῆς βασιλικῆς στρατιᾶς ἐντυχόντες ἄρχοντα ἐχούσης Εὐστράτιον μάγιστρον τὸν Μαλεΐνον, ἀπεπειρῶντο τοῦ συναντήματος, καὶ ἀκροβολισμοὺς ἐποιοῦντο. ἐπί τινα δὲ καιρὸν ἀκροβολιζομένων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων, καὶ μηδετέρου νῶτα διδόντος, ὁ Ἀλυάτης μὴ περισχὼν ἑαυτόν, περικαρδίῳ δὲ ζέσει ληφθείς, μυωπίσας τὸν ἵππον σὺν ἀλογίστῳ ῥύμῃ τοῖς ἐναντίοις προσρήγνυται. μηδὲν δὲ ὅτι καὶ λόγου διαπραξάμενος ἄξιον, πίπτει καιρίαν τυπείς, καὶ τὸ ἀμφ' B αὐτὸν ἅπαν εἰς τὰς ἔγγιστα νάπας καὶ λόχμας διεσκεδάσθη. διεμηνύθη δὲ τότε καὶ ὁ τοῦ Βάρδα ἑταιρειάρχης, ὡς μέλλων αὐτομολεῖν τῷ τοῦ βασιλέως στρατῷ· ὃν παραστησάμενος ὁ Σκληρός, καὶ προσονειδίσας, καὶ μηδὲν πλέον φανερῶς εἰς αὐτὸν δεδρακώς, ἀπέλυσε· λάθρα δὲ τοῖς μισθοφόροις Σαρακηνοῖς μηνύσας, ἀνεῖλεν. οὗτοι γὰρ διιόντα τὸν ἄνδρα μεσούσης ἡμέρας περιχυθέντες, ταῖς μαχαίραις κατέκοψαν.

Οἱ δὲ τῶν βασιλικῶν κατάρχοντες στρατευμάτων, τὴν τοῦ Σκληροῦ ὅσον οὐδέπω ἐπέλευσιν προσδοκῶντες, τὰ καίρια τῆς ὁδοῦ κρίνουσι προκαταλαβεῖν. καὶ ἄραντες παντὶ τῷ στρατεύματι, στρατοπεδεύουσιν ἀπεναντίας ἐκείνῳ προκαταλαβόντες, ἃς ἔμελλε διοδεύειν ὁδούς. ὅπερ μαθὼν ὁ C Σκληρός, νωθρὸς ἦν, καὶ ὤκνει τὴν εἰς τὸ πρόσω πορείαν. μελλήσει δὲ τρίβων τὸν χρόνον, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. Ἀνερεθίζει δὲ τοῦτον καὶ προθυμότερον ἀποδείκνυσιν αὐτόμολός τις ἐλθὼν στρατηγός, Σαχάκιος τοὔνομα, Βραχάμιος τὴν προσηγορίαν. παρηγγύα γὰρ ἐλθών, μὴ τέως ἄλλως τρίβειν τὸν χρόνον· καταφρόνησιν γὰρ ἔλεγεν ἐμποιεῖν τὴν τριβήν. δόξας δὲ λέγειν εὔκαιρα, ἡγεμὼν καὶ ὁδηγὸς ἀποδείκνυται τῆς ὁδοῦ. * καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν καταλαμβάνει τὴν Λάπαραν (τόπος δὲ οὗτος μέρος τῆς Καππαδοκίας, τὸ νῦν λεγόμενον Λυκανδόν. διὰ τὸ λιπαρὸν καὶ πάμφορον οὕτω κατονομασθείς) τοῦτο μαθὼν ὁ στρατοπεδάρχης, νυκτοπορίᾳ χρησάμενος δέει τοῦ μὴ ἀντιπαρελθεῖν τὸν Σκληρόν, ἀντιστρατοπεδεύει τοῖς ἐναντίοις. καὶ μέχρι μέν τινος ἀνεδύοντο, καὶ παρεῖλκον τὴν εἰς τὸ ἐμφανὲς συμπλοκήν, καὶ D κλέψαι τὴν νίκην διηγωνίζοντο. καταστρατηγεῖ δὲ τοὺς ἐναντίους ὁ Βάρδας, δεῖπνα πολλὰ παρασκευασάμενος, ὡς τάχα τὸν οἰκεῖον ἑστιάσων στρατόν, καὶ οὕτω τοὺς πολεμίους ἐξαπατήσας. ὑπολαβόντες γὰρ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν μὴ κατάρξασθαι μάχης αὐτόν, καὶ αὐτοὶ πρὸς εὐωχίαν ἐτράποντο· ὁ δὲ Σκληρὸς ὡς ἔγνω τοῦτο, εἶχε γὰρ καὶ πρὸς πόλεμον παρεσκευασμένα τὰ στρατεύματα, αἰφνίδιον τῇ σάλπιγγι σημήνας τὸ ἐνυάλιον, ἐμπίπτει τοῖς πολεμίοις ἀριστοποιουμένοις· οἱ δέ, ὡς ἔτυχεν ἕκαστος τὸ παρατυχὸν ἀναλαμβάνοντες ὅπλον, τοὺς προσιόντας E ἐδέχοντο, μὴ τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγέντες· καὶ ἐπὶ χρόνον μέν τινα εὐρώστως ἠμύνοντο. εἶτα ὑπερκεράσεις ποιησάμενος ὁ Βάρδας, καὶ ἔνδον ἤδη συναπολαμβάνειν τοὺς πολεμίους φοβῶν, ἐπαφεὶς δὲ καὶ κατὰ νῶτα τοὺς μισθοφόρους, τρέπει τε εἰς φυγήν, καὶ πολὺν ἐργάζεται φόνον, τοῦ δουκὸς Ἀντιοχείας τοῦ Βούρτζα πρώτου ἐκκλίναντος, εἴτε διὰ δειλίαν, εἴτε διὰ κακουργίαν. ἐλέγετο γὰρ ἀμφότερα· κατέσχε δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν σὺν τῇ ἀποσκευῇ, καὶ πλοῦτον ἐντεῦθεν περιεβάλετο ἄπειρον. ἐκεῖθεν αὖθις

κατὰ-

* καὶ ὁ μὲν ὠγεῖτο, οὗτοι δὲ ὕπνοντο, Scylitz.

ἐπὶ τὸ λεγόμενον ἔρχεται, Τζαμανδὸν (πόλις δὲ ἡ Τζαμανδὸς, ἐν ἀποκρήμνῳ πέτρᾳ κειμένη, πολυάνθρωπος, καὶ πλούτῳ περιβριθής) ἣν τινα παρ' ἑκόντων λαβὼν τῶν * ἐντοπίων, πλοῦτον συνέλεξεν οὐκ ὀλίγον. αὕτη ἡ νίκη πολλοὺς τῶν τῷ βασιλεῖ προσκειμένων κατέσεισε, καὶ αὐτομολῆσαι πρὸς τὸν Σκληρὸν ἠνάγκασεν· ὅτε γὰρ Βούρτζης πρῶτος αὐτομολεῖ τῷ Σκληρῷ, καὶ ὁ πατρίκιος Ἀνδρόνικος, καὶ Δοὺξ ὁ Λυδὸς σὺν τοῖς υἱέσι καὶ Ἀτταλεῖς δεσμὰ περιθέντες τῷ ναυάρχῳ τοῦ βασιλέως τῷ * Κουρτίκῃ Μιχαὴλ, προσχωροῦσι μετὰ παντὸς τοῦ στόλου, στρατηγοῦ παρὰ τοῦ Σκληροῦ πεμφθέντι τῶν Κιβυρραιωτῶν.

* ἐγχωρίων. Scylitz.

* Κουρτίκῃ. Scylitz.

Ὡν ἀγγελθέντων τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ παρακοιμωμένῳ, βουλῆς προτεθείσης, ἔδοξε τῶν τῷ βασιλεῖ ᾠκειωμένων τινὰ ἰσοτύραννον εἰληφότα ἀρχὴν, καὶ ἀνεύθυνον καὶ ἐξουσίαν ἔχοντα τιμαῖς τε προβιβάζειν, καὶ δώροις καταπλουτίζειν τοὺς προσχωροῦντας, χωρῆσαι κατὰ τοῦ τυράννου. ἤρεσεν ἡ γνώμη, καὶ πέμπεται Λέων ὁ τοῦ βασιλέως πρωτοβεστιάριος, σύμβουλον εἰληφὼς καὶ Ἰωάννην τινὰ πατρίκιον ἄνδρα ἐπίσημον, καὶ ἐπὶ λόγων ἕξει βεβοημένον, ἐξουσίαν ἐκ βασιλέως δεξάμενος πάντα ἀδιστάκτως ποιεῖν ὅσα ἔξεστι βασιλεῖ. ἐξελθὼν οὖν, καὶ κατὰ τὸ τῆς Φρυγίας γενόμενος Κοτυάειον, καὶ τῷ στρατοπεδάρχῃ ἑνωθεὶς Πέτρῳ, ἐκεῖσε τὴν παρεμβολὴν ἐπήξατο, κατασκηνουμένου τοῦ Βάρδα τυγχάνοντος ἐν τῷ Διποτάμῳ· χωρίον δὲ βασιλικὸν τὸ Διπόταμον, ὃ Μεσάνακτα ἀπονομάζουσιν οἱ ἐγχώριοι. Λάθρα οὖν ὑποσχέσεσι δωρεῶν καὶ τιμῶν προβιβασμοῖς ἐπειρᾶτο διασύρειν τοὺς ἀποστάτας, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπᾶσθαι, καὶ συνιστιθέναι τῷ βασιλεῖ, ἐλάνθανε δὲ μᾶλλον ἐπιῤῥωννὺς τὸν ἀντίπαλον, ἀσθενείας σημεῖον λογιζόμενον τὴν παράκλησιν. ὅθεν καὶ ἀπογνοὺς, ἄρας ἐκ Κοτυαείου, καὶ τὸν Σκληρὸν νυκτὸς παρελάσας ἐχώρει πρὸς τὴν ἀνατολήν. τοῦτο τὸ ἔργον λίαν τοὺς περὶ τὸν Σκληρὸν ἐδειμάτωσε, δεδιότας οὐ περὶ χρημάτων καὶ κτημάτων μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν τιμιωτάτων αὐτῶν. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξομνύμενοι τὴν ἀποστασίαν, τῷ πρωτοβεστιαρίῳ προσέῤῥεον, ὡς κινδυνεύειν κονιορτοῦ δίκην διαλυθῆναι τὸ ἀποστατικόν. ὅπερ ἵνα μὴ γένηται φοβηθεὶς ὁ Σκληρὸς, τὸν μάγιστρον Μιχαὴλ τὸν Βούρτζην ἄρτι, ὡς εἴπομεν, προσκεχωρηκότα αὐτῷ, καὶ Ῥωμανὸν πατρίκιον τὸν Ταρωνίτην, μετ' εὐζώνου ἐκπέμπει στρατιᾶς, ἐμποδὼν ἵστασθαι τῷ πρωτοβεστιαρίῳ κελεύσας, ἐπιτιθεμένους ἐξ ἐφόδου καὶ τὰς ἐκδρομὰς κωλύειν ὡς δύναμις, συμπλοκῆς δὲ καθολικῆς κατὰ τὸ ἐγχωροῦν φείδεσθαι. πλησιάσαντες δὲ τῷ βασιλικῷ στρατεύματι οἱ περὶ τὸν Βούρτζην, ἠναγκάσθησαν καὶ ἄκοντες πολεμῆσαι παρὰ τὴν τοῦ Σκληροῦ παραγγελίαν, ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας. Σαρακηνοὶ ἐκ τῆς πρὸς ἕω Βεῤῥοίας τὰ ἐτήσια τέλη Ῥωμαίοις κομίζοντες, ἠγγέλλοντο πρὸς τὴν βασιλίδα ἀπιέναι, καὶ ὡς μέλλουσι κατὰ τινα ῥητὴν ἡμέραν διὰ μέσων ἰέναι τῶν στρατευμάτων. καὶ ἐπειδὴ παρῆν ἡ κυρία καὶ ἔμελλον κατὰ τὸ λεγόμενον Ὀξύλιθον φρούριον οἱ Σαρακηνοὶ διαβαίνειν, καθοπλίσαντες οἱ περὶ τὸν Βούρτζην τοὺς ἀμφ' αὐτοὺς, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ τοῦ πρωτοβεστιαρίου πεποιηκότες, μάλα ὁρμητικῶς πρὸς τὴν μάχην ἐχώρουν. προὔκειτο γὰρ ἑκατέροις ὥσπερ τις ἆθλος, ὁ παρὰ τῶν Σαρακηνῶν κομιζόμενος χρυσός. καὶ ἐπείπερ ἤγγισαν, συμπεσόντες ἐμάχοντο. τρέπεται γοῦν ὁ Βούρτζης, καὶ πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀπώλοντο, καὶ μᾶλλον τῶν Ἀρμενίων. πάντας γὰρ τοὺς ἁλόντας τῶν Ἀρμενίων ἀπέσφαττον οἱ Ῥωμαῖοι, μὴ λαμβάνοντες οἶκτον διὰ τὸ πρώτους προσχωρῆσαι τῷ ἀποστάτῃ.

A multos Imperatori fidem servantes concussit, atque ad Durum transirent effecit, quorum princeps fuit Burtza: tum Andronicus patricius ac dux, cognomine Lydus, cum filiis. Attaleenses quoque Michaelum Curticam classis Imperatoriæ præfectum in vincula conjecerunt, & Duro cum universa classe accesserunt, jussique sunt illo ipso duce contra Cibyrræotas bellum gerere. 332

His Imperatori & cubiculario nunciatis, habito consilio decretum est, ut quidam Imperatoris familiarium, æquata ejus cum Imperatore potestate, cum pleno imperio, & cui permissum esset honoribus ac muneribus ad se quos posset allicere, in tyrannum B mitteretur. Mittitur ergo dictator Leo protovestiarius, addito ei consiliario Joanne quodam patricio, viro insigni, & eloquentiæ nobilis: data ab Imperatore potestate omnia libere agendi, quæ ea usu Imperatoris essent. Leo apud Cotyaejum Phrygiæ cum Petro se conjungit, ibique castra locat. Bardas eo tempore Dipotami commorabatur. id est castrum imperatorium, Mesanacta ab incolis appellatum. Occulte autem Leo conatus munerum & honorum pollicitationibus perduelles a Barda avellere, & sibi Imperatorique eos conciliare, falsus est animi, magisque hostes confirmavit, qui has ejus solicitationes, argumentum infirmitatis esse judicabant. Itaque Leo C ista ratione se quicquam consecuturum desperans, castris motis noctu Durum transit, & versus Orientem contendit. Id factum in metum ingentem conjecit eos qui cum Duro erant, quod jam non de pecunia & bonis suis tantum, sed etiam de charissimis venirent in discrimen. Itaque multi ejurata perduellione, ad protovestiarium se contulerunt: jamque in eo periculo Bardas erat, ne ipsius copiæ pulveris instar dissiparentur. Id ergo ne fieret, Michaelum Burtzam magistrum, quem nuper ei accessisse docuimus, & Romanum patricium Taronitam, cum expedito exercitu mittit, qui Leonis progressibus obstarent, eumque subitis incursionibus vexarent, & pabulationibus pro viD rili arcerent: omnino autem quantum ejus fieri posset, justam pugnam vitarent. Burtzas, & qui cum eo erant, cum jam appropinquassent Imperatorio exercitui, coacti sunt vel inviti contra Duri mandatum prælium inire. Nunciabatur enim, Sarracenos annuum ab Orientali Berrœa tributum Romanis afferentes, Constantinopolin ire, ac certo die per medios exercitus iis transeundum fore. Ut ea dies appetiit, Sarracenis per castellum cui Oxylitho nomen transituris, utrinque instructæ sunt acies, & magno impetu animorum ad pugnam eductæ: præmii loco victori E proposito, quod Sarraceni ferebant, auro. conflictumque, & pulsus Burtzas, multis ab ejus parte occisis, maxime Armeniis. nam de his quoscumque comprehendere potuerunt Romani, interfecere absque ulla miseratione, quod illi primi omnium se tyranno adjunxissent.

Leo dictator contra Durum missus.

Edit. Paris. pag. 689.

Bardæi victi.

Nuntio ejus cladis accepto, Bardas nulla interposita mora statim cum suo exercitu subsequitur: & cum ad locum cui Rageas nomen pervenisset, ibi castra facit, tempusque pugnæ commodum expectat. Cunctantibus autem imperatoriis, & pugnæ opportunitate extracta, multi a Barda ad Leonem defecerunt, jam clade superiori animis eorum nutantibus. Sed qui in exercitu Leonis erant rerum bellicarum imperitiores, ii animis recens parta victoria exultantibus pugnam expetebant, natu grandioribus, & qui multis certaminibus exercitati essent, detrectantibus atque differentibus: cum Leo (verum enim illud tritum est, *Homines malis cito consiliis assentiunt*) junioribus obtemperans, suos ad pugnam instructos dato tuba signo educit. Durus copiis suis in tres partes divisis, medium agmen ipse ducit: dextrum cornu fratri suo Constantino, sinistrum Constantino Gabræ committit. Ut concursum est, & Bardæ cornibus præfecti equitem hosti immiserunt, Leonis milites impetum non sustinentes fugam faciunt, eorumque magna editur cædes. Interficitur Joannes patricius, & Petrus castrorum præfectus, multique alii illustres viri. Leo protovestiarius vivus, una cum aliis magistratum gerentibus viris, in Duri potestatem venit. Atque hunc quidem Durus in custodiam dedit. Theodoro autem & Nicetæ Hagiozacharitis germanis fratribus in conspectu totius exercitus effodi oculos jubet, quod ii nimirum violato jurejurando, quo se ipsi obstrinxerant, ad Leonem transivissent.

Edit. Paris. pag. 690.

Duri de Leone victoria.

Hæc victoria Bardæ rebus plurimum attulit incrementi, omnesque ad eum magni parvique deficiebant: Imperatoris res una, eaque sacra aochora sustinebantur, divino nimirum auxilio. At cubicularius præses, quamquam & terrestribus negotiis curam impenderet, multo magis tamen maritimæ rei erat intentus. Nam hostilis classis præfectus Michaelus Curtices, omnes insulas depopulatus, jam ipsam quoque in Hellesponto sitam Abydum videbatur oppugnaturus. Itaque classem probe instruit, eamque contra Curticam emittit, præfecto Theodoro Caranteno patricio. Is Theodorus per fauces Hellesponti vectus, apud Phocæam cum Curtica navalem confert pugnam vehementem: ea victus Curtices, classisque ejus disjecta, & Caranteno eainde mare obtinente, res maritimæ quietæ fuerunt. Proinde terrestribus negotiis intentus præses, Manuelum Eroticum nobili genere ortum, & virtute ac fortitudine clarum, emittit ad custodiendam Nicæam. Paulo post ad eam urbem accedit Durus, & incendio devastata vicinia, tandem ipsam quoque machinis adhibitis oppugnat. & cum fortiter defenderet Manuelus, scalasque & machinas admotas igni artificioso cremaret, vi se urbem expugnare posse desperans Bardas, ob penuriam autem deditum iri tandem cogitans, diu obsidionem traxit. Oppidanis alimentorum defectu pressis, Manuelus quo se verteret nescius, cum Duro aditus urbis accurate custodiente invehi nihil posset, dolo circumvenire eum statuit. Granaria Nicææ clam arena congesta implet, in superficie fru-

Classis Duri victa.

pag. 691.

Stratagema.

A Ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης, ὁ Βάρδας καιρὸν ἀναβολῆς μὴ δεδωκώς, ἀγείρας τοὺς ἀμφ' αὐτόν, ὑπήντα ταχέως, καὶ κατά τινα τόπον Ῥαγέας ὀνομαζόμενον γενόμενος, στρατοπεδεύεται, ἐπιτήδειον μάχης καιρὸν ἐκζητῶν. χρονοτριβούντων δὲ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων, ὁ δὲ μάχης καιρὸς παρετείνετο, καὶ πολλοὶ τῶν ἀποστατῶν τῇ προηγησαμένῃ ἥττῃ σεσαλευμένοι, τῷ πρωτοβεστιαρίῳ προσέτρεχον. ὅσοι μὲν οὖν σφριγῶντες ἦσαν ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπειροπόλεμοι, τῇ ἐξ ὑπογύου γαυρούμενοι νίκῃ, ὤργων πρὸς συμπλοκήν. οἱ γηραιότεροι δέ, καὶ κατηθλημένοι τοῖς ἀγῶσιν, ὤκνουν, καὶ ἀνεδύοντο τὴν μάχην. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν εἰπόντα,

B Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν * ἀκολουθεῖ,

πείθεται τοῖς νεωτέροις καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος, καὶ τὸ ἐνυάλιον σημάνας ἐξάγει τὰ στρατεύματα πρὸς τὴν μάχην. καὶ ὁ Βάρδας δὲ τριχῇ διελὼν τὸν οἰκεῖον στρατόν, τὸ μὲν μέσον εἶχεν αὐτός, τοῦ δεξιοῦ δὲ κέρως Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφόν, τοῦ δ' εὐωνύμου Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν ἄρχειν ἐπέστησε. Συμβολῆς δὲ γενομένης, καὶ τῶν περὶ τὰ κέρατα στρατηγῶν τοὺς ἵππους ἐπισεισάντων τοῖς ἐναντίοις, μὴ ἐνεγκόντες τὴν ῥύμην οἱ περὶ τὸν πρωτοβεστιάριον, τρέπονται, καὶ γίνεται φόνος πολύς. ἐνταῦθα καὶ Ἰωάννης ἔπεσεν ὁ πατρίκιος, καὶ ὁ στρατοπεδάρχης Πέτρος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν. ἑάλω καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος μεθ' ἑτέρων ἀνδρῶν ἀρχικῶν. τὸν μὲν οὖν πρωτοβεστιάριον φρουρεῖσθαι προσέταξε· Θεοδώρου δὲ καὶ Νικήτα τῶν αὐταδέλφων τῶν Ἁγιοζαχαριτῶν, ἐπ' ὄψει παντὸς τοῦ στρατεύματος ἐξορύττει τοὺς ὀφθαλμούς, ὡς παραβάντων τάχα τοὺς ὅρκους, οὓς πρὸς αὐτὸν ἔθεντο, καὶ τῷ πρωτοβεστιαρίῳ προσχωρησάντων.

* ὁδοιπορεῖ habet versus Scylitz. ut in cont.

Ἐκ ταύτης τῆς νίκης τὰ μὲν τοῦ Βάρδα ὑψοῦτο, καὶ ἐπὶ μέγα ᾔρετο, πάντων (ὡς εἰπεῖν) προσρυισκομένων μικρῶν καὶ μεγάλων αὐτῷ· τὰ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπὶ μιᾶς ἐσάλευεν (ἱερᾶς μέν τοι) ἀγκύρας, τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας. ὁ δὲ παρακοιμώμενος ἐφρόντιζε μὲν καὶ τῶν κατὰ χέρσον, πλέον δ' ἐμερίμνα τῶν κατὰ θάλατταν· ἐλύπει γὰρ αὐτὸν ὁ τοῦ ἐναντίου κατάρχων στόλου. Μιχαὴλ γὰρ ὁ Κουρτίκιος πάσας μὲν νήσους πεπορθηκώς, ἤδη δ' ἐπίδοξος ὢν καὶ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ πολιορκεῖν Ἄβυδον. νηΐτην καὶ στόλον ἐξαρτυσάμενος D μάλα καλῶς, ἐκπέμπει κατὰ τοῦ Κουρτικίου, ναύαρχον ἔχοντα Θεόδωρον πατρίκιον τὸν Καραντηνόν. οὗτος δ' ἐκπλεύσας, καὶ τὰ στενὰ διαβὰς τοῦ Ἑλλησπόντου, κατὰ Φώκαιαν τῷ Κουρτικίῳ προσρήγνυται· καὶ γενομένης καρτερᾶς ναυμαχίας, οἱ περὶ τὸν Κουρτίκιον τρέπονται καὶ σκεδάννυνται· καὶ λοιπὸν θαλασσοκρατήσαντος τοῦ Καραντηνοῦ, τὴν ἐκεχειρίαν εἶχε τὰ τῆς θαλάσσης. ἤδη δὲ τῶν κατὰ θάλατταν ἐχόντων καλῶς, ὁ παρακοιμώμενος τῶν κατὰ τὴν ἤπειρον ἐτίθετο ἐπιμέλειαν. καὶ δὴ Μανουὴλ πατρίκιον τὸν Ἐρωτικόν, ἐκ γένους τε ἄνδρα καὶ ἐπ' ἀρετῇ διαβόητον καὶ ἀνδρείᾳ, φρουρὸν ἐκπέμπει τὴν Νίκαιαν. μετὰ μικρὸν δὲ καταλαμβάνει καὶ ὁ E Σκληρός, καὶ τὰ πέριξ τῆς Νικαίας πυρπολήσας χωρία, πολιορκεῖν καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν Νίκαιαν ἔρχεται, καὶ ἑλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς ἐκπορθῆσαι ἐπείγεται. γενναίως δὲ τοῦ Μανουὴλ ὑποδεξαμένου τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰς προσαγομένας τῷ τείχει κλίμακας καὶ μηχανὰς σκευαστῷ πυρὶ πυρπολήσαντος, τὴν ἐκ πολιορκίας ἅλωσιν ἀπογνοὺς ὁ Σκληρός, ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων ἤλπιζεν αἱρήσειν τὴν πόλιν. χρόνου δὲ τῇ πολιορκίᾳ τριβέντος πολλοῦ, καὶ τῶν ἔνδον πιεζομένων τῇ σιτοδείᾳ, μὴ ἔχων ἅ, τι καὶ δράσειεν ὁ Μανουήλ, μηδ' ὅθεν εἰσκομίσεται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, ἐπιμελῶς τῶν Σκληροῦ τὰς εἰσόδους τηρούντων, ἀπάτῃ τὸν Σκληρὸν ἔγνω περιελθεῖν. Ἀμέλει καὶ τοὺς τῆς Νικαίας σιτοβολῶνας

A ψάμμου λεληθότως πεπληρωκὼς, καὶ σίτῳ ἄνωθεν τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιχρώσας, ὡς κλέπτεσθαι τὰς ὄψεις τῶν θεωμένων, τινὰς τῶν ἡλωκότων ἀπὸ τῆς ἐναντίας μοίρας προσκαλεσάμενος, ἐδείκνυ τὰ τεκμήρια, καὶ πρὸς τὸν Σκληρὸν ἐπαφίησιν, εἰπεῖν ἐπισκήψας· ὅτιπερ τὴν ἐκ τῆς λιμοῦ πολιορκίαν οὐ δέδοικα. ἀποχρώσας γὰρ ἔχω τροφὰς καὶ ἐπὶ δυσὶν ὅλοις ἔτεσι· πολιορκίᾳ δὲ ἄλλως ἡ πόλις ἀνάλωτος· τὰ σὰ δ' ἐγὼ φρονῶν, ἕτοιμός εἰμι ὑπεξιστῆναί σοι τῆς πόλεως, εἴ μοί τε καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ δι' ὅρκων δοίης ἀπιέναι, ὅποι δὴ καὶ αἱρούμεθα. Ἀσμένως δὲ τοῦ Βάρδα δεξαμένου τὸν λόγον, καὶ πίστεις παρεσχηκότος, τοὺς Νικαεῖς ὁ Μανουὴλ εἰληφὼς, καὶ τὸν ἀμφ' αὐτὸν στρατὸν μετὰ πάντων ὧν εἶχον, εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλεύουσαν. τὴν Νίκαιαν δὲ παρειληφὼς ὁ Σκληρὸς, καὶ τὸ περὶ τὸν σῖτον σιρῶν ῥᾳδιούργημα, ἠνιάθη μὲν ἐφ' οἷς ἐξηπάτητο, B φρουρὰν δ' ὅμως ἀφεὶς ἀξιόμαχον ἐν αὐτῇ, καὶ στρατηγὸν Πηγάσιόν τινα ἐν αὐτοῖς ἐπιστήσας, αὐτὸς τῶν ἐφεξῆς * εἴχετο ἔργων.

* ὥρμητο. Scylitz.

Ὁ δὲ παρακοιμώμενος τοῖς ὅλοις ἀπορρηθεὶς (ἤδη γὰρ ὁ Σκληρὸς ἐπλησίαζε τῇ βασιλίδι) μίαν ἐγνώκει βοήθειαν ἀποχρῶσαν, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν μεταπέμψασθαι τῆς ὑπερορίας. μόνον ἀξιόμαχον οἰηθεὶς τοῦτον ἀντίπαλον ἔσεσθαι τῷ Σκληρῷ. λόγου δὲ θᾶττον μεταπεμψάμενος, καὶ ὅρκοις ἀσφαλισάμενος, καὶ πλοῦτον παρεσχηκὼς δαψιλῆ, καὶ τῷ τῶν μαγίστρων ἀξιώματι τιμήσας, δομέστικον προχειρίζεται τῶν σχολῶν, καὶ κατὰ τοῦ Σκληροῦ ἀφίησιν. ὁ δὲ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀναδεξάμενος ἀγῶνα, πρῶτον μὲν ἐπεχείρησεν ἀπὸ Θρᾴκης περαιωθῆναι εἰς Ἄβυδον. C φυλάττοντος δὲ τὰ ἐν Ἑλλησπόντῳ χωρία Ῥωμανοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σκληροῦ, ἀποκρουσθεὶς ἐκεῖθεν, ἐπάνεισιν εἰς τὴν βασιλίδα. ἐκεῖθεν τε πλοίῳ ἐπιβὰς, καὶ τοὺς ἐναντίους λαθὼν, πρὸς τὴν ἀντίπορθμον γίνεται γῆν, καὶ νυκτοπορίαις χρησάμενος, ἄπεισιν εἰς Καισάρειαν, ἐκεῖσέ τε Εὐσταθίῳ μαγίστρῳ τῷ Μαλεΐνῳ, καὶ Μιχαὴλ μαγίστρῳ τῷ Βούρτζῃ συμπλέξας (ἔφθασε γὰρ καὶ αὐτὸς ἐκ μετανοίας τὰ τοῦ βασιλέως πάλιν ἑλέσθαι) μετ' αὐτῶν πρὸς πόλεμον ἐξηρτύετο. καὶ δὴ λαὸν ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου ἀθροίσας καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς ἐσκεδασμένους ἀλίσας, πρὸς τὸ Ἀμόριον γίνεται. καὶ ὁ Σκληρὸς δὲ τὴν τούτου ἔξοδον ἀκηκοὼς, καὶ νῦν πρῶτον οἰηθεὶς τὸν ἀγῶνα ἔσεσθαι αὐτῷ πρὸς ἄνδρα πολεμιστὴν, D καὶ φέρειν εἰδότα γενναίως καὶ τακτικῶς τὰς πολεμίους τροπὰς, καὶ οὐχ ὡς τὸ πρότερον πρὸς ἀνδράρια ἐκτετμημένα θαλαμευόμενα καὶ σκιατραφῆ, ἄρας ἀπὸ Νικαίας πρὸς τὸ Ἀμόριον ἄπεισι. καὶ συναντήσας συμπλέκεται τῷ Φωκᾷ. οὐχ ὑποστάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Φωκᾶν, διὰ τὸ ταῖς προηγησαμέναις ἥτταις χαυνωθῆναι τὸν τῆς ἀνδρείας αὐτοῖς καὶ τόλμης τόνον, ἐπικρατέστερος γίνεται ὁ Σκληρός. οὐ μήν τοι καὶ παντάπασιν ὡς ὑπαγαγὼν ἄκοσμον ἐσκέδαστο ἡ στρατιὰ τοῦ Φωκᾶ, ἀλλ' ὑποκλίνασα μὲν ἐνδέδωκε, σχολαίαν δὲ ἐποιεῖτο τὴν ὑποχώρησιν, ὡς μὴ ὑπὸ δειλίας δοκεῖν ἐλαύνεσθαι, ἀλλ' ἐξ ἐπιτάγματος ὑπείκειν στρατηγικοῦ μετ' εὐκοσμίας καὶ τάξεως. καὶ γὰρ δὴ καὶ νῶτα δόντας τοὺς στρατιώτας, E καὶ πρὸς φυγὴν ὡρμημένους, ὄπισθεν οὐραγῶν ὁ Φωκᾶς, τοὺς ἐπιόντας ἠμύνετο, καὶ οὐ μετὰ σφοδρότητος οἷα βίας καὶ ῥύμης προσφέρεσθαι. ἔνθα καὶ λέγεται Κωνσταντῖνον τὸν Γαβρᾶν μετὰ τῶν ἀμφ' αὐτὸν τὸ φεῦγον διώκοντα φιλοτιμίᾳ χρησάμενον ἐξαιρέτῳ, καὶ μεγάλου εὐκλείας ἕξειν οἰηθέντα, εἰ αἰχμάλωτος ὑπ' αὐτοῦ γένοιτο ὁ Φωκᾶς, μυωπίσαντα τὸν ἐφ' οὗ ἐπωχεῖτο ἵππον, μετὰ μεγίστης ὁρμῆς προσενεχθῆναι τῷ Φωκᾷ. ὃν οὗτος ἰδὼν, καὶ ὅστις εἴη κατανοήσας, ἠρέμα τὸν ἵππον παρεγκλίνας, καὶ ὑπαντιάσας παίει κορύνῃ κατὰ τῆς κόρυθος· καὶ ὁ μὲν λειποθυμήσας τῇ αὐ-

A mento constrata, ut arena visam falleret. tum quemdam de hostibus captum eo adducit, & illa demonstrat, & ad Durum emittit, cum his mandatis: se plane ab obsidione penuriæ causa nihil sibi metuere, instructum etiam biennii integri alimentis: tum urbem ipsam vi nequaquam expugnari posse, tamen quod ipsi bene vellet, urbe excedere paratum esse, si hoc obtineat, ut juramento confirmet Durus, se ipsi & suis liberam quo vellent abeundi dare potestatem. Libenter eam conditionem amplexo Duro, & fidem firmante, Manuelus cum Nicæensibus & suo exercitu omnibusque impedimentis Constantinopolin abit. Hoc pacto Nicæa potitus Durus, tametsi vafrامentum illud de fra- B mento deprehendens moleste ferret, validum nihilominus urbi ei præsidium imponit, duce quodam Pegasio, & ipse reliqua persequitur negotia.

Enimvero præses Basilius rebus tantum non desperatis (cum jam ad ipsam Urbem accederet Durus) unum hoc cogitavit præsidium superesse, si Barda Phocas ab exilio revocaretur, quem solum censebat Duro recte opponi posse. Eum ergo dicto citius evocat, jurejurando ei cavens atque amplissimas conferens opes: ornatumque magistri dignitate, domesticum scholarum facit, & contra Durum emittit. Phocas summa sibi rerum credita, primo e Thracia ad Abydum trajicere conatus est. sed ea spe dejectus, quod Romanus Duri F. Hellespontum teneret, Con- C stantinopolin rediit. Inde navigio conscenso, hostibus non animadvertentibus ad oppositam continentem trajecit, nocturnisque itineribus Cæsaream pervenit. ibi se cum magistro Eustathio Maleino & Michaelo Burtza (nam & is mutata voluntate ad Imperatoris partes redierat) conjunxit, & bello gerendo paravit. Ergo coactis ut poterat militibus, collectisque iis quos fuga disperserat, ad Amorium accedit. Durus ubi Phocam ad bellum exisse cognovit, nunc demum sibi rem fore cum viro bellicoso, & fortiter atque composite ferre vices belli gnaro, cum hactenus sibi objecti essent homunciones castrati, in thalamis versati, & in umbra degere soliti: a Nicæa exercitum ad Amorium ducit. Ibi collatis signis pugna- D tum: & Phocæ exercitum, qui superioribus prælis victus audaciam animique vigorem dimiserat, pedem retulit, ac victoria penes Durum fuit. Neque tamen turpiter aut dissolutis ordinibus Phocæ milites cesserunt, sed lente & composite: ita ut non præ metu, sed jussu ducis cedere viderentur. etenim Phocas militibus terga hosti dantibus, & fugam parantibus, extremum claudens agmen irruentes propulsabat, neque eos cum impetu irruere cedentibus suis sinebat. Ibi Constantino ferunt Gabræ eam suis hostem insequenti, conatum egregium animo incidisse, Phocæ capiendi, quam rem sibi summæ E laudi fore speraret: itaque equo calcaribus incitato, acerrimo in hunc impetu invectum. Phocam eo conspecto & agnito, leviter equum flexisse, & se obvium tulisse: itaque clavam in galeam Constantini impegisse, ut is ob ictus intolerabilem vim statim animo de-

Phocas contra Durum mittitur.

Edit. Paris. pag. 692.

litoquente ab equo decideret. quem dum sui, omissa hostium persecutione, attollunt atque curant, interim Phocam securiorem jam factum, sed non laxatis equo habenis lente progressum, evasisse. Sic Phocas cum suis elapsus, occupato Charsiano, & castris positis, de futuro cogitavit: interim multos ad se accedentes Imperatoris nomine honoribus afficiens, suorumque alacritatem beneficiis excitans. Eum subsecutus Durus, castris ad Thermas imperatorias (loci hoc nomen est) locatis, cognominem suum (utrique enim Bardæ erat nomen) ad pugnam provocat. Quo alacriter assentiente, rursum pugna committitur. ac tametsi aliquandiu restitissent milites Phocæ, ipso undiquaque circumequitante, & ferrea clava hostium dissipante ordines, atque innumeras edente cædes: tamen fusi ad extremum, fugam faciunt.

Ab hoc prælio Phocas quanta fieri poterat celeritate in Iberiam abit, & a Davido ejus regionis principe suppetias petit: & impetrat sane haud exiguas. erat enim Phocas amicitia junctus Davido, ex eo tempore, quo Chaldiæ dux fuerat. Cum his, & suis quos ex fuga collegerat, ad Pancaleam (campus est latus, ac rei equestri aptus, proxime Alyo flumen situs) ducit, ubi Duri castra erant. Rursum omni vi pugnatum. Atque hic Phocas cernens suos paulatim succumbere, atque ad fugam spectare, honestam mortem turpi atque infami vitæ præstare ratus, disjectis hostium ordinibus in ipsum vehementi impetu fertur Durum fortiter subsistentem: nemine militum opitulante, quod omnes certamine ducum decerni bellum cuperent; (& quidem pulcherrimum videbatur spectaculum, magnamque admirationem spectatoribus excitaturum, singulare certamen intueri duorum virorum audacia atque animi robore præstantissimorum.) His ergo cominus duellum ineuntibus, Durus Phocæ equi aurem dextram una cum fræno ense amputat: Phocas caput Duri clava ita ferit, ut is vi ictus prostratus, collo equi incumberet: ipse ordinibus hostium perruptis, citato equo evadit, & in tumulum quemdam evectus suos e fuga colligit. Durum sui graviter ex ictu laborare, jamque animo delinquere videntes, ad fontem quemdam adducunt cruoris eluendi causa: nam actum jam prorsus esse de Phoca putabant. Ibi cum equus Duri, Ægyptius nomine, ab eo qui ipsum tenebat, se avellisset, ac sine sessore per ordines incerto impetu cruore oppletus discurreret, agnito eo milites Duri, suum Imperatorem occubuisse rati, fugam inordinatam faciunt, per præcipitia sese & in Alyn amnem dejicientes, ac turpiter pereuntes, nemine insequente. Quod de colle videns Phocas, Deique hoc fieri (ut sane fiebat) nutu sentiens, cum suis descendit, & fugientibus instat, sese invicem conculcantibus, & omnis defensionis oblitis, eorumque alios interficit, alios capit. Durus cum paucis elapsus, Marty-

Edit. Paris. pag. 693.

Durus succumbit.

ποσάτῳ φορᾷ τῆς πληγῆς, πίπτει παραυτίκα τοῦ ἵππου. ὁ δὲ Φωκᾶς ἀδείας μείζονος τυχὼν, τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω πορείας εἴχετο, σχολῇ καὶ βάδην ἰὼν, ἀλλ' οὐκ ἀνειμένοις τοῖς χαλινοῖς. οἱ γὰρ σὺν τῷ Γαβρᾷ τὸν οἰκεῖον πεπτωκότα θεασάμενοι στρατηγὸν, καὶ ἐπιμέλειαν τούτου τιθέμενοι, ἀνῆκαν τὸν διωγμόν. ὁ δὲ Φωκᾶς ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν λεγόμενον Χαρσιανὸν καταλαβὼν, κἀκεῖσε αὐλισάμενος, ἐσκόπει τὸ μέλλον, τιμαῖς τε τοὺς ἐκ βασιλέως δεξιούμενος πολλοὺς προσφοιτῶντας, καὶ τῶν συνόντων διὰ τῆς εὐεργεσίας παραθερμαίνων τὰς προθυμίας. ἑπόμενος δὲ τούτῳ καὶ ὁ Σκληρὸς, καὶ περί τινα τόπον Βασιλικὰ Θέρμα καλούμενον κατασκηνώσας, εἰς μάχην τὸν ὁμώνυμον ἐξεκαλεῖτο· ἀσμενῶς δὲ καὶ τούτου δεξαμένου τὴν πρόκλησιν, αὖθις ἑτέρα συνίσταται μάχη. καὶ χρόνον μέν τινα ἀντεῖχον οἱ περὶ τὸν Φωκᾶν, αὐτοῦ τούτου περιππεύοντος ἀπανταχοῦ, καὶ τῇ σιδηρᾷ κορύνῃ τὰς τῶν ἐναντίων ῥηγνύντος φάλαγγας καὶ μυρίον ἐργαζομένου φόνον· ὅμως δὲ καὶ πάλιν νῶτα δεδωκότες οἱ περὶ τοῦτον ἐτράπησαν.

Ἐντεῦθεν οὖν ὁ Φωκᾶς, ὡς εἶχε, μετὰ τάχους ἄνεισιν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ Δαβὶδ τῷ * τῶν Ἰβήρων ἄρχοντι προσελθὼν εἰς ἐπικουρίαν ᾔτει στρατόν· τοῦ δὲ μετὰ προθυμίας ὑπηρετοῦντος (ὠφειλέτο γὰρ τῷ Φωκᾷ, ἐξ οὗ δοὺξ ἦν ἐν Χαλδίᾳ) λαὸν ἐκεῖθεν εἰληφὼς οὐκ ὀλίγον (ἀθροίσας δὲ καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐσκεδασμένους ὄντας ἐκ τῆς τροπῆς), ἄνεισιν εἰς Παγκάλειαν, ἔνθα στρατοπεδευσάμενος ἦν ὁ Σκληρός. τόπος δὲ ἡ Παγκάλεια, πεδίον ἀναπεπταμένον τε καὶ ἱππήλατον, ἔγγιστα τοῦ ποταμοῦ Ἅλυος κείμενον) καὶ γίνεται πάλιν καρτερὸς ἀγών. ἐνταῦθα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν θεασάμενος ὁ Φωκᾶς κατὰ μικρὸν ἐνδιδόντα, καὶ πρὸς φυγὴν βλέποντα, βέλτιον εἶναι κρίνας τὸν εὐκλεῆ θάνατον τῆς ἀγεννοῦς καὶ ἐπονειδίστου ζωῆς, τὰς τῶν ἐναντίων συγκόψας φάλαγγας, πρὸς αὐτὸν μετὰ σφοδρότητος ἵεται τὸν Σκληρόν. εὐρώστως δὲ κἀκείνου τὴν αὐτοῦ ὑποδεξαμένου ὁρμὴν, καὶ μηδενὸς τῶν στρατιωτῶν ἐπιβοηθοῦντος, ἀλλὰ τῷ τῶν ἀρχηγῶν ἀγῶνι κριθῆναι τὰ πράγματα βουλομένων (καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐφαίνετο πάγκαλόν τι θέαμα, καὶ κατάπληξιν τοῖς ὁρῶσιν ἐπάγον, ἀνδρῶν δύο μονομαχία, ἐπ' εὐτολμίᾳ καὶ ῥώμῃ ψυχῆς μεγαφρονούντων) ὑποστάντες ἀλλήλους, συστάδην ἐμάχοντο. καὶ ὁ μὲν Σκληρὸς τοῦ ἵππου τοῦ Φωκᾶ τὸ δεξιὸν οὖς σὺν τῷ χαλινῷ παίσας ἀποκόπτει τῷ ξίφει· ὁ δὲ Φωκᾶς τῇ κορύνῃ πατάξας αὐτὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς, τοῦτον μὲν ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ ἵππου ῥίπτει τῷ βάρει τῆς πληγῆς κατενεχθέντα· αὐτὸς δὲ τὸν ἵππον κεντρίσας, καὶ τὰς τῶν ἐναντίων διατεμὼν φάλαγγας, ἔξεισι, καὶ πρός τινα λόφον ἀνελθὼν, τοὺς ἐκ τῆς τροπῆς ἀνεκαλεῖτο. οἱ δὲ περὶ τὸν Σκληρὸν κακῶς ἔχοντα τοῦτον ἐκ τῆς πληγῆς θεασάμενοι, καὶ ἤδη λειποψυχοῦντα τῷ τραύματι, ἐπί τινα πηγὴν ἄγουσι τὸ λύθρον ἀπονιψόμενοι· ὑπώπτευον γὰρ καὶ τὸν Φωκᾶν τελείως ἤδη παραδοθῆναι ἀφανισμῷ. τοῦ ἵππου δὲ ἀποσκιρτήσαντος, καὶ τὸν κατέχοντα ἀποδράντος, καὶ διὰ τῶν στρατευμάτων ἐπιβάτου χωρὶς θέοντος ἀτάκτῳ ῥύμῃ, καὶ τῷ αἵματι πεφυρμένου (Αἰγύπτιος δὲ ὁ ἵππος ἐκαλεῖτο) καταμαθόντες οὗτινος ὁ ἵππος, καὶ νομίσαντες τὸν ἑαυτῶν ἄρχοντα πεπτωκέναι, ἀκόσμως τρέπονται πρὸς φυγὴν ἀθρόοι καὶ Ἅλυϊ τῷ ποταμῷ ῥιπτοῦντες ἑαυτοὺς, καὶ ἀκλεῶς ἀπολλύμενοι μηδενὸς ὄντος τοῦ διώκοντος. ὅπερ κατιδὼν ὁ Φωκᾶς ἀπὸ τοῦ λόφου, καὶ θεῖον ἔργον εἶναι τὸ πρᾶγμα (ὥσπερ ἦν εἰκὸς) ὑποτοπάσας, κάτεισι μετὰ τῶν συνόντων ἐπιδιώκων τοὺς φεύγοντας ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένους, καὶ ἀλκῆς ὅλως μὴ μεμνημένους, καὶ τοὺς μὲν ἀναιρῶν, τοὺς δὲ χειρούμενος. ὁ δὲ Σκληρὸς μετ' ὀλίγων διασωθεὶς, φεύγει πρὸς Μαρτυρόπολιν. ἐκεῖθεν δὲ πρε-

** Ἰωάννῃ. Scylitz.*

A σβευτὴν ἐκπέμπει τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον, πρὸς Χοσρόην τὸν τῆς Βαβυλῶνος ἄρχοντα, ἐπικουρίαν καὶ συμμαχίαν αἰτῶν. παρέλκοντος δ᾽ ἐκείνου, καὶ μήτε τῇ δόσει συντιθεμένου, μήτ᾽ ἀπαναινομένου, καὶ τοῦ Κωνσταντίνου χρονοτριβοῦντος, ἠναγκάσθη καὶ αὐτὸς ὁ Σκληρὸς μετὰ τῶν συνόντων ἁπάντων πρὸς Χοσρόην φοιτῆσαι.

Τῆς δὲ τοῦ Σκληροῦ τροπῆς ἀγγελθείσης τῷ βασιλεῖ διὰ γραμμάτων τοῦ Φωκᾶ, καὶ τῆς εἰς Βαβυλῶνα ἀναχωρήσεως, τοῦτον μὲν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀξίως ἐτίμησε. πρὸς δὲ Χοσρόην τὸν τῆς Βαβυλῶνος ἀμερμουμνῆν, πρεσβευτὴν ἐκπέμπει τὸν Βέστην Νικηφόρον τὸν Οὐρανὸν, ἱκετεύων, μηδεμιᾶς ἐπιστροφῆς ἀξιῶσαι τὸν ἀποστάτην, μηδὲ θελῆσαι παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ὀψιγόνοις φαῦλον ἀμελήσας μὲν βασιλέως ἀδικουμένου, βασιλεὺς καὶ αὐτὸς ὢν, προθέμενος δὲ τυράννῳ ἀδίκῳ καὶ ἀποστάτῃ. ἐνεχείρησε δὲ καὶ γράμματα βασιλικὰ ἐσεσημασμένα, δι᾽ ὧν συμπαθείας ἁπάσης κακῶν ἠξίου τὸν Σκληρὸν καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ, εἰ μεταμαθόντες τὸ δέον, τόν τε ἑαυτῶν ἐπιγνῶσι δεσπότην, καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψωσι. διασωθέντος δὲ πρὸς Χοσρόην τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ τῶν βασιλικῶν φωραθέντων γραμμάτων, ὁ Χοσρόης καὶ τὸν πρεσβευτὴν, καὶ τὸν Σκληρὸν, καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ Ῥωμαίους ὑποποιήσας φρουρᾷ παραδίδωσι. καὶ τούτους μὲν εἶχεν ἡ φρουρά. τῶν δὲ μὴ συναπελθόντων ἀποστατῶν τῷ Σκληρῷ, Λέων μὲν ὁ αἰχμάλωτος, καὶ οἱ τοῦ δοὺκα Ἀνδρονίκου τοῦ Λυδοῦ παῖδες Χριστοφόρος ὁ Ἐπείκτης, καὶ Βάρδας ὁ Μογκὸς (ἔφθη γὰρ ἐκεῖνος ἀποθανεῖν) τὸ Ἀρμακούριον, καὶ τὴν Πλατεῖαν πέτραν, καὶ ἄλλα τινὰ φρούρια ἐρυμνὰ ἐν τῷ θέματι κείμενα τῶν Θρακησίων κατεσχηκότες, ἀντεῖχον ἕως ὀγδόης ἰνδικτιῶνος, καὶ ἐπιδρομὰς ἐκ τούτων ποιούμενοι, τὰ βασιλέως ἐλύπουν· καὶ οὐ πρὶν ἐπαύσαντο τὰς χώρας ληϊζόμενοι, πρὶν ἂν ἀμνηστίαν εἰληφότες κακῶν διὰ Νικηφόρου πατρικίου τοῦ Παρσακουτηνοῦ, τῷ βασιλεῖ προσεχώρησαν.

Τότε δὴ καὶ Ἀντώνιος ὁ πατριάρχης, κατὰ τὴν τοῦ Σκληροῦ ἀποταξάμενος ἀποστασίαν τῇ ἱερατείᾳ, ἀπεβίω· καὶ χειροτονεῖται πατριάρχης Νικόλαος, ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Χρυσοβέργιος, τῆς ἐκκλησίας ἀποιμάντου διατελεσάσης ἐπὶ ἔτη τέσσαρα πρὸς τὸ ἥμισυ. ἐγένετο δὲ καὶ ἔκλειψις ἡλίου περὶ μέσην ἡμέραν, ὡς καὶ ἀστέρας φανῆναι. τῶν δὲ Βουλγάρων ἅμα τῇ τελευτῇ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου ἀποστατησάντων, ἄρχειν αὐτῶν προχειρίζονται τέσσαρες ἀδελφοὶ, Δαβὶδ, Μωϋσῆς, Ἀαρὼν, καὶ Σαμουὴλ, ἑνὸς τῶν παρὰ Βουλγάροις μέγα δυνηθέντων κόμητος ὄντες παῖδες, καὶ διὰ τοῦτο Κομητόπουλοι κατονομαζόμενοι. τῶν γὰρ κατὰ γένος προσηκόντων τῷ Πέτρῳ, οἱ μὲν ἄλλοι θανάτῳ διεκόπησαν· Βορίσης δὲ καὶ Ῥωμανὸς οἱ τούτου υἱοὶ, εἰς τὴν πόλιν εἰσαχθέντες (ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται) ἔμενον ἐν αὐτῇ· ὁ μὲν μάγιστρος παρὰ τοῦ βασιλέως τιμηθεὶς Ἰωάννου, ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἐκτμηθεὶς τὰ παιδουργὰ μόρια παρὰ τοῦ παρακοιμωμένου πρότερον Ἰωσήφ. καὶ ἐπεὶ συνέβη τὸν βασιλέα Ἰωάννην ἀποθανεῖν, ἐκεῖθεν ἀποδιδράσκουσι, καὶ τὴν Βουλγαρίαν φθάσαι ἠπείγοντο· καὶ ὁ μὲν Βορίσης τόξῳ βληθεὶς ἐν τῷ διιέναι κατά τινα λόχμην παρά τινος Βουλγάρου, νομίσαντος αὐτὸν Ῥωμαῖον εἶναι (ἐνεδέδυτο γὰρ στολὴν Ῥωμαϊκὴν) ἀπόλλυται. Ῥωμανὸς δὲ διασώζεται, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἐπάνεισι πάλιν εἰς τὴν βασιλίδα, ὡς ἐν τῷ ἰδίῳ τόπῳ λελέξεται. τούτων δὲ τῶν τεσσάρων ἀδελφῶν, Δαβὶδ μὲν εὐθὺς ἀπεβίω, Μωϋσῆς δὲ τὰς Σέῤῥας πολιορκῶν, λίθῳ ἀπὸ τοῦ τείχους βληθεὶς ἐτελεύτησε· καὶ τὸν Ἀαρὼν δὲ τὰ Ῥωμαίων, ὡς λέγεται, φρονοῦντα, ἀνεῖλεν ὁ ἀδελφὸς Σαμουὴλ πανγενῆ, μόνου * Βλαδισθλάβου (τοῦ καὶ Ἰωάννου) διασωθέντος, τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ πα-

* Σφενδοσθλάβου, Scyl.

A ropolim confugit. Inde fratrem suum Constantinum ad Chosroen Babylonis principem mittit, societatem & auxilia petitum. cumque is moras nectens, neque annueret neque denegaret quod petebatur, ideoque Constantinus diutius abesset: coactus ipse quoque cum omnibus suis eodem abit.

Imperator Phocæ litteris de Duri clade & Babylonica profectione certior factus, dignis honoribus Phocam remuneratus, ad Chosroen Babylonis Amermumnam litteras mittit, legato ad eam rem Besta Nicephoro, cui Uranus (id est Cœlus) cognomen: ab eoque contendit, ne quam perduellis rationem habeat, neque posteris mali exempli auctor esse velit, rea ipse regi injurias factas negligens, tyranno autem injusto & perduelli opitulans. Dat legato etiam litteras ab Imperatore consignatas, quibus Durum & quos secum is habebat, omnium peccatorum venia dignabatur, siquidem resipiscerent, ac suum dominum agnoscerent, & domum quisque suam se conferrent. Cum ad Chosroen pervenisset Uranus, litteræque Imperatoris innotuissent, Chosroes sinistra suspicans, & legatum & Durum omnesque qui cum ipso erant Romanos in custodiam tradidit. De perduellibus qui cum Duro eo non venerant, Leo captivus, Andronici Lydi ducæ (qui jam e vivis excesserat) filii Christifer Epeicta, & Bardas Moncus, Armacurium, Latum saxum, & alia munita castella in Thracensi provincia occuparunt: indeque factis eruptionibus, ditionem Imperatoris infestando usque ad Indictionem VIII perseverarunt: neque finem ante fecerunt latrociniorum, quam promissa ipsis per Nicephorum patricium Parsacutinum impunitate, ad Imperatorem transiverunt.

Edit. Paris. pag. 694.

Durus & Chosroe in custodiam datur.

Cæterum Antonius Patriarcha cum sacerdotio renunciasset Duro rebellionem movente, tum temporis mortuus est: creatusque patriarcha Nicolaus Chrysobergius, cum per IIII S annos ecclesia pastore caruisset. Sol etiam meridie defecit, & stellæ conspectæ sunt. Simulatque diem extremum clausit Tzimiscas Imperator, Bulgari defecerunt, & Imperium in se quatuor fratribus commiserunt, Davido, Mosi, Aaroni, & Samuelo, filiis unius cui erat magna inter Bulgaros potentia Comitis, a qua re & Comitopuli appellabantur. Etenim de Petri gente reliquos mors abstulerat: Borises autem & Romanus hujus filii, abducti (ut ante retulimus) in urbem, ibi degebant, Borises magistri dignitate a Tzimisca ornatus, Romanus a Josepho cubiculario intimo castratus. Mortuo Tzimisca, ex urbe profugerunt, & in Bulgariam contenderunt. Ac Borisen quidem Romano habitu indutum, dum per sylvam quamdam transit, Bulgarus quidam Romanum esse ratus, interficit. Romanus incolumis mansit, & aliquanto post in urbem rediit, ut suo loco dicetur. De quatuor autem istis fratribus Davidus quidem statim obiit. Moses autem Serras oppugnans, saxo a muro ictus periit. Aaronem Romanis rebus, ut ferebatur, faventem, frater Samuelus cum sobole interfecit: solo Bladosthlabo, qui etiam Joannes usurpatur, filio ejus

Nicolaus Chrysobergius patriarcha.

Bulgarorum motus, & rebellio.

Edit. Parif. pag. 695.

Samuelus Bulgarum princeps.

erepto a Radomero Samueli F. quem & Romanum vocant. Is Samuelus homo bellicosus, ac quietis impatiens, nactus licentiam, Romanis exercitibus bello adversus Durum occupatis, totum Occidentem incursionibus vexavit, non Thraciam modo & Macedoniam ac Thessalonicæ propinqua: sed Thessaliam quoque, Græciam & Peloponnesum, ac multa cepit castella, quorum præcipuum Larissa. hujus incolas cum totis familiis in intimam transtulit Bulgariam, & suorum militum tabulis inscripsit, eorumque opera contra Romanos usus est. Avexit etiam reliquias S. Achillei, qui episcopus Larissæ fuerat: & Prespæ, ubi regiam habebat suam, deposuit.

Basilii Imperatoris in Bulgariam expeditio. Contostephani malitia male cedit.

Proinde Basilius Imperator, ut primum Duri negotio se expediit, ulcisci Samueli maleficia cupiens collectis Romanis exercitibus in Bulgariam ipse ducere statuit, ne communicata quidem re cum Barda Phoca scholarum etiamnum domestico, & reliquis Orientalibus ducibus. Ergo per Rhodopæ ac Euro flumini regiones propinquas Bulgariam ingressus, magistrum Leonem Melissenum a tergo relinquit, qui angustias custodiret: ipse faucibus & sylvis quæ sunt ad Triaditzam (olim hæc Sardica dicebatur) peragratis, in loco cui Stoponio nomen, castra ponit, ibique de oppugnanda Sardica cogitationes instituit. Audiebatur etiam, Samuelum montes qui circumjacent tenere, ab aperto prælio metu abhorrentem, & undique insidias hostis lædendi causa tendentem. Dum his intentus est Imperator, Stephanus scholarum Occidentalium domesticus, quem ob staturæ humilitatem Contostephanum appellabant, Leoni Melisseno inimicissimus, nocte se jam inclinante Imperatorem adit: hortaturque, ut omnibus rebus posthabitis, motis castris Constantinopolin recurrat: Melissenum enim inhiare Imperio, & ad urbem summa celeritate proficisci. Hoc sermone conturbatus Imperator, statim castra moveri jubet. At Samuelus incompositam hostium discessum pro fuga (ut par erat) habens, subito in eos cum clamore ac strepitu irruit, territosque in fugam conjicit, castris eorum potitur, & impedimentis omnibus, ipsisque adeo Imperatoriis insignibus. Imperator cum ægre per fauces Philippopolin pervenisset, inveniretque Melissenum in sua statione

pag. 696.

morantem diligenter sibi demandatam obire custodiam, exprobrat mendacium Contostephano, quod tanti mali causa fuisset. eumque non ferentem placide objurgationem, sed ferociter responsantem, & contendentem se recte consuluisse, impudenti hominis petulantia irritatus, solio desiliens crinibus ac barba arripit, & in terram prosternit.

Indictione XV, anno mundi IƆƆ CIƆ CCCCXCIV, mense Octobri, terra vehementer concussa, multæ domus atque templa corruerunt, & pars sphæræ magnæ Dei ædis. quam Imperator magnifice refecit, impensis in solas machinas quibus fabri insistentes materiam sursum attractam excipiebant & operi adhibebant, centenariis auri decem. Interim Romani Imperii pro-

A ρὰ Ραδομηροῦ, τοῦ καὶ Ρωμανοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουήλ. * οὗτος πολεμικὸς ἄνθρωπος ὤν, καὶ μηδέποτε εἰδὼς ἠρεμεῖν, τῶν Ρωμαϊκῶν στρατευμάτων ταῖς πρὸς τὸν Σκληρὸν μάχαις ἀσχολουμένων, ἀδείας τυχὼν κατέδραμε πᾶσαν τὴν ἑσπέραν, οὐ μόνον Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν καὶ τὰ τῇ Θεσσαλονίκῃ πρόσχωρα, ἀλλὰ καὶ Θετταλίαν καὶ Ἑλλάδα, καὶ Πελοπόννησον· καὶ πολλὰ φρούρια παρεστήσατο, ὧν ἦν τὸ κορυφαῖον ἡ Λάρισσα. οὗ τοὺς ἐποίκους μετῴκισεν εἰς τὰ τῆς Βουλγαρίας ἐνδότερα πανοικί, καὶ τοῖς καταλόγοις τῶν ἑαυτοῦ κατατάξας στρατῶν, συμμάχοις ἐχρῆτο κατὰ Ρωμαίων. μετήγαγε δὲ καὶ τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου Ἀχιλλείου, ἐπισκόπου Λαρίσσης χρηματίσαντος, καὶ εἰς τὰς Πρέσπας ἀπέθετο, ἔνθα ἦσαν αὐτῷ τὰ βασίλεια.

B Ἀμύνασθαι δὲ τοῦτον ὁ βασιλεὺς τῶν εἰργασμένων γλιχόμενος, ἐπείπερ ἀπετινάξατο τὰς περὶ τοῦ Σκληροῦ φροντίδας, τὰς Ρωμαϊκὰς ἀθροίσας δυνάμεις, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ εἰσβολὴν ἐν Βουλγαρίᾳ ἐδόκει ποιήσασθαι, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν ἔτι τῶν σχολῶν δομέστικον ὄντα, καὶ τοὺς λοιποὺς ἑῴους δυνάστας, μηδ' ἀξιώσας λόγου. εἰσερχόμενος δὲ ἐν Βουλγαρίᾳ διὰ τῆς παρὰ τὴν Ροδόπην καὶ τὸν ποταμὸν * Εὔρον, τὸν μάγιστρον Λέοντα τὸν Μελισσηνὸν κατόπιν εἴασε, τὰς δυσχωρίας φυλάττειν προστάξας· αὐτὸς δὲ τὰ μεταξὺ Τριαδίτζης, ἥτις πάλαι Σαρδικὴ ἐπωνόμαστο, στενὰ διελθών, καὶ τὰς λόχμας, καὶ ἔν τινι τόπῳ Στοπωνίῳ λεγομένῳ γενόμενος, ἔθετο χάρακα· ἐκεῖσε τε διεσκέπτετο, πῶς ἂν ἐπιχειρήσῃ τῇ πολιορκίᾳ τῆς Σαρδικῆς· ἠκούετο δὲ καὶ ὁ Σαμουὴλ τὰς κορυφὰς τῶν κύκλωθεν ὀρῶν κατέχων (πρὸς φανερὰν γὰρ συμπλοκὴν καὶ ἀγχέμαχον ἐδειλία.) καὶ πάντοθεν ἐνεδρεύων, εἴπως δυνηθείη βλάψαι τοὺς ἐναντίους. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγένετο, καὶ τοιοῦτος ἦν τῷ βασιλεῖ ὁ σκοπός, Στέφανος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν τῆς δύσεως, ὃν διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας Κοντοστέφανον ἐπωνόμαζον, ἀπεχθέστατος ὢν Λέοντι τῷ Μελισσηνῷ, προσέεισι νυκτὸς ἤδη καταλαβούσης τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναζευγνύειν ὡς τάχιστα παρεκάλει τὰ ἄλλα λογιζόμενον δεύτερα. καὶ τὴν βασιλίδα καταλαβεῖν, ὡς τοῦ Μελισσηνοῦ ἐποφθαλμιῶντος τῇ βασιλείᾳ, κἀκεῖσε ἀπιόντος ἄρτι σὺν τάχει πολλῷ. ἐθορύβησεν ὁ λόγος τὸν βασιλέα, καὶ * ἀναζυγὴν αὐθωρὸν ἐκήρυξεν. ὁ δὲ Σαμουὴλ τὴν ἀσυντακτον ἀναχώρησιν, φυγὴν ὡς εἰκὸς εἶναι ὑποτοπάσας, ἐπιπεσὼν ἀθρόως μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ βοῆς, τούς τε Ρωμαίους κατέπληξε, καὶ φυγεῖν ἠνάγκασε, καὶ τὸ στρατόπεδον κατέσχε, καὶ τῆς ἀποσκευῆς ἁπάσης ἐγένετο κύριος, καὶ αὐτῆς τῆς βασιλικῆς σκηνῆς, καὶ τῶν βασιλικῶν παρασήμων. μόλις δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ στενὰ διελθών, εἰς Φιλιππούπολιν διασώζεται. ἐν ᾗ γενόμενος, καὶ τὸν Μελισσηνὸν ἀμετακίνητον εὑρών, καὶ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ φυλακὴν ἐπιμελῶς τηροῦντα, τῷ Κοντοστεφάνῳ ἐλοιδορεῖτο, ὡς ψευσαμένῳ, καὶ παραιτίῳ γεγονότι τοσούτου κακοῦ. τοῦ δὲ μὴ ἐνεγκόντος πρᾴως τὴν ἐπιτίμησιν, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τραχυνομένου, καὶ δίκαια συμβουλεῦσαι ἰσχυριζομένου, ἠνάγκασε τὸν βασιλέα διὰ τὴν ἀναίσχυντον ἰταμότητα ἀναπηδῆσαι τε τοῦ θρόνου, καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ καὶ τῆς γενειάδος λαβόμενον, καταβαλεῖν εἰς γῆν.

E Ἰνδικτιῶνος ιε'. ἔτους, ςυϥδ'. Οκτωβρίῳ μηνί, ἐγένετο κλόνος μέγας, καὶ κατέπεσον οἰκίαι πολλαί, καὶ ναοί, καὶ μέρος τῆς σφαίρας τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· ὅπερ πάλιν ὁ βασιλεὺς φιλοτίμως ἐπανωρθώσατο, δαπανήσας εἰς μόνας τὰς μηχανὰς τῆς ἀνόδου, δι' ὧν οἱ τεχνῖται ἱστάμενοι, καὶ τὰς ὕλας ἀναγομένας δεχόμενοι ᾠκοδόμουν τὸ πεπτωκός, χρυσίου κεντηνάρια δέκα. οἱ δὲ τῶν Ρωμαίων μεγιστᾶνες

A μικρωσάντων τοῦ βασιλέως, ὁ μὲν Φωκᾶς Βάρδας, καί τινες σὺν αὐτῷ ὅτι εἰς Βουλγαρίαν ἐκστρατεύσας ὑπερεῖδεν αὐτούς, μηδ' ἐν καρὸς λογισάμενος μοίρᾳ, ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλοι δι' ἄλλας προπηλακισμούς τε καὶ παροινίας, ὁ δὲ μάγιστρος Εὐστάθιος ὁ Μαλεΐνος διὰ τὸ ἀτίμως ἀπὸ τῆς εἰρημένης ἐκστρατείας ἀποπεμφθῆναι, συναθροισθέντες ἐν τῷ Χαρσιανῷ, κατὰ τὸν οἶκον τοῦ ῥηθέντος Μαλεΐνου, ιε'. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς ιε'. ἰνδικτ. Βάρδαν τὸν Φωκᾶν ἀνεῖπον βασιλέα, διάδημά τε περιθέντες αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς βασιλείας γνωρίσματα. τούτου δὲ ἀναγορευθέντος, ἠγγέλλετο καὶ ὁ Σκληρὸς ἥκων ἀπὸ Συρίας. καθειρχθεὶς γὰρ, ὡς εἴπομεν, παρὰ τοῦ Χοσρόου μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐν Βαβυλῶνι, ὅμως τρυχόμενος ἐν τῇ φρουρᾷ, πάσης ἐπιμελείας ἐστερημένος, B καὶ τῇ ἐκ τῆς καθείρξεως κακουχίᾳ καὶ ταῖς τῶν φυλαττόντων παροινίαις τετρυχωμένος· ἐξαίφνης δ' ἐπέλαμψεν αὐτῷ τύχη λαμπρὰ, καὶ τῆς φυλακῆς ἐκβάλλεται σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν παραδόξως. ὅτῳ δὲ τρόπῳ τῶν δεσμῶν ἠλευθερώθη, καὶ ὅπως εἰς τὰ Ῥωμαίων ἤθη διεσώθη, καὶ ἐπανῆλθεν, ἄπεισι λέξων ὁ λόγος.

Τὸ τῶν Περσῶν γένος τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας ἀφαιρεθὲν ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, ἀεὶ μὲν ἐνεκότει τούτοις καὶ ἐνεδομύχει, καὶ καιρὸν ἐζήτει καὶ μηχανὴν, ὅπως τοὺς τὸ κράτος ἔχοντας κατασπάσῃ, καὶ τὴν πάτριον πάλιν ἀναλάβῃ ἀρχήν. ἦν δέ τις ἐν αὐτοῖς ἀνὴρ ἐξ εὐγενοῦς σειρᾶς καταγόμενος, Ἴναργος τοὔνομα, λέγειν τε δεινὸς, καὶ ἄλλως πολεμικὸς καὶ δραστήριος ἄνθρωπος. οὗτος τὴν βασιλείαν Χοσρόην C κατανοήσας ἀνειμένως καὶ φαύλως ἄρχοντα, καὶ νῦν παρεῖναι ὃν ἐζήτουν οἱ Πέρσαι καιρὸν οἰηθεὶς, ἀνασείει τό τε γένος τῶν Ἀχαιμενιδῶν ἅπαν, καὶ ἀπόστασιν κινεῖ κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. προσλαβόμενος δὲ καὶ μισθοφορικὸν ἀπὸ τῶν ἑῴων Τούρκων ἀμφὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, ἔδρα καὶ κατέτρεχε τὰ Σαρακηνῶν, ἄρδην ἀναιρῶν τοὺς ἁλισκομένους, καὶ μηδὲ παίδων φειδόμενος. πρὸς τοῦτον ὁ Χοσρόης πολλάκις καὶ διὰ τῶν οἰκείων στρατηγῶν, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ ἀντιπαραταξάμενος, ἐν πάσαις ταῖς μάχαις ἡττήθη. ἀπογνοὺς οὖν λοιπὸν καὶ εἰδὼς μὴ ὢν ὅπλα ἱκανὸς ἀπὸ τοῦδε κινῆσαι κατὰ Περσῶν, τῶν αὐτοῦ στρατευμάτων πολλάκις κατακοπέντων, καὶ μηδ' ὄνομα στεγόντων ἀκοῦσαι D Περσῶν, εἰς ἔννοιαν ἔρχεται τῶν ἐν τῇ φρουρᾷ Ῥωμαίων· ἐπιλογισάμενος λίαν ἐμφρόνως, ὡς εἰ μή τις τῶν ἐπισήμων ἦν καὶ ἐμφανῶν ὁ καθειργμένος, καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα γενναίως ἔχων, οὐκ ἂν τοῦ οἰκείου δεσπότου κατεξανέστη, καὶ ἐς τόδε ἀνάγκης συνήλασε τοσοῦτον, καὶ μετὰ ταῦτα φυγὰς καὶ βίον διαντλῶν ἀτυχῆ, ὑπὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων ὡς βασιλεὺς ἀνυμνεῖται. κοινολογησάμενος μετὰ τῆς ἑαυτοῦ γερουσίας, ἐκβάλλει τε τὸν ἄνδρα τοῦτον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ τῆς φυλακῆς, καὶ πάσης ἐπιμελείας καταξιοῖ, καὶ τὸ τελευταῖον τὴν περὶ τοῦ πολέμου προσφέρει ἀξίωσιν. θρυπτομένου δὲ κατ' ἀρχὰς τοῦ Σκληροῦ, καὶ μετ' εἰρωνείας πῶς ἂν δυνηθεῖεν λέγοντος E ὅπλα κινῆσαι ἄνδρες ἐν τοσούτῳ καιρῷ καθειργμένοι, καὶ κατακόρως μετασχόντες τῶν ἐκ τῆς φρουρᾶς κακοπαθειῶν; ὁ Χοσρόης καὶ πάλιν ἐνέκειτο, καὶ χρήματα λαβεῖν αὐτὸν ἱκέτευεν ἀριθμοῦ διεκπίπτοντα, καὶ στρατεύματα πλήθει τε ἄπειρα καὶ λαμπρὰ τῇ παρασκευῇ, καὶ στρατηγῆσαι τὸν πόλεμον, καὶ μὴ μνησικακῆσαι τῆς καθείρξεως, ὡς δυναμένου καὶ αὐτοῦ τοῖς μετὰ ταῦτα καλοῖς καὶ τῇ φιλοφροσύνῃ ἐπηλυγάσαι τὰ προφθάσαντα κακὰ, καὶ τὰς ἐκ τῆς φυλακῆς ἀηδίας. πείθεται τὸ τελευταῖον ὁ Σκληρὸς, καὶ ἐκτελέσειν ὑπέσχετο τὰ κελευόμενα. στρατεύματα μέντοι λαβεῖν Ἀράβων, ἢ Σαρακηνῶν, ἢ ἑτέρων ἐθνῶν τῶν τῷ Χοσρόῃ ὑποκειμένων, οὐδ' ὅλως ἠνέσχετο. τὰς δὲ φυλακὰς τῶν ἐν Συρίᾳ πόλεων ἀναζητῆσαι ἠξίωσε, καὶ τοὺς ἐν αὐταῖς κρατουμένους Ῥωμαίους, ἐξαγα-

A ceres Imperatori succensentes, Phocas Bardas, & quidam cum ipso, quod Bulgaricam instituens expeditionem ipsius sprevisset, nulloque numero habuisset, alii aliis ob contumelias: Eustathius magister Maleinus, quod ignominiose a dicta expeditione fuerat dimissus: Charsiani in domo Maleini coeuntes die Augusti xv, indictione xv, Bardam Phocam Imperatorem designant, diademateque & aliis Imperii insignibus exornant. Simul nunciabatur, Durum e Syria adventare. Is enim a Chosroe (uti exposuimus) in carcerem compactus, Babylone in custodia vixerat omni cura corporis destitutus, carcerisque incommodis & custodum contumeliis divexatus. Subito ei affulsit fortuna propitia, ipsumque cum suis B carcere eduxit. quo autem modo vinculis liberatus, in Romanas provincias incolumis pervenerit, jam nunc narrabimus.

333

Bardas Phocas imperator a perduellibus perduellis creatur.

Persica gens regno a Sarraceno cauta, numquam non iis irascebatur, taciteque cogitabat & occasionem dispiciebat eos dejiciendi, avitamque potentiam recuperandi. Erat inter eos quidam stirpe nobilissima ortus Inargus & eloquentia & bellica re clarus atque strenuus. Is Chosroen sentiens dissolute atque inepte Imperium gerere, jam nunc quæsitam diu opportunitatem Persis adesse ratus, universam Achæmenidarum gentem ad defectionem a Sarracenis concitat: Turcarumque Ori- C entalium ad viginti millia mercede conducens, res Sarracenorum agit atque fert: si quos cepisset, eos morte mulctans, ac ne pueris quidem parcens. Cum hoc Chosroes sæpe ipse, sæpe per duces suos præliatus, semper succubuit. Desperata jam re, ac porro sentiens se arma contra Persas ferre non posse, cum sæpe concisi ipsius exercitus jam ne nomen quidem Persarum audire sustinerent: Romanorum quos captivos detinebat, recordatur. subitque ei prudenter admodum ratiocinari, nisi Sclerus illustrium unus esset, ac summorum virorum & animi corporisque fortitudine præstans, numquam eum profecto contra dominum suum insurrecturum D eumque in tantas angustias compulsurum: neque deinde exuli & infelicem toleranti vitam tot tantosque viros Imperatorium honorem habituros fuisse. Ergo re cum suo Senatu communicata, Durum & comites ejus e carcere educit, omnique cura reficit: tandemque ab eo petit, ut sibi in Persis debellandis operam navet. Simulanter initio Durus id recusavit, causatus viros tanto tempore in custodia detentos, carcerisque ærumnis attritos non posse arma ferre. Chosroes autem magis magisque instabat flagitabatque ut pecuniam innumeram & exercitus numerosissimos splendideque instructos acciperet, & bellum in Persas gereret; neque injuriarum E meminisset & carceris molestiarum, quas ipse in posterum amplissimis meritis esset aboliturus. Tandem ergo Durus annuit, & belli administrationem in se recipit. neque vero Arabes, aut Sarracenos, aut alios Chosroi subditos populos ducere sustinuit: sed Syriacarum urbium perlustrari jubet carceres, & qui in iis detinebantur captivi Romani educi ne-

Persarum in Saracenos rebellio, duce Inargo.

Edit. Paris. pag. 697.

Durus liberatus bellum in Persas gerit.

que armari hoc, & nullo alio exercitu se rem contra Persas gesturum affirmans. Placuit consilium Chosroi, moxque aperti carceres, educti Romani, atque hoc modo ad tria virorum millia collecta. quos Durus in balnea misit, sordibusque & squallore in vinculis contracto ablutis, novis vestibus induit, armatosque ut cujusque rationes postulabant, ductoribus itineris adscitis, hunc exercitum in Persas duxit. Ubi adversis signis pugna inita est, Romani acrem impetum in Persas dant. qui & ignoto armaturæ genere, & insueta voce ac non ante visa ordinum ac pugnæ ratione, præcipue vero violentia incursus perterriti, fusi, & ad unum omnes cæsi sunt, ne nuntio quidem (ut est in proverbio) cladis relicto: ipse etiam Inargus in prima acie cecidit. Romani ingentem prædam & plurimos equos adepti, nequaquam ad Chosroen revertendum sibi duxerunt: sed viam quæ in Romanam ducit ditionem ingressi, magnis itineribus clam Sarraceni effugerunt, inque eam pervenerunt. Alius fertur sermo, Romanos victis Persis ad Chosroen rediisse, & humaniter fuisse exceptos. Eum paulo post vita excedentem, Chosroi filio & successori suo mandasse, ut Romanos adhibito præsidio in patriam deducat. Sive hoc, sive illo modo, in Romanos quidem fines pervenit Durus. Cumque Bardam Phocam esse Imperatorem designatum inveniret, ipse quoque a suis est salutatus Imperator.

Durus in Romanam ditionem cum suis evadit.

Edit. Paris. pag. 698.

Cum autem in hunc rerum statum incidisset, in varias admodum partes animum cogitationibus distraxit. Nam se quidem solum ad obtinendum Imperium videbat nequaquam satis habere virium: & vel Phocæ vel Imperatori se adjungere indignum judicabat, effœminatique hominis facinus. Re diu multumque deliberata cum suis, decrevit, si solus Imperium sibi vindicaret, eum conatum, quia teneri propositum nullo modo posset, nimis temerarium inutilemque fore: tum rerum dubio exitu alteri se eorum penes quos summa erat conjungere, altero spreto, esse periculosum. itaque sibi, quantum ejus fieri posset, utrumque conciliandum, ut alterutro successu carente, apud alterum locum haberet, & auxilium. Ergo litteris ad Phocam missis, societatem cum eo Imperatoris opprimendi, Imperiique partitionem secure inire significat. Occulte autem Romanum filium, simulato eum transfugisse, ad Imperatorem mittit, callidissime hoc meditatus, ut sive Phocas vicisset, filio ipse veniam impetraret: sive Imperatoris res prævaluissent, filii deprecatione periculum evitaret. Romanus ergo simulato perfugio ad Imperatorem abit, ab eoque benignissime & cum gaudio acceptus, statim magisterii ad dignitatem evectus, apud eum in summo deinceps honore fuit, habitusque in bellis consiliarius. Etenim Imperator Duro in Syriam profecto sollicitudine liberatus, cum rerum administrationi impensius sese daret, Basilium cubicularium, sentiens eum sua acta improbare, & mussare, atque haud dubie occasionem aliquando nactum facinus atrox contra se ausurum, aula dimove-

Callidum Duri consilium.

Basilius præfectus deprimitur.

A γεῖν καὶ καθοπλίσαι· μετὰ τούτων καὶ οὐκ ἄλλως λέγων εἶναι δυνατὸν αὐτῷ τὸν πρὸς τοὺς Πέρσας ἀναδέξασθαι πόλεμον. ἐδέξατο ὁ Χοσρόης τὸν λόγον, καὶ αἱ φυλακαὶ ταχὺ ἀνεῴγνυντο, καὶ οἱ ἐν αὐταῖς ἠλευθεροῦντο Ῥωμαῖοι, καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ τούτων ἄνδρες ὁμοῦ τρισχίλιοι· οὓς εἰς βαλανεῖα ἐκδὺς, καὶ τὸν ἐκ τῆς καθείρξεως ῥύπον ἀποκαθάρας, ἐσθῆσί τε καὶ περιβολαῖς καιναῖς ἀμφιάσας, καὶ ἑκάστῳ τὴν προσήκουσαν καὶ ἁρμόζουσαν δοὺς πανοπλίαν, ὁδηγοὺς τῆς ὁδοῦ λαβὼν, ἔξεισι μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν Περσῶν. γενομένης δὲ ἀντιπαρατάξεως, καὶ μετὰ ῥύμης σφοδρᾶς τῶν περὶ τὸν Σκληρὸν ἐπιθεμένων τοῖς Πέρσαις, ἐκεῖνοι τῷ ξένῳ τῆς καθοπλίσεως, καὶ τῷ ἀήθει τῆς φωνῆς, καὶ τῷ ἀγνώστῳ τῆς παρατάξεως, τὸ δὲ πλέον καὶ τῇ ῥαγδαίᾳ φο-
B ρᾷ καὶ ῥύμῃ τῶν Ῥωμαίων καταπλαγέντες, τρέπονται κατὰ κράτος, καὶ πίπτουσι πανσυδὶ, ὡς μηδ' ἄγγελον (τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου) περιλειφθῆναι τῆς συμφορᾶς, πεσόντος καὶ αὐτοῦ Ἰνάργου κατὰ τὴν προσβολήν. λείαν δ' ὅτι πολλὴν περιβαλλόμενοι καὶ ἵππους συχνοὺς, οὐκ ἔθ' ὑποστρέψαι πρὸς Χοσρόην ἔγνωσαν, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ Ῥωμαίους ἀγούσης ἁψάμενοι καὶ συντόνῳ χρησάμενοι τῇ ὁδοιπορίᾳ ἔλαθον διαδράντες, καὶ εἰς τὰ σφέτερα ἀθῷοι διασωθέντες. ἕτερος δὲ λόγος ἔχει, ὡς μετὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν νίκην ἐπανελθόντας, ἐδέξατο φιλοφρόνως αὐτοὺς ὁ Χοσρόης· καὶ ἐπεὶ μετ' ὀλίγον τὸ τῆς ζωῆς αὐτὸν ἔφθασε τέλος, ἐπέσκηψε τῷ υἱῷ καὶ ὁμωνύμῳ καὶ μετ' αὐτὸν βασιλεῖ, συμμαχίαν δοῦναι τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ οἴκαδε
C πέμψαι. καὶ ὁ μὲν Σκληρὸς ἐπὶ τὸν εἰρημένον τρόπον τὴν Ῥωμαίων καταλαμβάνει γῆν, εὑρὼν Βάρδαν τὸν Φωκᾶν ὡς βασιλέα ἀνευφημούμενον, καὶ αὐτὸς ὁμοίως παρὰ τῶν συνόντων ἀνευφημούμενος.

Οὕτω δὲ τὰ πράγματα εὑρηκὼς διακείμενα, διάφορος ἦν καὶ ποικίλος ταῖς γνώμαις. ἑαυτὸν μὲν γὰρ ἀσθενέστατον ἔχειν εἰς τὸ καθ' ἑαυτὸν μόνον συνέχειν καὶ διακρατεῖν τὴν ὑπόστασιν· προσχωρῆσαι δὲ τῷ Φωκᾷ ἢ τῷ βασιλεῖ, λίαν ἀγεννὲς ᾤετο καὶ ἄνανδρον· πολλὰ γοῦν γνωματεύσας μετὰ τῶν συνόντων, τέλος τὸ μὲν μόνος ἀνευφημεῖσθαι ὡς βασιλεὺς, παράβολον καὶ ἀλυσιτελὲς διὰ τὸ ἀδύνατον ἐλογίζετο. ἐνὶ δὲ προσφοιτῆσαι τῶν δυναστῶν, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονῆσαι, κατεγίνωσκε διὰ τὸ τοῦ μέλ-
D λοντος ἄδηλον· ἔγνω οὖν, κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἄμφω προσκτήσασθαι τὰς ἀρχὰς, ἵν' ἐξ ἀποτυχίας τὴν ἑτέραν ἔχῃ βοηθὸν καὶ συλλήπτορα. γράμματα μὲν οὖν αὐτὸς ἐκπέμπει πρὸς τὸν Φωκᾶν, κοινοπραγίαν ἐξαιτῶν, καὶ τῆς βασιλείας διαιρούμενος, εἰ καταγωνίσασθαι δυνηθεῖεν τὸν βασιλέα. λάθρα δὲ Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν ἐκπέμπει πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τάχα αὐτομολήσαντα, λίαν εὐτρεχῶς λογισάμενός τε καὶ κρίνας, ἵν' εἰ μὲν ὁ Φωκᾶς ὑπερέχῃ, αὐτὸς εἴη σωτὴρ τοῦ παιδὸς εἰδ' ἐπικρατέστερα τὰ τοῦ βασιλέως ὑπάρξει, αὐτὸς δι' ἐκείνου παραιτηθεὶς, τοῦ κινδύνου ῥυσθείη. καὶ ὁ μὲν Ῥωμανὸς δόκησιν
E φυγῆς παρασχὼν, ἄπεισι πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦτον φιλοφρόνως ἄγαν δεξάμενος, καὶ περιχαρῶς, μάγιστρόν τε εὐθέως ἐτίμησε, καὶ συμβούλῳ διὰ παντὸς ἐν τοῖς πολέμοις ἐχρῆτο. καὶ γὰρ δὴ μετὰ τὴν εἰς Συρίαν ὑποχώρησιν τοῦ Σκληροῦ τῶν φροντίδων ὁ βασιλεὺς ἀπαλλαγεὶς, καὶ τῶν διοικήσεων ἁπτόμενος ἀνδρειότερον, ἐπεὶ ἔγνω τὸν παρακοιμώμενον μὴ ἀρεσκόμενον τοῖς δρωμένοις, ἀλλ' ὑποθορυ-

θορίζοντα καὶ δεινὰ δράσειν, εἰ καιροῦ λάβοιτο, ἐλπιζόμενον, τοῦτον μὲν κατάγει τῆς ἐξουσίας, καὶ οἴκοι μένειν προστάττει. αὖθις δὲ μὴ ἠρεμοῦντα ὁρῶν, ἀλλ' ἀεὶ μελετῶντα ἀλλόκοτα, καὶ τὴν προτέραν ἀπειληφέναι σπεύδοντα ἐξουσίαν, ὑπερόριον ἀνὰ τὸ Στενὸν τίθησιν, ἀφελόμενος καὶ τὰ πλείω τῆς οὐσίας αὐτοῦ, ὡς μὴ κεχορηγημένον ἔχων ὕλην, φθάσαι τι δρᾶσαι τῶν ἀνηκέστων· αὐτὸς δὲ τῆς ἐξ αὐτοῦ μονωθεὶς συμβουλῆς, καὶ φίλων δεόμενος καὶ συγγενῶν ἐν ταῖς περιστάσεσι, τότε γνησίως τὸν Ῥωμανὸν προσεδέξατο, ἄνδρα εἰδὼς ἐντρεχῆ, καὶ δραστήριον, καὶ τὰ πολεμικὰ ἱκανώτατον.

Βάρδας δὲ ὁ Φωκᾶς ὡς τὴν τοῦ Σκληροῦ ἐπάνοδον προσαγγελθεῖσαν ἐπύθετο, γράμματά τε ἐκπέμπει, αὐτὰ ἐκεῖνα δηλοῦντα τὰ ἐκείνῳ πρὸς ῥοπὴν, καὶ ὅρκοις ἐπιστοῦτο τὰς ὑποσχέσεις· εἰ τῶν ἐλπιζομένων τύχοιμι (λέγων) σὺ μὲν ἄρξεις Ἀντιοχείας καὶ Φοινίκης, καὶ Κοίλης Συρίας, καὶ Παλαιστίνης καὶ Μεσοποταμίας· ἐγὼ δὲ ἄρχων ἔσομαι τῆς βασιλίδος αὐτῆς καὶ τῶν ὑπολοίπων ἐθνῶν. δεξάμενος δὲ περιχαρῶς ὁ Σκληρὸς τοὺς λόγους, καὶ τοῖς ὅρκοις θαρρήσας, ἄπεισιν ἐν Καππαδοκίᾳ πρὸς τὸν Φωκᾶν, ὡς τάχα πληρώσων τὴν κοινοπραγίαν. ἐκεῖνος δὲ τοῦτον ἔνδον τῆς σαγήνης λαβὼν, ἀπαμφιέννυσί τε τὰ τῆς βασιλείας παράσημα, καὶ εἰς τὸ φρούριον τὸ Τυροποιὸν ἐκπέμπει, φρουρὰν οὐκ ἀγεννῆ περιστήσας αὐτῷ. αὐτὸς δὲ μέρος τοῦ στρατοῦ παραχὼν Καλοκύρῳ πατρικίῳ τῷ Δελφινᾷ, ἐκπέμπει κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ βασιλίδι Χρυσόπολιν. τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν τῆς στρατηγίας ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ, κάτεισιν εἰς Ἄβυδον, ἐλπίσας οὕτω κατεχομένων τῶν στενῶν, πιεζομένους ἐνδείᾳ παραστήσασθαι τοὺς πολίτας. ὁ δὲ βασιλεὺς πολλὰ παρακαλέσας τὸν Δελφινᾶν ἀποστῆναι τῆς Χρυσοπόλεως, καὶ μὴ ἀντιμέτωπον τῇ βασιλίδι ποιεῖσθαι στρατοπεδείαν, ὡς οὐκ ἔπειθε, πλοῖα παρασκευάσας νυκτὸς, καὶ τούτοις ἐμβιβάσας Ῥῶς, (ἔτυχε γὰρ συμμαχίαν προσκαλεσάμενος ἐξ αὐτῶν, καὶ κηδεστὴν ποιησάμενος τὸν ἄρχοντα τούτων Βλαδιμηρὸν ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ Ἄννῃ) περαιωθεὶς μετ' αὐτῶν ἀνόπτως, ἐπιτίθεται τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ῥᾷον χειροῦται· τὸν μὲν οὖν Δελφινᾶν, ἐπὶ ξύλου κρεμᾷ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἔνθαπερ εἶχε τὴν σκηνὴν πεπηγμένην. τὸν δὲ ἀδελφὸν τοῦ Φωκᾶ Νικηφόρον τὸν τυφλὸν, φρουρᾷ παραδίδωσι, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἁλοῦσι ποινὰς ἐπιθεὶς τὰς δοκούσας, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν βασιλίδα.

Ὁ δὲ Φωκᾶς τὴν Ἄβυδον καταλαβὼν, ἐπιμελῶς ἐπολιόρκει, ῥωμαλέως ὑφισταμένων καὶ τῶν ἔνδον τὴν πολιορκίαν τοῦ δρουγγαρίου τῶν πλωΐμων Κυριακοῦ προεκπεμφθέντος παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς ἔνδον παραθαρρύνοντος. μετὰ μικρὸν δὲ ἐπεραιώθη καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, κατόπιν δ' ἀφίκετο καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς· ὧν περαιωθέντων, ὁ Φωκᾶς μέρος μὲν τῆς στρατιᾶς προσεδρεύειν ἐπέταξε, τοῦ στρατοῦ ἀντιπαρατάττειν τοῖς βασιλεῦσι. καὶ μελλούσης ἤδη ἀρχὴν λαμβάνειν τῆς μάχης, ὁ Φωκᾶς τοῦ ζῆν ἀγεννῶς, τὸ γενναίως ἀποθανεῖν εὐγενῶς προκρίνας, τὸν βασιλέα θεασάμενος πόρρωθεν τῇδε κἀκεῖσε καθιππαζόμενον, καὶ τὰς τῶν οἰκείων διακοσμοῦντα τάξεις, καὶ παραθαρρύνοντα. καὶ πρὸς ἑαυτὸν λογισάμενος, ὡς εἰ τούτου ἐπιτυχὴς γένηται, ῥᾷον αὖ καὶ τοὺς λοιποὺς καταγωνίσεται, τὸν ἵππον μυωπίσας, ῥαγδαίως ἵεται κατ' αὐτοῦ, τὰς ἐναντίας φάλαγγας διακόπτων, καὶ ἀνυπόστατος τοῖς πᾶσι φαινόμενος. ἤδη δὲ τῷ βασιλεῖ προσεγγίζων, εὐθὺς ὑποστρέφει,

A rat, domique suæ se continere jusserat. Rursum videns hominem non quiescere, sed semper mala consilia meditari, ac de pristina potentia recuperanda cogitare, in Stenum relegarat, ademptis etiam plerisque facultatibus. nam sumptibus suppeditantibus grave aliquod moliri posset flagitium. Proinde hujus consiliis destitutus, amicisque opus habens, quorum fidei temporibus dubiis se crederet, vere tunc Romanum amplexus est, virum sciens esse versutum ac strenuum, & bellica re præstantissimum.

Edit. Paris. pag. 699.

Bardas vero Phocas ubi de reditu Duri cognovit, literas ad eum mittit, hoc B ipsum quod volebat Durus, interposito etiam jurejurando offerentes. promittebat autem, re ex animi sententia confecta, se Duro Antiocheæ, Phœniciæ, Cœlesyriæ, Palæstinæ & Mesopotamiæ Imperium cessurum, sibi Constantinopoli & reliquis gentibus servatis. Læta admodum has conditiones accepit Durus: jurejurandoque fidem adhibens, in Cappadociam ad Phocam abiit, ut quod de societate componenda reliquum erat perficeret. Is cum eum in nassam illexisset, insignibus Imperii exutum, in castellum Tyropæum mittit, valida septum custodia. Inde partem C exercitus Calocyro Delphinæ patricio tradit: & ad Chrysopolin, quæ ab altera freti parte contra Constantinopolin sita est, mittit: ipse cum reliquo Abydum petit, sperans hoc modo angustiis occupatis, se Constantinopolitanos rerum necessariarum inopia subacturum. Imperator multis frustra hortatus Delphinam, ut a Chrysopoli decederet, neque castra e regione Urbis haberet: noctu navibus adornatis Rossos imponit, (nam ab iis suppetias impetraverat, quod sororem suam Annam Bladimaro eorum principi matrimonio conjunxisset) cumque his non sentiente hoste freto trajecto, eos adortos nullo negotio opprimit: Delphinam in palo suffigit eo ipso loco, ubi tabernaculum is defixerat: D fratrem Phocæ Nicephorum cæcum in custodiam dat, & reliquis captivis suo arbitratu punitis Constantinopolin redit.

Phocæ in Durum perfidia.

Basilii Imperatoris victoria de perduellibus.

Interim Phocas Abydum summa opera oppugnabat, oppidanis fortiter se defendentibus. nam drungarius rei navalis Cyriacus præmissus erat, qui oppidanorum animos confirmaret. Paulo post trajecit ad Abydum Constantinus Imperator, & subsecutus est statim frater ejus Basilius. His ita gestis, Phocas parte exercitus ad obsidionem Abydi relicta, cum reliqua parte Imperatoribus occurrit. Jam ad E pugnam conferendam nihil præter classicum requirebatur, cum Phocas honeste potius oppetendam mortem, quam turpiter vivendum ratus, cum videret Imperatorem eminus hinc inde obequitantem, ordinesque suorum instruentem, & animos dictis roborantem, secum cogitans, siquidem hunc dejecisset, se reliquis facile victoriam erepturum, calcaribus adacto equo per adversos ordines tanto impetu in Imperatorem fertur, ut eum subsisti posse nemo putaret. Cum autem non procul jam ab Imperatore abesset, subito conversus in quemdam tumulum evadit, ibique ab equo descendit, & hu-

pag. 700.

Bardæ Phocæ interitus.

mi exporrectus expirat. De morte ejus varia feruntur. Quidam, dum per hostes incomposito impetu ruit, lethale vulnus accepisse putant: alii absque hoc, ob corpus negligentius curatum periisse. certe nullum plagæ signum in cadavere ejus exstitit: quo fit, ut veneno extinctum fuisse fama obtinuerit. Ajunt enim Simeonem, cui omnium famulorum maxime fidebat, ab Imperatore muneribus corruptum, aquam poturo cum prælium iniret (omnibus enim præliis consuevisse Phocam ante conflictum frigidam bibere) venenum lethale injecisse, idque ab eo simul cum aqua haustum. Cum aliquandiu in tumulo isto jacuisset Phocas, universi putabant eum ob corporis aliquem languorem quieti se aliquantulum dedisse. sed cum diutius jaceret, & aggressus quidam mortuum eum deprehendisset, ac de morte ejus rumor increbuisset, statim ejus milites fugæ se dederunt: & Imperatoris copiæ animis auctæ, pertinacissime eos insecutæ sunt. Inter captivos fuere Leo Theognostusque Melisseni, Theodosius Mesanyctes, & alii multi, quos Basilius Imperator secum in urbem advectos, per medium forum in triumpho duxit, asinis impositos. Solum in hac re eximium habuit Leonem Melissenum. Is enim fertur, cum jam acies instruerentur, Theognostum fratrem suum subsannantem, & turpibus maledictis insectantem Imperatores, lachrymans graviter objurgasse, & linguæ ista petulantia abstinere jussisse, neque ita impudenter dominis suis conviciari: cumque is non obtemperaret, seiromasta intentato a-
334 liquot ei plagas imposuisse. Atque ipsum Imperatorem hæc spectantem, præsentibus dixisse: Videtisne ex eodem ligno crucem & ventilabrum. & hanc fuisse causam, cur Leonem in triumpho non duceret.

Edit. Parif. pag. 701.

Duro Imperator reconciliatus.

Enimvero Phoca Aprili mense mortuo, Indiccione secunda, anno ab origine rerum ICC CIↃCCCCXCVII, ejusque rebellione compressa: Durus libertatem consecutus se ipsum recolligit, pristinum conatum persequi cœpit. Quod ubi rescivit Imperator, per litteras eum hortatur, ut tandem Christiani sanguinis fundendi finem faciat, homo, & in judicio vitæ gestæ rationem redditurus. Vel sero intelligat quid expediat, & magistratum sibi divinitus prælatam agnoscat. His litteris Durus emollitus, cum ei fide publica de impunitate cautum esset, ac securitate & Curopalatæ dignitas in ipsum collata, cum Imperatore in gratiam rediit. Non tamen dignatus eum Deus est, ut oculis suis Imperatorem intueretur. nam in itinere visus sensum amisit, cæcusque ad Basilium est introductus. Et is conspecto Duro, dixisse fertur adstantibus: Quem ita metuebam ut contremiscerem, is aliorum manibus deductus venit.

Basilii Imperatoris res in Iberia, contra Bulgaros, & alibi gestæ.

Civilium bellorum mole ac curis liberatus Imperator, de ulciscendo Samuelo aliisque regulis consilia iniit: qui ipso rebellionibus occupato licentiam nacti, haud exigua damna Romano Imperio intulerant. Exit ergo in Thraciam & Macedoniam, & Thessalonicam descendit, gratias actum magno martyri Demetrio. Tum magi-

A καὶ εἴς τινα λόφον ἄνεισι. καὶ πεσὼν ἐκ τῶν ἐκτένας ἑαυτὸν τοῦ ἵππου ἀποβὰς, ἀπέλιπε τὴν ζωήν. εἴτε παρά τινος τῶν στρατιωτῶν ἐν τῷ ἀτάκτως φέρεσθαι καιρίαν τυπεὶς, εἴτε καὶ ἄλλως ἀπὸ σωματικῆς ἀταξίας κατεργασθείς. πληγὴν μέντοι καθ' ὅλως εὑρέθη ἐν τῷ σώματι ἔχων· καὶ διὰ τοῦτο ὁ λέγων λόγος, δηλητηρίῳ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, κρατεῖ. φέρεται γὰρ, ὅτι Συμεὼν ὁ πιστικώτατος τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, δώροις ὑπὸ βασιλέως ἀναπεισθεὶς, φαρμάκῳ τοῦτον ἀπέκτεινεν· εἰώθει γὰρ ὁ Φωκᾶς ἐν τῷ πολέμῳ ὕδατος ψυχροῦ πρὸ τῆς συμπλοκῆς ἀπογεύεσθαι· ὅπερ καὶ τότε τῇ συμβολῇ ποιήσας, ἔλαθε συγκαταπιὼν τῷ ὕδατι καὶ τὸ δηλητήριον. ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον
B ἐν τῷ λόφῳ κειμένου τοῦ Φωκᾶ, ᾤοντο πάντες διά τινα σωματικὴν μαλακίαν ἀναπαύσει μικρᾷ ἑαυτὸν ἐκδεδωκέναι· ὡς δὲ ἐχρόνιζε κείμενος, καὶ προσελθών τις νεκρὸν αὐτὸν εὗρε καὶ ἄναυδον, καὶ διεγνώσθη τοῖς πᾶσιν ὁ τούτου θάνατος, οἱ μὲν ἀποστάται εὐθὺς εἰς φυγὴν ὥρμησαν· τὰ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπερρώσθη στρατεύματα, καὶ ἐδίωκον ἀμεταστρεπτί. καὶ ζωγροῦνται μὲν Λέων καὶ Θεόγνωστος οἱ Μελισσηνοὶ, Θεοδόσιος ὁ Μεσανύκτης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ οὓς μεθ' ἑαυτοῦ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν εἰσαγαγὼν, διὰ μέσης ἐθριάμβευσε τῆς ἀγορᾶς, ὄνοις ἐφεζομένους, μόνου φεισάμενος Λέοντος τοῦ Μελισσηνοῦ. λέγεται γὰρ οὗτος ἐπὶ τῆς παρατάξεως τῷ οἰκείῳ ἀδελφῷ Θεογνώστῳ, ἐπι-
C χλευάζοντι τοὺς βασιλεῖς, καὶ ὕβρεις ἀφειδῶς εἰς αὐτοὺς ἀπορριπτοῦντι, ἐπιτιμῆσαί τε μετὰ δακρύων πολλὰ, καὶ παρακαλέσαι παύσασθαι τῆς ἀθυροστομίας, καὶ μὴ ἀναιδῶς ἐνυβρίζειν εἰς τοὺς οἰκείους δεσπότας· ἐπεὶ δὲ μὴ ἐπείθετο, καὶ τὸν σειρομάστην ἐντείνας, δοῦναι τούτῳ πολλάς. ὅσα καὶ τὸν βασιλέα θεωρὸν ὄντα τῶν γινομένων, εἰπεῖν πρὸς τοὺς παρόντας· ἴδετε, ὦ φίλοι, ἀφ' ἑνὸς ξύλου καὶ σταυρὸν καὶ πτύον. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν λέγεται τῷ Λέοντι συγχωρηθῆναι τὸν θρίαμβον.

Ἄρτι δὲ τοῦ Φωκᾶ ἀποθανόντος κατὰ τὸν Ἀπρίλλιον μῆνα τῆς δευτέρας ἰνδικτ. τοῦ ςυϞζ΄ ἔτους, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀποστασίας διαλυθείσης, ἀδείας λαβόμενος ὁ Σκληρὸς, πά-
D λιν ἀνελάμβανεν ἑαυτὸν, καὶ τὴν προτέραν ἐσπούδαζεν ἀποστασίαν. ὅπερ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς γράμμασι παρῄνει, ὀψὲ γοῦν λαβεῖν τῆς τῶν Χριστιανικῶν χύσεως αἱμάτων, ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν ὄντα, καὶ θάνατον προσδεχόμενον καὶ κρίσιν, καὶ ὀψέ ποτε μεταμαθεῖν τὸ συμφέρον, καὶ τὸν ἐκ Θεοῦ δεδομένον ἄρχοντα ἐπιγνῶναι. τούτοις δὲ τοῖς γράμμασι μαλαχθεὶς ἐκεῖνος, καὶ πίστεις λαβὼν ὡς οὐδὲν ὑποστήσεται φλαῦρον, κατατίθεται τὰ ὅπλα, καὶ τῷ βασιλεῖ σπένδεται, κουροπαλάτης τιμηθείς. οὐ μέντοι γε καὶ ὀφθαλμοῖς τὸν βασιλέα θεάσασθαι ἠξιώθη. κατὰ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀορασίᾳ πληγεὶς, τὴν ὁρατικὴν ἀπέ-
E βαλεν αἴσθησιν, καὶ τυφλὸς εἰσήχθη πρὸς βασιλέα. ὃν χειραγωγούμενον ἐκεῖνος θεασάμενος, φησὶ πρὸς τοὺς παρόντας· ὃν ἐφοβούμην καὶ ἔτρεμον, χειραγωγούμενος ἔρχεται.

Ἀπολυθεὶς δὲ τῶν ἐμφυλίων πολέμων καὶ φροντίδων ὁ βασιλεὺς, πῶς ἂν διάθηται τὰ κατὰ τὸν Σαμουὴλ ἔσπευδε, καὶ τοὺς λοιποὺς τοπάρχας, οἵτινες, τῇ ἀποστασίᾳ ἐνασχολουμένου, ἄδειαν εἰληφότες, οὐ μικρὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν ἐλύπησαν. ἐξελθὼν οὖν περὶ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας χωρία, κατέεισιν εἰς Θεσσαλονίκην, ἀποδώσων τὰ εὐχαριστήρια τῷ μεγαλομάρτυρι Δημητρίῳ· ἐκεῖσέ τε Γρη-

γόζιον μάγιστρον τὸν Ταρωνίτην ἄρχειν λιπὼν, δοὺς αὐτῷ καὶ στρατὸν ἀξιόμαχον, ἐφ' ᾧ εἴργειν καὶ ἀνακόπτειν τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ Σαμουὴλ, αὐτὸς ὑποστρέψας κἀν τῇ βασιλίδι γενόμενος, ἄνεισιν εἰς Ἰβηρίαν. ἤδη γὰρ καὶ ὁ Κουροπαλάτης ἐτεθνήκει Δαβὶδ, κληρονόμον τῶν αὐτῷ προσηκόντων γράψας τὸν βασιλέα. ἐκεῖσε δὲ γενόμενος, καὶ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ κληρονομίαν καταστησάμενος, καὶ τὸν τοῦ Κουροπαλάτου Δαβὶδ Γεώργιον τὸν τῆς ἐνδοτέρας Ἰβηρίας ἄρχοντα τοῖς οἰκείοις ἀρκεῖσθαι πείσας, καὶ μὴ ἐπιβαίνειν τοῖς ἀλλοτρίοις, συνθέμενός τε αὐτῷ, καὶ ὅμηρον εἰληφὼς τὸν τούτου υἱὸν, ἄπεισιν εἰς Φοινίκην, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τοὺς ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Ἰβηρίᾳ κατὰ γένος πρωτεύοντας. ὧν ἦσαν κορυφαῖοι, ὁ Πακουριάνος, καὶ Φεβδάτος, καὶ Φέρσης οἱ αὐτάδελφοι, οὓς καὶ εἰς τὸν τῶν πατρικίων ἀνεβίβασε θῶκον. ἐν Φοινίκῃ δὲ γενόμενος, καὶ τὸν Τριπόλεως ἀμηρᾶν, καὶ τὸν Δαμασκοῦ καὶ Τύρου καὶ Βηρύτου (οὗτοι γὰρ πρὸ ὀλίγου ὁμονοήσαντες, καὶ ὅπλα κατὰ τῆς Ἀντιοχείας κινήσαντες, τοῦ βασιλέως τῷ πρὸς τὸν Φωκᾶν πολέμῳ σχολάζοντος, Δαμιανόν τε τὸν πατρίκιον, ὃς ἦρχεν Ἀντιοχείας πολέμῳ συμβαλόντα τούτοις ἀνεῖλον, καὶ κίνδυνον οὐ μικρὸν τῇ πόλει ἐπέσεισαν) ὡς ἐνῆν ἀσφαλισάμενος μένειν τῇ δουλώσει Ῥωμαίων, καὶ ὅμηρα λαβὼν, ἐπαναζεύγνυσι πρὸς τὸ Βυζάντιον.

Διιόντα δὲ τοῦτον ἐκ Καππαδοκίας, Εὐστάθιος μάγιστρος ὁ Μαλεΐνος ἐν τοῖς οἰκείοις ὑπεδέξατο πανστρατὶ, πᾶσαν αὐτῷ τε καὶ τῷ στρατεύματι ἀφθόνως παρεσχηκὼς χορηγίαν. ὃν ὡς τάχα ἀποδεξάμενος καὶ ἐπαινέσας, καὶ μετ' αὐτοῦ προσλαβόμενος εἰς τὴν βασιλίδα, ἔκτοτε ὑποστρέψαι οὐ συνεχώρησεν, ἀλλὰ χορηγῶν αὐτῷ δαψιλῶς τὰ πρὸς τὴν χρείαν, καὶ ὥσπερ τι θηρίον τρέφων ἔν τινι σηκῷ κατεῖχεν, ἕως αὐτὸν καὶ τὸ πέρας τοῦ βίου κατέλαβε. τούτου δὲ ἀποθανόντος, ἡ κτῆσις αὐτοῦ πᾶσα ἐδημοσιεύθη. ἔγραψε δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς, εἴργοντα τοὺς δυνατοὺς ἐν ὁμάδι χωρίων αὐξάνεσθαι. τοῦτο δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὁ πατροπάτωρ τοῦ βασιλέως, καὶ Ῥωμανὸς ὁ ἐκείνου πενθερὸς, ἐποιήσατο.

Νικολάου δὲ τοῦ Χρυσοβέργη ἐπὶ χρόνους ιβ'. καὶ μῆνας η'. τὴν ἐκκλησίαν ἰθύναντος, καὶ καταλύσαντος τὴν ζωὴν, χειροτονεῖται Σισίνιος μάγιστρος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος, καὶ ἰατρικῆς τέχνης ἥκων εἰς τὸ ἀκρότατον, ἐν ἔτει ςφγ'. ἰνδικτιῶνος η'. ὅστις καὶ τὰς διακρινομένας ἥνωσε διὰ τὴν τετραγαμίαν, καὶ οὗτος ἐπὶ τρεῖς μόνους ἐνιαυτοὺς τὴν ἐκκλησίαν ποιμάνας, ἐξέστη τῆς ζωῆς. καὶ προεβλήθη Σέργιος ἡγούμενος ὢν τῆς μονῆς τοῦ Μανουὴλ, καὶ τὸ γένος ἀναφέρων πρὸς Φώτιον τὸν πατριάρχην.

Τοῦ δὲ Σαμουὴλ ἐκστρατεύσαντος κατὰ Θεσσαλονίκης, καὶ τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος εἰς λόχους καὶ ἐνέδρας διαμερίσαντος, ὀλίγους δέ τινας εἰς ἐκδρομὴν ἄχρι Θεσσαλονίκης αὐτῆς πεπομφότος, ἐπιγνοὺς τὴν ἔφοδον ὁ δοὺξ Γρηγόριος, τὸν μὲν οἰκεῖον υἱὸν Ἀσώτιον ἔπεμψεν, ἰδεῖν καὶ κατασκοπῆσαι τὸ πλῆθος, καὶ αὐτῷ γνῶσιν δοῦναι· αὐτὸς δὲ ὄπισθεν εἵπετο. ὁ δὲ ἐξελθὼν, καὶ τοῖς προδρόμοις συμπλακεὶς καὶ τρεψάμενος, ἔλαθεν εἰς μέσους τοὺς λόχους περιληφθείς. τοῦτο ὡς ὁ Γρηγόριος ἔμαθεν, ἐβοήθει διὰ ταχέων τὸν παῖδα τῆς αἰχμαλωσίας γλιχόμενος ἐκλυτρώσασθαι· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς κυκλωθεὶς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, καὶ ἡρωϊκῶς καὶ γενναίως ἀγωνισάμενος, ἔπεσεν. ἀγγελθείσης

A strum Gregorium Taronitam ibi cum valido præsidio relinquit, ad reprimendas Samueli grassationes. Ipse Constantinopolin reversus, inde in Iberiam proficiscitur: nam ejus regionis Curopalates Davidus moriens, Imperatorem suarum possessionum hæredem scripserat. Eo igitur profectus, constituta hæreditate, & Georgio Davidi fratre eo adducto, ut is se interiore Iberia contentum fore, neque aliena invasurum promitteret: icto fœdere cum eo, & accepto ejus filio obside, in Phœniciam pergit, secum ducens etiam suæ Phœniciæ genere nobilissimos: quorum primarii erant Pacuria- 335
B nus, Phebdatus & Pherses fratres germani, quos etiam patricio honore decoravit. Postquam in Phœniciam ventum est, Tripolis, Damasci, Tyri, Berytique Ameras (nam hi paulo ante ipso civili contra Phocam bello detento, inito fœdere contra Antiochenam arma tulerant, & Damianum patricium ejus urbis præfectum pugna congressum interfecerant, urbique haud exiguum periculum objecerant) coegit Romanis parere: & quantum ejus fieri poterat rebus illis in tutum redactis, acceptis etiam obsidibus, redit Byzantium. Edit. Paris. pag. 702.

In reditu eum per Cappadociam iter facientem, magister Eustathius Malei-
C nus hospitio excepit cum universo exercitu, omniaque abunde suppeditavit. quod officium se probare simulans Imperator, secum eum Constantinopolin abduxit, neque inde domum umquam reverti passus est: sed in urbe omnia copiosissime suppeditans, veluti feram in cavea alens, ad mortem ejus usque detinuit. mortui omnia bona publicata sunt. Lege etiam sanxit, ne potentiores multiplicandis prædiis augescerent. quamquam eadem etiam ab avo ejus Constantino, hujusque socero Romano lata fuit. Lex.

Nicolao Chrysobergio post administratum per annos duodecim cum besse patriarchatum vita functo, substituitur Sisinnius magister, vir insignis Patriarcha.
D & medicæ artis peritissimus, anno mundi supra sexies millesimum DXCIII, Indictione octava. is discidium propter quartas nuptias dudum ortum sustulit, concordia facta. cumque tres tantum annos ecclesiæ præfuisset, vitam cum morte commutavit. Ei suffectus est Sergius Manuelici monasterii præsul, genus a Photio patriarcha ducens.

Hoc maxime tempore Samuelus moto in Thessalonicam bello, copiis suis in insidias distributis, paucos quosdam excursionem usque ad eam urbem facere jubet. Quod ut sensit præ- Res contra Bulgaros, bene gestæ.
E fectus Gregorius, Asoten filium suum mittit, qui exploraret hostium multitudinem, & sibi indicaret. Is in emissarios eos incidens, fusos insecutus, imprudens in medias incidit insidias. Gregorius re cognita, illico ad ferendum auxilium festinat, ut filium hostium manibus eriperet. Sed & ipse a Bulgaris circumventus, fortiter pugnans interficitur. Hac ducis clade in-

relicta, mittitur totius Occidentis præfectus magister Nicephorus Uranus, cum & hic pretio dato Babylone Constantinopolin profugerat. Is ut Thessalonicam pervenit, certior fit, Samuelam animo elatum, quod ducam Gregorium Taronitam interfecisset, filiumque ejus cepisset, Thessalica jam Tempe transgressum, & Pæneum amnem transmisisse, & in Thessaliam, Bœotiam atque Atticam, & per Isthmum Corinthiacum etiam in Peloponnesum grassari.

Edit. Paris. pag. 703. Itaque & ipse suis cum copiis ad radices Olympi facto itinere, Larissam venit: ibique impedimentis relictis, Thessaliam magnis itineribus peragrat: campisque Pharsaliæ & Apidano amne transmissis, in ripa Spercheii amnis castra ponit, in opposita ripa Samuelo sua castra habente. Ingentes imbres tum deciderant, & fluvius alveo turgente stagnabat: itaque eo quidem tempore prælium nullum sperabatur.

Urani industria. Sed Uranus sursum deorsumque tentato flumine, vadum invenit: eoque intelligens se exercitum in oppositam ripam traducere posse, nocte cum suis amnem transit: Bulgarosque securè dormientes adoritur, innumerosque interficit, nemine se defendere auso. Ipse quoque Samuelus, & filius ejus Romanus, profunda acceperunt vulnera: fuissentque capti, nisi inter cadavera delituissent, & nocte insequenti occulte in montes Ætolicos aufugissent: per quorum deinde cacumina ad Pindum montem, atque hinc in Bulgariam evaserunt. Uranus interim Romanos captivos liberat, occisos Bulgaros spoliat, castra eorum diripit, ingentique parta præda suos Thessalonicam reducit.

Asotes Gregorii Taronitæ F. cum Bulgarica uxore. Samuelus domum reversus, filiam suam Asoræ Taronitæ F. libertate reddita in matrimonium conlocat. nam ejus amore puella correpta, mortem sibi conscituram minabatur, nisi eo marito potiretur. Nuptiis confectis, generum cum filia Dyrrachium mittit, & regionis ejus custodiæ præficit. Verum Asotes eo profectus, uxore quoque in suam sententiam traducta, cum ea in Romanas triremes, quæ finium tuendorum causa littus illud legebant, confugit: iisque ad Imperatorem perfertur, ab eoque magistri ipse, uxor Zostæ honore afficitur. Idem litteras Imperatori attulit a Chryselio, uno eorum quorum summa erat Dyrrachii potentia: is pro mercede stipulatus sibi & duobus suis filiis patricios honores, promittebat Imperatori se urbem eam traditurum

Inclusa supplevimus ex Scylitza. (quumque per litteras Imperator confirmasset se promissa omnino præstaturum, Dyrrachium Eustathio patricio Daphnomelæ traditum est, & Chryselii filii patriciatus honore decorati sunt) illo morte præ-

337 vento.

Sub idem tempus Paulus magister Bobus, vir Thessalonicæ primarius, & Malaceinus protospatharius pruden-

pag. 704. tiæ ac facundiæ celebris, delati quod animis ad Bulgaros inclinarent, hic Byzantium, ille in Thracensem Pediadem translati sunt. Idem ne sibi aveniret

A δὲ τῷ βασιλεῖ τῆς τοῦ δουκὸς ἀναιρέσεως, πέμπεται πάσης δύσεως ἄρχων, ὁ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Οὐρανὸς (ἔφθασε γὰρ καὶ οὗτος τὴν ἐν Βαβυλῶνι φυγὴν ὠνησάμενος, καὶ τὴν βασιλίδα καταλαβὼν) ὅς τις ἐν Θεσσαλονίκῃ γενόμενος, ἐπεὶ ἔγνω τὸν Σαμουὴλ τῇ τοῦ δουκὸς Γρηγορίου τοῦ Ταρωνίτου σφαγῇ, καὶ τῇ ἁλώσει τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἐπαιρόμενον, καὶ διὰ τοῦτο τὰ Θετταλικὰ διαβάντα Τέμπη, καὶ τὸν Πηνειὸν περαιωσάμενον ποταμὸν, Θετταλίας τε καὶ Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς εἰσβαλόντα τε, καὶ ἐν Πελοποννήσῳ διὰ τοῦ ἐν Κορίνθῳ ἰσθμοῦ, καὶ πάντα ταῦτα δῃοῦντα καὶ ληϊζόμενον. ἄρας καὶ αὐτὸς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν στρατευμάτων καὶ τὰς ὑπωρείας διελθὼν τοῦ Ὀλύμπου, καὶ ἐν Λαρίσῃ γενό-

B μενος, κἀκεῖσε λιπὼν τὴν ἀποσκευὴν καὶ εὔζωνον λαβὼν τὸν στρατὸν, τὴν Θετταλίαν ὁδοιπορίᾳ συντόνῳ διελθὼν, καὶ τὸ τῆς Φαρσαλίας πεδίον καὶ τὸν Ἀπιδανὸν διαβὰς ποταμὸν, κατὰ τὸ χεῖλος τοῦ Σπερχειοῦ ποταμοῦ, πήγνυσι τὴν στρατοπεδείαν, εἰς τὴν περαίαν καὶ αὐτοῦ τοῦ Σαμουὴλ αὐλιζομένου. ὄμβρων γὰρ ἀπλέτων ῥαγέντων ἐξ οὐρανοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ πλημμυροῦντος καὶ πελαγίζοντος, ἀπέγνωστο τὸ νῦν ἔχον ἡ συμπλοκή. ἀλλ' ὁ μάγιστρος ἄνω καὶ κάτω τὸν ποταμὸν περισκοπήσας, καί τινα τόπον εὑρὼν δι' οὗ φάνη δυνατὸν ἔσεσθαι τοῦτον περαιωθῆναι, ἀγείρας νυκτὸς τὸν στρατὸν, περαιοῦται τὸν ποταμὸν, καὶ τοῖς

C περὶ τὸν Σαμουὴλ ἀμερίμνως καθεύδουσιν ἐπιτίθεται καὶ σφάζονται μὲν ἀριθμοῦ κρείττους, μηδενὸς πρὸς ἀλκὴν ἀπιδεῖν τολμήσαντος· ἐπλήγη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Σαμουὴλ, καὶ ὁ τούτου υἱὸς ὁ Ῥωμανὸς βαθείαις πληγαῖς· καὶ ἑάλωσαν ἄν, εἰ μὴ τοῖς νεκροῖς συμμίξαντες ἑαυτοὺς ἔκειντο ὡς τεθνεῶτες, καὶ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἔλαθον διαδράντες εἰς τὰ ὄρη τῶν Αἰτωλῶν. κἀκεῖθεν διὰ τῶν κορυφῶν τῶν τούτων ὁρίων διελθόντες τὸν Πίνδον, διεσώθησαν ἐν Βουλγαρίᾳ. ὁ δὲ μάγιστρος τοὺς αἰχμαλώτους Ῥωμαίους ἐλευθερώσας, σκυλεύσας δὲ καὶ τοὺς πεσόντας Βουλγάρους, διαρπάσας δὲ καὶ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, καὶ πλοῦτον ὅτι πλεῖστον περιβαλλόμενος, σὺν τῇ στρατιᾷ ἐ-

D πανέζευξεν εἰς Θεσσαλονίκην.

Ὁ Σαμουὴλ δὲ πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀνασωθεὶς, γαμβρὸν ἄγεται ἐπὶ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, Ἀσώτιον τὸν τοῦ Ταρωνίτου υἱὸν, τῶν δεσμῶν ἐλευθερώσας. πρὸς τοῦτον γὰρ ἡ παῖς ἐρωτικῶς διατεθεῖσα, σφάξειν ἑαυτὴν ἠπείλει, εἰ μὴ νομίμως αὐτῷ συναφθείη. ἐκτελέσας δὲ τοὺς γάμους, ἐκπέμπει μετ' αὐτῆς τοῦτον εἰς τὸ Δυρράχιον, ἐπὶ φυλακῇ τέως τῆς χώρας· ὁ δὲ ἐκεῖσε γενόμενος, καὶ τῇ συζύγῳ κοινολογησάμενος, καὶ πείσας, φεύγει μετ' αὐτῆς εἰς τὰς ἐν τῷ τόπῳ φυλακῆς χάριν παραπλεούσας Ῥωμαϊκὰς τριήρεις, καὶ δι' αὐτῶν εἰς τὸν βασιλέα ἀνασώζεται, τιμηθεὶς μάγιστρος, καὶ ἡ τούτου σύζυγος Ζωστή. διεκόμισε δὲ οὗτος καὶ γράμματα δυνάστου τινὸς, ἑνὸς τῶν ἐν τῷ Δυρραχίῳ Χρυσηλίου τοὔνομα, ὑπισχνουμένου παραδοῦναι τὴν τοῦ Δυρραχίου πόλιν τῷ βασιλεῖ, εἰ τιμηθείη αὐτός τε, καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ πατρίκιοι, (γράμμασι δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιτελεῖς

E τὰς ὑποσχέσεις ποιῆσαι βεβαιώσαντος, προεδόθη τὸ Δυρράχιον Εὐσταθίῳ πατρικίῳ τῷ Δαφνομήλῃ· καὶ οἱ τοῦ Χρυσηλίου υἱοὶ τετίμηντο πατρίκιοι,) ἐκείνου φθάσαντος καταστρέψαι τὴν ζωήν.

Τούτῳ τῷ χρόνῳ Παῦλος μάγιστρος ὁ Βοβὸς ἀνὴρ τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ τὰ πρῶτα, καὶ Μαλακηνὸς πρωτοσπαθάριος ἐπὶ συνέσει καὶ λόγῳ ὀμ- * Μαλακῖνος.
πρέπων, διαβληθέντες, ὡς τὰ Βουλγάρων φρονοῦντες μετῳκίσθησαν, ὁ μὲν Παῦλος εἰς τὴν ἐν
Θρᾳκησίῳ Πεδιάδα, ὁ δὲ Μαλακηνὸς εἰς Βυζάντιον. τοῦτο παθεῖν φοβηθέντες καί τινες τῶν ἐν Scylitz.

τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐλλόγιμοι, καὶ στρατηγικαῖς ἀρχαῖς διαπρέψαντες, διὰ τὸ ὑποπτεύεσθαι τῷ Σαμουὴλ προσερρύησαν. ὁ μὲν Βατάτζης πανοικί, μόνος δὲ Βασίλειος ὁ Γλαβᾶς· οὗ τὸν υἱὸν ὁ βασιλεὺς καθεῖρξε, καὶ ἐπὶ τρεῖς ὅλους ἐνιαυτοὺς κατεῖχεν, εἶτα ἀπέλυσε. τότε καὶ τῷ ἄρχοντι Βενετίας γυναῖκα νόμιμον ἐδεδώκει ὁ βασιλεύς, τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀργυροῦ, ἀδελφὴν δὲ Ῥωμανοῦ, τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, τὸ ἔθνος οὕτως ὑποποιούμενος. ἐποιήσατο δὲ καὶ εἰσβολὴν ἐν Βουλγαρίᾳ διὰ Φιλιππουπόλεως ὁ βασιλεύς, ταύτην φρουρεῖν τάξας τὸν πατρίκιον Θεοδωροκάνον. καὶ πολλὰ τῶν ἐν Τριαδίτζῃ φρουρίων καταστρεψάμενος, ἐπανῆλθεν εἰς Μοσυνόπολιν.

Τῷ δὲ ςφη΄. ἔτει, ἰνδ. ιγ΄. δύναμιν βαρεῖαν ἐκπέμψας ὁ βασιλεὺς κατὰ τῶν πέραν τοῦ Αἵμου Βουλγαρικῶν κάστρων, ἀρχηγοὺς ἔχουσαν τὸν πατρίκιον Θεοδωροκάνον καὶ Νικηφόρον πρωτοσπαθάριον τὸν Ξιφίαν, τήν τε μεγάλην εἷλε Περσθλάβαν, καὶ τὴν μικράν, καὶ τὴν Πλίσκοβαν, καὶ ἀσινὴς καὶ τροπαιοῦχος ἡ Ῥωμαϊκὴ ὑπενόστησε δύναμις.

Τῷ δ' ἐπιόντι πάλιν ἔτει, ἄπεισι κατὰ Βουλγάρων ὁ βασιλεὺς διὰ Θεσσαλονίκης, καὶ προστρέχει αὐτῷ Δοβρομηρὸς ὁ τῆς Βερροίας κατάρχων, παραδοὺς καὶ τὴν πόλιν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀνθύπατος τιμηθείς. ὁ δὲ τὰ Σέρβια φυλάττων Νικόλαος (ὃν Νικολίτζαν ὑποκοριζόμενοι διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας ἐκάλουν) ἐκθύμως ἀντεῖχε, καὶ τὴν ἐπενηνεγμένην αὐτῷ γεγηθότως ὑπέφερε πολιορκίαν. φιλοτίμως δὲ τοῦ βασιλέως χρησαμένου αὐτῷ, ἑάλω τὸ φρούριον καὶ αὐτὸς ὁ Νικολίτζας· καὶ μετοικίσας ἐκεῖθεν τοὺς Βουλγάρους βασιλεύς, Ῥωμαίους φυλάττειν ἐπέστησε. καὶ ταῦτα δράσας, ἐπάνεισι πρὸς τὴν βασιλίδα, ἐπαγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν Νικολίτζαν, ὃν καὶ πατρικιότητι ἐτίμησεν. ἀλλ' ἀβεβαίου γνώμης οὗτος τυχών, ἐκεῖθεν ἀποδράς, ἔλαθεν ἀνασωθεὶς πρὸς τὸν Σαμουήλ, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐλθὼν ἐπολιόρκει τὰ Σέρβια. ἀλλὰ πάλιν ὁ βασιλεὺς ὀξὺς ἐπιφανείς, τὴν τῆς πόλεως ἔλυσε πολιορκίαν, δρασμῷ χρησαμένου τοῦ Νικολίτζα σὺν τῷ Σαμουήλ. ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος διέδρα ὁ ἄπιστος· λόχῳ γάρ τινι Ῥωμαϊκῷ περιπεσὼν συνελήφθη, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιος ἀχθείς, εἰς φυλακὴν ἐνεβλήθη ἐν Κωνσταντινουπόλει πεμφθείς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλθὼν εἰς Θετταλίαν, τὰ ἐν αὐτῇ φρούρια ἤδη παρὰ τοῦ Σαμουὴλ κατασκαφέντα ἀνωρθώσατο, καὶ τὰ παρὰ τῶν Βουλγάρων κατεχόμενα ἐκπολιορκήσας, τοὺς μὲν Βουλγάρους ἐς τὸν λεγόμενον μετῴκισε Βολερόν. φρουρὰν δὲ ἐν πᾶσι καταλιπὼν ἀξιόμαχον, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ λεγόμενα Βοδηνά (φρούριον δὲ τὰ Βοδηνά, ἐπὶ πέτρας ἀποτόμου κείμενον, δι' ἧς καταρρεῖ τὸ τῆς λίμνης τοῦ Ὀστρόβου ὕδωρ, ὑπὸ γῆς κάτωθεν ῥέον ἀφανῶς, κἀκεῖσε πάλιν ὑποδυόμενον) καὶ ἐπεὶ μὴ ἑκουσίως παρεδίδοσαν ἑαυτοὺς οἱ ἔνδον, πολιορκίᾳ τοῦτο κατέσχε· καὶ τούτους ὁμοίως εἰς τὸν Βολερὸν ἀποικίσας, φρουρᾷ δὲ τοῦτο ὀχυρωσάμενος ἀξιολόγῳ, ἐπάνεισιν εἰς Θεσσαλονίκην.

Ὁ δὲ τοῦ φρουρίου κατάρχων Δραξάνος, ἀνὴρ πολεμιστής, ᾐτήσατο κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην οἰκῆσαι. ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἡρμόσατο γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ πρώτου τῶν πριβαταρίων τοῦ ναοῦ τοῦ ἀθλοφόρου Δημητρίου, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς ἔσχε δύο. εἶτα ἀποδρὰς ἑάλω, καὶ ἐντεύξει τοῦ κηδεστοῦ συνεχωρήθη. καὶ δεύτερον ἀποδράς, ὁμοίως ἀφείθη. καὶ ἕτερα δὲ τέκνα δύο ποιήσας, τὸ τρίτον ἀπέδρα, καὶ συλληφθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

A veriti quidam illustres Adrianopoli, & qui gestis erant clari magistratibus, quod in suspicionem & ipsi venissent, ad Samuelum sese contulerunt, Batatzes cum tota familia, Basilius Glabas solus. cujus filium Imperator per integrum triennium in custodia detentum, randem dimisit. Tunc etiam principi Venetiæ Imperator nuptum tradidit filiam Argyri, sororem ejus Romani qui post Imperio potitus est, hoc modo sibi gentem devinciens Venetam. Per Philippopolim quoque impressionem in Bulgariam fecit, custodia hujus urbis commissa patricio Theodorocano: multisque Triaditzæ eversis castellis, Mosynopolin redit. *Principis Venetorum uxor.* *Bulgaricæ victoriæ.*

B Anno mundi IↃↃ CIↃ IↃ VIII, Indictione XIII, gravem exercitum Basilius mitrit adversus Bulgarica trans Æmum castra, ducibus patricio Theodorocano, & Nicephoro protospathario Xiphia. Capta ab his major minorque Persthlaba, atque Pliscoba, victorque domum rediit Romanus exercitus.

Insequenti anno rursum Imperator in Bulgariam abit, per Thessalonicam. ibi se urbemque Berrhœam ejus princeps Dobromerus dedit, & proconsulis afficitur honore. At qui Servia præsidio tenebat Nicolaus, quem diminutiva forma ob staturæ brevitatem Nicolitzam vocabant, oppugnato C ab Imperatore castello, fortiter ac alacriter resistebat: donec ab Imperatore vi castello expugnato, simul & ipse in ejus potestatem venit. id castellum, translatis alio Bulgaris, Imperator Romano munit præsidio: ac inde Constantinopolin redit, eo etiam Nicolitza abducto, ac patricii honore ornato. Verum Nicolitzas homo inconstans, urbe profugit: furtimque ad Samuelum elapsus, cum eo Servia oppugnat. quam obsidionem celeriter superveniens Imperator, facile discussit, Nicolao & Samuelo diffugientibus. Et Nicolitza a quodam Romanorum manipulo, in quem inciderat, captus, & in vinculis adductus, Constantinopolio missus in carcerem conjicitur. In-D de in Thessaliam profectus Imperator, castella a Samuelo diruta reficit, quæ a Bulgaris tenebantur expugnat, Bulgarosque Bolerum (loci hoc nomen) transfert. omnibusque castellis præsidio munitis, ad Bodena pervenit. (Bodena castellum est saxo prærupto impositum, per quod saxum aqua paludis Ostrobi occulte infra terram defluit, indeque rursum emergit.) cumque deditio non fieret, vi expugnat, Bulgaricum præsidium Bolerum deportat: & castello præsidio valido imposito, Thessalonicam abit. *Edit. Paris. Pag. 705.*

E Qui præfuerat ei castello Draxanus, vir bellicosus, ab Imperatore impetrat, ut Thessalonicæ sibi liceret degere: ibique uxorem ducit filiam primi pribatariorum ædis martyris Demetrii. Cumque bis ea maritum patrem fecisset, ipse profugit. deprehensus, socero intercedente veniam impetravit. & cum denuo profugisset, rursum est eodem modo dimissus. aliis autem duobus liberis procreatis, tertium ut profugit, captus, inque palum suffixus est. *Draxani perfidia.* 338

Arabes repressi.

Interim Numeritæ & Ataphitæ Arabes cum Cœlesyriam, ipsamque etiam Africam graviter vexarent incursionibus, magistrum Nicephorum Uranum Imperator prætorem Antiocheam mittit, succedere ei in præturam Thessalonices jusso patricio Davido Arianita: & Philippopolis præturam ob gravem ætatem resignante Theodorocano, eam Nicephoro protospathario Xiphiæ mandat. Uranus ut Antiocheam venit, duobus aut tribus prælus Cistrinitam Arabum ducem contudit, facileque persuasit, ut is porro quiesceret, omniaque reddidit pacatissima.

Anno insequenti, Indictione decimaquinta, Bidynam urbem obsidet: & octo menses oppugnatione tracta, eam vi capit. Dum hæc agit Imperator, Samuelus expeditos ducens, Adrianopolitanos obiter adoritur, die assumptionis Deiparæ festo, quo publica tum de more peragebatur solemnitas. Subito igitur irruens, magna parta præda discedit. Imperator Bydina diligentissime communita, in urbem incolumis reditum instituit, obiter omnia Bulgarica castella vastans atque subigens. Sed cum ad urbem Scopias accederet, deprehendit trans Axium flumen (nunc Bardarius appellabatur) Samuelum negligenter castra habere. Hic enim fretus amnis abundantia, & cum ob aquarum insolentem affluxum

Edit. Paris. pag. 706.

transiti non posse ratus, securus erat. At Imperator per vadum a quodam suorum inventum copias traducit. itaque

Samuelus Bulgarus castris exutus.

re insperata consternatus Samuelus, ita effuse fugit cum suis, ut nemo eorum hosti pectus umquam ostenderet. ipsius tabernaculum, totaque castra capta. Sed & urbem Scopias Imperatori tradidit, ei a Samuelo præfectus Romanus, Petri Bulgarorum regis F. Botisæ frater, Simeon etiam avi nomine appellatus. quem ejus officii causa Imperator patricium præpositumque designat, Abydoque præficit.

Inde Imperator ad Pernicum ducit, quod tuebatur Cractas, vir bello optimus. ibi cum haud parum temporis trivisset, & in oppugnatione multos amisisset: cum & castellum inexpugnabile sentiret, & Cracram neque blandiendo neque pollicitationibus subigere posset, ad Philippopolin transit, indeque in urbem revertitur.

Eadem indictione legem tulit, ut pensionem quam pauperes perditi debebant, divites persolverent. id vocabatur Allelengyum. Et patriarchæ Ser-

Lex de Allelengyo.

gio multisque aliis pontificibus ac mo-

339 nachis deprecantibus, ut absurdum hoc onus subditis demeret, non obtemperavit.

Indictione octava, anno mundi IↃↃ. CIↃ IↃXVIII, Ægypti princeps A-

Ægyptius princeps pacta violat.

zizius ob levem causam, & offensas ne relatu quidem dignas, fœdere quod ei cum Romanis erat rupto, & templum Hierosolymis ad sepulcrum Christi sumptuosissime conditum evertit, & religiosa perdidit monasteria, & qui in iis piæ vitæ exercitationibus erant dediti, eos per omnes terras extorres egit.

A Τῶν δὲ Νυμεριτῶν καὶ Αταφιτῶν Αράβων δεινῶς τήν τε κοίλην Συρίαν καὶ αὐτὴν κατατρεχόντων τὴν Αντιόχειαν, τὸν μάγιστρον Νικηφόρον τὸν Οὐρανὸν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα Αντιοχείας ἐκπέμπει, διάδοχον αὐτοῦ τῆς Θεσσαλονίκης πεποιηκὼς τὸν πατρίκιον Δαβὶδ τὸν Αριανίτην. ἐν δὲ Φιλιππουπόλει τὸν πρωτοσπαθάριον Νικηφόρον τὸν Ξιφίαν στρατηγεῖν ἔταξε, τοῦ Θεοδωροκάνου διὰ γῆρας παραιτησαμένου. ὁ δὲ μάγιστρος Νικηφόρος ὁ Οὐρανὸς ἐν Αντιοχείᾳ γενόμενος, καὶ δυσὶ καὶ τρισὶ μάχαις συμπλακεὶς Κισεινύτῃ τῷ τῶν Αράβων στρατηγῷ, καὶ τρεψάμενος ἔπεισεν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ τὰ πράγματα εἰς βαθεῖαν εἰρήνην καὶ γαληνιῶσαν μετήγαγεν.

B Ὁ δὲ βασιλεὺς κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἰνδικτ. ιέ. ἐκστρατεύει κατὰ Βιδύνης. καὶ ἐφ' ὅλους ὀκτὼ μῆνας ἐμφιλοχωρήσας τῇ προσεδρείᾳ, αἱρεῖ κατὰ κράτος τὴν πόλιν. ἐν ᾧ δὲ τῇ πολιορκίᾳ οὗτος προσήδρευεν, ὁ Σαμουὴλ εὐζώνῳ χρησάμενος ὁδοιπορίᾳ, ἐπιτίθεται ἐξ ἐφόδου τῇ Αδριανουπόλει κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς κοιμήσεως τῆς ὑπεράγνου Θεοτόκου. καὶ τήν τε πανήγυριν, ἥτις εἰώθει ἐτησίως τελεῖσθαι δημοτελής, αἱρεῖ ἐξαίφνης ἐπιπεσών. καὶ λείαν πολλὴν ὑπερποιησάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν Βιδύνην μάλα καλῶς ὀχυρωσάμενος, ἐπανῆλθεν ἀσινὴς εἰς τὴν βασιλίδα, ἐν τῷ διιέναι πάντα τὰ ἐν ποσὶ Βουλγαρικὰ φρούρια δῃῶν καὶ καταστρεφόμενος, τῇ πόλει δὲ

C Σκοπίων ἐγγίσας, εὗρε πέραν Αξιοῦ τοῦ ποταμοῦ, ὃν νῦν Βαρδάριον ὀνομάζουσι, κατεσκηνωμένον ἀμερίμνως τὸν Σαμουήλ. θαρρῶν γὰρ τῇ πλημμύρᾳ τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὡς οὐ διαβατὸς τὸ νῦν ἔχον ἑστάναι, ηὐλίζετο ἀμελῶς. τινὸς δὲ τῶν στρατιωτῶν πόρον εὑρόντος, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν βασιλέα διαβιβάσαντος, ὁ μὲν Σαμουὴλ τῷ αἰφνιδίῳ καταπλαγεὶς, ἔφυγεν ἀμεταστρεπτί, ἐλήφθη δ' ἡ τούτου σκηνὴ καὶ τὸ ὅλον στρατόπεδον. ἐνεχείρισε δὲ καὶ τὴν πόλιν τῶν Σκοπίων τῷ βασιλεῖ ὁ ταύτης ἄρχειν παρὰ τοῦ Σαμουὴλ τεταγμένος Ρωμανὸς, ὁ Πέτρου μὲν τοῦ βασιλέως τῶν Βουλγάρων υἱὸς, τοῦ δὲ Βορίσου ἀδελφὸς, Συμεὼν τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι μετονομα-

D σθείς. ὃν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος τῆς * προθέσεως, πατρίκιον ἐτίμα καὶ πραιπόσιτον, καὶ στρατηγεῖν ἐκπέμπει Αβύδου. * προαιρέσεως. Scyl.

Ἐκεῖθεν ὁ βασιλεὺς διαβὰς, ἔρχεται πρὸς τὸν Περνίκον, οὗ φύλαξ ἦν ὁ Κρακρᾶς, ἀνὴρ ἄριστος τὰ πολεμικά. ἐν ᾧ χρόνον οὐκ ὀλίγον διατρίψας, καὶ λαὸν ἐν τῇ πολιορκίᾳ οὐκ ὀλίγον ἀποβαλὼν, ὡς ἔγνω κρεῖττον ὑπάρχον πολιορκίας τὸ ἔρυμα, καὶ οὐδ' ὁ Κρακρᾶς θωπείαις ἢ ἄλλαις ὑποσχέσεσιν ἐμαλάσσετο, καὶ ἐπαγγελίαις, μετέβη πρὸς Φιλιππούπολιν. ἐκεῖθέν τε ἀπάρας, ἄπεισιν εἰς Κωνσταντινούπολιν.

E Καὶ τῇ αὐτῇ ἐπινεμήσει δόγμα ἐξέθετο, τὰς τῶν ἀπολωλότων πενήτων συντελείας, τελεῖσθαι παρὰ τῶν δυνατῶν. κατωνομάσθη δὲ ἡ τοιαύτη σύνταξις, ἀλληλέγγυον. τοῦ πατριάρχου δὲ Σεργίου καὶ πολλῶν ἀρχιερέων καὶ ἀσκητῶν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγων δεηθέντων, ἐκκοπῆναι τὸ παράλογον ἄχθος τουτὶ, ὁ βασιλεὺς οὐχ ὑπήκουσεν.

Ὀγδόῃ δὲ ἰνδικτ. ἐν ἔτει ϛφιή. ὁ τῆς Αἰγύπτου κατάρχων Αζίζιος, διὰ μικρᾶς αἰτίας, καὶ μηδενὸς λόγου προσκρούματα ἄξια, τὰς πρὸς Ρωμαίους λύσας σπονδὰς, τόν τε ἐν Ιεροσολύμοις ἐν τῷ τάφῳ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ ἐγηγερμένον πολυτελῶς θεῖον ναὸν κατέστρεψατο, καὶ τὰ εὐαγῆ ἐλυμήνατο μοναστήρια, καὶ τοὺς ἐν τούτοις ἀσκουμένους ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ἐφυγάδευσε.

Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, γέγονε χειμὼν ἐπαχθέστατος, ὡς κατακρυσταλλωθῆναι πάντα ποταμὸν καὶ λίμνην, καὶ αὐτὴν θάλασσαν. καὶ Ἰανουαρίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς ἐπινεμήσεως, γέγονε σεισμὸς φρικωδέστατος, καὶ διήρκεσε κλονουμένη ἡ γῆ, μέχρι τῆς θ'. τοῦ Μαρτίου μηνός· ἐν ταύτῃ δὲ περὶ δεκάτην ὥραν τῆς ἡμέρας γέγονε βρασμὸς καὶ κλόνος φρικτὸς κατά τε τὴν βασιλίδα, καὶ ἐν τοῖς θέμασι· καὶ πεπτώκασιν αἱ σφαῖραι τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Τεσσαράκοντα, καὶ τῶν ἁγίων πάντων· ἃς ὁ βασιλεὺς εὐθὺς ἀνεστήσατο. ταῦτα δὲ προοίμια ἦν τῆς μετὰ ταῦτα γενομένης ἐν Ἰταλίᾳ στάσιν.

Δυνάστης γάρ τις τῶν ἐποίκων τῆς Βάρεως τοὔνομα Μέλης, παραθήξας τὸν ἐν Λογγιβαρδίᾳ λαόν, ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων αἴρει. καὶ ὁ βασιλεὺς Βασίλειον ἐκπέμπει τὸν Ἀργυρόν, στρατηγὸν ὄντα τῆς Σάμου, καὶ τὸν λεγόμενον Κοντολέοντα τῆς Κεφαλληνίας στρατηγοῦντα, ἐπὶ τῷ καταστῆσαι Ῥωμαίοις τὰ πράγματα. οἷς ἀντιπαραταξάμενος ὁ Μέλης τρέπει λαμπρῶς, πολλῶν πεπτωκότων, οὐκ ὀλίγων δὲ καὶ ζωγρηθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν τὴν διὰ φυγῆς ἀσχήμονα προκρινάντων ζωήν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς οὐ διέλιπε, καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰσιὼν ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ τὰ ἐν ποσὶ κείρων τε καὶ δῃῶν. ὁ Σαμουὴλ δὲ μὴ δυνάμενος τὸ ὑπαίθρων ἀντιποιεῖσθαι, μηδὲ πρὸς ἐμφανῆ μάχην ἀντιστῆναι τῷ βασιλεῖ, ἀλλὰ πάντοθεν θραυόμενος, καὶ τὴν οἰκείαν ἀκμὴν ἀποβάλλων, ἔγνω τάφροις καὶ θριγγοῖς ἐπιτειχίσαι τὴν εἰς τὴν Βουλγαρίαν εἴσοδον. εἰδὼς οὖν ὡς ἔθος ἀεὶ τῷ βασιλεῖ, διὰ τοῦ λεγομένου Κίμβα Λόγγου καὶ τοῦ Κλειδίου ποιεῖσθαι τὰς διελεύσεις, ταύτην ἔγνω τὴν δυσχωρίαν ἐπιτειχίσαι, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποκλεῖσαι τὴν εἴσοδον· φραγμὸν οὖν δομησάμενος εἰς εὖρος πολύ, καὶ φύλακας ἐν αὐτῷ ἀξιομάχους ἐπιστήσας, προσέμενε τὸν βασιλέα. Ἀφικομένου δὲ καὶ τούτου, καὶ ἀποπειρασαμένου τῆς εἰσόδου, ἐπείπερ ἀντεῖχον γενναίως οἱ φυλάσσοντες, καὶ τοὺς βιαζομένους ἐξ ὑπερδεξίων ἀνεῖργον, βάλλοντες καὶ τιτρώσκοντες, καὶ ἤδη ἀπέγνωστο τῷ βασιλεῖ ἡ διάβασις, Νικηφόρος ὁ Ξιφίας ὁ Φιλιππουπόλεως τότε στρατηγῶν τῷ βασιλεῖ συνταξάμενος, καὶ αὐτὸν μὲν προσμένειν, καὶ συνεχεῖς προσβολὰς τῷ δέματι ποιεῖσθαι παρεγγυήσας, αὐτὸς δὲ ἀπιέναι φήσας, εἴ πως δυνηθείη λυσιτελές τι διαπράξασθαι καὶ σωτήριον, τὸν περὶ αὐτὸν εἰληφὼς λαὸν ὑποστρέφει, καὶ περιοδεύσας τὸ πρὸς μεσημβρίαν κείμενον τοῦ Κλειδίου ὑψηλότατον ὄρος, ὃ Βαλαθίσταν κατονομάζουσι, καὶ ταχυπορείαις καὶ ἀνοδίαις χρησάμενος, κθ'. τοῦ Ἰουλίου μηνός, ἐπινεμήσει ιβ'. ἄνωθεν ἐξαίφνης μετ' ἀλαλαγμοῦ καὶ δούπου κατὰ νώτου γίνεται τῶν Βουλγάρων· οἱ δὲ τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαγέντες, τρέπονται πρὸς φυγήν. καὶ ὁ βασιλεὺς μονωθὲν διαρρήξας τὸ τεῖχος, ἐδίωκεν. ἔπεσον οὖν πολλοί, καὶ πολλῷ πλείους ἑάλωσαν, μόλις τοῦ Σαμουὴλ διαφυγεῖν δυνηθέντος τὸν κίνδυνον συνεργίᾳ τοῦ ἰδίου υἱοῦ γενναίως τοὺς ἐπιόντας ὑποδεξαμένου, καὶ ἵππῳ τοῦτον ἐπιβιβάσαντος, καὶ εἰς τὸ λεγόμενον Πρίλαπον τὸ φρούριον ἀπαγαγόντος. ὁ δὲ βασιλεὺς τοὺς ἑαλωκότας τῶν Βουλγάρων ἀμφὶ τὰς ιε'. ὥς φασιν, ὄντας χιλιάδας ἀπετύφλωσε, καὶ ἑκάστην ἑκατοντάδα πεπηρωμένων ὑφ' ἑνὸς μονοφθάλμου ὁδηγεῖσθαι κελεύσας, εἰς τὸν Σαμουὴλ ἀποπέμπει· ὃς ἐκείνους ἀφικνουμένους κατ' ἀριθμὸν καὶ τάξιν θεώμενος, καὶ τὸ πάθος οὐκ ἐνεγκὼν γενναίως καὶ εὐψύχως, λειποθυμίᾳ καὶ σκότῳ βάλλεται, καὶ εἰς γῆν πίπτει· ὕδατι δὲ καὶ μύροις οἱ παρόντες τὴν πνοὴν αὐτοῦ ἀνακαλεσάμενοι, ἀνενεγκεῖν μικρὸν πεποιήκασιν. ἀνενεγκὼν δὲ ὕδωρ πιεῖν ἐπεζήτησε ψυχρόν. λαβὼν δὲ καὶ πιών, ἐλήφθη καρδιωγμῷ, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας θνήσκει.

A Anno insequenti, hyems fuit gravissima, quæ omnes fluvios, paludes, ipsumque mare in glaciem coegit. Mense Januario ejusdem indictionis apprime horrendus fuit terræmotus, qui duravit usque ad nonum Martii diem. ejus enim diei hora decima fragor fuit, & concussio terribilis & in urbe, & in provinciis: ac corruerunt sphæræ templi sanctorum XL, & templi omnium sanctorum, quas Imperator statim instauravit. hæc fuerunt Italici motus prævia indicia.

Gelu & terræmotus.

Quidam enim vir potens, unus de iis qui Bario incolebant, nomine Meles, concitatis Longibardis arma contra Ro- B maeos movit. Cumque Imperator adversus hunc misisset Basilium Argyrum Sami, & Contoleonem Cephalleniæ præfectos: Meles illustri eos prælio vicit, multis cæsis, haud paucis captis, reliquis turpi fuga vitam tutatis.

Longibardi a Græcis desciunt.

Edit. Paris. pag. 707.

Porro Basilius Imperator quotannis in Bulgariam expeditionem faciebat, & obvia quæque populabatur ac vastabat. Ideo Samuelus castra sub dio locare, aut aperto prælio concurrere non audens, undique attritis viribus amissoque vigore suo, statuit fossis ac septis factis eum ingressu Bulgariæ excludere. & quia norat solere eum per Cimbam Longum, & Cleidium intra- C re, angustias illas septo late producto munit atque intercipit, justoque firmat præsidio, & sic Imperatorem operitur. Postquam eo venit Imperator, & intrare est conatus, fortiter eum arcuere custodes, eos qui vi penetrare niterentur de superiore loco ferientes atque vulnerantes. Ibi de transitu desperantem jam Imperatorem Nicephorus Xiphias Philippopolis tum præfectus monet, ut loco eo maneat, Septumque illud oppugnare continenter pergat: se alio abiturum, operamque daturum ut salutare aliquid conficiat. Hoc modo re composita, cum suis montem ad meridiem claustris iis objectum celsissimum, cui D Balathistæ nomen, magnis itineribus circuit: & XXIX die Julii, Indictione duodecima, de superiore loco subito ingenti cum strepitu Bulgaros a tergo adoritur. qui cum re insperata perterriti fugerent, Imperator defensoribus vacuum septum diruit, ac fugientes insequitur. Multi tum Bulgari occisi, multo plures capti. Ipse Samuelus ægre evasit filii opera, irruentes fortiter repellente, patremque equo impositum in castellum Prilapum abducente. Captivis Bulgaris, qui fuisse ad XV millia feruntur, oculos Imperator eruit, singulisque centuriis unoculum præficit, atque his ductoribus eos ad Samuelum mit- E tit. Quos Samuelus isto numero atque ordine venire videns, animi ad calamitatem eam fortiter ferendam non habuit satis: sed oborta vertigine exanimatus, in terram corruit. aqua autem & unguentis a præsentibus utcumque recreatus, cum sese aliquantulum collegisset, frigidæ haustum petiit. cumque bibisset, cardiagmo correptus, biduo post obiit.

Bulgaros Basilius vincit.

XV. hominum millia excæcati.

Samueli Bulgari, & Gabrieli filii interitus.

Successit ei filius Gabrielus, qui & Romanus dicebatur, patre robustior ille, sed prudentia longe inferior, natus captiva quadam Larissæa. iniit decimaquinta Septembris, Indictione decimatertia. cumque nondum integrum imperasset annum, venatum exiens interficitur a Joanne, qui & Bladisthlabus, filio Aaronis, quem ipse neci aliquando subtraxerat.

Edit. Parif. pag. 708.

Ingratitudo.

Antequam hoc fieret, Theophylacto Botaneiata Thessalonicæ post Davidum Arianitam præfecto, Samuelus Nestoritzam, unum de potentissimis Bulgaris, magno cum exercitu ad eam urbem misit. Quem Theophylactus, filio suo Michaelo comitatus, pugna congressus fudit: magnaque præda parta, & multis captis, cum his ad Imperatorem tunc septum in angustiis apud Chlidium oppugnantem venit. Imperator angustiis quo diximus modo superatis, ad Strumpitzam accedit: & castello cui Matzucium nomen positus, Strumpitzæ jam propinquans, Theophylactum Botaneiatam Thessalonicæ ducem colles ad Strumpitzam sitos superare jubet, & septa obvia incendere, sibique hoc modo iter Thessalonicam ducens expedire. Proficiscentem, præsidiarii nihil obstantes, ire quo volebat passi sunt. Sed cum mandatis peractis ad Imperatorem redire vellet, in insidias ad hoc ipsum collocatas in porrectis in longum angustiis incidit; circumventusque, & desuper saxis telisque petitus, omni se defendendi prærepta facultate ob compressos in arctum ordines, & loci angustiam omni exitu carentis, cum magna sui exercitus parte periit.

Res in Bulgaria a Basilio gestæ.

Imperator ea clade nunciata, maximum percepit dolorem: & progredi ulterius non ausus, retro abiit ad Zagoria, ubi castellum erat Melenicus longe munitissimum, saxo impositum, & præcipitiis vallibusque profundissimis cinctum. eo ex viciniæ passim confugerant Bulgari, Romanorum admodum securi. Ad eos Imperator mittit Sergium spadonem, unum ex intimis suis cubiculi ministris, hominem cordatum ac facundum, qui ipsorum animos periclitaretur. Is multa suadendo atque probabiliter disserendo, eos eo adduxit, ut rem recta via reputantes, positis armis se & castellum Imperatori dederent. quos Imperator humanissime excepit: & castello præsidio sufficienti imposito, Mosynopolin rediit. Ibi ei morantì nuncius de obitu Samuelis affertur, vigesimaquarta Octobris die. Exinde statim Mosynopoli Thessalonicam abit, atque hinc ad Pelagoniam usque proficiscitur nullo cum maleficio, nisi quod regiam Gabrieli Butelianam incendit. Missis etiam militibus castella Prilapum & Stypejum capit. Inde ad fluvium Tzernam venit, eumque ratibus & utribus inflatis trajicit, ac Budena: & inde nona Januarii die Thessalonicam redit.

pag. 709.

Initio veris rursum in Bulgariam it, ac Budenæ castellum (nam præsidium, fide violata, arma contra Romanos ce-

Παραλαμβάνει δὲ τὴν Βουλγάρων ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γαβριὴλ ὁ καὶ Ῥωμανὸς, ῥώμῃ μὲν καὶ ἰσχύϊ τοῦ πατρὸς ὑπερέχων, φρονήσει δὲ καὶ συνέσει πολλῷ λειπόμενος, τεχθεὶς τῷ Σαμουὴλ ἀπό τινος αἰχμαλώτιδος Λαρισσαίας. ἦρξε δὲ μετὰ τὴν ιε΄. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐπινεμήσει ιγ΄. καὶ μηδ' ὅλον ἀποπληρώσας ἐνιαυτὸν, σφάττεται, εἰς κυνηγέσιον ἐξελθὼν, παρὰ Ἰωάννου τοῦ Βλαδισθλάβου, τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν, ὃν αὐτὸς θνήσκειν μέλλοντα, τοῦ θανάτου ἀπελυτρώσατο.

Πρὸ τοῦ δὲ ταῦτα γενέσθαι, Θεοφυλάκτου τοῦ Βοτανειάτου ἄρχειν Θεσσαλονίκης μετὰ τὸν Ἀριανίτην πεμφθέντος Δαβὶδ, ὁ Νεστορίτζης εἷς τῶν παρὰ Βουλγάροις μέγα δυναμένων ὑπάρχων, μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς, κατὰ Θεσσαλονίκης ἐκπέμπεται παρὰ τοῦ Σαμουήλ. οἷς συναντήσας ὁ Θεοφύλακτος σὺν τῷ υἱῷ Μιχαὴλ, καὶ συμπλακεὶς, τρέπει κατὰ κράτος· καὶ λείαν πολλὴν καὶ αἰχμαλώτους συχνοὺς προσλαβόμενος, ἐκκομίζει τῷ βασιλεῖ, πολιορκοῦντι τὸ ἐν τῇ κλεισούρᾳ τοῦ Κλειδίου δέμα. τὸ δέμα δὲ, ὡς εἴρηται, διαβὰς ὁ βασιλεὺς κατὰ Στρυμπίτζαν γίνεται. καὶ παρεστήσατο μὲν φρούριον τὸ καλούμενον Ματζούκιον. τῇ Στρυμπίτζῃ δὲ προσεγγίζων, μετὰ δυνάμεως ἐκπέμπει τὸν Βοτανειάτην Θεοφύλακτον τὸν δοῦκα Θεσσαλονίκης, ὑπερβῆναι κελεύσας τοὺς ἐν Στρυμπίτζῃ βουνοὺς, καὶ τὰ ἐν ταῖς κατ' αὐτοὺς ὁδοῖς πυρπολῆσαι δέματα, καὶ εὐπόρευτον αὐτῷ θεῖναι τὴν πρὸς Θεσσαλονίκην ἄγουσαν ὁδόν. ὁ δὲ ἀπελθὼν, συνεχωρήθη μὲν ἐν τῷ εἰσιέναι παρὰ τῶν τοποφυλακούντων Βουλγάρων, ἀνεμποδίστως διελθεῖν. μέλλων δὲ πρὸς τὸν βασιλέα πάλιν ὑποστρέφειν μετὰ τὸ τὰ προστεταγμένα πληρῶσαι, περιπίπτει λόχοις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προσκαθημένοις, καὶ ἐνεδρεύουσιν ἔν τινι ἐπιμήκει στενοχωρίᾳ· ἐν ᾗ εἰσελθὼν, καὶ πάντοθεν περιστοιχισθεὶς, καὶ ἄνωθεν ὑπὸ λίθων καὶ τόξων βαλλόμενος, μηδενὸς ἀμύνασθαι δυναμένου διὰ τὴν πύκνωσιν, καὶ τὸ τῆς στενοχωρίας ἀδιεξόδευτον, αὐτός τε ἐκπίπτει, μηδὲ ταῖς οἰκείαις χερσὶ δυνηθεὶς χρήσασθαι, καὶ πολὺ μέρος σὺν αὐτῷ ἀπώλετο τοῦ στρατοῦ.

Ἅπερ μηνυθέντα τῷ βασιλεῖ, πολλῆς αὐτὸν ἐνέπλησεν ἀθυμίας. ὅθεν καὶ προσωτέρω χωρεῖν ἀπώκνησεν. ἀλλ' ὑποστρέψας, ἦλθεν εἰς τὰ Ζαγόρια, ἔνθα τὸ λίαν ὀχυρώτατον ἵδρυται φρούριον ὁ Μελένικος, ἐπί τινος πέτρας ἱδρυμένον, κρημνοῖς καὶ φάραγξι βαθυτάταις πάντοθεν ἐστεφανωμένης· ἐν ᾧ οἱ τῆς περιχώρου πάντοθεν καταφυγόντες Βούλγαροι, ὀλίγα τῶν Ῥωμαίων ἐφρόντιζον. πρὸς οὓς ὁ βασιλεὺς Σέργιόν τινα ἐκτομίαν, ἕνα τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ θαλαμηπόλων, ἐκπέμπει, ἄνδρα φρενήρη τε καὶ δεινὸν εἰπεῖν, ἀποπειρώμενος τῆς * ῥώμης αὐτῶν. ὅστις δ' ἐκεῖσε γενόμενος, καὶ πολλαῖς χρησάμενος πιθανολογίαις, μεταδιδάξαι ἴσχυσε τοὺς ἀνθρώπους τὸ δέον, καὶ τὰ ὅπλα καταθεμένους παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ ἑαυτοὺς, καὶ τὸ φρούριον· οὓς ὑποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ φιλοφρονησάμενος ἀξιοπρεπῶς, καὶ φρουρὰν τῷ φρουρίῳ τὴν ἀρκοῦσαν ἐγκαταστήσας, μετέβη πρὸς Μοσυνόπολιν. ἐν ᾗ διάγοντι αὐτῷ, καὶ ὁ τοῦ Σαμουὴλ ἀγγέλλεται θάνατος κατὰ τὴν κδ΄. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνός. καὶ εὐθὺς ὁ βασιλεὺς ἀπάρας ἐκ Μοσυνοπόλεως, κάτεισιν εἰς Θεσσαλονίκην. κἀκεῖθεν ἄπεισιν ἄχρι Πελαγονίας, μηδὲν λυμαινόμενος τῶν ἐν ποσὶν, ἀλλ' ἢ μόνα πυρπολήσας τὰ ἐν Βουτελίῳ βασίλεια τοῦ Γαβριὴλ, πέμψας δὲ καὶ στρατιὰν, χειροῦται τὸ φρούριον Πριλάπου, καὶ τὰ Στυπείου. ἐκεῖθεν καταλαμβάνει τὸν Τζερνὰν λεγόμενον ποταμὸν, ὃν σχεδίαις καὶ θυλάκοις πεφυσημένοις διαπεράσας, ἐπάνεισιν εἰς τὰ Βόδηνα. κἀκεῖθεν τῇ θ΄. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην.

* γνώμης Scylitz.

Ἔαρος δ' ἐπιστάντος, ὑπέστρεψε πάλιν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ τῷ φρουρίῳ τῶν Βοδηνῶν προσῄει (ἐφθάσαν

σαν γὰρ οὗτοι, τὴν πρὸς βασιλέα πίστιν ἀπαρνησάμενοι, ἄραι κατὰ Ῥωμαίων ὅπλα) καρτερὰν αὐτοῖς ἐνστησάμενος πολιορκίαν, ἠνάγκασε πίστεις λαβόντας, ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαι τοὺς ἔνδον. ὡς πάλιν ἐν τῷ Βολερῷ μετοικίσας, καὶ ἕτερα φρούρια ἀνεγείρας δύο ἐν τῷ μέσῳ τῆς δυσχωρίας, ὧν τὸ μὲν Καρδίαν ὠνόμασε, τὸ δ' ἕτερον ἅγιον Ἠλίαν, ὑπέστρεψεν εἰς Θεσσαλονίκην. ἐν ᾗ Ῥωμανὸς, ὁ καὶ Γαβριὴλ, διά τινος Ῥωμαίου Χειροτμήτου δούλωσιν καὶ ὑποταγὴν ὑπισχνεῖται. ὁ δὲ ὑποπτεύσας τὰ γράμματα, τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Ξιφίαν, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην, μετὰ τὸν Βοτανειάτην, στρατηγὸν γεγονότα Θεσσαλονίκης, μετὰ δυνάμεως ἐκπέμπει ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Μογλένων. ὧν τὴν πᾶσαν λῃσαμένων ἐκείνην γῆν, καὶ τὴν πόλιν πολιορκούντων, ἔφθασε καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ τὸν παραρρέοντα τῇ πόλει μετοχετεύσας ποταμὸν, καὶ τὰ θεμέλια τῶν τειχῶν ὑπορύξας, καὶ ξύλα καὶ εὔπρηστον ἄλλην ὕλην ὑποβαλὼν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ πῦρ ἐμβαλὼν, τῆς ὕλης ἀναπρησθείσης, κατέστρεψε τὸ τεῖχος. ὅπερ ἰδόντες οἱ ἔνδον, πρὸς ἱκεσίαν μετ' ὀλοφυρμῶν ἐτράποντο, καὶ ἑαυτοὺς παρεδίδουν σὺν τῷ φρουρίῳ. ἐλήφθη μὲν οὖν Δομετιανὸς ὁ Καυκάνος, ἀνὴρ δυνάστης, καὶ τοῦ Γαβριὴλ συμπάρεδρος, καὶ Ἠλίτζης ὁ ἄρχων Μογλένων, καὶ ἕτεροι δυνάσται πολλοὶ, καὶ λαὸς πολεμιστὴς οὐκ ὀλίγος. τοὺς μὲν οὖν ὅπλα δυναμένους κινεῖν, εἰς Ἀσπρακανίαν ἐκπέμπει ὁ βασιλεύς. τὸν δὲ λοιπὸν συρφετώδη λαὸν, διαρπαγῆναι προσέταξεν. ἐμπρησθῆναι δὲ καὶ τὸ φρούριον * τὰ Νότια κεκλημένον. γειτονοῦν τοῖς Μογλένοις.

* ἐκάλουν ἕτερον φρούριον Ἐνωτία. Scyl.

Ἡμέρᾳ δὲ πέμπτῃ, ἧκεν ὁ Χειρότμητος Ῥωμαῖος, ἔχων καὶ θεράποντας Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου, τοῦ Ἀαρὼν, ἐπαγόμενος καὶ γράμματα, δηλοῦντα φονευθῆναι ὑπ' αὐτοῦ τὸν Γαβριὴλ, καὶ τὴν πᾶσαν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν μετενεχθῆναι. ὑπισχνούμενά τε τὴν πρέπουσαν ὑποταγὴν, καὶ δούλωσιν ἐνδείξασθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ὅπερ ἀναγνοὺς ὁ βασιλεὺς, καὶ χρυσίοις γράμμασι τὰ δοκοῦντα πιστωσάμενος, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἰωάννην. καὶ μετ' ὀλίγας πάλιν ἡμέρας ἐπανῆκεν ὁ τετμημένος τὴν χεῖρα Ῥωμαῖος γραφὰς κομίζων Ἰωάννου τε καὶ τῶν ἀρχόντων Βουλγαρίας ὑπακοὰς ὁμολογούντων, καὶ δούλους γενέσθαι τοῦ βασιλέως. προσερρύη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ Καυκάνος, ὁ ἀδελφὸς Δομετιανοῦ, τοῦ ἐν Μογλένοις ἁλόντος· ὃν φιλοτιμησάμενος, διὰ τιμῆς ἦγεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω τὸν Ἰωάννην δόλῳ καὶ πανουργίᾳ γράψαντα τὰ γραφέντα, καὶ τἀναντία ὧν ὑπισχνεῖτο διανοούμενον, ἐπανέστρεψε πάλιν πρὸς Βουλγαρίαν, καὶ λεηλατήσας τὴν περίχωρον Ὀστροβοῦ καὶ τοῦ Σοσκοῦ, καὶ τὴν πεδιάδα Πελαγονίας, τοὺς ἁλισκομένους πάντας ἀπετύφλου Βουλγάρους. ἄπεισιν οὖν ἄχρι τῆς πόλεως Ἀχρίδος, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια τῶν βασιλέων ἵδρυντο Βουλγάρων. καὶ τὴν πόλιν παραλαβὼν, καὶ πάντα καλῶς διαθεὶς, ἔμελλε καὶ προσωτέρω βαδίζειν, καὶ τῆς πρὸς τὸ Δυρράχιον ἅψασθαι· ἐδέετο γὰρ τῆς ἐπιδημίας αὐτοῦ τὰ ἐκεῖσε. ἕως μὲν γὰρ Τρυμαλιᾶς, καὶ τῶν ἀγχοτάτω Σερβίας μερῶν, ἦρχε Βλαδιμηρὸς, ὁ ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ Σαμουὴλ κηδεστὴς, ἀνὴρ ἐπιεικὴς καὶ εἰρηνικὸς, καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενος, ἠρεμίαν εἶχε τὰ ἐν Δυρραχίῳ. ἐπειδὴ δὲ ὁ Γαβριὴλ παρὰ τοῦ Ἰωάννου ἀπώλετο, καὶ οὗτος παρασπονδηθεὶς καὶ τοῖς ὅρκοις πιστεύσας παρὰ τοῦ Ἰωάννου δοθεῖσιν αὐτῷ, διὰ Δαβὶδ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Βουλγαρίας ἑαυτὸν ἐνεχείρισε, καὶ μετὰ μικρὸν ἀπεσφάγη, πολὺν εἶχε τάραχον καὶ κλόνον τὰ ἐκεῖσε πράγματα, ἐγκειμένου καθ' ἑκάστην καὶ διὰ στρατηγῶν πολλάκις τοῦ Ἰωάννου, καὶ δι' ἑαυτοῦ πάλιν ἑλεῖν

A petat) magna vi obsidens, fide publica accepta se dedere præsidiarios cogit; eosque Bolerum deportat. Tum in angustiarum medio duo castella ædificat, unum Cardiæ, alterum sancti Eliæ nomine, & Thessalonicam redit. Hic degenti Gabrielus, qui & Romanus appellabatur, per quemdam Romanum Cheirotmetum (id nominis ab incisa manu est) promittit se ipsi servum atque subjectum fore. Sed Imperator fallaces litteras esse suspicans, Xiphiam & Constantinum Diogenem, qui Botaoejatæ in prætura Thessalonicensi successit, cum exercitu in regionem Moglenorum mittit: qui cum B eam depopulati, urbem obsiderent, supervenit ipse, & amnis, qui urbem alluebat, alveo averso, suffossis murorum fundamentis, & interjecto cavernis ligno aliaque ignis capace materia, incendio muros evertit. quo viso, oppidani miserabiliter supplices facti, se & munitionem dediderunt. Captus est ibi Domitianus Caucanus, homo potens, & Gabrieli consiliarius: & Moglenorum princeps Elitzes, aliique procerum multi, & manus haud parvæ militum. Armis ferendis idoneos Aspracaniam deportat Imperator: colluviem reliquam diripi jubet, & castellum, cui Notia nomen, incendi, Moglenis vicinum.

C Quinta die Cheirotmetus Romanus venit, famulos secum adducens Joannis Bladisthlabi, Aaronis filii & litteras, quibus hic significabat, se Gabrielo vitam eripuisse, nuncque ad se rediisse Bulgaricum Imperium: promittebatque se servum & subditum Imperatori fore. Iis perlectis, Imperator suam sententiam aurea Bulla consignatam Joanni mittit. Paucisque post diebus Romanus redit, litteras Joannis & principum Bulgariæ afferens, quibus ii se subditos Imperatori fatebantur. Adjungit se etiam Imperatori Caucanus, Domitiani apud Moglenos capti frater: estque ab eo honorifice habitus. Cæterum Imperator certior factus, Joannem dolo ac fallaciter ista D scripsisse, ac contraria suis promissis moliri, in Bulgariam revertitur; & Ostrobo Soscopæ adjacente regione ac campestri Pelagonia depopulatis, quotquot Bulgaros cepisset, eis oculos effodit. Et usque ad urbem Achridem, regiam Bulgariæ, accedit. qua potitus, rebus omnibus recte constitutis, pergere & ad Dyrrachium proficisci intendit: quod & ejus loci res, ipsius præsentiam requirebant. Etenim quandiu Trymalia & viciniores Serviæ partes in potestate Bladimeri (gener is fuit Samueli) manserunt, hominis justi, ac pacis & virtutis studiosi, pacatum fuerat Dyrrachium. At postquam E Joannes Samuelum interfecit, deceptumque falsis juramentis Bladimerum & opera Davidi Bulgarorum archiepiscopi se dedentem, paulo post perfide necavit: magnopere Dyrrachiana res concussa atque perturbata est, quod Joannes urbem eam identidem per

Bladisthlabi Bulgari perfidia.

Edit. Paris. pag. 780.

Bladimerus

ductores suos, aliquando etiam præsens oppugnaret. Sed Imperatoris institutum res haud parva impediit. Et enim ad Achridem proficiscens, post se reliquit cum manu militum Georgium Gonitziatem, & Orestam protospatharium captivum, jubens eos in campestria Pelagoniæ grassari. eos universos Bulgari, duce Ibatza, viro nobilissimo & spectatæ virtutis, in insidias attractos trucidarunt. Ejus cladis dolore concitus Imperator, in Pelagoniam revertitur: Ibatzamque persecutus Thessalonicam venit, indeque Mosynopolin, misso cum exercitu ad Strumpitzæ oppugnationem Davido Arianita. Is subito irruens, castellum Thermitza cepit. Misit & alium exercitum B in Triaditzæ castella, duce Xiphia. qui omnibus quæ sita erant in planicie subactis, castellum cui Boion nomen, expugnavit.

Chatzaria & Media superiori potitur Basilius.

Imperator Constantinopolin reversus Januario mense, anno mundi ᴐᴐ CIↃIↃXXIV, classem in Chatzarism mittit duce Mongo Andronici duce Lydi F. Is adjuvante Sphengo fratre Bladimeri, ejus qui Basilii Imperatoris sororem in matrimonio habebat, regionem eam subegit, principe ejus Georgio Tzulo in primo conflictu capto. Tunc etiam Senacherimus, superioris Mediæ princeps, quam hodie Aspracaniam nominant, cum universa sua familia Imperatori accessit, tradita ei sua ditione, quod vicinis Agarenis ipsum prementibus, ad resistendum C non satis haberet virium: estque factus patricius, & Cappadociæ dux. recepitque suæ ditionis loco Sebasteam, Larissam, Abaram urbes, aliaque multa prædia. Aspracaniæ autem Imperator præfecit Basilium patricium Argyrum: cui ob rem male gestam abrogatum Imperium, & successor missus Nicephorus Comnenus protospatharius, qui provinciam qua verbis, qua vi usus Imperatori subjecit.

Edit. Paris. pag. 711.

Res in Bulgaria gestæ.

Eodem anno, Indictione XIV, Imperator urbe egressus, in Triaditzam venit, & castellum Pernicum obsidione D cinctum oppugnat. Dies autem octoginta octo cum ibi perseverasset, præsidiariis fortissime defendentibus, multisque Romanis cadentibus, sentiens se quod conatus erat consequi non posse, re infecta discedit Mosynopolin. Ibi quiete refectis copiis, appetente vere in Bulgariam intrat, & castellum Longum circumsessum expugnat: ac missis in campestria Pelagoniæ Davido Arianita ac Constantino Diogene, multum pecoris atque hominum inde abigit. Incenso castello, captivos in tres partes distribuit, quarum unam Rossis auxiliariis, alteram Romanis, E tertiam sibi assignat. Progressus inde ad Castoriam usque, cum eam urbem tentasset, ac inexpugnabilem sentiret, retro abduxit. Acceperat enim litteras a Tzitzicio Dorostoli præfecto, Theudatæ Iberi patricii filio, quibus indicabatur Cracram numerosissimo e-

A τὴν πόλιν· καὶ διὰ τοῦτο ἐβούλετο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπελθεῖν, καὶ βοηθῆσαι. ἐκωλύθη δὲ δι' αἰτίαν οὐκ ἄλογον. ἀπερχόμενος γὰρ πρὸς Ἀχρίδα, κατέλιπε κατόπιν μετὰ πλῆθος στρατιωτῶν, Γεώργιον στρατηγὸν τὸν Γονιτζιάτην, καὶ Ὀρέστην πρωτοσπαθάριον τὸν αἰχμάλωτον, καταστρέχειν κελεύσας τὰ πεδία Πελαγονίας. οὓς ἐλλοχήσαντες οἱ Βούλγαροι ἔχοντες στρατηγὸν τὸν Ἰβάτζην, φανερώτατον ἄνδρα καὶ δεδοκιμασμένον, ἀναιροῦσι πάντας. ὧν τῇ λύπῃ συγχυθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐπανέστρεψεν εἰς Πελαγονίαν· καὶ τὸν Ἰβάτζην καταδραμὼν καὶ διώξας, ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ. κἀκεῖθεν διέβη εἰς Μοσυνόπολιν, κατὰ Στρυμπίτζης λαὸν πεπομφὼς ἡγεμόνα ἔχοντα τὸν B πατρίκιον Δαβὶδ τὸν Ἀριανίτην· ὃς αἰφνιδίως ἐπιφανεὶς, εἷλε τὸ φρούριον ὃ Θερμίτζα κατονομάζεται. καὶ ἕτερον πάλιν λαὸν κατὰ τῶν ἐν Τριαδίτζῃ φρουρίων, ἔξαρχον ἔχοντα τὸν Ξιφίαν ἐκπέμπει. καὶ οὗτος δὲ τὰ ἐν τοῖς ὑπαίθροις πάντα καταστρεψάμενος, εἷλε πολιορκίᾳ τὸ ἔρυμα ὃ Βοϊὼν καλεῖται.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπελθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα τοῦ ,ϛφκδʹ. ἔτους στόλον εἰς Χαζαρίαν ἐκπέμπει, ἔξαρχον ἔχοντα τὸν Μογγὸν, υἱὸν Ἀνδρονίκου Δουκὸς τοῦ Λυδοῦ· καὶ τῇ συνεργίᾳ Σφέγγου τοῦ ἀδελφοῦ Βλαδιμήρου, τοῦ * ἀδελφοῦ τοῦ Βασιλείου, ὑπέταξε τὴν χώραν, τοῦ ἄρχοντος αὐτῆς Γεωρ- C γίου τοῦ Τζούλου, ἐν τῇ πρώτῃ προσβολῇ συλληφθέντος. τότε καὶ Σεναχηρεὶμ, ὁ τῆς ἄνω Μηδίας ἄρχων, ἣν Ἀσπρακανίαν ὀνομάζουσι σήμερον, τῷ βασιλεῖ πανγενεῖ προσέδραμε, τὴν ὑπείκουσαν αὐτῷ παραδεδωκὼς ἅπασαν χώραν, πατρίκιος τιμηθεὶς καὶ στρατηγὸς Καππαδοκίας, καὶ κτήσεις ἀντιλαβὼν τάς δὲ τὰς πόλεις, τὴν Σεβάστειαν, τὴν Λάρισσαν, τὴν Ἄβαραν, καὶ ἄλλας κτήσεις πολλάς. στενοχωρούμενος γὰρ οὗτος ὑπὸ τῶν προσοίκων Ἀγαρηνῶν, καὶ μὴ οἷος ὢν ἀντέχειν, προσέδραμε τῷ βασιλεῖ, παραδοὺς τὴν ἑαυτοῦ χώραν. ἧς ἄρχειν ἀποσταλεὶς Βασίλειος πατρίκιος ὁ Ἀργυρὸς, καὶ τοῖς ὅλοις πταίσας παραλύεται τῆς ἀρχῆς· καὶ διάδοχος αὐτοῦ πέμπεται Νι- D κηφόρος πρωτοσπαθάριος ὁ Κομνηνὸς, ὃς κατὰ χώραν γενόμενος καὶ τὰ μὲν πειθοῖ, τὰ δὲ βίᾳ χρώμενος ὑπήκοον τῷ βασιλεῖ τὴν χώραν ἐποίησε.

Τῷ δὲ ,ϛφκδʹ. ἔτει, ἰνδικτιῶνος ιδʹ. ἀπάρας τῆς βασιλίδος ὁ βασιλεὺς, ἄπεισιν εἰς Τριαδίτζαν. καὶ τὸ φρούριον Πέρνικον περικαθίσας, ἐπολιόρκει, τῶν ἔνδον τε καρτερῶς καὶ εὐθύμως ἀγωνιζομένων, καὶ πολλῶν Ῥωμαίων πιπτόντων, ἐφ' ὅλας ὀγδοήκοντα καὶ ή. ἡμέρας προσλιπαρήσας τῇ πολιορκίᾳ, ὡς ἔγνω ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, ἄπρακτος ὑπεχώρησε, καὶ εἰς Μοσυνόπολιν ἀπῆλθεν. ἐν ᾗ τὸν λαὸν διαναπαύσας, ἔαρος ἐπιστάντος ἄρας ἐκ Μοσυνοπόλεως, εἴ- E σεισιν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ περικαθίσας φρούριον τὸ λεγόμενον Λογγὸν, εἷλε πολιορκίᾳ. Δαβὶδ δὲ τὸν Ἀριανίτην καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην εἰς τὰς κατὰ Πελαγονίαν πεδιάδας ἐκπέμψας, ζώων πολλῶν καὶ αἰχμαλώτων ἐγένετο κύριος. τὸ δὲ ληφθὲν φρούριον ἐμπρήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ τριχῇ τοὺς ἁλόντας μερισάμενος, καὶ μίαν μὲν μερίδα τοῖς συμμαχοῦσι παρεσχηκὼς Ῥὼς, ἑτέραν δὲ Ῥωμαίοις, καὶ ἄλλην ἑαυτῷ παρακατασχὼν, ἐχώρει προσωτέρω. καὶ μέχρι Καστορίας ἐλθὼν, καὶ τῆς πόλεως ἀποπειραθεὶς, ὡς ᾔσθετο ἀνεπιχείρητον αὐτὴν οὖσαν, ὑπέστρεψεν. ἐδέξατο γὰρ καὶ γράμμα τοῦ στρατηγοῦντος ἐν τῷ Δοροστόλῳ Τζιτζικίου, τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρικίου Θευδάτη τοῦ Ἴβηρος, ὡς ὁ Κρακρᾶς

* γαμβροῦ τοῦ Βασιλείου. Scyl.

λαὸν ὅτι πλεῖστον ἀθροίσας, καὶ τῷ Ἰωάννῃ ἑνωθεὶς, A προσλαβόμενοι δὲ καὶ Πατζινάκους, μέλλουσιν εἰσβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ποιήσασθαι. τούτῳ τῷ γράμματι θορυβηθεὶς, ἐπανήει διὰ ταχέων. ἐν τῷ παριέναι δὲ τότε φρούριον εἷλε τὰ Βοσόγραδα, καὶ ἐνέπρησε· καὶ τὴν Βέῤῥοιαν ἐπικτίσας, δῃώσας δὲ καὶ κατερειπώσας τὰ πέριξ Οστροβοῦ καὶ Μολισκοῦ, ἔστη τοῦ προσωτέρω ἰέναι· ἀπηγγέλη γὰρ αὐτῷ, ὡς ἡ μελετωμένη τῷ Κρακρᾷ καὶ τῷ Ἰωάννῃ κατὰ Ῥωμαίων ἔφοδος ἐνεποδίσθη, τῶν Πατζινάκων μὴ δόντων συμμαχίαν αὐτοῖς. διὸ καὶ ὑποστρέψας, πολιορκεῖ φρούριον ἄλλο τὴν Σέτταιναν, ἐν ᾗ βασίλεια ἦσαν τοῦ Σαμουὴλ, καὶ σῖτος ἀπέκειτο πολὺς, ὃν τῷ λαῷ διαρπάσαι κελεύσας, τἆλλα πάντα κατέφλεξεν. ἐξέπεμψε δὲ καὶ B κατὰ Ἰωάννου οὐ μακρὰν ἀπέχοντος τὸ τάγμα τῶν σχολῶν τῆς δύσεως, καὶ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἡγεμόνα ἔχοντα Κωνσταντῖνον τὸν Διογένην· τούτοις ἀπιοῦσιν, ἐνήδρευεν ὁ Ἰωάννης. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ βασιλεὺς, καὶ μή τι πάθοιεν φοβηθεὶς, παρὰ τοῦ λαοῦ ἐξιππασάμενος, καὶ μηδὲν ἄλλο εἰπὼν, ἀλλ' ἢ μόνον, ὅστις πολεμιστὴς ἀκολουθείτω μοι, ἀπήει κατὰ σπουδήν. τοῦτο γνόντες οἱ τοῦ Ἰωάννου σκοποὶ, μετὰ φόβου πρὸς τὸ τοῦ Ἰωάννου στρατόπεδον ἔρχονται, καὶ δειλίας καὶ ταραχῆς τοῦτο ἐνέπλησαν, μηδὲν ἄλλο βοῶντες εἰ μὴ, βεζεῖτε, * ὁ C Τζαῖσαρ. πάντων οὖν φυγόντων ἀκόσμως σὺν τῷ Ἰωάννῃ, οἱ περὶ τὸν Διογένην ἀναθαῤῥήσαντες, κατόπιν ἐδίωκον. καὶ κτείνουσι μὲν πολλοὺς, συλλαμβάνουσι δὲ καὶ διακοσίους πανοπλίτας, καὶ τοὺς ἵππους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν Ἰωάννου, καὶ τὸν τούτου ἀνεψιόν. ταῦτα δράσας, ἐπάνεισι πρὸς τὰ Βόδηνα. καὶ πάντα τὰ ἐκεῖσε καταστησάμενος, ἐπαναζεύγνυσι πρὸς τὸ Βυζάντιον, κατὰ τὴν θ'. τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τῆς ιε'. ἐπινεμήσεως ἔτους ςφκς'.

*ὁ Τζέσαρ Scylitz.

Ἀδείας δὲ λαβόμενος ὁ Ἰωάννης, ἄπεισι πολιορκήσων τὸ Δυῤῥάχιον, μετὰ φρυάγματος καὶ ὄγκου βαρβαρικοῦ. ἔνθα πολιορκίας συστάσης, καὶ συμπλοκῆς γενομένης, πίπτει, μηδενὸς δήλου γενομένου τοῦ καταβεβληκότος αὐτὸν, ἄρξας Βουλγάρων ἐπ' ἐνιαυτοὺς D δύο, καὶ μῆνας ε'. μηνυθέντος δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰωάννου, διὰ τοῦ στρατηγοῦντος Δυῤῥαχίου Νικήτα πατρικίου τοῦ Πηγωνίτου, ἔξεισι παραυτίκα ὁ βασιλεύς. γενομένῳ δ' αὐτῷ κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν, ὑπαντῶσιν ὁ ἀδελφὸς τοῦ περιφήμου Κρακρᾶ, καὶ ὁ υἱὸς, προσχωρεῖν διαγγελιζόμενοι τό τε περίπυστον φρούριον τὸν Πέρνικον, καὶ ἕτερα πέντε ἐπὶ τριάκοντα. οὓς τιμήσας ἀξίως καὶ τὸν Κρακρᾶν ἐς τὸν τῶν πατρικίων θρόνον ἀναβιβάσας, ἦλθεν εἰς Μοσυνόπολιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ πρέσβεις ἧκον ἐκ Πελαγονίας καὶ Μοροβίσδου, καὶ Λιπενίου, παραδιδόντων τῷ βασιλεῖ τὰς πόλεις. ἐκεῖθεν ἄρας, ἦλθεν ἐν Σέῤῥαις, ἐν αἷς ἀφίκετο ὁ Κρακρᾶς μετὰ τῶν E ἀρχόντων τῶν προσρυέντων λε'. κάστρων, καὶ καλῶς ὑπεδέχθη. προσεῤῥύη δὲ καὶ Δραγομοῦζος, τὰ ἐν τῇ Στρουμπίτζῃ παρεσχηκὼς, καὶ πατρίκιος τιμηθεὶς, ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πατρίκιον Ἰωάννην τὸν Χαλδίας, τότε τῆς χρονίας ἀπολυθέντα καθείρξεως (ἑτύχει γὰρ ἁλοὺς παρὰ τοῦ Σαμουὴλ, καὶ ἐπὶ εἴκοσι καὶ δύο χρόνους ὢν ἐν τῇ φυλακῇ) ἄρτι δὲ τῇ Στρουμπίτζῃ προσήγγισεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἧκεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Δαβὶδ μετὰ γραμμάτων Μαρίας τῆς Ἰωάννου γυναικὸς, ὑπισχνουμένης ἐκστῆναι Βουλγαρίας, εἰ τεύξεται τῶν κατὰ σκοπόν. ὑπηντήσε δὲ καὶ Βογδάνος ὁ τῶν ἐνδοτέρω κάστρων τοπάρχης, καὶ

A xercitu contracto se cum Joanne conjunxisse, eosque adscitis in societatem Patzinacis in Romanorum ditionem irrupturos. His litteris perturbatus, illico convertit iter, inque transitu Bosograda castellum capit atque incendit, Berrœam reficit: eversisque circum Ostrobum & Moliscum sitis castellis, subsistit, accepto nuntio, Cracræ & Joannis impressionem, quam moliti erant, impeditam esse, Patzinacis eos auxilio frustratis. In reditum castellum expugnat Setænam, ubi arcem Samuelus habebat, ac plurimum frumenti reposuerat: frumentum milites diripere jubet, cætera omnia cremat. *Edit. Paris. pag. 712.*

B Secundum hæc adversus Joannem non procul a se dissitum emittit cohortes scholarum Occidentaliam & Thessalonicensiam, duce Constantino Diogene. Iis profectis, insidias cum tenderet Joannes, Imperator de suorum solicitus salute, equo ante suos provectus, idque unum fatus, Si quis bellator est, me sequatur, cursum contendit. Hoc ut comperere Joannis exploratores, territi in sua castra redierunt, nihil aliud vociferantes, quam, Bezeite, Tsæsar. Omnibus cum ipso Joane incomposite fugientibus, Diogenes cum suis, animis receptis, eos insecuti, ma- 341

C gnam cædem peragunt, capiunt ducentos gravis armaturæ, & equos ac supellectilem Joannis, & ejus patruelem. Imperator his rebus gestis ad Bodena redit, indeque omnibus constitutis Byzantium, die nono mensis Januarii, Indictione decimaquinta, anno mundi ɔɔɔ cɔɔ ɔɔ xxvi.

Joannes licentiam consecutus, ad oppugnandam Dyrrachium barbarico cum fastu proficiscitur: & inito prælio sternitur, incertum a quo: cum imperasset Bulgaris annos ii, menses v. Imperator a præfecto Dyrrachii Nicephoro Patricio Pegonita certior de morte Joannis factus, statim expeditionem facit. Cumque ad Adrianopolin venisset, occurrunt ei frater & filius famosi illius Cracræ, lætam ferentes

Joannis Bulgari morte, barbari Basilio se dedunt.

D nuntium, dedere se Imperatori celebre illud Pernicum, & alia xxxv. castella, quibus cum dignos habuisset honores, & Cracram ad patriciam extulisset dignitatem, Mosynopolin venit. Eodem venerunt & legati e Pelagonia & Morobisdo & Lipeolo, urbes Imperatori dedentes. Inde Serras proficiscitur. eodemque venit Cracras cum iis qui xxxv. ista dedita castella obtinuerant, suntque honorifice excepti. Accessit etiam Dragomuzus Strumpitzam dedens, estque patricio honore affectus: secum adducens etiam Joannem Chaldiæ præfectum patricium,

E qui a Samuelo captus, in custodia xxii annos detentus fuerat. Simulatque Strumpitzæ Imperator appropinquavit, ad eum venit Davidus Bulgariæ archiepiscopus, cum litteris Mariæ morte Joannis viduæ, promittentis se, modo certa quædam postulata obtineret, Bulgaria cessuram. Occurrit etiam Bogdanus interiorum castellorum dominus: atque ipse etiam patricio ornatur gradu, quod jampridem rebus Imperatoris

saviſſet, ſuumque ſocerum interfeciſſet. Inde Scopia abit: orbique relinquens præfectum Davidum patricium Ariaoitam, per caſtella Stypeium & Proſacum revertitur, comprecationibus & gratulationibus eum veneraotibus ſubditis. Inde ad dexteram partem inclinans Achridem ingreditur, ibique caſtra facit, omni populo cum pæanibus plauſu & fauſtis acclamationibus occurrente. urbs eſt Achris in ſublimi poſita colle, proxime lacum maximum, unde Drinus fluvius verſus ſeptentriones efflult. Deinde verſus occidentem deflectens, in Jonium intravit, apud Iliſſum caſtellum, * quæ urbs caput erat totius Bulgariæ, & regia regum Bulgariæ, ibique eorum repoſiti theſauri. quos Imperator aperuit, magnamque pecuniæ vim invenit, & coronas ex unionibus confertas, auroque intextas veſtes, atque auri centenaria c, quæ is congiarii loco in milites ſuos erogavit. Urbi præfecit Euſtathium patricium Daphnomelum, adjuncto valido præſidio: atque exiit in caſtra, excepitque ad ſe adductam Joannis Bladiſthlabi viduam, cum filiis tribus & ſex filiabus: adducebat ea ſecum etiam ſpurium Samueli filium, & duas filias Radomeri, filii Samueli ac filios quinque, de quibus unus oculis erat orbatus a Joaone, quo is tempore Radomerum Samueli filium, ejuſque uxorem & generum Bladimerum interfecit. Habebat Maria ex Joanne etiam alios tres filios: ſed ii in montem Tmorum, qui unus eſt de verticibus Ceraunicorum montium, confugerant. Imperator eam benigne & comiter exceptam, cum reliquis aſſervari juſſit.

Edit. Pariſ. pag. 713.

342

Vidua Bladiſthlabi cum familia Baſilio ſe dedit.

Adjunxerunt ſe Imperatori præterea alii etiam Bulgarici proceres, Neſtoritzes, Zaritzes, & junior Dobromerus, quiſque cum ſuis cohortibus, acceptique ſunt comiter, & ab Imperatore iis ut ipſo dignum erat honos habitus. Quin & Proſianus Bladiſthlabi F. cum fratribus, quos in Tmorum effugiſſe docuimus, diuturna fracti obſidione (milites enim juſſu Imperatoris inſederant montium deſcenſus), ab Imperatore caveri ſibi petunt, & deditionem promittunt. quibus is humaniter reſpondit. Achride porro ad lacum Preſpam iter faciens, duo condit caſtella: unum in monte interjacente, quod Baſilidem vocat: alterum in dicta palude. Preſpa Diabolin petit: ibique erecto tribunali, Proſianum cum fratribus accipit: orationeque plena humanitatis conſolatus, eum magiſtri, reliquos patricia dignatur excellentia. Adductus eſt etiam Ibatzes, oculis ſpoliatus. quos quo pacto amiſerit, referre operæ pretium eſt, cum ea narratio jucundum habeat quippiam, & admirabile.

pag. 714.

Ibatzes Bulgaricum regnum affectans oculos amittit.

Mortuo Bladiſthlabo, cum uxor ab ea relicta, filii, omneſque Bulgariæ proceres Imperatori deditionem feciſſent, ſolus hic Ibatzes fugiens, occupato monte acceſſus habente difficillimos, arcem autem regiam perelegantem, hortoſque & alia oblectamenta præclara (Brochotum quidam, alii Pronistao vocant) ſolus Dei voluntati ſeſe oppo-

A τιμᾶται καὶ οὗτος πατρίκιος, ὡς καὶ πάλαι τὰ βασιλέως φρονῶν, καὶ τὸν ἑαυτοῦ πενθερὸν ἀνελών. ἐκεῖθεν ἄπεισιν εἰς τὰ Σκόπια· καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα λιπὼν ἐν τῇ πόλει Δαβὶδ πατρίκιον τὸν Αριανίτην, ὑπέστρεψε διὰ τῶν φρουρίων Στυπείου τε καὶ Προσάκου, μετὰ λιτῶν καὶ ὕμνων εὐφημούμενος καὶ τιμώμενος. αὖθις δὲ πάλιν πρὸς τὰ δεξιὰ νεανικῶς, ἄπεισιν εἰς Αχρίδας, κἀκεῖσε στρατοπεδείαν ἐπήξατο, τοῦ λαοῦ παντὸς μετὰ παιάνων καὶ κρότων καὶ εὐφημιῶν προσυπαντῶντος αὐτῷ· πόλις δὲ ἡ Αχρὶς, ἐπὶ λόφου κειμένη ὑψηλοῦ, ἔγγιστα λίμνης μεγίστης, ἐξ ἧς ποιεῖται τὰς ἐκβολὰς ὁ Δρῖνος ποταμὸς πρὸς ἄρκτον ἰών. εἶτα νεύων πρὸς δύσιν, καὶ εἰσβάλλων εἰς * τὸ Ἰόνιον περὶ τὸν Ἐλισσὸν τὸ φρούριον, μητρόπολις οὖσα τῆς πάσης Βουλ- * τὸν δρυμὸν Scyl.

B γαρίας· ἐν ᾗ καὶ τὰ βασίλεια τῶν βασιλέων ἵδρυντο Βουλγαρίας, καὶ τὰ χρήματα ἀποτεθησαύριστο· ἅπερ ἀνοίξας ὁ βασιλεὺς, εὗρε χρήματα πολλὰ, καὶ στέμματα ἐκ μαργάρων, καὶ χρυσοϋφεῖς ἐσθῆτας, καὶ χρυσοῦ ἐπισήμου κεντηνάρια ἑκατὸν, ἅτινα πάντα εἰς ῥόγας ἐκένωσε τῆς περὶ αὐτὸν στρατιᾶς. ἐπιστήσας δὲ ἄρχοντα τῆς πόλεως Εὐστάθιον πατρίκιον τὸν Δαφνομήλην, καὶ φρουρὰν ἀξιόλογον αὐτῷ δοὺς, ἐξῆλθεν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ ἀχθεῖσαν ὡς αὐτὸν ἐδέξατο τὴν γυναῖκα Ἰωάννου τοῦ καὶ Βλαδισθλάβου, σὺν τρισὶν υἱοῖς καὶ θυγατράσιν ἓξ ἐπαγομένην καὶ νοθογενῆ υἱὸν τοῦ Σαμουὴλ, καὶ δύο θυγατέρας τοῦ Ῥαδομηροῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουὴλ, καὶ πέντε υἱοὺς, ὧν ὁ εἷς πεπήρωτο τοὺς ὀφθαλμοὺς παρὰ τοῦ Ἰωάννου λωβηθεὶς, ὅτε

C τὸν Ῥαδομηρὸν τὸν υἱὸν Σαμουὴλ σὺν τῇ αὐτοῦ γυναικὶ, καὶ Βλαδιμηρὸν τὸν τούτου γαμβρὸν ἀνεῖλεν· ἦσαν δὲ καὶ ἕτεροι τρεῖς υἱοὶ τῇ Μαρίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τεχθέντες, ἀλλ᾽ ἔφθασαν ἀποδρᾶσαι εἰς τὸ ὄρος τὸν Τμῶρον, κορυφὴν ὑπάρχοντα τῶν Κεραυνίων ὀρῶν. ἣν ἠπίως δεξάμενος, καὶ φιλοφρόνως, φυλάττεσθαι προσέταξε μετὰ τῶν ἄλλων.

Προσῆλθον δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ἕτεροι μεγιστᾶνες τῶν Βουλγάρων, ὁ Νεστορίτζης, ὁ Ζαρίτζης, καὶ ὁ νέος Δοβρομηρὸς, μετὰ τῶν οἰκείων ἕκαστος ταγμάτων. καὶ ἐδέχθησαν εὐμενῶς, καὶ βασιλικῶς ἐτιμήθησαν. τότε καὶ Προυσιανὸς, καὶ οἱ τούτου δύο ἀδελφοὶ, οἱ τοῦ Βλαδισθλάβου παῖδες, οἱ εἰς τὸν Τμῶρον φυγόντες, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, καὶ χρονίᾳ * κακωθέντες πολιορκίᾳ (στρατιῶται γὰρ προσταχθὲν ἐκ βασιλέως προσεδρεύοντες, ἐτήρουν τὰς καθόδους

D τοῦ ὄρους) διακηρυκεύονται πρὸς τὸν βασιλέα πίστεις αἰτοῦντες, καὶ ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαι ἐπαγγελλόμενοι. καὶ πρὸς μὲν τούτους ὁ βασιλεὺς φιλανθρώπους ἔδωκεν ἀποκρίσεις. ἄρας δ᾽ ἐξ Ἀχρίδος, ἔρχεται εἰς τὴν λίμνην τὴν λεγομένην Πρέσπαν, ἐν τῷ διατείνειν τὸ μεταξὺ ὄρος, φρούριον οἰκοδομήσας ἄνωθεν τούτου, καὶ Βασιλίδα ἐπονομάσας, καὶ ἕτερον ἐν τῇ λεχθείσῃ λίμνῃ. ἐκ δὲ Πρέσπας ἄπεισιν εἰς τὴν λεγομένην Διάβολιν, ἐν ᾗ βήματος ἀρθέντος ὑψηλοῦ, εἰσιόντας ἐδέξατο τοὺς περὶ τὸν Προυσιάνον ἀδελφοὺς, καὶ λόγοις ἐπιεικέσι καὶ φιλανθρώποις παραμυ- * κατασχεθέντες. Scyl.

E θησάμενος, τοῦτον μὲν μάγιστρον, τοὺς δὲ λοιποὺς πατρικίους ἐτίμησεν. ἤχθη δὲ καὶ ὁ Ἰβάτζης, πεπηρωμένας ἔχων τὰς ὄψεις. ἀλλ᾽ ἄξιον εἰπεῖν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐκτυφλώσεως· ἔχει γὰρ ἡδύ τι καὶ θαυμαστὸν ἡ διήγησις.

Μετὰ γὰρ τὸν τοῦ Βλαδισθλάβου, τὸν καὶ Ἰωάννου, θάνατον, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μαρίας, καὶ τῶν ταύτης παίδων προσχώρησιν, καὶ τῶν ἄλλων δυναστῶν ἁπάσης Βουλγαρίας ὑπακοὴν, ὁ Ἰβάτζης οὗτος φυγὼν, καὶ ἔν τινι δυσβάτῳ γενόμενος ὄρει, Βροχωτὸς κλῆσις αὐτῷ, βασίλειά τε ἔχοντι περικαλλῆ (οἱ δὲ Προνίσταν ταῦτα καλοῦσι) καὶ παραδείσους καὶ ἀπολαύσεις οὐκ ἀσήμους, ὑπεῖξαι τοῖς θελήμασιν οὐκ ἐβούλετο τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ δύναμιν ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν συναγείρ-

ρων, ἀνεσώσω τὰ παρακείμενα, καὶ ἀποστασίαν ἐμελέτα, καὶ τὴν Βουλγαρικὴν ὀνειροπόλει ἀρχήν. τοῦτο οὐ μικρῶς ἐλύπει τὸν βασιλέα, καὶ διὰ τοῦτο τὴν κατ' εὐθεῖαν ἀφέμενος πορεύεσθαι, ἀπέκλινε πρὸς μεσημβρίαν, καὶ κατὰ τὴν εἰρημένην ἐγένετο Διάβολιν, ὡς ἢ καταναγκάσων πάντως τὸν ἀποστάτην καταθεῖναι τὰ ὅπλα, ἢ πολέμῳ τοῦτον κατεργασόμενος. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἐν τῷ ῥηθέντι τόπῳ φιλοχωρῶν, γράμμασιν ἐνουθέτει τὸν Ἰβάτζην, μὴ τῆς Βουλγαρίας ὑποταγείσης, μόνον ἀνταίρειν χεῖρας αὐτόν, μηδὲ φαντάζεσθαι τὰ ἄπορα, γινώσκοντα ὡς οὐκ εἰς ὄνησιν αὐτῷ τὸ ἐγχείρημα τελευτήσει. ὁ δὲ τὰ γράμματα δεχόμενος, καὶ ἑτέροις ἀμειβόμενος, καὶ παντοίας προτιθεὶς ἀφορμάς, παρεῖλκε καὶ ἀνεδύετο. ὡς ἀναγκασθῆναι τὸν βασιλέα, ἐπὶ πέντε καὶ πεντήκοντα ἡμέρας ἐνδιατρίψαι τῷ τόπῳ ταῖς ὑποσχέσεσι δελεαζόμενον. ἐγνώσθη τὰ τοῦ πράγματος τῷ τῆς Ἀχρίδος ἄρχοντι Εὐσταθίῳ τῷ Δαφνομήλῃ, ὅτι μέλει τῷ βασιλεῖ ἡ τοῦ Ἰβάτζη καθαίρεσις. καὶ δόντα καιρὸν ἐπιτήδειον εὑρηκώς, καὶ δυσὶ θεράπουσι τῶν πιστοτάτων κοινολογησάμενος, καὶ τὸ βούλευμα φανερώσας, ἐγχειρεῖ τῇ πράξει. δημοτελὴς ἤγετο ἑορτὴ τῷ Ἰβάτζῃ, ἡ κοίμησις τῆς παναγίας καὶ θεομήτορος. καθ' ταύτην τὴν ἡμέραν εἰώθει συγκαλεῖν εἰς εὐωχίαν οὐ τοὺς ἀγρογείτονας μόνον, καὶ ἀγχιτέρμονας, ἀλλὰ καὶ τῶν ὡς πορρωτάτω πολλούς. ἄπεισι γοῦν ὁ Εὐστάθιος αὐτόκλητος εἰς τὴν ἑορτήν, καὶ τοῖς φυλάττουσιν ἐντυχὼν τὰς διόδους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν ὅστις εἴη, καὶ ὅτι πάρεστι τῷ ἄρχοντι συνευφρανθησόμενος. ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων, ἐν θαύματι ὁ Ἰβάτζης ἐτίθει, εἰ δυσμενὴς ἄνθρωπος αὐθαίρετος ἥκει, καὶ χερσὶν ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν πολεμίαις, ὅμως ἀφικέσθαι κελεύει, καὶ ἐλθόντα ἐδέξατό τε περιχαρῶς, καὶ ἠσπάσατο. ἄρτι δὲ τελεσθέντος τοῦ ἑωθινοῦ ὕμνου, καὶ πάντων τῶν συνειλεγμένων εἰς τὰς ἰδίας σκεδασθέντων καταγωγάς, ὁ Εὐστάθιος πρόσεισι τῷ Ἰβάτζῃ, καὶ ἀξιοῖ τοὺς ἄλλους πρὸς μικρὸν ἐκστῆναι, ὡς τάχα μέλλων αὐτὸς διαλέξασθαι κατ' ἰδίαν περί τινος ἀναγκαιοτάτου καὶ λυσιτελοῦντος αὐτῷ. ὁ δὲ τὸν δόλον καὶ τὴν ἀπάτην μὴ κατανοήσας, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὑπολαβών, ὡς βούλεται καὶ αὐτὸς εἷς γενέσθαι τῶν συνιστώντων αὐτῷ τὴν ἀποστασίαν, τοὺς θεράποντας μικρὸν ἀποστῆναι κελεύσας, τῆς χειρὸς ἐκεῖνον λαβόμενος, ἔν τινι παραδείσῳ εἰσάγει συνηρεφεῖ δένδροις, καὶ κοιλότητα ἔχοντι, ὡς μηδὲ φωνὴν ἐξακουσθῆναι δύνασθαι διὰ τὴν συνδενδρίαν, οὗ ἐντὸς γενόμενος ὁ Εὐστάθιος, καὶ μεμονωμένον λαβόμενος τὸν Ἰβάτζην, εἰς γῆν τε αὐτὸς αὐτὸν εὐθὺς καταβάλλει, καὶ τῷ στήθει προσερείσας τὸ γόνυ (ἦν γὰρ καὶ χεῖρα γενναῖος.) τοῦτον κατέχει, καὶ τοῖς δυσὶν ὑπηρέταις ἐνεκελεύσατο βοηθεῖν τὴν ταχίστην. οἱ δὲ, καθάπερ συνετέθειντο, ἱστάμενοι καὶ προσδοκοῦντες τὸ μέλλον, ὡς ἤκουσαν τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου, ἔδραμον τὸ εὐθέως, καὶ τὸν Ἰβάτζην περισχόντες, καὶ τῷ χιτωνίσκῳ ἀποφράξαντες αὐτοῦ τὸ στόμα, ὡς μὴ βοήσας περισπάσῃ πλῆθος αὐτοῖς, καὶ ἄπρακτον ἀποτελέσῃ τὸ ἔργον, ἀποτυφλοῦσι, τυφλωθέντα δὲ ἐκβάλλουσι τοῦ παραδείσου εἰς τὴν αὐλήν. αὐτοὶ δὲ εἰς τι ὑπερῷον οἴκημα ὑψηλὸν ἀναδραμόντες, καὶ τὰ ξίφη ἑλκύσαντες, ἐξεδέχοντο τοὺς μέλλοντας προσιέναι. γνωσθέντος δὲ τοῦ δράματος, συνέῤῥει πλῆθος ἀμύθητον. οἱ μὲν γὰρ ξίφη κατέχοντες ἐν χερσίν, οἱ δὲ δόρατα, οἱ δὲ τόξα, οἱ δὲ λίθους, οἱ δὲ ξύλα, οἱ δὲ δαλοὺς καιομένους, ἄλλοι δὲ ὕλην εὔπρηστον, ἔθεον βοηδρομοῦντες, καὶ κεκραγότες σφαττέσθωσαν, καιέσθωσαν, μεληδὸν κατατεμνέσθωσαν, λίθοις καταχωννύσθωσαν οἱ παλαμναῖοι καὶ ἀλιτήριοι, μήτις φειδὼ γινέσθω τῶν ἀλαστόρων.

A nebat, copiasque paulatim colligens rebellionem moliebatur, imperium Bulgaricum somnians. Haud exiguam id factum Imperatori attulit molestiam: ideoque recto itinere omisso, ad meridiem declinavit, Diabolinque se contulit, ut aut desistere ab armis seditiosum istum cogeret, aut bello opprimeret. Ibi ergo degens aliquandiu, Ibatzen per litteras hortatus est, ne Bulgaria subacta, solus ipse rebellare vellet: neve ea sibi polliceri vana spe, quæ adipisci nequiret: cogitaret, hunc sibi conatum male cessurum. Ad eas litteras Ibatzes ita rescripsit, ut omnis generis usus prætextibus rem extraheret: Imperatorque ab eo lactatus quinquaginta quinque dies contra animi sen-B tentiam Diaboli hæreret. At Achridis præfectus Daphnomelus certior factus, Imperatorem de opprimendo Ibatza esse sollicitum, instituto suo cum duobus quorum ei perspecta erat fides famulis communicato, opportunitatem venatus, rem ita aggreditur. Solemne festum Assumptionis Mariæ Ibatzes publice celebrabat, vocabanturque ad convivium de more non vicini modo, sed & peregrini. Ad eam festivitatem Eustathius ultro proficiscitur. cumque incidisset in custodes viarum, nunciare Ibatzæ jubet C nominatim se adesse, & cupere cum ipso animum exhilarare, Miratus est Ibatzes hostem sua sponte venire, ac se hostium manibus credere: venire tamen jussit, admissumque lætus excepit, atque amplexus est. Finito hymno matutino, omnibusque aliis in sua dilapsis diversoria, Ibatzen Eustathius accedit: & quod haberet quæ seorsim cum ipso colloqueretur apprime necessaria, ac ipsi utilia, petit ut reliqui interim secedant. Ibatzes dolum non sentiens, sibique omnino persuadens Eustathium cum ipso velle societatem rebellionis coire, dimotis aliquantisper famulis, manu eum apprehensum, in pomarium quod-D dam abducit opacum, arboribusque ita dense consitum ut ne vox quidem inde exaudiri posset. Ibi solum Ibatzam nactus Eustathius, homo manu promptus, in terram illico prosternit, genuque pectori ejus innixus, vocem jacentis intercludit: duosque suos famulos celerrime subvenire jubet, qui, ut erat compositum, stantes & eventui intenti, simulatque domini vox auribus ipsorum allata est, accurrunt, Ibatzæ os veste injecta obturant, ne ad ejus clamorem confluente multitudine conatus fieret irritus, & oculos ei exculpunt: cæcatum in aulam projiciunt extra paradisum, ipsi in sublime domus cœnaculum evadunt, E strictisque gladiis expectant hostium impetum. Cognito facinore, ingens confluxit multitudo. alii strictos manibus gladios tenentes, alii hastas, arcus alii, nonnulli lapides, quidam ligna, aliqui faces ardentes, materiam alii ignis capacem, accurrebant opitulatum, vociferantes: Jugulantor, cremantor, membratim conciduntor, lapidibus obruuntor scelesti, nemo flagitiosis hisce parcat. Concursum cer-

Daphnomeli vafrамentum.

Edit. Paris. pag. 715.

nens Eustathius, tametsi de salute sua desperarat, tamen suos hortabatur ut aoimo essent forti, neque emollirentur, aut seipsos hostibus proderent, iisque dederent qui ipsorum mortem desiderarent: neve ab iis salutem potius se consecuturos, quam misere interfectum iri putarent. Ipse per fenestram quamdam ad turbam prospiciens, maouſque motu silentium conficiens, ita eam est affatus: Nullas mihi, o multitudo, cum vestro principe privarim intercessisse inimicitias, vel ipsi judicare potestis. Is eoim Bulgarus est, ego Romanus, quod vobia est notissimum. oeque Romanus ego sum e Thracia aut Macedonia oriundus, sed ex Asia minore: quæ quanto sit spatio a vestra patria dissita, periti norunt. Jam prudentiores id non difficulter judicabunt, non temere me aut frustra, sed necessitate aliqua compulsum, hoc facinoris aggressum fuisse. alioqui numquam me in tam evidens periculum tam dementer conjecturus fueram. Proinde sciatis, jussu Imperatoris, quicquid ejus est, fuisse factum, & eum mearum manuum u-

Edit. Parif. pag. 716.

sum ministerio. Ergo si me vultis occidere, sane circumdatus iu vestra sum potestate: neque tamen nullo negotio nos conficietis, neque armis depositis vestræ nos tractandos committemus libidini, sed ad extremum usque spiritum pro nostra vita propugnabimus. quod si interficiemur (quod fieri necesse est, cum tam pauci a tam multis circumclusi simus) mortem eam felicem deputabimus: eum habituri sanguinis nostri ultorem, cui vos cupitis quam diutissime reluctari. Hoc sermone audito, colluvies ista Imperatoris terrore perculsi, paulatim alii aliorsum dissipati diffluxere. seniores ac prudentia antecedentes, bene ominati Imperatori, obedientiam promiserunt. ita Eustathius, nemine impediente, Ibatzen ad Imperatorem adduxit. Imperator Eustathium ob tam præclarum facinus collaudatum, Dyrrachii præfectum constituit, & omnia mobilia Ibatzæ bona ei dono dedit: Ibatzam in custodiam tradidit.

Nicolitzas.

Eodem tempore Nicolitzas etiam, toties captus totiesque dimissus, io montibus occultatus, eum adversus eum mitteretur cohors, & qui cum ipso erant partim ultro ad Romanos transirent, partim caperentur: noctu sponte sua in castra Romanorum venit, manuque pulsatis foribus, se oomioatim adesse indicavit, ac corpus suum in potestatem Imperatoris dedere. Sed eum Imperator suo conspectu non dignatus, Thessalooicam custodiendum misit. Ipse rebus Dyrrachii, Colonejæ, ac Dryinopolis suo arbitratu rectissime constitutis, & provinciis præsidio ducibusque munitis, permissoque ut captivi Romani, qui vellent, ibi manerent, reliqui ipsum sequerentur, Castoriam venit. Hic

Samuelis filiæ.

ad ipsum adductæ sunt duæ Samuelis filiæ. quæ cum viderent Mariam Joannis quondam uxorem Imperatori adstare, impetum in eam fecerunt, tamquam interfecturæ. sed Imperator earum ferociam sedavit, pollicitus amplissimas se ipsis opes lar-

A συνδρομὴν δὲ θεασάμενος ὁ Εὐστάθιος, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀπεγνωκὼς σωτηρίας, παρεκάλει τοὺς τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἄνδρας ἀγαθοὺς γενέσθαι, καὶ μὴ μαλακισθῆναι, μηδ' αὐτοὺς προδοῦναι, καὶ εἰς ἐξουσίαν πεσεῖν τῶν ζητούντων τὴν αὐτῶν ἀπώλειαν, καὶ παρ' ἐκείνων τὴν σωτηρίαν ἐκδέχεσθαι, ἢ θάνατον οἰκτρὸν καὶ ἐπώδυνον. πρὸς δὲ τὸ πλῆθος ἀπό τινος θυρίδος προκύψας, καὶ τῇ χειρὶ κατασιγάσας τὸν ὄχλον, τοιῶνδε λόγων ἀπήρξατο· Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες οἱ συνειλεγμένοι, οὐδεμία τις προαπέκειτό μοι ἀπέχθεια πρὸς τὸν ὑμέτερον δυνάστην, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ πάντες ἴστε· ἀκριβῶς εἰδότες, ὡς Βούλγαρος μὲν αὐτὸς, Ῥωμαῖος δ' ἐγώ· καὶ Ῥω-

B μαῖος, οὐ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας οἰκούντων, ἀλλ' ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἥτις ὅσον ἀπέχει ὑμῶν, ἴσασιν οἱ γινώσκοντες. ὅτι δὲ καὶ αὐτὸς τῷ τοιούτῳ ἐπεχείρησα ἔργῳ οὐκ εἰκῇ καὶ μάτην, ἀλλά τις με κατέπηξεν ἀνάγκη, λογιεῖσθε οἱ φρονιμώτεροι. οὐ γὰρ ἂν οὕτω μανιωδῶς εἰς προὖπτον ἐμαυτὸν ἐνέρριψα κίνδυνον, καὶ τῆς ἐμαυτοῦ ζωῆς κατεφρόνησα, εἰ μή τις ἦν ἄλλη αἰτία, ἡ βιασαμένη με πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐλθεῖν. ἴστε οὖν, ὡς τὸ γενόμενον ἔργον πρόσταγμα βασιλέως ἐστὶν, ᾧ πειθαρχῶν ἐγὼ ὡς ὄργανον διηκόνησα. καὶ νῦν εἰ βούλεσθέ με διαχειρίσασθαι, ἰδοὺ ὑφ' ὑμῶν ἐγὼ περιειλημμένος, πλὴν οὐκ * εὐκόλως οὐδὲ ῥᾳδίως ἐγὼ ἀποθανοῦμαι, οὐδὲ καταθεὶς τὰ ὅπλα * ἀλόγως Scylitz.

C ἐμαυτὸν παραδώσω ὑμῖν ὡς βούλεσθε χρῆσθαι, ἀλλ' ἀγωνιοῦμαι περὶ τῆς οἰκείας ζωῆς, καὶ μέχρι θανάτου ἀμυνοῦμαι τοὺς ἐπιόντας ἅμα τοῖς σὺν ἐμοί. εἰ δὲ καὶ θανούμεθα, ὅπερ ἀνάγκη παθεῖν τοὺς ὑπὸ πλειόνων περιτειχισθέντας, εὐδαίμονα καὶ μακάριον τὸν θάνατον λογιζόμεθα, ἔχοντες καὶ τὸν μέλλοντα καὶ τὸ ἡμέτερον ἐκζητῆσαι καὶ ἐκδικῆσαι αἷμα, πρὸς ὃν βουλεύσασθε εἰ δυνατὸν ἄχρι πολλοῦ ἀνθίστασθαι. Τούτων ἀκούσαντες οἱ συναθροισμένοι τῶν λόγων, καὶ τῷ ἐκ βασιλέως δέει καταπλαγέντες, κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντες, ἄλλοι ἀλλαχῇ διεσκεδάσθησαν. οἱ γηραιότεροι δὲ καὶ φρονιμώτεροι τὸν βασιλέα εὐφημήσαντες, ὑπετάγησαν. ὁ δ' Εὐστάθιος κατὰ πολλὴν ἄδειαν τὸν Ἰβάτζην εἰληφὼς,

D τῷ βασιλεῖ διεκόμισεν. ὃν οὗτος ἀποδεξάμενος τῆς ἀνδραγαθίας, στρατηγόν τε εὐθὺς προεβάλετο Δυρραχίου, καὶ τὴν ἅπασαν κινητὴν ὕπαρξιν ἐδωρήσατο τοῦ Ἰβάτζη· τοῦτον δὲ παρέδωκε φυλακῇ.

Τότε καὶ Νικολιτζᾶς, ὁ πολλάκις ληφθεὶς, καὶ τοσαυτάκις ἀφεθεὶς, ἐν τισιν ὄρεσιν κρυπτόμενος, ὡς ἐπέμφθη δύναμις κατ' αὐτοῦ, καὶ τῶν οἱ συνόντων, οἱ μὲν προσεχώρησαν ἐθελοντὶ, οἱ δὲ ἡλίσκοντο, αὐτόμολος ἄνεισι νυκτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τῇ χειρὶ κρούσας τὴν θύραν, προσήγγειλεν ἑαυτὸν ὅστις εἴη, καὶ ὅτι παραδίδωσιν ἑκουσίως τὸ σῶμα τῷ βασιλεῖ. ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὁ βα-

E σιλεὺς οὐδὲ ἰδεῖν ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰς Θεσσαλονίκην ἐξέπεμψε, φρουρεῖσθαι κελεύσας. αὐτὸς δὲ τὰ τοῦ Δυρραχίου καὶ τῆς Κολωνείας καὶ Δρυϊνουπόλεως, ὥς πη ἐδόκει αὐτῷ βέλτιστα, καταστησάμενος, καὶ φύλακας τοῖς θέμασι καὶ στρατηγοὺς ἐπιστήσας, καὶ τῶν αἰχμαλώτων Ῥωμαίων τοὺς βουλομένους κατὰ χώραν μένειν κελεύσας, τοὺς δὲ λοιποὺς ἕπεσθαι προστάξας, ἦλθεν εἰς Καστορίαν. ἔνθα προσήχθησαν αὐτῷ θυγατέρες δύο τοῦ Σαμουὴλ, αἳ τινες θεασάμεναι Μαρίαν τὴν Ἰωάννου γυναῖκα παρισταμένην τῷ βασιλεῖ, ὥρμησαν κατ' αὐτῆς, ὡς διαχειρισόμεναι. ἀλλὰ ταύτας μὲν ὁ βασιλεὺς τὸν θυμὸν κατευνάσας, ὑποσχόμενος τιμῆσαι

καὶ ὑπερπλουτίσαι αὐτούς. τὴν δὲ Μαρίαν τῷ τῆς ζωστῆς ἀξιώματι τιμήσας, εἰς τὴν βασιλίδα μετὰ τῶν υἱῶν ἐκπέμπει. καθαιρεῖ δὲ καὶ τὰ ἐν Σερβίοις καὶ τῷ Σωσκῷ φρούρια πάντα διὰ τοῦ Ξιφίου, καὶ εἰς ἔδαφος καταστρέφει, καὶ εἰς τὸ φρούριον Σταγοῦς ἔρχεται· ἔνθα κατέλαβεν ὁ τῶν Βελεγράδων ἄρχων, μετὰ δουλικοῦ τοῦ σχήματος Ἐλεμάγος, μετὰ τῶν συναρχόντων αὐτοῦ. ἐκεῖθεν ἄρας ἄπεισιν εἰς Ἀθήνας. ἐν δὲ τῷ διϊέναι τὸ Ζητούνιον, τὰ ὀστᾶ τῶν πεσόντων ἐκεῖσε Βουλγάρων, ὁπηνίκα ὁ μάγιστρος Νικηφόρος * τὸν Σαμουὴλ ἐτρέψατο, θεασάμενος ἐθαύμασεν. ὑπερηγάσθη δὲ καὶ τὸ ἐν Θερμοπύλαις γενόμενον τεῖχος, ὃ Σκέλος ἄρτι κατονομάζεται, εἰς ἀποτροπὴν τῶν Βουλγάρων παρὰ τοῦ Ῥοπένη. καὶ ἐν Ἀθήναις γενόμενος, καὶ τὰ τῆς νίκης εὐχαριστήρια τῇ Θεοτόκῳ δούς, καὶ ἀναθήμασι πολλοῖς λαμπροῖς καὶ πολυτελέσι κοσμήσας τὸν ναόν, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. καὶ διὰ τῶν μεγάλων πυλῶν τῆς χρυσῆς πόρτης, στεφάνῳ χρυσῷ λόφον ἐφύπερθεν ἔχοντι, ἐθριάμβευσεν ἐστεφανωμένος, προηγουμένης Μαρίας τῆς τοῦ Βλαδισθλάβου γυναικός, καὶ τῶν τοῦ Σαμουὴλ θυγατέρων, καὶ τῶν λοιπῶν Βουλγάρων. ἰνδικτιῶνι δευτέρα, ἔτους ͵ϛφκζ. καὶ οὕτω μετὰ ἐπαίνων καὶ νίκης ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ εἰσελθών, καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστηρίους ᾄσας ᾠδάς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια. ὃν ὁ πατριάρχης Σέργιος μετὰ νίκης εἰσελθόντα, πολλὰ κατελιπάρει σβέσαι τὸ ἀλληλέγγυον (ἦν γὰρ ὑποσχόμενος ποιῆσαι τοῦτο, εἰ τῶν Βουλγάρων ὑπερισχύσειεν) ἀλλ᾽ οὐκ ἔπεισεν. ὃς ἐπὶ εἴκοσιν ὅλους ἐνιαυτοὺς τὴν τοῦ Θεοῦ ποιμάνας ἐκκλησίαν, Ἰουλίῳ μηνί, ἰνδικτ. β. ἐνεστῶτος τοῦ ͵ϛφκζ. πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε. καὶ προεβλήθη πατριάρχης Εὐστάθιος, πρῶτος ὢν τῶν πρεσβυτέρων τοῦ ἐν τοῖς βασιλείοις ναοῦ.

* ὁ Οὐρανός Scyl.

Τῷ δὲ βασιλεῖ προσερρύησαν, τῆς Βουλγαρίας δουλωθείσης αὐτῷ, καὶ τὰ ὅμορα ἔθνη τῶν Χορβατῶν, ἄρχοντας ἔχοντες δύο ἀδελφούς. ὧν προσρυέντων, καὶ ἀξιώματα λαβόντων, καὶ κτήσεις ἱκανάς, ὑπήκοα γέγονε καὶ τὰ ἔθνη. μόνος δὲ ὁ τοῦ Σιρμίου κρατῶν, ἀδελφὸς τοῦ Νεστόγγου, Σέρμων, πεισθῆναι οὐκ ἤθελε. πρὸς ὃν Κωνσταντῖνος ὁ Διογένης, τῶν ἐκεῖσε μερῶν ἄρχων, φιλίαν ὑποκρινόμενος πρεσβείαν ἐκπέμπει, δηλῶν μεθ᾽ ὅρκων ἐπιθυμίαν ἔχειν ἑνωθῆναι αὐτῷ, καὶ περὶ ἀναγκαίων κοινολογήσασθαι. εἰ δέ τις αὐτὸν ὑποτρέχει φόβος, τρεῖς ὑπηρέτας εἰληφέναι μόνους· καὶ κατὰ τὸ μέσον τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ συμμῖξαι αὐτῷ, μετὰ τριῶν ὑπηρετῶν ὁμοίως ἀφίξεσθαι μέλλοντι. πεισθεὶς οὖν ἐκεῖνος, ἔρχεται πρὸς τὸν ποταμόν, καὶ τῷ Διογένει ἑνοῦται. ἐν ᾧ δὲ ἔμελλον διαλέγεσθαι, ὁ Διογένης ἐγκόλπιον φέρων μάχαιραν, καὶ ταύτην αἰφνιδίως ἑλκύσας, παίει τοῦτον κατὰ τῆς πλευρᾶς, καὶ αὐθις ἀναιρεῖ. τῶν δὲ μετ᾽ αὐτοῦ φυγῇ χρησαμένων, τοὺς πλησιάζοντας ὁ Διογένης συναθροίσας στρατοὺς[a] μετὰ χειρὸς ἱκανῆς ἔρχεται πρὸς τὸ Σίρμιον. καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ τεθνεῶτος καταπληξάμενος, καὶ ὑποσχέσεσι μεγάλαις καταμαλάξας, ἔπεισε προχωρῆσαι, καὶ τὸ Σίρμιον παραδοῦναι τῷ βασιλεῖ. ἥτις καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀνεπέμφθη, καὶ ἀνδρὶ συνεζεύχθη ἑνὶ τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων· καὶ ὁ Διογένης ἄρχων ἐτάχθη τῆς νεοκτήτου χώρας.

Ἀνεκαίνισε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀγωγὸν Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασιλέως, ὡς ἂν ἔχοιεν οἱ ἀστοὶ ἀφθονίαν ὕδατος. Γεωργίου δὲ τοῦ ἄρχοντος Ἀβασγίας τὰς πρὸς Ῥωμαίους ἀθετήσαντος συνθήκας, καὶ τὰ ὅμορα κατατρέχοντος, ἔξεισι κατ᾽ αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς πανστρατί, κατόπιν λιπὼν Νικηφόρον πατρίκιον, * τὸν υἱὸν Βάρδα τοῦ Φωκᾶ. οἱ δὲ διὰ τὸ τῆς στρα-

* τὸν Ξιφίαν καὶ Νικηφόρον πατρίκιον, Scyl.

A giturum. Mariam Zostæ munere ornatam, cum filiis suis Constantinopolin misit. Xiphiæ porro opera quæ erant in Serviis & Sosco castella omnia solo æquat, & in castellum Stagus venit. Ibi se ipsi offert Elemagus Belegradorum princeps, servili habitu, cum collegis suis. Imperator inde Athenas proficiscens, in itinere Zetunium transiens, ossa Bulgarorum contemplatus, occisorum quo tempore Samuelum Nicephorus prælio fudit, admiratus est. ac multo magis murum in Thermopylis exstructum (qui etiamnum Scelos vocatur) apud Rupenam, ad deterrendos Bulgaros. Ut Athenas venit Deiparæ pro victoria gratias egit, templumque donariis splendidis ac magnificis exornavit. Hinc Constantinopolin rediit, B invectusque est triumphans per magnas fores Aureæ portæ, ornatus corona aurea superne cristata: præeuntibus Maria, Samueli filiabus, & reliquis Bulgaris. Actum hoc indictione secunda, anno ab origine mundi ɔɔ ciɔ ɔɔ xxvii. Atque hoc modo prosequentibus eum victoriæ gratulantibus acclamationibus, magnum templum iniit: cumque ibi carmine cantato Deo gratias pro tam felici successu egisset, in palatium abiit. Reversum victorem Sergius patriarcha prolixe oravit, ut quod se facturum bello Bulgarico feliciter confecto promiserat, C Alleleogyum aboleret, sed nihil obtinuit. Atque is Sergius, cum per annos xx ecclesiam Dei moderatus esset, Indictione secunda, mense Julio, anno mundi ɔɔɔ ciɔ ɔɔxxvii ad Dominum emigravit. Suffectus est ei Eustathius, palatinæ ædis presbyterorum princeps.

Ossa Bulgarorum congesta. Edit. Paris. pag 717.

Basilii triumphus.

Sergio patriarchæ mortuo Eustathius sufficitur.

Subacta Bulgaria, Imperatori se dedidit etiam contermina Chorbatorum gens, & ejus principes, fratres duo: quibus Imperator honores ac opes amplas tribuit. Solus adhuc Imperium detrectabat Sermo, Sirmii dominus, Nestongi frater. Ad hunc Constantinus Diogenes finitimæ provinciæ præfectus legatum mittit, interposito jurejurando affirmans, D cupere se ipsum convenire, ac de rebus necessariis colloqui. quod si ipse insidias vereretur subesse, tribus tantum famulis stipatum se ad ripam profluentis ibi amnis accessurum. idem ipse quoque faceret. Obtemperat Sermo, atque hoc modo cum Diogene congreditur. Ibi cum jam collocuturi essent, Diogenes pugionem, quem in sinu abditum gestabat, subito in latus Sermonis adigit, eumque interficit: famuli fuga elabuntur, Diogenes vicinis exercitibus contractis, valida cum manu ad Sirmium proficiscitur: viduæque exterritæ, magnis insuper pollicitationibus persuadet, ut se Sirmiumque Imperatori traderet. E Ea Byzantium missa, ibi primario cuidam civium matrimonio copulata est: Diogenes recens captæ ditioni præfectus.

Chorbatæ Basilio se dedunt.

Sirmii dominus dolo a Diogene cæsus.

Aquæductum quoque Valeriolani Imperatoris refecit Basilius, civibusque aquæ abundantiam paravit. Porro cum Georgius Abasgiæ dux violato quod ei cum Romanis erat fœdere, vicina incursionibus vexaret, exercitum contra eum eduxit Basilius: domi relictis Nicephoro patricio, filio Bardæ Phocæ. * At ii indi-

Edit. Parif. pag. 718.

gnissime ferentes, non se quoque una ad id bellum jussos ire, contracto e Cappadocia, Rodanto, & aliis vicinis regionibus utcumque exercitu, rebellionem concitant.

Phocæ & Xiphiæ seditio.

Ejus rei nuntius Imperatori allatus, exercitui magnam incussit solicitudinem. metuebant enim, ne in medio inter Abasgos & perduelles (quippe ferebatur ea de re Xiphias cum principe Abasgorum per internuntios egisse) inclusi extrema pati cogerentur. Imperator ergo litteras & ad Xiphiam, & ad Phocam mittit, ei qui perferebat mandans, ut quam maxime alteri, altero ignorante, eas reddere curaret. Quod cum is effecisset, Phocas statim Xiphiæ ad se scriptas recitavit. Xiphias autem omnino ad se quicquam scriptum negans, Phocam die quadam ad colloquium vocat, venientemque præparatis ad hoc insidiis necat. Hoc modo statim dissipata ea conjuratio. & Imperator de morte Phocæ factus certior, Theophylactum Damiani Dalasseni filium mittit, qui captum Xiphiam Constantinopolin in vinculis Byzantium ad Joannem ablegat protonotarium: is eum rasum in Antigoni insula monachum facit.

Abasgi subacti.

Imperator proinde metu rebellium liberatus, cum Abasgis pugnam committit: & quamvis multi Romani occubuere, tamen incerta victoria discessum est. Alterum deinde prælium initum die Septembris undecima, Indictione sexta, anno ab origine mundi iↄↄ ciↄ iↄ xxxi. in eo cadit Liparites, Georgii copiarum dux primarius, & cum eo validissima Abasgici exercitus pars. Georgius in montes Iberiæ interiores fuga elapsus, paulo post missis legatis cum Imperatore pacem componit, cedens ei sua, quantum ejus hoc Imperator volebat, ditione: filiumque suum Pancratium dans obsidem. quem Imperator magistrum creavit, ac domum rediit. Qui se Xiphiæ ac Phocæ seditionis socios præbuerant, eos bonis suis mulctatos in carcerem abdidit: solum patricium Phersam interfecit, qui & primus omnium se perduellibus adjunxerat, & quatuor curatores vicinorum principum necaverat, suaque manu spadoni cuidam Imperatorio caput amputaverat. Est & cubicularius quidam Imperatoris leonibus objectus, convictus quod Imperatorem in Xiphiæ gratiam conatus esset veneno tollere.

pag. 719.

Rossicus motus.

Mortua Anna Imperatoris sorore in Rossia, defuncto jam ante Bladimero marito, Chrysochir quidam Bladimeri cognatus iↄ ccc viros adscivit, iisque in naves impositis Constantinopolin venit, stipendia se facere velle simulans. Cum autem Imperator eum positis armis petere si quid vellet juberet, non obtemperans, Propontidem trajecit: cumque ad Abydum venisset, conserta navali pugna cum eo qui oram maritimam tuebatur, nullo negotio vicit, ac Lemnum pervenit. Ibi Rossi a classe Cibyrræotarum, & Davido Achridensi Sami præfecto, ac Nicephoro Cabasila duce Thessalonicæ per fraudem omnes sunt interfecti.

Post hæc in Siciliam molitus expeditionem Basilius, Orestam quemdam de fidissimis suis eunuchis præmittit cum magnis copiis. ipse fato intarceptus,

A τείας ἀπολελεῖφθαι δεινοπαθήσαντες οὐ μικρῶς, λαὸν ὡς ἔτυχεν ἠθροικότες ἀπό τε Καππαδοκίας καὶ Ῥοδάντε, καὶ τῶν πέριξ χωρίων, ἀποστασίαν κινοῦσι. Οὗπερ ἀγγελθέντος τῷ βασιλεῖ, ταραχὴ κατεῖχε τὴν παρεμβολὴν, καὶ ἀγωνία, δεδοικυῖαν μήπως ἐν μέσῳ Ἀβασγῶν τε καὶ τῶν ἀποστατῶν συνειλημμένοι (διεδέδοτο γὰρ καὶ λόγος, ὡς οἱ περὶ τὸν Ξιφίαν διεκηρυκεύσαντο περὶ τούτου πρὸς τὸν ἄρχοντα Ἀβασγίας) ἀνήκεστόν τι πάθωσιν. ὁ δὲ βασιλεὺς γράμματα γράψας πρός τε τὸν Ξιφίαν, καὶ τὸν Φωκᾶν ἐξέπεμψε, παραγγείλας τῷ λαβόντι, σπουδάσαι πάντα τρόπον λαθεῖν, καὶ ἑκάστῳ ἀγνώστως ἐπιδοῦναι τὸ γράμμα. τοῦ δὲ, ὡς ἐκελεύσθη ποιήσαντος, καὶ τὰς ἐπιστολὰς ἐγχειρίσαντος λεληθότως, ὁ μὲν Φωκᾶς B εὐθὺς ἐπανέγνω τὴν ἑαυτοῦ τῷ Ξιφίᾳ, ἐκεῖνος δὲ ἀποκρύψας, καὶ γράμμα δέξασθαι ὅλως ἀπαρνησάμενος, ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καλεῖ τοῦτον ἐπὶ κοινολογίαν· καὶ ἐλθόντα, λόχους ἔχοντας προηυτρεπισμένους, ἀποκτείνουσι. καὶ ἡ ἐπισύστασις τῶν ἀποστατῶν εὐθὺς διεσκεδάσθη. τοῦ δὲ θανάτου τοῦ Φωκᾶ γνωσθέντος τῷ βασιλεῖ, πέμπεται Θεοφύλακτος ὁ Δαμιανοῦ τοῦ Δαλασσηνοῦ υἱὸς, καὶ τὸν Ξιφίαν συλλαβὼν, ἐκπέμπει δέσμιον πρὸς τὴν βασιλίδα, πρὸς Ἰωάννην τὸν πρωτονοτάριον· ὃς ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ἀντιγόνου μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρει.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τοῦ τῶν ἀποστατῶν ἀπολυθεὶς δέους, συμβάλλει τοῖς Ἀβασγοῖς, καὶ πολλοὶ πίπτουσι τῶν Ῥωμαίων. C ὅμως διελύθησαν ἄμφω τὰ στρατεύματα, καὶ ἡ νίκη ἀμφίβολος ἦν. μετὰ δὲ ταῦτα δευτέρας συμπλοκῆς γενομένης, τῇ ια΄. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἰνδικτιῶνος ς΄, κατὰ τὸ ͵ϛφλα΄. ἔτος, πίπτει μὲν ὁ Λιπαρίτης (οὗτος δὲ ἦν ἀρχιστράτηγος τοῦ Γεωργίου) καὶ σὺν αὐτῷ πᾶν τὸ ἀριστεῦον ἐν Ἀβασγοῖς. φεύγει δὲ ὁ Γεώργιος, εἰς τὰ ἐνδότερα ὄρη τῆς Ἰβηρίας. μετ' ὀλίγον δὲ διαπρεσβευσάμενος, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐκστὰς χώρας, ὁπόσης ἐβούλετο, σπένδεται, ὅμηρον δοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παγκράτιον· ὃν μάγιστρον ποιήσας ὁ βασιλεὺς, ὑπέστρεψε. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους τῶν τῷ Ξιφίᾳ συναραμένων, καὶ τῷ Φωκᾷ, τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας, καθεῖρξε· μόνον δὲ D τὸν πατρίκιον Φέρσην ἀπέκτεινε, πρὸ πάντων τε προσρυέντα τοῖς ἀποστάταις, καὶ τέσσαρας ἀρχόντων γειτόνων κουράτωρας ἀποκτείναντα, καὶ ἐκτομίαν τινὰ βασιλικὸν αὐτοχείρως καρατομήσαντα. ἐδόθη δὲ καὶ λέουσι βασιλικοῖς τις θαλαμηπόλος βρῶμα, ἐλεγχθεὶς φαρμάκοις ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ διὰ τὸν Ξιφίαν.

Καὶ Ἄννης δὲ τῆς τοῦ βασιλέως ἀδελφῆς ἐν Ῥωσίᾳ ἀποθανούσης, καὶ πρὸ αὐτῆς τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Βλαδιμηροῦ, Χρυσόχειρ συγγενής τις ὢν τοῦ τελευτήσαντος, ἄνδρας ὀκτακοσίους προσεταιρισάμενος, καὶ πλοίοις ἐμβιβάσας, ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὡς τάχα μισθοφορήσων. τοῦ δὲ βασιλέως καταθεῖναι τὰ ὅπλα κε- E λεύοντος, καὶ οὕτω ποιήσασθαι τὴν ἐντυχίαν, μὴ θελήσας, διῆλθε τὴν Προποντίδα. ἐν Ἀβύδῳ δὲ γενόμενος, καὶ τῷ στρατηγοῦντι ταύτης συῤῥάξας ὑπερμαχοῦντι τῶν παραλίων, καὶ τοῦτον ῥᾳδίως καταστρεψάμενος, κατῆλθεν εἰς Λῆμνον. ἐκεῖσε δὲ παρὰ τοῦ στόλου τῶν Κιβυῤῥαιωτῶν, καὶ Δαβὶδ τοῦ ἀπὸ Ἀχριδῶν, στρατηγοῦντος Σάμου, καὶ Νικηφόρου τοῦ Καβάσιλα, δουκὸς ὄντος Θεσσαλονίκης, παρασπονδηθέντες ἅπαντες κατεσφάγησαν.

Βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς ἐκστρατεῦσαι κατὰ τῆς Σικελίας, Ὀρέστην προέπεμψε μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς, ἕνα ὄντα τῶν πιστοτάτων εὐνούχων· αὐτὸς δὲ ἐκωλύθη, φθάσαντος τοῦ χρεών.

Δεκεμ-

Δεκεμβρίῳ γὰρ μηνί, ἰνδικτιῶνος θ', ἔτους ,ϛφλδ'. αἰφνιδίῳ νόσῳ ληφθείς, ἀπεβίω. πρὸ τινῶν ἡμερῶν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς καὶ Εὐσταθίου τοῦ πατριάρχου ἀποθανόντος, οὗ διάδοχον ὁ βασιλεὺς ἐποιήσατο Ἀλέξιον μοναχόν, καὶ καθηγούμενον τῆς μονῆς τοῦ Στουδίου, εἰς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ πεφοιτηκότα μετὰ τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ προδρόμου. ὃν καὶ πέμψας ἐνθρονίζει διὰ τοῦ πρωτονοταρίου Ἰωάννου, ᾧ συνεργῷ ἐχρῆτο πρὸς τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν. καὶ τῇ ἑσπέρᾳ ἐτελεύτησε, ζήσας μὲν ἔτη ο'. καὶ τὰ πάντα βασιλεύσας, ἐπὶ χρόνους δὲ ν'. τὴν αὐτοκράτορα διιθύνας ἀρχήν. ταφῆναι δὲ παρεκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, ὃν καὶ διάδοχον κατέλιπε τῆς ἀρχῆς, ἐν τῷ κατὰ τὸ Ἕβδομον ναῷ τοῦ εὐαγγελιστοῦ καὶ θεολόγου· ὃ δὴ καὶ γέγονεν.

Ἀναζωσάμενος δὲ τὴν ἅπασαν δυναστείαν ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ πράττειν ὅ, τι καὶ βούλοιτο ἐξουσίαν λαβών, καὶ τῶν ἐκδεδιῃτημένοις χαίρων τῶν πράξεων, πολλῶν κακῶν αἴτιος ὑπῆρξε τῷ πολιτεύματι· αὐτὸς μὲν πράττων οὐδὲν ὧν βουλευόμενος τῶν δεόντων· ἱπποδρομίαις δὲ χαίρων, καὶ μίμοις, καὶ γελωτοποιοῖς, καὶ κύβοις καὶ ἀσωτίαις ἐννυκτερεύων. ἄρχοντας καθιστὰς ἔν τε πολιταρχίαις καὶ στρατηγίαις, οὐ τοὺς ἔργῳ καὶ λόγῳ τὸ δόκιμον ἑαυτῶν παρεχομένους, ἀλλ' οἰνόληπτα ἐκτετμημένα ἀνδράποδα, καὶ πάσης μιαρίας καὶ βδελυρίας ἐμπεπλησμένα, ἀνάγων αὐτοὺς εἰς τὰς τῶν ἀξιωμάτων ὑψηλοτάτας περιωπάς· τοὺς δὲ γένει καὶ ἀρετῇ καὶ πείρᾳ προέχοντας παρατρέχων. Νικόλαον γὰρ τὸν πρῶτον τῶν αὐτοῦ θαλαμηπόλων, δομέστικον προεβάλετο τῶν σχολῶν καὶ παρακοιμώμενον· Νικηφόρον δέ, τὸν μετ' ἐκεῖνον τὰ δευτερεῖα φέροντα, πρωτοβεστιάριον· Συμεὼν δέ, τὸν κατὰ τὴν τάξιν τρίτον, δρουγγάριον τῆς βίγλας, προέδρους τοὺς πάντας τιμήσας. Εὐστάθιόν τε τὸν πολλοστὸν μετ' ἐκείνους, μέγαν ἑταιρειάρχην· προεβάλετο δὲ καὶ δοῦκα Ἀντιοχείας, εὐνοῦχον τινὰ Σπονδύλην λεγόμενον, καὶ Ἰβηρίας Νικήταν τὸν ἐκ Πισιδίας, καὶ ἄμφω ἐπιρρήτους ἀνθρώπους καὶ πονηρούς· οἵτινες ταραχῆς καὶ συγχύσεως τὰ πάντα πληρώσαντες, μικροῦ τὴν βασιλείαν ἀνέτρεψαν, ἤδη καλῶς ἀγομένην ἀπότε τῆς αὐτοκρατορίας Ῥωμανοῦ τοῦ τοῖν βασιλέοιν πατρός, Νικηφόρου δὲ καὶ Ἰωάννου καὶ Βασιλείου τῶν κατὰ διαδοχὰς δεξαμένων τὰ σκῆπτρα, καὶ φοβερὰν καθισταμένην τοῖς πλησιάζουσιν ἔθνεσι. καὶ οὐ μόνον ἀδιάφορον εἶχε τὴν γνώμην ἐν τῇ τῶν ἀρχῶν προβολαῖς, ὡς ἔτυχεν αὐτοὺς καθιστάς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀξιολογωτέρους καὶ δοκιμωτέρους ἐδίωκε διαπαντὸς εὐδοκίμοις ἐπιβουλεύων. ἀπετύφλωσε μὲν γὰρ καὶ Κωνσταντῖνον πατρίκιον, τὸν υἱὸν Μιχαὴλ μαγίστρου τοῦ Βούρτζη, πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῷ προσκρούσαντα, καὶ τὰς ἀκολάστους αὐτοῦ πράξεις, Βασιλείῳ τῷ βασιλεῖ μηνύοντα. καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἠφάνισεν, ὡς προϊὼν ἐξείποι ὁ λόγος. καὶ τὰ μὲν προοίμια τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ, ταῦτα καὶ τοιαῦτα. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα, ποία ἂν καὶ κατ' ἀξίαν παραστήσηται ἱστορία; μόνων γάρ, ὡς ἐρρέθη, ἐξεχόμενος γελωτοποιῶν καὶ μίμων, καὶ περὶ τὰς ἱπποδρομίας εἴπερ τις ἄλλος κεχηνώς, ἔργον μόνον ἀναγκαῖον ταύτας ἡγεῖτο· τὰ λοιπὰ μηδενὸς ἄξια λόγου, ἀλλὰ δεύτερα λογιζόμενος τῶν αὐτοῦ ἀκολάστων ἔργων.

Νικηφόρον γὰρ τὸν Κομνηνόν, ἄνδρα συνετόν, καὶ ἐπ' ἀρετῇ καὶ ἀνδρείᾳ βεβοημένον, Μηδίας ἄρχοντα, τὸ καὶ Ἀσπρακανίας, τὸ καὶ τὰ πρόσχωρα ὑποτάξαντα ἔθνη, δι' αἰτίαν μὲν εὔλογον οὐδεμίαν, τῇ δὲ ἀρετῇ φθονήσας, ἀπετύφλωσεν, ἔγκλημα τούτῳ καθοσιώσεως ἐπενεγκών. ὡς γὰρ πολλάκις συμπλεκό-

subsequi non valuit. Nam mense Decembri, Indictione nona, anno ꟾↄ ꟾↄ ꟾↄ xxxxv, subito correptus morbo decessit. Paucis ante mortem ejus diebus obit Eustathius patriarcha. in cujus locum Imperator substituit Alexium monachum, Studiani collegii magistrum, qui ad ipsum invisendi causa venerat, afferens secum caput Joannis Baptistæ. Eum ergo cum per Joannem protonotarium, cujus opera in administrandis publicis negotiis utebatur, in solio patriarchæ collocasset, vespere expiravit. Vixit annos LXX, quos omnes regnavit. solus autem summum Imperium gessit annos quinquaginta. Fratrem imperii successorem instituit, eique mandavit, ut se in Joannis Evangelistæ ac Theologi Fano sepeliret, apud Hebdomum. idque is est executus.

Mors Basilii.

Alexius patriarcha.

Constantinus imperio potitus, nactusque licentiam agendi quæ vellet, multa reipublicæ mala dedit. Quippe homo pravis studiis deditus, nihil eorum quæ officii erant vel agebat, vel cogitabat: ludis autem equestribus & mimis ac scurris delectabatur, potandoque noctes trahebat. Civiles ac bellicos magistratus non iis qui facto aut dicto virtutem suam testatam fecissent mandavit: sed præteritis iis qui genere, virtute, usuque rerum pollebant, ad summas dignitates extulit mancipia ebriosa atque evirata, omnibusque polluta flagitiis. Etenim Nicolaum famulorum cubiculi principem, scholarum domesticum & accubitorem creavit: Nicephorum, ab eo proximum, protovestiarium: Simeonem, tertio loco habitum, drungarium vigiliæ: iisque omnibus honorem præsidis tribuit. Eustathium, qui longo istos subsequebatur intervallo, magnæ sodalitatis ducem constituit. Antiocheæ ducem fecit Spondylen quemdam eunuchum, & Iberiæ Nicetam e Pisidia oriundum, utrumque malitiæ infamis. Hi tumultibus omnia & confusione implentes, everterunt propemodo Imperium: quod jam inde a Romano hujus patre, sceptrum ordine gerentibus Nicephoro, Tzimisca & Basilio, floruerat, ac terrori vicinis gentibus fuerat. Et vero Constantinus non modo absque judicio & temere magistratus legebat, sed & præstantissimum quemque vexabat, ac non cessabat illustribus viris insidiari. Hoc modo Constantinum patricium, magistri Michaeli Burtzæ filium oculis privavit, offensus ab eo ante initum Imperium, fratri Basilio turpia ipsius facta indicante. & alios haud paucos præstantes viros e medio sustulit, ut suo loco dicetur. Talia ergo fuerunt Imperii hujus initia. quæ subsecuta sunt, quænam possit digne explicare narratio? Solis, uti monui, deditus scurris ac mimis, & ludis, ut nemo umquam magis equestribus captus, hos unice sibi curandos arbitrabatur: reliquorum, quod ea suis ineptiis ac libidinibus posteriora ducebat, nullam habens rationem.

CONSTANTINI Romani filii imperium.

Edit. Paris. pag. 720.

Imperator malos fovet, bonos vexat.

Nicephorum Comnenum, virum prudentem, ac virtute & fortitudine inclitum, qui Asprecaniæ præfectus finitima subegerat, nullam ob justam causam, sed virtuti hominis invidens, majestatis reum fecit, ac luminibus orbavit. Is enim Nicephorus

Tyrannica Constantini in bonos viros facinora.

fæpe cum vicinis in Media Sarracenis congreſſus, cum videret ſuos milites hoſti turpiter terga objicere, exprobrando eis molliciem, horrandoque ne fuga turpi, ſed fortiter pugnando ſe tuerentur, ad fortitudinem excitavit. cumque ab iis etiam jurejurando ſibi promitti poſceret, cum ipſo ad mortem uſque ſe, in hoſtem pugnaturos, ſcripto libello ad hoc ſe obligavere: in quo diriſſimis ſeſe devovebant imprecationibus, niſi fortiter in pugna ſtarent, & ad mortem uſque cum duce perſeverarent. Hoc ubi reſcivit Conſtantinus, illico magiſtratum Comneno abrogat, reductumque Conſtantinopolin in judicio

Edit. Paris. pag. 721. conſpirationis contra Imperatorem accuſat: damnatoque criminis, oculos eruit. Bardæ etiam patricio, Bardæ magiſtro Phocæ pronato, infenſus, ac nonnullis aliis, opera cujuſdam domeſticorum ſuorum calumniatorum dolum nectit, accuſatoſque inſidiarum Imperatori ſtructarum ſtatim oculis mulctat.

Sub id tempus Naupacto præerat Georgius, quem ob animi inconſtantiam Morogeorgium, id eſt fatuum Georgium appellabant. is cum oppidanos vexaret eoſque exactionibus commentitiis ac continentibus attereret, ſeditione adverſus ipſum coorta interfectus eſt, & bona ejus direpta. Imperator non auctores modo cædis crudeliter punit, ſed & ipſi ſummo pontifici ejus urbis oculos effodit. Romani Duri filio, patricio Baſilio, adverſus Pruſianum Bulgarum magiſtrum ac bucellariorum præfectum incidit contentio, ventumque eſt etiam ad pugnam. Qua eos diſcordia in Imperii majeſtatem impudenter deliquiſſe judicans, alterum in Oxiam, id eſt acutam, inſulam, alterum in Platam relegavit. Et paulo poſt Baſilium delatum quod fugam eſſet meditatus, excæcavit. Pruſianum, cum is quoque in periculum de oculis ſuis veniſſet, miſſum fecit. Oculos eruit præterea Romano Curcuæ, qui ſororem Pruſiani in matrimonio habebat, Bogdano, Glabæ, & Gudeliæ.

345 Linguam etiam præcidit Zachariæ Beſtæ Phebdati cognato, commentus eos ſibi inſidias ſtruxiſſe.

Patzinacæ. Hoc anno Patzinacæ irruperunt in Bulgariam, & plurimos homines, duces ac cohortes occiderunt, ac ceperunt. Itaque Conſtantinus Sirmii Diogenem præfectum Bulgariæ ducem creat: qui ſæpe cum iis palantibus commiſſa pugna eos fudit, coegitque trajecto Iſtro

Siccitas. quieſcere. Toto etiam Imperii ejus tempore maxima fuit ſiccitas, exarueruntque etiam fontes perennes & flumina. Pauperibus parcens Baſilius, publicum tributum ſolitus erat non ad diem dictum exigere, ſed dilationem aliquam concedere. quo factum, ut eo moriente duorum annorum tributum deberetur.

Exactio tributi. Non id modo, ſed & trium inſequentium (tot enim imperavit) annorum tributum exegit Conſtantinus. qua re non egeni tantum, ſed & opulenti attriti ſunt, triennio quinque annorum pendere coacti tributum. Ea tempeſtate

Agareni pulſi. claſſis Agarenorum Cyclades inſulas iovaſit. Eam Sami prætor Georgius Theodorocanus ac Periboes Chii præfectus adorti pro-

A μηθεὶς τοῖς γείτοσιν ἐν Μηδίᾳ Σαρακηνοῖς, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας μαλακιζομένους ὁρῶν, καὶ τὰ νῶτα στρέφοντας ἀκόσμως καὶ φεύγοντας, καὶ τὰ μὲν ὀνειδίζων, τὰ δὲ καὶ παρακαλῶν μὴ οὕτω φεύγειν αἰσχρῶς, ἀλλ' ἵστασθαι κατὰ τῶν ἀντιπάλων γενναίως, ἐποιεῖτο συγκατατίθεσθαι, ὡς δὲ καὶ ἐνωμότως τὴν κατάθεσιν βεβαιῶσαι ἤπει ἀπῄτει, ὅτι σὺν αὐτῷ θανοῦνται μαχόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, ἔγγραφον ἐκδεδώκασι γραμματεῖον παλαμναιοτάταις ἀραῖς καὶ φρικωδεστάτοις ὅρκοις ἐμπεδωσάμενοι, στῆναι ῥωμαλέως ἐν τῇ παρατάξει, καὶ ἀποθανεῖν σὺν τῷ στρατηγῷ. τοῦτο ὡς ἦλθεν εἰς ὦτα τοῦ Κωνσταντίνου, παραλύεται μὲν εὐθὺς τῆς ἀρχῆς ὁ Νικηφόρος, καὶ

B εἰς τὴν βασιλίδα εἰσάγεται, κριτήριόν τε καὶ βῆμα ἤγετο, καὶ καταδικάζεται ὡς συνωμοσάμενος κατὰ τῆς βασιλείας, καὶ τὰς ὄψεις πηροῦται. ἐγκοτῶν δὲ καὶ Βάρδᾳ πατρικίῳ τῷ ἐκγόνῳ τοῦ μαγίστρου Βάρδα τοῦ Φωκᾶ, καὶ τισιν ἄλλοις, ῥάπτει διά τινος τῶν παρατρεφομένων συκοφαντῶν, τυραννίδος ἐπίθεσιν κατ' αὐτοῦ, καὶ εὐθὺς ἀποτυφλοῖ τοῦτον, καὶ τοὺς συνδιαβληθέντας αὐτῷ.

Καὶ στάσεως δὲ γενομένης ἐν τῇ Ναυπάκτῳ κατὰ Γεωργίου τοῦ στρατηγοῦντος αὐτῆς, ὃν καὶ Μωρογεώργιον ἐκάλουν διὰ τὸ ἄστατον τῆς γνώμης, ἀναιρεῖται μὲν ὁ στρατηγὸς, διαρπάζουσι δὲ καὶ τὰ προσόντα πάντα αὐτῷ, κακῶς διατιθέμενος περὶ τοὺς ἐγχωρίους, καὶ εἰσπρά-

C ξεσι σεσοφισμέναις καὶ συνεχέσι τούτους συντρίβων. ὁ βασιλεὺς δὲ οὐ μόνον τοὺς αἰτίους ἀπηνῶς ἐκόλασε τοῦ φόνου, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν Ἀρχιερέα τῆς Ναυπάκτου ἐτύφλωσεν. ὁ δὲ τοῦ Σκληροῦ Ῥωμανοῦ υἱὸς Βασίλειος πατρίκιος, προσκρούων τῷ μαγίστρῳ Προυσιάνῳ τῷ Βουλγάρῳ στρατηγοῦντι βουκελλαρίων, ἐς τοσοῦτον προήχθη τόλμης, ὡς καὶ ἄχρι μάχης συνελθεῖν. τούτων τὴν διάνοιξιν Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς ἀναισχυντίαν κρίνων κατὰ τῆς βασιλείας, καὶ ἄμφω ὑπερορίζει, τὸν μὲν ἐν τῇ Ὀξείᾳ νήσῳ, τὸν δὲ ἐν τῇ Πλάτῃ. μετὰ μικρὸν δὲ τὸν μὲν Βασίλειον, κατηγορηθέντα ὡς εἴη ἀπόδρασιν μελετῶν, ἀπετύφλωσε· τὸν δὲ Προυσιάνον μικροῦ δεῖν τοῦτο αὐτὸ πείσεσθαι κινδυνεύοντα ἠλευθέρωσεν. ἐτύφλωσε δὲ καὶ Ῥω-

D μανὸν τὸν Κουρκούαν, ἐπ' ἀδελφῇ ὄντα γαμβρὸν τοῦ Προυσιάνου, καὶ τὸν Βογδάνον, καὶ τὸν Γλαβᾶν, καὶ τὸν Γουδέλην. ἐγλωσσοτόμησε δὲ καὶ τὸν * Ζαχαρίαν τὸν συγγενῆ τοῦ Βέστη Φεβδάτου, συσκευάσασθαι τούτους πλασάμενος κατ' αὐτοῦ. * μοναχὸν Scylitz.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Πατζινάκοι εἰσβολὴν ἐποιήσαντο κατὰ Βουλγαρίας, καὶ πλεῖστον λαὸν καὶ στρατηγοὺς καὶ ταγματάρχας ἔσφαξαν καὶ ἐζώγρησαν. διὸ ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος τὸν Διογένην ἄρχοντα Σιρμίου ὑπάρχοντα, καὶ Δοῦκα τῆς Βουλγαρίας ἐποίησεν. ὃς συμπλακεὶς πολλάκις αὐτοῖς διεσπαρμένοις, ἐτρέψατο· καὶ ἠνάγκασε περαιωθέντας τὸν Ἴστρον, ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγένετο δὲ καὶ

E ἐφ' ὅλους τοὺς τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνους μέγιστος αὐχμὸς, ὡς ἀποξηρανθῆναι τὰς ἀεννάους πηγὰς καὶ τοὺς ποταμούς. τοῦ βασιλέως δὲ Βασιλείου, φειδοῖ τῶν πενήτων μὴ ἐγκαίρως τὰς δημοσίας εἰσπραττομένου συντελείας, ἀλλ' ἀνακωχὴν καὶ ὑπερημερίαν διδόντος τῆς ἀπαιτήσεως, ἐκείνου τελευτήσαντος, συνέβη δύο ὀφειλομένων φόρους ἔτι ὀρτῆσθαι· οὓς ὁ Κωνσταντῖνος εὐθὺς εἰσεπράξατο. εἰσεπράξατο δὲ καὶ τῶν ἑτέρων τριῶν ἐνιαυτῶν (ἐς τοσοῦτον γὰρ χρόνον ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἐξετάθη) καὶ συνετρίβησαν οὐχ οἱ πένητες μόνον καὶ ἄποροι, ἀλλὰ καὶ οἱ εὐπόρως ἔχοντες, ἐν τρισὶ χρόνοις πέντε παρασχόντες δασμοφορίας. ἐξῆλθεν οὖν καὶ στόλος Ἀγαρηνῶν κατὰ τῶν Κυκλάδων νήσων· οἷς συμπλακεὶς ὁ στρατηγὸς Σάμου Γεώργιος ὁ Θεοδωροκάνος, ἅμα Βρειβέρῃ τῷ στρατηγοῦντι τῆς Χίου, περὶ τὰ

το, καὶ δώδεκα μὲν ἄντανδρα εἷλε, τὰ δὲ λοιπὰ διεσκέδασεν.

Ἐννάτῃ δὲ Νοεμβρίου μηνὸς, τῆς ιβ΄. ἐπινεμήσεως, ἐν ἔτει ͵ϛφλζ΄. αἰφνιδίῳ νόσῳ ληφθεὶς ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ παρὰ τῶν ἰατρῶν ἀπαγορευθεὶς, ἐσκέπτετο τίνα ἂν καταλίποι διάδοχον τῆς βασιλείας. ἔδοξεν οὖν αὐτῷ, τὸν πατρίκιον Κωνσταντῖνον τὸν Δαλασσηνὸν μεταστείλασθαι, κατὰ τὸ Ἀρμενιακὸν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ σχολάζοντα, γαμβρόν τε ποιήσασθαι ἐπὶ μιᾷ τῶν θυγατέρων, καὶ ἀναγορεῦσαι βασιλέα. καὶ δὴ πέμπεται ἄξων αὐτὸν, εὐνοῦχός τις τῶν πιστικωτάτων, ὁ λεγόμενος Εργοδότης. σπουδῇ δὲ τοῦ Συμεὼν φιλίαις διακειμένου πρὸς τὸν πατρίκιον Ρωμανὸν τὸν Ἀργυρὸν, αὕτη μὲν παρωράθη ἡ γνώμη· καὶ στέλλεταί τις τάχα ἐκ βασιλέως ἐς τὸν Δαλασσηνὸν, ἐκεῖσε προσμένειν κελεύοντος αὐτὸν, ὅπα ἂν ἡ γραφὴ καταλήψηται. ἄγεται δὲ ὁ Ρωμανὸς πρὸς τὰ βασίλεια. ἀχθέντι δὲ δύο προτίθενται γνῶμαι, ἢ διαζυγῆναι τῆς νομίμης γυναικὸς, τῇ βασιλέως τε θυγατρὶ συναφθῆναι, καὶ βασιλέα ἀναγορευθῆναι, ἢ πηρωθῆναι τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦ δὲ ἰλιγγιῶντος καὶ ἀναδυομένου πρὸς αὐτῶν ἑκάτερον, ἡ σύνοικος δείσασα περὶ τοῦ ἀνδρὸς, μή τι καὶ πάθῃ φλαῦρον, τὴν κοσμικὴν ἑκουσίως ἀπέθετο τρίχα, καὶ τῷ συζύγῳ πρὸς τῇ ὄψει ἐχαρίσατο καὶ τὴν βασιλείαν. οὐσῶν δὲ τῷ Κωνσταντίνῳ θυγατέρων τριῶν ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ πατρικίου Ἀλυπίου, ἣν ἔτι ζῶντος τοῦ Βασιλείου ἡρμόσατο, ἡ μὲν καθ' ἡλικίαν πρωτεύουσα Εὐδοκία ἀπεκείρατο· ἡ τρίτη δὲ Θεοδώρα, ἀπηνήνατο συζυγῆναι τῷ Ρωμανῷ, ἢ διὰ τὸ συγγενὲς, ὥς φασιν, ἢ διὰ τὸ ἔτι τὴν ἐκείνου σύζυγον ζῆν. ἡ δὲ τῷ χρόνῳ δευτέρα Ζωὴ, τὸν περὶ τῆς συνοικίας λόγον συνομιληθέντα ἀσπασίως ἐδέξατο. λόγου δὲ περὶ τῆς συγγενείας κινηθέντος, καὶ τῆς ἐκκλησίας σὺν τῷ πατριάρχῃ λυσάντων τὸ ἀμφίβολον, ἱερολογεῖται ὁ Ρωμανὸς τῇ Ζωῇ, καὶ Αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται βασιλεύς· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας Κωνσταντῖνος ἀπέθανε, ζήσας μὲν τὸν ἅπαντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον ο΄. ἔτη, ἐπὶ τρεῖς δὲ ἑνὸς δέοντος μηνὸς βεβασιλευκώς.

Οὕτω δὲ παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν τὸν τῆς πηρώσεως κίνδυνον διαδρὰς ὁ Ρωμανὸς, τὸ τῆς βασιλείας περιζώννυται κράτος, καὶ βασιλεὺς Αὐτοκράτωρ ἅμα Ζωῇ τῇ τοῦ Κωνσταντίνου ἀναγορεύεται θυγατρί. ἅμα τε οὖν ἐπὶ τὸν βασίλειον ἐκάθισε θρόνον, καὶ ἅμα προοιμίοις ἀγαθοῖς καὶ ἐπιβατηρίοις ἐπαινετοῖς ἐδεξιοῦτο τοὺς ὑπὸ χεῖρα, ἀπὸ τῆς εὐσεβείας πρότερον ἀρξάμενος ἀγαθουργεῖν. ἐνδέουσαν γὰρ τὴν πρόσοδον τῆς μεγάλης εἰδὼς ἐκκλησίας, ἅτε οἰκονόμος ταύτης γενόμενος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσοις ὑπηρετεῖσθαι ἔθος παρὰ τοῦ ταύτης κλήρου, ὀγδοήκοντα χρυσίου λίτρας ἀνὰ πᾶν ἔτος χορηγεῖσθαι ταύτῃ τετύπωκεν ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ ταμιείου εἰς προθέσπιν. ἐξέκοψε δὲ καὶ τέλεον ἀπερρίζωσε τὸ Ἀλληλέγγυον, ὅπερ ἐμελέτα μὲν ὁ Κωνσταντῖνος ποιῆσαι, οὐκ ἔφθασε δέ. ἐκένωσε δὲ καὶ τὰς φυλακὰς τῶν ἐγκαθειργμένων, διά τινας εὐθύνας τὰ μὲν δημόσια χρέα χαριζόμενος, ἀποτιννὺς δὲ τὰ ἰδιωτικά. ἀπελυτρώσατο δὲ καὶ τοὺς κατεχομένους αἰχμαλώτους ἐν Πατζινακίᾳ. ἐτίμησε δὲ καὶ συγκέλλους μητροπολίτας τρεῖς, τὸν Ἐφέσου Κυριακὸν, ὡς τοῦ πατριάρχου ὅμαιμον· Δημήτριον τὸν Κυζίκου, ὡς λίαν αὐτῷ καὶ πρὸ τῆς βασιλείας πεφιλημένον· καὶ Μιχαὴλ τὸν Εὐχαΐτων, καθ' αἷμα τούτῳ ἐγγίζοντα, διὰ τὸ ἀναφέρειν τὸ γένος εἰς τοὺς λεγομένους Ραδηνούς. Ἰωάννην δὲ τὸν τοῦ Βασιλείου τοῦ βασιλέως πρωτονοτάριον, ἤδη τὴν κοσμικὴν κειράμενον τρίχα, μεταπεμψάμενος, καὶ σύγκελλον τιμήσας, τῇ τῆς ἑαυτοῦ συζύγου ἀδελφῇ Θεοδώρᾳ φρουρὸν κατέστησε πολ-

fligarant, captis duodecim navibus cum ipsis vectoribus, ac reliquis dissipatis. *Edit. Paris. pag. 722.*

Nona Novembris die Indictione xii, anno mundi ꞁↄↄ ꞁↄ ꞁↄ xxxvii, subito morbo correptus Constantinus, & a medicis desperatus, de instituendo Imperii successore cogitavit. placuitque accersere patricium Constantinum Dalassenum, qui tum domi suæ in Armeniaco degebat: eique filiarum suarum unam nuptum dare, ac Cæsarem designare. Mittitur ergo ad eum adducendum Ergodotes, eunuchorum fidissimus. Sed opera Simeonis, qui Romano Argyro patricio favebat, id consilii repudiatum fuit: moxque ab Imperatore missus, qui Dalassenum eo loco ubi literas accepisset subsistere juberet. Romanus in palatium adducitur, daturque ei optio, ut vel oculos sibi erui patiatur: vel dimissa sua legitima uxore, filiam Imperatoris ducat, ac Cæsar designetur. Hæsitante eo, uxor marito metuens, ultro comam posuit, ac sæculo renuntiavit: viroque & oculos servavit, & Imperium paravit. Erant Constantino ex filia patricii tres filiæ: quarum natu maxima Eudocia, monachatum fuit amplexa: minima Theodora, conjugium Romani aversata est, sive ob propinquitatem, ut ferebatur, generis: sive quod uxorem ejus sciret adhuc vivere. media Zoe, facile eum sibi dari maritum passa est. disputatione autem de cognatione mota, res a patriarcha & Ecclesiasticis discussa, & Romanus Zoæ copulatus est, Imperatorque declaratus. Triduo post Constantinus vivendi finem fecit, cum vixisset annos septuaginta, triennium mense minus imperasset. 348

Romanus Argyrus fit gener Imperatoris.

Romanus præter omnem spem atque expectationem oculorum amittendorum periculo evitato, Imperator cum Zoe Augusta factus, initio Imperii bonis ac laudabilibus orsis subditos demeritus est. Principium fecit beneficia in religionem. Cum enim sciret magnæ ecclesiæ reditus non sufficere, ut qui superioribus temporibus dispensator fuisset ejus, & aliarum quibus hujus clerus de more inserviebat, octuaginta auri libras quotannis ex ærario Imperatorio ei pendi jussit, decreto ea de re condito. Abolevit etiam Allelengyium, quod Constantinus erat sublaturus, nisi mors eum antevertisset. Carceres quoque captivis ob certa crimina evacuavit: publica debita dimisit, privata persolvit. redemit captivos ex Patzinacia. Fecit etiam tres syncellos metropolitas: Cyriacum Ephesi, utpote consanguineum patriarchæ: Demetrium Cyzici, quem etiam antequam fieret Imperator, admodum dilexerat: & Michaelum Euchaitarum, ut genere huic propinquum, quod a Redanis stirpem ducebat. Joannem qui Basilii Imperatoris fuerat protonotarius, jamque religionis causa caput raserat, evocavit, Syncellumque fecit, & conjugis suæ sororis Theodoræ custodiæ præfecit. Multos porro Dei famulos *pag. 723.*

ROMANI ARGYRI Imperium.

ad extremam redactos pauperiem sublevavit: & alioquin adversis rebus pressos refocillavit. Pro salute animæ soceri sui immensam pecuniæ vim impendit. Et quos ille male tractaverat, alios honoribus, alios opibus aut pecunia consolatus est. Romanum Sclerum, cui a Constantino erutos oculos demonstravimus, sororis suæ maritum, ad splendorem magisterii extulit. & a diuturno exilio revocavit Nicephorum Xiphiam, qui sponte sua in Studiano collegio est monachus factus. Eo tempore pluvias commodas dedit Deus, fructusque large provenerunt, maxime oleæ.

Ambitio cleri.

Die Pentecostæ sacro tumultuatum est ob sessionem in sacro officio, metropolitis non ferentibus superiore loco ipsis sedere syncellos. Eo tempore Prusianus Bulgarus magister delatus, ut qui conspiratione cum Theodora Augustæ sorore inita Imperium affectaret, in Manuelis monasterium in custodiam datur: & ingravescente crimine, oculis privatur, & mater ejus Zoste urbe ejicitur.

Conspirationes.

Et Constantinus Diogenes, cujus uxor fratre Imperatoris nata erat, Sirmii præfectus, inde transfertur, ac Thessalonicæ dux constituitur: accusatusque ab Oresta qui Basilii Imperatoris fuerat minister, quod defectionem moliretur, prætor ad Thracenses mittitur, ac comperto crimine vinctus in urbem adducitur, inque turrim conjicitur. Socii conjurationis, Joannes syncellus, Eustathius patricius, ac dux Daphnomelus, Michaelus Theognostus, & Samuelus, magistri Michaeli Burtzæ filii, Georgiusque & Barasbatze, qui in monte Atho Iberorum monasterium condidit, patrueles patricii Theudati, graviter verberati, & per viam publicam producti deportantur. Theodora etiam pulsa palatio, in Petrium relegatur.

Edit. Parif. pag. 724.

Ultima Octobris die, stella ab occasu versus ortum trajicere visa est. eademque die classis Romana haud exiguam est passa cladem, Antiocheæ prætore Michaele Spondila. Imbres quoque ingentes usque ad Martium mensem obtinuerunt, & amnium ac lacuum exundatione fere omnia animalia necata sunt, ac semina terræ commissa perierunt: ideoque insequenti anno gravi est laboratum penuria. Cæterum Imperator ut acceptam in Syria cladem exsarciret, expeditionem ad Berrœcam instituit: mittitque sororis suæ maritum Constantinum patricium Caranteoum, cum levis armaturæ exercitu, speculari eum aditus, & quantum fieri posset hostes infestare, prælio tamen usque ad suum adventum abstinere jubens. Dum autem milites cogit, interim Abasgiæ Princeps Georgius ex morbo decedit. uxor ejus legatis ad Imperatorem, donisque missis, fœderis renovationem, & filio suo Pancratio conjugem petit. Cui assensus Imperator, fœdus firmat, Helenamque sui fratris filiam in Abasgiam nuptum mittit, & Pancratium Curopalatæ honore insignit.

Abasgica affinitas.

A λοὺς δὲ καὶ τῶν λειτουργῶν τοῦ Θεοῦ* εἰς ἐσχάτην ἐλθόντας πενίαν ἀνεκτήσατο· καὶ τοὺς ἄλλους δυσφοροῦντας καὶ πιεζομένους ἀπορίαις, παραμυθίας ἠξίωσε. παρέσχε δὲ καὶ χρημάτων πλῆθος ἀριθμοῦ κρεῖττον, ὑπὲρ σωτηρίας ψυχῆς τοῦ ἑαυτοῦ πενθεροῦ. ἠξίωσε δὲ παραπλησίως καὶ τοὺς ὅσοι κακῶς ἔπαθον ὑπ' αὐτοῦ, τοὺς μὲν εἰς ἀξιώματα προβιβάσας, τοὺς δὲ ἐν κτήμασι, καὶ ἄλλους ἐν χρήμασι παραμυθησάμενος. ἀνήγαγε δὲ καὶ εἰς τὸ λαμπρὸν τοῦ μαγίστρου ἀξίωμα τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ Ῥωμανὸν τὸν Σκληρὸν, ὃν ὁ Κωνσταντῖνος, ὡς εἴπομεν, ἀπετύφλωσεν. ἀνεκαλέσατο δὲ καὶ τῆς χρονίας ὑπερορίας Νικηφόρον τὸν Ξιφίαν, ὃς ἐθελοντὴς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Στουδίου τὸ τῶν μοναχῶν ἠμφιέσατο σχῆμα, B κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ὗσεν ὁ Θεὸς ὑετὸν σύμμετρον, καὶ εὐφορία γέγονε τῶν καρπῶν, κατ' ἐξαίρετον δὲ τῆς ἐλαίας.

* ἐκ τῶν [illegible] Scyl.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ταραχὴ, διὰ τὴν καθέδραν ἐν τῇ λειτουργίᾳ, μὴ καταδεξαμένων τῶν μητροπολιτῶν προκαθίσαι αὐτῶν τοὺς συγκέλλους ἐν τῷ συνθρόνῳ. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον διαβληθεὶς ὁ μάγιστρος Προυσιανὸς ὁ Βούλγαρος, κοινοπραγεῖν Θεοδώρᾳ τῇ τῆς βασιλίδος ἀδελφῇ, καὶ τῆς βασιλείας σὺν αὐτῇ ἀντιποιεῖσθαι, εἰς τὸ τοῦ Μανουὴλ μοναστήριον φρουρεῖται. ἐπικρατησάσης δὲ τῆς κατηγορί- C ας, αὐτὸς μὲν ἀποτυφλοῦται, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ ἡ Ζωὴ τῆς πόλεως ἐκβάλλεται.

Καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Διογένης, γαμβρὸς ὢν τοῦ βασιλέως ἐπὶ θυγατρὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ βασιλέως, ἀπὸ Σιρμίου μετατεθεὶς, εἰς Θεσσαλονίκην γίνεται δούξ. κατηγορηθεὶς δὲ παρὰ Ὀρέστου, τοῦ θεράποντος τοῦ βασιλείου τοῦ βασιλέως, ὡς μελετῶν ἀποστασίαν, στρατηγὸς εἰς Θρᾳκησίους στέλλεται. φανερᾶς δὲ τῆς κατηγορίας γενομένης, ἄγεται δέσμιος ἐν τῇ βασιλίδι. καὶ ἐν πύργῳ βάλλεται, οἱ δὲ τούτου συνωμόται, Ἰωάννης ὁ σύγκελλος, ὁ πατρίκιος Εὐστάθιος, καὶ στρατηγὸς ὁ Δαφνομήλης, Μιχαὴλ ὁ Θεόγνωστος, καὶ Σαμουὴλ, οἱ τοῦ μαγίστρου Μιχαὴλ τοῦ Βούρτζη ἔγγονοι, Γεώργιός τε καὶ Βαρασβατζὲ, ὁ ἐν τῷ ὄρει τοῦ Ἄθω τὴν D τῶν Ἰβήρων μονὴν συστησάμενος, οἱ τοῦ πατρικίου Θευδάτου ἀνεψιοὶ, δεινῶς τυφθέντες, καὶ διὰ μέσης τῆς λεωφόρου παραπεμφθέντες, ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν. κατηνέχθη δὲ καὶ Θεοδώρα τῶν ἀνακτόρων, καὶ εἰς τὸ λεγόμενον περιωρίσθη Πετρίον.

Ὀκτωβρίου δὲ μηνὸς λα΄. χύσις ἀστέρος ἐγένετο, ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὴν τὴν πορείαν ποιουμένου. καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν πτῶσις οὐ μικρὰ γέγονε, τοῦ Ῥωμαϊκοῦ * στόλου στρατηγοῦντος τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας Μιχαὴλ τοῦ Σπονδύλη. ἐγένετο δὲ καὶ ὄμβρων ἐπίκλυσις, ἐπικρατήσασα ἕως τοῦ Μαρτίου μηνὸς, τῶν ποταμῶν ὑπερχυθέντων, καὶ τῶν κοί- E λων πελαγισάντων, ὡς ἀποπνιγῆναι σχεδὸν πάντα τὰ ζῶα, καὶ τοὺς καταβληθέντας καρποὺς τῇ γῇ, καὶ διὰ τοῦτο λιμὸν κατὰ τὸν ἐπιόντα χρόνον ἐπακολουθῆσαι δεινόν. βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ γεγονὸς ἐν Συρίᾳ ἀτύχημα ἐξιάσασθαι, ὥρμητο κατὰ τῆς Βερροίας ἐκστρατεῦσαι. ἐκπέμπει γοῦν μετ' ὀλίγης δυνάμεως, Κωνσταντῖνον πατρίκιον τὸν Καραντηνὸν τὸν ἐπ' ἀδελφῇ τούτου γαμβρὸν, ἀπελθεῖν ἐπισκέψας, καὶ κατασκοπῆσαι τὰς εἰσόδους, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν πημαίνεσθαι τοὺς ἐχθροὺς, παρατάξεως δὲ καθολικῆς ἀπέχεσθαι μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας. ἐν ὅσῳ δὲ ὁ στρατὸς αὐτῷ συνηθροίζετο, ὁ μὲν τῆς Ἀβασγίας ἄρχων Γεώργιος νόσῳ τελευτᾷ. ἡ δὲ τούτου σύνοικος πρέσβεις εἰς βασιλέα στείλασα μετὰ δώρων σπονδάς τε εἰρηνικὰς ἐζήτει, καὶ τῷ παιδὶ αὐτῆς υἱῷ Παγκρατίῳ τὴν συνοικήσουσαν. ὃς τὴν πρεσβείαν ἀποδεξάμενος ὁ βασιλεὺς, τάς τε σπονδὰς ἐκύρωσε, καὶ Ἑλένην τὴν ἑαυτοῦ ἀνεψιὰν, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ * τοῦ βασιλέως, νύμφην εἰς Ἀβασγίαν ἀπέστειλε, τὸν νυμφίον Παγκράτιον ἐς τὸ κουροπαλάτου ἀναβιβάσας ὕψος.

* στρατοῦ ἐν Συρίᾳ Scylitz.

* αὐτοῦ βασιλέως, Scylitz.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον γέγονέ τι τεράστιον ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων παράδοξον, περὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους τοῦ Κουζηνᾶ, ἐν ᾧ πηγή ἐστι καλλίστου καὶ διειδοῦς ὕδατος. Φωνή τις ἐξηκούετο οἰκτρὰ μετὰ ὀδυρμοῦ καὶ οἰμωγῆς καὶ θρήνων παρεμφερὴς ὀλοφυρμῷ γυναικός. καὶ οὐχ ἅπαξ ἢ δὶς τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ Μαρτίου μηνὸς ἄχρις Ἰουνίου αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα. ἀπιόντων δέ τινων ἐπὶ τῷ κατασκοπῆσαι τὸν τόπον, ἔνθα ἡ φωνὴ ἐξηχεῖτο, ἀλλαχοῦ μετέπιπτεν ὁ ὀλολυγμός. τοῦτο δέ, ὡς ἔοικε, προμηνύουσα τὴν φθάσασαν ῥηθῆναι ἀτυχίαν τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ. τοῦ γὰρ βασιλέως Νικηφόρου τὰς πλείστας Συρίας καὶ Φοινίκης πόλεις παραστησαμένου, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν Ἰωάννου τὰ ἑαλωκότα κρατυνσαμένου, καὶ μέχρι Δαμασκοῦ τὴν ἐπικράτειαν παρατείναντος, ἐπείπερ ὁ μετ' αὐτοὺς Βασίλειος πρότερον μὲν ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων ἀσχολούμενος πολέμων, ὕστερον δὲ καὶ τοῖς κατὰ τοῦ Σαμουὴλ ἔργοις προσλιπαρῶν, οὐκ εἶχεν εὐκαιρίαν καλῶς καὶ ὡς ἐνεδέχετο τὰ ἐν τῇ ἑῴᾳ κατασφαλίσασθαι, ἀλλ' ὅσον ἐν φαντασίᾳ γινόμενος ἰάσεις, καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἀπῄτει ταῦτα κατασκευασάμενος, εἶθ' ὑποστρέψας καὶ ἀσχολίαν ἔμμονον ἔχων, καὶ φροντίδα τὸ τῶν Βουλγάρων ὑποτάξαι γένος, ἀφορμὴ γέγονε τοῦ τὸν ζυγὸν ἀπορρίψαι τὰς δυνατωτέρας τῶν πόλεων, καὶ τὴν ἑαυτῶν ἀναζητῆσαι ἐλευθερίαν. ἀλλ' ἕως μὲν οὗτος περιῆν, ἐμελετᾶτο μὲν ἡ ἀπόστασις, κρύβδην δέ, καὶ οὐ φανερῶς. τούτου δὲ τὸ ζῆν ἀποτίσαντος, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου ἀμελῶς βασιλεύοντος, καὶ ῥαθύμως, καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἔχοντος τὸν σκοπόν, ἅπερ ὁ λόγος φθάσας ἐστηλογράφησε, τὴν δ' ἄλλων ὀλιγωρίαν καταπαιδάσαντος οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀδείας οἱ Σαρακηνοὶ λαβόμενοι, τάς τε ἐν ταῖς πόλεσι φρουρὰς ἐξεπόρθησαν, ἀνελόντες καὶ τοὺς φρουρούς. κατ' ἐξαίρετον δὲ ὁ τῆς Βερροίας ἀρχηγός, ἣν ἡ Χάλεπ καλοῦσιν, ἐκδρομάς τε γὰρ ἐποίει συνεχεῖς, καὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐκάκου, καὶ τὰ ὁμοροῦντα ἔθνη, καὶ προσοικα τὰ τοῖς Ῥωμαίοις ὑπήκοα. πρὸς ὃν ὁ Σπονδύλης τῆς Ἀντιοχείας, ὡς εἴρηται, κατάρχων, ἐκστρατεύων ἔτι περιόντος τοῦ Κωνσταντίνου, βουλόμενος τάχα περιφανές τι καὶ γενναῖον ἐνδείξασθαι. καὶ συμβαλὼν τῷ τῆς Βερροίας ἐξηγουμένῳ ἡττᾶται, καὶ πολὺς μὲν γίνεται τῶν σὺν αὐτῷ φθόρος· αὐτὸς δὲ ἄγχιστα εἰς Ἀντιόχειαν διασώζεται. κατεστρατήγησε δ' αὐτὸν καί τις Ἄραψ Μουσάραφ τὴν προσηγορίαν, τρόπῳ τοιῷδε. οὗτος γὰρ ὁ Μουσάραφ δοριάλωτος κατεχόμενος ἐν Ἀντιοχείᾳ (ἦν γὰρ κατασχεθεὶς ὑπὸ Πόθου τοῦ Ἀργυροῦ) ἐπείπερ αἱ τῆς ἡγεμονίας ἡνίαι εἰς τὸν Σπονδύλην μετέπεσον, κατανοήσας τὸν ἄνθρωπον ὡς εὐρίπιστον, ὑπέσχετο μεγάλα χρησιμεῦσαι Ῥωμαίοις, εἰ ἀνεθείη τῶν δεσμῶν καὶ πάντα ἐπιτελέσειν τὰ κατὰ σκοπόν. τοὺς γὰρ ὁμόφυλα κακῶσαι κατεπηγγέλλετο, καὶ τόπον ἐπιδεικνύς, εἰ φρούριον ἐν αὐτῷ δομηθείη, καὶ αὐτῷ παραδοθείη, οὐ μικρὸν ὄφελος ἔσεσθαι Ῥωμαίοις. οὐ τὴν ῥᾳδιουργίας μὴ συνεὶς ὁ Σπονδύλης, τῶν τε κλοιῶν ἀφίησιν αὐτόν, καὶ τὸ φρούριον ὡς ἐκέλευσεν ἐδομήσατο, καὶ αὐτῷ τὴν φυλακὴν ἐπιτρέψατο, χιλίους φρουροὺς ἐγκαταστήσας ἐν τούτῳ Ῥωμαίους. ὁ δὲ Μουσάραφ τυχὼν ὑπὲρ ηὔχετο καιροῦ, λάθρα τῷ Τριπόλεως ἀμηρᾷ, καὶ Τούσβερ τῷ ἀρχιστρατήγῳ τῶν Αἰγυπτίων προσδιαλεχθείς, λαὸν ὑπ' αὐτῶν πεμφθέντα δεξάμενος, τούς τε χιλίους ἀναιρεῖ, καὶ τὸ φρούριον αὐτοῖς παραδίδωσι. καὶ οὐ διέλιπον ἐξ ἐκείνου ἐξ ὑπερδεξίων φερόμενοι οἱ Σαρακηνοὶ καὶ διαφθείρειν τὰ ἐν Συρίᾳ Ῥωμαίοις ὑπήκοα, καὶ λυμαίνεσθαι.

A Hoc tempore in Threcensi provincia prodigiosum quippiam accidit, apud radices montis Cuzenæ, ubi fons est aquæ limpidissimæ. Vox enim ibi quædam exaudita est miserabilis, ejulatibus & lamentis permixta: neque hoc semel aut iterum, sed noctes diesque continuo a mense Martio usque ad Junium. cumque nonnulli accessissent speculatum locum, unde vox edebatur, alio ejulatus isti transiverunt. Præmonstrebat eetem, opinor, hoc portentum cladem Romanorum in Cœlesyria acceptam. Etenim Nicephorus Imperator urbes Syriæ et Phœnicia plerasque ceperat, & ab eo parta Tzimiscas successor confirmarat, Imperiumque ad Damascum usque protulerat. B Basilius autem, qui post hos imperavit, civilibus primum bellis occupatus, deinde totus bello Samuelico intentus, non habuerat opportunitatem Orientis res constituendi: sed quasi per imaginationem eo interdum animum trajecerat, & utcumque curatis iis, totum se Bulgaricæ genti subigendæ dederat. Ea fuit occasio urbibus potentioribus Orientis, jugum Romanum excutiendi, suamque recuperandi libertatem. Sed ea cum vivente adhuc Basilio defectionem occulte tantum molirentur, eo sublato, & Constantino fratre Imperium negligenter gerente, iisque modo quas ostendimus rebus dedito omnium C aliorum secure repudiata cura, Sarraceni licentiam adepti, præsidia urbium expugnaverant, atque interfecerunt. Præ reliquis rem gessit Chalegi (ea est Berrœa) præfectus, qui continentibus incursionibus Antiocheam ac vicina Romanis subdita vexabat. Adversus hunc Spondiles Antiocheæ dux, vivente adhuc Constantino expeditionem fecit, præclarum nimirum aliquod editurus facinus: pugnaque commisse, magna cum suorum clade superatus, turpiter Antiocheam perfugit. Decepit erte hunc Spondylam etiam Arabs quidam Musaraphas nomine, in bello a Potho Argyro captus, ac Antiocheæ in vincula detentus. Is Spondylem D ubi præfectum animadvertens hominem esse mobilem, se magnifice commodaturum pollicitus est Romanis, si vinculis liberaretur: omniaque eorem consilia expediturum, & Arabibus plurimum damni daturum. Locum quoque monstravit, in quo si castellum extrueretur, sibique committeretur, rem Romanam haud leviter esset adjuturus. Spondyles ejus fallacia non intellecta, vinculis hominem solvit, castellumque uti suaserat condidit ei Romanis præsidii loco impositis Musarapham ei præfecit. Musarephus consecutus quod volebat, occulte cum E Amera Tripolis & Tusbero summo Ægyptii principis duce re composita, missam ab iis exercitum in castellum admisit: Romanoque præsidio cæso, ipsi tradidit. Exinde semper Sarracenorum res potior Romana fuit, neque ullam fecere in Syriacam Romanorum ditionem grassandi intercapedinem.

Prodigium.

Urbes Syriæ a Romanis deficiunt.

Edit. Paris. pag. 715.

Spondyles victus, & fusus.

Romanus ergo Spondyle loco moto, successorem mittit Constantinum Carantenum, sororis suæ maritum: & ipse eum sequitur, adque bellum Sarracenis inferendum sese comparat. Jam ad Philomilium pervenerat Romanus, cum legati a Berrœa occurrunt cum muneribus, veniam petentes, & se pristinam servitutem servituros, ac annuum tributum cum bona gratia persoluturos promittentes. Erant in exercitu Romani multi bello clari viri, interque hos Joannes Chaldas patricius, qui Imperatori suadebant, ut conditionem acciperet: neve æstate in Syriam duceret, quo tempore iis in locis aqua deficit, & Arabes subsisti nequeunt, quippe assueti earum regionum calorem æstumque & ardorem solis tolerare Romanis, utpote gravi armatura utentibus, intolerabilem. Sed Romanus nihil eorum consilia moratus, priorum Imperatorum memoria recolens res præclare gestas, cupiensque ipse etiam forte aliquod edere facinus, in Syriam abiit: ac castra posuit ad Azazium castellum, bidui itinere a Berrœa dissitum. Exinde rei gerendæ intentus, Leonem Chœrosphactam patricium, excubitorum ducem, cum sua cohorte mittit speculatum, numnam Arabes accederent, & quorsum transferre castra conduceret. Verum is insidiis Arabum interjectas planicies custodientium, atque ipsum capto tempore subito adorientium interceptus, cohorsque ejus dissipata est. Quin eo etiam audaciæ atque petulantiæ progressi sunt Arabes, ut palam pabulationibus Romanos arcerent, aliarumque rerum necessariarum comportatione: ac maxime eos aquatum egredientes infestabant, nam siti vexati Romani, & equi eorum ac jumenta, aquæ parandæ causa se in apertum dabant periculum, deprehensique interficiebantur. Quo tempore, etiam Constantinus patricius Dalassenus missus ad reprimendum ingruentes Arabes, ac fortiter rem gerendam, commissa pugna turpiter fugiens, & cum trepidatione in castra reversus, tantum tumultum ac confusionem excitavit, ut jam nulla pugnæ mentio fieret, sed quivis de salute sibi quocumque modo paranda cogitaret. Et concilio advocato, placuit postridie castra movere, atque Antiocheam abire.

Romanus legatos Arabum semeas spernit.

Edit. Paris. pag. 726.

Romanorum in Syria clades.

Ergo decima die Augusti, indictione decimatertia, anno mundi ɪↄ c cɪↄ ɪↄ xxxvɪɪɪ, sicuti fuerat decretum, omnibus portis castrorum apertis, Romani iter Antiocheam versus ingrediuntur, plerique cœliaco morbo vexati, pluresque siti confecti. In eos castris egressos Arabes impetum faciunt: quem nemo sustinuit, sed fugam fecere periculosissimam, aliis captis, aliis a se invicem obtritis atque conculcatis.

pag. 727.

Accidit ibi quippiam non indignum relatu. Etenim ducibus, qui fortitudinis fama magnum habebant nomen, militibusque subsistere non audentibus, sed turpiter diffugientibus, eunuchus quidam de regis cubiculi ministris impedimenta servosque suos diripi videns, idque non ferens mediocriter, equo hac illac circumacto, magno

A Ἀλλὰ τοῦτον μὲν ὁ Ῥωμανὸς μεθίστησι τῆς ἀρχῆς, διάδοχον αὐτοῦ πέμψας τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ, Κωνσταντῖνον τὸν Καραντηνόν. ηὐτρεπίζετο δὲ καὶ αὐτὸς κατόπιν ἀπελθεῖν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν. Ἤδη δὲ τὸ Φιλομήλιον καταλαβόντος αὐτοῦ, ἦλθον πρέσβεις ἐκ Βερῥοίας μετὰ δώρων ὅτι πολλῶν, παρακαλοῦντες συμπαθείας τυχεῖν, καὶ τὴν πρὶν δουλείαν ἐπαναδέξασθαι, καὶ τοὺς ἐτησίους ἀγνωμόνως προσφέρειν φόρους. πολλῶν δὲ καὶ ἀγαθῶν στρατιωτῶν συστρατευομένων αὐτῷ, παρακαλούντων τὴν πρόκλησιν δέξασθαι, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ πατρίκιος Ἰωάννης ὁ Χάλδας, καὶ μὴ ἐκστρατεῦσαι κατὰ Συρίας ἐν καιρῷ θέρους, ὁπότε τό, τε ὕδωρ ἐν αὐτῇ σπανίζει καὶ τὸ μὲν Ἀράβων B ἔθνος ἀνυπόστατόν ἐστιν, οἷα συνειθισμένον φέρειν γενναίως τὰ ἐγχώρια θάλπη, καὶ τοὺς φλογμούς, καὶ τοὺς καύσωνας, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πανοπλῖται τυγχάνοντες ἀντιληπτικῶς(?) ἔχουσι πρὸς τὴν ὥραν. μηδενὸς ἐπιστροφὴν ποιησάμενος, ἀλλ' ὀξυποθῶν τὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων ἔχων ἀνδραγαθήματα, καὶ σπεύδων καὶ αὐτὸς ἀνδρεῖά τινα ἐπιδείξασθαι, ἄπεισιν ἐν Συρίᾳ. καὶ στρατοπεδείαν πηξάμενος ἔν τινι φρουρίῳ δύο ἡμερῶν ὁδὸν Βερῥοίας ἀπέχοντι, Ἀζάζιον ὄνομα τῷ φρουρίῳ, ἐσκόπει τὸ μέλλον. ἐν ᾧ κατασκηνωμένος, τὸν τῶν ἐξκουβίτων ἄρχοντα τὸν πατρίκιον Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην, μετὰ τοῦ οἰκείου τάγματος ἐπὶ κατασκοπῇ στέλλει, εἴ πως τε ἐπίοιεν κατοψόμενος Ἄραβες; καὶ ὅπῃ δὴ λυσιτελὲς μετα- C θεῖναι τὴν στρατοπεδείαν. ἀλλὰ τοῦτον οἱ ἐνεδρεύοντες, καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ πεδία φυλάσσοντες Ἄραβες καιροσκοπήσαντες, καὶ αἰφνίδιον ἐπιθέμενοι κατέσχον, τὸν δὲ μετ' αὐτοῦ λαὸν διεσκέδασαν. ἐς τοσοῦτον δὲ προῆλθον τόλμης καὶ ἀναιδείας, ὡς φανερῶς ἐπικόπτειν Ῥωμαίοις τὴν χορτολογίαν, καὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀναγκαίων συλλογήν. πλέον δ' αὐτοὺς ἐκάκουν ἐν τοῖς ὕδασι· πιεζόμενοι γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ οἱ τούτων ἵπποι καὶ τὰ ὑποζύγια ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς δίψης, εἰς προφανῆ ἑαυτοὺς συνωθοῦσι τὸν κίνδυνον, καὶ οἱ ἁλισκόμενοι προσαπώλλοντο. τότε δὴ καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνός, ἐκπεμφθεὶς ἀνακόψαι τοὺς ἐπεμβαίνοντας Ἄραβας, καὶ D ἀνδρεῖόν τι καὶ γενναῖον διαπράξασθαι, καὶ τούτοις συμπλακεὶς καὶ ἀκόσμως φυγών, μεγάλης ταραχῆς καὶ συγχύσεως τὰ Ῥωμαίων ἐνέπλησε, καὶ τὸν βασιλέα αὐτόν. ἐπανελθόντος γὰρ αὐτοῦ τεθορυβημένου, καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν ταραχῆς ἐμφορήσαντος καὶ ἀκοσμίας, ὡς ἔτι τοῦ λοιποῦ μάχης λόγος ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἕκαστος ὅπῃ δυνατὸν ἦν, τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἐπραγματεύετο. βουλῆς οὖν προτεθείσης, ἔδοξεν ἕωθεν διαλύσαντας τὴν τάφρον, ἐπαναζεύγνυσθαι εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

Καὶ δὴ κατὰ τὴν * δεκάτην τοῦ Αὐγούστου μηνός, ἰνδικτ. ιγ'. ἔτους ͵ϛφλη'. κατὰ τὰ βεβουλευμένα τὰς τῆς στρατοπεδείας ἀνοίξαντες πύλας ἁπανταχῇ, τῆς ἐπ' Ἀντιό- E χειαν εἴχοντο, οἱ πλείους μὲν κοιλιακῷ κατειργασμένοι νοσήματι, οἱ πλείους δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς δίψης κατειργασμένοι. οἷς ἐξελθοῦσι τῆς παρεμβολῆς μετὰ ῥύμης οἱ Ἄραβες ἐπιτίθενται· τῶν δὲ μηδ' ὅλως ὑποστάντων τὴν ὁρμήν, γίνεται τροπὴ φρικωδεστάτη, καὶ οἱ μὲν ὑπ' ἀλλήλων ἐπατοῦντο καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ζωγρείᾳ ἡλίσκοντο.

* δευτέρᾳ Scylitz.

Ἔνθα τι καὶ συνέβη χάριεν γενέσθαι. τῶν γὰρ στρατηγῶν, οἷς ἐπ' ἀνδρείᾳ μέγα ὄνομα ἦν, καὶ τῶν στρατιωτῶν μηδενὸς ὑποστῆναι τολμώντων τὸν κίνδυνον, ἀλλ' ἀκλεῶς ἀποδιδρασκόντων, εὐνοῦχός τις τῶν βασιλικῶν θαλαμηπόλων τὴν ἑαυτοῦ φερομένην ἰδὼν ἀποσκευὴν καὶ τοὺς ὑπηρέτας, καὶ μὴ ἐνεγκὼν μετρίως τὸ πάθος, τὸν

ἵππον τῇδε κἀκεῖσε συνταράξας, ἔπεισι μετὰ σφοδρᾶς ὁρμῆς κατὰ τῶν Σαρακηνῶν, καὶ τόξον ἐντείνας βάλλει μὲν ἕνα, τρέπει δὲ τοὺς ἄλλους, καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἑλὼν ὑπέστρεψε γεγηθώς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐγγὺς ἐλθὼν τοῦ ἁλῶναι, περισώζεται εἰς Ἀντιόχειαν, εὐθύμως ἀγωνισαμένων τῶν βασιλικῶν ἑταίρων, καὶ διασωσάντων ἑαυτούς τε καὶ τὸν βασιλέα.

Τότε δὴ Γεωργίου τοῦ Μανιάκη, τοῦ θέματος στρατηγοῦντος Τέλουχ, Ἄραβες ὀκτακόσιοι μετὰ γαύρου τοῦ φρονήματος ὑποστρέψαντες ἀπὸ τῆς τροπῆς, καὶ πρὸς αὐτὸν παραγενόμενοι, εἴκειν τὴν ταχίστην ἐκέλευον, καὶ τὴν πόλιν καταλιπεῖν τοῦ βασιλέως ἑαλωκότος, καὶ παντὸς τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ἄρδην ἀπολωλότος, καὶ μὴ ἑαυτὸν προφανεῖ κινδύνῳ ἐκδεδωκέναι. ἡμέρας γὰρ διαλαμψάσης, εἰ ἀτρεμοῖ, αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀπολοῦνται περικυκλωθέντες. ὁ δὲ δέχεσθαι τάχα τὴν παραίνεσιν δόξας, καὶ ποιήσειν τὸ κελευόμενον ὑποκριθείς, σιτία τε καὶ ποτὰ τούτοις ἀποχρώντως ἐκπέμψας, διαναπαύεσθαι ἐκέλευεν ἑαυτούς, ὡς ἅμα ἡμέρᾳ αὐτὸς μὲν σὺν τοῖς συνοῦσιν αὐτῷ ἀπαλλαγήσεται, αὐτοὺς δὲ κυρίους καταστήσει τῆς πόλεως Τέλουχ, καὶ πάντων τῶν Ῥωμαϊκῶν χρημάτων. οἱ δὲ τοῖς τε λόγοις καὶ τοῖς ἔργοις φενακισθέντες, καὶ ὡς αὔριον τάχα ἀπολήψεσθαι τὰ πάντα ὑπειληφότες, πρὸς πότους καὶ μέθας ἐτράπησαν, καὶ ἐν πάσῃ ἀδείᾳ καὶ ἀμεριμνίᾳ διενυκτέρευον. ὁ δὲ περὶ μέσας νύκτας οἰνωμένοις αὐτοῖς, καὶ ἀφροντίστως κοιμωμένοις ἐπιτίθεται, καὶ τούτους μὲν πάντας ἀπέσφαξεν. ὑφείλετο δὲ καὶ διακοσίους ὀγδοήκοντα καμήλους πεφορτισμένας, καὶ πλήρεις ἀγαθῶν παντοίων Ῥωμαϊκῶν. τὰς δὲ ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα τῶν πεσόντων ἀποτεμὼν, διεκόμισεν ἐν Καππαδοκίᾳ τῷ βασιλεῖ, ἤδη ἀπὸ τῆς φυγῆς κατειληφότι τὸν τοῦ Φωκᾶ οἶκον, καὶ ἐν αὐτῷ διατρίβοντι. ὃν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου ἀποδεξάμενος, κατεπάνω τῆς κάτω Μηδίας ἀποδείκνυσιν.

Ἀπαίρων δὲ τῆς Συρίας, δομέστικον μὲν τῶν σχολῶν ἀποδείκνυσι Συμεὼν, τὸν αὐτοῦ πενθεροῦ τοῦ Κωνσταντίνου θεράποντα, ἡγεμόνα δὲ Ἀντιοχείας Νικήταν τὸν ἐκ Μισθείας. τούτοις ἐνετείλατο, κατὰ τὸ δυνατὸν ἀποπειρᾶσθαι τοῦ παρὰ τοῦ Μουσάραφ κτισθέντος φρουρίου, ᾧ Μενίκος ὄνομα, εἴπως δυνηθεῖεν ἀπαλλάξαι Συρίαν τῶν ἐκ τοῦ Μουσάραφ ἐπιδρομῶν. ἀφυῶς δὲ τούτων καὶ ἀμαθῶς ἐπιχειρησάντων τῇ πολιορκίᾳ, νυκτὸς ὁ Μουσάραφ ὑπεκδραμὼν τοῦ φρουρίου, τάς τε ἑλεπόλεις ἐνέπρησε, καὶ τούτους ἐκεῖθεν αἰσχρῶς ἀπεδίωξεν. ὅπερ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, καὶ μὴ φέρων τὴν ὕβριν, Θεόκτιστον πρωτοσπαθάριον ἕνα τῶν πιστοτάτων αὐτῷ ὑπαρχόντων διακόνων, καὶ μέγαν ἑταιρειάρχην τῷ τότε χρηματίζοντα, μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς Ῥωμαίων τε καὶ ἐθνικῶν κατὰ Συρίας ἐκπέμπει, στρατηγὸν αὐτοκράτορα τοῦτον προχειρισάμενος, καὶ ἐπισκήψας τῷ Τριπόλεως συμμῖξαι ἀμηρᾷ Πινζαράχ. * ὃς δή τι πρόσκρουμα ἔφθη πρὸ μικροῦ ἀποστατῆσαι τοῦ Αἰγυπτίου Ἀμερμουμνῆ, καὶ ὅπλα ἀρασθαι κατ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ Αἰγυπτίου τὸν Τοῦρκον Τούσπερ, ἄρχοντα τυγχάνοντα τῶν αὐτοῦ ταγμάτων, μετὰ χειρὸς ἀξιολόγου ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ Πινζαράχ πεπομφότος, ὡς οὗτος ᾔσθετο μὴ ἀξιόμαχος εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τῇ τῶν Αἰγυπτίων συμπλακῆναι δυνάμει, τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων προσρύεται, καὶ ὁμαιχμίαν αἰτεῖ. οὗ τὴν αἴτησιν μὴ παριδὼν ὁ Ῥωμανὸς, τὸν Θεόκτιστον μετὰ πλήθους ἀξιολόγου ἐξέπεμψε, συμμαχίαν τε παρασχεῖν τῷ Πινζαρὰχ κελεύσας, καὶ ἐκ παρόδου τοῦ φρουρίου Μενίκου ἀντιποιεῖσθαι. ὃς ἀπελθὼν καὶ συμμίξας τῷ Πινζαρὰχ, ἔργου εἴχετο. καὶ ὁ μὲν Αἰγυπτίων ἀρχιστράτηγος Τούσπερ τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου καὶ τῷ πλήθει καταπλαγεὶς, οἴκαδε ὑπενόστησεν. οὐδὲ ἤνεγκε δὲ οὐδ' ὁ Μουσάραφ τὴν

* καὶ μετ' αὐτοῦ τὰ τῶν Ἀραβίων λυμαίνεσθαι. ἐτύγχανε γὰρ οὗτος ὁ Πινζαράχ. Scylitz.

cum impetu in hostes fertur, arcumque tendens unum eorum dejicit, reliquos in fugam vertit: receptisque suis rebus, lætus revertitur. Imperator ægre Antiocheam pervenit: fuissetque ab hoste captus, nisi Imperatorii sodales strenue pugnando se ipsumque eripuissent.

Georgii Maniacis de Arabibus victoria.

Sub id tempus provinciæ Teluchæ præerat Georgius Maniaces. Ad eum Arabes octingenti fugatis Romaois revertentes accesserunt, superbe ferocientes: jusseruntque eum, quando captus Imperator, & deletæ Romanorum jam essent copiæ, statim urbe abire, neque se in certissimum discrimen dare: alioqui eum prima luce circumdatum eum suis nisere occisum iri. Georgius obtemperare se eis simulans, ut opinionem eam in barbarorum animis confirmaret, cibi potusque abunde eis ex urbe misit, quiete se eos jubens reficere: & significans mane se eum suis discessurum, ipsisque urbem Telucham & omnia Romaoorum bona traditurum. Eis verbis ac facto Arabes decepti, potationi se & ebrietati dederunt, noctemque eam securi absque omni cura exegerunt, certo sibi persuadentes postridie se omnibus potituros. Media nocte ebrios barbaros & secure dormientes adoritur Maniaces, & internecione delet: camelis etiam potitur CCLXXX, onustis omnis generis opum Romanarum: naresque & aures occisorum amputans, ad Imperatorem adfert, qui jam a fuga in Cappadocia Phocæ domum venerat, ibique morabatur. Ejus facinoris causa Imperator Gregorium inferioris Mediæ ducem facit.

Discedens autem Syria, Simeonem soceri sui Constantini ministrum ereat scholarum domesticum: Antiocheæ Nicetam a Mistheja præficit: atque his mandat, ut in recipiendo Menico castello, quod a Musaraphn erat conditum, omnem studium collocent, itaque incursionibus Syriam liberent. Sed eos oppugnare id castellum inscite aggressos, Musaraphus noctu eruptione facta turpiter inde repulit, machinis etiam crematis. Quam rei indignitatem non ferens Imperator, Theoctistum protospatharium, unum suorum fidelissimorum ministrorum, magnumque tunc sodalitatis ducem, in Syriam eum magno ex Romanis aliisque gentibus collecto exercitu dictatorem mittit, jubetque eum se conjungere cum Pinzaracho Tripolis Amera. Is enim Pinzarachus paulo ante ab Ægyptio Amermumna desciverat, & adversus eum arma ceperat. cumque contra se ab Ægyptio cum justo exercitu missum Turcum Tusberum copiarum ejus præfectum, seque imparem esse videret pugnæ, ad Imperatorem Romanum se recipiebat, & societatem belli cum eo coire cupiebat. Ejus petitionem minime contemnendam ratus Romanus, Theoctistum amplis eum copiis mittit, qui & cum Pinzaracho se conjungeret, & obiter Menicum castellum tentaret. idque Theoctistus alacriter est executus. Ac Tusber quidem subito ejus adventu ac multitudine perterritus, domum rediit. Sed & Musaraphus hostium impressionem non susti-

Edit. Paris. pag. 728.

Res in Syria bene gesta.

nens, Menico deserto fugit, ac deprehensus in montibus apud Tripolin occisus est. Menicum a filio fratris Musaraphi deditum Theoctistus recipit: aliudque etiam castellum in praerupto situm saxo, nomine Argyrocastrum. His ita constitutis, in urbem rediit, secum ducens Arachnin Pinzarachi filium, quem Imperator patricio honore ornavit. Subsecutus est etiam ipse Pinzarachus, deducente ac stipante eum praefecto Antiochiae Niceta a Mistheja. quem Imperator benignissime exceptum, donis & beneficiis haud vulgaribus demeritus, laetum domum dimisit. Liberavit etiam Chœrosphactam, & suis reddidit.

Romani in Sicilia victi. At in Sicilia Orestes protospatharius, quem eo praemissum fuisse a Basilio diximus, rei bellicae imperitus, cum negotium inepte esset aggressus, Sarraceni capto tempore Romanos subito adorti, qui plerique hausta cœliacum morbum contraxerant, haud exiguo eos clade affecerunt. Quam ut exsarciret Imperator,

Edit. Paris. pag. 729. ex Graecia & Macedonia collectum egregium exercitum in Italiam misit: qui tamen ipse quoque nihil potuit praeclarum efficere, ob ducis inscitiam atque malitiam.

Hoc ipso anno mundi ccc ccid xxxix, Indictione decimaquarta, Prusianos pro monacho raditur, ejusque mater a Mantineo Bucellarii monasterio in Thraciam transfertur: & Constantinus patricius Diogenes turri eductus, monachi habitu in Studionum collegium detruditur.

Ædificia sacra Romani. Romanus porro domum Triacontaphylli emptam in monasterium convertit, a Deipara denominatum, nullis parcens sumptibus: quamquam ejus aedificationis praetextu subditos haud mediocriter gravavit, lapidum ac reliquae materiae congerendae molestiis. Exornavit etiam capita columnatum

348 magni templi, & Blachernensis, auro atque argento. Cumque etiam Blachernensis fani reficere vellet, veterem imaginem suspensam invenit, eamque renovari jussit. Cumque videret muri incrustationem argento tectam, jussit adimi, & novam fieri. Tectorio opere amoto, inventa est imago in tabella coloribus depicta, Deiparae Christum ad pectus applicatum tenentis: quae a Copronymo, in istum usque diem per annos trecentos duraverat integra.

Anno mundi ccc ccid ccid xl, Indictione decimaquinta, mense Septembri, ad imperatorem Romanum multis cum donis venit Amet, Chalepi

Fœdus Chalepinum. praefecti filius fœdus pristinum renovari petens, & antiquum tributum se persoluturum promittens. Ad eam rem conficiendam missus Theophylactus protospatharius Atheniensis, fœdus sanxit, & cum Chalepensibus societatem composuit. Caeterum Zoe Augusta post exaltationem Crucis, subito in Petrium

Theodora fit monacha. ivit: sororemque suam Theodoram rasam in monacharum ordinem redegit, causata aliter finem insidiis & offen-

A ἐπέλευσιν τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τὸν Μενίκον ἀφεὶς ἔφυγε, καὶ περὶ τὰ ὄρια Τριπόλεως συσχεθεὶς ἀνῃρέθη. παρειλήφασι δὲ οἱ περὶ τὸν Θεόκτιστον αὐτό τε τὸ φρούριον τὸ Μενίκον, παραδοθέντα αὐτοῖς ὑπὸ ἀδελφόπαιδος τοῦ Μουσάραφ, καὶ ἕτερον φρούριον ἐπί τινος ἀποτόμου κειμένου πέτρας, τὸ λεγόμενον Ἀργυρόκαστρον. ταῦτα δὲ ὑποκαταστησάμενος ὁ Θεόκτιστος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν βασιλίδα, ἐπαγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Ἀλὰχ τὸν τοῦ Πινζαρὰχ υἱὸν, ὃν καὶ πατρικιότητος ὁ Αὐτοκράτωρ ἠξίωσε. κατόπιν δὲ ἦλθε καὶ ὁ Πινζαρὰχ, προπεμπόμενος καὶ δορυφορούμενος παρὰ τοῦ χρηματίσαντος ἄρχοντος Ἀντιοχείας Νικήτα τοῦ ἐκ Μισθείας. ὃν ὁ βασιλεὺς φιλοφρόνως ἀποδεξάμενος, καὶ δώροις καὶ εὐεργεσίαις δεξιωσάμενος οὐ μικραῖς,

B οἴκαδε χαίροντα ἐξαπέστειλεν. ἐλυτρώσατο δὲ καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Χοιροσφάκτην, καὶ τοῖς οἰκείοις ἀπέδωκε.

Τοῦ πρωτοσπαθαρίου δὲ Ὀρέστου, ὃν ὑπὸ Βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐν Σικελίᾳ πεμφθῆναι ὁ λόγος ἐδήλωσεν ἄνωθεν, ἀπείρως ἔχοντος περὶ τὰ πολεμικὰ, καὶ ἀτέχνως ἐπιχειροῦντος τοῖς πράγμασιν, οἱ ἐκ Σικελίας Σαρακηνοὶ καιροφυλακήσαντες, καὶ αἰφνίδιον ἐπιθέμενοι τοῖς Ῥωμαίοις, ἤδη καὶ κοιλιακῷ νοσήματι ἀπὸ ξενοφῆς καταληφθεῖσιν, ὄλεθρον οὐκ ὀλίγον εἰργάσαντο. ἀνακτώμενος δὲ τὸ γεγονὸς ἀτύχημα ὁ βασιλεὺς, δύναμιν ἀξιόμαχον ἐκ τε Ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας

C ἀθροίσας ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπέμπει· ἀλλ' οὐδέν τι γενναῖον δρᾶσαι ἴσχυσεν, ἀφελείᾳ καὶ κακότητι τοῦ στρατηγοῦ.

Τούτῳ τῷ ἔτει ͵ϛφλθʹ, τυγχάνοντι ἰνδικτ. ιδʹ. ὁ Προυσιανὸς ἑκουσίως ἀποκείρεται μοναχός. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐκ Μαντινείου τῆς ἐν Βουκελλαρίῳ μονῆς, εἰς Θρακησίους μεταβιβάζεται. καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Διογένης ἐκβληθεὶς τοῦ πύργου, ἐν τῇ μονῇ τῶν Στουδίου ἀποκείρεται μοναχός. ὁ δὲ βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὸν οἶκον τοῦ Τριακονταφύλλου ἐξωνησάμενος, εἰς μοναστήριον μετεσκεύασεν, ἐπ' ὀνόματι τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, μηδεμιᾶς πολυτελείας

D φεισάμενος, συντρίψας μέν τοι τῇ προφάσει ταύτῃ οὐ μικρῶς τὸ ὑπήκοον, καὶ κακώσας ἔν τε ταῖς τῶν λίθων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν διακομιδαῖς. κατελάμπρυνε δὲ καὶ τὰ κιονόκρανα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ. μέλλων δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπικοσμῆσαι τῶν Βλαχερνῶν, εὗρε κρεμαμένην εἰκόνα παλαιὰν, ἣν ἀνακαινισθῆναι προσέταξεν. ἐξηργυρωμένον δὲ τὸ τοῦ τοίχου χρίσμα ἰδὼν, καθαιρεθῆναι προσέταξε, καὶ νέον γενέσθαι. καθαιρεθέντος δὲ τοῦ χρίσματος, εὑρέθη εἰκὼν ὑλογραφικὴ, σανίδιον, ἐπιστήθιον κρατούσης τῆς Θεοτόκου τὸν Κύριον καὶ

E Θεὸν ἡμῶν, ἀμόλυντος διαμείνασα ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κοπρωνύμου ἕως τῆσδε τῆς ἡμέρας, ἐτῶν διελθόντων τριακοσίων.

Τῷ δὲ ͵ϛφμ. ἔτει, ἰνδικτ. ιεʹ. μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν μετὰ δώρων πολλῶν, ὁ τοῦ Χαλεπίτη υἱὸς Ἀμερ, ἐξαιτῶν ἀνανεῶσαι τὴν εἰρήνην, καὶ τοὺς πρόσθεν παρέχειν φόρους. καὶ δὴ στέλλεται Θεοφύλακτος πρωτοσπαθάριος ὁ Ἀθηναῖος, καὶ τάς τε σπονδὰς ἐβεβαίωσε, καὶ κοινοπραγίαν μετὰ τῶν Χαλεπιτῶν ἔθετο. Ζωὴ δὲ ἡ βασιλὶς, μετὰ τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ, αἰφνίδιον ἀπελθοῦσα εἰς τὸ Πετρίον, τὴν ἑαυτῆς ἀδελφὴν Θεοδώραν ἀπέκειρε μοναχήν. ἀδύνατον ἄλλως εἶναι φήσασα παυθῆναι τὰς ἐπιβουλὰς,

καὶ

καὶ τὰ σκάνδαλα. δίδωσι δὲ καὶ τὴν οἰκείαν ἀνεψιὰν ὁ βασιλεὺς Ῥωμανὸς μετὰ πολλῶν ἑδνῶν εἰς γυναῖκα, τῷ τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἐξουσιάρχῃ. μέλλων δὲ δευτέραν εἰσβολὴν τάχα ποιήσασθαι ὁ βασιλεὺς κατὰ Συρίας, ἐξῆλθεν εἰς τὰ Μεσάνακτα. ἐκεῖσε δὲ τούτου ἐνδιατρίβοντος, μηνύεται τῇ βασιλίδι Ζωῇ παρὰ Θεοφάνους τοῦ Θεσσαλονίκης, ὡς Κωνσταντῖνος ὁ Διογένης κοινολογησάμενος τῇ ταύτης ἀδελφῇ Θεοδώρᾳ, ἀπόδρασιν πρὸς τὸ Ἰλλυρικὸν μελετᾷ, εἰδήσει τοῦ μητροπολίτου Δυῤῥαχίου, καὶ τοῦ ἐπισκόπου Περιθεωρίου. καὶ εὐθὺς ἀνάρπαστοι οἵ τε ἐπίσκοποι καὶ ὁ Διογένης γίνονται. καὶ ὁ μὲν Κωνσταντῖνος ἐταζόμενος ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Βλαχερνῶν παρὰ Ἰωάννου τοῦ πραιποσίτου, τοῦ μετὰ ταῦτα ὀρφανοτρόφου, καὶ ἀδελφοῦ τοῦ βεβασιλευκότος Μιχαὴλ, ἑαυτὸν ἀποκρημνίσας τοῦ τείχους, καὶ ἐκτραχηλισθεὶς, ἀπέθανε ῥιφεὶς μετὰ τῶν αὐτοφόνων. οἱ δὲ ἐπίσκοποι, ὡς τὴν βασιλέα πρὸς τὰ Μεσάνακτα ἐξεπέμφθησαν, κἀκεῖθεν ἠλευθερώθησαν.

Εἰκάδι δὲ ἡ Ἰουλίου μηνὸς, ἡμέρᾳ ϛ΄. ὥρᾳ β΄. τῆς νυκτὸς, ἀστέρος ἐγένετο χύσις ἐκ μεσημβρίας πρὸς ἄρκτον, πᾶσαν περιαστράψαντος τὴν γῆν. καὶ μετὰ μικρὸν ἀγγέλλονται τὰ κατασχόντα τὴν Ῥωμαίων ἀτυχήματα, Ἄραβες μὲν ληϊσάμενοι Μεσοποταμίαν ἄχρι Μελιτηνῆς, Πατζίνακοι δὲ τὸν Ἴστρον διαβάντες, καὶ τὴν Μυσίαν κακῶς διαθέμενοι. Σαρακηνοὶ δὲ τὴν παράλιον καταδραμόντες τοῦ Ἰλλυρικοῦ μέχρι Κερκύρας, καὶ αὐτὴν πυρπολήσαντες. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι ἀπήμονες κακῶν οἴκαδε ὑπενόστησαν. Σαρακηνοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Ῥαουσαίων, καὶ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν Ναυπλίῳ Νικηφόρου πατρικίου τοῦ υἱοῦ τοῦ Καραντηνοῦ, κακῶς ἔπαθον, καταπολεμηθέντες, καὶ τὰ πλείω ἀποβαλόντες τῶν σκαφῶν. οἱ δὲ περισωθέντες, ὡς εἶχον Ῥωμαίους αἰχμαλώτους ἀποκτείναντες, ἐν τῷ οἴκαδε ὑποστρέφειν ναυαγίῳ περιπεσόντες, περὶ τὸ Σικελικὸν πέλαγος διεφθάρησαν.

Τούτῳ τῷ ἔτει, καὶ λιμὸς καὶ λοιμὸς ἐπέδραμε Καππαδοκίαν, Παφλαγονίαν, Ἀρμενιακὸν, καὶ Ὀνωριάδα, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς τῶν θεμάτων ἐποίκους καταλιπόντας τὰς πατρίδας, μετοικίαν ζητεῖν. οὓς ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἀπὸ τῶν Μεσανάκτων εἰσιέναι πρὸς τὴν βασιλίδα συναντήσας, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπαναστάσεως μὴ ἀγνοήσας, ὑποστρέφειν οἴκαδε κατηνάγκαζε, χρυσίῳ ἀναλαμβάνων, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίοις. καὶ Μιχαὴλ δὲ ὁ τῆς Ἀγκύρας τότε τὴν ἐκκλησίαν πηδαλιουχῶν, ἔργα ἀρετῆς ἐπεδείξατο ἄξια, μηδενὸς φεισάμενος τῶν τεινόντων εἰς σωτηρίαν τῶν τοῦ λιμοῦ καὶ λοιμοῦ τραυμάτων.

Τῆς ιγ΄. δὲ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, ἡμέρᾳ κυριακῇ, ὥρᾳ α΄. τῆς νυκτὸς, ἐν ἔτει τῷ ϛφμ΄. γέγονε σεισμὸς μέγας. εἰσῆλθε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ βασιλίδι, καὶ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Ἑλένης ἀποθανούσης, μεγάλας διαδόσεις ὑπὲρ αὐτῆς ἐποιήσατο. τούτῳ τῷ ἔτει, κατὰ τὴν κη΄. τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς καὶ ἀστὴρ διῆξεν ἀπὸ βοῤῥᾶ πρὸς μεσημβρίαν, μετ' ἤχου καὶ κτύπου. ἐφαίνετο δὲ ἄχρι τῆς ιε΄. Μαρτίου, τόξον ὕπερθεν ἔχων. Μαρτίῳ δὲ ϛ΄. ἡμέρᾳ γ΄. γέγονε σεισμός.

A fis non posse imponi. Suam quoque ex fratre neptem Romanus magna cum dote Armeniæ magnæ regulo nuptum dedit. Secundum hæc iterum in Syriam ducturus, Mesanacta venit. Ibi eo commorante, Zoæ Augustæ Theophanes Thessalonicæ episcopus indicat, Constantinum Diogenem & Theodoram re inter se composita instituisse in Illyricum aufugere, conscio rei metropolita Dyrrachii, & episcopo Peritheorio. Illico igitur arripiuntur & episcopi & Diogenes. Hic, cum in eum quæstio exerceretur in palatio a Joanne præposito, qui deinde pupillis alendis est præfectus, & fratre Michaeli ejus, qui deinde Imperator fuit, seipsum de muro præcipitem dedit: confractaque cervice, eo abjectus est, quo solebant qui sibi ipsis B mortem conscivissent. Episcopi ad Imperatorem Mesanacta missi, ab eoque dimissi sunt.

Insidiæ in Imperatorem.

349 Edit. Paris. pag. 730.

Julii mensis XXVII die, quæ fuit septimanæ sexta, hora noctis secunda, stella trajecit a meridie versus septentrionem, quæ terram totam fulgore illustraret. Pauloque post tristes nuntii de rebus Romanis allati sunt, Arabes in Mesopotamiam usque ad Melitenam grassari, Patzinacas Istro transmisso Mysiam infestare, Sarracenos grassationibus & incendiis ora Illyrici vexando usque ad Corcyram perrexisse. Ac reliqui sane hostes illæsi domum redierunt. Sarraceni a Ragusinis & Nicephoro patricio Nauplii præfecto, Caran- C teni filium male sunt mulctati, prælio victi: & majorem navium partem cum amisissent, domum redeuntes naufragio in Siculo mari perierunt.

Sarracenorum maleficia & clades.

Hoc ipso anno fames simul ac pestis Cappadociam, Paphlagoniam, Armeniam, & Honoriadam ita afflixerunt, ut incolæ patriis relictis, alias sibi quærerent sedes. Quibus Imperator a Mesanactis in urbem rediens cum occurreret, neque ignoraret migrationis causam, coegit eos domum redire, pecunia & aliis ad vitam necessariis rebus eos consolatus. Sed & Michaelus Ancyræ tum episcopus officium fecit, nihil eorum omittens quæ ad remedium faciendum famis pestilentiæque malis pertinerent.

Fames & pestis.

D Die Augusti XIII, qui fuit Dominicus, hora prima noctis, anno mundi ↃↃↃ CIↃ IↃ XL, magnus fuit terræmotus. & Imperator urbem ingressus, nomine suæ prioris uxoris Helenæ recens mortuæ magnam elargitus est pecuniam. Eodem anno, die Februarii XXVIII, stella a septentrione versus meridiem trajecit, cum sonitu ac fragore: & visa est usque ad decimumquintum Martii, superne habens arcum. Martii die VI, quæ feria fuit tertia, terræmotus extitit.

Sarraceni repressi.

Per idem tempus Afri Sarraceni cum CIↃ navibus, & innumeris classiariis, insulas orasque maritimas multas infestaverunt. Cum E eorum parte congressus prælio Nicephorus Caratenus, eos fudit, ac quingentos in compedibus ad Imperatorem misit. Eodem anno Georgius protospatharius Maniaces, Gudelii Maniacæ filius, præfectus urbium ad Euphratem sitarum, Samosatis degens, Edessam Osroenæ urbem tentavit, cui

pag. 735.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἐκδρομὴ Ἀφρῶν Σαρακηνῶν, πλοίων χιλίων, πολεμιστὰς ἔχοντα μυρίους, οἵ τινες πολλὰς νήσους καὶ παραλίους ἐκάκωσαν. ὧν μέρει τινὶ συμπλακεὶς Νικηφόρος ὁ Καραντηνὸς, ἐτρέψατο καὶ πεντακοσίους πεπεδημένους τῷ βασιλεῖ ἐξαπέστειλε. τούτῳ τῷ ἔτει καὶ Γεώργιος πρωτοσπαθάριος ὁ Μανιάκης, ὁ Γουδελίου τοῦ Μανιάκη υἱὸς, τῶν παρευφρατιδίων στρατηγῶν πόλεων, καὶ ἐν Σαμοσάτοις τὰς οἰκήσεις ἔχων, τῆς παρὰ τῇ Ὀσροηνῇ πόλεως ἀπεπειράθη Ἐδέσσης. ταύτης γὰρ τὴν ἐπιστασίαν Σαλαμάνης εἶχεν ὁ Τοῦρκος, παρὰ τοῦ Ἀμηρᾶ

a Martyropolis (quæ & Miepherkim) Amera præfectus erat Salomones Turcus. Atque hic donis ac pollicitationibus honorum corruptus, Maniaci intempesta nocte tres urbis ejus munitissimas turres tradidit : quibus ille occupatis, oppugnationem oppidanorum fortiter sustinuit, & exterorum auxilia imploravit. Sed Apomermanes Martyropolis Ameras re cognita, illico cum haud parvo exercitu adfuit, turresque a Maniace occupatas oppugnavit: fortiter autem repulsus, cum nihil se efficere sentiret, pulcherrima quæque ædificia diripuit, omnemque Edessæ ornatum, ipsiusque etiam magni templi perdidit : ac pretiosissimis quibusque rebus in camelos impositis, & igni in reliqua urbis injecto, Martyropolin rediit. Liberatus oppugnatore Maniaces, arcem in medio urbis sitam in edita rupe occupavit : & adscitis aliunde auxiliis, urbem totam tenuit. inventam quoque manu Christi epistolam ad Augarum scriptam, Imperatori Byzantium transmisit.

Hierosolymitanum Christi templum.

Vita turpiter defuncto Azio Ægyptio, qui in Christianos sævierat, templumque Christo Hierosolymis dedicatum everterat, filius ejus natus ex quadam Romana, captiva ejus, instaurationem liberam fecit. Ad eam rem suos misit Imperator : sed eo morte prævento, successor Michaelus opus absolvit.

Basilius Durus.

Porro Basilius Durus, sororis Imperatoris maritus, a Constantino oculis privatus, quamquam & magistri honore & multis a Romano affectus beneficiis, tamen homo inconstanti animo insidias Imperatori struxit : quibus deprehensis, urbe est cum uxore ejectus.

Ab Edessa Maniaces Imperatori pro annuo tributo misit quinquaginta libras. Et Pinzarachus Tripolis Ameras, Ægyptiorum vim non perferens, Constantinopolin profugit. quem Imperator cum maximo exercitu, addito sodalitatis duce Theoctisto in Syriam misit. Emisit etiam Abydo cum classe protospatharium Tecneam in Ægyptum, Nili ostia ipsamque Alexandream per occasionem infestare jussum. Qui cum tenuisset cursum, & ad ipsam Alexandream delatus esset, plurimis hostium navibus, prædaque maxima potitus, domum incolumis rediit. Castellum quoque, cui nomen Percrin, Babyloni proximum, Alimus Sarracenus, ei præfectus, Romano Imperatori dedit : filiumque suum ad eum misit, sperans se patriciam dignitatem, aliaque præmia reportaturum. Ac castellum quidem illud in suam potestatem accepit patricius Nicolaus Bulgarus, cognomento Chryselius. Sed Alimi filius cum venisset Byzantium, nullaque ejus habita esset ratio, Imperatore tunc invaletudine detento, iratus domum rediit, patrique ut suum castellum recuperare niteretur persuasit. Ergo Alimus re cum vicinis Persis occulte composita noctu castellum occupavit, & sex millia Romanorum militum interfecit : quod accidit culpa atque incuria Chryselli, præsidii principis. Sed paulo post eo prætor missus patricius Niceta Pegonites, cum Rossico & Romano exercitu castellum illud obsi-

Res contra Sarracenos gesta.

Edit. Paris. pag. 732.

A Μαρτυρουπόλεως ἤτοι Μιεφαρκεὶμ ἐπιτετραμμένης αὐτῷ, καὶ δώροις καὶ ὑποσχέσεσι καὶ τιμαῖς διαφθαρείς, παραδίδωσι τῷ Μανιάκῃ ἀωρὶ τῆς νυκτός. ὃς τρεῖς πύργους λίαν ὀχυρωτάτους κατασχὼν, εὐψύχως τοὺς πολιορκοῦντας ἠμύνετο, βοήθειαν ἔξωθεν ἐπικαλούμενος. Ἀπομερμάνης δὲ ὁ τῆς Μιεφαρκεὶμ Ἀμηρᾶς, τὴν ἅλωσιν μαθὼν, καὶ ὀξὺς ἐπιφανεὶς μετὰ δυνάμεως οὐκ ὀλίγης, ἐπεχείρησε μὲν τῇ πολιορκίᾳ τῶν πύργων. γενναίως δὲ ὑποστάντος τοῦ Γεωργίου ἀποκρουσθεὶς, καὶ μὴ ἔχων ὅτι καὶ δράσειεν, ἀποκείρας τὰ κάλλιστα τῶν οἰκημάτων, καὶ διαφθείρας τὸν τῆς πόλεως κόσμον, καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ καμήλοις ἐπιθεὶς τὰ κάλλιστα, καὶ τὰ περίλοιπα τῆς πόλεως πυρὶ παραδοὺς, ὑπεχώρησεν εἰς Μαρτυρούπολιν. ἀδείας δὲ B τυχὼν ὁ Μανιάκης, τὸ ἐν μέσῳ τῆς πόλεως κείμενον φρούριον ἐν λοφώδει πέτρᾳ κατασχὼν, δύναμίν τε ἔξωθεν προσκαλεσάμενος, ἀσφαλῶς τὴν πόλιν κατέσχεν. εὑρὼν δὲ καὶ τὴν ἰδιόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ δεσπότου καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν πρὸς Αὔγαρον πεμφθεῖσαν, τῷ βασιλεῖ ἐν Βυζαντίῳ ἀπέστειλεν.

Ἀζίζου δὲ τοῦ Αἰγυπτίου μανέντος, καὶ πολλὰ κακὰ εἰς Χριστιανοὺς ἐνδειξαμένου, καταστρέψαντος δὲ καὶ τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶτα καὶ αὐτοῦ αἴσχιστα καταλύσαντος τὴν ζωὴν, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ἀπό τινος Ῥωμαίας γυναικὸς αἰχμαλώτου τεχθεὶς αὐτῷ, ἐπέτρεψε τοῖς βουλομένοις οἰκοδομεῖν τὸν ναόν. ὃν ἀποστεί- C λας ὁ βασιλεὺς, φιλοτίμως οἰκοδομῆσαι ὑπείγετο. ἀλλὰ φθάσαν τὸ χρεὼν, ἐνεπόδισε, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Μιχαὴλ ἐκπληρωτὴς τοῦ ἔργου ἐγένετο.

Καὶ ὁ μάγιστρος δὲ Βασίλειος, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, ὁ Σκληρός, παρὰ Κωνσταντίνου ἐκτυφλωθεὶς, ἄστατον γνώμην ἔχων, καὶ ἀλλοπρόσαλλον, εἰ καὶ μάγιστρος ἐτετίμητο, καὶ πολλῶν εὐεργεσιῶν ἠξίωτο παρὰ τοῦ Ῥωμανοῦ, ὅμως ἐπιβουλὴν μελετᾷ κατ' αὐτοῦ. ἀλλὰ φωραθεὶς, τῆς πόλεως ἐκβάλλεται σὺν τῇ γυναικί.

Ἀπέστειλε δὲ καὶ ἐξ Ἐδέσσης ὁ Μανιάκης τῷ βασιλεῖ ἐνιαύσιον φόρον, λίτρας πεντήκοντα. καὶ ὁ τῆς Τριπόλεως δὲ Ἀμηρᾶς ὁ Πινζαρὰχ, κατισχυόμενος παρὰ τῶν Αἰγυ- D πτίων, φυγὰς τὴν βασιλίδα κατέλαβεν. ὃν ὁ βασιλεὺς πάλιν μετὰ πλείστης δυνάμεως σὺν τῷ ἑταιρειάρχῃ Θεοκτίστῳ, εἰς Συρίαν ἐκπέπομφεν. ἐξέπεμψε δὲ καὶ μετὰ στόλου τὸν πρωτοσπαθάριον Τεκνέαν, τὸν ἐξ Ἀβύδου εἰς Αἴγυπτον, τὰ τοῦ Νείλου στόματα, ὅπῃ παρείκοι, κακώσοντα, καὶ αὐτὴν Ἀλεξάνδρειαν. ὃς εὐθυπλοήσας, καὶ μέχρις αὐτῆς ἐλάσας Ἀλεξανδρείας, πλοῖά τε πάμπλειστα ἐχειρώσατο, καὶ λείαν ὅτι πολλὴν περιβαλλόμενος ὑπέστρεψεν ἀσινής. παρέδωκε δὲ καὶ τὸ φρούριον τὸ λεγόμενον Περκρὶν, ὁ κατέχων αὐτὸ Σαρακηνὸς Ἀλεὶμ, ἐγγίστα Βαβυλῶνος διακείμενον, τῷ βασιλεῖ Ῥωμαίων, ἐλπίσας πατρικιότητός τε καὶ πλείστων ἄλλων ἀμοιβῶν ἀ- E ξιωθῆναι, διὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα ποιησάμενος ἔντευξιν. καὶ τὸ φρούριον μὲν παρειλήφει ὁ πατρίκιος Νικόλαος ὁ Βούλγαρος, ᾧ Χρυσήλιος τὸ ἐπώνυμον, ὁ δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ υἱὸς εἰσελθὼν ἐν τῷ Βυζαντίῳ, καὶ διὰ τὸ τὸν βασιλέα συνέχεσθαι ἀρρωστήμασι, μηδεμιᾶς τυχὼν ἐπιστροφῆς, καὶ μετὰ θυμοῦ ὑποστρέψας, ἀνέπεισε τὸν γεννήσαντα, ἀντιλαβέσθαι τοῦ οἰκείου φρουρίου. ὅς τις λάθρα τοῖς ὁμόροις Πέρσαις κοινοπραγήσας, νυκτός τε τὸ φρούριον ἀπέκλεψε, καὶ ἑξακισχιλίους ἄνδρας Ῥωμαίους πολεμιστὰς ἀπέκτεινε, ῥᾳστώνῃ καὶ ἀμελείᾳ τοῦ κατέχοντος τοῦτο Χρυσηλίου. ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ὁ πατρίκιος Νικήτας ὁ Πηγονίτης, ἄρχων ἐκεῖσε πεμφθεὶς, καὶ ἐπιμόνῳ χρησάμενος πολιορκίᾳ μετὰ Ῥὼς καὶ λοιπῆς ἄλλης Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως, τό, τε φρού-

ρειον κατὰ κράτος εἷλε πολιορκίᾳ, καὶ τὸν Αλεὶμ σὺν τῷ υἱῷ ἀπέκτεινε.

Τότε δὲ καὶ Αλδὴ, ἡ Γεωργίου τοῦ Αβασγοῦ γυνὴ, τοῦ γένους οὖσα τῶν Αλανῶν, προσερρύη τῷ βασιλεῖ, παραδοῦσα καὶ τὸ ἀχυρώτατον φρούριον, τὴν Ανακουφήν. ἧς τὸν υἱὸν Δημήτριον ὁ βασιλεὺς τῷ τῶν μαγίστρων τετίμηκεν ἀξιώματι. ἔστησε δὲ πάλιν κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τρόπαιον ὁ Καραντηνὸς, ἐξελθόντων ἐπὶ λεηλασίᾳ, καὶ δεσμίους ἑξακοσίους τῷ βασιλεῖ πέπομφε.

Τούτῳ τῷ ,ϛφμβ΄. ἔτει, ιζ΄. Φεβρουαρίου σεισμοῦ γεγονότος, κακῶς ἔπαθον αἱ ἐν Συρίᾳ πόλεις. καὶ τοῦ Ορέστου δὲ παραλυθέντος τῆς ἀρχῆς, Λέων ὁ Ωπος τοῦ πεζικοῦ στρατοῦ κατάρχειν ἐκπέμπεται ἐν Ιταλίᾳ. τοῦ δὲ πλωΐμου, Ιωάννης, εἷς ὢν τῶν θαλαμηπόλων Βασιλείου τοῦ βασιλέως. τῆς δὲ ἀκρίδος ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ ἑῷα καταφθειρούσης θέματα, ἠναγκάσθησαν οἱ ἔποικοι τέκνα καὶ τὰ τέκνα πωλῆσαι, καὶ ἐν Θρᾴκῃ ἀποικισθῆναι. οἷς ἀνὰ τρία νομίσματα διδοὺς ἅπασιν ὁ βασιλεὺς, ὑποστρέφειν οἴκαδε παρεσκεύασεν, ἕως ἡ ἀκρὶς ἀνέμῳ ἀρθεῖσα βιαίῳ, εἰς τὸ τῆς Ελλησπόντου πεσοῦσα διεφθάρη πέλαγος. καὶ ἐκβρασθεῖσα πρὸς τὸν αἰγιαλὸν, τὴν παράλιον ψάμμον ἐκάλυψεν. ὁ δὲ βασιλεὺς τούς τε τῶν ὑδάτων ὀλκοὺς ἐπεσκευάσατο, τοὺς τὸ ὕδωρ τῇ πόλει εἰσάγοντας, καὶ τὰς δεχομένας τοῦτο κασέλλας, καὶ τὸ λωβοτροφεῖον, καὶ τὸ ὀρφανοτροφεῖον, καὶ πάντας τοὺς κακῶς παθόντας ξενῶνας ἀπὸ τοῦ σεισμοῦ, καὶ ἁπλῶς πάντων ἐπεμελεῖτο τῶν ἀγαθῶν ἔργων. νόσῳ δὲ χρονίᾳ βάλλεται, καὶ τελχομένει γένειον τε καὶ τὴν κόμην, κατεργασθεὶς (ὥς φασιν) ὑπὸ Ιωάννου τοῦ μετὰ ταῦτα ὀρφανοτρόφου. οὗτος γὰρ ὁ Ιωάννης, καὶ πρὸ τῆς βασιλείας, ὑπηρετῶν τῷ Ρωμανῷ ἄρτι τοῦ κράτους ἐπιβάντος αὐτοῦ, μεγάλην δύναμιν εἶχεν. ἦσαν δὲ αὐτῷ καὶ ἕτεροι ἀδελφοὶ, Μιχαὴλ, Νικήτας, Κωνσταντῖνός τε καὶ Γεώργιος. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ Ιωάννης καὶ Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος ὑπῆρχον εὐνοῦχοι, ἀγυρτικὴν μετιόντες τέχνην. ὁ δὲ Νικήτας εἶχε μὲν τὰ παιδογόνα, καὶ τὸ πρῶτον ἤδη ἐπίσκιον ἴουλον. ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς ἀνδρικῆς ἤδη ἡλικίας ἁπτόμενος, διαπρεπέστατος ἦν τὴν ὄψιν. ἄμφω δὲ τὴν ἀργυραμοιβικὴν μετῄεσαν ἐπιστήμην, καὶ τὰ ἀργύρια ἐκιβδήλευον. τούτους οἰκειωθέντας ἅπαντας τῷ βασιλεῖ διὰ τοῦ Ιωάννου, ἡ τύχη τὴν μέλλουσαν καταλήψεσθαι δυναστείαν αὐτοὺς ὑποδηλοῦσα, ἐπὶ μέγα διὰ παντὸς ἐξῆρε δυνάμεως. οἵ τε γὰρ ἄλλοι ἐν διαφόροις ἀρχαῖς ἐξητάζοντο, καὶ ὁ Μιχαὴλ ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἄρχων προεβέβλητο τοῦ Πανθέου. πρὸς τοῦτον ἡ βασιλὶς ἔρωτα δαιμονιώδη ἔχουσα καὶ μανικὸν, καὶ κρυφίους ἐντυχίας ποιησαμένη, σκοτίως ἐπεμίγνυτο. διὸ καί φασι χρονίοις φαρμάκοις κατεργασθεὶς ὁ βασιλεὺς, θυμαλγέσι νόσοις ἐσφακελίζετο, καιρὸν ἐπιζητούσης τῆς βασιλίδος τοῦ τὸν βασιλέα μὲν ἀποσκευάσασθαι ἀνυπονοήτως, τὸν Μιχαὴλ δὲ εἰς τὸν βασίλειον θρόνον ἀναγαγεῖν. ὅθεν καὶ φαρμάκοις, ὡς εἴρηται, οὐκ ὠκυμόροις, ἀλλὰ χαλαστικὸν καὶ βραδὺν ἐπάγουσι θάνατον καταπραχθεὶς, οἰκτρὸν καὶ ἐπώδυνον διήντλει τὸν βίον, κλινοπετὴς ὢν, καὶ ὅλῃ ψυχῇ τὸν θάνατον ἐκκαλούμενος. διήρκεσεν οὖν ἄχρι τῆς * ιε΄. τοῦ Απριλλίου μηνὸς, τῆς β΄. * ἡμέρας, τοῦ ,ϛφμβ΄. ἔτους. τότε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας μεγάλης πέμπτης, τὴν λεγομένην τῆς τῶν συγκλητικῶν ποιησάμενος ῥόγας, καὶ ἐπιθυμήσας λούσασθαι κατὰ τὸ ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ βαλανεῖον, καὶ εἰσελθὼν, οἰκτρῶς ἀποπνίγεται ὑπὸ

* ἐνιαύτη
* ἰνδικτιῶνος Scyl.

A dione cinxit, constanterque oppugnando cepit, Alimumque & ejus filium necavit.

Sub idem tempus Alda, Georgii Abasgorum reguli quondam uxor, gente Alana, Imperatori se adjunxit: tradiditque Anacuphen arcem munitissimam. cujus filium Demetrium magistri dignitate ornavit Imperator. Aliud quoque de Sarracenis trophæum statuit Carantenus prædatum egressis, vinctosque ɪↄↄ ad Imperatorem misit.

Hoc ipso mundi ɪↄↄ eɪↄ ɪↄ XLII anni die decimaseptima Februarii, terræmotus Syriæ urbes afflixit. Orestæ porro abrogatum Imperium: pedestribus- B que præfectus copiis Leo Opus, & in Italiam missus: classem ducere jussus Joannes, unus de cubiculariis Basilii Imperatoris. Cum locustæ aliquandiu Orientales essent depastæ provincias, coacti sunt incolæ liberos suos divendere, & in Thraciam migrare. quibus Imperator terna in singulos nomismata largitus est, & domum redire jussit. Interim locustas ventus vehemens corripuit, inque Hellespontum abjecit, ubi in littus ejectæ arenam operuerunt. Reficit hic Imperator etiam aquæductus, quibus in urbem aqua deducitur, & iis imposita castella. item 330 alendis ægrotis & pupillis destinatas domos, & quidquid terræmotu læsum fue- C sat. In summa, omnibus bonis operibus incubuit. Interim morbo lento correptus est, capitis & barbæ pilis defluentibus: veneno, ut ajunt, ei ab Joanne propinato, qui deinde pupillorum alumnus factus fuit. Is Joannes, cum etiam antequam Imperator fieret, Romano inservivisset, rerum eo potito plurimum nactus fuerat potentiæ. Erant ei fratres, Michaelus, Niceta Constantinus, & Georgius. Joannes, Constantinus ac Georgius, spadones erant, & circulatoriam exercebant artem. Nicetæ integro, jam prima succrescebat lanugo. Michaelus virilem attigerat ætatem, formosissimus homo: uterque argentariam faciebant, & argentum adul- D terabant. Hi omnes in familiaritatem Imperatoris, opera Joannis pervenerant: eosque fortuna, ut de Imperio quod in ipsos erat translatura præmoneret, ad magnam evexerat potentiam. nam & reliqui diversos gessere magistratus, & Michaelum Imperator Pantheo præfecit. Hujus Michaeli diro atque insano amore correpta, arcanis colloquiis in adulterii cum eo consuetudinem pervenerat: utque hunc, Romanum absque ulla flagitii suspicione amolita, Imperatorem crearet, maritum venenis, non iis celerem adferentibus interitum, sed lentissimis, ita confecit, E ut is durissimis excarnificatus morbis miserandam toleraret atque traheret vitam, decumbens in lecto, nihilque aliud quam mortem optaret. Duravit usque ad XV * diem Aprilis, Indictionis secundæ, anni ɪↄↄ eɪↄ sↄ XLII, quo die sanctæ magnæ quintæ feriæ erat solemnitas. Ibi Romanus cum senatoribus dona (rogam vocant) distribuisset, & se lavandi causa in magnum Palatii balneum contulisset, misere suffocatus est in solio

Locustæ.

Edit. Paris. pag. 733.

Zoe adultera Romanum maritum tollit.

* al. Scylitz.

balnei a Michaelo & ejus sociis: cum imperasset annos V, menses VI. Eadem nocte, cum sacra Passio caneretur, patriarcha Alexius quasi jubente Romano in palatium vocatur. quo cum venisset, mortuum Romanum invenit. &
Zoe Michaelo nubit. Zoe aureo triclinio exornato in suggesto sedens, Michaelum producit, & a patriarcha contendit, ut hunc sibi maritum sacra comprecatione copulet. Attonito & voce oppressa hærenti, Joannes ac Zoe L auri libras, totidemque clero largiuntur. ita patriarchæ persua-
Edit. Paris. sum, ut matrimonium hoc consecraret.
pag. 734 Hoc modo interfectus Romanus, in
351 monasterio Spectatissimæ * a se condito sepelitur, ipso magnæ Parasceves die.

MICHAELI Paphlagonis imperium. At vero Zoe cum in Imperatorio solio Michaelum collocasset, sperabat se loco viri & Imperatoris mancipium ac famulum habituram: ideoque paternis eunuchis in aulam adscitis, rem gnaviter aggrediebatur. Sed perspicue ei omnia secus evenerunt. Etenim Joannes, Imperatoris frater, homo industrius atque efficax, simulatque in aulam venit, fratri suo metuens (movebatur enim Romani exemplo) & eunuchos Augustæ palatio ejecit, & fidissimas ejus ancillas amovit, mulieresque sibi genere propinquas custodiæ
Zoe circumscripta. Zoes adhibuit: ut jam neque agere quicquam ea vel magnum vel parvum ipsius injussu posset, & omnes ejus conatus impedirentur, ac ne in balneum quidem nisi ipsius permissu venire posset: omnique prorsus oblectatione spoliata fuit. Sic rebus in aula constitutis, litteras per omnem Imperii ditionem emittit, omnibusque significat, Romanum debitum naturæ persolvisse, Michaelum Imperatorem designatum illo adhuc vivente ac permittente, & Zoæ matrimonio junctum. Ad hoc omnes sese inclinarunt, faustisque ominibus novo Imperatori sunt gratulati. Solus patricius
Dalassen. Michaeli imperium non probat. Constantinus Dalassenus domi degens, non tulit mediocriter hunc nuntium, sed abominatus est: atque adeo miratus, qua tandem ratione plebejus iste ac triobolaris homo omnibus aliis esset prælatus (cum extarent plurimi præstantissimi ac familiis summis nati viri) ac dominus & Imperator designatus. Quod ut rescivit Joannes, tametsi (uti par erat) vehementer perturbabatur, tamen quomodo istum in suam alliceret nassam cogitavit. Mittitur ergo ad Dalassenum Ergodotes eunuchus, ad hujusmodi ministeria aptissimus. qui præstito acceptoque jurejurando, eum ad Imperatorem adduceret. Inter ea Joannes & senatum, primarios eorum ad sublimiores evehendo dignitates, suum facit, & muneribus ac largitionibus multitudinis benevolentiam captat, itaque omnes subditos sibi conciliat. Displicuisse autem hæc facta Deo, satis ipsa exordia aperte do-
pag. 735 Ostenta. cuerunt.

Etenim undecima hora sanctæ & magnæ Dominicæ, grando impetu intolerabili delata, non frugiferas modo sterilesque arbores confregit, sed et-

τῶν περὶ τὸν Μιχαὴλ, ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τοῦ λουτροῦ, βασιλεύσας ἔτη ε΄ καὶ μῆνας ς΄. καὶ ταύτῃ τῇ νυκτὶ τῶν ἁγίων παθῶν ψαλλομένων, μηνύεται ὁ πατριάρχης Ἀλέξιος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ῥωμανοῦ τάχα ἀνελθεῖν ἐν τοῖς ἀνακτόροις· καὶ ἀνελθὼν εὑρίσκει μὲν νεκρὸν τὸν ἄνακτα Ῥωμανόν. τοῦ Χρυσοτρικλίνου δὲ κοσμηθέντος, ἐπὶ βήματος καθίσασα ἡ Ζωὴ, ἐξάγει τὸν Μιχαὴλ, καὶ τὸν πατριάρχην καταναγκάζει ἱερολογῆσαι τοῦτον αὐτῇ. ὁ δὲ τῷ λόγῳ ἐκθαμβηθεὶς, ἵστατο ἐννεὸς, καὶ πρὸς τὴν ἱερολογίαν ἐνεδοίαζεν. ἀλλ᾽ ὁ Ἰωάννης σὺν τῇ Ζωῇ πεντήκοντα μὲν χρυσίου λίτρας τῷ πατριάρχῃ, πεντήκοντα δὲ τῷ κλήρῳ δοὺς, ἔπεισεν ἱεροτελεστίας καταξιῶσαι αὐτούς. Τὸν ῥηθέντα δὲ τρόπον ἀναιρεθεὶς Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς, θάπτεται ἐν τῇ παρ᾽ αὐτοῦ νεουργηθείσῃ τῆς Περιβλέπτου μονῇ, κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην παρασκευήν.

Ἡ Ζωὴ δὲ τὸν Μιχαὴλ ἐπὶ τὸν βασίλειον ἐνιδρύσασα θρόνον, ᾤετο μὲν ἀντὶ ἀνδρὸς καὶ βασιλέως δοῦλον καὶ διάκονον ἕξειν, καὶ ἤδη τοὺς πατρῴους εὐνούχους εἰσαγαγοῦσα εἰς τὰ ἀνάκτορα, γενναιότερον ἥπτετο τῶν πραγμάτων. ἀλλ᾽ ἀπέβη πάντα ταῦτα εἰς τοὐναντίον λαμπρῶς. ὁ γὰρ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς Ἰωάννης, πρακτικὸς ἄνθρωπος ὢν καὶ δραστήριος, ἅμα τε ἐπέβη τῶν βασιλείων, καὶ δεδιὼς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ (ἑώρα γὰρ εἰς παράδειγμα τοῦ Ῥωμανοῦ) μή τι καὶ πάθῃ δεινὸν, τοὺς μὲν εὐνούχους τῆς βασιλίδος καταβιβάζει τοῦ παλατίου, καὶ τὰς πιστοτάτας τῶν θεραπαινίδων αὐτῇ ἀποσκεδάζεται, γυναῖκας δὲ τῶν κατὰ γένος αὐτῷ προσηκόντων φρουρὰς ἐφίστησι τῇ βασιλίδι καὶ φύλακας. καὶ οὐδὲ μικρὸν ἢ μέγα ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης αὐτοῦ διεπράττετο. περιπάτων τε γὰρ ἐκωλύετο, καὶ βαλανείων οὐ μετεῖχε, μὴ αὐτοῦ ἐπιτρέψαντος, καὶ ὅλως περῄρητο αὐτῇ πᾶσα ψυχαγωγία. πάντα δὲ τὰ ἔνδον καταστησάμενος, γράμματα κατὰ πάσης ἐκπέμπει τῆς οἰκουμένης, γνωρίζοντα τοῖς πᾶσιν, ὡς εἴη μὲν Ῥωμανὸς ὁ βασιλεὺς τὸ φυσικὸν ἀποδεδωκὼς χρέος· ἀναγορεύεται δὲ ὁ Μιχαὴλ βασιλεὺς, ἔτι ζῶντος ἐκείνου καὶ ἐπιτρέποντος, καὶ τῇ βασιλίδι συζεύγνυται. πρὸς ἅπερ πάντες μὲν ὑπέκλινον οἱ ἄλλοι, καὶ δι᾽ εὐφήμου φωνῆς τὸν νέον ἐμεγάλυνον βασιλέα. μόνος δὲ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Δαλασσηνὸς, οἴκαδε διατρίβων, οὐκ ἤνεγκε πρᾴως τὴν ἀκοὴν, ἀλλὰ καὶ ἀπεδυσπέτησε πρὸς τὰ φημιζόμενα, καὶ διὰ θαύματος ἦγε, πῶς πλείστων κἀγαθῶν ὄντων ἀνδρῶν ἐξ οἴκων λαμπρῶν, καὶ ἐπισήμου γένους, χυδαῖος, καὶ τριοβολιμαῖος ἄνθρωπος τῶν ἄλλων προτετίμητο πάντων, καὶ δεσπότης καὶ βασιλεὺς ἀνηγόρευτο. ταῦτα δὲ πυθόμενος ὁ Ἰωάννης, ἐπλήσθη μὲν, ὡς εἰκὸς, θορύβου καὶ ταραχῆς. ἐμελέτα δὲ καὶ ἐσκέπτετο, πῶς ἂν καὶ τόνδε τὸν ἄνδρα ὑπὸ τὴν ἑαυτοῦ θεῖτο σαγήνην. καὶ δὴ στέλλεται πρὸς αὐτὸν εἷς τῶν εὐνούχων ὁ λεγόμενος Ἐργοδότης, ἐπιτήδειος ὑπηρετεῖν εἰς τὰ τοιαῦτα, ἐφ᾽ ᾧ ὅρκους δοῦναί τε καὶ λαβεῖν καὶ ἀγαγεῖν τὸν ἄνδρα ἐς βασιλέα. καὶ ὁ μὲν ἄπεισιν ἐς τὸν Δαλασσηνόν. ὁ Ἰωάννης δὲ νῦν τὴν σύγκλητον ὑπεποιεῖτο, καὶ τὸ κοινὸν, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ἐπεσπᾶτο εὔνοιαν. βαθμοῖς μὲν αὖ τοὺς τῆς συγκλήτου προὔχοντας ἀξιωμάτων ὑψῶν, δωρεαῖς δὲ διανομαῖς καὶ χάρισι μειλισσόμενος τὸ κοινὸν, καὶ καθάπαξ οἰκειούμενος τὸ ὑπήκοον. Ὅτι δὲ μὴ ἀρεστὰ τὰ γεγονότα ἦν τῷ Θεῷ, ἐνδέδεικται τρανῶς ἐκ προοιμίων αὐτῶν.

Κατὰ γὰρ τὴν ια΄. ὥραν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Κυριακῆς, χάλαζα κατενήχθη ἀφόρητος καὶ ῥαγδαία, ὡς συντριβῆναι μὴ μόνον τὰ δένδρα κάρπιμά τε καὶ ἄκαρπα, ἀλλὰ δῶμα

A καὶ οἰκίας καταπεσεῖν, καὶ ναοὺς, καὶ τὰ λήϊα, καὶ τὰς ἀμπέλους μέχρις ἐδάφους ὡς ἐπισυμβῆναι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον παντοίων καρπῶν ἀφορίαν γενέσθαι. γέγονε δὲ καὶ χύσις ἀστέρος κατὰ τὴν Κυριακὴν τὴν μετὰ τὸ πάσχα, περὶ ὥραν τρίτην τῆς νυκτὸς, τῇ μαρμαρυγῇ τῆς λαμπρότητος τοὺς ἀστέρας πάντας καλύψαντος, ὡς καὶ δόκησιν παρασχεῖν τοῖς πολλοῖς ἡλίου ἀνατολῆς. ἐλήφθη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς δαιμονίῳ. ὃ σεμνολογοῦντες οἱ περὶ τοῦτον, μανικὸν ἀπεκάλουν νόσημα, καὶ παρέμεινεν ἄχρι τέλους τῆς αὐτοῦ βιοτῆς, μήθ' ὑπὸ θείας δυνάμεως, μήθ' ὑπὸ ἰατρῶν θεραπείαν λαβὼν, ἀλλ' ἐλεεινῶς κατατεινόμενος καὶ βασανιζόμενος.

Ἄρτι δὲ τοῦ Εργοδότου πρὸς τὸν Δαλασσηνὸν ἀφικομένου, πιστεῦσαι μὲν οὕτος τοῖς ὅρκοις, καὶ σὺν αὐτῷ ἀπελ-B θεῖν οὐκ ἠθέλησεν ἐν τῷ Βυζαντίῳ. τῶν τινὰ δὲ πέμψας πιστοτάτων αὐτῷ, ὅρκους τε ἀπῄτησε μείζονας, τοῦ μή τι παθεῖν χαλεπὸν, καὶ ἀπελθεῖν ἐπηγγείλατο. πέμπεται τοίνυν Κωνσταντῖνος ὁ Φαγίτζης εὐνοῦχος, ἄνθρωπος Παφλαγὼν, καὶ συνήθης τῷ βασιλεῖ, τά τε τίμια ἐπαγόμενος ξύλα, καὶ τὸ ἅγιον ἐκμαγεῖον, καὶ τὴν πρὸς Αὔγαρον ἰδιόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰκόνα τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου· ὃς ἀπελθὼν, καὶ ὅρκους τῷ Κωνσταντίνῳ δοὺς καὶ λαβὼν, ἔρχεται μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον· ἐλθόντα δὲ τοῦτον, φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς ὑπεδέξατο. καὶ ἀνθύπατον τιμήσας, καὶ δώροις μεγίστοις δεξιωσάμενος, ἀνέτως καὶ ἀδεῶς προσέταξε διάγειν ἐν τῷ ὄντι κατὰ τὰ Κύρου, οἴκῳ αὐτοῦ.

C Τούτῳ τῷ χρόνῳ καὶ ἄλλο τι συνέβη ἀξιαφήγητον. τῶν εἰς παραχειμασίαν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρᾳκησίων διεσπαρμένων Βαράγγων, γυναῖκά τις ἐγχωρίαν εὑρὼν ἐπ' ἐρημίας, ἀπεπειρᾶτο τῆς σωφροσύνης αὐτῆς. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, καὶ βίαν ἤδη ἐπῆγεν, ἡ δὲ τὸν ἀκινάκην σπασαμένη τοῦ ἀνδρὸς, παίει κατὰ τὴν καρδίαν τὸν βάρβαρον, καὶ εὐθὺς ἀναιρεῖ. τοῦ δὲ ἔργου διαδοθέντος ἐν τῇ περιχώρῳ, συναθροισθέντες οἱ Βάραγγοι, τὴν τε γυναῖκα στεφανοῦσι, διδόντες αὐτῇ καὶ τὴν ἅπασαν οὐσίαν τοῦ βιαστοῦ, κἀκεῖνον ἄταφον ῥίπτουσι κατὰ τὸν τῶν βιοθανάτων νόμον. τὰ δὲ τῆς ἀκρίδος στρατόπεδα, ὡς ἤδη φθάσαντες εἴπομεν, κατὰ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ αἰγιαλῖτιν ψάμμον διαφθαρέντα, αὖθις ἀνεφύη αὐτο-D μάτως, καὶ τὴν παράλιον τῆς Ἑλλησπόντου πάλιν κατέμαρπτε, καὶ ἐπὶ τριετίαν ὅλην διετέλεσε κατεσθίοντα τὸ θέμα τῶν Θρακησίων, καὶ ἐν Περγάμῳ γενόμενα διεφθάρη. θεασαμένου δέ τινος πρότερον τῶν ὑπηρετουμένων τῷ ἐπισκόπῳ θέαμα οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ. ἐδόκει γὰρ ὁρᾶν εὐνοῦχόν τινα λευχείμονα, ἐξαστράπτοντα τὴν μορφὴν, καὶ ὃς τριῶν παρακειμένων ἔμπροσθεν αὐτοῦ σάκκων, λῦσαι προσεπέταχε, καὶ κενῶσαι τὸν ἕνα, εἶτα τὸν δεύτερον, καὶ ἀφεξῆς τὸν τρίτον. τοῦ δὲ ὡς ἐκελεύσθη ποιήσαντος, ὁ μὲν πρῶτος ὄφεις καὶ ἐχίδνας καὶ σκορπίους ἐξέβρα-

E σεν· ὁ δὲ δεύτερος φρύνους καὶ ἀσπίδας (καὶ βασιλίσκους καὶ κεράστας) καὶ ἕτερα ἰοβόλα· ὁ δὲ τρίτος κανθάρους καὶ σκνῖπας καὶ σφῆκας, καί τινα ἄλλα τῶν ὀπισθοκέντρων ζώων. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τῷ θεάματι ἵστατο ἐννεός. ὁ δὲ φαιδρὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔγγιστα παραστησάμενος αὐτὸν, ταῦτα (ἔφη) ἐπῆλθέ τε καὶ ἐλεύσεται ἐφ' ὑμᾶς, διὰ τὴν παράβασιν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν, καὶ τὸ γενόμενον ἀνόσιον ἔργον εἴς τε τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ κοίτην· ἀλλὰ ταῦτα μὲν συνηνέχθη τῇδε.

Incl. des. apud Scyl.

Μιχαὴλ δὲ ὁ βασιλεὺς ὑπό τε τῆς δαιμονίας νόσου εἰργόμενος, καὶ ἄλλως πρὸς μεταχείρησιν πρα-

A iam domos dejecit, & templa ac segetes vitesque solo allisit. itaque eo anno summa fuit sterilitas. Stella etiam Dominico qui Pascha insequitur, die, hora noctis tertia trajecit, fulgore suo luminibus omnium aliarum stellarum officiens, ita ut multi opinarentur solem oriri. Malus etiam dæmon Imperatorem invasit, neque ante finem vitæ missum fecit. Qui speciosa nomine malum id volebant velare, insaniam animi appellabant: sane neque humanum, neque divinum auxilium miserabilibus eum istis cruciatibus ac torturis eripuit.

Imperator a dæmone occupatur.

Cæterum Dalassenus, Ergodota ad se veniente, credere ejus jurejurando, & una Byzantium venire noluit: sed quemdam

B suorum fidelissimum misit, per quem sanctioribus sibi juramentis caveri petebat, eoque facto venturum se promittebat. Mittitur igitur ad Dalassenum Constantinus Phagitzes eunuchus Paphlago, familiaris Imperatoris, secum ferens veneranda Crucis ligna, & linteum Christi imaginem habens expressam, ac epistolam Servatoris manu ad Augarum scriptam, ac imaginem Deiparæ. Is data acceptaque fide, Dalassenum Constantinopolin secum perducit. Venientem Imperator amice expetit, proconsulis honore dignatus est, ac donis amplissimis affecit: jussitque libere & absque metu in domo ipsius, quæ erat ad Cyri, degere.

Dalassenus Byzantium redit.

C Accidit eo tempore aliud quippiam memoratu dignum. Barangorum, per provinciam Thracensium in hyberna dispersorum, quidam mulierem indigenam solam nactus, de stupro appellavit, ac recusanti vim inferre aggressus est. ea barbarum correpto viri acinace, in cor ferit, ac statim necat. Quod factum cum per viciniam innotuisset, colvere cæteri Barangi, & mulierem coronavere, omnibus etiam bonis ejus qui ipsam voluerat violare donatam: ipsum autem insepultum abjecerunt, ut lex jubet eos qui sibi mortem consciverunt. Interim examina locustarum quæ per Hellesponti arenam in littore sitam dispersa periisse docuimus, sponte sua revixerunt, & om-

352

Castitas.

Locustæ.

D nia Hellesponti infestarunt: cumque provinciam Thracensem per integrum triennium populata essent, apud Pergamum perierunt. Antequam id fieret, cuidam de ministris episcopi insomnium oblatum fuerat, prorsus rem ipsam repræsentans. Visus erat sibi videre eunuchum quemdam albis vestibus amictum, forma effulgente, qui tribus ipsi appositis saccis, ordine eos juberetur aperire ac evacuare. Cumque id faceret, e primo vim serpentum, viperarum & scorpionum erupisse: ex altero rubetas, aspides, basiliscos, cerastas, & alias venenatas bestias: ex tertio cantharides, culices, ves-

Edit. Paris. pag. 736.

Insomnium.

E pas, aliaque aculeata animalia. Sibi cum ad spectaculum obmutuisset, splendidum istum virum proxime adstitisse, ac dixisse: Hæc vobis accidere, & evenient ob violata Dei mandata, & impium facinus in Imperatorem Romanum, ejusque conjugem perpetratum.

Cæterum Michaelo & a malo dæmone infestato, & alioquin ignavo, no-

men & figura Imperatoris aderant, rerum civilium bellicarumque administratio omnis in manu erat Joannis. Hic statim Nicetam fratrem suum Antiocheæ ducem designat: quem ad se venientem, Antiocheni non admiserunt in urbem, metuentes ne is in ipsos gravius aliquid statueret: quod paulo ante Salibas quidam tributum exigere ab ipsis jussus, cum asperius homines tractaret, a populo fuerat interfectus: veniam tamen ejus facti impunitatemque jurejurando addito promittenti, portas aperuerunt. Nihil aut parum datam curans fidem, viros circiter centum capitibus truncavit, & in palos suffixit: undecim porro viros primarios & opulentissimos, ac genere illustres, quorum princeps Elpidius patricius, bonis eorum publicatis vinctos Byzantium misit: scripsitque Joanni fratri, non ob cædem Salibæ, sed ob benevolentiam in Dalassenum, urbis ingressu se fuisse prohibitum. Hoc jam ante conceptam de Dalasseno suspicionem veluti scintillam quamdam sopitam excitavit, ignemque succendit. Illico igitur Dalassenus ad Imperatorem adducitur, & tertia die Augusti, indictione secunda, Platam insulam relegatur: & gener ejus Constantinus Ducas in turrim quamdam conjicitur, quod vociferaretur injuste hæc fieri, & violari jusjurandum ostenderet, Deumque testaretur. Propter eumdem etiam Gudelis, Bajani, & Probatæ, virorum nobilium ac divitum, in Asia minori natorum, bona publicata, Constantino Imperatoris fratri addicta sunt. Quin & Simeon protovestiarius, unus de ministris Constantini Imperatoris, quod ista non probaret, injuriamque fieri Dalasseno, & infringi juramentum clamaret, aula & urbe ejectus, cum ad Olympum venisset, in monasterio a se condito monachus est factus.

Niceta Imperatoris frater.

Dalassenus Perfidie relegatur.

Edit. Paris. pag. 737.

Eodem anno per quadraginta dies terra concussa, multi homines Hierosolymis perierunt, fanorum ac ædium ruinis oppressi. Anno ab origine mundi Iↄↄ CIↄ Iↄ XLIII, Indictione tertia, mense Septembris, ignea columna apparuit versus ortum, verticem ad meridiem inclinante. Per eos ipsos dies & Sarraceni Myra ceperunt, & Berrœenses Chalepitæ præfectum ipsis ab Imperatore missum expulerunt: & Pancratius Abasgus Romani Imperatoris, nimirum ut patrui uxoris suæ ulciscendi causa, pacem cum Romanis factam scidit, arcesque & castella pridem iis concessa recuperavit. Et Patzinacæ Istrum transgressi, universam Mysiam usque Thessalonicam populati sunt: & Afrorum naves Cycladibus insulis non levia damna intulerunt. Nihil horum omnium curæ Joanni fuit, in id unum intento, ut Dalassenum accurate custodiret, ne is se ipsius casibus explicans subduceret. Itaque cum ab insula in turrim transfert, custodibusque strenuis asservandum mandat. Georgium quoque Maniacen avocat

A Saracenis damna illata.

A γμάτων νωθρός τις ὤν, καὶ ἀμβλύς, σχῆμα μὲν εἶχε τῆς βασιλείας, καὶ ὄνομα, ἡ δὲ τῶν πραγμάτων ἐνέργεια ἅπασα πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν ἐν ταῖς χερσὶν ἦν τοῦ Ἰωάννου. εὐθὺς οὖν προχειρίζεται τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Νικήταν Δοῦκα Ἀντιοχείας, ὃν ἀπελθόντα εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει, οὐ συνεχώρησαν οἱ Ἀντιοχεῖς. πρὸ μικροῦ γὰρ φορολόγος τις Σαλίβας τὴν προσηγορίαν, τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἐπιτετραμμένος, καὶ βαρέως τοῖς ἀνθρώποις προσειλωτισμένος, ἀναιρεῖται παρὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀντιοχέων. διὰ γοῦν τὸν τούτου φόνον, ἵνα μή τι καὶ ἀνήκεστον πάθωσιν οἱ Ἀντιοχεῖς δεδιότες, ἀπέκλεισαν τῷ Νικήτᾳ τὴν εἴσοδον. ὅρκοις δὲ τούτου πιστωσαμένου ὡς ἀμνηστία κακῶν αὐτοῖς B ἔσται, καὶ οὐδεὶς πείσεται * ἄχαρι διὰ τὸν τοῦ Σαλίβα φόνον, συγχωροῦσι τὴν εἴσοδον. ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπειλημμένος, καὶ κύριος τῶν πραγμάτων γενόμενος, ὀλίγα ἢ οὐδὲν τῶν ὅρκων φροντίσας, ἀμφὶ μὲν τοὺς ἄνδρας ρ΄. ἀπέκτεινεν, ἀποτεμὼν τε καὶ ἀνασκολοπίσας, ἕνδεκα δὲ τοὺς προύχοντας ζαπλούτους ἄνδρας καὶ γένει περιφανεῖς δημεύσας (ὧν κορυφαῖος ἦν ὁ πατρίκιος Ἐλπίδιος) δεσμίους ἐκπέμπει πρὸς τὸ Βυζάντιον, μετὰ τὸν τοῦ Σαλίβα φόνον γράψας τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ, κωλυθῆναι αὐτῷ τὴν εἰς τὴν πόλιν εἴσοδον, ἀλλὰ διὰ τὴν εἰς τὸν Δαλασσηνὸν εὔνοιαν. τοῦτο τῆς προαποκειμένης C ὑπονοίας κατὰ τοῦ Δαλασσηνοῦ τῷ Ἰωάννῃ ζώπυρον ἐγεγόνει, καὶ εἰς πυρσὸν ἀνήπτετο. καὶ εὐθὺς ἄγεται εἰς τὸν βασιλέα, καὶ κατὰ τὴν τρίτην τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς δευτέρας ἰνδ. ἐν τῇ νήσῳ Πλάτῃ περιορίζεται. βάλλεται δὲ καὶ ἔν τινι πύργῳ ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, ὅτιπερ ἐπεβόατο τὴν ἀδικίαν, καὶ τὴν παράβασιν τῶν ὅρκων ἐξήλεγχε, καὶ τὸν Θεὸν ἐμαρτύρετο. ἔπαθον δὲ δι᾽ αὐτὸν καὶ ἄνδρες τρεῖς τῶν ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας εὐγενεῖς καὶ πλούσιοι, ὁ Γουδέλης, ὁ Βαιανός, καὶ ὁ λεγόμενος Προβατᾶς, δημευθείσης τῆς οὐσίας αὐτῶν, καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀφορισθείσης ἀδελφῷ. τότε καὶ Συμεὼν πρωτοβεστιάριος, ὁ τῶν D θεραπόντων τοῦ βασιλέως εἷς Κωνσταντίνου, ὅτι μὴ ἠρέσατο τοῖς δρωμένοις, ἀλλὰ τὴν εἰς τὸν Δαλασσηνὸν ἀδικίαν ἐπεβόατο, καὶ τὴν τῶν ὅρκων ἀθέτησιν, τῶν βασιλείων διώκεται, καὶ τῆς πόλεως, κἀν τῷ Ὀλύμπῳ γενόμενος, τὴν κοσμικὴν ἀπέθετο τρίχα, καρεὶς ἐν τῷ παρ᾽ αὐτοῦ νεουργηθέντι μοναστηρίῳ.

Scylitz.

Τῷ δ᾽ αὐτῷ ἔτει καὶ σεισμοῦ γενομένου, κακῶς ἔπαθον τὰ Ἱεροσόλυμα, τεθνηκότων ἀνθρώπων πολλῶν ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν οἰκειῶν συμπτώμασι, σειομένης τῆς γῆς ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν. τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ τοῦ ,ςφμγ΄. ἔτους, ἰνδ. γ΄. πυρὸς ἐφαίνετο στῦλος κατὰ τὴν ἑῴαν, τὴν κορυφὴν κεκλιμένην φαίνων πρὸς μεσημβρίαν. καθ᾽ ἃς E ἡμέρας καὶ οἱ Σαρακηνοὶ ἦραν τὰ Μύρα. ἐξεδίωξαν δὲ καὶ οἱ Βερροιαῖοι, οἱ καὶ Χαλεπῖται, τὸν παρὰ τοῦ βασιλέως πεμφθέντα αὐτοῖς ἁρμοστήν. καὶ Παγκράτιος δὲ ὁ Ἀβασγός, Ῥωμανὸν τὸν βασιλέα δῆθεν ἐκδικῶν, ὡς θεῖον τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, τήν τε πρὸς Ῥωμαίους εἰρήνην ἀπείπατο, καὶ τὰ πρώην δοθέντα κάστρα καὶ φρούρια ἅπαντα ἀνεκτήσατο. περαιωθέντες δὲ καὶ τὸν Ἴστρον οἱ Πατζινάκαι, πᾶσαν ἐληΐσαντο τὴν Μυσίαν, ἄχρι Θεσσαλονίκης. καὶ τὰ τῶν Ἄφρων πλοῖα τὰς Κυκλάδας οὐ μικρῶς ἐλυμήναντο. ὧν οὐδεμία φροντὶς ἦν τῷ Ἰωάννῃ, μόνην δ᾽ ἔμμονον ἀσχολίαν εἶχεν, πῶς ἂν ὁ Δαλασσηνὸς ἀσφαλῶς τηροῖτο, καὶ μὴ τοὺς αὐτοῦ λάθοι διαδρὰς πλεκτάνας. καὶ δὴ τὰ μεταγαγὼν ἀπὸ τῆς νήσου Πλάτης αὐτόν, πύργῳ καθείργνυσιν ἀσφαλεῖ, ἐπιστήσας αὐτῷ φρουροὺς οὐκ ἀγεννεῖς. μεταστέλλεται δ᾽ ἐξ Ἐδέσης καὶ Γεώργιον πατρίκιον τὸν Μανιάκην, καὶ τοῦτον μὲν ἄρχειν

ἐκπέμπει τῆς ἄνω Μηδίας καὶ τῆς Ἀσπρακανίας. ἐν A Ἐδέσσῃ δὲ πέμπει Λέοντα τὸν Λεπενδρηνόν. ἕλκους δὲ κατανεμομένου τὸ τοῦ ὀρφανοτρόφου στόμα, καὶ πάσης ἰατρικῆς τέχνης ἀπειρηκυίας, ὄναρ αὐτῷ ἐπιστὰς ὁ μέγας ἐν θαύμασι Νικόλαος, ἄπιεν ἐν Μύροις τὴν ταχίστην ἐκέλευσεν, ὡς ἐκεῖσε τευξόμενος θεραπείας, ὁ δὲ θᾶττον ἢ λόγος ἐκεῖσε φοιτήσας, καὶ μύροις καὶ ἄλλαις πολυτελείαις τὸν τοῦ μεγάλου θείου δεξιωσάμενος ναὸν, καὶ τείχει περικλείσας ὀχυρωτάτῳ τὴν Μυρέων μητρόπολιν, θεραπείας τυχὼν ἐπάνεισιν ὑγιής.

Νικήτα δὲ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν Ἀντιοχείᾳ τῆς Συρίας καταστρέψαντος τὴν ζωὴν, ἅτερος τῶν ἀδελφῶν ὁ Κωνσταντῖνος καθίσταται τούτου διάδοχος. καὶ Γεώργιος ὁ λοιπὸς B πρωτοβεστιάριος γίνεται. τοῦ Συμεὼν, ὡς εἴπομεν, τὸ μοναδικὸν ἐνδυσαμένου σχῆμα. ἐλευθεροῖ δὲ καὶ τοὺς καθειργμένους Ἀντιοχεῖς τῆς χρονίας καθείρξεως ὁ βασιλεὺς, ἀναγαγὼν καὶ πρὸς τὸ τοῦ Καίσαρος περίοπτον ὕψος Μιχαὴλ, τὸν τῆς ἑαυτοῦ ἀδελφῆς Μαρίας υἱόν. ἀποκλαιόμενος δὲ καὶ τὴν εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἄχρι τέλους διετέλεσεν ἁμαρτάδα, τὸν Θεὸν ἱλασκόμενος διὰ ἀγαθοεργιῶν, καὶ τῆς εἰς τοὺς πένητας μεταδόσεως, μοναστήριά τε ἐκ καινῆς ἀνεγείρων, καὶ μοναχοὺς ἐγκατοικίζων, καὶ ἄλλας πράξεις ἐπιτελῶν οὐ μεμπτάς. αὗται δ' ἂν ἦσαν ἀνύσιμοι, εἰ τήν τε βασιλείαν ἀπέρριψε, δι' ἣν τὰ τοιαῦτα κακὰ, καὶ τὴν μοιχαλίδα ἀπώσατο, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἀπεκλαίετο τὴν ἁμαρτίαν. νῦν δὲ μηδὲν πεπραχὼς, ἀλλ' C ἐκείνῃ τε συνὼν, καὶ τῆς βασιλείας ὁλοχερῶς ἀντεχόμενος, κἀκ τῶν δημοσίων καὶ κοινῶν τὰς δοκούσας εὐποιΐας ἀποπληρῶν, εἶθ' ὑπολαμβάνων τυχεῖν συγχωρήσεως, ἀνόητον ἐλογίζετο τὸ θεῖον, καὶ ἄδικον, ἀλλοτρίοις χρήμασιν ὠνούμενον τὴν μετάνοιαν.

Τῷ δὲ ͵ςφμγ΄ ἔτει, Μαΐῳ μηνὶ, Ἄφροι καὶ Σικελοὶ καταδραμόντες τὰς Κυκλάδας, καὶ τὰ τοῦ Θρᾳκησίου παράλια, τελευταῖον κατεπολεμήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε φυλαττόντων, καὶ πεντακόσιοι μὲν ζῶντες, ὡς βασιλέα ἤχθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἀνεσκολοπίσθησαν, ἐν τῇ παραλίῳ ἀπὸ Ἀτραμυττίου καὶ μέχρι Στροβήλου. πέμπει δὲ καὶ πρεσβευτὴν εἰς Σικελίαν Ἰωάννης, Γεώργιον τὸν Προβατᾶν, περὶ εἰρήνης διαλεξόμενον τῷ ταύτης ἀ- D μηρεύοντι. ὃς ἀπελθὼν, καὶ δεξιῶς διαλεχθεὶς, εἰληφὼς τὸν τοῦ Ἀμηρᾶ υἱὸν ἤγαγεν εἰς τὸν βασιλέα. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον χάσματα γέγονεν ἐν Βουκελλαρίοις σεισμοῦ γεγονότος, καὶ κατεπόθησαν ὁλόκληρα χωρία πέντε ἔνθα συνέβη καὶ Νικηφόρον πρόεδρον τὸν Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως εὐνοῦχον διατρίβοντα, μικροῦ δεῖν κινδυνεῦσαι. διαφυγόντα δὲ παρ' ἐλπίδα τὸν κίνδυνον, ἀποκαρῆναι μοναχὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Στουδίου.

Ἀπολάφαρ δὲ Μουχοῦμετ ὁ Σικελίας ἄρχων, ὁμαιχμίαν μετὰ τοῦ βασιλέως θέμενος, ἐτιμήθη μάγιστρος. τοῦ δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἀπόχαψ ἀνταί- E ροντος αὐτῷ, κατισχυόμενος εἰς τὴν βασιλέως βοήθειαν καταφεύγει. καὶ δὴ στέλλεται μετὰ δυνάμεως ἐν Λογγιβαρδίᾳ, Γεώργιος πατρίκιος ὁ Μανιάκης στρατηγὸς αὐτοκράτωρ. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ἄρχων τοῦ στόλου Στέφανος ὁ πατρίκιος, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως. Σαρακηνῶν δὲ Ἄφρων καὶ Σικελῶν μετὰ σκαφῶν οὐκ ὀλίγων ἐπιδραμόντων τὰς νήσους, καὶ τὴν παράλιον, ὁ Κιβυρραιωτῶν στρατηγὸς Κωνσταντῖνος ὁ Χαγὲ συμπλακεὶς αὐτοῖς μετὰ τοῦ ἐγχωρίου στόλου, ἐτρέψατο κατὰ κράτος, καὶ πεντακοσίους μὲν αἰχμαλώτους πέμπει τῷ βασιλεῖ, τοὺς δὲ λοιποὺς κατεπόντισεν. ἀφορήτου δὲ παγετοῦ γενομένου, καὶ τοῦ Ἴστρου κρυσταλλωθέντος, οἱ

A Edessa, & præficit Mediæ superiori, quæ & Aspracania dicitur, misso Edessam Leone Lependreno. Cum au- 353 tem ulcus orphanotrophi os depasceretur, & medici de ope ferenda desperassent, per insomnium ei visus magnus miraculorum effector Nicolaus, monuit ut quamprimum Myra iret, ibi sanitatem recepturus. Celerrime igitur eo profectus, Nicolai clericos unguentis aliisque sumptuosis rebus demeritus, metropolin Myra muro validissimo cioxit, morboque solutus rediit.

Miraculo sanatus.

Mortuo Niceta Antiochenæ in Syria præfecto, frater Constantious sufficitur. & fratrum reliquus Georgius fit protove- B stiarius: Simeone, ut diaimus, monasticam vitam ingresso. Diuturnis etiam carceribus Imperator Antiochenos emittit. & Michaelum Mariæ sororis suæ filium ad Cæsaris culmen extollit. Ad finem usque vitæ deflevit peccatum in Romano necato suum, bonis operibus & liberalitate in pauperes Deum placans, & monasteria nova condendo, & monachos in ea imponendo, aliisque factis laudahilihas. Et profuissent ea utique, si & Imperium deposuisset, oh quæ in ista prolapsus erat peccata, & adulteram repudiasset, ac privatus suum scelus deplorasset. nunc ille nihil horum agens, sed & Zoe utens consuetudine, & Imperium mordicus retinens, C ac de publicis bonis ista quæ videbantur beneficia largiens, hocque modo tamen se veniam consecuturum sperans, stultum & injustum esse putavit Deum: ut qui aliena pecunia pœnitentiam redimi sineret.

Michaelus Cæsar.

Edit. Paris. Pag. 738.

Falsa pœnitentia.

Eo quem diximus anno, mense Majo, Afri & Siculi Cyclades oramque Thraciæ incursionibus vexantes, ab eorum locorum præfectis devicti sunt, & 500 vivi ad Imperatorem perducti, reliquis in palos suffixis ab Atramytio usque ad Strobelum. Misit etiam Joannes legatum Georgium Probatam in Siciliam, ad ejus insulæ Ameram, de pace tractaturum. qui dextræ confecto negotio, Ameræ filium ad Imperatorem adduxit. D Eodem tempore hiatus in Buccilariis terræmotum subsecutus est, & quinque integra absorpsit oppidula. parumque abfuit quin eo etiam periret Nicephorus præses, eunuchus Constantini Imperatoris, ibi tum degens. is præter spem evitato periculo, monachus factus est in Studiano monasterio.

Sarraceni victi.

Apolaphar Muchumetus Siciliæ præfectus, fœdere cum Imperatore icto, magisterio honoratur. cumque eum frater Apochapsus bello premeret, ad Imperatoris auxilium confugit. Mittitur ergo Georgius Maniaces patricius cum exercitu Imperator in Longobar- E diam, atque una classis præfectus Stephanus patricius, maritus sororis Imperatoris. Cum autem Sarraceni Afri & Siculi multis navigiis insulas oramque infestarent, Cibyrræotarum dux Constantinus Chages classem eorum locorum in eos duxit, ac fudit eos 500 ad Imperatorem captivis missis, reliquos in mare demersit. Orto deinde intolerabili gelu, & Istro glacie durato, Patzinacæ

Patzinacæ.

eum transgressi, Mysiam & Thraciam usque ad Macedoniam non leviter vexarunt. Locustæ quoque Thraciæ frugibus nocuerunt.

Edit. Paris. pag. 739.

Anno ab origine mondi ↀↀ CIↃ IↃXLIV, Indictione quarta, verno tempore Patzinacæ ter impressionem fecerant in Romanam ditionem, obviis omnibus excisis: & quoscumque cepissent, nullius habita ætatis ratione, interfectis, ineffabilibus cruciatibus in captivos debacchati. Vivos quoque cepere quinque ductores, Joannem Dermocaitam, Bardam Petzem, Leonem Chalcotubam, Constantinum Pterotum, & Michaelum Strabotricarem. Mortui sunt etiam Rossorum principes Nosisthiabus & Hierosthlabus. Et Serbia, quæ morte Romani Imperatoris jugum excusserat, rursus Imperio conjuncta est. Amera Ægypti Amermumna mortuo, uxor ejus Christianæ religioni dedita, cum filio legatos de pace ad Imperatorem mittit. cujus is petitioni assentiens, XXX annorum pacem composuit.

Rossi. Servia.

Indictione quinta, mensis Decembris decimaoctavs die, hora noctis quarta, anno mundi IↃↃ CIↃ IↃ XLV, terræmotus tres extiterunt, exigui duo, unus vehemens. Cum, ut diximus, Maniacæ successor Lependrenus Edessam tueretur, Arabes qui per Mesopotamiam erant, inita societate urbem eam adorti oppugnaverunt: & vero cepissent, nisi Constantinus Imperatoris frater, misso ab Antiochea satis valido auxilio, eam præter spem servasset. quem Imperator ob hoc facinus domesticum scholarum Orientis creavit. Idem Imperator Antonium quoque Pachen eunucham sibi genere propinquum, Nicomediæ episcopum fecit, plane nihil episcopatu dignum habentem, & bovem (quod ajunt) infantiæ in lingua gestantem. Cum autem siccitas fuisset magna, & totis sex mensibus non pluisset, supplicatum est a fratribus Imperatoris, gestantibus Joanne sacrum mandylium sive linteum, magno domestico epistolam Christi ad Augarum, protovestiario Georgio sacras cunarum fascias: pedites que processerunt a magno palatio usque ad fanum Deiparæ Blachernense. Aliud quoque supplicium a patriarcha peractum, & clero. Sed non tantum non pluit, verum & grando ingens delata arbores comminuit, & tegulas domorum urbis. Cum autem in urbe fame laboraretur, Joannes suis dimissis e Peloponneso & Græcia modiorum frumenti CCCIↃↃↃ coemit, iisque miseriæ civium opem tulit.

Edessa oppugnata.

Siccitas.

In Sicilia duobus, uti dictum est, fratribus dissidentibus, & Apolapharo superante, alter Africæ Ameram Umerum in auxilium vocavit. quod is promisit ea conditione, ut sibi aliqua in Sicilia assignaretur possessio. atque hac conditione probata venit, & prælio vicit Apolapharum, quod nondum venerat eo cum auxiliaribus copiis Maniaces. Victus ad Leonem Opum Longibardiæ præsidem confugit, ab eoque auxilium petit. Leo copiis suis, quantum præsens tempus ferebat, contractis in Siciliam trajecit, ac sæpius cum Afro duce inita pugna superior discessit, ejusque vehementes re-

Sicilia a Saracenis invaditur.

pag. 740.

A Πατζινάκοι περαιωθέντες, οὐ μικρῶς τὴν Μυσίαν καὶ Θρᾴκην μέχρι Μακεδονίας ἐκάκωσαν. ἐπῆλθε δὲ πάλιν ἀκρὶς τοῖς Θρᾳκησίοις, καὶ κακῶς διέθετο τοὺς καρπούς.

Τῷ ϛφμδʹ. ἔτει, ἰνδ. δʹ. κατὰ τὸ ἔαρος, τρεῖς εἰσβολὰς ποιησάμενοι οἱ Πατζινάκοι κατὰ Ῥωμαίων, ἄρδην τὰ παρατυχόντα ἠφάνισαν, ἀβέδην τοὺς ἁλισκομένους ἀναιροῦντες, καὶ τιμωρίαις τοὺς αἰχμαλώτους ὑποβάλλοντες ἀνεκδιηγήτοις. εἷλον δὲ καὶ στρατηγοὺς πέντε ζωγρείας, Ἰωάννην τὸν Δερμοκαΐτην, Βάρδαν τὸν Πέτζην, Λέοντα τὸν Χαλκοτούβην, Κωνσταντῖνον τὸν Πτερωτὸν, καὶ τὸν Στραβοτριχάρην Μιχαήλ. ἐτελεύτησαν δὲ καὶ οἱ τῶν Ῥῶς ἄρχοντες, Νοσιθλάβος καὶ Ἱεροσθλάβος. * καὶ ἡ B Σερβία Ῥωμαίων ἀφηνιάσασα, μετὰ θάνατον Ῥωμανοῦ τοῦ βασιλέως, αὖθις ἐσπείσατο. Ἀμὴρ δὲ τοῦ τῆς Αἰγύπτου Ἀμερμουμνῆ τελευτήσαντος, ἡ γυνὴ αὐτοῦ χριστιανὴ οὖσα, διαπρεσβεύεται ἅμα τῷ υἱῷ πρὸς βασιλέα, περὶ εἰρήνης. ἧς ἀποδεξάμενος τὴν προαίρεσιν ὁ βασιλεὺς, σπονδὰς τριακονταέτεις ἔθετο μετ' αὐτῆς.

* καὶ ἄρχων προειρημένος τῶν Ῥῶς συγγενὴς τῶν τελευτησάντων Ζωσθλάβος. Scylitz.

Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ, ἰνδ. εʹ. ἔτους ϛφμεʹ. κατὰ τὴν ιηʹ. τοῦ μηνὸς, περὶ τετάρτην ὥραν τῆς νυκτὸς, γεγόνασι σεισμοὶ τρεῖς, δύο μικροὶ, καὶ εἷς μέγας. Γεωργίου δὲ πατρικίου τοῦ Μανιάκη ἐξ Ἐδέσσης, ὡς εἴπομεν, μετατεθέντος, καὶ τοῦ Λεπενδρηνοῦ ἀντ' ἐκείνου ἄρχειν ἐν C αὐτῇ ταχθέντος, οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν Ἄραβες κοινοπραγίαν θέμενοι, ἐπῆλθον τῇ Ἐδέσσῃ, καὶ ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. καὶ μικροῦ δ' ἑάλω, εἰ μὴ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς βοήθειαν ἀποχρῶσαν ἐξ Ἀντιοχείας πεπομφὼς, ταύτην παρ' ἐλπίδας ἐρρύσατο. ὃν ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου ἀποδεξάμενος, δομέστικον προβάλλεται τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς. προχειρίζεται δὲ καὶ Νικομηδείας ἐπίσκοπος, Ἀντώνιος ὁ Πάχης εὐνοῦχος, κατὰ γένος προσήκων τῷ βασιλεῖ, μηδὲν ἄξιον ἔχων ἐπισκόπου, ἀλλὰ βοῦν ἀφωνίας ἐπὶ τῇ γλώσσῃ φέρων. αὐχμοῦ δὲ γενομένου, ὡς ἐπὶ μῆνας ὅλους ἓξ μὴ καταρραγῆναι ὑετὸν, λιτανείαν ἐποιήσαντο οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ, ὁ μὲν Ἰωάννης βαστάζων τὸ ἅγιον μανδύλιον, ὁ μέγας δομέστικος τὴν πρὸς Αὔγαρον ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ πρω- D τοβεστιάριος τὰ ἅγια σπάργανα. καὶ πεζῇ ὁδεύσαντες ἀπὸ τοῦ μεγάλου παλατίου, ἀφίκοντο ἄχρι τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῶν Βλαχερνῶν. ἐποίησε δὲ καὶ ἑτέραν λιτὴν ὁ πατριάρχης σὺν τῷ κλήρῳ. οὐ μόνον δὲ οὐκ ἔβρεξεν, ἀλλὰ καὶ χάλαζα παμμεγέθης καταρραγεῖσα, συνέτριψε τὰ δένδρα, καὶ τοὺς κεράμους τῆς πόλεως. σιτοδείας δὲ κατεχούσης τὴν πόλιν ἀποστείλας ὁ Ἰωάννης, ἐξωνήσατο ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Ἑλλάδος σίτου χιλιάδας ρʹ. καὶ δι' αὐτῶν τοὺς πολίτας παρεμυθήσατο.

Ἐν δὲ Σικελίᾳ τῶν δύο ἀδελφῶν, ὡς εἴρηται, στασιαζόντων, καὶ τοῦ Ἀπολάφαρ ὑπερισχύοντος, ἕτερος τῶν E ἀδελφῶν τὸν τῆς Ἀφρικῆς ἀμηρᾶ Οὔμερ εἰς συμμαχίαν καλεῖ. καὶ ὃς ὑπισχνεῖται συμμαχήσειν, εἰ κατάσχεσιν ἐν τῇ νήσῳ λάβῃ τινά. προθύμως δὲ τοῦ Σικελοῦ κατανεύσαντος εἰς τοῦτο, ἀφικνεῖται. καὶ συμπλακεὶς τῷ Ἀπολάφαρ ἔτι δυνάμεως τῆς μετὰ τοῦ πατρικίου Γεωργίου ὑστερούσης τοῦ Μανιάκη τῆς εἰς συμμαχίαν τούτου πεμφθείσης, τρέπεται τοῦτον κατὰ κράτος, ὁ δὲ πρὸς τὸν ἄρχοντα Λογγιβαρδίας καταφυγὼν, Λέοντα τὸν Ὦπον ᾔτει βοήθειαν. καὶ ὃς ἂν εἶχε δύναμιν ἐκ τοῦ παρήκοντος συναθροίσας, περαιοῦται εἰς Σικελίαν, καὶ πολλάκις συμβαλὼν τῷ τῶν Ἄφρων ἀρχηγῷ, καὶ ὑπερτερήσας, ἀνέκοψε τοῦτον τῆς ἀχέτου ὁρμῆς. εἶτα μαθὼν ὡς οἱ ἀδελφοὶ

αὐτ-

ἀνέδοντο, καὶ μέλλοντες ἐπιθέσθαι Ῥωμαίοις, διεπεραιώθη πάλιν εἰς Ἰταλίαν, αἰχμαλώτων Ῥωμαίων ἀμφὶ τὰς ιε΄. χιλιάδας συνεισελθόντων ἐν τοῖς πλοίοις αὐτῶν, καὶ ἀπελθόντων εἰς Ἰταλίαν, καὶ αὖθις οἴκαδε διαπερασάντων. ἀδείας δὲ ἐπιδραξάμενος ὁ Καρχηδόνιος, ἐπέκειτο τῇ Σικελίᾳ, καὶ κατὰ πολλὴν ἄδειαν αὐτὴν ἐσπάραττε, καὶ τὰ μὲν κατὰ Σικελίαν εἶχεν οὕτως.

Ἐκτόπως δὲ τοῦ Ἰωάννου τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ἐρῶντος, κοινοπραγήσαντες ὁ τῆς Κυζίκου Δημήτριος, Ἀντώνιος ὁ Νικομηδείας, ὁ τῆς Σίδης καὶ Ἀγκύρας οἱ αὐτάδελφοι, σὺν ἄλλοις μητροπολίταις, ἐβουλεύσαντο τοῦ θρόνου καταγαγεῖν τὸν Ἀλέξιον, καὶ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Ἰωάννην τῷ θρόνῳ ἐγκαταστῆσαι. πρὸς οὓς Ἀλέξιος ὁ πατριάρχης, μετὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τῆς ἐκκλησίας μανύματα ἐκπέμπει, δηλοῦντα· ἐπειδή, ὥς φατε, οὐ ψήφῳ ἀρχιερέων, ἀλλὰ προστάξει Βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐπέβην τοῦ θρόνου ἀκανονίστως, καθαιρεθήτωσαν, οὓς ἐχειροτόνησα μητροπολίτας ἐπὶ ἕνδεκα πρὸς τῷ ἡμίσει χρόνους τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνας· ἀναθεματισθήτωσαν δὲ καὶ οὓς ἔστεψα τρεῖς βασιλεῖς, καὶ ἐξίσταμαι τῷ βουλομένῳ τοῦ θρόνου. ταύτην δεξάμενοι τὴν ἀγγελίαν οἱ περὶ τὸν Δημήτριον, καὶ αἰσχύνης καὶ δέους πλησθέντες (ὅσοι γὰρ οἱ πλείους ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες) ἠσπάσαντο σιωπήν· καὶ λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ἐπέσχε τὴν ἐπὶ τῇ κατασχέσει τοῦ θρόνου ὄρεξιν.

Τῷ δὲ ,ϛφμϛ΄. ἔτει, ἰνδ. ϛ΄. ἡμέρᾳ Νοεμβρίου β΄ γέγονε σεισμὸς περὶ ὥραν ι΄. τῆς ἡμέρας, καὶ διετέλεσεν ἡ γῆ σειομένη ἄχρις ὅλου τοῦ Ἰανουαρίου μηνός. γέγονε δὲ καὶ λιμὸς κατά τε Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν, Στρυμόνα καὶ Θεσσαλονίκην, καὶ μέχρι Θετταλίας. καταβοησάντων δὲ τῶν κληρικῶν Θεσσαλονίκης Θεοφάνους τοῦ μητροπολίτου, ὡς ἀποκρατοῦντος τὰς συνήθεις σιτήσεις αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐνδιατρίβων, λόγοις παραινετικοῖς ἐκέχρητο πρὸς αὐτόν, καὶ παρῄνει, μὴ ἀποστερεῖν τὸν τῆς ἐκκλησίας λαὸν τῶν ἀπὸ νόμου σιτηρεσίων. τοῦ δὲ τραχυνομένου, καὶ μὴ ὑπείκοντος, ἔγνω δεῖν ὁ βασιλεὺς ἀπάτῃ περιελθεῖν αὐτόν, καὶ κολάσαι τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ. πέμπει οὖν τινὰ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, ἐξαιτῶν ἐκδανεῖσαί οἱ κεντηνάριον ἕν, μέχρις ἂν ἐκ Βυζαντίου χρυσίον διακομισθείη. ὁ δὲ ἐνωμότως ἀπηρνήσατο, μὴ ἔχειν πλέον τριάκοντα λιτρῶν, καὶ τοῦτον μὲν ἐκποδὼν μεθίστησιν ὁ βασιλεύς. ἀποστείλας δέ, καὶ τὰ ταμιεῖα αὐτοῦ διερευνησάμενος, εὗρε χρυσίου κεντηνάρια τριάκοντα καὶ τρία· ἐξ ὧν δίδωσι μὲν τοῖς κληρικοῖς τὰ ὀφειλόμενα ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης τοῦ Θεοφάνους, ἕως τῆς νυνούσης ὥρας· τὰ δὲ λοιπὰ πένησι διανέμει, καὶ τὸν μητροπολίτην ἐξωθεῖ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔν τινι κτήματι περιορίζει. ἐφίστησι δὲ Προμηθέα τῇ μητροπόλει, παρ' οὗ καὶ οὗτος σιτηρέσια λαμβάνειν τετύπωτο, καὶ καθ' ἑαυτὸν διάγειν.

Παγκρατίου δὲ τοῦ ἐξουσιαστοῦ Ἀβασγίας σφοδρῶς ἐπικειμένου τῷ κατεπάνω Ἰβηρίας τῷ Ἰασίτῃ, ὁ Ἰωάννης μετὰ τῶν * ταγμάτων τῆς ἕω πάντων τὸν δομέστικον Κωνσταντῖνον τῶν σχολῶν, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκπέμπει, καθυποσχόμενος συνεκπέμψαι τούτῳ καὶ τὸν Δαλασσηνόν, ὡς ἂν ἔχοι τοῦτον σύμβουλον καὶ παραστάτην ἐν τοῖς πολέμοις. τοῦτο δὲ οὐκ ἐποίησε, καὶ λοιπὸν ἄπρακτος ὁ δομέστικος ὑπενόστησε.

* στρατευμάτων. γρ. Scyl.

Μέλλοντος δὲ τοῦ Ἰωάννου καθαρσίου μεταλαβεῖν φαρμάκου, γνοῦσα τοῦτο Ζωὴ ἡ βασιλίς, διά τινος τῶν οἰκειοτάτων αὐτῇ εὐνούχων τοῦ λεγομένου Συγουρίτζη δώροις ὑποφθείρει τὸν ἰατρὸν οὐκ ὀλίγοις, ὑποσχομένη ἐς βίου τε περιφάνειαν ἄξειν αὐτόν, καὶ πλούτου ὑπεροχήν, εἰ ἀνακεράσει τῷ φαρμάκῳ καὶ

A

tudit impetus. postea cognito fratres pacem componere, & insidiari Romanis, rursus in Italiam trajecit, abductis secum xv millibus Romanorum captivis, qui deinde domum liberi redierunt. Carthaginensis Umerus metu hostium liberatus, Siciliam secure ac summam per licentiam vexavit.

Interim cum patriarchatus Constantinopolitani amor absurdus Joannem Imperatoris fratrem cepisset, re communicata episcopi, Demetrius Cyzici, Antonius Nicomediæ, Sidæ & Ancyræ fratres germani, cum aliis metropolitis, consultarunt de Alexio deturbando eique sufficiendo Joanne. Ad eos Alexius & reliqua ecclesiæ pars litteras dant, hoc significantes: Quando, ut vos dicitis, non suffragiis pontificum, sed jussu Basilii Imperatoris ego hoc solium contra canones conscendi, agedum quos ego constitui metropolitas jam per xi annos ac anni semissem ecclesiam gubernans, deponantur: anathema quoque obnuntietur tribus Imperatoribus quibus ego coronas Imperii imposui. his factis, cedo solium ei qui vult succedere. Hoc accepto nuntio, Demetrius cum sociis metu pudoreque confusi, quod plerique ab ipso erant creati, nihil antiquius silentio & quiete habuerunt: & ipse Joannes cupiditatem solii patriarchæ in posterum dimisit.

Joannes Imperatoris frater patriarchatu inhiat.

B

C

Anno mundi ɪɔɔ cɪɔ ɪɔ xlvi die, Indictione vi Novembris ii, terræmotus fuit circa horam diei decimam, duravitque usque ad Januarium mensem. Fame etiam laboratum est per Thraciam, Macedoniam, Strymonem, Thessalonicam, & usque Thessaliam. Conquerentibus autem Thessalonicæ clericis de Theophane metropolita, quod frumentum iis quod debebat non persolveret: Imperator tum Thessalonicæ commorans, hortatus episcopum est, ne clericos iis quæ eis legitime debebantur defraudaret. Cumque is obstreperet, neque obtemperare vellet, statuit Imperator eum fraude circumvenire, & avaritiam ejus compescere. Mittit igitur quemdam suorum ministrorum, mutuo sibi dari petens unum centenarium, donec sibi aurum Byzantio afferretur. Interposito jurejurando, negavit episcopus habere se ultra triginta libras. Eo submoto Imperator thesauros ipsius excussit, invenitque auri centenaria triginta tria. de his persolvit clericis quæ in primo Theophanis archiepiscopatus anno in eum usque diem debebantur omnia, reliqua inter pauperes dividit, & Theophanem ecclesia abactum in quoddam prædium deportat: episcopatum Prometheo committit, mandatque ut Theophani alimenta præbeat, isque privatus vivat.

Avaritia episcopi Thessal.

D

Edit. Paris pag. 741.

Cum autem Pancratius Abasgiæ dominus vehementer urgeret Jasitam superioris Iberiæ principem, Joannes contra eum emittit Constantinum domesticum scholarum, fratrem suum, cum omnibus Orientalibus copiis, pollicitus ei missurum se Dalassenum consiliarium ac collegam belli gerendi. Quod cum non fieret, re infecta domesticus discessit.

E

Cum autem purgans medicamentum accepturus esset Joannes, Zoe Augusta certior facta, fidelissimi suorum eunuchorum Suguritzæ opera medicum non exiguis muneribus corrumpit, pollicita se eum ad vitæ summum splendo-

Zoe Joanni insidiatur.

rem & amplissimas divitias elaturam, si medicamento admisceat lethale venenum. sed puer quidam medici famulus Joanni insidias detexit: iisque demonstratis, medicus Antiocheam, quæ ei fuerat patria, relegatur: Constantinus Mukupela protospatharius, qui venenum miscuerat, urbe ejicitur, & de Augusta eo deteriores auctæ suspiciones.

Maniaces Siciliam recipit. Ut in Siciliam appulit Georgius Maniaces, qui eam tenebant fratres, pace facta inter se, conati sunt eum insula pellere, adscito ex Africa auxilio virorum IↃↃↃ. Conflictum ad locum cui Remata nomen: & victi Carthaginenses: eorumque tanta edita strages, ut sanguine profluens inundaret. Post hæc urbes Siciliæ XIII cepit Georgius, paulatimque procedens totam insulam subegit.

Edessa dolo tentata. Eodem anno, Indictione sexta, parum abfuit ne Edessa dolo caperetur, Deo ne id fieret impediente. Præerat urbi ei Parasbarzes Iberus protospatharius. Accedunt

Edit. Paris. pag. 742.

ad eum Arabes primarii viri XII, cum equitibus IↃ, & totidem camelis arcas portantibus, in quibus duo armatorum millia latebant, seque ad Imperatorem munerum offerendorum causa ire ajunt. statuerant vero arcis in urbem illatis nocte milites promere, & urbem occupare. Parasbatzes principes comiter accipit, & convivium præbet: equites tamen & impedimenta in urbem non admisit. Forte quidam Armenius mendicus cum accessisset ubi Sarraceni commorabantur, quemdam eorum qui in arcis latebant audit, ubinam essent quærentem, (nam eorum linguam norat) statimque ad urbis præfectum accurrens, id nunciat. Is in convivio relictis principibus cum suis armatis exit, direptisque arcis inventos Sarracenos milites ad unum omnes una cum equitibus & agasonibus occidit. Inde in urbem reversus, de principibus unum præcipuum, reliquis interfectis, manibus, auribus ac naso mutilat, domumque rei gestæ nuntium eum mittit.

Anno mundi IↃↃ CIↃ IↃ XLVII,
354 Indictione VII, Joannes aucto in Dalassenum odio, Theophanem quoque patricium, fratrem ejus, & alterum ejus fratrem patricium Romanum, & patruelem Adrianum reliquosque ejus propinquos relegat, totum ejus genus cupiens e medio tollere. Ut autem erat ad omnem nequitiam callidissimus, ita injustas conquirendæ pecuniæ multas inveniebat rationes. nam ultra priora tributa, de quovis prædio * ærarii loco dari jussit pro ratione habitus quatuor, aut VI & usque ad XX nomismata, aliosque turpes quæstus reperit, indignos relatu. Interim Imperator a dæmone tortus, cum non inveniret laxationem, in omnes provincias atque insulas misit presbyteris singulis duo nomismata, monachis unum. quin & recens natos infantes baptizabat, in singulos dans nummum unum, & quatuor milliarisia. Sed nihil horum ei profuit: magisque in-
355 tendebant se malum, accedente etiam hydrope. Eodem tempore terræmotus fuere continui, & vehementes imbrium inundationes. Et in quibusdam provinciis obtinuit anginæ caninæ morbus, ita ut vivi mortuis efferendis non sufficerent.

* v. Not.

Angina.

δηλητήριον. παιδαρίου δέ τινος τῶν ὑπηρετουμένων τῷ ἰατρῷ, μηνύσαντος τὸ σκευώρημα τῷ Ἰωάννῃ, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς ἐλεγχθείσης, ὁ μὲν ἰατρὸς εἰς Ἀντιόχειαν τὴν αὐτοῦ ἐξορίζεται πατρίδα· ὁ δὲ τὸ δηλητήριον συσκευασάμενος Κωνσταντῖνος πρωτοσπαθάριος ὁ Μουκουπέλης, ἐξωθεῖται τῆς πόλεως· καὶ ἡ βασιλὶς ἐν ὑποψίαις ἦν ἔτι μείζοσιν.

Ἄρτι δὲ καὶ Γεωργίου πατρικίου τοῦ Μανιάκου τὴν Σικελίαν καταλαβόντος, οἱ ταύτης ἄρχοντες, καὶ αὐτάδελφοι, σπεισάμενοι πρὸς ἀλλήλους, ἔσπευδον ἀπελάσαι τοῦτον τῆς νήσου. διὸ καὶ συμμαχίαν ἐξ Ἀφρικῆς μετεπέμψαντο χιλιάδας πεντήκοντα. ἧς ἐλθούσης, γίνεται συμβολὴ κρατερὰ κατὰ τὰ λεγόμενα Ῥέματα, καὶ τρέπεται κατὰ κράτος τοὺς Καρχηδονίους ὁ Μανιάκης, τοσούτου γενομένου φόνου, ὡς τὸν παραρρέοντα ποταμὸν πλημμυρῆσαι τῷ αἵματι. μετὰ δὲ ταῦτα εἷλε πόλεις Σικελίας ιγ΄. καὶ κατὰ μικρὸν προϊὼν, πᾶσαν ἐχειρώσατο τὴν νῆσον.

Τῷ δὲ ͵ϛφμϛ΄ ἔτει, ἰνδικτ. ϛ΄. γέγονεν ἐπιβουλὴ κατὰ τῆς πόλεως Ἐδέσσης· καὶ μικροῦ ἂν ἑάλω, εἰ μὴ Θεὸς διεσώσατο. στρατηγοῦντος γὰρ ἐν αὐτῇ τοῦ πρωτοσπαθαρίου Βαρασβατζὲ τοῦ Ἴβηρος, ἄρχοντες τῶν Ἀράβων ιβ΄. ἱππεῖς ἔχοντες φ΄. καὶ καμήλους πεντακοσίους, κιβώτια φερούσας χίλια, ἔνδοθεν ἔχοντα δισχιλίους ὁπλίτας, τὴν Ἔδεσσαν κατειλήφασι, φάσκοντες ὡς βασιλεῖ ἀπιέναι δῶρα κομίζοντες. ἦν δὲ αὐτοῖς ἡ ὁρμὴ, ἔνδον τῆς πόλεως εἰσαγαγεῖν τὰ κιβώτια, καὶ νύκτωρ τοὺς ὁπλίτας ἐκβαλεῖν, καὶ κατασχεῖν τὴν πόλιν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοὺς μὲν ἄρχοντας φιλοφρόνως ἐδέξατο καὶ εἱστία, τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ τὰς ἀποσκευὰς ἔξωθεν διαναπαύεσθαι ἐκέλευε. πένης δέ τις Ἀρμένιος μεταιτῶν, ἔνθα ηὐλίζοντο οἱ Σαρακηνοὶ γενόμενος, ἀκούει τινὸς τῶν ἐν τοῖς κιβωτίοις (ᾔδει γὰρ καὶ τὴν τῶν Σαρακηνῶν διάλεκτον) διερωτῶντος ὅπου πάρεισι· καὶ δραμὼν ἀπήγγειλε τῷ στρατηγῷ. ὁ δὲ τοὺς ἄρχοντας ἑστιῶν ἐάσας, ἐξῆλθε μεθ' ὁπλιτῶν· καὶ διαρρήξας τὰ κιβώτια, καὶ τοὺς ὁπλίτας ἔνδον εὑρὼν, ἅπαντας ἄρδην ἀπέσφαξε σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ τοῖς καμηλοκόμοις. εἶτα πρὸς τὴν πόλιν ὑποστρέψας, τοὺς μὲν ἕνδεκα τῶν ἀρχόντων ἀπέκτεινεν, ἕνα δὲ τὸν κρείττονα, ἄγγελον τῶν γεγονότων ἐπ' οἴκου ἀπέστειλεν, ἀποτεμὼν χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ὦτα καὶ ῥῖνα.

Τῷ δὲ ͵ϛφμζ΄ ἔτει, ἰνδικτιῶνος ζ΄. ἐπιτείνων τὸ πρὸς τὸν Δαλασσηνὸν ἔχθος ὁ Ἰωάννης, ὑπερορίζει καὶ * Θεοφάνην πατρίκιον, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ τὸν ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν πατρίκιον Ῥωμανὸν, καὶ Ἀδριανὸν τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ, καὶ τοὺς λοιποὺς τοὺς κατὰ γένος αὐτοῦ ἐγγίζοντας. ἔσπευδε γὰρ ἄρδην ἀφανίσαι τὸ γένος αὐτοῦ. [illegible] δὲ ὢν πρὸς ὅσα ἄν τις εἴποι κακίαν, πᾶσαν ἐφεῦρεν ὁδὸν ἀδικίας, προσθεὶς, ἐπέκεινα τῶν δημοσίων τελεσμάτων διδόναι ἕκαστον τῶν χωρίων ὑπὲρ ἀερικοῦ κατὰ τὴν ποιότητα καὶ ἰσχὺν αὐτῶν, τῶν μὲν νομίσματα τέσσαρα, τῶν δὲ ἕξ, ἄχρι τῶν εἴκοσι. καὶ ἄλλους πόρους αἰσχροὺς τοῦ κερδαλέου χάριν, οὓς καὶ καταλέγειν αἰσχύνη. ὁ δὲ βασιλεὺς καταπονούμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος, καὶ μὴ εὑρίσκων ἐλευθερίαν, ἔπεμψεν ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι καὶ ἐν ταῖς νήσοις, τοῖς μὲν πρεσβυτέροις ἀνὰ νομίσματα δύο, τοῖς δὲ μοναχοῖς ἀνὰ νόμισμα ἕν. ἐβάπτιζε δὲ καὶ παῖδας ἀρτιγενεῖς, διδοὺς ἀνὰ νόμισμα ἕν, καὶ μιλιαρίσια τέσσαρα. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ὤνησεν αὐτόν· μᾶλλον γὰρ ἐπετείνετο τὸ κακὸν, συνεπιλαβομένης καὶ νόσου ὑδρωπικῆς. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σεισμοὶ γεγόνασι συνεχεῖς, καὶ ὄμβρων ἐπικλύσεις σφοδραί. ἐπεκράτησε δὲ καὶ ἔν τισι τῶν θεμάτων τὸ τῆς κυνάγχης νόσημα, ὡς ἀδυνατεῖν τοὺς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς τεθνεῶτας.

* Θεοφύλακτον. Scyl.

Φεβρουαρίου δὲ μηνὸς β΄. ἰνδικτ. η΄. ἔτους ,ϛφμή. γέγονε σεισμὸς φρικώδης. καὶ ἔπαθον μὲν καὶ ἄλλοι τόποι καὶ πόλεις, ἐγένετο δὲ ἡ Σμύρνα ἐλεεινὸν θέαμα, καταπεσόντων τῶν καλλίστων οἰκοδομημάτων αὐτῆς, καὶ πολλοὺς τῶν οἰκητόρων ἀναλωσάντων.

Ἐν δὲ Σικελίᾳ ἀναλαβὼν πάλιν ἑαυτὸν ὁ Καρχηδόνιος, καὶ δύναμιν πολλῷ μείζονα τῆς προτέρας ἀθροίσας, ἔρχεται πρὸς Σικελίαν τὸν Μανιάκην * ἐξωθήσων. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἔν τινι πεδιάδι ὑπτίᾳ καὶ ἀναπεπταμένῃ, Δραγίναι ἡ πεδιὰς ἐκαλεῖτο, ἐκαιροσκόπει τὸν πόλεμον. τοῦτο δὲ μαθὼν ὁ Μανιάκης, ἄρας τὰς περὶ αὐτὸν δυνάμεις, ὑπαντιάζει· ἐπισκήψας πρότερον τῷ πατρικίῳ Στεφάνῳ, τῷ τοῦ βασιλέως γαμβρῷ, τοῦ στόλου, ὡς εἰρήκαμεν, ἄρχοντι, ἀσφαλῶς τηρεῖν τὴν παράλιον, μή πως πολέμου κροτηθέντος ἡττηθεὶς ὁ Καρχηδόνιος, λάθῃ διαδρὰς, καὶ οἴκαδε παλινοστήσῃ. καὶ δὴ συμβαλὼν, ἐκτρέπεται τοῦτον ἀνὰ κράτος. καὶ πίπτει μὲν τῶν Ἀφρῶν πλῆθος ὑπὲρ τὰς ν΄. χιλιάδας. αὐτὸς δὲ ὁ τούτων ἄρχων διαδρὰς τὸν κίνδυνον, ἔρχεται ἐν τῷ αἰγιαλῷ· καὶ κελητίῳ ἐπιβὰς, καὶ τὰς τοῦ Στεφάνου λαθὼν φυλακὰς, ἀπέδρασε πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν. ὅπερ μαθὼν ὁ Μανιάκης, ἐν δεινῷ τε ἐποιεῖτο, καὶ τὸν Στέφανον συμμίξαντα τοῦτον ὕβρεσί τε ἀτόποις κατέκλυσε, καὶ τὸν στειρομάστην ἀνατείνας ἔπαισεν αὐτὸν κατὰ τῆς κεφαλῆς οὐκ ὀλίγας, ῥᾴθυμον ἀποκαλῶν καὶ ἄνανδρον, καὶ τῶν τοῦ βασιλέως προδότην πραγμάτων. ὁ δὲ μὴ ἐνεγκὼν μετρίως τὸν προπηλακισμὸν καὶ τὴν ὕβριν, γράμματα πέμπει ταχὺ πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον, μηνύοντα ὡς ἀποστασίαν εἴη μελετῶν ὁ Μανιάκης κατὰ τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς δέσμιος εἰς τὴν βασιλίδα εἰσάγεται, καὶ καθείργνυται σὺν Βασιλείῳ πατρικίῳ τῷ Θεοδωροκάνῳ. ἡ δὲ πᾶσα τῆς ἀρχῆς ἐξουσία ἐς τὸν Στέφανον μετατίθεται, συμπεμφθέντος αὐτῷ καί τινος εὐνούχου Βασιλείου πραιποσίτου τοῦ Πεδιαδίτου· οἵ τινες οὐκ ἐν βραχεῖ τὰ πράγματα διεφθάρκασιν, αἰσχροκερδίᾳ καὶ δειλίᾳ καὶ ῥᾳστώνῃ καταπροδόντες τὴν Σικελίαν. ὁ γὰρ Μανιάκης αἱρῶν τὰς τῆς νήσου πόλεις, ἀκροπόλεις ἐν αὐταῖς ᾠκοδόμει, καὶ φρουροὺς ἐφίστα τοὺς ἱκανοὺς, ἵνα μὴ οἱ ἐγχώριοι δύναιντ᾽ ἂν ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνακτᾶσθαι τὰς πόλεις. τούτου δὲ δεσμίου, ὡς εἴρηται, εἰς τὸ Βυζάντιον ἀναχθέντος, τῇ ὀλιγωρίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ τῶν ἀρχόντων καταθαρρήσαντες οἱ ἐγχώριοι, καὶ δύναμιν Καρχηδονίων προσειληφότες, ἐπιτίθενται ταῖς πόλεσι, καὶ τάς τε ἄκρας κατέσκαψαν τῶν φρουρῶν κρατήσαντες, καὶ τὰς πόλεις πάσας ἐπανεσώσαντο, πλὴν Μεσσήνης. ταύτην γὰρ ἔλαχε φρουρεῖν ὁ πρωτοσπαθάριος, ὁ καὶ τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ἀρμενιακῶν, Κατακαλὼν ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Κεκαυμένος, τριακοσίους ἱππότας ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ, καὶ πεντακοσίους πεζούς. σπεύδοντες οὖν οἱ νησιῶται, μηδὲ ζώπυρον ὑπολειφθῆναι Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως ἐμφωλεῦον τῇ νήσῳ, πάντα τὸν ὅπλον κινῆσαι δυνάμενον ἀθροίσαντες, καὶ συμμαχικὸν οὐκ ὀλίγον Καρχηδονίων, ἀπελθόντες ἐν Μεσσήνῃ τὴν πόλιν περιεστοίχισαν. τοῦ δὲ κλείσαντος τὰς πύλας ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καὶ μηδένα προπηδᾷν ἐῶντος τῆς τάφρου, ἀλλὰ δόκησιν δειλίας παρεσχηκότος, καταφρονήσαντες οἱ Σαρακηνοὶ, ἀδεῶς τε ἐσκεδάννυντο, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν ἐν πότοις καὶ αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις ἦσαν, ὡς τάχα τῆς πόλεως * ἐς τὴν αὔριον μελλούσης ἁλώσεσθαι. ἡμέρᾳ δὲ τετάρτῃ, καθ᾽ ἣν εἰώθαμεν ἐκτελεῖν τὴν * πεντηκοστὴν, κατανοήσας ὁ Κεκαυμένος τὴν ἀμέλειαν καὶ ῥᾳθυμίαν τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ὅτι ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ διάγουσιν, οὐδένα λόγον τῶν ἐντὸς τοῦ τείχους ποιούμενοι, τὸν ἑαυτοῦ παραθαρρύνας λαὸν, καὶ τὴν

* ἐκεῖθεν. Scylitz.

* εἰς Scylitz.

* μεσοπεντηκοστὴν, Scyl.

Anno IↃↃↃ CIↃ IↃXLVIII, Indictione VIII, mensis Februarii II, terribilis fuit terræmotus: & cum alia loca urbesque afflixit, tum Smyrnæ fuit miserabile spectaculum, collapsis pulcherrimis ejus ædificiis, multis inhabitantium oppressis ruina.

Edit. Paris. pag. 743.

Cæterum dux Carthaginensis resumptis viribus, exercituque multo quam ante majore contracto, rursum Siciliam petit, & Maniacem expellere conatur: castrisque in supina quadam & aperta positis planicie, cui nomen Draginæ, de opportunitatibus rei gerendæ cogitat. Hoc cognito, Maniaces suos ei obviam ducit, mandato prius Stephano patricio, sororis Imperatoris marito, & classis (ut diximus) præfecto, ut diligenter oram maritimam custodiat, ne commissa pugna fugatus Carthaginensis furtim domum possit perfugere. Commissa pugna, ingens facta Carthaginensium strages, cæsique ultra IↃↃↃ. dux ipse e prælio elapsus, ad littus pervenit: conscensoque lembo, custodibus Stephani non animadvertentibus domum evasit. Ægerrime hoc tulit Maniaces, Stephanumque ad se venientem conviciis insectatus est, * & scitomastu sublato aliquot in caput ejus plagas imposuit, socordem eum appellans, & effœminatum, ac Imperatoris commodorum proditorem. At Stephanus contumeliam hanc non concoquens, mox ad Orphanotrophon litteras dat, significans Maniacem res novas moliri adversus Imperatorem. Itaque Maniaces statim captivus adducitur Byzantium, & in carcerem conjicitur cum Basilio patricio Theodorocano. Totum autem rei gerendæ imperium Stephano mandatur, eique collega mittitur eunuchus quidam Basilius præpositus Pediadites. Hi exiguo temporis spatio rem totam pessumdederunt, per rapacitatem, ignaviam, atque incuriam amissa Sicilia. Etenim Maniaces cum urbes Siciliæ caperet, arces in iis condiderat, easque justis præsidiis munierat, ne oppidani eas per insidias recipere possent. Eo autem in vinculis, ut docuimus, Byzantium abducto, Siculi incuriæ ducum Romanorum insultantes, adscito a Carthaginensibus exercitu, expugnatis præsidiis arces ceperunt, urbesque omnes excepta Messana recuperarunt. Messanæ præerat Catacalo, cognomine Ambustus, protospatharius & dux Armeniacæ legionis, secum habens CCC equites, & IↃ pedites. Siculi proinde cupientes ne scintillam quidem Romanorum in ea insula relinquere delitescentem, omnibus qui arma ferre possent collectis, & auxiliis Carthaginensium haud exiguis, Messanam obsident. Per triduum portas clausas tenuit Catacalo, neque ullum suorum egredi passus est: eoque timiditatis opinionem de se in animis hostium excitavit. Ergo Sarraceni secure palabant, ac dies noctesque vino, fistulis & cymbalis vacabant, itidem proxime insequente die se potituros urbe sperantes. Quarta die, qua de more Pentecoste celebratur, Ambustus securitatem & socordiam Sarracenorum considerans, utq; ii nullam eorum quos obsederant rationem ducerent, suorum animos oratione confirmavit. mandatoque

Maniaces re optime gesta pessime acceptus.

* v. Not.

Calumnia

Sicilia amissa.

Siculi ad Messanam male tractata.

pag. 744.

sacerdotibus ut rem sacram facerent, postquam ipse cum universis impertitus est sacrosanctis mysteriis, circa horam prandii apertis urbis portis in hostes summo cum impetu irruit, ebrios & crapula gravatos. Ipse Ambustus princeps cum suis equos ad tentorium Apolapharis insulæ præfecti tendit, eumque vino captum statim interficiunt, tentoriumque diripiunt. sed & cumulatim cadunt reliqui Sarraceni, & ob ebrietatem titubantes, & ob improvisam rem de defensione nihil cogitantes. Igitur totis castris fugitur, ducibus * se invicem obterentibus atque interficientibus, & campus cadaveribus obtegitur, ac propinquæ convalles ac flumina replentur. Denique de tam multis millibus paucissimi Panormum fuga perveniunt. Capta sunt castra auro & argento, unionibusque & gemmis refertissima, quas dimensos esse modiis milites ferunt. Ita Sicilia, brevi tempore a Maniace in Romanorum potestatem redacta, exiguo spatio ob ignaviam & incuriam ducum ad Sarracenos rediit: sola Messana, quo modo diximus, Romanis servata. Cæterum Stephanus & Pediadites ex insula in Longibardiam profugerunt.

* Sarracenorum.

Interim Michaelus Imperator plerumque Thessalonicæ degebat, ad Demetrii martyris sepulcrum commorans, ab eoque morbi profligationem petens: neque ullius negotii, nisi summa compulsus necessitate, curam suscipiebat, omnium & totius reipublicæ administratione in Joannem incumbente. Nihil improbarum ac pessimarum fuit artium, quod hic homo non excogitaret atque adhiberet ad premendos vexandosque subditos. & quidem omnia ejus flagitia referre, Herculea fuerit ærumna. Per longum tempus attriti hac tyrannide homines, auxilium Dei identidem & sublevationem poscebant. Sed & divinitus continentes terræ concussiones edebantur, ac terribilium ostentorum plenus erat mundus; in cælo cometis, in aere ventis atque vehementissimis imbribus, in terra fragoribus ac tremoribus existentibus. quæ, ut judico, portendebant statim tyrannos perituros.

Orphanotrophi improbitas.

Edit. Paris. pag. 745.

Hoc ipso anno Indict. VIII, mense Majo, soror Imperatoris Maria Cæsaris mater, Ephesum abiit adorandi Joannis Evangelistæ causa: & cum in itinere multa vidisset improbe geri, reversa de iis omnibus ad fratrem Joannem retulit, hortataque est ut istas nequitias coerceret. quam ille irrisam dimisit, muliebriter sentire ajens, & nescire quam multa ad rempublicam Romanam requirerentur. Idem cum ad Imperatorem Thessalonicæ, ut diximus, degentem auri centenaria decem mitteret, navis turbine venti correpta Illyricis allisa est littoribus, & periit: aurum princeps Serborum Stephanus, qui & Boisthlabus, abstulit. is paulo ante ex urbe profugerat, & Serbiam occuparat, pulso inde Theophilo Erotico. At enim Joannes magistratus venales prostituens, ac omni injustitiæ fræna laxans, innumeris calamitatibus orbem terrarum implevit, præfectis impune subditos expilantibus, & nemine prorsus in ea quæ agebantur animadvertente.

Imperator autem Thessalonicæ de amisso auro certior factus, Stephanum per litteras monet, ut sibi suum mittat, neque ultro belli causam præbeat. Hoc

A ἀναίμακτον τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτελέσαι κελεύσας θυσίαν, καὶ τῶν θείων ἅμα πᾶσι μετεσχηκὼς μυστηρίων, περὶ ὥραν ἀρίστου τὰς τῆς πόλεως πύλας ἀναπετάσας, προσρήγνυται μετὰ μεγίστης ῥύμης τοῖς ἐναντίοις, μεθύουσι καὶ καρηβαροῦσιν, αὐτὸς πρῶτος μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἐξιππασάμενος Ἀπολάφαρ τοῦ τῆς νήσου ἄρχοντος. καὶ οὗτος μὲν εὐθὺς ἀναιρεῖται, ἀκροσφαλὴς ὑπὸ μέθης ὑπάρχων. διαρρήγνυται δὲ καὶ ἡ αὐτοῦ σκηνή. ἔπιπτον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Σαρακηνῶν κατὰ τὰς σωρείας ὑπὸ μέθης σφαλλόμενοι, καὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ τῆς ἐπιθέσεως, μηδ' ὅλως πρὸς ἀλκὴν ἀποβλέψαι ἰσχύσαντες. γίνεται οὖν ἐξ ὅπλων τὸ στρατόπεδον, τῶν Σαρακηνῶν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, καὶ
B ἀναιρουμένων, ὡς πληρωθῆναι νεκρῶν τὸ πεδίον, καὶ τὰς ἔγγιστα φάραγγας, καὶ τοὺς ποταμούς. ὡς ἐκ τοσούτων μυριάδων ὀλίγους πάνυ ἐν Πανόρμῳ διασωθῆναι. ἐλήφθη δὲ καὶ τὸ στρατόπεδον ἅπαν, χρυσοῦ τε ἀργύρου καὶ μαργάρων γέμον, καὶ πολυτελῶν λίθων. οὓς, ὡς λέγεται, μεδίμνοις οἱ στρατιῶται διεμερίσαντο. καὶ οὕτω μὲν ἡ πᾶσα Σικελία δι' ὀλίγου χειρωθεῖσα παρὰ τοῦ Μανιάκη, βραχεῖ χρόνῳ ἀμελείᾳ καὶ κακότητι στρατηγῶν γέγονε πάλιν ὑπὸ Σαρακηνούς, μόνης τῆς Μεσσήνης περιλειφθείσης, καθ' ὃν τρόπον εἰρήκαμεν, τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Πεδιαδίτου φυγόντων ἐν Λογγιβαρδίᾳ. καὶ τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ ἐφέρετο ταύτῃ.

C Ὁ δὲ βασιλεὺς Μιχαὴλ τὴν Θεσσαλονίκην ὡς τὰ πολλὰ διέτριβε, προσλιπαρῶν τῷ τάφῳ τοῦ καλλινίκου μάρτυρος Δημητρίου, καὶ ἀπαλλαγὴν εὑρέσθαι τῆς νόσου γλιχόμενος. καὶ ἥπτετο μὲν τῶν πραγμάτων οὐδ' ὁπωσοῦν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη. ἐφέρετο δὲ ἡ διοίκησις καὶ τῶν κοινῶν μεταχείρισις ὑπὸ Ἰωάννου· καὶ οὐδὲν εἶδος βεβήλου τε καὶ παρανόμου ἐπινοίας παρελείφθη, ὃ μὴ ἐξεῦρεν ὡς συντετριμμένους καὶ κακῶσαι τοὺς ὑπὸ χεῖρα. καταλέγειν δὲ ἕκαστον τούτων, ἆθλος Ἡράκλειος, καὶ διέκειντο πάντες ἄνθρωποι ὑπὸ τῆς βαρείας ταύτης τυραννίδος ἀγόμενοι, ἐπὶ πολὺ θεοκλυτοῦντες, καὶ ἀπαλλαγὴν ἐξαιτούμενοι. ἔσειε δὲ καὶ συνεχῶς ὁ Θεὸς καὶ δείματα, καὶ φόβητρα κατεῖχον τὴν οἰκουμένην, ἐν οὐρανῷ κομητῶν ἐπιτολαί, ἐν ἀέρι ἄνεμοι * ῥαγδαῖοι, ἐν
D γῇ δὲ βρασμοὶ καὶ κλόνοι. ταῦτα δὲ προσημαίνοντα, οἶμαι, τὴν μέλλουσαν ὅσον οὔπω γενέσθαι καταστροφὴν τοῦ τυράννου.

* καὶ ὄμβροι Scyl.

Μαΐῳ δὲ μηνί, τοῦ ͵ϛφμη΄ ἔτους, ἰνδικτ. η΄, ἡ ἀδελφὴ τοῦ βασιλέως Μαρία, μήτηρ δὲ τοῦ Καίσαρος, ἄπεισιν ἐν Ἐφέσῳ, εἰς προσκύνησιν τοῦ ἠγαπημένου. καὶ ἐν τῷ διϊέναι πολλὰ τῶν παραλόγως πραττομένων μαθοῦσα, ὑποστρέψασα εἰς τὸ Βυζάντιον, ἀπήγγειλε πάντα τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ, καὶ παρεκάλει ἀνακοπήν τινα γενέσθαι τῆς πονηρίας· ὁ δὲ μετὰ γέλωτος αὐτὴν ἀπεπέμψατο, γυναικεῖα φρονεῖν εἰπών, καὶ ἀγνοεῖν ὅσων ἡ πολιτεία δεῖται Ῥωμαίων. ἐν Θεσσαλονίκῃ δέ, ὡς εἴπομεν, τῷ βασιλεῖ διατρίβοντι, χρυσίου ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε κεντηνάρια δέκα.
E ὑπὸ στροβίλων δὲ πνευμάτων ἁρπαγὲν τὸ πλοῖον, τοῖς Ἰλλυρικοῖς προσερράγη αἰγιαλοῖς, καὶ συνετρίβη. τὸ δὲ χρυσίον ἀφείλετο Στέφανος ὁ καὶ Βοϊσθλάβος, ὁ τῶν Σέρβων ἄρχων, πρὸ μικροῦ τῆς πόλεως ἀποδράς, καὶ τὸν τόπον τῶν Σέρβων κατασχηκώς, Θεόφιλον ἐκεῖθεν τὸν Ἐρωτικὸν ἀπελάσας· ὁ δ' Ἰωάννης ὠνίους προτιθέμενος τὰς ἀρχάς, καὶ πᾶσι χαλινὸν ἐνδιδοὺς ἀδικίας, μυρίων συμφορῶν ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην, ἀδεῶς τῶν κριτῶν φορολογούντων τοὺς ἐγχωρίους, καὶ μηδενὸς ἐπιστροφὴν ὅλως τιθεμένου τῶν γινομένων.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν Θεσσαλονίκῃ μαθὼν τὴν τοῦ χρυσίου ἀπώλειαν, γράφει τῷ Στεφάνῳ ἐκπέμψαι πρὸς αὐτὸν τὸ ἴδιον, καὶ μὴ θελήσαντα αὐθαίρετον ἀνελέσθαι πόλεμον. τοῦ δὲ μηδεμίαν ποιησαμένου ἐπιστροφήν,

A στρατὸν ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει κατ' αὐτοῦ, ἄρχοντα ἐκτομίαν Γεώργιον ἔχοντα τὸν Προβατᾶν. ὁ δὲ τὸν τόπον καταλαβὼν, καὶ δυσχωρίαις καὶ φάραγξι καὶ δυσβάτοις ἀπερισκέπτως ἐμπεσὼν τόποις, τό, τε στράτευμα ὅλον ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς δυσχερῶς διεσώθη.

Τούτῳ τῷ ἔτει καὶ ἡ ἀποστασία γέγονε Βουλγαρίας τοῦτον τὸν τρόπον. Πέτρος τις Βούλγαρος, Δελεάνος τὴν προσηγορίαν, δοῦλος Βυζαντίου τινὸς ἀνδρὸς, ἀποδρὰς ἐκ τῆς πόλεως, ἐπλανᾶτο ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ κατήντησεν ἄχρι Μοράβου καὶ Βελεγράδων (φρούρια δὲ ταῦτα τῆς Παννονίας κατὰ τὴν περαίαν τοῦ Ἴστρου κειμένα, καὶ γειτονοῦντα τῷ Κράλῃ Τουρκίας) καὶ υἱὸν ἑαυτὸν ἐφήμιζε Ῥωμανοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Σαμουήλ. καὶ τὸ γένος ἀνέσεισε τῶν Βουλγάρων, πρὸ ὀλίγου τὸν τράχηλον ὑποβαλὸν τῇ δουλείᾳ, καὶ λίαν ὀρεγόμενον ἐλευθερίας. B διὸ καὶ πιστεύσαντες τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις, βασιλέα τε αὐτὸν ἀναγορεύουσι Βουλγαρίας. καὶ ἄραντες ἐκεῖθεν διά τε Ναϊσσοῦ καὶ τῶν Σκουπίων, τῆς μητροπόλεως Βουλγαρίας, ἴεσαν ἀνακηρύττοντες καὶ ἀνευφημοῦντες τοῦτον, καὶ πάντα τὸν παρευρεθέντα Ῥωμαῖον ἀνηλεῶς καὶ ἀπανθρώπως ἀναιροῦντες. ὅπερ μαθὼν Βασίλειος ὁ Συναδηνὸς στρατηγὸς Δυρραχίου τυγχάνων, ἄρας τὰς ἐγχωρίους δυνάμεις, ἔσπευδεν ἀπαντῆσαι τῷ Δελεάνῳ, πρὶν ἐπὶ μέγα ἀρθῆναι τὸ κακὸν, καὶ πυρκαϊὰν ἀναφθῆναι. γενόμενος δὲ κατὰ τὴν λεγομένην Δέβρην, καὶ προσκρούσας κατά τι μετά τινος τῶν ὑποστρατήγων Μιχαὴλ τοῦ Δερμοκαΐτου, διαβάλ- C λεται ἐς βασιλέα, ὡς μελετῶν τυραννίδα. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς παραλύεται τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀχθεὶς, ἐν φυλακῇ βάλλεται. στρατηγεῖν δ' ἀντ' αὐτοῦ προχειρίζεται ὁ Δερμοκαΐτης. ὃς ἀπείρως καὶ φαύλως διοικῶν τὴν ἀρχὴν, ἐν βραχεῖ τῷ χρόνῳ πάντα ἀνέτρεψε. πλεονεκτούμενοι γὰρ οἱ ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἀδικούμενοι, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἵππους καὶ ἅρματα ἀφαιρούμενοι, καὶ ἄλλο πᾶν ὅπερ ἦν αὐτοῖς ἄξιον λόγου, κατεξανίστανται τοῦ στρατηγοῦ. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ᾔσθετο ἐπιβουλευόμενος, νυκτὸς ὑπολαβὼν ἔφυγεν. οἱ δὲ, τὴν ἐκ βασιλέως δέει βαλλόμενοι, ἀποστασίαν τε μελετῶσι· καί τινα τῶν συνόντων αὐτοῖς στρατιωτῶν Τειχομηρὸν τοὔνομα, ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει μεμαρτυρημέ- D νον, βασιλέα προχειρίζονται Βουλγαρίας. καὶ λοιπὸν γεγόνασι δύο στάσεις Βουλγάρων, ἡ μὲν τὸν Δελεάνον ἀνευφημοῦσα, θατέρα δὲ τὸν Τειχομηρόν. ἀλλ' ὁ Δελεάνος γράμματα φιλικὰ πρὸς τὸν Τειχομηρὸν γράψας, καὶ ἐπὶ κοινοπραγίαν καλέσας, ἔπεισεν ἐλθεῖν. ἐπεὶ δὲ ἡνώθη τὰ δύο συστήματα τῶν Βουλγάρων, συγκαλεσάμενος ἅπαντας ὁ Δελεάνος, παρεκάλει, εἰ μὲν πεπληροφόρηνται, ἀπὸ τοῦ Σαμουὴλ ἕλκειν αὐτὸν τὴν σειρὰν, καὶ ὑπ' αὐτοῦ αἱροῦνται βασιλεύεσθαι, ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν Τειχομηρόν· εἰ δ' ἀπό- E τροπον αὐτοῖς τοῦτο, αὐτὸν μὲν ἀποσκευάσασθαι, ἄρχεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ Τειχομηροῦ. δύο γάρ, φησιν, ἐριθακοὺς μία λόχμη οὐ τρέφει, οὔτε μία χώρα εὐοδωθήσεται ὑπὸ δύο κυβερνωμένη ἀρχηγῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, θόρυβός τε ἤρθη πολὺς, καὶ μόνον αὐτὸν βούλεσθαι ἔχειν ἔφασαν αὐτοκράτορα ἀρχηγόν. καὶ ἅμα τῇ βουλῇ λίθους ἄραντες, λιθολευστοῦσι τὸν

A cum pro nihilo putaret Stephanus, Georgium Probatam spadonem cum exercitu adversus eum mittit Imperator. qui in Servia illapsus inconsiderate in locorum difficultates, & invias convalles, toto exercitu amisso ægre evasit. Clades in Servia.

Hoc ipso anno & Bulgari defecerunt, hac occasione. Petrus quidam Bulgarus, cognomento Deleanus, servus cujusdam Constantinopolitæ, profugus ex urbe Bulgariam pervagando usque ad Morabum & Belegrados pervenit, quæ sunt castella Pannoniæ trans Istrum sita, Turcicæ vicina ditioni: & filium se Romani, nepotem Samueli jactando, gentem Bulgaricam concitavit, quæ non ita pridem cervices jugo subdiderat, ac libertatem magnopere appetebat. B quo factum, ut fidem homini haberent, eumque regem Bulgariæ designarent, & per Naissum ac Scupias primariam Bulgariæ urbem eum circumducerent, faustis acclamationibus regem celebrantes, & Romanos in quos incidissent crudeliter interficientes. Id ubi comperit Basilius Synademus Dirrachii præfectus, celeriter ejus loci copias in Deleanum duxit, occurrendum ratus priusquam vires hoc incendium sumeret. Cum autem ad locum cui Debra nomen pervenisset, & dissensio ei quædam cum uno tribunorum militum, Michaelo Dermocaita orta esset, apud Imperatorem falso crimine affectatæ tyrannidis accusatur, privatusque C magistratu Thessalonicam ducitur, & in custodiam datur. Dermocaites (hic enim ei succedere jussus fuit) imperite ac male gerens magistratum, exiguo tempore omnia vertit. Expilati enim ab eo injuste, suisque equis & curribus spoliati, aliisque rebus quas charas habebant omnibus contra eum insurgunt. atque is insidias sentiens sibi parari, noctu effugit. Ipsi ergo sibi ab irato Imperatore metuentes, deficiunt palam: & quemdam de militibus prudentiæ ac fortitudinis notæ, Teichomerum nomine, Imperatorem Bulgariæ constituunt. Duæ jam erant Bulgarorum factiones, altera Deleanum, Teicho- D merum altera regem salutans. Ibi Deleanus Teichomerum per litteras ad societatem invitatum, ad se pertrahit: cumque in unum coiissent copiæ, in concionem universis advocatis postulat, ut siquidem a se Samuelo prognatum certo crederent, ac se regem habere vellent, Theichomerum amoveant: sin id non videretur, se abdicare, & regnum Teichomero permittere. ut enim duos erithacos unum arbustum non alit, sic unum regnum feliciter a duobus principibus administrari non posse. Hæc eo facto, grandis exoritur tumultus: voci- E feratique se soli Deleano regnum deferre, illico lapidibus miserum illum & regno quasi per insomnium potitum Teichomerum obruunt. Deleanus solus omnem nactus potestatem, suas copias ad Thessalonicam contra Imperatorem ducit. Sed hic incomposito agmine Byzantium abiit, omnibus impedimentis, ac quidquid erat auri, argenti ac vestium, relictis. atque ea Manuelus Ibat- Bulgarorum rebellio. Edit. Paris. pag. 746.

ἄθλιον Τειχομηρόν· καὶ ὁ μὲν ὡς ἐν ὀνείρῳ δόξας ἄρξαι, σὺν τῇ ἀρχῇ καταστρέφει καὶ τὴν ζωήν. πᾶσα δὲ ἡ ἐξουσία μεθίσταται εἰς τὸν Δελεάνον. οὗτος δὲ τὰς δυνάμεις ἄρας ἁπάσας, ἄπεισι πρὸς Θεσσαλονίκην κατὰ τοῦ βασιλέως. ὅπερ μαθὼν ἐκεῖνος, ἀσυντάκτως ᾤχετο εἰς τὸ Βυζάντιον, καταλιπὼν πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν, * καὶ ὅσος χρυσίον ἦν καὶ ἄργυρος καὶ ὑφάσματα. ἅπερ Μανουὴλ ὁ Ἰβάτζης ᾠκειωμένος ὢν τῷ βασιλεῖ προσταχθεὶς

* καὶ τὴν σκηνὴν, Scyl.

A za Imperatoris domesticus secum auferre & sequi jussus, acceptis iis, cum Cotonita quodam eunucho cubiculario ad Deleanum transiit. Tanta etiam siccitas eo tempore fuit, ut juges fontes ac perennes fluvii ferme exaruerint. Fuit etiam incendium in Exartesi VI die Augusti, omnesque ibi stantes triremes cum suis armamentis conflagrarunt.

Cæterum Deleanus gnaviter rem gessit, missoque exercitu duce Caucano Dyrrachium cepit. aliasque in Græciam copias misit, ductore Anthimo. cui apud Thebas obviam factus Allacasseus, multis Thebanis occisis pellitur. Tunc etiam provincia Nicopolitana, sola excepta Naupacto, ad Bulgaros descivit. Etenim Byzantinus quidam Joannes Cutzomytes, missus eo ad exigendum publicum tributum, cum iniquius tractaret incolas, sibi ipsi exitium paravit, & ipsis deficiendi occasionem præbuit. Est enim ab ipsis ob intolerabilem avaritiam in frusta concisus: & Romanorum Imperatorem detestantes, ejus jugo excusso, Bulgaris se conjunxerunt: non tam studio Deleani impulsi, quam odio orphanotrophi, ob insaturabilem ejus in exactionibus avaritiam. Nam Basilius quidem Imperator, quo tempore subegit Bulgaros, nihil prorsus immutaverat, sed omnia pristina conditione manere permiserat, neque a Samueli exactione aliam instituit. ea autem fuerat, ut quicumque Bulgarus jugum boum possidebat, is in publicum conferret unum frumenti, unum milii modium, & vini urnam. Orphanotrophus ea in pecuniam mutarat. quod moleste ferentes Nicopolitæ, oblata occasione Deleani motu, Romano Imperio rejecto ad suos gentiles redierunt.

Hoc tempore adversus Imperatorem conspiratum est, principibus facinoris Michaelo Cerulario & Joanne Macrembolita, aliisque civium haud paucis. hi relegati, bona eorum publicata. Sed & contra Constantinum magnum domesticum res novæ Mesanactis tentatæ. indicio rei delato, Michaelus Gabras, Theodosius Mesanictes, multique alii centuriones excæcati: Gregorius autem patricius Taronita, qui auctor facinoris ferebatur, cruda pelle totum corpus obductus, ut soli spiritui exitus & oculi aperti essent, ad orphanotrophum est missus.

Anno mundi IↃↃ CIↃ IↃ XLIX, Indictione nona, mense Septembri, Alusianus patricius & Theodosiopolis præfectus, secundus Aaronis filius subito ex urbe profugus, ad Deleanum se contulit. Cum enim injustitiæ accusatus esset, priusquam de causa cognosceretur, Joannes ab eo exegerat auri libras L. ademeratque ei mulierculam elegantissimam, quam in Charsiano habebat. cumque multis apud Imperatorem precibus non obtinuisset ut sui haberetur ratio, desperatis suis rebus Armenio habitu sumpto, simulansque se Basilii Theodorocani famulum esse, atque Thessalonicam ad Imperatorem ire, clam omnibus aufugit. Ostrobumque pervenit, ubi tum cum omni exercitu castra Deleanus habebat.

Nicopolis defectio.

Edit. Paris. pag. 747.

Ratio Bulgarici tributi.

Insidiæ.

Alusianus ad Bulgaros confugit.

pag. 748.

A ἀφελέσθαι καὶ ἐπακολουθεῖν, ἀναλαβόμενος προσεχώρησε τῷ Δελεάνῳ, μετὰ καί τινος Κοτωνίτου, ἑνὸς τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων. γέγονε δὲ καὶ αὐχμὸς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὡς σχεδὸν ἀποξηρανθῆναι τὰς ἀφθόνους πηγάς, καὶ τοὺς ἀεννάους ποταμούς. ἐγένετο δὲ καὶ ἐμπρησμὸς ἐν τῇ Ἐξαρτύσει, κατὰ τὴν ϛʹ. τοῦ Αὐγούστου μηνός, καὶ ἐνεπρήσθησαν αἱ ἐκεῖσε ἱστάμεναι πᾶσαι τριήρεις μετὰ τῆς ἑαυτῶν παρασκευῆς.

Ὁ δὲ Δελεάνος, ὡς εἴπομεν, ἀποσκευασάμενος τὸν Τειχομηρὸν, καὶ πάντων τῶν πραγμάτων κύριος καταστὰς, γενναίως ἐξηγεῖτο τῶν ἔργων. καὶ πρότερον μὲν ἀποστείλας B πλῆθος, στρατηγὸν ἔχον τὸν λεγόμενον Καυκάνον, εἷλε τὸ Δυῤῥάχιον. ἀπέστειλε δὲ καὶ στρατιὰν ἑτέραν ἐν Ἑλλάδι, στρατηγουμένην ὑπ' Ἀνθίμου. ᾗτινι ὑπαντιάσας ὁ Ἀλλακασεὺς, καὶ συμμίξας ἐν Θήβαις, τρέπεται, καὶ ἀναιρεῖται πλῆθος τῶν Θηβαίων πολύ. τότε δὲ καὶ τὸ θέμα τῶν Νικοπολιτῶν, πλὴν Ναυπάκτου, προσεῤῥύη Βουλγάροις, δι' αἰτίαν τὴν ῥηθήσεσθαι μέλλουσαν. Βυζάντιος γάρ τις ἄνθρωπος Ἰωάννης τοὔνομα, Κουτζομύτης τὴν ἐπωνυμίαν, πράκτωρ τῶν ἐκεῖσε δημοσίων φόρων πεμφθεὶς, καὶ βαρέως προσενεχθεὶς μένος τοῖς ἐγχωρίοις, ἑαυτῷ τε ὄλεθρον C προεξένησε, καὶ ἀποστάσεως αἴτιος γέγονε τοῖς Νικοπολίταις. μὴ φέροντες γὰρ τὴν αὐτοῦ πλεονεξίαν ἀποστατοῦσι· καὶ αὐτὸν μὲν εἰς μέρη καὶ μέλη κατέτεμον· αὐτοὶ δὲ τὸν βασιλέα δυσφημήσαντες Ῥωμαίων, τοῖς Βουλγάροις προσέθεντο· καὶ τὸν Ῥωμαϊκὸν ζυγὸν ἀπέῤῥιψαν, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸ πρὸς τὸν Δελεάνον φίλτρον, ὅσον διὰ τὴν τοῦ ὀρφανοτρόφου ἀπληστίαν, καὶ πρὸς τὰς εἰσπράξεις ὑπερβολήν. Βασιλείου γὰρ τοῦ βασιλέως, ἡνίκα Βουλγάρους ἐχειρώσατο, μὴ νεοχμῶσαι θελήσαντος ὅλως, μηδὲ τὰ πράγματα μετακινῆσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς μένειν καταστάσεως, καὶ ὑπὸ διεξάγεσθαι καθώς που ὁ Σαμουὴλ διωρίσατο, καὶ διδόναι τὸν ζεῦγος βοῶν ἔχοντα Βούλγαρον εἰς τὸ κοινὸν σίτου μόδιον ἕνα, καὶ κέγχρου τοσοῦτον, καὶ οἴνου στάμνον ἕνα· ὁ ὀρφανο- D τρόφος ἀντὶ τῶν εἰδῶν, νομίσματα δίδοσθαι διωρίσατο. ὅπερ μὴ εὐφόρως οἱ ἐγχώριοι φέροντες, εὑρόντες δὲ καὶ καιρὸν εὔκαιρον τὴν τοῦ Δελεάνου ἐπιφάνειαν, τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀπεσείσαντο ἡγεμονίαν, καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐπανέδραμον ἔθος.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν μελέτη τυραννίδος κατὰ τοῦ βασιλέως, ἔξαρχον ἔχουσα Μιχαὴλ τὸν λεγόμενον Κηρουλάριον, καὶ Ἰωάννην τὸν Μακρεμβολίτην, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους τῶν πολιτῶν· οἳ καὶ δημευθέντες, ἐξωρίσθησαν. καὶ ἑτέρα δέ τις ἐπισύστασις γέγονε κατὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου δομεστίκου ἐν Μεσανάκτοις. ἧς μηνυθείσης αὐτῷ, Μιχαὴλ μὲν ὁ Γαβρᾶς, καὶ Θεοδόσιος ὁ Μεσανύκτης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ταγματικῶν ἀρχόντων, ἐκπηροῦνται τοὺς ὀφθαλμούς. Γρηγόριον δὲ πατρίκιον τὸν Ταρωνίτην ἔξαρ- E χον, ὡς ἐλέγετο, καὶ πρωτουργὸν τῆς συστάσεως ὄντα, ὠμῇ βύρσῃ βοὸς διὰ παντὸς τοῦ σώματος καλύψας ὁ Κωνσταντῖνος, καὶ μόνης τῆς ἀναπνοῆς ἔξοδον ἀφεὶς, καὶ τῆς ὄψεως πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον ἀπέστειλε.

Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ, ἰνδικτ. θʹ. τοῦ ,ϛφμθʹ. ἔτους, Ἀλουσιάνος πατρίκιος καὶ στρατηγὸς Θεοδοσιουπόλεως, ὁ τοῦ Ἀαρὼν δεύτερος υἱὸς, ἄφνω τῆς πόλεως ἀποδρὰς, τῷ Δελεάνῳ προσέρχεται, ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἐν Θεοδοσιουπόλει καὶ γὰρ στρατηγῶν οὗτος, καὶ ὡς ἄδικος κατηγορηθεὶς, πρὶν ἐξετάσει δοθῆναι τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα, ἀπῃτήθη παρὰ τοῦ Ἰωάννου χρυσίου λίτρας νʹ. προσαφῃρέθη δὲ καὶ γυναικεῖον χωρίον, ὅπερ εἶχεν ἐν τῷ Χαρσιανῷ κάλλιστον. δεηθεὶς δὲ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως πολλὰ, καὶ μὴ τυχὼν ἐπιστροφῆς, πάντοθεν ἀπογνοὺς, στολὴν λαβὼν Ἀρμενίαν, καὶ ὡς πάχα θεράπων τοῦ Θεοδωροκάνου Βασιλείου, ἐς τὸν βασιλέα ἐς Θεσσαλονίκην ἀπιὼν, λαθὼν ἅπαντας ἔφυγε, καὶ ἐν Ὀστροβῷ διασώζεται, ἐκεῖσε πανσυδὶ τοῦ Δελεάνου ἐστρα-

πεποιθόμενον τυγχάνοντες. τοῦτον περιχαρῶς δεξάμενος ὁ Δελεάνος (ἐδεδοίκει γὰρ μήπως προστεθῶσιν αὐτῷ μᾶλλον οἱ Βούλγαροι, ὡς εἰς βασιλικὸν αἷμα τὴν ἀναφορὰν ἔχοντι) καὶ κοινωνὸν ὡς ἐδόκει τῆς βασιλείας παρειληφὼς, στρατιὰν αὐτῷ δίδωσι χιλιάδας τεσσαράκοντα, ἀπελθεῖν κελεύσας καὶ ἐκπολιορκῆσαι Θεσσαλονίκην (ἦρχε δὲ τότε τῆς πόλεως Θεσσαλονίκης ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸς Κωνσταντῖνος πατρίκιος.) ὃς ἀπελθὼν, καὶ τάφρον περιβαλλόμενος, ἐπιμελῶς εἴχετο τῆς πολιορκίας. ἐπὶ ἓξ δὲ ἡμέρας ἀποπειρασάμενος τῆς πόλεως, ἐπιμελῶς εἴχετο τῆς πολιορκίας, ὡς εἴρηται, καὶ ἑλεπόλεσι καὶ μηχαναῖς. καὶ πάντοθεν ἀποκρουσθεὶς, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπειρηκὼς, διὰ προσεδρείας ἔδοξεν ἀνῦσαι τὸ σπουδαζόμενον. μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν τῷ τάφῳ τοῦ μεγάλου μάρτυρος Δημητρίου προσελθόντες οἱ ἐπιχώριοι, καὶ πάννυχον ἐπιτελέσαντες δέησιν, καὶ τῷ μύρῳ τῷ ἐκ τῆς θείας ταφῆς βλύζοντι χρισάμενοι, ὡς ἐκ μιᾶς ὁρμῆς ἀναπετάσαντες τὰς πύλας, ἐξέρχονται κατὰ τῶν Βουλγάρων, συνόντος δὲ τοῖς Θεσσαλονικεῦσι τοῦ τάγματος τῶν μεγαθύμων. ἐξελθόντες δὲ, καὶ τῷ ἀπροσδοκήτῳ καταπλαξάμενοι, τρέπουσι τοὺς Βουλγάρους, μηδόλως πρὸς ἄμυναν ἢ ἀλκὴν στῆναι βουληθέντας, τοῦ μάρτυρος προηγησαμένου τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς, καὶ τὴν πορείαν προομαλίζοντος, καθὼς ἐνωμότως διεβεβαίουν οἱ αἰχμαλωτισθέντες Βούλγαροι, λέγοντες νεανίαν ἔφιππον ὁρᾶν, προαγόμενον τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος, ἐξ οὗ πῦρ ἐξαλλόμενον ἐπυρπόλει τοὺς ἐναντίους. ἔπεσον οὖν πλείους τῶν ιε΄. χιλιάδων, δοριάλωτοι δὲ ἐλήφθησαν οὐκ ἐλάττους τούτων. οἱ δὲ λοιποὶ αἴσχιστα σὺν τῷ Ἀλουσιάνῳ εἰς τὸν Δελεάνον διασώζονται.

Τούτῳ τῷ ἔτει, ἐπινεμήσει θ΄. Ἰουνίου ι΄. περὶ ὥραν τῆς ἡμέρας ιβ΄. γέγονε σεισμός. μετὰ δὲ τὴν ἧτταν ἑνωθέντες ὅ τε Δελεάνος, καὶ ὁ Ἀλουσιάνος, ὑπενοοῦντο ἀλλήλους, ὁ μὲν διὰ τὴν ἧτταν αἰσχυνόμενος, ὁ δὲ προδοσίαν ὑποπτεύων, καὶ ἐπεβούλευον ἀλλήλοις καιροφυλακτοῦντες. σκευασάμενος οὖν ὁ Ἀλουσιάνος μετά τινων οἰκείων αὐτοῦ, καὶ ἄριστον ποιήσας, καὶ εἰς τοῦτο καλέσας τὸν Δελεάνον, κραιπαλῶντα καὶ μεθύοντα κατασχὼν, ἀπετύφλωσεν, ὡς μηδ᾽ αἴσθησιν ὅλως τοῖς Βουλγάροις δοθῆναι τοῦ γεγονότος. καὶ φυγὼν ἔρχεται ἐν Μοσυνουπόλει πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τοῦτον μὲν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Βυζάντιον πρὸς τὸν ὀρφανοτρόφον ἐκπέμπει, ἐς τὸ τοῦ μαγίστρου ὕψος ἀναβιβάσας. αὐτὸς δὲ ἄρας ἐκ Μοσυνουπόλεως, ἄπεισιν ἐν Θεσσαλονίκῃ. ἐκεῖθεν δὲ διαβὰς, εἴσεισιν ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ τὸν Δελεάνον κατασχὼν, ἔπεμψεν ἐν Θεσσαλονίκῃ, αὐτὸς δὲ πρὸς τὰ ἐνδότερα γενόμενος) ἔτι γὰρ Μανουὴλ ὁ Ἰβάτζης δέμα ξύλινον κατασκευάσας κατὰ τὸν Πρίλαπον, ὥστε ἀπεῖρξαι προσωτέρω χωρεῖν τὴν βασιλικὴν στρατιὰν, καὶ τὰ ἔνδον κατέχειν) ἀλλ᾽ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε γενόμενος, λόγου θᾶττον τό, τε ξύλινον τεῖχος διέρρηξε, καὶ τὸ σύστημα τῶν Βουλγάρων ἐσκέδασε, καὶ τὸν Ἰβάτζην κατέσχε. καὶ καταστησάμενος πάντα τὰ ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ στρατηγὸν ἐν τοῖς θέμασι τάξας, εἴσεισιν ἐν τῇ βασιλίδι, ἐπαγόμενος μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ τὸν Δελεάνον καὶ τὸν Ἰβάτζην. τῇ δὲ κατεχούσῃ τοῦτον νόσῳ ἐντρυχωθεὶς, καὶ πάντοθεν τῆς οἰκείας ἀπογνοὺς σωτηρίας, ἀποκείρεται μοναχὸς παρὰ τοῦ μοναχοῦ Κοσμᾶ τοῦ Τζιντζουλούκα, ὃς διὰ παντὸς συνῆν αὐτῷ, καὶ ἐνουθέτει τὰ δέοντα.

Δεκεμβρίου δὲ δεκάτῃ, τοῦ ͵ϛφν΄. ἔτους, ἰνδικτ. ι΄. θνήσκει ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει, τὴν εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἁμαρτίαν ἀποκλαιόμενος, βασιλεύσας ἐπὶ ἔτη ζ΄. καὶ μῆνας α΄. ἀνὴρ τ᾽ ἄλλα μὲν ἐπιεικὴς καὶ χρηστὸς, καὶ εὐλαβοῦς δόξας βίου, πλὴν τῆς εἰς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν ἁμαρτήματος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο οἱ πολλοὶ τῷ ὀρφανοτρόφῳ προσάπτουσι. τοιούτῳ δὲ τέλει χρησαμένου τοῦ Μιχαὴλ, τὸ πᾶν κράτος περιΐστα, ὡς εἰς κληρονόμον,

A Magna hunc cum lætitia accepit Deleanus, metuens ne ad ipsum potius inclinarent Bulgari, ut regio sanguine natum: consortem (ut præ se ferebat) Imperii adscivit, ac cum exercitu quadraginta millium ad oppugnandam Thessalonicam misit, cui tunc præerat Constantinus patricius, patruelis Imperatoris. Eo profectus Alusianus, urbem vallo cingit, ac machinis admotis summa industria oppugnat. Sed cum per sex dies frustra oppugnasset, undique repulsus, spe expugnandæ abjecta, obsidione eam capere statuit. Oppidani quadam die ad sepulcrum martyris Demetrii accesserunt, supplicationeque per
B totam noctem tracta, usique unguento quod ex eo sepulcro scaturit, uno *Bulgari cæsi.*
impetu apertis portis in Bulgaros se emiserunt, habentes secum legionem Magnanimorum: hostemque improvisa impressione perterritum in fugam conjecerunt, nemine subsistera aut se defendere auso. Ductor Romanæ aciei fuit martyr, iterque complanavit; quod Bulgari captivi juramento confirmarunt, dicentes, vidisse se juvenem equitem, qui Romanæ phalangi præiret: ex quo ignis axiliens, adversos cremaret hostes. Cecidere amplius XV millibus Bulgarorum, captique haud pauciores: reliqui turpissima fuga cum Alusiano ad Deleanum evaserunt.

Hoc ipso anno, die Junii X, hora diei *Infida societas*
C XII, terræmotus fuit. Accepta autem *regni.*
clade conjuncti Deleanus & Alusianus, alter de altero sinistra suspicari cœperunt; hic ob rem male gestam pudore affectus, ille proditionem opinans intervenisse. Itaque insidias invicem struebant, & occasiones quærebant. Tandem Alusianus re cum familiaribus quibusdam suis communicata Deleanum ad convivium invitat, ibique crapula & ebrietate capto oculos eruit, nemine prorsus Bulgarorum id sentiente. Ipse Mosynopolin ad Imperatorem profugit. Hunc Imperator ad magistri dignitatem evectum, Constantinopolin ad orphanotrophum amandat. Ipse per Thessalonicam in Bulgariam venit, comprehensumque Deleanum Thes-
D salonicam mittit. Inde ad interiora pergens, septum ligneum, quod Manuelus Ibatza apud Prilapum fecerat, ut copias *Bulgaria recepta a Romanis.*
Imperatoris progressu arceret, & ipse interiora obtineret, celerrime perrupit: ac Bulgarorum dissipata coitione, Ibat- *Edit Paris.*
zam cepit. Rebus deinde Bulgariæ con- *pag. 749.*
stitutis, ac provinciæ dato præside, urbem ingressus est, secum ducens Deleanum & Ibatzam. Post morbo suo prorsus confectus, salute corporis omnino desperata, traditur, & fit monachus, opera Cosmæ Tzintzulucæ monachi, qui semper cum eo fuit, & quantum opus erat præceptis instruxit.

Decembris X die, Indictione decima, *Michaelus Imperatur fit monachus, & moritur.*
anno mundi IↃↃ CIↃ IↃL, vita ex-
E cessit, pœnitentia acta, & peccata sua pie confessus, ac lacrymis suum in Romanum Imperatorem scelus prosecutus. Imperavit annos VII, menses IIX. vir cætera bonus, ac probæ vitæ, absque illud flagitium fuisset: quod tamen ipsum multi Orphanotropho imputant. Proinde Michaeli obitu summa rerum rediit ad Zoen, *Zoe rursus rerum potitur.*
quasi jure hæreditario. Quapropter ea ini-

tio acrius aliquando rebus se gubernandis dedit, adjatoribus usa paternis eunuchis, quos supra aliquoties commemoravimus. Neque tamen id institutum tenuit. sed molem Imperii considerans, & intelligens se taotis rebus recte tractandis imparem: tum damnosum fore sentiens, si absque Imperatore tantum relinqueret Imperium: simul videns, alicui Imperium esse committendum, qui dubiis ac periculosis rebus tutari rempublicam posset: integro triduo in eam deliberationem insumpto. tandem in filium adoptat, & Romanorum Imperatorem designat, Michaelum Imperatoris jam defuncti sororis filium, & Stephani, ejus qui in Sicilia rem perdidit, jam tum Cæsarem, & opinione hominum industrium, atque dexteritate aliqua præditum. neque tameo ante quam is se diris ipsum devovisset, nisi eam ad mortem usque pro domina & matre agnosceret, & pro sua voluntate quæ fieri vellet aut juberet, ac sineret. Hoc pacto illa adoptitium filium diademate Imperatorio redimivit: prius tamen summoto Orphanotropho, & in monasterium Monobatarum relegato. Constantinum quoque domesticum scholarum * magistratu privavit, & in abside, quæ ejus erat in Opsicio possessio, eum se continere jussit: eodemque modo Georgium quoque protovestiarium io sua bona, quæ in Paphlagonia is possidebat inclusit.

Michaelus Calaphates adoptatus, fit Imperator.

* magisterio

Qua hora Michaelus diademate est ornatus, oborta vertigine & tenebris, parum abfuit quin concideret, vixque est refectus unguentis aromatibus, aliisque rebus odoratis. Sed & toto tempore quo is Imperium renuit (fuit hoc mensium quatuor) terræmotus durarunt. Enimvero coronatus a patriarcha, & Imperator designatus, honorum collatione Senatum, ac largitionibus populum demeruit. Et apud dominam deprecando obtinuit, ut Constantinum sibi domesticum liceret ab exilio revocare: quem & Nobilissimi honore decoravit, ac secum babuit. Cum autem videretur in tuto stare, subito corruit. Nam litteris Orphanotrophi & consiliis Domestici corruptum, bortantium ne Augustæ nimirum fideret, sed caveret ne avunculi Michaeli Imperatoris, & Romaoi modo tractaretur, quos illa veneficiis sustulisset, suadentiumque ut eam quacumque ratione e medio tolleret, daretque operam ne anteverteret ipsa: continuis eorum de eadem hac re exhortationibus eo tandem adactus est, ut iosidias matri Zoæ pararet. Statuit primo civium animos tentare, ut si eos sibi favere intelligeret, ac constanter in se esse propensos, rem aggrederetur: si secus eveniret, omitteret consilium. Ergo ad diem qui a paschate proximus est Dominicus, populo publicum processum in Apostolorum ædem imperat, hoc modo civium in se animos exploraturus. Venit ergo coronatus cum Senatu omnibus urbanis ad id spectaculum accurrentibus: & iis qui ad viam regiam babitabant, auream & argenteam supellectilem ex ædibus demittentibus, ac peplos & auro iotextas vestes, inque faustis acclamationibus certatim ipsum etiam animorum suorum sensum effundere cupientibus. Iis miser iste inescatus, atque omnia a sum-

Edit. Paris. pag. 750.

Calaphates in Zoen insidiæ.

A τὴν βασιλίδα Ζωήν. τοιγαροῦν καὶ νεανικώτερον ἥπτετο τῶν πραγμάτων, συνεργοὺς ἔχουσα καὶ συλλήπτορας τοὺς τοῦ πατρὸς εὐνούχους, οὓς ἄνωθεν ὁ λόγος πολλάκις ἀπηριθμήσατο. πλὴν οὐ παρέμεινεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φρονήματος, ἀλλ' ἀποβλέψασα πρὸς τὸν ὄγκον τῆς βασιλείας, καὶ ἐπιγνοῦσα, ὡς οὐκ ἄν ποτε καθ' ἑαυτὴν αὐτὴ δυνηθείη ὀρθῶς τὰ κοινὰ * διεξάγειν, καὶ ἀλυσιτελὲς νομίσασα τὸ ἀβασίλευτον καὶ ἄναρχον τῆς πολιτείας εἶναι ἀρχήν, καὶ δεῖν εἶναι κρίνασα προχειρίσασθαι βασιλέα τὸν δυνάμενον ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν πραγμάτων ἐν ταῖς συμβαινούσαις περιστάσεσι, καὶ ἐπὶ B τρεῖς ὅλας ἡμέρας περὶ τούτου διασκοπήσασα, τὸν τοῦ βασιλέως ἀνεψιὸν καὶ ὁμώνυμον, τὸν υἱὸν τοῦ Στεφάνου, τοῦ ἐν Σικελίᾳ τὰ πράγματα διαφθείραντος, Καίσαρα ὄντα, καὶ δραστήριον δοκοῦντα, καὶ περὶ τὰ πράγματα δεξιὸν (ὅρκοις πρότερον φρικωδεστάτοις * καταλαβοῦσα, ὡς κυρίαν αὐτὴν ἕξει διὰ βίου, καὶ δέσποιναν, καὶ μητέρα, πράττουσαν ἅττα δὴ καὶ κελεύει ποιεῖν) εἰσποιητὸν προσλαμβάνει υἱόν, καὶ βασιλέα Ῥωμαίων ἀναγορεύει, τῷ βασιλικῷ ταινιώσασα διαδήματι. πρότερον ἐκποδὼν ποιησαμένη τὸν ὀρφανοτρόφον, καὶ ἐς τὸ μοναστήριον τῶν Μονοβατῶν ἐξορίσασα. παραπλησίως καὶ Κωνσταντῖνον τὸν δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀρχῆς παραλύσασα, καὶ ἐντὸς τοῖς τοῦ Ὀψικίου κτήμασιν αὐτοῦ τῆς ἀψῖδος τοῦτον περιορίσασα. ὡσαύτως καὶ Γεώργιον τὸν C πρωτοβεστιάριον, ἐν τοῖς κατὰ Παφλαγονίαν αὐτοῦ κτήμασι στείλασα.

* διεξάξειν, Scyl.

* κατασφαλίσασα, Scylitz.

Κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀνεδεῖτο τῷ διαδήματι ὁ Μιχαήλ, σκοτώσει καὶ ἰλίγγῳ ληφθείς, ἐγγὺς ἦλθε τοῦ πεσεῖν. μόλις δ' ἑαυτὸν ἀνεκαλέσατο τοῖς τε μύροις καὶ ἀρώμασι, καὶ λοιποῖς ἄλλοις εὐώδεσιν εἴδεσιν. ἐκλονεῖτο δὲ καὶ ἡ γῆ παρ' ὅλους τοὺς τέσσαρας μῆνας τῆς βασιλείας αὐτοῦ. οὗτος δὲ στεφθεὶς παρὰ τοῦ πατριάρχου, καὶ βασιλεὺς καταστάς, τιμαῖς καὶ ἀξιώμασι τὴν σύγκλητον, καὶ δωρεῶν διανομαῖς τὸ κοινὸν ἀνελάμβανεν. ἐντύξει δὲ τῇ πρὸς τὴν δέσποιναν καὶ Κωνσταντῖνον τὸν δομέστικον μετακαλεσάμενος τῆς ἀπορορίας, καὶ D Νωβελίσσιμον τιμήσας, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ. δόξας δὲ ἐν βεβαίῳ ἑστάναι, αἰφνίδιον ἔπεσε. γράμμασι γὰρ τοῦ ὀρφανοτρόφου καὶ συμβουλίαις τοῦ δομεστίκου διαφθαρείς, λεγόντων μὴ πολλάκις πιστεύειν τῇ δεσποίνῃ, ἀλλὰ φυλάττεσθαι ταύτην, ἵνα μὴ παραπλησίως πάθῃ τῷ τε θείῳ αὐτοῦ καὶ βασιλεῖ Μιχαήλ, καὶ τῷ πρὸ αὐτοῦ Ῥωμανῷ, γοητείαις (ὡς ἔφασκον) κατεργασθέντι· καὶ συμβουλευόντων εἰ οἷόν τε, ἐκποδὼν θέσθαι αὐτήν, καὶ σπεῦσαι μὴ προληφθῆναι, καὶ συνεχεῖς τὰς προσβολὰς περὶ τοῦ αὐτοῦ ποιούμενοι πράγματος, ἀναπεῖσαι ἴσχυσαν, ἐπιβουλὴν κατ' αὐτῆς μελετῆσαι. ἔδοξεν οὖν ἀποπειραθῆναι τῶν πολιτῶν πρότερον, οἵαν ἔχουσι περὶ αὐτοῦ γνώμην. καὶ εἰ μὲν χρηστὴν διάθεσιν φανῶσι φυλάττοντες E εἰς αὐτόν, καὶ φιλίαν ὀρθήν, τότε δὴ καὶ ἐγχειρῆσαι τῇ μελέτῃ· εἰ δὲ τοὐναντίον, ἡσυχίαν ἄγειν. τῇ κυριακῇ οὖν τῇ μετὰ τὸ ἅγιον πάσχα, προέλευσιν δημοσίαν κηρύξας ἐν τῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναῷ, καὶ διὰ αὐτῆς ἀποπειραθῆναι κρίνας τῆς γνώμης τῶν πολιτῶν, ἀπῆλθεν ἐστεφανωμένος μετὰ τῆς συγκλήτου, πάσης τῆς πόλεως ἀθροισθείσης εἰς τὴν θέαν, σκεύη χρύσεα καὶ ἀργύρεα τῶν τὴν λεωφόρον κατοικούντων ἀποκρεμασάντων, καὶ πέπλους καὶ ἄλλα ὑφάσματα χρυσοϋφῆ, κἀν ταῖς εὐφημίαις προτεθυμημένων καὶ αὐτὰς εἰ οἷόν τε ἐκκενῶσαι τὰς ψυχάς. οἷς δελεασθεὶς ὁ δείλαιος, τῆς ἐξ εὐνοίας ὑπολαβεῖν ταῦτα γίνεσθαι, ὑποστρέψας ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ, τῷ μὲν πατριάρχῃ μηνύει ἀπελθεῖν εἰς

τὸ ἐν

ἐν τῷ Στενῷ μονὴν αὐτοῦ, καὶ προσδέχεσθαι αὐτὸν τῇ ἐπαύριον· δοὺς αὐτῷ καὶ χρυσίου λίτρας τέσσαρας, ὡς δὴ μέλλοντος εἰς αὐτὸν γενέσθαι τάχα ὑποδοχήν. νυκτὸς δὲ τὴν βασιλίδα κατασπᾷ τοῦ θρόνου, καὶ περιορίζει εἰς Πρίγκηπον, ἀποκεῖραι τοῖς ἄγουσι κελεύσας αὐτήν, καὶ ἐξκομίσαι τούτῳ τὰς τρίχας αὐτῆς· καὶ οἱ μὲν πεμφθέντες, ἐποίησαν ὡς ἐκελεύσθησαν. ἕωθεν δ᾽ οὗτος ἀναφορὰν γράψας, καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐπάρχῳ δοὺς ἀναγνῶναι ἐν τῷ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου φόρῳ τοῖς πολίταις ἐκέλευσεν· ἐδήλου δὲ ἡ ἀναφορά, ὅτιπερ κακόνους ἡ Ζωὴ περὶ τὴν βασιλείαν μου φανεῖσα, ἐξώρισται παρ᾽ ἐμοῦ· συμφρονῶν δὲ ταύτῃ καὶ ὁ Ἀλέξιος, ἐξεβλήθη τῆς ἐκκλησίας. ὑμεῖς δὲ ὁ ἐμὸς λαός, εἰ τὴν ἐμὴν εὔνοιαν διατηροίητε πρὸς ἐμέ, μεγάλων τιμῶν καὶ ἀγαθῶν τεύξεσθε, καὶ ζωὴν ἄλυπον καὶ καθαρὰν ζήσεσθε. ἀναγνόντος οὖν τοῦ ἐπάρχου τὴν ἀναφορὰν εἰς ἐπήκοον τοῦ λαοῦ, φωνή τις ἐξηκούσθη, μηδενὸς εὑρεθέντος τοῦ κεκραγότος· ὡς, ἡμεῖς Σταυροπάτην Καλαφάτην βασιλέα οὐ θέλομεν, ἀλλὰ τὴν ἀρχέγονον καὶ κληρονόμον καὶ ἡμετέραν μητέρα Ζωήν. καὶ εὐθὺς ὡς ἐκ μιᾶς φωνῆς ἅπας ὁ λαὸς ἐβόησεν, ἀνασκαφείη τὰ ὀστᾶ τοῦ Καλαφάτου. καὶ ἀναλαβόντες ἕκαστος λίθους καὶ βάθρα καὶ τὰ παρατυχόντα ξύλα, τὸν μὲν ἔπαρχον, (ἦν δὲ Ἀναστάσιος πατρίκιος, ὁ τῷ πατρὶ τῆς Ζωῆς ὑπηρετησάμενος) μικροῦ δεῖν καὶ ἀπέκτειναν, εἰ μὴ φυγῇ χρησάμενος, ἐπορίσατο τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν. αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν μεγάλην δραμόντες ἐκκλησίαν (ἔτυχε γὰρ καὶ ὁ πατριάρχης τὴν αὐτοῦ ὑποστροφὴν ὠνησάμενος, καὶ τὸν μὲν βασιλέα ἐδυσφήμει, τὴν δὲ βασίλισσαν ἐζήτει ἀνακομισθῆναι) προσέδραμον τούτῳ πάντες οἱ τοῦ πατρὸς αὐτῆς εὐνοῦχοι, καὶ Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Καβάσιλας, καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος τῆς συγκλήτου. καὶ κοινῇ συμβουλῇ πέμψαντες, ἄγουσι τὴν Θεοδώραν ἀπὸ τοῦ Πετρίου εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ ἐνδύσαντες αὐτὴν ἁλουργίδα βασιλικήν, ἀνάσσαν εὐφημοῦσι σὺν Ζωῇ τῇ ταύτης ἀδελφῇ. καὶ ὁρμήσαντες πρὸς τὸ παλάτιον, καταγαγεῖν ἠπείγοντο τῶν ἀνακτόρων τὸν Μιχαήλ. ὁ δὲ πρὸς τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν κίνησιν ἀποδειλιάσας, εὐθὺς ἀποστείλας, ἤγαγε τὴν Ζωὴν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ἀποδύσας αὐτὴν τὰ μοναχικά, μετημφίασε βασιλικοῖς περιβλήμασι. προκύψας οὖν ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ καθίσματος, καὶ δημηγορῆσαι πειραθεὶς πρὸς τὸν λαόν, ὅτι τε ἡ βασιλὶς ἦχθη, καὶ ὅτι πάντα καλῶς ἔχει αὐτοῖς τὰ κατὰ σκοπόν, οὐ συνεχωρήθη, ὕβρεσί τε πρότερον πλυνόμενος, καὶ λίθοις κάτωθεν καὶ τόξοις βαλλόμενος· τὸ λοιπὸν ἀπογνούς, ἐγνώκει εἰς τὸ μοναστήριον ἀπελθεῖν τοῦ Στουδίου, καὶ ἀποκείρασθαι· ἀλλ᾽ οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν, εἰπών, μὴ οὕτω ῥᾳδίως καταλιπεῖν τὴν ἀρχήν, καὶ ὑποχωρῆσαι, ἀλλὰ γενναίως ἀντιστῆναι, καὶ ἢ πάντως ὑπερισχῦσαι, ἢ μεγαλοψύχως καὶ βασιλικῶς ὡς πρέπον ἐστὶν ἀποθανεῖν βασιλέα. ταύτης δὲ τῆς γνώμης ἐπικρατησάσης, τοὺς ἐν τῷ παλατίῳ πάντας ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καθοπλίσας αὐτός, καὶ ὁ Νωβελίσιμος δὲ πάντα τὸν ἑαυτοῦ λαὸν ἀπὸ τοῦ ἰδίου οἴκου μεταπεμψάμενος ἔνοπλον. ἐτύγχανε δὲ ἐκ Σικελίας ἄρτι ἐλθὼν καὶ ὁ στρατηγὸς Κατακαλὼν ὁ Κεκαυμένος, τὰ ἐκ Μεσσήνης εὐαγγέλια κομίσας, γενναίως ἀντείχετο τῶν πραγμάτων. τοῦ δὲ δήμου τριχῇ διαιρεθέντος, καὶ μέρους μὲν ἐν τῷ ἱππικῷ προσβαλόντος, ἑτέρου δὲ κατὰ τὰ Ἐξκούβιτα, τοῦ δὲ λοιποῦ κατὰ τὸ Τζυκανιστήριον. καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλέα εἰς τρία τὴν ἑαυτῶν διελόντες δύναμιν, ἀμύνονται κραταιῶς. καὶ γίνεται φόνος πολὺς τῶν πολιτῶν, οἷα γυμνῶν καὶ ἀόπλων πρὸς ἐνόπλους ἀγωνιζομένων, μετὰ ξύλων καὶ λίθων καὶ τῶν παρατυχόντων εἰδῶν. φασὶ γάρ, ὡς ἀπώ-

A ma proficisci benevolentia putans, ut primum in magnum est reversus palatium, patriarcham in monasterium ipsius, quod erat in Steno, abire jubet, seque ibi in crastinum expectare: donatum auri libris IV, quod nimirum ei brevi esset successorem constituturus. Noctu Augustam solio deturbat & in Principum relegat: iis qui abducebant mandato, ut eam raderent, atque ipsi crines afferrent. Die facta relationem perscripsit, eamque urbis præfecto publice populo recitandam in Constantini Magni foro mandavit. scripta fuit in hanc sententiam. Zoen, quam meo Imperio malignam esse deprehenderam, relegavi. Alexium, cum ea sentientem, ecclesia amovi. Vos autem subditi mei, si in benevolentia erga me B perstiteritis, magnos honores atque beneficia consequemini, vitamque tutam & placidam degetis. Cum audiente populo recitasset hæc præfectus, vox quædam extitit incerto auctore: Nolumus Stauropatam Calaphatam Imperatorem habere, 356 sed parere Zoæ, cui a majoribus Imperium debetur jure hæreditario, matri nostræ. *Edit. Paris. pag. 751.* Statim quasi una voce ab omnibus acclamatum est, Effodiantur ossa Calaphatæ. & arreptis ut cuique sors offerebat lapidibus, subselliis atque lignis, præfectum urbis (erat hic Anastasius patricius, quondam Zoes patris minister) interfecissent, nisi is fuga sibi salutem paravisset. Concursum fecere ad magnum templum, quo & patriarcha mercatus aufugiendi licentiam se contulerat & dete- C stabatur Imperatorem, restituique Augustam cupiebat. Eodem accurrerunt omnes Zoæ paterni eunuchi, & Constantinus patricius Cabasilas, reliquaque senatorum multitudo: unanimoque consensu miserunt, qui Theodoram a Petrio in magnum templum adducerent. Ibi eam purpura Augustali indutam, Augustam salutarunt cum Zoe sorore; impetuque ad Palatium dato, Michaelum inde pellere aggressi sunt. *Zoe & Theodora Augustæ* Hic fremitu populi & motu perterritus, illico misit qui Zoen in palatium adducerent, eique monachæ habitu dempto Imperatorias vestes induit. Tum a cathedra quæ in Circo est prospiciens, conatusque ad D populum loqui, & significare Zoen jam esse restitutam, & se ipsorum postulatis assensurum, non obtinuit: omnibus in ipsum convicia, lapidesque etiam de inferiori loco & sagittas conjicientibus. Itaque re desperata, statuit in Studianum monasterium abire, & ibi monachus fieri. Sed scholarum domesticus id non permisit, non ita facile dicens esse Imperio decedendum: sed aut fortiter vincendum in eo defendendo, aut magno animo, & ut Imperatore dignum est occumbendum. Quæ sententia cum staret, omnes qui erant in palatio, ipse quantum ejus tempus ferebat armavit & Nobilissimus omnes E suos armatos domo avocavit: & venerat forte tum nuper e Sicilia Catacalo Ambustus, rei ad Messenam feliciter gestæ nuntium adferens. hoc Imperator fretus præsidio, fortiter rem gerere intendit. Cum autem populus in tres partes divisus esset, quorum pars e Circo ingruebat, altera ad Excubita, tertia ad Tzycanisterium: Imperatorii quoque tripartito vim distribuerunt, multique civium occisi sunt, utpo-

te qui nudi & inermes lapidibus, lignis, atque aliis id genus rebus correptis contra armatos depugnarent. & ajunt ad tria virorum millia en die (is fuit tertius Antipaschatis dies) occisa fuisse. Tandem multitudine Imperatorios urbani vicerunt: ac perruptis portis palatium ingressi, aurum & quidquid in Secto erat rerum diripuerunt, publicas quoque tributorum tabulas consciderunt, ipsumque Imperatorem comprehendere conati sunt. Qui ut se superatum vidit, Imperatoria celocem cum Nobilissimo conscensa, aliisque intimis, relicta in palatio Zoa, quarta feria summo mane in Studii monasterium perfugit: & cum ipse, tum Nobilissimus, monachi habitu se induit. Hoc modo pugna, quæ hora secunda secundæ Antipaschatis diei cœperat, nocte finita est tertiæ diei.

Edit. Paris. pag. 752.

At vero Zoe rursus Imperium adepta, de sorore Theodora summovenda cum cogitaret, multitudinis voluntati concessit, quæ hanc Imperii consortem volebat esse. Itaque etiam Theodora a magno templo in palatium venit. Senatu etiam convocato, Zoe pro concione ad Senatum primum, deinde ad populum quoque e loco conspicuo locuta, gratias, ut par erat, eis egit pro ista in ipsam benevolentia, ac bene est precata: tum quid de Imperatore fieri vellent percontata est. ibi vero omnes una voce exclamare, Tollatur sceierosus, auferatur e medio flagitiosus, in palum suffigatur, in crucem agatur, excæcetur. Ac Zoe quidem a supplicio abhorrebat, & infelicem miserabatur: sed Theodora iræ plena, tuncque licentiam nacta, recens creato præfecto urbis (erat is Campanares) mandat, ut statim eat Michaelo & Nobilissimo oculos effossum. hunc ad Studianum monasterium euntem universa multitudo est comitata. Eorum adventu cognito, hi in penetrale fani Joannis Baptistæ confugiunt. sed populus ira etiamnum ardens ob cives interfectos, vi eo irrumpit, indeque eos abreptos per forum pedibus trahunt usque ad locum cui Sigma nomen, supra Peribleptí situm monasterium. ibique utrique oculos eruunt, Michaelo multis precibus deposcente, ut de avunculo priore loco sumeretur supplicium, ut qui auctor causaque omnium istorum fuisset malorum: quod & impetravit. Oculis amissis relegati sunt, Michaelus in monasterium Elegmorum, XXI die Aprila, Indictione decima, anni supra indicati. Imperavit menses quatuor, dies quinque. Cognati ejus, alii alio dispersi sunt.

Calaphatæ & Nobilissimo oculi eruti.

Imperio Zoæ restituto, quæ sororem Theodoram, quantumvis invita, consortem habebat, statim & honorum gradibus senatorio ordini, & largitionibus & multitudini gratiæ sunt actæ, ac reipublicæ quanta omnino poterat cura gesta. nam in omnes Imperii partes litteræ & edicta dimittebantur, quæ & magistratus vendi, quod ante erat factitatum, prohiberent: & omnia injustitiæ genera exterminari juberent. His ita ex Augustarum sententia constitutis, adductus etiam Nobilissimus ab exilio. cumque de publicis interrogaretur pecuniis, minis perterritus demonstravit domi suæ, quæ erat prope fanum Apostolorum, abscondita auri centenaria quinquagintaria, in cisterna quadam.

pag. 753.

A λοιπὸν κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν (ἦν δὲ ἡ τρίτη τοῦ ἀντίπασχα) ἄνδρες ἀμφὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας. τέλος ἰσχύσαντες οἱ πολῖται τῷ πλήθει ὑπερτεροῦντες, ἐπικρατέστεροι τῶν τοῦ βασιλέως γενέσθαι. καὶ διαρρήξαντες τὰς πύλας τοῦ παλατίου, καὶ εἴσω γενόμενοι, τό τε ἐναποκείμενον ἐν* τῷ Σέκρετῳ διαρπάζουσι χρυσίον, καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη. διαρρήσσουσι δὲ καὶ τὰς δημοσίας ἀπογραφὰς, καὶ τὸν βασιλέα συλλαβεῖν ἐπεβάλοντο. ὁ δὲ ἐπείπερ ἔγνω κατισχυμένος, τῷ βασιλικῷ ἐπιβὰς δρόμωνι μετὰ τοῦ Νωβελισσίμου, καί τινων οἰκειοτάτων αὐτῷ, καταλιπὼν ἐν τῷ παλατίῳ τὴν Ζωὴν, ᾤχετο φυγὰς εἰς τὴν μονὴν τοῦ Στουδίου τῇ τετράδι πρωΐας, καὶ εὐθὺς ἠμφιάσατο τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα σὺν ἅμα τῷ θείῳ αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν πόλεμος, ἀρξάμενος ἀπὸ δευτέρας ὥρας B τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ ἀντίπασχα, ἔληξε νυκτὸς τῆς τρίτης ἡμέρας.

* τοῖς σεκρέτοις. Scyl.

Ἡ δὲ Ζωὴ πάλιν ἐγκρατὴς γενομένη τῆς βασιλείας, ἐβούλετο μὲν τὴν αὐτῆς ἀδελφὴν Θεοδώραν παρώσασθαι, ἐκωλύθη δὲ παρὰ τοῦ πλήθους συμβασιλεύειν αὐτῇ καὶ ταύτην αἰτησαμένου. ἔρχεται οὖν καὶ ἡ Θεοδώρα ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐξελθοῦσα ἐκκλησίας εἰς τὸ παλάτιον. συναθροισθείσης δὲ καὶ τῆς συγκλήτου, δημηγορήσασα ἡ Ζωὴ, πρότερον μὲν πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα καὶ ἔκ τινος περιωπῆς πρὸς τὸ πλῆθος, αὐτοῖς μὲν εὐχαριστίας (ὡς εἰκὸς) ἀπέδοτο, καὶ εὐχὰς, τῆς εἰς αὐτὴν εὐνοίας· περὶ δὲ τοῦ βασιλέως δὲ γνώμην ἐζήτει, τί δεῖ γενέσθαι αὐτόν; καὶ πάντες ὁμοφώνως ἀνέκραγον· αἶρε τὸν παλαμναῖον, ποίησον ἐκ μέσου τὸν ἀλιτήριον. ἀνασκολοπισθήτω, σταυρωθήτω, τυφλωθήτω. ἡ C δὲ ἄνεσις πρὸς τὴν τιμωρίαν, καὶ συμπαθὴς τῷ δυστυχοῦντι ἐγίνετο. ἀλλ' ἡ Θεοδώρα ὀργῆς ἀποπλησθεῖσα, καὶ παρρησίας τῷ νεωστὶ προβληθέντι ἐπάρχῳ (ἦν δὲ ὁ Καμπανάρης) κελεύει μετὰ σπουδῆς ἀπελθεῖν, καὶ ἐξορύξαι αὐτοῦ τε καὶ τοῦ θείου αὐτοῦ ὀφθαλμούς. ὃς ἐξελθὼν, συνεπομένου αὐτῷ καὶ τοῦ δήμου παντὸς, ἀπῆλθεν εἰς τὰ Στουδίου. ὁ δὲ Μιχαὴλ, καὶ ὁ τούτου θεῖος, ὡς ᾔσθοντο τὴν τοῦ λαοῦ παρουσίαν, ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῦ ναοῦ τοῦ Προδρόμου καταπεφεύγεσαν. ἀλλὰ φλεγμαίνων ὑπὸ τοῦ θυμοῦ διὰ τοὺς ἀναιρεθέντας ὁ δῆμος, εἴσεισι πρὸς βίαν εἰς τὸν ναὸν τὸν θεῖον, καὶ ἀφαρπάσαντες ἐκεῖθεν αὐτοὺς, εἷλκον διὰ τῆς ἀγορᾶς ἀπὸ D τῶν ποδῶν, καὶ ἄνωθεν τῆς περιβλέπτου μονῆς ἐν τῷ τόπῳ τῷ καλουμένῳ Σίγματι ἀγαγόντες, ἀποτυφλοῦσι τοὺς ἄμφω, τοῦ Μιχαὴλ πολλὰ καθικετεύσαντος πρότερον τὸν ἑαυτοῦ τυφλωθῆναι θεῖον, ὡς πάντων τῶν γενομένων κακῶν καὶ πρωτουργὸν καὶ αἴτιον· ὃ καὶ ἐγένετο. Τυφλωθέντες δὲ ὑπερορίζονται. ὁ μὲν Μιχαὴλ εἰς τὸ μοναστήριον τῶν Ἐλεγμῶν εἰκάδι πρώτῃ μηνὸς Ἀπριλλίου, ἰνδικτ. ι΄ τοῦ ,ςφν΄. ἔτους, βασιλεύσας ἐπὶ μῆνας δ΄. καὶ ἡμέρας ε΄. οἱ δὲ συγγενεῖς αὐτοῦ πάντες, ἄλλος ἀλλαχοῦ διεσπάρησαν.

Πάλιν δὲ τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν Ζωὴν μεταληφθείσης, E συμβασιλεύουσαν ἔχουσαν, ὡς εἴπομεν, οὐχ ἑκοῦσαν, καὶ τὴν ἀδελφὴν Θεοδώραν, τιμῶνται μὲν ἡ σύγκλητος προβιβασμοῖς ἐγεραίρετο, τὸ δὲ δημῶδες διανομαῖς τὸ κοινὸν, καὶ τὰ πράγματα προμηθείας ἐνδεχομένης ἐτύγχανε, γραμμάτων ἁπανταχοῦ τῶν διατεταγμένων ἐκπεμπομένων, ἀπρίατόν τε τὰς ἀρχὰς γίνεσθαι, καὶ μὴ ὠνίους ὡς πρότερον ὑπισχνουμένων, καὶ πᾶσαν ἀδικίαν ἐκ μέσου διορίζομένων ἐλαύνεσθαι. τούτων δὲ κατασταθέντων, ὡς τοῖς κρατοῦσιν ἐδόκει, ἤχθη καὶ ὁ Νωβελίσσιμος Κωνσταντῖνος ἀπὸ τῆς ὑπερορίας, καὶ περὶ τῶν δημοσίων ἀνακρινόμενος χρημάτων, τὰς ἀπειλὰς πτοηθεὶς, ὑπέδειξεν ἐν τῷ κατὰ τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους οἴκῳ αὐτοῦ, κεκρυμμένα ἔν τινι κινστέρνῃ χρυσίου κεντηνάρια ν΄. ἐπὶ τεμέ-

καὶ ταῦτα μὲν διεκομίσθη τῇ βασιλίδι. ἐκεῖνον δ' αὖθις ἡ ὑπερορία ἐδέξατο. προχειρίζεται δὲ ἡ βασιλὶς δομέστικον τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς, Νικόλαον πρόεδρον, τὸν εὐνοῦχον τοῦ ἰδίου πατρὸς, καὶ δοῦκα τῆς δύσεως Κωνσταντῖνον πατρίκιον τὸν Καβάσιλαν. τὸν δὲ πατρίκιον Γεώργιον τὸν Μανιάκην, ἤδη παρὰ τοῦ Μιχαὴλ φθάσαντα τῆς φρουρᾶς ἀπολυθῆναι, μάγιστρον τιμήσασα, στρατηγὸν αὐτοκράτορα τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων ἐκπέμπει. καὶ ταῦτα μὲν γέγονεν οὕτω. βουλῆς δὲ προτεθείσης περὶ βασιλέως, καὶ δόξαν τοῖς πᾶσι βασιλέα προχειρισθῆναι, καὶ τῇ Ζωῇ νομίμως συναφθῆναι, ἔσπευδε μὲν αὐτὴ Κωνσταντῖνον ἀγαγέσθαι τὸν Κατεπάνω, ὃν δὴ καὶ * Ἀργοκλίνην, ἀφ' ἧς ὑπηρεσίας μετεχειρίσατο, ἀπεκάλουν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ εὐπρεπὴς τὴν ὥραν, ἐλέγετο δὲ καὶ λάθρα τῇ Ζωῇ πλησιάζειν. ἀλλὰ τοῦτον μὲν ἡ σύνοικος φαρμάκοις ἐξάγει τοῦ βίου, οὐκ ἐπειδὴ ἀποστόργως εἶχε πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμελλε τούτου ἔτι ζῶσα στερίσκεσθαι. καὶ λοιπὸν ἀστοχήσασα ἡ βασιλὶς τοῦ σκοποῦ, μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἐξορίας Κωνσταντῖνον τὸν Μονομάχον, παρὰ τοῦ Ὀρφανοτρόφου τὴν νῆσον Μιτυλήνην καταπεμφθέντος οἰκεῖν, διὰ τὸ παρὰ πάντων φημίζεσθαι, ὡς μέλλει κρατῆσαι τῆς βασιλείας. τοῦτον γὰρ, ὁπηνίκα τὸν ἕτερον ἐβουλεύετο Κωνσταντῖνον εἰς τὸν βασίλειον θρόνον ἀναγαγεῖν, δικαστὴν Ἑλλάδος προεχειρίσατο. ἐπειδὴ δὲ κἀκεῖνος, ὡς εἴπομεν, κατειργάσθη φαρμάκῳ, ὁ ῥηθεὶς Μονομάχος, καὶ τῷ θανόντι ὁμώνυμος πρὸς γάμον ἐνομίσθη τῇ βασιλίδι. ἤχθη οὖν πρὸς τὸν ἄγχιστα τοῦ Ἀθύρος διακείμενον ναὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου, τὸν ἐν Δαμοκρανείᾳ· καὶ πεμφθεὶς Στέφανος εἷς ὢν τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων τῆς βασιλίδος ὁ Περγαμηνὸς, ἀποδιδύσκει μὲν αὐτὸν τὴν ἰδιωτικὴν στολὴν, ἀμφιεννῦσι δὲ πορφυρίδα βασιλικὴν, καὶ δρόμωνι ἐμβιβάσας ἄγει πρὸς τὰ βασίλεια. ᾧ τινι ἀχθέντι, συνάπτεται εἰς κοινωνίαν γάμου ἡ βασιλὶς, τῆς ἱερολογίας γενομένης παρὰ τοῦ πρώτου τῶν πρεσβυτέρων τῆς νέας, ὃς Στύπης ὠνομάζετο. ια΄. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς ἄγοντος, τοῦ ϛφν΄. ἔτους, στέφεται δὲ τῇ ἐπαύριον παρὰ τοῦ πατριάρχου.

Καὶ ἤδη τῶν σκήπτρων γενόμενος ἐγκρατὴς, πάντας μὲν τοὺς συγκλητικοὺς βαθμοῖς ἀξιωμάτων, κατὰ τὴν ἑκάστου προεβίβασεν ἀξίαν, καὶ χρυσίου δὲ διανομαῖς τὸ πλῆθος ἐφιλοτιμήσατο. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ἀναφορὰς ἐν πᾶσι τοῖς θέμασι, τήν τε ἀνάῤῥησιν αὐτοῦ δηλώσας, καὶ ὑπισχνούμενος παντὸς μὲν ἀγαθοῦ βλύσιν καὶ παῤῥησίαν, πάσης δὲ κακίας ἀποτομήν. μεταβιβάζει δὲ καὶ Ἰωάννην τὸν ὀρφανοτρόφον μετὰ πάντων ὧν εἶχεν, ἀπὸ τῆς μονῆς τῶν Μονοβατῶν εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, καὶ Μιχαὴλ τὸν πρὸ τοῦ βασιλέα εἰς Χῖον, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Νωβελίσσιμον εἰς Σάμον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπράχθη ἐν προοιμίοις τοῦ Μονομάχου, κατὰ τὴν ι΄. ἰνδικτ.

Κατὰ δὲ τὴν ϛ΄. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, τῆς ια΄. ἰνδικτ. τοῦ ϛφνα΄. ἔτους, ἐφάνη κομήτης ἀπὸ τῆς ἕω πρὸς τὴν δύσιν ποιούμενος τὴν πορείαν, καὶ ὡρᾶτο λάμπων παρ' ὅλον τοῦτον τὸν μῆνα, προσημαίνων δ' οὗτος τὰς μελλούσας ἐπισυμβήσεσθαι κοσμικὰς συμφοράς. Στεφάνου γὰρ, τοῦ καὶ Βοϊσθλάβου, ὥσπερ ἔμπροσθεν ἐῤῥέθη, ἀποδράντος ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου, καὶ τὰ Ἰλλυρικὰ κατασχόντος ὄρη, καὶ Τριβαλλοὺς καὶ Σέρβους καὶ τὰ πρόσοικα γένη καὶ Ῥωμαίοις ὑπήκοα κατατρέχοντος καὶ ληϊζομένου, μὴ φέρων ὁ Μονομάχος τὰς ἐκείνου καταδρομὰς, τῷ τότε ἄρχοντι τοῦ Δυῤῥαχίου (ἦν δὲ Μιχαὴλ πατρίκιος, ὁ Ἀναστασίου τοῦ λογοθέτου υἱὸς) γράμμασιν ἐγκελεύεται, τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀθροῖσαι τοῦ Δυῤῥαχίου λαὸν στρατιωτικὸν, ἔτι δὲ καὶ τὰς στρατιὰς

* ἀργυκλ. Scylitz.

A ea pecunia Augustabus reddita, Nobilissimus in exilium remissus. Deinde Augusta creavit domesticum scholarum Orientis Nicolaum præsidem, eunuchum sui patris: & ducem Occidentis, Constantinum patricium Cabasilam. Patricium autem Georgium Maniacem, quem jam ante Michaelus e custodia dimiserat, magistri honore ornavit, & cum pleno Imperio Imperatorem exercitui in Italiam misit. Secundum hæc de Imperatore creando cogitatum, placuitque omnibus ut Imperator designaretur, ac Zoæ legitimo conjugio copularetur. Ac cupiebat sane ipsa maritum habere Constantinum Catepano, quem & 357 ab officio quod gesserat Argoclinam vocabant,

B quod & formosus erat, & cum Zoa occulte rem habere dicebatur. sed eum uxor veneno necavit, non quod ei infensa esset, sed quod se vivam eo privatum iri intelligebat. Zoe hoc consilio ad irritum relapso, Constantinum Monomachum ab exilio revocat, quem Orphanotrophus Mitylenam deportari jusserat, quod omnium rumore perhiberetur Imperio potiturus. Hunc Zoe, dum adhuc de altero illo Constantino ad Imperii culmen evehendo cogitaret, prætorem Græcorum designarat. Verum ut is veneno fuit sublatus, quod hic idem nomen gerebat, Augustæ commodus visus. Ergo adductus est ad templum principis exercituum, quod in Damocranea est Athyro proximum: missusque Stephanus Pergamenus,

C unus de cubiculariis Augustarum eunuchis, qui eum privato habitu exutum Imperatoria amiciret purpura, & celoci impositum in palatium adduceret. Adducto Augusta Zoe nupsit, consecrante matrimonium primo Novæ Romæ presbytero, cui Stypes erat nomen, die Junii undecima, anni ejus quem supra indicavimus. Postridie coronatus est a patriarcha.

Zoe Monomacho nubit.

Monomachus occœpto Imperio, & senatorios viros, prout cujusque dignitas ferebat, ad sublimiores evexit honores, & pecuniæ distributione suam in populum liberalitatem declaravit. Emisit etiam decreta per omnes provincias, quæ & ipsum esse Imperatorem factum

CONSTANTINI Monomachi Imperium. Edit. Paris. pag. 754.

D indicarent: & promitterent, fore ut sub ipso omnia honesta vigerent, omniaque flagitia exscinderentur. Joannem quoque orphanotrophum cum omnibus quæ ipsius erant, a Monobatharum monasterio in Lesbum, & Michaelum recens Imperio privatum in Chium, Constantinumque Nobilissimum in Samum deportavit. Hoc usus exordio Monomachus Indictione a.

Sexta porro Octobris die, Indictione a r, anno mundi [illegible], cometa apparuit, ab Oriente ad occasum proficiscens: totoque illo mense fulsit. Is portendebat calamitates mundo eventuras. Cum enim Stephanus,

E qui & Boisthlabus, fuga (ut ante docuimus) ea urbe elapsus Illyricos occupasset montes, ac Triballos, & Servos, indeque viciniam Romanis subditam populationibus vexaret: Monomachus earum grassationum impatiens, Michaelo patricio Anastasii logothetæ filio tum Dyrrachii præfecto, mandat per litteras, ut collectis & suis & aliis militibus

quotquot in vicinis ac Romanis subditis provinciis dispositi erant, una cum ordinum ductoribus in Triballos proficiscatur, & Stephanum debellet. Is vero Michaelus rei bellicæ ignarissimus, quippe in umbra & inter delicias educatus, inepte & inscite rem aggressus, magnam rei Romanæ calamitatem invexit. Contractis enim ut jussus erat copiis, ad sexaginta millia militum eæ continebant, in Triballos duxit itineribus acclivibus, asperis, salebrosis, ac ita angustis, ut ne bini quidem simul ire equites possent, Servis (ut fertur) dedita opera cedentibus ac intrare eum sinentibus, neque de reditu solicitum, neque justo præsidio angustias occupantem. ita ingressus, campestria direptionibus incendiisque vastabat. At Servi fauces itinerum ac prærupta insidere, & reditum ejus præstolari. Michaelus ut satis prædæ captivorumque partum, tempusque domum reducendi putavit, & in reditu in angustias pervenit: ibi vero Servi de sublimioribus locis Romanos saxis, lapidibus, sagittis, omnisque generis missilibus impetere, neque armis neque manibus uti valentes, aut ullo modo rem gerere, ita alii missilibus prosterni, alii per præcipitia devolvi, miserabili clade, adeo ut adjacentes convalles atque cavitates cadaveribus impletæ, persequentibus perviæ essent. Perierunt ad XL millia, & septem duces: reliqui per saltus ac sylvas montium dissipati, & conspectui hostium subducti, in cacumina evaserunt, noctuque ad sua pervenerunt, miserandum ac lacrymabile spectaculum. Inter hos fuit etiam ipse Michaelus, simili usus fortuna.

Romanorum in Servia clades.

Edit. Paris. pag. 755.

Rerum in Italia a Græcis gestarum narratio.

At in Italiam, ut demonstravimus, missus a Zoa Georgius Maniaces magister, ut res ibi ducum ignavia labefactatas constitueret, tyrannidem affectavit. estque operæ pretium hujus facinoris causas perstringere. Quo tempore ab Imperatore Michaele in Italiam missus fuerat Maniaces, ut Apolaphari Muchumeto Siciliæ principi a fratre suo & Afris oppugnato auxilium ferret, socios sibi adsciverat 500 Francos, e Gallia transalpina evocatos, duce Arduino, cujusdam regionis domino nemini subdito. his sociis, sua de Sarracenis statuerat trophæa. Postquam vero Maniaces per calumniam Imperio privatus, ac Byzantium in carcerem abductus fuit, missusque ei successor Michaelus protospatharius Doceanus, homo ineptus: nulla mora interposita periit res Romana. Nam hic cum Francis non præbuisset menstrua quæ accipere solebant stipendia, eorumque insuper ducem, qui ad ipsum venerat, hortabaturque ut benigne milites tractaret neque eos mercede laborum fraudaret, per contumeliam flagris (ita enim fertur) cecidisset: coegit Francos a se desciscere. Cumque ii arma movissent, & ipse cum omnibus Romanis copiis eos deberet adoriri: unica Opsiciana legione & parte Thracensium stipatus, cum iis apud Cannas prope Aufidum fluvium, quo loco quondam permulta Romanorum millia occidit Annibal, conflixit: vi-

Franci.

A τῶν ἐγγιζόντων τούτῳ θεμάτων, καὶ αὐτοῦ ὑποκειμένων, καὶ συνάμα τοῖς ὑποστρατηγοῖς εἰς Τριβαλλοὺς ἀπελθεῖν, καὶ καταπολεμῆσαι τὸν Στέφανον. ὁ δὲ πολεμικῆς ἐπιστήμης ἀπέχων μακρὰν, οἷα σκιατραφὴς ἄνθρωπος, καὶ ἐμπαθείαις ἐντεθραμμένος, ἀφυῶς καὶ ἀτέχνως ἐγχειρήσας τῷ ἔργῳ, μεγάλης αἴτιος ἀτυχίας τῷ Ῥωμαίων ἐγένετο πολιτεύματι· ἀθροίσας γὰρ ὡς προσετέτακτο δυνάμεις, ὅσας περὶ τὰς ἑξήκοντα χιλιάδας, εἴσεισιν εἰς Τριβαλλοὺς, διοδεύσας ὁδοὺς ἀνάντεις καὶ τραχείας, καὶ ἀποκρήμνους καὶ στενοχώρους, ὡς μὴ ἐν ταυτῷ δύνασθαι δύο ἱππότας βαδίζειν (ἐνδόντων ἐξεπίτηδες, ὥς φασι, καὶ τῶν Σέρβων, καὶ B συγχωρησάντων τὴν εἴσοδον) μήτε τῆς ὑποστροφῆς φροντίσας, μήτε φυλακὴν ἐπιστήσας ἀξιόμαχον ταῖς στενοχωρίαις. ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰσελθὼν, ἐδῄου τὰς πεδιάδας, καὶ ἐπυρπόλει. οἱ δὲ Σέρβοι καταλαβόντες, ἐφύλαττον τὰ στενὰ καὶ ἀπόκρημνα τῆς τρίβου, καὶ προσέμενον τὴν ὑποστροφήν. ὡς δὲ ἅλις τῷ Μιχαὴλ ἔδοξε τὰ τῆς λεηλασίας, καὶ λείαν πολλὴν καὶ αἰχμαλωσίαν περιεβάλετο, καὶ καιρὸς ἐφάνη ἀναζυγῆς, καὶ ταῖς στενοχωρίαις ὁδοιπορουντες ἐγένοντο· τότε δὴ ἀφ' ὕψους οἱ πολέμιοι χέρμασί τε βάλλοντες, καὶ τόξοις καὶ παντοίοις ἑκηβόλοις ὀργάνοις * ἀθρόως. τῶν περὶ τὸν Μιχαὴλ μήτε C χερσὶ, μήθ' ὅπλοις χρήσασθαι δυναμένων, μήτ' ἀρετῆς ὅλως ἐπιδείξασθαι ἔργον. καὶ οἱ μὲν αὐτόθι βαλλόμενοι ἔπιπτον, οἱ δὲ κατεκρημνίζοντο καὶ ἐλεεινῶς ἀπωλίσκοντο, ὡς πληρωθῆναι νεκρῶν τὰς παρακειμένας φάραγγας, καὶ τὰς ῥύακας καὶ βατὰς γενέσθαι τοῖς διώκουσιν. ἔπεσον οὖν περὶ που τὰς μ'. χιλιάδας, ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ στρατηγοὶ ἑπτά. οἱ δὲ λοιποὶ ἐν ταῖς λόχμαις καὶ ταῖς νάπαις καὶ ταῖς συναγκείαις κρυβέντες τῶν ὀρέων, καὶ τοὺς τῶν ἐναντίων διαδράντες ὀφθαλμοὺς, καὶ διὰ τῶν κορυφῶν τούτων ἀναρριχώμενοι, νυκτὸς διεσώθησαν πεζοὶ καὶ γυμνοί. καὶ τοῖς ὁρῶσι θέαμα ἐλεεινὸν, καὶ θρήνων ἄξιον. διεσώθη δὲ μετ' αὐτῶν καὶ Μιχαὴλ, τὴν ἴσην καὶ αὐτὸς περικείμενος τύχην.

* καὶ λίθοις ὑπερμεγέθεις. [illegible] Scyl.

Γεώργιος δὲ μάγιστρος ὁ Μανιάκης ἐν Ἰταλίᾳ, ὡς D εἴρηται, παρὰ τῆς Ζωῆς πεμφθεὶς, ἐφ' ᾧ καταστήσασθαι τὰ ἐκεῖ (ἐνόσει γὰρ τὰ πάντα, καὶ κακῶς ἐφέρετο ἀπειρίᾳ καὶ φαυλότητι ἀρχηγῶν) πρὸς ἀποστασίαν ἀπεῖδεν. ἄξιον δὲ εἰπεῖν ἐπιδραμόντας καὶ τὰς αἰτίας εἰς ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν τῷ βιβλίῳ ἐντυγχανόντων· ὅτι γὰρ οὗτος πρῶτος εἰς Ἰταλίαν ἐπέμφθη παρὰ τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ, συμμαχήσων Ἀπολάφαρ Μαχούμετ τῷ τῆς Σικελίας ἄρχοντι, πολεμουμένῳ παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ καὶ τῶν Ἄφρων, ἔτυχε προσεταιρισάμενος καὶ Φράγγους πεν- E τακοσίους ἀπὸ τῶν πέραν τῶν ἄλπεων Γαλλιῶν μεταπεμφθέντας, καὶ ἀρχηγὸν ἔχοντας Ἀρδουῖνον τὴν κλῆσιν, χώρας τινὸς ἄρχοντα, καὶ ὑπὸ μηδενὸς ἀγόμενον, μεθ' ὧν τὰ τῶν Σαρακηνῶν εἰργάσατο τρόπαια. ἐπεὶ δὲ οὗτος συκοφαντηθεὶς παρελύθη τῆς ἀρχῆς, καὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσαχθεὶς καθείρχθη. καὶ ἄρχειν ἀντ' αὐτοῦ τῆς Ἰταλίας ἐπέμφθη Μιχαὴλ πρωτοσπαθάριος ὁ Δουκειανὸς, ἀνεπιτήδειος ἄνθρωπος, * ἐν ἰδεῖν θᾶττον χρόνου συγχέαι καὶ διαφθεῖραι τὰ πράγματα. μὴ παρέχων γὰρ τοῖς Φράγγοις τὸ αὐτοῖς παρεχόμενον ἐφ' ἑκάστου μηνὸς σιτηρέσιον, μᾶλλον δὲ (ὥς φασι) καὶ τὸν ἡγεμόνα τούτων ἀφιγμένον ὡς αὐτὸν, ἐφ' ᾧ παρακαλέσαι ἠπίως χρῆσθαι τοῖς στρατιώταις, καὶ μὴ ἀποστερεῖν τούτους τοῦ τῶν πόνων μισθοῦ, ὑβρίσας καὶ μαστιγώσας ἀτίμως, ἠνάγκασε τοὺς ἀνθρώπους ἀποστατῆσαι. ὧν ὅπλα κεκινηκότων δέον τὰς Ῥωμαϊκὰς ἁπάσας ἀθροῖσαι δυνάμεις, καὶ τούτοις προσμίξαι. ὁ δὲ τοῦτο οὐκ ἐποίησεν· ἀλλ' ἐν ὀλίγοις τάγμα τὸ τοῦ Ὀψικίου, καὶ μέρος τῶν Θρακησίων, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ἐν Κάνναις περὶ τὸν Ἀμφιδὸν ποταμὸν (ἔνθα καὶ κατὰ τοὺς πάλαι χρόνους Ἀννίβας τὰς πολλὰς τῶν Ῥωμαϊκῶν

* καὶ πρὸς μεταχείρισιν πραγμάτων οὐκ εὐφυής. Scylitz.

στρατευμάτων κατέκοψε μυριάδας) ἡττήθη, καὶ τὸ πλέον ἀπέβαλε τῆς στρατιᾶς, αἴσχιστα καὶ αὐτὸς ἐν Κάνναις διασωθείς. οὔπω δὲ πληγείς, οὐδὲ μετὰ τὴν πληγὴν (κατὰ τὸν ἐν παροιμίαις ἁλιέα) νοῦν ἔσχεν, οὐδ' ὀχυρώσας ἑαυτὸν πάσῃ τῇ στρατιᾷ προσέβαλε τοῖς ἐχθροῖς· ἀλλ' ὑπὸ θράσους ὡς ἔοικε στρατηγούμενος, αὐτούς τε τοὺς ἡττηθέντας πάλιν ἀναλαβὼν, καὶ Πισίδας καὶ Λυκαόνας, οἵπερ ἀναπληροῦσι τὸ τάγμα τῶν Φοιδεράτων περὶ τὰς λεγομένας Ὥρας προσρήγνυνται τοῖς ἐχθροῖς· καὶ τρέπεται αὖθις κατὰ κράτος, προσεταιρισαμένων τῶν Φράγγων, καὶ ἄλλο πλῆθος οὐκ ὀλίγον, ἀπὸ τῶν Ἰταλῶν τῶν περὶ τὸν Πάδον τὸν ποταμὸν καὶ τὰς ὑπωρείας οἰκούντων τῶν Ἄλπεων. τοῦτο γὰρ πυθόμενος ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ, τοῦτον μὲν μετέστησε τῆς ἀρχῆς. ἔπεμψε δὲ τὸν Βοϊωάννην, δοκοῦντα πρακτικὸν ἄνδρα εἶναι καὶ ἐν πολέμοις εὐδόκιμον, καὶ εἰς ἐκεῖνον ἀναφέροντα τὴν τοῦ γένους ἀναφορὰν, τὸν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ βασιλέως ἐν Ἰταλίᾳ πεμφθέντα Βοϊωάννην, ὃς πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν μέχρι Ῥώμης τότε τῷ βασιλεῖ παρεστήσατο. ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπελθὼν κατὰ χώραν καὶ νεαλῆ καὶ ἀκμαίαν δύναμιν μὴ λαβὼν, ἀλλ' ἀναγκασθεὶς μετὰ τῶν προηττημένων συμβαλεῖν τοῖς ἐχθροῖς κατὰ τὴν Μονόπολιν, ἤδη κρατυνθεῖσι, καὶ τῆς χώρας ὡς ἰδίας ἀντεχομένοις, ἡττηθεὶς ἑάλω. καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς, ὅσοι μὴ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα, ἄλλος ἀλλαχοῦ διεσκεδάσθησαν, διασωθέντες ἐν τοῖς ἔτι τὰ Ῥωμαίων φρονοῦσι φρουρίοις. καὶ λοιπὸν οἱ Φράγγοι τῆς Ἰταλίας, ὡς δορυκτήτου αὐτῶν ποιοῦνται κτήματος, τῶν ἐγχωρίων ὧν μὲν ἑκουσίως, ὧν δὲ βίᾳ καὶ ἀνάγκῃ προσχωρούντων αὐτοῖς, πλὴν Βρεντησίου, καὶ Ἰδροῦντος, Τάραντός τε καὶ Βάρεως· αὗται γὰρ αἱ τέσσαρες πόλεις παρέμειναν, πίστιν Ῥωμαίοις φυλάττουσαι.

Μιχαὴλ δὲ τοῦ βασιλέως ἀποθανόντος, καὶ τοῦ μετ' αὐτὸν ἐξωσθέντος τῆς βασιλείας, ὁ Μανιάκης (ὡς ἄνωθεν ἐρρέθη) πεμφθεὶς εἰς Ἰταλίαν παρὰ τῆς Ζωῆς, εἰ καὶ μὴ δύναμιν ἀξιόχρεων εἶχεν, ὅμως μετὰ τῆς παρούσης στρατηγικαῖς μηχαναῖς χρησάμενος, ἐκδιῶξαι ἴσχυσε τοὺς Φράγγους τῆς Ἰταλίας περὶ Καπύην καὶ Βενιβενδὸν καὶ Νεάπολιν, καὶ μετρίαν κατάστασιν καὶ γαλήνην παρέσχε τοῖς πράγμασι. οὗτος ὁ Μανιάκης κατὰ τὸ θέμα τῶν ἀνατολικῶν τὰς οἰκήσεις ἔχων, καὶ Ῥωμανῷ τῷ Σκληρῷ γειτονῶν, διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν, πολλάκις ἐπεχείρησεν ἀνελεῖν τοῦτον, εἰ μὴ φυγῇ τὴν ἑαυτοῦ ἐπορίσατο σωτηρίαν. ἐπεὶ δὲ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἐς Κωνσταντῖνον ἦλθε τὸν Μονομάχον, καὶ ὁ Σκληρὸς ἐπὶ μέγα τύχης ἤρθη (ἐπαλλακεύετο γὰρ τῷ Μονομάχῳ ἡ τοῦ Σκληροῦ ἀδελφὴ) μάγιστρος τιμηθεὶς, καὶ πρωτοστράτωρ, τῶν εἰς αὐτὸν μεμνημένος τοῦ Γεωργίου καταδρομῶν, καταχρώμενος τῇ ἐξουσίᾳ, καὶ τὴν ἀπουσίαν καταξέχων τοῦ Μανιάκη, τά τε ἀνήκοντα αὐτῷ ἐδῄου, καὶ ἔκειρε χωρία, καὶ εἰς τὴν τούτου κοίτην ἀνέδην ἐξύβρισεν. ἅπερ ἐκεῖνος ἐν * Ἰταλίᾳ πυνθανόμενος ἤσχαλλε, καὶ διεπρίετο τῷ θυμῷ. ἄρτι δὲ καὶ σπουδῇ τοῦ Ῥωμανοῦ παραλυθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπεγνωκὼς (ᾔδει γὰρ, ὡς οὐκ εἰς χρηστὸν αὐτῷ τέλος ἡ εἰς τὸ Βυζάντιον ἄφιξις τελευτήσει) τὰς ἐν Ἰταλίᾳ δυνάμεις ἀναστείσας καὶ διαφθείρας, διψώντων τῶν στρατιωτῶν τὰς οἰκείας ἰδεῖν πατρίδας, ὅπλα κατὰ τοῦ βασιλέως κινεῖ. καὶ τὸν μὲν πεμφθέντα διάδοχον αὐτοῦ (ἦν δὲ ὁ πρωτοσπαθάριος Πάρδος, ἀνὴρ Βυζάντιος, καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀγαθὸν, ὅτι δὲ γνώριμος ἦν τῷ βασιλεῖ, τηλικαύτης χώρας ἄρχων πεμφθεὶς), ἀναιρεῖ. αὐτὸς δὲ αὐτῷ διάδημα περιθεὶς, καὶ τὰ τῆς βασιλείας παράσημα ἀναλαβὼν, ἀναγορεύεται βασιλεὺς, καὶ πλοίοις ἐμβιβάσας

* πυθόμενος Scylita.

A ctusque, amissa majore exercitus parte, Cannas turpiter evasit. Hac accepta clade, ne ictus quidem (quod est de piscatore proverbium) sapuit, neque omnibus copiis munitus hostem petiit: sed temeritate nimirum ductus, eos ipsos qui victi fuerant collegit: adjunctisque Pisidis & Lycaonibus qui * Phœberatorum legionem implent, Francos, quibus alia haud exigua auxilia ab Italis circa Padum flumen & ad Alpium radices habitantibus accesserant, apud Horas (id loci nomen est) adortus magna rursum pugna victus est. Michaelus Imperator his cognitis, Imperium Doceano abrogat: mittitque pro eo B in Italiam Bojoannem, qui strenuus & bello egregius videbatur: & ab eo Bojoanne ducebat genus qui a Basilio Imperatore in Italiam missus, totam Italiam ad Romam usque in potestatem ejus redegerat. Verum is quoque cum eo venisset, & novum exercitum non haberet, sed jam ante victos cogeretur in hostem ducere, qui regionem eam obtinebat, ac ut propriam tutabatur, victus apud Monopolin in potestatem hostium vivus pervenit: iis quos ferrum non absumpserat, alio alias dissipatis in castella quæ Romanis adhuc favebant. Exinde Franci Italiam, ut bello partam, sibi vindicavere, incolis qua ultro se dedentibus, qua vi subactis. Quatuor tantum urbes in Ro- C manorum fide permanserunt, Brundusium, Hidrus, Tarentum, & Baris.

* fœderatorum.

Edit. Paris. pag. 756.

Michaelo Imperatore mortuo, & Calaphata ejus successore exturbato, missus in Italiam (ut diximus) Maniaces, quamquam non esset satis justis copiis instructus, artibus tamen Imperatoriis tantum confecit, ut & Francos Italia pelleret apud Capuam, Beneventum ac Neapolin, & res mediocri in quiete ac securitate constitueret. Habebat hic Maniaces in provinciis Orientalibus possessiones, & vicinum Romanum Durum, cum quo exercuerat inimicitias: & eum aliquoties, nisi fuga sibi cavisset, interfecturus fuerat. Postquam vero Impe- D rio Romano potitus est Monomachus, Durus quoque ad summam evectus fortunam (nam ab Imperatore, qui sorore ejus pro pellice utebatur, magister & protostrator factus erat) injuriarum Maniacis memor, abusus sua potentia, & Maniacis absentia, ditioni ejus multa intulit damna, & thalamum ejus licenter polluit. De quibus Maniaces in Italia factus certior, magnas animo molestias irasque agitabat. Cumque opera Romani insuper factum esset, ut magistratus ipsi abrogaretur, deploratis prorsus rebus (intelligebat enim reditum in urbem non bene sibi cessurum) E concitatis atque corruptis Italicis copiis, cum jam desiderio in patriam redeundi milites arderent, arma contra Imperatorem movet. Missum ergo sibi successorem Pardum protosparharium, hominem Byzantinum, neque ullam ob præstantiam, sed quia notus erat Imperatori, tantæ provinciæ præfectum, interfecit. ipse diademate & reliquis Imperii sumptis insignibus Imperator salutatur: exercituque in naves imposito,

Maniacis tyrannidem molientis interitus.

pag. 757.

in Bulgariam trajicit. Imperator postquam de hoc rescivit, non leviter perturbatus, litteras ad eum mittit, in quibus ipsi & quos secum habebat impunitatem & multa beneficia pollicetur. cum autem a proposito ille non dimoveretur, ipse quoque suas copias contrahit, & duce eas Stephano Sebastophoro (id est Augustifero (qui ipsi ad Damocraneam lætum delati Imperii nuntium attulerat, contra perduellem mittit. Concurrerunt adversi exercitus apud Ostrobum in Marmario: fusæque Stephani copiæ sunt, ipso Maniace primos ducente & hostium ordines disjiciente. Jamque universi eum Imperatorem faustis ominibus salutabant, cum subito equo delapsus expirat, non extante vulneris auctore, quod in pectore lethale acceperat. Quod simulatque innotuit Imperatoriis, caput Maniaci amputatur: & qui ab ipsius partibus steterant, amisso duce, abjectis armis deditionem fecerunt. Confestim ad Imperatorem nuntius victoriæ mittitur. Aliquot diebus post Stephanus in urbem redit, afferens caput Maniacis, & bello victos, quos in triumpho duxit per mediam plateam, asinis insidentes, prælato in hasta capite Maniacis: & ipse albo equo vectus, pompam est subsecutus.

Theophili Erotici rebellio. Sub idem tempus Theophilus Eroticus Cypri prætor, homo semper novandarum rerum cupidus, cognito Calaphatis exitu, & rerum confusione, opportunum se tempus nactum ratus sui instituti conficiendi, totam Cyprium populum concitat, instigatque ad necem Theophylacti protospatharii judicis, ac publici tributi exactoris, sub pretextu nimii ab eo in exigendo adhibiti rigoris. Ad hunc opprimendum nihil opus fuit Monomacho longiore mora. Nam classis ductor Constantinus Chages patricius, Cypriis universis subactis eum cepit, & ad Imperatorem adduxit. Adductum Imperator stola muliebri induit, & ludis equestribus in Circo in triumpho duxit, spoliatumque suis facultatibus dimisit.

Edit. Paris. pag. 758. Vigesima die Februarii, Indictione xi, Alexius patriarcha rebus humanis excedit. Et sufficitur die Annuntiationis festo Michaelus Ceralarius, qui vixerat monachus, ex quo eum Orphanotrophus ob paratas insidias relegaverat. Indicatur etiam Imperatori thesaurus auri reconditus in Alexii mansione, quem missis famulis recepit, ad centenaria viginti quinque. Eadem Indictione postridie Kalendas Majas oculi effodiuntur Orphanotropho, in loco cui nomen Marycati. alii id inscio Imperatore ajunt factum fuisse, jusso Theodoræ: plerique omnes, ipsius monachi mandato, ei ob relegationem irato. Mortuus est decimatertia die ejusdem mensis. Julio mense, Stephanus Sebastophorus delatus est, quod insidiatus esset Imperatori, volueritque Imperium in Leonem patricium transferre, & Melitenæ præfectum constituere filium Lampri. Ac Stephanus quidem opibus suis mulctatus, & monasticam vivere jussus, & relegatus est. Lamprus crudeliter tortus, & per forum ludibrii

Patriarcha novus & defuncti thesaurus.

Orphanotrophus cæcatur.

τὰς δυνάμεις περαιοῦται ἐν Βυλγαρίᾳ. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, εἰς ταραχὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐνέπεσε· καὶ γράμματα μὲν πρὸς αὐτὸν ἐκπέμπει παντὸς ἀπολύοντα φόβου τοῦτον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παρακαλοῦντα τὸ ἀποθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ ὑπισχνούμενος πᾶσαν εὐεργεσίαν· ἐπεὶ δ᾽ ἐκεῖνος ἀτενὴς ἦν, οὐ μεθίετο τοῦ σκοποῦ, ἀγειοχὼς καὶ αὐτὸς ἃς εἶχε δυνάμεις, καὶ στρατηγὸν αὐταῖς ἐπιστήσας Αὐτοκράτορα τὸν Σεβαστοφόρον Στέφανον, τὸν ἐν Δαμοκρανείᾳ τὰ τῆς βασιλείας εὐαγγέλια τούτῳ διακομίσαντα, ἐκπέμπει κατὰ τοῦ ἀποστάτου. καὶ συναντῶσι τὰ στρατεύματα κατὰ τὸν λεγόμενον Ὀστροβὸν, ἐν τῷ Μαρμαρείῳ. καὶ συμπλοκῆς γενομένης, τρέπονται οἱ περὶ τὸν Στέφανον, αὐτοῦ τοῦ Μανιάκη προηγουμένου, καὶ τὰς φάλαγγας διαθρύπτοντος. καὶ αὐτὸν ὡς βασιλέα εὐφημούντων. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐγένετο, αἰφνιδίως ἐκ τοῦ ἵππου πεσὼν οὕτως ἀπέθανε, μηδενὸς φανέντος τοῦ τοῦτον τρώσαντος· εὑρέθη γὰρ ἔχων κατὰ τὸ στῆθος καιρίαν πληγήν. τούτου δὲ γνωσθέντος τῷ ἐναντίῳ στρατεύματι, ἀποτέμνεται μὲν ἡ κεφαλὴ τοῦ Γεωργίου· συλλαμβάνονται δὲ καὶ πάντες οἱ αὐτῷ συναράμενοι, ἅμα τῇ πτώσει τοῦ ἀρχηγοῦ τὰ ὅπλα ῥίψαντες, καὶ ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαντες. καὶ τῷ μὲν βασιλεῖ εὐάγγελος ἐπέμφθη, κομίζων τὰ εὐαγγέλια τῆς νίκης. εἰσεισι δὲ μεθ᾽ ἡμέρας τινὰς καὶ ὁ Στέφανος, τὴν κεφαλὴν ἄγων τοῦ Μανιάκη, καὶ τοὺς κρατηθέντας ἐν τῷ πολέμῳ καὶ διὰ μέσης τῆς πλατείας θριαμβεύσας, προηγουμένης τῆς κεφαλῆς ἄνωθεν δόρατος, καὶ τῶν ἀποστατῶν ὄνοις ἐποχουμένων. αὐτὸς ὄπισθεν εἵπετο, ἵππῳ λευκῷ ἐφεζόμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Μανιάκην, τοιοῦτον εἴληφε τέλος.

Γέγονε δέ τις καὶ ἄλλη ἀποστασία ἐν Κύπρῳ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, πρωτουργὸν ἔχουσα Θεόφιλον τὸν Ἐρωτικόν· οὗτος γὰρ τῆς νήσου στρατηγῶν, καὶ νεωτέρων ἀεὶ πραγμάτων ἐφιέμενος, ἐπείπερ ἐπύθετο τὴν τοῦ Καλαφάτου καταστροφὴν, καὶ τὴν κατασχοῦσαν τὰ πράγματα σύγχυσιν, καιρὸν εὔθετον εὑρεῖν οἰηθεὶς πρὸς τὸ σπουδαζόμενον, τότε τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν Κυπρίων ἀνάπτει, καὶ τὸν δικαστὴν καὶ πράκτορα τῶν δημοσίων φόρων τὸν πρωτοσπαθάριον Θεοφύλακτον ἀνελεῖν παρασκευάζει· ἔγκλημα τούτῳ ἐπενεγκὼν, ὡς βαρείας τὰς τῶν συντελεστῶν ποιουμένῳ εἰσπράξεις. ἀλλὰ πρὸς τοῦτον οὐκ ἐδέησε τῷ Μονομάχῳ μακροτέρας τελετῆς, χειροῦται γὰρ αὐτὸν ἐκπεμφθεὶς ὁ, τοῦ στόλου κατάρχων Κωνσταντῖνος πατρίκιος ὁ Χαγὲ, τὸ ἔθνος ἅπαν τῶν Κυπρίων ὑποποιησάμενος, καὶ εἰς βασιλέα ἄγει. ἀχθέντα δὲ, θῆλυν ὁ βασιλεὺς ἐνδύσας στολὴν, καὶ ἐν τῇ ἱππικῷ ἱπποδρομίας ἀγομένης θριαμβεύσας, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ψιλώσας, ἀπέλυσε.

Τῇ δὲ κʹ. τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς τῆς ιαʹ. ἰνδικτιῶνος, κατέλυσε τὴν ζωὴν Ἀλέξιος ὁ πατριάρχης, καὶ ἀνάγεται εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ εὐαγγελισμοῦ, μοναχὸς ὢν, ἐξ οὗπερ ὁ ὀρφανοτρόφος αὐτὸν διὰ τὴν ἐπιβουλὴν ἐξώρισε. προσαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ χρυσίον ἀποτεθησαυρισμένον ἐν τῇ τοῦ Ἀλεξίου μονῇ, καὶ πέμψας ἀναλαμβάνεται τοῦτο, εἰς κεντηνάρια ποσὸν μὲν κεʹ. Μαΐου δὲ, δευτέρας τῆς αὐτῆς ἰνδικτ. ἐκτυφλοῦται καὶ ὁ ὀρφανοτρόφος ἐν τῷ λεγομένῳ χωρίῳ τῶν Μαρυκάτου, ὡς μέν τινες φασὶν ὑπὸ Θεοδώρας, ἄκοντος τοῦ βασιλέως· ὡς δὲ ὁ τῶν πολλῶν κρατεῖ λόγος, παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ μοναχοῦ, ἐγκοτοῦντος αὐτῷ διὰ τὰς ὑπερορίας, καὶ τῇ ιγʹ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀποθνήσκει. Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ τῆς αὐτῆς ἰνδικτιῶνος, κατηγορήθη καὶ Στέφανος ὁ σεβαστοφόρος, ὡς ἐπιβουλεύων τῷ βασιλεῖ, καὶ βασιλέα βουλόμενος ποιῆσαι Λέοντα πατρίκιον, καὶ στρατηγὸν Μελιτηνῆς τὸν υἱὸν τοῦ Λαμπροῦ· καὶ ὁ μὲν Στέφανος τῶν ὑπαρχόντων γυμνωθεὶς, καὶ μοναχὸς ἀποκαρεὶς, ἐξωρίσθη. ὁ δὲ Λαμπρὸς αἰκισθεὶς ἀπηνῶς, καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πομπευθεὶς, καὶ τὰς ὄψεις πη-

ρωθεὶς, μετὰ μικρὸν ἀπέθανεν. ἐγένετο δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἰουλίου μῆνα τῆς αὐτῆς ἐπινεμήσεως, καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν τῶν Ῥὼς κίνησις κατὰ τῆς βασιλίδος.

Οὗτοι γὰρ κοινοπραγοῦντες μέχρι τοῦδε Ῥωμαίοις, καὶ εἰρηνεύοντες μετ' αὐτῶν, ἀδεῶς τε ἀλλήλοις ἐπεμίγνυντο, καὶ ἐμπόρους ἐς ἀλλήλους ἔπεμπον. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον φιλονεικίας γενομένης ἐν Βυζαντίῳ μετά τινων ἐμπόρων Σκυθῶν, συμπληγάδος τε ἐξ αὐτοῦ ἐπακολουθησάσης, καί τινος Σκύθου φονευθέντος ἐπιφανοῦς, ὁ τότε κατάρχων τοῦ γένους τούτου Βλαδιμηρὸς, ἀνὴρ ὁρμητίας, καὶ τὰ πολλὰ τῷ θυμῷ χαριζόμενος, πυθόμενος τὸ συμβὰν, καὶ δεινοπαθήσας, καὶ μὴ δοὺς ἀναβολὴν ἢ καιρὸν τῷ κινήματι, τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀγείρας ὅσον μάχιμον, προσεταιρισάμενος δὲ καὶ συμμαχικὸν οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐν ταῖς προσαρκτίοις τοῦ Ὠκεανοῦ νήσοις ἐθνῶν, καὶ πλῆθος ἀθροίσας, ὥς φασι, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας, καὶ πλοίοις καὶ χωρίοις τοῖς λεγομένοις μονοξύλοις ἐμβαλὼν, κατὰ τῆς πόλεως ἐξορμᾷ. τοῦτο μαθὼν ὁ βασιλεὺς, πέμπει μὲν πρεσβευτὰς, ἐξαιτῶν καταθέσθαι τὰ ὅπλα, καὶ ὑπισχνούμενος ἐξιάσασθαι εἴ τι δὴ καὶ γέγονεν ἄτοπον, καὶ μὴ διὰ μικρὸν ἐθελῆσαι πρᾶγμα, τὴν ἐκ μακροῦ παγιωθεῖσαν διαλῦσαι εἰρήνην, καὶ τὰ ἔθνη κατ' ἀλλήλων ἀνάψαι. ἐπεὶ δὲ δεξάμενος αὐτὸς τὰ γράμματα, τούς τε πρέσβεις ἀτίμως ἐδίωξε, καὶ ὑπερηφάνους καὶ σοβαρὰς ἀπέδωκεν ἀπολογίας, ἀπεγνωκὼς ὁ βασιλεὺς τὴν εἰρήνην, καὶ αὐτὸς ὡς ἐνῆν ἀντιπαρετάττετο· καὶ τοὺς μὲν ἐνδημοῦντας τῇ βασιλίδι ἐμπόρους τῶν Σκυθῶν, ἔτι δὲ καὶ τοὺς κατὰ συμμαχίαν παρόντας * διασκορπίσας ἐν τοῖς θέμασι, καὶ ἀσφαλισάμενος ἵνα μὴ καὶ ἀπὸ τῶν ἔνδον ἐπιβουλή τις ἀνεγερθῇ, ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου καὶ τὸ τοῦ ἔργου ἀξύρροπον, τάς τε βασιλικὰς ἐξαρτύσας τριήρεις, καὶ ἄλλας οὐκ ὀλίγας ἀπὸ τῶν ἀσταλῶν καὶ κούφων, καὶ λαοῦ πληρώσας ἀπὸ τῶν παρατυχόντων ἐν Βυζαντίῳ τότε στρατιωτῶν, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιβὰς δρόμωνι, ἔξεισι, καὶ τοῖς Σκύθαις ὑπαντιάζει κατὰ τὸ τοῦ Πόντου στόμα ἐν τῷ λεγομένῳ ναυλοχοῦσι Φάρῳ, παρεπομένην ἔχων διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ ἱππικὴν στρατιὰν οὐκ ὀλίγην. ἐπεὶ δὲ ἀντιμέτωποι ἔστησαν αἱ δυνάμεις, ἔργου μὲν οὐδέτερον μέρος ἥπτετο· οἵ τε γὰρ Σκύθαι ἐπὶ τοῦ λιμένος ἔνθα προσώρμουν ἑστῶτες, ἡσυχίαν ἦγον· καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐκείνων προσμένων κίνησιν, ἐκαρτέρει. ἐπεὶ δὲ ὁ καιρὸς ἐτρίβετο, καὶ ἡ ὥρα ἦν πρὸς ὀψὲ, πρέσβεις ὁ βασιλεὺς πάλιν ἐξαπέμπει περὶ εἰρήνης, καὶ πάλιν ἀτίμως ἀποπέμπει τούτους ὁ Βάρβαρος, μηνύσας, εἰ βούλεται τῷ βασιλεῖ καταθέσθαι τὰ ὅπλα, δοῦναι παντὶ τῷ ὑχαμένῳ αὐτοῦ στρατῷ, ἀνὰ χρυσίου λίτρας τρεῖς. ἀπεμφαινούσης δὲ φανείσης τῆς ἀποκρίσεως, ἔγνω δεῖν ἔργου ἔχεσθαι. ὡς δ' ἐκεῖνοι ἀτρέμας εἶχον, μετακαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸν μάγιστρον Βασίλειον τὸν Θεοδωροκάνον, τρεῖς εἰληφέναι προστάττει τριήρεις δρομάδας, καὶ ἀπελθεῖν καὶ ἀποπειράσασθαι τῶν Σκυθῶν εἴπερ δυνηθείη ἀκροβολιζόμενος πρὸς πόλεμον αὐτοὺς ἐπισπάσασθαι. ὁ δὲ τὰς τριήρεις εἰληφὼς, καὶ πρὸς τοὺς Σκύθας γενόμενος, οὐ δι' ἀκροβολισμοῦ τὴν αὐτῶν ἀπεπειρᾶτο γνώμην, ἀλλ' εἰς μέσους ἑαυτὸν ὠθήσας, ἑπτὰ μὲν σκάφη τῷ σκευαστῷ καταφλέγει πυρὶ, τρία δὲ αὔτανδρα καταποντίζει. χειροῦται δὲ καὶ ἓν αὐτὸς, εἰσπηδήσας εἰς αὐτὸ, καὶ τῶν ἔνδον οὓς μὲν ἀποσφάξας, οὓς δὲ καὶ ἐξωσάμενος, τὴν τόλμαν καταπλαγέντας αὐτοῦ. οἱ δὲ Σκύθαι, καὶ τὸν βασιλέα ἤδη ἐρχόμενον βλέποντες σὺν

* Διασκεδάσας. Scyl.

A causa in pompa ductus, atque oculis orbatus, paulo post vita excessit. Hac ipsa Indictione, mense Junio, Rossica gens contra Romanum Imperium insurrexit.

Hactenus pacem amicitiamque cum Romanis Rossi coluerant, liberaque invicem fuerant commercia, & mercatores ultro citroque commearant. Tunc vero in Urbe orta rixa, cum quibusdam Scythicis negotiatoribus, res ad manus venit, & est quidam de nobilioribus Scythis interfectus. Proinde ejus gentis regulus Bladimerus, homo iracundus, atque animo inquieto, casum hunc sibi annunciatum ægerrime ferens, nulla interposita mora, ad arma vocatis subditis quotquot bello habiles erant, copiisque auxiliaribus ad-

B scitis haud exiguis, a nationibus quæ Oceani insulas Septentrionales inhabitabant, collecta ad hominum (ut ferunt) CCCIↃↃↃ multitudine, eam afitatis apud ipsos navigiis (lintres nos vocamus, unica arbore cavata factos) imponit, & adversus urbem tendit. Imperator ejus conatu intellecto, legatis missis petit, ut ab armis discedat, pollicitus se quidquid peccatum esset compensaturum, modo ne ipse levi de causa tot jam per annos coalitam pacem rumperet, gentesque bello committeret. Cum autem barbarus litteris acceptis legatos ignominiose proturbaret, responsis superbis datis: Imperator desperata pace, ipse quoque se pro viribus bello pa-

C rat. Scythicos negotiatores in urbe degentes, nec non qui ut socii aderant, per provincias in custodiam dividit, ne quæ ab ipsis domi essent metuendæ insidiæ. Tum adornatis, quantum ejus præceps occasio rei ferebat, Imperatoriis triremibus, aliisque levibus navigiis, & impositis in eas qui e militibus ea tempestate Byzantii agentibus legi poterant classiariis, ipse quoque conscensa celoce sua, barbaris occurrit in faucibus maris ad Pharam stationem habentibus, juxta per continentem comitante equitatu haud exiguo. Instructa utrinque ad pugnam classe, neutra pars prælium incipiebat,

D Scythis intra occupatum portum se continentibus, & Romanis eorum motum expectantibus. Cum tempus tereretur, & ad vesperam dies inclinaret, rursum legatos de pace mittit Imperator: eosque rursum contumeliose Barbarus rejicit, non aliter se arma depositurum significans, quam acceptis in singula suorum classiariorum capita tribus auri libris. Quod responsum cum videret summe absurdum, Imperator pugna decernendum statuit. Barbarisque etiamnum quiescentibus, vocato ad se magistro Basilio Theodorocano mandat, ut cum tribus velocibus triremibus levi pugna

E Scythas tentet, atque ad prælium provocet. Basilius acceptis triremibus, non levi prælio eorum animos explorat: sed in medios hostes invectus, septem naves artificioso igne cremat, tres cum ipsis vectoribus demergit, unaque potitur, in eam insiliens, & classiarios partim cædens, partim audacia ipsius perterritos fugans. Scythæ cum universa classe accedere Imperatorem

Bellum Rossicum, seu Scythicum.

Edit. Parif. Pag. 759.

videntes, atque id quod res erat cogitantes, cum ne trium quidem triremium sustinuissent impetum; quid eventurum esset, si cum tota classe confligendum foret, fugam faciunt, & se in locum immittentes saxa ac scopulos sub mari delitescentes habentem, plerasque naves perdunt. Sed & milites e continenti eos invaduot, magnamque stragem edunt. Sane cadaverum hostilium in littore inveota sunt postmodo quindecim circiter millia. *Rossorum clades.* Superatis hoc pacto Scythis, Imperator totum biduum ibi locorum commoratus, tertio die Byzantium rediit, duabus legionibus & quas vocant sodalitates relictis: ducibus Nicolao cubiculario & magistro Basilio Theodorocano, *Edit. Paris. pag. 760.* mandato, ut oram maritimam custodirent, neque escensionem facere barbaros paterentur, utque tota classis apud Pharum in statione esset. Hi littora ut jussit erant circumeuntes, qua cadavera barbarorum æstus ejecerat, ingenti præda ac spoliis potiti sunt. Verum vigintiquatuor triremes Romanæ, avolsæ ab reliqua classe, fugientes barbaros insecatæ, eosque prætervectæ sunt, cum ii in quemdam portum naves subduxissent. *Romanorum navium XXIV. exitium.* Scythæ ergo paucitate hostilium navium cognita, compertoque non plures esse quam visæ erant, a promontoriis ab utraque parte sitis cornua extenderunt, & contenta usi remigatione, circumvenire eas cœperunt. Romani priore labore remigandi insequendique defatigati, & multitudine hostilium navium perterriti, ad fugam inclinarunt. Cum autem barbaricæ naves fauces sinus circumdedissent, & in altum exire non daretur, Constantinus patricius Caballurius Cibyrræotarum dux, cum sua & aliis x triremibus fortiter in hostem pugnans, concisus est. captæ a barbaris quatuor triremes cum ipsis vectoribus, ipsaque etiam prætoria navis. homines in iis omnes interfecti: reliquæ Romanorum naves in brevia, littora incommoda & saxa ejectæ ac contritæ sunt. classiarii alii in aqua perieruot, alii a barbaris vel trucidati vel captivi adducti sunt. Superstites, nudi pedites que ad suorum stationem redierunt. Scythæ, cum præter spem ipsis institutum cecidisset, domum versus iter instituerunt. Cum non mari modo, sed terra etiam redireot, (neque enim tantum multitudini satis erat navium, cum prælio multæ essent demersæ, multæ captæ, multæ naufragio periissent) in Catacalonem Bestam Ambustum tunc Istro vicinæ regioni præfectum inciderunt, in ora maris, apud Barnam, fusique sunt, & magna clade affecti. octingentos eorum vivos in compedibus ad Imperatorem misit. *Scythas Catacala cædit.* Is Ambustus, & cum primum Scythæ ad Constantinopolin tenderent, inque ipsius provinciam egressi pabularentur, militibus suis collectis fortiter iovaserat, pulsos-

A παντὶ τῷ στόλῳ, καὶ λογισάμενοι, ὅπερ ἦν εἰκὸς, εἰ τοιαῦτα πεπόνθασι τρισὶ τριήρεσιν ἀντιστάντες πολεμήσαντες, τί ἂν πάθοιεν βιαζόμενοι παντὶ τῷ στόλῳ συμπλέκεσθαι, ἀπέβλεψαν πρὸς φυγὴν, καὶ εἰς τόπον ἀπορριφέντες σκοπέλους ἔχοντα καὶ πέτρας ὑφάλους, τὰ πλείω τῶν σκαφῶν ἀπεβάλλοντο, ἐπιτιθεμένων τούτοις ἀπὸ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν παραπορευομένων στρατιωτῶν, καὶ ἀπολλύντων αὐτούς· ὡς ἀριθμῆσαι μετὰ ταῦτα νεκροὺς ἐρριμμένους ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ἀμφὶ τὰς ιε΄. χιλιάδας. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς μετὰ τὴν τῶν Σκυθῶν ἧτταν, ἐφ᾽ ὅλας δύο προσμείνας ἡμέρας, κατὰ τὴν τρίτην ὑπέστρεψεν εἰς τὴν βασιλίδα, δύο τάγματα καταλιπὼν, καὶ τὰς λεγομένας ἑταιρείας, ὑφ᾽ ἡγεμόνι τεταγμένα Νικολάῳ τῷ παρακοιμωμένῳ, καὶ Βασιλείῳ B μαγίστρῳ τῷ Θεοδωροκάνῳ, ἐφ᾽ ᾧ τοὺς αἰγιαλοὺς ἐπισκοπεῖν, καὶ παρατρέχειν καὶ φυλάττεσθαι, μή τις ἀπόβασις γένηται τῶν βαρβάρων, τὸν δὲ πάντα στόλον κατὰ τὸν Φάρον προσμένειν κελεύσας, καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτα διαπραξάμενος, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Βυζάντιον. οἱ περὶ τὸν παρακοιμώμενον δὲ, καὶ τὸν Θεοδωροκάνον, τοὺς αἰγιαλοὺς περιϊόντες, ἔνθα μετὰ τὴν τροπὴν ἐξεβράσθη τὰ σώματα τῶν βαρβάρων, πολλῆς λείας καὶ σκύλων ἐγένοντο κύριοι. καὶ τριήρεις δὲ τέσσαρες ἐπὶ εἴκοσι τοῦ λοιποῦ διαιρεθεῖσαι στόλου, ἐγένοντο φεύγουσι τοῖς βαρβάροις· ἔν τινι δὲ κόλπῳ C ναυλοχούντων αὐτῶν, παρῆλθον αὐτοὺς διώκουσαι. καὶ γνόντες οἱ Σκύθαι τὴν ὀλιγότητα, καὶ ἀκριβῶς καταλαβόντες, ὡς οὐ πλείους τῶν φαινομένων εἰσὶ, τὰς ὑπερκεράσεις ποιησάμενοι ἀπὸ τοῦ ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀκρωτηρίου, καὶ συντόνῳ τῇ εἰρεσίᾳ χρώμενοι, ἔσωθεν ἐγκολπώσασθαι τοὺς ἐναντίους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς προτέρας κακοπαθείας καὶ τοῦ διωγμοῦ κατάκοποι ὄντες, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος τῶν βαρβαρικῶν σκαφῶν ἀποδειλιάσαντες, ἔκλιναν πρὸς φυγήν. ἐπεὶ δὲ ἔφθασαν τὰ τῶν βαρβάρων σκάφη, στεφανώσαντα τὸ στόμα κατασχεῖν τοῦ κόλπου, καὶ ἄπορος ἦν ἡ πρὸς τὸ πέλαγος διέξοδος, Κωνσταντῖνος μὲν πατρίκιος ὁ Καβαλλούριος, στρατηγὸς ὢν τῶν Κιβυρραι- D ωτῶν, γενναίως ἔστη πρὸς πόλεμον μετὰ τῆς ἑαυτοῦ τριήρους καὶ λοιπῶν δέκα, καὶ ἀνδρείως μαχόμενος κατεκόπη. ἐλήφθησαν δὲ καὶ τέσσαρες τριήρεις αὔτανδροι σὺν τῇ ναυαρχίδι, καὶ πάντες οἱ ἐν αὐταῖς ἀπεσφάγησαν. τὰ δὲ Ῥωμαϊκὰ λοιπὰ πλοῖα ἐν βράχεσι καὶ ἀκταῖς καὶ σκοπέλοις ἀπερρίφησαν· ὧν συντριβέντων, οἱ μὲν τῶν ἐν αὐταῖς ὑποβρύχιοι γεγόνασι τῇ θαλάσσῃ, ἄλλοι δὲ ἑάλωσαν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ μαχαίρᾳ παρεδόθησαν καὶ δουλείᾳ. οἱ δὲ διασωθέντες, πεζοὶ καὶ γυμνοὶ εἰς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον ἀνεσώθησαν. οἱ E δὲ Σκύθαι ὡς οὐκ εἰς ἔργον ἐχώρει αὐτοῖς τὰ τῶν ἐλπίδων, τῆς ἐπ᾽ οἴκου πορείας ἐμνήσθησαν, ὑποστρέφουσι δὲ τούτοις διά τε γῆς καὶ θαλάσσης (οὐδὲ γὰρ ἐξήρκουν τοῖς πᾶσι τὰ σκάφη, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς προκειμένης ναυαρχίας καταποντισθέντα καὶ ληφθέντα, τὰ δὲ ὑπὸ κλύδωνος καὶ τρικυμίας θλασθέντα,) συναντήσας Κατακαλὼν Βέστης ὁ κεκαυμένος, ἄρχων ὢν τῶν περὶ τὸν Ἴστρον πόλεων καὶ χωρίων, κατὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς λεγομένης Βάρνας, καὶ συμβαλὼν, ἐτρέψατο, καὶ ἀπέκτεινε μὲν πολλοὺς, ὀκτακοσίους δὲ ζωγρείας λαβὼν, πεπεδημένους ἐκπέμπει τῷ βασιλεῖ. οὗτος γὰρ ὁ ἀνὴρ καὶ ὅτε πρῶτον τῶν οἰκείων ἠθῶν ἀπαναστάντες οἱ Σκύθαι, πρὸς τὴν βασιλίδα ἠπείγοντο, καὶ ἐς τὴν λαχοῦσαν αὐτὸν ἀρχὴν ἀποβάντες προνομὰς ἐποιοῦντο, τὸν ἀμφ᾽ αὐτὸν ἀθροίσας λαὸν, προσέρραξε τούτοις, καὶ γεν-

γενναίως ἀγωνισάμενος ἐτρέψατό τε κατὰ κράτος, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα σκάφη φυγεῖν ἠνάγκασε· καὶ πάλιν δὲ τὰ ἀγχίαλα τῆς ὑπ' αὐτὸν ἀρχῆς φυλάττων χωρία, καὶ προσμένων τὸ τέλος, * εἰργάσατο τὰ εἰρημένα.

* ὑποστρέφοντας δεξάμενος, καὶ καιρίως ὑποτάξας. Scylitz.

Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνί, ἰνδικτιῶνος * ιβ΄. ἔτους ͵ϛφνβ΄. ἔπνευσεν ἄνεμος σφοδρός, ὡς διαφθαρῆναι σχεδὸν τοὺς τῶν ἀμπέλων καρπούς. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἑορτῆς ἀγομένης τῶν ἁγίων μ΄. μαρτύρων, ἐν τῇ θ΄. τοῦ Μαρτίου μηνός, μέλλων ὁ βασιλεὺς εἰς προσκύνησιν ἀπελθεῖν τῶν ἁγίων δημοσίᾳ προσόδῳ, κατεστασιάσθη παρὰ τοῦ δήμου. ἐξελθόντος γὰρ τούτου πεζῇ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀπὸ τοῦ παλατίου, καὶ εὐφημίας, καὶ τὸν ἐν τῇ Χαλκῇ καταλαβόντος ναὸν τοῦ Σωτῆρος, καὶ μέλλοντος ἐκεῖθεν ἐξιππάσασθαι, καὶ πρὸς τὸν τῶν μαρτύρων ἀφικέσθαι σηκόν, ἐξαίφνης ἐξηχήθη φωνὴ ἀπὸ μέσου τοῦ πλήθους· ἡμεῖς τὴν Σκλήραιναν βασίλισσαν οὐ θέλομεν, οὐδὲ δι' αὐτὴν αἱ μάναι ἡμῶν αἱ πορφυρογέννητοι Ζωὴ καὶ Θεοδώρα θανατοῦνται. καὶ εὐθὺς συνεχύθη τὰ πάντα, καὶ ταραχὴ κατεῖχε τὸ πλῆθος, καὶ ἐζήτει τὸν βασιλέα διαχειρίσασθαι. καὶ εἰ μὴ τάχιον αἱ βασιλίδες προκύψασαι ἄνωθεν κατεστόρεσαν τὸ πλῆθος, ἀπολώλεισαν ἂν οὐκ ὀλίγοι, ἴσως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεύς. κατευνασθείσης δὲ τῆς ταραχῆς, ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια, τὴν εἰς τοὺς μάρτυρας ἄφιξιν παραιτησάμενος.

* δεκάτου. Scylitz.

Ἰνδικτιῶνος δὲ ιγ΄. ὁ κατὰ τοῦ Ἀνίου ἀρχὴν ἔλαβε πόλεμος. ἀλλὰ ῥητέον ἄνωθεν, πῶς καὶ διὰ τίνα τρόπον, ἡσυχίαν ἄγοντι τῷ τοῦ Ἀνίου τοπάρχῃ, καὶ μηδὲν ἀπαίσιον διαπραττομένῳ, Κωνσταντῖνος ὁ βασιλεὺς πολεμεῖν ἐπεχείρησεν. ὅτε Γεώργιος ὁ * Ἀβασγῶν ἀρχηγὸς ὅπλα κατὰ Ῥωμαίων ἐκίνησε, συμμαχῶν ἦν αὐτῷ καὶ Ἰωβανεσίκης ὁ τῆς τοῦ Ἀνίου κυριεύων χώρας. ἐπεὶ δέ, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴρηται, Βασίλειος ὁ βασιλεὺς ἀπελθὼν ἐν Ἰβηρίᾳ, παρατάξεσιν ἠγωνίσατο κατὰ τοῦ Γεωργίου, καὶ τοῦτον ἐτρέψατο καὶ συνέτριψε, φοβηθεὶς ὁ Ἰωβανεσίκης, μήπως ὁ βασιλεὺς μηνιῶν διὰ τὴν συμμαχίαν, ἀνήκεστόν τι ἐς αὐτὸν διαπράξηται, τὰς κλεῖς τῆς πόλεως εἰληφὼς αὐτομολεῖ πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἑαυτὸν ἐγχειρίζει ἐθελοντής, καὶ τὰς κλεῖς παραδίδωσιν. ὁ δὲ τῆς συνέσεως τοῦτον ἀποδεξάμενος, μαγίστρῳ τε τιμᾷ, καὶ ἄρχοντα διὰ βίου τοῦ Ἀνίου καὶ τῆς λεγομένης μεγάλης Ἀρμενίας προβάλλεται, ἔγγραφον ἀπαιτήσας ἀπ' αὐτοῦ γραμματεῖον, ὡς μετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτὴν ἐπανήξει πᾶσα ἡ τοιαύτη ἀρχὴ εἰς τὸ δίκαιον αὐτοῦ, καὶ μέρος ἔσται τῆς Ῥωμαϊκῆς. ἐγένετο ταῦτα. καὶ θνήσκει μὲν ὁ βασιλεύς, θνήσκει δὲ μετὰ χρόνους ἱκανοὺς καὶ ὁ Ἰωβανεσίκης. καὶ θανόντος αὐτοῦ, Κακίκιος ὁ τούτου υἱὸς διαδεξάμενος τὴν ἀρχήν, εἰρήνην μὲν διετήρει πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ὁμαιχμίαν, κατεῖχε μέντοι τὴν πατρῴαν ἀρχήν, καὶ ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις οὐκ ἤθελεν, ὡς τὸ πατρικὸν ἐβούλετο γραμματεῖον. εὑρὼν οὖν ἐν τοῖς ἀνακτόροις τὸ γραμματεῖον ὁ Μονομάχος, ἀπῄτει καὶ τὸ Ἄνιον, καὶ τὴν πᾶσαν μεγάλην Ἀρμενίαν, ὡς Βασιλείου τοῦ βασιλέως διάδοχος. τοῦ δὲ δοῦλον μὲν ἑαυτὸν ἀνομολογοῦντος (Ῥωμαίων, ἀποστῆναι δὲ τῆς πατρῴας ἀρχῆς μὴ ἐθέλοντος,) πολεμητέον ἔδοξε τῷ βασιλεῖ. καὶ δὴ στρατὸν ἀγείρας, καὶ Μιχαὴλ Βέστῃ τῷ Ἰασίτῃ ἐγχειρίσας ἄρχοντι φθάσαντι προβληθῆναι τῆς Ἰβηρίας, πολεμεῖν ἐπισκήπτει τῷ Κακικίῳ· ὁ δὲ ἀπελθών, καθ' ὅσον οἷόν τ' ἦν, ἐσπούδαζεν ἐκπληροῦν τὰ προστεταγμένα. ὅπερ γνοὺς ὁ Κακίκιος, καὶ ὅτι ἀντὶ φίλου καὶ συμμάχου πολέμιος κέκριται, καὶ

* τῶν Βουλγάρων Scylitz.

Inclusa supplentur ex Scyl.

que ad sua confugere navigia coegerat. & tunc iterum oram suæ provinciæ maritimam custodiens, exituique intentus, hoc facinus edidit.

Edit. Paris. pag. 761.

Anno mundi ɪↄↄ cɪↄ ɪↄ L ɪ ɪ, Indictione duodecima, mense Septembri, vehemens flavit ventus, quo fructus vinearum pene perierunt. Eo ipso anno, nona die Martii, quæ festa est memoriæ divorum quadraginta martyrum, Imperator ut iis supplicaret publice processurus, seditione populi interceptus est. Cum enim pedes magno satellitum cum comitatu & faustis acclamationibus a palatio usque ad fanum Servatoris in Chalce processisset, indeque equo ad martyrum ædem vehi vellet, subito vox e medio multitudinis exaudita est, Nolumus Scleraenam (sic Romani Duri soror vocabatur, Monomachi concubina) esse Imperatricem, neque propter eam dominas nostras Porphyrogennetas Zoen ac Theodoram mori. atque illico omnia confusionis ac tumultus plena: & Imperatorem turba ad necem deposcit. quod nisi celeriter Augustæ de sublimi prospicientes multitudinem placassent, plurimi haud dubie, atque ipse forsitan Imperator perituri fuerant. Sedato autem motu, Imperator, omissa ad martyres processione, in palatium se recepit.

Seditio in Imper. ob pellicem.

Indictione decimatertia, bellum de Anio cœpit. Sed exponendum est, cur & qua ratione Anii principi quiescenti, nullaque ab eo orta injuria, Imperator bellum intulerit. Georgius Abasgorum princeps bellum adversus Romanos movens, socium ejus habuerat Johanesicam, Anii dominum. Verum ubi Basilius Imperator in Iberiam cum exercitu profectus, Georgium prælio fregit, Johanesicas metuens, ne ob belli societatem iratus Imperator durius de se statueret, cum clavibus urbis ad eum transfugerat, seque & claves ei ultro dediderat. Quam ejus calliditatem approbans Basilius, magistri honore ornatum, Anii & Armeniæ quæ magna dicitur præfectum eum usque ad vitæ ejus exitum constituerat: scripta cautione professum, mortuo ipso eam præfecturam ad suum dominum redituram, partemque Romanæ ditionis futuram. Mortuo Basilio, atque multis post annis Johanesica, filius hujus Cacicius occupata præfectura, pacem societatemque cum Romanis servavit, paternam interim ditionem retinens, Romanis, quod scriptum jubebat, nequaquam reddidit. Monomachus pacti formula in Archivo reperta, Anium universamque magnam Armeniam, ut Basilii hæres, reposcit. Cumque Cacicius servum quidem se profiteretur * bello suas res repetere Imperator statuit. Proinde collectum exercitum Michaelo Bestæ Jasitæ, qui jam tum præfectus Iberiæ erat designatus, tradit: mandatque, ut Cacicio bellum faciat. atque is in provinciam profectus, mandata Imperatoris pro virili exequitur. Cacicius se pro amico & socio Romanorum hostem judicatum sentiens, ip-

Occasio belli Anium, & Armeniam majorem.

pag. 762.

318

* Romanorum, nollet autem paterna ditione carere.

se etiam suis contractis copiis, se quantum res ferebant tueri intendit. Cum autem res Iasitæ male succederent, mittitur etiam Nicolaus præses scholarum domesticus, accubitor quondam Constantini Imperatoris, cum grandi exercitu, ut vel multitudine opprimeretur Cacicius. Mittit etiam litteras Imperator ad Aplespharium Tibii, & quæ circa Araxen fluvium est Persarmeniæ præfectum: hortaturque eum ut quantum possit, magnam Armeniam & ditionem Cacicii infestet. Nicolaus ubi in provinciam pervenit, statim se rei gerendæ dat, litterasque Imperatoris ad Aplespharium mittit: ipse una scribens, eumque donis & pollicitationibus instigans, ut Imperatoris voluntati morem gerat. Rescribit is, ea conditione se id facturum, si Imperator litteris ad se missis paciscatur, se ipsi omnium quæcumque ipse Cacicio belli jure eripuisset, firmam possessionem ac dominium concedere. Hanc conditionem Imperator probavit, aureaque bulla id postulatum Aplespharii ratum se habere testatus est. qua accepta Aplespharius statim rem aggressus, multas Cacicii arces ac munitiones expugnatas occupavit. Cacicius a Romanis oppugnatus copiis, & a Tibanio præfecto infestatus, rebus desperatis, cum Nicolao pacem facit, per eumque se & urbem Imperatori dedit. ad quem profectus, ab eoque magisterii dignitate decoratus, amplissimisque in Cappadocia, ad Charsianumque & Licandum prædiis donatus, vitam exinde pacatam ac tranquillam egit. Monomachus capta a Tibii præfecto castella & oppida, ut partem Aniacæ ditionis reposcens, cum ea Aplesphares sponte non dimitteret, sed aurea bulla niteretur: Nicolao præcipit, ut cum Romano & Iberico exercitu, & copiis Armeniæ magnæ, quas Cacicius duxerat, bellum ei faciat. Nicolaus contractis omnibus copiis, Bestarcham Iasitam iis præficit, & suum servum Constantinum magistrum Alanum, eosque ad oppugnandum Tibium mittit. Erat Aplesphares homo, ut quisquam alius, bellicarum artium peritissimus, gnarus rei gerendæ, & consilia hostium eludere callidus. Is cum se pugnæ cum Romanis copiis committendæ imparem sentiret, intra muros se continet, amnemque alluentem avertit, ita ut omnem urbi vicinam planiciem is inundaret, stagnoque & cœno paludis in morem impleret: & in vineis quæ circum urbem in orbem erant sitæ, sagittarios pedites abdit: & expectare signum, quod ipse tuba daturus esset, jubet: ita instructus, adventum hostium operitur. Romanorum autem ductores præ metu ac desperatione rerum urbi se inclusisse, & campum aqua opplevisse Aplespharem opinati, promiscue & nullo ordine, alii equites, alii ab equis digressi, ut cuique placebat, ad urbem occurrunt, primo scilicet aggressu eam capturi. Ubi in vias pervenere quæ per medias ducebant vineas, jamque urbi subiverunt, clas-

Bellum contra Cacicium.

Edit. Paris. pag. 763.

Bellum in Aplesphariom.

339

Romanorum clades in Iberia.

A αὐτὸς τὰς αὐτοῦ δυνάμεις ἀγηοχὼς, κατὰ τὸ ἐγχωροῦν αὐτῷ τοὺς ἐπιόντας ἠμύνετο. κακῶς δὲ φερομένων τῶν πραγμάτων τῷ Ἰασίτῃ, πέμπεται καὶ ὁ Νικόλαος πρόεδρος ὁ δομέστικος τῶν σχολῶν, ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου παρακοιμώμενος, μετὰ βαρείας χειρὸς, ὥστε τῷ πλήθει καὶ τῇ δυνάμει καταγωνίσασθαι τὸν Κακίκιον. στέλλονται δὲ γράμματα τοῦ βασιλέως πρὸς Ἀπλησφάρην τὸν ἄρχοντα τοῦ Τιβίου, καὶ τῆς περὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν Περσαρμενίας, παρακαλοῦντα τοῦτον κατὰ τὸ δυνατὸν, δῃοῦν τὴν μεγάλην Ἀρμενίαν, καὶ τὴν ὑποκειμένην χώραν τῷ Κακικίῳ. ἀπελθὼν οὖν ὁ Νικόλαος, ἐκεῖνος μὲν ἔργου εἴχετο. τὰ
B δὲ γράμματα πέμπει πρὸς τὸν Ἀπλησφάρην, γράψας καὶ αὐτὸς, καὶ παροτρύνας, καὶ δώροις καὶ ὑποσχέσεσιν ἐρεθίσας, ἐνεργὰς θέσθαι τὰς βουλήσεις τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ τὰ γράμματα δεξάμενος, ἀμείβεται ἐπιτελῆ ποιῆσαι τὰ κεκελευσμένα, εἰ γράμματα πεμφθείη τούτῳ βασιλικὰ, ἀσφάλειαν παρέχοντα αὐτῷ, πάντα ἔχειν ἐν βεβαίῳ δεσποτικῶς τὰ φρούρια καὶ χωρία, ὅσαπερ ἰσχύσειε νόμῳ πολέμου κτήσασθαι, ἀπὸ τῶν διαφερόντων τῷ Κακικίῳ. ἐδέξατο τὸν λόγον ὁ βασιλεὺς, καὶ χρυσοβούλλοις γραφαῖς ἐπιβεβαιοῖ, ὅσα ὁ Ἀπλησφάρης ᾐτήσατο. καὶ δεξάμενος οὗτος τὰ γράμματα, ἔργου ἥπτετο, καὶ πολλὰ τῶν τοῦ Κακικίου ἐκπολιορκήσας κατέσχεν ὀχυρώματα
C καὶ χωρία. ὁ δὲ Κακίκιος ὑπό τε τῆς Ῥωμαϊκῆς δυνάμεως πολεμούμενος, ὑπό τε τοῦ ἄρχοντος τοῦ Τιβίου λεηλατούμενος, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀπεγνωκὼς, σπένδεται πρὸς τὸν παρακοιμώμενον, καὶ προσχωρεῖ τῷ βασιλεῖ δι' αὐτοῦ, παραδοὺς τὴν πόλιν. καὶ ὁ μὲν ἐς τὸν βασιλέα ἐλθὼν, καὶ μάγιστρος τιμηθεὶς, καὶ χωρία πολυπρόσοδα κατά τε Καππαδοκίαν καὶ τὸν Χαρσιανὸν καὶ τὸν Λυκανδὸν εἰληφὼς, εἰρηνικὸν καὶ ἀτάραχον τὸν ἀπὸ τοῦδε ἔζησε βίον. ὁ δὲ Μονομάχος τὰ ἐκπολιορκηθέντα φρούρια παρὰ τοῦ Τιβιώτου, καὶ χωρία, ὡς μέρη τοῦ Ἀνίου ἐπιζητῶν, ἐπεὶ ἑκών γε ἐκεῖνος οὐ μεθίετο τούτων, ἀλλ' ἀντείχετο τῆς χρυσο-
D βούλλου γραφῆς, ἀναρρίπτει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, καὶ πάλιν προστάττει τῷ παρακοιμωμένῳ μετά τε τῆς Ῥωμαϊκῆς χειρὸς, τῆς τε Ἰβηρικῆς στρατιᾶς, καὶ τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ Ἀρμενίᾳ δυνάμεως, ἧς κατῆρχεν ὁ Ἀνιώτης, τῷ Ἀπλησφάρῃ πολεμεῖν. πάσας οὖν οὗτος ἀθροίσας τὰς δυνάμεις, καὶ ἄρχοντα αὐταῖς ἐπιστήσας
* τὸν Βεστάρχην τὸν Ἰασίτην, καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον Κωνσταντῖνον μάγιστρον τὸν Ἀλανὸν, κατὰ τοῦ Τιβίου ἐκπέμπει. ὁ δὲ Ἀπλησφάρης στρατηγικώτατος ἄνθρωπος ὢν, εἴπερ τις ἄλλος, καὶ ἔργα πολεμικὰ καὶ βουλὰς ἐχθρῶν διασκεδάσαι δυνάμενος, πρὸς
E μὲν τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν εἰδὼς ἑαυτὸν μὴ ἀξιόχρεων, οὐκ ἀντιπαρετάξατο. εἴσω δὲ τειχῶν συγκλείσας ἑαυτὸν, καὶ τὸν παραρρέοντα μετοχετεύσας ποταμὸν, καὶ πᾶσαν ἐπικλύσας τὴν πεδιάδα, καὶ ἀποτελματώσας, πηλώδη τε οὖσαν καὶ τελματώδη, προσέμενε τὴν ἐπέλευσιν τῶν ἐναντίων, παρασπείρας ἐν ταῖς κύκλωθεν τῆς πόλεως οὔσιν ἀμπελῶσι τοξότας πεζοὺς, καὶ κρύπτεσθαι καὶ προσμένειν κελεύσας, ἄχρις ἂν αὐτὸς τῇ σάλπιγγι ἐπισημήνηται τὸ ἐνυάλιον. οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἄρχοντες τόν τε εἰς τὴν πόλιν συγκλεισμὸν, καὶ τὴν τῆς πεδιάδος ἐπίκλυσιν, δειλίας ἔργον καὶ ἀπογνώσεως κρίναντες, ἄτακτοι καὶ σποράδην ἄλλοι μὲν τῶν ἵππων ἀποβάντες, ἄλλοι δὲ καὶ ἔφιπποι, ὡς ἕκαστος ἐβούλετο, πρὸς τὴν πόλιν ἔτρεχον, ὡς αὐτοβοεὶ ταύτην αἱρήσοντες. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἐγένοντο τῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀμπελώνων ὁδῶν, καὶ ἄχρι τῆς πόλεως ἔφθασαν, τότε δὴ τῇ σάλπιγγι σημήνας

* Μιχαὴλ Scylitz.

ὁ Ἀπλασφάρης, ἔργου ἐκέλευσεν ἔχεσθαι. καὶ ἐξαναστάντες ἀπὸ τῶν λόχων οἱ πεζοί, οἱ μὲν τόξοις, οἱ δὲ λίθοις ἔβαλλον· ἄλλοι δὲ ἐτίτρωσκον ἀπὸ τῶν θριγγῶν, τῶν Ῥωμαίων κωλυομένων ὑπὸ τόπου τοὺς πολεμίους ἀμύνασθαι. γίνεται οὖν τροπὴ μεγάλη, καὶ σφάζεται Ῥωμαίων ἄπειρον πλῆθος, φυγεῖν μὴ δυναμένων τῶν ἵππων, ἀλλ' ἐμπιπτόντων εἰς τὸν πηλὸν καὶ τὰ τέλματα· μόλις οὖν σωθεὶς ὁ Ἰασίτης, σὺν τῷ Κωνσταντίνῳ ἐν τῷ Ἀνίῳ αὐτάγγελοι τῆς συμφορᾶς τῷ Νικολάῳ γεγόνασιν. Ἀγγελθέντος δὲ τοῦ συμβάντος ἀτυχήματος τῷ βασιλεῖ, ὁ μὲν Νικόλαος καὶ ὁ Ἰασίτης ἀφαιροῦνται τὰς ἀρχάς, προχειρίζονται δὲ ἀντὶ μὲν τοῦ Ἰασίτου δοὺξ Ἰβηρίας ὁ Κεκαυμένος, ἀντὶ δὲ τοῦ Νικολάου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος, ὁ τῆς μεγάλης ἑταιρείας ἄρχων, εὐνοῦχος ἄνθρωπος, ἐκ Σαρακηνῶν ἕλκων τὸ γένος, καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπηρετήσας πρὸ τῆς βασιλείας, καὶ πίστιν τηρῶν ἐς αὐτόν. οἳ δὴ καὶ κατὰ χώραν γενόμενοι, καὶ τὰς δυνάμεις συναθροικότες, ἔργου εἴχοντο. καὶ τῇ μὲν πόλει τοῦ Τιβίου, ἥτις ἦν τοῦ παντὸς ἔθνους μητρόπολις, προσβαλεῖν οὐκ ἠθέλησαν. ἀποπειρῶνται δὲ τῶν λοιπῶν φρουρίων, τῶν ὅσα τῷ Ἀνίῳ ὑπέκειτο. καὶ αἱροῦσι μὲν τὴν ἁγίαν Μαρίαν, καὶ τὸ λεγόμενον Ἀμπιέρ, καὶ τὸν ἅγιον Γρηγόριον, λίαν ἐρυμνὰ καὶ ἀποκρημνα ὀχυρώματα· τοῦ Ἀπλησφάρα πολλάκις ἐπιχειρήσαντος βοηθῆσαι αὐτοῖς πολιορκουμένοις, καὶ τοσαυτάκις ἡττηθέντος. ἔρχονται δὲ καὶ ἐπὶ τὸ φρούριον τὸ καλούμενον Κελιδόνιον, ἐπὶ βουνοῦ τε ἀποκρήμνου ἱδρυμένον, καὶ οὐ πόρρω κείμενον τοῦ Τιβίου· καὶ κυκλωσάμενοι τοῦτο τάφροις καὶ χάρακι, διὰ προσεδρείας ἠπείγοντο παραστήσασθαι· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἐσπάνιζον τῶν ἀναγκαίων οἱ ἔσω τοῦ τείχους μὴ φθάσαντες εἰσκομίσασθαι τὰ ἐπιτήδεια, διὰ τὸ τὰς προσβολὰς ὀξυρρόπους. καὶ παρεστήσαντο ἂν καὶ τοῦτο, εἰ μὴ αἰφνιδίως ἡ τοῦ πατρικίου Λέοντος τοῦ Τορνικίου ἐξ ἑσπέρας ἀνήφθη ἀποστασία. οὗτος γὰρ στρατηγῶν ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ διαβληθεὶς ὡς τυραννιῶν, τῆς τε ἀρχῆς παραστέλλεται, καὶ μοναχὸς ἀποκείρεται. * μὴ ἐνεγκὼν δὲ εὐφόρως τὰ εἰς αὐτὸν γεγονότα ἀνιαρά, λάθρα καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἐν Ἀδριανουπόλει πρότερον ὑποποιεῖται στρατηγούς, ὁπόσοι ἔτυχον ὄντες παρεωραμένοι καὶ ἄπρακτοι. διὰ δὲ τούτων καὶ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ὑποφθείρας καὶ τοὺς ὅσοι * ἐσχόλαζον στρατιώτας, καὶ τοὺς ὅσοι ταῖς λεηλασίαις καὶ ταῖς διαρπαγαῖς ἔχαιρον, καὶ χεῖρα ἱκανὴν συστησάμενος, ἀναγορεύεται βασιλεύς, καὶ ἅπαντα τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀγείρας λαόν, ὀξὺς ἐπιφαίνεται τῇ βασιλίδι, τοῦ βασιλέως μήτε ἱκανὸν λαὸν ἔχοντος πρὸς ἀντιπαράταξιν, μήτε πιστεύοντος τοῖς πολίταις, ὡς εὔνοιαν καὶ πίστιν φυλάξουσιν ἐς αὐτόν. καὶ διὰ τοῦτο ἄγγελος ἐς τὸν Κωνσταντῖνον ἐν Ἰβηρίᾳ πέμπεται δημοσίοις ἔποχος ἵπποις, μετὰ γραμμάτων βασιλικῶν, κελευόντων τῶν ἐν χερσὶν ἀφέμενον ἔργων, ἀφικέσθαι ὡς τάχος μετὰ τῶν δυνάμεων ἐς τὴν βασιλίδα. δεξάμενος δ' οὗτος τὰ γράμματα, καίτοι ἐν χερσὶν ἔχων τὸ φρούριον, λύει μὲν τὴν πολιορκίαν, σπένδεται δὲ τῷ Ἀπλησφάρῃ, ἀσφαλισάμενος αὐτὸν ἀραῖς καὶ ὅρκοις, ὡς εὔνοιαν διαφυλάξει τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐδέποτε μελετήσει φαῦλον κατὰ Ῥωμαίων. οὕτω δὲ πράξας, καὶ τὰς δυνάμεις ἀναλαβών, σπουδαίως ἠπείγετο πρὸς τὴν βασιλίδα. καὶ τὸ μὲν Κελιδόνιον, τοῦτον τὸν τρόπον

* καὶ εἰς τὴν πόλιν ἀχθεὶς, εἶναι μένειν εἰς Ἀδριανούπολιν προστάττεται. Scylitz.

* τῶν Μακεδονικῶν ἀρχῶν ταγμάτων, τῶν Θρακικῶν καὶ τῶν ὅσοι Scylit.

sicum Aplesphares canit. & pedites ex insidiis coorti, alii sagittis, alii saxis Romanos impetunt, alii desuper de septis vinearum vulnerant, cum quidem Romanis sui defendendi omnis esset erepta facultas. Ingens tum clades accepta, & Romanorum innumerabilis cæsa multitudo, cum equi fugere non possent limo & lacunis impediti. Ægre elapsi Jasites & Constantinus Anium pervenerunt, Nicolaoque calamitatis nuntii fuerunt. De qua clade certior factus Imperator, Nicolao & Jasitæ abrogat magistratum, loco Jasitæ ducem Iberiæ facit Ambustum: pro Nicolao Imperatorem exercituum creat Constantinum magnæ sodalitatis principem, eunuchum, a Sarracenis oriundum, sibi fidum hominem, & cujus opera etiam antequam ad Imperium eveheretur usus fuerat. Hi autem provinciam ingressi, collectisque exercitibus ad rem gerendam conversi, urbem Tibium, quæ erat ejus gentis metropolis, oppugnare incommodum rati, reliqua ad Anium pertinentia castella tentant: capiuntque sanctam Mariam, Ampierum, sanctum Gregorium, admodum munitas & præruptis impositas saxis arces, Aplesphario sæpe opem iis dum oppugnarentur ferre conato, semperque victo. Inde ad castellum Chelidonium veniunt, situm in præcipiti colle haud longe a Tibio. Id cum vallo fossaque circumvenissent, obsidione capere intendunt, quod jam præsidiarios res ad victum necessariæ destituebant, subita obsidione præventos ne earum copiam importarent. fuissentque eo potiti, nisi in Occidente repente patricii Leonis Tornici exstitisset defectio. Is Leo cum Iberiam gubernaret affectatæ tyrannidis accusatus, magistratu spoliatus, rasusque vitam monasticam agere jussus erat. Non mediocriter autem ferens contumeliam, occulte ac paulatim duces qui Adrianopoli erant corrupit, qui & ipsi contemptim ab Imperatore habiti otio torpebant. Horum deinde & suorum necessariorum opera milites quoque sibi conciliat, qui otiosi degebant, & quotquot prædis ac direptionibus delectabantur. contractaque magna manu, Imperator salutatus, cum omnibus suis copiis actutum ad urbem proficiscitur. Imperator, qui neque ad resistendum satis habebat in promptu militum, neque civium erga se fidei ac benevolentiæ se committere audebat, in Iberiam nuntium equis dispositis mittit ad Constantinum, omissis quæ in manibus erant, celerrime ad Constantinopolin cum exercitu venire jubens. Is acceptis litteris, quamquam jamjam potiturus Chelidonio videbatur, soluta obsidione, cum Aplesepharo pacem fœdusque componit, jurato, & diris etiam ni promissa impleret imprecationibus se devovente, se in fide Imperatoris permansurum, neque quicquam contra Romanos moliturum: his ita actis, ad urbem cum exercitu festinat. hoc modo Chelidonium liberatum. Ip.

Edit. Paris. pag. 764.

Leo Tornicius Imperium affectat.

se cum Orientales legionas torumque exercitum adduxisset, jussu Imperatoris urbem intrarit, exercitus parte in Thraciam transportata, ad Chrysopolin, quæ mari interfluente Constantinopoli opposita est, alia ad Abydum quæ in Hellespouto. verum hæc postea temporis acta.

Tornicius ante Constantini adventum mense Septembri, Indictione prima, Imperator (ut diximus) salutatus, dicto cirius Constantinopolin obsidet, sperans se statim eam potiturum quod sciebat Imperatorem militibus destitui. Igitur castris proxime monasterium Anargyrorum, e regione Blachernarum fixis, primum verbis ac pollicitationibus animos civium tentat: deinde nemine audiente ipsum, vim parat. Sed & Imperator cives populumque armat, iisque murorum defensionem committit: & milites qui tum aderant aliosque, ipsius jussu a principibus senatus armatos, qui ultra CIↃ non erant, per portam Blachernensem educit, atque adversos hosti constituit: vallo tantummodo interposito, quod impetum irruentium hostium remoraretur. Atqui intra portas se continere, & de muris repellere adorientes præstabat: & magister Argyrus Italus vehementer quiritabatur, ac Imperatorem hortabatur ne se extra portas emitteret, neve eum savente multitudine & bellicis laboribus adsueta congrederetur, ipse stipatus exigua manu tyronum bellique imperitorum hominum. Nequid tamen obtineret, Constantinus Leichudes effecit, auctor alterius consilii, & in summa apud Imperatorem auctoritate. Imperatore cum suis sub vesperam egresso, perduellis suos armat, & in Imperatorios magno cum impetu irruit, oculique momento perrumpens vallum, eos pellit. horum alii capti sunt, alii fugientes in fossam urbi circumdatam inciderunt, & misere perierunt. sed & cives de muris præcipiti fuga se proripuerunt. Profugere etiam portarum Blachernensium custodes, non objectis portarum valvis. Quod nisi Tornicius fato fuisset impeditus, poterat absque ullo labore in urbem penetrare, ac Imperium occupare. nunc ille cum usque ad fossam muro contiguam pervenisset, ab insequendo destitit. Hoc animum Imperatoriis reddidit, ut & portas occuparent, & murorum defensionem susciperent. Haud dubie tunc Deus Imperatorem servavit, ne sagitta interficeretur: quæ in ipsum emissa, in rotundum cujusdam famuli capitis tegmen est delata, quod & huic & Imperatori salutare fuit. Ad hunc ergo modum urbs proxima periculo, ab hoste tamen capta non est.

Tornicius cum per aliquot dies in castris hæsisset, & ab ipso paulatim ad Imperatorem deficeretur, veritus ne vel universi ab ipso transirent, vel etiam comprehensum Imperatori traderent, castris motis Arcadiopolin retro abiit, ibique cum Joanne Batatza castra posuit, Theodoro Strabomyta, Poly, Marianoque Brana, Occidentalium legionum du-

Edit. Paris. pag. 765.

pag. 766.

A διαδιδράσκει τὴν ἅλωσιν. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μετὰ τῶν ἑῴων ταγμάτων καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ κατελθὼν, αὐτὸς μὲν εἴσεισιν εἰς τὴν βασιλίδα, τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν περαιοῦται προστάξει τοῦ βασιλέως εἰς Θρᾴκην, τὸ μὲν κατὰ τὴν ἀντίπορθμον τῇ βασιλίδι Χρυσόπολιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ Ἄβυδον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον.

Πρὶν δὲ τὰς δυνάμεις ἐλθεῖν, ὁ Τορνίκιος δὲ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα, τῆς α΄. ἐπινεμήσεως, βασιλεὺς, ὡς ἐλέχθη, ἀναῤῥηθεὶς, θᾶττον ἢ λόγος τὴν βασιλίδα καταλαμβάνει, ἐλπίζων αὐτοβοεὶ ταύτην αἱρήσειν, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν τὸν βασιλέα δυνάμεων. καὶ χάρακα B πηξάμενος καταντικρὺ τῶν Βλαχερνῶν, ἔγγιστα τῆς μονῆς τῶν ἁγίων Ἀναργύρων, πρῶτον λόγοις καὶ ὑποσχέσεσιν ἀπεπειρᾶτο τῆς πόλεως. μηδενὸς δὲ προσέχοντος αὐτῷ, ἤδη καὶ ἔργου ἥπτετο. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς διά τε τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν παρευρεθέντων κατὰ τύχην στρατιωτῶν ἀντιπαρετέτακτο, τοὺς μὲν πολίτας καὶ τὸν δῆμον τάξας ἐπὶ τοῦ τείχους· τοὺς δὲ παρατυχόντας στρατιώτας, καὶ ἄλλους τινὰς ὅσους οἱ τῆς συγκλήτου ἄρχοντες κελεύσει τούτου καθώπλισαν, μὴ πλέον τῶν χιλίων ὄντας, ἐξαγαγὼν τοῦ τείχους διὰ τῶν ἐν Βλαχέρναις πυλῶν, ἀντιπροσώπους ἔστησε τῷ τυράννῳ, τάφρον τινὰ προστησάμενος εἰς κώλυμα τῶν ἐπιόντων· δέον ἔσω C πυλῶν ἐπέχειν, καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι, πολλὰ τοῦ μαγίστρου Ἀργυροῦ τοῦ Ἰταλοῦ ποτνιωμένου καὶ παρακαλοῦντος ἔσω μένειν, καὶ μὴ ἐξάλλεσθαι, καὶ μὴ θέλειν λαῷ συμπλέκεσθαι μαινομένῳ καὶ ὀργῶντι, καὶ στρατιωτικαῖς μελέταις ἐνηθλημένῳ, μετὰ στρατιωτῶν ὀλιγοστῶν καὶ λαοῦ νεαλοῦς καὶ ἀπειροπολέμου. ἀλλὰ ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθεν. ἀντέκειτο γὰρ Κωνσταντῖνος ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Λειχούδης, τὰ πρῶτα τό τε παρὰ βασιλέως φέρων, καὶ μέγα παρὰ τούτῳ δυνάμενος, καὶ τῆς βουλῆς ταύτης ὑπάρχων πατήρ. ἐξελθόντων δὲ τούτων περὶ δείλην ὀψίαν, ὡς ἔγνω ὁ τύραννος, τὰς ἀμφ' αὐτὸν καθοπλίσας δυ- D νάμεις, ἐπέσει μετὰ ῥύμης μεγάλης, καὶ θᾶττον ἢ λόγος τὴν τάφρον διατεμὼν, τρέπεται τοὺς ἔνδον. ὧν οἱ μὲν ἁλίσκονται, οἱ δὲ φεύγοντες εἰς τὴν τῆς πόλεως τάφρον κατέπιπτον, καὶ οἰκτρῶς ἀπώλοντο. ἔφευγον δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους κρημνιζόμενοι οἱ πολῖται· παραπλησίως καὶ οἱ πυλωροὶ τῶν ἐν Βλαχέρναις τειχῶν τὰς πύλας ἀναπεπετακότες. καὶ εἰ μὴ τύχη τις ἔσφηλε τῷ Τορνικίῳ τὰ πράγματα, εἰσῆλθεν ἂν ἀμογητὶ, καὶ κύριος τῶν ἁπάντων ἐγένετο. ἄρτι δὲ διώξας ἄχρι τῆς παρὰ τῷ τείχει τάφρου, ἐπέσχε τὸν διωγμόν. καὶ πάλιν ἀναθαρρά- E σαντες οἱ περὶ τὸν βασιλέα, τάς τε πύλας κατέσχον, καὶ τῆς φυλακῆς ἐπεμελήθησαν τῶν τειχῶν. τότε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς μικροῦ ἂν ἀπωλώλει διὰ τόξου βληθεὶς· εἰ μὴ Θεὸς προφανῶς διεσώσατο, τοῦ οἰστοῦ ἐνεχθέντος εἴς τινος θεράποντος κάλυμμα στροβαλοειδὲς κεφαλῆς, ὅπερ δὲ τόν τε ἔχοντα καὶ τὸν βασιλέα διεσώσατο. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἐγγὺς τοῦ ἁλῶναι ἡ πόλις ἐλθοῦσα, διεσώθη.

Ὁ δὲ ἀποστάτης ἐπί τινας ἡμέρας προσμείνας ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπειδὴ οἱ περὶ αὐτὸν κατὰ μικρὸν ὑποῤῥυέντες ηὐτομόλουν τῷ βασιλεῖ, πτοηθεὶς μή πως οἱ πάντες καταλιπόντες αὐτὸν οἰχήσονται, ἢ καὶ κατασχόντες παραδῶσι τῷ βασιλεῖ, ἀναστὰς ἐκεῖθεν, ὑπέστρεψεν ἐν Ἀρκαδιουπόλει· καὶ αὐτὸς μὲν σὺν Ἰωάννῃ τῷ Βατάτζῃ παρεμβολὴν πηξάμενος, ἐκεῖσε προσέμενε. Θεόδωρον δὲ τὸν τὴν ἐπωνυμίαν Στραβομύτην, καὶ τὸν λεγόμε-

τὸν Πολὺν, καὶ τὸν Βρανᾶν Μαριανὸν, ταγμάτων ἄρχοντας δυτικῶν, καθ' αἵματος κοινωνίαν αὐτῷ ἐγγίζοντας, πολιορκῆσαι ἐκπέμπει τὴν Ῥαιδεστόν. ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἄλλαι Μακεδονικαὶ καὶ Θρᾳκικαὶ πόλεις προσχωρήσασαι τούτῳ. αὕτη δὲ μόνη εὔνοιαν ἐτήρει τῷ βασιλεῖ, σπουδῇ τοῦ ταύτης ἀρχιερέως, καί τινος ἐγχωρίου δυνάστου, τοῦ λεγομένου Βατάτζα, συγγενοῦς ὄντος τοῦ Τορνικίου) ὡς δ' ἀπελθόντες ἐκεῖνοι, καὶ χρονοτριβοῦντες οὐδὲν ἤνυσαν, ἄρας καὶ αὐτὸς ἄπεισιν ἐκεῖσε μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ πᾶσαν προσβολὴν καὶ μηχανὴν ἐπαγαγὼν τῇ πόλει, καὶ πάντοθεν ἀποκρουσθεὶς, εὐψύχως τῶν ἔνδον ἀποκρουομένων τὰς μηχανὰς, ὑπέστρεψε πάλιν ἐν Ἀρκαδιουπόλει, λύσας τὴν πολιορκίαν. ἄρτι δὲ καὶ τῶν ἑῴων στρατευμάτων διαπεραιωθέντων ἐκ τῆς Χρυσοπόλεως καὶ Ἀβύδου πρὸς Θρᾴκην, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ μάγιστρον τὸν Ἰασίτην, πέμπει κατὰ τῶν ἀποστατῶν. ἀθροίσας δ' οὗτος ὑφ' ἓν τὰς δυνάμεις, καὶ παραστρατοπεδεύσας τοῖς ἀποστάταις, μάχης μὲν οὐκ ἦρχεν, ἐπάλαιε δὲ μᾶλλον τῶν ἀνηκόντων χωρίων τοῖς ἀποστάταις. καὶ τοῖς ἁλισκομένοις φιλανθρώπως ἐφέρετο, καὶ γράμματα λαθραίως ἔπεμπε πρὸς αὐτοὺς ἀμνηστίαν ἐπαγγελλόμενος κακῶν, καὶ ἀγαθῶν δαψίλειαν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ χειμὼν ἐπέστη, καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐσπάνιζον αὐτοί τε οἱ ἀποστάται, καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ οἱ ἵπποι, μὴ δυνάμενοι πρός τε τὸ ψῦχος καὶ τὸν λιμὸν καὶ τοὺς ἐναντίους ἀντικαθίστασθαι, κατὰ μικρὸν προσερρύησκοντο τῷ μαγίστρῳ. καὶ μέχρι μὲν τῶν ἀφανῶν ἦν ἡ αὐτομολία, καὶ οὐκ ἐπισήμων, ἐκαρτέρει, καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐτρέφετο· ἐπεὶ δὲ Μαριανὸς ὁ Βρανᾶς, καὶ ὁ Πολὺς, καὶ Θεόδωρος ὁ Στραβομύτης, καὶ οἱ ἐκ τοῦ γένους τοῦ Γλαβᾶ, καί τινες ἄλλοι τῶν ἐπισήμων ἀθρόοι καταλιπόντες αὐτὸν προσερρύηκασι τῷ Ἰασίτῃ, φυγὼν μετὰ Ἰωάννου τοῦ Βατάτζη, ὃς δὴ μετ' αὐτὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἀποστατῶν ἐτέτακτο, ἐπείπερ ἄφυκτος ἦν, ἔν τινι καταφεύγει ἐκκλησίᾳ. καὶ οὕτως ἡ ἐπισύστασις τῶν ἀποστατῶν ἐσκεδάσθη. καὶ τούτους μὲν ὁ Ἰασίτης πέμψας κατέσχε, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα πεπεδημένους εἰσάγει. τοῦ δὲ στρατοῦ ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἐπανῆλθε πατρίδα κελεύσει τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ μὲν Τορνίκιος καὶ ὁ Βατάτζης ἀποτυφλοῦνται, κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἑορτῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως. δημεύονται δὲ καὶ ὁπόσοι παρέμειναν ἕως τέλους εὔνοοι τῷ τυραννήσαντι, ἀτίμως πρότερον περιαχθέντες διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ ἐξορίᾳ παραπεμφθέντες. καὶ ἡ μὲν ἀποστασία τοιοῦτον ἔσχε τὸ τέλος. ἄρχεται δὲ λοιπὸν τὰ ὑπὸ τῶν Τούρκων κακά. τίνες δὲ οἱ Τοῦρκοι, καὶ τίνα τρόπον ἤρξαντο πολεμεῖν Ῥωμαίοις, ἄνωθεν ἀναλαβὼν διηγήσομαι.

Τὸ τῶν Τούρκων ἔθνος γένος μέν ἐστιν Οὐννικὸν, οἰκεῖ δὲ τὰ προσαρκτικὰ τῶν Καυκασίων ὀρῶν, πολυάνθρωπόν τε ὂν καὶ αὐτόνομον, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἔθνους ποτὲ δουλωθέν. τῆς δὲ τῶν Περσῶν ἀρχῆς εἰς Σαρακηνοὺς διαλυθείσης, καὶ τῆς τῶν Σαρακηνῶν ἐπικρατείας μὴ μόνον Περσίδος καὶ Μηδείας καὶ Βαβυλῶνος καὶ Ἀσσυρίων κυριευσάσης, ἀλλὰ δὲ καὶ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης καὶ μέρους οὐκ ὀλίγου τῆς Εὐρώπης, ἐπείπερ ἐν διαφόροις καιροῖς ἀλλήλων καταστασιασάντων, καὶ ἡ μία καὶ μεγίστη ἀρχὴ αὕτη εἰς πολλὰ διῃρέθη μέρη, καὶ ἄλλον μὲν ἀρχηγὸν εἶχεν ἡ Ἱσπανία, ἄλλον δὲ ἡ Λιβύη, ἄλλον δὲ ἡ Αἴγυπτος, ἄλλον δὲ ἡ Βαβυλὼν, ἕτερον δὲ ἡ Περσὶς, καὶ πρὸς ἀλλήλους μὲν οὐχ ὡμονόουν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ προσεπολέμουν οἱ γειτονοῦντες, ἀρχηγὸς Περσίδος καὶ Χωρασμίων καὶ Ὠριτανῶν καὶ Μηδείας ὑπάρχων ὁ Μουχούμετ, κατὰ τοὺς χρόνους Βασιλείου τοῦ βασιλέως, ὁ τοῦ Ἰμβραὴλ, καὶ πολεμῶν Ἰνδοῖς καὶ Βαβυλωνίοις, καὶ κακῶς ἐν τῷ πολέμῳ φερόμε-

A cibus, & sibi sanguine propioquis, ad Rædestum oppugnandam missis: quæ urbs, cum reliquæ omnes Macedonicæ atque Thracicæ urbes Tornicio accessissent, fidem una servabat, opera episcopi, & cujusdam in ea urbe summa potentia præditi Batatzæ, qui & ipse consanguineus erat Tornicii. Hi cum nihil efficerent aliquamdiu in ejus oppidi oppugnatione tracto tempore, ipse etiam Tornicius eo cunctas suas ducit copias. cumque omni oppugnasset conatu, & machinarum omne genus adhibuisset, oppidanis fortiter defendentibus profligatus, soluto obsidio Arcadiopolin rediit. Interim Monomachus Orientales exercitus, qui jam a Chrysopoli & Abydo in Thraciam trajecerant, duce iis præfecto Michaelo Jasita B Magistro, emittit in rebelles. Hic contractis omnibus in unum copiis, castra hostibus opponit: pugnaque abstinens, operam dat ne eorum prædia maleficium patiantur, captosque humaniter tractat. reliquis per litteras occulte missas veniam delicti, & omnium bonorum copiam promittens. Jam & hyems appetebat, & perduelles, cum & ipsi & eorum jumenta alimentis destituerentur, quia frigus, famem, hostemque simul sustinere non poterant, paulatim ad magistrum desciverunt. Tornicius vero, quamdiu obscuri tantum deficiebant, obcumque duravit, & spem fovit. Cum autem Marianus Branas, Polys, Theodorus Strabomyta, & Glabana familia, aliique illustres ipso deserto confertim ad Ja- C sitam transiverunt: fugam ipse cum Joanne Batatza, qui ab eo inter rebelles erat dignatione proximus, paravit. Cumque evadendi non suppeteret facultas, in templum quoddam se recepere. Sic agmen perduellium est dissipatum. Jasita eos missis famulis cepit, & vinctos ad Imperatorem abduxit: milites jussu Imperatoris in suam quisque patriam discesserunt. Tornicio & Batatzæ oculi effossi pridie natalitiorum Christi. Eorum qui in benevolentia perduellis persliterant, bona publicata, prius ignominiose per forum circumductorum, ac deinde relegatorum. Hunc finem ille habuit motus. Jam quas a Turcis accepimus calamitatus referam: si prius quinam fue- D rint Turci, & qua occasione bellum contra Romanos gerere cœperint, expedivero.

Turcorum gens Unnica fuit, habitans ad Caucasi montis partes Septentrionales, populosissima & libera, nulliusque umquam nationis dominium experta. Postquam Sarraceni Persarum regno everso, non Persidem modo, Mediam, Babylonem, & Assyriam, sed & Ægyptum, & Libyam, & Europæ non exiguam partem subegerunt: ipsi inter se cœperunt diversis temporibus varia dissentire. Ita unicum Sarracenorum, idque maximum Imperium, in multas est E divisum partes, ut alius Hispaniæ jam, alius Africæ, alius Ægypti, alius Babylonis, alius Persidis esset princeps: tantum vero abfuit his ut inter sa convenirent, ut inter vicinos etiam bella fuerint intestina. Proinde Persidis, Chorasmiorum, Oretanorum & Mediæ princeps Muchumetus, Imbraeli filius, Basilio Imperii Romani clavum tenente, cum in bello quod adversus Indos atque Babylo-

Edit. Paris. pag. 767.
Turcorum incrementa.

nios gerebat, rebus uteretur adversis, ex usu fore judicavit, si missis ad Turcorum principem legatis auxilium peteret. Mittit ergo ad eum legatos cum donis pretiosis, postulatque sibi auxilio mitti tria virorum millia. Turcus & allata dona gratissima habuit: & legati admodum comprobata petitione, mittit ad Muchumetum tria, ut petiverat, millia, duce Tragolipace Mucaleto, Michaeli filio. Enimvero hoc sperabat, si reprimere sui potuissent eos a quibus Sarraceni invadebantur, facillima eos effecturos, ut pons quo constratus Araxes erat, & qui ab utroque latere turribus excitatis ac præsidiis impositis munitus, Turcis inaccessam Persidem faciebat, præsidiariis pulsis pervius Turcis postmodo fieret, itaque Persidis occupandæ sibi occasio daretur. Turcis mercenariis Muchumetus acceptis, iisque cum suo exercitu conjunctis, cum Arabum principe Pisasirio confligit, eumque nullo negotio superat, sagittarum conjectum non ferentibus Arabibus. Domum a victoria reversus, eosdem Turcos voluit etiam in pugnam contra Indos, a quibus oppugnabatur, sibi adesse. cumque petentibus ut domum sibi redire liceret, & præsidium ab Araxis ponte abduceretur, vim etiam intentaret: Turci veriti majora pericula, ab eo defecerunt, & in Carbonitidem solitudinem (neque enim tam pauci adversus tam multa depugnare audebant millia) se subduxerunt, indeque identidem erumpentes Sarracenorum ditionem populati sunt. Iniquissime id ferens Muchumetus, ad xx hominum millia adversum Turcos mittit: decem nobilissimos, notæque fortitudinis ac prudentiæ duces Sarracenos exercitui præficiens. Hi ad bellum profecti, intrare in desertum ob aquæ & alimentorum inopiam judicantes incommodum, proxime aditum solitudinis * Turcorum dux de adventu Sarracenorum factus certior, re cum suis communicata subito adoriri Sarracenos ac Persas statuit: biduoque magnis confectis spatiis, tertia nocte eos secure in tentoriis agentes, nihilque mali expectantes invadit, atque illico profligat. Ibi curribus, equis, pecuniaque plurima potitus, non jam ut fugitivus latrocinia exercere, sed palam exinde in aperto castra habere: & confluebant ad eum qui ob maleficia supplicium metuebant, servi, atque alii rapto vivere gaudentes. Denique brevi tempore copiæ ipsius usque ad 5000 excreverunt.

Turci Sarracenorum auxiliarii.

Edit. Paris. pag. 768.

360

* locato castris considerabant quid agendum esset. Tangrolipax autem in profunda solitudine perrectus, de adventu S. Scyl.

Sarraceni a Turcis victi.

At Muchumetus ob cladem acceptam iratus, decem istos ductores luminibus orbat: & qui evaserant milites, eos se muliebri indutos vestitu in triumpho ducturum minatur, ipse ad bellum gerendum accingitur. milites autem, qui antea victi a Turcis fuerant, minis perceptis, ad Tangrolipacem transeunt. Is tanta accessione auctus, cum omnibus suis copiis in Muchumetum it, ut collatis signis justo prælio rem decernat. Et Muchumetus armatis Sarracenis, Persis, Cabe-

A νος, ἔγνω δεῖν πρὸς τὸν ἄρχοντα Τουρκίας πρεσβεύσασθαι, καὶ συμμαχίαν ἐκεῖθεν αἰτήσασθαι. πέμπει γοῦν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, καὶ δῶρα πολυτελῆ, καὶ πεμφθῆναι οἱ ἐξαιτεῖ συμμάχους τὸν ἀριθμὸν τρισχιλίους. ὁ δὲ δεξάμενος ἀσμενέστατα τὴν πρεσβείαν, καὶ τοῖς πεμφθεῖσι δώροις ἡσθεὶς, ἐκπέμπει πρὸς αὐτὸν τοὺς τρισχιλίους, ἀρχηγὸν ἔχοντας Τραγολίπακην Μουκάλετ, τὸν υἱὸν Μιχαήλ· ἅμα ἐλπίσας, ὡς εἴπερ οὗτοι δυνηθεῖεν ἀποκρούσασθαι τοὺς ἐπεμβαίνοντας τοῖς Σαρακηνοῖς, ῥᾳστά τε τὴν τοῦ Ἀράξιδος ποταμοῦ γέφυραν (τὴν κωλύουσαν Τούρκους ἐς Περσίδα ἰέναι, ἅτε πεπυργωμένην οὖσαν ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ φρουροῖς πάντοθεν φυλαττομένην) βατὴν θήσουσι, περιελόντες τὰς φρουρὰς, καὶ ὑποχείριον αὐτῷ

Inclusa supplentur ex Scyl.

B ποιήσουσι τὴν τῶν Περσῶν χώραν. ἀφικομένων τοίνυν τῶν μισθοφόρων, αὐτούς τε ἀναλαβόμενος ὁ Μουχοῦμετ, καὶ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, προσβάλλει τῷ τῶν Ἀράβων ἄρχοντι Πισασιρίῳ, καὶ ῥᾷον αὐτὸν τρέπεται, μὴ ὑποστάντων τὰς τῶν τόξων βολὰς τῶν Ἀράβων. ὑποστρέψας δὲ εἰς τὴν ἑαυτοῦ, ἠπείγετο καὶ πρὸς τοὺς πολεμοῦντας Ἰνδοὺς διαγωνίσασθαι μετ' αὐτῶν. ἐκείνων δὲ ἐξαιτουμένων εἰς τὴν ἑαυτῶν ὑποστρέψαι συγχωρηθῆναι, ἀναθεῖναί τε αὐτοῖς τῆς ἐν τῇ γεφύρᾳ φυλακῆς τοῦ Ἀράξιδος, ἐπείπερ ἐκεῖνος ἐνίκετο, καὶ βίαν ἐπενεγκεῖν ἐβούλετο, δείσαντες οὗτοι μὴ πάθωσί τι δεινὸν, ἀποστατοῦσι. καὶ τὴν Καρβωνίτιν

C τιν ὑποδύντες ἔρημον, διὰ τὸ μὴ θαρρεῖν ὀλίγους πρὸς τοσαύτας ἀντιπαρατάξασθαι μυριάδας, ἐκεῖθεν ἐκδρομὰς ποιούμενοι, ἐδῄουν καὶ ἔφερον τὰ Σαρρακηνῶν. δυσανασχετήσας οὖν ὁ Μουχοῦμετ ἐπὶ τοῖς γινομένοις, στρατὸν ἀθροίσας ἀμφὶ τὰς κ΄. χιλιάδας, ἐκπέμπει κατὰ τῶν Τούρκων, ἐπιστήσας αὐτοῖς δέκα στρατηγοὺς ἀπὸ τῶν εὐγενεστάτων καὶ συνετωτάτων, καὶ ἐπ' ἀνδρείᾳ μεμαρτυρημένων Σαρακηνῶν. ἄραντες οὖν οὗτοι, ἀπήρχοντο πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον διὰ τὴν τοῦ ὕδατος καὶ τῶν τροφῶν ἔνδειαν, ἀλυσιτελὲς ἐλογίζοντο. ἔγγιστα δὲ τοῦ στόματος τῆς ἐρήμου (στρατοπεδεύσαντες, διεσκοποῦντο τὸ ποιητέον. ὁ δὲ Ταγγρολίπαξ ἐς τὸ βάθος ἀναλεξάμενος τῆς ἐρήμου,) ἐπεί-

D περ ἔμαθε τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκστρατείαν ὁ τῶν Τούρκων ἀρχηγὸς, κοινολογησάμενος τοῖς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπιθέσθαι νυκτὸς τοῖς Σαρακηνοῖς καὶ Πέρσαις συμφέρον εἶναι νομίσας, ταχυπορείᾳ χρησάμενος ἐν δυσὶν ἡμέραις, ἐπιτίθεται τῇ τρίτῃ νυκτὸς αὐτοῖς ἀμερίμνως σκηνουμένοις, καὶ μηδὲν προσδεχομένοις κακόν· καὶ τούτους μὲν θᾶττον τρέπεται λόγου. αὐτὸς δὲ ἁρμάτων καὶ ἵππων καὶ χρημάτων κυριεύσας πολλῶν, οὐκέτι λοιπὸν ὡς φυγὰς καὶ λῃστὴς κρυφίους ἐποιεῖτο τὰς ἐπιθέσεις, ἀλλὰ φανερὰς ἀνεπαύετο τῶν ὑπαίθρων, προσρυησκομένων αὐτῷ καὶ τῶν ὅσοι διὰ κακουργίας τινὰ ἐδεδίεσαν θάνατον, καὶ δούλων καὶ τῶν χαιρόντων ταῖς ἁρπαγαῖς, ὡς ἐν

E βραχεῖ τῷ χρόνῳ δύναμιν περὶ αὐτὸν ἀθροισθῆναι μεγίστην περίπου τὰς ε΄. χιλιάδας, καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκεῖνον ἐφέρετο τῇδε.

Ὁ δὲ Μουχοῦμετ μὴ ἐνεγκὼν μετρίως τὴν γενομένην τροπὴν, ἀλλὰ βαρυθυμήσας, τοὺς μὲν δέκα στρατηγοὺς ἀπετύφλωσε· τοὺς δὲ διαφυγόντας στρατιώτας τὸν κίνδυνον θριαμβεύσειν ἠπείλησε, γυναικείας περιβεβλημένους στολάς· αὐτὸς δὲ πρὸς ἀντιπαράταξιν καθωπλίζετο. οἱ δὲ προηττηθέντες στρατιῶται μαθόντες τὰς ἀπειλὰς, προσχωροῦσι τῷ Ταγγρολίπακι. τοσαύτης οὖν καὶ τηλικαύτης αὐτῷ προσγενομένης δυνάμεως, ἀγείρας ἅπαντα τὸν στρατὸν ἠπείγετο πρὸς τὸν Μουχοῦμετ, καθολικῇ μάχῃ [illegible] κρῖναι τὰ πράγματα. ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος καὶ Σαρακηνοὺς καθοπλίσας καὶ Πέρ-

σας καὶ Καβύρους καὶ Ἄραβας, καὶ στρατὸν συστησάμενος περὶ που τὰς πεντακοσίας χιλιάδας, καὶ ἐλέφαντας πυργοφόρους ἑκατὸν, καὶ πάντας τούτους ἀναλαβὼν, ὑπαντιάζει κατὰ τὸ λεγόμενον Ἀσπαχᾶν. καὶ γενομένης μάχης φοβερωτάτης, ἔπεσον μὲν ἐξ ἀμφοτέρων πολλοί, πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Μουχούμετ. ἐξιππαζόμενος γὰρ ἀτάκτως ἔνθεν κἀκεῖθεν, καὶ τὸν οἰκεῖον παραθαῤῥύνων λαὸν, τοῦ ἵππου συμπεσόντος αὐτῷ, ἐκτραχηλισθεὶς ἀπέθανε. τούτου δὲ πεσόντος, τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὡμονόησε τοῖς ἐναντίοις, καὶ ὁ Ταγγρολίπηξ ὑπὸ πάντων ἀναγορεύεται βασιλεὺς τῆς Περσίδος. ἀναῤῥηθεὶς δὲ, πέμψας καθαιρεῖ τὴν ἐν τῇ γεφύρᾳ τοῦ Ἀράξιδος φυλακὴν καὶ ἄνετον δίδωσι τῷ βουλομένῳ τῶν Τούρκων τὴν ἐς τὴν Περσίδα πορείαν. ἀπολυθέντες δὲ οὗτοι, εἰσέδραμον παμπληθεί, πλὴν τῶν ὅσοι τῆς ἑαυτῶν ἀντεποιοῦντο πατρίδος· καὶ καθελόντες Πέρσας καὶ Σαρακηνοὺς, αὐτοὶ κύριοι τῆς Περσίδος ἐγένοντο, τὸν Ταγγρολίπηκα Σουλτάνον ὀνομάσαντες, ὅπερ ἐστὶ παντοκράτορα καὶ βασιλέα βασιλέων. ὃς πάσας τὰς ἀρχὰς τοὺς ἐγχωρίους ἀφελόμενος, εἰς Τούρκους μετήνεγκε, καὶ τὴν Περσίδα πᾶσαν πρὸς αὐτοὺς διένειμε, ἐς τὸ παντελὲς καταστάσας καὶ ταπεινώσας τοὺς ἐγχωρίους.

Ὡς δὲ καλῶς ἔχειν ἐδόκει τούτῳ τὰ πράγματα, πρότερον μὲν τοῖς ὁμόροις δυνάσταις ἤρξατο πολεμεῖν, καὶ πρὸς μὲν τὸν Πισασίριον τῆς Βαβυλῶνος ἄρχοντα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ παρετάξατο· καὶ διαφόροις μάχαις τοῦτον ἡττήσας καὶ ἀνελὼν, κύριος καὶ τῆς Βαβυλωνίων χώρας ἐγένετο. πρὸς δὲ Καρβέσιον τὸν τῶν Ἀράβων ἀρχηγὸν, Κουτλουμοὺς ἐκπέμπει, υἱὸν ὄντα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ οἰκείου πατρὸς, χεῖρα βαρεῖαν δοὺς αὐτῷ. ὃς ἀπελθὼν, καὶ τοῖς Ἄραψι συμβαλὼν, ἡττήθη, καὶ αἴσχιστα ἔφυγεν. ὑποστρέφων δὲ ἀπὸ τῆς τροπῆς, καὶ μέλλων διοδεύειν ἀπὸ τῆς Μηδείας ἤτοι τοῦ Βαασπρακὰν (ἦρχε δὲ τότε τῆς τοιαύτης χώρας ἐκ βασιλέως πεμφθεὶς Στέφανος πατρίκιος, ὁ Κωνσταντίνου τοῦ παραδυναστεύοντος τῷ βασιλεῖ τῆς Λειχουδίας υἱὸς) στέλλει πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, ἀξιῶν συγχωρηθῆναι διελθεῖν ἀκωλύτως, ὑπισχνούμενος μεθ' ὅρκων φρικωδεστάτων ἄψαυστον καὶ ἀσινῆ διαπερᾶσαι τὴν χώραν. ὁ δὲ τοὺς πρέσβεις δεξάμενος, καὶ τὴν παράκλησιν δειλίαν εἶναι ὑποτοπάσας, τὸν ἐγχώριον ἀθροίσας στρατὸν ὡς εἰς πόλεμον ὑπαντιάζει τοῖς Τούρκοις· ὁ δὲ Κουτλουμοὺς περιαλγὴς μὲν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις ἐγένετο. ἦν γὰρ ὁ κατ' αὐτὸν λαὸς ἅπας, ὡς ἐκ τροπῆς ἐπανιὼν, πεζὸς καὶ ἄοπλος. ὅμως δὲ ἄκων ἠναγκάσθη ἀντιπαρατάξασθαι. καὶ συμβολῆς γενομένης, τρέπονται οἱ περὶ τὸν Στέφανον, ἁλίσκεται δὲ καὶ αὐτὸς αἰχμάλωτος σὺν ἄλλοις πολλοῖς. καὶ τοῦτον μὲν διερχόμενος, κατὰ τὸ Ταβρέζιον ἀπεμπολεῖ τῷ τοπάρχῃ τῆς χώρας. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν Σουλτάνον ἐπανελθὼν, καὶ περὶ τῆς τροπῆς ἀπολογούμενος, μετετίθει τὰς αἰτίας εἰς ἄλλους· καὶ ἐπηγγέλλετο, εἰ αὖθις δύναμιν λαβὼν ἐκστρατεύσει κατὰ τοῦ Καρβεσίου, ῥᾳδίως αὐτῷ παραστήσειν τὴν Ἀραβίαν. ὡς ἐν παρόδῳ δὲ ἀφηγεῖτο καὶ περὶ τοῦ Βαασπρακὰν, ὡς εἴη μὲν χώρα παμφόρος, κατέχεται δὲ ὑπὸ γυναικῶν, τοὺς πεπολεμηκότας πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ὑπαινιττόμενος. ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν ὁ Σουλτάνος κατασχεῖν ἐμελέτα, διὰ τὸ αἶσχος μεμισηκὼς τῆς ἥττης, καὶ ἀποκτεῖναι. πρὸς δὲ Ῥωμαίους ὅπλα κινῆσαι ἀπεδειλία, δεδιὼς καὶ φρίττων ἔτι μόνης τῆς φήμης τὰ τῶν προηγησαμένων τριῶν βασιλέων ἀνδραγαθήματα, Νικηφόρου, Ἰωάννου, καὶ Βασιλείου, καὶ ὑποπτεύων τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἔτι καὶ δύναμιν προσεῖναι Ῥωμαίοις, ὅμως ἀμφιῤῥο-

A ris, & Arabibus, exercitu quingentorum circiter millium contracto, ac centum turrigeris elephantis, hosti apud locum cui Aspachan nomen, occurrit. Ibi atroci conserta pugna, multisque utrinque cadentibus, ipse etiam Muchumetus, dum hinc inde incurius obequitat, suosque verbis animat, equo collapso cervices frangit, ac moritur. mortuo ipso, exercitus cum Turcis conspirat, & omnium voluntate Tangrolipaces Persiæ rex declaratur. Regno occœpto, statim Turcis aditum in Persidem aperit: atque hi confertim eo se contulerunt, exceptis quos patriæ amor detinebat: oppressisque Persis ac Sarracenis, B suam fecerunt Persidem, ac Tangrolipaci nomen Sultani imposuerunt, qua voce summus Imperator ac rex regum notatur. Is omnes magistratus ab incolis in suos transtulit, interque hos universam divisit Persidem, prorsus conculcatis indigenis.

Secundum hæc Sultanus regno (ut videbatur) præclare constituto, bello petere finitimos regulos instituit. Factaque in Pissasirium Babylonis ducem expeditione, diversis prœliis eum vincit atque interficit: & hoc modo Babylonica ditione potitur. Inde adversus Carbesium Arabum principem emittit magno cum exercitu Cutlumusum, C patris sui fratre natum. is commisso cum Arabibus prœlio superatus, turpiter fugit. Cumque in reditu esset per Mediam (hodie Baaspracan appellatur) iter facturus, ad ejus præfectum (is erat ab Imperatore Romanorum eo missus, Stephanus patricius, Constantini, qui una cum Imperatore administrabat rempublicam Leichudiæ filius) missis legatis, liberum sibi transitum permitti petit, jurejurando gravissimo interposito pollicitus, se suosque absque omni maleficio transituros. At Stephanus eam petitionem a timiditate profectam opinatus, exercitu suæ provinciæ collecto, in Turcos tamquam hostes ducit. Gra- D vissimum ea res dolorem Cutlumuso attulit: quippe cujus exercitus omnis, utpote ab adverso prœlio rediens, pedester inermisque esset. Coactus tamen conflixit, victoriamque obtinuit, capto cum multis aliis etiam ipso Stephano: quem & in reditu apud Tabrezium loci ejus domino vendidit. Cæterum ad Sultanum reversus Cutlumusus, de accepta clade se purgat, culpa in allos collata: polliceturque si rursum cum copiis adversus Carbesium mittatur, facile se Arabiam subacturum. Obiter etiam de Baaspracania refert, regionem esse fertilissimam, & a mulieribus teneri: sic oblique notans milites, cum quibus dimicarat. Verum Sultanus ei ob dedecus amissæ victoriæ E iratus, de comprehendendo occidendoque homine cogitabat. adversus autem Romanos arma movere formidabat, ipso nomine rerum præclare a tribus Imperatoribus Nicephoro, Tzimisca & Basilio gestarum perterritus: suspicansque eamdem esse etiamnum virtutem Romanorum, atque potentiam. dubitabat tamen, incertusque animi deliberabat

Turci Persis, & Babylonia potiti.

Edit. Paris. pag. 769.

361

Stephanus Mediæ præfectus, a Turcis victus.

quid agendum foret. Sed Cutlumusus insidias sentiens, cum suis fugit: urbemque in Chorasmiis sitam, cui Pasar nomen, munitissimam occupans, Sultano adversatur. Sultanus in præsentia eo omisso, eam omnibus suis copiis contra Arabes proficiscitur, & ab iis ipse quoque profligatur. Reversus domum, dedecorisque & opprobriorum Cutlumusi impatiens, maxima cum parte exercitus Pasarem obsidet, ac diu sane patruelem suum oppugnat, fretum loci munitione, & sæpe eruptione facta Sultano haud levia damna dantem. Alium autem exercitum emittit, circiter viginti millium, contra Romanos, duce fratris sui filio Asane cognomine Surdo: mandatque ei ut celerrime pergat, & rebus succedentibus Mediam subigat. Hæc ita tum in Perside acta.

Edit. Paris. pag. 770.

Res Abasgicæ & Ibericæ.

Pancratius porro Iberiæ regulus, homo impudicus, uxorem Liparitæ violavit. Erat is Liparites Horatii Liparitæ filius, ejus qui bello Basilii Imperatoris in Georgium Abasgorum ducem occisus fuit, homo fortitudine & prudentia nobilis, magnæque post Pencratium inter Iberos potentiæ. Hic ergo injuriæ atrocitate concitatus, arma contra Pancratium sumit, victumque prælio ad Caucasum & in interiorem Abasgiam compellit. Ipse regia occupata, dominam suam Pancratii matrem vi stuprat, totaque Iberia potitur. Inde missis ad Imperatorem litteris, in amicitiam societatemque Romanorum recipi postulat: idque ab Imperatore impetrat. Aliquanto post Pancratius per Phasidem fluvium, Suanos & Colchos iter faciens, Trapezuntem pervenit: indeque missis nuntiis Imperatori significat, cupere se Byzantium ire, & cum ipso colloqui. Quod ubi permissum fuit, congressus cum Imperatore, multis ei verbis exprobrat, quod sceptrum ipse gerens, fœdus, quod ei cum Abasgiæ ditionis haud exiguæ regulo fuerat, violasset, & cum privato ac servo perduelli coivisset societatem. Simul petit, ut inter se & Liparitam transigat. Atque hoc Imperator confecit, pactumque est ut Pancratius omnem Iberiam atque Abasgiam obtineat, Liparita autem parti Meschiæ per omnem vitam præsit, ac Pancratium dominum regemque suum agnoscat. Hunc quidem exitum res Abasgica habuit.

Asan vero a Sultano adversus Romanos missus, ultra Tabrezium & Tephlidem profectus in Baaspracaniam venit, proxima quæque populando atque incendio vastans, & obvios trucidans, ne puerili quidem parcens ætati.

pag. 771.

Medica Turcorum clades.

Præerat tum Baaspracaniæ Aaron Besta, Bladisthlabi F. Prusiani frater. qui cum sibi non satis esse ad tantam Turcorum multitudinem sustinendam virium sentiret, Catacalonem Bestam Ambustum Anii atque Iberiæ præfectum litteris missis hortatur, ut sibi suppetias quamprimum ferat. Ambustus litteris acceptis, dicto citius suos excitat, cumque iis ad Aaronem se

A πος ἦν, καὶ διχογνώμων, ἐμελέτα τὸ ποιητέον. Κουτλουμοῦς δὲ γνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν, φεύγει μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ· καὶ πόλιν ὀχυρωτάτην κατασχὼν ἐν Χωρασμίοις κειμένην, ἥ τις Πάσαρ ὠνόμασται, ἀντίπαλος γίνεται τῷ Σουλτάνῳ. ὁ δὲ τὸ νῦν ἔχον πρὸς τοῦτον μὲν ἐκπολεμεῖν οὐκ ἐδοκίμασε. πάσας δὲ τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις ἀθροίσας, ἄπεισι κατὰ τῶν Ἀράβων· καὶ μάχης γενομένης, πάλιν τρέπεται καὶ αὐτός. ἐπανελθὼν δὲ ἀπὸ τῆς τροπῆς, καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ Κουτλουμοῦς ὄνειδος, αὐτὸς μὲν τὸ πλεῖστον πλῆθος ἀναλαβὼν, ἄπεισιν εἰς τὸ Πάσαρ, καὶ διετέλεσε προσπολεμῶν μέχρι πολλοῦ τῷ οἰκείῳ ἀνεψιῷ, τῇ ὀχυρότητι τῆς πόλεως θαρ- B ῥοῦντι, καὶ πολλάκις ἀναπεταννύντι τὰς πύλας καὶ ἐξερχομένῳ, καὶ οὐ μικρῶς τοὺς περὶ τὸν Σουλτάνον βλάπτοντι. κατὰ δὲ Ῥωμαίων, δύναμιν ἐκπέμπει ἑτέραν, ἀμφὶ τὰς κʹ. χιλιάδας, στρατηγὸν ἐπιστήσας αὐτῇ ἀδελφόπαιδα Ἀσὰν, τὸν λεγόμενον κωφὸν, ἐπισκήψας τὴν ταχίστην ἀφικέσθαι, καὶ εἰ προχωροίη προσποιήσασθαι αὐτῷ τὴν Μηδίαν. καὶ ταῦτα μὲν ἐπράττετο ἐν Περσίδι.

Παγαράτιος δὲ ὁ τῆς Ἰβηρίας ἀρχηγὸς, ἀκόλαστος ἄνθρωπος, ἐς τοῦ Λιπαρίτου τὴν κοίτην ἐξυβρίσας (ἦν δὲ ὁ Λιπαρίτης υἱὸς τοῦ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Βασιλείου ἐν τῷ πρὸς τὸν Γεώργιον πολέμῳ ἀναιρεθέντος, Ὀρατίου τοῦ Λιπα- C ρίτου, ἐπὶ συνέσει τε καὶ ἀνδρείᾳ βεβοημένος, καὶ μεγάλα μετὰ τὸν Παγαράτιον δυνάμενος ἐν τοῖς Ἴβηρσιν) ἀνάγκασε τοῦτον ἐπὶ τῷ γεγονότι δυσπαθήσαντα, ὅπλα κατ' αὐτοῦ κινῆσαι. καὶ πολέμῳ τοῦτον τρεψάμενος, εἰς τὰ Καυκάσια καὶ τὴν ἔνδον ἀπελαύνει Ἀβασγίαν. ἐν τοῖς βασιλείοις τε γενόμενος, τῇ ἑαυτοῦ μίγνυται πρὸς βίαν δεσποίνῃ, τῇ μητρὶ τοῦ Παγαρατίου, καὶ τῶν ὅλων τῆς Ἰβηρίας πραγμάτων κύριος γίνεται. γράμματά τε εἰς τὸν βασιλέα πέμψας, φίλος καὶ σύμμαχος ἐξαιτεῖ γενέσθαι Ῥωμαίων. οὗ τὴν πρεσβείαν δεξάμενος ἐκεῖνος, κοινοπραγεῖται μετ' αὐτοῦ. μετὰ δέ τινα χρόνον καὶ ὁ Παγαράτιος διὰ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ καὶ Σουάνων καὶ Κόλχων ὁδοιπορήσας, ἔρχεται ὡς Τραπεζοῦντα, κἀ- D κεῖθεν ἀγγέλους ἐκπέμπει πρὸς βασιλέα, δηλῶν, ὡς ἔρωσιν ἔχει εἰσελθεῖν ἐν τῇ βασιλίδι, καὶ αὐτῷ ἐντυχεῖν. προσταχθεὶς δὴ εἴσεισι. καὶ τῷ βασιλεῖ ἐντυχὼν, πρῶτον μὲν ὀνειδίζει πολλὰ, ὅτι περ βασιλεὺς ὢν, καὶ πρὸς ἀρχηγὸν οὐ μικρᾶς χώρας τῆς Ἀβασγίας σπονδὰς ἔχων, ταύτας μὲν ἠθέτησε, προσέθετο δὲ ἀνδρὶ ἰδιώτῃ καὶ δούλῳ ἀποστάτῃ. ἔπειτα καὶ καταλλάξαι ἀλλήλους παρακαλεῖ. ὃ δὴ καὶ γέγονε τῇ σπουδῇ τοῦ βασιλέως, σπεισαμένων ἀλλήλοις, ὥστε τὸν μὲν Παγαράτιον κύριον εἶναι καὶ ἀρχηγὸν πάσης τῆς Ἰβηρίας καὶ Ἀβασγίας, αὐτὸν δὲ μέρους ἄρχοντα τῆς Μεσχίας διὰ βίου κύριον ἐκεῖνον ἔχειν καὶ βασιλέα. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀβασγίαν E κατήντησεν εἰς τοῦτο.

Ἀσὰν δὲ ὁ κατὰ Ῥωμαίων πεμφθεὶς παρὰ τοῦ Σουλτάνου, παρελθὼν τὸ Ταβρέζιον, καὶ τὸ λεγόμενον Τιφλὶς, ἦλθεν εἰς Βαασπρακανίαν, πάντα κείρων καὶ πυρπολῶν, καὶ τοὺς προσπίπτοντας ἀναιρῶν, καὶ μηδὲ τῆς παιδικῆς φειδόμενος ἡλικίας. ὁ δὲ τῆς χώρας ἄρχων Ἀαρὼν Βέστης, ὁ τοῦ Βλαδισθλάβου υἱὸς, καὶ τοῦ Προυσιάνου ἀδελφὸς, μὴ ἀξιόμαχον εἰδὼς ἑαυτὸν, μηδὲ δυνάμενον ἀντιστῆναι πρὸς τοσαύτην Τούρκων πληθὺν, γράμματα ἐκπέμπει πρὸς τὸν Βέστην Κατακαλὼν τὸν Κεκαυμένον, τὸν Ἀνίου καὶ τῆς Ἰβηρίας κατάρχοντα, καὶ ὁπόση δύναμις παρακαλεῖ βοηθεῖν. ὁ δὲ γράμματα δεξάμενος, καὶ θᾶττον ἢ λόγος τὸν ἀμφ' αὐτὸν ἀγείρας λαὸν, ἄπεισι διὰ ταχέων, καὶ ἑνοῦται τῷ Ἀαρών.

ρῶν. καὶ συμβουλῆς προστεθείσης, πρότερον νυκτομαχίᾳ χρηστέον, ἢ φανερὰν μάχην ἀναδεκτέον, πρὸς οὐδέτερον ὁ Κεκαυμένος κατένευσεν. ἐγνώκει δὲ τρόπον ἄλλον καταστρατηγῆσαι τοὺς ἐχθρούς. συμβουλεύει γὰρ, τὴν παρεμβολὴν καταλελοιπότας, ὡς εἶχε μετὰ τῶν σκηνῶν καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς, λόχους νυκτὸς ἐν ἐπικαιροτάτοις στῆσαι χωρίοις. κἀπειδὰν οἱ Τοῦρκοι ἀφίκωνται, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν εὑρόντες τὸν χάρακα πρὸς διαρπαγὰς τῶν ἔνδον χωρήσωσι, τότε δὴ τῆς ἐνέδρας ἀπαναστάντες, ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. καί γε οὐ διεψεύσθη τῆς σκοπῆς. ἕωθεν γὰρ ὁ Ἀσὰν ἀναστὰς ἐκ τῆς οἰκείας παρεμβολῆς κατὰ τὸν Στράγναν κείμενον ποταμὸν, ἀπῄει ὡς πρὸς πόλεμον. ὡς δὲ οὐδεὶς ὑπήντα, ἐπλησίασε δὲ καὶ τῷ χάρακι τῶν Ῥωμαίων, καὶ οὔτε φυλακὴν εἶχεν, οὔτε φωνὴ ἐξηκούετο, ἀλλὰ κύριος ἦν πάσης δυνάμεως, τότε δὴ φυγεῖν ὑπονοήσας τοὺς Ῥωμαίους, ῥήγνυσί τε ἐκ πολλῶν τόπων τὴν παρεμβολὴν, καὶ διαρπαγὴν ποιεῖσθαι τῶν λαφύρων κελεύει. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι περὶ δείλην ὀψίαν ἀναστάντες τῶν λόχων, ἀσυντάκτως συντεταγμένοι, προσρήγνυνται τοῖς Τούρκοις, καὶ παραχρῆμα τρέπουσι, τὸ ἀνυπόστατον μὴ ἐνεγκόντας τῆς Ῥωμαϊκῆς ὁρμῆς. πίπτει μὲν οὖν πρῶτος ὁ Ἀσὰν, ἐν τοῖς πρώτοις ἀγωνιζόμενος. πίπτει δὲ καὶ ὅσον ἄλκιμον τοῦ στρατοῦ· οἱ δὲ περισωθέντες λίαν ὀλίγοι καὶ γυμνοὶ, διὰ τῶν ὀρέων ἐς τὰς τῶν Περσαρμενίων διασώζονται πόλεις.

Ὁ δὲ Σουλτάνος διὰ τῶν ἀποδράντων μεμαθηκὼς τὸ συμβὰν ἀτύχημα, εἰς μεγάλην ἐνέπεσεν ἀγωνίαν. καὶ ἐν σπουδῇ ἐποιεῖτο, ὅπως ἂν τὴν γενομένην ἐπανορθώσηται ἀκληρίαν. καὶ δὴ λαὸν ἐπίλεκτον συστησάμενος, ἔκ τε Τούρκων καὶ Καβήρων καὶ Λιμνιτῶν περὶ τὰς ρʹ. χιλιάδας, καὶ Ἀβραμίῳ Ἀλεὶμ τῷ ἐκ προσθαλεῖ ἀδελφῷ αὐτοῦ παραδοὺς τούτους, κατὰ Ῥωμαίων ἐκπέμπει. ἀγγελθείσης δὲ τῆς ἐφόδου, ἑνωθέντες πάλιν οἱ ἄνωθεν ῥηθέντες ἄρχοντες τῶν στρατευμάτων βουλὴν προυτίθεσαν, καὶ διεσκόπουν τὸ πρακτέον· καὶ τῷ μὲν Κεκαυμένῳ ἐδόκει, μετὰ τῆς παρούσης δυνάμεως ὑπαντῆσαι τοῖς Τούρκοις ἔξωθεν τῶν Ῥωμαϊκῶν ὅρων, κἀκεῖσε διαγωνίσασθαι, ἔτι τῶν πλειόνων ἀντιπάλων ἀνίππων ὄντων, καὶ τῆς ἄλλης δυνάμεως κεκμηκυίας ἀπὸ τῆς πλείστης ὁδοιπορίας, ἐπιλελοιπότων δὲ καὶ σιδήρων τοῖς Τούρκοις, οἷς τὰς χηλὰς τῶν ζώων εἰώθασι περιστέλλειν. ἐπηρμένων δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων καὶ θαρραλέων ὄντων, ἀπὸ τῆς προσγενομένης νίκης· καὶ προθυμουμένων συμμῖξαι τοῖς πολεμίοις. τοὐναντίον δὲ ὁ Ἀαρὼν ἀπεφαίνετο, ἐπέχειν τὰς δυνάμεις λέγων, ὀχυρῶσαί τε τὰς πόλεις καὶ τὰ φρούρια, καὶ ἔσω τειχῶν συγκλεῖσαι τὰ πάντα, μηνῦσαί τε τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ ἄνευ γνώμης ἐκείνου μετὰ δυνάμεως μικρᾶς πρὸς τοσοῦτον πλῆθος πολεμῆσαι βαρβάρων. οὕτω δὲ τῶν στρατηγῶν ἀποφηναμένων, ἐνίκησεν ἡ τοῦ Ἀαρὼν γνώμη· καὶ αὐτοὶ μὲν μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀπελθόντες ἐν Ἰβηρίᾳ κατά τινα πεδιάδα ἐγχωρίως Οὐύρτρου λεγομένην, ἔμενον ἡσυχάζοντες ἐν τοῖς ὑπαίθροις, πάντα πρότερον τὸν ἀγρότην λαὸν καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας, καὶ πᾶν ὅ, τι τίμιον συγκλείσαντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν. ἔγραψαν δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ διὰ ταχυδρόμου, δηλοποιήσαντες τὴν τῶν ἐναντίων ἄφιξιν. δεξάμενος οὖν οὗτος τὰ γράμματα, ἐκείνοις μὲν ἐπέχειν ἐκέλευσεν, ἕως ἂν ὁ Λιπαρίτης μετὰ τῆς τῶν Ἰβήρων δυνάμεως ἐλθὼν, τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἑνωθῇ στρατεύμασι. πέμπει δὲ πρὸς ἐκεῖνον γράμματα διοριζόμενος τὴν ταχίστην, εἴπερ σύμμαχον ἑαυτὸν καὶ φίλον κρίνει Ῥωμαίων, ἀναλαβόντα πάντα τὸν περὶ αὐτὸν λαὸν, ἀφικέσθαι καὶ συμμῖξαι τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ῥωμαίων, καὶ μετ' αὐτῶν διαπολεμῆσαι πρὸς τοὺς βαρβάρους. οἱ μὲν οὖν στρατηγοὶ τὰ γράμματα δεξάμενοι, ἠρέμουν ὡς ἐκελεύσθησαν, καὶ τὴν τοῦ Λιπαρίτου προσέμενον ἄφιξιν. ἐκεῖνος

A confert. Conjunctis copiis cum deliberaretur, nocturno ne an aperto prælio cum Turcis esset pugnandum, neutrum Catacaloni probatum est, sed alia arte hostes circumveniendos duxit. castra, inque iis tentoria, ut erant, ac jumenta & impedimenta omnia relinqui voluit, & insidias per noctem opportunissimis locis poni: tum Turcis advenientibus, & castrorum hominibus vacuorum direptioni intentis, prorumpendum ex insidiis, & in eos faciendum impetum. neque id eum consilium fefellit. Mane enim Asan a castris suis secundum Stragnam fluvium tamquam ad pugnam proficiscitur. cumque occurreret nemo, ubi ad castra Romanorum pervenit, ibique neque vox B ulla audita est, neque custos ullus visus, sed omnia in sua esse potestate putavit, Romanosque fugisse credidit, multis locis castra perrumpit, diripique prædam jubet. At Romani sub vesperam ex insidiis progressi, composito agmine dissipatos Turcos adoriuntur, primoque congressu fundunt, vehementiam sui impetus non subsistentes. Cadit inter primos pugnans Asan, & quidquid in eo exercitu forte fuit obtruncatur. reliqui, pauci admodum ii, atque nudi, per montes in Persarmeniæ urbes evadunt.

Ab his de accepta clade edoctus Sultanus, in magnam devenit solicitudinem. C Ut autem hanc calamitatem resarciret, a Turcis, Caberis, & Limnitis delectum exercitum ad cccIↄↄↄ conducit: eumque duce Abramio Alimo, fratre ex altero parente suo, contra Romanos mittit. 362
Nunciato barbarorum advento, Aaron & Ambustus unitis rursum exercitibus, quid agendum sit consultant. Sententia Catacalonis erat, cum præsentibus occurrendum Turcis esse extra Romanos fines, ibique decertandum, cum adhuc major hostium pars equis careret, & reliqui etiam longo itinere essent defatigati, soleisque ferreis Turci carerent, quibus ungulæ armantur: Romani autem recenti victo- Edit. Paris.
riæ elati alacres essent, pugnamque expe- pag. 772.
D terent. Contra Aaron pronuntiabat, continendum exercitum, urbesque & castella muniendum, atque omnia muris includendum: de re ad Imperatorem referendum, neque ejus injussu contra tantam multitudinem tam parvis copiis dimicandum. Hæc sententia vicit. & profecti in Iberiam, in planicie quadam, quæ incolarum sermone Oiurtru dicitur, castris sub dio positis quieverunt, omni prius agresti turba, mulieribus, pueris, ac quæ pretiosa haberent, in munitiones inclusis. & Imperatorem cursori traditis litteris de adventu hostium certiorem fecerunt. Imperator litteris lectis, duci- E bus istis mandat uti se contineant, donec Liparites cum Ibericis copiis ad ipsos perveniat. Et Lipariten per litteras hortatur, ut siquidem socius sit amicusque Romanorum, absque ulla mora cum omnibus suis copiis se ducibus Romanis adjungat. Duces acceptis litteris quieverunt, uti erant jussi, & Lipariten expectarunt. atque is Imperatoris man-

dato percepto, suos per otium collegit atque armavit. Dum id fit, ac tempus teritur, interim Abramius in Baspracaniam venit: cognitoque Romanos qui ibi fuerant collecti, suo adventu intellecto in Iberiam recessisse, præ metu id ab iis factum, quod erat probabile, ratus, posthabitis direptionibus eos est insecutus, cupiens prælio congredi priusquam aliæ conducerentur copiæ. Certiores hac de re facti duces Imperatoris, ac veriti ne vel inviti cogerentur ante Liparitæ adventum pugnare, subduxerunt se in locum quemdam aditu difficilem, præcipitiis undique & convallibus cinctum, atque ibi quieverunt: & ad Lipariten scripserunt, ut absque cunctatione veniat. Abramius Romanum exercitum non assecutus, ad Artze venit. pagus erat is ingens, ac multorum millium capax, magnæque eo continebantur divitiæ. habitabant enim ibi cum indigenæ mercatores, tum Syrorum, Armeniorum, & aliis ex nationibus multitudo haud modica. atque ii numero freti, intra muros se recipere noluerunt, cum quidem proxima esset Theodosinpolis urbs magna, & muro cincta inexpugnabili. Turcis cum pagum aggressis, Artzeni occlusis viis, tecta conscenderunt, deque iis saxa, ligna, & jacula in oppugnantes torserunt. ita totos sex dies pugnatum est. Rei nuncio ad Romanos allato, Ambustus multus erat in urgendo atque exhortando ut iretur, ac cum Turcis oppugnationi intentis manus consereretur, neque tempus inutiliter tereretur, desidendo, & sitcultum illud præsidium Lipariten expectando: eamque occasionem negligendo interim, qualem deinde haud facile essent adepturi. repugnante tamen Aarone, nihilque se præter Imperatoris mandatum acturum affirmante, ipse etiam quievit. Abramius non ex animi sententia succedente negotio, cum vicum expugnare non posset, opibus prædaque spretis, ignem domibus injici jubet. Statim Turci faces materiamque ignis capacem in domos conjiciunt: & coorto undique incendio, Artzeni cum igni simul & hostibus resistere non possent, ad fugam inclinant. Ferunt periisse ibi hominum ad centum quadraginta millia, partim ferro cæsorum; partim igni absumptorum. cum enim capto vico de salute desperarent, multi se, uxores, liberosque suos in ignem conjecerunt. Artze ad hunc modum potitus Alimus, auri plurimum, & aliqua utilia ferramenta invenit, quæ ignis non corruperat. equos item multos & alia jumenta adeptus est: armatoque ut par erat suo exercitu, abduxit inde, Romanum quærens exercitum.

Artze pagus.

Edit. Paris. pag. 773.

Romani autem, cum jam Liparites ad eos venisset, a dicta munitione descenderant in planiciem, ad radices collis cui Capetrum castellum est impositum. Adventantibus ergo Turcis dissipato agmine, rursum consuluit Ambustus, ut in dispersos & nullis adhuc ordinibus instructis vagantes, fieret impetus: sed Liparites a pugna abhorrebat, quod sabbathum inter dies atros atque infaustos haberet. erat autem tum

A δὲ τὸ βασιλικὸν δεξάμενος πρόσταγμα, τὸν ἑαυτοῦ μετ' ὀλίγης ἤθροισε καὶ καθώπλιζε λαόν. ἐν ὅσῳ δὲ οὕτως τὰς οἰκείας συνεκρότει δυνάμεις, καὶ ὁ χρόνος ἐτρίβετο, ὁ Ἀβράμιος τὴν Βασπρακανίαν καταλαβὼν, καὶ μαθὼν ὅτι περ οἱ Ῥωμαῖοι ἐνταῦθα συνειλεγμένοι ὄντες, καὶ τὴν αὐτοῦ μαθόντες ἐπέλευσιν ὑπενόστησαν εἰς Ἰβηρίαν, δειλίαν (ὅπερ ἦν εἰκὸς) τὸ πρᾶγμα ὑπονοήσας, παρ' οὐδὲν θέμενος καὶ λείαν καὶ λαφυραγωγίαν, ἐδίωκεν ὄπισθεν αὐτῶν, ἐπειγόμενος συμμῖξαι τοῖς παροῦσι πρὸ τοῦ καὶ ἑτέραν συναθροισθῆναι δύναμιν. ὅπερ μαθόντες οἱ στρατηγοὶ τῶν Ῥωμαίων, καὶ πτοηθέντες μήπως ἀναγκασθῶσι καὶ ἄκοντες πολεμῆσαι πρὸ τοῦ τὸν Λιπαρίτην καταλαβεῖν, ὑποδύντες τινὰ δυσχωρίαν ἀπόκρη- B μνον, καὶ φάραγγι πάντοθεν κυκλουμένην, ἡσύχαζον, γράψαντες πρὸς τὸν Λιπαρίτην ἥκειν, καὶ μὴ βραδύνειν. ὁ δὲ Ἀβράμιος τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀστοχήσας στρατιᾶς, ἔρχεται εἰς τὸ λεγόμενον Ἄρτζε· κωμόπολις δὲ τὸ Ἄρτζε, μυρίανδρον, καὶ πολὺν πλοῦτον ἔχουσα· ᾤκουν γὰρ ἐν αὐτῇ ἰθαγενεῖς τε ἔμποροι, καὶ Σύρων καὶ Ἀρμενίων, καὶ ἄλλων ἐθνῶν πλῆθος οὐκ ὀλίγον· οἵτινες ἐν οἰκείῳ θαρροῦντες πλήθει, οὐ κατεδέξαντο ἔσω τείχους γενέσθαι, καὶ ταῦτα τῆς Θεοδοσιουπόλεως ἐγγειτόνως κειμένης μεγίστης πόλεως, καὶ τεῖχος ἐχούσης ἰσχυρὸν καὶ ἀνάλωτον. * καταλαβόντων οὖν τῶν Τούρκων, καὶ ἁπτομένων ἔργων, οἱ ἐν τῷ Ἄρτζε τὰς διό- C δους συγκλείσαντες, καὶ ἐπὶ τῶν δωμάτων ἀναβάντες, λίθοις, καὶ ξύλοις καὶ τόξοις τοὺς ἐπιόντας ἠμύνοντο. καὶ διετέλεσαν μαχόμενοι ἐφ' ὅλας ἡμέρας ἕξ. ἀγγελθέντος δὲ τούτου τοῖς στρατηγοῖς, ὁ Κεκαυμένος πολὺς ἦν ἐγκείμενος καὶ παρακαλῶν, ἀπελθεῖν καὶ συμβαλεῖν τοῖς Τούρκοις, τὸν νοῦν ἔχουσι πρὸς τῇ πολιορκίᾳ, καὶ μὴ καθῆσθαι εἰκαίως καὶ τρίβειν τὸν χρόνον, τὴν συνήθη προσμένοντας ἐπικουρίαν τὸν Λιπαρίτην, καὶ τὸν ἐπιτήδειον παρατρέχοντα βλέπειν καιρὸν, οὗ τυχεῖν πάλιν οὐ ῥᾴδιον. ἀντιπίπτοντος δὲ τοῦ Ἀαρὼν, καὶ μηδέν τι ἐξαπράξασθαι λέγοντος παρὰ τὸ βασιλικὸν θέλημα, ἡσυχίαν καὶ αὐτὸς ἦγεν. Ἀ- D βράμιος δὲ μὴ κατὰ σκοπὸν χωρούντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων, μὴ δυνάμενος πολιορκίᾳ τὴν Κωμόπολιν παραστήσασθαι, ὑπεριδὼν καὶ πλούτου καὶ λείας, πῦρ ἐνεῖναι τοῖς δώμασιν ἐγκελεύεται. καὶ εὐθὺς οἱ Τοῦρκοι δαλοὺς αἴροντες, καὶ ὕλην εὔαπτον ἐξάπτοντες, ἐρρίπτουν ἐν τοῖς δώμασιν· ἀναφθέντος δὲ τοῦ πυρὸς πανταχόθεν, καὶ πυρκαϊᾶς μεγίστας ἀνεγερθείσης, οἱ Ἀρτζηνοὶ, πρός τε τὸ πῦρ, πρός τε τὰς ἐκ τῶν τόξων βολὰς μὴ δυνηθέντες ἀντέχειν, ἐνέκλινον εἰς φυγήν· καὶ λέγεται ἀπολέσθαι περὶ τὰς ρν'. χιλιάδας ἀνδρῶν, τῶν μὲν μαχαίρας, τῶν δὲ πυρὸς παρανάλωμα γεγονότων, οὗτοι γὰρ ἐπεὶ κατισχυμένοι ἔ- E γνωσαν ἀποσφάττεσθαι, γυναῖκάς τε καὶ τέκνα ἑαυτῶν εἰς τὸ πῦρ ἀπερρίπτουν. ὑπὸ τοῦ Ἄρτζε ληφθέντος, πολὺ χρυσίον εὑρὼν ὁ Ἀβράμιος, καὶ ὅπλα καὶ ἄλλα τινὰ χρυσίων χρειώδη σιδήρια, ὁπόσα μὴ τῷ πυρὶ κατέστησαν ἄχρηστα. περιβαλλόμενος δὲ καὶ ἵππους οὐκ ὀλίγους, καὶ ὑποζύγια, καὶ τὸν ἑαυτοῦ λαὸν καθοπλίσας ὡς ἔδει, ὑπέστρεψεν ἀναζητῶν τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν.

Οὗτοι δὲ καταλαβόντος ἄρα καὶ τοῦ Λιπαρίτου, καταβᾶσαι ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος ὀχυρώματος, ἵκοντο ἐν τῇ πεδιάδι κατὰ τὰς πρόποδας τοῦ βουνοῦ, ἔνθα περ ἵδρυται τὸ Καπέτρου φρούριον. ἐρχομένων οὖν τῶν Τούρκων σποράδην, συνεβούλευε πάλιν ὁ Κεκαυμένος, συμβαλεῖν αὐτοῖς διεσπαρμένοις οὖσι καὶ ἀσυντάκτοις ἔτι. ἀλλ' ὁ Λιπαρίτης οὐκ ἤθελε, διὰ

* πολλὰ τοῦ Κεκαυμένου διὰ γραμμάτων καὶ ἀπαιτήσαντος καὶ παρακαλέσαντος. Scylitz.

τὴν ἡμέραν· ἦν γὰρ σάββατον, ιη΄. ἄγοντος τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός, ἰνδ. β΄. ἐπινεμήσεως. ἐν ταῖς ἀποφράσι δὲ τῶν ἡμερῶν τῷ Λιπαρίτῃ τὸ σάββατον ἐνομίζετο, ὅπερ ὑποβοπιαζόμενος ἀνεδύετο πολεμεῖν· καὶ τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἐν τούτοις. ὁ δὲ Ἀβράμιος διὰ τῶν προδρόμων μαθών, ὅποι τε οἱ Ῥωμαῖοι ηὐλίζοντο, καὶ ὅτι ἠρεμοῦσι, συντάξας τὰς ἑαυτοῦ δυνάμεις, ἤρχετο συντεταγμένος πρὸς μάχην. τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀντίπαλος δύναμις ἰδοῦσα, ἀκουσίως καὶ αὐτὴ ἀντιπαρετάττετο, τὸ μὲν δεξιὸν ἔχοντος κέρας τοῦ Κεκαυμένου, τὸ δὲ Ἀαρὼν τὸ εὐώνυμον, ἐν τοῖς μέσοις δὲ ὁ Λιπαρίτης ἐτέτακτο. ἦν δὲ καὶ ἡ ὥρα περὶ βουλυτόν· τῷ μὲν οὖν Κεκαυμένῳ ἀντιμέτωπος ἦν ὁ Ἀβράμιος, τῷ δ' Ἀαρὼν Χωροσανίτης ἕτερος στρατηγός, καταντικρὺ δὲ τοῦ Λιπαρίτου Ἀσπὰμ Σελάριος, ὁ τοῦ Ἀβραμίου ἑτεροθαλὴς ἀδελφός. συμπλοκῆς δὲ γενομένης, ὁ μὲν Κεκαυμένος καὶ ὁ Ἀαρὼν τὰ κατ' αὐτοὺς ἐτρέψαντο κέρατα, καὶ μέχρι φωνῆς ἀλεκτρυόνων ἐδίωκον. ὁ δὲ Λιπαρίτης, πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἀνεψιοῦ, δεινοπαθήσας, καὶ μεθ' ὁρμῆς βιαίας ἐλάσας, τοῦ ἵππου αὐτοῦ τρωθέντος καὶ πεσόντος ἁλίσκεται· καὶ ὁ μὲν ἦν ἐν τούτοις. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι παυθέντες ἐκ τῆς διώξεως, καὶ τῶν ἵππων ἀποβάντες, καὶ τῷ Θεῷ δόντες ὕμνους ἐπινικίους, ἐν μιᾷ φωνῇ βοήσαντες τό, τίς Θεὸς μέγας ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν, προσέμενον τὸν Λιπαρίτην, ἐλπίζοντες καὶ αὐτὸν διώκειν ὄπισθεν τῶν ἐχθρῶν. ἐπεὶ δὲ ἐφαίνετο οὐδαμοῦ, ἐν ἀμηχανίᾳ ἦσαν, διαπορoῦντες ὅ, τι καὶ γένοιτο. οὔπω δὲ διαπορουμένοις αὐτοῖς, ἔρχεταί τις στρατιώτης τῶν ὑπ' ἐκείνῳ ταττομένων, καὶ μηνύει τοῖς στρατηγοῖς τὴν ἐκείνου ἧτταν, καὶ τὴν ἅλωσιν, καὶ ὅπως ὁ Ἀβράμιος ἐκ τῆς φυγῆς ἐπανελθών, καὶ τῷ οἰκείῳ ἑνωθεὶς ἀδελφῷ (ὁ γὰρ Ἀσὰν ἔπεσεν ἐν τῷ πολέμῳ) ἀναλαβόντες τὸν Λιπαρίτην καὶ τοὺς ἁλόντας τῶν Ἰβήρων, ὑπενόστησαν εἰς τὸ λεγόμενον Καστροκώμιον, σπουδαίαν τὴν ὁδοιπορίαν ποιούμενοι. ἀπεπάγησαν πρὸς τὴν ἀκοὴν οἱ ἄρχοντες τοῦ στρατοῦ. ὅμως διανυκτερεύσαντες ἄγρυπνοι, ἐπείπερ ἡμέρα ἐπέλαμψε, καὶ βουλὰ προυτίθουν, καὶ τοῖς πᾶσι συμφέρον ἐνομίσθη ἕκαστον οἴκαδε ἀπελθεῖν. ὁ μὲν Ἀαρὼν τὸν οἰκεῖον ἀναλαβὼν λαόν, ἄπεισιν εἰς τὸ Ἴβαν (μητρόπολις δὲ αὕτη τοῦ Βασπρακὰν) ὁ δὲ Κεκαυμένος μετὰ τῶν ἰδίων, ἀνῆλθεν εἰς τὸ Ἄνιον. ὁ δὲ Ἀβράμιος τῇ τοῦ Λιπαρίτου ἀρκεσθεὶς ἁλώσει, καὶ ὀλβιώτερον ἑαυτὸν κρίνας πάντων ἀνθρώπων διὰ τὸ παρὸν εὐτύχημα, μηδὲν ἕτερον πολυπραγμονήσας, ἀλλ' ἐπιτείνας τὴν ὁδοιπορίαν, διὰ πέντε ἡμερῶν παραγίνεται εἰς τὸ λεγόμενον Ῥέ, κἀκεῖθεν ἄπεισιν εἰς τὸν Σουλτάνον προπέμψας τὰ εὐαγγέλια, καὶ τὴν τοῦ Λιπαρίτου μηνύσας κατάσχεσιν. ὁ δέ, τῷ δοκεῖν μὲν εὐφράνθη καὶ ἠγαλλιάσατο ἐπὶ τῇ ἁλώσει τοῦ Λιπαρίτου· ἐφθόνησε δὲ τῷ ἀδελφῷ, τοιούτου καταξιωθέντι τοῦ εὐτυχήματος, καὶ διὰ παντὸς ἐμελέτα καὶ πρόφασιν ἐζήτει τοῦτον ποιήσασθαι ἐκποδών.

Τὸν μὲν οὖν Λιπαρίτην, ὡς ἐπύθετο τὴν τούτου κατάσχεσιν ὁ βασιλεύς, ὅλος ἐγένετο ἀναρρύσασθαι, καὶ δῶρα πολυτελῆ καὶ λύτρα πέμψας τῷ Σουλτάνῳ, διὰ Γεωργίου τοῦ Δρόσου (ὑπογραμματεὺς δὲ ἦν ὁ Δρόσος τοῦ Ἀαρὼν) ἐξαιτεῖται τὴν ἐλευθερίαν, καὶ σπονδὰς εἰρήνης. ὁ δὲ Σουλτάνος τὰς πρεσβείας δεξάμενος, καὶ μεγαλοπρεπὴς θέλων εἶναι βασιλεὺς μᾶλλον, ἢ κάπηλος ἀνελεύθερος, ἀποδίδωσι τοῦτον δῶρον τῷ βασιλεῖ· λαβὼν μὲν τὰ λύτρα, πάντα δὲ τῷ Λιπαρίτῃ παρεσχηκώς, καὶ μεμνῆσθαι τῆς παρούσης ἡμέρας διὰ παντὸς παρεγγυησάμενος, καὶ μηδὲ ποτὲ ὅπλα θελῆσαι τὸ ἀπὸ τοῦδε κινῆσαι κατὰ τῶν Τούρκων. ἀνεπλήρωσε δ' αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβείαν ὁ λεγόμενος παρ' αὐτοῖς Σέριφος· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ὄνομα πρὸς τὸν παρ' αὐτοῖς Χαλυφᾶν,

A sabbathum dies decimaoctava Septembris, Indictione secunda. Sed Abramius ex præcursoribus intelligens quo loco Romani castra haberent, utque quiescerent, composito ad pugnam agmine ad eos accessit. quod Romani videntes, ipsi quoque inviti ordines instruxerunt. dextro cornui Ambustus, lævo Aaron præfectus, Liparites mediam ducebat aciam. Ambusto oppositus erat Abramius, Aaroni alter ducum Torcicorum Chorosanites, Liparitæ Aspam Selarius, Abramii ex altero dumtaxat parentum frater. Prælium initum est solis jam imminente occasu: & cum Ambustus, tum Aa- B ron, uterque sibi oppositos hostes fuderunt, atque usque ad galli cantum persecuti sunt. Liparites autem patruelem suum occubuisse ægre ferens, dum impetum vehementiorem dat, equo suo occiso capitur. Romani a persecutione reversi, ab equis descendunt, unaque voce Deo pro victoria agunt gratias, & cantant: (Quis Deus ita magnus, atque Deus noster?) Liparitamque expectant, quem & ipsum putant insequendis hostibus se dedisse. Cum autem nullus compareret, solicitudo eos incessit, incertos quidnam ei evenisset. Hærentibus eis, venit quidam qui sub Liparita tum militaverat, eumque victum & captum nun- C ciat: utque Abramius a fuga reversus, & cum suo conjunctus fratre germano (nam Asao in pugna ceciderat) accelerato itinere, abducto secum Liparita & captivis Iberis, redierint Castrocomium. Duces Romani ad eum obstupuerunt nuntium: noctemque ea insomni exacta, orta luce consultarunt quid potissimum agerent: placuitque domum reverti. Itaque Aaron cum suo exercitu Ibanem rediit, quæ est Baaspracaniæ metropolis: Catacaloo suos Anium reduxit. Cæterum Abramius Liparita capto contentus, & hujus successus causa hominum sese felicissimum deputans, omnibus aliis curis omissis, magnis itineribus ad Re quinque dierum spatio pervenit: atque inde di- D scedens, rei feliciter gestæ nuncios ad Sultanum mittit: Liparitam captum indicantes. Sultanus simulata lætitia ob captum tantum virum, interim tantam fratri rei gerendæ felicitatem invidens, assidue de eo tollendo cogitavit, ansamque captavit.

Imperator Liparitam captum esse audiens, totus in hoc fuit ut eum liberaret. Misso itaque ad Sultanum Georgio Droso, scriba Aaronis, cum muneribus pro redimendo eo pretiosis, simul & hunc sibi reddi, & pacem componi postulat. Sultanus acceptis legatis, ut magnificus videretur potius rex, quam qui bellum E cauponaretur, pro dono Imperatori mittit Liparitam: & quæ ejus redimendi causa Imperator miserat, accipit quidem, sed omnibus iis Liparitam donat, hortatus ut ejus in posterum diei memoriam coleret, neque contra Turcas porro arma sumeret. Legatus Sultani fuit ad Imperatorem, is quem ipsi Seriphum vocant: cujus ea est ad ipsorum Chaliphan ratio, quæ

363

Edit. Paris. pag. 774.

pag. 775.

Legatio Sultani ad Monomachum.

antiquitus syncelli ad patriarcham. huic enim mortuo, ille statim succedebat. Is ergo Seriphus Byzantium profectus, & ad colloquium Imperatoris admissus, cum multa alia superbe ac jactanter dixit: tum id quoque postulavit, ut Romani se stipendiarios Sultano facerent. & cum videret Imperatorem eo nequaquam inclinare, re infecta domum redit. Exinde a Sultano bellum expectans Monomachus, operam dedit ut quæ finitima erant Persarum regno, communiret. Interea temporis Patzinacæ etiam se commoverunt. ea res hoc modo acta.

Patzinacarum gens & dissidium.

Patzinacarum gens Scythica est, eorum Scytharum qui regii dicuntur, magna & populosa, & cui nulla alia gens Scythica resistere sola possit. Dividitur autem in tredecim tribus, quæ ut universæ commune Patzinacarum nomen usurpant, ita quævis a suo generis principe atque auctore peculiarem sortita est appellationem. Incolunt trans Istrum planicies a Borysthene fluvio ad Panoniam usque porrectas, incertis errantes sedibus, semperque in tabernaculis degentes. Huic genti tunc præerat Tyrachus Kilteri filius homo nobilissimus: cæteroqui segnis, & quietis amans. Erat in eadem gente etiam alius quidam Kegenes nomine, Balzaris filius genere obscurissimo, nullisque natalibus, sed bello ducendisque cohortibus longe præstantissimus. nam sæpius Uzos (gens ea Unnica est) irruentes subsistens profligarat: Tyracho non modo contra eos exire non auso, sed etiam in lacus ac paludes Istro vicinas se subducente. Itaque Tyrachum quidem Patzinacæ ob generis nobilitatem venerabantur: Kegenem tamen mirifice amplectebantur ob fortitudinem insignem, inque gerendis bellis strenuitatem. Hæc vero Tyrachi, videntis ista atque inaudientis, animum mordebant, de Imperio suo soliciti, ita sane, ut de tollendo Kegene cogitaret. Cui cum sæpe occultas tendens insidias nihil proficeret, tandem aperte eum adoriri statuit, missaque turba hominem corripi interficique jubet. Sed Kegenes insidiis præcognitis, ad paludes Borysthenicas profugit: itaque exitium evitavit. Ibi occultatus, clam ad cognatos tribumque missis internuntiis, effecit ut & hæc a rege descisceret, (vocabatur Belemarnis tribus) & alia etiam nomine Pagumanis. Exinde contractis copiis, cum duabus tribubus adversus Tyrachum, cui XI. tribus aderant, pugnam init. cumque per aliquot horas durasset, tandem multitudine oppressus fugatur. Vagans inde circum paludes, ac salutem quærens sibi suisque, unam hanc invenit rationem, si ad Romanum Imperatorem transfugeret. Itaque profectus Dorostolum, quo tutus ab insidiis esset, se & suos, qui erant ad XX. millia, in insulam quamdam fluvii exiguam includit, regionisque præfecto (is erat Michaelus Anastasii F.) significat quis esset, & qua fortuna actus huc venisset: & se cupere in fidem Imperatoris concedere, receptumque se rebus hujus magnopere commodaturum pollicetur. Præfectus cum extemplo rem ad Imperatorem detulisset,

Edit. Paris. pag. 776.

Kegenes Patzinaca ad Romanos transit.

ὅπερ ὁ παρ' ἡμῖν σύγκελλος πρὸς τὸν πατριάρχην πάλαι ἐδύνατο· ἐκείνου γὰρ ἀποθανόντος, αὐτὸς εὐθὺς εἰς τὸν τούτου θρόνον ἐγκαθίδρυται. οὗτος τοίνυν ὁ Σέριφος εἰσελθὼν ἐν τῇ βασιλίδι, καὶ εἰς πρόσωπον ἐλθὼν τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁμιλίαν, πολλά τε μεγαλαυχήσας καὶ φρυαξάμενος, καὶ τελευταῖον ὑποφόρους θέσθαι αἰτήσας τοὺς Ῥωμαίους τῷ ἑαυτοῦ Σουλτάνῳ, ἐπεὶ μὴ εὗρε τὸν βασιλέα ἐπικλινῆ, ἄπρακτος ὑπεχώρησε πρὸς τὸν πέμψαντα. καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν ἀπ' ἐκείνου ἐκδεχόμενος πόλεμον ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου, καθ' ὅσον οἷόν τε ἦν τὰ ὁμοροῦντα τῇ Περσῶν γῇ πέμψας, κατησφαλίσατο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, καὶ ἡ τῶν Πατζινάκων ἐπισυνέβη κίνησις· πῶς δὲ, καὶ τίνα τρόπον, λεκτέον.

Τὸ ἔθνος τῶν Πατζινάκων, Σκυθικὸν ὑπάρχον, ἀπὸ τῶν λεγομένων βασιλείων Σκυθῶν, μέγα τέ ἐστι καὶ πολυάνθρωπον, πρὸς ὃ οὐδὲ ἓν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ Σκυθικὸν γένος ἀντιστῆναι δύναται. διῄρηται δὲ εἰς τρισκαίδεκα γενεὰς, αἵ τινες καλοῦνται μὲν πᾶσαι τῷ κοινῷ ὀνόματι· ἔχουσα δὲ ἑκάστη καὶ ἴδιον ἀπὸ τοῦ αὐτῆς προγόνου καὶ ἀρχηγοῦ, τὴν προσηγορίαν κληρωσαμένη. νέμονται δὲ τὰς πέραν Ἴστρου ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους ποταμοῦ, καὶ μέχρι Παννονίας ἡπλωμένας πεδιάδας, νομάδες τε ὄντες, καὶ τὸν σκηνίτην διαπαντὸς ἀσπαζόμενοι βίον. τούτου τοῦ γένους ἀρχηγὸς ἦν τότε Τυρὰχ, ὁ τοῦ Κιλτὲρ υἱὸς, εὐγενείας ἥκων ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀμβλὺς δὲ ἄλλως, καὶ τὴν ἡσυχίαν φιλῶν. ἦν δὲ καὶ ἄλλος τις ἐν τῷ ἔθνει τὴν κλῆσιν Κεγένης, υἱὸς τοῦ Βαλτζὰρ, τὸ μὲν γένος ἄσημος, καὶ σχεδὸν ἀνώνυμος, περὶ δὲ τὰ πολεμικὰ καὶ τὰς στρατηγίας κάρτα δραστηριώτατος, ὃς καὶ πολλάκις ἐπιόντας κατὰ τῶν Πατζινάκων τοὺς Οὔζους (γένος δὲ Οὐννικὸν οἱ Οὖζοι) ὑποστὰς ἐτρέψατο, καὶ ἀπώσατο. τοῦ Τυρὰχ οὐχ ὅπως ἀντεξελθεῖν μὴ θαρρήσαντος, ἀλλὰ καὶ καταδύντος εἰς τὰ παρὰ τῷ Ἴστρῳ ἕλη, καὶ τὰς λίμνας. τὸν μὲν οὖν Τυρὰχ οἱ Πατζίνακοι ἐτίμων, διὰ τὸ γένος. τὸν δὲ Κεγένην ἠσπάζοντο διαφερόντως, διὰ τὸ τῆς ἀνδρείας ὑπερβάλλον, καὶ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις δεινότητα. ἅπερ ἀκούων καὶ βλέπων ὁ Τυρὰχ, ἐδάκνετο τὴν ψυχὴν, δεδιὼς περὶ τῆς ἀρχῆς. καὶ τρόπον ἐζήτει, ὅπως ἂν τὸν Κεγένην ἀποσκευάσηται· ἐφίστασιν οὖν αὐτῷ λόχους πολλάκις, ἐγίνοντο δὲ πάντες ἀργοί· ἐπεὶ δὲ πολλάκις ἐπιχειρήσας κρυφίως ἠστόχησεν, ἔγνω δεῖν μὴ διαμέλλειν, ἀλλ' ἐπιχειρεῖν φανερῶς. διὸ καὶ πλῆθος πέμψας, καταλαβεῖν ἐκέλευσε τὸν ἄνδρα, καὶ ἀνελεῖν. ὁ δὲ προγνοὺς τὴν ἐπιβουλὴν, φυγὰς πρὸς τὰ ἕλη γίνεται τοῦ Βορυσθένους, καὶ οὕτω διαφυγγάνει τὸν ὄλεθρον. ἐκεῖθεν δὲ κρυπτόμενος, καὶ λάθρα πέμπων μηνύματα πρός τε τοὺς ἑαυτοῦ συγγενεῖς καὶ τὴν φυλὴν, ἠδυνήθη τήν τε ἰδίαν γενεὰν ἀποστῆσαι τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας (ἦν δὲ ἡ Βελεμαρνὶς) καὶ πρὸς ταύτῃ καὶ ἄλλην τὴν Παγουμανίδα· καὶ δύναμιν προσλαβόμενος, ἀντιπαρατάττεται μετὰ τῶν δύο γενεῶν πρὸς τὸν Τυρὰχ τὰς ια΄. ἔχοντα. καὶ ἐπὶ πολλὰς μὲν ἀντισχὼν ὥρας, ὅμως ὑπὸ τοῦ πλήθους καταπονηθεὶς, τρέπεται. περιπλανώμενος δὲ ἐν τοῖς ἕλεσι, καὶ σωτηρίαν ζητῶν, μίαν ἔγνω ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ, τὴν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Ῥωμαίων καταφυγήν. διὸ καὶ πρὸς τὸ Δορόστολον ἀφικόμενος, καὶ ἔν τινι ποταμίῳ νησίδι περικλείσας ἑαυτὸν, διὰ τὸ ἀνεπιβούλευτον μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ (ἦσαν δὲ ἀμφὶ τὰς κ΄. χιλιάδας) διαμηνύεται τῷ τῆς χώρας ἄρχοντι (ἦν δὲ Μιχαὴλ, ὁ τοῦ Ἀναστασίου υἱός.) καὶ γνωρίζει ὅστις τε εἴη, καὶ οἵας διαδιδράσκων τύχας ἀφῖκται, καὶ ὅτι αὐτόμολος βου-

λεται γενέσθαι τοῦ βασιλέως. ὑπισχνούμενος δὲ καὶ εἰ προσδεχθείη, εἰς μεγάλην ὄνησιν ἔσεσθαι τοῖς τούτου πράγμασιν. ὁ δὲ τὰ μηνύματα λόγου θᾶττον πρὸς τὸν βασιλέα διαπορθμεύσας, διὰ ταχέων κελεύεται τὸν ἄνδρα μετὰ τῶν συνόντων αὐτοῦ προσδέξασθαι, καὶ τούτοις μὲν τὰ ἐπιτήδεια χορηγεῖν, αὐτὸν δὲ ἐνδόξως ἐς τὸ Βυζάντιον πεπομφέναι. καὶ ὁ μὲν ὡς ἐκελεύσθη διεπράξατο. ὁ δὲ Κεγένης εἰς τὴν βασιλίδα φοιτήσας, καὶ ἐς λόγους ἐλθὼν τοῦ βασιλεῖ, φιλοφρόνως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη, καὶ ὑποσχόμενος αὐτός τε τὸ ἅγιον δέξασθαι βάπτισμα, παραπείσαι δὲ καὶ τοὺς συνόντας αὐτοῦ τοῦτο ποιῆσαι, εἰς πατρικιότητά τε ἀνήχθη, καὶ φρούρια τρία ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ὄχθαις ἱδρυμένων τοῦ Ἴστρου εἰλήφει, καὶ γῆς πολλὰ στάδια, καὶ τὸ λοιπὸν τοῖς φίλοις ἐνεγράφη καὶ συμμάχοις Ῥωμαίων. τὸ πλέον δ' ὅ, τι καὶ ὡς ὑπέσχετο, ἀνεδέξατο τὸ ἅγιον βάπτισμα αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, Εὐθυμίου τινὸς εὐλαβοῦς μοναχοῦ πεμφθέντος, τοῦ τὰ τοῦ θείου λουτροῦ παρὰ τῷ Ἴστρῳ ποταμῷ ἐκτελέσαντος, καὶ πᾶσι μεταδόντος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος

Γενόμενος δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, καὶ τὰς αἰφνιδίους ἐφόδους ἀσφαλισάμενος, πρὸς ἄμυναν ἐτράπετο τοῦ ἐχθροῦ, περαιούμενος τὸν Ἴστρον, νῦν μὲν σὺν χιλίοις, εἶτα σὺν δισχιλίοις, καὶ αὖ σὺν πλείοσιν ἢ ἐλάττοσι, καὶ ἐξ ἐφόδου προσπίπτων, τὰ μέγιστα ἐκάκου καὶ ἐλυμαίνετο τοὺς περὶ τὸν Τυρὰχ Πατζινάκας, ἄνδρας μὲν τοὺς προσπίπτοντας ἀναιρῶν, γυναῖκας δὲ καὶ παῖδας ἀνδραποδιζόμενος καὶ πωλῶν τοῖς Ῥωμαίοις. ταύτας δὲ τὰς λαθραίας ἐπιθέσεις τοῦ Κεγένους μὴ φέρων ὁ Τυρὰχ, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, μηνύσας, ὡς ἔδει τὸν μέγαν βασιλέα, σπονδὰς ἔχοντα μετὰ τοῦ γένους τῶν Πατζινάκων, μηδὲ προσδέξασθαι ὅλως τὸν ἀποστάτην αὐτῶν. ἐπεὶ δὲ προσεδέξατο, κωλύειν μὴ διαπερᾶν, καὶ τοὺς ὑποσπόνδους λυμαίνεσθαι· ἢ οὖν κωλυθήτω ὁ ἀνὴρ τοιαῦτα πράττειν, ἢ μηδεμιᾶς τυχέτω συμμαχίας, ἢ γινωσκέτω ὁ βασιλεὺς, ὡς καθ' ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς ἑαυτοῦ χώρας ἐφέλκεται βαρύτατον πόλεμον. καὶ ταῦτα μὲν τὰ μηνύματα τοῦ Τυράχ. ὁ δὲ βασιλεὺς τὰς ἀγγελίας δεξάμενος, πρὸς ταύτας μὲν καὶ ἐπεκάγχασεν, εἰ διὰ Πατζινάκων ἀπειλὰς προδότης γένοιτο τοῦ εἰς αὐτὸν προσφυγόντος, ἢ κωλύσει τοῦ μὴ κακοῦν τοὺς κακώσαντας, τοὺς δὲ πρέσβεις ἀπράκτους ἐξέπεμψε. γράμματα δὲ πρός τε Μιχαὴλ τὸν ἄρχοντα τῶν παριστρίων πόλεων, ἔτι δὲ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν Κεγένην ἐκπέμπει, φυλάττειν ἀκριβῶς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. εἰ δέ τις ἐπίῃ βαρεῖα δύναμις, γράμμασι μηνύειν, ἵνα καὶ ἀπὸ τῶν δυτικῶν ταγμάτων ἐκπεμφθῶσι τινὰ σὺν αὐτοῖς, εἴργουσι τοῖς Πατζινάκοις τὴν τοῦ ποταμοῦ διάβασιν· ἔπεμψε δὲ καὶ τριήρεις ἑκατὸν, ἐπισκήψας παραπλεῖν τὸν Ἴστρον, καὶ πειρωμένους διακωλύειν τοὺς Πατζινάκας περᾶν. ἐπανηκόντων δ' ἀπράκτων τῶν αὐτοῦ πρέσβεων, ὁ Τυρὰχ ἐχαλέπαινε καὶ ὠργίζετο, καὶ θᾶττον ηὔχετο καταλαβεῖν τὸν χειμῶνα. ἤδη δὲ τῆς φθινοπωρινῆς ληγούσης ὥρας, καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπιστάντος, τοῦ ἡλίου ὄντος ἐπὶ τὸν αἰγοκέρωτα, ἄνεμος ἔπνευσεν Ἀπαρκτίας πολὺς, ὡς ἀποκρυσταλλωθῆναι μέχρι πεντεκαίδεκα πήχεων ἐς βάθος τὸν ποταμόν. πάσης οὖν φυλακῆς σχολασάσης, δραξάμενος ἀδείας ἧς ἐπιτυχεῖν ηὔχετο ὁ Τυρὰχ, διαπερᾷ τὸν Ἴστρον μετὰ πάντων τῶν Πατζινάκων, ὄντων (ὡς ἐλέγετο) χιλιάδων ὀκτακοσίων, καὶ ἐς

A ab eo jubetur statim Kegenem cum suo comitatu accipere. atque huic quidem necessaria præbere, ipsum autem Kegenem honorifice Byzantium mittere. Qui ut eo venit, benigne est splendideque exceptus, ac cum Imperatore collocutus, se sanctum baptismum admissurum, popularibusque idem ut faciant persuasurum promittens, ab Imperatore patricio honore ornatur: eique tres arces assignantur, de iis quæ ad ripam sunt Istri, multaque agri jugera. atque adeo in numerum amicorum sociorumque P. R. adscribitur, eam præcipue ob causam, quod (uti pollicitus B fuerat) & ipse baptizari voluit, & qui cum ipso erant: eaque in re usi sunt religiosi cujusdam monachi Euthymii opera, ad ipsos missi, qui ad Istrum amnem ejus sacramenti ceremonias administravit, universosque baptizavit.

Rebus in tuto constitutis, Kegenes, cum jam contra subditos hostium impetus se munivisset, ad ulciscendum hostem se confert: Istroque transmisso nunc cum milliibus, alias cum duobus millibus, & aliquando pluribus, aliquando paucioribus ductis, impressionibus subitaneis Patzinacas Tyrachios graviter afflixit: viros, in quos incidisset, occidens, mulieres autem & pueros in servitutem ab- C ducens, ac Romanis vendens. Tyrachas clandestinas has Kegenis impressiones non ferens, ad Imperatorem mittit legatos, qui hæc proponerent. Imperatorem Romanum, cui cum gente Patzinacarum fœdus esset, omnino non debuisse recipere eum qui ab ipsis descivisset: aut saltem recepto interdicere, ne Istro trajecto amicos P. R. læderet. Proinde aut Kegenis compesceret excursiones, aut auxilium ei non præbeat. si secus faceret, sciret se gravissimum contra se ac suos bellum concitare. Auditis Imperator his postulatis, cachinnum sustulit, quod ludibrium putaret, si ob Patzinacæ minas prodere cogeretur eum qui in fi- D dem ipsius confugisset, aut eum ab ulciscenda injuria abstinere. legatosque re infecta dimittit. Simul litteras ad Michaelum dat, urbium Istro adjacentium præfectum, & ad Kegenum: iisque injungit, ut ripas Istri accurate custodiant: ac si quis gravis exercitus appetat, id sibi per litteras indicent, ut de Occidentalibus etiam legionibus mittere possit, qui ipsis conjuncti Patzinacas transitu Istri prohibeant. mittit etiam triremes centum, quæ Istri ri- E pas legant, & Patzinacas trajectu arceant. Cum legati irrita spe rediissent, Tyrachus indignabatur ac fremebat, hyemisque adventum exoptabat. Sub finem autumni, ac hyeme ineunte, cum jam sol ad Capricornum appulisset, ventus Aparctias copiosus flavit, Isterque in glaciem quindecim cubitos altam congelavit. Otiosa itaque omni custodia optatam Tyrachm nactus licentiam, Istrum cum omnibus Patzinacis (quorum multitudo octingentorum censebatur milliam) transgressus, in ulteriorem se effudit ditionem, diripiens atque delens in quæ incidebat omnia. Mittuntur ergo ad Imperato-

Edit. Parif. pag. 777.

Patzinacæ Romanis bellum inferunt.

rem litteræ, quibus ad ferendam quamprimum opem incitabatur. Is vixdum perlectis litteris, ad Adrianopolis ducem Constantinum magistrum Arianitam scribit, ut Macedonicis cum copiis, & ad Basilium Monachum Bulgariæ ducem, ut cum Bulgarico exercitu Michaeli ac Kegeni se conjungant, & contra Patzinacas depugnent. iique jussa statim sunt executi. Conjunctis omnibus Romanorum copiis, Kegenes eas eduxit, castrisque sub dio positis, quotidianis incursionibus Patzinacas haud leviter vexavit. Ii amne trajecto, in pecudum, vini & potus e melle confecti maximam inciderant copiam, ne auditu quidem ante ipsis noti. quibus cum affatim fruerentur, morbus eos cœliacus invasit, & quotidie moriebantur innumeri. De

Edit. Paris. pag. 778.

quo certior a transfuga quodam factus Kegenes, idque invadendi hostis opportunum tempus ratus, quo & hyeme & morbo premebantur, pertractis in suam sententiam etiam Romanis, tergiversantibus nonnihil, & contra tantam multitudinem pugnare metuentibus in Patzinacas impetum dat. Qui celeritate irruentium hostium perterriti, & pugnam reformidantes, abjectis armis sese Romani dedunt, cum Tyrachus ipse & cæteri principes, tum reliqua etiam turba. Consulebat Kegenes, atque etiam obtestabatur, uti ad unum omnes occiderentur hostes. & adagium afferebat, barbarum quidem, sed valde argutum: Anguem hyeme esse necandum, cum non potest caudam movere, ne solis calore refectus molestiam laboremque ipsis creet. Romanis ductoribus id non probabatur, facinus hoc barbaricum fore, & impium, ac a Romana clementia alienum censentibus. potius eos per desertas Bulgariæ planicies dispergendos, atque hinc inde dissipatis tributum imponendum. hoc modo & ingentem ab iis reditum rei Romanæ accessurum, & cum Imperator militibus opus esset habiturus adversus Turcos aut alios barbaros, tunc eos armari posse. Re diu disputata, vicit tandem Romanorum sententia. Sed

Patzinacæ domiti.

Kegenes occisis quotquot ceperat Patzinacis, nisi quos vendidit, domum est reversus. Cæteram eorum multitudinem Bulgariæ præfectus Basilius Monachus per campestria Sardicæ, Naisi & Eutzapeli distribuit, omnibus ademptis armis, ne quid moliri possent. Tyrachus, & cum eo centum quadraginta viri ad Imperatorem abducti sunt: atque ab hoc benigne accepti, baptizati, maximisque honoribus affecti, vitam ibi jucundam egerunt.

Ac vero Sultanus ob irritam legationem iratus, contractis e Perside & Babylonia copiis, bellum in Romanos movet. Id cum audita præcepisset Monomachus, cum suas copias opponere hosti statuit, tum quindecim millia Patzinacarum armat: iisque duces quatuor de Patzinacis Byzantii degentibus præficit, Sultzumum, Seltzen, Caraman, & Cataleimum, donatosque haud vulgariter, & armis pulcher-

A τὴν πεταίαν ἱδρύετο, κείρων, καὶ ἀφανίζων τοὺς παραπίπτοντας. γράμματα δὲ πρὸς τὸν βασιλέα ἐστέλλετο, βοηθεῖν δεόμενα τὴν ταχίστην. ὁ δὲ μὴ δι' ὅλα τὰ γράμματα ἀναγνοὺς, τῷ δουκὶ Ἀδριανουπόλεως γράφει (ἦν δὲ Κωνσταντῖνος μάγιστρος ὁ Ἀριανίτης) τὰς Μακεδονικὰς εἰληφότι δυνάμεις· ἔτι δὲ καὶ πρὸς Βασίλειον Μοναχὸν τὸν ἡγεμόνα τῆς Βουλγαρίας τὴν Βουλγαρικὴν εἰληφότα χεῖρα ἀφικέσθαι, καὶ ἑνωθῆναι τῷ Μιχαὴλ καὶ τῷ Κεγένῃ, καὶ μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Πατζινάκας διαγωνίσασθαι. ὧν κατὰ τὸ βασιλικὸν ποιησάντων ἐπίταγμα, καὶ πάντων ὑφ' ἓν γενομένων, ἀναλαβὼν ὁ Κεγένης τὰς Ῥωμαϊκὰς φάλαγγας, ἐν τοῖς ὑπαίθροις B στρατοπεδεύεται. καὶ καθεκάστην ἐπιὼν ἐξ ἐφόδου, οὐ μικρὰ τοὺς Πατζινάκας ἐλύπει. τούτοις γὰρ ἅμα τῇ τοῦ ποταμοῦ διαβάσει, ἀφθονίαν ζώων εὑροῦσι πολλὴν, καὶ οἴνου καὶ τῶν ἐκ τοῦ μέλιτος κατασκευαζομένων πομάτων, ὧν οὐδὲ ἀκοὴν εἶχον πώποτε, καὶ ἀνέδην τούτων ἐμφορουμένοις, νόσος ἐπιπίπτει κοιλιακὴν διάθεσιν ἔχουσα, καὶ ἀπώλλυντο ἑκάστης ἡμέρας ἀναρίθμητα πλήθη. ὅπερ πυθόμενος ὁ Κεγένης διά τινος αὐτομόλου, καὶ καιρὸν ἐπιτήδειον κρίνας τοῦτον εἶναι τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι, ὁπότε καὶ χειμῶνι καὶ νόσῳ πιέζονται, ἀναπείσας καὶ τοὺς Ῥωμαίους ὀκνοῦντας καὶ δεδιότας πρὸς τοσαύτας ἀντι- C παρατάττεσθαι μυριάδας, προσρήγνυται τοῖς ἐχθροῖς· οἱ δὲ τὴν ὀξεῖαν ἔλευσιν ἐκπλαγέντες, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἀποδειλιάσαντες, ῥίψαντες τὰ ὅπλα, αὐτός τε ὁ Τυρὰχ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος, ἑαυτοὺς ἐγχειρίζουσιν. ὁ μὲν Κεγένης συνεβούλευε καὶ διεμαρτύρατο, πάντας ἡβηδὸν ἀποσφάξαι. ἔλεγε δὲ καὶ παροιμίαν, βάρβαρον μὲν, νοῦν δὲ πολὺν ἔχουσαν· ὡς ἔτι χειμῶνος δεῖ τὸν ὄφιν ἀποκτεῖναι, ἡνίκα τὴν οὐρὰν αὐτοῦ οὐ δύναται· ὑπὸ ἡλίου γὰρ θαλφθεὶς, κόπους ἡμῖν παρέξει, καὶ πράγματα. τοῦτο δὲ τοῖς ἄρχουσιν οὐκ ἐδόκει Ῥωμαίων, ἀλλὰ βαρβαρικὸν τὸ ἔργον καὶ ἀνόσιον ἐνομίζετο, καὶ Ῥωμαϊκῆς ἀνάξιον ἡμερότητος. μᾶλλον μὲν D οὖν συμφέρον ἐνόμιζον, διασκεδάσαι τούτους ἐν τοῖς ἐρήμοις τῆς Βουλγαρίας πεδίοις, καὶ ἄλλους ἀλλαχοῦ ἐγκατοικίσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιθεῖναι· ἔσεσθαι γὰρ οὐκ εὐαρίθμητον τὸν ἀπὸ τῶν τοιούτων δασμόν· εἰ δεήσει δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ στρατοῦ πρός τε τοὺς Τούρκους, καὶ πρὸς ἄλλα ὑπερόφυλα γένη, καθοπλίζειν ἐπ' αὐτῶν. πολλῶν οὖν λόγων ῥηθέντων, ἐνίκησεν ἡ τῶν Ῥωμαίων γνώμη· καὶ ὁ μὲν Κεγένης ὅσους ἔλαβε ζωγρείας, πλὴν ὧν ἀπημπόλησε, τούτους πάντας ἀποσφάξας, ὑπενόστησεν οἴκαδε. τὰς δὲ τῶν Πατζινάκων μυριάδας ὁ τῆς Βουλγαρίας παραλαβὼν ἄρχων Βασίλειος ὁ μοναχὸς, * ἀνά τε τὰς πεδιάδας τῆς Σαρδικῆς, τῆς Ναϊσοῦ, καὶ Εὐτζαπέλου διέσπειρε πάντας, πᾶν ὅπλον ἀφελόμενος, διὰ E τὸ ἀνεπιβούλευτον. ὁ δὲ Τυρὰχ, καὶ σὺν αὐτῷ ἄνδρες ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα, ἄγονται εἰς τὸν βασιλέα. οὓς φιλανθρώπως οὗτος ἀποδεξάμενος, καὶ βαπτίσας, καὶ μεγίστοις ἀξιώμασιν ἐπάρας, ἐν ἀπαθείαις κατεῖχεν.

* ἐγκαθεδρίν.

Ὁ δὲ Σουλτάνος τὴν τῶν αὐτοῦ πρέσβεων ἄπρακτον ὑποστροφὴν μὴ φέρων, τὰς ἐν Περσίδι πάσας δυνάμεις καὶ τὰς Βαβυλωνίους ὑφ' ἓν ἀθροίσας, εἰσβολὴν ποιεῖται κατὰ Ῥωμαίων. τοῦτο δὲ προακηκοὼς ὁ Μονομάχος, ἐβουλεύετο μὲν καὶ διὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων ἀντιπαράταξιν στῆσαι τῷ πολεμίῳ. ὥπλισε δὲ καὶ ἀπὸ τῶν Πατζινάκων χιλιάδας ιε'. καὶ ἡγεμόνας τέσσαρας ἀπὸ τῶν ἐν Κων-

σταντινουπόλει Πατζινάκων αὐτοῖς ἐπιστήσας, τοῦ Συλτζουκ, τοῦ Σελτὲ, τοῦ Καραμὰν καὶ τὸν Καταλεὶμ, δώροις τε φιλοτιμησάμενος οὐ μικροῖς, καὶ ἅρματα κάλλιστα δοὺς, καὶ ἵππους διαπρεπεῖς, περαιοῖ ἐν Χρυσοπόλει, δοὺς αὐτοῖς ὁδηγὸν τὸν ἀπάξαι μέλλοντα τούτους εἰς Ἰβηρίαν, Κωνσταντῖνον τὸν πατρίκιον, ᾧ Ἀδροβάλανος τὸ ἐπώνυμον. περαιωθέντες δὲ οὗτοι, καὶ τοὺς ἵππους ἀναβάντες, καὶ τῆς πρὸς ἀνατολὴν φερούσης ἁψάμενοι, καὶ προελθόντες ἄχρι Μελιτηνῆς, καὶ τῷ λεγομένῳ Δαματρυῒ προσεγγίσαντες, ἐπέσχον τὴν πορείαν. καὶ στάντες ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, συμβουλὴν προετίθεσαν, ἥτις παρ' αὐτοῖς Κομέντον ὠνόμασται. τισὶ μὲν οὖν ἐδόκει, πορευτέον εἶναι, καὶ μὴ ἀντιβαίνειν ἐπὶ τῆς χώρας τοῦ βασιλέως τοῖς βασιλικοῖς προστάγμασι, τοῦ δὲ λοιποῦ ἔθνους κεχωρισμένοις, καὶ μήτε καθ' ἑαυτοὺς ὑποστῆναι δυναμένοις τὴν Ῥωμαϊκὴν δύναμιν, μήτε ὁρμητήριον ἔχουσι πρὸς τὰ τῆς τύχης ἀβούλητα· ἄλλοις πάλιν ἐδόκει, κατασχεῖν ὄρη τινὰ τῆς Βιθυνίας, ἐν τούτοις παραμένειν, καὶ τοὺς ἐπιόντας ἀμύνασθαι· ἀνελθεῖν δὲ μηδαμῶς εἰς Ἰβηρίαν, ἐς χώραν μακρὰν καὶ ἀλλόκοτον, ἔνθα μέλλουσιν ἕξειν πολεμίους οὐ μόνον τοὺς ἐχθροὺς Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς Ῥωμαίους· ὁ Καταλεὶμ δὲ μόνος γνώμην ἐδίδου ὑποστρέψαι, καὶ ἑνωθῆναι τοῖς συγγενέσιν. εἰπόντος δέ τινος, καὶ πῶς ἂν ἔσεται περατὴ ἡ θάλασσα; μηδὲν πλέον εἰπὼν, ἕπεσθαι οἱ κελεύει· τὸν μὲν οὖν Ἀδροβάλανον ὁρμήσαντες ἀποκτεῖναι, οὐκ ἴσχυσαν. φυγὼν γὰρ διεσώθη ἔν τινι τετρωρόφῳ τῶν ὑπερῴων ἐν τῷ Δαματρυῒ παλατίων. τῷ Καταλεὶμ δὲ ἑπόμενοι, κατήρχοντο πρὸς τὴν θάλασσαν· οὐκ ἐλπίζοντες τάχα πλοῖα ἔχειν αὐτὸν ηὐτρεπισμένα, τὰ ῥᾳδίαν τούτοις μέλλοντα ποιῆσαι τὴν τῆς θαλάσσης περαίωσιν, ἀλλὰ διαπορούμενοι, καὶ μαθεῖν ἐθέλοντες τίς ὁ τρόπος τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ αἰγιαλῷ ἐγένοντο, μηδὲν πλέον εἰπὼν ὁ Καταλεὶμ, ἀλλ' ἢ μόνον, ἑπέσθω ὁ βουλόμενος, αὐτόν τε περιεῖναι, καὶ πάντας τοὺς Πατζινάκους· τὸν ἵππον μυωπίσας, εἴσεισιν εἰς τὴν θάλασσαν· τοῦτο καὶ ἄλλος ἰδὼν ἐποίησε, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ ἄλλος, καὶ εὐθὺς τὸ πλῆθος ἅπαν· καὶ διανηξάμενοι, περαιοῦνται κατὰ τὸν ἅγιον Ταράσιον, οἱ μὲν αὐτοῖς ἅρμασιν, οἱ δὲ πρότερον τὰ ἅρματα ἀπορρίψαντες, καὶ περαιωθέντες, καὶ τὴν πορείαν ἐπιτείναντες, ἴσχυσαν διασωθῆναι πρὸς τοὺς οἰκείους κατὰ τὴν Τριαδίτζαν, μηδενὸς ἀντιστῆναι * ἢ κωλῦσαι τολμήσαντος· τὸ γὰρ αἰφνίδιον τῆς ἐφόδου, εὔκολον αὐτοῖς τὴν πορείαν εἰργάσατο· ἑνωθέντες οὖν τοῖς ἐν Τριαδίτζῃ Πατζινάκαις, διακηρυκεύονται καὶ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις καθιδρυμένους. γενόμενοι οὖν οἱ πάντες ἄθροισμα ἕν, καὶ ἀνθ' ὅπλων ἀξίνας γεωργικὰς καὶ δρέπανα, καὶ ἄλλα σιδήρεια λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἀγρῶν καθοπλίζονται, καὶ ἐν Φιλιππουπόλει γενόμενοι, καὶ τὸν Αἷμον διαβάντες, τὸ μὲν πλῆθος ἅπαν περὶ τὸν λεγόμενον Ὄσμον ποταμὸν κατεσκήνωσεν, ἐν τῇ Παριστρίῳ πεδιάδι· μόνος δὲ ὁ Σελτὲ ἐν τῷ Λοβιτζῷ προσμείνας διανεπαύετο. ἄρτι δὲ καὶ τὰς Μακεδονικὰς ἀθροίσας δυνάμεις ὁ Ἀρειανίτης, καταδιώκει ὄπισθεν αὐτούς. καὶ καταλαβὼν ἐν τῷ Λοβιτζῷ τὸν Σελτὲ κατεσκηνωμένον, τοῦτον μὲν κρατῆσαι οὐκ ἴσχυσεν (ἔφθασε γὰρ διαδρὰς) τὴν δὲ πᾶσαν αὐτοῦ στρατοπεδείαν κατασχὼν ὑπέστρεψε. καὶ τὰ μὲν τῆς ἑσπέρας τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

* θαρρήσαντος, Scyl.

Ὁ δὲ Σουλτάνος, ὡς εἴπομεν, βαρυθυμήσας διὰ τὴν τῶν αὐτοῦ καταφρόνησιν πρέσβεων, καὶ τὴν τῶν θελημάτων ἀστοχίαν, ἄρας μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς δυνάμεως, ἔξεισι κατὰ τῶν ὑπηκόων Ῥωμαίοις· καὶ κατελθὼν ἄχρι τοῦ

timis ornatos Chrysopolin transmittit, addito qui eos in Iberiam duceret Constantino patricio Adrobalano. Mari trajecto Patzinacæ cum equos conscendissent, & iter in Orientem ingressi usque ad Melitenam pervenissent, ubi ad Damatryn appropinquavere, subsistunt, & deliberationem (ipsi commentum vocant) instituunt. Erant qui procedendum putarent, neque mandatis Imperatoris in ipsius ditione repugnandum, cum & avulsi a suis essent, neque soli Romanorum possent resistere viribus: neque haberent arcem in quam se, si quid præter institutum forte eveniret, reciperent. Aliis videbatur, occupandos esse aliquos Bithyniæ montes, in iisque manendum: & si quis adoriretur, defendendum: non autem intrandum in Iberiam, regionem remotam atque alienam, atque ubi non hostes modo Romanorum, sed ipsos etiam Romanos hostes essent habituri. Solus Catalimus suasit, revertendum esse, & se cum popularibus conjungendum. Et quodam percontante, quanam ratione mare transiri posset? nihil aliud dixit, quam quod se jussit sequi. Ergo Adrobalanum interficere frustra conati (effugit enim in quoddam apud Damatryn palatiorum solarium tribus fastigiis tectum) Catalimum sequuntur ad mare, non quidem sperantes eum navigia habere parata quibus mare trajicerent, sed hæsitantes, ac videre cupientes quænam esset futura trajiciendi ratio. Ut ad littus ventum est, Catalimus hoc unum fatus, Qui se ipsum & universos Patzinacas vult esse salvos, me sequatur: equo calcaribus incitato mare est ingressus. quod alius, rursumque alius imitatus, & tandem omnis Patzinacarum multitudo secuta est, quidam ut erant armati, alii abjectis armis. Mare ergo tranant, & ad sanctum Tarasium in oppositum littus evadunt, & magnis itineribus ad suos apud Triaditzam perveniunt, nemine obstare aut eos prohibere auso, cum subitus adventus ipsis transitum expediret. Conjuncti cum Patzinacis qui apud Triaditzam agebant, eos quoque qui aliis in regionibus morabantur solicitant. Postquam universi in unum sunt collecti, correptis securibus ruralibus, falcibusque & aliis ferramentis rusticis se armant, Philippopolique profecti, & Æmum transgressi, ad flumen Osmum in campis Istro propinquis castra ponunt: solus Sekes in Libitzo substiterat. Interim Arianita Macedonicis exercitibus contractis, eos a tergo insequitur, cumque Seltzes Lobitzo aufugisset, castris ejus potitus, domum revertitur.

Edit. Paris. pag. 779.

Patzinacarum defectio.

pag. 780.

Dum hæc in Occidente geruntur, Sultanus ob contemptos suos legatos & consiliorum adversos eventus fremens, cum omnibus suis copiis in Romanam ditionem intrat. Cum vero usque ad Comium pervenisset, nihilque memorabile agere potuisset, quod incolæ se &

Sultani in Romanos, bellum.

res necessarias castellis, qualia per Iberiam & plurima sunt, & munitissima, mature incluserant: ulterius progredi non ausus, quia Romanas copias audiebat Cæsareæ colligi, rediit ira flagrans, magnumque aliquod facinus edere cupiens. Postquam in Baasfpracaniam venit, atque ibi etiam omnia muris defendi vidit, animum ad oppugnationes appellit: ac primo omnium Mantzikierte aggreditur. Urbs est Mantzikierte in planicie posita, triplici muro circumdata, multisque intus fontibus irrigua: tum quoque rerum necessariarum invexerant oppidani copiam. Hanc urbem se, quod locus eam adortu facilem faceret, non magno expugnaturum ratus negotio Sultanus, vallo proxime defixo omnis generis machinis tentat, ac per triginta dies absque ulla intermissione oppugnat. præerat ei urbi Basilius patricius a Capa, homo prudens ac peritus. Ejus industria factum, ut qui in urbe erant, oppugnantes fortiter repellerent. Jam de re quam frustra sibi videbatur conatus omittenda, & obsidione solvenda cogitantem Sultanum, Alcan Chorasmiorum dux rogat, ut adhuc unum diem perseveret, sibique oppugnationem mandet. quod perlibenter concessit Sultanus. Prima luce Alcan omnibus suis collectis, Sultanum & illustrissimos Turcarum in tumulo quodam juxta portam Orientalem spectandi causa collocat, atque ipse ad eam portam cum machinis subit. videbatur enim eo loco murus urbis humilior ac infirmior, locusque oppositus aliquanto editior oppugnationem adjuvare; quia intra muros qui essent, desuper telis impeti ab oppugnantibus possent. Ergo in duas partes exercitum suum dividit, quarum una editiore illo loco staret continenterque sagittas ejacularetur: alteram ligonibus bidentibus aliisque rusticis instrumentis arma tam lesas (tabernaculi genus est lesa, ex viminibus contextum, ac superne corio bubulo inductum, quod a columnis sustinetur, quarum basibus rotæ sunt subjectæ) subire, easque paulatim impellere, muroque sub iis succedere & tutos isto tegmine fundamenta omni vi subruere jubet: animi certus, ob sagittarum nimbum neminem ausurum de muro prospicere, atque ita se urbem expugnaturum somnians. Hæc de muro cernens Basilius, iis quibus murorum defendendorum munus incumbebat, mandat, ut se contineant, neque quisquam se exerat. sed in promptu habeant grandia saxa, sagittas, aliaque missilia, & expectent signum, quo dato (erat autem tessera, Christe juva) rem gerant. & habebat ad rem hanc paratas trabes maximas inferne acutas. Interim Alcao, cum Turci grandinis in morem emissis sagittis propugnatores viderentur abegisse, paulatim lesas muro admovet. Quæ cum ita accessissent, ut jam retro abire nullo modo posse viderentur, subito dato a Basilio signo, ii quibus negotium erat commissum trabes lesis injiciunt, alii missilibus & lapidibus impetunt. itaque lesa qua ipse Alcan tegebatur, pondere impactorum subversa ta-

Alcanis Chorasmii conatus & interitus.

Edit. Paris. pag. 781.

A λεγομένου Κωμῶν, καὶ μαθὼν ὅτι καὶ λόγου ἄξιον οὐδὲν πράξασθαι δυνηθεὶς (ἔφθασαν γὰρ οἱ τῆς χώρας προασφαλίσασθαι ἑαυτούς τε καὶ τὰ αὐτοῖς ἀναγκαιότατα ἐν τοῖς φρουρίοις· γέμει δὲ ἡ Ἰβηρία φρουρίων ἐρυμνοτάτων) προσωτέρω δὲ προβῆναι μὴ θαρρήσας, τῷ πυθέσθαι τὰς Ῥωμαϊκὰς ἐν Καισαρείᾳ δυνάμεις ἀθροίζεσθαι, ὑπέστρεψε τῷ θυμῷ φλεγμαίνων, καὶ μέγα τι ζητῶν κατεργάζεσθαι· γενόμενος δὲ κατὰ τὸ Βασπρακὰν, καὶ παραπλησίως ἀφαιεῖ τὰ πάντα τειχήρη εὑρὼν, ἐπέβαλε ταῖς πολιορκίαις· καὶ ἀπεπειράσατο πρότερον τοῦ λεγομένου Μαντζικιέρτ. πόλις δὲ τὸ Μαντζικιέρτ ἐν γηπέδῳ ὁμαλῷ μὲν κειμένη, τείχεσι δὲ τρισὶ ἐστεφανωμένη, καὶ ὕδασι πολλοῖς ἔνδον καταρρύτος πηγιμαίοις· τότε δὲ καὶ ἔτυχεν ἀφθόνως εἰσκομίσασα τὰ ἀ-
B ναγκαῖα. ταύτην οἰηθεὶς ὁ Σουλτάνος ῥᾳδίως ἐκπολιορκῆσαι, τῷ ἐν δ' ἐπιβουλεύτῳ ἱδρῦσθαι τόπῳ, χάρακα παξάμενος ἔγγιστα, ἐπεχείρει πολιορκεῖν, καὶ διέμεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ταύτην ἀνενδότως πολιορκῶν, ποικίλαις ἑλεπόλεσι χρώμενος, καὶ παντοίοις εἴδεσι μηχανημάτων. ὁρῶν δὲ τῶν ἔνδον ἀποκρουομένων τὰς προσβολὰς, ἐμπειρίᾳ καὶ συνέσει τοῦ στρατηγοῦ (ἦν δὲ Βασίλειος πατρίκιος ὁ ἀπὸ Κάπης) ἐπείπερ ἔγνω ἀδυνάτοις ἐπιχειρῶν, ἐβουλεύσατο λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ ὑποστρέψαι. ἀνέκοψε δὲ τῆς ὁρμῆς αὐτὸν Ἀλκὰν ὁ τῶν Χωρασμίων ἡγεμὼν, αἰτησάμενος μίαν ἔτι προσμεῖναι ἡμέραν καὶ αὐτῷ ἐπιτρέψαι τὸν κατὰ τῆς πόλεως πόλεμον. πεισθεὶς δὲ τῷ αἰτήματι, ἐπέσχε τῆς ἀναζυγῆς. ἕωθεν οὖν ὁ
C Ἀλκὰν τὸν ἀμφ' αὐτὸν ἀθροίσας ἅπαντα λαὸν, καὶ θεωρὸν ἐπί τινος γεωλόφου κατὰ τὴν ἑῴαν στήσας πύλην τὸν Σουλτάνον αὐτὸν, καὶ τοὺς ὅσοι τῶν Τούρκων ἦσαν ἐπισημότατοι, τὰς ἑλεπόλεις λαβὼν, ἀπήει εἰς τὴν εἰρημένην πύλην· ἐκεῖσε γὰρ ἐδόκει τὰ τείχη τῆς πόλεως ταπεινότερά τε καὶ ἀσθενέστερα, καὶ ὁ τόπος ἀνάστημα ἔχων, καὶ τῇ πολιορκίᾳ προσβοηθῶν, ἄνωθεν διδοὺς βάλλεσθαι τοὺς ἔσω τοῦ τείχους ὑπὸ τῶν ἔξω. διελὼν οὖν διχῇ τὴν δύναμιν, καὶ τὴν μὲν στήσας ἐπὶ τοῦ ἀναστήματος, ἐπὶ μόνῳ χρῆσθαι κελεύει τῇ τοξείᾳ, αὐτὸς δὲ σκηνὰς ἐκ λύγων ἔχων πεπλεγμένας, βοείαις βύρσαις ἄνωθεν ἐσκε-
D πασμένας, καὶ τροχοὺς ἐχούσας ὑπὸ τὰς τῶν βασταζόντων κιόνων βάσεις (λαίσας τὰς τοιαύτας κατονομάζουσι μηχανὰς) λαοῦ πλήσας δικέλλας φέροντος καὶ σκαπάνας, καὶ ἄλλα γεωργικὰ ὄργανα, ἅπτο κατὰ μικρὸν ὑποθεῖν τὰς * λαίσας, καὶ τοῖς τείχεσι προσαρμόσαι, καὶ οὕτως ὑπορύττειν ἀνέτως καὶ ἀδεῶς τὰ θεμέλια· πεισθεὶς ὡς οὐδεὶς προκύψαι τοῦ τείχους συγχωρηθήσεται ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν βελῶν· καὶ τοῦτον ἐφαντάζετο τὸν τρόπον παραλήψεσθαι τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ βλέπων ἀπὸ τοῦ τείχους ὁ Ἀποκάπης, τοῖς μὲν τειχομαχοῦσιν * ἀτρεμεῖν, καὶ μηδένα προκύπτειν διεκελεύετο, μόνον δὲ
E λίθους χειροπληθεῖς ἔχειν ηὐτρεπισμένους, καὶ τόξα, καὶ ἄλλα ἑκηβόλα ὄργανα, καὶ προσμένειν τὸ ἐξ αὐτοῦ σύνθημα (ἦν δὲ τὸ, Χριστὲ βοήθει) οὗ δοθέντος, ἔργου ἔχεσθαι. εἶχε δὲ παρ' ἑαυτῷ καὶ δοκοὺς μεγίστας κατὰ τὴν βάσιν ὀξεῖς. καὶ ὁ μὲν διετάττετο ὧδε. ὁ δὲ Ἀλκὰν τῶν ἐκτὸς Τούρκων χαλαζηδὸν ἐκπεμπόντων τὰ βέλη, καὶ τοὺς ἔσω τείχους ἀνακόπτειν δοκούντων, κατ' ὀλίγον ὑποθῶν τὰς λαίσας, προσήρεισε τῷ τείχει. ἐπεὶ δὲ ἔφθασαν αἱ σκηναὶ προσεγγίσαι, καὶ ἐδόκει ἀδυνάτως αὐταῖς εἶναι ἡ εἰς τοὐπίσω ἀναστροφὴ, αἰφνίδιον τοῦ Ἀποκάπη τὸ σύνθημα δόντος, οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δοκῶν τεταγμένοι τὰς δοκοὺς ἠφίεσαν κατὰ τῶν σκηνῶν, καὶ οἱ λοιποὶ τόξοις καὶ λίθοις ἔβαλλον. τότε δὴ οὖν ἡ τὸν Ἀλκὰν ἔχουσα σκηνὴ πολλαῖς περιπαρεῖσα κατὰ τὴν στέγην δοκοῖς, ἀνετράπη ὑπὸ τοῦ βάρους

* σκηνάς. Scyl.

* τειχοφυλακοῦσιν Scylitz.

τὸ βάρος τούτου περιξ ἀπεῖσα· ὡς περιτραπείσης, οἱ ἔνδον ταύτης ἀπογυμνωθέντες ἐβάλλοντο πάντοθεν λίθοις καὶ τόξοις, μηδενὸς ἐπαμῦναι τούτοις ἰσχύοντος· καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔπεσον ἐκεῖσε· ἐλήφθη δὲ ὁ Ἀλκὰν ζωγρείας, γνώριμος ἀπὸ τῆς λαμπρότητος τῶν ὅπλων ὑπάρχων· δύο γάρ τινες καλοὶ κἀγαθοὶ νεανίαι προπηδήσαντες τῶν πυλῶν τῆς πόλεως, καὶ τῶν τριχῶν τούτου δραξάμενοι, σύροντες εἰσάγαγον εἰς τὴν πόλιν· καὶ τούτου μὲν εὐθὺς τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν ὁ Βασίλειος, ἀκοντίζει τοῖς Τούρκοις. ὁ δὲ Σουλτάνος περιαλγήσας τῷ πάθει, λύει τὴν πολιορκίαν, καὶ ἀναζεύγνυσι. πλασάμενος ἀναγκαῖά τινα πράγματα κατεπείγειν αὐτὸν οἴκαδε ὑποστρέφειν, ἀπειλῶν εἰς τὸ ἐπιὸν ἔαρ μετὰ μείζονος κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατεῦσαι δυνάμεως.

Περὶ ἧς φροντίζων ὁ Μονομάχος, ἔτι δὲ καὶ τὸν Ἀπλησφάρην τὸν τοῦ Τιβίου ἄρχοντα τὰς ἐπὶ Κωνσταντίνου σπονδὰς διαλύσαντα, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων κακοῦντα ἀμυνόμενος, τὰ ἑῷα τάγματα πάντα ἀθροίσας, καὶ ἡγεμόνα τάξας αὐτῶν Νικηφόρον τινὰ εὐνοῦχον, ἱερέα μὲν τυγχάνοντα πρότερον, καὶ τῷ βασιλεῖ ὑπηρετοῦντα ἰδιωτεύοντί, διὰ δὲ κοσμικὴν περιφάνειαν καὶ δόξαν ἀποστάμενον τὴν ἱερωσύνην, ῥαίκτωρα τοῦτον τιμήσας, καὶ στρατοπεδάρχην ὀνομάσας, εἰς τὴν ἑῴαν ἐκπέμπει· οὐκ ἐπειδὴ δραστήριος ἦν, καὶ ἐνεργὸς τὰ πολεμικά, ἀλλ' ἐπειδὰ εὔνοιαν ἐτήρει τῷ βασιλεῖ. οὗτος ἀνελθὼν μετὰ τοῦ στρατοῦ ἄχρι τῆς λεγομένης σιδηρᾶς γεφύρας καὶ τοῦ Καντζακίου, Τούρκοις μὲν οὐκ ἐνέτυχεν (ἐν τῇ πεδιάδι γὰρ τῆς Περσαρμενίας στρατοπεδεύοντες μετὰ Ἀβιμέλεχ τινὸς στρατηγοῦ, ἀδελφοῦ τοῦ Κουτλουμοῦς, καὶ πυθόμενοι τὴν τῶν Ῥωμαίων βαρεῖαν ἔφοδον, μὴ στέρξαι τὴν ἐπέλευσιν τολμήσαντες, ὑπενόστησαν οἴκαδε) ὁ δὲ Ῥωμαϊκὸς στρατὸς τὸν Ἀπλησφάρην εἴσω τοῦ τείχους συγκλείσαντες, καὶ τὴν περίχωρον πᾶσαν λεϊσάμενοι, ἔπεισαν καὶ ἄκοντα ἀνανεώσασθαι τὰς σπονδάς, καὶ ὅμηρον δοῦναι Ἀρτασύραν τὸν Φατλοὺμ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ τοῦ τῆς Καντζακηνῶν κατάρχοντα γῆς· ὃν εἰληφὼς ὁ Νικηφόρος, ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν.

Οἱ Πατζινάκοι δὲ τὸν Αἶμον, ὡς εἴπομεν, διαβάντες, τὴν μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Ἴστρου κατασκοπήσαντες πεδιάδα, τὴν διήκουσαν μέχρι θαλάσσης, καὶ τόπον εὑρόντες νάπας καὶ ἄλση ἔχοντα, καὶ λόχμας παντοδαπάς, καὶ ὕδωρ καὶ νομάς (ἑκατὸν βουνοὺς τὸν τόπον ὀνομάζουσιν οἱ ἐγχώριοι) ἐκεῖσε ἐγκαθιδρύονται, καὶ ἐκδρομὰς αὐτόθεν ποιούμενοι, οὐ μικρὰ τοὺς ὑπὸ Ῥωμαίους ἐλύπουν. ὁ δὲ βασιλεὺς μεταπέμπεται τὸν Κεγένην ἐπὶ συμβουλαῖς τὴν βασιλίδα· καὶ ὃς εἴσεισιν εὐθὺς μετὰ παντὸς τοῦ οἰκείου στρατοῦ, καὶ κατασκηνοῖ κατὰ τὴν ἀφωρισμένην πεδιάδα Βυζαντίοις εἰς πεδίαν, Μαΐτας ὁ τόπος κατονομάζεται, σὺν ἅπαντι τῷ στρατῷ. μή πω δὲ ἐντυχὼν τῷ βασιλεῖ, μηδ' ὅτου μετεκλήθη χάριν μαθών, ἐπιβουλεύεται ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὑπὸ Πατζινάκων τριῶν μετὰ ξιφῶν ἐπελθόντων κοιμωμένῳ, καὶ πληγὰς ἐπενεγκόντων αὐτῷ, μὴ μέντοι καιρίας. γνωσθέντες γὰρ εὐθὺς ὑπὸ τῶν σωματοφυλακούντων, τάς τε πληγὰς ἀσθενεῖς ἐπιφέρουσι. καὶ πρὸς φυγὴν ὁρμήσαντες, βοηδρομήσαντος τοῦ πλήθους μετὰ Βαλτζὰρ υἱοῦ τοῦ Κεγένους, ἁλίσκονται· ἕωθεν οὖν ὁ Βαλτζὰρ ἐφ' ἁμάξης τετρατρόχου τὸν ἑαυτοῦ πατέρα θείς, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας ὄπισθεν τῆς ἁμάξης ἕλκων πεπεδημένους (οὐδὲν γὰρ εἰς αὐτοὺς διαπράξασθαι πλέον ἐτόλμησεν, ἐπιβοωμένους τὸν βασιλέα) ἅμα παντὶ ἐφίππῳ τῷ στρατῷ, αὐτὸς πεζὸς σὺν τῷ ἀδελφῷ Γουλίνῳ ἑπόμενος τῇ ἁμάξῃ, ὑπὸ δυοῖν ἑλκομένῃ ἵππων, ἔρχε-

ctos nudavit: qui undique lapidibus & sagittis impetiti, cum opem ferre nemo posset, omnes perierunt. Alcanem splendore armorum agnitum forte duo juvenes porta urbis exilientes, crinibus comprehensum in urbem pertraxerunt: cui statim caput amputavit Basilius, idque in Turcos est jaculatus. Sultanus gravissimo dolore ob eam cladem percepto, castra movet, fingens se necessariis quibusdam rebus urgentibus domum avocari, minatusque insequenti vere se majoribus cum copiis in Romanos expeditionem facturum.

Qua de re Imperator solicitus, simul & de Aplesphare, qui violato quod cum Constantino pepigerat foedere Romanam ditionem infestabat, ulciscendo cogitans, omnes in unum contrahit Orientales copias: iisque præficit Nicephorum quemdam eunuchum, qui aliquando sacerdos, Monomacho adhuc privato inservierat. & splendoris ac gloriæ prophanæ studio sacerdotium ejuraverat. hunc ergo rectoris titulo decoratum, & castorum præfecti, in Orientem mittit, non quod is homo strenuus esset, aut bellica re industrius: sed quia Imperatori erat fidelis. Is Nicephorus cum exercitu usque ad pontes ferreos (loci hoc men) & Canzacium progressus, in Turcos quidem non incidit: (hi enim in planicie Persarmeniæ castra metati, duce Abimelecho Cutlumusi fratre, cum de Romanorum gravi expeditione nuntium accepissent, non ausi eorum adventum expectare, domum abierant.) Aplesphare autem intra muros compulso, viciniam depopulatur, adigitque eum ut vel invitus foedus renovet, obsidemque det Artasyram filium Phatlumi fratris sui, Cantzacenæ regionis principis. cum hoc Nicephorus in urbem rediit.

[Edit. Paris. pag. 782.]

[Aplesphares repressus.]

Patzinacæ autem, Æmo (ut ostendimus) superato, planiciem quæ inter hunc & Istrum interjacet ad mare usque porrecta speculati, cum invenissent locum ibi saltus & lucos omnisque generis sylvas & aquam ac pascua habentem, (incolæ locum Centum colles appellabant) in eo consederunt, atque inde factis excursionibus subditos Romanorum non leviter vexarunt. Ergo Kegenes consultandi causa ab Imperatore evocatus, cum omnibus suis copiis ad urbem accedit, & castra facit in campo Byzantiis designato, cui loco Maitas nomen est. Nondum autem cum Imperatore congressus, neque cur esset vocatus sciens, hac ipsa nocte insidiis Patzinacarum trium petitur, qui strictis ensibus irruentes dormienti vulnera imponunt, non tamen lethalia. nam a satellitibus statim cogniti, ictus languidiores inferunt: &, fugæ se dantes accurrente opitulatum multitudine cum Baltazaro Kegenis filio capiuntur. Mane Baltazar currui quatuor habenti rotas imponit patrem, & percussores post eum vinctos trahit (nihil enim amplius statuere de eis audebat, quod Imperatorem appellassent) & omni suo cum exercitu equestri, pedes ipse cum fratre Gulino currum a duobus tractum equis sequens urbem intrat, cumque ad Circum pervenisset, cut-

[Patzinacæ.]

[Insidiæ in Kegenem.]

rum ibi sistens, ad Imperatorem se confert, quo jam ante fama præcurrerat, ipsique aditum fecerat. Admissum Imperator percontatur, cur non illico patris percussores supplicio affecerit? respondet: Quia te identidem nominatim invocabant. Hinc absurdæ obortæ Monomacho suspiciones, ac dicto citius missi, qui vinctos illos adducerent: causamque exquirit, qua ad necem Kegenis patricii fuerint impulsi. Illi hanc proferunt, infidum Imperio Romano fuisse Kegenem, atque urbi. & in animo habuisse prima luce urbem ingredi, trucidatisque omnibus qui intus essent, eam diripere, atque ad Patzinacas reverti. Hic Imperator cum inquirere in dicta, & veritatem perscrutari debebat, omissa ea cura, fidem incertis & male cohærentibus calumniis deferens, Kegenem in palatium introductum sub curationis ac medicinæ specie in Elephantina includit, filios ejus a se invicem divulsos diversis locis collocat: simulataque benevolentia, multitudinem Patzinacarum recreans cibi ac potus omni genere, id quærit, ut si qua fieri possit ratione, armis eos equisque nudatos in custodiam dedat. percussoribus, ubicumque vellent libere degendi facultatem concedit. Et putabat sane non animadverti quid ageret: sed Patzinacas tamen minime fefellit. nam nihil boni significari eo judicabant, quod ducem ipsorum detinebat, ac quod filios ejus disjunxerat; & libertatem percussoribus permissam, pro aperto malevolentiæ signo habebant. Itaque ea quæ mittebantur ab Imperatore, actis gratiis & fausta ei precantes accipiebant, prorsusque præ se ferebant omnia sibi probari. sed nocte facta, nemine suspicante, e castris discesserunt: ac continenter per totam noctem facto itinere, tertio die Æmum transgressi, reliquis se conjunxerunt Patzinacis. Cum omnes in unum coivissent, jamque etiam armorum satis magnam parassent copiam, Æmum transeunt, castrisque ad Aulam (id est castellum in processu montis Æmi, haud longe Adrianopoli situm) factis prædis agendis se dant.

Edit. Paris. pag. 783.

Patzinacæ ob injuriam deficiunt.

364

Quod ubi cognovit dux occidentis, Constantinus magister Æjanites, ipse quoque instructum exercitum Adrianopoli contra eos educit: & primo quidem in quosdam palantes incidens, rem feliciter gerit. Sed ad castellum deinde Dampolim occurrens multitudini hostium, vincitur, multis Macedonibus ac Thracibus amissis. Ceciderunt etiam Theodorus Strabomyta, & Polys, illustri loco nati, & ob violatam Toroicio fidem illustres. Magister Adrianopolin reversus, per litteras Imperatorem de accepta clade docet, monetque novo esse opus exercitu. nam cum præsentibus copiis adversus tam numerosum hostium exercitum, cui eæ jam terga obvertissent, nullo modo rem geri posse. Jam antequam litteras acciperet Imperator, de jactura ea resciverat. Is Tyrachum, & reliquos Patzinacarum principes qui in urbe detinebantur, donis ac beneficiis suos facit, juratosque se

pag. 784.

A ται πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κατὰ τὸ ἱπποδρόμιον γενόμενος, ταύτην μὲν ἵστησιν ἐκεῖσε· αὐτὸς δὲ εἴσεισι πρὸς τὸν βασιλέα, τῆς φήμης προδραμούσης, καὶ προοδοποιησάσης αὐτῷ τὴν εἴσοδον. ὃν εἰσαχθέντα ὁ βασιλεὺς ἐπήρετο, διατί μὴ εὐθὺς τιμωρὸς ἐγένετο τῶν τοῦ πατρὸς φονέων; τοῦ δὲ φήσαντος, ὅτι περ τὸ σὸν ἐπεκαλοῦντο συνεχῶς ὄνομα. εἰς ὑποψίας ἀτόπους ἐνέπεσεν ὁ βασιλεύς· καὶ λόγου θᾶττον ἐκπέμψας, ἄγει τοὺς δεσμίους πρὸς ἑαυτόν, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο δι' ἥνπερ ἐπεχείρησαν τὸν πατρίκιον ἀνελεῖν. τῶν δὲ φησάντων, ὅτι περ κακόνους ἦν τῇ βασιλείᾳ σου, καὶ τῇ πόλει, ὄρθρου μελετῶν εἰσελθεῖν, καὶ πάντας B μὲν κατασφάξαι ἀθρόον τοὺς ἔνδον, λαφυραγωγῆσαι δὲ καὶ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τοὺς Πατζινάκας ἐπαναδραμεῖν, δέον ἐξετάσαι τὰ λεχθέντα καὶ εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν, ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν, ἀλλ' ἀδιαφόρως πιστεύσας συκοφαντίαις καὶ ἀσυστάτοις, τὸν μὲν Κεγένην ἄγει πρὸς τὰ βασίλεια, καὶ ἐν προσχήματι δῆθεν θεραπείας καὶ ἰατρείας, ἐν τῇ ἐλεφαντίνῃ καθείργνυσι· τοὺς δὲ τούτου υἱούς, ἐν ἑτέρῳ καὶ ἑτέρῳ τόπῳ διΐστησιν ἀπ' αὐτοῦ. τὸ δὲ πλῆθος τῶν Πατζινάκων βρώμασι καὶ πόμασι παντοίοις πρὸς τὸ δοκεῖν εὐνοῶν, ἀπολαμβάνει· σπεύδων, εἰ οἷόν τε, τῶν ἁρμάτων τούτους ἀπογυμνῶσαι, καὶ τῶν ἵππων καὶ κατασχεῖν καὶ φρουρῆσαι, τοὺς ἐπιθεμένους τῷ φόνῳ ἀνέτους καὶ ἐλευθερίας, ὅπῃ καὶ ὡς βούλον- C ται διάγειν ἀνείσας. καὶ ἐδόκει μὲν ταῦτα διαπραξάμενος λανθάνειν, ἀλλὰ τὸν δῆμον οὐκ ἔλαθε τῶν Πατζινάκων. τήν τε γὰρ τοῦ αὐτῶν καθηγεμένος κατάσχεσιν, καὶ τὴν τῶν ἐκείνου υἱῶν διάζευξιν, οὐ χρηστὸν οἰωνὸν ἐλογίζοντο, καὶ σημεῖον κακονοίας προφανὲς ἐνόμιζον καὶ τὴν τῶν ἐπιβούλων ἐλευθερίαν. διὸ καὶ τὰ μὲν πεμφθέντα ἐδέξαντο μετ' εὐχαριστίας, καὶ τὸν βασιλέα εὐφήμησαν, καὶ δι' ὧν ἐποίουν, ἀποδεχομένοις ἐῴκεσαν τὰ πραχθέντα· νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, μηδενὸς ὑποτοπάσαντος, ἄραντες ἐκ τῆς παρεμβολῆς, καὶ συντόνῳ δι' ὅλης νυκτὸς χρησάμενοι τῇ ὁδοιπορίᾳ, τριταῖοι τὸν Αἷμον διαβάντες, ἑνοῦνται καὶ αὐτοὶ τῷ πλήθει τῶν Πατζινάκων. γενόμενοι γοῦν ἅπαν- D τες ὑφ' ἕν, ἤδη δὲ καὶ ὅπλων ἀποχρώντως εὐπορηκότες, διαπερῶσι τὸν Αἷμον, καὶ παρεμβολὴν μὲν πηγνῦσι κατὰ τὴν Αὐλήν (φρούριον δὲ ἡ Αὐλὴ κατὰ τὰς ὑπωρείας κείμενον τοῦ Αἵμου, καὶ οὐ πάνυ πόρρω κείμενον Ἀδριανουπόλεως) καὶ πρὸς λεηλασίαν καὶ λείαν τρέπονται.

Ὅπερ μαθὼν ὁ τῆς δύσεως ἄρχων Κωνσταντῖνος μάγιστρος ὁ Ἀριανίτης, καὶ αὐτὸς παρεσκευασμένας ἔχων τὰς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεις, ἄρας ἐξ Ἀδριανουπόλεως ἔρχεται κατ' αὐτῶν. καὶ σποράσι μέν τισιν ἐν τῷ ἀπιέναι περιτυχὼν εὐτύχησεν. εἶτα καὶ παρὰ τὸ λεγόμενον Δάμπολιν φρούριον συ- E ναντήσας τῷ πλήθει, καὶ προσβαλών, ἡττᾶται, πεσόντων Μακεδόνων καὶ Θρᾳκῶν οὐκ ὀλίγων· ἀναιρεθέντων δὲ καὶ Θεοδώρου τοῦ Στραβομύτη καὶ τοῦ Πολύ, ἀνδρῶν ἐκ γένους λαμπροῦ καὶ ἐπισήμων γενομένων ἐκ τῆς εἰς τὸν Τορνίκιον ἀπιστίας. ὁ μὲν οὖν μάγιστρος ὑποστρέψας ἐν Ἀδριανουπόλει, τῷ βασιλεῖ διὰ γραμμάτων ἄγγελος τοῦ ἀτυχήματος γίνεται· δηλοῖ δὲ, καὶ ὡς δεῖ στρατιᾶς καινῆς, οὐ γὰρ τῶν παρόντων ἀδύνατον ἀντιπαρατάξασθαι πρὸς τοσαύτην πληθὺν ἤδη τὰ νῶτα τρεψάντων, ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ πρὸ τῶν ἐκείνου γραμμάτων, τὸ συμβὰν μὴ ἀγνοήσας, τὸν μὲν Τυράχ, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει κατεχομένους ἄρχοντας τῶν Πατζινάκων δωρεαῖς καὶ χάρισιν ὑποποιησάμενος, ὑποσχομέ-

A νας μεθ' ὅρκων ἐξημερῶσαι τὸ γένος, ἐκπέμπει· γράμμασι δὲ αὐτὸς τὰ ἑῷα ἅπαντα μεταπέμπεται τάγματα. ὧν ἐλθόντων, καὶ ἐξ Ἀβύδου περαιωθέντων καὶ Χρυσοπόλεως, στρατηγὸν αὐτοκράτορα χειροτονήσας τὸν ῥαίκτορα Νικηφόρον, ἐκπέμπει κατὰ τῶν Πατζινάκων· * συνεξέπεμψε δὲ αὐτῷ καὶ Κατακαλὼν τὸν Κεκαυμένον, στρατηλάτην τῆς ἀνατολῆς προβαλλόμενος, καὶ Ἐρβέβιον τὸν Φραγγόπωλον, ἄρχοντα τῶν τότε τῶν ὁμοεθνῶν, κελεύσας συνεῖναι τῷ ῥαίκτορι, καὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἐξέχεσθαι, καὶ τοῖς ἐκείνου προστάγμασι καὶ θελήμασιν ἕπεσθαι. ὃς ἀναλαβὼν τὰς δυνάμεις, καὶ τὸν Αἷμον διαπεραιωθεὶς, διὰ τῆς λεγομένης Σιδηρᾶς ἀπῄει κατὰ τῶν Πατζινάκων. ἐλθὼν δὲ κατεσκήνωσεν ἔν τινι χώρῳ, οὐ μακρὰν ἀπέχοντι τῶν ἑκατὸν βουνῶν, τῷ λεγομένῳ Διακενέ· καὶ πήξας χάρακα πηξάμενος ὀχυρὸν, τῇ ἐπαύριον ἐμελέτα τὴν μὲν ἀποσκευὴν ἐκεῖσε λιπεῖν, καὶ τὰ περιττὰ τοῦ στρατοῦ, αὐτὸς δὲ εὔζωνος ἀπελθεῖν καὶ συμμίξαι τοῖς ἐναντίοις. ᾤετο γὰρ αὐτοβοεὶ ἀφρόνως τούτους αἱρήσειν, καὶ ἐδεδίει, καὶ φροντίδα ἐτίθετο,)* μή τις λαθὼν διαδράσειεν, καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ σύμπας στρατός· ἐπεφέροντο γὰρ καὶ καλώδια καὶ λώρους πρὸς τὸ δεσμεῖν τοὺς ἁλισκομένους. τοῦτο δὲ ἐδίδου τούτοις ὑπονοεῖν, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐπιγενόμενον εἰς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ Κεγένους πτῶμα, ἀμέλει καὶ συναίσθησιν λαβόντων τῶν Πατζινάκων τῆς ἐπελεύσεως Ῥωμαίων. ἤδη γὰρ ὁ Τυρὰχ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπολυθέντες ἄρχοντες ἑνωθέντες ἦσαν αὐτοῖς, καὶ τὰ συμφέροντα τούτοις ἐσπούδαζον, μακρὰ χαίρειν εἰπόντες ταῖς πρὸς τὸν Μονομάχον ὑποσχέσεσι· καὶ προσδραμόντων τῶν ἀλκιμωτέρων, καὶ τοῦ Κεκαυμένου μέγιστον ἀναβοῶντος, καὶ παρακαλοῦντος νῦν εἶναι καιρὸν συμπλοκῆς, ὁπηνίκα σποράδην εἰσὶ καὶ διεσπαρμένοι, καὶ μὴ περιμένειν τὸ ἅπαν ἄθροισμα, οὐκ ἐπῄνουν μὲν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν Ῥωμαίων τοὺς ἐκείνου λόγους. ὁ δὲ ῥαίκτωρ καὶ προφανῶς κατεγέλα, παῦσαι, λέγων, ὦ στρατηλάτα, καὶ ἐμοῦ στρατηγοῦντος αὐτὸς μὴ παραστρατήγει· οὐ χρὴ γὰρ διεσπαρμένοις ἐπιθέσθαι τοῖς Πατζινάκοις, μή πως πτοηθέντες ὑποδύσωνται τὰς λόχμας. ἐμοὶ δὲ ἀκολουθοῦντες, ὦ τάν, οὐ παρέπονται θηρατικοὶ κύνες, οἵτινες ῥινηλατοῦντες ἐξάξουσιν αὐτοὺς τῶν καταφυγῶν. καὶ τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἦσαν ἐν τούτοις. οἱ δὲ πρόδρομοι τῶν Πατζινάκων πλησίον γενόμενοι τῆς παρεμβολῆς τῶν Ῥωμαίων, μικρὸν ἐκκλίναντες, στρατοπεδεύουσι καὶ αὐτοὶ, καὶ τοῖς ὄπισθεν δηλοῦσιν ἥκειν τὴν ταχίστην. πάντων δ' ἐλθόντων καὶ ἑνωθέντων, τῇ ἐπαύριον ἐξαγαγόντος τοῦ ῥαίκτορος τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, ἀντιπαρατάττονται καὶ αὐτοὶ, καὶ τοῖς ὄπισθεν ἔτι δηλοῦσιν ἥκειν τὴν ταχίστην. πάντων δ' ἐλθόντων καὶ ἑνωθέντων, ὡς ἔφαμεν, ἐξαγαγόντος τοῦ ῥαίκτορος τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, εἶχε μὲν τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος τὸ μέσον αὐτὸς ὁ ῥαίκτωρ. τοῦ δεξιοῦ δὲ κέρατος ἦρχεν ὁ Κεκαυμένος, θατέρου δὲ ὁ Φραγγόπωλος. συμβολῆς δὲ γενομένης οὐκ ἔμειναν οἱ Ῥωμαῖοι, τῶν στρατηγῶν πρώτων ἐκκλινάντων πρὸς τὴν φυγήν. αὐτοὶ μὲν γὰρ μηδὲ τὸν κτύπον, ὥς φασι, τῶν ποδῶν τῶν ἵππων ἐνεγκόντες, ἐτράπησαν. μόνος δὲ ὁ Κεκαυμένος μετὰ τῶν ἑαυτοῦ θεραπόντων καί τινων συγγενῶν ὀλίγων, ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενος ἔπεσε μετὰ πάντων τῶν σὺν αὐτῷ. τοὺς μὲν οὖν οὐκ ἐτόλμησαν διῶξαι οἱ Πατζίνακοι ἐνέδρας πτοηθέντες. καὶ παρὰ τοῦτο διασωθῆναι ἴσχυσαν ἀσινεῖς οἱ Ῥω-

* σὺν τῷ ῥαίκτορι. Scyl.

A gentem suam placaturos emittit. Litteris porro missis omnes Orientales evocat legiones. qui cum ab Abydo & Chrysopoli trajecissent, Imperatorem eis præfecit Nicephorum rectorem, & contra Patzinacas emittit. simulque Catacalonem Orientis ducem designatum, & Erbebium Francopulum, popularium tunc suorum ducem, adesse eos rectori, ejusque obtemperare sententiæ & mandatis jubens. 365 Is exercitum trans Æmum per locum cui Ferrea nomen, traducit: pergensque adversus Patzinacas, in loco quodam non procul a Centum Collibus sito (Diacene is appellabatur) castra facit, valloque munit. Cogitabat autem B postridie relictis ibi impedimentis, & quæcumque in exercitu erant supervacanea, cum expedito exercitu ad hostem accedere, & pugnam conserere. Stulte enim sibi persuaserat, primo eos impetu profligatum iri: eaque cura ipsum angebat, ne quis fuga * evaderet, neque ipse tantum, sed etiam universus exercitus; afferebant enim secum & funes & lora, quibus captos devincirent. Hoc ipsis suspicionem movit, & quod initio factum fuit erga se, & Kegenis casus, ad extremum quum persensissent Patzinacæ adventum Romanorum, (jam enim & Tyrach, & qui cum ipso erant principes, ab urbe dimissi cum ipsis sese conjunxerant, & quicquid eis expediret C studiose curabant,) omissis iis, quæ Monomacho polliciti fuerant, & confluentibus fortioribus quibusque, se optime instruxerant, & Combusto clara voce exclamante & admonente nunc pugnæ tempus esse: quum ipsi dispersi ac dissipati sunt, neque expectandum quoad omnes simul cogerentur; laudabat reliqua Romanorum multitudo ejus consilium. At Rector aperte irridebat, Desine, inquit, o ductor exercitus, & me exercitui imperante, ne contra imperes: non enim dispersi Patzinacæ sunt invadendi, ne forte perturbati sylvas subeant, me autem sequentes o amice non adsunt venatici canes, D qui indagantes ipsos e locis, quo confugerint, educant. Et res Romanorum ita se habebant. Antesignani autem Patzinacarum quum castris appropinquassent Romanorum, paulum deflectentes, ipsi quoque castra locant, & sequentibus significant quam celerrime accedendum. quumque omnes venissent, & conjuncti essent, ac postridie Rector Romanas copias eduxisset, ipsi quoque contra instructi in aciem procedunt: obtinebat Romanæ phalangis medium Rector ipse, dextro cornu præerat Combustus, sinistro Francopulus, commissaque pugna profligantur Romani, quum E primum duces ipsi in fugam versi essent. qui ne pedum quidem equorum sonitum, ut ajunt, sustinentes, fusi sunt & fugati: solus autem Combustus cum suis ministris, & quibusdam paucis cognatis strenue decertans, cum omnibus suis in prælio occubuit. Alios persequi non ausi sunt Patzinacæ, insidias veriti: & idcirco Romani servari potuerunt incolumes. Interim autem eos,

* lacunam supplevimus ex Scylitz.

Edit. Paris. pag. 785.

qui ceciderant, prædati, armisque multis potiti, & Romanorum impedimentis, tabernacula ponunt sub Romanorum vallum, & quidam Patzinacus, Galinos nomine, qui noverat qualis esset Combustus, ex quo ille præfuit oppidis ad Istrum sitis, & gentes inter se libero commercio miscebantur; quum reperisset eum inter cadavera jacentem ac spoliaret; ubi conversum ipsum a facie agnovit, & adhuc spirantem deprehendit, in equum imposuit: Jacebat enim mutus, quod lethales plagas accepisset, alteram in ea parte capitis, quæ clavaria dicitur, nuda, quippe ejus galea deciderat, pertinentem a vertice ad supercilia: alteram in collo, ubi lingua radicem habet, usque ad os penetrantem, exsanguemque illum in suum tabernaculum adduxit. Quem quum diligenter & accurate curari studuisset, ita servavit, ut superesset. & Patzinacæ qui ita facile invadentem exercitum propulsarent, libere deinde ac sine metu Romanorum regionem prædabantur. Imperator autem per eos, qui fugerant, de accepta clade certior factus, doluit, ut par est. sed rursus alias copias cogebat, & eas quæ superfuerant, studebatque insequenti anno acceptam cladem resarcire. Tertia autem indictione anni ↄↄↄ c ɪ ↄ ɪ ↄ L v ɪ ɪ ɪ. Hetæriarcham Constantinum ducem cum summo Imperio declaratum Imperator in Patzinacas mittit: assumptis copiis illis, quæ nuper ex Oriente trajectæ fuerant, & coactis iis, quæ ad Occidentem hyemabant, ad Adrianopolin proficiscitur: ibique constructo profundo vallo commorabatur cum optimatibus considerans & explorans unde ulterius progredi posset. dum vero hæc ille cogitaret, repente octava Junii mensis Patzinacæ, superato Æmo ad Adrianopolin accedunt. quorum adventu per exploratores Constantino renunciato, proposita est consultatio, utrum cum ipsis dimicandum esset, necne? Sed consultantibus optimatibus in tabernaculo hetæriarchæ, Samuel patricius Burtzes, vir superbus & audax, qui tunc pedestribus copiis præerat, cuique commissa erat omnis valli cura, haud expectato Ducis signo, ordine relicto, ac dissoluto vallo cum peditibus egressus in Patzinacas erumpit: qui quum violentam impressionem fecissent, laborare pedites cœperunt, & idcirco crebro mittens ad hetæriarcham Samuel, petebat auxilium, ita ut coactus fuerit, vel invitus, dare belli signum. Igitur egresso omni exercitu ad eum locum, qui regia scaturigo dicitur, & universa conflata pugna, quum propter repentinum casum, & quod incompositæ essent acies Romanorum, & ante victi pedites, confirmati animo essent Patzinacæ; Romani funduntur, ac profligantur, non tamen multa facta est ipsorum cædes, sed turpissime in vallum conclusi sunt; ceciditque Michael patricius Docejanus, & lethali plaga in visceribus accepta Magister Constantinus Arianites, tertia die mortuus est. ceciderunt etiam alii quidam ignobiles, pauci tamen: sed reliquus omnis exercitus in vallum indecore conclusus, obsidebatur a Patzinacis, fossam lapidibus & arnis obruentibus, & vi vallum superecoantibus.

Edit. Paris. pag. 786.

μαῖοι. τέως δὲ τοὺς πεσόντας σκυλεύσαντες, καὶ πολλῶν ἁρμάτων γενόμενοι κύριοι, καὶ αὐτῆς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀποσκευῆς, κατασκηνοῦσιν ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν τάφρον. καί τις δὲ Πατζινάκος τὴν κλῆσιν Γαλῖνος, εἰδὼς τὸν Κεκαυμένον οἷός ἐστιν, ἐξ ὅτε τὸ πρὶν ἦρχε τῶν παρὰ τὸν Ἴστρον φρουρίων, καὶ ἀνεμίγνυντο ἀλλήλοις τὰ γένη, εὑρὼν αὐτὸν ἐν τοῖς νεκροῖς κείμενον, καὶ σκυλεύων, ἐπεὶ περιστρέψας αὐτὸν εἰς τὸ ὕπτιον ἀπὸ τοῦ προσώπου ἐγνώρισεν, καὶ κατέλαβεν ἔτι ἐμπνέοντα, ἐπιθεὶς εἰς ἵππον. ἔκειτο γὰρ ἄφωνος διὰ τὸ καιρίας λαβεῖν πληγάς, μίαν μὲν κατὰ γυμνοῦ τοῦ κρανίου, πεσόντος τοῦ κράνους αὐτοῦ, διήκουσαν ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι τῶν ὀφρύων· ἑτέραν δὲ ἀπὸ τοῦ τραχήλου, ἔνθαπερ ἡ γλῶσσα ἐρρίζωται, καὶ διατεμοῦσαν τὸν τράχηλον, καὶ εἰς τὸ στόμα πεσοῦσαν, καὶ ἔξαιμον γενέσθαι, ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ σκηνήν, καὶ ἐπιμελείας καὶ φροντίδος ἀξιώσας περιεποίησε. καὶ οἱ μὲν Πατζινάκοι οὕτω ῥᾳδίως τὴν ἐπελθοῦσαν ἀποσκευασάμενοι δύναμιν, ἀδεῶς τὸ ἀπὸ τοῦδε τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐληΐζοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς διὰ τῶν φυγόντων μαθὼν τὸ ἀτύχημα, ἤλγησε μέν, ὡς εἰκός, ἤθροιζε δὲ πάλιν δυνάμεις, ἀνελάμβανε δὲ καὶ τὰς πεσούσας, καὶ εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος τὴν γενομένην ἧτταν ἐπανορθώσασθαι ἔσπευδε. τῆς δὲ τρίτης ἰνδικτιῶνος ἐπιστάσης τοῦ ͵ϛφνη΄ ἔτους, τὸν ἑταιρειάρχην Κωνσταντῖνον στρατηγὸν αὐτοκράτορα προχειρισάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκπέμπει κατὰ τῶν Πατζινάκων. καὶ ὃς τάς τε νεωστὶ περαιωθείσας ἐξ ἑῴας δυνάμεις ἀνειληφώς, καὶ τὰς ἐν τῇ ἑσπέρᾳ παραχειμαζούσας ἀθροίσας, ἐν Ἀδριανουπόλει γίνεται. καὶ βαθεῖ χάρακα πηξάμενος βαθύν, ἔκειτο βουλευόμενος μετὰ τῶν ἀρίστων, πόθεν ἂν ποιήσεται τὴν εἰς τὸ πρόσω πορείαν. ἐν ᾧ δὲ οὕτως διενοεῖτο, αἰφνίδιον κατὰ τὴν ὀγδόην τοῦ Ἰουνίου μηνὸς οἱ Πατζινάκοι τὸν Αἷμον ὑπερβάντες, ἐπιφαίνονται τῇ Ἀδριανουπόλει. καὶ διὰ τῶν σκοπῶν μηνυθείσης τῷ Κωνσταντίνῳ τῆς τούτων ἐφόδου, βουλὴ προυτέθη, εἰ πολεμητέον αὐτοῖς, εἴτε μή. ἀλλὰ τῶν ἀρίστων ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ ἑταιρειάρχου περὶ τῶν πρακτέων βουλευομένων, Σαμουὴλ πατρίκιος ὁ Βούρτζης, ἀνὴρ αὐθάδης καὶ θρασύς, ἄρχων τότε τῶν πεζικῶν ὑπάρχων δυνάμεων, καὶ τῆς τοῦ χάρακος ἐπιστασίας πάσης ἐπιτετραμμένος, μὴ προσδεξάμενος τὸ τοῦ ἄρχοντος σύνθημα, τὴν τάξιν λιπών, καὶ διαλύσας τὸν χάρακα, ἔξεισι μετὰ τῶν πεζῶν, καὶ τοῖς Πατζινάκοις προσρήγνυται. ὧν ῥαγδαίως ἐπιβρισάντων, ἤρξαντο κάμνειν οἱ πεζοί. διὸ καὶ θαμὰ πέμπων πρὸς τὸν ἑταιρειάρχην ὁ Σαμουὴλ βοήθειαν ἐζήτει, ὡς ἐπαναγκασθῆναι τοῦτον δοῦναι καὶ ἀκουσίως τὸ σύνθημα τοῦ πολέμου. ἐξελθόντος δὲ παντὸς τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν λεγομένην βασιλικὴν Λιβάδα, καὶ καθολικῆς συμπλοκῆς προτεθείσης, διὰ τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀσύντακτον καὶ τὸ προηττῆσθαι τοὺς πεζούς, ἀναθαρσούσας τοὺς Πατζινάκους, γίνεται τροπὴ τῶν Ῥωμαίων, καὶ φόνος ἐγένετο οὐ πολὺς αὐτῶν, συνεκλείσθησαν δὲ αἴσχιστα εἰς τὸν χάρακα. ἔπεσέ τε Μιχαὴλ πατρίκιος ὁ Δοκειανός, ἔλαβε καὶ καιρίαν κατὰ τῶν σπλάγχνων καὶ ὁ μάγιστρος Κωνσταντῖνος ὁ Ἀριανίτης, καὶ τριταῖος ἀπέθανε. πεπτώκασι δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἀσήμων ὀλιγοστοί. τὸ δὲ λοιπὸν ἅπαν στράτευμα συγκλεισθὲν ἀγεννῶς εἰς τὸν χάρακα ἐπολιορκεῖτο παρὰ τῶν Πατζινάκων χωννύντων τὴν τάφρον λίθοις καὶ κλάδοις,

A καὶ πρὸς βίαν ἑλεῖν ἐπειγομένων τὸν χάρακα. καὶ τάχα ἂν ἐγένετο τοῦτο, εἰ μὴ καταπελτικῷ βέλει βληθεὶς ὁ Σουλτζοὺς διεπεραιώθη σὺν τῷ ἵππῳ, καὶ εἰς ἔκπληξιν μεγάλην ἤγαγε τοὺς θεασαμένους Πατζινάκους. ἐξῆλθε δὲ καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως ὁ Γλαβᾶς Νικήτας ὁ πρωτοσπαθάριος, τοποτηρητὴς ὢν τοῦ τάγματος τῶν σχολῶν, εἰς βοήθειαν· καὶ ἰδόντες τοῦτον, καὶ προσδοκήσαντες τὸν σύγκελλον Βασίλειον μετὰ τῶν Βουλγαρικῶν ἀφικέσθαι δυνάμεων· προσεδοκᾶτο γὰρ καὶ οὗτος ἐλθεῖν. καὶ δειλιάσαντες οἱ Πατζινάκοι σποράδες, ἄλλος ἀλλαχῇ φεύγοντες ὑπεχώρησαν, καὶ πανσυδὶ ἂν ἀπωλώλει ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατός. ἐγένετο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ τυραννίδος ἐμβολὴ κατά τινων ἀρχόντων πολιτῶν, ὧν ἔξαρχοι ἐτύγχανον Νικηφόρος καὶ Μιχαὴλ οἱ παῖδες τοῦ Εὐθυμίου, B καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν εἰς τὸ αὐτὸ γένος ἀναφερόντων *. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι πάντες διεσώθησαν, μόνος δὲ ὁ Νικηφόρος ἀνεξερευνήτως κατακριθεὶς, ἐξωρίσθη, τῆς οὐσίας αὐτοῦ πρότερον δημευθείσης. ὅπως δὲ τῶν Πατζινάκων ἐπικρατέστερα γένηται τὰ Ῥωμαίων, ὁ βασιλεὺς φροντίζων, τὸν Κεγένην ἐξάγει τῆς φυλακῆς, καὶ ἐς Πατζινάκους ἐκπέμπει, ὑποσχόμενον μάλιστα τούτους, καὶ εὔνους θεῖναι τῷ βασιλεῖ. καὶ τὰ συμμαχικὰ πάντα συναθροίσας ὑφ' ἕν, Φράγγους φημὶ καὶ Βαράγγους· μεταπεμψάμενος δὲ καὶ ἱππότας ἀπό τε τῆς Τελὺχ καὶ τοῦ Μαύρου ὄρους, καὶ τοῦ Καρκάρου, περὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας, C καὶ ἀνδράσιν ἐπισήμοις τῶν γενῶν ἕκαστον ἀναθεὶς, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡγεμόνα καταστήσας τὸν πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Βρυέννιον, καὶ ἐθνάρχην τοῦτον κατονομάσας, τὰς ἐκδρομὰς ἐκπέμπει κωλύειν καὶ ἐπέχειν τῶν Πατζινάκων. οὗτοι γὰρ μετὰ τὴν ἐν Ἀδριανουπόλει μάχην καταφρονήσαντες ὁλοσχερῶς τῶν Ῥωμαίων, ἀδεῶς τήν τε Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην ἐδῄουν καὶ ἐπυρπόλουν, ἀναιροῦντες ἀνοίκτως καὶ αὐτὰ τὰ θηλάζοντα νήπια, ὡς καὶ μίαν αὐτῶν μοῖραν ἄχρι τῶν Κατασυρτῶν (ἔγγιστα δὲ οἱ Κατασύρται τῆς βασιλίδος) ἐλθεῖν. ἀλλὰ τούτων μὲν ἡ καταστροφὴ ταχυτάτη ἐγένετο. λαὸν γὰρ ὁ βασιλεὺς ὁπλίσας, ἀπό τε τῶν ἐν αὐλῇ φυλαττόντων, D καὶ τινῶν ἄλλων ἐκ τοῦ παρήκοντος εὑρεθέντων, καὶ Ἰωάννῃ πατρικίῳ ἐπὶ τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχῳ τῆς βασιλίδος Ζωῆς, ὁ φιλόσοφος τὸ ἐπώνυμον, ἐγχειρίσας, κατειργάσατο ῥᾳδίως· νυκτὸς γὰρ οὗτος ἐπελθὼν, καὶ μεθύοντας καὶ κοιμωμένους πάντας εὑρὼν, ἀπέσφαξε· καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἁμάξαις γεωργικαῖς ἐπιθεὶς, κομίζει τῷ βασιλεῖ.

Ὁ μὲν οὖν Κεγένης ἐξελθὼν, διαπρεσβεύεται τοῖς Πατζινάκοις. καὶ τούτων ὑποσχομένων μεθ' ὅρκου ποιήσειν τὸ αὐτοῦ θέλημα, πιστεύσας τοῖς ὅρκοις, καὶ ἀπελθὼν, εὐθὺς ἀναιρεῖται, κατατμηθεὶς εἰς μικρὰ μέρη καὶ μόρια. ὁ δὲ Βρυέννιος τὰς ἐμπιστευθείσας αὐτῷ παραλαβὼν δυνάμεις, E καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει γενόμενος, ἐφρόντιζε τῆς φυλακῆς τῶν χωρίων. Στέλλεται δὲ καὶ τοῦ παντὸς ἡγεμὼν στρατοῦ Μιχαὴλ πατρίκιος ὁ ἀκόλουθος· προσταχθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς καθολικῆς μὲν μάχης μὴ ἅπτεσθαι, εἴργειν δὲ καὶ ἀνακόπτειν τὰς ἐκδρομάς. ὃς ἐξελθὼν, καὶ τῷ Βρυεννίῳ ἑνωθεὶς, ἔργου ἥπτετο. καὶ πρότερον μὲν ἐν Γολόῃ μιᾷ μοίρᾳ τῶν Πατζινάκων περιτυχὼν, καὶ ταύτην τρεψάμενος, ἠφάνισεν· εἶτα πάλιν ἐν τῷ Τοπλιτζῷ (φρούριον δὲ τοῦτο παρὰ τὸν Εὖρον κείμενον) ἑτέραν ἀποσπάδα μοῖραν τῶν Πατζινάκων εὑρὼν, ἀπώλεσεν. ὅθεν εὐλαβηθέντες τὰς τοιαύτας οἱ Πατζινάκοι δυνάμεις, τὰ μὲν παρὰ τὰς ὑπωρείας τοῦ Αἵμου κείμενα χωρία ληΐζεσθαι

* Ισ. τῶν ὁμαίμων.

A quod cito factum fuisset, & funditus omnis periisset exercitus Romanorum: nisi sagitta a catapulta missa, percussus Sultzus, cum equo simul trajectus fuisset, & maxime id conspicatos obstupefecisset Patzinacas. Erupit etiam ex Adrianopoli Glabas Nicetas protospatharius, legatus legionis scholarum, auxilio. quem videntes, & opinati syncellum Basilium, cum Bulgaricis copiis venturum, (etenim ipse expectabatur,) & veriti Patzinacæ dispersi, alius alio fugientes recesserunt. Hoc item tempore affectatæ tyrannidis accusati sunt quidam cives, quorum principes erant Nicephorus & B Michael, Euthymii filii, & alii quidam ad idem genus referentes originem. sed alii omnes servati sunt, solus autem Nicephorus indicta caussa condemnatus, in exilium missus est, prius tamen ejus bonis publicatis. Imperator autem id unum studens, ut res Romanorum superiores essent, Kegenem e carcere eductum ad Patzinacas mittit, pollicitum eos ad Imperatoris benevolentiam se traducturum, coactisque in unum sociis omnibus, Francis loquam & Barangis. accersitis autem & equitibus a Teluch & Mauro monte, & Carcaro, quum præfecisset viris illustribus ex singulis gentibus unum, C omnibus autem ducem Patricium Nicephorum Bryennium, quem Ethnarchem, id est, gentium principem, appellavit, ad prohibendas & comprimendas excursiones Patzinacarum mittit. Hi enim post Adrianopolis pugnam, omnino aspernati Romanos, libere ac sine metu Macedoniam & Thraciam diripere, incendere, infantes, vel etiam lac sugentes, interficere, nulla misericordia moti; ita ut etiam pars ipsorum usque ad Catasyrtas (qui proxime urbem sunt) venerit. vatum hi celerrime perierunt. Manu enim Imperator hominum armata, collecta ex aulicis custodibus, aliisque forte oblatis, ei præficit Joannem patricium, cognomine Philosophum, unum de eunuchis D cubicularis Zoæ Augustæ: qui noctu eos ebrios omnes ac sopitos nactus, nullo negotio interfecit, & capita eorum curribus rusticis imposita ad Imperatorem advexit.

Kegenes ergo egressus, legatos ad Patzinacas mittit: qui eam jurejurando confirmassent se ipsius voluntati satisfacturum, credens juramento ad eos se confert, statimque interficitur, in multa minuta concisus frusta. Bryennius porro copias sibi commissas accipiens, ut Adrianopolin venit, custodiendis locis curam impendit. Mittitur etiam universi dux exercitus, Michaelus patricius Acoluthus: E cui & ipsi mandatum fuit, ut justo prælio abstinens, excursiones hostium reprimeret. Is cum Bryennio se conjunxisset, rem gerere incipit. Ac primum apud Goloam in cohortem Patzinacarum incidens, eam delet. Deinde rursum ad Toplitzum, quod est castellum ad Eurum situm, aliam cohortem Patzinacarum a reliquis avulsam nactus, interficit. Exinde Patzinacæ ab his copiis sibi caventes, popula-

Edit. Paris. Pag. 787.

Kegenis interitus.

Bryennii & Acoluthi res contra Patzinacas gestæ.

ei regionem ad radices Æmi sitam cessaverunt, omni impetu in Macedoniam converso: in cujus agros grassabantur delecto robustissimorum exercitu, parati hostes ingruentes defendere. Bryennius & Michaelus his animadversis, noctu motis castris, ita ut nemo sentiret quorsum tenderent, magnis itineribus Chariopolin veniunt: eoque cum exercitu ingressi, opportunitatem rei gerendæ expectant. Patzinacæ prædis ex agris & suburbiis actis, sub vesperam reversi, proxime Chariopolin, nescii prorsus in urbe hostilem esse exercitum, in castra sua se conferunt, secure inter fistulas & cymbala comessantes. Intendentibus se tenebris, Bryennius & Michaelus egressi, eos sopitos stertentesque inveniant, & occidione delent. Hæc clades Patzinacas repressit, timoremque incussit, ut jam non effuse, ut ante, sed parcius prædas agerent, indictionibus quarta & quinta.

Edit. Paris. pag. 788.

366

Per hoc ipsum tempus Romanus Boilas subito est ad summum evectus. Is cum in sodalitatibus mereret, homo lingua promptus, ac pro urbano & faceto habitus, cum semel in conspectum Imperatoris venisset, elegantissimus ex colloquio judicatus, numquam ab eo deinde dimissus est: sed eum Monomachus & consiliarium porro, & quavis in re ministrum habuit: paulatimque eo evexit, ut primum in aula locum obtineret. Is ut erat homo versutus atque varius, diuturna Imperii cupiditate laborans, quotquot senatorum apud Imperatorem in indignatione erant, eorum arcano suo exposito animos tentabat. ac quibus insidiæ probabantur, eos sensim ac placide sibi conjungebat, juramentisque devinciebat: qui autem primo etiam auditu ab ea re abhorrebant, eorum probare se atque adeo mirari fidem erga Imperatorem simulabat, seque tantum experiendi eorum animos causa ista locutum dicebat, jurabatque se eorum integritatem Imperatori laudaturum. Cum multos civium corrupisset, jamque insidiaretur Imperatori, res detecta est. Ac socii quidem conspirationis quæstione agitata male sunt accepti, facultatibus suis spoliati & in exilium acti: Romanus impune evasit. nam cum eum Imperator paululum modo aversatus fuisset, mox in pristinum restituit locum.

Romani Boilæ in Imperatorem insidiæ.

Porro Sultanus cum, ut diximus, fratri suo Abramio succenseret, assiduas ejus vitæ deinceps struxit insidias. quod sentiens Abramius, ad Cutlumusum aufugit, suum consobrinum: & illo adjuvante bellum Sultano facit. qui cum iis congressus prælio apud Pasar, victor Abramium comprehensum necavit. Cutlumusus fugiens cum sex millibus & Melecho Abramii filio per legatos petit ab Imperatore, recipi in fidem societatemque Romanorum: profectusque in Persarmeniam ad Carse, responsum legatorum expectat. interimque Carse oppugnans, dempta arce, capit. Hunc a tergo insequens Sultanus cum suis copiis, in Iberiam venit: ideoque Cutlumusus ad Sabam & felicem Arabiam fugit. Sultanus in Ibe-

Bellum Sultani contra fratrem.

pag. 789.

A ἀπείχοντο, πᾶσαν δὲ τὴν ὁρμὴν ἐποιήσαντο κατὰ Μακεδονίας. καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἄλκιμον ἐπιλεχθέντες, κατέτρεχον τὰ ἐν Μακεδονίᾳ χωρία, καὶ εἴ τις ἐπίοι πολέμιος εὐρώστως αὐτὸν προσδέξασθαι ἐμελέτων. ὅπερ μαθόντες ὁ Βρυέννιος καὶ ὁ Μιχαὴλ, ἄραντες νυκτὸς, ὡς μηδένα συναίσθησιν λαβεῖν ὅποι ἀπίασι, καὶ συντόνῳ χρησάμενοι ὁδοιπορίᾳ, ἔρχονται εἰς Χαριόπολιν. καὶ ἐν αὐτῇ εἰσελθόντες μετὰ τοῦ στρατοῦ, ἐξεδέχοντο τὸν καιρόν. οἱ δὲ Πατζίνακοι τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ προάστεια λῃσάμενοι πάντα, καὶ περὶ βουλυτὸν ὑποστρέψαντες ἐγγύς τε Χαριουπόλεως, προσίθενται τῇ παρεμβολῇ, ἀγνοοῦντες ὅτι περ ἐπιχωριάζει στράτευμα ὅλως ἐν αὐτῇ. διὸ
B καὶ ἀδεῶς εἴποντο ἐν αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις κωμάζοντες· νυκτὸς δ' ἐπιγενομένης, οἱ περὶ τὸν Βρυέννιον καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐξελθόντες, καὶ κοιμωμένους καὶ ῥέγχοντας εὑρόντες, ἀναιροῦσι σύμπαντας. τοῦτο δὲ τὸ ἀτύχημα συστολὴν καὶ δειλίαν ἐνέθηκε τοῖς Πατζινάκαις. διὸ καὶ τὰς ἐκδρομὰς οὐκ ἀνέτως ὡς τὸ πρότερον, ἀλλὰ μετὰ φειδοῦς ἐποιοῦντο, κατὰ τὴν ἰνδικτιῶνος δ' καὶ ε'.

Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ ἡ Ῥωμανοῦ τοῦ λεγομένου Βοΐλα, αἰφνίδιος γέγονεν αὔξησις. οὗτος γὰρ ἐν ταῖς ἑταιρείαις καταπεπηγμένος, καὶ τὴν γλῶτταν ὑγρὸς ὢν, καὶ δοκῶν κατὰ τοῦτο ἀστεῖος καὶ εὐτράπελος, ἐπεί ποτε εἰς ὄψιν ἦλθεν τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁμιλήσας χαριέστατος
C ἔδοξε, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἀχώριστος ἦν αὐτοῦ διαπαντὸς, καὶ τούτῳ ἐχρῆτο, καὶ συμβούλῳ καὶ διακόνῳ καὶ ὑπουργῷ πρὸς πᾶσαν ὑπηρεσίαν. ὃν κατὰ μικρὸν ταῖς τιμαῖς προβιβάζων, εἰς μέγα ἐξῆρε καὶ ὕψωσεν, ὡς τὰ πρῶτα φέρειν ἐν βασιλείοις. οὗτος ὁ ἀνὴρ εὐμήχανος ὢν, καὶ ποικίλος, καὶ τῆς βασιλείας ἐρῶν ἀείποτε, ἀπεπειρᾶτο τῶν ὅσοι τῶν συγκλητικῶν προσκεκρουκότες ἦσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ τὸ μυστήριον ἀνακάλυψε. καὶ τούτων ὁπόσοι μὲν ἔτυχον προσδεχόμενοι τοὺς λόγους τῆς ἐπιβουλῆς, ἠρέμα καὶ προσηνῶς ἀντελάμβανε, καὶ ὅρκοις ἐξησφαλίζετο· τοὺς ὅσοι δὲ καὶ πρὸς μόνην ἀποδυσπετοῖεν τὴν ἀκοὴν, ἀποδέχεσθαι προσεποιεῖτο, καὶ θαυμάζειν τῆς εἰς τὸν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τὰ
D λεχθέντα δοκιμασίας ἕνεκα ῥηθῆναι χάριν, καὶ ὑπερλαλῆσαι τούτων ἐς τὸν βασιλέα ἐπώμνυτο. τελευταῖον δὲ πολλοὺς διαφθείρας τῶν πολιτῶν, καὶ ἐπιβουλὴν ἐξαρτύων, ἐφωράθη. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες οἱ αὐτῷ συνορμήσαντες, κακῶς ἔπαθον ἐτασθέντες, καὶ τῶν οἰκείων ὑπάρξεων γυμνωθέντες, καὶ ὑπερορίαις παραπεμφθέντες. ὁ δὲ Ῥωμανὸς οὐδὲν πέπονθε φαῦλον. κατὰ μικρὸν γὰρ ἀποστραφέντος αὐτὸν τοῦ βασιλέως, πάλιν συνεχωρήθη, καὶ τὴν προτέραν εἶχε κατάστασιν.

Ὁ δὲ Σουλτάνος ἐγκοτῶν, ὡς ἐρρέθη, Ἀβραμίῳ τῷ ἀδελφῷ, καὶ διαπαντὸς ἐπιβουλεύων τῇ τούτου ζωῇ,
E ἐμελέτα δολερῶς ἀνελεῖν αὐτόν. ὅπερ προγνοὺς ἐκεῖνος, ἀπέδρασε πρὸς Κουτλουμοῦς, τὸν ἑαυτοῦ ἀνεψιὸν, καὶ ἅμα ἐκείνῳ τὸν κατὰ τοῦ Σουλτάνου ἀναδέχεται πόλεμον. οἷς συμβαλὼν κατὰ τὸ λεγόμενον Πάσαρ ἐκεῖνος, τρέπεται. καὶ τὸν μὲν Ἀβράμιον ἀναιρεῖ κατασχεθέντα, ὁ δὲ Κουτλουμοῦς φυγὼν μετὰ χιλιάδων ς'. καὶ Μέλεχ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀβραμίου, διαπρεσβεύεται πρὸς βασιλέα, ἱκετεύων προσδεχθῆναι, καὶ σύμμαχος καὶ φίλος γενέσθαι τῶν Ῥωμαίων. καὶ ἐλθὼν πρὸς τὴν Περσαρμενίαν, καὶ τὸ λεγόμενον Κάρσε, προσέμενε τὰς τῆς πρεσβείας ἀποκρίσεις. καὶ ἐν τῷ μεταξὺ πολιορκήσας τὸ Κάρσε, πλὴν τῆς * ἀκροπόλεως, παρειλήφει τὴν πόλιν. κατόπιν δὲ τούτου διώκων ὁ Σουλτάνος, ἦλθε μετὰ τῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐν Ἰβηρίᾳ. ὅπερ μαθὼν ὁ Κουτλουμοῦς, ἔφυγε πρὸς τὰ Σαβᾶ, καὶ τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν. ὁ δὲ Σουλτάνος ἐν Ἰβηρίᾳ

* ἄκρας. Scylitz.

γενόμενος, ἐληΐζετο τὰ παρατυχόντα, καὶ ἐπυρπόλει. διὸ καὶ κατὰ σπουδὴν ὁ βασιλεὺς τὸν Ἀκόλουθον Μιχαὴλ μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς ἑσπέρας, ἐς Ἰβηρίαν ἐκπέμπει, ὃς ἐκεῖ γενόμενος, καὶ τοὺς διεσπαρμένους ἔν τε Χαλδίᾳ καὶ Ἰβηρίᾳ Φράγγους καὶ Βαράγγους ἀγηοχὼς, κωλύειν ἐπείγετο τὸν ἐνόντα τρόπον τὰς ἐκδρομὰς τοῦ Σουλτάνου. ἀλλ' ἐκεῖνος τὴν ὀξεῖαν ἔφοδον τούτου μαθὼν, καὶ ὅτι λαὸν ἀθροίσας αὐτόθι τούτῳ συμπλέκεσθαι, λογισάμενος ὅπερ ἦν εἰκὸς τὸ ἑκατέρωθεν τοῦ πράγματος ἄδοξον, καὶ ὅτι μὲν νικήσας δοῦλον ἔσται βασιλέως, νικηθεὶς δὲ οὐ μικρὰν αἰσχύνην ἀποίσεται, ἄρας παντὶ τῷ στρατῷ, ἀνέζευξε πρὸς τὸ Ταβρέζιον.

Τότε δὴ καὶ Μιχαηλᾶς ὁ τοῦ Στεφάνου υἱὸς, καὶ Τριβαλλῶν καὶ Σέρβων μετὰ τὸν πατέρα καταστὰς ἀρχηγὸς, σπένδεται τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς συμμάχοις καὶ φίλοις τῶν Ῥωμαίων ἐγγράφεται, πρωτοσπαθάριος τιμηθείς. ἐπέμφθη δὲ τῷ βασιλεῖ καὶ ἐξ Αἰγύπτου, παρὰ τοῦ ταύτης ἀρχηγοῦ, ζῶον ἐλέφας, καὶ καμηλοπάρδαλις. βουλόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς * τελείως ἀπώσασθαι τοὺς Πατζινάκους, τὰς ὁθενδήποτε δυνάμεις ἀθροίσας, ἔκ τε τῆς ἑῴας καὶ τῆς ἑσπέρας, καὶ Μιχαὴλ παραδοὺς τῷ Ἀκολούθῳ, καὶ τὸν σύγκελλον δὲ Βασίλειον τὰ Βουλγαρικὰ στρατεύματα ἀναλαβεῖν κελεύσας, καὶ ἄμφω κατὰ τῶν Πατζινάκων ἐκπέμπει. ὅπερ ἐκεῖνοι πυθόμενοι, χάρακα ἐπήξαντο κατὰ τὴν μεγάλην Περισθλάβαν, τάφρῳ βαθείᾳ καὶ σταυρώμασι ταύτην κατοχυρώσαντες. ἀφικομένων οὖν τῶν Ῥωμαίων, συγκλείσαντες ἑαυτοὺς ἔνδον τῆς τάφρου, ἐπολιορκοῦντο. ἐπεὶ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις τὴν ἄλλως ὁ καιρὸς ἐτρίβετο, μηδὲν ἔτι καὶ λόγου ἄξιον διαπράττουσι· κατεῖχε δὲ αὐτοὺς καὶ σπάνις τῶν ἀναγκαίων, βουλὴν προυτίθεσαν περὶ τοῦ πρακτέου. καὶ δόξαν ἅπασιν ὑποστρέψαι, ἀωρὶ τῶν νυκτῶν σιγὴν παραγγείλαντες, καὶ τὰς πύλας ἀναπετάσαντες τῆς παρεμβολῆς ὑπεχώρουν. τοῦτο δὲ οὐκ ἔλαθε τὸν Τυράχ. ἀλλὰ μαθὼν ὡς βούλονται φεύγειν, λαὸν ὅτι πλεῖστον τοῦ χάρακος ἐξαγαγὼν, ἐν ταῖς διόδοις ἐκπέμπει, ὅπου περ ἔμελλον οἱ Ῥωμαῖοι διέρχεσθαι. αὐτὸς δὲ ἐξελθοῦσιν εὐθὺς ἐπιτίθεται. καὶ γίνεται τροπὴ τῶν Ῥωμαίων φρικτὴ, καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν κατόπιν καταλαμβανόμενοι ἀπεσφάττοντο, οἱ δὲ ὑπὸ τῶν προκατειληφότων τὰς δυσχωρίας εἰργόμενοι ἀπωλίσκοντο. ἔπεσεν οὖν πλῆθος πολύ. πίπτει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ σύγκελλος, οἱ δὲ λοιποὶ σὺν τῷ Μιχαὴλ ἐν Ἀδριανουπόλει διασώζονται. περιαλγὴς οὖν ὁ βασιλεὺς γενόμενος ἐπὶ τῷ ἀτυχήματι, τούς τε ἐκ τῆς τροπῆς διασωθέντας ἀνελάμβανε, καὶ λαὸν ἕτερον ἐστρατολόγει, καὶ μισθοφόρους συνέλεγε· καὶ ἀβίωτον ἡγεῖτο τὸν βίον, εἰ μὴ ἄρδην ἀφανίσει τὸ γένος τῶν Πατζινάκων. ἀλλ' ἐκεῖνοι δι' αὐτομόλου τοῦτο πυθόμενοι, διαπρεσβεύονται πρὸς τὸν βασιλέα, εἰρήνην αἰτοῦντες. καὶ προσδεξάμενος οὗτος τὴν πρεσβείαν, σπένδεται μετ' αὐτῶν τριακοντούτεις σπονδὰς θέμενος.

Μοναστήριον δὲ οἰκοδομῶν ὁ βασιλεὺς κατὰ τὰ λεγόμενα Μάγγανα, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, καὶ ἀφειδῶς τὰ δημόσια καταναλίσκων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς χρήματα, νῦν μὲν οἰκοδομῶν, νῦν δὲ καταστρέφων, εἰς μεγάλην ἔλασεν ἔνδειαν, ὡς πάσης ἐπινοῆσαι διὰ τοῦτο καπηλείας, καὶ ἀτόπους καὶ σεσοφισμένας εἰσπράξεις ἐφευρηκέναι. δημοσίους τε γὰρ προεχειρίζετο φροντιστὰς ἀσεβεῖς καὶ ἀλάστορας, καὶ δι' αὐτῶν χρήματα ἐξ ἀδίκων πόρων συνήθροιζε. κατέλυσε δὲ καὶ τὸν Ἰβηρικὸν στρατὸν ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα χιλιάδας ἀριθμούμενον, διὰ Λέοντος τοῦ Σερβλίου, καὶ ἀντὶ στρατιωτῶν φόρους πολλοὺς ἐπορίζετο ἀπὸ τῶν χωρίων ἐκείνων. καὶ ἄλλας πλείους

*τῷ γὰρ ἀποσκευάσασθαι σ. Scylitz.

A ria obvia quæque populando atque incendiis vastat. Itaque celeriter Imperator Michaelum Acoluthum ex Occidente revocatum, in Iberiam mittit. Qui cum eo venisset, collectis per Chaldiam ac Iberiam dispersis Francis ac Barangis, compescere quocumque modo grassationes Sultani conatur. Sultanus celeri hujus adventu cognito, sentiensque velle illum exercitu collecto secum pugna congredi, reputans id quod res erat, utrumque sibi ignominiosum fore, sive vinceret Imperatoris ministrum, sive ab eo vinceretur, castris motis omni cum exercitu suo ad Tabre-B zium abit.

Hoc ipso tempore Michaelus Stephani filius qui post patris mortem Triballiorum ac Serborum principatum tenebat, cum Imperatore fœdus icit: protospatharlique decoratus honore, in album sociorum ac amicorum Imperii Romani adscribitur. Mittitur etiam Monomacho ab Ægypti principe elephas & camelopardalis. Secundum hæc Imperator Patzinacas prorsus amoliri cupiens, omnes undique ex Oriente & Occidente copias conducit, iisque Michaelum Acoluthum præficit: Basilium quoque syncellum Bulgaricos exercitus jubet excitare, & utrumque contra Patzinacas proficisci. Nuntiata iis hac re, Patzinacæ ad magnam Peristlabam castra locant, eaque vallo ac fossa communiunt profunda, & Romanis advenientibus in ea includunt, obsidionemque perferunt.
C Romani, cum tempus in obsidione nullo fructu tereretur, jamque etiam penuria laborare inciperent, consultant, quidnam esset agendum. Placuit obsidionem solvere. Itaque imperato silentio, intempesta nocte portis castrorum apertis discedunt. Neque hoc Tyrachum latuit, sed fugam eos moliri certior factus, magnam multitudinem castris emissam vias insidere jubet, qua Romani erant transituri, atque ipse egredientes statim adoritur. Atrox ibi Romanorum fuit clades, cum alii hostes a tergo insecuti necarent, alii ab iis qui vias occupaverant occiderentur. Cecidit magna multitudo, atque ipse etiam
D Syncellus, reliqui cum Michaelo Adrianopolim pervenerunt. Monomachus ex hac calamitate ingentem cepit dolorem: & collectis qui evaserant militibus, novisque scriptis cohortibus, conductis etiam mercenariis, bellum reparavit: quod, nisi excidisset Patzinacas, vitam sibi acerbam ducebat. Patzinacæ e perfuga quodam, eo de instituto facti certiores, missis legatis pacem ab Imperatore petierunt. quibus assensit, & inducias triennales pepigit.

Cæterum Monomachus monasterium condens in Manganis, quæ vocantur, denominandum a martyre Georgio, prodactis modo ædificando, modo diruendo iis quæ erant in ærario omnibus, ad eam pecuniæ indigentiam decidit.
E ideoque varia admodum cauponandi genera reperit, & absurdas commentitiasque exactiones. Nam publicos instituit procuratores, nefarios homines, quorum opera injustis rationibus pecuniam conficeret: & Ibericum exercitum, qui erat ad IↃↃↃↃ, per Leonem Serblium dimisit, ac pro militibus reditus multos iis ex regionibus recepit, multas-

Edit. Paris. pag. 790.

Romanorum in Patzinacis clades.

Induciæ cum Patzinacis.

Vitia & virtutes Monomachi.

que alias injustas & memoratu indignas exactiones excogitavit. Id quidem tacere non possum, hujus Imperatoris luxuria ac libidine factum esse, ut res Romana decresceret, atque inde paulatim contabescens ad extremam deducta sit imbecillitatem. Nam dum inepte studet esse liberalis, ad extremum prodigalitatis est prolapsus. Neque tamen prorsus nihil boni fecit: sed feruntur quædam ipsius opera, digna quæ in historiam referantur. Nam id quod dixi monasterium, & quæ in eo sunt ad senes, peregrinos, mendicosque alendos ædificia, nonnullam merentur laudem. Ad id tempus tantum insignioribus solemnitatibus in magno Dei templo, & in Sabbatis ac Dominicis diebus incruentum sacrificium peragebatur: reliquis diebus nequaquam. omittebatur enim ob redituum defectum. Hunc Monomachus liberaliter supplevit, ut quotidie Missa celebraretur eo in templo: laudabili sane instituto, quod hodieque obtinet. Quin & vasa ad hoc pertinentia sacramentum ei templo dedicavit, aurea, pretiosisque ornata unionibus & gemmis, quæ magnitudine, pretio, ac pulchritudine aliis antecellerent: multisque aliis donariis istud templum exornavit.

Edit. Paris. pag. 791.

Pestis. Indictionibus VII & VIII tanta fuit in urbe pestis, ut mortuis efferendis vivi non sufficerent. Et septimæ Indictionis æstate magna vis grandinis delata, multa animalia atque etiam homines interfecit. At Imperator consueto podagræ morbo afflictus, cum decumberet in Manganorum monasterio a se recens condito, ac præterea aliud malum accessisset, jamque mors instare videretur, de successore ejus deliberatum est inter aulæ proceres. hi erant, Joannes logotheta, quem detruso Leichuda rerum administrandarum socium adsciverat Imperator, protonotarius dromi Constantinus, Basilius Canicleí præfectus, & reliqui ejus necessarii. Omnibus visus est aptissimus Nicephorus Proreuon (quasi prinoatem diceres) mittiturque ad eum cursor in Bulgariam, cui tum præerat provinciæ, qui ad urbem eum evocaret. Quod ubi compererunt Augustæ Theodoræ (nam Zoe jam tum obierat) administri Nicetas Xyliniota, Theodorus, & Manuelus, celoci eam impositam, in magni palatii regiam deducunt, & Augustam declarant. Monomachus ergo cum diem suum obiisset, in Manganis magnifice sepultus est. Augusta autem misit, qui Proreuontem Thessalonicæ detinerent: inde in monasterium Cuzeni eum abducunt in Thracensi, atque eo relegant.

Nicephorus Proreuon.

Monomachi mors.

THEODORA sola imperat. Theodora avito Imperio potita, statim eos ulciscitur, qui Imperium in Nicephorum voluerant transferre, fortunis eos suis mulctans, & relegans. Eunuchis autem suis præcipuos magistratus commendat. Domesticum Orientis scholarum creat Theodorum, & in Orientem ad grassationes Turcorum cohibendas mittit: præfectura castrorum adempta magistro Isaacio Comneno. Etenim Monomachus omnes Ma-

A εἰς πράξεις ἐπενοήσατο πονηρὰς καὶ ἀθέσμους, ἃς καὶ ἀπολέγειν αἰσχύνομαι. ὃ δὲ εἰπεῖν ἐστιν ἀναγκαῖον, τοῦτο δὴ λέξω· ὅτιπερ ἐξ ἐκείνου τοῦ βασιλέως, καὶ τῆς ἐκείνου ἀσωτίας καὶ μαλακίας, τὰ Ῥωμαίων ἤρξατο φθίνειν πράγματα. καὶ ἔκτοτε, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο κατὰ μικρὸν εἰς τὸ κατόπιν χωροῦντα, εἰς παντελῆ κατήντησε τὴν ἀσθένειαν. τὸ γὰρ ἐλευθέριον ἀπείρως διώκων, εἰς ἄκραν ἐξώκειλε τὴν ἀσωτίαν. οὐ μήν γε καὶ παντάπασι πράξεων ἀγαθῶν ἐστέρητο· ἀλλὰ φέρονται καί τινα ἔργα αὐτοῦ, ἱστορικῆς μνήμης ἐπάξια. τό, τε γὰρ ῥηθὲν μοναστήριον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γηροκομεῖα, καὶ οἱ ξενῶνες, καὶ τὰ πτωχοτροφεῖα, B ἐπαίνων οὐκ ἀμοιροῦσι· καὶ τὸ γενόμενον ἔργον εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐγκωμίων οὐκ ἀπολείπεται. ἕως ἐκείνου γὰρ, ἐν μόναις ταῖς ἐπισήμοις ἑορταῖς ἐν ταύτῃ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς σάββασι καὶ ταῖς κυριακαῖς ἡ ἀναίμακτος τοῦ Θεοῦ ἐπετελεῖτο ἱερουργία· ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς οὐδαμῶς ἡμέραις. τοῦτο δὲ ἐγίνετο διὰ προσόδου ἔνδειαν· οὗτος δαψιλῶς ἀφορίσας, καὶ ἀποχρώντως, καθ' ἑκάστην τελεῖσθαι τὴν ἱερὰν παρεσκεύασε λειτουργίαν· ὃ καὶ κρατεῖ γινόμενον μέχρις ἡμῶν. καὶ σκεύη δὲ τὰ τῇ ἱερᾷ ἀνειμένα σπονδῇ, τῇ τοιαύτῃ ἀνέθετο ἐκκλησίᾳ, ἐκ χρυσοῦ καὶ πολυτίμων μαργάρων καὶ λίθων κατεσκευασμένα μακρῷ παρελάσαντα τὰ λοιπὰ μεγέθει καὶ κάλλει, καὶ τιμαῖς· καὶ λοιποῖς ἄλλοις κειμηλίοις οὐκ ὀλίγοις ταύτην ἐφαίδρυνε. καὶ τὰ μὲν ἐκείνου ταῦτα.

Ἐνέσκηψε δὲ καὶ λοιμικὴ νόσος τῇ βασιλίδι κατά τε τὴν C ζ΄. καὶ η΄. ἰνδικτιῶνα, ὡς μὴ ἐξαρκεῖν τοὺς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς τεθνεῶτας. ἐνηνέχθη δὲ κατὰ τὸ θέρος τῆς ζ΄. ἰνδικτ. μέγιστόν τι χρῆμα χαλάζης, καὶ πολλὰ ὑπ' αὐτοῦ οὐ ζῶα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωποι διεφθάρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς κατεχόμενος ὑπὸ τῆς συνήθους νόσου τῆς ποδάγρας, ἔκειτο ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ νεουργηθείσῃ μονῇ τῶν Μαγγάνων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἕτερον ἐπηκολούθησε σύμπτωμα, καὶ ἤδη ὁ θάνατος ἤγγιζεν, ἐσκέπτοντο οἱ τὰ πρῶτα ἐν βασιλείοις φέροντες, ὁ λογοθέτης Ἰωάννης (ὃν ὁ βασιλεὺς παραδυναστεύοντα εἶχε, παρωσάμενος τὸν Λειχούδην) ὁ πρωτονοτάριος τοῦ δρόμου ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου D Βασίλειος, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἄλλως αὐτῷ προσῳκειωμένοι, τίνα δεῖ ἐς τὸν βασίλειον ἐγκαθιδρύσωσι θρόνον. ἔδοξεν οὖν ἅπασιν ἐπιτήδειος εἰς τοῦτο Νικηφόρος ὁ Πρωτεύων. καὶ δὴ πέμπεται ταχυδρόμος ἐν Βουλγαρίᾳ, ἄξων αὐτὸν ἐκεῖθεν· ἔτυχε γὰρ τότε τῆς Βουλγαρίας περιεζωσμένος ἀρχήν. ἀλλὰ τοῦτο γνόντες οἱ τῇ Θεοδώρᾳ τῇ βασιλίδι ὑπηρετούμενοι (ἡ Ζωὴ γὰρ ἤδη προαπέστρεψε τὴν ζωήν) ὅ, τε Νικήτας ὁ Ξυλινιάτης, Θεόδωρος, καὶ Μανουήλ, δρόμωνι αὐτὴν ἐμβιβάσαντες, ἄγουσιν εἰς τὰ τοῦ μεγάλου παλατίου ἀνάκτορα, καὶ αὐτοκράτορα ἀναγορεύουσι. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ἀποθανὼν, ἐν τοῖς Μαγγάνοις ταφῆς ἔτυχε τῆς τυχούσης. οἱ δὲ περὶ τὴν βασιλίδα, πέμψαν- E τες ἐπέσχον τὸν Πρωτεύοντα ἐν Θεσσαλονίκῃ· κἀκεῖθεν ἀπάγουσιν εἰς τὸ Θρακήσιον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κυζίνου, κἀκεῖσε περιορίζουσι.

Τὴν προγονικὴν δὲ παραλαβοῦσα βασιλείαν ἡ Θεοδώρα, εὐθὺς μὲν μέτεισι τοὺς ὅσοι βασιλεῦσαι τὸν Πρωτεύοντα ἐβουλεύσαντο, τῶν ὑπαρχόντων ψιλώσασα καὶ ὑπερορίσασα· προβιβάζει δὲ καὶ τοὺς εὐνούχους αὐτῆς ἅπαντας εἰς τὰς μεγίστας ἀρχάς, δομέστικον μὲν τῶν σχολῶν τῆς ἀνατολῆς τὸν Θεόδωρον προβαλλομένη, καὶ εἰς τὴν ἑῴαν ἐκπέμψασα, ἐφ' ᾧ τὰς ἐκδρομὰς τῶν Τούρκων κωλύειν· τὸν μάγιστρον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνὸν, μετακινήσασα τῆς στρατοπεδαρχίας. ἔτυχε γὰρ ὁ Μονομάχος διαπειρασάμενος πάσας ἐν

ἑαυ

ἐφ᾽ ᾧ τὰς Μακεδονικὰς δυνάμεις, ἀρχηγοὺς ἐχούσας ἅπαντας Μακεδόνας, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Βρυέννιος. ἐφέρετο γὰρ ἐν Τούρκοις λόγος, ὡς εἴη πεπρωμένον καταστραφῆναι τὸ Τούρκων γένος ὑπὸ τοιαύτης δυνάμεως, ὁποίαν ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ἔχων κατεστρέψατο Πέρσας. προεβάλλετο δὲ καὶ λογοθέτην τοῦ δρόμου τὸν Νικήταν, καὶ δρουγγάριον τῆς Βίγλας τὸν Μανουήλ. προσελάβετο δὲ πολυπειρίαν εἰς τὸ τὰ κοινὰ διοικεῖν, τὸν σύγκελλον Λέοντα, τὸν λεγόμενον Στραβοσπόνδυλον, τὸν πάλαι τῷ βασιλεῖ Μιχαὴλ ὑπουργήσαντα. * καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως ἐφέρετο τῇδε. ὁ δὲ Βρυέννιος τὸν τοῦ βασιλέως ἐνωτισθεὶς θάνατον, ἄρας μετὰ τῶν Μακεδόνων, κάτεισιν ἐν Χρυσοπόλει. καὶ τοῦτον μὲν ἡ βασιλὶς ὅτι ἀσυντάκτως ὑπεχώρησε κατασχοῦσα, δημεύει, καὶ εἰς ἐξορίαν ἐκπέμπει. τὸν δὲ λαὸν ὑποστρέψαι εἰς τοὐπίσω παρασκευάζει. ὅλην οὖν τὴν θ΄ ἰνδ. τοῦ ς, φξδ΄. ἔτους βιώσασα ἡ βασιλὶς, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τῆς αὐτῆς ἀμέρας, ἐντέρῳ νοσήματι περιπεσοῦσα, ἀπέθανεν.

Οἱ δὲ ταύτης εὐνοῦχοι, σὺν τῷ συγκέλλῳ Λέοντι, ἀναβιβάζουσιν εἰς τὸν τῆς βασιλείας θρόνον, ἔτι ψυχορραγούσας, Μιχαὴλ πατρίκιον τὸν Στρατιωτικὸν, ἄνδρα ἐκ Βυζαντίου μὲν ὁρμώμενον, ἀφελῆ δὲ καὶ ἀποίκιλον, καὶ μόνοις τοῖς στρατιωτικοῖς ἐκ παίδων ἀσχοληθέντα, καὶ πλέον ἄλλο εἰδότα μηδὲν, καὶ ἤδη παρηβηκότα, καὶ τῆς πρεσβυτικῆς ἁψάμενον ἡλικίας, ᾗ καὶ συμφέρειν τὴν ἀπραγμοσύνην Ἀρχίλοχος ὁ ποιητὴς ἀπεφήνατο. τοῦτο δὲ πεποιήκασιν, ἵνα σχῆμα μόνον καὶ ὄνομα αὐτὸς ἔχῃ τῆς βασιλείας, αὐτοὶ δὲ διεξάγωσιν ὡς βούλονται τὰ κοινὰ, καὶ πάντων τυγχάνωσι κύριοι, ἐπομοσαμένου πρότερον καὶ αὐτοῦ, μηδέν τι πρᾶξαί ποτε τῆς ἐκείνων δίχα γνώμης τε καὶ θελήσεως.

Ἀναρρηθέντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ αὐτοκράτορος κατὰ τὴν λα΄. ἡμέραν τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, τῆς θ΄. ἐπινεμήσεως, Θεοδόσιος πρόεδρος, ὁ τοῦ πατραδέλφου τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου υἱὸς, πυθόμενος τὴν ἀνάρρησιν, καὶ δεινοπαθήσας, μὴ βουλευσάμενος, μηδὲ λογισάμενος τὸ τοῦ ἔργου δυσχερὲς καὶ ἀπόπτωσιν, μεθ᾽ οἵαν αὐτὸν μέλλει ἀναρρίπτειν, ἀναλαβὼν τοὺς οἰκογενεῖς καὶ δούλους, καὶ τοὺς ἄλλους ὑπηρετουμένους αὐτῷ, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν γειτόνων, καί τινας τῶν συνήθων, ὅσοι περ ἦσαν τὰς φρένας κουφότεροι, ἄρας περὶ δείλην ὀψίαν ἐκ τῆς οἰκίας (κεῖται δὲ αὕτη περὶ τὸ λεγόμενον Λεωμακέλλιον) πρόεισι διὰ τῆς πλατείας ὡς εἰς τὸ παλάτιον, ἀγανακτῶν καὶ δυσχεραίνων, καὶ τὴν ἀδικίαν ὡς ἂν τὰ ἔσχατα ἠδικημένος, πρὸς τοὺς παρατυχόντας ἐπιβοώμενος, καὶ τὴν βασιλείαν ἀνακαλούμενος, ὡς κληρονομικὸν τάχα κτῆμα καὶ αὐτῷ προσῆκον, ὡς μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐγγύτατα ἔχοντι αἵματος πρὸς τὸν ἀπελθόντα βασιλέα. ὡς δὲ ἐγένετο κατὰ τὸ πραιτώριον, διαρρήξας τὰς πύλας τῆς φυλακῆς, ἐξάγει τοὺς καθειργμένους, ἐλπίσας οἶμαι δι᾽ αὐτῶν μέγα τι διαπράξασθαι καὶ γενναῖον. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν Χαλκῇ φθάσας ἐποίει. ἀλλὰ τῆς ἐπαναστάσεως τοῖς ἐν τοῖς βασιλείοις γνωσθείσης εὐνούχοις, ταχὺ μὲν οἱ φυλάσσοντες ἐν τῷ παλατίῳ στρατιῶται Ῥωμαῖοί τε, * καὶ Βάραγγοι μισθοφοροῦντες Ῥωμαίοις, καθοπλίζονται. ταχὺ δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς βασιλικαῖς ὑπηρετοῦντες τριήρεσιν ἠγείροντο. καὶ χεὶρ ἱκανὴ συνηθροίσθη, καὶ κατὰ τοῦ Θεοδοσίου ἔμελλε πέμπεσθαι. ὁ δὲ τοῦτο πυθόμενος, ἐκκλίνας τὸ πρὸς τὸ παλάτιον ἀπιέναι, ὑποστρέφει πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν. ἤλπισε γὰρ, ὡς εἰσελθόντα τοῦτον ἐν αὐτῇ, ὁ πατριάρχης τε καὶ ὁ κλῆρος προσδέξεται, καὶ λαὸς ἀθροισθήσεται πλεῖστος, καὶ βασιλέα ἀναγορεύσουσι. ταῦτα δὲ πάντα αὐτῷ εἰς τοὐναντίον συνέβη. ὅ,τε γὰρ πατριάρχης, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας κλῆρος ἐρχομένῳ τὰς ταύτης ἀπέκλεισε πύλας. καὶ οἱ συνήθως ἐν τοῖς τοιούτοις χαίροντες καὶ συντρέχοντες ἦσαν οὐδαμοῦ, καὶ οἱ παρεπόμενοι

* ἀλλὰ καὶ Λέοντος τοῦ Βουλγάρων ἐπισκόπου κοιμηθέντος, προεχειρίσατο Θεόδουλον μοναχὸν, ἐξ Ἰκονίου μὲν ὡρμημένον πόλεως Τετραπόλεως, ἡγούμενον δὲ τυγχάνοντα τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Μωκίου, τῆς θύραθεν σοφίας μὲν τὸ στόμα ἄγευστον, τῆς δ᾽ ἔσω θείας εἰς ἄκρον ἐληλακότα, καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς χάρισι καὶ ἀρεταῖς κατακοσμούμενον. Scyl.

* (γένος δὲ Κελτικὸν οἱ Βάραγγοι) Scyl.

cedonicas legiones in Orientem trajecerat, ducibus omnibus Macedonibus, e quibus fuit etiam Bryeonius. nam inter Turcas ferebatur rumor, esse in fatis, ut gens Turcica a tali opprimatur exercitu, quali usus Alexander Macedo Persas subegit. Eadem dromi logothetam fecit Nicetam, & drungarium vigiliæ Manuelum. & ob reipublicæ administrandæ peritiam adscivit Leonem Strabospondylum, qui olim Michaelo Imperatori minister fuerat.

* At Bryennius Monomachi mortis nuntio accepto, cum Macedonibus Chrysopolio profectus est. quem Augusta, quod injussu ipsius discessisset, captum, facultatibus suis spoliavit, & relegavit: militea, unde venerant, redire jussit. Cum ergo totam Indictionem nonam, id est annum mundi ↀↀ CIↀ Iↀ LXIV vixisset Theodora, sub exitum Augusti mensis, ejusdem anni, tenuis intestini morbo necata est.

Eunuchi autem ipsius, & Leo syncellus, Imperatorem declarant, ipsa etiamnum animam agente, Michaelum Stratioticum, hominem Byzantii natum, simplicem atque innocuum, & a puero in bellis tantum versatum, nulliusque præterea rei gnarum: jamque ætate ad senectam provecta, cui otium optime congruere Archilochus pronantiavit. Id autem eo consilio fecerunt, ut illo nomen & speciem Imperii gerente, ipsi suo arbitrato rempublicam administrarent, omniumque potestatem penes se haberent: jurato prius illo, nihil se ipsis nesciis aut nolentibus acturum.

Declaratus est Michaelus Imperator ultima Augusti die, Indictione nona. Quod ubi comperit Theodosius præses, patruo Monomachi natus, ægerrime tulit. & non considerata rei quam aggrediebatur difficultate, & in quantum seipsum discrimen adduceret, collectis vernis suis & servis atque ministris, multisque etiam vicinorum & familiarium, qui animo erant leviori, vespertino crepusculo ab ædibus suis (eæ erant ad Leomacellium, quod populi macellum licet interpretari) per plateas palatium versus processit, vociferans extremam sibi injuriam fieri: deque ea obviis quibusdam conquestus, quod sibi sanguine defunctum Imperatorem proxime attingenti, Imperium hæreditatis jure ad se devolutum eriperetur. Cum ad prætorium pervenisset, custodiæ perruptis portis captivos emisit, sperans nimirum eorum auxilio se aliquid præclari effecturum. idemque in Chalce fecit. Eunuchi in palatio seditione annuntiata, celeriter palatii custodes milites cum Romanos tum Barangos mercenarios armant. mox etiam triremium Imperatoriarum ministri instruuntur: colligiturque ita agmen haud exiguum, quod contra Theodosium mitteretur. Is ubi hoc percepit, omissa ad palatium via, ad magnum Dei templum deflectit, sperans se eo ingressum a patriarcha & clero acceptum iri, plurimosque concursuros qui ipsum Imperatorem salutarent. Verum et plane diversum evenit. nam venienti patriarcha & clerus templi fores obdiderunt: neque aderant uspiam ii

Edit Paris. pag. 792.

Bryennius.

* Quo etiam Leone Bulgarorum episcopo vita functo, ei ejus locum creavit Theodulum monachum ex Iconio, quæ urbs est Tetrapolena, oriundum, sed monasterii magni martyris sancti Mocii tunc forte Antistitem, externæ sapientiæ prorsus expertem, sed divinæ peritissimum, & ejus donis ac virtutibus ornatissimum, & civitatis eos in hoc statu erat.

MICHAELIS STRATIOTICI Imp.

Theodosii seditio.

pag. 793.

qui ad tales res, utpote ipsis gratas, concurrere solebant; & qui ipsum eo usque comitati fuerant, missum contra iri exercitum audientes, paulatim dilapsi sunt. Tandem ab omnibus desertus, miserabilis supplex cum filio ad templum consedit: statimque ex eo abreptus, Pergamum soli vertendi causa coactus est ire. Eodem modo puniti etiam præstantiores alii, qui se ipsi adjunxerant.

Stratioticus nemine repugnante jam Imperio potitus, delectos senatores quemque ad majorem extollendo dignitatem, populum beneficiorum pollicitationibus demeruit. Cum autem esset admodum senex, multaque antiqua recordaretur, multas veterum consuetudinum reducere intendit, nihil vel Imperio vel reipublicæ profuturas. Quorum fuit, quod prætorium expurgari jussit: quod factum jocose subsannantes cives, dicebant quærere eum taxillum suum quem aliquando ludens ibi perdiderat, ideoque averrere pulverem: quod civium capita non
367 litteris, ut nunc, sed byssinis pileis, magnis lineis purpureis intertextis tegi voluit: quod procuratores publicos non ex Senatu delegit, sed alios scribarum e numero velocium, in singulis archivis educatorum. quæ si omnia velim recitare, satietatem auditoribus attulero. Postquam tempus appetiit Imperatoriæ largitionis, quam exercere in Senatum Imperatores quotannis festo paschatis tempore consueverant, ingressi sunt ad eum omnes exercituum duces, generis nobilitate & fortitudine illustres. hi erant, magister Isacius Comnenus, magister Catacalo Ambustus, (huic, cum esset dux Antiochææ, magistratum abrogarat Stratioticus, & Michaelum patruelem suum in ejus locum suffecerat: quem, ut primum Imperator factus fuit, Uranum denominaverat, veluti ab antiquo illo Urano genus ducentem) Michaelus Bestarches Burtza, Constantinus & Joannes, genus a duce Orientalium trahentes,
Edit. Paris. pag. 794 alique multi ducum lectissimi. omnes autem concurrebant, ut novum viderent Imperatorem, & ejus beneficentia fruerentur. nam ejus liberalitas atque magnificentia passim fuerat celebrata. Imperator cum Comneno & Ambusto colloquens, eos laudavit, bonos fortesque duces appellans: maxime Ambustum, qui non parentum nobilitate aut favore adjutus aliquo, sed suis præclaris factis ad tantam dignitatem conscendisset. Eodem modo alios quoque
Imperatoris in summos viros inhumanitas & iniquitas. nobiles tractavit, nullius interim voluntati morem gerens: neque præsidum petentes dignitatem Comnenum ac Ambustum voti compotes, sed omnium petitiones irritas reddens, & eo ipso adversum se irritans eorum animos. Atque hoc modo Orientales ductores tractavit.

Bryennium autem ab exilio revoca-
Bryennius. vit, ac Cappadocibus præfecit, plenoque cum Imperio Macedonicis legionibus præpositum in Turcos emisit; (etenim Turcus quidam, Samuchus nomine, obscuris natalibus, sed bello egregius, sub Sultano militans, cum iis alteram in Romanos impressionem fe-

A τούτῳ μέχρις ἐκείνου τοῦ τόπου μαθόντες τὴν μέλλουσαν πέμπεσθαι δύναμιν κατ' αὐτοῦ, κατὰ μικρὸν ὑποῤῥέοντες, ἐσκεδάσθησαν, καὶ λοιπὸν ἔρημος πάντων καταληφθεὶς, ἱκέτης ἐλεεινὸς μετὰ τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καθίζει. ὃν εὐθὺς ἀποστείλαντες ἐξάγουσι τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐξορίζουσιν ἐν Περγάμῳ. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς ἐμφανεστέρους τῶν αὐτῷ συναπαχθέντων ἐποίησαν. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ὁ Μιχαὴλ, ἀναμφισβητήτως ἀναγορεύεται αὐτοκράτωρ.

Παραλαβὼν δὲ τὰς ἡνίας τῆς βασιλείας, πάντας μὲν τοὺς λογάδας τῆς συγκλήτου εἰς βαθμοὺς ἀξιωμάτων ὑψηλοτέρους ἀνήγαγε, καὶ τὸν δῆμον ὑποσχέσεσιν ὑπεποιεῖτο πολλῶν ἀγαθῶν. ὡς ὢν δὲ κάρτα γέρων, καὶ πολ-
B λῶν μεμνημένος ἀρχαίων, ἐπεβάλλετο καὶ πολλὰ τῶν παλαιῶν χαλάσαντα ἐθίμων ἐπανακτήσασθαι, μηδὲν πρὸς λυσιτέλειαν συντροῦντα τῆς βασιλείας ἢ τοῦ κοινοῦ. τό, τε γὰρ λεγόμενον στρατήγιον ἀνακαθαίρεσθαι ἐκέλευσε. πρὸς ὅπερ ἀποσκώπτοντες οἱ πολῖται ἔφασκον, ὡς τὸν οἰκεῖον ἀστράγαλον ἀναζητῶν, ὃν ἐκεῖσε παίζων ἀπώλεσεν, ἐκκαθαίρει τὸν χοῦν. καὶ τὰς τῶν πολιτῶν κεφαλὰς σκέπεσθαι μὴ διὰ γραμμάτων, ὡς νῦν, ἀλλὰ διὰ μεγαλογράμμων ὀθονίων ἐκ βύσσου πορφύρας ἐξυφασμένων. καὶ δημοσίους φροντιστὰς οὐ συγκλητικοὺς προεβάλλετο, ἀλλά τινας τῶν ἐν ἑκάστῳ τῶν ἀρχείων ἐναυξηθέντων ταχυγράφων. καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν τὸ κα-
C θέκαστον καταλέγειν θελήσας, προσκορὴς γενήσομαι τοῖς ἀκροαταῖς. * ἐπεὶ δὲ ὁ καιρὸς ἐπέστη τῆς βασιλικῆς φιλοτιμίας, ἣν διανέμειν ἐτησίως κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα πρὸς τὴν σύγκλητον εἰώθασιν οἱ βασιλεῖς, καὶ πάντες εἰσῆλθον οἱ τῶν στρατῶν ἡγούμενοι, καὶ γένει, καὶ ἀνδρείᾳ ὠνομασμένοι. ἦσαν δὲ οὗτοι μάγιστρος Ἰσαάκιος ὁ Κομνηνὸς, καὶ ὁ μάγιστρος Κατακαλὼν ὁ Κεκαυμένος (δοὺξ δὲ οὗτος ἦν Ἀντιοχείας, καὶ παραλυθέντα τοῦτον τῆς ἀρχῆς διεδέξατο Μιχαὴλ ὁ τοῦ βασιλέως ἀνεψιός. ὃν ἅμα τῇ ἀναῤῥήσει Οὐρανὸν κατονομάσας, ὡς δῆθεν εἰς τὸν παλαιὸν Οὐρανὸν ἀναφέροντα τὸ γένος. καὶ μάγιστρον Ἀντιοχείας, ὥσπερ ἦν ἐκεῖνος τιμήσας, διάδοχον ἐκπέμπει τῷ Κεκαυμένῳ, Μιχαὴλ τε Βεστάρχης ὁ Βούρ-
D τζης, Κωνσταντῖνος καὶ Ἰωάννης οἱ ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐῴων τοῦ δουκὸς καταγόμενοι, καὶ οἱ λοιποὶ λογάδες τῶν ἀρχόντων. συνέδραμον δὲ πάντες, ἵνα καὶ τὸν νέον βασιλέα θεάσονται, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ τύχωσι φιλοτιμιῶν. διεδόθη γὰρ πρὸς ἅπαντας τὸ προσηνὲς ἐκείνου, καὶ πρὸς τὰς εὐεργεσίας μεγαλοπρεπές τε καὶ ἐλευθέριον. εἰς λόγους δ' ἐλθὼν ὁ βασιλεὺς τῷ Κομνηνῷ, καὶ τῷ Κεκαυμένῳ, καὶ ἐπαινέσας μὲν αὐτοὺς, καὶ στρατηγοὺς γενναίους καὶ ἀγαθοὺς ὀνομάσας, καὶ μᾶλλον τὸν Κεκαυμένον, ὡς μὴ ἐκ πατέρων, μηδ' ἐκ προσπαθείας τινὸς, ἀλλ' ἐξ οἰκείων ἀνδραγαθημάτων πρὸς ἣν ἐκέκτητο τοῦ ἀξιώματος ἀναχθέντα καθέδραν. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους τῶν εὐγενῶν ποιήσας, μηδενὸς δὲ θε-
E λήσας ἐκπληρῶσαι βούλησιν, μηδ' εἰς τὸ τῶν προέδρων ἀξίωμα τὸν Κομνηνὸν καὶ τὸν Κεκαυμένον, ὡς ᾔτουν, ἀναγαγεῖν κατανεύσας, ἀλλὰ καὶ πάντων τὰς δεήσεις ἀπράκτους ἀποπεμψάμενος, ἅπαντας ἠρέθισε κατ' αὐτοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἑῴους στρατηγοὺς διετέθη οὕτως.

Τὸν δὲ Βρυέννιον τῆς ὑπερορίας μεταπεμψάμενος, καὶ ἄρχειν τάξας Καππαδοκῶν, στρατηγὸν αὐτοκράτορα προχειρίζεται τῶν Μακεδονικῶν ταγμάτων, καὶ κατὰ Τούρκων ἐκπέμπει) Τοῦρκος γάρ τις τὴν κλῆσιν Σαμούχ, τὸ γένος οὐκ ἐπίσημος, πρὸς δὲ τὰ πολεμικὰ γενναῖος καὶ ἐνεργὸς, τῷ Σουλτάνῳ συστρατευόμενος, ὁπηνίκα τὴν δευτέραν εἰσβολὴν κατὰ Ῥωμαίων ἐποιήσα-

ἢ διετέλεσεν οὕτως ἀφιλοτίμως ἀπέχεσθαι τὰ σκῆπτρα τῶν κυβερνῶν. Scylitz.

τὸ, ἐκείνου ὑποστρέψαντος ἐν Περσίδι, αὐτὸς τῷ τόπῳ παρέμενε μετὰ τρισχιλίων ἀνδρῶν, καὶ περιπλανώμενος ἐν ταῖς πεδιάσι καὶ τοῖς ὑπτίοις τόποις τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, καὶ αἰφνιδίους ποιούμενος ἐκδρομάς, κακῶς διετίθει τὰ Ῥωμαίων, καὶ ἠλπίζετο) ἀλλ' οὐδὲ τοῦτον θεραπεῦσαι ἴσχυσεν ὁ βασιλεύς. ἦν γὰρ ἀφυέστατος εἰς τὸ θωπεῦσαι καὶ καταδημαγωγῆσαι ἀνθρώπους περιυβρισθέντας, καὶ λανθάνοντα κότον ἐν τῇ ψυχῇ περιφέροντας. τοῦ γὰρ Βρυεννίου λιπαρῶς ἱκετεύοντος ἀποδοθῆναί οἱ καὶ τὰ χρήματα, ὁπόσα ἀφείλετο ἀπ' αὐτοῦ Θεοδώρα ἡ βασιλίς, οὐκ ἐπήκουσεν. ἀλλ' ἐκτενῶς δυσωποῦντα περὶ τούτου, καὶ ἱκετεύοντα, τὸ δημῶδες τοῦτο καὶ κατημαξευμένον εἰπὼν μόνον, δεικνύειν ἔργα ἀπαιτεῖ μισθούς, ἀπεπέμψατο. οὕτω δὲ παροραθεὶς καὶ ὁ Βρυέννιος, ἀπῄει δεινὰ στρέφων ἐν ἑαυτῷ, καὶ καιρὸν ζητῶν ἐκδικάσεως.

Παραπλησίως δὲ διετέθη καὶ πρὸς Ἑρβέβιον τὸν Φραγγόπωλον, ἄνδρα συστρατευσάμενόν τε τῷ Μανιάκῃ ἐν Σικελίᾳ, καὶ μεγάλα τρόπαια στήσαντα, καὶ ἀπ' ἐκείνου καὶ ἕως τότε Ῥωμαίοις εὔνουν φαινόμενον. παρακαλοῦντα γὰρ καὶ αὐτόν, καὶ ἱκετεύοντα τῆς τῶν μαγίστρων τιμῆς τυχεῖν, οὐ μόνον οὐκ ἀξίωσε λόγου, ἀλλὰ καὶ πολλὰ χλευάσας καὶ μυκτηρίσας, ἀπεπέμψατο. καὶ οὕτως ἦν ἀφυὴς καὶ δυσπρόσοδος περὶ τὰς ἐντεύξεις. ὁ δὲ Ἑρβέβιος, οἷα βάρβαρος καὶ τὴν ὀργὴν ἀκατάσχετος, οὐ μετρίως ἐνεγκὼν τὴν ὕβριν ἀγνοῶν δὲ καὶ τὴν μελετωμένην παρὰ τῶν Ῥωμαίων συσκευήν, οὐκ ἐκαρτέρησεν· ἀλλὰ σπουδάζων ἀμύνασθαι τὸν ὑβριστήν, ἐξαιτησάμενος ἐπ' οἴκου πορευθῆναι, καὶ ἀφεθεὶς τῷ βασιλεῖ συνοισόντων τὰ ἐξιτήρια, ἐξῆλθεν εὐθύς. καὶ πρὸς τὴν ἑῴαν περαιωθείς, ἀνῆλθεν ἐν τῇ κατὰ τὸν Ἀρμενιακὸν οἰκίᾳ αὐτοῦ, τῇ Δαβαράμῃ. καὶ κοινολογησάμενος τισὶ τῶν Φράγγων, ἐκεῖσε τότε διεσπαρμένοις οὖσιν εἰς παραχειμασίαν, καὶ τριακοσίους ἄνδρας ἐκ τούτων ὑποφθείρας, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν. καὶ ἀνελθὼν ἐν Μηδίᾳ, κοινοπραγεῖ τῷ Σαμοὺχ, ἐκεῖσε ἐνδιατρίβοντι ὥστε πολεμεῖν Ῥωμαίοις. καὶ χρόνον μέν τινα ἀσάλευτος ἔμεινεν ἡ ὁμολογία. προσκρούσματος δέ τινος μεταξὺ τῶν Φράγγων γενομένου, καὶ Τούρκων, καὶ ἐκ τούτου ἐπιβουλευόντων ἀλλήλοις τῶν γενῶν, ὁ μὲν Σαμοὺχ προσεποιεῖτο τηρεῖν τὰ συντεθειμένα. ὁ δὲ Ἑρβέβιος ἐξεπίτηδες ἦν ἐν ὑπονοίαις, καὶ αἰφνίδιον προσεδόκα ἐπίθεσιν, καὶ τοὺς Φράγγους παρεκάλει μὴ ἀνέτως, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὅπλων καθεύδειν: τοῦτο δὲ ἐποίει κρυφίως, μηδεμίαν συναίσθησιν διδοὺς τῷ Σαμούχ. ἕως ἐκεῖνος λανθάνειν οἰηθείς, ἀνακαλύπτει τὸ βούλευμα, καὶ περὶ μίαν ἡμέραν ἐξοπλίσας πάντας οὓς εἶχε Τούρκους, ἐπιτίθεται ἀριστοποιουμένοις τοῖς Φράγγοις. οἱ δέ, κατὰ τὸ παράγγελμα τοῦ στρατηγοῦ τοὺς ἵππους ἐν τοῖς χαλινοῖς ἔχοντες, ὡς ᾔσθοντο τῆς ἐπελεύσεως τῶν Τούρκων, ταχεῖς τε ἔποχοι γίνονται, καὶ ἐρχομένοις τούτοις προσυπαντῶσι. καὶ γίνεται μάχη καρτερά, καὶ πρὸς μικρὸν ἀντισχόντες οἱ Τοῦρκοι τρέπονται. καὶ πίπτουσι μὲν οἱ πλείους, οἱ δὲ λοιποὶ διασώζονται πρὸς τὸ Χλέατ πεζοὶ καὶ γυμνοί. ὁ δὲ Ἑρβέβιος ὑποστρέψας ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ μετὰ τῶν Φράγγων, κατασκηνῶσαι ἐν τῇ παρεμβολῇ συνεβούλευεν. ἐνέκειντο δὲ οἱ Φράγγοι ἀναγκάζοντες, εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει τὸ Χλέατ, κοινοπραγίαν ἔχοντες, καὶ ὅρκους μετὰ τοῦ ἀμηρεύοντος, ἐν αὐτῇ, ἀπαθείας τέ τινος καὶ λουτροῦ μετασχεῖν, καὶ τὸν ἐκ τοῦ πολέμου ἀποπλύνασθαι λύθρον. ὁ δὲ πολὺς ἂν ἐγκείμενος καὶ ἀθισ-τιώων, τὸν τοιοῦτον ἀποτινάξασθαι λογισμόν, καὶ μὴ πάνυ τι πιστεύειν ὅρκῳ ἀλλοπίστων καὶ ἀλλο-

A eit: eo in Persidem reverso, cum tribus millibus locum tenuit, atque hinc inde vagans in planis atque humilibus majoris Armeniæ locis subitis incursionibus ditionem Romanam vexabat.) Sed hujus quidem animum non placavit, homo blandiendi ac comitate demulcendi eos qui atrocibus affecti injuriis occultam in animo iram gerunt ignarissimus. magnopere enim obsecrante Bryennio, ut bona etiam sibi sua, quæ ipsi Theodora eripuerat, redderentur, non assensit: ac urgentem vehementius, vulgare illud & protritum fatus, confecto opere demum esse exigendam mercedem, dimisit. Bryennius hoc B modo spretus, discessit animo exasperato, vindictæ occasionem expectaturus.

Eumdem se Imperator gessit erga Erbebium Francopullum, qui vir in Sicilia Maniacæ in bello socius fuerat, ac præclara statuerat trophæa, & exinde in eum usque diem rei Romanæ studuerat. hunc enim precibus a se contendentem, ut magisterii honore ornaretur, non modo non est dignatus assensu, sed etiam subsannatum varie, nasoque suspensum dimisit. adeo inhumanus erat, & in congressibus difficilis. Erbebius, quippe barbarus & iræ impotens non moderate tulit eam contumeliam, ignarusque eorum quæ Romani machina- C bantur, de vindicta cogitavit: commeatuque domum abeundi ab Imperatore impetrato, in Orientem transiit, ac domum suam Dabaramam in Armeniaca sitam provincia se contulit: & re cum quibusdam Francis communicata, ibi in hyberna divisis, ccc eorum corruptis in Mediam abiit iis comitatus, & cum Samucho tunc ibidem degente belli in Romanos gerendi societatem coiit. Ea societas cum aliquandiu durasset, offensæ inter Francos & Turcos inciderunt, ac nationes invicem sibi insidiari cœperunt. Ac Samuchus quidem pactis se stare simulabat. Erbebius vero semper in suspicionibus D erat, subitumque Turcorum aliquem in se impetum expectabat: ideoque suos hortabatur, ne secure, sed armati semper dormirent. Interim tamen Samucho nullum præbebat suarum cogitationum indicium. Tandem Samuchi insidiæ eruperunt. & quadam die omnibus suis Turcis armatis, prandentes Francos adoritur: quorum hi adventum sentientes, statim in equos, quos ducis jussu semper paratos habebant, insiliunt, & Turcis occurrunt: prælioque acri facto, Turci cum aliquamdiu restitissent, pelluntur, majorque eorum pars occisa, reliqui pedites nudique in urbem Chleat fuga evadunt. Er- E bebius a persecutione hostium revertens cum suis, suadebat ut in castra se reciperent. verum ii urgebant, ut in eamdem urbem (nam eum ejus Amera societas ac pactum ipsis intercedebat) intrarent, in qua recreare se, & in balneo cruorem belli abluere possent. vehementer instabat contra Erbebius, atque obsecrabat ut hanc cupiditatem deponerent, neve nimium fiderent jurijurando hominum diversæ religionis ac nationis, &

Erbebius.

Edit. Paris. pag. 795.

Francorum & Turcorum societas & dissidium.

quibus persuasum asset se piissime agere si multos Christianos interimerent. Sed cum omnibus in eadem sententia manentibus surdo fabulam narraret, tandem cum ipsis in urbem ingreditur, multis eos obtestatus ut sibi numquam non caverent, semperque arma ad manus haberent. Sed Franci Chleat ingressi, posthabitis Erbebii monitis ad lavacra, pocula & convivia se contulere. Interim urbis Ameras Aponasar, re cum Samucho & Sarracenis ibi degentibus communicate, hospitibus peregrinorum mandat, ut dato signo hospites suos comprehendant ac vinciant; aut si id fieri non possit, occidant. Postquam Franci deliciarum saturi, somno se dederunt, signum datur: & eorum alii statim occiduntur, alii capiuntur quidam etiam de muris foras desilientes evaserunt: Erbebius captus est, & in vinculis asservatus. His ita actis, Ameras Imperatori per internuncios significat, se ei favere: & qui ipsius rebus insidiati fuissent, eos se perdidisse, ducemque horum captum detinere.

Edit. Paris. pag. 796.

Cæterum Orientis duces hoc, quo docuimus, modo dimissi ab Imperatore, denuo tentandam rem statuerunt. Itaque se ad primarium syncellum Leonem Strabospondylum conferunt, tunc reipublicæ gubernatorem, eoque apud Imperatorem intercessore utuntur: atque orant, ne ipsos ita neglectos atque ignominiose abjectos Imperator velit. multisque adductis argumentis, id quoque ad extremum proponunt: Indignum videri, cives ab Imperatore honores consequi, cum ii neque propugnacula tutati, neque cum hoste congressi unquam sint: se vero, qui ab ineunte ætate pro ipsis propugnaverint & excubarint, ut secure alii dormire possent, præteriri, neque ex Imperatoris benignitate ullum percipere fructum. Verum Imperator, morosus homo, adituque difficilis, non modo non audiit benigne eam deprecationem, sed supplices etiam contumeliose dimisit, singulos verbis insectatus. At vero hi denuo ignominiis superbe affecti, omni excusse spe fremere, animoque excandescere. ac principio quidem pro se quisque susurris Imperatori conviciari: alterque alterum hortari, ne contumeliam istam leviter ferat, sed ad justam vindictam sese paret. post in unum collecti coetum in magno templo, dictis ultro citroque sacramentis taciturnitatem & injuriarum persecutionem stipulati, adamantis, quod ajunt, vinculis conspirationem roborarunt. Ambusti sententia erat, Bryennium quoque in societatem adsciscendum, qui ad hoc institutum plurimum afferre momenti posset, numeroso præfectus exercitui Macedonico. atque is tentatus, facillime assensit. Proinde in deliberationem venit, cui Imperium re ex animi sententia succedente deferretur. Idem prorsus omnibus conjuratis visum, Ambusto id deberi, ætate, fortitudine & peritia cæteris præstanti. Verum hic onus illud excutere cupiens, compendio, verborum multitudinem sustulit. Surgens enim, illico Romanorum Imperatorem designavit magistrum Isaacum Comnenum: auctorque reliquis fuit, idem ut facerent. Hoc modo cum se mutuo devinxissent, ac

Imperatoris in præstantissimos contumelia.

Conspiratio.

pag. 797.

A φῦλον ἀνθρώπων, καὶ εὐσεβεῖν ἀναπεπεισμένον εἰ θανάτῳ πολλοῖς Χριστιανοῖς αἴτιοι γένοιντο. ὡς δὲ λέγων οὐδένα τὸν προσέχοντα εἶχεν, ἀλλὰ πάντες μιᾶς γενόμενοι γνώμης, ἀπαραίτητον τὴν εἴσοδον ἐλογίζοντο, ἄρας καὶ αὐτὸς εἴσεισι σὺν αὐτοῖς, πολλὰ πρότερον θεοκλυτήσας καὶ διαμαρτυράμενος καὶ παραγγείλας διαπαντὸς προσέχειν καὶ ἐν χερσὶ κατέχειν τὰ ὅπλα. εἰσελθόντες οὖν οἱ Φράγγοι, καὶ τῶν τοῦ στρατηγοῦ παραγγελμάτων καταφρονήσαντες, ἐν λουτροῖς καὶ πότοις καὶ εὐωχίαις ἦσαν. ὁ δὲ Ἀμηρᾶς Ἀπονάσαρ, ἅμα τῷ Σαμοὺχ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει Σαρακηνοῖς, βουλευσάμενος, καὶ παραγγείλας τοῖς ξενοδόχοις, ὅτε τὸ σύνθημα δοθῇ κατέχειν τοὺς ἐπιξενωθέντας, καὶ δεσμεῖν, ἢ τούτου φανομένου ἀδυνάτου ἀποσφάττειν, B τέως μὲν ἠρέμει. ἐπεὶ δὲ ἅλις εἶχε τοῖς Φράγγοις ἡ ἀδηπάθεια, καὶ πρὸς ὕπνους ἐτράπησαν, δοὺς τὸ σύνθημα ἐπιτίθεται. καὶ οἱ μὲν τῶν Φράγγων εὐθὺς ἀποσφάττονται, οἱ δὲ κατεσχέθησαν, τινὲς δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥιπτοῦντες ἑαυτοὺς ἔξω διασωθῆναι ἴσχυσαν. ἑάλω δὲ καὶ ὁ Ἐρβέβιος, καὶ πεδηθεὶς ἐφυλάττετο. ὁ δὲ Ἀμηρᾶς διαπραξάμενος ταῦτα, διακηρυκεύεται πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τάχα δῆθεν ὢν αὐτοῦ καθεστώς, καὶ τοὺς ἐπιβουλεύσαντας τοῖς αὐτοῦ πράγμασι διαφθείρας, καὶ τὸν τούτων ἀρχηγὸν κατασχών. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Φραγγόπωλον συνηνέχθη ὧδε.

Οἱ δὲ τῆς ἑῴας στρατηγοὶ ἀποπεμφθέντες, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῦ βασιλέως, δευτέρας ἔγνωσαν πείρας προσαγαγεῖν. C καὶ δὴ τῷ πρωτοσυγκέλλῳ Λέοντι τῷ Στραβοσπονδύλῳ προσελθόντες τὰ κοινὰ διοικοῦντι τῷ τότε, μεσίτην εἰς τὸν βασιλέα τοῦτον προβάλλονται καὶ μὴ παρὰ τοὺς ἄλλους περιορασθῆναι ἱκέτευον, μηδ' ἀτίμως ἀπορριφῆναι. καὶ ἄλλα προβαλλόμενοι, * τελευταῖον δὲ ἐπαγαγόντες, μηδ' ἄξιον εἶναι τοὺς πολίτας μὲν τῶν βασιλικῶν ἐπαυρῆσαι τιμῶν, μήτε παρ' ἔπαλξιν στάντας, μήτε πρὸς πολεμίους διαγωνισαμένους ποτέ· αὐτοὺς δὲ τοὺς ἐκ παίδων προπολεμοῦντας καὶ ἀγρυπνοῦντας, ἵν' ἀδεῶς οὗτοι καθεύδωσι, παροραθῆναι, καὶ τῆς βασιλικῆς φιλοτιμίας διαπεσεῖν. ἀλλ' οὗτος στρυφνὸς ὢν, καὶ δυσπρόσιτος, οὐ μόνον οὐκ ἐδέξατο εὐμενῶς τὴν προσαγομένην ἱκεσίαν, ἀλλὰ μεθ' ὕβρεως D ἀπεπέμψατο τοὺς ἱκέτας, ἐκφαυλίσας εἰς ὀλίγα καὶ ἕκαστον τῶν ἀνδρῶν. οἱ δὲ καὶ δεύτερον ἤδη παρῳνημένοι, πᾶσαν ἐλπίδα ἀποσεισάμενοι, ἐσφάδαζον καὶ διεπρίοντο τῷ θυμῷ. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς ἕκαστος ἔτυχεν, ἐν ταῖς ὁμιλίαις ὑποτονθορύζοντες, ἐλοιδοροῦντο τῷ βασιλεῖ, καὶ μὴ πράως ἐνεγκεῖν ἕκαστος παρεκάλουν ἑκάστου παροινίαν, ἀλλὰ διαναστῆναι παρώρμουν πρὸς δικαίαν ἐκδίκησιν. ἔπειτα καὶ ὑφ' ἓν τῇ μεγάλῃ γενόμενοι ἐκκλησίᾳ, καὶ ὅρκους δόντες καὶ λαβόντες μὴ σιωπῆσαι, μηδ' ἀνασχέσθαι, ἀλλὰ τοὺς ἐνυβρίσαντας τιμωρήσασθαι, δεσμοῖς (ὅ φασιν) ἀδαμαντίνοις ἠσφαλίσαντο τὴν ἐπιβουλήν. τῷ δὲ Κεκαυμένῳ γε ἔδοξε, καὶ τὸν Βρυέννιον προσλαβέσθαι συνωμότην, λαοῦ τε E πολλοῦ ἄρχειν τεταγμένον τῶν Μακεδονικῶν ταγμάτων, καὶ μέγα μέρος ἔσεσθαι μέλλοντα τοῦ σπουδάσματος. ὡς δὲ καὶ οὗτος πείρας αὐτῷ προσενεχθείσης ταχέως ὑπήκουσε, λοιπὸν τίνα διεσκοποῦντο εἰς ἔργον προχωροῦντος αὐτοῖς τοῦ βουλεύματος ἀνειπεῖν βασιλέα. καὶ πᾶσιν ἁπλῶς ἐφαίνετο τοῖς συνωμόταις, ὡς καὶ γήρᾳ καὶ ἀνδρίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν ἄλλων προὔχων ὁ Κεκαυμένος, ἄξιος εἰς τοῦτο. ὁ δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ βάρος ἀποσείσασθαι σπεύδων, συντόμῳ λόγῳ διέλυσε τὰς πολυλογίας. ἀναστὰς γὰρ, εὐθέως βασιλέα Ῥωμαίων ἀνεῖπε τὸν μάγιστρον Ἰσαάκιον τὸν Κομνηνόν. τοῦτο δὲ αὐτὸ ποιῆσαι καὶ τοὺς λοιποὺς παρεσκεύασεν. οὕτω δὲ καταδεσμεύσαντες ἀλλήλους, καὶ τὴν βου-

* δίκαια.

λιὼ ὡς ἐνῆν ἀσφαλισάμενοι, καὶ τῷ βασιλεῖ προσειπόντες τὰ ἐξιτήρια, ἕκαστος οἴκαδε τῷ δοκεῖν ἀπεφοίτησεν.

Ἄρτι δὲ καὶ ὁ Βρυέννιος τῶν πραγμάτων αὐτοῦ καθισταμένων, ὥς πῃ ἐδόκει τῷ βασιλεῖ, διαπερᾷ πρὸς τὴν ἕω, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πατρίκιον Ἰωάννην τὸν Ὀψαρᾶν, ἀπεσταλμένον ἐκ βασιλέως μετὰ χρυσίου, ἐφ' ᾧ τοῖς στρατιώταις διανεμηθῆναι τὸ σιτηρέσιον. γενόμενος δὲ κατά τινα τόπον ἡπλωμένον καὶ ὕπτιον ἐν τῷ θέματι τῶν ἀνατολικῶν, τοῖς Καππαδόκαις διένειμε τὴν φιλοτιμίαν. ἐπαύξων δὲ τὰς δόσεις, καὶ πλείονα τῶν προσηκόντων παρέχειν κελεύων, ἀντιπίπτοντα εἶχε τὸν Ὀψαρᾶν, καὶ μὴ ὑπακούοντα. ἔφασκε δὲ οὕτως, μὴ τολμᾷν προσθήκας διδόναι τοῖς στρατιώταις, μηδὲν τοῦ βασιλέως περὶ τούτου προστάξαντος. τοῦ δὲ Βρυεννίου ἀτρέμας ἔχειν εἰπόντος, καὶ ποιεῖν σιωπῇ τὸ ἐντεταλμένον παρεγγυῶντος, ἀντιτείνοντος δὲ τοῦ Ὀψαρᾶ καὶ θρασυνομένου, ἀναφθεὶς ἐκεῖνος τῷ θυμῷ, τοῦ θρόνου τε ἀνίσταται, καὶ κονδύλοις τοῦτον προσέβαλλε. τελευταῖον δὲ καὶ τῶν τριχῶν καὶ τῆς γενειάδος ἀψάμενος, καταβάλλει τοῦτον εἰς γῆν, καὶ δεσμὰ περιθεὶς, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐφρούρει σκηνῇ. αὐτὸς δὲ τὸ βασιλικὸν χρυσίον ἀναλαβὼν, ἐποιεῖτο τὴν διανομὴν ὡς ἠβούλετο μεθ' ὑπεροχῆς.

Ἔτυχε δὲ τότε παραστρατοπεδεύων ἐγγὺς ὁ πατρίκιος Λυκάνθης, καὶ τῶν Πισιδῶν καὶ Λυκαόνων ἡγεμονεύων. οὗτος τὰ εἰς τὸν Ὀψαρᾶν συμβεβηκότα ἀκουτισθεὶς, καὶ τυραννίδος ἐπίθεσιν (ὥσπερ ἦν εἰκὸς) τὴν πρᾶξιν ὑπολαβὼν, (ἦν γὰρ τοῖς ἑῴοις ἄρχουσι βεβουλευμένων ἀμύητος) καθοπλίσας τὰ δύο τῶν ἀνατολικῶν τάγματα ἐπιτίθεται τῇ σκηνῇ τοῦ Βρυεννίου, Αὐτοκράτορα τὸν Μιχαὴλ εὐφημῶν. καὶ τοῦτον μὲν δεσμοῖς κατασχὼν, ἀπολύει δὲ καὶ τὸν Ὀψαρᾶν τῶν δεσμῶν, καὶ τὸν Βρυέννιον αὐτῷ παραδοὺς οὕτως ὡς εἶχε κλοιῷ, χρῆσθαι τούτῳ κελεύει ὡς βούλεται. ὁ δὲ ἀνεθεὶς τῆς πέδης, καὶ πράττειν ὃ θέλοι κύριος γεγονὼς, τοῦ μὲν Βρυεννίου ἐξορύττει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἐς βασιλέα τοῦτον δεσμώτην ἐκπέμπει, μηνύσας καὶ τὴν μελετηθεῖσαν ἀποστασίαν. ὁ δὲ προσέμενε τῷ τόπῳ, ὡς τάχα τὴν εἰς τὸν λοιπὸν λαὸν διανομὴν διενεργήσων ἐσόμενος. καὶ ὁ μὲν Βρυέννιος τοιαύτας ἀπέδωκε δίκας τῆς ἑαυτοῦ προπετείας καὶ αὐθαδείας, ἵνα μὴ λέγωμεν ἀνοίας. οἱ δὲ κατὰ τὸ θέμα τῶν ἀνατολικῶν τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἄρχοντες, ὁ πρόεδρος Ῥωμανὸς ὁ Σκληρὸς (ἦν γὰρ οὐδ' αὐτὸς ἔξω τῶν ὁμωμοκότων) ὁ Βούρτζης, ὁ Βοτανειάτης, οἱ Βασιλείου τοῦ Ἀργυροῦ παῖδες, καὶ ὁ λοιπὸς ὅμιλος, τέως μὲν ἦσαν ἠρεμοῦντες, καὶ ἀρχὴν ἀποστασίας ἀλλαχόθεν προσμένοντες. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰ κατὰ τὸν Βρυέννιον, καὶ οἵαις ἑαυτὸν αὐτὸς φρενοβλαβῶς καθυπέβαλε τύχαις, ἐντρεχῶς λογισάμενοι, ὡς ἐταζόμενος αὐτὸς ἀποῤῥήσει τὴν συνωμοσίαν, καὶ οὐκ εἰς καλὸν τοῖς συνωμόταις τὸ τέλος ἐπενεχθήσεται, ἄραντες ἅπαντες, ἀπέρχονται ἐν Παφλαγονίᾳ κατὰ τὴν Κασταμόνα (οἶκος δὲ ἦν τοῦ Μαγίστρου Ἰσαακίου τοῦ Κομνηνοῦ) καταλαβόντες δὲ καὶ αὐτὸν ἠρεμοῦντα ἔτι, ἀνιστῶσι καὶ ἄκοντα, καὶ ἔρχονται μετ' αὐτοῦ κατά τινα τόπον ὁμαλὸν, καὶ πλάτος ἱκανὸν ἔχοντα, Γουνάρια ὁ τόπος κατονομάζεται. κἀκεῖσε τοὺς πλησιοχώρους ἀθροίσαντες στρατιώτας, καὶ τοὺς ὅσοι πυθόμενοι τὴν κίνησιν ἐθελονταὶ παρεγένοντο, μετὰ πάντων τῶν ἀναγορεύουσι τοῦτον Αὐτοκράτορα βασιλέα Ῥωμαίων, ὀγδόην ἄγοντος τότε τοῦ Ἰουνίου μηνὸς, τῆς ι. ἰνδ. τοῦ ςφξέ. ἔτους.

Ἀναγορευθεὶς δὲ βασιλεὺς, στρατοπεδείαν ὀχυρὰν πηξάμενος, προσέμενε τῷ τόπῳ, ἐκδεχόμενος ἀθροισθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς, ὁπόσοι μετεσχήκασι τῆς συνωμοσίας. πλέον δὲ αὐτὸν

A quantum res ferebat instinctum roborassent, accepto ab Imperatore commeatu, domum quivis suam, ut putabatur, discesserunt.

Jam & Bryennius rebus suis ex arbitrio Imperatoris constitutis, in Orientem abibat. Comitabatur eum patricius Joannes Opsaras, missus ab Imperatore cum auro, ut militibus stipendia numeraret. Cum pervenissent in supinam quamdam planiciem in Orientali provincia, Cappadocibus Bryennius pendere cœpit, quæ ex liberalitate Imperatoris debebantur. Ibi cum plura dari juberet, quam Imperator mandaverat, adversarium B habuit Opsaram, non audere se dicentem quicquam addere injussu Imperatoris. cumque Bryennius eum quiescere, & omissis verbis suum mandatum exequi juberet, ac Opsaras ferocius repugnaret, ira inflammatus Bryennius a sella prosiluit, & Opsaram pugnis cecidit, tandemque crinibus & barba correptum humi prostravit, & vinculis injectis in suo tentorio asservavit. ipse aurum Imperatorium accepit, ac stipendia distribuit, augens ea pro suo arbitrio.

In propinquo castra tum forte habebat Lycanthes patricius, Lycaonibus & Pisidis præfectus. Is de male tractato Opsara nuncio accepto, suspicatus (id quod probabile erat) rem eam ad tyrannidis C affectationem spectare, ignarus quippe consilii a ducibus Orientalibus initi, duas Orientales legiones armat: Michaelumque Imperatorem celebrans, tentorium Bryennii capit, Bryennium vincit, eumque in potestatem Opsaræ vinculis soluto dedit. hic eam nactus licentiam, Bryennio statim oculos effodit, & vinctum ad Imperatorem mittit, defectionem ab eo tentatam simul exponens. Ipse eo loci commoratur, scilicet, ut reliquam distributionem conficeret. Has suæ temeritatis ac pertinaciæ, ne dicam stoliditatis, pœnas dedit Briennius. At principes viri qui in Orientali provincia habitabant, præses Romanus Durus (nam & is conjuratioD nis erat socius) Bartza, Botaniates, Basilii Argyri filii, & reliqui, cum hactenus se continuissent, & defectionis initium aliunde expectassent: postquam inaudiverunt in quam se sua væcordia conjecisset calamitatem Bryennius, callide reputantes eum quæstione adhibita conspirationem indicaturum, & rem ejus sociis male cessuram: universi in Paphlagoniam Castamonem (sic appellabatur domus Isaacii Comneni) se conferunt: cumque ipsum quoque adhuc quiescentem deprehenderent, excitant vel invitum, ac cum eo veniunt ad Gunaria, qui est locus planus atque amplus: eo convocatis qui in vicinia erant militibus, etiam sponte sua E multis eo cognito res novas agitari confluentibus, omnium consensu Isaacium Comnenum Imperatorem salutant, die octavo Junii mensis, Indictione x, anno mundi ↄↄↄ ᴄIↃ ↄↄ LXV.

Imperator creatus, castris communitis eo loco permansit, reliquorum etiam conjurationis popularium expectans adventum. Ne autem citius prosiliret, sed moram perferret, maxime eum tarditas Ambusti movit. Cujus de

Bryennius ab Opsara excæcatur.

Edit. Paris. pag. 798.

Isaacius Comnenus Imperator contra Stratioticum creatus.

causa cum secum disputaret, venit quidam ex Oriante nuncius, indicans eum mutata sententia, & jurejurando spreto, Stratiotici rebus studere, exercitumque contrahere ad debellandum adversarios. hæc res non levem solicitudinem atque perturbationem attulit Comneno, talem hostem a tergo habere intelligenti fore periculosissimum. itaque se castris continuit, dum certi aliquid cognosceret. Cæterum Ambusto, tametsi in eadem sententia perstabat, causa cunctandi hæc fuit. Quo tempore Byzantio domum proficiscebatur, Nicomediæ in cursorem Imperatorium inciderat, atque hunc Nicetæ Xylinitæ dromi logothetæ simplicibus ac militaribus verbis hæc jusserat indicare: Quantum video frater, dominus tuus Imperator Comnenum & me pro nihilo putavit, nostrisque petitionibus contumeliose rejectis domum nos dimisit. Scito ergo, nos abire. Ille autem, & tu, si improbaris nostrum discessum, nos missis copiis vel inviros retrahite. Hæc cum dixisset tabellario, iter institutum intentius est prosecutus. Postquam domum venit, & Comnenum quiescere sensit, perinde ac si nihil ei cum hoc negotio rei esset: haud leviter vereri ac metuere cœpit, ne Comnenus & reliqui mutata sententia silentio supprimere vellent conjurationem: itaque ipse solus defectionis pœnas lueret, ut qui seipsum jam isto ad logothetam mandato prodidisset. Itaque circumspiciebat ac meditabatur, quonam modo seipsum tutum redderet. nam neque paratum habebat exercitum, & quos secum habebat, non videbantur sufficere ad bellum contra Imperatorem gerendum. maxime quod cum exercitibus istarum regionum nondum collocutus fuerat, neque constabat utrum ei se illi essent daturi. Eapropter cessabat: & iis qui non satis consilia ipsius assequebantur, tergiversari videbatur. Et erant iis locis in hybernis duæ Franciæ legiones, ac una Rossica: de quibus magna eum tenebat solicitudo, ne iis conjuratio subolеret, ab iisque comprehensus Imperatori mitteretur. Hæc ergo omnia Ambustus metuens, tantisper dum se in tuto collocasset, rem differebat. Jam autem negotium aggressurus, primo omnium conspirationem famulis cognatisque suis detegit: & jam agmine virorum circiter mille stipatus, exinde etiam eorum animos, quibus minus certo fidebat, tentavit: singulatim principio nobiliores ejus loci pericilitans, deinde paulatim fortiores ac bellicosiores. quibus in suam sententiam pertractis, postea multitudinem quoque sibi conciliare aggressus est. Etenim litteras finxit, quibus ab Imperatore juberetur, acceptis tribus sociorum, & duabus Coloniensium ac Chaldorum legionibus, adversus Samuchum proficisci. Has quinque legiones in campum ad Nicopolin convenire jussit, atque hac est usus in iis sibi obstringendis arte. Singulis diebus adnumium fingens, summo
368 mane eques exibat: ac procul ab aliis subsistens, primo ducem ad se vocabat, eique suo instituto exposito ostendebat aut moriendum, aut assentiendum esse. Deinde singulatim ordines eodem modo ac con-

Prudens Ambusti cunctatio.

Edit. Paris. pag. 799.

A καρτερεῖν ἀνέπειθε, καὶ μὴ προεξάλλεσθαι, ἡ τοῦ Κεκαυμένου βραδύτης. διασκοπουμένῳ γὰρ αὐτῷ, καὶ τὸ αἴτιον ζητοῦντι τῆς βραδυτῆτος, ἄγγελός τις ἐκ τῆς ἑῴας ἐλθὼν, ἀπήγγειλεν ὡς μεταμεληθεὶς ἐκεῖνος τῶν τε δοθέντων ὅρκων ἠλόγησε, καὶ τὰ βασιλέως φρονεῖ, καὶ λαὸν ἀθροίζει ἐφ' ᾧ τοῖς ἀνταίρουσιν ἐπιθήσεσθαι. αὕτη δὲ ἡ ἀγγελία, εἰς μακρὰν ἀγωνίαν καὶ ταραχὴν ἐνέβαλε τοὺς περὶ τὸν Κομνηνὸν, εἰ μέλλοιεν ἕξειν τοιοῦτον ἐχθρὸν κατὰ νώτου· διὸ καὶ ἐκαρτέρουν ἐν τῷ χάρακι μαθεῖν τὴν ἀλήθειαν ὀρεγόμενοι· ἀλλ' οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτοις. ὁ δὲ Κεκαυμένος ἔμενε τὴν οἰκείαν γνώμην φυλάττων τοῖς συνομόταις. ἐπεῖχε δὲ ἑαυτὸν, καὶ ἐβράδυνε
B διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ὅτε τῆς βασιλίδος ἐξελθὼν ἀπενόστει ἐπ' οἴκου, γενόμενος ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ ταχυδρόμῳ συναντήσας βασιλικῷ, μηνύει δι' αὐτοῦ τῷ λογοθέτῃ τοῦ δρόμου Νικήτᾳ τῷ Ξυλινίτῃ, δι' ἀφελῶν καὶ στρατιωτικῶν ῥημάτων· ὡς οἶδα, ὦ ἀδελφὲ, ὁ σὸς κύριος καὶ βασιλεὺς παρ' οὐδὲν λογισάμενος τὸν Κομνηνὸν καὶ ἐμὲ, καὶ τὰς δεήσεις ἡμῶν ἀποπεμψάμενος, ἀτίμως ἐπ' οἴκου ἀπέπεμψεν. ἀλλ' ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἄπιμεν. ὁ δὲ ἅμα σοὶ εἰ ἀπαρέσκεσθε τῇ ἡμετέρᾳ ὑποχωρήσει, ὑποστρέψαι καὶ ἄκοντας εἰς τοὐπίσω παρασκευάσατε, ἀποστείλαντες δύναμιν. καὶ ταῦτα μὲν εἰπὼν τῷ ταχυδρό-
C μῳ, τῆς πορείας συντονώτερον εἴχετο. ἐπειδὴ δὲ οἴκαδε γένοιτο, καὶ ὁ Κομνηνὸς ἠρέμει, ὡς τάχα μηδὲν μετέχων τοῦ ἔργου, εἰς ὀρρωδίαν ἐνέπιπτε, καὶ δείματα αὐτὸν ἐτάραττε, δεδιότα μήπως ὁ Κομνηνὸς καὶ οἱ τῆς συνωμοσίας μέτοχοι ἑτέρου γενόμενοι σκοποῦ, σιγῇ βουληθῶσι καλύψαι τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μόνος αὐτὸς εὐθύνας κομίσηται τῆς ἀποστασίας, ὡς ἤδη καταφανῆ ἑαυτὸν θεὶς διὰ τοῦ μηνύματος. καὶ ἐσκέπτετο καὶ ἐμελέτα, πῶς καὶ τίνα τρόπον ἑαυτῷ περιποιήσεται τὴν ἀσφάλειαν. οὔτε γὰρ δύναμιν προηυτρεπισμένην εἶχεν, οὔτε ἡ προσοῦσα ἱκανὴ ἐδόκει ἀντιπαρατάττεσθαι βασιλείᾳ Ῥωμαίων. τὸ πλέον δ' ὅτι μηδὲ κοινολογησάμενος τοῖς ἐπιχωρίοις στρατεύμασιν ἦν, μηδὲ πληροφορίαν ἀνειληφὼς, εἰ προσδεχθήσεται. καὶ διὰ τοῦτο ἤργει, καὶ ἀναδύεσθαι ἐδό-
D κει τοῖς μὴ καλῶς ἐστοχασμένοις τῶν κατ' αὐτόν. ἔτυχον γὰρ τῷ τότε καιρῷ δύο τάγματα Φραγγικὰ, καὶ Ῥωσικὸν ἓν, ἐπιχωριάζοντα τῷ τόπῳ πρὸς παραχειμασίαν· περὶ ὧν πλέον ἐφρόντιζεν, ἵνα μὴ συναισθήσεως γενομένης συλληφθεὶς ὑπ' αὐτῶν, ἐκπεμφθείη τῷ βασιλεῖ. ταῦτα πάντα δεδοικὼς, ἐπεῖχεν αὐτὸν μέχρις ἂν ἀσφάλειαν περιποιήσηται ἑαυτῷ. ἤδη δὲ μέλλων ἐπιχειρεῖν τῷ ἔργῳ, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ θεράπουσι καὶ συγγενέσι πρότερον τὴν ἐπιβουλὴν ἀνακαλύψας, καὶ ἤδη χεῖρα περὶ αὐτὸν συστησάμενος ἀνδρῶν χιλίων, λοιπὸν καὶ τῶν οὐ πάνυ βεβαίων ἀποπειρᾶσθαι ἤρχετο, καθ' ἕνα μὲν
E πρότερον τῶν ἐπισημοτέρων τοῦ τόπου ἁπτόμενος, εἶτα καὶ κατὰ μικρὸν τῶν γενναιοτέρων καὶ τῶν στρατιωτικωτέρων ἀποπειρώμενος. ἐπεὶ δὲ ἠδυνήθη πως τοὺς ἐπισημοτέρους πρὸς ἑαυτὸν ἐπισπάσασθαι, λοιπὸν ἤρξατο καὶ τοῖς πλήθεσι παρέχειν πεῖραν· γράμματα γὰρ πλασάμενος βασιλικὰ, ὡς εἴη προστεταγμένον αὐτῷ ἀνειληφότι τὰ τῶν συμμάχων τρία τάγματα, καὶ τὰ δύο τῶν τε Κολωνειατῶν καὶ τῶν Χαλδίων, ἀνελθεῖν κατὰ τοῦ Σαμούχ, καὶ τὰ πέντε ταῦτα κατὰ τὴν πεδιάδα τῆς Νικοπόλεως ἀθροισθῆναι κελεύσας, οὕτω τὴν πεῖραν προσῆγεν. ἐφ' ἑκάστῃ γὰρ ἡμέρᾳ ἀδνούμιον πλαττόμενος, ἕωθεν ἐξιππαζόμενος, καὶ πόρρω τῶν ἄλλων ἀφιστῶν, πρῶτον μὲν ἐκάλει τὸν ἡγεμόνα, καὶ τὴν βουλὴν ἀνεκάλυπτεν, ὡς ἀνάγκη τοῖν δυοῖν θάτερον πρᾶξαι, ἢ συνθέσθαι τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις, ἢ τὴν κεφαλῆς ἀφαίρεσιν

ὑποστήσεσθαι. εἶτα τάξιν μίαν ἐκάλει, καὶ πάλιν ἄλλην, καὶ τὸν ἴσον τρόπον ποιῶν, πάντας καὶ ἄκοντας ὥρκισε. καὶ πρῶτον μὲν ὑπηγάγετο τὰ δύο Ῥωμαϊκὰ τάγματα, μετ' ἐκεῖνα δὲ καὶ τοὺς οἰκείους, ἔπειτα καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν προσήγαγε τὰς προσβολάς. ῥᾳδίως δὲ τούτους καταπληξάμενος, καὶ ὅρκῳ ἐμπεδωσάμενος, καὶ ἤδη ἐν τῷ ἀφόβῳ γενόμενος, τοὺς Σεβαστηνοὺς καὶ τοὺς Μελιτηνοὺς, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τεφρικῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρμενιάκων ἄρχοντας συναθροίσας καὶ στρατιώτας, ἥψατο τῆς πορείας, προάγγελον στείλας πρὸς τὸν Κομνηνόν. * Καὶ ἕως ἐκείνῳ ἀτολμότατος καὶ καταπτηχὼς ὑπάρχων, τολμηρότερος ἀπ' ἐκείνου καὶ θαῤῥαλεώτερος γίνεται. ὅμως προσέμενε τὴν ἐκείνου παρουσίαν. ὁ δὲ ἐν τῷ κατιέναι, καὶ τὸ τάγμα τῶν Ἀρμενιακῶν, καὶ ἄκον, ὑπαγόμενος, καὶ τοὺς τοῦ θέματος κορυφαίους, τοὺς μὲν ἑκόντας, τοὺς δὲ ἄκοντας, καὶ τὴν πορείαν ἐπιτείνας, ἐλθὼν ἑνοῦται τῷ Κομνηνῷ. τότε οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ ἀσφαλεῖ τὰ κατ' αὐτὸν εἶναι νομίσας, τὴν μὲν γυναῖκα, * καὶ ὃν εἶχε πλοῦτον, Ἰωάννῃ τῷ αὐταδέλφῳ παραδοὺς, ἐκπέμπει πρὸς τὸ φρούριον τὴν Πημόλισσαν. Πέτρα δὲ ἡ Πημόλισσα, παρὰ τὸ χεῖλος κειμένη τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ. αὐτὸς δὲ ἄρας μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν Σαγγάριον περαιωθεὶς ποταμὸν, ἀπήρχετο σχολῇ, καὶ βάδην πρὸς Νίκαιαν, ὑμνούμενός τε καὶ εὐφημούμενος. ἐγνώκει γὰρ ταύτην παραστησάμενος, ὁρμητήριον ἔχειν πρὸς τὰ τῆς τύχης ἄδηλα, καὶ οὕτως ἐπὶ τὰ πρόσω χωρεῖν. ἐδίδου δὲ καὶ καιρὸν ἀναχωρήσεως τοῖς στρατεύμασι καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τοῖς ὅσοι πίστιν ἐτήρουν τῷ βασιλεῖ. καὶ γὰρ δὴ καὶ μαθόντες οὗτοι τὴν πρὸς Νίκαιαν ἔλευσιν αὐτοῦ, ὑπεχώρουν ἠρέμα, καὶ διελύοντο. οἱ μὲν στρατιῶται, οἴκαδε ἕκαστος ἀπιὼν, οἷα περὶ γυναικὸς καὶ παίδων καὶ τῶν ἄλλων δεδιὼς ἀναγκαιοτάτων. οἱ δὲ στρατηγοὶ, ἀπήεσαν πρὸς βασιλέα, ἄγγελοι τῆς ἀφίξεως τοῦ Κομνηνοῦ αὐτῷ γινόμενοι. ἦσαν δὲ Λυκάνθης τε τῶν ἀνατολικῶν κατάρχων ταγμάτων, * Θεοφύλακτος ὁ Μανιάκης, καὶ Πνυέμιος ὁ Ἴβηρ, τῆς φάλαγγος τῶν Χαρσιανιτῶν ἡγεμονεύοντες, καὶ ἄλλοι πολλοὶ οὐ λίαν ἔχοντες τὸ ἐπίσημον.

Ἤδη δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς γνωσθείσης αὐτῷ τῆς ἀποστασίας, καὶ ὅτι περ ἡ πᾶσα Ῥωμαϊκὴ χεὶρ, πλὴν ὀλίγων, μαίνεται κατ' αὐτοῦ, πρέσβεις μὲν περὶ εἰρήνης οὐκ ἐδοκίμασε πέμπειν, ἀρχήν τε τῆς ἀποστασίας ἔτι ἐχούσης, καὶ φλεγμονὴν τῶν πραγμάτων, ηὐτρεπίζετο καὶ αὐτὸς καὶ πρὸς ἀντιπαράταξιν τὸν ἐνόντα τρόπον ὡπλίζετο. μετακαλεσάμενος γὰρ τὰς δυτικὰς ἁπάσας δυνάμεις, καὶ ἄρχειν τούτων ἀπὸ τῶν Μακεδόνων τάξας τοὺς ἐκ γένους λαμπροῦ καὶ ἐκ προηγησαμένων ἀριστευμάτων εὐδοκίμους φανέντας, ἀξιώμασί τε καὶ δώροις καὶ ἐπιδομαῖς χρημάτων ἀφθόνως φιλοφρονησάμενος καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς στρατιώτας. τὰ παραπλήσια δὲ ποιήσας καὶ πρὸς τὰ μὴ συναπαχθέντα ἑῷα τάγματα τῷ Κομνηνῷ, ἤτοι τοὺς ἀνατολικοὺς, καὶ τοὺς ἐκ τοῦ Χαρσιανοῦ, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα καὶ ἄρχοντα αὐτῶν προβαλλόμενος τὸν δομέστικον τῆς ἀνατολῆς Θεόδωρον, τὸν τῆς βασιλίσσης Θεοδώρας εὐνοῦχον, παραδοὺς αὐτῷ καὶ συνάρχοντα καὶ σύμβουλον, ὡς ἂν ἐν πολλοῖς ἀγωνίσμασι κατηθλημένον ἄνδρα, ἀδελφὸν ὑπάρχοντα τῆς γυναικὸς τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν μάγιστρον Ἀαρὼν καὶ * Δούκαν, ἐκπέμπει πρὸς ἀντιπαράταξιν τῷ Κομνηνῷ. ἀναλαβόντες οὖν οὗτοι οἱ δύο τὰς εἰρημένας δυνάμεις, καὶ διὰ τῆς ἀντιπόρθμου τῆς Χρυσοπόλεως περαιωθέντες, ἀπῆλθον ἐν Νικομηδείᾳ. ἐκεῖσέ τε γενόμενοι, πέμψαντες καθαιροῦσι τὴν τοῦ Σαγγάρεως ποταμοῦ γέφυραν, ὅπως μὴ εὔκολος εἴη τῷ Κομνηνῷ.

* ὡς εὖ τε τὰ κατ' αὐτὸν διαθεὶς, καὶ ὡς ἤδη κάτεισι μετὰ βαρείας δυνάμεως. αὗται δὲ αἱ ἀγγελίαι θυμηδίας τε καὶ λήμματος ἐνεπίπλασι τὸν Κομνηνόν. Scyl.

* Καθερίναν τὴν θυγατέρα τοῦ Βλαδισθλάβου τοῦ Βουλγάρων βασιλέως. Scyl.

* Θεοφάνης. Scyl.

* Δοῦκα τὸν Βούλγαρον. Scylitz.

A ditione. Atque hoc pacto omnes etiam inviros ad sacramentum dicendum sibi adegit. Primo Romanas legiones duas, deinde domesticas, postea etiam peregrinas tentavit. quibus ipsis quoque facile perculsis, juramentoque obstrictis; jam metu vacuus, collectis Sebastenis, Melitenis, Tephricanis, reliquisque Armeniis ducibus ac militibus iter est ingressus, nuncio ad Comnenum præmisso, *

Comnenus, qui hactenus timidus fuerat, atque pavidus, animum recepit hoc viso, atque factus audacior: adventum tamen Ambusti expectavit. Is in itinere Armeniacam etiam legionem, quamquam nolentem, sui juris fecit, provinciæ principibus partim ultro se ei
B adjungentibus, partim hoc ut facerent coactis. atque itineribus magnis ad Comnenum venit. Comnenus omnia jam sua extra periculum esse arbitrans, uxorem & thesaurum Joanni fratri suo germano tradit, Pemolissamque amandat, quod est rupi insitum castellum ad ripam Alys fluvii. Ipse cum universo exercitu Sangarium amnem transgressus, faustis acclamationibus & gratulationibus celebratus, lento incessu ad Nicæam tendit. noverat enim, si hac urbe potiretur, se ad incerta fortunæ ea pro receptaculo uti posse: & tempus concedebat exercitibus ac ducibus Imperatori adhuc fidem servantibus, ea
C urbe excedendi. Etenim cognito adventu Comneni, qui Nicææ erant duces atque milites, urbe relicta: milites dilapsi, domum quisque suam se receperunt, de uxoribus, liberis, aliisque charissimis rebus solliciti: duces ad Imperatorem discesserunt, nuncium ei de adventu Comneni adferentes. Hi erant, Lychantes Orientalium dux copiarum, Theophylactus Maniaces, & Pnyemius Iberus, Charsianitarum phalangis duces, multique alii non admodum illustres.

Imperator, ut de ea defectione rescivit, ac contra se fere omnes Romanorum copias coortas audivit, legatos de
D pace mittere noluit, initio rerum novarum adhuc omnibus flagrantibus. Itaque ut res in præsentia ferebant, ipse quoque ad bellum se parat. Omnes Occidentales copias evocat, iisque Macedones duces præficit, genere & rebus gestis illustres: & cum duces, tum milites honoribus ac largitionibus & congiario demeretur. Eodem modo tractat etiam Orientales exercitus, qui ad Comnenum non defecerant, & Charsianos: iisque Imperatorem præficit domesticum Orientis Theodorum, Theodoræ Augustæ eunuchum, adjuncto ei collega ac consiliario Aa-
E rone Duca magistro, fratre uxoris Comneni, viro multis certaminibus exercitato. Hos ergo duos cum copiis mittit adversus Comnenum, iique a Chrysopoli trajecerunt, & Nicomediam venerunt: inde missis qui Sangarii pontem dejiciant, ne facile accedere posset Comnenus, sed circuitu uti co-

* sua se recte composuisse, jamque cum validis copiis adventare. His auditis Co. Scylitz.

Edit. Paris. pag. 800.

Apparatus Stratiotici in Comnenum.

actus non falleret. Hinc ad Sophonem montem progrediuntur: ac positis ibi munitisque castris, bello se parant.

Comnenus autem, qui in omnes partes dimissis exploratoribus nihil eorum quæ fiebant ignorabat, cum renuntiaretur, domesticum cum suis jam radices Sophonis occupasse, celeriter profectus Nicæam primo aditu occupat: ibique depositis opibus suis atque superfluis impedimentis, urbe ea præsidio munita, castra metatus est ad septentrionalem Nicææ partem, XII fere ab urbe stadiis. Cum ab utraque parte milites e castris pabulatum processissent, alterique in alteros incidissent, ut erant gentiles cognati, amicique inter se: hortati sunt Imperatorii Comnenios, ut ad Imperatorem a Comneno deficerent, tyranno ac perduelle: neque ob unius hominis cupiditatem eo se darent, ubi paulo post exauctorati, ac fortunis eversi, etiam de amittendis oculis essent periclitaturi. Contra Comnenii Imperatoriis suadebant, ut ab eo qui nomen solum Imperatoris gereret, homo alioqui putidus, & delirus senex, atque inutilis, & qui a spadonibus regeretur, transirent ad Comnenum, virum bello clarum, & gestis Imperiis illustrem: ob quæ universa Romanorum vis in ipsum, veluti a circulo ad unum punctum omnes lineæ, unanimi & constanti voluntate confluxissent. Neutri tamen alteros permoverunt. Atque fiebat hoc dedita opera utrinque ducibus eos mittentibus, qui ad talia colloquia tractanda erant idonei, ut oratione ad se alteros attraherent. Tentatis aliquandiu utrinque animis, & nemine assentiente, Comnenus interim suos quam parcissime lignatum pabulatumque ire jubet, neque procul a castris discedere. Hoc domesticus, & præcipue Macedones præ metu fieri opinati, prælio decernendum statuunt. Quibus cum reliqui vel inviti obtemperarent, castra Imperatorii transferunt ad Petroam, qui locus a castris hostium aberat XV fere stadiis. Cum adversi exercitus ita in propinquo essent, & a ducibus pugnandi facultatem poscerent, Comnenus suis obsequens educit, aciemque instruit, & sinistro cornui Ambustum, dextro Romanum Durum præficit, ipse medium tuens. Domesticus quoque & Aaron passi sunt persuaderi sibi, ut ad pugnam prodirent, aciemque aciei hostium opponerent. Dextrum cornu tenuit Basilius Trachaniota, Occidentis tum ductor, omniumque Macedonum genere prudentia ac peritia excellentissimus, auctoritateque primus. Sinistrum Aaroni mandatum fuit, ducibus Lycantho, Pnyemio & Randulpho patricio Franco. Commissum est prælium in loco qui Ades, id est orcus nominatur ab incolis. Ibi Aaron dextrum cornu hostium pellit, fusosque ad castra usque persequitur, capto Romano Duro. quod nisi eum nimia cautio a diripiendis castris hostium abstinuisset, atque integra fuisset potitus victoria,

Edit. Parif. pag. 794.

A ἡ εἰς αὐτοὺς ἔφοδος, ἀλλὰ διὰ περιόδου γινομένη μὴ λανθάνῃ. ἐκεῖθεν τε ἀπαναστάντες, ἀνῆλθον εἰς τὸ ὄρος τὸν Σόφωνα. κἀκεῖσε στρατοπεδείαν πηξάμενοι ὀχυρὰν, τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐξήρτυρον.

Καὶ ὁ Κομνηνὸς δὲ ἁπανταχοῦ σκοποὺς ἐκπέμπων, καὶ κατοπτῆρας, ὥστε μηδὲν τῶν γινομένων ἀγνοηθῆναι αὐτῷ, ἐπείπερ ἔμαθε τὰς ἀκρωρείας τοῦ Σόφωνος ἤδη καταχεῖν τοὺς περὶ τὸν δομέστικον, καὶ αὐτὸς ταχὺ ἀπάρας καταλαμβάνει τὴν Νίκαιαν. καὶ ταύτης ἐξ ἐφόδου κύριος γεγονὼς, καὶ ὅσαπερ εἶχε χρήματα ἐν αὐτῇ ἀποθεὶς, καὶ τὰ περιττὰ τῆς ἀποσκευῆς, καὶ ἀσφαλισάμενος, πήγνυται παρεμβολὴν κατὰ τὸ ἀρκτῷον μέρος τῆς πόλεως Νικαίας, ὅσον ἀπὸ σταδίων δώδεκα, κἀκεῖσε αὐλίζεται. ἐξερχόμενοι οὖν ἀφ' ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων ἐπὶ χορτο-
B λογίαν οἵ τε τοῦ Κομνηνοῦ στρατιῶται, καὶ οἱ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, καὶ ἀλλήλοις ἐπιμιγνύμενοι οἷα ὁμόφυλοι καὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι, προσέκειντο ἀλλήλοις. οἱ μὲν τὰ βασιλέως φρονοῦντες, τὸν Κομνηνὸν καταλιπεῖν παρακαλοῦντες τύραννον ἄνδρα, καὶ ἀποστάτην, καὶ τῷ βασιλεῖ προσχωρῆσαι, καὶ μὴ δι' ἐπιθυμίαν καὶ ὄρεξιν ἑνὸς ἀνδρὸς ἐς τοσοῦτον κίνδυνον ἐλθεῖν, ὥστε μετὰ μικρὸν μὴ μόνον ἔκπτωσιν στρατείας καὶ περιουσίας ὑποστῆναι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ γλυκύτατον ἀποβαλεῖν κινδυνεῦσαι τῶν ὀμμάτων φέγγος. ἐκεῖνοι δὲ πάλιν καταλιπεῖν παραινοῦντες τὸν βασιλέα, ὄνομα μὲν ἔχοντα βασιλέως, τἄλλα ἄνδρα σαπρὸν καὶ * γραόληρον, καὶ ἀχρεῖον ὑπὸ εὐνούχων ἀρχόμενον. καὶ προσρυῆναι τῷ Κομνηνῷ, ἀνδρὶ κατὰ χεῖρα γεν-
C ναίῳ καὶ λαμπρῷ καὶ διαφανεῖ τοῖς προηγησαμένοις στρατηγήμασιν, ἐφ' ᾧ πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων ἰσχὺς, ὥσπερ ἐκ κύκλου γραμμαὶ πρὸς αὐτὸν ὡς εἴς τι σημεῖον νενεύκασιν, ἐν ἴσῳ καὶ ἀπαραλλάκτῳ βουλήματι. ἀλλὰ ταῦτα λέγοντες, οὐκ ἔπειθον ἀλλήλους. τοῦτο δὲ ἐγίνετο ἐξεπιτηδὲς, τῶν ἀρχηγῶν ἑκατέρων τῶν στρατευμάτων πεμπόντων τινὰς τῶν ἐπιτηδείων, εἰς τὸ προσδιαλέγεσθαι τοῖς τοῦ ἀντιπάλου στρατεύματος στρατιώταις, καὶ καθόσον οἷόν τε τοὺς πειθομένους ἐφέλκεσθαι. ὡς δὲ ἐπὶ χρόνον τινὰ τὴν διάπειραν ἐποιοῦντο, καὶ οὐδεὶς προσεῖχε τοῖς λεγομένοις τὸ νῦν, μετὰ πλείστης δὲ φειδοῦς καὶ ὁ Κομνηνὸς τὰς ξυλείας καὶ τὰς χορτολογίας ποιεῖσθαι παρηγγύα, καὶ μὴ πόῤῥω τῆς στρατοπεδείας ἀφίστασθαι. τότε δὴ οἱ περὶ τὸν
D δομέστικον, καὶ μᾶλλον οἱ Μακεδόνες, ὑπόπτωσιν καὶ δειλίαν εἶναι τὴν ὑποστολὴν οἰηθέντες, πολεμητέον εἶναι ἔδοξαν. οἷς καὶ ἄκοντες πεισθέντες στρατοπεδεύονται κατὰ τὴν λεγόμενον Πετρόην, οὐ πάνυ πόῤῥω κειμένην τῆς ἐναντίας παρεμβολῆς, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ σταδίων πεντεκαίδεκα. ὑπὸ δὲ τῶν δυνάμεων ἔγγιστα γενομένων ἀλλήλαις, καὶ τοὺς στρατηγοὺς βιαζομένων ἐξάγειν, καὶ μὴ κωλύειν, ἀναπείθεται μὲν ὁ Κομνηνὸς, καὶ τὰς οἰκείας ἐκβάλλει φάλαγγας, καὶ πρὸς παράταξιν ἵστησι, τοῦ μὲν εὐωνύμου κέρατος κατάρχειν προχειρίσας τὸν Κεκαυμένον, τὸ δεξιὸν ἔχοντος Ῥωμανοῦ τοῦ Σκληροῦ, αὐτὸς δὲ ἐν μέσοις ἐτάττετο. ἀναπείθεται δὲ καὶ ὁ δομέστικος σὺν τῷ Ἀαρὼν, καὶ τὸν οἰκεῖον ἐξαγαγὼν λαὸν, ἀντιμέτωπον ἵστησι τοῖς ἐναντίοις· τοῦ μὲν οὖν δεξιοῦ κέρως ἄρχων ἦν Βασίλειος ὁ Τραχανειώτης, στρατηλάτης τότε τυγχάνων τῆς δύσεως, καὶ πάντων τῶν Μακεδόνων ὢν ἐξοχώτατος, ὡς καὶ γένει καὶ φρονήσει καὶ ἐμπειρίᾳ διαπρεπέστατος. τὸ δὲ εὐώνυμον ἐνεχείριστο ὁ μάγιστρος * Ἀαρὼν, ἔχων στρατηγοὺς τὸν Λυκάνθην καὶ τὸν Πνύεμιον καὶ Ῥανδοῦλφον πατρίκιον τὸν Φράγγον. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον γενομένης τῆς παρατάξεως, κατά τινα τόπον ᾅδην παρὰ τῶν ἐγχωρίων ὀνομαζόμενον, ὡς ἐδόθη τὸ τοῦ πολέμου σύνθημα, καὶ προσέῤῥαξαν ἀλλήλαις αἱ δυνάμεις, τρέπεται μὲν ὁ Ἀαρὼν τὸ δεξιὸν μέρος, καὶ μέχρις αὐτοῦ διώκει τοῦ χάρακος, κατασχὼν ζωγρείαν καὶ Ῥωμανὸν τὸν Σκληρόν. καὶ τάχα ἂν ἀπηνέγκατο καθαρὰν τὴν νίκην, εἰ μὴ λίαν ἐγίνετο εὐλαβὴς, καὶ

τὰ

* κρονόληρον σκελετὸν Scylitz.

* καὶ δοῦξ Ἀαρὼν ὁ Βούλγαρος. Scyl.

τοῦ σκυλεῦσαι ἀπείχετο τὴν παρεμβολήν, ἤδη καὶ τοῦ Κομνηνοῦ κατασεισθέντος, καὶ φυγεῖν εἰς Νίκαιαν ἀποβλέποντος. ὁ δὲ Κεκαυμένος τὸ κατ' αὐτὸν τρεψάμενος ἀκριβῶς, οὐκ ἐπέσχε τὴν δίωξιν, ἀλλ' ἄχρις αὐτοῦ τοῦ χάρακος φθάσας, αὐτόν τε ῥήγνυσι, καὶ εἴσω γενόμενος, καὶ τὰς σκηνὰς διαρπάσας, καὶ τοῖς ξίφεσι ταύτας κατατεμών, εἰς γῆν ἔρριψεν. ὅπερ θεαθὲν τοῖς πόρρω (ἔκειτο γὰρ ἡ παρεμβολὴ ἐπὶ τόπου διάρμα ἔχοντος) θάρσος μὲν ἐνέβαλε τοῖς ἀμφὶ τὸν Κομνηνόν, δειλίαν δὲ τοῖς περὶ τὸν Ἀαρών. σεσυλημένον γὰρ ἰδόντες τὸν χάρακα, οἱ μὲν ἀνηλάλαξαν, οἱ δὲ πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. καὶ πίπτει μὲν ἀπὸ τοῦ μέρους τοῦ βασιλέως λαὸς πολύς, κατεξαίρετον δὲ Μακεδόνων, οὐ μόνον ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ καὶ στρατηγοὶ πολλοί, ὁ Μαυροκατακαλών, ὁ Πνυέμιος, ὁ Κατζαμούντης, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. ἑάλωσαν δὲ καὶ πολλῷ πλείους τῶν ἀναιρεθέντων.

Ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ φασίν, ὅτι τῶν περὶ τὸν βασιλέα τραπέντων, Ῥανδοῦλφος ὁ Φράγγος ἐς μέσους περιπλανώμενος τούς τε φεύγοντας, καὶ τοὺς διώκοντας, ἐζήτει συμπλακῆναι τινὶ τῶν ὀνομαστῶν. ἐπεὶ δὲ μάθοι, ὡς Νικηφόρος δίεισιν ὁ Βοτανειάτης, τοὺς ἄλλους καταλιπών, ἄπεισι πρὸς ἐκεῖνον, πόρρωθεν κράζων, καὶ μένειν παρεγγυώμενος, δηλῶν καὶ τοὔνομα ὅστις εἴη, καὶ ἐφ' ᾧ προσκαλεῖται. ὅπερ γνοὺς ὁ Βοτανειάτης, ἵστησι τὸν δρόμον, καὶ ἐγγίσαντι τῷ Ῥανδούλφῳ προσμίγνυται, καὶ παίει μὲν ἐκεῖνος τῷ ξίφει τὴν ἀσπίδα τοῦ Ῥανδούλφου, καὶ τέμνει διχῆ. παίει δὲ ὁ Ῥανδοῦλφος αὐτὸν κατὰ τῆς κόρυθος, διολισθῆσαν δὲ τὸ ξίφος οὐκ ἔβλαψε· διὸ καὶ συνδραμόντες πρὸς τὸν Βοτανειάτην ἕτεροι, χειροῦνται ζωγρείαν τὸν ἄνδρα, καὶ ἐς τὸν Κομνηνὸν ἀπάγουσιν. ἔπεσον δὲ καὶ τῶν ἐκ τοῦ Κομνηνοῦ στρατηγὸς εἷς, Λέων ὁ Ἀντίοχος, καὶ στρατιῶταί τινες. γενομένης δὲ τῆς ἥττης, καὶ τῶν ἐκ τῆς τροπῆς καὶ τοῦ πολέμου διασωθέντων, ἐς τὸν βασιλέα ἐλθόντων ἅμα τῷ δομεστίκῳ καὶ τῷ Ἀαρών, αὐτὸς μὲν ἀπεγνώκει τὰ πράγματα, καὶ ἤδη προσδόκιμος ἦν τῶν πάντων ἀφέμενος, καταφυγὴν καὶ σωτηρίαν ζητεῖν. ἀλλ' οἱ περὶ αὐτὸν οὐ συνεχώρησαν τοῦτο ποιῆσαι, ἀλλὰ μένειν παρεκάλουν, καὶ τελευτᾶν εὐγενῶς, εἰ δέοι, περὶ τῆς βασιλείας. πάλιν μὲν οὖν στρατολογεῖν, καὶ πρὸς δευτέρας ἀντιπαρατάξεις χωρεῖν, ὀχληρὸν καὶ ἀσύμφορον ἐνομίζετο. ᾤετο δὲ περιέσεσθαι, εἰ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν ἐπισπάσοιτο. ὅθεν καὶ τούτους περιεῖπε, καὶ δώροις συνεῖχε καὶ φιλοτιμήμασιν.

Ὁ δὲ Κομνηνὸς τὰ ἐναντία θραύσας στρατεύματα, καὶ διασκεδάσας, ἀπάρας ἐκ Νικαίας, τριταῖος εἰς Νικομήδειαν ἔρχεται. ἐκεῖσε δὲ αὐτοῦ γενομένου, φθάνουσι καὶ πρεσβευταὶ βασιλέως, ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Λειχούδης, ὁ πρόεδρος Θεόδωρος ὁ Ἀλωπός, Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλὸς ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος. οὗτοι γὰρ οἱ τρεῖς ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ καὶ λόγου δυνάμει τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνθρώπων δοκοῦντες, καὶ ἀσυγκρίτως ὁ Ψελλός, ἐξελέγησαν εἰς τὸ πρεσβεῦσαι. καὶ προσεδόκησεν ὁ βασιλεὺς μεγάλα κατεπράξασθαι διὰ τῆς ἐκείνων εὐστομίας καὶ χάριτος. ὑπισχνεῖτο δὲ ἡ πρεσβεία, καταθέμενον τὰ ὅπλα τὸν Κομνηνόν, αὐτὸν μὲν υἱοθετηθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ Καίσαρα ἀναρρηθῆναι. πᾶσι δὲ τοῖς συναπαχθεῖσιν αὐτῷ, ἀμνηστίαν κακῶν, καὶ ἄφεσιν τῶν πεπλημμελημένων παρασχεθῆναι. ὡς δὲ λέγουσιν, οὐδεὶς προσέσχεν αὐτοῖς. ἐπανελθόντες δ' ὡς βασιλέα, καὶ ἑτέραν πρεσβείαν εἰληφότες ἀπανέρχονται, καὶ καταλαμβάνουσιν ἐρχόμενον τὸν Κομνηνὸν εἰς τὸ χωρίον τῆς Ῥέας. ἐδήλου δὲ ἡ πρεσβεία, ἀναγορευθῆναι μὲν τὸν Κομνηνὸν βασιλέα υἱοθετηθέντα, πᾶσι δὲ τοῖς συστρατευσαμένοις αὐτῷ, βεβαιωθῆναι τὰς

A jam Comneno etiam concusso, & fuga Nicæam petere cogitante. At Aoibustus fusis qui ipsi erant oppositi, ab insequendo nequaquam destitit: sed ad castra hostilia usque delatus, perrupto vallo penetravit, tentoria direpta gladiis discidit, & in terram dejecit. Id eminus conspectum (erant enim castra loco edito) Comneoum cum suis audacia implevit: & qui ab Aarone stabant, metu. Itaque & illi clamorem sustulerunt alacres, & hi fugam fecerunt. Cecidit in ea pugna a parte Imper. magna multitudo, Macedonum præsertim: oon milites modo, sed duces etiam, Maurocatacalo, Pnyemius, Catzamuntes, aliique non pauci. Capti multo plures.

B In hoc prælio ferunt, pulsis Imperatoriis, Randulphum Francum inter medios fugientes persequentesque oberrantem, cum celebri aliquo cupivisse congredi. atque ubi sentiret Nicephorum Botaniatem ea transire, reliquis omissis, in illum contendisse, eminus vociferantem, utque maneret hortantem, & quis ipse esset nominatim exprimentem, & ad quam rem provocaret. quod Bonitatem animadvertentem, inhibito cursu cum Randulpho manum conseruisse, scutumque ejus gladio dissecuisse: Randulphum ensem in Botaniatæ galeam impegisse, isque eum delapsum irrito. atque ita factum, ut alii ad Botaniatem accurrerent, captumque Randulphum ad Comnenum abducerent. C A Comneno unus occubuit ductor Leo Antiochus, & milites aliquot. Accepta hac clade, & iis qui ea adverso prælio evaserant ad Imperatorem reversis cum domestico & Aarone, Imperator de summa rerum desperavit: paratusque erat refugium aliquod & salutem quærere Imperio dimisso, si familiares hoc passi essent. qui hortati sunt, ut perduraret: ac si ita ferret casus, propugnans pro Imperio generose potius moreretur. Enimvero novos contrahere exercitus, ac denuo pugnæ aleam tentare, videbatur molestum ac inutile. Superaturum se sperabat Imperator, si civium benevolentiam sibi parasset. itaque modo hos, modo illos demerebatur donis atque muneribus. D

Edit. Paris. pag. 803.

Comnenus autem fractis dissipatisque hostium viribus, a Nicæa movit, tertioque die Nicomediam venit. Ibi ei occurrerunt legati Imperatoris, præses Constantinus Lichudes, præses Theodorus Alopus, Constantinus Psellus philosophorum princeps. Etenim hi tres viri sapientia & facundia omnium qui tunc vivebant primi habiti, & quidem extra comparationis sortem Psellus, ad eam legationem fuerant delecti, quod Imperator eorum eloquentia & gratia se maxima consecuturum sperabat. Legati promittebant Comnenum, si ab armis discessisset, adoptatum ab Imperatore, ac Cæsarem designatum iri: E & omnibus qui ipsius secuti essent partes, impunitatem oblivionemque injuriarum promittebant. Neminem ferunt tunc iis assensum. Reversi ad Imperatorem, rursus cum aliis mandatis mittuntur, incidùntque in Comnenum apud Reas. hujus legationis sententia erat: Esse adoptatum jam, ac Cæsarem declaratum Comnenum, & Imperatoriis litteris omnibus qui cum ip-

Legationes Stratiotici ad Comnenum.

τες, καὶ θρόνον ἐνεγκόντες, ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους καθίζουσι τοῦ ἁγίου βήματος. καὶ πρῶτον μὲν, ὡς ἐν προσχήματι τύχα, πρεσβεύειν αὐτὸν παρεκάλουν ὡς βασιλέα γενέσθαι, ὅπως ἀποδοθείη αὐτοῖς τὸ ὑπογραφὲν παρ᾽ αὐτοῦ ἔγγραφον, ὡς ἤδη τοῦ βασιλέως σπεισαμένου τῷ Κομνηνῷ, καὶ βασιλέα ἀνειπόντος αὐτόν. τοῦ γὰρ ἐγγράφου σωζομένου ἀδιαρρήκτου, δυεῖν ἀτόποιν θάτερον ἔφασκον ἐξ ἀνάγκης ἕψεσθαι. ἢ γὰρ εὐφημήσαντες αὐτὸν ὡς βασιλέα, ἐπιορκήσουσιν. ἢ ὡς ἐνυβρίσαντες εἰς βασιλέα, κολασθήσονται. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀνελάμβανεν αὐτοὺς, καὶ πληρώσειν τὸ αἴτημα τούτων κατεπηγγέλλετο. εἶτα μικροῦ διαλιπόντος καιροῦ πάντων ἐφέμενοι, Αὐτοκράτορα βασιλέα ἀναγορεύουσι τὸν Κομνηνὸν, καὶ τοὺς ὅσοι μὴ τοῦτο βούλονται ἐχθροὺς Ῥωμαίων καὶ ἀποστάτας ὠνόμαζον, καὶ διαρπάζεσθαι τὰς οἰκίας αὐτῶν ὑπὸ τοῦ πλήθους ἐδοκίμαζον. αὐτοῦ τοῦ πατριάρχου πρώτου μετὰ τοῦ τῆς ἐκκλησίας δευτερεύοντος Στεφάνου συμπαρόντος καὶ συνευδοκοῦντος· καὶ Θεοδώρου τοῦ Ἀντιοχείας πατριάρχου, τὴν ἀνάρρησιν τῆς εὐφημίας βοήσαντος, καὶ τοὺς οἴκους τῶν ἐν ὑπεροχαῖς ὅσοι μὴ ἠρέσκοντο τοῖς γινομένοις, ἀνασκάπτειν καὶ διαρπάζειν προτρέποντος. καὶ ταῦτα μὲν ἔπραττον ἔσωθεν τοῦ θείου καὶ περιωνύμου ναοῦ. ἄγγελον δὲ πρὸς τὸν Κομνηνὸν πέμψας, καὶ πρὸς τὸν γέροντα ἄλλους, ἐκείνῳ μὲν μηνύει σπεύδειν, καὶ μὴ βραδύνειν, καὶ μισθὸν ἀπῄτει τῆς συνεργίας, ὡς ἤδη τέλος ἐχούσης τῆς ἑαυτοῦ ἐφέσεως. τούτῳ δὲ, καὶ κατιέναι τῶν ἀνακτόρων, κατ᾽ οὐδὲν αὐτῷ προσηκόντων. κἀκ τούτου τοῖς πᾶσιν ἀπροφάσιστος ἐφάνη ὁ πατριάρχης, μὴ μόνον μέτοχος ὢν, ἀλλὰ καὶ πρωταίτιος τῆς ἀποστασίας.

Τοῦ δὲ τοὺς πεμφθέντας εἰς αὐτὸν μητροπολίτας ἐρωτήσαντος, καὶ τί μοι ἀντὶ τῆς βασιλείας ὁ πατριάρχης παρέχεται; ἐκείνων δὲ ἀποκριναμένων, τὴν οὐράνιον βασιλείαν· ἅμα τῷ λόγῳ τὴν πορφύραν ἀποβαλὼν καὶ τὰ κοκκοβαφῆ πέδιλα, καὶ ἰδιωτικὴν ἐσθῆτα ἀμφιασάμενος, κάτεισι. τοῦτο δὲ πάντως ἐγένετο ἂν ὡς ἐκεῖνος τε ἐβούλετο, καὶ οἱ μητροπολῖται ὑπέσχοντο, εἰ ἅμα τῇ ἀποστασίᾳ ᾤχετο λιπὼν τὰ βασίλεια. ἐγκαρτερήσας δὲ ἄχρι πολέμου, καὶ ἀνασχόμενος τοσαύτην πτῶσιν ἀνδρῶν ἰδεῖν ὁμοφύλων, εἶτα θραυσθεὶς, καὶ καταπιεσθεὶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ ἄκων τῆς βασιλείας ὑπεξερχόμενος, οὐκ οἶδα εἰ ἀντιμισθίαν κομιεῖται τῆς ἐπιγείου βασιλείας τὴν ἐπουράνιον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν, ὥς που τῷ Θεῷ φίλον, γενήσεται. τοῦ δὲ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀκροπόλει οἰκίαν αὐτοῦ γενομένου, ἡμέρᾳ τετράδι τριακοστὴν πρώτην ἄγοντος τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, τῆς δεκάτης ἐπινεμήσεως, εἰσέρχεται ὁ Κεκαυμένος Κουροπαλάτης, ὑπὸ τοῦ Κομνηνοῦ σταλθεὶς μετά τινων οὐκ ὀλίγων εὐπατριδῶν, τῇ ε΄. πρωΐας διὰ δρόμωνος, καὶ εἰσελθὼν κρατεῖ τὰ ἀνάκτορα. ἔρχεται δὲ περὶ δείλην ὀψίαν καὶ ὁ Κομνηνὸς, καὶ εἴσεισιν ἐν αὐτοῖς, καὶ τῇ ἐπαύριον πρώτην ἄγοντος τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τῆς ιά. ἐπινεμήσεως, τοῦ ͵ϛφξϛ΄. ἔτους, δημοσίαν ποιησάμενος πρόοδον, ἄπεισιν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, κἀκεῖσε ἄνωθεν τοῦ ἄμβωνος διὰ τῶν χειρῶν τοῦ πατριάρχου τῷ βασιλικῷ ταινιοῦται διαδήματι, καὶ βασιλεὺς Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ἀναγορεύεται.

A lio ad dextram partem sacræ sellæ collocarunt. ac primum, sed sub prætextu, hortantur eum, ut pro ipsis legatus Imperatorem adeat, reposcatque decretum ab ipsis subscriptum, quandoquidem jam ipse cum Comneno facta pace, eum Imperii successorem designasset. nam nisi ea charta discerperetur, necessario alterum fore, ut aut Comnenum ipsi Imperatorem salutando, perfidiæ se obligarent: vel honorem ei debitum non deferendo, pœnas darent. Patriarcha principio eos bono animo esse jussit, seque eorum postulata impleturum promisit. Paulo post autem illi, omnibus aliis rebus omissis, Imperatorem Augustum B proclamant Comnenum, & dissentientes pro hostibus Romani Imperii haberi ac perduellibus, & eorum domos a multitudine diripi jubent. Princeps patriarcha per Stephanum, qui proximum ab ipso in ecclesia dignitatis locum obtinebat, præsentem hoc approbat: ac Theodorum Antiocheæ patriarcham, proclamantem hanc designationem, & permittentem ut summorum virorum qui hæc improbarent ædes diruantur atque diripiantur. Atque hæc agebat patriarcha intra sacram istam atque celebrem ædem. Mox idem nuncios & ad Comnenum mittit, & ad Stratioticum: illum mora omni repudiata accelerare jubens, C præmiumque operæ præstitæ, utpote re jam confecta, postulans: hunc palatio, nimirum nihil ad ipsum pertinente discedere mandans. Unde omnibus patuit, patriarcham nihil posse prætexere, quominus non socius modo, sed auctor præcipuaque causa hujus fuisse defectionis crederetur.

Edit. Paris. pag. 803.

Missos autem ad se metropolitas cum interrogaret Stratioticus, ecquid sibi pro Imperio patriarcha redderet, Regnum cæleste redditurum, dixere. Atque is extemplo purpuram ac coccinos calceos abjecit, privatique indutus habitu discessit. Enimvero quod volebat, & metropolitæ promittebant, haud dubie consecutus fuisset, si ad primum motum D defectionis regiam deseruisset. nunc ad bellum usque in ea moratus, cum sustinuisset tot civium videre bello intestino cladem, postea rebus fractis & subditis opprimentibus Imperio invitus se abdicans, haud scio an compensationis loco pro caduco æternum sit consecuturus Imperium. Sed in hac re fiet quod Deo placebit. Stratiotico in suam, quæ erat in arce, domum digresso, feria quarta, ultima die Augusti mensis, Indictione decima, Ambustus Curopalates a Comneno missus cum haud paucis illustri loco natis, feria quinta summo mane celoce ad palatium appellit, idque intrat. Sub vesperam venit etiam Co- E mnenus, & palatium ingreditur. Postridie, quod fuit Kalendis Septembris, indictionis undecimæ, anni ab origine mundi ↀↀ ↀↀↀↀ ↀↀ LXVI, publica processione in magnum templum ivit: atque ibi supra suggestum patriarchæ manu redimitus Imperatorio diademate, Romanorum Imperator pronuntiatur.

Stratioticus se abdicat.

EXCERPTA
EX BREVIARIO HISTORICO
JOANNIS SCYLITZÆ
CUROPALATÆ.

EXCERPTA
EX BREVIARIO HISTORICO
JOANNIS SCYLITZÆ
CUROPALATÆ,
EXCIPIENTIA UBI CEDRENUS DESINIT.

A ΤΟΝ μὲν οὖν τρόπον, ὃν εἴρηται, τὴν βασιλείαν ὁ Κομνηνὸς ἀναζωσάμενος, δόξαν τε παρεσχηκὼς ἀνδρείας καὶ πεῖραν πολεμικῆς γενναιότητος, αὐτίκα τῷ βασιλικῷ νομίσματι σπαθηφόρος ἐγχαράττεται, μὴ τῷ Θεῷ τὸ πᾶν ἐπιγράφων, ἀλλὰ τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ, καὶ τῇ περὶ πολέμους ἐμπειρίᾳ, καὶ οἷα Αὐτοκράτωρ τῶν τῆς βασιλείας ἀπάρχεται πράξεων, φιλοτίμοις πρότερον τοὺς συνεραμένους αὐτῷ πρὸς τὸ ἀνύδασμα κοσμήσας τιμαῖς. τό γε δημοτικὸν τῆς προσηκούσης ἀξιώσας προνοίας, καὶ φροντιστὰς πολλοὺς τῶν δημοσίων συλλόγων ἀναδείξας· τῇ τε μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τὸ οἰκονομεῖσθαι δι' ἑαυτῆς τὰ πράγματα ἀφιεροῖ, ἀλλοτριώσας τούτων παντάπασι τὴν βασιλείαν. B ὥστε μηδ' ἐπὶ τῆς οἰκονομίας, μήτ' ἐπὶ τῆς τῶν ἱερῶν κειμηλίων προνοίας καὶ προστασίας τινὰ παρὰ βασιλέως προχειρίζεσθαι, ἀλλὰ τῆς τοῦ πατριάρχου ἐξουσίας ἠρτῆσθαι τὸ πᾶν, καὶ τὴν τῶν προσώπων προχείρισιν, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διοίκησιν. ἀναγόμενος δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ἀπὸ τοῦ φρουρίου Πημολίσσης, Αὐγοῦσταν ἀναγορεύει σεβαστήν. Ἰωάννην δὲ τὸν ἀδελφὸν, καὶ Κατακαλὼν τὸν Κεκαυμένον κουροπαλάτας ἀμφοτέρους τιμᾷ, μέγαν δομέστικον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν προβαλλόμενος. σκοπήσας δὲ τὸ τῶν χρημάτων ἀναγκαῖον, ὧν οὐδὲν ἄνευ, κατὰ τὸν ῥήτορα, περαίνεται, καὶ τὸ τὰ στρατιωτικὰ ἐξωθηκέναι καὶ τέλεον τεταπεινῶσθαι ἐκ τῆς κατεχούσης ἐνδείας τὴν βασι- C λείαν, καὶ τὸ πανταχόθεν τῶν Ῥωμαίων πάντας κατεπαίρεσθαι, ὃ πρὸς ἀδοξίαν αὐτοῦ ἦν, καὶ πάντων βαρύτερον ἐλογίζετο, βαρὺς ἐχρημάτισε φορολόγος τοῖς χρεωστοῦσι δημοσίοις, καὶ τὰς τῶν ὀφφικίων δὲ δόσεις αὐτὸς πρῶτος περιέτεμε. ἐμέλησε δ' αὐτῷ καὶ φειδωλίας καὶ τοῦ προσθήκην ἀγρῶν τῇ βασιλείᾳ περιποιήσασθαι. διὸ καὶ πολλὰ μὲν ἰδιωτικὰ πρόσωπα πολλῶν ἀπεστέρησε κτήσεων, τὰς χρυσοβούλλους αὐτῶν γραφὰς παριδών. ἐνέσκηψε δὲ καί τισι τῶν φροντιστηρίων, καὶ πολλὰς αὐτῶν κτήσεις ἀφελόμενος διὰ λογοποιίας, τὸ ἀρκοῦν τοῖς μονάζουσι, τῷ δημοσίῳ τὸ περιττὸν προσαφώρισε. πρᾶγμα μὲν τοῖς ἀκρίτως σκοποῦσιν ἐκ τοῦ προχείρου, ἀσεβείας καὶ

A AD hunc modum, quem diximus, Isaacius Comnenus adeptus Imperium, qui & virtutis opinionem de se præbuerat, & specimem præstantiæ in rebus bellicis, statim regio numismate districto ense insculpitur, non omnia accepta Deo referens, sed propriæ virtuti, & rei militaris peritiæ, ac veluti eum summa potestate Imperator, quæ ad Imperium pertinerent, aggreditur, maximis prius honoribus iis, qui sibi ad inceptea perficienda operam navarant, ornatis, & populi habita, quam par erat, ratione, multos publicorum collegiorum curatores creavit, & magnæ ecclesiæ permittit sacras suas res administrare, in- B terdicta prorsus administratione Imperio, ita ut neque ad obeunda sacra munera, neque ad habendam sacri Thesauri rationem aliquis ab Imperatore delectus præesset: verum a patriarchæ potestate omnia penderent, & personarum delectus, & rerum administratio. evocans item uxorem ex oppido Pemolissa, Augustam declarat, & Joannem fratrem, & Catacalon Conbustum Curopalatas creat, & ambos honoribus decorat. fratrem suum magnum Domesticum creat: considerans autem pecuniæ necessitatem, sine quibus nihil, secundum oratorem, perficitur, eo quod res militares male se haberent, & in angustissimum C redactæ ob Imperii inopiam & undique omnes contra Romanos, Incitati, quod ei ignominiæ esse, & omnium gravissimum videbatur. acerbus vectigalium exactor fuit iis qui reipublicæ debebant, & ipse primus officiorum donationes amputavit: parsimonia quoque ei curæ fuit; nec non ut Imperio agros adderet, & idcirco multos privatos homines possessionibus spoliavit, neglectis ipsorum aureis bullis: Quibusdam etiam monasteriis multas possessiones ademit, & relictis monachis idoneis sumptibus ad victum, quos computari jusserat, id quod supererat publico vendicavit, quod quidem iis, qui inconsiderate & temere ju-

ISAACIUS COMNENUS Imp.

Edit. Paris. pag. 807.

pag. 808.

dicarent, ab impietate & iniquitate ad sacrilegium tendere videri queat, sed tamen nihil absurdi eo molimine perficiebat, ut iis videbatur qui rem graviter, atque spiritaliter considerabant, nempe eo pacto ad paupertatem eos, qui ipsam professi essent, adducebat, & molles Sybariticasque delicias auferebat, neque tamen iis, quæ ad usum necessaria essent, privabat, & finitimos, id est, qui propinquos agros haberent, a monachorum molestia & avaritia liberabat. quod utinam ad exitum ipse feliciter perduxisset, non solum in monasteriis, sed in omnibus rebus ad ecclesiam omnino spectantibus. Ita igitur res ab Imperatore administratæ sunt. & regia urbs in hoc statu erat: Patriarcha autem ineaplebili benevolentia fratus Imperatoris, contra ipsum elatus est, non petitionibus modo, & admonitionibus utens, si quando alicujus rei, & pro aliquo indigeret, verum sæpe minime voti compos propter frequentes & odiosas petitiones, minas, & absurdas increpationes adhibebat: ac nisi pareret, Imperii amissionem minabatur, vulgare & tritum hoc dictum proferens, ego te condidi * furne, ego & te dejiciam; aggressus est etiam cocco tincta induere calciamenta, antiqui sacerdotii morem hunc asserens, & oportere his uti novum quoque Archiepiscopum; nam inter sacerdotium & Regnum nihil interesse, vel admodum parum, & in rebus pretiosioribus amplius fortasse, & magis colendum sacerdotium. Hæc audiens Imperator illum mussitantem, studuit potius aliquid ipse perpetrare, quam pati; quare quum Archangelorum dies festos advenisset, egreditur Patriarcha ad Suburbana loca, ut ibi studiose ac solemni ritu, quæ ad diem festum pertinerent perageret. Imperator autem ut lucro, sibi oblata occasione arrepta, veritus ne quis tumultus, aut perturbatio fieret, turmam militum misit, qui communi lingua appellantur * Barangi, qui ipsum non sine ignominia e throno correptum ac mulo impositum, usque ad littus quod est in Blachernis impellentes deduxerunt, & ipsum & patrueles ajus, atque inde Lembo impositum ad Proconnesum, ut exularet, perducendum curant. Ipse eum aliquibus Metropolitis collocutus, & de ipso abdicando spectatissimis ipsorum electis eorum opera nuntiat, ut Archiepiscopatum deponat, priusquam ipsum cum dedecore amittat, iis quæ contra ipsum decreta erant, expositis & propalatis Synodo & Concilio. Sed quum ipsis visus esset ejusmodi, qui expugnari & deprimi non posset, quantum ad ipsum attinebat, desperata fuit depositio sacerdotii, de qua Imperatore assidue cogitante, interea vitam cum morte patriarcha tranquille commutat. cujus corpus Imperator, quod ipsum jam pœnituerat, honorifice importandum, & in suo monasterio reponendum curat, perculsus eo miraculo, quod acciderat, non ipse modo, sed omnes qui cum ipso erant. nam deatra patriarchæ manus in crucis figuram conformata, ut mos est benedicendi, populo acclamanti pacem, ita firma permansit, neque eum mortuo corpore est immutata. Sufficitur in ejus locum patriarcha Constantinus Lichudes præses, & protovestiarius qui prius metropolitanorum, & Cleri, totiusque populi suffragiis delectus fuerat,

* v. Not.

* v. Not.

Edit. Paris. pag. 809.

A παρανομίας ἐς ἄγαν πρὸς ἱεροσυλίαν φερόμενον, ἀποτέλεσμα δὲ μηδὲν ἄτοπον φέρον τοῖς ἐμβριθῶς σκοποῦσι καὶ πνευματικῶς, ὅτι εἰς ἀκτημοσύνην ἀπάγον τοὺς ταύτην ἐπαγγειλαμένους, καὶ τὴν συβαριτικὴν καὶ χλιδῶσαν περικόπτον τρυφήν, καὶ μηδὲ τῶν πρὸς χρείαν ἐπιτηδείων καὶ ἀναγκαίων ἀποστεροῦν, καὶ τοὺς ἀγρογείτονας τῆς ἐκ τῶν μοναχῶν κακότητος καὶ πλεονεξίας ἐλευθεροῦν. ὃ καὶ εἴθε εἰς τέλος αὐτῷ κατώρθωτο, οὐκ ἐπὶ τοῖς σεμνείοις μόνοις, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πᾶσιν ἁπλῶς. οὕτω μὲν οὖν ταῦτα τῷ βασιλεῖ ᾠκονόμηνται, καὶ ἡ βασιλὶς τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ὁ δὲ πατριάρχης τῇ τοῦ βασιλέως ἀπλήστῳ εὐνοίᾳ θαρρήσας, ἐφρονημάτισατο κατ' αὐτοῦ, οὐκ αἰτήσεσι καὶ B παραινέσεσι χρώμενος, εἴποτέ τινος δέοιτο, καὶ ὑπέρ τινος, ἀλλὰ πολλάκις ἀποτυγχάνων διὰ τὸ τῶν αἰτήσεων συνεχὲς καὶ φορτικόν, ἀπειλαῖς ἐχρῆτο καὶ ἐπιτιμίοις ἀτόποις. καὶ εἴγε μὴ πείθοιτο, καὶ τῆς βασιλείας ἔκπτωσιν ἀπειλούμενος, τὸ δημῶδες τοῦτο καὶ καθημαξευμένον ἐπιλέγων. ἐγώ σε ἔκτισα φοῦρνε, ἐγώ, ἵνα σε χαλάσω. ἐπεβάλετο δὲ καὶ κοκκοβαφῆ περιβαλεῖν πέδιλα, τῆς παλαιᾶς ἱερωσύνης φάσκων εἶναι τὸ τοιοῦτον ἔθος, καὶ δεῖν τούτοις καὶ τῇ νέᾳ κεχρῆσθαι τὸν Ἀρχιερέα. ἱερωσύνης γὰρ καὶ βασιλείας τὸ διάφορον οὐδέν, ἢ καὶ ὀλίγον εἶναι ἔλεγεν. ἐν δέ γε τοῖς τιμιωτέροις καὶ τὸ πλέον ταύτην C καὶ ἐντιμοτέραν. ταῦτα δὲ ὁ βασιλεὺς ὑποτονθορυζόμενος ὑπ' αὐτοῦ λαλούμενα, ἐσπούδασε μᾶλλον δρᾶσαι ἢ παθεῖν. ὅθεν τῆς τῶν Ἀρχαγγέλων ἐφισταμένης ἑορτῆς, ἔξεισι μὲν ὁ πατριάρχης εἰς τὰ πρὸ τῆς πόλεως, φιλοτίμως τὰ τῆς ἑορτῆς ἐκτελέσαι σπουδάζων. ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν καιρὸν ὡς ἕρμαιον ἁρπάσας, ἵνα μὴ θόρυβος καὶ τάραχος γένηται ὑπειδόμενος, νέφος στρατιωτικὸν ἀποστείλας. Βαράγγους αὐτοὺς ἡ κοινὴ ὀνομάζει διάλεκτος. ἀνάρπαστον ἐκ τοῦ θρόνου ἀτίμως ἐπαίρουσι, καὶ ἡμιόνῳ καθίσαντες συνήλαυνον ἄχρι τῆς ἐν Βλαχέρναις ἀκτῆς, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἀνεψιοὺς αὐτοῦ. ἐκεῖθέν τε λέμβῳ ἐμβληθέντα, εἰς Προικόννησον περιορίζουσι. κοινο- D λογησάμενος δὲ τισι τῶν μητροπολιτῶν, καὶ περὶ τῆς αὐτοῦ καθαιρέσεως συσκεψάμενος, τοὺς λογιωτέρους αὐτῶν ἐπιλεξάμενος, δηλοῖ δι' αὐτῶν ἀποθέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην, πρὶν ἂν ἀτίμως αὐτὴν ἀποβάληται, συνόδῳ καὶ συλλόγῳ τῶν κατ' αὐτοῦ δημοσιευθέντων. ἀνάλωτος δὲ τούτοις ὀφθεὶς καὶ ἀπαράπειστος, τό γε ἐπ' αὐτῷ ἀπέγνωστο αὐτῷ ἡ καθαίρεσις. φροντίζοντος δὲ τοῦ βασιλέως περὶ ταύτης διηνεκῶς, ἐν τῷ μέσῳ μεταλλάττει τὸν βίον ὁ πατριάρχης εἰρηναίως. ὁ δὲ βασιλεὺς μετανοίᾳ βληθεὶς, τὸ σῶμα αὐτοῦ εἰσάγει ἐντίμως, καὶ τῇ μονῇ αὐτοῦ ἀποτίθεται, ἐκπλαγεὶς ἐπὶ τῷ συμβάντι θαύματι αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. ἡ γὰρ E χεὶρ ἡ δεξιὰ τοῦ πατριάρχου σταυροειδῶς σχηματισθεῖσα, ᾗ ἔθος εὐλογεῖν, ἐπιφωνοῦντι τῷ λαῷ τὴν εἰρήνην, μεμένηκεν ἄτρεπτος, μὴ συναλλοιωθεῖσα τῇ νεκρώσει τοῦ σώματος. προχειρίζεται δὲ ἀντ' αὐτοῦ πατριάρχης Κωνσταντῖνος πρόεδρος καὶ πρωτοβεστιάριος ὁ Λειχούδης, πρότερον ψήφου προβάσης ἐπ' αὐτῷ παρὰ τῶν μητροπολιτῶν καὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ παντός, ἀνὴρ μέγιστον διαλάμψας τοῖς βασιλικοῖς καὶ πολιτικοῖς πράγμασιν·

ἀπὸ

ἀπό τε τοῦ Μονομάχου ϗ μέχρι τοῦ τηνικάδε καιροῦ, ϗ μέγα κλέος ἐπὶ τῷ μεσασμῷ τῆς τῶν ὅλων διοικήσεως ἀπενεγκάμενος, ϗ τῆς τῶν μαγγάνων προνοίας, ϗ τῶν δικαιωμάτων φύλαξ παρὰ τοῦ εἰρημένου βασιλέως καταλειφθείς. εἰ ϗ προβέβλητο γοῦν, οὐκ ἀνενδοιάσιμον τὴν ἀρχιερωσύνην καὶ τὴν πατριαρχίαν ἐκέκτητο, ϗ ἀναμφήριστον. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς φροντίζων ὅπως τῶν τοιούτων δικαιωμάτων ἐγκρατὴς γένηται, τοῦτον καιρὸν ἐπιτήδειον οἰηθεὶς, πρεσβύτερον χειροτονηθέντα ἐπέσχε τὴν ἐντελῆ χρῖσιν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἄχρις ἂν, φησὶ, τὰ ὑποτονθορυζόμενα κατὰ σοῦ σκοπηθῇ συνοδικῶς τε ϗ κανονικῶς. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος μὴ ἀγνοήσας δι' ὃν τρόπον ταῦτα τυρεύεται κατ' αὐτοῦ, τὸ τῆς αἰσχύνης ἀδόκητον λογισάμενος, φέρων τὰ ζητούμενα τῷ βασιλεῖ ἐπιδίδωσι. ϗ ἔκτοτε ἀδιστάκτως ϗ δίχα τινὸς προφάσεως πάντα τελεῖται ἐπ' αὐτῷ, ὅσα ἔθος τελεῖν ἐπὶ τοῖς χειροτονουμένοις. γέγονε δὲ δωραμανικὸς ϗ προνοητικὸς, οὐ τῶν τῆς ἐκκλησίας μόνον, ἀλλὰ ϗ πάντων ἁπλῶς, ὡς μηδένα ὑπολειφθῆναι τῆς αὐτοῦ προνοίας ἀμέτοχον, τὸν μὴ τῆς αὐτοῦ χειρὸς ἀπολαύσαντα. τῶν Οὔγγρων τὴν πρὸς Ῥωμαίους εἰρήνην διαλυσάντων, ϗ τῶν Πατζινάκων δὲ ἐξερπυσάντων τῶν φωλεῶν, οἷς ἐνεκρύβησαν, ϗ τὴν παρακειμένην χώραν σινόντων, τὰ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν ἐξαρτύσας ὁ βασιλεὺς, ἔξεισι πασίρρωμος εἰς Τριάδιτζαν. ἐκεῖσέ τε πρέσβεις πρὸς τῶν Οὐγγάρων δεξάμενος, τὴν μετ' αὐτῶν εἰρήνην κυρώσας ὡς ἐνῆν, ἐπὶ τοὺς Πατζινάκους ἐξώρμησε. διῃρημένων δὲ αὐτῶν κατὰ γενεὰς ϗ φατρίας, οἱ μὲν λοιποὶ ἡγεμόνες τῷ βασιλεῖ ὑποκλιθέντες, εἰρηνικά τε ϗ φίλια ἐφρόνησαν. μόνος δὲ ὁ Σελτὲ χεῖρα δοῦναι τῷ βασιλεῖ οὐκ ἠθέλησε, τοῖς ἕλεσι τοῦ Ἴστρου οἷς συνέφυγε, ϗ τῇ ἐκεῖσε ἀποκρήμνῳ πέτρᾳ ἐπερειδόμενος. οἷς ϗ θαῤῥήσας, εἰς τὸ πεδίον ἐξῆλθε, συῤῥάξαι τῷ βασιλεῖ προθυμούμενος. οὐκ εἰς μακρὰν δὲ τῆς οἰκείας ἀπονοίας ἐκομίσατο τὰ ἐπίχειρα. βραχείας γὰρ μερίδος τῶν βασιλικῶν ἀντιταχθείσης αὐτῷ, φυγὰς ᾤχετο, ϗ κρησφύγετον αὐτοῦ ληφθὲν κατηριζώθη ἐκ βάθρων αὐτῶν. ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τὸ τοῦτον τροπώσασθαι ϗ ἀφανίσαι ἄρδην, ἀναζεύξας ἐσκήνωσεν ἐν τῷ Λοβιτζῷ περὶ τοὺς αὐτοῦ προπόδας. ῥαγδαῖος δὲ ὄμβρος τῇ παρεμβολῇ ἐπικαταῤῥαγεὶς ϗ νιφετὸς ἔξωρος· Σεπτέμβριος γὰρ ἦν, ἡμέραν ἄγων κδʹ. καθ' ἣν ἡ τῆς ἁγίας πρωτομάρτυρος Θέκλας ἑορτὴ τελεῖται Χριστιανοῖς· πολλῆς κακώσεως ϗ λύμης ἐνέπλησε τὸ στρατιωτικόν. ὅ τε γὰρ ἵππος σχεδὸν ἅπασα, ϗ τῶν παρόντων οἱ πλείους τῷ κρύει ϗ τῷ ὄμβρῳ, γυμνοὶ ϗ ἀπαράσκευοι τυγχάνοντες, τὸ ζῆν ἀπέῤῥηξαν. ἐπιλελοίπασι δὲ παρὰ πᾶσαν τὴν ἐλπίδα ϗ τὰ ἐπιτήδεια, ποταμίων ῥευμάτων φορᾶς ϗ τοῦ χειμῶνος γενόμενα πάρεργον. ἀναστολῆς δὲ μετρίας γενομένης, ϗ τῶν νιφετῶν ἀνακωχὴν λαβόντων, ἐξῄει ὁ βασιλεύς. πλείστους δὲ τῷ ποταμῷ ἀποβαλὼν, ὑπὸ σκιὰν ἔστη δένδρου τινὸς ἅμα τῶν ὑπερεχόντων τισί. μετ' ὀλίγον δὲ ἠχῆς γενομένης ἐκ τῆς δρυὸς, πρόεισι μικρὸν ὁ βασιλεὺς, ὅσον μὴ τῷ μήκει αὐτῆς καταλαμβάνεσθαι, ἥπερ ῥιζόθεν ἀνασπασθεῖσα, ὑπτία τῇ γῇ προσήρειστο. γέγονε δὲ ἐνεὸς ὁ βασιλεὺς λογισάμενος, οἵας τελευτῆς ἐπωδύνου παραμικρὸν τυχεῖν ἔμελλεν. ἦν δὲ οὐκ ἀγαθὸς οἰωνὸς τὸ συμβὰν, ἀλλὰ προ-

A vir ob regia atque civilia munera clarissimus, a Monomacho, usque ad illud tempus; quique magnam gloriam ob reipublicæ administrationem reportaverat, & * Manganorum procurationem, ac juris custos, ab eo Imperatore, quem diximus, relictus fuerat; & quamvis delectus fuisset, non sine contentione Archiepiscopatum & Patriarchatum, neque sine controversia adeptus est. verum Imperator studens talia sibi jura vendicare, hoc ipsi tempus idoneum ratus, presbyterum ordinatum vetuit ne Archiepiscopatus onctionem perfectam acciperet; quoad, inquit, ea quæ contra te jactantur, per synodum canonice examinentur. Constanti- B nus autem non ignorans hæc quomodo contra se in juiretentur, inopinatum dedecus secum reputans, quæ quærebantur tradidit Imperatori. Ex eo tempore sine controversia, & sine excusatione omnia ab ipso perficiebantur, quæcumque in initiandis pontificibus consuevere. fuit etiam munificus, & rationem habuit non ecclesiæ tantum, sed etiam omnium omnino, ita ut curæ illius nemo expers esset, qui ejus liberalitatem non percepisset: quum vero Ungari pacem violassent erga Romanos, & Patzinacæ e lustris, in quibus delituerant, erupissent, læderentque finitimam regionem, Imperator paratis iis, quæ ad profectionem exercitus u- C sui essent, cum omnibus viribus se Triaditzam confert, ibique ab Ungaris accepta legatione, quum pacem confirmasset, ac pro viribus stabilisset, in Patzinacas profectus est. quibus divisis secundum gentes & tribus, reliqui duces Imperatori se submittentes pacem, & amicitiam amplexi sunt: solus Selte manum dare Imperatori noluit, Istri paludibus, quo confugerat, & prærupta quæ illic erat petra nixus, quibus etiam fretus in planitiem erupit prompto animo cupiens cum Imperatore manum conferere: Sed brevi tempore suæ dementiæ præmia tulit. Siquidem quum exigua Imperatoris militum manus ipsi restitisset, fugit, & ejus refugium ca- D ptum, ab ipsis fundamentis est dirutum. Imperator autem post ipsum profligatum atque deletum funditus, inde profectus, ad Lobitzum tabernacula posuit, ad montis radices: Vehemens autem imber in castra delatus, & nix intempestiva, erat enim Septembris dies vigesimaquarta; qua protomartyris Teclæ memoriam celebrant Christiani: multum detrimenti, & calamitatis, militibus attulit. nam omnis fere equitatus, & eorum qui aderant plurimi, frigore & imbre, quum nudi essent, & imparati, interierunt, ac præter omnem spem ad victum necessaria defecerunt, relictis tantum quæ fluminum impetu superfuerant & imbri. F quum autem mediocriter pluvia remisisset, nivesque cessassent, egressus Imperator, & plurimis in flumine amissis, sub umbram cujusdam arboris cum paucis quibusdam primoribus se recepit, ac paulo post edito a quercu sono, parum progreditur Imperator, fere quantum arboris ipsius longitudo contingeret, quæ radicitus evulsa supina in terram decidit. Obmutuit Imperator, considerans, qualis mortis periculum vix evaserit: neque hoc erat bonum augurium, quod acciderat, sed initium ca-

* v. Not.

Edit. Paris. pag. 810.

lamitatis, quam mox esset accepturus, & eorum quæ jam commisisset pœnarum exactio; verum pro eo casu gratias agens, Deo templum in palatio Blachernarum protomartyri Teclæ dedicatum pulcherrimum construxit, & exercitum perducens cito se ad regiam urbem recipere festinabat: cogitans de rebellione, quam audiverat in Oriente, qua falsa comperta sese venationibus oblectare cœpit, & aliis quæ animi relaxandi gratia fiunt: per fretum, quod

Edit Parisf. pag 811.

est ante regiam urbem ascendens, hora vero prandii fulmen in ea loca quibus Neapolis nomen est, irruit; & porcus nescio unde apparens, in se provocavit Imperatorem, quem usque ad mare persequutus Imperator expulit. ubi vero mare subiens porcus haud amplius apparuit, fulgore quodam instar fulguris perstrictus Imperator de equo dejectus est, & humi spumam ex ore edens devolvebatur, in parvum autem navigium impositus, ad regiam defertur, attonitus tamen & ob afflatum se ipsum minime sentiens, morboque dies aliquot detentus mortem expectabat; & idcirco ad placandum sibi Deum pœnitentiam amplectitur, & Imperatoriam potestatem, quam sibi injuria vindicarat, libens deponit. hoc certe recte faciens, & monasticæ se vitæ dedicat, priorem fastum, ac delicias, voluntario contemptu, & molestia corrigens, & quod magis ostendit illum vere totoque ex animo pœnituisse eorum quæ patrarat, Imperatorem delegit non Joannem sibi sanguine conjunctum, non nepotem ex sorore Theodorum Docejanum, non filiæ maritum, neque alium aliquem sibi consanguinitate proximum, sed præsidem Constantinum, cui jam inde a suis majoribus Ducas cognomen erat, tamquam peritum & conscium & adjutorem, quique optime nosset rationes parandæ copiosæ pecuniæ ad Imperii conservationem. Comnenus autem monasticas vestes indutus, quum parum expectasset, si qua ratione a morbo liberaretur, ubi novit se insanabili morbo captum, adhuc ipso vexatus, Studii monasterium ingreditur, multum Æcaterina Augusta ejus consilium adjuvante, & pro terrarum Imperii amissione, cælestis gaudii fructum ipsi promittente; quum annos duos ac menses tres imperasset, & in habitu monastico pauciores his supervixisset, omnem præstans monasterii præfecto obedientiam, ita ut & janitor esset, & alia ministeria obiret, propter multam animi æquitatem & modestiam. castissimus autem fuisse dicitur, & supra quam credi possit continens. nam quum Stratopedarches esset, nephritico morbo tentatum dicunt, ita ut vitam desperaret, eo quod totius corporis langore, & nervorum resolutione detineretur. medicis autem, postquam aliis omnibus adhibitis remediis, ea quæ omnino fieri non possent tentare se cognoverunt, ut cum muliere quadam coiret, suadentibus, noluit obtemperare. quumque dixissent illi, nisi hoc tentaret, necessario cauterium adhibendum, ex quo procreandæ sobolis facultate privaretur: satis ipse, inquit, mihi sunt Manuel &

pag. 812.

Maria mihi jam Dei beneficio nati liberi, nam sine his licet consequi Regnum cælorum, sine continentia vero Deum nemo videbit; quinetiam Au-

A σίμιον τῆς μελλούσης αὐτὸν καταλαβεῖν τύχης, καὶ τῶν ἤδη γενομένων εἴσπραξις καὶ τιμωρία. εὐχαριστῶν δ᾽ ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι τῷ Θεῷ, ναὸν ἐν τῷ παλατίῳ τῶν Βλαχερνῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλας ἀνήγειρε κάλλιστον. προβιβάζων δὲ τὸν στρατὸν, αὐτὸς ταχέως ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν λογοποιούμενος, ἀποστασίαν ἐν τῇ ἀνατολῇ φροντιζόμενος. καταλαβὼν δὲ καὶ πάντα ψευδῆ εὑρηκὼς, κυνηγεσίοις ἑαυτὸν ἐψυχαγώγησε καὶ τῇ ἄλλῃ ἀνέσει, καὶ τὸν τῇ βασιλίδι προκείμενον πορθμὸν ἀνιών. περὶ δὲ ὥραν ἀρίστου φῶς ἀστραπηβόλον τοῖς τόποις ἐκείνοις ἐνέσκηψε. Νεάπολις τούτοις τὸ γνώρισμα,

B χοῖρός τε ποθὲν ἐπιφανεὶς, ἐφ᾽ ἑαυτὸν τὸν βασιλέα ἐξεκαλέσατο. ὃν ἐπιδιώκων ὁ βασιλεὺς ἄχρι καὶ θαλάσσης ἐξήλασεν. ὡς δὲ ὁ χοῖρος τὴν θάλασσαν εἰσδὺς, ἀφανὴς ἐγένετο, ὁ βασιλεὺς ἐξαίφνης πληγεὶς τῷ ἀστραπηβόλῳ φωτὶ, τοῦ ἵππου τε ἀπεσφαιρίσθη, καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀφρίζων ἐκυλίετο. ἀκατίῳ δὲ ἐμβληθεὶς, πρὸς τὰ βασίλεια διασώζεται παρακεκομμένος, καὶ ἑαυτοῦ μηδ᾽ ὅλως ἐπαισθανόμενος. νοσηλεύσας δὲ ἐφ᾽ ἡμέρας τινὰς τὸν μόρον ἐκαραδόκει, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς ἐξιλέωσιν τοῦ θείου ἀσπάζεται τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν, ἧς παρανόμως ἐδράξατο, ἑκοντὶ μεθίησι, τοῦτό γε καλῶς ποιησάμενος, καὶ τὸν μοναδικὸν ἀσπάζεται βίον, τὴν πρὶν εὐδοξίαν καὶ τρυφὴν

C ἀποστάσει ἑκουσίῳ καὶ μετριότητι διορθούμενος. ὃ δὲ μᾶλλον δείκνυσιν, ὡς εἰλικρινῶς καὶ ψυχῆς ἐξ ὅλης μεταμεμέληται ἐφ᾽ οἷς ἔπραξε, βασιλέα προχειρίζεται οὐ τὸν ὁμαίμονα αὐτοῦ Ἰωάννην, οὐ τὸν ἀδελφιδοῦν ἑαυτοῦ Θεόδωρον τὸν Δοκειανὸν, οὐκ ἄνδρα προσζεύξας τῇ θυγατρὶ, οὔτ᾽ ἄλλον τινὰ τῶν καθ᾽ αἷμα φκειωμένων αὐτῷ, ἀλλὰ τὸν πρόεδρον Κωνσταντῖνον, ᾧ Δούκας τὸ πατρωνυμικὸν ἀνέκαθεν ἦν, ὡς συνίστορα καὶ συναγωνιστὴν, καὶ τῶν χρημάτων ποριστὴν ἀφθονώτατον εἰς τὴν τῆς βασιλείας κατάσχεσιν. ὁ δὲ Κομνηνὸς ῥάκη μοναχικὰ περιβαλλόμενος, ἐπ᾽ ὀλίγον τι γνωσιμαχήσας, εἴπως ἀνεθείη τῆς νόσου, ἐπείπερ ἔγνω καταίρως ταύτῃ ἁλοὺς, ἔτι τῇ νόσῳ τρυχόμενος, τὴν τοῦ Στουδίου

D καταλαμβάνει μονὴν, πολλὰ καὶ τῆς Αὐγούστης Αἰκατερίνης συμβαλλομένης αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον, καὶ τῇ τῆς ἐπιγείου βασιλείας ἀποβολῇ τὴν ἐν οὐρανοῖς ἀπόλαυσιν ἐπαγγελλομένης αὐτῷ. βασιλεύσας μὲν ἔτη δύο καὶ μῆνας τρεῖς, ἐπιζήσας δὲ τούτων ἐλάττω τῷ μοναχικῷ σχήματι, πᾶσαν ὑπακοὴν πρὸς τὸν ἐν τῇ μονῇ ἡγεμονεύοντα ἐπιδεικνύμενος, ὡς καὶ θυρωρὸς γενέσθαι, καὶ ταῖς ἄλλαις ὑπηρετῆσαι διακονίαις διὰ πολλὴν ἐπιείκειαν καὶ μετριοφροσύνην καταδεξάμενος. σωφρονέστατος δὲ εἰσάγαν γενέσθαι λέγεται. στρατοπεδάρχῃ γὰρ ὄντι αὐτῷ νόσον ἐνσκῆψαι νεφριτικὸν, φασιν, ὥστε ἀπογνῶναι αὐτὸν τῆς

E ζωῆς, διὰ τὸ παρέσει παντελεῖ καὶ ἀκινησίᾳ κατασχεθῆναι. τῶν δὲ ἰατρῶν μετὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἅπασι χρήσασθαι, καὶ ἀνηνύτοις ἐλεγχθῆναι ἐπιχειρεῖν, συμβουλευόντων μιγῆναι γυναικὶ, αὐτὸς οὐχ ὑπήκουσεν. εἰπόντων δὲ, εἰ μὴ τοῦτ᾽ ἐπιχειρήσειεν, ἐξ ἀνάγκης ἔχειν καυτῆρι χρήσασθαι, ἐκ τούτου δὲ ἀπαιδίᾳ κατασχεθῆναι διηνεκεῖ καὶ ἀγονίᾳ. αὐτὸς, ἀρκοῦσί μοι, ἔφη, ὁ Μανουὴλ καὶ ἡ Μαρία, οἱ ἤδη μοι χάριτι Θεοῦ παῖδες γενόμενοι. τούτων μὲν γὰρ ἄνευ ἔνεστι τυχεῖν τῆς βασιλείας

τῶν ἱερῶν. σωφροσύνης δὲ χωρὶς οὐδεὶς τὸν Κύριον ὄψεται. ἀλλὰ καὶ ἡ βασίλειος Αἰκατερίνα, καὶ ἡ ταύτης θυγάτηρ Μαρία, τὴν τρίχα κειράμεναι διῆγον ἐν τοῖς παλατίοις τοῦ Μυρελαίου, πᾶσαν ἄσκησιν μοναδικὴν μετερχόμεναι. τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ὑγρότητος μεστὴ θεαθεῖσα ἡ τούτου κατέχουσα σορὸς, ὑπόνοιαν παρέσχε πολλοῖς τιμωρίαν εἶναι τὸ γεγονὸς, καὶ κολάσεως ἔνδειγμα τοῦ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τῆς σφαγῆς, καὶ τῶν μετὰ τὸ βασιλεῦσαι πεπραγμένων αὐτῷ εἴς τε τὰς τῆς συγκλήτου στερήσεις, καὶ τῶν ἔκπαλαι διδομένων αὐτῇ, καὶ τὴν τῶν θείων ναῶν καὶ τῶν ἱερῶν σεμνείων ἀποστέρησιν, ἣν, ὡς ἔφημεν, ἐποιήσατο, τὸ ἀπέριττον μὲν καὶ τὴν αὐτάρκειαν αὐτοῖς προνοούμενος, τῷ δημοσίῳ δὲ εἰσφέρων μετρίαν παράκλησιν. ἄλλοι δὲ τὸ ῥεῦσαν ἁγιοσύνης ἔργον ἐτίθεντο, ὡς καθαρῶς καὶ ἀδιστάκτως μεταγνόντος αὐτοῦ ἐφ' οἷς ἔπραξε. μὴ γὰρ εἶναι ἁμαρτίαν τὴν νικῶσαν τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ. ἀμφοτέρων δὲ τὴν γνώμην ἐπαινῶ καὶ ἀποδέχομαι, τῆς μὲν κωλυτικὴν εἶναι τῶν μελλόντων κακῶν, τῆς δὲ προτρεπτικὴν ἀπὸ τοῦ χείρονος πρὸς τὸ βέλτιον. τῆς δὲ βασιλίσσης Αἰκατερίνης ἐν τῷ μοναχικῷ Ἑλένης μετονομασθείσης, ἀπετείως τελούσης τὰ τοῦ βασιλέως μνημόσυνα, συγκαλούσης τε ἄλλους τινὰς μοναχοὺς, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν Στουδίου μονῇ ἀσκουμένους σύμπαντας, ἐπειδὴ ἔμελλε τελευτᾶν, ἐτέλει μὲν συνήθως καὶ κατὰ τὸ ἔθος τὰ τοῦ βασιλέως ἐτήσια. διπλᾶ δὲ τούτοις πάντα τὰ ἐτήσια διδόμενα παραθέσθαι προσέταξε. τοῦ δὲ καθηγουμένου διαπορήσαντος, καὶ τὸν λόγον τοῦ διπλασιασμοῦ ἡσυχῇ προσελθόντος καὶ ἀπαιτήσαντος, ὅτι, ἔφη, ὦ τιμιώτατε, οὐκ οἶδα, εἰ καὶ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ὑμῖν συνέσομαι, τοῦ Θεοῦ τὰ καθ' ἡμᾶς ἴσως ἄλλως, καὶ ὡς αὐτῷ βουλητὸν, οἰκονομήσαντος. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. ἐτετελευτήκει γὰρ ἐν τῷ μέσῳ, ἀξιώσασα ταφῆναι σὺν τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τῷ κοιμητηρίῳ τῆς Στουδίου μονῆς. κατεκόσμησαν δὲ καὶ ἀμφότεροι, αὐτή τε καὶ ὁ βασιλεὺς τὸν πάνσεπτον τοῦ προδρόμου ναόν. ἃ δὴ καὶ καταλέγειν καὶ κατὰ λεπτὸν διεξιέναι, ἆθλος Ἡράκλειος. ἦν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸ ἦθος στάσιμος, τὴν ψυχὴν ἐπιεικὴς, τὴν γνώμην ὀξὺς, τὴν χεῖρα δραστήριος, τὴν σύνεσιν ἕτοιμος, στρατηγικώτατος τὰ πολέμια, καὶ τοῖς ἐχθροῖς φοβερὸς, τοῖς περὶ αὐτὸν εὐμενὴς, λόγοις προσκείμενος, καὶ ταῦτα μὴ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἦθος ἔχων· ἔλεγε δὲ δεῖν τὸν βασιλέα φοβερὸν μὲν εἶναι τοῖς ἔξω, εὐπρόσιτον δὲ τοῖς ἰδίοις. πάλιν ἔλεγε τοὺς τυραννιῶντας τῶν βασιλέων ἀπελευθέρους εἶναι σπεύδειν. αἰτιώμενος δὲ, ὅτι τετυράννηκε κατὰ τοῦ Μιχαὴλ, ὤκνουν, ἔλεγε, τῷ συνδούλῳ δουλεύειν, καὶ τῶν εἰκότων μὴ τυγχάνειν. ἐπισκώπτων δὲ τῇ γυναικὶ, ἔλεγε δούλην μὲν εἶναι πρότερον, νῦν δὲ ἐλευθερῶσθαι ὑπ' αὐτοῦ. πάλιν ἔλεγε τοὺς συγγενεῖς τοῖς μὲν ἄλλοις τυγχάνειν σκόλοπας, τῷ δὲ τυραννοῦντι ὠφέλειαν. ἔλεγε δὲ καὶ ἡ βασιλὶς Αἰκατερίνα, μηδὲν νέον ἐπ' αὐτῇ γεγενῆσθαι βασιλείας βασιλείαν ἀλλαξαμένῃ.

Μετὰ δὲ τὸν Κομνηνὸν Κωνσταντῖνος πρόεδρος ὁ Δούκας τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος ἀναιμωτὶ καὶ δίχα πραγμάτων ταραχῆς, λόγους ἐπιεικείᾳ γέμοντας ἐδημηγόρησε πρὸς τὴν σύγκλητον

Curopalat.

A gusta Æcaterina, ejusque filia Maria detonsis capillis degebant in palatiis Myrelæi, omnia monastica munera obeuntes. Vita autem functo Imperatore, conspecta sepultura ejus humoris plena suspicionem multis dedit, esse illam rem ultionem & indicium supplicii, quo afficeretur ob intestinum bellum ac cædem, & ea quæ post usurpatum Imperium commiserat in privando senatu iis bonis, quæ ei antiquitus concessa fuerant, & adimendis sacris templis, & delubris facultatibus, quas diximus, id curans ut nihil ipsis superesset, sed ea tantummodo haberent, quæ ad victum satis essent, me- B diocrem adhibens reipublicæ consolationem. alii autem fluentem humorem sanctitatis interpretabantur indicium, quod pure ac sine ulla controversia eum factorum pœnituisset, neque enim peccatum ullum esse, quod divinam superet erga homines caritatem. Utrorumque ego sententiam laudo, & approbo, quod altera mala futura prohibeat, altera vero a deterioribus ad meliora adhortetur ac revocet. Quum autem Æcaterina Augusta in monasterio mutato nomine Helena appellata, quotannis Imperatoris memoriam anniversariis sacris coleret, invitatis aliis quibusdam monachis, & omnibus iis C qui se in Studiensi monasterio exercerent; cumque diem suum esset obitura, solemni more annua sacra peregit Imperatoris, & ipsis omnibus duplicia ea, quæ dari consueverant, persolvi jussit: antistite autem dubitante, & sensim accedente, ac duplicationis rationem quærente, Quia non novi, inquit, o maxime venerande, an insequenti anno vobiscum futura sim, Deo fortasse aliter res nostras pro sua voluntate moderante. quod etiam accidit: illa enim ante illud tempus vita defuncta est, voluitque cum fratribus in cœmeterio monasterii Studii sepeliri. ornarunt autem uterque, & ipsa, & Imperator Augustissimum Præcurso- D riis templum iis, quæ connumerare, ac sigillatim recensere Herculeus labor esset. fuit Imperator moribus constans, æquus animo, mente acutus, manu strenuus, intelligentia promptus, in rebus bellicis peritissimus, hostibus terribilis, suis re benevolus, verbis infestus. Quum tamen a principio moribus his haud quaquam præditus esset, ajebat oportere Imperatorem externis esse terribilem, suis difficilem. rursus ajebat eos qui tyrannidem affectarent, libertos Imperatorum fieri velle: quumque accusaretur quod Tyrannidem invasisset contra Michaelem, pigebat me, inquit, conservo servi- E re, neque justa consequi: & cavillo etiam uxorem est prosequutus, siquidem dicebat illam prius servam, nunc a se in libertatem vindicatam. ajebat item cognatos aliis esse crucem, Tyranno utilitatem. Æcaterina autem Augusta nihil novi sibi accidisse affirmabat, quippe quæ regnum cum regno commutasset.

Edit. Paris. pag. 813.

Post Comnenum autem Constantinus Ducas præses, sine sanguine & rerum perturbatione potitus Imperio, ad Senatum, & omnem civitatis populum concionem habuit æquitatis plenam, & deinde rerum administratio-

CONSTANTINUS DUCAS Imp.

Mmmm ij

nem aggressus est, nulla in re a modestia & æquitate recedens; & honoribus senatores & plebejos multos ornavit, atque eos, qui imperante Comneno propriis honoribus exciderant, in pristinum statum vindicavit: multos enim ille ex illustribus obscuros, ex gloriosis ignobiles fecit: quum enim sancti magni Martyris Georgii dies festus advenisset, quo ejus memoria colitur, de more se confert Imperator ad Mangana, ob cultum martyris. peracta autem celebritate, quidam maligni & improbi malum consilium meditati, insidias Imperatori struxere. nihil vero perfecerunt, Deo cœtum illum impium, & pravum commentum dissolvente: hoc enim sibi proposuerunt faciendum, ut in profundum ille cum omnibus suis demergeretur, ut pote per mare ad palatium navigaturus. Habita autem quæstione & accurata inquisitione, plures optimates in quibus ipse quoque eparchus, convicti sunt insidiarum, & læsæ majestatis rei effecti: & idcirco possessionibus & suis omnibus bonis privati. Concupivit autem, & præ cæteris omnibus maxime amavit Imperator publicarum rerum incrementum, & præcipuo studio privatas causas audiendi tenebatur, in quibus majorem quam in Imperio administrando curam exhauriebat, aliis rebus minus vacans, ducum, inquam amplificandæ dignitati, & iis quæ militibus prospere ac strenue gesta essent. & propterea in calumniatorum conviciis, & sophisticis commentis, ac judicialium quæstionum examine Romana respublica versans occupabatur, ita ut ipsi milites armis depositis advocati & patroni quæstionum ad leges spectantium & causarum fierent, omisso Martio sono, & bellicis exercitationibus & equorum agitatione. Pius vero quum esset, ut si quis alius, & Monachorum, & pauperum studiosus, & in iis quæ ad cultum corporis pertinent, non admodum occupatus, in aliis quoque hebes ac segnis erat: at in augendis publicis pecuniis admodum parcus, & civilis. nimis sibi arrogabat in judiciis, & ea subinde propter personarum qualitatem mutabat, gravem se potentibus ostendens, & ejusmodi cui non possent resistere. quum iis rebus ille totus incumberet, re militari neglecta, ac nimium se otio dedisset, res Orientis, præcipue loca in finibus Romanorum, ab hostibus agi, ferri, ac diripi, & omnia vastari, & Turcorum incursionibus, & oppressione ac violenta fuga & terrore neglectorum militum; continentes enim fiebant incursiones, crebræ direptiones, & quæcumque occurrebant hostibus, evertebantur, & idcirco felix Iberiæ regio omnino desolata fuit, & prorsus deleta jam ante confecta, & imbecillis, ac sensim deserta & corrupta. Atque hujus mali participes erant Mesopotamia & Chaldæa, & insuper Melitene & Colonia, & loca ad fluvium Euphratem sita. quin etiam Armenis, & Baaspracania, ac nisi sæpe exercitu, & interdum sola fama copiarum compressi fuissent Barbari, & quidam ipsorum duces Chorosalarius & Samuch, bona quadam fortuna commisso prælio cladem

Edit. Paris. pag. 814.

A καὶ πρὸς ἅπαν τὸ δημοτικόν τε τῆς πόλεως καὶ κοινόν. καὶ ἀπ' ἐκείνου τῆς τῶν πραγμάτων ἐνήρξατο ἀντιλήψεως, τοῦ ἐπιεικοῦς καὶ μετρίου κατ' οὐδὲν ἀφιστάμενος, ἀλλὰ πᾶσι τρόποις αὐτοῦ ἐχόμενος. ἐτίμησε δὲ τῶν τε τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου πολλούς. ἀνώρθωσε δὲ καὶ τοὺς ἤδη ἐπὶ Κομνηνοῦ ἐκπεπτωκότας τῶν οἰκειωτικῶν. πολλοὺς γὰρ ἐκεῖνος ἀδόξους ἐξ ἐνδόξων, καὶ ἀτίμους ἐκ τιμίων ἀπέδειξεν. ἐπιστάσης γὰρ τῆς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου μνήμης, κατὰ τὸ ἔθος ἄπεισιν ὁ βασιλεὺς εἰς τὰ Μάγγανα αἰδοῖ τοῦ μάρτυρος. μετὰ δὲ τὸ τελεσθῆναι τὴν ἑορτὴν, τινὲς τῶν κακοηθῶν καὶ δολερῶν βουλὴν πονηρὰν ἐξαρτύσαντες τῷ βασιλεῖ, ἐπεβούλευσαν μὲν, ἤνυσαν δὲ οὐδὲν, Θεοῦ τὸν σύλλογον καὶ τὸ πονηρὸν καὶ ἄθεον διαλυσαμένου σκαιώρη-
B μα. ἦν γὰρ αὐτοῖς γνώμη, τῷ βυθῷ παραδοθῆναι αὐτὸν παγγενεῖ, ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ παλάτιον ἀποπλεῖν μέλλοντα. ζητήσεως δὲ καὶ ἐρεύνης περὶ τοῦ συμβάντος γινομένης πολλῆς, πολλοὶ τῶν μεγιστάνων, καὶ αὐτὸς ὁ τηνικαῦτα ἔπαρχος ἑάλωσαν ὡς ἐπίβουλοι, καὶ καθοσιώσεως αἰτίαν ὑπέστησαν, τῶν οἰκείων στερηθέντες ἁπάντων, καὶ πάσης τῆς περιουσίας αὐτῶν. ἐπόθησε δὲ καὶ ἠγάπησε διαφερόντως τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ βασιλεὺς τήν τε τῶν δημοσίων πραγμάτων ἐπαύξησιν, καὶ τῶν ἰδιωτικῶν δικῶν τὴν ἀκρόασιν, ἀφ' ὧν τούτοις τὴν μείζονα φροντίδα κατέκενου τῆς βασιλείας, τῶν ἄλλων ἧττον ἐχόμενος, στρατηγικῶν φημὶ πλεονεκτημάτων. καὶ στρατιωτικῶν ἀνδραγαθημάτων· διὰ ταῦτα καὶ συκοφαντικαῖς ἐπηρείαις, καὶ σοφιστικαῖς μεθόδοις, καὶ δικανικῶν προβλημάτων ἐσμῷ, καὶ συναρπαστικῶν ζητημάτων
C ἐμπλοκαῖς τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐκλονεῖτο καὶ ἐκραδαίνετο, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς στρατευομένους τὰ ὅπλα καὶ τὸν στρατείων μισθόν πως, συνηγόρους καὶ νομικῶν ζητημάτων καὶ προβλημάτων γενέσθαι καὶ ἐραστάς, μακρὰ χαίρειν εἰπόντας ἐνυαλίῳ τῷ ἤχῳ καὶ πολεμικῇ ὀρχήσει, καὶ περιδινήσει ἀγχιστρόφῳ. εὐσεβὴς δὲ ὢν εἴπερ τις ἕτερος, καὶ φιλομόναχος, φιλόπτωχός τε καὶ περὶ τὸ σῶμα ἧττον σχολαστικὸς, πρὸς ἄλλο τι ἀμβλὺς ἐτύγχανε καὶ νωθρὸς, φειδωλὸς δ' εἰσάγειν καὶ ποριστικὸς, καὶ τῶν δημοσίων χρημάτων αὐξητικός. ἐξουσίαζε δὲ καὶ ταῖς κρίσεσι, καὶ πολλάκις αὐτὰς πρὸς τὴν τῶν προσώπων ποιότητα ὑπήλλαττε, βαρὺς δεικνύμενος τοῖς δυνατοῖς καὶ ἀφόρητος. προσκειμένου δὲ αὐτοῦ τοῖς τοιούτοις δικανικοῖς, τῶν δὲ στρατιωτικῶν ἠμεληκότος,
D καὶ ῥᾳθυμήσαντος, τὰ τῆς ἀνατολῆς, καὶ μᾶλλον τὰ ἐν τοῖς τέρμασι τῶν μερῶν τῶν Ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐφέροντό τε καὶ ἤγοντο, καὶ ἐληΐζοντο καὶ διεφθείροντο ἅπαντα, τῇ τε τῶν Τούρκων ἐπιδρομῇ καὶ κατεχύσει, καὶ τῇ βιαίᾳ ὑποχωρήσει καὶ δειματώσει τῶν ἠμελημένων στρατιωτῶν. συνεχεῖς γὰρ ὑπῆρχον ἐκδρομαὶ καὶ λεηλασίαι συχναὶ, ἀφανιζομένου τοῦ προστυχόντος παντός. διὸ καὶ ἡ εὐδαίμων χώρα τῆς Ἰβηρίας ἠρίπωτο παντελῶς καὶ ἠφάνιστο, ἤδη προκατειργασμένη καὶ ἠσθενηκυῖα, καὶ κατὰ μικρὸν ἐπιλελοιπυῖά τε καὶ φθίνουσα. συμμεταλαμβανομένου δὲ τοῦ δεινοῦ, καὶ ὅσαι ταύτῃ παράκειντο Μεσοποταμία τε καὶ Χαλδαία, πρὸς δὲ, Μελιτηνὴ
E καὶ Κολώνεια, καὶ τὰ τῷ Εὐφράτῃ συγκείμενα ποταμῷ. ἀλλὰ μὴν τό, τε Ἀρμενιακὸν καὶ τὸ Βασπρακὰν, καὶ εἰ μὴ πολλάκις στρατεύμασιν, ἐνίοτε δὲ καὶ φήμαις μόναις δυνάμεων, ἀνείργοντο τὰ τῶν βαρβάρων· καὶ τινὲς ἀρχηγοὶ τούτων, Χοροσαλάριος καὶ Σαμούχ, εἰ μὴ ἀγαθῇ τινι τύχῃ τὴν ἧτταν* συμβα-

* l. ἥττω,

λόντες, ἐκληρώσαντο, καὶ μέχρι Γαλατίας καὶ Ὀνωριάδος καὶ αὐτῆς Φρυγίας τὸ ἀντίπαλον περιεδεδράμηκει. ἐστέλλετο μὲν γὰρ τὸ στρατιωτικὸν, ψιλὸν δὲ καὶ ἄοπλον καὶ γυμνὸν, τῶν κρειττόνων ἀπελαυνομένων ἑκάστοτε τῆς στρατηγίας, τῷ πλήθει τῶν ὀψωνίων ἕνεκα καὶ τῶν μειζόνων βαθμῶν· ἃ καὶ καταγνώσεως ἐκτὸς οὐκ ἦν, μηδενὸς γενναίου καὶ ἀξιολόγου πραττομένου διὰ τοῦτο. συνέβαινε δὲ ἐκ τούτων τοὺς μὲν Ῥωμαίους πεπονηκέναι καὶ καταπεπτηχέναι, τοὺς βαρβάρους δὲ φυσᾶσθαι καὶ ἐπαίρεσθαι, καὶ μετὰ πολλῆς προσρήγνυσθαι πεποιθήσεως· ὅτε δὴ καὶ ἐς τὸ Ἄνιον ἀποστέλλεται δοὺξ Ἀρμένιός τις Παγκράτιος τοὔνομα, ἐκ τῶν ἐνόντων ὑποσχόμενος τὰ ἐκεῖσε στρατεύματα διοικεῖν. τοῦ δὲ Σουλτάνου παρελθόντος, μὴ μέντοι γε πημαινομένου τὴν χώραν τὴν Ῥωμαϊκὴν, τῶν περὶ τὸν Παγκράτιον ἐξιόντες τινὲς, τὴν οὐραγίαν τοῦ Σουλτανικοῦ στρατοπέδου ἐσίνοντο, καὶ ἀπέκτεινον. ἐφ' οἷς καὶ δυσθυμήσας ὁ Σουλτάνος, ἐφῆκε τοῦ πρόσω ἰέναι. πρὸς τὸ Ἄνιον δὲ ἀνθυπέστρεψε, καὶ δι' ὀλίγων ἡμερῶν αὐτό τε τὸ Ἄνιον καὶ τὰ περὶ αὐτὸ πάντα περιποιησάμενος, φρουρᾷ τε ὀχυρώσας, καὶ στρατηγοῖς ἀξιολόγοις τὰ ἐκεῖσε παραδοὺς, τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας αὐτό τε καὶ τὴν περίχωρον ἀπεστέρησεν. εἶχε μὲν οὖν οὕτω ταῦτα, καὶ εἰς τοσοῦτον σκυλμὸν τὰ Ῥωμαϊκὰ περιήγοντο κατά τε τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀνατολήν. ἐν δὲ τῇ δύσει κατὰ τὴν τρίτην ἰνδικτιῶνα, ἀρχόντων τῶν περὶ τὸν Ἴστρον ποταμὸν τοῦ μαγίστρου Βασιλείου τοῦ Ἀποκάπη, καὶ τοῦ μαγίστρου Νικηφόρου τοῦ Βοτανειάτου, τὸ τῶν Οὔζων ἔθνος. (γένος δὲ καὶ οὗτοι Σκυθικὸν, καὶ τῶν Πατζινάκων εὐγενέστερόν τε καὶ πολυπληθέστερον.) πανγενεὶ μετὰ τῆς οἰκείας ἀποσκευῆς τὸν Ἴστρον περαιωθὲν, ξύλοις μακροῖς καὶ λέμβοις αὐτοπρέμνοις, καὶ βύρσαις, τοὺς διακωλύοντας τὴν αὐτῶν περαίωσιν στρατιώτας, Βουλγάρους τέ φημι καὶ Ῥωμαίους, καὶ λοιποὺς τοὺς ὄντας σὺν αὐτοῖς κατηγωνίσαντο αἰφνιδίως, καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῶν τόν τε Ἀποκάπην Βασίλειον καὶ τὸν Βοτανειάτην Νικηφόρον αἰχμαλώτους ἀπήγαγον, καὶ τὴν περὶ τὸν Ἴστρον πᾶσαν ἐπλήρωσαν ὕπαιθρον. συνεπεποσοῦτο γὰρ τὸ ἔθνος, ὡς οἱ εἰδότες διεβεβαιοῦντο, εἰς ἑξήκοντα μυριάδας μαχίμων ἀνδρῶν καὶ πολεμιστῶν. μοῖρα δέ τις αὐτῶν οὐκ ἐλαχίστη τούτων ἀποτμηθεῖσα, ἄχρι Θεσσαλονίκης καὶ αὐτῆς Ἑλλάδος * εἰσήλασε, καὶ πᾶν τὸ προστυχὸν κατελυμήνατο καὶ ἐσκύλευσε, καὶ λείαν ἤλασεν οὐκ ἀριθμητήν. χειμῶνι δὲ περιπεπτωκυῖα πολλῷ, ὅτε πρὸς τοὺς σφετέρους ὑπέστρεφον, οὐ μόνον τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑαυτῆς σχεδὸν ἀπέβαλεν ἅπαντα, καὶ δυστυχὴς εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐπανέζευξεν. ὁ δὲ βασιλεὺς πυνθανόμενος περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, ἤσχαλλε μὲν καὶ ἠδημόνει, στρατιὰν δὲ ἀθροῖσαι καὶ δυνάμεις ἀξιομάχους ἀφεῖναι κατ' αὐτῶν ὀκνηρότερος ἦν, ὡς μέν τινες ἔλεγον, τῇ ἀναλωμάτων φειδοῖ. ἦν γὰρ, ὡς ἔφαμεν, φιλοχρήματος, καὶ τὸν ὀβολὸν παντὸς προτιμῶν. ὡς δ' ἔνιοι, μὴ ἀποθαρρῶν πρὸς τοσαύτην ἰσχὺν ἀντιπαρατάξασθαι. ἅπαντες γὰρ ἀπρόσμαχον τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος διεχυρίζοντο, καὶ ἀμήχανος ἐδόκει πᾶσιν ἡ λύτρωσις, καὶ μετοικίαν ἤδη οἱ πλείους ἐβουλεύοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς πρεσβείας πρὸς τοὺς ἐθνάρχας αὐτῶν ἐσταλκὼς, ἐπειρᾶτο ὡς οἷόν τε παρενεγκεῖν αὐτοὺς

* ἴσ. εἰσέρρευσε.

A fortiti essent, etiam usque ad Galatiam, & Onoriadem, atque ipsam Phrygiam adversarii excurrissent: mittebatur enim exercitus, male instructus, & inermis, quod semper præstantiores abdicarentur præfectura, majorum stipendiorum & honorum causa, quæ quidem culpa minime vacabant: quum nihil strenuum aut memorabile hac de causa gereretur. quibus rebus effectum est, ut Romani imbecilliores redditi terrore complerentur; Barbari vero inflati animo efferrentur, & multa confidentia irruptiones facerent: cum etiam ad Anium missus fuerit Dux Armenius quidam, nomine Pancratius, pol- B licitus res ad exercitum, qui ibi aderat, spectantes se pro virili parte administraturum: quum vero Sultanus illac iter faceret, neque tamen Romanorum regionem vexaret; quidam ex iis qui cum Pancratio erant, erumpentes, extremum agmen Sultanici exercitus lædebant, & cædebant, quibus de causis Sultanus graviter indignatus ulterius progredi desistens, ad Anium reversus est, & paucis diebus, tum ipsum Anium, tum finitima omnia loca in suam potestatem redacta, & præsidio imposito munita, ac ducibus idoneis tradita, Romanorum exemit Imperio. Hæc igitur in hoc statu erant, & tantæ vexationi obnoxia C erant Romanorum loca in Asia, & in omni Orientis regione: in Occidente vero circa tertiam indictionem, quum præessent oppidis ad Istrum fluvium sitis Magister Basilius Apocapes, & magister Nicephorus Botaniates, Uzorum natio; (hi etiam sunt genere Scythæ, & Patzinacis nobiliores, & multitudine superiores) cum tota gente, & propriis impedimentis transmisso Istro longis navibus, & lembis e caudice cavato factis, & utribus, milites transitum prohibentes, Bulgaros inquam & Romanos, & qui cum ipsis erant, statim debellarunt. ac duces ipsorum Basilium Apocapem & Nicephorum Botaniatem captivos abduxere, omnemque ad Istrum D planiciem complerunt. excreverat enim natio, ut ii qui viderant, confirmabant, ad sexcenta bellicosorum virorum millia, & quædam haud minima pars ipsorum divisa usque ad Thessalonicam, & ipsam Græciam irrupit, & obvia omnia vexavit diripuitque, infinita abacta præda: Sed quum in vehementem hyemem incidisset, quando ad suos redibat, non solum aliena, sed etiam sua fere omnia amisit, & infortunio accepto in castra reversa est. Imperator autem de eorum multitudine certior factus, cruciabatur animo, & ægre ferebat, exercitum tamen cogere, & ido- E neas copias contra ipsos mittere cunctabatur, ac segnis erat, ut quidam ajebant, sumptibus parcens; erat enim, ut diximus, avarus, & nummum omnibus rebus anteponebat; ut vero alii, quod non confideret adversus tantas vires posse acie decertare, omnes enim asserebant adversariorum multitudinem inexpugnabilem, omnibusque impossibilis redemptio ducum videbatur, & de migratione jam plures cogitabant. Imperator autem missis legatis ad principes nationis, tentabat si factu possibile esset ipsos abducere, & sibi con-

Edit. Paris. pag. 815

ciliare multis missis muneribus, quibus delinirentur, atque adeo aliquos ex ipsis crebris beneficiis exceperat. Sed natio maxima, & idcirco quotidie irruptionem faciens ut stipendium illud haberet in multas Bulgariæ partes, jam ipsam quoque Thraciam & Macedoniam opprimebat. non ferens autem convitia Imperator, quod ab omnibus palam, ut avarus atque sordidus incessebatur, & accusabatur, regia urbe egressus, ad locum, qui Chœrobachi vocatur, castra ponit, haud plures centum & quinquaginta militibus secum adducens, ex quo plures admirari, quomodo cum hisce homunculis adversus tantam multitudinem congredi auderet. verum quum ille in hujuscemodi apparatu versaretur, ac de cogendo exercitu consuleret, quidam ad ipsum accurrentes accessere, atque duces redemptos nuntiarunt, & totius nationis interitum, asserentes duces ipsorum conscensis navigiis Istrum transmisisse, reliquam vero multitudinem fame ac peste, & a finitimis Bulgaris & Patzinacis debellatam funditus interiisse, Deo omne illud opus procurante. fertur enim Imperator desperatis rebus indixisse jejunium, & sibi & populo, & assiduas supplicationes adhibuisse, ipse pedes simul cum lacrimis incedens, & contrito corde. qua die conspecta est in Tzourolo ab Uzis in tabernaculis commorantibus militum multitudo in acie emicare, & cum summa festinatione crebra contra ipsos tela jacere, ita ut ex ipsis nemo illæsus remanserit, quia vulnus acceperit. Imperator autem Deo sacrificio cum gratiarum actione peracto, recta ad regiam urbem se contulit, quam reperit admirationis ac stuporis plenam, votaque Deo pro accepta salute persolventem. verum omnes quod factum erat, divinum miraculum censentes, Imperatoris erga Deum pietati adscribebant, quod virtute, & non vitio, aut potentia Imperatoris, sed religione Deus ipse flexus esset. Post hujuscemodi cladem, quidam ex ipsis ad Imperatorem se contulere, a quo acceptis agris publicis Macedoniæ Romanis steterunt, & socii ipsorum, atque eis obedientes hactenus fuere, honoribus senatoriis, atque illustribus dignati. Agebatur autem tunc sextus annus imperanti Duci, indictione tertia, anno IƆƆ CIƆ IƆ LXXIII ab orbe condito. Anno vero superiore circa mensem Septembrem, Indictione secunda, vigesimatertia die mensis, circa secundam noctis vigiliam, terræmotus ingens factus, & omnium qui umquam fuere maxime terribilis, ab occidentis partibus incipiens, atque adeo vehemens, ut & domos multas everterit, & templa & columnas, & similia iis quæ jam diximus, accidere Rædesto & Panio, atque Myriophyto, ita ut murorum partes usque ad ipsam fundamentum dirutæ sint, & domus plurimæ, & multa cædes facta; quinetiam Cyzicus haud expers damni fuit. Siquidem templum Græcorum, quod in ipsa erat, commotum est, ita ut maxima illius pars deciderit quum esset maximum spectaculum, tum quod munitissimum erat, tum quod ex pulcherrimo lapide, & maximo admirabilem structuræ ordinem habebat, tum vero quod

Edit. Parif. pag. 816.

pag. 817.

A καὶ κατασείλας, πολλὰ τούτοις ἀποστείλας ἐπαγωγὰ καὶ θελκτήρια. χαρίσμασι γὰρ ἐνίους αὐτῶν ἀθρόοις ἐδεξιώσατο. μέγιστον δὲ ἔθνος ὄν, καὶ δὴ τότε πρὸς πορισμὸν ὁσημέραι ἐπιρρηγνύμενον, ἐν πολλοῖς μέρεσι τὴν Βουλγαρίαν, ἤδη δὲ τήν τε Θρᾴκην καὶ τὴν Μακεδονίαν συνέθλιβε. μὴ φέρων δὲ ὁ βασιλεὺς τὰ λεγόμενα. ἀναίδην γὰρ παρὰ πάντων ὡς φειδωλὸς καὶ γλίσχρος διεσύρετό τε καὶ διεβάλλετο, ἔξεισι τῆς βασιλίδος, καὶ περὶ τὸν τόπον, ὃς Χοιροβάκχοι καλεῖται, τὴν σκηνὴν πήγνυσι, οὐ πλείους τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα στρατιωτῶν ἐπαγόμενος μεθ᾽ ἑαυτοῦ. ὅθεν καὶ πολλοῖς θαυμάζειν ἐπῄει, ὅπως μετὰ B τοσούτων ἀνδραρίων πρὸς τοσαύτην πληθὺν ἀποδειλιάσει. ἐν τοιαύτῃ δὲ παρασκευῇ ὄντος αὐτοῦ, καὶ περὶ συναγωγῆς βουλευομένου στρατοῦ, δρομαίως προσελθόντες τινὲς ἐδήλωσαν τῷ βασιλεῖ τήν τε τῶν ἡγεμόνων λύτρωσιν, καὶ τοῦ ἔθνους παντὸς τὴν ἀπώλειαν. φράζοντες ὡς οἱ μὲν ἡγεμόνες αὐτῶν ἐμβάντες σκάφεσι, τὸν Ἴστρον ἐξαβεβήκασι. τὸ δὲ περιλειφθὲν πλῆθος λιμῷ τε καὶ λοιμῷ, τοῖς τε παρακειμένοις Βουλγάροις καὶ Πατζινάκοις καταπολεμηθέντες ἄρδην ἀπώλοντο, Θεοῦ τὸ πᾶν ἐργασαμένου. λέγεται γὰρ ὡς ἀπογνοὺς ὁ βασιλεὺς ἐκ πάντων, νηστείας παραγγείλας τῷ τε πλήθει καὶ ἑαυτῷ, λιτανείας ἐκτενεῖς ἐποιήσατο, αὐτὸς πεζὸς συμπορευόμενος μετὰ δακρύων C καὶ συντετριμμένης καρδίας, καθ᾽ ἣν ἡμέραν ἐφάνη τοῖς ἐν τῷ Τζουρουλῷ ἐσκηνωμένοις τῶν Οὔζων πλῆθος στρατιωτικὸν ἐπιστὰν ἐναίσιον, καὶ τὸν σὺν σπουδῇ βέλη κατ᾽ αὐτῶν ἀφιέναι συνεχῆ, ὥστε μηδένα ἐξ αὐτῶν ἀπομεῖναι ἄτρωτον. ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ Θεῷ θύσας τὰ χαριστήρια, εὐθὺ τῆς βασιλίδος πεπόρευτο. εὗρε δὲ καὶ ταύτην ἐκπλήξεως γέμουσαν, καὶ τὰ σῶστρα τῷ Θεῷ ἐπιθύουσαν· ἀλλὰ πάντες ἁπλῶς θεοσημείαν τὸ γεγονὸς ἐλογίζοντο, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ τὸ πᾶν ἀνετίθεσαν, ἀρετῇ μὴ κακίᾳ καὶ τῇ ἄρχοντος ῥοπῇ καὶ περὶ τὸ θεῖον εὐλαβείᾳ τὸ θεῖον ἐπικλινόμενον. προσῆλθον δὲ [illegible] τινὲς μετὰ τὸν τοιοῦτον ὄλεθρον, D τῷ βασιλεῖ, χώραν λαβόντες δημοσίαν ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς, τὰ Ῥωμαίων ἐφρόνησαν, καὶ σύμμαχοι καὶ ὑπήκοοι τούτων μέχρι τῆς δεῦρο γεγόνασι, καὶ ἀξιωμάτων συγκλητικῶν καὶ λαμπρῶν ἠξιώθησαν. ἦν δὲ τὸ τηνικαῦτα ἔτος μὲν ἕκτον βασιλεύοντι τῷ Δουκί, ἰνδικτιὼν γ΄. ἔτος ,ϛφογ΄. τῆς κοσμικῆς κτίσεως. πρὸ δὲ τούτου τοῦ ἔτους κατὰ τὸν Σεπτέμβριον μῆνα τῆς δευτέρας ἐπινεμήσεως, κγ΄. ἄγοντος τοῦ αὐτοῦ μηνός, περὶ δευτέραν φυλακὴν τῆς νυκτός, σεισμὸς ἐξαίσιος γέγονε τῶν πώποτε γενομένων ἐκπληκτικώτερος, ἐκ τῶν ἑσπερίων μερῶν ἀρξάμενος. τοσοῦτος δὲ ἦν τὸ μέγεθος, ὡς E καὶ οἰκίας ἀνατρέψαι πολλάς, καὶ ναούς, καὶ * κίονας. τὰ ὅμοια δὲ τοῖς εἰρημένοις πεπόνθασι Ῥαιδεστός τε καὶ Πάνιον, καὶ τὸ Μυριόφυτον, ὡς καὶ μέρη τειχῶν ἀνατραπῆναι ἄχρις ὑποβάθρας, καὶ πλείστας οἰκίας, καὶ φόνον γενέσθαι πολύν. ἀλλὰ μὴν καὶ ἡ Κύζικος, ὁπότε καὶ τὸ ἐν αὐτῇ Ἑλληνικὸν ἱερὸν κατεσείσθη, καὶ τῷ πλείστῳ μέρει κατέπεσε, μέγιστον ὂν χρῆμα πρὸς θέαν δι᾽ ὀχυρότητα καὶ λίθου τοῦ καλλίστου τε καὶ μεγίστου ἁρμονίαν καὶ ἀνοικοδομὴν, καὶ ὕψος καὶ μεγέθους ὑπερ

* Interp. L. κίονας.

κησαν, καὶ μέχρι δὲ δύο ἐνιαυτῶν ἑκάστοτε φοράδην ἐπεφοίτων σεισμοὶ μηδαμοῦ τοῖς ἐξωροτέροις μνημονευόμενοι. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἡ Νίκαια πέπονθε. κατεσείσθη γὰρ καὶ ἐν ταύτῃ, ὅ, τε ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς ἁγίας Σοφίας ναὸς, καὶ ὁ λεγόμενος τῶν ἁγίων πατέρων σηκὸς, καὶ τὰ τείχη δὲ σὺν τοῖς πολιτικοῖς οἰκήμασι καταπεπτώκασιν, ὅ τε δὲ καὶ τὰ τοῦ τρόμου κατέληξε τέλεον. ἦσαν δὲ ταῦτα καὶ εἰσπράξεις μὲν ἁμαρτημάτων, καὶ χόλος θεῖος ἐξάπαντος· ἐγίνοντο δὲ καὶ τὴν τοῦ ῥηθέντος ἔθνους ἐπέλευσιν καὶ κατάλυσιν. ἐν γὰρ ταῖς θεοσημείαις οὐ τὸ ἐνεστὼς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλλον προθεωρεῖται καὶ προσημαίνεται. καὶ Μαΐῳ δὲ μηνὶ τῆς ιδʹ. ἰνδικτιῶνος ἐφάνη κομήτης κατόπιν τοῦ ἡλίου δυόντος, τὸ μέγεθος σεληναῖον φέρων, ὅτε ἤδη πλησιφαὴς γένηται. καὶ ἐῴκει μὲν τηνικαῦτα ἐκπέμπειν καπνὸν καὶ ὁμίχλην. ἐν δὲ τῇ ἐπιούσῃ ἤρξατο παραδεικνύειν βοστρύχους τινάς. καὶ ὅσῳ οὗτοι προετάννυντο, τὸ μέγεθος τοῦ ἀστέρος ὑπέληγεν. ἀπέτεινε δὲ τὰς ἀκτῖνας ὡς πρὸς ἕω, καὶ πρὸς ἐκείνην προήρχετο, καὶ ἦν ἐπικρατῶν ἄχρις ἡμερῶν μʹ. Κωνσταντίνου δὲ τοῦ πατριάρχου θανόντος, Ἰωάννης μοναχὸς ὁ ἐπίκλην Ξιφιλῖνος προχειρίζεται. ἐκ Τραπεζοῦντος μὲν ὁρμώμενος, ἀνὴρ δὲ σοφὸς καὶ πρὸς ἄκρον παιδεύσεως ἐληλακὼς, καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς περίβλεπτος γεγονὼς, καὶ ἀρετῆς ἀφρόνως ἐπιμελούμενος, ὥστε ἐν ἀρχῇ τῆς ἀκμαιοτέρας καὶ τῆς ἡλικίας τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ἀσπάσασθαι, καὶ τὸν ἀναχωρητικὸν ἑλέσθαι βίον χρόνον οὐκ ἐπὶ μικρὸν παρὰ τὸ τοῦ Ὀλύμπου ὄρος. ὅθεν καὶ μόνος ἄξιος πλὴν αὐτοῦ ἐνομίζετο πρὸς τὸν ὑψηλὸν τοῦ πατριάρχου βαθμόν. εἰ καὶ ἀπαναινόμενος καὶ φεύγων ἐβιάσθη πρὸς τὴν τιμήν. ἀλλὰ μὴν καὶ Θεοδούλου τοῦ Βουλγαρίας Ἀρχιερέως κοιμηθέντος, προχειρίζεται ὁ βασιλεὺς Ἰωάννην τινὰ μοναχὸν ἐκ τῆς Λάμπης μὲν ὡρμημένον, συνασκητὴν δὲ καὶ σύμπονον τοῦ Ξιφιλίνου. ἀπὸ δὲ μηνὸς Ὀκτωβρίου νόσος ἐνσκήψασα τῷ βασιλεῖ, κατέτρυχεν αὐτὸν δεινῶς ἄχρι τοῦ ἐπιόντος Μαΐου μηνός· ἐν αὐτῷ δὲ τοῦτον κατειργάσατο, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ζωῆς ἀπήγαγεν. ἡ ἐκδοσία τούτου οὐκ ἔνθα προσεδόκησε γέγονεν. ἀλλὰ διαπόντιος ἀχθεὶς, ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Νικολάου ἐναπετέθη, ἣ καλεῖται Μολιβωτόν. ἔζησε δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ χρόνους ζʹ. καὶ μῆνας ἕξ. ἦσαν δὲ αὐτῷ παῖδες ἐξ Εὐδοκίας τῆς βασιλίδος, ἣν ἔτι ἰδιωτεύων ἠγάγετο, ἄῤῥενες μὲν τρεῖς, Μιχαὴλ, Ἀνδρόνικος καὶ Κωνσταντῖνος. τούτων πορφυρογέννητος ἦν ὁ Κωνσταντῖνος. πάντας δὲ βασιλεῖς ἀνηγόρευσε. θήλειαι δὲ τρεῖς, Ἄννα τε καὶ Θεοδώρα, καὶ Ζωή. Καίσαρα δὲ τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Ἰωάννην προχειρισάμενος, κοινωνὸν βουλευμάτων μυστηριωδῶν καὶ σκεμμάτων ἐτίθετο. μέλλων δὲ τελευτᾷν, ἔγγραφον ἀπῄτησεν ἐκ πάντων, ὡς οὐκ ἄν ποτε παρὰ τοὺς αὐτοῦ παῖδας βασιλέα ἕτερον δέξαιντο. ἐφ᾽ ᾧ καθυπέγραψαν ἅπαντες, ἅμα μὲν καὶ ἡ βασιλὶς Εὐδοκία, ὡς οὐκ ἂν οὐδὲ αὐτὴ πρὸς δευτέρους ἐλεύσηται συνοικεσίους, καὶ ἀπαρτισθὲν τῷ πατριάρχῃ φυλάττειν δεδώκασιν· ὅθεν καὶ παρὰ τὴν γυναῖκα καὶ βασιλίδι τὰ πάντα * πεποίηκε, σωφρονεστάτη τε νομιζομένη τὸ πένθει, καὶ παιδοτριβοῦσα ἀκριβεστάτη, καὶ πρὸς τὸ τὰ κοινὰ διοικεῖν ἱκανωτάτη. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐτῶν ὢν ἑξήκοντα καὶ μικρόν τι πρός. εἰώθει δὲ λέγειν περὶ τῶν ἐπιβουλευσάντων αὐτῷ, ὡς τιμῆς μὲν καὶ χρημάτων οὐκ ἀ-

* ἴσ. πεποίηκε.

A ædificium videretur & altitudine & magnitudine idonea in perpetuum permansurum: & usque ad duos annos ea eo tempore frequentes terræmotus fiebant adeo ingentes, ut ejusmodi majores natu minime meminissent. eadem damna perpessa est Nicæa, in qua templum sanctæ Sophiæ dicatum, & sanctorum patrum ædes conquassatæ sunt, & muri cum civium domibus collapsi sunt, & loca quoque Dromi penitus corruerunt. Erant hæc peccatorum exacta supplicia, & prorsus ira divina, & innuebant modo dictæ nationis adventum & interitum; in divinis enim portentis non præsens tantum, sed etiam futu-B rum prævidetur & præsignificatur. Majo quoque mense, quartadecima Indictione apparuit crinita stella post solem Occidentem, lunæ magnitudine, quando ipsa plena est lumine, quæ eo tempore fumum emittere, & nebulam videbatur, & insequenti die cœpit crines ostendere, qui quantum protendebantur, tantum stellæ magnitudo deficiebat; immisit autem radios ad Orientem, & ad eam partem progredi quadraginta diebus perseveravit. Mortuo vero patriarcha Constantino, Joannes monachus cognomento Xiphilinus deligitur, Trapezunte natus, vir sapiens, & eruditissimus & in rebus politicis spectatus, & virtutem sedulo sectatus, adeo ut in principio flo-C rentis ætatis monasticam administrationem susceperit, & vitam solitariam degere instituerit, tempore haud exiguo in Olympo monte: quare nemo præter ipsum dignus habebatur, qui ad altum Patriarchæ gradum perduceretur, tametsi recusans, ac fugiens ad eum honorem compulsus est. Quinetiam vita functo Theodulo Bulgariæ Archiepiscopo delegit Imperator Joannem quemdam monachum Lampensem, qui idem monasterium cum Xiphilino coluerat. a mense autem Octobri, morbus gravis Imperatorem invasit, qui eum graviter affligebat, usque ad insequentem mensem Majum, quo ipsum profligavit, D & vita privavit. ejus vero exequiæ non ubi expectabat, celebratæ sunt; Sed per mare ductus, in monasterio sancti Nicolai, quod Molibotum vocatur, situs est: vixit in Imperio annos septem, menses sex. fuere ipsi liberi ex Eudocia Augusta, quam adhuc privatus duxerat uxorem, mares tres, Michael, Andronicus, & Constantinus. horum porphyrogenitus erat Constantinus, omnesque Imperatores declaravit. fœminæ autem tres, Anna, Theodora & Zoe, & quum Cæsarem suum fratrem Joannem delegisset, socium arcanorum consiliorum, & deli-E berationum ascivit. Quum diem suum obiturus esset, ab omnibus syngrapham petiit, in qua pollicerentur numquam se præter ipsius liberos, alium Imperatorem suscepturos, & omnes subscripsere. Quinetiam Imperatori Eudocia numquam ad alterum conjugium se transituram promisit: perfectamque ipsam syngrapham patriarchæ servandam tradidere. quare & dum uxor, & dum Augusta fuit, omnia ita fecit, ut & viro castissima, & in instituendis liberis diligentissima, & in administranda republica maxime idonea haberetur. Moritur Imperator annos natus sexaginta, & paulo amplius. consueverat autem dicere de iis, qui sibi insidia-

Joannes Xiphilinus.

Edit. Paris. pag 818.

rentur, se honore, & pecuniis haud quaquam eos privaturum, sed ut captivis argento emptis usurum, non autem eos ut liberos homines habiturum; ademi autem, ajebat, non ego ipsis libertatem, sed leges, quæ jure civitatis ipsos excidere fecerunt. Disciplinis animo deditus ajebat, utinam ex iis potius quam ex Imperio cognoscerer. quumque alto animo esset, cuidam qui sibi dixerat, se libenter pugnantem proprium corpus pro illo oblaturum, meliora, inquit, loquere, ac si me lapsum videris, ipsemet mihi plagam infer: ad eum qui studiose leges inquirebat, propterea quod peccare cuperet, dixit, istæ nos leges perdidere.

EUDOCIÆ cum liberis Imp.

Obtinuere autem Imperii sceptra, & conjunx ipsius & liberi. Turci vero Orientis regionem percurrentes, rursus eas Romanorum copias quæ ad Mesopotamiam erant, sed maxime iis quæ ad Melitenem castra posuerant, obsidebant; qui commeatus indigentes & iis cibis, qui sibi frequenter suppeditari consueverant privati, inopia conflictabantur, ac misere degebant. ad hæc irati ob rerum inopiam cum indigenis militibus conjungi ac fluvium Euphratem cum ipsis transire nolebant. Advenientibus igitur Turcis, quum soli Meliteni restitissent sine ipsis, facile a Barbaris procul jaculantibus lædebantur, & vulnera accipiebant. quum illi nihil detrimenti acciperent, quoad coacti ad fluvium fugerunt, & ad pugnandum constitere vel inviti, & terga dare vi compulsi sunt. quumque superati essent, multi ex ipsis cecidere, quidam a Barbaris vivi capti, reliqui in urbem Malitenem se incolumes receperunt, quos Barbari contemnentes, veluti debellatos, & imbecilles percurrunt usque ad Cæsaream omnia diripientes, & avertantes, atque igne succenso cremantes,

Edit. Paris. pag. 819

impetu quoque facto in magni ac celeberrimi Basilii templum, omnia incendunt, & sacra diripiunt; & irrumpentes ipsius sancti sepulcrum, sanctis ejus reliquiis nihil detrimenti inferre potuerunt; erat enim diligenter præmunitum, & circum structa quædam ædificia ita corroborata, ut ad demoliendum diuturno tempora indigerent. Ostia vero quæ foraminibus apposita fuerant, auro & margaritis elaborata pretiosisque lapidibus, adimunt: omnibusque sublatis ornamentis inde proficiscuntur, multis interfectis Cæsariensibus, temploque polluto: & inde reversi transeunt per augustas vias ad Ciliciam ducentes, ita ut nemo præsenserit ipsorum adventum. quumque repente comparantes Cilicas multo terrore complessent, multam eorum qui sibi occurrerent, cædem fecerunt. diutiusque in ipsa provincia commorati quum eam vexassent, spoliis, ac præda, & captivis multis potiti ad Chalep se recepere, a quodam transfuga Amertice nomine eo perducti qui Romanis infestus erat. & imperante sane Michaele ad eum transfugerat, magnaque dona, & honores, ac præmia consequutus fuerat; sed apud Imperatorem Constantinum Ducam accusatus, quod ipsum gladio interfecturus esset, hac de causa perpetuo fuerat exilio condemnatus. verum quum rursus revocatus adversus Turcos missus esset, tunc ob rerum, quæ ad victum necessariæ sunt, inopiam, sese Turcis adjunxerat, & regionem pes-

A προσεράσω τέτως, ἀντ' ἐλευθέρων δὲ, ὡς ἀργυρωνήτοις ἐχρήσατο. ἀφειλόμην δὲ ἐκ ἐγὼ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς, ἀλλ' οἱ νόμοι ἐκπτώτους τῆς πολιτείας ποιήσαντες. τοῖς δὲ λόγοις ἐξόχως προσκείμενος, ὄφελον, ἔλεγεν, ἐκ τούτων ἢ τῆς βασιλείας ἐγνωριζόμην. γενναῖος δὲ ὢν τὴν ψυχὴν, πρός τινα εἰρηκότα, ὡς αὐτὸς ἂν ἡδέως μαχόμενος ἐκείνῳ τὸ ἴδιον σῶμα προβάλοιτο. εὐφήμει, εἶπε, καὶ εἰ βούλοιό γε πεσόντι ἐπένεγκαι πληγὴν καὶ αὐτός. πρὸς δὲ τὸν τοὺς νόμους ἐξακριβούμενον ἐπὶ τῷ βούλεσθαι ἀδικεῖν. οὗτοι, ἔφησεν, οἱ νόμοι ἡμᾶς ἀπολωλέκασι.

Κατέσχον δὲ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἥ τε σύζυ-B γος αὐτοῦ καὶ οἱ παῖδες. οἱ δὲ τὴν ἑῴαν κατατρέχοντες Τοῦρκοι, πάλιν τοῖς περὶ τὴν Μεσοποταμίαν ἐφήδρευον, καὶ μάλιστα τοῖς περὶ Μελιτηνὴν ἐστρατοπεδευμένοις Ῥωμαϊκοῖς στρατεύμασιν. οἵπερ τοῦ ἀφανισμοῦ ἐνδεήσαντες, καὶ τῶν συνήθως παρεχομένων αὐτοῖς σιτηρεσίων ἐστερημένοι, ἐνδεῶς εἶχον καὶ ταπεινῶς. πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὀργίλως διὰ τὴν ἔνδειαν, καὶ μὴ τοῖς ἰθαγενέσι στρατιώταις βούλεσθαι συνελθεῖν, καὶ τὸν Εὐφράτην σὺν αὐτοῖς περαιώσασθαι. ἐπερχομένων οὖν τῶν Τούρκων, μόνοι οἱ Μελιτηνοὶ ἀντιστάντες ἄτερ αὐτῶν, εὐμαρῶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων ὡς ἑκηβόλων ἐλυμαίνοντο καὶ κατετιτρώσκοντο, ἀπαθῶν C αὐτῶν διαμενόντων, ἕως ἀναγκασθέντες εἰς τὸν ποταμόν τε ἔφυγον, καὶ πρὸς μάχην καὶ ἄκοντες ἔστησαν, καὶ νῶτα δοῦναι παρεβιάσθησαν· καὶ τροπῆς γενομένης ἔπεσον συχνοὶ ἐξ αὐτῶν. τινὲς δὲ καὶ ζωγρίαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐλήφθησαν. οἱ δὲ λοιποὶ τῷ ἄστει τῆς Μελιτηνῆς εἰσεδύθησαν. περιφρονήσαντες δὲ τούτους οἱ βάρβαροι, ὡς ἤδη καταστραφέντας καὶ ἀσθενεῖς ἐπιτρέχουσιν ἄχρι Καισαρείας, καταληϊζόμενοι πάντα καὶ καταστρέφοντες, καὶ πῦρ αὐτοῖς ὑφανάπτοντες, καὶ τῷ σεπτῷ τοῦ μεγάλου καὶ περιωνύμου Βασιλείου εἰσπηδήσαντες, δῃοῦσι μὲν ἅπαντα, καὶ τὰ ἱερὰ καθαρπάζουσι. προσρηγνύντες δὲ καὶ τῇ τοῦ ἁγίου σορῷ, τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ λειψάνῳ δρᾶσαί τι πονηρὸν, οὐδαμῶς ἠδυνήθη-D σαν. προκατησφάλιστο γὰρ καὶ περιεδέδομητο κτίσμασιν ἀχυροῖς οὐ χρόνου δεομένοις * πολλοῦ πρὸς καθαίρεσιν. τὰ δὲ τὰς ὀπὰς περιστέλλοντα θυρίδια χρυσῷ καὶ μαργάροις ἐξειργασμένα καὶ λίθοις, ἐξαίρουσι, καὶ τὸν ὅλον κόσμον ὁμοῦ συμφορήσαντες, αἴρουσιν ἐκεῖθεν, παραδόντες πολλοὺς τῶν Καισαρέων σφαγῇ, καὶ τὸν ναὸν καταχράναντες, ἀκεῖθεν ὑποστρέψαντες, διέρχονται τὰς εἰς Κιλικίαν ἀγούσας στενωπὰς, μηδενὸς προγνόντος τὴν τούτων ἔφοδον, καὶ τοῖς Κίλιξιν ἐπιφανέντες ἐκπλήκτως, ἐμφόβους εἰργάσαντο, φόνον πολὺν ποιοῦντες τῶν παρεμπιπτόντων αὐ-E τοῖς. χρονίσαντες δὲ τῇ χώρᾳ, καὶ ταύτην λυμηνάμενοι, καὶ λαφύρων ἑαυτοὺς ἐμπλήσαντες καὶ λείας, καὶ αἰχμαλωσίας πολλῆς. ἀπίασι πρὸς τὸ Χάλεπ, παρά τινος αὐτομόλου Ἀμερτικᾶ λεγομένου ὁδηγηθέντες ἐκεῖσε, δυσμενῶς τοῖς Ῥωμαίοις διακειμένου, ἐπὶ τοῦ γέροντος μὲν Μιχαὴλ αὐτομολήσαντος, καὶ τυχόντος μεγάλων δωρεῶν καὶ τιμῶν καὶ ἀξιώσεων, κατηγορηθέντος δὲ παρὰ τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ τῷ δούκᾳ, ὡς μέλλοντος αὐτὸν μαχαίρᾳ διαχειρίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο κατακριθέντος ἀϊδίῳ φυγῇ, πάλιν δέ γε τυχόντος ἀνακλήσεως, καὶ ἀποστάντος κατὰ τῶν Τούρκων. τηνικαῦτα δὲ διὰ σπάνιν

* l. μακροῦ.

νιν τῶν ἀναγκαίων προσθεμένου τε τοῖς Τούρκοις, καὶ τὴν χώραν διατιθέντος ἄπιστα. γενόμενος γοῦν ἓν οἵ τε Τοῦρκοι καὶ οἱ Χαλεπῖται, καὶ ὁμολογίαν δόντες ἀλλήλοις, τὴν ἐν Συρίᾳ Ἀντιόχειαν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν κακῶς διετίθεσαν, σφάζοντες, πυρπολοῦντες, ἀνδραποδίζοντες, ληλατοῦντες, αἰχμαλωτίζοντες, καὶ πᾶν εἴτι χεῖρον διαπραττόμενοι. συνηθροίσθησαν γὰρ στρατεύματα ἐπ' αὐτοῖς ἀξιόλογα, Νικηφόρου ὄντος τοῦ Βοτανειάτου ἐν ταύτῃ δουκός. ἡ δὲ φειδωλία καὶ ἡ γλισχρότης ἄπρακτα πάλιν τὰ πάντα ἀπέδειξεν. οὐ γὰρ ὁλόκληρον τὸ ὀψώνιον, ἀλλὰ μερικὸν αὐτοῖς καὶ μέτριον δοθὲν ναρκῆσαι τοὺς στρατιώτας ἐποίησε. λαβόντες γὰρ τὸ δοθὲν, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσκεδάσθησαν. καὶ πάλιν ἦσαν οἱ βάρβαροι τὴν χώραν δῃούμενοι καὶ ἀδεῶς κατατρέχοντες. νεολαίαν δέ τινα βραχεῖαν ἄρτι τῶν οἰκημάτων, οἷς ἀνετρέφοντο, ἐκπεπηδηκυῖαν μικροῖς καὶ ἐλαχίστοις ἀθροίσαντες ἀναλώμασι, τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἡγεμόνι ἐνεχείρισαν. οἳ δρᾶσαι μέν τι προεθυμοῦντο, ὑπὸ νεωτερικοῦ θράσους στρατηγούμενοι. ἀπειροπόλεμοι δὲ ὄντες καὶ ἄφιπποι, σχεδὸν καὶ ἄοπλοι καὶ γυμνοὶ, καὶ μηδὲ τὸν ἡμερήσιον ἄρτον ἔχοντες, πολλὰ παθόντες ἀνήκεστα, εἰς τὴν σφῶν ἀκλεῶς ἐπανέστρεψαν γῆν, τοῦ δουκὸς Βοτανειάτου μετὰ τῶν οἰκείων ὑπασπιστῶν καί τινων ξενικῶν δυνάμεων μετρίας αὐτοὺς ἀποσοβῆσαι ἰσχύσαντος. παραλυθέντος δὲ ἐκείνου τὰ τῶν βαρβάρων ἐπὶ πλέον ἐθρασύνθη, σιτοδείας ἐπιπλέον πιεζούσης τὰς πόλεις, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἐνδείας. ἀλλ' ἐπειδήπερ ἐξ ἀνάγκης βασιλέως ἐδεήθη τὰ πράγματα, δυναμένου αὐτὰ πως καταστῆσαί τε καὶ ὁμαλίσαι ἐν οὕτως ἐναντίοις καιροῖς, ἐπεψηφίζετο μὲν ἀξιολογώτατος ὁ Βοτανειάτης καὶ ἄλλοι πολλοὶ, νικᾷ δὲ ὅμως ἡ θεία βουλή. διὸ καὶ ἀνάγεται ἐπὶ ταῦτα ὁ Βεστάρχης Ῥωμανὸς ὁ Κωνσταντῖνος τοῦ Διογένους υἱός. ὃν δὲ τρόπον ἀνήχθη, ἔνθεν ἐρῶ. ἦν μὲν προβεβλημένος δοὺξ Σαρδικῆς ὁ Διογένης. πατρίκιος δὲ τυγχάνων ἐζήτησε τὸν βασιλέα Κωνσταντῖνον τὸν δούκαν τιμηθῆναι Βεστάρχης. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπειπὼν αὐτῷ, δεικνύειν ἔργα ἀπαιτεῖ μισθούς. κενὸν αὐτὸν καὶ ἄπρακτον ἀπεπέμψατο, μὴ προσχὼν τῇ αἰτήσει αὐτοῦ. ἐξελθὼν οὖν ὁ Διογένης, καὶ τὴν Σαρδικὴν καταλαβὼν, περιτυχὼν Πατζινάκοις ἐξελθοῦσι καὶ ληλατοῦσι τὴν χώραν, τρόπαιον ἐστήσατο κατ' αὐτῶν· καὶ τῶν ἑαλωκότων ζῶντας μὲν πολλοὺς, κεφαλὰς δὲ τῶν ἀνῃρημένων τῷ βασιλεῖ πεπομφὼς, ἐτιμήθη Βεστάρχης, γράψαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, ὡς οὐκ ἐμὸν δῶρον, ὦ Διόγενες, τοῦτο, ἀλλὰ τῆς οἰκείας ἀρετῆς καὶ ἀνδραγαθίας. διατρίβων δὲ ἐκεῖσε, ἐβουλήθη μὲν ἀντᾶραι τῷ βασιλεῖ. ἀλλὰ τὸ μελετώμενον εἰς φῶς ἀγαγεῖν δεδιὼς ἦν. ὅμως ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς ἀπῆν, καὶ τὰ τῆς βασιλείας ἐχήρευον, κοινολογεῖταί τινι τῶν πιστοτάτων τὸ πρᾶγμα, καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς παρακειμένοις ἔθνεσιν ὁμιλήσας περὶ τούτου πράγματος, φιλίως αὐτῷ διακειμένοις, ἦρξεν * ἡμερῶν τινων, τῆς αὐτοῦ γενναιότητος πεῖραν ἔχουσι δαψιλῆ. καὶ μηνύεται παρά τινος Ἀρμενίου τὸ γένος. καὶ δὴ συλληφθεὶς δεσμώτης, πρὸς τὴν βασιλίδα ἀπάγεται. ἐλεγχθεὶς δὲ καὶ καταθέμενος, καὶ διὰ τοῦτο κατακριθεὶς θανάτῳ, ὡς ἐπίβουλος ὑπερορίζεται, καὶ τῆς πόλεως ἐκβάλλεται, πᾶσιν ἀνίαν ἐνθέμενος, ὅσοι τῆς αὐτοῦ γενναιότητος καὶ ἀνδρείας ἐν πείρᾳ καθίσταντο.

* ἴσ. μερῶν

Curopalat.

A fine vexabat. Conjuncti igitur Turci, & Chalepitæ, inita inter se societate Antiocheam Syriæ, ejusque fertilissima loca male vexarunt, cædentes, comburentes, diripientes, deprædantes, captivos abducentes, & pessima quæque perpetrantes. Nam & adversus ipsos coacti fuerant idonei exercitus Nicephoro Botaniate duce, sed avaritia & segnities rursus effecere, ut omnis labor irritus esset; neque enim integer commeatus, sed mediocris quædam pars illis tradita, militibus torporis causa fuit, qui accepto quod sibi datum fuerat, in suam quisque patriam dissipati sunt, ac rursus Barbari regionem incendere & sine metu percurrere. Edit. Paris. pag. 820.

B exiguas vero juvenum copias, qui modo e suis domibus, ubi educati fuerant, prodierunt, parvis ac minimis sumptibus coactas Antiochiæ Duci tradiderunt, qui aliquod quidem facinus perpetrare cupiebant, juvenili audacia militantes, sed belli imperiti, & sine equitatu ac fere inermes & nudi, quum ne quotidianum quidem victum haberent, intolerabilia multa passi, in patriam suam sine gloria reversi sunt, quos Dux Botaniates cum suis protectoribus & quibusdam externis copiis facile potuit repellere. Verum quum ille abdicatus esset magistratu, Barbari longe audaciores sunt effe-

C cti, commeatus inopia plurimum civitates opprimente & aliarum rerum quæ ad victum usui sunt, indigentia. sed quum necessario res ipsæ indigerent Imperatore, qui eas posset constituere, & in æquum statum adeo adversis temporibus redigere, censebatur maxime idoneus Botaniates, & alii multi: attamen divinum vicit consilium, & idcirco ad hæc perducitur Bestarches Romanus Constantinus Diogenis filius. quo autem modo perductus fuerit, mox dicam. Erat creatus Dux Sardices Diogenes. quum autem patricius esset, petiit ab Imperatore Constantino Duca hoc honore affici, ut esset Bestarches. Imperator autem

D respondens, ostendens opera, reposce mercedem, inanem ipsum re infecta dimisit, ejus petitioni minime consentiens. Egressus igitur Diogenes, quum ad Sardicem pervenisset, incidissetque in Patzinacas, qui eruperant, & regionem diripiebant, de ipsis trophæa erexit, & ex captis vivos quamplures, interfectorum vero capita Imperatori misit. & idcirco Bestarches ab Imperatore creatus est. qui quidem ei scripsit, Non meum donum o Diogenes hoc, sed tuæ virtutis, & fortitudinis. ibi autem commorans voluit contra Imperatorem insurgere. sed inceptum in lucem proferre verebatur. attamen postquam

E abfuit Imperator, & Imperium orbum erat, rem cum suo quodam fidelissimo communicat, & per ipsum cum quibusdam finitimis gentibus, quibus esset ipsius explorata virtus colloquutus, quibusdam partibus imperavit. Indicatur autem a quodam Armenio, & comprehensus ad urbem regiam perducitur, convictusque & capitis damnatus ut proditor, in exilium mittitur, urbe expellitur, non sine maximo dolore eorum omnium, apud quos suæ virtutis ac strenuitatis specimen dederat. pag. 821.

Edit. Paris. pag. 821. qui vero ipsum ignorabant, fama ab aliis percipientes, statim ipsius amore capiebantur. & idcirco omnes optabant virum supplicio liberari, & Romanorum Imperio donari: & quia divini zeli propositum, non autem proprii amoris erat, quippe quum Christianorum turba quotidie ab Agarenis miserabiliter vexata cruciaretur, deinceps optata eorum, qui vota faciebant, ad exitum perducta sunt: Quum enim rursus ad regium suggestum adductus fuisset, Augusta Eudocia immensa misericordia commota est: erat enim vir præter alia spectatu quoque dignus, statura procerus, pectore & humeris pulcherrimus, & pulchritudine oculorum, ut si quis alius, præstans, (his omnibus levamen calamitatis efflagitans) neque prorsus album, neque prorsus nigrum, sed ex utroque æqualiter mixtum colorem conservans. ut igitur etiam præsens senatus commotus est, statim misericordia judicium subsequuta est. & a periculo servatus præter omnem spem atque expectationem, regiam dignationem est consecutus, & idcirco absolutum omnes amplectebantur. Egressus igitur in Cappadociam, unde oriundus erat, rursus ad regiam urbem accersitus sese recepit die natali salvatoris Christi, & magistri honore decoratus, dux exercitus ab Augusta creatur, quæ Imperatoris more cum suis filiis processerat ad maximum & celeberrimum Sophiæ templum. quum autem vereretur Augusta & senatum & patriarcham, & eos qui jurati subscripserant, & idcirco non auderet cum illustriore aliquo matrimonio copulari, ipsumque Imperatorem declarare, statuit supra muliebrem animum nil sibi aggrediendum, sed potius dolo ac fraude circumveniendum Patriarcham, & ita se voti compotem futuram, & gentium impetum repressuram, quantum in se esset, existimabat. communicat igitur rem quodam cum eunucho ex Gynæceo, ut ad id idoneo, qui omnino se ei rem e sententia confecturum pollicetur, utpote qui novacula ad cotem esset, ut dici solet, ad hæc negotia: frater erat patriarchæ, Bardas nomine, maxime lascivus vir, & voluptatibus ita addictus, ut omnia in omni vita eis posthaberet. accedit eunuchus ille ad patriarcham, eique arcano factum aperit, denuntiatque, si velit, immo, si tantum annuat, nihil pericli metuendum ex horribili illo chirographo, ejus fratrem germanum cum Imperatrice copulatum statim Imperatorem declaratum iri: utque totum habuit sibi patriarcham veluti inescatum, jamque studiose matrimonium tantum non procurantem, consuluit ut hac ipsa de re senatus quoque sententiam percunctetur. Singulis igitur ad se accersitis patriarcha rei necessitatem confirmabat, scriptum illud accusans ut iniquum & minus legitimum, ab unius viri zelotypia profectum, cui communis utilitas minus proposita fuisset; cui prorsus, inquit, consuletur, si cum generoso & forti viro copuletur Regina Augusta. rursus enim res Romanorum efflorescent, quæ jam eo redactæ sunt, ut atteri & penitus extingui cito posse metus impendeat. ut vero illi omnes con-

pag. 822

A οἱ δ' ἀγνοοῦντες ἐκ τῶν εἰδότων ταῦτα παραλαμβάνοντες, ὑπῆρχον ἐξ ἀνάγκης ἐρασταί. καὶ διὰ τοῦτο δὲ εὐχῆς ἦν τοῖς ὅλοις, ἀνώτερον τὸν ἄνδρα γενέσθαι κολαστηρίων, καὶ χαρισθῆναι τῇ Ῥωμαίων τοῦτον ἀρχῇ. ἐπεὶ δὲ ὁ σκοπὸς ζήλου θείου ἦν, καὶ οὐ φιλαυτίας, περιαλγοῦς τῆς τῶν Χριστιανῶν πληθύος παχύστης, καὶ κακῶς αἰκιζομένης ὁσημέραι πρὸς τῶν Ἀγαρηνῶν, ἐνηργήθη λοιπὸν τοῖς εὐχομένοις τὰ τῆς εὐχῆς. παραστάντος γὰρ αὖθις αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ βήματι, περιέσχεν ἔλεος ἄσχετον τὴν Αὔγουσταν Εὐδοκίαν. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ θεαθῆναι ἀγαθός. ἐπιμήκης δὲ τὴν ἡλικίαν ὤν, καὶ στέρνον καὶ B νῶτον ἐν καλῷ καθορώμενος, εὐόφθαλμός τε, εἴπερ τις ἄλλος, καὶ τοῦ πάθους αὐτόθεν παράκλησιν ἐκκαλούμενος, μήτ' ἀκριβὲς τὸ λευκόν, μήτε τὸ μέλαν ἀποσώζων, ἀλλ' οἷον συγκεκραμένα κατ' ἴσον ἀμφότερα. ὡς εἶδε καὶ ἡ παρεστῶσα γερουσία συνεπάθεν, εὐθὺς ἐπηκολούθησεν ἡ συμπάθεια, καὶ περισωθεὶς τοῦ κινδύνου, παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν βασιλικῆς ἀξιώσεως ἔτυχε. διὸ καὶ ἀπολυθείς, παρὰ πάντων ἠσπάζετο. ἐξιὼν οὖν εἰς τὴν Καππαδοκῶν, (ἐξ ἧς καὶ γένεσιν εἶχε) πάλιν μεταπεμφθεὶς εἰς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελήλυθε, καὶ τοῖς γενεθλίοις τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ μάγιστρος τιμᾶται, καὶ στρατηλάτης προ- C βέβληται παρὰ τῆς βασιλίδος προελθούσης βασιλικῶς μετὰ τῶν ἰδίων παίδων εἰς τὸν μέγιστον καὶ περίπυστον τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας σηκόν. δεδοικυῖα δὲ τῆς βασιλίδος τήν τε σύγκλητον καὶ τὸν πατριάρχην, καὶ τοὺς ὑπογράψαντας καὶ ὀμόσαντας, καὶ διὰ τοῦτο μὴ τολμώσης συζευχθῆναί τινι τῶν ἐπιφανῶν, καὶ βασιλέα ἀναγορεῦσαι αὐτόν, ἔγνω δεῖν ὑπὲρ γυναῖκα μὴ φρονῆσαι, πανουργίᾳ δὲ καὶ δόλῳ τὸν πατριάρχην ὑπελθεῖν, καὶ οὕτως αὐτῇ τὸ ἐφετὸν καταπράξασθαι, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ποσῶς ἀναχαιτίσαι ὁρμήν. κοινοῦται γοῦν τὸ πρᾶγμά τινι τῶν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος, ὡς ἐπιτηδείῳ πρὸς τοῦτο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται ἐκ παντὸς τρόπου συμπράξειν αὐ- D τῇ πρὸς τὸ σπουδαζόμενον, ξυρὸς εἰς ἀκόνην, τὸ τοῦ λόγου, ὢν εἰς τὰ τοιαῦτα. ἀδελφὸς ἦν τοῦ πατριάρχου, Βάρδας ὄνομα, λαγνίστατός τε καὶ πρὸς ἡδονὰς ἐπτοημένος, καὶ μηδὲν ἄλλο τοῦ βίου ἔχων προτέρημα. πρόσεισι τῷ πατριάρχῃ ὁ τομίας, ἀπαγγέλλει αὐτῷ μυστικῶς τὰ τοῦ πράγματος, καὶ ὡς εἰ θελήσειε, μᾶλλον δὲ ἐπινεύσειε μόνον, μηδένα κίνδυνον ὑφορᾶσθαι ἐκ τῆς φρικτῆς ἐκείνης χειρογραφίας. ζευχθήσεται μὲν τῇ βασιλίδι ὁ τούτου αὐτάδελφος, παραυτίκα δὲ βασιλεὺς ἀναγορευθήσεται. ὡς δὲ εἶχεν E ὅλον τὸν πατριάρχην καταπιόντα τὸ δέλεαρ, καὶ ἤδη μονονουχὶ τὴν συναρμογὴν ἐπισπεύδοντα, βουλεύεται πυθέσθαι περὶ τούτου καὶ τὴν σύγκλητον. ἵνα καθ' ἕνα γοῦν ὁ πατριάρχης παρ' ἑαυτὸν προσκαλεσάμενος, τὸ ἀναγκαῖον τοῦ πράγματος κατεσκεύαζε, διασύρων τὸ ἔγγραφον, ὡς ἔκνομόν τε καὶ ἄθεσμον, καὶ διὰ ζηλοτυπίαν ἑνὸς ἀνδρὸς γεγονός, καὶ μὴ πρὸς κοινὴν λυσιτέλειαν ἀφορῶν· ὅπερ ἔσται πάντως, εἰ ζευχθήσεται ἡ βασιλὶς ἀνδρὶ γενναίῳ τε καὶ θυμοειδεῖ. ἀναθηλήσουσι γὰρ τὰ Ῥωμαίων αὖθις, ἤδη μαρανθῆναι καὶ ἀποσβεσθῆναι ἐλπιζόμενα. ὡς δὲ εἶχε πάντας συμψήφους, τοὺς μὲν

πειθοῖ καὶ κολακείᾳ, τοὺς δὲ καὶ χρημάτων παροχῇ καὶ μειλίσμασιν ἀδροτέροις, καὶ τοῦ παραχθησομένου δέος οὐχ ὑπῆν. ἄγεται μὲν ὁ Διογένης νυκτὸς εἰς τὰ βασίλεια ἔνοπλος, καὶ τῇ βασιλίδι προσζεύγνυται. ἀναγορεύεται δὲ παραυθὺς βασιλεὺς κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς τῆς ϛ΄. ἐπινεμήσεως, ἔτους ,ϛφοϛ΄. λαθὼν πάντας τοὺς τῆς βασιλίδος υἱούς. γίνεται δὲ παραυτίκα τάραχος παρὰ τῶν Βαράγγων πολὺς, μὴ ἀνεχομένων αὐτὸν φημίσαι παρὰ τὴν κοινὴν δόξαντα. ἐπιφανεὶς δὲ ὁ ταύτης υἱὸς Μιχαὴλ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς, γνώμῃ αὐτῶν τὸ γεγονὸς ἀπαγγέλλουσι γενέσθαι. καὶ αὐτίκα μεταστραφέντες, μεγάλαις καὶ ἐξαιρέτοις φωναῖς αὐτὸν καὶ αὐτοὶ ἀναγορεύουσιν. ὡς δ' ὅσον ἐφάνη ἐκ τούτου, * ὡς οἱ μάτην ἤλπικασιν ἐπ' αὐτῷ οἱ πολλοί. ἐκράτει γοῦν ἡ βασιλὶς σὺν τοῖς υἱοῖς μῆνας ἑπτὰ καὶ μικρόν τι πρός.

* ὡς delend.

Ῥωμανὸς δὲ ὁ Διογένης οὕτω τῶν σκήπτρων ἐπιτυχὼν, οὐκ ἔλαττον τῶν ἐν ποσὶ πραγμάτων τῆς στρατιωτικῆς καὶ εὐταξίας ἐφρόντισε καὶ συστάσεως, καίπερ ὅτι μάλιστα συνέδρους εἶχε τοὺς προγόνους, ἐφέδρους δὲ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, καὶ τὸν τοῦ προβεβασιλευκότος ἀδελφὸν Ἰωάννην τὸν Καίσαρα, οἳ καὶ ἐμποδὼν αὐτῷ ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους γεγόνασι, καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ κακῶς διέθεσαν πράγματα, καὶ εἰς ὃ νῦν ὁρᾶται ἔχοντα. ἤρξατο γὰρ τούς τε λογιωτέρους δεξιοῦσθαι, καὶ τοῖς ἐχέφροσι καὶ πεπειραμένοις ὁμιλεῖν τῶν στρατιωτῶν, καὶ πολεμικῶν ἔργων ἀντέχεσθαι, πρεσβείας τε ἑτοιμάζειν, καὶ πανταχόθεν τοῖς ἐναντίοις ἐπιτειχίζειν τὴν πάροδον. διὰ ταῦτά τοι διὰ δύο μηνῶν παρολαίων ἡ τῆς ἑῴας αὐτὸν δέχεται * προποντίς, καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκδικίας ἐνίκησε τὴν ἐν τῇ βασιλίδι τρυφήν τε καὶ ῥᾳθυμίαν. ὃ καὶ πάντας κατέπληξεν, ἡ ταχεῖα δηλαδὴ ἑτοιμασία καὶ διάταξις καὶ παρασκευὴ πρὸς ἀνάγκας αὐτῷ γενομένης πολλάς. τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Κιλικίαν ταῖς προειρημέναις ἐκδρομαῖς ἀπειρηκότα ἐν ἐσχάτοις κινδύνοις. ἐν δὲ τοῖς βορειοτέροις αὐτὸς ὁ Σουλτάνος πανστρατιᾷ ἐξεληλύθει, δυνάμεις ἄγων ἀνυποίστους καὶ βαρείας, καὶ τοῖς ὁρίοις τῶν Ῥωμαίων τῷ καιρῷ τοῦ φθινοπώρου προσήνωτο, βουλόμενος παραχειμάσαι ἐκεῖσε, καὶ ἀρχομένου τοῦ ἔαρος προσεχῶς προσβαλεῖν, καὶ ἄρδην ἀνατρέψαι τὴν Ῥωμαίων καὶ καθελεῖν. ὁ δὲ βασιλεὺς στρατὸν ἐπαγόμενος, οὐχ οἷον εἰκὸς τὸν βασιλέα Ῥωμαίων, ἀλλ' οἷον παρεῖχεν ὁ καιρὸς, ἔκ τε Μακεδόνων καὶ Βουλγάρων καὶ Καππαδοκῶν, καὶ Οὔζων, καὶ τῶν ἄλλων παρατυχόντων ἐθνικῶν, πρὸς δὲ καὶ Φράγγων καὶ Βαράγγων, τῆς ὁδοῦ σπουδαίως ἐφήψατο. καὶ συνάχθησαν δὲ οἱ πάντες κελεύσματι βασιλικῷ ἐν τῇ Φρυγίᾳ, ἤτοι τῷ θέματι τῶν ἀνατολικῶν, ἔνθα καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ παράδοξον, τοὺς διαβοήτους προμάχους τῶν Ῥωμαίων τῶν πᾶσαν τὴν ἑῴαν, καὶ τὴν ἑσπέραν καταδουλωσαμένων, ἐξ ὀλίγων συγκειμένους ἀνδρῶν, καὶ τούτων συγκεκυφότων τῇ πενίᾳ καὶ κακουχίᾳ, καὶ πανοπλίας ἐστερημένων, ἀντὶ μαχαιρῶν καὶ ἄλλων ὀργάνων πολεμικῶν, τὸ τῆς γραφῆς εἰπεῖν, ζιβύνας καὶ δρέπανα ὡς ἐν καιρῷ εἰρήνης ἐπαγομένους, ἵππου τε πολεμικοῦ, καὶ τῆς ἄλλης παρασκευῆς ἐνδεῶς ἔχοντας, ἅτε μὴ στρατευσαμένου βασιλέως ἐκ πολλοῦ,

* Ισ. φροντίς

Curopalat.

sensere, alii suasu & adulatione, alii pecuniæ largitione, & crebris muneribus, neque metus ullius suberat transigendæ rei, adducitur Diogenes noctu in regiam armatus, & cum Augusta conjungitur, statimque Imperator declaratur Januarii mensis prima die, Indictione sexta, anno IↃↃ CIↃ IↃ LXXVI clam omnibus Augustæ filiis, ac repente a Barangis exoritur multa perturbatio, quod non sustinerent id vulgari præter omnium sententiam. verum quum Michael ipsius Augustæ filius cum fratribus advenisset, de sua sententia factum id esse dixerunt, ac subito conversi, magno & elato clamore ipsi quoque eum Imperatorem declararunt. ut igitur re comprobatum est, haud temere complures propter ipsum bene sperarunt. Itaque Augusta cum filiis suis, menses septem & paulo amplius imperavit.

Romanus autem Diogenes ita adeptus Imperium,. haud minorem præsentium rerum rationem habuit, quam militaris rei bene componendæ, atque constituendæ, etiam si quam maxime consiliarios habuit privignos, immo ut verius dicam, insidiatores; & Joannem Cæsarem superioris Imperatoris fratrem, qui ei semper ab initio ad finem fuere impedimento. & Romanorum res in pessimum statum deduxere; qui nunc cernitur. cœpit autem & digniores amplecti, & cum prudentioribus ac peritioribus colloqui, & belli munera suscipere, & legatos parare, atque undique hostibus aditum intercludere. His de causis duobus exactis mensibus, Orientis cura ipsum cepit, & ultionis justitiæque zelus delicias, & animi mollitiem, quæ in urbe regia inerat, vicit; quod quidem omnes perculit, celer videlicet apparatus & ordo, quem maxime necessario requirebant res Antiochiæ, & Ciliciæ excursionibus, quas superius diximus, defatigatæ, & in extrema adductæ discrimina. ad partes autem magis Boreæ subjectas ipse Sultanus cum omni exercitu irrupit, graves secum copias, & quibus resisti nequiret adducens. & ad fines Romanorum autumno accesserat, ut ibi hyemaret, & ineunte vere, ut ex propinquo posset invadere, & penitus Romanorum res evertere ac demoliri. Imperator autem adducens exercitum, non qualem decebat Romanorum Imperatorem, sed qualem præsens occasio præbuit ex Macedonibus, Bulgaris, & Cappadocibus, & Uzis, & aliis ut fors tulerat, nationibus, insuperque e Francis & Barangis, studiose iter arripuit, & coacti sunt Imperatoris jussu omnes, qui erant in Phrygia, seu provincia Orientalium ubi cernere poterat nescio quid incredibile, celebres illos antesignanos Romanorum, qui omnem & Orientem & Occidentem in servitutem redegerant, ex paucis viris collectos, iisque paupertate & vexatione demissis, atque omni armorum genere spoliatis, pro gladiis & aliis bellicis armis, ut scriptura dicit, jacula & falces non tempore pacis adducentibus, & bellico equitatu, alioque indigentibus apparatu. quippe quum Imperator illuc cum exercitu jampridem profectus

ROMANUS DIOGENES Imp.

Edit. Paris. pag. 823.

non esset, & hac de causa illis tamquam inutilibus ademptæ essent cibaria & qui præberi consueverant commeatus: timidi enim & imbecilles, & ad nullam rem strenuam usui censebatur: ita ut etiam ipsa signa silentio responderent, sordida conspecta, tamquam ab extincto lumine obscurato fumo, & paucos habentia ministros eosque pauperes. hæc iis quæ aderant cernentibus, causa erant ut multum desponderent animum, & metuerent, cogitantes ex quo statu in quem redacti sint Romanorum exercitus: & rursus quanam ratione & quibus opibus, & quanto tempore in antiquum statum vindicari possint, quum majores natu & veterani milites, & periti carerent equitatu & inermes essent. Tyrones autem imperiti neque bellicis certaminibus assueti: ad hoc adversarios quoque maxime strenuos & audaces ad subeunda belli pericula, & stabiles atque peritos, & idoneos norunt. Ex omni igitur parte anceps & solicitus Imperator, tamen communis utilitatis causa, statuit, quantum in se erat, contra hostes instrui, eorumque ex aliqua parte ingentem impetum comprimere. & adversarios quidem ignaros quibus malis domi vexaretur, ac premeretur Imperator, repentinus ipsius conatus, & adventus magis perterruit, ratos ut postea didicimus, hominem hunc periculorum nullam rationem habiturum: sed verno tempore adventurum, auctoremque fore, ut rursus Romana res efflorescat, & paria hostibus rependat. quibus de causis Sultanus recessit. verum divisa haud exigua exercitus manu in duas partes, alteram in Asiam superiorem ad Istrum magis sitam emittit, alteram ad partes magis Aquilonares. Imperator autem suis, quantum licuit, confirmatis, omni potestate, & dignitate, ac muneribus, & bono animo esse jussis, manipulorumque ductoribus, & optimis præfectis unicuique legioni diligenter attributis, brevi tempore idoneum contraxit exercitum: & cum ipso in Persas alacrius proficiscebatur. Ut vero Borealis exercitus Imperatoris successibus favit, statuit deinceps Diogenes in partes Australes eos invadere, qui Cœlesyriam & Ciliciam, ipsamque Antiochiam prædabantur, relictaque via quæ recta ducit Coloniam & Sebastiam, ad Lycandi regionem accessit, æstivo tempore: autumno enim cogitabat in Syriam invadere, ne forte æstu vexatus exercitus, parum prospere res gereret, & detrimento haud mediocri afficeretur. Interea Turci Neocæsaream ex improviso adorti evertunt, & multorum virorum opumque potiti sunt, abducta maxime ingenti spoliorum præda: quod quum ad aures Imperatoris accidisset, multam illi casus hic animi solicitudinem attulit, quod quamvis cum exercitu prodiisset, nihilominus hostes regionem suam se inspectante vexarent. tundem copias per semitas accessu difficiles, veluti habenis a tergo retractis reduxit, Quumque Sebastiæ appropinquasset, militaria impedimenta & omnes pedites ibi reliquit, cum privigno suo Andronico, qui secum aderat, quem delectum Imperatorem ut pignus ipse habebat, vel collegam; ut si quis repentinus casus exigeret, is res admini-

Edit. Paris. pag. 824.

A καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἀχρήστων καὶ ἀσυντελῶν, καὶ τὸν ὀψώνιον αὐτῶν παραιρεθέντων, καὶ τὸ ἀνέκαθεν σιτηρέσιον. δειλοὶ γὰρ καὶ ἀναλκίδες, καὶ πρὸς οὐδὲν γενναῖον χρησιμεύοντες κατεφαίνοντο, καὶ αὐτὰς τὰς σημαίας σιωπηρῶς ἀποφθέγγεσθαι πιναρὰς ὁρωμένας, ὥσπερ ἀπὸ λιγνύος ἐζοφωμένου καπνοῦ, καὶ ὀπαδοὺς ἐχούσας εὐαριθμήτους καὶ πενιχρούς. ταῦτα τοῖς παροῦσιν ὁρώμενα πολλὴν ἀθυμίαν προσῆγον καὶ ἐνεποίουν, ἀναλογιζομένοις ἐξ οἵων ποῦ κατηντήκασι τὰ Ῥωμαίων στρατόπεδα, καὶ αὖθις τίνα τρόπον, ἀπὸ ποίων χρημάτων, καὶ διὰ πόσου τοῦ χρόνου εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανελεύσονται· τῶν μὲν γηραιοτέρων καὶ πεπειραμένων ἀφίππων ὄντων καὶ ψιλῶν, B τῆς δὲ νεαλοῦς στρατιᾶς ἀπειροπολέμου καθεστηκυίας, καὶ τῶν πολεμικῶν οὐκ ἐθάδος ἀγώνων. καὶ αὖθις τὸ τῶν ἀντιπαραταγμένων φιλοκινδυνότατον ἐν πολέμοις, ἐπίμονον καὶ ἔμπειρον καὶ ἐπιτήδειον. πάντοθεν οὖν ὁ βασιλεὺς ἐξαπορούμενος, ὅμως διὰ τὴν κοινὴν λυσιτέλειαν ἔκρινεν ὡς εἶχε τοῖς ἐχθροῖς ἀντιπαρατάξασθαι, καὶ τῆς πολλῆς αὐτοὺς ποσῶς ἀναχαιτίσαι καὶ ἀναστεῖλαι ὁρμῆς. τοὺς γὰρ ἐναντίους ἀγνοοῦντας τὰ οἴκοι τὸν βασιλέα πιέζοντά τε καὶ θλίβοντα ἡ ἀθρόα τούτου ὁρμή τε καὶ ἔφοδος μᾶλλον ἐξέπληξεν, πτοηθέντας, ὥσπερ καὶ ὕστερον μεμαθήκαμεν, ὅτι κινδύνων οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐδένα λόγον πεποίηται, ἀλλ᾽ ἔαρος ἂν φοιτήσας, καινοποιήσει καὶ ἀναβιώσει τὰ Ῥωμαίων C πράγματα, καὶ ἀντισηκώσει τοῖς ἐχθροῖς τὰ ἐπίχειρα. ταῦτά τοι ὁ μὲν Σουλτάνος ὀπισθόρμητος γέγονε. μοῖραν δέ τινα μεγάλην ἀποτεμόμενος, καὶ ταύτην διχῆ διελὼν, τὴν μὲν εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄνω νοτιωτέραν ἐκπέμπει. τὴν δὲ, βορειοτέραν παραγγέλλει γενέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς ὡς ἐνῆν τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπιρρώσας, ὕλῃ χειρὶ καὶ ἀξιώμασι καὶ δώροις ἀναθαρρῆσαι πεποιηκὼς, καὶ λοχαγοὺς καὶ ταξιάρχας ἀρίστους ἑκάστῳ τάγματι ἐπιμελῶς προστησάμενος, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ στρατιὰν ἀξιόλογον κατεστήσατο, καὶ μετ᾽ αὐτῆς ἐπὶ Πέρσας προθυμότερον ἤλαυνεν· ὡς δὲ τὸ βόρειον στρατόπεδον τὰς τοῦ βασιλέως προόδους παρέχετο, D ἔγνω λοιπὸν ὁ Διογένης τοῖς νοτίοις ἐπεισπεσεῖν, οἳ τὰ περὶ κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ αὐτὴν Ἀντιόχειαν καταληΐζοντες ἦσαν. καὶ καταλιπὼν τὸ δι᾽ εὐθὺ Κολωνείας καὶ Σεβαστείας φέρεσθαι, τῷ τοῦ Λυκανδοῦ ἐπιχωρίῳ θέματι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ θέρους. ἐν γὰρ τῷ φθινοπώρῳ τοῖς Συριακοῖς παραβαλεῖν ἐμελέτα μέρεσιν, ὡς ἂν μὴ τῷ καύσωνι κακουχηθὲν τὸ στρατόπεδον δυσπραγήσῃ καὶ καταλωβηθῇ. ἐν τοσούτῳ δὲ οἱ Τοῦρκοι τὴν Νεοκαισάρειαν ἐξ ἀπροόπτου ἐπελθόντες καταστρέφουσι, καὶ πολλῶν σωμάτων καὶ χρημάτων ἐγένοντο κύριοι, βάρος ἐπαγόμενοι λαφυραγωγίας οὐκ ἐλάχιστον. ὃ καὶ εἰς ὦτα τοῦ βα- E σιλέως πεσὸν, πολλὴν αὐτῷ τὴν ἀνίαν ἐνέσταξε τὸ συμβὰν, ὅτι καίτοι ἐκστρατευομένου, οὐδὲν ἧττον οἱ πολέμιοι τὴν χώραν αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ κατεσθίουσιν. ἀμέλει τοι καὶ τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν, δι᾽ ἀτραπῶν δυσβάτων ἀπὸ ῥυτῆρος κατόπιν ἤλαυνε. πλησιάσας δὲ τῇ Σεβαστείᾳ, τὴν μὲν στρατιωτικὴν ἀποσκευὴν καὶ τὸ πεζὸν ἅπαν αὐτοῦ που ἀφίησι μετὰ τοῦ ἰδίου προγόνου Ἀνδρονίκου συνόντος αὐτῷ. ὃν αὐτὸς βασιλέα χειροτονήσας, ὡς ἐνέχυρον εἶχεν ἢ συστράτηγον, εἴπῃ πολλάκις παρῆκον ἐκ τοῦ

ἀσπιδίου, πολυτρόπως τὴν χρείαν λειτουργήσειεν. αὐτὸς δὲ μετ' εὐζωνοτέρων ἐδίωκεν ὄπισθεν τῶν ἐχθρῶν διὰ πολλῶν καὶ ὑψηλοτάτων βουνῶν τῆς τε Τεφρικῆς καὶ τῆς Ἀργάου, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιτεθῆναι ἐκ τοῦ ἐγκαρσίου ἠπείγετο. ὅθεν καὶ ἀδόκητος αὐτοῖς ἐπιστὰς, καὶ τῇ φήμῃ τῆς αὐτοῦ παρουσίας πάντας ἐκδειματώσας, αὐτίκα νῶτα δεδωκέναι ποιεῖ, καὶ πρὸς τὴν φυγὴν ὁρμῆσαι. φόνος μὲν οὖν αὐτῶν οὐκ ἐγένετο πολὺς, προκατειργασμένων τῶν τοῦ βασιλέως ταῖς ἀνοδίαις. ζωγρίαι δὲ πολλοὶ ἑάλωσαν. τῆς δὲ ἰδίας ζωῆς οὐκ ἀπώναντο, μαχαίρας ἔργον γενόμενοι. ἡλικία μέν τοι πᾶσα ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους ἐλευθερωθεῖσα, τὸν βασιλέα, καὶ γλώσσῃ καὶ στόματι ἐπεφήμισαν. θαυμαστὸν γὰρ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐναντίοις τὸ πραχθὲν κατεφαίνετο, πῶς ὁ βασιλεὺς Ῥωμαίων ἀπρακτοὺς κατ' αὐτῶν ἤλασε τρόπον εὐζώνου καὶ μονοζώνου στρατιώτου. τρισὶ δὲ μόναις ἡμέραις ἐν Σεβαστείᾳ ἐπαναπαύσας τὸ στράτευμα, τῆς πρὸς Συρίαν ἀγούσης ἥψατο, καὶ διὰ τῶν τῆς Κουκουσοῦ αὐλώνων εἰς Γερμανίκειαν κατασχὰς, εἰς τὸ θέμα τὸ καλούμενον εἰσβάλλει Τελοὺχ, πρότερον ἀποτεμόμενος φάλαγγα οὐκ ὀλίγην μετὰ συνταγματάρχου, καὶ εἰς Μελιτηνὴν ἐκπέμψας ἐπὶ φυλακῇ τῆς ἑῴας, καὶ ἀντιπτώσει τῶν ἐκεῖσε προσεδρευόντων ἐχθρῶν, ὧν ἦρχεν ἀνὴρ πανοῦργος καὶ μάχιμος ὀνόματι Ἀψινάλιος. διὰ τοῦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς κρείττονας τοῦ οἰκείου στρατοῦ τούτῳ παραδίδωσι, καὶ Φράγγους αὐτοὺς ἄνδρας αἱμοχαρεῖς καὶ πολεμικούς. μὴ χρησαμένου δὲ τοῦ πράττοντος φιλοτίμως τοῖς πράγμασι, δέει τῆς ἀποτυχίας. ἦν γὰρ ἐχέφρων φρονήσει καὶ εὐλαβῶς ἔχων περὶ τοῦ μέλλοντος· μικροῦ διπλοῦς ὁ πόλεμος τῷ βασιλεῖ ἐπεγίνετο, στερισκομένῳ τοιαύτης δυνάμεως. πολλάκις γὰρ προσκαλουμένων τῶν ἐχθρῶν ἐξιέναι τοὺς τοῦ Μελιτηνῶν ἄστεος ὡς οὐδὲ μηδ' ἐπαισθανομένων αὐτῶν, ἀλλ' ἠρεμούντων, καὶ οἷον ὑπνωττόντων, διὰ τόπων ἀδήλων βαδίσαντες, ἀσυμφανῶς τοῦ βασιλικοῦ καταπολεμοῦσι στρατεύματος. ἐντυχόντες δὲ μοίρᾳ τινὶ ἐλαχίστῃ, δι' ἀγορὰν σιτίων ἐξιούσῃ, ὥρμησαν κατ' αὐτῆς. ἐκεῖνοι δὲ μὴ ὑποστάντες, ἔφυγον ἀμεταστρεπτί. καὶ τάχα ἂν ἀπώλετο μέρος στρατιωτῶν οὐκ ἐλάχιστον, οὐδ' εὐκαταφρόνητον, εἰ μὴ ταχὺς αὐτοῖς ἐπιβοηθήσειν ὁ βασιλεὺς ἐπιφανεὶς, καὶ τῆς αὐτῶν ἐφόδου ἐξείλετο. εἴ τις τοίνυν τοῖς στρατηγοῖς ἐπιγράφει ὡς ἐπίπαν τὰ τῶν ἐκβάσεων, εἴτ' ἐπὶ τὸ κρεῖττον, εἴτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον συνάγοιτο, οὐ διαμάρτοι τοῦ ὀρθοῦ, καὶ τῆς ἀληθοῦς διαγνώσεως. καὶ καλῶς τοῖς παλαιοῖς ἐγκωμολόγηται, βέλτιον λέοντα ἄρχειν ἐλάφων, ἤπερ λεόντων ἔλαφον. ἀλλ' ὁ μὲν βασιλεὺς οὕτω διασωθεὶς καὶ διασώσας τὸ στρατόπεδον, πρὸ τῆς τοῦ Χάλεπ χώρας πανστρατιᾷ κατεσκήνωσε. πρὸ τοῦ καταβῆναι δὲ τοῦ ἵππου τούς τε Σκύθας καὶ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ὀλίγους εἰς προνομὴν τῆς χώρας ἀφῆκεν. ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἤχθη πλῆθος ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν καὶ ζώων πολλῶν. ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς πολεμίας ἰὼν, τριταῖος ἀφικνεῖται εἰς Ἱεράπολιν. δόξαντι δὲ * παραχὸν ἐπιθιάσασθαι τῷ ἐκεῖσε στρατιωτικῷ, οἱ χεῖρας ἐλθεῖν Ῥωμαίοις οὐκ ἐθάρσησαν, ἀκροβολισμοῖς δέ τισι καὶ προπηδήσεσι τὸν πόλεμον * ἀφωμοιώσαντο, οἵ τε Ἄραβες δηλαδὴ

* ἴσ. παραχὼν ἐπιθέσθαι τῷ ἐπιόντι στρατιωτικῷ.
* ἴσ. ἀπωσατο.

straret. Ipse vero cum expeditioribus a tergo persequebatur hostes, per multos & celsissimos colles, & per Tephricem, & Argaum, in ipsos invadere ex obliquo festinabat, quare quum nec opinantes adortus esset, suique adventus fama omnes deterruisset, statim causa fuit ut illi in fugam versi terga darent: quorum cædes haud multa facta est, quippe quum ante defatigati essent milites Imperatoris locis inviis: Edit. Paris. pag. 855. sed vivi capti sunt multi, quibus tamen vita minime profuit, quod gladio confecti sunt. omnis vero ætas ab homine usque ad jumenta in libertatem vindicata, Imperatorem uno ore celebrarunt: siquidem ipsis quoque hostibus factum illud admiratione dignum videbatur, quomodo Romanorum Imperator contra se profectus esset ita, ut impediri non potuerit, instar expediti, & bellica virtute præstantis militis. Quum vero tribus tantum diebus Sebastiæ exercitum quietis causa continuisset, iter arripuit, ea, qua ad Syriam pergitur via: & per Cucusi angustias in Germanicam profectus, in regionem nomine Teluch invadit, divisa prius haud mediocri phalange cum legionis præfecto, quam ad Melitenem cum Duce misit, ut Orientem custodiret, invasionibus commorantium ibi hostium resisteret, quibus præerat versutus & bellicosus vir nomine Hipsinalius, idcirco Imperator Duci ipsi præstantissimos quosque exercitus tribuit; & Francos ipsos, homines cæde gaudentes, ac bellicosos. Verum quum Dux haud fortiter rebus usus esset, metu ne vinceretur: erat enim prudentissimus & cautus, & valde cavens futurum, fere duplex bellum invaserat Imperatorem talibus copiis privatum. sæpe enim provocantibus hostibus, ut e Melitene egressi pugnarent, ubi ne sensisse quidem ipsos noverunt, sed quieti, & somno deditos, per obscura loca progressi, clam Imperatoris exercitum audacter adoriuntur, & occurrentes maxime exiguæ parti ad emenda cibaria egressæ, in ipsam irruerunt. illi autem non sustinentes impetum, ita fugerunt, ut numquam sese converterent. & fortasse periisset haud mediocris militum pars, neque contemnenda, nisi celeriter ipsis Imperator, qui advenerat, tulisset opem & hostium impetum repressisset. Si quis igitur Ducibus adscribit rerum sive prosperos, sive adversos eventus, is mihi a recta, & vera sententia non videtur aberrare, & recte ab antiquis pronuntiatum est, melius leonem cervis imperare, quam leonibus cervum. Sed Imperator ita servatus, servato quoque exercitu, ad Chalep regionem cum omni exercitu castra posuit, & antequam de equo descenderet, & Scythas, & Romanorum haud paucos, prædatum agros misit, quod factum est, & adducti sunt viri multi & mulieres, multaque jumenta. Inde per hostilem terram progressus, tertia die Hierapolin pervenit, pag. 856. quumque ostendisset velle se aggredi exercitum qui ibi morabatur, non ausi illi sunt cum Romanis congredi; sed levibus quibusdam præliis, & irruptionibus bellum repudiarunt & Arabes & Turci, ipsorumque præfectus

Amertices ad genus regium Persarum originem suam referens. Obsidens igitur Hierapolin aggeribus, & e muro propugnationibus multaque eruptione, adventitias exercitus copias nactas, atque inermes dimisit ad fœdus percutiendum, interponente se in omnibus magistro Petro Libellisio, viro Assyriorum & Græcorum doctrinæ peritissimo, civitatis Antiochiæ alumno, & filio, & inter suos principatum obtinente: Ameras vero Chalep, id est, Berrœæ cum Arabibus Turcisque conjunctus, manus cum Imperatore conserere ac dimicare statuit: quumque intra urbem captam esset Imperator, & adhuc pro reliqua turris parte expugnanda dimicaret, adversus instructæ binæ acies, quæ coercerent adversarios, ad custodiam dispositæ sunt. Sunt autem circum Hierapolin planities maximæ, equorum cursui idoneæ, in quibus apparuerunt quidam Sarraceni adequitantes, & præter colles nihil est quod ad montis altitudinem assurgat. est autem locus æstuosus & aqua tepida aeris inflammationis & æstus particeps: hostes autem, qui paulatim constitutis aciebus appropinquabant, rursus recesserunt: nam Machmutius Ameras aberat. verum levibus quibusdam præliis coegerant aliquos ex Romanis cedere, quod bis terque ab ipsis factum est. altero vero congressa non amplius Romanos parum sunt persecuti, aut sistere fecerunt; sed impressione facta, in legionem Ducam, manus conseruerunt, & scholarum legionem prætereuntes, multis occisis, reliquos turpiter fugere coegerunt, a dextra ipso scholarum agmine relicto, quod cladem Romanorum videns, nequaquam de statu suo recessit, immo quasi nihil novi accidisset, ita immotum stabat, quasi vereretur, ne illic stare deprehenderetur, & daret operam, ut omnino lateret; sed hostes reversi cito hos quoque debellarunt, & multis interfectis, reliquis in castris conclusis, & signa illis militaria ademerunt, & plurimorum militum abscissa capita miserunt Chalepitis ostentationis caussa; & illud maxima dignum est admiratione, quod hac accepta a Romanis clade, nullus alius manipulus, aut præfectus, ad repellendos hostes fuerint impulsi. Verum omnes sedentes, quasi in amica regione commorarentur, privatis commodis studebant; nullaque ipsorum animis aut sollicitudo aut alacritas prorsus inerat. Sed Imperator qui in urbe erat, audito casu, haud mediocri dolore affectus est, statimque cum Cappadocibus quos secum habebat, reversus, offensionem acceptam resarcire conabatur; illa siquidem nocte omnes de spe bona deciderant, quod etiam peditatus Armenius ad vallum pernoctans de rebellione cogitavit, nondumque dies advenerat, & hostes vallum cinxere. Chalep enim princeps, cognito casu cum omnibus suis copiis accessit, ut illico Imperatorem capturus. Imperator autem intra tabernaculum ea quibus ad bellum opus foret describens tertia circiter hora noctis cum conserto equita-

Edit. Paris. pag. 827.

A καὶ οἱ Τοῦρκοι, καὶ ὁ τούτων ἔξαρχος Αμερτικῆς, εἰς γένος βασιλικὸν ἐν τῇ Περσίδι ἑαυτὸν ἀνάγων. κατασχὼν μὲν τὴν Ιεράπολιν χώμασι καὶ τειχομαχίαις καὶ στρατιωτικαῖς ἐπεξελεύσεσι, τὸ ἐπεισακτον δὲ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐπὶ συμφώνοις γυμνοὺς καὶ ἀόπλους ἀφῆκε, μεσάζοντος ἐν πᾶσι τοῦ μαγίστρου Πέτρου τοῦ Λιβελλισίου, ἀνδρὸς τὴν τε Ασσυρίων καὶ Ελλήνων παιδείαν ἄκρως ἐξησκημένου, θρέμματος καὶ γεννήματος ὄντος τῆς Αντιοχείας πόλεως, καὶ τῶν τὰ πρῶτα διενεγκόντων ἑνός· ὁ δὲ Αμηρᾶς τοῦ Χάλεπ, ἤτοι Βερ῾ῥοίας, συνάψας τοῖς τε Αραψὶ καὶ τοῖς Τούρκοις, καὶ δύναμιν ἁδρὰν συστησάμενος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν τῷ βασιλεῖ καὶ μαχέσασθαι διεσκέψατο. τοῦ δὲ βασιλέως ἔνδον ὄντος τῆς ἑαλωκυίας πό-
B λεως, πυργομαχοῦντος δὲ ἔτι ἐν μέρει κατὰ τὸ ὑπόλοιπον λείψανον τῆς πυργοκρατείας, παρατάξεις δύο ἀντιτειχίζουσαι, τοὺς ἐναντίους εἰς φυλακὴν κατεπέχθησαν. εἰσὶ δὲ περὶ τὴν Ιεράπολιν ἱππήλατα πεδία μέγιστα, ἐν οἷς τινες τῶν Σαρακηνῶν διεφάνησαν ἱππαζόμενοι, καὶ πλὴν γηλόφων οὐδέν ἐστι τὸ ὑπεραναστικὸς εἰς ὄρος μέγα. καυσώδης δὲ ὁ τόπος, καὶ τὸ ὕδωρ χλιαρὸν, μεταλαμβάνον τῆς τοῦ ἀέρος φλεγμονῆς τε καὶ καύσεως. οἱ δὲ πολέμιοι κατὰ μικρὸν ταῖς ἱσταμέναις πλησιάζοντες παρατάξεσιν, αὖθις αὐθυπέστρεφον. ἀπῆν γὰρ ἔτι ὁ Αμηρᾶς Μαχμούτης. ἀκροβολισμοὺς δὲ ποιησάμενοι, παρελάσαι μέν τινας τῶν Ρωμαίων κατηνάγκασαν, καὶ δὶς τοῦτο καὶ τρὶς πε-
C ποιήκασιν. ἐν ἑτέρᾳ δὲ συμβολῇ οὐκέτι τοὺς Ρωμαίους μικρὸν ἐπεδίωξαν καὶ ἔστησαν, ἀλλὰ παρελάσαντες αὐτοὺς τῷ τάγματι τῶν στρατηλατῶν εἰς χεῖρας συνεῤῥάγησαν, καὶ παρελθόντες τὸ τῶν σχολῶν τάγμα, πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, τοὺς δὲ λοιποὺς φεύγειν αἰσχρῶς κατηνάγκασαν, ἐν δεξιᾷ καταλιπόντες τὸ τῶν σχολῶν σύνταγμα. ὅπερ τὴν τῶν Ρωμαίων ἧτταν ὁρῶν, οὐδ᾽ ὅλως μετεκινήθη τῆς στάσεως, ἀλλ᾽ ὡς μηδενὸς καινοῦ γεγονότος, ἀτρεμὲς ἵστατο, ὡς ἂν εἰ ἐδεδοίκει μὴ φωραθείη * ἐκεῖσε ἱστάμενον, καὶ παντὶ τρόπῳ λαθεῖν μηχανώμενον. ὑποστρέψαντες δὲ οἱ πολέμιοι, ταχὺ καὶ τοῦτο κατηγωνίσαντο, ἀνῃρηκότες μὲν πολλοὺς, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς τὴν παρεμβολὴν κατακλείσαντες, καὶ τὰ σημεῖα τούτων στρατηγικῶς ἀφελόμενοι. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν στρατιωτῶν τραχηλοκοπήσαντες, εἰς
D ἔνδειγμα τοῖς Χαλεπίταις ἀπέστειλαν. θαυμάζειν δὲ ἄξιον ἦν, ὅτι καταφορᾶς καὶ ἥττης γεγενημένης Ρωμαϊκῆς, οὐδεὶς τῶν λοιπῶν λόχων τε καὶ λοχαγῶν εἰς ἄμυναν διηρέθιστο, ἀλλὰ πάντες ἔνδον καθήμενοι, ὡς ἐπὶ φιλίας γῆς ἐσκηνωμένοι, * ἰδιοπραγεῖν ἐσπούδαζον. καὶ κίνησις ψυχῆς καὶ προθυμία καὶ ἀγωνία τούτοις τὸ παράπαν οὐδεμία ἦν. ἀλλ᾽ ὁ βασιλεὺς ἔνδον ὢν τῆς πόλεως, τοῦτο πυθόμενος, ἠνιάθη μὲν οὐ μετρίως. ἐπανελθὼν δὲ συντόμως μετὰ τῶν συνόντων Καππαδοκῶν, ἴασιν εὑρεῖν τῷ πταίσματι ἐμηχανᾶτο. ἡ γὰρ νὺξ ἐκείνη πάντας εἶχεν ἐν ἐλπίσιν οὐκ ἀγαθαῖς, καθότι καὶ τὸ ἐξ Αρμενίων πεζὸν περὶ τὴν τάφρον διανυκτερεῦον ἀποστασίαν ἐμελέτησεν. οὔπω δ᾽ ἡμέρα προῆει, καὶ οἱ πολέμιοι τὸν χάρακα περιεζώννυον. τὸ γὰρ
E συμβὰν ὁ τοῦ Χάλεπ ἄρχων ἀναμαθὼν, μεθ᾽ ὅλης ἧκε τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως, ὡς αὐτοβοεὶ αἱρήσων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔνδον τῆς σκηνῆς ἀπογράφων τὸν πόλεμον, περὶ τρίτην ὥραν ἀθρόον ἐξεληλυθὼν ἑσπέρας. εἰκοστὴ ἦσαν τηνικαῦτα Νοεμβρίου μηνὸς τῆς ζ´ ἰνδικτιῶνος. βυκίνων ἢ σαλπίγγων, ἢ ἄλλου τινὸς σημείου μὴ δοθέντος τρανῶς. τῶν δὲ σημαιῶν τοῦ στρατοῦ ἐξαρθει-

* ἴσ. ἐκεῖθεν ἀφιστάμενος,

* ἴσ. ἰδιοσπορεῖν

A σῶν, καὶ τῆς στρατιᾶς ἐξιούσης συντεταγμένης, ἤρξαντο οἱ πολέμιοι παρὰ μέρος ἓν ἀθροίζεσθαι, οὗ τοὺς Ῥωμαίους εἶδον ἐπελαύνοντας, καὶ ὁ ἀγὼν ὅσος, καὶ ἡ τοῦ μέλλοντος ἔκβασις οἷα ταῖς ψυχαῖς ἐναπίσαντο. τῶν γὰρ κατὰ μέτωπον τὸ ἐνυάλιον ἀλαλαξάντων, πολλοὺς τῶν ἐναντίων οἱ Ῥωμαῖοι κατηγωνίσαντο καὶ διεχειρίσαντο. ἐξορμήσαντος δὲ καὶ τοῦ λοιποῦ πλήθους, φυγὴ πάντων ἀνυπόστατος γίνεται. οἱ δὲ κατόπιν τούτων ἐλαύνοντες πολλοὺς μὲν ἀνεῖλον, οὐκ ὀλίγους δὲ ζωγρήσαντες ἔλαβον. τῆς δὲ διώξεως μὴ γενομένης μέχρι πολλοῦ, μεγάλης εὐκληρίας οἱ Ῥωμαῖοι διήμαρτον, καὶ νίκης καλλίστης ἐξεστερήθησαν, καὶ εὐχήματος μεγίστου ἐξηστόχησαν. τῶν γὰρ Ἀραβικῶν ἵππων ταχυδρομούντων μὲν, μὴ εὐψυχούντων δὲ, μηδ' ἐγκαρτερούντων τῷ δρόμῳ, B οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν ἐκείνων ἀτονίαν οἰκείαν εὐτονίαν ποιήσασθαι. ἐπιστρέψαντες δὲ τοὺς ῥυτῆρας ἐξ ἐπιτάγματος βασιλικοῦ, ἀμβλεῖαν ἑαυτοῖς τὴν νίκην ἀπειργάσαντο, κορεσθέντες μόνῃ τῇ τῶν ἐναντίων ἀποτροπῇ, μεγάλην εὐτυχίαν καὶ τοῦτο τοῦ βασιλέως λογιζομένου, ὅτι τέως οἱ ἀνάλκιδες ἀνερρώσθησαν καὶ οἱ νεκροὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀνεζώθησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπανελθὼν εἰς τὸν χάρακα, μετὰ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀποσόβησιν, ἔγνω τὴν ἀκρόπολιν τῆς Ἱεραπόλεως ἐνισχῦσαι. καταστήσας οὖν τὸν Φαρισμάνην ἐκεῖνον Βέστην τὸν * ἀπὸ κάπης ἐξ Ἰβήρων τὸ γένος ἕλκοντα, χώραν δέδωκε τοῖς ἐναντίοις ἀνακαλέσασθαί τε τὴν ἧτταν, καὶ ἀντίπαλον φέρεσθαι. καὶ ἕως μὲν ἐστρατοπεδευμένος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς διεδείκνυτο, κατὰ χώραν ἐδόκουν μένειν οἱ Ἄραβες. ὡς δ' C ἀναστήσας τὴν στρατιὰν εὐθὺ τοῦ φρουρίου τοῦ Ἀζᾶς ἤλαυνον, ἤρξαντο σποράδην ἐκ διαστήματος κατὰ τὸ εἰθισμένον αὐτοῖς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ περὶ τὴν οὐραγίαν πολλάκις ἐπιτιθέμενοι, τοὺς τὰ σιτία μετακομίζοντας κακοῦντες, ἐλύπουν τοὺς Ῥωμαίους, ὡς ἂν ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ λόχου τὰς ἐπιθέσεις ἐν τῷ λεληθότι ποιούμενοι. καταφραξάμενος δὲ ἐν τοῖς τοξοβόλοις καὶ πελτασταῖς ὁ βασιλεὺς τὸ στρατόπεδον, τεθωρακισμένος, τῷ φρουρίῳ προσβάλλει Ἀζᾶς μεθ' ὅλης τῆς στρατιᾶς, εἰς ὑποδοχὴν μαθὼν εἶναι τὸν τόπον ἐπιτήδειον. ὡς δὲ προσεγγίσας αὐτῷ ἐρυμνότατον εἶδε καὶ ὀχυρώτατον, ἐπ' ἀκρωρείας λόφου ἱστάμενον, τείχεσι διπλοῖς περιεζωσμένον, καὶ πέτραις ὥσπερ γεγομφωμένον, λιθίνην τὴν ἄνοδον πρὸς τὴν πύλην ἀποφερόμενον, D μικρόν τε ὕδωρ ἀπορρέον, καὶ μὴ ἐξαρκοῦν πρὸς ὑποδοχὴν τοσούτου στρατοῦ. ἀναζεύξας εἰς τόπον, ἐπήξατο τὴν παρεμβολὴν ἔνθα τὸ ὕδωρ ἀφθονώτερον ἔρρει. ἀναστὰς δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησε πρὸς τὰ τῆς Αὐσονίτιδος ὅρια, καὶ πυρπολήσας χωρίον μέγιστον Κάτμα λεγόμενον, τῷ Ἀμηρᾷ τοῦ Χάλεπ ἀφωρισμένον ἐκ παλαιοῦ, εἰς ἕτερον χωρίον κατέλυσε Ταρχωλᾶ κατονομαζόμενον. κοπτομένου δὲ τοῦ χάρακος, καὶ τοῦ βασιλέως ἱσταμένου κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος, Ἄραβες δύο λαθόντες κατόπιν τῆς ἀκρωρείας, καὶ τοὺς ἵππους ἀπὸ ῥυτήρων E ἐλάσαντες, δύο τῶν πεζῶν ταῖς λόγχαις ἀναιροῦσιν. ὁ βασιλεὺς δὲ τούτους θεασάμενος πρῶτος, διανίστησι πρώτους τοὺς στρατιώτας εἰς δίωξιν. οἱ δὲ φθάσαντες ἐξαισίῳ δρόμῳ τῶν ἵππων, εἰς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον διεσώθησαν. κατεῖχον δὲ τοῦτο Σαρακηνοὶ τὸν ἑαυτῶν στρατηγὸν ἐξελάσαντες. πλὴν ἀλλὰ καὶ πάλιν φυγοῦσιν

* ἴσ. Ἀποκάπην

A tu erupit. agebatur tunc vigesima dies Novembris mensis, Indictione septima, buccinarum aut turbarum nullo edito aperto signo, verum elatis vexillis, & composito procedente exercitu, hostes in unam partem cogi cœperunt, quo Romanos equitantes viderent. & certamen ac rei eventus, quodammodo animo jam conceptus erat; nam quum ii qui in fronte erant clamorem sustulissent, plures adversarios Romani debellarunt, & occiderunt, quumque reliqua quoque multitudo irruisset, ingens ipsorum fuga facta est. Et qui a tergo eos insequebantur, multis occisis haud sane paucos vivos cæpere. Verum quum multum haud persequuti fuissent, in- B genti ac prospero rerum successu defraudati sunt Romani, pulcherrimaque victoria & maxima gloria privati; quum enim Arabici equi celeriter currentes, haud possent bono animo esse, aut cursum tolerare: noluerunt Romani illorum imbecillitatem suum proprium robur efficere; sed Imperatoris jussu, retentis frænis, imperfectam sibi victoriam compararunt, contenti sola hostium fuga, magnam felicitatem reputante Imperatore, quod tunc imbelles convaluisset, & mortui, ut ita dixerim, revixissent. Imperator autem in vallum reversus, post expulsos hostes, statuit arcem Hierapolis construendam. præfecto igitur Phsresmane illo Beste Apocape ex Iberis genus ducente, spatium dedit C hostibus, & damni resarciendi & victoriæ de adversariis reportandæ, & quoad Romanorum exercitus instructus ibi ostendebatur, Arabes quiescebant: ubi vero coacto exercitu cœpit recta ad oppidum Azæ contendere, cœperunt sparsi ex intervallo, suo more in ipsos invadere, & extremum agmen sæpe adorti commeatus deferentes vexare, & lædere Romanos, quasi ex insidiis clam irruptionem facientes. Constipato autem sagittariis & scutatis exercitu, Imperator armatus cum toto exercitu ad oppidum Aza accedit, ratus locum ad se recipiendum idoneum; sed ubi ipsi appropinquans, tutissimum vidit ac munitissimum in summo colle consistens, duplicique D muro cinctum, & lapidibus, quasi clavis quibusdam compactum, ascensum ad portam refereos, & parum aquæ inde effluens, quæ non esset ad tantum excipiendum exercitum idonea: inde profectus, ubi copiosior aqua flueret, castra posuit; & inde quoque discedens invasit Ausonitides fines, incensoque agro maximo, nomine Catma, antiquitus principi Chalep assignato, in alium locum se recepit, Tarcholæ nomine, perruptoque vallo, & Imperatore ad dextram partem incumbente, Arabes duo qui latebant a tergo montis, concitatis equis pe- E dites duos hastis interficiunt: quos conspicatus Imperator primus, statim milites ad persequendos eos incitavit. verum illi occupantes velocissimo equorum cursu, in sua castra incolumes se recepere.) & illinc profecti recta ad Artach contenderunt) quod oppidum expulso proprio duce obtinebant Saraceni. verumtamen rursum fugiunt qui illud tutabantur, & Imperatori suum reservatur oppidulum, in quo

Edit. Paris. pag. 828.

Inclusa desunt in MS. a.

præsidio imposito, & idoneo commeatu, omnia tempori opportuna dispofuit. Ipso igitur imperaute cœperunt Romaoi audactet hostes intueti, & virtutis memores esse, ac strenuitatis rationem habere, & adversis consistere. quandoquidem superioribus Imperatoribus, qui proxime regnaverant, una excepta ostentatione, & coacta multitudine, re in fortes se ad pugnam præbuerant. ita ut perspicuum sit ducis ipsius esse, ut plurimum, prosperum rerum successum. quum vero inde non potuisset Imperator Antiochiam reverti (confecta enim erat fame, multaque vexatione) superatis faltibos, & quibusdam locorum angustiis minime pervìis., ad urbem Ciliciæ, Alexandronam nomine, se recipit, ibique vallum constituit, & montem Taurum transgressus, cum omni exercitu in Romaoorum regionem invadit. quumque conferti in loca frigida devenissent, ex admodum tepidis & calidis, ingentem sensere mutationem, & idcirco homines plures interibant, & complura animantia frigote cnofecta sunt. quum veto egressus esset Imperatot ad quemdam locum angustiarum Podandi, nomine Gytarium, audivit Amorium direptum, hominumque infinitam cædem. positis autem castris ad Chalcei diversorium, qui in Melitene duxerat exercitum, nequaquam ad ipsum voluit accedere; præsertim quum in oppido Tzamando coactum haberet exercitum. quibus de causis dolore affectus, quod rebus succurrere & opitulari nequiret, quæ ad exercitum pertinerent, recte compositis, quantum sibi licuit, & maxima parte in hybetna missa, ipse Byzantium contendit ad mensis Januarii finem. ubi quoddam tempus commoratus, quum eivitatis statum pro viribus administrasset, honoribus ac muneribus senatores quosdam prosequutus, distributis annuis donis, neque expectatis paschalibus diebus, ad Eriorum domum e regione Urbis sitam navigavit. evenit enim nescio quid aliud, quod necessario ipsum ad profectionem cum exercitu provocavit. Vir quidam Latinus, Crispinus nomine, ex Italia, quum ad Imperatorem accessisset, ad Orientis partes, ut ibi hyemaret, missus est. qui ratus se non eo honote affectum pro dignitate, quem speraverat, ad tebellionem spectavit, statimque occurrentes sibi tributorum exactores & reliquos spoliat ac diripit: Romanorum vero neminem interfecit, multique cum ipso prælio congressi victi sunt. sed in Atmeniorum regione hybernans Bestarches Samuel Alusianus Bulgarus, Imperatoris uxoris frater, quam privatus adhuc degens duxerat, cum quinque Occidentis legionibus repente Crispinum invadit ipsa die resurrectionis, Pascha inquam. quod quum persensissent Franci, fugiunt Romani, ipsorumque fit multa cædes, ac vivi capiuntur numero infiniti. attamen omnes humane tractatus dimisit, immo vero vulneratos curari petmisit. quum Imperatot ad Dorylcum pervenisset, a Crispino legationem accepit, qua deditionem fatebatur, & de defectione se ipsum eacusabat, & omnino malorum quæ sive volens, sive invitus perpetrasset, oblivionem petebat. quibus

Edit. Parif. pag. 829.

A οἱ τοῦτο φυλάσσοντες, καὶ τῷ βασιλεῖ τὸ οἰκεῖον ἀνασώζεται πόλισμα. φρουρὰν οὖν ἐν αὐτῷ βαλὼν, καὶ σιτήσεις ἀποχρώσας ἐναποθέμενος, πάντα τὰ τῷ καιρῷ πρόσφορα διετάξατο. ἐπ' αὐτοῦ τοίνυν τοῦ βασιλέως ἤρξαντο Ῥωμαῖοι ἀντοφθαλμίζειν, καὶ πρὸς τὸ γενναιότατον ἀναφέρειν λόγον, καὶ συνίστασθαι πρὸς ἀντίθεσιν. ἐπεὶ τοίγε κατὰ τοὺς προσεχῶς βασιλεύσαντας, πλὴν ἐπιδείξεως μόνης καὶ πλήθους συναγωγῆς, ἐν οὐδενὶ καρπερῶς πρὸς μάχην συνέρραξαν· ὡς εἶναι δῆλον, ὅτι τοῦ ἡγεμόνος ἐστὶν ὡς ἐπίπαν τὸ κατορθούμενον ἐν πᾶσι τοῖς πράγμασι. αὐτόθεν μὴ δυνηθεὶς ὁ βασιλεὺς εἰς Ἀντιόχειαν ἀπελθεῖν· προκατείργαστο γὰρ λιμῷ τε καὶ κακώσει πολ-B λῇ, ὑπερβὰς αὐλῶνας καὶ κλεισούρας τινὰς ἀδιεξοδεύτους, εἰς πόλιν τῆς Κιλικίας λεγομένην Ἀλεξανδρῶνα καταντᾷ, κἀκεῖσε τὸν χάρακα πήγνυσι, καὶ τὸν Ταῦρον τὸ ὄρος ὑπερβὰς, πανστρατιᾷ εἰσβάλλει τῇ Ῥωμαίων. ἐντυχόντες δ' ἀθρόοι τόποις ψυχροῖς ἐξ ἄγαν ἀλεεινῶν καὶ θερμῶν, πολλὰς μεταβολὰς ᾔσθοντο. διὸ καὶ ἄνθρωποι πολλοὶ ἀπέθανον, καὶ ζῶα πολλὰ ἐναπέψυξαν. ἐξιόντος δὲ τοῦ βασιλέως εἴς τι χωρίον τῆς Ποδανδοῦ κλεισούρας, Γυτάριον κατονομαζόμενον, ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τήν τε τοῦ Ἀμορίου λαφυραγωγίαν, καὶ φόνον ἀνδρῶν ἀμύθητον. κατασκηνώσαντος δὲ τῆς παρεμβολῆς ἐν τῷ τοῦ Χαλκέως σταθμῷ, ὁ ἐν Μελιτηνῇ κρατῶν τοῦ C στρατοῦ, οὐδ' ὅλως αὐτῷ προσβαλεῖν ἠθέλησεν· ἔχων καὶ ταῦτα τὴν στρατιὰν ἐν τῷ τοῦ Τζαμανδοῦ συνηθροισμένην πολίσματι. ἐφ' οἷς ἀνιαθεὶς, μὴ δυνηθεὶς δὲ βοηθῆσαι τῷ πράγματι, τὰ κατὰ τὸν στρατὸν ὡς ἐνῆν δεξιῶς διαθέμενος, εἰς παραχειμασίαν τὸ πλεῖον αὐτοῦ ἀποστείλας, αὐτὸς ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἵετο, πρὸς τῷ τέλει τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς καταλαβὼν ἐν αὐτῷ. διαγαγὼν τοίνυν ἐν αὐτῷ χρόνον, καὶ τὰς πολιτικὰς διοικήσεις ὡς δυνατὸν διοικησάμενος, καὶ τιμὰς καὶ δεξιώσεις εἴς τινας τῶν συγκλητικῶν ποιησάμενος, καὶ τὰς ἐτησίους δωρεὰς διανειμάμενος, καὶ οὐδὲ τὰς πασχαλίους ἡμέρας περιμείνας, εἰς τὸν ἀντιπέραν τῆς πόλεως οἶκον τῶν Ἡρίων ἀπέπλευσεν. ἐπισυνέβη γάρ τι καὶ D ἕτερον πρὸς ἐκστρατείαν ἀναγκαίως καλοῦν αὐτόν. ἀνὴρ γάρ τις Λατῖνος, Κρισπῖνος τὴν κλῆσιν, ἐξ Ἰταλίας τῷ βασιλεῖ προσελθὼν πρὸς τὴν ἑῴαν ἀπεστάλη, χειμάσων ἐκεῖθεν. δόξας δὲ μὴ τιμηθῆναι ἀξίως ὧν ἤλπιζεν, ἀποστασίαν ἐσκόπησε, καὶ αὐτίκα τοὺς συναντῶντας φορολόγους τε καὶ λοιποὺς σκυλεύει καὶ διαρπάζει· φόνον δὲ Ῥωμαίων οὐδένα εἰργάσατο. πολλοὶ δὲ τούτῳ πρὸς μάχην συστάντες ἡττήθησαν. ἐν δὲ τῷ θέματι τῶν Ἀρμενιακῶν παραχειμάζων ὁ βεστάρχης Σαμουὴλ ὁ Ἀλουσιάνος ὁ Βούλγαρος, ἀδελφὸς ὢν τῆς τοῦ βασιλέως γυναικὸς, ἣν ἔτι ἰδιωτεύων E ἠγάγετο, μετὰ τῶν ἑσπερίων πέντε ταγμάτων προσβάλλει τῷ Κρισπίνῳ ἐξ ἐφόδου κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως, τὸ πάσχα φημί. συναισθήσεως δὲ γενομένης τοῖς Φράγγοις, φεύγουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φόνος τούτων γίνεται πολὺς καὶ ζωγρεία ἀμύθητος. ὅμως δ' οὖν φιλανθρώπως αὐτοῖς διατεθεὶς, πάντας ἀφῆκε. μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τοὺς πληγέντας νοσοκομεῖσθαι παρέδωκεν. ἐν τῷ Δορυλαίῳ δὲ γενόμενος ὁ βασιλεὺς πρεσβείαν τοῦ Κρισπίνου ἐδέξατο, ὁμολογίαν τε τῆς δουλώσεως, καὶ τὴν ἀπολογίαν τῆς ἀντιστασίας φέρουσαν, καὶ ἁπλῶς ἀμνηστίαν κακῶν τῶν παρ' αὐτοῦ πεπραγμένων,

εἶτα

A εἴτε ἑκόντος, εἴτε καὶ ἄκοντος. οἷς ὑπήκουσε καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ πάντα ὅσα ἐξῃτήσατο, κατεπράξατο, τὸ τοῦ ἀνδρὸς γενναῖον καὶ πρὸς τοὺς πολέμους περίδοξον καταιδούμενος. καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς ἀποστασίας καιρῷ Τούρκων ἐντυχὼν πλήθει πολλῷ, μεγάλας ἀνδραγαθίας ἐκ χειρὸς ἀπειργάσατο, καὶ προϊόντι τῷ βασιλεῖ δουλοπρεπῶς ἀπαντᾷ, καὶ αὖθις ὡς εὔνους συνείπετο, ὀλίγους τινὰς στρατιώτας ἐπαγόμενος. εἴασε γὰρ τοὺς ἄλλους ἐν τῷ τοῦ Μαυροκάστρου πολίσματι, ὃ τηνικαῦτα κατέσχεν ἐποιήσατο ἐν τῷ Αρμενιακῷ ἐπὶ λόφου κειμένου ὑψηλοῦ. μετ' ὀλίγον δὲ ὑπονοηθεὶς ὠμόν τι διαπράξασθαι εἰς τὴν οἰκίαν φυλὴν μὴ συναιρομένην αὐτῷ ἐν τοῖς βουλομένοις· (καὶ γὰρ καὶ ἄπιστον καὶ ἄπληστον τὸ γένος τῶν Φράγγων, μᾶλλον δὲ καὶ ἀχάριστον, καὶ πολλοῖς πταίσμασι μεγάλας αἰτίας ἐπεγείρον, B καὶ ταραχὰς καὶ ἀποστασίας, αἷς ἐν τρυφήματι γάνυται.) ἀπεπέμφθη τοῦ στρατοπέδου, μὴ καθαρῶς μὲν ἐλεγχθεὶς, ἀλλ' ἢ μόνον παρὰ Νεμίτζου τινὸς ἐπισήμου κατηγορηθείς. οἱ δὲ ἑταῖροι τούτου ἐπὶ τῷ γεγονότι δυσπαθήσαντες, ἄραντες ἐκ τοῦ φρουρίου, τὴν Μεσοποταμίαν καταλαμβάνουσι. καὶ πολλὰ κακὰ τοῖς ἐκεῖσε εἰργάσαντο. ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ πλήθους ἧκεν εἰς Καισάρειαν, Τούρκων πλῆθος πολὺ μαθὼν τὴν χώραν ληϊζόμενον ἀπέστειλε μέρος τι τῆς στρατιᾶς κατ' αὐτῶν, μηδὲν ἀνύσας, ἀλλὰ φυγὴν ὑποδεξάμενος, συντεταμένως τῆς πρόσω φορᾶς εἴχετο. μήπω δὲ μήτε τάφρου, μήτε σκηνώσεως γινομένης, ἐφάνησαν οἱ πολέμιοι τὰ ἐρυμνότερα τῶν τόπων κατέχοντες καὶ τοὺς λοφιάς. βοῆς C δὲ γινομένης, μὴ ἐκδεδωκότος τοῦ βασιλέως ἑαυτὸν ἀναπαύσει, ἀλλὰ τὸ ἐνυάλιον σαλπίσαντος, προήεσαν κατὰ τάξιν αἱ φάλαγγες. ἀρθεισῶν δὲ τῶν σημαιῶν, προύκοψαν μὲν τῶν ἐναντίων πολλοί. προλαβόντων δὲ τῶν ταγμάτων, ἓν μὲν τῶν Λυκαόνων λεγόμενον, ἕτερον δὲ τῶν ἑσπερίων ἀριθμῶν, καὶ τοῦ συνήθους θρασύτερον, καὶ τὸν ἐναντίον ἐλάσαντα, πρὸς φυγὴν εὐθὺς ἀπιδεῖν κατηνάγκασαν. προβιβάζοντος δὲ τοῦ βασιλέως τὴν λοιπὴν στρατιὰν, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος τῶν πολεμίων τοῖς φεύγουσι συνδιέφυγε. παριόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν καὶ τοῦ μισθοφορικοῦ τῶν Σκυθῶν, τῶν Οὔζων φημὶ, λόχος Τουρκικὸς οὐκ ὀλίγος τοῖς Ῥωμαίοις προσέπεσεν. οὓς δεξάμενοι οἱ περιλειφθέντες εἰς φυλακὴν στρατιῶται, πρὸ πάντων δ' οἱ Φράγγοι, καὶ ἀγχεμάχως συμπλακέντες, D καὶ ἱκανῶς ἀνθαμιλληθέντες, ἐτρέψαντο, μηδενὸς τῶν ἱσταμένων ταγμάτων Ῥωμαϊκῶν τοῖς Φράγγοις μέχρι καὶ ἁπλῆς ὁρμῆς παραβοηθήσαντος. ἐν τούτῳ δ' ὑπέστρεψε καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς διώξεως πρὸς ἑσπέραν. περὶ δείλην γὰρ συνέστη ὁ πόλεμος. τῇ δ' ἐπαύριον δημοσίᾳ καθίσας, τοὺς ἑαλωκότας τῶν πολεμίων τῇ τελευταίᾳ ψήφῳ παρέδωκε, μηδενὸς τὸ παράπαν φεισάμενος, μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν, ὃς καὶ πολλῶν λύτρων ὤνιον ἑαυτὸν ποιήσασθαι ἐπηγγέλλετο. τριημερεύσας δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ παρεμβολῇ, τῷ προτερήματι τούτῳ κόρον λαβὼν, πολλοῖς ἄδειαν δέδωκε τῶν ἐναντίων ἀποφυγῆς, ὡς μηδὲ τῆς λείας ἀποσχέσθαι. καὶ E ἀναστὰς ἐκεῖθεν, κατόπιν αὐτῶν ἐβάδιζε. στρατοπεδευσάμενος δὲ ὡς ἀπὸ διαστήματος ἡμερῶν δύο τῆς Μελιτινῆς, ἐβουλεύετο μοῖράν τινα τοῦ στρατοῦ μερισάμενος, ἀφεῖναι τοῖς ἐναντίοις ἐπιτείχισμα. αὐτὸς δὲ ἅμα παντὶ τῷ στρατῷ ὑποστρέψαι πρὸς τὰ βασίλεια. ἀγεννοῦς δὲ τῆς βουλῆς δοξάσης καὶ ἀσυμφόρου μεταθέμενος, εὐθὺ τοῦ Εὐφράτου ἐβάδιζεν. ἔστι γὰρ παρὰ

Curopalat.

A postulatis aonuit Imperutot, & omnia quæ ille petierat perfecit, viri nobilitatem, & in bello glorium veritus; etenim defectionis tempore, quum incidisset in maximam Turcorum manum, ingentia manu sua facinora ediderat, & progredienti Imperutori instar servi, obviam fit. subitoque ut amicus, ac benevolus sequebatur, paucis secum quibusdam militibus adductis, alios enim in oppido Maurocastri reliquerat, qnod occuparut in Armenia, in alto colle positum, sed paulo post, quum in suspicionem venisset, nescio quid crudele in propriam tribum perpetruturus, quod suæ volnntati non obsequeretur; etenim perfidum & inexplebile Ftuncorum genus est, immo etium in- B gtutum, & multis offensionibus mugna crimina exsuscitat, & perturbationes ac seditiones, quibus tamquam deliciis oblectatur, exercitus Imperio abdicatus fuit non sincere convictus, sed tantum a quodam Nemizzo illustri accusatus. Sodules vero ipsius iniquo animo id passi ex oppido profecti in Mesopotamiam se recipiunt, multaque damna ibi commoruntibus intulere. ubi vero Imperator eum exetcitu ud Cæsuream pervenit cognovitque ingentem Turcorum munum regionem deprædari, quumdam exetcitus partem udversus ipsos misit, quam infectu te fugientem excipiens, continenti itinere ulterius progredi aggressus est. quum nondum neque vallum, neque tubernuculum C constructum esset, hostes apparuere, qui tutissima loca occupabant, & tumulos, edito autem clamore quum Imperator sese quieti minime dedidisset, verum classicum cecinisset, processere ordine phalanges, sublatisque signis processere udversariorum plures; sed quum legiones occupassent, uoa Lycaonum tunc appellata, ultera Occidentulium copiurum solito uudacior, adversus hostes irrucre, eos ad fugam statim spectare coegerunt. & quum Imperator reliquum exercitum ante produceret, reliquam quoque hostium multitudinem cum aliis fugientibus simul fugere compulit. uccedentibus aotem militibus & Scytharum mercenuriis, Uzis, inquam, huud exigua Turcorum cohors in Romanos in- D vasit, quos excipientes relicti ud custodiam milites, & unte nmnes Frunci, cominusque congressi, & abunde præliati fuderunt; nulla ex Romanis legionibus quæ ibi positæ erant, Franeis vel simpliei impetu opem ferente. interea quoque a persequendo redierat Imperator ad vesperam, nam crepusculo noctis conflatum fuerat prælium. postridie vero publice pro tribunali sedens, captos hostes extrema sententia damnuvit, nemini prorsus parcens, ac ne ipsi quidem ipsorum Duci, tametsi multo pretio se redempturum pollicebutur. Triduum vero io castris moratus Imperator, hoc prospero successu satiatus, E pluribus hostibus aufugiendi libetam præbuit occasionem, ita ut ne u præda quidem sese abstinuerint. & inde profectus a tergo ipsorum incedebat, & bidui spatio a Melitene custris positis, statuebat partem quamdam exercitus divisam relinquere, ut esset hostibus propugnaculum. Quod consilium quum minime generosum visum esset & inutile, mutata sententia recta ad Euphra-

Edit. Paris. pag. 830.

pag. 831.

Oooo

tem contendit. ad cujus ripas tabernacula hostes posuerant, qui statim audito Imperatoris contra se motu, recesserunt. Imperator autem recta ad Romanoopolim contendens, & inde ad Chleat, proficisci studens, quodam in loco castra ponit; & Philaretum, (erat hic genere Brachamius,) ducem eum summa potestate declarat: Diviso enim bifariam exercitu, fortiorem ipsi partem attribuit homini militarem prudentiam gloriose profitenti, sed turpis ac dissolutæ vitæ, turpissimeque vitam suam transigenti. quique eum Turcis varie pugnasset, sed in maximi momenti rebus debellatus fuerat; & ideo contemptui habebatur; non tamen ab iis se continebat, sed Imperium militare ob avaritiam & peregrinæ militiæ stipendia expectabat. Imperator vero ad partes magis Boreæ subjectas accessit, ut ibi nives & aquam frigidam, a quibus, quod esset corpore admodum calidus, sibi temperare nequibat, inveniret. progressusque per aspera quædam & difficilia loca, ad locum quemdam Anthias nomine pervenit, herbarum & tritici fertilitate præstantem, quique haud mediocrem suppeditaret ibi commorantibus oblectationem, quippe quum illius terræ umbilicus esset. Inde Taurum montem, indigenarum lingua Munzarum appellatum transgressus, in regionem nomine Celzenem se contulit, iterum transmisso Euphrate fluvio præterfluente ac dividente, tamquam confinio, montem ipsum, & Celzenem. milites vero cum Philareto relicti ob adventum hostium terrore completi, animoque perculsi pone Imperatorem locis relictis sequebantur, quorum ipsis custodia fuerat commissa, quoad ad ea loca, quæ diximus Anthias vocari, pervenerunt; ubi quum hostes quoque a tergo apparuissent, turpi se fugæ vel ante certamen commisere. & ad Imperatorem in Celzenem se e vestigio contulere. ipsorumque impedimentis potiti sunt adversarii. hæc ita renunciata admodum perturbarunt Imperatorem, qui tum suorum cladem, tum hostium victoriam haud æquo ferabat animo, quos nisi Imperatoria ipsius fama terrore complesset, ipsorumque impetum aliqua ex parte compressisset, nihil obstitisset, quominus universam terram illam depopulati funditus evertissent. recedentes igitur recta in regionem Cappadocum solito more vehementer contendebant, ex itinere in quæcumque inciderant prædantes, & cum omni exercitu in Iconii rempublicam invadentes, quæ & virorum multitudine & domorum, atque aliarum rerum, quæ usui sunt, copia præstabat. Imperator autem in Celaene, quum eos qui dissipati fugerant, excepisset, ne ab Armeniis, quod deserti essent, perirent, pone hostes redibat. quumque judicium inter ducem & milites constituisset, nulli parti litem adjudicavit, quum hoc solum exploratum haberet, excepto Imperatore, nihil esse aliud quod Romanis conflare bellum possit, quod maxima pars exercitus ante defatigata sit, & quod duces velint vel ob exiguos prosperos successus, maximos sibi & suis honores & præmia spondere: tum etiam quod alii minus alacres ad strenua & virilia facinora patranda reddantur. quod

Edit. Paris. pag. 832.

A τὰς ὄχθας αὐτοῦ ἐσκηνωμένοι οἱ πολέμιοι. οἳ καὶ αὐτίκα πυθόμενοι τὴν τοῦ βασιλέως κατ᾽ αὐτῶν κίνησιν, ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ βασιλεὺς εὐθὺ Ῥωμανοπόλεως ἐλαύνων, κἀκεῖθεν πρὸς τὸ Χλίατ διαγενέσθαι βουλόμενος, ἔν τινι τόπῳ κατασκηνοῖ, καὶ τὸν Φιλάρετον (ἦν δὲ τῶν Βραχαμίων γένους.) στρατηγὸν ἀναδείκνυσι. διελὼν γὰρ δίχα τὸν στρατὸν, τὸ ἰσχυρότερον αὐτῷ ἐπιδίδωσιν, ἀνδρὶ στρατηγικὴν μὲν αὐχοῦντι πεῖραν, αἰσχρῷ δὲ βίῳ καὶ ἐπιρρήτῳ τυγχάνοντι, καὶ αἴσχιστα τὴν ἑαυτοῦ βιοτὴν διανύοντι, καὶ μαχεσαμένῳ μὲν τοῖς Τούρκοις διαφόρως, ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ καταπολεμηθέντι, καὶ διὰ τοῦτο καταφρονηθέντι, οὐ μὴν δ᾽ ἀπεχομένῳ τούτων, ἀλλ᾽ ἐπιτρέχοντι τῇ ἡγεμονίᾳ διὰ φι-
B λοκερδείας καὶ φιλοξενίας ὑπόθεσιν. τὰ δὲ Βορειότερα μέρη ὁ βασιλεὺς ἐπελάβετο δι᾽ εὕρεσιν χιόνος καὶ ὑδάτων ψυχρῶν. ἀκρατῶς γὰρ εἶχε τούτων, τὸ σῶμα κατάπολυ διαθερμαινόμενος. διελθὼν δὲ διὰ τραχειῶν καὶ δυσβάτων τόπων, εἴς τινα τόπον λεγόμενον Ἀνθίας κατέλυσε. ποηφόρος δὲ ὁ τόπος καὶ σιτοφόρος, καὶ ψυχαγωγία οὐ μικρὰ τοῖς ἐν τούτῳ καταίρουσι, καὶ οἷον ὀμφαλὸς ἐκείνης τῆς γῆς. ἐκεῖθεν δὲ τὸ Ταῦρον τὸ ὄρος, τὸ ἐπιχωρίως καλούμενον Μουνζάρον, ὑπερβὰς, εἰς τὴν Κελτζηνὴν λεγομένην χώραν κατέλυσε. τὸ δ᾽ ἕτερον διαβὰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν παραρρέοντα καὶ διαιροῦντα τό τε ὄρος καὶ τὴν Κελτζηνὴν, ὥσπερ μεθόριον. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Φιλα-
C ρέτου καταλειφθέντες στρατιῶται, ἐξ ἐπιφανείας τῶν ἐναντίων πτοίας πλησθέντες, καὶ τὰς ψυχὰς καταπτοηθέντες, κατόπιν τοῦ βασιλέως ἐβάδιζον, τοὺς τόπους ἀφέντες, ὧν τὴν φυλακὴν ἐπετράπησαν, ἕως εἰς τοὺς εἰρημένους Ἀνθίας κατέλυσαν. ἀφ᾽ ἐνταῦθα δὲ τῶν πολεμίων φανέντων ἐξ οὐραγίας, αἰσχρῶς τὴν φυγὴν καὶ πρὸ τοῦ ἀγωνίσματος εἵλοντο, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν Κελτζηνὴν κατέλαβον ἐκποδός. τῆς δέ γε τούτων ἀποσκευῆς οἱ ἐναντίοι γεγόνασι κύριοι. ταῦθ᾽ οὕτως ἀγγελθέντα πολλὴν ἐνῆκε τῷ βασιλεῖ τὸν ἐναγώνιον θόρυβον, ἐπί τε τῇ τῶν οἰκείων ἥττῃ, καὶ τῇ τῶν ἐναντίων νίκῃ οὐ φορητῶς σκυθρωπάσαντι· καὶ
D εἰ μὴ ἡ τοῦ βασιλέως φήμη αὐτοὺς περιδεεῖς κατειργάζετο, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ποσῶς διεκώλυε, οὐδὲν ἦν τὸ κωλῦον σύμπασαν αὐτοὺς τὴν γῆν ἐκείνην καταληΐσασθαι καὶ ἐξολοθρεῦσαι. ὀπισθόρμητοι δὲ γενόμενοι, εὐθὺ τοῦ θέματος τῶν Καππαδοκῶν κατὰ τὸ εἰθισμένον ἀκρατῶς ἔλαυνον, καταληϊζόμενοι μὲν τὸ προστυχὸν ἐξ ἐφόδου. ἐφορμῶντες δὲ πανστρατιᾷ κατὰ τῆς τοῦ Ἰκονίου πολιτείας. ἦν γὰρ πλήθει τε ἀνδρῶν καὶ οἰκιῶν καὶ τῶν ἄλλων χρηστῶν καὶ ζηλωτῶν διαφέρουσα. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν Κελτζηνῇ τοὺς ἀποφυγόντας σποράδην ὑποδεξάμενος, ὡς ἂν μὴ ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ἐξ ἐρημίας ἀπόλωνται, κατόπιν τῶν ἐναντίων ὑποστρέφων
E ἐγένετο. καὶ κρίσιν δὲ μεταξὺ τοῦ τε ἡγεμόνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ καθίσας, οὐδενὶ μέρει τὴν νίκην ἀπέδοτο. διαγνωσθέντος τούτου μόνου ἀκριβῶς, ὅτι πλὴν τοῦ βασιλέως οὐδὲν ἐστι τὸ συνιστῶν τοῖς Ῥωμαίοις τὸν πόλεμον. διά τε τὸ προκατειργάσθαι τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ, καὶ διὰ τὸ τοὺς ἡγεμόνας ἐθέλειν καὶ ἐπὶ μικραῖς καὶ ταῖς τυχούσαις εὐτυχίαις ἑαυτοῖς καὶ συγγενέσι μισθοῦσθαι τὰ μέγιστα τῶν ἀξιωμάτων καὶ φιλοτιμιῶν. δι᾽ ἃ καὶ τοὺς ἄλλους ἀπροθύμους εἶναι πρὸς τὸ γενναῖόν τε καὶ ἀνδρικὸν διαπράξασθαι.

ὃ παρόντος τοῦ βασιλέως οὐκ ἂν ἔχοι χώραν γενέσθαι, αὐτοῦ δι' ἑαυτοῦ ἐπιστατοῦντος τοῖς γινομένοις, καὶ πάντα καθορῶντος ὁσημέραι, καὶ τοὺς πονοῦντας ἀναλόγως ἀμειβομένου τῶν καμάτων. ὁ δὲ βασιλεὺς διά τε Κολωνείας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν θεμάτων μέχρι Σεβαστείας σὺν τῷ στρατεύματι διελήλυθεν. ἐκεῖσε δὲ μαθὼν ὡς οἱ Τοῦρκοι ἐπὶ Πισιδίαν καὶ Λυκαονίαν ἐλαύνοντες, ὡς εἰς σκοπὸν ἀποτείνουσι τὸ Ἰκόνιον, ὥρμησε καὶ αὐτὸς κατ' οὐρὰν αὐτῶν ἐλαύνων μέχρι τῆς λεγομένης Ἡρακλέους Κωμοπόλεως, ἐν ᾗ καὶ μαθὼν ἤδη ὑποστρεψαμένους αὐτοὺς τὸ Ἰκόνιον ἀπᾶραι, δεδιότας τὴν αὐτοῦ ἐπιδίωξιν, ἀπόμοιραν μέν τινα τῶν ταγμάτων ἐπὶ Κιλικίαν ἐξέπεμψεν ἑνωθησομένην Καταπανῷ τῷ τῆς Ἀντιοχείας δουκὶ, ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ πολλὰ ἐπιδειξαμένῳ τὰ τῆς ἀρετῆς προτερήματα πρότερον, δεξαμένῳ τε εἰς Μόψουεστίαν ἀπαντῆσαι τὸ τάχος. (ἐκεῖσε γὰρ προσεδοκῶντο οἱ Τοῦρκοι διελθεῖν,) κἀκεῖ προσμένειν αὐτοὺς, καὶ παντὶ τρόπῳ λυμήνασθαι. διελθόντες τοίνυν διὰ τῶν τῆς Σελευκείας ὀρέων εἰς τὴν τῆς Ταρσοῦ πεδιάδα, κατηκοντίσθησαν. ἔνθα παρὰ τῶν Ἀρμενίων συγκυρωθέντες, πᾶσαν σχεδὸν τὴν λείαν ἀπέβαλον. οἱ δὲ πολέμιοι μαθόντες τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐν Μόψου ἑστίᾳ παρεμβολὴν, μηδὲ μικρὸν χρονίσαντες, διαναπαύσαντες δὲ ἑαυτοὺς ἐν τῇ Βαλτολιβάδι ὡς ἐνὸν ᾤχοντο διὰ τῆς νυκτός. ὑπερβάντες δὲ τὸ Σαρβαδικὸν ὄρος, καὶ εἰς τὰ τοῦ Χάλεπ σὺν σπουδῇ ἐπελάσαντες ὅρια, καὶ τὸν κίνδυνον μόλις ὑπαλύξαντες. ἀνία δὲ κατέσχε τὸν βασιλέα, ἀπρακτησάντων τῶν ἐν Μόψου ἑστίᾳ· καταστὰς γὰρ καὶ αὐτὸς εὐθὺ τῆς ἐν Σελευκείᾳ Κλαυδιουπόλεως, ἐπεὶ περὶ τῆς τούτων ἐμεμαθήκει φυγῆς, ἀπογνοὺς, ὀπισθόρμητος γέγονεν ἐπὶ τὸ Βυζάντιον, ἐπειγόμενος, ὡς ἤδη λοιπὸν καὶ τοῦ μετοπώρου ἐπιστάντος· καταλιπὼν ἕτερον λαὸν ὄπισθεν, διὰ τὸ καὶ ἑτέρους Τούρκους καταληΐζεσθαι τὴν Ῥωμαϊκὴν γῆν, κατὰ φατρίας καὶ μοίρας διῃρημένους καὶ κατατρέχοντας λῃστρικῷ τρόπῳ καὶ κλεπτῶν, καὶ τὸ προστυχὸν ἅπαν ἀφανίζοντας καὶ ληΐζοντας. δι' ἃ καὶ δυσχερὴς ἦν ἡ τούτων κώλυσις, πάσαις ταῖς ὁδοῖς ἐφεδρευόντων, τῶν στρατευμάτων αὐτῶν καθ' αὐτὰ μεμονωμένων, μὴ δυναμένων ἀντιστῆναι αὐτοῖς. τοῦ δὲ βασιλέως αὖθις μὴ οἵου τε ὄντος μερίζεσθαι, ἀλλ' ἐνὶ παρόντος τόπῳ. εἰσιόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν βασιλίδα, ἐπ' οἴκου καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα γέγονεν. ἰνδικτιῶνος ὀγδόης ἐνισταμένης τοῦ ͵ςφοη. ἔτους, ὅτε καὶ τὸ μέγιστον ἱερὸν ἐπυρπολήθη τῶν Βλαχερνῶν ἕως ἐδάφους. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ὑποφαίνεσθαι ἤρξατο, ἐσκέψατο παρεῖναι τῇ βασιλίδι ὁ βασιλεύς. προκρίνας δὲ Μανουὴλ πρωτοπρόεδρον τὸν Κομνηνὸν, καὶ τοῦτον τιμήσας τῷ τοῦ Κουροπαλάτου ἀξιώματι, στρατηγὸν καὶ ἀρχηγὸν τοῦ στρατεύματος ἀποδείκνυσι. τὰ δ' ἐντεῦθεν τὰ προσάντη καὶ δυσχερῆ καὶ λυπηρὰ τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων προσεκύρησεν. ἐξιὼν οὖν ὁ προβεβλημένος εἰς τοῦτο, εἰ καὶ νέος τὴν ἡλικίαν ἐτύγχανεν, ἀλλά γε πεπλανημένον οὐδὲν ἢ μειρακιῶδες ἐνεργῶν κατεφαίνετο, πολὺ δὲ τῶν εἰκότων λόγον ποιούμενος· τὰς γὰρ δυνάμεις συναθροικὼς, πασίρρωμος τῇ Καισαρείᾳ ἐπεδήμησεν, οὐ τῆς εὐνομίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ στρατοῦ φροντίζων προσηκόντως, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας τῶν στρατιωτῶν εὐτόνοις προστίμοις ὑπέρχων. πολέμοις δέ τισιν ἐντυχὼν, νικητὴς κατεφάνη, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ εὐδοξίαν ἤδη πλατύνειν διηγωνίζετο. πυνθανόμενος δὲ ταυτὶ ὁ κρατῶν εὐθυμεῖτο μὲν

Curopalat.

A quidem præsente Imperatore fieri nequit, quum ipse rebus præsens, omniaque quotidie conspiciens, laborantes pro rata laborum parte remuneraretur. Imperator autem per Coloniam & Armeniorum regionem usque ad Sebastem cum exercitu profectus est, ubi quum cognovisset Turcos ad Pisidiam & Lycaoniam adventare, eo consilio ut Iconium peterent, ipse quoque extremum agmen eorum insequutus usque ad Herculis Comopolim, ita dictam, pervenit. ubi quum didicisset, ipsos everso Iconio proficisci, veritos, ne se ille persequeretur, partem quamdam legionum in Ciliciam misit, quæ cum Catatario
B Antiochiæ duce conjungeretur, viro generoso, quique virtutis prius multa documenta dederat, ut ea accepta, primo quoque tempore ad Mopsuestiam occurreret, quo Turci venturi existimabantur, ibique eos expectans, omnibus modis offenderet. prætereuntes igitur per Seleuciæ montes ad Tharsi planitiem, jaculis confecti sunt. ubi ab Armeniis comprehensi, omnem fere prædam amisere. at hostes cognitis Romanorum castris ad Mopsuestiam, ne parum quidem commorati, quum se ipsus in Baltolibade pro viribus refecissent, noctu abierunt, & superato Sarbadico monte, ad fines Chalep summo
C studio vix evitato periculo concessere. molestia afficiebatur Imperator, quod ii, qui Mopsuestiæ erant, otiosi degerent. quumque recta Claudiopolim in Seleuciam profectus, ibi de ipsorum fuga didicisset; desperatis rebus reversus est Byzantium, adhibita celeritate, quod jam autumnus appeteret, relicto altero exercitu, eo quod alii quoque Turci per tribus, & curias divisi, Romanorum terram excursionibus depopularentur, latronum, ac prædonum more. omniaque in quæcumque inciderent, demolirentur: quibus de causis difficulter prohiberi poterant, si quidem omnibus viis insidiabantur, & exercitus ipsorum per se soli relicti non
D poterant resistere. Imperatoris vero exercitus dividi nequibat, sed uni loco tantum intererat. quam vero regiam urbem ipse ingressus esset, reliquus quoque exercitus domum se recepit. Indictione octava anno ∞ CIↃ LXXVIII. quando etiam maximum Blachernarum templum incensum est, usque ad solum: ubi vero ver appetiit, decrevit Imperator ad regiam urbem accedere, delectumque Manuelem primum præfectum Comnenum, & eo honore decoratum ut Curopalates esset, ducem & principem totius exercitus declarat. Quæ deinceps consequuntur, molesta ac difficilia, & laboriosa Romanorum
E Imperio accidere. Egressus igitur is, qui ad hoc munus delectus fuerat, etiamsi ætate juvenis esset, attamen nullum facinus in quo erraverit, aut quod juvenili ætati condonaretur, patravit, immo multa habita eorum quæ decerent ratione coactis copiis totis viribus ad Cæsaream profectus est, non æquitatem tantum, sed etiam populum curans decenter, & peccantes milites debitis afficiens pœnis: quamque in quædam prælia incidisset, victor evasit. Jamque suam gloriam dilatare contendebat. quæ quum audiret Imperator,

Edit. Paris. pag. 833.

lætari quidem videbatur, sed invidiam dissimulabat. attamen ut Hierapolis obsidionem cito solveret, & commeatus inopiæ succurreret, non minimum exercitus partem in Syriam jussit abire. hac ratione ducem ea potentia, quæ inde proficiscebatur, defraudavit: qui quum profectus esset cum relictis sibi copiis, & ad urbem castra locasset, quædam Turcorum manus, adversus quos egressus fuerat Curopalates, accessit, quumque fugæ ex composito speciem præbuissent hostes, ubi dissipati Romani eos persequebantur, repente conversi, sibi victoriam compararunt, & idcirco multis captis plures quoque gladio confecti sunt. & cum aliis captus est & Curopalates, & castra omnia expugnata, capta ac direpta. ac nisi propinqua urbs plures servasset, funditus interiisset omnis Romana ætas, quæ ad hoc bellum concurrerat. Hæc fama quum pervenisset ad Imperatorem, ingenti eum dolore affecit, qua vix audita, altera quoque velocior & multo magis penetrans perlata est, quæ nunciaret Turcos Rempublicam Chonensem, & ipsum celeberrimum inter miracula & dona principis militiæ templum armis occupasse, atque omnia illic cæde & cruore completa, multasque contumelias a debacchantibus templo illatas, ipsumque maxime venerandum templum equorum stabulum effectum, & quod indignissimum erat, neque hiatus cloacas, ubi præterfluentes fluvii eo derivari per principis exercitus antiquum adventum, & divinum miraculum, tamquam per præceps fluxum habent ejusmodi qui consistere nequit, quique admodum celeriter currit, non potuisse eos qui illuc confugerant servare avituto periculo: immo, quod numquam ante acciderat, ita abundasse aquam, & veluti absorptis fluminibus omnes penitus qui eo confugerant, diluvio & inundatione oppressisse, & sub terra demersisse. Hæc igitur ad alia nuncata ingentem nobis animi dolorem & cruciatum attulere, reputantibus quod acciderat esse divinum portentum, & iram atque indignationem Dei, quum non hostes modo, sed ipsa quoque elementa nobis repugnarent. prius enim tot nationum concursus & concitatio, & eorum qui sub Romanis degebant defectio, ira divina quidem evenere, sed contra hæreticos, qui Iberiam, & Mesopotamiam usque ad Licandum, & Melitenem, & finitimam incolunt Armeniam, Judaicamque Nestorii & Acephalorum colunt hæresim, (etenim plenæ sunt hæ regiones hujuscemodi pravæ opinionis;) sed ubi orthodoxos quoque invasit calamitas, omnes qui Romanorum cultui addicti essent quo se verterent nesciebant, reputantes & ipsorum mensuram, perinde atque olim Amorræorum impletam esse, & tunc credentes non tantum rectam fidem requiri, sed & vitam fidei respondentem; quare utrique & in fida videlicet errantes, & in vita offendentes, atque claudicantes, pari supplicio affecti sunt; (qui enim fecit & docuit, hic beatus censetur.) His auditis Imperator, summo studio, & animi alacritate quamprimum egredi, & suæ regioni opem ferre cupiebat. Sed a consiliariis, & ignoratione multitudinis hostium prohibebatur. Hi erant Nicephorus Palæologus, vir honestissimo loco natus,

A ἔργον, κρύψας ἐν ἑαυτῷ τὸν φθόνον. ὅμως δ' οὖν ἵνα τῆς Ἱεραπόλεως τάχα λύσῃ πολιορκίαν, καὶ τὴν σιτοδείαν παραμυθήσηται, μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην ἀποτεμόμενος τοῦ στρατοῦ, κατὰ Συρίαν ἀπελθεῖν διωρίσατο, καὶ τοῦτον τρόπον τινὰ ἐκ τούτων ἰσχύος τὸν στρατηγὸν διεστέρησεν. εἰς δὲ Σεβάστειαν παραγενομένου μετὰ τῶν ὑπολελειμμένων δυνάμεων, καὶ περὶ τὸ ἄστυ στρατοπεδεύσαντος, ἐπῆλθέ τις πληθὺς Τουρκικὴ. ἐξῆλθε γοῦν κατ' αὐτῶν ὁ Κουροπαλάτης. φαντασίαν δὲ φυγῆς παρεσχημένων τῶν πολεμίων ἐκ συνθήματος, ἐπεὶ διεσκεδασθέντες οἱ Ῥωμαῖοι ἐδίωκον, ἐπιστροφὴν αἰφνίδιον ποιησάμενοι, παλίντροπον τὴν νίκην εἰργάσαντο. διὸ καὶ πολλοὶ μὲν ἑάλωσαν, πλείους δὲ καὶ μαχαίρας ἔργον γεγόνα-
B σι. συναλίσκεται δὲ καὶ αὐτὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Κουροπαλάτης, καὶ τῆς παρεμβολῆς ἁπάσης παράστασις καὶ ἁρπαγὴ καὶ ἐξανδραπόδισις γέγονε. καὶ εἰ μὴ τὸ ἄστυ πλησίον ἦν τοὺς πλείους διέσωσεν, ἐκινδύνευσεν ἂν πανστρατιᾷ ἡ τῶν Ῥωμαίων ἡλικία, ὅση πρὸς τὴν ἐνταῦθα στρατείαν συνέδραμε. τῆς φήμης δὲ καταλαβούσης τὸν βασιλέα, πολλή τις ἀνία κατέσχεν αὐτόν. μικρὰ δὲ σχεδὸν ταύτης ἠκουσμένης, ἑτέρα ἐπῆλθεν ὀξυτέρα καὶ τομωτέρα φήμη πολλῷ, τοὺς Τούρκους ἀπαγγέλλουσα τήν ἐν Χώναις πολιτείαν καὶ αὐτὸν τὸν περιβόητον ἐν θαύμασι καὶ ἀναθήμασι τοῦ ἀρχιστρατήγου ναὸν καταλαβεῖν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ φόνου μὲν ἅ-
C παντα τὰ ἐκεῖσε πληρῶσαι καὶ λύθρου, πολλὰς δὲ ὕβρεις τῷ ἱερῷ ἐμπαροινεῖν, ἱππῶνα τὸν πάνσεπτον ἐργασαμένους ναόν. καὶ τὸ δὴ σχετλιώτερον, μηδὲ τὰς τοῦ χάσματος σήραγγας, ἐν αἷς περ οἱ παραῤῥέοντες ποταμοὶ ἐκεῖσε χωνευόμενοι διὰ τὴν τοῦ ἀρχιστρατήγου παλαιᾶς ἐπιδημίας καὶ θεοσημείας, ὡς διὰ κρημνοῦ ἀστατοῦν τὸ ῥεῦμα καὶ λίαν ὀξυδρομοῦν, ἔχουσι τοὺς καταπεφευγότας διατηρῆσαι καὶ ὑπαλύξαι τὸν κίνδυνον, ἰσχῦσαι· ἀλλ' ὅπερ οὐ γέγονέ ποτε, πλημμυρῆσαι τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν ἀναῤῥοιβδῆσαι, καὶ ἀναῤῥῆξαι, καὶ πάντας ἄρδην τοὺς καταπεφευγότας κατακλύσαι, καὶ διὰ ξηρᾶς ὑποβρυχίους ποιήσασθαι. ταῦτα τοιγαροῦν ἐπιδιηγηθέντα πολλὴν ἐνῆκεν τὴν ἀθυμίαν ἡμῖν λογιζομέ-
D νοις, θεοσημείαν εἶναι τὸ γεγονὸς, καὶ μῆνιν καὶ χόλον Θεοῦ, ὡς μὴ μόνον τῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῶν στοιχείων ἀντιμαχομένων ἡμῖν. πρότερον γὰρ ἡ τοσαύτη τῶν ἐθνῶν ὁρμὴ καὶ ἔπαρσις, καὶ τῶν ὑπὸ Ῥωμαίους πολιτευομένων κατακοπὴ, ὀργὴ μὲν τοῦ Θεοῦ. κατὰ τῶν αἱρετικῶν δὲ, οἳ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Μεσοποταμίαν μέχρι Λικανδοῦ καὶ Μελιτηνῆς, καὶ τὴν παρακειμένην οἰκοῦσιν Ἀρμενίαν, καὶ οἱ τὴν Ἰουδαϊκὴν τοῦ Νεστορίου καὶ τῶν Ἀκεφάλων θρησκεύουσιν αἵρεσιν. καὶ γὰρ πληθύουσιν αὗται αἱ χῶραι τῆς τοιαύτης κακοδοξίας. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἥψατο τὸ δεινὸν, ἐν ἀμηχάνοις ἦσαν πάντες οἱ τὰ Ῥωμαίων θρησκεύοντες, πεπληρῶσθαι καὶ τὸ αὐτῶν μέτρον, οἷα καὶ τὸ τῶν Ἀμοῤῥαίων, λο-
E γιζόμενοι, καὶ πιστεύοντες τηνικαῦτα, ὡς ἄρα οὐ μόνον πίστις ἀπαιτεῖται ὀρθὴ, ἀλλὰ καὶ βίος τῇ πίστει μὴ ἀντιστάμενος. διὸ καὶ ἀμφότεροι, ὅ, τε περὶ τὴν πίστιν σφαλλόμενος δηλαδὴ, καὶ ὁ περὶ τὸν βίον ὑποσκάζων καὶ χωλεύων, ἐν ἴσῃ τιμωρίᾳ καθίστανται. ὁ γὰρ ποιήσας καὶ διδάξας ἐπαινεῖται καὶ μακαρίζεται. ταῦτα ἐνωτισάμενος ὁ βασιλεὺς, προθυμίαν μὲν εἶχεν, ὥστε αὐτίκα ἐξορμῆσαι, καὶ τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ βοηθῆσαι. ἀπείργετο δὲ τοῖς τε συμβούλοις καὶ τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ πλήθους τῶν ἐναντίων. ἦσαν δὲ οἵ, τε Παλαιολόγος Νικηφόρος ὁ ὑπέρτιμος,

Edit. Parif. pag. 834.

V. Matth. cap. 5. v. 19.

καὶ τῶν φιλοσόφων ὕπατος Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὁ Καῖσαρ ὁ τῷ προβεβασιλευκότι συναίμος· οἳ ὅσον μὲν ἐπ' αὐτοῖς, οὐδὲ ζῆν ἠρῶντο αὐτόν. βαρὺς γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ βλεπόμενος λίαν αὐτοῖς ἀπεχθανομένοις, ὡς ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ θυμοειδεῖ, καὶ τοὺς ἐφέδρους τῆς βασιλείας ἔχοντι, τοὺς παῖδάς φημι τοῦ δουκός. ὅμως δ' οὖν ἐκ τοῦ προφανοῦς ᾐδοῦντο συμβουλεύειν αὐτῷ τὰ ἀσύμφορα. μεθ' ἡμέρας δέ τινας ἦλθε καὶ ὁ Κουροπαλάτης Μανουὴλ ἐπαγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ τὸν κατασχόντα αὐτὸν Τοῦρκον οὐκ ἄκοντα, ἀλλ' ἑκόντα τὴν ὑπὸ τὸν βασιλέα δουλείαν αἱρετισάμενον. δυσμενῶς δ' ἔχοντος τοῦ Σουλτάνου πρὸς αὐτὸν διά τινα συμβάντα αἰτιάματα, στρατιὰν κατ' αὐτοῦ μετά τινος στρατάρχου ἐξαπέστειλε, παντὶ τρόπῳ ἑλεῖν αὐτὸν μηχανώμενος. ὁ τῷ φόβῳ κατασεισθεὶς, τῷ βασιλεῖ καταπέφευγε, καὶ πρόεδρος παραυτίκα τετίμηται. ἦν δὲ τὸ μὲν φαινόμενον νέος, πυγμαῖος δὲ σχεδὸν τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν ὄψιν Σκύθης καὶ ἄχαρις. διέκρινε δὲ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, συμβαλέσθαι αὐτῷ κατὰ τῶν Τούρκων ἐλπίζων, καὶ τῇ προκειμένῃ στρατιᾷ. κατάλογον δὲ τῶν στρατιωτῶν ποιησάμενος, ἄρτι τοῦ ἔαρος ὑπανοίγοντος, διαπεραιωθεὶς εἰς τὰ τῶν Ἡρίων παλάτια κατάγεται περὶ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ὀρθοδοξίας, τῇ πρὸ αὐτῆς ἡμέρᾳ τὴν ἐτησίαν * χώραν τῷ τε στρατῷ καὶ τῇ συγκλήτῳ διανειμάμενος, οὐ διὰ χρυσίου πᾶσαν, ἀλλὰ τὸ ἐνδέον σηρικοῖς ὑφάσμασιν ἀναπληρωσάμενος. διαπεραιουμένου δ' αὐτοῦ περιστερά τις οὐ πάνυ λευκὰ, πρὸς τὸ μέλαν δὲ πλεῖστον αὐτῆς ὑποφαίνουσα, ποθὲν ἱπταμένη τὴν φέρουσαν τὸν βασιλέα τριήρη περιεποτᾶτο, ἕως εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον καθεσθεῖσα, χερσὶ τῆς αὐτοῦ προσερρύη. κἀκεῖνος ταύτην τῇ βασιλίδι ἀνέπεμψεν ἐν τοῖς ἀνακτόροις παρὰ τὸ εἰωθὸς ἀπομεινάσῃ διά τινας θρύψεις γυναικείας καὶ ἀκκισμούς. ἔδοξεν οὖν ἡ περιστερὰ σύμβολον οὐ χρηστῆς ἀποβάσεως αὐτῷ τε τῷ λαβόντι, καὶ πρὸς ἣν ἔσταλτο. ἀλλ' ἐκείνη πλειστῶς σχοῦσα τῆς θρύψεως, μεταμεληθεῖσα πρὸς τὸν βασιλέα ἀφίκετο, τὸ συντακτήριον ἀποδοῦσα, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐκστρατείαν προπέμψασα. ἐκεῖθεν οὖν ἀπάρας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ἐν Νεακώμῃ, οὐδὲ ἐν ὑπατίας χωρίοις τισὶ βασιλικοῖς προσωρμίσατο, ἀλλ' ἐν Ἑλενουπόλει, ἣν οἱ ἐγχώριοι ἀγροικικώτερον κικλήσκουσιν Ἐλεεινούπολιν. ὃ καὶ αὐτὸ οἰωνὸς οὐ χρηστὸς ἔδοξε. συνέβη δὲ καί τι ἕτερον. τὸ γὰρ συνέχον τὴν βασιλικὴν σκηνὴν μέγιστον ξύλον καταγὲν, πεσεῖν αὐτὴν αἰφνιδίως παρεσκεύασεν. ὅμως δ' οὖν οὐδὲ πρὸς ἓν τούτων ἡ τῶν ἀνθρώπων ἀβελτηρία, καὶ ὡς ἄν τις εἴποι, καχεξία, καὶ τὸ ἐν τῇ δυσπιστίᾳ πεῖσμα ἄκαιρον καὶ ἀσύμβλητον διαβλέψαι ἠθέλησε, τοῦ χρεὼν ἐμποδίζοντος πανταχοῦ, καὶ μηδ' αὐτῷ παρεχομένου συναίσθησιν, πρὸς ὃν ἀποσκήπτειν ἔμελλον. προῄει τοίνυν ὁ βασιλεὺς, καὶ τῆς ἑῴας προσωτέρω προήρχετο, ἕως τῇ τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχίᾳ προσέβαλε, φειδωλίᾳ παρὰ τὸ εἰκὸς πρὸς πάντας συνεχόμενος. συνιεὶς δὲ, ὡς ἔοικε, τὸ συνεχὲς τῶν προγεγονότων σημείων εἰς αὐτὸν ἀποσκῆψον, οὐκ ἐν σκηνῇ, οὐδὲ ἐν πεδίοις, ἀλλ' ἐν γηλόφοις καὶ δωματίοις ἐποιεῖτο τὴν κατασκήνωσιν. ἔνθα δή τι καὶ συνέβη οὐκ ἔλαττον εἰς κακοδαιμονίας οἰώνισμα. πῦρ γάρ ποθεν ἐνεχθὲν, τοὺς δόμους ἐν οἷς ὁ βασιλεὺς ἐσκήνωτο, κατενεμήσατο, ἐν οἷς συγκατεκαύθησαν ἵπποι τε καὶ ἐφεστρίδες βασιλικαὶ, καὶ χαλινὰ τῶν ἄλλων πολὺ διαφέροντα, καὶ τοῦ πυρὸς ἀδήλου γεγόνασι παρανάλωμα. οἱ δ' ἵπποι ἡμίφλεκτοι κα-

* Ισ. δωρεὰν, aut ῥόγαν.

& philosophorum princeps Constantinus Psellus, atque in primis Cæsar illius qui antea imperaverat, cognatus, qui quantum in ipsis erat, ne vivere quidem eum cupiebant, quod sibi gravis esset, & valde eum oderant, ut virum generosum ac fortem, quique regni adsessores haberet Ducis filios; attamen aperte verebantur ipsi inutilia consulere. aliquot post diebus venit item Manuel Curopalates secum adducens Turcum illum a quo detentus fuerat, non invitum, sed sponte se in servitutem Imperatoris dedicantem. nam quum Sultanus erga ipsum inimico animo esset, ob quasdam causas exercitum adversus eum cum quodam duce miserat, id moliens ut eum quovis modo caperet: cujus metu ille commotus, ad Imperatorem confugit. statimque eo honore affectus est, ut præses esset. erat autem specie juvenis, statura vero fere pygmæus, & facie Scytha & ingratus. deligit autem ipsum Imperator, sperans fore ut cum Turcis & adversario exercitu ille pugnaret, habitoque delectu militum, appetente vere trajiciens exercitum, ad Friorum palatia perducitur ipsa die Orthodoxiæ, quum pridie exercitui & senatui largitionem annuam fecisset, non eam totam auro, sed, quod deesset, sericis velis supplevit: quum vero ipse trajiceret, columba quædam non admodum alba, sed maxima ex parte nigra alicunde volans, circum triremem quæ vehebat Imperatorem, volitabat quoad ad ipsum illum deveniens, in ejus manus defluxit, quam ille Imperatrici misit in palatium præter morem commoranti ob quasdam muliebres delicias, & simulationes. Et visa est igitur columba symbolum haud boni eventus, tum ipsi qui ceperat, tum illi ad quam missa fuit. Verum Augusta cum præter modum se deliciis satiasset, tandem pœnitentia ducta ad Imperatorem venit, ut precibus adhibitis, eum ad exercitum educendum præmitteret. Illinc igitur profectus Imperator, non Neocomi, neque in locis quibusdam regiis classem in statione habuit, sed Elenopoli, quam indigenæ rustice Eleioopolin appellant, quod ipsum quoque augurium haud optimum visum est. accidit etiam nescio quid aliud: nam maxima navis quæ continebat regium tabernaculum, confracta, statim illud corruere fecit: Verumtamen ne ad unum quidem horum hominum stultitia, & ut ita dixerim depravatio animi, & importuna atque inutilis non credendi pertinacia respicere voluit fato impediente & ei seorsum omnem auferente in quem ea omnia deventura erant. progressus est igitur Imperator, & ulterius in Orientis regionem procedebat, quoad in præfecturam Orientis pervenit; in omnes, præter id quod par erat, mire parcus, intelligensque ut verisimile est, crebra illa præmonstrata signa ad se pertinere: non in taberoaculo, neque in planis locis, sed in tumulis & domunculis habitabat, ubi etiam aliud quoddam non minus infortunium portendens accidit prodigium. Ignis enim nescio unde delatus, domos in quibus commorabatur Imperator incendit, ubi combusti fuere equi, & regiæ vestes equorum, & fræna aliis longe præstantia prorsus ab igne consumpta sunt. E-

Edit. Paris. pag. 835.

pag. 836.

qui vero semicombusti ab exercitu conspecti miserandum spectaculum præbuere. quum vero Sangarium, ubi hæc accidere per pontem, qui Zompi dicitur, transiisset, suas copias in unum cogere cœpit, ob Barbarorum irruptionem dissipatas. quum igitur ex iis quantum voluit coegisset, reliquos milites ac duces manipulorum dimisit. milites quidem ut superioribus cladibus confectos, manipulorum vero ductores secum adducera veritus ut parti insidiatorum adhærentes: utinamque idem in omnes fecisset, & si divinus terminus transiri non poterat, & commistum poculum avitari. nam ita suæ incolumitari consulere visus fuisset. Verum Nicephoro Botaniara, & hujuscemodi quibusdam viris ejectis, eos qui omnibus dolis & pravis moribus instructi essent, secum adducere festinabat, ut insequens declarabit oratio. Ipse autem sic pergens, neque imminentia sibi mala præsentiens, Halym fluvium transiit, quamvis commoratus in quodam oppido nuper constructo, cujus ædificia ab ipso curata sunt, ibi tabernaculum posuit. deinde quum trajecisset, divisionem propriarum possessionum descripsit, & Cæsaream prætergressus, ad fontem nomine Cryam pervenit, qui quidem locus ad excipiendum exercitum idoneus erat, omnibus abundans, quæ usui essent, oppidanis & paganis, quia frequenter eo ventitabant, notus; quum autem vexaretur regio, & a militibus desolaretur, infestiorem se præbuit quibusdam ex legione Nemitzorum, qui reprehensi & læsi rebellaur. Hac re cognita quum equum conscendisset Imperator, & milites convocasset, proprios hospites deterruit, rursusque impositis conditionibus vel invitos sibi subegit, hanc unam pœnam definiens, ut in extremæ parte exercitus ponerentur, qui erant in prima, & proximi corporis custodes. Illinc ad Sebastiam proficiscitur contendens in Iberiam pervenire, ubi etiam eorum qui cum Manuele Curopalate Comneno ceciderant, spectator fuit. & inde sensim ac paularim progressus ad Theodosiopolim se confert, ante quidem neglectam, sed ex quo expugnatum suit Artze, instaaratam, & communitam: Inde jussit singulos duorum mensium cibaria secum ferre, tamquam per incultam & solitariam regionem iter habituros. quum omnes imperata fecissent, mercenarios Uzos & Francos cum Ruselio, viro fonti ac bellicoso ad Chliat prædatum misit, quod prius etiam fecerat: ille a tergo insequens ad Matziciert pervenit, urbem Romanam, sed a Sultano subactam & ante a Turcis obsessam. aspernatus autem hos ut paucos, aliam manum haud exiguam ab exercitu abscissam Josepho Magistro Trachaniotæ tradit, addita etiam haud contemnenda cohorte peditum; immo etiam equitum selectorum, qui maxime bellicosi erant, & inter hostes semper principes pericula adibant primique pugnabant. profectus autem Trachaniotes ad Chliat opem laturus Usis, & Francis, & omni mercenario exercitui. Audierat enim Imperator multitudinem numero infinitam adversus ipsos venire, & diviserat exercitum sperans

Edit. Parif. pag. 837.

A θεωρούμενοι τοῦ στρατοπέδου, ἐλεεινὸν διεφαίνοντο θέαμα. τὸν δὲ Σαγάριον διαπεραιωθεὶς, παρ' ᾧ ταῦτα γέγονε, διὰ τῆς Ζόμπου λεγομένης γεφύρας, τὰς οἰκείας δυνάμεις ἀθροίζειν ἤρξατο, σκεδασθείσας διὰ τὴν τῶν βαρβάρων ἐπίθεσιν. καταλέξας δ' οὖν ἐκ τούτων ὅσον ἐβάλετο, τὸ λοιπὸν ἀπεπέμψατο. στρατιωτῶν τε καὶ λοχαγῶν, τοὺς μὲν στρατιώτας, ὡς προκατειργασμένους ταῖς προβεβηκυίαις ἥτταις. τοὺς δὲ λοχαγοὺς, αὐτὸς δειλιῶν ἀπάγεσθαι σὺν αὐτῷ, ὡς τῷ μέρει τῶν ἐφέδρων προσανέχοντας. εἴθε μὲν οὖν αὐτὸ εἰς πάντας ἐπεπράκτο. καὶ εἰ μὴ δυνατὸν ἦν τὸν θεῖον ὅρον παρελθεῖν, καὶ τὸ κεκραμένον ποτήριον ἐκφυγεῖν, τέως δ' οὖν ἀσφαλῶς πράξας

B ἐφάνη ἄν. τὸν Βοτανειάτην δὲ Νικηφόρον καὶ τοιούτους τινὰς ὡς ὑπόπτους διωσάμενος, τοὺς δόλου καὶ κακοηθείας μεστοὺς συνεπήγετο, ὡς προϊὼν ὁ λόγος δηλώσει. αὐτὸς δὲ οὕτως ἰὼν, τῶν καταληψόντων αὐτὸν κακῶν ἀνεπαίσθητος, ἐπεραιοῦτο τὸν Ἅλυν λεγόμενον ποταμόν· εἰ καὶ αὐτὸς ὑπομείνας εἴς τι νεοπαγὲς φρούριον, πρὸς αὐτοῦ τὴν οἰκοδομίαν λαχὸν, ἐσκηνώσατο. μετὰ ταῦτα δὲ περαιωθεὶς τὴν διαίρεσιν εἰς οἰκείας κτήσεις συνδιεγράψατο. τὴν δὲ Καισάρειαν παρελθὼν, εἰς τὴν λεγομένην κατέλυσε Κρύαν πηγήν. ἦν γὰρ ὁ τόπος πρὸς ὑποδοχὴν στρατοῦ εὔθετος, πᾶσι βρίθων τοῖς χρησίμοις, ἀστυκώμαις καὶ ἀγροπόλεσι, διὰ τῆς συμμιγοῦς πολυανθρωπίας

C γνωριζόμενος. κειρομένης δὲ τῆς χώρας καὶ ἐρημουμένης παρὰ τῶν στρατιωτῶν ἀπηνέστερον προσηνέχθη τισὶ τῶν ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Νεμίτζων. ἀλλ' οἵ γε δηχθέντες, ἀποστατοῦσι. γνωσθέντος δὲ τούτου, ἵππου ἐπιβὰς ὁ βασιλεὺς, καὶ στρατιωτικὸν συγκαλεσάμενος, τοὺς ἰδιοξένους κατέπληξε, καὶ αὖθις ὑποσπόνδους καὶ μὴ βουλομένους κατέστησεν, ἐν τούτοις μόνοις τὸ πρόστιμον ὁρίσας, ἐν τῇ ἐσχάτῃ τετάχθαι ἀντὶ τῆς πρώτης ἐγγύτητος καὶ σωματοφυλακίας. ἐκεῖθεν χωρεῖ εἰς Σεβάστειαν, τὴν Ἰβηρίαν καταλαβεῖν ἐπειγόμενος· ὅτε καὶ τῶν σὺν τῷ Κουροπαλάτῃ Μανουὴλ τῷ Κομνηνῷ πεσόντων θεατὴς τῶν πτωμάτων ἐγένετο. κἀκεῖθεν σχολῇ καὶ βάδην ἰὼν, καταλαμ-

D βάνει τὴν Θεοδοσιούπολιν, πρώην μὲν ἀμεληθεῖσαν, ἐξ ὅτου δὲ ἐπολιορκήθη τὸ Ἄρτζε, ἀνοικοδομηθεῖσαν καὶ κατοχυρωθεῖσαν, ἐντεῦθεν διμήνου τροφὴν ἑκάστῳ φέρειν ἐπιπαρακελευσάμενος, ὡς δι' ἀοικήτου καὶ ἠρημωμένης χώρας βαδίζειν μέλλουσι, πάντων δὲ τὸ πρόσταγμα ποιησαμένων, τὸ μισθοφορικὸν τῶν Οὔζων καὶ τοὺς Φράγγους σὺν Ῥουσελίῳ ἀνδρὶ γενναίῳ καὶ πολεμικῷ ἀφορίσας, κατὰ τοῦ Χλιὰτ εἰς προνομὴν. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον ἐποιήσατο. ἐκεῖνος δὲ κατόπιν ἐλαύνων, εἰς τὸ Ματζικιὲρτ παραγίνεται. πόλιν Ῥωμαϊκὴν μὲν, χειρωθεῖσαν δὲ τῷ Σουλτάνῳ πρότερον, καὶ Τούρκους ἐγκαθημένους ἔχουσαν. καταφρονήσας δὲ τούτων ὡς ὀλιγοστῶν, ἑτέραν μοῖραν οὐκ

E ἐλαχίστην ἀποτεμόμενος τοῦ στρατοῦ, Ἰωσὴφ μαγίστρῳ τῷ Τραχανειώτῃ παραδίδωσι, προστιθεὶς καὶ στῖφος πεζῶν οὐκ εὐκαταφρόνητον, μᾶλλον δὲ τῶν ἱππικῶν τὸ ἔκκριτόν τε καὶ μαχιμώτατον, κἀν τοῖς πολεμίοις προκινδυνεῦον ἀεὶ καὶ προμαχόμενον. ἄρας δὲ ὁ Τραχανειώτης, ἄπεισιν εἰς τὸ Χλιὰτ, βοηθήσων τοῖς Οὔζοις καὶ τοῖς Φράγγοις, καὶ παντὶ τῷ μισθοφορικῷ. ἠκηκόει γὰρ ὁ βασιλεὺς πλῆθος μυρίανδρον

κατ' αὐτῶν φέρεσθαι. ἐδόκει δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν στρατὸν, ἐλπίζων αὐτὸς ταχὺ τὸ Ματζικιὲρτ παραστήσεσθαι ὃ δὴ καὶ γέγονε, καὶ ἐπιδημῆσαι τοῖς ἐν τῷ Χλίατ. εἰ δέ τις ἀνάγκη κατεπείξει, ταχέως αὐτοὺς παρακαλέσασθαι, πλησίον ἐστρατοπεδευμένων τῶν στρατευμάτων. ἤκουε γὰρ τὸν Σουλτάνον ἐπείγεσθαι κατ' αὐτοῦ. καί γε ἦν οὐκ ἀνάλογος ἡ διαίρεσις τῶν στρατευμάτων, καὶ λογισμῶν οὐκ ἀστρατηγικωτάτων, εἰ μὴ πεπρωμένη, μᾶλλον δὲ θεῖος χόλος ἢ λόγος ἡμῖν ἀπορρητότερος τὴν ἔκβασιν εἰς τοὐναντίον περιέτρεψε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ ἔργου καὶ τῇ αὐθημερινῇ τῶν στρατευμάτων ἑνώσει, καὶ τὸν Σουλτάνον ἀκηρυκτὶ τοῖς Τούρκοις ἐπέστησε, καὶ τὰ δοκηθέντα πληρωθῆναι διεκώλυσε. παραλαβὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τὸ Ματζικιέρτ, καταπλαγέντων καὶ ὀρρωδησάντων τῶν Τούρκων τὴν αὐτοῦ ἐπέλευσιν, καὶ πίστιν αἰτησαμένων καὶ λαβόντων, οὗ καὶ συνέβη ῥινοτμηθῆναι Ῥωμαῖόν τινα εὐορκίας χάριν, ὡς ὀμωμόκει τούτοις ὁ βασιλεὺς, ὀνάριον Τουρκικὸν ὑφελόμενον, τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Χριστὸν, καὶ τοὺς ἁγίους πάντας μεσίτας προβαλλόμενος. ἐν ὅσῳ δὲ ταυτὶ τῷ βασιλεῖ διεπέπρακτο, τοῖς εἰς τὴν χρείαν ἐξιοῦσι στρατιώταις Ῥωμαίοις πλῆθος Τουρκικὸν ἐπιτίθεται. οἰηθεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς ἡγεμόνα τοῦ Σουλτάνου μετά τινος ἀφῖχθαι δυνάμεως, καὶ διοχλεῖν τοὺς σποράδας τοῦ βασιλικοῦ στρατοῦ, ἀπέστειλεν ἐπ' αὐτὸν Νικηφόρον μάγιστρον τὸν Βρυέννιον μετὰ τῆς ἀρκούσης δυνάμεως· ὃς καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, οὐκ ἐνέδωκε μὲν, ἐτραυματίσθησαν δὲ πολλοὶ τῶν σὺν αὐτῷ, οὐκ ὀλίγοι δὲ τούτων καὶ ἔπεσον, ῥωμαλεωτέρων δὲ φανέντων ἐκ τῆς συγκρούσεως τῶν πρώην ἐθάδων. θρασύτερον γὰρ προσρηγνύμενοι ἀγχεμάχοις ὅπλοις ἀντικαθίσταντο. ὅθεν καὶ φόβῳ κατασεισθεὶς, δύναμιν ἐζήτει παρὰ τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ καταγνοὺς αὐτοῦ δειλίαν ἠγνόει γὰρ τὸ ἀληθές· ἐκκλησίαν συστησάμενος, ἐδημηγόρησε τὰ περὶ πολέμου. ἐν δὲ τῷ μέσῳ καὶ τραχυτέρων ἥψατο λόγων. καὶ ἐν τοσούτῳ ὁ ἱερεὺς ἐπεφώνησε τὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν. εἶχε δὲ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα τἆλλα παρῶ· Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν, ἕως τοῦ, δόξει λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. ὃ καὶ ἐπισημειωσάμενοι οἱ συνετώτεροι, ἔδοξαν ἀψευδὲς τοῦτο καὶ θεοπρόπιον. ζέοντος δὲ τοῦ πολέμου ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν Νικηφόρον μάγιστρον καὶ δοῦκα Θεοδοσιουπόλεως τὸν Βασιλάκιον μετὰ τῶν ἐθαγενῶν στρατιωτῶν. προστεθέντος οὖν τῷ Βρυεννίῳ μέχρι τινὸς ἀκροβολισμοῦ, ἰσοπαλὴς καὶ ἀμφήριστος ἦν ἡ μάχη. συνθεμένων δὲ τῶν στρατιωτῶν ἀκολουθεῖν ὄπισθεν τῶν στρατηγῶν, πρωταγωνιστεῖν καθυπέσχετο. καὶ εὐθὺς * ἐξορμήσας, νῶτα δεδωκότων τῶν ἐναντίων, ἐδίωκε. τοῦ δὲ Βρυεννίου τοὺς ῥυτῆρας ἀναχεῖν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐγκελευσαμένου, μόνος διώκων ὁ Βασιλάκιος, ἀνοίᾳ τοῦ πραχθέντος, ἐπεὶ τῷ χάρακι τῶν ἐναντίων προσέμιξε, περιπαρέντος αὐτῷ τοῦ ἵππου, προσίσχει τῇ γῇ, βάρος τῶν ὅπλων ἐπιφερόμενος. διὸ καὶ περιχυθέντες οἱ πολέμιοι αἱροῦσιν αὐτὸν ζωγρίαν, καὶ πρὸς τὸν Σουλτάνον ἀπάγουσι δέσμιον. ᾧ καὶ εἰς ὄψιν παραστὰς, οὔτε ὡς δοῦλος ἤδη γεγονὼς, οὔτε ὡς αἰχμάλωτος ἀπαχθεὶς τῷ Σουλτάνῳ καθυπετάγη. ἀλλ' οὔτε ὁ Σουλτάνος, οὔτε ὡς δούλῳ, οὔτε ὡς αἰχμαλώτῳ προσενήχθη αὐτῷ. συνεχῶς δὲ παριστῶν περὶ τοῦ βασιλέως τὸ ἐπηρώ-

* γρ. ἐξορμήσας.

A ipse statim Matzicièrt in suam potestatem redacturum, quod etiam accidit, & ad eos qui erant in Chliat, adventurum. quod si qua necessitas urgeret, confestim ipsos revocaturum, quum exercitus prope castra posuissent. audiebant enim Sultanum studiose adversus se contendere, & quidem certe non carebat ratione rerum divisio, & consiliorum, neque aliena erat a peritissimo duce, nisi fatum, immo vero divina ira, seu ratio, a nobis maxime remota, eventum rerum in contrariam partem pervertisset: & ad exitum rei, & conjunctionem exercitus eadem die etiam Sultanum sine præcone Turcis adjunxisset, &
B prohibuisset decreta ad exitum perduci; nam quum occupasset Imperator Matzicièrt perculsis Turcis ejusque veritis adventum, iique fidem, quam petierant, accepissent, ubi etiam accidit, ut quidam Romanus jurisjurandi gratia naribus privaretur, quod juraverat ipsis Imperator, quod ille asellum Turcicum rapuerat, Dei genitricem, & Christum, & omnes sanctos intercessores invocans. in quibus dum Imperator occuparetur, in milites Romanos, qui prædatum egressi fuerant, Turcica manus invadit. ratus igitur Imperator ducem Sultani cum quibusdam copiis advenisse, at dispersos regii exercitus coer- Edit. Paris. pag. 838.
C ceret, adversus ipsum misit cum idonea manu Magistrum Nicephorum Bryennium, qui cum ipso congressus haud cessit: verum multi cum ipso vulnerati sunt, & haud pauci ex ipsis occiderunt. & quam validius ex incursu paulo ante assueti pugnarent, audacius incumbentes armis, cominus resistebant. quare metu commotus, copias ab Imperatore petiit. ille autem condemnata illius timiditate (ignorabat enim rei veritatem) coacta concione, habuit orationem de iis, quæ ad bellum pertinebant. in media quoque oratione gravioribus verbis uti exorsus est, & interea sacerdos lectionem evangelii ex-
D clamavit. quæ ita se habebat, ut alia omittam, Si me persequuti sunt, & vos persequentur, Si verbum meum servaverunt, & vestrum servabunt; usque ad illud, Arbitrabitur obsequium se præstare Deo. quod quum etiam prudentiores annotassent, existimaverunt hoc verbum oraculum. fervente autem bello, misit Imperator etiam Nicephorum magistrum & Ducam Theodosiopolis Basilacium cum indigenis militibus, quo Bryennio adjuncto usque ad quoddam leve prælium æqualis & anceps pugna fuit. quum autem milites Imperatores ac duces sequi statuissent, primas partes pugnæ sustinere pollicitus est, statimque impetu facto hostes, qui terga dederant, persequeba-
E tur: quum vero Bryennius suis fræna detinere jussisset, solus Basilacius persequens ignoratione facti, ubi ad vallum hostium accessit, confixo ipsius equo ad terram decidit, armorum pondere oppressus, & idcirco circumfusi hostes ipsum vivum capiunt, vinctumque ad Sultanum abducunt. in cujus conspectum adductum, neque ut servus jam effectus, neque ut captivus adductus, Sultano se subjecit. sed neque Sultanus ipso ut servo aut captivo usus est, sed crebro accersens de Imperatore eum percontabatur, suam-

que ipsi potentiam ostentabat, ut ei metum terroremque injiceret, qui omnia ipsius laudans, & extollens, præliari adversus Romanorum Imperatorem ipsi inutile consulebat: sed hic quidem in his versabatur. Imperator autem coactus cum reliquo exercitu egressus est ad rerum spectaculum: & usque ad vesperam in quibusdam tumulis consistens, ubi qui resisteret, & sese opponeret, neminem vidit, in castra reversus est, statimque circumfusi Turci arcuum sagittis, & equitatu, haud mediocrem exercitui terrorem injecere, intra vallum impellentes. nox erat illunis quum hæc gerebantur, neque fugientes & persequentes utrum externi, an noti essent & amici discerni poterant, verum tota nocte obscuris ululatibus circumsonabat exercitus: ita ut omnes apertis ac vigilantibus oculis pernoctarent. quumque jam illuxisset, pars quædam Uzorum duce quodam nomine Tame, & exercitus cui Tornicius Cotetzes præerat, ad hostes confluxit, quod haud mediocrem sollicitudinem Romanis attulit, suspicantibus reliquas nationes sibi inimicas: quidam vero pedites egressi Turcos occidere telis, quæ eminus jaciuntur, & armis quibus cominus pugnatur, & coegerunt e castris exire. Imperator autem missis ad Chliat antecursoribus, Duces qui illic erant, ad se accersivit cum copiis quas habebant, statim cupiens de summa rerum prælio decertare; quorum expectans auxilium, frustra tempus conterebat. erant enim ii, qui Pyrrhichiam saltationem maxime meditati fuerant. ut vero de eorum auxilio desperavit, suspicatus aliqua re eos impediri, cum familiaribus statuebat postridie manum conserere. Ignorabat videlicet Trachaniotem quoque sibi adjuncto Ruselio, qui ad Imperatorem se alacri animo conferebat, cognito Sultani adversus Imperatorem adventu, cum omnibus suis per Mesopotamiam haud gloriose fugientem in Romanorum regionem invasisse, nulla neque domini sui, neque honesti habita ratione. Imperator igitur ut constituerat instructo ad prælium in posterum diem exercitu, suas res componebat, adhuc intra regium tabernaculum consistens; quando a Scythis, Uzis, inquam, qui cum ipso erant metu liberatus, consueto jurejurando ipsum confirmavit. Interea dum hæc fierent, & milites & ordines ac manipuli armati, in equis consisterent, a Sultano legati venere, qui pacem utrisque annuntiarent, quos quidem Imperator excepit, & colloquium ipsis secundum legationis jus impertitus est, non tamen eos benigne & humane tractavit. Verumtamen quum consensisset, crucem illis tradidit, qua ostendenda reverterentur incolumes & illæsi a Sultano responsa referentes. speravit enim insperato nuntio elatus, fore ut Sultanus relicto proprio castrorum loco, ulterius progressus castra poneret, & ipse eodem in loco ubi prius Sultanus fuisset, vallum construeret, & tunc ad conficiendum sibi & pacis fœdus percutiendum accederet; neque animadvertit se præ animi elatione victoriam hostibus

Edit. Paris. pag. 839.

pag. 840.

A τε, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἰσχὺν ἐναπεδείκνυε, καὶ εἰς ἀρρωδίαν καὶ πτοίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ πάντα ἐπαινῶν καὶ μεγαλύνων τὰ αὐτοῦ, τὸ ἀντιπαρατάξασθαι βασιλεῖ Ῥωμαίων ἀσύμφορον αὐτῷ συνεβούλευεν. ἀλλ' οὗτος μὲν οὕτως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀναγκασθεὶς ἔξεισι μετὰ τῆς λοιπῆς πληθύος εἰς τὴν τῶν πραγμάτων θέαν. μέχρι δ' ἑσπέρας ἐπί τινων λόφων ἑστὼς, ἐπείπερ οὐκ ἦν τὸ ἀντικαθιστάμενον, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ αὐτίκα περιχυθέντες οἱ Τοῦρκοι τόξων βολαῖς καὶ περιππεύσεσι, φόβον οὐ μικρὸν τῇ στρατιᾷ ἐνεποίησαν, ἐντὸς τοῦ χάρακος βιαζόμενοι. νὺξ ἦν ἀσέληνος, ὅτε ταῦτα ἐγίνετο, καὶ διάκρισις ὀθνείων καὶ γνωστῶν, φευγόντων καὶ διωκόντων οὐκ ἦν. διὰ πάσης δὲ νυκτὸς περιη-
B χοῦντες ἦσαν ὀλολυγμοῖς ἀσήμοις τὸ στρατόπεδον, ὡς ἅπαντας διανυκτερεῦσαι ἀνεῳγμένοις καὶ ἀγρύπνοις τοῖς ὄμμασι. πρωΐας δὲ γινομένης μοῖρά τις Οὐζικὴ ἔξαρχον ἔχουσα Ταμὶν τινα οὕτως ὀνομαζόμενον ὑπὸ Τορνικίῳ τῷ Κοπρτζῃ τεττόμενον, τοῖς ἐναντίοις προσερρύη. ὅπερ οὐκ εἰς μικρὰν ἀγωνίαν τοὺς Ῥωμαίους ἐνέβαλεν, ὑποπτεύοντας καὶ τὸ λοιπὸν ἔθνος ὡς πολέμιον. τινὲς δὲ τῶν πεζῶν ἐξιόντες Τούρκων ἀνεῖλον πολλοὺς βέλεσιν ἑκηβόλοις, καὶ ἀγχεμάχοις ἀμυντηρίοις ὅπλοις, καὶ τῆς παρεμβολῆς ἐκστῆναι παρέπεισαν. ὁ δὲ βασιλεὺς ταχυδρόμους ἀποστείλας εἰς τὸ Χλίατ, τοὺς ἐκεῖσε ἡγεμόνας ἐκάλει μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς δυνά-
C μεων, παραυτίκα θέλων ἀγχεμάχῳ πολέμῳ διακρῖναι τὰ πράγματα. καὶ ἀναμένων τὴν ἐξ αὐτῶν βοήθειαν, τὸν καιρὸν τηνάλλως ἔτριβεν. ἦσαν γὰρ οἱ τῶν ἄλλων μάλιστα τὴν Πυῤῥίχιον ἐκμεμελετηκότες ὄρχησιν. ὡς δ' ἀπεγνώκει τὴν ἀπὸ τούτων βοήθειαν, κωλύματι εἶναι ὑποπτεύσας, ἐσκέπτετο μετὰ τῶν συνόντων εἰς τὴν ὑστεραίαν διαγωνίσασθαι. ἠγνόει δὲ ἄρα ὡς ὁ Τραχανειώτης παραπείσας καὶ τὸν Ῥουσέλιον συνελθεῖν τῷ βασιλεῖ προθυμούμενον, μαθὼν τὴν τοῦ Σουλτάνου ἄφιξιν, καὶ τὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως ἐπέλευσιν, ἄρας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἅπαντας, διὰ τῆς Μεσοποταμίας
D φυγὰς ἀγεννῶς εἰς τὰ Ῥωμαίων ἐνέβαλε, μηδένα λόγον τοῦ δεσπότου, μήτε μὴν τοῦ εἰκότος ὁ δείλαιος ποιησάμενος. ὁ γοῦν βασιλεὺς κατὰ τὸ συγκείμενον, τὴν εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὴν ἐξαρτύσας, τὰ κατ' αὐτὸν διετάττετο, ἔτι τῆς βασιλείου σκηνῆς ἐντὸς καθισάμενος, ὁπότε καὶ τὸ ἐκ τῶν συνόντων Σκυθῶν, τῶν Οὔζων φημὶ, δέος ἀφῃρημένος, ὅρκῳ συνήθει τῆς αὐτῶν θρησκείας αὐτὸν κατησφαλίσατο. ἐν ὅσῳ δὲ τὰ τοιαῦτα ἐπράττετο, καὶ οἱ στρατιῶται κατὰ τάξεις καὶ λόχους ἐπὶ τῶν ἵππων ἐφίσταντο ἔνοπλοι, πρέσβεις ἧκον ἐκ τοῦ Σουλτάνου τὴν εἰρήνην ἀμφοτέροις ἐπικηρυκευόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέξατο μὲν αὐτοὺς, καὶ λόγων αὐτοῖς καὶ νόμων τῶν πρεσβευτῶν μετέδωκεν. οὐ πάνυ δὲ τούτους φιλανθρώπως ἐδέξατο. ὅμως δ' οὖν συγκατανεύ-
E σας, καὶ σταυρὸν αὐτοῖς ἐπιδέδωκεν, ἵνα τῇ ἐπιδείξει ἀβλαβεῖς πρὸς αὐτὸν ὑποστρέψωσι, κομίζοντες ἀγγελίας, ἃς ἂν ἐκ τοῦ Σουλτάνου πύθοιντο. δεδήλωκε γὰρ τῷ ἀνελπίστῳ τοῦ μηνύματος ἐπαρθεὶς, ἵν' ὁ Σουλτάνος καταλιπὼν τὸν τόπον τῆς ἰδίας παρεμβολῆς, πορρωτέρω στρατοπεδεύσηται, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ὃς τὸν Σουλτάνον εἶχε πρότερον, ἐπικαταπήξῃ τὸν χάρακα, τηνικαῦτα πρὸς συμβιβάσεις αὐτῷ χωρήσας. ἔλαθε δὲ τὴν νίκην ὑπὸ ὑψηλοφροσύνης τοῖς ἐναντίοις καταπροϊέμενος, καθὼς

ἀκριβῶς οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα διακριβοῦντες συμβάλλουσι, τὸ νικητικώτατον σύμβολον ἀποστείλας αὐτῷ τὸν σταυρόν, ὅπω τέλος ἔχειν οὐδ' ἀναμονὴν ἡ τῶν πρέσβεων ἄφιξις. καί τινες τῶν ἐγγυτάτων τῷ βασιλεῖ πείθουσιν αὐτὸν ἀποβαλέσθαι τὴν εἰρήνην, ὡς ψευδομένην τὸ ἔργον, καὶ ἀπατῶσαν μᾶλλον ἢ τὸ συμφέρον ἐθέλουσαν. δεδιέναι γὰρ ὑπέλαβον τὸν Σουλτάνον, διὰ τὸ μὴ ἀξιόλογον ἔχειν δύναμιν, περιμένειν δὲ τοὺς κατόπιν ἀφικομένους, καὶ τῷ προσχήματι τῆς εἰρήνης μετεωρίζειν τὸν χρόνον. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Σουλτάνον, καθ' σφᾶς αὐτοὺς ἐπανελθόντων τῶν πρέσβεων, τὰ περὶ τῆς εἰρήνης ὡμίλουν, καὶ ταύτην ὁλοσχερῶς ἐπραγματεύοντο. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκηρυκτὶ σαλπίσας τὸ ἐνυάλιον, τὸν μῦθον παραλόγως ἐκρότησε. καταλαβοῦσα δ' ἡ φήμη τοὺς ἐναντίους ἐξέπληξε. τέως δ' οὖν καθοπλισάμενοι καὶ αὐτοὶ τὸ ἄχρηστον πλῆθος εἰς τοὐπίσω προσήλαυνον. αὐτοὶ δὲ κατόπιν ἐδίδουν φαντασίαν πολεμικῆς παρατάξεως, τὸ δὲ πλεῖον φυγά τις κατεῖχεν αὐτοὺς συντεταγμένας ἰδόντας τῶν Ῥωμαίων τὰς φάλαγγας ἐν τάξει καὶ κόσμῳ πολεμικῆς παρατάξεως. καὶ οἱ μὲν προῄεσαν εἰς τοὐπίσω. ὁ δὲ βασιλεὺς πανστρατιᾷ κατόπιν αὐτῶν ἐπεδίωκεν, ἕως ἄρα καιρὸς δείλας ὀψίας κατέλαβεν. ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀντιτεταγμένους οὐκ εἶχε καὶ ἀντιπολεμοῦντας, τὴν δὲ παρεμβολὴν ἐψιλωμένην στρατιωτῶν καὶ πεζοφυλάκων ἐγίνωσκε, διὰ τὸ μηδ' εὐπορεῖν ἱκανοῦ πλήθους, ὥστε καὶ παρατάξεις ἐν ταύτῃ καταλιπεῖν, ἤδη προσεξαντληθέντων, ὡς προδεδήλωται, ἔγνω μὴ ἐπὶ πλεῖον ἐπιτεῖναι τὴν δίωξιν, ἵνα μὴ ταύτῃ ἀφυλάκτως οἱ Τοῦρκοι ἐπίθωνται. καὶ ἅμα διασκοπῶν, εἰ ἐπὶ πλέον ἐμακρυνθείη, καταλήψεται αὐτὸν ἡ νύξ, καὶ τηνικαῦτα οἱ Τοῦρκοι παλίντροπον θήσουσι τὴν φυγὴν ἑκαβόλοι τυγχάνοντες· διὰ ταῦτα καὶ τὴν βασιλικὴν σημαίαν ἐπιστρέψας, νόστου ἐπιμνησθῆναι παρήγγειλεν. οἱ δὲ πόρρω τὰς φάλαγγας ἔχοντες στρατιῶται, τὰς σημαίας ἰδόντες ὀπισθορμήτους, ἧτταν εἶναι τὸ πρᾶγμα βασιλικὴν ὑπετόπασαν. μᾶλλον δέ τις τῶν ἐφεδρευόντων αὐτῷ Ἀνδρόνικος ὁ τοῦ Καίσαρος μὲν υἱός, τοῦ δὲ βασιλέως ἐξάδελφος, προβεβουλευμένην ἔχων τὴν ἐπιβουλήν, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὸν τοιοῦτον λόγον διέσπειρε, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν στρατιώτας ἀναλαβών, ταχὺς τῇ παρεμβολῇ ἐφοίτησεν. ὃ καὶ οἱ λοιποὶ μιμησάμενοι, εἷς καθεὶς ἀμαχητὶ τὴν φυγὴν ἠσπάσαντο. ὁ δὲ βασιλεὺς ἰδὼν τὸ παράλογον, ἔστη τὴν τῶν οἰκείων φυγήν, ὡς ἔθος, ἀνακαλούμενος. ἦν δὲ ἐπακούων οὐδείς. τῶν δ' ἐναντίων οἱ ἐπὶ λόφων ἱστάμενοι, τὸ παράλογον ἰδόντες ἐξαίφνης τῶν Ῥωμαίων ἀτύχημα, τῷ Σουλτάνῳ σπουδῇ ἀπαγγέλλουσι τὸ ὁρώμενον, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῷ κατεπείγουσι, φεύγοντι καὶ αὐτῷ ἤδη, καὶ μακρὰν τῆς οἰκείας γενομένῳ ἐπαύλεως. εὐθὺς οὖν ἐπανελθόντι αὐτῷ μάχη τις ἀθρόα τῷ βασιλεῖ προσρήγνυται. κελεύσας δὲ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μὴ ἐνδοῦναι, μηδὲ μαλακόν τι παθεῖν, ἀλλ' ἄνδρας φανῆναι ἀγαθούς, ἀμύνεται μὲν ἐρρωμένως μέχρι πολλοῦ. ἐν τούτῳ δὲ τῆς τῶν ἄλλων φυγῆς περιαντλησάσης ἔξω τὸν χάρακα, λόγος σαφὴς οὐκ ἠκούετο, ἄλλο τι ἄλλων ἄλλο ἀφηγουμένων, τῶν μὲν τροπήν, τῶν δὲ νίκην ἀπαγγελλόντων, καὶ καταλεγόντων ἄσημά τε καὶ ἀδιάγνωστα, ἕως καὶ τῶν Καππαδοκῶν ἤρξαντό τινες καὶ αὐτοὶ αὐτοῦ ἀποφοιτᾶν κατὰ φα-

Curopalat.

A concedere, quemadmodum ii, qui talia accurate examinant, conjicere consuevere, quum misisset ipsi telum quod maxime ad victoriam pertinet, & illius est symbolum, crucem videlicet, nondum finem habuit, neque legatorum expectatus fuerat adventus. Et quidam ex iis, qui maxime familiares erant Imperatori, ei persuadent, ut pacem negligat, quasi rem quæ mendacii haud expers deceptura sit potius, quam utilitatis aliquid allatura: timere enim suspicabantur Sultanum, quod non idoneas copias haberet, sed expectare eos, qui a tergo insequerentur, & obtentu pacis tempus differre. Illi igitur qui cum Sultano erant per se reversis legatis de pace colloquebantur, eamque omnino in- B tegram fieri studebant. Imperator autem, non indicto per præconem bello, quum classicum cecinisset, temere clamorem sustulit. quæ fama quum ad hostes pervenisset, eos maxime perculit. illi igitur instructa & armata inutili multitudine ulterius progrediebantur. a tergo vero aciei ad prælium instructæ speciem præbebant, sed magis illi ad fugiendum concitabantur, quod viderent Romanorum phalanges instructas ad prælium ordine progredi, & illi quidem retro processerant. Imperator autem cum omni exercitu a tergo ipsos persequutus est, quod noctis crepusculum advenit, quum Imperator adversarios non habuisset, ne- C que qui sibi oppositi repugnarent, offendissetque vacua a militibus castra, & a custodibus, quod idoneo numero minus abundaret, ut posset ibi præsidia relinquere, statuit haud amplius esse persequendum, ne se incompositum Turci aggrederentur, simul considerans si amplius cunctaretur, sibi superventuram noctem, & tunc Turcos eminus jacientes, e fuga reditu- ros. His de causis converso regio signo præcepit milites redire. verum ii qui procul phalanges habebant, conspicati signa retro conversa, cladam ab Imperatore acceptam suspicati sunt. Immo vero quidam ea iis, qui ei ade- D rant, Andronicus Cæsaris filius Imperatoris patruelis ante meditatus insidias, ipse per se talem famam disseminavit, & cum militibus quos habebat, cito ad castra se contulit, quem reliqui quoque imitati ad unum omnes fugere. Imperator autem conspicatus id quod temere fieret, suorum fugam, ut mos est, eos revocans, sistebat: verum nemo obediens erat. adversarii vero in tumulis consistentes, quum vidissent id quod nulla ratione fieret, repente Romanorum infortunium Sultano studiose renunciant, & ad redeundum concitant, quippe jam & ipse fugiens a suis castris pro- E cul aberat. statim igitur cum Imperatore acre prælium initur. quumque suos jussisset minime cedere, neque molliter aliquid facere, sed strenuos & fortes viros se præbere, aliquandiu fortiter restitit. Sed quum interim alii extra vallum fugerent, explorata fama minus audiebatur, quippe quum alii aliud nunciarent, hi cladem, illi victoriam, & obscura atque incerta differerent: quod etiam ex Cappadocibus aliqui per tribus & curias abire cœperunt, & multis ex regiis equisonibus cum

Edit. Paris. pag. 841.

ipsis equis revertebantur, ne viderent Imperatorem contendentes, eratque veluti motus & luctus metusque incredibilis, Turcis undique confluentibus, quare singuli perinde ac poterant, sibi salutem quærebant, persequentes vero hostes alios occidere, alios vivos capere, alios pedibus conculcare. eratque res admodum miseratione digna, omnemque lamentationem exsuperans, atque omnem dolorem: quum vero Imperatorem circumstetissent hostes, non statim ipsum cepere, quippe qui rei militaris peritus, ac bellicosus multaque pericula expertus, strenue se defendebat, multisque occisis ad extremum ipse in manu gladio percussus est, B & equo jaculo transfixo, pedes pugnabat. Verumtamen defatigatus ad vesperam capitur, & captus, o incredibilem calamitatem, clarissimus Romanorum Imperator nocte illa, æque atque multi alii, humi jacens, sine ullo honore, multa cum miseratione dormivit: infinitis oppressus infortuniorum fluctibus. Postridie vero quum Sultano renunciatus fuisset captus Imperator, inexplebili quadam lætitia persusus est, neque adduci poterat ut crederet factum, rem secum perpendens quanta esset, post victum talem ac tantum exercitum, ipsum quoque Imperatorem captivum & sibi subjectum accipere. humane tamen factum reputans, victoriamque C æquo animo ferens & prosperum successum potius occasionem ad sese colligendum, & boni animi indicium, ac morum omni probitate præditorum ratus, Deo id totum acceptum referebat: quod majus quam pro suis viribus trophæum erexisset. Idcirco perducto ad Asan Sultanum Romanorum Imperatore vili ac militari veste induto, de ipso dubitabat, testimoniumque exigebat. ut autem certior a legatis factus est, & a Basilacio, qui ad ejus pedes acciderat, miserabiliter flens, statim quasi furore correptus, de Throno desiliit, rectusque stans ipsum ad pedes suos lapsum secundum morem conculcavit. quumque exurgere jussum complexus esset, ne timeas, ait, Imperator, sed bona spe sis D ante omnia, quia nullum corporis periculum sustinebis. verum pro Imperii dignitate apud me in honore eris, ille enim mihi imprudens videtur, qui non e contrario adversæ fortunæ ratiocinetur, ac provideat incommoda, ac vereatur. quum igitur jussisset ipsi constitui tabernaculum, imperassetque curari diligenter, ut par erat, suumque commensalem ac socium tunc esse voluit, non deorsum eum sedere jubens, sed ad eamdem mensam ut eximii ordinis collegam, & pari honore afficiens, bis die cum ipso congrediens & colloquens & hortatu suo recreans, usque E ad octo dies eadem verba & sal cum ipso communicabat, in nullo quidem vel minimo verbo ei insultans, sed de quibusdam erroribus, qui sibi ab eo in ducendo exercitu commissi viderentur, admonens. quum vero die quadam Sultanus interrogasset Imperatorem, quid mihi fecisses, si me in tua potestate habuisses? simpliciter ac sine adulatione respondit Imperator, scito quod multis plagis tuum corpus confecissem. At ego, inquit Sultanus, tuam severitatem aut crudelitatem non imitabor. verum-

Edit. Paris. pag. 842.

A τείας καὶ συμμορίας. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν βασιλικῶν ἱπποκόμων σὺν αὐτοῖς ἵπποις ὑπέστρεφον, μὴ ἰδεῖν τὸν βασιλέα δυνησάμενοι. καὶ ἦν σεισμὸς οἷον καὶ ὀδυρμὸς καὶ φόβος ἀκίχητος, καὶ οἱ Τοῦρκοι πανταχόθεν ἐπιρρέοντες. ὅθεν καὶ ἕκαστος ὡς εἶχεν ὁρμῆς, ἑαυτῷ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύετο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ ἐναντίοι, οὓς μὲν ἀνῄρουν, οὓς δὲ ζωγρείας εἷλον, ἑτέρους δὲ συνεπάτουν. καὶ ἦν τὸ πρᾶγμα λίαν ἐπώδυνον, καὶ πάντα θρῆνον ὑπερβάλλον καὶ κοπετόν. τὸν δὲ βασιλέα περιστοιχίσαντες οἱ πολέμιοι, οὐκ εὐχείρωτον εἶχον αὐτὸν εὐθύς. ἀλλ' ἅτε στρατιωτικῶν καὶ πολεμικῶν εἰδήμων, καὶ κινδύνοις προσομιλήσας πολλοῖς, B καρτερῶς ἠμύνατο, καὶ πολλοὺς ἀνελών, τέλος ἐπλήγη φασγάνῳ τὴν χεῖρα, τοῦ τε ἵππου κατακοντισθέντος, ἐκ ποδὸς ἱστάμενος διεμάχετο. καμὼν δ' ὅμως πρὸς ἑσπέραν, ἁλώσιμος (φεῦ τοῦ πάθους) καὶ αἰχμάλωτος ὁ περιώνυμος βασιλεὺς Ῥωμαίων γίνεται. καὶ τῇ μὲν νυκτὶ ἐκείνῃ ἐπίσης τοῖς πολλοῖς ἐπὶ γῆς ἀτίμως καὶ περιωδύνως κατέδαρθε, μυρίοις περικλυζόμενος λυπηρῶν κύμασι. τῇ δ' ἐπαύριον ἀγγελθείσης τῷ Σουλτάνῳ καὶ τῆς τοῦ βασιλέως ἁλώσεως, χαρά τις ἄπληστος καὶ ἀπιστία κατεῖχεν αὐτόν, οἰόμενον, ὥσπερ καὶ ἦν, μετὰ νίκην τοσαύτης καὶ τηλικαύτης στρατιᾶς, καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα ἁλώσιμον λαβεῖν, καὶ ὑποχείριον· ἀνθρωπίνως δὲ C ὅμως τὸ γεγονὸς λογισάμενος, καὶ τὴν νίκην μετριοφρόνως ἐνεγκών, καὶ τὸ γεγονὸς εὐτύχημα, συστολῆς μᾶλλον καὶ ψυχῆς ἀγαθῆς ἔνδειξιν, καὶ τρόπων καλοκἀγαθίας μεστῶν θέμενος, Θεῷ τὸ πᾶν ἀνετίθει, ὡς μεῖζον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἰσχὺν ἀποτελέσας τὸ τρόπαιον. διὰ τοῦτο, καὶ προσαχθέντος τῷ Σουλτάνῳ Ἀσὰν τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων ἐν εὐτελεῖ καὶ στρατιωτικῇ ἀμπεχόνῃ, διηπόρει μὲν, καὶ περὶ τούτου μαρτυρίαν ἐζήτει. ὡς δ' ἐπληροφορήθη παρὰ τῶν πρέσβεων καὶ τοῦ Βασιλακίου πεσόντος μὲν παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, οἰκτρὸν δέ τι καὶ γοερὸν ἀνοιμώξαντος. εὐθὺς ὥσπερ ἐμμανὴς ἀνέθορε τοῦ θρόνου, καὶ ὀρθὸς ἔστη. πεσόντα γοῦν ὅμως πρὸ τῶν ποδῶν αὐ- D τοῦ πατήσας, ὥσπερ ἔθος, καὶ ἀναστήσας, καὶ περιπτυξάμενος, μὴ δέδιθι, ἔφησεν, ὦ βασιλεῦ, ἀλλ' εὔελπις ἔσο πρὸ πάντων, ὡς οὐδενὶ προσομιλήσεις κινδύνῳ σωματικῷ, τιμηθήσῃ δ' ἀξίως τῆς τοῦ κράτους ὑπεροχῆς. ἄφρων γὰρ ἐκεῖνος ἐμοὶ λογίζεται, ὁ μὴ τὰς προόπτους τύχας ἐξ ἀντεπιφορᾶς λογιζόμενός τε καὶ εὐλαβούμενος. Ἐπιτάξας οὖν αὐτῷ σκηνὴν ἀποταχθῆναι καὶ θεραπείαν ἁρμόζουσαν, σύνδειπνον αὐτὸν τηνικαῦτα καὶ ὁμοδίαιτον ἀπειργάσατο, μὴ παρὰ μέρος καθίσας, ἀλλὰ σύνθρονον ἐν εὐθύτητι τῆς ἐξαιρέτου τάξεως, καὶ ὁμόδοξον κατὰ τιμὴν ποιησάμενος, δὶς τῆς ἡμέρας συνερχόμενος αὐτῷ καὶ συλλαλῶν καὶ παρακλή- E σεσιν ἀνακτώμενος, μέχρις ἡμερῶν ὀκτώ, τῶν ὁμοίων ἐκοινώνει αὐτῷ λόγων καὶ ἁλῶν, μηδ' ἄχρι καὶ βραχυτάτου λόγου πρὸς τοῦτον πεπαρῳνηκώς. περί τινων δὲ δοκούντων σφαλμάτων ἐν τῇ ἐλάσει τῆς στρατιᾶς ὑπομνήσας. διερωτήσαντος δὲ μιᾷ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σουλτάνου τὸν βασιλέα· τί ἂν ἔδρασας, εἰ ἔσχες ἐμὲ ὑποχείριον; ἀνυποκρίτως καὶ ἀθωπεύτως ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίνατο, ὅτι πολλαῖς ταῖς πληγαῖς κατεδαπάνησα ἄν σου τὸ σῶμα, γίνωσκε. ἀλλ' ἐγώ φησιν ὁ Σουλτάνος, οὐ μιμήσομαί σου τὸ αὐστηρὸν καὶ ἀπότο-

μον. πλὴν ἀκούω, ὅτι καὶ ὁ ὑμέτερος Χριστὸς εἰρήνην ὑμῖν νομοθετεῖ καὶ ἀμνηστίαν κακῶν, καὶ τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντικαθίσταται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. μετὰ τοῦτο γοῦν σπονδὰς ποιησάμενοι, καὶ συνθήκας εἰρηνικὰς διαιωνίους, καὶ ἀνάδοχοι ἐπὶ τοῖς παισὶ συστησάμενοι, καὶ τὰ δίκαια ἑκάστης ἐπικρατείας, ἃ ἦν ἐξ ἀρχῆς θέμενοι, φιλίας τε ἀλλήλους προσμίγνυσθαι, μηκέτι δὲ λεηλασίαν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας παρ᾽ οὑτινος οὖν τῶν Τούρκων γίνεσθαι, ὑποστραφῆναί τε πάντας τοὺς ὅσοι ποτὲ κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐστάλησαν, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν ἅπασαν, καὶ μάλιστα τὸ προῦχον τῶν Ῥωμαίων καὶ ἔκκριτον, δεξίωσιν ἁδρὰν τοῦ βασιλέως * προσομολογήσαντος τοῦ Σουλτάνου. ἐσφάγησαν δὲ τηνικαῦτα Λέων ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων, καὶ ὁ μάγιστρος Εὐστάθιος καὶ πρωτοασηκρῆτις. ἑάλω δὲ καὶ ὁ πρωτοβεστιάριος Βασίλειος ὁ Μαλέσης. μετὰ δὲ τὸ ταῦτα οὕτω πραχθῆναί τε καὶ συμφωνηθῆναι, ἀπέλυσεν ὁ Σουλτάνος τὸν βασιλέα σὺν πολλῇ περιπλοκῇ καὶ συμπαθεστάτῃ τιμῇ, προσεπιδοὺς καὶ τῶν οἰκείων πρέσβεις. κατείχετο δὲ τὸ Ματζικίερ ὑπὸ Ῥωμαίων. ὡς δ᾽ ὁ βασιλεὺς ἀπολυθεὶς ἐπανῆλθε δι᾽ ἄλλης ὁδοῦ, ἀφέντες ἐκεῖνοι νυκτὸς ἔφυγον. περιτυχόντες δὲ πολεμίοις ἐκινδύνευσαν. ὁ δὲ βασιλεὺς κατειληφὼς εἰς Θεοδοσιούπολιν μετὰ Τουρκικῆς Σουλτανικῆς στολῆς, ὑπεδέχθη φιλοτίμως. ἡμέρας δέ τινας διεκαρτέρησε τὴν χεῖρα θεραπευόμενος, καὶ ἑαυτὸν ἀνακτώμενος, καὶ πάλιν μεθαρμόζων πρὸς τὸ Ῥωμαϊκώτερον, ὡς εἰκὸς, ἑαυτόν. ἄρας δ᾽ ἐκεῖθεν, διῄει τὰς Ἰβηρικὰς κώμας. συνῆσαν δ᾽ αὐτῷ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Σουλτάνου πρέσβεις, κἀκεῖθεν προσελαύνει μέχρι Κολωνείας αὐτῆς. γενομένου δὲ ἐν τῷ Μελισσοπετρίῳ, Παῦλος πρόεδρος ὁ τῆς Ἐδέσσης κατεπάνω νύκτωρ αὐτὸν καταλιπὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀπέδρασε, προμαθὼν τὰ ἐκεῖσε καττυόμενα. Ἰωάννης γὰρ ὁ Καῖσαρ καὶ οἱ τούτου υἱεῖς, καὶ τῆς συγκλήτου ὅσοι τὰ αὐτοῦ ἐφρόνουν, τὴν μὲν βασιλίδα ὑπερόριον τίθενται εἰς τὸ παρ᾽ αὐτῆς συστὰν φροντιστήριον, Πιπερούδιον καλούμενον, ἀποκείραντες καὶ μὴ βουλομένην, τὸν δὲ Μιχαὴλ μόναρχον ἀναγορεύσαντες αὐτοκράτορα, ἔγραψαν ἁπανταχοῦ, ἐπανιόντα τὸν βασιλέα μὴ ὑποδέξασθαι, μήτε ὡς βασιλέα τιμᾶσθαι. ἦρξατο δὲ τῆς ἀποκηρύξεως πρῶτος ὁ τῶν φιλοσόφων ὕπατος ὁ Ψελλὸς, καθὼς καὶ αὐτὸς ἔν τινι τῶν ἰδίων συγγραμμάτων μεγαλαυχεῖ. λέγεται δὲ, ὅτι καὶ ἡ βασιλὶς αὐτὰ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ἦν, ὥστε μὴ προσδέξασθαι τὸν Διογένην ἐπανιόντα. ἀπόρρω δὲ τάχει μαθὼν τοῦτο καὶ ὁ Διογένης, καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι κοινῶς ἀποκεκήρυκται, φρούριόν τι κατασχὼν Δόκειαν ὀνομαζόμενον, ἐκεῖσε ἐστρατοπεδεύσατο. ὁ δὲ Καῖσαρ τὰ τῆς βασιλείας ὡς ἐδόκει ἄριστα κρατυνάμενος, τὸν πρόεδρον Κωνσταντῖνον τὸν βραχύτερον τῶν υἱέων μετὰ δυνάμεως ἁδρᾶς κατὰ τοῦ Διογένους ἀφίησιν. ὃς καὶ ἑνωθεὶς αὐτῷ ἐν τῇ Δοκείᾳ, ἀπεδειλία τὸν πόλεμον. ὁρῶν δὲ ὁ Διογένης ὑπερτεροῦντα τοῦ Κωνσταντίνου ἑαυτὸν, ἄρας ἐκεῖθεν, ἀφικνεῖται εἰς Καππαδοκίαν. ἐν τοσούτῳ δὲ πλῆθος Φράγγων τῷ Κωνσταντίνῳ προσγίνεται, καὶ Κρισπῖνος αὐτὸς μετὰ τῶν ὁμογενῶν. ὃν ἀνιὼν ὁ Διογένης ἐν Ἀβύδῳ περιώρισε πρότερον. Θεόδωρον οὖν τὸν Ἀλυάτην ἄνδρα γενναῖον καὶ ἐπιφανῆ, μεγέθει τε καὶ θέᾳ θαυμασιώτατον στέλλει κατ᾽ αὐτῶν. ἐρρωμένως δ᾽ ἀντιπαραταξαμένων τῶν περὶ Κωνσταντῖνον, ἡττῶνται οἱ περὶ τὸν Ἀλυάτην. ἀλέ-

Curopalat.

* γρ. προσεγγίσαντος

A tamen audio vestrum vobis Christum pacem præcipere, & oblivionem malorum, superbisque resistentem humilibus gratiam dare. Deinde igitur inito fœdere, & facta pace perpetua habitaque filiorum ratione, & eorum quæ ad utriusque Imperii jura spectarent pristina fœdera confirmarunt, ut mutua esset amicitia, neque amplius ab ullo Turcorum res Imperii Romani diripi permitteretur, verum omnes quicumque adversus Romanos missi fuerant reverterentur, & omnes captivi maxime Principes & eximii Romanorum liberarentur: promittente Sultano se benigne Imperatorem semper tractaturum. Interfecti sunt eo tempore Leo, qui supplicibus præerat li-
B bellis, & Magister Eustathius, & primus a secretis. captus est item Basilius protovestiarius Maleses. postquam hæc ita gesta sunt, & ita inter eos convenit, dimisit Sultanus Imperatorem multum amplexatus, multoque cum honore jubens a suis legatis eum deduci. Tenebatur autem Matzicier a Romanis. ut autem Imperator dimissus alia via reversus est, illi relicto oppido noctu effugerunt. quumque in hostes incidissent, adiere pericula. Imperator autem ubi ad Theodosiopolim pervenit, cum Turcica Sultanica veste liberaliter exceptus fuit. ibique dies aliquot commoratus est, dum manum curaret, seque ipsum pro viribus reficiens melius haberet. Inde-
C que profectus peragrabat Iberios vicos una cum Sultani, qui secum aderant, legatis, & inde usque ad ipsam Coloniam processit. quumque ad Melissopetrium pervenisset, Paulus præses superioris Edessæ noctu ipso relicto, ad Constantinopolim fugit, perceptis iis, quæ ibi composita fuerant. nam Joannes Cæsar & ejus filii, & ex senatoribus quicumque ejus partes sequebantur, reginam in exilium miserunt in monasterium ab ipsa conditum Piperudum nomine, vel invitam tondentes, & Michaele declarato Imperatore, in omnes partes scripsere, reversum Imperatorem non esse excipiendum; neque ut Imperatorem colendum. princeps & auctor fuit decla-
D rationis philosophorum eximius Psellus, quemadmodum ipse quoque in quodam scripto gloriatur. fertur item regina ejusdem particeps consilii fuisse, ne reversum Diogenem reciperet: sed immatura celeritate his cognitis Diogenes & certior factus communiter se per præconem Imperio abdicatum, occupavit quoddam oppidum nomine Docæam, ibique castra posuit. Cæsar autem ut sibi videbatur Imperio optime potitus, præsidem Constantinum filiorum natu minimum cum frequentibus copiis adversus Diogenem immittit. qui etiam conjunctus
E cum ipso Docææ bellum metuebat. at Diogenes superiorem se Constantino cernens profectus inde pervenit in Cappadociam. Interea multitudo Francorum ad Constantinum confluit, & Crispinus ipse cum cognatis, quem reversus Diogenes prius in Abydum relegarat. Theodorum igitur Alyatem virum generosum & illustrem magnitudine ac specie maxime admirabilem adversus ipsos mittit. quumque fortiter se in acie opposuissent ii qui cum Constantino erant, vincuntur milites Alyatis, &

Edit. Paris. pag. 843.

ipse capitur, captoque oculi effodiuntur ferro quo tentoria defiguntur. Diogenes autem ob ea quæ acciderant summopere dolens in Cappadociam ingressus est, undique accersens exercitum, ipse vero commorabatur in Tyropœo, erat hoc oppidum admodum munitum & valde præruptum. Igitur Constantinus accersitum Antiochiæ Ducem Chachaturium adversus Diogenem sibi socium haud obedientem dicto habuit, quod ad Diogenem se contulerat; quo secum illic ducto in Ciliciam proficiscitur. ubi etiam auxilium a Sultano expectans commorabatur, simul & propter hyemem ibi degens tepidiorem noscens Ciliciam: & rursus in cogendo exercitu occupabatur. at Constantinus, postquam Diogenes recessit, Byzantium reversus est: in ejus locum mittitur adversus Diogenem præses Andronicus Cæsaris filius. diviso autem militibus commeatu per clausuram Podandi, pervenit in Ciliciam, ubi ipsi occurrit Chachaturius, quem quum brevi pugnasset, occidunt milites Andronici: quumque alii in Adanam fuga se recepissent, ubi etiam Diogenes morabatur, obsidione urbem expugnavit Andronicus, percussoque fœdere, ut Diogenes deposito Imperio, capillisque detonsis privatus degeret, in castro exit nigra veste indutus, suasque deflens calamitates. statim autem reditus mentionem facit Andronicus, & secum attrahens Diogenem pullatum, vilique mulo vectum, per illos vicos iter habebat & regiones, a quibus prius ut Deo æqualis vir cognitus fuerat. quum vero usque ad Cotyæum iter luctuose fecisset, laborabat enim ventris morbo ex cicuta, quæ ipsi per insidias prius propinata fuerat, ibi detentus est, quod ab Imperatore definiretur, quidnam ipsi faciendum esset. sed paucis post diebus venit sententia Imperatoris contra eum, qui frustra miser erat, quæ quidem ipsi oculos effodiendos censebat, statimque ei oculi effossi sunt, quum nihil ei opis attulissent Archiepiscopi, qui missi fuerant ad reddendam rationem, cur nihil ei esset patiendum. Erant hi Chalcedonis Archiepiscopus, & Heracleæ, & Coloniæ Theophilus, quibus etiam in memoriam redegit jusjurandum, & justam Dei indignationem. Ipsi vero quamvis opitulari instituissent, ægre id facere & cum difficultate haud poterant, quum crudeles & impii homines ipsi correpto oculos sine ulla commiseratione effodissent, ac sine ulla humanitate. Perductus autem vili jumento usque ad Propontidem, veluti putridum cadaver, cui oculi essent effossi, caput & os inflatum, vermibus plenum & fœtore, quum paucis diebus supervixisset, miserabiliter, & ante obitum male olens excessit e vita, in Prota insula cinerem deponens, ubi novum illic monasterium ædificarat. ab uxore sua & Augusta sumptuose curatus ac sepultus, relicta miseriarum & calamitatum, quas sustinuit, & infortuniorum exuperantium omnia quæcumque antea audita fuerint memoria. in talibus autem ac tot malis, nullum maledictum protulit, neque aliquid nefarii loquutus est, sed Deo gratias agere perseverabat, & casus æquo

Edit. Paris. pag. 844.

pag. 845.

A σκεται δὲ καὶ αὐτός, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεται σκηνικοῖς σιδηρίοις. περιαλγήσας δὲ ὁ Διογένης ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι γεγονώς, εἰς τὴν Καππαδοκῶν ἐνέβαλε, πανταχόθεν τὸ στράτευμα προσκαλούμενος. αὐτὸς δὲ διῆγεν ἐν τῷ Τυροποιῷ· φρούριον δὲ ὑπῆρχεν ὀχυρὸν λίαν καὶ ἀπόκρημνον. προσκαλεσάμενος οὖν ὁ Κωνσταντῖνος καὶ τὸν Ἀντιοχείας Δοῦκα τὸν * Λαχατούριον σύμμαχον κατὰ τοῦ Διογένους, οὐκ ἔσχεν ὑπακούοντα. προσέθετο γὰρ τῷ Διογένει. καὶ τοῦτον παραλαβών, παραγίνεται εἰς Κιλικίαν ἔνθα καὶ προσκαρτέρει τὴν ἀπὸ τοῦ Σουλτάνου ἀναμένων βοήθειαν. ὁμοῦ μὲν καὶ διὰ τὸν χειμῶνα διάγων ἐκεῖσε, ἀλλ᾽ ἀ-

* Καχατούριον.

B λεεινοτέραν τὴν Κιλικίαν ἐπιστάμενος, καὶ πάλιν πρὸς συλλογὴν στρατοῦ ἑαυτὸν ἀπησχόλει. ὁ δέ γε Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ τὸν Διογένην ὑποχωρῆσαι, ὑπέστρεψεν εἰς τὸ Βυζάντιον. ἀντ᾽ ἐκείνου δὲ στέλλεται κατὰ τοῦ Διογένους ὁ πρόεδρος Ἀνδρόνικος ὁ τοῦ Καίσαρος υἱός. διανείμας δὲ τοῖς στρατιώταις σιτηρέσια, διὰ τῆς κλεισούρας τοῦ Ποδανδοῦ ἀφικνεῖται εἰς Κιλικίαν. ἔνθα συναντᾷ αὐτῷ ὁ * Λαχατούριος ὃν καὶ πρὸς βραχὺ μαχεσάμενον αἱροῦσιν οἱ τοῦ Ἀνδρονίκου. τῶν δὲ ἄλλων συμφυγόντων εἰς Ἄδαναν, ἔνθα καὶ ὁ Διογένης διέτριβε, πολιορκίᾳ τὴν πόλιν διέλαβεν ὁ Ἀν-

* Καχατούριος.

C δρόνικος. συνθηκῶν δὲ γενομένων, ἐφ᾽ ᾧ τὸν Διογένην ἀποθέσθαι μὲν τὴν βασιλείαν, τὴν τρίχα δὲ καρέντα διάγειν ἰδιωτικῶς, ἔξεισι τοῦ κάστρου μελανειμονῶν καὶ τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν ἀποκλαιόμενος. νόστου δὲ εὐθὺς μιμνήσκεται ὁ Ἀνδρόνικος, καὶ τὸν Διογένην μεθ᾽ ἑαυτοῦ ἐφελκόμενος μελανειμονοῦντα, ἐν εὐτελεῖ ὑποζυγίῳ ὀχούμενον, δι᾽ ἐκείνων τῶν κωμῶν καὶ τῶν χωρῶν, αἷς τὸ πρὶν ἰσόθεος ἐγνωρίζετο. μέχρι δὲ τοῦ Κοτυαείου τὴν ὁδοιπορίαν ὀδυνηρῶς ποιησάμενος· ἦν γὰρ νοσηλευόμενος ἀπὸ κοιλιακῆς διαθέσεως ἐκ κωνείου προποθέντος αὐτῷ ἐξ ἐπιβουλῆς ἐπιγενομένης· ἐκεῖσε δὲ κατεσχέθη, ἄχρις ἂν ἐκ βασιλέως τὸ ποιητέον αὐτῷ ὁρισθῇ. ἀλλ᾽ ἀνεν ἡμέ-

D ρας ὕστερον ἡ κατὰ τοῦ μάτην δυστυχοῦντος ἀπόφασις διορίζομένη τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ διορυχθῆναι. ὃς καὶ παραυτίκα ἐξορύττεται, τῶν Ἀρχιερέων τῶν ἐπὶ τῷ δοῦναι λόγον ἀπαθείας ἐσταλμένων μηδόλως ἐπαρκεσάντων αὐτῷ· οἵ τινες ἦσαν ὅ, τε Χαλκηδόνος, ὁ Ἡρακλείας, καὶ ὁ Κολωνείας Θεόφιλος. οὓς καὶ τῶν ὅρκων ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς ἐκ τοῦ θείου νεμέσεως. οἱ δὲ καίπερ βοηθῆσαι προαιρούμενοι, ἀσθενῶς εἶχον καὶ ἀδυνάτως, ἀνδρῶν ὠμῶν καὶ ἀπηνῶν ἀναρπασάντων αὐτόν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐξορυξάντων ἀνηλεῶς καὶ ἀφιλανθρώπως. προαχθεὶς οὖν ἐν εὐτελεῖ τῷ ὑποζυγίῳ μέχρι τῆς Προποντίδος, ὥσπερ πτῶμα σεσηπός, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἐξορωρυγμένους, τὴν

E δὲ κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον ἐξῳδηκός, σκωλήκων βρέον καὶ δυσωδίας, ἡμέρας ὀλίγας ἐπιβιοὺς ἐπωδύνως, καὶ πρὸ τῆς τελευτῆς ὀδωδὼς ἀπολείπει τὸν βίον, τῇ νήσῳ Πρώτῃ τὸν χοῦν ἀποθέμενος, ἔνθα νέον ἐκεῖνος ᾠκοδόμητο φροντιστήριον, κηδευθεὶς πολυτελῶς παρὰ τῆς ὁμοζύγου καὶ βασιλίδος Εὐδοκίας, μνήμην καταλιπὼν πειρασμῶν καὶ δυστυχημάτων ὑπερβαινόντων ἀκρόασιν. ἐπὶ δὲ τοῖς τοσούτοις καὶ τηλικούτοις κακοῖς οὐδὲν βλάσφημον, ἢ ἀπόφημον ἐφθέγξατο, εὐχαριστῶν δὲ διετέλει, φέρων εὐμαρῶς τὰ προσπίπτοντα. λέγεται δὲ τὰ κατ᾽ αὐτὸν πραχθέντα γνώ-

A μης ἄτερ γενέσθαι τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ, ὡς ὕστερον αὐτὸς ἐνωμότως διϊσχυρίζετο, τοῦ Καίσαρος ὑπὸ σκότῳ καὶ ἀφανείᾳ ταῦτα πλαστουργοῦντος καὶ διαπραττομένου. οὗτος ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἐπισκοπὴν Ναζιανζοῦ εἰς μητροπολικὸν δίκαιον ἐβίβασεν. ἐβασίλευσε δὲ ἄχρι τῆς αἰχμαλωσίας αὐτοῦ ἔτη τρία καὶ μῆνας ὀκτώ.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Μιχαὴλ, ἐπιεικὴς τε ἐδόκει καὶ γέρων ἐν νέοις, διὰ τὸ παρειμένον καὶ ἀναπεπτωκὸς καὶ ἁπαλόν. προσελάβετο δὲ διὰ τοῦτο Ἰωάννην τὸν Σίδης μητροπολίτην εἰς τὸ τὰ κοινὰ διοικεῖν, εὐνοῦχον μὲν τὴν φύσιν, δραστήριον δὲ καὶ ἀμφιδέξιον, πρωτοπρόεδρον τῶν πρωτοσυγκέλλων τυγχάνοντα, ἄνδρα πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς σεμνυνόμενον. ὅθεν τὸ τοῦ βασιλέως ἔκλυτον, καὶ B περὶ τὸ διοικεῖν τὰ κοινὰ, ὡς εἰπεῖν, θῆλυ καὶ ἀναπεπτωκὸς καὶ ἀδέξιον, ὁ τούτου τρόπος καὶ ἡ περὶ ταῦτα ἐντρέχεια καὶ σπουδὴ ἐπεκόσμει τε καὶ κατήρτιζε. παρεμίγη δὲ τῷ σίτῳ τούτῳ καὶ ζιζάνιον. ἦν γάρ τις εὐνοῦχος Νικηφόρος ὄνομα, ὃν ὑποκορίζοντες Νικηφορίτζην ὠνόμαζον, ἐκ Βουκελλαρίων ἕλκων τὸ γένος, δεινὸς ἐπινοῆσαι συγχύσεις καὶ ῥάψαι πράγματα, καὶ τρικυμίας ἐγεῖραι, καὶ ἀνταποστασίας ἐν γαλήνῃ καὶ καταστάσει ἐπεγεῖραι, ὃς εἰς τάξιν ὑπηρετικοῦ τῷ πατρὶ τοῦ Μιχαὴλ ὑπηρετησάμενος. ἐπεὶ σκαιὸς καὶ διάβολος ἐφάνη, καὶ σοφιστὴς τῶν κακῶν κερδαλέος, καὶ τῷ βασιλεῖ κατὰ τῆς βασιλίδος μοιχείας ἔγκλημα ὑποψιθυρίσας, φθόνῳ τοῦ συνεξυπηρετουμένου. Δοὺξ δὲ Ἀντιοχείας ἀναδειχθεὶς, C καὶ ἅπαξ καὶ δεύτερον μυρίων ὀχλήσεων καὶ ταραχῶν τῇ Συρίᾳ γέγονεν αἴτιος. ὅμως δ' οὖν κατηγορηθεὶς, συλληφθεὶς ἐκεῖσε, τῇ τοῦ σώματος φρουρᾷ παραδίδοται· καὶ ἦν ἔμφρουρος ἐπὶ χρόνον τινὰ ὁ πρὶν περίδοξος γνωριζόμενος. ἀναρρηθεὶς δὲ τῇ τοῦ Διογένους ἀναγορεύσει, καὶ εἰς νῆσόν τινα ἐξορισθεὶς, ὑποσχέσει χρημάτων δικαστὴς Ἑλλάδος καὶ Ἑλλησπόντου προβέβληται, καὶ τὰ κατ' ἐκείνην ἦν διοικῶν. τοῦτον ἐπὶ κακῷ τῶν Ῥωμαίων ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ μεταπεμψάμενος, εἰς τὴν τῶν κοινῶν διοίκησιν κατεστήσατο, Λογοθέτην αὐτὸν προβαλλόμενος. καὶ γίνεται ὁ D βασιλεὺς ἁλώσιμος ταῖς αὐτοῦ τερατείαις καὶ μαγγανείαις, οἷα μὴ εὐμοιρῶν φρονήματος ἀνδρείου καὶ σταθηροῦ· διὸ καὶ ἐξωθεῖται μὲν ὁ Σίδης, πάντα δὲ αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀναδέχεται, ἀθύρμασι τοῦ Μιχαὴλ καὶ παιδικοῖς παιδαριώδεσι προσκειμένου, τοῦ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων Κωνσταντίνου τοῦ Ψελλοῦ πρὸς ἅπαν ἔργον ἀδέξιον αὐτὸν καὶ ἄπρακτον ἀπεργασαμένου. παραγκωνίζεται δὲ καὶ τὸν τοῦ βασιλεύοντος θεῖον Ἰωάννην τὸν Καίσαρα, καὶ τῷ ἀνεψιῷ καὶ βασιλεῖ ὕποπτον ἀπεργάζεται. καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς οἰκειοτάτους ὡς πολεμιωτάτους συκοφαντεῖ, καὶ πάντων ἀποξενοῖ τὴν τοῦ βασιλέως διάθεσιν, ὅλον τε τὸν μειρακίσκον ὑποποιεῖται ἅπαντα. κἀκεῖνο πᾶσι βασιλικὸν ἐνομί- E ζετο πρόσταγμα, ὃ τῷ μηχανορράφῳ τούτῳ ἐδόκει. ἐντεῦθεν κατηγορίαι καὶ ἀπαιτήσεις ἀθρόαι καὶ ἀκαταπαύστοι ἀνδρῶν, καὶ τίσεις ἀχρεωστήτων, καὶ κρίσεις τῷ δημοσίῳ τὸ πλέον, οὐ τῷ δικαίῳ βραβευόμεναι. ἀφ' ὧν δημεύσεις καθολικαί τε καὶ μερικαὶ, κατηγορίαι συχναὶ, καὶ πίστις εὐθὺς ἀπαραλόγιστος, καὶ τῶν πασχόντων θρῆνος ἐλεεινὸς, καὶ τῶν γυμνουμένων κωκυτὸς ἀφόρητος καὶ πολύδακρυς. ἀλλὰ τούτων οὕτω γινομένων, θειλατός τις ὀργὴ τῷ

A animo ferre. dicuntur autem quæ contra ipsum facta sunt, insciente & invito Imperatore Michaele facta, ut postea ipse jurejurando adhibito asseverabat, Cæsare hæc clam & occulte administrante ac perficiente. Hic Imperator Episcopatum Nazianzi ad jura metropolitana perduxit. Imperavit usque ad id tempus, quo captus est, annos tres, menses octo.

Michael autem hac ratione adeptus Imperium, & moderatus vir videbatur, & senex inter juvenes, propter imbecillitatem, & demissionem, ac mollitiem, & idcirco adjunxerat sibi Joannem Sidæ metropolitanum ad rempublicam gubernandam; Eunuchum natura, sed strenuum, & solertem, pri- B mum præsidem protosyncellorum, virum omnibus bonis ornatum, ex quo Imperatoris vitium, quod dissolutæ vitæ attribuebatur & mollitiei, ut ita dixerim, muliebri, ad gubernandam Rempublicam & inertiam, hujus mores & ad hæc dexteritas & studium adornabat & corrigebat: verum cum hoc tritico etiam zizanium mixtum fuerat. Erat enim eunuchus quidam, nomine Nicephorus, quem diminuentes Nicephoritzem appellabant, a Bucellariis oriundus, peritus & doctus in excogitandis perturbationibus, & consuendis dolis, atque excitandis tempestatibus & procellis, tranquillo tempore: qui quum patri Michaelis minister fuisset a secretis, ubi compertus est manifesto seditiosus & calumnia- C tor, & malorum egregius commentator, quique Imperatori adversus Imperatricem adulterii crimen insusurraverat, invidia simul ei opitulante; Dux autem Antiochiæ declaratus semel atque iterum infinitarum perturbationum & seditionum Syriæ auctor fuerat, attamen accusatus & comprehensus illic in custodiam traditus fuerat, ubi aliquandiu detinebatur, prius ibi illustris cognitus, effugiens vero quo tempore Diogenes fuit declaratus & in quamdam insulam relegatus pecuniarum pollicitatione Judex Græciæ & Peloponnesi delectus est, & res ad eam pertinentes moderabatur. D Hunc Romanorum malo Michael accersitum Reipublicæ administrationi præfecit, Logothetam ipsum declarans, capiturque Imperator illius præstigiis & machinationibus: utpote qui virilis mentis & stabilis expers esset. & idcirco expellitur Sidæ præfectus, omniaque ipse ad se unum revocat, Michaele interim nugis & ludis puerilibus perpetuo vacante, cum philosophorum præstantissimus Constantinus Psellus, ipsum Imperatorem ad omne opus inutilem & minus idoneum reddidisset. Sed & Imperatoris patruum Joannem Cæsarem submovit, & fratris filio ipsique Imperatori suspectum effe- E cit. & omnes prorsus maxime familiares ut inimicissimos calumniatur, omnesque Imperatoris benevolentia privat, ac totum adolescentulum sibi regem subjicit. atque illud omnibus pro Imperatoris edicto habebatur quodcumque huic machinatori videretur. Hinc accusationes, & frequentes delationes eorum, qui indicta caussa damnarentur, & pœnæ minime debitæ, & judicium sæpius ad voluntatem vulgi, quam juste prolatum. unde bonorum publicationes, tum uni-

MICHAEL PARAPINACIUS, Ducis filius.

Edit. Paris. pag. 846.

versorum tum singulorum crebræ accusationes & fides statim temeraria, eorum qui patiebantur miserabilis lamentatio, & spoliatorum luctus intolerabilis, & multæ lacrymæ. verum his ita spoliatis divinitus quædam immissa ira Orientem invasit. nam quum pacis fœdus erga Diogenem violaretur, atque irritum esset, ira perciti Turci, propterea quod quem ipsi ut inimicum captum & in suam potestatem redactum omni cura & honore dignati fuerant, propriumque ei Imperium restituerant; sui erga ipsum furiose inimicum minime conciliatum, se gesserant: & quæ ab ipsis illum pati oportuerat, amici & cognati in pace præsertim degentes in illum perpetraverant & miserabili ac luctuosa morte affecerant. nam externi quoque ob multitudinem calamitatum ipsius, & infortunium vix consolabile summopere dolebant, e Perside cum omnibus copiis profecti, nullo obvio impedimento in Romanas regiones invadunt, easque vexarunt non dispersi accedentes ut prius, & exules statim, sed potius ut domini eorum in quæ inciderant. hæc audiens Imperator coacto idoneo exercitu, ducem ei præficit Isaacium Comnenum, eique collegam tradit Ruselium Latinum cum Francica legione quadringentorum Francorum numero. quumque in Iconium pervenisset omnis exercitus, exorta quadam contentione Ruselius aperte rebellans secum Francos adducens, in aliam partem iter arripuit, data suis venia, quo vellent abeundi.

Edit. Paris. pag. 847.

quum vero ad Melitenem pervenisset, in Turcos repente invadens superior evadit, & reliquam exercitus partem ad Cæsaream appellit. Comnenus quoque meditatus in hostes repente impetum facere progrediebatur nocte, quasi imparatos ipsos aggressurus, sed aliter, atque opinatus fuerat, ei accidit. Incidit enim in ipsos compositos, & paratos, & invitus cum ipsis congressus superatur, & illico capitur, omnia quoque quæ intra vallum erant, corripiuntur; multis interfectis Romanis, vivis quibusdam captis, plures autem sibi fuga salutem quæsivere. quumque fama ad Imperatorem pervenisset, visus est tristior, & dolore affectus, non tamen omnino ab inferenda civibus injuria, neque a nefariis rebus sese abstinuit, quod Nicephori monitis pareret. quum enim eo esset ingenio ut discernere non posset facile, neque ea mente esset, ut vigilaret, omne quod imperabatur a Nicephoro, faciebat, quasi mancipium. Ex eo tempore igitur licentiam nacti Agareni Orientis regionem percurrentes non desistebant eam vexare atque vastare. quum autem Isaacius multis sese pecuniis redemisset, & pleno marsupio, statim summus Dux Joannes Cæsar declaratur: qui quum transisset usque ad Dorylæum, profectus inde ulterius progressus est, & usque ad Zompi pontem pervenit. Sed antequam Sangarium transiret, advenit Ruselius ex Armeniaco multo studio, & ibi castra locat. quumque misisset Cæsar legatos, tamquam ad eum qui offendisset, atque peccasset, si mutato consilio se proprium dominum agnosceret, veniam & malorum oblivionem promisit. frémente ve-

A ἔφαν κατείληφε. τῶν γὰρ πρὸς Διογένην εἰρηνικῶν συμφώνων ἀργῶν μεινάντων καὶ ἀπράκτων, θυμῷ συνεχόμενοι οἱ Τοῦρκοι, ἐφ' οἷς ὃν αὐτοὶ ὡς ἐχθρὸν εἰληφότες, καὶ ὑποχείριον, πάσης κομιδῆς καὶ τιμῆς ἠξιώκασι, καὶ τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ αὖθις ἀποκατέστησαν, οἱ δὲ οἰκεῖοι μανιωδῶς ὡς ἐχθρῷ προσενεχθέντες ἀσπόνδῳ, ἃ παρ' αὐτοῖς ἐχρῆν αὐτὸν παθεῖν, οἱ γνωστοὶ καὶ συγγενεῖς, καὶ τοῖς τῆς εἰρήνης νόμοις ἀγόμενοι, διαπεπράχασι, καὶ οἰκτίστῳ καὶ ἐπωδύνῳ θανάτῳ παραδεδώκασιν. ὑπαλγοῦσι γὰρ αὐτῷ καὶ οἱ ἀλλότριοι διὰ τὸ πλῆθος τῶν δεινῶν, καὶ τὸ τῆς συμφορᾶς ἀπαρηγόρητον, ἄραντες ἐκ Περσίδος παμπληθεῖς, ὡς μηδενὸς ὄντος τοῦ
B κωλύοντος, τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐπιστρατεύουσι θέμασι, καὶ ταῦτα κατεπλημμελοῦντο, οὐ σποράδην ἐπιφοιτῶντες, ὡς τὸ πρίν, καὶ φυγάδες αὐτόχρημα, μᾶλλον δὲ ὡς δεσπόται τῶν προσυχόντων κατακυριεύοντες. ταῦτα διενωτιζόμενος ὁ βασιλεύων, συναγείρας στρατόπεδον ἱκανόν, στρατηγὸν αὐτῷ ἐφίστησι τὸν Κομνηνὸν Ἰσαάκιον. συνίστησι δ' αὐτῷ καὶ Ῥουσέλιον τὸν Λατῖνον μετὰ Φραγγικοῦ συντάγματος, εἰς τετρακοσίους Φράγγους ἀναβαίνοντος. ἐν τῷ Ἰκονίῳ δὲ τοῦ στρατοπέδου γενομένου παντός, φιλονεικίας συμβάσης τινός, ἀποστατεῖ τηνικαῦτα ὁ Ῥουσέλιος προφανῶς, καὶ τοὺς Φράγγους παραλαβών, ἑτέραν ἐτράπετο, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν τῷ ἰδίῳ ἐπιτρέπει θελήματι. ἀπελθὼν δὲ εἰς Μελιτηνήν, Τούρκοις
C περιτυχών, ἀριστεύει, καὶ ἐφόδῳ τούτοις ἐπεισπεσών. τὸ δὲ λοιπὸν στράτευμα τῇ Καισαρείᾳ παραβάλλει. σκεψάμενος δὲ καὶ ὁ Κομνηνὸς τοῖς ἐναντίοις προσβαλεῖν ἐξ ἐφόδου, πρόεισι μὲν ὡς διὰ τῆς νυκτός, ὡς ἀπαρασκευάστοις ἂν ἐπιπέσοι αὐτοῖς. τὸ δ' ἐναντίον πάσχει τῆς οἰκείας βουλῆς. ἐμπαρασκευάστοις γὰρ καὶ ἡτοιμασμένοις ἐντυγχάνει αὐτοῖς. συρρήγνυσι δὲ τούτοις καὶ μὴ βουλόμενος, καὶ ἡττᾶται εὐθύς, καὶ αἰχμάλωτος αὐτίκα γίνεται. ἁλίσκεται δὲ καὶ τὰ ἐν τῷ χάρακι ἅπαντα, πολλῶν μὲν Ῥωμαίων πεσόντων, ζωγρείᾳ δὲ ληφθέντων τινῶν, πλειόνων δὲ τὴν σωτηρίαν εὑραμένων φυγῇ. τῆς δὲ φήμης τὸν βασιλέα καταλαβούσης ἔδοξε μέν τι σκυθρωπὸν πα-
D θεῖν, οὐ μὴν δὲ παντάπασι τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων καὶ τῶν κοσμικῶν ἀπείχετο, ταῖς τοῦ Νικηφόρου ὑποθημοσύναις. μὴ ἔχων γὰρ φύσιν διαγνωστικὴν, καὶ ἕξιν διακριτικὴν καὶ ἐγρηγορυῖαν, πᾶν τὸ προσταττόμενον παρὰ τοῦ Νικηφόρου, ἐποίει, ὥσπερ ἀνδράποδον. ἔκτοτε οὖν ἀδείας λαβόμενοι τὴν ἑῴαν κατατρέχοντες Ἀγαρηνοί, οὐκ ἐπαύοντο καθ' ἑκάστην κεραΐζοντες καὶ ταύτην καταλυμαινόμενοι. ἀλλαξαμένου δὲ τοῦ Ἰσαακίου τὴν αἰχμαλωσίαν χρημάτων πολλῶν καὶ βαλαντίου ἁδροῦ, αὖθις στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ὁ Καῖσαρ Ἰωάννης προχειρίζεται. ὃς διαπεραιωθεὶς, καὶ μέχρι τοῦ Δορυλαίου προϊών, ἄρας ἐκεῖθεν πορρω-
E τέρω πορεύεται, καὶ μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ Ζόμπου κατέλαβε. πρὸ δὲ τοῦ περαιωθῆναι τὸν Σαγγάριον, ἀφικνεῖται ὁ Ῥουσέλιος ἐκ τοῦ Ἀρμενιακοῦ σπουδῇ πολλῇ, καὶ στρατοπεδείαν ἐκεῖσε πηγνύσι. πέμψας δ' ὁ Καῖσαρ ὡς κακῶς προσκρούσαντι καὶ ἐξαμαρτόντι, εἰ γνωσιμαχήσοι, καὶ τὸν οἰκεῖον ἐπιγνοίη δεσπότην, συμπάθειαν καὶ ἀμνηστίαν κακῶν ἐπηγγέλλετο. φρυαξαμένου δὲ τοῦ Βαρβάρου,

οἷα ἐπὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶ καὶ τῷ πολέμῳ θαῤῥοῦντος, καὶ τῷ πλήθει τῶν σὺν αὐτῷ ἐρειδομένου, ἄπρακτος ἡ πρεσβεία ἐδείχθη καὶ κενή. διὸ καὶ πολέμῳ κριθῆναι τὸ πᾶν ἔδοξε. διαβὰς οὖν τὸν ποταμὸν ὁ Καῖσαρ, καὶ ὁ συστράτηγος αὐτοῦ Νικηφόρος ὁ Βοτανειάτης, μετὰ τῆς λοιπῆς πληθύος, αὐτίκα πρὸς πόλεμον τῷ Ρουσελίῳ προσέβαλε. μὴ ἐνεγκόντων δὲ τῶν Ῥωμαίων τὴν τῶν Φράγγων ἐπίθεσιν, φυγὴ γίνεται παντὸς τοῦ στρατοῦ, καὶ ἁλώσιμος ὁ Καῖσαρ τῷ Ρουσελίῳ καθίσταται, καὶ ἄλλοι πολλοί, τοῦ Βοτανειάτου μόνου φυγόντος σὺν ὀλίγοις τισίν. ἐγεγόνει τοίνυν ὁ Ρουσέλιος ἐκ τούτου μέγας καὶ διαβόητος τῷ μεγέθει τοῦ κατορθώματος. χωρῶν δὲ κατευθὺ τοῦ Βυζαντίου, τὸν Καίσαρα εἶχε σιδηρόδετον, καὶ πολλοῖς ἀνιαροῖς ἐπαντλούμενον, καὶ λυπηρῶν κύμασιν ἀλλεπαλλήλοις βαλλόμενον. ὡς δὲ προσηγγέλθη καὶ τοῦτο τὸ οἰκειακὸν ἀτύχημα τῷ βασιλεῖ, καὶ ἡ τοῦ Φράγγου ἐπιδημία τοὺς πάντας ἐξέπληξε, πολλή τις ἀθυμία καὶ μέριμνα κατεῖχεν αὐτόν τε καὶ τοὺς λοιποὺς ἅπαντας. τὴν ἐξ ἐκείνου οὖν ὁδοιπορίαν διελκύσας ὁ Ρουσέλιος ἐπαγόμενος μεθ' ἑαυτοῦ τόν τε Καίσαρα καὶ τὸν Μαλέσην Βασίλειον, ἄρτι τῆς σὺν τῷ Διογένει αἰχμαλωσίας ἀπολυθέντα, κατασκηνοῖ ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ταῖς ἐκεῖσε οἰκίαις ἐνίησι τὸ πῦρ, καὶ πολλὴν ἀνήγειρε τοῖς ἐποίκοις τὴν βοὴν καὶ τὸν κωκυτόν. καταμαλάξαι δὲ σπεύδων ὁ βασιλεὺς τὴν τοῦ βαρβάρου θρασύτητα, ἀξίωμά τε ὑπισχνεῖται δοῦναι αὐτῷ κουροπαλάτου, προσεπιπέμπει δὲ καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα. μεταπέμπεται δὲ καὶ Τούρκους κατ' αὐτοῦ λαθραίως πολλαῖς ὑποσχέσεσι πείθων τὸν Ρουσέλιον καταγωνίσασθαι. ὁρῶν δὲ οὗτος ἑαυτὸν ἀσθενῆ πρὸς τοσαύτην πληθύν, ἀπολύσας τῶν δεσμῶν τὸν Καίσαρα, ἀναγορεύει βασιλέα, εὐφημίαις μεγαλοπρεπέσι καὶ διαπύροις τὸ κράτος αὐτῷ συγκατασκευασάμενος. μήπω δὲ τῆς φήμης ἁπλωθείσης, μηδὲ πλατυνθείσης τῆς τοῦ Καίσαρος ἀναῤῥήσεως, καὶ διὰ τοῦτο μήτε στρατιωτῶν προσχωρησάντων, ἐξαίφνης περὶ τὸ ὄρος τὸν Σοφῶνα πλῆθος Τουρκικὸν παραφαίνεται, πέντε ἢ καὶ ἓξ χιλιάσιν εἰκαζόμενον. καὶ αὐτίκα ὁ Ρουσέλιος ἐξήρτυε τὰ πρὸς πόλεμον. ἀνέστελλον δὲ τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ὅ, τε Καῖσαρ καί τινες τῶν ἐξοχωτέρων, ὡς ἂν διαγνοῖεν πρότερον τὴν πληθὺν ὁπόσα τις εἴη τῶν φανέντων. μὴ ἐνεγκὼν, ἀλλ' ἀδοξίαν ἄκραν ἡγούμενος, εἰ πρὸς ἓξ ἢ * δέκα χιλιάδας ἀμφιγνωμονεῖ ὁ Ρουσέλιος, σὺν πολλῇ ῥύμῃ τοῖς ἐναντίοις ἐπῆλθε μετὰ τῶν Φράγγων. ἔπεσον οὖν τῶν Τούρκων πολλοί, μηδενὸς τῶν Φράγγων κενὸν τὸ δόρυ ἐσχηκότος. οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς φυγὴν ὥρμησαν. τῆς διώξεως δὲ ἐπὶ πολὺ γενομένης παρὰ τὸ εἰθισμένον αὐτῷ, καὶ ταῦτα δι' ὀρέων ἀβάτων καὶ δυσδιεξιτήτων, ἔλαθε τοὺς πλείους τῶν σὺν αὐτῷ ἀπολιπὼν ὀπίσω. αὐτὸς δὲ μετὰ βραχέων τινῶν ὑπολειφθεὶς, καὶ τοῦ Καίσαρος ἐν ἵπποις κεκμηκότος τῷ συνεχεῖ τῆς διώξεως καὶ ἐπιτεταμένῳ, οὔπω δὲ ἔχοντι ἀνεφάνη πλῆθος ἕτερον Τούρκων ἄπειρον, εἰς ἑκατὸν χιλιάδας ποσοῦσθαι στοχαζόμενον. περιστοιχισθεὶς οὖν πάντοθεν, καὶ ἄκων αὐτοῖς προσρήγνυται μετ' ὀλίγων πάνυ τῶν περὶ αὐτόν. ἀντεῖχον μὲν οὖν οἱ Τοῦρκοι, ἔπεσον μέν τοι καὶ τότε πολλοί. ὅμως κυκλωθέντες ὑπὸ τοσούτου πλήθους ἑκηβόλοις τοῖς βέλεσιν, ἀποβαλόντες τοὺς ἵππους, καὶ πεζοὶ ὑπολειφθέντες

* ἑπτὰ

A ro Barbaro veluti eo qui propriis manibus & bello fidebat, & suorum multitudine nitebatur, legatio re infecta & inanis redit. Idcirco prælio de summa rerum decertandum statuit. Igitur Cæsar quum fluvium transisset, & collega ipsius Nicephorus Botaniates cum reliquo exercitu, statim prælio cum Ruselio congressus est. non sustinentibus autem Romanis Francorum impetum, omnis exercitus in fugam vertitur, & a Ruselio Cæsar capitur, aliique multi, solus Botaniates cum paucis quibusdam fugit. ex eo tempore magnus Ruselius & celebris evasit, prosperi successus magnitudine, rectaque Byzantium contendens B Cæsarem vinctum habebat multis afflictum malis, & fluctibus calamitatum subinde succedentium exagitatum. ubi autem hoc quoque domesticum infortunium Imperatori nunciatum fuit, & Franci adventus omnes deterruit, ingens sollicitudo & cura animos omnium occupavit, & ipsius Imperatoris. Ruselius igitur inde profectus secum adductis Cæsare & Basilio Malese qui nuper a captivitate cum Diogene liberatus fuerat, in Chrysopoli tabernaculum collocat, & ædificia quæ illic erant, igne incendit. quo facto, ingentem excitavit clamorem & luctum indigenarum. Imperator autem mollire studens Barbari audaciam, pollicetur ei Curopalatæ honorem, & insuper ad eum mittit uxo- C rem & liberos, sed clam contra ipsum Turcos accersit multis pollicitationibus persuadens, ut Ruselium debellent. videns autem iste se imbecillem adversus ejuscemodi multitudinem, Cæsarem e vinculis liberatum Imperatorem declarat, laudibus magnificis & claris celebrans, eique Imperium tribuit. nondum autem divulgata fama, neque dilatata Cæsaris declaratione, & idcirco neque milites concurrerant, statim ad montem Sophonem manus Turcica apparet, quæ videbatur quinque aut sex millium, atque e vestigio Ruselius se ad prælium comparavit. verum illius impetum coercebant & Cæsar & quidam ex præstantioribus, ut prius dignoscerent quanta D esset hostium vis: sed ille haud sustinens, quin potius loco summæ ignominiæ ducens, si adversus sex aut decem millia pugnam Ruselius cunctaretur, multo impetu in hostes cum Francis invasit. Cecidere igitur ex Turcis plures, quum Francorum nemo hasta inani usus esset. reliqui in fugam conjecti sunt. quum vero diutius persequeretur, præter id quod consueverat, præsertim per inaccessos atque invios montes, non animadvertit a tergo se suorum plures reliquisse: ipse autem cum paucis quibusdam relictus, & Cæsare inter equites defatigato continua & longa ho- E stium insectatione, incidit in eam calamitatem quam mox dicemus. nam in ipsum ita laborantem altera Turcorum infinita manus fere centum mille, quantum conjectura assequi poterant, invasit. undique igitur circumventus vel invitus cum hostibus congreditur, cum paucis admodum, quos circum habebat. Igitur restitere Turci, & tamen multi tunc quoque ex ipsis cecidere. verum enimvero circumventi a tanta multitudine telis, quæ longe jaciebantur, amissis equis, & pedites omnes relicti

Edit. Paris. pag. 848.

ita cessarunt, attameo multi cadunt, & Turci decuplo plures. Capiuntur Cæsar & Rutelius, & qui cum ipso erant.

Edit. Paris. pag. 849.

Ex Francis autem qui relicti fuerant fuga ad Metaboles oppidum se recepere, una cum Ruselii uxore, quod summo studio servabant. Turci vero Ruselium compedibus vinctum asservantes, Cæsarem autem solutum in honore habebant. quumque exigeretur captivorum pretium, studebat Imperator eum redimere: nam paulo ante Maleses quoque absolutus a Cæsare statim in exilium missus est publicatis bonis, Ruselii captivitatem cum captivitate Diogenis, & publicationem & exilium commutans. verum Ruselii uxor ipsum redemerat. quare missi ab Imperatore, Cæsare solum redempto, rediere. quum vero ad Propontidem pervenisset, veritus ne forte ut rebellis & suspectus aliquid mali & ejuscemodi cui remedium adhiberi non posset, sustineret, deposita veste usitata, capillisque detonsis, monachorum habitum induit. & ita vili indumento ad regiam se recepit: ex quibus omnibus sanæ mentis homines divinam iram ratiocinabantur. & quemadmodum Deus ipsis inimicus effectus fuerat, propter divinorum mandatorum ac præceptorum violationem, & contemptum, quorum sibi conscii ad ingentia bella & pericula non prius placato divino numine Romanas copias adducunt, & quum male afficiantur, semperque vincantur, non tamen ullum divinæ indignationis percipiunt sensum: antiqui vero Romani non ita facientes immensas illas & prosperas pugnas edebant, sed virtutem & justitiam, & charitatem, & veritatem profitentes, & omnino omnia honesta & bona pro viribus tractantes. quare etiam divinum numen illis aderat, & omnibus modis hostes debellabant. Ingressu autem Cæsare, visus est, qui imperabat, omnia perfecisse. Sed cruciabatur quod Ruselii consilium non successerat. nam cognatorum exitium, amissionem Imperii, Christianos occidi, vicos comburi, & regiones everti posteriora ducebat. Ruselius autem ex oppido Metaboles profectus cum iis Francis militibus, qui relicti fuerant, & uxore ac liberis, & bonis suis per mediam regionem sine metu ibat: quumque ad Armeniacorum regionem pervenisset, ad sua priora castra se recepit. & inde adversus Turcos excursiones faciens coercuit ipsos, ne amplius in eam regionem irrumperent: audiens hæc Imperator præstare existimabat Turcos obtinere loca Romanorum, quam Ruselium aliquo in loco permittere ad hoc a Nicephoro instigatus ac

pag. 850.

stimulatus, mittit igitur quemdam ex nobilibus civibus ætate juvenem, sed alioqui strenuum atque prudentem, præsidem Alexium Comnenum, qui quam pervenisset Amasiam, ibi rei exitum expectabat. Ruselius autem inita societate & amicitia cum Turcorum Principe, congressus est cum ipso sine militibus, ut consueverat. verum quadam die cum ipsis cœnans capitur & devincitur * accedere enim Romanos ad Turcos jurejurando adhibito, terminus, & ratio præscripta est, & excusatione carens. hunc multo pretio em-

* Fallere enim Romanos etiam jurejurando interposito apud Turcos

A συμπεσόντες οὕτως ἐνέδωκαν. πίπτουσι δ' ὅμως πολλοί, καὶ Τοῦρκοι δὲ δεκάκις τοσοῦτοι. ἁλίσκεται δὲ ὁ, τε Καῖσαρ καὶ ὁ Ρουσέλιος, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς. οἱ δὲ τῶν Φράγγων ὑπολειφθέντες εἰς τὸ τῆς Μεταβολῆς φρούριον συμφυγόντες μετὰ τῆς τοῦ Ρουσελίου γυναικός, δι' ἐπιμελείας ἐποιοῦντο τὴν ταύτης φυλακὴν καὶ συντήρησιν. οἱ δὲ Τοῦρκοι τὸν μὲν Ρουσέλιον ποδοκάκῃ ἀσφαλισάμενοι, τὸν Καίσαρα ἄνετον εἶχον, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἦγον τιμῇ. τοῦ δὲ νομίσματος τῶν ἐαλωκότων ἐπιζητουμένου, ἐσπούδαζε μὲν ὠνήσασθαι τοῦτον ὁ βασιλεύς· ἐπικατέλαβε γὰρ καὶ ὁ Μαλέσης ἄρτι ἀπολυθεὶς παρὰ τοῦ Καίσαρος, καὶ αὐτίκα εἰς ὑπερορίαν στέλλεται, δημεύσει τε καθυποβάλλεται, αἰχμαλωσίαν B αἰχμαλωσίας τῆς σὺν τῷ Διογένει τὴν τοῦ Ρουσελίου, καὶ δήμευσιν καὶ ἐξορίαν τούτου ἀνταλλαξάμενος· ἀλλ' ἡ τοῦ Ρουσελίου γυνὴ σπουδῇ πολλῇ τοῦτον ἐλυτρώσατο. ὅθεν οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως σταλέντες, τὸν Καίσαρα μόνον λυτρωσάμενοι ἀνθυπέστρεψαν. ἐν δὲ τῇ Προποντίδι γενόμενος, εὐλαβηθεὶς μή ποτε ὡς ἀποστάτης καὶ ὕποπτος νομισθεὶς πάθῃ τι φαῦλον καὶ ἀνίατον, τὴν κοσμικὴν ἀποβαλλόμενος ἐσθῆτα, τὴν τρίχα κείρεται, καὶ τὰ μοναχῶν ἀμφιέννυται. καὶ οὕτως ἐν εὐτελεῖ τῷ σχήματι τοῖς βασιλείοις παρέβαλεν. ἐξ ὧν ἅπαντες οἱ εὖ φρονοῦντες τὴν θεομηνίαν συνελογίζοντο, καὶ ὅπως αὐτοῖς τὸ C θεῖον ἐναπεπολέμωται, διὰ τὴν τῶν θείων ἐντολῶν καὶ ἐνταλμάτων παρόρασιν καὶ ἀθέτησιν· ἅς καίπερ ἑαυτοῖς συνεπιστάμενοι, εἰς πολέμους μεγάλους καὶ κινδύνους, μὴ πρότερον τὸν Θεὸν ἱλεωσάμενοι, τὰς Ρωμαϊκὰς δυνάμεις εἰσάγουσι· καὶ πάσχοντες κακῶς καὶ ἡττώμενοι ἀεί, αἴσθησιν οὐ λαμβάνουσι τῆς τοῦ θείου νεμέσεως. οἱ δὲ πάλαι Ρωμαῖοι οὐχ οὕτω ποιοῦντες τὰς φοβερὰς ἐκείνας καὶ ᾀδομένας στρατηγίας κατώρθουν· ἀρετῆς δὲ καὶ δικαιοσύνης, καὶ ἀγάπης, καὶ ἀληθείας ἀντιποιούμενοι, καὶ ἁπλῶς πᾶν καλὸν καὶ ἀγαθόν, ὡς δυνατόν, μετερχόμενοι. διὸ καὶ τὸ θεῖον συμπαρῆν αὐτοῖς, καὶ παντὶ τρόπῳ τοὺς ἐναντίους κατηγωνίζοντο. εἰσελθόν-D τος δὲ τοῦ Καίσαρος, ἔδοξε μὲν ὁ κρατῶν ἀνυπένοιαι τὸ πᾶν. ἐλυπεῖτο δὲ τῇ τοῦ Ρουσελίου ἀστοχίᾳ. τὴν γὰρ τῶν ὁμογενῶν ἀπώλειαν, καὶ τὴν ὑφαίρεσιν τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ σφάττεσθαι τοὺς Χριστιανούς, καὶ δουλοῦσθαι τὰς κώμας, καὶ τὰς χώρας ἀφανίζεσθαι, ἐν δευτέρῳ ἐτίθετο. ὁ δέ γε Ρουσέλιος ἄρας ἐκ τοῦ τῆς Μεταβολῆς φρουρίου μετὰ τῶν ὑπολελειμμένων Φράγγων στρατιωτῶν, καὶ τῆς συνεύνου, καὶ τῶν παίδων, καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ, διὰ μέσης τῆς χώρας ἀτρέπτως ἐβάδιζε, καὶ τὸ θέμα τῶν Αρμενιακῶν καταλαβὼν, τοῖς προτέροις αὐτοῦ κάστροις ἀποκατέστη. κἀκεῖθεν ἐκδρομὰς κατὰ τῶν Τούρκων ποιούμενος, ἀπεῖρξεν αὐτοὺς τῶν κατὰ τὸ τοιοῦτο θέμα ἐφόδων. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐνωτιζόμενος ταῦτα, μᾶλλον ἐνόμιζε συμφέρον τοὺς Τούρκους ἔχειν τὰ Ρωμαίων, ἢ τὸν Ρουσέλιον χωρεῖσθαι ἐν τόπῳ ἑνί, παρὰ τοῦ Νικηφόρου πρὸς E τοῦτο νυττόμενος καὶ διεγειρόμενος. στέλλει τοίνυν τινὰ τῶν εὐπατριδῶν, τὴν μὲν ἡλικίαν νέον, δραστήριον δὲ ἄλλως καὶ ἐχέφρονα, τὸν πρόεδρον Αλέξιον τὸν Κομνηνόν. ὃς ἐν τῷ ἄστει τῆς Αμασείας γενόμενος, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. ὁ δὲ Ρουσέλιος συνθήκας καὶ φιλίας μετὰ τοῦ τῶν Τούρκων ἐξάρχοντος θέμενος, συνῆλθε τούτῳ ἐψιλωμένος στρατιωτῶν, ὡς ἦν συνήθης καὶ ἔθας. ἐν μιᾷ δὲ συνδειπνῶν αὐτοῖς ἁλίσκεται, καὶ δεσμώτης ἀποδείκνυται. ἀπατᾶν γὰρ Ρωμαίους ἐπομόσαντας παρὰ τοῖς Τούρκοις ὅρος καὶ λόγος ἐν δόκιμος, καὶ ἀλογοθέτητος. τοῦτον ὠν-

ἐκτ

νιον πολλῶν ὁ πρόεδρος Ἀλέξιος ἀναστάμενος, ἐς βασιλέα ἀπάγει δέσμιον. παραδοὺς οὖν ὁ βασιλεὺς τοῖς βασανισταῖς, ξεσμοῖς ἀνηκέστοις τῶν βουνεύρων ὥς τινα δοῦλον δραπέτην ᾐκίσατο, καὶ εἰς ἕνα τῶν ζοφωδεστάτων ἐγκλείσας πύργων, ἀτημέλητον εἶχεν ἁλύσεσι δέσμιον. ὁ δὲ Λογοθέτης μέγα δυνάμενος, ὡς εἴρηται, παρὰ βασιλεῖ, ἄγων τε καὶ φέρων πάντα ὑπὲρ ἐβούλετο, τὴν τοῦ Ἑβδόμου μονὴν διὰ δωρεᾶς ἐξαιτησάμενος, πάντα κτήματα καὶ πᾶσαν σχεδὸν ὅσην ἥλιος ἐφορᾷ, ἔσπευδε προσκυρῶσαι αὐτῇ, καὶ προσόδοις ἀφθόνοις ἐμπλατῦναι, σκεπτόμενος τῇ μοχθηρίᾳ οἰκειοῦσθαί τε τὸν βασιλέα, καὶ παρακερδαίνειν τὰ μέγιστα τῆς ἀβελτηρίας αὐτοῦ, καὶ τῷ ὀνόματι τῆς μονῆς πλοῦτον ἐπικτᾶσθαι ὑπερφυᾶ. προχειρότατος δὲ ὢν εἰς κακίαν, εἴπερ τις ἕτερος, καὶ τοῦ κερδαλέου χάριν μηδενὸς δυσφήμου ὀνόματος ἀπεχόμενος, φουνδάκα ἐν τῷ Ῥαιδεστῷ καὶ μονοπωλεῖον συνεστήσατο, κωλύσας καὶ ἀπείρξας τοὺς πωλοῦντας ἅπαντας, τὸ βασιλικὸν δὲ μόνον πρατήριον ἐμηχανήσατο, παρ᾽ ὃ καὶ λιμὸν ἐπραγματεύσατο μέγιστον, καὶ τῶν πώποτε μνημονευομένων ἀπανθρωπότατον, ὡς καὶ τῷ βασιλεῖ ἀντ᾽ ἐπωνυμίας γενέσθαι αὐτόν, καὶ ἀπὸ τούτου μᾶλλον ἢ τοῦ προγονικοῦ γινώσκεσθαι τοῖς μετέπειτα. Μιχαὴλ γάρ τις εἰπὼν, εἰ μὴ προσθείη καὶ τὸν Παραπινάκιον, οὐκ ἂν γένοιτο συντόμως γνωριμώτερος, διὰ τὸ τηνικαῦτα τὸν μόδιον παρὰ πινάκιον τῷ νομίσματι πιπράσκεσθαι. τῷ δὲ * πρώτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἰνδικτιῶνος ιαʹ τὸ τῶν Σέρβων ἔθνος, οὓς δὴ καὶ Χρωβάτας καλοῦσι, τὴν Βουλγαρίαν ἐξῆλθε καταδουλωσόμενον. τὸν δὲ τρόπον ἄνωθεν ἀναλαβὼν διηγήσομαι. Βασιλείου γὰρ τοῦ βασιλέως, ὁπηνίκα τὴν Βουλγαρίαν ὑπηγάγετο, μὴ θελήσαντός τι νεοχμῶσαι τῶν ἐθίμων αὐτοῖς, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῖς σφετέροις ἄρχουσί τε καὶ ἤθεσι τὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς ὁρίσαντος διεξάγεσθαι, καθώς που καὶ ἐπὶ τοῦ Σαμουὴλ, ὃς αὐτῶν ἀρχηγὸς ἐγένετο. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον τὸ ἔθνος τετάρακτο, τὴν ἀπληστίαν μὴ φέρον τοῦ Ὀρφανοτρόφου, ὅτε τὸν Δολειάνον ἑαυτῶν βασιλέα ἐπεφήμισαν. περὶ ὧν κατὰ μέρος δεδήλωται ἄνωθεν. ἀπέβλεψε δὲ καὶ νῦν πρὸς ἀποστασίαν. τὴν γὰρ τοῦ Νικηφόρου μὴ φέρον ἀπληστίαν, καὶ ἃ κατὰ πάντων αὐτὸς ἐμεμηχάνητο, οὐδενὸς ἐπιστρεφομένου τοῦ βασιλέως, ταῖς παιδαριώδεσι δὲ παιδιαῖς μόνον προσανέχοντος, οἱ κατὰ τὴν Βουλγαρίαν προέχοντες ἀξιοῦσι τὸν Μιχαὴλ ἀρχηγὸν ὄντα ἐπαρῆξαι αὐτοῖς καὶ συνεργῆσαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὡς ἂν αὐτὸν βασιλέα Βουλγαρίας ἀνακηρύξωσι, καὶ τῆς ἐκ τῶν Ῥωμαίων ἐλευθερωθεῖεν καταδυναστείας καὶ βαρύτητος. ὁ δὲ ἀσμένως ὑπακούει αὐτῶν. τριακοσίους τε τῶν ἑαυτοῦ ἀπολεξάμενος, καὶ τῷ οἰκείῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ τῷ καὶ Βοδίνῳ ὀνομαζομένῳ παραδοὺς, εἰς Βουλγαρίαν ἐξαποστέλλει. ἔξεισιν οὖν εἰς τὰ Πρισδίανα, ἔνθα συναθροισθέντες οἱ ἐν τοῖς Σκοπίοις προέχοντες, ὧν ἔξαρχος ἦν Γεώργιος ὁ Βοϊτάχος, τοῦ τῶν Κομχάνων γένους καταγόμενος, βασιλέα Βουλγάρων αὐτὸν ἀνεκήρυξαν, Πέτρον ἀντὶ Κωνσταντίνου μετονομάσαντες. ὅπερ ἀκούσας ὁ ἐν Σκοπίοις διέπων τὴν ἀρχὴν τοῦ Δουκὸς Νικηφόρος ὁ Καραντηνὸς, τοὺς ὑφ᾽ αὐτὸν στρατηγοὺς παραλαβὼν, ἄπεισιν εἰς τὰ Πρισδίανα μετὰ τῶν Βουλγαρικῶν δυνάμεων. ἐν ὅσῳ δὲ οὗτος τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐξήρτυεν, ἐπικατέλαβε διάδοχος αὐτοῦ Δαμιανὸς ὁ Δαλασσηνός. ἑνωθεὶς τοίνυν μετὰ τοῦ Καραντηνοῦ,

Curopalat.

* τρίτῳ Zonar.

A ptum præses Alexius ad Imperatorem vinctum perducit, quem traditum tortoribus bovinis nervis cædendum, ut fugitivum aliquem servum flagris intolerabilibus curavit, & in obscurissimam turrim inclusum contemptui habebat catenis vinctum. Logotheta autem plurimum potens ut dictum est apud Imperatorem omnia pro arbitrio moderans Hebdomi monasterium sibi donari petens, omnes possessiones & omnem fere, quantum Sol cernit regionem, studuit sibi vindicare, & copiosis proventibus dilatare: cogitans improbitate sibi amicum Imperatorem facere, & maxima lucrari ob ejus simpli- B citatem, ac nomine monasterii ingentes divitias adipisci. & quum esset maxime idoneus ob versutiam, ut si quis alius, ad lucrandum, & quæstus gratia nulli parcens infamiæ, officinam in Rhædesto & monopolium instituit, prohibens & coercens omnes vendentes, solumque Imperatoris forum venale machinatus est. ex quo maximæ famis auctor fuit, & eorum, quæ umquam meminerint homines crudelissimæ, ita ut inde Imperator cognomentum invenerit, a quo magis quam a majorum suorum nomine posteris est cognitus: nam si quis dicat, Michael, neque addat Parapinacius, haud statim cognoscitur, eo quod tunc modius numismate venderetur, sed pinacio minus, qui C medimni quadrans est. primo autem Imperii ipsius anno, Indictione undecima, Servorum gens, quos etiam Chrobatas vocant, exiit ut Bulgariam in servitutem redactura, quomodo vero, altius ipse repetens enarrabo. Nam quum Basilius Imperator, eo tempore quo Bulgariam subegit, nollet aliquid innovare eorum, quæ ipsi usitata erant, verum præfinisset, ut a suis principibus regeretur, suisque moribus degeret, quemadmodum item imperante Samuele, qui dux ipsorum fuit. *...... Jam igitur & prius natio perturbata fuerat, quod non ferret Orphanotrophi avaritiam, quando Doleanum suum Regem declararunt, quæ sigillatim superius de- D monstrata sunt. & nunc quoque ad rebellionem spectavit, neque enim ferebat Nicephori avaritiam, & quæ contra omnes ipse machinatus fuerat, nihil curante Imperatore, sed solis puerilibus ludis occupato, Bulgariæ principes Michaelem suum præfectum petunt sibi opem ferre & opitulari, sibique tradere filium, ut ipsum Bulgariæ regem declarent, & a Romanorum Imperio & crudelitate eum vindicent. ille autem libenter ipsis obtemperabat, delectisque e suis trecentis, & suo filio Constantino, cui Bodino cognomen erat, traditis, in Bulgariam eum mittit. exit igitur ad Prisdiana, ubi coacti proceres qui in Scopiis erant, quorum princeps erat Georgius Boitachus, a Com- E chanis originem ducens, Bulgarorum Regem ipsum declararunt, Petrum, pro Constantino, mutato nomine vocantes. quod quidem audiens is qui Scopiis Ducis imperium administrabat, Nicephorus Carantenus, cum suis ducibus, quos habebat ad Prisdiana se confert, cum Bulgaricis copiis. Interea vero dum hic ad bellum se comparabat, supervenit successor ipsius Damianus Dalassenus: qui cum eo conjunctus

solemne est, & venia dignum censetur: nec est quod quis perjurium accuset.

* deest aliquid.

Edit Paris. pag. 851.

quum multis eum conviciis affecisset, & haud mediocriter in ejus milites debacchatus fuisset, tamquam imbelles eos irridens, instructa acie cum Servis statim prælium committit, fitque horribilis pugna, sed multo horribilior Romanorum clades: cadunt enim multi ex Romanis & Bulgaris, & vivi plurimi capiuntur, in quibus ipse quoque dux Damianus Dalassenus, & qui dicebatur Probatas, & Longibardnpulus, & alii frequentes com ipsis. capta sunt item omnia castra, & omnia, quæ ipsis erant, direpta. Hinc apette Bulgari Bodinum Regem declarant, ut dictum est, mutato nomine Petrum appellantes, & in duas partes divisi, alii cum Bodino ad Nisum se contulere, alii Petrilum quemdam, cui primæ apud Bodinum partes deferebantur, sequuti, adversus Romanos, qui in Castoria erant, profecti sunt: illic enim muro muniendam urbem curaverant, Rnmanis faventes, ut dictum est, & Achridis prætor, Marianus, & Patricius Diaboleos & Proconsul Theognostus Burtzes, & cum ipso Castoriæ præfectus, quibus cum Borises David, & alii multi, qui veriti indigenarum Bulgarorum minas, in Castoriam tamquam ad asylum confugere. quum igitur Petrilus ad Castoriam pervenisset cum innumerabili Bulgarorum manu, quæ ad bellum pertinerent comparabat.

Edit. Paris. pag. 852.

Romani vero etiam ipsi instructi adversus erupere, & ingenti impetu cum ipsis congressi fundunt Petrilum, & in fugam conjectum cogunt per invios montes ad suum Dominnm Michaelem pervenire. & Bulgarorum plurimos occidunt, capiuntque eum, qui post Petrilum in Chrobatis secundum ordinem ducebat, & ad Imperatorem vinctum perducunt. Bodinus autem, quum ad Nisum pervenisset, ut jam Imperatorem a Bulgarica provincia coerceret, omnia obvia prædabatur, eos a quibus non exciperetur, quique recusarent ejus Imperium, vexans, & nffendens: quod quum audisset Imperator, cladem videlicet ducis, & ejus declarationem, Saronitem adversus eum mittit, antequam malum accenderetur, & in magnam flammam evaderet, extinguere festinans, & cum ipso idoneum quoque misit exercitum, ex Macedonibus & Romanis Francisque coactum. Verum hic ad Scopiorum Urbem profectus, nullam eorum, qui Nisi erant, rationem habebat. profectus igitur, & Georgio Boitachn, cui urbs commissa erat, data fide, nihil eum detrimenti passurum, Scopiorum urbem expugnat, ibique castra locat, & quid faciendum de iis, qui Nisi erant, consultabat, ac meditabatur. verum Boiracus, quem jam pœnituerat tamdiu bonum fuisse, & Romanos sequutum esse, clam iis qui Nisi degebant, indicavit ut ad se quam celerrime venirent; & eos, qui cum Saronite erant ignavius degentes, ac segnius, sine olla miseratione crudeliter omnes ad unum interficerent. qui, accepto nuncio, profecti Niso, Scopia petebant, cooperta terra nive, hyems enim erat, Decembri mense. quod quum persensissent ii, qui cum Saronite erant, adversus ipsos cum omnibus copiis irrumpunt, & in itinere deprehensos, ad quemdam locum, nomine Taonium, fere omnes inter-

A πολλά τι κερτομήσας αὐτὸν, καὶ ἐς ἕκαστον δὲ τῶν σὺν αὐτῷ στρατηγῶν ἐμπαροινήσας οὐκ ὀλίγα, καὶ ὡς ἀνάνδρους μυκτηρίσας αὐτοὺς, συνταξάμενος συμβάλλει τοῖς Σέρβοις εὐθέως, καὶ γίνεται μάχη φρικτὴ, καὶ τροπὴ τῶν Ῥωμαίων φρικωδεστέρα. πίπτουσι γὰρ πολλοὶ ἔκ τε Ῥωμαίων καὶ Βουλγάρων, ζωγροῦνται δὲ πλεῖστοι, καὶ αὐτὸς ὁ Δοὺξ Δαμιανὸς ὁ Δαλασσηνὸς, ὅ, τε λεγόμενος Προβατᾶς, καὶ ὁ Λογγιβαρδόπουλος, καὶ ἕτεροι συχνοὶ σὺν αὐτοῖς. ἐλήφθη δὲ καὶ ἡ παρεμβολὴ ἅπασα, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πάντων διασκύλευσις γίνεται. ἐντεῦθεν ἀναίδην οἱ Βούλγαροι τὸν Βοδῖνον βασιλέα ἀναγορεύουσιν, ὡς εἴρηται, Πέτρον μετονομάσαντες. διχῇ τε διαιρεθέντες, οἱ μὲν, μετὰ τοῦ Βοδίνου εἰς τὴν
B Νῖσον ἀπῄεσαν. οἱ δὲ Πετρῖλον τινὰ τὰ πρῶτα παρὰ τῷ Βοδίνῳ φέροντα παραλαβόντες, κατὰ τῶν ἐν Καστορίᾳ Ῥωμαίων ἀπίασιν. ἐκεῖσε γὰρ ἀποτειχίσασθαι τὴν πόλιν οἱ τὰ Ῥωμαίων φρονοῦντες, ὡς εἴρηται, ὅ, τε τῆς Ἀχρίδος στρατηγὸς Μαριανὸς, καὶ ὁ τοῦ Διαβόλεως ὁ πατρίκιος καὶ ἀνθύπατος Θεόγνωστος ὁ Βούρτζης. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ ἐν Καστορίᾳ στρατηγῶν. μεθ' ὧν καὶ ὁ Βορίσης Δαβὶδ, καὶ ἄλλοι πολλοί. οἵ τινες δεδιότες τὴν ἐκ τῶν ἰθαγενῶν Βουλγάρων ἀπειλὴν ὡς εἰς κρησφύγετον τὴν Καστορίαν συνέφυγον. καταλαβὼν οὖν ὁ Πετρῖλος τὴν Καστορίαν μετὰ πλήθους Βουλγάρων ἀμυθήτου, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον συνεσκευάζετο. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ συνταξάμενοι ἐξῆλθον κατ' αὐτῶν, καὶ μετὰ ῥύμης σφοδρᾶς συμβαλόντες αὐτοῖς, τρέπουσι τὸν Πετρῖλον,
C καὶ φυγεῖν καταναγκάζουσι δι' ὀρέων ἀβάτων πρὸς τὸν ἑαυτοῦ κύριον τὸν Μιχαηλᾶν ἀφικόμενον. κτείνουσι δὲ καὶ τῶν Βουλγάρων πολλούς. αἱροῦσι δὲ καὶ τὸν μετὰ τὸν Πετρῖλον ἐν Χροβάτοις τεταγμένον, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα δεσμώτην ἀπάγουσιν. ὁ δὲ Βοδῖνος τὴν Νῖσον καταλαβὼν, ὡς ἤδη βασιλέα τῶν Βουλγαρικῶν πραγμάτων ἀντείχετο, πᾶν τὸ προστυχὸν ληϊζόμενος, καὶ τοὺς μὴ δεχομένους, μηδὲ δουλευομένους αὐτῷ κεραΐζων καὶ λυμαινόμενος. ὅπερ ἀκηκοὼς ὁ βασιλεὺς, τήν τε τοῦ Δουκὸς ἧτταν δηλαδὴ, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀναγόρευσιν, τὸν Σαρωνίτην κατ' αὐτοῦ ἐξαπέστειλε, πρὶν ἐξαφθῇ τὸ κα-
D κὸν, καὶ εἰς μεγάλην ἐξαρθῇ φλόγα, κατασβέσαι τοῦτο κατεπειγόμενος. συνεξαπέστειλε δὲ αὐτῷ καὶ στράτευμα ἀξιόλογον συγκείμενον ἔκ τε Μακεδόνων καὶ Ῥωμαίων καὶ Φράγγων. ἀλλ' οὗτος μὲν πρὸς τὴν τῶν Σκοπίων πόλιν τὴν ὁρμὴν ποιούμενος, τῶν ἐν τῇ Νίσῳ οὐδεμίαν φροντίδα ἐτίθετο. παραγενόμενος οὖν, καὶ τῷ πιστευομένῳ ταύτην Γεωργίῳ τῷ Βοιτάχῳ λόγον δεδωκὼς, ὡς οὐδὲν φλαῦρον ὑποστήσεται, τὴν πόλιν τῶν Σκοπίων αἱρεῖ, ἀφ' ταύτῃ τὴν στρατοπεδείαν πήγνυσι, καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ Νίσῳ τὸ ποιητέον ἐσκόπει καὶ ἐμελέτα. ἀλλ' ὁ Βοΐταχος μεταμεληθεὶς, ὅτι δὴ ποσῶς ἀγαθὸς γέγονε, καὶ τὰ Ῥωμαίων ἐφρό-
E νησε, λαθραίως τοῖς ἐν τῇ Νίσῳ ἐδήλου, ἀφικέσθαι μὲν ἐν τάχει πρὸς αὐτὸν, καὶ τοὺς περὶ τὸν Σαρωνίτην ῥᾳθυμότερον διάγοντας καὶ ἀμελέστερον ἀνοίκτως καὶ ὠμῶς ἡβηδὸν ἀποσφάξαι. οἱ δὴ τὴν ἀγγελίαν δεξάμενοι, ἄραντες ἐκ τῆς Νίσου, πρὸς τὰ Σκόπια ἵεντο, χιόνι κεκαλυμμένης οὔσης τῆς γῆς. χειμὼν γὰρ ἦν, Δεκεμβρίου ἱσταμένου μηνός. συναισθήσεως δὲ τοῖς περὶ τὸν Σαρωνίτην γενομένης, ἐξίασι κατ' αὐτῶν πανπληθεί. καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς κατὰ τὴν ὁδὸν ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ Ταωνίῳ, ἀναιροῦ

A σχεδὸν τοὺς σύμπαντας· ἁλίσκεται δὲ καὶ ὁ Βοδῖνος. ὁ δὲ Λογγιβαρδόπουλος, ὡς εἴρηται, ἀρθεὶς πρὸς τὸν Μιχαηλᾶν, καὶ λόγον δοὺς καὶ λαβὼν, ζεύγνυται τῇ τούτου θυγατρὶ, καὶ λαὸν ὅτι πλεῖστον πιστεύεται ἀπὸ Λογγιβάρδων καὶ Σέρβων συγκείμενον. μεθ' οὗ καὶ πρὸς βοήθειαν τοῦ Βοδίνου ἀποσταλεὶς, αὖθις τοῖς Ῥωμαίοις ἀποκαθίσταται. ὁ δὲ Σαρωνίτης τὸν Βοδῖνον ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα δέσμιον. περιορισθεὶς δὲ ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Σεργίου μονῇ, μετὰ βραχὺ παραδοθεὶς τῷ Κομνηνῷ Ἰσαακίῳ ἤδη προβεβλημένῳ Ἀντιοχείας δουκὶ, ἀπήχθη εἰς Ἀντιόχειαν. ὅπερ ἀκούσας ὁ τούτου πατὴρ ὁ Μιχαηλᾶς, μισθωσάμενος Βενετίκους τινὰς βαλαντίου ἁδροῦ, οἷς ἔργον θαλαττοπορεῖν, ἀπέκλεψε τοῦτον ἐκεῖθεν, καὶ τῇ ἰδίᾳ ἀρχῇ ἀποκατέστησεν. B ὃς καὶ μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς τὴν ἀρχὴν κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους διήνυσεν. ὁ δὲ Βοϊτάχος ἐπαθεὶς σφοδρῶς, ἐν τῷ ἀπιέναι πρὸς τὸν βασιλέα τελευτᾷ, μὴ ἐξαρκέσας ταῖς ἐκ τῶν πληγῶν ὀδύναις. οἵ γε μὴν Ἀλαμάνοι καὶ Φράγγοι· γένη δὲ ταῦτα δυτικά· κατὰ τῆς χώρας ἀφεθέντες, καθαιροῦσι μὲν τὰ ἐν τῇ Πρέσπᾳ τῶν Βουλγάρων ὑπολελειμμένα βασίλεια, σκυλεύουσι δὲ καὶ τὸν ἐκεῖσε ναὸν, ὃς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀχιλλίου ἵδρυται, μηδενὸς τῶν ἐν ἐκείνῳ φεισάμενοι ἱερῶν, ὧν τινα μὲν αὖθις ἀνεσώθησαν. τὰ δὲ λοιπὰ ὁ στρατὸς διανειμάμενος, εἰς χρῆσιν ἰδίαν μετεσκεύασαν. τὶς οὖν τῶν στρατιωτῶν τῆς Μακεδονικῆς φάλαγγος ὢν, ἀξιούμενος ἀποδοῦναι ὅπερ εἰλήφει ἱερὸν, ἐπεὶ μὴ ἐπείθετο, C ἀνθρακιάσας τοὺς ὤμους τελευτᾷ, τῆς δίκης μὴ ἀνασχομένης, ὡς ἔθος, ἀλλὰ μετελθούσης αὐτὸν εἰς ὑπόδειγμα τοῖς ὀψιγόνοις. ἐν δὲ ταῖς παρακειμέναις τῇ ὄχθῃ τοῦ Ἴστρου πόλεσι τῶν στρατιωτῶν ἀμελημένων, οἷα δὴ μηδὲν εἰς διοίκησιν λαμβανόντων, στέλλεται ὁ βεστάρχης Νέστωρ, δοῦλος γεγονὼς τοῦ πατρὸς τοῦ βασιλέως, δοὺξ τῶν Παριστρίων ὀνομασθεὶς, καὶ συμφωνήσας τῷ Τάτου, ὡς ὁμογνώμονι, Πατζινάκοις πλείοσιν ὁπλισθέντες, εἰς τὴν βασιλεύουσαν παρεγένοντο. καταθεῖναι δὲ τὰ ὅπλα ἐγκελευόμενος, μὴ ἂν ἄλλως ποιῆσαι τοῦτο ἔλεγεν, εἰ μὴ τὸν Λογοθέτην Νικηφόρον ἐκ μέσου ποιήσειεν, ὡς κοινὸν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον κοσμικὸν καὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγα λυπήσαντα, καὶ τὴν αὐτοῦ περιουσίαν δημεύσαντα. ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐπείθετο, D ἅπαξ ἑαυτὸν ταῖς αὐτοῦ γοητείαις καὶ ἀπάταις ἐκδεδωκώς. ὁ δὲ Νέστωρ ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἀπανίσταται μὲν ἐκεῖθεν, ληΐζεται δὲ τήν τε Μακεδονίαν καὶ Θρᾴκην καὶ τὰ παρακείμενα τῆς Βουλγαρίας, καὶ εἰς τὴν τῶν Πατζινάκων ὑποχωρεῖ. μοῖρα δὲ στρατιωτῶν Μακεδονικῶν στερουμένη προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, τὴν στέρησιν ἀποκλαιομένη. προστάξει οὖν βασιλικῇ τυφθέντες καὶ ὑβρισθέντες ἐδιώχθησαν, μηδεμιᾶς ἐπιστροφῆς αὐτῶν γενομένης. ἀλλ' οἵ γε πρὸς τὰ οἰκεῖα λύπῃ οὐ μικρᾷ ἐπιστραφέντες ἀνάμεστοι, οὐκ ἤθελον μένειν ἔτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φρονήματος, ἀλλὰ τοὺς πολεμίους πᾶσι τρόποις ἀμύνασθαι διεσκέπτοντο. E ἀποστείλας δὲ πρὸς τὸν τὴν Λογγιβαρδίαν κατέχοντα Φράγγον Ῥουμπέρτον καλούμενον, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα τῷ υἱῷ Κωνσταντίνῳ γυναῖκα ἠγάγετο, Ἑλένην μετονομάσας αὐτήν. κατεσχέθη δὲ ἡ Λογγιβαρδία πρὸς τοῦ Ῥουμπέρτου τοῦτον τὸν τρόπον. Γεώργιος ὁ Μανιάκης ἐπὶ καταστάσει τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων ἀποσταλεὶς, προσεταιρίσατο μὲν Φράγγους πολλούς. καθ' ἡμέραν δὲ καὶ τοὺς παρὰ τοῦ Δοκειανοῦ κακωθέντας, καὶ ἡσυχίαν ἄγειν ἐν τισὶ τέρμασι τῆς Ἰταλίας παρεσκεύασεν. ἐδεδίεσαν γὰρ αὐτὸν, πεῖραν τῆς αὐτοῦ ἐν πολέμοις γενναιότητος ἔχοντες. ἀντάραντος δὲ τοῦ

Curopalat.

A ficiunt. capitur etiam Bodinus. Longibardopulus vero, ut dictum est, ad Michaelem perductus, data acceptaque fide, ejus filiam uxorem ducit. eique ingens committitur exercitus, e Longibardis & Servis conflatus: quo eum ad auxilium Bodini missus, rursus Romanis repugnat. Saronites autem Bodinum misit Imperatori vinctum. relegatus autem in sancti Sergii monasterium, paulo post Isaacio Comneno traditur jam Antiochiæ Duci declarato, & perductus est in Antiochiam. Quod quum audisset ipsius Pater Michael, pretio ingenti conductis Venetis quibusdam, quorum opus erat per mare navigare, eum inde furatus, in propriam patriam *Edit. Paris. pag. 853.* B reduxit, eique restituit Imperium. atque hic post patris obitum nostraque tempestate regnavit. Boirachus autem vehementer tortus, dum rediret ad Imperatorem, non sustinens verberum cruciatus, moritur. Alamanni tamen & Franci (sunt hæ nationes Occidentis) per regionem immissi, relictam Bulgarorum regiam in Prespa destruunt, templumque illic sancto Achillio constructum ac dedicatum expoliant, a nulla re sacra abstinentes earum, quæ ibi erant: ex quibus quædam rursus servata sunt, reliqua divisa exercitus in proprios usus convertit. Quidam igitur ex militibus Macedonicæ phalangis, quum ab eo repeteretur sacra res, neque adduci posset ut id C faceret, humeris anthrace depastis, obit, justitia haud differente, ut mos est, supplicium, sed ad exemplum posteriorum ipsum puniente. In urbibus autem maritimis, neglectis militibus utpote qui nihil acciperent ex præda, mittitur Bestarches Nestor qui fuerat servus patris Imperatoris, dux eorum populorum qui secundum Istrum degunt vocatus inita cum Tato societate, ut cum viro ejusdem sententiæ, cum pluribus Patzinacis instructi ad regiam urbem profecti sunt. Jussus autem arma deponere non aliter se facturum hoc dicebat, nisi Logothetam Nicephorum e medio tollerent, ut communem inimicum & hostem capitalem, quique in se haud pauca commisisset, suaque bona publicasset: Verum D Imperator haud paruit, quum semel se ipsum ejus præstigiis & dolis dedisset. Nestor autem, cui a suis paratæ insidiæ fuerant, inde proficiscitur, Thraciamque deprædatur, & Macedoniam, & Bulgariæ finitima, & ad Patzinacorum regionem secedit. pars autem Macedonum militum defraudata accessit ad Imperatorem, id factum deflens. Jussu igitur Imperatoris pulsati & contumelia affecti, repulsi sunt, nulla ipsorum habita ratione. verum illi in patriam reversi, haud mediocri dolore affecti, non amplius in eadem sententia manere voluerunt, sed omnibus modis cogitabant hostes ulcisci. E quum autem misisset ad eum, qui Longobardiam obtinebat Francum, Robertum nomine, ejus filiam suo filio Constantino uxorem adduxit, quam mutato nomine Helenam vocavit: occupata autem fuit Longobardia a Roberto in hunc modum. Georgius Maniaces ab Augusta Zoe ad componendas res in Italia missus, magistri honore decoratus conciliaverat sibi Francos multos, & in dies eos qui a Dociano vexati erant effecit in Italiæ finibus quiescere: *pag. 854.* verebantur enim ipsum, quod ejus virtutis in præliis periculum fecerant.

quum vero se opposuisset Monomacho, & debellatus fuisset, qui cum ipso erant trajecti, & in servitutem Imperatoris redacti, Maniacatæ appellati sunt, & in urbe Romanorum permansere, reliqui in Italia relicti sunt. Erat autem quidam in ipsis Robertus nomine fratris filius Ardoini, qui a Dociano flagris cæsus fuerat, gravis & iracundus, & Tyrannica mente præditus. qui aperte Romanos expellere meditabatur, attamen provinciam aggredi metuebat, differebatque, seipsum imbecillem cernens; verebaturque contra Imperatoris potentiam se opponere: quum vero uxor illius, quam a Francia duxerat, Gaita nomine, filia principis, cui haud mediocris regio subjecta erat, secum esset; ad eas urbes migravit, quæ uxori suæ serviebant, quarum prima & maxima Salernus nominatur. Illinc igitur veluti fur erumpens, loca Romanorum Imperio subjecta prædabatur, partim Calabriam mancipans, partim Italiam redigens in servitutem. Eorum vero captivorum, quos ceperat, aliis manus amputare, aliis extremas partes pedum incidere, aliis utrasque, quosdam etiam ingenti pecunia vendere, metuens, si non proderent urbes, & sese ipsi dederent, ne non solum hæc, sed etiam his deteriora paterentur. quum vero res privata Imperii in regia laboraret, nulla habebatur eorum quæ in Italia fierent ratio. nam vita paulo post functo Monomacho quum Theodora circiter annum unum obtinuisset Imperium, & Michael declaratus esset, atque adversus ipsum Comnenus incitatus, & exercitus essent intestinis bellis occupati, ac nemo Roberti conatus prohiberet, magnus ex hoc & illustris evasit: Idoneum enim coegit exercitum, & equorum atque pecuniæ & armorum potitus est: quum ii qui ab Imperatore Duces urbibus præfecti erant, non possent contra erumpere, ob paucitatem suorum & modicam virtutem. Comneno autem adepto Imperium, Turcorum natio Orientem premere, Patzinacæ vero Occidentem. cedit igitur Thrymbus Calabria, qui illic dux erat exercitus, aperte contra Scribonas facinus ausus: cum enim indigenis minime placere cerneret quod factum esset, exul ad Imperatorem proficiscitur. Mittitur igitur Dux Italiæ Abulchar. Robertus autem propter Scribonarum cædem genus miseratus quod comperit Calabrum, hac quoque de caussa rebellionem meditatus, non ut amplius reversurus egreditur, adhibitaque celeritate, Regium capit urbem magnam & illustrem, ubi consueverat Dux Italiæ commorari, quod ibi essent & magnificæ domus, & eorum quæ ad victum necessaria sunt, copia multa. Abulchare autem, quum Dyrrachium pervenisset, inde Barium transmisit, quumque Rhegium captum cognovisset, eum Bari expectabat, & inde quantum poterat, urbes adhuc amicas Romanis in officio ac fide continebat, præficiens Duces, & exercitum mittens ad locorum custodiam: adhuc enim a Romanis erant, Baris, Idrus, Callipolis, Tarentum, Brundusium, & Horæ, & alia oppidula multa, & omnino tota regio. Interea vero declaratus Dux Italiæ Pe-

Edit. Paris. pag. 855.

A Μονομάχῳ, καὶ καταγωνισμένα, οἱ μὲν σὺν αὐτῷ περαιωθέντες τῷ βασιλεῖ δουλωθέντες, Μανιακάτοι τε ἐπωνομάσθησαν, καὶ τῇ Ῥωμαίων πόλει ἐναπέμειναν. οἱ δὲ λοιποὶ ἐν Ἰταλίᾳ ὑπελείφθησαν. ἦν δέ τις ἐν αὐτοῖς Ῥομπέρτος τοὔνομα, ἀνεψιὸς Ἀρδοΐνου τοῦ ὑπὸ Δοκειανοῦ μαστιχθέντος, δεινὸς καὶ θυμοειδής, Τυραννικὸν ἔχων τὸ φρόνημα. ὅστις φανερῶς μὲν ἐξελάσαι τῆς Ἰταλίας τοὺς Ῥωμαίους ἐμελέτα· ὤκνει δὲ ὅμως τὴν ἐγχείρησιν, καὶ ἀνεβάλλετο, ἀσθενῆ ἑαυτὸν ὁρῶν, καὶ πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἰσχὺν ὀρρωδεῖ ἑαυτὸν ἀντεξαγαγεῖν. τῆς δὲ γυναικὸς αὐτοῦ, ἣν ἀπὸ Φραγγίας ἠγάγετο, τελευτησάσης, ἑτέραν ἄγεται, Γαΐταν μὲν καλουμένην, θυγατέρα δὲ οὖσαν πρίγκιπος, χώραν οὐκ B ὀλίγην ὑφ' ἑαυτὸν ἔχοντος. ἀγαγόμενος οὖν ταύτην, κατῴκησεν ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐπιφερούσαις τῇ αὐτοῦ γυναικί. ὧν ἡ πρώτη μὲν καὶ μεγίστη * Σαλερὸς ὀνομάζεται. ἐκεῖθεν οὖν, οἷα κλέπτης καὶ λῃστὴς ἐξιών, τὰ τῇ Ῥωμανίᾳ ὑποκείμενα ἐληΐζετο. τοῦτο μὲν Καλαβρίαν αἰχμαλωτίζων, τοῦτο δὲ τὴν Ἰταλίαν δουλούμενος. τῶν δ' ἁλισκομένων αἰχμαλώτων, ὧν μὲν χεῖρας ἀφῄρει, ὧν δὲ πόδας ἀκρωτηρίαζεν, ἄλλων δὲ ἀπέκοπτε καὶ ἀμφότερα, τινὰς δὲ καὶ ἀπημπόλει χρημάτων πολλῶν, δεδιττόμενος, ὡς εἰ μὴ προδοῖεν τὰς πόλεις, καὶ ὑποκλιθεῖεν αὐτῷ, οὐ ταῦτα μόνα, ἀλλὰ καὶ χείρονα πείσονται. νοσούντων δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις τῶν C οἰκείων, οὐδεμία τῶν γινομένων ἐν Ἰταλίᾳ ἐγίνετο ἐπιστροφή. τοῦ γὰρ Μονομάχου μετὰ βραχὺ τελευτήσαντος, Θεοδώρας δὲ τῆς Αὐγούστης ἐφ' ἕνα χρόνον τὴν βασιλείαν κατασχούσης, τοῦ τε Μιχαὴλ ἀναρρηθέντος, καὶ τοῦ Κομνηνοῦ ἐπαναστάντος αὐτῷ, καὶ τῶν στρατευμάτων ἀσχολουμένων τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις, μηδενός τε ὄντος τοῦ τὴν ὁρμὴν τοῦ Ῥομπέρτου κωλύσοντος, μέγας ἐκ τούτου καὶ περιβόητος γέγονε. στρατὸν γὰρ ἀξιόλογον συνεστήσατο, καὶ ἵππων καὶ χρημάτων καὶ ἁρμάτων ἐγένετο κύριος, τῶν ἐν ταῖς πόλεσι στρατηγῶν τεταγμένων πρὸς βασιλέα μὴ δυναμένων ἀντεξιέναι, ὀλιγανδρίᾳ καὶ κακότητι τῶν σὺν αὐτοῖς. τοῦ δὲ Κομνηνοῦ τῆς βασιλείας ἐγκρατοῦς D γενομένου, τὰ μὲν τῶν Τούρκων τὴν ἀνατολὴν ἔθλιβεν. οἱ Πατζίνακοι δὲ τὴν δύσιν ἐπίεζον. ὑποχωρεῖ γοῦν τῆς Καλαβρίας ὁ Θρυμβός, ὃς ἐκεῖσε στρατηγῶν ἐτύγχανε, τὸ κατὰ τοὺς Σκρίβωνας ἄγος ἀναφανδὸν τετολμηκώς. μὴ ἀρέσκον γὰρ τοῖς ἐγχωρίοις ὁρῶν τὸ πεπραγμένον, φυγὰς ὡς βασιλέα γίνεται. στέλλεται γοῦν Δοὺξ Ἰταλίας ὁ Ἀβαλχαρέ. ὁ δὲ Ῥομπέρτος τῇ τῶν Σκριβώνων ἀναιρέσει δεινοπαθοῦν τὸ γένος ὁρῶν τῶν Καλαβρῶν, ἅμα καὶ διὰ τῆς αἰτίας ταύτης ἀπόστασιν μελετῶν, οὐκέτι μὲν ὡς ὑποστρέψων ἔξεισι, σπουδῇ δὲ ἐλάσας αἱρεῖ τὸ Ῥήγιον πόλιν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ, ἐν ᾗ συνήθως ὁ Δοὺξ Ἰταλίας διέτριβεν. ἦσαν γὰρ ἐν τούτῳ οἰκήματά τε ἐξαίρετα, καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἀφθονία πολλή. ὁ E δ' Ἀβουλχαρὲ τὸ Δυρράχιον καταλαβών, ἐξ ἐκείνου εἰς τὴν Βάριν περαιωθείς, πυθόμενος ὅτι τὸ Ῥήγιον ἑάλω, ἔμεινεν αὐτὸς ἐν τῇ Βάρει. κἀκεῖθεν ὡς ἦν δυνατὸν τῶν ἔτι τὰ Ῥωμαίων φρονουσῶν ἀντείχετο πόλεων, στρατηγοὺς ἐφιστῶν, καὶ στρατὸν ἐπιπέμπων εἰς φυλακήν. ἔτι γὰρ ἐφρόνουν τὰ Ῥωμαίων ἥ τε Βάρις, ὁ Ἴδρους, ἡ Καλλίπολις, ὁ Τάρας, τὸ Βρενδήσιον, καὶ αἱ Ὧραι, καὶ ἄλλα πολίχνια ἱκανά, καὶ πᾶσα ἡ χώρα ἁπλῶς. ἐν τῷ μεταξὺ δὲ προεβλήθη Δοὺξ τῆς Ἰταλίας ὁ Περηνός. μὴ δυνηθεὶς δὲ εἰς Λογγ-

* l. Σαλερνὸς vel Σάλερνον.

βαρδίαν περαιωθῆναι διὰ τὴν τοῦ Ῥομπέρτου καταδυναστείαν, ἔμεινεν ἐν Δυῤῥαχίῳ, ὀνομασθεὶς τοῦ Δυῤῥαχίου Δοὺξ. Νικηφόρος δὲ ὁ Καραντηνὸς, ἐκ δρομὰς ποιουμένου τοῦ Ῥομπέρτου, καὶ κακώσεσι μυρίαις τὴν Ἰταλίαν καταστρύχοντος, ἐδειλία μὲν, ἔμενε δ᾽ ὅμως τὴν ἐκ βασιλέως ἀναμένων ἐπικουρίαν. πᾶσαι οὖν αἱ * Ἰταλικαὶ πόλεις προσεχώρησαν, καὶ φρουρὰν παρεδέξαντο. τινὲς δὲ καὶ φρουρὰν μὴ καταδεξάμεναι, ὑποφόρους κατέστησαν. τούτων δὲ οὕτω πληρουμένων, φυγεῖν μὲν ἔγνω καὶ ὁ Καραντηνὸς, αὐξανομένους τοὺς Φράγγους καθεκάστην ὁρῶν. τὸ δὲ τῆς αἰσχύνης ἄδοξον λογιζόμενος, ἐπὶ χώρας ἔμεινε, τὸ Βρενδίσιον συντηρῶν ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα πίστει τε καὶ δουλώσει, ἀπάτῃ δὲ καὶ δόλῳ τοὺς προσοίκους Φράγγους ὑπέρχεται. λαθραίως οὖν αὐτοῖς ἐντυχὼν, καὶ περὶ τοῦ προδοῦναι τὴν πόλιν λόγους καὶ δοὺς καὶ λαβὼν, ἥκοντας τοὺς Φράγγους ἐδέξατο ἀνιόντας διὰ κλίμακος, ἕνα καθ᾽ ἕνα γοῦν τῶν ἀνιόντων ἀποσφάξας εἰς ἑκατὸν ἠριθμημένους, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν πλοίῳ ἐμβαλὼν, περαιοῦται εἰς τὸ Δυῤῥάχιον. ἐκεῖθέν τε εἰς βασιλέα τῶν συμβεβηκότων ἄπεισιν ἄγγελος. ὁ μὲν οὖν Περηνὸς ἐν Δυῤῥαχίῳ ἔμεινε. τὴν δὲ βασιλείαν τὰ οἴκοι ἀνιαρὰ ἔθλιβε, καὶ τὴν ἀνατολὴν τὰ ἐκ τῶν Τούρκων δεινὰ ἐπίεζον, αὐξανόμενα καθεκάστην, καὶ μηδεμίαν λαμβάνοντα ἄνεσιν καὶ ἀνάγκην. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Δουκὸς Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως, τῆς δὲ βασιλίδος Εὐδοκίας πρὸς βραχὺ τὴν βασιλείαν ἀντισχούσης, ἐπεὶ εἰς Διογένην τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας περιῆλθε, τῷ μὲν Ῥομπέρτῳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν δέος οὐ τὸ τυχὸν ἦν, μὴ καὶ τῶν οἰκείων ἐκπέσωσι καὶ στερηθῶσι, πεῖραν τῆς αὐτοῦ γενναιότητος ἔχοντες. τῶν δέ γε τῇ Ῥωμανίᾳ διαφερουσῶν χωρῶν τε καὶ πόλεων πᾶσι τρόποις ἀνῆγον ἑαυτοὺς καὶ ὑπέστελλον. ταῖς δὲ κατὰ τῶν Τούρκων ἐκστρατείαις προσέχοντος καὶ αὐτοῦ, καὶ τῷ πλέον θλίβοντι τὴν πᾶσαν σπουδὴν νέμοντος, οὐκέτι μὲν ὡς δεσπόται, τρόπον δὲ κλεπτῶν καὶ λῃστῶν ἐπιόντες, ὑπόφορα ἑαυτοῖς τὰ τῆς Ἰταλίας ἐποιήσαντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν Διογένην, ὥσπερ ἀνωτέρω διείληπται, οἰκονομηθέντων τε καὶ πραχθέντων, καὶ τοῦ Μιχαὴλ τὴν βασιλείαν ἀμελῶς καὶ παιδαριωδῶς διευθύνοντος, ὡς δεσπόται βέβαιοι, ἀπὸ θαλάττης ἕως θαλάττης, τήν τε Λογγιβαρδίαν καὶ τὴν Καλαβρίαν ἑαυτοῖς ὑπεποιήσαντο, καὶ ταύτην διανειμάμενοι, καὶ τὰ κάστρα διαμερισάμενοι, ἑαυτοὺς μὲν κόμητας, τὸν δὲ Ῥομπέρτον Δοῦκα προσωνομάκασιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ οὐ μόνον οὐκ ἀντεποιήσατο τὰς διαφερούσας ἑαυτῷ χώρας, ὡς εἴρηται, ἀλλ᾽ ὡς ἂν τοὺς Τούρκους τῆς ἀνατολῆς ἐξελάσειε, δεῖν ἐνόμισε σπείσασθαι αὐτοῖς, καὶ δι᾽ αὐτῶν καὶ σὺν αὐτοῖς ἀποσοβῆσαι αὐτῶν τὴν ἄλογον κατὰ τῆς Ῥωμανίας ἐπέλευσιν. ὅθεν καὶ κῆδος πρὸς τὸν Ῥουμπέρτον ποιεῖται, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἑλένην κατεγγυᾶται τῷ ἑαυτοῦ υἱῷ Κωνσταντίνῳ. ἐβούλετο μὲν ταυτὶ ὁ βασιλεὺς, πέρατι δὲ δοθῆναι παρὰ Θεοῦ κεκώλυται, πάλαι ψηφισαμένου τῆς ἀνατολῆς πανωλεθρίαν καὶ ἀνάστασιν. ἐπὶ τούτου ἐτέχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει τρίπους ὄρνις, καὶ παιδίον ἔχον κατὰ τὸ μέτωπον ἕνα ὀφθαλμὸν, τραγοσκελὲς δὲ τοὺς πόδας. δύο δὲ τῶν ἀθανάτων στρατιωτῶν γεγόνασι κεραυνόβλητοι. τὸ δὲ τερατῶδες παιδίον ἐν τῇ τῆς Μακονίστας δημοσίᾳ

* al. Ιαυ-ρικαί.

A tenus fuit. quum vero non potuisset in Longobardiam copias trajicere, propter Roberti potentiam, Dyrrachii mansit, Dux Dyrrachii appellatus. Nicephorus autem Carantenus, excursiones faciente Roberto, & infinitis malis Italiam vexante, timebat quidem, verumtamen ab Imperatore auxilium expectabat: omnes igitur Italicæ urbes ad eum se applicuerunt, & præsidia acceperunt, quædam vero præsidia accusantes, stipendiarias se fecere. His autem ita perfectis fugere decrevit etiam Carantenus, videns quotidie Francos augeri, sed secum reputans ignominiam, in provincia mansit, B Brundusium in fide erga Imperatorem, & in servitute continens, fraude vero ac dolo finitimos Francos aggreditur. clam igitur cum ipsis collocutus, & de prodenda ipsis urbe mentione ultro citroque habita, venientes Francos excepit, & per scalam ascendentes, singulos interfecit, centum circiter numero, quorum capitibus in navigium impositis, ad Dyrrachium transmittit, & inde ad Imperatorem eorum quæ acciderant, nuncius proficiscitur. Perenus igitur Dyrrachii mansit, Imperium vero intestina mala opprimebant, & Orientem Turci vexabant, iis malis, quæ quotidie aucta nulla ex parte remittebantur. Mortuo C autem Duce Constantino Imperatore, quum Imperatrix Eudocia ad breve tempus Imperium obtinuisset, ubi ad Diogenem sceptra pervenere, Roberto & iis qui cum ipso erant, haud vulgaris metus injectus est, ne etjam e suis sedibus pellerentur, privarenturque suis, experti ejus virtutem. ab iis autem locis oppidis quæ ad Romanorum spectabant Imperium, omnibus modis sese subducebant. verum quum ipse quoque occuparetur in expeditionibus adversus Turcos, & omne studium poneret in eo, quod magis urgeret, non amplius ut domini, sed prædonum, ac piratarum D instar Italiæ loca in suam potestatem redigebant. quum vero Diogene imperante, ut superius demonstratum est, res administratæ ac gestæ fuissent, sub Michaele vero Imperium negligenter ac pueriliter administraretur, ut stabiles domini a mari usque ad mare & Longobardiam & Calabriam sibi subegere, eaque distributa, & oppidis divisis, se Comites, Robertum vero Ducam appellarunt. Michael autem non suum non retinuit regionem, quæ ad se pertinebat, ut dictum est, sed ut ipsos Turcos ex Oriente expelleret, existimavit sibi faciendum esse, ut cum ipsis fœdus percuteret, & ipsorum ope ac societate, Turcorum temerarium in Romanorum regionem insultum coerceret. quare etiam affinitatem cum Roberto contraxit, ejusque filiam Helenam despondet suo filio Constantino. volebat hac ratione Imperatur finem aliquem rebus imponi, sed a Deo prohibitus est, qui jampridem decreverat Orientis perniciem & eversionem. Hoc imperante Constantinopoli orta est * tripes avis, & puer habens in fronte oculum unum, & pedes hircinos: & duo ex immortalibus militibus fulmine percussi sunt. puer autem monstruosus in publico ingressu Diaconis-

Edit. Paris. pag. 836.

* Monstra.

sæ fletum emittebat lugubri similem. præterea crinitæ quoque stellæ plurimæ & crebro apparuere. ubi vero Barbari res Orientis prædabantur, & multitudo partim cædebatur, partim fugiens ad Constantinopolin confugiebat, indigebat tempus mente senili & excelsæ ad res gubernandas; ipse vero tantum erat avarus ac vilis, ut ne obolum quidem vellet effundere, neque præberet alicui quidpiam, quicumque is esset, aut providere fructus, qui navigiis veherentur, ad victum necessarios importandos: verum inani & inutili eloquentiæ studio & jambis atque anapæstis componendis continenter vacans, quamvis ne in cute quidem artem gustasset, a * philosophorum eximio deceptus & illusus totum, ut ita dixerim, mundum perdidit: Oritur enim ingens fames, quam consequuta est pestis & mors, quæ simul nutriuntur, & cognatæ sunt ad hominum perniciem, & consanguineæ, moriebanturque quotidie frequentes, ita ut ne vivi quidem mortuos efferre possent, & in iis, quæ dicuntur septa, neglecti jacerent, & simul deferrentur multi in uno lectulo, quum sæpe quinque aut sex ibi cadavera posita essent, & undique calamitates confluerent, omnique mæstitia Urbs regia compleretur, atque injuriarum quæ quotidie fierent, & iniquorum judiciorum & vexationum remissio nulla ab iis, qui imperabant, excogitabatur. verum quasi nullo alienigenarum omnino Romanis molestiam exhibente bello, vel Divina ira, vel homines affligente inopia & vi ad victum pertinente, ita sine metu perpetrabant ea, quæ odio Divino digna essent, & Tyrannica, & omne Imperatoris consilium atque institutum ad offendendos & injuria afficiendos subditos, & decipiendos, & venandas ipsorum vitas, & necasionem insidiandi ipsis captandam, referebatur: ita ut etiam usque ad sacra monumenta ejus avaritia pertineret: & sacri ipsorum thesauri, & supellectilia auferrentur. Quum vero ita res administrarentur, itaque & interna, & externa rapinis ac præda laborarent, pessimo consilio & ignavia imperantium, principes in Oriente Alexander & Cabasilas, Synadeni, Gudelius, Straboromanus, & reliqui senatorii ordinis Principes delecti, quam pridem rebellionem conceperant ad opus perducunt; & Curopalatem Nicephorum Botaniatem convenientes, Imperatorem declarant, Octobri mense Indictione prima. quod quum ad Imperatoris aures accidisset, haud mediocriter ipsum perturbavit: erat enim a multis quoque prædictum fore ut olim N. superaret M. & statim Turcis tamquam cognatis & propinquis scripsit pollicens dona se daturum, si illum solum comprehensum, & qui cum ipso essent, ad se mittant: erat autem Botaniates ex nobilibus a Phoca oriundus, variis quidem modis, tamen ab illustribus Fabiis genus ducens, qui ex illustri & antiqua Roma originem ducebant. quemadmodum antiqua de ipsis traditur fama. Tertia vero Octobris mensis die, quum jam figendum esset Imperatoris tabernaculum, densum lumen in aere apparuit circiter pri-

Edit. Paris. pag. 857.

A παρόδῳ κλαυθμὸν ἠφίει * παιδικῷ προσεοικότα. * πυδαιώ
ἐ μίω δὲ ἀλλὰ καὶ κομῆται παρετείνοντο πλεῖστοι καὶ συχνοί. ἐπεὶ δὲ καὶ οἱ βάρβαροι τὰ τῆς ἑῴας ἐληΐζοντο, καὶ τὸ πλῆθος, τὸ μὲν ἀνῃρεῖτο, τὸ δὲ φεῦγον τῇ Κωνσταντίνου προσέφευγεν. ἐδεῖτο μὲν ὁ καιρὸς οἰκονομικῆς καὶ πρεσβυτικῆς καὶ μεγαλοψύχου φρενός. ὁ δὲ τοσοῦτον ἦν φειδωλὸς καὶ μικρολόγος, ὥστε μηδ' ὀβολὸν προΐεσθαι θέλειν, μηδὲ παρέχειν τινὶ τὸ οἱονοῦν, ἢ πρόνοιαν γοῦν καρπῶν χρειωδῶν γενημάτων διὰ σιτηγῶν πλοίων ποιήσασθαι, ἀλλὰ τῇ ματαίᾳ καὶ ἀνωφελεῖ περὶ λόγους σπουδῇ, καὶ τῷ ἰαμβίζειν καὶ ἀναπαίστους συντιθέναι προσέχων διηνεκῶς.
B καί τοι μηδ' ἐν χρῷ τῆς τέχνης γευσάμενος, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ τῶν φιλοσόφων ὑπάτου ἐξαπατώμενος καὶ ἀποβουκολούμενος, τὸν κόσμον ὅλον διέφθειρεν, ὡς εἰπεῖν. γίνεται γὰρ λιμὸς ἰσχυρὸς, ᾧ δὴ καὶ λοιμὸς ἐπακολουθεῖ καὶ θάνατος, τὰ σύντροφα ταῦτα, καὶ πρὸς ὄλεθρον ἀνθρώπων ἀδελφὰ καὶ ὁμόστιμα. καὶ ἐθνησκον καθ' ἑκάστην συχνοὶ, ὥστε μηδὲ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκφέρειν τοὺς νεκροὺς, καὶ τοῖς λεγομένοις ἐμβόλοις κεῖσθαι ἀπημελημένους, καὶ φοράδην κομίζεσθαι πολλοὺς, πολλάκις ἐν μιᾷ κλίνῃ πέντε καὶ ἓξ τεθειμένων νεκρῶν, καὶ πάντοθεν ἐπιρρεῖν τὰ σκυθρωπὰ, καὶ πάσης κατηφείας πληροῦσθαι τὴν βασιλεύουσαν. τῶν δὲ
C καθημερινῶν ἀδικημάτων καὶ τῶν παρανόμων κριμάτων καὶ εἰσπράξεων οὐδεμία τις ἀνακοπὴ τοῖς κρατοῦσιν ἐπενοεῖτο, ἀλλ' ὥσπερ μηδενὸς τὸ παράπαν ἐνοχλοῦντος τοῖς Ῥωμαίοις ἀλλοφύλου πολέμου, ἢ θείας ὀργῆς, ἢ τοὺς ἀνθρώπους καταπτωχούσης ἐνδείας καὶ βίας βιωτικῆς, οὕτως ἀδεῶς ἔπραττον τὰ θεομισῆ καὶ τυραννικά. καὶ πᾶν προβούλευμα βασιλικὸν καὶ ἐνθύμημα εἰς τὸ τοὺς οἰκείους ἀδικεῖν καὶ κατασοφίζεσθαι, καὶ θηρᾶν τοὺς βίους αὐτῶν, καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ζωῆς, κατεγίνετο. ὡς καὶ ἄχρι τῶν θείων σηκῶν ἐπεκταθῆναι τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱερὰ τούτων κειμήλια καὶ ἔπιπλα ἀφελέσθαι. οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων διοικουμένων, καὶ ὑπὸ τῶν
D τε ἐκτὸς καὶ τῶν ἐντὸς λεηλατουμένων καὶ κεραϊζομένων δυσβουλίᾳ καὶ κακότητι τῶν κρατούντων, οἱ ἐν τῇ ἀνατολῇ πρώχοντες, Ἀλέξανδρός τε καὶ ὁ Καβασίλας, οἱ Συναδηνοὶ, ὁ Γουδέλιος, ὁ Στραβορωμανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συγκλητικῶν ἀρχόντων λογάδες, ἣν ἐκ πολλοῦ ἀποστασίαν ὠδίνησαν, εἰς ἔργον ἐξάγουσι νῦν, καὶ τὸν Κουροπαλάτην Νικηφόρον τὸν Βοτανειάτην συνελθόντες βασιλέα ἀναγορεύουσιν, Ὀκτωβρίῳ μηνὸς ἱσταμένου τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως. ὅπερ εἰς ὦτα τῷ βασιλεῖ πεσὸν, οὐ μετρίως αὐτὸν διετάραξεν. ἦν γὰρ καὶ ὑπὸ
E πολλῶν προλεγόμενον, ὡς ἔσται ποτὲ, ὅτι ὑπερτερήσει τὸ ν. τοῦ μ. καὶ αὐτίκα τοῖς Τούρκοις, ὡς οἰκείοις καὶ γνησίοις ἔγραφεν, ὑπισχνούμενος καὶ δῶρα δοῦναι, εἰ μόνον συλλαβόντες αὐτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, πρὸς αὐτὸν ἐξαποστείλωσιν. ἦν δὲ ὁ Βοτανειάτης τῶν εὐπατριδῶν, ἐκ τοῦ Φωκᾶ τὸ γένος, πολυπλόκως μὲν, ἀλλ' ὅμως κατάγων, καὶ τῶν περιωνύμων Φαβίων, οἳ τὸ γένος ἐκ τῆς περιδόξου καὶ πρεσβυτέρας Ῥώμης κατῆγον, καθὰ ἡ ἀνέκαθεν παράδοσις κρατεῖ περὶ αὐτῶν. τρίτην δὲ ἄγοντος τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, μέλλοντος ἤδη τὴν βασιλικὴν πήξασθαι σκηνὴν, φῶς ἀθρόον περὶ τὸν ἀέρα διεφά-

τι περὶ πρώτας νυκτὸς φυλακὰς μέχρι Χαλκηδόνος καὶ Χρυσοπόλεως, καὶ τῶν ἐν Βλαχέρναις ἀνακτόρων. ὃ καὶ οἰωνὸς πᾶσιν ἀγαθὸς ἔδοξεν, ὡς καὶ ἐπιφοιβάζειν τινὰς ἀπὸ λάμπης λαμπτῆρα φωσφόρον ἐπιδημῆσαι τοῖς βασιλείοις· ὡρμημένου δὲ ἤδη πρὸς τὸ Βυζάντιον, ἀποστατικὴ ἑτέρα κακόνοια τὴν δύσιν περιεκλόνησε. Νικηφόρος γὰρ πρόεδρος ὁ Βρυέννιος τὴν τοῦ Δυρραχίου δουκικὴν διέπων ἀρχήν, καὶ ταύτης παραλυθείς, βασιλέως ἑαυτῷ περιέθηκεν ὄνομα, καὶ τοῖς ἐκεῖσε στρατιώταις ὀπαδοῖς καὶ συνεργοῖς χρησάμενος, ἔξεισι μὲν ἐκεῖθεν, ἐπείγεται δὲ πρὸς Ἀδριανούπολιν. ὁ γὰρ αὐτάδελφος αὐτοῦ, τινὰ τῶν ἑσπερίων δυνάμεων εἰς τὴν προσδοκωμένην ἐπιβουλὴν καταρτύσας, μετὰ Βαράγγων καὶ Φράγγων πλήθους πολλοῦ τῷ ἀδελφῷ συνθέσθαι παρεσκεύασε. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸν καπεπάνω τῆς αὐτῆς πόλεως συγγενῆ τινα τυγχάνοντα, καὶ πρὸ τοῦ καταλαβεῖν δὲ εἰς Ἀδριανούπολιν, τὴν εὐφημίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάρρησιν τῆς βασιλείας προδιεγράψατο. ὁ δὲ βασιλεὺς μαλακώτερον πρὸς τὰ πράγματα διακείμενος. εἰ μὴ γὰρ ἦν τοῦτο, εὐκόλως ἂν τὸν Βρυέννιον κατηγωνίσατο, στρατόν τε ἰδιαίτατον ἔχων, οὓς ὀνομάζουσιν ἀθανάτους, καὶ ἕτερον οὐκ ἀγεννῆ ἀπὸ συγκλύδων ἀνδρῶν συγκείμενον. καὶ διὰ πάντων εὐχερῶς εἶχεν ἐπιθέσθαι τοῖς ἐν Ἀδριανουπόλει μὲν πρότερον, εἶτα δὲ καὶ τῷ Βρυεννίῳ αὐτῷ. ἀλλ' ὡς εἴρηται, ῥαθυμοτέρως ἔχων, ἐκεῖνόν τε ὕψωσε, καὶ ἐκ μικροῦ μέγαν ἐποίησε, καὶ ἑαυτῷ παρέσχε πράγματα. καὶ Νικηφόρος γὰρ πρόεδρος ὁ βασιλικὸς διάδοχος αὐτῷ σταλεὶς ἐν Θεσσαλονίκῃ συναντήσας αὐτῷ, εἴγε δεξιῶς ἐχρήσατο τοῖς πράγμασιν, εὐκόλως ἂν αὐτὸν ἐν ἀρχῇ τῆς ἀποστασίας κατηγωνίσατο. καταλαβὼν δὲ εἰς Τραϊανούπολιν, ἐκεῖσε τῷ τε ἀδελφῷ Ἰωάννῃ καὶ τοῖς ἐν Ἀδριανουπόλει συνελθοῦσι Φράγγοις τε καὶ Μακεδόσι, καὶ τῷ λοιπῷ τὰ αὐτοῦ φρονοῦντι στρατεύματι, ἔνθα καὶ τὰ βασιλικὰ παράσημα περιβάλλεται. κατασφαλισάμενός τε πάντας ὅρκοις καὶ συνθήκαις φρικταῖς, ὑπὸ τὴν εὐφημίαν ἀπειλήφει, μετ' εὐφημίας καὶ δορυφορίας πολλῆς, καὶ ὅσα βασιλεὺς τῶν πραγμάτων ἀπάρχεται, καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως ἐπιβαίνει, σὺν πολλῇ τιμῇ καὶ σεβάσματι ἐξαισίῳ ὑπάντησιν ποιησαμένων αὐτῷ τῶν φυλετῶν, διὰ τὸ οἰκείως ἔχειν πρὸς αὐτὸν καὶ θεραπευτικῶς. ἀντεπεξελθὼν δέ τισιν ὁ πρόεδρος Κωνσταντῖνος ὁ Θεοδωροκάνος τῶν τοῦ Βρυεννίου, ἁλίσκεται, καὶ πρὸς αὐτὸν αἰχμάλωτος γίνεται, ἀνὴρ ἔνδοξος καὶ γένους ἐπισημότητι, καὶ βίου λαμπρότητι καταφανὴς γινωσκόμενος. παρωράθη δὲ ὡς εἷς τῶν ἀτίμων καὶ ἀγεννῶν. οὐ μὴν δὲ σωματικὴν τιμωρίαν ὑπέστη, καί τοι γε ἐπίδοξος ὢν ταύτην παθεῖν διὰ τὰς προηγησαμένας ἔχθρας καὶ μάχας κεφαλικάς. φυγαδευθεὶς δὲ πρός τινα τῶν Μακεδονικῶν πόλεων, μετ' οὐ πολὺ τῷ χρεὼν ἐλειτούργησε. τὸ δὲ τὰ βασιλικὰ παράσημα ἐν Τραϊανουπόλει περιβαλέσθαι τὸν Βρυέννιον, καὶ τὴν εὐφημίαν καὶ τὴν ἀνάρρησιν δέξασθαι, οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν οἱ συνετώτεροι καὶ ἐχέφρονες ἐλογίζοντο. ἡ γὰρ Τραϊανούπολις αὕτη οὐκ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ ᾠκοδόμηται, ἐπ' ὀνόματι δὲ τῶν μεγιστάνων τινὸς Τραϊανοῦ καλουμένου γενναίου τοτηνικαῦτα κατά τε χεῖρα καὶ κατὰ ψυχήν, ὃν ὁ Καῖσαρ Τραϊανὸς διά τι πταῖσμα τῶν ὀφθαλμῶν ἐστέρησεν· ἐπὶ Πέρσας δὲ ἰών, ἐνταῦθα τοῦτον

A mam noctis vigiliam, usque ad Chalcedonem & Chrysopolim, & regia palatia in Blachernis, quod optimum omnibus visum est augurium, ita ut vaticinarentur quidam a splendore Luciferi facem ad regiam accessisse. quum autem Byzantium proficisceretur, altera quædam male cogitata rebellio Occidentem exagitavit. Nicephorus enim Bryennius præses administrans Dyrrachii Ducatum ipso abdicatus, sibi Imperatoris nomen vindicavit. & militibus qui ibi erant, ministris atque adjutoribus usus, inde egreditur, & ad Adrianopolim festinabat; nam Germanus ejus frater instructas quasdam Occiden- *Edit. Paris. pag. 858.*
B tis copias ad speratas insidias cum Barangorum & Francorum haud mediocri multitudine, adduxit, ut cum fratre conspirarent; & secum ejusdem quoque urbis præfectum, cognatione conjunctum, & antequam ad Adrianopolim perveniret, celebratum & declaratum ipsum Imperatorem prius scripsit. Imperator vero mollius ac segnius rebus gerendis intentus, (nisi enim hoc fuisset, facile ipsum Bryeonium debellasset,) & proprium exercitum habens eorum quos nominant immortales, & alterum haud ignobilem e collectitiis viris coactum
C facile potuisset cum omnibus suis prius eos invadere, qui erant Adrianopoli, deinde etiam Bryennium ipsum. Verum, ut dictum est, segniorem se præbens, & illum extulit, & ex parvo magnum fecit, & sibi nego ia conflavit. Nicephorus enim præses regius & successor missus Thessalonicæ cum ipso congressus, si decenter rebus usus esset, facile ipsum in principio defectionis debellasset: quum vero ad Trajanopolim pervenisset, ibi cum fratre Joanne & Francis, qui Adrianopoli erant & Macedonibus, & reliquo exercitu secum conspirante congressus est. ubi etiam regia induitur insignia, omnibusque jurejuran-
D do, & horribili fœdere confirmatis, ita celebratur laudibus multis, multoque satellitio stipatus Imperatoris modo se gerit, & Adrianopolim multo cum honore se recepit, & observantia, obviam illi prodeuntibus suis tribubus, eo quod ipsum ex animo colerent, & observarent. egressus autem contra quosdam Bryennii præses Constantinus Theodorocanus capitur, & ad ipsum captivus ducitur, vir clarus, & genere nobilissimus, vitæque splendore illustris, sed neglectus fuit, ut quidam ignobilis, & obscuro loco natus, nomen ullam corpore supplicium subivit, quamvis existimaretur id passurus propter superiores inimicitias & pugnas capitales: Verum missus in
E exilium in quamdam Macedonicam urbem, haud multo post naturæ debitum persolvit. quod vero regia insignia in Trajanopoli indutus fuerit Bryennius, ibique declarari & celebrari se permiserit, haud bonum augurium prudentiores existimabant: *pag. 859.*
Hæc enim Trajanopolis, non Trajani Imperatoris nomine condita fuit, sed nomine cujusdam ex primatibus Trajani vocati, generosi eo tempore viri, tum manu, tum animo, quem Cæsar Trajanus ob nescio quam offensionem, luminibus privavit. & in Persas profi-

ciscens, hic eum primus conspexit, quod spectaculum admodum dolens, recordatus expeditionum & virtutis illius, eodem in loco urbem* construi jussit ad indelebilem viri memoriam. Hac igitur de caussa prudentes viri factum haud bonum augurium censebant. attamen Bryennius ignorans decretum, cæcus est enim futurorum eventus, res aggressus est. Rædestus quoque eadem cogitavit opitulante sibi cognata urbe Batatzænc: nam Rædestini adversus Panium profecti, coegerunt ipsum quoque Bryennium celebrare. quum vero suum fratrem eo honore affecisset, ut esset Curopalates, & alios omnes habita ratione propriæ ipsorum dignitatis, existimavit se formidabilem ad urbem regiam propter missum fratrem adventurum. cui quum tradidisset haud mediocrem exercitum, sperabat fore, ut quando cives Imperatorem & Logothetam ita oderant, ut adversus ipsos strenue se gererent, sibi ipsi consentirent, & intra urbem se cum aliqua conditione reciperent, & ita sine metu ad ipsos cum apparatu regio adventaret. verum multum a proposito consilio aberravit: nam tametsi Heraclæam incenderat, & plures ex iis, qui ibi erant, interfecerat (quod paulo ante secesserat præses Alexius Comnenus, qui in Selymbria commorabatur.) Verumtamen regiam urbem incolentes nequaquam Bryennii adventu deterriti sunt: accedentes enim ad murum Blachernarum levia prælia quædam fecere, & repulsi transiere sancti Pantcleemonis pontem, & quæ ibi erant omnia igni combussere. quumque nihil memoratu dignum gessissent, inde reversi sunt. ipse cum duabus legionibus ad Athyram se confert, reliquum exercitum in hyberna distribuit. In tantis autem malis versans Imperator, vix recordatus est Ruselii qui adhuc in carcere vinctus detinebatur, & ad Botaniatem transfugere conatus erat. Igitur eductum ipsum e custodia, omnique honore affectum, multa remissione ac blandis erga illum usus verbis, ad prælium contra Bryennium incitavit, & persuasit ut a muris cum iis Francis, qui cum Briennio essent, colloqueretur. sed ubi non persuasit, ad Briennii fratrem in Athyra commorantem, cum exercitu proficiscitur, Duce exercitus præside Alexio Comneno, cum iis militibus, qui in regia urbe erant, jurejurando sacrosancto prius fide data, & simul per mare missis adversus ipsos Roxolanorum navigiis, ipsisque peditibus ad Athyram festinantibus. verum occupant illi re cognita fugere, quumque vellent persequi, ii, qui cum Ruselio erant & Comneno, & hostium plures occidere: non habuerunt milites sibi dicto obedientes, eventum rei pertimescentes. cecidere autem ex Macedonibus plures, & vivi haud pauci capti sunt, & præda multa capta: & vehiculum prasini coloris quod Curopalatæ erat: qui etiam fugiens Rhædestum pervenit: Patzinacæ autem cum haud exigua manu Adrianopolin invasere, quam circumsidentes, quosdam per regionem misere, qui optima quæque ipsius loca vastarunt, virorum cædem facientes, & animantium abigentes infinitos greges, neque illius.

Edit. Paris. pag. 860.

A ἐθεάσατο πρώτως. περιώδυνος δὲ τῇ θέᾳ γενόμενος, τῶν στρατηγημάτων καὶ τῆς ἀνδρείας ἀναμνησθεὶς, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πόλιν ἐκέλευσε πολίσαι εἰς μνήμην ἄλησον τοῦ ἀνδρός. διὰ ταῦτα γοῦν οὐκ ἀγαθὸν οἰωνὸν οἱ ἐχέφρονες τὸ γεγονὸς ἐλογίζοντο. ὅμως δ' οὖν τὸ ἀποτέλεσμα ὁ Βρυέννιος ἀγνοῶν, τυφλὸν γὰρ τὸ τοῦ μέλλοντος, τῶν πραγμάτων ἀντείχετο. ἐφρόνησε δὲ τὰ αὐτὰ Ραιδεστὸς συνεργίᾳ τῆς συγγενοῦς αὐτῷ τῆς Βατατζαίνης. οἱ γὰρ Ραιδεστηνοὶ καὶ κατὰ τοῦ Πανίου ἐξωρμηκότες, ἐβιάσαντο αὐτὸν ἀναγορεῦσαι τὸν Βρυέννιον. τιμήσας δὲ τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν Κουροπαλάτην, καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ἀναλόγως καὶ ἀξίως τῆς οἰκείας B καταστάσεως, φοβερὸν πρὸς τὴν βασιλίδα διὰ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ φανῆναι ἐνόμισε. παραδοὺς γὰρ αὐτῷ στρατὸν οὐκ ὀλίγον, ἐν ἐλπίσιν ἦν, ὡς ἐπείπερ οἱ πολῖται τὸν Λογοθέτην δι' ὀργῆς καὶ μίσους οὐκ ἀγεννῶς ἔχουσι, προσκλίνουσί τε αὐτῷ καὶ προσδέξονται σὺν ὁμολογίαις ἐντός. καὶ οὕτως ἀδεῶς ἐπιφοιτήσει καὶ αὐτὸς ἐν ἐπισημασίᾳ βασιλικῇ. ἀλλὰ πολὺ διήμαρτε τοῦ σκοποῦ. εἰ γὰρ καὶ τὴν Ἡράκλειαν ἐδῄωσε, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλε τῶν ἐν αὐτῇ, ὑποχωρήσαντος ἔναγχος τοῦ προέδρου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὃς ἐν Σηλυβρίᾳ ἐφήδρευσεν. ἀλλ' ὅμως οἱ τὴν βασιλίδα οἰκοῦντες οὐδαμῶς πρὸς τὴν ἐπιφοίτησιν τῆς τοῦ Βρυεννίου στρατιᾶς κατεπλάγησαν. παραγενόμενοι γὰρ ἠ- C κροβολίσαντο κατὰ τὸ τεῖχος τῶν Βλαχερνῶν, καὶ ἀποκρουσθέντες ἐπεραιώθησαν τὴν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος γέφυραν, καὶ τὰ ἐκεῖσε πάντα πυρὶ κατελυμήναντο, καὶ οὐδὲν ἄξιον λόγου πεπραχότες, ὑπέστρεψαν ἐκεῖθεν. αὐτὸς μὲν δύο τάγματα λαβὼν τῇ Ἀθύρᾳ ἐπιφοιτᾷ, τὴν δὲ λοιπὴν στρατιὰν εἰς παραχειμασίαν ἀπέστειλεν. ἐν τοσούτῳ δὲ κακῶν γενόμενος ὁ βασιλεὺς, μόλις εἰς μνήμην ἧκε τοῦ Ρουσελίου φυλακῇ καὶ δεσμοῖς ἔτι συνεχομένου, καὶ τῷ Βοτανειάτῃ αὐτομολῆσαι ἐπιχειρήσαντος. ἐξαγαγὼν οὖν αὐτὸν τῆς φυλακῆς, καὶ πάσης ἀξιώσας τιμῆς καὶ ἀνέσεως, καὶ πολλοῖς ἐπαγωγοῖς καὶ θελκτηρίοις χρησάμενος ῥήμασιν, εἰς τὴν κατὰ τοῦ Βρυεννίου πα- D ράταξιν ἐξηρέθισεν. καὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν τοῖς σὺν τῷ Βρυεννίῳ Φράγγοις διαλεχθῆναι παρέπεισεν. ὡς δ' οὐκ ἔπεισεν, ἐπιστρατεύει τῷ ἀδελφῷ τοῦ Βρυεννίου ἐν τῇ Ἀθύρᾳ διατρίβοντι, στρατηγοῦντος τοῦ προέδρου Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ μετὰ τῶν ἐν τῇ βασιλίδι στρατιωτῶν, ὅρκοις ἀσφαλέσι πρότερον τὰ πιστὰ δεδωκὼς, συναποσταλέντων διὰ θαλάσσης καὶ Ρωσικῶν πλοίων κατ' αὐτῶν. αὐτῶν δὲ πεζῇ κατεπειξάντων εἰς τὴν Ἀθύραν. ἀλλ' ἔφθασαν προγνόντες διαφυγεῖν. ἐπιδιῶξαι δὲ οἱ περὶ τὸν Ρουσέλιον καὶ τὸν Κομνηνὸν βουλόμενοι, καὶ τῶν ἐναντίων σφῆλαι πολλοὺς, οὐκ ἔσχον πειθομένους τοὺς E στρατιώτας δεδιότας τὸ ἐκβησόμενον.. ἔπεσον δὲ τῶν Μακεδόνων πολλοὶ, καὶ ζῶντες οὐκ ὀλίγοι ἑάλωσαν, καὶ λαφυραγωγία ἐλήφθη πολλὴ, καὶ τὰ πράσινα τοῦ Κουροπαλάτου ὀχήματα. ὃς καὶ φεύγων ἀφικνεῖται εἰς Ραιδεστόν. οἱ δὲ Πατζινάκοι μετὰ πλήθους οὐκ ἐλαχίστου τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπεφάνησαν. καὶ ταύτην περικαθίσαντες, τινὰς κατὰ τῆς χώρας ἀπέστειλαν, καὶ τὰ ταύτης κάλλιστα ἐλωβήσαντο, φόνον μὲν ἀνδρῶν ποιησάμενοι, ζώων δὲ ἀγέλας ἀπείρους ἐλάσαντες, καὶ οὐδὲ ἓν

εἶδος

εἶδος παραλιπόντες κακώσεως. ὁ δὲ Βρυέννιος ἐπὶ A συνθήκαις καὶ χρυσοῦ δόσει καὶ ὑφασμάτων ὑποχωρῆσαι παρασκευάσας αὐτοὺς, ἀργυρολόγει, τοὺς ἰδίους παντὶ τρόπῳ τοῦ κατὰ σκοπὸν μὴ διαμαρτεῖν προθυμούμενος. ἀποσταλεὶς δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωάννης εἰς τὴν τῆς Κυζίκου Χερρόνησον, ἐπειρᾶτο τοὺς ἐγχωρίους ὑπαγαγέσθαι. ἐντυχὼν δὲ αὐτῷ ὁ Ρουσέλιος, κατὰ κράτος αὐτοὺς ἐτραπώσατο. ἐνισταμένου Μαρτίου μηνὸς τῆς α΄. ἰνδικτιῶνος. τοῦ δὲ πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Ξιφιλίνου κοιμηθέντος, καὶ πρὸς τὴν ἀγήρω λῆξιν μετατεθειμένου, ὁ βασιλεὺς ἕτερον προεχειρίσατο, οὐ τῶν τῆς συγκλήτου, οὐ τῶν τῆς ἐκκλησίας, οὐκ ἄλλον οὐδένα τῶν Βυζαντίων, τῶν ἐκ B τοῦ λόγου καὶ πράξεως ὀνομαστῶν καὶ περιωνύμων, Κοσμᾶν δέ τινα μοναχὸν τῆς ἁγίας μὲν πόλεως ἀφικόμενον, μεγίστῃ δὲ τιμῇ παρὰ βασιλέως τιμώμενον, διὰ τὴν ἐπιπρέπουσαν αὐτῷ ἀρετήν. εἰ γὰρ καὶ τῆς ἔξωθεν σοφίας ἄγευστος ἦν καὶ ἀμύητος, ἀλλ' ἀρεταῖς ποικίλαις ἐνωραΐζετο. διὸ καὶ πάντων ὑπεριδὼν, αὐτὸν καθίζει ἐπὶ τῶν οἰάκων τῆς ἐκκλησίας. ὁ δὲ Βοτανειάτης τὰ καθ' ἑαυτὸν εὖ διατιθέμενος, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον ἔργον ὃ ἀνερρίψατο, ἑτοιμαζόμενος, πάντας, ὅσοι ποτὲ στρατείας μετεποιήσαντο, προσκαλεσάμενος, τάγματα ἐκ τούτων συνεστήσατο, οἷς καὶ χρημάτων διανομῇ, καὶ ἀξιωμάτων περιωπῇ, τὸ ἀμελούμενον, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον ἐπέρρωσε C πρόθυμον. ὧν ἀκούσαντες, καὶ οἱ τὴν Νίκαιαν τηρεῖν πρὸς βασιλέα ἐσταλμένοι, παμπληθεὶ αὐτῷ προσεφοίτησαν αὐτόμολοι, καὶ τὴν πόλιν ἀμαχητὶ προδεδώκασι. συνεστήσατο δὲ καὶ Τουρκικὸν στρατὸν ἀξιόλογον, οὗ καθηγεῖτο Κουτλουμοῦς ἐκεῖνος ὁ περιβόητος σὺν υἱέσι πέντε. τούτους προσεταιρισάμενος, προσγενεῖς μὲν τῷ Σουλτάνῳ τυγχάνοντας, καὶ ἀντιποιουμένους μὲν τῆς Περσικῆς ἁπάσης ἐπικρατείας, ἀδυνατήσαντας δὲ πρὸς ἐκεῖνον μάχεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τῇ Ρωμαΐδι ἐπιδημήσαντας, ὥστε κράτος ἐκείνῳ ἀντίθετον κτήσασθαι· μᾶλλον δὲ, εἰ δεῖ τἀληθὲς εἰπεῖν, μάχην συστησαμένους πρὸς τὸν Σουλτάνον, καὶ περὶ τῆς ὅλης ζυγομαχοῦντας ἀρχῆς, κατὰ τὸν τόπον, ὃς καλεῖται Ῥέας, καὶ ἤδη συρρήγνυσθαι μελλόντων τῶν D στρατευμάτων, εἰς ὦτα πίπτει τὸ πρᾶγμα τῷ Χαλιφᾷ, ὃς παρ' αὐτοῖς ἐν ἰσοθέῳ τιμᾶται τιμῇ. κἀκεῖνος αὐτίκα καταφρονήσας παντὸς ὄγκου καὶ ἔθους· οὐ γὰρ ἐφεῖτο αὐτῷ προβαίνειν τῆς ἰδίας καταγωγῆς ἐκτός. ταχὺς ἐλάσας εἰς τὸ Ῥὲ παραγίνεται. καὶ πρὸς παρατάξεις ἤδη μελλούσας συρρήγνυσθαι μέσος στὰς, τὰ πρὸς εἰρήνην αὐταῖς διήτησεν, ἐπὶ συμφέροντι μὲν τῶν Περσῶν καὶ τῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἐπὶ κακῷ δὲ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπικρατείας καὶ ἐξουσίας. λόγων γὰρ διαφόρων κινηθέντων καὶ λεχθέντων, τελευταῖον κρατεῖ τὸ δόξαν αὐτῷ κοινῇ λυσιτελές· ὥστε τὸν μὲν Σουλτάνον E ἄρχειν τῆς Περσίδος ἧσπερ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. τοὺς δὲ περὶ τὸν Κουτλουμοῦς λαβόντας δύναμιν παρὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ συγχώρησιν, τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι, καὶ ἔχειν εἰς ἰδίαν χώραν καὶ ἐξουσίαν καὶ βασιλείαν, ὥστε μηδὲν ἐπηρεάζειν ἀλλήλοις. καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθήκῃ καὶ διαιτήσει τοῦ Χαλιφᾶ διαλύεται μὲν ἡ μάχη, καὶ ὁ στρατὸς ὑποχωρεῖ, καὶ πᾶσα ἡ ἔρις ἀποδιοπομπεῖται, καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων καταδουλοῦν ἑαυτοῖς ἀπήρξαντο. τούτους οὖν προ-

Curopalat.

A generis vexationem ullam prætermittentes. Bryennius autem fœderibus, & auri largitione, & stragulorum, efficere studens ut ipsi secederent, a suis argentum exigebat, omnino cupiens a proposito consilio non aberrare, missusque frater ipsius Joannes ad Cyzici Cherronesum, conabatur indigenas ad se adducere: sed incidens in ipsum Ruselius per vim eos fugarunt; principio Martii mensis Indictione prima. Sepulto autem patriarcha Joanne Xiphilino, & ad domos æternas translato, Imperator alium delegit, non ex senatorio ordine, neque ex ecclesia, neque ullum alium Byzantinorum, sive eloquentia, sive rebus B gestis clarorum & celebrium: sed Cosmam quemdam monachum, qui a sancta civitate venerat, & in maximo honore apud Imperatorem habebatur, propter virtutem, qua præditus erat. nam tametsi externæ sapientiæ expers erat, & illius mysteria minime gustaret, attamen variis virtutibus efflorescebat, quapropter omnibus aliis neglectis, ipsum ad ecclesiæ gubernacula collocat. Botaniates vero bene compositis suis rebus & ad propositum opus, quod distulerat, paratus, omnibus quicumque umquam militiam professi fuerant, ad se accersitis, legiones ex iis coegit. quibus & pecunias & dignitatum insignia elargitus, etiam ne- C gligentes, ad propositum opus promptos reddidit, atque alacres. Quibus auditis illi etiam, qui ab Imperatore missi fuerant, ut Nicæam custodirent, cum omnibus copiis ad ipsum transfugere, & urbem sine pugna dediderunt. coegit item Turcicum exercitum idoneum, cujus dux erat Cutlumus ille celebris cum filiis quinque. Hos sibi conciliavit qui Sultano cognatione conjuncti erant, & studebant sibi vindicare omne Persicum Imperium. sed haud poterant erga illum pugnare. & idcirco ad Romanorum regionem advenerant, ut parem ad illi resistendum potentiam nanciscerentur. magis vero, si vera dicere oportet, pugnam adversus Sultanum conflantes, & de toto D Imperio contendentes in loco, qui Rheas vocatur; jamque conflicturis exercitibus, ad aures accidit Chaliphæ factum, qui apud ipsos eodem æquali honore, quo Deus celebratur: & ille statim spreto omni fastu & more (non enim concedebatur ipsi extra propriam hospitium egredi) celeriter Rheas perveniens divertit, & acies jam congressuras, in medio stans, ad pacem hortatus est pro utilitate quidem Persarum, & ipsorum Imperii, malo vero Imperii & potentiæ Romanorum: variis enim sermonibus ultro, citroque habitis, ad extremum vicit id, quod ei E communiter utile visum est, ut Sultanus Perside potiretur, cujus etiam pater dominus fuerat. ii vero qui cum Cutlumo erant, acceptis copiis & auxiliis a Sultano in suam potestatem Romanorum regionem redigerent, & haberent in propriam regionem potestatem & imperium, ita ut nullo se mutuo convitio afficiant. tali admonitione, ac suasu Chaliphæ, dirimitur pugna, & cecidit exercitus, omnisque contentio propulsatur. & Romanorum loca sibi in servitutem subjicere cœperunt.

Edit. Paris. pag. 861.

Rrrr

Hos igitur quam sibi ascivisset, cum idoneo exercitu pro inito secum fœdere festinabat, & initio itinere ad Nicæam contendebat. Ingens autem numerus ex Megalopoli ad ipsum quotidie confluere. & quod dictu est incredibile, ne Turci quidem ipsi impedimento fuere, immo potius cum reverentia quadam & observantia cumitabantur, & Regina urbium, & omnes ipsius principes, quique magistratus gererent, quique in suburbanis & vicis erant: quin etiam ecclesiæ proceres in unum convenientes, ad celeberrimum Dei verbi Sophiæ templum, nuper imminentibus Epibateriis Annunciationis B. Mariæ, declarant Imperatorem Botaniatem, præeunte his Patriarcha Divinæ urbis magnæ Antiochiæ nomine Æmiliano & Metropolita Iconii, ipsisque omnis clerus consensit, & senatus & omnis fere civitas; & divisi per tribus, qui erant in republica illustres, & legionum præfectos declarant, & ordines insignes constituunt, & palatiis derepente potiuntur. militesque disponunt, qui Imperatoris Michaelis milites expellant, prælio mercenarios debellantes: capiunt autem Imperatorem Michaelem, qui ad palatia in Blachernis fugerat cum Augusta Maria ex Alanis, suoque filio Constantino Porphyrogenito, & ad Monasticam vitam traducunt ad Studii monasterium, cum vili jumento transmissum, quum annos sex imperasset, eodem sabbato quo a fidelibus miraculum Lazari celebratur. & constituunt præfectos qui continenti imperent, quinetiam Drungarium classis creant.

Edit. Paris. pag. 862.

NICEPHORUS BOTANIATES Imperator.

Quum in hoc statu præter omnem expectationem versarentur res urbis, & Imperator abdicatus esset Imperio, Botaniates fiducia plenus Byzantium contendebat, quasi sine sanguine accepturus summum Imperium. tametsi ipse ad pugnas & prælia paratus erat, & milites, quos habebat cohortabatur, ut prompti ac parati essent. Nicephorus autem Logotheta, & ejus morum studiosus David, ad vesperam erupere, & ad Ruselium in Heraclea commorantem perveniunt, & Deo sacrificia in quibus gratias ageret de hostium victoria peragentem. cives vero quum tribus diebus palatia sine Imperatore servassent, litteris Botaniatem ut quam celerrime veniret, urgebant: qui quum adhibita celeritate Prænetum pervenisset, unum ex iis qui cum ipso erant, virum generosum, & strenuum in rebus gerendis misit, Borilum suum familiarem, qui palatia occuparit, ac paulo post ipse quoque ingreditur eadem magna tertia die, & Patriarchæ manibus Imperatoris diademate coronatur, omnesque suos donis & possessionibus prosequutus atque honoribus, & Turcos item ad Chrysopolim commorantes benigne amplexus, alias res ad Imperium pertinentes aggressus est, omneque publicum æs alienum sustulit radicitus, non præscripto aliquo tempore, sed cumprehensis simul omnibus temporibus, ita ut neque nomen ipsius aut memoria reperiretur: Sed quum Bryennius foris res Occidentis perturbaret, & commoveret, mittitur ad ipsam ab Imperatore legatio, quæ denuntiaret ut a temerario incœ-

A συνασπισάμενος, μετὰ στρατιᾶς ἀξιολόγου καὶ ἐπὶ συνθήκαις ῥηταῖς, μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. καὶ τῆς ὁδοῦ ἀρξάμενος, ἐχώρει ἐπὶ τὴν Νίκαιαν. πολὺ δὲ πλῆθος τῆς Μεγαλοπόλεως ἑκάστοτε συνέρρεον πρὸς αὐτόν, καὶ τὸ δὴ παράδοξον, ὅτι οὐδὲ οἱ Τοῦρκοι ἐμποδὼν αὐτοῦ καθίσταντο. προὔπεμπον δὲ μᾶλλον σὺν αἰδοῖ καὶ σεβάσματι. καὶ ἡ βασιλὶς δὲ τῶν πόλεων, καὶ πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ ἐξαίρετον, ὅσον τε ἐν ἄρχουσι, καὶ ὅσον ἐν ἀστικοῖς καὶ δημοτικοῖς, ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας ἔκκριτον κοινῇ συνελθόντες, εἰς τὸν περίπυστον τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου Σοφίας ναὸν, ἄρτι τῶν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεομήτορος Επιβατηρίων ἐφισταμένων, ἀναγορεύουσι τὸν Βοτανειάτην Αὐτοκράτορα, προεξάρχοντος τούτοις τοῦ πατριάρχου B Θεουπόλεως μεγάλης Αντιοχείας, τοῦ ὀνομαζομένου Αἰμιλιανοῦ, καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ικονίου. συνῄνει τε πᾶς ὁ κλῆρος αὐτοῖς καὶ ἡ σύγκλητος, καὶ ἡ πόλις σχεδὸν ἅπασα. καὶ διαιρεθέντες κατὰ φατρίας οἱ τῆς πολιτείας ἐπώνυμοι, συνταγματάρχας τε προβάλλονται, καὶ λόχους ἐπιφανεῖς συνεστήσαντο. κυριεύουσι δὲ καὶ τῶν ἀνακτόρων ἐξ ἐφόδου, καὶ στρατιώτας ἐφιστῶσι, τοὺς τοῦ βασιλέως Μιχαὴλ ἐκδιώξοντας, πολέμῳ τὸ μισθοφορικὸν καταγωνισαμένους. καθαιροῦσι δὲ καὶ τὸν βασιλεύοντα Μιχαὴλ φυγόντα εἰς τὰ ἐν Βλαχέρναις ἀνάκτορα σὺν τῇ Αὐγούστῃ Μαρίᾳ τῇ ἐξ Αλανῶν καὶ τῷ C τούτου παιδὶ Κωνσταντίνῳ τῷ πορφυρογεννήτῳ, καὶ πρὸς τὸν μονήρη μεταλλάττουσι βίον, τῇ τοῦ Στουδίου μονῇ εὐτελοῦς τοῦ ὑποζυγίου παραπέμψαντες μονῇ, μοναρχήσαντα χρόνους ἕξ, ἐν αὐτῷ τῷ σαββάτῳ, ᾧ ὁ ἐπὶ Λαζάρῳ θαυματουργία παρὰ τῶν πιστῶν ἑορτάζεται· καὶ προϊστῶσιν ἀρχὰς τάς τε ἐπὶ ξηρᾶς, ἀλλὰ μὴν καὶ τῆς Θαλάσσης Δρουγγάριον τοῦ στόλου προβαλλόμενοι.

Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν πραγμάτων φερομένων παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν τοῦ τε βασιλέως καθαιρεθέντος, ὁ Βοτανειάτης πεποιθὼς ἐχώρει πρὸς τὸ Βυζάντιον, ἀναίμακτον ὥσπερ ἀπολαμβάνων τὴν ἀρχὴν τὴν Αὐτοκράτορος, εἰ καὶ αὐτὸς πρὸς μάχας καὶ πολέμους D διεσκευάζετο, καὶ τὸ ὑπ' αὐτὸν συνεκρότει στρατιωτικόν. ὁ δὲ Λογοθέτης Νικηφόρος, καὶ ὁ τούτου ὁμοιότροπος Δαβίδ, πρὸς ἑσπέραν ἐξώρμησαν, καὶ καταλαμβάνουσι Ρουσέλιον ἐν Ηρακλείᾳ αὐλιζόμενον, καὶ τὰ τῆς τῶν ἀντιπάλων νίκης τῷ Θεῷ χαριστήρια θύοντα. οἱ δὲ τῆς πόλεως ἐπὶ τρισὶν ἡμέραις τὰ ἀνάκτορα ἄτερ βασιλέως συντηρήσαντες, γράμμασι τὸν Βοτανειάτην διαναστῆναι καὶ ἐλθεῖν ταχινώτερον ἔσπευδον. σπουδῇ δὲ εἰς Πραίνετον ἀφικόμενος, ἕνα τῶν σὺν αὐτῷ ἄνδρα γενναῖον καὶ δραστήριον ἀποστείλας * Βορίλον τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον, κρατεῖ τὰ ἀνάκτορα. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ αὐτὸς εἴσεισι κατ' αὐτὴν τὴν μεγάλην τρίτην, καὶ ταῖς τοῦ πα- E τριάρχου χερσὶ τῷ βασιλικῷ ταινιοῦται διαδήματι. φιλοτιμησάμενος δὲ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἔν τε δώροις καὶ κτήμασι καὶ ἀξιώμασι, καὶ τοὺς Τούρκους δὲ ἐσκηνωμένους κατὰ τὴν Χρυσόπολιν φιλοφρονησάμενος, τῶν ἄλλων πραγμάτων τῆς βασιλείας ἐφήψατο. πάσας δὲ τὰς δημοσιακὰς ὀφειλὰς ῥιζόθεν ἀπέτεμεν οὐ μετὰ προσδιορισμοῦ, ἀλλὰ συλλήβδην πάντων τῶν χρόνων ὁμοῦ. ὡς μηδ' ὄνομα τούτων ἢ μνήμην εὑρίσκεσθαι ἢ μνημονεύεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ Βρυέννιος ἐκτὸς ὢν τὰ τῆς ἑσπερίας ἐτάραττε καὶ συνεκλόνει, στέλλεται πρὸς αὐτὸν πρεσβεία βασιλικὴ ἀπαγγέλλουσα, μηθέ-

* al. Βορίλον

θαι μὲν τὴν ἄλογον ὁρμήν, τῆς δὲ τοῦ Καίσαρος λαβόντα τύχης εἶναι τὴν ὄρεξιν. ἐπικύρου δὲ καὶ τὰς τιμὰς τοῖς σὺν αὐτῷ ἀποστατήσασιν. ὁ δὲ ἄτεγκτος ἦν καὶ ἀπράγμων καὶ ὑπερήφανος, καὶ τῆς βασιλείας μὴ ἐξιστάμενος, μηδὲ τῶν πρωτείων παραχωρῶν, ὧν οὐκ ἦν κύριος. στέλλεται καὶ δευτέρα πρεσβεία πρὸς αὐτόν, καὶ γέγονεν ἄπρακτος. ἐπὶ ταύτῃ δὲ καὶ τρίτη πρεσβεία φοιτᾷ, σταλέντος Ῥωμανοῦ πρωτοπροέδρου, καὶ μεγάλου ἑταιρειάρχου Στραβορωμανοῦ. οὐδ' ἐκείνην οὖν δέχεται, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ τὸν ἄνδρα ἀτίμως δέχεται, καὶ οὐδ' ὡς ἐκ βασιλέως, ἀλλ' ὑποστρατήγου τινὸς ἀποσταλέντα, καίτοι ἱερὸν εἶναι σῶμα ὁ πρέσβυς λελόγισται καὶ παρὰ τοῖς ἀπίστοις αὐτοῖς, ὡς εἰρήνης μεσίτης, καὶ διαλλάκτης τῶν μαχομένων, καὶ πολεμικὰς περιστάσεις ἀποσοβῶν· ἔπεσε δὲ τηνικαῦτα ἀπὸ ταὐτομάτου καὶ ἡ τοῦ Βρυεννίου σκηνή, τοῦ ὀρόφου ταύτης παραλυθέντος ἀοράταις χερσί. γέγονε δὲ καὶ ἔκλειψις τῆς σελήνης, ἥτις εἰς αὐτὸν ἐπέσκηψεν· ἐπεὶ καὶ πεφύκασιν ὡς ἐπίπαν τὰ τοιαῦτα τυραννούντων καθαιρέσεις δηλοῦν, καθὼς οἱ περὶ τὴν τῶν ἀστέρων ἀδόλεσχον ματαιότητα καταγινόμενοι τερατεύονται. ἐπανελθόντος οὖν τοῦ Στραβορωμάνου, καὶ τῆς πρεσβείας ἀπράκτου μεινάσης, ἔργων πολεμικῶν ὁ βασιλεὺς εἴχετο, καὶ ἐπ' αὐτὸν συνέταττε τὸ στράτευμα, καὶ θαρρῶν τὴν αὐτοῦ κατάλυσιν προηγόρευσε. τὸ γὰρ ᾀδόμενον στοιχεῖον τὸ ν. ἁπλοῦν μόνον καὶ οὐ διπλοῦν τοῖς ταῦτα φοιβάζουσιν ἐσκοπεῖτο. καὶ δὴ καὶ στρατηγὸν ἐπιστήσας ἕνα τῶν εὐπατριδῶν τὸν νωβελίσσιμον Ἀλέξιον τὸν Κομνηνόν, μέγαν αὐτὸν δομέστικον προβαλλόμενος, ὃς τὸν Ῥουσέλιον εὐμηχάνως τὸ πρὶν ἐχειρώσατο, κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἀφίησι, φρονήσει καὶ διανοίας σταθηρότητι γεραρόν, καὶ πρὸς κινδύνους πολεμικοὺς ἑδραῖόν τε καὶ ἀπερικτύπητον. ὃς δὴ τὰς δυνάμεις ἀναλαβὼν, κατὰ τοῦ Βρυεννίου ἐβάδιζε, καὶ πρὸς τόπον Καλαβρύην ἐπονομαζόμενον διαναπαύων τὸν στρατὸν, ἔμαθε παρὰ τῶν σκοπῶν, ὡς ὁ Βρυέννιος ἐγγίζει πανστρατιᾷ τῆς Μεσήνης ἀπαναστάς. καὶ αὐτίκα ὁ νωβελίσσιμος Τούρκους τοὺς ἑαυτοῦ ἀπολεξάμενος, ἀφικέσθαι μὲν ἄχρι τοῦ Βρυεννίου ἐκέλευσε, ἐπίδειξιν δὲ ποιησαμένους μόνην, πάλιν ἐπαναστρέψαι πρὸς αὐτόν. αὐτὸς δὲ λόχους ἐν ἐπικαίροις θέμενος, καὶ τὰ κατὰ τὸν στρατὸν ὡς ἄριστον ἐδόκει διαταξάμενος, ἔμενε τὴν τοῦ Βρυεννίου ἐπέλευσιν. φανέντων δὲ τῶν σημείων τῶν στρατευμάτων ἀμφοῖν, καὶ ἀλαλαξάντων ἑκατέρων τὸ ἐνυάλιον, πόλεμος συνέστη καρτερός. ὡς δὲ ἑώρα ὁ Βρυέννιος τῶν ἑαυτοῦ ταγμάτων τὴν ἧτταν, καὶ τὸ τεθορυβημένον καὶ σφαλερὸν, τοὺς κρατίστους τῶν σὺν αὐτῷ δυνάμεων συνειλοχώς, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀγῶνα ἐκρότησεν. ἀπεκρούσαντο δὲ τὴν τούτου ὁρμὴν οἱ τοῦ βασιλέως. φιλοτιμουμένων δὲ ἀλλήλων περὶ τῆς νίκης, καταπληκτική τις ἡ μάχη καὶ φόβου μεστὴ γέγονεν. ὁ δὲ Κομνηνὸς σύνθημα δοὺς τοῖς ἐν τοῖς λόχοις διαναστῆναι, καὶ τοῖς ἐναντίοις μεθ' ὁρμῆς βιαίας εἰσβαλεῖν, τροπὴν τοῦ Βρυεννίου εἰργάσατο καρτεράν. ἑάλω μὲν οὖν ὁ Βρυέννιος ζῶν· ἔπεσον δὲ καὶ συχνοὶ τῶν αὐτοῦ, ἑάλωσαν δὲ οὐχ ἧττους, καὶ μάλλον οἱ τῶν ἄλλων προέχοντες. ὁ δὲ Βρυέννιος ληφθεὶς, τῆς τοσαύτης ἀπονοίας πρόστιμον τὴν τῶν ὀφθαλμῶν ὑφίσταται πήρωσιν, πολλὰ μετακλαυσάμενος τῆς δυσβουλίας ἑαυτόν. ὁ δὲ βασιλεὺς τὴν ἀγγελίαν δεξάμενος, τῷ Θεῷ καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τὰς εὐχαριστίας ἀνέθετο.

Caropalat.

A pto desisteret, & accepta Cæsaris dignitate cupiditatem comprimeret: & eorum qui cum ipso defecerant, honores ratos esse comprobaret. Sed ubi adduci noo potuit, & in proposito permanebat, atque superbus Imperio minime cedebat, neque principatu, cujus minime compos erat, mittitur item altera legatio, quæ itidem re infecta redit, postquam etiam tertia advenit legatio, misso Romano primo præsida & magno Etæriarcha Straboromano, neque illam admittit, sed potius hominem ignominiose accipit, non tamquam ab Imperatore, sed quasi a Ducis alicujus legato missum, quamvis sacrosanctum corpus legati * habetur vel apud iofideles ipsos, quasi pacis proxeneta, & pugnantium conciliator, bellicarumque seditiooam depulsor: tunc etiam

Edit. Paris. pag. 863.

* Legati sacrosancti.

B fortaito cecidit Bryennii tabernaculum, tecto ipsius a manibus, quæ videri nequibant, everso: accidit item lunæ defectio, quæ ad ipsum respexit; siquidem hæc consuevere ut plurimum Tyrannorum eversiones præsignificare, quemadmodum ii, qui in Astrorum ougaci vanitate versantur, declarant & vaticinantur. Reverso igitur Straboromano re infecta, bellica munia aggressus est Imperator, & adversus ipsum instruxit exercitum, ac fiduciæ plenus illius demolitiooem prædicavit. celebratum enim elementum N simplex taotum & non duplex a vatibus spectabatur, atque etiam Ducem præ-

C ficiens nnum ex illustribus Nobilissimum Alexium Comneoum magnum ipsum domesticum declaraos, qui Ruselium ingeniose prius subegerat, adversus Bryenuium mittit, prudeotia & mentis stabilitate venerandum. & ad pericula bellica firmum & intrepidum: qui cum suis copiis advarsus Bryennium profectus, & in loco quodam Calabrya nomine quiescere jusso exercitu, didicit ab exploratoribus Bryennium a Mesene profectum eum omni exercitu appropinquare. statimque Nobilissimus Turcos a se delectos jossit osque ad Bryennium pervenire, ac tantum ubi se ostendisseot, ad se reverti. ipse autem opportunis in locis collocatis insi-

D diis, instructoque ut sibi optime videbatur exercitu, Bryonnii morabatur adventum. Quum vero signa apparuissent utriusque exercitus, & classicum clamore sublatn utrique cecioissent, initum est acre prælium. quumque cerneret Bryennius suarum legionum eladom, & perturbationem atque periculom, assumptis secum optimis copiis, ipse per se certamen de summa rerum sustinebat, & strenue munus obibat; cujus conatum Imperatoris milites propulsarunt. quum vero de victoria utrique ambitiose contendereot, horribilis quædam pugna & metus plena, conflata est.

E Comnenus autam signo dato iis, qoi in insidiis erant ut erumpentes io hostes violento impetu invaderent, auctor fuit ut Bryenoius profligaretur. Captus est igitur Bryenaius vivus, plures ex ipsius militibus occubuere, & haud pauciores capti, & qui aliis præstabant. Bryennius autem captus taotæ dementiæ pœnas sustiouit, oculorum amissiooem, multum secum lugens ac conquereos de suo pessimo coosilio. qua de re certior factus Imperator, Deo atque ejus

matri gratiarum actiones persolvit. occiditur etiam frater ipsius in Byzantio a Barangis: nam quum Bryennius defecisset, & cum eo Barangi qui extra erant conspirassent, Barangi in palatio delectum unum ex suis, ad suos gentiles mittunt, petentes ut relicto perduelli ad Imperatorem accederent. Sed cognitus & detentus graviterque examinatus, omnia quæ sibi indicata fuerant, aperuit. cui Joannes ob hoc offensus, nares amputat. quare haud æquo animo contumeliam hanc ferens Barbarus, Joannem e palatio exeuntem occidit gentili gladio ipsum percutiens. In Imperatorem quoque Barangi insurrexerunt, eumque occidere studebant. verum quum se illis opposuissent Imperatoris milites, ad preces conversi, placato Imperatore veniam consequuti sunt. Imperator autem vita functa ejus uxore Berdena, quæ una cum ipso Regina declarata fuerat, aliam duxit: multæ enim ipsi despondebantur, Zoe Imperatoris Ducæ filia virgo, & forma decora, & senatorum filiæ malræ ætate jam nubiles. Sed ille unam e duabus petebat, vel uxorem Ducis, ac rursus Diogenis Eudociam, vel Michaelis, qui nuper regnaverat, Mariam ex Alanis. mittit igitur qui sibi adducerent Eudociam, quæ cum summa voluptate sequebatur: quo cognito Monachus, qui tunc summa cum virtute vixerat, quemque pro alio quovis nomine Sanctissimum vocabant, omnibus modis studuit impedire absurdum hoc facinus, multa ei in memoriam redigens, quæ ipsam ab hac cupiditate reprimere possent. Ducit igitur Mariam omni pudore remoto Imperator, & cum ipsa sacrilegio conjungitur, statimque sacerdos abdicatur, ut aperto commisso adulterio. Michael autem detonsis capillis sententia Patriarchæ & metropolitanorum, Ephesi Archiepiscopus deligitur, semel tamen ad ipsam urbem accessit, & reversus in Manuelis monasterium, ibi mansit, suis manibus elaborans, egregie vero cultus est ab Alexio Comneno, qui postmodum imperavit, sub cujas etiam Imperio diem suum obiit, suam uxorem Mariam, post Botaniatæ abdicationem monacham factam, venia eorum, quæ in se admiserat, in ipsa morte dignatus. Nicephorus autem Basilacius primus Præses, quum Dyrrachium pervenisset, exercitum ex omnibus illis locis coegit. accersivit etiam Francos ex Italia per episcopum Diabolæ Theodosium muneribus ac donis adversus Bryennium conciliatus. coacto autem idoneo exercitu ex Francis & Bulgaris, Romanisque & Arbanitis, profectus inde ad Thessalonicam contendebat: quumque pervenisset Achridas, cupiebat ibi declarari, sed diligentia ac studio illius, qui ibi Archiepiscopus erat, prohibitus fuit. Thessalonicæ autem certior factus est de Botaniatæ declaratione, & litteras quidem ad ipsum misit, quibus se ei subjectum declarabat. verum clam contra eum nescio quid moliebatur, adjutore sibi ad hoc asciito quodam, nomine Gymno, & Gregorio Mesemero, & Tessaracontapechy: accersivit item sibi Patzinacas in societatem. Imperator vero ubi ejus consilium cognovit, & institu-

Edit. Paris. pag. 865.

A ἀναιρεῖται δὲ καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ παρὰ τῶν Βαράγγων. τοῦ γὰρ Βρυεννίου ἀποστάντος, καὶ τῶν ἐκτὸς Βαράγγων ὁμοφρονησάντων αὐτῷ, οἱ ἐν τῷ παλατίῳ * Βάραγγοι ἕνα τινὰ ἑαυτῶν ἐπιλεξάμενοι, πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς ἀποστέλλουσιν, ἀξιοῦντες ἀφεῖναι μὲν τὸν ἀποστάτην, φρονῆσαι δὲ τὰ βασιλέως. γνωσθεὶς δὲ καὶ κρατηθεὶς, ἐτασθείς τε σφοδρῶς, πᾶσαν ἀνεκάλυψε τῶν μηνυθέντων τὴν δήλωσιν. στερεῖται δὲ καὶ τῆς ῥινὸς, παρὰ τοῦ Ἰωάννου ταύτην λωβηθείς. ὅθεν καὶ μὴ φέρων ἐνεγκεῖν τὴν ὕβριν, ἣν πέπονθεν ὁ βάρβαρος, ἀναιρεῖται τὸν Ἰωάννην ἐξιόντα τοῦ παλατίου, μαχαίραις ἐθνικαῖς κατακόψας αὐτόν. ἐπανίστησαν δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ οἱ Βάραγγοι, καὶ διαχειρίσασθαι αὐτὸν ἐσπούδον. ἀντιτα-
B ξαμένων δὲ τούτοις τῶν τοῦ βασιλέως, εἰς ἱκεσίας ἐτράποντο, καὶ τὸν βασιλέα ἐξιλεωσάμενοι, συγγνώμης ἔτυχον. ὁ δὲ βασιλεὺς, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τελευτησάσης τῆς Βηρδηνᾶς, ἅμα τῇ ἀναῤῥήσει ἀναγορευθείσης καὶ αὐτῷ, ἑτέραν ἠγάγετο. πολλαὶ μὲν γὰρ αὐτῷ ἐμνηστεύοντο. Ζωή τε γὰρ ἡ τοῦ βασιλέως τοῦ Δούκα θυγάτηρ, παρθένος οὖσα, καὶ τῷ εἴδει εὐπρεπὴς, ἀλλὰ καὶ τῶν συγκλητικῶν θυγατέρες πολλαὶ, ὥραν ἔχουσαι γάμου· ὁ δὲ μίαν ᾑρεῖτο τῶν δύο, ἢ τὴν τοῦ Δούκα σύζυγον, καὶ αὖθις τοῦ Διογένους, Εὐδοκίαν· ἢ τοῦ ἔναγχος βασιλεύσαντος Μιχαὴλ, Μαρίαν τὴν ἐξ Ἀλανῶν. στέλλει γοῦν ληψόμενος τὴν Εὐδοκίαν· ἡ δὲ ἠκολούθει περιχαρῶς. ὅπερ γνοὺς ὁ τηνικαῦτα ἐπ' ἀρετῇ διαβεβοημένος
C μοναχὸς, ὃν δὴ καὶ πανάγιον ἀντ' ἄλλου παντὸς ἐκάλουν ὀνόματος, παντὶ τρόπῳ διακωλύειν ἐσπούδασε τὸ ἀτόπημα, πολλῶν ὑπομνήσας αὐτὴν τῶν δυναμένων κωλῦσαι τῆς προθυμίας. ἄγεται τοίνυν τὴν Μαρίαν ἀπηρυθριασμένως ὁ βασιλεὺς, καὶ ἱερολογεῖται αὐτῇ, καὶ παραυτίκα καθαιρεῖται ὁ ἱερεὺς, ὡς προφανοῦς μοιχείας τετελεσμένης. ὁ δὲ Μιχαὴλ τὴν τρίχα κειράμενος, ψήφῳ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μητροπολιτῶν χειροτονεῖται Ἐφέσου Ἀρχιερεύς. ἅπαξ μέντοι μόνον ἐν ἐκείνῃ ἐφοίτησε, καὶ ὑποστρέψας ἔμεινεν ἐν τῇ τοῦ Μανουὴλ μονῇ, χερσὶν ἰδίαις ἐργαζόμενος. ἐτιμήθη δὲ διαφερόντως ὑπὸ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος Ἀλεξίου τοῦ
D Κομνηνοῦ. ἐφ' οὗ δὴ καὶ ἐκοιμήθη, τὴν ἑαυτοῦ σύζυγον Μαρίαν μετὰ τὴν τοῦ Βοτανειάτου καθαίρεσιν μοναχὴν γενομένην συμπαθείας τῶν εἰς αὐτὸν ἐπταισμένων ἀξιώσας ἐν τῇ τελευτῇ. ὁ δὲ πρωτοπρόεδρος Νικηφόρος ὁ Βασιλάκιος τὸ Δυῤῥάχιον καταλαβὼν, στρατὸν ἤθροιζεν ἐκ πασῶν τῶν ἐκεῖσε χωρῶν. μετεπέμψατο δὲ καὶ Φράγγους ἐξ Ἰταλίας διὰ τοῦ ἐπισκόπου Διαβολέως Θεοδοσίου, φιλοτίμοις ταῖς ἀξιώσεσι κατὰ τοῦ Βρυεννίου συσκευαζόμενος. συναγηοχὼς δὲ στρατιὰν ἀξιόλογον ἔκ τε Φράγγων καὶ Βουλγάρων, Ῥωμαίων τε καὶ Ἀρβανιτῶν, ἄρας ἐκεῖθεν, πρὸς Θεσσαλονίκην ἠπείγετο. ἀφιγμένος δὲ εἰς Ἀχρίδας, ἐβούλετο μὲν ἐκεῖσε ἀνα-
E γορευθῆναι. σπουδῇ δὲ τοῦ ἐκεῖσε ἀρχιερατεύοντος ἐκωλύθη. ἐν δὲ Θεσσαλονίκῃ γενόμενος, ἐπληροφήθη τὴν τοῦ Βοτανειάτου ἀναγόρευσιν, καὶ δουλικὰ πρὸς αὐτὸν ἐπέστειλε γράμματα, ἐν τῷ λεληθότι τὰ τῆς ἀποστασίας διεπράττετο, συνεργὸν ἔχων πρὸς τοῦτο τόν τε λεγόμενον Γυμνὸν, καὶ Γρηγόριον τὸν Μεσήμερ, καὶ τὸν Τεσσαρακοντάπηχυν. προσκαλεῖται δὲ καὶ τοὺς Πατζινάκας εἰς συμμαχίαν. ὁ βασιλεὺς δ' ὡς ἔγνω τὸν τούτου σκοπὸν καὶ τὴν προαίρεσιν, χρυσοβούλλῳ γραφῇ τὸ ἀμέριμνον αὐτῷ περιποιησά-

* Φράγγοι

μένος, τινὰ τῶν οἰκείων πρὸς αὐτὸν ἐξαπέστειλε, πάντως μὲν ἀπολύων δέους αὐτὸν, καὶ Νωβελισίμου βραβεῖον ἀξίωμα. ὁ δὲ τὰς ἐν χερσὶν εὐεργεσίας περιφρονήσας, ἀνόνητα μετεμελήσατο ὕστερον. διὸ καὶ στέλλεται κατ' αὐτοῦ ὁ Νωβελίσιμος Ἀλέξιος τιμηθεὶς σεβαστὸς μετὰ στρατιᾶς ἀξιολόγου καὶ ἱκανῆς. φρουρὰν οὖν ἐν τῷ Περιθεωρείῳ τοῦ Βασιλακίου καταλαβὼν, στρατηγὸν ἔχουσαν τὸν Γυμνὸν, πολέμῳ ταύτην ἀνήρπασε. προβιβάζων δὲ τὴν στρατιὰν ἄχρι Θεσσαλονίκης, ἀπαθὴς διεσώθη κακῶν ἐκ τινος δὲ διαστήματος τὸν χάρακα θεὶς πέραν τοῦ ποταμοῦ τοῦ λεγομένου Βαρδαρίου, ἐκεῖσε τὸν στρατὸν διαναπαῦσαι ἐσκόπασεν. ὁ δὲ Βασιλάκιος τὴν νίκην κλέψαι ἀγωνιζόμενος, ἐσκέψατο νυκτὶ λόχοις ἐπιπεσεῖν αὐτῷ, καὶ τοῦτον κατὰ κράτος ἑλεῖν, καὶ ἀπωλείᾳ παραδοῦναι παντελεῖ. τοῦ δὲ Γεμιστοῦ τὴν ἐπιβουλὴν καταμηνύσαντος τῷ σεβαστῷ, ἐφυλάξατο ταύτην αὐτός τε καὶ οἱ περὶ αὐτόν. ἐλάσας τοίνυν ὁ Βασιλάκιος δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, ἀπροόπτως τῷ δοκεῖν, καὶ ἀδιαγνώστως, πολέμῳ χαλεπῷ περιέπεσε. κατὰ κράτος οὖν ἡττηθεὶς, καὶ τῶν οἰκείων πλείστους ἀποβαλὼν, καὶ μᾶλλον τῶν Φράγγων· καὶ αὐτὸς δὲ τῷ δομεστίκῳ ἀντιταχθεὶς, καὶ παρ' αὐτοῦ καταπονηθεὶς, εἰς τὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἀκρόπολιν καταπέφευγεν, οἰόμενος τῷ ὀχυρώματι ἀποσοβῆσαι τὴν τοῦ σεβαστοῦ ἐπέλευσιν. ὁ δὲ σεβαστὸς μηδὲν μελλήσας, τὴν ἅλωσιν τοῦ φρουρίου τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προετρέψατο διὰ τάχους ποιήσασθαι. οἳ καὶ ἐνεργεῖς τὰς προσβολὰς ποιησάμενοι, τῶν Θεσσαλονικέων συμφρονησάντων αὐτοῖς, ταχὺ τούτου περιγίνονται, καὶ τῆς ἀκροπόλεως ἐκυρίευσαν. ἁλίσκεται δὲ καὶ αὐτὸς, σιδηροῖς ἐμβάλλεται δεσμοῖς, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀποστέλλεται δέσμιος. τῆς δὲ ἀγγελίας καταλαβούσης τὸν βασιλέα, προστάξει αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεται, ἔγγιστα τῆς Χρυσοπόλεως. καὶ ἔκτοτε ὁ τόπος ὠνόμασται * βρύσις τοῦ Βασιλακίου. τούτου δὲ γενομένου, ἤχθη ἐφ' ἁμάξης φόρτος ἐλεεινὸς, καὶ δυστυχὲς καταγώγιον. ἐν ὅσῳ δὲ τὰ στρατεύματα εἰς τὴν περὶ τὸν Βασιλάκιον ἠσχολοῦντο ἐκστρατείαν, Πατζινάκοι ἀναμὶξ Κομάνοις τῇ Ἀδριανουπόλει ἐπῆλθον, ὀργιζόμενοι διὰ τὸ παρὰ τοῦ Βρυεννίου ἀναιρεθῆναί τινας αὐτῶν. πυρὰν οὖν ὑφάψαντες, πολλὰ τῶν ἐκεῖσε οἰκημάτων κατέπρησαν, καὶ μηδὲν ἄξιον λόγου πεπραχότες ὑπέστρεψαν. ὡμολόγησε δὲ τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ Φιλάρετος Κουροπαλάτης ὁ Βραχάμιος πίστιν τῷ βασιλεῖ καὶ δούλωσιν. ἐν τισι γὰρ τόποις ὀχυροῖς τείχεσι καὶ συναγκείαις περιειλημμένοις τὴν οἴκησιν ποιούμενος, Ἀρμενίων τε πλῆθος καὶ συγκλύδων ἀνδρῶν συλλεξάμενος, τῷ μὲν προβεβασιλευκότι Μιχαὴλ ἀκαταδούλωτος ἦν, καὶ τὴν βασιλικὴν ἐπικράτειαν ἑαυτῷ οἰκειούμενος. τοῦ δὲ Βοτανειάτου περιζωσαμένου τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοκράτορος, δοῦλος αὐτεπάγγελτος γέγονε. Λέκας δέ τις ἀπὸ Παυλικιάνων Φιλιππουπόλεως ὡρμημένος, ἐξ Επιγαμβρείας αὐτομόλησε τοῖς Πατζινάκοις, καὶ τούτοις συμφρονῶν, τῇ Ῥωμαίων ἠπείλει τὰ φοβερώτατα, ἀλλὰ καὶ Δοβρομηρός τις ἐν Μεσημβρείᾳ διακινῶν, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀντᾶραι μελετῶντες, δείσαντες, καὶ τοῖς τῶν ἄλλων σωφρονισθέντες κακοῖς, πρὸ τῆς πείρας δουλικῷ ζυγῷ τοὺς αὐχένας ὑπέκλινον, καὶ προσῆλθον ἱκέται αὐτόμολοι. τότε δὴ ὁ Λέκας τὸν ἐπίσκοπον Σαρδικῆς Μιχαὴλ τὰ τοῦ βασιλέως φρο-

βρύξις

A tum, scripto aureo diplomate, quo ipsum ab hoc incœpto averteret, quemdam ex familiaribus ad ipsum misit, qui omni eum metu liberans, nobilissimi quoque dignitatem polliceretur. ille autem beneficia, quæ sibi in promptu erant, aspernatus, postea deflevit incassum. & adversus ipsum mittitur Nobilissimus Alexius eo honore affectus ut esset Augustus, cum idoneo exercitu. quum igitur præsidium Basilacii esse Peritheorii competisset, cui præfectus erat Gymnus, prælio id ipsi eripuit, trajicieosque exercitum Thessalonicam omnium malorum expers ibi se recepit, & ex quodam intervallo constructo vallo trans fluvium nomine Barda-

B cium, ibi exercitum & castra locare decreverat. Sed Basilacius victoriam præripere contendens, cogitavit noctu per insidias io ipsum invadere, & vi captum cum omni exercitu perdere atque omnino delere. verum quum insidias Gemistus indicasset Augusto, eas evitavit, tum ipse, tum qui cum eo erant. profectus igitur Basilacius per totam noctem improvisus & incognitus, quantum sibi videbatur, in difficile prælium incidit. Igitur omnino victus, & pluribus ex suis amissis, præsertim ex Francis, & cum Domestico præliatus, & ab ipso debellatus, in Thessalonicæ arcem confugit, existimans loci mutatione se prohibiturum Augusti impetum: Augustus autem nihil curans expugna- *Edit. Paris. pag. 866.*

C tionem oppidi, suos hortatus est ut quamprimum impetum facerent. qui crebro & efficaci impetu facto Thessalonicensibus sibi consentientibus statim hostes superarunt: & Augustus arce potitus est. Capitur autem ipse Basilacius, & in ferrea vincula conjectus, ad Imperatorem vinctus mittitur. Hujus rei nuncio ad Imperatorem perlato, ipsius jussu ei oculi effodiuntur, proxime Chrysopolim, & ex eo tempore locus ille appellatus est, fremitus Basilacii: quo facto perductus est in curru onus miserabile, & infelix ludus. Interea vero dum exercitus in expeditione adversus Basilacium occupabatur, Patzinaci cum Comanis conjuncti Adrianopolim invasere, irati quod a Bryen-

D nio quidam ex ipsis interfecti fuerant. Succensa igitur pyra multas ibi domos combussere, nullaque re memoratu digna gesta, reversi sunt. Professus est hoc anno etiam Philaretus Curopalates Brachamius fidem & servitutem Imperatori: in quibusdam enim locis muris munitis, & convallibus comprehensis habitans coacta Armeniorum & advenarum multitudine, nunquam Michaeli, qui antea imperaverat subjici voluit, & sibi regiam potestatem vindicaverat. verum quum Botaniates adeptus esset Imperium, servus ultro ad eum accessit. Lecas autem quidam a Paulicianis ex Philippopoli profectus, Epigambria ad Patzinacas transfugit, & cum his consentiens Romanis formidabilia minaba-

E tur. quinetiam Dobromiris quidam in Mesembria res perturbans, & uterque meditantes Imperatori resistere, veriti, & aliorum malis edocti, ante conatum servili jugo cervices submisere, & ad eum ultro supplices accesserunt. Tunc Lecas episcopum Sardices Imperatoris studiosum, & civitatem ut hoc ipsum faceret adhortantem occidit, sacram & fa-

cerdotalem vestem indutum: magnam quoque curam gessit Imperator Eudociæ illius, quæ ante se fuerat Augusta. Quum vero nuper Turci Orientem percurrerent, coactu idoneo exercitu, ipsi Ducem præfecit Constantinum Constantini Ducæ filium: qui statim trajecto exercitu adversus Imperatorem res innovat, & e vestigio Imperatur ab ea militari multitudine, quæ cum ipso erat Chrysopoli salutatur. quumque de ipso Imperator voluisset nescio quid statuere, non exauditus alios donis atque honorum pollicitationibus deliniens, alios alia ratione ab incœpto abducens, ipsum sine sanguine accipit, proditum sibi ab iis, qui eum Imperatorem declaraverant. *Edit. Paris. pag. 867.* Detondet igitur illum monachum, & in quamdam insulam relegat. fertur etiam ad presbyteri gradum perductus. Octobris autem mense, Indictione decima tertia, fulmen magni Constantini columnam percussit, supra quam stabat ipsius columna, quæ prius erat sedes Apollinis, deinda nomine ipsius appellata: & partem ejus discidit, triaque vincula intus ferrea, extra ærea combussit. vita autem functo Joanne Bulgariæ Archiepiscopo in transitu Basilacii, alium in ejus locum Imperator declaravit, Joannem itidem nomine, qui Aoinus, id est, abstemius vocabatur, quod numquam vinum gustaret: similiter mortuo Antiochiæ patriarcha, declaravit Imperator quemdam Nicephorum Maurum cognomento, Scopiorum autem dux delectus est Alexander Cabasilas. Leo vero Diabatenus in Mesembriam missus, res illic moderabatur, & cum Patzinacis & Comanis percusso fœdere consensit. Dedit item sororis suæ filiam Synadenen Theodulo Synadeno genitam, Crali Ungariæ uxorem, quo etiam mortuo rursus est Byzantium reversa, & alii multi metropolitani & sacri viri ipso imperante delecti sunt: qui omni reprehensione caruerunt. Imperator autem frugalitati & simplicitati assuetus nulla ex parte a suis moribus declinavit: erat autem maxime promptus ad largiendum, & liberalissimus, & ad omnes propensus. Erant ipsi duo servi Borilus & Germanus, qui non ei ut servi obediebant, sed quæcumque ipsis liberent, sine controversia peragebant, propter quos ille odiosus erat senatus principibus, qui ægre ferebant illorum in omnes facinora. ubi vero ut superius declaratum est, Logotheta ad Ruselium confugit, & apud ipsum commoratus est, detonsusque ab ipso servabatur, Ruselium veneno interficit. Sed a propinquis Ruselii ad Botaniatem perductus, in Prota insula asservatur. quumque ii qui cum ipso erant, optime nossent, si solum ipsum videret, fore ut veniam consequeretur, utpote qui multarum rerum usu præditus esset, & Imperator ipse ad res gerendas esset hebetior, qui cum Imperatore erant haud conducere sibi existimantes, fore enim ipsum sibi impedimento suspicabantur, misso magno hetæriarcha Straboromano, eum interficiunt, cui tamen ab Imperatore id unum mandatum fuerat, ut de iis pecuniis, quæ ad regiam urbem pertinerent, eum modo interrogaret, neque ulterius in rebus ei molestiam exhiberet.

A νουῦτα, καὶ τὴν πόλιν αὐτὸ τοῦτο παιεῖν παραινοῦντα, ἀτεῦλε, τὴν θείαν καὶ ἱερατικὴν στολὴν ἀμπεχόμενον. ἠξίωσε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πρότε Αὐγοῦσταν Εὐδοκίαν προνοίας μεγάλης. ἄρτι δὲ τῶν Τούρκων τὴν ἑῴαν καταδραμόντων, στρατὸν ἀξιόχρεων συνηλικὼς, στρατηγὸν αὐτοῦ ἐφίστησι Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα. ὃ αὐτίκα διαπεράσας, νεωτερίζει κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ βασιλεὺς αὐτίκα ἀναγορεύεται παρὰ τοῦ ἐν Χρυσοπόλει συνόντος αὐτῷ στρατιωτικοῦ πλήθους. ἀξιώσας δὲ περὶ τούτου ὁ βασιλεὺς, καὶ μὴ εἰσακουσθεὶς, τοὺς μὲν δώροις καὶ ἀξιώμασι μειλιξάμενος, ἄλλους δὲ ἄλλον τρόπον μεταχειρισάμενος, λαμβάνει τοῦτον ἀναιμωτὶ, αὐτῶν τῶν ἀναγορευσάντων προδεδωκότων αὐτόν. ἀποκείρει γοῦν αὐτὸν μοναχὸν, καὶ εἴς τινα νῆσον περιορίζει.
B λέγεται δὲ ὅτι καὶ εἰς πρεσβυτέρου ἀνήχθη βαθμόν. Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ ἰνδικτιῶνος ιγʹ. κεραυνὸς ἐνσκήψας ἐν τῷ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου κίονι, ᾧ ἄνωθεν ἡ στήλη αὐτοῦ ἵστατο, Ἀπόλλωνος οὖσα ἀφίδρυμα πρότερον. εἰς ὄνομα δὲ αὐτοῦ μετονομασθεῖσα· μέρος δὲ τούτου διέτεμε, καὶ ζωστῆρας τρεῖς, σιδηροῦς μὲν τοὺς ἔνδον, τοὺς δὲ ἔξω χαλκοῦς, κατέκαυσε. τοῦ δὲ Ἀρχιερέως τῆς Βουλγαρίας Ἰωάννου τελευτήσαντος, ἐν τῇ τοῦ Βασιλακίου διόδῳ, ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς προεβάλετο, Ἰωάννην καὶ αὐτὸν καλούμενον, Ἄοινον δὲ ὀνομαζόμενον, διὰ τὸ μηδ' ὅλως μετέχειν αὐτοῦ. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ Ἀντιοχείας πατριάρχου κοιμηθέντος, προεβάλετο ὁ βασιλεύς τινα Νικηφόρον, Μαῦρον τὴν ἐπωνυμίαν φέροντα.
C Σκοπίων δὲ δοὺξ προεβλήθη ὁ Καβασίλας Ἀλέξανδρος. Λέων δὲ ὁ Διαβατηνὸς εἰς Μεσημβρίαν ἀποσταλεὶς, τὰ ἐκεῖσε διῴκει, καὶ μετὰ τῶν Πατζινάκων καὶ τῶν Κομάνων συμβιβάσεις καὶ σπονδὰς τιθέμενος. δέδωκε δὲ καὶ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς τὴν Συναδηνὴν, θυγατέρα οὖσαν Θεοδούλου τοῦ Συναδηνοῦ, τῷ Κράλῃ Οὐγγαρίας εἰς γυναῖκα· οὗ καὶ τελευτήσαντος αὖθις εἰς τὸ Βυζάντιον ὑπέστρεψε. καὶ χειροτονίαι δὲ πολλαὶ μητροπολιτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἱερωμένων γεγόνασιν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, μὴ ἔχουσαι τὸ ἀνεπίληπτον. ὁ δὲ βασιλεὺς λιτότητι συνειθισμένος, κατ' οὐδὲν τοῦ οἰκείου ἐξίστατο τρόπου.
D φιλοδωρότατος δὲ ἦν καὶ προσηνὴς, καὶ πᾶσιν ἑτοίμως ἐπικλινόμενος. ἦσαν δὲ τούτῳ δοῦλοι δύο, Βορίλος τε καὶ Γερμανὸς, οὐ κατὰ δούλους αὐτῷ ὑπακούοντες, ἀλλὰ πᾶν τὸ αὐτοῖς βουλητὸν διαπραττόμενοι ἀνενδοιάστως, δι' οὓς καὶ φορτικὸς τοῖς ἐξοχωτέροις τῆς συγκλήτου ἐνομίζετο, δακνομένοις ἐφ' οἷς εἰς πάντας ἐπεδείκνυντο. ἐπειδὴ, ὡς ὁ λόγος φθάσας ἱστόρησεν, ὁ Λογοθέτης τῷ Ῥουσελίῳ προσέδραμε, καὶ παρὰ τούτῳ διῆγε καταχθείς τε πρὸς αὐτοῦ ἐτηρεῖτο, τὸν μὲν Ῥουσέλιον φαρμάκῳ ἀναιρεῖ, παρὰ δὲ τῶν ἐπιτηδείων τοῦ Ῥουσελίου τῷ Βοτανειάτῃ προσαχθεὶς, φρουρεῖται ἐν τῇ νήσῳ Πρώτῃ. τῶν δὲ περὶ αὐτὸν εἰδότων ἀκριβῶς,
E ὡς εἰ μόνον ἴδοι αὐτὸν, συμπαθείας τεύξεται, καὶ εἰς τὸ τὰ κοινὰ διοικεῖν προσληφθήσεται, ὡς πολύπειρος, ἀμβλύτερον πρὸς ταῦτα τοῦ βασιλέως ἔχοντος, ὅπερ μὴ συμφέρον αὐτοῖς οἱ περὶ τὸν βασιλέα λογιζόμενοι· ἔσεσθαι γὰρ αὐτὸν σκόλοπα ἑαυτοῖς ὑπελάμβανον. ἀποστείλαντες τὸν μέγαν ἑταιρειάρχην τὸν Στραβορωμανὸν, ἀναιροῦσιν αὐτόν. παρὰ μὲν τοῦ βασιλέως προστεταγμένον ὂν, περὶ τῶν τῇ βασιλίδι διαφερόντων χρημάτων πυθέσθαι μόνον αὐτοῦ, καὶ μὴ περαιτέρω τοῦτον ἐνοχλῆσαι.

ὁ δὲ ἅμα τῷ ἀφικέσθαι, δεσμεῖ τε αὐτὸν καὶ ἐτάζει σφοδρῶς. ὃς δὴ καὶ ἐν τῷ ἐτάζεσθαι ἀφῆκε τὴν ψυχήν. καί τοι γε ὑπισχνεῖτο, εἰ μὴ ἐταθείη, ὁμολογῆσαι πάντα, καὶ ἀναδοῦναι· ἀλλ' ὥσπερ ἔφην, οὐ τοσοῦτον ἔμελεν αὐτοῖς τῶν βασιλικῶν θησαυρῶν, ὅσον ποιῆσαι αὐτὸν ἐκποδὼν πρὸ τοῦ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν καὶ ὁμιλίαν τῷ βασιλεῖ. καὶ τὰ μὲν κατὰ ἀναίρεσιν τοῦ Λογοθέτου τοιοῦτον ἔσχε τέλος.

A ille autem simulatque ad eum pervenit vinciri jubet, & acerbe torqueri, adeo ut in ipsis tormentis animam efflarit, quamvis promitteret, si non torqueretur, se & confessurum, & redditurum ipsas pecunias. Verum, ut dixi, non tantum ipsis curæ erant Regii thesauri, quantum efficere ut e medio tolleretur, priusquam in conspectum veniens Imperatoris, cum eo colloqueretur. & quæ ad cædem Logothetæ pertinent hunc exitum habuere. *Edit. Paris. pag. 868.*

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

GULIELMI XILANDRI
AUGUSTANI
ANNOTATIONES
IN CEDRENUM.

Edit. Parif. pag. 2.

SYNCELLUS.) Σύγκελλος. Syncellus dignitatis est, seu officii nomen. Ita appellabant eum, qui patriarchæ (sic crebro nuncupant Constantinopolitanæ ecclesiæ summum antistitem) defuncto successurus erat, quasi suffraganeus quidam. Auctor noster in vita Constantini Monomachi, de bello Sultanico & Liparita capto agens: & est idem apud Zonaram. Atque in Leone Iconomacho noster Anastasium Germani syncellum facit: in Leone Basilii filio Stephanum ejus fratrem, Photii: in Romano Lacapeno, Theophylactum hujus filium Stephani Ameseni: alios alibi. Vox unde sit deducta, ut & multæ aliæ id genus, conjectu est difficile, neque magnopere necessarium. Quid si is sit, qui in eadem cella cum eo degat, cui sit successurus? In Michaelo Stratiotico mentio fit protosyncelli, quasi principem syncellorum dicas, Leonis Strabospondylæ, qui tum in republ. primarius fuerit gerenda. id videtur aliquid ab aliis habere diversi. Ego in his Annotationibus ea tantum statui referre, quæ maxime necessaria videbantur. quam brevitatem pro excusatione accipient æqui lectores, si non ubique eos adjuvabimus.

Maximianum & Maximinum.) Horum prior collega fuit Diocletiani, cognomento Herculeus: posterior ab eodem Diocletiano Imperatore gener ac Cæsar est adscitus. Cedrenus Maximianum vocat, in ipsius historia. Quidam *Maximianum* scribunt. nomen ei fuit Galerio. Tyrannos vocat, quod Christianis fuerunt iniqui.

Qui de generali logotheta.) τοῦ ἐπὶ τοῦ γενικοῦ. Sic etiam Zonaras eum vocat, in inscriptione Imperii ejus, Tomo tertio f. 99. paulo ante ea referens, quæ ego huc perspicuitatis gratia transtuli. Est apud Svidam in Ἀρτήματα, γενικὸν vocari eum, qui tributorum vel redituum rationes putat, τῶν φόρων λογιστήν. Et in Basilio Macedone noster ejus mentionem facit: ac ibidem non procul initio, γενικὸν loci nomen fuisse ostendit, ubi debitæ publico seu tributi, seu vectigalis nomine pecuniæ exigerentur. Alioqui creditur voce λογοθέτης Cancellarius, aut libellorum magister, aut aliquid tale, designari: officii nomen utique est. Fuit Nicephorus iste æqualis Caroli Magni. Joannis Monachi nomine Zonaram alias intelligi, notum est. De Niceta Paphlagone non habeo quod dicam. nam Choniates ille, Phryx fuit, vel seipso teste.

Augustanus.) Sebasteæ natus. Est autem Σεβαστεία Augusta. a Σεβαστὸς Augustus. Utque Augustæ multæ fuerunt urbes in regionibus occidentalibus: ita Græco nomine Sebasteæ in oriente fuerunt. Nam & Samariam Herodes Sebasteam appellavit, ut Strabo testatur. Et Sebasteam Cappadociæ commemorat Plinius 6. 3.

2 *Protovestiarius.*) πρωτοβεστιάριοι. litteram B puto pro V. consonante eum usurpasse: ut cum Βέῤῥων, Βιργίλιος scribunt Græci, & similia. Nam minus rectum esse Οὐάῤῥων, Οὐιργίλιος, vel hoc docet, quod numerus syllabarum augetur. Neque doctos homines puto moris esse bestiis præfici: neque sane eruditi imperio in belluas aut honorantur, aut delectantur. Itaque suspicor πρωτοβεστιάριον nomen quidem esse officii: sed eum notare, qui regio vestitui præesset, quod Cubiculariorum videtur hodie of-

Protovestiarius. Vestiarium

ficium esse. Neque est alienum dignitate ac commodo regis, eos habere assidue sibi ad quoscumque usus præsentes, qui sint litterati. Vestiariorum quidem infra mentio fit in XXII. Justiniani anno, βεστιαρίων, quorum incuria Imperatoris corona fuerit amissa. Et sæpe ad res summas, ac bestiario nequaquam committendas, protobestiarii leguntur destinati: ut in nuptiis nepis Lacapeni Imperatoris cum Petro Bulgariæ principe est videre. nonnumquam ad rem gerendam, quod ex locis plurimis constat. Quin etiam in Basilio Romani F. protovestiarius Leo dictator Imperatoria potestate creatur contra Sclerum. aliquando (quod est intimorum) ad insidias ipsi structas Imperatori explorandas: ut in Leone Basilii F. noster ostendit. & in Constantino Rom. F. protovestiarii dignitas proxima a domestico scholarum & accubitore, biglæ drungario superior ostenditur. Quod si cui a vestitu deductum hoc nomen minus placet, is sciat, βεστιάριον apud Choniatam ἀντὶ ταμιείου poni, pro cubiculo nimirum, ut (sicut dixi) hac quoque ratione intimorum aliquem administrorum designet. Ad ἐνδιδόναι deest, opinor, participium, utpote βαδιζόμενον, aut simile. pag. 2.

Parva Genesi.) Λεπτῇ γενέσει. Idem liber Apocalypsis Mosis nominatur, ut paulo post Cedrenus monet. Est autem apocryphus: quem non magno religionis & litterarum detrimento prorsus interiisse, una cum Enochi Apocalypsi, aliisque ejusdem farinæ commentis, arbitror. Qualis enim fuerat, satis ex iis quæ inde proferuntur liquet. Zonaras principio suorum annalium prudenter eum ἀποδιοπομπεῖται. Judæi magnam Genesim, magnum Leviticum, &c. habent, in iisque miras nugas. Quod de alimento sequitur, ad verbum reddidi. Est autem prope hoc, quod vulgato proverbio extulisset, se quasi præmansum in os nobis ingerere, compendio omnium ætatum historias tradentem. in quo tamen plura multo promittit, quam præstare potuerit, ut in Præfatione docuimus.

* Hujus etiam meminere Theodorus Metochites, Zonar. Glic. & Syncell.

Vigesimusnonus.) τῇ κθ' περὶ αὐτοῦ. Mihi religio fuit quicquam mutare, cum unico tantum uterer codice, & eo satis negligenter multis locis scripto. Nam plures duodecim mensibus habuisse Ægyptios, nemo, quod sciam, tradidit. Annum aliquando iis menstruum, aliquando quadrimestrem fuisse, Plutarch. in Numa, aliique, & Augustinus etiam l. de Civ. Dei XV. meminit. sed hæc antiquitus. 4
Post duodecim mensibus eum definivisse constat. Cæterum Martium mensem ab Ægytiis Phamenoth appellatum, diserte testatur in Arateis Theon, quo loco poeta sphæræ primarios circulos describit. Et Plutarchus novilunium mensis Phamenoth esse principium veris perspicue docet, περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος. Paulo ante pro καὶ τὰ ὑπὸ ταῦτα συντομώτατα, lego ἐπὶ τὰ ὑπὸ, &c.

Phamenoth. Menses Ægyptiorum.

Quinquies millesimo.) Nicephorus quoque in sua Chronologia, ab origine mundi quinquies mille quingentos annos usque ad Christum numerat. Verior autem & sacris litteris demonstrata ratiocinatio docet, Christum anno ab initio mundi 3963. anno ab V. c. IↃCCLI. esse natum, initio jam anno imperii Augusti XLII: id quod in Augusto Cedrenus quoque expressit. 5

Nota.) ὅτι Semel illud ὅτι volui indicare in mea

versione: deinceps omissurus. Solent Græci recen-
6. pag. a. e. tiores, capitibus eorum quæ aliunde collecta tumultuarie in suos commentarios transferunt, eam notam præfigere: sicut nos valgo Item vocabulum usurpamus. Apud Svidam id est frequentissimum, & apud Eustathium.

Prima post Sabbatum) Μία τῶν σαββάτων. D. Augustinus ad Casulanum, epist. 86. citato loco de una sabbati, Actorum 20. (Una sabbati, *inquit*, tunc appellabatur dies, qui nunc Dominicus appellatur, quod in Evangeliis apertius invenitur. Nam
Prima sabbati. dies resurrectionis Domini prima sabbati a Matthæo, a cæteris autem tribus una sabbati dicitur: quem constat eum esse, qui postea Dominicus appellatus est.) Hæc ille. Ante eum Justinus Martyr διαλόγῳ πρὸς Τρύφωνα ita rem explicarat: μία γὰρ τῶν σαββάτων πρώτη μένουσα τῶν πασῶν ἡμερῶν, κατὰ τὸν ἀριθμὸν πάλιν τῶν πασῶν ἡμερῶν τῆς κυκλοφορίας ὀγδόη καλεῖται, καὶ πρώτη οὖσα μένει. Huc faciunt etiam quæ Eustathius annotavit ad versum Iliad. ψ. 173.

Τῆς μὲν ἴῆς τεχὸς ἄρχε Μυιδῶν αἰολοθώρηξ.

Quæ annotavi studium causa, & ne cui temerarius viderer. Νυχθήμερον verti *Diem naturalem*, qui integra Æquinoctialis revolutione absolvitur. Africanus, scriptor fuit Ecclesiasticus, magni nominis. Eusebius citat de genealogia Christi ad Aristidem epistolam ejus, 1. histor. Eccles. 6. & Augustinus 2. retract. & 7. & alii. Gotefri. Viterbiensis, qui histo-
Julius Africanus. rias conscripsit circa annum Domini MCC. Julii Africani Chronica sub Marco Crasso scripta se habere affirmat. Quod ego ab inepto homine profectum puto, qui cum legeret Marcum, Crassum adscripserit, crasso errore, qui præter Marcum Crassum nullum Marcum sciret. Quis enim non videt hoc ad Antoninum debere referri? Sane sub Commodo floruisse, Cedrenus noster alicubi tradit. Eusebius lib. 6. histor. Eccles. cap. 31. sub Maximino eum innotuisse perhibet. Africani libros, χρονογραφικοῖς Euseb. lib. 10. de Præparatione Evangelica citat, & alibi. Cæterum locus est obscurus, cum Cedrenus νοητὸν modo id dicat, quod mente sola percipitur, modo id quod sub alio indicatur. Mihi de his philosophari non libet, cum Basilii, Ambrosii, Augustini, aliorumque de re hac extent doctissimæ disputationes.

Firmamentum.) Hoc vocabulum Græcæ voci
Firmamentum. רקיע Στερέωμα videtur non pessime respondere. Cedrenus de cælo interpretatur: alii aerem intelligunt, cum quibus facit Abenezra Judæorum, ut ajunt, doctissimus, teste Kimchi in Psal. 19. & Thargum Hiero-
Arida. Siccum. solymitanum pro voce, cui στερέωμα respondet, Genes. 1. posuisse aerem, testis est Elias Thisbite suo. Sed meum non fuit quicquam mutare. *Aridam* porro & *Siccam* terram cognominari usitatum est. Epitheton loco substantivi positum nescio an inveniatur apud Latinos, nisi quis Virgiliana hæc sic accipiat.

Donec rostro tenent siccum. x. Æneid.

Et alibi:

Exilit in siccum.

Homerus quidem,

ἐπὶ τραφερήν τε καὶ ὑγρήν,

dixit Iliad. ξ. 308. terram & mare notans humidi & sicci vocabulo Est enim τραφερὸν, τὸ συνεστὸς ἢ στερεὸν, καὶ αὐτὸ τοῦ ὑγροῦ διεστηκός, solidum ac compactam probe. Jam cælum παρὰ τὸ ὁρᾶν a videndo dictum esse, opinio est recepta: & apud Poetas Dorica dialecto ὠρανὸς positum ipsi animadvertimus.

7 *Anima omnis pecoris*.) Omnis carnis, est in Levit. 17. σαρκὸς, non, ut noster habet, κτήνους.

8 *Librorum quibus Judæi*.) Receptius est, hodieque usitatum, libros veteris Testamenti viginti quatuor recenseri: unde etiam vetus Testamentum, quæ sunt Judæorum biblia, ארבע ועשרים, id est, viginti quatuor inscribuntur ac nominantur. De utraque sententia satisfaciet non nimis curioso lectori, Prologus D. Hieronymi in Biblia, qui Galeati titulo extat.

9 *Bestia ac*.) Per interrogationem hæc, ut quæstionem quam sibi propositam auctor solvat, exprimenda duxi. Refellit enim eos, qui serpentis alloquium in argumentum trahunt, quo probent bestias locutas ante Adami lapsum.

Ratione prædita.) aut *Sermone*. Utrumque enim Λόγος significat: neque est hoc umquam sine illo, cum oratio sit quasi sensilis quædam ratio.

Quadraginta annis.) Χρόνους frequenter loco ἐτῶν τῶν ponit, quod facile est cuivis observare, 10
Sed ante hæc verba deest aliquid: itaque asteriscum appinxi. Apud Josephum non est Siridus mons, sed τὴν Συριάδα, in Syria. Egregores quid vocabuli sit, ego non assequor. De coruscante Mosis facie, res est ex sacris litteris nota, Exod. 34. 2. Corinth. 3. &c.

Nomine Dei vocari.) Hoc vult, Enosum Dei 11 אֱנוֹשׁ Enosus.
nomine appellatum fuisse. Sed ineptæ sunt hæ nugæ, & quæ (ne de Ebraica veritate dicamus) usu Græcæ linguæ refellantur. Est enim medium, ut vocant, verbum ἐπικαλέομαι, invoco, quod nemo nescit, nisi qui biblia Græca non legit. Enosus ergo, qui a vitæ hu- *Edit. Parisi. pag. 3.*
manæ miseriis hoc nomen habet (quod Ebraice eruditi norunt, & hoc loco demonstrare intempestivum est) inter eas primus in Deo spem suam reposuit, eumque fiduciæ plenus invocavit. Porro locus videtur corruptus. Manifesto quidem falsum est, Mahalaleelem fuisse Enosi filium, cujus fuit ex Cenano nepos. Quod sequitur de Urielo, ambiguum est, isne Adamum docuerit, an preces ad Deum deferat: quam ego ambiguitatem reliqui. prius probo, quia Urielus idem post Enochum quoque quædam docuisse traditur.

Unde & nomen.) Sane Γίγας Græcum videtur 12 Gigas.
vocabulum: placetque Eustathio idem significare, quod γηγενὴς, terra natus, non inepto quidem etymo a γίνεσθαι & γῆ. Exemplis id probat, in Ulyssea ζ. ad versum 159. Ebraice Nephilim vocantur, quod (ut doctissimi Judæorum scripserunt) cor horum qui eos vident, præ terrore concidat. Chaldæus נפילים
גבריא a robore transtulit. Sed & a terrore iidem Emim, אימים nominantur, terribiles. Deut. 2. & alibi.

Montique id nomen.) Cherem חרם anathema 13
significat, Judicum 7. & Numer. 18. & alibi, rem devotam. itaque hoc etymon colore non caret. Et hujus narrationis persimilem invenies apud Hilarium in Psalmum 132. quam referre supersedeo.

Vigesima sexta die, prima.) ἡμέρᾳ πρώτῃ, nimi- 14
rum τῆς ἑβδομάδος, quod infra expressum, hic omiserat. Porro annum diluvii ab initio mundi eamdem habet Nicephorus. Sed Ebraicus calculus habet 1656. quem docti sequuntur. Clemens Alexandrinus annos ab Adamo facto usque ad diluvium 2148. & quatuor dies numerat, libro 1. Strom. Quod paulo post sequitur, Noam a Chaldæis fuisse Xisuthrum appellatum: Eusebius libro nono Præpar. Evangel. Abydeni Assyriam historiam citat, in qua Seisither dicitur, Ξείσιθρος. fol. Græco 243. b. Cæterum pro σ τ in Mestrom & Mestræa, id quod perspicue verum est secutus, ζ posui; nisi quis σ malit, ut est apud Zonaram.

Annis a diluvio ,ϛϡ CXXX.) Μετὰ χλ. ἔτη τοῦ κατακλυσ- 15
μοῦ. Numerus hic justo major est: & sane parum convenit inter scriptores de annorum numero a diluvio usque ad natales Abrahami. Ebræi tradunt, quatuor annis demptis bis mille annos unicum sermonis genus in terra fuisse: confusionem linguarum annis post diluvium CCCCXL. extitisse: Verba eorum sunt,
ב׳ אפים פחות ד׳ שנה היה העולם לשון אחת
De tempore diluvii & confusionis linguarum,
מאדם עד המבול א׳ ותר״נו מן המבול עד הפלגה
שם׳ שנה: Funckius annos non plures CXXXI, in sua Chronologia ponit a diluvio usque ad eam confusionem. Paulo ante Eberus, turris architectus, hic plane ab ea re alienus idem ponitur. Et mons Lubanus, in quo deinde Noa plantasse vitem scribitur, Lubarus postea legitur. cujus varietatis similia etiam alibi annotavimus. Catalogum historicorum videtur ex Josephi principio collegisse.

Cæterum ad notas numerorum quod attinet, an-

tiquis usus libenter sum: & qui in usum talia reducant, minime reprehendendos duco. Interim non nescio de his ipsis aliud aliis videri. ego id secutus sum, quod putavi simplicissimum, ac verissimum. neque pigebit post Priscianum & Manutium, qui hæc in doctissimo ad epistolas Tullii ad Atticum commentario explicavit, me quoque studiorum causa exponere quid sentiam. Imitari ego has notas puto rationem linearum, quibus in abaco ductis calculorum adjumento ratiocinamur. Quod ut melius intelligatur, exemplo ante oculos constituto aperiam.

De notis numerorũ antiquis.

CCCIↃↃↃ ———	100000
IↃↃↃ	50000
CCIↃↃ ———	10000
IↃↃ	5000
CIↃ ———	1000
IↃ	500
C ———	100
L	50
X ———	10
V	5
I ———	1

Vides ut calculus in linea superiori positus, in proxime inferiore collocati sit decuplus, & qui in spatio seu intervallo ponitur, eum proxime superioris dimidium lineæ, proximeque inferioris ob id ipsum lineæ quincuplum posse. Compositionis ratio est nota, & LX esse 60. & XL esse 40, IIX vel VIII. 8, IV aut IIII 4. XC 90, XXC 80, &c. nemo non videt. Sed de harum notarum origine diversæ sunt conjecturæ. Illud primo omnium liquet, recte intra quinarium ac denarium numeros reliquos tamquam in cardinibus versari, cum manus utraque digitos habeat quinque, qui sunt decem omnes. qua de re etiam Aristoteles mentionem facit: & digitus primum ac simplicissimum esse numerandi instrumentum, usus vitæ communis demonstrat, ac simplicium ratiocinationes, indeque adeo ducta proverbia. Jam I unitatis nota, non est (puto) littera, sed lineola: idemque de II, III, IIII, judico: singulas unitates singulis lineolis etiam ab illitteratis & idiotis, ut vocant, notari, notissimum est. Proinde quinario veluti cardini primo, quærendus fuit suus character, quo cum reliquis conjuncto usque ad denarium pergi posset: is est V (non sane littera) cur enim non Q potius esset? sed duæ lineæ ad angulum acutum coeuntes: qua nota utuntur itidem omnium ignari litterarum, aliqui inversa sic Λ. Ex hac geminata, aut altera potius alterius verticibus junctis addita, fit X. quasi X qui enim fiat ut littera Ξ decem significet, ratio esse nulla videtur. Unde autem L nota sit quinquagenarii, subtilem adfert Priscianus causam, & quæ meo judicio multo est subtilior, quam ut in re vulgari locum habere possit. ego duas lineolas puto esse ad rectum angulum commissas, quæ κατ' συνθήκην (ut loquitur de rerum vocabulis Aristoteles) usurpata & recepta, 50 denotaret, ut V 5. Ab hoc usque ad centum non fuit nova opus nota, cum prioribus cum hac compositis omnia scribi possint: placuit tamen 90 non LXXXX, sed compendii causa denario a centenario subtracto exprimi, ut 9 non VIIII, sed I a X detracto: quod fit, cum minor character majori præponitur, ut IX. 9, XC. 90. atque etiam XL. usitatius quam XXXX, ob compendium, 40 signat. Hinc etiam illa XXC pro LXXX, IV pro IIII, & IC pro XCIX, aliaque id genus. Nota centenarii est C, quod receptum est putari litteram e in ordine tertiam essa, ut quæ vocabuli *Centum* sit caput: idemque sentiunt de littera M, quæ millenarii sit nota, quod vox *Mille* ab ea littera incipit, & habet hoc aliquam speciem: sed ubi ad rem venitur, aliud apparet. Cur enim non q etiam vel quinarii vel quinquagenarii nota est, aut d denarii? cur X & V & L litteræ huc irrepserunt, si quidem capita vocum pro notis sumebantur? Nam & illud perinfirmum est, d significare 500, quia a c proxima sit littera: sic enim K decem nugabimur significare, & L quinquaginta: ut K ob similitudinem atque affinitatem in X degenerarit. nam Y vel Z, ut non latinas litteras, huc fingamus recipi ideo non meruisse: quid autem fiet litteris e, f, n, o, & aliis? mihi quidem hæc commenta non placent. Credo adhibitis prius rectis lineis, iis etiam curvas non incommode adjectas, præsertim jam crescente numerorũ agmine. Sit ergo semicirculus litteræ c adsimilis, nota centenarii: quo eo facilius est creditu, quia reliqui characteres, etiam millenariorum, ab hoc (ut ostendemus) oriuntur. nam huic contrarius c addita lineola, sic IↃ, quingentas unitates refert, semissem nimirum millenarii, qui sic antiquitus exprimebatur CIↃ, lineola inter priores characteres interjecta, ne coalescerent, ut opinor: quæ lineola & in L quod longiuscula pingeretur, littera l putaretur, deformata est a librariis. Iidem ut uno calami ductu mille scriberent, CC exaraverunt: sicut & IↃ in D litteram mutarunt iidem, quæ Manutius præclare notavit. M pro millenarii nota usurpari hodie notum est, & commemorata causa. Reliqua ut hinc nascantur, in promptu est videre. Nostras interim notas, utilitatis ac compendii causa plurimi facio, ut 500. 675, &c. Sed majusculas has in libris usurpari, e dignitate videtur, Porro novem (verbi gratia) millia ego compendiose putarem sic scribi IX CIↃ, aut IX CIↃ. Sed de his hoc loco satis: quisque sequatur quod volet, dummodo alios non vituperet. 16

Edit. Parif. pag. 4.

Problem. sectione XV

Ulteriores regiones.) τὰς κατ' ἑσπέραν χώρας, habet liber Græcus: quod quale sit, alii viderint. κατ' Εὐρώπην puto legendum, κατόπιν potius. Joppæ enim hic nihil. Sed Geographica alibi explicantur.

17 *Septuagesimum.* *) Quæ hinc exciderunt, dum alterius codicis ope restituantur, ex Josepho & aliis scriptoribus peti debent. Satis apparet descriptas fuisse nationes, quæ a filiis Noæ ortæ & occupatæ fuerunt. Mastusia Thraciæ Chersonesi promontorium est e regione Ilii, Hellesponto interfluente. Derris, quæ hic cum Mæotide & Sarmatia commemoratur, ignota mihi est. Pro Εὐρώπ Eubœam legi, quod erat in promptu. Cætera hujus loci non sunt.

* supplevimus ex Georgio Syncello.

Ad annum Abrahami.) Annis duodecim plures res habet Nicephorus. Ex Bibliis ab origine mundi ad natales Abrahami (exclusive) non plures CIↃ IↃ CCCCIL annis computantur. Cum qua ratiocinatione convenit Ebræorum supputatio, qui a linguarum confusione annos præterea usque ad natales Isacii LII numerant. Ergo is natus fuit anno 2048. vel 2049, annum agente Abrahamo centesimum. Paulo post ubi scripsi *Ex Chami stirpe* Semi est in Græco, sed perspicue falsum. Mox de Semiramide, Fræna reperit. in Græco est, Ποταμοὺς περιβαλεῖ στόμια: quod mendo non vacat. Ego suspicor ποταμοὺς esse vitiosum, sive ἵππους, sive quid aliud scripserit auctor: ut equestris rei inventio bellicosæ viragini tribuatur. Virgilius quidem Picum hujus filium, si Cedrenus vera retulit, equorum domitorem nominat: fortassis eo invento insignem, ut ibidem alius perhibetur vitisator. Στόμια frænos significare notum est. Significant etiam orificia seu ora, ut vasorum, venarum. De fluminibus, eorum ostia ut significent, non legi, neque videtur quadrare. Infra quidem in Heraclio, στόμια ἐρήμου fauces vocat, sive angustias, per quas in solitudinem penetratur. 18

מן הפלגה עד שנולד יצחק נב

Æneid. 7.

Prætextas coccino.) ἐχίτωνας ταβλία ῥούσια. Non observavi alibi ταβλία. Videntur autem sic appellari panniculi, quibus oræ lænæ prætexerentur, *dir bram.* nisi quis clavos malit, de quo alias. Ῥούσιον verti coccinum. Russatorum aurigarum fuit genus, quod in Nerone Xiphilinus ex Dione ῥουσσῇ στολῇ appellat. Meminit Plin. 7. 53. Plerique roseum vocant hunc colorem, neque sane a rubore sanguineo colore præditarum rosarum color est alienus. Coccinum talem aurigam appellat alicubi Martialis. 19

Principio Deus. Versus sunt confusi in Græco, quorum sententiam conatus sum edere. 20

Inque aquam &c. incidens.) ἐν γονιμωτάτῳ πεσὼν, &c. apud Suidam in Ἐρμῆς, hæc eadem, paucis mutatis referuntur. Sed vitiose ibi legitur ταῖς αὐτ Ξ, sicut 21

contra nos vitiose ἑαυτῷ paulo ante pro αὐτῷ habebamus. Sed & precatio apud Svidam nonnihil variat.

22 *Agenorem autem a Phœnicia.*) Locus perspicue corruptus, fabula vel ex Ovidio nota.

23 *Ex uxore sua Edna.*) In nostro codice scribitur θυγατρὸς, & annotatur superne γυναικὸς: quod secutus sum, contextu approbante.

Nachor   Abramus
| |
Tharas—Edna
Abramus Tharæ & patruus & socer.

Abramus, qui deinde Abrahamus: quam diversitatem vel Cedrenus vel librarius neglexit, diligenter a Mose annotatam.

24 *Septimo.*) ζ. nimirum inito, non completo: ut intelligatur agens annum LXXV, migrasse.

25 *Jerusalemam.*) Quam Græci urbem, & eos secuti Latini, Hierosolyma appellant. Nostra vox Ebraicæ proxima est. etymon Cedreni sacræ linguæ non congruit. Mox Pentapolis quinque urbes notat, Sodomam videlicet, Gomorram, & tres reliquas, quas paulo post etiam Cedrenus recenset.

26 *Geraris.*) Genes. 20. antequam Isaacus nasceretur, de Chetura, Gen. 25. Mutilate hæc Cedrenus citat. In margine est, esse ex Africano petita. Incertum hæcne, an quæ sequuntur de Loto & mari mortuo. Posterius puto verum esse: neque ejus miracula Cedrenum, sed Africanum sibi visa referre. Quod de fructu & fumo dicit, non assequor.

27 κολλυρίς. *Parato edulio.*) Generis vocabulum retinui, cum cum qualis esset forma κολλυρίδος non assequerer. Athenæus sane libro 3. de panis variis generibus disserens, ex Aristophanis Pace versum citat de collyra, quam inde ostendit ex panibus fuisse. Poetæ interpres panis vel exiguum frustum, vel aliquid ex panum genere fuisse monet, quale pueris daretur: ut non male videatur torta panis verti in Lexicis. Idem post eos κόλλαβοι appellari tradit, in eadem comœdia versans, quasi mutilatos, id est, exiguos panes diceres. Cæterum κολλυρίδος & verbi agnati mentio extat 2. Samuel. 13. in Thamaris historia. & ante cap. 6. κολλυρὶς ἄρτου nominatur. Sed hoc in Ebræa lingua חַלַּת לֶחֶם illud לְבִיבָה appellatur, quod posterius sorbitionem B. Hieronymus vertit, cum in priore vocem Græcam retineret. Et sunt sane vocabula diversa. Quod capite sexto nominatur, id panis placentam fuisse, videtur ex Levit. 2. & 8 capite, atque alias posse demonstrari. Posterior locus videtur ostendere lagana fuisse, vel aliquid ex pasta farinacea coctum, quacumque ratione: cibus quidem potius quam potus. nam profecto Amnon renuebat edere, non bibere, ut quidem verba simpliciter sonant. Neque ego hæc annotassem, nisi B. Hieronymi auctoritas me, ut debuit, admonuisset: & puto, sorbitiones si quis edi etiam dicat, merito reprehendi non posse. Vocabulum a corde recreando ductum, & (ut ita dicam) cordiale aliquid significare in Sancta lingua videtur. Sed hæc alii viderint. Jampridem scripseram hæc, cum Adversaria edita vidi, libros longe utilissimos, Adriani Turnebi, quem nuper reipublicæ litterariæ dispendio amisimus, virum doctrinæ & solertiæ incomparabilis. Ejus libri XV. initium cum nostris conjungat Lector diligens.

28 *Annos Nata XLV*) Sacræ litteræ tantum XL perhibent, & nomina paulo aliter leguntur. Vide Genes. 26. in fine.

29. *Astrologiæ.*) Locus perspicue mutilus. ideo asteriscum adjeci, quia aliud in præsentia vix possum. Post paulo, *qua equi decurrunt*: In Græco est, εἰς τὸν ἱππόδρομον: In via quidẽ sepultã scribitur Gen. 35. alioqui Græcã vocem, scio. Circum significare: sed huc non quadrat. Quod ἄφραθα est in nostro codice, id apud Josephum sub finem 1. Antiq. κατὰ τὴν ἱππόδρομον ἄφραθα legitur. Ebraica vox recte Græce redditur, ἄφραθα, sicque & hic & alibi legitur Compluteusis editio. & eamdem fere habet Zonaras lectionem.

Edit. Paris. pag. 5.

30. *Fraterno*) Alia lectio in codice notata est, ἀδελφικῶς, supra vocem πνευματικῶς, spiritualis.

Idæorum posteros.) Librarius, cui Judæorum nomen nimirum notius erat, utrobique Ἰουδαίων pro Ἰδαίων scripsit. quem vel δακτύλων vox poterat a lapsu revocare. De Curetibus & Idæis dactylis multi multa; optime Diodorus Siculus lib. 5. fol. Græco 230. & præclare ex antiquitate interpres Argonauticorum Apollonii Græcus, annotationum in librum primum numero 42. ne alios citem. quamquam ne heic quidẽ gravabor adscribere verba Clementis Alexandrini de primo Stromateon libro, hunc locum explicantia. Τινὲς δὲ μυθικώτερον τῶν Ἰδαίων καλουμένων δακτύλων σοφούς τινας πρώτους γενέσθαι λέγουσιν, εἰς οὓς ἥ τε τῶν Ἐφεσίων λεγομένων γραμμάτων, καὶ ἡ τῶν κατὰ μουσικὴν εὕρεσις ῥυθμῶν ἀναφέρεται. δι' ἣν αἰτίαν οἱ παρὰ τοῖς μουσικοῖς δάκτυλοι τὴν προσηγορίαν εἰλήφασι. φρύγες δὲ ἦσαν καὶ βάρβαροι οἱ Ἰδαῖοι δάκτυλοι. Ἡρόδωρος δὲ τὸν Ἡρακλέα μάντιν καὶ φυσικὸν γενόμενον ἱστορεῖ, παρὰ Ἄτλαντος τοῦ βαρβάρου τοῦ φρυγὸς διαδέξασθαι τοὺς τοῦ κόσμου κίονας, αἰνιττόμενος τοῦ μύθου τὴν τῶν οὐρανίων ἐπιστήμην μαθήσει διαδέξασθαι. Loquitur ibi de inventoribus artium variarũ & philosophiæ. De Curetibus etiam in Orphei hymnis invenient antiquitatis prophanæ studiosi aliquid. Paulo ante, Multi corpores ad verbum reddidi, quos auctor πολυσωμάτους nominat: non enim vasta modo corpora habuisse dicuntur, sed & membrorum multiplici copia monstrosa, Ægæon qualis, verbi gratia. nota sunt Virgilii carmina.

32. παλμωτικόν. *Pars in tremoribus.*) Ut hunc locum sic verterẽ, cum vocis παλμωτικὸν movit etymon, tum Suidæ me permovit testimonium qui, ex quocumq; tandem auctore (mihi enim non liquet) παλμικὸν οἰώνισμα explicat, cum præsagitur quid præmonstret subsaltatio vel tremor (verbi gratia) oculi dextri: & ait, Posidonium ea de re aliquid esse commentatum. Sane apud Theocritum quoque de amore suo bene ominans quidam ita ait: ἄλλεται ὀφθαλμός μοι ὁ δεξιός: id est, —oculus dexter mihi subsilit.— Cæterum quid divinationibus hujusmodi tribuendum sit, optime intelliges ex D. Augustino multis locis: & præcipue lib. 2 de doctrina Christiana, c. 20. & tribus sequentibus. Atque ibi quidem etiam salientium membrorum præsagia commemorantur. Itaque non optimo jure carpi eos puto, qui ex Epiphanii Panario παλμὸν tremorem seu concussionem converterunt: præsertim cum eo quoque loco παλμὸς inter ea ponatur divinationis genera, quæ cum extispicum doctrina & extorum palpitatione non multum videantur habere commune. Porro Potipharem culinæ, aut si mavis coquorum præfectum nominavi secutus Græcam ἀρχιμάγειρον vocem. nam Ebraicum secus sonat vocabulum, præsertim si Ortelo Chaldæo paraphrastæ credimus: cui admodum suffragari videtur Jeremias, hoc ipso titulo Nebuzardanem appellans, qui a rege Babylonio missus fuit ad Hierosolyma diripienda. nam ea res non (ut opinor) valde apposita est officio magistri coquorum. Certe B. Hieronymus magistrum militum, vel exercitus vertit: & טבח mactare significat, quo artificio barbaros milites gaudere etiamnum scimus. Cap. 39.

33 pag. 32. b. *In Palustri gramine*) ἐν τῷ ἄχει, quod vocabulum est etiam in Complutensi editione in hac historia. Gen. 41. alii, interque hos Argentoratensis (nam ad manum Aldinus non erat) ἐν τῷ ὄχθει legerunt. Librarius Cedreni in margine annotavit, ita se in exemplari reperisse, nisi forte peccatum sit. εὕρηκα τὸ ἄχει ἐν τῷ ἀντιγράφῳ πλὴν λανθάνει με. Hieron. vertit in locis palustribus, ut quidem nunc etiam in Complut. lib. legitur. Nam in ejusdem versione Jobi cap. 8. quo loco hypocritæ juncis, & id genus in humido viventibus plantis elegantissime comparantur, idem quod hic vocabulum אחו, correctum legitur interpretatum. Quo quidem loco βούτομον (de qua voce nihil hic agam) substituere LXX. Interpretes. Plerique pratensem herbam intelligunt. Et Jobi quem citavi locus satis videtur demonstrare, esse herbam de earum genere quæ & in humidis atque adeo aquosis locis proveniant, & sine liquore statim sua sponte concidant, ut carex esse non

possit: quando Columella caricem filici æquat, & ut undiquaque nascentem suo tempore recte extirpari docet lib. 11. cap. 2. quod in Acha illud non videtur competere. Kimchi Ebræorum facile doctissimus, non abhorret ab iis qui pro loco (nimirum humecto & herbido) accipiunt. Hoc annotavi, ut meæ versionis rationem afferrem: neque enim credo vocem ἄχι esse LXX. interpretum. Paulo superius ἄρτους χονδρίτας verti panes delicatos, quod ea vox non satis a me intelligeretur. & vero cum de Ebraica חורי Ebræi, tum de Græca Græci Grammatici non valde consentiunt. Si farreos vis, aut aliceus, aut quovis modo interpretari, non impedio.

34 *A magno æternum.*) Hexametris versibus oraculi sententiam expressi. in Græco confusa omnia sunt & tamen non videntur fuisse ἄμετρα.

35 *Injussa.*) εἰς ἐπιτρέψαι. sed legendum apparet ἐῶν. Paulo superius, ubi scribitur forma Mosis captam Tharben Ægyptiis Sabbam prodidisse, annotantur in margine hæc: οἱ δὲ καὶ ἄλλοι Μωσαϊκὸν τὸ κάλλος ... τῷ τότε Βυζαντίων ... Pulchritudinem Isacii laudat, Imperatoris sui, dignam ob quam ipsi, ut quondam Mosi, urbes a barbaris dederentur. hem argutias.

36 *De Corinthiis.*) Lapsus est memoriæ. non enim
p. 38. a. de Corinthiis, sed de Hymenæo & Alexandro apostatis hæc dicuntur. 1. Timoth. 1. Corinthium quidem etiam illum, qui incestam cum noverca conjugium fecerat, Satanæ tradendum judicavit idem Paulus, 2. Corint. 5. quæ loca confudit ἁμαρτήματι γενομένῳ scriptor noster.

37 *Deus unus.*) Sophoclis versus in nostro codice turpiter mutilatos, integros legent qui volent (quis autem sanus nolit?) apud Justinum Martyrem περὶ μοναρχίας (quo noster alludit) itemque in Parænetico, & apud Clementem προτρεπτικῷ, ac libro quinto Stromat. Mutilus est & sequens locus, quod asterisco apposito monui. Jannes & Jambres (vetus interpres legit Mambres, 2. Timoth. 3.) magi Pharaonis etiam a B. Augustino dicuntur, epistola CXIX. ad Januarium.

38 *Clade Dei secundum Davidum.*) Locus perspicue mutilus. Davidica historia suo loco sequitur. Sed nescio quid Moysi cum ea fuerit, nisi forte parva Genesis aliquid habet. θραῦσιν, quæ vox rupturam, aut comminutionem potius & contritionem significat, perspicuitatis causa verti cladem. Locus de clade 14700 Ebræorum, est Numeris 16. ad finem. Deinde quod est in montem Naban, legitur in Complutensi Ναβαῦ, Nabau, Deut. 32. & 34. in Ebraico Nebo, ideo in margine, Ναβαῦ annotavi.

39 *Testata*) διδάσκων αὐτῷ δεῖλαι. nescio an sic locutus sit Cedrenus. res est manifesta, & pro ἐλιδωβαίῳ, historia fretus repono ἐπὶ Θωβώρ.

Pastam Hordeacam.) μαγίδα κριθίνην. quod
40 quid sit, non pronuntio. sane neq; a Græco, neq; ab
צלול לחם שעורים ipso Ebraico procul puto abesse meam interpretationem. Zonaras habet μάζαν κριθίνην. Josephus addit, ὑπ' ἀτιμίας ἀνθρώποις ἄβρωτον, quæ ob utilitatem ab hominibus pro cibo non usurparetur lib. 5. cap. 8. Porro qui sequitur Madianitarum numerus eam
Edit. Paris. pag. 6. expressi ut reperi, 320000. verum is omnem non fidem modo, sed & veritatem excedit: quinimo etiam si pro myriadibus chiliades legas, ut sit 32000, tamen amplior justo videri possit. In scriptura sacra exercitus non numeratur, tametsi maximam fuisse locustarum comparatio indicat. Josephus quidem auctor est, occubuisse in pugna Madianitarum CXX millia. Ephod quid rei sit, & quem usum specter, hic explicare omitto: cum iis qui sacras litteras diligenter legerunt, non sit obscurum, & non multo post in Michæ historia vocem Cedrenus utcumque interpretetur. Post Orpheus vocatur Βρυώσιος, Bryosius, mihi prorsus ignota appellatione quam tamen mutare non debui. Et versus hexametri qui ex eo citantur, miserabiliter sunt confusi, neque difficile est primum sic scribere.

Ὦ πᾶξ Λητοῦς υἱ' ἑκατηβόλε Φοῖβε κρατ...

post a πανδερκὲς integer incipit. item ab ὕλησι, si χρυσείοισι scribat. Est & metrum a δαδουχεῖν utcumque constans, & cui proclive sit succurrere. postremum erit, Σοὶ φαινέσθω, οἱ δ', &c. verum reliqua languent. quæ ex ingenio emendare velle, non videbatur in præsentia commodum. In mea versione, versu sexto pro *subis*, lege, *petis*. Extant sane multa hinc inde apud Clementem, Justinum, Eusebium & alios Orphica. Si quis in hæc quoque alicubi incidet, ex melioribus deteriora corrigat. Ego (nisi hallucinor) sententiæ nullum attuli detrimentum. quæ post versus sequuntur Orphica, etiam apud Suidam leguntur in Ὀρφεὺς, paulo licet aliter. Sed & qui de humana miseria inferius citantur ejusdem versus partim integri, partim mutili, partim depravati sunt.

Condita est etiam Tyrus.) In margine librarius pro Tyro Tarsum annotavit, sic. τότε καὶ Ἴλιον ἐκτίσθη, ἡ Κύζικος, καὶ ἡ Ταρσός. quod monendum duxi. 41

Anno Samsonis.) Nisi forte ἑβδόμῳ pro ἕβδομος legendum sit, quod non puto. Sed & ut supra Samanes quidam Samsonis successor nominatur, Josepho juxta ac Scripturæ ignotus. Elim a Samsonis morte cœpisse gubernare Israelitas, receptum est: & Josephus quoque id confirmat lib. 5. cap. 11. Jam quod mox liber primus Regnorum citatur, is quem hodie primum Samuelicum nominamus, ἡ πρώτη τῶν βασιλειῶν, id suspectum esse Lectori non debet. Vocabantur enim hi libri Regnorum, quod (verbi gratia) regnum Sauli, regnum Davidi, regnum Solomonis, &c. ordine describerent. qua ratione & Regum libri appellantur. Sic librum Regum tertium Justinus Martyr in exhortatione allegat τρίτῃ τῶν βασιλειῶν ἱστορίᾳ. & scripturam Regnorum beatus Augustinus aliquoties, ut II. Retractat. I. & LV. Itemque Regnorum libros, ad Januariam epistola CXIX. & alii. 42

Josephus duos tantum perhibet.) Vel hic locus est corruptus, quod puto: vel Josephi codex, qui quatuor menses habet, παύσασα παρὰ τοῖς Παλαιστινοῖς μῆνας τέσσαρας. Liber quidem Judicum perspicue habet, & absque ulla lectionis varietate, menses 7 capite sexto. Sed & filii Jechoniæ in historia non nominantur, tantum dicitur Bethschemenses fuisse. πνιγμοὺς, ad verbum est suffocari. forte πληγὰς, quod generis vocabulum cum Bibliaco melius congrueret. 43 pag. 51. c. Josephi locus.

Itaque in his angustiis desperato.) διαπορηθεὶς καὶ ἐγκρατευσάμενος, vitiose. quid si legas διαπορηθεὶς καὶ μὴ ἐγκρατευσάμενος. Ex Ebraico textu & Josepho adhuc planius constare potest loci sententia, lib. 6. Antiquit. cap. 7. Saulus miserat ad Samuelem hostibus ingruentibus, eumque ad se evocarat. is septimo die se venturum responderat, mandato ut interim hostiæ pararentur: quibus cæsis hostem aggrederentur. Saulus, interim ab ipso dilabentibus suis, in magnis hærens difficultatibus, cum septimus dies appetiisset, necdum adesset vates, eum diutius sibi operiendum non ratus, ipse Deo sacrificavit, diffidens nimirum vati, neque quantum oportuit ejus mandato deferens. quo facto Dei adversus se commovit indignationem, &c. In hanc sententiam Zonaras quoque scripsit. Post, *infestis armis*, ῥομφαίαις. De romphæa disputat Cedrenus paulo infra, quo loco heroas Davidicos recenset. *manus componeret*. reliqui Ebraismum, ne cui viderer audaculus. Sensus est. Jussit eum omittere arcæ & ephodi tractationem, vaticinandi causa institutam, cum jam de eventu pugnæ dubitandum non videretur amplius. Rursum, *Omnis autem terra prandebat*: asteriscum apposui loco & pravo & mutilo. Ebraica habent, universam & ex omnibus hinc inde partibus collectam ad Saulum multitudinem intrasse sylvam, in qua mel per solum fluebat. a quo tamen omnes ob votum regis abstinuerint, dempto Jonatha, qui ejus inscius gustarit, &c. 44 p. 60. a.

Populumque ita.) Sic verti, ut plana esset sententia, & quasi ὡς διέρρηξε legeretur. 45

Cultus falsi numinis.) Sententiam reddidi. Θαραφὶμ scribe, quam Ebraicam vocem LXX. retinuerunt.

Variis instrumentis musicis) ἐν κινύραις,

ψαλτήριον, ἢ ναῦλα: quæ quia nobis ignota sunt, vocabulo generis uti malui. Cinnyram quidem decem fidibus constitisse, plectroque ici solitam: nablum duodecim habuisse voces, & digitis pulsatum fuisse, Josephus memoriæ prodidit ζ'. ἀρχαιολ. ι. Id scias obiter, sæpe me nomina propria non ut sunt in Cedreno, aut etiam LXX. versione, sed ut sunt in Ebræo recepta posuisse: ut Michol, Ramatha, &c.

Cinnyra.

46 *Ubi statuam.*) Hæc sunt de posterioris libri Samueli cap. 18. ut facile appareat, locum hunc esse mirifice mutilatum. nam quæ mox sequuntur de Heroibus Davidi, sunt de ejusdem libri cap. 23. vel 1. Paralip. 11. estque etiam in margine hoc annotatum, οἱ δυνατοὶ τοῦ Δαβίδ, potentes, id est, fortes, & qui præcipua virtutis causa officia administrabant apud Davidum. Cæterum loca dicta cum Cedreno lector conferat ipsa, adjunctis iis quæ apud Josephum habentur capite decimo libri septimi. Diversitatem enim omnem annotare, non est nostræ brevitatis: neque ita difficile, ut opera nostra magnopere debeat requiri. pro τὴν ῥομφαίαν αὐτοῖς ἐπὶ τῇ τραυματίᾳ, legi τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ ἐπὶ τ'. τραυματίας.

47 *Cæterum Asa.*) Perspicue falsum. nam Abias Jeroboamum vicit, ut paulo ante ex 2. Paralip. 13. retulit. neque est ibi scriptum, Salomonis imitatorem fuisse Asam. Sunt & reliqua mirabiliter confusa. quibus illustrandis nolui vacare, cum extent in Bibliis, & apud Josephum, sintque notissima.

48 *Zinaicam solitudinem.*) Montem Sina habet Cedrenus, errore perspicuo.

49 *Volandoque fatigatæ.*) Locus hic in Græco mutilus & depravatus est: & vexavit me, donec eum, cogitans ex Josepho esse desumptum, ibi integrum reperi lib 3. cap. 1. Antiq. Adscribam igitur, ut Cedrenus inde corrigatur. καὶ μετ' ὀλίγον, ὀρτύγων πλῆθος, τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς οὐδὲν ἕτερον ὁ Ἀράβιος κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως, καὶ πρόσγειον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς Ἑβραίους. Post paulo, inquit, multitudo coturnicum, qua ave nullam aliam Arabicus sinus copiosiorem educit, transmisso quod interjacet mari advolat: & cum quod a volatu fessa erat, tum quod propius terram atque reliquæ volucres solet volitare, ad Ebræos defertur.

Jothore socero.) Cedrenus monet, etiam γαμβρὸν Mosis eum dictum fuisse. & vero liquet, uxorem Mosis fuisse Jothoris hujus, sive Jethronis filiam. Πενθερὸς & Πενθερὸς non modo socerum significat: sed & Herodotus γαμβρὸν Cyri Crœsum ait fuisse, ejus sorori Aryenidi matrimonio copulatum. Quo pacto & Eustathius Eurylochum scribit γαμβρὸν fuisse Ulyssi, maritum scilicet sororis ejus Crimenæ. Et apud Sophoclem Oedipus tyrannus Κρέοντ' ἑαυτοῦ γαμβρὸν dicit: cum Creon Jocastæ frater fuerit, Oedipi & θεῖος & γυναικάδελφος. Hos proprie κηδεστὰς vocari, Eustathius idem docet ad Iliad. ι. vers. 474. οἷοι σοὶ γαμβροῖσι. Ibidemque ex tragœdia citat κηδεύσας κακοῖς γαμβροῖς, quo loco γαμβρὸς socerum significet. Ego quidem aliud tale exemplum nullum memini observare. & γαμβρὸς non tam a danda, quam a ducenda uxore videtur dici: unde verbum ἐπιγαμβρεύειν, quod etiam in Evangelio est.

Πενθερὸς & γαμβρὸς, κηδεστ.

Edit. Paris. pag. 7.

Matth. 22.

Sepphoræ Angelus.) In Græco hæc habentur ad marginem. σημείωσαι, ὅτι ἐν τῇ λεπτῇ γενέσει κεῖται, τὸν συναντήσαντα τῷ Μωσῇ μὴ εἶναι ἄγγελον, ἀλλὰ πολυώνυμόν τινα Σαμαὴλ, καὶ Βελίαρ, καὶ Μαστιμὰν ὅς ἐστιν ὁ Σατανᾶς. id est: Nota, in parva Genesi scriptum haberi, eum qui Moysi occurrit, non fuisse angelum, sed multinominem quemdam Samaelum, Beliarum, Mastelmanem: qui est Satanas.

Inde enim etiam præstig.) Sic & Augustinus ad Marcellinum epist. 7.

50 *Quod in crastinum.* De manna hæc sunt ad marginem: τὸ μάννα ὁ Φίλων ἑρμηνεύων, τοιαύτην φησὶν αὐτὸ εἶναι τὴν ποιότητα, ὥστε κατὰ τὴν φαντασίαν τοῦ ἐσθίοντος μεταποιεῖσθαι. καὶ εἶναι μὲν καθ' ἑαυτὸ οἷον κέγχρον ἑψημένον ἐν μέλιτι, παρέχειν δὲ νῦν μὲν ἄρτου, νῦν δὲ κρέως, καὶ κρέας τοιῶδε ἢ πετεινοῦ ἢ χερσαίου. νῦν δὲ λαχάνου τὴν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν ἐκείνου καὶ ἰχθύος, ὡς τὸ ἰδίωμα τῆς καθ' ἕκαστον γένος ποιότητος ἀκριβῶς ἐν τῇ γεύσει τοῦ ἐσθίοντος διασώζεσθαι. Id est: Manna Philo enarrans, ea ait fuisse qualitate, quæ imaginationi edentis accommodaretur. Ita eum suapte natura milio in melle cocto esset simile: modo panis gustum, nunc cujusvis vel avium vel animalium terrestrium carnis, alias oleris alicujus aut piscis saporem atque qualitates cujusvis generis proprias in ore edentis referebat. Cæterum adscribam verba D. Augustini ex CXVIII. ad Januarium epistola. Valet etiam, inquit, ad hanc similitudinem, quod in primo populo unicuique manna secundum propriam voluntatem in ore sapiebat, &c. quæ verba sua ipse recensens 2. Retract. 20. Non, ait, mihi occurrit unde hoc probari possit, nisi ex libro Sapientiæ, quem Judæi non recipiunt in auctoritatem canonicam: quod tamen fidelibus potuit provenire, non illis adversus Deum murmuratoribus: qui profecto alias escas non desiderarent, si hoc eis saperet manna, quod vellent. Locus libri Sapientiæ est cap. 16. & librum Philonis Ebræi creditum esse, vel ex D. Hieronymi Præfatiuncula notum est.

Manna.

Qui ante Osea.) vel Auses, Αὐσῆ. Vide Num. 13. & Euseb. 1. hist. Eccles. cap. 4.

Scythopolis antea Basanis.) Σκυθόπολις legi cum scriptura videatur σκυθόπολις habere. Qua vero occasione hujus urbis mentio hic fiat, non habeo excogitare. Scythopolim urbem fuisse in finibus Galileæ, docet Strabo libro 16. ubi refert, quomodo Judæa Pompejus Magnus sit potitus. Stephani verba sunt corruptissima: apud quem tamen est, eam olim Βαίσαν (forte Βαίσαν, aut Βαίσαν) a barbaris vocatam. Plinius libro quinto cap. 18. eam in Decapoli Judææ vicina ponit, atque Nysam prius fuisse dictam a Bacchi nutrice. Lib. 2. Machab. 12. mentio fit Scytharum urbis, hujus ipsius nimirum, distitæ a Hierosolymis ad stadia 600. Ea ergo Basan fuit olim, regia Ogi. Vide Josephum lib. 4. Antiquit. cap. 5. & confer cum his. facile intelliges Scythopolim esse Basanem, caput Galadinæ vel Gaulonitidis, Galileæ imminentem. Vide & quæ de hac urbe infra Cedrenus in Orestis fabula refert. Sed hæc in Geographicis nostris uberius, Deo volente. 51

Qui est Leviticus.) Atqui hæc non in Levitico, sed in fine Exodi leguntur. 52

Clytæmnestram.) Malim Hypermnestram. Sed hæc omnia persequi nolo, ex poetis & libris ad eorum intelligentiam parandam scriptis repetenda, inque scholis ideo nota. 53

Et manibus cassas.) χερσὶν ἀκινήτοις ἔρρα πολύμορτον Ἀδάμ. nihil habeo: ut neque de bove, Jove, qui sequitur. 54

Eglon Zabulonius.) Elom. emendavi & supplevi hæc ex superiori de Judicibus narratione, & Judic. 12. 55

Quibus arca.) Locus corruptissimus. Historia extat 1. Samueli libri primis 7. capitibus. 56

Trecenta Quadr.) Hic numerus, μυριάδας τλδ'. neque cum iis quæ statim, neque cum iis quæ non multo inferius dicuntur, neque omnino cum veritate congruit. Josephus lib. 3. Antiq. c. 10. habet numerum Israelicorum ἐνενήκοντα μυριάδας, 900000. Judæorum τεσσαράκοντα μυριάδας, 400000. Zonaras horum, 300000. illorum 800000. numerum concipit: quæ est Biblica summa. Cedrenus sæpe variat, librarii puto culpa. Porro Ebraismum non obscurum retinui, quo viri gladium stringentes ideotidem in Scriptura dicuntur, qui ætate & robore sunt militari. 57

Domino Deo.) In margine notatur alia lectio, τῷ ὀνόματι Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Nomini Domini Dei, quæ eodem recidit. Desumpta sunt hæc ex 1. Paral. 28. Cæterum Solomonis nomen paci παρώνυμον est. 58

Mea paupertas.) In margine alleverat librarius (nisi forte Cedrenus tam fuit facetus) τοιαύτη καὶ ἐμοὶ πτωχεία γένοιτο θεῖε Δαβίδ. hoc est: Divine Davide, utinam & mihi talis obtingat paupertas. Lepide profecto, & historiæ convenienter ἐπιφωνήσας. Talis erat etiam supra folio 32. ad Manassis & Ephraimi benedictionem annotatio. οἶμαι δὲ καὶ τοῦτο καὶ ἐμοὶ ὡς τῷ Μανασσῇ τὸ δυστυχεῖν ἀνταπεκλήρωται. Sic mihi quoque, inquit, exemplo Manassis puto adversas

tes forte obtigisse. Sunt & alia passim talia, quæ consulto omisi, nihil sane lectorem iis præteritis defraudans: qui, si volet, utilius aliquid margini facile allinet.

Erat autem Davidus.) In margine, ἔλειπεν ἐκ τ̃ ἀντιγράφου. id est, Deerat aliquid exemplari. Mihi autem profecto non videtur hic aliquid deesse, ita ut mirer librarii religionem, qui tam multa loca mutilata pro integris describens, hic demum senserit aliquid excidisse.

Aurei Ophirei.) ἐκ σωφὶρ mendose scripsit, pro ἐξ Ωφὶρ, duplici littera non recte discerpta. 1. Peralip. 29.

59 *Neque existimandum.*) Ad marginem annotatum est, Σημείωσαι, θαυμαστὸν πρὸς τὴν τοῦ μωροῦ κỳ ἀνοήτου τ̃ χαυνοτέρων ἀνθρώπων γνώμην. κỳ ὅρα τί λέγει. Sensus est: Hunc locum esse observandum, quia faciat ad rudium imperitorumque hominum (quorum maxima est multitudo) sententiam de hac re fatuam & imprudentem refellendam. Hæc annotatio a me præterita non est, cum sit vera. nam profecto (si quid ego judico) locus dignus est animadversione, utcumque hæc aliunde Cedrenus desumpserit.

60 *Pherecydes Syrus.*) ὁ Τύριος, mendose pro ὁ Σύριος. nam Stephanus testatur gentile ab Syro fieri Σύριος, nisi codex fallit: quod minime puto, cum sic & apud Diog. Laert. legatur: & insulam Syron Homerus Odyss. ό. versu 401. Syriam appellet: Strabonis opinionem ibi Eustathio, & in Dionysium approbante. Latini Syrum vocant Pherecydem, ut Cic. 1. Tusc. ubi eum regnante Serv. Tullo fuisse ait, annis nimirum post Solomonem haud paucioribus cccc. Syrus insula est una Cycladum, Delo, Rhena & Mycono cincta. Vide Strab. sub finem decimi. Ibi Pherecydes ὁ Βάβυος dicitur, ut & apud Svidam: apud Eustathium in Homer. locum citatum, Βαβυλώνιος: apud Laert. lib. 1. in vita ejus, Βάβυος. ut appareat, Badyn patrem ejus fuisse, & emendandos ex hoc reliquos. Vulgo obtinuit, eum ex Syria oriundum fuisse, nobili illa ad Euphratem Asiæ regione. quam opinionem auxit B. Augustinus, Assyrium eum nominans, 111. ad Volusianum epistola, & quidem Assyrium Virgilii ex Pollione amomum, ad ejus de immortalitate disputationem torquens. nam lib. 3. contra Acad. eumdem Syrum vocat.

Edit. Paris. pag. 8.

61 pag. 83. b. * *Et requievit in spelunca Mosis.*) Locum hunc asterisco insignivi, quia prorsum est mutilus. verba hæc ad Eliam in Horebi montis spelunca delitescentem refero. quam eamdem Mosis fuisse receptaculum quidam crediderunt.

62 τριστάτης. *Qui a rege erat tertius.*) τριστάτην. , sic Ebraice docti interpretantur. nomen enim a ternario est. Josephus lib. 9. cap. 3. Antiquit. τρίτης μοίρας ἡγεμόνα transtulit, tertiæ copiarum parti præpositum. Svidæ τριστάτης est stipator aut satelles regius, ternas manu hastas tenens.

63 *Manasse N.*) Sic est in Bibliis. Sed & annos regum multo aliter noster codex habet notatos, quam veritas Scripturæ sacræ ferat. Historiæ ipsæ legantur, quæ & hic & mutilæ, & non optimo ordine quæ notantur, quæ inculcantur.

64 *Cum computruerit.*) Non esse vel vera, vel in loco etiam suo allata, ea quæ de Judæa & urbe Hierosolymorum disputantur, cuivis perspicuum esse puto. Hic autem Hieronymi versionem sum secutus, cum meus liber haberet, συμψηφισθῇ, Complut. apud Hierem. συμψησθῇ, Argent. συμψηθῇ, quæ duo vocabula quid significent, non facile dixerim: & minime ferre locus videtur, ut deploratum aut comploratum vertamus, (cum Hesychius ψηζομένην annotarit esse κλαίουσαν: & ψιάδες apud Homerum stillæ sint, sanguineæ Jovis lachrymæ Iliad. π'. 459.) verbum ψάω significat λεπτύνω, ut Græci tradunt, nuo. Ebraicum סחוב indicat, fore ut tractum seu raptatum projiciatur, nulla prorsus putredinis significatione, ut conjicere nequeam, vel quid Hieron. secutus sit, vel quomodo in Græca versione legendum sit. nam nostri Cedreni vox prorsus est aliena. Viderint peritiores.

In voraginem.) βόρβορον, quæ vox cœnum significat. Fuit autem in foveam conjectus, non aqua, sed cœno obsitam. Jerem. 38.

Minos Jovis & Europæ F.) Μίνως τῆς Κρήτης ὁ υἱὸς ἐβασίλευσε in margine τῆς Εὐρώπης signatum erat, 65 ita ut post υἱὸς inserendum ostenderetur. Credo scriptum fuisse ὁ Διὸς, non υἱὸς. fortassis etiam Europa addita. res est nota. Scribam quod verti, in Græco est νοτάριος, notarius. & post λῶρον, lorum, sicut alibi κουβικλον cubiculum. σολιδοὺς dixit, imitatus δηναρίδας. Paulo inferius, *Solemnem festivitatem*, κοσμικὴν, quod non scio quid sibi velit. Post in Helenæ forma ἄστολον gracilem verti, cum aliud non succurreret, neque de vestitu hic agatur. nam gracilitatem in mulieribus laudatam fuisse apud priscos, notum est vel ex Terentio.

Simonides Ceus.) χῖος vitiose legitur pro Κεῖος. 66 aut saltem auctor erravit. nam Ceo insula, urbe Julide fuisse oriundum, constat ex probatis auctoribus. quæ insula post Helenam prima est ab Attica Asiam versus. Errorem non annotassem, nisi pervulgatum etiam in aliis libris scirem. Palamedis tabula qualis ludus fuerit, non est adeo perspicuum. Palamedis ludus Tali. Turricula. ταυλαν noster vocat tabulam, quod alii ἀβάκιον, mensulam. & verbum ταυλίζειν pro ludere talis in abaco, usitatum fuisse ex Eustathio liquet, in primum Ulyss. ad vers. 107. Apud Svidam in voce ταῦβλα invenies eadem prope quæ hic habet Cedrenus. Fuisse ludum talorum (τεσσῶν) qui per turriculam in alveum seu tabulam suppositam dejicerentur, ac pro linearum aut spatiorum varietate ludi variam conditionem facerent, satis videtur apparere. Lineas fuisse quinque distinctas Eustath. docet, quo dixi loco: quem vide etiam in Iliad. β. ad vers. 300 & Pollucem lib. 9. Talos verti, quod aliud vocabulum non habui, alioquin ἀστράγαλον, κύβον, & πεσσὸν diversa fuisse, non ignoro. Sed & hoc observavi, interpretem Orestæ Euripidei Palamedi inventum κύβων & πεττείας promiscue tribuere. Quamquam cur non verterem talos, cum pro me faciat Flaccus poetarum præstantissimus? apud quem Volanerius scurra chiragricus,

—— *qui pro se tolleret atque* 2. Serm. 7.
Mitteret in pyrgum talos, mercede diurna
Conductum pavit.

Hunc pyrgum Martialis turriculam vertit, τεσσὰς talos, quos Cedrenus per ψηφίδολον videtur intelligere. Svidas ψηφίδολον habet κόκκια notas intelligo talorum. & Svidas habet ἑπτὰ κοκκία, septem grandia. Ipse vidi abacum albis ac nigris distinctum quadratis, quo modo tabula scachica dividitur: eique superne imminens infundibulum, per quod cubia (*die vvurffel*) dejectis in abacum vel fritillum luderetur. μετεωρισμὸν Cedrenus vocat, quod ὑπερυψηλὴν Svidas, vocabulo elegantiori & magis apto. nam μετεωρισμὸν alibi sic positum a probo scriptore vix puto. Locus Martialis (quod pene oblitus fueram addere) est in Apophoretis, distichon libri XIV. 16.

TURRICULA.

Quærit compositos manus improba mittere talos;
Si per me misit, nil nisi vota facit.

De litteris Græcis est alius commentandi locus aptior. Cæterum aliqua deinceps loca sunt mutila, quibus asteriscum idcirco allevi.

Fuit Dictys.) In margine Δίκτυς, ἐξ οὗ Ομηρος ἀφορμὴν εἰληφὼς, τὴν Ιλιάδα συνέταξεν, μετὰ 99. ἔτη τῆς ἁλώσεως Τροίας. id est, Dictys, e quo sumpta ansa Homerus Iliadem composuit, annis post captam Trojam 1c. Ego ut non negem Dictyn, atque etiam Daretem historiam belli Trojani composuisse: ita persuaderi mihi nunquam patiar, ut qui hodie istis titulis circumferuntur libelli, pro genuinis, aut fide vel etiam lecta dignis habeam.

Civibus ergo instantibus.) ἀγαπώντων. ἀγαπᾶν est 67 diligere. ergo ἐπειγόντων, aut aliquid tale scriptum suspicor. Locus est vitiosus, historia seu fabula notissima. Oraculum senariis Iambis reddidi, sententiam consectatus.

Trajectaque Diabena.) Adiabenam scio regio- 68 nem esse, quæ inter Tigrim & Euphratem fluvios jacet. Sic eam & Stephanus appellat, & Eustat. in Dionysium, & alibi. de qua videndus Am-

mianus Marcellinus libro xxiii. apud Strabonem lib. xi. extremo prope Διάδωμ legitur, sed vitiose puto. quando etiam ejus epitome αἰδιάβωμ habet. Sed hæc alias. De Scythopoli vide supra annotata. De iis quæ sequuntur annotare quicquam nolui, cum (ut alios plurimos harum rerum scriptores prætercam) Dionysius Halicarnassensis libro antiquitatum Romanarum primo copiosissime Æneæ res sit persecutus.

69 *Ene ka nea.*) ἔνη habet codex, duplici ν. & annotavit Eustathius non defuisse qui per duplex ν. scriberent, tametsi magis probat unicum. Sed & aspirari τὸ ἑ. a nonnullis, indicat, in versum Odyss. ν. 307.

Τοῦ μὲν φθίνοντος μηνός, τοῦ δ' ἱσταμένοιο,

70 qui extat etiam Odyss. ζ. Et Plutarchus in Solone indicat, enen kæ nean eo notari, id est ultimum diem mensis, cum luna Soli congrediens & vetustissima est respectu elapsi mensis (ἕνη est, τὸ παλαιόν) & respectu ineuntis eadem novissima. Vide & Svidam, & alios. Versus Aristophanis extat Nubibus:

Εἰς τὴν μετὰ ταύτην εἰδ' ἔνη τε καὶ νέα.

Ac potest ibi videri quæ habeat Scholiastes. De eo die interpretantur Grammatici Hesiodum hoc,

Μητ' ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὔριον, ἔς τ' ἔνηφιν.

71 *Portalam.*) παραστιλαῶνα, quod ante παραστάλιον,
Edit. Paris. pag. 9. Polybius φιροστύλην de simili re dixisse videtur. Nihil volui mutare, alioqui τὸν παραστιλαῶνα αὐτοῦ vel papilionem vertissem. Miror autem ab Judithæ recepta historia variare nostrum.

72 *Cetæis.*) Κηταίοις. Omnia hæc ita sunt vitiosa, ut in iis emendandis metuendum sit, ne oleum operamque (quod ajunt) ludamus. & possunt hæc aliunde conquiri. Certe hoc videtur significare, Mysos in Italiam transivisse. Telephus enim Mysus fuit. & Mysos ipse Homerus Κητείους appellat libro Ulyssea xi. de filio Telephi Eurypylo loquens:

—— πολλοὶ δ' ἀμφ' αὐτὸν ἑταῖροι
Odys. λ. 510. Κήτειοι κτείνοντο. ——

non dissimulante etiam Eustathio.

Mensi a Deo.) In margine est hoc adscriptum:
73 ἐγὼ δὲ εὗρον ἐν ἑτέροις ἱστορικοῖς, ὅτι ἀπὸ τοῦ κατ' αὐτὸν τὸν μῆνα κλαίειν αὐτοὺς τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ ἀποθανόντας, Μόρτιουμ τὸν μῆνα ἐκάλεσαν. Μόρτιμ γὰρ παρ' αὐτοῖς ὁ θάνατος ὀνομάζεται. Hoc dicit, Se apud alios historicos reperisse scriptum, dictum mensem Mortium, a morte: quod eo mense hos deflerent, qui in bello fuissent mortui. Mirum est, eum auctoris tam sacræ etymologiæ nomen potuisse dissimulare. Quæ sequitur Circi descriptio, eam non assequor: & nescio quid Græcanicarum ineptiarum posteriorum temporum sapit. De quatuor aurigarum generibus, seu coloribus, res nota est ex Latinis scriptoribus qualis sit, & quando instituta. Itaque nihil annotavi. & a mendosa lectione libere discessi, quoties ex re fuit.

Littera a signates.) ἀπὸ ἀσημείου. Conjeci scri-
74 ptum fuisse ἀπὸ Α σημείου. facile mutaturus, si quis aliter expediat locum. Scio enim Varroni assem ab ære dici. In Ser. Tullio, *quatuor enim hic invenit census instr.* τιμωρημάτων. forte τιμημάτων.

75 *Regnum ab ipso affectari.*) ὡς αὐταρχίαν μελετῶντος, ut qui rebellionem cogitaret. ego αὐταρχίαν suspicabor scriptam esse. Sed aliis quoque locis tyrannidis affectationem sic expressit. Locus est vitiatus, & narratio nescio unde repetita. Longe quidem abest a recepta istorum temporum historia. τοῦ μαρσοῦ τῶν γάλλων καταγόμενος, nescio quid sit istud καταγόμενος. κομέντον Comitium verti. τοὺς ὑπερίξους δώρετον. Lego ἐπέρπετο. Denique ubi ab hoc Februario mensem Cedrenus narrat appellatum, in margine adscriptum est: καὶ τὰ περὶ τοῦ μηνὸς τούτου ἄλλως εὗρον ἐγὼ ἐν ἑτέροις ἱστορικοῖς, ἅπερ διὰ τὸ ἀπέραντον γράφειν οὐ δύναμαι ἀρκέσω δὲ τοῦτο μόνον, ὅτι Ῥωμαῖοι φέβρις τὸ πολὺ ψῦχος λέγουσι. τὸν γοῦν μῆνα τοῦτον ὡς ψυχρότατον, Φεβρουάριον ἐκάλεσαν. In aliis historicis de hoc mense alia inveni, quæ quia immensa sunt, adscribere non possum. Hoc unum sufficiet: Febrem Romani vocant magnum frigus. ideo mensem istum ut frigidissimum, Februarium dixerunt. Hæc ille. cætera aliunde huc afferre non est operæ.

Primi Seres.) Hi ubi fuerint, & quales, dispu- 76
tabimus alibi. In margine erat, οὐκ οἶδα τίνες εἰσί. θαυμαστὸν δέ, εἴ τινες τοιοῦτοι εἰσίν. Id est, Nescio qui sint: ac mirum est, sicubi tales aliqui sunt. Quid autem sint Cabes, nescio: nisi si forte nomen est Indicæ gentis hominivoræ, neque Agelæos proprio sic dicto nomine novi. Et historia docet, ante hæc verba *Cujas paludem*, aliquid excidisse.

Animalia nasci.) ζώδια: quod haud scio an de Zo-
diaci signia voluerit intelligi. Cæterum ex Dioge- 77
ne Laertio, ex Plutarcho de Philosophorum placitis, ex Cicerone & aliis, malo repetere lectorem ea quæ huc pertinent, quam ipse ei ista annotando molestus esse. Nec mendas quidem omnes emendare hic institui qualia sunt de terræ forma, τὸ σχῆμα αὐτῆς ἀγρὸν τριγγωδον χιονίδες λίθου παραπλήσιον. quæ asterisco notavi. Versus de Anaxagora sunt Diog. Laertii. sed distichon posterius omissum est. Plato non procul a fine Phædonis, Socratem facit de illo querentem, quod de Mente sententiam non tenuisset. Sed hæc alio pertinent. Platonis locus, quam Cedrenus citat ex Legibus, est duabus a principio libri de Legibus quarti paginis. De diis deorum & Cæli progenie, locus est in Timæo. Locus de Jove volucrem currum agente, est in Phædri pagina quarta.

Hyrcano favebat.) Nemo non videt, pessime hæc 78
inter se cohærere. Ego satis haben, lectorem ad Josephum legendum ablegare. Vide librum Antiquit. xiv. ab initio.

Et Decembris.) Prorsus est in Græco, & men-
ses ita utrinque numero recensentur, ut erratum es- 79
se non possit videri. Notum est, hodie non Decembri, sed Octobri sex Nonas tribui. quæ opinio infra etiam perscribitur. A. D. significant, Ante diem. πρὸ τριῶν, πρὸ μιᾶς, &c. etiam Græci hoc imitati dicunt: de quo alibi. Etymologias quoque nostri auctoris in medio reliqui: quas si voluissem persequi, qua comprobando, qua refellendo, prolixior ut essem oportebat, & aliquando Oedipus.

Tenes, qui Alphesiboea.) In Græco est τένης.
Sed ego secutus sum historiam. Bellerophontis & 80
Hippolyti res notiores sunt, quam ut de iis sit aliquid annotandum. Tenes autem, a quo insula Tenedos nomen habet, Cycni F. Neptuni N. fuisse traditur: qui novercæ de stupro ipsum appellanti noluerit obsequi, ideoque in mare a patre falso crimini novercæ credente in cista expositus, incolumis ad insulam Leucophryn delatus, ei nomen fecerit, ibique regnaverit. Est hoc apud Zetzam in Lycophronem, apud Eustath. in Iliad. α. vers. 38. qui Philonomen istam novercam, ab aliis Polybœam appellari ostendit, etiam in Dionysium. atque ita est apud Scholiasten quoque Homeri, in dictum locum. Meminit & Diodorus Siculus in fine lib. 5. sed nomine novercæ omisso. Noster Alphesibœam vocat. quæ scriptura si sit recta, nihil est absurdi. Nam quod idem Peleum Astydamea abstinuisse ait, eam Pindarus in Ode 4. & 5.
Nemeis Hippolytam Cretheidem, Magnessam Hip- 3. Carm. 7.
polytam Horatius in Odis vocat. quæ historia est etiam apud interpret. Apollonii, num. 14. lib. 5.

Seu missos.) μίσους. pro αἱ στάτοι, scripsi αἱς στα- 82
τοι. quid autem sit μίσους hoc loco, nescio. μισθὸς præmiam significat, τὸ ἆθλον vox vicinior. quamquam in spectaculis & certaminibus hujusmodi rerum quoque missilium, quæ in populum emitterentur tamquam donaria, usus fuit. Mappæ mittendæ mos apud Svetun. cap. 22. Neronis, & apud Martialem alicubi refertur. Meminitque etiam Tertullianus cum alibi, tum quasi per adagionem, in extremo libri adversus Valentinianos.

Repurgamenta.) ὕλην res elementarias & materiatas vocat. σκύβαλον excrementum est, quod ut vilissimum sordeat & abjiciatur. sicut D. Paulus humana ac cadaca vocat ad Philippenses suos: & apud Phocylidem σκυβαλίσματα τραπέζης dicuntur, quæ adulatoribus & aliena quadra viventibus dantur. *Oraculam*, cujus mentio fit, excidit. Jam bixi-
latio-

lationes quid sint nescio. bigas & bigarias novi, de quibus loqui eum putarem, nisi mox eosum seorsim mentionem faceret. βίξιλα audacter vexilla reddidi, descriptione id ferente. Quanta fuerit Cedreni peritia antiquitatis Romanæ, quivis cernat. bixilationes poteram vexillationes reddere, sed omitto.

82 *Jam si velimus.*) Totum hoc vitiatum est. neque deerant nobis fortassis conjecturæ emendandi, si totum computum (quem vocant) ecclesiasticum excutere, & huc adhibere consilium fuisset. Itaque quia id nobis alienum videbatur hujus loci, verba auctoris reddidimus. Ubi paulo inferius dixi *Indictione* IV. in Græco est δ. ℳ quod

Edit. Paris. pag. 50. signum sane non agnosco, sed infra ostendam pro indictione poni.

83 *Post, Justiniano Imperatore Romano.*) ἐπὶ τῆς βασιλείας. & lacuna sequitur. Cæterum vel ex Cedreno ipso liquet, excidisse hæc, Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου. nam res incidit in Imperium Justiniani Magni.

Me puer Ebræus.) Oraculum hoc mendose, ut
84 omnia alia oracula, scriptum est. primum versum sic legerem, Ἑβραῖος κέλεταί με θεοῖς μακάρεσσιν ἀνάσσων. sed cætera male habent. Videre potes etiam Svidam in Αὔγουστος, ubi pro οἶκον, lege αἶδος: ut videatur legi posse utrumque. Τόνδε δόμον προλιπεῖν, καὶ αἶδος αὖ-
85 θις ἱκέσθαι. Tertius mancus est.

Ebræorum septimo.) ἑβδόμῳ μηνὶ, καθ' Ἑβραίους δεκάτῳ. Ultimum vocabulum est mendosum, neque video quomodo restituam. Ebræis September est omnino septimus mensis, non minima saltem sui parte. Tisri & Ethan vocant eum: sed conjicere fuisse scriptum θεσεὶ θαν, aut ἐθὰν, est durum.

Subfusca.) σιτόχρους: ad verbum, frumenti colo-
186 re, quod vocabulum qualem colorem denotet, cum frumenti non sit semper idem, non satis video. si quis doceat, discam.

Ante Christi adventum.) πρὸ χρόνων τῆς Χριστοῦ παρουσίας. numerus annorum videtur excidisse. qui minor quam CCL. esse nullo modo potuit, ut rationes Chronologicæ demonstrant.

Post biennium Herodes.) Quid si legas, *Duabus ab ejus discessu diebus Herodes.* &c. cum in margine sit adscriptum, ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τῆς εἰς Αἴγυπτον φυγῆς τοῦ Χριστοῦ γέγονε παρὰ Ἡρώδου ἡ βρεφοκτονία. Biduo (inquit) post Christi in Ægyptum fugam, infantes Herodes trucidavit. alioqui bimulos fuisse occisos, notum est. sed hoc alterum habet aliquid peculiare.

Tertullianus.) Locus extat non ita procul ab ini-
87 tio Apologetici. & apud Euseb. 2. Hist. 2. Græce exponitur, unde videtur mutuatus Cedrenus. Cæterum inde etiam constat, legendum fuisse εἰς τὸν κόσμον εἰσελήλυθεν, μαθών. Post Herodias Cleopatra nominatur, non scio an absque menda.

88 *A Joanne.*) Perspicue falsum. Lucæ 3. mentio fit anni XV. Tiberii. triennium Christum docuisse, non est sacris litteris expressum. nam si esset, ea de re non disputassent patres. Clemens Alexandrinus α'. στρωματ. affirmat unicum annum a Christo fuisse Evangelium prædicatum: eoque vaticinium adducit de anno gratiæ, quod ex Esaiæ 61. cap. recitatur. De Judææ in filios Herodis distributione, vide Josephum sub exitum libri XVII. nam quæ Geographica sunt, alibi exponemus. Sed & annorum ab Adamo ad Christum supputatio quæ sequitur mendosa est, & sibi non congruit, si ἀπὸ τοῦ μα'. ἔτους Κύρου legas. & quidem tot annos Cyrus regnum non tenuit: ergo pro μα'. reponemus α'. Post, pro ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ δωδεκάτῃ δέδοται καινή, &c. lego, ἐν γὰρ ταύτῃ τῇ ἑβδομάδι, διαθήκη δέδοται καινή.

Nam octies undecim.) Locus hic lubricus est.
89 quamquam de re tota longe rectius alibi disputetur. Notæ quibus Græci utuntur in numeris signandis, partim obscuræ plerisque sunt, partim ineptorum librorum depravationi nimis quam obnoxiæ. κθ ς est vigintinovem cum dimidio, XXIX. s. & Δ. necesse est, ex re ipsa ut quadrantem designet.

Cedren.

Sed profecto 8. multiplicata in $11\frac{1}{4}$ 90. dies efficiunt, quod est altera tres lunares menses adhuc dierum $11\frac{1}{2}$ tempus: alioqui constat mensem lunarem $29\frac{1}{2}$, annum lunarem 354, solarem annum $365\frac{1}{4}$ dierum fuisse illo tempore, ad quod hæc referuntur: ut præcisa ratio hic inita nequaquam videri possit. Id monendum duxi, ne quis me aliquid dissimulare putaret. nam & cætera hujus loci non sunt omnia integra. De Thrasyllo Tacitus lib. V. & Dio noster lib. LV. κλιμακτῆρες qui sint, aut qui Latine vocentur, aliis explanandum relinquo. Plinium ego imitatus (quem vide libro 7. cap. 1L.) & historiam, exprimere conatus sum.

Qui magicis notis.) στοιχειωματικός, qui notis 90
& imagunculis magicis, aliisque præstigiis miraculosa efficeret. Apollonii res ex Philostrato notæ sunt. Infra de Jannis patriarchæ præstigiis in Michaelo Theophili F. στοιχειωτικοὶ λόγοι. & diximus alibi de hac voce plura.

Ægyptius latro.) Videtur de eo loqui, cujus Act. cap. 21. fit mentio. Et ex Josephi lib. 2. cap. 23. de excidio Hierosol. historiam eam repetunt Euseb. lib. 2. cap. 20. hist. Eccles. & Nicephorus Xanthopulus 2. cap. 26.

Inter Theram & Therasiam.) Vide annum decimum Leonis Iconomachi. Cæterum scribit Plinius libr. 2. cap. 87. inter Cycladas anno quarto Olympiadis CXXXV, Theram & Therasiam enatas. Fuit autem hoc anno ab V. C. 516. quinquennio post finitum bellum primum Punicum. Idem Plinius ibidem scribit inter easdem post annos CXXX. (id est, anno 646. ab V. C. biennio antequam Cicero nasceretur, in fine belli Jugurthini) enatam Hieram, quæ & Automate dicatur. Et ab ea (inquit) duobus stadiis post annos CX, in nostro ævo M. Junio Silano, L. Balbo Coss. a. d. VIII. Idus Julias Thia. Ii consules ponuntur ad annum DCCLXXI. ab urbe condita, Tiberii quintum. Quare Plinii locus, si non esset mendosus, dissentiret a communi calculo totis XV. annis. quod neque ipsius diligentiæ, neque aliorum scriptorum cum eo convenientiæ est consentaneum. Dio Cocceius lib. LX. insulam ait prope Theram fuisse enatam Claudio IV, L. Vitellio III. Consule, qui annus fuit ab V. C. octingentesimus, aut (ut visum aliis) 779. Lo- Plinii locus.
quitus autem haud dubie hac de re, & de Thia ista. Itaque videndum est, an non scripserit Plinius *post annos* CL, ubi nunc CXXX. leguntur. nam hoc quidem novum non est, CL. pro CLIII. poni, non exacte aut præcise numeris annotatis. Porro Theram & Therasiam (neque hic loquor de ea quæ una ex Aeoliis fuit, Plinius 3. cap. 9.) insulas esse duas, non unam ex Plinii lib. 4. cap. 12. facile intelliges: ubi Therasiam a Thera avulsam, interque eas primam Automaten, postea etiam Thiam enatas scribit. Claudiopolim Cappadociæ idem refert 5. 24. Xiphilinus ex Dionis Adriano nominat Cithynidem Bithyniæ urbem, quæ alias Claudiopolis dicatur. Et de tumultu Judæorum sub Claudio, vide Josephum lib. 20. cap. 4. antiquit. Euseb. lib. 2. cap. 19. hist. Eccles. Apud Josephum quidem tantum δύο μυριάδες leguntur periisse, XX. millia. Sed Eusebius habet, ut noster.

Atroces per orbem.) In margine, ἀναλογίζομαι καὶ αὐτὸς τὴν τότε συμφοράν. φύσει γὰρ ἐχθροὶ τοῖς δούλοις τοῖς δεσπόταις. id est, Ejus temporis calamitatem ipse quoque ratiocinor. Natura enim comparatum ita est, ut servi dominis sint infensi. Nerva hoc edictum abolevit.

A Jonadabo.) Vide Jerem. 35. De Essæis lege 91
Josephum lib. 18. Antiquit. cap. 2. & multo plura lib. 2. belli Judaici, cap. 12. unde noster complura transtulit. Ἰουδαῖοι μὲν εἰσι reposui, cum Ἰδουμαῖοι librarius Cedreni scripsisset.

Ad veniam incontinentia.) Locus est mutilus, 92
quem ad verbum expressi. neque enim vacabat Basilium evolvere hujus rei causa: quod faciet qui hac disputatione delectatur, & otium habet. Sed & Platonica mutila sunt, atque adeo in margine adscriptum est, ἀσαφῆ ταῦτα πάντα χωρὶν

b

104 *Interfectus est.*) Qui a Maximino ad Philippum usque fuerunt imperio Romano potiti, admodum obscure & confuse hic recensentur. Cum autem in manibus sint Herodianus, Capitolinus, Zonaras, alii, malo lectorem ad eos remittere, quam huc transcribere ista. Pro Pupliano ex historia restitui Pupienum. Sed quid sibi iste Junior velit, non conjicio. Protectorum quidem, ut di-
Protectores gnitatis, mentio apud Ammianum est creberrima. Inter protectores domesticos se quoque sub Constantio fuisse indicat lib. 15. & ex ejusdem lib. 30. apparet, fuisse gradum ad tribuniciam dignitatem proximum: apud nostrum προτίκτορες dicuntur. Is Jovianum quoque sub Constantio fuisse protectorem ait. Apud Marcellinum eumdem scholarum quoque palatinorum mentio non rara. Satisque li-
Scholæ. quere puto, Scholarum nomen legionibus, quæ perpetuo stipendio alebantur, tributum fuisse: quatum præfectus Domestici appellatione identidem
Domesticus deinde afficitur, nonnumqaam etiam ἡγούμενος τῶν σχολῶν dicitur. Sed de Juniore non liquet mihi. Marcum autem, qui post Gordianum ictus fuit, triconium imperasse falsissimum est: eam vel ex Zonara constet, eum nondum occœpto imperio extinctum fuisse. Ei Severus Hostilianus sufficitur, cujus imperium eadem fuit conditione. Is a Cedreni librario Justilianus, a Zonaræ recte Hostilianus, ὁστιλιανὸς dicitur. Certe pro ἔτη, ἡμέρας, pro annis dies legendam puto. Quod supra est,

Is fuit pater sanctæ martyris Eugraiæ.) Quale sit, ex Philippo Zonaræ disces.

Ortus fuit Bostris.) Βόστρων est etiam apud Zonaram: & Arabem hunc fuisse, ac Bostra Arabiæ urbem, reliqui tradunt. & quidem Ammianus Marcellinus, scriptor diligentissimus, Bostram Armeniæ ingentem atque munitam urbem commemorat, lib. 14.

Is ob corporis.) Ambiguum, de Sapore ne an de Philippo intelligi debeat. Zonaras de Sapore exponit. Valerianus autem huc non pertinet. Sed vel Zonaras hic Lectorem explicabit.

Mirificus Gregorius.) Neocæsariensis episcopus.
105 Vide Nicephorum 6. 17. Quæ de Manete sequuntur, sunt etiam in Svidæ collectaneis: quæ secuti sumus, ubi rectius nostro codice babere judicabamus.

106 *Perinthi ad convivium.*) Locus est mutilus. Paolo ante, certæ perniciei obnoxia verti, quæ noster μετὰ κινδυνευτικῶν dicit.

Hæresis quatuordecim annorum.) nempe ut pascha Judaico instituto ac die celebraretur.

Adauctum magistrum.) Αδαυκτον, lego Αδαυκτον,
107 quæ est Eusebii 8. 11. littera υ. vitio librarii extrita, & Latina, ideoque Italo non male conveniens: quales sunt Honorati, Consentii, Innocentii, aliorum. Quod autem de ejus uxore & filiabus refert, id Eusebius capite sequenti nequaquam bis tribuit, sed aliis apud Antiocheam hoc modo stupro elapsia. Porro quid dignitatis sit Ma-
Magister. gister, ex Eusebii de Audacto narratione, & ex aliis colligere licet. Post in descriptione formæ Constantini Magni est, eum fuisse dictum τραχηλᾶν, quod Cervicosum transtuli. Apud Aureol. Victorem est, Traculam fuisse cognominarum, sed aliam ob causam. Hodie quoque magistri vel aulæ, vel equirum in aulis sunt. & prædivites fuisse eos magistros, historia Xyluucæ in Leone Iconomacho docet. Quod ad quæstionem attinet, August. l. 16. de Civit. Dei ait, se nihil audere de iis temere pronunciare, quæ barum similas exitus habuerunt. Sed ista aliorum sunt.

Cordubæ episcopi.) Κολμιβοι. scribere, Κορδύ-
108 βηs. Loquitur de Osio Cordubæ episcopo, viro magnæ isto tempore auctoritatis, ut ex Eusebio & reliquis scriptoribus Ecclesiasticis notum est. Vide hac de re Socratem lib. 1. cap. 7. & 9. Sozom. lib. 1. capite 16. Theodoritum lib. 1.

Annum atque octo menses.) Sane ex historia
109 hujus belli liquet, fuisse diuturnum. quot autem confectum mensibus fuerit, non satis apparet. in

Cedren.

Græco undecim & octo mensibus durasse dicitur, numero satis insolenti. nisi forte primum undecim mensibus belligeratum, & post rupto fœdere rebellio facta, & octo mensibus oppressa sit. Licinnium duobus n scripsi, Græcum secutus codicem. alii unico n Licinium habent. Sed eam ipsam syllabam cr, Horatius & longam & brevem in Odis extulit. ἐν ξίφει ἀποτμηθεὶς, nimirum τὴν κεφαλήν: si quidem verbum recte habet. nam occisum fuisse simpliciter tradant reliqui. κυριακὰς verti templa, suppleto nomine οἰκίας. nostrum *kirchen* inde esse deductum multo est probabilius, quã ab Ecclesia.

Indictione tertia.) ʃ𝔊 γ'. Hoc signo notari indictionem, deprehendi ex Justiniani anno undecimo, (ἑνδεκάτου.) ubi agitur de magni templi instauratione, & Zonaras perspicue Indictionem pro hoc signo habet. quod & aliis locis observabit attentus lector. Vide tamen Annotat. 120. Mox & cæt. Porro autem ad verbum omnia reddidi, ne quis temeritatis me accusaret. Apud Zonaram est, annos 696. duraturam Constantinopolim, prædixisse Valentem, idque ex themate seu positu siderum in natali urbis eum judicasse. Hinc verba nostri potes intelligere. Quod de morte Crispi dicitur, menda non videtur vacare. Constat ex historicis, eum falso a noverca Fausta delatum crimine, quasi pudicitiam ejus tentasset, capite damnatum fuisse. Et quid sibi velit τεθνήκει δι' ἐνταφίας, non satis liquet. Vide Nicephor. 8. 19. Et quod obscure ac concise noster de Armeniis & Teridate refert, intelliges ex eodem cap. 35. De Persis idem prolixe cap. sequenti, ubi Usthazanes dicitur, qui nostro Οὐσθαζάδ. 110

Ad fratrem Constantinum.) Falsum hoc est, 110
& contra historiæ fidem. Constanti enim absenti bellum inferens, apud Aquilejam ab ejus exercitu cæsus periit Constantinus. & sic paulo post recte legitur.

Pravæ de religione opiniones.) Κακοδοξία. Favit enim Arianæ impietati, & recte in margine additur, οὐαὶ ὅτι τὸ πάντων ἔχειν. Deplorat eum hoc uno vitio laborasse, quod omnium sit summum.

In loco qui Macellum.) Scriptura perversa. Ammianus non longe ab initio libri decimi quinti, Marcelli fundum vocat. legerem ergo Μαρκέλλου. apud Sozomenum, μακέλλῳ legitur, 5. 2. sed in eo scriptore nomina propria vitiari, non est novum.

Apud insulam Thalamonem.) Apud Sozomenum 111
legitur Φλάβωνα νῆσον, libro 4. capite 7. apud hunc & reliqua fusius enarrantur. Marcellinus Gallum interfectum apud Polam Historiæ ait, prope finem libri XIV.

Quidquid in macello.) In margine, εἰ δὲ τὸ 112
ἐχόμενον τοῦ Ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, τί ἐρεῖς σὺ νῦν σοφώτατε Κεδρηνέ; λέγει γὰρ παραυτίκα ὁ μέγας Παῦλος. εἰ δέ τις ὑμῖν εἴπῃ, ὅτι τοῦτο εἰδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἅψησθε αὐτοῦ.
Id est: Quid vero, Cedrene sapientissime, diceres ad Edit. Paris.
verba Pauli statim sequentia? Si quis dixerit vobis, pag. 13.
Hoc est, idolis immolatum, nolite tangere? Magna profecto quæstio, & multum habens difficultatis. Vide August. Poplicolæ epistola CLIIII.

Statim trulla.) Ne vel me impedirem, vel alios, 113
hæc ad verbum reddidi. est enim oppido difficile Trulla.
bybridas voces, quas a Latinis Græci male assecuti & vitiantes suas fecerunt, recte exprimere. Ex Evagrii 4. 31. apparet, trullam esse θόλον, id est rotundum fastigium. Arbor Persica de cujus miraculo inde refert, in margine ῥοδακινέα appellatur. quod obiter annotandum videbatur.

Eique inscriptum.) Locus mutilus. Tarsi enim 114
hoc epitaphium ei factum est. quod vel Cydni mentio docere possit, si Zonaræ non moveremur auctoritate.

Itaque multi dicebant.) In margine, τοιοῦτόν 115
σε τεθεάκαμεν Ἰσαάκιε ὁ καθ' ἡμᾶς χρόνος ἐγνώρισε, κἂν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς προτερήμασιν ἔχεις τὸ ἀνεπαίσθητον. id est: Talẽ te nostra ætas vidit augustissime Isaci, quan-

quam reliquis quoque dotibus nemo tibi est confe-
rendus. Loquitur nimirum de Isacio Comneno,
qui æqualis fuit Henrici quarti, annis abhinc circi-
ter quingentis. Quod annotavi, ut cum satis constet
verba hæc non ipsius esse Cedreni, sed librarii, ap-
pareat codicem exemplari ipso non multis annis
fuisse recentiorem.

Natoliam usque.) Ita vocatur Asiæ pars, quæ
Propontide & Hellesponto ab Europa dirimitur,
in qua est etiam Bithynia. Cæterum, cum his præ-
ter historias Marcellini & aliorum gentilium con-
ferenda sunt, quæ libro sexto habet Ecclesiasticæ
historiæ Sozomenus. apud eum proditores Procopii
Agelo & Gomarius, a magno, leguntur: 6. 8. Vide
& Nicephori librum undecimum, & Socratem lib.
4. Oraculum de Chalcedone ex Zonara emendavi.
quod etiam apud Socratem extat. 4. 20. Nymphæum
quid sit, disputat Cuspinianus in Valente: citatque
locum Zonaræ, qui idem est apud Cedrenum, &
meo judicio diversum sentientes refellit.

Usque ad Dacibyza.) Sozomenus, 6. 14. legatos
116 Nicomediam ad Valentem venisse scribit: navem
eorum incensam fuisse, cum medium Astacii si-
nus navigarent, & usque ad Dacidam maritimæ
Bithyniæ pagum perdurasse. apud Svidam quo-
que in Οὐάλης μέχρι Δακιβίζων. apud Nicephorum
legitur, ita, ut apud Sozomenum. Paulo post,

Quæ intercesserat magno Basilio.) In Græco lo-
cus est depravatus, & Juliani nomen alienissimum
a sententia inculcatum. Ego historiam secutus
sum, quam habet Sozom. 6. 15. & Nicephorus
11. 18.

Concilium in Illyrico.) Syrmii.

117 *Dominica Valentis uxor.*) Zonaræ Domnina.
noster Δομνῖκαν, & alii Dominicam rectius appel-
lant. Quod autem dicitur statura fuisse Valens
διμοιραῖος, non sane scio quid intelligendum det. διμοι-
ρον bessem significat. & si ἡλικίας ætatem vertas (quod
alienum loco videtur) cur 50. annorum ætas διμοιρος
vocetur, non satis apparet, nisi fortassis 75. anni ju-
stum hominis sunt ævum. Et ἀρρενικὸς initio Gratiani
vox prorsus supervacanea, veritatique adversa est.
Et quod de Theodosio dicitur, falsum alii historici
ostendunt. ac qui eum curavit interfici, is ab aliis,
non ut a nostro Maximianus, sed Maximus nomi-
natur. & sic etiam noster habet, anno Theodosii
septimo.

118 *Urbem quibusdam rebus conturbassent.*) δι' αἰτίαν
τινὰ, est apud Zonaram. Noster habet διὰ μετά-
τα, quod quid sibi velit, non assequor. Historia
hæc est præter cæteros apud Theodoritum lib. 5.
cap. 17. Hist. Eccles. apud Sozomenum 7. 24. Ni-
cephorum 12. 40. sed μετάτα nullibi quadrant. nisi
certamen circense mitaton dixerit, a metis quibus
id includeretur ut supra Annot. 99.

119 *Morbis male tractati.*) λελωβημένων. potes etiam
λώβην vertere leprosos. Nam λώβην aliquoties pro lepra
κατ' ἐξοχὴν dicunt hi scriptores. Exemplum habes
de lepra Constantini Magni.

De nummis Victoriatis Theodosii divinavi. qui
120 aliquid rectius proferet, a me laudabitur. & de or-
namentis Urbis nolui curiosius omnia persequi, aliis
intentas, quam hisce parergis.

Hospitalis illa.) Videtur loqui de Placilla Au-
gusta, Theodosii uxore.

Unde habebat nomen.) ἔνθα εἶχε τὴν κλῆσιν. for-
tassis rectius, Ubi convivia celebrabat. Post,

Et vultures.) Magis videntur quadrare γρύπες,
gryphes, quam γῦπες.

Ibi porta est.) πύλη. malim στήλη, statua.

Constantinus posuit magnam crucem.) οἶμαι τὸν ἐν
τοῖς ἀρτοπωλείοις, adscripsit librarius margini: osten-
dens se eam Crucem putare nosse, quæ posita est
quo loco panes vendantur.

Rursum alii adolescentes.) Senarii sunt in Græ-
co, sed quales omnino postrema ætas protulit, &
paulo post alii sequuntur de Sole & Luna. &
librarius annotavit, τοῦτο νῦν οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀνεμοδοῦ-
λοι. vulgo sua ætate anemodu, quasi ventorum
viam dicas, vorari.

Socero Cari.) imo Numeriani, qui hujus fra- 121
ter, Cari filius fuit, gener Apri. omnes histori-
ci. Sed & quæ sequuntur ita obscura sunt, ut si rem
non acu tetigerim, saltem veniam videar meri-
tus.

Pauca quædam de eo.) In margine, ὅντως ἐλά- 122
λησεν ἐναντίον βασιλέων, καὶ οὐκ ᾐσχύνετο. Profecto lo-
cutus est coram regibus, & non erubuit. Alludit
ad Psal. 118. Sed quod de Indictionis sequitur ety-
mo, est ridiculum.

Præsumptioni.) πρόληψιν, id est opinioni, non 123
ratione certa & explorata, sed ob auctoritatem re-
ceptæ consuetudinis valenti. sic usurpavit etiam
Justinus Martyr ad Zenam, & noster supra. Theo-
philus autem hic fuit Alexandreæ episcopus. Nice-
phorus 13. 4. Sozomenus lib. 8. qui liber cum hisce
historiis est legendus.

In colloquiis arrogans.) In margine, δυνατὸς ὀργι- 124
ζόμενος σπουδαῖος, ἢ τιμῶν κακός. Senarius est, indicans,
præstare ut succenseat tibi probus, quam ut malus
te honoret. Item: ἀληθεύσαντος γὰρ ἂν τὰ πολλά, ὅτι
καὶ στόμα σοφοῦ λαλήσει ἀλήθειαν. Veritatem enim co-
lebat, juxta illud: Os sapientis loquetur veritatem.

In quercu.) Chalcedonis erat suburbium. So-
zom. lib. 8. cap. 17. Ex eodem & Niceph. 13. cap. 16. 125
Prænetum scripsi, cum codex habet Πραινέτου.
fuit Bithyniæ emporium. Sed & sub finem Leonis
Iconomachi rursus Prænetum scriptum est in no-
stro. Hebdomum autem, cujus mentio haud mul-
to post infertur, fuisse suburbium Constantinopolis,
ex Cedreni ipsius multis locis observatum est, ne
alios scriptores allegem. itaque ut proprium retinui,
non converti. & Comana Armeniæ urbs est, Sozo-
meno fine libri octavi. ac Nicephoro 13. 37. quod
annotandum duxi, ut Zonaræ loco mutilato succur-
rerem. Socrates ad Euxinum pontum collocat. 6. 18.
Aliquanto post,

Adversus mihi cognominem.) Isidori verba hæc 126
non intelligo.

Succedit Arsacius. μεθ' οἷον οἷος est in margine, qua- 127
lis quali. Et quidem Sozomenus minime malum
fuisse refert, nisi quod aliena peccata eum infamem
fecerunt. Vide 8. 23. Sed hoc ipsum quod hic in
margine est, Simeonis cujusdam est, ut legere potes Edit. Paris.
apud Nicephorum 13. 28. pag. 14.

Galbas.) Cur hunc sceleratis annumeraret, non 128
video quam justam habuerit causam. γάλλας est in co-
dice. & vitiosius non habebam, quam Γάλβας.

In Comœdia.) Apud Aristophanem de Pericle. 129
Quod sequitur in Eudociæ historia de Paulino Ma-
gistro, observatum est ex Zonara, Ammiano, aliis-
que scriptoribus, Magisteriam aulicæ potestatis ac
dignitatis primariæ nomen esse. Quod ad pomum
attinet ab Eudocia Paulino dono datum, apud Ni- Magister.
cephorum lib 14. cap. 23. legitur non pomum, sed
ovis. & sane μῆλον utrumque significat. Narratio ta-
men Cedreniana maxime omnibus suis circumstan-
tiis magis de malo, quam de ove videtur esse. Quod
apud Nicephorum legitur Eudociam marito re-
spondisse, domi suæ munus ipsius suaviter pasci, si
ita est in Græco, omnino de ove accipiendum vide-
tur. Quomodo Græca ibi habeant, nescio. Certe
Zonaras itidem ut noster habet, respondisse Eudo-
ciam, se τὸ μῆλον comedisse. quod de ove responsum
quis credat? & apud Nicephorum post cap. 49 hoc
ipsum μῆλον ἔριδος appellatur, ut est in margine an-
notatum. & ab Eride fuisse pomum in nuptiis Pe-
lei propositum, notum est. atque ab ove ad pomum
ambiguitatis occasione lusisse auctorem, non valde
videtur probabile. De eo monendum lectorem du-
xi, ne me nullo consilio a Nicephoro Latino diver-
sum scripsisse putet.

Suo Syncello.) Is fuit, nisi fallor, Anastasius 130
presbyter, cujus mox mentio fit. quid sit Syncel-
lus, prima annotatione docui. Hæc autem historia
in codice satis est confuse & concise. aliter leges
juxta Socratem lib. 7. cap. 32. & deinceps. ac Eva-
grii lib. 1.

Augustæ Scholasticus.) Rhetor, Nicephoro 14.
32.

Proclus ad exponendum excitatus.) προτραπεὶς τὰ ἐξηγήσασθαι. Proclus Cyzici fuit episcopus, & Byzantii honoris (puto) causa orationem factam ad populum habuit, præside Nestorio, vide Nicephor. Idem de Eusebio Dorylai episcopo, 14. 47. Et Evagrius 1. 9.

132 *Sacram epistolam.*) Sic aliquoties vocantur edicta Imperatorum de rebus Ecclesiasticis. σάκραν, θεσπισθῆναι, &c. lego. In Ecclesiasticis historiis divales sacras nominari eas observavi. Oasis in Arabia est. Zonaras.

132 *In Anaplo.*) ἀνάπλους, interpres Nicephori Transitum vertit. 15. 22. apparet fuisse suburbium Constantinopoleos.

133 *Summque bajulum.*) Equidem sic est ad verbum in Græco & fortassis ita notatur is, cujus operæ omnia Imperator commisisset, *der das* fac totum *were.* Papa autem hic clericum significat, *ein Pfaffen*: quomodo Augustinus & alii in epistolis persæpe utuntur. Zonaras diserte scribit, clericum factum fuisse Euphemiani apud Chalcedonem collegii. Quæ sequuntur narrationes, male sunt affectæ in Græco.

Hypogotthos.) Forte Visigotthos.

Abaris.) inde Avares ut Serbi pro Servis, & alia.

Vasorum custos.) σκευοφύλαξ. Nicephori interpres habet custodem sacrorum donariorum. 14. 47.

134 *Cyrilli labiolis.*) ἐν τοῖς συγγραφεῖσι Κυρίλλου. Lego
p. 271. a. δογματίσι. & legitur in hanc sententiam Nicephorus.

Zannas.) In eclogis Theodori Anagnostæ, principio statim, Tannas dicitur interfectus a Pulcheria.

135 *Post eum avitas.*) ἄβιζος. sed secutus sum emendatiores scriptores. Eudoxiæ quoque nomen hic pro Eudocia situm est, quæ confusio est alibi quoque obvia. & quod mox dicitur Anatholins successisse Attico, aperte est mendosum: Nam Chrysostomo Arsacius, deinceps Atticus, Sisinnius, Nestorius, Maximianus, Proculus, Flavianus Anatolius successerunt. Post mentio fit Timothei Æluri. In margine est, ἐβεβαίωσε τὴν ἐπωνυμίαν τοῖς ἔργοις ὁ μιαρώτατος. hoc ait, cognomentum a scelerosissimo illo fuisse factis repræsentatum. significat autem ælurus catum, ut vulgo vocamus: & artes ejus animalis notæ sunt, atque ingenium. De incendio Constantinopolitano confer Evagrii 2. 13. In Eclogis Theodori legitur Θωμᾶ τοῦ Ἀμαντίου.

136 *Troparlorum.*) id est, sacrorum Hymnorum sive carminum. sic infra 137.

137 *Aurei 650000.*) ἐν οἷς κεντηνάρια χρυσίου ρρξε. Duplicatum ρρ positum est pro nota centenarii. fuitque vertendum auri centenarios LXV. & argenti centenarios LXX. Id cum ipsa re deprehendi, tum ex repetitione hujus notæ infra in Michaelo Paphlagone, de avaritia Theophanis metropolitæ Thessalonicæi: ubi idem cum libra fuisse apparet. neque est ignotum, libram etiam minam fuisse. Repetitur postea Zoæ post Calaphatis mortem imperio, ubi memorantur centenaria LIII. πεντήκοντα τρία diserte. Apud Procopium est, Leonem in hoc bellum millia trecenta erogasse, lib. 3. de bello Vandalico. apud Nicephorum 15. 27. mille & ducenta centenaria auri pondera. Hæc quam inter se & cum Cedreno consentiant, ignoro. Quod si horum scriptorum alterutrum Græce licuisset audire, fieri poterat ut facilius divinarem.

Sed & quod de Asparis filio sequitur, male congruit cum aliorum historicorum narratione, & Zonara Nicephoroque in primis. videturque prorsus esse aliquid ex mutilatis versibus consutum. Euthymius monachus fuit, de quo hic loqui Cedrenum constat ex Nicephoro 14. 52. Et quod Augustulum scripsi pro Augustalio, auctores correctiores secutus feci: ut & pro Berenica, Verinam. Quod Zeno dicitur Imperium per annos 27. tenuisse, verum non est. Sed pro κζ scribendum ιζ. 17. non 27. testes historici, & nominatim Evagrius, 3. 29.

138 *Cum typis.*) id est, edicto universali, quod nimirum ad omnes pertineret. τύπον γενικὸν Theodorus anagnosta in hac ipsa historia vocat: sæpe admodum hoc vocabulo utitur Cedrenus, & τυποῦν pro edicere usurpat aliquoties. Nicephorus, ut in margine versionis annotatum deprehendi, ἐγκυκλίους συλλαβάς. quarum & exemplum refert capite tertio libri decimiquinti. Postea generale edictum appellavi. Vocat & Evagrius circulares epistolas. ἐγκυκλίους ἐπιστολάς cujus librum tertium consule. τύπος. τυποῦν.

Cæterum Euthymius,) Euphemius legendum, 139
ex Nicephoro, Zonara, Theodoro, Svida, Evagrio. tametsi infra in Anastasio rursum ita legatur. Cæterum Silentiarium fuisse non magnæ dignitatis officium, initio Anastasii monet Zonaras. Cuspinianus quietis ministrum vertit, & esse putat quem Jurisconsulti Virum clarissimum sacri palatii nuncupent. & sic apud Procopium lib. 2. belli Persici legitur, Adolium Armenium fuisse Imperatoris in palatio ad ea quæ sunt quietis ministrum, quod munus Romani Silentiarium vocent. Sed quid Græca habeant, scire expediret. Alii, meo judicio, non inepte Scribam aulicum, hoc est, eum fuisse putant, qui nunc Secretarius dicitur. rectius Σιλεντιάριον scribi puto, quam Σιλεντάριον. Certe in Leone Iconomacho Σιλέντιον ποιεῖν, decretum scribere significat, ubi Leonis cum Germano acta referuntur.

Qui vocantur Nephthalitæ.) Quæ antecedunt, 140
mutila judicans asterisco notavi. Hi autem Hunni Persarum vicini, a Procopio lib. primo belli Persici Euthalitæ vocantur, ut quidem in Volaterrani legitur versione. Nam etiam apud Nicephorum sunt Nephthalitæ, 16. 36. & apud Svidam ex Edit Paris.
Josepho gens ad Orientem habitans commemoratur. pag. 15.

Canis obolos seu.) φόλλεις, folles. Hujus mone- 141
tæ meminerunt etiam alii auctores, & lege finem Cononis Iconomachi apud nostrum. Quin & Svidas docet, follem esse obolum. Idem testatur, Ti- Follis.
motheum Gazeum grammaticum istius tributi causa in Anastasium edidisse tragœdiam, in Τιμόθεος.

Tyrannos opera Joannis Scerbis.) Scythæ legitur apud Evagrium, 3. 35. & in Eclogis libri secundi Theodori anagnostæ. Loquitur autem de Longino Zenonis fratre, ejusque socio Theodoro, qui Isauris concitatis rebellabant: quamquam Zonaras Longinum hunc a Zenonis fratre diversum faciat. Aretham puto ducem Persicum dici, qui Nicephoro est Zarerhos, 16. 35. Amida urbs est Mesopotamiæ. de bello hoc Persico Procop lib. 1. copiose. Percussorem Macedonii non Aicholium, sed Eucholium lego in Eclogis Theodori, Εὐχόλιον. & pro ἱεροπυλίαν ibidem rectius ἱεροπύλαις. De Anastasiopoli, a Nisibi stadiis 280. dissita, Procopius loco citato. Quid ὡρεῖα sint, Svidas videtur docere, cum ταμιεῖον interpretatur: & Græce in Pandectis pro horreo ponitur. alioquin putassem ὠδεῖα scribendum, Odea.

Barbarum.) apud Nicephorum legitur Bar- 142
bam, 16. 35. Euchaita urbs est ad Pontum, ut ex p. 284. b.
sequentibus patet.

Mansiones ad verbum dixi, quæ vulgo monasteria aut claustra dicuntur, unde monachi ἐγκλειστοι. Alicubi in margine μονὴ est, quod in textu ναός, templum. de Studio & ejus æde, vide & Svidam.

Uncis gladiis concidisset.) ἐγχειρισθέντων apud Ni- 143
cephorum est, eos exectis linguis adhuc locutos, 16. 36.

De interitus experte.) Vide Niceph. 18. 45.

Idem videndus de Homeritis, 8. 35. & 17. 32. & 144
historiam Arethæ atque Elesbaanis fusius habet de- 145
scriptam, 17. 6. Sed populi agitatores verti, qui sunt δῆμοι. puto loqui eum de factione Veneta. De Homeritis etiam Procopius lib. 1. belli Persici: noster infra, ubi de Mahometo.

Scirtus amnis saltabit.) Apud Nicephorum 17. 146
17. 3. in margine hexameter Græcus est adscriptus:

Σκιρτήσει σκιρτὸς τι κακὸν σκίρτημα πολίταις.

Ego pro τι scriberem τι. nisi forte de multis versibus hic unus est, quo copulæ sit locus:

Affliget miseros Scirti saltatio cives.

147 *Hyppapantæ.*) quod nimirum quasi in occursum ὑπαπαντῆ prodiretur Christo in templo dedicando. est enim solemnitas, quam usitate Purificationis dicimus. quod primo ex Martini Poloni Chronicis didici, qui tamen pestis causa institutam dicit sub Justiniano magno: quod idem est apud Nicephorum 17. 28. & consentit, quod Sigebertus perhibuit id fuisse anno a Christi natalibus 542. quo sane tempore Justinus decesserat, vel ipso Cedreno teste. meminit Paulus Diaconus lib. 16. rer. Rom. Mansionem Augustæ, credo intelligi monasterium a Pulcheria conditum.

Euphræmius Amidenus.) ὁ Ἀμιδ. Lego Ἀμιδηνός. Fuisse Orientis præfectum (quod hic κόμης dicitur, comes) satis liquet ex Evagrio 4. 6. & Nicephoro 17. 3.

ὑπατεία *Munus consulare.*) ὑπατείαν. Epulum putavi, aut missilia dona in populum de more conjecta, vel ludos. Vide infra Annot. 150. & 165.

Templo Sergii & Bacchi.) Locus mutilus: ut mirum non sit, si non optime divinaverim. tamen Procop. Orat. 1. de structuris Justiniani, videtur non repugnare a nostra versione.

148 *Herulorum.*) Hos emendatius Herulos vocari scias, quam Eluros. & apud Evagrium ἔρουλοι, citato etiam ad partem Procopio, vocantur, 4. 20. quod itidem est apud Niceph. 17. 13. Itaque ausus sum scriptionem pravam Zonaræ, etiam inscissam, elidere: tametsi varie corrupta sciam gentium nomina. Sed hinc emendatio nulla speranda, ut puto.

149 *Arianorum exocionitarum.*) ἐξωκιονιτῶν. quod non assequor. conjicio eum Arianis fortassis templa extra urbem, & quasi privatos conventus permisisse. Sane infra in Nicephoro Generali mentio fit cujusdam improbi eremitæ Nicolai, qui in Exocionio degens, impietatem Imperatoris juverit. ἔξω κιόνιον, columnam quæ extra sit, aut columellam, ad verbum notat. Vide Annotat. 242.

150 ὑπατεία *Consulatum gessit in urbe.*) ὑπατείαν ποιήσας ἐν τῇ πόλει. Supra annotavi, ὑπατείαν pro munere, quod consul populo daret, poni, principio Justiniani ὑπατείας διδόναι (vide & Annot. 161.) Verum id hic locum quomodo habeat, aut non habeat intelliges. Zonaras de hac re ita: Βελισάριος δὲ καὶ ὑπατείας ἠξίωτο, Belisarius quoque consulatu dignatus est. Apud Procopium, qui Gilimericum hoc negotium libro belli Vandalici priore descripsit, ita legitur, Volaterrano interprete: (Paulo post Belisario decretus triumphus more antiquorum. Nam consul factus est, curuli sella humeris captivorum invectus argentea, zonas aureas, aliasque e spoliis Vandalorum divitias populo dispersit, quamquam rem novam facere visus.)

Enimvero invidia.) Non ineleganter in margine est adscriptum: τοῦτο ἐξαρχῆς ἐν τῷ ἀνθρώπων ὁ ὄλεθρος. ἀνάγκη τοίνυν τοῦτον μέχρι τέλους παρέπεσθαι τοῦτον κατὰ περιουσίας τοῦ ἀνθρωπείου γένους. Jam inde ab initio invidiam perniciei hominibus fuisse causam, proinde eam etiam ad finem usque hominibus instar umbræ necessario comitaturam.

Carmen quoque.) τροπάριον. Id totum annotatum est apud Nicephorum 17. 28.

151 *Qui vixit annum unum.*) ζήσας χρόνον ἕνα. Hunc Silvestrum alii, qui Pontifices Romanos descripserunt, Silverium nominant: qui cum successisse Agapeto, ab Antonina Belisarii uxore jussu Theodoræ Augustæ, quæ eum ob Anthimum Theopaschitam ab Agapeto dejectum oderat, falso crimine Romæ prodendæ circumventus, pontificatu spoliatus, & in Pontiam relegatus est, cum Papa anno paulo amplius fuisset. Paulus Diaconus lib. 16. Marianus Scotus, Martinus Polonus. Miror Nicephorum Agapeto successorem facere Agathonem: quem ejus Interpres Bonifacium cur putet, non satis intelligo. Silverio suffectus fuit Vigilius. quod ipsum quoque ex Procopio Nicephorus refert 17. 13. & Agathoni successisse Silvesium scribit 17. 26. Scribit autem Procopius lib. 1. belli Gotthici, non longe a fine, Silverium quod ad Gotthos defecturus esset, a Belisario in Græciam transmissum, eique Vigilium substitutum fuisse. Vide & Novell. 42.

Processio.) Usus sum trito vocabulo, quo notatur caterva eorum, qui pontifices in solemnitate aut publica supplicatione subsequuntur. λιτή est in Græco. Vide Annot. 64. In numero annorum forte cum Zonara legendum ε' μ. pro, ε' κ. quadraginta, non octo anni supra 1000 c12. λιτή.

Euphrati vicinam regionem.) Εὐφρατησίαν. hoc est Commagenem. Sic Procopius hac ipsa in historia, lib. 2. belli Persici: Postquam in Commagenorum regionem, quam Euphratesiam vocant, Chosroes pervenit, &c. quod, & ipsum sensum secutus, ante pro ἐλθόντων, legi ἐλθών. 152

Auxumitarum.) Auxumitarum. Indorum est apud Nicephorum 17. 32. & Domnus Homeritarum, princeps Indorum, pro Damiano rege Ebræorum. 153

Cumque processus.) Credo publicum fuisse conventum, quo ad populum prodiret Imperator. Sic & infra in Justino Curopalata. Edit. Paris. pag. 56

Hierosolymitani.) Eutychii nomen inculcatum omisi. Locus est suspectus, ob vocem τοποτηρηταὶ δὲ. Eustochius eo tempore fuit Episcopus Hierosolymorum. Vide Evagrium 4. 38. Niceph. 17. 27. 154

Dydimus cæcus.) ἀπὸ ὀμμάτων. vide Nicephorum 9. 17.

* *Noctes dies.*) ἑσπέρα ἡ γῆ μετὰ οἰκησίας. quod haud dubie mendosum est, ut & pleraque quæ sequuntur difficillima interpretatu: tum quia mendis non vacant, tum quia barbaris & semilatinis vocibus intermixtis perspicuitate carent, ut & paulo ante. 155.

Ministerio Adamantii supplicii suffecit.) δι Ἀδαμάντος ἐφούλκισε, Nescio quid sit hoc, nisi fortassis sub furcam mittere. sic infra in Pogonato: ἐφούλκισεν ἐν συκαῖς. Zonaras habet, eos interfectos fuisse. fortassis de ficis suspensos crederem, nisi Ficus esse suburbii Constantinopolitani nomen ex ejus Leontio didicissem. Vide etiam Annot. 257. Jam Cretoria, κρητορία, quid sint, nescio sane. apparet fuisse festos dies, sive inito Imperio, sive alteri rei destinatos, qui magno sumptu agerentur. neque memini aliquid de iis alibi legisse. Vide infra Annot. φουρκίζειν

Populi seditiones.) κοσμικαὶ δημοκρατίαι. puto eum vocare, cum populus contra magistratum insurgit. Notum est dictum ejus, qui democratiam suadenti respondit, Domi suæ eum debere eam instituere, si eam formam vere probet. 156

Trulla Magni templi.) Ἰουστινιανοῦ φιλοκαλουμένου τοῦ τρούλλου. forte, cum Justinianus in eo esset, ut trullam reficeret. Supra Annot. 113. Reliqua etiam reliqui, ne mihi & aliis nullo fructu essem molestus. πίτυα pionacula verti. apud Svidam est, Πιτυὶ καὶ πιτυοῖς, πινοῖς δὲ παρὰ Προκοπίῳ. Ex Zonara sane liquet, cum magnum templum ab Imperatore esset jam absolutum (huc respicit vox φιλοκαλουμένου) casum hunc evenisse.

Muri Anastasiani.) Is ipse mox Longus murus dicitur. Fuit autem extructus ab Anastasio Dicoro Imperatore. Ejus descriptionem qui volet, petat ex Anastasio Silentiario Svidæ, & ex Nicephori 16. 39. 157

Justinum Curopalatam.) Vox composita est autem dignitatis appellatio, quod vel ex Zonara discas. Evagrius initio Tomi quinti eam interpretatur, cum Justino dicit fuisse aulæ custodiam, hoc est palatii curam, commissam, quo munere fungentem Romani Curopalatam vocent. Sic & Nicephorus 17. 33. Sed & Iberiæ Curopalates, alibi memoratur. 158

Fornicibus.) καμαρῶν. ea vox curruum & flexum notat Poeta:

—— Hietæ camaris sub coralibus aures.

Taberna.) ἀπαθήκαις. Fortassis scribendum ἀποθήκαις. Vide Annot. 210.

Viriam & Brincas.) Nomina vitiosa. & difficile conjectu, quid sit restituendum. res gestæ Narsetis contra Gotthos sunt apud Procopium lib. ultimo belli Gotthici. Mox ad vocem Γαρσονοστάτην, 159

annotatum est in margine. ἐμοὶ δοκεῖ παιδοσκεῖον Γαρτζουνίων γὰρ παρὰ Λατίνοις τὸ παιδίον. Mihi (inquit) videtur esse puerorum statio. nam Latini puerum Gartzunium vocant. Cæterum hæc vox Latina non est, sed Francica, hodieque est.

Crucis formam referret.) σταυρικὴν ἐστόρεσε, quod
160 lego σταυρωτήν. alioqui vertendum, Et pavimentum ejus constravit. quod non probo: & apud Zonaram diserte σταυροειδῶς est.

Artabanus.) Hunc Zonaras Ardamanem nominat, Evagrius lib. 5. Adaarmanem.

Ab Hormisda.) Rege Persarum Zonaræ. nam Evagrius hunc quoque Chosroen facit.

Magna feria quinta.) τῇ μεγάλῃ ε. Sic vocat feriam quintam, seu diem Jovis malis, quæ proxime est ante pascha, celebris institutione sacrosanctæ cœnæ, *der hoch oder grunnen donnerstag.* Sic & Zonaras in posteriore Imperio Constantini, Leonis F. Quam autem Imaginem dicat, ignoro. nisi quis putet de linteo impressa a Christo, & ad Abgarum Edessenum missa sui imagine accipiendum.

Obstructione pedum.) συμφραγέντος τοὺς πόδας. Zonaras eum ex pedibus laborasse ait.

Eutyches.) Eutychius legendum ex Zonara, & Nicephoro 17. 36. & post paulo Cedrenus ita habet.

161 *Stolas imbricatas.*) σκαλωτάς. Divinavi hic: & ὕφους, quia non intelligam, reliqui.

Nomisma in populum sparsit.) ὑπάτειαν. codex habet ὑπά. Intelligo monetam consularem.
ὑπάτεια nam Impp. consulatum quoque gessisse, & in titulis suis commemorasse, notum est. Infra quoque in Phoca, ὑπάτεια pro donis missilibus, & in populum sparsis ponitur, cum verbo ῥίπτειν.

τοῦλδον. *Persarum tuldum.*) Sic & infra. Credo fuisse si-
162 gnum aut vexillum præcipuum. Sicut infra in Heraclio pro turma ponitur, *alu fuaeu.*

163 *In Romaniam.*) In ditionem Romanorum εἰς
p. 312. a. τὴν Ῥωμαίων Zonaræ.

Virgula.) βεργίῳ. apud Nic. 18. 37. legitur vimine.

164 *Una cum baudis.*) βάνδοις. vexillis, puto militaribus. quæ nobis *Bauer* dicuntur. Svidas in Βάνδον: οὕτω καλοῦσι Ῥωμαῖοι σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ. Sic Romani signum bellicum appellant.

Publica deprecatio.) Litania nimirum, hic λιτὴ προσβάδην dicitur. & Svidæ quoque λιτὴ est παράκλησις. Eam ergo videtur litaniam instituisse, quæ fieret ab uno fano ad alterum, caterva populi & pontificum procedente. Supra Annot. 151. λιτὴ legebatur, minus recte. λιταὶ notum est vocabulum vel ex Homero, quid denotet.

165 *Simocati.*) Σιμοκάττης apud Svidam, duplici τ. estque cognomentum Theophylacti sophistæ. Cæterum hæc Chosroæ prædictio lucidior fere est apud Zonaram, & Nicephorum 18. 27.

166 *Senes morbosi.*) λωβοί pro lepra sæpe noster sumit, ut in Constantino etiam annotavimus. Itaque vertere possis leprosos senes & fratres. Verum ego in his omnibus, quod essent obscura, verbum verbo extuli, ut peritioribus conjectandi esset materia. Areobindi & Diaconissæ templorum meminit & Niceph. 18. 42. Paulo post,

167 *Supputatis in singulos duobus miliarisiis.*) Hunc locum prorsus non intelligo. quod neque de nummo satis constat quid valuerit, neque de notia
Miliarisiū. ἰδθλδ'. Miliarisium nomismatis decimam partem facere, annotavit Svidas. Sed id rem non explicat. Videre potes intra finem Leonis Iconomachi. Quæ sequuntur de viso in Nilo amne monstro, desumpta videntur ex Nicephor. 18. 36.

168 *Communionem sacram.*) ἀπῄεσαν κοινωνῆσαι. Non dissimulabo me hic secutum esse nihil præter conjecturam, neque aliud tum ad animum accidisse. si cui non satisfacio, excogitet aliquid commodius. Sane postea Theodosius quoque Mauricii F. eum ad supplicium jussu Phocæ traheretur, παρεκάλεσε φρέτριον μεταλαβεῖν τῆς θείας μυστηρίων. V. infra 189. Annotat. Paulo ante, cum dicitur Theodosio filia Germani patricii matrimonio juncta, in Græco erat Μαυρικίῳ pro πατρικίῳ scriptum. quod non fuit difficile corrigere. Aliquantulum post,

Celocem conscendit.) εἰς δρόμωνα εἰσελθών. Δρόμων δρόμωνος.
sicut & infra usurpatur hoc vocabulum, navis est 169
cursui, hoc est celerrimæ navigationi apta. Est enim Celox.
δρόμος, cursus. Tales fuisse quas Latini celoces appellant, ex Nonio Marcello, & iis quæ adducit scriptorum locis apparet, suffragante etiam primæ syllabæ quantitate. Vide ad hanc historiam quæ habet Nicephorus 18. 40. Edit. Paris. pag. 17.

Exorere Phoca.) ἀνάτειλον, progredere. Sic a-
pud Cicer. 5. de Nat. deor. Cum subito a læva Ro- 170
scius exoritur.

Calligraphus.) Si non sit proprium, pictorem 171
significat. Paulo aliter historiam refert Nicephor. 18. 41. & in margine nostri adscriptum est, per genios in aere versantes (ἀεροδρόμων πνευμάτων) fuisse ista Alexandreæ nunciata.

Excubiis nocturnis.) παννυχίδος. convivio autem etiam sacro nocturno licebat vertere. Augustalium puto, ab Augusto missum urbis præfectum intelligi.

Crispus patricius. Priscus Zonaræ, Nicephoro, 172
aliis. quamquam generum Phocæ Crispum Zonaras in Heraclio vocat, ut quidem legitur.

In anno LX.) Locus mutilus, & divinatoris 173
egens.

Usque ad *) Librarius in margine adscripsit, se in exemplari locum mancum invenisse. ζητητέον ἐνταῦθα, ὅτι οὐδ' εἰς τὸ ἀντίγραφον ἔκειτο τι περὶ τούτου.

Bono.) Sic est & apud Zonaram. & in margine nostri codicis pro Βωνόσῳ, erat annotatum Βόνῳ.

In Chosroæ excubitores.) Βίγλαν. vox Latina
Græco more posita. Sic sæpe apud Nicetam. Paulo 174
ante quod scripsi Lunam emersisse, ἰώνιον erat in Bigla.
Græco. sed conjecturam ex circumstantiis feci. Sicut & hic ἐν Γαζακῷ locus est mutilatus.

Dei Evangeliis.) Nimirum ut inde sortes capta- 175
ret. Divinandi hoc genus superstitiosum & impium,
quod & D. Augustinus memorat atque improbat, fi- Sortes.
ne cxix. epistolæ ad Januarium. Sic profani Virgilianas sortes consulebant, cujus rei exemplum est in Adriano Spartiani, & alia alibi.

Ductus miseratione.) In margine: O δὲ ἐμὸς βασιλεὺς Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, καὶ εἰς ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐβλέπε καθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐφιλοτιμήσατο, καὶ ἀξιωμάτων ὕψει ὑπερβίβασεν. At meus Imperator Isaacus Angelus, etiam eos quos sibi insidiatos ipso in facto deprehendisset, liberaliter tractavit, maximasque ad dignitates evexit.

In castra posuit.) ἀπλήκευσε. Hanc esse hujus
vocis significationem, ex frequente ejus usu apud 176
nostrum deprehendi, rei notitia barbarum vocabulum explicante.

Nestorianæ religionis.) Persam Nestoriano erro-
ri socium atque patronum fuisse equidem non cre- 177
det, qui vel quæ ante dicta sunt de ejus superstitione recordetur. Sed tamen infra in anno Heraclii xix. scribit noster, Edessæ ecclesiam sub Chosroa fuisse a Nestorianis occupatam.

Metaxam.) Genus est panni serici. Vide quæ
annotavit Langus in Nicephori 17. 32. Asemum 178
quid sit nescio, nisi forte argentum non signatum, seu (ut Mato loquitur) infectum significat. Paulo ante erat scaramangium, quod quid sit, cognosci posse puto ex iis qui linguam Græcam corruptam callent. Audio ea lingua editam esse Iliad. Homeri, quam utinam nancisci possem. Utinam vero Lexicon ejus linguæ ederur, quo posteriorum temporum notitia apertior fieret. Theophania sunt id, quod hodie Epiphaniam vocant, *der heiligen drey Kunig tag:* sic dicta, quod Christo baptizato & patet se audiendum, & Spiritus sanctus in columbæ specie cernendum præbuerit. Dastagendum & Dystagenda, idem sunt.

Satellitem.) σπαθάριον. paulo ante de Razasta
armigerum verti. dicitur a Spatha, qui est ensis vel 179
pugio. Post,

Chosroeu patricidam.) Nam Hormisda patre
capto, & in vinculis necato, regnum obtinuisse 180
fertur.

Cyrum, Phasidis.) Phaselidis habet Paulus Dia-
con. lib. 18. ut in 7. Centuria historiæ Ecclesiasti- 181

Sarracenorum ducem, lib. 20. Sed quod ibi legitur Tarentum obsedisse, perspicue est mendosum: legendumqae (ut noster recte habet) & apud hunc, & apud alios Antaradum, quæ insula est inter Cyprum sita, & Syriam. Sed & reliqua noster plenius, utiliter cum aliis comparandas.

203 *Phanagoream.*) φαγωρίας male legitur, & melior lectio supra scripta est. Urbs est ad Bosporum Cimmerium.

204 *In muro supplicio affecit.*) ἐν τῷ τείχει ἐφούρκισεν. Apud Zonaram, ἐν ξύλοις παρὰ τὸ τεῖχος ἀπηώρησε. Quo ex loco conjicere datar, φιλκίζειν esse in crucem agere, aut in furcam: id est, quod de ligno suspendere, *bencken*. φιλκίζω.

Primum baium.) βαΐα esse ramos, vel ex D. Joan. Evang. cap. 12. notam est. Puto significari primam partem ludorum, & ad singulas decursiones certantium signum ramo datum fuisse.

205 *Addita custodia.*) φαμιλικοῖς. cum famalis, puto. Sic & Cuspin. f. 199. σοῦβλαι, forte sunt Sublicæ.

Primores eorum.) Valde dubito de hujus loci sententia. κεφαλὰς capitaneos (ut loquuntur) intellexi.

206 *Duce Philea.*) διὰ τοῦ Φιλαία aut per Phileam, ut loci sit nomen. nihil enim habeo certum. certe Svidas loci meminit hoc nomine: ubi aarem locorum sit, non babetur. Neque satis scio qaid armatorium sit, an ab armis, an ab ἄρμα. læve scriptum reperi.

Patriarcha heretico.) αἱρετικὸς Lego genitivo casu αἱρετικοῦ. nam Zonaras satis ostendit piam fuisse, & alii.

Princeps secretarior) ὁ πρωτασηκρῆτις. Post,

207 *In Phœniciam.*) Sic Zonaras. noster, εἰς τὴν Φοινίκην. Post.

208 *Legatos.*) ὑπάτους.

Supellectile.) ὑποστασία, Zonar. ἀποσκευῇ,

Auri Scriptor) Ad verbum hæc obscura. Zonaras quidem vectigalium publicorum exactorem ante Imperium fuisse ait. Sed hic credo aliud notari.

209 σπαθάριος. *Spatharius.*) Hic non armigerum, sed dignitatem aliam, ordinemq; militarem, significari apparet. nam & protospathariorum extat mentio sæpe iterata: & Sergius, qui contra Leonem Isaram in Sicilia seditionem movit, protospatharius dicitur infra. & in Michaelo Balbo duo protospatharii sunt, Photinus ac Damianus: aliique alibi. Ameras, seu Amerades videntur dici, quos Vusscbas nunc usurpant, præfecti.

Imperatorem faustis clamoribus.) Locus obscurus. Ex Pauli Diaconi lib. xxi. colligitur, quid sibi velit. Is enim scribit, Ægyptias classes cum fmmento transfugisse Constantinopolin. Videtur aliquid deesse.

210 προβολαί. *Magistratus & præfectos.*) προβολὰς καὶ ἄρχοντας. Supra, sub finem Justiniani (Annot. 158.) pro voce προβολαῖς suspicabar προπυλαῖς legendum. Sed si ex hoc loco conjecturam sumere velimus, προβολὰς a Cedreno pro Magistratibus scriptum fuisse: locus ille fortassis ita fuerit accipiendus, ut intelligantur per tumultum non mancipia malo, sed & procerum res familiares direptionem passæ.

Ad apostrophos.) Proprium alicujus promontorii aut littoris puto esse, ab avertendo vel reflectendo dictum.

Edit. Paris. pag. 19. μαγαρίζειν. *Mahometicam impietatem amplecti.*) μαγαρίζειν ex Paulo Diacono & quidem reipsa vocem hanc intellexi.

Caballinus.) quem alii Copronymum vocant, a merda in baptisterium excreta.

211 *Susceperunt.*) nempe ex baptismo. ἀνεδέξαντο. Ordinam principes dixi. δημάτων ἄρχοντας: quia & infra, δήματα Artabasdum pro Copronymo Imperatorem creasse dicuutur. Ponitur vox ea etiam pro exercitibus, ut duces intelligere liceat.

212 *Torrens.*) ὁ χείμαρρος. χειμάρρος vel sit proprium, Chimarus. Torrentes autem sua exundatione non parvis aut male ædificatis pagis, sed urbibus quoque minime contemnendis magnas clades inferre, vel Basilea docere potest. δογματικὴν Papæ epistolam, ad verbum Decretalem verti. Post, Oecumenicum magistrum dictum puto, quasi cujus doctrina totus terrarum orbis illustraretar, aut cujus per omnem Christianitatem vigeret auctoritas.

Cedren.

Post tormenti lapide) ἐκ τοῦ μαγγανικοῦ. Apparet machinam sic vocare. quæ magnum lapidem funibus contenta torqueret. Mangonem vocat Paulus Diacon. lib. 21. rer. Rom. prope ad verbum hoc, at pleraque, referens. μαγγανικόν. 213

Sed ut seditiosum.) φατριαστὴν. φατρίαν, esse aliquid tribus aut curiæ simile, cum aliunde, tum ex Svida apparet. Ego secutus sum conjecturam. 214

Dilpus.) Videtur fuisse appendix Circi. Zonaras babet διίππιον. Apparet locum significari, equestribus decursionibus destinatum.

Ut feram bestiam.) θηριομαχῶν. Alludit ad id quod Paulus de se commemorat, 2. Corinth. 11.

Chrysorroas) auro fluens, hoc est, aureum orationis flumen fundens. quam laudem Aristoteli tribuit Cicero. Diaconus Chrysaoram minus apte videtur vocare, aareo ense armatum: tametsi ob acrem idolorum defensionem videri queat boc titulo cohonestatus. Lentrabus autem quid Græcis significet, non magis video qaam quid Manzur. de quo aliquid poterat conjici, si λέντραβδος Græcum esset. Manzer fortasse est Mamser ממזר, quod & in sacris litteris, & in Aramæa lingua spurium significat: atque ea vox est in Hispano idiomate retenta. Mansuris filiam credo dici. In actis Constantinopolitanæ synodi est, fuisse Manzurem ignominiæ caussa a patribus ibi dictum. τῶν γραπτῶν proprium putavi: & Graptensem, episcopum feci, valde dubius. Sed res non magna. 215

Pronetus. Vide supra Annot. 125. Hieracitæ qui fuerint, nondum scio. Novi ea tempestate in Italia γυναικοπέρατας fuisse. Sed hi nihil huc. 216

Quæstoribus nostris.) δημοσιωταὶ τῶν δημάτων, qui a singulis ordinibus tributum exigerent. κάνονα vox hodieque pro constituta pecunia usurpatur vulgo, quæ annua solvatur.

Ne quis in universum Domini servorum. Hunc locum ex Svida restitui. 217

Parce nobis Domine.) Cedreni immanem blasphemiam abominantis verba. Sed in margine adscriptum est. ἐὰν δέ τις μύρον πολύτιμον εἰς ἀλάβαστρον ἐμβάλῃ χοιρωδέστατε, εἶτα κενώσῃ αὐτό, οὐ πάλιν ἡ εὐωδία τοῦ μύρου τῷ ἀγγείῳ προσμένει; Quid, inquit, homo porci simillime? An si qais pretiosissimum unguentum in alabastrum infundat, rursum eo effuso odor in vase non restabit? 218

Equo Amorium.) παριππεύσαντα quid sit παρίππιον, non satis novi. Credo fuisse rhedam aut vehiculum cursui idoneum, quod unus aliquis eques comitaretur. quid si veredus ita appellatur?

Theopolis.) Hoc est cognomentum magnæ Antiocheæ & apud nostrum, & apud alios. 219

Signum in cælo.) Nimirum Crucis, qualis Magno Constantino apparuerat.

Validus.) Ἰαζίδ. Hali hic vocatur a Diacono lib. 22. & aliis, princeps Sarracenorum. & Izidus, Gizid. Qui aliquanto post Βακταγμὸς Bactagmus legitur, is Βακτάγγιος, Bactangius est apud Zonaram.

Januarii XVIII.) μηνὶ Ἰανουαρίῳ εἰς τὴν ιη'. Divinavi de hoc signo. 220 τ'. ις

Mox per totam XIV.) δι' ὅλης τῆς ιδ' [illegible] Hoc signū supra Ann. 210. ostendi aliqaoties pro indictione positum. Sed quid hic sibi velit, & mox aliud huic affine [illegible] fateor me etiamnum ignorare. In Romani Lacapeni Imperio sæpius & alias non raro ita unius anni mensibus diverso numero apponitur, ut pro die accipiendum videri possit. & in eodem Lacapeno aliquoties ita ut indictionem significare putarem. Quod moneo. nam fere indictionem verti, ne ignota res me remoraretur.

Chrysaronitæ.) χρυσαρανιτῶν. Chorosanitas Diaconus vocat l. 22. populum orientalis Persidis. 221

Muli forma.) μυλόμορφον.

Præceptorem.) Germanum puto cujus fuit Syncellus Statim. 222

Palatio Syriæ.) ἐν τῷ τῆς Συρίας. Locus fuit haud dubie Constantinopoli. Acta hujus Concilii, quod VII Constantinopolit. dicitur, Palatio Hieriæ legunt. Post.

223 *A Zicchia.*) Apparet fluvii nomen esse ζιχχίας. & multo hoc emendatius legi puto, quam Lyciam in Diac. hanc ipsam histor. totidem prope verbis referente l. 22. rer. Romanarum. Cæterum ex hoc loco Lector in permultorum propriorum nominum notitiam pervenire potest, quibus loca Constantinopoli vicina notantur, & quæ in his historiis passim occurrunt. Idem pro Cupha habet Euphram. Danastris & Danapris mentio supra facta est in Rhinotmeto: non procul Euxino Ponto fuisse, inde liquet.

Masism ex Diacono vicissim sumpsi, cum meus habeat Mediam, Μηδίαν.

Tumzam.) Zitas habet Diacon. & hæc paulo
224 fusius refert. ubi quod legitur *misso igne in cohortes*,
Diaconus corrigitur. mendum est. quid enim sit ignem cohortibus injicere? Potest autem corrigi, si pro cohortibus legas *Cortes*. nam noster αὐλὰς vocat, nos tuguria. Stephanum monachum νέον vocat. quod epithetum apud alios abest.

Stephanita.) στεφανίτην. Hoc quid sit, nescio. quod ad citharœdos attinet, alii habent, eos ut adhiberet suæ mensæ Imperator permisisse patriarcham. Sed quomodo ego verti, ita videntur postulara verba: & sententia est melior. non enim crediderim Imperatoribus usu musices interdictum fuisse: sed monacho fidicines, ut luxuriam provocantes, scilicet non erant audiendi.

225 *In custodiam dedisset.*) ἀσφαλισάμενος ita converti. Non dissimile illud Lucæ Act. 16. τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον.

Pelagiæ.) Marem hunc facit Zonaras. pro κατακλύσας, legendum κατακλύσας.

226 *Chelandiis.*) Zonaras triremes habet, & apud Mesembriam naufragium passas scribit.

227 *Bucellariam.*) Quid officii sit τὸ βουκελλάριον, ignoro. & sane hic loci potius nomen videtur. & in Rom. Argyro monaster. nominatur Mantineum, situm in buccellario. & hiatus in buccellariis terræmotum subsecutus, in Mich. Paphlag. refertur, cum his confer quæ habet Suidas, ac Turneb. l. 24. c. 16. Adversi. ubi buccellarium officii nomen fuisse docetur. Buccellariorum præfecti mentio, præter nostrum, est etiam apud Zon. in Irena, Tom. 111. f. 96 Manetis hæretici nomen merito infame est: quod in hoc quasi omen fuisse perversitatis innuit Cedr. Tom. 111. fol. 96. Diacon. l. 23. Manetis Cybiorensium sub hujus patre ducis meminit. Quod de idolis in domo patriarchæ sequitur, ad verbum reddidi. Credo eum sustulisse gemmas (ψηφῖδας hoc intelligo) quibus ea fuerant ornata. Quod de permutatione Syriaca refertur, ob brevitatem est obscurum. Constat tamen
Edit. Paris. pag. 20. Syris delectatum fuisse Copron. ut fortassis quosdam ex Syria in Thraciam acciverit, aliis in eorum loca missis.

228 *In æde S. Stephani.*) Vel potius corona sacra, ἐν τῷ ἁγίῳ στέφει. Quæ autem sit illa corona sacra, incertum. fuit quædam a Mauricio dedicata, quam suo malo Leo hujus filius sibi sumpsit, nescio an ea ad hujusmodi alioquin usus adhibita.

Romanorum ditionem.) Ῥωμανίαν. Sic & alibi.

Berzetiam.) Diaconus habet Beritiam. & pro Lithosoræa, Lithsoriam. apparet nostra esse emendatiora. Idem pro Elericho, habet Telericum.

229 *Tellerigas Longobardorum.*) Falsum esset hoc puto, & inculcatum a Bulgaro, de quo sequitur. longe alio enim loco tum fuit res Longobardica, quam ut Byzantii opem implorarent.

230 *Indictione octava.*) Ita signum illud hic interpretor, ut & Annot. 110. Nam Diaconus annum proximum, quo Synodus Byzantii tentata fuit, indictionem novam videtur liquido vocare lib. 23. De armatis autem eam turbantibus, locus est in nostro mutilus.

Aperta est Nicææ catholica.) Templum puto dici, in quod conveniretur, ad Synodum celebrandam. In templo Sophiæ id factum, acta ejus docent.

231 *Patris sui.*) Mallem matris. Atroa & Quæstoria quid loci sint, videndum.

Rasos.) κουρεύσας Sic sæpe loquitur.

232 *Ipsaque etiam coborte.*) χόρτην cohortem esse, ex aliis didici. ut in Niceph. de Bardanio. credo ergo prætoriam hic, aut aliam nobilem notari.

Quod decuit.) οἷα δεῖ φρικτά. Zonaras habet, 233
Constantinum pro tributo stercus jumentorum Bulgaro misisse.

In Porphyra.) Locus est in palatio, puerperiis Imperatorum, maxime Constantinorum, celebris: qui cognomen ab eo duxerunt, ut vocentur Porphyrogeniti.

Copronymi genus extinctum.) Nam Leo Constanti- 234
ni mortuus fuerat jam ante. Zonaras.

Hanc unam culpam.) quasi vero atrocius hoc 235
& magis nefarium atque impium excogitari quippiam potueris. Itaque non inepte librarius, παλαίστατε Κέδρηνε, καὶ τί τούτου χεῖρον; ποῖον γὰρ θηρίον ἐπιβουλεύει τοῖς ἑαυτοῦ ἐγγόνοις; Stultissime, inquit, Cedrene, quid hoc ipso sit deterius? quæ enim vel fera suo insidiatur fœtui? Et rursus cum juste hoc factum ait Cedrenus in secundis Michaelis Balbi nuptiis, annotavit: Qui hoc juste ais factum, sæve Cedrene? πῶς λέγεις δικαίως, ὤμε Κέδρηνε; Idem ad Chrysaorii sententiam de eunuchis adscripsit: Εἴθε πάντες ἐπείσθησαν κατὰ τὴν παραίνεσιν Χρυσαόριε, εἰς τοὺς παμβδελύκτους εὐνούχους. id est: Utinam Chrysaori, omnes huic da tuo turpissimis eunuchis consilio paruissent. Stauracios oportuit esse duos, aut altero loco falsum esse nomen.

In Principiis.) ἐν τῷ Πριγκίπῳ. Zonaras secutus 236
sum. rametsi noster crebro ita appellet.

Erectis marmor. consp. muris.) ὀρθομαρμαρωμένων sic 237
reddidi. post,

Aliquot exercitus.) θεμάτων. quod provincias 238
etiam alias designat, sed Zonaras scribit, τὰ ἑῷα τάγματα, exercitus Orientis eum creasse Imperatorem. pro φοιβηράτων, quod nihil (puto) significat, φοιδεράτων ex conjectura legi. quamquam rursus in *leone* Armenio φοιβεράτων legatur. Sed ibi Zonaras φοιδεράτων habet.

Catabolo.) Si non proprium, portum aut stationem navium denotare videtur.

Nobilem.) ἀπαίνετον, ineptum, nullius pretii: 239
angemacht oder ungeschaffen, ut nos loquimur. Zonaras rem explicavit disertius.

Quod si contra leges.) Ante hæc verba haud du- 240
bie aliquid excidit. Nam neque Josephus Oeconomus, neque Nicephorus patriarcha sed hujus antecessor Tarasius patriarcha Theodotam a Constantino repudiata Marina ductam coronavit. sed jam tum Platonem communione Tarasii abstinere cœpisse scribit, rursumque Nicephori subrogationem deinde improbasse, nimirum ambitione impulsum: Quod Zonaras non dissimulat. Ergo Imperator qui ante ob dissidium cum Tarasio hunc Platonem sciret, a Constantino in carcerem (quod annotavit idem) conjectum, tum quoque de eo cum sociis tandem ejiciendo per occasionem egit. Josephus autem Oeconomus quid ad eam rem conduxerit, non liquet. Paulo post, cum Cedrenus decem invectas Imperio calamitates a Niceph. memorat, librarius annotavit, sub eo quoque decem plagas Romanorum Imperio immissas: respiciens nimirum ad Ægyptias. ὅρα καὶ ὑπὸ Νικηφόρου τῇ Ῥωμανίᾳ ἐπενεχθείσας δεκάπληγον.

Chartiaticum quid sit, sane ignoro. Fortassis ex- 241
actio fuit ad sustentationem scribarum & Cancellariæ, ut vocant.

Fumarium tributum.) *Rauchsteur*. Puto de sin- 242
gulis focis exactum fuisse, in quibus ignis fieret. Omnia hæc sane sunt obscura. Quod ad octavum attinet, sic divino. voluisse eum, ut quivis avi sui aut proavi modo censeretur, ac tantundem atque ille solvisset, tributi penderet, etiamsi eorum bona inter varios hæredes divisa, singulis longe minorem censum reliquissent. Ex historia cerularii, decimam sui auri partem ademptis reliquis domum referente, si cum Zonara comparetur, videbitur aureus vel nomisma aureum decima libræ pars fuisse. quod νόμισμα. Aureus.
fuit annotandum. Sed & in Joanne Tsimisca, ubi capnicum ab eo scribitur abolitum, animadvertere licet obolum fuisse argenteum, nomisma aureum. περιμεριμνὰν solicitudinem verti: quod scilicet humanissimus Imperator non ignorans curas cum opi-

bus augeri, & locupletes in magna esse solicitudine, cerularium istum voluerit molestia liberare, privatum tam anxie possidendo auro.

243 *Exteriori columella.*) ἔξω κιονίῳ. Supra Annotatione 249. conjecturam meam exposui. Sed & hoc suspicari licet, extra urbem in aliquo suburbio hunc, simulata a mundo discessione, in columna aliqua constitisse. quales supra Daniel Stylites, aliique sunt commemorati. in Autographo ἔξω est sine accentu, ut quasi cohærere & coaluisse in unam vocem, cum κιονίῳ videatur. Quæ sequuntur, prorsus sunt confusa.

Corpora Bulgarorum.) τῶν ὁμοφύλων. quod si ad Christianos referas, sensus erit, eum adeo spoliis colligendis fuisse intentum, ut ne suis quidem humandis tempus dederit.

244 *Conclavia.*) ταμεῖα, in quibus videlicet bona Crumi conderentur. Aula principis habitationem significat. Zonaras.

245 *Imperatorio modiolo.*) Mundum Imperatricis apparet fuisse. Jocum autem in nomine Barce non intelligo, quo uxorem Leonis notarit.

Michaelo equis.) Is est Michaelus Balbus.

246 *Majestatis.*) καθοσιώσεως. quod vocabulum ex aliis locis permultis didici sive majestatis, sive etiam structarum Imper. insidiarum crimen notare. & quod de uxoris nuptiis sequitur minatum Balbum, obscurum est vel ob ambiguitatē τοῦ αὐτ. Fortassis statuit Theodosiani Leone cæso ducere. Quod de linguæ morbo dicit, alludit ad Tantalum Orestis Euripidei. Mox ubi scribitur, quomodo Theodosia Balbum supplicio jam imminenti eripuerit, in margine est annotatum: ὅρα πῶς ὁ λόγος μέθοδοις τὸν Θεὸν, ὃ τι βούλεται σωτηρίαν τινα Vide ut Deum non deficit ratio, si quem vult servare. est sane exemplū hoc memorabile παραδόξου σωτηρίας.

247 *Canicleī dignitate.*) κανικλείου ἀξιώματι. quod quid sit, nescio. Fit mentio etiam apud Nicetam in Manuelo Comneno. vide Annot. 262. & alibi.

248 *Per spolia.*) διὰ σκύλων. Suspectum. nomen est loci

Edit. Paris. proprium, & verti non debuit. Infra, ubi describitur

pag. 21. in Michaelo Theophili F. Theoctisti interitus, eadem vox repetitur.

249 *Gentilibus eorum.*) τῶν ὁμοφύλων, vel suis gentilibus. nam de Judæis intelligi non posse, ex sequentibus liquet.

De Deo, qui est supra omnia.) Hoc ita intelli-

250 go, noluisse eum Christum in formula juramenti & sanctos nominari: sed Judaico more creatorem mundi noluisse, illo circumscripto, jurari.

251 *Fraudem struxerat.*) Hæc verba de meo addidi, connectendæ historiæ causa. Videtur enim (si modo nihil excidit, & narratio integra est) Thomas hoc egisse, ut a Romanis summæ rerum præfectus, exercitus eorum aut urbes & provincias Agarenis proderet.

Eum in filium adoptatum.) quemnam? & qui-

252 dem mox rursum mentio fit hujus adoptati filii. Sed ne Zonaras quidem eum nominat. id quidem ait, Balbum sibi Constantini nomen sumpsisse.

253 *Gregorium.*) Is Leonis, iste Scyri exulans consobrinus videtur fuisse. Sic enim verto ἀδελφιδοῦ vocem varie de cognatis usurpatam. Paulo post hæc opinio perspicue confirmatur.

Fama vel ad Photinum.) Hæc sic verti, ut sen-

254 tentia cohæreret. nam in Græco locus est mutilus. *

* Supplevimus ex Scylitz. *Equilis.*) ἱπποστασία.

Saracenos autem.) Promiscue, ut & alii, Agarenos Sarracenosque ponit. Quod autem de Chandace præcessit & sequitur, omnino inter se pugnat: nisi in media historia aliquid excidit, aut in nominibus erratum est. qui enim jubentur castra in Chandace ponere, ubi ea jam ante habebant?

255 *Suas pulchras puppas.*) Ex hoc loco facile est

Cuspinian. Cuspiniani locum emendare, quem καλάμιν legisse apud Zonaram puto ὁμοῦ, cum μιν sit pronomen encliticum: & quid calaminina sint, merito quæratur: atque (ut puto) non immerito etiam, quid thalami esse possint oimia. Multa sunt talia apud Cuspinianum, quæ ex nostro & Zonara facile suæ restituantur integritati.

Euchol.

Timiditatis accusatum apud Imperatorem.) Sic di- 256

vinavi, ἀνανδρείας ἔγκλημα προσάψας εἰς βασιλέα.

Nonnulli neglecto.) Ad verbum, locus est ob- 257

scurus. Cæterum Hierotheus, cujus mentio paulo post fit, sodalis fuit Dionysii Areopagitæ. de quo videre potes Nicephorum, a. 20.

Non est Deus ita injustus.) Videtur monachus 258

alludere ad Apostoli dictum in epistola ad Ebræus, cap. 6. idque ad se accommodare. Prodromus, D. Joannis Baptistæ epitheton est, quod is Christi præcursor fuit. Quem autem locum Esaiæ confessores isti, quos mox Cedrenus prædicat, ad confirmandum simulacrorum usum cultumque produxerint, sane conjicere non potui. Eos quidem videntur Jambi Theophili indicare, prius Hierosolymis quoque exulare jussos, Byzantium venisse.

Ne manus quidem ad cantum, &c.) In Græco, 259

ὁ παρητήσατο τὸ χειρονομεῖν. quod intelligo, eum manus χειρονομεῖν.

agitatione cantum rexisse, mensuramque, ut vocant, præscripsisse, ut ad manus motum tempora carminis quod canebatur responderent. Ita Horatius vult virgines Apollinem & Dianam Sapphico carmine celebrare, ipso præeunte. 4. Odar. 6.

Lesbium servate pedem, meique pollicis ictum.

τὸ στιχηρόν, carmen est. βαΐοφόρον festum (ut vocant) palmarum. librarius adscripsit οἶκ εἶμαι, non putare se hunc esse auctorem.

Crealtarum.) Κρινιτῶν. apud Zonaram perlegitur, 260

Κρινιτῶν, Crinitarum seu crinitorum.

A in Th.) Alexius in Theophilum.

Crucem ei mittit.) τρὸν. quanvis etiam pro στρα- 261

τὸν ponatur, tamen id non quadrat. Et σταυρὸν legi. sed quid moris in eo fuerit, nondum didici.

Princeps Ismaelus.) Nescio an proprium sit hoc, an vero Ismaelitam significet, ut gentilitium. Mox rursum ita ponitur.

Compater.) συντέκνος. Ex sententia, & Zonara, hoc didici: qui scribit, Michaelum Theophili F. a reduce Manuelo fuisse ex baptismo susceptum. Gevatter.

Dromi logothetam.) δρόμου λογοθέτην. Logo- 262

theta est Cancellarius, ut vocamus, aut libellorum magister, sive archivi præfectus. Pro δρόμου legerem si liceret, δόμου: ut intelligeres domesticum Imperatoris, atque intimum secretarium, nolui tamen ex conjectura mutare, præsertim cum sic rursum legatur initio Michaeli Theophili F. & alibi frequenter. & VVulfius citet ex libro de Officiis palatii, id munus jam tum, cum ille liber scriptus fuit, ignotum fuisse. Interim non dissimulabo Himerium, qui sub Leone Basilii F. (quem & philosophum nominant) rem contra Agarenos præclare gessit, a nostro Protoasecretis, a Zonara dromi logothetam dict. dissenserint ne scriptores, an duo hæc nomina idem officium notent, non est meum pronunciare. Certe

Zonaras hunc Theoctistum Caniclii præfectum (τὸν Canicleum.

ἐπὶ τοῦ κανικλείου) vocat, in fine hujus Theophili: & noster, ubi Theoctisti logotheræ mortem refert, eo sublato Bardam Caniclei dignitatem in se transtulisse ait.

Georgio militiæ præfecto.) στρατιωτικῷ: militari. Funda, σφενδόνη, locus est in Circo, cujus & alibi apud nostrum & Zonaram mentio.

Solvi stipendia.) σιτηρέσιον. Notum est ita apud 263

historicos militum stipendia vocari, quod maxima σιτηρέσιον

eorum in victu pars esset.

Divinatque.) καὶ μαντευόμενος. Fortassis innuit, eum non modo consultasse cum suis de re gerenda, sed etiam ariolis & divinationibus usum, quibus impii solebant. Deinde,

Ducem ducum.) ἄρχοντα τῶν ἀρχόντων. summum 264

prætorem. Sed quis ille, aut quo inter Sarracenos ordine ac officio fuisset, hic non exprimitur. Paulo ante,

Hastarum utriusque partis segetem.) δοράτων κα- 265

λαμεῶνα sic verti. καλαμεῶνα enim mihi videtur dixisse forma περιεκτικῶν (cujus est ἀμπελών, δαφνών, vinetum, lauretum, & similia) culmetum collective, multitudinem hastarum: quia multis in se-

gete culmis erectis stantibus, similis quodammodo est acies hastis armata, cum eæ rectæ tenentur: unde etiam poetas comparationem duxisse novimus. Manuelus ergo videtur monuisse Imperatorem fortassis non tot milites, aut pugnam obituros esse in tanta multitudine.

Senatus & concilii.) συνόδου. Paulo post rur-
266 sus sic ponitur. Ego ordinem Ecclesiasticum eo vocabulo intelligi arbitror.
συνόδου.

Natus fuit Joannes.) Librarius hic adscripsit,
267 quod recte multis aliis locis, ac rectius multo quam hic, annotasset: Cedrenum scribendi nimirum materia destitutum hæc narrare. οὐκ εἶχεν οἷς ἔσως τί γράφειν ἀναγίνωσκε Κεδρηνέ.

268 *Hujus vero contemptui.*) τούτου δὲ τὴν ὀλιγωρίαν. Locus obscurissimus. Ego sic intelligo, stipulatos fuisse pontifices, & scriptis confirmasse, & salutem Imperatori Theophilo imperaturos, & veniam peccatorum suis ad Deum precibus: quod & fecisse eos Zonaras scribit. Eorum ergo promissorum ipsos admonet Augusta. & respondent: se iis staturos, etsi Theophanes parum hoc curans minetur, se suas injurias Deo judice persecuturum. Zilicum hæresis videtur chrisma contempsisse, quantum ex hac narratiuncula datur colligere: & usus sum voce perficere, quod in Græco est τελειῶσαι, & sacramentis id adscribunt.

269 *Pulveremque ibi deposuit.*) τὸν χοῦν ἐκεῖσε κατέθετο. Credo ita intelligendum, voluisse Manuelum ibi sepeliri.
Edit. Paris. pag. 22.

270 *Acta referendi gratia.*) μετὰ τὴν τῶν ἀναφορῶν ἀπόρειαν: lego ἀναφορῶν. cum quæ in senatu aut alias acta essent, Theoctistus Theodoræ indicaturus. Sic & Zonaras: quamquam ἀναφορά fortassis aliquid aliud potest significare, reditus nimirum publicos: quorum diligentem gessisse curam, & Respub. utilem, Theodoram, ex eodem liquet. Sed prius præfero: quia de Bardæ interitu cum agitur postea, eadem vox sic usurpata est.

Curiam.) σεκρέτοις: ubi secretarii conveniebant.

Sodalitates.) ἑταιρείας: Forte ex suis, qui in necem Theoctisti conspirassent. alioquin ἑταιρεῖαι sunt sodalitates, id est certus militum seu stipatorum aulicorum cœtus, quarum mentio non infrequens.

271 *Conflandas dedit.*) δέδωκεν τῷ ἰδιώτῃ, ὅπως καὶ ταύτας χωνεύσῃ. forte sic: Dedit eas privatis hominibus, qui cum eas gestare ipsis permissum aut decorum non esset, de iis conflandis, auroque in usus suos vertendo cogitarunt, ut τῷ ἰδιωτῇ sit pro ἰδιώταις. Quid si ἰδιώτῃ forte scripsit? & monetæ percussor, qui formam auro imprimeret, sic appellatur? Sed nescio.

272 *Loco præsentis.*) ex Zonara, pro παύοντα, legi παρόντα: idem habet Λαλακάωνα, Lalacaonem. Videtur in hoc allusisse ad λαὸν & ἀγείρω.

273 *Cum sua nuru.*) τῇ δὲ ταύτης ἰδίᾳ νύμφῃ παρακαλῶν. & sic supra quoque, ubi de summovendo Theoctisto Bardas dicitur cogitasse. Filium habuit Bardas Antigonum, domesticum scholarum.

In Deutero pagis.) Δεύτερον loci nomen est,
274 ut & Hebdomum. Secundum verteres: ut & Stenum, quod mox sequitur, angustias, nisi Græcum proprium retinere præstaret. κόγχαι, forte sunt φρύγματα.

275 *Asbestotyrum.*) Caseum non extinctum, ad verbum sonat: quid rei sit, malo alios judicare. Id quidem apparet, caseum rudem, & minimi pretii fuisse.

Veste diducta, pulsare citharam.) φελόνιν ἀνασύρας,
276 κρούειν χεῖλος, obscura mihi.

Commendaret.) τὸν συνταχθησόμενον ἀναπληρῶν. Zona-
277 ras, τῷ διαμείναι συνταξόμενος, clarius. Sed supra D. Gregorius theologus perhibetur oratione syntacteria habita, discessisse ab ecclesiæ gubernatione: quæ videtur de ecclesiæ concordia & incolumitate constituenda fuisse.

Choro.) χῶρος. idem fere significat quod locus, τόπος. Sed tamen hoc non tam visum fuit accipere pro proprio, quam illud.

278 *Deinde cognatum.*) Senarius primus Euripidis est, medius integer, si legas καὶ δεύτερον δὲ, videtur autem alludere ad nomen Basilicini. alioqui non video qui ex Imperatoria credamus fuisse remigem familia. Quale autem poculum sit discopoterium, non assequor certo. Quid sit discus, alibi est explicatum: & polycandyla suspicor esse corruptam ex semilatina vocem, ut sint πολυκάνδηλα candelabra multas recipientia candelas. qua conjectura facile patiar firmius aliquid monstrari.

Calamo.) τῷ βέλει: sagitta puto, aut spiculo 279
missili. Sane apud Latinos poetas calamum quoque Calamus.
pro sagitta poni observatum est, nimirum quod ex calamis fierent sagittæ. Virg.

— *cum Daphnidis arcum* Ecl. 3.
Fregisti, & calamos. Horat.
--- *Calami spicula Gnosii.* 1. Od. 17.

Quid autem sit βαρδίκιον, bardicium, quod mox sequitur, incertus sum. Credo fuisse balistam, aut aliquod teli vel jaculi genus.

Quin & in Eldixu.) Locum videtur hæc vox 280
significare, fortasse in quem suum quasi peculium quoddam Imperator reconderet.

Instrumentum.) Musicum puto, ὄργανον ein Orgel oder Instrument. De Genico annotatum est principio Operis.

Inque exilium acta.) παρωσθέντες ἐξωρίσθησαν. Scri- 281
ptum est in codice παρωσθέντες, & μ superne inter ι & ρ aonotatum. Legi itaque, eo omisso, παρωσθέντες, quod apparet ex vitiosa dipthongi ω pro ο pronuntiatione mendum natum. Sed sequentia quoque vitiosa sunt. Chrysochireo Aurimanum vertere poteram, cujus mentio sequitur.

Pro tuis meritis.) τῶν ἀγαθῶν σου πάτρων ἀμοιβήν. 282
non assequebar quid sibi illud πάτρων vellet, an parentes vel majores, quod vix quadrat, cum ab ipso Chrysochire captus dicatur Pulades: an patronum significaret. itaque eum σαρακηνὸν appellaret. itaque omisi.

Adapam.) Apud Zonaram est Adata. Sed rur- 283
sus noster Adapam vocat in Constantino Leonis F. ubi eam expugnatam a Barda Phoca refert. Paulo ante pro Αναβάρζου legi Αναζάρβου, quæ est Dioscoridis medici patria, urbs Ciliciæ nota, etiam alias facta ipsius in re simili mentione motus. Post aliquanto,

Curtis & Sarracenis.) Κούρτων. Forte Creti- 284
bus nam Cretam quoque Agarenos tum tenuisse liquet. nisi si quid est aliud. nam Turci, quod ad elementa, magis huc quadrarent, quam quod ad rem.

Chrobatæ.) Eos esse credo qui Crabatæ dicun- 285
tur, unde Croatia sive Crabatia. Paulo infra hi Scythæ omnes Slavini dicuntur. Ῥαούσιον est Ragusium, etiam Zonaræ. Aliquanto post,

Dolicho Franciæ rege.) Nolui mutare Δολίχον. 286
corruptum est ex Λοδοΐχον, aut simili. Nam historiæ docent, Ludovicum secundum tunc Occidentis Imperatorem fuisse. quem noster, qui suis amplius vellet tribui, regem modo Franciæ, sicut & Carolum Magnum supra, vocat, hujus avum.

Quod baptismum se illis.) Divinavi, verbis et- 287
iam obscuris interpretandis. Credo, quia baptismo ejurato fuissent Sarraceni facti & recutiti, eum hoc voluisse dicere, cutim ipsorum propriam non esse, sed religioni consecratam. altero supra versu κατὰ νήσους, verti per insulas. nondum enim erat recepta Creta. Nasar apud Zonaram, vocatur Narsas.

Neque fefellit Basilium.) οὐδ' ἀθεώρητον εἶχε. 288
in margine τυφλοθεώρητον. Est autem ad verbum Non habuit cæcam speculationem: id est, speculatus est omnia diligenter, & nihil eum fefellit. Homericum est Iliad. κ' de Apolline, & alibi.

Diaconitzes.) Credo filium Chrysochiris fuisse, 289
ejus qui supra ostenditur interfectus. alioqui famulum significat vox, forma diminutiva, a Diacono: ut Theophilitzes, pro Theophilo.

Ædem, ut ait, poeta vigentem.) ναὸν ἐῤῥώοντα. Sa- 290
ne est scribendum ἐῤῥώοντα. qui error me monet, ut pro ναὸν sentiam fortassis νέον, ut est apud poetam, scripsisse Cedrenum, aliquos suspicaturos Ego tamen allusisse modo eum ad locum Homeri suspicor, neque voluisse templum adolescentis nomine

afficere. sed νεῶν (hoc est ναῶν) finitima appellatione dixisse: res est non magni momenti, & elegantia non usquequaque elegans. Allusit autem ad Phœnicis verba, Iliad. 9.

—εἴ κεν ἐμοὶ ὑποσταίη Θεὸς αὐτὸς
Γῆρας ἀποξύσας θήσειν νέον ἡβώοντα.

quod propter imperitiores annoto.

Ad fontem.) ἐν τῇ πηγῇ: proprium puto, vel κατ' ἐξοχὴν. paulo post plurali numero, ἐν πηγαῖς ad fontes verti. ἐξοπλογοῦνται paulo post verti doctores, conjecturam secutus, quod iis non minus quam cantoribus probabile sit aucta aut facta stipendia.

291 *Hagiopolita.*) Apud hunc & similes scriptores sicut regia urbs Constantinopolis loco, ita & pro Hierosolymis sæpe urbs sancta κατὰ περίφρασιν ponitur, quod animadvertas facile. atque

Edit. Paris. pag. 23. probabile est de Hagiopolita, intelligendum Hierosolymæum.

Harmoniacorum.) Zonaras non ἁρμονιακῶν, ut noster: sed ἀρμενιακῶν habet, Armeniacorum. Ex hoc loco apparet, jus designandi ac suffragiis eligendi patriarchæ Constantinopolitani fuisse penes Heracleæ episcopum. Præses est πρωτόθρονος, principem

πρωτόθρονος. in consessu locum habens, quales (puto) nostri Decani.

292 *Angeo Longobardiæ duci.*) Hugo Zonaræ. Sed profecto qui per id tempus Francorum fuerunt reges, quod ego invenire possim, talem generum non habuerunt. & amplius inquirendum censeo. Hæc sane in Caroli Crassi Imperium incidunt, paulo ante gesta, quam eo mortuo Berengarius Ticini ex duce Fori Julii contra Arnulphum Imperatorem Romanorum rex Italiæ est creatus. Forte Hugo hic dux Longobardiæ dictus fuit. sed nihil habeo comperti, nisi si is est Hugo ille Lotharii regis Lotharingiæ ex pellice Ualdrada F. Lotharii Imperatoris N. quem constat ex historiis eo ipso tempore quo Leo non ita pridem Imperator Constantinopolitanus factus est, Godefrido Frisiæ regi sororis suæ marito, auctorem fuisse rebellionis contra Carolum Crassum Imperatorem. Cæterum id notum est, Constantinopolitano Imperio subjectos a nostro hic & alibi

Romani. Romanos dici. neque eum Imperatores Germanos pro Imperatoribus aut Romanis agnoscere. de qua re & supra monui & nisi hoc observetur, multa absurde accipi oportet. ut (verbi gratia) quæ in primo anno Nicephori Phocæ de Italis opera Romanorum (sic vocat Constantinopolitanos) liberatis, &c. Quorum postea mentio fit, Ungrorum (nam sic perspicue appellantur, ut & a Zonara: quamvis alii Ugros legant) iis haud dubie sunt, qui hodie Ungari dicuntur.

293 *Filia Babylonis.*) Imprecatio ex Psalmo, ut videtur, 137. desumpta. Statim,

Epeicta.) ἐπείκτου. Hoc vocabuli quid significaret, non assequebar. quamquam si conjicere libeat, putarem esse παρὰ τὸ ἐπείγειν, fortassis operarum exactorem. nam ab urgendo quidem dicitur: sed quos homines aut quas res urserit, sciant alii. Zonaras πάικτην scripsit, quid autem est πάικτης; Fabrum vix puto. Hic meam conjecturam exponam libere in re nullius, aut non magni (ut apparet) momenti. πακ-

πακτίς. τὶς instrumentum est sive multarum chordarum, sive alias verium concentum edens: quod non tam ex Lexicis didici, quibus non temere credo, quam ex Plat. 3. πολιτειῶν. Verba sunt: Τριγώνων ἄρα καὶ πηκτίδων καὶ πάντων ὀργάνων ὅσα πολύχορδα καὶ πολυαρμόνια δημιουργοὺς οὐ θρέψομεν. Jam ea fuit Cedreni & hujus farinæ scriptorum licentia dicam, an audacia, ut citharœdum aut musicum facile illis fuerit πάικτην nominare. ejus vitii (non enim est nisi vitium) exempla subinde iis legendis deprehendens. Quid si ergo is πάικτης, musicus fuit, atque adeo ille ipse musicus eunuchus (cui nomen Musici facile ab arte potuit fieri, si quidem Copronymo, Iconomacho, & aliis potuit Imperatoribus, & aliis præterea summis viris ab aliqua actione imponi: aut vero καλεῖσθαι pro cognominari poni, ab homine nihil minus quam proprietatis studioso) qui occasionem Bulgarico bello sua avaritia præbuit, fretus gratia in qua apud hunc Zautzani fuit: quod eo erat facilius, si eum generis propinquitate attigisset. Hæc ideo libuit annotare, quod scio, hac diligentia adhibita doctos viros sæpe magnis bonorum scriptorum vulneribus medicinam fecisse. interim nihil mutavi, ut si quis sciat Epicta quid sit, dicere possit eo liberius. Hoc addo, cognomentum Epictæ infra poni Christifero Andronici F. in Basilio Romani F. de Daro oppresso. De Samunæ & omnium calumniatorum privilegio hic neque queri volo, neque exemplis productis rem qualis sit explicare.

Zoæ amitæ suæ justa exhibiturum.) ψυχικὰ ψυχικῶν sic verti in genere, ea quæ post mortem pro salute animæ defuncti a propinquis fierent. Fortassis fuit aliqua eleemosynæ distributio, quod ψυχικῶν vocabulum videtur velle: & quia non est expressum, quo gradu cognationis Zoam attigerit Basilius, speciei vocabulum (ut assolet) communiter posui. Certe nostram conjecturam de Musico hic locus videtur valde approbare. 294

Statutis præceptas invitationes.) τὰ κατὰ τύπον κλητώρια, τύπον esse statuta, leges, &c. apud hos scriptores sæpe observatum est. κλητώρια hæc puto fuisse solemnia convivia sive epulas, quibus Augustus & Augusta & proceres interessent. In Justiniano Magno, ad annum ejus trigesimum mentio fit κλητωρίου δωδεκαημέρου; quæ hoc loco collato, si legas κλητώριον, duodecim dies durantia convivia videri possint. Hæc corriget, aut augebit, si cui res est notior. Post, 295 κλητώρια.

De suggesto.) ἄμβωνος: lettner, Porkirchen. partem templi editam, quales columnis suffultæ, aut parietibus affixæ, vel in adytorum vestibulo in altam extructæ hominibus recipiendis in templis visuntur.

Tetraodiam, videtur hymnus quatuor partibus seu carminibus constans, fuisse. Sed quid illud Cyri Cosmæ sit, viderint alii. Psalmi verba ex usitata versione apposui. 296

Nervos incidit.) Nempe ut sui insequendi, atque ex fuga retrahendi commoditatem Imperatoris ministris præriperet. Cæterum in Græco est ἐγκαλλωπιστότατον, quod verti pro sententia. Vide supra usum hujus vocabuli Annotat. 241. Non multo post sequitur. 297

Atque ob hoc factum.) Nemque quod quatuor uxores unam post alteram duxisset (nam prior illa Zautzæa Zoe concubina nihil ei obfuit.) Quid 298 autem sit μιτατώριον, mitatorium, nescio. De mitatis Mitatorium. dictum aliquid annotatione 95. & fortasse fuit fani pars quædam, quasi prophana, & iis etiam accessa, qui sacrorum usu arcerentur. Nam quid antiquitus in ecclesia fieret, hic nolim disputare, cum apud leviculos Græcos subinde appareat aliquid mutatum. Mitatum nomen fuisse synagogæ Sarracenæ, in Isacio Angelo memorat Choniates. Sed id huc non multum facit, nisi quod horum quoque synagogas apparere possit certis metis fuisse inclusas. Non multo post rursus mitatorii hujus fit mentio. παρακοιμώμενον, intimum verbi cubicularium, qui prope Imperatorem cubaret: atque sic alibi etiam versum vellem, evidentiæ causa. γαλακτοβλύουσιν lactis fontes fonat. Mox,

Simul aut quatuor.) κατὰ ταυτὸ, est simul. Ego autem sane non puto hoc voluisse Leonem, ut simul tot uxores: sed ut una mortua, altera duceretur. Quod ipsum fecisse, atque ideo ut impium a patriarcha fuisse excommunicatum apparet. nihil tamen volui mutare. Zonaras habet κατ' αὐτόν. ipsius, vel suo exemplo: id est, ut quartæ Leonis nuptiæ non Leoni modo non vitio darentur, sed idem aliis imitari impune liceret. Post κηδεστὴν, affinem verti: quod gener ne, an socer, aut quid tandem fuerit, ignorarem. 299

Temere visuntur.) μὴ ἄθετα. lego ἀθέτα. Id enim sensus videtur exigere. Megisto Cætonitæ propria duxi. alias verti possent, maximo cubiculario. 300

Facto silentio.) Edicto arbitror, ut alibi quoque. 301
Post, elementum haud dubie.) τοιχεῖον. Sic vocat 302

c iij

τελχῖνα. vocat rem, quæ magicarum artium vi alicujus hominis fortunam gubernet. qualis (verbi gratia) in Romano Lacapeno Simeoni Bulgaro statua in Xerolopho fuit, qua truncata is periit. Fere simile aliquid poetæ habent de fatali Meleagri stipite: & A-
Edit. Paris. pag. 24. pollonius in Argonautico carmine de Hamadryade, libro secundo. unde τελχινωματικοὶ magi dicti, qui & res certis notis & incantationibus vim quamdam ad aliquid præstandum putabantur conciliare. & τελχινῶσαι verbum, magicis artibus aliquid moliri & passive infra de ea statua: ταύτην γὰρ αὐτῷ ἐτετελχινῶσθαι nam hanc ei vi quadam magica esse fatalem, εἰς τὸ Συμεὼν τετελχινῶσθαι.

Inde ad circum pergit.) Atqui erat eo exclu-
303 sus, nisi alia fortassis porta intrarit, aut de alio (quod arbitror) circo loquatur.

Remigibus.) ἐλατῆρσι· quia remigio naves impellunt. πλωΐμοις habet Zonaras, quod idem est, socios navales. ἄρματος arma verti. neque enim curribus usi sunt: & hanc vocem, quo modo multas, Græcam fecit, ut supra quoque monui.

Chaldiensis.) Vox obscura, &, ut puto, falsa. aliquanto post epirriptarium Græcam vocem retinui, quæ cucullam aut aliud quod capiti injiceretur, tegmen videtur significare, παρὰ τὸ ἐπιρρίπτειν. Apud Zonaram porro contrarium hujus loci legitur, dissoluisse nimirum hanc pacificationem: quod probabilius & verius puto. mox enim rursum sine violatæ pacis mentione refert Simeonem in Thraciam grassatum.

Drungarium vigiliæ facit.) Repetii ἀπὸ κοινοῦ
304 verbum ἀρχηγεῖζεται, utpote non existimans officium unius ἑταιρειάρχου duobus commissum fuisse, quod verba ambigue posita præ se ferre videntur.

Si patricio honore insigniretur.) πατρικίου τιμηθῇ, forte sic fuit vertendum, Bogas patricius promittit, &c. ut non hoc operæ præmium retulerit, sed jam ante patricius, in se receperit rem. Est enim ambiguus locus. Quis autem sit ille princeps principum, ἄρχων ἀρχόντων, nondum didici.

Petulans multitudo.) ἀκόλαστος ὄχλος. Alludit
305 ad Euripidis locum, qui est in Hecuba. Joannes Leonis successor est Garidas, quod cognomen hic addidit etiam Zonaras.

Tertia Galilææ.) Εὐαγγελισμὸν vocari festum
306 diem, quo memoria recoli solet lætus de Christo incarnando nuncius a Gabrielo D. Mariæ virgini oblatus, apparet. quid autem hoc Galilææ sit, nescio, ac videtur mendosum. pro eo Zonaras Pascha habet. Quod autem Romanus Leoni opprimendo adeo studuit, cum quo paulo ante fœdus fecisse dicitur, id nimirum novæ necessitates pristinis præstantiores efficiunt. *da liebers kam, vnat leiders aus.* nam oppresso Leone, sub se habuit & generum, & Imperium. Aliquanto post,

307 *Curatore manganorum.*) id est, balistarum, & aliorum id genus tormentorum, ut alibi.

Cum is venatum exiret.) Fortassis: Cum apud Cynegium (loci nomen, forte ubi in urbe venationes edebantur) prodiret.

Die sacrorum luminum.) Puto esse, quem alias
308 purificationis Mariæ vocant, *Liechtmesz.*

Ac soli duo.) Obscurus locus. forte Constantino domi relicto & spreto, Romanus cum filio, utpote Imperatores, sacram pompam duxerunt. De processu alibi dictum. Tribunalium, locus tribunalis videtur.

Sancti sepulchri.) ἁγίου σοροῦ. Dubito de hoc
309 loco. σορὸς tumulum significat, & sepulchrum. forte fuit ædes in Blachernis, sepulchri in quod Christus depositus fuit similitudinem referens. quale Spiræ Nemetum suburbanum, & alia alibi visuntur, *Zum*
Chaldia. *heiligen Grab.* & fit mentio paulo post. Chaldia regio est (ut apparet) Syriæ, hoc quidem loco. Nam in Nicephori Phocæ Imperio diserte Calabriæ adscribitur. Ex Basilio Romani F. ubi Phocæ contra Durum res gestæ describuntur, Iberiæ vicinam fuisse Chaldiam videri potest. Quod sit manglabitæ, vel ut supra scriptum est, manglabytæ officium, nescio. talia videntur etiam Mysticus & Stypiota & quem alias ῥαίκτωρα, paulo post ipse τοποτηρητὴν videtur dicere, quasi vicarium Imperatoris.

Ad hoc usus consilio Cosmæ.) καὶ ὑποθήκῃ, &c. κα- 310
ταβιβάζεται. Hunc locum, secutus conjecturas & ea quæ sequuntur, ita legi, ut si καὶ non ante ὑποθήκῃ, sed ante καταβιβάζεται esset scriptum. Apparet enim Cosmam genero suo favisse, & in affectando regno consiliis juvisse, quare & magistratus ei fuit abrogatus, ut minime credam hoc judice vel auctore Mysticum fuisse aula pulsum.

Chrabatos.) Χρωβάτους habet Zonaras. nos χερ- 311
βατίας vitiose, literis trajectis. post Susurbulus, deinde Sursubulus scribitur. Sicut postea Aposblathus & Aposalathus Melitenus. utrum rectius esset ignorans, utrumque reliqui. Sic Cracas & Craceras infra in Basilio, & alia alibi quoque multa id genus, quæ persequi nolo. 312

*Cum nollet * frd.*) Locus est mutilus. credo sic Scylitz.
sic integrandum: Cum nollet, imperator vi cum eum deturbare vereretur, quæsivit, &c. In margine librarius annotavit, ὅρα καὶ μητροπολίτου κακότροπον, καὶ Α. χηρείαν ἀπλότητα. Observa, inquit, & metropolitæ (sic vocat τὸν Καισαρείας episcopum Theophanem) malitiam, & summi pontificis ruditatem. Id enim, puto, ἀπλότητα dicit, quod Tryphonis animus non erat ita formatus, ut artes istas intelligeret, quid si ἀπληστίαν scribere voluit, quod non exaturaretur legitima patriarchatus administratione?

Hugonem regem Franciæ.) Imo vero, ut histo- 313
riæ loquuntur, Italiæ. Sed in his rebus neque noster, neque cæteri hujus farinæ scriptores fuere diligentes. Constantinum Porphyrogenitum, intellige non Romani filium Constantinum: sed Leonis, cum cui ut genero imposuit Lacapenus, & ipso in ordinem redacto ac circumscripto fere, solus cum suis filiis Imperium gessit. Porphyrogennetorum primus commemoratur Copronymus, a conclavi palatii, cui Porphyræ (fortassis quod purpureis tapetibus vel aulæis esset exornatum) nomen, in quo natus esset: ac fortasse etiam reliqui, utpote genuini, & suo loco nati Imperatores, loco eo puerperiis destinato. Noster Leonis F. etiam infra sic exprimit, in primo Nicephori Phocæ anno: Romanum Constantini F. Leonis N. Romanum tertium optime dices, ne cum altero Romano confundatur, Romani N. Christiferi F. Nomen filiæ Hugonis traditur Bertha Eudoxia.

Qui vocantur demi.) id est, pagi. Sic enim Cicero convertit Atticos δήμους. Cæterum aut ἀνδράποδα pedes significant, aut πόδες quoque aliud quam communiter. Elis historia ex principio librorum sacrorum Samueli est notissima. & narratio de Edessena imagine a nostro est, quanquam secius atque hic, supra exposita.

ἐκεῖνοι δὲ ποτὶ γε θυμῷ.) Homericum.

Poeta ait quædam igni validiora.) Sensus est: 314
Sicut calor alius alio vehementior est, ita Stephani quoque astum & conatum majore Porphyrogeniti calliditate ac studio impeditum & irritum factum.

Mortua virgine.) Ait se id supra quoque dixis- 315
se. Sed in nostro codice, eo ipso loco quo eam quinque annos cum Romano vixisse dicitur, librarius quædam (puto) omiserat, quæ ab alio deinde sunt, ut & aliis locis, inserta. Certe hæc cum superioribus non congruunt, quod satis habui annotare. Et quod hic paulo ante Joannes Francorum sive rex sive Imperator dicitur, horum neutrum historiæ consentit: cum per id tempus Romanorum Imperatores fuerint Henricus Auceps, & Otto (cujus paulo post fit mentio) Saxones: in Gallia autem regnarint Ludovicus, & ejus F. Lotharius.

Templi custodis.) τοῦ σημαντῆρος τῆς ἐκκλησίας ἐν αὐ- *pag. 25.*
τῇ· excidit vocabulum haud dubie. nam quorsum refertur illud ἐν αὐτῇ? quale vel instrumenti vel armorum genus arripuerit, non possum divinare. σημαντῆρα accepi pro custode, quem Homerus pro pastore ponit. Iliad. δ. 325.

—σημάντορες οἱ παριόντες.

& μῆλα ἀσήμαντα, Iliad. κ. 485. quæ pastore sunt destituta.

ftitata. περὶ τὸ σημαίνειν, quod est, ἐντέλλεσθαι, mandare. quomodo & σημάντωρ accipi potest initio Odyss. ρ´. Sed quid hic significet, obscurum relinquo. Paulo post,

316 *Leonem demeritus est.*) In textu est perinde scriptum, ac si ad triumphatum Apolasaerum referretur, munera ei & honores ab Imperatore obtigisse: quod absurdum puto, & ad eum retuli, cujus opera hostis captus & triumpho exhibitus esset. Neque enim solebat triumphatis post pedibus pressas eorum cervices Imperator gratiam ullam facere: & si novo hoc exemplo factum fuisset, vel maxime annotanda erat insolentia. Chabdanus autem Chalepi ameras fuit, ut in Romano tertio noster docet.

Quos ceperat.) ἐζώγρησε. Locus videtur decurtatus. & hos ante hanc apparet expeditionem captos fuisse.

317 *Joannes Alberici F.*) Is est Joannes XII. Papa, Alberici consulis Romani filius, de quo vide historicos. Ottonem Magnum Romanorum Imperatorem regem Francorum vocat. de qua re supra monui: Cur autem hunc Polyeucto similem dicat, non video.

Annos tres.) In Græco est XIII. ιγ´. sed falsum

318 esse hoc, non Zonaras modo, sed multo certius numerorum ratio docet. Confer enim hunc annum cum anno qui ad mortem Constantini patris ejus est annotatus, invenies intervallum annorum non amplius trium.

Methymnæ.) Supra, Mitylenæ fertur fuisse in

319 exilio. sive is error est librarii, sive interea Mitylena Methymnam translatus Stephanus. utraque urbs est in Lesbo insula. Cometapoli sunt dicti, quasi pulli (id est) filii comitis.

320 *Non enim aptus erat.*) In margine, τοιοῦτος δὲ ὁ τυραννήσας γέρων ἀρχηγὸς ἐκεῖνος Ἀνδρόνικος. Talis fuit etiam Andronicus senex, qui nuper tyrannidem gessit. Noti sunt de plebe versus Lucani, quibus Bringas contrarium malo suo fecit:

nescit plebes jejuna timere.

lib. 3 Pharf. *Notum Dandulpho.*)

321 Temporum supputatio & aliæ quædam conjecturæ me movent, ut hunc credam esse eum quem historici nostri Rudolphum vocant, Burgundiæ regem, & Italiæ contra Berengarium. Hæc & alia multa haud temere apud alios scriptores inveneris.

pag. 513. n. *Videantur.*) Desunt multa. * Librarius: λείπει ἓν

322 φύλλον, ὅπερ καὶ ἐν τῷ ἀντιγράφῳ. Deest (inquit) una pa-

* supplevimus ex Scylitze. gina etiam in exemplari. Possunt ea utcumque ex Zonara repeti. nam alioqui noster est in multis copiosior. Pro Anabarza, Anazarbam legerem & Drizium apud Zonaram est Δριζίβιον, Drizibium. Post defectum, enumeratio est urbium, quas de Agarenis recuperavit eo bello Nicephorus.

323 *Ad Taxeidium.*) Locus videtur fuisse, ubi vectigalium aut pensionum rationes ducerentur. Paulo post,

Immobilibus locupletarentur bonis.) ἀκινήτοις. Non dissimulabo, studiose me hac usum voce, quæ ambiguitatem retineret. Nam & fundi sunt immobilia bona, ac quicquid eo genere censetur: & ego tamen magis hoc puto intelligi æternis, quas vocant, donationibus, hæredem in perpetuam successionem obligantibus: qualibus amplificata esse bona quæ Ecclesiastica dicuntur, non est obscurum. nolebat, puto, unum aliquem Imperatorem aliis præscribere successuris, quantum ex suo fisco decidere cogeretur huic vel huic monasterio, homo bello magnus, quod ἀεὶ ταῦτα μετρούμενα. ergo si quis vellet largiri, id sine præscriptione & in præsens (semel pro semper, quod ajunt) putabat præstare fieri. nam vix credo eum prohibuisse, ne quis fundum donaret, præsertim privatus. Sed reditibus perpetuatis fretos sacrificos videbat ἀναταλεῖν. Lector sequetur quod volet. Omnino autem male apud hoc genus historicorum audiunt, quotquot bello remp. tuentes & augentes, non ditarunt sacrificos.

324 *Tetartero excogitato.*) τεταρτηρόν. Zonaras scribit hexagio vel sextula (nam ἑξάγιον lego) eum redegisse τεταρτηρόν. quod sic intelligo, posterioris nummi ad priorem fuisse eam proportionem, quæ est bessis ad assem, ut major minoris esset sesquiplus. nam ut a 6. ἑξάγιον, ita a 4. τεταρτηρὸν videtur dictus. ut si vetus 6. (verbi gratia) obolos, novus 4. obolos appendisset: ἔξοδον pro sumptu videtur bis hic posuisse. Paulo infra.

Prædictum enim.) Librarius non inepte. καὶ ἔδει μᾶλλον αὐτὸν ἔξω τούτου διάγειν τοῦ Παλατίου διάγειν ἐκτός. Oportebat, inquit, potius semper extra palatium degere, cum in palatio mortuorum se ex prædictione timeret.

Muro enim absoluto.) Hæc ad Nicephorum pertinent, male cum prioribus connexa.

Quorum hic quintum.) Id verum esse nullo modo potest, cum omnino uterque natus sit patre 325
Romano III, antequam mater Theophano Phocæ Nicephoro Imperatori nuberet. Ex iis quæ Panvinius, homo longe diligentissimus & peritissimus annotavit, deprehendere potes, Basilium XIV, Constantinum XII. circiter annum isto tempore egisse, quo ad Imperii societatem sunt a Zimisca adsciti, a qua vitricus eos vel propter ætatem arcuerat, vel saltem nihil præter nomen habuerant. nam in fine Basilii Zonaras ait, etiam cum Phoca eos imperasse. Panvinio adstipulantur, quæ initio horum Imperii multo quam hæc aptiora leguntur apud nostrum & Zonaram habent testem.

Cum et dux fuisset.) Δοῦκα δὲ καὶ αὐτὸν γεγονότα. 326
Nobilis est in historiis his Ducarum familia. Sed hic officii nomen esse non dubito. neque enim arbitror easdem fuisse Ducarum & Phocarum familias. & cum alibi, tum in principio Basilii Romani F. invenies hanc vocem pro duce positam. rursumque præfectum Thessalonicæ Theophylactum Botaniatem, δοῦκα vocat, alias ἄρχοντα & στρατηγὸν appellatum. Sic & Antiocheæ & Iberiæ δοῦκας in Constantini fratris Imperio. Θεῖος autem & hic & alibi, significat patris fratrem. Nam Leo Curopalates (de qua voce alibi dictum) frater fuit Nicephori Phocæ Imperatoris, filius Bardæ Phocæ, quem pater Imperator factus Cæsarem crearat.

Paludamento.) ἐφεστρὶς hic ponitur, quod & supra pro stragula veste, qua equus integeretur, positum videtur. Ego non multam proprietatem istarum vocum apud hunc scriptorem deprehendi, itaque verti liberius talia. Porro circam hæc loca aliquoties per Occidentem Constantinopolis, & quæ ei in Europa adhuc suberant, per Orientem Asianæ provinciæ sunt intelligendæ. ne quis imperitus Italiam hic somniet. Quod autem Theodora, Zimiscæ uxor, a Cedreno filia Constantini Leonis F. & soror Romani tertii a nostro dicitur, idem est fere apud Zonaram. Panvinius alios (puto) auctores secutus, filiam Romani III. ex Theophanone Anastasia facit, sororem scilicet Basilii & Constantini X.

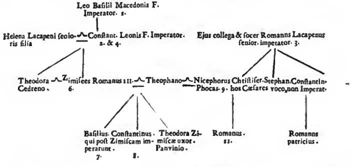
Dissipatis qui ibi.) Librarius in margine
hæc adscripsit. θαυμάζω εἰ τηνικαῦτα τοῖς βαρβάροις 327
δόρυ τυχηρὸν, δι᾽ οὗ τὸν τοιοῦτον ἂν ἐκώλυσαν ἀναβαίνειν. Miror, inquit, barbaris tunc non fuisse validam aliquam hastam, qua istum ascendentem deturbarent. Quod videtur eo pertinere, quia sane dilutæ sunt hæ narrationes: & tanta facinora diligentius per circumstantias describenda sunt, ne Edit. Paris.
figmenta potius videantur, & ineptiæ. nam quin sæ- pag. 26.
pe unius hominis virtus contra multos hostes subsistat ac vincat, non est dubium historica fide. Sed unum aliquem eo modo, quo hic scribitur in murum evadere, multis desuper armatis hostibus videntibus, videtur ἐξ ἀδυνάτων. Verisimile est, quod Zonaram innuere apparet, eum loco aliquo defensoribus vacuo murum tenuisse, itemque alios: inde in propugnatores facto impetu, iis profligatis, reliquis adscendendi facultatem parasse. Non multo artificiosior est infra in Basilio de Ibatza excæcato narratio, ubi tanti facinoris auctor hostis potuit multitudinem hostilem armatam & frementem manus motu sedare, & oratione demitigare, quæ ne magistratum quidem semel concitata audire solet.

Dominicæ resurrectionis.) τῆς ἁγίας ἀναστάσεως. 328
quæ vox non integre est scripta, nota tamen S ostendit non ἀναστασίας, non ἀναστασίμου, sed ἀναστάσεως legi debere. itaque accepi de Christi a mortuis resurrectio-

ne, eo facilius, quod paulo post festus D. Georgio dies commemoratur, qui fere non multum abesse post pascha solet. De Anastasi & Anastasia noster supra alicubi.

329 *Cretensium ameræ.*) ὁ τῶν κρητῶν τοῦ βασιλείου. aut Basilii cognomen est Curupas, & vox ἀμηρᾶ omissa, aut βασίλειος ameram denotat. prius verum puto. & postea ἀμηρᾶ de eodem additur, nomine omisso.

330 *Romanum vero patricium.*) Hujus alii (quod sciam) non faciunt mentionem. In gratiam Lectoris Constantinos & Romanos ordine hic exponam

331 *Laparam.*) Sic noster codex habet perspicue. Apud Zonaram Lipara legitur, quæ vox multo est concinnior, & cum etymo, & cum lingua Græca magis consonat. nisi forte Cappadoces dicebant λαπαρόν, quod alii Græci λιπαρόν. Sed & Licandum per ἰῶτα scribitur ibi, hic per υ.

332 sic Scyl. *Jussique sunt illo ipso duce.*) * Hic locus in Græco est confusus & mancus, ut quidem judico. Hoc ex sequentibus didici, hunc ipsum Corticem Duri classem duxisse, victumque ab Imperatoriæ duce Theodoro navali prælio fuisse. Sed Cibyratæ an pro Duro steterint: an vero (quod putavi) ab Imperatoris classe, cum ea ad Durum transivisset, jussi fuerit eos Durus opugnari, non sum certus.

Dipotamum videtur dictum, quod inter duo flumina, aut potius ad confluentes duorum amnium, situm esset.

333 *Nulloque numero.*) μηδ' ἐν καρὸς λογιζόμενον μοίρῃ. In margine est, esse hoc proverbium. Sic autem de Agamemnone apud Homerum Achilles:

Iliad. 1. τίω δέ μιν ἐν καρὸς αἴσῃ.

ubi quidam ἐγκαρὸς legunt, ὑφὲν. Sed varias ejus dictenti expositiones huc afferre non libet, cum possint ex Scholiasta, & Eustathio, ac aliis repeti.

334 *Sciromasta.*) σειρὰ est restis. Sed quid sit σειρομαστὰς, nescio. Pene scuticam converteram. Quod autem de cruce & ventilabro dicitur quasi adagio, hunc suspicor habere sensum, quod crux apud istos rerum pretiosissima, adeoque sanctissima] res haberetur: ventilabrum vulgaris & vilis. huic ergo maledicum, illi modestum comparabat, fratres: quia & hæc ex eodem quoque ligno posse nulla est religio, & nota vatis divina sententia.

335 *Georgio Davidi frater.*) ἀδελφὸν deest: sed & sensus hoc suggerebat, & habet Zonaras. Hoc ex loco apparet, regulos istos, seu regionum Romanis vicinarum dominos, vocari Curopalatas, & supra quoque facta est alicubi Iberiæ Curopalatæ mentio. Curopalates.

p. 549. c. 336 *Ne pot. multiplicandis prædiis.*) Hunc puto potius, quam scio, sensum esse legis qua reprimeretur nimia privatorum potentia, publica quoque bona in suam rem redigentium. quod puto fuisse ἐν ὁμάδι χωρίων αὐξάνεσθαι, alia subinde aliis prædia adjicere. quod & hunc Maleinum fecisse videmus, & in Basilio præside Tzimiscas malo suo notaverat. Si quis quid rectius afferet, non herbam ei, sed coronam præbebimus: non ut victori, sed ut benemerito.

337 * supplevimus, & emē *Ille morte prævento.*) Non dubito quin hic locus sit mancus. * sententiamque fuisse conjicio, non successisse istam Dyrrachii proditionem, ob præproperam Chryselii mortem. Sed fuisse eo potitum Basilium, facile judicaveris ex sequentibus: at cum Basilius dicitur defendendi a Joanne Dyrrachii causa instituisse profectionem, & de Joannis ibi cæsi morte a patricio Pegonita factus certior, &c. Pedias planiciem significat. sed proprium suspicatus sum. ἰλλουστρίων dicit, qui viri illustres inclinato Imperio solebant dici, sicut spectabiles, clarissimi, &c. res est nota, & notationem vocis ipse noster subjunxit. davimus ex Scylitze.

338 *Pribatariorum.*) πριβατερίων. Hoc quid sit, nondum didici. Quid si aliquid præbendiariorum, quos hodie vocant, simile fuit? Neque nescio b pro υ poni solere, ut privatarum possis legere, quod tantundem mihi est notum. & κοίμησις τῆς Θεοτόκου videtur esse Assumptio, nisi si quid aliud est: non enim habeo quod affirmem. Vide infra in Ibatzæ historia, quod ad hunc locum intelligendum faciat. *Es vvar et vvas unsern Kirchvveyhtagen mit vnebalich.*

339 *Allelengyum.*) In margine librarius, ἀντὶ τῆς ἀλληλεγγύου ἐπινοίας. quæ si recte habent quod ad scripturam, mirari videtur exactionis tam subtilem rationem, qua etiam pro iis satis fieret, qui paupertate extrema & rebus perditis impedirentur, aut etiam ita mortui solvere nequirent. Sed Basilium hoc non invenisse, ex Justiniani historia liquet. Ne eo quidem Lectorem defraudabo, quod adscribit mox, ubi deprecatores pontificis repulsam passi dicuntur, ἀλλ' ὁ ἐμὸς βασιλεὺς Ἰσαάκιος ὁ Ἄγγελος, μηδενὸς παρακαλέσαντος, πολλῶν τῶν παραλόγων βαρῶν τοὺς Ῥωμαίων γῆς ἐξετίναξεν. Contra, inquit, meus Imperator Isaacius Angelus, nemine adhortante multis iniquis oneribus subditos levavit. Edit. Paris. pag. 27.

340 pag. 566. b. *Qui Basilii imp. sororem.*) In Græco est ἀδελφῷ, quod mire obscurat locum. ego ad historiam respiciens, lucem adhibui. loquitur de Bladimero Russico principe, qui (ut Cedrenus supra ostendit) Basilii Imperatoris sororem uxorem habuit.

341 *Bezette Tzæsar.*) βεζεῖτε. id vocabuli credo significare, fugite. quod circumstantiæ arguunt aliquanto superius. * Interp. Scyl. vicit te Cæsar.

342 *Quæ urbs caput.*) Verba minime cohærent, & vix dubito quin locus sit mutilus. quod de urbe dicit, eam ego Strumpitzam fuisse conjicio. * Jonium autem puto vocare eam regionem, quæ Adriatico immineret mari, ob vicinitatem. * Scyl. Orinum vocat.

344 *At ii.*) * Deest aliquid ante hæc verba, nempe Xiphiæ mentio, qui se socium perduellionis Phocæ dedit: quod sequentia docent. alioquin * οἱ δὲ & cæte- * Supplevimus e a Scy. * sic Scyl.

tera pluralia ad unum Phocam referri non possunt.
345 *Zachariæ.*) Ante vocem Ζαχαρίου est α scriptum,
& superne quippiam litteræ χ non absimile, eum gra-
vi accentu. fortassis ἄρχοντα voluit exprimere libra-
rius ea nota, mihi sane non intellecta, ut sit Zacha-
riæ præfecto. ego omisi in vertendo.
346 *In Armeniaco.*) κτ̃ τὸν Ἀρμενιακόν. Zonaras, ἐν τῷ
τῶ Ἀρμενιακῶν θέματι, in provincia Armeniaca: id
est, in Armenia, quæ Romanis parebat. atque sic
etiam infra Ἀρμενιακὸν pro Armenia provincia poni-
tur: de peste, in Romano Argyro. Mox,
Ex filia patricii.) Nomeo hic excidit. apud Zo-
naram Alypius est. Idem Argyrum Argyropolum
vocat. nimirum Argyri filium: quo modo Comitopoli
supra, Bulgarici comitis filii dicebantur. De morte
Constantini librarius non absurde adscripsit, be-
ne cum fecisse, quod quamprimum e vivis discef-
serit.
Ὁ ἀνόσιος Κωνσταντῖνος, τάχιστα ἐξ ἀνθρώπων γενόμενος.
nam qui sic vivunt, non nisi summa dant reipubl. ma-
la. Infra,
347 *Consanguineum patriarchæ.*) ὁμαίμονα. Solet au-
tem poni hoc vocabulam ab his scriptoribus pro fra-
tre, quomodo & Virgilius dixit:
Et consanguineus lethi sopor.
cum sit apud Homerum:
ἔνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο κασιγνήτῳ θανάτοιο.
pro ὁμαίμονος autem legi ἀνάγνωσι, sententiam secutus.
Zostica an proprium sit nomen, an vero (quod pu-
to) Zostæ officium notet, ambiguum est.
348 *Capita columnarum.*) Locus est non summi mo-
menti, & obscurus. κιονόκρανα sic verti, capita co-
lumnarum, γεῖσος incrustationem seu tectorium o-
pus. ὑλογραφικὸν coloribus pictum. Neque vel nimis
anxie sectatus sum vocum proprietatem, vel conten-
dere velim me omnia esse assecutum.
349 *Episcopo Peritheorio.*) aut Peritheorii. est enim
ambiguum, loci ne sit nomen, an hominis, ea vox.
Sed & illud de fratre Michaeli Imperatoris non im-
merito est sospectum. neque video quid aliud colli-
gam, quam fratrem eum fuisse Michaeli Paphlago-
nis, qui post hunc Romanum Imperio potitus est:
ut βασιλεύσαντος intelligas respectu auctoris, non
Romani, quod & expressi.
350 *Alendis ægrotis.* λωβοτροφεῖα. Forte quæ vocamus
leprosaria aut Lazareta, in quibus leprosi aluntur:
solet enim λώβην pro lepra usurpare κατ' ἐξοχὴν, at
alias monui. mox,
Circulatoriam Artem.) ἀγυρτικὴν τέχνην. non sane
hoc intelligo. nam Joannes hic cubicularius fuit,
nisi ante fortassis circumforaneum quæstum fecit.
Quod fuerit officium Panthei præfecto, nescio. tem-
pli alicujus custodia videtur. Ad Romani mortem
annotavit librarius, σημείωσαι δὲ ἐνταῦθα καὶ τὸ τοῦ Θεο-
λόγου λέγοντος· πῶς γὰρ σώσει τὰ ἀλλότρια, ὃς τὰ ἴδια ἀπώ-
λεσεν; Observa, inquit, hic etiam illud Theologi:
Qui enim servet aliena, qui propria perdidit?
Quod quo ipse retulerit, aut quid huc faciat, non
video. Nam Helena quidem extra culpam est, uxor
Argyri: quæ quantum in ipsa fuit, maritum ultro sol-
vens conjugium servavit, oculosque & Imperium is
ei debebat. Sed in hoc Romano apparet, quam Deo
improbatur, cum ipsius constitutiones quocumque e-
tiam prætexta necessitatis violantur.
351 *Spectatissimæ.*) τῆς περιβλέπτου: quod vocabulum
nisi est, quod non puto, proprium, deest nomen
divæ, in cujus honorem monasterium condiderit. Sed
& infra in Calaphata est τῆς περιβλέπτου μονῆς, non
procul a Sigmate. Cæterum Michaelus hic Impera-
tor Paphlago fuit: & in margine habet epitheta ἀρ-
γυροπράτου, quod significat argento venditum: & δαι-
μονιοκατόχου, quia malo esset occupatus genio, ut
postea Cedrenus narrat.
352 *Barangorum.*) Ex Choniata apparet, hos fuisse
satellites seu stipatores Imperatoris in bello, bipen-
niferos. Unde & qui fuerint nescire se, aut saltem
explicari velle librarius ostendit initio Stratiotici,
ubi eorum fuit mentio.
Viri acinace.) Sui ne mariti, an barangi?
Qui mortem sibi consciscunt.) βιοθανάτων, sic
Cedren.

verti, quod non puto omnibus violenta morte ex-
tinctis hanc fuisse conditionem impositam, sed ille
sibi exitium adsciverat.
Rem ipsam repræsentans.) οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ. Ex
Homeri Odyss. lib. τ. 549.
Aspracania.) Sic supra aliquoties. nam hic Βα-
ασπρακανία legitur, Baaspracania, mendose nimirum 353
alterum. Certe in Monomacho & apud nostrum Bas-
pracan, & apud Zonaram a geminato Baalpracan
Media nominatur: & sic etiam in Cedreno deinceps
legitur, ac Baaspracania. Orphanotrophus est Joan-
nes Imperatoris frater, sic & supra appellatus.
XLVII.) Contra fidem Græci exemplaris (id enim 354
XL. habet perspicue) sic scripsi, seriem annorum,
atque adeo indictionum, quas his locis haud dubie * *
designat, secutus, ut Lector facile animadvertet.
Paulo ante, ὅτῳ πάρεστ', ubi non esset quærentem,
participium abest in Græco. Quid porro sit ἀσηκρὸν,
quod ærarium, verbum de verbo expressi, non asse-
quor, & qui ponderis aut nomismatis hoc signum * * id est,
ΞΓ. denotet. nummos.
Baptizabat.) non, puto, baptizabat: sed de sacro 355
fonte suscipiebat, quod pietatis non postremum opus
judicabat, eoque se a Deo sanitatem redempturum.
Id obiter notandum duxi, in hoc & sequenti valde
multa esse non satis consentientia apud nostrum
& Zonaram. Sed quia uterque jam in manibus erit
hominum, nostrum non est ea in has chartas in-
gerere.
Stauropatam.) Unde ei hoc nominis fuerit, non as-
sequor. sonat quasi crucis conculcatorem. sed an im- 356
pius etiam habitus hic sit, non constat mihi.
Effodiantur ossa.) ἀνασκαφείη σου. Sæpe alias hæc
imprecatio usurpata est de mortuis. Viventi enim
qui refodiantur ossa? Sed nimirum abierat in usum
ista imprecatio, ut de vivis quoque usurparetur:
quo modo fatui nostrates multi ferramenta & instru-
menta, alia re non succedente, aut læsi utcumque di-
ris devovent imprecationibus: quæ in ea non ma-
gis competunt, quam paupertas in saxum, aut dam-
natio in fœnum.
Constantinum Catepano.) κατεπάνω, superiorem, 357
aut supra, hæc vox significat: apparetque eum ali-
cui rei aut provinciæ fuisse præfectum. sed quid fue- *Edit. Paris.*
rit, in obscuro est. at & Argoclines, quale sit of- *pag. 28.*
fici genus: album lectum in voce invenio, sed rem
non assequor. quid si fuit quoddam, ut aureum,
ita argenteum tricliniam, cujus ille curator fuerit,
ἀργυροκλίνης?
Bello suas res.) Ante hæc verba asteriscum po- 358
sui. sententia enim videtur mutilata. Hæc autem * Supplevi-
fuit, Cacicium non detrectasse Romanis subditum mus ex
esse: sed tamen paterna ditione sibi relicta id voluisse Scylitze.
facere. In Græco post, pro Περσαρμενίας, est scri-
bendum haud dubie. * Περσαρμενίας, cujus regionis * sic Scyl.
fit mentio cum alias, tum a nostro in Afanis clade
infra. Bestes postea Βεστάρχης dicitur, Bestarcha. ut
epitheton sit fortassis ab aliquo officio ductum. nam
Catacalo quoque Ambustus infra in bello Medico
Bestes vocatur.
Et suum servum.) Servos fuisse magistros, non 359
credo. legerem aliquid aliud pro δοῦλον, fortasse ἀ-
δελφὸν, aut tale quippiam: vero enim propius
est, fratrem, quam servum, Nicolai magistrum
fuisse.
*Solitudinis * Turcorum.*) Locus haud dubie man- 360
cus, tametsi sententiam explere Lector facile pos- * Supple-
sit. Tragolipaces post * Tangrolipaces dicitur. sed vimus ex
hoc non est inusitatum in hoc codice, idem vocabu- Scylitze.
lum diverse scribi. aliquanto inferius, * sic Scyl.
Leichudiæ F.) τοῦ Λειχουδίου. Paulo supra Con-
stantini Lechudæ facto mentio, in Toroicii defectio- 361
ne: nisi quod conjicio, a prædio aliquo aut ditione
sua id eum cognominis potuisse habere. Παραδυνα-
στεύων dignitatis seu magistratus est nomen, quasi Im-
peratoris vicarium designans, & collegam, qui &
rector dicebatur.
Fratre ex altero parente.) Incertum, uterino 362
ne, an alia matre nato, quasi qui aliunde germi-
nasset frater non germanus. hoc enim sonat vox ἑτε-
d

[illegible]. & tales flosculi in horum scriptorum pratis non sunt insolentes, estque eadem vox apud Zonaram, & infra rursus de Alimi fratre.

363 *Indictione secunda.*) Anno scilicet mundi 6557. siquidem indictio secundum annos mutatur, & quindecim annorum circuitu ad eumdem reditur numerum. constat autem, indictionem undecimam fuisse annum, &c. 51. & duodecimam annum 52. ex superioribus, & quæ de Theodoræ imperio infra dicuntur, aliisque multis. Ita Tornicii defectio, quæ in primam indictionem dicta est incidisse, fuit anno 6556. secundum nostrum: hoc rudiorum causa volui annotare.

364 *Haud longe Adriano.*) Ita sane sententia requirit, nisi admodum fallor, satis ex sequentibus illustris. Ergo in Græco, pro καὶ πάνυ πόῤῥω, legendum καὶ οὐ πάνυ πόῤῥω. sic & in sepultura Monomachi pro τυχόντι, lego οὐ τυχόντι.

365 *Francopullum.*) Scut ante Bulgari Comitopulli dicebantur: ita hunc ego a Francis oriundum fuisse colligo, Francigenam, qui fortassis cum turma aliqua Francorum equitum stipendia sub Monomacho fecerit, ut supra Arduenus sub Michaelo. & sane infra Franci dicuntur in Iberia militasse: & in Stratiotico diserte ostenditur, quis fuerit iste Erbebius.

Fuga evaderet.) Hic in codice fere integra pagina erat vacua. deest, ut conjicio, descriptio adversæ in Patzinacas pugnæ Nicephori rectoris, & impressionis deinde Patzinacarum alicujus, & ad ipsum usque Byzantium excursionis, nec non qua ratione Kegenes urbe emissus fuerit. Sed hic Zonaras nos juvare non potest, ut certi aliquid sciamus, cum vix attigerit hanc tam longam & variam historiam.*

* Lacunam supplevimus ex Scylitz.

366 *Indictionibus quarta & quinta.*) In textu, xiv. & v. Sed id vitiosum puto, neque tantum inter hæc & superiora intervallum admitto: & ι recte habere ajo, ἰῶτα denarii notam ad δ vitio additam. Quid multis? paulo post mentio tandem vii. & viii. indictionis fit.

367 *Capita non litteris.*) Hunc locum non intelligo etiamnum: neque eo interpretando vel me verum attigisse, vel quemquam falsum nolo. Scribis velocibus puto respondere nostro librarios. Urani cognomen etiam supra habitum.

368 *Adnumium.*) αἴδνιμον, quid hoc vocabuli sit, quidve rei significet, nondum didici.

Domesticus.) οἰκεῖος, forte qui ex ea provincia scripti militabant. Peregrinas autem intelligo, Gallicas duas, & Rossicam: ipse ἐξ ἐθνῶν vocat. Quod paulo post sequitur, antequam Comneniani cum Imperatoriis pugnarent, mutua inter eos fuisse agitata colloquia, & alteros ab alteris vicissim ad defectionem sollicitatos: non absurde annotavit librarius, alienum esse hoc a congressibus militum. verba ejus sunt. ἀνοίκεια ταῦτα ταῖς τῶν στρατιωτῶν συντυχίαις. Et sane videntur multo justius talia reprehendi, quam Glauci cum Diomede colloquium illud. Sed nos hic annotandi finem facimus. Cætera ex lectione & comparatione aliorum scriptorum repetat Lector: nos enim quoque voluimus, neque potuimus omnia persequi. Et quæ præterea de rebus Imperii Constantinopolitani habemus, suo tempore (Deo volente,) evulgabimus, ut doctioribus simul atque indoctioribus laborem ista conquirendi scrutandique minuamus: ac nonnulla etiam, quæ adhuc nos fugerant, venati proponemus

GEORGIUS CEDRENUS
IN OBSCURIORIBUS ILLUSTRATUS.
GULIELMUS XILANDER
INTERPRES ET SCHOLIASTES EX PARTE EMENDATUS,
additis post Opus editum Notis.

Pagina 2. *Edit. Paris. pag. 19.* MOναχὸς Γεώργιος ὁ Σύγκελλος.) Syncellus primis temporibus, non alius quam contubernii societatis ac convictus particeps, successor nusquam erat. Virtutis siquidem & eruditionis merito C. P. Throni, sublato e vivis Tarasio, successionem adeptus est Nicephorus Confess. Plura de Syncello expetita, suis locis exponentur; quæque de illo, non plana licet & integra, probanda tamen Xilander retulit, alibi commodius inserentur.

Θεοφάνης.) Hic Georgii Syncelli filum sequutus, ab ejus fine, principium historiæ suæ dedit, Theophili & Michaelis F. tempore, quo Monasterii Agri præpositus decessit.

Ὁ Σικελιώτης.) De Siculo isto nihil a me temere dictum volo: quod Possevinus Heidelbergensis Bibliothecæ cod. 394. scribit, fideliter exscribo. *Joannis Siculi Chronicon ab orbe condito usque ad Imp. Michaelem Theophili F. præcipuas historias complectens. Meminerunt ejus Zonaras, & Cedrenus.* Hæc ille.

Ψελλός.) Quis hic Psellus? Non unus siquidem cognomine Psellus, sed plures; iidemque τῶν φιλοσόφων ὕπατοι, non *Consules*, ut quidam reentur, sed supremi, quasi ὑπέρτατοι. Primus Michael Leonis Philosophi præceptor eruditissimus & ὑπέρτιμος, quo celebriorem & antiquiorem, Baronio judice, non reperias, de quo refert Auctor pag. 432. alter Constantinus, de quo pag. 625. Priori quædam Historica adscribit Possevinus. At cum sua tempestate Psellum scripsisse testatur Curopalates, de posteriore sermonem ab Auctore fieri penitus est indubium.

Νικήτας ὁ Παφλαγών.) Hunc cognomento Davidem vitæ Ignatii Patriarchæ sanctissimi, & rerum sui temporis (vivebat autem nono sæculo) fidelissimum scriptorem laudat Baronius. Eumdem Paphlagonem cognomine citat Meursius in Lexico.

Καὶ οἱ κατὰ Βυζάντιον.) Quos de nomine citat Curopalates, Josephus Genesius, & Manuel Byzantius.

Ὁ δὲ πρωτοβεστιάριος Ἰωάννης.) Joannem istum eumdem esse qui vulgo Curopalata, probat nomen, confirmant scripta, Auctor ipse Cedrenus non obscure suggerit. Nomen in manifesto est: ejus historia ab excessu Nicephori, a Michaelis videlicet cognomento Rancabis Imperio, sumit exordium; nec est scriptorum hic memoratorum ullus, a quo plura collegisse Cedrenus convincatur, qui compendiosam, qua graditur ille, viam sequutus est; nec ad damnandam vel commendandum ullius memoriam, quod in illo laudat, manum ad scribendum se admovisse testatur. Adversatur nihilominus, quod nemo facile non deprehendat, Scylitzæ cognomen, & officium Curopalatæ, a Thracesii & Protovestiarii notatis hic, non modico spatio dissita. At si patriæ hic, alibi familiæ nomen, nil quod secum oppositionem vehat, producitur. Officia vero quantumlibet varia diversitatem hominum non arguunt frequenter, cum is idem primo Curopalata historiam texere, tum sequutis annis ad Protovestiarii dignitatem promoveri, eoque titulo a Cedreno potuerit decorari. Alienus quippe sum ego ab eorum conjectura, qui Curopalatum Cedreno posteriorem affirmant. Nam cum utriusque sit eadem narratio verbis, si pauca demas, iisdem contexta, hunc ex alio sua mutuari fuit necesse. Memoratis autem in utri-

Cedren.

usque proœmio iisdem historiarum auctoribus, Joannis Thracesii nomen & opera Cedrenus exprimit, cujus velut ipsius Cedreni, apud Curopalatam nulla mentio: quod argumento est Joannem illum, quisquis fuerit, Cedreno non Curopalata priorem: alius quomodo Curopalatæ ignotus, si præcessisset? vel qua ratione a Curopalata prævios historiæ scriptores enumerante, tum Joannes ille, si foret alius, tum Cedrenus ipse sileretur, si Cedreni verba sigillatim sequutus, cunctos alios auctores ordine recenseret, horum nomina suppressa vellet ex invidia vel ex ignavia? Satius itaque dicendum, Cedrenum ætate Curopalatæ superstitem nondum absolvisse historiam: Curopalatam vero ulterius deduxisse, & ex eo, nec non aliis, plura absque labore & immutato narrationis stylo, in suam Synopsim Cedrenum integre & plagiario transtulisse. *pag. 30.*

Λέων ὁ Καρίας.) Grammaticus cognomine, Romanæ classis dux, novem Impp post Theophanem gesta conscripsit. Latet adhuc in Regia Bibliotheca.

Σαβαστείας.) *Augustanus* nusquam dicendus, (nisi forte Xilandro *Augustano*, Latine quidem, verum improprie loquenti) qui non *Augustæ* natus, verum Ecclesiæ, quæ est in *Sebaste* Præsulatum gessit.

Ὁ Κυζίκου Δημήτριος.) Hic, trito loquendi more, Cyzici Episcopus censeretur. Num ille Cyzici Demetrius de quo narrat Auctor pagina 565. & 579. quique in Armenos Dioscori discipulos feliciter stylum exarenit? Nullo scriptorum habito sermone reliquit incertum.

Ὁ μοναχὸς Ἰωάννης.) Is mihi, nonnullisque aliis est Zonaras. Nomen, professio, scripta id evincunt. repugnant illi, qui Cedreno Zonaram habent posteriorem. Unde? Quod ulterius hic deduxerit narrationis filum. Levius argumentum est. Cedrenus etenim opere nondum absoluto scribendo destitit.

Pag. 4. Ὅτι.) Plura deinceps se omissurum pollicitus Scholiastes, hoc quoque præcipuum omittit in Observationibus, vocabulo ὅτι, contracto charactere (6) in MM SS. exemplaribus expresso, ac in principio periodorum tumultuario congestarum semper præfixo, semel vel pluries aliud vocabulum Σημείωσαι, (ut ex eo, quo lecto, quo subintellecto, cum alio ac sequentibus sensus integer habeatur: σημείωσαι ὅτι, &c.) in margine correspondere. Num integre fideliterque tot particulas expunxerit Interpres, æquus Lector judicabit.

Νυχθήμερον.) Xilander. *Verti diem naturalem, qui integra Æquinoctialis revolutione absolvitur.* Docte magis & clare litteratus Aliutius de mensura temporum cap. 3. *Simile spatium est νυχθήμερον, quod scilicet elabitur, interim dum Sol exoriens, vel obiens, vel in meridie existens, iterum ad ortum vel meridiem vel occasum revertitur.*

Pag. 7. Ἐγρήγορες, καὶ υἱοὶ Θεοῦ διὰ τὴν λάμψιν τοῦ προσώπου.) Filios Seth Deo dilectos, pios, proceros, formosos, Sacerdotes, natarum Cain cupidine captos, nec non exortos ex prophano cum iis complexu liberos Georgius Syncellus vocat Ἐγρηγόρους, ab Auctore dictos Ἐγρηγόρας, a patris Seth venustate. *Εὐσεβὴς ἦν ὁ Σὴθ, καὶ διαπρεπὴς σφόδρα, καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ πάντες εὐσεβεῖς, καὶ ὡραῖοι ὄντες. Pius erat Seth & venustus, ac pariter ejus liberi omnes Deo devoti, ac formosi.*

Pag. 8. Τὰ ὄρη Ἀραρὰτ ἐν Παρθίᾳ τῆς Ἀρμενίας.) Aliis Apocryphis ab Auctore relatis, venia data, liceat hoc ex Armenorum scriptis historiis & paternis traditionibus adjungere. Jacob Mousponoe Catholicum (ita vocant Patriarcham) impulit libido ad supremum montium Ararat verticem, Massis dictum, proficisci; ut curiosius inspecto loco, & generis humani Deo reparatore adorato, ex diluvii reliquiis (arcam enim Noeam inter nivium aggeratos cumulos ibi superesse credunt accolæ) fragmentum ligni, si daretur, asportaret. Iter aggressus, a Massis verticis accessu secreta virtute repulsus, precibus fusis fragmentum quod optaverat, Dei dono recepit, quod in oppido Aquiri ad montis radices sito repositum Armeni frequentius invisunt, & penes se, ut ajunt, asservant lignum, quod Deus humani generis reliquias jussit quondam ab exitio præservari. Zonaras, ἀποβατήριον δὲ τὸν τόπον καλεῖσθαι τοῖς Ἀρμενίοις φασὶν ὁ Ἰώσηπος, καὶ λείψανα δείκνυσθαι τῆς λάρνακος ἐκεῖ. *Locum excensum vocari ab Armeniis tradit Josephus, & arcæ reliquias ibi monstrari.*

Pag. 18. Τάβλαι ῥούσια.) Nil dubium, quin voce ταβλίον, Romanorum *latus clavus*, *& limbus purpureus* vestem insigniter prætexens, sit intelligendus. Ῥούσιον enim χρῶμα *rosrus* est, sive *purpureus color*, atque unus ex iis, quos inter aurigandum factiones ostentasse scribit Auctor in Michaele Theophili F. Prasino porro Veneto & Candido ῥούσιον adjungit, quem *Roseum* interpretantur.

Pag. 52. Σαοὺλ δὲ ἀθυμήσαντος καὶ ἐγκαρτερήσαντος, ἀνήνεγκεν θυσίαν τῷ Κυρίῳ.) Abductus in contrarium Auctoris sensus, genuina ejus lectione retenta, sic restituitur *Cum tempore & expectatione diuturna longius processisset, ac moras trahendo tolerasset Saul, Domino tandem sacrificium obtulit.*

Pag. 54. Ῥομφαία δ᾽ ὁ σπάθη ἐστί.) De Romphæa, Spatha, & Framea, Thomas Dempsterus in Romanis Antiq.

Pag. 84. Καὶ ἀπέστειλε τὸν τριστάτην ἐφ᾽ ὃν ἐπανεπαύετο.) Xilander *Ac misit eum, qui erat a rege tertius, ac intimus regis satelles.* Improprie ac inutile. Proprie vero ac integre *Misit rex Triarium* (seu Triumvirum) *cui innitebatur*. Sanctius in Reg. lib. τριστάτην interpretatur *Triarium*, e tribus ministris unum, cui stans, vel ambulans, per vices rex solebat inniti.

Pag. 98. Μίνως τῆς Κρήτης, ὁ υἱὸς τῆς Εὐρώπης.) Dictionis inversum ordinem, omissis Xilandri conjecturis, hoc pacto facile restitues. ὁ υἱὸς Εὐρώπης Μίνως, τῆς Κρήτης ἐβασίλευεν.

Pag. 100. Εὔσταλος.) Nihil commune cum antiquitus laudata mulierum gracilitate vox εὔσταλος habet, quæ *comptam ac vestibus elegantem* refert.

P. 101. Τὴν ταβλαν.) Supplentur, quæ Xilandro desunt. Τάβλαν scribit Svidas cum Glossis Græcobarbaris: & est ὄνομα παιδιᾶς, *Tabula*, qua talis luditur.

Τοὺς δὲ δώδεκα κάσας.) Χαράγματα substituit Isaacius Porphyrogeneta in Paral. Homeri, quibus de ludo a Palamede invento disserens: πρῶτος, inquit, ταβλίζειν, ὅ ἐστι κυβεύειν ἐξεύρατο. *Primus Tabularum, id est talorum ludum excogitavit.* Ac inferius, ὡρίσατο τὴν τάβλαν, ἤτοι τὸν πίνακα τοῦ παιγνίου, τὸν γήϊνον κόσμον, τοὺς δὲ δώδεκα κάσους, ἤτοι τὰ χαράγματα τούτου, τὸν ζωδιακὸν ἀριθμόν. *Tabulam, id est substratum ludi indicem, terrestrem mundum designare, duodecim autem Casus, id est foveolas Zodiaci numerum voluit referre.*

Ψηφοβόλον.) *Cornu*, sive *alveolum*, e quo primum in turrim sive canalem, & e turri in tabulam tali & tesseræ decidunt.

Κουκία.) Ipsi *Tali*, seu potius *Tesseræ* numero septenario varias tabulæ foveolas subintrantes, varios quoque Planetarum & Zodiaci syderum concursus, ac subinde prosperam vel adversam vitæ ludique sortem, secundum Astrologorum regulas manifestabant.

P. 115. Παραπύλιον.) *Posticum & secretiorem portam* hac voce percipiendam, contextus ipse commonet. Narrationis seriem a nostra diversam prætereo.

P. 118. Πέλμα.) Totius Circi est *area*, sive *arena*.

Εὔριπον.) Quem Circi solum & arenam, decempedali profunditate simul, & latitudine ad aquas recipiendas editis Naumachiæ spectaculis, cingere, scripsit ex Dionysio Dempsterus Rom. antiquit. lib. 5. cap. 4.

Καμπτόν.) Qui & καμπτήρ, circa metam *flexus*.

Σφενδόνη.) *Circi carceres*, ex quibus, velut e funda lapis, equis curribus cursu decertantes erumpunt, σφενδόνην frequentissime vocat Auctor.

Τὸν δὲ ἀέρα, οὐρανόν.) Ἀέρος voce intelligo *Velum*, quo ad arcendas intemperatioris aeris injurias, & ut populus salubrius consisteret, Circus tegebatur. Quid enim hujusmodi Velo, cælum in Circo commodius referret? Fundamentum mihi est, quod etiam sacris superpositum majus & amplius *Velum*, ἀήρ, non infrequenter in Chrysostomi liturgia, & in Simeonis Thessalonicensis, Cabasilæ, Germani, & aliorum expositionibus vocatur, & eo expanso sacerdos exclamat. *Operuit cælos gloria ejus & laude ejus plena est terra.* A sacris itaque ad Circum voce traducta, Velum illius cælum referens, Auctor appellavit ἀέρα. De Velis Theatrorum Dempsterus jam citatus abunde. Edit. Paris pag. 31.

Πρασίνου.) Audiebant Græci Magistrum *in Præsenti* dici, qui satellitum Imperatori jugiter *Præsentium* (qui & *Præsentiales*) esset dux: unde & *Viridem* colorem diutius permanentem, velut oculis *Præsentem*, & facile obvium, ἀπὸ τοῦ Πρασίνου, πράσινον, extorto nimirum etymo, dictum voluerunt.

Τὸ Βένετον ἀπὸ τῆς Βενετίας.) Feliciter vocis radicem invenisset, si non Venetus color & vocabulum pluribus sæculis *Venetias* superarent.

Καὶ ἀσσάρια δὲ ἀπὸ ἀργύρου καὶ χαλκοῦ.) Ad Xilandri votum locus hic expedietur, si nusquam corrumpatur, & facilem accipiat interpretationem. *Asses argenteos & æreos Romanis largitus est primus.* ἄσημον enim *argentum* est, ac æri, prout in præsenti, adjunctum, monetæ materiam indicat. ἀσήμιον iterum vocat Auctor inferius p. 142. at hoc *cusum* est, & *notatum*; illud proprie *infectum*: quamvis in promiscuo sensu utriusque vocis nonnumquam occurrat usus.

Pag. 120. Ἦν δέ τις ἐκ τοῦ μέρους τῶν Γάλλων καταγόμενος.) *Nescio*, inquit Scholiastes, *quid sit istud καταγόμενος.* Noscet si interpretetur. *Erat quidam ex Galliarum partibus originem ducens*: vel, *ab adversa Gallorum parte abductus, & affectu in eam propensus.*

Ὁ Μάλιος Φιβρουάριον ἐπωνόμασεν.) Rationem ab hac diversam promet Auctor inferius pag. 134. D.

Pag. 135. Καμελαύκιον.) Καμηλαύχια scribunt moderni, & *Pileolos* ex camelorum pilis confectos, summo tantum vertici hærentes, & πρὸς αὐχένα ad *cervices* defluentes, ita vocant. Svidas aliter. Καμελαύκιον Ῥωμαίων ἡ λέξις. φαίνεται δ᾽ ἂν ἐκλῦσαι παρὰ τὸ καῦμα ἐλαύνειν. *Καμελαύκιον Latina dictio, quæ Græca quoque potest asseri, & ab arcendo calorem dicta.*

Μίσους, ἀντὶ τοῦ, ἄθλους.) Quid sit hoc loco μίσους fatetur se ignorare Xilander: ἄθλον quoque se nescire fateri debuerat. Est autem ἆθλον *certamen*, *exercitamentum* vocat Dempsterus Antiq. Rom. lib. 5. cap. 4. idque proprio vocabulo *Commissio* nuncupabatur. Svetonius in Augusto cap. 89. *admonebatque Prætores, ne paterentur nomen suum Commissionibus obsolefieri*: unde *committere* pro digladiari, certare &c. cujus exempla numerum omnem excedunt. μίσος itaque certantium in Circo *Commissio* est, quæ vox ἀντὶ τοῦ ἄθλα scribitur.

Ὅτι Βιξιλατίωνες οἱ Ῥωμαίων ἱππεῖς.) *Vexillationes, sunt Romanorum equitum agmina.* Idem habet notitia Imperii.

Ἡ παρ᾽ Ἕλλησιν ὀπτὴ πλίνθος λατέρκουλον παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται. Xilander ut nimis proprie, sic ridicule. *πλίνθον Græci vocant laterem coctum.* Quis hoc nesciat? Verum quid ad Cedreni propositum, vel Græcorum πλίνθος, vel Latinorum coctus later? Relictis idcirco Xilandri lateribus, *Laterculum* erudite aperit Pancirollus in Not. Imp. cap. 92. *Erat ærarium in æde Saturni, ubi plebiscita, & Senatusconsulta reponebantur. Id postea laterculum dictum. Mathematici enim quadratam figuram, & ad aliquam similitudinem instar lateris surgentem πλινθίον id est laterculum vocant, cui codex similis, laterculum est appellatus, sic & lapidem quadratum Architelli, & agmen Ælianus nun-*

cupat, a quo laterculum hoc derivari Cedrenus autumat, qui, inquit, later coctus est, seu πλινθίον *Græcis, laterculum a Romanis dicitur: Est autem hic later publicus, in quo Senatorum & legionum nomina scribebantur.*

Pag. 142. Μετὰ τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν προσκύνησιν.) Ἀσπασμὸς ubi de sacris imaginibus est sermo, osculum etiam sibi conjunctum expetit. Officia Græcorum sexcentis in locis.

Pag. 158. Στοιχειωματικῶν.) *Geniis familiaribus addictus & eorum obsequiis utens*: στοιχεῖον quoque, *Genius* est, & *Dæmon familiaris*: de quo alio loco.

Pag. 165. Πάντες γὰρ ἄνθρωποι. ἕως ἐξῆς.) Nihil hic mutilum aut truncum etiam Xilandro, si modo judex æquus Auctoris verba penitius inspiciat. Cum enim de exhibito verbis Evangelicis quibus castitas apprime laudatur, obsequio, dixisset nuptiis vinctos, æque ac Monachos, ea iis sententiam in judicio laturos. Illos violati Dominici consilii liberos asseruit renuntiandos, veniamque consequuturos, qui proferrent, ex continendæ libidinis impotentia, vel uxoris affecta, vel ejus convictu ductos, ad legitimas nuptias convolasse. Qui sensus ut Catholicus, etiam integer est, & perfectus.

Pag. 263. Ἐκαλεῖτο δίκαιος καὶ Ὀβλίας.) Epiphanius Hæresi 78. num. 7. ἔσχε μὲν οὖν ὁ Ἰωσὴφ πρωτότοκον, τὸν Ἰάκωβον τὸν ἐπικληθέντα Ὀβλίαν, ἑρμηνευόμενον τεῖχος, καὶ δίκαιον ἐπικληθέντα. Ναζωραῖον δὲ ὄντα, ὅπερ ἑρμηνεύεται ἅγιος. *Primus ex omni stirpe Joseph natus est Jacobus cognomento Oblias (quod murum vel castellum interpretari licet) qui & Justus appellatus est, & Nazaræus fuit, quod vocabulum sanctum significat.*

Pag. 293. Τὸ δὲ ἐν κόμαις δένδρων, καὶ αὐτων διατριβομένων.) Reddo fideliter. *Alius ignis est, qui comis arborum ad invicem jactatarum & attritarum enascitur.*

Ἀρεστον πολιτείας.) Æquam imperii legem, & laudatam in administranda Repub. solertiam, potius quam privatos mores, hic inspice.

Pag. 294. Ἐκεῖνος μάλα τὰ ἐπίχειρα τῆς οἰκείας δυσμενείας κομισάμενος.) Xilander. *Meritas domesticis inimicitiis pœnas dedit.* Ad verbum. *Promerita jam olim innatæ sibi ferocitatis præmia reportavit.*

Pag. 296. Τὸ πέταλον πεφορηκώς, ὁ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ γενόμενος.) Ea propter ut Doctorem, Doctoris quoque ornatum insignibus, ac πέταλον *laneum pileum*, *Flaminum* more gestasse, censuit Xilander. Sic *aurum lana* compensat, & sancto Spiritu afflatum Apostolum, & præcipuum Ecclesiæ Doctorem *Flaminum* honore donat. At non potius antiqui Sacerdotii dignitatem aliquo titulo exæquatam, novique majestatem assumpto quodam ejus insigni manifestatam voluit Apostolus, cum πέταλον *bracteam*, *laminamve auream* fronti prætulit appensam? Hieronymus de Eccles. Scrip. in Polycrate. Ἰωάννης ὁ ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Κυρίου ἀναπεσὼν, καὶ ἱερεὺς αὐτοῦ γέγονε, χρυσοῦν πέταλον ἐν τῷ μετώπῳ βαστάζων μάρτυς καὶ διδάσκαλος ἐν Ἐφέσῳ κεκοίμηται. *Joannes qui super pectus Domini recubuit, & Pontifex ejus fuit, auream laminam in fronte portans Martyr & Doctor in Ephesio dormivit.* De Jacobo Domini fratre narrat simile Epiphanius Hæres. 78. ἔτι καὶ ὁ Ἰάκωβος καὶ πέταλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐφόρεσε. Ejus interpres. *Jacobus iste bracteam in capite gessit.*

Ἐν αι.) Extantem in vetustis editis Cedreni exemplaribus notam, duabus litteris αι * conjunctam conjicio indicare ἀκριτου vel ut Xilander opinatur αναιτου, vel denique ni ε obsisteret, αναιδου. Eligat sibi placitam, vel certiorem proferat alius conjecturam.

Pag. 297. Ἀδριανοῦ θῆραι.) Confundit hanc Auctor non ignotus cum Thracica Adrianopoli. At Mysiæ, non Thraciæ urbs est, & a Cuspiniano ex Dione & Svetonio *Adriani venatica septa* nuncupatur.

Ἐν Μετάτοις.) *Milata*, seu Latinius mavis *Metata*, castrorum loca interpretor, in quibus staret, vel longiore profectione suscepta, paululum quiesceret exercitus. Hinc *Metatores*, de quibus Vegetius lib. 2. cap. 7. *In castris ad Podismum dimetiuntur loca, in quibus milites tentoria figunt, vel hospitia in civitatibus præstant. Venientem enim exercitum præcedebant, & in urbibus, oppidis, ac villis domos notabant, in quibus quique milites hospitarentur.*

Pag. 299. Οὐκοῦν ἐπεὶ τὸ μηδ' ἕτερον τούτων εἶναι, δικαίως οὐ παρεδέχθη.) *Ergo quia nihil horum fuit: Juste non est receptus.* Ita Xilander interpres: fideliter. Lectori tamen tenebras offundit in Observat. dicens. *Sed hæc verba. Ergo quia nihil &c. quid sibi velint nescio.* Seipsum itaque non intelligit. Planus est tamen verborum sensus. *Ergo quia nihil horum fuit* arenæ baptismus, ut qui ad figurativum Moysi; Pœnitentialem, Joannis; Sacramentalem, Christi; Sanguineum, Martyrum revocari nequiret: *juste non est receptus*, qui susceperat illum Hebræus. Edit. Paris. pag. 32.

Εἰς μετάνοιαν.) Hæreticus *ad resipiscentiam* interpretatur: Orthodoxus, *ad Pœnitentiam*.

Σεβῆρος δὲ, ὁ αἱρετικὸς λέγεται.) Nihil hic cum Xilandro, a sciolo quovis existimo corruptum. *Severus* enim Latinis cum *trucem*, *rigidum*, *vindicem* &c. sonet; poterit quoque pro *exitiali*, *pernicioso*, & ut loquitur Apulejus, *peremptorio* sumi, quem Græca vox αἱρετικὸς, (& si mavis ἀναιρετικὸς) refert.

Κυνήγιον.) *Venatum* apud Auctorem interpretabere in Antonino. Hic & passim, non ut plerique *Cynegium*, sed *arenam*, locum certamini cum bestiis subeundo (ad Occidentalem urbis regionem adhuc hodie κυνήγιον audit) deputatum, ad quod illæ ibidem in caveis & foveis, publicis sumptibus alebantur: ἐν ᾧ, scribit Svidas, ἐρρίπτοντο οἱ βιοθάνατοι, sive βιαιοθάνατοι. *In eo corpora eorum, qui sibimet necem intulerant projiciebantur.* In quo nominatiores sceleratos, nec non ex contemptu nobilissimos leges quandoque capite mulctatos.

Pag. 201. Ἀνώμαλά τι, καὶ ἀνισιν.) *Fieri potest*, ait Xilander, *ut Cedrenus scripserit ἀνωμαλίαν.* At qui scripsisset, sic necdum a Xilandro conficta vox erat? Certius dixero fieri potuisse ut scripserit, ἀνισον, vel ἄνισιν, quæ voces, tum apud antiquos, tum apud neoteros Orientales, *inæqualitate affectos & ductos* refert: ut nimirum iidem essent ἄνισοι, qui & ἀνώμαλοι.

Pag. 203. Κανδιδάτοι.) *Candidatos* agmen militare recenset Marcellinus lib. 25. & 31. ac eosdem pari fere casu Juliano & Valenti violenta morte perituris militantes. *Protectores* quoque memorat idem lib. 24. nec non & *Scholares*: quos omnes Imperatoris stipatores & satellites fuisse ostendit quam erudite Henricus Valesius in Annotationibus. Eosdem plerisque locis σπαθαροκανδιδάτους vocat Jus Græco-romanum.

Pag. 209. Διὰ κινδύνων καὶ κλιμακτήρων.) Κλιμακτῆρας interpretor rerum dubios casus, quæ ut nonnumquam consistere & augeri, ita & frequentius in ruinam præcipites agi consueverunt: metaphora a revoluto septenorum annorum circulo, in quo, ut unius in aliud temperamenti, sic & vitæ, solito sæpius, fit in mortem mutatio.

Pag. 255. Ἀδαύκτος Μαγίστρος ἐμαρτύρησε.) Eusebius de hoc præclaro Martyre lib. 8. cap. 11. Ῥωμαϊκῆς ἀξίας ἐπειλημμένος Ἀδαύκτος ὄνομα, γένος τῶν παρ' Ἰταλοῖς ἐπισήμων, διὰ πάσης προελθὼν ἀνὴρ τῆς παρὰ βασιλεῦσι τιμῆς, ὡς καὶ τὰς καθόλου διοικήσεις τῆς παρ' αὐτοῖς καλουμένης Μαγιστρότητός τε, καὶ καθολικότητος. *Quidam Romanarum dignitatum summis potitus, Adaucus nomine, genus ab Italiæ nobilissimis ducens, vir per omnes honorum, qui ab Impp. sunt gradus provectus, ita ut Magisterii ab ipsis vocati, & generalis administrationis principatum obtinuerit.* Græca ex animi proposito juxta Christophorsoni versionem non exhibui, qua ultima verba reddidit. *Magistri Officiorum, & Quæstoris Generalis munera integre & incorrupte executus. Magisterii* siquidem præfecturam, *Magistri Officiorum* dignitatem indicasse ratus, de Quæstione Generali tacui, ceu de munere ab Officiorum Magistro diverso, quorum utrumque in ea, qua tunc erat Imperium amplitudine & mole, solus unus gerere nequiret: nec καθολικότης, ἀπὸ τῆς Μαγιστρότητος sejungenda, quas particula conjunctiva voluit Ene-

bius esse connexas; ita ut Adauci Magisterium Generale esset, & in plures (ut a Magistris rei privatæ dignoscendum) extenderetur: ac non Palatinis tantum & principis ministris, ait Pancirollus in Notitiam Imperii Orient. c. 62. nec non Scholis Palatii arma tractantibus, sed & Fabricis, & limitaneis Ducibus, & Comitibus imperaret. Hæc fuse de Magistro, cujus dignitate plures ornatos recenset Cedrenus: viginti quatuor suæ legationis tempore ex visu numeravit Luitprandus, prout testatum reliquit libro sexto, capite ultimo, cunctique ut dignitate, ita summa auctoritate, labentis imperii sæculis sunt potiti.

Pag. 213. Τραχηλᾶς.) Apage a tam præclaro colendoque principe, *Cervicosi*, quam hic comminiscitur Xilander, infamem vocem. Et qui os humerosque Deo similis Constantinus Τραχηλᾶς, seu *lata erectaque cervice* (corporeæ fortitudinis & ingentis animi signis) *conspicuus*, communi verborum copia laudem potius suæ Celsitudini imparem accipiat, quam uno solo minus feliciter adinvento, injuriam & offensam patiatur.

Ὁ θειότατος καὶ Χριστιανικώτατος βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἐβασίλευσε Γαλλιῶν.) Hoc secum felicis ominis Galliarum regnum portendit, ut sibi & Ecclesiæ datus e cælo Rex, sicut inter fideles principes primas obtinet, ita & *Christianissimi* nomen assequeretur, unusque *Sacerrimus* & *Divinissimus* præ cæteris proclamaretur.

Pag. 219. Οὔτε λίθος, οὔτε ξύλον ὑποδέξασθαι τοῦτο τὸ ὄνομα δυνήσεται.) Ipsi Græci fabulosæ Judæorum traditioni adhærent, ubi composita Tryphonis nomine oratione pronunciant adversus insecta quæque agros devastantia, ὁρκίζω ὑμᾶς κατὰ τὸ μεγάλου ὀνόματος τοῦ ἐπὶ τῆς πέτρας ἐπιγραφέντος, καὶ μὴ βαστάσαντος, ἀλλὰ διαρραγείσης ὥσπερ κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός. *Adjuro vos per nomen magnum petræ inscriptum, quod & ipsa (velut cera igni objecta diffluit) sustinere non potuit, quin comminueretur.*

Pag. 224. Κοδράβαν.) Ita Theophanes quoque vice Κορδάβαν, juxta receptum a Græcis modernis litteras transponendi morem: sic κρυδίαν & ἀμύγδαλα loco καρδίαν & ἀμύγδαλα pronunciant, & scribunt.

Οἰκοδομῆσαι τῇ Θεοτόκῳ πόλιν.) Hinc ut Deiparæ dicata Θεοτοκόπολις quandoque, sicut & Κωνσταντινούπολις legitur: Ita Menæum 11. Maii, cujus anniversario die redeunte, per totum Orientem celebrantur Encænia, quorum historiam festi ejusdem Synaxarion exhibet, & Zonaras commemorat in Constantino.

Κυριακάς.) Intellige *ædulas*, a Latinis *Dominica* vocatas: quæ κυριακά quoque in neutro scribuntur.

Ἐθεμάτιζον.) Θέμα juxta modernorum usum explicamus *legionem*, *provinciam*, *ædificium*, *positionem*: Hinc quoque stellarum errantium sicut & fixarum ordo, cælorum situs, syderum mansiones, ut ajunt, & eorumdem ad sese respectus θέμα, Zonaræ θεμάτιον nuncupantur, quod alii trito sermone vocant *Horoscopium*: cujus si tibi figuram composueris, θεματίζειν Cedreni verbo diceris.

Pag. 225. Τοῦ ἀρχιστρατήγου.) Xilander *copiarum præfecti*, vertit. Quorum? Rectius dixisset: *cælestis militiæ Principis*, id est Michaelis Archangeli. Antiquam exinde erga beatos Spiritus devotionem collige.

Pag. 226. Συνάναρχον.) An ita Filius, sicut pater ἄναρχος; Non ita, sed Filius quoque ἄναρχος, quia licet principium originis, non temporis tamen aut creationis agnoscit. Gregorius Theologus.

Pag. 227. Κανονίσαι.) *Canone edito statuere*. Paphnutii dicto, cui velut fabulæ alii, Cedrenus ut historiæ verissimæ perhibet testimonium.

Pag. 234. Φόρος ἐστίν.) Symocatta. φόρος περιλαμπὴς χῶρος τῆς πόλεως. *Spectatissimus Urbis locus est forum*: etiam appellatione a Latina deducta gaudet.

Μετά γε τῶν δύο μεγάλων ἐμβόλων.) Hinc inde Forum stipabant ἔμβολοι. Sunt autem secundum Allatium *Porticus* variis asseribus conjunctis & regulis superimpositis, ad caloris incommoda, & imbres repentinos arcendos, umbrarum etiam & deambulationis gratia ædificatæ; sic dictæ ab ἐμβάλλειν, quod ad eas, & per eas ingressus pateat. Asconius *provolantia tabulata* vocat. Belle. Si tamen addideris ἐμβόλους a Constantino lapidibus extructos, columnis marmoreis fultos, & opere concamerato tectos, jucundissimum ambulantibus spectaculum, sicut & amplissimum in eos se recipientibus spatium præbuisse. Edit. Paris. pag. 33.

Ἐν τῷ φόρῳ πλησίον τοῦ λεγομένου Σενάτου.) Ut nova veterem Romam imitaretur, ad Fori maximi latus, Curia in utraque constituta erat. Hæc Σενάτον, vel Σενᾶτον CP. dicebatur, quod Zonaras ἐν τῷ Σενάτῳ καλουμένῳ μεγίστῳ οἴκῳ, *ad Senatum habendum amplissimam Ædem vocatam*, scribit.

Αὐτομάτων θερμῶν.) Aquas nulla humana industria, sed naturæ sponte beneficioque ad balnea præparatas intellige.

Pag. 235. Τὸ δὲ τοῦτο ἀναπεπλῶσαι.) Absque his verbis sensus integrior, si præmiseris: ἀλλ' ἦσαν ἀλόγιστοι.

Χαροπός.) Hic æque ac in Justiniano χαροπὸν τὴν ὄψιν *adspectu trucem* reddidit Interpres. Constat autem ut moribus, ita corporis signis Justinianum summam mansuetudinem prætulisse. Rectius itaque cum Jo. Baptista Porta in Physiog. χαροπὸν *cæsiis oculis*, quales sunt leonini, *illustrem*, verto, quem eumdem περιφερῆ καὶ εὐόφθαλμον, *volubilibus benignisque* conspicuum Suidas cum Lexico Anonymo Biblioth. Reg. interpretatur.

Pag. 236. Ἀπὸ ὀμμάτων.) Non ab oculis, quorum lumen extinctum erat, innotescebat Didymus, sed quod a videndo excessisset: ea phrasi qua ἀπὸ ὑπάτων, & ἀπὸ γραμματέων *Exconsul* & *Exscriba* nuncupatur.

Pag. 237. Ἀμμας.) Unde vocem hanc verterit *Urnas*, edisserat, si potest, Interpres: Græcis *batillos* sonat, ad egerendam terram instrumenta, sicut σκαπάνας, ad effodiendam.

Pag. 238. Δόκιμος.) Cum de Monachis dicitur, non is est, qui jam ascetica vita probatus virtutibus effulget provectus, sed is proprie cujus vires, propositum, animus probantur, & ad virtutem informantur: uno verbo, non *Monachus præclarus* juxta Xilandrum, sed juxta tritum in Monasteriis loquendi usum, *Novitius* est.

Pag. 239. Ὠμοφόριον.) Humerale ad verbum reddidit Interpres: tu *Fasciam* honoris gratia, Pontificum humeros ambientem, & extremis ante retroque pendulam, a Latinis *Pallium*, Archiepiscoporum insigne, dictam, intelliges. Ἐπωμίδα vocat Auctor frequentius.

Τὸ φρέαρ τοῦ μαρτυρίου.) *Puteum testimonii* vertendum censuit Interpres; Erronee. Μαρτύριον enim Ecclesia est Martyri dicata, ut habet Chrysostomus hom. 32. tom. 5. statim sub initio; Hic quoque de Acacii Martyris templo aperta fit mentio: ac insuper in Marciano ædes Euphemiæ μαρτύριον scribitur pag. 239.

Τὸ μύρον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.) *Sacrum Chrisma* intelligit ungendis Baptismo initiatis institutum, cujus consecrationem, de qua hic sermo, continet Euchologium.

Ἐν τοῖς ἁγίοις Θεοφανίοις.) Baptismum, non secus in Theophaniis, quam in Paschate, ac Pentecoste, solemniter quondam Græci conferebant: ejus aquam, veteri more retento, etiamnum hodie festi pervigilio consecrant, morisque institutionem Petro Fulloni Cedrenus assignat.

Τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ.) *In Vigilia magna*, reposuit dormitans Xilander, *ubi magnam Parasceven*, passionis nimirum celebritatem non difficulter scribere potuisset.

Pag. 240. Πραιπόσιτον.) Cujus officium apud Meursium jejune describitur, latissime apud Pancirollum in Imperii Notit. cap. 89. Imperatoris latus stipabat.

Ἡρῷον.) Tumuli priorum Impp. a Constantio in limine SS. Apostolorum positi, ἡρῷα sunt, *Heroum loca*, & *Heroicarum cinerum* loculi, ἐν ἰδιαζούσῃ μιᾷ στοᾷ *in peculiari nimirum porticu* a præfato Constantio constructa, dispositi. Zon. in Constantino versus fi.

Φουρνικὰ, ἄμβωνα, σωλέας.) Hybridas voces affe-rit Xilander, & se aliosque in eis interpretandis impedire veretur. An oppido, ut existimat difficile interpretari τὸ φουρνικὸν, Ecclesiam, sive Trullam *fornicibus laqueatam*, vel ut scribit Meursius, *instar furni concameratam*, φοῦρνον enim ita vocant Græci: τὸ ἄμβωνα *suggestum altiorem*, in Ecclesiæ medio locatum, in quem ab Oriente & Occidente gradibus ascenditur, ex quo Dei verbum & legitur & enunciatur, τοὺς σωλέας *gradus altari viciniores*, in quibus sedem habent Subdiaconi, & e quibus velut *e Solio* Regis Christi corpus in populum fidelem distribuitur.

Κουρέωνας.) Puerascit interpres, *puerulos* hanc vocem referre suspicatus, quæ *Tonsores* diminutive significat. Paulus Diaconus in Juliano.

P. 241. Ῥόγας.) *Stipendia militum*, vel Impp. *dona* Calendis Januariis, natalibus Principum, & urbium Regiarum, ut hic narrat Paulus Diaconus, eisdem exhibita. Ab *Erogando* vox deducta.

P. 242. Ἱερομάρτυρος.) Pontifices simul ac Martyres ἱερομάρτυρας Ecclesia Græca nuncupat.

P. 245. Νατολίας.) *Minorem Asiam* perperam hic intelligi putat Xilander, quæ Græcis ἀνατολὴ, Turcis *Anatoli*, aliis *Natolia* corrupte dicitur. Errandi præbuit ansam prava vocum affinitas, quam sincerior emendabit, si vice Νατολίας legatur Νακολίας. Ad eam enim Phrygiæ civitatem ad Sangarim sitam, Procopius Valenti occurrit, ibidemque conseruerunt manus utriusque acies. Marcellinus lib. 26. *Valens castra promovit ad Phrygiam, & prope Nacoliam collatis manibus, partium dux in ancipiti, &c.* Vide Leunclavii Onomasticon V. Enagial.

Νυμφαῖον.) Domus publica celebrandis nuptiarum conviviis & ludis dicata: Auctor infra. νυμφαῖον ἐν ᾧ γάμοι ἐγίνοντο τῶν ἐκ ἐχόντων οἶκον. *Nymphæum, in quo nuptialem cœtum agebant, qui lares ad id aptos non habebant.*

Ἱερομηνίαν ἐπετέλεσεν.) *Diem festum egit*, Xilander interpretatur. At quem? quo ritu? qua de causa? Paucis expedio. Nascentis anni celebritatem, sopitis ut non extinctis (ob brevius justo Joviniani Imperium) imo jam renovatis & excitatis Gentilium ritibus, captata ex Nymphæi & Aquæductus jam absoluti occasione, ceu dedicationem utriusque vetusto more habiturus, & operibus perennitatem superstitiose precaturus, amplo in populum distributo congiario, urbis Præfectus peregit. In sinistram hujusce-modi sententiam adducor pravo Valentis erga Christianam religionem animo & libertate Gentilibus ab eo concessa, qua ut Theodoretus lib. 4. c. 24. scribit ἀνέδην τὰς τελετὰς ἐπετέλεσαν οἱ τῇ πλάνῃ δεδουλωμένοι. eamdemque sugillat Auctor inferius anno 7. Moveor etiamnum vocis ἱερομηνίας proprietate, qua nil Christianum sapimus, quam νουμηνίᾳ & καλάνδαις a Concilio Trullano Can. 62. & 65. proscriptis, auctoritatum non mediocri producta congerie, præponderare docet Stephanus: quam denique celebratis Saturnalibus, antiquo ac proinde prophano situ pergi fatetur Herodianus. τὴν ἀρχὴν τοῦ μηνὸς ἱερομηνίαν ἄγουσι τὸ Ἰταλοῖς ἔθει.

Πραιποσίτου. Simocatta lib. 4. c. 15. ἐπέχον εἰς τὴν βασιλικὴν δορυφορίαν συντεταγμένον κορυφαιότατον (ὃν Πραιπόσιτον εἴωθε Ῥωμαίοις ἀποκαλεῖν) ἐξέπεμψε. *Eunuchum Imperatorio satellitio Præfectum (quem Romanis mos est Præpositum vocare) misit.*

Αὐτοῖς τοῖς ἀμφίοις.) Vestibus nimirum officii insignibus.

Pag. 248. Ἦν Οὐάλης τὴν ἡλικίαν δυσμηκίαν ἔχων.) Salebras in plano quærit hic Xilander, & quam pro *statura* sumere deberet, *ætati* vocem applicat in Observationibus. Sed nec allata verba sonant: *fuit Valens statura mediocri*: quin potius *ita procera ut bestem videretur exaquare*. Nec mirum, frater enim Valentinianus ἦν τῷ σώματι ὑπερμεγέθης, ac in pietate assimili, parem ei potuit natura concedere corporis proceritatem.

Pag. 250. Συνταχτήριον ἐπιδεξάμενος λόγον.) Orationem titulum hunc præferentem componendis Episcoporum dissidiis a Gregorio Theologo pronunciatum cum Xilandro plerique autumant, quam Billius Observ. sacrarum lib. 2. cap. 22. ἀποταχτήριον potius censet, qua nimirum alios valere quis jubet. Ejus conjectura Damasceni maxime, sive auctoris opusculi. *Quod mortui viventium beneficiis juventur*, verbis fulcitur, quibus damnati a justis separati θρηνοῦσι τὸ συνταχτήριον *in ultimo digressu lamentari*, & de futuro in æternum dissidio conqueri perhibentur. Scribit quoque Auctor inferius pag. 435. συνταχτήριον ἐκπληρῶσαι, pro eo quod est discessum votis conceptis Deo commendare. Lexicon anonymum. συνταχτήριοι λόγοι, οἱ ἐν ἐξόδοις ἐπὶ τῶν ἀρχόντων ἀποχαιρετισμοὶ, οἷος καὶ ὁ τοῦ μεγάλου πατρὸς Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου συνταχτήριος, *orationes sunt eæ quibus ex urbibus discessuri, proceribus earum vale dicimus, qualis est ea quam Gregorius magnus Theologus habuit.* Auctor Bardam Michaelis avunculum mari se commissurum refert συνταχτήριον ἐκπληρῶσαι: ante discessum videlicet *nuncupatis votis iter Deo commendasse*.

Edit. Paris. pag. 34.

Pag. 251. Διὰ τὰ μετάτα.) Ad metam hic allisus jacet Xilander, nescius decertationes aurigarum cursus ad *metam agitantium* in Circensibus ludis vocari μετάτα, easdemque Thessalonicensium seditioni ansam præbuisse, de qua Sozomenus lib. 7. cap. 24. ἐπὶ τῆς ἡμαρτίας φρόνιμον ταῦτα. Βοτέριχον τότε τῶν ἡγεμόνων τῶν Ἰλλυριῶν στρατιωτῶν ἡνίοχον, τὸν ἡνίοχον αἰσχρῶς ἰδόντα πειρᾶσαι, καὶ συλληφθέντα, ἐν φρουρᾷ ἦν. ἐπιστάσης δὲ ἱπποδρομίας ἐπιτελεῖσθαι μελλούσης, ὡς ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἀγωνίαν ὁ Θεσσαλονικέων δῆμος ἐζήτει ἀφεῖσθαι. οἱ δὲ ἐκ λύσεως, εἰς χαλεπὴν κατέστησαν. *Fuit culpæ insimulatio hujusmodi. Boterichæ tum temporis apud Illyricos militum Præfecti aurigæ pincernam domini impudice intuitus, de stupro interpellarat: eaque de causa comprehensus in vinculis erat. Instante autem equestri certamine, populus Thessalonicensis cum velut ad eam concertationem necessarium, dimitti postulabat. Quod quia non obtinuit, in gravem seditionem deflexit.* Fateor tamen a *metationibus* quibus inter proficiscendum castra morarentur, τὰ μετάτα deduci. Legatur Pancirollus in Notitiam Imperii cap. 65. & Auctor ipse in Adriano voce hac iterum utens, non nisi secundo sensu usurpat. Theophanes etiam scribit populum ad seditionem motum, διὰ τὰ μετάτα τοῦ στρατοῦ *propter castrorum metationes*.

Pag. 252. Πλησίον τῶν κιγκλίδων.) *Juxta cancellos* populum a sacris penetralibus arcentes, de quibus Allatius de templis, & nos quoque nonnulla circa Euchologium observavimus.

Λελωβημένων.) *Lepra infectorum*.

Pag. 254. Νομισμάτων.) Aversa numismatum facies sunt σημεῖα, aliis emblemata dicuntur. Eorum de quibus hic sermo, figuram Auctor exprimit. Ante particulam ὅτι subintellige scriptum in M. S. margine σημείωσον, quod se nusquam exscriptum semel promisit Xilander.

Πιττάκια.) Locus urbis Regiæ.

Λέοντος.) Leonis Magni, qui Marciano successit.

Στρατήγιον.) Multa hic urbis loca statuis & vetustis monumentis ornata confuse percenset, unus eorum Στρατήγιον, quo se Prætoriani milites recipiebant.

Μιλίου.) Ad ædem S. Sophiæ est Μίλιον, aureum Milliare, a quo sicut & Romano, ab urbe C.P. incipiebant numerari Milliaria. Leunclavius in Pandectis.

Ἀψίδος.) Ædificium arcuatum, sive arcum marmoreum principis olim triumphantis memoriæ dicatum, ἀψίδα vocat.

Ἡ φιλόξενος ἐχορήγει τὸ ὕδωρ.) In ædicula forsan ad Lausi plateam sita, ubi ad manum in tersis poculis cuilibet siti presso transeunti propinatur aqua, quod humanitatis opus religiosissime observant Turcæ iis in urbibus, ad quas magis conferta plebecula confluit.

Pag. 255. Οἱ δώδεκα κόφινοι.) Christi panes multiplicantis miraculo illustres. Septem etiam sportas pari portento quondam deservientes, ibidem repositas narravit Auctor Constantini 23. & 24. ubi expressius columnam eamdem depingit.

Pag. 256. Ἐν τοῖς μαγκιπείοις.) Svidas ἀρτοπωλεῖον, τὸ μαγκιπεῖον ἐν ᾧ οἱ ἄρτοι γίνονται. Nam *mancipium*,

sed *pistoris officina*, *pistrinum* est μυλωνεῖον. Ex quo minus fidelem sic restitues versionem: *abolevitque consuetudinem, qua in publicum pistrinum fortuito delapsa, aut casu occurrentia animalia, molas agere ad senectutem usque cogebantur*.

P. 261. Ἐν τῷ ὅρῳ.) Urbis CP. non Chalcedonis, ut comminiscitur Xilander, suburbio. Rufinianum enim Palatium CP. fuisse produnt historiæ. Chrysostomus ipse Ep. 1. ad Innocentium de Theophilo quam pluribus conqueritur, quod magnam divinoque cultui deditam urbem CP. ingressus, juxta præscriptum Clericis morem, ad Ecclesiam non se contulisset, sed ejus prætercursis vestibulis, e navi egressus confestim extra urbem se proripuisset eum in locum, quo deinde in Joannem nefariam tulit sententiam. Sacrum morem illum quo Episcopus civitatem ingressus ad Ecclesiam primo se conferret, a se sororem Marcianam afflicta valetudine jactatam invisentem, observatum refert Nyssenus in ejus vita, ex quo Theophili exscendentis e navi, & ad Rufinianum extra urbem ut Chrysostomo strueret insidias recta contendentis improbitas manifestatur.

Pag. 262. Ἑβδόμῳ. Loco, septimo ab urbe lapide dissito.

Pag. 264. Χρυσίου λίτραι. *Auri libra*, scribit Budæus de Asse lib. 5. *non minus aureis solatis centum æstimari potest*. Septuaginta duobus pendere testatur Lexici Juridici auctor. Decidente imperio decem solummodo numerabatur. Ubi namque Paulus Diaconus scribit decem libras, νομίσματα ἑκατὸν ponit Theophanes. Ultimis temporibus octo tantum æstimata est juxta Blastarem c. 7. τ. Τ στοιχείου. ἡ παρ' ἡμῶν νομιζομένη λίτρα νομίσματα ἔχει ὀκτώ. *quæ apud nos libra octo nummis censetur*, Auri porro non argenti vocabulum in textu legendum est.

Pag. 266. Διπτύχοις.) Tabulæ geminæ, e quarum una vivorum, ex altera mortuorum Ecclesiæ communicantium nomina, inter missarum solemnia, leguntur, δίπτυχα sunt.

P. 267. Σύγκελλον.) Ut de *Syncellis* potioribus in alium locum dilatis, nihil hic temere obtrudatur, vocem Συγκέλλου dignitatis & honoris, non officii notam esse commoneo; eumque hoc titulo Patriarchas insignivisse, quem privati convictus sodalem, animi sui conscium, in negotiis consiliatorem, Spiritus directorem, a confessionibus patrem, ac ideo larium eorundem consortem & *Concellaneum*, (κελλίον enim ut jam leges *Cella* est) in contubernium admitterent. Hinc Nestorii Syncellus iste Anastasius, presbyter ab Evagrio lib. 6. cap. 2. & sautor ejus acerrimus, eidem ad Episcopatum proficiscenti comes adjunctus enarratur: τ Νεστορίου ἀ[illegible] ἐκεῖνος, ὃς καὶ συνεκδημεῖ οἱ γέγονε. πρὸς τὴν ἐπισκοπὴν ἀναιρουμένῳ: & ut *Syncellus* deinceps, Socrate li. 7. c. 32. teste, συνῆν αὐτῷ Ἀναστάσιος πρεσβύτερος, ἅμα αὐτῷ ἐκ τ Ἀντιοχείας ἐλθών. τοῦτον δὴ τιμῆς εἶχε πολλῆς, καὶ ἐν τοῖς πράγμασι συμβούλῳ ἐχρῆτο. *Anastasius presbyter una cum eo Antiochia profectus versabatur; ejusque consuetudine semper utebatur, & in magno honore, eique in rebus gerendis consiliarius habebatur*. Quæ alibi de Syncello se animadvertisse monet Xilander superflua sunt, & loco incongrua. Qua namque ratione Patriarchæ fuisset successor designatus, qui non successit, quique non a Patriarcha, sed ab Imperatore throni Pontificii hæres solebat tunc temporis enunciari?

Σχολαστικὸς τ βασιλίσσης.) E *Scholaribus* Augustæ domus custodibus, unus. De Scholis Pancirollus ad Notitiam imperii cap. 63.

Pag. 269. Ἀνάπλῳ.) CP. loco ita vocato.

Pag. 270. Φοιδεράτων.) Φοιδεράτοι, ἤγουν ὑπόσπονδοι, scribit Harmenopulus lib. 4. tit. 52. de quibus Rigaltius in Glossario Tactio, & Jordanus de rebus Ger. *Dum famosissimam Constantinus suo nomine conderet civitatem, Gothorum interfuit operatio, qui fœdere inito cum Imperatore, quadraginta suorum millia illi in solatia contra gentes varias obtulere. Quorum numerus & millia usque ad præsens nominantur in Republica, id est fœderati*. Ac quoad propositum spectat, quo de Theodosio fit sermo, subdit inferius. *Cunctus exercitus in servitio Theodosii Imperatoris perdurans Romano se imperio subdens cum milite velut unum corpus effecit, milliaque ista dudum sub Constantino principe Fœderatorum renovata, & ipsi dicti sunt Fœderati*. *Edit. Par. pag. 35.*

Βαΐουλον.) ὃς καλεῖται ἐπίτροπος, *vocatur Procurator*: inquit Gregoras lib. 4. c. 9. Moschopulus autem παιδαγωγὸς, καὶ παιδοτρίβος ὁ λεγόμενος βαΐουλος, *Pædagogus, & ludimagister; Bajulus dictus*. Auctor de hoc eodem Antiocho fol. 264. Ἀντίοχόν τινα θαυμαστὸν καὶ λογιώτατον ἄνδρα ἐπίτροπον καὶ παιδαγωγὸν ἀποστέλλει. *Procuratorem & Pædagogum Antiochum virum præclarum & doctissimum misit*. Leunclavius. Magnus Bajulus Imp. qui moderator est & arbiter consiliorum ipsius & actionum, aut etiam tutor ejus in minore ætate constituti.

Παπᾶν.) Alius Πάπας, & alias παπᾶς: Hic *Sacerdos* vel *Clericus* privatus, in sæculo tamen degens; ille *Papa*, Romanus Pontifex. De illo nuper auctor fol. 268. Κύριλλος Ἀλεξανδρείας, ὁ Κελεστῖνος Πάπα Ῥώμης τ τόπον ἐπέχων. De hoc Allatius, nec non Codinus, Choniates etiam καὶ ποῦ ὁ παπᾶς, *ubi Sacerdos?* Theophanes. ὁ Κῦρος προσφυγὼν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένετο παπᾶς. *Cyrus ad Ecclesiam confugiens, sacerdos vel Clericus, factus est*.

Κάρτοις.) Communius tamen dicitur χάρτης: a quo, reor, vetus Gallicum vocabulum, *Charte* & *Chartre*. ἀπὸ τοῦ χαρτὶ deducit Lexicon Anonymum Biblioth. Regiæ.

Pag. 271. Μεταστέλλεται τὸν Πατριάρχην Ἀνατόλιον.) Marcianus primus principum Christianorum a Pontifice imperii suscepit insignia.

Pag. 272. Νουμέρου.) Nil *Numero* pro militum cohorte accepto Latinis communius. Ab his vox ad Græcos translata. Mutuo repudiato *Numerum* Græci ex penu sibi propria dixerunt ἀριθμὸν, de quo nota retro ab hinc 52. Ad νούμερον. Oecumenius in Act. cap. 15. σπεῖρα δὲ ἐστὶ ὃ καλοῦμεν νῦν νούμερον. Quid vero σπεῖρα; Suidas. πλῆθος στρατιωτῶν, φάλαγγες, νούμερα.

Pag. 273. Ὁ τῆς Μάνδρας στυλίτης Συμεών.) Tres Simeones, eosdemque tres Stylitas fuisse in Senioris hujus vitam editis notis commonstrat Rosvveidius. Unum πρεσβύτερον, καὶ ἀρχιμανδρίτην, Presbyterum & Archimandritam: alium ἐν Θαυμαστῷ ὄρει, editissimo monte sic dicto, vixisse narrat. Hic qui omnium primus, τ Μάνδρας, ex Monasterio in quo juvenilem aliquam egit ætatem, ab Auctore ἐν Ἀνάπλῳ columnam conscendisse scribitur frequentius.

Pag. 275. Κληρικοὶ τ ἐκκλησίας.) Clerici nomen apud Græcos non adipiscitur quivis Clero cooptatus, sed is tantum, qui dignitatem vel officium in Ecclesia obtinet. Hinc percipis, qui sint Patriarchæ Clerici, illi nempe qui circa illum aliquo defunguntur officio, a quo Monachus omnis excluditur, eumque licet Clero annumerent Græci doctiores, Clericum tamen nusquam esse vel nuncupari concedunt.

Στρατηγὸν τῆς ἑῴας ἀπαίσης.) Qui senescente imperio Δομέστικος τ ἀνατολῆς, τ ἀνατολικῶν, τ ἑῴας, τ δομεστικου τῆς ἀνατολῆς. Ab Auctore vocabitur, idem est qui Latinis (si bene conjicio) præfectus Prætorio Orientis dicitur. Vide Pancirollum in Not. Imp.

Pag. 276. Τῶν τροπαρίων ποιητὰς.) Diversa, diversis affecta nominibus Græci cantillant in Ecclesiis Hymnorum genera, e quibus quamplura vocant τροπάρια, παρὰ τὸ τρέπεσθαι, ad instar nimirum aliorum, velut sui cantus exemplarium, vertenda, sive ut aptius dicam, occinenda: *Modulos* vocavi in Euchologio, ut ad aliorum *modum*, metris compositos, & *modulandos*. Carminibus quidem iisque elegantibus primitus edebantur: deinceps vero servato syllabarum numero, & quantitate neglecta; pressa, rudis & austera τῶν τροπαρίων compositio evasit, cujus nihilominus auctores, Poetarum insigni nomine nusquam se professi sunt exauctoratos. De Tropariis & eorum Poetis Allatius & Arcudius pluribus disseruerunt.

Κεντηναρίων χρυσίου.) Duo ρ. linea transversa adacta simul cum accentu utrique superposito, ρ́ρ́. ex notis Græcorum Arithmeticis putat Xilander significare Κεντηνάριον *Centenarium*, ab ipso Millenis aureis, juxta

xta Joannis Kahl computum, æstimatum. Erudite quidem. At ubi sexaginta quinque tantum *auri Centenaria* enumerat, *argenti* vero septuaginta; videat quam parva sit summa, quæ & exercitui centum millia hominum superanti, & exhauriendis regiis ærariis satis sit. Theophanes ad mille trecenta Centenaria clare scribit ascendisse, cui consentit Procopius ab ipso Xilandro citatus, nec ab utriusque computo, nisi centum Centenariis distat Nicephorus: unde mihi liquet Xilandrum mille ducentis viginti quinque Centenariis a vero numero aberrasse, vel male notas Arithmeticas legisse.

Στέψαι βασιλέα.) Ex quo forsan profluxit mos, ut quos posteri principes, collegas Imperii crearent, eosdem quoque manu propria coronarent. Videndus Codinus cap. 17. num. 51.

Ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς.) Triplici de causa templum hoc Anastasiæ nomen prætulit: unam hic auctor refert, duas alias fol. 248. memoratas reperies.

Ὦ Πάπα.) Παπᾶ nomen, quamvis cuilibet Sacerdoti absque delectu Græci soleant affigere τὸ πάπα nihilominus non nisi Romano & Alexandrino Pontificibus attribuunt: ac ne testes petamus extraneos, sic pag. 332. 343. & alibi passim Romæ Antistitem in Auctore scriptum legimus. Alexandrinum quoque sic dictum, civitatis illius incolarum Timotheo Æluro præsens facta compellatio demonstrat. *ἐδιώξαμεν τοὺς ἐχθρούς σου Πάπα.* Ostendunt & quicumque ab Alexandrina sede prodeunt diplomatum tituli, ex quo Cœlestinus ad Cyrilium, ut locum suum in Ephesina Synodo teneret, scripsit. *Ἐξ οὗ λόγος* scribit Nicephorus lib. 14. cap. 34. *καὶ τὸ τῆς μίτρας ἐπίσημα ἐνδεδῦσθαι, καὶ τὴν τοῦ Πάπα προσηγορίαν λαβεῖν, καὶ τῆς οἰκουμένης κριτὴν ὀνομάζεσθαι.* *Unde fama est illum, & Papæ appellationem, atque universi orbis judex appellaretur, accepisse.* Vide notas pag. 270.

Pag. 279. *Ἡ σφαῖρα τοῦ ἀνδρίαντος τοῦ φόρου.*) *Globus* ille nimirum quem statua Constantini in foro erecta manu gerebat, non vero *columnæ globus*, ut perperam Xilander: nisi vocabulo columnæ, statuam in columna Porphyretica positam intelligat, de qua jam Auctor fol. 209.

Τοῦ ταύρου.) Platea civitatis ita dicta.

Ἔκδικον.) Longe est ab exequendo Latini interpretis officio Xilander, qui non *Defensorem*, sed *Executorem* vertit *ἔκδικον*. Quid exequeretur, edicat? *Defensor* certe causis pauperum & Ecclesiarum vacabat, cujus titulum gessit Sebastianus Martyr: Eumdem, imo plures, & super omnes primatem Ecclesia Græca inter Officiales, de quibus Codinus, recenset. De iis Concilium Carthaginense apud Balsamonem Can. 78.

Εἰς Ὄασιν.) Magnam videlicet, juxta Abydon sitam; sterilem, incultam & inhabitatam, in quam delinquentes deportabantur: plura Pancirolius c. 140.

Τρισάγιον.) Oratio est, qua nil frequentius in ore Græcorum. *Ἅγιος ὁ Θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς*, ante cujus ultima verba, hæc alia Petri Gnaphæi sequaces voluerunt inserta. *ὁ σταυρωθεὶς δι᾽ ἡμᾶς.* Hic porro Hymnus non *Sanctissimus* utcumque, juxta Xilandrum; sed *Ter Sanctus*, ob ter *Sanctus* vocem repetitam, in Ecclesia Græca nuncupatur.

Σιλεντιάριον.) Silentiariorum Schola inter Imperatoris stipatores spectatissima, cui adlectus fuit Anastasius. Evagrius hist. Eccl. lib. 3. cap. 29. *Ἀναστασίῳ τὸν στέφανον περιτίθησιν οὔπω μὲν ἥκοντι εἰς γερουσίαν· ἐν δὲ τῇ λεγομένῃ τῶν Σιλεντιαρίων χορῷ καταλεγομένῳ.* *Anastasio nondum in Senatorem provecto, sed Silentiariorum Scholæ tantum recensito (Zenon) coronam imponit.* Isti Græcis sunt *Ἡσυχασταί*, qui ad Imperatoris latera *Silentium* & quietem *indicunt*, juxta Agathiam *ἐπιτάττουσι τὴν ἀμφὶ τὸν βασιλέα σιγήν*. Inter *Clarissimos* a Dorotheo numerantur, eorum enim, ut ait, *λαμπρά τάξις*: quamvis Anastasium hunc *τῶν χαμαιζήλων ἀξιωμάτων* infimæ dignitatis Zonaras scribat: qui nimirum inter Aulicos præclarus, longe tamen ab ambienda purpura positus fuisse videretur.

Edit. Paris. pag. 36.

Pag. 280. *Καλίγια.*) Allusum putat Xilander ad *Caligas* Latinas. Qui viro linum, lanam, aut sericum corrosisset & devorasset Zeno? Facilius certe *Calceos*, quos vox *καλίγια* refert. Dubium omne tollit Euchologium ubi religionis candidatum habitum Monachi suscepturum (cui ritui præsens olim adfui) jubet a se abjicere *τὰ ἐν ποσὶ καλίγια* (ita scribit) non *Caligis*, sed *Calceis* pedes nudare.

Ὅθεν καὶ οἱ φύλακες τῶν βασιλικῶν μνημάτων, τῇ παραγγελίᾳ αὐτῆς πρὸς τὸ μὴ ἀνοιγῆναι τὸν Ζήνωνα, ἐτιμωρήθησαν ἄκοντες. Reddidit Xilander. *Itaque ea (Ariadna) mandaverat custodibus regii sepulchri, ne aperirent.* Mutile & ignare. Repono. *Unde & ejus jussus, ne recluderetur Zeno, Regiorum sepulchrorum custode, fuerunt insstituti.*

Pag. 281. *Ἀπαιτεῖται ὁμολογίαν παρὰ Εὐφημίου.*) Ex quo postmodum Imperatores & principes ut fidem publicent, & scripto sacramentoque firment, in consuetudine posuerunt: scripto viro fidem professus est Zeno, eum deinceps repetierit, & vi facta receperit pag. 283. Vide pag. 318.

Pag. 283. *Τῶν δύο μερῶν.*) Prasinorum videlicet & Venetorum frequenter in Circensibus certaminibus digladiantium. De quibus alibi.

Εἰς τὸ φραίκτον.) Quale sit explicat Theophanes *δι᾽ ἐξορίζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν Πέτραν τὸ φραίκτον τῆς Λαίας, καὶ ἐκεῖ ἐτελεύτησεν.*

Pag. 284. *Ἐγκλειστοι.*) De inclusis Monachis vide Balsamonem in Can. 41. Trullanum.

Καβάδης δέ τινας τῶν ἐν Περσίδι, &c.) Correctius interpretor. *Cabades autem quosdam in Perside Christianos, cum aculeis lacerasset, illi nihilo secius postmodum ambulaverunt.* Vox enim *κέντρα* alteri in compositione juncta nusquam, recentiori Græcæ linguæ modo, *scissionem*. Sed actionis repetitæ frequentiam indicat: Sic *ῥαβδοκοπῶ fustibus sæpius cædo*, *σφυροκοπῶ malleo iterum atque iterum tundo*. unde *ἀγκυλοκοπῶ*, ancis, *scorpionibus*, *aculeis factam* in cruribus pedibusque *lacerationem*, potius quam *gladiis conscissionem* significare censendum est.

Pag. 286. *Ἀκυντιανοῦ.*) Ex Acyntiano marmore *flavo*, ex Acyntio monte ad Chalcedonis littus delato *λάρνακα* vero interpretor *capsam*, & *tumulum* non *cistam*. Constantinus in *Porphyretico*, id est rubro, hic in *flavo*, Justinus in Præconissiaco, id est, *albo*, Tiberius in *Prasino* marmore fuere repositi.

Ἀναγκαίαν ἔστεψεν Αὐγούσταν.) Justinus uxorem celebri pompa coronasse primus legitur. Coronationis ritum habes apud Codinum cap. 17. & in Euchologio nostro ad calcem.

Pag. 287. *Δήμοι.*) Numero multitudinis, non populum gregatim, sed varias populi factiones partesque in ludis, pompis, conventibus publicis, sibi invicem pro variis coloribus quibus se ornabant, in varia quoque studia nonnumquam abeuntes significat. De quibus nonnihil nota quinta superiori, & infra copiosius. Sequitur.

Ἐδημοκράτει τὸ Βένετον μέρος.) Hoc est, pars Veneta supra reliquas tres, eminebat potestate, & Prasinam sibi semper æmulam vi, rapinis, tumultu, cædibus devastabat. Venetam vocat partem Veneto, id est cæruleo colore, a Prasina viridi conspicua, dignoscendam. Duarum partium residuarum, hæc Albis, altera Roseis insignibus utebatur. Factiones, ut nuper diximus, singulæ audiebant, & ex aurigantium curuli certamine & de pernicitate cursus decertantium studiis inter se discrepantibus conflabantur. Ex oppositis vero ludorum æmulationibus, graviora per civitatem dissidia enascebantur quæ cives ad arma, seditiones, & nefanda quæque facinora impellebant. Exempla suggeret Auctor Justiniani anno 32. pag. 296. 35. pag. 306. Mauricii ultimo pag. 318. Simocatta plerisque historiæ suæ locis. *Δήμαρχοι* erant eorum capita & duces, quos propria voce Tribunos vocares, *δημοτεύοντες* singuli quique parti addicti & adscripti. Memoratus Simocatta lib. 8. cap. 7. *τοὺς Δημάρχους ὁ Αὐτοκράτωρ μετακαλεσάμενος εἰς τὰ βασίλεια (δεσποτικοὶ τῶν δήμων εἰώθει τὸ πλῆθος ἀποκαλεῖν) ὀνόματα δὲ τούτοις Σέργιος καὶ Κοσμᾶς. ἐπυνθάνετο τῶν δημοτευόντων ἐπὶ λεπτοῦ τὸν ἀριθμόν. ὁ μὲν οὖν Σέργιος ἐν χάρτῃ τὴν σύνταξιν τῶν ὑπ᾽ αὐτὸν τοῦ χλοάζοντος ἐνεχάραξε χρώματος, πεντακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις τυγχάνοντας. ὁ δὲ Κοσμᾶς τοὺς τοῦ ἀντιθέτου αἱρέσεως κατεστάθη ὄντα σωστὰ τάχιστα εἰς δύο γὰρ χρωμάτων*

Cedren.

e

ἴσοντες τὰ τῶν Ῥωμαίων κατασείοντα σκῆπτρα. ἐντεῦθεν μέγιστα κακὰ τῷ βίῳ εἰσέῤῥευσε. κατὰ μικρὸν γάρ τις λυσσώδης ταύτης αὐξομένης μανίας, τὰ Ῥωμαίων διώλοντο πράγματα. *Tribunis (quos populi administratores vulgus nominare solitum est) ad se in palatium accitis, Sergio, inquam, & Cosma popularium numerum subtiliter exquirit. Sergius in charta numerum Venetorum exaratum tradit, mille quingentos. Cosmas contrariæ factionis nongentos. Duorum quippe colorum cærulei & viridis factionibus dedita erat populi multitudo, unde mala gravissima in humanum convictum importata sunt. Sensim enim aucta hac rabiosa insania, res Romanæ pessum iverunt.* Hinc, quos in Justiniani anno 31. pag. 386. vocat Auctor κοσμικαὶ δημομερτίαι, unius in alteram partem, non CP. modo, sed & alibi passim *generales conflictus*: Et verbum ejusdem δημοτεύειν, quod est *populum per tribus & partes recensere*, ac deinde ceteræ militiæ annumerare. Videndus omnino Balsamon in Can. 24. Trullianum.

Pag. 289. Ἑπτὰ σημεῖον ἀπέχον.) Lego ἀπέχον. Planities vero illa, a septimo lapide quo distat, dicitur Ἕβδομον: de qua supra notis pag. 262.

Χαροπόν.) *Truci vultu* exposuit Xilander, a quo sensu longe vox abest, de oculis tantum interpretanda, Χαροπὸν δ' ὀφθαλμὸν βλέποντα *cæsiis & volubilibus oculis* spectabilem Justinianum commendans.

Μονασίῳ σεμνοτέρων ἀνδρῶν.) In quod nobiles illustresque viri se reciperent.

Pag. 290. Στρατηλάτην.) Magistrum militum vocat Rigaltius, de quo Pancirollus abunde in Notitiam Imperii.

Οὐ γὰρ ἦρχεν Ἀρμενίας στρατηλάτην, ἀλλὰ δοῦκας.) Pancirollus in Notitiam Imperii cap. 131. *Justinianus subactis finitimis barbaris, magnam & interiorem Armeniam dictam, novam provinciam creavit, L. ult. C. de Offic. Magist. militum, quem Zetæ Magistro militum* (Τζίταν *vocat auctor*) *commisit. Magnam, inquit, Armeniam, quæ interior dicebatur, & gentes Antizenam videlicet, Angilenam, Asthianeam, Sophenam, Sophenenam, in qua est Martyropolis, Belabitenam, & primam, & secundam Armeniam, & Pontum Polemoniacum curæ tuæ cum suis ducibus commisimus.* Duces enim & Comites Magistro militum subjiciebantur. Pancirollus idem cap. 139.

Οὔννων τῶν λεγομένων Σάβηρ.) Hi versus Danaprim & Danastrim fluvios siti, Chersonæ viciniores ex Constantino de Adm. Imp. agnoscuntur.

Πλησίον Βοσπόρου ῥὴξ τῶν Οὔννων.) Bosphorus hic non Thracicus, sed Mæoticus est, cujus accolæ Patzinacæ: de quibus, & illo Bosphoro Constantinus de Adm. Imper. cap. 42.

Ἐξωκιονίταις.) Extra urbem Regiam ad columnam ἔξω κιόνων dictam, a qua vicini ἐξωκιονῖται, Ariani Ecclesiam retinere permissi, notabantur. Auctor infra pag. 433.

Πληροῖ δὲ καὶ τὸ μεσίαυλον τοῦ βασιλικοῦ Ἴλλου κατὰ τὸ ἔργον, καὶ ἐξ μεγάλην ἐποίησε.) Veritati textus, fidelior hæc versio quadrat. *Absolvit etiam aream regiæ Illi cisternæ (supernam) eamque majorem reddidit.* Vixit autem Illus sub Leone & Zenone Magister militum.

Edit. Paris. pag. 37.

Pag. 291. Ἡ ἀνταρσία τοῦ λεγομένου Νίκα.) Ex corruptis & obscuris Theophanis verbis series rei colligitur. Ad Circenses ludos quandoque profecto Justiniano inter ceteras acclamationes populus etiam τοῦ βίκας *Tu vincas*, Latine: Græce, Νίκα, adprecatus est: confestimque gravaminum sibi illatorum Calepodium quemdam reum postulavit ad pœnam. Ex Prasinorum autem & Venetorum sibi jugiter adversis vocibus, non modico tumultu exorto, οἱ τῶν δήμων factiones, de quibus superius Notis pag. 287. Hypatium Imperatorem exclamarunt, qui nihilo secius cum plurimis perduellibus Belisarii, Mundi, & Narsetis armis in illa seditione misere exstinctus est.

Ἡ τῆς ἁγίας Εἰρήνης.) Clarius *Sanctæ Irenes templum.*

Προσκύνιον τοῦ βασιλικοῦ.) Suggestum elevatius atrio exteriori Regiæ domus. Vocat Simocatta lib. 1. cap. 1. προαύλιον περιφανὲς καὶ περίδοξον προσκύνιον. *Atrium illustre, amplum clarumque theatrum.*

Pag. 292. Τὸ Αὐγουσταῖον.) Simocatta lib. 1. cap. 10. scribit esse ἀνάκτορον ἐν τῷ μεγάλῳ θαλάμῳ τῷ πρὸς τῷ μεγίστῳ τῶν βασιλείων (lego βασιλείαν) αὐλῇ. Αὐγουσταῖος δ' ἄρα τοῦτο κατονομάζεται. *Palatium in magno thalamo (quo sedebat Imperatrix) juxta Regiæ ipsius aulam, cui Augustæon nomen est.* E regione erat columna, & columnæ statua Justiniani superposita, de qua hic ejusdem anno 16.

Καὶ Ψηφίδων.) Vox ab interprete prætermissa. *Et opere tessellato.*

Ὑπατείας ποιήσας ἐν τῇ πόλει.) *Consulatum gessit in urbe*, expressit Xilander: unde & male agit interpretem. Ad auctoris mentem. *Militibus donat ivum, populo congiarium distribuit: vel, vetusto Consulum more pecuniam in populum sparsit.* Nam de nummis ejus Victoriatis. ἀνὰ Ἰουστινιανόν, &c.

Pag. 293. Ὁ μονογενὴς υἱός.) In Arianæ Hæresis odium, ad laudem Verbi Dei Incarnati Hymnum hujusmodi, tum alio tempore, tum in missa statim sub initio, persolutis duobus primis Antiphonis occinendum Justinianus edidit. Ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀθάνατος ὑπάρχων, καὶ καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθῆναι ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἀτρέπτως ἐνανθρωπήσας, καὶ σωτὴρ ὁ Θεὸς ἡμῶν, θάνατον θανάτῳ πατήσας, εἷς ὢν τῆς ἁγίας Τριάδος, συνδοξαζόμενος τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Ξενοδόχος τοῦ Σαμψών.) Eo quod ad S. Sampsonis Ecclesiam a Constantino extructam domus Hospitalis esset, cujus Menas præfecturam agens, vagis pauperibus excipiendis intendebat.

Ἐξῆλθεν λιτὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας.) Postremus & præcipuus in æde sacra dedicanda ritus, est sacrarum reliquiarum in ea depositio. Has, prævijs dedicationis cæremoniis jam absolutis, ex vicina Ecclesia, solemni processus ordine, in recens consecratam inferunt Græci. In dedicando itaque S. Sophiæ templo, e S. Anastasiæ de quo superius pag. 249 & & 276. processionis pompa cum reliquiis profecta est.

Στρατηλάτην τοῦ Ἰλλυρικοῦ.) Non *Præfectum*, sed *Magistrum militum* in Illyrico.

Pag. 296. Ὁ τῶν Ἀξωμιτῶν βασιλεύς,) Azumitenses vocat Paulus Diaconus lib. 16. De istis Homeritis Procopius de bello Persico lib. 1.

Προκένσου γενομένου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ,) Πρόκενσος *processus*, sive *processio* est, λιτὴ etiam dicta. De vocabulo Meursius erudite. Aliam porro processionem hujusmodi solemnem ad Hebdomum id est septimum lapidem habitam Justini anno 9. & pag. 289. Notis, legimus.

P. 303. Κύριε ἐλέησον.) Vox a Græcis non adeo misericordiæ exquirendæ, quam insoliti casus admirandi gratia, vulgo pronunciata.

Pag. 304. Ἐφούρκισε.) Non *suppliciis* quibuscumque, ut nutans interpres, sed *suspendio furcave peremit.*

Κεντήματα τοῦ δωδεκαημέρου.) *Convivia, lætitiæque indicia per duodecim dies a Christo nato celebranda.* κλητώρια judicat Meursius legendum: cui assentior Pauli Diaconi auctoritate ductus. *Prandia, quæ ex more fiunt in decem & novem accubitis cessare fecit.* Theophanes primum δέκα vocaverat: eademque Luitprandus lib. 6. c. 3. fusius describit. *Est domus juxta Hippodromum, Aquilonem versus, miræ & altitudinis & pulchritudinis, quæ deca ennea cubita vocatur. Quod nomen non abre, sed ex apparentibus causis sortita est: Δέκα enim Græce, Latine decem, ἐννέα novem, cubita a cubando inclinata, vel curvata possumus dicere. Hoc autem ideo quoniam quidem novemdecim mensæ in ea quæ secundum carnem est Domini nostri Jesu Christi nativitate apponuntur; in quibus Imperator pariter & convivæ non sedendo, ut ceteris diebus, sed recumbendo epulantur: quibus in diebus non argenteis, sed tantum aureis vasis ministratur*, &c. Videndus Leunclavius V. Conoeluc. in Onomast.

Δημομερτίαι.) *Partium* & *factionum*, de quibus supra, sese mutuo incursantium & tumultuantium *cædes.*

Pag. 305. Φιλοκαλλήσας τὸν τροῦλλον.) *Absoluto jam, atque picturis, cælaturis, & opere tessellato, perfecte jam exornato testo.* Quæ interpres omisit. In voce τροῦλλος alii λ geminant.

Κιβώριον.) Trullus quatuor columnis ad altaris angulos sitis fultus, illudque tegens & ambiens (quales plerumque veteres Ecclesiæ Romanæ adhuc servant) κιβώριον est. Germanus in Mystagogia, Codinus de templo S. Sophiæ, & nos ex eis plura circa Græcarum Ecclesiarum descriptionem.

Ηγειρεν ἄλλους πισσοὺς.) A pisis & leguminibus ridicule lectores arcet Meursius, ubi pro voce πισσοὺς *pinsum* & *pisum* reponit. Insulse quoque *pinnacula* reddidit Xilander, quæ sustentacula sunt, *pilæ* nimirum & *stelæ quadræ* grandiores concameratum tectum subsulcientes. Casui non absimili impediendo in S. domo Lauretana, quam reparando illi qui Constantinopoli obtigit, curam adhibitam describit Turselinus Lauretanæ historiæ lib. 3. c. 7. *Basilicæ testudo* (Trullus) *stabat octo lateritiis innixa pilis. Attamen sive superstantiorum parietum altitudine, sive nimio impositi plumbi pondere degravante, succumbere oneri, & rimas agere repente cœpit, novocellæ ornamento cellæque ipsi cui imminebat, fœdam ruinam minitans.* (Sacra cella sub tholo, ubi CP. Ciborium, eique suppositum altare erectum erat, locata est.) Hinc quibusdam interjectis. *Confestim de communi sententia* (Sangallus architectus cum Nerucio) *pilas tanto oneri impares intentiore cura munire, ac firmare aggreditur. Igitur validis trabibus testudinem protinus fulcit, & circum effossis strenue fundamentis pilas impigre convestit quadrato lapide, firmatque quatuor inter alternas pilas arcubus minoribus extructis, qui super imposito oneri forent satis.* uno verbo Auctor noster. ἤγειρεν ἄλλους πισσοὺς, καὶ ἐδέξατο τὸν τροῦλλον.

Κοχλίας.) Gradus rotundi per gyrum in altum tendentes, quorum exterior structura pilas interiores communiebat, & Trullum subfulciebat.

Ερυσμα τῶν ἀψίδων.) Quatuor nimirum arcuum quatuor pilas simul connectentium, & concamerato tholo sive trullo, ad eum excipiendum, suppositorum.

Οὖννοι.) Hunnos Cotriguros vocat Agathias, quos sub Zaberga duce in Europam irrupisse refert lib. 5.

Αναστασιακὸν τεῖχος.) Ad barbarorum excursus reprimendos ab Anastasio extructi ad Cherronesi Isthmum. Agathias citatus. *In hoc Isthmo porrectior inædificatus est murus, in utramque mare productus.* Μακρὸν τεῖχος sparsim in hac historia vocatur.

Edit Paris. pag. 38.

Ποιῆσαι φοσσάτον.) Nihil minus est, quam *fossam agere*, juxta Xilandrum, sed *copias cogere, castra ponere*. φοσσάτον est στρατὸς, ut Glossæ Græcobarbaræ docent; dicitur quoque de *castris vallo munitis*.

Πλοῖα δίπρυμνα.) *Actuarias naves multiplici remigio, & ipsas amphiproras*, scribit Agathias *Actuaria* sunt, quæ remis aguntur. *Amphiproræ*, quæ utrinque proram habent, sicut & δίπρυμνα, quæ utrinque puppim; quæ quandoque sine temone sunt, & non versæ, hinc inde agi possunt. Amphiproras hujusmodi Zonaras accurate describit in Constantino; πλοῖα δ' ἦσαν τὰ μὲν πλεῖστα μονήρη· ἔστι δ' ἃ καὶ δίκροτα. καὶ τινὰ αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς πρύμνης, καὶ ἐκ τῆς πρώρας πηδάλια ἔσχετο ἐκ κυβερνήτας. ὅπως τι δεινὸν ἔχοιεν, ὅπως καὶ ἐπεὶ πλεῦσαι ἐξ ἀναχωρῆσαι, μὴ ἀναστρεφομένοι, καὶ τοὺς ἐναντίους ἐν τῷ πρόσπλῳ καὶ τῷ ἀπόπλῳ βλάπτειν. *Habebant navigia pleraque solitaria: quasdam etiam biremes, quarum nonnullæ & in prora & in puppi gubernaculis & gubernatoribus instructæ erant, & duplis nautis, ut & accedere & recedere possent, & hostes tam in recessu quam in accessu venarent.*

Κουροπαλάτην.) A suscepta *cura Palatii*, ut loquitur Cassiodorius in Var. & Marcellinus lib. 26. & 31. qui la curat Palatium, Latinis *Cura Palatii* dicitur.

Σαγγαρίου.) *Sarum* vocat Procopius lib. 5. de Ædific. Justiniani, Orat. 5. eumque ex Armeniæ montibus sua narratione deducit. *Agoreos* illi nomen imponit Paulus Diaconus, ac breviter de illo; *cœpit Imperator*, inquit, *ædificare pontem Agoreos fluminis, convertens eumdem amnem in alium alveum, volvitque arcus mirabiles quinque, & fecit eum meabilem, cum antea ligneus fuerit.* Alii Sagarim vocant, ad quem Nacolia Phrygiæ civitas sita est: Zacarim hodie dicunt Turcæ ex Leunclavio.

Cedrenus.

Καμαρῶν.) καμάρα vel aliis καμάρα *fornix* est, *arcus*, *tholus concameratus*.

Προβολὰς καὶ μαγκιπεῖα.) Postremum vocabulum longum esse a *mancipio* significando jam superius insinuatum est. *Pistrinum* enim est, sive *panis* vænum expositi *officina*. Προβολὸ vero *officina* quidem est, sed ea *qua merces exponuntur*, nil tamen in ea fit operis. Εργαστήριον tandem artificum est, qua industria humana opus quodcumque potest elaborari. Auctor infra ultimo Justiniani anno.

P. 306. Μεσίαυλον.) Allusionem non sensum notat Xilander circa μεσίαυλον, quod *aream, atrium*, patentem sub dio locum mœnibus tamen clausum indigitat: de quo jam superius. Hic vero tectum aliquod ædificium, at media in area locatum subindicat.

Γαρσονοστάσιον.) Scribit idem Theophanes: verbumque est ex Italico Græcoque conflatum: & est *pedissequorum statio*. Le parvis des Garçons, ou laquais.

Εντοιλα.) *Aulæa, stragulæ, vela* proprie sunt *Pepla*, non *instrumenta*, ut corrupte interpres.

P. 308. Αβαροι.) Simocatta lib. 1. c. 3. Οὖννοι δὲ ἔτοι προσοικοῦντες τῷ Ἴστρῳ ἀπιστότατον ἔθνος καὶ ἀπληστότατον. *Hunni sunt origine & Istrum accolant gens infidissima, & avarissima omnium.*

Τὸ δεῖπνόν σου τὸ μυστικόν.) Modulus est in Basilii missa, communionis tempore cantandus.

Χερουβικὸς ὕμνος.) Decantatur quotidie inter sacros Liturgicos Hymnos, cum a mensa Propositionis dicta, ad altare, solemni processu, sacra dona, id est, panis & vinum deferuntur. Arcudius opere de Concordia utriusque Ecclesiæ, Euchologium in notis ad Chrysostomi liturgiam.

Εξκουβιτόρων.) Ad fores Palatii *excubabant* illi, & aditum observabant. Glossæ Basilicorum. Εξκουβίτορες τῶν παρεξόδων τοῦ Παλατίου ὑπάρχοντες φύλακες. Simocatta quasi Cedreni Scholiastes futurus lib. 3. c. 15. de Tiberio nostro scribit. Ιουστῖνος Τιβέριον ψηφίσμασι κοσμήσας, καὶ τῆς βασιλείας κοινωνὸν ποιησάμενος, ἀναγορεύει Καίσαρα. ἡγεμὼν δ' οὗτος ἐτύγχανεν ὢν τῶν τοῦ βασιλέως σωματοφυλάκων, ἐξ ὑπασπιστῶν, ὃν κόμητα Εξκουβιτόρων τῇ συνήθει φωνῇ ἔθος Ῥωμαίοις καλεῖν. *Justinus Tiberium honoribus auget, & filium sibi adoptans, Imperiique consortem allegens, Cæsarem renunciat. Hic custodum corporis satellitumve Imperatoris præfectus erat, quem usitata voce Romani Excubitorum Comitem appellitant.* Isque idem forsan est, quem post memoratos *Excubitores* Domesticorum, *Comitem Excubitorem* nomine, recenset Marcellinus lib. 20.

Αρχιστράτηγον.) Ignorat Xilander *cælestis militiæ principis* Michaelis nomen, & pueriliter *principem ducum* appellat.

P. 309. Εν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ πεσόντος.) Adoptatos, ad pedes adoptantium procidere docet ritus Euchologicus. Præstat id Justino Tiberius, & Sophiam Justini uxorem non jam δέσποιναν, *Imperatricem*; sed *matrem* sibi commendatam agnoscit. Refert idem Simocatta loco citato; ipsumque Patriarcham adoptionis vota ex Euchologio legisse narrat, ad cujus preces etiam adstantes bene sint adprecati.

Λαρνακι Προικοννησίῳ.) Lapidis albi a Strabone lib. 13. laudati e Prœconneso Propontidos insula eruti.

P. 350. Ο δι' ἀδέλφων, &c.) Quia templi illius & Augustæ unum erat commune Anastasiæ nomen. De templo jam plura nos cum Auctore.

Στολὰς σωληνωτάς.) Hic se divinasse affirmat Interpres: Quidni? cum & falsi sint vates? Nullus tamen hic divinationi vel deceptioni locus; cum σωληνωταὶ στολαὶ non sint aliæ, nisi vestes multifido tæniolarum textilium ordine variegatæ, quæ sive directis canaliculis, sive obliquis spiris distinctæ effulgeant, luxuriam tamen, levitatem, profusionem, aspecta suo prædicant. σωλὴν enim *canalis & alveolus est*, ex quo *canaliculatum* & *alveolatum* quodcumque

opus σωλωτὸν vocant Græci, quod Galli *Canelle'* pronunciant.

Ἀπὸ βλαττίο.) *Textum multitium* est τὸ βλαττίον vel *sericus* quivis *pannus*: abi enim in Nicetæ Choniatæ Alexii comneni lib. 3. una lectio habet ἀπὸ τῆς βλαττίου, altera ponit, τλὼ τ συζμρὸν τεμνῖται. Unde nugæ sunt, & nullius momenti commenta, quæ circa *blatteum colorem* id est roseum vel purpureum, & Græcum βλαττίον, ex nominum allusione, velut e Delphica tripode, enunciat sparsim Gretserus in Codinum.

Ὀξέας.) Nusquam *acuti vel vividi*, cum Gretsero citatu, sed cum Græcis modernis *violacei* coloris, vocem indicium esse dixeris: ac si velis attentius auctorem examinare, ejusmodi violacei decertantium in Circensibus ludis chlamydes fuisse affirmabis, quæ a purpura non omnino abessent, χλαίμυδας nempe παραπλησίας τῷ βασιλικῷ; intellige χρώματι, vel χρώματος.

Διδακτυλίους ὄρας.) *Oras* sive *limbos* duorum digitorum latitudine. ὄρα vero dicitur, quia vestis *Ora*, vel *Ornamentum* sit: ac propterea locus in quo sistebant, vel se exornabant in Circo decertaturi, ὀρατήριον dicitur apud Theophanem, ac Imperatorem Philippicum εἰς τὸ ὀρατήριον τῶν πρασίνων refert adduxisse Russum quemdam; quem locum eumdem *Oratorium Prasinoram*, abi nimirum *Oris & limbis* vestibus attextis sese adornabant, dicit Paulus Diaconus, quem eumdem ἁρματάριον Cedrenum vocasse contemplabimur.

Ἐπὶ τὸ Δάρας.) Mesopotamiæ urbem ab Anastasio conditam: de qua in Anastasio.

Τοῦλδον. Somniat hic circa *Tuldum* Xilander, & *vexillum* referre fingit, a quo semotum erat omne vexillum. Ad conflictum siquidem deferebatur vexillum, cum sarcinis, jumentis, impedimentis, pueris, quæ τοῦλδον significat, nullum, aut superfluum. Suidas. σαγμάριον, τὸ παρ' ἡμῖν λεγόμενον τοῦλδον τὰ βαστάζοντα ἀποσκευήν, καὶ τὴν μετακομιδὴν τῶν ἐπιτηδείων. *Sarcinæ, Tuldum apud nos vocatæ, apparatum & rerum provisionem complectentes.*

Edit. Paris. pag. 39.

Pag. 311. Συμβολαίου.) *Diplomatis, & litteris* correctius hic interpretabere, quam cum Xilandro *contractuum formulis*.

Συκάμινα.) Hem! *cucurbitale* Interpretis acumen *cucurbitam* legentis, ubi tantum *mori fructus* aliis colligere licet.

Ὑποστρέψαι ἐν τῇ ἰδίᾳ κλίνῃ.) Ad proprium lectum moriturus reversus est Tiberius, cum Senatum, exercitum, & Patriarcham, de nuncupando Imperii successore Mauricio fuit allocutus. ἐπὶ τὴν ὕπαιθρον τ βασιλείων αὐλήν, ὅτι παρῴκισται τῇ πολυστιβάδι τ ἀνακτόρων οἰκίᾳ, ἀρρενωπῷ τηλαυγεῖ, τ περιδόξῳ τῷ προπυλαίῳ, φορηδὸν ἤχθη. *Ad apertam & sub dio positam Regiæ aulam, eam quæ Palatio multis ædificiis in unum coagestis inclito, ejusque maxime illustri & tecto suggesto, ac specioso vestibulo, sive prosceuio juncta est, domesticorum manibus gestatus descenderat.* Quæ Simocattæ lib. 1. cap. 1. verba minus proprie reddidit Pontanus. *In atrium Palatii juxta domum, in qua multis ex herbis seu frondibus, ad cœnandum dormiendumve, thori, sive lectisternia, vestibulum illustre, visendumque proscenium gestatus,* &c. πολυστιβάς enim οἰκία pro ædificiorum & habitationum superstructa & coacervata congerie, non pro herbis & frondibus thororum sumitur.

Pag. 312. Βεργίῳ. *Virga viminea*, λύγος Theocriti Scholiaste vocata, βεργίον, ὅτι λύγου δέσμη.

Μαρτυρόπολιν.) Armeniæ urbem quadraginta militum Martyrio illustrem.

Pag. 313. Κατὰ παρασκευὴν.) *Parasceuis* singulis, *festis dictis feriis*.

Ἀθύρῳ.) Thraciæ loco.

Pag. 314. Μαγναύρας.) Luitprandus lib. 6. c. 22. *Est Constantinopoli domus Palatio contigua miræ magnitudinis ac pulchritudinis, quæ a Græcis, ν loco λ posito Magnaura, quasi magna aura, pro aula, dicitur.*

Ἀρμαμέντου.) Ἀρμαμέντον ὅπλων locus. Justinianus Nov. 85.

Pag. 315. Λωβῶν.) Repone. *Leprosorum.*

Τοῦ ζωτικοῦ ἐγχείρημα.) *Sumptuum ad vitam necessariorum penum.*

Κεράτια τέσσαρα.) Sunt numismatis sextans. Numisma enim 24. Ceratiis, duodecim vero Miliarisiis æstimatur: unde κεράτιον Miliarisii medium, Folles duodecim. Scholiastes Basilic. Eclog. 23. χρὴ γινώσκειν ὅτι τὸ ἓν κεράτιον φόλλεις εἰσὶ δώδεκα, ὅτι μιλιαρησίου τὸ ἥμισυ. τὰ οὖν δώδεκα κεράτια εἰσιν, νομίσματος ἥμισυ. τὸ γοῦν ἀκέραιον νόμισμα ἔχει μιλιαρήσια ιβ΄. κεράτια κδ΄. *Sciendum Ceratium esse Folles duodecim, id est Miliarisii medium: Duodecim itaque Ceratia numismatis medio æstimantur; ac legitimum numisma Miliarisiis duodecim, Ceratiis viginti quatuor respondet.*

Ἐν τῷ Σιλεντίῳ.) *Concilium, cœtus, judicium, consultatio* est Σελέντιον, sive Σιλέντιον, Auctor in Leone Isauro Σιλέντιον ἐποίησεν κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων. Latine quoque Silentium pronunciavit Paulus Diaconus in eodem Leone. *Silentium contra sanctas ac venerabiles celebravit Iconas.* Zonaras Leonem alterum, (Philosophum) ita morbo iliaco detentum narrat, ὡς μηδὲ δυνηθῆναι διαλεχθῆναι τῇ συγκλήτῳ περὶ νηστείας τὴν συνήθη διάλεξιν, ὃ καλεῖται Σιλέντιον. *Ut non potuerit solitam cum Senatu de jejunio dissertationem, quæ vocatur Silentium, celebrare.*

Pag. 316. Σπάθην.) Isidorus lib. 18. cap. 6. *Frames, gladius ex utraque parte acutus, quam vulgo Spatham vocant, ipsa est romphæa.*

Pag. 317. Εὑρήσει παιδία εἰς τὰ ξυλοκοίδαρα.) Fatue omnino & imperite lusisset in Mauricium populus, si utcumque, juxta Xilandri sensum, *cum nolarum ligaturum instar* filios suscepisse effutivisset. Ξυλοκοίδωνα itaque cujus vice Theophanes ξυλοκούκουδον scribit, cum nil aliud sit præter *ligneum crepitaculum*, vel *globulus ligneus* concavus, & undequaque perforatus, in quo nuclei vel tintinnabula includuntur, ut perstrepero ejus sonitu recreentur pueri; & populus ad ludicrorum istiusmodi instar Mauricii filios se tenere proclamet, summum in eos patremque Mauricium manifestat contemptum, eorumque mortem, ludum, gemitus, ludicrum strepitum sese habiturum minatur. κούκουδον porro *nucleus* est, & *globulus*: ξυλοκούκουδον lignum streperis hujusmodi globulis plenum. An non Xilander vir ligneus, & puerorum ξυλοκοίδων.

Ομφαλίῳ.) Signo rotundo in areæ medio sito.

Ἠτήσατο κοινωνῆσαι.) Timet Xilander hominis de vita desperati, & Eucharistiam postulantis pietatem fateri in suis notis.

P. 318. Ὁ ἀποσταλεὶς Μαγιστριανὸς φέρων ἀπόκρισιν.) Hic alias Μαγιστριανὸς dictus, & apud Theoph. ἀρωτοκαίροσαρ, in glossis Basilicorum vocatur Μανδάτωρ & ἡμεροδρόμος. Lexicon anonymum Bibl. Regiæ ἡμεροδρόμος, ὁ ἥλιος, καὶ ὁ πεζοδρόμος λέγονται, καὶ οἱ τ βασιλικὰς διατάξεις ταχύτατα διακονούμενοι ἐπὶ τ Βορρᾶν. *Sol dicitur ἡμεροδρόμος, qui uno die cursum conficit. Idem quoque est πεζοδρόμος quibus: vocibus, Imperialibus mandatis versus partes Boreales ministrantes appellantur.* Leo Constit. 3. Μανδάτωρες δὲ εἰσιν, οἱ τὰ μανδάτα αὐτὰ τῶν ἀρχόντων πρὸς τοὺς στρατιώτας ὀξέως διακομίζοντες. *Mandatores Magistratuum mandata ad milites celerrime denunciant.* Hinc eos expertos, vigiles, variarum linguarum gnaros expetit Mauricius, addit quoque voce sonora dotatos, ad jussa quæque publice efferenda: unde inter Justinianum & Factiones, *Mandator* ut utriusque partis interpres & mediator eloquitur apud Theophanem: hic vero *Missus* est, & responsa fert ad Imperatorem. Auctor iterum in Justiniano Rinotmeto statim sub initio.

Προβάλλονται ἔξαρχον.) Similibus verbis prius fuerat usus Simocatta lib. 8. c. 7. τὸ πλῆθος ἔξαρχον τὸν ἑκατόνταρχον Φωκᾶν προστήσαντο. *Milites Exarchum Phocam Centurionem sibi præficiunt*: quia nondum Imperii nomen vel insignia ei detulerant, sed ut fit in tumultu, *caput* & ductorem, data imperii potiundi spe, sibi præposuerant.

Ῥήγιον.) Thraciæ urbs in Propontide Hebdomo ad meridiem inferior, in qua Leo Philosophus pontem ædificavit, de qua Constantinus de Adm. Imp. cap. 51.

Κάμπῳ τοῦ Τριβουναλίου.) Eo nempe urbis campo,

quo extructum erat Palatium dictum *Tribunalium novemdecim accubitorum*.

Τῆς Ξυλοκέρκου πόρτης.) Ad imam sinus partem versus Occidentem est Ξυλόκερκος porta, a palis in ejus fundamento fixis sic dicta. Leunclavius.

P. 319. Μεταλαβεῖν τὸν θεῖον μυστηρίων.) Solem meridie quærit Xilander, & an hæc verba communionem sacram indicent, nutat.

Καλλιγράφος.) Nec proprium nomen est, nec *pictorem*, ut Xilander innuit, significat. Simocatta exponit lib. 8. cap. 13. ἄνδρα τινα τῶν εἰς κάλλος γραφόντων, ὃν ἐν συνήθει φωνῇ καλλιγράφον ὀνομάζει τὰ πλήθη: *Virum quemdam eleganter efformantem ductus literarum, quem vulgus voce juncta Calligraphum, peritissimum scriptorem nominat*. De Tachygraphis & Calligraphis Origenis Historiæ Ecclesiasticæ. Illi Notarii erant, & ut celeriter, ita minus belle: hi tardius, at elegantissime pingebant, litterasque coloribus & auro distinguebant; ac propterea χρυσογράφους dictos nonnumquam reperies.

Εκ παννυχίδος.) Non a quibuscumque *excubiis*, sed quas cum amicis nocturnus conviva peregisset domum repetebat Calligraphus. Simocatta. ἔδει οὖν μέχρι τῆς τετάρτης φυλακῆς τῆς νυκτὸς εἰς οἰκίαν τινὸς καταπαννυχίζεσθαι. τούτῳ γὰρ δὴ τῷ ἐμπόρῳ πάννυχος ἦν ὁ πανήγυρις. ἑβδομαίαν γὰρ ἡμέραν ἦγε τοῦ γάμου, ἄρρεν παιδίον τῷ ἀνδρὶ λοχευσαμένου· σύνηθες γοῦν τοῖς ἐγχωρίοις ἐπὶ τοῖς λοχευομένοις παιδίοις ἑβδομαίαν ἄγουσι τὴν ἡμέραν συμποσίων ἑορταῖς καταπαννυχίζεσθαι. *Oportuit* (*Calligraphum*) *usque ad quartam vigiliam noctis pervigilare. Mercatori enim tota nox festa agebatur, quod ejus uxor septimum jam diem a parta pueri mas-*
Edit. Paris. pag. 40. *culi agebat. Habent quippe morem indigenæ, ut natis maribus diem septimum solemnem agentes* (de quo Euchologium post baptismatis officium) *noctem, quam longa est, laxa & convivio traducant*.

Ακούειν ἐκ τῶν βωμῶν τῶν ἀνδριάντων λεγόντων.) Interpres. *Audivit simulachra ab altaribus dicentia*. Inepte. Non enim in altaribus, ut ab iis loquerentur, erant simulachra. Sed nec cuilibet simulachro suum erat altare. Repono. *Audivit simulachra ex basibus suis dicentia*. βωμὸς enim ut *altare* ita & simulachri *basim*, eo quod altaris exhibet figuram, significat. Suffragatur Simocatta. ὁρᾷ τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν ἀνδριάντων ἐκ τῶν βωμῶν καθαιρεθέντας, καὶ μεγίστην αὐτῷ ἀφιέντας φωνὴν. *Nobiliores statuas basibus suis dimotas cernit, magnamque vocem emittentes*. &c Ita ejus interpres.

P. 320. Αὐγουστάλιῳ.) Non *Augustalius*, ut Xilander, sed *Augustalis*, ut antiqui scribunt, dicebatur, ab Augusti temporibus, Ægypti præfectus.

Τὸ πάκτον ἐπακξέουσι.) *Aucto tributo*, Non enim modo *pacta*, & conventa; sed & tributum, pactamque tributi pendendi gratia pecuniam, πάκτον indicat. Auctor in Phoca anno 4. ὁρίσας καὶ λαμβάνειν πάκτα.

Σακελλαρίῳ.) *Sacellæ præpositus*, & Ecclesiæ Ærario.

Εν τῷ μόλῳ.) Non *in porta ipsa*, sed *ad portum*; hoc est in aggere portum, ubi nimis aperta sunt ejus ostia, circumambiente, & fluctus ventosque violentius irrumpentes retundente.

Πρὸς Ηράκλειον στρατηγὸν Αφρικῆς.) Στρατηγὸς hic *præfectum* interpretor. Cum enim Africa a Vicariis primo gubernata anno 439. in potestatem Vandalorum transiisset, iis demum post nonaginta quinque annos profligatis a Justiniano, Vicario abolito, proprium *Præfectum* ab Imperatore accipiebat, cui substitutus ὑποστράτηγος hic memoratus, is potest esse qui prius regebat, *Vicarius*. Pancirollus in Notitia Imp. Occid.

Pag. 321. Κόμητα Ανατολῆς.) Comes Orientis sub sua dispositione Orientis provincias a Marcellino & Imperii Notitia relatas habebat. Dignitatem ejus militarem statuit Ambrosius Ep. 29. ad Theodosium, civilem Valesius in Marcellini lib. 24. cui Zosimus ab ipso relatus inclinat, & apprime favet Auctor civilia negotia ab eo pertractata, & Antiochensium Hebræorum seditionem ab eodem pœnis inflictis coercitam enarrans.

Τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα. Quam non Edessenam postmodum inventam, sed Camulianensem, vel aliam miraculose expressam, aut ad Prototypum non manu factum a pictore effictam, ac ideo ἀχειροποίητον quoque dictam scribit Gretserus Opusc. de Imag. non manu factis cap. 15. De illa quoque Damascenus Studites in Thesauro.

Εἰς τὸν λιμένα τῆς Σοφίας.) Portus CP. capacissimi pars est ex parte Galatæ Σοφία, a Justino de uxoris nomine nuncupata. Vide Auctorem Justini anno 11.

Κάρτο.) Lego χάρτην.

Εν τῷ Δαφνηΐῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν τῷ παλατίῳ) Sacrum illud oratorium translatis S. Stephani reliquiis condidit Theodosius. Auctor in ejus vita.

Βασιλικῷ χόματι.) Morem illum antiquum præcessor Mauricius renovare studuit. Auctor ejus vitæ anno 1.

Pag. 322. Εστέφθη Επιφανία.) Prima hæc ex Impp. filiabus ob Augustæ matris mortem Augusta fuit coronata.

Στέψαντος αὐτὴν Σεργίου. Non ab ipso modo Imperatore, (ut a Justino primo factitatum narrat Auctor) sed a Patriarcha quoque coronabatur Augusta.

Pag. 324. Βλέψας. Corrigo. βλέψας.

Πλῆθος Τούρκων. Hic primo Turci nomen legitur in auctore, de quibus jam jam pag. 269. Τοῦρκοι τῆς ἑῴας, οὓς καὶ Χαζάρους ὀνομάζουσιν. *Turci Orientales sunt Chazari*.

Θεμάτων.) Thematos nomen hucusque Auctori innominatum; antiquis, quo nunc capitur sensu, ignotum. Significat autem primo legionem alicui Provinciæ vel Genti impositam. Constant. Them. Orient. πάλαι δὲ κατ' ἀρχὰς τάγματα τινα, καὶ λεγεῶνες ὑπῆρχον ἀναγεγραμμένα κατ' ἔθνη. *Quondam enim primitus Themata*, (de quibus loquitur) *erant agmina quædam & legiones juxta gentes militiæ adscriptæ*. Ipsæ vero provinciæ temporis processu θέματα sunt vocatæ; ac ne longius testimonia petamus scribit hic Auctor. διὰ τῶν Ρωμαϊκῶν θεμάτων διερχόμενος: *Per Romanas Provincias iter faciens Heraclius* &c Plura Rigaltius & Meursius.

Pag. 325. Βίγλα.) *Excubiæ militares*: ἐπισκοπὴν vocavit Simocatta lib. 2. cap. 9. *exploratum* scilicet, & secretam latentemque hostium disquisitionem, Cedrenus in Mauricio κατασκοπήν.

Ηπλήκευσεν.) *Castra applicuit, admovit, posuit, fixit*. Ita Paulus Diaconus. Verbum a Latina lingua traductum est τὸ ἀπληκεύω *Castrametor*.

Pag. 327. Μαγαρίτην.) Quem moderni Græci ἀρνητὴν vocant, is est qui, abnegata fide, fœdo Gentilitatis ritu sese inquinavit & polluit. μαγαρίζω namque est, *inquino, contamino, sordibus impleo*: & metaphorice, *legem violo, & turpi desertione Christianam religionem fœdo*. Theophanes. ἐκώλυσεν Οὔμαρ οἶνον ἀπὸ τῶν πόλεων, καὶ μαγαρίζειν τοὺς Χριστιανοὺς ἐπηνάγκαζεν. *A civitatibus vinum proscripsit Umar, & Christianos religionem suam deturpare, sive deserere coegit*. Paulus Diaconus uno verbo complexus est, *Apostatare*. Hinc μαγαρίτης *qui fidem abnegavit*: quam vocem ad eum quoque qui prophano vetitoque cibo se polluit Ecclesia Græca extendit.

Pag. 328. Σκαφῶν γλυπτῶν.) Naviculæ fluviatiles uno ligno excavato tumultuario præparatæ, μονόξυλα dictæ, σκαφαὶ γλυπταὶ, *exsculptæ* nimirum, & scalpello, rudiori trunco efformatæ. Auctor de iisdem sexcentis in locis ubi de Russis & Patzinacis mentionem agit. Usum earum, & qua ratione per terram trahi, vel hominum humeris soleant transportari, enarrat fusissime Constantinus de Admin. Imp. c. 8. de Patzinacarum ἐν μονοξύλοις navigatione.

Τὸν κόλπον τοῦ κέρατος.) Portum Constantinopolitanum. Leunclavius.

Κατὰ τόπον τὸν λεγόμενον τῆς παλαιᾶς πέτρας.) Exinde, illuc fiebat secundum antiquum typum processio, cujus ritum & preces exhibet Euchologium recens editum. Petra illa prægrandis est, versus portam Adrianopolis nomine dictam.

Pag. 329. Βάνδον τῶν Περσῶν.) Βάνδον significare *vexillum* facile est Simocattam legenti agnoscere:

τὰ σημεῖα τῆς παρατάξεως, inquit lib 3. cap. 6. ἅπερ Ῥωμαῖοι εἴωθε τῇ πατρίῳ φωνῇ βάνδα ἀποκαλεῖν. *Exercitus signa, quæ Romani paterna voce Banda vocare sunt consueti.* Sic Paulus Diaconus Latine vocat. Addit Rigaltius etiam τάγμα *bande troupe* indicare. Assentiar, si modo cohortem vel agmen illud intelligat, quod sub uno *Bando* sive vexillo, unde nomen accepit, militat; *une compagnie*.

Λωρίον.) Nusquam *lorica* est, sed *baltheus*, ex quo scutum vel ensis pendet, *lorum*. Germanus in Mystagogia.

Τὰ βραχιόνια.) Trito magis verbo legit Theophanes βραχιόλια, quæ sunt ad brachia, *armillæ*. Ad sartores, brachiorum indumenta Xilandri.

Τὸ σκαραμάγγιον.) Achmes cap. 135. interpretatur καββάδιν. Est autem καββάδιν sive καββάδιον, *tunica* exterior, stricta quidem & corpori adhærens, at brevior & globis ante pectus juncta, nec sago militari omnino absimilis est.

P. 330. Ξύλα μεγάλα ἀλόης.) Ξυλαλόη vulgo, medicis autem Agallochon dicta. Ubi enim Dioscoridis codex Græcus περὶ ἀγαλλόχου, marginis annotatio, τὸ καὶ ξυλαλόη, scribit. Addit Matthiolus optimum e Calecut emporio Lusitanos advehere, quod igni succensum suavissimum perfler odorem.

Edit. Paris. pag. 41.

Μίταξαν.) *Fila serici* sive *sericum infectum*, non pannum ex eo textum significat.

Χαρβάσινα καμίσια.) *Carbasinas camisias* interpretatur Xilander. Feliciter. Iis tamen lineas subtiliores bombycinasque, ad nitorem, delicias & ostentationem ab Orientalibus gestari consuetas, velim hic intellectas.

Ἄσημον.) Argentum nullo adbuc charactere cusum, & signatum.

Νακοτάπητα.) Νάκος quidem *vellus* refert, at non ideo νακοτάπητα *pellicea vestis stragula* est ut conjicit Xilander, sed *aulæum* vel *tapes* e serico vel lana *villosus*, tapes Persicus, vel Armeniacus vulgo vocatus, cujus villi vellus quodammodo referunt.

Καρδαρίγαν.) Καρδαρίγαν legit Theophanes, scribitque. Καρδαρίγας οὐκ ἔστι κύριον ὄνομα, ἀλλ' ἀξία μεγάλη παρὰ Πέρσαις τῶν Περσῶν στρατηγοῦ. *Cardarigas non est nomen proprium: sed magna penes Persas dignitas, Persarum nimirum Ducis.*

P. 331. Οπατεράρχης τῶν Ιακωβιτῶν.) Qui Jacobi Syri cujusdam Monachi sequaces, ac Eutychis & Dioscoridis in plerisque asseclæ. Lege vero annum κα. non xxv. ut annorum series non interturbetur.

Κύρου τὸν Φάσιδος.) Toto spatio *a Phaside Lazorum Colchidos urbe & fluvio*, ad Phaselim Pamphyliæ, aberrat Xilander in notis.

Pag. 332. Φαράν.) Urbs est inter Ægyptum & Arabiam media.

Τὸ ῥοβαφῆ.) Correctius *leniter tinctam*; *fusilem & fucatam* rectius dixeris, quam *aqua submergendam*.

Τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.) Particula, καί, his verbis præposita, historiæ veritas, ac Auctoris sensus habetur legitimus. Pyrrhus enim & Maximus Theodori Romani Pontificis non fuere discipuli: sed sub Theodoro quæ circa Pyrrhum, & Maximum, nec non Maximi discipulos acta sunt, contigere.

Καὶ Μαρτῖνον, καὶ τὰ ἑξῆς.) Historiæ inversus ordo, ut summatim plurima proponantur.

Ο ψευδοπροφήτης Αμαλήκ.) Mahometus.

Γαβιθάν.) Syriæ urbem. De prælio ad eam commisso inferius Heraclii anno 24.

Ιερμουχάν.) Legit Auctor anno 25. Ιερμουχθάν, ac Syriæ fluvium esse commonstrat.

Pag. 340. Κολοσσαεῖς.) Non Rhodii modo, sed & Choniaræ Phrygii, qui & Passalenses, sunt Colossenses: quod annotasse debuerat Xilander, ne impingeret.

Pag. 341. Βουκινατώρος.) Βουκίνον aut βούκινον, *buccina* est: corneum & recurvum instrumentum vento in bellis inflandum. Differt a *tuba*, quæ minor est, & Leonis Const. 7. dicitur μικρὸν βούκινον: *Buccina* vero juxta Nicetam in Manuele Commeno στρωμάτων αὐλὸν est, ac ideo μακρὸν αὐλὸν βούκινον scripsit lib. 6. Hinc σάλπιγγα sive τοῦβαν a *Buccina* sæpius distinctam legas, quamvis Leo citatus etiam hanc cum illa confundat, cum ait signum fieri τῇ τοῦβᾳ, ἣν καὶ λέγουσι βούκινον.

Pag. 343. Ἀπὸ τῶν βραχιαλίου τῶν Χρυσῶν.) Est Aurea porta versus Blachernas in imo sinu τοῦ κέρατος sinus CP. βραχιόλιον est *flexus* ipsius sinus: Κυκλόβιον ejusdem sinus fauces, sive CP. extrema pars versus Hellespontum.

Pag. 344. Πωγωνάτος.) A promissa barba, quam e Sicilia redux Constantinopolitanis ostentavit; cum ex urbe digressuro prima lanugo circa genas exoriretur.

Ἐφουρκίσεν.) *Furca suspendioque damnavit*: mutato ρ in λ pro ἐφούρκισεν: non in suburbio ut Xilander, verum ut Strabo lib. 7. ἐπὶ τὸν ὑπὸ τῇ συκῇ καλούμενον λιμένα, *in Syces portu*, qui nunc Galatæ.

Pag. 345. Ἀπὸ Ἑβδόμου μέχρι τοῦ Κυκλοβίου.) Septem itaque millibus passuum, ab Hebdomo qui est septimus ab urbe lapis, ad Cyclobium portus CP. locum, extendebatur navium Saracenicarum ordo.

Τὸ Συλαίου.) Secundæ Pamphyliæ urbis.

Pag. 347. Πάλματα.) *Salebræ*, *scopulorum asperitas*.

Μαρδαϊτῶν.) Mardaitæ sunt a lege Saracenica apostatæ, ipsis Saracenis infensissimi: nominis cum Hebræorum Maranis communis est radix. Leunclavius.

Pag. 348. Χάλκεον τεῖχος.) Mardaitarum agmen, quo, velut æneo muro objecto, Saracenorum irruptiones reprimebantur.

Ὀψικίου.) Quandoque *obsequium*, frequentius *provinciam*, & *agmen* militum refert vox ὀψίκιον. *Legionem* significat, ubi, tum apud Auctorem, tum Theophanem τοῖς τοῦ Ὀψικίου, Κόμητα Ὀψικίου, & similia leges: provinciam Asiæ, Bithyniam nimirum designat in Leone Philosopho, ἠγάγετο δὲ κόρην ἐκ τοῦ Ὀψικίου, *puellam ex Opsicio duxit*: in Romano Lecapeno. περιερχόμενος τὸ Ὀψίκιον, *peragrabat Opsicium*: in Zoe. ἐν τοῖς τοῦ Ὀψικίου κτήμασιν αὐτοῦ, *in Opsicianis ejus agris*.

Τὰς κλεισούρας.) Svidas. κλεισοῦραι οὕτω καλοῦνται τὰ ὀχυρώματα τῶν διαβάσεων τῇ πατρίῳ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ. *Clusuræ* (Clusas vocant Francorum Annales) *patria Romanorum voce transituum in montibus præsidia vocantur*. Loci quoque Præfectura, κλεισούρα, est. Constantinus de Adm. Imp. καὶ ἐγένετο κλεισοῦρα, *transitus Præfectura instituta est*, Præfectus ipse κλεισουράρχης.

Ἐν Σεβαστοπόλει.) Ponti Cappadocii urbe, de qua Ptolemæus lib. 5. cap. 6.

Ἐπὶ φλαμούλου.) In ipso conto unde *Flamula*, præliantium *signum*, sive *vexillum* dependebat. De *Flamula* plurima Rigaltius.

Ἐξωπιστάν.) Qui infra in Basilio & Constantino Romani FF. dicetur Ἐπιστάτης: qui præest operis, & eas urget.

Αἱ ἄβλαι.) *Scuticis*, quales sunt equorum *habenæ*. Meursius de illis docte verbo Ἀβίτας, vel Ἀβλίτας.

Pag. 349. Γενικὸς Λογοθέτης.) De Generali Logotheta erudite satis scripsit Xilander Annot. prima; reliqua explanabuntur inferius.

Πλησίον δὲ τοῦ παλατίου.) Ex Regiæ CP. descriptione, penetrara obvii primum muri porta, amplissimum atrium fidelissimo satellitio munitum popularibus turbis pervium & concessum, occurrisse liquet. Ibi Venetæ parti, cui propensius affecti erant Impp. ob rebelliones a Prasina ceu potentiore sæpius excitatas, Justinianus hic sedes lapideas, quibus se se redeuntem vel egressurum faustis acclamationibus exceptura consisteret, extruere moliebatur. Vicini nihilominus templi religione deterritus, ne se populi querelis objiceret, Patriarchæ Callinici vota cœptis auxiliari expetiit. Ille non dejiciendis sed dedicandis templis cum preces ab Ecclesia statutas primo respondisset, mox Imperatoris auctoritate victus, vim factam, & assensum violenter extortum, novo Dei præconio adinvento manifestavit apertius. Βάθρα porro τῶν Βενέτων *lapideæ sedes* erant *Venetæ*

factioni paranda, & ut loquitur Paulus Diaconus, *bases populi construendæ, ut illic Imperatorem susciperent*. Nam & ibidem, vel juxta constitisse Prasinos, colligo ex Leone Grammatico in Theophilo scribente, τὰς ἀναβάθρας ἔνθα οἱ δῆμοι ἵστανται, *Suggesta in quibus populi partibus fas est consistere*. Alium nihilo secius locum a Prasinis Venetos delegisse Simocatta ubi de coronatione Leontiæ Phocæ Tyranni uxoris scribit. γίνεται κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν τοῖς δημοτικοῖς περὶ τῆς στάσεως ἀμιλλα. ἦν γὰρ αὐτοῖς ἡ περὶ τῶν τόπων διάστασις ἐπίμαχος. τῶν Πρασίνων γὰρ ἐθελόντων ἐν τῷ λεγομένῳ Λαυσιακῷ (προπύλαιον δὲ τοῦτο τῆς βασιλικῆς οἰκίας) τὴν στάσιν ποιήσασθαι, καὶ τὴν βασιλίδα τοῖς εἰωθόσι προτιμῆσαι, οἱ τῶν Βενέτων δῆμοι ἀντέλεγον· ἐδόξε γὰρ αὐτοῖς ἀήθης τοῦτο τυγχάνειν καὶ ξένον. *Eo die factiones de loco stationis litigarunt. Nam cum Prasini in Ampelio (quod est Regiæ vestibulum) stationem habere, ibique Augustam solitis plausibus excipere vellent, repugnabat Venetorum pars, cui istuc insuetum & peregrinum videbatur*. Hæc ille lib. 8. ca. 11.

Εἰς τὸ τελεῖσθαι ἐκεῖ τὸ Σαξιμοδέξιμον.) At qui celebrabatur istud Σαξιμοδέξιμον, ut perficiendo locus Ecclesiæ foret necessarius? Vocabulum obscurum & difficile paucis enodat Leo Grammaticus in Theophilo. Φιάλην (forsan φιάλη) ἐν ᾗ γίνεται τὸ Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἵππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων: *Phiala, ad quam fit Saximodeximum vulgo vocatum; equis utriusque partis aureis ephippiorum stragulis instratis toto ejus spatio deductis*. Partes itaque in Circo decertaturæ, vel præcedentem Imperatorem (facta roties in Historicis decantata προέλευσιν sive πρόοδον, hoc est cum solemni pompa, processu) comitaturæ in Saximodeximo tectos aureis stragulis equos ostentabant, & eo digressæ capessebant viam. Locus forsan ita dictus, quod esset ἀνάξις δήμων δεξαμένων. *partium populi Imp. excepturarum introductio*.

Edit. Paris. pag. 40.

Καὶ τὴν φιάλην κτίσαι.) Machina, qua e statuis marmoreis, metallicis fistulis, vel apertis tubis profunditur, spargitur, in altum evibratur, ac tum oculorum cupidine satiata, ad concurrentis populi sublevandam sitim & extinguendos ardores servatur, & ultro liberaliter aqua exhibetur. φιάλη est quasi *Phiala*, limphis exhibendis vas idoneum. Hujusmodi Phialis ædes publicæ, templa, nec non palatia semper abundere exquisiverunt: de quibus Euchologica, & doctissimus Allatius.

Εἰς τὸ Πετρίον ἐκκλησίαν.) Ad destructam compensandam. Πετρίον sæpius in hoc opere nuncupatur.

Στρατη, ὃς τῶν Ανατολικῶν.) Comes Orientis est, de quo Notitia Imperii.

Στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος.) Proconsul Achejæ est, sive Græciæ, Illyrici Præfecto quondam subiectus. Notitia Imperii, & in eam Pancirollus cap. 103.

Λουτῆρα.) *Baptisterium* magnæ Ecclesiæ, alias λουτρὸν, κολυμβήθραν, βαπτιστήριον dictum.

Βοΐον) *Montem*, locum Constantinopolis ita vocatum: Vaurum scribit Paulus Diaconus, Xilander *Bovem*, sed ignare: quamvis βοεῖον in neutro modernis *carnem bubulam* sonet.

Pag. 350. Λαζικῆς.) Colchidis regionis.

Καταλιπεῖν ταξατίωνα ἰδίαν.) *Taxationem* Jureconsulti interpretantur: sed alia est hic vocis interpretatio, loquit Meursius. Certe, subdit ille, Xilander non satis bene *legatum*: debuerat potius *præsidium* ponere: (tuendo nimirum ipsi Joanni concessam ταξατίωνα ἰδίαν) Sic apud Const. de Adminis. Imp. κρατοῦντος τοῦ Ἀβιμέλεχ, ἐπεστράτευσαν οἱ Ἄραβες τῇ Ἀφρικῇ, καὶ ταύτην παρέλαβον, καὶ ἐκ τοῦ οἰκείου στρατοῦ ταξατίωνα ἐν ταύτῃ κατέστησαν. *Regnante Abimelech in Africam Arabes irruperunt, & obtinuerunt: & e proprio exercitu constituerunt in ea præsidium*.

Φωνητικῶς αἰτιᾶσθαι.) Interpretor. *Juxta militiæ leges exercitum viresque omnes admovet*.

Δρουγγάριον τῶν Κιβυρραιωτῶν.) Erant in exercitu Romanorum navales turmæ sicut & terrestres, proprio Provinciarum nomine dictæ. Nominatissima fuit Cibyrrhiotarum a Cibyrrha sive Cibyra Cariæ urbe magna Straboni l. 13. vocata, cui Præfectus Δρουγγάριος dictus imperabat, Δροῦγγος autem totius classis erat pars tertia, vel quarta: Δρουγγάριος, hujusmodi *militum globi* ductor. Hinc sicut Δροῦγγος, scribit Mauricius l. 1. Strategicorum μέρος ἐστὶ, τὸ ἐκ τριῶν μερῶν συγκειμένον ἄθροισμα. *Pars est, & acies ex tribus partibus conflata*: Drungarios totidem fuisse sequitur. Leo in Naumachicis οἱ τῶν ἄλλων θεμάτων πλοίμων στρατηγοὶ δρουγγάριοι ἐκαλοῦντο ποτὲ τοῖς ἄνω χρόνοις: *Aliorum classis Thematum duces Drungarii superioribus temporibus nuncupati sunt*. Theophanes τολον τῶν Κιβυρραιωτῶν memorat in Copronymo.

Ἐν Συκαῖς.) In loco *Galata* nunc dicto, de quo Stephanus. *Sycæ*, inquit, *est civitas e regione novæ Romæ*. Idem habet Socrates lib. 1. cap. 30.

Μεσοστράτηγον.) Hic Drungario opponitus, qui solus aciei imperat.

Pag. 351. Τὸν τῶν Χαζάρων Χαγάνον.) Chazari, populi sunt juxta Danubium & Parzinacas, quorum princeps, *Chaganus*, & *Pech* appellatur. Constantinus de administ. Imper. cap. 42. ὁ γὰρ Χαγάνος ἐκεῖνος καὶ Πὲχ Χαζαρίας. &c.

Τὸ στόμιον τὸ τοῦ Δανάπρε, καὶ τοῦ Δάναστρι.) *Ostia* fluminum istorum sunt στόμια non *freta*.

Ἀπολλωνιάδα.) Urbem in Parnasso juxta Delphos. Stephanus.

Pag. 352. Ἄχρι ἀπολύσεως τοῦ πρώτου βαΐου.) Finis & dimissio cujuicumque operis, & maxime celebritatis ἀπόλυσις est: βαΐον autem hic *laurea* est, victori certaminis data. *Ad completum igitur primum usque certamen*, Leontii & Apsimari colla pedibus calcabat Justinianus. Indignum porro, qui purpuram tulerant, tulerunt deinde suppliciam in Circo, in quo non adeo dilata ignominia, necdum editis spectaculis, mulctatos quondam servos legimus apud Livium lib. 2. *Servum quidam paterfamilias nondum commisso spectaculo, sub furca cæsum medio egerat Circo*: apud Ciceronem de divin. 1. *Servus per Circum cum virgis cæderetur*: apud Lactantium lib. 2. c. 7. *Autronius Maximus diverberatum servum sub furca medio Circo ad supplicium egerat*. Ad βαΐον redeo. Lexicon anonymum Bibl. Reg. vocabulum βραβεῖον exponit τὸ ἐπὶ τιμῆς διδόμενον *quod honoris causa datur* βραβεῖον. Sane πρῶτον βαΐον non longe ab eo distat.

Ξυλίνοις σουβλίοις.) *Verua* vel *palos* aptius quam *subliças* interpretabere. Hesychius quasi Scholiastes. σουβλίζειν εἰς ὄπτησιν, τοὺς γὰρ παλαιοὺς κακούργους ἀνεσκολόπιζον ὀξύναντες ξύλον τῆς ῥάχεως καὶ τοῦ νώτου καθάπερ τοὺς ὀπτωμένους ἰχθύας ἐπὶ ὀβελίσκων *Suffixionem in palo quasi assationem. Nam antiquitus maleficos sudi infigebant, acuto ligno penetrantes spinam & dorsum, sicuti assos in verubus pisces*.

Pag. 353. Δαματρύν.) Bithyniæ urbem: de qua iterum Auctor in Monomacho pag. 643.

Παραπόρτιον.) Παραπύλιον scripsit Auctor pag. 159. *Posticum* videlicet, sive *minorem* ad majoris alterius latus, *portam*. Sic παρεκκλήσιον est *minor Ecclesia* sive *Capella* ad majorem sita: παραμονάριον *minus Monasterium* juxta majus, & ab eo dependens.

Pag. 354. Διὰ τοῦ Φιλέα.) Locum, non hominem hic interpretari, ipsa dictionis constructio postulat: Est autem ad intus urbis Regiæ oppidum inter ipsam, & Ponti Euxini fauces medium.

Εἰς τὸ ἀρματώριον τῶν Πρασίνων.) *Oratorium Prasinorum* scribit Paulus Diaconus. Aptius ἀρματώριον Theophanes. Locum videlicet in Circo, quo vestibus & armis Prasini decertaturi se adornabant; ἀρματώριον a sumendis ibidem armis vocat Cedrenus.

Πρωτοασηκρῆτις.) Paulus Diaconus interpretatur. *Primum a secretis*. Codinus in Orig. Constantin. ὑπογραμματεῖον *Amanuensem* institutum refert, Idem tussum ei Juris dicendi potestatem supremam assignat de Off. cap. 5. τὸ τοῦ Πρωτοασηκρῆτις (sic enim scribit) ὑπηρέτημα δῆλον καὶ ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος. πρῶτος γὰρ τῶν Σεκρέτων λέγεται (alia lectio apud Meursium habet τῶν κριτῶν) ἔστι δὲ ὅτε συγκρίνουσι μετ᾽ αὐτοῦ βασιλικῷ ὁρισμῷ καὶ ἕτεροι ἐντιμότεροι τούτου. *Primi a Secretis munus ex ipso vocabulo innotescit. Est enim primus in Secretis, id est judicum consessu. Interdumque decreto Imperatoris, etiam alii honoratiores ipso, cum eo judicant*.

Κατατώριον.) *Tabella* e qua Pontificis institu-

tio a Consecrante legitur. Euchologium.

Ἡ θεία χάρις &c.) Verba quæ instituendo, eadem in aliam sedem transferendo Pontifici apud Græcos deserviunt. Ibidem.

Λέων δὲ ὁ Ἰσαυρός τῶν ἀνατολικῶν στρατηγός.) Nuper στρατηγὸς εἰς τὰ ἀνατολικὰ dictus, primo σπαθάριος· ὁ σωματοφύλαξ ἐστιν.

Pag. 356. Ἀπὸ τοῦ Ἱερείας μέχρι τῆς πόλεως.) A Propontidos supra urbem faucibus Ἱερὸν, Straboni lib. 7. & ἱερὸν στόμα dictis, sex milliarium spatio ad ipsam usque Urbem.

Πρωτοσπαθάριος.) Codinus de Off. Curiæ Const. cap. 5. τὸ παλαιὸν πρῶτος τῶν σπαθαρίων παραμενῶν. olim primus inter Spatharios satellites, stationarios enseon Imperatori accingebat.

I. dit. Paris. pag. 41. Ὀνομαγνάθου.) Asini genam habentis. Ita vulgaris fert dictio.

Pag. 356. Ἐν ταῖς ἀποστρόφοις.) Non montem aut promontorium, sed flexuosos & retortos sinus hæc indicat.

Pag. 357. Ἐν τῷ τρικλίνῳ τῷ Αὐγουστέως.) Triclinium hoc, ubi Mauritii & Constantinæ nuptias refert celebratas, depingit Simocatta cap. 10. lib. 1. μεγάλου δὲ λαμπροτάτου περὶ τῇ μεγίστῃ τῶν βασιλείων αὐλῇ (Αὐγουσταῖος δ' ἄρα οὗτος κατονομάζεται.) magnum thalamum juxta regiæ amplissimam aulam (cui Augustali nomen est.) Αὐγουστεῖον vocat Euchologium in coronatione Imperatricis.

Εἰς τὸν μέγαν βαπτιστῆρα.) Respectu minoris, de utroque Euchologium.

Ἐν τῷ Τριβουναλίῳ) Interpres, pro tribunali. Errat vocis ad Latinam allusione male ductus. Tribunalium enim Palatium erat augustissimum. Favet, & Cedrenum explicat Himerius. ἐν τῷ παλατίῳ τῷ Τριβουναλίῳ Εὐδοκίας γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ ἐγγόνου Θεοδοσίου. In palatio Tribunalio Eudociæ uxoris Theodosii, alterius Theodosii nepotis. Dicebatur idem novemdecim Accubitorum de quo pag. 242.

Pag. 358. Πραίτωρ.) Domus regiæ majorem apud Gregorium Turonensem, apud Paulum Æmilium Magistrum militum dictum reperies: cui parem non officio, sed nomine, Græci habuerunt ῥαίκτωρα, Rectorem domus vocat Luitprandus cap. ultimo Histor.

Pag. 359. Στράτωρ.) Ἱπποκόμος. Qui equorum curam gerit; Equiso.

Pag. 360. Σύγκελλον.) Xilandri de Syncello scripta suarum Annotationum prima, præsenti loco congruunt. Præsbyteris enim quibusdam in contubernii, vitæ, familiaritatisque consortium a Patriarcha receptis, nonnumquam, eo vita functo, Patriarchæ dignitas deferebatur: ac processu temporis, non officio, quod fingit Xilander, sed Syncelli Concellaneitæ honore & nomine, Patriarchæ successor designatus, ornabatur. Legendus hic Auctor in Michaele Theophili F. ubi de Janne: attendenda quoque Theophanis verba. ὁ Λέων ἔχων ἐν τούτῳ σύμμυστην καὶ συμμέτοχον Ἀναστάσιον μαθητὴν καὶ Σύγκελλον αὐτοῦ, συνταξάμενος αὐτῷ, εἰς τῆς ἀσεβείας ὁμόφρονι, ἐπὶ τοῦ θρόνου μοιχὸν, καὶ διάδοχον γενέσθαι. Habebat Leo commilitonem & consortem Anastasium (Jannis) discipulum & Syncellum, eumque ut impietatis asseclam, Throni mœchum ac successorem promiserat renunciandum. Unde & Stephanus Basilii F. cum Photio educatus, & Syncelli dignitate promotus, nullo discrimine in ejus locum est subrogatus. Auctor infra in Leone statim sub initio; nec non inferius, ubi Euthymium Nicholai quoque Syncellum in Patriarcham postmodum provectum narrat. Ac denique disertis idemmet verbis hoc aliquando positum in more, ut Syncellus esset, qui deinde Patriarcha, explicat in Constantino Monomacho pag. 606.

Τὸ δίιππον.) Circi stadium, quo bigæ quadrigæve excurrunt. Duppium reddidit Paulus Diaconus: sed mendose.

Θηριομαχῶν.) Ad Leonis ferocis Imperatoris nomen, non ad Pauli verba, ut scripturit Xilander, Auctor alludit.

Διάλογος ἐκλήθη. Ab Auctoris sententia recedunt nonnulli, qui Gregorium magnum nominis hujus primum Διάλογον, ob scriptos ab eo Dialogos, vocitatum scribunt.

Ὁ ἑρμηνεύεται λύτρωσις.) Paulus Diaconus. Et pro Mauser, quod ejus avitum nomen est, quodque Redemptus interpretatur, sensu Judaico, novamque Ecclesiæ magistrum, Manserea (Spurium expone) mutato nomine vocitabat. Chrysorroas sacris viris dicitur, de nomine fluvii Damascum patriam præterfluentis.

Μελῳδός.) Hymnorum Ecclesiasticorum auctor. apud Græcos.

Τῶν γραπτῶν.) Graptensem facit Episcopum dubius Sed res non magna, Xilander scribit. Nil magnum equidem & momento dignum, Xilandro errasse; & tituli Inscriptorum vice, ob Jambos utriusque fratris ab impio Theophilo frontibus inscriptos, Theodorum Graptorum Episcopum pro ingenii captu instituisse. De dira illa inscriptione Auctor in Theophilo.

Pag. 361. Ἱερειτῶν.) Τὸ Ἱερὸν fauces Propontidos a quibus Hierecitæ.

Ξηρολόφῳ.) Columna est qualis Trajana vel Antoniniana Romæ ex uno solo lapide, ac ideo incolis μονόπετρα vocata, e cujus radicibus gradus cochlearis per medium ad ejus summa ascendit Ξηρόλοφος, quasi moles aridas vocatur. Pluribus de illa Svidas, & Codinus in Orig. CP.

Διαλαλοῦσι.) Διαλαλεῖν non est cives alloqui, verum edictum promulgare, voce præconis jubere.

Εἰς τὸν κατόνα.) Tributum capitatim edicto posito pendendum.

Pag. 363. Ἐπιβὰς παρίππῳ.) Pancirollus de cursu publico. Concessa evectione unus aut alter equus permitti censebatur: Cum vero tertius veredus indulgebatur parhippus aut paraveredus dicebatur. Est itaque parippus cursus publici equus.

Pag. 364. Θεουπόλεως.) Cur Antiochie Θεούπολις scripsit Auctor enno Justiniani n.

Ἐν Χρυσοπόλει.) Chrysopolis urbs Asiæ trans Propontidem e regione Constantinopoleos, Scutaret nunc Turcis dicta, perperam a quibusdam cum Chelcedone confunditur.

Pag. 365. Γερμανίκειαν.) Syriæ urbem. Ptolem.

Δολιχία.) Alteri Syriæ urbs est, Doliche Ptolomæo dicta.

Ἐπίπλοις.) Peplis & velis sacris. Simeon Thessal. de templo ἱερὸν ἔπιπλον τῆς ἁγίας τραπέζης vocat altaris indumentum, id est mappam.

Pag. 366. Ἀποκρισιαρίων.) Latinis quoque vox hæc familiaris pro Legato placita, responseve hinc inde ferente.

Τῶν μακρῶν τειχῶν.) Noti sunt illi muri ex dictis, Notis pag. 305. C.

Pag. 367. Τῶν Γαλατῶν.) Galata urbs nominatissima ex adverso portus CP. ex cujus parte erant Palatie Sophiana, & ab iis, gelu mari compacto, sicut ex opposita Asiæ Chrysopoli transitus facilis erat, usque ad D. Mamantis in CP. intimo cornu situm.

Σκάλῃ.) Climacem quidem & gradus quoscumque σκάλα nonnumquam significat: hic autem a scalæ sensu deturbanda est dictio, & navali, seu ei portus loco, ad quem e navibus merces efferuntur, & descendunt nautæ, affigenda. Ὅρμον proprie vocat Moschopulus, τὸ μέρος τοῦ λιμένος, εἰς ὃ ἑλκόμεναι αἱ νῆες δέδενται, ὃ οἱ κοινοὶ σκάλαν λέγουσι. Portus eam partem, ad quam subductæ naves alligantur, quam commune vulgus σκάλαν vocat. De scalis maritimis CP. pluribus Pancirollus opusc. de 14. urbis ejusdem regionibus.

Pag. 368. Στεφανοῦται ἀντὶ μοναχοῦ ἵνα γυναῖκα λάβῃ.) Hoc est, nuncio Monachali vitæ remisso, uxorem ducere suasit. Abhorruerunt Theophanes, Paulus Diaconus, Auctor, & alii a tam fœdo scelere palam evulgando, nec nisi metaphora, conjugiisque honestioribus insignibus velatum, edicere decreverunt. Nam cum sine Coronis sponsalia Græci non celebrent, idem est apud eos Coronari, & nuptias contrahere: Nuptiæ siquidem ipsæ στεφάνωμα vocantur; eorumque & Coronationis sponsorum ritum perspicuum videre est in recenti Euchologio. Coronatus ergo pro Monacho cum processit Patriarcha sponsaliorum

ſallorum jugo ſe ſubdere commonſtravit, jejuniorumque rigor ſimul illi relaxatus eſt, nec ulla fuit amplius voluptas a qua ſibi duceret abſtinendum. Confirmat expoſitionem allatam terrum Imperatoris, de quo memorat Auctor, facinus. Nam
Edit. Pariſ. Pag. 44.
& *Monachorum habitum ſive ſtudium ignominioſe traduxit &, publicæ contumeliæ in Circo expoſuit, jubens unumquemque eorum manu ducentem mulierculam in medium prodire*. Lachonodraco impietatis æmulus ad ejus nutum in provincia ſibi demandata edixit, ut inferias jacet. *Qui mihi, & Imperatori vult obſequi, is ornatum ſæcularem induat, hacque ipſa hora uxorem ducat*.

Κρεῶν μεταλαμβάνειν.) Exauctorationis Cyrilli nuper CP. Patriarchæ cauſa, crimen e multis fuit unum, quod vetito carnium eſu Patriarchium ἐμιαροφάγησεν *inquinaverat*.

Χελάνδια.) Navigium minus inter ſcaphas & lintres a Paulo Diacono numeratum. *Omnes naves*, ait in Juſtiniano, *dromones, videlicet trieres, ſcaphas, chimaras & lintres, uſque ad chelandia collegit*.

Βουκελλάριον.) Regionem, vocabulum indigitare nullus negaverit. Ea eſt Galaria & Gallogræcia, juxta Svidam. Βουκελλάριοι οἱ Ἑλληνογαλάται, καὶ ἡ τῶν Βουκελλαρίων χώρα, ἡ Γαλλογραικία. *Bucellarii ſunt Græcogalatæ, Bucellariorumque regio eſt Gallogræcia*. Plura de Bucellariis erudite tractat Rigaltius, ſed quæ ſenſum allatum dictioni tribuendum non evertant.

Pag. 369. Τοῦ πατρικίου ποιήσαντος δίχα.) Nullum officium, nullam dignitatem, ratione non præmiſſa, ſuſcipiunt Græci: creando Cæſari idonea, de qua hic ſermo, habetur in Euchologio recens cuſo, verſus finem.

Ἔστεψεν αὐτὴν γάμου.) Mutile Interpres *Coronatam*, quam nuptiarum contrahendarum cauſa Coronatam ſcribere debuiſſet. Iterato ſiquidem Coronis Imperatrices ornabantur: ſemel ut thori, ſecundo ut Imperii conſortes. Secundas Coronas numeravit Auctor pleriſque locis; primas hic recenſet, eaſdemque fuſiſſime deſcribit Simocatta lib. 1. cap. 10. Videatur Nota ante hanc ſexta.

Ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ.) In Palatii Oratorio.

Τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐξέτιλε.) Adverſa fortuna mulieres capillos, viri barbam, etiam hodie ſibi dettahunt Orientales.

Κατὰ τῶν ἀνθρακωδεῖς.) *Bubones igniti etumuerant & enarſerunt in ejus inguinibus*. Ita proprie reddendus Auctor, juxta Theophanis ſcripta.

Pag. 380. Ζῆθι.) Correctius reddo *Vale*: quam *Incolumis eſto*.

Ἐν τοῖς χαλκοπρατείοις.) Ubi ærea quoque ſupellex venum exponebatur.

Νωβελισίμους.) Nobiliſſimorum titulo exornabantur, qui Cæſarem natu majorem filium ſequebantur. Dempſterus in antiquitatibus Romanis. Vide Notam pag. 586.

Μοναχοὺς προεβάλετο μητροπολίτας.) Ab antiquo, Monachos in Pontifices evehunt Græci, alios rariſſime.

Ὁ παπίας.) Primus inter Palatinos Sacerdotes erat Papias, & cuſtos Palatii, cui tum ex religione, tum ex auctoritate facile fuerat Imperatrici ſacras imagines ſubminiſtrare. De Papia commodius alibi.

Καί τινας ἄλλους τῶν πριμικηρίων.) Primicerios iſtos Eccleſiaſticos autumo, non Palatinos, quos religionis fideique ſenſus non ita proxime tangebat. De his Imperii Notitia, de illis Codinus cap. 1. & Euchologium de Offic. Eccleſiæ CP. Lexicon anonymum Bibl. Regiæ πριμικήριον uno vero exponit πρωτοταξίτην, *ordinis cujuslibet primum*. Hi quos Eccleſiaſticos autumo, primi Cantorum in choro recenſebuntur.

Pag. 373. Εὐφημεῖσθαι.) Ut multos annos ei apprecarentur tum in popularibus, tum in Eccleſiaſticis conventibus, ac nomen ejus ubique cum filii Imperatoris nomine celebraretur.

Καὶ τὴν κόρτην.) Errat, ubi frequenter alludit Interpres, & κόρτην putat eſſe *cohortem*. Corrigit errorem Codinus de Offic. Cur. Conſt. ſcribens εἰ-σὶν τὸ βασιλικὸν πάλιν, ὅτι κόρτη ὀνομάζεται. Cedrea.

Tentorium itaque non *cohors* Imperatoris eſt κόρτη.

Ἐν τῇ πορφύρᾳ ἐν ᾗ ἐγεννήθη.) Unde Porphyrogenitus. Luitprandus lib. 1. cap. 5. *Porphyrogenitum autem non in purpura, ſed in domo, quæ Porphyra dicitur natum appello. Conſtantinus enim domum iſtam ædificari juſſit, cui Porphyra nomen impoſuit, voluitque ſucceſſuram nobilitatis ſuæ ſobolem iſtic in lucem prodire, quatenus qui ſuo ex ſtemmate naſcerentur, luculenta hac appellatione Porphyrogeniti appellarentur*. Hæc ille rerum Græcatum in ſua legatione teſtis oculatus.

Pag. 374. Πρίνον.) Aſiæ civitate non longe a Nicomedia.

Τοῦ δὲ Ἀβύδου, καὶ τοῦ Ἱεροῦ κομμερκίων.) Fauces Propontidos ſunt, infra, verſus Ægæum mare Seſtos & Abydos: ſupra, verſus Pontum Euxinum τὸ Ἱερόν, ex Thraciæ parte. His in faucibus, ne Conſtantinopoli defraudetur, penditur vectigal, quod ab Eirene minutum Auctor memorat.

Pag. 375. Ἐν τῇ Πριγκίπῳ.) Propontidos inſula infra Conſtantinopolim in Aſtaceno ſinu.

Pag. 376. Ὁ νῦν λέγεται Σίγμα.) *Arcus ædificii*, ſemicirculum, & antiquum σίγμα Cuefert, & junctis inter ſe marmoribus conſtruitur. *Sub erectis marmoriclis conſtructus murus*, inconditum eſt Xilandri ædificium.

Τοῦ κόμητος κόρτης.) Qui *comes Cortinariorum*, a Codino dicitur ὑπηρετοῦσι δὲ οἱ κορτινάριοι εἰς τὴν τοῦ βασιλέως σκηνήν, *Miniſtrant Cortinarii Imperatoris tentorio*. Et iterum: εἰσὶ καὶ κορτινάριοι ἔχοντες καὶ αὐτοὶ ἄρχοντα, ὃς κόμης καλεῖται. *Sunt & Cortinarii præfectum, qui Comes vocatur, habentes*. De Corte ſive tentorio Nota ante hanc quarta. Fœderatorum Comitis onus ſuperius expoſitum eſt.

Καταβόλῳ.) Ciliciæ urbe. Anton.

Πρώτῃ.) Juxta urbem, Propontidos inſula.

Ἀπρακτοῦντα.) *Fatuum & inertem*, qui ne quidquam agere aut moliri poteſt.

Pag. 377. Κούρσον.) *Piraticum navale*.

Κιβυρραιωτῶν.) Videatur Auctor pag. 361. anno Leonis Iſauri 16.

Ἐστεφάνωσεν Κωνσταντῖνον καὶ Θεοδότην.) Proprie. *Quod is, adverſante legum ſacrarum jure, nuptialibus coronis impoſitis, Conſtantinum & Theodotam conjugio copulaſſet*. Non is ipſe vero Nicephorus nuptiis interfuit, aut benedixit, ſed Joſephus, *Oeconomus* ab auctore vocatus, a Theophane *Monaſterii Concaratæ Monachus & Abbas*, qui juſſu Taraſii vi a Conſtantino compulſi, nuptialis benedictionis ritum eſt exequutus. Quem quia Nicephorus Taraſii ſucceſſor & fautor protegeret, ac Eccleſiaſticæ communionis ſocium faceret, Plato & Studitæ Monachi nefandæ illius copulæ perpetui adverſarii, velut Eccleſiaſtici juris violatorem habebant, nec ullum deinceps ſacramenti conſortium cum eo vel cum Nicephoro retinere decreverunt. His attentis, cuncta Xilandri diluuntur dubia, quidque in eo conjugio Joſephus præſtiterit liquet. Modus porro loquendi de nuptiis ſub coronationis voce iterum obſervandus; ac cum Notis pag. 368. & 369. conferendus.

Pag. 378. Στάσεις.) Lego ὑποστάσεις *Poſſeſſiones, bona ſtabilia*.

Εἰς τὴν βασιλικὴν κουρατωρίαν.) Non *Ærarium*, vel *Fiſcum* quomodolibet, ſed *privatum* principis *peculium ac dominium* interpretor. Hujus præfectus Κουράτωρ, quem Harmenopolus Ἀγοραστὴν vocat, de quo Agathias lib. 5. Ἀνατόλιον μόνον φθαρῆναι ξυνέβη, ἄνδρα τῇ τε τῶν ὑπάτων ἀξίᾳ τετιμημένον, καὶ πρός γε τὸ φροντίδα τινὰ δεδιὼς καὶ ἐπιμέλειαν, τὸ βασιλείων οἴκων τε καὶ κτημάτων ἀρχὸν εἰληχότα. Κουράτωρας δὲ τούτους καλοῦσι Ῥωμαῖοι. *Contigit perire ſolum Anatolium, virum Conſulari dignitate ornatum, quique ob curam diligentiamque a ſe adhibitam, regiarum domorum & poſſeſſionum præfecturam fuerat adeptus. Hos Romani vocant Curatores*. Ac ne ab auctore diſcedamus: Ipſe pinguiores agros & uberiores Monaſteriorum poſſeſ- Pag. 45.
ſiones τὰ κρείττονα τῶν κτημάτων in regiam ſuam *Curatoriam* & dominium Nicephorum retuliſſe, dilucide narrat. Memorat quoque Theophanes in Juſtiniano Κουράτωρα τῶν Κουρατωρικῶν. Et in Mauricio Ἀριστόβουλον Κουράτωρα τῶν βασιλικῶν οἴκων.

Pag. 379. Δωδεκάνησον.) Ruit hic simul cum Xilandri versione, *duodecim insularum ficta civitas*, si Δωδεκάνησον *duodecim Cyclades insulas* (quarum una erat præfectura & dispositio) interpreteris, quas Strabo quoque duodenario numero comprehendit, quibus & alias accessisse asseverat lib. 10.

Κομμέρκια.) *Commerciorum vectigalia*, & tributa quævis pro mercium asportatione, fisco pendenda. Auctor supra in Irene. Ἀνῆκε καὶ τὰ λεγόμενα κομμέρκια ἐκόψατο. *imminuit vectigalia*.

Pag. 380. Τὰ Ἐλενουπόλεως.) Hellenopolis antiquis dicta, demum Theodoropolis, a Joanne Zimisce ob corpus Theodori Martyris in ea conditum reparata, Asiæ urbs est.

Γενικὸν λογοθέτην.) Ea præsenti loco, γενικὸν hunc λογοθέτην, pro eo quem *Cancellarium* dicimus, sumi non posse liquet. Quin potius τὰ δημόσια τέλη, quod hic exequitur, ἀναβιβάσαι, & alia fisco obvenientia ἀνατιθέναι, ad *Ærarii publici* (γενικοῦ) *Præfectum* spectat. Vide Notam superiorem pag. 378. sicut & pag. 427. Auctorem infra pag. 445. Curopalatam ad calcis extrema.

P. 383. Περιβαλόντος τὸ βασιλικὸν μοδίολον.) *Modiolum* muliebris ejusdemque regiæ vestis genus esse, ut in dubium textus ipse manifestat: cujus forma, si bene sim assecutus ex veteribus Imperatricum figuris, sacco virili Imperatorio non fuit absimile. Distentum enim erat undequaque indumentum, & absque finibus rigidum, circa lumbos astrictum, ad pedes nonnihil amplius, & formæ pene deformis. De manicis ita laxis, ut ad terram usque desluerent, taceo: satis quippe est invenustum illud qualecumque vocasse *Modiolum* ad *Modioli* vasis potorii ad summum elati, ut Vitruvius loquitur, & rursus ad imum revertentis imitationem compositam. An quia *Modimperator* vocaretur, qui leges convivis inter pocula diceret, ac propterea Græcæ Imperatrices *Modiolum* sibi vindicare decreverint, mihi incompertum est. Alii mitram exponunt, at cum περιβαλεῖν non de capite, sed de corpore efferatur, ab allata de veste sententia non discedo.

Βάρκας αὐτὴν ἀπεκάλεσεν.) Quibus scommatis Leonis uxorem impeteret Procopia Imperatrix, non exponit Auctor: tantum circa nomen ejus multis lusisse innuit. Nec difficili negotio. Illi namque proprium, cum *Barca*, (navigii genus intellige) nomen erat commune.

Ἐπιβατήριον εὐχήν.) Scribit Xilander *votum pro felici in urbem introitu*, quam pro suscepto imperio & regio throno conscenso fecit Patriarcha Nicephorus precem: in malam partem de eo qui rem alienam occupat, potest & in bonam sumi, sic ἐπιβατήρια θύματα, qui naves conscensuri sacrificabant, dicebantur. Leo vero, ita Paulus Diaconus, *scripserat Nicephoro de fide sua, petens etiam ut cum oratione & nuta ejus imperium sumeret*.

Pag. 384. Φωδερᾶτοι.) Φοιδεράτοι legendum aliqui putant: retineo Φωδεράτοι, de agmine dictum a *Foederatis* diverso: de quo Auctor pag. 591. A. & nos ibidem.

P. 385. Κατεῖχε δὲ τὸ κελλίον αὐτοῦ.) Cellæ Græcorum Monachorum sunt tuguria sibi invicem juncta, circa mediam aream, in cujus iterum meditullio est Ecclesia. Demortui itaque alterius Cellam hic occupabat.

Εἱρμοῦ.) Habetur tractus ille Iambis compositus in officio Laudum Matutinarum, die natalitiis Christi consecrato. De εἱρμοῦ significatione Ecclesiasticorum rituum expositores Arcadius, Allatius, Euchologium.

Pag. 388. Ἐν τοῖς Λαυσιακοῖς.) In Palatio augustiore, Juri dicundo designato, ad Hippodromum extructo. ... τὸ ἱππόδρομον ... τὰ Λαυσιακά. ... γὰρ ποτε τὰ ... Λαυσιακά ... Successu temporis, ut hinc liquet, alio translatum fuit.

P. 390. Τῷ τοῦ Κανικλείου τετιμημένῳ ἀξιώματι.) De *Caniclei* præfecto post Meursium Gretserus plurima tum in Comm. Codini, tum in addendis, nil tamen quod *Caniclei* nomen vel officium exponat. Utrumque breviter exequor. Κανίον explicant Glossæ Græcobarbaræ ἀλάβαστρον, φωκίδιον, μυροθήκην, *vas unguentis condendis* ex alabastro vel pretioso fictili, metallove confectum: κλέος autem cum *gloriam* sonet, Κανίκλειον erit vasorum hujusmodi nobilissimum: Illudque erat, quo rubeus liquor, sive cinnabaris, Imperatori Chrysobulla scripturo servabatur & proferebatur. Vasisque hujusmodi custos erat, ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου. Dictis suggerit auctoritatem Nicetas in Manuele Comneno lib. 1. Num. 4. ubi cum Stypio natum quemdam Theodorum εἰς τὴν τοῦ Κανικλείου μεγαλοπρεπῆ προβιβαζόμενον τιμὴν, *ad Caniclei magnificum munus provectum* asseruisset, Joannem Hagiotheodoriten ideo invidia motum subdit ejusdem Manuelis libr. 3. Num. 4. ὅτι τὰ τῷ Στυππειώτῃ δοθέντα δοχεῖον ἐρυθροβαφοῦς μέλανος ... καὶ τοῖς ὅρκοις τούτῳ ἐπιστεύθη: *quod cinnabaris sive rubri ad scribendum coloris vas aureum gemmisque distinctum, Stypiotæ fuisset commissum, ac dato juramento in eo munere fuisset confirmatus*.

Περὶ τὴν τρίτην φυλακὴν τῆς νυκτός.) Auctor paulo infra, ὥρα ... τῆς νυκτός. A principio noctis horarum & vigiliarum, quarum tertia circam decimam terminatur, ducto numero.

Διὰ τῶν Σκύλων.) Præsenti vocabulo nusquam *Spolia* cum Xilandro intelliges, sed custodiæ carcerisque publici locum, quo majoris infamiæ causa trucidati Leonis cadaver ignominiose tractum fuit. Auctor infra pag. 427. Theoctistum jam jam neci tradendum eo ductum & asservatum narrat ἤγετο μὲν οὖν πρὸς τὰ Σκῦλα, φρουρᾷ τινι παραδοθησόμενος. *Ad Scyla ergo ductus est, in custodia tantisper asservandus*.

Pag. 391. Ψυχικά.) Non ad religionem solum, sed universim ad animam pertinent.

Ἀθιγγάνων.) Ἀθιγγάνους παλαμοσκόπους, λεκανομάντεις, νεφοδιώκτας, γητευτάς annumerat Balsamon in Canonem 65. Trullianum; & in 65. οἰωνοσκόπους, καὶ ἐγγαστριμύθους, quasi prophanis vaticiniis & superstitiosis divinationibus deditos. Serpentes in sinu gestare, futura prædicere, & plurima nugari refert, quæ ne scriptis quidem tradantur, digna sunt.

Ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀναδεξάμενος ἦν.) *Susceperat e baptismo, & adoptarat*: secundum omisit Xilander, cujus Ecclesiasticum ritum habet Euchologium.

P. 393. Κατὰ τὴν νῆσον τὰ Ἀνεῖτε.) In Propontide, juxta Protem dictam.

Σάββατον νηστεύειν.) Sabbato jejunare nefas Græci ducunt ex Canonum Apostolorum nomine evulgatorum 66.

P. 394. Καὶ τὴν αὐτοῖς ὑποχείριον δίδωσι ἀρχήν.) Falso Xilander *Imperiumque Romanum ipsis*, id est Agarenis, *subjecturum*: Quibus enim deinceps Romanus imperaret, aut quo commodo ductus se Saracenis subjiceret? Verius reponendum. Post proditos Saracenis Romanos fines, tyrannum, *Saracenorum proprium principatum ipsis solummodo subjectum relicturum promisisse*, ne quam in posterum a Romanis molestiam paterentur.

Pag. 395. Ζίχχων.) Inter Sarmatas Asiaticos Ζίγχους numerat Ptolomæus Geog. lib. 5. cap. 9. Russis, Chasaris, & Patzinacibus Chersonesia vicinos locat Constantinus cap. 6. eosque Ζίχους vocat.

Καβάρων.) Hos Scythis adjungit Stephanus ex sententia Eudoxi. Cabaros vocat Constantinus cap. 19. & 40.

Pag. 396. Ἀναργύρων.) Plures a Græcis coluntur Edit. Paris.
Ἀνάργυροι, Medici *a mercede capienda alieni*, nomi- pag. 46.
natissimi sunt Cosmas & Damianus, quorum templum ἐν τοῖς τοῦ Παυλίνου.

Τὴν ἰδίαν τῆς ἀνεψιᾶς Θεοδότης.) De qua Auctor Leonis anno 17.

Pag. 398. Τὰς ἑταιρείας.) *Exteras belli factas*.

Pag. 399. Παρεγράφετο καὶ νόθος υἱός.) *Illegitima adoptione Thomæ adscriptus*.

Pag. 400. Ἀμερμουμνῆ.) Leunclavius, Onomastico a. *Emir Mumini*, inquit, *dominus est cærimoniarum, aut princeps fratrorum*, inter Saracenos. *A Græcis Amermumnes scribitur in eorum historiis*. Idem alibi. *Amermumnes Græcorum in historiis Ἀμερμουμνῆς, factum est ex Emir & Mumini: quarum illud dominium significat, aut principem; hoc ritus sive cærimonias, sive cultus & θρησκεία: Nam proximi secundum Hilphas ita no-*

minabantur, velut principes sacrorum, aut reges sacrorum, more Romano. Jovius interpretatur: optime credentium in religione principes: sed potius dicere debuit, recta religionis, aut ὀρθοδόξων, aut virorum sacrorum principes.

Pag. 401. Χάνδαξ ὀνομαζόμενος.) Idem modernis Græcis χανδάκιον, & correctius χάνδαξ, ac χάραξ antiquis, scilicet *fossa*, *vallum*, unde universæ insulæ, *Candiæ* nomen deinceps est inditum.

Κόμητα τοῦ βασιλικοῦ ἱπποστασίου.) Hunc nullo negotio *Comitem stabuli* ut veteres Franci loquebantur, intelligere possumus, quem posteriores Græci Κοντοσταῦλον, nostri *Constabulum*, & *Constabularium* vocaverunt.

P. 403. Σωντυρμαρχῶν.) Τύρμα, Agmen est tribus ordinibus sagittariorum videlicet, peltastarum, & lanceariorum constans: hi ad centum, isti ad trecentorum, alii ad quingentorum numerum ascendebant, quibus τουρμάρχης exercitus Duci subjectus præerat. Hæc pauca e pluribus a Rigaltio docte collectis.

P. 404. Πεντάπυργον) Quatuor rotundis, in quatuor angulis, & una in medio quadrata turri extructum.

Pag. 405. Θεοκτίστη ζωστὴ καὶ πατρικία τετίμηται. Una *Zostes* sive *Cinctæ* privilegio & *Patriciæ* nomine augetur Theoctista Theodoræ mater. Ambierunt enim etiam fœminæ sublimiorum & viris solummodo concessarum appellationes dignitatum, quidni & insignia, quæ nullam arguerent in viris jurisdictionem, solam indicarent sublimitatem & honorem? Patriciatus autem dignitas jurisdictione, qua solitaria est, vacat, quia fere supremus est gradus, ad quem proinde fœminas sibi conjunctiores potuerunt Imperatores evehere, nec non Patriciatus virilis insignibus exornare, *Cingulo* nimirum. Hujus conjecturæ Cassiodorius auctorem se prodit lib. 6. Var. cap. 2. cujus verba sunt. *Hinc est quod Patriciatus honor ipse cinctus est, cum vacaret, nihil jurisdictionis habens, & judicantis Cingulum non deponens:* morte quippe non excingitur honor hujusmodi: Subdit propterea. *Ornatus individuus, Cingulum fidele, quod nescit ante deserere, quam de mundo exire; unique tantum cedit (coronæ) fulgori, quem interdum etiam a nobis constat assumi.* Ita formula ex principis persona. Ex quibus quam vicinus fuerit Imperatorio Theoctistæ ceu socrui delatus honor non difficile est colligere. Secundam Zostem leges pag. 455. tertiam p. 463. Ζωστὴν ὑπεροχὴν, sicut & ob crimen ἀφαιρουν memorat liber Leonis & Constantini A. A. Titulo 7. Tomo 2 Juris Græcoromani.

Pag. 406. Τγιάξι.) Corrupta lectio, ἀγιάξι Xilandri nova corruptio. Legendum ἡγίαξε, *osculis*, *attactu*, *cultu sanctificabat*.

Παρατεκομμένον.) Ut *fatuus*, ita & *toto corpore truncus*, *nanus*, atque etiam *excisus virilibus*, *Eunuchus*. Alias quantumvis fatuus in mulierum contubernium non fuisset admissus.

Δένδερις.) Turcica dictio: hominemque, ut ajunt Græci, Τρεμουλιάρην, humeris & capite subsilientem & *tremulum* refert.

Μάναν.) *Matrem*. Vulgaris idiomatis, vocabulo.

Pag. 409. Ἐν Χαλκῇ.) Duplex Chalce Constantinopoli a portis æreis dicta: una Palatii, altera fori: Hæc fuit Ecclesia ad forum ex Zonara in Monomaco, illa Palatii ingressus: utrique Salvatoris imago ad excitandam populi Palatinorumque devotionem superpicta fuit.

Pag. 411. Ἐσεμνοποιεῖτο δὲ ἐξ μελῳδὸς εἶναι.) Verto. *Sacri quoque poetæ nomen ambivit*. μελῳδοὶ namque Græcis sunt non qui cantui, sed sacræ poesi vacant, quales fuerunt Cosmas Majumensis, Damascenus, Timocles, Theophanes, & alii.

Στιχηρά.) *Versus*, proprie. Genus carminum in Ecclesia concinendorum.

Ἐξάλλοντα ἰδεῖν.) De his consulendum Græcorum Triodion.

Pag. 412. Μετὰ τοῦ Δομεστίκου.) Cum plures iidemque varii posterioribus sæculis apud Græcos fuerint Domestici, quis eorum hic intelligatur, dubium est. Nam quamvis vox Δομέστικος idem indicarit primævo

Cedren.

tempore, quod οἰκιακὸν, ad familiam, vel quasi ad familiam spectans, deinceps tamen ad *præpositum*, *ducem*, & cujusvis ordinis *primum*, significandum traductam, testis est Joannes Citri Episcopus in Juris Græcoromani volumine. ὁ τῷ Δομεστίκου προσηγορίᾳ κατὰ Λατίνους, τὸν ἐξάρχοντα, τὸν προηγούμενον, τὸν ἐπιστάτην δηλοῖ. Hinc in Ecclesia Chori dextri Domesticus, ac pariter sinistri, nec non alii: & quod militiam attinet, Orientalium Thematum, sicut & Occidentalium, Scholarum item Domestici, ac tandem supremus omnium μέγας Δομέστικος, apud Codinum de Offic. Cur. Const. cap. 2. & seqq. Ad propositum. Pro Orientalium, Occidentaliumve Thematum præfecto Δομεστίκου vocem in præsenti ab auctore usurpatam non asseret, qui Scholas universas cum unico hoc Domestico in conflictu cessisse observaverit. Exponenda itaque, vel de magno Domestico, totius exercitus sub Imperatore duce, vel de solarum Prætorianarum Scholarum præfecto, Δομέστικοι τῶν σχολῶν penes Codinum vocato, cujus, ut asserit ipse cap. 5. num. 42. par ferme fuerat ac magni Domestici potestas, cum hic toti exercitui imperaret, ille Romanas solum satellitum Scholas duceret: Φοιδεράτους autem exteros nimirum belli socios Comes Fœderatorum, qualis hic Persarum ductor Theophobus, sub sua dispositione, ut cum Imperii Notitia loquar, teneret. Vide Auctorem infra pag. 260. Theophilum *Fœderatos* Persas eorumque agmina Romanis ducibus suspicione in Theophobum enata subjicientem.

Χορδαὶ.) Minores cytharas sinu quidem exiguo, verum protenso manubrio, simul tribus aut quinque chordis instructas, asperum, & a militari non alienum emittentes sonum, quales etiamnam hodie, forsan a Græcis olim acceptas in castris animos exhilarantes Turcæ pulsant, χορδὰς hic vocari existimo.

Pag. 413. Φάλαγγος ἀρχηγός) Alio nomine τουρμάρχης, de quo Rigaltius. Hoc autem 42. Martyrum agmen ex Armeniis erat.

Pag. 414. Σταυρὸν καὶ χρυσόβουλλον διά τινος ἀγύρτου μοναχοῦ ἐκπέμπει.) *Crucem ei mittit*, ait Xilander. At quam crucem? Quo fine? Tacet. Mysterium evulgo. Litteris secretiora revelantibus, ac pollicita sive pacta addito juramento firmantibus, solebant quondam in sacramenti testimonium crucem præfigere. Pontanus ex Phranzis Græco textu. *Vocatur in conspectum Imperatoris Constantinopolitani, qui mecum ex Iberia legatus advenerat. Et Imperator manu sua eo vidente tres cruces cinnabari in fronte bullæ, ad confirmationem pro consuetudine exprimit, bullamque auream in manus legato tradit.* Leo Grammaticus. ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Edit. Paris.
Βασίλειος τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυροὺς ὅρκῳ βεβαιοῦντες: *Imperator & Basilius venerabilibus subscripserunt* pag. 47.
factis crucibus, jusjurandoque interposito fidem dederunt &c. Similem, vagi & mendici Monachi opera Theophilus usus, ne religionis deesset species, ad Manuelem misit, ut sacris, sive χρυσοβούλλῳ, fides amplior adderetur. Hinc σταυροπάτας sacramenti hujusmodi violatores vocant moderni Græci, qui *crucem conculcant*, hoc est, juramentum ea primum in charta tabulis exarata firmatum, intemeratum servare non verentur. His affinia eruditissimus *de Marca* in patriis Annalibus.

Pag. 415. Σωώτατος ὢν τότε χρηματίζει.) Qua ratione scripsit Zonaras ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος τὸν τοῦ βασιλέως υἱὸν Μιχαὴλ ἐδέξατο. *Imperatoris filium Michaelem e sacro baptismate suscepit.* Hinc illi cum patre Theophilo compatris commune nomen.

Φατριάρχην.) Ceu perditorum & perduellium ducem Φατριάρχην, Iconium censuit Auctor vocandum. Xilander Iconomachis factus patronus πατριάρχην legit, & religiose colit.

Λογοθέτην τοῦ δρόμου.) Intelligunt moderni quidam Græci Turcicis edocti consuetudinibus, quas a suis majoribus acceptas putant, de bellici Ærarii Præfecto, vel de eo qui Imperatoris iter conficientis censeret expensas, & necessariis providendis numeraret pecunias. At quia Codini tempore, quo nec bella nec itinera ab Impp. suscipienda desierant, antiquatum erat hujusmodi Logothetæ ministerium, de eo

potius qui Hippodromi, & *ut* contracte loquebantur, *Dromi* spectaculorum *rationes tenebat*, quique referente Turnebo *Dromi Procurator* in antiquis inscriptionibus legitur, vel qui Cursus publici expensis providebat, cujus proinde officium, imminuto undequaque imperio, nullius erat utilitatis, quam de quocumque alio intelligendus censebitur.

Ἰαννῶ.) Τεσσαρακαῖς vice Ἰωάννου. Ita ludunt in nominibus etiamnum hodie Græci, ut *Mariæ* nomen novem modis efferant. Μαρία, Μαρῶ, Μαρίκα, Μαρουλῶ, Μαρουσὶ Μαριτῶλα, Μαργαρίτα, Λουλῶ, Λῶλα.

Pag. 416. Τῶν μβ΄. μαρτύρων.) Zonaras.) οἱ τὸν τῆς μαρτυρίας δρόμον ἐξανύσαντες παρὰ τοῖς Ἀγαρηνοῖς· τεσσαράκοντα δύο πάντες τυγχάνοντες: *qui apud Agarenos Martyrii stadio decurrerunt* (Theophili tempore) *numero quadraginta duo*. Festum eorum ab utraque Ecclesia 6. Martii celebratur.

Pag. 417. Τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχόντων. *Appellatur*, inquit Leunclavius Onomast. 2. *a Græcis ille, quem Turci Beglerbeg in regno suo nominant, ceu dominum dominorum, qui videlicet alios sub se Magistratus ac præsides, tam civiles, quam castrenses habet*. Is autem Saracenus erat, & Saraceno majori militabat, cujus nomen, & filii gloria memoratur inferius pag. 480. Inclinant in hanc sententiam Græca Turcicaque edocti. Quibus in provinciis vero princeps hic potestatem exercuerit, adhuc incognitum manet.

Δαζιμῶνι.) Memorat Strabo Geographiæ lib. 12. Daximonitidos felicis agrum in Ponto juxta Thermodontem fluvium, a quo Saracenicæ profectionis locus, & loci nomen ab Auctore scriptum non absonat.

Καλαμῶνα.) *Locum calamis consitum, arundinetum*, cui melius quam maturæ Xilandri *Segeti* conferta hastarum copia potest similis videri.

Τῶν δὲ ἐμὰ προαγωνισαμένων καὶ ἀπολομένων.) Convenientius interpretor. *Cum jam perierint qui mei gratia fortiter in acie constiterant*. Nisi legere malueris ἀπολέσθαι, & reddere. *Qui mei gratia usque ad integram internecionem conflictum sustinere paratos se exhibuerint*.

Χιλιόκωμον.) Reponit Strabo Χιλιοκωμον πεδίον in Ponto, & penultimæ Notæ confirmat conjecturam.

Pag. 419. Πρὸς τὸν ῥῆγα τῆς Φραγγίας.) Occidentis Imperatores Regesve, præter Bulgarorum principem vicinum & infensum, βασιλέας vocare semper abhorruerunt Græci, ῥῆγας salutare contenti: unde hæc ad Ludovicum Pium Imperatorem πρὸς ῥῆγα, non βασιλέα Φραγγίας missa legatio. Eaque forsan est, de qua vita & actus Ludovici illius Anonymo auctore scribunt anno 833. *Compendii consistenti legatio Imperatoris CP. Marcus Archiepiscopus Ephesi, & Protospatharius Imper. ad patrem* (*Ludovicum*) *missa occurrit munera sibi data obtulit* (*Lotharius*) *patri missa subtraxit. Quam ille licet ad patrem missam ad se tamen venientem susceperit, audivit, & tragœdiam reportantem pene inauditam remisit*.

Τὸ λοιπὸν ἐμφανὲς μέρος τῆς πόλεως.) Principes populi, factionum Δημάρχους, Patriarcham, & Cleri præcipuos, quos in pari casu convocasse Mauricium describit Simocatta statim sub historiæ initio.

Δρουγγάριον τῆς βίγλας.) Δρουγγάριος, *Præfectus Drungi*, Βίγλα, *vigiliæ*, *excubiæ*, *hostium explorationes*, quas puriore vocabulo ἐπισκοπὴν & κατασκοπὴν vocat Simocatta plerisque locis. Qui hostes itaque exploratum ibat, excubias in exercitu ponebat, & stantibus in excubiis præficiebatur, erat τῆς βίγλας Δρουγγάριος. De illo Codinus habet. πρὸ τοῦ κινῆσαι τὸ φοσσᾶτον, ἀπερχόμενος ὁ τῆς βίγλας μέγας Δρουγγάριος καθιστᾷ τὸ λεγόμενον ἡμεροβίγλον, ὡς παρὰ τοῦ μεγάλου Δομεστίκου προσταχθῇ. *Priusquam proficiscatur exercitus, abit magnus vigiliæ Drungarius & diurnas vigilias statuit, prout a magno Domestico fuerit ordinatum*. Ita diurnas: mox nocturnas describit vigilias. πρὸς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ βιγλίζοντος, ἀπερχόμενος ὅτε ὁ μέγας Δρουγγάριος, πρὸς δὲ τὰ δυτικὰ ὥρας λέγει αὐτοῖς. Ἀρχοντες, ἑτοιμάσθητε, δειπνήσατε, καὶ δότε τροφὴν τοῖς ἵπποις. καὶ ὅταν ὁ τεταγμένος καιρὸς τῆς βίγλας ἔλθῃ καιρός, ἐκβάλλει αὐτοὺς τοῦ στρατοπέδου. *Ad eos autem qui æquali noctis tempore sunt excubaturi, profectus ante vesperam magnus Drungarius, ita loquitur. Domini, estote parati, cœnate, & pabulum equis date. Statuto vero & congruo tempore e castris illos educit*. Leunclavius, Drungarius, Tribunus militum, Italis, Gallis, Germanis etiam Colonello. Græcis χιλίαρχος. A Drungo, inquit, baculo & regiminis insigni.

Ἐκ τε τῆς συνόδου καὶ τῆς συγκλήτου.) Ecclesiastici ac Senatorii ordinis proceres intelligit. Vulgo namque Præsules Constantinopoli reperti simul cum ejusdem Ecclesiæ Clero vocati, σύνοδον dicuntur componere.

P. 420. Φατριάρχην.) Recte legitur non πατριάρχην.

Pag. 421. Δαίμων ἐξακοσίων.) *Taurearum* hic erat supremus numerus, quem jam habes in superioribus recensitum.

Μεγαλόπολις.) Ob amplitudinem dicebatur Constantini urbs; Θεούπολις, Antiochia, ob id quod contigit Justiniani tempore miraculum, de quo ejusdem anno 2. Ἁγιόπολις, Hierusalem Christi nece consecrata.

Ἡ μονὴ Σεργίου καὶ Βάκχου.) Justiniani hoc erat ædificium, de quo statim sub initio Imperii ejus.

Ἔθνος ἄπιστον καὶ πλῆθος.) Abares existimo, quos pariter lib. 1. cap. 3. vocavit Simocatta. ἀπιστότατον ἔθνος, καὶ ἀπληστότατον.

Pag. 422. Στοιχειωτικοὺς λόγους.) Στοιχεῖον moderna lingua Græci vocant, secretam naturæ in hominibus ad quamcumque rem, propensionem & aptitudinem. Frequentius pro larvis ac spectris noctu apparentibus ac domos infestantibus, ac demum pro malis Geniis magorum strygumque magistris, usurpant: Unde στοιχειωτικοὶ λόγοι verba sunt ad hujusmodi dæmones convocandos.

Pag. 423. Θαλαμευομένων.) *Virgines & nuptæ nobiliores* in secretioribus thalamis custoditæ.

Ἐθριάμβευσεν.) *Manifeste impudens muliercula in omnium auditu criminis infamiam evulgabat*. Lexicon anonymum Bibl. Reg. θριαμβεύω. κατάδηλον ποιῶ.

Κατὰ τὴν τῆς ὀρθοδοξίας πανήγυριν.) Celebri Clericorum & populi conventu agitur quotannis prima qua- *Edit. Parif. pag. 40.*
dragesimæ Dominica ὀρθοδοξίας solemnitas, restitutis imaginibus, sub Michaele Theophili filio, & Theodora, a Methodio religiosissimo Patriarcha primum instituta: in qua diris devoventur Hæretici cuncti, maxime sacris imaginibus infensi, eorum nominibus subjuncto confestim anathemate pronunciatis, justisque Deo Optim. Maxim. pro hæresi quacumque profligata persolutis gratiis. Rem gestam paulo aliter ab Auctore narrat Anonymus Biblior. Reg. ἐμήνυσε (Θεοδώρα) τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Μεθοδίῳ τοῦ διαλαλῆσαι, καὶ ἐπισυνάξαι πάντα ἄνθρωπον ὀρθόδοξον, ἀπό τε μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων, ἡγουμένων, κληρικῶν καὶ κοσμικῶν εἰς ἂν παραγένωνται ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ μετὰ τιμίων σταυρῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν. καὶ τούτων πάντων οὕτως γενομένων, καὶ ἀναρίθμητον πλῆθος συναχθέντος ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγίνεται δὲ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Μιχαὴλ μετὰ τῆς ἁγίας καὶ ὀρθοδόξου αὐτοῦ μητρὸς, καὶ πάσης τῆς συγκλήτου, ἀνὰ κηρὸν βασιλικὸν εἷς ἕκαστος αὐτῶν βαστάζων. καὶ ἐνωθέντες τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ ὁμοῦ μετὰ λιτῆς ἀπελθόντες, ἀπὸ τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου, μετὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ τοῦ τιμίου σταυροῦ, καὶ τοῦ ἁγίου εὐαγγελίου, κατελθόντες λιτανεύοντες μέχρι τῆς βασιλικῆς πύλης τῆς λεγομένης Κυνηγίου. καὶ δὴ καὶ ἐκτενοῦς εὐχῆς γενομένης, καὶ μετὰ κατανύξεως καὶ δακρύων πολλῶν καὶ στεναγμῶν, τὸ Κύριε ἐλέησον, εἰπόντων, ὑπέστρεψαν ἐν τῷ ἁγίῳ ναῷ μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ λαμπρότητος, τὴν θείαν καὶ μυστικὴν λειτουργίαν ἐκτελέσαντες. καὶ ὅταν ἀνεστηλώθησαν αἱ ἅγιαι καὶ σεπταὶ εἰκόνες ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ναῷ τοῦ τιμᾶσθαι, καὶ σέβεσθαι, καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων τῶν πιστῶν. οἱ οὖν εὐσεβεῖς κρατοῦντες μετὰ τοῦ σεβασμίου καὶ ἁγιωτάτου πατριάρχου Μεθοδίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ μητροπολιτῶν καὶ ὁσίων ἀσκητῶν, τὸ τοιοῦτον ἐθέσπισαν, τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἁγίαν καὶ σεβασμίαν ἑορτὴν ταύτην ἐτησίως λαμπρῶς ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν ἅτινα καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ἑορτάζονται. *Sanctissimo Patriarchæ Methodio, ut moneret, fidelemque omnem hominem e Metropolitis, Archiepiscopis, Monasteriorum præfectis, Clericis & Sæcularibus ad magnam Ecclesiam, cum venerandis crucibus ac sanctis imaginibus prima jejuniorum Dominica, ut convocaret, Theodora mandavit. His actis, innumera populi turba in sancta Ecclesia congregata, cum orthodoxa matre, ac*

cuncto Senatu, singulis Imp. dono cereum gestantibus, Imperator ipse advenit: Cunctique sanctissimi Patriarchæ juncti, e sacro altari, cum sanctis imaginibus, pretiosa cruce, & sancto Evangelio, adusque regias portas Kienarias dictas supplicantes processerunt: Habitaque, contrito corde, lacrymis, & suspiriis, protensa oratione, &, Domine miserere, sæpius repetito, cum gaudio & apparatu, divinum & mysticum sacrificium absoluturi, ad sanctum templum sunt reversi. Hocque pacto, sanctæ ac venerandæ imagines, ut honorentur, colantur, & adorentur a fidelibus cunctis, in Dei templo sunt restitutæ. Exinde veræ pietatis cultores cum colendo & sanctissimo Patriarcha Methodio, assectis Metropolitis, religiosis Monachis, ut sanctum celebreque hoc festum singulis annis solemniter in magna Dei Ecclesia, prima quadragesimæ Dominica peragatur, sanxerunt. Ac deinceps hucusque observatur.

Τὸ πλήρωμα τῆς ἐκκλησίας.) *Omnes Pontificum, Clericorum, & Monachorum ordines.*

Τὰ Καρινοῦ.) Ubi filiæ Theodoræ habitabant, & Palatium extruxerat Mauricius.

424 Χριδίτται τε καὶ τιλλοδίτται.) De Zilicibus his & quibuscumque aliis Hæreticis Chrismate reconciliandis Euchologium notis illustratum Theologice tractat.

Pag. 425. Ζαγοριν.) Mysiam inferiorem ad Æmum montem, cujus tractus ab incolis etiam Zagoria vocatur. Idem haber Zonaras.

Πρωτομανδάτωρα.) Magistrianorum & præconum præfecti, de quo superius Notis pag 317.

Αμερα.) Αμερ. proprium nomen: Αμηρᾶς, Saracenicæ dignitatis, id est Ducis: Αμηραμουνῆς est sacrorum principis, non proprium, sed appellativum.

Pag 426. Στρατηγὸς συγχάνων τῶν Θρᾳκησίων.) Inferior Scholarum Domestico dux, qui partem tantum exercitus regeret, id est Thraeicum thema.

Μετὰ τὴν τῶν ἀναφορῶν διοίκησιν) Acta referendi gratia. Vertit Xilander. Quænam acta? Non explicat. Deinde: Profecturo quidem ad palatium Lausiacum Theoctisto Logothetæ mors erat parata: Verum, *μετὰ τὴν διοίκησιν post administratum jam munus*; non quasi in futurum *acta* in Lausiaco *relaturus* adhuc foret. Satius dixero, Theoctistum hunc ut Logothetam Ærarium administrasse, atque ideo coram Imperatore, vel ejus consilio, *περὶ τῆς τῶν ἀναφορῶν διοικήσεως de regiis reditibus & vectigalibus*, illisque recte administrandis disserere, debuisse: quo peracto, *μετὰ τὴν διοίκησιν τῶν ἀναφορῶν, administratu munere*, in Lausiacum profecturus erat: quo in itinere mors parabatur. Αναφορῶν autem hic lego ἀπὸ τοῦ, ἀναφορά. Alia enim dictio ἀνάφορον, ejusque plurale ἀνάφορα nullum sensum potest componere. Vide Notam pag. 380. & Auctorem pag. 436.

Pag. 427. Τοῖς τῆς ἑταιρείας.) Xilander. *En Sodalitate*. Ego Ex *confœderatis* Imp. militantibus.

Τοῖς βασιλικοῖς χρήμασι τεταγμένους ταμίας παρεῖναι.) Hinc insuper confirmo Λογοθέτην esse supremum Præfectum Ærarii. Theoctisto namque eo munere fungente occiso, ut quid Theodora Quæstores istos adesse juberet, nisi ut quam, memorato Præfecto e vivis sublato, non poterat populus & Senatus habere notitiam Ærarii, a filio Michaele in sumptus inutiles dilapidandi, ipsa per Quæstores, subjectos Ærarii custodes, ac ad manum administros, aliunde fidem faceret?

Pag. 428. Τῷ ἰδικῷ.) Privato Ærario: de quo Nota pag. 445.

Λυκανδόνα.) Vicina sunt Melitenæ & Armeniæ loca hic enumerata.

Pag. 429. Γυροδιώκω.) Quadrat huic loco modernus hujus vocis usus, quo non modo *in gyrum includere*, sed & *in fugam vertere*, *retro amandare*, & his similia significat.

Pag. 431. Μαμούμ.) Is idem, qui dignitatis nomine Amermumnis modo vocatus est.

Pag. 432. Αντρον.) Lego correctius juxta Strabonem lib. 10. Ανδρον, quæ una est e Cycladibus, quæ & Scena est vulgatissimæ Terentianæ Comediæ cui *Andria* nomen.

Τοῖς τοῦ ἱπποδρόμου δημάρχοις.) Ibidem fuisse Ασηκρῆτας superius ex Auctore pag. 426. e. legimus. ἀσηκρῆτας γὰρ τότε τοὺς Ασηκρῆτας ἐπὶ κατάγουσιν. Σεκρῆτα autem sive, ut cum Eusebio lib. 7. cap. 30. loquar, Σεκρῆτα nomine, non *Secretariorum*, ut vertit Interpres, *Curiam*, quin potius ipsorum judicium, censendam existimo. Et ut alia missa faciam, satis sit Nicetæ in Alexio Manuelis filio, testimonium. τὸ τοῦ Θεοδώρου περικαλλὲς οἴκημα, ὑπάρχου ὄντος τῆς πόλεως καὶ τὸ τῶν ἰδικῶν διοικοῦντος Σεκρέτου, τῷ δικασιμῷ τε θρόνῳ ἐμπρέποντος. *Speciosa domus Theodori præfecti urbis, & privatarum rerum Secreto præsidis, thronoque unde jus datur conspicui.* Basilius etiam infra renovat τὸν ἱππόδρομον, τόπον δικαστῶν.

Τῆς μονῆς τοῦ Σατύρου καθηγουμένου.) Improprie *Princeps*: proprie *superior & præpositus*.

Ιδρυμένην τινά.) In eadem porta labores Herculis sculpti usque hodie visuntur. Leunclavius.

Pag. 433. Παγίως ἑστωμένας.) Obeliscos & Pyramides ad Deuteron erectas. Lexicon MS. Bibl. Reg. πάγοι. αἱ ἐξοχαὶ τῶν ὀρῶν καὶ τῶν πετρῶν.

Διατηρίοις.) *Excubias perpetuas agentibus.*

Κατοικι.) Legendum κάτωκι.

Pag. 434. Ενεδέδυτο δὲ τὸ Βένετον.) En tibi quatuor factionum ludis in equestribus colores: Cæruleus, Viridis, Albus, & Roseus, quos aliis nominibus Simocatta, Zonaras, & alii vocant οὐράνιον, χλοάζον, πορφυροῦν, καὶ λευκόν.

Πρωτοϋποδιάκονον.) Τῶν ὑπογραμματέων πρῶτος, ut loquitur Damascenus Subdiaconus.

Ψωμί.) Ab hac voce *panem assatum*, ψωμί, Græci nuncupant. *Jus* Xilander, sed insulse. *Edit. Parif. pag. 49.*

Ασβεστοτύρῳ.) *Coagulum* calci dilutæ densiori simile, unde audit ἀσβεστότυρον. *Caseum non extinctum* explicat Xilander, an illi quandoque arsit *Coagulum*? Utinam proverbium perciperet, ὅτι ἐκεῖνος τὸ ὀξυγάλον, φυσᾷ καὶ τὸ κηρωτί: *Pultem exsufflat qui coagulo adustus est*: in planis errans, salebrosa non permearet, uno verbo, saperet.

P. 435. Κολωνείας ἐπίσκοπον.) Ad patriam Coloniam Asiæ urbem; 68. locum inter Episcopatus, apud Codinum, nunc tenentem, alludebat Grillus.

Εκφωνήσεις.) Orationibus, quas *Collectas* vocamus, submissa voce perlectis, conclusiones sonoræ modulaque voce a Sacerdote prolatæ sunt ἐκφωνήσεις.

Φελόνην ἀνεστειλας.) *Casulam Sacerdotalem* totum hominem ambientem *in brachia retorquens*.

Πρὸς τὰς κιγκλίδας τοῦ θυσιαστηρίου.) *Septum cancellatum*, sive *rete ligneum* populum a sacrario dirimens sunt, κιγκλίδες τοῦ θυσιαστηρίου. Allatius.

P. 436. Παρακοιμώμενος.) Is est qui superioribus sæculis πραιπόσιτος τοῦ ἐξκουβίτωρος dicebatur, cujus nempe nomine Græco reddito, Romana ejus appellatio desiit in Curia CP. Hujus vices *ad tuendum Palatium, tutandamque rem privatam* Luitprandus esse dicit lib 3. ca. 7. At non id exequeretur nisi perpetuus Palatii foret Excubitor, vel Excubitorum præcipuus. An vero ut Excubitor, sic quoque Cubicularius asserendus cum Xilandro, non censeo. Cubicularii etenim postremis sæculis semper Eunuchi, Basilius παρακοιμώμενος vir integer extitit: illi in penetralibus, hic ad fores stabat: illi deoique κοιτωνῖται, κουβικουλάριοι vel alio quovis nomine dicti, hujus nomen nil simile sonat, quin potius ei subditi Excubitores ut variam appellationem sic diversum munus nacti ostendantur inferius pag. 445. qua dicuntur παρακοιτῶται & παρακοιμώμενοι αὐτῷ, familiares, addicti, uno verbo sub ejus dispositione.

Βασιλικοὶ δρόμωνες.) Ad Basilium, hunc usque, *Dromonibus* vix utebantur Imperatores, sed *Agrariis*. De utrisque Constantinus de Admi. Imp. toto cap. 51. fusissime, Cassiodorus quoque Vari. lib. 5. Epist. 16.

P. 437. Δισκοποτήριον.) *Discus* reponendo pani Eucharistico, & *Calix* vino consecrato recipiendo, sunt Δισκοποτήριον.

Πολυκάνδηλον.) Ex pluribus auctoribus in Euchologio adductis repono, πολυκάνδηλον. Funale variis lychnis ornatum e laqueari Ecclesiæ pendens, ac luminibus eam totam illustrans.

P. 441. Τοῖς πνευματικοῖς ἀδελφότησι συνδεσμῷ.) Ad instar adoptionis qua quis alterius adscribitur filius, ἀδελφοποιΐαν qua sibi alienum, fraterno amore deinceps prosequendum, utriusque fortunæ participem,

consiliorum ac subsidii auctorem, perpetuo amicitiæ neau devinciunt, excogitavere Græci. Hæc tameo ut antiquis legibus ignota, familiis nocua, pravorum consiliorum origo, ac nefandorum facioorum adjutrix, posteris Ecclesiæ nec non Imperii legibus proscripta fuit & damnata. Antiquum tamen ejus in Ecclesia celebrandæ ritum, Euchologium asservat; damnationis, Jus Græcoromanum, Blastares, aliique Græcorum Jureconsulti manifestum proferuot testimonium.

Διὰ τὴν βασιλικὴν ἐφεςρίδα.) Ob religionem erga regia quæque, vel ne purpuræ insidens tyrannidis affectaræ, aliis opinionem, sibi periculum induceret.

P. 443. Στρατώρων.) Ἱπποκόμοις *Equisonibus*. Hi πρωτοστράτωρα Præfectum habebant, τῶν ἱπποκόμων πρῶτον, non ut sub eo vilibus obsequiis equos curarent, sed ut stabulorum nobiliorem Præfecturam gererent, & Imperatori, si forsan eques iret, obsequerentur. De quibus Codinus.

Βαρδούκιον.) *Securiculum* interpretatar Meursius. Quo argumento? Quia ad zonam appenditur, quia projici potest, & feræ caput dissecare: Divinat, & nibil ad rem depromit. *Dia ante me torsi ante quam vocabuli hujus significatum exquirere possem*: scribit Leunclavius Onomastico secundo. Ait vero ibidem. *Bardac, urceus, lagena figlini operis, aquæ gestandæ facta. Qui Barducium Imperatoris gerit intelligitur ille, qui lagenam aqua plenam gestabat eques, ad usum Imperatoris. Retinuerunt & Turci hoc officium. Nam inter juvenes illos teos, Sultano sunt intimi cubicularii, unus est Kiuptar, qui potus Sultani curam gerit, & semper aquam pro Sultano secum vehit eques in lagena, sicut olim ea solebat etiam pro Imperatore Græco in Barducia vehi*:

Pag. 445. Τῶν παραπλησίων.) Vocem reperies expositam Notis pag. 436.

Ἐν τῷ Εἰδικῷ.) Leget Curopalates εἰδικῷ, Auctor superiore pag. 428. ἰδικῷ. Ex quibus conjecturam non levem decerpo εἰδικῷ reponendum; & pro privato, regio tamen Ærario sumendum, in quo non adeo servatur, quam cuditur & signatur moneta. Nil communius quam Ærarium publicum & commune, quo publica vectigalia, ut modo narraturus est Auctor, exiguntur, & communes omnium redituum redduntur rationes γενικὸν vocari. εἰδικὸν igitur γενικῷ respondeat oportet, sicut generi species, & privatum communi. At leve est, inquis, acumen; ubi auctoritas vel ex historia locus deficit. Utrumque dicto facturus fidem depromo. Leo & Constantinus AA. suis in legibus Tomo 2. Juris Græcor. insertis Ærarii ministros instructuri, præcipuos memorant titulo 7. Quæstorem, τὸν ἐνδοξότατον κόμητα τῶν θείων λαργιτιόνων, gloriosissimum Comitem sacrarum largitionum, qui Logotheta est τοῦ γενικοῦ, cui mox adjunguot τὸν ἐνδοξότατον κόμητα τῶν θείων πριβάτων gloriosissimum Comitem sacrarum Privatarum, eum de quo in præsenti quæstio movetur. Solidas ea auro machinas, arbores, animalia, variam supellectilem repererat reconditam in thesauris profusus Michael: nummos ex ea conflaturus χαρίζει δ' ἔδωκεν τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ παραπλησίως δὲ ἐποίησεν, inquit Auctor p. 556 καὶ ἐν ταῖς στολαῖς βασιλικαῖς, ὧν αἱ μὲν ἦσαν ὁλόχρυσοι, αἱ δὲ χρυσόφαντοι, δέδωκεν τῷ ἰδικῷ) lego correctius εἰδικῷ) ὥστε καὶ ταύτας χωνευθῆναι. *Idem fieri volebat ex auro solido, & ex aure vestibus textis, & jum ut in nummos converterentur dederat*, τῷ εἰδικῷ. Cui? nisi de quo nuper dixerat δέδωκε τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ, ut vocabulum παραπλησίως sensum eumdem coosequatur. Non fuere tamen signata, eaque Basilius Imperium adeptus, reperit. Ubi ἐν εἰδικῷ scribit Cedrenus, vel ut superius ἐν ἰδικῷ: Curopalates ἐν εἰδικῷ. Uoo verbo, in privato Ærario, vel conflatorio, quo principis εἴδη *species* & *vultus* monetæ imprimitur. Paucis Zonaras. δέδωκεν εἰς τὸ κατ' ἐκεῖνο νόμισμα δι' αὐτῶν: ἃ τινα ἐκεῖνο φθαρέντα ἔτι σωζόμενα, ὁ μετ' αὐτὸν βασιλεύσας Βασίλειος ἀνεκομίσατο.

Pag. 446. Τὸ λεγόμενον γενικόν,) Locus in quo τὰ δημόσια τέλη εἰσπράττονται.

Παρὰ τοῦ δημοσίου,) A publico *exactore*.

Εἰς τὴν εἰρημένην ἐξέτασιν) Nullum hic nomen proprium proprie loquenti Xilandro: *Judicii locum* absque judicio notat, in ficta Diatriba. Planus Auctoris sensus. *Ad locum memoratum*. Γενικὸν nimirum, de quo illi sermo erat.

Pag. 447. Τεφρικῆς.) Urbs hæc, & quæcumque in sequentibus loca memorata sunt Cilicum versus Armeniam & Armeniæ minoris loca.

Pag. 448. Ταυτάκις τυραννεῖς.) Semel suscipiens Imperium, & secundo quandoque Triumphans coronabatur Imperator. Primæ coronationis insigne Στέμμα est Codino, alterius hujus Τρουπαλοῦχα eidem cap. 6. on. 36. Ita Georgius Coresius in Epistolis.

Τὸ Χαρσιανὸ.) Cappadociæ loci.

Πάτρωνι.) Chrysocheiris olim captivus Pulades, recte vocat eam Πάτρωνα: Hac namque voce ea Italica *Patrone* deducta, domi nos etiam hodie compellant Orientales captivi. Allas Hesychius. Πάτρωνες, οἱ πρῶτοι τῶν ἀξιωθέντων τῆς Ῥωμαίων πολιτείας. *Patroni, primi Romanæ Reip. proceres*. *Edit. Paris. pag. 50.*

Pag. 450. Λοῦλον.) Castellum munitissimum Tarso vicinum, de cujus situ & commodis Auctor superius pag. 433.

Πρὸς τῷ Ἀργαίῳ.) Ptolomæus lib. 5. ca. 6. ὄρη ἀξιόλογα διαζώννυσι τὴν Καππαδοκίαν, τό τε Ἀργαῖον. *Montes memoratu digni Cappadociam cingunt, Argeus*, &c.

Pag. 451. Καρτῶν.) *Carti* versus Coloniam & Mesopotamiam populi, exinde parta victoria in Cappadociam abducti, longe positi a Cretensibus, quos hic ob exilem & jejunam allusionem comminiscitur Xilander.

P. 452. Χρωβάτων φησί, καὶ Σέρβων, καὶ τὰ ἑξῆς.) De singulis hisce populis, ac eorum a Romanis defectione longam historiam texit Constantinus Imperator toto de Adm. Imp. commentatio.

Δρουγγάριον τοῦ πλοΐμου.) Leo in Naumach. κατὰ τὸ ὁμοίωσιν τοῦ βασιλικοῦ πλοΐμου, καὶ οἱ τῶν ἄλλων θεμάτων πλοΐμου στρατηγοί, δρουγγάριοι ἐκαλοῦντό ποτε τοῖς ἄνω χρόνοις. *Ad regiæ totius classis instar*, (cujus Præfectus Δρουγγάριος τοῦ πλοΐμου appellabatur) *navales quoque aliorum Thematum (& privati) duces, Drungarii superioribus annis audiebant*.

P. 453. Λογγιβαρδία.) Ea quo Ravennæ morati sunt, ac in Longobardia principatum exercuerunt Orientis Imperatores, alium quemcumque locum in Italia sibi relictum, Calabriam scilicet, Campaniam, & Apuliam, sive magnam Græciam, cujus Barium, hic memorata, civitas est, Λογγιβαρδίαν nominaverunt. Constantinus de Admi. Imperii cap. 27.

Πρὸς Λουδόβιχον τὸν ῥῆγα Φραγγίας.) Φράγγους a Francis sibi mage notis quoscumque Latinos vocant Græci, eoque maxime tempore, quo vix a Francis distinguerentur Germani, Ludovicum secundum Germaniæ regem Lotharii successorem facile fuit Auctori ῥῆγα Φραγγίας celebrare. De legatione porro Basilii Chronicon a Pithœo editum. *Dicto anno (873) mense Januario, circa Epiphaniam, Basilii Græcorum Imp. legati cum muneribus & epistolis ad Ludovicum regem Ratisbonam venerunt, atque ei inter cætera xenia crystallum miræ magnitudinis, auro gemmisque pretiosis ornatum, cum parte non modica salutiferæ crucis obtulerant, qui honorifice suscepti & congrua responsione accepta, redierant ad sua*.

Ὁ ἄρχων Φραγγίας.) Ludovicus junctis armis cum fratre Lothario Capuam, Beneventum, deinde Barium Sarracenis eripuit. Seodas quoque eorum princeps captus, ac cum sula a Ludovico trucidatus refertur a Leone Ostiensi l. 2. c. 37. & 38. apud quem de quovis principe Sarracenorum fortunæ ludibria irridente, altum silentium. Veritatem historiæ require pag. 554.

P. 455. Πλοῖα μείζονα. A Sarracenis vocata κουμβάρια inquit, ac inferius αἱ δὲ γαλέαι κατονομάζονται.

Pag. 456. Τὴν νῆσον.) Legendum, me judice, Πελοπόννησον, circa quam Oryphas in hostes irruerat, & in qua clade accepta fuerant dispersi. Vanum est autem quicquid hic conjicit Xilander.

P. 457. Πρωτοβεστιαρίας) Rei vestiariæ præ reliquis hic præerat. Meursius de illo clare, docte, fuse V. Βεστιάριος.

P. 458. Πρῶτον τῶν ἱπποκόμων.) Qui Πρωτοστράτωρ de quo alibi.

Εταιρειῶν ἄρχοντα.) Uno vocabulo ἑταιρειάρχην vocat Codinus *Confœderatorum ducem*, de quo jam abunde superius.

Τοῖν ἀρχιστρατήγοιν.) Michaelis & Gabrielis cœlestis exercitus ducum, a Græcis simul præcipua veneratione cultorum.

P. 460 Διομήδην.) Cujus templum ἐξώπορτα, extra urbem fuisse ostendit Euchologium.

Αδελφότητος σωδιεμοῦ πνευματικῆς.) Vide superius dicta Notis pag. 445.

Τῷ τῶν πρωτοσπαθαρίων ἐντίμῳ ἀξιώματι.) Σπαθάριοι satellites sunt; ac Spatha armati: qui præest πρωτοσπαθάριος, qui etiam Imperatorem ense accingebat.

Pag. 461. Καὶ τοῖς ἐμβόλοις τοῦ Δομνίνου) Corrige. *Et in Domniai porticibus*

Εἰς χρείαν τῶν δοξολογούντων:) *Ad necessitates* non *doctorum*, ut Xilandro placet, sed eorum *qui laudes divinas persolverent*.

Pag. 462 Ο Γενικός.) Intellige λογοθέτην.

P. 463. Τοῖν πολιτείας μαγίστροιν.) Plerisque Magistri nomine passim in hac historia insignitis, an Officiorum vel Militiæ, &c. ubi vox occurrit, veniat intelligendus, potest oriri discrimen. At sane cum vigintiquatuor, posterioribus sæculis hac dignitate conspicuos fuisse referat Luitprandus alibi memoratus, πολιτείας μαγίστρους ab Auctore vocatos, Regii consistorii & secretioris consilii assessores conjiciendos semper sum ratus. Cui conjectura non placebit, is si potest, Auctoris verba in alium sensum retorquebit, sicut hæc alia Constantini de Adm. Imp. cap. 51. Λέων ὁ βασιλεὺς φιλοτιμησάμενός τινας πρὸς τὸ μαγίστρου καὶ πατρικίου καὶ οἰκείου συγκλητικοῦ ἀξιώματος, quibus dignitatem communem, & Remp. suis consiliis juvantem, qualis erat Patricia & Senatoria, Magisteriam fuisse manifestat.

Εκκαινον ἀνεξίσωτον.) Ἐξισωτὴς Suidæ, Græcisque modernis est Censor & Exactor: juxta Blastarem, is qui terras & agros inter vicinos possessores ex æquo dividit, quique tributi principi pendendi perpensis uniuscujusque divitiis & possessionibus mensuram præfigit. *Peræquatorem vectigalium in urbe Regia* vocat Cassiodorius Varia. lib. 6. Formula. 6. Ανεξίσωτος vero nulli hujusmodi subjectus est Exactori, vel Peræquatori.

P. 465. Κατὰ πόδας δὲ Στέφανον Σύγκελλον, καὶ τὰ ἑξῆς.) Hallucinatur Xilander sive Interpres, sive Scholiastes. Bifariam errans emendatur. Ut interpres hoc pacto. *E vestigio in ejus locum Leo fratrem suum Stephanum Patriarcham designat, ac promovet, quem, quia tum Episcopus Heracleæ non numerabatur inter vivos, Theophanes Cæsareæ primatialis antiquæ, vel præcellentioris sedis Antistes, ac ideo primas inter alios obtinens ordinavit, & consecravit.* Scholiastis errorem veritas refellit, quæ Imperatoris Patriarcham designandi jus ubique attribuit, reservata Heracleensi Episcopo, quod ei primitus fuisset subjecta CP. sedes, cum consecrandi auctoritate, in cujus locum eo mortuo Cæsariensis diœcesis πρωτόθρονος, ad hoc munus suffectus est. Qui enim antiquitus ante Patriarchatum erectum ἔξαρχοι erant, & Primates; ii nunc πρωτόθρονοι.

Pag. 466. Από τῆς νέας ἐκκλησίας.) A patre Basilio in Palatio in honorem D. Nicolai extructæ, ac ubertim dotatæ, de qua pag. 461.

Αγγαῖων ὁ Λογγιβαρδίας Δούξ.) Bene quadrant hic Constantini de Adm. Imp. cap. 27. verba. Ἰστέον ὅτι ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις κατεκρατεῖτο, ἡ πᾶσα ἐξουσία τῆς Ἰταλίας, ἥτε Νεάπολις, καὶ Καπύη καὶ Βενεβενδός, τό τε Σαλερινόν, ἔτι δὲ Αμάλφη, καὶ ὁ Γαίτα, καὶ πᾶσα ἡ Λογοβαρδία, (sic scribit ille) παρὰ τῶν Ῥωμαίων ὑπηκοοῦντα. *Antiquis temporibus omnis Italiæ ditio, Neapolis, Capua, Beneventum, Salernum, Amalphis, Caieta & universa Longobardia tenebatur a Romanis Impp.* Hæc itaque Longobardia non Insubrum, sed Campanorum & Apulorum fuit regio, de qua alibi, cujus Dux iste Angæon privatus princeps. Etenim non nisi ævo sequente, a Normannis tota Italia Græci penitus fuerunt ejecti: Γαμβρὸς etiam non *generum* modo sed & affinem quemcumque ex parte uxoris significat.

Τὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης.) Tres Imperatoris mensæ proxime serviisse manifestat Codinus cap. 7. nu. 25. quorum hic, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης, tertius est. παρίστανται ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἵσταται δὲ ὁ μέγας Δομέστικος ἐγγὺς τοῦ βασιλέως, μετὰ τοῦτον, ὁ τῆς τραπέζης Δομέστικος, καὶ μετ' αὐτόν, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης. *Stat magnus Domesticus proximus Imperatori*; (honoris gratia,) *post eum Domesticus mensæ*, (cibos divisurus) *post istum Præfectus mensæ* (eosdem mensæ appositurus) Nu. 33. τὸ δέ γε Παναγιάριον, ὁ ἐπὶ τῆς τραπέζης λαβών, ἐπάνω τίθησι τῆς τραπέζης. *Porro præfectus mensæ acceptum Panagiarium mensæ imponit*. Hoc Dapiferi officio Russorum dux, si fidem mereatur Nicephorus Gregoras lib. 7 a Constantino fuit ornatus. ὁ δὲ Ῥωσικὸς τὴν τε εἰσὶν ἐκ τὸ ἀξίωμα τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης παρὰ τοῦ μεγάλου κεκλήρωται Κωνσταντίνου. Edit. Paris. pag. 51.

Pag. 467. Τιμᾷ τὸν τούτων πατέρα Βασιλεοπάτορα, αὐτὸς τὸ ἀξίωμα καινουργήσας) Nomen illud dudum Julio & Taciano benevolis sibi fratribus imposuerat Marcianus ἐκ τούτο ἐκ Θεοῦ γένεται πατέρας ὑμᾶς ἀναγορεύω Et paulo infra, Τατιανὸν καὶ Ἰούλιον μετακαλεσάμενος πατέρας αὐτοὺς ἀνηγόρευσε. Verum benevolentiæ gratitudinisque erga fratres, non muneris & dignitatis illis, velut Zautzæ, fuit appellatio.

Τούρκοι τε καὶ Οὔγγροι.) Turcos hic cum Ungaris confundit Interpres, quos Auctor particula conjunctiva, καὶ, prodit diversos. Eos autem intellige Scythas Chazaris vicinos, quorum contribules Monomacho regnante Persiam sibi subjecerunt. Auctor de illis fuse, nec non Constantinus de Adm. Imp. c. 38.

Τὸν Κοιαίστωρα.) De eo prout ultimis temporis officium administrabat Jus Græcoromanum parte a. latissime.

Κωνσταντινιάκιον.) Constantini ὑπερπύρινον, quod Latinis Constantinatus.

P. 469. Επίκτης.) Qui alio nomine ἐξισωτής, de quo Auctor pag. 348. e. & nos ibidem. Zonaras scribit πέκτης, Leo ἐπίκτης: uterque mendose.

Πρωτοστάτης.) Παρακοιμώμενον τὸ κοιτῶνος sacri Cubiculi custodum, scribit Codinus.

Επὶ διανομῇ τάχα ψυχικῶν.) Xilander. *Ut justa persolverentur*. Emendate. *Ut eleemosynas a Zoe amita testamento relictas pauperibus distribueret*. Ψυχικὸν enim eleemosyna est, & quodcumque pietatis opus pro anima curanda susceptum. Vox quoque διανομεῖ ignarum quemvis erudit.

O Μυστικός.) Meursius civilem magistratum interpretatur, *Senatorem* nimirum *secretioris consilii*, Junius *Secretarium*: mihi neuter arridet, licet ab eis ex integro non dissideam. Longius autem a Senatorio est Μυστικοῦ munus, ceu militare, & militaribus aliis a Codino cap. 2. annumeratum, isque non nisi militiæ impenditur, ceu Μυστικὸς τῶν σχολῶν *militiæ Scholarumque Mysticus*. Ejusdem quoque vestis c. 4. num. 33. nil Senatore dignum refert, & si functio ab eodem Codino quæratur, ex nomine, inquit c. 5. n. 45. patescit. Uno verbo Μυστικὸς τῶν σχολῶν est, qui secreta principis ad stipatorum exercitusq; Scholas defert, qui quietem & ordinem indicit, qui Silentiarium vetustum inter modernas Scholas agit. Idem Juris Gr. l. 2 Manuelis Comneni Novella 3. & Alexii Comneni 2. Fisci Regii ex parte una, & Ecclesiæ ministros ex altera de juribus suis dissidentes conciliare jubetur. εἰδήσεως ἀκριβεστάτης διδομένης τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν Μυστικῷ, ὅς καὶ ὀφείλει καὶ ἀμφω οἰκονομεῖν; *perfectissima de ea re cognitione data Mystico qui debet utraque administrare*, Regia nempe & Ecclesiastica jura; Si violentius ex Ecclesiarum prædiis aliquid illi exegerint, παρὰ τῷ κατὰ τὴν ἡμέραν μεγαλοπρεπεστάτῳ Μυστικῷ καταναγκαζόμενοι τὴν ἐπενεχθεῖσαν τινὶ τῶν ὑφ' ὑμᾶς κτημάτων βλάβην ἀναπληρώσουσιν αὐτό: *Ab eminentissimo temporis illius Mystico, illatum alicui vestrorum prædiorum damnum coacti resarcire tenebuntur*.

Κλητώριον.) Quæ sint, habes expositum Notis pag. 304. in Justiniano.

Στέψαι Αὐγ.) Filiam, qua præsente velut Augusta, convivia de more celebrarentur.

P. 470. Τὸ Τετραῴδιον τοῦ μεγάλου σαββάτου.) Hymnus quatuor Odis constans Sabbato magno cantandus, in Triodio libro totum quadragesimæ officium continente, qualis sit agnoscitur.

Κυρῆ Κοσμᾶ.) Cosmas hic Majumensis fuit Episcopus Damasceni præceptor, & plurium sacrorum Hymnorum auctor. Κυρῆ diminutive pro Κυρίου. Vox integra clarioribus, diminutiva Κυροῦ inferioribus, Κῦρ humilibus conceditur.

Εδίω χεῖνον συχ ἐν μετ' αὐτοῦ αἰτερίο.) Secundas leviore pœnitentia mulctant, tertias etiam graviori subjiciunt, quartas omnino reprobant ac damnant nuptias Græci. Eamobrem ad coronam Augustarum more suscipiendam, Zoem hanc Carbonopsinam numquam admitti passa est Orientalis Ecclesia.

Κάτω τῇ Τριπόλει.) Syriæ.

Pag. 471. Αγκυλωσαι.) Magis arridet uncis vel ferris acutis pedes & nogulas perforasse, quam nervos equorum Samonam præcidisse. Fugam enim latere cupiebat, & vox ἀγκυλωσεῖ a scissione est aliena.

Οσιαιοὶ καθηρῆδε.) Ab iis qui, ut præmisimus, quartas Leonis nuptias omnino illicitas censuerunt.

P. 470. Διέρχεται εἰς τὸ Μητατώριον.) Cubiculum ad latus altaris, in quo fessis a labore Cantoribus mensa frugalis panis scilicet & vinum apponebatur. A *Mensa* istiusmodi Μητατώριον sive Μισατώριον cum eruditissimo Allatio legendum putamus in Euchologii notis. Ad eum porro locum ceu sacris exclusus & excommunicatus a Patriarcha habitus, ne juri suo renunciaret, aut oppositum sentientes offenderet, preces facturus & sacris utcumque interfuturus secedebat Imperator.

Από τοῦ Πραιτωρίου) Quo rei in carceribus, nec non Saraceni ob prophanam religionem detinebantur: ut jam jam narrabit Auctor.

P. 474. Στολὴ κοσμικὴ.) Quam Latina Ecclesia *Secularem* vocat.

P. 475. Πιττάκιον.) *Charta*, *Schedula*, maxime ex pelle charthacea, sive pergameno.

Τὴν συνήθη ποιήσασθαι προσηγορίαν.) Quam Lucius Verus apud Herodianum, Julianus apud Marcellinum, Tiberius apud Simocattam, apud alios alii Imperatores letho proximi leguntur habuisse.

Σιλεντίῳ γενομένῳ.) Non *edicto*, vel *silentio*, sed *concilio*, ponendam arbitror ut alibi quoque.

P. 476. Κληρικός.) Ecclesiæ magnæ vel cujuscumque Metropoleos Clero adscriptus, & Ecclesiastica dignitate vel officio insignitus, est Κληρικός: a quo τὰ κληρικάτα προβαίνειν. apud Balsamonem in Epist. Basilii ad Amphilochium.

Ραικτωρα.) *Rectorem domus* hunc vocat Luitprandus lib. 5. cap. ult.

Στοιχεῖον:) Positio stellarum vitæ cujuscumque prædominans est στοιχεῖον: unde *fortunæ auctorem*, *sortem*, *fatum*, *Genium spiritum noxium* vel *benevolum*, vox significat.

P. 477. Πρῶτος τῶν ἱερέων τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.) Πρωτοπαπᾶς, qui & Πρωτοπρεσβύτερος, sive τῶν ἱερέων ὁ πρῶτος Archipresbyter est, & in magna Ecclesia ad sanctam altaris tribunal (non ita ubique) secundas a Patriarcha obtinet. Codinus Euchologium.

P. 478. Ελατῶν καὶ ἑταιρειῶν. Remiges non plebejos aut tumultuario lectos intelligi non opinor, ut enim ἑταιρεῖαι, de quibus loquitur, *Confœderatorum* erant *selectæ turmæ*, ita & Remigum Dromonem Imperatoris agere confectorum: de quibus Constant. in Admi. Imp. cap. 51. Auctor infra pag. 482. εἶχε ἄνδρας ἐκλεκτοὺς, καὶ ... ἐρεσίας καὶ τῷ βασιλικῷ δρόμωνι ἐπιτηδείους τριήρη, καὶ τὰ ἑξῆς.

Εν Χαλδίᾳ.) Armeniæ portio est Χαλδία versus Syriam. Vox autem Xilandro falsa est, & obscura.

Επαρχος.) Vindicandis criminibus vacavit ultimis temporibus, unde & in Prætorio reorum ergastulo, domum ex officio deputatam habuit. Auctor plerisque locis.

Edit. Parif. pag. 52. Απέναντι Χρυσοπόλεως Δαμαλιν.) Locus ita dictus, κατὰ τὴν ἀντικρὺ ἐν τῷ κίονι ἱσταμένην λιθίνην δάμαλιν *A statua lapidea bucula in columna*, trans Bosphorum Thraciæ, Crysopoli. Auctor paulo infra pag. 484.

P. 479. Επιρριπτάριον.) *Mandyas*, Latinorum *Pallium*, cunctis vestibus ἐπιρρίπτεται, a Xilandri *Cuculla* diversum, ut patet ex Codino cap. 6. num. 2.

Καὶ κατελθόντα, ὡς ἔθος, λαβεῖν εὐχήν.) Officia ministeriaque publica non sine cælestibus auspiciis, & Ecclesiæ votis suscipiebant Græci. Unde Patricius ab Imperatrice renunciatus Constantius confestim, de more, precationem ad consecrationis instar suscepturus in Ecclesiam pergit. Reperitur in Euchologio recens cuso in Patricii ac Curopalatæ promotione.

P. 480. Ο Πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατίου. Habebat Imperator Clerum proprium in Palatio, in quo variæ erant Ecclesiæ, ut sancti Stephani, Ducum cælestium, Elisæi & aliorum; Cleri illius Præfectus erat Πρωτοπαπᾶς τοῦ παλατίου. Recolenda Nota superior septima.

Τοῦ Ικανάτου. Agminis ita dicti. Auctor infra τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ικανάτων.

P. 483. Τῇ τρίτῃ τοῦ Γαλιλαίου.) Ipsius Paschalis hebdomadis feria tertia: Leo Grammaticus τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα τῇ λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας. Pari modo κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, τοῦ ἀσώτου, τῆς Σαμαρείτιδος, &c. vocant Dominicam qua Thomæ, Prodigi, Samaritanæ, &c. Evangelicas lectiones percurrunt.

Χρυσόβουλον.) *Diploma regium* sive *regiæ litteræ, sacræ*, puniceo colore scriptæ, quibus cum aureo sigillo, βούλλα, Cæsareæ imaginis heret impressio, Χρυσοβούλλου nomen acceperunt. διὰ σφραγῖδος χρυσῆς ἀσφαλίσασθαι: dixit Auctor supra pag. 142. & 482.

P. 484. Τουρμάρχαι.) Qui Τουρμάρχης, is & μεράρχης, ταγματάρχης, & ut scribit Leo Constitut. 3. ποταμὸς στρατολαίτης. Ac ut Constantinus Themat. 1. οἱ δὲ λεγόμενοι Τουρμάρχαι, οἱ ὑπουργίας τῶν στρατηγῶν ἐπιχέουσαι. σημαίνει δὲ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα, τὸν ἔχοντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατιώτας, τοξοφόρους πεντακοσίους, καὶ πελταστὰς τριακοσίους, καὶ δορυφόρους ἑκατόν. *Turmarchæ dicti, in subsidium Ducis exercitus sunt constituti. Hujuscemodi vero dignitas indicat eum qui quingentis sagittariis, trecentis peltastis, centum lancearis imperat.*

Κηρύττων τῶν Μαγγάνων.) Ut Palatii & illius ærarii curam gereret, sicut regiæ præcipuæ, Curopalates. Circa *machinas* & *balistas* nugatur hic Scholiastes.

P. 485. Τὴν ἡμέραν τῶν ἁγίων φώτων.) Cæcutit Xilander in lumine, & quo purget oculos collyrio opus est illi, ubi Purificationis diem interpretatur, qui ceu notissimus. Theophaniorum esse dignoscitur.

P. 486. Τὸν Σακελλάριον.) Quem Thesauri præfectum & custodem sub Logothetæ dispositione positum existimo. Pancirollus in Notit. Imper. Ori. cap. 47. Lexicon anonymum Bibliothecæ Regiæ. Σακελλάριος, βαλαντιστής.

Εκ τε τῶν ἑταιρειῶν, καὶ τῶν ταγματικῶν.) *Ex Confœderatorum & subditorum ordinibus.*

P. 487. Εν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας σοροῦ.) Templo nimirum in illo, in cujus sacratiore loculo sanctissimæ Deiparæ vestis & zona, in Blachernis asservabantur.

Τῷ τοῦ Μαγγλαβίτου ὀξίᾳ τιμηθείς.) An non μαγγλαβίτης merebatur Xilander experiri, qui tam dure Cedrenum ἐμαγγλάβισεν. At nescivit, inquit. Is itaque Cornicularius & Clavicularius dicitur apud Pancirollum in Not. Imp. cap. 11. & est unius cohortis Principem stipantis Præpositus, & ad ejus nutum, ceu sententiis reorum exequendis Præfectus, sontes quosque ab eo damnatos, eodem spectante, castigat. Eam Bardariotarum fuisse suo tempore Codinus refert, de quibus: κρέμανται δὲ ἐπὶ ζώνας ἑκάστου τούτων λῶροι, οὓς καλοῦσι μαγγλάβια (sic ille scribit) ὡς βαστηρίας, ἢ ῥάβδους, μαστίζειν τοὺς ἀξίους μαστίζεσθαι. *Ex uniuscujusque zonis dependent lora, Manglabia dicta seu fustes, aut virgæ, ut plecti dignos pœnis subdant.* Leo Grammaticus. ἀποστέλλει μαγλαβίτην (ita legit ille) τὸν Μαυροθεόδωρον ξίφει ἀνελεῖν τὸν μοναχόν. *Maurotheodorum Exceptorem mittit Monachum gladio perempturum.* Turcæ a Græcis plura mutuati ad conspectum Imperatoris præcursorem habent μαγγλαβίτην) *Bujurdi*, sua lingua vocant) ad ejus nutum ream quemque suppliciis extremis subjicere paratum. Ac princeps ipse, regia deposita, plebejaque assumpta veste vicos circumit nonnumquam & anfractus viarum, si cuncta in pace, ordine, quiete composita sint, exploraturus: sin tumultuantes, rixantes, incompositos, ac Imperii jussa spernentes ci-

ves

ves aut militiæ aſcriptos comperiat, a Manglabiris viæ comitibus ac ſuppliciorum inſtrumentis jam prius inſtructis extemplo corripi jubet, ſimulque pœnis vel neci tradi, omiſſis judiciorum tardis ambagibus, imperat.

Pag. 488. *Παραδυναστεύων.*) Imperatoris amicus, qui nimirum conſiliis, & monitis Imperatori in adminiſtranda Repub. fideliter aſſiſtit: quem nunc Imperii ſubadjuvam, & publici ſtatus adminiſtrum vocitare ſolemus. Is quoque in Palatio morabatur. Jam jam enim *καταβιβάζεσθαι τὸ Παλατίῳ*, ex eo deturbari, ſimul tamen *συγχωρεῖσθαι εἰσέρχεσθαι ἐν προσκυνεῖν τὸν βασιλέα*, ut ad Imperatorem veneraturus ac ſalutaturus accederet, poteſtatem accipere, conſpicietur.

Ὠμοφόριον.) Veſtem B. Virginis ibi repoſitam *σορὸν* expoſuimus in pag. 487.

P. 490. *Στήλη*) *Simulachri, ſtatuæ*. Ei namque caput dejecit Imperator.

Βασιλικοὶ κληρικοί.) Qui Eccleſiis in Palatio incluſis miniſtrabat. Vide dicta Nota pag. 480.

Μεσημβρίᾳ.) Ad confinia Thraciæ, & Æmi montis radices, juxta Anchialum ſita.

Ἀποβάθρα.) *Locum ubi e navibus exire ſolent*, *ἀποβάθραν* Xilander exponit: pag. vero 488. *Excenſionis locum*. Falſo utrobique. Eſt enim *Tabulatum ligneum* ad inſtar domus in maris portu extructum, ibidem deſcriptum, quo etiam convivia nuptiaſque celebrare potuerint Romanorum & Bulgarorum principes. *Ἀναβάθραν* potius, ut frequenter ſcripſit Codinus, legerem; niſi me verſus Auctorem religio & repetita vox detineret, qua nihilominus idem ac *ἀποβάθρα*; indicari percipio: *Tabulatum* videlicet portui terræque contiguum in quod e Dromone Romanus Imperator exiliret, Petrus autem Bulgariæ regulus e terra conſcenderet, ac ambo de pace colloquuti placide convivarentur. Attendantur Auctoris verba pag. 488. citata, nec non & hæc Manuelem & Sultanum Turcarum Chryſopoli colloquuturos deſcribentia apud Phranzis interpretem. *Ibi triremi in tentorium ſive tabernaculum ſibi paratum conceſſit. Imperator cum filiis in triremibus edebant ac bibebant, & inter ſe, ipſe & Ameeas partes mittebant.*

P. 492. *Κοσμίτην καλὴν εἰδέναι*) *Κοσμίτην* vocant Architecti Græci totam Epiſtelii compagem ex coronide, zophoro, & ei ſubjecta trabe coagmentatam *corniche, frize, & architrave*, quod columnarum ædificium *κοσμεῖ ornat*, ſic dictam. Germanus in Myſtagogia *κιγκλίσι καὶ σὺν ἑδίαις*, ſive *κιονίοις* cancellis & columnis populum ab altare ſejungentibus *κοσμίτην* imponit. Conſtantinus de Adm. Imp. idem exequitur. *Ἐστῶσι δὲ καὶ εἰς τὴν τοιαύτην πόλιν ἕτεροι κίονες πυκνοὶ ἔχοντες ἐπάνω κοσμίτας.* *Sunt etiam in hac urbe columnæ plures, integris Epiſteliis ſuperne ornatæ.*

P. 493. *Ἅμα δὲ τῇ νυμφικῇ στέψει.*) Annam nuptam ſimul, & Imperialis honoris conſortem renunciatam indicat Auctor, Nuptiarumque coronas de quibus Notis pag. 368. ſicut & Imperii, uno die ſuſcepiſſe.

P. 494. *Πρὸς τὸν ῥῆγα Φραγγίας Οὔγωνα.*) Quem *περίβλεπτον* nominat Conſtantinus de Adm. Imp. c. 26. Patrem habuit Adelbertum, matrem Bertam, avum
Edit. Pariſ. pag. 13. Lotharium Ludovici Pii filium Magnæ Franciæ rex, ut verbis Conſtantini utar, nuſquam fuit, ſed Comes Provinciæ ſive Arelatenſis: ab Italis vocatus, ejecto Rodulpho, Italiæ regnum obtinuit: unde *Ῥὴξ Φραγγίας* a Græcis appellari meruit: filiam Bertam ex concubina genitam, Sigeſredo Parmenſi Epiſcopo ſponſæ duce, jungendam Romano Conſtantini Porphyrogeniti filio Conſtantinopolim miſit, ac Eudoxiæ nomine deinceps audivit inſignitam.

Δῆμοι.) Prominentes, tectorum, tabulatorum, petrarumque ex ædificiis facies, ſuggrundæ & coronæ parietis, ſunt *δῆμοι*, ut qui populum proſpiciant.

Βάθρα.) Diximus Notis pag. 349. eſſe ſuggeſta ſedeſque lapideas partibus Imperatorem excepturis, ipſiſque excipiendis, juxta Palatium diſpoſitas.

Στυλίδια.) Columellæ ſunt ordine diſpoſitæ, ac ſuperpoſito longiori epiſtello junctæ, circumjecti clatri, circumdata ſepta & repagula, ſive Cancelli humiliores, ſpatio ſuo interiore receptos a circumſtante vel irruente turba propugnantes. Germanus in Myſtagogia non longe ab exordio *τὰ κιόνια, ἤγουν τὰ στυλίδια ἀφορίζοντα τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ναοῦ, ἢ κάγκελλα.* *Columellæ, ſive Thoraces, id eſt ſepta & repagula, ſacrum penetrale a reliquo templo ſeparantes, & cancelli.* His tribus verbis expoſitis, plana eſt mens hujus ſententiæ. *Ἐγένετο δὲ καὶ βίαιος ἄνεμος μηνὶ Δεκεμβρίῳ, καὶ καταπεσόντες οἱ λεγόμενοι δῆμοι, συνέτριψαν τὰ κάτωθεν αὐτῶν βάθρα, καὶ τὰ στυλίδια.* *Menſe Decembri violenti ventorum flatus exorti ſunt, quorum impetu ſuggrundæ tecti & parietum decidentes & lapſæ ſuggeſta ſedeſque ſibi ſubjectas, nec non & repagula comminuerunt, & contriverunt.* Xilander quaſi e Scena riſum facturus. *Menſe Decembri violentus ventus extitit*, inquit: *& corruentes qui vocantur demi, contriverunt eorum qui infra erant pectora atque pedes.*

P. 495 *Πρώτην.*) Helleſponti ad CP. Inſulam.

P. 497. *Πανόρμῳ νήσῳ.*) Alia pariter Helleſponti Inſula.

Τερεβίνθῳ.) In eadem Propontide.

Pag. 499 *Ὑπὸ Ὤθωνος τοῦ βασιλέως.*) Ab Othone Imp. ſcribit Curopalates, cui veritas hiſtoriæ ſubſcribit.

Λαβόμενός τε ταῖς χερσὶ τοῦ σημαντῆρος τῆς ἐκκλησίας, ἐν αὐτῷ τοὺς εἰσιόντας ἠμύνετο.) Nullam *σημαντῆρος* ſignificationem agnovit Xilander, cum tamen ſignis clariſſime perſonet. Eſt enim *Crotalus*, lignum oblongius quadrum, modice tenue, malleolo quatiendum, ut excitato ſono a Sacerdote fidelibus in Eccleſiam veniendi ſignum detur. Eſt etiam *σημαντὴρ* ferrea lamina bacillo ferreo ad fores Eccleſiæ in expoſitum finem verberanda, de qua ſicut & de ſignis e ligno, docte, ut ſolet, Allatius lib. de recentioribus Græcorum templis. Hoc itaque, ſive ligneo, ſeu potuit Eccleſiæ ferreo æreove *ſigno manibus arrepto, ἐν αὐτῷ τοὺς εἰσιόντας ἠμύνετο. ingreſſos in eam (Eccleſiam) Saracenos invadebat, propulſabat, debellabat ſtrenuus ille Sacerdos.*

Ἐπεὶ μὴ ἴσχυσε συγχωρηθῆναι.) Xilander. *Cum admiſſionem non impetraret.* Verius. *Cum ut ſibi facinus condonaretur non perſuaſit*, id eſt impetravit.

Ὁ Χαβδάν.) Berrhœæ Ameras.

Τὸ Χάλεπ.) Berrhœa Syriæ, hodie *Alep*.

P. 500. *Κώνου δὲ καρποὺς.*) Vidit in Lexico Xilander *κῶνον*, *areæ metam* & *pinorum fructum* ſignificare, paleatum *metam* ſibi elegit, pinorum vero fructus permiſit inſcius Theophylacti equis.

Θάσια.) Alias *λεπτοκάρυα* Nuces Ponticæ, ſeu avellanæ.

P. 501. *Δομέστικον τῆς ἐκκλησίας.*) Præterit hunc Officialem catalogus Codini: geminum Domeſticum noſter exhibet *τοῦ δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ*, *Primarium* videlicet *dextri ſiniſtrique Chori cantorem* quibus alius *τῶν Ψαλτῶν Δομέστικος* præponitur, omnibus *πρωτοψάλτης*. Euchologium.

Ὁ τῆς Ἡρακλείας πρόεδρος.) Legantur ſcripta Notis pag. 465.

Τῶν ἑσπερίων Ῥωμαίων.) Græci, Romani Imperii ſucceſſores *Ῥωμαίους Romanos*, ſe uſque in hodiernum diem jactitaverunt. Veros autem *Romanos*, id eſt Latinos, Cedreni voce *ἑσπερίους Ῥωμαίους* appellant.

Ἰωάννης ὁ Ἀλβερίχου υἱός.) Nominis iſtius duodecimus.

Ὀπωσοῦν τὴν τετάρτην ἠγάγετο γυναῖκα.) De quarum nuptiarum jure videnda Nota pag. 470. cum ſeqq. & Arcudius lib. 7. Concordiæ.

Pag. 503. *Ἐνδεδύσθαι τοῦτο τὸ σχῆμα, ὃ δίχα εὐχῶν τινος τῶν ἱερέων λαβεῖν.*) Manu ſacerdotis longa precum ſerie præmiſſa conſecrantur apud Græcos Monachi, de quibus Euchologium. Preces illæ ſolemnem reddunt Monachorum profeſſionem. Balſamon.

Σταυρώμασι καὶ πασσάλοις.) Palis nimirum in terram fixis, & clavis ligneis ad invicem tenaciſſime junctis, *σταύρωμα* namque *palus* eſt. Heſychius. *σταυροί· οἱ κατεπηγμένοι σκόλοπες, χάρακες, καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ ξύλα, ἀπὸ τοῦ ἑστάναι σταυροί, ἢ ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀέρα ἐστάσθαι.* *σταυροί, defixi ſtipites ſunt, valla, & omnia ligna recta ſtantia, ab eo quod ſtent σταυροί, vel quod ad*

autem consistant. Eustathius. σκόλοπες, ὀρθὰ, ξύλα καὶ ὀξέα, ἃ καὶ σταυροὺς ἐκάλουν. *Scolopes recta ligna & acuta, quæ & σταυροὺς vocabant.*

P. 505. Ἐκρωφάγουν.) Nefandum Monachis Græcis facinus, etiam ægrotis.

P. 506. Τὰς κομητοπούλους.) Dictio πῶλος, vernacule πούλος, alteri adjecta *filium* simul & diminutivum quid sonat, sic Ἀρχοντόπουλον *filium nobilis*, βασιλόπουλον, *regis filium*, *regulum*, & tandem κομητοπούλοι *Comitis filios* vocat Auctor: & ut subdit παῖδες τοῦ μέγα δυναστεύοντος ἐν Βουλγαρίᾳ κόμητος. Infra pag. 543. κόμητος ὄντες παῖδες καὶ διὰ τοῦτο κομητόπωλοι κατονομαζόμενοι.

P. 508. Πρὶν ἂν δέξηται ἐπιτίμια δευτερογαμούντων.) Laudatur a Græcis Monogamia, Bigamia toleratur, & mulctatur: Τριγαμία invisa est: Τετραγαμία prohibita est penitus. Cui vero pœnæ subjicitur διγαμία; Biennali Sacramentorum orbitati: de qua Nicephorus in Canonibus, Basilius, Euchologium, & Canonistæ Græci. Rationem si quæras? Incontinentiam cohibent & puniunt.

P. 509. Πρωτοπαπᾶς.) *Ecclesiarum Palatii Archipresbyter*. Speciose de eo loquitur Xilander, & *Pontificum Palatinorum principem* facit. Strenuum Pontificii nominis vindicem agit.

P. 510. Προκεχειρισμένον τῷ Ῥηγὶ Λογγιβαρδίας. Δανδύλφῳ. Πανδούλφῳ potius crederem legendum, nomine Latinis usitatiore. Contemporaneum autem Constantino octavo, Nicephoro huic Phocæ, & Joanni Zemisci successori Pandulphum Capuanum & Beneventanum principem, ῥῆγα Λογγιβαρδίας hac de causa vocatum ab Auctore, bella etiamnum cum Græcis gerentem memorat Baronius annis 957. & 968. ex Chronico Longobardorum Beneventanorum principum.

P. 511. Μακρογενείου.) Joannem a corporis proceritate sic dictum.

P. 514. Στρατοπεδάρχην.) *Castrorum Mensoribus Præfectum*, *Metatorem præcipuum*.

P. 515. Πρὸς ταξείδιον συνεχῶς ἐξιών.) *Navigatio, seu iter mari conficiendum* est ταξείδιον, quo subditi gravantur, cum insperato advenientem Imper. suscipientes donis conciliant, comitatem alunt, abeuntem etiam prosequuntur muneribus, ac sibi necessariis ad vitam destituuntur. Quæ de Taxidio profert Xilander, ridicula sunt.

Pag. 517. Τὰς λεγομένας σούδας.) Ad magnum usque *vallum sive fossam*.

Edit. Paris. pag. 54. Pag. 520. Προέδρον τετίμηκε, μήπω πρότερον ὄντος τοῦ ἀξιώματος.) Ejus munus fuit in cives & Remp. Præfecto urbis non absimile: is enim in Lexico anonymo Bibl. Regiæ dicitur ὁ τῆς πολιτείας ἀρχηγὸς, ἡγεμὼν, καὶ πρῶτος, *boni regiminis vel Reip. præses*, *Præfectus*, *& Præpositus*. Nisi malueris a Consiliis præcipuum affirmare, cum Constantinus Romani F. statim sub primis Imperii auspiciis tres simul προέδρους crearerit Scholarum Domesticum, Protovestiarium, & Drungarium, quos non officiis adaugere, sed in negotiorum administrationem magis secretam advocare potuit, & jam communi facta dignitate præcipuum ex eis πρωτοπρόεδρον, ut habet Curopalates & Jus Græc. constituere.

Διερρήγνυται δὲ καὶ τὸν τόμον.) Extat in Juris Græcoromani volumine lib. 2. in quo, quæ Nicephori Novellas revulsit, Basilii Porphyrogeniti sanctior Novella subjungitur.

P. 528. Τὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τελέσαι ἡμέραν.) Anastasiæ templum Ἀναστάσεως quoque miraculo famam accepit: hinc promiscua vocis utriusque usurpatio: Hic pro Christi Resurrectione sumitur. Vide Auctorem in Valentiniano Juniore. pag. 249.

P. 530. Μονοξύλοις.) Lintres sunt μονόξυλα, uno pinguioris arboris trunco excavati: ita leves ut etiam humeris transferantur Περὶ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥωσίας ἐρχομένων Ῥῶς μετὰ τῶν μονοξύλων ἐν ΚΠ. *De Russis e Russia CP. in lintribus venientibus*, Constantinus de Adm. Imp. c. 9. diffuse.

P. 531. Τοῦτον ἰδὼν Ἀνεμᾶς, ὁ τοῦ Κουρτοῦ τοῦ βασιλέως υἱὸς Κουρουπᾶ, εἷς ὢν τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων.) Omissis Xilandri conjecturis & corruptionibus, hæc verba sic interpretor. *Hunc cum vidisset Anemas regia Cretum stirpe satus, Curupæ filius, unus Imperatoris satellitum.* Quid clarius? Nam paulo post Anemas hic, Cretensium Ameræ, non Basilii filius enunciabitur.

P. 534. Τῶν καλλινίκων μαρτύρων Θεοδώρων.) Geminum Theodorum præcipuo cultu venerantur Græci. στρατηλάτην unum, alium τήρωνα, ac utrumque in bellis defensorem propugnatoremque ceu καλλίνικον invocabant, ac imagines in vexillis pictas ferebant. Codin. c. 6. n. 22.

P. 535. Ἐγκεχάρακτο δὲ καὶ γράμματα Ῥωμαϊστί.) Mihi nuper in Oriente degenti numisma hujusmodi æneum, in Musæum Thuanum deinde translatum, incidit in manus, cujus dictio quidem Græca, Character autem Latinus, τὰ γράμματα Ῥωμαϊστί. hac figura cernuntur.

Ἐπὶ ἐκτομῇ γίνονται κτῆμα.) Παρακοιμώμενε, de more Eunuchi.

P. 536. Ἔφορον καὶ ἐπιστάτην τῶν ἁγίων ἀποδείκνυσι πάντων πραγμάτων.) Qualem Magistrum Officiorum Orientis describit Commentator Notitiæ Imperii cap. 62.

Τῷ τάγματι τῶν στρατηλατῶν.) Quorum agmen viris bellica laude tam claris, generosis, ac fortibus erat collectum, ut singuli quique στρατηλάται, *Militum Magistri* censerentur.

Τὴν μάστιγα αὐτῷ ἐπιδοῦσαν βασιλικήν.) Ceu equisones flagellis Imperatores instruit Xilander: Codinus duplici Sceptro, Cruce nimirum & Ferula, cap. 17. n. 35. τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ κατέχει τὸν σταυρὸν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κατέχει νάρθηκα. Utraque sceptrum est, & ut loquitur Lexicon Anonymum Bib. Reg. nu. 930. σκῆπτρον, βασιλικὴ ῥάβδος, *Regia virga*. Symeon quidem Thessalonices Metropolita Crucem ferre εἰς δεῖγμα τῆς εὐσεβείας *ad pietatis ostensionem* asserit, καὶ ὅτι ῥάβδον λαμβάνει, subdit ille, οὐ βαρεῖαν τινὰ καὶ σκληρὰν, ἀλλ' ἐλαφρὰν καὶ μαλακήν: διὰ τὸ παιδευτικὸν ἐν πραότητι, ἢ μὴ ὀργιλὸν, καὶ φθαρτικὸν, μηδὲ συντρίβον καὶ ἀφανίζον. *Insuper etiam virgam* (Narthecem, sive Ferulam) *assumit, non gravem quampiam & duram, sed levem & mollem propter mitem correptionis facultatem, absque iracundiæ vel intentatæ perniciei metu, neque ut confringat & mactet:* Estque illa βασιλικὴ μάστιξ Bardæ per somnum ostensa.

P. 537. Ὁ σύγκελλος Στέφανος ὁ τῆς Νικομηδείας πρόεδρος.) Syncellum Sacerdotem, spiritus patrem, Patriarchæ socium ac contubernalem primis temporibus fuisse. Nota pag. 1. manifestavit. Eumdem deinde annorum processu, non Cellæ modo & habitationis consortem, sed & Patriarchæ successorem designatum Nota pag. 360. declarat, prædicant exempla plurium a Syncelli dignitate ad Patriarcharum sedem evectorum, ipse Auctor perspicuis verbis testatur inferius pag. 606. Jam cum hic Stephanus, nec throni successor fuerit, nec esset Patriarchæ Conceillaneus, ut qui Nicomediæ, ceu præsul, pro solito resideret, qui Syncelli nomen & dignitatem gerit? Honores immodice semper ambierunt Græci, nec officii cu-

juſpiam fungentes miniſterio, dignitatis nomen tribui ſibi non infrequenter cupiebant; unde Magiſtrorum apud eos, decreſcente Imperio, integræ cohortes, qui vigente in tot negotiorum turbis unus erat, & apud Codinum pluries repetita vox, τὸ δὲ γε ὀφφίκιον οὐκ ἐνεργεῖται. Cum itaque vita functo Patriarcha, ſedis ſucceſſionem plures expeterent, plures quoque Syncelli titulo ſpem alere nitebantur, aut ſaltem honoris vanam cupidinem. Hinc Syncellorum examina, ac remotis a Patriarchæ domo Præſulibus, qui nuſquam ſedis hæredes fuerunt, conceſſum Syncelli nomen: Qui cum ab impoſiti nominis exordio, in publicis Eccleſiæ conventibus, multos annos Patriarchæ precari ſoleret, ac in miſſarum ſolemnitatibus, ea verba ſacris ex adytis pronuntiare, quibus ad orandum pro Patriarcha populus commonetur, is ideo & ſacerdos eſſe, & Patriarchæ concelebrare tenebatur, ac ipſe idem πρωτοσύγκελλος erat in magna Eccleſia qui hujuſmodi munus, velut Syncellorum ſpectatiſſimus obiret, ac πατριαρχικὸς σύγκελλος audiebat, relictis in Syncellorum turba, cum nomen commune factum eſt, cæteris, qui privatis in Eccleſiis id exequerentur muneris. Addo & Spirituales a Confeſſionibus patres Imperatorem ubique comitantes, ac in Palatio (cujus intimum & ſecretius cubiculum vocabatur κελλίον ex Codino) commorantes, ut ipſi *Cancellaneos*, Syncellorum appellatione ornatos. Teſtis eſt Phranzes Joannis ad Concilium Florentinum proficiſcentis deſcribens comitatum. *Aderant ei*, inquit, *Sacerdotes ſui* (a Patriarchicis diverſi) *& Spiritualis Pater Gregorius, magnus Protoſyncelas.* Magnus hic, ut a Patriarchæ Protoſyncello alio diſtinctus. His adde inferius legenda pag. 565. e. 566. ne plerique Syncelli vox ignota dubium ingerat, ex dictis non evolutum.

P. 538. Μιδωφόρου Σαρακηνοῖς. Pace cum illis compoſita, inter ἐτησίας, de quibus Auctor loquitur, annumeratis.

Pag. 539. Ἀτταλεὺς.) Ab Attalia Pamphyliæ urbe, ſicut & Cibyra minoris Aſiæ, navali præclara.

Δεξάμενον.) Scribit Interpres δεξάμενος: Retineo δεξάμενον. ad Joannem enim Auctor ipſe retulit τὸ δεξάμενον, ſicut & τὸ βαδιζόμενον.

Pag. 544. Διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας Κοντοσίφανον ὀνομαζόμενον.) Κοντὸς enim Græcis *parvum*, *modicum*, *brevem* ſignificat.

Τῆς σφαίρας. *Trulli.*

Pag. 545. Ἀπὸ τῶν ἰδίων Τούρκων.) Unde Turci redditi Orientales exponit Auctor pag. 600.

Pag. 548. Τὸν σιρομάστην ἐντείνας.) *Quid ſit σιρομάστην, neſcio*, inquit Xilander. Docent Heſychius. εἶδος λόγχης. Svidas εἶδος ἀκοντίου. Tzetſes. ἀκόντιον. Legitur N. 25. Phinees Iſraelitam ſcortumque turpiter copulatos σιρομάστῃ confeciſſe: pro quo Aquila ponit, κοντόν: Symmachus, δόρυ: Vulgata *Pugionem*. Lexicon Anon. alibi jam citatum εἶδος ἀκοντίου, λόγχη.

Ἀφ' ἧς ξύλα καὶ σταυρὸν καὶ πτύον.) Senſum quidem, non verba parœmiæ Xilander aſſequutus eſt. Quid enim in *ventilabro* vile, aut quid a cruce ſic alienum, ut cum de pretio ſit ſermo, extremum oppoſitum teneat? At tenebit certe, ſi germano in ſignificatu pro *ligneo batillo* quo terra, rudera, ſordes exportari vel moveri ſolent, ſumatur. Senſum hunc jam ab antiquo habuiſſe teſtatur Euchologium in defunctorum Officio, quo ſacerdos terram injecturus cadaveri πτύον aſſumere, & πτύῳ eam reſpergere legitur. πτυάριον, & corruptius πτυάρι moderni pronunciant: Ita Lexicon anonymum Bibl. Reg πτύον, πτυάριον.

Ἐναγκαλιζόμενοι.) Hæc vox quantumlibet reclamante Xilandro retinenda, & verſio hoc pacto corrigenda. *qui rebellionibus aſſueti & exercitati, data occaſione, &c.*

Pag. 549. Ἐν ὁμάδι χωρίων ἀυξάνεσθαι.) Bene meriturus de Xilandro, gratiam ſiquidem pollicetur in Annotationibus, hac lege dico ſanaviſſe Imperatorem, non ut ſcribit ipſe, *privatorum potentia publica quæque bona in ſuam rem redigeret, dum alia ſubinde aliis prædia adjiceret*: verum ne publici Magiſtratus dum gererent officium, privatorum bona, etiam dato pretio, ſibi compararent, atque exinde aliis alia prædia facile coacervarent, & conjungerent. Blaſtares cap. 4. τῦ Ασυχίου. ex Politicis legibus hanc refert, περὶ ἀγορᾶς καὶ πράσεως. Ὁ κρατῶν ὀφφίκιον ἐν ἐπαρχίᾳ, οὐ δύναται κινητὸν, ἢ ἀκίνητον ἀγοράζειν ἐν αὐτῇ πρᾶγμα, ἢ δι' ἑαυτοῦ, ἢ δι' ἑτέρου, εἰ μὴ παρὰ τοῦ δημοσίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦ πράγματος ἐκπίπτει, καὶ τὸ δοθὲν τίμημα οὐκ ἀναλαμβάνει. *Officium quodvis gerens in aliqua provincia Magiſtratus, mobile vel immobile quippiam in ea nequit, vel per ſeipſum, vel per alium, niſi forte a publico emere. Alias empta re excidat, & depoſitum pretium non recipiat.*

Pag. 550. Εἰ τιμηθείη αὐτός τε, καὶ οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ πατρίκιοι, ἐκείνου φθάσαντος καταστρέψαι τὴν ζωήν.) Nihil hic mancum aut mutilum Xilandro ſenſum percipienti. *Si modo patriciis honoribus augeretur, quam eamdem quoque dignitatem, eo vivis erepto, duo ejus filii conſequerentur.* Hacque conditione Chryſelius Imperatori Dyrrachium prodebat.

Ὁ βαμβὸς.) Sic *balbum & mutum* vocant Græci.

P. 551. Ἰλλούστριοι.) *Nobiles* hic interpretor. Favet Auctor ſubdens, ac στρατηγικαῖς ἀρχαῖς διαπρέψαντας vocans hos *Illuſtres*. Suffragantur Baſilic. Gloſſæ, quæ Ἰλλούστριον ceu ἀγαθὸν exponunt. Confirmat Blaſtares cap. 17. τῦ Π στοιχείου mulierem *nobilem* Ἰλλουστρίαν appellans. Ἡ ἰλλουστρία νομίμους ἔχουσα παῖδας καὶ νοθογενεῖς. *Illuſtris vero quæ legitimos, vel ex adulterio ſuſcepit liberos, &c.*

Τὸ πρῶτον τῶν Πριβατιζίων.) Ut Comitem privatarum rerum & peculiaris fiſci Imperator habebat, Privati Ærarii præfectum deinceps dictum: ita & Eccleſię ſuos Curatores, Defenſores, Oeconomos, & ut Auctor loquitur Πριβατιζίους, Gazophylacii præſides.

Ἀρχοντα Ἀντιοχείας.) Prius δοῦκα vocaverat.

P. 554. Βλαδισθλάβου.) Ladislai. Edit. Pariſ. pag. 55.

Δέμιν.) Turris ἐν κλεισούρᾳ in *Cluſa*, ſive *muro* inter duos montes aſperos erecto, ad quam aditus hic paſſim dicitur κλειδίον.

P. 555. Χρυσίοις γράμμασι.) Id eſt Χρυσοβούλλῳ.

P. 556. Εἰς Χαζαρίαν.) Verſus Alanos & Tanaim ſitam.

P. 557. Βεζάττοο Τζαῖσαρ.) Verbis Latinis, vel potius Italis *Fagite o Caſar*: pronuntiatione Italis eiſdem propria.

P. 558. Πόλις δὲ Ἀχίς.) Verba minime cohærent, inquit Xilander. Imo non cohæret Interpres Auctori. Poſt hæc itaque verba πόλις δὲ Ἀχίς, ſubjiciatur parentheſis, cujus meta ſit in his aliis: περὶ τὸ Εἰλασσὸν τὸ ὄρος, nihil tunc mutilum aut obſcurum extat. Πόλις δὲ Ἀχὶς μητρόπολις ἐστὶ τῆς πάσης Βουλγαρίας. Ipſa eſt nominatiſſima illa Juſtiniana prima Juſtiniani patria, qua Eccleſiaſticis qua Politicis ſupra plurimas urbes evecta. De qua Gregoras lib. 2. Ipſe Juſtinianus Novella 11. Cujacius ad eum, & Geographi omnes.

Pag. 561. Στεφάνῳ χρυσῷ λόφον ὑψηλότερον ἔχοντι.) Corona hæc τουφάκιον eſt Codini, judice Coreſio Chienſi, triumphantium Impp. ornamentum.

Πρῶτος ὢν τῶν ἀσηκρητῶν τῶν ἐν τοῖς βασιλείοις ταγμάτων.) Quem ſuperius Auctor πρωτονοτάριον τοῦ σακελλίου vocavit, de quo jam abunde.

Pag 562. Ἄρχοντος Ἀβασγίας.) Provinciæ Scythicæ Aſiaticæ vicinæ Iberibus.

Πρωτονοταρίου.) Quem Notitia Imperii *Primicerium Notariorum* vocat, de cujus officio, inſignibus & privilegiis Pancirollus in Comm.

Ἐν τῇ νήσῳ τῇ Ἀντιγόνῃ.) Juxta Conſtantinopolim inter Proten & Platen ſita.

Δουκὸς ὄντος Θεσσαλονίκης.) His temporibus Ducem habuit Theſſalonica, & decreſcente Imperio augebantur dignitates.

Στρατηγοῦντι Βουκελλαρίων.) *Bucellariorum* eſſe provinciam contendit Pancirollus in Not. Imp. cap. 47. Negat Rigaltius in Tact. Lexico, & *Bucellarum*, Annonæ clarius dicam, œconomos, proviſores, portitoreſque facit; illi lubentius aſſentior: nam Galatas ac Gallogræcos ſoliti fuerunt exercituum duces huic officio mancipare: unde factum, ut annonæ miniſtri, Bucellarii Galatæ, videantur officii ſui nomen patriæ tribuiſſe.

Ὀξεῖα νῆσος.) Parva Propontidis inſula. Plate vero tertia eſt a CP. meridiē verſus in eadem Propontide.

Pag. 565. Ἱερολογεῖται.) *Sacra nuptiali benedictione conſociatur.*

Προσαδίσαι αὐτὸν τοῖς Συγκέλλοις ἐν τῷ συνθρόνῳ.) Σύνθρονος

fedes eft ad murum in gyrum altaris, & fi velis fedilium in Choro feries, qua cum Presbyteris Epifcopus, vel cum Pontificibus Patriarcha confidet: unde Euchologium *Confeffum* vocat & *Throni ejufdem confortium*. In eo Syncelli (velut & quidam ἐκκλησίας Diaconi, Ecclefiæ magnæ Clerici, five Officiales, de quibus abunde Jus Græcoromanum) non conceffum modo, fed & præceffum (ut Romanos Cardinales, Epifcopis, quoad hoc honoris προνόμιον, prælatos miraremur) votis omnibus, vi, gratia præ reliquis Sacerdotibus ac Pontificibus occupare funt conati. Videatur memoratum Juris Græc. volumen Medita. de Chartophylace, & in Alexii Comneni Novellis.

Ἐν τῷ ὄρει τῷ Ἄθῳ.) Ex Monachorum & Monafteriorum ftupendo numero, ἅγιον ὄρος pofterioribus fæculis nomen adepto.

Πετρίον,) Monafterium.

Τελὺχ.) Regio & urbs circa Taurum montem. Ortelius ex Curopalate.

Μίδαιον.) Galatiæ urbs.

Στρατηγὸν καὶ αὐτοκράτορα.) *Exercitus Imperatorem & fummum ducem*. Synefius Orat. de Regno. αὐτοκράτορας εἶναι ποιεῖσθε. ὁ δὲ αὐτοκράτωρ ὄνομα στρατηγίας ἐστὶ πάντα ποιεῖν ἀνειλημμένος. Ἰφικράτης καὶ Περικλῆς ἔπλεον αὐτοκράτορες στρατηγοί. *Imperatores vos facitis* (Ipfum Imp. alloquitur) *Imperator autem ducatus militaris nomen eft, qui agendo omnia fufcepit. Ita Iphicrates & Pericles Athenis fumma poteftate præditi Duces navigabant.*

Edit. Parif. pag. 56.

P. 570 Τὸ τοῦ τοίχου χρίσμα. Xilander.) *Incruftationem argento tectam*. Repono. *Muri faciem bracteolis argenteis pictorio more linitam*. Χρίσμα fiquidem pictorum eft, non argentariorum: nec quifquam argenteis laminis Blachernenfe templum circumveftitum memorat.

Περιθεωρίου.) Urbis non viri nomen, ex Ortelio. Vertendum itaque *Perithcorii Epifcopo*.

P. 571. Ῥωμαῖοι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος.) Ἐν τῇ λειτουργίᾳ Svid.

Ὀνοπνίκτα.) Aliam Afiaticam regionem in Ponto, Ortelius.

P. 572. Πωγωνίτην.) *Cujus mentum latius*.

P. 573. Τοὺς τῶν ὑδάτων ὀλκοὺς, καὶ τοὺς δεχομένους αὐτὰ κινστέρνας;) Ὀλκοὺς *Canales*, & aquarum longius deductarum fubterraneos, vel etiam erectos in Aquæductibus *tubos* interpretor; Καμάρας ipfos Aquæductuum *arcus & pontes* quibus fuperlabitur.

Λωβοτροφεῖον.) *Leproforum hofpitalis domus*;

Ἀγυρτικῶς μετιόντες τὴν τέχνην.) Circulatores, vel Circumitores medici περιοδευταὶ, huc illuc eruraturi, circumcurfantes, ferpentes & venena circumferentes, quibus omni morborum generi remedia, garrulo verborum examine, fe allaturos promittunt; a quibus Imperatoris τὴν χεῖρα.

Ἄρχων τοῦ Παρδίου.) Παρδιῶται. Militiæ miniftri, Buccinatoribus juncti circa Imperatoris menfam. Πάρδιον eorum turma apud Anonymum Rigaltii & Meurfii.

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας μεγάλης πέμπτης. Hanc donativi feu ftipendii diftributionem, fe præfente, propria imperatoria opera, folemni apparata, Palmarum pervigilio peractam, defcribit Luitprandus Ticinenfis lib. 6. Balfamon de illa fe nihil promeritum conqueritur opufculo lib. 7. Juris Græcoromani reperiendo.

P. 576. Κάστρα καὶ φρούρια.) Interpres *Arces & caftella*. Aptius. *Urbes & caftella*. Urbes enim Auctor frequentiffime vocat κάστρα. Sic Beneventum, Capuam, Barium in fuperioribus.

P. 578. Τὸ ἅγιον μανδύλιον.) Μανδύλιον vulgo *Sudarium, mantile*. ἅγιον ἐκμαγεῖον vocavit nuper auctor p. 575. Lexicon anonymum Bib. Reg. Μανδύλιον, χειρόμακτρον.

Τὸν πρὸς Αἴγυπτον ἐπιστολιμαῖον.) Ἰδιόγραφον. Auctor ibid.

Ὁ μέγας Δομέστικος.) Primo hic in Auctore legitur, fub quo militabant & alii τῶν Ἀνατολικῶν, τῶν Δυτικῶν, & τῶν Θρακησίων.

Βοώντων δὲ καὶ ἐπιρρωννύντων ὁ Πατριάρχης.) Xilander, *hæretice & ambigue fupplicium*: plane & catholice *proceffionem*.

Ἐξεώστιζε.) Juxta vulgarem fenfum *e Baptifmi fontibus fufcipiebat*.

Pag. 583. Τῷ Κράλῃ.) Xilander *dictoni*. Verius, *regi*. Crales Bulgarica lingua. *Rex*.

Ἅρματα.) *Arma* jam fignificat, non *currus*.

Pag. 584. Κουτζομύτης.) *Simus*.

Pag. 586. Νωβελισσίμου τιμηθείς.) Tres Conftantini magni tempore tituli fuere præcipui, Augufti, Cæfaris, Nobiliffimi. Auguftus, Imperator; Cæfar, Imperii fuccaffor; Nobiliffimus Cæfarei nominis quandoque potiundi fpe fovebatur: unde non nifi ultimi Impp. filii vel affines præcipui eo titulo legimus Imperio florente ornatos. Plura de Nobiliffimo Trivorius Obferv. Apol. cap. 10.

P. 587. Ἀναφορά.) *Relationem* reddit Interpres, quia dirigitur ad populum. Dicerem quoque *decretum* ab Imperatore editum. Aptius redditur *liber apologeticus, & facti probata defenfio*.

Σταυροπατεῖν.) Verbis publice fidem facturus, τὰ τίμια ξύλα, *crucem venerandam* tangit; privatim, crucem aliquam oftentat, vel tranfverfis indicibus eam efformat, & per eam jurans exofculatur: fcriptis quoque quidpiam firmans vel polliciturus, in chartæ vertice, ceu facramenti fymbolum, eam apponit: de quo in fuperioribus. Hinc *perjurus* quivis fidem exarata vel facta cruce oppignorans; non fidem, fed *crucem proculcare*, temnere, confpuere, ceu σταυροπατῶν cenfetur. Leo Grammaticus. ἐξεδίωκον τοὺς ἐπιόρκους, καὶ σταυροπάτας. *Perjuros & fidei (cruce facta) violatores delevit*.

Κατὰ τὰ Ἐξκουβίτα.) *Locum & ftationem Palatii Excubitorum*. Codinus de Orig. CP. ἔκτισε τὰ παλάτια τῆς Χαλκῆς, καὶ τῶν Ἐξκουβίτων. *Chalces & Excubitorum Palatia conftruxit*. Alibi tamen ipfas *Excubias* τοῦ παλατίου, τὴν παλατίου περιφυλακὴν, ἢ τάγμα τῶν Ἐξκουβίτων, ut Rufus & Conftantinus fcribunt, fignificat, de quo nulla difficultas.

P. 588. Ἡ τρίτη τοῦ Ἀντιπάσχα.) Oppofitus Pafchæ dies, & octavus. Antipafcha eft, qui κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, a lecto Evangelio, nobis Dominica in Albis; τρίτη qui fequitur. Martis dies.

P. 589. Ἀργυλλι. ὃς ἀφ' ἧς ὑπηρεσίας μετεχειρίσατο ἀπεκαλεῖτο.) Thori minifter, five tardius in lecto decubituro principi miniftrans, adductifque & expanfis circumquaque ftrati cortinis eum obvelans Ἀργυλλίτης eft, παρὰ τοῦ ἀργεῖν ἀμφὶ τὸν κλίνην, *qui reliquis tardius circa lectum immoratur*.

Δικαστὴν Ἐθνῶν.) Qui lites ortas inter Saracenos, aliofque feptemtrionales infideles ortas judicaret, & de illis ex æquo & bono decerneret, in hoc a judice Caftrenfi difcretus, quod hic Chriftianis Imperatori militantibus, ille cunctis a Chrifti fide alienis Jus diceret. Auctor unum memorat, alium Codinus nempe quinquagefimum fecundum inter officiales recenfet.

Τῆς ἱερολογίας γενομένης παρὰ τοῦ πρώτου πρεσβυτέρου τῆς νέας.) Xilander. *Confecrante matrimonium primo novæ Romæ Presbytero*. Ridicule, & ut lubet ex capite fibi fingit in nova Roma Presbyteros. Sanctius itaque & verius. *Peracta nuptialis benedictionis folemnitate, ab Ecclefiæ novæ Archipresbytero*. Erat autem ἡ νέα, Ecclefia in Palatio a Bafilio Imp. conftructa; de qua Auctor pag. 461.

P. 590 Ἀρχηγὸν ἔχοντας Ἀρδουῖνον.) Arduino Longobardo duce Normanni Apulia potiri funt, eaque inter fe divifa Græcorum amici nonnumquam effecti. Leo Oftienfis lib. 2. cap. 68.

P. 591. Τῶν Φοιδεράτων.) Error tollendus, quo Fœberati & Fœderati iidem cenfentur. Hi ex omni extera natione, illi ex fubditis Pifidis & Lycaonibus, ut hic auctor enarrat.

P. 592. Τὸν Σεβαστοφόρον Στέφανον.) Imperii fibi delati nunciam Σεβαστοφόρους nomine remunerabant Græci Imperatores, quafi qui Augufti dignitatem obtuliffet. Moris ufum in Stephano manifeftat Auctor, & Σεβαστοφόρου appellationis caufam indicat, eo quod τὰ τῆς βασιλείας ἐλλαμπρύνων τούτῳ ἐκομίσατο Zonaras eo quod Imperii Infignibus illum ornaffet.

P. 593. Μαῖαι.) Non *dominæ*, fed, *matres*.

Τοῦ δὲ δοῦκα μὲν ἀνομολογοῦντος, πολεμιστήριον ἵππον τῷ

βασιλεῖ.) Mutilus hic Xilandri, non litteræ, sensus. Hujusmodi vero est. *At quamvis se subditum* (vassallum) *profiteretur, cum eo tamen bello decernendum sibi statuit Imperator.* Clarius legeret ullus. τῷ δὲ δοῦλον μὲν ὁμολογοῦντι, πολεμητέον οὐδ' ἔδοξε τῷ βασιλεῖ. *Ei quantumvis se subditum profitenti, bellum indicendum censuit Imperator.*

Pag. 596. Φρούρια καὶ χωρία.) *Castella & pagos* χωρίον moderna lingua *pagus*.

Βιτάρχην.) Existimavi diutius, quod & aliis cum Meursio placuit, Vestiariorum præcipuum hac voce indicari. At cum is idem Jasites nuper sit dictus Βιτυς & ἄρχων τῆς Ἰβηρίας προβεβλημένος, ac infra pag.
Edit. Paris. pag. 57. 602. Ἀ τῆς χώρας id est Basiprucanias ἄρχων Ἀσώτ Βιτυς, & confestim Βιτυς Κατακαλὼν τὸ Ἀνὶ, τῆς Ἰβηρίας κατάρχων legatur, relicta priore sententia, Iberorum dialecto, & more regionis, principem Βιτυν nuncupari censui: prout legimus Bulgaros, Chaganum; Saracenos, Ameram; Triballos, Cralem; regulos suos vocitare.

Καὶ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον Κωνσταντῖνον μάγιστρον τὸν Ἀλανόν.) Auctoris, seu sana serena lectione, monendus Xilander, eumdem qui Magister est, esse posse servum. An non Dux in aliqua provincia, regis subditus est, &, ut ajunt, Vasallus? Vox enim δοῦλος non in humilis servi, sed in honorarii subditi significatu hic jacet. Ad rem nostram. Cacicius se nuper Imperatoris servum, id est subditum fuit professus: τῷ δὲ δοῦλον μὲν ἑαυτὸν ὁμολογοῦντι, ut non alio proposito nisi ut in Anium Iberiamque perpetuum sibi vindicaret principatum. Iisque Constantinus pariter, Magistri dignitate in aula CP. provectus, simul potuit Alaniæ portionis ab Imperatore renunciari dominus, ac ut subditus, seu Vasallus sub eodem in bellis mereri.

Pag. 598. Ἀντιπέραν τῇ βασιλίδι Χρυσόπολιν.) Turcis nunc *Scutaret*, male a quibusdam cum Chalcedone inferius sita confunditur.

Τῶν ἁγίων ἀναργύρων.) Cosmæ & Damiani *nulla spe mercedis* medicam artem ex charitate *obeuntium*.

Στραβομύτην.) *Obtorto naso.* Facilia Græcis ex corporum defectibus cognomina.

Pag. 601. Τῆς Λυχνίδος υἱός.) Non a ditione vel prædio, sed a matre, (ex qua quandoque, si spectatior sit & nominatior, Græci filios appellant) Stephanus hic dicitur Λυχνίδος υἱός: alias, juxta Xilandrum, prædii vel ditionis filius est asserendus.

Pag. 609. Τριάδιτζαν.) Olim Sardicen.

Pag. 615. Ὁ Ἀκόλουθος.) Codinus de Offic. cap. 5. Ὁ Ἀκόλουθος ἐφίσταται μὲν τὸ τάγμα τῶν Βαράγγων. ἀκολουθεῖ δὲ τῷ βασιλεῖ ἔμπροσθεν αὐτῶν. διὰ τοι τοῦτο, καὶ Ἀκόλουθος λέγεται. *Acoluthus Barangorum* (ii sunt Satellites ex Occiduis regionibus Imperatori militantes) *præfectus est. Ea de causa, Acoluthus, id est Secutor, appellatus.*

Pag. 618. Ὁ Πρωτεύων.) Qui & μέγας ἄρχων. Inter ἄρχοντας enim & κατάρχοντας, Præsides Rectoresque provinciarum, unus quispiam honoris gratia Πρωτεύων seu μέγας ἄρχων ab Imperatore designatus, salutabatur. Corcsius.

P. 620. Τό τε γὰρ Στρατήγιον.) Locus est in quinta Urbis regione. Censet Pancirollus esse castra Prætoriana, in quibus quia lusitat forsan Michael, ad illud alluserunt cives.

Διὰ γραμμάτων.) *Γράμμα capitis tegmen, formam pilei* vel *galeri* una ratione caput obumbrantem habuisse non suspicor, quin potius *Fasciam* vel *Tæniam* fuisse pro uniuscujusque libito contortam, ad Turcici tegminis instar: linea enim fuit ut Auctor suggerit, & quia variis coloribus depicta, γραμμάτων obtinuit nomen: quæ vero bysso lineis purpureis varia texebatur, μεγαλόγραμμον, Imperatoris jussu, vocata fuit. Vestium porro γράμματα dicunt Græci quamlibet in eis colorum florum stellarum & figurarum varietatem. Lexicon anonymum sæpius laudatum V. τερβωσφόροι. ὁ φορῶν τελὸν ἔχουσαν σημεῖα, οἱ γράμματα. *Indutus ornatu notis stellisque velut litteris caelato.*

Ἦν ἐφθέγμων ἐπουσίως κατὰ τὴν χρείαν τοῦ Πάσχα.) A describendis Luitprandi verbis lib. 6. calamum continere nequeo. *In ea*, inquit, *quæ est ante Βαΐφόρον, quod nos Palmarum ramos dicimus hebdomade, tam in militibus, quam in diversis constitutis officiis numismatum aureorum erogationem* (unde nomen ῥόγα) *prout cujusque meretur officium, Imperator facit: cui erogationi, quia me interesse voluit, me venire præcepit. Erat apposita decem cubitorum longitudinis, ac quatuor latitudinis mensa, quæ numismata loculis congregata, prout cuique dabatur, muneris extrinsecus in loculis scriptis retinebat. Ingrediebantur denique ad Imperatorem non confuse, sed ordinatim secundum vocantis vocem, quæ scripta virorum nomina secundum officii dignitatem recitabat. Quorum primus vocatus est Rector domus, cui non in manibus, sed in humeris posita sunt numismata cum scaramangis,* (tunicis) *quatuor. Post quem ὁ Domesticus Scholarum & λογοθέτης τῆς πλώιμος* (τῶν πλωΐμων) *sunt vocati, quorum alter militibus, alter navigantibus præerat. Hi itaque paris numeri, quia dignitas par erat, numismata & Scaramanga suscipientes, præ multitudine non jam in humeris portaverunt, sed adjuvantibus aliis post se cum labore traxerunt. Post hos admissi sunt Magistri numero viginti quatuor, quibus erogatæ sunt numismatum aureorum libræ, unicuique secundum eumdem numerum viginti quatuor, cum Scaramangis. Patriciorum deinde ordo hos pene est secutus, & duodecim numismatum libris cum Scaramanga una donatus. Turba post hos immensa vocatur Protospathariorum, Candidatorum, & id genus clientum.* De accipiendo annuo donativo scribit Romanorum more Theodoricus rex apud Cassiodorum lib. 5. Variar. Epist. 26. & 27. antiquatum suo tempore deplorat Balsamon Juris Græc. lib. 7. pag. 471.

P. 624. Ἀδνούμιον.) *Descriptio militum*, a Tribunis, exercitus duce, vel quandoque ab ipso Imperatore facienda: illi vero ex officio attendebat ὁ μέγας ἀδνουμιαστής, *Magnus adnumerator*, cujus per se vices hic exequitur Imperator.

Pag. 626. Κρανόληρον.) *Delirum*, quasi diceres cerebro vel ratione delira senem. τὸ κρανόληρον ad Xilandrum remitto.

Pag. 627. Κωνσταντῖνος ὁ Ψελλὸς τῶν φιλοσόφων ὁ ὕπατος.) Non ex merito solum, sed ex officio suum exquisitum Pselli nomen, quo τῶν φιλοσόφων ὕπατος, hoc est ὑπέρτατος dicitur: quamquam non nisi ex merito tribueretur officium, nono supra vigesimum loco inter Palatina enumeratum lib. 2. Juris Græcor. Gessit etiam illud Theodorus Patriarcha CP. de quo ad ejusdem libri calcem.

P. 628. Ἀμφίβολα.) Φελώνιον, id est Sacerdotalem *Casulam* undequaque totum corpus Sacerdotis ambientem.

P. 629. Διὰ τὸ ὁ σύγκελλος δευτερεύοντα.) Τὰ πρωτοπαπᾶ nimirum, qui secundas in omnibus post Patriarcham obtinet. Codinus, & Euchologium.

Ἀνιὼν τὸν ἄμβωνα.) De quo legendus Codinus toto cap. 17.

Βασιλεὺς αὐτοκράτωρ.) Imperator supremas obtinens, diversus est ab eo qui στρατηγὸς αὐτοκράτωρ, ut princeps a subdito, Rex ab exercitus duce.

Ne de injuste proscripta Xilandri memoria, si ejus rescissæ fuissent Annotationes, vel ex integro emendata interpretatio, nonnulli causarentur, in eo cum Cedreno edendo & recudendo, Vir Clarissime Fabrote, tuam a me probatam sententiam laudavi, ac ut jam laudatæ subscribo. Labores quoscumque boni publici gratia licet infelici eventu susceptos, sua laude privari nolunt, qui laboriosius bono publico insudant: ac velut, (ne sensus humani pietas violetur) fœtus monstris pene similes Respatitur; ita ne quospiam nocturnarum vigiliarum fructus alioquin insipidos, velut delicatuli, fastidientes respuant, illos si non ut suaves, saltem ut quibusdam jucundos futuros, ipsi bono publico nati cæteris asservant, depromunt, apponunt. Quantumvis acerbos arte nostra jusserunt dulcescere: Industria tua jam sunt ex potiori parte emolliti, decocti, suaves non minus quam jucundi redditi. Ut operi suscepto opem tulisset gloriaret, opera mea lumen exhibui.

IN JOANNEM CUROPALATAM NOTÆ.

Edit. Parif. pag. 58.

Pag. 631. Ἀλλοτριώσαντες τούτου ταύτην τὴν βασιλικήν.) Religionem, an Ecclesiæ sibi arrogatam ab Impp. Græcis laudabo potestatem, & ex Ecclesia quosdam in Palatium inductos ritus memorabo? Sacco & Mandya vestiebantur, quorum ille supremorum Pontificum est in sacris habendis ornamentum, hic Lectorum, ut ex scriptis Symeonis Thessalonicensis liquet, insigne præcipuum: Crux sceptrum erat, Regium penetrale κελλίον *Cellula* postremis sæculis audiebat, ac ἐν ἀκακίᾳ sacculo terra repleto jugiter manu gestato, perpetuum cum Monachis lethi quasi præsentis sibi fingebant spectaculum: Sacra dona cum Sacerdotibus & Diaconis, quasi choro Lectorum asciti deducebant ad altare: ac ut Ecclesiasticos Canones ab eis sancitos taceam, Episcopatus in Metropoles eorum edictis mutatos, scribunt Jus Græcor. Codinus, & Auctor versus historiæ calcem. Patriarchas insuper sanctissimæ Trinitatis invocato nomine cruceque signatos promovebant, thus in altari adolebant, ex eodem altari tricipiti cereo solis Pontificibus concesso solemniter populo benedicebant Pontificum more, ut auctor est Balsamon in Can. 69. Trullanæ Synodi. Prorogatu quoque in aulicos ac πολιτικοὺς ἄρχοντας civilis turbæ viros hujusmodi jure legum Græcor. lib. 4 Pothum quemdam Protospatharium simul Ecclesiæ magnæ Oeconomum, Theodosium pariter alium Protospatharium summam bonorum Monasteriis addictorum curam gessisse leges, quam hic Auctor τῆς οἰκονομίας, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν κειμηλίων φροντίδος καὶ προστασίας, *administrationis, & sacræ supellectilis vasorumque curæ, & præfecturæ* nomine intelligit. A qua tamen deinceps sæcularibus tradenda potestate Comnenum abstinuisse refert. Belle siquidem scripsit Synesius Epist. 57 πολιτικὴν ἀρετὴν ἱερωσύνῃ συνάπτειν, τὸ κλώθειν ἐστὶ τὰ ἀσύγκλωστα: *Reipublicæ administrandæ vim cum Sacerdotio conjungere, perinde esse, atque ea nere quæ nenda necti nequeant.*

Pag. 632. Καὶ ἡ βασιλὶς τούτου εἶχε τῶν πόλεων. Lege καὶ τοῦτον, sensusque est: *in urbium regina morabatur*, sive, *urbium regina eum detinebat*.

Φορμικόν.) Lego φορτικόν.

Ἐὰν σὲ ἔκαψαν φοῦρνε, ἐὰν ἵνα σε χαλάσω.) Abundat loquendi Græcorum usus proverbiis, quos μύθους vocant. In hoc particulam ἐὰν depravatam censeo, cum, non nisi qui ore sunt blæso, τὸ ἐγὼ etiam rustici pronuncient integerrime. Particula ἵνα vel νὰ quandoque, ut hic, futuri nota est. Verbum χαλῶ *perdo, corrumpo, destruo, dejicio* communiter significat.

Βαράγγων.) Βαράγγοι. Quasi dicas Φράγγοι, scribit Gretserus in Codinum. At quasi divinat Gretserus, qui Anglos, Græcorum auxiliarios, & Imperatoris satellitium vel virtute promeritos, vel ad illud missa legatione advocatos Βαράγγοι, quasi Φράγγοι, vocatos censet. An non Occidentalis quilibet, Gallus, Italus, Germanus, Græcis Φράγγος? cur Βαράγγος Anglus, quasi Φράγγος? Ex Matthæi Paris Anglorum Historici Lexico edoceo *Baranagiam*, ait, sive *Barnagiam*, quod & *Baronagium*, procerum regni senatus est & cœtus, vulgo *Parlamentum*, a cujus nobilitate stipendiarii Græcorum Angli, vanam titulorum libidinem Græcanico more sectati, nomen sibi Βαράγγοι in Curia CP. finxerunt & adaptarunt. Barangos porro fuisse Anglos non dissimulat Codinus, qui etiam eos Ἰγγλινιστὶ loquentes inducit. Vide pag. 565.

Σταυροειδῶς σχηματιζόμενα.) Conformatur in crucem Pontificis vel Sacerdotis manus, cum pollice medico digito superposito, ex utroque crux componitur: Reliqui porro digiti manent extensi, cunctique simul vocum harum Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ, litteras primordiales demonstrant: Auricularis videlicet rectus τό, I: Medicus & Pollex in crucem acti τό, X: Medius & Index parum dissiti τό, N, Hæc Thessalonicensis & Malaxus, de quo alibi.

Ἐπιφωνοῦντι τῷ λαῷ τὴν εἰρήνην.) Pace nimirum a Pontifice, vocibus bis εἰρήνη ὑμῖν *Pax vobis*, cælitus invocata, benedictionem poscenti.

Pag. 633. Δικαιωμάτων φύλαξ.) Bona jure cuipiam obvenientia, non modo jus ipsum & legem vocant moderni δικαιώματα: ac ideo δικαιωμάτων φύλαξ apud eosdem est, qui nobis Regiorum jurium defensor, qui & Regius Procurator.

Pag. 635. Τοὺς δὲ βασιλικοὺς Αἰκατερίνην ἐν τῷ μοναχικῷ Ἑλένην μετονομάζουσιν.) Habent Græci præter familiarum & patriæ, τὰς τιμῆς, τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς τύχης ὀνόματα. Illa quibusvis in baptismo imponuntur, hæc ex fortuito casu excogitantur, qualia sunt apud Cedrenum Κοντοστέφανος, Στραβορωμάνος, Αργυρός, a corporis brevitate, nasi curvitate, morum candore indita. Media tandem usui sunt in Monasteriis, nec fortuito tamen aut mere pro libito, sed pietatis simul & honoris observata lege fiunt Monachis propria, tum si sanctitatem redoleant, tum si cum baptismalibus saltem primordialibus in litteris conveniant. Unde disces cur Andronicus Senior factus Monachus dictus sit Antonius apud Gregoram lib. 9. Joannes Cantacuzenus apud ipsummet Joasaph nomen acceperit: Georgius Phranzes cur audierit Gregorius, & Elena ejus uxor, Eupraxia: & tandem cur Æcaterina Imperatrix vocata sit Elena; si non ex primordiali litteræ, saltem ex pronuntiationis consensu.

Καθηγουμένου.) Ἡγούμενος est quicumque Monasterii præfectus, καθηγούμενος, qui simul sacris ordinibus est ornatus, ἀφηγούμενος, qui Expræfectus.

Pag. 636. Πρὸς ἅπαν δημοτικὸν τε τῆς πόλεως καὶ κοινόν.) Δημοτικὸν inter & κοινὸν illud est discriminis, quod inter Collegia factionesve, & confusam plebem observatur.

Τῆς τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου μονῆς.) De qua, & Impp. erga Sanctum fiducia Codinus cap. 15. numer. 9. & cap. 17. num. 50.

Περὶ τὸ σῶμα ἤδη ὢν κολαστικός.) *Corpus edomare & austeritatibus fatigare assuetus*, circa quodcumque aliud segnis ac hebes.

Pag. 637. Σουλτάνου.) Sultani vocabulum Cedrenus significare dicit παντοκράτορα καὶ βασιλέα βασιλέων, hoc est Imperatorem, & Regem regum. A Turcis jam vulgo pro domino usurpatur: Et nomen hoc princeps eorum habet κατ᾽ ἐξοχήν, ceu solus & maximus dominus. Ita Leunclavius.

Σκλυσμόν.) Lego κατακλυσμόν, qua voce moderni negotiorum ingentem procellam solent interpretari.

Λέμβοις αὐτοπρέμνοις.) Cedrenus, & Constantinus de Adm Imp. μονόξυλα vocant.

Ταῖς γενεθλίοις τοῦ Σωτῆρος.) Quo die sese cuncti apud Græcos muneribus excipiunt. Edit. Parif. pag. 59.

Pag. 645. Ἀφωμοιώσαντο.) Levibus præliis bellum *repræsentarunt*: vel ἀφωσιώσαντο. *delibaverunt tantum & auspicati fuerunt*.

P. 646. Τὸ τῶν χιλίων τάγμα.) Satellitum indigenarum, quorum variæ turmæ quondam Scholæ nuncupabantur, legionem intelligo: in qua Fœderati, ceu qui distinctam inter Prætorianos componerent militiam, non censentur inclusi.

Pag. 650. Κρίσιν δὲ μετὰ τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ἀπὸ κύκλῳ καθίσας.) Obit Imperator munus cui exequendo κρίσεις τὰ φόσσατα legitur institutus apud Codinum cap. 15. num. 72.

Pag. 652. Τῆς τοῦ χάσματος φάραγγος.) Fidem Apocryphis nec erogo, nec emendico. Quod Græci narrant sermone 18. Thesauri, Lectionarii nimirum in eorum Ecclesiis publice lecti, ne obscurus & inexplicatus maneat Auctoris textus, breviter refero. Chonis, inquiunt, urbe Phrygiæ asservabatur Aqua manu votisque Joannis Apostoli benedicta, qua irrorata, miraculis edendis numquam cælestis & Angelica virtus deerat. Frequentia signorum Archippus quidam Hierapolitanus motus, ad Aquam condidit Ecclesiam Michaelis superæ militiæ principis nomine dicatam, quam Gentiles religioni nominique Christiano infensi, traducto per eam Chryso fluvio dejicere sunt aggressi. Delusit eorum conatum & expectationem cælica potentia, & in adversam partem cursum egit fluvii. Illi spreto miraculo cœptis obstinatius insistunt, & Cuphum Lycocamque fluvios aliunde deductos in Ecclesiam agunt, effunduntque: jamque aquarum diluvio corruisset illa, ni cælestium agminum Dux Michael lancea, qua instructus apparuit, percussa petra, ingentem in ea voraginem tantæ aquarum moli absorbendæ capacem excavasset. Subeunt itaque subterraneus specus τῆς τοῦ χάσματος φάραγγος præcipites & humiles fluviorum vortices, & Ecclesiæ fundamentis longe accliviores, quasi loci religione territæ, in vicinos deinde agros dato alveo emergunt, & inoffenso cursu mare versus illabuntur. ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ θαύματος, scribunt illi, ὠνομάσθη ὁ τόπος Χῶναι, ὅστις πρῶτον ὠνομάζετο Κολασσαί. Miraculum Chonarum (quasi dicas Infundibuli) loco, Colassæ prius vocato, nomen indidit. Monasterium voragini superstructum adhuc extare, & urbi Μιχαὴλ Χῶναι nomen ab eo impositum docent, qui visu utrumque lustraverunt.

Pag. 653. Τὸ συντακτήριον ἀποδώσουσα.) Lego ἀποτίσουσα, & expono votum pro commeatu persolutura, vel, ultimo ante discessum colloquio exceptura. Recolenda περὶ συντακτηρίου superius scripta.

Ἐφεστρίδες βασιλικαὶ καὶ χρυσαῖ.) Utraque purpurea sunt, hæc aureo etiam limbo prætexta, ac ideo reliquis longe nobiliora. Codinus, Cedrenus in Basilio Macedone, Gregoras lib. 9.

Pag. 654. Τῆς Ζύμπου λεγομένης γεφύρας.) Pons iste est a Justiniano constructus, Πεντεγέφυρος alias dictus apud Cedrenum: Vulgus Ζύμπον vocavit appellativo satius quam proprio nomine. ζύμπος enim gibbosum significat, nec ineptum pontis valde convexi censetur Epithetum. De Sagari fluvio in Cedrenum meminimus.

Κρύας πηγάς.) Gelidioris & frigidioris aquæ fontes κρύας πηγάς moderni vocant, diversosque hoc nomine, tum Chii tum Teni, novimus.

Pag. 655. Οὗ καὶ συνέβη, καὶ τὰ ἑξῆς.) Verba transposita meliorem hunc ordinem expetunt. ὃ καὶ συνέβη ῥινοτμηθῆναι Ῥωμαῖόν τινα ὀνάριον Τουρκικὸν ὑφελόμενον, δι' ὁρκίας χάριν, ἧς ὑμνουμένην τίτου ὁ βασιλεὺς, τὴν Θεοτόκον καὶ τὸν Χριστὸν, καὶ τοὺς ἁγίους πάντας μάρτυρας προβαλλόμενος. Restituitur quoque sensus. Ubi accidit, ut quidam Romanus rapti aselli Turcici reus, ea jusjurandi facilitate, qua Imperator Dei genitricem & Christum & omnes sanctos verbi testes in medium produxerat, naribus privaretur.

P. 656. Σταυρὸν αὐτοῖς ἐπιδέδωκεν.) Qualiter crux in charta depicta sit fidei datæ pignus & jusjurandi Symbolum, Nota ad Cedreni pag. 414. edisserit.

Pag. 657. Τὸ νικητικώτατον σύμβολον.) Nil minus telo ad victoriam pertinente Auctor intelligit, sed crucem, de qua illi sermo est, cujus virtute cuncti debellantur hostes, quam ut victoriæ Symbolum, post Constantinum vocibus his ἐν τούτῳ νίκα, circumdatam olim eam intuitum, Impp. in signis erigere consueverunt.

Pag. 658. Πατήσας ὥσπερ ἔθος.) Persis ex quibus Sultanus hic, devictos hostes pedibus proterere familiare fuit, ex quo Sapores eorum rex Valerianum Imp. ad id necessitatis malum conjecit, ut serviliter incurvatus illi equum inscensuro gradum sua cervice faceret. Cælius lib. 18. Antiq. Lect. cap. 18. Justinianus 2. Persas imitatus, Leontium & Apsimarum priusquam ejus jussu capite plecterentur, ferino ductus ultionis ardore non modico temporis spatio pedibus conculcavit. Cedrenus in ejus vita. His, proviociis & feritate, quam tempore vicinior Tamerlanes quoties equum conscenderet prostrati ad pedes Bajazetis cervicibus ceu scabello utebatur. Dubravius lib. 25. Victos hostes ephippio instrato a Francis Normanisque quondam calcatos referunt Normanorum Chronica in Roberto primo.

Ἐκοινώνει αὐτῷ λόγων καὶ ἁλῶν.) Adagium μίχεσι λόγων καὶ ἁλῶν secretorum convictusque societatem amico concessam denotat. Sale tenus & cymino dixerat olim Plutarchus in Sympos. Consortium salis etiam hodie Turcæ laudant.

P. 659. Ὁ ἐπὶ τῶν δεήσεων.) De quo Codinus cap. 5. num. 65. δέχεται τὰς τῶν αἰτούντων καὶ ἀδικουμένων ἀναφορὰς, καβαλλικεύοντος τοῦ βασιλέως: Supplicationes eorum, qui petunt, quique injuria affecti sunt, imperatore equitante, recipit. Referendarium hoc munere fungentem vocat Cassiodorius Var. lib. 6. Form. 17. qua ejus officia quam latissime exponit; Procopius paucis eum esse ait, qui supplicantium preces Principi explicat, & ejus responsionibus præest: Regendarium eumdem vult dici Pancirolius in Not. Imp. cap. 18. At longe est hujus de quo Cassiodorius quoque Var. lib. 11. ab altero, ceu militaris a civili propositum.

Μετὰ Τουρκικῆς Σουλτανικῆς στολῆς.) Quos affectu vel honore prosequuntur ornant Mahumetani, si capitis velamen excipias, suis vestibus: hinc Imperator Sultanica, id est Regia & Saracenica veste conspicuus, ad suos revertitur.

Pag. 660. Διήνυεν τῶν κωμῶν καὶ τῶν χωρῶν.) Expono, per illos vicos & urbes iter habebat. χώρα enim modernis dicitur urbs.

Τὸν Ἀρχιερέων, καὶ τὰ ἑξῆς.) Mihi hæc verba sonant, nihil epitulantibus, qui ad salutis incolumitatisque ejus pollicitum obtinendum missi fuerant, Pontificibus.

Οὐδὲν βλάσφημον ἢ δύσφημον ἐφθέγξατο.) Summa deploratis in rebus infortunati Principis laus, quod tragicis querelis repudiatis & Elegiaco sermone a Græcis adversa forte jactatis frequenter usurpato, ad divinæ providentiæ decreta, non dicam laudanda, sed excipienda, se converterit. τὸ εὐχαριστεῖν enim contentum esse dicunt moderni, sicut & εὐχαριστημένον cui abunde satisfactum est: quamvis qui calamitatibus oppressus Deum in animum revocat, frequenter ad eum vocibus his suspiret, δόξα σοι ὁ Θεός: ac proinde εὐχαριστεῖν manifeste percipiatur.

Pag. 661. Νικηφορίτζην ὀνόματι.) Diminutivorum genus unum est apud modernos, quale cernitur in hac voce Νικηφορίτζης, vice Νικηφόρος Cedrenus similes habet Θεοφιλίτζην Δαμιανίτζην, &c. Aliud terminatur in ακος sic ille Βασιλάκιος cujus nomen Βασίλειος. Tertium ex voce πῶλος & quacumque altera componitur, sic Κομητόπουλον, sive Κομητόπωλον scripsit Cedrenus, & Auctor seq. pag. 667. Λογγιβαρδόπουλον Lombardi filium, seu etiam ita dicam, Lombardulum.

Εἰς τάξιν σεκρετικοῦ.) Quem Meursius eumdem Edit. Paris.
vult ac τὸν Ἀσηκρῆτις, qui Judex frequentius censetur: pag. 60.
At cum hic τῷ πατρὶ τοῦ Μιχαὴλ ὑπηρετησάμενος describatur, Principis potius minister a Secretis, quam Judex cujus opera populo impenditur, renunciandus est.

Pag. 665. Φουνδάκα.) Mensam sive negotialem argentariam, officinam usurariam ab Italis fundaco, ἀπὸ τοῦ φουνδου a fundo id est summa pecuniaria voce Græcis Jureconsultis nota dictam.

Pag. 667. Φράγγος Ρομπέρτος.) Robertum Guiscardum intelligit celebrem Normanorum ducem, qui Campaniam, Calabriam, Apuliam, & Siciliam, a Saracenorum, Græcorum, & Italorum tyrannide in libertatem asseruit, de quo fuse Pandulphus Collenutius, Leo Ostiensis, Fazellus, & Normanorum Annales.

Ἡ Λογγιβαρδία.) Id est Apulia & adjacentes provinciæ quibus ultimo Græci imperaverunt. Recolenda Nota in pag. 453.

Pag. 670. Γεννημάτων. Legumina maxime & quæcumque feruntur γεννήματα vocant Euchologium & Jus Græcoromanum.

Θερίζειν τοὺς βίους αὐτῶν.) Bios, non vitam modo,

sed & *opes artem facultates*; quibus vivitur, recentiores interpretantur, easdemque hic, damnata Imperatoris avaritia, intelligi manifestum est.

Pag. 675. Οὐς ὀνομάζουσιν ἀθανάτους.) Ut ex antiquis legionibus hæc Victrix, illa Pia, alia Fulminatrix alia item Felix, vel τῆς μεγαθύμου, ex aliquo jam præterito eventu, de quo Imperii Notitia, dicebatur; hæc, senescente & ad lethum fere vergente Imperio immortalitatem in præliis vane sibimet ominatur.

P. 673. Τοῦ Χαλιφᾶ.) Cedrenus in Monomacho pag. 606. Seriphum vocat secundum a Chalipha, seu dignitatis ejus successorem: Ipsum vero Chalipham sive Halise Leunclavius in Onomastico *vicarium* interpretatur, *locum tenentem*, *hæredem & successorem*. *Halise Lullahe*, inquit, *vicarius Dei*, *vices Dei gereas in terris*. *Halise Muhamedum*, *hæres Muhametis*, *successor Muhametis*. *Ita prisci Agarenorum reges se vocabant*. *Ita Scachus Ismail adfectabat dici*. *Eodem deinque titulo se Turcorum principes ornant*.

Pag. 674. Ὅσοι ἐν ἀξιώμασι καὶ δημοτικοῖς.) Expono. *Quique ex promiscua plebe*, *vel ex regionum collegiorum partiumque præcipuis confluxerunt*. Eos siquidem δημοτικοὺς significare dictum est in Cedrenum.

Ἐπιβατηρίων ἐρχομένων.) *Prima cœpta*, *operis inauguratio*, *actionis encænia*, *initia*, *ac ea en felicia auspicia* dicuntur ἐπιβατήρια. Cedrenus ἐπιβατήριον δ' χλ... *orationem inauguratum primo Imperatorem felicibus votis prosequentem* scripsit. Synesius quoque Epist. 57. οὕτω πικροῖς ἡμᾶς ἡ πόλις ἐπιβατηρίοις ἐξένισεν: *Adeo luctuosis nos & molestis honorum auspiciis civitas excepit*. Hic τὰ εὐαγγελισμοῦ ἐπιβατήρια sunt *sacra festi Annunciationis initia & auspicia*.

Ἐν αὐτῷ τῷ σαββάτῳ, ὅ ἐστι Λαζάρου.) Sabbatum illud apud Græcos festi Palmarum pervigilium est.

Ἑορτάζεται.) Inter δεσποτικὰς ἑορτὰς *Christi Domini festa* numerat Ecclesia Orientalis Lazari a mortuis exsuscitationem, vulgo Λαζάρου τὴν ἡμέραν.

Κατ' αὐτὴν τὴν μεγάλην τρίτην.) *Tertia sanctæ hebdomados feria*. Illius enim feriæ cunctæ Græcis μεγάλαι dicuntur. Zonaras in Constantino Leonis Sapientis F. κατὰ τὴν ἱερὰν τῆς μεγάλης πέμπτης ἡμέραν. *feria quinta in cœna Domini*.

Pag. 657. Στοιχεῖον.) Vox ambigua, quam non *elementum* modo vel *litteram*, sed potius *fatum*, *sortem*, *vaticinium*, *genium*, *portendendi vim*, & *omen*, referre non uno loco notatum est in Cedrenum. Auctore vero nusquam scribente τὸν στοιχεῖον, verum στοιχεῖον τοῦ ν: in secundo potius quam in primo significatu sumendum conjicio: ejusque mens est hæc. A superstitiose nominum Nicephori & Bryennii de imperio decertantium litteras primordiales N & B observantibus, quod fatale est & portentum in N asseri prævalere fato τοῦ B: eo quod genius, sors, & fatum τῷ N alligatum, ut elementi ipsius lineæ, rectum sit; B vero ob duos gibbos in rectam lineam retortos infelicis ominis. Mirum porro quantum superstitiosis vaticiniis imperio labente Græci attenderint, ut nec Imperatores & Optimates ab eis sibi duxerint temperandum: de quibus Cedrenus, Nicetas, & Gregoras frequentius.

P. 676. Πανάγιον.) Ἅγιοι, ut Latini *Fratres*, se mutuo vocitant Græci Monachi: hunc itaque ceu præcipua sanctitate fulgentem πανάγιον compellabant. Hæc apud Græcos honoris monstra.

P. 677. Βρύσιν τοῦ Βασιλακίου.) *Fontem* βρύσιν vel βρύσιν hodie vulgo Græci nuncupant. Βασιλακίου itaque βρύσις, locus ubi ex effossis ejus oculis sanguis erupit, est dictus.

Pag. 678. Ἡ στήλη αὐτοῦ.) *Ejus statua*.

Περὶ τοῦ τῷ βασιλεῖ ἐφεστηκότος χρημάτων.) Hæc Logothetam Ærarii præfectum esse, si non convincunt; Sol alter meridie serenoque cælo desiderandus est.

RE-

RERUM ET VERBORUM
IN GEORGII CEDRENI HISTORIA
PRÆCIPUE MEMORABILIUM
INDEX.

Cedren.

B

C

Cedren.

Cedren.

l ij

D

E

Esaiæ

F

G

H

I

Kalendæ.

K

L

Cedren.

M

I N D E X.

Cedren.

I ij

N

I N D E X.

O

P

Cedren.

Q

R

S

T

V

X

Z

RERUM ET VERBORU[M]

QUÆ IN EXCERPTIS

EX JOANNE SCYLITZE CUROPALATA

CONTINENTUR,

INDEX.

B

C

P

R

S

T

V

X

Z

F I N I S.